

1677

ADAM

SAULON

PLANTÆ CUIQUE SVAS VIRE S' DEVS INDIDIT, ATQVE
PRÆSENTEM ESSE ILLVM, QVÆLIBET HERBA DOCET.

CAROLI CLVSI ATREBATIS,
IMPP. CÆSS. AVGG.
MAXIMILLANI. II.
RVDOLPHI. II.
Aulæ quondam familiaris,
RARIORVM PLANTARVM
HISTORIA.

Quæ accesserint, proxima pagina docebit.

ANTVERPIÆ
Ex officina Plantiniana
Apud Ioannem Moretum.

CIO. MCCI. Mo. Bot. Garden.

1893

VIRTUTE ET GENIO

THEOPHRASTVS

DIOSCORIDES

Pro-Lipson
6441
157
1601

RARIORVM Plantarum Historia sex libris descripta à
Carolo Clusio.

Ejusdem Commentariolum de Fungis.

Additæ doctissimi viri Honorij Belli Medici percelebris
aliquot ad Car. Clusium Epistolæ de variis stirpibus
agentes.

Alia item eruditissimi viri Thobiæ Roelsij Medici, de
certis quibusdam plantis, Epistola.

His præterea accessit accurata Montis Baldi agro Vero-
nensi descriptio, auctore Ioanne Pona, pharmacopæo
urbis Veronensis diligentissimo.

PRIVILEGIUM CÆSAREVM.

RVDOLPHVS SECVNDVS diuina fauente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germania, Hungaria, Bohemia, Dalmatia, Croatia, Sclauonia &c. Rex, Archidux Austria, Dux Burgundia, Stiria, Carinthia, Carniola & Wirtembergæ &c. Comes Tirolis &c. Agnoscimus, ac vigore presentium notum facimus vniuersis: Quod cum Doctus noster & sacri Imperij fidelis dilectus Carolus Clusius humillimè nobis exponendum curauerit, præ manibus se habere scripta quadam, quæ in publicam utilitatem edere statuerit, vereri autem ne cum magnos sumptus in Pictores & Sculptores fecerit, lucri causa alij, quod fieri solet, sibi in fraudem eadem imprimant, aut imitentur, sicq; laboris ipse atque industria sua premio fraudetur ac destituatur; nos considerantes, quàm præclaram iam antè operam in quibusdam lucubrationibus, quæ iam antè fuerunt edita, posuerit, & quàm nobis exquisita ipsius ac varia eruditio, præcipuè verò etiam in indaganda stirpium & herbarum natura sedulitas atq; industria commendentur, quod multa peregrinis ac remotis in locis didicerit & obseruauerit, multa secum attulerit, quæ rara & luce digna sint, quod assiduis adhuc studiis in hoc incumbat, vt quæ in antiquis auctoribus abdita & obscura sunt, eruat atque illustret, vt præclaram nominis sui memoriam posteritati relinquat, benignè ipsi, quod rogat, Priuilegio nostro aduersus omnem fraudem consulere cupientes, presentium vigore scienter animoq; benè deliberato, pro autoritate nostra Cæsarea serio decreuerimus, edixerimus ac statuerimus, quemadmodum presentium vigore decernimus, edicimus ac statuimus, ne quisquam Typographorum, Bibliopolarum aut aliorum, qui siue imprimendis siue vendendis libris, aliâve quacunque ratione negotiationem exercent librariam, intra viginti annos, à prima editionis die numerandos, Caroli Clusij opera duobus tomis expressa, quorum prior Stirpium &c. historiam continet, altero plerique libelli, &c. ab ipso Latini facti comprehenduntur, & quacunque præterea idem Clusius edet opera, ipso inscio aut inuito typis seu quocunque alio modo aut caractere, siue integra, siue aliquam eorum partem imitetur, exprimat vel in publicum edat, nève ab aliis edita vel expressa vel aliunde allata intra Sacri Romani Imperij fines vendat, ac distrabat apertè vel occultè. Si quis autem præsens edictum nostrum transgredi aut violare, & prædicta opera recudere & in fraudem prænominati Caroli Clusij edere aut vendere ausus fuerit, eum non solum eiusmodi libri exemplaribus, tanquam quæ in commissum ceciderint, memorato Carolo Clusio eiusq; hæredibus, vel mandatum ab iis habentibus, ope Magistratus eius loci, ubi deprehensa fuerint, vendicandis priuari, verum etiam multa decem Marcharum auri puri fisco nostro

Imperiali fraudum vindici, ac parti laesa ex aequo soluenda ac pendenda puniri volumus, ea tamen lege, ne quideam opera Orthodoxae Catholicae Religioni contrarium habeant, & ut tria cuiuscunque operis aut libri exemplaria, ubi excusa fuerint, ad Imperialem nostram Cancellariam transmittantur. Quod si negligatur, hac nostra gratia ac Priuilegio ipse, ipsiusque heredes excidisse censeantur. Mandamus proinde vniuersis & singulis nostris & Sacri Romani Imperij subditis & fidelibus dilectis, tam Ecclesiasticis, quam Secularibus cuiuscunque status, gradus, Ordinis & Conditionis extiterint, praesertim vero iis, qui in Magistratu constituti sunt, ac vel suo vel superiorum suorum loco ac nomine Iuris vel Iustitiae administrationem exercent, ne quemquam hoc Priuilegium seu interdictum nostrum impune violare, spernere aut negligere patiantur. Sed si quos contumaces compererint, praescripta poena plecti, & quibuscunq; recte fieri potest modis, coerceri curent. Quatenus & ipsi grauissimam indignationem nostram euitare voluerint. Id quod testamur praesentibus literis manu propria subscriptis & Caesarei sigilli nostri impressione munitis. Datum in Arce nostra Regia Praga, die decima quinta mensis Februarij. Anno Domini millesimo, quingentesimo nonagesimo tertio: Regnorum nostrorum Romani decimo octauo, Hungarici vigesimo primo, & Bohemici itidem decimo octauo.

RVDOLPHVS.

Ad mandatum S. Caesareae M^{tes} proprium.

Iacobus Curtius à Senfftenaw.

Io. Baruitius.

TIBI, Ioannes Morete, qui haud exiguos sumptus pingendis & sculpendis Plantis mecum pariter impendisti, tibi inquam permitto, vt hanc meam Rariorum Plantarum Historiam, & adjunctos huic libellos, typis tuis excudas ac evulges: nec alibi alius quispiam intra viginti annos, cupio, siue iubeo, sub poenis & mulctis, quae S. Caesareae Majestatis litteris mihi concessis continentur.

Carolus Clusius A.

SVMMA PRIVILEGII PRINCIPVM BELGARVM.

ALBERTI, & ISABELLAE Infantis Hispaniae, Archiducum Austriae, Ducum Brabantiae &c. priuilegio cautum est, nequis Caroli Clusii, Imp. Caes. Augg. Maximiliani II. Rudolphi II. Aulae quondam familiaris, Rariorum Plantarum Historiam, praeter voluntatem Ioannis Moreti, Typographi Antuerpiensis, intra duodecim annos villo modo imprimat, aut alibi terrarum impressam, in has inferioris Germaniae ditiones importet, venalemve habeat. Qui secus faxit, confiscatione librorum, & alia graui poena mulctabitur: vti latius patet in litteris datis Bruxellae, 111. Martij M. DCI.

Signat.

I. de Buschere.

CARO.

MAGNAM voluptatem mihi semper attulit, in variis quas peragravi regionibus, Plantarum observatio. Nam quum nulla sit Provincia quæ peculiare quædam, & quodammodo sibi proprias non alat, insignis varietas ubique meis oculis sese ingerebat, quæ non potuit non esse delectabilis, viro à primâ propè ætate ad Plantarum observationem propenso, præsertim quum aliqua occurrerent à veteribus Auctoribus neglectæ, vel ab ipsis quidem descriptæ, nondum tamen à quopiam Neotericorum factis cognitæ: tum etiam aliæ, quæ ad plantarum à veteribus proditarum classem referri posse viderentur. Non minus enim gaudio afficiebar, quàm si ingentem Thesaurum reperissem.

CETERVM quum indecorum, & liberali ingenio minimè dignum arbitrarer, voluptatem quam ex ea observatione percipissem, mihi dumtaxat servare, & apud me quasi premere velle, quin potius aliis simili studio sese oblectantibus esse communicandam censerem: facere non potui, quin quàm potuerim fide & sedulitate, primùm illarum, quas in Hispanicâ meâ peregrinatione observaveram, Historiam, publici juris facerem: deinde, earum, quæ partim in Austriâ, Stiriâ, & Pannoniâ, partim vicinis Provinciis postea sese obtulerunt.

EAS porrò Observationes, cùm Hispanicas, tum Pannonicas, quum animadverterem plerisque gratas fuisse, imò illarum exempla ad eò avidè expetita, ut nulla amplius sibi superesse Typographus conquereretur: consultum fore existimavi, si eas recognoscerem, atque aliarum plantarum, quas ab illis evulgatis observavi, historiam adderem, omnes veluti in unum corpus contrahens, singulas tamen in sua genera & species, commodâ quadam serie (quantum quidem fieri potuit) distribuens. Mihi etenim persuadeo, non minus gratum futurum eum laborem, quàm priores.

PLANTARVM autem Historiam in sex Libros divisi, ut commodius in suas classes distribui possent. Quum verò Plantarum historiam dico, neminem existimare velim, universam Plantarum historiam me intelligere: sed earum dumtaxat, quæ à me primùm observatæ, aut ab aliis nondum fuerant

proditæ, ante quàm eas publicarem: exiguæ enim laudis esse arbitratus sum, earum historiam repetere, quæ ab aliis esset prodita. Non negaverim tamen, quin interdum nonnullas inferam, quarum alij meminere, earum autem historiam non satis plenè conscripsisse mihi videntur. Quarundam præterea mentionem facere me profiteor, quæ ab aliis fuerunt descriptæ, atque etiam illarum icones in meum librum interdum intulisse, quia ad seriem earum, quas describo, servandam, commodæ videbantur.

BONI igitur consulatur, quem (studiosæ juventuti gratificandi studio) in hac senectâ multis morbis obnoxia sumpsi, labor, & alios juniores ad similia, vel etiam majora tentanda excitet: libenter enim alteri hanc lampadem trado, ut qui annum sextum & septuagesimum jam agam. Si quæ tamen supererit vita mediocri valetudine constans, eam omnem ad publicam utilitatem impendendam profiteor. Kal. Feb. c. l. l. c. l.

A D C A R O L V M C L V S I Y M
A T R E B A T E M.

DI G N V M est opellâ, nec pretio caret
Famâ æstimando, quas juvenis vigil
Gnavusque lucubrationes
Extuderis alacri labore
In lucem apertam, fasciculo senex
Iam comprehendas arctius unico,
Ut cuncta repræsentet unum
Dispositâ serie volumen.
Postrema certè cûraque límaque
Sudore tanto, totque molestiis
Vix hercle credo, culte CLVSI,
Constiterit, velut hæc & illa
Prior: tametsi sæpe animis ratum
Nisu voluptas in medio solet
Præbere delectamen ultrò,
Nedum opere ingenij supremo.
Nam gaudet in se mens generosior,
Cum laude si quid magnificum inchoat,
Fructuque finit; extimosque
Haud patitur temerè umbilicos,
Desiderantes fortè manum ultimam,
Vel impolitos vel nimium rudes
Manere: quamvis ceteróqui
Parvulum opus quoque terminatum
Industriorum iudicio virum
Amet probari. Nos malè confita
Spinosa castramus malignè,
Quasdam etiam bene collocatas
Runcamus herbas cum lolio gravi,
Tristi que avenâ. Tu tua digeris
Feliciori, prout decorum est,
Ordine seminia herbularum,
Stirpesque raros, quidquid & extera
Et nostra gignit per species humus
Distinctiores. Singulorum
Cernere jam videor redactos
Quincunce justo reticulata per
Dimensa fines alveolataque,
Id est, ad unguem rectiorem.
En, quid erit, quod oporteat te
Transferre? Planum est omne, sibi que opus
Aptum est favorem scilicet omnium.
Aient nepotes, te fuisse
Mirificè, puto, diligentem.

*Paulus Melissus Franc. Comes Pal.
& Eq. civis Rom.*

IN PLANTARVM HISTORIAM

CAROLI CLVSII.

Vos ô radices, vos ô cum Floribus, Herbae,
 Pulcræque ramis Arbores,
 Nunc agite, ambrosij succi exhalate saporés:
 Nunc pandite altiùs comas:
 Vnguine nunc calices distendite, nectaris auxit
 Quod parte quinta Amor sui.
 Vestra etenim, prius haud ulli bene cognita, virtus,
 Fama quadrigis astra obit.
 Parsque adeò vestrum, cecâ haectenus obruta nocte,
 In veste lucet aureâ.
 Assertori igitur tali pro munere quasnam
 Grates habebitis pias?
 Fallor? an omne genus morbi ilicet, agmine facto,
 Trudetis ad Ditis lacus?
 Et dabitis, summo vos qui gustaverit ore,
 Semelve naribus hauserit:
 Sic Clusi nomen virtutesque imbibat imis
 Animis potenter; ut nihil,
 Quàm Clusi laudes meditetur, & omnibus oris
 Dicat bona in eum plurima?
 Annuite. una Deum nam si Glaucum facit herba,
 Quid non simul prestabitis
 Vos ô Radices, vos ô cum Floribus, Herbae,
 Pulcræque ramis Arbores?

Ianus Gruterus.

CLVSI, delities amorque DIVI
 Maximi Æmiliani, Opunitate
 Quo nil, nil Sapientiâ, orbe toto
 Aut est, aut fuit, aut erit secundum:
 Quàm rectè tua nomina omine implet?
 Quàm rectè, puto, Clusius vocaris?
 Non quòd sacra oculis tuis Apollo
 Aonumque Machaonumque cludat;
 Non quòd sint tibi Hygææ operta templa,
 In queis & Venus & colit Iuventas;
 Non quòd Pallados arcearis aris,
 Quas Prudentia mensque recta servat.
 Sanè, Sacra oculis tuis Apollo
 Aonumque, Machaonumque nudat.
 Sanè, sunt tibi Hygææ aperta templa,
 In queis & Venus & colit Iuventas.
 Sanè, Pallados aggregaris aris,
 Quas Prudentia Mensque recta servat.
 Sic dictus potius; quòd unus ipse es
 Cuius corde animoque continenter
 Se Phœbus, Medicina, Athèna cludant.

Idem Gruterus.

Μύρια μὲν βλαστῶν παραμυήτων γαῖ' ἀνήσει.
Εἶδεα, τῶν πείλει ἀνθρώποις μέγ' ἄχος τε καὶ ἦδος:
Ταῦτα δὲ νυκτὶ τοῦτον κεκαλυμμένα, νῦν πολυίδμιον
Κλοῦσιος ἀτρεκίως γραπταῖς σελίδεσσι φαίνει.

Νικάσιος ὁ Ελληβόδιος.

In C. Clusij Clarissimi & amicissimi viri
opus Botanicum.

Donec erunt Herbae, donec florentia Serta,
Clusiadis vivet florida fama Libri.

Franciscus Vertunianus Med. D. Pictaviensis.

Quam longum sparsi flores, quam pulchra vireta
Germinis Clusiatō, & stirpe virente virent:
Tam patet & Clusi nomen, tam fama recluso
Calo sparsa cluens, flore virente nitet.

Paschalis Coq. Med. D. Pictaviensis.

In Caroli Clusij Plantarum Historiam.

Passa graves quondam fuerat Medicina dolores,
Et serè opus medicis, pro dolor! ipsa habuit:
Quid faceret? post erratas vaga, per vaga terras
Clusij in Atrebatibus ducitur hospitium.
Clusius egrotam, mora nulla, potentibus herbis
Adjuvat, hinc medicas fert Medicina manus.
Hinc etiam extremos se Clusia fama per Indos
Dididerat, volitans docta per ora virum:
Ille tuas Europa, tuas America plantas,
Africa sive tuas, sive tuas Asia
Novit, & hinc toto latè notissimus orbe est
Clusius, Atrebatum Clusius illè oculus.
Ergo animosus abi Liber, & si fortè, quis auctor,
Quæreris, hoc sat erit dicere, Clusius est:
Hoc sat erit, mora nulla, manuque, oculoque, animoque,
Lectoris, felix abripiere Liber.

Petrus Plateau I. F. Tornacensis.

IN PLANTARVM HISTORIAM

CAROLI CLVSII.

TVLERVNT varios priora secla
Scriptores, neque defuere nostro,
Linguis, iudicio, eruditione
Qui clari studium omne in hoc locarunt
(Sui ut quemque animi impetus ferebat
Atque ardens amor ardui laboris)
Spartam quam sibi singuli colendam
Sumfissent, numeris modisque cunctis
Perfectamque darent & absolutam.
Quod cum sit propè disciplina in omni
Summa non sine laude factitarum:
Tum vel præcipuè hoc videre in illa est
Quæ vires docet & figuram, & ipsos
Natales quoque, differentiasque
Herbarum (studium utile atque dulce)
Et frugum, fruticum, arborum, omniumque
Vita queis homini salusque constat,
Et sinu locuplete terra fundit
Cælo fertilibus rigata stillis.
Summa hanc barbarie obsitam ac tenebris
Plus quam Cimmeriis (pudet fateri)
Primus restituit suo nitore
Nostrum ætate patrum Leonicens:
Quem Ruellius, huncque mox sequuti
Complures alij, haud quidem labore,
Sed quos ingenio, celebritate,
Doctrinaque adeo pares fuisse
Constat, dum merito probantur omnes,
Dote quisque sua: (negata namque
Cuncta uni, sua singuli tulere)
Ut negem facile esse iudicare
Cuinam laurea jure debeat:
Nemo si tamen abnegarit unquam
Plus illum meruisse laudis atque
Præmi, qui salebrosa & inuia inter
Primus compita figere est pedem ausus,
Venturisque nepotibus præiit,
(Tua hæc docte Leonicene laus est:)
Quis, Clusi, precor, alteri secundum
Audebit dare te, tuos labores
Qui norit, tua qui que scripta vidit,
Vidit scripta, satis probanda nunquam?
Sint verò eximiam referre digni
Qui laudem fuerint (libens fatebor:)
At certè fuit ante qui præiret
Et viam daret explicatiorem,
Scripto, consilio, aut opinione:

Cui, quòd non minimum tussit laboris,
 Pars laudis quoque magna cedat, æquum est.
 Verùm, dux tibi quis fuit, comésve,
 Quando quas animosa gens Iberùm
 Terras sole terit calente tostas,
 Mensium spatio octo peruolasti
 Herbas mille manu legens avara;
 Laudis qui sibi vendicare partem
 Tuæ vel minimam queat vel ausit?
 Discendis tibi quis fuit magister
 Herbis, Pannonicos, iuga alta, montes
 Quas novas dare, te legente, scimus,
 Nostris te quoque dante habemus hortis?
 Ignoraret opes suas Iberus,
 Ignoraret opes suasque Pannon,
 Ignoraret opes & orbis ipse
 Amborum, nisi te docente nossent.
 Nostri delicias alunt quod horti
 Quæ vel visu oculos juvant foventque,
 Pulvinos hilarantve raritate,
 Acceptum ferimus tibi illud uni,
 Et grato tua scita scripta, Clusi,
 Cum plausu modò lectitamus omnes,
 Venturique avidè legent nepotes
 Dum constabit honos decoroque Phœbo
 Et Floræ suus: efferentque Clusî,
 Quaqua Sol oritur caditque, nomen,
 Æternâ super astra clara famâ.

Ioannes ab Hogbelande.

IN CAROLI CLUSII A.
EFFIGIEM.

Os Clusi frontemq; oculosq;, & cetera vultus
Pictoris expressit boni manus bene.

Ingenij haud potuit vires: at Clusius ipse
Expressit illis hoc in opere quàm optimè.

Longa dies ut opus pictoris deleat, ipsum
Et Clusium: opus hoc nulla delebit dies.

Ergo, illum in cineres ubi longa resolverit aetas,
Adhuc opere in hoc sibi supererit Clusius.

Ioannes ab Hoghelande.

. 1

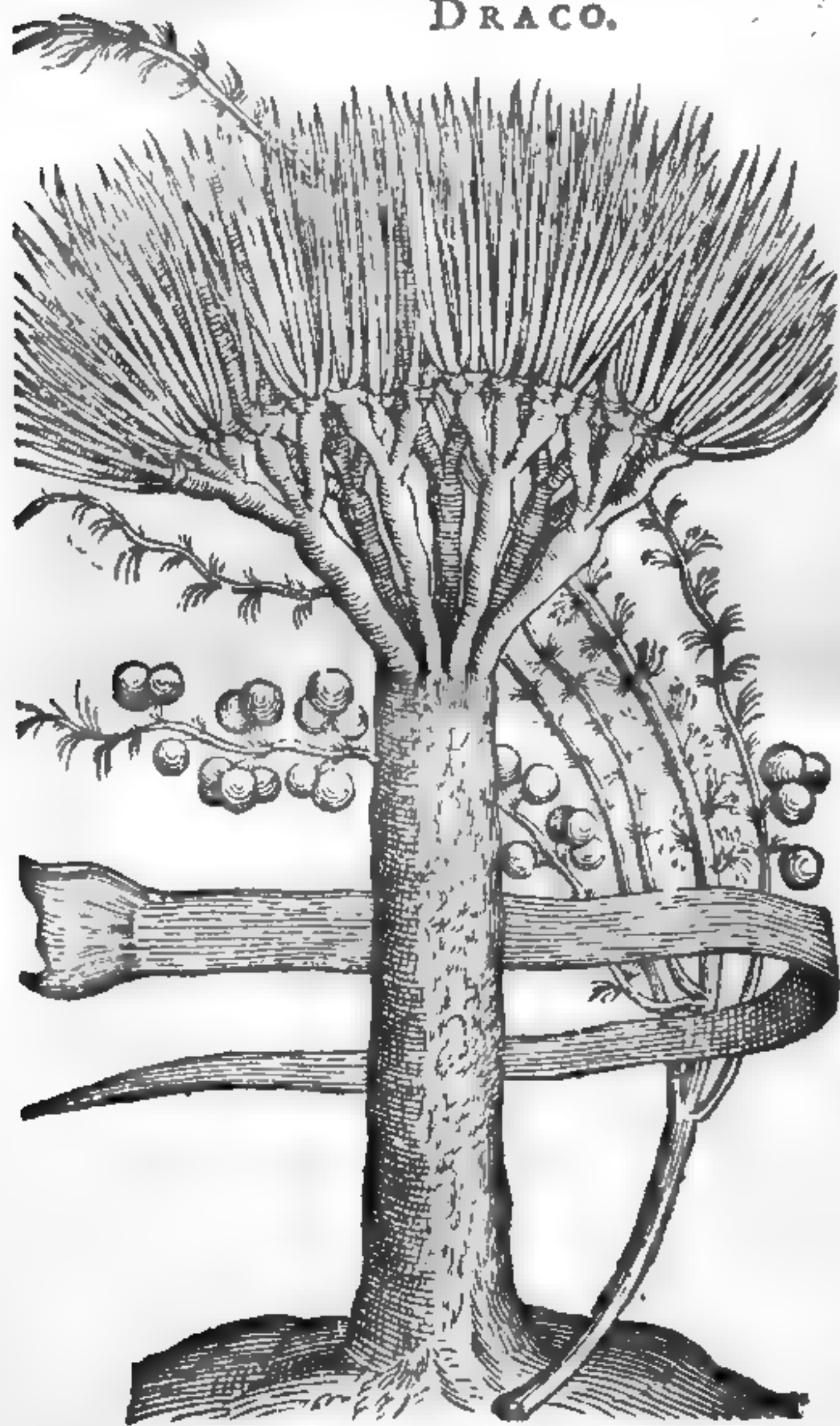
CAROLI CLUSI
RARIORVM PLANTARVM
HISTORIÆ

LIBER PRIMVS.

DLANTARVM, quas in variis peregrinationibus meis rariores observavi, historiam scripturus, ab arboribus eam auspiciabor, sic enim ordo postulare videtur: deinde ad frutices, suffrutices & virgulta progrediar, quibus aliquot ἐπαυλοκαύλους subjiciam. Hac autem omnia priore libro complecti animus est: reliquas stirpes in sequentes libros distribuam.

DRACO.

CAP. I.

APVCIS prodita est huius Arboris historia, eaque admodum mutila. Libuit itaque eam hinc subiicere, & ab illa nostras Observationes auspiciari, quandoquidem valde rara est, in nostra praesertim Europa, & Herbariis dum hos Commentarios scribebam (ni fallor) incognita.

EST vero Draco (aptius enim nomen non inuenio) procerarbor, Pinum procul intuentibus referens, adeo aequales, semperque virentes sunt rami. Huius truncus crassus, octo aut novem cubitales ramos aequaliter nascentes & nudos sustinet, qui in summo fissi, in alios ternos vel quaternos ramos cubitales, aut paulo ampliores, brachialisque crassitudinis desinunt, nudos item & sine foliis, in summo gestantes capita plena cubitalium foliorum, unciali latitudine, sensim in mucronem desinentium, media costa densiore & eminentiore, ut in Iridis foliis, tenuium & rubentium in lateribus: mucronem plane repraesentant ea folia, semperque virent, & Aloes vel Iridis modo, invicem amplexando nascuntur. Truncus perquam scaber, multis rimis dehiscit, humoremque fundit per Caniculæ astus, qui in rubram lacrymam densatus, sanguis Draconis appellatur, ob quam sane causam, hanc arborem Draconem nuncupavi. Materia trunci firma est, fer-

Draconis arborum historia.

rumque difficulter admittit, quod veluti fibris transversim & oblique excurrentibus constat: at rami cum multo succo praegnantibus sint, satis facile cædi possunt.

EAM arborem Olysiptone primum vidi anno reparatae salutis humanae, quingentesimo sexagesimo quarto supra millesimum, post monasterium Divae Virgini sacrum, cui nomen à Gratia, octo palmorum crassitudine, inter aliquot Oleas in colle nascentem, monachis ignotam & neglectam, quam neque florem, neque fructum ferre assererent: rem tamen aliter se habere postea deprehendi, ramulo ex illa ipsa arbore anno sequente revulso donatus ab amico. Est autem hic ramulus (quem cum aliquot foliis, corticisque fragmento, & lacryma meis manibus exempta multo tempore ad servatum, à Cæsare Maximiliano evocatus, in Belgica cum multis aliis eius generis reliqui) pedali amplioreve longitudine, cui inhaerent alij ramuli multo fructu racematim compacto onusti. Fructui color flavescens, saporali-

A

quantulum

quantulum acidus, magnitudo exigui Cerasi. Eum in summis capitibus nasci verisimile est, ut in palma dactyli nascuntur: spatha tamen uti illos includi non intellexi. Huius porro arboris recentia capita tenella sunt, & humilium Palmarum sive Chamæripes modo, cuius cerebrum in deliciis est, edi possent, nisi amaritudo prohiberet.

A P V D veteres neminem istius arboris mentionem facere invenio, nisi fortè ea sit, quam Strabo ex Posidonio Gadibus nasci tradit, libro Geograph. tertio, his verbis.

Gadensis arbor Posidonij.

D E Arbore Gadibus existente scriptis prodidit Posidonius, quæ ramos humum usque incurvatos habeat, frondes sæpissime mucronis speciem gestantes, quarum longitudo cubitalis est, latitudo digitorum quatuor. Huic & illud innatum esse creditur, ut uno fracto ramo lac effluat, radice abscissa minij humor exsudet.

V E R V M neque nostra hæc arbor ramos incurvatos, sed erectos, neque folia tam lata habet, nec illius ramis effractis lac exsudet, at humor aqueus duntaxat. De radice quod adscribit, nostræ satis quadrare videtur, è qua secundum radices terebrata, lacrymam statis anni temporibus effluere aiunt rubram, ut postea dicemus.

C E T E R V M illud hîc etiam obiter indicatum volo, quia in Gadium mentionem incidimus, me, tametsi diligenter totam insulam perlustrarim, nullam arborem conspexisse qualem Posidonius scribit: sed neque ullam aliam, præter aliquot salices, & unam aut alteram siliquam, licet (vt ab incolis viris fide dignis accepi) circa urbem Gades, recentiadhuc memoria, lætissima viridaria fuerint, omni fructiferarum arborum genere excultissima, quorum ne vestigia quidem nunc apparent, saburra arenacea, quam naves eò appellentes exonerarunt, omnia completre & exurent. **E X** recentioribus binos duntaxat hanc arborem describere memini, sed succinctè admodum.

A L O I S I V S Cadamustus libro Navigationum cap. 4. eius in hæc verba meminit.

Sanguis Draconis.

I N insula Portus sancti (è Canariis una) est Sanguis Draconis, lacryma arboris ferro sauciata: nam statò anni tempore arbores incisæ, emittunt anno sequente gummi, quod ahenis decoctum & defecatum, sanguis efficitur quem Draconis appellant. Eius arbor fructum producit Cerasi instar mense Martio, gustu eximium, coloris veneti.

P O S T hunc Thevetus Singularium Franciæ antarcticæ cap. VIII. describit his verbis è Gallico redditus.

E S T in Canariis insulis arboris genus, certo anni tempore gummi fundens, quod Sanguinem Draconis vocant, perforata arbore prope radicem satis lato & profundo hiato. Eius fructus luteus est, magnitudine Cerasi nostratis, refrigerando corpori, & levandæ siti in febre aut ardoribus valdè utilis. Non est dissimile hoc gummi Cinnabari Dioscoridis. Hæc Thevetus.

Cinnabaris Dioscoridis.

E T sanè id gummi quod apud diligentiores quosdam pharmacopolas invenitur, Sanguinis draconis in lacrymis nomine insignitum, magna ex parte ex Madera & Canariis insulis in Europam inuehitur: & forsitan etiam ex Aphrica, quæ Dioscoridis tempore Cinnabarim subministrabat.

A N hæc porro arbor alicuius momèti sit in medico usu, neminem scribere memini: fructus tamen aciditas argumento est, utiliter in febribus (vt censet Thevetus) præberi posse.

Eius lacryma adstringendi vi pollet, illiusque usus non infelix ad muliebres & dysentericas fluxiones, cruentas excreationes, firmandos commotos dentes, & roborandas gingivas. Quæ facultates eis admodum sunt similes, quas Dioscorides Cinnabari tribuit, quamque Hæmatite lapillo efficaciorum facit. Hanc ob causam, non abs re existimant celebriores Medici, exquisitum illum sanguinem Draconis, legitimam Dioscoridis Cinnabarim esse, præsertim cum eius tempore à nonnullis etiam sanguis Draconis appellata sit.

PERSEA.

CAP. II.

V A L D E rara etiam est hæc arbor, cuius ramum expressum damus: nam solo Valentino regno unicam arborem vidi, monasterio D. Virginis cui cognomen de Iesu, primo ab urbe Valentia lapide, ex America, ut ferebatur, eò delatam.

Persea hispanica.

H Æ C porro arbor Pyro similis est, in latum diffusa perpetuoque virente coma, ramulis ex viridi palescentibus. Folia illi lauri latifolia, supernâ parte virentia, infernâ cinerei coloris, firma, nervis aliquot per obliquum discurrentibus, odore & sapore quidem commendata, cum adstrictione tamen linguam mordicantia. Flos Lauri ferè, copiosus, racematim compactus, pallidus, sex foliolis constans. Fructus per initia pruno similis, deinde successu temporis pyri in modum oblongus, nigro colore, iucundoque sapore: nucleum cordis effigie continet, gustu castaneæ aut dulci amygdalæ haud absimili. Vere florentem conspexi, Autumno maturum fructum ferè intellexi à CL. V. D. Ioanne Plaça Medico & Professore Valentino, qui mihi illam quo nunc dixi loco monstrabat, incolisque *Mamay* dici asserabat: tametsi qui nobis Americam descriperunt Hispani, aliam ab hac diversam arborem hoc nomine insigniant. Sed multis post annis, ab eruditissimo viro Simone de Tovar Medico Hispalensi, qui similem arborem in cultissimo suo horto, cum aliis exoticis stirpibus alit, non *Mamay*, sed *Aguacate* vocari edoctus sum. An verò hæc arbor Veterum Persea sit, nec ne, dispiciendum est.

THEOPHRASTVS libro IIII. Historiæ Plantarum cap. II. Perseam in hunc modum describit. Est etiam in Ægypto alia arbor Persea dicta, aspectu magna & pulchra, sed maximè similis pyro & foliis, & floribus, & ramis, & tota figura, præterquam quod hæc perpetuo est folio, illa deciduo. Fructum autem fert multum, eumque omni tempore maturum edit, novo semper veterem occupante. Maturat autem sub Etesiarum flatum: reliquum crudiorum auferunt & recondunt. Est magnitudine pyri, figura oblongus, amygdalæ modo, colore herbidus, intus nucem continens quemadmodum prunum, sed multo minorem & molliorem: carnem verò valdè dulcem, suavem, concoctuque facilem: nihil enim eos qui multum ederint tentat. Excellit hæc arbor radicum tum longitudine, tum crassitudine, tum etiam multitudine: materiem etiam habet robustam, aspectu pulchram, atram vt lotus, ex qua simulacra, lectulos, mēfulas, atque alia huiusmodi conficiūt.

Persea Theophrasti.

SIMILI modo, iisdemque ferè verbis ipsam Plinius describit lib. XII. cap. IX. sub Persicæ arboris nomine, voces ipsas cōmiscens, quas tamē lib. XV. c. XIIII. apertissimè seiungit, & distinguit.

Perficæ, inquit, arbores sero & cum difficultate transiēre, ut quæ in Rhodo nihil ferant, quod primum ab Ægypto earum fuerat hospitium. Falsum est venenata cum cruciatu in Persis gigni, & pœnarum causa à Regibus translata in Ægyptum, & terra mitigata. Id enim de Persea diligentiores tradunt, quæ in totum alia est, myxis rubescentibus similis, nec extra Orientem nasci voluit. Eam quoque eruditiores negaverunt ex Perside propter supplicia translata, sed à Perseo Memphi satam, & ob id Alexandrum illa coronari victores ibi instituisse, in honorem atavi sui. Semper autem folia habet & poma, subnascentibus aliis.

Persea Plinij.

Qui sanè locus, eorum sententiam apertissimè refellit, qui Perseam arborem cum Persica malo eandem esse, cerebrosius asserere volunt: ut taceam utriusque arboris historiam esse diuersissimam.

PERSÆ item meminit Strabo Geograp. ultimo, perpetuam illi comam tribuens, & fructum pyri magnitudine, figura oblonga, amygdalæ modo putamine inclusum, & corio.

Persea Strabonis.

SED & Galen. lib. II. de Alimēt. se Perseam Alexandriæ vidisse asserit: meminit & aliis locis.

IN eo omnes conveniunt, ut Perseæ perpetuam comam tribuant, oblongum fructum, inclusum amygdalæ putamine & corio. Hæc quam exhibeo arbor perpetua quidem est comata, folio autem & flore laurum magis refert quàm pyrum: fructu etiam oblongo est, sed qui myxis (qualem illi Plinius loco iam adducto tribuit) aut oblongis prunis similior sit, quàm amygdalis, & colore (ut Placæ referebat) nigro non herbido.

Persea perpetuo virens.

ITAQUE, vt verum fatear, tametsi nonnullis cum Persea Theophrasto descripta notis, hæc nostra conveniat: mihi tamen aptius quadrare videtur ei, quam Plinius libro iam memorato describit: aut quam Plutarchus in Ægypto nasci testatur Isidi gratissimam, quod fructum ferat figura cordis æmulum, folium verò linguæ. Sed aliorum id relinquo iudicio: nobis sententiam nostram in medium protulisse satis est. Non possum tamen non mirari, quosdam Perseæ historiam negligentius perpendentes, non esse veritos ad hanc nostram fructus Cuci suo pulvino nudati iconem in suis Commentariis pro Perseæ fructu adicere, fructus certè planè ossei qui nobis aliquando pro Bdellij fructu obtrusus fuit: nisi fortè pyri vel cordis forma quam utcumque exprimit, eos ut id facerent impulerit. Verùm Cuci integer fructus, etiam per multos annos adseruatus, & planè resiccatus, pugno maior est, magnūque persicum malum potius æmulatur, quàm prunum aut pyrum. Eius historiam Theophr. lib. IIII. Hist. cap. II. Plinius lib. XIIII. cap. IX. tradunt paulo post Perseæ descriptionem. Neuter tamen Perseæ fructum pyro similem facit, sed magnitudine illi æqualem.

Plutarchi Persea.

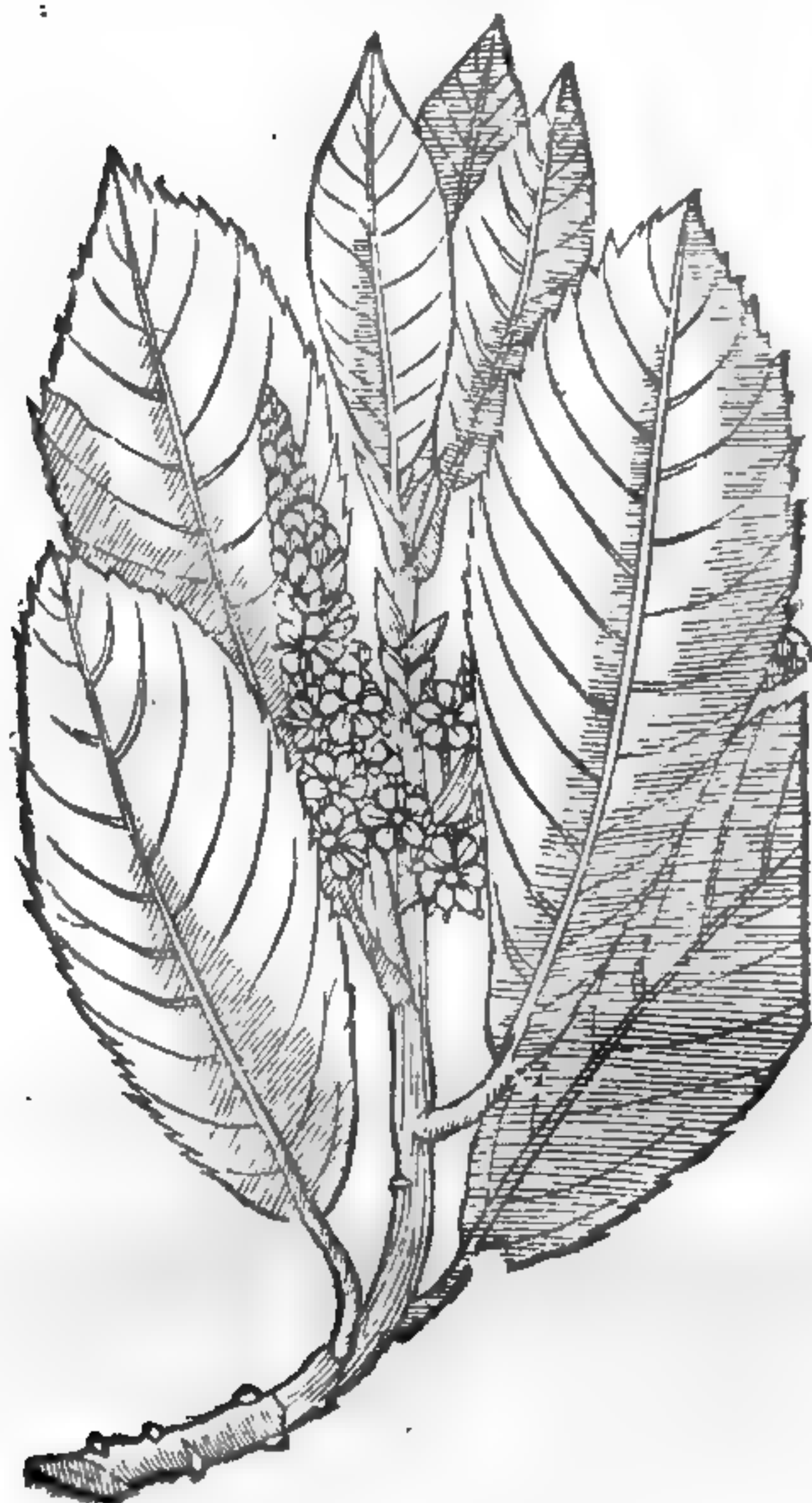
Cuci.

HUIUS quam exhibeo arboris neminem hætenus experimentum fecisse, quod sciam, puto.

AT Perseæ fructum cibo idoneum, & stomacho utilem Dioscorides facit: arida verò folia in farinam redacta, illitu sanguinis eruptiones sistere tradit.

CETERVM Mamay ab Hispanis Historicis descriptum, arbor est formosa, simili modo virens, vt iuglans, lata coma, sed celsa, & quæ in pyramidem aliquantulum desinat instar cupressi: foliis longitudo maior quàm latitudo, materies ligni fungosa, fructus rotundus & magnus, carne malum cotoneum referens, sed sapore persici mali duracini: cui insunt terna vel quaterna ossa, interdum plura, valde amara.

Mamay. Gomara Historia general. India. cap. XLIIII.

NEc huius arboris historiam ab ullo proditam, imò ne herbariis quidem nostræ ætatis cognitam arbitror. Cùm autem ex earum sit genere, quæ perpetuâ comâ virent, elegantissimaque sit aspectu, locum inter primas, in nostris hæc Commentariis, meritò sibi vindicare videtur.

*Laurocerasi
historia.*

EST verò Laurocerasus (sic enim appellare libet, & nominis causam postea explicabo) iustæ magnitudinis arbor, caudice recto, multis ramis donato, qui cortice atrovirente obducti sunt, novellis tamen omnino virentibus. Folia alternatim ramos ambiunt, non decidua, Lauri latifolia, sive potius Citriæ mali foliorum æmula, per ambitum nonnihil dætata, nervis aliquot ex media costa in latera excurrentibus, supernè splendètia, infernè nequaquam: color in vetustis ex atro virescens, in novellis ex viridi pallescens: sapor amarus, nucleorum mali persicæ, aut amygdalarum amararum æmulus. Flos initio mihi non conspectus, nam quam alebam arbuscula, sine flore, sine fructu perit: quam verò D. Aicholtzio dederam, anno octogesimo tertio supra millesimum & quingentesimum, mense Maio egregiè floruit. Paucis post annis floruit etiam D. Ioachimo Camerario V.C. quam ipsi donaram, ut ille Noriberga Viennam ad me scripsit. Oblongas porò in summis vetustis ramis inter superioris anni folia fert hastulas, digitalis longitudinis, crassiusculas, in quibus brevi pediculo numerosi, & racemi in modum conferti, nascuntur flores, candidi, quinque foliolis constantes, multis in umbilici ambitu staminulis præditi, Cerasi avium vulgò nuncupati floribus non admodum dissimiles, odoris tamen expertes, qui nullum fructus rudimentum præbuerunt, sed caduci admodum fuerunt. Supra hos deinde rami germinant & novella folia protrudunt. Fructus, quem in arbore nascentem non vidi, sed qui Constantinopoli missus fuit anno septuagesimo quarto & octogesimo sexto supra millesimum & quingentesimum, ovali forma fuit, exigui pruni magnitudine, Sebesten fructui proximus, foris niger, rugosus, pulpa præditus dulci & eduli, ceratorum vel Brunnenfium in Moravia prunorum pulpæ modo, ossiculum continens sessili parte orbicularem, deinde sensim in oblongam tenuemq; cuspidem desinentè, ut testes esse possunt amici Belgæ, quibus eum fructum tunc cõmunicavi cum Galatensibus sive Peranis prunculis, albis, oblongiusculis, acidis. Vtrumque fructum licet diligenter terræ commiserim, etiam in fictilibus, ut commodius curarem, neuter tamen germinavit. At qui eodem nomine acceptus est Byzantio, anno M. D. LXXXI. licet simili forma, colore & sapore præditus, bina aut terna habuit sub pulpa nullo putamine inclusa semina plana, spadicei coloris, plurimum accedètia ad Loti aphricanæ, vulgò Guaiacana nuncupatæ, semina.

*Brunnenfium
pruna.*

*Galatensium
pruna.*

CETERVM sub initium anni M. D. LXXVI. ab Illustri Domino Dauide Vngnad, Cæsareo apud Turcarum Imperatorem tunc Legato, nunc verò Bellici cõsilij Viennæ Præsede, mihi missa fuit eius arbuscula, brachialis crassitudinis, humanã altitudinem excedens, cum aliquot alis rarioribus fruticibus. Sed cum asperrima esset hiems, & negligenter ab eo qui eos aduexit, curati fuissent: omnes in itinere radicitus perierunt, præter hanc & Castaneam equinam, de qua postea: imò parum abfuit quin & hæc periret. In fornixem autem cum eodem doliolo, in quo aduecta fuerat, eademq; terra, illata, & sequente Aprili educta ramos omnino siccos cum deprehendissem, ad vivum resecai, & vasculum loco umbroso reposui, ne à solis radiis exsiccata difficilius repullularet. Cœpit tandem Autumno secundum radicem aliquot germina proferre, quæ cum ea trunci parte cui inhærebant (resecto inutili & sicco) in aliud vas translata, magna cura deinde alui, vt elegantẽ arbusculam postea habuerim: reliqua etiam germina, ubi paulo altius excreuissent, in terram inflexa radices egerunt, aliasq; arbusculas dederunt, quas & Principibus viris, & amicis communicavi.

Longior paulò in his referendis, & Lectori molestus fortasse fui: non potui tamen ea silentio præterire, ut intelligant studiosi quibus difficultatibus ad huius rarissimæ stirpis possessionem peruenerim.

MISSA porrò fuit hæc arbuscula *Trabison curmasi* nomine, quod Trapezuntinam dactylum interpretati sunt. Sed cum nihil cum palma commune habeat, satis improprie hoc nomen illi inditum arbitror.

Trab son
corni
Dactylus
Trapezunt.

BELLONIUS lib. I. Observationum cap. XLIII. inter arbores perpetuò virentes recenset Trapezuntinam quandam ferentem cerasa: meminit & eo libello, cui De ratione cicurandi silvestres arbores titulum fecit, cap. xx. (utrumque librum Latio donauit, ut rei herbariæ studiosi illius viri lucubrationibus quæ Gallico sermone scriptæ sunt, frui possint) & Laurocerasum appellat. eius tamen historiam non describit, nisi quòd eodem capite illius ramum mali Citriæ ramo æqualem facit, & eius prægrandem arborem Genuæ in hortu Principis d'Oria postea vidisse asserit. Cum verò huius nostræ folia maximam similitudinem cum mali Citriæ foliis habeant, nec defluant, & Trapezunte Constantinopolim, ut nomẽ indicat, primùm allatam fuisse verisimile sit, eam esse omnino existimo, quam Bellonius observavit. Laurocerasi autem nomen, quantum coniectura assequi possum, illi impositum à foliorum cum laurinis similitudine, & fructu cerasis æquali: tamen si postremo loco ex Pliniana historia id inuenisse affirmet. Verum nusquam apud Plinium Laurocerasi vocem legere memini: is quidem lib. xv. cap. xxv. ubi Cerasi genera enumerat, de cerasis lauro insitis agit. Minus quinquennium est, inquit, quòd prodiere quæ vocant laurea, non ingrata amaritudinis, insita in Lauro. Hanc autem quam proponimus arborem, ipsum intelligere, vix mihi persuadere queo.

Laurocerasus
Bellonij.

Cerasus
Laurea.

Sed cum aptiore appellatione careamus: neque sine iudicio Bellonius ea usus esse videatur, Laurocerasum cum ipso nuncupabimus, donec ex veterum monumentis commodior aliqua sese offerat. Si cui tamen Palmæ Trapezuntinæ vocabulum, quod Constantinopoli adepta est, aut Cerasi Trapezuntinæ, ut Bellonius etiam Gallico sermone usurpat, magis arridet, eo utatur, per me licet.

Dalechampij porrò opinio mihi non satisfacit, qui hanc stirpem Theoph. Hist. lib. III. cap. IIII Loton secundam esse censet: nam huius fructus non nascitur myrti modo alternis, sive ut Græcus Theoph. codex habet κατὰ πτερὰ τὰ μύρτα παραλληλα, sed racematim uvæ modo: ipsius certè flores, uti dixi, in hastula confertim plurimi nascuntur. Neque quòd Dactylum Trapezuntinam esse statuit Lotum aphricanam Matthioli, cui durum nucleum tribuit, qua de causa δίοσπυρον Theoph. Hist. lib. III. cap. XIII. esse vult, cuius nucleus durus est, in qua opinione etiam est, marginalibus in Athenæum ab ipso Latio donatum scholiis. At Lotus Aphricana non nucleum, sed semina duntaxat habet. Imò quotquot Viennæ Austriæ & apud Pannonos cultas observavi, fructum quidem ferebant, sed seminis expertem, & sola dulci pulpa constantem, licet semine ex Italia misso natæ essent. Perinde Faba Græca Plin. lib. XVI. cap. xxx. esse potest.

Lotus
Theoph.

Δίοσπυρον
Theoph.

MALVS MEDICVS

CAP. IIII.

FOLIORVM similitudo facit, ut pauca quædam de Mali medicæ generibus quæ in Hispanica mea peregrinatione observavi, superiori arbori subiungerem.

MEDICORVM malorum varia sunt genera. Alia enim Hispanis *Cidras* dicuntur, alia *Limones*, alia *Limas*, alia *Naranjas*, alia *Toronjas*.

Quæ Citria sive Cidras fert *Cidreira* dicta, brevi trunco est, longis ramis firmis, crassis & acutis spinis, foliis magnis, latis, & per ambitum serratis aliquantulum. Fructum fert magnum & oblongum, Melopeponis amplitudinem interdum æquantem, cortice per maturitatem flavescente, densa carne, candida, firma & eduli, nullo ferè interiore succo, odor mali fragratissimus: flores sunt candidi, sæpiusculè forinsecus purpurascetes, odorati. Semper hæc aut floret, vel fructu onusta est. Sunt qui fructum nascentem figulinis formis varias figuras exprimentibus includunt, atq; ita relinquunt donec fructus maturitatem consequatur, tum demum formas auferunt, vt malum nativum colorem adsciscat, iucundo sanè spectaculo.

Cidras.

Citria malus.

Limonas.

Limonas 4.
generum.

CITRIÆ ferè similis est, quam ipsi Limoneram appellant, cuius fructus minoribus Citriis pares, oblongi, satis densa carne, & multo succo acido præditi, nullis aut perpauca intus acinis: folia Citriis breviora, flos purpurascens foris, spinæ minores & breviores quàm in Limeræ: huius generis reperiuntur etiam dulces, minores tamen & oblongis Limis similes. Audio & eius genus prægnans reperi, alium fructum minorem in se continens, incolæ sua lingua *Limonas priñzados* vocant: verùm id genus non est mihi conspectum. Doctiss. vir S. de Tovar ex Fortunatis Insulis delatum scribebat in Indice sui horti quem ad me mittebat anno M. P. xcv. & aliud genus se alere totum ferè carneum quod varias figuras representat, eam ob causam ab Hispanis *Limonas de figuras* appellari. Quartum autem genus omnium maximum conspiciebam Hagæ Comitum apud Batavos anno M. D. xciii. Illius Heroïnæ Principi de Chimay, à Doctissimo viro Bernardo Paludano Medico missum: id enim Citrii mali grandioris magnitudinem æquabat, corticem verò minus dentum, & aurum instar fulgentem habebat, grumos etiam interiores minus acidos, quàm reliqua genera.

Limonas 2.
generum.

QVAM ipsi Limeram nuncupant, magno caudice assurgit, ramosque habet tenuiores, longos, firmis, longis, virentibus spinis armatos, folia per ambitum nonnihil serrata, florem candidum, fructum paulo minorem Limonera, oblongiusculum, ubi maturuit flavescens, cortice tenui, ut nil nisi succum ferè contineat, eumque acidissimum. Semper flore & fructu onusta conspicitur. Aliud porro eius est genus per omnia ferè simile, nisi spinis caret, vel eas perquam exiguas haberet, & illius fructus rotundus esset, summa parte quasi corona aut umbilico insignitus. Vtriusque acini seu grana oblonga sunt.

Aurea malus
varij generis.

AUREA malus reliquas huius generis magnitudine superat, Malo vulgari non inferior fertili solo, tametsi humilis interdum reperiatur: firmos habet ramos, spinas paucas & breves, folia viridia, minime per ambitum serrata, flores candidos odoratissimos, fructum, *Naranjas* Hispani vocant, maturitate aurei coloris, succo præditum aut dulci, aut vinoso, aut acido, in quo grana frequentia, rotundiora quàm in Limonibus. Habet etiam hæc arbor sui generis pumilionem, qui insitione vel inoculatione propagatur: liberalior est hæc ferendis floribus & malis etiam in frigidis regionibus, modò ritè curetur.

Aur. mal.
pumilio.

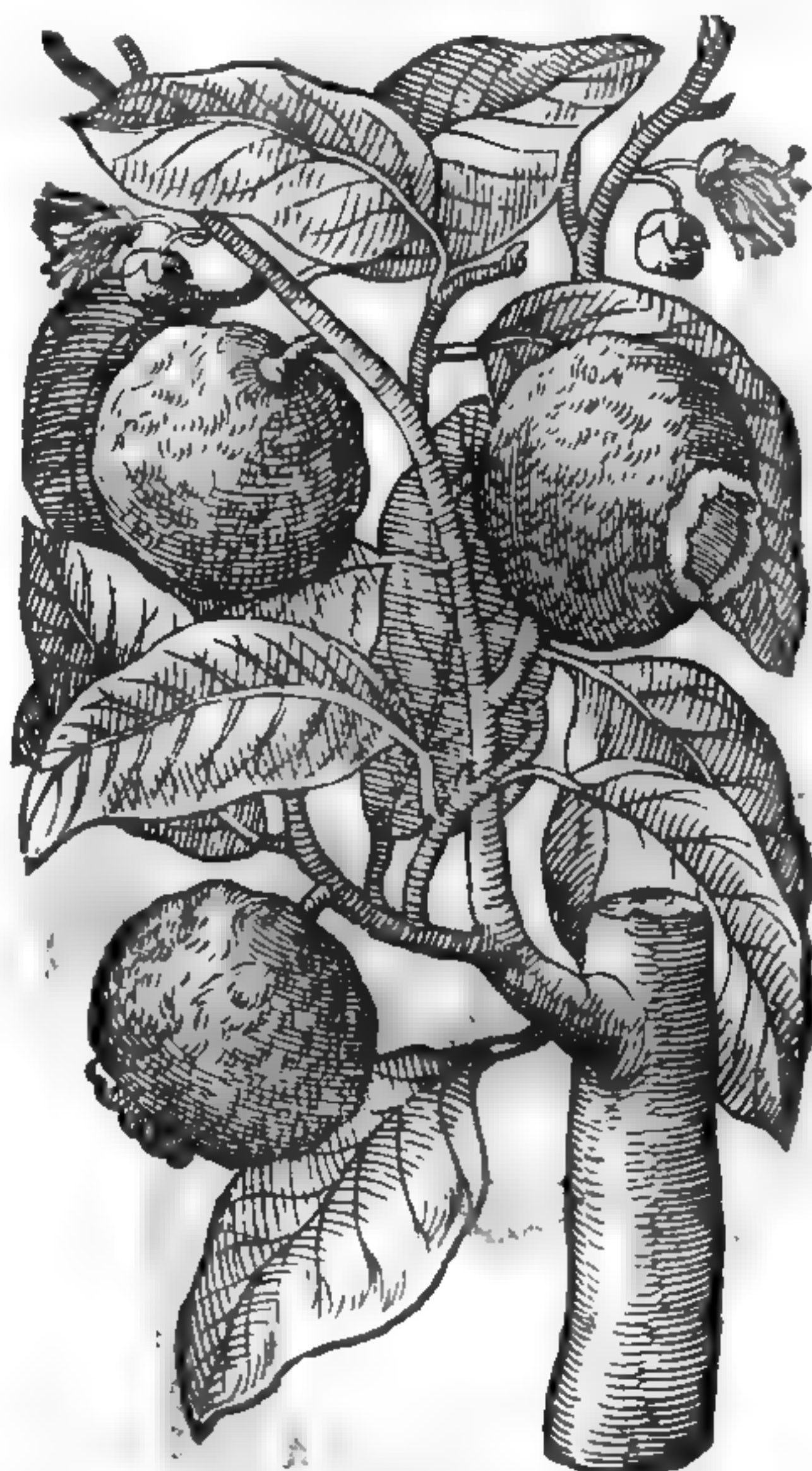
Aur. malus
odali cortice.

Ex eo genere quod dulci est succo, Hispani apud Chartusianos (Hispani *Las Cuenas* nominant) trans Bætim flumen, binas arbores conspexi quæ fructum ferebant carne multo firmiore præditum Armeniacorum ferè modo, licet similiter camerulis distinctum & succulentum ut reliquorum, cuius cortex unà cum carne & succosa substantia mandebatur, corticis color insigniter aureus est. Hispani *Naranja axel* vocant. Aliud insuper genus cuius succus acidus unicum granum continebat.

Aur. mal.
maturis per
figas.

Malum aureum.

Poma Adami.

QVAE vulgò Poma Adami dicuntur, ea Galli *Poncires* Bæticæ, *Toronjas*, Lusitani *Zamboas* Toronjas
Zamboas. appellant. Arbor ipsa interdum humilior est, Citriæ perquam similis, magna tamen ex parte celsiorem Malum aureâ æquat: breves habet spinas, folia Limonæ, florem candidum, odoratum, fructum rotundum, triplo maiorem aurea malo, maturitate flavescentem, cortice inæquali, denso, crassa & fungosa carne, quæ à nonnullis cum cortice simul editur, succo brevibus folliculis ut & mali aureæ comprehenso (in reliquis enim generibus folliculi sive vesiculæ succum continentés oblongiusculæ sunt) granis subrotundis. Nonnulli Assyrium malum vocant.

CETERVM, præter Aurantiam malum eduli cortice, decem mali Medici genera apud Hispalenses inveniri, ex altero Indice, quem anno M. D. xcvi. eruditissimus vir D. Simon de Tovar mittebat, intelligebam: accipiebam enim ab illo semina illius quod Hispani *Zamboas* appellat, deinde *Limones de carne*, *Limones de figuras*, *Limones preñados*, *Limones poncies*, *Limones ceuties*, *Limones dulces*, *Limas dulces*, *limas agrias*, *Limones de Tulse*, vel *Limas del Emperador*, quoniam, inquit, ab Imperatore Carolo V. ex Vngaria in Hispaniam primò delata hæc plâta fertur, cuius quidem opinionis fidem augere videtur, quòd ultra cetera mali Medici genera, hæc frigoris patientissima existat. Est autem eius fructus edulis multo suaviore gustu præditus quàm Auratiæ caxel, succus verò eius maximè ad acidum dulcem accedens, ideoque omnium mali Medici generum acidorum suavissimum.

Omniùm porro folia perpetuò viridia sunt, multisque veluti foraminibus, si Soli obiciantur, pertusa, instar foliorum Hyperici, iuncturâ quadam pediculo inhzrentia: sola mali aureæ folia secundum iuncturam tamquam appendices habent.

CASTANEA EQVINA.

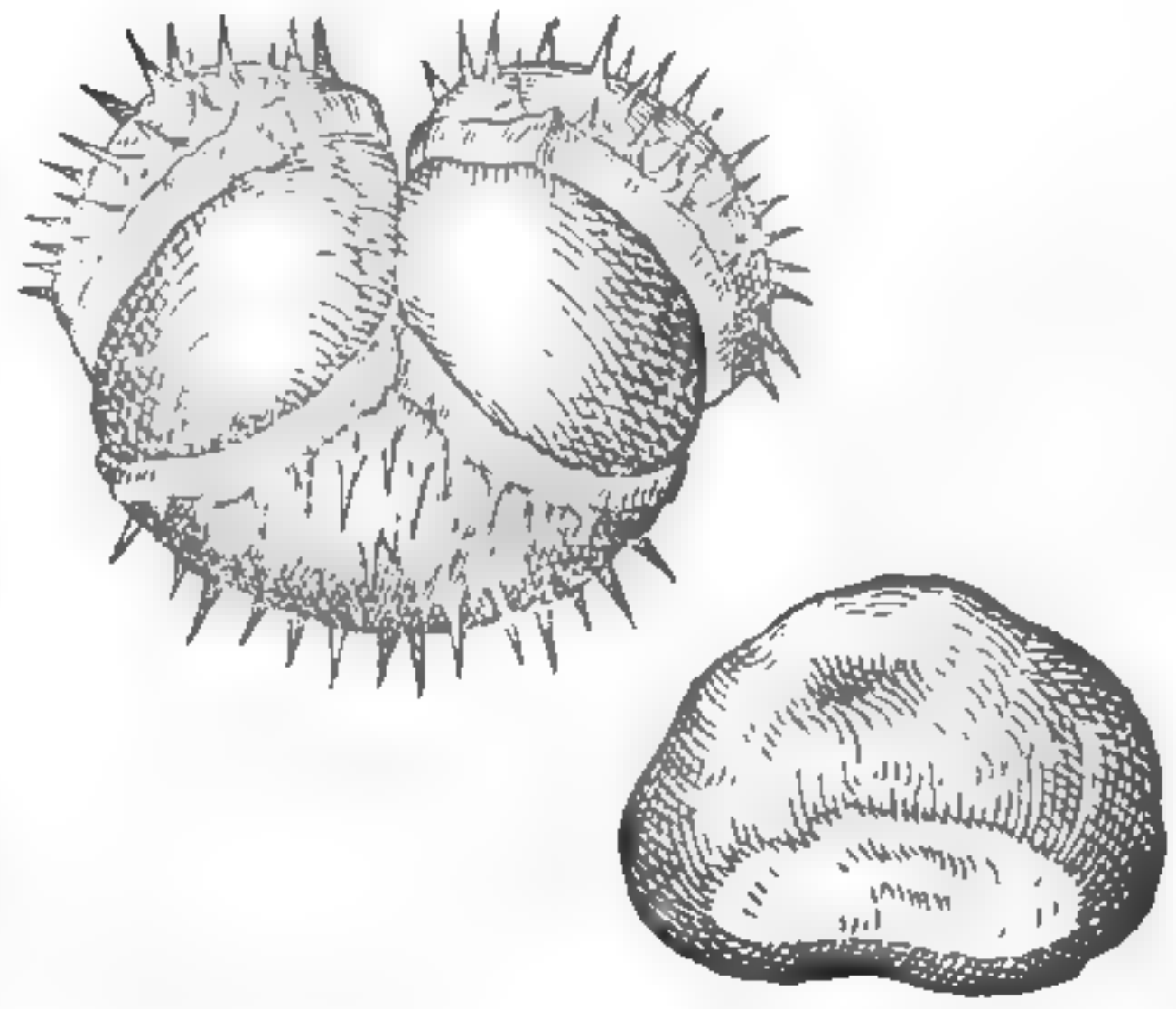
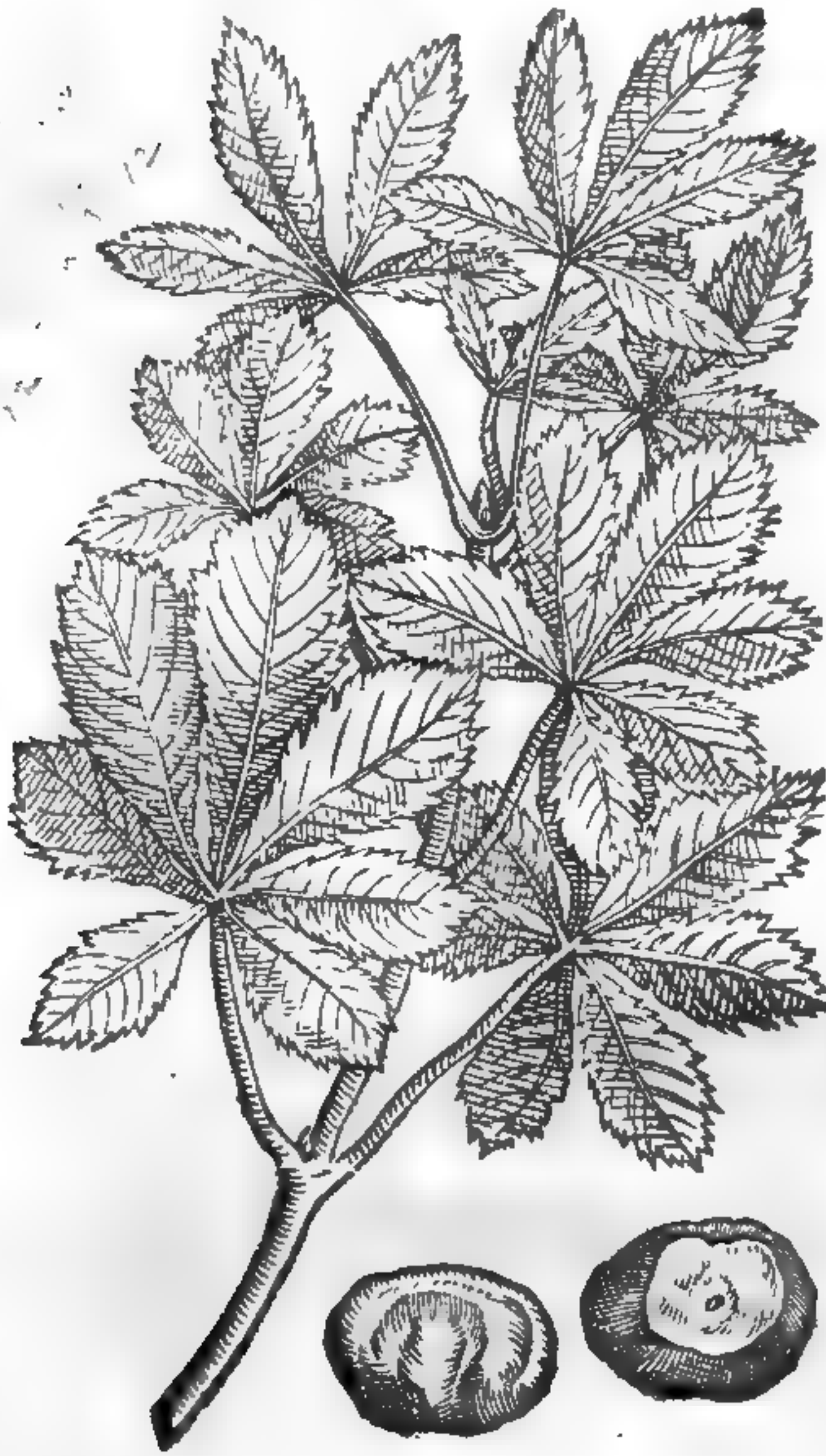
CAP. V.

EQVINAM Castaneam CL. V. Matthiolus commentariis in 1. lib. Dioscoridis descripsit: quoniam tamen nondum apud nostros, aut certè rarissimè conspecta est, & mihi egregiè adolevit, illius historiam adicere libuit.

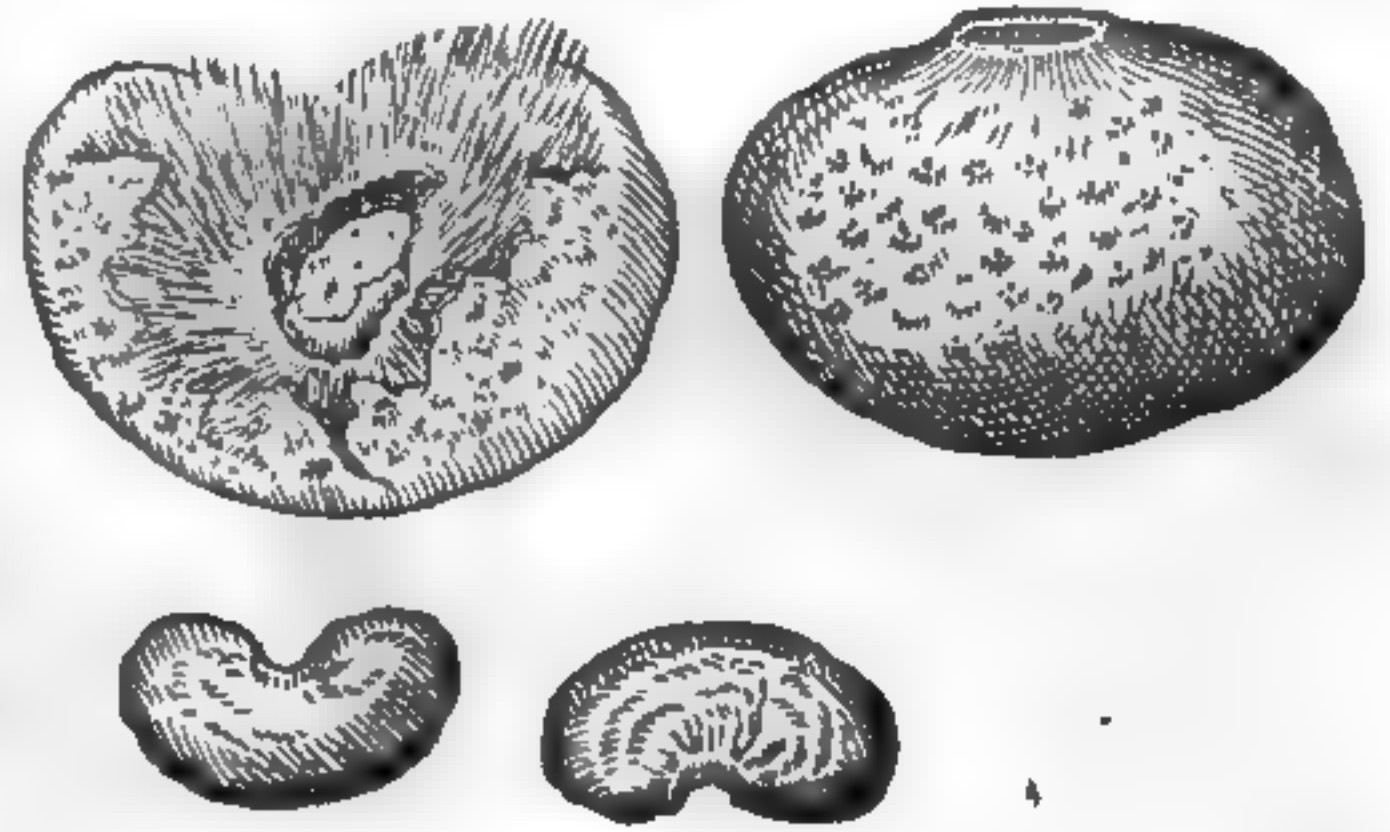
*Castanea
equina lino
seria.*

VASTAM esse hanc arborè intelligo, quam sanè Vienna discedens anno M. D. LXXXVIII. istic reliqui, intra duodecimum annum, in humanæ coxæ crassitudinem, duarumque orgyiarum aut amplius altitudinem adoleverat, latamque comam sparserat. Frigoris patientissimam esse, umbraque & aqua ut Platanum delectari deprehendi. Autumno autem, cum folia abiecit, protinus gerit amentaceum quiddam extremis ramulis, & turgidum, quasi parturiat, pinguique & lento humore conspersum, in quo culices & huiusmodi insecta hærent, totaque hieme ita perdurat, donec incunte vere, & præmaturè admodum, gemmæ in folia

Castanea equina.

Castaneæ equinæ fructus echinato
suo calice tectus.

Castaneæ Peruânæ fructus.

fese explicent, quæ palmata sunt, & plerumque septena numero uni eidemque pediculo inhaerentia, tenella initio & dilutiore viriditate prædita, deinde venosa, rugosa, longa, ab infima parte sensim in latum excrescentia, & per oras crenata, mucronata cuspidè, supernè virentia, infernè candicantia, amariuscule sapore: pediculi quibus inhaerent oblongi, bini semper æquali situ, opposito tamen, alternatim ramos amplectuntur: novelli rami virent, adulti cinereo cortice obducti sunt, sub quo latet alius succulentus, viridis, lignum ambiens, ut in Sambuco, vel Acere latifolio, cui huius arboris (quantum quidem ex ea quam unicam alui deprehendere licuit) materies persimilis est. Eius flos & recens fructus nondum mihi conspecti, tamen in eam amplitudinem, ut dixi, mea excreverit, ut sperare flores daturam: sed neque sæpius petitos ab amicis qui Constantinopoli cum Cæsareis Legatis fuerunt, impetrare potui. Siccus vero fructus inde aliquoties allatus, nudus omnino, & suo calice exemptus: tandem cum suo echino communicatus, à doctissimo viro Christophoro Wexio ex sua peregrinatione Ægyptiaca, Syriaca, Asiatica, & Byzantina reduce anno M. D. LXXXVII. Est verò vulgari castaneæ æqualis, interdum etiam maior, non in mucronem desinens ut illa, sed planior, & orbiculari quodammodo forma, tuberculo quodam superiore parte eminente, quod sensim gracilescens, ad pronam usque partem extenditur, germen (quod istic ortum habet) amplectens: coriaceo cortice integitur ut vulgaris, qui supernè spadicei coloris est, sed infima, qua suo echinato calyci adhæret, exalbidus, similem propemodum notam impressam habet, qualis in vesicariæ repentis seu peregrinæ semine conspicitur, sed longè maiorem, nec ita candidam: singularis est hic cortex, nec aliam tunicam aut lanuginem intra se occultit, quemadmodum nostrates castaneæ: firma & solida constat carne, candida ut vulgares, non ad eò grati saporis tamen, sed amaricantis potius, præsertim vetustior & sicca, qualem degustavi: singulæ magna ex parte, nonnumquam binæ, eodem calyce multis breuibus firmisq; spinis horrido includuntur, qui per maturitatem in tres partes dehiscens, nucem ostendit ipsius lateri infima parte inhaerentem, non à pediculo, ut reliquæ nuce.

VETERIBVS ignotam fuisse hanc arborem censeo, quandoquidem nullius historiam, quæ ab illis descripta sit, legere memini, quæ huic arbori convenire deprehendatur.

At cæstanesi.
Ad castanesi.
Chastagne de
cheval.
Rosa testen
Castagna di
cauallo.
Castaña de
cauallo.

Turcæ *as cæstanesi*, vel *ad castanesi*, id est, equinæ castaneæ nomine insigniunt, quia eius fructum devoratum, anhelis & tussientibus equis plurimum auxiliij adferre comperiunt. Gallis dici potest *Chastagne de cheval*, Germanis *Rosa testen*, Italis *Castagna di cavallo*, Hispanis *Castaña de cauallo*.

Hic nõ possum nõ adicere elegãs Castaneæ genus mihi à doctissimo viro, eodèq; Cosmographo

grapho clarissimo Abrahamo Ortelio, vetere amico donatum anno M. D. XCI. quod ille ex Peruvia provincia delatū, à celeberrimo V. Benedicto Aria Mótano paulo antè acceperat.

Sphæricæ parrò pæne figuræ est hæc Castanea, nisi latera haberet paulo depressiora, præsertim vbi pediculo inhesit, cortice satis crasso, fragili tamen, & veluti fungoso obducta, coloris ex fuscò aliquantulum flavescentis: huic subsunt innumeræ tenues quidem sed firmæ spinæ, putamini, quod nucleum includit, tenaciter inhzentes: ipsum putamen fuscum est, non densum, sed lentum & fractu contumax, interiore parte læve & splendidum, quo continetur nucleus amygdalæ (putamine suo liberæ) magnitudine & colore, forma autem leporino reni similis, intus albus, sapore dulcis ferè ut amygdala aut castanea vulgaris.

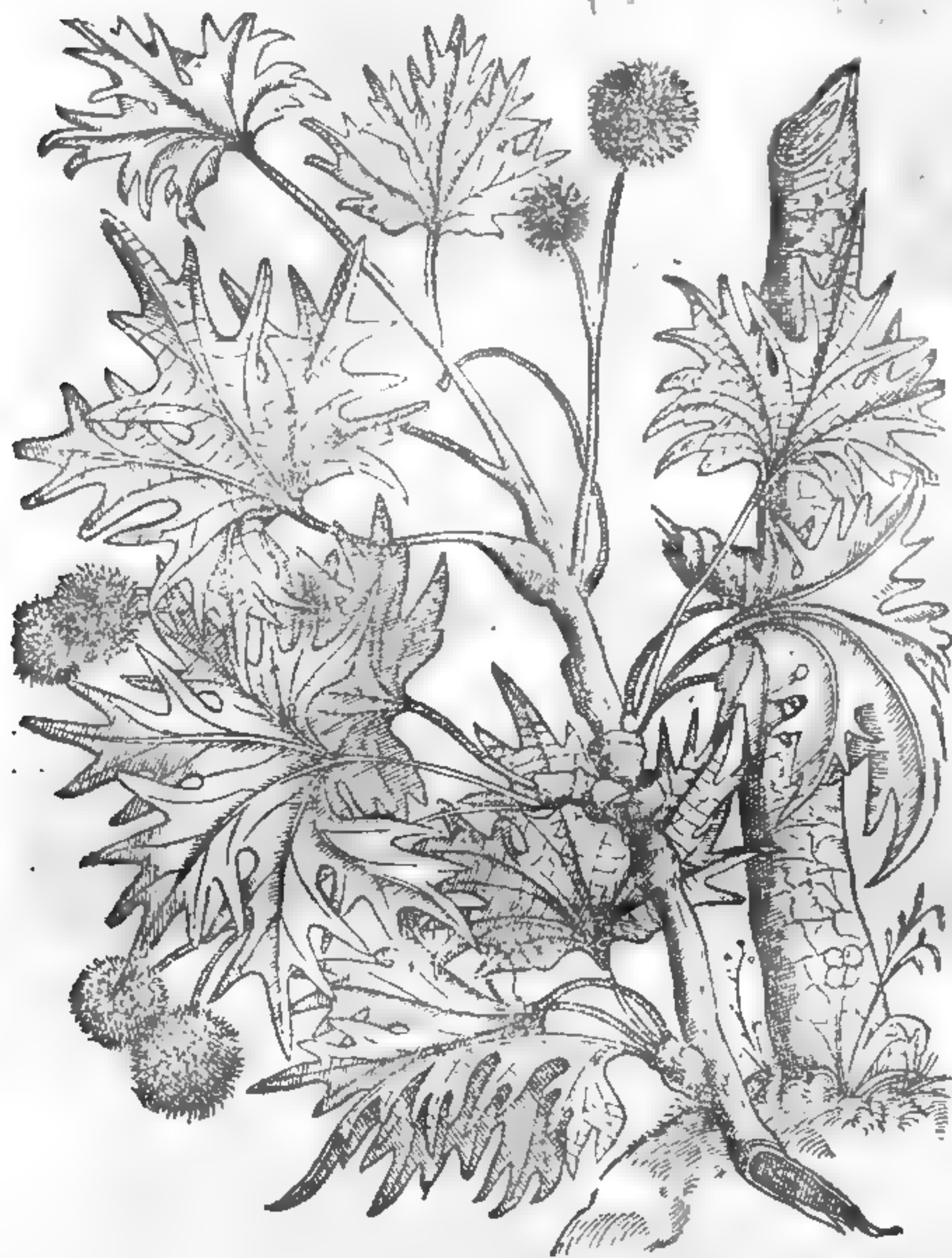
Castanea
Pernana.

Eius iconem, in studiosorum gratiam, sub Castaneæ equinæ fructu, suo echinato calice prædico, eadem tabellâ exprimi curavimus à perito & diligente artifice.

PLATANVS, ACER, SORBVVS, &c.

CAP. VI.

Platanus.

TAMETS I Platanus in iis regionibus quas adij spõte non nascatur, quia tamen cum Castanea equina Constantinopoli allata, ad aliquot orgyias mihi Viennæ Austriæ adolevit, illius mentionem hic obiter facere volui. Historiâ apud alios videre licet.

Platanus.

ACERIS etiam, quod foliorum similitudine proximè ad Platanum accedit. Eius in Viennensi saltu, & aliis vicinis syluis observantur duo illa genera, à plerisq; iâ descripta.

Acer

Latifolium oblongiore florum uva, candidiore & laxiore materie, quod ab imperitis Platani nomine donatū est: Galli *Plane* vocant; Vngari *Iauer fa.*

latifolium.

Alterū minore folio, firmiore materia, crassiore cortice, ab imperitis in Gallia *Sycomor* nūcupatum, id Gallis *Erable*, Vngaris *Ihar fa* dicitur. Vtrumq; genus Germani *Ahorn vnd Mascholtz*; Itali *acero*, Hispani *el azre* appellat.

minus.

SORBVVS item torminalis Plinio dicta & Herbariorum

Sorbus torminalis Cratægus Tbo-
praft.

vulgo, quam Anguilara & doctissimi quique *Cratægum* Theoph. lib. III. Hist. plant. cap. xv. descriptum esse censent, Viennensi saltui, & plerisque aliis Austriæ & Pannoniæ syluis familiaris est. Eius fructus Octobri Viennam in forum venalis adfertur, à tenuioris fortunæ hominibus & pueris admodum expetitus: Galli *Alizier*, Germani *Ablasber*; Vngari *Bar-koczca* vocant.

FREQVENS est & iisdem locis, præsertim verò inter saxa & rupes, id Sorbi genus, quod nonnulli Ariam Theoph. esse censent, folio coryli aut alni ferè, sed prona parte omnino incano, fructum ferens superiori proximum sed colore differentem, qui ruber est, minimè edulem, & à nullo animantium, præterquam ab avibus expetitur. Eius nullum vulgare nomen novi præter Austriacum, quod *Melperpaum* est.

Ariacognominata.

AVCVPARIA etiam cognominata Sorbus à baccarum usu, quod iis hieme aucupes turdis & merulis insidiari soleant, foliis legitimæ Sorbi, vel Fraxini. Eam Dalechampius cur torminalem censet, nullam causam video, cum eius rubris baccis nemo vescatur, sed à solis turdis alijsq; sylvicolis avibus, gallinagine præsertim expetatur: deinde, ubi Platani folia, quæ Plinius Sorbo torminali tribuit? Germanis *Vogelbeer*; *Masbeer* vnd *Maalbeerpaum*: Vngaris *Vörös berkinye* dicitur.

Aucuparia Sorb.

AT legitima Sorbus plerisque regionibus quas adij satis vulgaris est, foliis superiori proxima, mollioribus tamen, & nonnihil pubescentibus, fructum fere plerisque expetitur, præsertim mulierculis & pueris, & interdum secundis mensis maturus additur. Vngari *Berkinye*, Austriaci

Sorbus legitima.

Acer latifol.

Sorbus torminalis Plinij.

Sorbus legitima.

Sorbus torminalis Plinij.
Sorbus torminalis Plinij.

Juglandis genus alterum.

1633
1634
1635
1636

S. domestica
1634
1635
1636

Corylus var. generis.

Austriaci *Ascheritz* vocant: reliqui Germani arbore *Sperbebaum* & *Sperberbaum* fructu *Sperbling*: Galli arb. *Cormier*, fruct. *Corme*: Itali arb. *Sorbole-ro*, fruct. *Sorbo*: Hispani arb. *Serual*, fruct. *Seruas*.

Hic autem non possum non meminisse, generis illius Juglandis haud vulgaris, mihi certe proximis annis demum observati, & nati nucis quæ cum aliis vulgaribus secundis mensis adposita in convivio quodam ad quod eram evocatus: ipsius porro nucis teneritudo, & longior quàm vulgaris forma, me invitabat, ut binas seponere, ratus diversam à vulgari eam esse arborem, quæ eiusmodi nuces ferret. Hogelando amico nuces mittebam, quæ ipsi non modò germinarunt, sed folia etiam protulerunt, vulgaris quidè Juglandis foliis formâ similia, hoc est alata, instar foliorum Fraxini, sed longè magis tenella, atque in ambitu ferrata: quorum odor etiam gravis ut in vulgari.

AVELLANA BIZANTINA.

CAP. VII.

CORYLVS duorum vulgo est generum, sylvestris sponte nascens passim obvia, & domestica, quæ in hortis colitur. Ea etiam duorum est generum: nam vel oblongiusculum fructum fert eumque duplicem, unius enim nucleus rubra (qui præstantior iudicatur) alterius alba pellicula integitur: vel brevioris & crassiusculum,

qualis in Italia, Hispania reperitur, & Londini mihi conspectus est, & Francofurti ad Mœnum satis frequens.

VERVM aliud genus peregrinũ & rarum admodũ hîc præpono, quod anno M. D. LXXXII. primum

Corylus.

Auellana pumila Byzantina.

Avellanæ Byzantinæ ramus cum fructu minore.

Corylus colchica
Byzantina
histeria.

primùm, deinde quadriennio post iterum alatum est Constantinopoli cum varij generis bulbaceis stirpibus curante Mag^{co} ac Generoso D. Dauide Vgnad Barone in Zonneck, Consilij bellici in Austria Præsidi, qui & Turcarum Imperatori, eiusque Proceribus in deliciis esse mihi affirmabat.

Eius porro frutex, eo asserente, supra cubitalem altitudinem rarò excrevit, sed pumilus semper permanet: crassos admodum magnosque ferens in tenuibus pediculis calyces callosos durosque, modò singulares, modò plures simul in eodem pediculo coherentes, ut vulgaris, extrema parte in multas crassas longasque lacinias divisos, sede etiam multis fimbriatis appendicibus obsita: sunt verò ij calyces foris valde dura asperaque lanugine hirsuti, interiore parte læves, continentes fructum Auellanæ sylvestri & sponte nascenti ferè similem, vel aliquantulum breviorè, duroque putamine, ut illæ, constantem, qui nucleum similem continet, quem initio observare non potui, quòd unicum dumtaxat fructum, qualem tum in Pannonicarum stirpium historia expressi, impetrare potuerim: postea tamen cum plures nactus esset, & aliquot ab ipso accepissem suis calycibus inclusos & exemptos, non modò degustare volui, sed etiam telluri comisi in fictilibus, non cum suo calyce, ut antè mihi fuerat significatù, sed nudos: atque illi quidem altero dütaxat à fatione anno nati sunt, & in singularem virgulà excreverunt pedalem, quam sine ordine

Avellana Byzantina histeria.

ordine oblongiora paulo quàm in vulgari ambiebant folia, perinde tamen rugosa: Eius unicum fruticem humanã altitudinem superantem, adhuc alebam, cum Francofurto discessi M. D. XCIII. sed qui ullius fructus specimen nondũ dederat: imò neq; etiam anno M. D. XCV. licet in magnam altitudinẽ excrevisset, ut ad me scribebat, cui arborẽ discedens reliqueram.

ALNVS.

Alnus vulgaris.

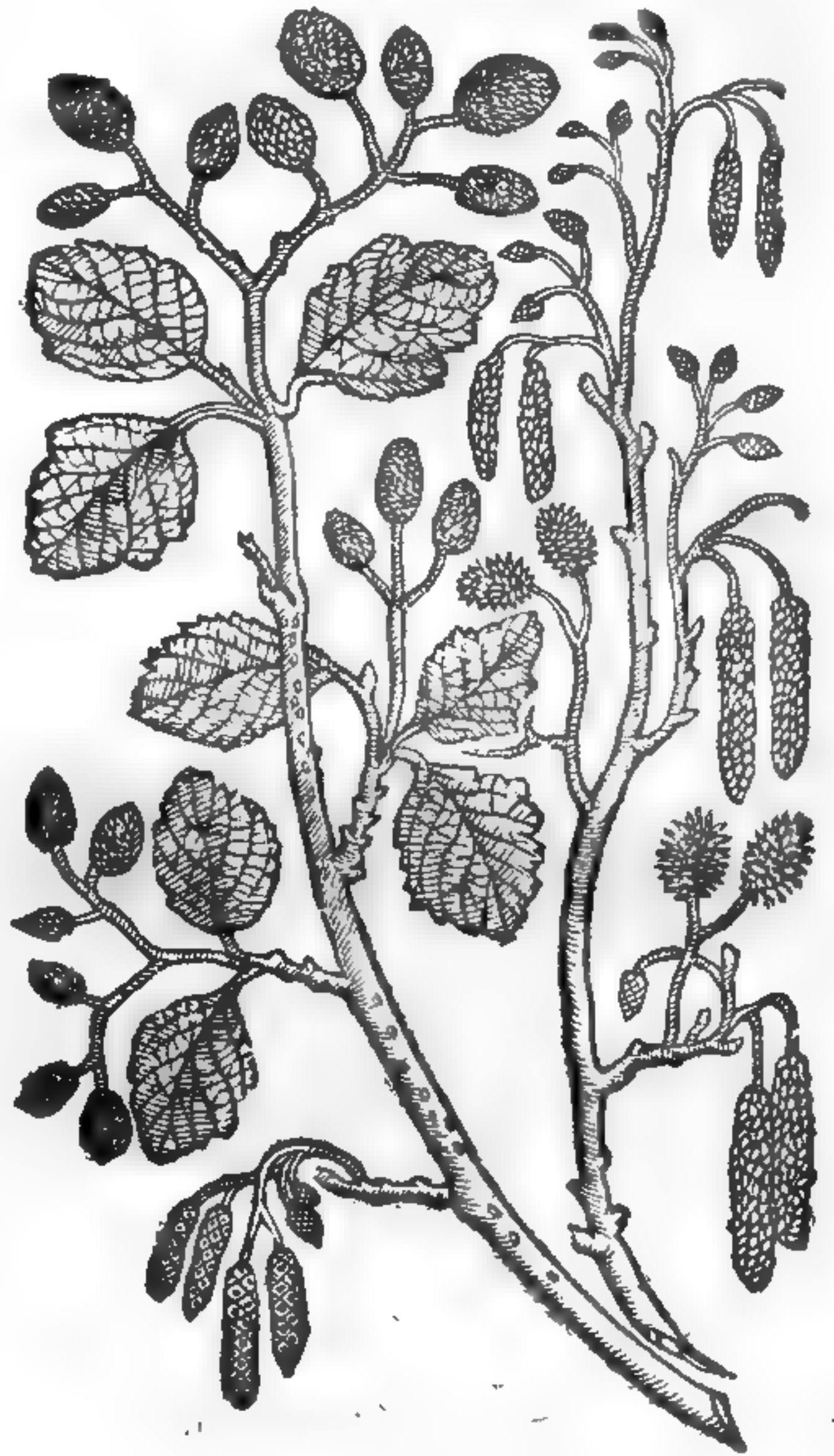

Cornus.

CAP. VIII.

Alnus altera.

AD E ò vulgaris est notitiã Alnus, vt cum ab omnibus rei herbariã scriptoribus eius historia sit prodita, supervacaneum esse videatur eius hĩc meminisse. Quia tamen quotquot illius historiam dederunt, unicum eius genus agnovisse animadverto, operãpretium me facturum existimavi, si quã circa hanc stirpem observabam, hĩc proponerem.

VULGARIS illa, omnibus provinciis (quas quidem adij) admodum familiaris est, & Gallis *Aulne*, Germanis *Ertlnbaum*, Italis *Alno*, Hispanis *Aliso*, Vngaris *Egõrfa* dicitur, Græcis *κλίνδρα*.

At aliud genus alunt Austriã & Styriã montana, circa flumina & udis locis, etiã in Danubij insulis circa Viennã frequens est alteri cõmixtum: quod perinde assurgit ut primum: huius cortex candidior est, folia quidem alteri similia & perinde rugosa, minora tamen aliquantum, supernè non splendentia ut in primo genere, sed infernè candicantia: iuli etiam & strobili minores quàm in vulgari, tenellique rami & novella folia nullo lento humore aspersa ut in priore. Vtriusq; differentia rusticis illarum prouinciarum etiam bene nota: nam primũ genus *Schwartzertln* hoc est Alnum nigram: hoc *Wessertln* id est, albam Alnum appellant. Huius cortex magis refrigerantem & adstringentem cum siccitate facultatem obtinere videtur quàm vulgaris.

FOLIORVM quædam affinitas facit ut de Corno aliquid subijciam. Nam præter vulgaram, quæ à ceteris qui Plantarum Historiam descripserunt, est proposita, aliud genus observabam Octobris initio M. D. XCIII. cum Francofurto Coloniæ descenderem, Andernaci ad Rhenum, in horto ejus diversorij cui symbolum S. Spiritus, monente honesto viro Hieronymo Scholier.

Corni maris aliud genus.

Non minore porro altitudine assurgebat illa arbor, quam vulgaris mas, ejusque caudex simili cortice erat obductus: verum ramuli, illius ramulis longè fragiliores, folia ex adverso eos amplectentia, brevi pediculo, instar foliorum vulgaris, nitentia, nec illis minus nervosa, in ambitu non serrata, sed vulgaris folijs latiora, ex quorum alis cutaceæ thecæ emergebant etiam ante brumam, in quibus florum subsequente novo vere explicandorum gemmæ floret enim cum vulgari, ejusque fructus cum illo maturescit, saturatiùs tamen (ut intelligebam) rubens: crassiora etiam, brevioraque officula habet.

VULGARIS autem Cornus, sed sylvestrior & magis pumila, frequens nascitur multis Austriæ inferioris sylvis.

Cornus mas pumilio.

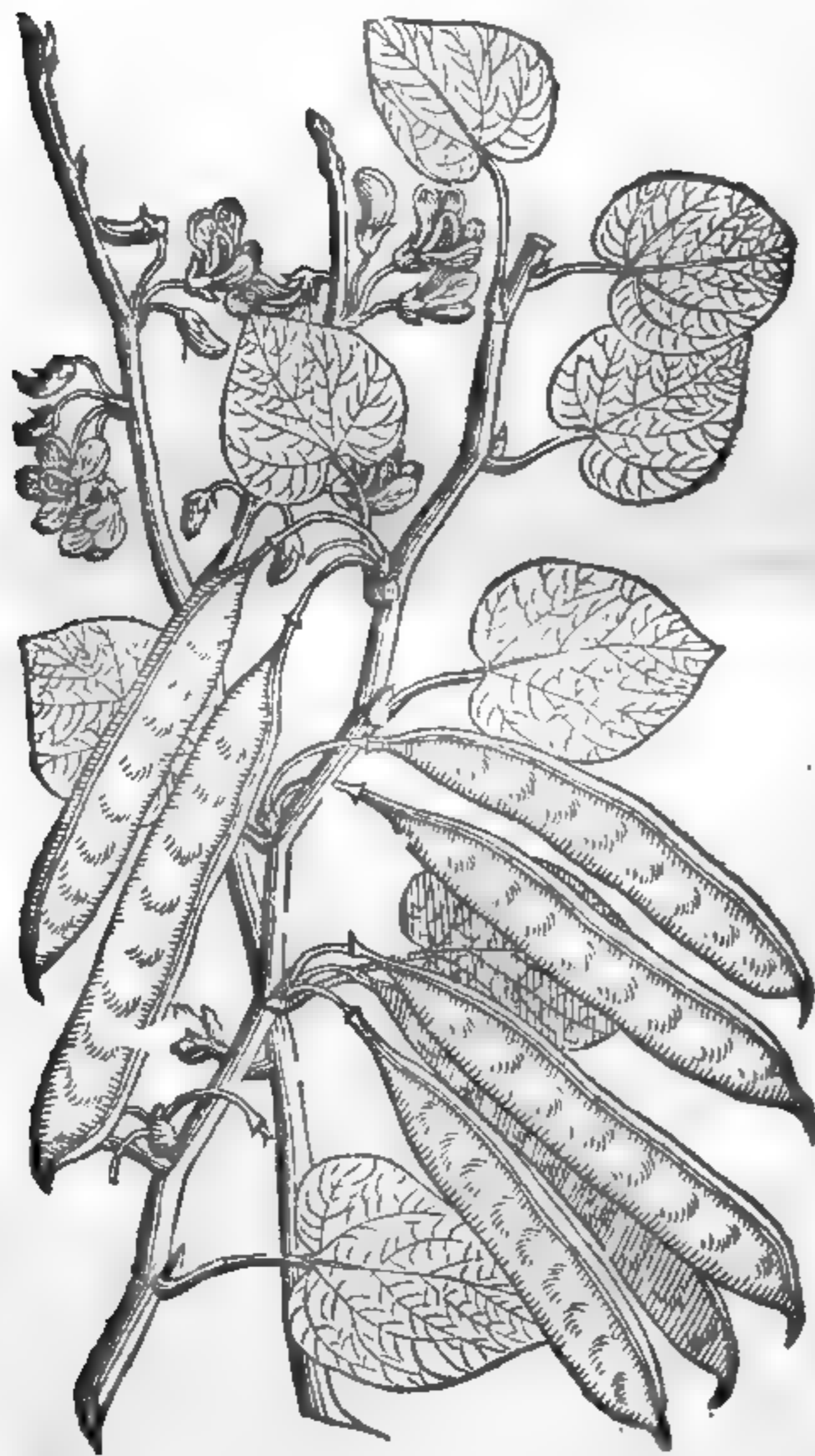
EADEM foliorum affinitas facit, ut quæ circa Vlmum etiam observabam, dum Salmaticæ in Hispania agebam, hinc adijciam: nempe Vlmorum, juxta Thormum annem nascentium quasdam radices in frequentia tenuissimaque stamina desinere, atque cum præterlabentibus aquis perluantur, rubescentem colorem contrahere. In his nascuntur & latent exigua quædam animalcula locustulis sive exiguis squillulis perquam similia, quæ Salmaticenses piscatores diligenter colligunt in escam capiendis piscibus idoneam. Quæ verò piscatorum oculos effugiunt, si diutiùs illis radiculis implicata persistant, adolefcunt, & ex radiculis emergentia avolant instar terrestrium locustarum: postea certo tēpore in aquas remeant, ad conservandum suum genus.

Locustæ esca sicuti ex Vlmis radicibus.

SILIQVA SILVESTRIS.

Arbor Iudæ.

CAP. IX.

HIC arbori Siliquæ sylvestris nomen indidi, non quòd siliquæ veteribus descriptæ similis sit, sed quia nonnullis Hispaniæ locis vulgari nomine sic appelleretur.

1. CRESCIT interdum in arborem justæ magnitudinis, locis cultis: sed neglecta & sponte nascens, plerumque inter frutices potiùs, quam arbores censenda est. Rariores fert ramos alternatim ex lateribus nascentes, cortice ex purpura nigricante tactos, qui primo Vere ante folia, aut ijs primùm germinare incipiētibus, inferiore parte ternos aut quaternos flores simul iunctos ferunt, genistæ aut pisorum forma, colore purpureo eleganti: folia deinde ex intervallis prodeunt Asari ferè, minùs tamen carnosa, circinata propemodum rotunditatis, nervosa admodum uti Aristolochiarum, & dura, superiore parte viridia, inferiore verò nonnihil candicantia: floribus succedunt membranaceæ purpurascens siliquæ, & quodammodo transparentes, compressæ, digitalis longitudinis & latitudinis, in quibus semen lentis planum, durum.

Siliqua syl. historia.

2. Aliud genus invenitur per omnia ferè simile, præter florem, qui in hoc candicat, cum in superiore purpureus sit, & corticem virgultorum qui candicat potiùs quam purpurascit.

Arbor Iudæ albo flore.

Sponte nascitur primùm genus Granatensi regione, & quibusdam aliis Hispaniæ atque Narbonensis Galliæ locis inter sepes. Alitur etiam in hortis non modo in Germania & Belgica, sed

Natalis.

etiam in veteri Hispaniæ Castella ob venustatem. Secundum genus flore candido sponte nascens non vidi, sed semine dumtaxat natum quibusdam Belgicis hortis.

VULGVS Herbariorum Arborem Iudæ appellat: quidam à siliquarum sive lorum generatione Fabaginem: Granatenses vulgari sermone *Algarou loco*, hoc est Siliquam fatuam sive silvestrem: Mauritani illius regionis incolæ *Dis*: Castellani propter elegantiam & venustatem *Arbol d' amor*; Galli *Guaniser*, quasi vaginalem, quia, ut opinor, ejus siliquæ cultorum vaginas æmulantur.

Nomina.

Quo nomine hæc arbor veteribus sit dicta, non facilè dixerim. Nonnulli ad Cercin

Cercin Theophrasti.

Theoph. referunt. Sed ea nihil aliud est quam populi tertium genus eleganter descriptum,

B

quod

quod Plinius Lybicum appellat, Gaza verò pro Cerci Alpinam posuit: & Cerci *κερκίς* vocabulum usurpavit lib. 1. Theoph. de plant. Hist. cap. xviii. inter arbores siliquis præditas post *κερώνια*, ubi quædam Græca exempla non *κερκίς*, sed *κικίς* legunt. Plinius lib. xxxi. cap. 11. meminit Siliquæ silvestris, quam purpureum florem ferre ait: an verò hæc nostra sit, difficile est ex unica illa nota iudicare.

*Colytea
Theoph.*

DVM Mompelji degebam, peritiores rei herbariæ studiosi Arborem Iudæ referre ad Colyteam Theoph. descriptam lib. Hist. plant. 111. cap. xvii. quæ sic habet:

Quæ verò circa Idam provenit Colytea appellata, alterius generis est, fruticosa, nodosa, multis alis concava, non admodum rara, folio laurino latifolia Lauri, sed rotundiore amplioreque, ut vel ulmeo simile appareat, oblongius tamen, colore parte altera herbido, tergo autem subalbido nervosoque, nervulis prætenuibus fibrisque inter eas propagines quæ à medio callo costarum in modum excurrunt: &c. Et cap. xiiii. eiusdem libri, siliquas illi tribuit leguminum modo. Quæ sanè notæ, præsertim si utriusque Colyteæ descriptio in unam contrahatur, Arbore Iudæ plurimum. conveniunt.

*Colutea
Theoph.*

PORRÒ Colutea quam sponte nascentem in quibusdam Austriæ montanis inveni, egregiè à Theoph. lib. Hist. 111. cap. xvii. describitur ante Colyteam. & est satis vulgaris ubique notitiæ. Eam Galli *Bagnaudier* appellant.

Κερωία.

CETERVM Siliqua Græcis *Κερωία* dicta, Valentino regno frequentissima est, ubi eius fructus in iumentorum pabulum cedit. Conspicitur & alius Hispaniæ locis magnæ altitudinis, lateque ramos spargens: caudex illius crassius, longi firmique rami, folia alata ut Terebinthi aut Pistaciæ, majora, Nouembri & Decembri iulum instar Iuglandis ferè, in flores ex rubro purpurascens sese aperientem. siliquas deinde digitali longitudine, crassas, edules, quæ grana continent Cassiæ siliquosæ quam solutivam cognominant, granis nondissimilia. Galli arborem *Carouger*, fructum *Carouges*: Germani fructum (nam arbor illis incognita *Sant Johans brott*: Itali *Carobe & Carobole*: Hispani arb. *Algarouo & Garouo*, fruct. *Garouas*: Vngari, Germanos imitati, fructum *Szentlanos kenyere*, id est. D. Ioannis panem appellant.

LENTISCVS.

CAP. X.

*Lentisci hi-
storia.*

MAGNA solum ex parte fruticat Lentiscus, multis ab una radice stolonibus & virgultis assurgens, lentis, & viminiis instar obsequiosis, cinereo cortice obductis: interdum verò quando non cæditur, sed negligitur (ut plerisque locis ad Anam flumen, quod Hispani *Guadana* appellant, observavi) in arbore iustæ magnitudinis excrefcit: folia Glycyrrhizæ, firmiora & duriora, atra viriditate splendentia, alata, hoc est in longo pediculo utrimque sita, foliorum inter se semper contrariis pediculis, ut in Terebintho, Iuglande, Fraxino, Sorbo, & plerisque aliis, nullo tamen extremo imparem numerum (ut in illis) faciente, iucundi cum quadam gravitate odoris, sapore acidiusculo, & adstringente: iis interdum adnascuntur vesiculæ aut folliculi, culicibus exiguis pleni ut in Terebinthinis: flos in alarum cavis circa oblongum pediculum racematim cohærens, muscosus, colore ex herbido pallecente, nonnihil purpurascens: fructus deinde initio viridis, mox ex purpureo rubes, per maturitatem niger & oleaginosus, ervi magnitudine, nucleo duro, nigro, candidam medullam continente.

Natalis.

PROVENIT copiosè per Lusitaniam, Bæticam, regnum Valentinum, & toto illo tractu ad mare mediterraneum obverso, atque in Gallia Narbonensi: floret Aprili, fructus Octobri & Nouembri primùm maturefcit.

*Mastichis in
sola Chio.*

Bellonius lib. 11. Observat. cap. viii. refert in insula Chio copiosissimum esse Lentisci proventum, & primarias Insularium opes & fortunas consistere in Mastichis (quam sola hæc insula subministrat) collectione; nec minore impèsa & diligètia Lentiscos istic excoli, quàm in Gallia vites, non differre tamen arborem ab ea, quæ in Narbonensi Gallia & Italia provenit: Idem mihi retulerunt qui Constantinopoli redeuntes, in Chio aliquamdiu hæserunt, nonnihil tamen differre arbusculas ab ijs quæ in Italia nascuntur.

Nomina.

DICITVR Græcis *κένος*, Latinis *Lentiscus*, Gallis *Lentisque*, Italis *Lentisco*, Hispanis *Mata*, nonnul.

nonnullis *xarueca*, Lusitanis *arueira*. Ejus resina Græcis *ῥητίνη*, *ῥητίνη*, *ῥητίνη*, Latinis Resina Lentiscina, & Mastiche, Officinis *Mastix*, Gallis *Mastic*, Germanis *Mastich*, Hispanis *Almastiça*, Italis *Mastice*: oleum ex lentisci baccis expressum Gallis *huile de mastic*, Hispanis *azeite de mata*.

TRIBUIT Dioscorides Lentisco, Acaciæ & Hypocistidis vires: Mastichen sanguinis rejectionibus, & veteri tussi utilem esse dicit: oleum quod è semine fit, cum quid adstringendum est.

Cum in Narbonensi Gallia degerem, oleum ex Lentisci baccis exprimebatur magni ad varia usus, quod in peregrinas regiones asportabatur. Et dentiscalpia expurgandis dentibus idonea, non minus quam olim, ex Lentisci ligno conficiebantur: ut etiam in plerisque alijs regionibus, quæ Lentiscum alunt. Hispani tamen majore ex parte festucis e Gingidij sive Bisnagæ umbella detractis, dentes à cibo purgare solent, tamen apud eos copiosè nascatur Lentiscus: sed unica Bisnagæ umbella plurima dentiscalpia ex tempore subministrat.

T E R E B I N T H V S

C A P. X I.

T E R E B I N T H V M in duo genera, hoc est marem & feminam distinguit Theophrast. lib. Hist. Plant. III. cap. xv: Marem sterilem faciens, feminam fructiferam, quæ duplex sit, una fructum protinus rufum promens lentis magnitudinis, qui concoqui nequit: alia, viridem editum, postmodum rufum tingens, postremò nigrum faciens magnitudine fabæ, &c.

Ego illas differentias non observavi, tamen diligenter inquisiverim: nisi differentia sint appellandæ, cum frutices inter se omnino similes fructum ferunt, alter inanem & rufum, alter interdum ad maturitatem perductum; nonnumquam etiam frutex non adultus, aut nimis umbroso & iniquo loco proveniens, nullum fert.

M A X I M A porro ex parte Terebinthus fruticat, ramis longis, raris, cinereo cortice tectis: folia illi Lauri, aut Pistaciæ potius (quæ plurimorum consensu Terebinthus indica est, cujus Theophrast. lib. III. cap. v. meminit) ejusdem cum illa odoris, circa unum pediculum conjugatim ut in Sorbo nascuntur, uno, quod extremo pediculo inheret, impari, & hieme, quantum videlicet mihi observari licuit, decidua. Verè, cum novella folia, prorsus ferè rubentia extremis ramis germinare incipiunt, nascitur è ramorum tuberculis, copiosus & muscosus, ut olex, flos, purpurascens, vel phœniceus, racematim coherens, qui temporis successu in fructum transit Lentiscino ferè similem, paulò majorem & longiorem, initid viridem, circa vindemias, dum maturuit ex cæruleo virescentem, tactu pinguem & resinofum, manusq; dum colligitur inficientem, medullam in se continentem. Plerique frutices eum rubescere incipientem, ante maturitatem, inanem abijciunt, Carpobal- samo quod in officinis venale proponitur, planè similem. Fert etiam vindemiarum tempore concavos quosdam folliculos seu vesiculas folijs & ramulis inhærentes, quales ferè in Ulmi folijs nascuntur, sed pallido aut purpurascente colore: interdum etiam extremis ramis oblonga & cartilaginea cornicula, varia forma excrecentia, concava, quæ (uti etiam folliculi) aperta, lentorem quendam continere deprehenduntur cui permixta cinerea & fuliginosa excrementa, atque exigua animalcula alata.

Spontè provenit plurimis Lusitanæ, Hispaniæ, & Galliæ Narbonensis locis, ubi interdum in arboris formam affurgit: sed maxima ex parte solummodo fruticat. Nusquam, quod sciam, commemoratis locis resina ex Terebintho elicitur: Bellonius in Syria & Cilicia copiosam inveniri, quæ venalis Damascum inferatur, & in Mesopotamia, à Turcis Asamia vocata, quæ in Cairo venditur, refert.

G R Æ C I *ῥερίμινθος*, Latini Terebinthum, Galli *Terebinthe*, Hispani nonnulli, à corniculis, ut arbitror, *Cornicabra* Fructum ejus Avicenna Granum viride vocat. Resina Græcis *ῥητίνη*, Latinis Terebinthina resina, Avicennæ gluten Albotin, Officinis ignota, namquam Terebinthinæ nomine donant, Abiegna est.

H V I V S cortici & folijs easdem vires tribuit Dioscorides quæ Lentisco, similemque esse illorum & parandi & sumendi rationem. Præterea fructum esui aptum esse, sed stomacho adversari,

Bisnaga.

Terebinthus mare & femina.

Terebinthi historia.

Natales.

Nomina.

Facultates.

adversari, exdalfacere, urinam movere, venerem excitare, cōtra phalangiorum morsus convenienter in vino bibi. Ejus resina reliquas antecellit, teste Dioscoride: Galenus tamen, nonnullarum facultatum ratione, Mastichen præferendam censet.

Terebinthi
fructus edu-
lus.

Vesicularum
Terebinthi
usus.

BELLONIVS lib. II. Observationum cap. xcvi. refert, cū in Cilicia esset, in Arabem quendam rusticum incidisse, qui Camelum Terebinthi fructu onustum ageret Damascum, ut istuc venderet, vulgò enim illic in cibum recipi. Quod verò ab alio nemine observatum puto, scribit idem lib. I. cap. LXV. & lib. III. cap. 49. Thraciæ & Macedoniæ rusticos mense Junio diligentissimos esse in colligendis nucibus illis aut vesiculis Terebinthi ramulis adnascantibus, cū primū efformatæ gallarum magnitudine sunt, ante quam in ampliorem formam aut cornicula excrescant, & istas magno vendere in Prusa Bithyniæ urbe, magnus enim earum usus ad sericea stamina varijs coloribus imbuenda; eumque duntaxat in usum plus quàm sex millia pondo singulis annis infumi.

Bont quibir.
Bont sougier.

C. V. Leonardus Rauwolfius Hodæporici lib. II. cap. VIII. ait Terebinthi, quod Arabes *Bont*, Persæ *Terbaick* vocant, præter vulgarem duo genera observasse, unum majus, alterum minus. Majoris fructum quem Arabes *Bont quibir* appellant pistacijs forma valde similem, brevior tamen & rotundior: minoris, qui illis *Bont sougier* dicitur, cum suo cortice magnitudinem, piso majori æqualem esse, in rotundum nonnihil concavam, veluti milium ejus Indicum sive *Dora*: utriusque fructum non minus jucundi saporis esse pistacijs, eamque ob causam inquilinos abundè ijs vesci, perinde ut nos pineis nucleis & avellanis. Nasci magna copia in Persia, Mesopotamia, Armenia, racematim cohærente fructu ut pistaciæ, vel potiùs ut Terebinthi vulgaris, cujus etiam genus æstimantur, cū arbores illum fructum ferentes oblongiusculis folijs Terebinthum satis æmulentur, qua nota à Pistacia, quæ rotundiora & magis conspicua habet folia, differunt. Possent, præsertim majus genus, ad Theophrasti lib. III. cap. V. Indicam Terebinthum referri, & ad *Faël* Serapionis, Avicennæ, & Rhasis, quemadmodum minus ad eorundem *Bel*, quandoquidem illi ipsi Auctores similes facultates his nucibus tribuunt.

Terebinth.
Indica Theo-
phrast.
Faël.
Bel.

COGGYRIA.

CAP. XII.

Cogyria
historia.

Natalis.

BICUBITALIBVS aut tricubitalibus constat virgis, digitalis crassitudinis, nigricantibus, in numerosos subrubentes ramos divisus, hic frutex: folia firma, densa, nervosa, terebinthinis folijs fermè paria, latiora tamen, & orbiculato ferè mucrone, oblongis, subrubentibus pediculis nitètia tenuiores ramulos ambiunt, odore quodammodo lentiscino, gustuque adstringente, non injucundo tamen: ea sub ætatis finem rubescunt, elegantissimoque nitore oculos oblectant: emicat è summis ramulis quidam veluti racemus multorum flosculorum ex herbido pallecentium, exilibus, longis & punicantis coloris pedicellis inhzrentium: paulatim deinde sese explicant illi pedicelli in latam longamque plumaceam cæsariem, & semina plana lenticulæ modo, sed longè minorâ sustinent: radix illi dura, lignosa, raris fibris donata, ut Terebintho.

Crescit spontè in monte Badensibus thermis, quæ à Vienna quatuor miliaribus absunt, imminente, vicinisque quibusdam montanis locis, vbi interdum ad eò pumilam erui, ut vix cubitalè altitudinem attingeret. Olim etiam legere memini, dum Avenione per Arausiorum agrum & Boulline ad Montelimar proficiscer, Valentiam Allobrogum & Gratianopolim petiturus.

Floret circa Viennam Austriæ inferioris metropolim Maio, calidioribus locis maturius: fructus maturefcit Julio & Augusto.

Nomina.
Cotinus Plin.

Vulgus Herbariorum appellat hunc fruticem Cotinum, & à Plinio ita vocari existimat. Cotini certè breviter meminit Plinius lib. XVI. cap. XVII. his verbis: Est & in Apénino frutex qui vocatur Cotinus, ad lineamenta, conchylij colore insignis. Ex quibus sanè nemo facile colligat, an ei stirpi quæ apud Herbarios tale nomen obtinuit, Cotini appellatio rectè tributa sit: sed ab illis hoc nomen potiùs inditum suspicor, à foliorum tabescentium rubro colore, quo Cotinum inficere scribit Plinius.

Idem

Idem Plinius lib. xiiii. cap. xxiii. Coggygriam describit in hunc modum: Similis & Coggygia folio [unedoni videlicet] magnitudine minor. Proprietatem habet fructum amittendi lanugine (pappum vocant) quod nulli alij arborum generi evenit. Ea sanè plurimas notas habet nostræ huic stirpi convenientes.

Plinius autem eo loco ad verbum ferè exprimit Theophrasti κοκκυμηλέαν lib. iii. Histor. plant. cap. xvi. descriptam post ἀνδράγην. ὁμοίον δ' ἐστὶ τῆτοις τὸ φύλλον κ' τῆς κοκκυμηλέας τὸ δὲ δένδρον μικρόν. ἴδιον δ' ἔχει κ' τὸ ἐκπαπῶσθαι τὸν καρπὸν. τῆτο γὰρ οὐδ' ἐφ' ἐνὸς ἀκκρόαμιν ἄλλε δένδρον, ut vulgata habent exemplaria: at κοκκυγίας legisse videtur, non κοκκυμηλέας, quam Gaza prunum interpretatus est, cùm tamen animadvertere potuisset eundem Theophrastum aliam κοκκυμηλέαν, hoc est, prunum ab hac planè diversam libro iii. Histor. plant. cap. iii. describere.

Itaque libenter assentior doctissimo Ruellio, qui κοκκυμηλέας vocem priore loco corruptam esse censet, & κοκκονηλέας legendum esse suspicatur: ηηλεία enim apud Theophrastum etiam Vnedonem significat, cujus folijs, fruticis quem describit, folia comparat. Aptius igitur meo iudicio hanc stirpem Cocconeleian cum Ruellio, aut Coggygriam (si quis fortè Theophrastum sic scripsisse cum Plinio censet) appellabimus, quam Cotinum: cùm κότινος & Theophrasto & Dioscoridi oleaster sit.

Hoc frutice ad paranda coria utuntur Coriarij, non minùs quàm rhoë, cùm alibi, tum circa Viennam Austriæ, ubi etiam rhois vulgare nomen *Sumach* indiderunt.

Rhus obsoniorum & Coriariorum.

CETERVM quia in Rhois, quo coria perficiuntur, mentionem incidimus, ab instituto non erit alienum de eo hic non nihil agere, prætermisâ ejus historiâ, quæ luculenter admodum à Theophrasto primùm, lib. iii. cap. xviii. Historiæ plantarum, deinde à Plinio lib. xiiii. cap. vi. & lib. xxiiii. cap. xi. postremò à neotericis plerisque descripta est, ne actum agere videamur.

In Hispanica verò mea peregrinatione, magnum ejus proventum Salmanticensi agro esse, isticque quæstus gratia diligenter colit, observabam. Multi enim agri eo conferuntur, nec minore cura coluntur quàm vineta, alioqui nec tam lætè assurgit, aut si cultura absit, degenerat & sylvescit: imò non desunt qui vitibus interserant, culturæ compendium quærentes, ut eadem operâ cum vitibus fodiantur. Cæduntur singulis annis epati surculi cubitales ad radicem usque a summitate tellurem, deinde desiccantur, in pollicem rediguntur, & in usum convertuntur, ad paranda coria.

Officinæ hunc fruticem *Sumach* nominant Arabica appellatione, Hispani *sumaque*, Galli nonnulli *Rhon*.

Plinius eodem libro xxiiii. cap. xi. meminit alterius Rhus, diversi à superiore. Nec Rhus, inquit, Latinum nomen habet, cùm in usum pluribus modis veniat. Nam & herba est silvestris, folijs myrti, cauliculis brevibus, quæ venena & tineas pellit: & frutex coriarius appellatur, sub-

rutilus, &c. Hæc herba Rhus, quantum conijcere licet, ea esse videtur quam Brabantij & Batavi *Bagel* appellant, nonnulli Galli *Piment*, magni inter eos usus ad conservandas à tineis vestes, & Belgis etiam ad robur suæ cerevisiæ addendum: illi enim incoquere solent, ut magis caput teneat, & tomulentos potiores efficiat.

Est & alius frutex folijs Oxymyrsines, flore albò in Hispaniâ & Gallia Narbonensi frequens, quod à nonnullis Rhus Plinij nuncupatur. Verùm cùm is nullius alterius Rhus meminert præterquam illius quam herbam cognominat, & Coriarij fruticis, cujus semen medicamentis & culinæ necessarium: arbitrantur peritiores potius ad Dryophoni Plinij historiam accedere: talis enim est lib. xxvii. cap. ix. ejus descriptio. Dryophonon similis herba est, cauliculis tenuibus, cubitalibus, circumdati vtrimque folijs, pollicari amplitudine, qualia oxymyrsines, sed candidioribus mollioribusque, flore candido sambuci, &c.

ROBUR, QUERCUS. CERRUS.
Robur III.

CAP. XIII.
Robur. IIII.

Robur va-
ria gaza
Theophrasto.

ROBOR I quina genera à nonnullis assignari, ab alijs solùm quaterna, Theophrastus lib. III. Hist. plant. cap. IX. & X. scribit: nonnulla tamen nomine discrepare. Ut verò Idæi dividere consueverunt, hæc genera sunt, ἡμερίς, quam nonnulli Robur, Gaza nunc placidam, nunc quercum vertit; αἰγίλωψ, quæ Cerrus: πλατύφυλλος, quæ Gazzæ Latifolia, alijs Quercus: φηγός, quæ Esculus: ἀλίφλοιος ἢ εὐφλοιος, Gazzæ Salsicortex, alijs Cerrus femina: ὅμνια fructifera: dulcissimam autem glandem esse φηγῶ, sive Esculo, deinde ἡμερίδι, tertiam πλατύφυλλῶ, quartam ἀλίφλοιῶ, postremam & amarissimam αἰγίλωπι, sive Cerro. Macedones autem quatuor genera faciunt, ἐτυμόδρον, quæ Gazzæ Veriquercus, πλατύφυλλον quæ dulcem, φηγόν quæ amaram, ἀσπριν, sive Gazzæ Cerrum, quæ rotundam glandem fert: hanc nonnulli sterilem omnino, alijs vitiosum fructum ferre aiunt, quem nullum animalium gustet præter suam.

Qui plura de his volet, consulat Theophrastum quo diximus libro, & Plinij Naturalis Historiæ lib. XVI. cap. V. & VI. Nos verò eas arbores hîc describemus quæ per Hispanias, & in Aquitania Cantabris finitima vulgò *Roble*, deducto à Robore nomine nuncupantur, quæque illis similes in Austria & Pannonia observavimus: insuper Cerrum, & nonnulla de Quercu non vulgaria.

Robur I.

PRIOR igitur, Quercui vulgari admodum similis est, sed humilior, robusta materie, caudice magis contorto, frequentioribusque ramorum alis cavo: folia magis sinuosa & incisa quàm quercui, nec ita viridia, sed aversa parte molli canaque lanugine pubescentia.

Frequens est in celsis Castellæ veteris montibus, atque in Aquitania supra Burdegalam, ubi *Roble* dicitur: tamen si idem nomen Hispani etiam tribuant vulgari Quercui, quæ in Hispanijs frequens est, & montibus Calpi fretorû; Herculeo vicinis semper viret. Quercum etiam propriè *Quexigo* Hispanis dici, & *Enzina de bellotas græssas* à quibusdam vocari, mihi relatum est.

Quercus
sempar vi-
teus.

Robur II.

ALTERA, Quercus ferè magnitudine in Austria, Styria, & Pannonia crescens, strigiosior est Quercu, ligno duriore, folio minùs amplo, altera parte nonnihil incano, exiguan glandem fert: incolæ à duritie *Stainatchel* appellant, Vngari *Kemèni cher sa*, nonnulli *Musral*.

Robur III.

TERTIA, humilior est, & interdum humanam altitudinem non excedens, alioqui priori facie, foliorum forma, canicieque omnino similis, ut illius pumilum genus esse videatur: fert hæc prægrandem gallam, exigui mali magnitudine, adeò copiosam, ut aliquando ramulum, vix palmum superatam, novem aut pluribus gallis onustum colligere meminerim: inhærebant eæ gallæ ipsi ramo contiguæ ferè, sed sine ullo ordine, rotunda quidem & veluti spherica

sphærica figura conspicuæ, sed aliquot tuberculis resperæ: rubent eæ dum recentes, præsertim ea parte qua solem spectant. Inveniuntur & in hujus folijs interdum pilulæ ijs similes quæ Quercus nostratis folijs innascuntur.

Multis Castellæ veteris montibus frequens est, & plerumque numerosis ab eadem radice stolonibus fruticat. Omnes etiam montes Viennæ Austriæ vicini hoc roboris genere abundant, quod similem fert gallam: sed non aded copiosam.

Hujus ramis contortis, deinde fissis & exsiccatis, Thedæ loco rustici utuntur aliquot Castellæ veteris locis, præsertim circa S. Martinum *Del Castañal*.

QUARTA, in arborem excrescit pusillam: ejus item folia minora sunt, duriora, angustiora, non aded profundè incisa & sinuata, sed veluti aculeatis denticulis tantùm ferrata, infernè quidem candicantia, sed nulla molli lanugine aspersa. Frequentem etiam ista alit gallam superiori similem, & acutis tuberculis ornatam, pallidiore tamen colore.

Robur v.

Rob. v. 2. 159

Robur vii.

QUINTA, huic ferè similis est: sed stolonibus brevioribus & magis contortis, rugosioreque cortice: gallæ item extremis ramulis nascuntur, alijs minores, læves & sine tuberculis, colore ex ruffo nigricante, ijs quæ in officinis venales reperiuntur, perquam similes.

Nascitur utrumque hoc genus in Lusitaniæ solitudinibus itinere Vlyssiponensû non procul Eboræ, & ab incolis *Carvalla* nuncupatur.

SEXTA humilis est, nec humanam altitudinem excedit, fruticis potiùs, quàm arboris nomine donanda: tenuibus & lentis ramis, folijs secundæ ferè similibus, sed minoribus, nec aded sinuosis, minorum gallarum, quæ plerumque binæ, ternæ, aut plures simul nascuntur, admodum ferax.

Nascitur in Austria & Pannonia: nullum tamen ejus nomen vulgare intellexi, sed rustici cum secunda confundunt.

INVENTUR & septimum quoddam Roboris genus (nisi quis ad Quercum referre velit) inter Rio frio, & Aldea Galega non procul Vlyssipone, arenoso solo frequentissimum, aded humile, ut rarè pedem altitudine superet, nusquam alibi mihi observatum. Ejus ramuli tenues & flexibiles, vulgaris Quercus ramulis simillimi: folia ad quintum genus accedunt, aliquantulum tamen majora & molliora. Hoc fert glandem quernæ vulgari haud minorem, interdum etiam crassiorem, calice planiore, admodum amaram. In reliquis generibus, præterquam in secundo, nullam glandem observavi.

OMNES porrò adstringendi vim habent, teste Dioscoride, præsertim interior & subiectus cortici liber, qui ligno membranaceus cohæret: quinetiam tunica putamini glandis subiecta. Decoctum ex ijs datur dysentericis, cæhacis, sanguinem exscreantibus. Trita in pello, feminis fluxione vulvæ laborantibus, subditur.

CETERVM

CERRVS.

Cervi hysto-
ria.

αἰγίλαψ.

Lithoxyla.

Mons fer-
rens.Generosi vi-
ni ferax.Quercus la-
tifolia ex-
sicc.Viscum quer-
cinum.Quercus ma-
rina L.

C E T E R V M Quercus genus non modò in Viennensi saltu, sed plerisque etiam Pannoniæ sylvis frequens est; eadem altitudine qua vulgaris Quercus, atque etiam celsiore affurgens, caudice erectiore, cortice crassiore & magis scabro: folia frequentioribus incisuris, sed minùs altis divisa habet, quàm Quercus, & longioribus tenuioribusque pediculis inhzrentia: ramulos breviores, frequentioribus nodis obsitos, gemmas minores, & aliquot gracilibus foliolis ceu staminibus aut villis septas: flores racematim compactos ut Quercus, è quibus, uti nec in quercu nascuntur caliculi, sed ij brevi crassoque pediculo annotinis ramulis adhærent, non in foliorum alis, omnino hispidi, & molliter echinati, in quibus glans est querna paulò brevior, & obtusiore mucrone prædita, quæ Autumnò maturitatem adipiscitur: adhærent interdum inter folia, multis veluti squamis constantia capita.

Rustici & materiæ caesores optimè eam à Quercu vulgari distinguere norunt, illius materiem candidiorem, laxioremque, & ad opera minùs aptam censentes.

T H E O P H R A S T O Hist. plantarum libro III. cap. IX. αἰγίλαψ; Plinio Natural. Historiæ libro XVI. cap. V. Cerrus dicitur: Germanis Cerratschel/Vngaris Chersa.

H V I V S Cerri crassiorum atque etiam tenuiorum ramorum libralia interdum aut ma-

jora fragmenta in lapides commutata, ipsaque adeò matrice in nigrum silicem conversa (superficie tamen candida & friabili remanente) atque naturales ipsius ligni venas, orbes, reliquàmque formam etiamnum retinentia, non modò eruta conspexi, & Ill. Herois D. Balthasaris de Batthyan (cujus in hac Historia mentio sæpe fit) munere habui: sed ipse etiam legi anno M. D. LXXX. in montis Eysenberg vulgò nuncupati, & Pinkæ fluvio Pannoniæ imminentis acclivi, qua ad vallem *Pinkathal* ab eisdem fluvij eam perluentis nomine nuncupatam, descensus est, atque ad Austrum & *λυβόνουρον* spectat.

Obsitus is mons olim fuit (quemadmodum adhuc vicini) Quercus & Cerri arborum sylvis: nunc verò vinetis generosissimi vini feracibus, quibus varijs locis inspersæ sunt diversi generis præstantissimorum maximorumque perficorum malorum arbores. Est autem hic mons cum vicinis aliquot pagis jam memorati Ill. Dn. de Batthyan. p. m.

A T in eodem Viennensi saltu, Latifoliæ amplissimas arbores inveni anno M. D. LXXVIII. cujus omnes glandes è longis pediculis dependentes, maxima ex parte non modò obsitæ, sed quasi inclisæ erant viridi quadam excrementia multis inæqualibus angulis prædita & scabra, quæ resiccata, gallarum modò dura & firma erat, quarum etiam vicem explere potuisset. An id vitium illi peculiare fuerit, & singulis annis arborem infellet, me later, ut qui semel dumtaxat per eam saltus partem iter fecerim.

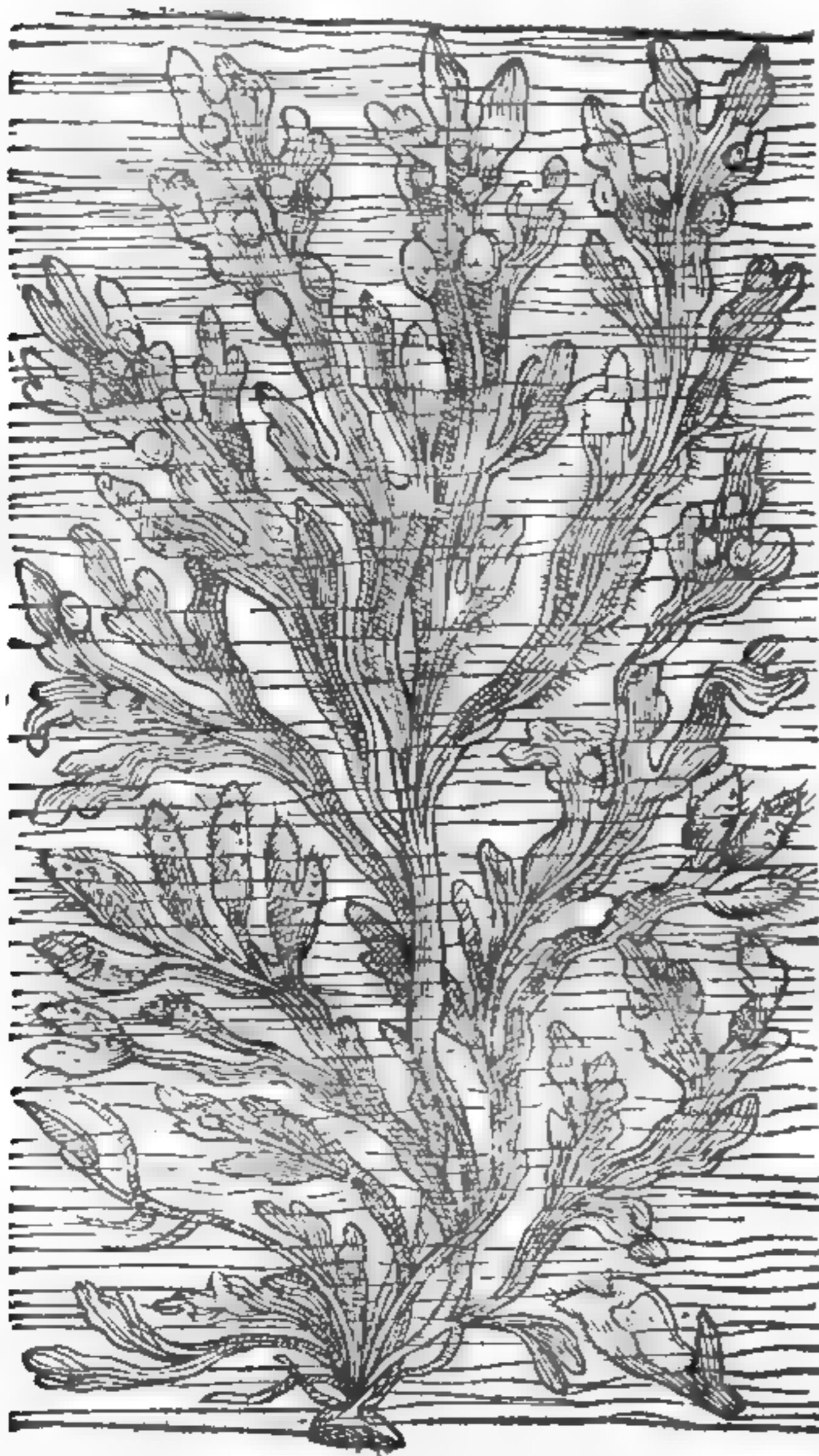
C E T E R V M latifolia Quercus per multas Pannoniæ sylvas visci feracissima est: id Vngari *Fay gyöngy*, id est arborem unionem vocant: ipsam verò arborem *Töly sa* licem esse existimantes.

B R Y I porrò genus plerisque Oceani littoribus observabam, quod, an ad Quercus marinæ historiam referri possit, facile judicare non possum: licet cum ea quæ Theophrasto lib. Historiæ Plantarum IIII. cap. VII. describitur, nullam affinitatem habeat.

Nascitur autem hæc planta in scopulis qui mari alluuntur, aut marina aqua operiuntur, sine ramis, sed oblongis latisque folijs, adeò mollibus, ut cum æstus recessit, nullo modo sustinere se queant, sed in faxis strata atque diffusa conspiciantur: multifida verò sunt hæc folia, & secundum alarum exortus atque cavitates, bullas quasdam aqua plenas eminentes habent, eorum verò extrema in quoddam veluti rudimentum exigui cucumeris desinunt, subflavescentes, aqua plenum: atra viriditate prædita sunt quamdiu sub aqua latent, aut recente à marinis undis ejecta: siccata autem nigrescunt, & glutinis instar splendent. Nullis radi-
bus firmantur: sed lepadum modò saxi, aut Ostreorum testis inhzrent.

MEMI

Quercus marina.

Quercus maritima Sp. Met. 8. 254

MEMINI & aliud genus in Flandriæ & Zelandiæ maritimis colligere, folijs latoribus, tenerioribus, sinuosis, confertim nascentibus, pedali interdum longitudine, & alia folia ex media costa proferentibus, ut in Chamægenista, ea dum aquis operta sunt virescunt, ejecta verò & resiccata, candicant fragiliaque sunt: in hoc genere nullas vesiculas observavi, sed extrema foliorum plerumque in latum expansa: saxi inhaerent, aut trabibus in aquam immixtis ad infringendum æstus maris vehementiam.

QUERCUS verò marina Theophrasti loco jam memorato descripta, folium habet carnosum, tenue, & Myricæ simile, colore ad purpuram accedens: forma flexuosa, atque in latitudinem diffusa, ramos breves, contortos, spissos: magnitudo arboris tota, cubitalis, aut paulò altior. Vtilis mulieribus ad lanas inficiendas.

Istam aliquando colligere memini ad mare mediterraneum, tempestatibus in littus ejectam cum Alga, & alijs maris purgamentis, dum Mompelij agerem: postea etiam circa Calpen & Valentiam, dum Hispaniam peragrarem, verum cubito minorem, durissimo ligno. Ejus rami alba falsugine adeò conspersi erant, ut saccharo testis viderentur, in modum foliorum Tamaricis aut Ericæ vulgaris formati, sed crassiores: interdum etiam omnino purpurascetes fuerunt, nonnunquam partim albis partim purpurascens ramulis constantes. Nullas radices habebant arbusculæ, sed infima parte

plantæ erant, & plerumque aut lapidibus aut ostreorum testis adhærebant.

Multas etiam hujusmodi arbusculas cubitales & ampliores, numerosis ramulis præditas, cum omnino albas, cum prorsus rubescentes, cum plurimis alijs Naturæ miraculis magnâ diligentia conquisitis adservabat Imp. Maximilianus II. felicis. memoriæ, in sua arce Eberstorf/ secundo ab urbe Vienna miliari.

S V B E R.

CAP. XIII.

SUBERIS duo genera Claris. Matthiolus observavit: ego unicum tantum, nisi fortè quod in extrema Aquitania Pyrenæis proxima nascitur, ab eo quòd per Hispanias frequens est, diversum sit. Nam Aquitanicum (quod quidem conspexi) folia non retinet, sed hieme abijcit: ut, cum mense Aprili in Hispanias proficiscerer observavi, folijs enim prorsus viduatae erant quotquot Suberis arbores circa Bayonam conspexi. Quare Theophrastus lib. III. cap. XVI. Plantarum hist. non immeritò tribuit Suberi deciduum folium, cum dicat arborem esse Pyrehnæ familiarem.

QVOD verò in Hispanijs nascitur, perpetuò viret ut Ilex, cui adeò simile est, ut primo aspectu plerumque fallat, nisi cortex crassus, & dirumpi solitus errorem detegeret. Majus est Illice plerumque, & caudice (ubi adolevit) longè crassiore, cortice item denso, carnosio, scabro, & rimoso, qui nisi suo tempore detrahatur, dehiscit, aliòque subnascente expellitur: eo detractò, qui subest novellus ita rubet, ut procul aspicientibus arbores rubrica aut minio pictæ videantur. Suberis rami Ilignis firmiores sunt, folia majora, longiora, molliora, & superne magis virentia, interdum nonnihil dentata, aliquando minimè, ut in Illice. Glans magna, ubi maturuit nigricans, Iligna longior & obtusiore cuspide, calice etiam majore, magis hispido, & per oras molliter echinato: glans admodum adstringentis & exsiccantis gustus, Iligna multò ingrator: magna ex parte conjunctim nascitur, ut pontica nux, sed crasso brevique petiolo, & firmiore quàm Iligna. Ramulis nonnunquam adnascuntur dura & lignosa quædam cinerei coloris tubercula, adeò firmiter inhaerentia, ut nisi fracto ramo eximi non possint.

Nascitur plerisque Castellæ novæ, Baticæq; locis, præsertim circa el Puerto de Mirabel, ubi ingentes ejus sunt sylvæ, & tota adeò Lusitania.

Sed Matthioli Suber alterum oblongis angustisque folijs quod Pisano agro nasci tradit, mihi nunquam conspectum, quemadmodum nec illius Cerrosugaro Senensi agro frequens, quod

Suberlatifolium.

Φελλόδρον.

Φελός.

Liege Bello-
nij.Suber Qui-
querani.

quod Theophrasti Arcadum φελλόδρον esse cen-
set: Italiam enim numquam vidi, licet ter profe-
ctionem tentarim, semel conscensa Massiliae na-
vi, bis ad alpes usque progressus: sed negotia per-
petuo me revocarunt. Ideoque in posterum om-
nem adeundi Italiam cogitationem deposui.

Hæc porro arbor Græcis φελός, Latinis Su-
ber dicitur. Hispani arborem *alcornoque*, ipsum
corticem *corcha de alcornoque* vocant, glandem
communi cum iligna nomine *belloia*, Italis ar-
bor *sugaro*, Germanis *Pantoffelholz* dicitur. Galli
arborem & corticem (qui illis potissimum cog-
nitus est) *Liege*. Miror autem plurimum, Bello-
nium lib. 11. Observationum suo *Liege* fructum
edulem Memæcylo similem tribuere: nisi fortè
Liege vocabulo diversam à Subere arborem in-
telligat, præter omnium Gallorum receptum
morem. Mihi certè nullum alium fructum in
Subere videre contigit, præter glandem modò
descriptam.

QUIQUERANVS libello quem de Laudi-
bus Provinciæ inscripsit, triplicem Suberi corti-
cém tribuit, sed præstat ipsum audire: nam quæ-
dam in ejus historia tradit, ab alijs minimè ob-
servata.

Suberis, inquit, arbor uberrimè in Olbiensi
ora provenit, Ilicis specie, glande majore & de-
teriore, trunco ingenti. Hunc vestiunt cortices
terni: primus præcrassus, qui in cadorum & om-
nium penè vasorum obturamenta adsciscitur,

piscatorumque retia, contra premente plumbo, elevat, ex eo fiunt etiam alvearia: secundus
crepidas munit & hibernum calceatum. Ex tertio subtili atque admodum delicato, fiunt
pateræ, è quibus quidquid hecicis propinatur, magna utilitate hauritur. Eò melior hæc ar-
bor quò vetustior. Detrahendis corticibus hæc est ratio. Qua stipes telluri committitur, cir-
cumscinditur ad lignosam usque materiem, pariterque in summis humeris, antequam in
brachia dividat sese: mox à summo ad imum finditur, detrahiturque triplex cortex. Non
explanantur aqua, sed igni, nec demuntur nisi tertio mox anno. Quòd si paucis diebus à
tonfura largi imbres intervenerint, arbor interit, quod rarò accidit, nimirum regione calida
& sicca, & temporum observatione rarò fallente. Hactenus Quiqueranus.

VERVM in Hispanijs primum illum præcrassum corticem dumtaxat detrahere solent:
quo non modo ad cadorum obturamenta, alvearia, & nonnulla etiam vasa rustici utuntur,
sed etiam ad tuguriorum, parietum, & murorum prætexta, præsertim in ea Bæticæ parte,
quam Estremaduram vocant, ubi interdum totis pagis ædes magnis suberis fragmentis im-
bricum loco tectas conspicerè licet. Idem cortex exteriorè illa scabritie dearsa muniendis
crepidis & hiberno calceatui idoneus: itaque videtur Quiqueranus præter veterum Aucto-
rum sententiam ex præcrasso illo exteriorèque cortice bimos fecisse: nam scabritia illa exte-
rior ad nullam rem utilis.

ILEX MAIOR.

CAP. XV.

Ilicis 2. gene-
ra.

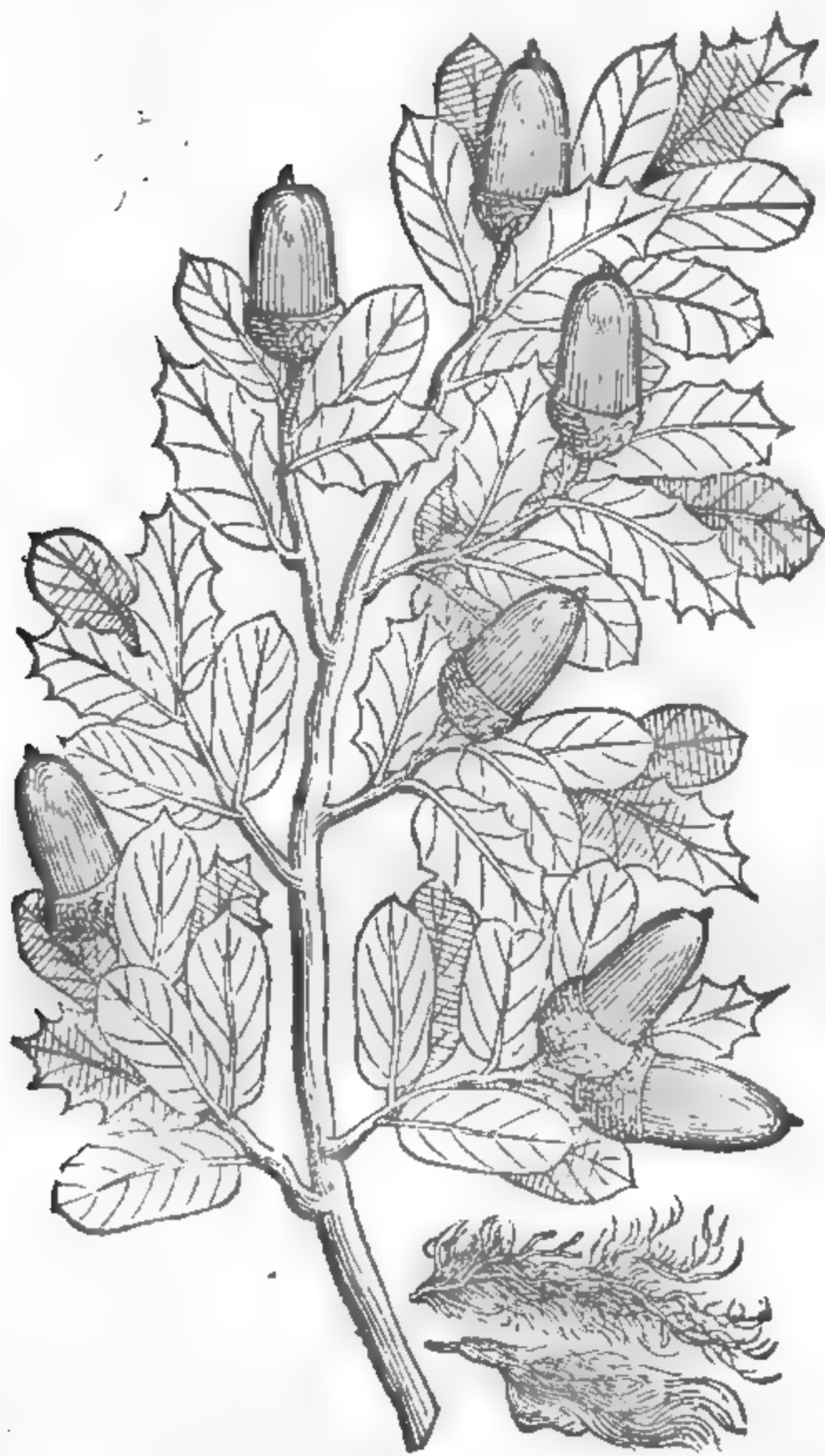
ILICIS duo genera recenset Plinius Hist. naturalis lib. XVI. cap. VI. Vnum folio non
multum ab oleis distante, quod *ομίλαξ* Arcadum esse videtur, Theophrasto descripta
lib. III. cap. XVI. Hist. plantarum, quam Ilici similem facit, folio non aculeato, sed molliore
profundiorèque.

Ilicis majoris
historia.

Q. Y. E. autem mihi cognita, arbor est Mali aut Pyri magnitudine, multo frequentiori-
bus brevioribusque ramis prædita quàm Suber, quos latè spargit: folia perpetua, supernè vi-
ridja, infernè candicantia, gustu adstringente, folijs Suberis minora, & magis orbiculata, in
adultis arboribus plerumque sine aculeis, præter novella, & nunc primum enata, quæ ali-
quantulum incisa, aculeata sunt: certè in tenellis arboribus ante quam glandem ferre inci-
pant, omnia folia aculeata observabam. Multos in extremis ramulis fert oblongos iulos,
qui in flavos & muscosos flosculos polline & tenui pulvere perfusos explicantur. Glandes è
floribus non oriuntur (nam sunt inutiles) verum ex alijs quibusdam separatis pediculis: eæ
autem quernis glandibus sunt similes, nunc majores longioresque, modò minores & bre-
viores, quæ nonnunquam ante maturitatem nigrescunt, & gummi quoddam reddunt gustu
calidum,

Ilex major.

Ilicis majoris ramus floridus.

calidum, saporis tamen non ingrati. Maturarum cortex sive putamen nigricat, nucleus candidus, firmus & dulcis est, præsertim majorum: utraq̃ue tamen à nonnullis maximè expuntur, illisq̃ue non minùs avidè vescuntur ac nos castaneis aut avellanis: hanc ob causam in foro Salmanticensi, alijsq̃ue Hispaniæ locis, venales mensibus Octobri & Novembri proponuntur: ut non immeritò dixerit Plinius, per Hispanias glandem secundis mensis inferi.

Hac vix minorem Londini anno M. D. LXXXI. in suburbano quodam horto ad dextram Tamesis ripam, supra pontem qui utramque urbem conjungit, multis & frequentibus ramis præditam admodum fragilibus, in quibus confuto ordine & sparsim nascuntur folia Hispanicæ folijs similia. Florebat sub finem Maij paulò seriùs quàm in Hispanijs, & glandes primùm emergentes habebat, quæ an maturitatem consequantur, me fugit: nam sequente Julio Britannia excessi.

Ilex Londinensis prior.

Alterà porrò etiã vastæ magnitudinis in arcis regiæ ad Westmonasterium horto alebatur, sed in magnitudine cum superiore non conferenda, licet adeò crasso esset caudice, ut nemo amplecti posset. Hæc à superiore non nihil differre mihi visa est: nam minora & magis orbiculata habebat folia, buxeis interdum non amphiora, nullis aculeis horrentia, alioqui subtus incana & supernè virentia, ut prioris folia: nullos in ista flores observavi, & an glandem ferret nemo indicare potuit. An verò Ilex mas sit, quam, Plinio teste, glandem ferre negant, nihil statuere possum.

Ilex Londinensis altera.

Quam doctissimus Matthiolus exhibet, mihi videre non contigit, ad id fortè genus referenda est quod Plinius in Italia nasci tradit folio non multum Olcæ dissimili, nam oblongum & angustum est: & Matthiolus Herruriam ea scaterere asserit.

Ilex Matth.

VISCVM aut hyphear in nulla Illice observare memini, sed aliquando granum ex puniceo nigricans in ijs arboribus quæ frequentes nascebantur silva illa ponè cœnobium Grammont vulgò dictum, Mompelliano agro, & interdum, in Batica præsertim, tenuem & capillaceum muscum cinerei coloris è ramis dependentem, qualem in Ilicis ramo sua glande onusto adpingere curavi: qui verò florem habet, ex priorè Londinensi expressus est, nam quos ex Hispania attuleram ramos, florem omnino corruptum & attritum habebant.

Copiosè nascitur per universam Hispaniam locis præsertim campestribus & collibus, raro in montibus, Lusitaniæ non admodum familiaris, ubi Suber frequentissimum. Narbonensis Gallia & Provincia Illice etiã abundant, sed minore glande quàm Hispanica.

Natales.

Nomen Græcum est πρῖνος, Latinum Ilex, Hispanicum *Enzina*, Italicum *Elce*, Gallicum *Fouse*, & *Chesne verd.* Germanis & Vngaris ignota est. Fructum Theophrastus ex Homero *ἄκυλον* vocat. Hispani *Bellota*, aut *Abillota*.

Nomina.

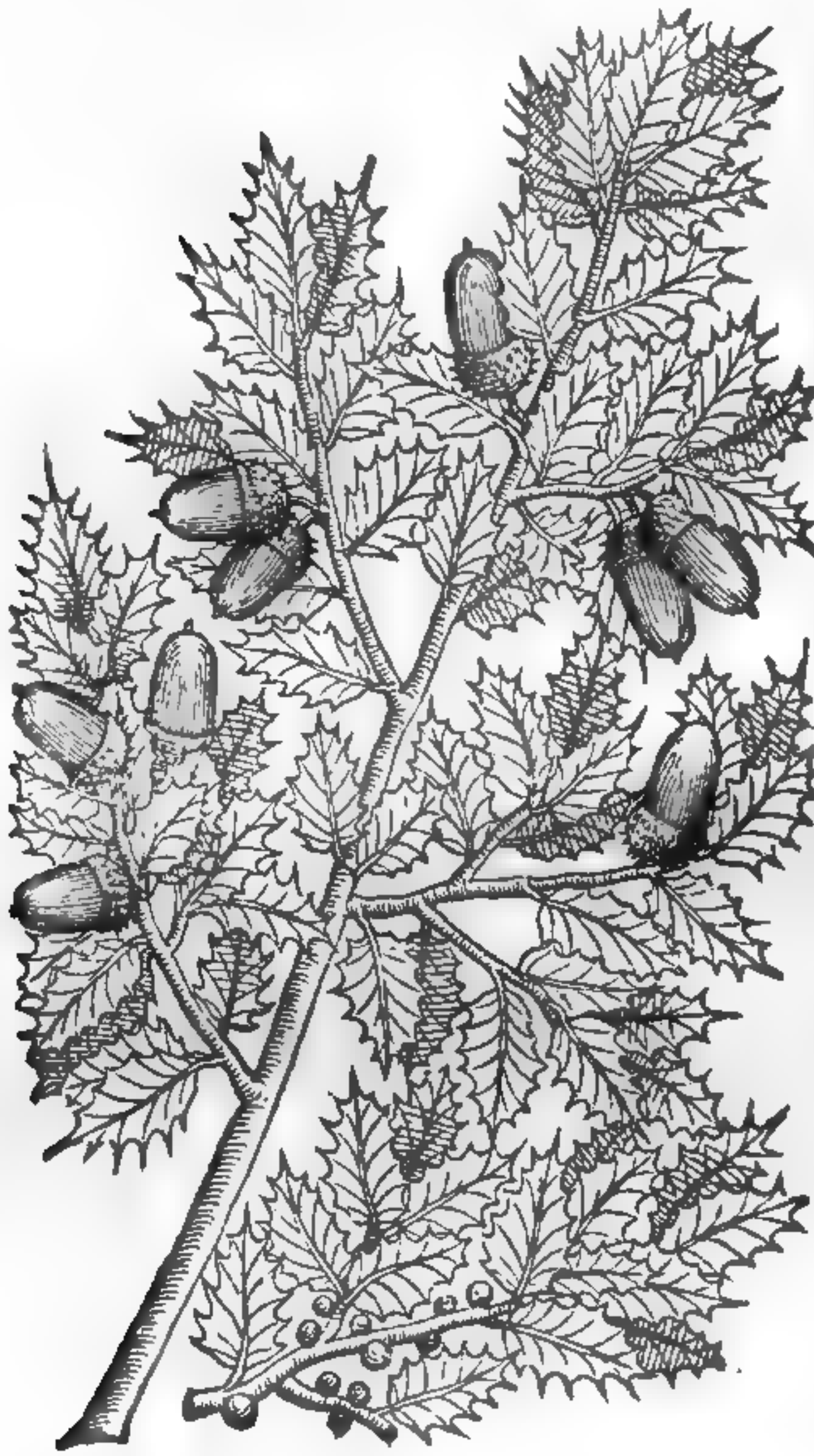
QUIBUSDAM Castellæ veteris locis Ilicis rami cęduntur cubitali longitudine, in strues & acervos congeruntur, & luto operiuntur, deinde subjecto igne in carbones ustulantur, qui Salmanticam & alia loca deportantur. Arborum trunci, ad molarum fabricas & alia opera servantur: est enim materia firma & durabilis.

ILEX COCCIGERA.

CAP. XVI.

Ilicis cocco-
ra historia.

Natales.

Nomina.

NVNQVAM altè affurgit hæc Ilex, sed multis ab eadem radice prodeuntibus ramis fruticat, duorum aut trium (quando plurimum) digitorum crassitudine, sæpenumero unius tantum, aut etiam virgultis tenuioribus, ramosis: folia illi superiore Ilice minora, aliquantulum sinuosa, magis virentia, nec aversa parte adeò incana, rigentibus aculeis armata, quæ vetustate interdum rubescunt: pusillam & valdè amaram fert glandem, calice spinoso & echinato.

CRESCIT multis Hispaniæ locis, in Narbonensi etiam Gallia & Provincia: nõ dubium, quin & plurimis alijs, sed non ubique coccum gerit. Nam ijs solum regionibus quæ Mediterraneo mari vicinæ sunt, & magno Solis ardore torrentur, nasci animadvertendam. Sed neque istuc perpetuò fert: cum enim frutex adeò adolevit, ut glandem alere incipiat, coccum non gignit: ideoq; solent incolæ quadriennes aut adultiores frutices urere, ut proximo anno novelli resurgant, qui deinde singulis annis aliquot subsequentibus coccum ramulis inherentem instar exiguorum pisorum coloris cinerei gignunt. Hunc pueri & mulierculæ colligere solent & mercatoribus vendunt, qui magna ejus copia coacta, deinde præparata, in Emporia postea mittunt.

IPSE frutex Dioscoridi κόκκος βαφικὴ, Latinis Coccus infectoria, Plinio aquifolia ilex. Hispanis major frutex qui glandem fert, *carasca* dicitur, qui verò coccum gignit, *coscoja*. Granum

ipsum Dioscoridi etiam κόκκος βαφικὴ, Plinio coccum & cuscullium, unde Hispani suum *coscoja* depravata voce sumplisse videntur: ait enim lib. ix. cap. xli Hist. natur. Coccum Galatiæ rubes granum, aut circa Emeritam Lusitaniæ in maxima laude est: & lib. xvi. cap. vii. Omnes tamen has ejus dotes Ilex solo provocat cocco. Granum hoc, primoque ceu scapus fruticis parvæ aquifoliæ ilicis, cuscullium vocant, pensionem alteram tributi pauperibus Hispaniæ donat. Arabibus *chermes*, Hispanis *grana de tintoreros*, Gallis *vermillon* & *graine*, vel *graine d'escarlate*, dicitur.

Facultates.

PORRÒ coccum vim adstringendi habere, vulneribusque & præcis nervis convenienter ex aceto illini, testis est Dioscorides. Meo tempore in Mompelio mulieribus in difficili partu, & collapsis viribus, scobem ejus ex vino, aut confectionem alchermes præberi solitam memini.

Coccus Pausanias.

CETERVM Cocci etiam meminit Pausanias in Phocaicis. Perpetui inter vites ejus fruticis ordines, quem Iones & reliqui Græci coccum, Galatiæ qui super Phrygiam sunt, patria voce *Hys* nominant. Crescit eadem magnitudine qua Rhamnus, folio nigriore & molliore quàm Lentiscus, in reliquis Lentisco similis: ejus fructus Solani fructui similis, erui magnitudine: gignitur in cocci fructu pusillum animal. id si maturo fructu in aërem exilierit, statim volucre fit, culicis simillimum. Verùm priusquàm concipiatur animalculum, cocci fructum legunt: est etiam animalculi sanguis tingendis lanis utilis. Hæc Pausanias. Veteres autem codices, ut à nobilibus viro Jacobo Susio, græcæ & latinæ linguæ peritissimo admonitus sum, non habent *χένος* nec *χένω*, sed *πρῖνος* & *πρῖνω*, hoc est ilex & ilici pro lentiscus & lentisco: quæ sanè lectio legitima est nam quæ similitudo cocci infectoriæ cum Lentisco? facilis autem est lapsus à *πρῖνος* in *χένος*.

Pausanias
animalculum.

Hys.

Hysginum.

AB *Hys* autem Galatarum deducta videtur *Hysgini* vox apud Plinium lib. ix. cap. xli. Quin & terrena milcere, coccoq; tinctum, tyrio tingere, ut fieret *Hysginum* &c. Et lib. xxxv. cap. vi ubi de purpurisso agit. Quare puteolanum potius laudatur quàm tyrium, aut getulicum, vel laconicum, unde preciosissimæ purpuræ. Causa est, quod *hysgino* maximè inficitur. Vitruvius etiam lib. vii. cap. xiiii. *hysgini* meminit.

COCCVM quo modo gignatur, & ejus colligendi rationem Quiqueranus libro supra

suprà memorato multis verbis declarat, quæ hîc subiunximus.

Ilicis duo genera: alterum arborefcens, alterum frutex exiguus sesquipedali proceritate lætiffimè viret, folijs lævore præfulgidis, spinarum vallo ambitis numerofo, stolone affurgit in modum Rosarij: à nostris Fagi appellationem fortitur, quamvis nullam fagi imaginem repræfentet. Provenit locis planis quidem, sed in altitudinem evectis, exilibus & fitientibus collibus, sed infœcundiùs. Vere medio rotati imbribus frutices, coccum hoc modo ordiuntur. Vbi imus scirpus se in duo brachia partitur, in horum medio primùm omnium increfcit rotundum quiddam, magnitudine & colore Pii, hoc Matrem vocant, quod ex eo cetera grana producuntur. Matres porrò habet ut plurimùm quinque quælibet cespitum familia, quæ incunte æstate, æstuque, minutiffimorum vermiculorum catervam profundunt, fatiscuntque in summitate. In animalia prorepit nova soboles colore candida, pro se quisque in sublime. At ubicunque vermiculi vel geminantis furculi axellis occurrerint, defident, & incrementis aucti, milij magnitudine fiunt. Inde liberius adolescentibus, albus color in cinericium transit, jamque non animal, sed Pisum rursus apparent. Tuncque ea grana maturitatem adeptæ colliguntur, jam coloratis vermiculis fœta: dùmque asportantur mercatoribus, ambiens pellicula præ teneritate rumpitur. Vermiculorum quidem qui citra vaginulam habentur pretium in libram quamlibet, aureus solatus, in granorum verò quæ adhuc eorum partem retinent, hujus quadrans. Torpent interim vermiculi, ac immobiles jacent: ceterùm, cùm primùm tempeftivitas adest, in lintea præcipitati, soli exponuntur. Tum libato calore statim prorepunt, atque effugere nituntur: sed à custode, qui continuus affidet, concussu lintei in medium eò vsque reijciuntur, donec emoriantur. Tanta quidem dum hæc fiunt, totòque mox triduo, odoris suavitate atque gratia, ut non Cibetæ, non Moscho, non Ambræ, sed ne Citriorum quidem floribus facile concesserit. Si quæ verò grana legentis effugerint sedulitatem, ea mox alatorum animalium numerosum exercitum in auras effundunt. Observatum est uno anno ex campo lapideo, Arelatenti agro, hunc proventum undecim aureorum millibus æstimatum. Hactenus Quiqueranus.

*Cocci baphi-
ca historia ex
Quiquerano.*

SIMILEM Cocci parandi rationem in Gallia Narbonensi, atque in Hispania, dum istic degerem, observate memini. Areas enim sub dio habebant ad eam rem destinatas, emittente aliquantulum margine, quibus lineo panno instratis coccum effundebant, custodibus summo feruore Solis perpetuo assidentibus, & extrema lintei bacillo concutientibus, ut vermiculos effugere properantes, in interiorem lintei partem repellerent: istam tamen summam odoris suavitatem non sensi, licet satis acres & sagaces habeam nares.

*Cocci parandi
ratio usi-
tata.*

VERVM Petrus Bellonius Observationum, quas nuper admodum latio donavi, lib. I. cap. XVII. aliam præparandi cocci rationem tradit: ejus verba referam.

Cocci baphicæ census ingens est in Creta: sed ejus collectioni cùm potentiores operam impendere nolint, pastores & pueri istam provinciam relinquunt. Invenitur mense Junio in exiguo quodam frutice, ex Ilicis genere glandem ferentis, sine pediculo inhærens illius fruticis stipiti, colore ex cinereo albicante. Sed quia istius fruticis folia spinis horrent, uti Aquifoliæ, pastores furculam sinistra gestant, qua ramulos deprimunt & inclinant, dextra autem putatoriam falcem, qua illos demerunt, & rotundas vesiculas exigui pisi magnitudine auferunt, qua parte ligno adhæserunt apertas & hiantes, pusillis rubris animalculis lende minoribus plenas, qui per hiatum illum effugiunt, & inanem vesiculam relinquunt. Pueri jam collectam coccum ad Quæstorem deferunt, qui ex dimenso ab illis redimit. Is animalcula à vesiculis cribro segregat, deinde summis digitis leniter ea prehendendo, in pilas efformat gallinacei ovi magnitudine: nam si nimium comprimeret, tota in succum resolverentur, & color periret. Itaque duo infectionis genera: unum pulpæ, alterum vesicularum: quoniam autem pulpa ad inficiendum commodior est, ejus precium quadruplo majus, quam vesicularum.

Cocci colligendi & parandi alia ratio.

OLEA SATIVA.

CAP. XVII.

OLEÆ per Hispanias varia sunt genera. Nam nunc magnam & carnosam fert olivam, modò exiguam & gracilem, interdum etiam albam.

HABET verò Olea folium Saligneo ferè simile, densius, firmitus, brevi pediculo ramulis exadverso ut plurimùm inhærens, supernè magis incanum quàm infernè, amari gustus, florem copiosum, in ramulis racematim compactum, ex herbido candicantem, quaternis foliolis constantem, & fructus rudimentum amplectentem: fructus ejus ovali est figura, osseo intus nucleo, per maturitatem nigrescens, præter olivam quam albam vocant.

Olea hispanica.

Lusitanicæ Oleæ, minores olivas producunt, sed multum olei ejusque præstantissimi præbentes: sic etiam nonnullæ quæ in Narbonensi Gallia & Bætica nascuntur oleæ minorem fructum ferunt ex quo plus olei exprimitur, alteri, quod è majotibus olivis elicatur, longè præferendum.

Oleum præstantissimum.

Circa Hispalim, & crassior oliva nascitur, atque etiam minor, nonnumquam & alba: quam & circa Vlyssiponem nasci, clarissimus eques Damianus de Goës, idemque vir doctissimus piæ memoriæ, in quodam suo prædio, mihi asserebat.

C

Immaturas

Olea Sativa.

Oliua legem-
da tempus.Viscum bac-
cis purpureis.

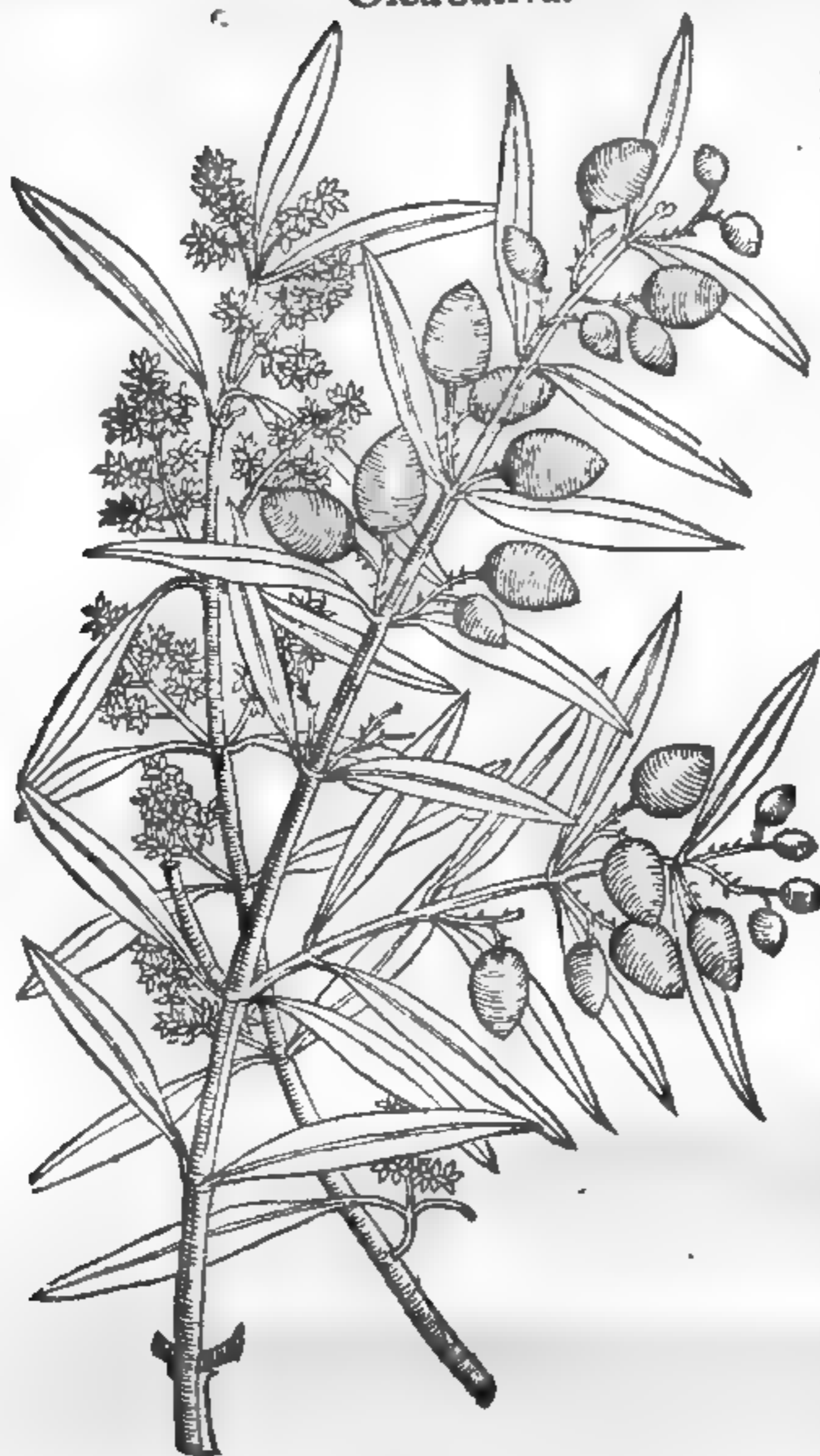
Nomina.

Silvestris Olea.]

Facultates.

Oleastris hi-
storia.

Natales.

Immaturas plerumque condiunt per Hispanias & Galliam Narbonensem: interdū etiam maturas & nigras, præsertim in Lusitania.

Granatensi regno primum Februario colligitur oliua, plerisque verò Hispaniæ locis, Decembri, ut & in Gallia Narbonensi: hi quidem periculis decutiunt, illi autē rarissimè, sed potius admotis scalis manulegunt, ne sequētis anni spem decussis germinibus præcipiāt: vehemēter enim laborant oleæ percussæ, & detrimentū capiunt.

Non procul Hispali, viscum in oleis copiosè nascens observabam mense Ianuario, olivetorum dominos magno damno afficiens: integros enim olearum ramos, crebrò etiam maximam earū partem cædere coguntur, ne latius vitium serpat, alioqui totas arbores occupaturū, & steriles redditurum. Habet verò id viscum baccas non albas, quales in alijs arboribus natum, sed ex rubro purpurascens, cujusmodi nusquam alibi videre memini. Has cum in Belgium rediissem, & columbis, & alijs avibus devorandas dabam, ut experirer an nasci vellent arboribus imposito aviū illarum fimo: verum operā lusi.

Bellonius lib. II. Observationū cap. LXXXII. simile viscum in oleis Hierosolymitano agro crescere scribit. Oleæ, inquit, istic peculiari nota à reliquis discernuntur: nam viscum quod eis innascitur, rubris baccis est præditum.

Ἐλαία ἡμερος Græcis, Olea sativa Latinis, *Oliuo* Italis & Hispanis, *Olivier* Gallis, *Delbaum* Germanis. *Olay sa* Vngaris, dicitur: fructus etiā *ἔλαια* Græcis, oliua Latinis & Italis, *azeytuna* Hispanis (oleum enim olivarum *azeyte* vocant) Gallis Latinos sequitur *oliva*, Germanis *oelbeer* Vngaris *olay magh*.

SATIVÆ oleæ foliorum vis eadem est quæ sylvestris, inquit Dioscorides, sed aliquanto inferior: unde ocularibus medicamentis, ob mitionem vim convenientior est. Sudor ligno vi-
rente accenso manans, illitu sanat lichenes, furfures, & scabiem, &c.

SILVESTRIS OLEA.

CAP. XVIII.

OLEASTER instar Oleæ adolescit, illique per omnia ferè similis est, cortice tamen læviore, rarioribus ramis, minùs frequentibus & brevioribus angustioribusque folijs, licet eodem modo circa ramos dispositis: flos ut in olea sativa racematim cohærens, fructus exiguis olivis similis, pauca tamen carne præditus, mucrone recurvo, è longis petiolis racematim dependens, primū viridis, deinde purpureus, postremò ubi maturuit niger, succo prægnans purpureo, qui gustatus non nihil linguam vellicat. Totā arbor insigniter amara est.

Nascitur quibusdam collibus juxta Tagum, & multis Lusitaniæ desertis confragosisque locis, inter ingentia saxa, præsertim non procul à çerba, postrema Lusitaniæ (ut nunc circumscripta est) urbe, duobus supra Anam flumen milia-

ribus, ad radices ferè Castulonensis saltus, quem nunc *Sierra morena*, hoc est Montem nigrum vocant, cujus pars superanda est ijs qui Vlyssipone Hispalim proficiscuntur, ubi magnæ
ejus

eius sunt silvæ, in quibus Ianuario mense fructum colligebam anno MDLXV. Maturus fit eius fructus cum Olea: sed magna ex parte incolis negligitur, & in sturnorum aliarumq; avium escam tantum cedit.

GRÆCI ἀζυρολαία καὶ κότινον, Latini Oleastrum & Oleam silvestrem, Hispani azebuche, Nomina. sed frequentius azuche: Galli Olivier sauvage appellant.

EASDEM cum Olea vires obtinet, sed vehementiores & plures. Quas verò Dioscorides Facultates. Oleastro tribuit, easdem Plinius Oleæ adscribit.

Plura verò de Olearū generibus, cultu, & alijs eò pertinentibus videre licet apud M. Catonem, M. Varronem, Columellam, Plinium, Palladium, qui exactè omnia ista descripserūt.

OENOPLIA seu NAPECA Bellonij, CONNARVS Alexandrinorum fortè, apud Athenæum. CAP. XIX.

NON incommodè forsitan Silvestri Oleæ subijciam Oenopliæ, sive Napecæ, cujus Bellonius meminit, historiam: quam Venetijs ad me anno M.D. XCIII. mittebat C. V. Honorius Bellus Vicentinus, Cydoniæ Cretæ Medicinam faciens, unâ cum rami suis floribus onusti iconè, ipsius manu delineata.

ARBOR autem est, ipso referente, Piri mediocris altitudine, cujus caudicem & ramos tegit cortex ex albidus, ad cineraceum tendens: ejus folia Paliuri Theophrasti, sive Ziziphi rutilæ foliorum sunt æmula, binas uncias longa, unam lata, tribus nervis à petiolo secundum longitudinem excurrentibus prædita, supernâ parte saturâ viriditate nitentia, infernâ ad cineraceum aliquantulum tendentia, quæ ramos alternis inordinata ambiūt: ad quorum exortum multi nascuntur flosculi albi, flosculorum Oleæ instar peculiaribus longis petiolis singuli nitentes: fructus succedit parvo malo valdè similis, magnitudine, ut plurimum, cerasi, interdum tamen, nucem juglandem etiam æquante, suavis gustus, ossiculum in se continens olivæ instar. Bifera autem est: nam & novo Vere & Autumno singulis annis fructum profert: vernalis tamen plerumque ad frugem non pervenit, ob imbrium copiam, sed à vermibus corrumpitur.

DVO ejus genera: spinosum unum, alterum spinis carens. Spinosum, ab Alpino describitur, qui Connarum Athenæi (& rectè) esse censet, licet icon ipsius, arborem non rectè exprimat.

Spinis carens, in Ægypto Syriaque provenit: nascitur & in Creta, in urbe Rhetimo, è Syria allatum, quod non noverat Alpinus, quemadmodum neque ego spinosum: quare diu fui in eâ sententiâ, ut non Connarus Athenæi esset hæc arbor, sed potius Polybij Lotus Lybica, ab ipso Athenæo eodem libro paulò post descripta: præsertim cum viderem arborem spinis carere, hancque meam sententiam Alpino significavi, à quo Oenopliæ ramum spinosum accepi, qui, demptis spinis, idem erat cum Napecâ à me descripta.

Utriusque arboris historia apud Serapionem sub nomine Sadar est: sed more suo cū Loto Diosc. (à qua valdè differt) confundit Bellonius lib. Observationum II. cap. LXXIX. Napecam inter arbores perpetua fronde virentes enumerat, quod in Ægypto & Syria nascente, verum esse, at in Cretam translata, omnino falsum docet experientia.

Hæc arbor in Ægypto & Syria, Nep, seu Nap, vocatur: at in Creta, proprio nomine caret. Hactenus Honorius Bellus.

Quam porrò Democritus apud Athenæum lib. XIII. Deipnosoph: ab Alexandrinis Connarum appellari tradit: magnitudine parva est, Pino, aut Vlmo, ut ait, similis, utraq; non humilior, crebris ramis, non nihil spinosis, prælongis: pallido folio, tenero, natura rotundo. Fructum bis quotannis parit Vere & Autumno, apprimè dulcem, magnitudine oleæ phauliæ, carne & ossiculo, ei quam diximus oleæ similibus, eximiâ saporis jucunditate. Recens estur: at cum exsiccatus fuerit, molitur in farinam, quam pedibus calcant, non manibus pinunt, aut aqua rigant, quoniam respuit ejus natura, sed cogunt in offas negligentius, &c. Sed ego non satis assequor Democriti mentem, qui Connarum parvam quum faciat, Pino tamen, aut Vlmo (quæ magnæ arbores) non humiliorem esse scribat.

PROSPER autem Alpinus lib. de Plantis Ægypti cap. V. Arbor, inquit, in Ægypto, quam

Nabca Alpi-
mi.

illi Nabca dicant, Loti magnitudine spectatur, instar Acaciz spinosa, folia ferens Iujubæ pro-
xima, verum tamen latiora: flores Iujubæ floribus quoque planè similes, albos ac parvos, à
quibus exeunt pomula rotunda, odorata, dulcia, gustuique valdè suavia, cerasorum
majorum Marosticensium appellatorum æmula, quæ apud primates Ægyptios, ac Turcas
sunt in magno pretio. Arbor bis in anno floret, Vere scilicet & Autumno, fecundissimaque
est, sed verni fructus non perfectè maturantur, plerique enim ipsorum prius putrescunt,
quàm maturescant: Autumno perfectissimi ac optimi evadunt, esuique summè jucundi: pa-
rum tamen nutriunt, facileque, ut cerasa, in stomacho corrumpuntur, cumque offendunt, si
immoderatè ipsorum esui indulgeatur. Eam sine dubio esse puto, quam Connarum sive Pa-
liurum olim ab Alexandrinis appellatum, Athenæi scriptis constat: etsi si uctus & ossa non
videantur Nabca fructui & ossi omnino respondere, quia hic pomo similis est, & os rotun-
dum habet, non oblongum instar olivæ. Nusquam tamen in Ægypto exsiccatis illis fructi-
bus farinam fieri apud eos animadverti. Sed præcipuus usus ipsorum est recentium, ac viri-
dium pro cibo: eis enim vesci, perinde atque nostris cerasa mandere, consuetudo est.

Eius facult-
tates.

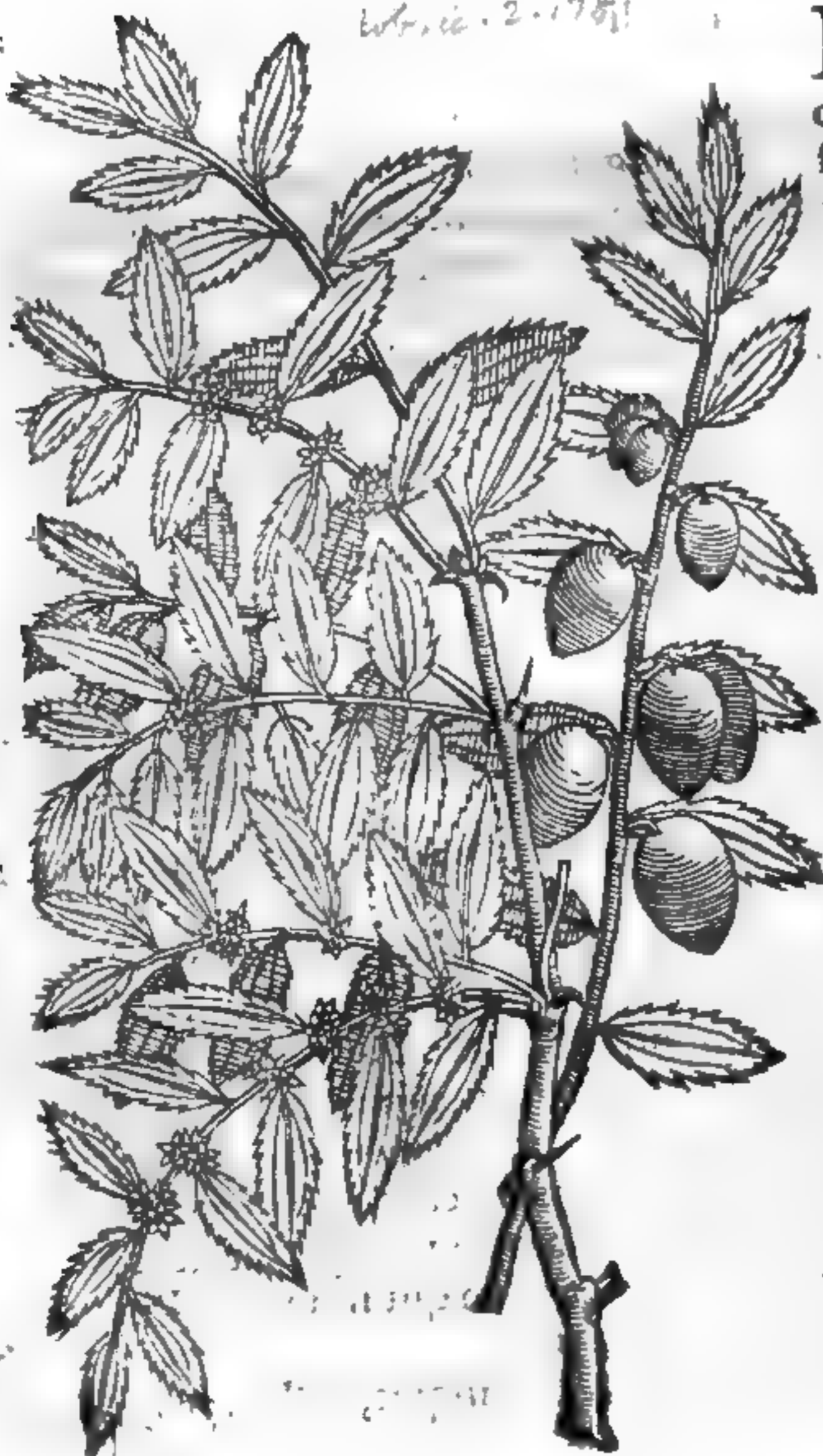
Sed & in medicum usum cedunt: nam cum eorum facultas frigida sit & sicca, immaturo-
rum frequens est usus ad stomachi alviq̄ue relaxationem firmandam, succo ex ipsis expresso
per os sumpto, aut clysteribus injecto: ex iisdem fructibus siccis in aqua maceratis fit infusio
utilis ad intestinorum relaxationem & ulcera. Sed maturorum siccatorum decoctum aut
infusio, familiarissima est ad omnes pestiferas febres: aiunt enim hos fructus miram adver-
sus venenosas qualitates & putredinem efficaciam habere, corque strenuè roborare. Succus
item perfectè maturorum, optimus est ad purgandam bilem è ventriculo, & primis vena-
rum ductibus. In omnibus etiam putridis febribus, infusione ex ipsis parata libenter ad se-
dandum calorem utuntur, &c.

Ceterum Oenopliz iconem spinis carentem, qualem ipse Honorius ad me mittebat, ex-
primi curavi, ut huic capiti adderetur. Ipsius quidem ramos, Cydoniã reversus, in fasciculum
compegerat cum aliquot stirpibus siccis, & seminibus ut ad me, Illustris viri Ioan. Vincentij
Pinelli operâ, curarentur: verum navis, quæ ista ferebat, sævis tempestatibus acta, in Siciliam
ejecta est, & corrupta, ut fasciculus ille cum magno meo dolore perierit. Exemplum tamen
Epistolæ quam fasciculo addiderat, Ianuario mense insequentis anni M. D. XCIII. accipiebam
Maij sub exitum, Lugduni apud Batavos: quæ quoniam earum stirpium quas mittebat, am-
plam mentionem facit, existimavi me operæpretium facturum, si illam ad calcem mearum
Observationum adderem: præsertim cum plerasque contineat, de quibus in meis Observa-
tionibus ago. Eam ob causam Lectorem rogatum velim, illam epistolam, & reliquas quas
postea ad me misit, legere ne pigeat: nam & eruditæ sunt, & de multis stirpibus agunt, quæ à
Veteribus quidem scriptæ sunt, sed pleræque vulgo Herbariorum nondum satis cognitæ.

ZIZIPHYS RUTILA.

CAP. XX.

Ziziphi ru-
tila historia.

Natales.

Tuberes.

Pyri magnitudine interdum assurgit Zizi-
phus rutila, plerumque minor, contorto cau-
dice, scabro cortice: læves sunt rami ex nigro ru-
fescens, ad singula internodia binis spinis fir-
mis ejusdem coloris armati, alterâ rectâ, alterâ
hami modo incurvâ, ut in Rhamno tertio. Ab
istis ramorum internodijs bini, terni, pluresve
tenuis ramuli exeunt lenti & flexibiles, coloris
palescentis, spithameæ longitudinis, in quibus
alternatim & impari ordine folia nascuntur
Rhamni tertij, sive Paliuri Theophrasti folijs si-
mila, tribus nervis distincta, per ambitum cre-
nata, dilutiore tamen viriditate prædita, & ma-
jora quàm in Rhamno, ad quorum exortus ali-
quot flores exigui pallidi, quinque foliolis con-
stantes, quales in Rhamno tertio nascuntur, de-
inde fructus ovali figura, olivæ magnitudine, pri-
mum viridis, ubi maturuit, rutilus, dulcis saporis.

Alitur in plerisque Hispaniæ & Galliæ Nar-
bonensis hortis: spontè nascentem numquã vidi.

MEMINIT Ziziphi Plinius lib. xv. cap. xiiii.
Hist. Naturalis in hæc verba. Æquè peregrina
sunt Zizipha & Tuberes, quæ & ipsa nõ pridem
venère in Italiam: hæc ex Africa, illa è Syria. Se-
xtus Papinius, quem Cõsulem vidimus, primus
utraque attulit, Divi Augusti novissimis tempo-
ribus, in castrorum aggeribus sata, baccis simi-
liora quàm malis, sed aggeribus præcipuè deco-
ra, quoniam & in recta jam silvæ scandunt. Tu-
berum

berum duo genera, candidum, & à calore sericum dictum. Et lib. xvii cap. x. Et Zizipha inquit, grano seruntur mense Aprili. Tuberes melius inseruntur in pruno sylvestri, & malo cotoneo, & in Calabrice: ea est spina sylvestris.

COLVMELLA lib. ix. cap. iiii. ubi de Apum passione agit, Ziziphum duorum generum facit. Arbores, ait, probatissimæ, rutila atque alba Ziziphus. Tubercum etiam meminit lib. xi. cap. ii & inter arbores, quæ primæ florent, recenset. Possunt, scribit, his diebus [pridie videlicet kl. Ianuarias] Cerasi, Tuberes, & Armeniacæ, atque Amygdalæ, ceteræque arbores quæ primæ florent, inseri commodè.

Plinius ex eo sumptisse videtur quæ lib. xvi. cap. xxv. scribit: Floret prima omnium Amygdala, mense Ianuario: ab ea proximè florent Armeniacæ, dein Tuberes & Præcoces, illæ peregrinæ, hæ coactæ.

PORRO non desunt qui veteribus etiam Græcis hanc arborem cognitam esse putent, & ad Lotum quam Theophrastus lib. iiii. cap. iv. Hist. Plantarum in Pharide insula Lotophagorum nasci tradit, referendam. Optimè sanè convenire videtur arbori quam Athenæus libro xiiii. Deipnosoph. sub finem, Loti nomine describit ex Polybij Megalopolitani libro duodecimo historiarum, his verbis:

Est autem Lotus, arbor minimè procera, aspera, non tamen aculeata [alij spinosa legunt] folio Rhamni, paulò latiore, & crassiore: fructu per initia colore & magnitudine simili perfectis baccis Myrti, dum augetur, coloris phœnicei, oleæ magnitudine, rotundo, nucleo admodum pusillo. Maturus is colligitur & cum alica tutus, ad servorum famulorumq; cibum in vasa conculcatur, ac stipatur: ingenuorum autem edulij, detracto nucleo, eodem modo reponitur, ac pro cibo est, gustu caricis & palmulis non dissimili, odore tamen suaviori. Fit & ex eo vinum, in aqua macerato, & trito, saporis grati, & jucundi, qualis est optimi mulsi: merum id & sine aqua bibunt, sed ultra decimum diem non perdurat: quamobrem ad usum tam brevis temporis conficiunt. Fit etiam acetum ex eo.

Eundem etiam usum Loto tribuit Plinius ex Cornelio Nepote lib. xiiii. cap. xvii. & eo passos exercitus ultro citroque commeantes per Africam scribit.

GALENO σπινα̅ dici plerisque placet. Verùm recentioribus Græcis ζιζυφα & ζιζυφα esse, Officinis *Injubas*, certum est. Arbor Hispanis *açofesfo*, Gallis *Injubser*, Narbonensibus *Guidoulier*: fructus isdem *açofesfas*, & *açufesfas*, *injubes*, *guidoules*: Italis *giugiole*, Germanis autem *Rot-Brust-beerlin*.

SANGVINIS acrimoniam edomare creduntur ejus baccæ, & tussim spirandiq; difficultatem lenire illarum decoctum: pectori, renibus, vesicæ prodesse. Galenus Serica parvi succi esse ait, nec concoctioni nec stomacho facilia, insolentibus & effrenatis pueris & mulieribus cibi gratia tantum expeti, exiguumque præbere alimentum.

ZIZIPHVS ALBA.

CAP. XXI.

AD superioris altitudinem interdum assurgit hæc arbor, sed plerūque in latitudinem sese pandit: caudice est satis crasso, cortice levi & candicante: rami qui interdum spinosi sunt, plerisque virgulas habent tenues spinis carentes, ut superior, folijs alternatim & sine ordine etiam nascentibus, salignis similibus, mollibus, omnino incanis exornatas, ad quorum exortum oblongi nascuntur flosculi, coloris ex argenteo pallescentis, gravem, non tamen injucundum odorem latè spargentes & caput feriētes, quibus succedunt oblongiusculæ baccæ, exiguis olivis aut ziziphis similes, albæ, fungosa sed dulci carne si-ve pulpa præditæ, osseo intus nucleo caniculato.

Crescit spontè in sepibus cum Rhamno & Vitice juxta urbem Guadix regno Granatēsi. & in omnibus ferè viridarijs alitur non modò per Hispanias, sed etiam per Galliam & Germaniam.

Floret æstatis initio, fructus Autumno maturascit: sed rarè admodum frigidis regionibus fructifera est.

BELLONIVS libro Observat. ii. cap. cxi. existimat esse Ziziphum albam Columellæ, & scribit apud Heracleam agrorum sepes ex hujusmodi fruticibus constare, earumque fructum in urbibus venalem proponi, & à Græcis vernaculo sermone Ziziphia vocari.

Item alio libello quem de Ratione cicurandi sylvestres arbores edidit, quemque etiam nuper admo-

Elaeagnus argentea
1736
Linnæus

Ziziphus
Cappadocia
Plin.

admodum latio donabam, à Plinio Zizipham Cappadociam appellari putat, cujus in hæc verba meminit, de coronis agens lib. XXI. cap. IX. Natur. Historiæ. Duo earum genera, quando aliæ flore constant, aliæ folio. Florem dixerim esse gemistas, namque & zizis decerpitur luteus, item rhododendron, item zizipha quæ & Cappadocia vocantur: his odoratus, similisque olearum floribus.

Iovis barba
Plin.

NON desunt qui Iovis barbam arborem, opere topiario rōsilem, & in rotunditatem spissam, folio argenteo, cujus Plinius lib. XVI. cap. XVII. Natural. Hist. meminit, esse existiment. Anguillara tamen libello de stirpibus, quarta opinione, binas alias proponit argenteis omnino folijs, magis ut videtur ad descriptionem accedentes.

Elæagnus
Theophr.

ETIAM Elæagnum nuncuparunt nonnulli. *Ελαίαγνος* tamen Theophrasti, quæ lib. III. cap. XI. Hist. Plantarum descripta est, videtur Salicis genus esse: & aliquando illud esse existimavi quod secundum aquas nascens, ampliora, candidioraque; habet folia quam ceteræ salices, ad mali folium nonnihil accedentia, sed longiora: florem seu iulum mollem, villosum, candicantem ante quam sese expandat, populi albæ iulo similem, lignum reliquis salicibus lentius, & ad multos usus utile. Sed perlecto postea Doctissimi Rauwolfij Hodæporico germanico idiomate cōscripto, animadverti ipsum aliam arborem observasse apud Halepū, *Saffaf* ab incolis appellatam, quæ ad *ελαίαγνος* historiam magis accedere videtur, odorato flore præditam, ex quo organis elicitur liquor ad roborandum cor perutilis. Eam verò esse censet quæ Arabibus *zarneb* & *zarnabum*, Serapioni *zurumbeth* appellatur.

Salix lasifolia.

Elæagnus
Rauwolfij.

Nomina.

HANC autem ziziphum scribit idem Rauwolfius circa Halepum & in Libano monte spontè crescere, & ab incolis *Scisefun* vocari. Vulgus autem plerisque locis Oleastrum appellat, & legitimum esse putat: Castellani & Granatenles *Arbol parayso*, hoc est, Arborem paradysi: Galli, teste Bellonio, *Injubzer blanc* & *Olivastre*. Matthiolus commentarijs in Dioscoridum Oleam Bohemicam appellat & *ελαίαγνος* Theophrasti esse censet.

AZADARAC Herbariorum.

CAP. XXII.

Azadarac
historia.

Natalis.

SVPERIORI hanc arborem subijciendâ putavi, quoniam à nonnullis eodem cum illa nomine nuncupatur, licet maxima sit inter eas differentia.

EST verò vasta & procera, non minus aliquando quam Lotus, caudice crasso, cortice in novellis lævi, ad ficus corticem ferè accedente, in adultioribus scabro & rimoso: illius folia ad fraxini folia aliquantulum accedunt, sed plurima è ramoso & oblongo pediculo dependent, ut Cicutæ aut Barbæ Caprinæ integrum folium æmulentur, viridia admodum, & nigricantia, & sub hiemem cum suis pediculis decidentia. Æstate in minoribus ramis oblongi nascuntur pediculi aut virgulæ è foliorum exortu, multis longiusculis stellatisque floribus purpurascentibus, odoratis racematimque cohærentibus exornati: quibus succedit fructus initio viridis, maturitate autem candicans, magnitudine Mespili aroniæ, fœtidus, ingrati saporis, osseum & hexagonum continens nucleum qualis ferè in nonnullis Myrobalanis conspicitur. Tota hieme perdurat is fructus in arbore, nullis degustantibus avibus.

Nusquam hanc arborem spontè nascentem vidi: sed in multis Bæticæ viridarijs, & etiam secundum regias vias alitur: nullibi autem major mihi conspicua, quam Hispali in Regio palatio. Italiæ plerisque locis frequentem esse intelligo. Memini & in Mompelio olim videre.

Arbor sancta.
Lotus alba.
Ziziphus alba.

ISTIC meo tempore Arbor sancta dicebatur: Doctissimo & celeberrimo viro Gulielmo Pellicerio Mompeliensi Episcopo Lotus alba existimabatur, alijs verò Ziziphus alba, quam opinionem adhuc retinere magni nominis viros miror, cum nullas notas habeat quæ albæ zizipho conveniant: nam ubi oleæ flos & ceteræ notæ quas Auctores Zizipho albæ sive Cappadociæ tribuunt? Italis Herbarijs Sycomorum vocari audio, non minus ineptè & imperitè quam Herbarij Galli secundam Aceris speciem eo nomine donarunt.

Nomina.

Bæticis vulgari sermone *Arbol parayso*, quemadmodum Castellanis Ziziphus alba dicitur: Italis *Perlaro*: Tripolitanis *Zenselacht*, teste Rauwolfio, qui eam ibidem nascentem multis Tripolitaneæ urbis plateis, ad umbram præbendam, atque alijs locis in sua peregrinatione

natione observavit, fructum retinentem, donec sequente anno nova germina præbeat.

Plenique eam esse putant, quam Avicenna lib. II cap. XVII. Azedaraeth appellat. Arbor inquit, nota habens fructum similem Nabach [id est loto] & nominant eam in Rechi arborem Myrobalanorum, & est ex magnis arboribus. Azedaræth.

Florem Azadaraeth calidum in tertio, siccum in fine primi, Avicenna loco memorato scribit, & cerebri obstructions aperire asserit: stillatitium verò ejus liquorem pediculos interficere, & comam alere, si eo vino permixto caput abluatur. Fructum autem pectori noxium, & valdè perniciosum esse. Rauwolfius addit canes interimere, si cum cibo obijciatur: ex quibus quidem facultatibus, Zizipham esse non posse, conijcere licet. Facultates.

PINASTER ET ALIÆ RESINIFERÆ.

CAP. XXIII.

Pinaster II. Austriacus.

Pinaster III. Austriacus.

PINASTRUM appello Pinum silvestrem, sequutus Plinium, qui Natur. Histor. lib. XVI. cap. X. Pinastrum nihil aliud esse quàm Pinum silvestrem scribit, & quæ Theophrastus Histor. Plant. lib. III. cap. X. de *πύκη ἀγρία* tradit, ad Pinum silvestrem transtulit. Ejus in meis peregrinationibus varia observavi genera: terna in Hispanijs, quaterna in Austriacis Pannonicisque montibus & silvis.

MAIOR Hispanicus, in Pini altitudinem excrescit, interdum etiam superat, à medio ramosus: folia habet Pini, oblonga, bina semper simul juncta, in viriditate nigricantia, acuminata & pungentia: strobilo paulò minore quàm Pini, alato inter squamas, quibus compactus est, nucleo, molli & nullo putamine inclusò, sed tenui cortice duntaxat tecto. Caudex rectus, cortex levior & minus scaber quàm Pini. Plurimam Resinam fundit. Pinaster I. Hispanic.

Crescit id genus in Aquitania, in Pyrenæis frequentissimè, & plerisq; alijs Hispaniæ locis.

AUSTRIACVS major, duorum est generum, adeò inter se similia, ut pauci, nisi materiæ cæsores, discernere queant: alterum tamen genus latiore & erectiore est caudice, læviorè cortice, majore cono, Austriacis *Weisse ferent* dictum: alterum crassiore plerumque est caudice, scabriore cortice, folijs paulò crassioribus, minore cono *Schwartze ferent* appellatum. Pinaster I. Austriac. duor. gen.

Tenuia porrò & oblonga habet utrumque genus folia, pungentia, bina semper conjunctim ex eodem tubulo prodeuntia, & circa ramos in orbem quasi nascentia. Maio mense in extremis ramis quasi botros sive uvas quasdam fert tenuibus squamis obsitas, qui spontè apertibus se squamis iulos ostendunt virescentes aut palescentes, plenos tenui polline luteo, sive farina, quæ levis auræ afflatu dispergitur. Ex medijs deinde botris nova germina eodem mense prodeunt suis novellis folijs tenui quadam veluti membrana inclusis onusta, quæ extrema Pinaster II. Austriac.

rema parte, ante quam folia succrescant & explicentur, fructus rudimentum dant, grandiore jam firmiterq; ad germinum basim inhaerente superioris Autūni immaturo fructu, viridi, ramorum alas spectante & reflexo. Vtrumque hoc genus Vngari *vad fenyő*, & *köz fenyő* nominant, & ex eo passim in montanis Austriacis & Pannonicis conficiuntur asseres, rotæ ab aqua versatæ opera secti: ex albo etiam, quod parum ab Hispanico majore, & solis fortè natalibus differre videtur, scandulæ, & vinearum pali.

Pinaster II.
Austriacus
alter.
Pinaster III.
Austriacus.

Nigri verò genus interdum invenitur tristiore arbore, contorto caudice, & in latum sparsis ramis, minore adhuc quàm præcedens cono.

C R E S C I T & ad nonnullorum Austriæ montium radices in scopulis, & supra Badenses thermas quatuor supra Viennam miliaribus, in montium crepidine tenui gramine obsita, aliud quoddam genus contorto admodum caudice, divaricatis ramis, quorum surculi multò graciliores lentioresque sunt quàm in superioribus duobus generibus: folia item habet illis longè tenuiora & breviora, tametsi bina semper coniunctim ex eodem tubulo in virgarum ambitu nascētia: extremis virgis botrus sive uva exiguorum iulorum veluti nucamento tenuiorum squamarum inclusa adnascitur, qui non virescunt aut flavent ut in ante dictis, sed purpurascunt, deinde in tenuissimum pulverem abeunt, succrescente ex eorum medio novo germine suis novellis folijs membrana vel vesicula inclusis onusto: hujus conus etiam minor est, & obruso plerumque mucrone.

Pinaster II. Hispanicus.

Pinaster III. Austriacus.

Pinaster II.
Hispanicus.

M I N O R Hispanicus duorum hominum altitudinem rard superat, inflexo & contorto caudice, ut plurimum ab imo ramoso: folia illi majori similia, sed breviora, & diutius virentia: coni etiam minores, oblongi tamen, turbinati, & candicantes, multa plerumque resina infecti, non admodum ijs dissimiles qui Austriaco, albo cognominato, innascuntur: nuclei quales in majore, nigra membrana contecti. Murciano & Valentino regno frequens.

Pinaster III.
Austriacus.

P I N A S T E R pumilio Austriacus humanam non superat altitudinem: sed statim à radice in lentos & obsequentes, tametsi crassos, rugosoque & denso cortice tectos, ramos dividitur, atque in latitudinem diffunditur: hos per singulas squamas bina semper ex eodem tubulo simul prodeuntia & juncta folia ambiunt, quemadmodum in Pinu & vulgari Pinastro, magis tamen carnosæ sunt, crassiora, breviora, & obtusiore mucrone prædita, coloreque saturatiùs vitente: strobili unciales squamatim compacti lariceis conis haud majores, sed magis turbinati, rectique, pediculo retrorsum non inflexo ut in prædictis generibus, nucleus alatus ut reliquorum, & inter compactiles squamas latens: radix crassa, lignosa, in diversa tendens.

Nascitur

Nascitur in summis Austriz & Stryiz alpium supercilijs, inter saxa & scopulos ut plurimum, ubi nullæ aliæ arbores proveniunt.

Pinaster III. Hispanicus.

Picea Pumila.

ALTER pumilio ejusdem ferè cum superiore altitudinis, licet in lentos & obsequentes ramos divisus sit, non sunt tamen aded crasso rugosoque cortice tecti, neque ita in latitudinem diffusi: virgæ etiam graciliores, folia exilia, Laricis folijs non dissimilia, non aded tamen mollia, neque ut illa decidua, sed immortalis viriditate prædita, ut superiorum folia: strobili exigui & graciles, nucleus etiam pusillus & nigricans, alatus ut reliquorum. Solo Murciano regno genus hoc, idque rarissime conspexi.

Pinaster III.
Hispanicus.

PRIOR, Pinus silvestris montana Theophrasti nonnullis esse putatur, quemadmodum minor Hispanicus, marina. Pumilio Hispanicus, alterum fortè Piceæ genus descriptum Belonio lib. III. Observat. cap. XLI. Pinum silvestrem Hispani vocant *Pino carax*. Nucum Pinastri fructus Plinius Pityidas appellat. Dioscorides tamen *πιτυίδων* vocabulum Piceæ Pinusque fructui indifferenter tribuit: quem vim adstrictoriam habere, & aliquantum exsiccantem, tussi pectorisque vitij auxiliari, per se, aut ex melle sumptum, scribit.

Nomina.

E Pinastro majoris Austriaci inferiore parte, radicibus viciniore, fiunt assulæ illæ pingues ad ignem accendendum, & lumen præbendum idoneæ, magni per multas Germaniæ provincias usus: strangulat enim humor ad radices descendens ipsas arbores, sic ut in Teda vertantur, ex qua assulæ. Est verò Teda vocabulum *δμώνυμον*, & interdum arborem significat quam Plinius lib. XVI. cap. X. Natur. Hist. sextum resiniferarum genus facit. Resinam autem ex Pinastro indigenas colligere non observavi, quemadmodum in Aquitania, apud Cantabros, & alijs Hispaniæ locis, ubi arbores vulnerantur, ejus rei causa, singulis annis novum vulnus supra annotinum infligentes, donec ad decimi aut duodecimi pedis altitudinem pervenerint, & humor ab ea parte manare desierit, tum demum simili modo ex alia parte, ac deinde alia aperitur.

Teda.

QVÆ verò Theophr. lib. III. cap. X. Plantarum Histor. *πίτυς* sit, ex Gaza versione & vulgatis græcis codicibus, difficulter admodum judicari posse existimo, quandoquidem ejus materiam operibus ineptam esse, & magnitudine pino minorem, minusque erectam assurgere scribit. At ut ex melioris notæ codice colligere licet, omnium doctiorum judicio ea est arbor quam Plinius appellat Piceam, & apud recentiores rei herbariæ Scriptores eodem nomine donatur: arbor procera, & in metæ modum crescens, folijs brevibus, rigidis, & pungentibus, unde quaque ramos singulatim cingentibus, qui cruciformiter, & decussatim in arbore nascuntur, quam ob causam Vngari *keröziös fényö*, hoc est cruciatam abietem nuncupant. Fert verò ea Maio mense in extremis ramis singulares iulos pallefcere farina plenos, deinde strobilos

vires Theop.

Picea.

Strobilos sive conos mollibus squamis imbricatis compositis constanter, purpurascens dum novellus est & primum nati, deinde paulatim in longitudinem excrecentes, quæ in maturis septem aut octo interdum unciarum est, sub quibus exiguum alatum semen, Pinastro simile fovetur.

ἐλάτη ἀρρην.
Picea sativa.

SED & multas habet notas, ex quibus conijcere liceat, Theophrasti loco jam memorato ἐλάτην ἀρρην esse, hoc est, abietem masculam. Eam autem appellant Hispani *Pino al ar*, Germani *feuchten/aliqui rot thannen*. Meminit etiam Plinius lib. xv. cap. x. Piceæ sativæ quæ sapiniam nucem ferat.

Picea pumila.

Illius autem genus reperitur, quod numquam valdè assurgit, sed pumilum manet, fert quædam nucamenta nucis ponticæ magnitudine, è squamulis imbricatis compositis, sed impungens foliolum desinentibus compacta, quæ maturitate dehiscencia, concavas inanitates & veluti cellulas ostendunt, à summis & extremis nucamentis ramuli nonnumquam enascuntur, frequentibus, brevibus, & pungentibus foliolis obsiti: sed & tota arbuscula brevioribus & pallidioribus folijs quàm superior prædita est. In hac neque florem, neque fructum observavi: & haud scio an ferat. Videtur eam C. V. Dalechampius non ignorasse, sed Pinum Tubulum, sive Tibulum vocare. Plinio tamen Tibulus Pinastrer est gracilis, succinctior, enodis, liburnicarum ad usus, pænè sine resina.

Pinus tibulus.

ABIES CVM SVIS IVLIS.

Abies.
ἐλάτη θήλεια.

ABIES autem Plinij, ἐλάτη θήλεια, abies femina Theophr. lib. iii. cap. x. est, arbor celsissima & formosissima, cortice lævi, & candidiore quàm in Picea, ramis etiã decussatim crescentibus, & in latera, velut alæ, expansis, quos ambiunt folia plana in junioribus & bifido mucrone conspicua, supernè viridia, averfa parte cineracea, & utrimquè in ramulis veluti pectinatim disposita, ita ut totus ramus complanatus, & compressus videatur: in vetustis autem arboribus folia istum ordinem (nisi in tenellis ramis) non servant, nam rigidiora magisque obtuso mucrone, licet pungenti, redduntur. Adultæ arbores circa majorum ramorum extremos quasi furculos, in singulorum foliorum alis prona parte exigua quædam nucamenta interdum ferunt, è quibus singulares brevèsq; iuli emergunt, qui deinde in flosculos explicantur: perdurant ea nucamenta in alterum nonnumquam annum. Crassiores habet quàm Picea conos, obtusa cuspidè, latioribusq; squamis præditos, Cedrinorum ferè modo, inter quas prominent veluti membranacea foliola: non propendent ut Picearum coni, sed firmi & quodammodo cælum spectantes, extremis ramis circa arboris cacumen solúmodo nascuntur. Tam verò hujus quàm Piceæ coni virent. Autumni initio, & multam resinam fundunt. Sub Autumni finem & hiemis initium maturitatem consequi feruntur.

Handwritten note: Vitis videtur...

Stelin.

In hac porrò arbore viscū, quod Stelin Plinius ex Theophrasto appellat, observavi anno redemptionis humanæ M. D. LXXXIII. sed longè majore deinde copia anno M. D. LXXXV. in vivario Illustris Dn. Hynneck à Waldstain Promarchionis Moraviæ non procul à Piernitz ipsius urbe (cuius arcem incolebat) albis, perinde atque vulgare viscum, baccis prædicitum.

Nomina.

Tenuiores hujus arboris ramos solent Viennenses, venali vino ante suas aedes suspensos proponere, ut aliarum regionum incolæ hederam. Itali *Abeto*, Hispani *Abeto*, Galli *Sap* & *Saps*. Germani *Weisse Chanuenbaum*/ Austriaci simpliciter *Chanuen* nominant, Ungari *fenyő*, *fa buk álvele eoy feldl all.*

Larix.

SED celsissima etiam est Larix, à Theophrasto minimè descripta ut arbitror: nam Gazæ Larix nihil aliud quàm πίτυς est, quam prioribus libris perpetuò Piceam interpretatus est, interdum autem eodem πίτυος vocabulo & piceam & laricem simul expressit.

Pliny larix est Theophr. πίτυς.

CETERVM Plinius de Larice agens, omnia illi adscribit quæ Theophrastus πεύκη tribuit, ut ex multis locis inter se collatis videre licet, quorum aliquot in medium profereamus.

Theophrastus Plantarum Histor. lib. iii. cap. iii. Ἰδία δὲ τοιαύτῶν ἐρευνῶν ἃ ἐρηγοῖς περὶ οἷς οὐ φύεται: περίτε μακεδονία, ἐλάτη, πύκη, ἀγρία, φίλυρα, &c. Plinius Histor. Natural. libro...

libro xvi. cap. xviii. Montes amant cedrus, larix, teda, & ceteræ e quibus resina, item aquifolia, buxus, ilex, &c. Rursus eodem capite Theophr. αἰφίλλα μὲν οὐκ ἐστὶ τῶν ἀγρίων ἀ καὶ πρότερον ἐλέχθη, πεύκη, πίτυς, ἀγρία, πύξος, ἀνδράχνη. Plinius eiusdem lib. cap. xxi. Silvestrium generis folia non decidunt abieti larici, pinaistro, junipero, cedro, terebintho, buxo, ilici, aquifolio, &c. Theophr. præterea eisdem lib. cap. x. διαφορὰν δ' ἔχει πίτυς καὶ ἄλλην πρὸς τὴν πεύκην πεύκην μὲν γὰρ ἐπικαυθεῖσιν τῶν ῥιζῶν οὐκ ἀναβλασάνειν. τὴν πίτυν δ' ἐφασίτιες ἀναβλασάνειν ὡσπερ καὶ εἰς λέσβον ἐμπροθέντος τῆ πυρραίων ὄρους τῆ πιτυώδης. Plinius eiusdem lib. cap. x. Larix vltis radicibus non repullulat, picea repullulat, ut in Lesbo accidit, incenso nemore pyriæo.

Hinc factum esse arbitror, ut eodem capite perpetuam comam Larici tribuat: nam sic scribit, Omnia ea perpetuò virent, nec facillè discernuntur in fronde, etiam à peritis: tanta natalium mixtura est, sed picea minus alta quam Larix, &c. Ipsa tamen experientia aliud nos docet: folia enim, quæ vicena, & plura nonnumquam simul ab eodem exortu è tuberculis ramos confuso ordine ambientibus exeunt penicilli modo, tenuia, mollia, viridia, ijs ferè similia quæ in Corruza tertiâ Hispanicâ à me descripta nascuntur, perennia nò sunt, sed ineunte hieme decidunt, & novo vere alia ex iisdem tuberculis renascuntur: rami longi sunt & graciles, deorsum propendentes, in quibus unciales conè mollibus squamis imbricatim sibi invicem incumbentibus compositi, ex rubro pulcerrimè purpurascens, dum novelli & recentes sunt, ex iisdem tuberculis è quibus folia prodeunt, brevi & crasso firmoq; petiolo, sursum, hoc est, ad brachiorum alas reflexo, nitentes, ut mucrone cælum spectent, qui alata parvula semina continent.

Larici folia
hieme dec-
idua.

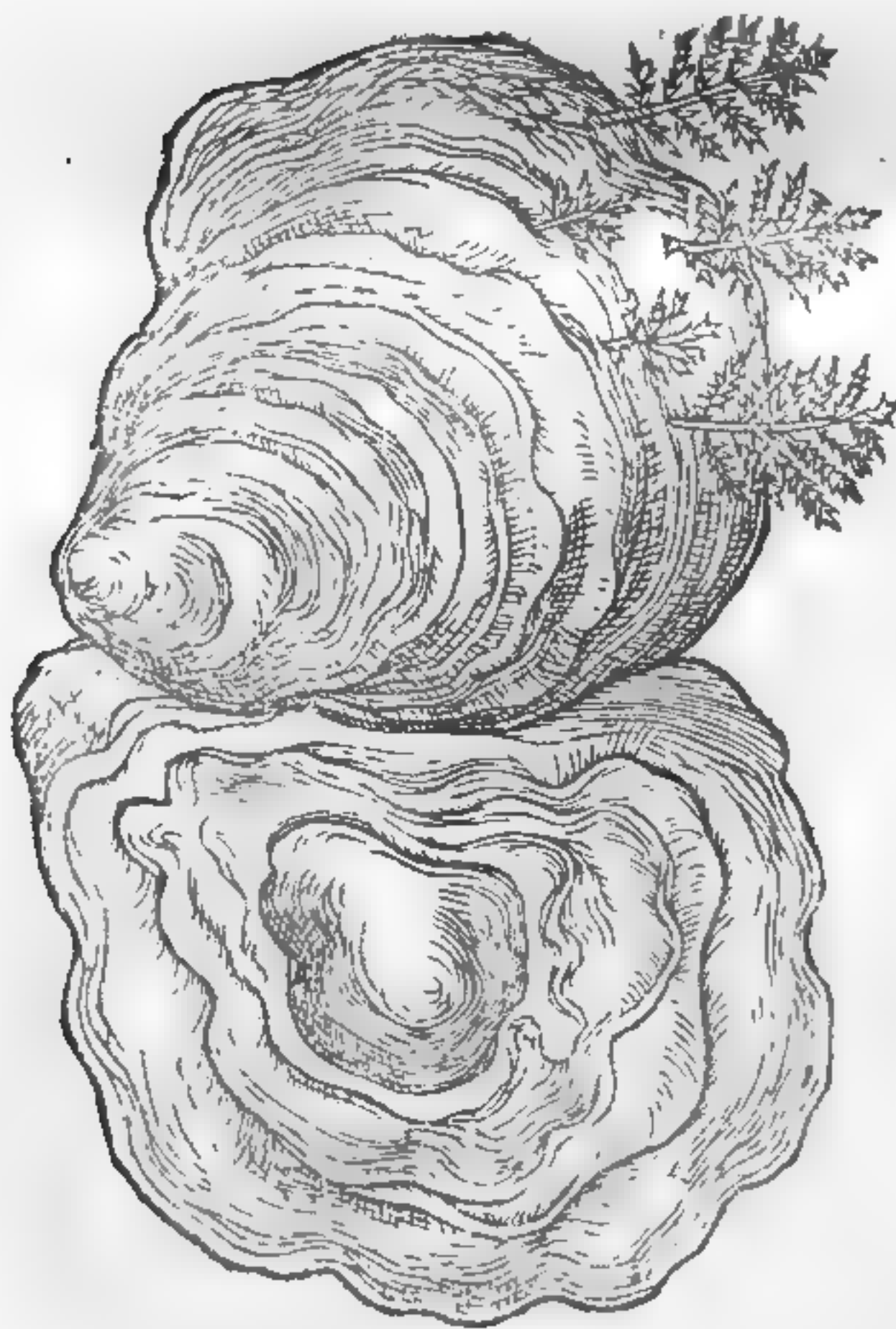
Græcis dicitur λάριξ, Latinis Larix, Italis Larice, Hispanis Alerce, ut asserunt nonnulli, nam nullam in Hispanijs nascentem videre memini. Gallis Meleze, Germanis Lerchebaum/ Vngaris vörös fenyő kabol terebintina lezön.

Nomina

Illud autem animadvertendum, Vngaros omnibus arboribus coniferis jam memoratis fenyő nomen, quod proprie apud eos Juniperum significat, adscribere, quia folium spinæ simile & quasi juniperinum habent

MAXIMA porro copiâ, harum arborum pleræque crescunt in Viennensi saltu, tum alijs montibus Alpibus vicinis, atque etiam in ipsis Alpibus, exceptis earum summis jugis & supercilijs, ubi nullæ præter pumilionem pinastrum priore loco descriptum, persistere possunt. Crescunt & plerisque alijs Germaniæ & Bohemiæ locis, rarius tamen Larix.

Abies marina Belgica.

Vinetorum pedamenta & pali Viennæsi agro ex abiete fiunt, atque etiam ex Pinaistro, quem album ipsi cognominant: circa Neapolim verò, & supra Badenses Thermas, totoque illo tractu ex larice (nam eâ abundant) ut quæ corruptioni minus sit obnoxia.

Fiunt item istic ex larice longissimi canales, tectis supponendi & aptandi, ad pluviam & imbres ex ijs decedentes excipiendum, sunt enim commodissimi: nam cum firma & solida materie constant, diutissimè solis ardoribus, & alijs aëris injurijs resistere possunt, nec finduntur, aut vitium contrahunt, eaque de causâ non picis, non alterius rei inductione egent. Horum magna copia Viennam advehitur quinquaginta pedum aut majore longitudine.

Canales è
Larice vnt &
longitudinis.

Qui plura de Coniferis arboribus cognoscere volet, Petri Bellonij libellum cui titulum fecit de Coniferis arboribus & perpetua fronde virentibus, cum ijs quæ Matthiolus in primum librum Dioscoridis cap. de Pinu & Picea commentatus est, atque cum alijs qui postea scripserunt conferat.

ABIETEM verò marinam quam Theophr. Plant. Histor. lib. xiii. cap. vii. describit, videre non memini, & mihi ignotam fateor: Quercus enim & Abietis historiam confudisse videtur, multasq; notas quercui tribuisse existimo, quæ Abieti, aut ejus generis arbori marinæ melius fortasse convenirent.

Abies mari-
na Theophr.

Memini autem post meum ex Hispanijs reditum observare annis sexagesimo sexto, & sexagesimo septimo supra miliesimum & quingentesimum in Flandriæ orâ maritimâ varias arbuscularum formas Ostreorum testis & My-
tutorum

*Abies mari-
na Belgica.*

tulorum conchylijs adnatas, quarum Aliquæ Abietis figuram ita referebant, ut pumi-
læ Abietes viderentur, ramulis ordine utrinque dispositis, sed fragiles admodum, & pusillæ,
rarò palmi altitudinem excedentes, ex tenuibus veluti squamis contextæ, nonnullæ omni-
no planæ, in orbem prominentibus ramulis aliæ.

*Cupressus
marina Bel-
gica*

Aliæ Cupressos ita æmulabantur, ut satis mirari nequirem Providentiæ divinæ opus & ar-
tificium, ramulis frequentibus in orbem, sed nullo ordine nascentibus, & sursum spectanti-
bus cupressinorum foliorum modo efformatis. Harum tamen aliquot annis inter chartas
adservatarum & compressarum rami, si in vitrum aut aliud vas aqua plenum injiciantur, sta-
tim sese explicare & in orbem diffundi, seque furrigere incipiunt: eaq; adeò de causa pisca-
torum vulgus satis obscœnum illis nomen indidit.

Plures adhuc collegeram, sed cum plerisque alijs Naturæ miraculis in cistâ repositas à
Divo Maximiliano II. Viennam evocatus, in Belgica reliqui, nec ad manum habui cum hæc
describerem, nec etiam ab eo tempore conspexi, ideoque earum historiam dare nequeo.

HARVM autem marinarum plantarum, uti & reliquarum stirpium, atque omniû Na-
turæ miraculorum diligentissimus observator erat Illustris vir Carolus à S. Audomaro p. m.
Dn. de Dranoutre, Moerkercke, &c. Dynasta.

*Myrica ma-
rina Batavi-
ca.*

SED & anno M. D. XCV. inter rejectamenta repertas, maris littore arenosos aggeres non
procul Lugduno Batavorum alluentis, quatuor aut quinque plantulas conspiciebam con-
chis Tollinarum adnatas, graciles valdè, digitalis aut majoris longitudinis, in breves & sal-
fugine obductos ramulos divisas, quæ Myricæ vel Ericæ ramulos mirum in modum referrent.

ARBOR VITAE.

CAP. XXIII.

*Arboris vita
historia.*

ADMODVM elegans est ea arbor, cujus ra-
mum hîc expressum damus, perpetuò viret,
caudice est recto, aliquot orgyias alto, nodoso, pau-
latim succrescente, cortice ex rubro nigricante, li-
gno duro; frequentes habet ramos in alarum for-
mam expansos, qui in alios ramulos planos alter-
natim è latere succrescentes divisi, denuo in multa
oblonga folia è numerosis foliolis, quaternis simul
semper compositis constantia expanduntur: flores
Vere extremis folijs prodeunt, quemadmodum in
Cupresso, pusilli, flavescentes, quorum nonnulli
deinde in exiguum fructum pinei nuclei magnitu-
dine efformantur, coniformis è sex squamulis te-
nellis compactum, initio viridem, deinde pallestem,
postremò ubi planè maturuit, nigricantem,
quaterna plerumque semina paleacea, medio (in
quo medulla acris & amariusculi saporis) paulu-
lum extuberante continentem. Tota arbor gravi-
ter odorata est, reliquas congeneres longè superans
odore, quem, si quis folium nonnihil duntaxat di-
gitis confricaverit, facile eluere non possit. Hunc
autem non modò viridis ex se exhalat, sed etiam
multis jam annis excisa & resiccata retinet.

Primum mihi conspecta est hæc arbor in horto
Regio *Fontaine belleau*, non procul Aurelia Gallo-
rum, eò ex Americæ Septentrionali ora, *Canadas*

dicta, delata, Gallorum Imperium obtinente Francisco hujus nominis primo, litteratorum
omnium summo Mæcenate, nec antè, ut existimo, Europæ cognita. Deinde apud doctissi-
mum virum Nicolaum Rassium Regis cheirurgum celeberrimum, eundemque omnium
Naturæ miraculorum studiosissimum & peritissimum, qui primus mea opera eam Belgio
communicavit, ubi nunc adeò frequens est, ut nullus sit rei herbariæ studiosus, qui eam in
suo horto non alat: inde porro in plerisque Germaniæ hortos transijt: facile enim rami de-
pacti radices agunt, quemadmodum sæpe sum expertus, præsertim loco umbroso & fertili
pinguique solo. Nascitur etiam semine: sed tenellæ plantæ ante quàm in ramos dividantur &
explicentur, *Oxycedrum*, *Iuniperum*que majorem primùm enatas admodum æmulantur.
Frigoris patientissima est: hieme tamen fuscum & fuliginosum colorem contrahentibus fo-
lijs, quæ novo Vere pristinum nitorem & viriditatem recipiunt.

AD quam arborem veteribus descriptam referenda sit, non facile quis conijciat.

Sua Theophr.

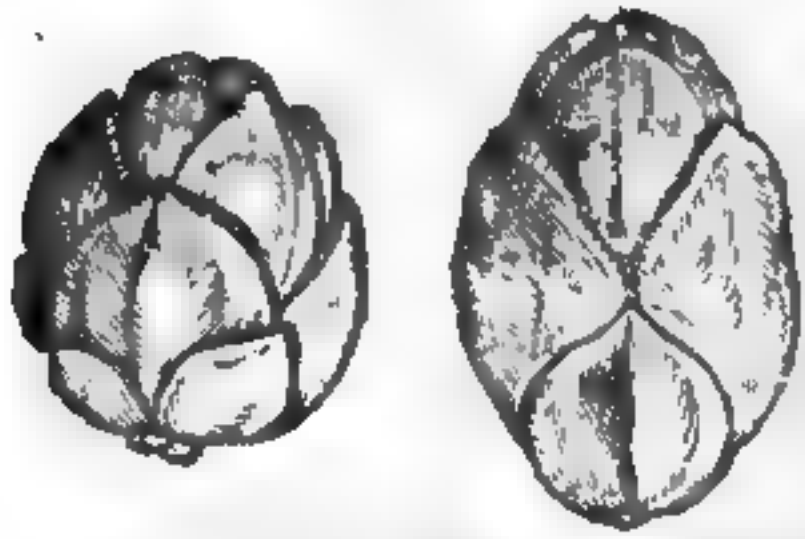
Plurimi *Θύαν* quam Theophrastus lib. IIII. Plant Historiæ cap. I. montium cacuminibus,
locisque algentibus proceram nasci tradit, esse existimant, & cujus lib. V. cap. V. meminit in
hæc verba: *Thyūm* ab alijs *Thya* appellatum, nascitur apud *Ammōnis* fanum, & *Cyrenensium*
agro, forma *Cupresso* similis, ramis, folijs, caudice, & fructu: vel potius ceu *Cupressus* silve-
stris. Multa etiam ubi nunc urbs est: & tradunt contignationes basilicarum adhuc existere,
nulli

nulli enim putredini obnoxium esse hoc lignum. Crispissima verò ejus radix, ex qua præcipua opera fiunt.

Anguillara porrò Theophrasti Thyam nihil aliud esse censet, quam Sabinam primam, siue vulgarem. Sed licet Sabinæ genus inveniatur bacciferum: ejus tamen fructus, juniperi vulgaris fructu non major, valde absimilis est cupressino, cui Thyæ fructum Theophrastus similem facit, quemadmodum & totam Thyæ plantam cupresso. Et facile in doctissimi Gullandini sententiam problematis ix. & x. defensione concesserim, plurimum ad Thyæ historiam à Theophrasto proditam accedere arborem sui generis Cupresso similitam in Syria,

Sabina baccifera.

Habel fructus.

Ægypto, & Arabia nascentem, cujus fructus *Abhel* toto Oriente notissimus, pilularum Cupressi magnitudine, colore rufo in nigrum declivi. Talem verò *Habel* nomine insignitum, sub anni M. D. LXXIX. initium cum alijs plerisque exoticis mihi dabat doctissimus vir Bernardus Paludanus Frisius, nunc Enchusianus poliatros, & omnium rerum naturalium (quibus amplissimum museum refertum habet) peritissimus, è peregrinatione sua Syriacâ & Ægyptiacâ redux: quâ de causâ illius iconem lectoris oculis hic subiiciendum duxi.

Abhel.

Habel.

Plinius etiam Naturalis Historiæ lib. xiii. cap. xvi. Thyæ meminit, & pleraque ex Theophrasti loco jam dicto desumpsit.

Non desunt qui ad arborem Brutam (de qua idem Plinius lib. xii. cap. xvii.) referant. Petunt, inquit, in Halimæos arborem Brutam, Cupresso fusæ similem, ex albidis ramis, jucundi odoris accensam, & cum miraculo historijs Claudij Cæsaris prædicatam. Folia inspergere potionibus Parthos tradit, odorem esse proximum Cedro, fumumque ejus contra alia ligna remedio. Nascitur ultra Pasitigrin in finibus oppidi Sitacæ, monte Zagro.

Bruta Plinij.

Hæc quidem arbor ad Cupressum non nihil accedit: verum ramos sursum non attollit quemadmodum illa, sed in planas veluti alas expansos, ut dixi, in latitudinè diffundit. Hujus item folia tametsi ex foliolis squamatim compacta, omnino plana sunt, non rotunda uti Cupresso, Junipero maiori, Sabinæ: nec rotunditatem ante contrahunt, quàm in ramos excresecant.

Galli *arbre de vie*, hoc est, arborem vitæ nuncupant, nescio qua ratione ducti, nisi fortè ob immortalem ejus comam, quam tamen cum multis alijs communem habet, aut odoris ejus vehementiam quam salubrem esse existiment, hoc nomen indiderint. Vulgus Herbariorum & Thuiam & Arborem vitæ appellat. Nonnulli plura Thuiæ genera constituunt, & hanc arborem tertium genus esse volunt.

Nomina.

Non dubium est, quin ad pleraque sit utilis: nemo verò illius facultates nostro ævo prodidit, quod sciam. Cum tamen magnam habeat partium tenuitatem, & amarulescens sit, verisimile est digerendi & abstergendi facultate præditam.

Hanc porrò describere videtur Oviedus lib. ix. cap. xii. his verbis. Sunt præterea nonnullæ aliæ, quas inter arbores recenseo, crassitudine & longitudine præaltæ Pini, cujus folia Hispanicam filicem planè referunt, tametsi longè majora: ejusdem tamen formæ, ut videlicet singula folia è multis folijs simul connexis constent. Habent igitur istæ arbores folia veræ Filici omnino similia, satis viridia: & magna ex parte in torrentium ripis & convallibus humidis sponte nascuntur.

Arbor Filicis similis.

IVNIPERVS. CAP. XXV.

IVNIPERI duo genera veteres constituunt, majus & minus. Dioscorides unius fructum nucis juglandis magnitudine interdum augeri, alterius nucè ponticam æquare ait: cum tamen reliqui Junipero fructum non majorem quàm myrto tribuant: sed nec ipse cap. de Cedro.

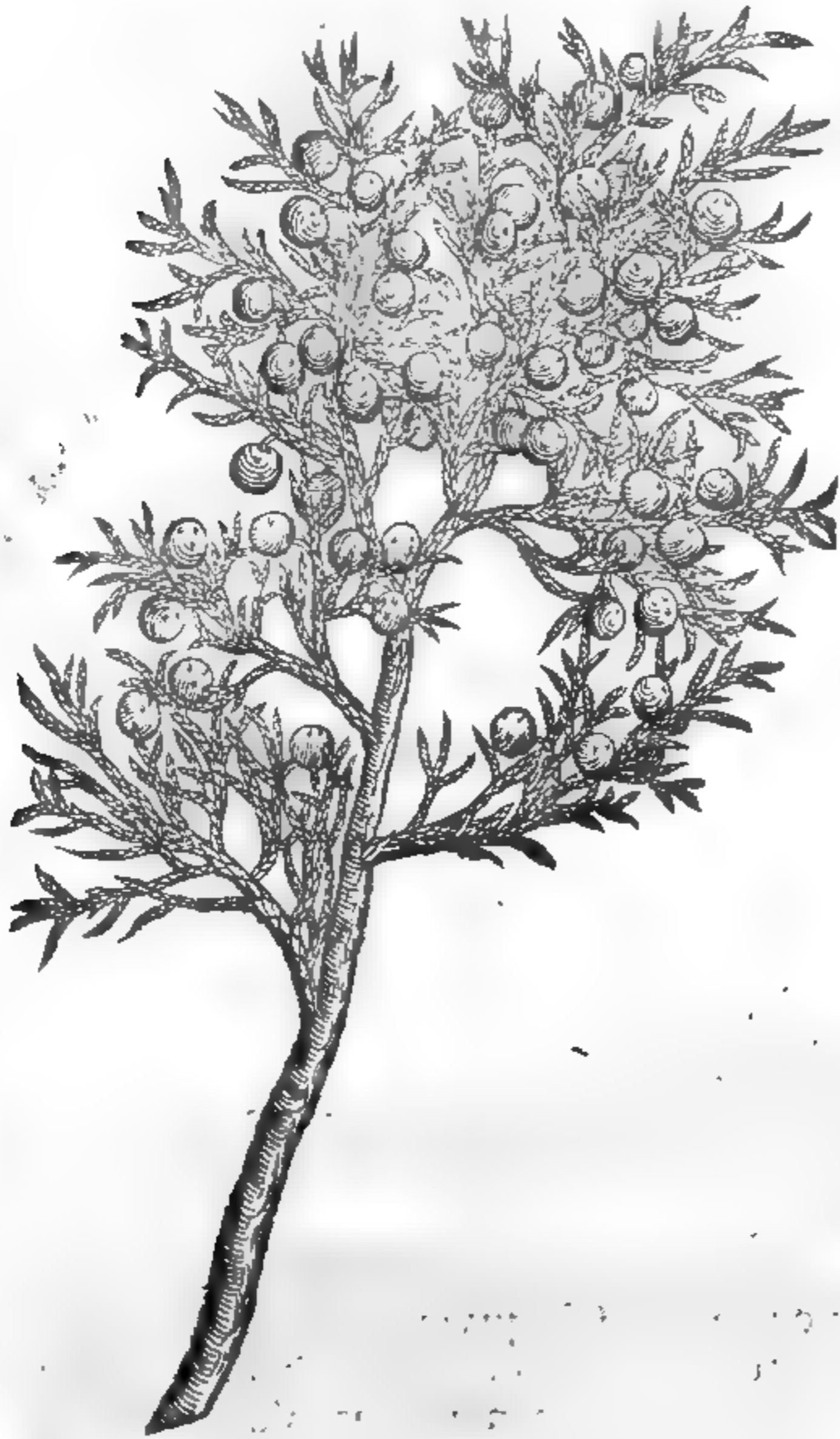
VERVM de Junipero cujus descriptio à Dioscoridis interprete tanquam notha rejecta est, primum agemus, deinde de altera cui spina pro folio est.

Juniperus, quam majorem appello, frutex est humanam altitudinem rarè superans, cattedice contorto, non recto, multis ramis prædito, scabro cortice: folia habet carnosa, & ex continua quaternorum foliorum mutuo connexorum serie composita, quemadmodum Cupressus: flores Junipero vulgari & Oxycedro similes, flavos, sed extremis folijs insidentes ut in Cupresso & Thuiæ: quibus succedit fructus baccarum myrti magnitudine, rotundus, primum viridis, deinde ad phœniceum colorem tendens, qui maturitate non nihil mollescit, sapore & odore Juniperi baccis simili, qui tria aut quaterna, vel etiam plura grana oblonga & striata habet, medullam albam & resinam olentem continentia. Vere floret, fructumque diu retinet ante quàm maturescat, uti Juniperus. Primum semine natus hic frutex, & adhuc tener, folia habet omnino dissimilia, utpote quæ alterius Juniperi folia æmulentur, nisi breviora & paullo molliora essent: cum verò jam tertium aut quartum annum attingit, rotunda & cupressæ folia efformare incipit: ut inferiores rami pungentibus & acutis folijs, summi verò obtusis & rotundis onusti interdum conspiciantur. Quam metamorphosim nisi quis diligenter observaverit, facile in errorem induci possit, ut credat adolescentem à jam adultâ diversam plantam esse.

Juniperi majoris historia.

Juniperus major Diosc.

Juniperus Alpina.

Natales.

NA S C I T V R ad Thyrrhenum mare: nam inter Calpen & Malacam, Baticæ item & Gallæ Narbonensis ora maritima observabam.

OP T I M E convenit hic frutex cum Junipero majore, quæ tamquam spuria è Dioscoridis codice ab interprete rejecta est, ut dixi. Ejus vero hæc est descriptio.

Juniperus major Diosc.

JU N I P E R V S major, quam aliqui silvestrem Cupressum appellant, alij Mnesitheum, alij Acateram, Romani Juniperum, vulgò cognita est, Cupresso similis: asperis maritimisq; locis plerumque nascitur, easdem quas supradicta [videlicet juniperus vulgaris] vires habens.

Cedrus Phœnicia minor.

NI S I fortè ad Cedrum minorem alteram, quam Theophrastus & Plinius phœniciam vocari, folio ab oxycedro differre, odoratioremq; esse scribunt, ut certè hæc est, referre malit.

Juniperi majoris & Sabinæ bacciferæ differentia.

EX Neotericis nonnulli Sabinæ bacciferæ nomine appellarunt, cum tamen à Sabinâ, etiam baccifera, plurimum differat odore & forma: nam Sabinæ gravis odor, hæc Junipero vulgari etiam odoratior: Sabinæ extremi rami in acuta folia plerumque desinunt, contra verò hujus obtusa sunt, Sabinæ item baccæ maturitate nigrescunt, minoresq; sunt quàm hujus, quæ, ut suprà dixi, phœnicæi sunt coloris. Sunt etiam qui Oxycedrum folio Sabinæ appellant, Galli, Bellonio tette, *serbin*, quâ nonnulli magno, inquit, errore pro Sabinâ utuntur. Nec defunt qui Thuiæ primum genus faciant. Ex ejus sanè odore & sapore colligere licet similibus virtutibus præditam esse cum vulgari Junipero.

Juniperus vulg. celsior, & arborescens.

EA porrò Juniperus cui spina pro folio est, vix totâ Lusitaniâ reperitur, Castellâ verò novâ admodum frequens est: sed ea præsertim quæ celsior & arborescens supra Segoviam, qua inde Madritium itur, ut istic trabes & ædium contignationes incolæ sibi fabricent: nec immeritò Plinius lib. Natur. histor. cap. xvi. cap. xxxix. dixerit hanc in Hispaniâ vastam nasci. Sed & in Belgio & plerisque Germaniæ locis vulgarem juniperum in justam ferè arboris magnitudinem excrescere observabam, præsertim in hortis & cultioribus locis natam.

AL I A M autem elegantem Juniperum pungentibus folijs, in Austriacarum Alpium quibusdam jugis mihi primùm observatam hic adjungam.

Juniperus alpina.

Cubitalem altitudinem ea non excedit, sed depressa est, & quasi humi spargitur, multoq; crassioribus & brevioribus constat ramis quàm vulgaris, lentis etiàm, fractu contumacibus, & contortis: tenellos ramos ambiunt terna folia, æqualiter semper nascentia, ut in vulgari, verùm latiora, breviora, crassiora, nec minùs quàm illa pungentia, colore interiùs ex cæruleo candicante, exteriùs viridi: florem non conspexi: fructum autem in ramulis gestat vulgari similem, paulò tamen (ut mihi quidem videbatur) longiorem, antè quàm plenam maturitatem consequatur: deinde, ubi maturuit, nigrum, ejusdemque cum illo saporis.

Natales.

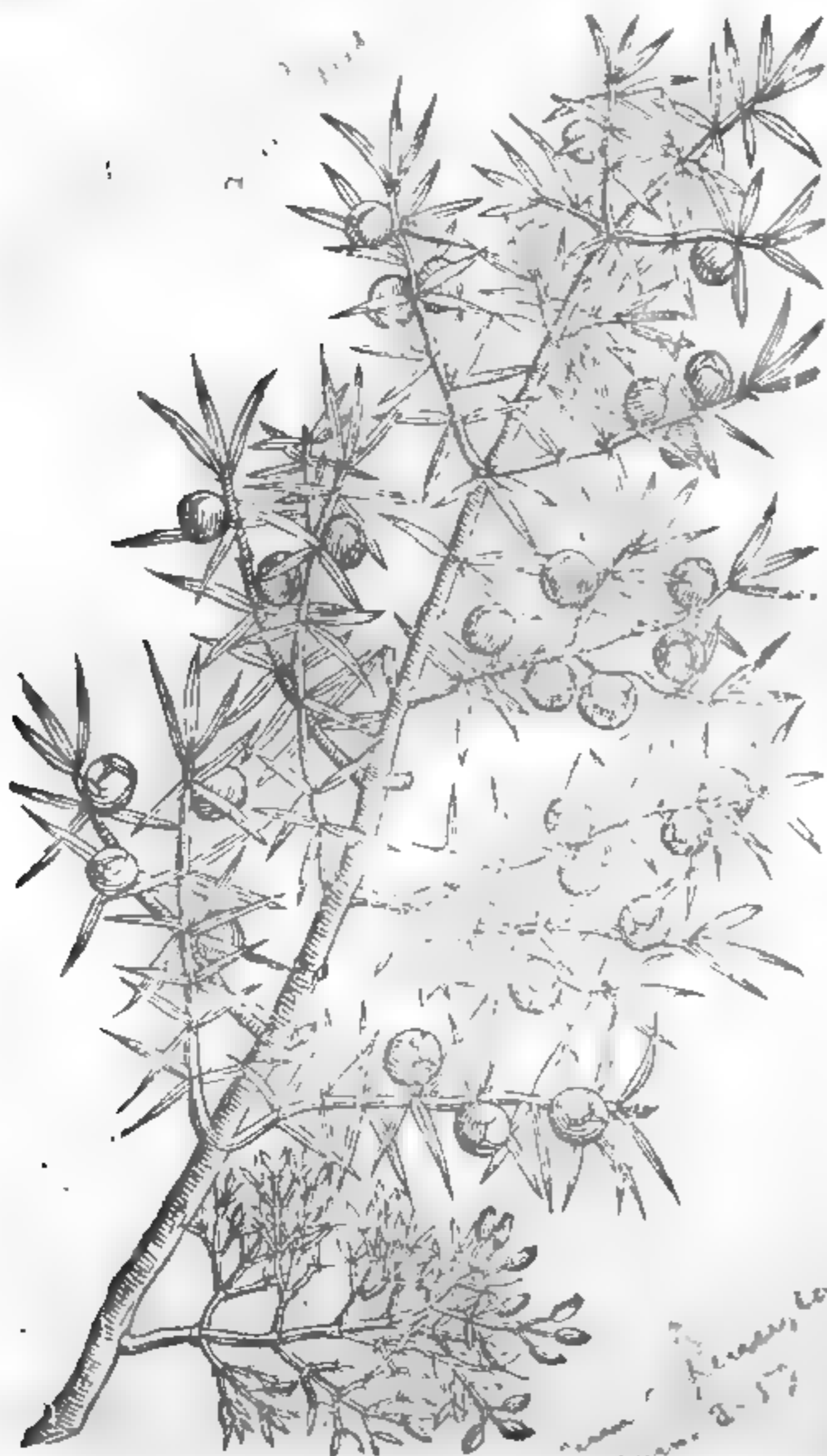
Crescit in scopulis Durrenstein & Etscheri, quibus duntaxat locis inveniebam Augusto mense

menſe pauculas ſtirpes fructu maturo & immaturo onuſtas. Guſtus autem indicabat, facultates à vulgari non abſimiles poſſidere.

VULGARIS porro Iuniperus Græcis ἀρνυδοκ, Germanis Krametbaum oder Wachholterbaum/ Nomina. Gallis Geneure, Italis Ginepro, Hiſpanis Enebro, Vngaris Teviſkes ſenyö. Ejus baccæ græcis ἀρνυθίδες, gallis graine de Geneure, italis Granello di Ginepro, hiſpanis Neurinas, germanis Krametbeer.

OXYCEDRVS.

CAP. XXVI.

IUNIPERO ferè ſimilis eſt Oxycedrus, magna ex parte contorto ut illa caudice, interdum etiam in arbuſculam excreſcens, tenui & ruſcente cortice: folia habet Iuniperi vulgaris modo pungentia, aliquantulum tamè longiora & rariora, terna ſemper circa ramulos ſimul naſcentia ut in Iunipero: fructum initio viridem, deinde flaveſcentem, poſtremo, cum maturuit. puniceï coloris, Iuniperi fructu multo majorem, ut interdum avellanam magnitudine æquet, & tuberculis quibuſdam, veluti ſquamarum rudimentis obſitum, nucleos tres aut quatuor inæquales continentem, majores quàm in ſuperiore, medulla intus alba. Floret Iuniperi modo, & eodem tempore utriuſque fructus maturitatem adipiſcitur.

PROVENIT plerique Hiſpaniæ & Narbonenſis Galliæ aſperis locis: nuſquam autem majorem videre memini, quàm ſupra Segobiam & Guadarrama, itinere Madritiano, ubi arborum magnitudinem & altitudinem interdum æquat, trunco humani corporis craſſitudinem æquante, ex quo, veluti ex trunco Iuniperi, quæ ſimul cum iſto eadem altitudine creſcit, ædium trabes & contignationes incolæ faciunt.

Iſtic porro in ejus ramis menſe Octobri enatam plantulam obſervabam digiti longitudine, inſtar viſci ramaſam, geniculatam, viridem, interdum flaveſcentem, ramulis miricæ recentis, ſive ejus plantæ quàm nonnulli Salicorniam,

Mompelliani marinum Sempervivum vocant, ſed paulò minoribus conſtantem, quorum extremis aliquando inhæret veluti fructus Muſci, qui in arboribus aut ſaxis naſcitur, fructui perſimilis Acido & valdè adſtringente guſtu eſt tota hæc plantula, Oxycedro, veluti viſcum in alijs arboribus, innaſcens.

THEOPHRASTVS hunc fruticem ὀξύκεδρον καὶ κέδρον λυκίας appellat Hiſtor. Plant. lib. III. cap. XII. Plinius, eum ſequutus, Natural. Hiſt. lib. XIII. cap. V. Cedrum minorem Lyciam & Oxycedrum. Nam quàm alij pro Lycia exhibent, nihil aliud eſt meo judicio, quàm novella majoris Iuniperi, ſive Cedri minoris Phœnicia plantæ, quæ baccas proferre non ſolet, donec Tamaricis ſive Cupreſſi folia contraxerit, licet non deſint, qui quartum Thuiæ genus ex ea facere non vereantur. Minorem autem Phœniciam voco, ad majoris Coniferæ quæ & Cedrelate Plinio eſt, in Syria, Phœnicia & alijs locis creſcentis, differentiam. Hiſpani autem Oxycedrum à Iunipero non diſcernunt, ſed eodem nomine Enebro utramque vocant. Narbonenſes Galli Cade appellant, & oleum ex eo confectum, huile de cade, capitis malæ ſcabiei, quæ illis Raſile dicitur, pecorum quæ ſcabiei & ulceribus, quibus à tonſurâ nonnumquam infeſtantur, adprimè utile. Idem oleum, quod cedriæ ſimile eſt, Hiſpani Miera appellant.

MYRICA.

CAP. XXVII.

DVO Myricæ genera Veteres nobis prodiderunt, ſilveſtre unum, aliud ſativum ſive domesticum.

MYRICA ſilveſtris magna ex parte tantummodo fruticat, interdum in vaſtam arborem adoleſcit: ſcabro caudicis cortice, ramorum verò pumicante: folia habet Cupreſſi, aut Ericæ humilis vulgaris, coloris ex viridi ad cinereum tendentis: flores extremis ramis in oblongis pediculis confertos & racematim compactos, exiguos, foris purpureſcentes, cum expaſi ſunt, candidos, quinque foliolis conſtantes: qui deinde in exiguum ſemen tomento involutum

lutum efformantur, exiguis veluti valvulis inclusum, quibus maturitate dehiscantibus effluit ut in Salice Populo & similibus. Ter plerumque in anno floret, vere, æstate, autumno: recentibus floribus semen jam evanescens semper subsequenter. Hanc Plinius inter eas recenset quæ nullum fructum, imò ne semen quidem proferunt: cum tamen Dioscorides illi fructum tribuat compage muscolum.

Natales.

Nascitur plerumque juxta flumina, aliquando satis etiam procul ab illis: Observabam & in Narbonensi Gallia stagno Volcarum vicinam: nusquam tamen ampliorem videre memini, quam supra Madritium Regum Hispaniæ Regiam, planicie multis hujusmodi arboribus conlita, non procul ab amnium Xarama & Henares confluentibus, sub Compluto, Hispaniæ Alcala de Henares nuncupato, quod fluvius Henares eam urbem alluat: magnæ tamen istæ arbores, quas hominis ulna amplecti vix potuisset, diversum florem non ferunt ab eo qui in fruticantibus dumtaxat tamaricibus provenit. Frequens etiam hæc est Belgicis hortis. Nusquam eam neque in Hispania, neque in Gallia, perpetua coma virentem vidi: sed novo vere tingulis annis nova foliorum germina proferentem.

Myrica silvestris II.

ALIVD hujus silvestris genus in Pannonia nascitur solummodo fruticans, nec unquam, veluti supernis, arborescens: brumam etiam fert, & riguis ut gallicum & hispanicum gaudet: crassiores huic sunt virgæ, folia crassiora & latiora: singulis annis novos surculos producit cubitales, virides, ut plurimum desinentes in quandam spicam palmaris aut semipedalis longitudinis, è floribus ex albo purpurascens, majoribus quam in superiore, quinque etiam foliolis constantibus confertam: ijs succedunt oblongi & mucronati caliculi, qui dehiscens, semen pappo salicis modo involutum ostendunt: ex majusculorum foliorum, surculos ambientium, alis, enascuntur alij ramuli exiguis foliolis onusti.

Natales.

Copiosè ad flumen Drasen, ante D. Hippolyti urbem, vulgò Sant Peltent nuncupatum, octo à Vienna Austriæ inferioris urbe miliaribus distantem, crescit: ad amnè etiam Schwartzæ oppidum Neutirche alluens, binis supra Neapolim Austriæ miliaribus, præsertim arenosis illis locis quæ hieme ab ijs amnibus inundantur.

Tempus.

Floret Maio & Junio, ac deinceps tota ferè æstate flores & semen proferre non desinit.

Huic similem, quibusdam Germaniæ locis ad Rhenum fluviū, & in Tyrolensi comitatu nasci intelligo: frequentem etiam vidi ante paucos annos Londini Trenobantum in aliquot hortis.

Myrica silvestris III.

SATIVAM, quam Dioscorides mitiorem vocat, & in Ægypto Syriaque nasci scribit, fructu Gallæ proximo, gustu adstringente, cujus etiam Plinius meminit, numquam conspexi.

Bellonius observationum lib. II. cap. XXV. & XXVIII. in Ægypto se vidisse ait magnas arbores My-

res Myricæ gallam ferentes, ab Arabibus hujus temporis *chermafel* appellatam, magni olim in medicina usus: fructum verò arboris esse negat, sed excrementum potius arbitratur his verbis. Tamarices in Ægypto locis humidis & arenosis siccisque indifferenter nascuntur, illarum enim silvulæ perinde in aridioribus locis reperiuntur, atque in humidis littoribus. Ex autem excrescentiâ, quam gallam nominavimus, adeo onustæ sunt, ut parum absit quin rami nimio pondere rumpantur.

VOCATUR autem à Græcis *μυρίκη*, Plinio Myrice, Tamarix & brya silvestris, officinis Tamariscus, Hispanis *Taray*, Gallis *Tamarisque*, Italis *Tamarice*, Germanis *Tamariscken baum* oder *holtz*.

FOLIORVM Tamaricis decoctum ex vino & aceto, lieni indurato prodesse, testes sunt veteres medici, & ipsa etiam experientia: atque in eundem usum potorios calices ex ejus ligno tornari, è quibus bibant lienosi: multis alijs insuper morbis utilem esse Tamaricem: majoris gallam cruentis exscreationibus, & cœliacis in potu dati, & contra profluvia feminarum, regium morbum, & phalangiorum morsus: illi tumores inhibet: cortex in eisdem usus adhabetur. Decoctum foliorum cum vino potum lienem absorbit, multas præterea alias facultates huic frutici tribuit Dioscorides, & Plinius.

Memini etiam Francofortum ad Mœnum adferri solita doliola è Tamaricis ad Rhenum nascentis ligno concinnata, ad sextarium dimidium fortè capacia, nonnulla etiam paulò majora, quibus contentus liquor lienosus proficit.

ERICA Corisfolio.

CAP. XXVIII.

ERICAM Dioscorides lib. I. Myricæ similem facit, longè tamen minorem: libro verò III. Corisfolio Ericæ pinguiore ac minore. Plinius Natur. Histor. lib. XXIII. cap. IX. fruticem esse scribit non multum à Myricæ differentem, colore Rosmarini & penè folio. Ex quorum sententijs colligi posse videtur, plura esse Ericæ genera, ut certè sunt: quemadmodum ex iconibus & earum descriptionibus subiectis videre licet.

PRIMUM itaque genus Ericæ, simile est Myricæ, & Septentrionalibus regionibus maxime familiare, locis incultis, rarè supra cubiti altitudinem assurgens, plerumque minus, tenuibus ramis, duris, lignosis, fruticosum, colore ex nigro rubescente: frequentia habet folia, è foliolis quaterno ordine dispositis constantia, uti Cypressus, tamarix, & similes, viridia admodum, quæ temporis successu in ramulos efformantur: flores secundum ramulos à medio ad summum usque propendent bullati quodammodo, quaternis foliolis constantes, elegantissimo purpuræ dilutioris colore, interdum etiam, sed rarè, albo. Bis quidem floret: sed majore ex parte Autumno tantum, licet nonnumquam etiam vere. Rariùs provenit in calidioribus regionibus.

Isti per omnia similem plantam, sed paulò clatiorè, folijs tomentosis & incanis, paulò etiam dilutiore flore inveniebam incultis, supra Windsoram Regum Angliæ Regiam, locis.

ALTERVM Ericæ genus diverso à superiore est folio: etenim Myricæ folio non respondet, sed Coris, foliorum forma & situ admodum æmulatur. Istius autem generis multæ sunt species, magnitudine, foliorum & florum forma, coloreque, inter se differentes.

PRIMA, omnium quas vnquam conspexi maxima, humanam altitudinem interdum superat, fruticosa admodum, ligno duro, ex rubro nigricate: folijs exilibus & brevibus, quaterno ordine ramos obsidentibus, gustu admodum adstringente, flore copioso, racematim penè totos ramulos occupante, ut interdum majores rami pedali longitudine onusti conspiciantur: est autem is flos concavus, veluti exiguum cymbalum, oblongus, odoratus, pulcher, albus.

Nascitur in Lusitanix solitudinibus inter Vlyssiponem & Conimbricam celebrem ejus Regni Academiam: inveniebam etiam citra Tagum decimo ab Vlyssipone miliari, inde Hispalim profecturus. Floret Novembri, Decembri, & Januario, his enim mensibus & observavi & legi.

Erica Coris folio II.

Erica Coris folio III.

Erica Coris folio IIII.

II.

III.

IIII

ALTERA, ejusdem ferè altitudinis cum prima, etiam fruticosa, tenuioribus ramis tamen, ejusdem cum superiore coloris, exilibus similiter folijs quaternis ramulos simul amplectentibus, quorum extremis oblongiusculi flores insident superioribus similes, colore purpurascens. Tota etiam adstrictionis particeps.

Provenit iisdem quibus prima locis, illa etiam frequentior, & eodem tempore florens.

2. Non multum illi dissimilis, quæ Narbonensi agro frequens, longiore paulò & copiosiore est folio, flore purpureo, minore, & extremis ramulis confertim stipato, cujus iconem exhibere videtur Claris. Matthiolus.

TERTIA illis persimilis, paulò tamen humilior, aliquantulum majora & latiuscula, nigriora quæ habet folia, quaternis ordinibus circum ramulos nascentia: plurimos flores per intervalla secundum ramulorum longitudinem nascentes, superioribus forma similes, herbacei primùm coloris, deinde ex albo purpurascens. Tota etiam adstrictoria facultate prædita.

Supra Vlyssiponem frequens inter superiores, pluribus tamen locis occurrit, ut etiam citra Tagum. Floret Decembri & Januario.

QUARTA etiam fruticosa est, duorum cubitorum altitudine, nonnumquam amplior, fragili ligno, tenuibus & minutis folijs, ut in Corruca prima ferè, viridibus, quæ in desiccatis nonnihil ramis facile defluunt: istius flos reliquis minor est, cavus

etiam & herbacei coloris. Extremis ramulis capitula è multis folijs compacta nonnumquam gignit, his nõ multum ab similia, quæ in vulgari & duriore Thymo aliquando cõspiciuntur.

Vulgaris

Erica Coris folio v.

Erica Coris folio vi.

Erica Coris folio vii.

Vulgaris admodum hæc est toti Hispaniæ, Lusitaniæ & Aquitaniæ: nam spatiosis illis solitudinibus, & incultis inter Burdigalam & Bayonam locis, quæ vulgo *Landes de Bordeaux* nuncupantur, nullum ferè aliud virgultû conspicitur. Notæ est etiam Narbonensî Galliæ, conficiendis scopis maximè idonea. Verno tempore & sub hiemem floret.

QVINTA minor est superioribus, cubitalis v. videlicet ut plurimum altitudinis, ramis gracilibus fruticosa, quos terni per intervalla ramuli ambiunt, ternis folijs admodum exilibus circa illos disposito quodam ordine & seric nascentibus: flores plurimos habet superioribus paulo majores coloris purpurei obsoletioris, confertim circa ramulos longis pediculis inhaerentes.

Incultis Lusitaniæ locis supra Vlyssiponem frequens. Florebat istic Decembri.

SEXTA admodum similis est quintæ, paulò tamè humilior, neque fruticosa, sed omnes ferè virgas seu tenues ramos à radice proferens singulares, cinericeo cortice obductos, quos seric quadam ambiunt ramulorum rudimenta, seu germina è multis folijs confertim nascentibus constantia, nigrioris quàm alterius coloris: flores concavi, quintæ floribus forma similes, elegatissimi saturatoris purpuræ coloris, è longiusculis pedicellis verticillato ambitu, per intervalla, & è summis ramis depèdent.

Nascentem hanc vidi in Castella veteri Hispaniæ, supra Lutetiam Galliæ, & in Anglia supra Windesoram mense Septembri florentem.

SEPTIMA

spaniæ, supra Lutetiam Galliæ, & in Anglia supra Windesoram mense Septembri florentem.

VII.

SEPTIMA multos teretes humilique procumbentes ramos habet, pedales, interdum etiam cubitales, ex atro purpurascens. Hos plurima gracilia ambiunt foliola, Tertiarum folijs penè similia, paulò tamen longiora. quaternis plerumque, interdum quinis versibus ordine disposita, adstringente gustu: flosculi in summis ramulis oblongi, concavi, purpurei dilutioris coloris, ex quatuor foliis ejusdem ferè coloris prodeuntes, qui maturi & resiccati, nigricans & minutum semen continent: radix dura, lignosa, in diversa tendens: ipsi tamen procumbentes rami, humilique diffusi, tenues capillaresque fibras nonnumquam agunt.

Copiosè admodum crescit supra *Sethof* in ascensu *Herren alben* magno miliari germanico supra *Gamingam*: inveniebam etiam inter saxa & scopulos in ipsis *Durzeßtein* *Snealben* atque aliarum *Styriacarum* & *Austriacarum* alpium præaltis jugis, ubi Junio & etiam serius floret. Inter *Pragam* & *Noribergam* etiam Junio florentem colligebam anno M. D. LXXIX.

Erica Coris folio VIII.

Erica Coris folio IX.

VIII.

MINOR est octava, & pedalem altitudinem rarè superat, magna ex parte humi procumbens, quaternis folijs, ramulos, contrario exortu, semper ambientibus: flores secundum ramulorum summam longitudinem inter folia dependent, cavi, pusilli, in quatuor angulos desinentes, herbaceo colore præditi, in quibus deinde semen: radix dura & lignosa.

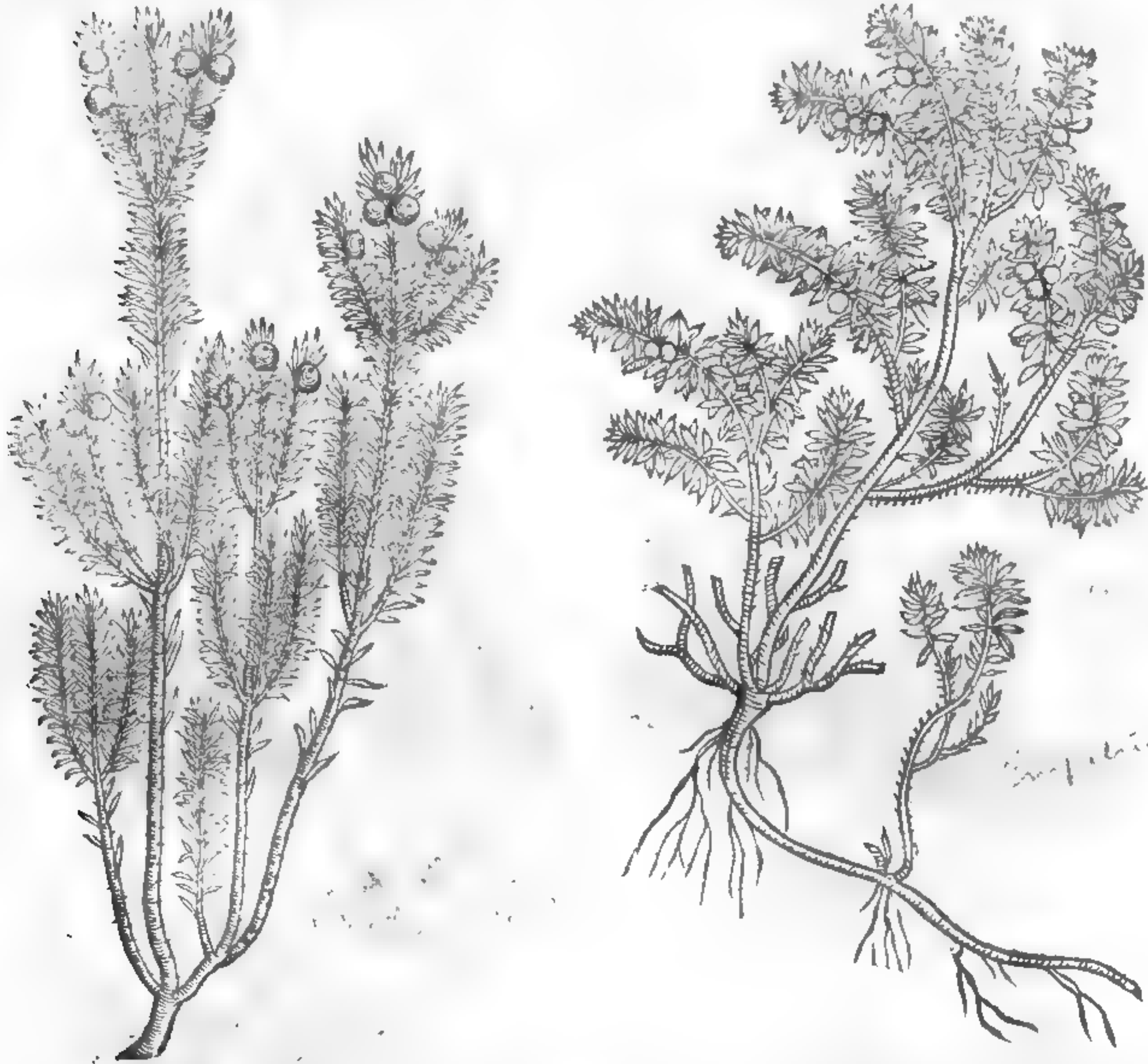
Maximâ copiâ nascitur in ascensu montis illius qui superandus est ijs qui *Gaminga* ad *Sethof* vicinaque loca proficisci cupiunt, quo loco & florentem & foliacea capitula profertentem Augusto mense collegi, nusquam alibi mihi conspectam. Quartæ genus esse videtur pumilum.

IX.

NONA, æquali cum illa excrescit altitudine, tenuibusque virgulis prædita est humi diffusis, ex purpura nigricantibus, quæ summa parte in multos plerumque ramulos dividi solent: folia in ordines & versus digesta, ut in reliquis, tenuia admodum, *Ericæ sextæ* in *Hispania* & *Gallia* nascentis folijs similia, terna semper, quemadmodum in illa, æquali inter se situ virgulas ambiunt: summi ramuli onusti sunt concavis & oblongis flosculis extrema parte in quatuor angulos sectis, coloris cum quatuor illis foliis, unde enascuntur, carnei, octonis staminulis nigricantibus, stiloque purpurascente è medio flosculo emergentibus: semen maturitate nigricans, exiguum habet: radicem alijs similem lignosam. Adnascuntur interdum hujus etiam ramulis viridia capitula, è latioribus foliolis compacta, capitulorum *Thymii* modo.

Invenitur hæc apud arcem *Stehßtain* in silva illi imminente qua ad *Sneberg* ex arce iter est, alia item ad sinistram oppidi *Neutriche* silva, & nonnullis montanis *Pannoniæ* silvis. Floret ut plurimum *Aprili* & *Mai*o, quo tempore aspectu venustissima est.

DECIMA

DECIMA fruticosa est, cubitalibus assurgens ramulis, fragilibus, nigriore quàm reli- x
quæ cortice: folia superioribus similia habet, sed nigriora & crassiora, trino ordine circum
ramulos disposita, calidiusculi cum quadam adstrictione gustus. Septembri & Octobri fru-
ctum à reliquis differentem summis ramulis inhaerentem gerit, pulcherrimum, candidum,
transparentem, obscuriores & inæquales uniones formâ & colore referentem, succulētum,
acidi saporis, tria granula dura plerumque continentem, qui Novembri exsiccatur, & spon-
tè decidit. An floreat ignoro, incolæ negabant, & fructum paulatim intumescere grandius-
culumque fieri donec maturescat affirmabant.

In unâ Lusitaniâ hoc genus observabam non procul Vlyssipone inter Riofrio & Aldea
galega, ubi qui Tagum trajcere volunt, naves conscendunt, & etiam supra Vlyssiponem so-
lo admodum arenoso, copioso suo fructu albo onustum ut initio mânæ grana isti frutici in-
haerentia existimarem, ad eò procul aspicienti imposuerunt: jam enim primùm exoriebatur
Sol, & frigidiuscula erat aura, utpote Novembris initio.

HYMNI diffusa est Undecima, & latas occupat areas, multis ramis lignosis, flexilibus ra- xi
men constans, ex atro rufescente cortice tectis, qui interdum fibras agunt, ut latius serpere,
& sufficiens alimentum melius attrahere queant: assurgentes ramulos numerosa ambiunt
foliola, ternis, interdum quaternis versibus disposita, crassa & carnosâ, superiori ferè similia,
sapore primùm linguam exsiccante, deindi acri & linguam vellicante: pusilli ad foliorum
exortus flosculi, tribus foliolis constantes, coloris ex herbaceo subalbicantis, purpurascen-
tibus staminulis internè præditi: his succedunt rotundæ baccæ, juniperinis haud minores, ini-
tio virides, maturitate nigræ, & purpureo succo, uti mora, plenæ, in quibus multa inæqualia
& veluti triangula grana: radix lignosa & dura est.

Hanc florentem, & viridibus baccis onustam, multasque adhuc superioris anni maturas
retinentem, inveniebam in præcelso montis, vulgè Wechset appellati, scopulis, quinto supra
Neapolim Austriæ urbem milliari, mense Junio. postea etiam Augusto, immaturo & ma-
turo fructu plenam in Sneberg & Snealben cellissimarum Austriæ & Styriæ alpium jugis. Il-
lius etiam arenosis Hollandiæ tumulis erutæ ramum suis baccis maturis & immaturis
onustum ad me misit N. V. Ioannes ab Hoghelande anno M. D. XC.

Certum est eam ipsam esse, quam Matthiolus in montibus qui Boëmiâ à Silesia dif-
jungunt inventam, bacciferam cognominat, ac describit, tametsi subvirescentem pulpam
sua fructui tribuat, quæ in mea nigricat, & purpureo succo manus inficit: sed immaturis for-
tè baccis præditam observavit. Multum autem differt ab Oxycocco Cordi, sive Vaccinijs
palustribus

palustribus Dodonæi. Hujus enim folia crassa carnosâ, & acriuscula sunt, illius autem latiuscula, præna parte cana, refrigerantisque & adstrictoriæ facultatis.

Erica XII.

XII.

XIII.

neque aded vètriosi sicut prioris flores, coloris ut plurimum ex rubro dilutiùs purpurascens: interdum etiam albi. Floret Vere & Autumno.

Epelun Græcis, Erica & Erice Latinis, Atheniensibus *Tetralix*, teste Plinio (Theophrastus quidem *Tetralicem* nominat inter plantas quæ ætate germinant, sed qualis sit non describit) Galli *Bruyere*, Itali *Erica*.

Primum verò genus, quod folio Tamaricis est, Hispani *Quirihuella*, Lusitani *Queiro* appellant, Germani *Heiden* / Vngari, apud quos non minus abundè nascitur quàm in multarum aliarum Provinciarum solitudinibus, *teli zöd*, id est hiemale viride.

Alterius generis primam Lusitani *atorga* vocant: quartam *urs* & *urqueira*, Hispani *breço*: septimam montani pastores aliqui *innect*: decimam Lusitani *camarinhera*, fructum verò *camarinhas*, eam Amatus Lusitanus suis in Dioscoridem commentarijs *Acacalis* esse existimat, cujus Dioscorides statim post Ericam meminit: duodecima Lusitanis *temerinha*.

FOLIORVM Ericæ succus oculorum imbecillitatem sanat, si oculis instilletur: flos & coma serpentium moribus illitu medetur. Memini, dum Mompelij agerem, Claris. virum D Gulielmum Rondelerium, Regium tum Professore, felici successu usum esse oleo ex Ericæ floribus confecto, ad tollendos herpes fœdos & jam inveteratos totam faciem occupantes.

Lusitani decimæ fructum, qui Septembri & Octobri venalis Vlyssipone invenitur, febricitantibus exhibent, ad sitim qua premuntur restinguendam: avidè etiam idem fructus à pueris & mulierculis expetitur. Si *Acacalis* est, aquam in qua maduerit ejus fructus, ad collyria quæ ad excitandam oculorum aciem conveniunt, addi, testis est Dioscorides.

PRUNVS MYROBALANVS.

CAP. XXIX.

FACILE adolescit hæc arbor, & in vastam excrescit amplitudinem, majoresque ejus rami subinde in alios divisi, opacam admodum præbent umbram: caudex multò læviore gratioresque oculis cortice præditus est, quàm reliqua prunorum genera: tenuiores rami graciles admodum, tenerrimo cortice vestiuntur: folia quodammodo media inter Prunum & Cerasum, tenella, per ambitum serrata sunt: flos candidus, tenuior quàm in vulgari: fructus,

Prunus cognominata Myrobalanus.

Prunus Myrobalanus.

Arbutus.

fructus, cujus alternis annis feracissimus est, rotundus, oblongo tenuique petiolo inter folia pendens, aspectu jucundus, per initia vi- ret, cum maturefcere incipit rubet, maturita- tem adeprus purpura nigro commixta nitet, carnem succulentam & palato gratam, nu- cleum non admodum magnum habet.

Floret cum alijs ejus generis novo Vere: sub Julij finem & Augusto fructus maturita- tem adipiscitur.

NON DVM vulgaris erat, cum eam descri- berem: sed qui habebant, ex Cæsarei Palatij horto nacti erant, ubi omnium primas con- spexi: ejus arbores tres ingentes, unde primum eò delatas, incertum: nonnulli è Constanti- nopoli, alij è Gallia genus duxisse arbitran- tur. Certè ea arbor quæ Biturigibus Gallo- rum Myrobalanorum Chepulorum nomine ostenditur, huic perfimilis esse videtur, ut ex ejus folio inde delato mihi que donato à Cl. V. D. Joanne Posthio, nunc Palatinalis Elect. Archiatro, æstimare licet.

Nunc in eodem Cæsareo horto illius ge- nus alitur ex superioris nucleo natum, quod minore fructu & dulciore pulpa est: in ceteris nihil à superiore differt.

CVR huic generi Pruni, Myrobalani sic appellatio data, me latet: nam nec fructus si- milis est, neque ossicula, quæ reliquis Pruni generibus similia habet. licet parva, cum legi- timorum Myrobalanorum ossiculis sive nu- cleis quæ raniculata sunt & striata, quidquam commune habent.

Arbutus V. ...

ARBUTVS.

CAP. XXX.

ARBVTVM Theophrasti à Dioscoridea differre peritissimus rei herbariæ Anguil- lara censet. Cujus sanè sententiæ non possum non subscribere cum Arbutus mihi hætenus observata, cum Cotonea malo nihil similitu- dinis habeat.

EST verò pumila arbor, aut potiùs frutex, frequentibus ramis, quorum summitates ru- bescent: alioqui trunco & majoribus ramis satis scabro cortice tectis: folia nullo ordine & temerè nascentia ramulos ambiunt, Laurinis similia, ejusdem interdum amplitudinis, per ambitum serrata, semper viridia, lævia & splendentia: flores extremis ramis singulari appendice racematim coherent, albi, qua par- te Soli obversi sunt, nonnihil purpurascen- tes, concavi, Liliij convallium floribus persi- milis: fructus frago similis, orbiculatus, mul- to major, & rotundis prunis interdum magni- tudine par, initio viridis, deinde flavescens, postremo, cum plenè maturus, rubro colore elegantissimo conspicuus, interiore tamen carne pallescente, edulis, & à tenuis fortunæ hominibus valde expetitus, ideoque Vlyssi- pone, & alijs quibusdam locis venalis à rusti- canis mulierculis in foro proponitur: semina milio non majus, tenui membrana obdu- ctum in meditullio continet.

Arbuti bl-
florim.

Bzicz

Bæticæ & Lusitaniæ incultis, inter Myrtum, Cistum, & alios fruticosos provenit, semper quo ferè aut florens, aut fructu onusta conspicitur, imò interdum utroque abundans: solet enim deciduo flore, novum germen extremis ramis proferre, in sponsonem alterius floris. In Narbonensi Ga'lia nascentem etiam observabam. Crevit etiam apud meos Belgas semine, & à nonnullis fictilibus exceptus, cum alijs perpetua fronde virentibus diligentissimè adservari solebat.

Bellonius lib. I. Observationum cap. XLIII. refert in vallibus monti Atho (veteribus ad eò celebrato) vicinis, Arbutos nasci vastæ magnitudinis, cum alibi duntaxat fruticent: ut minus mirum videri debeat, si Iuba (referente Plinio Natur. Histor. lib. XV. cap. XXI) quinquagènum cubitorum in Arabia eas esse auctor est.

Κίμαρ Φ.
Μυμίνιλον.

DICITVR. ποτὸ Γραῖς κόμαρος, Latinis Arbutus, Gallis *Arbousier*, Hispanis *madroño*, Lusitanis, addita aspiratione *madronho*: fructus Græcis *μυμίνιλον*, Latinis *Vnedo*, Hispanis *madroños*, Gallis *arbouses*.

PLINIVS Nat. Hist. lib. XIIII. cap. VIII. ait unedonis fructum esse difficilem concoctioni & stomacho inutilem: lib. verò XV. cap. XXI. pomum ejus in honorem, ut cui nomen ex argumento sit, unum tantum edendi. Athenæus lib. II. Deipnosophistarum scribit, ei qui plures septem Arbuti fructus ederit, caput dolore vexari. Longè tamen plures ab alijs devorari observabam, cum per Bæticam & Lusitaniam, Vlyssiponem profecturus, iter facerem, & ipse multos edi sine vllâ noxâ: verum quidem est non adeò grati saporis esse ut fraga. Amatus Lusitanus ex Arbuti folijs & floribus aquam vitreis organo elici scribit, eamque servari tamquam sacratissimam adversus pestem & venena antidotum.

Facultates.

ADRACHNE THEOPHRASTI.

CAP. XXXI.

ISTIVS etiam iconem brevemque historiam, cum Oenoplia supra descripta, mittebat idem Honorius Bellus.

POTVLACA, inquit, seu *ἀδράχνη* Theophrasti, frequens provenit in Creta, montibus Leucis, & alibi inter saxa, fruticis potius, quam arboris modo: perpetua fronde viret, foliaque habet laurinis adeò similia; ut solo odore dignoscantur: nam Adrachnes folium odore caret: caudicis & ramorum omnium cortex adeò lævis, rubens & splendens est, ut corallij rami esse videantur: æstate rumpitur cortex, & in tenuissimas bracteas decidit, quo tempore neque rubens, neque splendens cernitur, sed medium quendam inter pallidum & cineraceum colorem acquirit: florem & fructum bis, ut Arbutus, profert, & hunc quidem adeò similem, ut alterum ab altero nullo modo dignoscere queas. Differt tamen arbor hæc ab Arbuto: quoniam tantum provenit in montibus, neque folium serratum habet, neque corticem caudicis scabrum: ligni materies durissima est, fragilis tamen, quia flecti non potest: rusticis igni struendoservit, & ad verticilla conficienda mulierum fusis appendenda. Theophrastus recenset hanc arborem, inter eas, quæ detracto cortice non intereunt, & perpetuâ fronde virent, hiemeque in cacumine folia retinent: quod ita se habere, à me observatum est: ideo iconem duplicem ad te mitto.

Vocatur hæc arbor in Creta, & tota ferè Græcia, *ἀδράχνα*. Hæc Bellus.

Nos autem ex Theophrasti de Historia Plantarum libris I. III. IIII. V. *ἀδράχνης* (sic enim habent exemplaria græca, tamen si potius *ἀδράχνης* legendum videatur, quia vulgaris notitiæ herba est *ἀδράχνη*) historiam quam paucissimis verbis concinnabimus.

Virent, inquit, perpetuò ex silvestribus [præter alias plerasque] *ἀδράχνη*, Arbutus &c. Adrachne quidem atque unedo, inferiora folia, ut apparet, abijciunt, summi autem rami (assidue enim ramos gignunt) semper virent. Arbuto etiam similia folia habet Adrachne, magnitudine non valde præstans, cortice albo & circumrumpi solito prædita, tum fructu Arbuto simili. Adrachne & Apharca primum fructum maturant, cum uva dulcescit: posteriorem, cum floret: bis enim istæ fructiferæ hieme ineunte videntur. Cortice autem in orbem detracto, omnes arbores ferè, necari videntur, excepta Adrachne, quæ tamen & ipsa, si quis carnem vehementer presserit, germenque futurum luxaverit, morietur: itaque verius, fortè,

excepto

Potulaca seu
ἀδράχνη
floris.

Nomen vul-
gare.

Adrachnes
historia ex
Theophr.

excepto subere dixerim: hoc enim & juvari potius cortice detracto affirmant, videlicet tam externo, quam carni proximo, sicut etiam Andrachnem. Andrachnes verò lignum mulieribus ad telas, sive opus textorium expetitur.

Plinius autem cap. xxii. lib. xiiii. Naturalis Hist. Adrachnen appellat. Adrachnen, inquit, omnes ferè Græci portulacæ nomine interpretatur, cum illa sit herba, & andrachne vocetur, unius litteræ diversitate. Ceterum andrachne est silvestris arbor, neque in planis nascens, similis unedoni, folio tantum minore & nunquam decedente: cortice non scabro quidem, sed qui circumgelatus videri possit: tam tristis aspectu est.

*Andrachnes
historia ex
Plin.*

Hanc arborem multis etiam locis, in sua peregrinatione observavit Petrus Bellonius, atque lib. ii. Observationum cap. ciiii. scribit, iter facienti Halepo Antiochiam, in tumulis nascentem sibi conspectam, cujus ramos suo fructu onustos, quilibet eorum qui comitabantur, abstulerit, ut in itinere ederet: maturus enim erat, elegantique suo colore, singulos ad edendum invitabat. Racematim autem coherebat, magnitudine & colore fructus Rubus idæi, quem Galli *Frambosæ* appellant, mollisque erat ut Arbuti fructus.

Nos ejus iconem, qualem ab ipso Honorio Bello accepimus, Lectoris oculis subijcere voluimus, tum qualis est suo fructu onusta, tum hieme suo fructu privata, utramque eadem tabellâ expressam.

TINUS, seu Laurus silvestris.

CAP. XXXII.

INTER Lauri genera Plinius Nat. Hist. lib. xv. cap. xxx. Tini meminit, nulli fortè veterum Latinorum præterea cognita, nisi M. Cato lib. de re Rustica cap. viii. eam Lauri silvaticæ nomine intelligat. Ejus tria genera non nihil inter se differentia observabam.

Laurus silvatica.

PRIOR frutex magnitudine Cornum feminam æquat, virgasque habet oblongas, quadrangulas, ramosas; folia ordine distincta, perpetuo gemina simul inter se adversa, magna, lata, Cornus feminæ folijs pænè similia, ad laurina tamen accedentia, perpetua, hoc est immortalis viriditatis, nigricantia & splendentia, nullo odore, & amaro sapore prædita cum nonnulla adstrictione: summis ramis florum quinque folijs constantium umbellas profert candidorum & odoratorum: deinde fructus succedit Myrti baccis paulò longior, planior, angulosus, cærulei coloris elegantissimi.

*Tinus I.
Linnæus
1753*

Nascitur præruptis & lapidosis locis inter alios frutices, & in sepibus circa oppida Lusitanie *Montemor honovo*, & *Tomar*, ubi cum suo flore & fructu colligebam mense Novembri, tametsi aliàs Julio & Augusto floreat, fructus Octobri maturus sit.

Tinus II.

Tinus III.

*V. Linnæus
Lam. Bibl.
V. Linnæus
Lam. Bibl.
1753*

*V. Linnæus
Lam. Bibl.
1753*

ALTER, eadem qua superior altitudine assurgit, frequentioribus & firmioribus ramis, cortice ex rubro virescente tectis: circa quos folia superioris, aliquantulum angustiora & ob-

Tinus II.

longiora, pluribus venulis distincta, sibi invicem opposita, ut in priore: flores extremis ramis umbellatim etiam nascuntur, colore non nihil foris purpurascens, minus odorati quam superioris. fructus etiam minor est plenior, nigrior.

Vno dumtaxat loco in Lusitania quodam monasterio *Pera Longa* dicto, locis incultis supra Vlyssiponem recens extructo, observavi secundum piscinas, & deinde Bæticæ maritimis.

Tinus 111.

TERTIVS in Belgicis hortis mihi primùm conspectus, semine ex Italia delato natus apud nobilem & clariss. virum Ioannem à Boisot, peritissimum & diligentissimum rei herbariæ cultorem, arbusculæ magnitudine, quæ singulis annis florem & fructum ferebat. Alunt nunc & plerique alij rei herbariæ studiosi, nobilesq; viri & matronæ, ramis ex ea quam dixi arbuscula detractis & terræ commissis enatos frutices. Minore verò est folio quam superiores, Laurino tamen latiore, lævi, nigricante, perpetuo, ramos ordine quodam per intervalla ambiente, ut in superioribus generibus: umbellæ florum non nihil foris purpurascens summos ramos coronant, deinde fructus ex cæruleo nigricans, lævis, minor quam in alijs. Bis plerumque floret Vere & sub hiemem.

Ἰάφρα ἄγρια
Silvestris
Laurus.

THEOPHRASTO lib. I. cap. XV. inter perpetuo virentes è silvestribus, dicitur Ἰάφρα ἄγρια, à Plinio Tinus & silvestris Laurus. Lusitani priorem *Vua de perro* (est tamen & alia planta dissimilis hoc nomine donata) Alterum *follado*, à foliorum ut arbitror frequentia, Bæticis *dursillo*. Italicam *Anguillara lauro salvatico* vulgari nomine dici scribit, & à Brutijs *Molesto*: Bellonius *lentagine* nuncupat.

ALATERNVS.

CAP. XXXIII.

HIVS fruticis perpetuo virentis duo genera, in mea peregrinatione Hispanica observare memini.

Alaternus I.

Alaternus II.

Alaternus I.

VNUM arborescens interdum, longis ramis, non admodum crassis, neque in multas alas diuisis, flexilibus deinde virgultis, quæ externo cortice è candido virescente integuntur, latente sub eo membrana quadam flavescente quæ lignum ambit: ramos vestiunt incondito ordine disposita folia, media inter Oleæ atque Ilicis folia magnitudine, crassiuscula, leviter per ambitum serrata, ex viridi nigricantia, gustu ingrata, & cum amaritudine paululum mordicantia: ad singulorum foliorum qui in ramulis nascuntur, exortus, flores oleæ similes, coloris ex herbido pallescentis, racematim ex oblongis pedicellis dependent vere, interdum etiam media hieme. Nullum in hoc fructum vidi.

Alaternus II.

ALTERVM multò humilior est, ramis brevioribus, cortice qui eos ambit, ex albo, viridi, & purpurascens coloribus simul permixtis infecto: folia illi superiore minora, magis circinata & rotundita-

rotunditatis, in ambitu etiam serrata: ex foliorum alis flores è longiusculis pediculis dependent ut in superiore, illis tamen majores, & coloris magis herbacei: quibus succedit fructus racematim cohærens, Lentiscini magnitudine, initio viridis, deinde nonnihil rubescens, qui tribus nucleis constare videtur: plenior, & nigri coloris, maturitate fieri arbitror, nam immaturo fructu colligebam Aprili, & floribus onustum Februario & Martij initio.

Primum genus Vlyssiponési agro, locisq; vicinis in Lusitaniâ observabam. Alterum etiam iisdem locis, præterea multis Bæticæ, tum Granatensî regno & Valentino.

PLINIVS lib. xvi. cap. xxvi. Alaterni meminit, cui folia inter Ilicem & Oleam tribuit. Hæc aded causa fuit cur huic frutici Alaterni nomen dederim, non Celastri quem Theoph. etiam inter perpetuo virentes recenset, & tardè fructum maturare ait. Nec refert quod Plinius Alaternum neget fructum ferre, etenim in arbore non valdè sibi nota hallucinari potuit, quemadmodum in ceteris quas eodem loco commemorat. Fructum, inquit, arborum solæ nullum ferunt, hoc est, ne semen quidem, tamarix scopis tantum nascens, populus, alnus, ulmus attinia, alaternus, cui folia inter Ilicem & Oleam. Nemo enim rei herbariæ aded ignarus est, qui alnos ex semine, quod in globulis adultiores ferunt, nasci non sciat, cum & ipsis rusticis id sit notum: tamarix sanè ex semine non semel mihi nata est: populos, salices feminibus papposa lanugine involutis provenire, ulmos item attinias ex samaris (ferunt enim semen sed minus quàm latifolia) plerumque vidi.

Celasrus Theophr.

Plinio Alaternum ferit. in.

CETERVM Alaternum eandem cum Theophrasti Philyca esse, Bellonius lib. 1. Observat. cap. xlii censet. Nemo est in monte Atho, inquit, cui arbor Plinio Alaternus dicta, veteri legitimo nomine, quo ipse Theophrastus illam donavit, Philycæ, ignota sit: Corcyrenses vero & Cretenses ἐλαίωρον appellat, quia ejus folium inter Ilicem & Oleam medium est, teste Plinio. Theophrastus quidem varijs locis in sua Plantarum Historia τῆς φιλύκης καὶ τῆς κηλάωρου meminit, sed formam non describit: utramque tantum maturè germinare, & serò fructum reddere, Philycæ honorem in alendo pecore, semper enim fronde abundare, maxime flexibilem esse, candoreque Celastri.

Philyca Theophr. ἐλαίωρον.

Lusitanis prior *ca/ca* appellatur, quibusdam *filigero* & *sanguentio*: Gallis, Bellonio teste, *Dalader*, & *sanguin blanc*: Lucensibus *Ilesro*. Anguillata Alaternum vocari tradit vulgari appellatione *Alatrerna* & *Linterna*.

Nullum illius usum medicum novi. Sed Lusitani asserabant ejus cortice in aqua decocto piscatores sua retia subrutilo colore inficere: & tinctores e fragmentorum ligni, quod pallet, decoctione, nigrescentem è cæruleo colorem conciliare.

PHILLYREA.

CAP. XXXIIII.

PHILLYRAM, de qua Theophrastus, à Phillyrea Dioscondi descripta diversam esse, nemo, ut opinor, jam ignorat. Nos de Phillyrea hic agemus, cujus aliquot genera in Hispanijs & Narbonensi Gallia observabam, omnia folijs concinno ordine dispositis, & contrario inter se petiolorum exortu nascentibus, ut in Olea, Myrto, & plerisque alijs.

PRIOR altius assurgit quàm Ilex coccigera, ramosque habet pollicaris vel etiam amplioris crassitudinis, cortice viridi, sed candicantibus maculis asperso, tectos: folia Ilicis coccigera, majora, viridiora, crassiora, in ambitu nonnihil spinosa, adstringentis quidem gustus, sed non ingrati. Hujus flos non est mihi conspectus, sed fructus Lentiscino æqualis, è foliorum alis dependens, maturitate niger, ossiculum continens.

Phillyrea 1.

ALTERA priorem magnitudine superat, multis ramis candicante cortice obtectis prædita: folijs Alaterno priori pænè similibus, firmioribus tamen, & minus nigricantibus, saporis quidem aliquantulum acris, sed in quo amaritudo sentia- tur. Neque istius florem conspexi, ipsam autem fructum racematim inter folia propendentem, magnitudine granorum piperis, aut fructus Myrti, rotundum, nigrum, calidi gustus, osseum & durum nucleum candido & fragili cortice obductum continentem, Decembris initio legebam.

Phillyrea 2.

TERTIA superioribus minor est ut plurimum: illius tamen arbusculam videre memini

Phillyrea 3.

duorum hominum altitudinem æquantem, & ab illa ramulum suis floribus onustum avel-

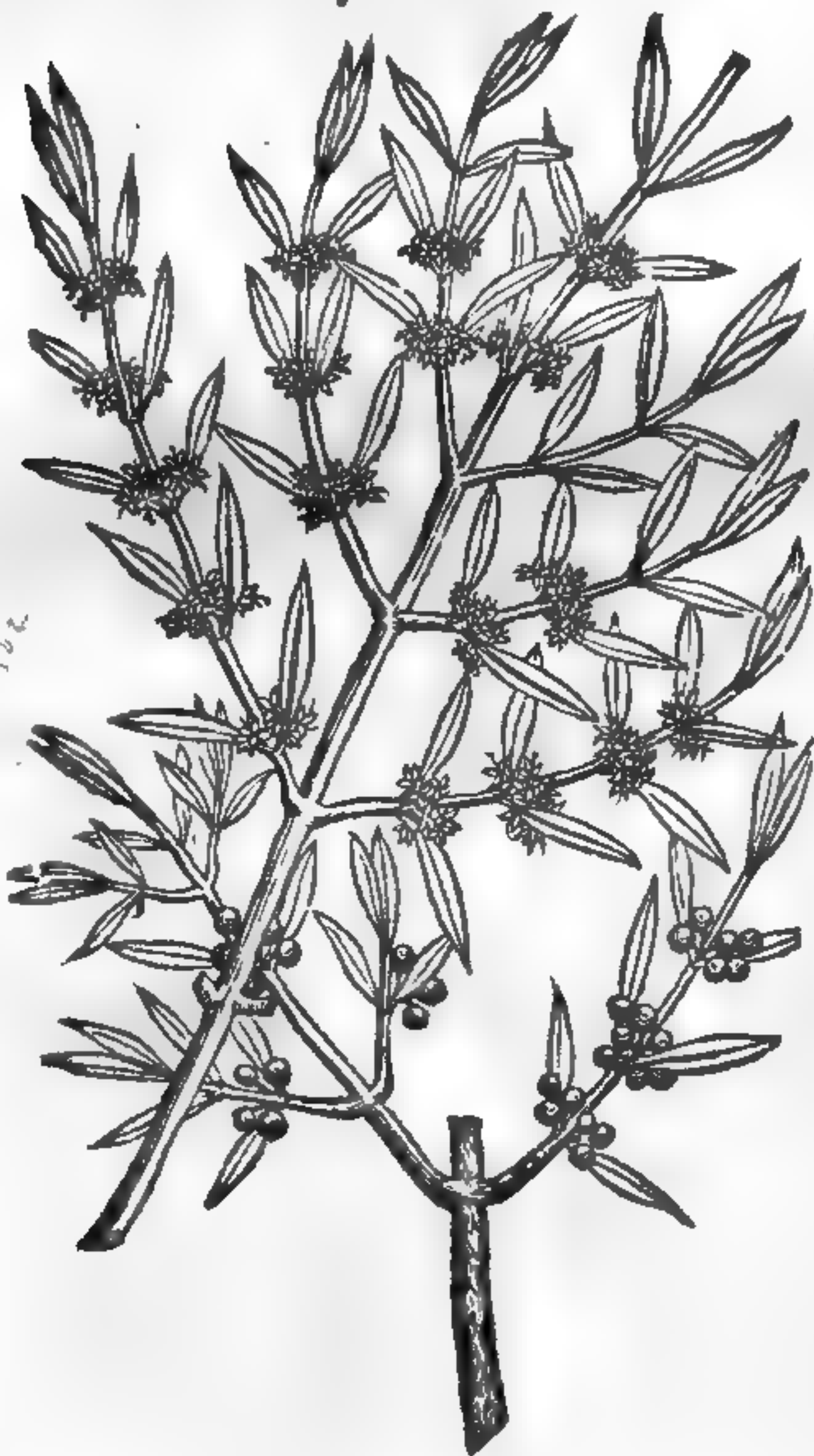

Alam 2. 132

Phillyrea laty 2. 132

Phillyrea II.

lebam, è quo subjecta icon delineata est, & cum plerisque alijs stirpibus in meâ peregrinatione collectis adservatur. Ejus autem rami exalbido cortice teguntur, ut in alterâ, aliquantulum rugoso: folia habet superioribus angustiora, nullis crenis ferrata, ejusdem ut in præcedente coloris, adstringentis gustus: flores oleæ similes puffilos, ex herbaceo candicantes, confertim inter foliorum exortus nascentes: fructum deinde rotundum, superiori similem.

QUARTA humanam altitudinem æquat, ramos tamen minores & frequentiores habet quàm superiores, nigriore cortice tectos: folia Oleastri, angustiora, viridiora, amaritudinis non expertia: flores etiam exiguos, albicantes, oleæ similes, simul congestos, & inter foliorum alas circa ramulos nascentes: quibus succedit fructus, maturitate niger, baccarum Myrti magnitudine, officulo duro præditus.

QUINTA, jam descriptæ, forma, magnitudine similis, in hoc differens quòd ejus rami tenuiores, rariores minusque conferti: frequentiores etiam habet virgas à radice germinantes, fractu satis contumaces: folia etiam ex adverso disposita, paulò longiora & angustiora quàm Quarta, oleastrinorum modo firma, saturatiùs virefcentia, subacris saporis. Hanc & flore & fructu carere incolæ mihi affirmabant: sed utrùque superiori simile proferre non dubito.

Prior frequens est in Lusitaniæ incultis circa Eboram. Altera varijs Lusitaniæ locis, in sepibus, sed nusquam copiosior quàm circa Tomar insignem pagum, unde plurimum fructum in Belgium detuli. Tertia desertis Bæticæ locis: ejus etiam unicam arbusculam in Narbonensi

Phillyrea II. Lam. 2. 122
Phillyrea III. Lam. 2. 122
Phillyrea V. Lam. 2. 122
Males.

Lam. 2. 122
Phillyrea III. Lam. 2. 122

nensi Gallia conspiciebam ad ingressum pagi *Peraul*, vicini Volcarum stagno, secundo à Mompelio militari. Quarta abunde in Castella nova Hispaniæ, locis incultis non procul à Tago flumine diffitis invenitur, & frequenter Mompeliano agro in sepibus. Quintam nusquam alibi vidi quàm in incultis Castellæ veteris & Bæticæ.

Omnes autem, præter secundam, cujus fructus amicis à meo reditu communicatus, & à plerisque terræ creditus non est natus, non modò in cultissimis hortis Illustrium virorum Dn. Caroli à Divo Audomaro, Domini in Dranoutre, Moerkerke, &c. Dn. Ioannis de Brancion, sed etiam in elegantissimis Nobilium virorum Dn. Ioannis Dilfi, Ioannis Boisot, Generosæ Dn. Mariæ de Brimeur Magnifici viri Conradi Scheti uxoris, Raphaëlis de Coxia pictoris Regij, Georgij van Rye mercatoris Machliniensis, & aliorum quorundam rei herbariæ studio se oblectantium, conspectæ aliquando fuerunt. Et posteriora quidem tria genera alias species peperisse videntur: nam quædam brevior & latior folio, aliæ longior & angustior, quædã etiam serrato aliquantulum folio natæ sunt, à matre non nihil degeneratæ.

Φιλλυρέα Græcis dicta, Latinum nomen non habet: sed græca voce Phillyrea dicenda. Prior à quibusdam vernaculo Hispanorum sermone *azebo* dicitur, illius semen Oxyacanthæ nomine ad Belgas missum. Altera Lusitanis *adorna*. Tertiam, quartam, & quintam indifferenter nomina dabant incolæ, modò *piadera*, modò *ladierna*, nunc *lentisco*, nonnulli etiam *torvisco* (quod Thymelex proprium & peculiare est) nuncupantes. Tertium genus Peraulatis stagni Volcarum accolis, si benè memini, *alader* dicebatur. Quartum verò meo tempore Mompelianæ academiæ studiosi, nunc Oleastrum, interdum etiam Halimum appellabant.

DIOSCORIDES Phillyrææ folia commanducata, ad oris ulcera commendat, vel eorum decocto collui os jubet: pota verò urinam ac menses ciere dicit.

HALIMVS.

CAP. XXXV.

VNUM Halimi genus Dioscorides tradit. Plinius Naturalis Historiæ lib. xxii. cap. xxii. duo genera recenset, & tertium ex Cratæva addit.

HALIMVS ergo Dioscoridis, quem & majorem & latifolium appellare licet, frutex est omnino candidus, Rhamno similis, ipso etiam candidior, eademq; altitudine assurgens, multis ramis ex una radice prodeuntibus, crassis, lignosis, & fragilibus, nullis rigens spinis: folia oleæ, seu potius Rhamni, breviora tamen & latiora, interdum rhomboide figura, alba, carnosâ, quodammodo splendentia, saporis acidî, circa ramos, nullo servato ordine temerè nascuntur: flos oleæ pænè, muscosus, purpurascens, racematim in summis ramis cohæret: deinde semen latum Atriplicis, aut portulacæ quam marinam vulgò appellant, copiosum: radix dura est, lignosa, & in multos ramos sparsa. Floret ætate, semen Autumno maturescit: inveni etiam Decembri florentem & maturo semine onustum.

PLURIMVS spontè provenit Vlyssipone vicinisq; locis ad Tagum, aut ejus ostia, & æstuaria mari proxima in sepibus mixtim cum Rhamno, aut solus: Hispali item in sepibus. Natus etiam nobis semine quod Vlyssipone attuleram, quem etiamnum apud quosdam rei herbariæ studiosos ali existimo: verum minus albus erat quàm natali loco, & ampliora nactus folia, Atriplicis silvestris ferè magnitudine &

forma, carnosâ tamen, & falsedinis nonnihil retinentia.

Frustra hunc, verbis Amati Lusitani inductus, Salmanticiæ ad ædem D. Virginis, cui cognomen *de la Veiga*, fluvio Thormi vicinam, sepe requisivi: sed Rhamnum istic frequentem, quemadmodum tota illa suburbiorum parte inveni: nisi Atriplicem silvestrem, illic ut plerisque alijs locis satis abundè nascentem, pro Halimi frutice fortassis sumpserit.

HALIMI genus aliud, supra cubitalem, aut sesquicubitalem non assurgit altitudinem, flagellis potius, quàm ramis, adedò infirmis, ut plerumque procumbant & humi fundantur, candidis quidem illis, sed minus superioris ramis: hujus folia oblonga, angusta, pingua & carnosâ, cinerei & albicantis coloris: flos summis flagellis racematim cohærens innascitur,

Halimus II.

Halimus. III.

herbacei potius quàm purpurascens coloris, deinde semen superiori penè simile, paulò tamen minus. Floret quo superior tempore.

In maritimis regni Valentini nascitur: videre & legere etiam memini in aggeribus illius Insulæ, quam duo Rhodani cornua faciunt, inter Fanum D. Ægidij & Arelaten, cum Mompellio Arelaten & inde Massiliam proficiscerer. Alitur etiam à nostratibus in hortis. Alebat etiam Viennæ in suo horto cultissimo Cl. Vir Doctòr Ioannes Aicholtzius insignis Medicus, & dùm vixit amicus carissimus, adeò prolifico semine, ut plurimæ illi plantulæ singulis annis sponte nascerentur.

Ad Halimi etiam genera referri potest alia planta non modò in maritimis Mediterranei maris, sed etiam ad Oceanum sitis, ut in aggeribus Flandriæ, Zelandiæ, & Hollandiæ nascens, pedibus ramis, humi procumbentibus, ex cinereo colore purpurascens, folijs priori similibus, pinguioribus & magis carnosis, minus tamen iucanis, & ex viridi potius canescentibus: flos etiam extremos ramulos ambit racematim, ex herbaceo purpurascens, deinde semen secundo simile.

Cl. Vir Iacobus Dalechampius (ipsum enim magnæ illius Plantarum Historiæ, quæ proximis his annis Lugduni apud Rovilium expressa est auctorem esse iudico) verùm Dioscoridis Halimum Tholosæ in hortis coli ait: sed cùm fructum Ribes vulgari similem ei adpingat, dubiâ mihi est ejus fides. Dioscorides enim nullus fructus in

ejus Historia meminit: nec ipse etiam Plinius. Ego verò primum quem descripsi, legitimum Dioscoridis *ἅλιμον* esse censeo, & mitius genus Plinij: Lusitani *Salvedeiras* à salugine, Hispanenses *marisma*, quòd maritimis crescat, appellant. Alter silvestre genus Plinij videtur, cui tenuiora folia tribuit: illius vulgare nomen mihi ignotum. Tertius vulgò *Portulaca marina* dicitur.

Omnes autem perpetua sunt fronde, & aliquid ad fine cum Atriplice silvestri (cujus varia inveniuntur genera foliorum amplitudine & exilitate inter se differentia) habere videntur, & fortè etiam facultates non dissimiles.

HALIMI folia Dioscoridi & Plinio, cibi gratia decoquuntur: radix drachmæ pondere in aqua mulsa pota, tormina discutit, ruptaque & convulsa mitigat. Plinius deinde utrumque genus prodesse dysentericis etiam exulceratis cum pane, stomacho verò ex aceto. Ulceribus vetustis illini crudum, & recentium vulnerum imperus lenire, & luxatorum pedum ac vesicæ dolores: sed in eisdem remedijs, effectus majores silvestris esse, & in sananda hominum ac pecorum scabie: semine linguæ subdito sitim non sentiri, &c.

Lusitani certè tenellas prioris, atque etiam Rhamni cimas in cibos recipiunt. Clariss. eques Damianus de Goës, idemque vir doctissimus Halimi majoris folia cum furfuribus decocta, & podagris quæ à calida causa proveniunt, malagmatis modò calida imposita, dolores lenire mihi affirmabat, cùm Vlyssipone essem.

Tertij generis turiones & folia Flandri, Oceani accolæ, sale condite solent, & in vsum servare, non secus ac Tyrreni maris maritimis vicini, fœniculum marinum.

FRUTEX CORONARIUS.

CAP. XXXVI.

Syringa vul. garu.

VALDE elegans est hic frutex, multis ab radice longis virgibus præditus, rectis, cinereo cortice tectis, digitalis aut majoris crassitudinis (quæ tandem brachialis interdum evadit) nodosis & quodam modo geniculatis, multam medullam in se continentibus: hæc demum in multos tenellos virides ramos sparguntur, quos ex intervallis bina semper folia contrario pediculorum exortu nascentia exornant, laurinis majora, oblòga, per extremum mucronata, rugosa, viridia, in ambitu crenata, amariusculi, primum degustantibus, saporis, deinde acris: flores extremis ramulis insident, terni, quini, septeni, nonnumquam plures, bini semper inter se oppositi, extremo impare: constant ij quatuor folijs mucronatis, albis, numerosis fibris pallidis mediam floris cavitatem & umbilicum occupantibus, odor jucundè gravis, qualis in aureorum malorum & citriorum floribus: his succedunt capitula e multis quasi valvulis compacta, supernè obtusa, primum viridia, deinde maturitate nigricantia, quibus

quibus dehiscuntibus, oblongiusculum & tenue semen excidit, quod plerumque novellas plantas sequente anno procreat: nascitur etiam avulsione, & stolonibus radicibus spargentibus mirè se propagat. Floret Junio, semen Augusto maturum est.

Nusquam sponte nascentem hunc fruticem vidi, sed in Belgicis hortis mihi primùm conspectus, nescio unde delatus: postea in Hispanijs unus aut alter, è Belgio haud dubie missus. Nunc pauci sunt, in Germania, alijsque vicinis regionibus horti, in quibus ob odoris suavitatem & elegantiam non alatur.

Frutex coronarius.

ῥσπος Theophrasti.

Species botanica, N. C. 447

AN veteribus fuerit cognitus hic frutex, nondum statuere possum: passim verò ab Herbarijs Frutex coronarius, quòd ejus flos odoratus in coronas interdum addatur, & Syringa à virgarum rectarum longitudine & fungosæ interioris medullæ copia, appellatur: Austriacæ matronæ, *Welsche holder* id est. italicam sive peregrinam sambucum à florum odore vocant.

Sunt qui ῥσπος Theophrasti esse censeant. Sed cum illius ῥσπος, quam à nonnullis ῥσπος appellari dicit, adèd luculenter sit ab ipso descripta Hist. Plant. lib. III. cap. X. non video quibus rationibus suam opinionem stabilire possint. Nemo enim in re herbaria vel mediocriter versatus est, qui non agnoscat Ostryam sive Ostryam, illam esse arborem quæ in omnibus penè Germaniæ, Galliæ, Pannoniæ, & multarum aliarum Europæ Provinciarum silvis obvia est, τῆ ῥσπος sive fago, non fraxino, ut vult Plinius, qui lib. XIII. cap. XXI. Natur. Hist. eam describit, corpore & cortice similis, folijs fagi sed minoribus, durioribus, per ambitum ferratis, non splendidibus supernè ut illa, ante hiemem tamen, priusquam defluant, similiter flavescentibus, extremis ramulis spicam alatarum ligularum, in quibus semen hordeo simile latet, propendentem ferens. Herbarijs quibusdam Fagulus dicitur, nescio quo auctore, nisi fortè à fagi similitudine nominis occasionem sumpserint. Germani *hanen buche* appellant, Galli *Cherme*, Atrebatenses mei populares ad græcam vocem alludentes *Hestre*, è cujus crassioribus virgis crates texuntur.

Coronarius porrò frutex an vllum in medicina usum obtineat, nondum intellexi: sed nobiles apud nos matronæ, floribus syndone munda exceptis, & in conclavi ab aère perflato supra mensam stratis, singulisque diebus maridorum & pridianorum loco recentibus suppositis, chirothecas suavi odore imbuere solebant.

EST alius quidam frutex à nostris etiã Syringa vocatus, superiori dissimilis. Nam quamvis ab eadem radice multas proferat virgas rectas & nodosas, magis tamen fraxini, quam Syringæ superioris, tenellas virgas referre videntur: multis etiam fruticat ramis, circa quos ad singulos nodos bina folia contrario situ nascuntur, latiora quàm in præcedente, & longiore

Syringa caruleo flore.

Plinius consuetudinis.

ῥσπος ἡσπεύς Theophr.

Frutex coronarius. Syringa.

nixa

Syringa cæruleo flore.

Lilac Matthioli.

Cauda vulpina.

Evonymus l. five latifol.

Evonymus l. latifolius.

nixa petiolo, crassiuscula, dura, nigricantia, & ad populi nigræ five hederæ foliorum formam accedentia: summis ramis oblongos veluti racemos fert, è quibus multi flores superiore minores, obsoletioris cærulei coloris dependent, odorati quidem, minus tamen quàm prioris Syringæ: ijs succedit longiusculus fructus, duabus veluti membranaceis valvulis constans, quo bina oblonga & compressa semina continentur, coloris ex atro rufescentis. Facile pangitur.

Hunc etiam alunt nostratum horti, atque plerique Germaniæ, & aliarum Prouinciarum: floret cum superiore, interdum maturius.

LILAC hunc vocat Doctis. Matthiolus, & ex pictura quæ Constantinopoli fuit illi allata, tum ramulis flore & fructu refertis ab Antonio Cortuso sibi missis, qui ex Africâ acceperat, sed in eo fallitur quod fructum pistacijs similem illi tribuat, nucleo intus conferto & admodum pingui, ex quo oleum exprimitur, quod de Ben appellant: nam hujus fructus multum à Pistacijs differt, ut ex ejus historia liquet.

Bellonius hujus meminisse videtur Observationum lib. III. cap. L. Nam postquam dixit Turcos nullis parcere sumptibus, & summam adhibere diligentiam, in conquirendis exoticis arboribus, quæ elegantibus floribus sint præditæ, addit: Alunt fruticem hederæ folijs perpetuò viventem, violaceis floribus, oblongum pediculum ambientibus, & vulpinæ caudæ crassitudinem æquantibus, qua de causa ipsi sua lingua vulpinam caudam appellant.

Verùm nostra Syringa cærulea perpetuam non habet comam, ut ille Caudam vulpinam habere asserit: sed deciduo est folio, ut superior.

EVONYMVS. CAP. XXXVII.

NON minus familiaris est universæ Pannoniæ Evonymus vulgo dictus, quàm reliquis provincijs quas quidem adij: alit tamen etiam quædam alia ejus generæ nusquam alibi mihi observata.

VIRGAS habuit primum genus, cum id reperi, cubitales duntaxat, lætas & fractu contumaces, quas ambiebant bina folia ex adverso semper nascentia, le viter in ambitu serrata, Evonymi vulgaris folijs non absimilia, quod ad formam attinet, sed longè majora, Citriæ mali folijs amplitudinem non cedentia, viridia, gustus ingrati & amari: radicem digitalis crassitudinis summa tellure in cubitalem longitudinem excurrentem, multisq; flavescens fibris donatam. Nullos tum flores observabam; sed posteaquam in cultissimo horto C.V. Doctoris Ioannis Aicholtzj, Viennensis Medici, vetere amicitia mihi cõjuncti, cui binas stirpes quas erueram, adoleverunt; ad humanam vel ampliorem altitudinem post paucos annos excreverunt, ampliora folia nactæ sunt, flores & semen rulerunt. Maio enim mense oblongi tenuesq; inter infima folia pediculi nati sunt, è quibus aliquot dependebat flosculi, quatuor albicantibus foliolis & ad carnem quodammodo colorem accedentibus præditi, forma persimiles Evonymi vulgaris floribus:

floribus: quibus successit fructus, ut in vulgari, quadrangulus, interdum etiam quinque angulis contans, major tamen, & quasi alatus, maturitate dehiscens, & alba grana aurea pulpa inclusa nonnumquam Augusto, sed potissimum Septembri mense continens. Sub Autumni finem, folia abijcit cum reliquis arboribus quibus perpetua non est coma, & extrema ramulorum cuspede oblongam gemmam, speciem proximæ novo vere germinationis, producit.

Vno dumtaxat loco hunc fruticem observabam anno reparatæ salutis humanæ M. D. LXXIX. Maio mense in silva illa quæ ex Grebén Ill^{us} Dn. Baltharis de Batthyan arce descendit versus Warasdinum, ea Pannoniæ parte, quæ olim Interamnensis appellabatur, nunc autem Slavoniæ nomen obtinet, Germani Windischland vocant, ultra Dravum flumen: & inde binos illos frutices Viennam adferebam.

Natalis.

Evonymus II.

E. europæus, var. tenuis foliis

*E. europæus, var. tenuis foliis
Slo. h. 1. 1. 1.
Zich. del. 1.
Lam. 2. 1. 1.*

BICVBITALIBVS ramis assurgit alterum, aut etiam majoribus, digitali, interdum pollicari crassitudine, lentis & obsequiosis, de sero cortice obductis, viridi primùm, deinde multis nigricantibus maculis aspero, qui in summo dividuntur in plures ramulos, ordine & serie quadam inter se oppositos, quos exornant folia similiter ex adverso sita, latifoliæ Myrti folijs paria, teneriora, leviterque in ambitu crenata, gustu primùm exsiccante, deinde amariuscule & calido: è quorum sinu, in oblongis gracilibusque pedunculis, unus, bini, aut ad summum terni flosculi splendentes & purpurascens dependent, quatuor foliolis constantes, umbilico quadrato, & luteis staminulis quatuor angulos occupantibus, Cogygiæ flori non multùm absimiles, majores tamen: fructus succedit in quadrangulis siliquis vulgaris Evonymi similibus, spongiosus, aurei coloris, ijs dehiscens tenui filo propendens, in quo grana extrema parte nigra & splendentia, Fraxinellæ granorum instar, bina interdum & terna eodem loculo & pulpa comprehensa.

Evonymus II.

Copiosè nascitur in silvosis utriusque Pannoniæ montibus: sed qui Alpes attingunt, id alere desinunt. Invenitur & in Moravia: nusquam verò abundantius, quàm in silva arcis Greytzenstein Ill. Comitum Nicolai de Salmis vicina, secundo à Vienna Austriæ miliari, ad levam Danubij ripam. Floret Maio: fructus Au-

Natalis.

gusto plerumque maturefcit, maturiùs quàm vulgaris, & primum genus hîc descriptum.

ΕΥΩΝΥΜΟΝ Græcorum, Evonymus Latinorum censetur potiori doctorum virorum parti is frutex qui apud Herbariorum vulgus tale nomen obtinuit, tametsi quidam aliter sentiant, & τερραγονία (Gaza quadratoriam vertit) cujus solum nomen apud Theophrastum lib. III. Hist. Plant. cap. VI. inter sero germinantes invenitur, esse volunt: ejus autem ΕΥΩΝΥΜΟΝ, aliam quandam stirpem, quam infra suo loco describam.

Evonymus

Terra-gonia.

PORRÒ vulgarem Evonymum à capris maximè appeti, & ejus folijs avidè sine noxa vesci, dum in Pannonia essem, didici, eamque ob causam, ab Vngaris *kechke raga sa*, id est, à capris rosa arbor dicitur: licet id Theophrasti opinioni repugnet, qui Evonymi folia, capris præcipuè, mortifera esse scribit. Germanis autem *Spindelbaum* dicitur, Gallis *Fusain*, & *bon à faire lardoires*.

Evonymus vulgaris.

PERICLYMENVM.

CAP. XXXVIII.

VULGARIS Periclymeni, duo genera sunt cognita, utrumque vicinis fruticibus plerumque se circumvolvitur: sed illud quod in Septentrionalibus Regionibus nascitur, extremis ramis multos flores odoratos admodum, & rubrum fructum in unum caput coactum profert; alterum in calidioribus regionibus veluti Italia, Hispania, Narbonensi Gallia crescit, latioribus folijs & binis aut ternis acetabulis extremos ramulos ambientibus, in quorum singulis feni plerumque flores exoriuntur præcociores & minus odorati quàm in priore, quibus succedunt baccæ ferè puniceæ. Vtrumque genus Belgicis & Germanicis hortis valde familiare, pergulas interdum vestit. Neutrum spontè nascitur, quod sciam (certè non observavi) in Vngaria, Austria, Bohemia: Matronæ Austriacæ *Rosen von Jericho* appellant.

Periclymenum duo genera.

ALIVD porrò genus est, quod nullo adminiculo egens per se consistit. Istius plura genera observabam. Nam præter primum, cujus cum luculenta descriptio extet Pemptade III.

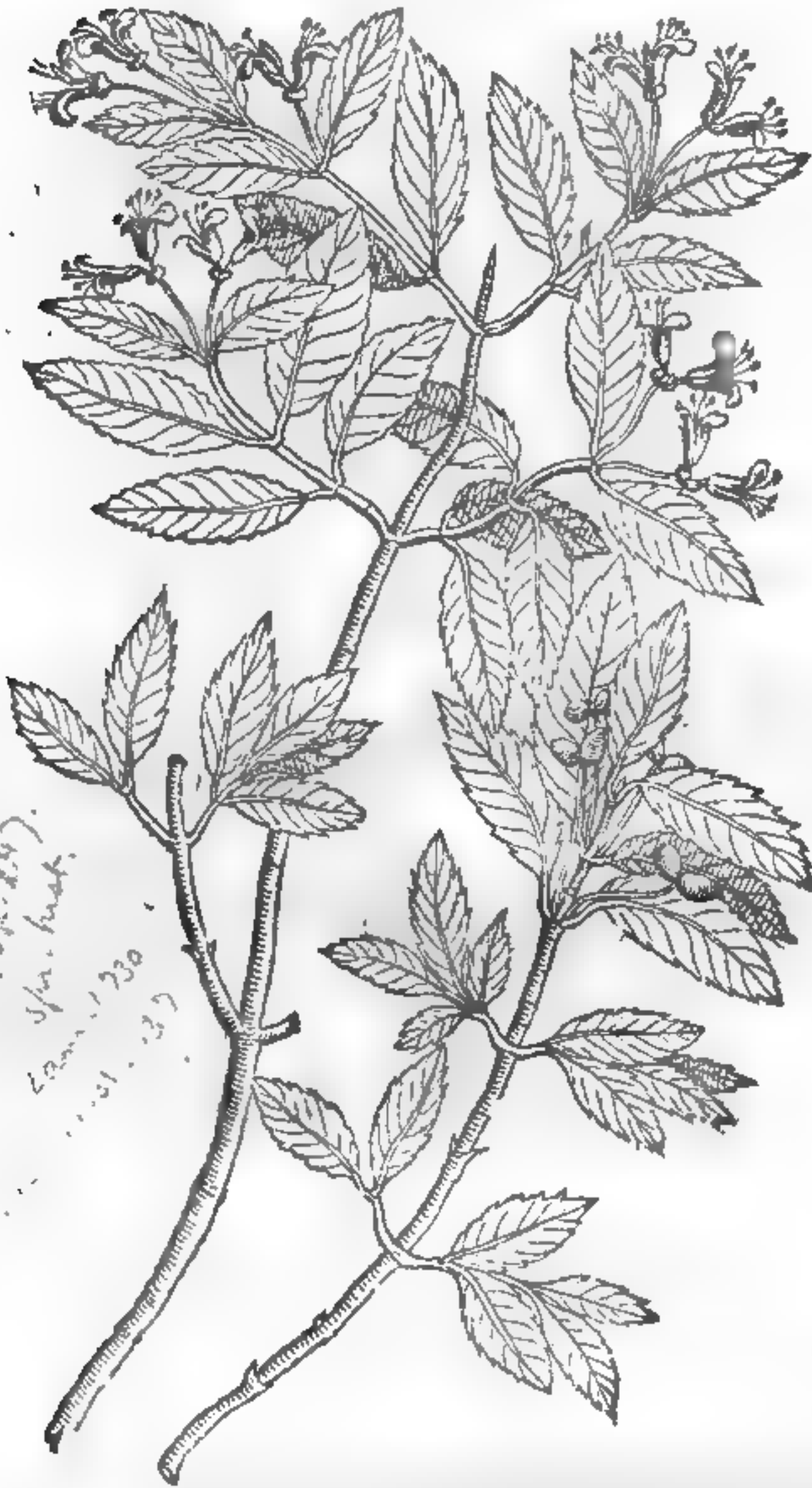
Secundi generis.

Periclymenum I.

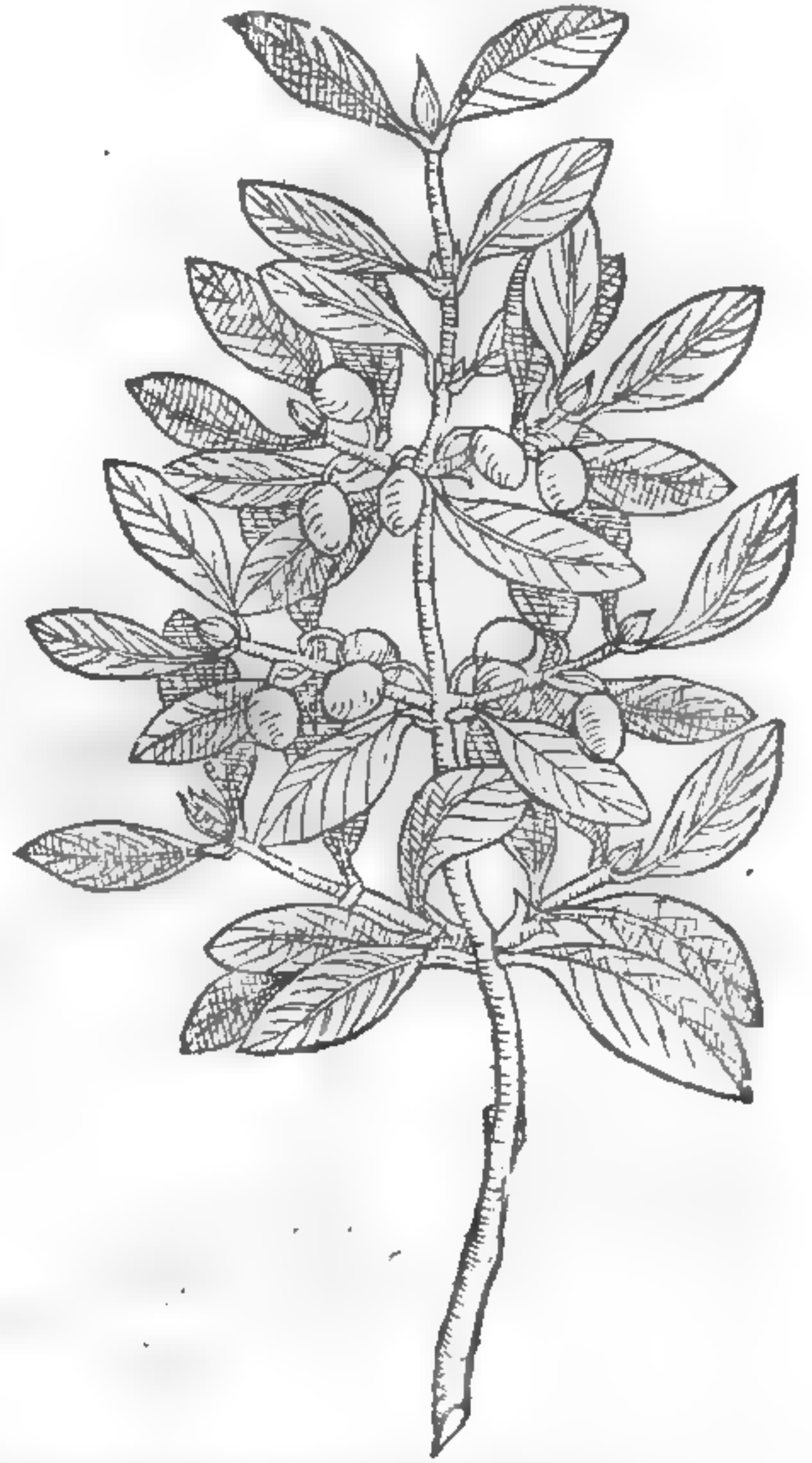
lib. III.

lib. III. cap. XLIII. Historiæ stirpium Clariss. Viri Remberti Dodonæi Cæsarei Medici, hæc repetendam esse non duxi: Lectorem tamen admonitum volui, inæquales baccas non ferre, quemadmodum nonnulli existimant, sed geminas semper, easque perpetuò ferè æqualis magnitudinis, cum in Pannonia, Austria, Moravia, Bohemia, ubi plurimum, tum in Allobrogum, Helvetiorumque alpibus, & alijs locis in quibus spontè crescit. In Belgicis autem hortis cultum, vix unquam æquales ad maturitatem perducere deprehensum est; at cum altera excreseat & turgida fiat, una semper exilis, plena tamen remanet, lagenulamque gestatoriam, aut cucurbitulam referre quodammodo videtur.

Periclymenum rectum II.

Periclymenum rectum III.

Secum gen.
Periclym. II.

ALTERVM humilius est, humanamque altitudinem rarissime attingit: multò graciliores & rariores habet ramos albicante cortice tectos: folia priore teneriora, longiora, in ambitu nonnihil serrata, supernè virentia, infernè minus incana quàm primi: tenellis germinibus enascuntur inter folia graciles pediculi; unum interdum, sed binos ut plurimum flores sustinentes, superiore minores & teneriores, non palescentes ut illi, sed purpurascens, quibus succedunt gemelli fructus æquè magni ac in priore, etiam æquales, nigri tamen, non rubri, succulenti, gustu ingrato. Radix dura est & lignosa.

Hujus unum fruticem in Pyrenæis montibus, binos aut ternos apud Allobroges, deinde frequentiores varijs montibus Austriæ & Stiræ, inveniebam.

Secum gen.
Periclym. III.

TERTIVM ejusdem cum secundo altitudinis, crassiusculo est stipite, multos in ramos diviso, nigricante cortice obductos, qui scaber est, & plerumque multis locis hiat: interdum statim à radice in multos ramos sese dividit: tenelli ramuli purpurascunt, & incana lanugine pubescunt: folia contrario situ inter se disposita, ut in reliquis Periclymeni generibus, illi quòd rubras baccas fert non dissimilia, exsiccantis & amarusculi gustus: flos non fuerat mihi conspectus cum hujus historiam primùm evulgarem, quandoquidem sub finem Julij solummodo observatus frutex suo maturo fructu onustus: at aliquot deinde annis elapsis, semine natæ stirpes, tertio à satù anno, flores è tenellorum ramorum alis pediculo in hærentes, protrulerunt geminos, rudimento fructus, ut ceterorum, innixos, pusillos, palescentes, cavos & in quinque lacinias divisos, ut reliquorum Periclymeni surrecti generum flores, è quorum umbilico prodeunt quinque staminula flava appendice insignita, fructus singularibus baccis, utrimque inter folia brevi pediculo dependentibus, constat, Chamæespilo Gesneri magnitudine æqualibus, sed longioribus paulò, coloris cærulei, quæ vinoso & acidiusculo succo plenæ, manus rubro colore inficiunt, & multa plana grana continent. Radix lignosa latè diffunditur, & multis fibris prædita est.

Crescit spontè ad radices cujusdam montis pago Malitz vocato contigui, ad sinistram, via quæ

quæ ad Taurum, superioris Stiriaë Saltzpurgensem Ditionem pertingentis præcellsum montem, ducit: nunc autem semine natum in quibusdam hortis alitur. Incolæ fructum diligenter colligunt, & in tinctorium usum reponunt.

Periclymeni III. & IIII. flores.

Periclymen. rectum IIII. cum fructu.

mille dact.
eum

QUARTVM genus humilius est, raro cubitalem superans amplitudinem, ramis secundo crassioribus, candidioribus, lentis & fractu contumacibus: folia illi omnium maxima, Laurinis non minora, per extremum mucronata, supernè virentia, infernè candidiora, nulla tamen lanugine pubescentia, neque in ambitu serrata, duriora etiam quàm superiorum: flores in longo crassiusculoq; petiolo gemelli, secundo forma similes, nunc ex purpura candicantes, modò purpurei: fructus plerumque unicus, raro geminus, tametsi gemino flori succedat, omnium crassissimus, exigui cerasi magnitudine, ruber, succulentus, transparent, duplici in summo, ubi flores inhæserunt, stigmate notatus, sed unicum granum continens.

Frequens est in montibus Pyrenæis & Allobrogicis, sed omnium abundantissimum in Pannonicis, Austriacis, & Stiriacis, præsertim supra monasterium Neuberg, vbi, & in reliquis vicinis Alpibus plurimæ stirpes elegantissimæ proveniunt.

Florent omnia surrecti Periclymeni genera Aprili & Maio, fructus Julio & Augusto plerumque perficitur.

Primum genus *Hunds tirschen* & *Beinholtz* à quibusdam appellatur vulgo, quidam Xylostei nomine, postremam Germanicam vocem exprimentes donarunt. Austriacarum & Stiriacarum Alpium incolæ tria priora genera *Hunds beer* vocant. Quarti nullum vulgare nomen didici. Verùm mihi non probatur eorum sententia, qui hoc genus Plinianam Chamæcerasum esse existimant: cum ejus fructus nulla saporis gratia commendetur, nullamque habeat tota stirps cum Ceraso affinitatem. Sed magis verisimile judico, ipsius Chamæcerasum non esse diversam ab ea quæ plurimis Pannoniæ, & vicinarum quarundam Provinciarum locis spontè provenit, cujus historia paulò post sequetur: nec mihi satisfaciunt qui Ficum Idæam, cujus Theophr. lib. III. Plant. Histor. cap. XVII. meminit, esse volunt: nam hæc planta nullam, meâ opinione, notam habet cum ipsius, nec cum Pliniana ficu Idæa convenientem.

Ad Periclymeni etiã genera proculdubio referenda est hæc elegãs planta, cujus iconè cum descriptione liberaliter pro mutua quæ inter nos erat amicitia comunicabat C. V. Thomas Pennæus Londinensis medicus, cum alijs aliquot elegâtissimis stirpibus, de quibus suo loco.

CAVLICVLIS verò dodrantalibus est, quibus quatuor, sex, rariùs octo adhærent folia ex adverso per intervalla sita, Phillyreæ Narbonensis, sive mediæ, folijs similia, sed paulò majora, magisque nervosa, in mucronem desinentia, quinque costis ab ipso pediculo ad mucronem excurrentibus. E supremorum foliorum cavis duo veluti ramuli exeunt binis folijs eodem

Periclym.
surrect. IIII.

Nomina.

Chamæperi-
clymenum.

Chamæpericlymenum.

Aliud Chamæpericlymenum tenuius.

Nomen.

Chamæ-mespilus Gesneri.

Chamæ-mespili historia.

dem modo quo in caule dispositis præditi, qui cacumine quaterna alia folia gestant. Ex istorum ramulorum medio, pediculus nudus & sine folijs exit, in cuius summo rubræ bacce (flores non fuere observati) racematim cohærentes nascuntur, Prutenis rusticis circa Gedanum vulgò Dantiscum appellatum expetitæ atque etiam in Norwegia & Suecia, ubi in maritimis copiosè nascitur, tenui radice se propagans, & vicina loca occupans, hinc inde fibras spargit.

Qui ad me mittebat, Chamæpericlymeni nomen, nec immeritò indidit.

CONSIDERANDVM porrò an eadem non sit (certè persimilis) cuius brevem historiam mihi communicabat, & plantulas aliquot siccas relinquebat doctissimus vir D. Henricus Hoierus Medicus Anno M. D. xcvi.

TERTIVM, inquit, locum assignamus herbulæ [inter bacciferas videlicet stirpes ab ipso in Norwegia observatas] quæ folijs Hypericon humile mentitur: florem unicum profert, nigellæ flori quodammodo similem, ex quo bacce per maturitatem rubentes, nõ secus ac vaccinia rubra, ejusdè quoque magnitudinis propendent, intus albæ, succulentæ, sapore admodum dulci: quæ manducatæ, scabiem prurituque generare vulgò creduntur, atque hinc illis nomen inditum *Schrubbebeeren*.

Plantulæ autè quas mihi siccas relinquebat valdè tenellæ erant, ex quibus observabã (quòd Hoierus brevitati studens prætermiserat) singulis furculis sive cauliculis sena plerùque, interdum octona inhæreere folia, ex adverso, sive contrario situ semper nascentia, in imis cauliculis minora, in extimis ampliora, Ascyri folijs valdè similia, è quorum sinu ad latus pediculi florem sustinentis, aliquando unicus, ut plurimum bini, utrinque scilicet unus, exsurgunt ramuli binis aut quaternis folijs simili serie dispositis præditi: florem porrò summis cauliculis nitentem, quatuor folijs candicantibus còstantem, in cuius medio multarum baccularum suis petiolis inhærentium rudimenta nigricantia, quæ magnam gratiam flori addere debent.

CHAMÆMESPILVS GESNERI.

CAP. XXXIX.

FRÆQVENS est hic frutex in omnibus non modò Alpibus, sed montibus etiam quibusdam Viennæ Austriæ vicinis, bicubitalibus, vel cubitalibus, interdum etiam longè brevioribus virgultis, pro locorum, in quibus crescit, naturâ, lentis, nigro cortice tectis, sic tamen ut tenelli rami canescant: folia alterius generis Idææ vitis folijs haud multum dissimilia sunt, magis tamen ad cotoneæ mali foliorum similitudinem accedunt, minora tamen, crassiora, supernè virentia, infernè canâ lanugine pubescentia, alternatim in virgultis nascentia. Ineunte Vere è singulorum foliorum alis flosculos profert herbacei coloris, concavos, ternos aut quaternos, in uvam quasi cògestos, qui deinde in fructum extuberant rotundum, magnitudine baccarum myrti,

myrti, aut potius Spinæ appendicis, sive vulgatæ oxyacanthæ, colore foris initio subflavescente, deinde rubro, carne intus pallida fungosa, oxyacanthæ iam dictæ seicè sapore, quina officula sive semina continente. Augusto maturus est.

GESNERO Chamænespilum appellare placuit: quem alij recentiores sequuti sunt. In Epistolis satis aperte docet à Coronastro ipsius (ne quis eandem stirpem existimet) differre, cui maiora folia, baccas non adeò rubras, nec adeò rotundas tribuit. Sunt qui Dioscoridis ἐπιμηλίδα, & Theophrasti mespilum ἀνδροειδὴν esse censent. Epimelis sanè Dioscoridis, quam & σιτάιον appellari ait, vulgaris nostra mespilus est. Anthenoides verò Theophrasti (quam Gaza Gallicæ appellatione expressit) qualis sit, non faciliè judicari posse arbitror. Mihi porrò videtur hïc frutex plurimas notas habere communes cum κομάρω sive arbuto Dioscoridis, quæ à Theophrasti Arbuto differt, ut cap. de Arbuto adnotavi. Anguillaræ autem videtur Dioscoridis κόμαρος esse Andrachne, quam Theophrastus Plant. Histor. lib. III. cap. XVI. Arbuto subjungit, illique similem facit folio & fructu.

Ἐπιμηλίς.
Ἀνδροειδής.

Κόμαρος.
Διοσκ.
Ἀνδράχνη
Theophr.

VITIS IDÆA.

CAP. XL.

IDÆA Vitis nomen diversis stirpibus tribui video à Rei Herbariæ peritis: sed maxima pars Myrtillum germanicarum officinarum, hac appellatione Theophrastum intelligere, vult. Sunt qui alium fruticem ab eo describi arbitrantur. Nos utriusque generis stirpes hoc capite describemus, à priore initium faciètes, quod plurium opinione id nomen sibi vindicare debet: cujusque species (præter vulgarem nigris baccis, aliam buxeis nec deciduis folijs, baccisque rubris, & tertiam palustribus nascentem) duas ab alijs minimè descriptas observasse puto.

Vitis idæa.
πυλίστημος.

PRIOR flexilibus est ramis & humi diffusis, gracilibusque, multis germinibus vix è musco (quo rami occultantur) prominentibus, in quibus nullo ordine digesta sunt folia, prioris Ledi alpini folijs penè similia, paulò tamen longiora, angustiora, teneriora, minutique crassa, admodum venosa, supernè virentia, infernè dilutiora, leviter per oras crenata, & mollibus quibusdam villis hirsuta, longo pediculo inhaerentia, gustus valdè adstringētis: in summis germinibus præcedentis anni, baccas fert (florem non observavi) rotundas, cerasij nonnumquam magnitudine, oblongis & tenuibus pediculis dependentes, coloris initio viridis, deinde rubri, postremò nigri, succulētas, non ingrati saporis, nulla officula continentes, sed plana duntaxat semina, alba, numero ut plurimum quina: radix lignosa quibusdam fibris donata est, & rami per terram sparsi similes fibras nonnumquã agunt.

Vitis idæa 2.

Maturis & immaturis baccis onustum hunc fruticem, juxta Ericam bacciferam alteram nascentem, in unius Sincalben jugi supra Neuberg scopulis mense Augusto eruebam.

VICINIOR est vulgari Altera, quæ ramos etiam habet humi interdum diffusos, teretes, lentos, nonnumquam verò firmos & erectos, cortice modò cinereo, modò rubescente tectos, in multas alas divisos, & in his folia, illi quæ rubro est fructu forma similia, sed teneriora, venosa, subtus exalbida, gustus adstringentis & non nihil acidi: flos vulgari similis, ex candido purpurascens, concavus labris in quinque crenas divisus, & exterius reflexis, suis intus staminulis: fructus vulgari similis, maturitate niger, saporisque gratia non minus quàm vulgari officinarum myrtillus commendabilis, plurima granula in se continens: radix est dura, lignosa, multis fibris capillata: sarmenta, sive rami procumbentes, subinde radices agunt.

Vitis idæa 1.

Vaccinium uliginosum
L. 16. 172

Invenitur in Weitzalben jugo duobus supra Neuberg germanicis miliaribus: postea etiam observabam in descensu Herzen alben supra Zeehof multo fructu onustam, atque in Etschero Austriæ monte supra Gamingam. Anno deinde M. D. LXXIX. repen in silva Noribergensi urbi proxima, ad Latomias, ubi & vulgares nigris & rubris baccis maxima copia nascuntur sub Pinastris, Piceis & Abietibus, duce & comite C. V. Joachimo I. F. Camerario. In Silesiacis verò montibus etiam provenire audio.

FORMA & amplitudine hæc à superioribus differt: etenim multis stolonibus statim à radice fruticat, ternos, quaternos, & quinos interdum cubitos altis, crassis, valdè ramosis, nigricante cortice obductis magna ex parte: primo vere folia ex gemmis in ramulorum lateribus nascentibus

Vitis idæa.
111.

Vitis idæa II.

Vitis idæa III.

nascentibus promit subtus omnino incana, & multo tomento obsita, supernè autem viridia, è quorum medio veluti corymbacea florum quinque foliolis candidis conflantium coma emergit, sine odore: folia deinde paulatim sese explicant, tomentosamque illam lanuginem abijciunt, & in ambitu serrata conspiciuntur: fructus floribus succedit rotundus, niger, umbilico quinque alis aut lacinijs septo, spinæ appendicis fructu major, succulentus, subdulci melleoque sapore, quali ferè Ceratia seu Siliquæ, continens dena aut plura grana oblongiuscula, plana, subnigra.

Abundantissimè nascitur montibus Viennæ Austriæ vicinis, veluti ad Brunnam, Medeling, Cumpostkirche, Baden, Fische, atque etiam ad radices Styriacarum alpium. Floret, ut dixi, ineunte Vere, fructus Augusto maturus est.

Nomina.

AN priorem rectè in hanc classem retulerim, alijs judicandum relinquo: nec enim mihi ipsi in illius nomenclaturâ satisfacio. Ledi alpini generibus adscribi posset, nisi baccæ quibus prædita est, & aliæ quædam notæ refragarentur. Vulgare nomen non intellexi. Simlerus verò ad Commentarij de Alpibus calcem ejus meminisse videtur, & Carolus studen appellare: nam parum à Rosæ montanæ frutice differre assent. Hujus sanè folia satis ad illam accedunt.

Altera ab Austriacarum & Striacarum alpium Venatoribus Jegerber nuncupatur, libenter enim ejus baccis victitant, ut ipsi mihi retulerunt: unde nomen inditum. In Silesia vocatur Kausch/ quemadmodum & ea quæ rubro fructu prædita est, & palustris: similem etiam apud illos usum obtinent, qualem Ledon alpinum Insectoribus alpinis præstat.

Tertiam Itali Vitem Idæam Theophrasti, cujus meminit lib. III. cap. XVII. Hist. Plantar. esse censent. Austriaci rustici montani Stiegenber vocant, vel quod muscæ ejus fructum ob dulcedinem appetant, aut quia neglecta ab avibus, muscisque in pabulum cedunt. Pena & Lobelius Amelancher nomine describere videntur in doctissimis Adversarijs. Iosias verò Simlerus Stubirtin/ hoc est, pyrum petrzam, loco supra memorato (ni fallor) appellat. Gesnerus in Epistolis varia (si modo hanc intelligit) tribuit nomina, Myrtomalidis, Petromelidis, Pyri cervinæ, Pyrastridæ. Dalechampius Epimelidem alteram vocat, & rubrum fructum tribuit, Cotonastrum Gesneri esse censens: deinde alio loco Amalanchier illi ἀμαμνλῖς seu ὀμομνλῖς Athenæi lib. XIII. est.

Pyrum petrzam.
Myrtomalis.
Petromelus.
Pyri cervinæ.
Pyrastridæ.
Epimelus altera.
ἀμαμνλῖς.
ὀμομνλῖς.
Cotonastrum.
Cydonago.
Dyospiros.

COTONASTRUM porro, quem Gesnerus Cydonaginem, Dyospiros & Wildkitten in Epistolis appellat à superiore omnino distinguere videtur, cum illius baccas rutilas esse ait, liccas, carne & succo nullas, seminibus intus quaternis triangulis.

Eum

Cotonaster fortè Gesneri.

Vva Vrsi.

Arbutio urticae, L. f. 26
 Mill. det. Lam. 1. 229
 Sp. hist.

Eum fruticem legisse arbitror in Snealbeit jugis Iunio florentem & fructus rudimentum efformantem, cubitalibus ramis, lentis, nigro cortice tectis & nudis, quorum summitates desinebant in brevia germina incana, quinis aut senis folijs prædita malo similibus, supernè virentibus infernè nonnihil candicantibus, in ambitu serratis, gustus amaricantis: inter quæ veluti umbella flosculorum occultabatur quinque folijs constantium, coloris purpurascens, quorum deinde sedes in exigua mala extuberabat. Illum ipsum quem legebamus ramum hîc adpingi curavimus. An verò Agriomelea Bellonij, quam lib. I. cap. XVII. in Cretæ montibus invenisse scribit, exiguorum malorum pyris forma similibus feracem? Ea sanè Ομομηλίδι Athenæi quodammodo convenire videtur: & ipse Bellonius eodem loco, Allobrogum Amalancier, sive Cretensum Codomalo, ab Agriomelea distinguit.

Agriomelea
 ὁμομηλίδι
 Athen.

VVA VRSI. CAP. XLI.

FRUTICAT pedalibus ferè ramulis, flexilibus & lentis, humi diffusis, rubescens cortice tectis, ut teneriores Arbuti ramuli: folia illi frequentia, nullo ordine ramis adherentia, Arbuti folijs minora, carnosæ, Chamæleæ Italicæ foliorum planè æmula, minimè tamen hirsuta, cum adstrictione amaricantia: extremis ramulis flores præfert ex candido purpurascens, sive candidos, quibus leuiter purpurascens color admixtus sit, cavos, Arbuti floribus similes, & uvæ modo simul congestos: fructum (quem non vidi) incolæ rubentem, rotundum, exigui cerasi instar, acidum referebant: radix parva sed lignosa. Perpetua fronde viret.

Vva Vrsi
 Galeni.

Vnico loco nascentem conspexi arido solo & aprico, via regia, in colle imminenti cuidam viculo *Venta el bahul* vocato, inter Guadix & Baça, regno Granatensi, iam florentem Martio anni M. D. LXV. ferius tamen plerumque florere, fructum æstate maturescere, & in planta ad hiemem usque perdurare ipsi incolæ affirmabant.

PERITIORES quidam Hispani quibus eam ostendebam, Chamædaphnen esse existimabant, crassitudine foliorum proculdubio decepti. Mihi verò ad amissim quadrare videtur ἀρκετοσάφιλα quam Galenus lib. VII. cap. III. De Composit. Medic. κατὰ τόπους his verbis describit.

ἀρκετοσάφι-
 λος.

Vva Vrsi in Ponto nascitur, planta humilis & fruticosa, folio Memæcyli, fructum ferens rubrum, rotundum, gustu austerum.

Nam quod nonnulli Vvam vrsi Galeni à Theophrasti Vite idæa differre nõ putant, falluntur illi meo iudicio: quandoquidem Vitis idæa nihil aliud esse videatur quàm ea planta cujus superiore capite aliquot genera descripsi. Et hæc à Vitis Idææ illo genere pumilo quod buxeis folijs semper viret & rubris bacis præditum est, multis notis differt, licet non-

Vva vrsi dif-
 ferre à Vite
 idæa.

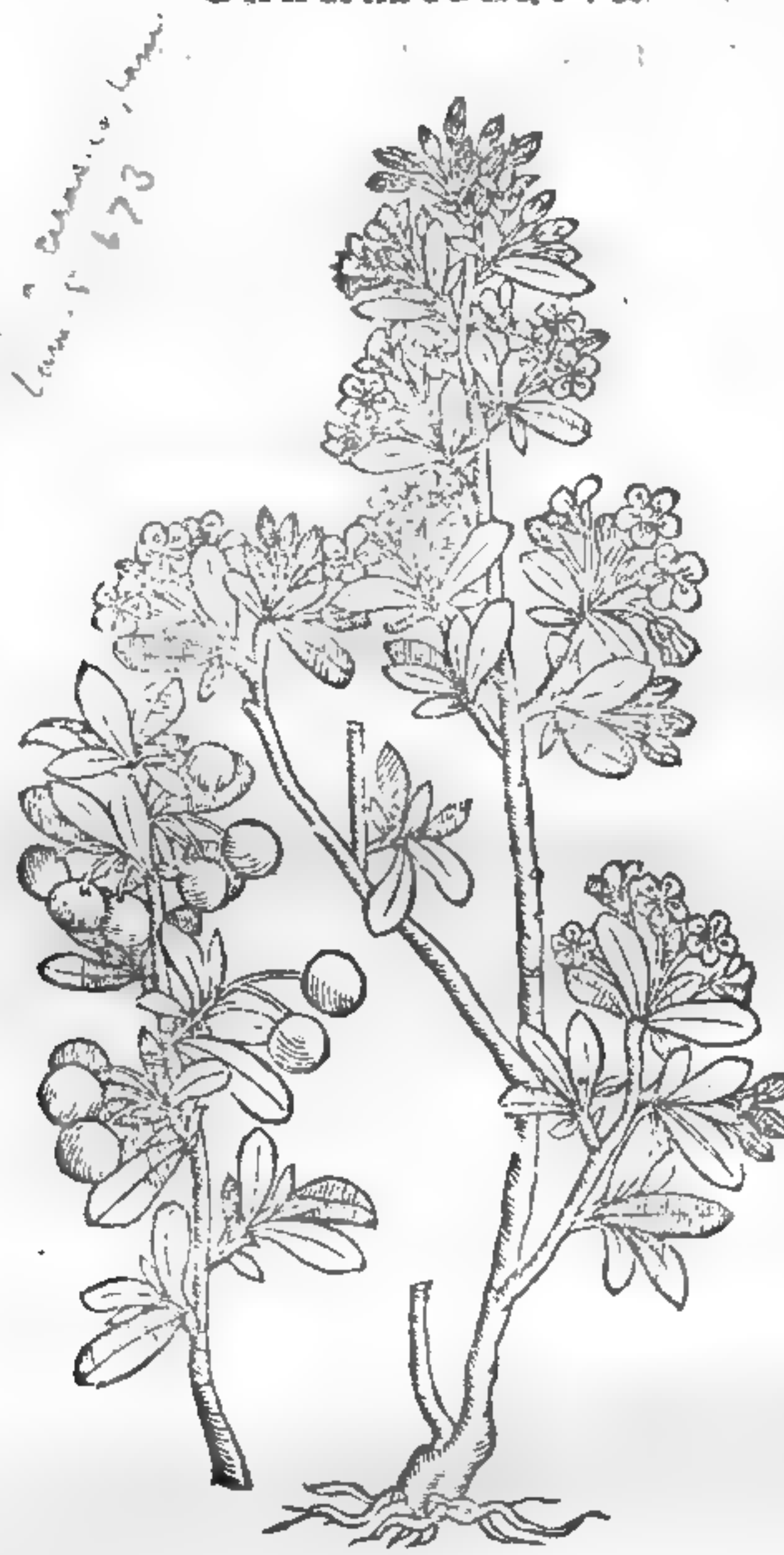
nulli qui huius iconem à me in Hispanicis observationibus ante exhibitam ab illius icone discernere non noverunt, ita sensisse videantur. Magis adhuc falluntur qui hanc meam cum Alpigena & Chamærhododendro Lobelij confundunt: nam si vtriusque historiam & iconem diligenter contulissent, plurimum inter se discrepare animadvertissent.

Non desunt qui Vvam ursi faciant spinam illam perpetuò virentem Oxyacanthæ vulgari floribus & fructu persimilem, quæ in Belgicis hortis Pyracanthæ nomine ali solebat. Eam Angulata, & rectè quidem meo iudicio, Oxyacantham legitimam esse censet: nam Theophrastus lib. 1. Histor. Plant. cap. xv. & lib. 111. cap. 1111. perpetuam comam Oxyacanthæ tribuit. Dioscorides Pyrastrifolio esse ait. cumque insuper baccas habeat myrti, plenas, rubras, fragiles, &c. aptissimè Oxyacantham referre mihi videtur.

CHAMAECERASVS.

CAP. XLII.

Periclym. surrecti 1111.
non esse Chamæceras.

Chamæceras historia.

Supra dixi, eorum sententiam mihi non Sprobari, qui quartum Periclymeni surrecti genus Plinianam Chamæcerasum esse existimant, & meas rationes istuc attuli. Plinius quidem Nat. Hist. lib. xv. cap. xxv. enumeratis aliquot Cerasi generibus, addit: Sunt & Macedonica parvæ arboris, raroque cubita excedentis: & minore etiamnum frutice Chamæcerasi. Neutram autem harum, fruticem illum qui inter Periclymeni genera descriptus est, dici posse censeo: sed eos quos nunc describam.

VARIÆ altitudinis invenitur Chamæcerasi frutex: nam interdum in cubitalem, bicubitalem, aut ampliorem magnitudinem attollitur, umbrosis videlicet locis & tenui solo: siccioribus autem locis, & juxta semitas plerumque supra pedalem altitudinem non assurgit. Tenuis autem & lentos habet ramulos seu virgas nigricante ex cinereo cortice obductas, quæ ex intervallis quædam tubercula, & veluti gemmas proferunt, unde tanquam ex cachrye, aliquot exigua foliola, Myrti Tarentinæ folijs æqualia prodeunt, simulque flores bini, terni, quaterni aut plures sese explicant, candidi, quinque foliolis constantes, multis in medio staminulis præditi, Cerasi vulgaris floribus persimiles, minores tamen: infra hos flores, atque etiam in extremis virgis, ex alijs tuberculis exeunt sine floribus folia superioribus majora, Cerasi vulgaris acerbo fructu foliorum formam imi-

tantia, & in ambitu similiter crenata, longè tamen minora, & atra viriditate splendens, subamari gustus: floribus succedit exiguus fructus, rotundus, carnosus, maturitate ruber, exsiccantis minusque grati saporis, quàm sint acida cerasa, osseo intus nucleo: radix crassa, longa, dura, paucis fibris prædita, profundum petens, & quæ difficulter erui possit.

Natalis. Crescit passim in Pannonia, Austria inferiore & Moravia, editioribus siccisque locis, ad vinetorum etiam in collibus sitorum margines, & juxta publicas vias. In Bohemia videre non memini. Floret Aprili cum primùm folia germinare incipiunt: fructu Iunio, interdum etiam Iulio duntaxat maturus est.

Nomina. Græcis χαμαίεραος dicitur, Latinis Chamæcerasus, Germanis Austriacis Erbt weisel/Vngaris Vsd-mezy, id est, silvestris merasus (merasum enim vocant illam seriùs maturescentem Cerasum austero fructu nigro) Gallis, apud quos sponte non nascitur, Cersier nain nuncupari poterit.

Cerasus Macedonica. CETERVM Macedonica Cerasus per Pannonias & Austriam, in agrorum & vinetorum marginibus frequentissima est, rarò ad trium cubitorum altitudinem accedens, nihil in reliquis à vulgari, quæ acerbum & rubrum fert fructum differens: nam flores, fructum, folia similia habet.

Mahaleb. INVENIUNTUR porro in Austriâ & Pannoniâ alij frutices qui cum Ceraso aliquam affinitatem habent, & à nonnullis inter ejus genera referuntur: quemadmodum qui à plerisque Mahaleb vocatur, odorato flore, in scopulis & saxosis Pannoniæ locis nascens, & collium urbi Viennensi vicinorum radicibus, à rusticis Austriacis eam ob causam Stein weisel/hoc

hoc est petrosa Cerasus appellatus. Hunc etiam plerisque Narbonensis Provinciae & Allobrogum locis non procul à Rhodano sitis observare memini. Sunt qui Vaccinium Plinij, & Lacatha, ^{Vaccinium Plinij.} ^{Lacatha Theophr.} cuius nudum nomen apud Theophrastum Plant. Hist. lib. III. cap. IIII. & VII. extat, esse censent. Plinius tamen Nat. Hist. lib. XVI. cap. XVIII. Vaccinia aquosis solummodo nasci tradit, tingendi causa ad servitorum vestes: in quem sanè usum neminem hunc fruticem aut ejus baccas usurpare intellexi; at palustris illa Vitis idæa, cum ea quæ nigris & rubris baccis, est tincturæ apta, quemadmodum paulò antè annotabam.

Cerasus item avium, aut Cerasus racemosa vulgò herbariorum nuncupata, in silvis frequens, Germani Eternoder Eteren dicunt, Vngari Zelnice fa. Belgicæ officinæ, ante quàm res herbaria adeò exulta esset, pro Vitice habuerunt. Sunt qui Padum Theophrasto lib. Hist. Plant. III. cap. I. esse censent. Sed cum Theophrastus eo loco Padum duntaxat retulerit inter arbores umbrosis gaudentes, nulla addita descriptione: quâ ratione suam opinionem stabi-
^{Cerasus avium.} ^{Padus Theophr.} liant, non video.

MYRTVS.

CAP. XLIII.

CATO tria Myrti genera tradit, nigram, albam, & conjugulam. Plinius lib. XV. cap. XXIX. Naturalis Hist. suo tempore aliter distincta fuisse Myrti genera refert, videlicet in lativam atque silvestrem, & in utroque genere latifoliam inveniri. Sativarum genera topiariorum deinde facere, Tarentinam folio minuto, Romanam patulo, Exoticam dentissimo, senis foliorum versibus: eam verò non esse in usu: ramosam utramque aliam, Conjugulam se existimare, quæ suo tempore Romana nuncuparetur.

Ego verò in Hispanica mea peregrinatione, & alijs quæ adij locis, multo plura genera observare memini: nec dubito quin ex satiatione major adhuc varietas oriri possit.

Myrtus Bætica latifolia, domestica.

VNUM, satis crassis ramis, folijs duplici serie rariùs dispositis, magnis, ut interdum ad Lauri tenuifoliz aut Arbuti foliorum amplitudinem ferè accedant, dilutiùs paulò virentis coloris, odoratis: rariùs hoc floret aut fructum fert, quia texendis sepibus, quas tódere solent, eo plerùque utantur.

Nusquam id genus vidi, nisi in monasterio quodam Hispali, & in lætissimis Mauritanorum Granatæ viridarijs, in quibus, piscinas & lacus clauderant sepes illo Myrti genere constantes, & ex alio quodam non multùm huic dissimili, minoribus tamen, & paulò densioribus folijs, cujus nos hìc picturam damus.

SECUNDUM genus altiùs fruticat, & à radice plurimos densos, crassos, firmosque ramos promit: folia superioris secundæ speciei similia habet, sed adeò confertim nascentia, ut penè mutuo sese contingant petioli, duplici interdum serie, sæpiùs triplici, valdè odorata: flos ejus candidus quinque folijs constat, cerasiorum floribus ferè similis, albis villis plenus, odoratus: cui succedit paulò oblongior fructus quàm in Tarentina, initio viridis, deinde cum maturescere incipit, purpurascens, tandem plenam maturitatem adeptus, niger, vinosus, grati saporis, candida incurvaque grana in se continens.

Hoc genus in Complutensis arcis horto primum mihi conspectum, multis ejus fruticibus serie quadam & ordine dispositis, elegantissimo spectaculo, cum semper vireat: deinde Cordubæ in quibusdam hortis.

TERTII generis unicam arborem vidisse memini in Hieronymitarum monasterio, primo ab vrbe Corduba miliari, eadem foliorum densitate & serie quâ secundum genus, verùm minore folio & saturatiùs virente: fructu etiam majore & magis orbiculato, qui reliquorum Myrti generum fructus instar, alba & inflexa grana habet, minora tamen quàm superioris.

QUARTUM genus non adeò dense fruticat, neque multum assurgit, tenuibus & fragilibus ramis, folijs ejusdem cum tertio magnitudinis, similiter mucronatis, duplici serie rariùs

Myrti tria genera veteribus nota.

Myrti Classis I.

Myrtus Bætica latifolia domestica.

Myrtus Bætica latifolia exotica.

M. Communis W. of 2. 967

Myrtus Bætica angustifolia exotica.

Myrtus Bætica silvestris.

Myrtus Bætica angustifolia.

Myrtus Bætica filvestris.

circa ramos nascentibus, nigricantibus, odoratis: flos alijs similis est: fructus rotundus, oblongis pediculis ex foliorum alis prodeuntibus inhærens, copiosus, initio viridis, deinde candicans, maturitate niger, vinosus, grati admodum cum quadam adstrictione saporis.

Natales.

Sponte prouenit plerisque agris & collibus Extremaduræ (quæ Bæticiæ pars est ad Anam flumen sita) & Lusitaniæ illi conterminæ, adeo copiosè, ut per aliquot miliaria, nulli ferè alijs frutices conspiciantur. Octobri interdum florentem, sed maxima ex parte fructu onustam hanc Myrtum colligebam, cum Madritio Vlyssipponem proficiscerer, locis incultis & procul à mari, procul à fluminibus dissitis, nunc lætioribus, viridioribusq; & amplioribus folijs, nunc planè exsuccis, & ferè rigentibus pallefcientibusq; pro locorum natura & situ: nam in conuallibus nata, multò lætior & viridior semper erat.

Myrtus domestica fructu albo.

1. QUINTVM genus satis altè fruticat tenellorum & rubentium ramorum frequentia densum, folijs omnium minimis, angustioribus, & magis mucronatis quàm in ulla Myrto, saturatius virentibus, fragrantis odoris: flos par reliquis, tum etiam fructus, qui initio quidem viret, maturitate autem non nigrescit ut reliquorum, sed ex albidus manet.

2. Hujus generis invenitur alia species ejusdem cum superiore formæ, sed per omnia tenior, exiliore & angustiore folio.

Primum mihi utraque hæc Myrtus conspecta est in hortulo illustris viri Dn. Ferdinandi Cotinho Lusitani, peregrinarum & exoticarum rerum studiosissimi, & multis longinquis peregrinationibus clari: cujus hortuli sepes ex hoc Myrti genere constabant. Istic Musam nascentem, & aliquot alias peregrinas stirpes vidi. Est verò is hortus in ediorie urbis parte extra mœnia, apud quem veteres aliquot inscriptiones marmoribus insculptas videre licet.

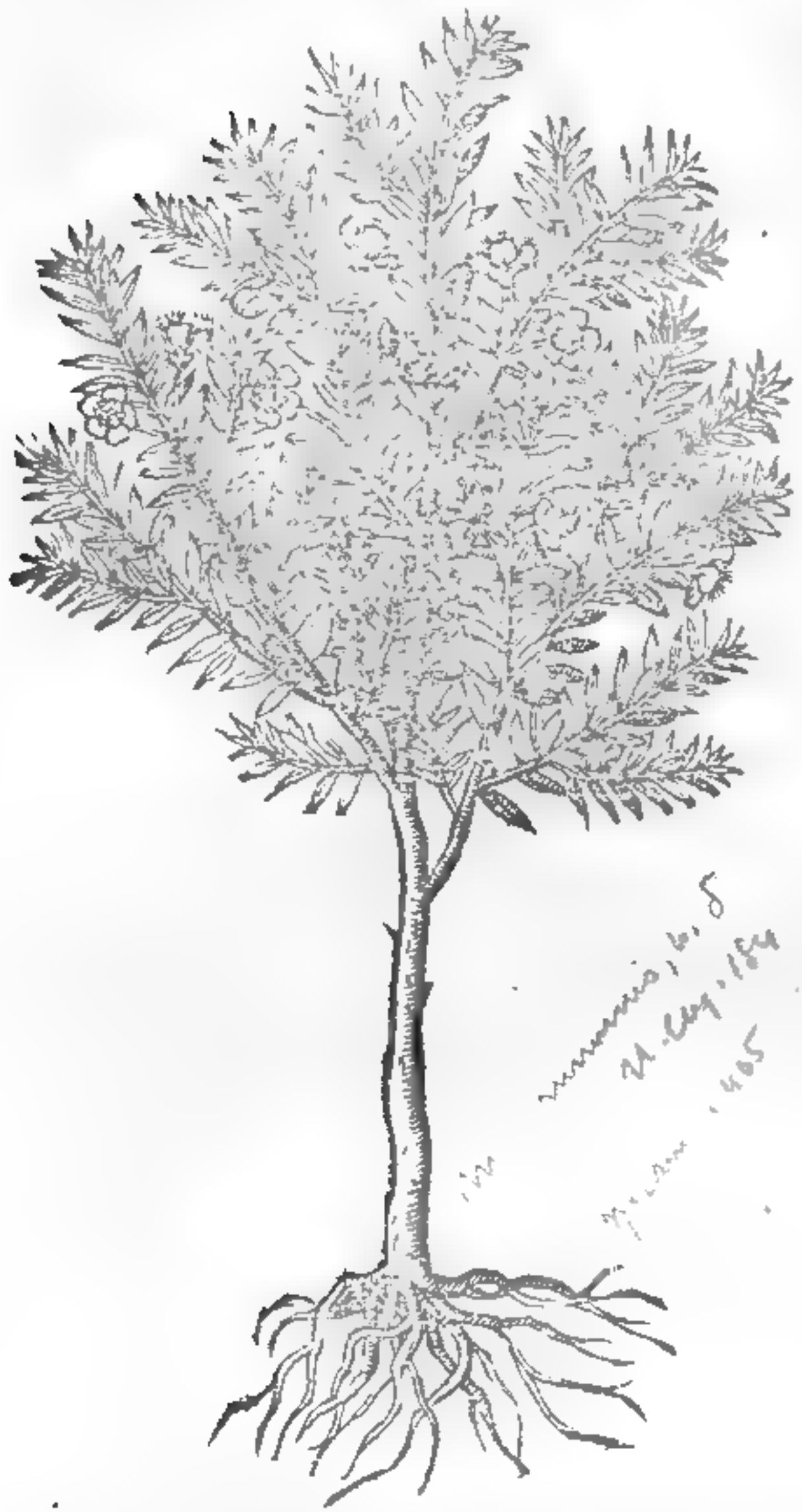
Conspiciuntur omnia ista Myrti genera (præter primi speciem priorem) apud C.V. Dn. Joannem Boisot doctissimum & rei herbariæ studiosissimum, qui omnium primus ex seminibus à me communicatis aluit: deinde apud plerosque alios quibus communicavit: rami enim in terram pacti radices agunt, sed quintum genus omnium facilimè comprehendit.

Myrti clas-
sicæ altera.

Nunc verò apud eundem, & apud illustres viros Joannem de Brancion, & Joannem Dilsum ipsius agnatum, nobilesq; Matronas, Mariam de Brimeur Conradi Scheti, Margaretam de Clermes Præsidis Namurcensis, uxores, aliosq; quamplurimos in Belgio rei herbariæ studio sese oblectantes, alebantur & alia Myrti genera ab his quæ descripsi diversa: quorum nonnulla latiore erant folio, quædam mediocri, alia minore.

I. LATIFO-

Myrtus domestica fructu albo.

1. **LATIFOLIAE** quaedam amplo est folio, Myrtus latifolia. quod tamen primæ classis Latifolix primæ magnitudinem non æquat, viridi, rariore ordine, & eo duplici circa ramos disposito.

2. Alia paulò minor est, interdum vegetiore viridiorèque folio, quandoque pallidiorè, & tristiorè.

3. Tertia densiore est folio, & magis mucronato, eodemque nunc vegetiore & lætiorè, nunc etiam pallidiorè

QVAE medio est folio, non multum ab simili est quarto generi à me in superiore classe descripto, sed minus nigricantibus & quodammodo pallescentibus virgulis, longiore etiam fructu. Myrtus media.

MINORE quæ est folio, omnium frequentissima in Septentrionalium regionum hortis fuit, ante quàm minor illa prioris Classis nota esset. Ejus cum ramuli facilius radices agant, si pingui solo pangantur, quàm hujus, etiam satis vulgaris facta est multis Germaniæ hortis. Myrtus Tarentina. Habet verò minor hæc conferta admodum folia, duobus ut plurimum versibus in ramulis disposita, nonnumquam ternis: quemadmodum in alijs generibus aliquando etiam accidit.

Florent plerumque istic Autumno, fructus rarissimè ad maturitatè peruenit, sed in ipsa planta tota hieme hærens, cum rursus sub Veris finem aëri exponitur, inanis & immaturus decidit.

DICITUR autem Græcis hic frutex *μυρσίνη*, Nomina. Latinis Myrtus, Gallis *Myrte* & *Meurte*, Hi-

spanis *Arayhan*, Italis *Myrto* & *Mortella*, Germanis *Myrtus baum*.

Primum, secundum, & tertium genus in prima classe descriptum Hispani *Arayhan morisco*, hoc est Myrtum Mauritanicam vocant. Latinis poterit esse Exotica, licet ternis, ad summum, foliorum versibus distinctam viderim, cum Plinius senos versus suæ exoticæ tribuat. verùm quidem est adeo dense spata interdum nasci in secundo & tertio genere folia, ut pluribus versibus constare videantur.

Quartum genus Hispani simpliciter *arayhan* & *myrta* vocant: eam silvestrem judico, Myrtus silvestris. quoniam spontè locis incultis provenit. Sed *δξύμυρσίνη* ab hac planè segreganda est, sui generis inter silvestres propria. Plinius tamen lib. xv. cap. vii. in quo de factitijs oleis agit, silvestrem myrtum minore semine à quibusdam oxymyrsinem vocari scribit, ab alijs chama- Chama-myrtus sine Acaron. myrsinem, ab alijs acaron à similitudine.

Quintum genus Candida myrtus appellari poterit à baccarum exalbidarum colore. Et omnes istæ myrti (præter quartam) hortenses & domesticæ.

Latifoliam quæ in Belgicis hortis alitur, Romanam dici posse existimo, quam Plinius Romana. eandem cum Conjugula Catonis esse putat: eam ex Italia & Roma in Belgicam illatam Conjugula. certum est, nam in Hispania videre non memini. Hortensis Belgica minutiore & densiore folio, ad Tarentinam meo judicio referenda est. Nisi quis potius ita censeat, candidam minutissimo omnium folio in prima classe repositam, Tarentinam esse vocandam. Nam cum Cato tantùm nigræ, albæ & conjugulæ meminerit: jam verò conjugula Plinio sit Romana, nigra ex fructu satis nota: restat candida, quæ ad nullum Plinio descriptum genus referri possit, quàm Tarentinam. Sic Hortensis illa in Belgicis hortis ab initio culta, minutiore folio, non incommodè Ægyptiam Theophrasto de Causis Plantar. lib. vi. cap. xxvii descri- Ægyptia. ptam referet, quam & angusta fronde, nigroque fructu esse, & alias odore præcellere asserit.

PORRÒ Myrti folia viridia & sicca, ipsæque baccæ, cum foris imposita, tum intra corpus sumpta, restringendi vim habent. Multæ præterea Myrti facultates apud Diosc. lib. i. Facultates. reperiuntur.

Bellonius lib. i. Observationum cap. lxi. refert Illyricos myrti folijs coria perficere, quemadmodum Macedones Rhoë, Ægyptios Acaciæ siliquis, Asiæ minoris incolæ glandium Esculi calicibus, Gallos Quercus libro, Phryges silvestris Pini corticibus.

MYRTO.

ELEGANS est hæc planta, cujus iconem **E**C.V. Thomas Pennæus Londinensis Medicus anno M. D. LXXX ad me mittebat, & subsequente anno Londini in Anglia siccam ostendebat, quam ille ex Balearum insularum majore, vulgò Majorica nuncupata erutam *μυρτο-κίσου* appellavit: cujus rei causa illius historiam inter Myrtum & Cistum reponere libuit.

FRUTEX est interdum tricubitalis, scabro admodum cortice, & veluti quibusdam tuberculis obfito, qui in vetustis ramulis facile abscedit & sponte decidit: folia sunt penè Myrti (quorum dorsum non minùs scabrum est quàm ipsi ramuli) supernè lævia, conjugatim ut in Cisti & Myrti generibus circa ramulos nascentia: flores summis virgis insident lutei, quinque oblongis folijs còstantes, & multis in medullis longiusculis staminibus præditi. his succedit oblongum & pentagonum capitulum semine plenum.

Tota stirps odorata est, & lentorem, sive pinguem quendam succum, quali Cisti Ledi genera madent, effundere videntur.

CISTVS MAS. CAP. XLV.

CISTI duo prima (ut Plinianis utar verbis) genera Dioscorides facit, marem & feminam: deinde tertium addit Ledon dictum.

Ego, illius vestigijs insistens, tria etiam summa genera constituam: deinde singula

in eas species quas observavi, dividam, initium à Mare facturus.

Cistus mas i. cum Hypocistide.

MAREM porrò Cistum appello, qui flore quidem, & reliqua Cisti genera silvestrem rosam æmulatur, sed colorem rubrum nunc saturatiorem modò dilutiorem habet: cujus quinque species foliorum forma aut colore inter se differentes observabam.

PRIMVS Cistus mas, cujus hîc iconem cum sua hypocistide exhibeo, humanâ altitudine plerumque fruticat, ligno satis fragili, & candicante cortice tecto: frequentibus ramis alternatim semper ex adverso respondentibus: eandem etiam seriem servantibus folijs, quæ omnino sunt incana, molliora & longiora in novellis plantis, in adultis verò, contractiora, duriora, & aspera, foliorum salviæ modo, mucronata, adstringentis gustus: flos ejus Cynorhodi aut silvestris rosæ magnitudine, quinque folijs constans, dilutionis rubri coloris seu, ut vocant, incarnati, multis staminibus croceis medium florem, ut in Rosa simplici, occupantibus: flori succedunt capitula quædam pentagona, dura, hirsuta, incana, mucronata, in quibus exiguum est semen ex rufo nigricans, seminis Hyosciami aut Papaveris magnitudine.

Ad hujus radices, quæ summis cespitibus diffunduntur & coherent, copiosè nascitur elegantissima omnium quas umquam viderim, Hypocistis, novo Vere, cum Cistus jam ad explicandos flores se parat: nam quando primum è terra emergit, purpureum sive kermesinum seneum

Myrto cista balearica

Cisti summa genera

Cisti maris quatuor species

Cistus mas i.

Hypocistis rubra.

Cistus mas i. 1757
h. 1757
Sp. 1757
La.

fericum esse dices: deinde paulatim assurgens, & sese explicans, multum de pristini coloris elegancia remittit, & cytinus suos profert candicantes, turgidos & lento succo plenos: qui à peritis pharmacopœis densatur & in usum adseruatur.

Frequens est hic Cistus, cum in Hispania, præsertim ea parte quæ Bætica appellatur, tum in Lusitania & Gallia Narbonensi, maximè Setio monte.

Cistus mas II.

Cistus mas V.

SECVNDVS eadem altitudine qua superior assurgit, interdum etiam majore, non minus fruticoso stipite, neque minore ramorum frequentia: minus tamen candicat: folia habet eodem ordine disposita, molliora tamen, longiora, angustiora, & magis mucronata: flos ejus superiori similis, carnei coloris: capitulis etiam & semine parum differt.

Cistus mas II.

Nascitur & in Hispania, & diutius reliquis maris generibus floret: illius item ramuli teneriores, torulentum quidpiam pingue & odorem sub Autumnum contrahunt.

Dubium non est, quin Hypocistis sub hoc genere etiam crescat: nullam tamen, quemadmodum nec sub tribus subsequentiis, observavi.

TERTVS superioribus brevior est, non minus tamen fruticosus: tenuiores habet ramos, folia superiore breviora, dilutiore viriditate prædita, magis rugosa, pingua & odorata, florem alijs similem, dilutius rubentem, & aliquantulum odoratum, quam notam in reliquis Cisti Maris generibus non deprehendi: hujus capitula superioribus paulò minoria sunt, & suis involucriis (quæ florum calices sunt) diutius occultantur, semen in capitulis æquale.

Cistus mas III.

Cistus bracteifolius, a. m. d. d. d.

Hunc duntaxat in Lusitania spontè nascentem, supra Olyssipponem itinere Conimbricensi, atque etiam in maritimis observabam.

QVARTVS humana altitudine plerumque attollitur, ut reliqui fruticosus, & ramulis aliquantulum incanis: ejus folia reliquis majora & quasi orbiculata, nonnihil hirsuta & rugosa: flos superioribus forma similis, paulò major, & colore saturatius rubente: hirsuta, dura, pentagona capitula, superioribus majora, in quibus semen rufum, majus quàm aliorum continetur.

Cistus mas IV.

Invenitur Regno Valentino & Arrogonum, audio etiam in Italia frequentem esse: natus in Belgicis postea hortis, semine ex illis provincijs misso.

QVINTVS humilis est, & supinus ut plurimum, multis pedibus aut paulò amplioribus ramis ex eadem radice prodeuntibus: folia crispa sunt & quodammodo sinuosa, candicantia & hirsuta, gustus acerbis & adstringentis: flores ramulorum summitatibus æquali altitudine & quasi umbellatim nascuntur, superioribus paulò minores, sed elegantis ex rubro purpurascens coloris & intensioris quàm in quarto: capitula reliquis minoria, suis involucriis plerumque contacta, semen continent reliquis simile sed magis atrum.

Cistus mas V.

Hunc in sola Lusitania nascentem videbam solo admodum arenoso: nec usquam frequentiore

quentiorem quàm apud monasterium *Peralonga* dictum, quinto supra Vlyssipponem miliarum, semine immaturo onustum, flore in nonnullis plantis etiam Novembri mihi conspecto. Semen in Belgium reversus, ut ceterorum Cisti generum aliquot amicis communicabam: sed nemini natus est hic frutex, præterquam uni Petro Coudebergo Pharmacopæo doctissimo & rei herbariæ studiosissimo, quem tamen diu conservare non potuit, nam subsequens hiems satis rigida abstulit.

Reliqua genera quæ hiemem superarunt, omnibus rei herbariæ studiosis qui in Belgio vivunt, satis nota, cum ea aut in suis hortis alant, aut aliquando aluerint.

Florent verò omnes isti Cisti Aprili, aliquando etiam maturius, nonnumquam ferius, pro regionum & locorum natura & temperamento: semen Augusto, Septembri & Octobri maturefcit.

Quatuor priora Maris genera communi vocabulo dicuntur Hispanis *estepa*: quintum genus peculiariter Lusitanis *rosella* vocatur.

CISTVS FEMINA.

CAP. XLVI.

Cisti femina
varietas.

Cisti femina
historia.

CISTVM feminam etiam in suas species distribuam. Nam aut elatior est, & rectis virgis fruticans, sicut Mas: aut supinus & humi sparsus, ut Erica vulgaris Myricæ folio. Deinde utrumque genus colorem in flore variat, qui maxima ex parte candidus est, quandoque luteus, seu Ochrae colore.

EST igitur Cistus femina frutex ramosus, cubitum interdum altus, nonnumquam humi stratus, gracilibus, nigricantibusque ramis, folio non minore quàm in maris quarto genere, circinatae ferè rotunditatis, rudi & aspero, viridi tamen, saporis adstringentis & acerbi: florem habet paulò minorem quàm mas, quinti generis flori penè similem, album, nonnumquam etiam flavum, luteis fibris, ut in rosa silvestri, medium florem occupantibus: capitula minora sunt maris capitulis, nigriora, non mucronata, sed nonnihil compressa superiore parte, semen paulò nigrius & satis magnum continentia.

Recti & supini qui album florem gerit magna est in Hispania, Lusitania, Gallia Narbonensi & Aquitania abundantia. Qui verò luteum profert, nonnullis duntaxat Hispaniæ locis, & extrema Aquitania Cantabris finitima, circa Bayonam vidisse memini.

Hispani Cistum feminam vulgò *para-estepa* vocant, nomine ex Maris & Ledi appellatione

composito. Narbonensis Galliæ incolæ, qui circa Mompelium vicinisque locis habitant, meo tempore *mouges* vernacula lingua dicebant.

CISTVS autem uterque, mas & femina, Græcè dicitur *κισος* Dioscoridi, quem & *κισαρον* & *κισαρον* à quibusdam vocari scribit.

PORRÒ, quàm multis annis habui opinionem, hinc dissimulare nō possum. Ea est, Theophrasti græcum exemplar multis jam sæculis mendosum fuisse, & Historiæ Plant. lib. vi. cap. ii. initio, *κισου* pro *κισου* legendum esse, errore à librarijs facile admisso, ob vocum affinitatem.

Nam cum Theophrastus de arboribus agens lib. iii. Hist. Plant. cap. ultimo, ad eò diligenter Hederam in summa genera, humi repentem & in altum se attollentem; hanc denuò in tria genera, candidam, nigram, & quæ Helix appellatur: tertio, singula genera in multas species distribuerit. Cur lib. vi. ejusdem Hist. cap. ii. quasi sui oblitus, inter suffrutices Hederæ denuò meminit, ejusque duo duntaxat genera facit, utriusque florem rosæ silvestris tribuens? cujus obsecro quænam est similitudo cum Hederæ flore omnibus notissimo?

Certè sic ego existimo, mendosum Theophrasti exemplar in causa fuisse, cur Plinius (qui plerumque ex Theophrasto sua depromit) de Hedera acturus lib. xvi. cap. xxxiii. Nat. Hist. ex Theophr. lib. vi. capitis secundi initium ad verbum mutuatus, reliquam deinde Hederæ historiam ex ejusdem lib. iii. persequutus sit.

Sic enim habet Theophrastus, *καὶ γὰρ κισοῦ δύο γένη διαίρουσι. τὸ μὲν ἄρρεν, τὸ δὲ θῆλυ τῶν τὸ μὲν μείζον καὶ σκληρότερον, καὶ λιπαρότερον ἔχει καὶ τὸ ἄνθος ἐπιπορφυρίζον. ἀμφω δὲ ὁμοία τοῖς ἀγρίοις, πλὴν ἔλαττω καὶ ἄσσμα.*

Plinius autem, Hederæ duo genera prima, mas & femina, major traditur mas corpore, & folio

κισος.
κισαρον.
κισαρον.

Theophrast.
ἀπακρίβητος.

Plinius Theophr.
mendosum exemplar
sequutus.

folio duriore etiam ac pinguiore, & flore ad purpuram accedente. Vtriusque autem flos similis est rosæ silvestri, nisi quod careat odore

Item lib. XXI cap. IX. de coronis agens. Vtuntur è ferulis, & corymbis, & hederæ flore purpureo. Est & in alio genere earum silvestribus rosis similis: Et in ijs quoque color tantum delectat, odor autem abest.

Similiter cum de Ladano agit lib. XII. cap. XVII. Hederam pro Cisto ponit. Verum autem Ladanum (inquit) Cypri insulæ, & esse cælipum hircorum barbis genibusque villosis inhaerens, sed hederæ flore deroso partibus matutinis, cum est rorulenta Cypros, &c. Quod satis indicant subsequenda verba. Sunt qui herbam in Cypro, ex qua id fiat, Ledam appellat, &c. Nam Ledon Cisti genus esse, neminem ignorare arbitror, & paulò post demonstrabimus.

Sed lib. XXIII. cap. X. κισδὸν à Cisto distinguit. Nam postea quàm de Hederæ facultatibus egit, subjungit, Græci vicino vocabulo ciston appellant fruticem majorem Thymo, folijs ocymi. Duo ejus genera. Flos masculino rosaceus, feminae albus. Ambo profunt dysentericis, &c. Et paulò post, Sub his maxime nascitur Hypocistis, quam inter Hederas diximus.

CETERVM Cisti folia, & parva germina trita, ad eò desiccant & adstringunt, ut ulcera glutinare valeant: Flores autem efficaciores sunt, sic ut cum vino poti dysenterias, ventris imbecillitates, fluxusque & humiditates persanent: nomas per se illiti cohibent, vetustis ulceribus, & igni ambustis cum cerato medentur.

HYPOCISTIS verò, quæ Græcis ἵπποκίστης dicitur, à nonnullis ῥόβηθρον, ἢ κύνθος cognominatur teste Dioscoride. Plinius scribit orobathion à quibusdam dici, arefactam in umbra, sistere alvum ex vino austero nigroque, siccare & spissare, & rufam stomachi rheumatismos emendare: potam tribus obolis, sanguinis excreationes, cum amylo dysenterias potam & infusam, vetera quoque ulcera purgare.

CISTI FEMINAE CLASSIS ALTERA.

CAP. XLVII.

ALIQUOT præterea Cisti genera in Hispania & Lusitania observabam, quæ ad Feminam veluti ad primarium genus, meo judicio, potius referenda, quàm ad Marem, aut Ledon: quandoquidem nullo pingui lentoque liquore sunt obsita, nec roseum sive purpureum florem habent.

Cistus folio Halimi I.

Cistus folio Halimi II.

Cistus halimifolius L. in Sp. Pl. 1030
M. Cay. 207
Wilson 2.17

Cistus halimifolius L. var. B
M. Cay. det.
L. 24 23 P
Wilson 2.17

PRIOR cubitales aut ampliores profert ramos, graciles, satis fruticosos, in quibus folia Portulacæ marinae similia, sed omnino incana ut Halimi (à quo cognomen indidi) obtusiore mucrone, subacidi & adstringentis gustus: summis ramis multi inhaerent flores, quinque folijs constantes, flavi coloris, minores quàm in superioribus, illi Cisti generi quod nonnulli Helianthe-

Cistus Lavandulae folius, Lam.
Sp. herb. Parisi. dist.
W. 2. 11207

Cistus
Lam. 2. 114

Cistus folio Thymi.

Hypocistis
lutea.

Cistus folio
Halimi & c.

Cistus folio
Lavendulae.

Cistus Thymifolius
Sp. herb.

Cistus folio
Sampfuci.

Helianthemum vocant, similes, suas fibras in medio continentes: his succedunt longiuscula & triangula capitula, exiguum subrotundum semen continentia.

Ad hujus radices Hypocistin nascentem omnino luteam, sive ochreae colore, ipsius plantae florem colore referentem, Januario mense anno M. D. LXV. reperiebam. Hanc pueros & pastores manducare intellexi.

ALTER procerior est priore, firmioribus ramis & incanis ut prior: folia etiam habet Halimi, paulo tamen longiora, angustiora, magis mucronata, & dorso elatiore, incana tamen tota & sicca, subacidi etiam & adstringentis saporis. Istius neque florem, neque semen vidi.

Vterque frequens est in Lusitania arenoso solo & aura marina afflato, inter Ericas, non procul Olyssipone, nunquam alibi mihi conspectus.

TERTIUS plerumque cubitali assurgit altitudine, plurimis ramis, iisque brevibus praeditus, circa quos confertim nascuntur folia angusta, incana, Lavendulae folijs proxima, adstringentis gustus flores superioris floribus non multum ab-similes, parvi, candidi: semen non observavi.

Hic frutex adeo Lavendulae similis est, ut excepto odore & sapore, pro ea sumi possit: & certo quas plantas initio conspexi negligebam, Lavendulam esse existimans, sed floribus deinde conspectis in aliquot alijs plantis, diligentius observatas, Cisti genus esse deprehendi.

Solo Valentino regno hoc Cisti genus inveniebam aridis & petrosis locis quarto a Valentia miliari, Aprilis initio.

QUARTUS frutex est multos graciles ramulos proferens, in quibus folia parva, quasi circinata,

nata,

nata, incana, Sampfuco similia, paulò minora, & dorso eminente, contrarijs inter se pediculis, ut in ceteris Cisti generibus, nascuntur, & adstrictionem habent cum quadam aciditate & salitudine conjunctam: flos in summis ramis copiosus quinis albis folijs constat, quorum medietullum macula ex purpura nigricans inficit, villis & staminibus flavis medium florem occupantibus: capitula deinde lini ferè exigua, trigona, in quibus semen minutum Hyosciami, ex nigro candicans sive cinereum continetur: totus verò oblongus ille ramulus qui florem & capitula sustinuit, semine maturo arefcit, ut in singulis Cisti generibus.

Primum hunc inveni in Hispaniæ Castella veteri, supra oppidum cui nomen D Martini del Castañal: deinde copiosum circa Caratzejo, & toto Bætico agro inter Tagum & Anam flumina.

Hispani *Quiruëla* aut *quiriuëla* appellant, communi fermè cum Ericæ minoris vulgationis vocabulo, quia fortassis inter Ericas numerant.

QUINTVS pedali fruticat altitudine, ramulis ex purpura nigricantibus, duris, lignosis, qui magna ex parte sine folijs conspiciuntur, præterquam circa eorum summitates, in quibus confertim nascuntur exilia admodum, viridia, Thymi foliorum æmula, adstringentis gustus: florem summis ramis fert superiori similem, minorem, & nullis maculis infectum: semen non observavi.

Cistus folio Thymi.

Hic mihi solùm conspectus est extrema Bætici parte, qua Castellam & Lusitaniam spectat: fieri tamen potest ut etiam alijs locis nascatur.

CISTI FEMINAE TERTIA CLASSIS.

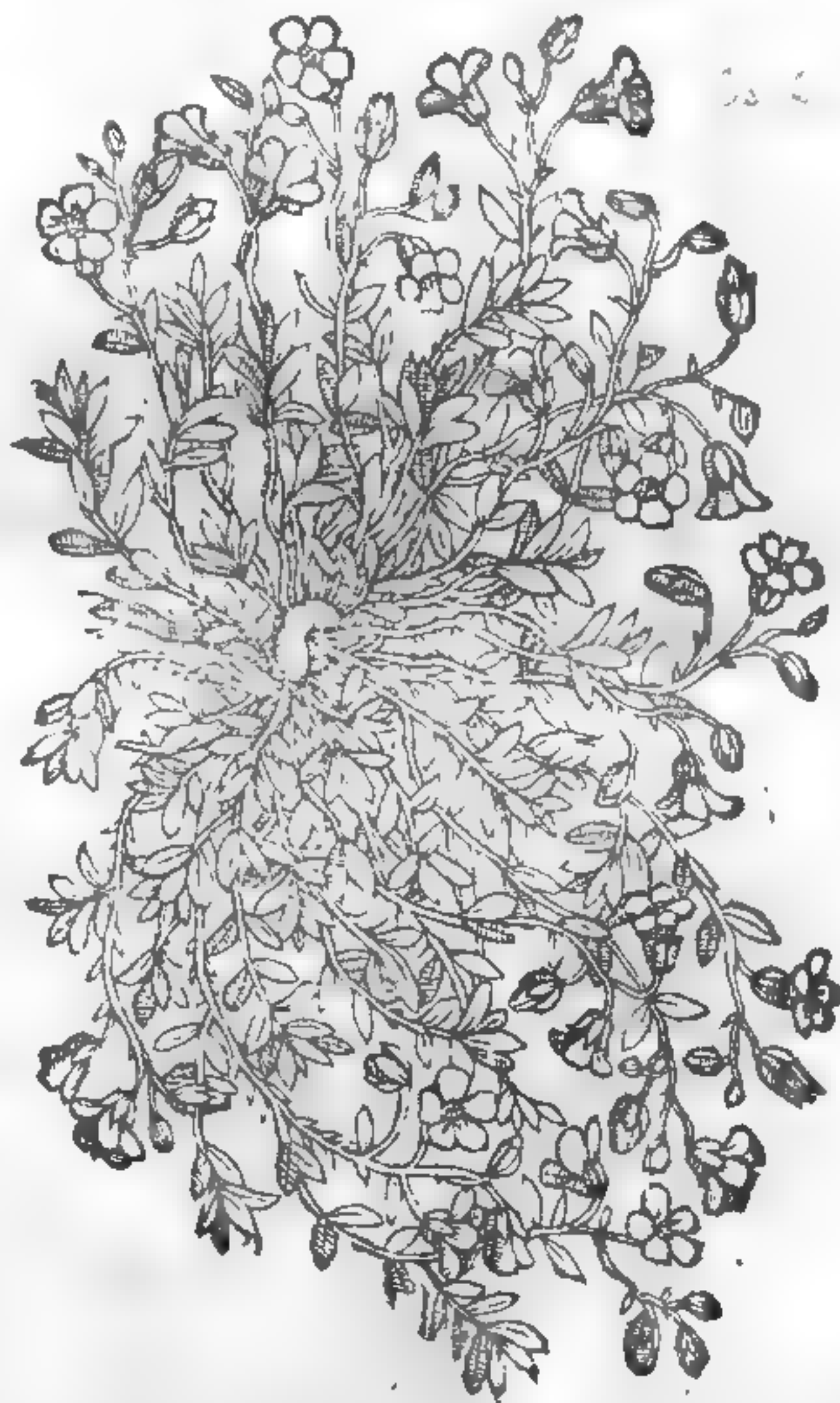
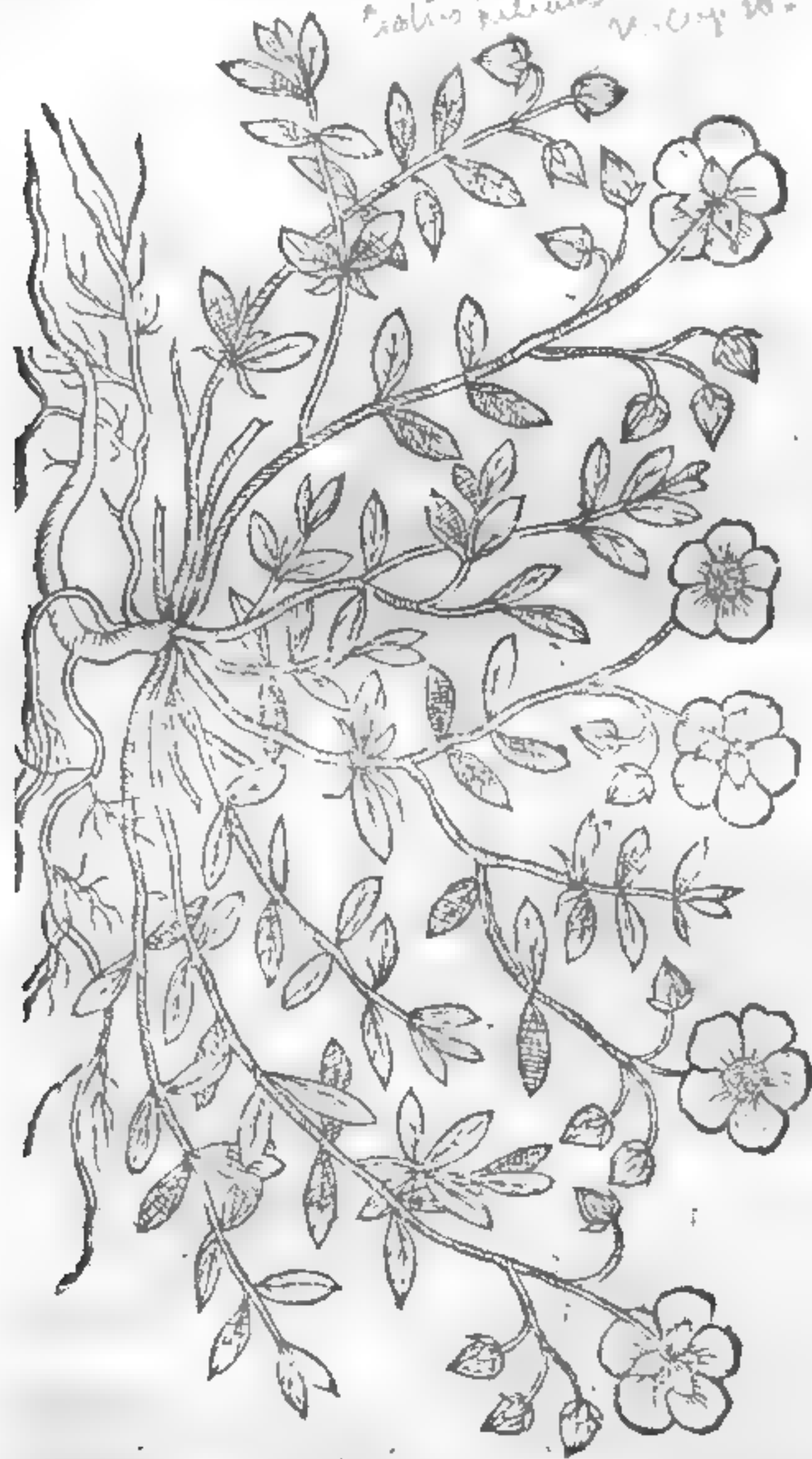
CAP. XLVIII.

SVPERIORIBVS proculdubio conjungendæ sunt plantæ, hoc capite subijciendæ, cum & forma respondeat, nec dissimile sit temperamentum.

Cisti femina Class. III.

Chamæcistus I.

Chamæcistus II.

OMNIBVS nota est planta pluribus regionibus vulgaris, quam Germani, quòd locis incultis inter Ericas nascatur, & folijs Hyssopum vulgarem æmuletur, *heyden yssop* appellant, floribus vel albis, aut pallidis, sed maxima ex parte aureis, qua de causa Herbariorum in Germania vulgus *Consolidam auream* nuncupat. Sunt qui Plinij *Helianthen* esse volunt, alij *Panacem Cheiræ* ieiun *Diosc.* cui folium amaraco simile, florem aureum, radicem parvam nec altè demissam tribuit. Ego ad Cisti feminae tertiam classem reducendam censeo: quemadmodum & alia genera subsequenti in meis peregrinationibus observata.

Chamæcistus

Consolidam auream. Helianthen. Panax Cheiron.

MULTOS promit Chamæcistus alter ex eadem radice ramulos, tenues, oblongos, summa tellure sparsos, subrubentes, in quibus exigua folia, ordine quodà & duplici serie, quem-

Chamæcistus II.

admodum in reliquis Cisti generibus, disposita, Serpillo ferè similia, nigricantia & hirsuta, crassaque: sub florum autem partem, in novellis ramis, longiora & candidiora: flores in extremis ipsidem novellis ramulis terni aut quaterni, oblongis & hirsutis pedicellis inhaerentes, quinque folijs, ut superioris flores, constantes, illisque magnitudine pares, sed aurei planè coloris & odorati: semen observare non licuit: radix multifida, aliquot fibris latè sparsis capillata.

Nusquam nisi in summis Austriæ & Styriæ Alpibus inveniebam, idque semel, mense Augusto florentem: in hortum verò translata, ubi illam aliquot annis alui, Maio mihi floruit: sed flores cum suis pedicellis nimium caduci, omnem observandi seminis occasionem planè ademerunt.

Chamæcistus III.

Chamæcistus IIII.

Chamæcistus
III.

DODRANTALIBVS est Tertius ramulis, humi similiter diffusis, quos bina semper contrario inter se situ sepiunt folia, Myrti tarentinæ folijs æqualia aut angustiora, supernè cinerea quadam lanugine obducta, infernè verò omnino incana, gustu adstringente & nonnihil amaro prædita: pedicellos postea exerit duas aut tres uncias longos, quibus insident quini aut seni flores superiori ferè forma similes, quos pictor malè expressit, & sculptor corrupit, lutei coloris: his succedunt trigona parva capitula, semine inæquali, minuto, ruffo plena: radix lignosa, dura, vivax: in hoc etiam ramuli flores sustinentes, maturo & deciduo semine, exsiccari & confringi plerumque solent.

Maxima abundantia nascitur in omnibus illis montibus qui à Calenberg Danubio imminenti, ad Alpes Austriacas continua quadam serie procurrunt, tum etiam in Hamburgensi Pannoniæ monte, alijsque ejusdem Provinciæ locis sublimioribus præsertim, siccisque, gramine tamen tectis agris. Floret Maio, semen maturum est Junio.

Chamæcistus
IIII.

QUARTVS exigua est planta, tenuibus, lignosis, humique sparsis virgulis prædita: folijs primo generi, quod Helianthen putant, similibus, minoribus tamen, omnino caducis, gustu adstringentibus: flores extremis ramis insident, quinque folijs constantes coloris interdum albi, ut plurimum pallidi, staminibus medium florem occupantibus: semen triangulis capitulis Lino paribus inest exiguum, rufum. Radix lignosa & fibrosa.

Chamæcistus
V.

QUINTVS ab hoc non differt magnitudine & ramulorum tenuitate: flores item similes, semina similia: sed folia angusta omnino & tenuia, Cisto folijs Thymi (qui quintus est in secunda Cisti femine classe) respondentia, incana etiam & ejusdem temperamenti. Radix perinde dura & fibrosa atque superioris. Flores aperit uterque Maio.

Frequens est utraque plantula Salmanticensi agro, ubi *perdiguera* ab incolis appellatur, quia perdices circa eam frequenter se volutant, & pulverant.

Chamæcistus VII.

Chamæcistus v. r.
Chamæcistus v. r.
Chamæcistus v. r.

Chamæcistus v. r.
Chamæcistus v. r.
Chamæcistus v. r.

Chamæcistus v. r.
Chamæcistus v. r.

SEXTVS dodrantalet aut majores humiq; *Chamæcistus*
fufos ramulos habet, multis oblongis angustis- *v. r.*
que folijs, nullo certo, sed cõfuso ut plurimum
ordine dispositis, septos, præter vulgare in om-
nibus Cisti generibus foliorum situm, saporis
initio velut gummosi, deinde amaricantis: ex-
tremos ramulos bini aut terni occupant flores
quinque foliolis constantes, lutei, cum suis in
medio staminulis, coloris: quibus succedunt
trigona capitula satis magna, majusculum &
inæquale semen continentia: radix lignosa, du-
ra, vivax, foris nigro cortice obducta, & in ali-
quot ramos sparsa.

Rarior est, nusquam enim nisi in monte Ba-
densibus thermis imminente, quarto à Vienna
Austriæ miliaribus, atque in Hamburgensi duobus
à Posonio Vngariæ urbe miliaribus, pauculas
plantas inveniebam florentes mense Junio, quo
tempore, aut paulò post, semen etiam perficit.

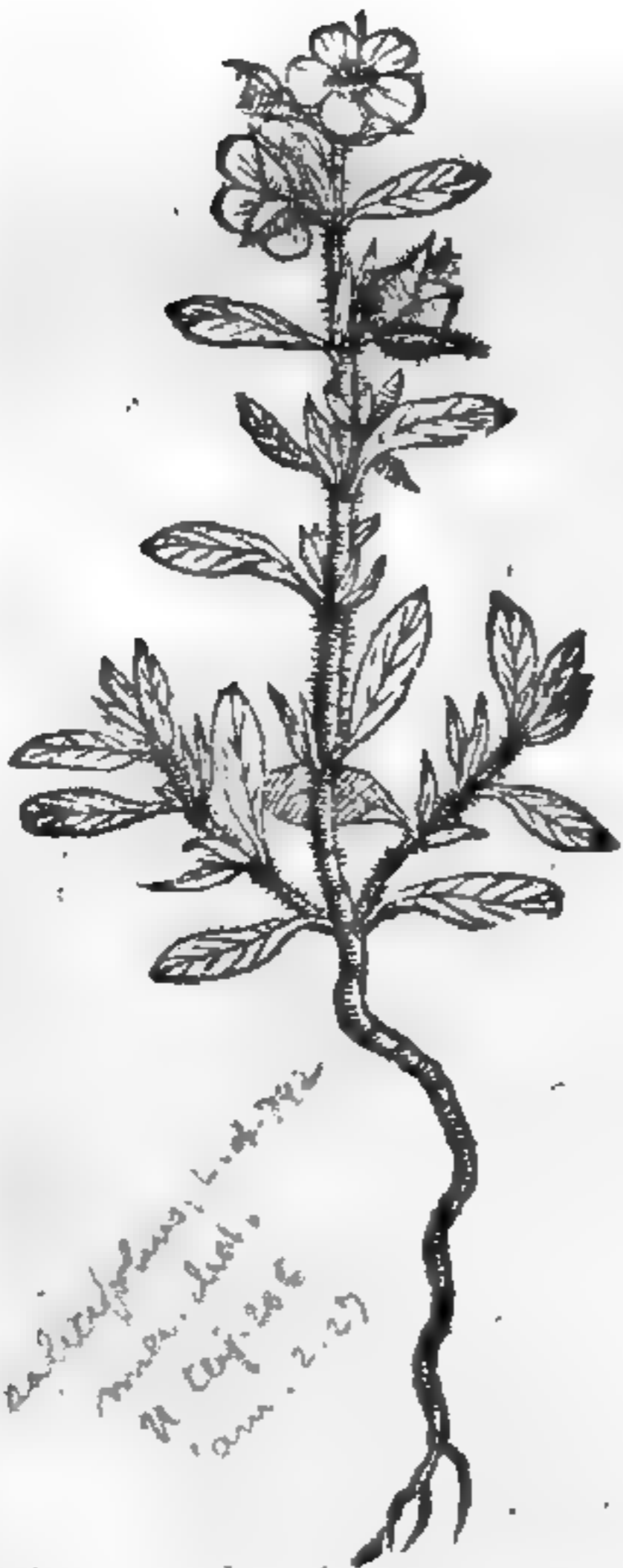
OBLONGIS, quandoque dodrantalibus *Chamæcistus*
tantum serpit Septimus ramis, humi diffusis, *v. r.*
nigricantibus, in multos alios breves ramulos
divitis: folia frequentia & conferta sunt, bina
semper inter se opposita, exigua, Serpillo mi-
nora, Thymi durioris folijs haud majora, cras-
sa, superiore parte viridia, infernè candicantia,
amaricantis saporis: extremis ramulis innascun-
tur bini aut quaterni flosculi simul juncti, per-
pusilli, è quinque foliolis cõpositi, carnei quasi
coloris: his succedunt capitula, maturitate in
quinque crenas sese aperientia, & semen exile

admodum ostendentia: radix dura, lignosa aliquot fibris donata est: quinciam rami subito
de tenues fibras agunt. Exsuccata planta non injucundo spirat odore.

Chamaecistus VIII.

Chamaecistus
VIII.

Cistus annuus.

Nomen

Cistus an-
nuus L.

Nascitur tenui solo inter saxa, in summis Eneberg/Snealben/ & alijs Austriacarum Styriacarumque Alpium supercilijs. Floret Iunio, interdum etiam paulò maturius, pro temporis quo nix, quæ jugam illa tegit, maturè aut serò solvitur, ratione.

Cùm Pannonicarum stirpium historiam primùm evulgavi, nondum mihi constabat quòd istam plantulam referre deberem, quòd mediam quandam naturam inter Chamæcistum & Cneorum Matthioli obtinere videretur: eam ob causam inter utriusque capita locaveram, & ἀνώνυμον reliqueram, liberum cuique faciens quo potissimum nomine appellare haberet. Sed diligentius postea observatam, inter Chamæcisti genera reponere placuit, impellentibus me, ut ita facerem, aliquot causis.

OCTAVVS palmaris est aut paulò amplior, superioribusque firmior, multis lignosis, rectis & nigricantibus ramulis præditus, quos numerosa & ad eò conferta ambiunt folia, ut quaternis versibus digesta videantur, Myrti minoris folijs non dissimilia, minora tamen & hirsuta, licet atra viriditate supernè splendeant, quòrum gustus adstrictionis particeps est: flos unicus interdum & alter extremis ramulis exit, satis crasso pediculo subnixus, utico quidem constans folio, sed quinque profundis cronis, iisdemque velut cucinatæ diviso, ut quinque folia habere videatur, ejusdem cum primo genere penè magnitudinis, coloris ex albo purpurascens, & quasi carnei dilutioris, decem staminibus extrema parte nigris, & stylo oblongo purpurascens medium florem occupantibus: floribus excussis apparent pentagona capitula obtusè mucronata, quæ maturitate aperta, semen continere deprehenduntur exile admodum, flavi coloris.

Rarissimum hunc fruticem duntaxat in Snealben jugi scopulis nascentem observabam, unde florentem sub mense Junij finem erui; semine verò prægnantè in Neusalben summo supercilio, duobus supra Neuberg miliaribus. Semel atque iterum ex ijs jugis cum suo cespite desumptum in meum hortulum traxi: cùm alijs elegantibus alpinis stirpibus: sed mitescere noluerunt. NULIUM nomen vulgare has plantas obtinere intellexi præter Primam, quæ, ut dixi, heyden pflor à Germanis dicitur: Tertiam quæ ab Austriacis heyl aller Welt frant vocatur, à præstanti videlicet curandorum vulnerum facultate (quo etiam nomine ipsos donare audio Priorem) & Quartam atque quintam ab Hispanis perdiguera appellatas. Sunt autem omnes perpetuo virentes & sua folia per hiemem retinentes: sed eorum flores admodum caduci, & statim senescetes.

CISTVS ANNVVS. CAP. XLIX.

VIT Superiores plantæ multos durat annos, sic quas hoc capite describam, Chamæcisto, mea opinione, cõgeneres, annuæ sunt duntaxat, & primo à satù anno perire solent.

PRIOR in vinetorum apud Salmanticenses marginibus, & Granatenli Regno mihi observata, longiusculis hirsutis, rectis, & raris est virgulis, folijs autem amplioribus quàm in Chamæcisto primo, magisque viridibus, adstringentis

gentis gustus. flos Chamæcisti primi flori similis, pallidus aut albicans est, semen minutum rubescens in trigonis capitulis, duplo quàm Chamæcisti primi majoribus continetur.

Castellani *turmera* vocant, quia forsitan, ubi hæc nascitur, tubera, quæ illis *turmas* dicuntur, crescant, Granatenses *yerva del quadrillo*. An Hydnohyllon herba, quam Pamphilus in glossis, teste Athenæo lib. 11. Deipnosophi. tradit supernascentem tuberibus, cujus indicio subesse tubera cognoscunt? Hydnohyllon.

2. Ejus alia species invenitur longioribus aliquantulum virgis, non tamen minùs hirsutis, angustioribus etiam folijs, cujus flos minor, pallidus, valdè caducus, capitula & semē similia.

ALTERAM, Madritiana silva inveniebam, secundo ab urbe Lutetia militari, pedali altitudine assurgentem, exiguis, tenellis, rectis, nec admodum ramosis cauliculis: oblongis folijs, angustis, hirsutis, diluta viriditate præditis, quæ cum ramulis per Caniculæ æstus pingui quodam & lento humore sunt obsita: flos pusillus est, quinque folijs constans, punicante macula insignitis, pallidi alioqui coloris ut superior: tenella admodum & triquetra capitula pusillum & cinereum semen continent. Cistus annuus 11.

Hujus nullum vulgare nomen intellexi. Sed utraque Maio mense floret.

Prioris semen, maximè commendari ad nephriticos dolores, atque ad alios usus utile esse, me monebat Doctis. vir Simon de Tovar Hispalensis Medicus.

CISTVS LEDON.

CAP. L.

SVPEREST ut tertium Cisti genus in suas species etiam distribuamus, quæ non minùs varietate sunt quàm in Cisto femina. Initium autem abs omnium vulgatissimo, & pinguissimo per Hispanias nascente faciemus. Cistus Ledon.

Cistus Ledon 1. angustifolium.

1. PRIMVM igitur Ledon fruticat ad hominis altitudinem, quam etiam interdum superat, ramis frequentibus, lignosis, duris, nigris: folia, quemadmodum & rami, ex adverso sita sunt, oblonga, transversum digitum quandoque lata, nonnumquam etiam latiora, supernè ex viridi nigricantia, infernè candicantia, quæ cum tenellis ramulis pingui quodam odorato, calido, & transparente liquore aded copioso aspersa sunt, ut procul etiam ex splendore conspici & agnosci possit, odor autem octava militaris germanici parte naribus percipi: flore est inter reliqua Cisti genera & pulcherrimo & amplissimo, magnæ Rosæ instar, simplici quinque foliorum textura, omnino interdum albo, sed cujus singula folia circa unguem ex purpura nigricante macula rhomboide nunc majore, modò minore & angustiore, ut plurimum infecta sunt, floris umbilico multis croceis fibris pleno, ut in alijs Cisti generibus: capitula in longis pediculis, folijsque suis denudatis, omnium maxima, rotunda ferè & plana, non mucronata, & sæpenumero decagona, dura, interius flavescentia, quibus dehiscentibus, semen decedit copiosum, subrusum, omnium minutissimum. Ledon angustifolium.

Tota planta, dum resiccata est, quendam candorem contrahit, pinguem tamen illum suum lentorem & suavem odorem non amittit, sed eum retinet ad multos etiam annos.

Crescit hoc genus multis Hispaniæ & Lusitaniæ locis frequentissimè, pistoriibus ad calfa-

ciendas fornaces, & tenuioris fortunæ hominibus struendo igni serviens. Nusquam tamen abundantius quàm in collibus eorumque declivibus inter Tagum & Anam flumina, & toto ferè monte *Sierra morena* nuncupato, ut mihi aliquando contigerit ad viginti ferè miliaria per hujusmodi frutices iter facere.

2. Superata Calpe, littore marino, quâ Malacam iter est, latiore nascitur folio, quasi ad Lauri angustifoliæ foliorum formam & amplitudinem accedente: non minus tamen pingui lentoque illo humore abundat, quàm jam descriptum. Ledon latifolium.

Hispani utrumque *xara*, Lusitani priorem speciem *estepa* appellant.

ALTERVM genus, ubi sponte nascitur, brevius est, & bicubitalibus duntaxat assurgit stolonibus, ramosis: rami sunt fragiles, folia omnium, inter Cisti genera quæ observabam, maxima, su-

Ledon latifolium II. majus.

Ledon II. latifolium minus.

Ledon IIII.

Ledon II. latifol. minus.

Ledon IIII. Cyprium.

ma, supernè viridia, infernè nonnihil candicantia, Hederæ foliorum formam interdum, & Populi nigrae plerumque æmulantia, satis rudia & carnosâ, hieme rubedinem nonnullam contrahentia, subacidi & adstringentis saporis flos candidus, Cisti femine floribus par: capitula pentagona, mucronata, exili & nigricante semine referta sunt.

Tenellæ plantæ neque pingues, neque odoratæ sunt, sed annotinæ duntaxat, & vetustiores, Autumno præsertim, quo tempore omnes Cisti species quæ pingues sunt, abundantiore succo, crassiore saltem & magis tenaci prægnantes esse mihi visæ sunt.

2. Hujus generis alia species etiam invenitur, per omnia ferè similis, sed humilior, neque cubitum excedens: folia etiam minora. flore, semine, gustu conveniunt.

Vtrumque genus nascitur in ea montis Mariani (vulgò Sierra morena dicti) parte, quæ superanda est ijs qui Vlyssippone Hispalim iter faciunt. Invenitur etiam quibusdam collibus Granatæ vicinis.

Primam speciem incolæ xara-xarguna, & xaron vocabant: Granatenses xara-estepe, eodem quo Castellani Cistum feminam nomine. Altera species incolis xarguarca dicitur.

TERTIVM in Hispanijs non observavi, sed semine ex Italia misso Cyprij Ledi nomine, nobis & plerisque alijs Belgis rei Herbariæ studio

fese oblectantibus natum est, cubitali, interdum majore altitudine, fruticosum, nigricantibus ramis, carnosis folijs, & præ saturata viriditate nigricantibus, medix inter primi & secundi generis

Handwritten notes: 16. line, 17. line, 18. line, 19. line, 20. line, 21. line, 22. line, 23. line, 24. line, 25. line, 26. line, 27. line, 28. line, 29. line, 30. line, 31. line, 32. line, 33. line, 34. line, 35. line, 36. line, 37. line, 38. line, 39. line, 40. line, 41. line, 42. line, 43. line, 44. line, 45. line, 46. line, 47. line, 48. line, 49. line, 50. line, 51. line, 52. line, 53. line, 54. line, 55. line, 56. line, 57. line, 58. line, 59. line, 60. line, 61. line, 62. line, 63. line, 64. line, 65. line, 66. line, 67. line, 68. line, 69. line, 70. line, 71. line, 72. line, 73. line, 74. line, 75. line, 76. line, 77. line, 78. line, 79. line, 80. line, 81. line, 82. line, 83. line, 84. line, 85. line, 86. line, 87. line, 88. line, 89. line, 90. line, 91. line, 92. line, 93. line, 94. line, 95. line, 96. line, 97. line, 98. line, 99. line, 100. line

Handwritten notes: 1. line, 2. line, 3. line, 4. line, 5. line, 6. line, 7. line, 8. line, 9. line, 10. line, 11. line, 12. line, 13. line, 14. line, 15. line, 16. line, 17. line, 18. line, 19. line, 20. line, 21. line, 22. line, 23. line, 24. line, 25. line, 26. line, 27. line, 28. line, 29. line, 30. line, 31. line, 32. line, 33. line, 34. line, 35. line, 36. line, 37. line, 38. line, 39. line, 40. line, 41. line, 42. line, 43. line, 44. line, 45. line, 46. line, 47. line, 48. line, 49. line, 50. line, 51. line, 52. line, 53. line, 54. line, 55. line, 56. line, 57. line, 58. line, 59. line, 60. line, 61. line, 62. line, 63. line, 64. line, 65. line, 66. line, 67. line, 68. line, 69. line, 70. line, 71. line, 72. line, 73. line, 74. line, 75. line, 76. line, 77. line, 78. line, 79. line, 80. line, 81. line, 82. line, 83. line, 84. line, 85. line, 86. line, 87. line, 88. line, 89. line, 90. line, 91. line, 92. line, 93. line, 94. line, 95. line, 96. line, 97. line, 98. line, 99. line, 100. line

Handwritten notes: 1. line, 2. line, 3. line, 4. line, 5. line, 6. line, 7. line, 8. line, 9. line, 10. line, 11. line, 12. line, 13. line, 14. line, 15. line, 16. line, 17. line, 18. line, 19. line, 20. line, 21. line, 22. line, 23. line, 24. line, 25. line, 26. line, 27. line, 28. line, 29. line, 30. line, 31. line, 32. line, 33. line, 34. line, 35. line, 36. line, 37. line, 38. line, 39. line, 40. line, 41. line, 42. line, 43. line, 44. line, 45. line, 46. line, 47. line, 48. line, 49. line, 50. line, 51. line, 52. line, 53. line, 54. line, 55. line, 56. line, 57. line, 58. line, 59. line, 60. line, 61. line, 62. line, 63. line, 64. line, 65. line, 66. line, 67. line, 68. line, 69. line, 70. line, 71. line, 72. line, 73. line, 74. line, 75. line, 76. line, 77. line, 78. line, 79. line, 80. line, 81. line, 82. line, 83. line, 84. line, 85. line, 86. line, 87. line, 88. line, 89. line, 90. line, 91. line, 92. line, 93. line, 94. line, 95. line, 96. line, 97. line, 98. line, 99. line, 100. line

generis folia magnitudinis, brevioribus tamen, & rhomboidis quodammodo figuræ, quæ cum novellis ramis lento & roscido humore obsita sunt, non ad eò ramen abundantanti & denso, neque etiã ad eò odorato, ut in primo genere: flos albus est, secundo generi similis, semen etiam exile nigricans in rotundis capitulis

QUARTVM genus multis ramis fruticat, cubito longioribus, lentis & flexibilibus, hirsutis, albicantibus: folia reliquis Ledi generibus molliora, ad Cisti feminæ folia accedunt, verùm paulò longiora, angustiora, hirsuta, nigriora, & lenta pinguedine conspersa, non modò verno tempore, sed etiam per totam æstatem conspiciuntur: flos albus est Cisti feminæ flore non minor, nec ei absimilis: capitula exigua membranaceis quibusdam & laxis involu-
criste cta, semen continent omnium inter Cisti genera maximum, nigrum.

In sola Castella veteri hoc genus observabam, vicinis pago S. Martini *del Castañal* locis, ubi ab incolis *Ardivieja* nuncupatur, ad eò frequens, ut vulgare sit istic proverbium,

Quien al monte va, y mas no puede, Alomenos ardivieja coge. hoc est,

Quicumque montem accedit, potius quàm inanis redeat, vel *Ardivieja* (plantam vilissimam) colligat. Apud nostros Belgas satum feliciter provenit.

Ledon v.

Ledon vi.

QVINTVM eadem qua proximè descriptum assurgit altitudine, verùm ramis duris, lignosis, nigricantibus: oblongis oleæ folijs angustioribus, fuscis, pinguibus, & lento humore conspersis, que madmodum & novelli ramuli: flos albus omnium ferè minimus: longa & angulosa capitula, in quibus semen ex rufo nigricans, exiguum.

Ad hujus radices genus illud *αιμοδωρον*, sive *Cynomorij*, *Hypocistis* nuncupatum, adnatarum inveniebam, multis veluti squamis, ut quod in aliorum Cisti generum radicibus crescit, compactum, pallefcientis coloris, quibusdam tamen lineis purpurascentibus & nonnihil virescentibus distincti, cytinis suos summa parte proferens, lentoque & glutinoso succo totum pregnans.

Nihil isto Ledi genere vulgatus toto Valentino regno, & Narbonensi Gallia, ubi aliud *Ledum* non observabam: sed in plerisque alijs Hispaniæ & Lusitanæ locis etiam invenitur.

SEXTVM penè Quinto simile est, brevius paulò, minoribus angustioribusque folijs, lento humore aspersis, quemadmodum illius folia: flos major est, albus item, & quinque folijsconstans, semen etiam rpondet.

SEPTIMVM cubitale est, multis & frequentibus ramis fruticans, cineraceo colore præditis, quos sepiunt frequentissima folia *Rorismarini coronariæ foliorum zmula*, omnino canescen-

•Ledon VII.

Ledon VIII.

Ledon IX.

*Palma hinc 1746
Muller 1746
L. 1746*

*Cistus libanoticus
W. 1746
L. 1746*

Ledon VIII.

Ledon IX.

Ledon X.

canescentia & hispida, nec minus pinguis, & lento succo perfusa cum suis tenellis ramulis, quàm quintum genus: flos summis ramis copiosus, candidus, superiori similis, nec seipen dissimile.

Valentino etiam Regno hæc duo postrema mihi duntaxat observata sunt, circa Xativa, & ab incolis *xaguarço* dicuntur.

OCTAVVM eadem qua superius magnitudine crescit, rami tamen magis expansi sunt, folia tenuiora, superna parte ex fusco viridia, inferna verò candicantia, ut *Rorismarini coronariae* folia videantur, gustu tamen adstringentia, licet lento quodam & pingui humore sint cum tenellis ramis obsita: numerosi flores secundum ramorum longitudinem nascuntur quinque folijs constantes, exigui, postremò tamen descriptis pares, lutei coloris: semen in pusillis capitellis ex cinereo nigricans.

Invenitur hoc frequens incultis illis locis citra Tagum, supra Olyssipponem, cum *Cisto* folijs *Halimi*, & nonnullis *Bæticæ*, ubi ab incolis *Romero*, id est, *Rosmarinus* appellatur.

NONVM minus est superiore, folia paulò majora, neque subtus incana ut in præcedente, sed rariora & magis glutinosa sunt: ramulos, quibus flos inhæsit, tenues, exsuccos, planeque retorridos, aliquot inania capitula & omnino hiantia jam excusso semine, sustinere deprehendebam.

DECIMUM pedali duntaxat est altitudine, ramulis exilibus, lignosis, satis tamen fragilibus, nigricantibus, pinguibus, & quodam lento humore madentibus: folijs longè minoribus quàm in Nono, non multùm à *Thymi* folijs dissidenti-

Ledon x.

diffidentibus: flores non observavi, eum admodum nec in superiore: sed in oblongis ramulis quasi umbellatim prodeuntia capitula exigua & superiore parte aperta, inania jam & cum suis ramulis arida.

Nascuntur verò hæc duo postrema, in extrema Bæticæ parte, qua Castellam novâ spectat, ab incolis *xaguarço* nuncupata: tamen si posterius nonnulli etiam *tumeruela* appellent, quod sub ea fortè tubera, vel potius, ut existimo, Hypocistis, quæ illis tuberis fortasse loco observata est, nascantur: tubera enim Hispani *turmas*, ut antè dixi, vocant.

Non minus perpetuò virente nec decedente sunt folio ista Cisti genera, quàm Mas & Femina.

GRÆCIS porro hic frutex *λιδον*, Latinis *Ledon* dicitur: Plinius etiam *Ladan* appellat. Pingue verò illud quod ex eo colligitur *λαδανον*, Latinis *Ladanum*, officinis *Laudanum*. *λιδον*
Ledon
Leda
Δαδανον

Et vs colligendi rationem Dioscorides lib. i. Plinius *Naturalis Historiæ* lib. xii. cap. xvii. describere. Quam verò inter recetiores Bellonius lib. i. cap. vii. Observationum in *Creta* observasse ait adscribere hic libet, cum ab alio nemine sit adhuc prodita.

Græci colligendo *Ladano* peculiare instrumentum parant, vernaculo sermone illis *Ergastiri* dictum. Est verò id instrumentum *rastrum* dentium experti simile: huic affixæ sunt multæ ligulæ sive zonæ e corio rudi nec præparato confectæ. *Ladani colligendi rastro.*

Ex. Eas leniter adfricant *ladaniferis* fruticibus. ut in hæreat liquidus ille humor circa folia concretus, qui deinde à ligulis per summos Solis ardores cultris est abradendus. Itaque *Ladanum* colligendi summus, imò intolerabilis est labor, cum totos dies ardentissimo canicula æstu in montibus hærete necesse sit: neque facile quisquam alius ad id colligendum operam sumit præter *Calohieros*, hoc est, monachos Græcos. Nusquam autem majore copia per totam insulam cogitur, quàm ad montis *Idæ* radices, pago *Gigalinus* nuncupato, & apud *Milopotamo*. Hactenus *Bellonius*.

Si quis tamen in Hispanijs huic colligendo operam navare veller, multò minore, ut mihi videtur, negotio magnam ejus longè purissimi, resinosi, & odorati copiam colligere posset, cum integræ aliquando, ut dixi, silvæ inveniantur omnium pinguisissimi illius *Ledi* quod primo loco descripsi: neque illo ex *Aphrica* invecito, magna ex parte impuro, opus esset.

CETERVM *Ladinum* primo excessu calidum est, adhæc substantia tenui, proinde emolliens, & moderatè digerens, atque etiam concoquens: itaque mirandum non est, si peculiariter ad uteri vitia conveniat: similiter adstrictionis paululum habet, quocirca etiam defluentes capillos retinet: nam quidquid pravi humoris ad radices eorum reledit, id omne absorbit, tum meatus quibus infixi sunt, contrahit.

LEDVM ALPINVM

CAP. LI.

I. **L**EDO non ineptè subjungetur odoratus hic atque elegans frutex, multis cubitalibus, lignosis, duris, humi, ut plurimum, diffusis, cinereoque cortice tectis ramis præditus: quorum extremi ramuli confusè nascentibus folijs sunt obiti, *Chamælez* Italica foliorum æmulus, duris, supernè viridibus & splendentibus, infernè dilutiore colore conspicuis, mucrone interdum rotundiore & obtusiore, in ambitu villosis hirsutisque ut sunt & nova germina, adstringentis saporis: germinum extremis insidet coma florum deorsum inflexorum & propendentium, campanulæ modo concavorum, qui summa labra quinque divisuris secta habentes, foris intensius rubent, & argenteis veluti guttis (cum ipsis unde dependent petiolis) conspersi sunt, interiore verò parte dilutius rubri, aliquot staminulis intra latentibus, suavisculi odoris: ijs succedunt exigua capitula quinque cellulis constantia, in quibus semen fulvum, minutissimum scobis instar: viridia capitula trita, suo odore capitis gravedinem quodammodo inducunt: radix dura, lignosa, oblonga: sed & rami per terram sparsi interdum fibras agunt. *Ledi alpini*
lustrum.

Invenitur in summis *Sneberg* / *Snealben* / *Wechseln* / *Durzenstein* aliarumque vicinarum Alpium jugis inter saxa, ad de vexa plerumque latera. Observavi etiam supra *Gamingam*, *Charrulianorum*

Ledum Alpinum.

Ledi alpini
genus alterū.

Nerion alpi-
num.

Chamaerododendros al-
pina.

Chamaerodod
Chamaelea
folia.
Balsamum
alpinum.

Evonymum
querunculacum.

Ledi Silesia-
nensis.

norum cœnobium, in montis ascensu lapidibus strato, qui subeundus est ijs, qui ad Schoff & vicinas Alpes proficiscuntur.

2. Aliud ejus genus invenitur in Snealsben supra Neuberg/ rarioribus folijs, nec ita confertis, majoribus, durioribus, admodum venosis, longiore mucrone præditis, minimè in ambitu hirsutis, & prona plerumque parte flavescentibus, aut ferrea rubigine nigricantibus: flores habet superiori similes, sed paulò dilutiores, capitula & semen similia. Hujus folijs & ramis adnata aliquando reperiuntur tubercula nunc nucis ponticæ, modò pisi magnitudine, inæqualia, foris rutilante aut palescente nonnumquam colore, intus fungosa, & alba pulpa plena, adstrictionis particeps, quæ gallarum vicem præstare possint.

Floret utrumque genus Junio & Julio: semen sub Augusti finem, aut paulò serius maturefcit.

NERION alpinum nobilis idemque doctissimus Vlysses Aldrovandus hunc fruticem appellat, teste C. V. Conrado Gesnero in descriptione Montis fracti. Alpini pastores *Alpsen* & *Bergzen* nominant, ut ipse eodem loco & in Epistolis, & Simlerus ad calcem Commentarij de Alpibus referunt, quidam *Barenblust* nonnulli *Sunertaub* vocant. Primum genus omnino intelligi existimarem à Claris. Viris Pena & Lobelio in Adversarijs, sub Alpina Chamærododendri odoræ nomine, nisi bacculas asparagi vel taxi pares illi tribuerent, quas in nostro non

reperias; sed pentagona tantum capitula, ut ex ejus descriptione satis liquet. Alterum plurimum convenit cum eorum montana Chamælexfolia, sive Lentiscifolia Chamærododendro minus odora. In Observationibus prioris iconem exhibet Lobelius Balsami alpini nomine: pictor tamen flores fideliter non expressit, quos in quinque crenas, non in quatuor, divisos esse comperisset, si ramos suis floribus onustos, à me anno M. D. LXXIII. amicis Machliniam missos (è quibus illam iconem expressit) diligentius considerasset: licet non negem interdum fieri posse, ut quatuor tantum crenis dividantur, sic nonnumquam ludente in floribus natura: at omnes in eodem ramo tales natos esse, credibile non est.

Hic est frutex quem à nonnullis Evonymum dici, ante memini, nescio qua ratione ductis. Nam in hoc ubi fructus sesamo proximus in quo acinus in quaternos versus digestus, qualem Theophrastus, sive granum quadrangula figura, quod Plinius, illi tribuunt? Ex modò descripta sanè historia satis liquet ne minimam quidem notam ad Evonymum referri posse. Itaque cum Gesnero loco supra memorato, & in Epistolis, Ledi potius esse, quam Nerion aut Evonymum arbitror, multum me impellente, ut ita censeam, hujus stirpis odore & temperamento. Rustici & Pastores eorum montium in quibus observavi, utrumque genus *Kausch* appellant, eoque Tinctores qui vicina loca inhabitant, utuntur ad lineas penulas nigro colore inficiendum. Nullum præterea usum apud eos obtinere intellexi.

LEDVM SILESIACVM.

CAP. LII.

ISTI Ledi generibus adnumerandum etiam esse hunc non minus elegantem & raram fruticem, non est dubium: ijs enim odoris fragrantia proximus est.

CYBITALIBVS autem interdum est virgis, firmis, lignosis, cortice cinereo obductis, quarum extrema in plures alias tenuiores & quodammodo purpurascens, easque etiam nudas dividuntur: illæ vicissim in alios dodrantaes ramulos, virentes quidem, sed tomento quodam rubiginè coloris obsitos, quos nulla serie digesta sed confusa ambiunt folia, Libanotidis coronaræ folijs ferè similia, sed longiora, supina parte viridia, adeoque in pronam partem reflexa & convoluta, ut ejus nihil conspici possit præter nervum secundum folij longitudinem excurrentem, simili tomento, cum petiolo cui inhaeret, pubescentem, grati & suavis odoris, acriusculi tamen saporis: summis istis ramis insident capita ex multis brevibus quasi squamis ferrugineis compacta, è quibus deinde sese explicat corymbacea quædam multorum florum coma, oblongis, tenellis, atque virentibus, nonnihil tamen lanuginosis, pedicellis

Ledum Silesiacum.

Maluchti
Lam. 3. 659.

pedicellis inhaerentium, grato odore nares ferientium, quinis foliis albis constantium, non subluteorum (ut temerè quidam qui siccum cum flore ramum duntaxat conspexit, asserere non est veritus) decem candidis staminulis cum stylo medium florem occupantibus: his demum succedunt oblongiuscula capitula, pentagona, ossiculis fructus corni, aliquando magnitudine non cedentia, quæ dum adhuc viridia sunt, argenteis punctis distincta esse videntur, sed maturitatem adepta, rubiginei sunt coloris, semenque continent oblongum, flavescens, adeoque exile, ut scobis, è ligno à vermibus eroso sponte decidentis, instar sit. Verùm peculiare est in istis capitulis, ut matura deorsum inflectantur, terramque mucrone spectent, magna Naturæ providentia, ne semen temere effluat: nam præter reliquorum consuetudinem, à pediculo, non ab extrema cuspidè, aperti & deli-scere solent: maturo semine, terni aut quaterni alij ramuli rubigineo tomento obducti cum suis folijs in comæ lateribus nascuntur, spem florum in sequentem annum pollicentes: radix lignosa est, & brevibus fibris donata.

Tota planta, præsertim floribus onusta, odorata est, & aromaticum quidpiam spirat: quare mirum non est, si, teste Matthiolo, vestibus ini-ciatur ad eas à tineis præservandas.

Nascitur plerisque Silesiæ locis, unde non modò aliquot stirpes erutas, quæ in meum hortulum translatae per biennium duntaxat creverunt, sed etiam recentes ramos elegantissimis

Nataliti.

floribus & suo fructu onustos, ad nos mittebat anno M. D. LXXVIII. Cl. V. D. Achilles Cromerus Nissenus, tunc R^{mo} ac Illmo Episcopo Vratislaviensi à secretis, nunc verò Brun-nensis in Moravia πολιταρχος: qui nos etiam pro nostra amicitia peramanter admonebat, ad montium radices aliquot se plantas invenisse, quæ flores sex folijs constantes, duodenisque staminibus præditos præferrent. Insuper addebat, qui illi dux viæ fuisset, Venatorem adfir-mare, similem plantam in summis montium jugis conspexisse, jam suis floribus ornata, quæ digitalem longitudinem non excederet: nominatam autem ab eo *Septemistich buntant* hoc est, peregrinam apariam, quia videlicet apes ejus floribus delectantur.

Apiaria pe-
grina.

Floret sub finem Junij & Julio, semen Augusto & Septembri maturum est: inhaerentque interdum in sequentem usque annum capitula, sic ut recenti flore, & fructu superioris anni vacuo, nonnumquam & tertij anni fructus pedicellis, onusti rami conspici possint.

ROSMARINUM silvestre vocatur hic frutex à Matthiolo: sed, ut dixi, ad Ledi genera potius referendus videtur, in qua sententia est doctissimus noster Lobelius: ideoque Ledum Silesiacum nuncupavi. Si quis Boëmicum (quod in Boëmia teste Matthiolo nascatur) aut folijs Rosmarini cognominare malit, à foliorum cum illo similitudine, per me licet. Cordo haud ignotum fuisse arbitror, & Plantarum Historiæ lib. I. Chamæpeucen ab eo appellari.

Rosmarinum
fil Matthio-
li.

Chamæpeuco
Cordi.

NON dubium est, quin, si quis periculum faceret, ad pleraque magni usus futurus sit hic frutex. Atque adeò Silesij, teste Cromero, adversus articulorum contractiones utilem felicissimo experimento compererunt, totius plantæ decocto in solum infuso, cui ægri intideant, eoque remedio subinde repetito. Idem me hujus oleo stillatio Fabiani Ilges Nissenii tum Pharmacopæi opera & diligentia vitreis organis extracto, mensè Octobri anni M. D. LXXXII. donabat: Anno autem subsequente, ipsemet Fabianus Ducis Brigen-sis nunc Pharmacopæus, oleum quod è summis ejus fruticis ramis florentibus exceperat ad me misit: quod cum admodum fragrans sit, & stirpis florumque nativum odorem retineat, easdem proculdubio facultates etiam obtinebit. Nondum tamen quempiam periculum fecisse intellexi.

ISDEM porrò locis quibus id Ledum crescit, nonnumquam invenitur frutex quidam pedalis altitudinis, rard amplior, tenuibus subrubentibus virgis præditus, quæ deinde in tenuiores candicanteque ramulos dividuntur, angustis longisque folijs temerè & confuso ordine eos vestientibus onustos, supernè virentibus, infernè verò canescentibus; & Salicis sumilæ

Cisti Silesiæ
genus.

Rosmarinus silvestris ῥοσμῶς.

Rosmarin sil
ῥοσμῶς.

Spiraea Theophr. fortè.

Spiraea Theo-
phr fortè.

Spiraea Theophrasti
Linn. 7. 349
L. 2. 2. 31.
Spiraea
Theophrasti

pumilæ angustifoliæ, quæ paulò post describe-
tur, valdè similibus folijs, nullius grati odoris,
sed peradstringentis saporis: summis etiam ra-
mis insident capitula ex multis brevibus squa-
mis compacta cachrys modo, è quibus sese
explicant aliquot flosculi tenuibus oblongis-
que pedicellis inhaerentes, quinque foliolis, ut
superioris, præditi, sed diversi coloris, rubri ni-
mirum dilutionis sive quodammodo carnei,
quibus excussis pentagona conspiciuntur ca-
pitula brevia, obtuso mucrone, exili, palle-
scente semine plena.

Eodem quo superior tempore floret, & ma-
tuum semen profert.

HUNC sub anni M. D. LXXXII. Autum-
num, è Silesia ad me mittebat Cl. V. Frideri-
cus Sebizius Ducis Brigenfis Medicus, hac in-
scriptione, *Ros marinus silvestris ῥοσμῶς*. Si-
milem verò ante multos annos Machliniæ
alimus in horto; & florentem, non procul
Loon arce, inter Brabantinæ Campaniæ erice-
ta erutum, accepimus.

SPIRÆA THEOPHR. fortè.

CAP. LIII.

BRIGA Silesiæ etiam mihi Viennam mi-
sit elegantem hunc fruticem idem Sibi-
zium, ipso Vere, anno M. D. LXXXVI qui in meo
hortulo repositus, egregiè provenit (tunc broso
enim loco collocaram ut faciliùs comprehen-
deret) & sequente anno flores & semen protulit.

DVORVM autem cubitorum altitudine
affurgit, tenuibus ramis seu virgis puniceo cor-
tice obductis, per quos sine ullo ordine sparsa
sunt frequentia, longiuscula & angusta folia,
salignis proxima, per ambitum serrata, super-
nè dilutiore viriditate prædita, infernè veluti
ærugine aspersa, exsiccatis cum quadam ama-
ritudine conjuncti gustus. Extremi ramuli, di-
gitalis ferè longitudinis, satis crassam spicam
ferunt exiguorum florum, uvæ in modum
congestorum, quibus folijs constantium, è quo-
rum umbilico multa staminula prodeunt, co-
loris cum suo flore ex albo rubescentis sive
carnei, nullo peculiari odore præditorum, nisi
qualis ferè in florente olea est: illis evanescenti-
bus succedunt pusilla pentagona capitula,
quæ ad plenam maturitatem pervenientia, te-
nuissimum & pulvereum quodammodo se-
men flavescens effundunt. Mense Julio floret,
sub Augusti finem semen maturefcit.

Qui ad me mittebat Sebizius, percontaba-
tur an ad Syringam referri posset, propter pen-
tagonæ capitula forsitan quæ Syringæ albo flo-
re capitulis hæc ab similia, minora tamen,
pollinem potius, quàm semen effundentia.
Sed ego ad *σπειράλαν*, cuius Theophrastus lib. i.
cap. xxii. Hist. Plant. inter frutices qui spicam
pariunt meminit, commodè referri posse ju-
dico: Sic ἐπιπέδιτ, πλείω δ' ἀκρόκαρπα τῶν ἄλ-
λων ἢ τῶν δένδρων. οἷον τῶν τε σιτηρῶν τὰ σαχυά-
λα.

δὴ καὶ τῶν θαμνωδῶν, ἐρείκη, καὶ σπειράλα, καὶ ἄγνος, καὶ ἄλλ' ἄττα. Et fortasse commodius quam
Vsburnum Matthioli, quod nonnulli *σπειράλαν* esse volunt.

SALIX

PRÆTER vulgaria Salicis genera, quorum superior Pannonia non minus ferax est quam reliquæ quas adij Provincie, peculiare quaedam salices in ea observabam, quas alibi videre non memini.

CRESCIT ergo peculiare quoddam genus juxta torrentes & udis locis, crasso caudice, & ramis in multo tenuiores frequentioresque ramulos divisim præditum, quam vulgaris ea salix quæ angustis alioqui folijs prona parte incanis est: hujus insuper folia non modò subtus canescunt, sed licet supernè viridia, quadam tamen alba lanugine pubescunt, angustiora sunt, in longiorem mucronem desinunt, frequentioraque in ramulis nascuntur: flores alijs generibus similes, pallidi, semenque minutissimum, nigrum, candida mollique lanugine exceptum, levis auræ arbitrio huc illuc fertur. Solet etiam hæc Salix alia quadam peculiari nota à ceteris distingui: nam plerumque subrubentibus quibusdam tuberculis, baphico cocco ferè similibus, onerata habere folia conspicitur. Vienna torrens, sub urbe Vienna in Danubium influens, ea maximè abundat.

Salix angustifolia Pannonica.

IN insula porrò Danubij quæ è regione Posonij est, altissimas & crassissimas salices conspiciebam maxima prægrandium Visci fruticum copia onustas. Audio etiam circa illam ipsam urbem & in Castaneis arboribus, & Coryli, rosarumque fruticibus, viscum nasci, mihi id affirmante ornatissimo viro Andrea Heindl, ejus urbis Pharmacopæo.

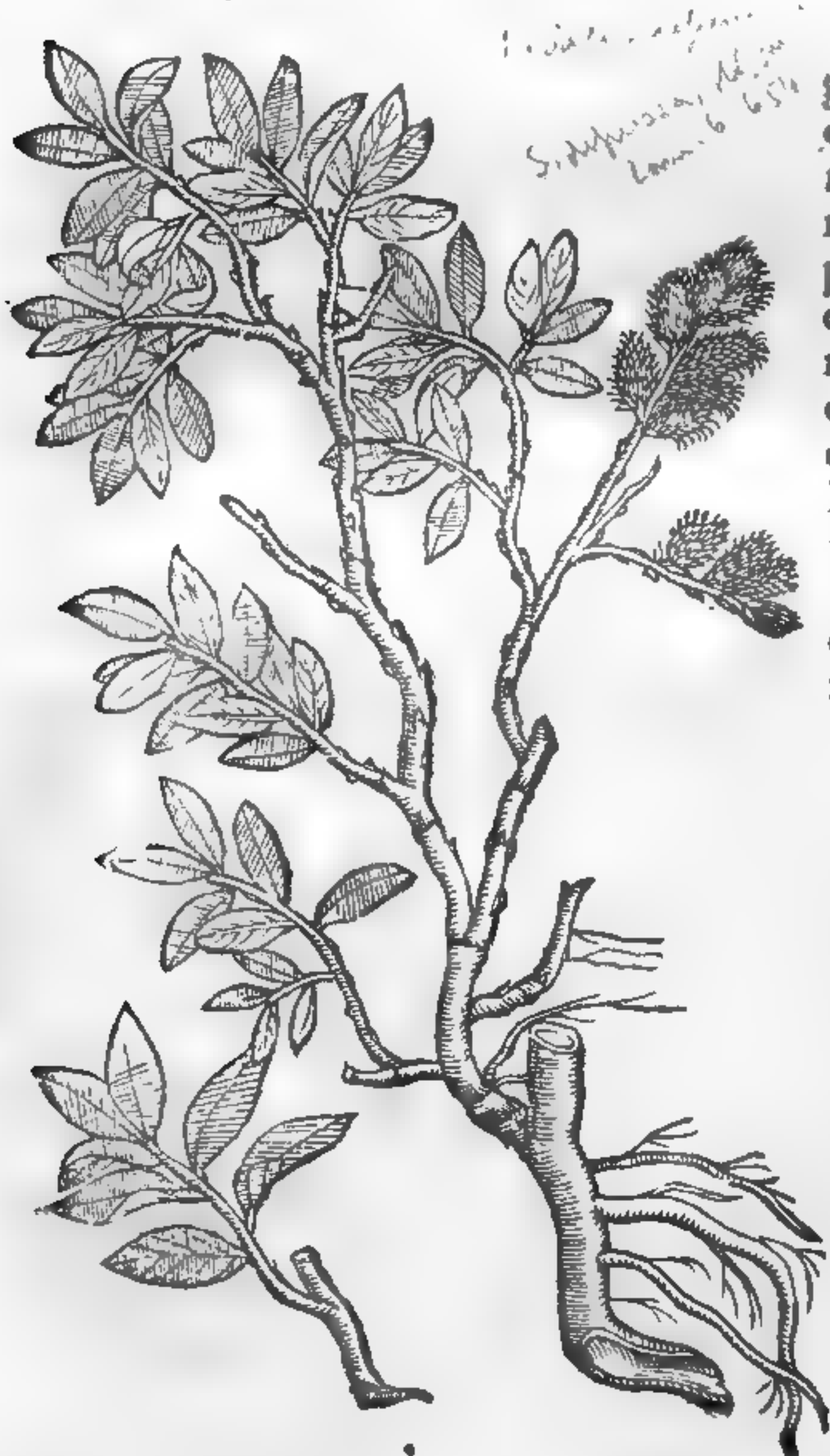
Viscum salignum.

Vngari salicem latifoliam aquaticam, quam ego aliquando Eleagnum Theophrasti esse suspicatus sum, Anguillara Siler Plinij esse credidit, Dalechampius platyphyllon leucophlacon cognominat, appellant *Reköttye sa*, vulgarem luteam sive pallidam *Saar fiz*, rubram *Köz fiz sa*, amerinam ex qua corbes fiunt, *körö fiz*. Germani omnes communi vocabulo, *Weidenbaum/Weiden/ & Felber* nominant, Galli *Saulx ou Saules*, Itali *Salsce*, Hispani *Sauze*.

Eleagnum Theophr. Siler Plinij. Leucophlacon Dalechampi.

MONTIVM herbosa & aperta juga pumilas alunt, quæ tribus generibus (præsertim quas observare potui) discernuntur.

Salicis pumilæ latifol. genus I. & II.

PRI MV M enim virgas habet minimi digiti crassitudine, humi tutas, pedales, interdum etiam majores, frequentibus præditas ramulis, qui sursum attolluntur, & inter gramina emergunt uncialibus ferè folijs obsiti, supernè viridibus & splendentibus, infernè subcinereis & quodammodo canescentibus, non multum ab similibus Vitis idææ II. folijs. Fert ea in tenellis ramulis flosculorum molles spicas, quibus succedunt capitula ut in majore & latifolia salice, quæ matura aperiuntur Augusto, mollemque lanuginem fundunt, in qua pusilla nigra grana latent: radix admodum crassa est, pro plantæ tenuitate, crassisque & oblique sparsis fibris firmata.

Salix pumila latifolia I.

S. repens W. of 4. 693

AL T E R V M similes fundit virgas, humi etiam jacentes, nonnumquam paulò longiores, magis scabro cortice tectas, & in frequentiores ramulos divisas, quas similia cum superiore folia ambiunt, magis mucronata, supernè viridia, infernè splendentia, licet tenui lanugine pubescant. Hujus florum spica, sive sulcus crassiusculus est, illi pænè similis qui in latifolia salice nascitur: radix cum superiore convenit, imò crassior quodammodo videtur, non minus quam illa dispersa, virgis etiam, secundum radicis caput, interdum fibras agentibus.

Salix pumila latifolia II.

TE R T I O generi graciliores sunt virgæ, ut plurimum pedales, nonnumquam dodratales duntaxat, rectæ, lentæ, subflavo cortice tectæ: uncialia folia, sativi lini foliorum modo

Salix pumila angustifolia I.

S. umbellata W. of 4. 696

angusta, supina parte viridia, prona verò cinerea, & cum novella adhuc sunt, omnino cana: flos ut in vulgari flavescens, exigua, brevi, mollique spica ante folia nascitur, at in candi-

dam deinde lanuginem resolvitur: radix digitalis crassitudinis, obliqua, nigra, & tenuibus fibris donata est. Crescit etiam hoc genus in udis cædvis silvis infra Francofortum ad Mœnum.

Salix pumila angustifolia.

INVENITVR porro in Pannoniæ & Austriæ quibusdam depressis cædvis silvis & uliginosis pratis, Quartum quoddam genus, gracilibus & cubitalibus interdum virgis assurgens, non minus quàm in superiore lentis, quæ à medio ad summum ramulorum, multas ferunt exiguas florum spicas, molles & incanas, maturitate in pappum & lanuginem abeuntes: folia superiore breviora, angustiora, supernè viridia, internè cana lanugine pubescunt & splendent: radix superiore non minus crassa est, & tenuibus fibris prædita: sed & virgulta secundùm summum radicis caput, qua telluri cõhærent, subinde tenues & capillatas fibras agunt.

Nec huic dissimilis, paulò tamen latioribus folijs prædita, quæ passim in sabulosis Hollandiæ aggeribus Oceano objectis inter gramina & spartum, hæc illis nuncupatum, nascitur.

CHAMELÆA.

CAP. LVI.

Chamelæa 1. historia.

SVRCVLOSVS frutex est Chamelææ, ramis palmaribus, interdum minoribus, præsertim calidis regionibus: folijs perpetuò virentibus, Oleæ similibus, minoribus tamen nec incanis, sed viridibus, gustus initio amari, deinde linguam vellicantis: flores habet exiguos, pallidulos aut flavos, tribus foliolis constantes, ex foliorum alis prodeuntes, fructum tricoccum tithymali modo, pelliculâ primùm viridi, deinde per maturitatem rubrâ, amari & fervidi gustus, obductum, durum, & ubi exsiccatus fuerit, fuscum. Floret Aprili, fructus Augusto maturefcit.

Natalis.

Nascitur Valentino & Aragonum regno totaque Catalonia: verùm multò brevior & candidior quàm in Gallia Narbonensi. Certè Mompeliano agro circa Miravaux, & vicinum illi collem, viaque ad Frontignanum urbem, Setio monti, quod vulgò *Cap de Sete* dicitur, proximam, frequensest, ubi multò vegetior & viridior quàm in Hispanijs. Nunc etiam a rei herbariæ studiosis in Germania & Belgio alitur.

Nomina.

Χαμέλαια Græcis, quasi humilis Olea dicitur: Dioscoridi etiam πύρος ἄχνη, ἢ ἀχνησός, καὶ κόκκος κνίδειος dicitur: apud Latinos Græcum nomen retinet Chamelææ. Quidam Hispani *Olivilla* vocant, Narbonensis Provincia *Garoupe*.

Facultates.

DIOSCORIDES auctor est pituitam & bilem detrahere, in catapotijs sumptam, ita ut
duæ

Chamelæa tricoccos.

duæ Absinthij partes ad unam Chamelææ mi-
sceantur, & Hydromelite exceptæ in catapo-
tia cogantur: in ventre tamen non liquefieri,
sed quotquot assumpta sunt regeri. Hujus
item folijs cum melle tritis sordida ulcera &
crustosa repurgari. Easdem pænè facultates
tribuit illi Plinius lib. xxiiii cap. xv. Nat. Hi-
storiæ: sed lib. xiiii. cap. xxi. Chamelæam cum
Thymelæa confundit.

ALIVD porrò Chamelææ genus nobis ex *Chamelæa*
Italiâ defertur ab hac planè diversum. Id re- *II.*
cto stolone fruticat, ramosque habet admo- *Daphn. alpina, L.*
dum flexibiles, tenaci cortice, & qui difficile *Sam. hist. l. 6.*
dirumpi potest, obductos, folia admodum
conferta, carnosâ, Daphnoidis foliorum for-
mam imitantia, multo tamen minora, & in-
canâ lanugine, infernè præsertim, pubescen-
tia: flores simul congestos, quatuor foliolis
constantes, dilutissimè purpurâscentes, ex la-
nuginosis colorisque argentei calyculis pro-
deutes: fructum non tricoccum, ut superior,
sed unicum, oblongiusculum, tenui miniata
membrana tectum, succulenta carne, & fervi-
dum nucleum in se continente, præditum.

Eum fruticem duntaxat apud nos videbam
in hortis cultum, bisque interdum eodem an-
no florentem. Viennæ Austriæ aliquoties il-
lius semen terræ credidi, & natas plantulas di-
ligenter summaque curâ conservare volui, sed
subsequens hiems semper corrupit.

THYMELÆA.

CAP. LVII.

FRUTEX est Thymelæa pollicaris inter- *Thymelæa*
dû crassitudinis, cubitalis verò altitudinis *historia.*
aut amplior, & in multas virgas divisus cubi-
tales, pulchras, tenues, rectas: quas sepiunt per-
petuò virentia folia Lini ferè, sed majora, la-
tiora, non obtusa cuspidè ut Chamelææ, ne-
que adèd fragilia, sed mucronata, lenta, &
gummosum quiddam, si dentibus atterantur
præbentia: flores fert in extremis virgis copio-
sos, quatuor foliolis constantes, Oleæ ferè si-
miles, candidos, racematim fermè propenden-
tes: deinde fructum baccarum myrti inter-
dum magnitudine, paulò longiorem, initio
viridem, postea corallij modo rubrum, carnè
succij plena Cerasorum instar, sub qua lætet
unicum semen, nigra fragiliq̃ pellicula, ali-
bam & fervidi saporis medullam obvolvens:
radix lignosa est & dura, in tenellis plantis ra-
phani modo efformata, crasso cortice tecta;
sed, quemadmodum tota planta, lento & ad-
modum tenaci.

Nascitur per totam Hispaniam locis aspe- *Natales.*
ris, & plerisque Narbonèsis Galliæ. Floret au-
tem Julio, & toto novumquam Autumno,
semenq̃ subinde profert.

GRAECI θυμελαίαν vocant, nonnulli etiam *Nomin.*
χამελαιάν, teste Dioscoride, καὶ πυρρός ἀχνη, ἢ
κέστρον, ἢ κρέωρον (tamen si eodem capite folia
peculiariter κρέωρον appellari dicat) Eubœen-
ses αἰτώλιον, alij λίγον. Latini Thymelææ appel-
lationem retinent: Hispani torvisco: cujus bac-
cis men-

*Daphne fruticosa
L. 1751
Sam. 3. 439*

cis mense Octobri & Novembri aviculis plerumque insidiantur. Ejus fructus Græcis *κρίδιος κόκκος*, Latinis Granum cnidium peculiari voce dicitur. Hallucinantur enim, inquit Dioscorides, qui coccum cnidium fructum esse Chamelææ existimant.

Facultates.

FOLIA per messes colligi debent, & siccata in umbra recondi, auctore Dioscoride: & si dare libebit, antea tundi & nervi eximi. Purgant autem, & aquosa ducunt, si acetabuli mensura vino diluto macerentur, moderatius autem, addita lente cocta, aut contritis oleribus. Seminis medulla, bilem, pituitam, & aquas per inferna detrahit, si viginti granorum pars interna bibatur: verum fauces adurit: itaque cum farina aut polenta, aut in uvæ acino dari debet, aut melle cocto obducta devorari. Plures ejus facultates apud Diosc. lib. IIII. videre licet.

SANAMUNDA HISPANICA.

CAP. LVIII.

SUPERIORIBVS merito cōjungi posse existimo duo suffruticum genera, quæ Sanamundæ nomine donata per Hispanias observabam, quibus addi potest & tertium illis simile.

Sanamunda I.

Sanamunda II.

Sanamunda
I.

PRIMVS Suffrutex multis cubitalibus ramis ab eadem radice fruticat, obsequiosis, flexilibus, cortice exteriori nigrescente obductis, alium internorem lentum & in tenuia fila se dividentem complectente: folijs Chamelææ æmulis, minoribus tamen, brevioribus, carnosisque, ad Thymalum paralum, aut Myrtum proxime accedentibus, sed aliquatulum hirsutis, circa ramulos confertim & serie quadam distributis, gummosis si mordeantur, amaris initio, deinde acris & adurentibus: flores inter folia nascuntur Oleæ similes, oblongi, in quatuor foliola per extremum divisi, lutei: fructus (ut ex relatu accepi) penè Thymelææ est, sed nigricantis coloris: radix crassa, & lignosa.

Frequens est regnis Granatensi & Valentino, in apricis & Sole illustratis locis: Verno tempore floret, hoc est, Martio & Aprili.

ISTIC ab Herbarijs, hoc est, ijs qui Stirpium notitiam se habere profitentur, Sanamunda vocatur, à rusticis verò *mierda-cruz*, ob purgandi videlicet facultatem, cujus causa rusticis illius regionis magno in usu est.

Sanamunda
II.

ALTER cubitalis etiam altitudinis frutex est, ramis lentis, flexilibus, carnosus & denso cortice intectis, qui (sublata exteriori cute) per totam plantam, præsertim circa radicem, Lini aut Cannabis modo in fila diduci potest: superiores ramusculi densorum, confertorum, lanuginosorum, & veluti tomento quodam obsitorum foliorum comam pariunt, superiore minorum, & mucronatorum, salsi non nihil gustus, sed deinde acris & calidi: exornatur hæc coma flavescentium flosculorum Oleæ similium numerosa sobole: radix crassa & lignosa superiori similis est.

Istius

Istius fructum oblere etiam non potui, quandoquidem Februario florentem inueni-
ham petroso & salebroso loco, maritimis Bæticæ, inter Calpen & Estepona, montibusque
Granatæ proximis.

GRANATENSIBVS Mauritanis Sanamunda vocatur, apud quos purgandorum corporum
gratiâ frequenter vsurpatur. Drachmæ enim pondere cum decocto Cicerum sumpta, miri-
fice purgat per inferiora. Circa Calpen, ubi vulgò *Burhalaga* appellatur, nullus illius usus,
præterquam ad excalfaciendas fornaces.

Sanamunda III.

TERTIVS duos superiores magnitudi-
ne excedit, candidioribus & multò lentioribus
vitgis, quatum cortex supra modum lentus
est & frangi contumax: extremi ramuli fre-
quentes & ferè omnino tomentosi, procum-
bentem comam habent, & frequentibus folio-
lis obsiti sunt, carnosiss, parvis, Sempervivo mi-
nori Dioscoridis, quod nonnulli, Illecebram
vocant, valde similibus, urentis etiam facultatis:
flores superioribus similes interdum herba-
cei sunt, aliquando pallentes. Sed neque istius
fructum observare licuit; floret autem cum
superioribus.

Invenitur hoc genus toto illo tractu mariti-
mo Meridiei objecto, qui ab Herculeo freto, ad
Pyrenæos usque excurrit.

Quo porrò nomine vulgari appelleretur, ig-
noro. Similem autem fruticem siccum ad nos
aliquando miserunt C. V. Alfonsus Pantius
Medicus & Professor Ferrariensis piæ memo-
riæ, & amplissimus Iacobus Antonius Cortusius
Patavinus patricius; hic quidem Ericæ Alexan-
drinæ nomine, ille verò Cneori.

Verùm Cneori-ne, an alio nomine, Vete-
ribus descriptæ sint hæ stirpes, alijs judican-
dum relinquo. Certum tamen est, Thymelææ
congeneres esse, & iisdem facultatibus
pollere.

CNEORVM MATTHIOLI

CAP. LIX.

ILLIS subiiciendum existimavi elegantem hunc suffruticem, cui multi sunt rami gracil-
les, flexibiles, lenti, furculosi, ab ipsa protinus tellure emergentes & humi diffusi: folia
nullo ordine disposita ramulos ambiunt, viridia, cutanea, Thymelææ veræ proxima, ingrati
primùm, deinde amari saporis, nulla aut perexigua (quantum quidem gustanti deprehende-
re licuit) acrimonia prædita: flores in summis furculis, sex, septem, aut plures, conferti, qua-
tuor foliolis constantes, ex rubro purpurascens, Centauri minoris florum penè æmuli, in-
grati etiam & amari saporis, aspectu tamen pulcherrimi, atque odorati, caput (si diutius na-
ribus admoveantur) tentantes: ijs succedit fructus exiguus, Thymelææ fructui haud dissimi-
lis, non ruber quidem, sed candidus, oblongiusculus, semen continens cinerea membrana
tectum, rotundum, Thymelææ grano par: radix longa, minimi digiti ut plurimum crassitu-
dine, interdum nigricans, majore verò ex parte flavescens, lenta, superna parte nonnum-
quam gracilior, unde rami flexibiles & humi dispersi emergunt, & subinde, secundùm ala-
rum cava, satis crassas fibras flavescens agunt.

Provenit in multis montibus Viennæ vicinis tantâ abundantia, ut rusticæ mulieres, dum
floribus abundat, multos ejus manipulos in forum venales adferant, cum alijs varij generis
floribus, exornandorum trichinorum gratia. Nascitur etiam in Pannoniæ silvis editiore lo-
co sitis ultra flumen Rabum sive Arabonem. Frequens etiam crescit quibusdam siccioribus
pratis Francoforto ad Mœnum vicinis, præsertim silva quadam quercubus consita, circiter
miliare infra eam urbem ad sinistram fluminis, inter Ericas, ubi illam candidis etiam flo-
ribus variantem conspiciebam, cujus etiam manipulos rusticæ mulieres in foro venales
proponunt.

Aprili plerumque florere solet, nonnumquam etiam Maio: fructus maturus est Junio.
Adeo autem fecundus est hic suffrutex, ut sæpenuerò ter eodem anno floreat, novis flo-
ribus semen semper consequentibus, quod probè maturum, bis eodem anno de una eadem-
que planta colligere memini Viennæ Austriæ.

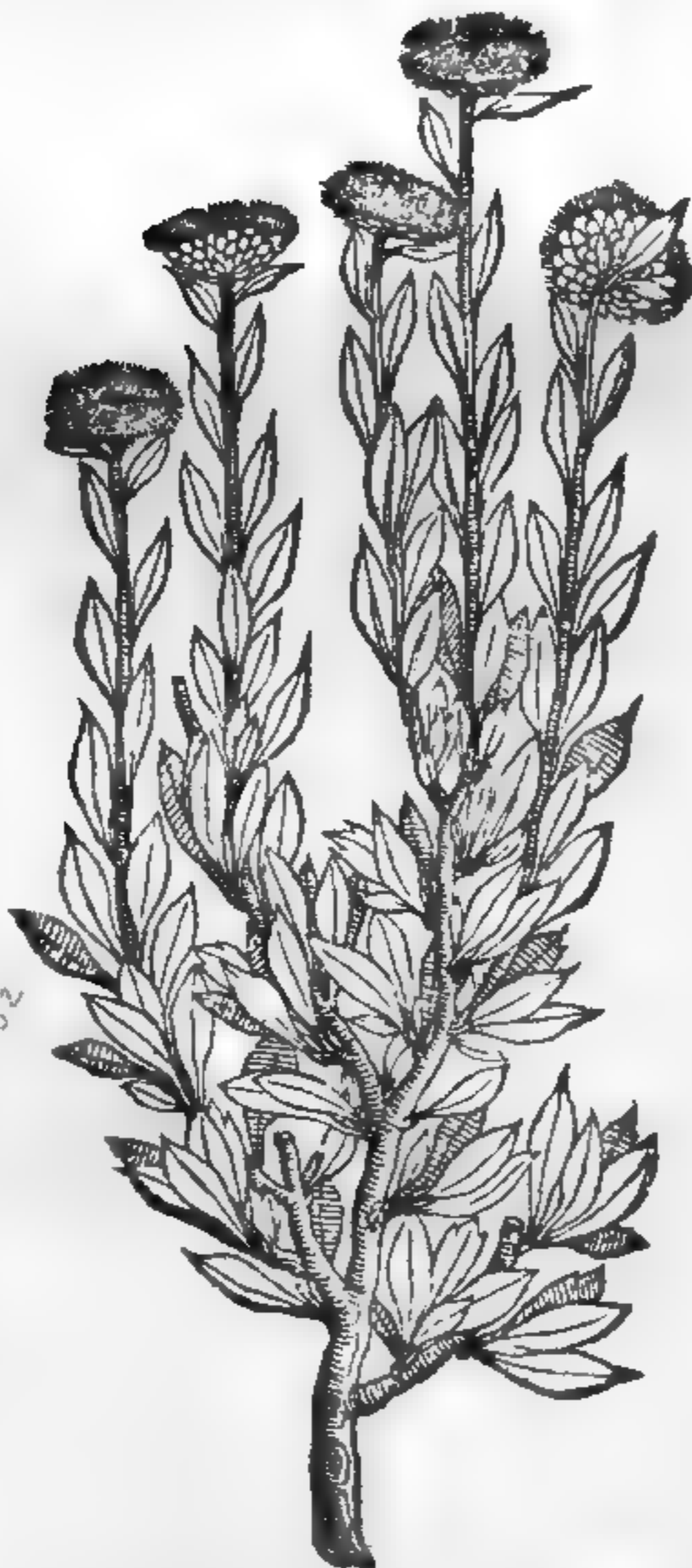
• Cneorum Matthioli.

Cneorum
alb. Theoph.

Hippoglossum Valentinum.

Stein roses
lin.

Hippoglossi
Valentini h.
flora.

Natalis.

Februario mense floribus onustum hunc suffruticem inueniebam in Baticæ solitudinibus cir-

MATTHIOLVS Commentarijs in Diosc. cap. de Cinamomo hunc suffruticem pro Cneoro albo Theophrasti proponit. Cum verò, quale sit Theophr. Cneorum, cujus lib. vi. cap. ii. Hist. Plant. duo genera facit, album & nigrum, difficulter judicari possit, cur huic stirpi Cneori nomen accommodare voluerit, multi mirantur. Postrema autem editio cap. de Thymelæa lib. iiii. aliud nobis Theophr. Cneoron adfert, nullis, ut ipsius verbis utar, deficientibus notis. Sed cum nudam tantum imaginem addito Cneori nomine nostris oculis subiiciat, illiusque historiam planè subiticeat, si parum fidei, ipsius assertioni adhibuerimus, nemo, ut opinor, vitio vertet. Diosc. & Gal. Cneoron, ad Thymelæam & Chameleam referendum esse censent doctissimi quique. Peritissimus Anguillara opinionum lib. i. cap. de Cassia, Cneorum utrumque Theoph. arbitratur esse nostrum Roremmarinum coronarium & Lavendulam, & Gazam mendosum exemplar secutum, ὃ δὲ μέλας ἄσμος, pro ὕσμος legisse, propterea nigrum odore care interpretatum esse. Cujus rei causa mirificè illum exagitat Matthiolus. Certè meus Theophrasti Græcus codex qui Venetijs anno M. D. LII. Aldinis typis cusus est, disertè habet ὃ δὲ μέλας ὕσμος.

Ceterum nisi in hac planta, acrimonia, quæ quidem sensu percipi possit, abesset, ad Thymelææ genera, aut ipsi cõgeneres stirpes (quales multas inveniri paulò antè monuimus) hunc suffruticem referendum esse censerem. Vulgarem autem appellationem cur apud rusticas mulierculas nullam invenerit, satis mirari nequeo, quandoquidem illius flores ipsis adeò familiares sint, & in delicijs. Nonnulli tamen rustici Stein roses lin/ hoc est, petram rosulam vocant.

Quibus verò facultatibus prædita sit hæc planta, mihi adhuc incompertum.

HIPPOGLOSSVM VALENTINVM.
CAP. LX.

SVFFRVTEX hic potius, quàm herba, Scubitali aut ampliore altitudine assurgit, multis ramis lignosis, duris, fragilibus tamen, & nigricantibus præditus, circa quos, ex tuberculis interdum multa confertim & simul juncta folia nascuntur, in tenerioribus verò ramulis, qui plerumq; rubescunt, rariora, Myrtiferè, longiuscula, ex cæruleo nigricantia, carnosa, nigricante pediculo, acuto mucrone, extremæ amaritudinis: summis ramulis singulares in hærent calices squamatim compacti, interioris orbis florum Scabiosæ, aut Morsus Diaboli magnitudine, qui florem continent villosum & lanuginosum, ex cæruleo candicantem in medulla, at in ambitu omnino cæruleum: semen ignoro, nam florentem duntaxat conspiciebam: radix dura est & lignosa.

bus circa Antequeram, Martio autem inter Velez & rubio & Lorca, quæ Eliocrota veteribus dicitur, Murciani regni urbes, totoque Valentino regno.

BAETICI, *Coronilla de frayles*, hoc est, coronulam fratrum sive monachorum, quasi eorum orbicularem tonsuram flore referentem, & *siempre enxusa*, quia semper arida & exsucca videtur, appellant. Murciani verò & Valentini vulgati voce *segullada*. Nominat.

Nonnulli Valentiniæ academiæ Professores Hippoglossum esse censebant: sed nihil cum Hippoglossò Dioscoridi descripto commune habet, nisi quis fortè ob foliorum ejus cum Rusci folijs affinitatem ei hoc nomen donandum putet, quæ tamen in hoc frutice circa pediculum oblongiora & angustiora sunt: præterea dissimiles utriusque facultates.

Alij Alypum nominare malunt: sed cum planè arida sit & succi expers, non video qua ratione suam sententiam stabilire possint. Alypū quorundam.

CETERVM circunforanei Bæticæ medici ejus decoctum propinare dicuntur ijs qui Galli- Facultates.
ca scabie sive Venerea lue laborant, non sine magno (ut aiunt) successu.

CASIA QVORVNDAM.

CAP. LXI.

CVBITALIS est hæc planta, fruticosa, te- Osyris Plinij
forsè.
dum etiam nigricantes, præsertim dum novellæ sunt: & in his folia Lini rariùs per ramos sparsa, amari saporis: flores aliquot ex luteo virescentes & palliduli, muscosi, corni florum æmuli, adstrictoriæ facultatis, in eodem pediculo congesti innascuntur: fructus deinde qualis Myrti, initio viridis, ubi maturuit ruber, Corallij aut Asparagi maturo fructui similis, subdulcis, lentusque, tandem nonnihil acrimoniæ exerens, osseo intus nucleo, qui medullam cõtinet albam, dulcem. Radice nititur dura & lignosa. Floret æstate, fructus Octobri, vel etiam ante maturescit.

Varijs Hispaniæ locis crescit secundum vias: frequentissimè autem Granatensi & Valentino regno. Mompeliano etiam agro olim observare memini, ad Ingressum Peraul, pagi ad stagnum Volcarum siti, deinde silvula Egremont cœnobio proxima, in qua multæ elegantes stirpes.

Eo quo istic versabar tempore, à studiosis pro Osiride habebatur: subsequentijs annis Casiam appellare maluerunt, quod nomen etiam nonnullis Hispaniæ locis obtinet. Doctissimus Plaça Medicus & Professor Valentinus Plinij Polygonum esse existimabat: verum ad quod Polygonum Plinij.
Polygoni ab ipso descripti genus referri possit, non video. Hispanorum vulgus *Badajoz* & vicina loca Bæticæ, qua Lusitaniæ conjungitur, incolens, *guardalobo* vernacula lingua appellat.

Si quis cum Osyride Plinio descripta conferet, aliquot notas communes habere deprehendet: nihil tamen statuere volo. Certè *χέσπος* Theophrasti, quem Casiam ab Hygino vocari Plinius tradit, cujusque ipse lib. XXI. cap. IX. Nat. Hist. ex Theophrasto duo genera constituit, esse non potest. Sed neque etiam Virgilij Casia, planta odorata, cujus in Bucolicis & Georgicis meminit.

VVA MARINA VULGARIS.

CAP. LXII.

HVIUS duo genera per Hispanias mihi sunt observata, sola duntaxat magnitudine inter se differentia.

PRIMUM humana interdum altitudine fruticat, Spartij, quod Hispani *retama* vocant, Polygonum
Plinij
majus.
modo, brachialis crassitudinis aliquando stipite, oblongis ramis, nigricantibus, qui deinde multas virgulas ferunt pedales, tenues, multis internodijs distinctas, ut Equisetum ferè, propendentes, sine folijs, admodum adstringentis saporis: florem secundum internodia confertum, minutum, & muscosum, corni floribus non absimilem, pallidum: deinde fructum exiguis moris similem (ut mihi quidem retulerunt incolæ, nam florentem duntaxat videbam) rubentem, succulentum, acidum, in quo pauca grana, milio ferè similia insunt, foris nigra, intus alba: radix dura, lignosaque est.

ALTERVM humile est, gracilibus, sarmentosis & frequentibus ramulis fruticosum, qui Polygonum
Plinij
minus.
internodijs ut in superiore distinguuntur, humi sparsa & profusa comæ, sine folijs, ut Primum, nec

nec minùs adstringens: flores sunt muscosi palliduli corni floribus etiam similes: fructus exiguis moris par, per maturitatem ruber, succulentus, acidus, unum aut alterum granum mīlio pænè æquale, foris nigrum, intus album continens: radix alteri similis sed minor: longè etiam lateque serpens, & subinde novas proles sub terra promens.

Natalis.

Floret utraque planta Maio mense: fructus Augusto vel etiam seriùs maturefcit. Primam tamen initio Martij floribus onustam deprehendebam circa *Veletz el rubio*, regno Murciano, ubi plurima nascitur, nusquam alibi mihi conspectam.

Alteram frequentem inveniēbam in quodam colle, secundo à Salmantica miliarī, totius ferè Hispaniæ medietullo, longissimè à mari. Quod equidem satis mirari non poteram, cum antea nusquam observassem nisi maritimis locis, & toto illo tractu inter stagnum Volcarum & ipsum mare Mediterraneum, supra Peral & Magalonam, ad montem usque Setium.

Nomina.

HISPANI primum genus *belcho* vocant. Alterum genus Narbonensis Galliæ incolæ *rasins de mar*, hoc est, uvam marinam appellant. Cum istic vivebam, peritiores pumilum genus ad Dioscor. *τραχύον* quod & *τραχύρον* dici ait, lib. 1111. descriptum referebant: cujus sanè aliquot notæ non ineptè huic plantæ quadrant. Postea nonnulli ad Androsacen retulerunt, Bellonium sequuti, qui Observation. lib. 111. cap. xli. de Androsace agens, hanc innuere videtur.

Trigyn.

Trigynos.

Androsaca.

Bellonij.

Croton An-

guil.

Peritissimus Anguillara, Crotonis, cujus Nicandri interpres mentionem facit, nomine, hanc, ni fallor, describit opinione duodecima. Crescit, inquit, ad flumen Sebenicum in Dalmatia humilis frutex, Pino valdè similis, frequentibus nodis, cujus folia [cirri seu ramuli potius] Equiseto minori similia sunt, ejus flos rufescens, tametsi pallecentem viderim, qui deinde in fructum extuberat rotundum Ceraso minorem, maturitate colorem rubrum contrahentem, qui etiam edi possit. Nascitur locis asperis, montosis & saxosis, &c.

MVLTI S verò notis, hujus primum genus præsertim, cum Polygono quarto Plinij quadrare mihi videtur, quod his verbis describit lib. xxvii. cap. xii. Quartum genus silvestre appellatur, pænè arboris modo frutex, radice lignosâ, stirpe Cedri rubicundo, ramis sparti, binum palmarum, nigris geniculorum ternis quaternisve articulis. Huic quoque spissandi natura, sapor mali coronei.

Deinde quas Dioscorides Polygono tribuit facultates, adhuc hodie apud ejus regionis, ubi hic frutex nascitur, incolas, in usu sunt: illius enim decoctum penis & vesicæ ulceribus conferre asserunt.

Ephedra.

Caucon.

Anabasis.

POSSET tamen ad Ephedram forsitan etiam referri, cujus idem Plinius lib. xxvi. cap. vii. in hæc verba meminit: Caucon, quæ & Ephedra, ab alijs Anabasis vocata, nascitur ventoso ferè tractu, scandens arborem, & ex ramis propendens, folio nullo, cirris numerosa, qui sunt junci

junci geniculati, radice pallida. Datur ex vino nigro austero trita ad tussim, suspiria, tormina, &c.

Hanc Bellonius lib. I. & III. Observationum arbores conscendere dicit, cujus & fructum Androsaces similem, rubrum edisse refert.

Ego verò hanc plantam solam ferè nascentem, & sese sustentem, nec ullo adminiculo egentem semper inveniēbam.

ANAGYRIS.

CAP. LXIII.

TAMETSÌ nonnulli plura Anagyris genera se vidisse referant: ego unicum legitimum, quale videlicet à Veteribus descriptum est, tantum observasse ingenuè profiteor.

ARBUSCULA autem est humanam altitudinem non multum superans, calidioribus præsertim regionibus (nam alibi duorum etiam hominum magnitudinem æquantem conspexi) multis ramis fruticosa, cortice ex viridi nigricante obductis, è quibus ramuli prosiliunt ornati folijs trifolij ferè mærianthis, hoc est, ternis simul junctis, sed supernè dilutius virescentibus, aversà autem parte incanis, ut viticis folia, odoris, ut spatulæ foetidæ vulgaris, (quam nonnulli Xyrin esse volunt) adeo gravis & tetri, ut transeuntibus suo foetore caput offendat. Ex foliorum sedibus & alis, bini, terni, aut quaterni ad summum flores simul prodeunt oblongi, quinque folijs constantes, genistæ ferè aut Cytisi florum modo, sed quorum supremum, quodque reliqua integit, brevius est, & minimè, ut in illis, reflexum, coloris intensius aurei, reliquis palescentibus: siliquæ deinde succedunt digitalis longitudinis, pollicaris verò latitudinis, cartilagineæ, in quibus terna aut quaterna semina, nonnumquam plura, satis magna, exiguis phasiolis æqualia, ternis forma, quæ initio candicant, deinde purpurascens colorem contrahunt, tandem, cum plenè matura, ex caeruleo nigricant: ut aptissimè Dioscorides *ποικίλον* dixerit: nam in eodem fructu non exactè maturo tres differentes colores subinde conspiciuntur.

Anagyris vera.

actè maturo tres differentes colores subinde conspiciuntur.

Primum omnium hunc fruticem nascentem inveniēbam primo ab Arelate lapide, saxo quodam colle, qui dicitur D. Antonij monente C. V. eodemque primario Mompelianæ Academiæ Professore D. Guilermo Rondeletio. Deinde frequentem circa Hispalim totius Bæticæ Emporium celeberrimum, tum etiam ad Mundam, Malacam & Valentiam.

Natales.

Floret istic Ianuario & Februario, æstate semen maturescit. Hujus porro ligni matrix sive cor, non nigricat, sed nonnihil potius palescit.

Ἀνάγυρις καὶ ἀνάγυρος, à nonnullis etiam ἀγοστος Græcè appellatur, teste Dioscoride & Plinio, Latinis Anagyris, Herbariorum vulgò Faba inversa. Vulgare nomen Hispanicum non intellexi.

Nomina.

TENERA folia trita Dioscorides refert illitu tumores reprimere, & si partus hæreat, & secundæ mensesque morentur, drachmæ pondere bibi in passo: sic & suspiriosis dari, & contra capitis dolores in vino: difficulter parientibus ad alligari, ita ut à partu statim auferantur. Plinius addit, in vino vetere ad phalangiorum morsus dari. Radicis cortex, utriusque, concoquendis discutiendisq; adhibetur: & semen manducatum, vomitiones vehementer ciet.

Facultates.

CYTISVS.

CAP. LXIIII.

IN tanta opinionum varietate de Cytiso, licet judicare difficile sit, quis legitimus Cytisus veteribus descriptus; peritiores existimant eum esse quem C. V. Bartholomæus Marantha proponit. Ceterum nemo, uti spero, inficias ibit, quin quos hoc capite enumerabo frutices, ad Cytisi genera etiam referri debeant.

Cytisus παλυσμυρ.

PRIOR interdum arbusculæ magnitudine excrescit, duro stipite, cujus materia flavescit, sed cor sive pars interior nigricat: is autem cum majoribus ramis & virgultis candicante cortice obducitur: tenelli ramuli toti villo obfiti: folia numerosa ramos ambiunt, terna uni pediculo in hærentia Medicæ modo, dilutioris viriditatis, saporis viridium leguminum, amarum tamen:

Cytisus v.

Cytifus I.

Cytifus I. ...

Cytifus II.

Cytifus II. ...

Cytifus III.

Cytifus III. ...

Cytifus II.

Natalis.

Cytifus III.

ri tamen: aliquot flores extremis ramulis quasi spicæ instar nascuntur, Genistæ similes, minores, lutei, nonnihil odorati: deinde lobi Genistæ pares, oblongi, asperi tamen & hirsuti, in quibus exiguum semen, tumidiusculum, nigricans, Genista minus: radix lignosa, & in diuersa tendens.

ALTER duorum cubitorum duntaxat altitudinis, fruticosus, virgas profert candidas omnino, tenues, ramosas. folia superiori similia, terna semper ex uno pediculo nascentia, minora, prorsus incana, numquam expansa, sed semper quasi complicata, prominente dorso, impensè amara: flores, ut in altero, extremis ramis insident superioribus forma similes, sed intensior & planè aureus color: siliquæ etiam longiusculæ, asperæ, ex purpura nigrescentes, mucrone deorsum inflexo: semen paulò majus est, & subnigrius altero; radix similis.

Vterque crescit Salmanticensi agro, & alijs utriusq; Castellæ locis secundum publicas vias. Florent Iunio semen præferunt Iulio & Augusto Seminibus inde ad amicos in Belgium missis nonnulli in suis hortis aluerunt, ubi longè majores adoleverunt: sed subsequutis postea Belgicis motibus, cum negligeretur, & intermitteretur necessaria cura, præsertim hiemali tempore, utrumque genus periit.

TERTIVS humanam altitudinem attingit, virgasque habet longas, non admodum fruticofas, neque lentas, nigrescente cortice obductas: folia trifolij aut medicæ, terna simul uni petiolo in hærentia, supina parte viridia, prona vero subrufa lanugine hirsuta, leguminum amariusculi saporis flores ex alarum sinu reliquis majores, cum Genistæ majoribus floribus comparandi,

cofas, neque lentas, nigrescente cortice obductas: folia trifolij aut medicæ, terna simul uni petiolo in hærentia, supina parte viridia, prona vero subrufa lanugine hirsuta, leguminum amariusculi saporis flores ex alarum sinu reliquis majores, cum Genistæ majoribus floribus comparandi,

Cytisus III.

Cytisus V.

comparandi, aureo colore fulgentes. Hujus semen observare non licuit, cum solum modo admontium radices circa Calpen & Bæticæ maritimis Februario florentem invenerim.

Duorum superiorum nullum vulgare nomen intellexi, iste verò ab incolis *Escabon* dicebatur.

QUARTVS cubitales & majores habet virgas, lentas, vimineas, in multas alas divisas, quas *Cytisus III.* sparsim & sine ordine ambiunt terna perpetuo folia eidem pediculo in hærentia, viridia, eminentiore dorso, amariuscule sapore prædita: summæ virgæ in oblongam spicam florum quatuor foliolis constantium desinunt, qui pisi florum formam æmulatur, longè tamen minores sunt, lutei coloris, suavisque odoris & melleum quiddam spirantis: siliquæ deinde succedunt longæ, planæ, exiguum flavescens semen continentis: radix dura, lignosa, longa, rarioribus fibris donata est.

Copiosè nascitur non modò in omnibus silvis Viennensis agri, & secundum vias, sed plerisque Pannoniæ locis, & in ea Austriæ inferioris parte, quæ veteri circumscriptione Pannoniæ non continetur. Crescit & in Hercyniæ silvæ parte quæ Boëmiam undique cingit, ubi florere incipit sub finem Junij, & Augusto plerumque cessare solet: at in Austria & Pannonia maturius. *Natales.*

CUBITALES nonnumquam sunt Quinto virgæ, rectæ, tenues, vimineæ & lentæ: quas ab *Cytisus V.* infimo ad summum usque exornant folia terna etiam uni pediculo in hærentia, proximè descripto ferè similia, sed angustiora, omnino incana, amari gustus, quæ trita pingua esse videntur: ex singulis interdum foliorum sinibus ramuli prodeunt, similibus folijs, sed minoribus obfiti, ferentes in summo quinos aut senos flores loti pratensis herbe (quam à prægrandibus siliquis nonnulli siliquosam cognominant), floribus persimiles, aurei coloris, odoris non expertes: deinde ex folliculis siliquas oblongiusculas, planas, hirsutas omnino, atque in his subruffum semen, planum, nonnumquam tumidiusculum & rotundiusculum, durum, quod maturitate dehiscens siliquis excidit: radix dura est & lignosa, nigricans; summa tellure sparsa.

Frequens est toto Viennensi agro, præsertim supra Phasianorum fabricam, & multis alijs *Natales.* cum Austriæ superioris & inferioris, tum Moraviæ & Pannoniæ locis aridis propter vias.

Floret Julio, & subinde in Autumnum usque: semen sub Augusti finem, & Septembri maturefcit, sed vermiculis illud erodentibus est valde obnoxium.

Integras sæpenumero hujus fruticis stirpes vulgari cuscuta, quam plerique legitimam *Androsacè* Dioscorid. *Androsacen* esse existimant, obfita inveni. *Dioscor.*

Cytifus vii.

Cytifus *species altera*
Cytifus *species altera*
 L. 1717 - 1042
 W. 1717 - 3. 1125
 Sp. 1717
 Annot. 1717

Anthyllis cytisoides, L. 1713
 mille dec. Linn
 Sp. 1717

Cytifus *species altera*.

Cytifus vii.

Cytifus vii.

Cytifus *species altera*
 L. 1717 - 1042
 W. 1717 - 3. 1125
 Sp. 1717
 Annot. 1717

2. Ejus aliud genus est multò majus, crassioribus virgis, admodum hirsutis, rectis, folijs duplo amplioribus, filiquis seu lobis majoribus: ipsi etiam flores colore magis aureo rutilant.

Iuxta sepes in Pannonia & Austria nascitur, sed rariùs est, & minùs obviùm super ore. Illius etiam semen vermiculis obnoxium.

SEXTVS pedibus, rarò cubitalibus assurgit ramulis, tenuibus, omnino incanis: quos exornant terna semper folia, brevi pediculo inhaerentia, quorum medium duplo longiùs est reliquis, cinerei & canescentis coloris, adstringentis verò & linguam exsiccantis saporis: ramusculi ferè ab imo ad summum per singulorum foliorum exortus, floribus aureo colore fulgentibus, jucundi odoris, onusti sunt, binis aut ternis simul nascentibus ex molli quadam, & candida lanugine hirsuta vaginula, similis cum superioribus formæ, sed minoribus. Semen non observavi.

Invenitur varijs Hispaniæ locis, præsertim Bætica: sed nusquam abundantiorẽ videbam quàm Valentino regno, ubi plurimus ejus usus est: nam illius ramis nudis & à suis folijs liberis supra tegetes, ab his qui bombyces alunt, sparsis, jam saturi mori folijs bombyces, sericea sua stamina his ramis advolvunt, quæ deinde à mulierculis & pueris explicantur. Valentini *boga*, & *boxa blanca* appellant.

ALIQVOT habet Septimus ramos humifusos & sparsos, tenues, lentos, fractu contumaces, qui nullis aut certè rarissimis folijs sunt obiti, multos autem ex lateribus ramulos proferunt, tenellos, hirsutos, in quibus folia longis pediculis nixa, terno semper numero, breviora

viora quàm in Quinto genere, elato dorso, supernè viridia, infernè cana lanugine pubescentia, amariusculi saporis, & herbacei odoris: ex alarum in extremis ramulis, & per totos interdum ramulos sparsarum sinu prodeunt terni aut quaterni simul juncti, nonnumquam singulates flores, Quinti flori forma similes lutei coloris, qui tamen dum marcescere incipiunt, aureum colorem aded saturum contrahunt, ut purpurascere videantur: folliculi, unde flores emergunt, pallent & lanugine pubescunt: siliquæ planæ & hirsutæ subfuscum exiguum semen continent: radix dura, lignosa, juxta quam rami per terram sparsi subinde fibras agunt.

Spontè provenit silvula quadam ad Lachn pagum primo ab urbe Vienna miliari, & plerisque alijs locis urbi vicinis: crescit etiam in utriusque Pannoniæ silvis, & in Interamni ultra Dravum flumen. Maturius floret superioribus Pannonicis, Maio videlicet, nonnumquam etiam Aprili, & novos interdum ex ramulis flores per totam deinde æstatem profert.

2. SED & hujus generis alia species invenitur pedibus virgis, tenuibus, viridibus, supinis & humi fuis, quas ambiunt similia folia: flores etiam pares extremis virgis quini, seni, aut plures simul congesti innascuntur, nulli autem per virgas sparsi ut in superiore: siliquæ & semina non differunt: virgarum, foliorumq; pars inferior & siliquæ molli hirsutiâ pubescunt.

Hunc in solis Pannoniæ silvis Maio mense florentem inveniebam.

SCIO & alios aliquot frutices Cytisi nomine proponi: quia verò diligenter ab alijs descripti sunt, hîc subiiciendos non æstimavi, sed eos tantum quos à nemine antè observatos, & Cytisi nomine comprehendi posse putavi. Quarti tamen historiam noster Lobelius in adversarijs prodidisse videtur.

PORRO Cytisi folia refrigerare, tumores inter initia discutere, si cum pane trita illinantur: decoctum potu urinam ciere, Dioscorides scribit. Columella lib. v. cap. ultimo, Plinius lib. XIII cap. XXIII. addunt ex Aristomacho Atheniensi, nutricibus in defectu lactis aridum & in aquâ decoctum, potui cum vino dari: firmiores, celsioresque infantes fieri: & alia pleraque ad Cytisi culturam, & pecorum ex eo pabulum, pertinentia.

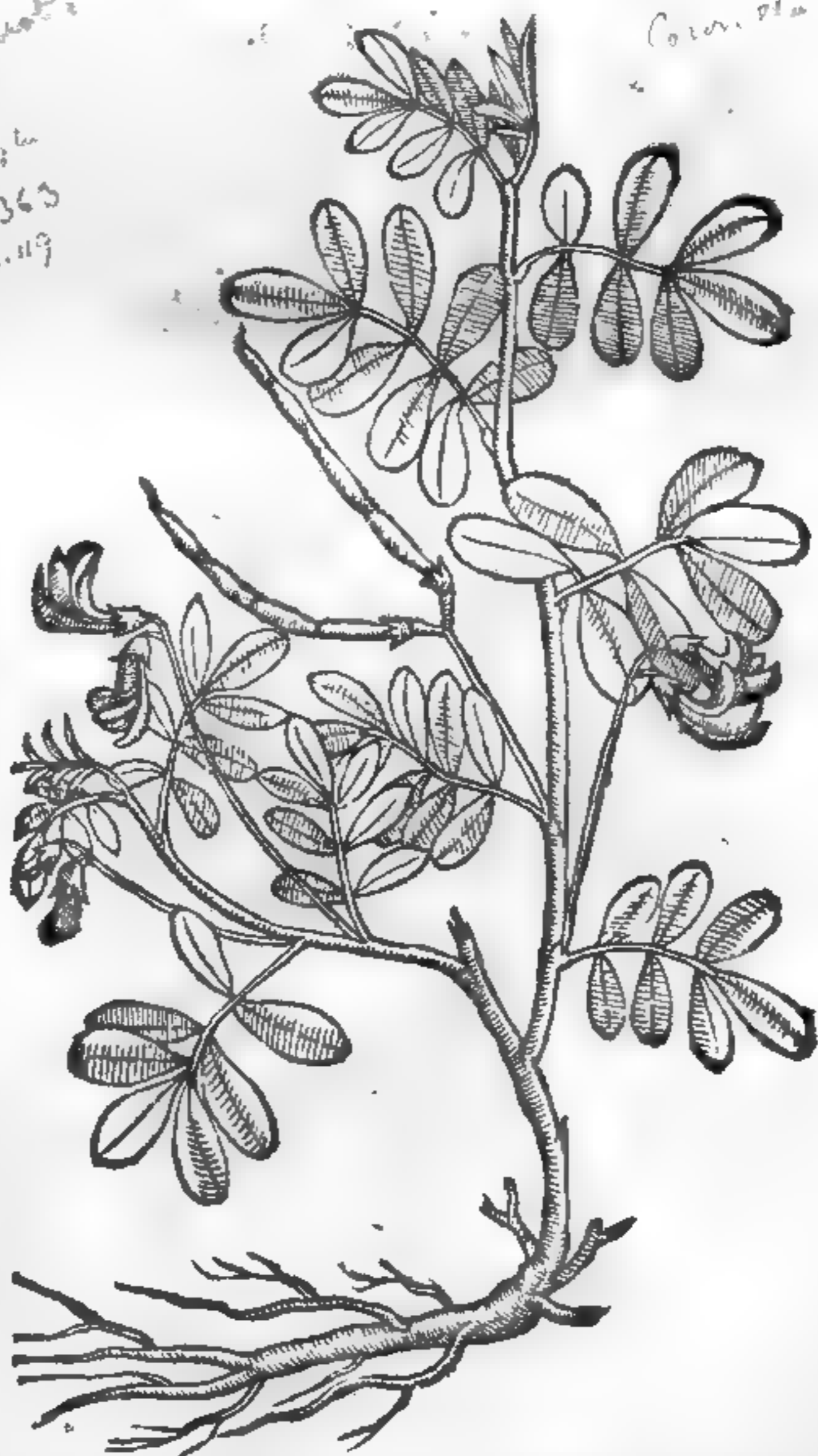
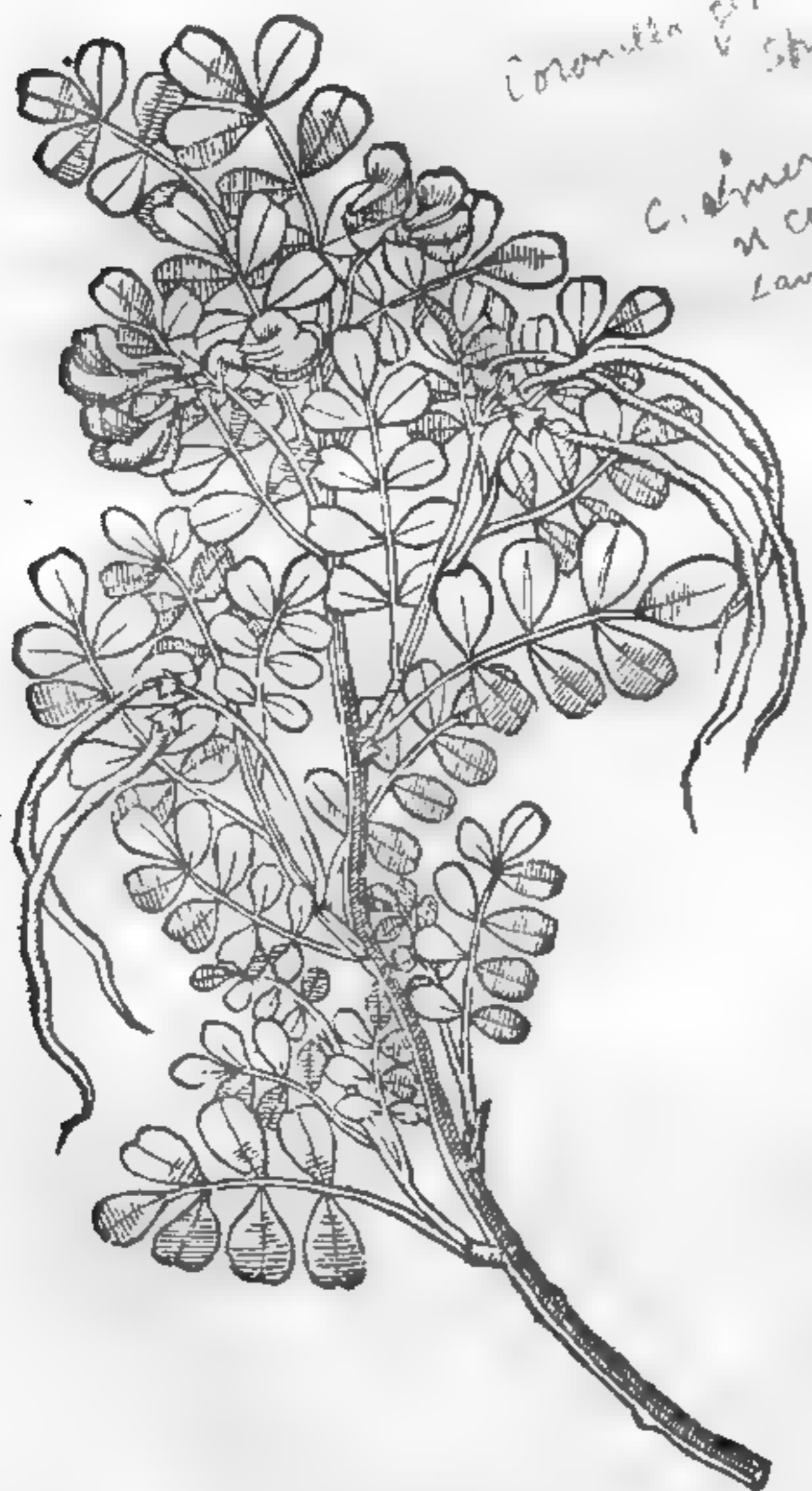
COLUTEA SCORPIOEIDES.

CAP. LXV.

CYTISO cognatæ sunt ex stirpes quas hoc & proximè sequente capite describam, ideoque ponè Cytisi genera collocandas esse existimavi.

Colutea scorpioides i. elatior

Colutea scorpioides i. humilior.

MULTAS Prior ex una radice fert bicubitales, interdum & tricubitales virgas, graciles, satis tamen firmas, in frequentes ramos divisas: folia alata septem aut novem uni costæ inhaerentia, bina semper ex adverso sita, uno impare extremam alam occupante, coluteæ folijs similia.

Colutea scorpioides altera.

Colutea scorpioides L. b. v. m. s. v.

Natalis.

Colutea scorpioides L.

Polygala Valentina.

Natalis.

Polygala 1.

similia, sed minora, saturate virentia, ingrati admodum & amari saporis: e singulis ramulorum alis prodeunt tenues pediculi sustinentes plerumque binos, nonnumquam ternos flores Coluteæ similes formâ & colore, sed minores & nonnihil odoratos: siliquæ teretes, oblongæ, quibusdam veluti articulis distinctæ, oblonga, lævia, subfusci coloris & ingrati saporis semina, singula singulis articulis inclusa habent: radix lignosa est, longe lateque dispersa.

2. Est & altera humilior, humiliq; diffusa, neque foliorum numero, aut situ, aut formâ, neque florum formâ & colore, à superiore differens: sed hujus virgæ palmares aut pedales duntaxat, hieme interdum marcescere solent, & novo vere denuò e radice novæ germinare: siliquæ & semina paria: radix similiter dura & lignosa late se spargit, & fibris aliquot donata est.

Sponte nascitur ad Casenberg vicinisq; Viennæ montibus abundè, tum etiam in nonnullis Pannoniæ montanis locis. Priorè etiam in Belgicis hortis jam diu antè conspexeram: & ejus Pena & Lobelius in Adversarijs meminerunt, in Valena Mompelliani agri silvâ nasci afferentes. In hortis culta longè major evadit. Posteriores nunquam antea observaveram. Sed & ea in hortis culta paulò major fit, & plerumque virgas hieme retinet. Floret Maio.

ALTERA nititur radice crassâ, & lignosâ, lentâ tamen, & flavescente cortice obductâ, multisque fibris præditâ: ex qua plures singulis annis ineunte vere novas producit virgas pedales nonnumquam etiam cubitales, lentas, vimineas, læves, virides, & in his temerè sparsa alata folia, quina, septena, aut novena unicostæ in hærentia, exsiccantis primùm gustus, deinde nonnihil acrimoniæ in summis labris relinquentis: flores in foliorum oblongis virgulis in hærent copiosi, leguminacei, in orbicularem coronam dispositi, flavi. nullo grato odore commendati: quibus succedunt articulatum distinctè siliquæ superioribus breviores, semen in singulis articulis continentes, Polygalæ valentinæ modo.

Crescit in montium, qui à Danubio & Casenberg illi imminenti ad Alpes extenduntur, radicibus, inter vepres & ad vinetorum margines. Floret Junio, nonnumquam etiam Maio: subsequens hiems virgas corrumpit.

POLYGALA VALENTINA.

CAP. LXVI.

FRUTICOSA est hæc planta, binos palmos alta, multas ferens virgulas lentas, sparti aut junci instar: folia singulis costis in hærent impari plerumque numero, quina, septena, aut plura, Lenticulæ similia, magis tamen carnosa, & ad rutæ colorem accedentia, adstringentis & ingrati gustus: flores meliloti similes, lutei, coronæ in modum, summis virgulis (quæ magnâ ex parte nudæ sunt, & maturo semine exarefcere solent) insident: incurvæ, deinde, longæ & teretes succedunt siliquæ, tribus aut quatuor internodijs distinctæ, quæ semen continent durum, oblongiusculû, nigrum, ingrati saporis: radix longa, dura, lenta, crassiuscula est.

Perpetuè

Coronilla valentina, L. p. 319
M. s. dict.
Sp. h. v. v. 1
24 Aug. 1633

Lot. 11. 2. 87
" 12. 1. 10
" 13. 1. 10

Perpetuò virens est: floretq̄ in Aprili, Maio. & Junio, semen verò Julio maturum. Inveniebam etiam Septembri florentem, & calidioribus locis maturè admodù, videlicet Februario.

Salmanticensi agro frequens est secundum vias Granatensi, Murciano, & Valentino regionis, locis arenosis & collium declivibus observabam. Apes ex ejus flore plurimum mel colligere creduntur.

VULGO Salmanticensibus *Coroñilla de Rey* dicitur, quasi fertula regia, & istic officinæ Meliloti vice utuntur. Granatenses & Murciani *Lentejuëla*, id est, Lenticulam, Valentini Polygalam appellant.

IN collibus silvosis Valentix Hispanix vicinis invenitur & alia huic admodum similis, *Polygala* 11. sed majoribus virgis, firmioribus, & utcumque rubentibus: majoribus etiam, viridioribus, frequentioribus & carnosis folijs: majoribus & dilutioris coloris floribus: siliquis etiam paulò crassioribus: semine verò omnino simili.

EIVSDEM urbis item maritimis Tertia, oblongis, lentis, fungosis seu medullosis, & omnino virentibus virgis prædita, quas rara obsepunt folia, superioribus adhuc crassiora & molliora: flos Secundæ par: semen observare non potui.

Viret etiam perpetuò utraque: sed in collibus nata diutissimè floret, Vere & Autumno. Prima & Secunda, ante meam ad Cæs. Maximilianum II. profectioem, in Belgicis hortis alebantur.

PORRÒ Polygala Dioscoridi & Plinio gustu est adstricto, quæ pota lactis abundantiam facit.

ANNIS NON SPINOSA, SIVE MITIOR.

CAP. LXVII.

ALVNT Silesiaca præta Anonidis quoddam genus à vulgari diversum, quod ab alijs minimè observatum existimo.

Anonis mitior 1.

Fraxinella.

MULTOS annuatim ex radice durâ, lignosâ, & perenni fert cubitales, nonnumquam longiores furculos, rotundos, lentos, firmos tamen, ramosos, molli lanugine obductos: multa folia alternatim caulem latâ basi amplectentia, plerumque terna ex eodem pediculo prodeuntia, interdum singularia, molliora & ampliora quàm vulgaris: summæ virgæ & rami desinunt in oblongam spicam florum vulgari quidem similitum, sed coloris magis sanguinei: fert deinde siliquas vulgari per similes, & ipsum etiam semen. Tota planta lentò quodam humore graviter & hircinum virus olente obûta est, Fraxinellæ ferè odoris instar: nullo autem aculeorum vallo munita est.

Est & aliud genus huic aded simile (præsertim si utrumq; in hortis colatur) ut ante quàm flores explicentur, nisi diligenter inter se conferantur, vix discerni queant: paulò tamen pinguius

Anonis mitior 1. purpureo flore.

Anonis mitior 1. luteo flore.

gustus deprehenditur, nec adeò graviter odoratum: præterea ubi sponte nascitur, candidius est: ejus item flores, qui lutei sunt, brevioris spica nascuntur.

*Trifolium
fucoides.*

Prioris semen è Silesia nobis missum est Trifolij majoris & fœtidi nomine, plantæ etiam ex eo natæ. Alterum frequens nascitur cum in Narbonensi Gallia, ubi primùm obseruabam, tum in Hispaniâ & Lusitaniâ. Floret utrumque genus Iunio & Iulio.

Natrix Plinij.

Cum totâ quasi facie Anonidem vulgarem, exceptis spinis referant hæ plantæ, licebit eas nominare Anonides non spinosas sive mitiores. Posteriorem nonnulli Hispani Ciceris silvestris genus esse autumabant: Pena & Lobelius Plinij Natrixem esse censent, cujus lib. xxvii. Nat. Hist. cap. xii. meminit: sed ejus Natrixis radix duntaxat hirci virus olet recens eruta, non tota planta. Cumque nullam plenioris descriptionem addat, difficile esse existimo, quænam illa Natrix sit, judicare.

Fraxinella.

Olet etiam hircum vulgò Fraxinella appellata, cujus radix Dictami albi nomine in officinis nota est, & usurpatur. Illius passim in Pannonicis silvis, Viennensique saltu, duo genera inveniuntur: Vnum elatius, oblongiore florum spica, saturationibusque floribus & nigrioribus folijs: Alterum humilior, brevioris spica, dilutionibus floribus & folijs: Ungari *Dictamus & zarus* sic vocant. Crescit & in Francofordiano saltu, in quo aliquot plantæ repertæ niveo flore præditæ.

Varietas.

DORYCHNIUM HISPANICVM.

CAP. LXVIII.

Dorycnio congener planta.

*Dorycnium
Hispanicum.*

FRVTICOSA & ramosa hæc est planta, pedem aut amplius alta, tenues producens virgas, incanas, flexibiles: folia oleæ albicantia, minora & breviora, terna simul, interdum etiam plura ab eodem exortu prodeuntia, in novellis ramis, qui nondum florem protulerunt admodum frequentia & confertim nascentia, adstringentis gustus: flos copiosus, parvus, trifolij pratensis æmulus, albus, veluti in capitulum congestus summis virgis insidet: quo decidente, quaternæ, quinæ, aut plures interdum succedunt simul junctæ valvulæ, erui magnitudine, rufescentes, in quarum singulis, ut plurimum singula semina continentur versicoloria, qualia penè Tithymali parali, ejusdemque formæ, coloris & magnitudinis: radix dura & lignosa nigricat. Perennis est, nec sua folia abijcit, nisi novis receptis.

Natalis.

Exit copiosè Salmanticensi agro, & alijs Hispaniæ locis, secundum vias & incultis: memini & Narbonensi agro videre: frequentissimam etiam non modò circa Viennam Austriæ, sed plerisque Pannoniæ locis, calidiore tamen regione magis incanam. Floret Maio & Iunio: semen valvulis hiantibus exilit Iulio.

Quotquot erant Salmantiæ rei herbariæ studiosi, Dorycnium vocabant, eo quo istic versabar tempore, quo etiam nomine apud Mompelianos, ante multos annos donatû fuit.

Anguillara

Anguillara etiam hanc sententiam amplecti videtur, Opinionum libro XIII. Eius semen à C. V. Vlyse Aldrovando aliquando missum fuit Trifolij albi appellatione; & ex illo planta nata. Salmanticense vulgus *mjediega* vocat. Trifolium album.

Ceterum, licet cum Dorycnio Dioscoridi descripto nonnullas notas communes habeat, ejus tamen historiam per omnia respondere non videtur.

Hic ferè similis planta Valentino regno & quibusdam Bæticæ locis nascitur, cubitali bus & viminis modo lentis virgis, superiore gracilibus, brevioribus & latioribus folijs, breviq; pediculo ternis aut quinis simul junctis, ramulos amplectentibus, salsi & nonnihil acrimoniam obtinentis gustus: oblongi ramusculi, ternos, quaternos, aut quinos flores sustinent, Medica majores, viridis coloris: alioqui tota planta candidior est superiore, imò tota incana: ejus neque semen, neque radicem observabam: sed ramulum qualem equitando abrumperè potui, exprimi jussi, & hic apposui. Dorycnio est gener planta.

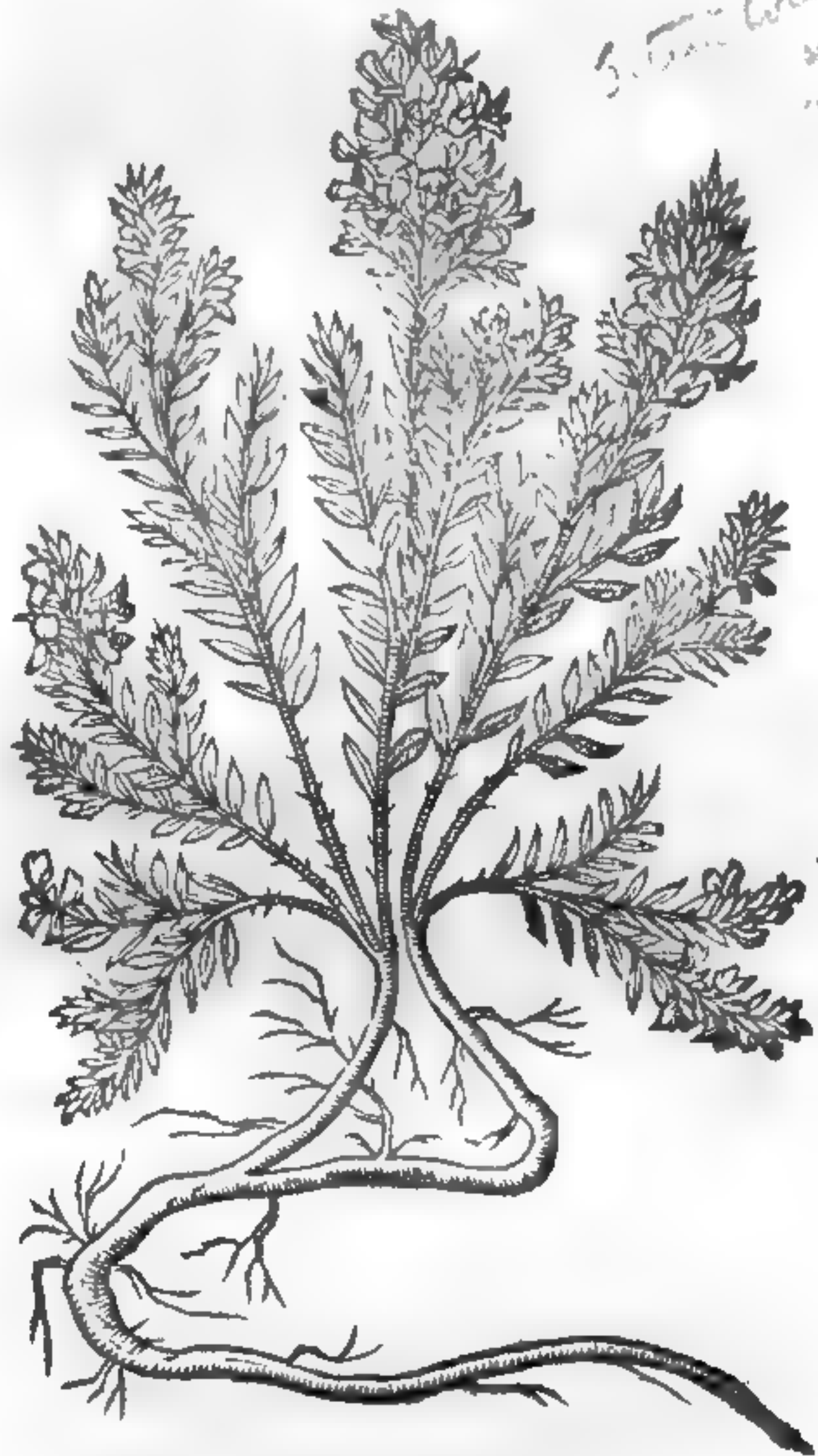
VETERES porrò Dorycnium somniferum esse scribunt, & copiosius haustum mortem adferre. An verò planta, hoc capite descripta, soporifera sit, neminem periculum fecisse arbitror.

GENISTA TINCTORIA.

CAP. LXIX.

Genista tinctoria Hispan.

Genista tinctoria vulgaris.

Handwritten notes:
3. 10. 10. 10.
1799
2. 10. 10. 10.
2. 10. 10. 10.

AD duorum cubitorum altitudinem crescit interdum hic frutex, nudo stipite, enodi, recto, digitali crassitudine, candicante cortice tecto, qui in multiplices brevesq; ramos, tenellos & fragiles summa parte dividitur: hos ornant folia Lini aut Thymelææ, frequentia, supernè virentia, infernè verò incana & argentei planè splendoris, gustus inficis exsiccantis & nonnihil adstringentis, deinde subamari: flores summis ramulis nascuntur spicatum congesti Genistæ tinctoriæ Germanicæ similes, lutei. Tota planta elegans est aspectu. Genista tinctoria Hispanica.

Quo tempore floret, sub ea crescit Hæmoderi quoddam genus elegans, pedalis altitudinis, brachialis interdum crassitudinis, multis floribus à medio scapo ad summum usque exornatum, magnis, oblongis, luteis, extrema parte hiantibus & in quinque partes divisis: totum humidum est, pingui oleaginosaq; materia turget. ajmòdscab

NVSQ; VAM hunc fruticem conspiciebam, quàm Murciano regno secundum vias nascentem, & Martio mense florentem. Incolæ stirpem ipsam *scopa* appellabant, Hæmoderum autem sub eâ nascentem, *yerua tora*, quia forsitan si vaccæ eo vescantur, ad venærem excitatæ taurum appetunt.

CETERVM suffruticem illum qui à tingendi usu, floris Tinctorij, vel Genistæ tinctoriæ nomen

nomen inuenit, in Hispanijs videre non memini: at in Austria & Pannonia siluosis locis, & ad montanorum pratorum margines frequentissimum conspexi. Vngaris *Festözerag* dicitur. Frequentissimus etiam in omnibus pratis quibus proxima silua, cum Francofordia no agro, tum plerisque alijs Germaniae locis.

SPARTVM GRÆCORVM.

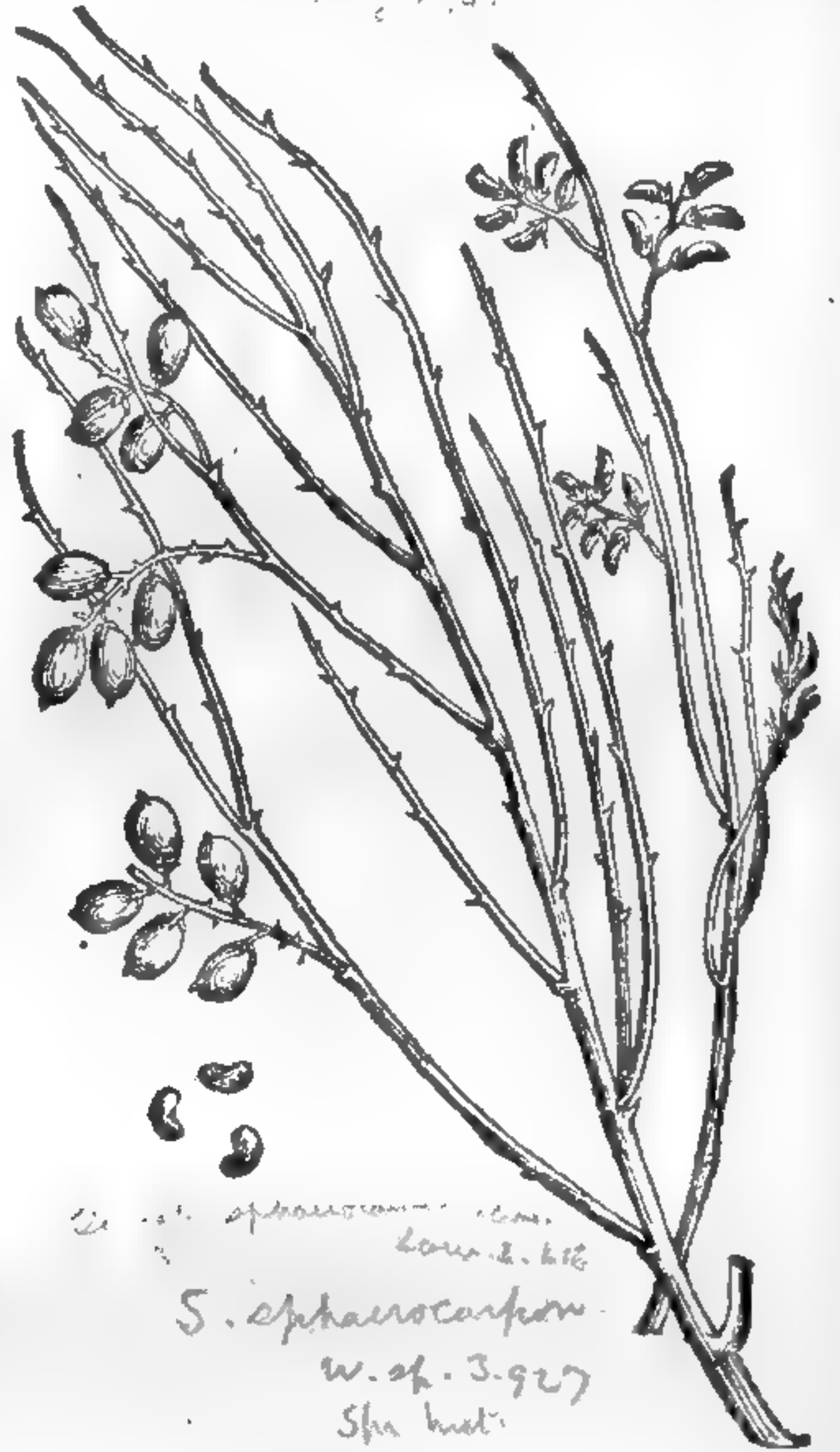
CAP. LXX.

Genista Plin.
ny.

OMNIBVS notissimum, Spartum, sive Spartium Dioscoridis, esse Plinij Genistam, sive Hispanicam & Africanam odorato flore, virgulis planè junceis & fractu contumacibus, quibus rara quaedam, dum floret, inhaerent folia breui decidua, ut tota deinde planta sine folijs conspiciatur.

Spartium Dioscoridis Genista Plin.

Spartium II. Hispan.
S. sphaerocarpon

Illius historiam, cum à plerisque diligenter & accuratè sit perscripta, hic proponendam non duxi: sed si alia quaedam ejus genera, quæ in Hispanijs observabam, tanquam nova, & à nullo adhuc exhibita, oculis subijcerem, operæ precium me facturum existimavi.

Spartium II.
Hispan.

EST verò unum cubitali plerumque stipite, pollicem crasso, scabro & striato cortice tecto, qui in plures cubitales virescentes & striatos ramos dividitur, & hi deinde in junceas, striatas, virides virgulas, quæ novellæ adhuc & primùm germinantes, aliquot folijs exornantur, statim atque planta florere incipit deciduis, ut tota deinde ἀφύλλος conspiciatur: è virgularum lateribus prodeunt longi pediculi, è quibus dependent aliquot exigui flores, glycyrrhizæ vulgaris aut trifolij pratensis floribus pænè similes, lutei, inodori: succedunt cartilaginei, rotundiusculi lobi, vulgari fabæ quæ in jumentorum pabulum cedit, persimiles, ex flavo rufescentes, in quibus unicum maxima ex parte semen (rarò bina) continentur, durum, nigrum, exiguo reni simile, quod in lobis agitatis aut concussis crepitat, & sonitum edit: radix dura est & lignosa.

Spartium III.
Hispan.

ALIUD longè majus, & hominis altitudinem superans invenitur virgulis priorè tenerioribus, lentioribus, & magis obsequentibus, flore ejusdem cum superiore formæ, sed paulò majore, & omnino albò: lobi etiam conveniunt, minores tamen sunt & minus semen continent.

Natales.

Primum varijs Castellæ utriusque locis crescit arenoso solo, & Maio floret, semen maturum est Julio. Alterum Gadibus duntaxat, & locis vicinis auræ marinæ perflatis, mihi conspectum

Spartium III. Hispan.

Chamaegenista 1.

speculum est, arenoso & sterili solo, suis floribus onustum Februario. Lobos observare non potui in ipsa planta: sed mihi deinde ab amico missi sunt ex Hispanijs.

UTRUMQUE genus Hispani *resama* veterum sermone appellant: Genistam vero odoratam *hiniesta* & *yniesta*: vulgarem & Septentrionalibus regionibus peculiarem, quæ istic etiam plerisque locis nascitur, *scobas*, quod illâ, quemadmodum nostrates, scoparum, quibus ædes purgant & evertunt, loco utantur.

CETERVM hanc plantam ad Spartum, quod Dioscorides *σπάρτιον* vocat, referendam omninò existimo. An verò ipsdem facultatibus prædita sit, non intellexi.

De Sparto autem Hispanico junci folio, de cuius usu Plinius lib. XIX. cap. 11. Natur. Historiæ prolixè agit, postea scribemus.

CHAMAEGENISTA.

CAP. LXXI.

GENISTAE illius, quæ per universam Germaniam, Galliam, Angliam atque Belgicam vulgatissima est, cuiusq; flores nondum expansos Belgæ murâ condiunt, & caparum loco edunt, spontè nascentis nulla vestigia observare potui in Pannonia & Bohemia, neque totâ Austriâ & Moraviâ. Sed duo Chamaegenistæ genera plerisque locis sese obtulerunt.

PRIMUM multis palmaribus, interdum etiam pedibus aut majoribus virgulis humi diffunditur, teretibus, lentis, striatis, virentibus, & in aliquot ramulos divisis per quos confuso ordine, & quasi temerè sparsa sunt foliola, bina, terna aut quaterna, ab eodem exortu & tuberculo prodeuntia, Genistæ vulgaris Germanicæ folijs similia, eminentiore dorso, & quasi complicata, supernè viridia, infernè nonnihil incana, amariusculi gustus: ex illorum alis singuli aut bini flores lutei, quatuor foliolis constantes, Genistæ germanicæ florum æmuli, sed minores; nullo interdum, aut certè per exiguo odore præditi, nonnullis locis satis odorati, nascuntur: quibus deinde succedunt plantæ siliquæ, hirsutæ, exiguû flavescens semen Cytisi generibus simile continentes: radix est dura hgnosa, aliquot fibris donata: sed & virgulæ secundum radicem, quæ terrâ integuntur, plerumque fibras agunt.

Nascitur multis Pannoniæ locis ad viarum & silvarum margines, editis, siccis, atque desertis nonnunquam agris. In cultis & inter vepres aliquando magis luxuriat, & in majorem altitudinem excrescit. Floret Maio, quandoque etiam Aprili.

ALTERIVS, quæ plano eoque altero ex altero nascente est folio, quod deinde in cauliculum convertitur, historiam, cum ab alijs sit prodita, hic retexendam non æstimavi.

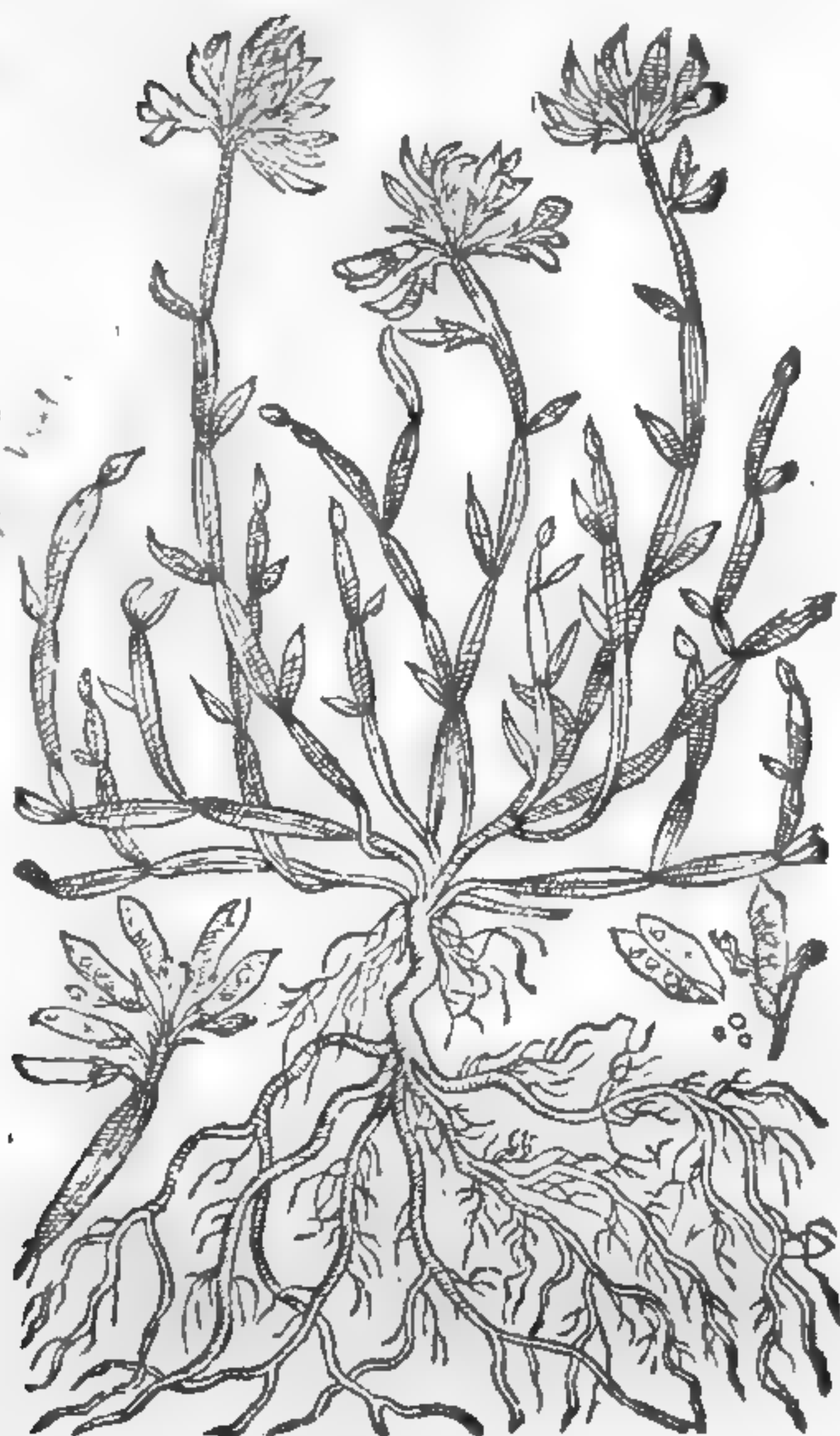
Hanc plantulam olim apud Helvetios cum istac iter facerem, & quibusdam Germaniæ silvâ

Genista pubesca
L. 17. 999
mies. det.
Lam. 2. 619
L. 17. 3. 26

locis colligere memini.

Deinde in Pannoniâ sponte & copiosè nascentem observabam in silvâ

silvâ Nemethwywar Illmo Dn. Balthasar de Batthyan urbi & arci munitissimæ proxima, atque supra Sopronium urbem vulgo Ordenburg dictam, Austriacis: sed omnium affluentissimè inter Sakturnya Illmo Comitum de Zrinio minutissimam arcem, & Fridaw Magnifici Dn. Michaëlis de Zek arcem in collibus: & nunc proximè in silva quadam militari circiter infra Francofortum, ad sinistram Mœni fluminis, ubi etiam frequens Primum genus, & pleræque alix stirpes.

TERTIVM porrò elegans quoddam genus, Secundo quodammodo affine, solis Valentini regni locis incultis & asperis observabam, quod prætermitti non debuit.

Chamaenista peregrina.

Vix palmari magnitudine assurgebat hæc Chamaenista, admodum tamen fruticosa, folijs Chamelææ proximis, brevioribus, duris, & carnosis, aliquantulum in ambitu sinuosis & crispis, rigidiusculisque, uno ex altero è medio folij nervo prodeunte, quemadmodum in superiore, interdum etiam binis ternisve simul exorientibus: hic verò nervus paulatim intumescit, & in ramulum convertitur, sic cum tota planta foliosa sit, & non nisi folijs constare videatur, fit tandem admodum fruticosa: in extremis istis folijs quini, senive, aut plures flores simul juncti, ex villosis calyculis nascuntur, minores quàm in Genistâ, aurei planè coloris, nisi bina inferiora folia incana lanugine pubescerent. Florentè duntaxat colligebam quo dixi loco, mense Martio. Postea tamen resiccatas plantas nactus sum pedales aut ampliores.

AVSTRIACI Vngaris vicini Priorem Gelbe ritz/hoc est, trifolium luteum appellant: Alteram Germani Erdpsinnen/ id est terrestrem Genistam, nonnulli Genistam sagittalem. Tertiam nullum vulgare nomen intellexi.

CETERVM in Pannonia etiam vulgatissima est ea Genistæ species, spinis & aculeis horrens, quam nonnulli Genistellam spinosam nominant, Vngari Iglitze, hoc est, Aculeatam, Germani Stichenpsinnen. Frequens est & circa Francofortum & multis alijs Germaniæ atque Belgicæ locis.

ANONYMOS COLVTRÆ FLORE.

CAP. LXXII.

FLOREVM similitudo & alix quædam notæ faciunt, ut hanc *ἀνώνυμος* quidem, sed elegantem, & à nemine adhuc, ut arbitror (præterquam à me in Pannonicis) descriptam plantam superioribus subjungam.

ἀνώνυμος
Colutes flore.

RADICEM autem habet longè lateque summa tellure serpentem, lignosam, lentam tamen, & subinde capillares fibras agentem, ex quâ prodeunt multi lenti & obsequentes ramuli,

Anonymos flore coluteæ.

muli, dodrantes, & circa exortum, qua terra integuntur, fibras plerumque agentes: folia in his buxi æmula ferè, carnosà, viridia, paulo tamen magis mucronata, confuso ut plurimum ordine disposita, gustantibus ingrata primùm, deinde amara & acris: in extremis ramulis prodeunt inter folia flores terni aut quaterni, oblongi, majore ex parte odoris expertes, nonnullis autem locis suavem & narcissinam quandam fragrantiam referentes, tribus folijs constàtes, quorum duo alba sunt, & alarum modo sursum expansa, exalbida galeola florum exortum integente, tertium in longiusculum veluti tubulum convolutum, sursum per longitudinem apertum est, extremitate concavâ & incurvâ, lutei coloris, & per vetustatem omnino interdum purpurascens aut rubescens: floribus succedunt latæ & compressæ siliquæ, Thlaspi latifolij thecis paulo minores, virides, quæ bina plerumque (nonnumquam unicum tantùm) continent grana, exigui erui magnitudine, nigricantis ex cineraceo coloris, hirsuta, & veluti quoddam animalculum e mentita, Polygalæ vulgaris majoris rubræ (de qua postea) semini haud absimilia, minora, quæ, aperiens sese per latera loculis, sponte decidunt.

2. Interdum etiam pro loci natura floris colore variare deprehenditur: nam bina illa folia alarum instar sursum expansa, galeolaque eorum exortum regens, alba non sunt, sed pulcherrimè ex purpura rubent, tertium autem ve-

anonymos C. f. variat.

luti in tubulum convolutum flavescit, ejusque extrema pars aurea est.

Frequens est Prior non modò in montibus Calenberg, Medeling, & Badensibus thermis imminentibus, sed & in alijs ad Austriacas & Stiriacas Alpes excurrentibus, qui omni Resiniferarum arborum genere integuntur, inter saxa: plurimis etiam Pannoniæ locis est obvia, veluti apud Posonium, Sopronium, & Zolonock. Altera multò rarior inventu. Floret verò utraque Aprili & Maio, semen prioris (nam alterius non observavi) Junio perficitur.

NVLVM nomen huic suffrutici imposui, cum dubitem an à veteribus fuerit observatus: præterea ut studiosis ansam præbeam diligentius veteres Auctores excutiendi, & apud illos aptam aliquam appellationem inveniendi, ne perpetuò *ἀνώνυμος* maneat. A rusticis negligitur, propterea nullo illam nomine dignantur: quidam tamen, à perpetua viriditate, *Wintergruen* appellari dixerunt.

SPINOSI SUFFRUTICES ET ΕΠΑΛΛΟΚΑΤΑΟΙ.

NUNC ferè peractâ Arborum, Fruticum & Suffruticum descriptione, opet precium me facturum existimaui, si spinosos Frutices & suffrutices, easque Stirpes que caducæ per se consistere nequeunt, sed aliarum adminiculo egent (Theophrastus *ἐπιτολοκαύλους*, vel *ἐπαλλοκαύλους* appellat, *Gaza amplexicaules* vertit) adjungerem. Initium autem faciam ab illis Suffruticibus, qui *Genista* flore sunt præditi.

ASPALATHVS ALTER.

CAP. LXXIII.

TAMETSI sciam hunc fruticem non esse legitimum Aspalathum alterum: quia verò tale nomen à plerisque obtinuit, immutandum non putavi, præsertim cum ad quem fruticem veteribus descriptum referri debeat, adhuc ignorem, nisi fortè Scorpij generibus adscribendum esse quis censeat.

TOTA PLANTA cubitum non excedit, fruticosa admodum & ramosa, multis horrens spinis deorsum inflexis, firmis, acutis, in quibus enascuntur pusilla folia lentis magnitudine, viridia, qualia etiam (sed teneriora) fert in novellis ramulis, quibus subsunt recens nati aculei: flores in firmioribus & rigidioribus spinis, terni, quaterni aut plures simul nascuntur, Genistæ similes, minores, coloris nunc lutei, nunc pallescētis: semen in parvis siliquis exiguum.

Aspalathus alter.

Aspalathus alter III.

Aspalath. alter 11.

Aspalath. alter 122.

Nas alar.

Nomina.

Facilitates.

Scorpius r.

Repa.

Scorpius 2

Scorpius 11.

ALIVD ejus genus robustius, & aliquantum firmitus, nonnumquam altius excrefcens, cujus flos perpetuò pallidior est, alioqui non multum priori diffimile.

TERTIVM genus ad cubiti nonnumquam magnitudinem accedit: plerumque tamen minus est, & pedalis tantum altitudinis, totum etiam tenerius: ramuli in multo plures spinas divisi, istæ denuò in alias, sic ut singule spinæ totidem Abrotoni multifida folia videantur, nisi aculei obsisterent, qui, à negligentius considerantibus, vix animadvertuntur: Vere ex ramulorum lateribus exigui alij prodeunt ramusculi cani & hirsuti, quibus adnata sunt mollia & incana lentis folia, majora quàm in primo genere: in summis illis ramusculis flores priori similes, paulò majores, lutei nascuntur.

Crescit Primum, cum in Cantabris superato Pyrenæo saltu, tum varijs alijs Hispaniæ locis, & Narbonensi Gallia. Secundum in Castella veteri tantummodo observabam. Tertium in Cantabris duntaxat tertio à Victoria urbe miliari, ad radices Pyrenæorum, quâ Hispaniam spectant.

PRIMUM genus ab Herbariæ rei studiosis Salmanticæ & Mompelij Aspalathus alter vocabatur, vulgo Salmanticensium, & aliorum, apud quos nascitur, Hispanorum, *eulalia*: secundum Castellanis *aulaga*: tertium Cantabris *ballada*.

FLORIBVS prioris cum saccharo fermentatis, Salmanticenses ad firmandas & restaurandas collapsas vires utuntur.

SCORPIVS. CAP. LXXIIII.

DVO plantarum genera, quæ plurimum ad Scorpij, quem Gaza Nepam interpretatus est, historiam accedere videntur, in meis peregrinationibus observabam.

PRIMUM cubitali aut ampliore altitudine assurgit, multis virgis ex atro virëtibus, striatis, densissimo spinarum vallo obsitis fruticosum, quæ deinde spinæ alijs minoribus sunt circumseptæ: folia nulla nisi primo vere, apparët, brevi decidua. Flores Genistæ minores pallidi, interdum verò adeò rufescentes, ut rubere videantur, præsertim sub Autumnum: siliquæ deinde succedunt breves, cylindræ, magna ex parte inanes, aliquando tamen ferentes exiguum semen pallidum aut subfuscum, ut Genista vulgaris Septentrionalium: radix singularis in alias tenues se spargens, & interdum latè se propagans.

Floret Maio & Junio, & quandoque totâ æstate: circa Autumnum verò, denuò floribus onusta conspicitur, eoque tempore saturatiore & magis rutili sunt, ut plurimum, flores.

ALTERVM pedis altitudinem raro superat, totum densissimis spinis horrens, quæ non confuso ordine ut in superiore nascuntur, sed feriem quandam servant, & semper contrario inter se exortu binæ nascuntur, virentes quidem, sed languidius quàm superioris, neque aliæ ex alijs: summis ramulis inhzrent bini aut terni

dem, sed languidius quàm superioris, neque aliæ ex alijs: summis ramulis inhzrent bini aut terni

Scorpius II.

terni flores superiori similes, lutei coloris, mense Martio: quo tempore exiguas brevesque siliquas, vel potius semina erant magnitudine, inclusa membranâ quadam multa incanaque lanugine hirsuta, deprehendebam densissimis ipsius plantæ spinis occultata, ut ex superiore æstate deciderant: aded verò canescebant, ut initio aranearum telas esse existimarem: radix singularis, sed in plures deinde propagines sparsa, dura, & lignosa est.

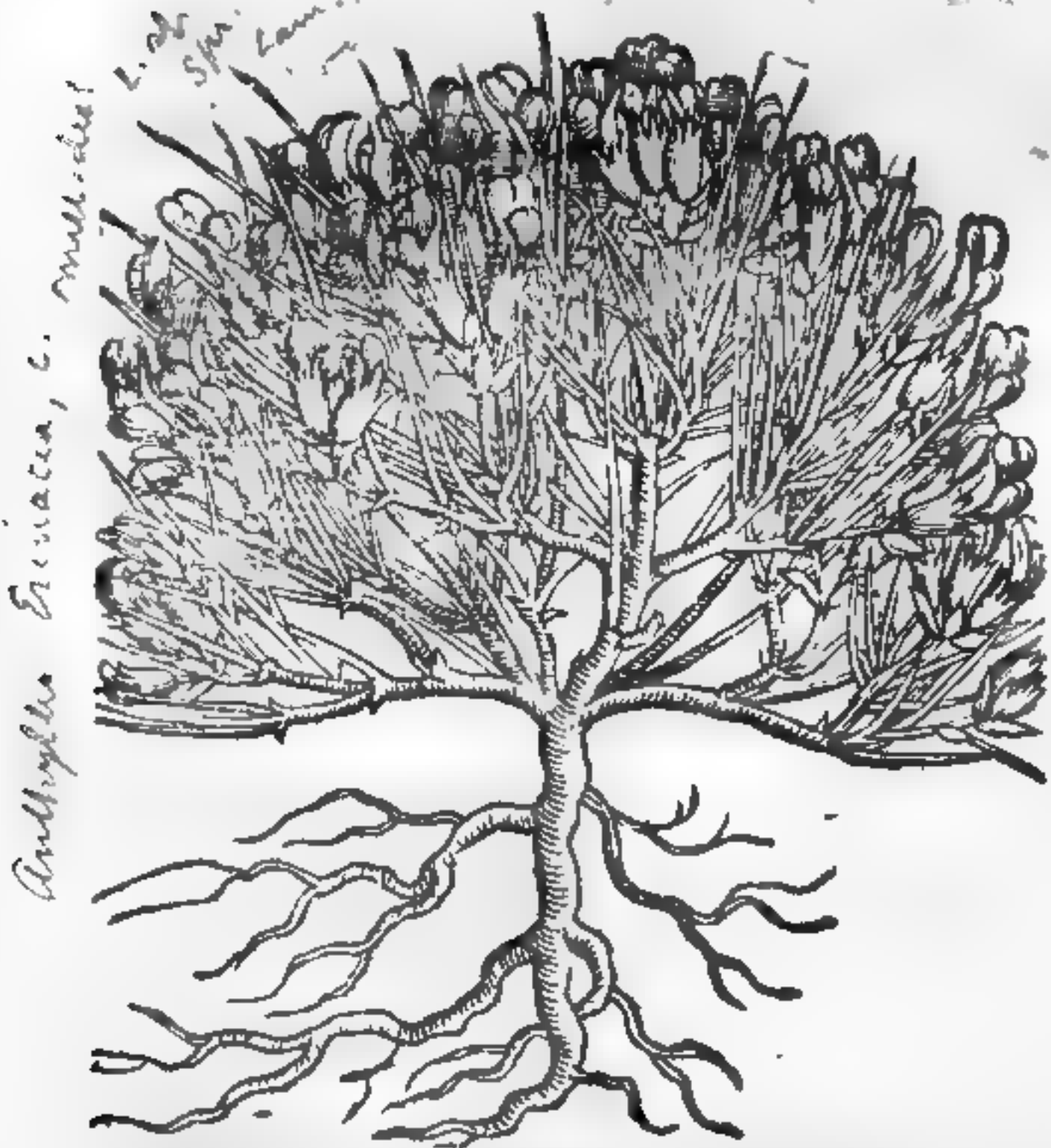
Primum varijs Belgicæ, Germaniæ, Galliæ, Hispaniæ, Angliæ locis conspexi, nusquam tamen frequentius, quàm incultis illis locis supra Burdegalam, Bayonenfî itinere, & apud Cantabros Pyrenæorum jugorum accolas, ubi tantâ magnitudine assurgit, ut duorum hominum altitudinem æquare nonnumquam viderim, crassitudinè verò brachium humanum. Alterum collibus Granatæ vicinis itinere Cordubensî duntaxat, nec usquam alibi mihi conspectum. An porro Echinopoda, cujus doctissimus vir Honorius Bellus in alterâ ad me epistolâ meminit? plurimum certè ad illam mihi accedere videtur.

GALLI primum genus *Ionc morin*, Aquitani *jauge*, Belgæ *Gaspelbozne* appellant: nullum vulgare nomen Hispanicum intellexi. Alterum genus Granatenses *Molino* vocant.

QVAS facultates Scorpius planta habeat, nemo tradit. Solus Plinius aduersus sui nominis animal valere auctor est.

ERINACEA.

CAP. LXXV.

PLANE nova, & totâ elegans est hæc planta, dodrantalis, in orbem per solum diffusa, multis spinis virentibus, sive aculeis horrida: flores Genistæ, ex cæruleo purpurascens, minores, calyculis inclusi hispidis, villosis, omnino ferè incanis, bini aut terni simul semper conjuncti: foliola interdum, dum floret, producit, sed rarò, eaquæ perpauca Lenticulæ similia, quæ cum brevi marcescant & decidant, tota planta maxima ex parte sine folijs spectatur, & multiplici spinarum vallo Erinaceum in se convolutum repræsentat: radix lignosa & magna est pro plantæ proportionè.

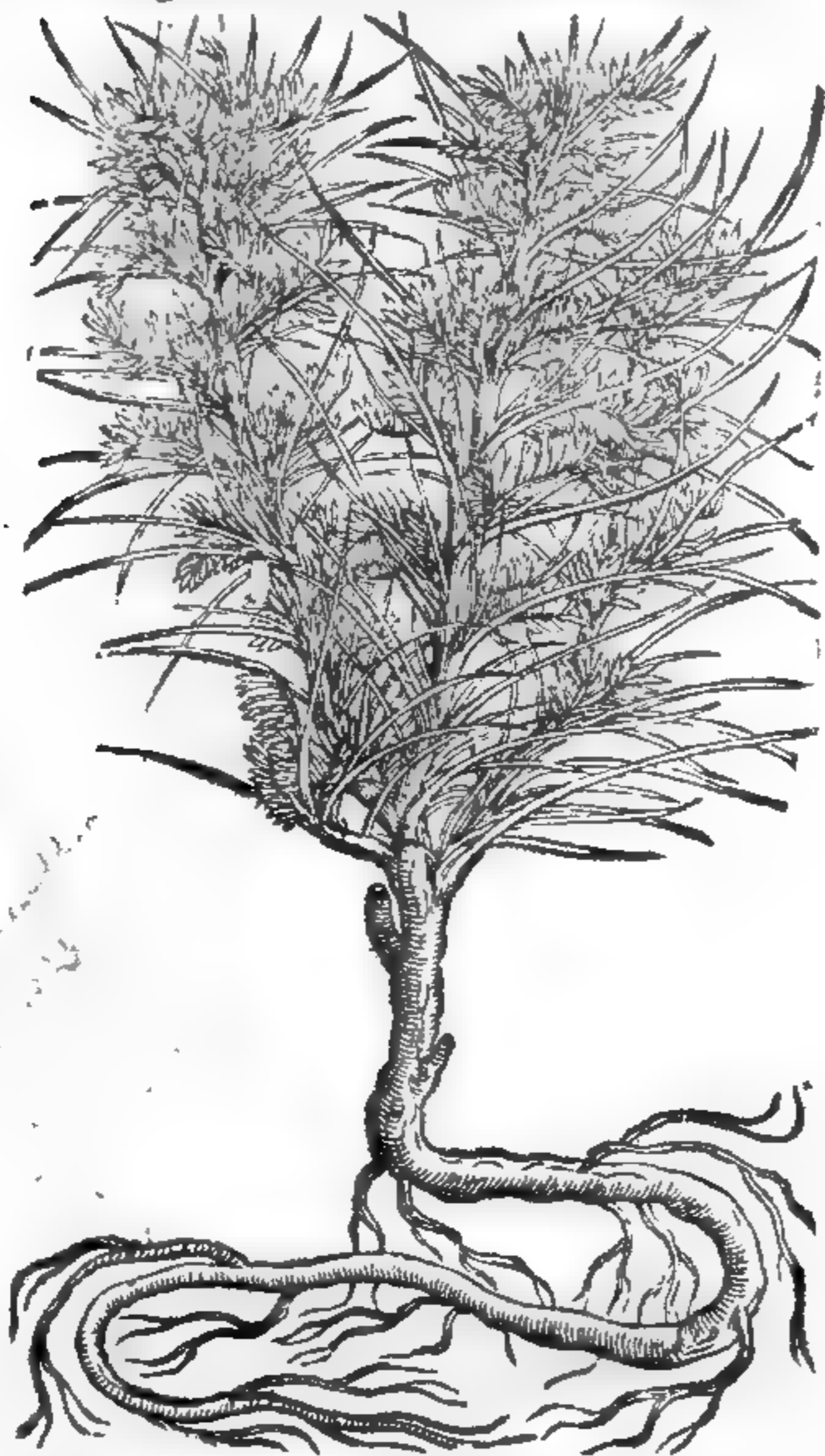
Nascitur regno Valentino, affluenter verò circa Siete aguas oppidulum, septimo ab urbe Valentia miliari, Madritiano itinere, asperis locis & secus vias. Aprilî florentem observabam & eruebam iter istac faciens anno M. D. LXV. fermen observare non potui, mense sequente in Belgicam reuersus.

INCOLAE *erizo* vocant, hoc est Erinaceum, quoniam erinaceum animal terrestre, dum in orbem se contrahit, aut marinum, aculeorum & spinarum vallo planè æmulatur: quæ aded causa fuit, ut illi Erinacæ nomen inderem, donec cõmodius aliquod ex veteribus Scriptoribus dare possimus. An verò incolæ ad medicû aliquem usum adhibeant, non intellexi.

TRAGACANTHA ALTERA.

CAP. LXXVI

TRAGACANTHAE, quam aliquando Massiliæ florentem, & fructu præditam observare memini, simillima est hæc planta, fruticosa admodum, multos pedales habens ramulos flexibiles, latè circumquaque sese diffundentes, candicantes, &, dum adhuc renelli sunt,

sunt, lanuginosos, multis longis canescentibus spinis horrentes: foliorum plurimè simul junctæ alæ, Lenticulæ aut Tragacanthæ proximæ, exiguæ, candidæ, lanuginosæ que primo vere per intervalla exeunt, dulcis saporis: folijs hieme decidentibus, nervi illi medij quibus folia inhærebant in rigidas & acutas spinas evadunt, ut eo tempore tota planta sine folijs conspiciatur, contra quàm in Tragacantha, quæ hieme etiam folia retinet, nec ea abijcit donec nova sequente anno adquisierit: tum demum deciduis vetustis folijs, nervi illi medij etiam in spinas abeunt.

Istam neque florentem, neque semen ferentem vidi: sed sub ea plurimos folliculos bombycinis similes, aut Alceæ illius, quam Matthioli Hypecoum appellat, folliculis ferè pares, inanes inveni, quos ab illâ excidisse, & florem ex similibus prodire album, non magnum incolæ referebant: de semine nihil certi intelligere potui: radix lenta, longa, in multos ramos divisa, nigro cortice foris obducta, materie intus candidâ, fungosâ, dulci, interior pars gummosum quidpiam & subdulce refert.

Natalis.

Nascitur plurima circa Guadix, & la Venta el peral, Granatensi regno, in collibus, arido & inutili solo: nec alio loco conspexi.

Ποτήριον
βυζάν.

VULGARE nomen non intellexi. Sed cum adeò sit Tragacanthæ similis, facilè mihi persuaderem esse legitimum ποτήριον, quod ab Ionibus *νευράδ* & vocari Dioscorides ait largè fruticare, spinis horrere, spissa lanugine esse ramulis longis mollibus, lentis, tenuibus, Tragacanthæ proximis, in collibus & aquosis nasci, & radicem recisam proximè terram succum gummi similem reddere tradit: cujusque Plinius lib. xxvii. Nat. Hist. cap. xii. meminit, illam etiam à quibusdam phrynon vocari scribens.

Phrynon.

Rauwolfius
tria Traga-
cantha gene-
ra observa-
vit.

BELLONIVS lib. i. Observat. cap. xvi. duo Tragacanthæ genera observasse refert in Cretensium montium verticibus: earum fortè altera huic similis erit. Certè Rauwolfius lib. ii. suæ Peregrinationis cap. xii. scribit tria Tragacanthæ genera in Libano monte invenisse, quorum unum meam hanc referret; alterum humilior, illi ferè simile, sed luteis floribus, quorum singuli in orbicularibus flavescens folliculis includuntur, racematim quasi in longiusculis virgulis nascuntur; tertium ejusdem penè altitudinis, pluribus virgis firmioribus purpurascens affurgens, incana lanugine Poterij capitula sustentibus, & purpureis floribus spectabile.

Cla. V. Dalechampius, optimè de litterariâ re meritis, Poterium in Allobrogibus prope Muram oppidulum Gratianopoli vicinum in silvosis convallibus reperiri ait. Sed si eam intelligit quæ ab alijs plerisque Poterij nomine donatur, vereor, ut suam opinionem legitimis rationibus tueri possit, quippe cum ea plâta penitus à Tragacantha differat, & folia Pimpinellæ vulgaris, quam Germani Sanguisorbam vocant, virentia supernè, paululum candi-

cantia

cantia inferne habeat, minora & teneriora, spinas molles hinc inde per supremos surculos transuersim & oblique sparsas (cujus rei causa a nonnullis Pimpinella spinosa appellatur) & radicem tenuem, duram, exsuccam. Poterium verò teste Dioscoride & Plinio frutex est longos habens ramos, spinis horridos lanugine spissa repletos, Tragacanthæ proximis, radices longas admodum, nervosas & firmas, quæ proximè terram recitæ dant succum gummi similem. Pimpinellam illam spinosam aliquoties sanè mihi semine natam, diligenter in horto & fistilibus conservare volui, sed semper hiems subsequens abstulit. nonnumquam etiam mihi missum ejus semen Stœbes Theophrasti nomine: & vulgo adhuc ipsam plantam in Creta vocari *ἀσπίδα*, scriptum. De illa consule Honorij alteram epistolam, quæ ad calcem harum Observationum adjecta.

Anguillara opinionum lib. VIII. videtur Pimpinellam illam spinosam ad *καλαμιον* sive *καλίον* *Ærariam* Theophrasti referre. Doctis. autem Rauwolfius, qui eam in Libano monte etiam invenit, scribit libro & cap. jam memoratis, ab incolis *Bellan* vocari.

STRABO scribit circa novam Carthaginem plantam quandam esse, de cujus cortice telæ pulcherrimæ conficiantur: an hæc mea sit, ignoro, nullam enim qualem ille describit, dum istac iter facerem, observabam, aut istic nasci ab incolis intelligebam.

CETERVM Dioscorides Poterij radices rufas, præcis nervis & vulneribus glutinandis illini, decoctum ejus nervorum affectibus prodesse, testis est. Eisdem facultates tribuit illi etiam Plinius, & addit, in vino potum, rubetarum veneno auxiliari.

RHAMNVS.

CAP. LXXVII.

De Rhamni genera Theophrastus lib. III. cap. XVII. Histor. Plant. facit, album & nigrum, utrumque aculeigerum, & folijs perpetuis. *Rhamni genera.*

Rhamnus I.

Rhamni I. altera species.

Dioscorides tria genera describit, nisi mendosum sit exemplar, ut peritissimus Anguillara suspicatur, qui tertium adsciticiu esse putat. Et sanè, cum Dioscorides easdem facultates suo Paliuro tribuat, quas Theophrastus Paliuro libro & cap. supradictis descripto: verisimile est tertij Rhamni descriptionem quæ apud Dioscoridem extat, ad Paliuri ejus historiam revocandam, plerasque enim notas habet cum Theophrasti Paliuro communes.

Est verò Rhamnus frutex faciendis sepibus idoneus, rectis virgis, in multos ramos divisus, candidis, quæquæ validis ac firmis aculeis horrent: folia plerumque quaterna aut quina ad singularum spinarum exortus nascuntur, oblonga, subpinguia, subablida, oleæ similia, sed tenera & succulenta, Autumno, novis succrescentibus, interdum decidua; flores Autumno longiusculi, candicantes, extremis oris in quinque crenas divisi: quibus decidētibus seminis quoddam

Rhamnus I.

quoddam rudimentum, ut in lasmino, relinquitur: numquam tamen ejus fructum videre mihi contigit: crassa multiplici que radice firmatur.

Rhamni 1.
alica sp.
es s.

2. Istius generis alium observabam Rhamnum pænè similem, sed humiliorem, frequentioribus ramis fruticantem, minoribus folijs, magis carnosis, salsi gustus, superiore candidiore: floribus ejusdem cum illo formæ, sed purpurei planè coloris.

Rhamnus II.

Rhamnus III. fortè niger Theoph.

Rhamnus II. ALTER flexibilibus est virgis & ramis, spinarum etiam vallo horrentibus, angustioribus folijs, neque aded carnosis, perpetuis tamen ut in priore: flos oleæ herbaceus circa ramos frequens, deinde fructus rotundus, maturitate flavescens & tota hieme in frutice permanens. Totus autem frutex pulvere respersus videtur.

Rhamnus III. TERTIUM his addo fruticosum, frequentibus ramis, Spini in sepibus nascentis & pruna silvestria ferentis magnitudine, cortice nigro testis, & longis spinis armatis: folia ex quibusdam tuberculis, ut in priore, multa simul nascuntur, longa & angusta, carnosia, viridia, adstringentis gustus, & Rhabarbari saporem utcumque referentis, perennia: flos Veris initio parvus, herbacei coloris, pluribus & confertim juxta folia nascens: æstate nigrum fructum fert parvo pruno silvestri similem, rotundum, acerbum.

Natalis. Prior Rhamnus multis Hispaniæ, Lusitanæ, Narbonensis Galliarum locis nascitur: Illius alteram speciem uno tantum loco proximè Horiuëlam urbem, veteribus Orcelim dictam, ad flumen Serabin, nunc *Segura* appellatum, Valentini regni extremis limitibus observabam. Alter non modò in Belgicis maritimis, sed etiam in quorundam montium vallibus, secundum amnes crescit. Tertium incultis Granatensis & Murciani regni locis, frequentem inter alios frutices inveniebam.

Nomina. NOMEN Græcum *ράμνος*, Latinum etiam Rhamnus. Hispani priorem *scambones* appellant; alteram ejus speciem *spino*: tertium *spino negro*, qui ad Theophrasti Rhamnum nigrum forsitan referri posset. An verò is sit quem Bellonius in Creta inveniri ait nigro fructu, ignoro. Missus est ad nos ex Hispanijs, ejus fructus Lycij nomine, ex quo natæ plantæ.

Facultas. DIOSCORIDI omnium folia igni sacro, & serpentibus ulceribus efficaciter illinuntur. Sic etiam Plinio. Salmanticæ & alijs quibusdam Castellæ locis, prioris folia cum turionibus, ex oleo, aceto, & sale eduntur primis mensis, habent enim acrimoniam quandam cum aciditate conjunctam, quæ saporis gratiam conciliat. Tertij fructus decocto, relaxata & dissoluta membra, podagræ etiam dolores utiliter soveri incolæ referebant.

SUPERIORIBVS adijciendus videtur hic spinosus frutex, multas ab radice virgas proferens, cubitales, vel etiam ampliores, rectas, tenues, rubentes, multis ramulis præditas, qui in acutam spinam plerumque desinunt, tamen alios aculeos hinc inde sparsos habeant, breues interdum & infirmos, nonnumquam verò firmos, & multis folijs oblitos ut in Rhamno priore: folia nullo ordine digesta sunt, spini foliorum æmula, sed multò breviora, Myrti Tarentinæ aut Buxi folijs quodammodo similia, lenti gustus & cum aliqua aciditate mordicantis. Nec florem, nec fructum videre contigit: nam Novembri, & novo vere duntaxat hunc fruticem inueniebam aliqua ex parte suis folijs viduatum.

*Lycium quo-
tupiam.*

Apud Complutum urbem, quam Hispani *Alcala de Henares*, quoddam propter eam labatur annis Henares, alijsque novæ Castellæ locis, & Bæticæ parte, quam vulgò Extremaduram cognominant, circa fluentia, & declivibus locis, hieme exundantibus nascentem observabam.

Natalis.

QUONAM referendus esset hic frutex, diu dubitavi, & etiamnum dubito. Sunt nonnulli qui ad Lycium referri debere putant. Castellani, quibus scoparum usum præbet, & in falces colligatus calcificandis pistorum clibanis servit, *tamuzos*, sive *tamuëxos* vocant.

CETERVM, vox *tamuëxo*, mihi in memoriam revocat quendam suffruticem in incultis nascentem, quem incolæ *tamoxo* appellant. Assurgit is pedali altitudine, frequentibus ramusculis præditus, qui adeo exiguis & cõfertis foliolis onusti sunt, ut ramusculorum lignum vix conspici possit: ea ex cineraceo virentia sunt, & extremæ amaritudinis.

Tamoxo.

Fueritne autem veteribus cognitus hic frutex, & quo nomine ab illis vocatus, ignoro.

Legitimum porrò Lycium, in sua Peregrinatione observavit Doctiss. Leonardus Raulolfius, cum in Libano monte ubi ab incolis *zaros* vocari ait, tum Hierosolymis Ioppen proficiscens, cujus suecum Arabibus *Hadhadh* appellatione cognitum esse scribit, & fruticis iconem lib. IIII. inter plerasque alias exhibet.

*Lycium legi-
tum.*

SPINA INFECTORIA PYMILA.

CAP. LXXIX.

INFECTORIA Spina, cujus baccarum succo, viridem colorem conciliant picturis, & libris, quæque Rhamnus solutivus a Recentioribus nuncupatur, multis Panboniæ locis vulgarissima est, ubi interdum arboream amplitudinem adipiscitur. De ea nobis non est sermo: sed de alijs duobus fruticibus, qui illi admodum affines esse videntur.

*Rhamnus solu-
tivus.*

PRIOR bicubitalibus assurgit ramis, in multas alas divisas, cortice lævi, Spinæ infectoriæ colore & substantia simili rectis, qui membranâ superiore detractâ, ex viridi pallescit, & amariusculi saporis est: ramuli paucis spinis horrent, sed ipsi in spinas plerumque desinere solent: folia illi vulgariter similia, minora, angustiora, ad pruni silvestris sive spini folia plurimum accedentia, gustu linguam exsiccante: florem ut in vulgari congestum, ejusdem coloris & formæ, hoc est ex pallido herbaceum, quatuor foliis constantem, minorem tamen habet, radicem ut in alijs fruticibus lignosam.

*Spina infe-
ctoria pumi-
la.*

*Rhamnus infectivus,
muc. dact.*

CUBITALES habet Alter ramos, minimi interdum digiti crassitudine, magna ex parte minores, nigro rugosoque cortice obductos, superiore parte in ramulos divisos, qui tenuiore lævioreque cortice recti, plerumque in acutam spinam desinunt: folia Myrti, aut Pruni silvestris potius, breviora tamen & minora, viridia, per ambitum nonnihil serrata, adstringentis primum, deinde nonnihil amariantis gustus: Flores inter folia herbaceos, quatuor folijs constan-

*Spina infe-
ctoria pumi-
la.*

*Rhamnus coratilis,
muc. dact.
v. 4463*

Rhamnus infectivus. v. 4463. Lam. 4462.

tes: fructum deinde Spinæ infectoriæ vulgari non absimilem, binis, nonnumquam etiam ternis veluti commissuris distinctum, initio viridem, deinde per maturitatem nigrum: radicem crassam, lignosam, duram, raras fibras in latera spargentem.

Exit Prior frequens in Leytenberg & vicinis montanis silvis: Alter abundanter in monte

Spina infectoria pumila II.

Smilax aspera
rutilo fru-
ctu.

Smilax aspera rutilo fructu.

Smilax aspe-
ra nigro fru-
ctu.

Tempus.

Badensibus thermis imminente, & vicinis ju-
gis loco petroso & salebroso. Vterque floret
Majo, & Julio fructum perficit.

SPINAM infectoriam pumilam hos fru-
tices appellavi, quia magnam affinitatem cum
vulgari habent, licet minores sint. Si quis ta-
men Lycij genus potius esse cenet, ejus arbi-
trio permitto in quam referat classem velit.
Neutrius vulgarem appellationem intellexi.
Et haud scio, an aliquo in usu sint apud eorum
locorum, in quibus nascuntur, accolas.

SMILAX ASPERA.
CAP. LXXX.

ASPERÆ Smilacis duo inveniuntur ge-
nera: unum frequentibus spinis horri-
dum, rutilo fructu: alterum paucioribus acu-
leis armatum, sed folia nullis, nigro fructu.

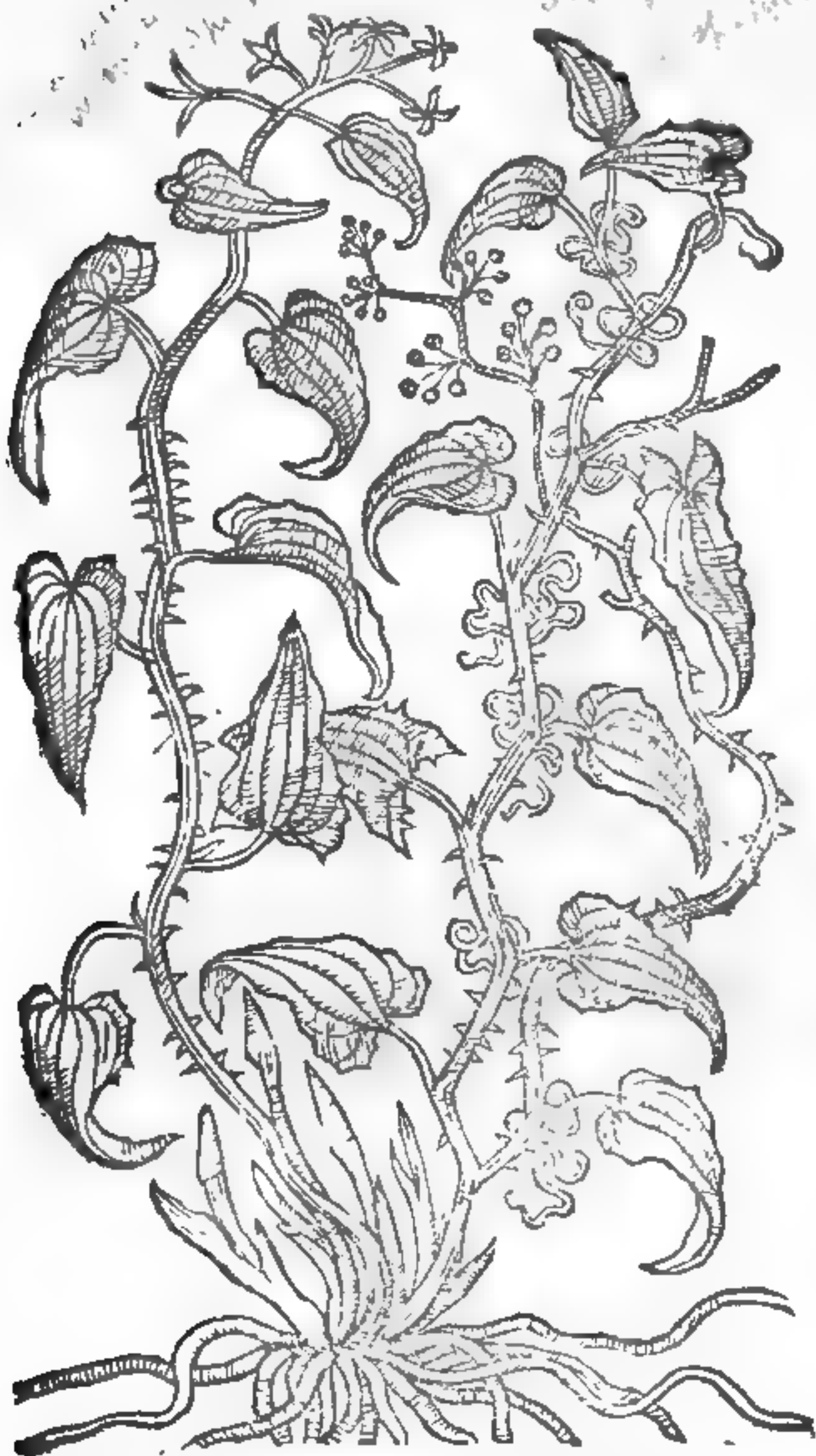
PRIMA Smilax, longis, frequentibus, val-
dè implicatis sarmentis, nunc in hanc, modò in
alteram partem, certâ quadam serie servatâ,
inflexis, lentis, & multis spinis horrentibus na-
scitur: ex singularum alarum sinu capreolos
producens, quibus proximos quosque frutices
& arbores amplectendo, ab imis ad summa re-
pit: folia ad singulos inflexus, hederæ, non an-
gulosâ, sed à pediculo latiora, deinde sensim in
mucronem desinentia, nunc ampla & viridia,
modò angustiora & albis maculis conspersa,
spinosa cute, ut inquit Plinius, hoc est nervo
illo medio eminentiore & foliorû oris aculea-
tis & spinosis: flores exigui, stellati, sex foliolis
constantes, multi, ad singulos extremorum ra-
mulorum inflexus (qui multiplices sunt) con-
junctim ex eodem tuberculo, sive (ut Theo-
phrastus ait) ἀπὸ ἐνὸς σπυρίου ex uno & eodem
vestigio exeunt, cædidi, odorati, racemi in mo-
dum propendentes: fructus deinde exiguis
uvis Labruscæ æmulis constans, maturitate
rutilus, nucleos tres, binos, unicum, pro acino-
rum magnitudine continens, duos, offecos ve-
lut Asparagi, foris nigros: radix longè late quo
serpentes sub terrâ fibras habet, tenues, candi-
das, & germinâ summâ tellure spargit minimi
interdum digiti crassitudine, nodosa seu arti-
culata, albicania.

ALTERA similibus cum priore sarmentis &
claviculis proxima quæque amplectentibus
nascitur, non est tamen adeò spinis horrida:
folia etiam paulò breviora, atriora, molliora,
nullis, aut certè rarissimis aculeis obsita habet:
flos alteri omninò formâ similis, sed colore
differens: nam ex albo quasi carneus est, fru-
ctusque rudimentum, quod ex medio flore
tamquam umbo prominere, rubescit, plenus
autem & maturus fructus non est rutilus ut in
priore, sed omnino niger, & succulentior, quan-
tum quidem mihi videtur: ossicula coveniunt.

Seriùs florent, imò Autumno etiam ipso,
cum suo fructu Octobri & Novembri floren-
tes reperièbam: at frigidis regionibus culta, &
fictilibus ad servata, Autumno duntaxat floret,
numquam

2.1. 592

Smilax aspera nigro fructu.

numquam semen perficit. Mihi magna ex parte altero duntaxat à saturo anno germinare cepit, nonnumquam & tertio. Perpetuò folia retinet.

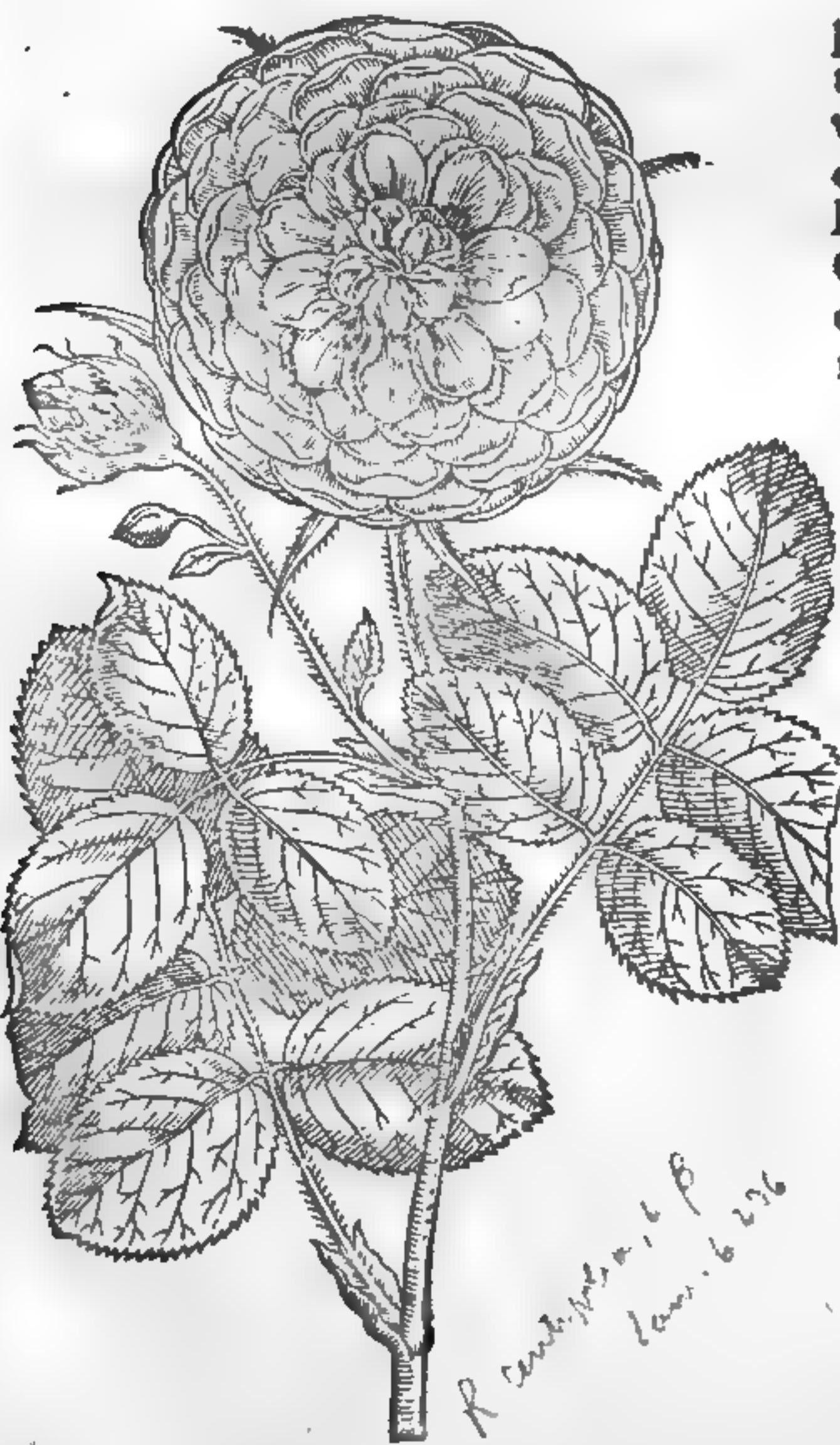
Crescit prior varijs Hispaniæ locis, & in Narbonensi Gallia, aspero & arido solo nascitur & in alijs calidioribus regionibus: raram in Lusitania conspiciēbam. Alteram autem plerisque illius Provinciæ locis circa sepēs, & collium convexa, & extremâ Bæticæ parte, quâ Lusitaniam contermina est.

Σμίλαξ τραχίαι Dioscoridi appellatur, σμίλαξ simpliciter Theophrasto. Gaza Hederam Ciliciam interpretatur, quia Plinius lib. xvi. cap. xxxv. scribit Smilacem Hederæ similem, primum è Cilicia profectam. Hispani priorem *zarça parilla*, hoc est Rubiviticulam appellant: Secundam extremæ Bæticæ incolæ *uva de Petro*, id est, uvam caninam, Lusitani contermini *recama*, Olysiptonenses *allega-caon*.

CETERVM Dioscorides ait folia & acinos, ante & post epotos, venenorum antidota esse: & acinorum succo, inquit Plinius, infantibus sæpius instillato, nulla venena postea nocitura. Mihi in Hispanijs relatum est, ejus radice uscs, Americanæ Zarçæ parillæ loco, non sine successu: & multorum opinio est Zarçam parillam Smilacem esse novi orbis.

ROSA. CAP. LXXXI.

Rosa centifolia Batavica.

NON minùs varia Rosarum genera conspiciuntur in Austriæ hortis, quàm in alijs plerisque Provincijs. Aliquot tamē istic aluntur quæ ante videre non memini. Sunt & Sylvestres prius mihi non conspectæ, de quibus omnibus suo ordine. Sed ante quam illarum historiam describere adgrediar, quædam de Centifolia rosa, cujus Theophrastus, deinde eum sequuti Plinius & Athenæus, meminere, præmittenda esse existimavi: & de quibusdam alijs rosis, quæ postea ad meam notitiam pervenerunt, dicendum.

Theophr. ergò Plant. Hist. lib. vi. cap. vi. sic ait. Τῶν δὲ ῥόδων πολλαὶ διαφοραὶ πλείθει τε φύλλων, καὶ ὀλιγότητι, καὶ τραχύτητι, καὶ λειότητι, καὶ κροῖᾳ καὶ εὐσμίᾳ. τὰ μὲν γὰρ πλείστα περὶ τὰ φύλλα, τὰ δὲ δωδεκάφυλλα, καὶ εἰκοσάφυλλα, τὰ δ' ἕτη πολλῶν πλείον ὑπαίροντα τούτων. ἕνια γὰρ εἶναι φασὶν ἃ καλοῦσιν ἑκατοντάφυλλα: πλείστα δὲ τοιαῦτά ἐστι περὶ Φιλίππου, οὗτι γὰρ λαμβάνοντες ἐκ τοῦ Παγγαίου, φυτεύουσιν, ἐκεῖ γὰρ γίνονται πολλὰ. σμικρὰ δὲ σφόδρα τὰ ἐν τῷ ἡγάρ ἐκφυσις αὐτῶν οὕτως, ὥστε εἶναι τὰ μὲν ἐν τῷ ἡγάρ, οὐκ εὐσμία δὲ, οὐδὲ μεγάλα τοῖς μεγέθεισιν: ἐν δὲ τοῖς μεγάλοις εὐσμία ἢ μάλλον ὢ τραχὺ τὸ κάτω.

Plinius autem lib. xxi. cap. iiii. Nat. Hist. de Rosa agens sic scribit. Genera ejus nostri fecere celeberrima, Prænestinam & Campanam. Addidere alij Milesiam, cujus sit ardentissimus colos, non excedentis duodena folia. Proximam ei Trachiniam minùs rubentem,

mox Alabandicam, viliores albicantibus folijs, vilissimam verò plurimis sed minutissimis

K 3 Spineo-

Spineolam Differunt enim multitudine foliorum, asperitate, laevore, colore, odore. Paucissima qui na folia, ac deinde numerosiora cum sit genus ejus, quam Centifoliam vocant, quæ est in Campania Italiae, Græciæ verò circa Philippos sed ibi non suæ terræ proventu Paugæus mons in vicino fert, numerosis folijs ac parvis: unde accolæ transferentes conserunt, ipsaque plantatione proficiunt. Non autem talis odoratissima est, nec cui latissimum maximum, quæ folium breviterque indicium est odoris, scabritia corticis.

Athenæus verò lib. xv. Deipnosoph. (ejus verba latinè expressa addam, nam græcum exemplar præ manibus non habeo) Rosarum multa esse genera, Theophrastus lib. v. inquit, & horum plurimis in flore quinque folia, quibusdam duodecim, alijs viginti, nonnullis circa Philippos [Macedoniæ oppidum] centum, quas plantant ex Pangeo rra: flata, ubi copiosè proveniunt Harum pusilla valde sunt interiora folia: sic enim illa prodeunt, ut intrinsecus alia sint, extrinsecus alia, sed nec ampla, nec odoris jucundi. Suavius olent quibus folia quinque, si scaber est cortex inferior. Præstantissimus odor Cyrenis: quam obrem nobilissimum est illic rofaceum unguentum.

Cyrenica
rosa.

Odoratissimam etiam apud Cyrenas nasci, auctores sunt locis suprâ citatis Theophrastus & Plinius.

Herodotus autem in *Vrania*, sive lib. viii. rosas in Midæ Gordio geniti hortis sua sponte nasci refert sexagènum foliorum, fragrantiore odore quàm ceteras.

Rosa 60. fo-
liorum
Centifolia
Batavica 1.

AN porro, quæ apud Batavos Centifoliæ nomine dicitur Rosa. ea sit, cujus prædicti Auctores mentionem faciunt, heredo. Nam illi Centifoliam inodoram esse, & pusilla habere folia, scribunt. Quæ autem apud Batavos alitur, non modò referente N. V. Ioanne ab Hoghelande (qui binas ejus plantas sub anni m. d. xxix. initium mihi misit, quas cum prævaluisse putarem, corruptas esse deprehendi, præter unius radiculae fragmentum) Prænestinæ majores, & perinde ferè odoratas intellexi: sed etiam Francofurti ad Mœnum apud Balthasarem & Carolum Hoyke Belgas fratresque germanos illo ipso anno conspexi: sequente verò, ex neglecto illo, & veluti abjecto fragmento nata mihi est stirps, quæ altero anno nempe xci. circiter quadragenos flores tulit, non omnes tamen ejusdem amplitudinis, sed in nonnullis numeravi centena vicena folia. extrinsecus majora, intrinsecus pusilla, staminum locum explentia, & in ipsum calicem reflexa, odorem autem deprehendi prænestinæ, ad albam nonnihil accedentem, colorem prænestinæ non dissimilem.

Istius etiam stirpem unam, quæ album florem ferat, habere se ait idem Hoghelandus, mediæ inter illam & proximè sequentem magnitudinis, quam albam majorem provincialem appellari ait, ut superiorem, majorem Prænestinam.

Sed & rarius aliud Centifoliæ genus apud eosdem Batavos inveniri, nuper ad me scripsit ille ipse Hoghelandus, priorè aliquanto minus, hoc est, mediæ inter illam & vulgarem prænestinam magnitudinis, alioqui, color, odor, forma, conveniunt: quod verum esse ex ejus planta ab illo m. d. xci. missa sequente anno deprehendi.

Prioris generis aliquot parvas stirpes postea accipi ab ornato viro, eodemque docto & diligente pharmacopœo Delphensi, Theodorico Clutio, quarum paucæ quædam belle germinarunt, ut permanfuras sperem: sequente anno una florem tulit.

Non desunt, qui Prænestinam albi coloris inveniri asserant: mihi certè nondum videre contigit, nisi forte ea sit quam honestus vir Wilhelmus Osterrat Francofurtensis civis unicam in cultu suo horto alit Illius flos multò dilutior Prænestina, & ferè albicans, perinde tamen magnus & plenus, in quo nonnulla etiam folia observavi mediâ ex parte candidantia, altera purpurascantia, vel similis coloris venis aspersa. Anno etiam m. d. xciii. florem mihi protulit ea quam ad me Hoghelandus miserat, planta.

Illi congener esse videtur elegans illa rosa, de qua honestus vir Ioannes Resteau, civis Coloniensis, superioribus Autumnalibus nundinis apud me verba fecit: se videlicet Coloniæ in suo horto alere rosam Prænestinæ similem forma & magnitudine, quæ ut plurimum dimidia ex parte candida folia haberet, reliqua rubra, aut tertia duntaxat ex parte alba, vel nunc integra alba, modò integra rubra inter se commixta conspiciantur. Ejus prolem sequente Octobri ad me mittebat, quæ prævaluit quidem, sed nondum florem ullum dederat, quum Francofurto excessi.

Accipio etiam flavas rosas multiplici foliorum serie præditas extare: nuper enim Vienna Austriæ ad me scribebat nobilis Matrona, ejus ipsi factam esse spem, & alij se similes expectare retulerunt. Memini certè aliquando videre, Constantinopoli allatos chartaceos quosdam hortulos varij generis stirpibus ornatos, quæ ex chartâ tenuissimè incisa tam affabrè constructæ, & singulæ suis coloribus adedè eleganter depictæ erant, ut magnam admirationem & voluptatem spectantibus adferrent: inter eas erant & flavæ rosæ plenæ, & alix pleræque stirpes raræ & elegantes.

CETERVM ad eas quæ præter vulgares à me observatæ sunt, redeamus. Illarum autem varix sunt species.

PRÆNESTINÆ, quam vulgus Provincialem vocat, valde similis est Prior, nec illâ minus altè assurgit: in solo flore discrimen est, qui circiter quadragenis aut pluribus folijs, paulò amplioribus, & saturatius nonnihil rubentibus constat, multis staminibus flavis umbilicum occupantibus, alabastroque multo crassiore & breviorè, quam ob causam Tuspel rose vulgo appellatur:

Rosa 1.

Flavaplena.

Adonis
havis Chat-
sacii.

Rosa versicolor.

Prænestina
alba.

Centif. Ba-
tavica II.

Centif. Ba-
tavica alba.

Rosa 60. fo-
liorum
Centifolia
Batavica 1.

Cyrenica
rosa.

appellatur: odor minus suavis, & albæ ferè proximus. Hujus genus album florem ferens apud Batavos invenitur, Centitolaque alba illis dicitur, de qua supra.

Valde frequens est Viennensibus hortis, & tota Austria, nullius tamen apud illos usus, quàm ad eliciendam stillatitiam aquam. Francofurti ad Mœnum quædam ejus stirpes Prænestinis mistæ aluntur. Floret cum ceteris Junio, interdum etiam Maio.

Rosa sine spinis.

Rosa Cinamomea pleno flore.

MVLTI statim à radice assurgit Altera virgis, humanam altitudinem interdum æquan-
 tibus si fertili solo & umbroso loco pangatur: ut plurimum verò longè infra eam magnitu-
 dinem, & cubitalibus duntaxat, vel sesquicubitalibus, lævibus & sine spinis, viridibus, in va-
 rios ramos diductis folia habet alata, hoc est ternis aut quinis uni costæ (quæ subaspera est)
 inherentibus, binis semper inter se oppositis, extremo impari satis amplo, constantia, fusca
 viriditate supernè nitentia, infernè canescentia: extremis ramis insident flores, oblongis hir-
 futisque pediculis inhærentes, multiplici foliorum numero constantes, Prænestinis majores,
 medijsque inter illas & rubras coloris, jucundi odoris. fructus brevis, crassus, penè orbicularis,
 maturitate rubens, inæquale semen, & ut rectè Theophrastus notat, *κνινκωδ* sc, ut omnia Ro-
 sarum genera, lanugine involutum continet: radix dura, lignosa plerumque, aliarum instar,
 sub terra propagines in lateribus spargit.

Rosa sine spinis.

Hujus cognitionem acceptam fero C. V. D. Joanni Schrôtero seniori, Ienensis Academię
 in Thuringia Primati, & Illmo Ducum Saxoniz, Landgraviorum Thuringiz, & Princi-
 pum Coburgensium & Wimarensium tum Medico, qui ab Illma Principe Principum Wi-
 mariensium matre eam nactus, liberaliter Viennam usque mihi misit anno M. D. LXXVI. Flo-
 ret autem Junio. Vidi etiam multos post annos in quorundam Patriciorum hortis Franco-
 forti ad Mœnum. Nec desunt qui flore albo se conspexisse affirmant.

ejus varie-
tas.

2. Aliud ejus genus invenitur non valde dissimilibus virgis, Viennæ Austriæ etiam ante
 meum in eam urbem adventum, in quibusdam hortis cultum, quod minores & rariore fo-
 liorum textura constantes flores profert, colore penè secum vini rubri.

Rosa sine spi-
nis altera.

PARI propè Tertia est magnitudine: rarè enim duorum cubitorum altitudinem supe-
 rantem Viennæ observavi, frequentibus & brevibus ramis donatam, purpurascens, qui
 raris & brevibus spinis armati sunt: foliorum alæ illis similes quæ in Rosa, vulgo Canellæ cog-
 nomen adepta, sunt, hoc est, ex quinis aut septenis folijs æquali inter se spatio distantibus
 constant. uno hinc, altero inde, geniculatim conjugatimque semper adhærente, unoque in
 cacumene exeunte, coloris superna parte viridis, inferna candicantis: flores vulgari Cina-
 momeæ rosæ similes, sed majores, & multiplici pusillorum foliorum glomeratione constantes,
 quemad-

Rosa Cina-
momea pleno
flore.

Handwritten notes in the right margin, including a signature and date: "P. ... 1771".

quemadmodum alba & Prænitina: odor ferè qualis in Alba vulgari plena fructum nondum videre licet, tametsi multis annis aluerimus: ejus radix latè admodum serpit, & vivax est, novas virgas subinde producens.

Eius natales
dubij.

Vnde primùm Viennam allata sit, plerique dubitant: nōnulli tamen ex Tyrolensi Comitatu originem ducere existimant: alij è Gallia Moschatè pleno rubro flore nomine missim. Tunc in omnibus Cæsareis hortis, quorundamq; Principum virorum, & Nobiliorum matronarum, & aliorum qui herbariæ rei studio oblectantur, alebatur: multò verò frequentior postea apud Mag^{cos} ac Generosos Dominos Adolphum Hermannum, & Georgium Medesii zu Eysenpach/patrueles, Hassiæ Marechalcos hereditarios: sed omnium frequentissimam Cassellis in amœnissimo cultissimoque horto Ill^m Principis Wilhelmi Landgravij Hassiæ, &c. altius multò, & supra humanam altitudinem sese attollentem, interdum etiam Autumno rursus florentem, quæ tamen florem minus plenum superiore, quæ Viennæ est, habere mihi visa, & stolonès atque ramos minus rubentes.

Rosa campestris odorato flore.

Rosa campestris cum suo fructu.

QUARTA humilis est & fruticosa, folijs illi quæ album florem fert, persimilis: sed ejus flores, licet albi, longe minores, neque unquam planè sese explicantes, ejusdem cum alba vulgari odoris & coloris, qui tamen plus carnei admistum habet. Paulò seriùs alia floret.

Hanc primùm observabam in cultis. D. Joan. Aicholtzj horto, unde illam adquisivisset ignorantis: deinde Francoforti ad Mœnum in quorundam Patriciorum hortis. Plurimùm autem meo judicio accedere videtur ad Græculam Plin. quam lib. XXI cap. xxx describit.

Rosa gracula
Pluriflorè.
Rosa campe-
stris odora.

QUINTA cubitalibus aliquot, aut ad summum, sed rarissimè, bicubitalibus assurgit virgis, firmis, duris, lignosis, rubescentibus, densissimo spinarum vallo munitis, ex quibus frequentes confuso ordine oriuntur spinosi ramuli, virides, singuli suum florem sustinentes, album, odoratum, quinque folijs constantem. luteæ aut Cancellæ rosæ vulgaris æqualem, capillaceis quibusdam staminibus cum suis apicibus luteis medium floris umbilicum occupantibus: fructus rotundus, brevis, in t̄io viridis, deinde, plenam maturitatem adeptus niger, crassa, angulosa, candida, dura semina continet: folia sunt inter eam quæ luteos simplices fert flores, & illam quæ ab aggeribus in quibus sponte provenit, sive à Pimpinellæ foliorum similitudine nomen apud Belgas accepit (dunnen roosen & pimpinelle roosen enim appellant) ferè media, per ambitum ferrata, & nullius splendoris; radix dura, lignosa, in diversa tendit.

Invenitur multis circa Viennam locis, præsertim editioribus & montosis. Floret Maio, quo tempore rusticæ mulieres plurimos ejus fasciculos, ob odoris gratiam, venales in forum deferunt. Fructus Augusto maturet.

SEXTA pedales, atque aliquando cubitales etiam ex eadem radice profert virgas, virides, lentas, inferne paucis, supernè multis spinis rigentes: foliorù alas rubræ simillimas, quinque aut septem folijs supernè viridibus, inferne candicantibus constantes: summis virgis & ramulis innascuntur satis magni calices sive alabastrum, hirti barbatiq̃ue, quales in rosis rubris simplici foliorum ordine constantibus, ex quibus deinde sese explicant magnæ, non omnino odoris expertes rosæ, quinque folijs præditæ, in initio rubræ, deinde paulatim remittente & quasi evanescente rubedine, carnei ferè coloris, multis luteis staminibus, floris umbilicum, quemadmodum in alijs rosis, occupantibus fructus ruber, rotundus, omnium maximus & pyri in modum turbinatus, fulvescente pulpa, inæqualia alba semina continet.

Rosa pumila

June 2 1573

Nascitur passim in cædis silvis, aliarum silvarum marginibus, sublimioribus & desertis agris per Aultriam inferiorem & universam Pannoniam. Floret Junio, fructus maturescit Augusto, & plerumque tota hieme ipsi stirpi inhæret.

Non ineptè, meo quidem iudicio, χαμαίρῳ græcè dicitur hoc Rosæ genus, Latinè Rosa pumila: Austriaci Erdrosen vñ Hebdrosen, Vngari verò Paragerosa appellant.

χαμαίρῳ

RUBVS IDÆVS PLACÆ.

CAP. LXXXII.

IDAËI rubi genus mihi ostendebat C.V. Ioannes Placæ Medicus & Professor Valèrinus, eodem cœnobio, quo Perseâ superius descriptam, primo ab urbe Valentia miliari, sine spinis, folijs rubi mollioribus, longis sarmentis per terrâ sparsis, cujus fructum dicebat Rubo vulgari minorem, aliàs illi admodum similem.

Rub idæus Placæ

Ansam fortè præbuit Placæ ut hanc plantam rubum Idæum censeret, Dioscoridis Latinus codex, qui capite de Rubo idæo, quod est in quarto libro, hæc verba, *quanquam & sine spinis invenitur*, addita habet, præter Græci codicis fidem.

CETERVM in Austriacis & plerisque Germaniæ silvis sponte provenit Rubus ille baccis sive moris rubris, nõ modò saporis, sed etiã odoris gratia commendatis: Eum Germani *hiber* / Galli *framboisier*, fructum *framboises* appellant: peritiores Idæum esse censent, de quo Diosc. ut dixi, lib. IIII. Plinius lib. XVI. cap. XXVII. Nat. Hist. & lib. XXIII. cap. XIII. in hæc verba scribit.

Rub idæus vulgaris

Idæus rubus appellatus est, quoniã in Ida, non aliàs, nascitur. Est autem tenerior ac minor, rarioribus calamis innocentioribusq̃ue, sub arborum umbra nascens. Hujus flos cum melle epithoris illinitur, & ignibus sacris, stomaticisq̃ue ex aqua bibendus datur, ubi stomachicis legendum cum Dioscoride: nam lib. XVI. cap. XXVII. contra stomachi vitia bibi scribit.

Plinius emendatus

Rubus porrò idæus hic in hortis colitur duorum generum, rubro videlicet & albo fructu.

RUBVS SAXATILIS, sive PETRÆVS.

CAP. LXXXIII.

PEDALEM non superat altitudinem, teretibus, subrubentibus, & hirsutis viticulis, in quibus bina aut terna folia, Rubo Idæo à plerisque nuncupato penè similia, hoc est terna simul ex eodem pediculo nascentia, rugosa, non hirsuta tamen, nullisq̃ue spinis horrentia, valde exsiccantis & adstringentis gustus, deinde amarusculi: in summis viticulis & supremis earum alis flores quidem fert (sed cujus formæ aut coloris, ignoro, verisimile est Rubo idæo aut humili pares) deinde fructum rubo vulgari aut Idæo minorem, hoc est minore acinorum numero constantem: etenim binos tantum, ternos, quaternos, aut ad summum quinos acinos habet, longè tamen majores quàm in ullo alio rubi genere, omnino rubentes, & aded succi plenos, ut quodammodo transpareant, acidi & palato gratissimi saporis: continent singuli isti acini singula grana alba rugosa & inæqualia, astringentis gustus: radix longè lateq̃ue serpit, & longas interdum viticulas humi spargit, quæ subinde radices agunt.

Rubus petræus

Abundè provenit in saxosis collibus Neberg monasterio imminentibus, sub celsissimo ejusdem nominis monte, cujus summum jugum perpetua nive obsitum. Crescit & in alijs scopulis qui circa celsissimorum montium radices sunt, non in ipsis montium jugis. Augusto mense colligebam maturo suo fructu onustum.

Natales

Rubus saxatilis alpinus.

Nomina.

χαμαίμορος.

Rubus idæus
G. Jura.

CHAMAEMORVS.

RUBVM saxatilem sive petræum appella-
vi, quia solis saxosis & petrosis locis inveni,
aliud enim nomen magis proprium mihi non
succurrebat. Rustici montani Steinber/hoc est
petræas baccas vocant. χαμαίμορος Theophra-
sti non ineptè meo iudicio etiam dici posset:
Gaza humirubum interpretatus est. Quan-
quam proximè ad Chamæbaton etiam acce-
dat humilis ille rubus plerisque Belgicæ silvo-
sis locis & agrorum marginibus interdum na-
scens, baccis sive moris succulentis, paucis &
exiguis acinis constantibus, modò nigris, mo-
dò cæruleis, palato admodum gratis. Occupat
etiam ille multos Austriæ & Pannoniæ agros,
Vngaris szedöry dicitur; vulgaris verò rubus
chypke fa, & fody szedör, id est terrestris morus.

Notus autem Gesnero haud dubitè fuit hu-
milis hic rubus, eumque in descriptione mon-
tis fracti Idæum appellat. Rubus idæus, inquit,
fructu rubi ferè, absque ullis spinis, humilis
planta, lignosa radice, folijs rubi vel fragi, aci-
nis binis, ternis, aut singulis in uno fructu aci-
do sapore, in saxo. Meminit & in Epistolis.
Simlerus etiam Commentario de Alpihus.

Similem planè meo suis baccis onustum,
eodemque nomine apud montanos pastores
insignitum, ex Silesiæ montanis scopulis eru-
tum, ad me mittebat D. Achilles Cromerus
anno M. D. LXXX. quem copiosè ad metalli-
cas fodinas Zuchtmantel nasci postea scribebar.

CAP. LXXXIII.

INTER mites Rubos etiam censenda est
hæc elegans planta, cujus iconem & histo-
riam nobis cõmunicabat C. V. Thomas Pen-
næus, Londinensis medicus, supra memora-
tus, Chamæmori appellatione inditâ

DODRANTALIBVS autem prædita est viti-
culis, in quibus alternatim tria, quatuor, rarius
quinque, folia scabra, malvæ, vel potius mori
[novella videlicet & primùm nata, malum tamen
cum Ribes vulgaris folijs conferre] folijs non val-
de dissimilia, in quinque præcipuas partes di-
visa, & per ambitum serrata, longis pediculis
innixa, qui ex binis alis sive apophytibus cau-
liculum amplectentibus exeunt. Summũ cau-
lem exornat flos unicus quinq; foliolis ex ni-
gro purpurascens constans. Fructus mori
fructui [rubi vulgaris verus] similimus (unde
nomen) sed paulò minor, primùm albicans &
acerbus, postea ruber, ex acerbo dulcis: radix
utcumque nodosa, ex singulis nodis paucas fi-
bras spargens, mirè se propagans, & quam lon-
gissimè terpens, adeò ut brevi tempore maxi-
mum spatium occupet. Floret Iuniò & Iulij
initio: fructus Augusto maturus est.

Nivosa & aperta loca amat, summosque
montes, & magnâ copiâ inter ericas provent
monte Engleborow totius Angliæ celsissimo,
duodecim miliaribus à Lancastria.

ANGLI knotberries appellant hoc est, nodo-
sam baccam, à fructu nodis simili. Gustu ad-
stringit, exsiccat, & refrigerat.

CHAMAÆ-

Chamaemorus
Anglicana.

Natales.

Nomen.

Cha. Jura. 118

CHAMÆMORO superiori valde affinem in Norwagiâ & finitimis regionibus nasci, ex doctissimi viri Henrici Hoieri Medici, ad præstâtissimum virum D. Petrum Pauwium publicum in Lugdunensi apud Batavos Academiâ Professorem epistolâ intelligebâ: qui & ejus fructum conditum sub extremum annum M. D. XCIII. mittebat, & insequentis anni Junio virgulas, cum folijs & flore inter chartulas repositas.

ERANT autem hæ virgæ tenues, digitalis longitudinis, fusci coloris cortice obductæ, quibus inherébât uncialibus petiolis folia, vulgaris Ribes folijs nõ valde dissimilia, sed paulò magis orbiculata, in breves aliquot lacinias divisa, tribusque eminentioribus nervis aversâ parte prædita, è quibus multæ venæ ad circumferentiam sparguntur, in ambitu dentata: è summis virgæ exeunt oblongiores tenuioresque petioli sustinentes singularem caliculum, è quo flos emergit candidus, nunc quaternis, modò quinis foliolis constans, umbilicum occupantibus multis exilibus staminibus albis cum flavis apicibus: flori fructus succedit, fragi magnitudine, rubens aut pallidus, cujus interior pulpa mollis, humida, mucilaginosa, exilium acinulorum plena, gustu non insuavis.

Paludosis & humidis locis gaudere, ex Hoieri epistolâ didici, & maturitatem acquirere fructum, mensibus Junio, Quintili, Sextili: ab incolis verò *Wolstebeeren* appellari.

CETERVM, quæ conservandi hujus fructus ratio, quàm admirabiles ejus facultates, cum ex ipsius Hoieri epistolâ, tum ex ijs quæ ipse anno sexto & nonagesimo supra millesimum & quingentesimum præfens mihi Lugduni confirmabat, subijcere libuit.

EX ipso fructu, inquit, Electuarium rudi minervâ conficiunt quotannis Norwagij, atque Finmarchij, in hunc fermè modum. Baccas in fictili aut aheno per se ad mediocrem consistentiam coquant, nullo alio addito liquore: cum enim succi plenè sint & molles, alieno humore irrigari non expetunt. Quanquam in delicatioribus sunt nonnulli, qui melicrati Fionensis (quo summè delectantur Septentrionales isti) aliquid affundant. Hanc confectionem idoneis vasibus exceptam, & ne corrumpatur ab ambiente aëre, butyro dissoluto obductam, usui studiosissimè reservant: nobile sanè, & probatissimum illis adversus scorbutum remedium. Etenim non facilè credas, quæ miracula ista gens, solâ hac medicinâ faciat quotidie: ut omnino fatendum sit, nihil ad hanc esse vel cochleariam illam tot encomijs hætenus celebratam, vel becabungiam, vel sisymbrium cardaminem, & id genus alia, quibus Germani sese efferunt. Et meritò admiranda singularis Dei benignitas, quod Nordlandiæ longius ad Septentrionem remotæ, & fœdissimis morbis ob cæli soliq; inclementiam miserabiliter scætentis, indigenis remedijs prospicere voluerit: enim verò morborum crudorum, putridorum, melancholicorum, mira hic ubique seges. Idcirco necessitas miseros rusticanos varia auxilia edocuit, ut nunc vel in gravissimis casibus pauperculus aliquis accommodatè sibi suisq; mederi sciat. Ita nonnulli scorbuticos, quamvis ridiculè, tamen benè atque utiliter hunc in modum curant. In vicinam aliquam insulam moris abundantem exponunt, ibidemq; solos relictos, domum non transferunt, priusquam sanitati sint restituti. Tum enim illi, quasi ab omni humanitate exclusi, vitæ tamen (quod credibile est) cupidi, moris istis vesci coguntur, si ve ut extremo remedio promissam sanitatem recuperare tentent, si ve ut sitim, quâ ut plurimum torquentur, extinguant. Dumq; hoc ad satietatem agunt, sine dubio intra paucos dies oppidò convalescunt. Hieme verò quando id non licet, electuario suo non minùs feliciter utuntur, sine certâ dosi, aut custodiâ. Aliqui toto curationis tempore, nullo alio alimento utuntur. Hætenus Hoierus.

SED & ille ipse alterius cujusdam Bacciferæ, similibus præne superiori folijs, à se in Norwegia observatæ historiolum mihi anno M. D. XCVI. communicabat.

PROXIMAM [à superiore videlicet] inquit, laudem meretur, fruticosa quædam stirps, quæ Ribesium foliolis & fructu, pro suâ proportionem aded æmulatur, ut nõ dubitem tertiam Ribesij speciem appellitare. Dodrantalis est, cortice petiolorum nigricante, folijs latis, dissectis vitis foliorum modo: baccæ in cujusque pediculi apice quamplurimè conjunctæ tamquam in umbellâ, non, ut in vulgari Ribesio, è multis oblongis racemulis pendentes, rubent, acidulæ, saporis valde grati. Incolis *Tettebeeren* nuncupantur.

CVM in Ribes vulgaris mentionem inciderimus, significandum existimavi Austriacas & Stiriacas alpes ejus quoddam genus alere, nihil, vel quàm minimum à vulgari differens, fructu tamen non acido, sed dulci.

Est præterea Secundum genus amplioribus folijs & majore fructu, licet acidi saporis ut vulgaris: hujus enim flos variat, quia qui in vulgari herbacei coloris est, in hoc eleganter rubet & puniceus est. An huic similis quam N. V. Ioannes Boisot in horro Bruxellis alebat?

Mittebat etiam anno M. D. XCVI. aliud Ribes genus ex Anglia acceptum ad me N. V. Carolus de Tassis veredariorum Antuerpiæ præfectus, quod uvæ Crispæ rubro fructu appellatione inscriptum erat. Postea tamen è Jacobi Gareti epistolâ Londino ad me missâ fructum ferre intelligebam (meus enim frutex flores quidem tulit, deinde corruptus est) vulgari similem,

*Chamæmorvs Norvagi-
cæ.*

*Natalis.
Nomen.*

*Conditura
fructus.*

Facultates.

*Scorbuticos
curandi apud
Norvegos
ratio.*

*Chamæmorvs altera
Norvagi-
cæ.*

Tettebeeren

*Ribes vul-
gar dulci
fructu.*

*Ribes vul-
gar rubro
flore.*

*Handl. d. 1771. p. 111. u.
m. 11. 12. 13.
Linn. 3. 48*

Ribes vulgare fructu dulci.

Berberis vulgaris.

Handwritten notes:
Ribes vulgare, L.
21 Cap. 52
Ribes vulgare, L.
21 Cap. 52

Ribes nigrum - milem, paullo majorem, confertim tamen in eodem pediculo non nascentem, sed singularem ut in uvâ crispâ.

Grossularia fructu obscuro purpurascens - CERTE anno M. D. XCI III. Leydæ conspiciebam Grossulariæ genus amplioribus nigrioribusq; folijs, spinas ad singulos foliorum exortus binas vel unicam habens (interdum etiam nullas) breves & vulgari multò infirmiores, præter alias inertes & longè breviores (sparsim ramis cortice ex fusco purpurascens) tectis innascentes: fructum, dum immaturus est, vulgaris instar virentem, qui maturus purpurascit, plenâ autem maturitate ex purpurâ atrum colorem contrahit perinde ac nonnulla pruna. Atque id esse arbitror, quod paullo supra significavi ex Anglia missum.

Grossularia majora fructu - Vulgaris tamen genus etiam invenitur uberius nascentem, amplioribusq; folijs & majoribus baccis præditum.

Ribes vulgare nigro & albo fructu - VNGARI porrò vulgarem rubro fructu (nam quæ nigrum fert illis est ignota multò autem magis quæ albo fructu prædita est, mihi paucos ante annos cum Grossulariâ fructu obscure purpurascens communicata) ἀπο τῆς ἑσπέρης ζῆλον, id est, minorem maritimam uvam appellat. Quidam, teste C. V. Iacobo Dalechampio, hunc fruticem & Grossulariam sive uvam crispam vulgarem, Theophrasto cognitos esse volunt ἴσω nomine: an verò Grossulariæ hæc appellatio convenire possit, ambigo, quandoquidem Theophrastus nullas spinas ἴσω (quem Gaza Aequum interpretatus est) tribuit, quam notam ad eò insignem & singularem diligentissimus & accuratissimus scriptor haud dubiè non prætermisisset. Ejus verba subjungam, ut sunt lib. III. Hist. Plant. cap. XVII. Τῆ δὲ ἴσω, τὸ μὲν, λευκόν. τὸ δὲ, μέλαν· καὶ τὸ ἀνδρὸς ἐκατέρη καὶ ὁ καρπὸς κατὰ λόγον ὁ μὲν, λευκός ὁ δὲ μέλας ἐνίων δὲ καὶ ὡσπερ ἀνά μέσον ὄν τὸ ἀνδρὸς ἐπιπορφύρει· καὶ ἔτε αἰωνόπος, ὅτε ἐκλευκὸν ἐσιν, ὡσπερ τῶν ἄλλων ἔχει δὲ καὶ τὰ φύλλα λεπτότερα καὶ λεϊότερα καὶ τὰς ῥαβδὸς, τὸ λευκόν.

Ribes legitimum Arabiæ - DE Ribes autem legitimum, libenter acquiesco sententiæ C. V. L. Rauwoiphij, qui nascentem ejus plantam in monte Libano observavit, ut ipse lib. II. cap. XII. super ea loca Peregrinationis scribit. Legitimum, inquit, Ribes Arabum istuc inveni Septembri mense, tamquam primùm, & præter anni tēpus erumpens, sine flore & semine, duobus duntaxat folijs præditū, hirsutis, orbicularibus, Petasitis foliorū vulgo crediti amplitudine, quæ brevibus, sed crassis & nō minùs succulētis, quàm ipsi caules, pediculis inherebāt: è quibus caulibus fit (quem admodum in Halepo conspexi) legitimū Rob Ribes Serapionis. Gaudet humidis locis, crassam habet radicē ex nigro purpurascens, longiusculā, rugosam, incurvā & flexuosam, sarris ingrati saporis: caules, ut præcedēte capite adnotat, pæne cubitales, hirsutos, unciā crassos, virides, infernè (ut etiam Serapio prodidit) purpurascens. Ante ipsum porrò, etiam illo ipso loco observabat Petrus Bellonius, ut apparet ex libro, in quo de Coniferis arboribus agit.

Berberis vulgaris - CETERVM per Vngariam, Austriam & vicinas Provincias, frequentissimus etiam est spinosus

Clematis daphnoides larifolia.

Vicia, rufifolia, Lam. T. 95

M.D. 406

nosus ille frutex, qui in officinis Berberis appellatur, Germanis Erbsel/Gallis *Espine vinette*, Italis *Crespino*, Vngaris *iröm barbara*, & *faj soska*, hoc est, vinum barbarum, & arborea acetosa, nuncupata. Hadrianus Iunius vir eruditissimus, & alij docti, Spinam appendicem Plinij esse censent. Ego, tametsi illorum sententiae facile subscribere possem, retinent me tamē dubium quaedam notae peculiare & manifestae in Crespino, sive Berberi officinarum, quae in Spinæ appendicis historia non fuissent praetermissae, si eam intellexisset Plinius, nempe flavum lignum, & magis flava radix, etiam ad tingendum apta, deinde trium illarum spinarū ad singulos nodos perpetua series. Sic verò ego existimo, Spinæ appendicis descriptioni non minus bellè quadrare eam Spinam, quae passim tonsilis, praesertim apud diligentes & curiosos hortorum in Belgio cultores, macerie implexa, extimas hortorum oras ambit, rubentibus baccis foecundas, quam Germani *hagdoen*/ Galli *Aube espine*, Vngari *Galazinya fa* appellant: vulgus Herbariorum *Oxyacantham* nominat.

Nomina.

Spina appendix Plinij.

Nomina.

Berberis vulgar. facultates.

PRÆTER verò multiplices facultates Berberis vulgaris, quae officinis notae sunt, & à C. V. Matthiolo descriptae, hoc secretū ab amico accipiebam: vinum album tenue, in quo medianus ille cortex qui inter extimum & ligno adhaerentem est, lineo panniculo involutus, per trium horarum spatium maceratus fuerit, mirificè, si bibatur, purgare.

Istius porro Berberis genus, Aschafenburgi ad Moenum quinque supra Francofurtū miliaribus, inveniri, cujus baccæ sive acini granis interioribus careant, ad condiendum proculdubio aptissimi non modò intelligebam, sed magnū ejus fructicem in cultu horto Joannis Müller diligentissimi Pharmacopæi & civis Francofurtensis cōspiciebā.

Berberis vulgaris, L. E. Caspary.

Lam. 8 616

CLEMATIS. CAP. LXXXVI.

CLEMATIDIS duo genera facit Dioscorides, & diversis locis describit. Prior *δαφνοειδής* cognominata, vulgo *Vinca pervinca*, quo nomine etiam ab ipso Plinio vocatur, qui lib. xxiii. Nat. Hist. cap. xv. Aegyptiam quoque cognominare videtur. Ejus autem binæ sunt species: Una vulgatior, caeruleo, ut plurimum, flore, sed quae cum etiam variat, ut nūc albus, nunc subpurpurascens, qualem apud Allobroges sponte nascentem inter vepres observare memini, praesertim circa Lausannam, eumq; interdum aliū florem medium complectentem: Altera longè ampliora habet folia, crassiores viticulas, majoresq; flores colore caeruleos: ea sponte nascitur cum multis Hispaniae locis; tum in Narbonensi Gallia, magnā praesertim copiā circa Mompelium.

Clematidis daphnoides varietas.

Clematis aegyptia.

Altera Clematis à Diosc. lib. iii. Plin. lib. xxiii. cap. xv. describitur: facultates enim ab utroque Auctore traditae conveniunt. Hujus varia genera in Belgicis hortis aluntur peregrinè accepta, quorum tandem coloniam in Austriacos hortos etiam traducebā.

Clematidis alterius varietas.

AD eorū autem classem non dubium est quin referenda sit vulgaris illa omnibus, quas adij Provinciis, planta, vicinis arboribus & sepibus sese implicans, crassis, rugosis, lentisque sarmentis, folijs quinque ex uno nervo prodeuntibus, gustu acris, floribus albis, multa stamina

Clematis altera
L. 27. 226
L. 27. 226

Clematis altera
M. 27. 226

mina ex umbilico producentibus, odoratis, quibus succedunt rotunda capita seminis simul congesti, & capillaceâ comâ onusti.

Atragene
Theoph.

Vitis silvestr.
Plinij.

Nomina.

Vitis silvestr.
Plinij.

Vitis silvestr.
Diosc.

Taminia
uva.

Clematis st.
facultates.

HANC rei herbariæ peritissimus Anguillara ἀτραγένη, cujus Theoph. Plant. Hist. lib. v. cap. x. meminit, esse censet, cui lubens assentior, insuper Plinio lib. xvi. cap. 1111. Natur. Hist. Vitis silvestris nomine notam fuisse assero, ut etiam cuilibet, utriusque Scriptoris verba conferenti, facile apparebit. Nam Theophrastus in hæc verba scribit, πυροὶ δὲ φασιν, ἄριστον μὲν ἐκ τῆς ἀτραγένης καλεμένης ὑπὸ τῶν. τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ δένδρον ὅμοιον τῇ ἀμπέλω καὶ τῇ οἰάνθῃ τῇ ἀρχαίᾳ ἢ ἄσπερ ἐκεῖνα καὶ τὰ τοῦ ἀναβαίνει πρὸς τὰ δένδρα. δεῖ δὲ τὴν ἐσχάραν ἐκ τούτων ποιῆν τὸ δὲ τρέφανον ἐκ δάφνης. Plinius verò, Teritur ergo lignum ligno, ignemque concipit attritu, excipiente materia arida fomitibus, fungi, vel foliorum facillimè conceptum. Sed nihil edera præstantius quæ teratur, lauro quæ terat. Probatum & vitis silvestris, alia quàm Labrusca, & ipsa edera modo arborem scandens. Ruellius à Gallis *Viorne* dici scribit. Germani *Lynen* appellant. Illius sarmenta ego in Pannonia conspiciebam brachiali crassitudine, nodis carentia, erecta, rimoso cortice vitis instar tecta, hastæ interdum longitudine sub vastis arboribus, & latè ramos spargentibus, quibus se implicaverant, crescentia.

PLINIUS Lib. xxiii. cap. i. Nat. Hist. aliam adhuc Vitam silvestrem profert à Labruscâ differentem, geniculatam, rimoso cortice, baccis rubentibus, quam si quis diligenter conferret cum Vite silvestri Dioscoridis, unam eandemque stirpem ab eis describi comperiet. Eam autem Plinius esse credit, quam vulgus Taminiam uvam vocat.

CLEMATIDIS porro alterius semen tritum, pituitam bilemque detrahare, in aquâ aut hydromelite, folia ejus illita lepras purgare, Dioscorides auctor est. Plinius, ut diximus, eoque quem memoravimus Libro, prorsus similes facultates ei tribuit.

CLEMATIS ALTERA BÆTICA.

CAP. LXXXVII.

Clematis al-
tiva Bætica.

PEREGRINUM est hoc Clematidis genus, & à nemine, quod sciam, ante quàm ejus historiam evulgarem, observatum. Longa autem habet sarmenta, lenta & ramosa, binos per intervalla capreolos contrarijs semper inter se pediculis nascentes proferentia, quibus vicinas arbores & frutices scandit: folia pyri ferè, minora tamen, dura, viridia, in ambitu incisa sive serrata, acris & fervidi gustus, singularia in singulis pediculis, sed plurima simul ex clavicularum alis prodeuntia: inter quæ, ex utroque sarmentorum latere pediculi exeunt, caliculum Tithymali caveolis seu labellis similem sustinentes, ex cujus medio exilit capitulum ex multis seminibus milio æqualibus conflatum, quibus insident oblongi cincinni, & albæ quodammodo villosæ plumulæ.

Hanc

Hanc stirpem primum inueniebam anno ^{Natales} quinto & sexagesimo supra millesimum & quingentesimum, inter Afindum (vulgo *Medina Sidonia* appellatum) & Calpen, secundum fluentem, vicinas arbusculas operientem & suo pondere deprimentem: deinde alijs Bœticæ locis, Ianuario jam suos cincinnos explicantem.

NON dubium est quin ad *κλεματίδα*, cuius Dioscorid. lib. 1111. meminit, referenda sit, cum & formâ & temperamento sit illi valde similis.

CLEMATIS CÆRVLEA PANNONICA.

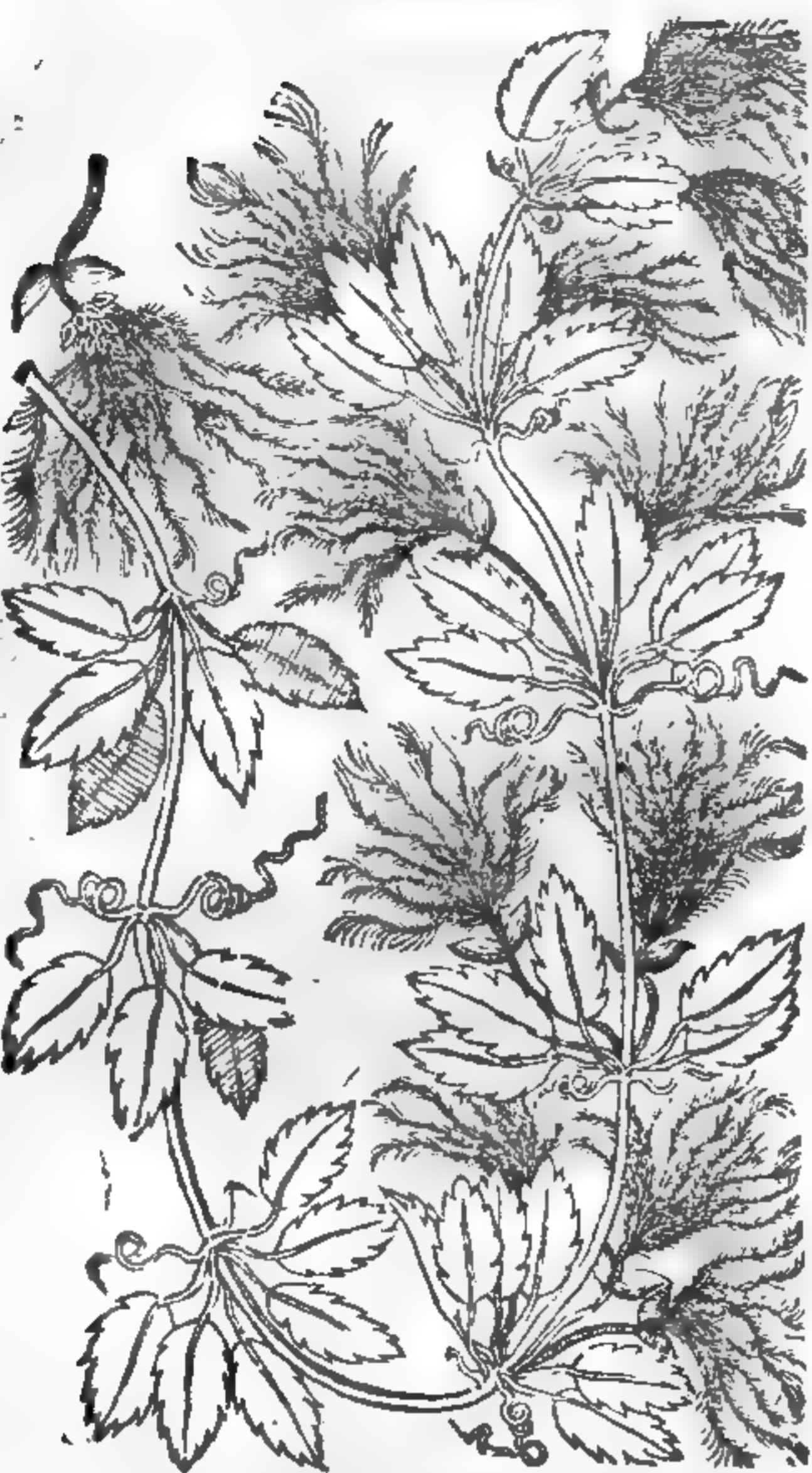
CAP. LXXXVIII.

TAMETSÌ hæc fruticibus sese non implicet, ut superiores, sed satis firma sit, nec adminiculis egeat, Clematidis tamen nomen imposui, quia ejusdem est temperamenti, & florem purpureæ Clematidi fere similem habet.

QUATERNIS autem vel quinis assurgit sarmentis cubitalibus, rectis, duris, lignosis, fulvescentibus, quadrangulis, striatis, quibus multa innascuntur folia, asclepiadis præne folijs respondentia, bina semper inter se opposita, quæ initio sese invicem amplectentia, folliculi, aut tumentis vesiculæ formam expriment, deinde expanduntur, lata, venosa, non valde dura, fervidi gustus, quem admodum Flammulæ Matthioli folia: extremis sarmentis & lateralibus ramulis quibus divisa sunt, singulares propendent flores magni, quatuor folijs crucis in formam decussatis constantes, deorsum nutantes Clematidis alterius purpureæ florum modo, mucronibus tamen exterius nonnihil reflexis, eleganti cæruleo colore foris saturatiore, intus dilutiore præditi, nonnihil odorati, medullium occupantibus multis staminibus villosis ex flavo purpurescentibus: quibus succedit semen Pulsatillæ semini ferè simile, in rotunda capitula, & veluti pilulas Atragenæ glomerato fructui similes congestum, longâ villosâ, reflexâque comâ exornatum, nullius acrimoniæ particeps: radix satis crassâ, sarmentitia, multas obliquas & fulvescentes fibras spargit, perinde atque Clematis altera purpureo flore. Caules sive sarmenta singulis annis ad radicem usque marcescunt, & ineunte vere novella, frequentioraque ex ipsa repullulant.

Invenitur sponte nascens in pratis citcâ ^{Natales} Stampfen duobus ultra Posonium Vngariæ miliaribus, & alijs ad Danubij ripas sitis supra Posonium, medio ferè itinere inter eam urbem & Tüben, ubi etiam legitimam rubiam sponte crescentem legebam. Floret Maio & Junio, semen maturum est Augusto.

CUM primum Viennam Austriz appellerem anno videlicet M. D. LXXIII. illius semen mihi communicabat doctissimus vir Ioannes Aicholtzius ejus urbis Medicus & Professor publicus, Clymenî nomine, quo etiam ego

Clematis cærulea Pannonica.

(plantâ nondum inspectâ) ad amicos in Belgicam mittebam: ex eo prognatæ plantæ simi-

Flammula
Matthioli
duor. gener.

Apocyni va-
ria genera.

Apocynum i. latifolium.

Apocynum i.
latifolium.

Apocynum ii.
angustifolium.

ciscatur) cacumina superat: sunt verò ea sarmèta dura, lignosa, lenta, fractu invicta, rutilantis ex fusco coloris, multis nodis, sive geniculis distincta: e quibus bina semper folia ex adverso nascentia prodeunt, dura, superioris folijs nigriora, multò longiora, mucronata, plurimisque venis trãversim ex medio nervo orientibus insignita, quemadmodù Nerij folia, non tamen

lem appellationem istic retinuerunt, licet anno sequente, cum Maio mèse, quibus dixi locis florentè deprehèdissem, sedulo amicos monerem, Clymeni non fuisse semen quod miseram; sed alterius plantæ, quæ ad Clematidis alterius generus aliquod verius referri deberet.

CETERVM Clematis illa altera, sive Flammula Matthioli, cujus modò memini, aded frequês in Austriâ inferiore & Pannonia, ut nullæ sint eedue silvæ, præsertim circa fluviorum in Danubium delabentium ripas, illis tumescentibus inundari solitas, quæ eâ non abundant. Duorù verò generum, ab ijs qui diligentius observant, esse deprehenditur. Vna enim sarmenta rubescencia habet, quemadmodù & foliorum nervos & pediculos, præcociorq; est, & odoratù fert florem. Alterius autem sarmenta cum foliorum pediculis virescunt, & florem seriùs proferunt. Humanam verò altitudinem utriusque sarmèta ut plurimum superant, & singulis annis nova, eaq; frequentiora ineunte vere (marcidis & corruptis prioribus) renascuntur.

Huic prorsus similem mihi natam memini, semine ab amico mihi misso Clematidis flore albo pleno appellatione. An verò talis reperiatur, me latet: mihi certè nunquam videre contigit.

APOCYNVM. CAP. LXXXIX.

STIRPIVM quæ ad Apocyni historiam à Veteribus traditam plurimum accedere videntur, tria observabam genera: quibus & quartum addi poterit.

PRIMI stipes pollicari est crassitudine, brevis, cineraceo cortice tectus, in plures alas sive ramos divisus, qui licet læti sint & viminei, rarò tamen vicinis fruticibus sese advolvunt aut implicant, sed nullo adminiculo egentes, per se subsistunt: folia perpetuò gemina inter se opposita, ad singulos ramorum nodos adnascuntur hederaceâ formâ, molliora, quamvis satis carnosâ, quibus vulsis aut fractis, ex albo pallescens succus emanat: flos pusillus, albus, Asclepiadi non dissimilis, ex alarum sinu quasi umbellatim prodit. Fructum non observabâ, sed Asclepiadis fructui pænè similem intelligebâ: semen certè quod hoc nomine aliquando ad me missum fuit, Aclepiadeo par erat, planum, in medio aliquantulù intumescens, nigrù, albâ interiore pulpâ, quod terræ cõmissum, non est natum. Plantam autem ipsam satis crassâ radice, pingui, succo turgidâ, & fragili accipiebâ à C. V. Alphonso Pancio Serenis. Ferrariæ Ducis Medico, & Academix Professore. Videbam deinde Cassellis apud Illustriss. Principem Hassiæ & Cattorum Wilhelmum, & Clariss. viros Camerarium & Aicholtzium, sed & ego Viennæ Austriæ alebam, hieme quidè folia abijcientè, illius autem inclementiâ facilè ferentem.

ALTERVM amplexicaule est, vicinis pedamentis sese convolvens multis longissimis sarmentis, quibus etiam præaltorum arborù (si vicinas nan-

Apocynum II. angustifolium.

aded angusta, neq; dura, lacteo succo plena. Flores extremis ramulis lateralibus insidet quaterni, quini, aut plures, Asclepiadis nigrae floribus forma similes, multo tamen majores, coloris nigri ad purpureum tendentis, cui non nihil viriditatis admixtum sit, qualis ferè color in Aristolochiae rotundae prioris & Polyrrhizi flore nigro, conspicitur. His deinde succedunt oblongae & torosae siliquae Rhododendri siliquis pæne similes, geminae ut plurimum, & extrorsum aliquantulum inflexae, sive divaricatae, deinde mucrone rursus coalescentes (quod Plinius his vocibus diviso acuto intelligere videtur) quibus dehiscentibus, semen apparet priori majus, & plenius, multa lanugine, ut Asclepiadis semine, involutum: radix longa, sarmentosa, late se spargens, & subinde germinans.

Ejus alia species per omnia ferè similis invenitur: sed tenuioribus ramis, multoque angustioribus folijs, non minus tamen viridibus & nervosis.

Apoc. II. angustifol. spec. alicra.

Utraque Secundi generis species, semine ex Italia accepto mihi nata est, cum in Belgio, tum Viennae Austriae, perennisque est, deciduis tamen hieme folijs, serius flores producens, quam ut fructus ad maturitatem (quemadmodum & Rhododendri) pervenire posset.

TERTIUM, longis, tenuibus & frequentibus sarmentis proxima quaeque scandit, multiplici circumvolutione & arcto nexu illa amplectens, viridibus, geniculatis, folijs hederæ mollibus, subcineracei coloris, lacteo succo, ut etiam sarmenta, aded turgidis, ut vel levissimo vulnere, non minus

Apocynum III. latifol.

Apocynum III. latifolium.

propiosè, quam ex quovis Tithymali genere profiliat. Flores ex alarum sinu multi umbellae ferè in more prodeunt, candidi, parvi, quinque folijs perinde ac Asclepiadis flores constantes: siliquae praeterea similes, multo tomento & lanugine plenas, qua semen occultatum, planum, ex cineraceo fuscum, Asclepiadeo semini par. Molestissimae sunt hujus radices, quae sarmentosae & fibrosae admodum, eadem ferè crassitudine longissime hac illae serpunt, & late vicina circum loca occupant, candida alioqui & fragiles, aded tamen vivaces, ut, si vel minima fibra sub terrâ latens oculos illa eruentis effugerit, proximo vere germinare, & vicina loca occupare conspiciatur. Itaque, non minus exosa haec planta rei herbariae studiosis, quam Aristolochiae clematidis illud genus, cui vulgus Sarracenicæ cognomen imposuit. Hujus cauliculi & sarmenta hieme exarescunt & pereunt, sed novè vere alia & frequentiora germinant.

Istius siliquas semine plenas, paucos annos post meum ex Hispanijs in Belgicam reditum, cum aliquot alijs seminibus & plantis, Pinciâ usque mihi mittebat optimus vir Ioannes de Loigny Fabricarum istic Praefectus, hispanica inscriptione addita, que trepa por los arboles, hoc est, per arbores repit: postea radicibus aded multiplicata est, ut nemo esset in universo Belgio rei herbariae studiosus, qui eam ex suo horto penitus erutam non cuperet.

CETERUM in regni Valentini & Narbonensis Galliae maritimis, praesertim littore illo quod inter Volcarum stagnum & mare mediterraneum est,

Apocynum III. latifol.

Cyprium denuo
L. 2. 235
S. 2. 191

Convolvuli genus herbidis locis observabam, proximè descripto Apocyno non multum dissimile, cum sarmentosis ramulis, tum folijs quae magis quidem orbiculata, in mucrone tamen desinentia, cineracei coloris. Tota etiam planta lacteo succo praegrans, & vicinarum stirpium cauliculis sese implicans, cujus semen mihi non conspectum. Ejus autem iconem, qualis istie

Apocyn. 1711. latif. Scammonea Valent.

Asclepias nigroflora.

ἀσκήπιον. Κουτσουράκι.

πτερολόχοι.

Scammonea Valentina & Mompelliana.

Apocyni facultates.

Cynanchum... (vertical handwritten note)

Lupulus.

Lupuli facultates.

Det. 400.

florens & sine radice à me lecta, studiosorum oculis subijcere libuit.

SE D etiam ad Apocyni classem referendam censet Fabius Colūna V. C. & acerrimi, in examinandis stirpium notis, judicij, plantam illam, quam quotquot de re herbaria commentarios hactenus scripserunt, pro Asclepiade, nigro flore, exhibuerunt. Consulat Lector ejus librum cui titulus ΦΥΤΟΒΑΣΑΝΟC, cap. de Apocyno.

AD veterum porrò Apocynū, ἀπόκυνον, quod Dioscorides etiam à nōnullis κυνοκράμην appellari ait (differentem tamen à Cynocrambe, de qua peculiari capite postea agit) referendæ hæ plantæ videntur: sed prima omnium maximè. Sunt qui περιπλοκάδας nomine omnibus Amplexicaulium generibus communi, appellent. Quartum genus Valentinis & Mompellianis Scammonea dicebatur, plurimum tamen à legitima Scammonea distans.

PLINIVS Apocyni semine ex aqua dato, pleuréticos & omnes lateris dolores sanari tradit lib. XXI. Nat. Hist. cap. XI. perniciosum autem esse hunc frucicem canibus, & omnibus quadrupedibus, in cibo datum, & ipse, & Dioscorides scriptum reliquere.

PRIORIS sanè, quod hoc cap. descripsi, Apocyni periculum fecit in canibus Ill^{mus} Cattorum Princeps Wilhelmus, fecit & arsenici, aconiti Lycostoni, quod vulgo Napellum vocant, & Nerij: sed nullum magis presentancā perniciem adferre deprehensum est, hoc Apocyno. Id autē factum est ab ipso Principe anno M. D. XXC. presentibus ejus Medicis Mauritio Thaurer & Laurentio Hyperio, cum experiri vellet, an Silesiaca terra, quæ apud Stregam eruta, eas facultates adversus venena obtineret, quales, qui venalē proponebat, habere affirmabat. Quotquot autē canibus, propinato veneno, tantundē terræ in potu datū est, post aliquot symptomata restituti sunt: quibus verò terra non est exhibita, perierunt, at qui Apocynum hauserat, omnium citissimè.

AD hujus libri porrò calcem adijcienda putavi, quæ, dum Salmanticæ viverem, de Lupuli sive Lupi falictarij (stirpis etiam amplexi caulis) facultatibus intelligebam, non adscriptā tamen ejus historiā, quæ à plerisque tradita est.

Vulgus ergo & vetulæ Salmanticenses, sæpe numero medicinam empiricā factitare solite, ad curandam alopeciam à venereā lue natam, hac ratione lupulo utebantur. Ejus radices pondere libræ unius probè lotas & à sordibus repurgatas, per noctem in aquæ libris octo macerabant: postridie in illâ ipsa aquâ, lento igne & fumi experte, ad tertiz partis consumptionem coquebant, vel etiam ad mediam partem, si vehemens esset alopecia. Decoctionem servabant in usum: ejus uncias octo manè ægris jejunis propinabant, deinde stragulis injectis sudorem provocabāt. Addebant interdum apij sive selini hortensis, duas aut tres, & graminis aliquot radices, nonnunquam etiam passas uvas à gigartis mundatas.

CAROLI CLUSII
RARIORVM PLANTARVM
HISTORIÆ

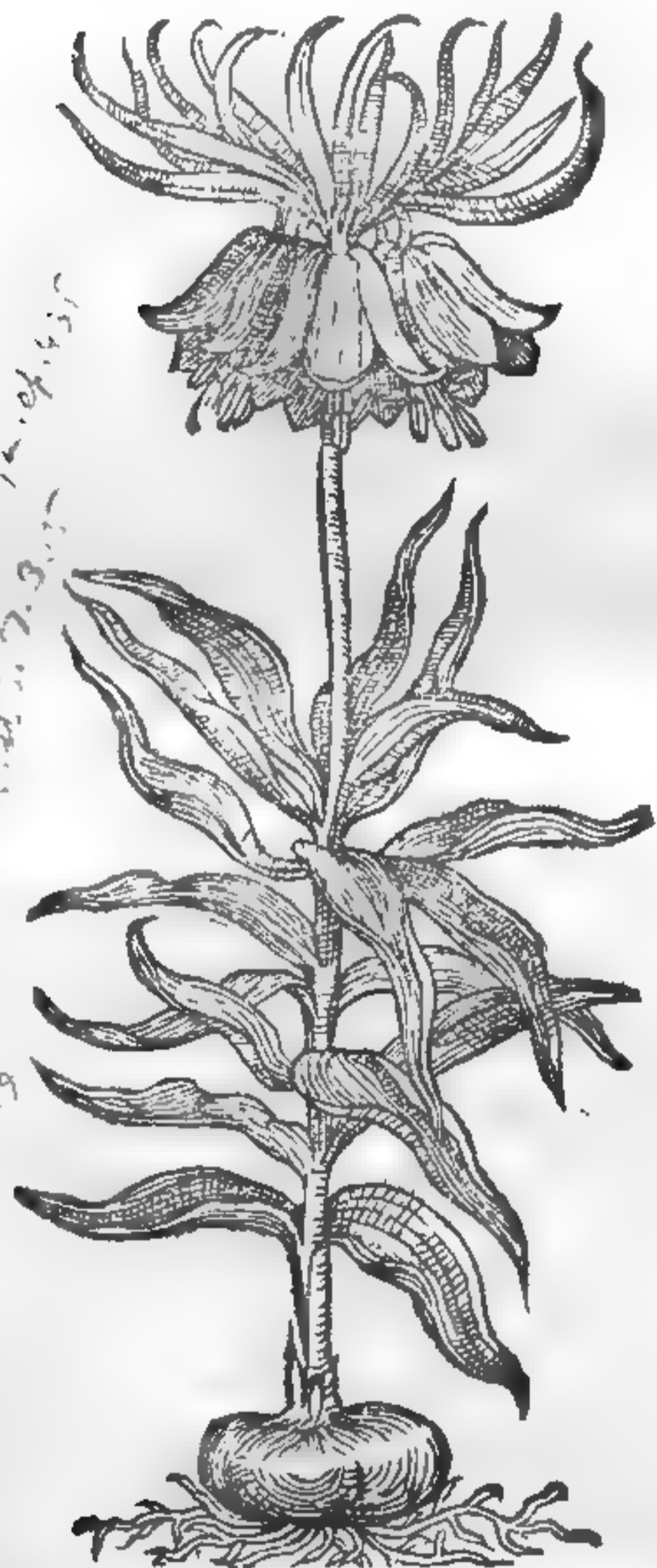
LIBER SECVNDVS.

ARBORVM, Fruticum, & Suffruticum absolutâ historiâ, quam priore libro complexi sumus: hoc secundo, de stirpibus, quæ bulbaceâ aut tuberosâ constant radice, agemus, quarum magna pars florum elegantia & varietate omnium oculos ad se allicit, & mirum in modum recreat, nec postremum locum inter coronarias obtinere debet. A liliacei verò generis plantis, ob earum magnitudinem & florum pulchritudinem, initium faciemus.

TVSAI, sive LILIVM PERSICVM.

CAP. I.

BICUBITALI aut etiam ampliøre assurgit *Tu-^{Tulasi hist-}* *Tulasi* interdum caule, firmo, crasso intus fun-
goso, viridi, rotundo quidem, sed ad cubiti alti-
tudinem striato, multisque liliaceis ferè folijs
nunc æquali, modò confuso ordine eum am-
bientibus, exornato, elegantis viridis splenden-
tisque coloris, sed foetidi odoris, & quasi hircini,
nares etiam procul ferientis: idem ille deinde
caulis pedali, nonnunquam etiam cubitali, su-
pra folia emicat longitudine, nudus & sine fo-
lijs, neque striatus & viridis, sed lævis & purpu-
rascentis coloris, qui tamen in summo totidem
partè in angulos desinit, quot flores sustinebit,
nempe binos, ternos, quaternos, quinos, senos,
aut plures, omnes verò quasi æqualiter, sed con-
trario situ nascentes, singulosque inter bina fo-
lia, inferioribus longè minora & angustiora,
æquali fermè longitudine propendentes elegan-
tissimo spectaculo: supra flores caulis denuo at-
tollitur dodrantali plerumque, aut majore am-
plitudine, folijs exilibus & angustis onustus:
nonnunquâ supra flores nullus cauliculus emi-
net, sed conferta duntaxat angustorû foliorum
coma: interdum etiam mihi nati sunt supra flo-
res non unicus cauliculus sive ramulus, sed bini,
terni, aut plures suis etiam folijs singuli ornati.

Crevit porro Viennæ Austriæ in meo hortu-
lo anno M. D. XXC. atque etiam alijs, planta unde-
nis, pluribusve aut paucioris floribus prædita,
cujus caulis supra septenos æqualiter propeden-
tes denuo nudus, quasi dodrantali longitudine

assurgens, reliquos flores singulos inter folia nascentes protulit, longâ, densâ, & multifidâ
aliâ foliorum comâ supra eos fusâ. Sed & intelligebam ab his qui aliquot annis Constanti-
nopoly hæserant, caulem nonnunquam, supra priorem illam florum æqualiter propenden-
tium seriem, dodrantali longitudine attolli, aliamque florum seriè gestare, aliquando etiam
tertiam, ac tum demum foliorum comam supereminentem: eas verò stirpes unicum florum
ordinem subsequenter annis plerumque ferre observavi, ut peculiare genus non sit cen-
sendum, sed Naturæ luxuriantis quidam duntaxat lusus, licet mihi altero etiam anno duplicem
florum seriè gestare similem plantam meminero.

*Tulasi pluri-
bus florum
ordinibus.*

Habuit

Tusai diu-
100.

Habuit autem Viennensis quædam patricia, cujus caulis supra terram planus pedali longi-
tudine extabat, deinde in binos ramos findebatur æquali longitudine excrecentes, singu-
los undenis floribus onustos, magnâ etiam fusâ supra eos foliorum comâ: habuerunt & alij,
& ego anno nonagesimo supra millesimum & quingentesimum, similes plantas in binos
caules cubitali pænè suprâ terram altitudine diuisas, quorum alter octo aut plures, alter qui-
nos aut senos flores tulit: mea verò planta hoc etiam peculiare habuit, quod eminens coma
multifida fuerit.

Tusai ad-
100.

At quæ Viennæ in meo hortulo observata est *Tusai* planta dum anno M. D. XXCI. in Anglia
peregrinarer, reliquas quas postea observaverim. florum numero superavit: nam quinquage-
nis aut pluribus floribus onusta fuit. Et Illustrissimo Cattorum Principi Wilhelmo, eum an-
num proximè præcedente floruit planta quadragenis floribus prædita. Iacobus etiam Gare-
binos & septuagenos flores protulerit. Habuerunt & alij similes interdum, in quibus plures
flores nati, viceni nempe, triceni, aut quadrageni: quotquot autem tam numerosos flores
tulerunt, planos, latoſque, & valde striatos habuisse caules animadverti, atque proximo infe-
quente anno ad ingenium rediſſe, hoc est, caulem rotundum, ternis, quinis, septenis, aut
octonis floribus præditum habuisse. Vt porro ad hujus stirpis historiam revertamur: cum flo-
res primùm erumpunt, inter folia latent, candicantesque sunt, deinde paulatim incremen-
tum sumunt, unâ etiam succrescente eâ caulis, quæ illos sustinet, nudâ parte: florum verò pe-
diculi in augmento deorsum inflectuntur, & ipsi flores pallescere incipiunt, venis tamen
purpureis secundum foliorum (quæ sena sunt, lata & per extremum mucronata) longitudi-
nem & latera excurrentibus, ungue autem singulorum foliorum nonnihil foris eminente
& ex nigro purpurascete. Flos iam absolutus & maturus expanditur, tintinnabuli modo
propendens, aurei mali sive citrij colore, sed pallidiore, venis illis purpureis summam venu-
culis candidis prædita sunt, quæ meridiano etiam sole limpidissimam dulcemque aquam
exstillant lachrimarum in morem, ut uniones propendentes videantur, sed abundantius
pluvio tempore: ea deinde tubercula marcescentibus floribus in albas lacunas abeunt: ex
medio flore sex candida stamina cum pallescentibus apicibus prominent, brevioris trifido
stilo inter ea latitante. Flori succedunt magna trigona, interdum etiam tetragona, capita, ut
in Lilio puniceo, à nonnullis Martagon appellato, quorum singuli anguli utrinque pinnati
sunt & alati: excusso autem flore, statim sursum eriguntur quæ fecunda futura sunt capita,
magnâ Dei omnium rerum conditoris providentiâ, ne, dehiscentibus illis, semina ante ma-
ruritatem

turritatem excidant: sunt verò ea plani, liliacea, paullo oblongiora, cartilaginosa, subrufo, duplici serie in singulis angulis digesta, quemadmodum in Lilij generibus, Tulipis, congeneribusque plantis. Radix bulbosa est, crassa, ex magnis, crassis, & succulentis squamis compacta (memini binas & amplius libras pendentes eruere) colore interdum albo, nonnunquam etiam purpurascens, plerumque autem pallido, foetido admodum odore, hircumque, uti folia, olente.

Ceterum Aliud genus est, nec caule, nec folijs, nec florum formâ à superiore differens: *Tusai vari-*
nam & illos in extremâ lævis & nudi caulis parte æqualiter ferè in ambitu nascentes, singu- *am II.*
losque inter bina angusta folia sustinet, uti superius, sed color variat, nec ut in præcedente
flavus, vel verius pallescens, sed rubet, aut sandaracæ sandicisq; colorem refert, instar astaci
clixi chelarum ferè: sex etiam latis & mucronatis folijs constat, unguibusq; ex purpurâ nigri-
cantibus, cum suis interiore parte candidis tuberculis limum rorem stillantibus, & sex sta-
minibus, stiloque æquali longitudine propendentibus. Hoc genus superiore magis venu-
stum mihi videtur.

Variat item in nonnullis plantis florum color: est enim vel medius inter utrumque genus, *Tusai vari-*
vel ad prioris, secundive colorem quam proximè accedit. *am III.*

Sed & Quartam quandam differentiam observabam, licet ejus florum color proximè ad *Tusai vari-*
Secundum genus accederet: angustiora enim folia habebat, illaque & radicem nullo tetro *am IIII.*
odore, quantum quidem naribus manifestè percipi posset, prædita.

Floret porrò hæc planta Aprili, interdum etiam Martio, si æris temperies paullo calidior *Tempus.*
fuerit, unâ cum præcocibus Tulipis, atque etiam maturius: semen Junio maturum.

Nusquam verò sponte nascentem hanc plantam conspexi: sed Constantinopoli delatam,
eò, quo ad Maximilianum Cæsarem hujus nominis II. Viënam evocatus sum, anno, primus
Belgiæ hortis communicavi: & in Viennensibus reposita feliciter provenit. Ante meum ta-
men ex Belgio discessum, ejus iconem (qualem C. V. Rembertus Dodonæus in Purgantium
historiæ Appendice exhibuit) Ill. V. Joanni de Brancion miserat C. V. Alphonfus Pancius
Ser^m Ducis Ferrariæ Medicus, utriusque nostrum amicissimus.

HACTENUS nullam plantam observare memini, quæ Hemerocallidem Dioscoridi descri- *Hemerocall-*
ptam exactius (meo quidem judicio) referat, quàm hæc. Alij conferant, & judicent. Alia ve- *lu Diof.*
rò est Hemerocallis, cujus Achenæus lib. xv. Deipnosoph. meminit his verbis. Floris Heme- *Hemerocallis*
rocallis qui noctu flaccescit, ad exortum solis mox reviviscens, Cratinus in *Effeminatu* sic *Cratini.*
meminit.

*Anemonarum vernis calicibus, serpillo, croco, hyacintho,
Elichrysi ramis, ananthe, carog, mibi hemerocalle.*

Pancius verò illius, de qua nobis sermo, iconem mittebat *Corona Imperialis* nomine insigni- *Nomina.*
tam, quam appellationem apud Herbariorum vulgus adhuc retinet: bulbi verò à Cæsareis
Oratoribus Constantinopoli missi, aut delati, nunc *Turyschiachi*, modò *Tusai*, sive *Tousai*: sic
enim u. pronuntiandum Germanico more, & elevatione vocis in ultima i, nomine: *Tuscha*
autem (ut ab ijs intelligebam qui Constantinopoli vixerant) Lilium regium significat. In-
terdum etiam bulbi missi *Turfani* & *Turfanda* appellatione: sed postremæ hæc voces à Tur- *Turfani*
cis duntaxat nominibus adijci solent, ad rei, cui adnexæ sunt, magnitudinem exprimendam: *quid*
exempli gratiâ, *Cavala late turfanda*, id est, Cavala flos (Tulipam intellige) magnus & amplus;
qualem ferotinx plerumque Tulipæ habere solent: si verò *Turfani* aut *Turfanda*, nullo ad-
jecto alio vocabulo scribunt, de magnis & amplis intelligendum.

Ex Persiâ verò Constantinopolim delatos illius bulbos omnino mihi persuadeo, quoniam *Natalis.*
cùm eos primùm accipiebam, inter reliquas hæc fuit inscriptio, *Tusai, flos Persiano rosso è dis-*
colorito, con la testa abasso, hoc est, *Tusai*, flos Persicus ruber aut decolor, nutante capite.

CETERVM, an apud eos medicum aliquem usum obtineat, non intellexi: arbitror tamen *Turca florib-*
venustatis & ornatus potius causâ hanc plantam in suis hortis illos alere, quàm ob ulla ejus *amatores.*
facultates. Nam Turcæ omnium elegantium florum, etiam nullo odore præditorum, sunt
studiosissimi: nec ullis sumtibus parcunt, ut eos undiquaque conquirant.

DIOSCORIDES autem suæ Hemerocallidi has facultates tribuit: radix pota, aut cum mel- *Facultas.*
le & lanâ in pello apposita, aquam educit & sanguinem: folia trita mammaram inflamma-
tiones à partu contractas, oculorumque collectiones mitigant: radix & folia igni ambustus
utilissimè illinuntur.

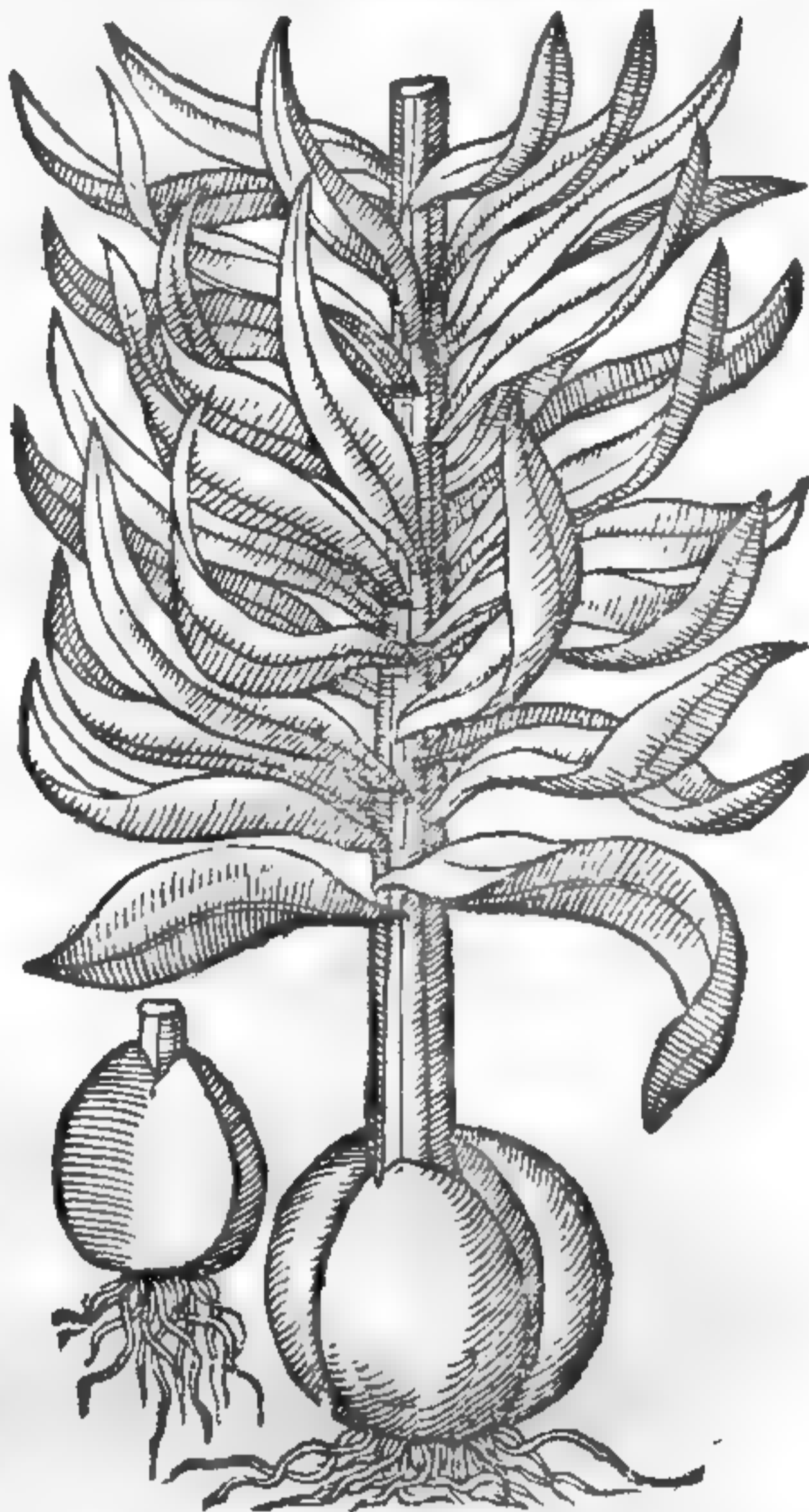
LILIVM SYSIANVM.

CAP. II.

EODEM cum superiore nomine, imò inter ipsius bulbos Constantinopoli missa fuit hu-
jus plantæ bulbosa radix, alio post meum in Viënam adventum anno: cùm tamen
ceteris esset candidior, & nullo virulento odore prædita, seorsim terræ committebam, diver-
sam à *Tusai* esse ratus: nec meâ opinione falsus sum. Nam novo subsequente vere maturè *Lilij Sufian-*
admodum germinare cœpit, tandemque caulem protulit cubitalem, rotundum, multis cir- *historia.*
cum septem folijs digitalis longitudinis & lätitudinis, longè quàm *Tusai* modo descripti fo-
lia angustioribus, illis ferè similibus quæ in summo ipsius capite nascuntur, virescentis ex ci-
neraceo coloris, sive quodammodo æruginosi, qualis in Tulipæ folijs conspicitur: contor-
quentur

Lilij Sufiani flos.

Lilij Sufiani scapus cum radice.

quontur verò illa, buxeique sunt odoris. Florem mihi non protulit, sed paulatim planta contabuit: at quæ Generoso viro Vricho de Khunigsperg anno M. D. XXCIII. floruit, præcedente anno cum plerisque alijs elegantibus stirpibus Constantinopoli allata, flores habuit sex folijs constantes, magis patulos quàm in picturâ expressi, foris purpuræ valde obsoletæ colore præditos, interne paullo dilutiores, inodoros, quorum unguis subvirescebant: ex umbilico sex inæqualia staminula prodierunt purpureis apicibus primum conspicua, qui obversî, flavo polline conspersi apparebant: tria deinde longiora staminula coibant, stilumque medium florem occupantem æmulabantur: subsequuta deinde sexangula capita, sive triangula, quorum singuli anguli binis alis erant præditi, Tusai capitibus ferè similia, sed minora & breviora, semine Tusai etiam simili, paullulum tamen breviora, plena. radix magna est, Tusai radici præne æqualis, è paucis sed magnis squamis contexta, candidioribus tamen & aliquantulum longioribus, nulloque (ut iam dixi) terro aut gravi odore nares feriente prædita.

Tempus.

Floret Aprili, semen illius maturum cum Tusai semine aut paullo post. Nullum autem semen tulit, quam mihi idem Dn. de Khunigsperg ex sua natâ dedit planta: terni tamen caules anno M. D. XXCV. ex illa prognati, singuli floribus, hic vicenis, ille tricenis, tertius pluribus onusti. Bulbos cum selectissimis quibusque alijs, sequentis anni rigida & aspera hiems corripit. Anno verò M. D. XCIII. quos postea adquisiveram bulbos, non modò flores, sed abundè semen maturum protulerunt Lugduni Baravorum.

Nomen.

Missi aliquoties hujus stirpis pauci bulbi Tusai bulbis permixti, cum inscriptione *Tusai fior Persiano, si domanda Penachio Persiano*; tandem postremò acceptus ejus bulbus *Susam-piale* appellatione, quod è Susis primùm Constantinopolim allatus sit: hacque aded de causa *Lilium Sufianum* nuncupavi.

Natalis.

Paullo autem ante meum è Belgica discessum, munere Magi Viri Iacobi Contareni patricij Veneti, miserat consanguineo suo Ill. Ioanni de Brancion, Generosus Iacobus de Coudenhove ex Italia similem bulbum *Penachio Persiano* nomine, qui, eo defuncto, ad Gen. Ioannem vander Dilft, pari cognationis vinculo ipsi junctum, ex legato, cum multis alijs rarissimis plantis pervenit. Is anno M. D. LXXVI. bicubitalem aut ampliolem tulit caulem, quinquagenis floribus onustum, nullum autem semen: imò ne germinavit quidem subsequente anno, ut ipsemet Vander Dilft ad me Viennam perscribebat. Illius iconem, dum florebar, suis coloribus exprimebat Raphaël de Coxia Regius pictor, & exemplar mihi mittebat, ex quo hæc icon imitata.

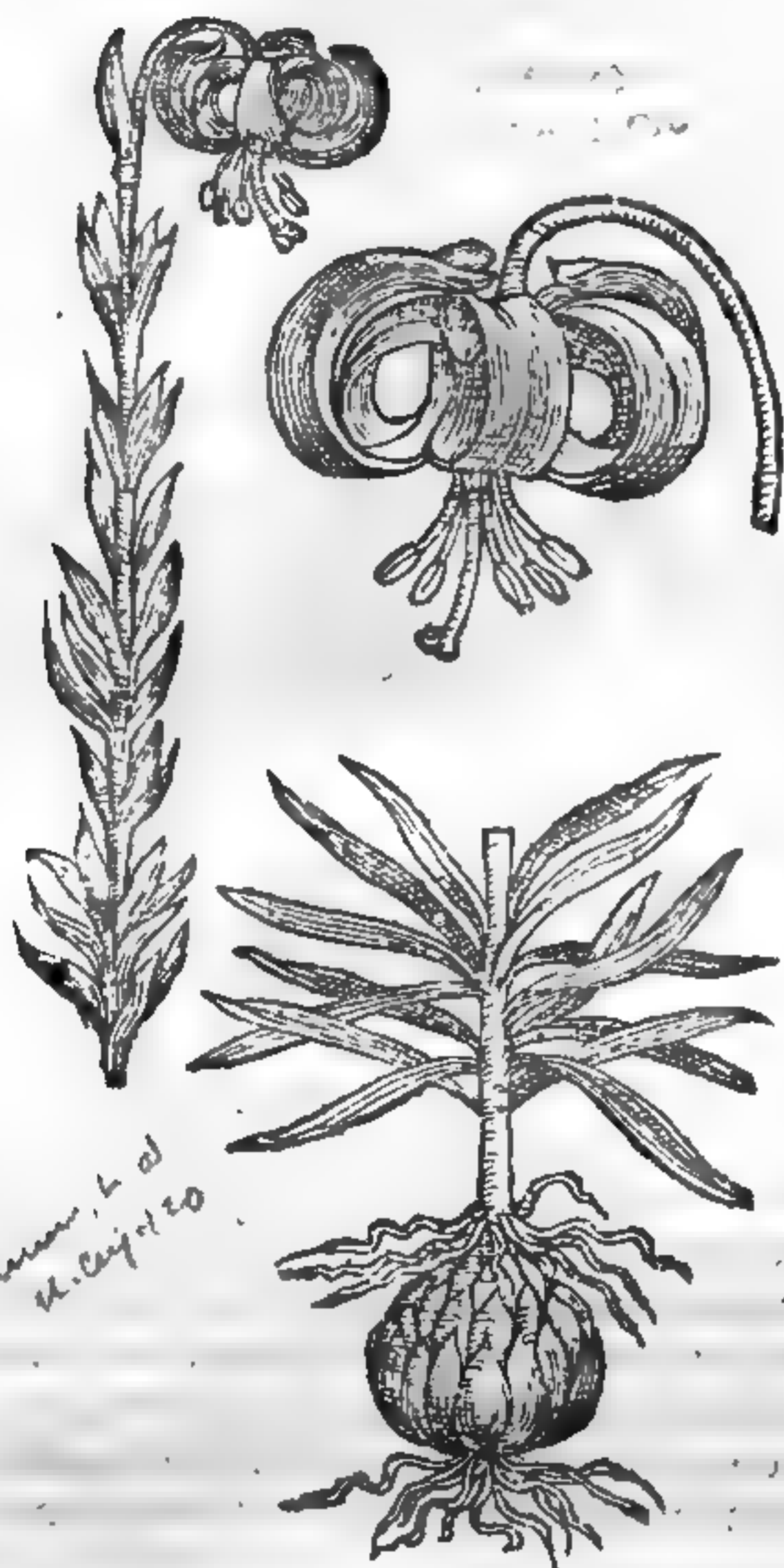
Illius etiam iconem habeo, sed non magno artificio depictam, eamque sine bulbo, cum *Lilij rubri sive miniati Byzantini* (de quo proximo capite) munere doctissimi viri summi- que omnium Naturæ miraculorum scrutatoris & admiratoris, Nicolai Rassij Regis Galliarum cheirurgi,

cheirurgi, qui Hyacinthi majoris nomine appellabat cum apud illum anno M. D. LXXI. Lutetiae essem.

De hac etiam planta ad nos in Belgicam scribebat Alphonsus Pancius, quando Tusci iconem mittebat, his verbis *Penachio Persiano è pianta bellissima, & è specie di Giglio ò Martagon, diverso della Corona Imperiale: hoc est Penachio Persiano elegantissima est planta è Liliij aut Martagonis generibus, differens à Corona Imperiali.*

LILIVM RVBRVM SIVE MINIATVM Byzantinum.

CAP. III.

VENUSTA admodum est, & dum ejus historiam describebam, satis rara hæc planta, cujus folia Liliij albi folijs similia, breviora tamen latioraque, & in lateribus subhirsuta, confuso ordine caulem amplectuntur, qui cubitalis aut major est, ex viridi purpurascens, digitalis crassitudinis: flores summo fastigio profert languido collo deorsum propendentes, sex folijs convolutis & reflexis, ut in Lilio montano, sive Martagone Matthioli, constantes, elegantissimo minij, aut ceræ rubræ recentis colore: è medio flore exeunt sex candicantia stamina, croceis apicibus insignita, stilo inter illa prominente. Floribus succedunt capita ijs que in Lilio silvestri sive montano nascuntur plurimum respondentia, atque simile paleaceum fuscumque semen continentia. Radix interdum valde magna non est, nec Liliij silvestris radicem multum superat, illique (recens eruta) colore valde similis est, diutius autem extra terram adservata, aliquando exalbescit, nonnumquam squamæ vel totæ purpurascunt, vel quibusdam notis saturatè rubetibus asperguntur: augetur verò latiore solo confita, & subinde in plures bulbos dividitur: omnes autem hujus plantæ caules infimâ parte paullo supra bulbum, fibris ut in Lilio silvestri, sunt donati.

Liliij Byzantini miniatissimi historia.

Floret Junio cum Lilijs, aut paullo serius: semen etiam serò admodum, videlicet sub Augusti finè, aut demum Septembri maturum est.

Tempus.

Constantinopoli Viënam delata fuerat, ante meum in eam urbem adventum, hæc planta, & aliquot nobilibus Matronis communicata. Vnicum postea bulbum inter alios *Sultan Zambach* nomine missos à Generoso & Magro Viro Davide Vngnad, cum apud Turcarum Imperatorè Cæsareus Orator esset, accipiebam, qui primis annis unicum florem semper mihi protulit: sed anno M. D. LXXIX. quaternos, altero cum insequente, senos, eosque omnes ex summo extimoque caule simul prodeuntes, quemadmodum & ea planta quæ Generoso Viro Wolfgango Christophoro ab Entzestorf anno M. D. XXCIII. floruit, tredecim flores extimo caule, eoque unciam lato sustinens saturatè rubentes, cum præcedente anno quinque duntaxat extimo etiam sed rotundo caule, ut meus, tulisset.

Sed & Patricia quædam Viennensis aliquot plantas habuit, inter quas una extimo caule duas uncias lato tres & viginti flores tulit, in reliquis plantis quæ vel in ipsius, vel aliarum nobilium Matronarum, vel Entzestorfij, qui instructissimum habuit, vel meo horto alebantur, plerumque unicum, interdum alterum & tertium in singulis caulibus florem natum conspiciebam. Gen. porro Ioan. vander Dilt plantam habuit semine natam, quæ primo quo flores proferte cœpit anno, octonos, proximo autem insequente, qui fuit septuagesimus octavus supra millesimum & quingentesimum, quadragenos protulit: an verò planus fuisset caulis, & illius extimo fastigio nati flores, non significabat. Sed pictura illa à Rasio mihi donata, cujus superiore capite memini, vicenos aut plures flores ab extimo caule plano propendentes habebat.

Zufiniare waiuasdis.

Anno præterea secundo & nonagesimo supra millesimum & quingentesimum binas habui saturatiores flores gerentis plantas, quarum prior quaternos, altera septenos flores tulerunt, omnes summo caulis fastigio æqualiter innascentes, non remerè per caulem sparfos, quemadmodum Liliium album aut silvestre ferre solent: singulæ autem hoc peculiare habuerunt, ut unus medius inter reliquos surrecto pediculo nasceretur, & in alterâ quidem ille duodenis folijs constans, & quodâmodo gemellus, ut in secundâ subjectâ icone videre licet.

Zufiniare gemello flore.

CETERVM

Zufiniare
varietas.

CETERVM duorum generum esse videtur hæc planta; una videlicet dilutioribus floribus prædita, altera saturatoribus. Ego sane longâ experientiâ didici, eas plantas quæ dilutiores ferunt flores, caulem & folia viridiora habere ijs quibus saturatiores sunt flores: postremis enim caules & folia plerumque ex purpurâ nigricant. Deinde mihi conspectæ sunt radices Constantinopoli allatæ, quibus color purpurascens fuit, dilutiores protulisse flores: alię contra saturatiores. E florum verò numero, an certa aliqua differentia (ut initio existimabam) constitui possit, plurimum ambigo, cum eas stirpes quæ numerosos tulerunt flores, subsequente interdum anno, paucos, aut unicum duntaxat habuisse observaverim: at læto & pingui solo depositos bulbos, plures ut plurimum proferre flores animadversum.

Nomina.

HANC plantam Clariss. Matthiolus *Hemerocallidis* alterius nomine appellare videtur, & in lapidæ montibus eruisse ait: sed illius descriptionem valde mutilam proponit. Eruti porro annis septuagesimo nono supra quingentesimum & millesimum atque eum subsequentibus bulbi, in hortis supra sinum in Cornu Byzantino vulgariter Pera nuncupato sitis, allati sunt plerisque nobilibus viris & matronis *Zufiniare* appellatione, cum à Generoso viro Ulricho de Khunigsperg, tū ab alijs qui proximis subsequentibus annis Constantinopolim honorarij conducendi gratiâ missi, inde redierunt: tametsi in schedis interdum esset additum, à nonnullis *Corona di Re* appellari.

Memini & *Zufinsare* nomine inscriptum semen, quale ante descripsi, accipere, cum primum Viënnam appulisset: sed terræ commissum non prodijt, nimis vetustum fuisse puto. Quæ tamen postea ex meis plantis collegi semina, commodo tempore sata, feliciter provenerunt, plana que foliola initio dederunt, qualia ferè Tusai prima folia, altero deinde anno latiora, tertio cauliculum aliquot folijs onustum, quinto demum & sexto florem.

CETERVM Lilium hoc miniatum novo vere cum Martagone primum emergere solet: *Sultan* verò *Zambach*, de quo quinto sequente capite, etiam ante hiemem cum Lilio albo.

Mihi autem relatum est, conspectas esse Lilijs hujus Byzantini plantas, quæ florem non miniatum ferrent, sed prorsus niveum, in ceteris alteri parem. In chartaceis sanè illis Adonidis hortis, quorum in Rosa memini, nullæ *Zufinsare* stirpes albo flore erant, sed omnes vel saturato rubro, vel dilutius rubente, atque etiam flavo colore præditi, illique jam singulares, modò terni aut quaterni æqualiter nascentes.

Zufiniare ni-
væ flore.

Zufiniare
flavo flore.

HABEBAT porro amplius vir Ioannes Martorff Patricius Francofurtensis & Senatorij ordinis, postremis annis quibus in ea urbe habitavi, aliud genus Lilij rubri, ex Stulgardensi Ill^{mi} Ducis Wirtembergici horto acceptum, quod uno ferè mense maturius Byzantino flores proferebat, nempe sub finem Maij, aut initium Iunij, ut mihi referebant qui viderant, & ipse anno tertio & nonagesimo supra millesimum & quingentesimū videre avebam, nisi infortunium luxati femoris dextri accepissem, quod non modò tunc lecto adfixum detinebat, sed postea dextri cruris usum prorsus ademit. Erat autem floris color (illorum testimonio) minus satur & longè dilutior eo, qui in floribus præcedente capite descriptis apparet: caulis sanè, ut ex plâtâ, quam unicam alebat, quamque mihi Francofurto discedenti liberaliter donabat, deprehendere licuit, gracilior & brevior erat Byzantinis adultis, cubitalem videlicet altitudinè non multum excedens, folia quæ inhærebant angustiora & magis saturatâ viriditate prædita: bulbi squamæ (nam squamatam radicem habet perinde ac Byzantinum) longè etiam breviores erât: tulerat verò illo anno tres flores summo caulis fastigio æqualiter insidentes, mihi autem Lugduni apud Batavos, sequente proximo anno unicum (tam longâ enim in itinere morâ radix valde afflictâ fuerat) ejus, quem supra dixi, coloris, proximè autem insequente binos duntaxat: anno verò M. D. XCVI. bulbus

Lil. R. præcox 1.

mihi furto sublatus cum selectissimis quibusque quas in horto alebam bulbaceis & tuberosis stirpibus. Licet autè maturius altero flores proferret, illo tamen seriùs germinare solebat.

CETERVM sub initium anni quarti & nonagesimi supra millesimum & quingentesimum, monebat me doctissimus vir Thobias Roelsius, Mittelburgensis in Walachia πολίταρος, Ioannem Somer, Prætoris ejusdem urbis filium, ex Italicâ peregrinatione varias & elegantes stirpes attulisse, inter quas bina essent Lilia miniatò seu rubro flore, maturius Byzantino flores proferentia, quorum alterum angustiora folia haberet illo quod Constantinopoli allatum: alterius verò folia multo breviora essent, ac paullo latiora. Horum icones suis coloribus expressas, sed radice mutilas, cum aliquot utriusque plantæ folijs sequente Iunio ad me mittebat.

Quod latiore est folio, non videtur absimile illi, quod modò descripsi à Patricio Francofurtensi acceptum.

Valde autem diversum est Angustifolium, non quidem floris formâ (nam ejus etiam folia circumvoluta & reflexa) sed colore, qui Lilio cruento majori non bulbifero similis est, tum situ, foliorumque per caulem sparsorum dissimilitudine: multa enim & conferta fert folia cubitalem & ampliorem caulem confusè vestientia admodum angusta, & longa, instar penè foliorum Tragopogi: caulis item fastigium flores profert non eodem ortu, ut in Byzantino, sed in summi caulis alis, inter angustissima foliola παραλλίλως nascentes: an utriusque radix Byzantini radicem æmuletur, me fugit: nam neutrius plantam videre mihi contigit. Sed & triennio post iconem suis coloribus expressum ad me mittebat idem Ioannes Somer, qualem ille depingi curaverat ad normam ejus plantæ quæ ipsi eodem anno quinque & triginta flores protulerat.

Lil. R. præcox 12.

Lil. R. præcox 111. angustifolium.

LILII porro silvestris, sive Martagonis Matthioli (cujus proximo capite mentionem fecimus ob affinitatem, quam cum Lilio Byzantino rubro habet) differentias, quas quidem mihi observare licuit, non incommodè forsitan hîc subijciemus.

Lil. silvestre, sive monstros.

VNVM autem genus majore excrevit altitudine, & ampliora nigrioraque habet folia: multo etiam plures flores saturatè purpurascens, qui frequentibus interdum nigricantibus maculis, aliquando raris distincti sunt, atque, priùs quàm expandantur, multâ lanugine pubescere conspiciuntur.

1.

Variat nonnunquam hoc genus: nam non procul Maurpach Austriæ, eruere memini,

Varietas.

M

cujus

cujus caulis viridis, caput non inflexum, sed surrectum, multâ nihilominus lanugine etiam hirsutum, flores dilute purpurascens, nec ullis maculis aspersi.

- II. ALTERVM hu n. h. est, ejus folia dilute virent, rariores flores producit, eosque dilutiores, ac multis nigricantibus maculis notatos: precocior est reliquis, ejusque flores, ante quàm explicentur glabri sunt & purpurascens: caulis etiam purpurascit.

Varietas.

Istius generis alteram speciem etiam humilem eruebam ultra Dravum flumen ad Grebén in Pannonia Interamni, quæ tamen serius reliquis florebat, etiam in hortulo Viennæ proxime reliquis hujus generis stirpes reposita: illius flores valde obsoleti, nigrisque punctis internè distincti.

Tertia etiam humilis est species apud Maurpach cum majore promiscuè nascens, cujus caulis leviter purpurascit, coma inflexa est, flores glabri foris, explicati verò, dilutissime purpurascens, & quasi carnei coloris, nec ullis maculis aspersi.

Natalis.

Passim utrumque hoc genus provenit in silvis & umbrosis pratis Leytenberg, eorumque montium, qui à Calemberg Austria, ad Alpes usque procurunt: Nascitur & in plerisque Stiria ac Ungaria silvis, atque montibus illis silvosis, qui non procul Francofurto in ripâ Mœni sito, ad Septentrionem absunt. Minus autem olim observare memini in multis Germaniæ silvis, non modò editiore loco sitis, sed etiam in plano.

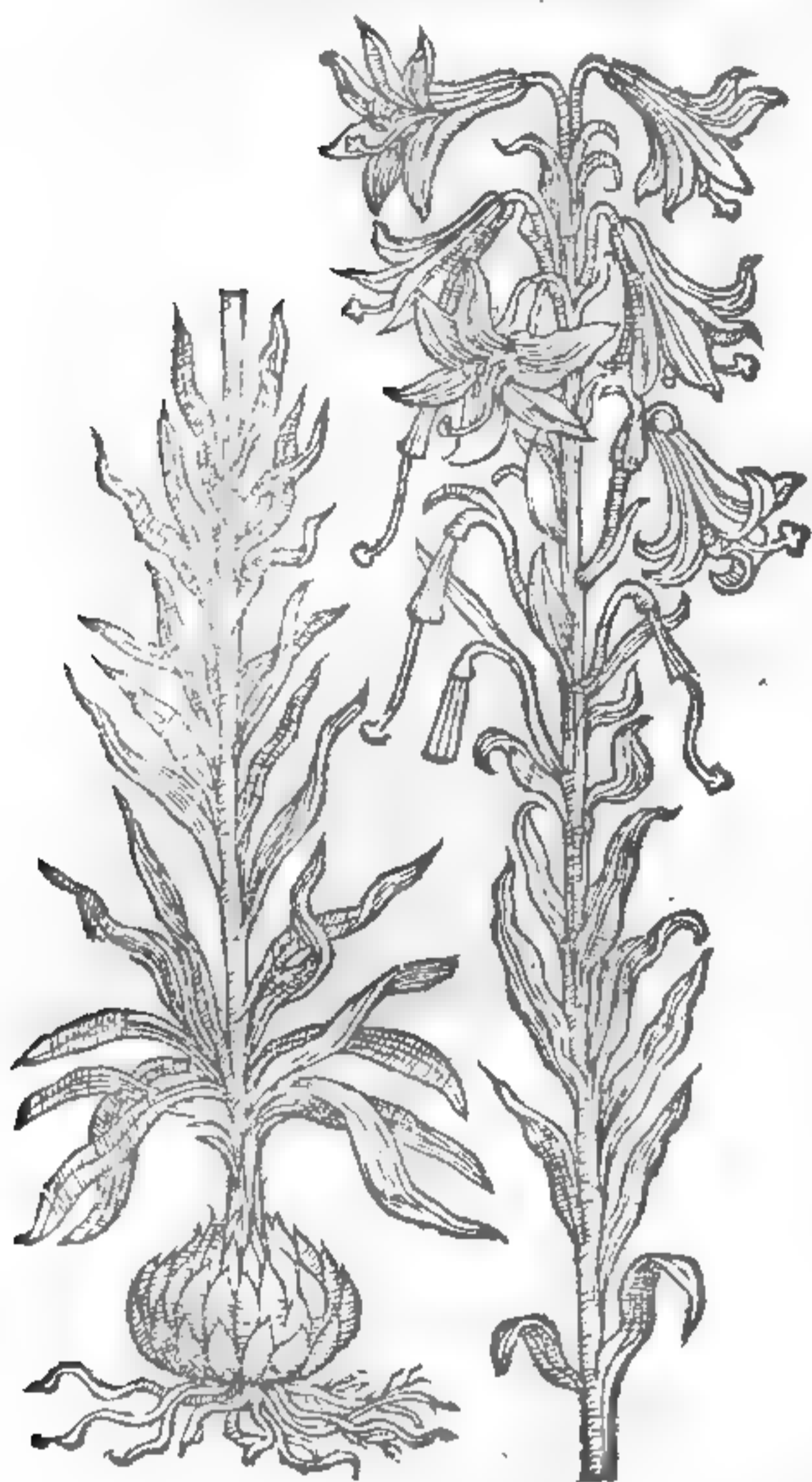
- III. TERTIVM porrò quoddam genus silvosis illis montibus modò memoratis ad Francofurto Septentrionem inventum, humile, Secundo generi proximum: florem tamen colore varium nam ante quàm explicentur, foris carnei quodam modo coloris sunt, explicati verò, intus albi, & notis quibusdam purpureis insigniti. Similem stirpem habui munere N. V. Joannis Boisot veteris amici, quæ tandem adoleverat perinde ac primi generis plantæ: sed ejus radix ochræ colore minus tincta, quàm superiorum. Sed Francofurtensis quidam civis unam habebat, cujus flores interiore parte omnino nivei, nec ullis notis distincti.

Lil. fil. niveo flore.

- IIII. EST etiam Quartum quoddam genus, cujus flores Primo non dissimiles, sed serius sese explicare soliti, illique non insuavi odore præditi.

Omnium flores terram spectant, & per intervalla in summo caule nascuntur, foliaque ad pediculum reflexa habent: semen etiam in trigonis capitibus duplici serie in singulis angulis continetur, fuscum, planum cartilaginofum. radix luteo ochræ colore infecta est, quam ob causam à Germanis Goldwurtz; id est, aurea radix appellatur.

Nomina.

QVONIAM Tertio hujus libri capite *Sultan Zambach* meminimus, non abs re erit, si quænam sit planta, hîc declaraverimus.

Nā aliquoties hoc nomine allatæ sunt Constantinopoli radices Lilio similes, quarum extremæ squamæ cum flavescerent, Martagonis alicujus, consimilis Lilio tertio præcedente descripto, genus existimabam: ideoq; quibusdam amicis in Belgicâ missæ pro Martagone Constantinopolitano. Sed post quàm terræ commissas, folia Lilio vulgari prorsus similia producere animadverti: negligentius illas colui, vulgaris Liliij esse existimans, præsertim cum in Indice adscriptum comperissem, *Sultan Zambach fa fiori grandi bianchi*, id est, Sultanæ Liliû magnos albos flores habet; & in altero, *a odore di Giglio*, Liliij odorem habet. Inde factum, ut apud Belgas, modò Sultan Zambach appellatione, modò Martagonis Constantinopolitani flore albo donata sit ea planta, cum tamen unica eademque sit, non duæ diversæ. Atque fieri posse arbitror, ut qui Venetijs in hortis Iudecæ Martagon Constantinopolitan. albo flore vidisse asserunt, & illi qui eam stirpem habere gloriâtur, fallâtur, & hoc Zambach viderint aut habeant, non Liliium illud tertio capite descriptum albo flore: inficias tamen nõ eo, quin inventi possit. quis enim in interiorem Naturæ sinum penetravit, in quo plurima adhuc occulta latent? Constantinopoli tamen ignotum esse assero, alioqui Viennam fuisset perlatum, cum Turcæ nihil singulare habeant, quod pe-

Sultan Zambach.

Martagon Constantinopolitano flore albo.

cuniâ (cujus sunt valde avidi) redimi non possit.

Biennio autem post quam superius dictas radices terræ credidissem, cum omnes quas servaveram, flores proferrent, certissimè comperi, nihil aliud esse quàm Liliij albi genus, vulgari proximum. Hujus tamen caules, licet vulgari non breviores, à diligentibus observantibus graciliores, rarioribusque & minoribus folijs septi deprehenduntur, ipsiusque flores paullo minores, æquè tamen ac vulgaris flores odorati. Nonnullæ verò radices in tantam molem excreverant, ut vix utraque manu comprehendi possent: una etiam illarum plures quàm sexagenos flores in plano tresque ferè uncias lato caule protulerit: subsequente autem anno, rursus paucos in tereti, ut reliquæ, caule.

Lil. alb. Byzantin.

Lil alb. Byzantin, πολύσπερος.

Memini cum anno M. D. LXIII. Vlyssipone essem, Liliaceam radicem in foro emere, quam Petro Coudebergo pharmacopœo doctissimo Antuerpiam cū Draconis arboris ramo, Colocasiâ, varijsque alijs rarissimis istic observatis plantis misi. Ea ipsa flores huic prorsus similes (nisi memoria fallit) postea tulit: sed quia plerumque in extimo caule confertim nascebantur, & interdum informes erant, vitiumque contrahebant, ipse Liliium fatuum cognominare solebat.

Lilium fatuum.

Zambach quia?

ZAMBACH porrò vocem, testis est Amatus Lusitanus, Commentarijs in Dioscoridem capite de lasmino unguento, idem Arabibus significare, quod nobis Iasminum, topiarijs operibus nobile & accommodum, cujus florum odor suavissimus quidem est, sed caput etiam ferit. Verisimile autem est, Turcas hanc Arabicam vocem, omnibus plantis quarum odor pænè Iasmini florum (quos etiam in Asiaticis hortis ultra Bosphorum rubri coloris inveniri intelligo) suaveolentiæ similis est, tribuere: sunt enim Turcæ valde negligentes & imperiti in rebus proprie nuncupandis. Sic illi, *con Zambach* appellant, Narcissi marini bulbû, qui Mompellitanis Pancratium flore Liliij, Valentinis Hemerocallis dicitur, quòd ejus flos non modò Liliij quodammodo formam, sed etiam odorem referat: sic vocem *Gul*, quæ illis Rosam significat, omnibus floribus rosarum æmulis accommodant, addito *catamer* vocabulo, si pleni sint, ut *Gul catamer*, illis est & Rosâ plena, & Anemone flore multiplici foliorum texturâ constante, & Papaver, & Malva Hortensis & similes pleno flore præditæ; omnes enim hæc si-

Iasminum rubro flore.

con Zambach.

Gul catamer πολύσπερος.

Lilij puniceï
differentia.

non bulbife-
rum minus.

non bulbife-
rum minus.

Bulbiferum.

LILII Puniceï, sive, ut appellant, cruenti, multa sunt genera: nam Vnum nullos bulbos in summis alis fert: Alterum verò ijs est præditum.

NON Bulbiferi binæ sunt differentiæ omnibus notæ. Vna enim longo & præalto assurgit caule, valde dilutos fert flores, serotinaque est, cum Lilio albo duntaxat florens: in qua sexagenos aliquando flores uno cauli inhærentes, observare memini. Altera longè humilior præcociorque Priore, puniceos & quasi rubentes profert flores, nonnunquam vicenos aut plures: memini & plenos videre, duodecim, viginti aut plurium foliorum texturâ constantes: singulare etiam habet hæc planta, quod ex majore bulbo obliquè & in latera propagines sub terrâ graminis modo spargat.

BULBIFERI autem tres differentiæ apud eos qui rem herbariam excolunt, observantur, sed non ab omnibus, quas operæpretium duxi sigillatim hîc exprimere.

Martagon bulbiferum I.

Martagon bulbiferum II.

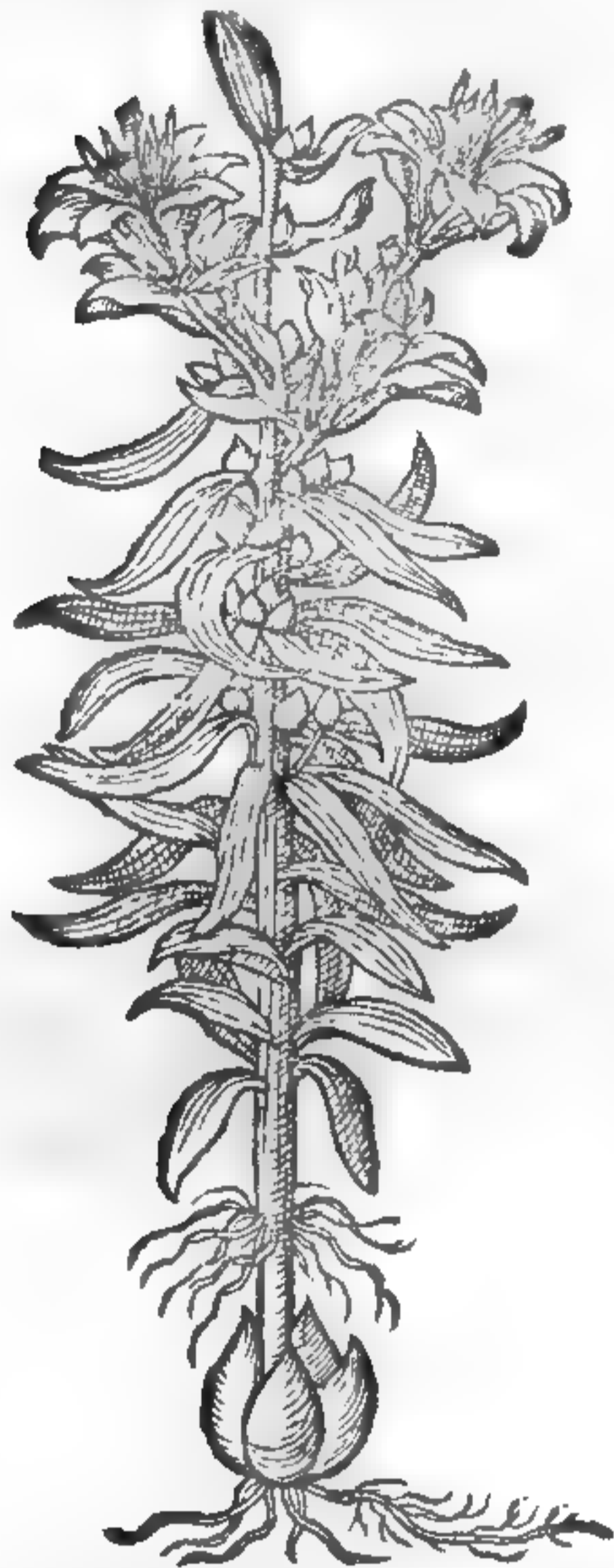

I. PRIMVM igitur bulbiferum Liliu, bicubitali interdum assurgit caule, firmo, crasso, folijs septo liliaceis, subarris, in summis alis crassiores bulbos gestans, & amplos flores rubros, Lilio puniceo minori non bulbifero concolores Teniores hujus plantæ. ante quàm flores ferre incipiant, bulbis secundum caulem inter folia natis non minùs donata sunt, quàm reliquæ duæ species: sed quando vetustiores sunt, floresque aliquot annis protulerunt, vix, nisi in summo caule, ubi in alas dividitur, & secundum flores, majores bulbi nasci solent.

II. ALTERVM; vix cubitalem excedit altitudinem, caule etiam est firmo, striato, ex viridi nigricantibus folijs prædito, quæ tamen cum summo caule incanâ lanugine pubescunt: ejus flores igneo rubore non rutilant, ut in superiore, sed magis pallefcunt, & ad Lilij puniceï non bulbiferi majoris colorem plurimum accedunt. Ejus adultioris caules, paucos etiam bulbos, eosque superiore minores, nisi in summis alis gestare solent.

III. TERTIVM, inter duo superiora mediæ plerumque est magnitudinis, licet nonnunquam prioris altitudinem attingat: caules habet graciliores & infirmiores, atque ipsi cum folijs dilutius virent: flores Secundo generi persimiles. Hoc semper fecundâ bulborum inter folia nascentium sobole onustum est: ejusque radix, Prioris radice minor, è lateribus propagines plerumque spargere solet, quæ ad singula genicula in candidos bulbos excrecentes, subinde novas in ambitu plantas producunt, Lilij puniceï non bulbiferi minoris instar: ejus bulbi in alis nati, secundæ speciei pares, priori magnitudine inferiores: omnesque, terræ commissi, sui generis plantam procreant, & secundo anno in caulem bulbillis onustum excrecunt.

Ferunt

Ferunt tamen omnia hæc Lilia in triangulis capitibus latum, cartilagosum, subfuscum semen, quemadmodum lilium vulgare quod sterile nõ est, sed sui generis plantas etiam profert: verum quæ ex bulbillis in alis natis crescunt plantæ, multo celerius adolefcunt.

Florent omnes hæc plantæ Iunio, aliæ alijs paulo maturius, semenque perficiunt Augusto: bulbuli in alis hæere solent, donec vento aut contactu excutiantur, imò interdum plantæ adhuc inhærentes, fibras deorsum spectantes agere solent, tamquam ad communem matrem terram aspirantes, & illâ se condi cupientes.

Tempus.

Prior nullibi sponte nascens à me observata est, sed eam primùm Liræ conspexi in cultissimo horto Generosæ matronæ Mariæ de Brimeur Mag^{ci} viri Conradi Scheti uxoris, quæ deinde bulbis in terram depactis, reliquis Belgicis hortis brevi tempore communis facta est, atque etiam nunc Viennensibus ac alijs vicinis, meâ operâ: nam ipsa ad me aliquot majores bulbos è Belgica mittebat. Reliquæ duæ in montanis Austriæ & Styriæ pratis sponte crescunt: secunda autem rarior inventu.

Natalis.

Solent verò cum hæ, tum alię duæ non bulbiferæ, cum primùm florum gemmas ostendere incipiunt, à formicis admodum infestari, sic ut eo tempore numquam immunes ab ipsis conspiciere liceat: non secus ac Pæoniæ flores ante quàm explicentur, qui mirum in modum etiam à formicis appetuntur, præsertim qui plenus est, & ille etiam explicatus atque apertus.

PORRÒ Lilia sphodelus ille puniceo flore, quem C. V. Dodonæus Hemerocallidem esse censet, valde luxuriat in omnibus Austriæ, plurimisq; Germaniæ hortis: at qui luteum odoratumq; nec ita caducum habet florem, Austriæ incognitus erat ante meum istuc advetum: illum autem maximâ copiâ sponte nascentem in multis uliginosis pratis, non procul ab oppido & munitissima Nemethwywar Ill. herois Balthasaris de Batthyan p. m. arce, quâ Occidentem spectat, annis M. D. LXXIX. & LXXX. deinde inveni. sed incolis neglectam, ubi florentem sub finem mensis Maij, & Iunij initio eruebam. Batthyanus admiratus adeò elegantem & odoratum florem in ipsius fundo nasci, multas ilico illius plantas cum suis cespitibus erui jussit, & coribus in suum hortum inferri. Vngari Zeödlisom appellant: Croatiæ autem, apud quos etiam albo flore inveniri mihi asserbant, *llyan zwes*.

Lilia sphodelus puniceus.

Lilia sphodelus luteus.

Lilia sphodelus album.

TULIPA, sive LILIONARCISSVS.

CAP. VII.

LILIACEAS stirpes subsequi debet peregrina illa, & ob insignem in flore colorum varietatem omnibus rei herbariæ studiosis merito gratissima planta, quam vulgus Tulipam, Doctiores Lilionarcissum appellant.

Lilio narcissus.

Plius autem duo haecenus primaria genera observabam, praecox unum, serotinum alterum tamen si inveniatur quaedam veluti dubia, quae medio inter utrumque genus tempore florere soleant, potius tamen inter serotinas habenda, quam inter praecoces. De utroque genere peculiari capite agemus, atque hoc VII. praecoci tribuemus.

Tulipa praecox
ex historia.

PRÆCOCIOR Tulipa unicum fert caulem, pedalem maxima ex parte, interdum amplio-rem, rotundum, virentem, & brevi quadam incanaq; lanugine aspersum, non concavum, sed firma medulla plenum: hunc plerumque terna aut plectuntur folia, nonnumquam quaterina & quina, inferiora lata admodum, ut etiam palmarem latitudinem explere viderim, & liliacea, longiora tamen & crassiora, carinata, supra terram sese pandentia & contorquentia, superiora autē minora & angustiora, eaq; vel propendentia & nutantia, aut interdum surrecta, omnia autem colore ex caeruleo virente aut ærugineo, & veluti farina asperso. Summo cauli insidet magnus flos, unicus (geminos etiam aliquoties vidi, vel summo caule conjunctim nascentes, vel bifido inhærentes) sursum spectans, sex folijs ut plurimum constans (tamen si & septenis & octonis conspexerim) ejusdem initio cum caule coloris, & interdum ad terram sese inflectens, illiq; incumbens, ut colubri aut serpentis caput in terra decumbentis ementiatur, deinde paulatim sese sublevans, & colorem mutans, atque tandem sese explicans, & calathi cyathive instar in fundo pandens, ex quo sena, aut totidem quot folijs constat, stamina prodeunt, modò lutea, modò pallida, modò nigricantia, pediculis etiam quæ stamina sustinent, mirum in modum variantibus. Excusso flore, succedit membranaceum triangulare caput satis magnum, oblongiusculum, vel brevius, ventreq; magis prominulo. quo in tres partes à summo dehiscente, conspiciuntur sex ordines seminis plani, cartilagineosi, liliacei ferè, & circumatae propemodum rotunditatis interdum, altera tamen parte, quæ capitis centrum & interiora pertingit, oblongiusculi ut plurimum, pallidi, fulvi, aut rubescentis, & si imbres frequentiores ceciderint, etiam fusci. Radix bulbacea interdum brevior est, nonnumquam oblongior, crassa, inferiore sede nonnihil prominente, uti Colchici radix ferè, fibris aliquot tenuibus donata, & foris vel fulvescente, sed magna ex parte nigricante membrana obducta, quæ interna parte lanuginosa est, castaneorum corticis instar, aliquando autem adeò denso tomento plena, ut mollissimè recubet bulbosus, qui solidus est, firmus, & velut albumen ovi coctum candidus, gustantiq; dulcis, saltem non ingratus.

Tulipa praecox flava.

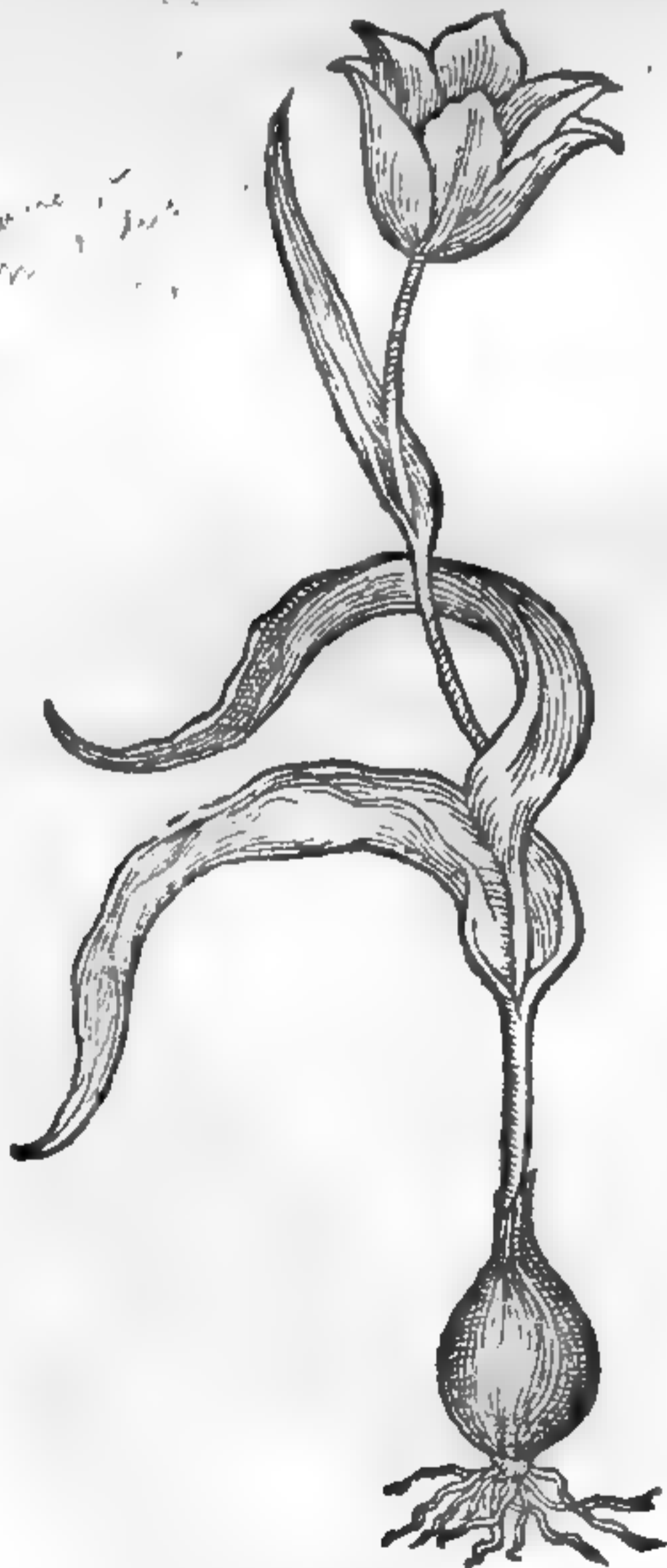
T. Praecox
summa varietas.

T. p. lutea.

T. p. rubra.

T. p. alba.

T. p. purp.

SUMMA autem in Praecoxe est coloris varietas: nec majorem in ullo alio flore videre memini, nisi fortè in Papavere. Etenim aut omnino luteus est, aut ruber, aut albus, aut purpureus: interdum etiam bini vel plures ex his coloribus in eodem flore permixti conspiciuntur. Non desunt qui caerulei omnino coloris se vidisse asserant, mihi sanè haecenus videre non contigit.

Lutea Tulipa vel ad auri fulgorem accedit, aut pallet, foliorum autem ungues plerumque aurei sunt, licet etiam habuerim veluti fuligine aspersos: odor quasi cerae recentis, sive etiam croci, interdum nullus, vel admodum imbecillus.

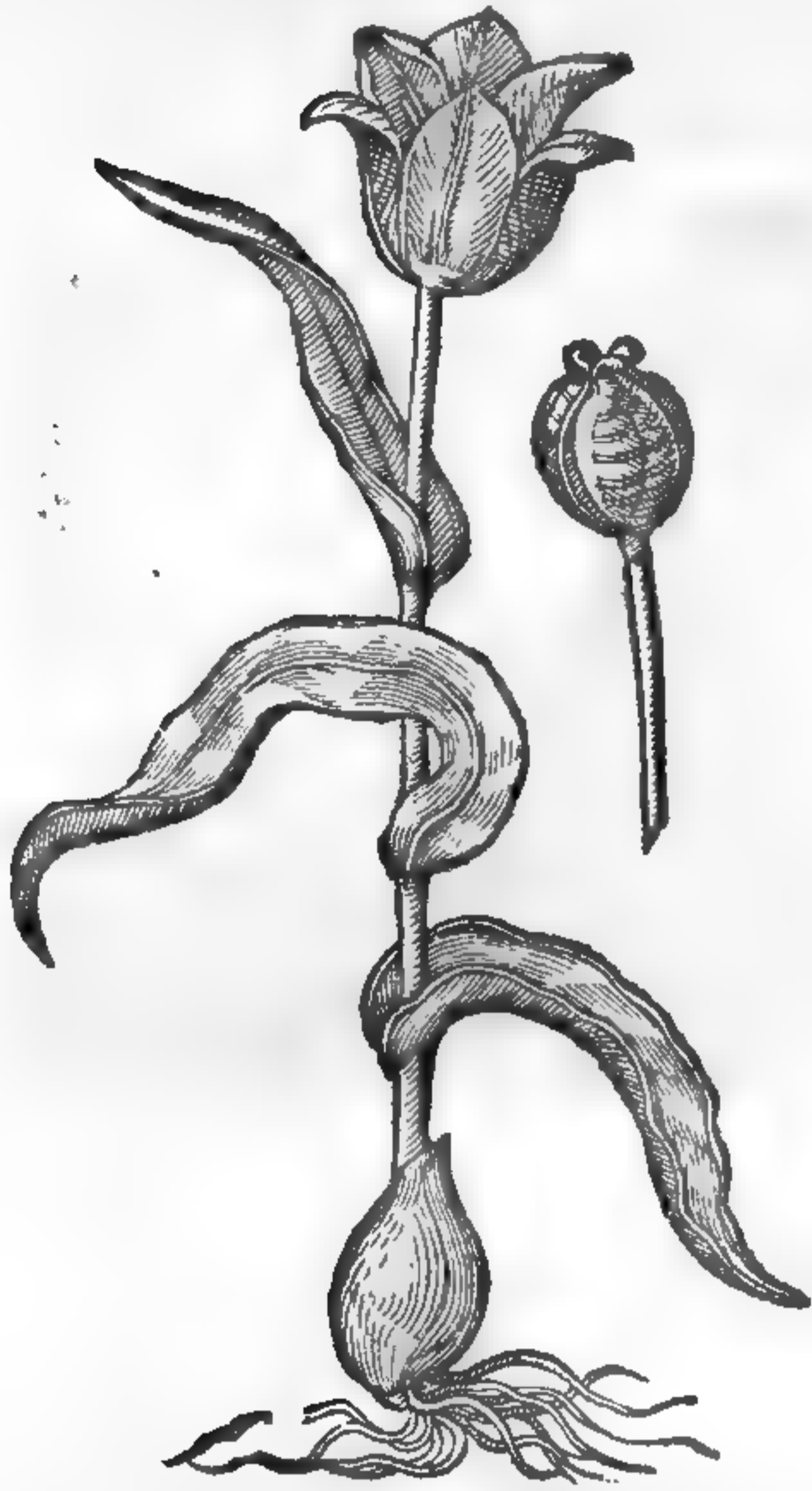
Rubrae color nunc saturatior est, modò dilutior & gratissimi aspectus, interdum etiam inelegans, & obsoletus: foliorum ungues vel lutei omnino, aut tanquam levi quadam fuligine in luteo aspersi, in quibusdam nigra macula medium unguem luteum tantummodo inficit, in alijs totum ferè ita occupat, ut nihil nisi lutea quaedam linea nigrum unguem ambiens conspiciatur: interdum adeò magni sunt isti ungues, ut dimidiam folij partem occupent. Hujus verò odor aliàs gratus est instar mali aurei, magna verò ex parte valde obscurus, vel papaveris virus quodam modo referens.

Albae omnino candidus est, nisi tria exteriora folia dorso cineracei vel interdum etiam caerulei quidpiam coloris admistum habere videntur: ungues lutei, nonnumquam veluti fuligine aspersi, apices & stamina pallent. Habui, quibus ungues prorsus albi essent, apices nigricantes.

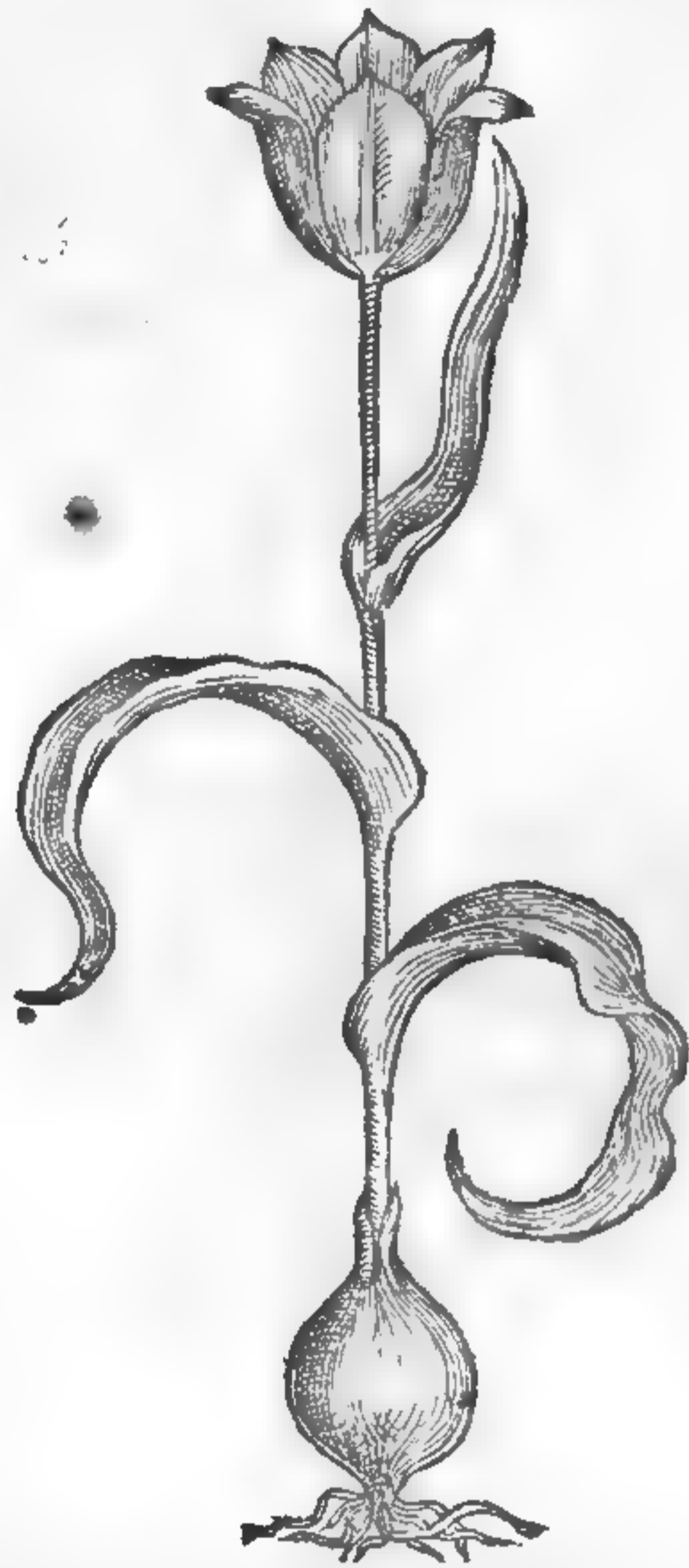
Purpurea aliàs saturatior est, & violaceum, sive amethystinum colorem habet, aliàs Pro-

nix flo.

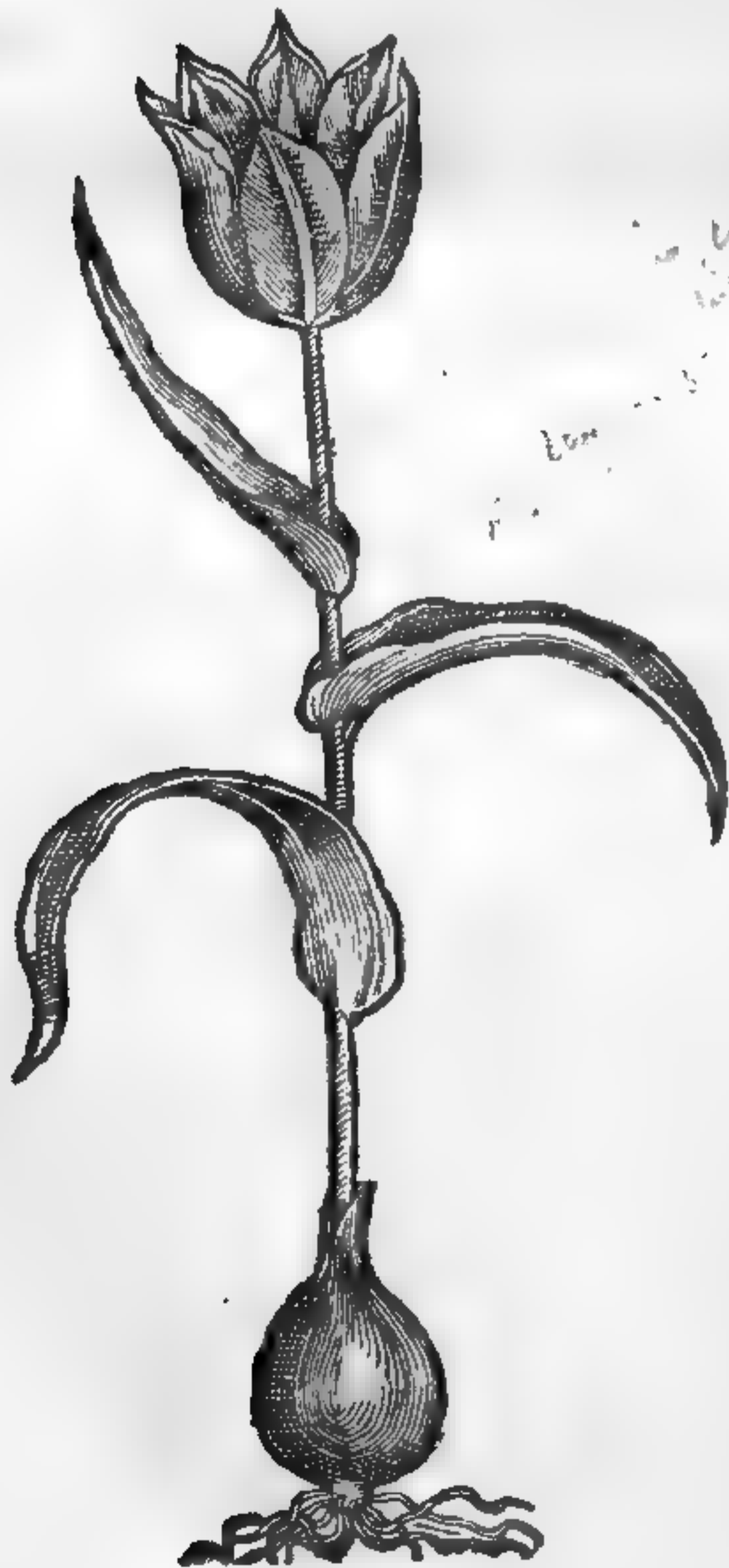
Tulipa præcox rubra.

Tulipa præcox alba.

Tulipa præcox purpurea.

nix floris æmula, nonnumquam dilutior, & Damascenam sive Provinciale (quam eruditores Prænestinam vocant) rosam colore referens, interdum verò aded diluta, ut albescere videatur, aliquando ex purpura nigricat & obsoletior est: omnium autem ungues cum apicibus aut pallent, aut lutei sunt coloris, tamen si nigros etiam apices habeant nonnullæ, & pediculos ea sustinentes quadam veluti fuligine infectos. Invenitur & odorata, & inodora.

Facere verò non possum, quin hinc adiciam, quæ circa simplices has, & unius coloris Tulipas observavi. Habui enim anno. M. D. XXCV. & aliquot subsequentibus, cujus flos, cum præcedentibus annis elegans ruber fuisset, postea variè commixtus ex rubro & flavo inter se confusis coloribus, modò flavo medio quasi solum occupante, modò rubro vel utroque radiatim per oras discurrente fuerit. Similiter flavam quæ flavum & rubrum: & purpuream quæ album & purpureum colores variè inter se commixtos, & radiatim folia secantes habuerint. At illud etiam observabam, quotquot sic nativum colorem mutarunt, subinde corrumpi solitas, voluisse tamen ante, hac colorum varietate heri sui oculos oblectare, tamquam ipsi extremum vale dicituræ.

Tulipa in coloribus inter se commixtis interdum ludunt.

Varia aded multiplex est, ut difficile sit omnes *T. p. varia* ejus differentias verbis exprimere. Nam cum cujuscumque tandem præcocis Tulipæ semina excussa, & tellure sepulta germinet, non omnia retinent nativum matris colorem, sed in varios colores transformant

formant flores. præsertim Albæ, cujus semine prognatas plantas insignem colorum varietatem præ reliquis nancisci, experientiâ & diligenti observatione didici. Semina enim in eodem capite nata, à nemet ipso collecta, eodemque ferè momento terræ, autumno, commissa (quo tempore, non verno, ferenda sunt omnium bulbacearum & tuberosarum semina, ut feliciter proveniant, vel etiam maturius cum sponte defluunt) plantulas proximo subsequente vere producerunt, quæ post quintum, sextum, septimum, imò etiam (ut aliæ alijs facilius adolefcunt) octavum, nonum & decimum annum flores protulerunt, eosque aut omnino albos & matrem referentes, atque albos varios, vel luteos & luteos varios, aut rubros atque rubros varios, vel purpureos ac purpureos varios, quorum videlicet purpurea folia albis oris ornata fuere. Quintum ad Flavas aut Rubras attinet, præque proles matris colorem retinent, sæpe etiam in alium commutant. Omnes porrò has colorum differentias, quàm aptissime poterimus verbis exprimere conabimur.

Tulipa præcox F-V.

Luteæ-varix igitur flos (ut eandem seriem sequamur quàm in primis coloribus describendis distenuimus) explicatus, nonnumquam primis diebus totus luteus apparet, quarto deinde, aut quinto demum die, illius folia rubris virgulis extrinsecus leviter per oras distinguuntur, interiore parte omnino lutea remanent, præsertim tria externa, & unguem nonnumquam habent veluti fuligine tinctum, apices interdum luteos, & pediculos eos sustinentes fuscos. Interdum externa floris folia circa mediũ raris rubris radijs insignita sunt, interiora autè frequentioribus, & ad extremum usque folium ferè excurrentibus, atque aureos ungues, pallida stamina habent. Nonnumquam exteriorum foliorum oræ foris planè rubent, interius à medio ad extremas oras rubris virgulis distinguuntur: interiora folia externè omnino rubent, internè autem à medio ad summum, rubrum nervum protensum habent, latera verò rubentibus radijs exornata. Sunt etiam quorum exteriora folia dorso omnino luteo sunt, per oras verò, dilutiore cinnabaris colore virgatim distincta, interiore parte ad unguem usque cinnabaris color tota occupat: interiora autem folia cinnabaris etiã colore omnino infecta conspiciuntur, nisi duplex nervus luteus secundum longitudinem, & luteæ virgulæ in extremas oras excurrerent, illius apices nigricant, pediculi eos sustinentes lutei, nonnullã tamen fuligine infecti, ungues aurei, magni, stamina quodam-

5. modo superant. Aliorum exteriora tria folia mucronata & lutea sunt, præter oras quæ purpurâ rubescente radiatim intercurrente insigniuntur, deinde extremæ oræ luteæ sunt, internâ parte circiter medium folium, frequentes rubri coloris radios habent: interiora folia orbiculato mucrone prædita ab infimo ad summum oblongis rubris lineis distinguuntur, præter extremas oras quæ luteæ sunt, interior pars minus radiata quàm exterior, ungues magni, lutei, quemadmodum stamina cum suis apicibus: hi odorati. Est & cujus folia extremam cuspidem orbicularam habent, foris omnino aurea, luteis oris: intus autem omnino lutea, aurei sive potius rubri coloris flavo permixti lineâ radiatim medium folium, transversimque secante: pediculi lutei sunt, apices cineracei: aliquantulum odoratus est. Cujus item folia orbiculato profus sunt mucrone, dorso in exterioribus ad extremum usque mucronem luteo, oris latis, ex aureo rubris, unguibus luteis dimidium folium occupantibus, staminibus & apicibus luteis nonnihil etiam odoratus. Alij similiter huic pares, sed dilutiore colore præditi, staminibus & apicibus duntaxat variantibus: sed nec hi odore carent.

- VI. Rubræ-varix flos exteriora folia magna ex parte mucronata habet, interiora orbiculata. Aliquando autem utraque magnis oris auri fulgore splendentibus sunt prædita, magnis unguibus luteis apicibus vel nigris, vel obsolerâ purpurâ tinctis, & staminibus ea sustinentibus plerumque veluti fuligine infectis: hujus flos satis odoratus est. Interdum exteriora folia luteas oras foris habent, interius autem dilutiùs rubent, & quasi radiatim in luteas oras satis latis rubedo desinit: interiora verò similiter rubent, sed latiores oras habent, rubro colore radiatim ut in exterioribus desinente, ungues luteos, stamina cineracei coloris: & istius flos nonnihil odoratus. Nonnumquam dilutiore minij colore rubent utraque folia, mediocres oras

V.
T. P. L. V.
differentia
1.

2.

3.

4.

VI.
T. P. R. V.
differentia

1.

2.

3.

oras

oras habentia, foris minij colore interiora folia ferè tota occupante, virgatim tamen in oras luteas desinente, magnis unguibus flavis, apicibus cineraceis, pediculis ea sustentibus luteis: flos etiam utcumque odoratus. Aliorum exteriora folia, medio dorso luteo sanguineis virgulis distincta sunt, reliquâ parte rubrâ, oris tamen luteis: interiora omnino ferè rubra, sed rubro colore radiatim in aureas oras desinente, interiore parte totâ propemodum luteâ, nisi circa medium folium rubris radijs distinguerentur, ungues cum pediculis lutei, apices nigri. Quorundam folia omnia mucronata, externè dorso lutei coloris, reliquâ parte sanguinei, præter oras quæ luteæ sunt, interne sanguineis radijs tota resperâ, extremis tamè oris luteis: interiora foris sanguinis modo omnino rubent, luteæ seu flavæ oræ sunt, coloribus tamen sese invicem commiscentibus, internâ parte omnino flava sunt, nisi circa medium crebrioribus sanguineis radijs instar orbis quodammodo insignita essent: ungues, stamina & apices cum superiore genere conveniunt. Sunt aliorum etiam omnia folia mucronata, oris aureis reliquâ parte rubris. præter exteriorum foliorum dorâ, quæ aureis quibusdam virgulis aspersa sunt, omnium ungues lutei radiatim in rubro commixti, pediculi lutei, apices nigri. Nonnullorum externa folia mucronata, interna orbiculata, tota rubra, exceptis oris, quæ aurei coloris sunt radiatim in rubro desinentis: exteriora verò folia saturatiora sunt, omnia tamen interiore parte magis aurea sunt, ungues, stamina, pediculi, cum præcedente conveniunt: omnium istorum flores satis odorati. Invenitur etiam cujus folia parvas oras aureas habent, elegantissimo rubro colore reliqua occupante, ungues flavos, stamina veluti fuligine tincta, apices obsolete purpureos.

Alba-varia aut omnia folia extremâ parte mucronata habet, aut tria duntaxat exteriora, sed interiora orbiculata. In nonnullis externa folia ad extremum usque mucronem omnino ferè alba sunt, exceptis oris quæ elegantis & dilute admodum purpurascens sive carnei ut ita dicam coloris sunt: interiora verò magis purpurascunt ungues lutei, deinde exalbidi, stamina cum suis apicibus flava. In quibusdam exteriora folia exalbido sunt dorso purpureis virgulis asperso, reliquâ parte purpurascens aut incarnatâ: interiora folia omnino purpurea sunt, ungues stellatim flavi, deinde albi, apices lutei, pediculi eos sustentés veluti fuligine aspersi. Aliorum externa folia albo etiam sunt dorso, pluribus purpureis punctis distincto, interiore parte dilutiore purpurâ nitêt: tria interna folia saturatioris sunt purpuræ quàm in superiore, ungues flavi radiati stellæ instar, apices nigri, fuscii pediculi. Interdum externa folia magnas oras carneo colore præditas habent, reliquâ parte alba: interiora verò quasi carnei sunt coloris. Nonnunquam externa folia pallecente sunt dorso, aliâs omnino alba, præter oras quæ foris brevibus & raris purpurascētibus radijs exornâtur: interiora tota alba sunt,

oras

4.

5.

6.

7.

8.

VII.

T p A-V.
differentia

1.

2.

3.

4.

5.

6. oras tamen longioribus & frequentioribus purpureis lineis insignitas foris habent, interiore parte omnino ferè alba sunt. Quorùdam exteriora folia dorso & extremo mucrone pallèt, alioqui candida omnino, orz interiore parte paucis purpurascensibus radijs distinguuntur: interiora folia à medio ferè ad extremas oras purpurascensibus radijs foris aspersa sunt, intus verò omnino alba, præter oras quæ rarioribus virgulis distinctæ sunt. Aliquãdo externa tria folia prorsus alba sunt: interiora autem oras nunc paucis, modò multis purpurascensibus sive carnei coloris virgulis distinctas habent: omnium ungues flavi sunt, apices & pediculi pallent. Invenitur etiam cujus omnia folia coloribus quidem albo & carneo permixtis prædita sunt, sed qui cineraceum carneo colori temerè perfusum referant, vel similis planè coloris cum tenuiore illo sericeo panno carnei coloris, cujus subtemen album est, Germani Silberfarb/ hoc est, argenteum colorem vocant: hujus ungues exalbidi, apices obsoletè purpurascens, pediculi albi sunt.

Tulipa præcox P-V.

VIII.
T. p. P-V.
differentiæ

1.

2.

3.

4.

5.

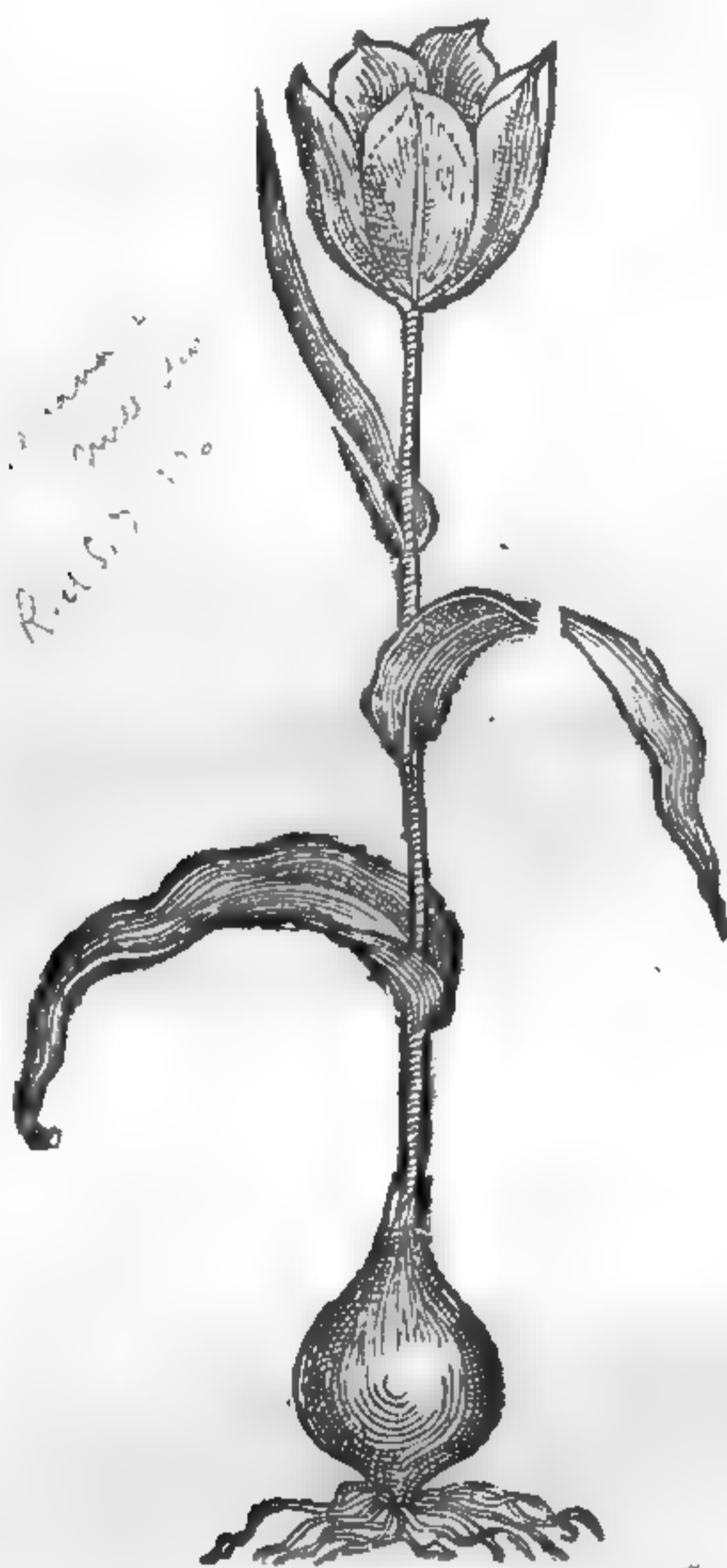
6.

7.

8.

9.

10.

Purpureæ-varia flos magnâ ex parte omnia folia mucronata habet, interdum tamen externa duntaxat mucronata sunt, interiora autem orbiculato & obtuso mucrone prædita: est etiam cujus omnia folia orbiculatum habent mucronem, ut ex singulorum descriptione videre licebit. Nonnûquam igitur omnia folia mucronata Præoniæ polyphyllo & pleno flore purpureum colorem imitantur, orasq; habent ex albo purpurascens, ungues ex luteo viridique coloribus simul quodammodo permixtis subobscuris, exalbido orbe radiatim eos ambiente, pediculos flavos sed veluti fuligine infectos, apices nigros: illius flores magni sunt & admodum patuli. Mucronata etiam singula folia, foris ut plurimum purpurea sunt, interius mediâ parte carnei coloris, oris ex albo pallentibus, unguibus, staminibus, & apicibus flavis sive luteis. Interdum omnia folia mucronata, foris & intus purpurea sunt omnino, extrema sique oras albas habent, ungues luteos albo orbe circumdatos, apices obsoletè purpurascens initio, deinde ubi obversi sunt (solent enim omnes bulbacei generis florum apices explicante sese flore aperire & invertere) flavo polline aspersos, flavos pediculos. Aliorù singula folia etiam mucronata, & saturatiore purpureo colore prædita, omnium oras exalbida, ungues albi, in imo tamen flavi, apices & stamina pallida. In quibusdâ omnia similiter folia mucronata, sed color purpureus dilutior magisque floridus, oras exalbida, ungues ex viridi

pallentes, pediculi nigricantes, apices pallidi: odoratus est plerumque istarum Tuliparù flos, reliquarum inodorus, ut etiam subsequens. In sexto etiam genere omnia folia mucronata, obscurioris purpuræ & quasi amethystinæ colore prædita sunt, magnis autem oris albis, unguibus, staminibus & apicibus flavis. Quorundam contra florù singula folia orbiculatis sunt oris, ijsque magnis & albis, reliquâ parte saturatiore nitenteque purpureo colore prædita, flavos ungues ambit albus oris, cineracei apices, flavi pediculi. Nonnullorum interiora folia aliquantulum orbiculata, dilutiore purpureo colore splendent: interiore parte tota ferè alba sunt, omniù oras magnæ, albæ, ungues, stamina & apices flavi coloris. Reperitur etiam cujus externa folia mucronata & reflexa, exteriori parte obscurioris purpuræ colore prædita sunt, interiora verò orbiculata & dilutius purpureiscentia, utraque autem in magnas albas oras desinentia, & interiore parte veluti purpureum orbem, totum florem per medium ambientem habentia, luteos vel flavos ungues albo orbe inclusos, apices obsoletè purpurascens, flavos pediculos. Est præterea cujus omnia folia mucronata, & tria externa foris purpurea, omnia autem magnis oris albis prædita, interioreq; parte omnino alba, nisi mediam eorum partem veluti purpureus oris secaret & varium faceret, ejus ungues flavos ambit albus circulus, stamina cum apicibus pallent.

SE D ante quàm finem huic capiti imponam, adijcienda putavi, quæ circa Tulipas semine Constantinopoli misso natas observabam.

Magnum seminis illarum cumulum acceperat Illustris vir Augerius de Busbeque cum plerisque bulbaceis stirpibus eo anno quo Viennam veni, hæc, cum sequente anno in Galliam proficisce-

proficisceretur, mihi reliquit ea verò demùm annis septuagimo quinto & sequente supra mille annuam, & quingentesimum confertim quòd vetusta essent, & victa, vixque nascitura, existimare nō terræ mandavi. Ex his tamen ingens Tuliparum numerus prognatus est, quarum nona illi quinto, sexto, atque etiam sequentibus annis flores tulerunt insigni colorum varietate commendabiles. Nam flavos omnino, rubros, albos, & purpureos, vel ex his coloribus inter se commixtis distinctos hoc est, F-V, R-V, A-V, P-V. nactus sum præcoces: Sed inter illos etiam fuerunt, qui diligentius observanti, potiùs ad Dubiarum vel Serotinarum Tuliparum classem referendi vidètur, quàm Præcocium: nam licet æquali cum Præcocibus magnitudine nonnullæ duntaxat assurgant, eodem tamen cum Dubijs sive Serotinis tempore flores animadverti: de ijs autem proximis capitibus.

*Tulparum
item etiam
etiam
germinat.*

Hæc igitur sunt quæ de Præcocium Tuliparum varietate nunc commentari libuit: non me fugit tamen, quin plures differentia tradidissent, sed ejusmodi, quas ad jam enumeratas, tamquam primarias reduci atque sub illis comprehendi posse existimo. Nunc autem ad Serotinarum descriptionem transeamus.

TULIPA SEROTINA.

- CAP. VIII.

SEROTINA Tulipa, majore est amplitudine, cubitalem enim & tripedalem interdum habet caulem, firmiorem, crassiorem, rotundum, fungosa materie plenum, & brevi etiam incanaq; veluti lanugine, sive efflorescentiâ quadam aspersum: hunc alternatim amplectuntur quaterna plerumque folia, nonnumquam quina & sena, carinata, firmiora quàm in Præcoce, ut plurimum erecta, non nutantia aut ad terram inflexa, atq; oris interdum ad eò reflexis, ut sinuosa videantur, aliquando omnia æqualia. Summo cauli, qui pedali vel majore plerumque, imò cubitali etiam nonnumquam longitudine nudus supra folia eminent, unicus infidet flos magnus & oblongus, cyathi modo concavus, sex folijs constans, extremo apice omnino mucronato vel orbiculato, aut tribus exterioribus duntaxat mucronatis, interioribus orbiculatis, ut in Præcoce, & e contra: caput ut in illa triangulare, membranaceum, crassius ut plurimum, & prominulo ventre, quo à summo dehiscente, sex ordines seminis plani, cartilaginosi, fulvi, aut rubescentis, majorisq; quàm in Præcoce conspiciuntur: radix præcoeci similis, longiore tamen majoreq; bulbo constat plerumque, in reliquis cum illa conveniens.

*T. serotina
historia.*

Tulipa serot. πολύκλωνος minor.

Tulipa serot. πολυκλαδής major.

Tametsi autem hæc Tulipa non secus ac præcox unico ut plurimum constet caule, eum tamen interdum πολυκλωνον & ramosum habet: nam natae mihi sunt rubro flore atq; etiam flavo præditæ, quibus ex infimi folij ala alter nudus & pedalis ramus, gracilior tamen, & ad summi

*T. serotina
πολυκλαδής
αλειος.*

T. serotina
 maior παλυσ-
 πλάθης.

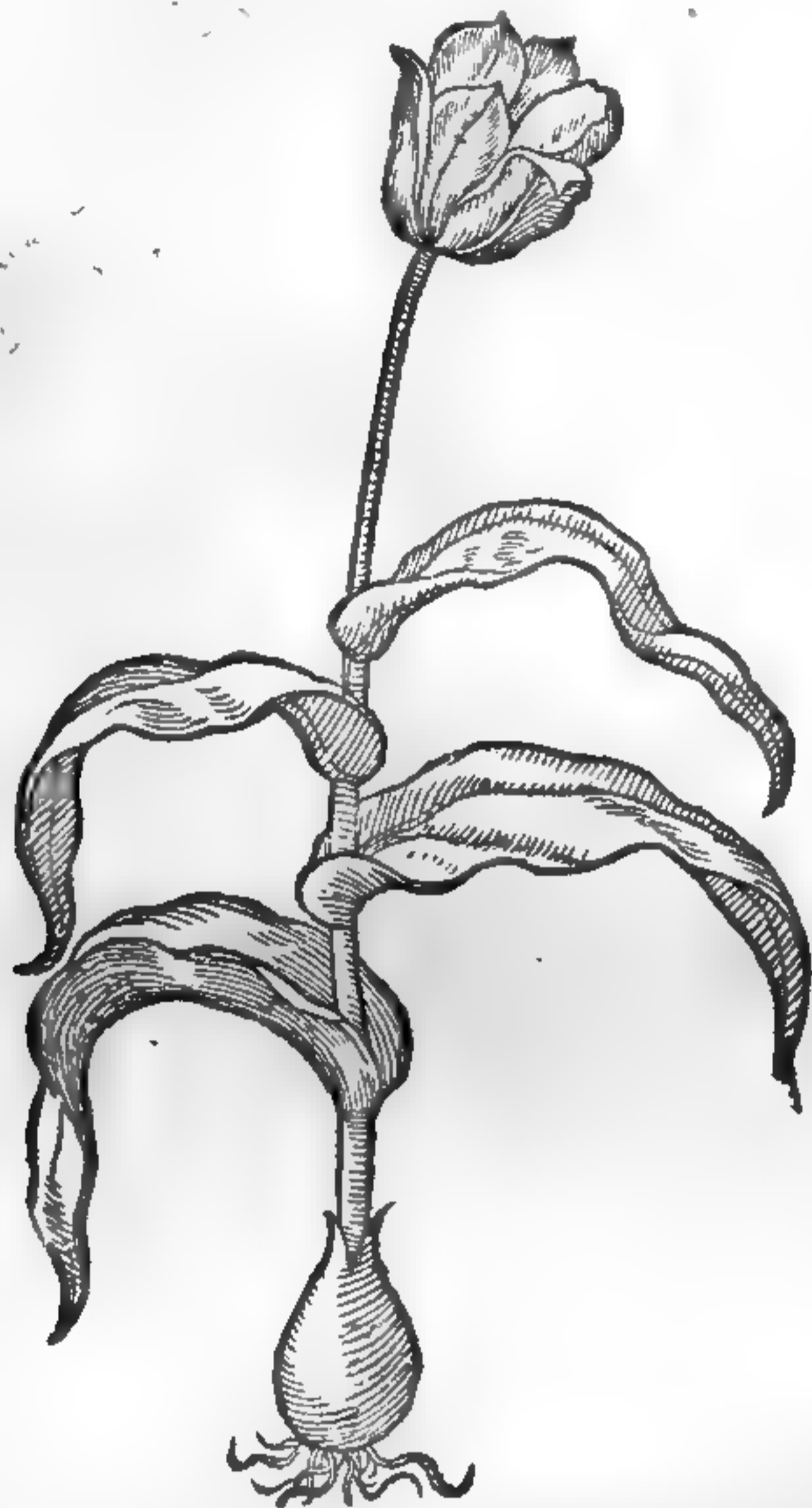
summi folij exortum tertius, crassitudine primarium caulem propemodum æquans eadem-
 que altitudine nudus excresecens adnasceret, singuli etiam suum florem sustinentes: in-
 terdum quaterni, quini, & plures (nam anno xci. habui sex ramis totidem floribus constan-
 tem) flores singuli suo graciliori ramo ex alis nascente insidentes provenerunt, sed alij alijs
 majores, nonnulli etiam vitiati. frequentius verò accidit ut unico ramo donetur, quàm binis
 aut pluribus.

IN hac porrò tam insignem colorum varietatem non deprehendi, sed flavas duntaxat,
 vel ad auri colorem inclinantes, & rubras unguibus plerumque nigris, orbe aureo cinctis, eas-
 que vel odorato vel inodoro flore.

Tulipa serotina flava.

T. flava.

T. f. rubra.

FLAVA ejusdem ferè coloris est cum præ-
 cocce, hoc est, dilutioris & quodammodo flavi,
 vel pallescentis, vel intensioris & quasi auri
 modo rutilantis, vidi etiam cujus foliorum oræ
 sanguineis guttis aspersæ essent: foliorum un-
 gues plerumque ceræ recentis colorem refe-
 runt, interdum nigricantibus quibusdam ve-
 nis distincti conspiciuntur, vel nigra macula
 notati: apices cum pediculis vel flavi sunt colo-
 ris, aut cineracei, vel fuligine quadam infecti,
 aut omnino nigri.

RUBRÆ color plerumque saturatior est,
 & quasi nigricat, interdum dilutior & perele-
 gans: foliorum ungues aut omnino flavi sunt,
 quales in quibusdam præcocibus, aut omnino
 nigri, qui Sole illustrati cæruleum quidpiam
 permixtum habere videntur, vel macula ni-
 gra nunc minore, modò majore (eaque tenui
 orbe aureo inclusa, ut oculum quodammodo
 exprimere videatur, qua de causa à nonnullis
Ochio di Sole, hoc est, Solis oculus cognomina-
 tur) flavum inficiente, nonnumquam etiam
 totum ferè occupante: apices cum pediculis
 vel omnino flavi sunt, vel nigri, interdum api-
 ces cinerei coloris, & pediculi flavi.

Ceterùm harum Serotinarum Tuliparum
 quæ vel flavi, vel rubri coloris flore præditæ
 sunt, nullæ hæctenus varietatē in satione mihi
 pepererunt, nisi quod interdum ex rubræ semi-
 ne, flavæ, contra ex flavæ semine, rubræ natæ
 sunt, unguibus sæpenumero variantibus.

TULIPA DUBIA.

CAP. IX.

Tulipa dubia
 hystoria.

TULIPÆ medio inter præcocem & serotinam tempore florentes, videlicet quæ mar-
 cescente præcocium flore suos explicant, & serotinis florere incipientibus, jam sene-
 scunt, imò interdum cum illis etiam florent, Dubiæ quodammodo appellari possunt, cum
 utriusque generis naturam referant. Sunt verò inter eas nonnullæ, quarum flores & ipsa
 planta serotinarum magnitudinem æquant: aliæ quæ præcoces non superant, nec illis formâ
 sunt absimiles, & illæ quidem vel amplissimis floribus præditæ, vel præcoco non majoribus:
 sunt etiam quædam præcocibus humiliores. Singularum autem differentias quàm dilucidè
 poterimus hîc explicabimus, earum videlicet quæ nobis sunt conspectæ: nam quis reliqua-
 rum infinitam varietatem verbis exprimere queat?

T. dubia
 major. 1.

2.

3.

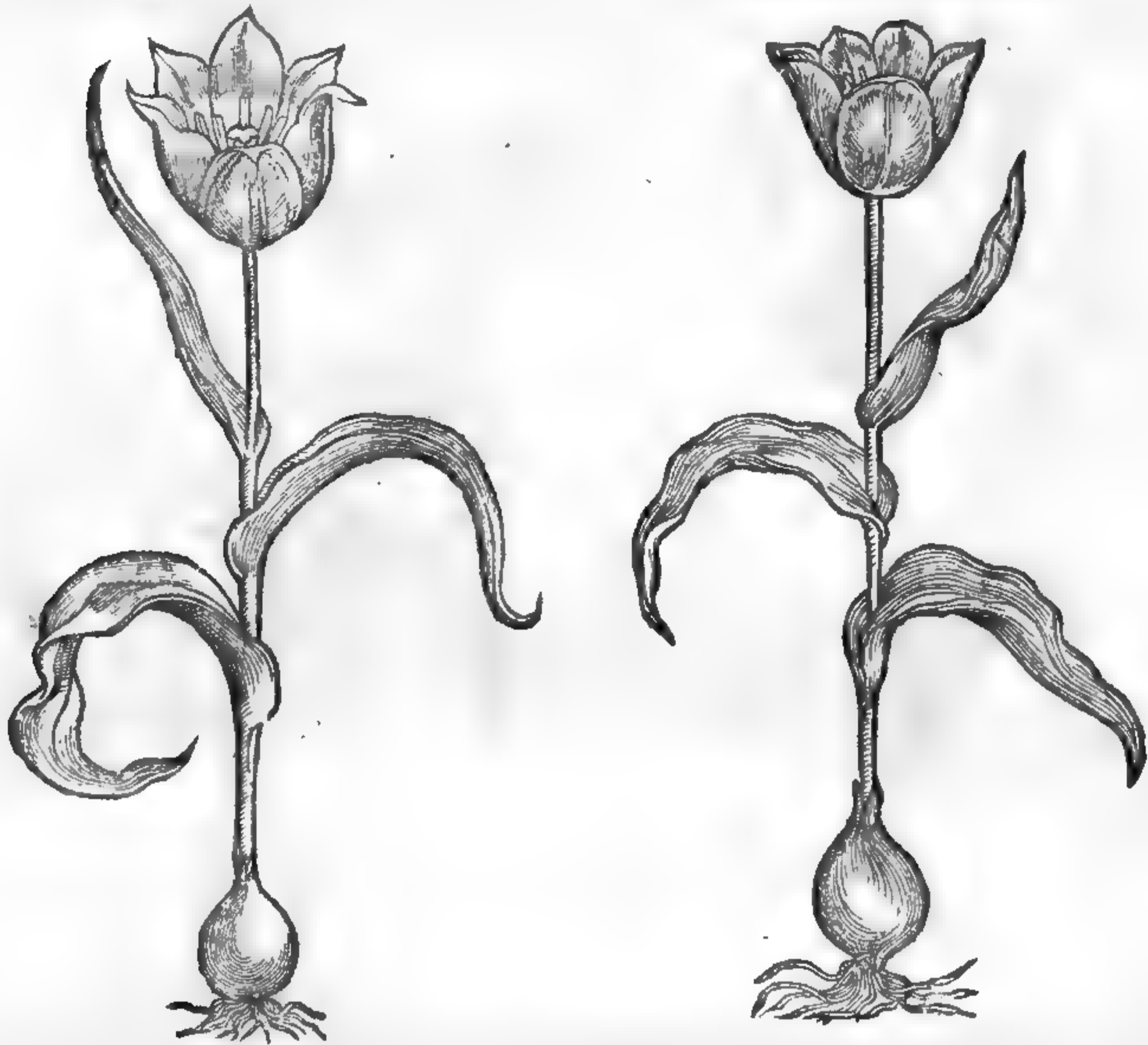
4.

5.

DUBIÆ igitur majores, florem non minùs amplum habent, ut diximus, quàm seroti-
 næ. Illum autem vel pallidum admodum, vel flavum, omnibus folijs mucronatis, & ungui-
 bus flavis instar ceræ recentis. Invenitur etiam cujus omnia folia omnino flava, extremas
 oras orbiculatas habent ad præmaturi aurei mali colorem accedentes: stamina cum apici-
 bus flava sunt. illius flos odoratus. Alia item cujus color omnino aureus, externa deinde fo-
 lia flavo dorso prædita, oras dilutioris cinnabaris colore radiatim distinctas adquirunt: inte-
 riora verò folia cinnabaris etiam colorem, atque insuper binos luteos nervos secundum lon-
 gitudinem, & flavos radiolos in latera excurrentes: ungues hujus magni, flavi, altitudinem
 superant apicum, qui nigri sunt, pediculi flavi, sed fuligine infecti. Nonnumquam omnia
 folia orbiculato mucrone prædita flavi coloris sunt, rubris venis secundum eorum longitu-
 dinem excurrentibus, nunc tenuibus, modò crassioribus, atque etiam totum dimidium fo-
 lium interdum inficientibus. Sunt quibus flores dilutius rubent, & cinnabaris colorem
 quodam

Tulipa dubia i. major.

Tulipa dubia i. major altera.

quodammodo referunt, omnium foliorum extremis oris mucronatis; vel saturatiores sunt, & quodammodo nigricant, exterioribus folijs mucronatis, interioribus orbiculatis: unguibus flavis, magnis vel parvis nonnumquam veluti fuligine aspersis, vel in omnibus folijs, vel in exterioribus duntaxat: apices modò flavi & leviter nigricantes, modò omnino nigri, flavi etiam pediculi media ex parte nigricantes. Aliarum flores sunt coloris albi exoleti, qui *ωχρολευκος* dici queat: nam folia ex albo pallescunt, eorumque dorsum flavescit: interiora folia orbiculata, ungues & apices pallent. Nonnullarum flores omnia folia habent extremo mucrone orbiculata dilutissimi purpurei coloris, & quodammodo carnei, maximos ungues albos, qua capiti adherent flavescences cū staminibus & apicibus. Quarundam paulo saturatius purpurascunt, & aliquarum prædulcium præcociorumque rubescentium uvarum, quas Germani *Terminer*/Austriaci *Muschateller* appellant, colorem referunt, interiora folia orbiculata, ungues cum apicibus flavescunt. Reperiuntur item quarum flores saturæ admodum sunt purpuræ & nigrorum acidorum cerasiorum succum præne referunt, Austriaci *Weißesfarb* vocant: harum ungues vel subcærulei sunt, vel ex cæruleo nigricantes, stamina fusca sunt.

6.

7.

8.

9.

DUBIÆ mediæ quæ amplissimum florem habent, paucæ sunt à me observatæ. Earum una valde pallidi coloris, coctum sulphur ferè referentis, propterea Austriacæ nobiles matronæ *Schwebelarb*/id est, sulphurei coloris cognomen illi indiderant: omnia ejus folia mucronata, ungues fuligine infecti. Ejus unicum bulbum Byzantio allatum habuit Generosa Dn. de Heylenstain, quæ illius prolem communicavit: floruit quidem illa anno M. D. XXXVI. & bonum semen dedit, sed subsequens rigida hiems cum matre corrupit: semen anno sequente terræ commissum, Viennæ in meo hortulo relictum. Altera flavi elegantis coloris florem habet, cujus omnia folia mucronata, nigri ungues, nigri apices, fuligine infecti pediculi. Hæc anno M. D. XXXIX. florem mihi tulit sedecim folijs constantem, ejus veid proles tredecim, at sequente anno, mater duntaxat octo, proles sex. Tertiæ flos F. V. est, hoc est, ex flavo & rubro coloribus permixtus, magnis sex mucronatis flavisque folijs constans, quæ ab ungue omnino nigro, rubras venas per foliorum longitudinem radiatum excurrentes & in latera sparsas habet, nunc raras admodum, modò densas & confertas.

11. Dubia media 1.

1.

2.

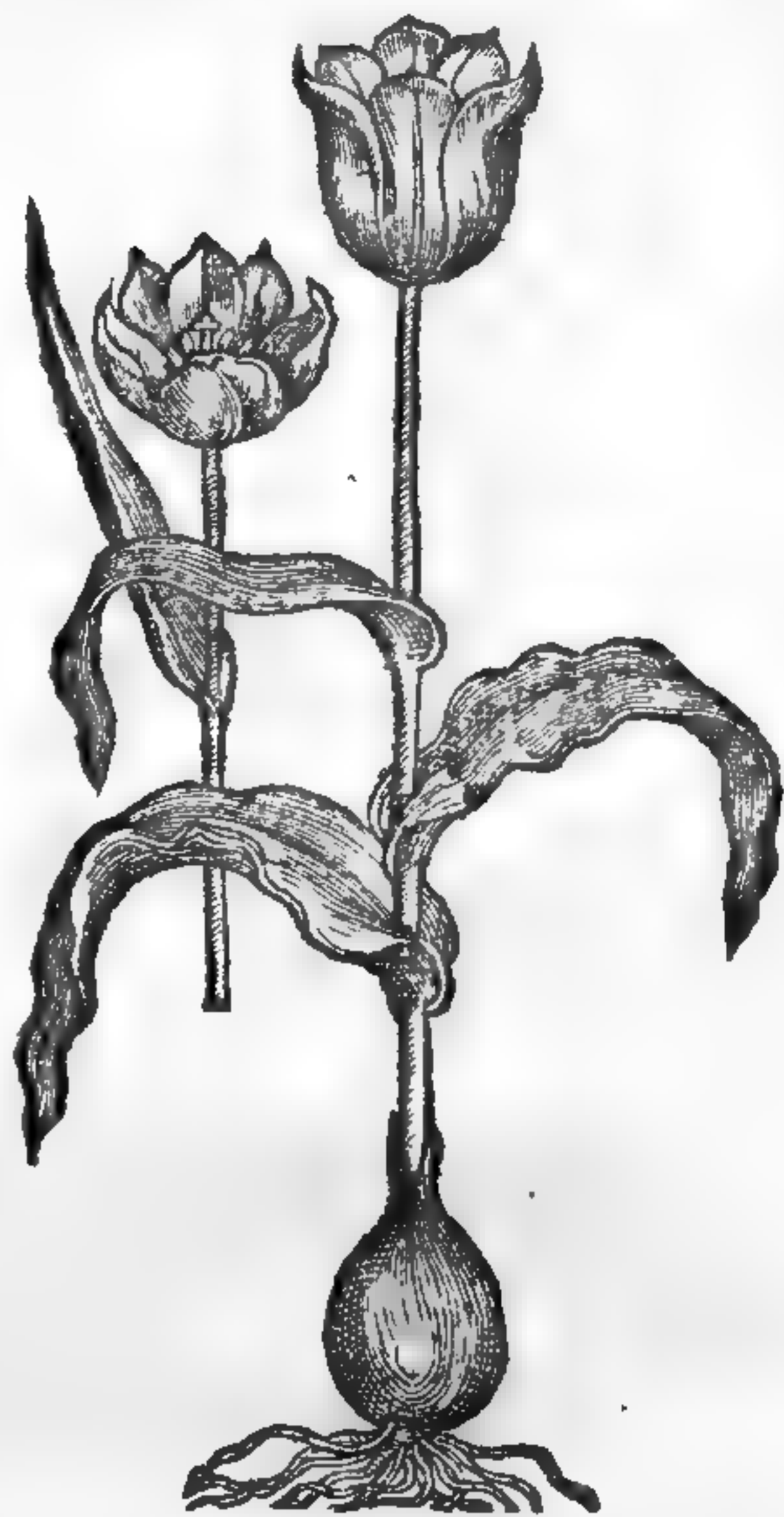
3.

Dubiarum mediarum, quarum flores præcocius sunt æquales, & caules intra illarum magnitudinem nonnumquam consistunt, ut plurimum autem Dubiarum majorum altitudinem æquant, multiplex est genus, cujus differentia difficiliter distinguuntur quàm præcocium, ob variam colorum mixtionem per totos flores interdum diffusam, ut longâ & diligente observatione didici: aliquas tamen ex his quæ vel mihi floruerunt, vel apud alios

111. Dubia media 11.

Tulipa dubia II. media I.

Tulipa dubia III. media II.

Tulipa dubia III. media II. versicolor.

crevisse significatum est, quâ potero perspicuitate, pro ingenij mei tenuitate describam. Sunt igitur quædam Flavæ dilutiores vel pallescentes, quarum externa folia quodammodo fortis virescunt: aliz quarum folia orbiculata sunt, ungues autem subvirescunt: quarum item folia flavi coloris elegantis, interiora tria supernè orbiculata, & quibusdam sanguineis guttis aspersa: nonnullæ omnia folia flava habent, ungues cerei coloris, quales alioqui serotinz habent: aliz quarum ungues nigrâ & splendente maculâ sunt insigniti, vel ex fulco & viridi coloribus commixtis perfusi. Nonnullæ r-v. sunt, nam licet omnia folia initio flava sint, tertio tamen vel quarto die post quàm explicati sunt flores, singula folia tenui limbo rubro exornata conspiciuntur, nonnumquam etiam in prolibus (nam satis fortifica est) nullus apparet, vel alternis duntaxat annis conspicitur: quædam flava folia habent, oras autem cinnabaris ferè colore infectas: aliarû folia pallidiora sunt, & rubris venis ornatas habent oras: quarum item folia etiam pallent, sed perfusus est mali aurei præmaturi color, præsertim circa oras: invenitur etiam versicolor elegantissima, cujus colores flavus & ruber ita commixti sunt, ut è sericeo panno flavo, cujus subtemen rubrum est, constare flores videantur, illius ungues nigri sunt: A-V, serotinz semine mihi hæc nata, elegantissimum florem tulit anno M.D.XXCVIII. Aliarum flo-

rum flores albi quidem sunt, sed in flavum degenerantis coloris qui *ωχρολευκος* qualis in Dubia majore descriptus est, harum folia vel omnia mucronata, vel interiora orbiculato mucrone constant, ungues, stamina, apices pallent: nata etiā mihi est e F-v. serotinae semine quod Ioan Boifot communicavit, sulphurei quaedam coloris, qualis illa Heyensteinia ferē, sed minus ampli floris. Quarundam flores *ωχρολευκε* etiam sunt coloris sed alius color adjunctus: nam cujusdam omnia folia mucronata, extremum illum mucronem rubro colore tinctum habent: alia pallidiora sunt & oras rubris venis distinctas habent: in nonnullis foliorum orae vel purpureis venis distinctae, vel carnei coloris omnino sunt, qui etiam media folia occupat. Vnam habui A-v. serotinae semine natam quae anno M. D. XXCIX. florem profus album protulit, licet initio virescens color perfusus quodammodo conspiceretur, staminum apices fusci fuerunt. Nonnullarum flores A-v. sunt octavae A-v. praecoci ferē similes, ijque, vel dilutiores, interioribus folijs quodammodo orbiculatis, unguibus nunc exalbidis circa summum purpurascens maculā insignitis, staminibus exalbidis, eorum apicibus nigricantibus, modō unguibus & staminibus candidantibus, vel unguibus exalbidis subcaeruleo orbe inclusis, albis staminibus, nigricantibus apicibus: aut saturatoribus folijs praesertim exteriori parte, exterioribus mucronatis, omnium oris candidantibus, unguibus exalbidis subcaeruleā maculā insignitis, albis staminibus, apicibus eorum nigricantibus: quarundam folia mucronata dilutiorisque sunt coloris aut saturatoris: Inveniuntur etiam quarum flores plurimum ad A-v. praecocis secundae & tertiae colorem accedunt: & alia semine à Boifot misso nata elegans in cujus flore purpureae venae per totū folium dispersae sunt, floruit haec primum anno M. D. XC. Purpurearum flores coloris nunc sunt dilutioris & magis floridi, foliaque interiora orbiculata habent, exalbidos ungues, purpurascens stamina, eorum apices nigricantes: modō quasi similes Purpureae dilutiori dubiae majori, candidantibus oris, unguibus vel ex albo flavescens, vel flavis omnino, aut veluti fuligine infectis, aut ex caeruleo, flavo, & subvirescente coloribus commixtis: modō saturatoris coloris, cui albicantes tamen quaedam venae permixtae sunt, unguibus aut ex flavo nigricantibus, aut flavis omnino, aut ex viridi nigricantibus, aut subcaeruleis, sive ex caeruleo flavescens, aut caeruleis omnino, nisi flavescens orbis ambiret: sunt etiam quarum flores dilute purpurei illum ferē colorem referunt qui in Caryophylleis floribus remissè miniatis è Silesia primum delatis conspicitur, Viennenses & Silesiacae matronae Pomerantzfarb quasi aurei mali colorem illis tribuunt, quia dilutius rubenti coloris flavus quodammodo perfusus videtur, horum color vel dilutior, praesertim interiori parte & per oras, vel saturator, interdum internè dilutissimus, foris saturator, ungues vel flavi, vel flavum colorem fuliginosus ambit orbis, vel ex viridi nigricant, vel fusci sunt: vidi etiam quarum flos ad postremam differentiam Secundi generis valde accederet, rubro tamen colore alium superante: quaedam plurimum accedunt ad eam quae inter Dubias majores octavo loco reposita est, verum humilior, folijs interioribus orbiculato mucrone praeditis, unguibus vel omnino albis, vel candidantibus & superiore parte ad caeruleum colorem tendentibus, staminibus exalbidis, apicibus ad fuscum vergentibus, vel unguibus caeruleis, aut ex caeruleo virescentibus, vel nigricantibus: aliae Dubiarum majorum nono generi similes ferē, licet minores, quarum ungues vel fusci sunt, vel ex caeruleo nigricant, vel flavi nigro orbe flavum colorem ambiente. P-v. florum folia vel dilutiore colore purpureo sunt praedita, vel saturatiore, omnium orae mucronatae, vel interiorum orbiculatae exalbidae sunt, ungues aut albi, aut subcaerulei, aut albi quidem, sed quos latus orbis carnei coloris ambit, stamina plerumque nigricantia. Inter reliquas Rubrae mihi natae quarum folia foris ad purpurascens colorem accedebant, interius autem coccinei ferē coloris erant, ungues, stamina, apices flavi: item quarum flores rubri, folijs tamen exterioribus secundum longitudinem flavus color aspersus: & quarum color non splendens, sed obscurus & ad lateritium accedens, ungues flavi vel nigri: praeterea, quarum flores R. serotinae similes, quae ab unguibus nigris flavo orbe cinctis Oculi Solis cognominata est. Alia item cujus flos nondum mihi conspectus dum haec scriberem, verum pictura à nobili viro Ioanne de Hogelande Lugduno Batavorum missa anno M. D. XC. deinde illius unice quam habebat, bulbus, ejusdem anni autumno, cujus flos omnia folia mucronata habet, eaque, ut ipse Hogelandius ad me scripsit, initio quidem omnino viridia, deinde oris veluti pallecentibus, quae tandem in rubrum colorem mutantur radiatim sese alteri coloris commiscentem, color etiam ille viridis senescente flore elanguescit, praesertim interiori foliorum parte: & sanè subsequens annis, bulbus ille florem mihi dedit, qualem descriperat, nullum tamen semen nancisci potui. Sed & alia semine mihi nata, similem florem produxit Lugduni Batavorum anno quinto & nonagesimo supra millesimum & quingentesimum. Sunt autem omnes haec dubiae mediae secundae classis (praeter postremum genus) mihi natae semine, vel Byzantio allato, vel à N. V. Ioanne Boifot communicato, vel eo quod mihi serotinae mae dederunt, vel (quod magis mirandum) aliquot etiam praecoces. Nam anno M. D. XXCVI. ex purpurea praecocius florente habui P. serotinam elegantem dilutiorem, cujus folia interiori parte ad illum purpureum colorem accedebant, quem conspici dixi in quibusdam purpureis secundae classis Dubiarum mediae, quae à Matronis Austriacae Pomerantzfarb cognominatur, unguibus flavis, in tribus vero exterioribus folijs, nigricantibus: item *ωχρολευκον*. è P-v. autem praecocae, P. serotinam ad rubrum quodammodo tendentem, & P-v. serotinam dilutiorem elegantem. Anno sequente,

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

Ex praecoci-
bus interdum
serotina.

rursus è P. præ. Rub. serot. elegantem ad carneum colorem accedentem, unguibus ex caru-
li nigricatibus. M. D. XXCVIII. autem anno è P. præ. *ὠχρολευκον* serotinâ, R. serot. unguibus &
staminibus flavis, P. serot. nigricatibus. unguibus & P. V. serotinam: ex A. præc. Flavam serot. & P. V.
serotinam. Contrâ ex A. V. serotinâ, natæ sunt præcoces Alba, Flava, Rubra unguibus flavis, Ru-
bra *Ocho di Sole*, & P. dilutior.

Ex serotinis
aliquando
præcoces.

Colorum in
Tulipa sum-
ma varietas.

Cujusdam porrò R. V. quæ anno M. D. LXXVII. primùm Bruxellæ florem protulit, semine,
nactus est jam dictus Boilot, & quædam nobiles Matronæ dubias etiam Tulipas mirâ colo-
rum varietate ludentes, ut ad me per scriptum est: etenim & flavas, & pallentes, ex albo item
palescentes, sive *ὠχρολευκον*, purpurascens, intensius aut dilutius rubentes, lateritij colo-
ris, atque alias alijs coloribus insignitas habuerunt: quibus etiam similes, & aliæ elegantissi-
mis coloribus variè mixtis postea mihi semine natæ, & singulis annis adhuc nascuntur, qui-
bus pares nunquam ante conspectæ: ita Deus in istis floribus admirabilem suam potesta-
tem ostendit.

T. serot. viri-
dis duplici
foliorum in
flore serie.

CETERVM ANNO M. D. XCIII. mittebat Iacobus Plateau Tulipæ, quæ illi semine nata erat,
monstrosæ quidem, sed non inelegantis, iconem, colore à reliquis differentem, ejus enim
flos, ipso referente, prorsus viridis, internè sex parva crassaque alia folia etiam viridia com-
plectens, caput ambientia, ut initio parva brassica florida sive Cypria videretur. Primò quo
florem tulit anno, neglexisse scribebat, vitium aut Naturæ ludum esse existimans: sed cum
subsequentibus quatuor annis florem non variare animadverteret, nullum autem probum
semen præbère, ejus rei pertæsus, bulbum alteri donavit.

T. serot. viri-
dis oris palli-
dis, & albis.

SED & mihi biennio post, ex semine natis serotina mihi florem dedit sex folijs, ut reliquæ,
constantem, prorsus virentibus, exceptis oris quæ pallidæ erant, & unguibus, qui ex viridi
palescebant. Floruit etiâ mihi anno M. D. XCVI. Alia viridis cujus oræ albæ fuerunt. Breviter,
singuli anni nobis proferunt novum aliquod Tuliparum genus, nec ante cuiuspiam conspectum.

Tulipa dubia pumilio.

Tulipa du-
bia pumilio.

Tulipa pu-
milio altera.

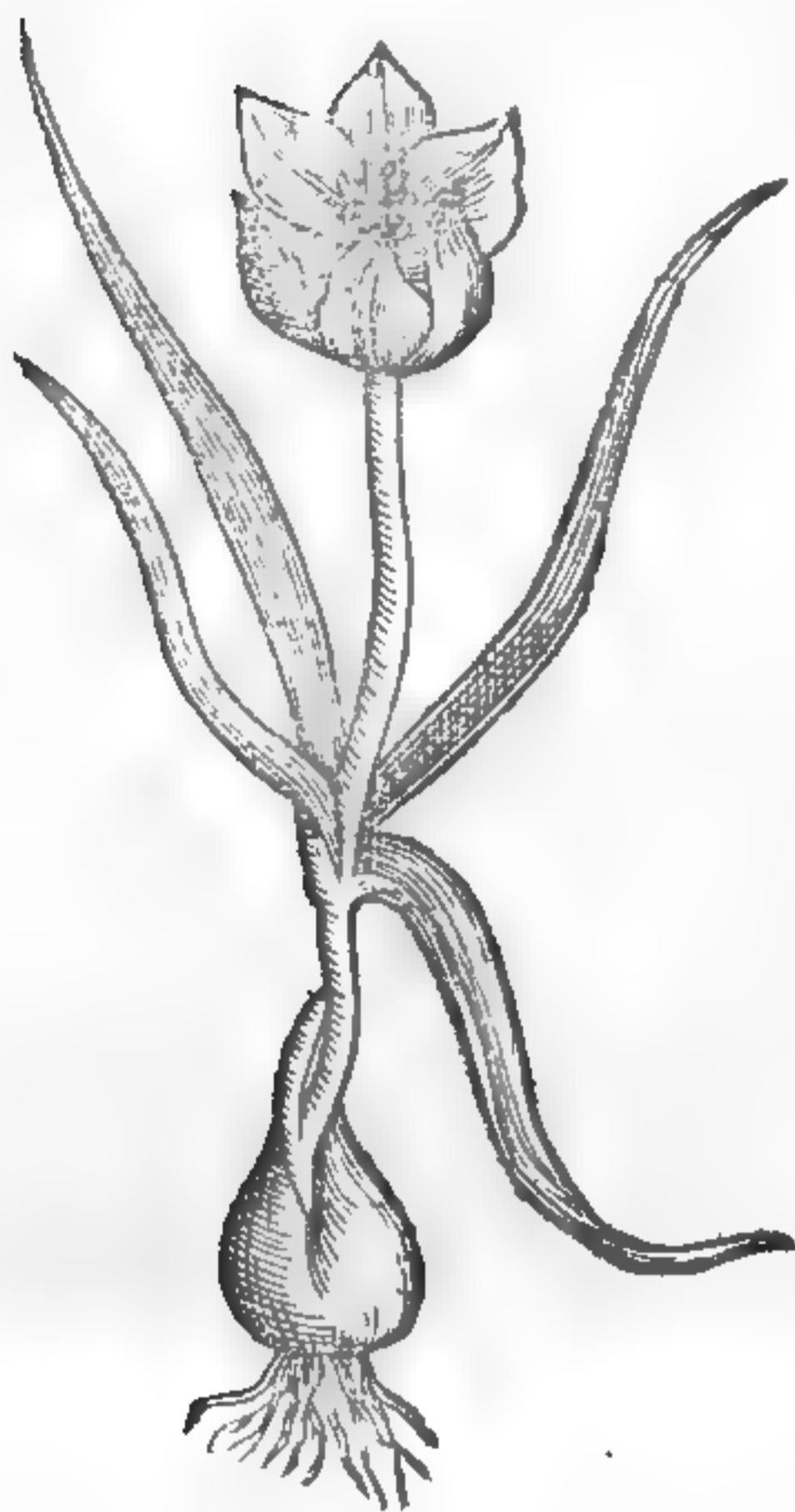
HVMILIOR porrò Tulipa pedalem altitudi-
nem non superat, imò ut plurimum infra eam
consistit, folijs & flore ad Præcocem proximè
accedens: floris autem folia omnia mucronata,
sed exteriora multo longiora, foris obscure ru-
bra, extremis tamen oris virentibus, interiora
omnia folia intensè rubent & splendent: un-
gues flavi radiati; sed quos nigerrima macula
sic inficit, ut orbis aureus & radiatus eam dun-
taxat ambire videatur, & oculum quodammo-
do ementiatur: stamina cum suis apicibus ni-
gricant: hujus radix bulbacea interdum erio-
phora est, nam exterior illa membrana bulbi
substantiam amplectens & tegens, plurimo
denso, candido, mollique tomento adeò suf-
fulta est, ut mollissimè bulbum recubare ne-
cesse sit.

INVENITVR etiam alterum pumilionis
Tulipæ genus, quod mihi quidem conspectum
non est: sed iconem suis coloribus expressam
accipiebam anno millesimo quingentesimo
sexto & nonagesimo, ab erudito viro Ioâne de
Ionghe, Ecclesiaste Middelburgensi in Mat-
tiacis, additâ hac descriptione:

Mitto ad te Tulipæ cujusdam iconem, ad
ipsius plantæ similitudinem expressam, hoc est,
eadem quâ Tulipa magnitudine, paribus cau-
le, flore, folijs (quæ paullo longiora & angustio-
ra habere debet) & bulbo quem erui, ut pictor
commodius exprimeret. Tribus jam annis
continuis in horto habui florem proferentem,
sed unicum, nec florem habuit quamdiu sin-

gulari folio prædita fuit, aliarum Tuliparum modo: nam superiore anno habui flore suo o-
nustam, & aliam unicum folium producentem, quæ nunc quaterna folia nata, primum flo-
rem demùm tulit alteri prorsus similem, ut certum sit id genus majorem amplitudinem non
adquisiturum. Hactenus ille. Tota verò planta (quantum ex icone deprehendere potui) pal-
mo major non est, quatuor promens folia angusta, carinata, Tulipæ Mompellianæ folijs si-
milia, inter quæ cauliculus prodit uncialis aut paullo longior, nudus (præter aliarum Tulipa-
rum morem) ex viridi purpurascens, summo fastigio florem gerens sex folijs constante, fo-
ris nonnihil purpurascens, intus candidis, umbilicum occupante oblongo capitulo sex
flavis

Tulipa pumilio altera.

flavis staminulis septo, quod an semen protulerit, ignoro: florem autem tulisse Aprili inde conijcio, quoniam sub Maij initium picturam mittebat, cujus bulbus exiguus, bulbi tamen aliarum Tuliparum formam referens, ex spadiceo nigricante cortice tectus. Icone acceptâ, Croci verno tempore florentis genus initio existimabam.

CETERVM non omnes flores diu in sua coloris elegantia & venustate perdurant, verum nonnullarum magis caduci, brevi marcescunt, aliarum firmiores sunt & coloris gratiam diutius retinent, præsertim serotinae & dubiae: omnes certè nubilo cælo sese contrahunt, & pluvio facillè corrumpuntur, etiam ante quàm expandi possint interdum, si continui cadant imbres: contra, temperato sole illustrati, explicantur & diutius conservantur: at vehemente etiam ejus ardore nimium excocti, & suo humore exhausti, facillè defluunt. Neque omnes versicolores, tam præcoces, quàm serotinae, singulis annis eandem coloris gratiam perpetuò retinent, sed alternis variare sæpius observavi, exempli gratia F. V. A. V. uno interdum anno nitidissima sunt, sequente vix alius color, quam flavus vel albus in eis conspicitur, sic R. V. & P. V. nonnumquam magnas habent oras flavas & albas, sequente valde exiguas.

Tulipa alternis plerumque annis elegantiores profert flores.

CETERVM tametsi feminibus terræ mandatis Autumno (inutilis enim bulbacearum & tuberularum maximâ ex parte verna est satio)

Tulipa vernalis serotina modice

hujus plantæ genus conservari soleat: interdum tamen & nucleis majori bulbo adnatis propagatur, sed nulla inter præcoces Tulipas fertilior rubra, & alba, omnium autem maximè serotina rubra, quæ aded fecunda est, ut etiam semine nata, & vix bima alias proles generet biennio aut triennio ante quàm florere incipiat, quod etiam faciunt pleræque dubiae: Solent enim omnes Tulipæ nondum adultæ, & ante quam flores proferre incipiant, ut plurimum singulis annis recta & quasi ad perpendicularum in dodrantalem & palmarem altitudinem profundius descendere (Apennineas excipio, & quasdam alias, quæ non in altum, sed in latus & obliquum, ante quàm floriferae sint, proles è longis venis dependentes spargunt, ut proximo capite declarabimus) serotinae autem illæ & dubiae jam dictæ: etiam in veteris bulbi exuvio aliquid substantiæ relinquere, quæ in alium bulbum efformata, similiter in exuvio substantiæ quidpiam relinquit quæ in alium bulbum transit, ut si quis cum dexteritate quadam & industria trimos & quadrimos eruat, exuviorum vestigia sequendo, nonnumquam velut catenam aliquot bulborum coherentium, & ex primo exuvio ortum ducentium inveniat: licet interdum accidat ut R. serotina jam grandior, nondum tamen planè adulta, nstas Tulipæ Apenninae sive Bononiensis proles in latus spargat, ut in meo hortulo, in quo varij generis bulbosas stirpes florum elegantia & varietate commendabiles alebam & excolebam, dum Viennæ agerem, non semel observavi.

Memini & bulbos in infimâ alâ, quasi summa tellure natos, in serotinarum & dubiarum generibus præsertim (licet etiam in A. V. P. V. & quarundam aliarum præcocium alis bulbi mihi nati sint) qui telluri commissi, ejusdem coloris cum matre florem subsequente anno producerint: eundem etiam colorem retinent bulbi matri adnati. Ex seminibus verò quæ fit propagatio, plane (ut dixi) incerta est, in præcociis nimirum & dubijs: nam serotinae magna ex parte suum genus conservare videntur, quemadmodum superiore capite dictum est: aut si aliquam mutationem adquirunt, exigua ea est, & plerumque in unguium & staminum varietate, aut coloris intensione vel remissione consistit.

Tulipa bulbifera.

Solet caulis è medio bulbo erumpere: sed ipso cum folijs jam marcido, & siccato, si bulbum eruas, ad latus illius enatum conspicies (quod etiam evenit in Iride bulbosa, Colchico, & congeneribus alijs) novo bulbo paulatim succrescente, & totius plantæ succum ad se recipiente, quo tempore commodissimè erui potest, erutus bulbus diu extra terram adservari, & in alia loca etiam procul distita sine noxâ transferri.

Omnes autem cujuscumque generis Tulipæ (ut etiam hoc breviter annotem) quemadmodum longâ experientia didici, quamdiu florem non ferunt, ἀκαυλοι planè sunt, & uni-

Tulipa bulbifera.

tum folium singulis annis proferre solent: at si, dum emerit, sese explicare incipiens, secundum etiam eo inclusum appareat, illo ipso anno florem prolaturum spes est, nisi pruina, aut aliud ab insectorum erosione incommodum eam intercipiat.

Quo nomine veteribus dicta sit hæc planta, multi dubitant. Sunt tamē peritiores nonnulli, qui ad Satyrium Dioscoridis, quibusdam τριφυλλοῦ cognominatum, referendam censeant: ad cuius sanè descriptionem multis notis accedit. An verò iisdem facultatibus cum Satyrio prædita sit, neminem periculum fecisse intellexi.

Memini ante plures annos Viennensi pharmacopæo ad rubri cancri symbolū plus quàm centenos Serotinæ bulbos quadrimos dedisse, ut saccharo condiret, radicum orchidis instar, & in aliquo, qui ad huiusmodi remedia confugeret, periclitaretur: verum illo negligentia quadam condire oblitus, perierunt. At anno M. D. XCII. Ioannes Muler pharmacopæus multos condijt, radicum Orchidis instar, quibus certè longè suaviōres & palato gratiores deprehendebam: an verò id præstarent, quod satyrio tribuitur, nondum intellexi.

Potuisset autem ante triginta annos Antuerpianus quidam mercator certi quidpiam de eate statuere. Is enim cum horum bulborum non exiguum numerum ab amico cum byssinis pannis Constantinopoli sibi missum accepisset, cepas esse existimans, ex illis aliquot sub prunis assari iussit, & vulgarium ce-

parum modo, ex oleo & aceto in cœnam sibi parari: reliquos in horto, inter brassicas & alia olera defodit, ubi neglecti, omnes brevi perierunt, præter paucos quos Georgius Rye mercator Machliniensis, rei herbariæ perquam studiosus, ad se recepit: cuius sanè diligentia, & industria acceptum referre debemus, quòd eorum postea flores, grauissimâ varietate delectationem & voluptatem oculis adferentes, videre nobis licuerit.

Hactenus autem Tuliparum bulbi nobis Byzantio missi sunt, præcocis quidem *Café lalé*, serotinæ verò *Cavalalalé*: à locis nimirum unde primùm Constantinopolim illati sunt, appellatione indicat: Caffa urbs est in peninsula *Gazaria* dicta, quæ inter Propontidem & Euxinum pontum sita est: *Cavalala* verò in Macedonia urbs maritima. Sunt qui Tulipam, præsertim purpureâ, *Cosmosandalô* esse velint à veteribus inter coronarias herbas numeratum.

TULIPA BYZANTINA ALTERA.

CAP. X.

QUIA novum Tulipæ genus hoc capite describemus, operæpretium me facturum existimavi, si pauca quædam de Apenninea, Narbonica, & Hispanica, quibus nostra hæc aliquot notas similes habet, prius diceremus.

APENNINEA igitur Tulipa pedalem vel etiam cubitalem fert caulem, in binos aut ternos ramos interdum divisum, quibus singulares insident flores senis ut plurimum folijs nonnumquam & octonis constantes, foris subvirescentibus, intus flavis, protuberante è meditullio capite trigono oblongo sculo, multis flavis staminibus cincto: valde odoratus is flos, leucioj flavi suaveolentiam referens, superioribus Tulipis plerumque magis expanditur, & ferè à meridie sub vespere duntaxat: folia alijs Tulipis angustiora, etiam carinata nonnihil, subcineracei cum caule coloris, terna, quaterna: semen paleaceum ut in reliquis Tulipis, sed longe minus: radix bulbosa spadiceo cortice tecta, in binas aut plures soboles singulis annis dividitur, proximo anno flores daturas, quin & alias subinde obliquè & in latera spargit (præsertim quæ nondum florem tulit) non in altum recta mergit. Floret cum serotinis, aut paullo etiam serius. Nascitur plurima in Apennino, unde erutam memini Bononiâ ad nos ante multos annos mittere C. V. Vlysem Aldrovandum, Bononiensem Professore, & omnium Naturæ miraculorum Scriptorem solertissimum: cuius lucubrationes avidè adhuc expectamus.

επιβλητι τριφυλλοῦ.

Natalis.

Tulipa Apenninea.

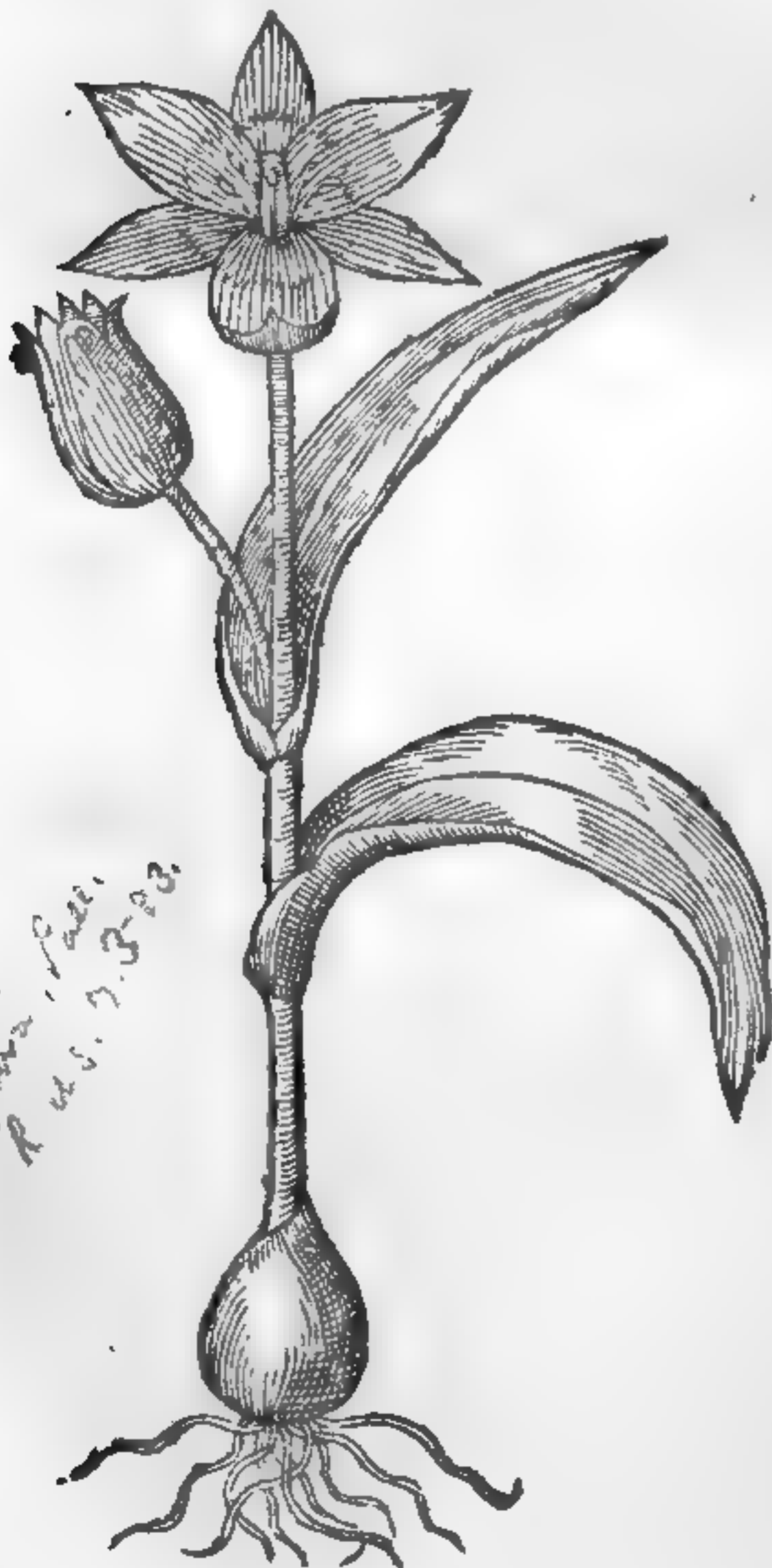

Tulipa Apenninea.

Tulipa Narbonens.

Tulipæ Byzantinæ genus alterum.

Tulipa Byzantina
R. 4. 5. 7. 8. 9. 10.

HVIC similis præne est Narbonensis è Ceben-
nis montibus, à C. V. Matthia de Lobel primùm
eruta, & amicis in Belgicam missa: minor tamen
est in omnibus, flores foris magis virentes, intus
flavi, delicatius quiddam spirant: radix etiam è te-
nuibus nervis in latera soboles & bubillos spargit.

*Tulipa Nar-
bonensis.*

TERTIA in monte quodam Aranjoes vicino na-
ta, in Belgicam à Francisco de Hollebeque Regio
hortulano missa, Narbonensi paullo minor est: ejus
florem non vidi, sed Narbonensi similem esse in-
tellexi, qui folia tamen habeat foris non omnino
viridia, verùm purpurascete etiam colore perfu-
sa. Illius bulbos aliquando alui, qui unico dunta-
xat folio semper germinarunt, adeoq; inanes pau-
latim facti sunt, ut tandem perierint. Miserat præ-
terea idem Franciscus & alios aliquot bulbos (ut
Hispania bulbacearum, & variarum aliarum ele-
gantium stirpium maximè ferax est) quorum ma-
ximam partem in Hispanicâ meâ peregrinatione
non observaram, qui tandem belgicum aërem re-
spuentes, contabuerunt.

*Tulipa Hi-
spanica.*

BYZANTINA autem folio prodit liliaceo, unico,
si florem non feret, reliquarum Tuliparum more,
at florem prolatura pedalem promit caulem, viri-
dem, rotundum, quem amplectuntur bina plerum-
que folia liliacea, dilutiùs virentia, & Liliij Persici
foliorum modo splendentia, florem summâ parte
sustinentem Apenninæ Tulipæ flori formâ & am-
plitudine parem, sex mucronatis folijs cõstantem;
quorum exteriora paulo angustiora sunt, interiora
verò latiora, exalbido foris cum purpurascete &

*Tulipa By-
zantina ge-
nus alterum.*

viridi mixto colore, internè autem tenuiter rubescete sive diluto carneo, unguibus & sta-
minibus flavis nigricante apice insignitis nonnihil odoratum: caput trigonum Apenninæ
simile,

simile, quod ad frugem non pervenit: radix bulbacea Apenninæ planè similis, aliquot fibris donata, quam etiam bulbos in latus spargere observavi.

Floruit mihi hæc anno M. D. xxviii. Aprili mense & alterum in supremâ alâ (quemadmodum ex hac icone, quam ex illa florente ipsemet exprimebam, videre licet) habuit florem: Generosæ autem Dominæ Vngnadin, quæ præcedente Novembre Byzantio illam cum multis alijs bulbaceis stirpibus acceperat, binæ etiam floruerunt, una binos, veluti mea, gestans flores, altera unicum. An postea aliquæ ipsi floruerint, ignoro; illo ipso enim anno Vienna discessi: earum duarum certè, quas illa donante solùm retinueram, quodammodo contemnens, quòd Apenninæas (adèò similes erant bulbi) existimarem, nulla deinceps floruit, sed prolem generantes, unicum folium producerunt. Missa autem fuit cum hac inscriptione *Lalé di duos fiori*, ex qua conijcere licet, ut plurimum binos proferre flores.

SED quandoquidem in Apenninæ Tulipæ mentionem incidimus, silentio premendum non duxi aliud Tulipæ genus quod habuit honestus vir Theodoricus Coornhard Amsterodamensis civis.

T. R. Apenninæ similis.

EST autem illa, caule, folijs (quæ tamen paullo viridiora) floris formâ, Apenninæ non valde dissimilis, nec etiam (ut mihi relatum) radice, quæ, ut inquit, illius instar, oblique propagines spargit: floris autem color ruber est saturatior sex folijs mucronatis constans, non nihil odoratus, quorum unguis longi nigri flavo colore eos ambiente, internis folijs interioribus in ternos radios mucronatos desinentibus, in reliquis ternis, orbiculato mucrone, illis externâ parte omnino flavescens, his verò paululum flavi circa infimum unguem habentibus, trigono oblongo capitulo Apenninæ instar medium florem occupante, rube-scens: semen mihi non conspectum. Floret Aprili.

FRITILLARIA.

CAP. XI.

VENUSTISSIMA hæc planta pedali, interdum etiam majore, est caule, rotundo, tenui, foris ex viridi purpurascens, & obsole-tioris coloris, intus verò, ut Tuliparum, fungo-so: quina plerumque habet folia, interdum etiam plura, incondito ordine, per caulem sparsa, angusta, carinata, digitalis longitudinis vel majoris, superioribus excèptis, quæ breviora sunt, caule viridiora, & Narbonensis vel Hispanicæ Tulipæ folijs forma coloreque proxima: flos in summo caule sæpissimè unicus (interdum bini, rarò terni, omnes autem eodem tempore se aperientes) nonnumquam gemellus, inodorus, deorsum spectans & propendens tintinnabuli modo, sex folijs constans ut plurimùm, (habui etiam octonis & duodenis) quæ areolis quibusdâ nunc quadratis nunc oblongiusculis, partim candidi, partim purpurei, sive saturatioris, ut ita dicam, carnei coloris, elegantissimo ordine, pulcherrimâque serie distincta sunt, quadris tamen ad latera minoribus: folia interiore parte sunt vegetiore & elegantiore colore prædita, candicantesque, qua parte capiti inhærent, ut Rosarum folia, unguis habent, à quorum infimâ sede virescens quædam, & herbidi coloris linea, ad medium usque folium ducta videtur: sex stamina medium florem occupant, quorum apices primum pallidi, deinde, ubi obversi sunt, flavi, & quasi pulvere quodam conspersi (quali sunt omnium ferè florum apices) quæ stilum trifurcum, ut in plerisque alijs floribus, ambiunt: triangulare deinde succedit caput, unciam plerumque

longum, supernâ parte crassius & sine coronâ, alioqui Narbonensis Tulipæ capiti simile, in quo semen planum, jam dictæ Tulipæ semè quasi referens, membranaceo margine latiore, in quo nullum, contrâ quàm in Tulipis, germen conspicitur: radix bulbosa, cædida, solida, nullis tunicis septa, sed veluti in binas easque ut plurimùm æquales partes secta, è cujus medio protuberat quasi pulvinus quidam, unde caulis emergit, sessili parte multis fibris donatâ.

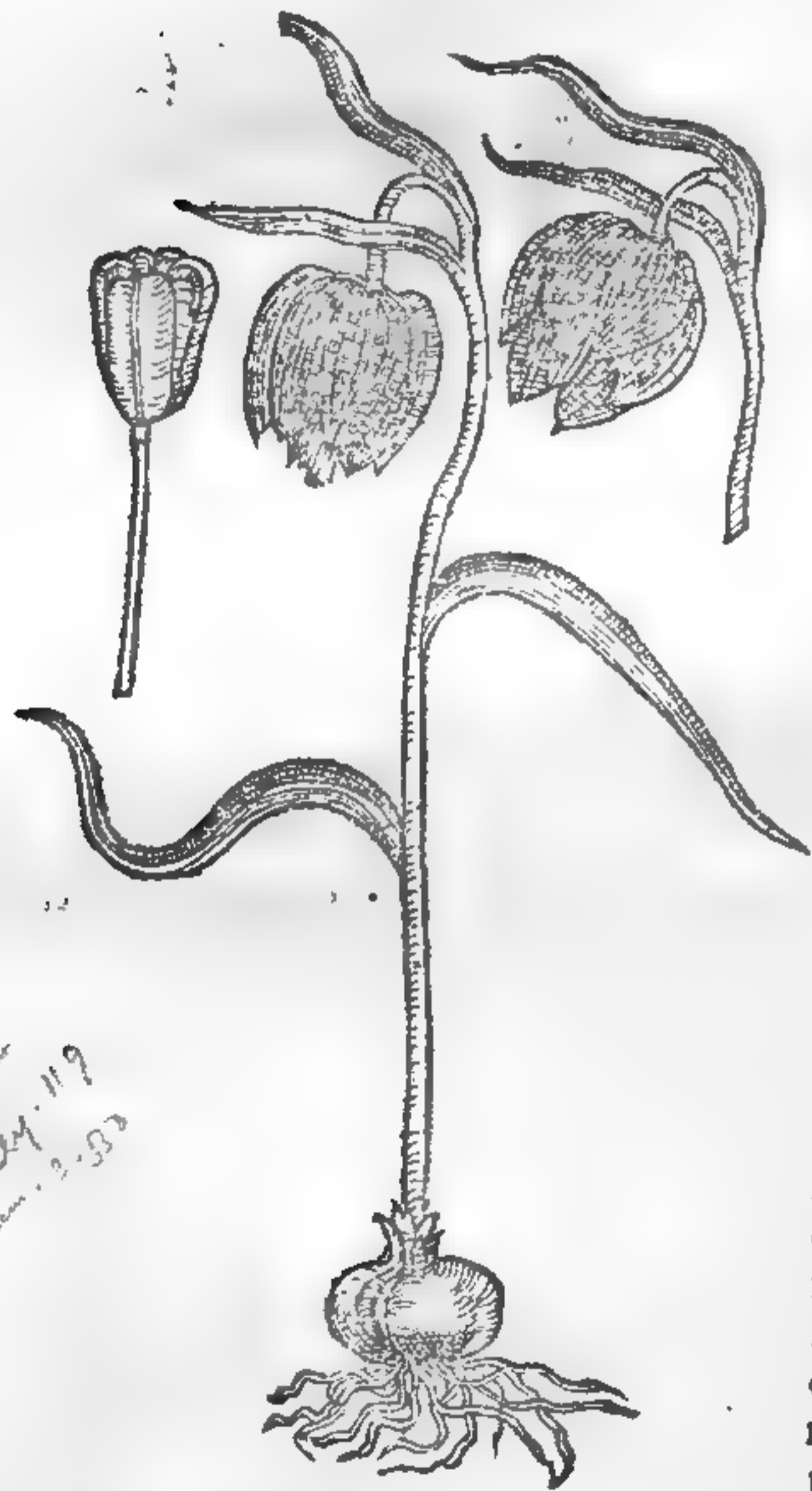
Varietas.

Hujus flos interdum variat: nam ut plurimùm saturatius purpurascens quadras habet, interdum dilutiores. Vnam habeo semine natam dilutissimam. Floret cum præcocioribus Tulipis, interdum etiam Martio, in hortis.

Tempus.

Sponte

Fritillaria
hystoria.

F. melleo-gula
M. C. C. 119
Linn. 2. 33

Sponte quibusdam pratis ad Ligerim flumen non procul Aureliâ urbe Gallia celebri natales. scitur, unde primum ad me missa fuit Machliniam, & Belgicę cõmunicata anno M. D. LXXII. (nasci etiam in Nortmanniâ & Britanniâ minore intelligo) Deinde Viennæ Austriæ, aliquot bulbos accepi triennio post munere Ill. V. Ioannis de Vulcop, Regis Gallia apud Cæsarem Maximilianum II. tum Legati. Misit etiam ad me aliquot post annos Ill. V. Augerius de Bousbeque Serenis Reginae Elizabethæ Caroli IX. Galliarum Regis viduæ, summus Austriæ Præfectus & Cæsari à Consilijs, Lutetiâ multos bulbos, ut nobilium Austriacarum Matronarum quæ illius floris erant studiosissimæ, votis satisfacerem. Anno verò M. D. LXXIX. in quibusdam pratis quatruiduano itinere infra Budam Pannoniæ, ab ijs qui Constantinopoli redibant, mensè Martio, florens observata est. Sed & postea pleræque semine mihi natæ sunt, quæ septimo & octavo demum anno, veletiam seriùs floruerunt: quarum alia binos, quædam ternos, nonnullæ vel geminos, vel duodecim folijs constantes flores tulerunt.

Fritillaria dilutior.

Fritillaria Aquitanica.

N. V. Ioannes Boisot, vetere amicitia mihi conjunctus, aliud genus habebat magis serotinum, quod toto bimestri post primum floruisse ad me scribebat, binis ornatum floribus parte interiore ex flavo virentibus, sine ullâ colorum distinctione: foris nervus extuberans & eminentior ex obscuro virebat, foliorum oræ non nihil reflexæ versiculores erant, ex flavo, virente, & purpureo. Ex Aquitaniâ originem ducere asserbat.

Is porrò bulbus quem mihi Autumno communicabat anno M DCCCIII. Maij subsequētis initio florem aperuit sex folijs, ut in præcociore constantem, quorum extremæ oræ non nihil reflexæ erant, dorsi nervus paululum extuberabat, atque virefcebat, interiora terna folia externis erant latiora, omnia autè exterius ab imo folio ad extremas oras, obsoletæ purpure radijs, sub quibus non nihil flavi conspiceretur, distinguebantur, internis verò colore ex viridi flavescente & splendente prædita erant, veluti sericeus pannus viridis, cujus subtemen flavum sit: sex stamina ex umbilico prodibant pallidis apicibus obsita, alia alijs longiora. Nullum semen tulit, proximo anno imminutus bulbus florem non dedit, tandem subsequens rigida hiems omnino corruptit.

CETERVM Fritillariæ Tertium quoddam genus habuit Ioannes Somer, cujus paulo antè meminì, vir qui exoticarum & elegantium stirpium culturâ valde delectatur, ijsque bene instructum habet, quod florem anno nonagesimo septimo supra millesimum & quingentesimum produxit, sex quidem folijs constantem & nutantem, ut superiora genera: sed quorum folia sunt flavi coloris rubris maculis distincti, illorum medio nervo prominulo & virescentis coloris.

QUI ad me primum genus mittebat pharmacopæus Aurelianensis, Noël Capperon vocatus,

Fritillaria Aquitanica

Ejus historia.

Fritillaria flavo flore.

Nominis

catus, ac paullo post in schyrica illa communiq̄ue laniena per universam Galliam grassante sublatus, *Fritillaria* nomen indiderat, quod ejus areolæ versicolores, fritillum quodammodo æmulentur: vulgo Liliū variegatum ante dicebatur. Dodonæus Meleagridem appellare maluit, quoniam ejus folia varijs coloribus picta sint, uti plumæ Meleagridis avis, quam vulgus Gallinam sive Perdicem barbaricam aut Guineæ vocare solet, diversis tamen. Secunda autem species commodè Meleagris aut *Fritillaria* appellari nequit, quandoquidem colorum in eâ varietas simili modo non est distincta, ut in priore: tamen & caule, qui aliquantulum tenerior, & folijs, quæ in hac paullo angustiora magisq̄ue herbacei coloris videntur, & radice, atque etiam floris formâ non nihil illam æmuletur.

AN apud Recentiores medicum in usum veniat hæc planta, me fugit. Ob florum tamen elegantiam & venustatem expeti, & diligenter in hortis coli potius existimo.

NARCISSVS PRÆCOX SIMPLICI FLORE.

CAP. XII.

Narciss latifol. simplex 1.

Narciss.

SIMPLICEM Narcissi florem appello, qui simplici sex foliorum texturâ constat, licet medium calix occupet. Ejus autem stirps, aut latiora habet folia, aut angustiora & tenuia. Vtriusque generis flores colore etiam inter se differunt, omnium porro differentias quâ poterimus perspicuitate hoc capite trademus.

PRIOR ergo latifolius Narcissus tria aut quaterna habet folia, virentia, oblonga, porri folijs ferè similia, caulem cōcavum, striatum, nudum & sine folijs, pedem altum, interdum altiore, in cuius summo, sex aut octo pluresve nascuntur flores, triangulis pediculis insidentes, & è tenui membranaceo involucre erumpentes, medioeriter amplos, cum gravitate quadam odoratos, sex folijs constantes albis, interdum etiam *ωχρολεύκεις*, quorum medium flavus omnino calix occupat, sex brevissima cum suis apicibus pallidis continens: floribus succedunt triangularia capita, in quibus semen nigrum, angulosum. Radix illi satis ampla, bulbosa, nigricantibus aliquot tunicis septa, fibrisque multis capillata, intus omnino alba, & si præcidatur, lentum quendam succum, ut reliqui bulbi, exstillans.

Nascitur plerisque Hispaniæ, quæ Mediterraneo mari objecta est, locis, & omnibus ferè circa Mompelium pratis. Memini non procul villâ novâ oppidulo Magalonæ vicino, bulbum eruere, cujus summus caulis decem

& sex flores sustineret, ut meritò *πολυανθής* appellari potuerit. Illum in C. V. Gulielmi Rondeleti, apud quem vivebam, horto, terræ commisi.

Floret in calidioribus regionibus mense Februario, eruere memini etiam quasdam plantas Ianuario in pratis Boutoneto suburbano vicinis (ut interdum inter ejusdem generis stirpes alia alijs maturius germinat) Apud Belgas verò non nisi Martio aut Aprili.

Invenitur alius huic ferè similis, sed paullo præcocior, latioribusque folijs, & amplioribus floribus, cui plerumque nisi terni, quaterni, aut ad summum seni supremo cauli insidēt. Adfertur Constantinopoli cum plerisque alijs, & in fictilibus ut plurimum colitur, ubi floret Aprili, interdum etiam Martio, si veris temperies paullo calidior fuerit: major odoris fragrantia in hoc nares ferire videtur, quàm in superiore.

Hujus generis aliquot bulbos, *Narcisso doppo* nomine, mittebat ad me anno M. D. XC. III^{to} Heros Ioannes Vincentius Pinellus, quos plenos flores prolaturus sperabam: sed subsequente vere, meâ spe frustratum deprehendi. Nam elegâtes quidem flores habui, sed simplici sex foliorum serie constantes, superiore ampliores, omnino niveos, præter medium calicem flavum, odoris fragrantissimi, septenos & plures summo caule simul nascentes: folia carinata, nec minus lata habuit, quàm qui plenum fert florem, & radicem crassiore. Monitus autem, quos miserat bulbos simplicem florem tulisse, alijs me impertijt minus crassis, quorum flores, pleni fuerunt, paullo tamen minores Primo, sequente capite descripto.

ALTER priori formâ non dissimilis, folia habet terna aut quaterna viridiora paullo superiore, longiora & angustiora; è quorum medio exilit caulis latiusculus, angulosus tamen & concavus, cui insident seni, septeni, interdum deni flores prioribus similes, sed oblongiores paullo,

*Narciss. simplex 1. pro-
dus dicit.
Tempus.*

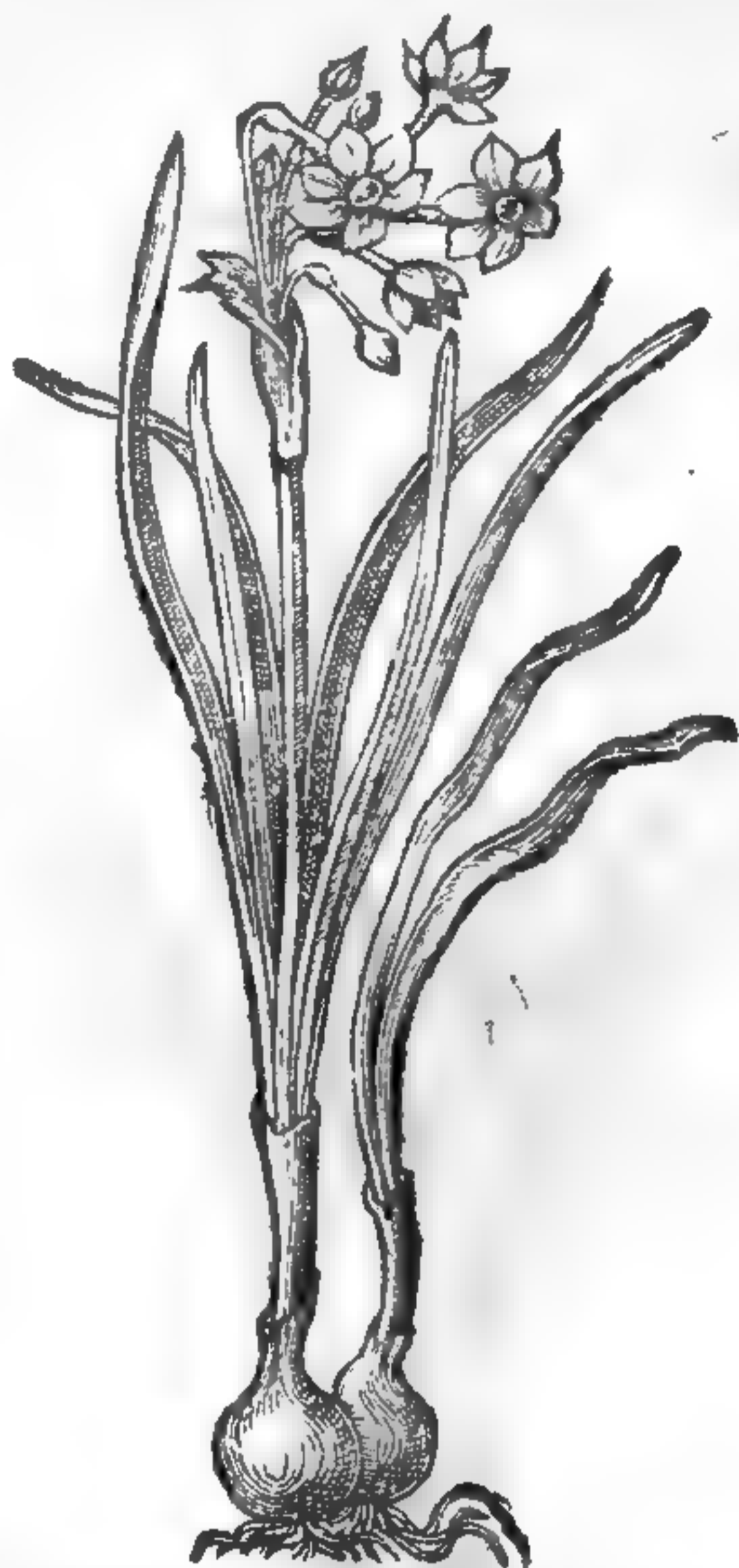
*Narciss. latifol. Byzanti-
nus medio lu-
sens 11.*

*Narciss. latifol. simpl. ma-
dio lusens 11.*

*Narciss. latifol. locus al-
bus 1.*

Narciss. latif. simplici flo. profus albo I.

Narciss. latif. flo. profus albo II.

paullo, & omnino nivei, quorum videlicet calix ille medius (qui in priore flavus) etiam albus est, odor priori similis, similis etiam radix. Illius nec capita neque semē observare potui: nam Ianuario extremo, nascentem pingui solo nonnullis Lusitanix & Bxticæ locis, & uliginosis multaq; adhuc aqua stagnantibus & florentem observabā anno M. D. LXV. tum etiam Februarij initio in summa Calpe eruebam duntaxat. Ejus aliquot bulbi in Belgicam missi nondum florestulerant, dum octennio post à Cæsare Viennam accerseret. Hæc porro planta, ex illarum est numero, quas magnæ illius & generalis Stirpium Historiæ, ante paucos annos Lugduni expressæ Auctor Dodonæo tribuit, & ab eo me sumpsisse scribit. Ego verò non modò hanc, sed plurimas alias quarum descriptionem in Hispanicis observationibus dedi, Dodonæum à me habuisse assero, & omnia quæ in Hispanicâ meâ peregrinatione observaveram liberaliter communicasse dico, quemadmodum ante feceram quæ è Narbonensî Galliâ decennio ante in sportis attuleram. Sed qui quæso scribere potuisset Dodonæus de stirpibus in Hispaniâ aut Galliâ nascentibus, nisi alterius manu ducente, cum ante annum MDLXXIII. quo ad Cæsarem Maximilianum II. evocatus est, numquam Belgicâ excesserit? Hæc autem neminem existimare velim à me dicta, tamquam cum larvis luctari, aut defuncti manibus insultare sit animus (cum enim vivens mihi fuerit amicus, etiam defuncti memoriam colo) sed ut mea, hoc est, meo labore diligentique observatione parva mihi vindicem. Mei numquam fuit pudoris, ut mutuum ab aliquo quidpiâ sumpserim, quin ingenuè semper professus sim à quo habuerim: an alij simili gratitudine erga me usi sint, benevolis lectoribus æstimandum relinquo. nec in Appendice ad Purgantium historiam Dodonæus negat, quin illius & aliquot aliarum icones à me acceperit, ut animadvertere potuerunt qui ipsius Dodonæi verba expendere maluerunt, quàm nudarū picturarum intuitu pascere oculos. Sed de his satis, ad Narcissi historiam redeamus.

Hujus generis alius est, superiore minor, firmioribus magisq; candicantibus folijs, qualia ferè sunt in Narcisso marino, qui à Narbonensibus Scilla sive Pancratium, dum Mompelij viverem, dicebatur, Valentini Hispani Hemerocallidem appellabant, ut in ejus historia dicemus, caule brevior, & binos, ternos aut quaternos duntaxat flores proferente.

Ex Hispania post meum reditum missus, reliquis Narcissis senis, hoc est Maio, Bruxellæ in quibusdam hortis floruit.

TERTIUS item Byzantio allatus M. D. XXCVII. qui sequente anno folia dedit primo generi similia, caulem inter folia emergentem, pedalem, qui ternos & quaternos flores dedit ejusdem cum superiore magnitudinis, nivei profus coloris, id est, calice etiã niveo, è quo emergant sena stamina, terna alijs longiora, flava. Alius præterea aded illi in omnibus similis, ut vix quis-

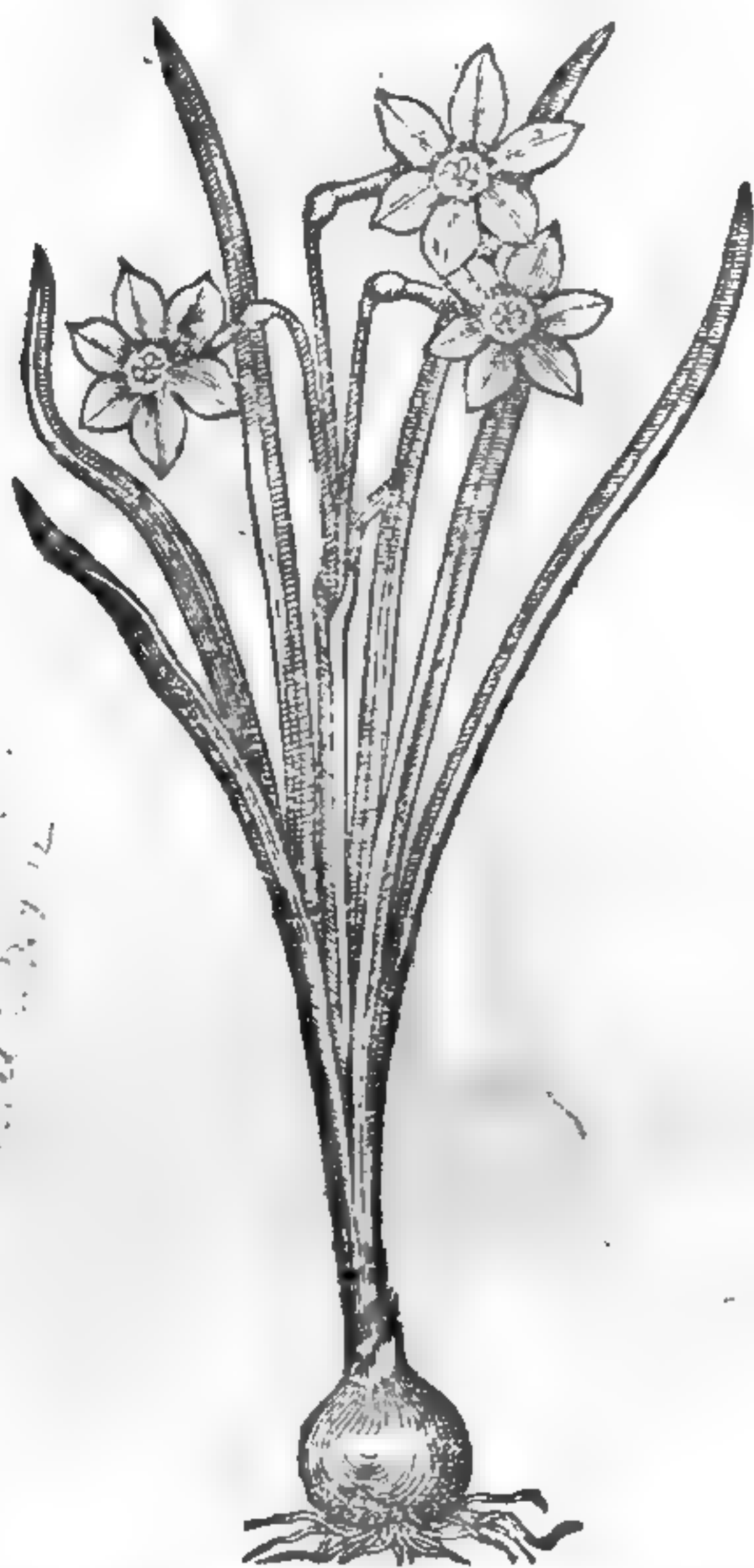
Narciss. latif.
f. l. niveus
altiss.
Narciss. latif.
fol. niveus
cortina.

vix quispiam discernere potuisset, nisi differentiam fecissent flores illo minores, & frequentiores in summo caule nascentes, odorem & fragrantiam Iasmini referentes: hujus semen in trigonis capitibus conclusum, nigrum inæquale: utriusque radix minor paullo prior & nigris tunicis septa, *zerincada casamer bianco* nomine missa fuit, ut & quinquennio ante: Floruit Maio mense.

Narciss. latifol. flo. prorsus flavo.

N latifol.
flavo flore.
sive 111110

Narc pallido
flore medio
aureus sive
v.

QUARTVS latifolius etiam Byzantio allatus fuit, *zerincada-casamer fari* nomine, folia illi proximè descripto similia: flos in illo variat, nam vel totus flavus est, vel omnino pallidus, præter calicem qui in hoc planè aureus est: semen in trigonis capitibus narcissinum, inæquale, nigrum: radix tunicis spadicei coloris recta.

QVINTVM locum obtinebit is Narcissus, quem cum alijs aliquot elegantibus stirpibus, Kal. Junij anno M. D. XCVI. ad me Hispani mitebat eruditissimus vir Doctor Simon de Tovar Hispanensis Medicus, ego verò extremo insequente Septembri demum accipiebam, ab ipsius obitu: nam paullo post intelligebam Augusto extinctum fuisse, magno cum meo dolore, nec mediocri totius Botanici studij detrimento: doctissimus enim & diligentissimus erat, egregieq; in hac palestra versatus, qui si diutius vixisset, multarum exoticarum stirpium cognitionem posteris acquirere haud dubiè potuissent.

Hujus autem Narcissi bulbus satis crassus erat, externo cortice spadicei coloris præditus, qui Ianuario sequente, quaterna protulit folia, lata, & quodammodo carinata, ut præcedentium aliquot, viridia, cubitalis longitudinis, inter quæ caulis prodijt cubitalis aut altior, deinde duorum cubitorum altitudinem superans (quam in reliquis Narcissorum generibus observare non memini) viridis, striatus, intus cavus, summo fastigio su-

stinens membranaceum quoddam involucreum, è quo exhibant suis petiolis innitentes flores, quini, seni, septeni, aut plures, senis folijs, instar aliorum Narcissorum simplici foliorum texturâ constantium præditi, coloris flavi, nonnihil quidem palescentis, floridi tamen, quorum medius calix aureus, suavis valde odoris. An porro prolificum semen daturus sit, adhuc ignarus sum, quandoquidem eo florente ejus historiam concinnabam Martij initio, ut is annus valde præcox fuit, nullâ aut perquam exiguâ præcedente hieme, quæ demum extremo Martio valde aspera fuit, & multas stirpes corrupit.

Non multum dissimilis erat, qui anno M. D. XCVI. mihi floruit, à Ioâne Boifot præcedente Autumno acceptus, quem Ferrariâ allatum scribebat. Misit & alium cujus florem ex pallido virefcere aiebat, calicemque angustum flavum habere: sed utrumque bulbum corrupit hiems illa rigida subsequens.

NASCUNTUR & alij Narcissi quibus latiora sunt folia & flores simplici foliorum textura constantes, in Belgicis & plerisque Germaniæ hortis: de quibus cõsulendæ Cl. virorum Dodonzi Pemptades & Lobelij Observations. Illud autem dicendum putavi, Majorem illum amplis folijs, & in eodem caule binos ut plurimum, interdum ternos & quaternos flores magnos sustententem sex folijs albis constantes, & pallidum calicem cingentes, odoratos (vidi etiam qui & duodenis folijs constarent) in Anglia sponte nasci, à viris fide dignis intellexisse. Alterum verò ex his qui unicum florem ferunt (rarò binos) album, cujus calix parvus, pallidus, oris fimbriatis purpurascentibus, nascentem observabam in quibusdam Narbonensis Galliz pratis, atque etiam semper Constantinopoli missum, cum alijs bulbaceis & tuberosis stirpibus, *Deve bohms*, sive *bohms*, id est, colli vel capitis cameli, nomine, quia floris collum longius quàm ceteri Narcissi, protensum habet.

ILLI non dissimilem Sextum observabam, cui quaterna aut quina Martio mense erumpunt folia, oblonga, angusta, inter ea deinde caulis nudus, rotundus, intus fungosus, in cujus summo, è tenui membranâ prodit, unicus, nonnumquam & alter, flos sex niveis folijs stellæ modo decussatis constans, parvum calicem pallidum cingentibus, cujus oræ rubella fimbria exornatæ, sex in eo inæqualibus staminulis flavescens: flori suaviter odorato succedunt capitula

Narciss. latifol. classu albiora.

Narciss. latifol. v. 1.

capitula triangula, crassiuscula, in quibus nigrum in a quale semen: radix ut ceteris bulbacea, multis eand cantibus tunicis constans, extrema, quæ reliquas ambit, fusca, è cuius fessili parte plurimæ subfusca fibræ dependent.

Provenit magno miliari supra Gamingam Chartusianorum monasterium, D. Virgini ad Thronum nuncupatæ, sacrum, pratis quibusdam altissimo lacui vicinis, ad prædium Zeehof dictum, in quo, curantibus Carthusiæ moderatoribus, perhumaniter & luculenter excepti semper fuimus, dum in summa Herren-alben & Durrenstein juga tenderemus, aut ex ijs jugis Gamingam rediremus. Quo istic tempore floreat, mihi non constat: nec scivissem istic nasci, nisi ad lacum proficiscens aliquot bulbos rotarum orbitis recens erutos offendissem: biduo enim aut triduo ante rustici scenum evexerant. Sed illæ Viennam perlata, Maio mense in meo hortulo floruerunt: verisimile autem est natali loco serius florere. Memini & illi ferè similes in Euganeis montibus inventos, à studiosis ex Italia reducibus Viennam ad me perlatos.

SEPTIMO generi latiora reliquis folia, æruginei ferè pallescentis coloris, inter quæ satis latus prodit caulis, nudus ut reliquis Narcissis, paullo infirmior, foris striatus, intus concavus, summa parte sustinens magnum, laxum, membranaceum folliculum, quo dehiscente, exit unicus, ut plurimum, flos magnus, odoratus, sex albis folijs medium calicem pallidum cingentibus constans, cuius fimbria ex pallido purpurascit: flori succedit satis crassum triangulare caput, nigrum semen continens: radix crassior superiore, & cum majore illo, quem in Angliâ sponte nasci dixi, comparanda, etiam soboles, reliquarum Narcissinarum instar, satis feliciter procreans.

E Styriâ allatum, Generosa Dn. de Heusenstain dicebat: serius etiam reliquis floret, nempe Maio mense. Id genus deinde satis frequens observabam Francofortianis in hortis.

ELEGANTIS porro Narcissi (qui inter eos qui latiora habent folia VIII. erit) flos cum aliquot folijs mihi mittebatur à doctissimo viro Bernardo Paludano Medico celebri, qui Indicum cognominabat: ego ejus historiam pro meo modulo ita concinnabam.

Narciss. latifol. Indicus rubro flore.

SENA vel plura habet is Narcissus folia, Narcissi vulgaris foliorum instar longa, ad quorum latus emergebat caulis lævis & enodis, intus concavus, summo fastigio in nodum desinens, membranaceum quoddam involu- crum purpurascens coloris sustentem, è quo unicus flos sese exerebat sex longis & angustis folijs constans, qualia ferè in Narcissi Autumnalis minoris (de quo cap. XVI. hujus libri) flore conspiciuntur, non flavi tamen, ut illa, verum rubri saturi & splendentis coloris, instar floris Arundinis Indicæ vulgo appellatæ, cui non valde ab similibus est, è quorum medio prodibant sex stamina ejusdem panè coloris, oblonga (quibus infidebant apices fusci coloris quia forsitã ex attritu corrupti) & medius stilus, sub quo rudimentum triangularis capituli, quod haud dubiè semen dedisset, forte etiam maturum, nisi ipse florem præcidisset, ut mihi conspiciendum præberet: radicem, Paludano referente, habet bulbaceam, cæpis vulgaribus rubetibus prorsus similem.

Unicam autem ejus plantam habebat, ipsi missam ab eruditissimo viro D. Simone de Tovar Hispalensi Medico, quæ florem dabit Junio M. D. XCIII. alterum autem expectabat sequente mense, quoniam præcedente anno, eadem planta bis illi florem protulisset, mensibus Junio & Quintili.

At anno insequente, ex Indice horti Tovarici, & epistolis quas ipse Tovar ad me deinde scribebat, cognoscebam Narcissum Indicum Iacobæum ab ipso nuncupatum.

NARSISVS Indicus, Iacobæus mihi indigetatus, ut scribit in epistolâ Cai. Junij M. D. XCVI. ad me datâ, ex Occidèntali Indiâ (ubi Azcal-Xochitl, quod est, Bulbus flore rubro, vocatur) nobis delatus: nulli rei herbariæ scriptori hæctenus, quod sciam, notus, cuius radix bulbosa, cæpæ rotundæ similima, verum supernâ tunicâ pullâ, folia primùm emittit crassa, oblonga, Narcissi marini, tibi Hemerocallis Valentina dicti, æmula: secûdum folia verò, atque

Narciss. latifol. VII.

Narciss. latifol. VIII. qui est Narciss. Indicus.

Tempus.

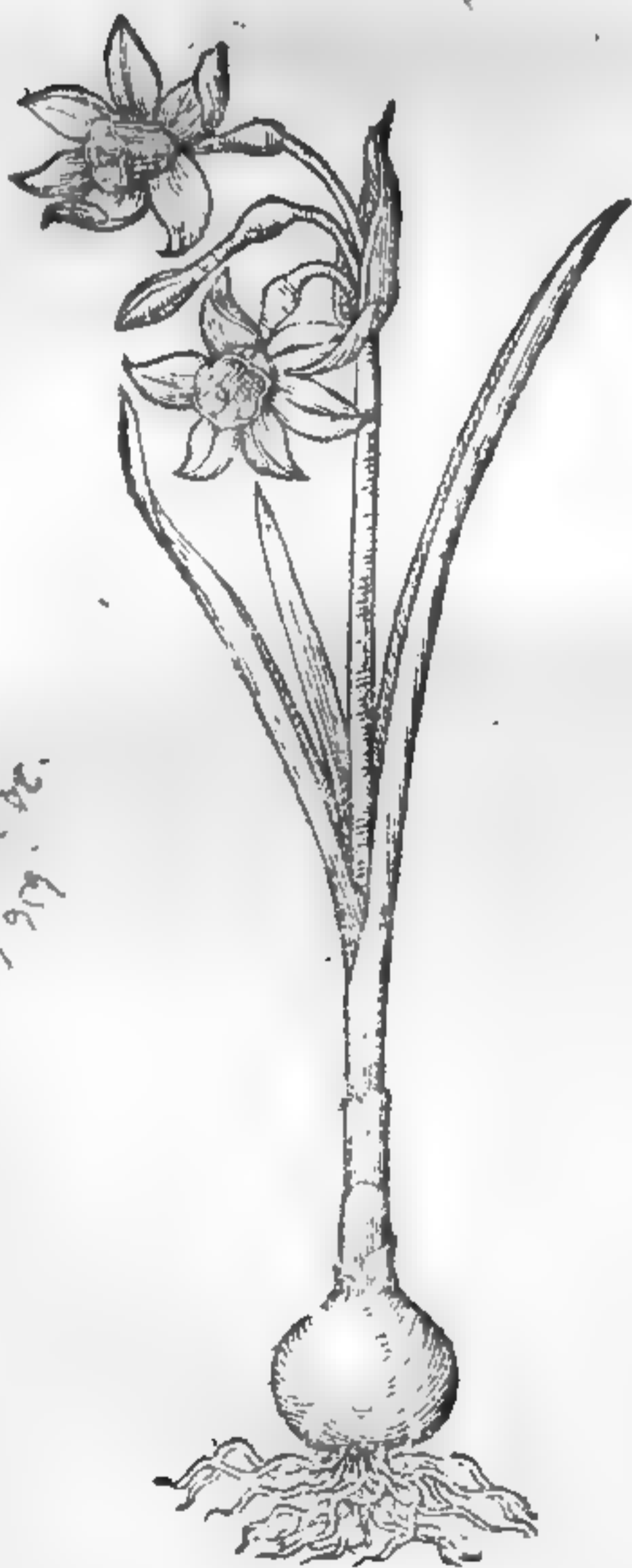
Narciss. Indicus Iacobæus. Azcal-Xochitl. Natalis.

adedò ex latete, pedalis & longior etiam emicat caulis, plerumque unus, aliquando verò & alter, nonnumquam pariter (quanquam hoc rarò) interdum successive, dilute rubens, rotundus, compresso tamen stilo, cavus, & interiùs subalbidus, qui in membranam defluit vaginalam saturatè rubentem, & ad extremum acuminatam fissamque, è quâ flos iuncus erumpit, oblongus, pediculo nixus viridiore, qui deorsum inflexus & veluti procumbens (ut in Leucoto bulboso vel Lilio rubro, tamen non æquè nutàs deorsumq; procumbens: sex numeratur folijs eleganti minij colore rubentibus, tribus superioribus, totidem inferioribus: quorum quod e superioribus medium est, surrectius eminet: reliqua duo ad latera à medio reflectuntur. inferiora autem deorsum curvantur, cunctis ita còcinnatis, ut ensis etiam rubri, qui ab ordinis Sancti Jacobi equitibus in veste gestatur, formam valde referat, unde Jacobæi cognomen ipsi à me inditum. Sunt porrò in hoc elegantissimo flore stamina septem similiter rubra: quorum medium aliquanto longiùs in triàngularem apicem desinit, cetera sex apices transversi finiunt, interiùs fulci, superficie verò luteo pulvisculo obducti: cuncta autem, ad mediam ferè eorum longitudinem, medium ex inferioribus folium ambit: idem etiam à reliquis duobus inferioribus complexum: atque ubi hæc deorsum flectuntur, stamina ipsa fursum elevantur.

Illo ipso porrò anno floris cum suo caule & foliorum iconem ad me mittebat Ill^{mus} Comes Arembergius, quam ad vivum depingi curaverat ex plantâ quæ illi florem protulerat, à D. Tovare eodem anno acceptâ: deinde sequente Februario bulbi suis coloribus expressi iconem, qui crassus est tunicâ exteriorè fulcâ tectus, fibrisque infimâ sede, nonnihil prominente, frequentibus, crassis plensque & in alias tenuiores divisus, & alijs minoribus, præditus.

HÆC sunt quæ de Narcissis latiore folio & floribus simplici foliorum texturâ præditis dicenda censui: nunc ad eos, qui simplici quidem flore etiam constant, sed angusta habent folia, pergamus, eorumque differentias percurramus.

Narciss. juncifol. i. amplo calice.

NONO igitur Narcisso (qui primus inter eos qui angustioribus folijs sunt præditi) bina, aut terna sunt folia, pedalis aut majoris longitudinis, crassa & succulenta, instar foliorum Narcissi præcedentis tertij minoris, verùm angustiora, & quodammodo media inter illa, & sequentis juncifolij majoris folia, carinata tamen & viridi colore prædita, proximè ad juncifolij Narcissi foliorum viriditatem accedente: prodit inter folia caulis gracilis, instar ejus qui subsequitur, firmus, pedalis longitudinis, qui summo fastigio ex membranaceo folliculo, binos aut ternos flores promit valde elegantes, majores & laxiores quàm reliquorum Narcissorum junceo folio, sex præditos folijs flavis, quorum medium occupat calix major quàm in ullo Narcissorum genere, semunciam namque longus, & per oras veluti sinuosus, paullo saturationis lutei coloris, continens brevia sex stamina flava apicibus aureis prædita, & stylum flavum extimâ parte crassiorem: odoratus est is flos, perinde atque Narcissi juncifolij flores: radicem habet Narcissi sequentis bulbo æqualem.

Mihi demum conspectus est hic Narcissus anno nonagesimo quinto supra millesimum & quingentesimum, Aprili mense suis floribus onustus apud Theodoricum Clutium, Academici horti Præfectum, Lugduni Bavorum, quo anno bulbi mihi communicati cum ab illo, tum à Cornelio van Hille Ecclesiaste Roterodamensi.

Narciss. x.
qui angustifol.
fol. 11. &
juncifolius i.

DECIMO etiam Narcisso, qui angustiore folio secundus, bina aut terna sunt oblonga folia, angulosa, carnosa, & pænè rotunda, juncis viridioribus & medullosis, levore coloreque quodammodo similia, nec minus flexibilia, inter quæ medius exilit caulis, rotundus, cavus, nullus ornatus folijs, in cujus summo ex tenui quodam membranaceo involucrio, flores terni, quaterni, aut quini prodeunt oblongi (gemelli interdum) forma Narcissinis similes, odoratiores eo qui medio purpureus est, flavi omnino, hoc est tam interiore calice quam ambientibus

Narciss. juncifolius II.

Narciss. juncifolius minor.

Handwritten notes:
 m. i. magnificus
 l. d.
 R. u. - 2. 2.
 ?
 ?
 ?

bientibus eum folijs, quæ vel mucronata, vel mucrone nonnihil orbiculato conspiciuntur: his succedunt triangula capita obtusis angulis ut reliquorum Narcissorum, nigro & anguloso semine plena, minore tamen quàm aliorum Narcissorum: radix etiam minor, candida, nigricantibus membranis tecta.

Istius generis invenitur minus, gracilioribus, rotundioribus, frequentioribusque folijs, *Narciss. juncifol. minor.* cauliculis è medio prodeuntibus pusillis, unicum plerumque aut alterum florem duntaxat sustentibus, flavum & odoratum ut alterius, sed folijs constantem firmioribus & magis orbiculatis.

Prior sponte nascitur in montanis pratis non procul Tolero, & circa Guadalupe. Posteriorem uliginosis inter Hispalim & Gades locis cum ipso flore eruebam Ianuario mense: at in Belgicis hortis neuter nisi Aprili floret, vel etiam Maio, licet interdum denuo paullo antè brumam si mitior sit aëris constitutio. *Natales.*

Intellexi ab Hispanis Narcissi quoddam genus in Hispania inveniri quod omnino juncis *Narciss. juncifol. albo flore.* etiam sit folijs, sed florem candidum producat, eamque ob causam *Iunquillos blancos* ab incolis appellari: sed cum illum numquam conspexerim, plura hinc adferre non licet. Anno tamen M. D. XCVI. ab eruditissimo viro D. Simone de Tovar paucos bulbos eo nomine insignitos accipiebam: sed adeò exiles, ut post multos duntaxat annos illorum flores sint sperandi.

NARCISSVS PRÆCOX PLENO FLORE.

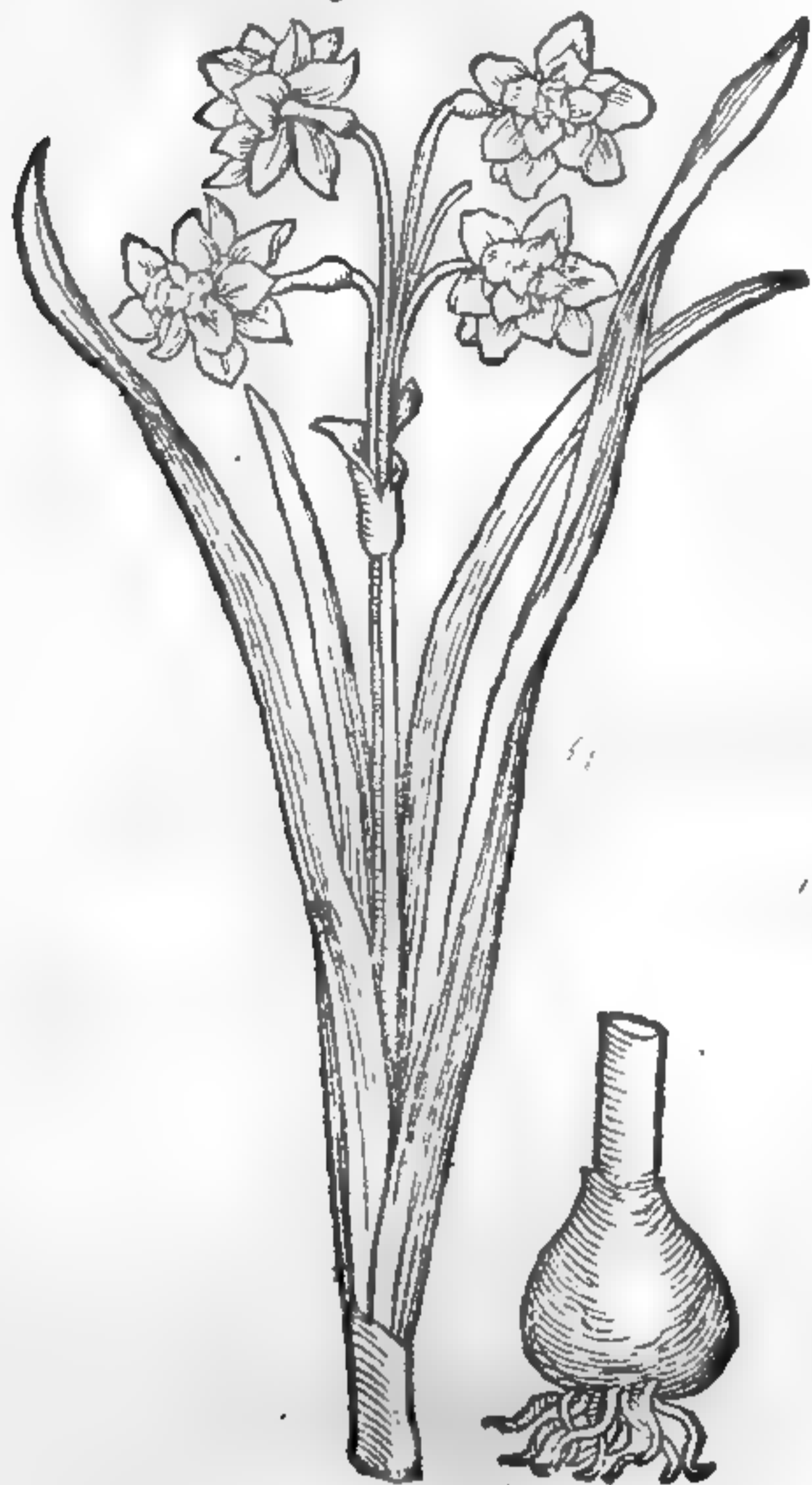
CAP. XIII.

EXPLICATA præcocium Narcissorum qui simplici sunt flore historiâ, eos qui plenum five πολύφυλλον illum habent & colore quidem variantem describamus.

PRIOR latioribus est folijs quàm primus simplex, & quodammodo carinatis ternis aut quaternis, caulis striatus, nudus, intus concavus, ut in superioribus, pedali altitudine assurgit, qui è membranaceo folliculo summo cauli insidete, ternos, quaternos, aut plures (nam meminì in hortulo meo Viennæ florere qui septenos habuerit) flores promit, senis albis amplisque folijs, ut prioris simplicis tertium genus, constantes, quibus pro calice sex alba alia folia sunt, minora tamen, & flavi calicis fragmentis sic intersecta & disjuncta, ut nulla calicis forma appareat, sed veluti apophysis flava ad singula interiora folia adnata videatur: odoratissimus est ille flos, & gravedine quadam caput tentans: nullum semen in hoc genere observavi: radix interdum crassissima, multis spadiceis tunicis septa, & frequentibus fibris donata. *Narciss. pleno.*

ALTER folia, bulbum, caulem, priori adeò similia habet, ut neuter ab altero discerni queat, soli flores discrimen faciunt, qui etiam è vaginulâ summo cauli insidente, emergunt terni aut quaterni, priori magnitudine æquales, senisque folijs albis constantes amplum aurei *Narciss. pleno.*

Narcissus pleno flore I.

Narcissus pleno flore III.

Narciss. plen.
III.

Narcissus pleno flore II.

aurei coloris calicem cingentes, aded multipliciter mirumque in modum implicatum, ut leucij flavi polyphyllum florem saturatiorem quodammodo æmuletur: odor perinde suavis ac in priore.

TERTIUS folia & reliqua omnia superioribus ferè similia habet, sed paullo minora: flores etiam in hoc minores, sex albis folijs constantes, medium calicem flavum & plenum habet, emicantibus è medio oblongiusculis angustis foliolis stellatim quasi decussatis, albi quidem coloris, sed cui & viridis foris, & pallidus interiore parte permixti sint: odor ferè qualis in priore, sed nescio quid magis aromaticum spirans, medius inter narcissi & muscari odorem.

Omnes Byzantio allati: primus quidem sæpissimè, nam singulis annis, cum alijs bulbaceis stirpibus Viennam mittebantur: alterum duntaxat conspexi in horto Generosæ Dn. Vngnadin, anno M. D. XXCVIII. præcedente Autumno illi cum alijs & simplici niveo flore missum: tertium habui munere Philiberti de Bruxellis Cæsarei dapiferi cum plerisque alijs bulbis sub anni M. D. LXXV. initium. eodem quidem anno & sequentibus folia produxit, at nullum florem. toto anno M. D. LXXIX. latuit, ut perijisse existimaverim. anno subsequente Martio denovo prodijt, & Aprili ternos flores, quales modò descripsi tulit: tulit & proximo subsequente anno plures dum in Anglia peregrinater, referentibus domesticis. Florent etiam superiores Aprili. At huic ante hiemem folia emergere non solèt, sed novo vere duntaxat, eo videlicet anno quo florem dabit. Nam si ante hiemem illi pro-

illi prodeunt (rarissimè id fit) proximo anno non florebit. Saepe etiam in reliquis præcocibus Narcissis qui Constantinopoli mittuntur vel pleno flore vel albo medio luteo, accidit, ut sterilitatis indicium sit, si folia ante hiemem emerferint.

ANNI porrò M. D. XXCVIII. Augusto mense Byzantio missi sunt magni muneris loco tres crassi Narcissi bulbi Ill. V. Davidi Vngnad Baroni in Zonneg & Pleiberg atque bellici consilij Præsidi, qui Feza Aphricæ urbe recens allati, magnum florem multiplici foliorum numero constantem omnino flavum ferre dicebantur: ille Viennâ discedenti unum donavit, quem, cum propter raritatem mihi carus esset, horto per hiemem committere nolui, sed in fictili summa curâ alui: omnis tamen mea sedulitas inutilis fuit, nam corruptus est. Eandem fortunam experti sunt quos uxori reservarat, ut ex ipsius litteris postea intellexi.

Narciss. plen.
1111. flavo
flore.

Narcissus pleno flore v.

Narcissus pleno flore vi.

QVINTVS è genere Narcissi medio purpurei latifolij Sexti qui ex laxo membrana- ceo folliculo exit, proditque novo vere cum illo, folijs alijsque rebus omnino similis, solum discrimen in flore est, qui sex quidem majusculis folijs late expansis constat, ut ille, sed in calice illo rubra fimbria ornato, alia sex folia paulo minora continet, singula peculiarem fimbriatum caliculum habentia, è quorum medio aliquot alia minuscula folia staminibus permixta prodeunt: suavis admodum est odoris, ad Muscari quodammodo accedens. Singulares ut plurimum sustinet caulis flores, interdum etiam binos, ut qui simplici foliorum textura constantem florem fert.

Narciss. plen.
v.

Floruit mihi Maio mense anni MDCXC. præcedente autumnò à Io. Boisoto Bruxellis missus, Eodem tempore pro pleno etiâ Narcisso accepi ab honesto viro Ioanne Mermannò Colonia bulbum, qui quidem sequente vere prodijt & in summo caule vaginulam tulit: sed illa exarescens floris spem præcidit. At annus XCI. planè similem superiori esse declaravit. Quo etiam anno mihi communicavit N. V. Philippus de Sivry, Præfectus urbi Montibus Hannoniæ, Narcissi bulbum, qui sequente anno florem tulit illis similem, sed viginti, & pluribus folijs constantem, intercurstante inter illa fimbriato calice ut in jam dicto. At qui Illmo Comiti de Arenberg floruit anno M. D. XXCIX. quatuor & sexagena folia habuisse scribebat ad me idem Boisot, & unici bulbi, quem ab eodem Comite impetraverat, prole superiore Augusto cum alijs al. quot raris bulbaceis stirpibus ad me mittebat: verùm tabellario, cui pyxidula, quâ inclusi erant, tradita erat Coloniam ferenda, in prædones incidente, cum illi adjunctis periit magno meo dolore.

SEXTVS paullo angustiora videtur habere folia, alioqui non dissimilia: bis floris specimen Viennæ mihi dedit, sed vitium fecit, Francoforti toto biennio folia duntaxat novo vere dedit: an id accidat propter fecunditatem, proles enim singulis annis satis liberaliter subministrat

Narciss. plen.
vi. albo flore.

ministrat, ignoro: at qui bulbum cum hac icone mittebat honestus vir idemque rei herbarie studiosissimus & diligens observator, Iacobus Plateau civis Tornacensis, mihi significabat unicum summo caule ferre florem sub Maij mensis finem, totum niveum, & multiplici foliorum texturâ constantem: hujus radix minor est quarto genere.

Vnde primum in Belgicam illata sint quartum & quintum genus ignoro: quod autem Mermannus communicabat, ex Regis Gallæ horto desumptum fuisse intelligebam.

Nomina.

CETERVM hi flores *Napxiaroi* à Græcis, *Narcissi* à Latinis appellantur, Galli peculiare nomen non habent, *Narcises* tamē nominare possent, Germanis *Narcissen* rosm dicuntur. Priori simplici flore *Lirio blanco* ab Hispanis nomen impositum: alteri *Lirio blanco* & *Cebollenas*, à quibusdam etiam *Narcisso de Sevilla*, id est, *Narcissus Hispalensis*, vel quod circa Hispalim plurimus nascatur, vel quod à me primum, deinde ab alijs ex eâ urbe sit missus. Ejus altera species *Tunquillos blancos* appellata fuit, tamen si pigret floris formam nihil affine habeat cum *Narcisso juncifolio*. Tertij & Quarti historię Turcicæ nomen adscriptum. Octavum & Nonum a similitudine quam ejus folia cum juncis habent, Hispani *Tunquillos* vocant, nos *Narcissum juncifolium* flore flavo vel tenuifolium diceremus, ad differentiam Quarti, cui flavus etiam flos, sed latiora folia. Dodonæus Bulbum vomitorium esse contendit: quo autem argumento ipse & reliqui qui ejus vestigia sequuntur, id probare possint, libenter intelligerem: certè *Narcissorum* cujuscumque generis radix vomitum præmansa ciet, ut deinceps dicemus.

Omni porro *Narcissum*, præter eum quem peculiari nomine *Devebohini* dictum dixi, Turcæ propriè appellant *Serin cade*, hoc est, Regium calicem, quod flavum illud in medio flore, calicis formam quodammodo referat: qui verò mittunt ejus bulbos vario corruptoque nomine, ut plurimum inscribunt, nunc *Zeremcada*, modò *Zeremcade*, interdum etiam ineptiore *Zaremcata* addita voce *bianco*, vel *giallo*, cum colorem album vel flavum designare volunt. At qui pleno est flore, plerumque *Zeremcada catamer* appellarunt, additis iisdem vocibus *bianco* & *giallo*, pro coloris florum quos mittere se putabant, varietate: tamen si sæpissimè nobis impositum deprehenderimus: nam multos simplici flore hoc nomine accepimus, contra nonnumquam pleno flore præditos, hac simplici *Zeremcada* inscriptione. Interdum etiam tam plenus, quam qui amplo simplici est flore, præsertim crasso præditi bulbo, *Penachio* nomine missi, vel *Gul catamer late* (qua appellatione & *Anemonem* pleno flore, & alias quædam stirpes accepimus) quæ voces Rosæ plenæ florem significant. Sæpissimè etiam ejusdem generis bulbis diversa nomina adscripta fuisse cõperimus: ut schedis additis minimè fidentum sit, sed cujus coloris florem sint habituri *Narcissi* bulbi, ipsa aurovisia nos docere & certos reddere debeat.

Facultates.

NARCISSE cujuscumque generis radicem præmansam vomitum ciere jam diximus, quem admodum sæpenumero expertus sum: quâ facultate præditam esse, ipse etiam *Dioscorides* testis est, apud quem reliquas *Narcissi* facultates requirere studiosos ne pigreat.

NARCISSEVS SEROTINVS.

CAP. XIII.

Narcissus serotus
sive autumnalis
vel minimus.

Natalis.

Nomina.

Narcissi Persici
historia.

VNICVM cauliculum, digitalis longitudinis, gracilem, vacuum habet hic *Narcissus*, in cujus summo florē *Narcissinum* odoratū, sex foliolis albis constantem, & in medio exiguum calicem flavum continentem: flori succedit exile trigonum caput, exiguum nigrum angulosumque semen continens: radix *Narcisso juncifolio* valde similis, minor tamen, multis candidis tunicis, lentoque succo prægnantibus constans, sed nigrâ quadam membranâ tecta. Tota planta amara est, ut superiores *Narcissi* vereque dixit *Plinius*, odorato saporem ratò ulli non amarum.

Nascitur plurimus ad *Anam* flumen in *Turdulis*, ubi florentem, & suis capitulis jam maturefcere incipientibus eruebam sub *Octobris* finem, nullis è bulbo natis folijs, nec ulla eorum vestigia observans, quod sane mihi admirationi fuit.

Incolæ *Toñada* appellabāt, nos serotinum nuncupavimus, possemus & *Autumnalem* minorem vel *minimum* dicere: nam *Narcissum* vix minorem inventi posse puto.

NARCISSEVS PERSICVS.

CAP. XV.

AKATAOΞ planè est hæc planta, & floris aduntaxat pediculo prædita, veluti *Crocum*, *Colchicum*que: exilit ergo è membranaceo cucullo,

Narcissus Persicus.

cullo, tamquam ex vasculo aut theca flos oblongus, Croci aut Colchici floris æmulus, sex folijs cõstans ex flavo pallidifcentibus, quorum tria interiora paulo angustiora sunt, externa latiora. & utrimo nigro se nõn hinc incurva, sive ἀπόρροισιν quendam habentia, qua interiorum mucronem amplectuntur & comprehendunt, ingrati odoris, & papaveris quasi virus redolentis. Stamina sex medium florem occupant, in foliorum unguibus nata, sed interiorum foliorum reliquis longiora, exilit è medio oblongior stilus gracilis, & sine capite. Folia illi sunt Hemerocallidi Valentinae, de qua paulo post, non multum absimilia, lata, plana, ejusdemq; cù illis coloris, hoc est, ad ærugineum tendens, quæ ut plurimum convolvuntur, aut sese circumagunt: radix crassa, bulbosa, à basi (quæ multis fibris donata est) statim extuberans, intus candida, foris pallidior quidem, sed aliquantum etiam nigricans.

Semel duntaxat Cõstantinopoli allatum est hoc bulbi genus, mihiq; communicatum à Philiberto de Bruxellis, cujus ante memini, anni M. D. LXXV. initio, quem postea varijs amicis cum in Belgicâ tum in Germaniâ distribui. Initio Narcissum Autumnalem majorem sequente capite describendum, ex bulbi forma esse coniciebam, in qua opinione valde me confirmavit flos sub finẽ Septembris emergens. Sed postquam folia non subsequi animadverti, & incunte demum vere prodire observavi, eaq; ab illius folijs colore differentia: tum exactius collatâ inter se utraque plantâ, dispares esse manifeste deprehendi: æstate breve inter folia

caput, pollicem crassum, brevi pediculo inhærens, & summâ tellure vix emergens, ferre aliquoties observavi, quod cùm inane esset, seminis conspiciendi spes omnis sublata.

NOMEN schedæ illi additæ inscriptum erat *Zarem cada der siavo*, id est Narcissus Persicus. Multum verò convenire videtur cum Narcisso vel Lirio altero Theophrasti, cujus meminit H. storix plantarum lib. sexto, cap. vi. florem amplum illi tribuens, coloremq; (ut eruditiores volunt) melinum, non nigrum, figura oblongum, serotinumq; admodum, post Arcturum & circa æquinoctium sese ostendentem, vel, ut sequente capite ait, autumno primis imbibus, quemq; libro vii. historix cap. xii. caulem tantum floris habere dicit, ut crocum, cum omnibus alijs assurgat.

Nomina.
Lirium alt.
Theoph.

NARCISSVS AUTVMNALIS.

CAP. XVI.

PERSICO Narcisso valde affinis est hic Narcissus, tamen si neuter flore Narcissum æmuletur, sed solis folijs, & radice. Quina autem aut sena habet folia, oblonga, pollicem lata, præ viriditate ferè nigricantia, splendentia, humi plerumque sparsa, inter quæ brevis exit cauliculus viridis, rotundus, vix supra terram se attollens, cui insidet flos superiori formâ similis, sed brevior, flavi omnino coloris ex membranaceo folliculo emergens, cujus exteriora tria folia interioribus majora sunt, eaq; velut amplectuntur, omnia autem mucrone sunt magis orbiculato, quàm Persici folia: sex stamina suis apicibus ornata, & stilus e floris umbilico emergunt: radix crassa est, rotunda, intus candida, foris, ut Narcissus, nigricans.

Narciss autumnalis major.

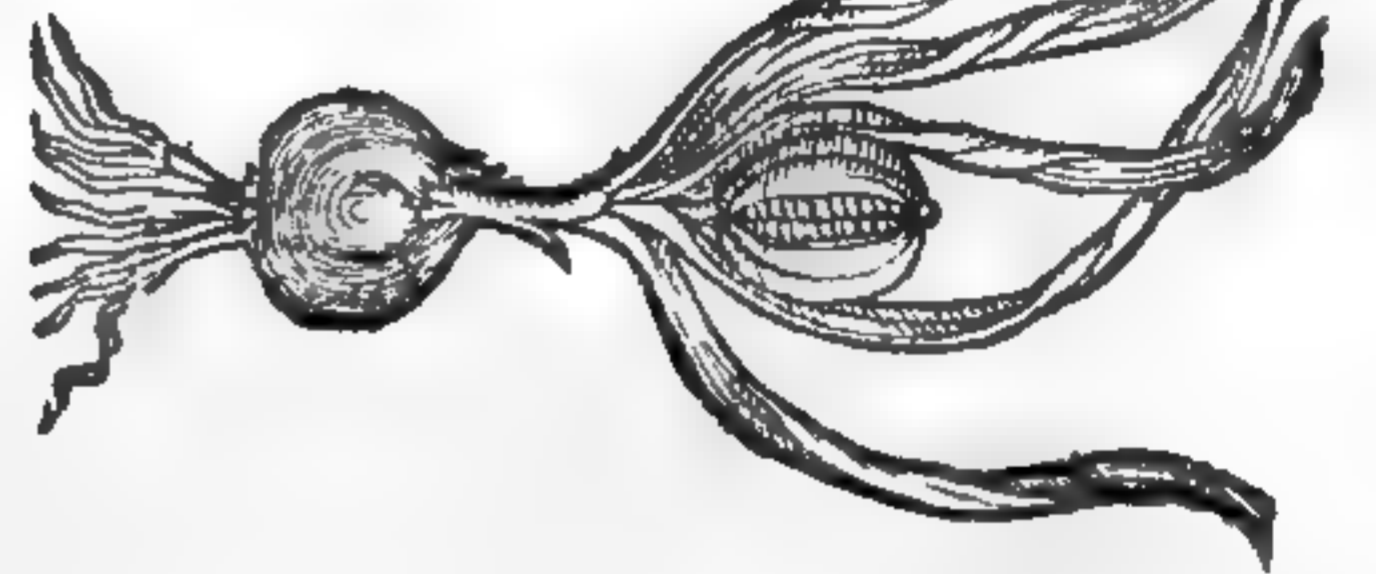
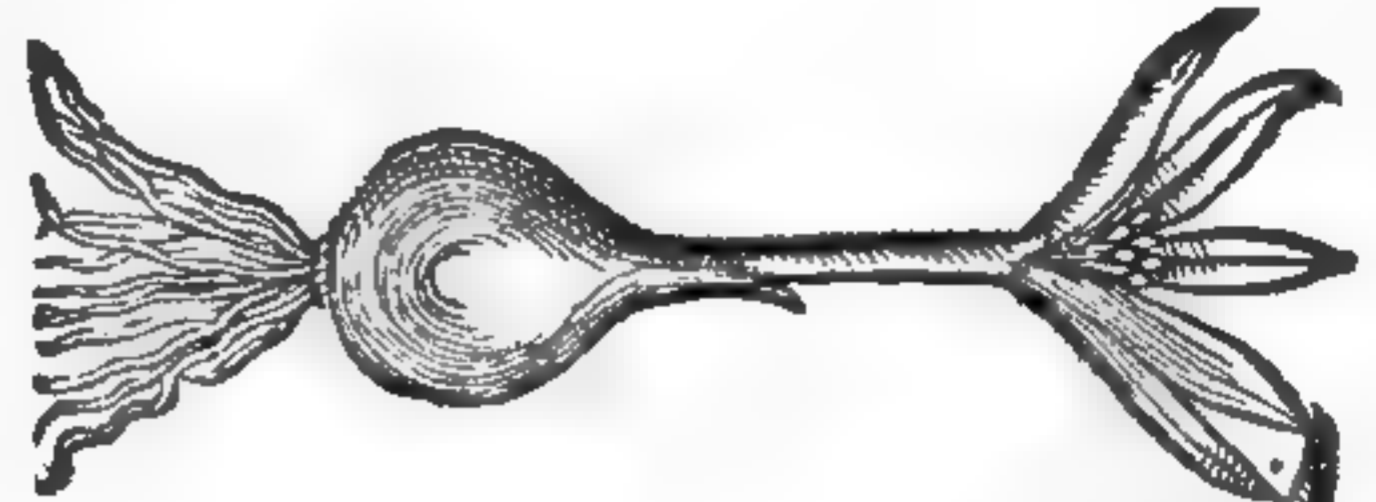
Hujus alia species invenitur angustioribus folijs, in reliquis cum illo conveniens.

Sub Augusti finem & Septembris germinare incipit, & plerumque floret. Gaudet montanis quibusdam Hispaniæ pratis, etiam in Italia sponte nasci audio. Ex Thracia ante paucos annos etiam adferri cepit, cujus bulbos quòd siccitate non nihil palleferent in quo Persici Narcissi esse putabam: sed emergentia illico, post quàm telluri fuerunt commissi bulbi, folia, omnem dubitandi occasionem ademerunt.

Temus.
Natales.

ALTER Octobri mense, quemadmodum Persicus, nudum è vaginula membranacea profert florem sex oblongis & angustis folijs constantem, non æqualibus, nam exteriora paulo longiora & latiora sunt, omnia autem mucronata foris flavescentia & splendentia; interius flava ad majoris colorem magis accedentia, flava stamina medium florem occupant odoratus est hic flos, soloq; pediculo innitens, supra terram non attollitur: flore jam marcido, emergere interdum incipiunt folia, ut plurimum autem incunte vere duntaxat, terna aut quaterna, plana, viridia, & splendentia instar foliorum majoris, sed longè angustiora, &

Narciss autumnalis minor.

ra, & præter aliorum morem sese contorquentia, & cincinnorum instar convolventia: semen primum mihi tulit anno M.D.XCI. initio Iunij in capitulis uncialibus, ferè trigonis, rotundum, nigrum, cui inhærebat albicans quædam & spongiosa ab uno latere materia: radix pusilla, nigra tunica tecta, inferioreque sede tenuibus fibris firmata.

Nomina.

NONNULLI vocant hanc stirpem Narcissum autumnalem, alij Colchicum luteo flore, cum tamen nihil cum colchico commune habeat, præter florem, reliqua sunt Narcissi. Quod si à floris similitudine colchicum dicendum, omnia croci genera etiam Colchicum appellare licebit, cum florem colchico similem habeant. Hispani *Açuçenas amarillas*, id est, Lilium flavum: è Thracia verò allatum *Cyden sari* nomine. Posset etiam non incommodè forsitan ad Lirium alterum Theophrasti referri, vel *ἀρκιασός ὀπωρινός* græcè dici: Secundus autem *ἀρκιασός ὀπωρινός ὁ μικρότερος*, sive Narcissus autumnalis minor. Verum quidem est mihi missum à Generoso Viro Carolo de Houchin Domino de Longatre Colchici lutei minoris nomine, à Iacobo Plateau verò, Colchici montani minimi lutei appellatione.

Sparganium
Plaça.

SVPR A Valentiam salebrosis & petrosis locis nascitur quædam planta bulbacea binis folijs prædita, humi stratis, longis, crassiusculis ex viridi nigricantibus, Narcissi majoris autumnalis folijs ferè similibus, sed quibus interna parte secundum nervi medij longitudinem alba quædam latiuscula linea ducta est: radix bulbosa multis tunicis constans candicantibus, & lenti viscidique succi plenis, ingrati amarique saporis, foris nigro cortice obductis.

Eam C. V. Ioannes Plaça Medicus Valentinus, pedalem caulem (nam radicem cum folijs duntaxat, eo demonstrante, eruebam) lævem, aliquot in summo flores Lilij æmulos, candidos ferentem habere, deinde rotunda capitula, in quibus exiguum semen contineretur, asserbat, & Sparganium vocabat.

PSEVDONARCISVS.

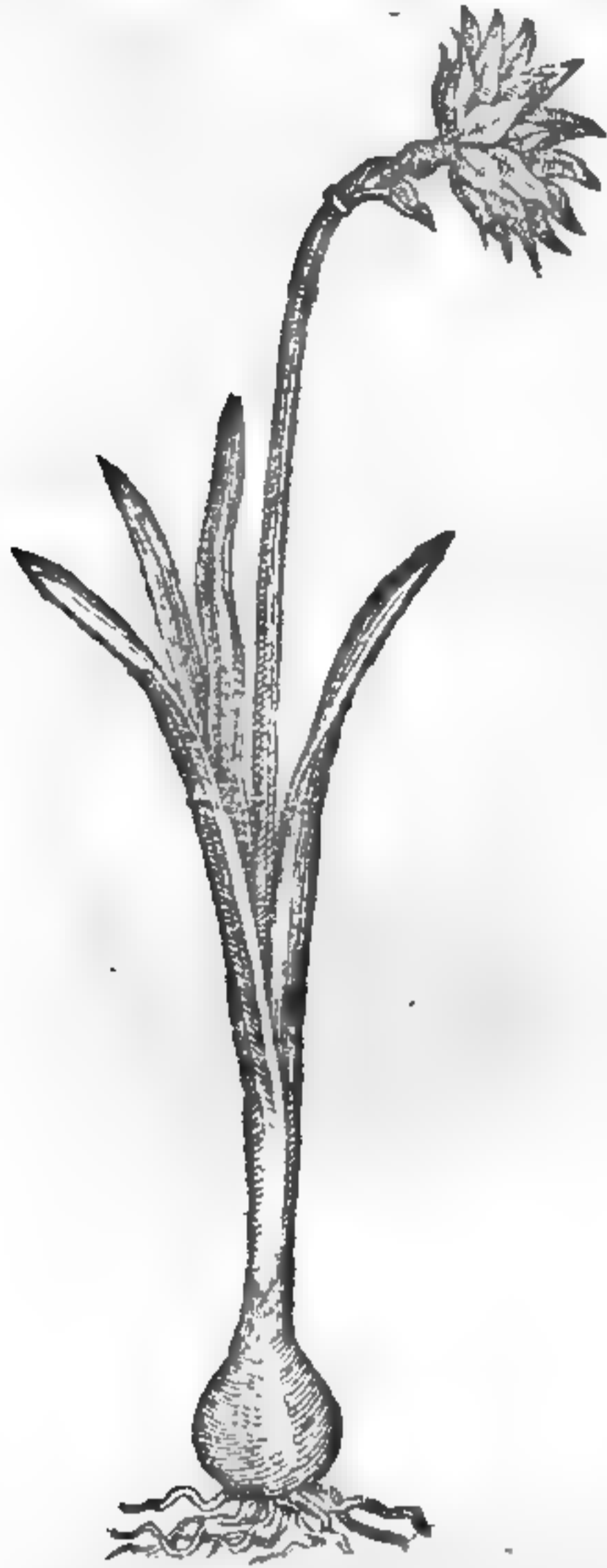
CAP. XVII.

Pseudonarcissus vulgaris.

PSEVDONARCISVM illum vulgarem maturè admodum florem proferentem sex pallidis, & stellatim decussatis folijs constantem, magno, longo flavoque & fimbriato calice è medio protuberante ornatum, tanta abundantia in pratis, Londino satis vicinis, crescere certum est, ut in celebri illo vico vulgo *Ceapside* nuncupato Martio mense rusticæ mulieres maximâ copiâ flores venales proponant, & omnes tabernæ eo flore exornatæ conspiciantur. Crescit & alijs Angliæ, & plerisque Germaniæ locis: meminî & olim, cum Lovanij humanioribus litteris operam darem, ad silvulæ illius, cœnobio vulgo Perck dicto vicinæ, margines legere sponte natum.

Reperitur etiam illius genus magis præcox, alioqui non valde diversum à jam memorato, cujus flos non pallidus, sed aureus instar majoris Hispanici.

Hunc

Pseudo-narcissus minor Hispanicus.

Handwritten notes:
Pseudo-narcissus major Hispanicus
Lam. 4 425

Handwritten notes:
Pseudo-narcissus minor
Lam. 4 423
N. 425. 7 936

Hunc verò, colorem interdum mutare observavi, hoc est, calicem illum medium non minus pallidum habere, quàm sint sex illa externa folia ipsum ambientia.

Nunc etià apud Belgas in hortis alitur aliud genus prorsus illi simile, folijs, bulbo, ceterisq; rebus, sed diverso flore, qui videlicet medio illo calice careat, & ejus loco, plurima folia externis illis omnino similia & pallida habeat.

Handwritten note:
Pseudonarcissus pleno flore.

At aliud genus nonnullis veteris Castellæ pratis, & humidis motanis locis, Anglico quidem simile, sed folijs longè majoribus, magisque virentibus, longiore caule, paullo minore flore, eoq; prorsus flavo & quasi aureo, videlicet tam externis folijs quàm calice: radix hujus crassior est quàm in superioribus.

Handwritten note:
Pseudonarcissus major Hispanicus.

Est etiam alius, qui novo vere terna aut plura profert folia, majori forma coloreque similia, sed longè minora & angustiora, florem pusillum, majori tamen Hispanico & forma & flavo colore persimilem, insidètem digitali, tenui, viridi cauliculo inter folia emergenti: flori succedit trigonum, obtusis tamen angulis, & ferè rotundum capitellum, in quo semen inæquale nigrum, satis magnum pro plantæ proportione: radix bulbosa, exigua, foris nigricans. Missus mihi hic fuit primùm à Io. Moutono, Narcissi minimi montani latifolij nomine; deinde à Generoso Dn. de Longatre, pro Pseudonarcisso minimo Hispanico flavo.

Handwritten note:
Pseudonarcissus minor Hispanicus latifolius.

NASCITUR verò qui busdam Lusitanix Bæturixque collibus, Pseudo-Narcissi genus aliud, cui folia non lata ut superioribus, sed valde angusta, sive potius juncea; caulis tenuis,

Handwritten note:
Pseudonarcissus minor Hispanicus nudus, folijs l.

nudus, palmum altus, cujus extremitati insidet flos è vaginula emergens, qui sex folijs ex herbido pallecentibus & expansis constat, quorum medium calix flavus, calathi instar oblongus, oris præditus non sinuosis & fimbriatis ut superiorum, sed æqualibus: radix exiguo Narcisso similis, intus candida, foris nigricans.

Florebat Ianuario, cum Vlyssipone Hispalim proficiscerer: & Incolæ *Campanilla*, hoc est, *Campanulam* vocabant.

SED & expressâ meâ Stirpium quas in Hispania observabam Historiâ, misit ad me Ioannes Moutonus Tornacensis pharmacopæus diligentissimus & fidelissimus, idemque rei herbariæ peritissimus, elegâtes Pseudo-narcissi juncifolij icones, quas è plantis, ipsi medio Martio anni M. D. LXXVI. florentibus delineari iusserat: eas porro aliquot ante annis à quodam è Galicia redeunte in Cantabrorum jugis erutas accepisse, scribebat.

Harum prior, illi per similes est, quem proximè descripsi: imò illam ipsam esse certus sum. Nam anno M. D. LXXXIII. trium harum stirpium singulares bulbos ad me misit, qui omnes sequente anno non modò egregie creverunt, sed etiam flores protulerunt ipso Februario, quia forte in fictili repositos diligentius adseruaveram.

Pseudo-narcissus juncifol. II. flavo flor.

Pseudo-narciss. juncifol. III. albo flor.

Pseudonarcissus juncifol. folijs II.

Alter tenuiora paullo, licet surrecta, habuit folia, florem flavum, hoc est, calicem per oras leviter & tenuiter fimbriatum, & sex illa foliola calicem ambientia, ex herbido pallecentia, in capitulo flori succedente nigrum rotundiusculum semen etiam tulit: radix pusilla foris nigricans, bulbacea, tenuibus fibris è sede prodeuntibus firmata.

Pseudonarcissus juncifol. folijs III.

Tertius quaterna aut quina folia habuit tenuissima, & capillaria, viridia, humi procumbentia & sparsa, inter quæ cauliculus emerfit infirmus, palmaris, tenuis, nudus, unicum in summo florem è membranaceo folliculo prodeuntem sustinens, tenellum, candidum omnino & calicis oris fimbriatis: hujus semen non observavi: radix superiori similis. Omnes verò has elegantes plantulas mihi abstulit asperrima illa anni xxvi. hiems.

Nominum.

VULGAREM porro Dodonæus appellat *Narcissum silvestrem*: sunt qui putent Theophr. lib. vi. Hist. cap. vii. $\beta\omicron\lambda\beta\epsilon\ \kappa\alpha\delta\ \iota\omicron\upsilon\tau$ esse, cujus solû inter coronarios flores, & qui maturè erumpunt, meminit, sive Plinij lib. xxi. Hist. Nat. cap. xi. *Codiaminon*, quod bis florere ait, vere & autumno. Germani *gelb Hornungo blumen*/ Austriacæ matronæ *gelb besterl*/ id est, flavum caliculum, & *gelb Mertz blumen*/ hoc est, flavam violam martiam, Belgæ *geel tydelosen*/ Galli nonnulli *Coquelourdes*, alij *Porriou*, à porraceis videlicet folijs appellant.

H V I C plantæ, quę inter Narcissi genera re-
ferenda, quina aut sena sunt folia, oblon-
ga, lata, Narcissinis similia, sed planiora, firmio-
raque, subcineracei quodammodo coloris: cau-
lis inter ea assurgit cubitali interdum altitudi-
ne, & Leucoij bulbosi quarti (de quo paullo in-
fra) crassitudine firmior, nudus & sine folijs, qui
cacumine promit membranaceū involucrum,
& eo debiscente quinos aut senos, interdū plu-
res flores, Pseudo-narcisso vulgari similes, lilij
odorem spirantes, albos omnino: præter exter-
norum sex foliorum nervum, & extremos mu-
crones, qui viridi colore nonnihil aspersi con-
spiciuntur: è medio oblongo protuberante ca-
lice per oras laciniato exeunt candida sex ob-
longa stamina suis apicibus flavis ornata & me-
dio longiore stilo, ut lilio albo ferè: marcidis &
defluentibus floribus subsunt triangularia capi-
ta, in crassitudinem successu temporis extube-
rantia, quibus semen continetur nigrum, ma-
gnum, compressum, fungosum: radix bulbacea,
magna, alba, oblongior, lento humore plena, ni-
gricante cortice obducta, quę interdum adnatis
Narcissorum modo se propagat. Caulis etiam
& folia concisa aut contracta lentum humorem
exsillant.

*Hemerocalli-
dis valentina
biflora.*

In maritimis circa Valentiam Hispaniæ fre-
quens, & toto illo maritimo tractu infra Mompelium,
ubi Maio mense florentem, Iulioque
& Augusto semen maturum ferentem magna
difficultate ante multos annos eruebam, tam
altè arenâ maris fluctibus aggestâ, mersa erat.

Natalis.

Allata etiam est Viennam aliquoties, dum istuc vivebam, Constantinopoli, Narcissis varij
generis permixta, *Conzambach* nomine, addita inscriptione, albos ac odoratos flores proferre
medio inter Augustum & Septembrem tempore: & certè bis autumo florem dederunt re-
censallati bulbi Generoso viro Wolfgango Christophoro ab Entzestorf Austriaco: sed illæ
ipsæ plantæ nullum postea florem amplius tulerunt, quemadmodum nec ex omnes quas
è Gallia, Hispania & Italia sæpius in Belgium delatas, vel semine natas aliquot annis alui-
mus. Itaque hanc plantam, ut & alias quasdam, in illarum classem rejicio, quæ murato na-
tali solo, nunquam, aut rarissimè florere solent, cum videlicet concepto jam in ipso bulbo
flore eruuntur, & transferuntur. Aliquot etiâ bulbos ad me Neapoli mittebat Ferdinandus
Imperatus, quos cum alijs plerisque (curante Illmo Viro Ioanne Vincentio Pinello) Franco-
furti accipiebam ex ea urbe discessurus sub finem Septembr. M. D. XCIII. quos subsequenti
anni hiems, omnibus hortis valde noxia, sustulit.

Eo porrò tempore quo Mompelij apud C. V. Gulielmum Rondeletium vivebam, Scilla
vocabatur, atque ex ea trochiscos qui Theriacam ingrediuntur pharmacopæi parabant:
postea Pancratium flore Lilij vocari cepit. Quæ in Valentino littore nascitur, D. Ioanni Pla-
cæ Medico & Professore illius urbis celeberrimo Hemerocallis nuncupabatur, qui eâ lilia-
ceos quidem flores ferre affirmabat, sed flavescens aut pallidi coloris. Hispanorum vulgus
Amores mios vocat. Itali quidam *Giglio marino*, apud quos rubro aut purpureo flore inveni-
ri, præsertim Ostiensi portu, mihi aliquando relatum est.

Scilla.

Pancratium.

LILIONARCISSVS HEMEROCALLIDIS Valentiniæ facie.

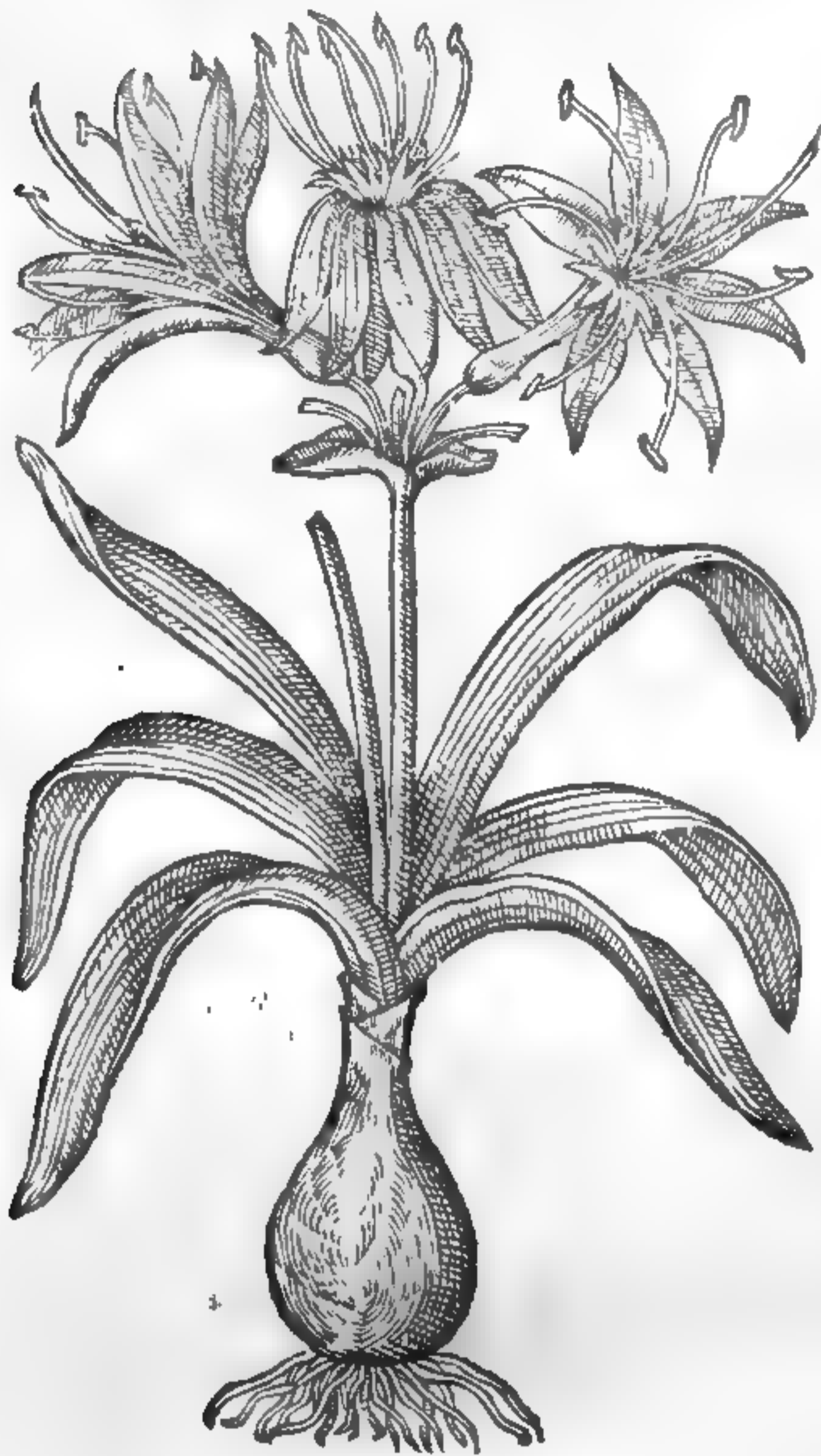
CAP. XIX.

Q V A N Q V A M cum Hemerocallide Valentina magnam affinitatem habeat, eodem
tamen capite non complectendam, sed peculiare caput illi tribuendum operæpretium
duximus: notas enim quasdam habet ab Hemerocallide alienas.

Semine autem ex Italia misso nata est hæc planta Ioanni Bidaut Canonico Insulano, rei
herbariæ (ut intelligo) studiosissimo, qui floris iconem N. V. Ioanni Boifot mittebat, is verò
ad me, anno M. D. XCII.

Iacobus etiam Plateau, cujus frequens in meis Observationibus mētio, eodem anno scri-
bebat similem plantam ipsi natam semine Florentiâ misso Martagonis rarissimi appellatio-
ne, quod tamē ipse, propter dissimilitudinem aliter appellare maluisset. Sequenti anno, meo
rogatu

Lilio-narcissus Hemerocallidis facie.

Lilionarcissi
historia.

rogatu ejus imaginem misit, & litteris ad me exaratis descriptionem addidit, quas, quoniam gallicè loquebatur, latinas sic faciebam: Mitto, uti petieras, iconè ejus Narcissi, quem fatione adquisivi, & eorum, quæ circa eam plantam observavi, descriptionem.

ETVS bulbis Muscari crassitudinè æquat, vel etiam superat, pauloq; longior est, multis tunicis involutus, quarum extrema fusca est, sequens subrufa, tertia candidior: ejus radices seu fibræ, graciliores & frequentiores, quàm in Muscari: sub Aprilis demùm finem (nullos bulbos memini adeò tardè emergentes) sena aut plura producit folia, duplò ferè latiora quàm Muscari, sed illis breviora, & sub extremum Augustum marcescentia, dissimili planè ratione quàm tua Hemerocallis Valentia, cujus folia Augusto emergunt, deinde tota hieme viridia permanent. Ex eodem bulbo bini interdum prodeunt caules, ferentes singuli, circiter Junium mensem, folliculo inclusos sex aut octo flores parvo lilio non dissimiles, medium occupante parvo calice albo, in multas laciniæ per oras secto, odorato, in quo sex alba stamina flavis apicibus prædita, & medius stili albus: semè in thecis nigrum, minus & magis rotundum Hemerocallidis semine. Ego Lilio-narcissum Orientalem appellarem: sed tuo judicio permitto.

Illius portò eiconem, ex ea, quam ipse Plateau mittebat, expressam hinc subjecimus.

LEUCOIVM BVLBOSVM.

CAP. XX.

TRIA Leucoij bulbosa radice apud Panones observabam genera: quorum duo præcocia sunt, tertium serotinum. Præcocius addo aliud peregrè Viennam allatum, deinde minimum genus in Hispanicâ peregrinatione erutum.

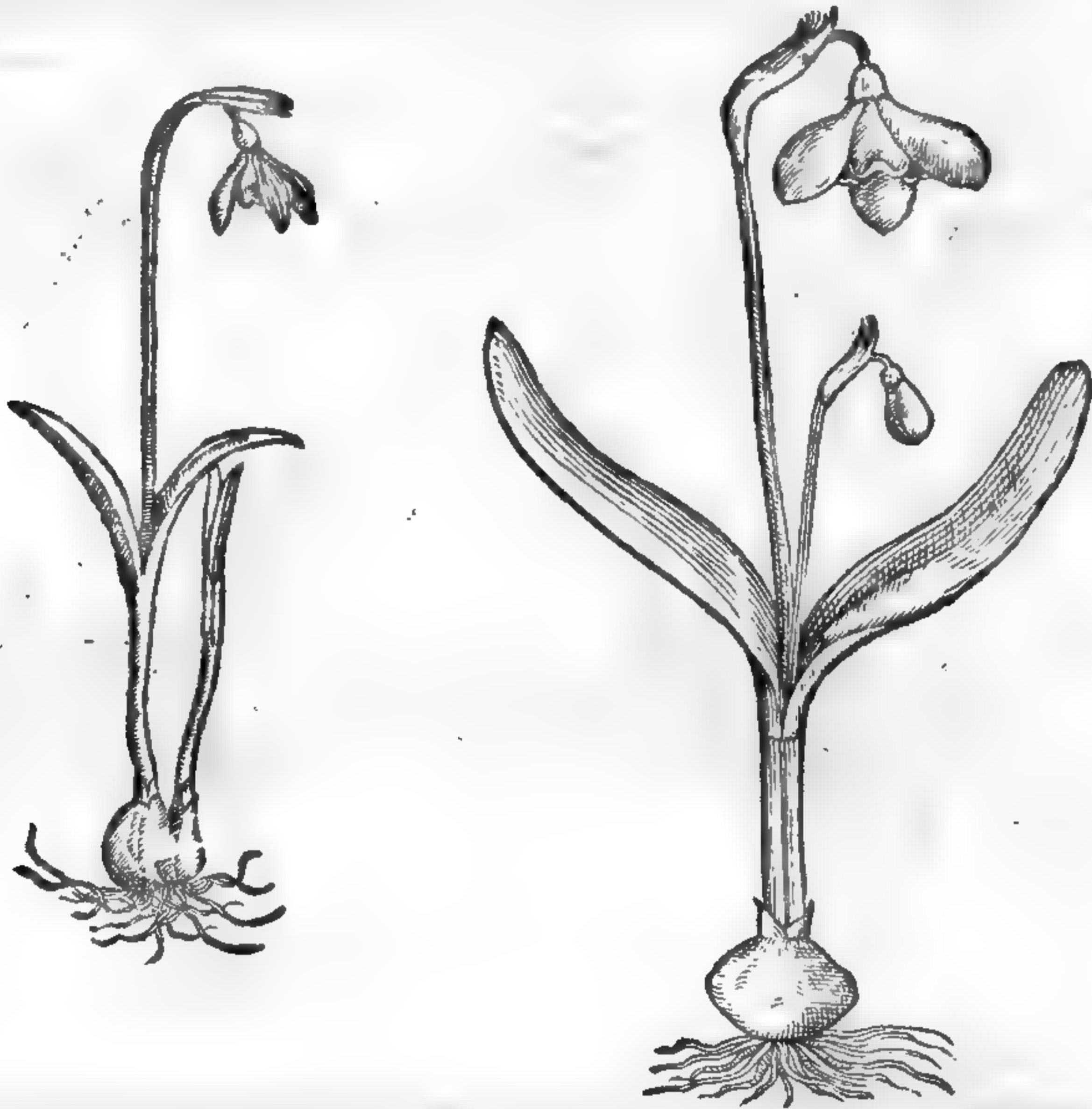
PRIMUM, Narcissi autumnalis majoris folijs similima habet folia, admodum viridia & nitida, nō tamen adeò atra viriditate splendens: caulem è medio illorum exeuntem, sesquipalmarem, nudum, striatum, infirmum, concavum, membranaceum folliculum, sive vaginulam in summo ferentem, è qua unus, interdum alter, rarò tertius erumpit flos, sex folijs æqualibus constans, candidis, sed extremâ & angustiore parte veluti maculâ è viridi flavescens infectis, nutans & deorsum spectans, exigui cymbali modo, medium occupantibus sex flavis staminibus cum candicante stilo, florifq; Spinæ appendicis, sive Oxyacanthæ vulgo creditæ odorem referens, nec ingratus: flori succedunt membranacea capitula, pyri modo turbinata, semen ex candido flavescens continentia, oblongiusculum, durum: radix bulbosa est, multis candidis tunicis (extimâ tamen fuscâ) constans, & densâ candicantium fibrarum comâ firmata.

ALTERIVS folia non multum à superioris folijs forma discrepant, verum angustiora sunt & firmiora, ad Pseudo-Narcissi vulgaris flavo flore foliorum colorem æruginosum & quodammodo cineraceum magis accedentia: cauliculi graciliores, palmares, nudi & concavi

Leucoium
bulbosum præcox
majus1771. 233
1771. 10. 1123Leucoium præcox
1771. 233
Lam. 4. 491Leucoium
bulbosum præcox
majus.

Leucoium bulbosum praecox minus.

Leucoium bulbosum praecox Byzant.

Handwritten note: S. P. ...

cavi è vaginulâ illi insidente, unicum semper florem (plures observare nō memini) promunt superiore minorem, nutantem etiam & pendulum, atque sex folijs præditum, quorum tria externa omnino nivea, alijs duplo longiora latioraque sunt, radijsque solaribus illustrata, aut sudo cælo, alarum modo se explicant, tria interna breviora sunt, & cordis, ut vulgo ab imperitis pingitur, formam, sive sagittæ crenam referunt, binis viridibus maculis circa crenam foris notata, internè sex viridibus radijs ab umbilico ad extremas oras insignita: medium florem sex etiam staminula crocea, stilusque exilis, candidus, occupant, odor nullus, aut perquam exiguus: similia superioribus ferè capita succedunt, minora tamen, & olivæ virentis formam penè exprimentia, in quibus semen altero candidius: radix superiore minor, multis etiam tunicis albis constans, externâ nonnihil nigricante, & sessili parte multis tenuibus fibris prædita.

Prodit utrumque maturè admodum, statimque inter bina folia florem ostendit vix liquefactis nivibus, quas secundum genus nonnumquam etiam penetrat: Maio mense semen maturefcit, & folia marcescunt.

TERTIUM genus secundo ferè simile est, ineunteque Martio bina folia promit illi similia, sed latiora, æt ruginei etiam coloris, floris gemmam ut in illo complectentia: crassiusculus caulis tandem succrescens, unicum florem vaginulâ inclusum sustinet, formâ superiori similem, duplo ferè majorem. tribus externis folijs alarum modo expansis, prorsus niveis, interioribus verò brevibus, bifulcis ut in superiore, simul coeuntibus, & veluti tubulū quempiam efformantibus, foris plerumque circa unguis virescentibus, reliquâ parte albis, oras tamen secundum crenas virides maculæ inficiunt, interioribus verò aut magna ex parte viridia sunt, aut octo radijs ab imis unguibus secundum longitudinem ductis prædita: prioris fragrantiam utcumque æmulatur hic flos, & suavius quidpiam spirare mihi videtur: radix secundo major.

Leucoium bulbosum praecox Byzant.

Primum, in silvâ quadam non procul Zolonock Ill. Dn. de Barthyan oppido udis locis solummodo observabam: crescit etiam plerisque Germaniæ locis: Alterum nō modò in Viennensi & Leytano saltibus, sed etiam plerisque Pannoniæ pratis: umbra tamen magis delectari videtur: Tertium Byzantio Viennam inferri cepit, Narcisci bulbis permixtum, post annum M. D. XXII. Sed & simile pænè mittebat Doctis. Imperatus, cum multis alijs bulbis, Neapoli, sub Autumnum anni XCII. è monte Virgineo erutum.

Natalis.

QUARTO quinque aut sex sunt folia Narcissinis similia & virentia: è quorum medio caulis pedalis aut amplior affurgit, nudus, concavus, aliquantulum planus, & binis acutioribus angulis præditus, viridis, è membranaceâ vaginulâ quinos aut senos flores summo fastigio

Leucoium bulbosum ferocissimum majus.

P proferens,

Leucodum autumnale
L. 47
Lam. 4. 4. 4.

Leucoium autumnale
L. 47
Lam. 4. 4. 4.

proferens, tintinnabuli modo pendulos, sex æqualibus & niveis folijs cōstantes, quorum extremam partem virides maculæ inficiunt, senis intus staminibus flavis, medioque lacteo stilo, apice viridi insignito: floribus succedunt magna & trigona angulis obtusis capita, pyri in modum ferè turbinata, nigrum semen orobaceum, Lilia sphodeli flavo flore semini non ab simile continentia: radix crassa & bulbacea multis succulentis tunicis constat, & plurimis fibris donata est.

Natalis.

Seriùs superioribus plerumque germinare solet, atque Maio demù mense flores proferre. Vno duntaxat inter amnis Pannoniæ loco hoc genus observabam uliginosis pratis supra Waradinum anno M. D. LXXIX. Memini & illi simile planè, duodeciginta priùs annis eruerè in Pratis Lateræ vicinis cum Mompelij viverem.

Sed & ejus genus quibusdam pratis ad Danubium sitis infra Viennam Austriæ nascitur, cujus folia quidem similia, sed pallidiora, nõ aded mucronata, & veluti bifido mucrone prædita: flores item maculis ex viridi magis pallentibus infecti. Alitur hoc etiam in Germanicis & Belgicis hortis.

Leucoium bulbos autumnale tenuifol.

QUINTVM cauliculo est palmum alto, gracili, unicum, interdum alterum & tertium ferens florem omnino lacteum, pendulum, sex folijs constantem, & tintinnabuli modo formatum, inodorum, ingratiq̃ gustus, in quo pallida stamina: flore jam aperto, demum prodeunt quaterna aut quina capillaria viridiaque folia: radix bulbosa, satis crassa pro plantæ exilitate, è multis glutinosis tunicis compacta & amara, quæ candicante membrana integitur.

Extremâ Bæticâ, quâ Lusitaniz contermina est, non procul Badajoz, quam nonnulli Pacem Augustam esse existimant, ad flumen Anam sitam, nascitur, ubi sub finem Octobris & Novembris initio, cum suo flore eruebam Vlyssiponem proficiscens unde in Belgicam cum parvo illo serotino Narcisso amicis mittebam: qui diu in pensilibus suis hortis utriusque aluerunt, nullum tamen, quod sciam, florem videre potuerunt, & an hætenus bulbos conservarint, ignoro.

Nomen.

PRIMUM genus à rhizotomis mulierculis *Wossvell*/quasi dicas palustrem violam, nominatur: in Germania verò ubi plerisque locis nascitur, *weisse Hornunge blumen*/ id est, candidus Februarij flos, ad differentiam Pseudonarcissi vulgaris, quem *gelb Hornunge blumen* appellari dixi. Alterum ab iisdem mulierculis *weisse veyl*/ & *Suetropfen*/ hoc est, alba viola & niveæ guttæ, ab insigni videlicet candore appellatur. Serotini majoris nullum vulgare nomen intellexi, quemadmodum neque Quinti, quod Leucoium autumnale dici poterit, cum autumno duntaxat, ut puto, floreat.

SCILLA HISPANICA.

CAP. XXI.

Scillæ hispanicæ flos & semen.

S. maritima
K. 11. 11. 11.
Lam.

S C I L L A E historiam plerique dederunt: sed quia nemo haecenus legitimam ejus iconem exhibuit, facere non potui quin meis observationibus infererem, cum eam & primum emergentem, & florentem, semineq; onusta. plerisque Hispaniæ & Lusitaniæ locis eruerim.

Est verò Scillæ caulis plerumque cubitalis aut major, rectus, nudus, absque folijs, plurimis candidis & stellatis floribus ornatus, Asphodeli minoribus, ornithogalo majori (quod quidam Scillam Epimenidiam putant) valde similibus, qui ab imis (uti verissime Theophrastus Hist. lib. VII. cap. XII. scribit) explicari incipiunt, quemadmodum Asphodeli & quarundam aliarum bulbearum stirpium flores: his succedunt triangula capitula compressis angulis & velut inania, in quibus tamen nigrum, planum, paleaceum semen: quinque, sex aut plura demum emergunt folia liliacea, lata, viridia admodum, densa sive carnosâ, humi expansa, nonnihil carinata: radix crassa est, multis tunicis albis lento quodam humore plenis prædita, multisq; crassiusculis fibris capillata.

Scilla historica.

Copiosè nascitur supra Olyssipponem, & plerisque alijs Lusitaniæ & Hispaniæ locis. Floret Augusto & Septembri, semen Octobri & Novembri maturefcit: folia maturo jam semine, & exarido caule, emergunt Novembri & Decembri.

Natales.

GRÆCIS σκίλλα, Latinis etiam Scilla dicitur, cujus Plinius tria genera facit, masculum folijs albis, feminam nigris, & tertium cibus gratum Epimenidium, quod angustiore est folio, & minus aspero, vel, ut Theophrastus habet, læviore. Hispani *Cebolla albarrana* appellant.

Nomina.

Cum porrò Epimenidia scilla, teste Plinio, edulis sit, Hemerocallidem valentinam, illam esse non posse, certissimo argumento est exemplum de duobus piscatoribus, quod interdum C. V. Rondeletus referre solebat: id autem est ejusmodi. Itorum piscatorum alter cultrum, Hemerocallidis, eo concisæ, fucto intinctum, sodali, quem oderat, cibum sumpturo adposuit: ille bonæ fidei, nec insidias metuens, carnes propositas secatur, istq; vescitur, abstimente alio, qui se fame premi negabat: post paucos deinde dies miser ille, qui carnes ederat, sublatus.

Scilla epimenidia.

PANCRATIUM.

CAP. XXII.

PANCRATIO amplitudo major est, extimæ tunicæ rubent, foliaq; ampliora, longiora, magis carinata & quodammodo surrecta.

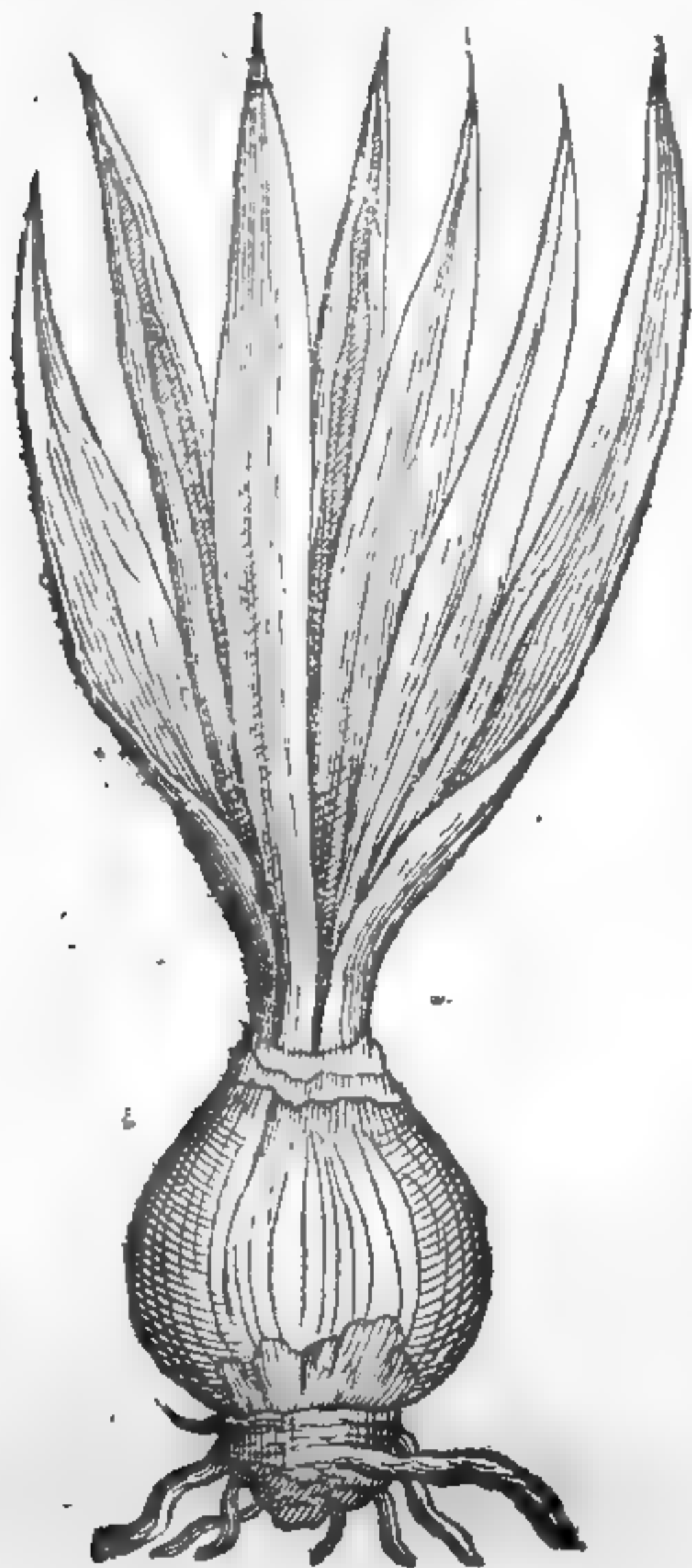
Panocratium.

Abundè crescit in Hispaniæ mediterraneis, adeò rusticis exosum, ut me ejus bulbos eruentem admonerent ne degustarem, præsentaneum enim esse venenum. Germinat cum Scilla: florentem autem, aut semen ferentem numquam hanc plantam conspexi.

Natales.

Pancratium.

Nomina.

Bulbus Eriophorus.

Fabiano autem Ilges, ut ad me scribebat anno M.D.XCII. in pensilibus hortis non modò caulem protulit, sed etiam plurimos flores spicæ instar in eo nascentes, sex folijs constantes, scillæ (quantum ex pictura, quam epistolæ conjunxerat, colligere licebat) florum æmulos.

Παγκράτιον ἢ σκίλλα Græcis, Pancratium Latinis dicitur, Hispani eodem quo superiorem nomine donant, *Cebolla albarrana*.

Dioscoride teste Scillæ vires & præparationem habet, eodemque pondere in morbis efficaciter assumitur: cui tamen mitior, quàm Scillæ, facultas inest. Plinius easdem facultates, atque etiam plures illi tribuit. Hispanis rusticis, licet exosa, aliquo tamen in usu est: nam aqua, dum illa affatur, extillante scabiem utiliter illini, & curari mihi asserebant.

BVLBVS ERIOPHORVS.

CAP. XXIII.

Hic est ille bulbus, cujus florem tanto tempore Belgica videre desideravit. Nam cum primum nacti munere amplissimi viri Jacobi Antonij Cortusi patricij Patavini, plurimis annis summa diligentia istic excoluimus, atque adhibitâ omni curâ, ut ad florum generationem perduceremus, subinde etiam mutatis terræ generibus, sed operam lusimus: in maximâ tamen amplitudinem excrevit, & se mirum in modum adnatâ sobole propagavit. Et postquam accessit Illustrium quorundam Venetorum qui ad nos scripserunt testimonium, ejus florẽ (tamen si plus decennio bulbum in suis hortis aluissent) nunquam conspexisse: factum est, ut sterilem esse mutato natali solo, neque florem proferre arbitraremur, præsertim cum id vitium numerosa nucleorum prole abundè compensaret. Verùm aliter rem se habere, anno M. D. LXXV. mense Maio deprehendi.

Nam cum præcedente cum annum brumâ aliquot illius bulbos *Muscari* majoris nomine cum plerisque alijs rarissimis plantis, Constantinopoli rediens attulisset Philibertus de Bruxella, cujus ante memini, & ex illis nonnullos pro nostrâ amicitiam mihi dedisset, partem ipse terre credidi, partem in pensili horto C. V. Ioannes Aicholtzius Medicus & Professor Viennensis: mihi omnes perierunt, ille verò duos conservavit, quorum alter etiam floruit non sine ingenti meâ lætitiâ, quam omnibus rei herbariæ studiosis, istius bulbi suis floribus onusti delineatione ad vivum expressâ à peritissimo artifice Martino Rota S. C. Mis sculptore, atque descriptione in Appendice ad Hispanicas observationes, illo ipso anno testatam esse volui. Eam cum denuò in Pannonicis observationibus evulgassem, significavit mihi Generosus Dn. de Longâtre ipsi etiam Junio anni M. D. XCII. flores dedisse. Mihi verò, ab eo tempore quo iconem delinearî curabam, illius florem numquam videre contigit, licet multis annis postea bulbum aluerim mirâ fecunditate plurimas soboles procreantem.

Sunt ergò Bulbo eriophoro multa oblonga folia, Hyacinthis serè similia, non Narcissinis,

Bulbi eriophori b. f.

Scilla hyacinthinoides, L.
Lam. 6. 740
R. u. S. 7 (177). Sp. bust.

T. 24 692

cissinis, minus carnosâ & succulenta, duriora etiam, viridia, mucronata, ingrati saporis, quibus minutissimè etiam confractis, tenuia quædâ stamina instar telæ araneorum diduci possunt. Ex horû medio caulis exit cubitalis, aut amplior, rectus, Scyllini caulis æmulus, lævis, nudus, virescens, supremâ parte ad cæruleum colorè tendens, oblongamq; ac densam veluti spicam, in denos vel plures versus, ante quam explicetur, distinctam, primum viridem, sed paulatim (dum sese explicat in flores) cæruleum colorem contrahentem: flores senis foliolis stellatim expansis constant, triangulo umbone in medio protuberâte, Hyacinthi autumnalis floribus valde similes, inodori, cærulei cum suis, quibus insident, pediculis, & internis staminibus, quorum apices initio purpurei, ubi sese expanderunt, pallefcente quadam veluti farinâ aspersi sunt. Incipit florere ab imo, ut Scilla, & reliquæ magnâ ex parte bulbaceæ stirpes, flores racemi aut spicæ instar confertos habentes, solêt. Semen observare voluimus, sed flores admodum caduci, statim marcescere cœperunt, & relictis tantùm in caule pediculis deciderunt. Radix crassa & bulbosâ est, è plurimis tunicis albis contexta, tomentosa, & veluti araneorum telis obsita, multos ut plurimum bulbos ad latera adnatos habens, & crassis oblongisque fibris nitens.

Eriophorus Peruânus.

ALIVD porrò elegantissimum Eriophori *Eriophorus Peruânus.* genus ab eruditissimo viro Doctore Simone de Tovar Medico Hispalense celeberrimo, anno M.D.XCVI. accipiebam, nunquam ante mihi conspectum, quod jam descripto adjungendum putavi.

MULTA id ex radice promit folia, surrecta initio, deinde in terrâ sese inclinantia, dēsa, carinata, instar foliorum Hyacinthi, viridia, splēdentiâq;, quæ minutim cōfracta, tenuissima stamina præbēt, haud secus ac Primum genus: inter hæc folia sesquipedalis nascitur caulis, teres interdū & gracilis, firmus tamē, nudus, virescens, qui summo fastigio plurimos fundit flores, initio quasi in spicâ congestos, deinde ab infimo sese explicare incipientes & in latitudinē expandentes, sex foliolis stellatim decussatis cōstare deprehenduntur, coloris purpurei, circa umbilicū autē cærulei, ut & prominens umbo, atq; sena quæ illū ambiunt staminula lata, flavis seu pallidis apicibus prædita, singula florū folia per longitudinē secante venâ ex atro purpureâ; odor valde tenuis & exilis: oblongis verò gracilibusq; innitūtur flores pediculis ex viridi purpurascētibus, quorū singuli ex appendicularū candidarum & membranacearum sinu prodeūt: floribus successerunt trigona mucronatâq; capitula, semen continentia rotūdum, nigrum semini Hyacinthi Anglici seu Belgici par: bulbus ejus crassus, longiusculus & quodammodo pyrami-

dalus, ex albo flavescens (cujus squamæ, perinde ac in priore, molli lanugine plenæ) infimâ sede multis crassiusculis fibris prædita: floruit extremo Maio insequente.

Ceterùm, cum diligenter hanc stirpem considero, & cum Hyacinthi stellati Peruâni icone confero, plurimis notis convenire comperio, & illâ ipsa icone hanc stirpem, aut illi parem, expressam esse, pænè mihi persuadeo: illud solum interest, quod iconi folia non carinata, sed medio nervo protuberante & sublevato adpicta sint, tum radix nimis obtuso mucrone. Hanc ob causam Lectori optionem relinquo, ut quo loco volet, iconem adaptet.

Εριόφορος, Laniferi nomen huic bulbo inditum, ob tomenti copiam, quod lanæ modo in *Nomen.* stamina diduci potest.

Theophrastus inter veteres, lib. VII. Plant. Hist. cap. XII. eriophori meminit bulbi, illum in littoribus nasci, lanamq; sub primis tunicis habere, ex qua togæ & aliæ vestes cōficiantur: deinde, quod internum est in eo bulbo, mandi: cuius in hoc nullum periculum fecimus.

Ejus etiam meminit Plinius lib. XIX. Natural. Hist. cap. II. Theophrasti testimonium adferens: & Athenæus lib. Deipnosoph. II.

Sed satis mirari nequeo, quosdam scribere non esse veritos, Dodonæum vidisse in Ill. V. Joannis Brancionis horto eriophorum illum bulbum, cuius iconem exhibet in appendice ad Purgantium historiam; cum tamen disertè scribat, eriophorum quidem vidisse (primum

videlicet quem hoc capite nos describimus) at florem numquam. Iconem autē quam istic addidit, acceptam fert illi, qui, me urgente, eam miserat. Et certē Dodonæum aliquoties admonuisse memini, ne evulgaret, quod mihi admodum suspecta esset illa icon.

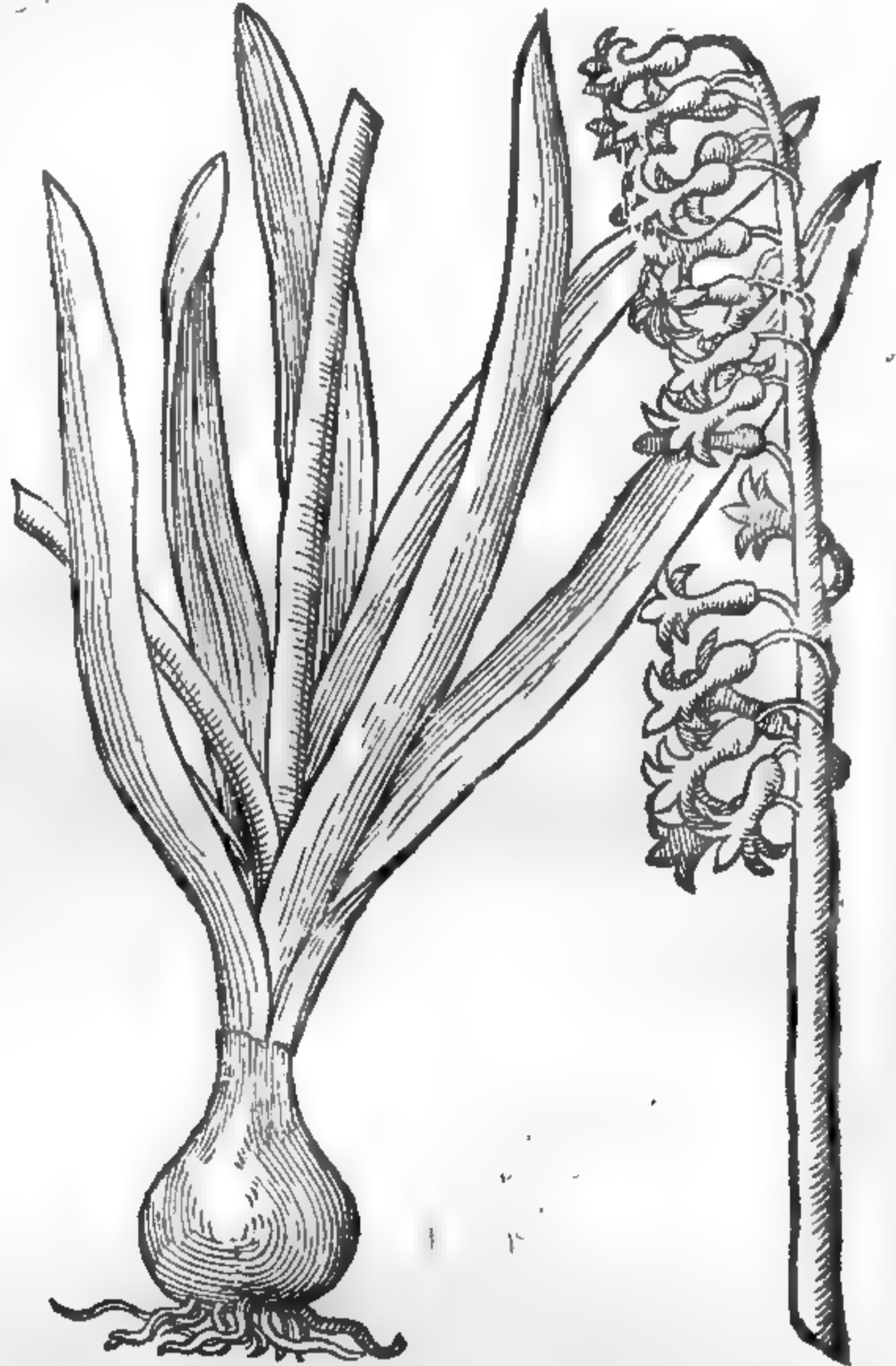
HYACINTHVS ORIENTALIS.

CAP. XXIII.

DE Hyacintho orientali quidquam scribere non erat animus, quia à plerisque prodita est ejus historia: cum verò de isto flore quædam observaverim ab illis vel non animadverta, vel neglecta, præter institutum facturus non videor, si ea hîc protulero.

Hyacinthus orientalis.

Hyacinthus or. πολυανθής.

*M. Anulabo
R. d. S. 7. 174*

Hyacinth. orientalis.

PRÆTER illum ergo qui omnibus jam satis notus est, cujusque florem coloris intensio-
ne vel remissione admodum variare deprehendi (nam totus quasi cæruleus, vel subcinera-
ceus, vel dilutius purpurascens & hilaris, aut saturatè purpureus & ad violæ nigræ ferè colo-
rem accedens invenitur) in meo hortulo alebam, cujus bulbus reliquorum magnitudinem
non admodum superabat: sed folia firmiora erant, caulis etiā inter illa prodiens major, cras-
sior, vicenos aut plures flores proferens, alijs quidem similes, sed ex cineraceo quodammo-
do purpurascens, omnesque in unum latus propendentes, reliquis non minùs odoratos:
semen in triangulis capitibus minus altero.

Hyacinth or. πολυανθής.

Hujus semine nata mihi est planta πολύκλωνος, cujus caulis cubitalis, crassus, firmus anno
M. D. XXCV. decem & septem flores habuit, non ejusdem cum matre coloris, sed purpureos
floridiores, & sub illis binos ramulos, quorum singuli quinque floribus erant onusti: sequente
tamen anno nudum tulit caulem paucioresque flores, cum longè plures expectassem, quan-
do quidem primo fœtu tam fuisset fertilis.

Hyacinth or. πολυκλωνής.

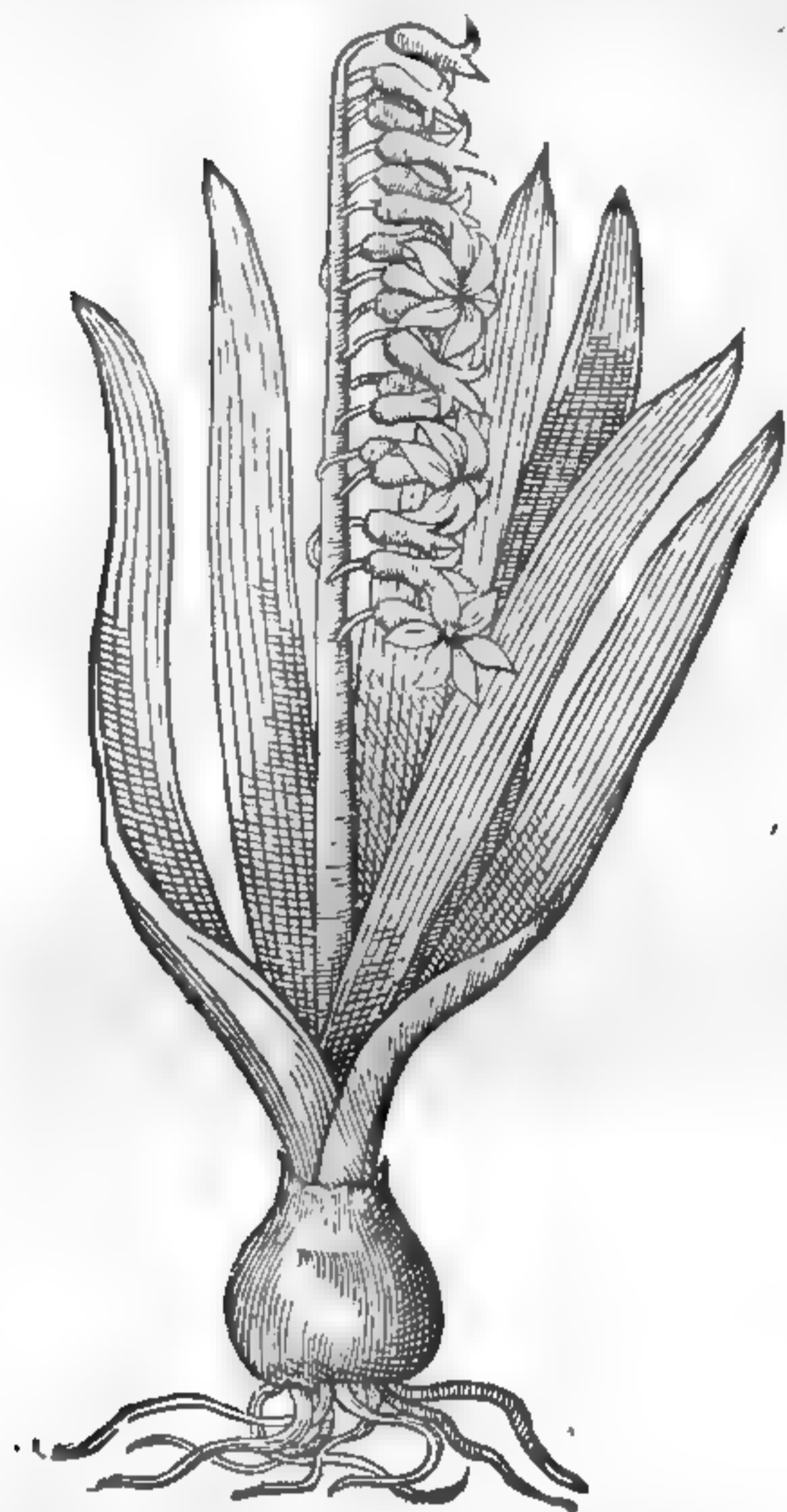
VERVM diligentissimus & eruditionis non contēndæ Jacobus Plateau mihi scripsit,
Hyacinthum alere se valde amplis folijs, magno, crasso, firmoque caule, multis floribus præ-
dito, colorem non addidit, sed iconem misit Hyacinthi polyanthi majoris nomine insigni-
tam, qualem hîc exprimi curavimus.

Hyacinth or. πολυανθής
Jac. Plateau.

Habeo quidem unam stirpem valde lato folio & saturatius virescente præditam, cujus
caulis etiam crassus, firmusque, sed in ferendis floribus parcius, utpote qui plures dens non
det, eosque non ad latus unum spectantes & cōversos, sed omni latere æqualiter quasi sparso,
saturatius purpurascens: capita etiam saturatius virentia, quasi purpuræ inperso colore.

Hyacinth or. albu purp-
rei sem. nat.

CETERVM, quod silentio minimè premendum duxi, Generoso Wolfgango Christopho-
ro ab Entzestorf, semine à me communicato natus est Hyacinthi bulbus, qui Aprili mense
anni

anni M. D. XXCI. florere cœpit, & sequentibus annis similes primis flores proferre nō desijt. Eius folia alijs similia sunt, paulò tamen dilutiùs virentia, inter quæ caulis emergit satis firmus, senos, septens aut plures (habui enim duodenos & quatuordecim) interdum flores proferens crassiusculos, interiore parte omnino niveos, foris etiam albos, sed quorum externa tria folia ad *ω' χρόλευκον* colorem quodammodo accedunt, non minùs tamen odoratos quàm superiores Hyacinthos: ijs succedunt trigona capita dilutiùs virentia, semen etiam nigrum continentia: radix satis crassa, candicans, multis fibris donata.

ANNO porro M. D. XXCVII Byzantio accepit Generosa Dn. Vngnadin magni muneris loco, & pro Hyacinthis niveo flore, quatuor exiguos bulbos à reliquis discretos, quorum duo candicantes erant, alijs dilutè purpurei & coloris admodum floridi: utriusque generis unum mihi dedit: purpureum utriusque subsequens hiems corruptit, tametsi mei magnam curam habuerim, alter paucos dedit flores eosque omnino niveos, altero minores, ut etiam tota planta multò tenerior & infirmior est.

Hyac. orient. niveus.

Diversis autem ab utroque, qui pro albo Hyacintho hætenus est habitus, cujusque unicam stirpem à C. V. Alphonso Pantio missam alebat in pensilibus hortis Ill. Ioan. de Brancion, cum Viennam evocatus sum ex Belgicâ: hujus postea plures bulbos Viennâ illi misi, nam istic satis frequens erat, cum valde sit liberalis in sobole generâda. Sunt verò illius flores ante quam explicentur, albi, sed aperti oras tantum albas habent, reliquâ parte quasi carnei coloris, cum tamen senescere incipiunt, ferè toti nivei fiunt.

Hyac. or. ex. albidus.

TURCÆ omnes Hyacinthos hætenus acceptos *Zambul* appellatione miserunt, additâ voce *Indi*, cum Indicum, vel aliâ quapiam, cum locum unde acceperint, indicare volunt. Florent omnes Aprili.

Nomina.

CETERVM huic capiti annectendam censui raram quandam plantam, nec ante annum M. D. XCIII. mihi inspectam, cujus sanè primam cognitionem acceptam fero Bernardo Paludano, Medico, viro doctissimo, mihiq; amicissimo, & (si quis alius) naturalium rerum peritissimo, atque earum opulentissimum atque instructissimum penû habente. Ipsis enim Cal. Decembris, hujus stirpis caulem ab illo accipiebam bipedalè aut ampliorem, firmum, non concavum, enodem, quem tamen per intervalla ambiebant octo, aut novem folia incondito ordine disposita, & ipsum mediâ ex parte amplectentia, ut nodorum quandam speciem præberent, circa imum longiora, & latiora, supernâ parte breviora, omnia tamè carinata, dilutiùs virentia, satis dura, & si quis vel in minimas partes confringeret, veluti tenuissima stamina, instar foliorum Eriophori vulgaris divulsorum ostendètia: summus caulis desinebat

Hyacinthi Indici biflori.

sinebat in duodenos aut plures flores (quorum unicus dūtaxat apertus, reliqui adhuc clausi) confertim & in spicæ quodammodo formam nascentes, unciam longos, summâ parte in sex lacinias aliquantulum reflexas divisos, florum Hyacinthi Asiatici instar, sed longè crassiores & magis succulentos, non minus forsitan, quàm mali citrij flores, sex staminibus è medio prodeuntibus (quorum apices pallidi) & illis brevioris stilo: odoratusne sit, an odoris expers, me latet, quia satis afflictum vecturâ & mediâ ex parte contractum accipiebam: qualem autem radicem haberet, non erat adscriptum.

Nomen.

MISSA porrò fuerat Paludano hæc planta, cum inscriptione, *Bulbus Indicus florem album proferens floris Hyacinthi orientalis amulum*: ego, propter tenuissima illa, ut dixi, instar telæ aranearum stamina, quæ cauli in hærentia folia, vel minutim contracta reddebant, Eriophori genus aliquod arbitrabar, tamen & caulis folijs ornatus, & florum forma refragarentur, nec radix mihi conspecta esset.

Ex epistolâ tamen, quam biennio post ab eruditissimo viro D. Simone de Tovar (qui Paludano plantam communicaverat) accipiebam, cum aliquot ejus plantæ, tuberibus verius, quàm bulbis, scrupulus mihi injectus est, an ad Eriophori genus commodè referri posset: etenim in hunc modum scribebat.

Hyacinthus Indicus tuberosa radice.

Hyac. Orientalis Indicum.

PLANTÆ Indicæ, mihi Hyacinthi Orientalis Indici indigetatae bulbus, pluribus adnatis tuberibus se propagat, è quibus multa prodeunt folia humi sparsa, oblonga, angusta, mucronata, alij foliorum æmula, atque in eorum medio cōplures caules assurgunt rotundi, lōgi, bicubitales, & non rarò altiores, ac ferè tricubitales, duriusculi, leves, minimi digiti crassitudinem nunquã superantes, unde, ob nimiam illam longitudinem ac tenuitatem infirmi, obliquè quo tēpore flores ferunt, se contorquent, & humi plerumque procumbūt, nisi bacillis aut admiculis sustineantur: hos autem caules, per intervalla, singularia folia alternatim latâ basi ambiūt, breviora multò, sed magis acuminata, quàm circa radicē: atque in eorum summo permulti spicatim coherentes insident flores, candidi, Hyacinthi orientalis floribus similes: hanc verò plantam Eriophori bulbi genus esse, non facile assentiar. Hæc Tovar, ad ipsum enim scripserâ, ex ijs, quas in folijs cauli in hærentibus deprehenderam, notis Eriophori genus mihi videri.

Et certè quæ mittebat, quæque ab Illmo Comite Arembegio post accipiebam tubera, insequente Sextili folia produxerunt longa, humi sparsa, carinata instar foliorum Eriophori, sed angustiora & lōgiora, in mucronem longum desinentia, seseq; invicem amplectentia, quemadmodum Iridis latifoliae,

caulis expertis, folia, quæ vulla & contracta, non secus in stamina diducebantur quàm breviora illa cauli annexa: radix tuberosa est, Ari Ægyptij, sive Colocasiæ instar, sed longè minor, adnatis se propagans, nonnullisque fibris prædita, ut ex subjectâ icone videre licet. Itaque si Hyacinthus nuncupanda erit hæc planta, Hyacinthum Indicum tuberosa radice, appellare licebit.

Hyac. Indicum tuberosa radice.

HYACINTHVS HISPANICVS.

CAP. XXV.

Hyac. Hispanicus.

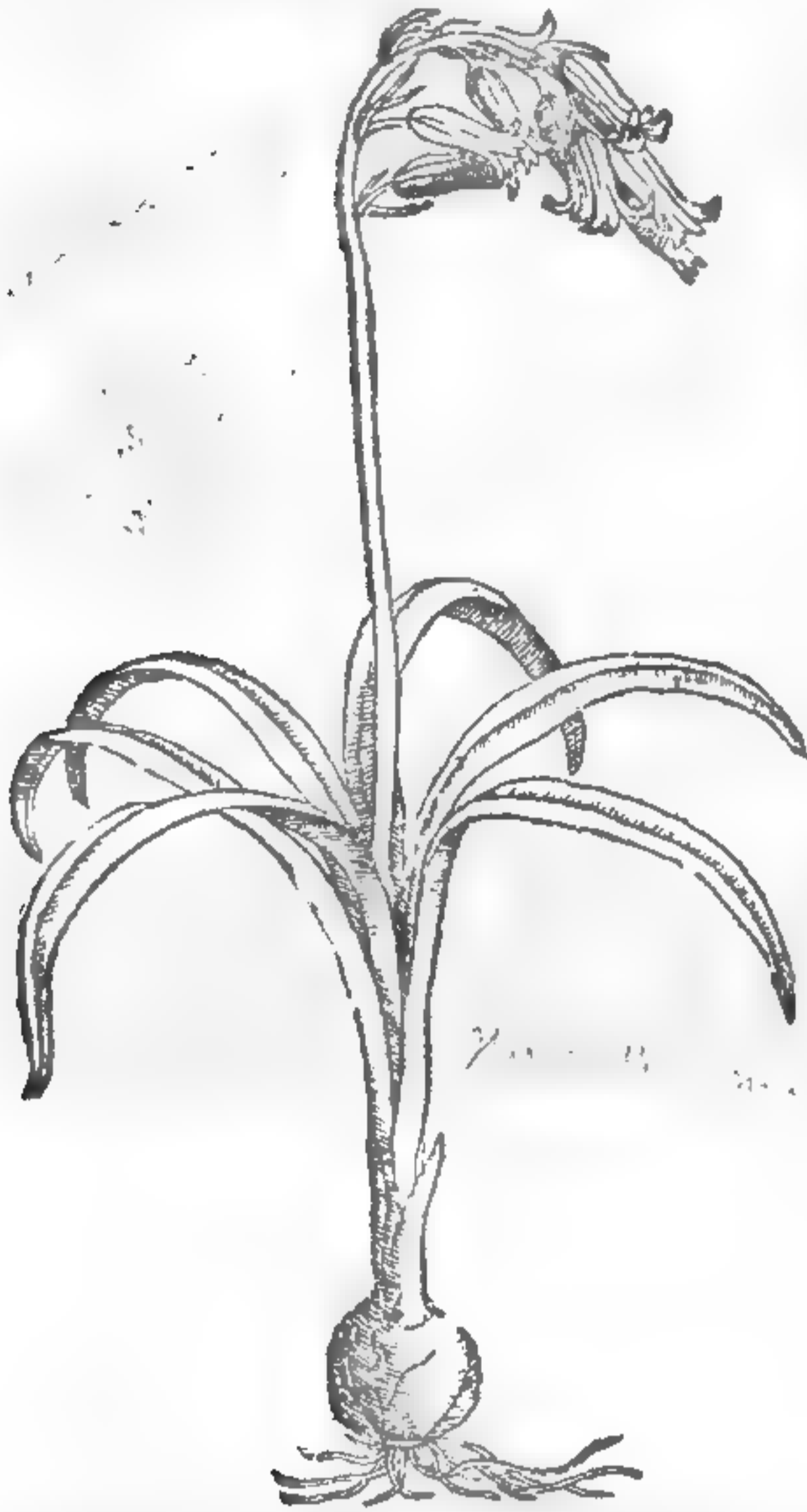
DODONÆI Hyacintho non scripto valde ab similibus non est hic Hyacinthus: folia tamen profert non ad eò splendētia, nec humi strata, sed potiùs surrecta, breviorē caulem, flores dilutius purpurascentes, & ad cæruleum colorem quodammodo tendentes, quorum odor etiam magis obscurus: semen, radix, ferè conveniunt.

Floret eodem tempore cum Dodonæi non scripto, nempe sub Aprilis finem & Maio.

Hunc in Hispanicâ meâ peregrinatione non observavi, sed paucos ante annos è Belgicâ missum accepi à Generoso Dn. de Longatre, Hyacinthi Hispanici inodori nomine. Unde porrò ille habuerit, mihi incompertum.

CETERVM

Hyacinthus Hispanicus.

Hyacinth. obsoleti coloris Hisp. serot.

CETERVM non scriptum Dodonzi, non modò circa Machliniam & Bruxellas non postremas Belgicæ urbes in pratis quibusdam & silvulis nascentem conspexi: sed in Gallia parte, Belgicæ vicinæ, vulgo Picardia dictæ, in silvulis eruidum Lutetiam proficiscer: nusquam tamen abundantius, quàm in pratis herbidisque locis Londino vicinis, & etiam longius ab eâ urbe distitis, ubi eruere memini qui cubitali constarent caule, & tricenos haberent flores, modò intensius purpurascens, modò dilutius, aliquandò etiam omnino niveos (quales etiam apud Bruxellas nasci solebant) vel mediâ ex parte purpureos, alterâ candidantes: sed carnei coloris etiam inveniri, non modò ad me perscripsit honestus vir, & diligens pharmacopæus Iacobus Garetus iunior Belga, verùm etiam binos ejus bulbos postea misit, quorum alter corruptus, alter elegantem carnei coloris florem tulit, M. D. XCI. deinde mirum in modum prolihus auctus est.

Hyac. non script. Dodonab.

HYACINTHVS OBSOLETIOR HISP.

CAP. XXVI.

QVINA aut fena habet hic Hyacinthus folia, oblonga, carinata, succi plena, coloris ex cineraceo virescentis, Muscari foliorum æmula ferè, angustiora tamen, flexibilia, orbiculato fermè inuctone, candidâ venâ interiore parte per longitudinem excurrente, ingrati saporis: prodit caulis è medio foliorum, pedalis longitudinis, vel etiam amplior, gracilis, firmus tamen, nudus, denos, duodenos, interdum etiam vicenos flores per intervalla ferens deorsum spectantes, Hyacintho Anglico non multum absimiles, senis folijs constantes, quorum terna exteriora valde reflexa sunt, interiora non adeò, sed veluti tubulum quemdam imitantia: color in his valde obsoletus, ut qui ex purpureo, pallido & virescente permixtus videatur, odor nullus: semen fert in triangularibus capitulis, planum, nigrum, cartilagosum, circumscriptæ ferè rotunditatis, scillæ semini parè par: radix globosa & rotunda, multis radicantibus tunicis constat, & numerosis fibris sessili parte prædita est.

Hyac. obsol. Hisp. serot. hifloria.

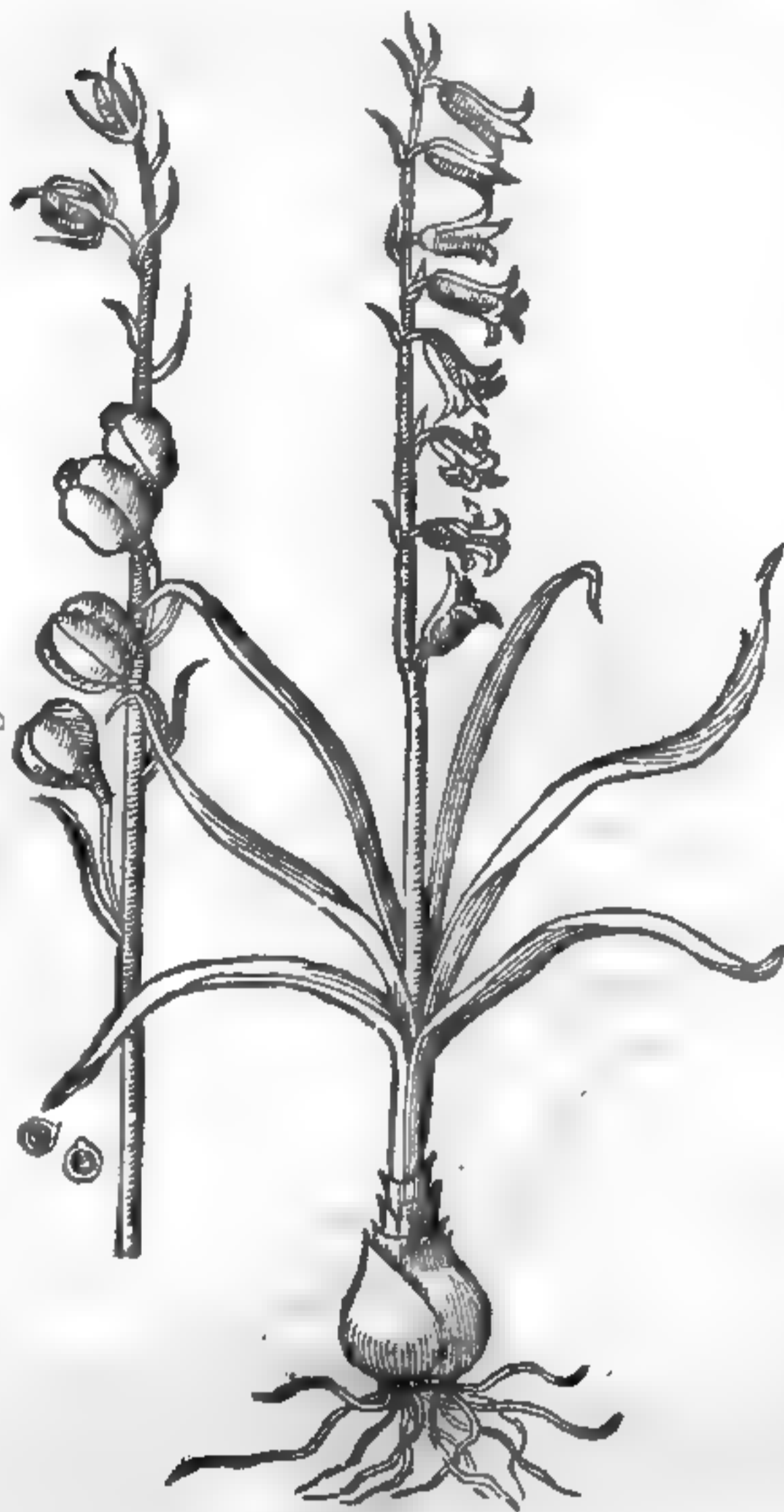
Sponte nascitur quibusdam Hispaniæ locis, unde primùm in Belgicam delatus, nonnullis amicis floruit, à quibus semine communicato, natæ mihi sunt plantæ Viennæ, quæ aliquot annis nullum semen tulerunt: anno verò M. D. XXCI. & sequentibus abundè, quinimo seminata M. D. XXXIII. nata, atque simul ac maturissent circa matrem sata, illo ipso anno germinarunt Septembri, & quædam ex illis plantæ biennio post flores dederunt, deinde capitula suum semen continentia.

Serò germinat, & folia in Autumnum servat: Junio autem cù Lilijs floret; flores etiam, semine ex eodem capite excepto natarum stirpium variare solere observabam, ut alij alijs obsoletiores conspiciantur.

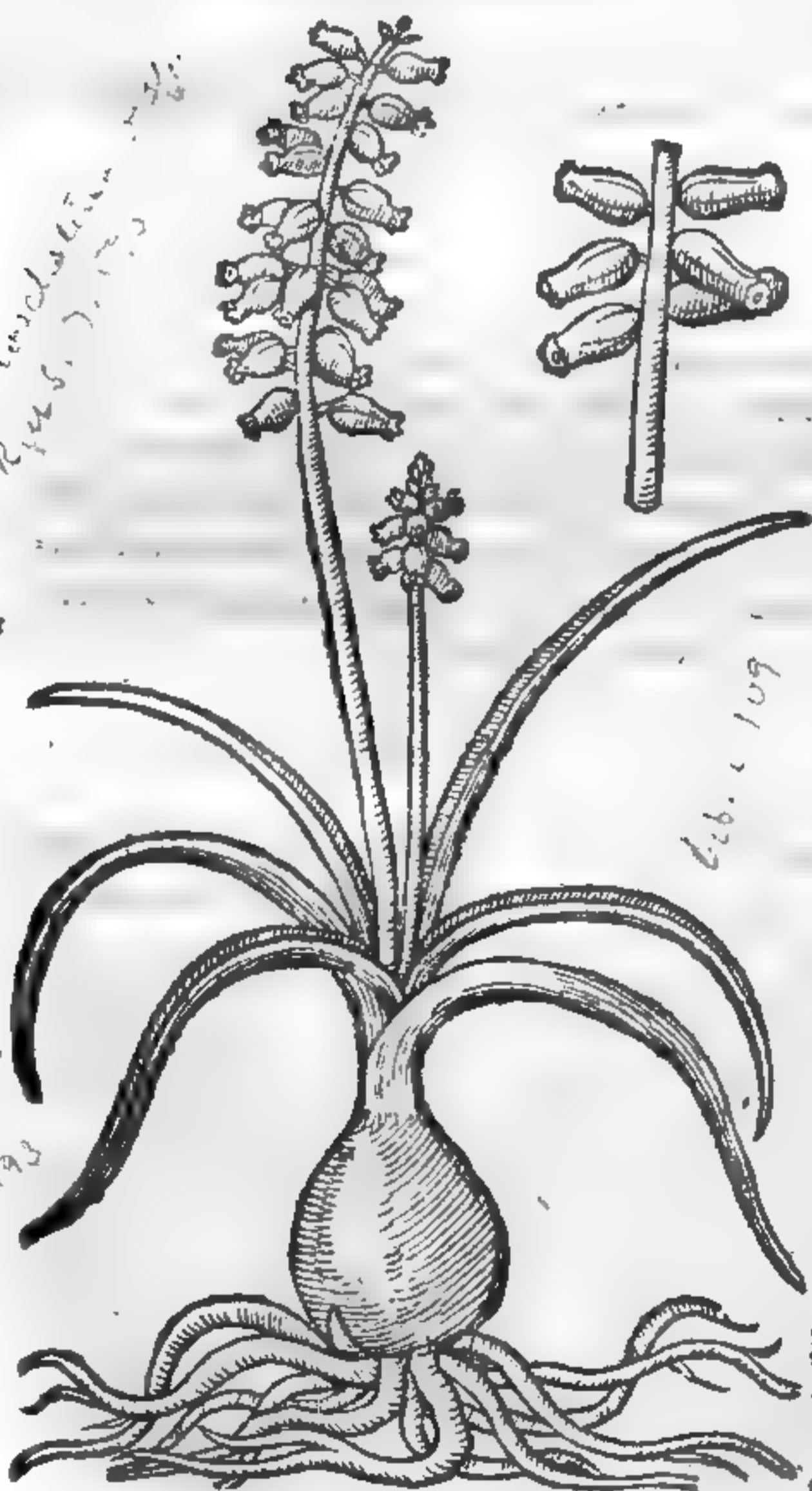
Varietas.

Hyacinthi obsolet. Hispan. serot. semen.

Nomina.

X varij bul-
bi à Hollebe-
quo misit.Muscari de
floris.

Muscari obsoletiore flore.

Coloris floris
varietas.

CUM in Belgicam amicis primùm mitteret hunc bulbum Franciscus Hollebeque, Regis Hispaniæ Simplificista & hortulanus in Aragoez, nomen adscriptum erat Hyacinthi flore coloris cineracei & terrei. Et sine dubio inter Hyacinthi genera recensendus est.

Addiderat præterea sequentes bulbos, vnum quatuor aut quinque flores gestantem albæ campanulæ modo efformatos: Alium campanulæ etiam flore satis magno ad terram inclinato, flavi intus coloris, foris purpurei: tertium flavo flore superiore parte aperto: alium flavo humili flore, cui semen simile *Amores mios*: Narcissum juncifolium albo flore: Narcissum cæruleo flore: Pseudonarcissi genus admodum exile: alium montanum ignotum Croco silvestri similem: Hyacinthum orientalem Hispanicum: & Tulipam Hispanicam, cujus ante memini. Equibus nullum superesse puto, præter Pseudonarcissum & Hyacinthum Hispanicum, quorum descriptionem suis jam locis inferui.

MUSCARI.

CAP. XXVII.

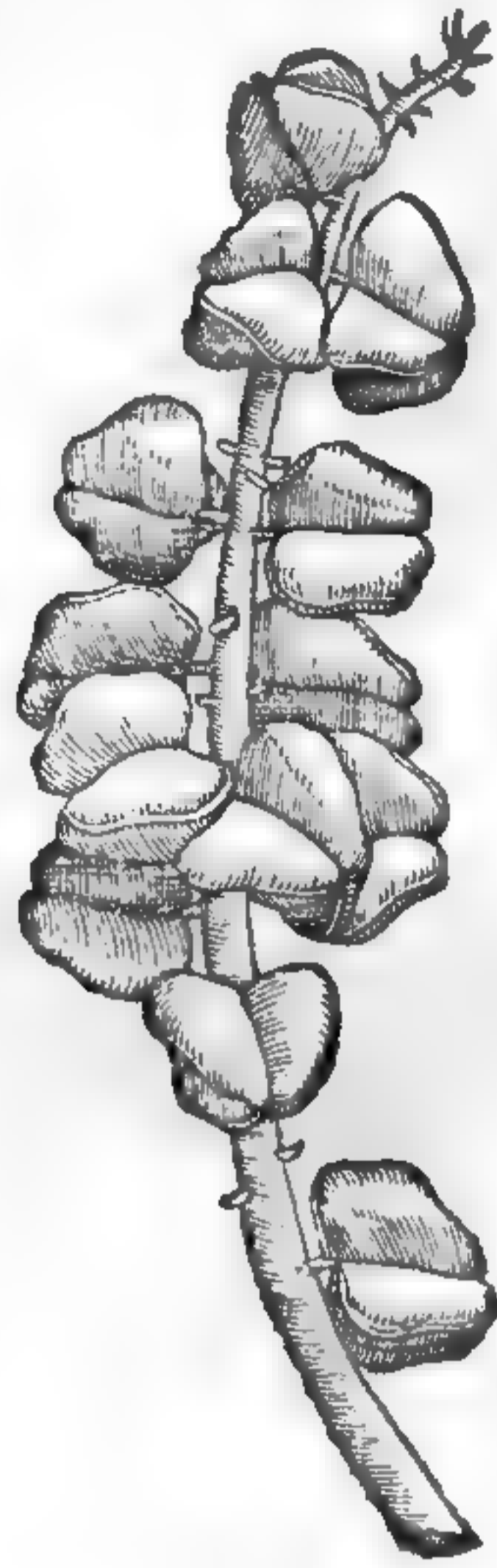
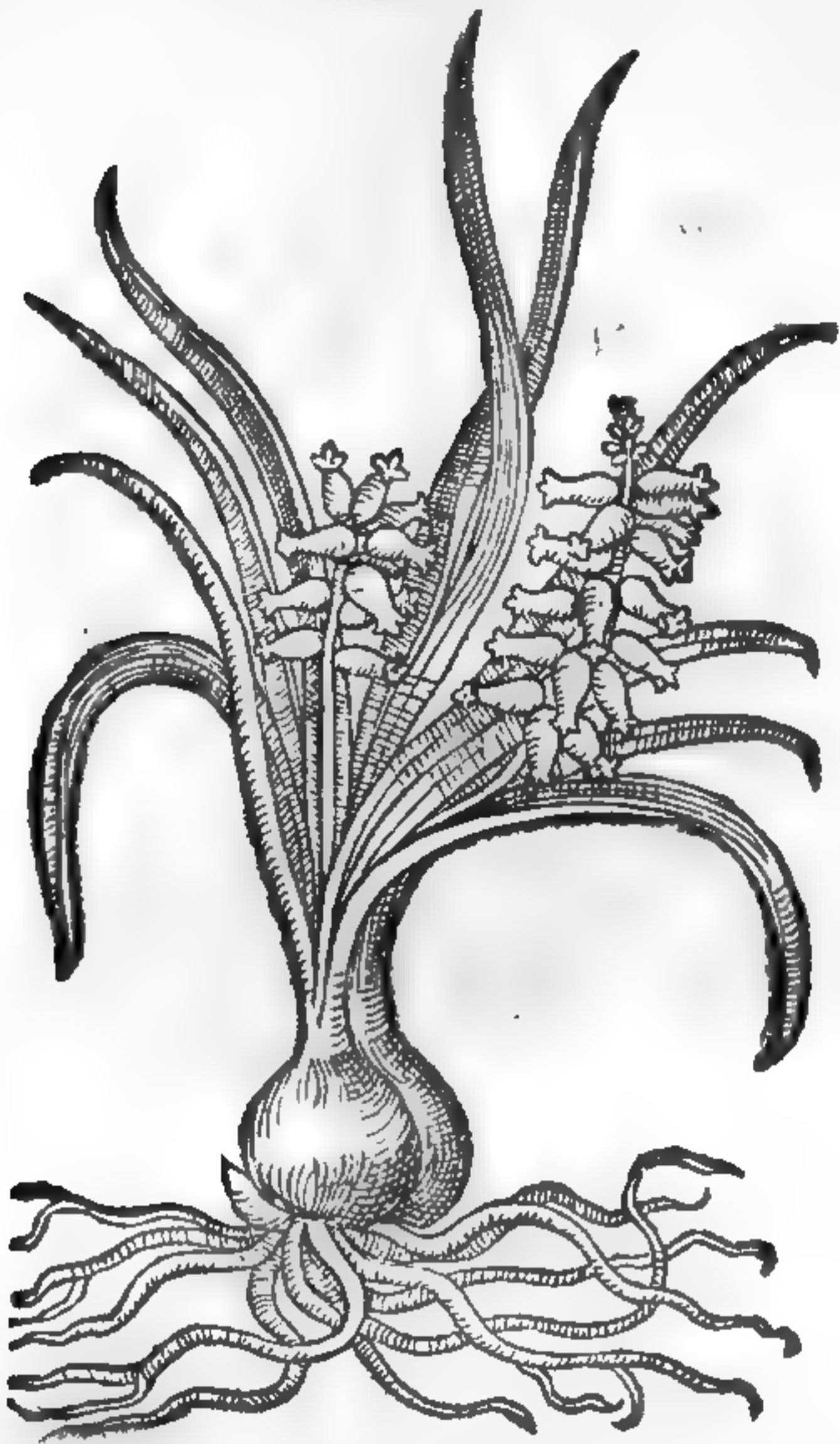
EVICINIS Constantinopoli hortis, ultra Bosphorum in Asia sitis, primum nostræ Europæ communicata est hæc planta, quæ ob suavissimum odorem silentio præmenda minimè fuit.

HABET autem quina aut sena oblonga folia, humi diffusa, & obliquè inflexa, caniculata, satis crassa & succulenta, Hyacinthi comosi majoris, sive primi Matthioli, folijs perquam similia, & tenuia stamina, si rumpantur, etiam ostendentia, non aded tamen abundè, ut Eriophori folia. quæ cum primum germinant, vel purpurascunt, aut albescunt, interdum pulcherrimo rubro colore nitent. Ex horum medio caulis verno tempore erumpit satis crassus, rotundus & nudus, admodum infirmus pro sua crassitudine: hunc à medio ad summum ferè racematim coherentes ambiunt flores, urceolis propemodum similes, initio interdum purpurascens, aut virides, deinde ex purpurâ virentes, aut cū viriditate albicantes, nonnumquam subcærulei, aliquando nigricantes initio sive saturatè purpurascens, deinde pallidi vel flavescens, vel ab initio pallidi, postea flavi, postremo ubi tabescere incipiunt, nigricantes aut pulli, ijque mucrone quàm in alijs crassiore & obtusiore interdum, qui marcescere incipientes, gratissimum moschi ferè, aut aromatum odorem referunt, licet qui flavo colore est, gravius quidpiam & narcissinum quodammodo spirat: intelligo & niveo omnino flore, atque etiam egregiè rubento inveniri, quos sanè mihi videre nondum contigit. Omnibus succedunt prægrandia trigona & veluti pinnata capita, in quibus semen continetur nigrum, rotundum, magnitudine orobi, aut seminis Hyacinthi primi Matthioli, sed majore. radix subest magna, albicans, multis tunicis cepearum modo contexta, & frequentibus crassis fibris ex imâ sede prodeuntibus firmata, perennibus, nec singulis annis marcescentibus & pereuntibus, ut Hyacinthorum, Narcissorum, Tulparum, Lilliorum, & multarum aliarum bulbacearum stirpium fibræ. Ab imo flores explicare incipit

ut cæte-

Muscari flavo flore.

Muscari caulis suis filiquis onustus.

ut ceteræ bulbaceæ spicatum vel botryodem florem ferentes. Observavi interdum hanc *Remia.* stirpem, caulem in binos ramos dividere, quorum singuli multis floribus onusti fuerint.

Ad Hyacinthi genera hanc plantam sine controversiâ referri debere, nemo est in *Borac.* *viçq.* studio mediocriter versatus, qui non agnoscat. Ejus verò primam notitiam amplissimo viro Jacobo Antonio Cortuso acceptam referimus, qui illam Ill. Ioan. de Brancion summo meo amico, & tamquam fratri charissimo, ante multos annos in Belgicam usque mittebat *Tibcadi* nomine. C. V. Matthiolus ejus iconem omnium opinione exhibet *Comment. in Diosc. cap. De Bulbo vomitorio*, nullâ tamen additâ descriptione. Constantinopoli verò (unde primum eò perlata fuerit adhuc ignoramus) semper missa fuit vel *Muscari*, vel *Muschoroni* aut *Muscurimi* appellatione, ob insignem odoris suavitatem, qui ad eorum pastillorum fragrantiam, quos ex benjuin alijsque odoratis parare solent, quodammodo accedere videtur: eandem ob causam nonnulli etiam *Muschio greco* vocant.

HYACINTHVS COMOSVS BYZANTINVS.

CAP. XXVIII.

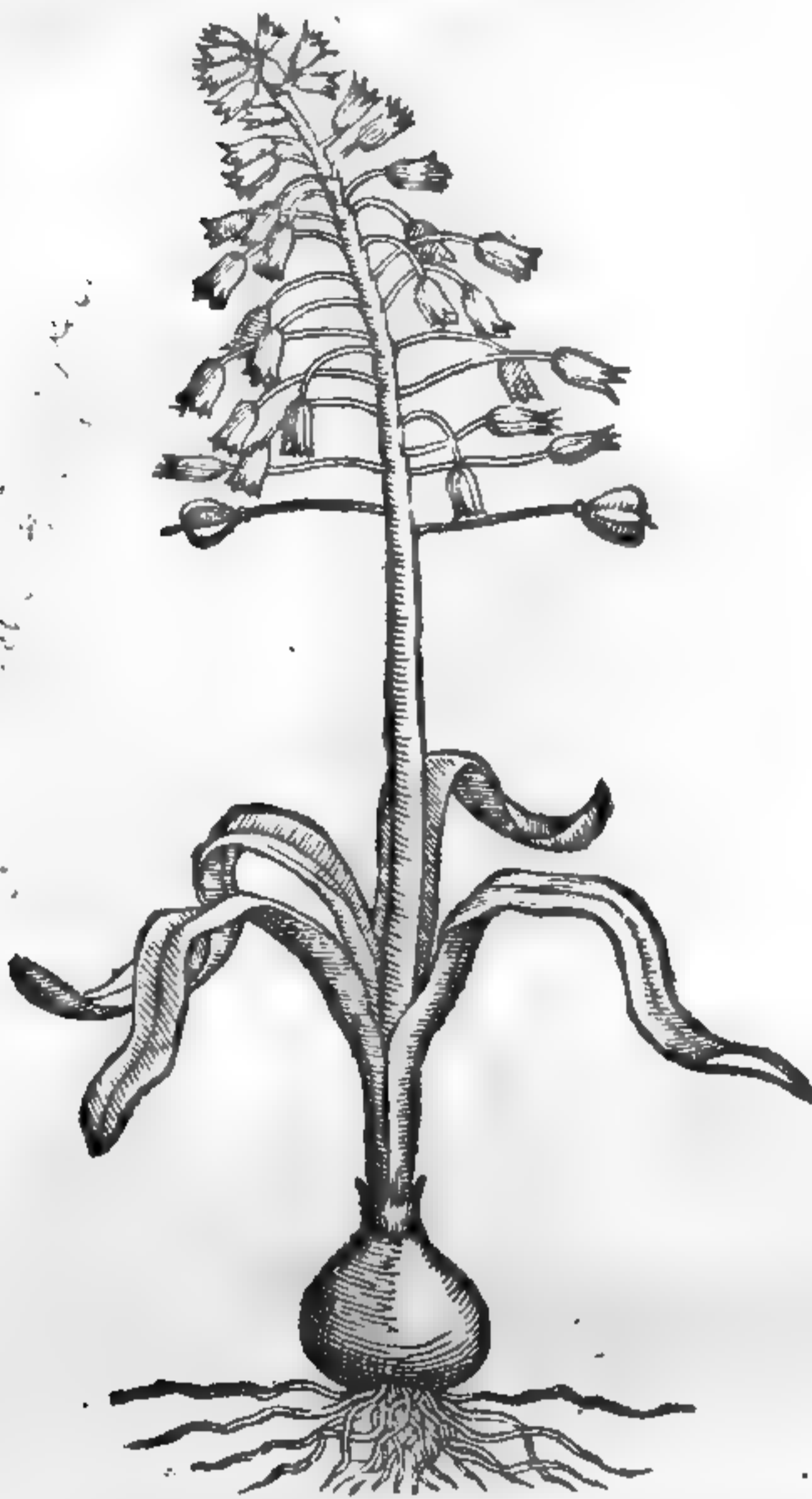
QVATERNA, quina, aut sena interdum habet folia, humi ut plurimum fusa & expansa, nonnumquam procumbentia duntaxat, oblonga, Hyacinthi primi Matthioli folijs valde similia, latiore tamen mucrone prædita, & in lateribus veluti tenui lanugine obsita, præsertim infimâ parte, circa eorum exortum, ingrati gustus & nauseam facile excitaturi: ex horum medio, pedalis, nonnumquam major, nascitur caulis, teres & rotundus, nudus, intus fungosus, foris viridis lævisque, quem à medio ad summum sexageni plerumque aut plures ambiunt flores oblongiusculi, oris in sex laciniolas divisus, sex staminulis purpureis intus præditi, inodori, initio candicantes, deinde cum marcescere incipiunt, fusci & inelegantis coloris: pediculi quibus flores nituntur, initio brevissimi sunt, deinde paulatim marcescentibus floribus excrecentes, quatuor unciarum aut ampliozem longitudinem adquirunt, sic ut totus caulis suis floribus ita expansis onustus, aspergillum non minus referre videatur, quàm Hippuris quoddam genus: caulis suprema pars cum florum pediculis purpurascit: incipit florere ab imis: trigona deinde capitula fert, exigua, pro plantæ amplitudine, in quibus paucum semen, interdum in singulis capitulis unicum duntaxat, rotundum, nigrum, Hyacinthi comosi majoris semine minus continetur, interdum nullum, nam ut plurimum capitula inania sunt, nec arbitror unquam plura collegisse ex unicâ, quam habebam plantâ, ternis seminibus, aut (quando plurima) quinis aut senis: radix rotunda, bulbosa, multis candicantibus tunicis constat, exteriori subfusca, & basi multis fibris albis fultâ.

*Hyac. comosi
byzantini
historia.*

Circiter

Hyacinthus comosus Byzant.

Hyacinthus comosus albo flore.

Natalis.

Circiter annum M. D. LXXVIII. primùm allatus est Constantinopoli cum alijs varij generis bulbis, Mag^{co} V. Paulo à Trautzon Cæsareæ aulae Mariscalco & à secretiore Consilio, in cuius suburbano paucos bulbos videbam Maij initio florentes anno M. D. XXC. Ex eodem tempore nullos missos memini præter unum aut alterum, duntaxat semel atque iterum: quia forsitan non expetitur, cum nulla floris elegantia sit præditus.

Nomina.

Quo nomine à Turcis insigniatur, me latet: nam Muscari bulbis semper permixtus fuit ego propter comæ & florum quandam cum comoso majore Hyacintho similitudinem, comosum Byzantinum cognominavi.

Hyac. comosus albo flore.

CETERVM huic non admodum dissimilem & in Belgicâ, & Viennæ aluimus, nullâ aut perpusillâ comâ præditum, cuius flores obsoletioris coloris albicantis, Byzantini floribus satis accedunt, pediculi tamen flores sustinentes in longitudinem non excrescunt, semen & radix satis conveniunt. Vulgare ejus nomen, Hyacinthus comosus albo flore.

Hyac. comosus major.**I.**

Hyacinthi porrò illius primi Matthioli, sive comosi majoris à quibusdam cognominati, qui in multis orbis Christiani provincijs sponte nascitur, duo in Pannonijs genera observabam. Alterum præcox, latiore folio, crassiore coma, ineleganti tamen, majoreque bulbo.

II.

Alterum magis serotinum angustiore folio, tenuiore comâ, laxiore verò & elegantiore; hujus flores comæ proximi, ex cæruleo purpurascunt, ejusdemque cum comâ sunt coloris, quæ nota in priore desideratur: bulbus etiam minor. Præcox, Maio: hoc Junio floret.

SEMINE autem ex Hispanijs anno M. D. LXXV. Hyacinthi orientalis hispanici nomine missis (cujus tamen duo esse genera statim deprehendi, nam magnitudo dispar erat) Viennæ Austriæ bulbaceæ plantæ mihi natæ sunt, quæ tandem duo Hyacinthi comosi majoris genera pepererunt, à vulgaribus nec florum comâ, nec folijs differentia, nisi quod alterius folia latiora & Muscari folijs proxima, ineunte vere duntaxat emergere solebât; alterius angustiora longioraque, etiam ante hiemem: minutius semen Hyacinthi comosi majoris æmulum erat, alterum crassius Muscari semini perquam simile, quæ adeò causa fuit, ut separatim sererem.

Illud autem peculiare in nonnullis, ut præmaturi flores excussi, nigrum sive fuliginosum pollinem spargant ustilagini ferè similem.

Nomina.**Bulbus pericarpus Plinij.**

VULGAREM utrumque Vngari appellant *Kygio hägma*, id est, Serpentinam cepam. Belgæ Brabantij, *Quispet* hoc est, Aspergillum, propter comam aspergilli instar expansam, Hispani *ajo de cigueñas*, h. e. allium ciconiarum. Non desunt qui Pericarpum bulbum Plinij esse censent, cuius duas species esse dicit libro Nat. Hist. xxv. cap. x. cortice rubro alteram, alteram nigro papaveri similem: sed ex tam mutilâ descriptione, quis sententiam cõmodè ferre queat?

ILLVD autem verè dicere possum, nullum unquam bulbum gustasse (nam quotquot stirpes inuenio mihi parum cognitae, vel ante non inspectae, gustare soleo, ut de illarum sapore commodius iudicium ferre possim) qui maiorem vomendi appetentiam mihi fecerit isto Hyacintho maiore comoso: ea de causa, illorum sententiam probare nequeo, qui in Esculentorum bulborum classe ponunt.

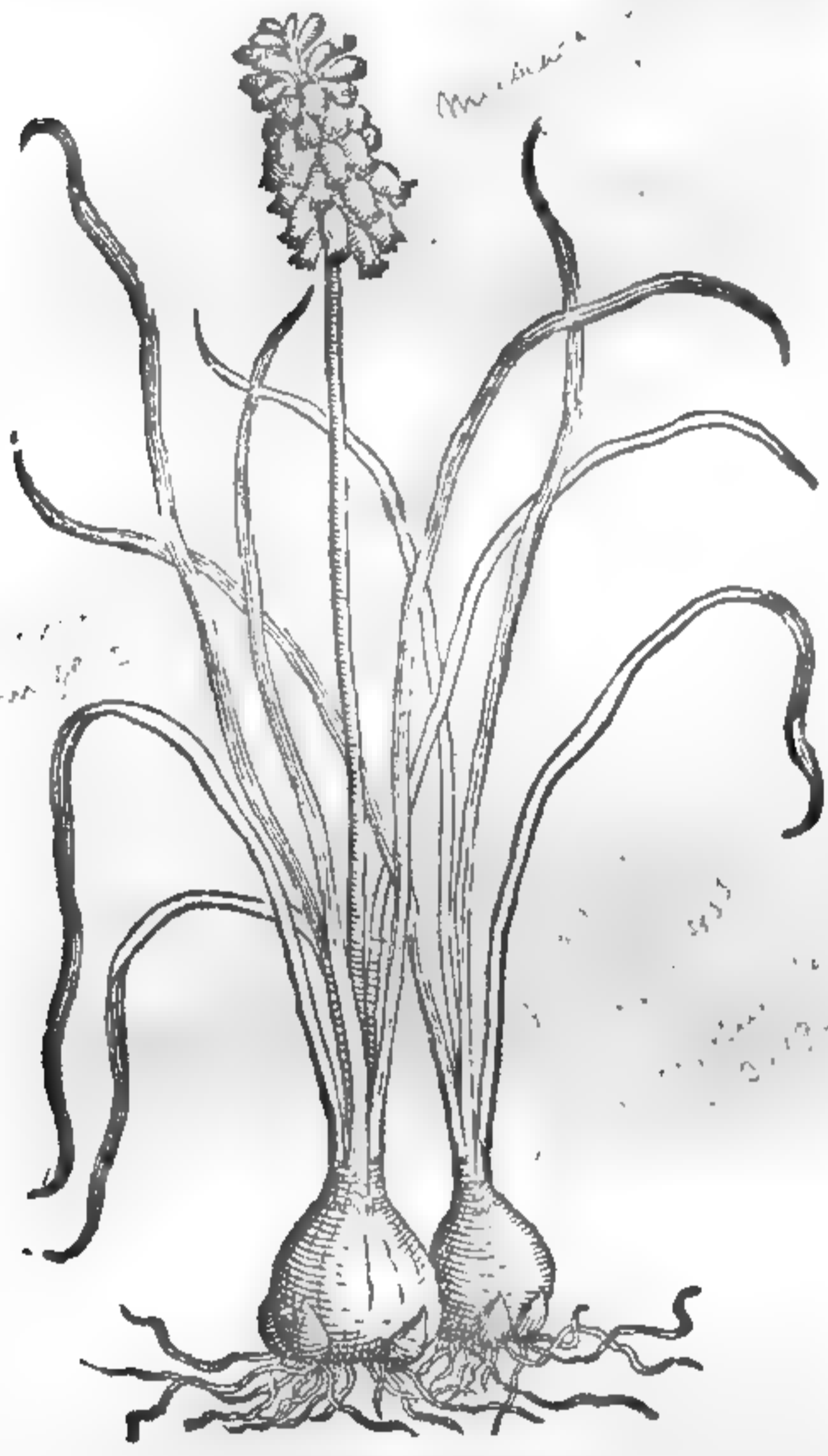
HYACINTHVS BOTRYODES.

CAP. XXIX.

SPONTE plerisque Pannoniae locis & copiosè nascitur Hyacinthus ille Hispanijs & Gallicae Narbonensi vulgaris & passim obuius in agrorum marginibus & secundum vias, quem ego à floribus racemi in nodum extremo caule congestis *βοτρυώδης* cognomino, nonnulli comosum minorem appellare malunt: nec desunt qui Bulbinem Plinij esse putent: Germani *hunds knoblauch* id est, caninum allium, Belgae à racemi instar congesta florum spicâ *Dampustens* appellant.

Hyacinthus botryodes I.

Hyacinthus botryodes purp. III.

ETVS duo inveniuntur genera: unum crassioribus, longioribusque folijs, florum etiam racemo longiore, densiore, & odoratiore: alterum minora omnia habet, & magis vulgare est. Istorum duorum generum flores saturum admodum colorem habent, & quasi nigrum.

EST verò & tertium genus brevioribus, latioribus, firmioribusque folijs, quae humi diffundi non solent, nec flexuosa sunt ut superiorum, sed surrecta: hujus flores licet superioribus formâ similes, longè tamen aspectu hilariore, dilutionis purpuræ, atque etiam in caeruleum tendentis colore præditi sunt. Id genus Viennæ, aut vicinis locis sponte non nascitur, sed ex Tyrolensi comitatu delatum esse fertur.

Similes porrò omnino plantæ non modò Viennæ, sed etiam ante in Belgicâ è semine Hyacinthi botryodis lacteo atque è niveo purpurascete flore (binæ enim ejus inveniuntur differentiae) natæ sunt: & inter illas etiam quæ ramosam tulerunt florum uvam, hoc est, quæ uvæ in modum plures congestos habuerunt racemulos, alios alijs minores & graciliores: quibus similes plantas semine albi à me communicati natas habuit plures quàm quadragenas Ill. Balthasar de Barthyan in Zolonock sub Martij finem florentes anno M. D. XXCV.

VERVM Hyacinthus *βοτρυώδης* lacteo flore, à superioribus florum formâ non differt, sunt enim concavi & rumentes, nulla tamen, vel perquam exiguâ odoris gratiâ commendabiles. Is etiam in duas species distingui potest.

Vna enim lacteum omnino florem habet, caulem exalbidum, foliaque dilutius virentia, & quasi pallescencia: tota etiam planta tenerior, nec nisi primo vere, folia protrudit.

Hyac. comos. major valde nasc. comositas.
Nomina.
Hyacint. botryod. purp. flore.
 I.
 II.
 III.
Hyacint. botryod. III. uvæ ramosæ.
Hyacint. botryod. albo flore.
 I.

Alterius

Hyacinthus betryodes albo flore.

Alterius flos niveo quidem colore præditus est, sed cui perfusa videatur tenuis quædam & dilutissima purpura, qualis in rosis albis nondum planè expansis, præsertim circa unguës: hæc verustate & marcescente flore intensior redditur: caulis è viridi purpurascit, folia viridiora sunt, & infimâ parte quodammodo purpurascencia.

Omnium semina in triangulis quibusdam vasculis continentur, rotunda, nigra, exigua: omnium etiam radix plurimos exiguos nucleos in ambitu generare solet, nulla tamen abundantius quàm duorum priorum. Florent ut plurimum Aprili, interdum etiam Maio, si vernum tempus ob præcedentis hiemis asperitatem serius incipiat.

Lactei prior species olim nobis communicata à C. V. Alphonso Pantio, memini & in Baldo monte erutam à studiosis quibusdam ex Italia reducibus Viennam adferri: Altera ab amplissimo V. Cortulo *Dapcadi* albi nomine in Belgicam missa.

HYACINTHVS STELLATO FLORE.

CAP. XXX.

MULTA sunt Hyacinthi stellato flore genera, quorum historiam hoc capite describendam duxi: ad cuius calcem nonnulla etiam de Hyacintho vulgari stellato flore dicemus.

PRIMUM autem locum merito sibi vindicabit elegans & rarissimus ille, quem, ex Peruano orbe delatum, in suo horto alebat Eueardus Munichoven (cui hæc studia cordi) & florentem suis coloribus exprimi curabat: ejus deinde exemplar ex archetypo Eueardi imitatû, pro nostrâ amicitia, ad me mittebat Nobilis vir Carolus de Tassis, Regius Antuerpiæ Cursorum Præfectus, mense Augusto anni xcii. supra mille simum & quingentesimum.

LATA, crassa, multaque (ut ex icone animadvertere licuit) habuit folia, Hyacinthi orientalis, seu potius Eriophori bulbi folijs similia, humi, magnâ ex parte, sparsa, & viridia, inter quæ prodijt nudus caulis, virescens, summo fastigio multis floribus, spicæ in modum simul congestis, onustus, qui ab imo sese primum explicare incipiunt, instar Scillæ, Ornithogali & similium: pediculi oblongi, ex atro virescentes, ex gracilium & exiguorum foliorum alis orti flores sustinent, sex folijs stellæ instar expansis constantes, purpurei foris coloris, intus ex purpurâ carulei, umbone, quemadmodum in vulgari, floris umbilicum cum sex flaminibus illum ambientibus, occupante. Fuerit-ne odore aliquo præditus is flos, aut in semen abierit, nondum intellexi: radix bulbosa, crassaque instar radicis Hyacinthi orientalis, fusco colore prædita foris, & multis crassiusculis fibris ab ima sede prodeuntibus firmata.

Hyacinthus stellarus Peruanus.

ALTERA etiam elegans, nec mihi cum suo flore, dum hæc scribebam, conspectus: cuius iconem

Hyac. stellat.
varia genera.

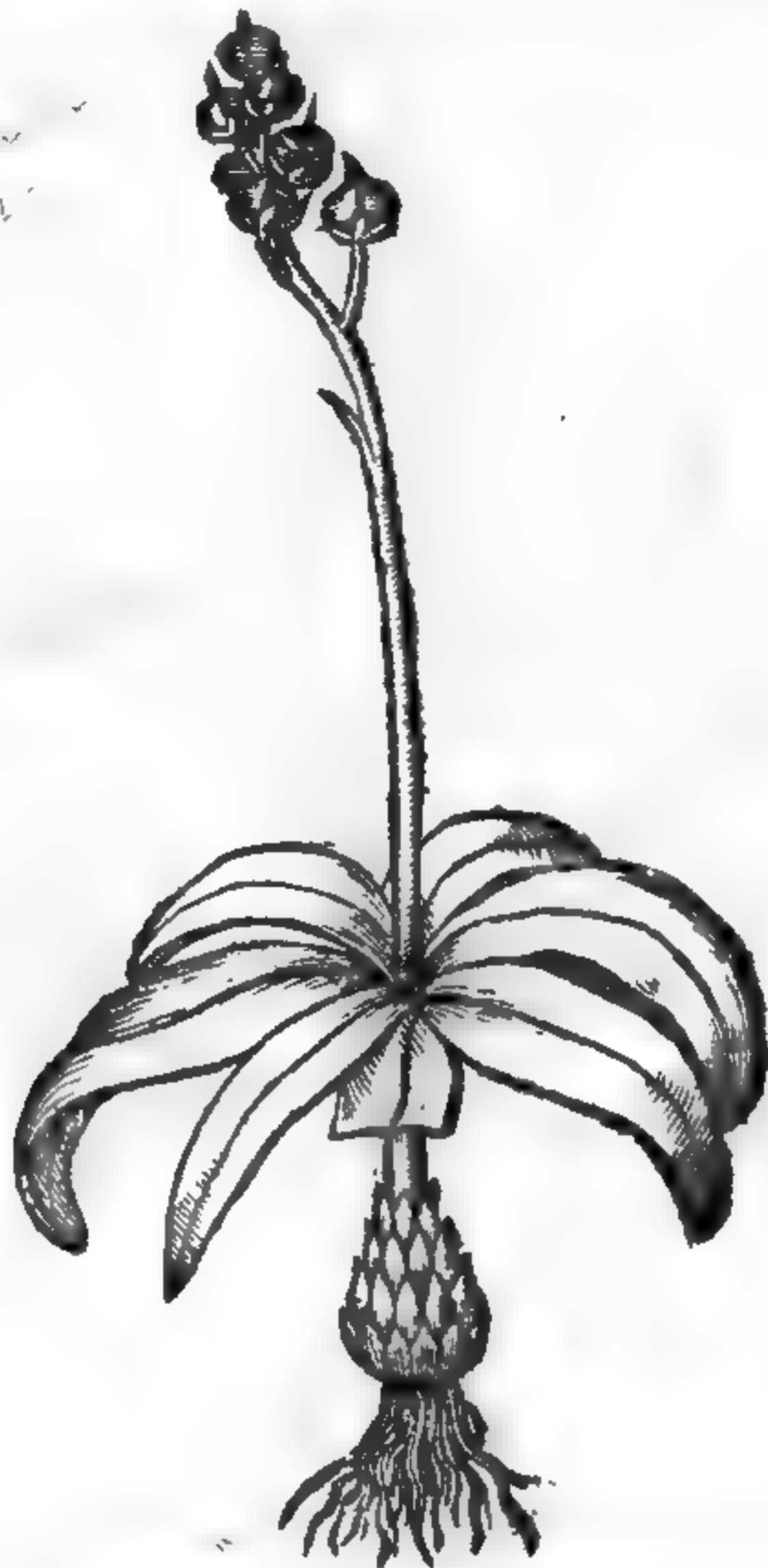
Hyac. stellat.
var. Peruanus

*Salla, Peruanus, in Horto
R. de S. 7. 557
L. 7. 442
Sp. hist.
Munichoven, del.
L. 10. 736*

Hyac. stellat.
var. Peruanus

Hyacinth. stellatus Lilij fol. cum flora.

Hyacinth. stellatus Lilij fol. cum sem.

iconem cum sequente descriptione Viennam ad me mittebat Tornaco, Ioannes Moutonus, meâ Pannonicarum stirpium historiâ jam evulgatâ.

Attulit, inquit, qui Pseudo-narcissos juncifolios communicabat, ex iisdem jugis erutum bulbum, Liliaceo satis similem, sed oblongiorem, flavescens coloris, ut Martagonis quorundam, sive Lilij silvestris & montani purpurei radix: sena autem vel plura fert folia, Lilij albi (ante quam in caulem abeat) folijs similia, è quorum medio caulis exilit pede brevior, multos flores in summo sustinens, Hyacinthi stellati vulgo nuncupati floribus, omninò pares, sex folijs constantes intensè caruleis, sive violaceis, eminente ex umbilico quodam veluti umbone, cujus causâ Hyacinthum stellatum *λιριωφυλλόν* appellavi: flori succedunt triangula capitula, in quibus semen. Mittebat etiam ille anno M. D. xxcvi. ejus bulbum ex aliquot pallescentibus squamis imbricatis dispositis constantem. Sed cum toto bimestri in itinere hæssisset, atque omnino flaccidus ad me pervenisset, terræ commissum subsequens hiems corruptit. Alterum deinde bulbum ab eo accipiebam, & aliquot post annos unum etiam à Iacobo Plateau: sed omnes mihi corrupti. Ejus porro iconem à Moutono etiam acceptam, in appendice ad suam Stirpium historiâ, exhibet Lobelius noster. Sed anno M. D. xcvi. ejus bulbum à N. V. Ioanne Boisor accipiebam, qui in sequente anno mihi flores dedit.

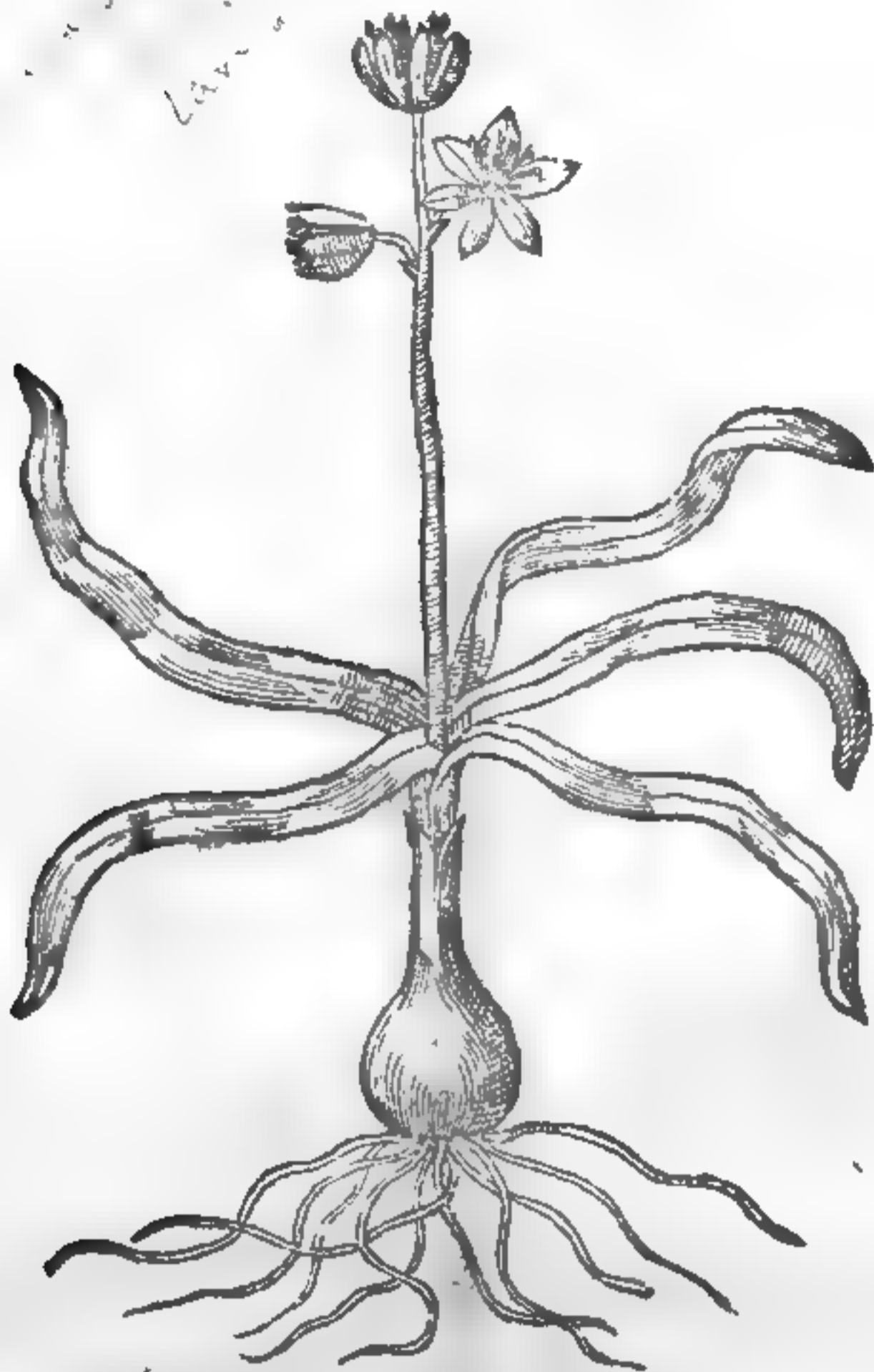
TERTIO quaterna aut quina sunt folia humi fusa, longa, carinata, dilutè virentia, Hyacinthinis adedò similia, ut ante quàm florem conspicerem, Hyacinthum esse crederem: inter hæc emerfit digitalis ferè longitudinis, gracilis & infirmus cauliculus, priore anno ternos sustinens flores, altero quaternos aut quinos, sex folijs constantes, diluti cerulei coloris, inodoros, qui Solis radijs illustrati, instar florum Hyacinthi stellati vulgaris sese explicarunt, & ex albidâ sex staminula ostenderunt, quorum apices purpurei, stilo in medio eorum assurgente: successerunt triangula capitula, qualia in vulgari, sed inania, ut semen observare nequiverim: radix bulbosa est, non magna, nigro cortice tecta, & fibris subtus prædita.

Hyac. stellat.
Byzantinum

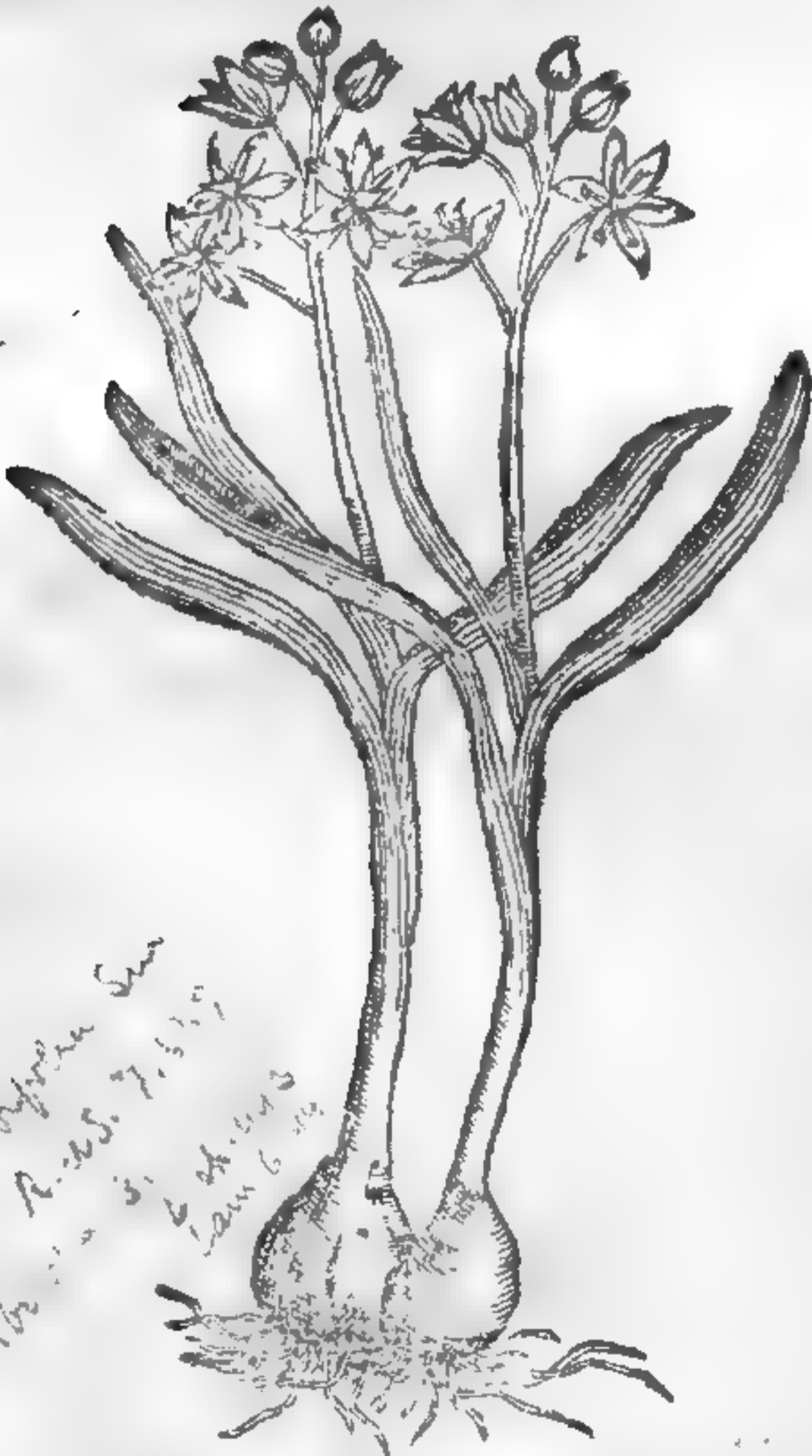
Hunc bulbum Byzantio acceptum cum alijs stirpibus Francofurtum ad me mittebat anno MDXC. Generosa Domina Vngnadin, nomine adscripto *Susam giale*, quâ appellatione initio Lilium Susianum insignitum, deinde, Iris illa bulbosa præcox, quam Matthiolus pro Hermodactylo Constantinopolitano exhibuit, Dodonæus pro Iride tuberosâ. Flores mihi protulit Aprili cum alijs Hyacinthis.

QUARTVM Mittelburgi, in Walachriâ Zelandiæ insulâ, alebat honestissimus ac diligentissimus vir Wilhelmus Isiparduyn, ejusdem urbis Pharmacopæus, & prole anno M. D. xciiii. communicabat: iconem verò cum ejus parvo bulbo (qui periit) mittebat Doctus. vir Thobias Roelfius illius urbis Medicus.

Hyac. stellat.
subconstr.
sens.

Hyacinth. stellatus albo flore.

Hyac. stellat.
vulgaris &
eius varietas.

Scilla hyemalis
Sibth. P. 255. 7. 5. 19
Lam. 6. 104

Is autem multa habet folia humi jacētia, in-
star foliorum Hyacinthi Anglici vel Belgici ferē:
inter quę prodit cauliculus palmaris, vicanos, tri-
cenos, aut plures interdum flores, spicę vel uvę
instar congestos, ferens, sex folijs constantes, me-
dium occupante umbone sive capitello, & sex
staminibus, non secus ac in Hyacintho, qui stel-
lati cognomen vulgo obtinuit, sed longē dilucio-
ris coloris, & veluti ex cęruleo cineracei: floribus
succedunt capitula trigona semen continentia:
radix bulbosa est, candida, instar radicis Hyacin-
thi Belgici.

Floret cum vulgari, hoc est, sub extremum
Martium, vel etiam Aprili.

CETERVM in proximis Viennę silvis, atque in
Pannonia supra Nemethwywar, quā iter ad
Grätziū est, Principum Stirię Regiam, ad vil-
lam Kerth Welyes, vulgaris est is Hyacinthus, qui
à floribus radiatim expansis, & in stellę formam
decussatis, stellati cognomen apud rei herbarię
studiosos invenit, is videlicet qui cęruleo est flo-
re: in quo varietatem etiam observabā, alijs flori-
bus magis saturis & ad violaceum quasi tenden-
tibus, alijs ad carneum colorem proximē acce-
dentibus. Habet autem ipsa planta vel terna fo-
lia, vel, ut plurimum, bina, ut etiā illi bulbi quos
Neapoli Francofurtū ad me mittebat Ferdinan-

us Imperatus. Qui albo est flore, sponte nascentem nusquā videre mihi contigit: sed binos
aut ternos ejus bulbos Francofurti accipiebā munere doctissimi & ornatissimi viri Philippi
Stephani Sprangeri Pharmacopęi Palatinalis Heidelbergę: alium deinde exalbido & veluti
cineraceo subcęruleo ve flore præditum, Lugduno Batavorū missum à N. V. Ioanne ab Ho-
gelade. Omnes autē in itinere corrupti, dū Francofurti Leydam meā supellecilię transfero.

Superioribus

Superioribus autem generibus maturius floret, & in triangulis vasculis semen fert, non ^{Temptus.} atrum ut cetera genera, sed fuscum & tamquam fuligine infectum: cui non valde dissimile etiam est illius semen, qui albos profert flores.

Viennenses porrò Matronę eum qui cęruleum habet florem, ^{Nomen.} *Blaw baldrian* appellant, quia si cęruleum lilium convallium: nam cęnanthen, vulgo Lilium convallium dictam, ipsę ^{Oenanthe.} *Baldrian* nuncupant: Belgę, a stellato flore, ^{Stretum} vocant.

SED & Hyacinthum stellatum vulgari alioqui formā similem reperiri audio, quorum ^{Hyac. foliis} alter flores proferat suaviter rubentes & quasi carneos, alter flavos: illos autem videre non- ^{suaviter rubens,} dum mihi contigit. ^{flavus.}

HYACINTHVS AUTVMNALIS.

CAP. XXXI.

HYACINTHI autumnalis duo observabam genera, non forma quidem differentia, sed amplitudine: distinctionis ergò causa, in majorem & minorem dividemus.

Hyacinth. autumnalis major.

Hyacinth. autumnalis minor.

MAIOR quina aut sena habet latiuscula & flexuosa folia, viridia, aliquantulum carinata colchici montani hispanici, paulo post describendi, instar, inter quę prodit unus nonnunquam bini, terni, aut plures cauliculi palmo majores, satis firmi, multis flosculis, sex folijs stellę instar expansis constantibus & dilutę purpurascensibus stipati, in quibus quędam staminula nigricantibus apicibus prædita: marcescentibus flosculis illico succedunt tenuia admodum & trigona capitula, quę brevi matureſcentia & hiancia, puſillum nigrum semen ostendunt, quod terrę gremio statim exceptum sui generis plátulas generat, quę mihi interdum tertio anno flores dederunt: radix crassiuscula, candicans, infima sede multis fibris donata. Hoc genus mihi interdum cauliculos dedit ramosos, quorum singuli ramuli suis flosculis onusti.

Hyac. autumnalis major.

MINORI plura & exiliora sunt folia, humi sparsa, inter quę exit unus aut alter cauliculus dodrantalis, nudus, gracilis, circa cujus summum nascuntur radiati flosculi priore minores, & foliolis minus mucronatis constantes, ejusdem cum priore coloris: semen in triangulis vasculis simile, radix candicans, minor.

Hyac. autumnalis minor.

Primum in hortulo duntaxat alui, sponte natum non vidi, maturius minore florentem, ^{Natalis.} interdum vel sub Iulij finem, vel Augusti initio. Alterum ante quadráginta annos in vicinis Mompelio colliculis florentem sub initium Septembris eruebam; deinde Madritianã Parisiorum silvã, eã parte quã ad Bononiensę cęnobium vergit, arenoso solo & salebroso: postremo Salmanticę proximis colliculis ad flumen Thormim sitis, lapidoso admodum solo.

AUTVMNALEM hunc Hyacinthum appellabamus, quia non nisi autumnno flore- ^{Nomen.} bat.

bat. Quidam Bulbinem Plinij esse existimabant: sed Bulbines apud ipsum lib. xx. Nat. hist. cap. ix. descriptio planè refragatur, cui porracea folia & rubicundum bulbum tribuit. Alij Theophrasti τῖπου esse æstimant, quod lib. vii. hist. cap. xii. inter eas quæ ante foliorum & caulis exortum florere incipiunt, reponit. Verum quidem est, hanc plantam florere incipere ante quàm folia emergant: sed alio loco Tiphys inter æstivos flores meminit. quæ nota huic non convenit.

ORNITHOGALVM ARABICVM.

CAP. XXXII.

Ornithogali
arabici hist.

OBLONGA habet folia, viridia, carinata, Hyacinthi orientalis folijs adeò similia, ut ab ijs vix discernat quispiam, nisi in hoc studio benè exercitatus, præsertim in plantâ suo caule & floribus viduatâ, minimè autem Narcissi foliorum æmula: inter quæ cubitalis emergit caulis, lævis, nudus, gracilis, virescens, quam aliquot in summo nascentes cõfuso ordine ambiunt ramuli sive longi pedicelli flores magnos sustinentes, Narcissinis magnitudine pares, sed Ornithogali forma præditos, illorumque modo sub vesperam se claudentes, sex folijs prorsus albis constantes, medicati odoris & præmansum coriandrum ferè referentis, triangulari capitulo nigro, splendente, medium florem occupante, quod ambiunt sex alba stamina flavo apice coronata: semina numquam adhuc observare mihi licuit, licet singulis annis Byzantio cum alijs stirpibus ejus bulbi Viennam missi fuerint, quorum nonnulli flores dederint: capitula tamen incrementum capientia senescente flore, & ex nigro viridem colorem contrahentia, ut semen datura viderentur, paulatim contabescere cœperunt: radix bulbosa, Hyacinthi æmula, candicans plerumque, è multis tunicis conflata, latâ admodum sede, & in ambitu fibras spargente. Floret Maio.

Belgis primùm cõmunicata hæc planta fuit, missis ex Italia ejus radicibus Ill. Ioãni de Brancion, à C. V. Alphonso Pantio, & amplissimo

Iac. Ant. Cortuso, deinde etiam Constantinopoli cum alijs raris stirpibus accepta. Semel istic florentem vidi: Viennæ autem per sæpe.

Mira autem est hujus bulbi natura: nam plerumque experti sumus vix ulla folia promere, nisi singulis annis exemptus aliquanto tempore adseruetur, deinde autumno terræ denuò concredatur, tum enim demum germinare solet etiam ante brumam: nullus autem florere mihi conspectus est, nisi recens Constantinopoli allatus. Nam ex illorum est numero, qui, nisi istic erunt jam conceptum in utero florem habeant, in frigidiores provincias translati, nullum dent. Præterea cum frigoris valde impatiens sit, neque in Belgica, neque Viennæ hiemem in horto ferre potuit, sed in fictilibus reponendus, ubi bulbis circa matrem adnatis feliciter se propagare solet.

Ex Italia porrò missus fuit Lilij Alexandrini nomine: Constantinopoli verò semper *Zunbul arabi*, quod Hyacinthum arabicum significat. Viennenses matronæ *weise Jacinthe* hoc est, candidum Hyacinthum appellarunt, donec legitimus albus Hyacinthus illis innotescere cœpit, tunc enim, Turcicum nomen imitata, *Arabische Jacinthe* vocarunt. Sed quia ad Ornithogali genera potius referendus videtur quàm ad Hyacinthos, Ornithogali Arabici nomen indidi, à natali ubi nimirum sponte crescit loco: licet Matthiolus *Narcissis*, cum quibus nullam affinitatem habet, adnumeret.

ORNITHOGALVM ALIVD.

CAP. XXXIII.

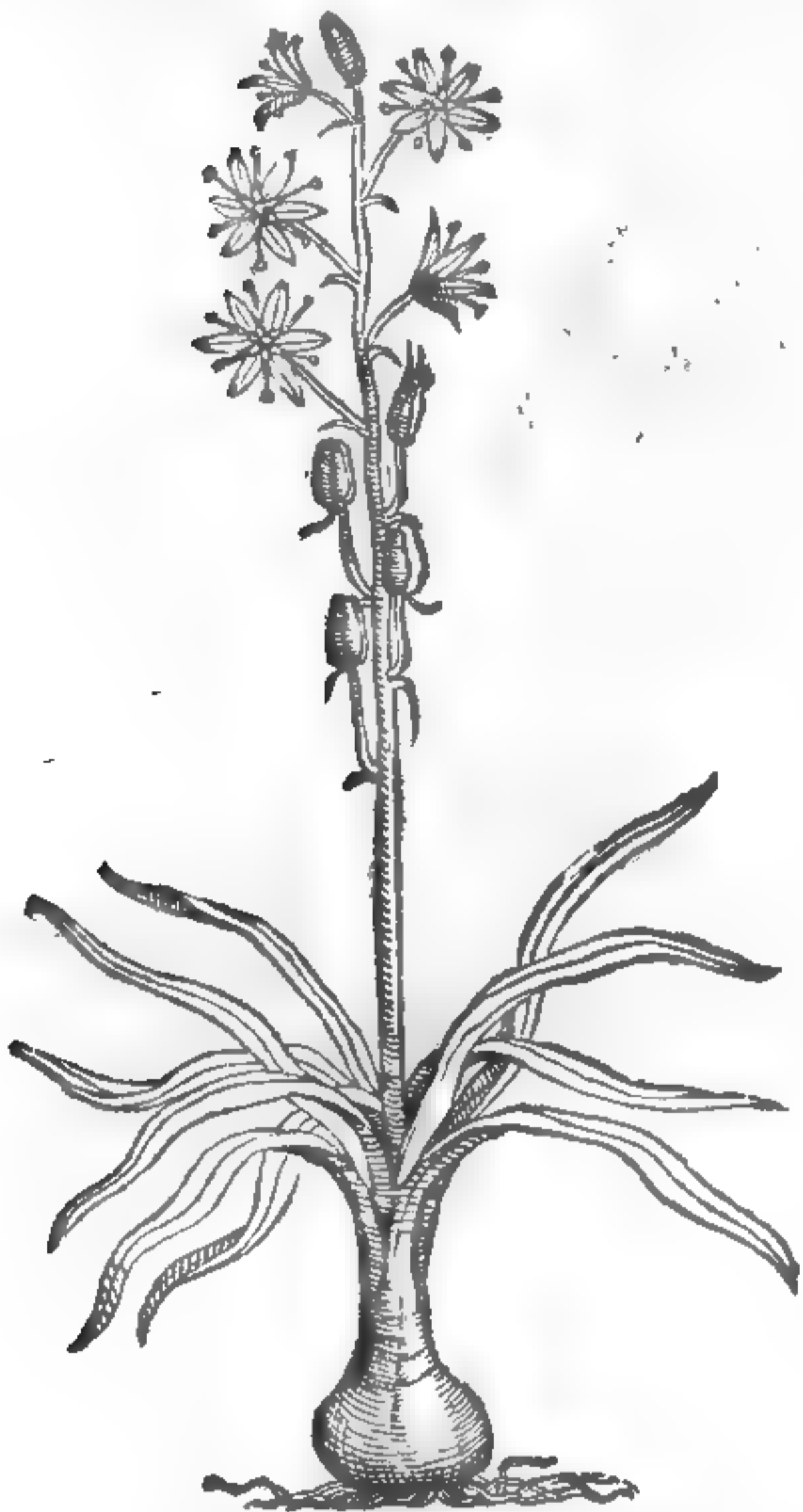
VARIA alia sunt Ornithogali genera, quorum nonnulla ab alijs tradita sunt, pleraque verò à me primùm observata: de omnibus igitur ordine differemus, initium à majoribus facientes.

OMNIVM autem maximum, porracea habet folia sena aut plura, caulem inter ea emergentem cubitalem, ut amphorem, rectum, nudum, firmum, magnam florum spicam gerentem, qui expl. ca: i senis folijs constare conspiciuntur ex albo virescentibus, & foris herbaceis omnino:

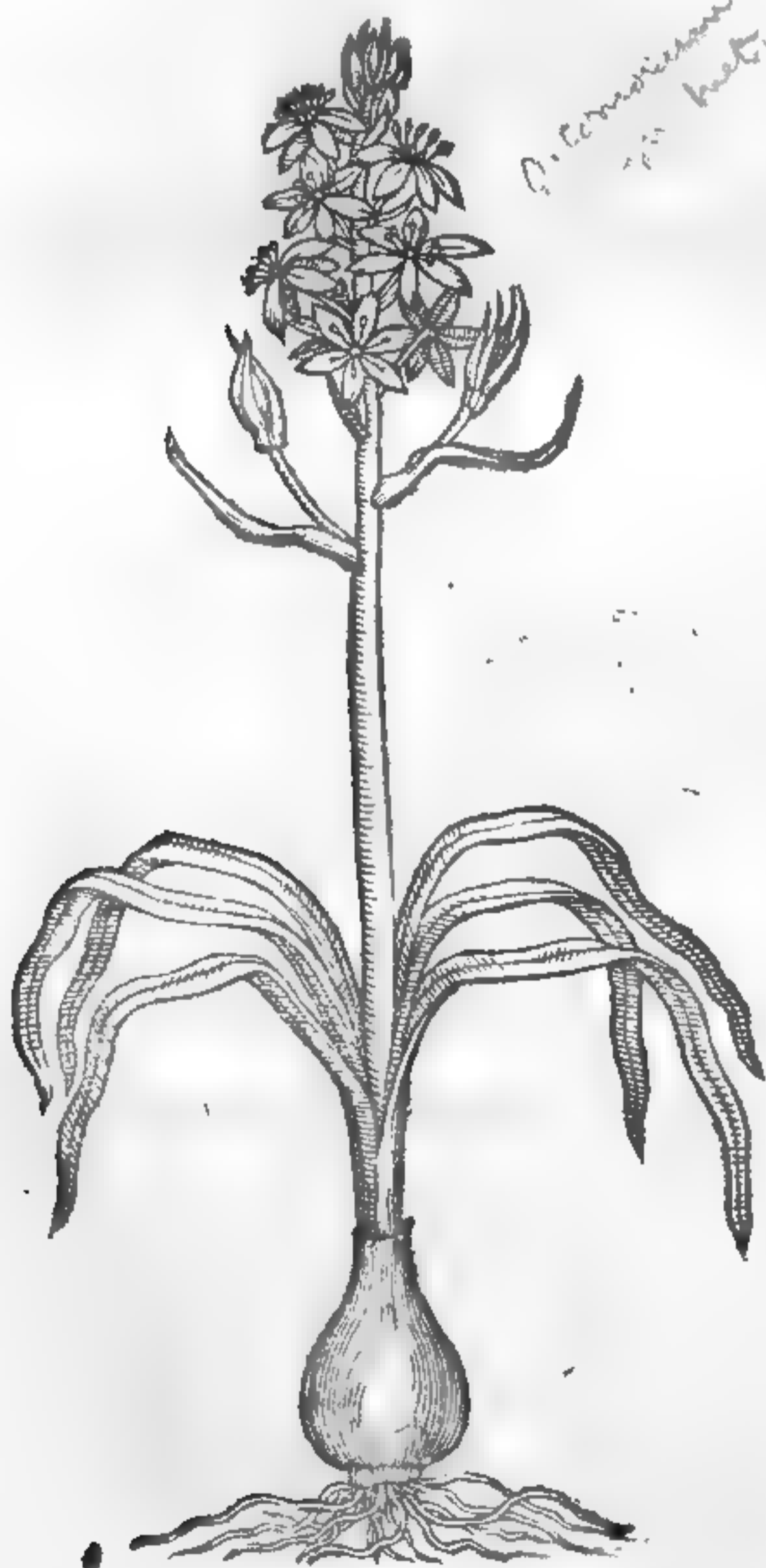
Ornithogali
majus l.

Ornithogalum majus I.

Ornithogalum majus Byzant.

Ornithogalum Pannon. albo flore.

deinde capita, nigrum rotundum sem in continentia : radix subest bulbosa, longa, candida, lento

omnino : ijs succedunt trigona capita nigrum magnumq; semen cōtinentia: radix satis crassa, bulbosa, multis tunicis candicantibus cōstans.

ALTERVM, non minore altitudine assurgentem habet caulem, superiori similem, sed viridior, quem à medio ferè ad summum fastigium multo plures exornant flores, priore majores, foris præter oras, quæ albæ sunt, omnino virides, interius verò dum explicati sunt, lactei omnino candoris : semen in triángulis capitibus alteri simile, sed paullo majus & oblongius: radix candidior, & longior interdum in amplam magnitudinẽ extuberat: folia illi longiora, magis viridia, & extremo mucrone acuminato.

Huic ferè simile Tertium, sed paullo humilior, dilutiore etiam caule & folijs, quod cœpit Byzantio deferri alijs bulbis permixtum, nullo addito nomine.

QUARTO quinque aut sex, ante hiemem, ut Arabico, sed præter reliquorũ consuetudinem, germinant folia, humi expansa, angusta, digitalis longitudinis, ex viridi incana, & Caryophylleorum florum altium folijs forma & colore valde respondẽtia, aliquantulum hirsuta, herbacei gustus & insipidi: subsequente Aprili, folijs flaccescere incipientibus, inter illa exilit dodrantalis cauliculus senos aut plures spicatum cohærentes sustinens flores, qui è senis foliolis compositi, Maio mense aperiuntur, interiore parte non minùs lactei candoris quàm in secundo genere, foris nervo viridi illorum dorsa occupante, ut in secũdo & vulgari: triangula

Ornithogalum majus II.

Ornithogalum majus Byzant.

Ornith Pannon albo flore.

O. comariscum L. hueti

lento humore plena, gustus primum insipidi, deinde acris, foris cineraceâ tenui membranâ obducta, & festili parte multis candicantibus fibris capillata. Illud peculiare habet hæc planta, ut natali loco, ubi sponte nascitur, magna ex parte, cum floribus onusta est, sine folijs conspicitur, aut saltem jam ferè evanidis & flaccidis. At in hortis culta diutius plerumque folia retinere solet, & in majorem amplitudinem excrescit, spicam vicenùm aut plurium florum nonnumquam proferens.

Ornith. vulgare.

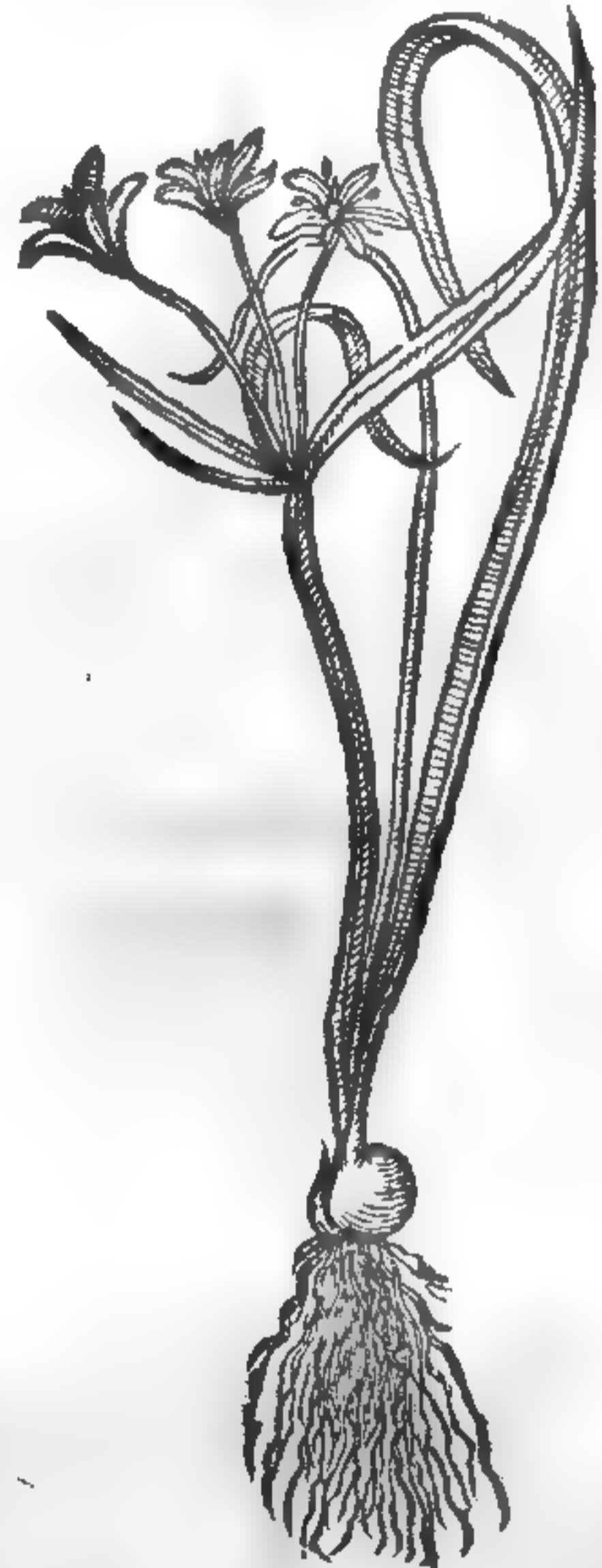
QVINTVM est vulgare illud, omnibus certè quas peragraverim regionibus obvium in agris, Ornithogalum, à C.V. Dodonæo Bulbi leucanthemi nomine descriptum.

Ornith aliud vulgare.

Aliud hujus genus alebat Viennæ in cultissimo suo horto, Generosa D. de Heusenstain latioribus folijs, crassiore caule, amplioribus floribus, paulo majore bulbo ex Tyrolèsi Comitatu allatum: alioqui cum Quinto genere conveniens: quale etiam Neapoli ad me mittebat doctissimus vir Ferdinandus Imperatus.

Ornithogalum Hispanic. minus.

Ornithogal. pallido flore.

Ornith Hispan minus.

Ex parvo orbiculari albicante bulbo sena aut septena novo vere profert Sextum folia, Ornithogalo vulgari ferè similia, sed paulo angustiora, nulla vena candicante per longitudinem secta, è quorum medio prodit singularis cauliculus, interdum & alter, palmaris, teres, sustinens senos, septenos, aut plures flosculos, alternatim quidem nascentes, sed quasi umbellam quandam efformantes, ad eò æquali sunt altitudine, non secus atque in vulgari & arabico, senis foliolis ex albo subcæruleis constantes, totidemque candidis staminibus & medio capitulo subcæruleo umbilicum occupantibus: nulla adhuc capitula vel semen observare potui, totâ comâ brevi à floribus marcescente. Floret Aprili.

Ornithog. Pallido flore.

SEPTIMUM non valde absimile est Bulbo silvestri Fuchsj & Tragi: majore tamen folio constat, cauleque crassiore, licet infirmo: bini que aut terni quos sustinet flores majores, minus flavi, sed ex herbaceo quodammodo pallidi.

Bulbus fl. Fuchsj.

OCTAVVM locum dabimus Bulbo silvestri Fuchsj, cujus cum ab alijs sit prodita historia, eam hîc repetere non est necesse.

Ornithog. Fl. Alcmantianum.

ALIVD præterea est Ornithogalum, mihi non conspectum, sed N.V. Ioan. ab Hoghelan- de deo me monuit. Binis duntaxat id præditum est folijs angustis, longis, Hyacinthi botryodis vulgaris cæruleo flore folijs valde similibus: cauliculo inter illa prodeunti insident flores flavi, duplo majores, staminibus in medio rubentibus: ejus bulbosa radix ad eò vulgari jam dicto similis, ut si misceantur utriusque bulbi dignosci non possint. Pro Nono haberi poterit.

Ornithog. Pann. luteo flore.

VNICO Decimum prodit etiam foliolo, duas aut tres uncias longo, angusto, exalbidi coloris & acidi gustus: juxta quod tenuis uncialis cauliculus, unum aut alterum foliolum sustinens, è quorum medio bini aut terni exiliunt flosculi stellati, intus flavi, foris ex viridi purpurascens, sex radiolis & totidem staminibus intus præditi: ijs succedunt pusilla, triangula capitula,

pitula, semine ruffo, exili, & inæquali plena. radix alba, rotunda, cineraceo putamine obduta, exigui pisi magnitudine. Sed & hoc cultura aliquantulum majus evadit

Primum satis frequens observabam inter segetes agris Nemethwywar Ill. Bathiani vicinis. Alterum etiam inter segetes Mompeliano agro & per Hispanias: Viennæ etiam mihi natum semine à Rasio Lutetia misso, Moly appellatione. Vtrumque Maio floret. Quartum largissimè provenit aperto illo & latè patente campo secūdum silvulam pago Lachn imminuentem, & in siccioribus pratis secūdum Danubium, in monte Badensibus thermis imminente, totaq; illa montium serie, inde usque ad Calenberg excurrente, & Hamburgense monte apertis & gramineis locis. Quintum jam dixi nusquam non esse mihi cōspectum. Sextum mihi communicabat Generosus Dn. de Longarre, Hyacinthi stellaris serotini albo flore inscriptione, & ex Hispania missum dicebat. Septimum observabam in Sciriacarū & Austria-carum alpium pratis ubi silvæ desinere solent. Octavum non modò ubique ad agrorū & silvarum cæduarum margines in Germania frequens, sed etiam apud Vngaros circa sepes & agrorum margines natum vidi. Nonum circa Alemariam Hollandiæ urbē repertum est. Decimum eodē quo. Quartū nascitur loco apud silvulam illam pago Lachn vicinam: sed aprico magis delectari videtur, abundantius enim crescit in aperti illius agri margine Meridiei opposito. Observabā etiam in siccioribus agris inter Nemethwywar & Zolonoch oppida sæpius memorata. Hoc cum quarto genere in Belgicam à me missum Brancioni & alijs amicis altero post quam Viennam appulisset (nam Ratisbona secundo Danubio navi vetus sum) anno.

PRIMUM porrò appellat Dodonæus Asphodelum bulbosum Galeni, cum nihil Asphodeli præter florū formam habeat. Octavum Vngaris *Tik tara*, quidam *περδίκιον* Perdicium Theophrasti esse cēsant, quia forsitan lib. Hist. 1. cap. 1111. scribit plures illi radices esse quàm folia: adijcit tamen crassas habere radices, quæ sanè nota huic non convenit.

VICTORIALIS LONGA.
CAP. XXXIIII.

NUNC ad bulbaceas illas stirpes progrediamur, quæ stellatis quidem ut præcedentes sunt floribus, verum minoribus, & in unum caput, ut plurimum, congestis: atque, gravi odore nares ferientes, inter Allij genera potius sunt referendæ.

EIVS autem quam hoc capite describemus, caulis, digitalis est crassitudinis, fungosus, infimâ parte purpurascens, supernè viridis & striatus, multos in summo ferens flosculos, oblongis pediculis in hærentes, senis candidis foliolis stellatis constantes, ceparum floribus similes, senis intus staminulis, stiloq; præditos: deinde trigona capitula, in quibus semen rotundum, nigrum: caulem circa medium amplectuntur & quasi vestiunt, bina aut terna folia, nervosa, oblonga & lata, Gentianæ majoris folijs penè similia: radix oblonga, extremâ parte bulbosa, multisq;

Victorialis longa.

Abundantius in agris...

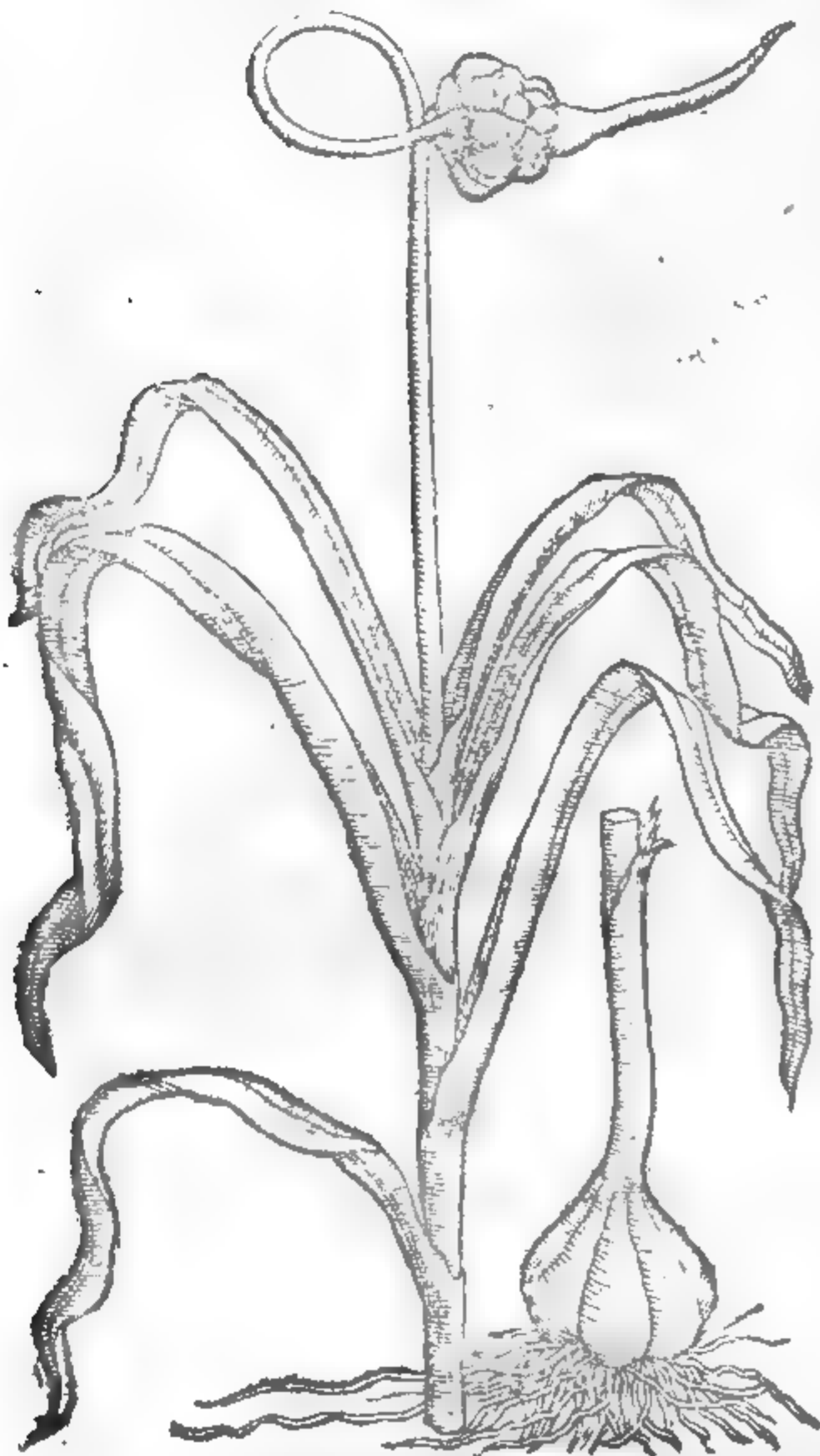
Class. per...

gibus pediculis in hærentes, senis candidis foliolis stellatis constantes, ceparum floribus similes, senis intus staminulis, stiloq; præditos: deinde trigona capitula, in quibus semen rotundum, nigrum: caulem circa medium amplectuntur & quasi vestiunt, bina aut terna folia, nervosa, oblonga & lata, Gentianæ majoris folijs penè similia: radix oblonga, extremâ parte bulbosa, multisq;

Scorodoprasum II.

Primi generis pauci bulbi ornithogali Ara-^{Natalen.}
bici bulbis permixti Byzantio demum allati
sunt paullo post quàm Viennam venissem,
quorum unum aut alterum Ill. Ioan. de Bran-
cion mittebam, cum alterius generis aliquot
bulbulis. Vnicusquem servaveram mirum in
modum se propagavit, ut successu temporis
multis clargiri potuerim. Eum autem apud
Turcas esse in delicijs, mihi aliquando refere-
bat Ill. Augerius de Bousbeque.

S V N T qui secundum genus ὄφισκρόδον ap-^{ὄφισκρόδον.}
pellent, quia caput cum suprema caulis parte
serpentis instar se contorqueat.

Moly Theophrasti.

M O L Y . CAP. XXXVI.

V A R I A sunt Moly genera, quorum bina
à Veteribus descripta habemus: Home-
ricum, cujus Theophr. Plant. Histor. lib. ix.
cap. xv. & post eum Plin. Nat. Histor. lib. xxv.
cap. iii. meminere: & Dioscoridæum. De his
isto capite agemus, atque etiam tertium quod-
dam genus addeamus, nuper admodum Euro-
pæ (ut aiunt) familiare factum.

P R I M V M, folijs est Scillæ tribus aut qua-<sup>Moly Theo-
phrastr.</sup>
tuor, longioribus, invicem amplexantibus, cu-
bitali aut ampliore caul., crasso, concavo, ro-
tundo, foliorum ex parte, multos flores stella-
tos, candidos, summo fastigio sustinens longis
pedicellis inhaerentes, nigro in triangulis capi-
tulis semine, ceparum semini ferè simili: radix
crassa, alba, rotunda, nigro cortice tecta, quam
negat Theophrastus difficulter effodi, ut Ho-
merus tradidit. Iuxta caulem inter folia, alius
plerumque exit cauliculus planus & foliaceus,
seu verius folium, in summo veluti alij nu-
cleam gerens, initio candicantem, deinde pal-
lescentem, qui, terrâ exceptus, germinat, &
eiusdem generis plantam profert.

Quod verò in Italia nasci scribit capite su-^{Moly Italich.}
prà memorato, cujus videlicet radicem trigin-
ta pedes longam, ac ne sic quidem solidam, sed
abruptam, & aliquot diebus effossam inter dif-
ficultates saxæas, Campaniâ sibi allatam, mihi
prorsus est incognitum, nec que inquam audire,
vel scribere memini, qui se videri diceret.

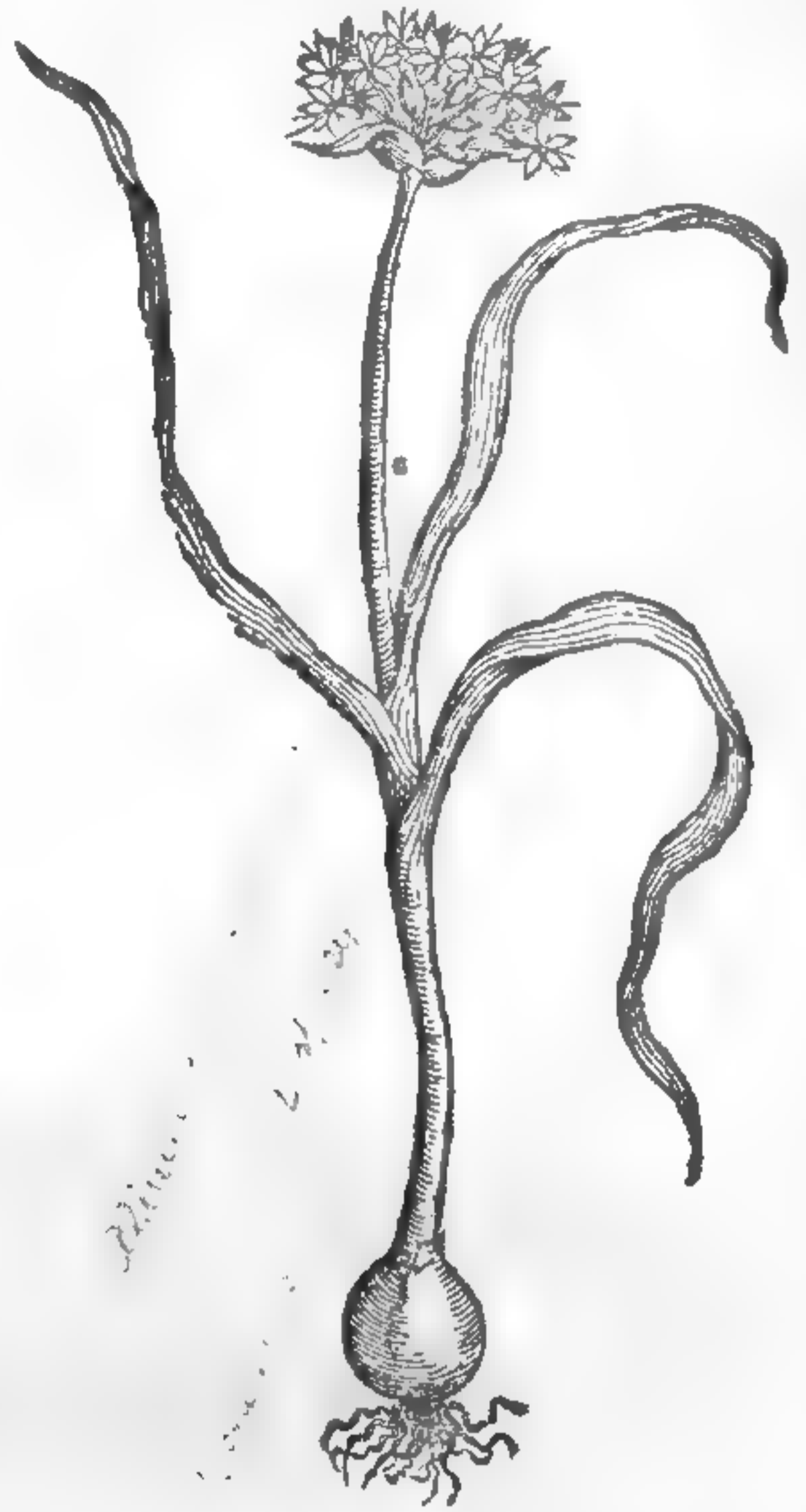
M O L Y alterum genus, Indicum cognomi-^{Moly Indich.}
natum (quod nonnullis *Caucasum* barbaro no-
mine dicitur) quia ex India primùm in Hispa-
nias perlatum esse ferunt, & inde ad Italos transi-
visse (ab illis certè Belgæ acceperunt) superio-
ri folijs & reliquâ formâ simile, nunquam flo-
res apud me, neque apud multos alios protu-
lit: sed eorum loco, caulis pedalis, ferè planus,
adèd infirmus, ut, nisi aliquo fultu iatur admi-
niculo, attolli non possit, summo fastigio con-
glomeratum caput fert, multis veluti alij spi-
cis mespili vulgaris magnitudine constans, ini-
tio viridibus, deinde pallescentibus, quæ etiam
in terrâ non repositæ, germinant telluri tamen
commisæ, in majores bulbos adolescunt, fo-
liaque & caules (non tamen singulis annis,
quemadmodum nec ipsa etiam pares) produ-
cunt:

Alisma magnum,
H. cap. 137
Sp. hist.

Moly minus.

Moly Dioscoridis.

Moly minus.

Moly minus
II.

*Z. minus ciliatum, Cyr
R. et S. J. 1101*

ant: radix, ut alterius, cepacea, rotunda, alba, multis tunicis amicta, quarum externa fusca, vetustate sese separans, & in alios bulbos pangens.

Cœpit hoc etiam Constantinopoli Viennam adferri, dum istic vivebam, *Zumbul arabi* bulbis permixtum: & inde forsitan, etiam in Italiam; à doctissimo tamen viro Ferdinando Imperato intelligebam, Neapolitano regno sponte nasci.

BINA aut terna graminaceorum pœnè instar folia habet Tertium, molliâ, ad terram inflexa, exteriore parte aliquantulum lanuginosa, inter quæ caulis exilit dodrantalis, lævus, rotundus, cavus, summâ parte membranaceum quoddam involucrum sustinens, è quo multi emergunt flosculi candidi, sex foliolis constantes: radix bulbosa, avellanæ nucis magnitudine, intus alba, succulenta, aliquantulum acris, subingrati odoris, foris nigricantibus membranâ involuta.

Nascens hoc Moly, & initio Februarij flores proferens, Gadibus, ea veteris urbis parte quæ in mare protenditur, eruebam, non procul à sacello locum occupante, in quo Herculis templum fuisse ferunt.

PLURIMUM ad Μῶλυ Dioscoridis accedere mihi videtur, præsertim si pro *πηχίαν τιασάρον*, legatur *δακτύλων τιασάρον*.

HVIC valde simile est Moly illud, quod Moerkerckæ Flandrorum in cultissimo suo horto alebat Ill^{us} Heros Carolus à Divo Audomaro, Dominus de Dranoutre, Moerkerken, &c. Caulisejus palmaris, viridis, denos aut plures sustinens flores, sex niveis foliolis, non mucronatis, ut superioris,

rioris, sed orbiculatis & majoribus constantes, senis in medio staminulis, inter bina porracea quo iam modo sed angustiora folia assurgebat: radix erat rotunda, candicans nucis ponticæ magnitudine, albicantibus fibris prædita. Vnde habuisset ignorabat, sed semine peregrinè accepto sibi natam eam plantam augurabatur.

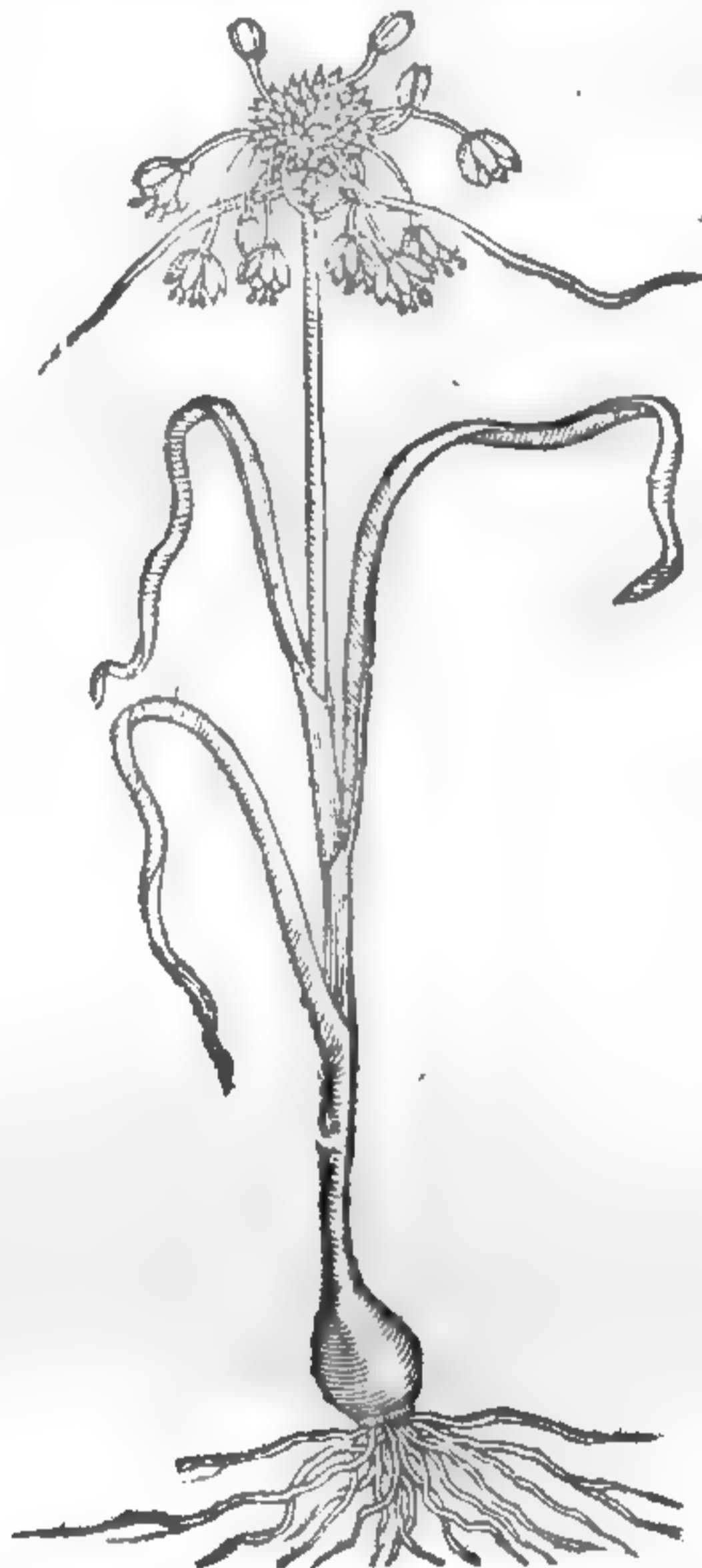
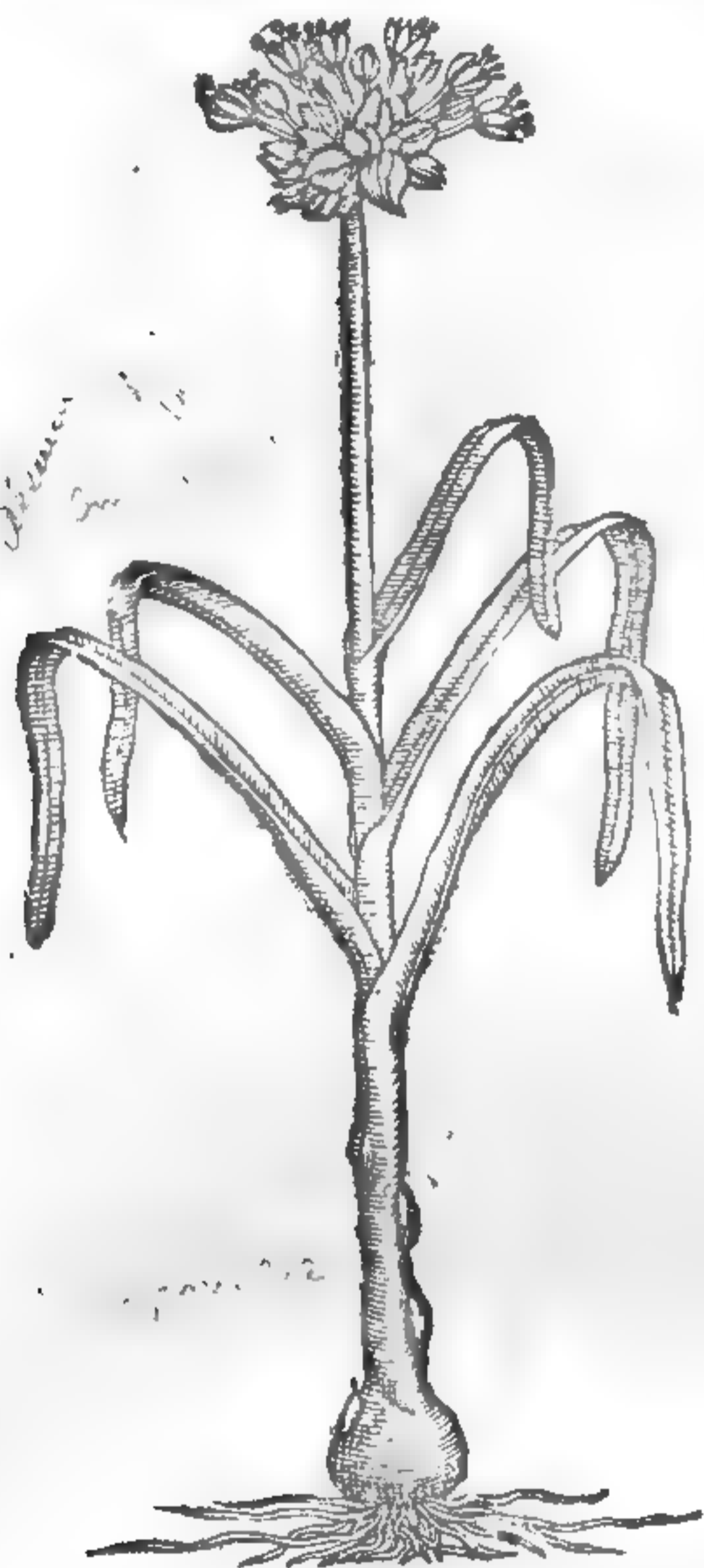
ALLIUM sive MOLY MONTANVM.

CAP. XXXVII.

MULTA etiam in Vngariæ, Austriæ, Stiriz, Moraviæque montibus Moly sive Allij sunt genera, folijs, floribus, vel capitibus inter se discrepantia: quorum maximam partem ab alijs hætenus minimè observatam fuisse existimo.

Allium seu Moly montan. latifol. I.

Allium sive Moly montanum II.

PRIMUM, caulem habet duorum cubitorum altitudine excrecentem, quem, ad medium usque, ambiunt folia, multò quàm in Allij generibus latiora, longa, porraceis proxima: summo cauli, qui lævis & junceus est, insidet caput è multis bulbis ex atro purpureis simul congestis, satisque crassis conflatum, inter quos in oblongis petiolis nascuntur flores dilutè purpurascens, quibus succedunt trigona vascula, in quibus semen: radix bulbosa, crassa, ex multis nucleis constans, numerosis albis fibris prædita est: sed & bulbi rotundi radici in hærent ijs ferè pares qui in capite nascuntur, qui que, terrâ excepti, plantas sui generis produ- Moly montan. num. I.
cunt. Toti stirpi Allij gravis odor inest. Iunio & Iulio flores & bulbos fert.

CVBITALI assurgit Alterum caule, lævi, rotundo, viridi, in quo terna plerumque folia, superioris folio angustiora, & veluti graminea: summus caulis caput sustinet duabus laxis membranaceis tunicis longiore mucrone præditis obvolutum, quibus sese aperientibus, multi exigui bulbi simul congesti apparent, inter quos flores, sex purpurascens foliolis constantes, & oblongis pediculis in hærentes, dependent: rotundam, albam, longis, candicantibusque fibris capillatam radicem habet. Moly montan. II.

EADEM excrefcit Tertium altitudine, totidemque illi sunt juncea folia, viridia, caulis supra folia lævis, rotundus, viridis, inter binas membranaceas etiam tunicas longâ caudâ insignitas, caput sustinet, è multis exiguis bulbis, puniceis è viridi coloris, & in longiusculam herbaceam cuspidem plerumque desinentibus, confertimque nascentibus, conflatum, inter quæ dependent in oblongis gracilibusque pediculis flores superioris floribus formâ & magnitudine similes, coloris exalbidi, quorum media foliola, secundum longitudinem, & utrasque oras, vena obsolete purpurascens inficit: radix etiam rotunda est, candicans, longis albicantibusque fibris prædita. Moly montan. III.

Allium five Moly montan. III.

Allij montani IIII. Species 1.

Allij montani IIII. Species 17.

Moly mont.
III. Species

Moly mont.
IIII. Species
altera.

HABET & Quartum terna juncea folia, cau-
lem cubitalem, rotundum, cui insidet caput
duabus membranaceis tunicis caudatis con-
clusum, quo utrinque dehiscente, magna expli-
catur florum ex logis pediculis dependentium,
coma, qui sex pallidis foliolis constant, totidem
etiam staminula cum stilo in medio obtinent,
qui cum suo caule resecti, & in cubiculum illa-
ti, suavissimi odoris (qualis in praecocioris Cy-
clamini floribus percipitur) sed fugacis admo-
dum, esse deprehenduntur: ijs succedunt trigo-
na capitula, in quibus semen nigrum, planum,
Caryophylleorum florum semini non multum
absimile: radix globosa est, superiori similis, &
eodem modo capillata, nucleos interdum in la-
teribus deponens.

Alia invenitur ejus species, pari ferè altitudi-
ne excrescens, similibusque propè folijs prædita,
cujus coma inter laxas, membranaceasque, &
longum mucronem habentes tunicas, latè sese
explicat, floribus coloris valde obsoleti plena:
radix superiori similis, nucleos etiam in lateri-
bus profert.

Trium istorum postremò descriptorum ra-
dix allium subolet, folia autem herbaccū quen-
dam odorem potius referunt.

Alterum & tertiu genis, in longè porrecta il-
la montium serie, qui à Stiriæ Austriacisque
Alpibus ad Danubium supra Viennam excu-
runt, sponte nascuntur. Quarti verò prior spe-
cies circa Pofonium, Vngariz nunc Metropo-
liu ad

Natalis.

Allium seu Moly montanum v.

Allium sive Moly Narcissinis fol. 1.

lim ad sinistram Danubij sitam, in quo Vngarica comitia fieri solent, & locis Niclasburg in Moravia vicinis, omnium autem abundantissimè supra Badenses thermas, crescit.

PARI altitudine assurgit Quintum, caule nudo, viridi, paucis folijs viridibus obfuso, cujus fastigio insidet caput orbiculare initio, è multis floribus brevi petiolo præditis congestum, qui sex foliola, nunquam sese prorsus explicantia, habent, sex in medio staminibus & stilo, elegantis purpurei coloris: radix bulbosa, alba, nucleos interdum tenui membrana tectos, & proximè caulem lateribus adnatos, habens, & sessili parte multas albicantes fibras. Ejus odor, Allij instar caput ferit.

In Vngaria circa Posonium duntaxat observaveram, quum Pannonicarum stirpium historiam publici juris faciebam, ad vinetorum in collibus Danubio imminentibus sitorum margines, Maio & Junio floribus onustū. Post quàm verò Vienna discessi, & Francofurtum ad Mœnum perveni, aliquot stirpes inter segetes agris illi urbi vicinis invētas, in meum hortulum transtuli propter florum elegantiam, anno M.D.XXCIX. Tertio autem post anno, binos ejus bulbos Neapoli accipiebam à Ferdinando Imperato, qui flores duntaxat protulerūt Lugduni apud Batavos, ubi demum quale genus Moly montani esset agnovi: paullo tamen præcocius florere mihi visum est illo, quod in Vngariâ, quod Francofurti observabam: nam & illud Lugdunum adferebam.

MOLY NARCISSI FOLIIS.

CAP. XXXVIII.

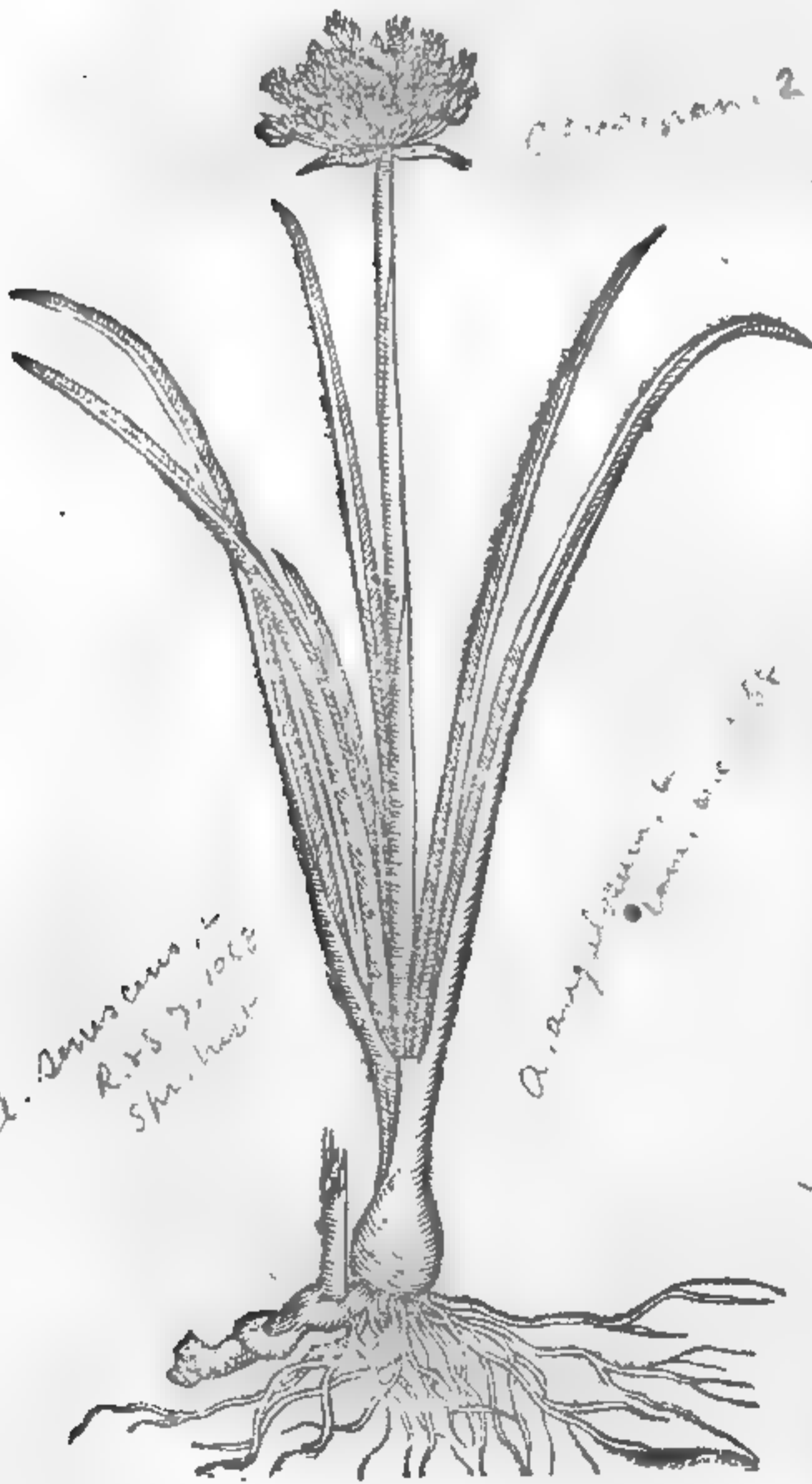
ALLII odor facit, ut binæ hæ tuberosæ stirpes, ad Moly classem, non ineptè, meo judicio (nam & aliæ accedunt notæ) referri possint.

PRIOR, quina aut sena ex radice promit oblonga folia, plana, succulenta, Narcissi Quinti simplici flore, h. e. Narcissi alterius niveo flore folijs similia, viridia admodum & splendentia, inter quæ cubitalis plerumque exit caulis, nudus, firmus, viridis, striatus, ferens in summo multos flores, sex purpurascens foliolis, totidemque interius staminulis præditos, simul congestos, & veluti globosum caput cõstituentes, quemadmodum in cepa, quibus succedūt trigona capitula, quæ, maturitate dehiscencia, rotundum nigrum semè continere deprehenduntur: radix nodosa est, antè progrediens polygonati modo, extimâ parte globosa, candida, multis tunicis circumvoluta, plurimis albis fibris prædita, & adnatis feliciter se propagans.

Aliud ejus genus est nõ valde ab simile, mollioribus & magis cineraceis folijs, dilutioribus etiam floribus. Floret utrumque sub extremum Junium & Julio.

HABET & Secunda quina aut sena folia, superioris folijs non minus lata, sed breviora, aliquantulum se torquentia, viridia, & splendentia, caulem pedale, superiore graciliorem,

R 2 sed

A. minus caulis
R. 15 3. 1012
S.M. h. v. v.

A. minus caulis
R. 15 3. 1012
S.M. h. v. v.

221

Moly montanum v.

Natalis.

Moly Narcissi folio 1.

Moly Narcissi folio 1. altera species.

Moly Narcissi folio 1.

Allium five Moly Narcissinis fol. II.

sed non minus firmum, striatum, qui summo fastigio è membranaceâ tunicâ multos flosculos promit, in orbiculare caput simul cōgestos, prioris floribus similes: sed elegantiore purpurâ nitētes: capitulis & semine cum Priore responder: similiter & radice, quæ nodosa est, & adnatis in ambitu, non infelicius illâ, sese propagat.

Illius etiam genus invenitur longioribus & angustioribus folijs, neque adeò cōvolutis, cauliculis paullo infirmioribus, floribusque multo dilutioribus. in reliquis satis conveniunt.

Vtraque hæc species serius priore genere floret, nempe Julio & Augusto. In omnium radicibus illud peculiare, ut ramosæ tandē & obliquæ fiant, vestigia caulibus, præcedentibus annis nati, impressa habentes, Polygonati radicem instar, non adeò tamen laxæ.

Nascūtur omnes in Leytenberg supra Manderstorff (ubi tepidæ sunt aquæ, quarû usû multi valetudinem curant, præsertim calculo obnoxij) & alijs montibus urbi Viennæ vicinis.

SECUNDO generi similes plantæ mihi natæ sunt Viennæ Austriæ, semine Lutetiâ misso à doctissimo viro, rerumq; naturalium peritissimo Nicolao Rasio, Cheirurgo Regio, Bulbi vomitorij nomine, quia facile vomitû ciet ejus radix præmansa. Eodem etiam nomine aluit in amplissimo, eodemq; cultissimo suo horto Cassellis Illustrissimus Cattorum Princeps Wilhelmus. Non desunt tamen, qui Alum, quod Plin. Natur. Hist. lib. xxix. cap. vi. in arvis sponte nasci scribit, esse velint: sed cum ille formam non describat, & Allij genus esse, dûtaxat dicat, certi quidpiam statuere difficile est: nisi ab eo, qui forte periculum fecerit, an aves, eo devorato tanquam sopitæ, manu capi possint.

ASPHODELVS. CAP. XXXIX.

ASPHODELVUM cum plerique descriperint, hic subijcere nõ erat operæpretium. Quia autem aliquot ejus genera nemini adhuc delineata, cum Hispanicarum stirpium observationes evulgabam, à me observata erât, lectoribus tum gratificaturum putabam, si eorû qualemcumque historiam proponerem: quam denuo hic repeto, quòd quædam postea observaverim ad eam stirpem pertinentia.

PRIMVS multa habet oblõga folia, angusta, triangula, & veluti carinata, fungosa & lenta, mucronata: caulem rotundum, lævem, bicubitalem interdû, in ramulos supernè fissum, quem à medio ferè sursum vergendo exornant multi stellati sex foliorum flores, coloris intus albi, foris verò nervo purpurascēte singula folia secundum longitudinem quasi distinguente (ut Ornithogali flos virescente linea distinctus est) totidem quot foliola staminibus medium occupantibus: semen durum, lignosum, rugosum, atrum, & figura triquetra, capitulo orbiculari ferè, sed tribus eminentioribus costis prædito, & ex viridi purpurascēte continetur, quod illo per maturitatem dehiscēte, cadit: floret per partes ut verè dicit Theophrastus, & incipit ab

imis.

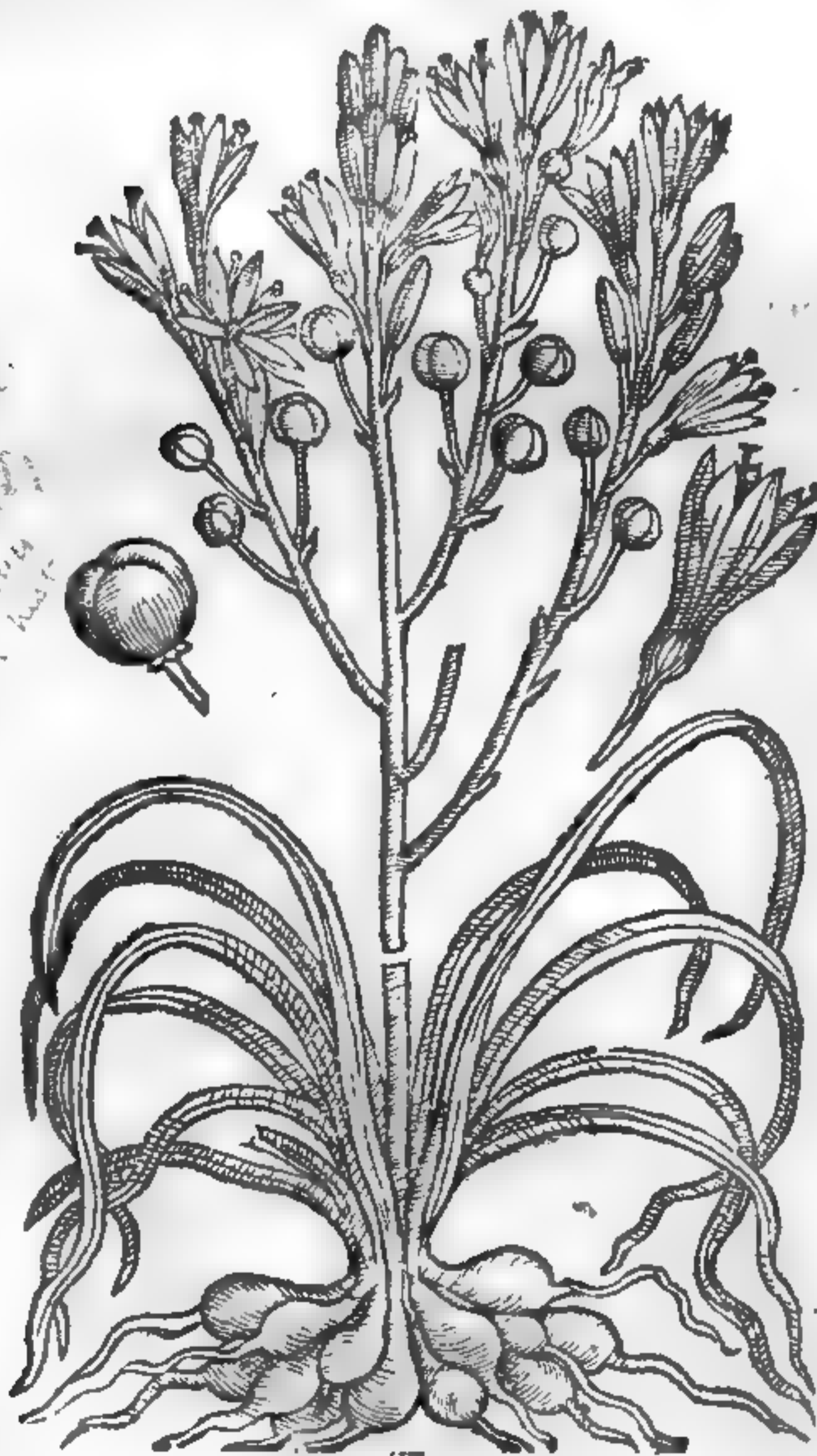
Moly Narcif.
fol. II. altera
Species.

Natalis.

Bulb. vomitorij.

Alum Plinij.

Asphodelus I.

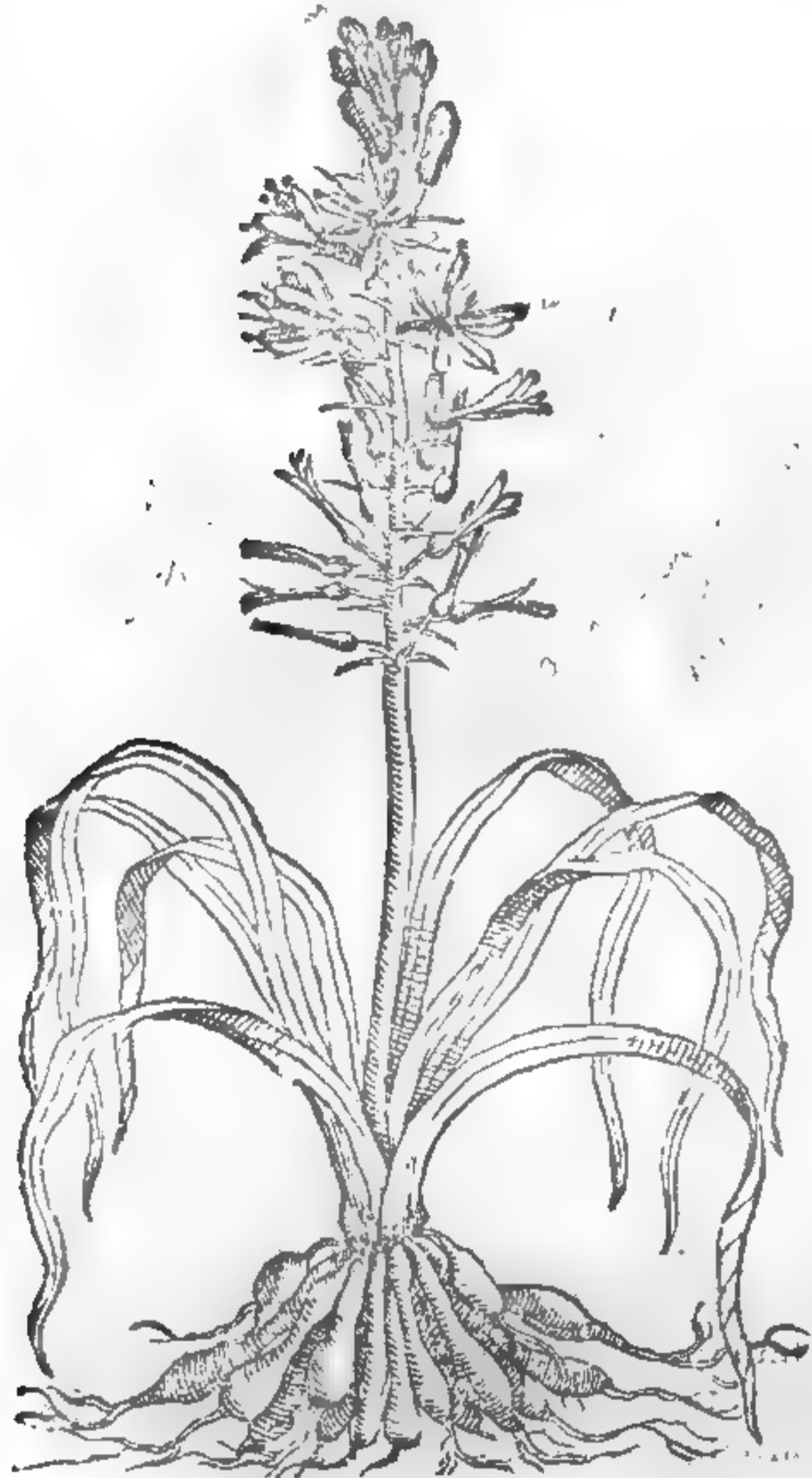
Asphodel. I.

imis. Radices ab uno capite numerosæ exeunt, oblongæ, exiguis nasis similes, sed inferiore
 parte crassiores, atque in fibras desinentes, succi plenæ, & candentes, & grati & acris gustus.

Planta licet videre memini, dum Olyssipone Hispaliæ proficiscerer, ararocerta, quæ
 ducentos aut plures ab eodem capite pendentes, eosq; crassos admodum nasis haberet: ut
 quinquaginta aut amplius libras totam plantam pendisse putem. Itaque mihi mirum, si Pa-
 nius octoginta simul acervatis sæpe bulbis referat.

Asphodelus II.

Asphodelus minor.

ALTER huic omnino similis, exceptis caule, qui unicus est neque surculosus, & flore. *Asphodelus II.*
 qui omnino albus: illius etiam radix non adeò numerosa.

Sponte sua nascitur uterque editioribus saxosisque Lusitanix, Hispanix, Gallix quoque *Natales.*
 Aquitanicæ & Narbonensis locis. Apud Belgas non nisi satus provenit, ut neque in Germa-
 nia. Floret uterque illic Martio & Aprili: in hortis Maio, & etiam Junio.

TERTIUS, ut folijs, caule, & floribus satis similis est superioribus, ita radicibus omnino *Asphodelus minor.*
 differt, quæ non glandulosæ, sed fibrosæ crassæque & numerosæ ex uno capite nascuntur: fo-
 lia Asphodeli, minora, multò angustiora, lentiora, dilutionisque sunt coloris, è quorum me-
 dio sex aut plures ex eadem radice assurgunt caules cubitales, ramosi, quos sine ordine nascent-
 es stipant flores, superioribus similes, sed minores, medium folium purpurascente vena per
 longitudinem secante: floribus succedunt triangula capitula, initio viridia, deinde exalbida,
 in quibus semen rugosum, angulosum, altero minus.

Toto Valentino regno nullus ferè est alius Asphodelus: nascitur & Gadibus ad ipsum pon- *Natales.*
 tem de Suaço cognominatum, quo insula continenti conjungitur, & plerisque Granatensis
 regni locis: olim etiam campo illo lapidoso supra Arelatem, Massiliam proficiscens secus fe-
 mitas colligere memini. Semine, ex Hispanijs à me delato, amicis natus est in Belgica, sed
 cum frigoris sit impatiens, peribat hieme, eam ob causam annum censebát, donec me mo-
 nitore (qui magnas illius plantas hieme virentes in Hispanijs videram) Ill. Joannes de Bran-
 cion unam ex ijs quæ postea semine natæ, fictili inditam cõservaret, quæ aliquot deinde sub-
 sequentibus annis florens, maturum semen præbuit, quod etiam terræ creditum provenit.

GRÆCIS ἀσφόδελος, Latinis Hastula regia. Plinius caulem cum floribus Albucum nomi- *Nomina.*
 nat, quem Græcis ἀσφάδουον vocari scribit. Idem Asphodelum aliquibus Heroion appellari
 tradit, & Dionysio marem & feminam esse. Hispani priorem *Gamonos* vocant; alterum radi-
 ce fibrosa Valentini *Gamoncellos*, id est, parvum Asphodelum, Granatenses *Cebolla de culebra*,
 hoc est, cepam colubrinam appellant. Patavina schola Asphodelum fistulosum, quòd concava
 folia habeat, forsitan. Nihil cum Phalangio commune habet.

Asphodeli facultates ex Dioscoride, Plinio, Galeno petendæ: an verò tertius alicujus in re
 medica sit usus, à nemine hætenus intellexi.

Pseudo-asphodelus I.

ASPHODELYM potè illum flavo flore palustrem, cujus Dodonæus & Lobelius in suis scriptis meminerunt, vel potius Pseudo-asphodelum (nam nihil Asphodelo simile habet præter flores, licet Dodonæus caulem etiam similem faciat, qui tamen non est nudus, sed multis foliis sive vaginulis illum amplectentibus donatus) Xyphij folijs aut tenuifoliz Iridis, aliquando eruebam in palustribus illis ericetis Maldeghemo vicinis secundo à Bugarum urbe Flandriæ celeberrimâ, miliari, Maio mente cum Ill. Viro Carolo à Divo Audomaro, Dn. de Dranoutre, Moerkercke, &c. curru vectus relaxandi animi gratiâ, altero à meo ex Hispanijs reditu anno.

Natalis.

Natalis.

Pseudo-asphodelus II.

ALTERVM autem Pseudo-Asphodeli genus, folijs illi valde simile, sed per omnia minus, in Snealben, Neuberg, Etscheri, atque alijs pratis montanis, & gramineis collibus, Iunio florens & Iulio semen proferens observabam, quod superiori conjungendum putavi.

NUMEROSA sunt illi folia, sese mutuo amplectentia ut in superiore, & Iride, angusta, brevissima, viridia, dura, amariusculi, & calidi saporis: è quorum medio cauliculus gracilis egreditur pedalis interdum, aut major, aliquot nonnumquam foliolis inhaerentibus, spicam flosculorum ferens sex foliolis constantium, alterius instar, sed minorum, pallens ex herbaceo coloris, & odoris expertium: quibus succedunt trigona capitella, interdum tetragona & pentagona, minutissimum rufum semen continentia: radix vix corpus habet, sed tenuibus aliquot fibris duntaxat constat.

PSEUDO-ASPHODELI minoris sive pumilionis folio Iridis nomen indidi, ad prioris differentiam qui Pseudo-asphodelus major appellari posset.

COLCHICVM.

CAP. XL.

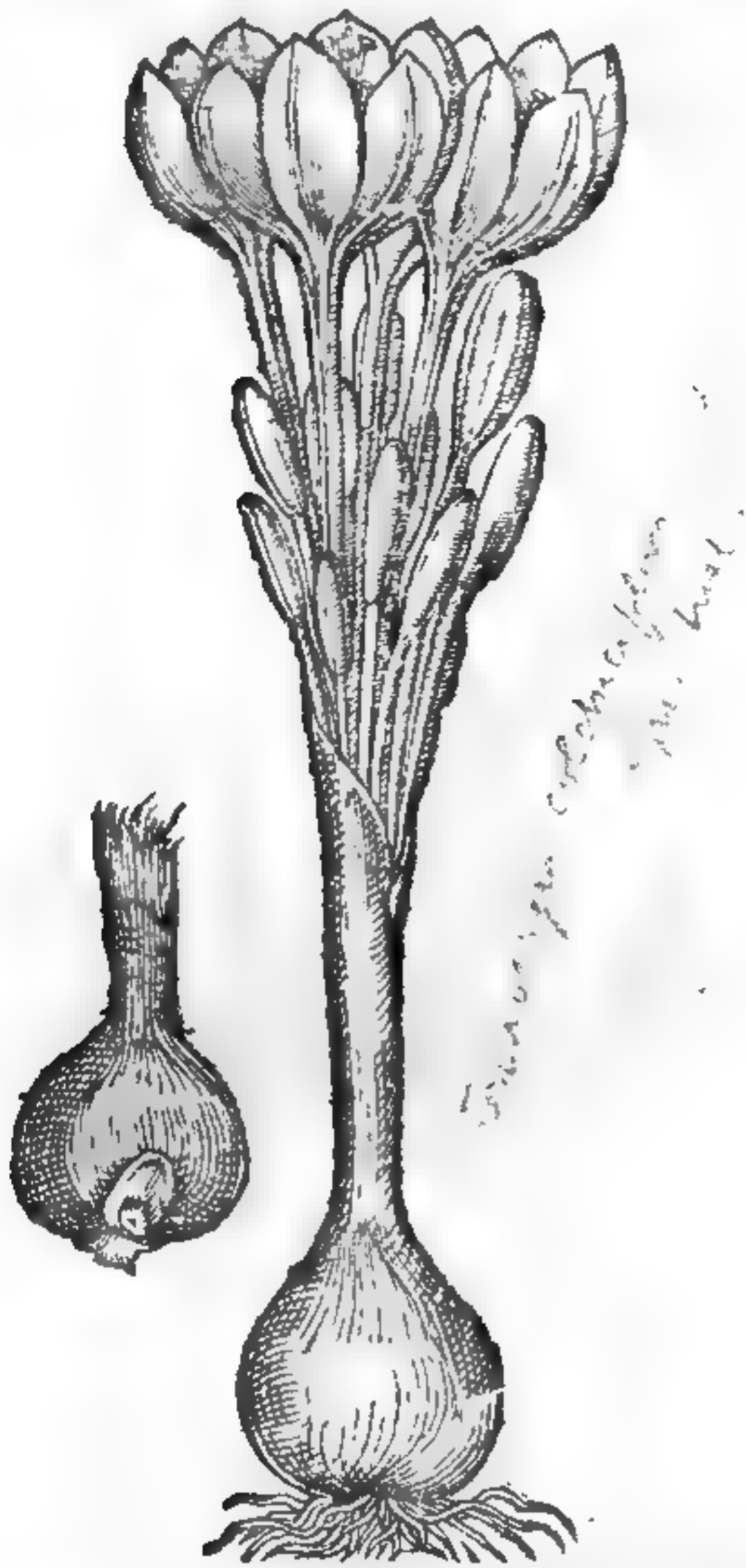
PLURA etiam (præter vulgare illud, quod omnibus Germaniæ & Vngariæ pratis obuium est) à me observata sunt Colchici genera, foliorum, florum, & radicis amplitudine, vel etiam florum colore, inter se differentia.

Colchicæ Pratis
non albæ flor.
Marsburgensis.

MULTORVM florum est Primum genus, quod in quibusdam pratis Viennæ Austriæ vicinis, nec procul à Danubio sitis, inter vulgares plantas nascentis, ante multos annos observabam & eruebam, ut in hortulum transferrem, deinde in pratis arci Stattenberg Mag^o Dn. de Heusenstain vicinis, magnâ copiâ inventum est. Septenos enim, denos, aut duodenos, vel etiam plures interdum promit flores lactei candoris, elegantis spectaculo: hujus etiam folia, vulgari colchici folijs æqualia, sed dilutius virentia, ineunte duntaxat vere exeunt: copiosum fert semē subrufum in laxis trianguliscapitibus: radix, vulgari bulbo, major, ad Secundi tamen

Colchicum Pannon. *κολυανθ. alb. flore.*

Colchic. Pannonic. alb. flor. semen.

Colch. Byzant. latif. flores. Colch. verfic. flor.

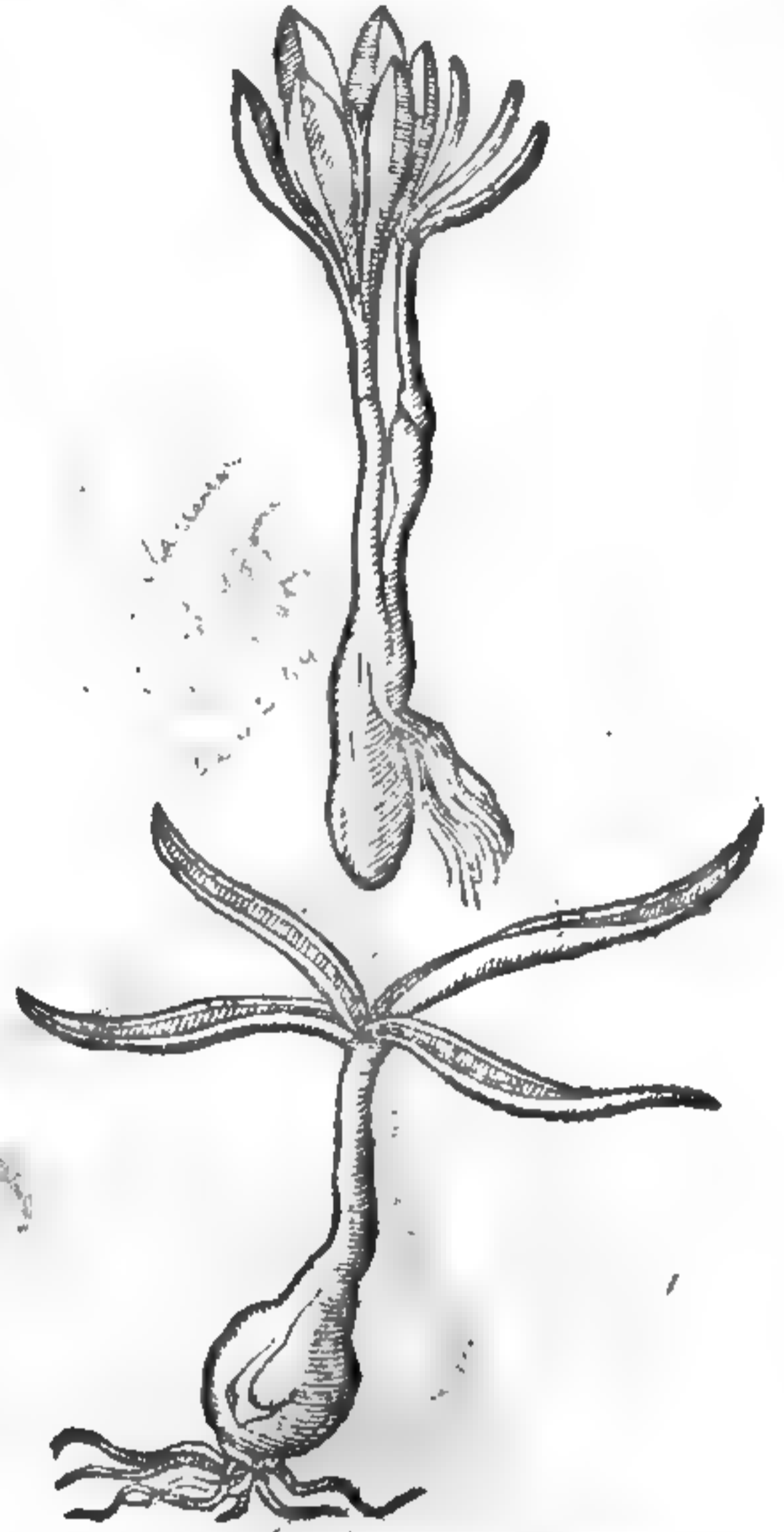
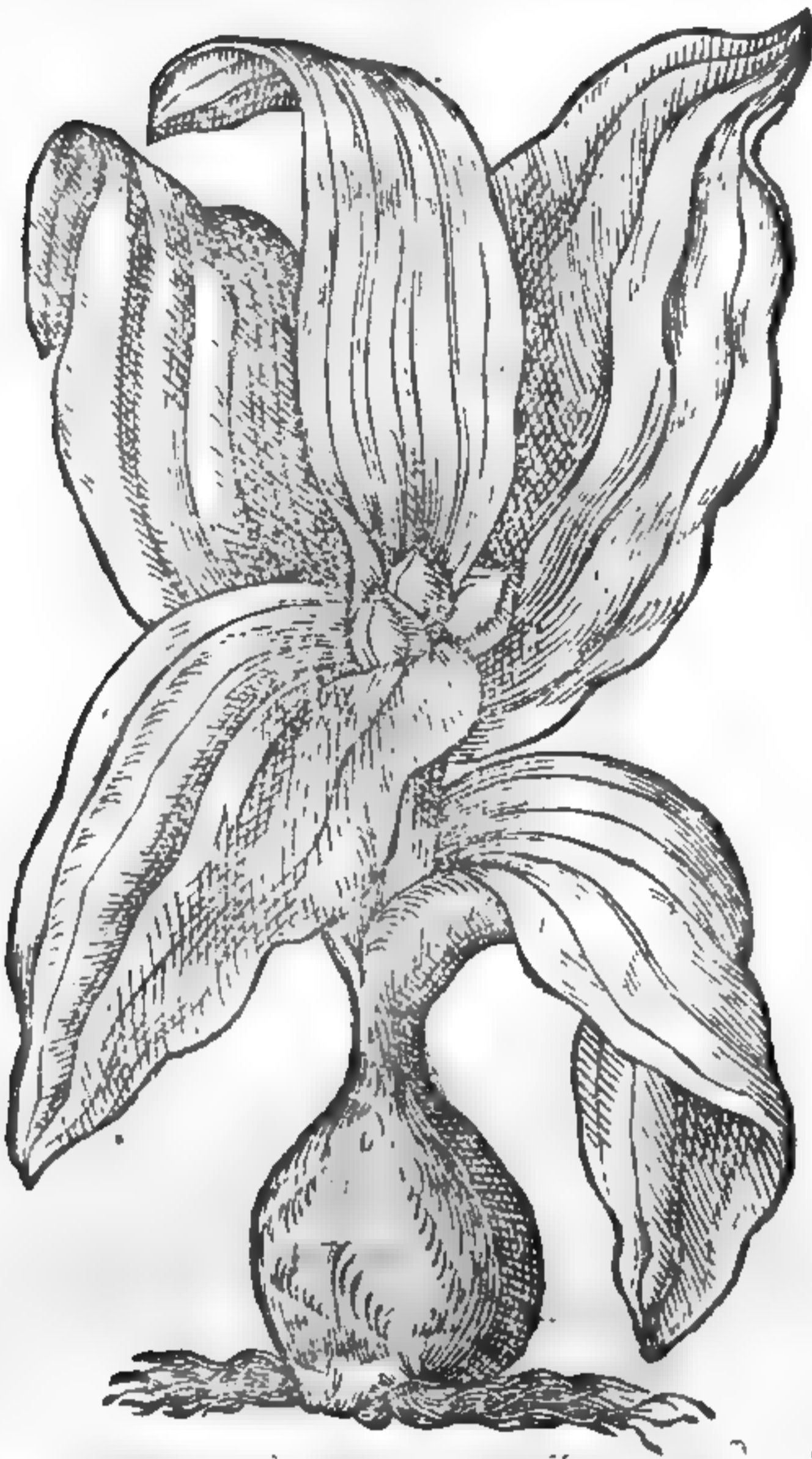

di tamen siue insequentis amplitudinem non accedens. Istic & pauci bulbi reperti, quorum flores eleganter rubebant. *Colchic. rub. flo.*

Huic affine est quod C. V. Lobelius prope Bristolium & agro Somerseti in Anglia nati observabat, cujusque aliquot bulbos, ipse & Morganus, quum anno millesimo quingentesimo septuagesimo primo apud eos essem, mihi donarunt: hi à meo reditu terræ credidi Machlinæ, florem protulerunt, insequente vere, folia (quæ vulgaris folijs a gustiora mihi visa sunt) deinde semen radix vulgari par. *Colchic. Anglic. alb. flo.*

No vo vere germinat Alterum genus, tenaque, aut quaterna producit folia amplissima, Ellebori albi folijs nec formâ, nec magnitudine valde ab similia, nec illis minus nervosa, magis tamen viridia, & sese mutuo amplectentia: Autumno, cum vulgari numerosos fert flores, ut vicinos aliquando observare meminerim ex eodem bulbo procedentes, vulgaris quidem floribus forma & colore propè similes, sed ampliores, crassioreque pediculo subnixos, foris dilatius, interne taturatius purpurascens, & tanquam venis quibusdâ per folia sparsis, notatos, in quibus stamina ut in vulgari: satis copiosum semen fert interdum in triangulis laxis brevibus; capitulis siue folliculis, triplo crassius vulgari: ejus radix crassissima, pugnum æquans, vel etiam amplior. *Colchic. latif. Byzant. κολυανθ.*

Constantinopoli singulares ejus bulbi bis Natali sunt

sunt allati dum Viennæ vivebam: Generosæ Dn. de Heusenstain, à qua prolem accipiebam: & Generosæ Dn. Vngnadin anno M. D. XXCVIII quum istinc Francofurtam discederem.

Colchic. Lusitanic.

Cum illius flore quandam affinitatem habere videtur flos eius Colchici, quod Theodoricus Clutius è Lusitania acceperat: nam sex etiam folijs constat purpurei cum albo mixti coloris, & veluti tessellatim (ut in Fritillariæ flore) dispositi, floridioris tamen: umbilicum etiam occupant sex alba stamina, flavis apicibus prædita, & medius stilus in staminula divisus, purpurascens supremâ parte coloris: odor aut nullus, aut valde obscurus. Floret cum reliquis Colchicis.

Colchic. montan. Hispan.

TERTIUM genus habeo munere Gen. Dn. de Heusenstain, quæ in cultissimo suo orto suburbano ad Viennam urbem, binos aut ternos alebat, quos, unde adquisivisset, ignorare se affirmabat. Non minus crasso est id bulbo, quàm Primum, vel etiam crassiore: Octobri, paullo seriùs quàm superiora, binos, ternos, aut quaternos producit flores, vulgari breviores, & brevi pediculo innixos, ut vix supra tellurem attollantur, quorum interiora tria folia ex purpurâ quodammodo rubent, aut Hispanici montani floribus concoloria sunt, ut plurimum, exteriora autem tria vel omnino lactei candoris sunt, vel interne mediâ ex parte purpurea, aut crassioribus purpureis venis radiatim distincta, vel purpureis maculis aspersa, omnia verò mucrone magis orbiculato & obtuso quàm in vulgari: hujus folia incunte vere germinantia, ex viridi purpurascunt, deinde explicata saturatius virent vulgari folijs. Semel duntaxat ejus semen legere memini, prioris semine minus.

Colchic. latifol. Boissot.

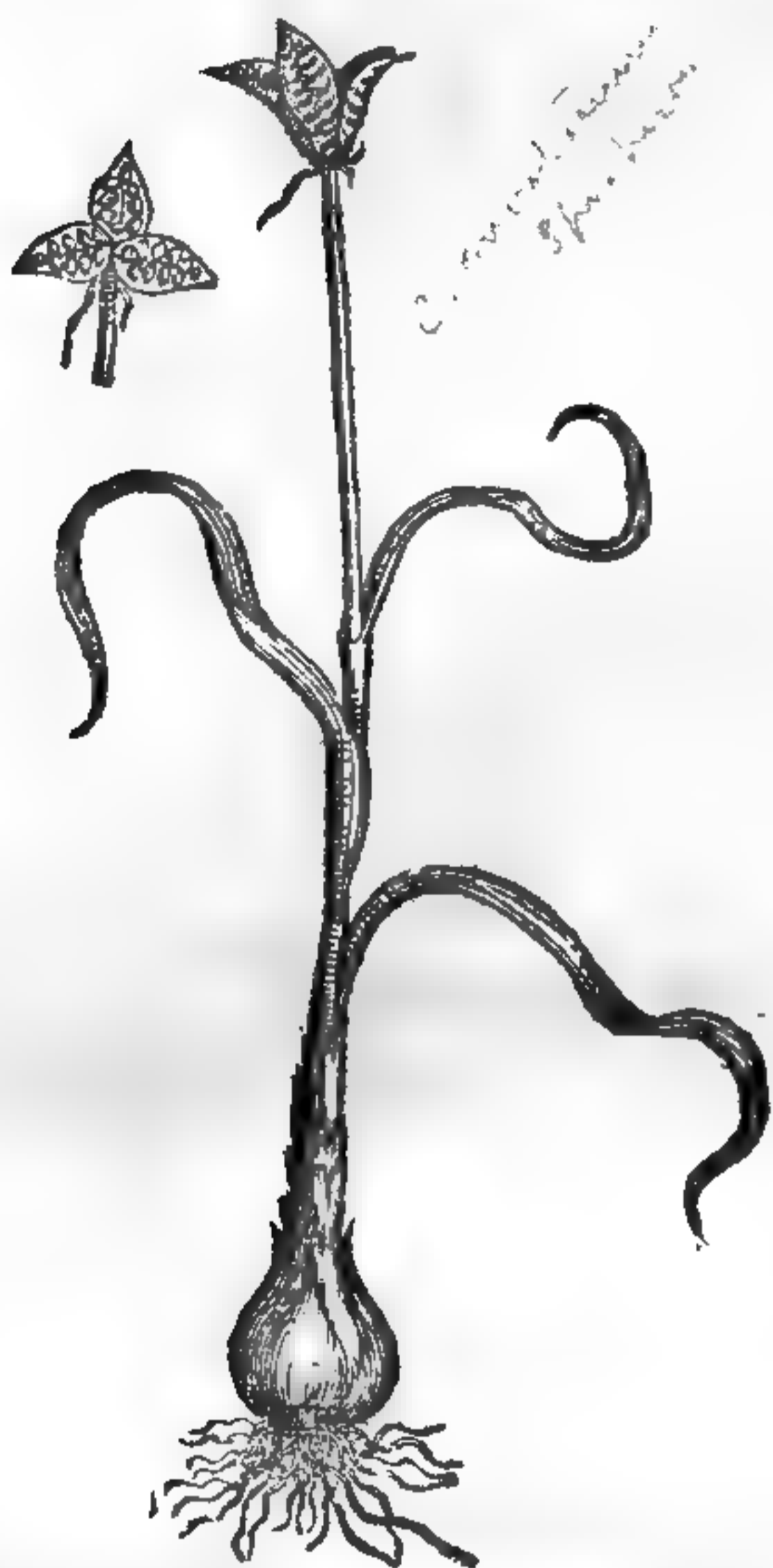
QUARTUM genus à Boissoto accipiebam anno M. D. XXC. crasso etiam bulbo, quod terræ commissum non modò non floruit, sed prorsus periit. Scribebat autem ejus florem purpurei coloris esse, qui procul aspicientibus vulgari par appareret, at diligentius observantibus, colores ex albo & purpureo distincti videbantur, satis ad Fritillariæ colorem accedentes: folia item habere ampla, ad terram inclinata. Postea tamen, conspecto Colchici Byzantini, cujus bulbum ad ipsum mittebam, flore, diversum à meo latifolio, suum Colchicum esse monebat. Forsitan verò idem genus erit, cum Lusitanico Clutij.

Colchic. montan. Hispan.

QUINTO terna aut quaterna sunt folia digitalis longitudinis, carinata, firma, humi tamen sparsa, saturatius virentia & splendentia, vix semunciam lata, acidi gustus, rufescentem colorem contrahentia dum tabescere incipiunt: flos sine folijs primum exiit Septembri, aliquando etiam Augusto, sex longis, angustis, & ex purpura rubentibus folijs, totidem in medio staminibus constans. hunc statim (præter aliorum Colchici generum morem, folia subsequuntur,

Colchici montani Hispan. semen.

Colchicum mont. min. versicolore flor.

sequuntur, & totam deinde hiemem perdurant, usque in mensem Maium, vel etiam Iunium: radix bulbosa, non magna, multis ex rufo nigricantibus tunicis amicta, intus alba, solida, & cum quadam adstrictione dulcis, longiusculâ sede, quali in ceteris generibus, & aduatis in lateribus se propagans.

Collibus Salmaticæ vicinis, solo valde lapidoso primùm eruebam cum suo caule dodran- Natalis.
tali, firmo, & triangulari capite, in quo semen ex rubro nigrescens sive fuscû, laue, exiguum, subrotundum Maio mense, anno M. D. LXIII. Apud Belgas, apud quos, semine quod natali loco collegeram, natum est, nullum adhuc semen dedisse intelligo. Viennæ autem Austriæ, aliquoties ex meis stirpibus semen collegi, capite inclusum vix terrâ interdum emergente, & inter folia jam languida latente, aliquando digitali & palmari cauliculo innitente, uti etiam Francofurti ad Mœnum, & Lugduni Batavorum.

HVIC non multum absimile est, quod Iacobus Plateau in suo horto Tornaci alere ad me Colchic. mi-
nus ve-rico-
lore flore.
scribebat, tum folijs, tum bulbo: flores autem differre, quorum omnia quidem folia longa & angusta etiam essent, interiora verò tota alba, exteriora media ex parte viridia, alterâ carnei quodammodo coloris.

PAUCOS porrò Colchici bulbos, vulgaris bulbis valde similes Neapoli Francofurtum ad Colchic. Nea-
polis.
me mittebat Ferdinandus Imperatus, qui mihi Lugduni Batavorum demum flores dede- runt, vulgaris floribus non dissimiles, hoc est vel dilutè, vel saturè purpureos.

Sed aliud Colchici genus vulgari minus, Salmanticensi agro observabam in altioribus Colchic pra-
tem Salmant.
pratis, dilutiore flore, atque in nonnullis plantis, lactei omnino candoris, ineunte vere folia duntaxat proferens.

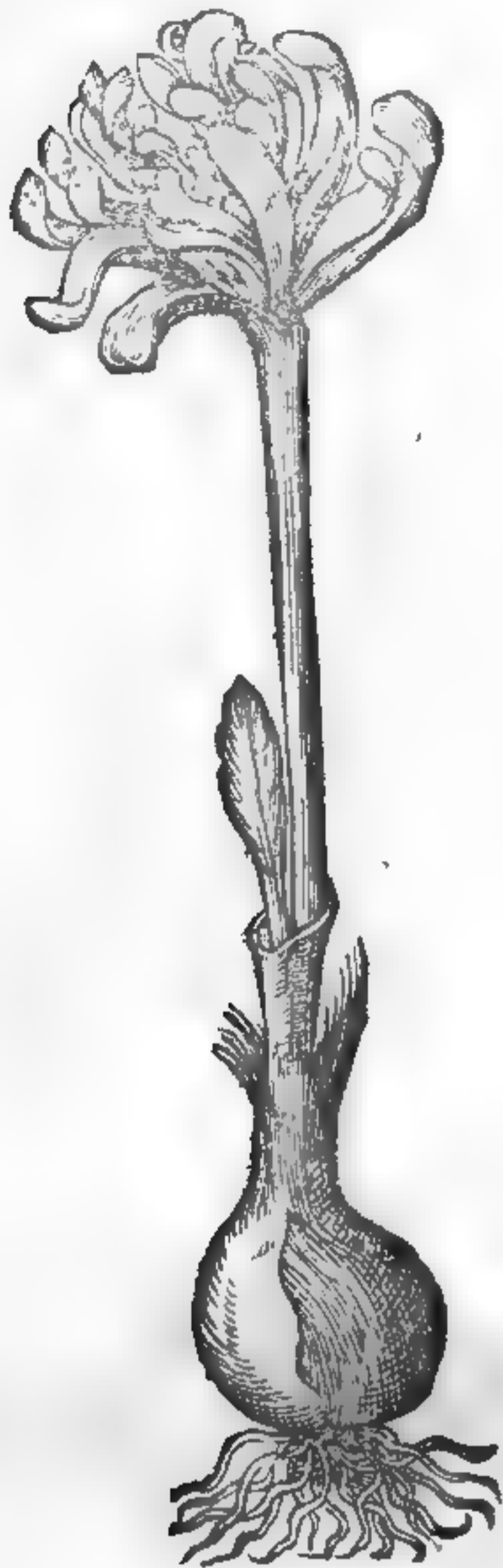
SYRIACVM autem illud, vel Alexandrinum, à nonnullis exhibitum, nihil aliud esse vide- Colchic Sy-
riac.
tur, quàm Tulipæ genus quale Apennineum forte, cui pictor nimis orbiculata folia tribue- rit, ipsi verò plantæ nimis lata & brevia.

FRANCOFVRTI etiam ex Italia accipiebam semen, vulgaris colchici semini par, cum suo Hermodact.
Syriac.
laxo capitulo, Hermodactyli Syriaci appellatione, quod terræ creditum, necdum germina- verat, quum inde discederem. Sed & Illyricum illud Anguillaræ, nunquam mihi cõspectum.

CETERVM hæc planta Dioscoridi *κολχικόν* dicitur, nonnullis, ipso teste, *ἐφήμερον κ' βελβός* Nemata.
ἀγριος Qui Theophrasti locum Hist. Plant. lib. vi cap. vi. integrum esse censent, ejus Narcis- sum, sive Lirium nigro flore esse arbitrantur. Hispani *Quitameriendas*, & *Villorita* appel- lant: Germani *Wilsaffran* & *χερβίος* / Galli nonnulli *Mort au chien*. Primum autem genus, *κολχικόν λευκόν* *θεμον πολυανθές*. Græcis: Alterum *κολχικόν βυζάντινον* *πλάτυφυλλον πολυαν- θές*. Colchicum byzantinum latifolium multiflorum, non incommodè dici posse videtur.

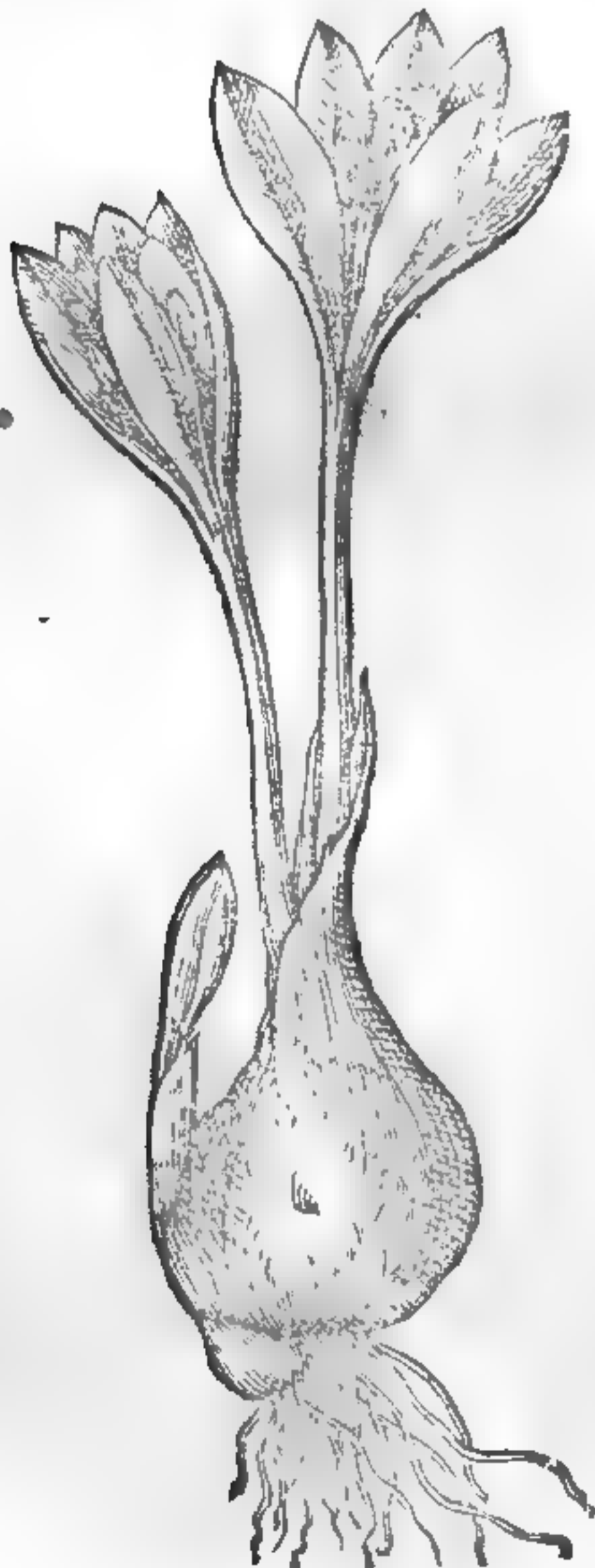
Tertium,

Colchicum pleno flore.

Colchicū wa-
λοφύλλου.

Colchicum biflorum.

Natale.

Colchic. B.
florum.

Tertium, κολχικόν ποικίλων θῆς, versicolor. Quintum verò, λιπτόφυλλον, tenuifolium, & montanum Hispanicum. Salmanticenses hoc genus *merenderas* vocabant.

ALIUD porrò elegans Colchici genus apud Belgas invenitur, cuius quidem cognitionem acceptam fero Illmo Comiti Arébergio, Ordinis Velleris equiti dignissimo, qui præter exoticarum stirpium culturam, cui maxime indulget, magnis etiam sumptibus quascunq; adipisci potest, vivis coloribus depingi curat. Is Autumno M. D. XCV. bulbum ad me mittebat, ut floré conspicere possem: sed cum nulum protulisse intelligeret, insequente Novembri iconé egregiè expressam addidit. Flos vulgari colore persimilis est, sed pluribus folijs constans, nempe vicenis aut pluribus, valde còfertis, quorum sex externa reliquis majora, vulgaris tamé folijs angustiora, inter quæ stamina ut in vulgari, flavis apicibus prædita. Ex alimenti copia plenum florem tulisse existimabam initio, quemadmodum natura interdum ludere solet in alijs floribus, qui deinde ad ingenium redeunt: sed ipse Comes affirmabat, tum etiam N. V. Ioannes Boisor, singulis annis plenos flores id Colchici genus proferre, eosq; plures, majores, & majore foliorum numero còstantes, quo bulbus major & vetustior est: Originé ex Germania ducere aiunt, & primum in Belgium allatú à Rhizotomo, cuius nomen Nicolaus, qui frequenter è Belgio in Germaniã à Nobilibus quibusdam matronis ablegaretur. Sed bulbus anno insequente cum selectissimis alijs stirpibus fuit sublatus.

COLCHICVM BIFLORVM.

CAP. XLI.

NOVVM & rarum hoc Colchici genus, mihi sanè, ante annum nonagesimú tertium supra millesimum & quingentesimum, nunquam conspectum, cuius cognitioné acceptam fero doctissimo viro Moyli Quadrato, qui Autumno præcedente me mcnebat, verno tempore florés sibi observatú in montano quodam prato, non procul Heydelbergâ, ubi tum domicilium habebat: edoctum tamen ante, similem inveniri plátam, ex Epitome de Plantis C. V. Ioachimi Camerarij inclytæ Reip. Noribergé. primarij medici. Ioannes Müllerus pharmacopæus Francofurtensis etiã asserebat, sibi adolescenti conspectum in pratis Halæ Suevorum vicinis novo vere florens.

PERINDE autem crasso id constat bulbo, ac vulgare Colchicum, ex cuius infimâ parte colis emergit quatuor uncias lógus, ex membranaceo involucreto florem, promens oblongo pediculo nitentem, vulgaris flori formâ æqualem, sex folijs còstantem, sed minorem, quorum terna externa majuscula, interna auté tria angustiora & breviora, saturatius paulo purpurascencia esse videbantur: nec folia,
nec

nec semen si quod tulit) observare mihi licuit per morbum; xxv enim Aprilisejusdem anni, ex calu luxatum mihi est femur dextrum cum summâ contusione, cujus rei causa toto tr mestri de. uandendum mihi fuit, malè administratâ curâ à cherrurgis, qui luxatione negligetâ, quam non agnoscentes (quum tamen subinde eos monerem, me luxationem sentire) vel maligne dissimulantes, ad solius contusionis curam animum intenderunt. Veram autem fuisse luxationem, etiam nunc cum magno meo dolore & damno experior: nam & mihi dextrum crus contractum, nec pedem promovere possum, nisi gemino scipione sub axillis fultus, atque quidem non sine cruciatu. Ceterùm ad Colchici historiam redeamus, à qua iustus animi dolor me avertit. Bini igitur majores bulbi ex ijs qui quaterni Heydelberga ad me mittebantur, florem dederunt sub finem Augusti, paullo ante meum Francofurto discessum: nescio an error commissus à legentibus, quum bulbos è terrâ eruerunt. Majorem portò bulbum à Moyse accipiebam, cui recens flos adhuc inhærebat, sub extremum Martium, reliquos insequente Aprili. Atque ista ratione, Colchicum biflorum potius nuncupandum esset, quàm Vernum.

ILLO ipso autem anno scribebat Iacobus Plateau, Colchicum se habuisse, quod verno tempore flavum florem protulisset: sed bulbum cum erisset, ut ejus prolem ad me mitteret, utrumque corruptum reperisse.

Colchic verno. flavo flore. Bulbos in summo verno. L. 1. 4. 62

CROCVM VERNVM.

CAP. XLII.

MULTIPLEX etiam est Crocum verno tempore flores proferens, folijsque & floris colore valde variat. Nos autem duo ejus primaria genera constituemus: Vnum, latiore folio & legitimi croci autumnis florentis foliorum æmulo, licet breviora: Alterum, tenuiore & profus junceo: singula deinde in suas species distribuemus.

Croci verno duo genera.

Crocum vern. latifol. alb. flo.

Croc. vern. latifol. purpureo flo.

Bulbos colchici verno. L. R. A. S. 7. 1134

LATIFOLIUM ergo Prima species, terna & quaterna interdum habet folia latiuscula & breviora, duabus albis venis per eorum longitudinem subtus excurrētibus prædita, inter quæ prodit è membrana flos brevi pediculo nitens, sex folijs constans albis, inâ parte cum pediculo purpurascens, & in meditullio stamina, cum brevi trifido stilo continens: radix bulbosa, candida, tenui cortice amicta, fibrisque candicantibus infimâ sede prædita. Nulla inter reliquas Croci verno species, hæc magis fecunda in edenda sobole. Ejus verò flos interdum variat: nam terna illa exteriora folia, nonnunquam purpurascens venis sunt aspersa, interdum soli foliorum mucrones purpurascunt, aliquando etiam purpureus radius omnia folia secundum longitudinem media secat.

Croc verno latifol. alb. flo.

variata.

Alterâ similis est folijs, paullo tamen angustioribus, inter folia promens è membrana- teo involucre, ejusdem magnitudinis florem brevi pediculo innitentem, sex folijs constans tem vio-

Croc verno latifol. pur. flo. verno.

tem violaceæ ad cæruleum tendentis purpuræ colore, unguibus & summo pediculo saturatiore purpurâ nitentibus: radix alteri similis, & in edenda sobole satis fecunda interdum. Nonnunquam, sed valde rarò, fert utraque hæc, rotundum exalbidum semen in triangulo capitulo.

*Croc. vern.
latifol. purp.
flo. majore.*

Perelegans etiam est Croci verno tempore florentis Tertia species, quam ad me Neapoli mittebat doctissimus vir Ferdinandus Imperatus, cum alijs aliquot stirpibus Francofurtum anno M. D. XCII. Ejus verò jam maridi & dudum terrâ eruti bulbum unicû accipiebam, qui sequente vere folia quidem protulit, sed nullum florem. Lugduni porrò Batavorum, cum alijs Croci verno latifolij speciebus florem dedit, illis formâ similem, hoc est, sex folijs constantem, quorum externa tria paullo longiora, interna tria breviora amplectuntur, multo tamen ampliora quàm in secunda specie, licet illis colore nec valde disparia, nec injucûdi odoris, tria stamina continentem alba, magnis flavis apicibus prædita, & inter illa stylum paullo longiorem, extimâ parte in tres quasi tubulos laxiores divisum, aurei coloris: cum flore, & membranaceo, instar reliquorum, involucri prodeunte, exeunt terna, aut quaterna folia, proximè descripti folijs non dissimilia, paullo tamen longiora: radix bulbosa, superiore major, & ad Quintæ speciei radicis amplitudinem accedens. Ea deinde mihi furto sublata.

Croc. vern. latif. albo versicol. flo. 1.

Croc. vern. latif. albo versicol. flo. 11.

*Croc. vern.
latif. alb. 394*

*Croc. vern.
latifol. alb.
versicol. flore
1.*

Quartæ folia, Croci fativi & legitimi folia satis referunt, nisi breviora essent: inter quæ, bini aut terni prodeunt flores, Primæ & Secundæ speciei floribus majores, sex folijs mucronatis constantes, quorum terna exteriora (quæ pallidula sunt foris) tribus radijs ex atro purpurascens, ab infima basi ad extremum folium ductis striata, internè alba sunt, ut & tota interna tria folia, staminaque in medietate habent Croco montano similia, sed magis pallentem stylum: liberalius hæc semen præbet in triangulis capitibus, rotundum, ex rufo candicans: radix superioribus similis, foris membranâ fuscâ obducta, fibris infimâ sede donata, & intus alba.

*Croc. vern.
latifol. alb.
versicolore
flore 11.*

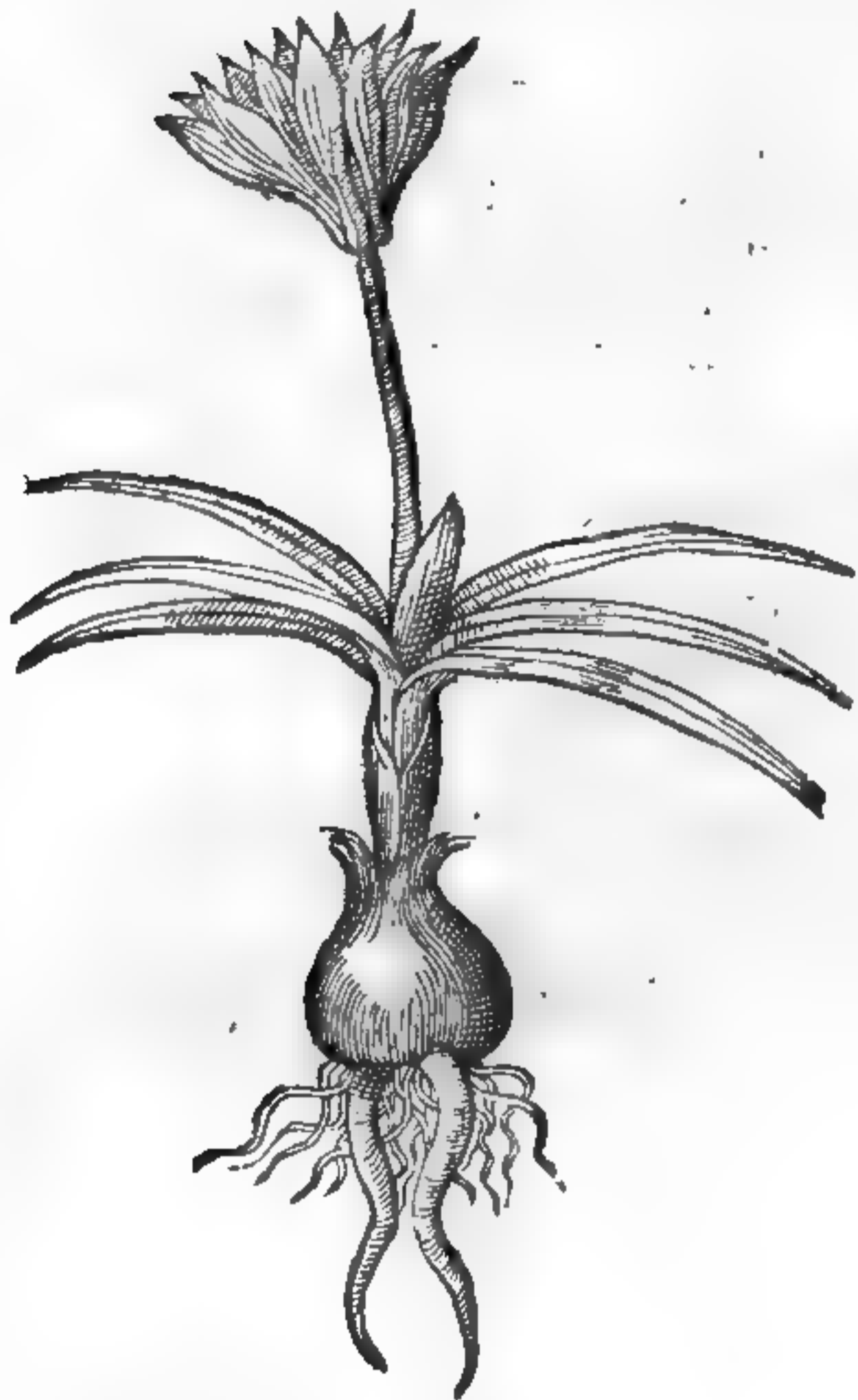
Illi similem, sed per omnia minorem, ante multos annos in Belgicam nobis mittebat C. V. Alphonsus Pantius Ducis Ferrariæ Medicus, cujus florem interdum octonis & denis folijs præditum habui, Iacobus Plateau etiam duodenis, illiusque iconem ad me mittebat, peculiare genus esse existimans, sed insequente anno, simplicem sex foliorum florem tulit.

*Natales &
Nomina.*

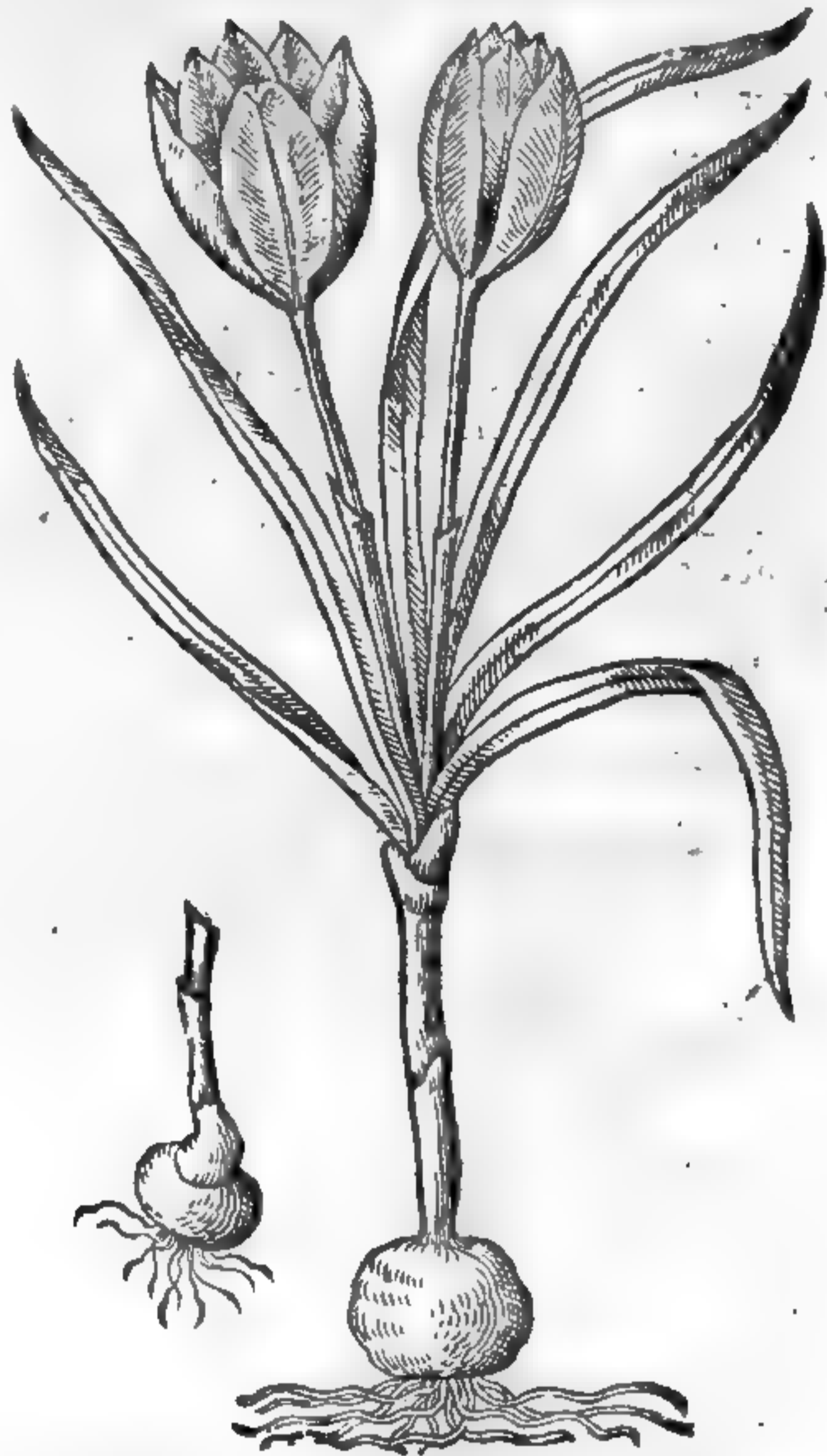
Primæ, Secundæ, & Quartæ specierum meminit Iosias Simlerus in Helvetiæ descriptione, aitque istic in môtanis inveniri, colore purpureo, candido, & utroque mixto: *Sutrieff* vulgo vocari, & à Iuræ montis incolis (apud quos in supremo jugo etiam nascuntur) *Reirat*: addit radicem suis esse gratam. Audio & in Baldo monte agri Veronensis provenire. Nascuntur & alijs locis: nam anno M. D. XC. Ferrariâ ad me scribebat doctissimus & diligentissimus stirpium indagator Ioachimus Iungermannus C. V. Ioachimi Camerarij ex sorore nepos, mihi que ob morum probitatem, doctrinam, ingenij elegatiam, & alias animi dotes valde charus, quem etiam non dubito futurum fuisse præclarum lumen Germaniæ, si diutius vivere licuisset: is inquam scribebat, in eâ herbatione, quam, comite Iosepho de Casa buona, Ser^{mi} Ducis Florentini Simplificistâ, ut vocant, ad Tirtheni maris littora instituerat, tres Croci verno differentias invenisse. Ex ijs elegantior, vel albicantes, vel purpurascens flores proferre, quorum exteriora terna folia crassiores quasdam venas purpurâ saturâ infectas haberent, quæ mirum flori decorem adderent. Reliquas duas majores esse, Croco fativo non inferiores, & utrique florem purpureum: sed in una Colchici floris instar dilutum, in altera à

*Croc. verno
varietas.*

Croc.

Croc. vern. latifol. flavo flore.

perennis, l. m. d. d. l.

*C. vernus, l. m. d. d. l. 227
 C. latifolius, l. m. d. d. l. 387*

Croci legitimi flore parum diversum. Addebat, Iosephum admonuisse, aliud elegantissimum genus nasci in iisdem pratis circa Liburni portum, quod florem proferret saturatissimam purpuram nitentem, quem, utpote magis serotinum, conspiceri illi non licuisset.

Quinta est, quam Alphonso Pantius paulo ante mortem mittebat, florem jam marcidum adhuc retinentem, & semen in triangulo capite maturum, ex quo mihi natae plantae, quae tertio anno flores proferre coeperunt: sunt vero ij superioribus ampliores, ad Tertiam speciei florum magnitudinem proximè accedentes, sex etiam folijs praediti, quorum externa tria foris ex candido quodammodo purpurascunt, & saturatissimae, quasi quae atrae purpurae tribus vel etiam quinque lineis ab infima parte sursum ascendentibus insignita sunt, internè purpurascunt, interiora vero tria, vel dilutiore, vel saturatioris purpurei sunt coloris, circa unguis tamen, similibus, ut exteriora, radijs insignita: semine in triangulis capitibus subscum: folia superioribus speciebus longiora & latiora, Tertiae folijs non valde absimilia, duabus etiam albis lineis subtus distincta: radix paulo amplior: hujus florem etiam octonis folijs interdum luxuriantem habui, quatuor videlicet internis, totidem externis.

Croc. vern. latifol. purp. versicol. flor.

Sextae, quaternae aut plura folia sunt, ad Quintae speciei folia valde accedentia, longiora tamen, & circa exortum latiora, binis candidis venis secundum medium nervum per longitudinem excurrentibus, ut in reliquis Croci speciebus, quae emergere incipientia, florem simul ostendunt, sex folijs, dum explicatus est, constantem, exterioribus mucronatis, internis paululum orbiculatis, flavi coloris, utcunque odoratum, tria longiuscula latiusculaque, stamina dilutius

Croc. vern. latifol. flavo flore.

dilutius flavescencia intus continentem, & longiorem stylum summo fastigio in tria stamina divisum, sativi croci staminibus pænè concolorem: cui succedit, ut in superiore Croci verni specie, membranaceum triangulare capitulum, rotundo rufoq; semine plenum: radix cum superioris radice convenit, vel etiam major est, solida, aliquot candicantibus fibris, sessili parte donata, & aliquot tunicis obvoluta: binos plerumque, ternos, aut quaternos, vel etiã plures profert flores: nulla enim Croci verni species hâc liberalior in producendis floribus.

*Croc. vern.
latifol. au-
reoflore.*

Ejus alia est species, cujus folia paullo breviora, inferiore tamen parte latiora, illius qui niveum fert florem folijs pænè æqualia, flos magis apertus, sex etiam folijs constat altero brevioribus, ferè orbiculato mucrone, coloris profus aurei, tria stamina umbilicum occupantia breviora latioraque, stili alteri similis, summâ parte interdû in quatuor staminula divisus, alterius stilo concolor: florebat mihi annõ M. D. XXCIII. & sequentibus duobus, paullo maturius flavo, & multos etiam dabat flores.

*Croc. vern.
latifol. pal-
lido flore.*

Sed & tertia ejus species folia non minùs lata habet, floresque sex folijs magis mucronatis constantes, coloris omnino pallidi, viridibus venulis exteriorum foliorum unguis foris distinguuntibus: ceteræ notæ conveniunt.

Omnes has flavi differentias mihi corruppebat rigida illa hiems anni octogesimi sexti, supra millesimum & quingentesimum, & plures quàm sexagenos bulbos juniores earum semine natos, præter tres aut quatuor qui flavi genus conservarunt.

Croc. vern. latifol. f-v. flore.

Croc. vern. latifol. f-v. flore duplici.

*Croc. vern.
latifol. flavo
vario flo. l.*

Septima, quinque aut sex habet folia, tenuia instar ferè legitimi croci, infima parte ex purpura nigricantia, e quorû medio unum aut alterum florem promit aurei ferè coloris, legitimi croci odorem nonnihil referentem, sex etiam folijs cõstantem ut reliqua croci genera, quorum exteriora tria paullo angustiora, & magis mucronata, tribus crassiusculis radijs ex atro purpurascens ab imo ad summû, secundûm folij longitudinẽ excurrentibus, & multas interdum venas in latera spargẽtib; insignita, terna interiora latiora sunt, & unguis habent foris etiam ex atro purpurascens, pediculum qui florem sustinet, totidem purpurei coloris saturi radijs notatum, quot sunt in flore folia: umbilicum occupant tria flava stamina, inter quæ stilius eminent extremâ parte trifidus, aurei coloris: floribus succedunt crassiuscula trigona capita, aded saturo purpureo colore infecta, ut atra videantur & splendentia, quæ maturitate hiscentia, semen continere conspiciuntur superiori æquale, & magis rufum: radix bulbacea ut in superioribus, sed præter illorum morem multiplici reticulatoque cortice obducta, & multis tenuibus fibris sessili parte, per reticulati corticis maculas se exerentibus, prædita, rarò adnatos bulbos proferens.

*Croc. vern.
latifol. flavo
vario flo. II.*

Istius alia est species, quæ, nec radice, nec folijs, neque flore differt, exceptis radijs, qui aded late

latè sese spargunt, ut præter oras, totum externorum trium foliorum dorsum inficiant, pediculus etiam florem sustinens, totus ex purpura nigricante splendeat. Vtraque species aliquoties mihi florem dedit duodecim folijs constantem, sex internis aurei coloris, sex externis, purpureis radijs insignitis, deinde Sexagona capitula: interdum etiam gemellos uni pediculo inhaerentes, quibus etiam gemella capita, utraque semine plena.

Florent omnes hæ differentie ineunte Vere, aliæ alijs maturius, Martio, & Aprilis initio: *Tempus.* nulla autem diutius (ob numerum florum subinde nascentium) eâ quæ flavum fert florem, quæ omnium etiam liberalissimè semen præbet.

Quatuor priorum locum natalem jam dixi, & omnes in hortos translata, domesticæ factæ *Natales.* sunt, ut & Quinta quam semine natam dixi, & binæ aliæ sequentes. Quarum Sexta primum Germaniæ innotuit post annum M. D. LXXIX. Stephani van Hausen Noribergensis diligentia, qui ejus anni initio Constantinopoli rediens in comitatu Generosi V. Ulrichi à Kunigsperg (qui præcedente anno honorarium eò tulerat) in Servia, sive Mœsia superiore, sub Belgrado florentem eruit Martio mense, & paullo post, sub Buda, Fritillariam, cujus supra meminimus, florètem observavit. Crocum postea & alij, ante à me admoniti, viderunt, istinc Vienne redeuntes, in Thracia, non modò flavo flore, sed etiam albo, & subcæruleo: aded autem negligentes fuerunt, ut non eruerint, causam prætexentes quòd illis non licuisset, quia properantibus, & iter ad arbitrium Turcarum (qui duces itineris adhibiti) instituentibus Legatis, non sit tutum ex rhedâ, sive cisio descendere illis in locis, ob Plagiariorum & latronum metum. Flavæ autem varietatis pauci bulbi allati anno M. D. XXCVII. Octobri mense, ijq; aded marci & exsuccii, ut verno tempore erutos appareret: nam & flores & folia adhuc retinebant, emptiq; fuerant in foro Constantinopoli. Vnus aut alter eorum quos redemeram, & terræ commiseram, prodierunt sequente Vere, unicum duntaxat folium proferentes: & anno demum M. D. XC. & sequentibus, flores quos descripsi mihi tulerunt Francofurti ad Mœnum, & Lugduni apud Batavos.

Croc. vern. angustifol. I.

Croc. vern. angustifol. II.

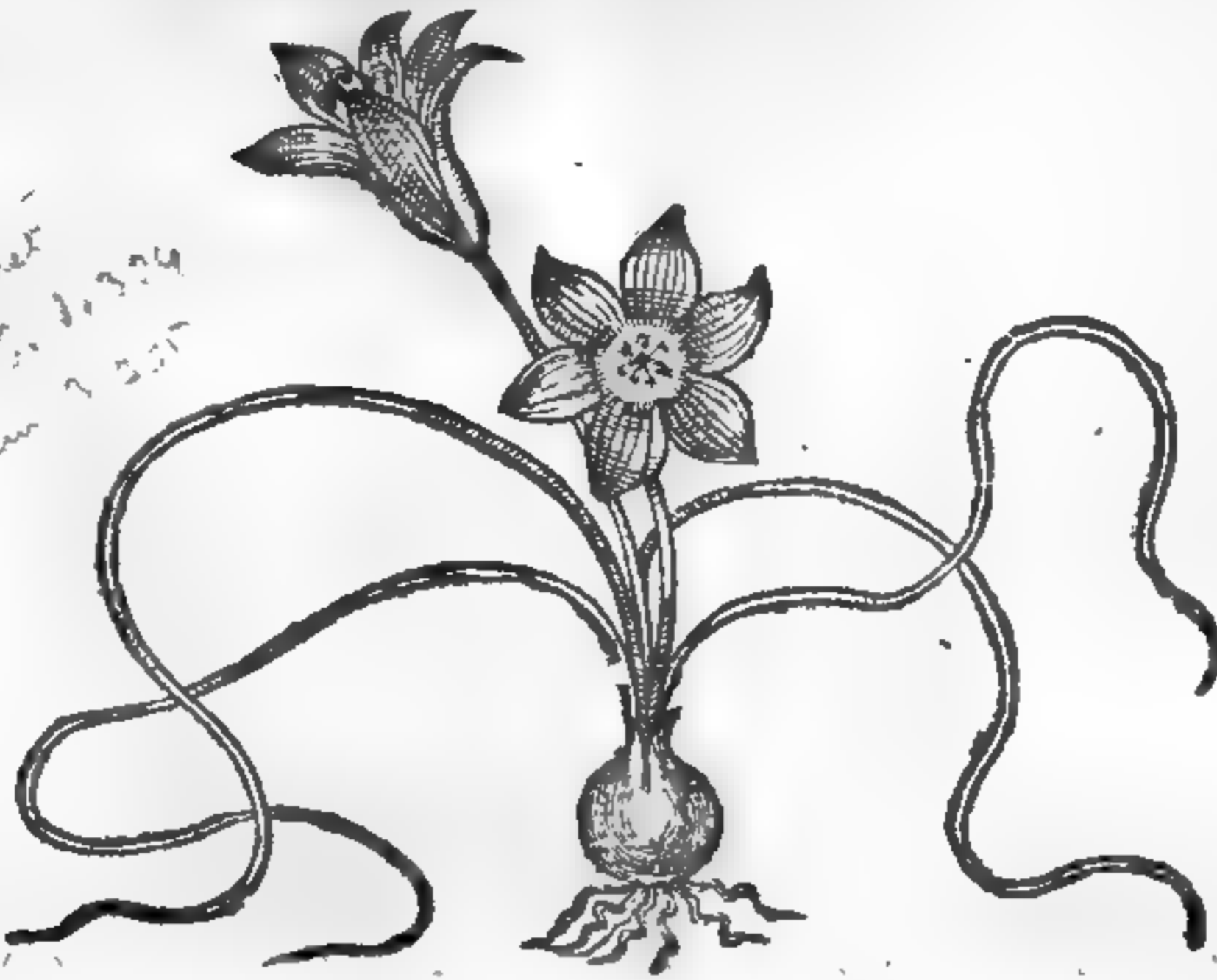

ANGUSTIFOLII porro species Prior, terna, quaterna, aut plura habet folia, longa, viridia, *Croc. vernum angustifol. I.* Crocinis longè angustiora gracilioraque, rotunda & capillaria ferè, inter quæ prodeunt bini aut terni cauliculi, unciales ut plurimum, angulosi, sustinentes flores sex folijs constantes, ut reliquæ species, inâ parte flavescentibus, intus nonnihil candicantibus, reliquâ ad cæruleum tendentibus, sive violaceis (inveniuntur & toti candidi) odoratos, quibus insunt staminula: his succedunt folliculi, sive capitella trigona, exile semen fulvescens continentia: radix exiguæ avellanæ magnitudine, duro spadiceoque cortice sive putamine tecta, intus alba, firma, subadstringente gustu.

Alteram, folijs & radicis externo cortice illi omnino similem in Beturiæ collibus Lusitaniæ finitimis observabam, paullo minore flore, ex albo purpurascente, vixque è terrâ prominente, atque unum bulbum eruebam florem habentem è foliolis octo compositum, quatuor externis paullo majoribus: radix erat gemina, candida, una super alteram insidens, quarum superior firma, dulcis & edulis erat, inferior flaccida. *Croc. vernum angustifol. II.*

Croc. vern. angustifol. violaceo flor.

Croc. vernum
angustif. 111.

Natales.

Croc. vernum
angustifol.
1111.

Vberioribus & crassioribus est Tertia folijs, ijsq; interdum surrectis: flos duarum precedentiu flore longè minor, totusq; cæruleus, tribus exterioribus folijs exceptis, quæ foris virescete colore nonnihil aspersa sunt: hujus radix priori formâ similis, paullo tamè major est, semen etiam crassiusculum.

Frequês invenitur Gadib^o. Prior, atque inter Asindum (vulgo *Medina sidonia*) & Calpen, locis salubrosus & apricis. Tertiam duntaxat Gadibus juxta priorem inveniebam Februarij initio: Secundam Ianuario.

Ceterum anno M. D. XC. Autumno ad me mittebat diligentissimus vir Iosephus de casa bona Sermi

Etruriz Ducis Simplificista, aliquot Croci verni angustifolij bulbos, quorum nonnulli sequentibus annis verno tempore florem tulerunt. Erant verò illis terna aut quaterna juncea folia, Priori angustifolio Hispanico modò descritto similia, inter quæ uncialis tenuis cauliculus prodibat, membranaceum folliculum sustinens, ex quo flosculus emerfit sex foliolis constans purpurei saturi coloris, quibus unguis albis venis distincti, & stilus ex umbilico prodians: fugax admodum fuit hic flos, utpote qui unico duntaxat die apertus manserit: radix Hispanici angustifolij radici par, multis tunicis, sive corticibus duris tecta.

NONNULLI Primum genus, Crocum vernum, ob foliorum & floris cum legitimo Croco similitudinem, vocant: Græcè δ̄ κρόκος ἐαρινός dici posset: alij Crocum montanum appellare malunt (aliud tamen montanum, Crocum proximo capite dabimus) Turcæ *Zafran* vocant Crocum, & voces addunt *ak, mor, sari*, quum album, violaceum, flavum colorem exprimere volunt. Alterum etiam genus, Croci verni nomen obtinuit, à floris cum alio formâ, tametsi Croci folia non habeat, sed tenuia, & planè capillacea. Nomen vulgare Lusitanis Galeciæ vicinis, apud quos etiam nasci quidam illius regionis incolæ asseriebant, *Nozellas pequeñas*, id est, Avellanæ parvæ. Secunda species incolis *Cebollina*, hoc est, parva cepa dicitur, quo ferè nomine Hispani minores omnes bulbos nuncupare solent. Prior species Anguillaræ observata fuisse videtur, & Crocum silvetre angustifolium ab eo vocari.

Theophrastus Hist. Plant. lib. vi. cap. vii. Leucoium inter eas stipes quæ verno tempore florent, reponit: sequente verò libro, bulbosa radice constare ait, illique adjungit *Bolbinam*, *Opitionem*, & *Cyicem*: quid si postremarum harum duarum alterum nomen, Croco verno tenuifolio tribuatur?

PORRò latifolij generis radice quidam foris utendum censent, illamque pubi, urinas crebras atque crassas elicere, tumores hydropicorum discutere, & spicula evellere. Angustifolij nullas facultates cuiquam exploratas intellexi.

CETERVM sæpius miratus sum, nec in Austriacis, nec in Stiriacis, neque etiam in Pannonicis montibus, ullum Croci verno tempore florentis genus invenisse, tametsi diligenter perlustrarim: quum Helveticæ Alpes, illis etiam frigidiores, aliquot ejus genera sponte alant.

CROCVM MONTANVM.

CAP. XLIII.

TRIA Croci montani genera mihi sunt cognita unum, in Lusitaniâ observatum: alterum, Bruxellis acceptum: tertium, in Thraciâ natum, & Constantinopoli allatum.

PRIMUM, flore est sativi Croci, sed dilutiore & minore, tribus intus croceis staminibus, & stilo luteo summâ parte in aliquot staminula diviso: folia illi quaterna Crocinis similia, breviora tamen, interiore parte, lineam quandam candicantem secundum longitudinem, exteriori verò, binas tanquam canaliculos seu sulcos utrinque secundum nervum excurrentes habentia: radix minor quàm in sativo, candida, plena, & veluti internodijs distincta, quia (quod omnibus alijs Croci generibus, gladiolis, & lilyrinchio etiam accidit) planta florente, superior radice pars augetur, inferior autem flaccescit & minuitur, utraque tamen denso quodam cortice è multis villis contexto involuta & tecta, tenuibusque fibris per corticem se exerentibus, tessili parte donata: subdulcis porrò illa est initio, deinde ingrati saporis.

ALTERVM, illi ferè simile, florem sine folijs promit Septembri, unciali aut longiore pediculo innitentem, satis odoratum, sex æqualibus folijs orbiculato mucrone præditis, & saturatoris purpurei coloris pæneque violacei, constantem, tribus ex umbilico prodeuntibus flavis staminibus, & stilo extremum mucronem multifidum, crassiusculumque habente: nullum

Croc. mont.
111.

1111.

nullum adhuc semen mihi observare licuit: nec qui bulbum mittebat, ullam ejus mentionem in epistolâ faciebat. radix Prioris radici valde similis, corrice è multis villis contexto involuta, oblongos interdum nucleos satis procul à matre spargens.

TERTII flos inodorus etiam est, vel tenuis admodum & evanidi odoris, senis, ut reliqua croci genera, folijs, quorum interiora terna paullo breviora sunt, omnia autem orbiculato mucrone, albicantis initio coloris, sed in quo deinde, temporis successu, dilutius quidpiam cæruleum perfusum videatur: stamina ex umbilico prodeunt terna, flava, & in medio stilus, sive penicillus in tria vel plurâ staminula divisus, flavi etiam coloris: flaccescente vel jam marcido flore, quina, sena, rarò plura emergunt in ambitu folia ex tenui membranâ quæ florem initio obvolverat, Croci verni latifolij folijs pænè similia, hoc est, paullo latiora quàm sativi, albâ lineâ singula folia per longitudinem supinâ parte distinguente, & pronâ binis semen hæctenus nullum observavi, licet multis annis aluerim: radix digitalis, vel etiam pollicaris est crassitudinis, orbiculata ferè, alba, solida, tunica spadicei coloris obducta, multis albis fibris sub eâ nascentibus prædita, quæ florum satis ferax est: nam & ternos, & quaternos, interdum etiam quinos profert flores.

Croc. montan. I. 357.

Nasalea.

Nominas.

358.

Nascitur Primum in nonnullis Lusitaniz rupibus, præsertim ijs quæ non procul à mari absunt, ubi Novembri observabam, & cum suo flore eruebam, anno sexagesimo quarto supra millesimum & quingentesimum, & amicis in Belgium mittebam. Istic etiam Septembri floruit, Viennæ Austriæ & Francofurti ad Mœnum, Octobri, interdum maturius: Maio tulit crassa, angulosa capita, semine plena, quale Croci verni latifolij Quartæ speciei semen est.

Theophrastus lib. vi. Hist. Plant. cap. vii. κρόκον ὀρεινόν appellat, Latini Crocum montanum & silvestre. Lusitani *Pie de borra*, id est, pedem asininum (quâ de causa nescio) vocabant.

Alterum Croci silvestris appellatione ad me mittebat Nobilis, idemque doctissimus vir Ioannes Boisot, vetere amicitia mihi conjunctus, Francofurtum anno M. D. XCI.

Missum est Tertium Byzantio anno Millesimo Quingentesimo octogesimo septimo, Octobri mense, *Zafran maby*, hoc est, Croci cærulei, nomine, quod tamen, ut ante dixi, profus cæruleo non esse flore, idem mensis declaravit: nam octiduo post quàm terræ commisissim, flores proferte cepit.

IRIS BULBOSA.

CAP. XLIIII.

ALIQVOT Plantas in Hispanica mea peregrinatione observabam, quæ licet flore Iridis & Xyridis essent, erutas tamen, bulbacea radice esse deprehendebam, quæ ratio me movit, ut priores Iridis bulbosæ nomine donarem. De illis igitur, & alijs earum semine

postea natis, in quarum flore magna colorum varietas conspicitur, hoc capite agemus: altero autem proximè sequente, de ijs quæ florem Xynidi magis similem habent.

Iris bulbosa latifol. five I.

Iris bulbosa violac. flo. five II.

*Iris bulbosa
latifolia.*

PRIOR, senn, ut plurimum, habet folia longiuscula & latiuscula, Hemerocallidis Dodonæi, five Lili-asphodeli folijs ferè similia, breviora tamen, alternatim invicem amplectètia, mollia, in terram prona, supernè ex viridi pallentia. infernè verò incana è quorum medio flos exiit, è membranaceo involucro, unicus, odoratus, cæruleus (interdum lactei candoris) novem foliis constans, Iridis figura, quo marcescente, utrinquè alij singulares succedunt. Nullus est illi caulis, sed flos longo duntaxat pediculo insidet, ut in Croco: radix bulbosa, candida, avellanæ instar dulcis (nam degustabam) multiplici cortice nigricante involuta, cui (præsertim dum floret) aliquot, præter fibras, crassæ, longæ radiculae subnascuntur, ut in Hyacinthi radicibus interdum fieri solet.

Natalis.

Invenitur in Lusitaniz Bæticæque collium radicibus, non procul ab Anâ flumine sitis, & copiosè circa Antequeram & Cordubam. In Lusitania porrò Ianuario, in Bætica autem Februario florentem observabam & eruebam: apud Belgas delata (Corduba enim ad amicos Belgas aliquot bulbos mittebam) nondum flores dederat, quum octennio post inde discessi, ad Cæsarem Maximilianum II. profecturus, ideoque nullum semen observare potui: in illis tamen, quas in Hispaniâ eruebam, stirpibus, infimam partem pediculi, qui primum florem sustinuerat, & inter folia reconditam, in rudimentum longi triangularis capituli desinere conspiciebam, multa candida granula continentis: quo argumento adduco, semen Aprilis aut Maio maturum istis esse posse.

*Iris bulbosa
II frus violac.*

CRASSIORE est Altera folio, ac veluti cepaceo, viridiore, parte interiore carinato five striato, multisque quasi bulbis argenteis resperfo: crasso firmoque caule, quem quaterna aut quina folia amplectuntur: binos ex vaginulis, ut plurimum, promit flores invicem succedentes, interdum unicum, duntaxat, novem folijs constantem, violacei prorsus & elegantissimi coloris, interdum dilutionis, inodorum tamen, quorum tria majora sunt, ad terram inclinata & prona ut in vulgari Iride, & labrorum instar propendentia, tria alia angusta & extima parte bifida alataque ijs incumbunt, usque ad luteam maculam (quæ majoribus pro fimbria est) pertingentia, tria alia surrecta, supremaque parte latiuscula, infima verò valde angusta: floribus succedunt trigona laxaque capita, quibus semen rugosum, fulvescens, ervi magnitudine, quod maturum, in capitibus crepitat, si moveantur: radix magna, plurimis membranis tenacibus, nigricantibus circumvoluta, intus alba, & sessili parte fibris prædita, quæ singulis annis nucleos circa latera deponit. Hujus folia novo Vere demùm germinant.

Quia

Quia C. V. Matthias de Lobel medicus, de re herbaria optimè meritis, hæc Iridem primus Belgis communicaverat, missis ex Anglia aliquot ad amico. bulbis, sponte istic nasci existimabã, & in Angliam profectus, anno Septuagesimo primo supra Milleimum & quingentesimum, frustra in agris & collibus requirebam, donec Bristolium quum venissem, ubi Lobelium conveniebam, ab eo intelligerem, istic primum illi innotuisse, ex hortis, in quibus colebatur, erutam, unde Londinũ amicis misisset. Verum, le est, Hispanicis navibus quæ plerumque Bristolium commeabant, primum istuc ex Hispaniã aut Lusitaniã delatam.

Natalis

Iris bulbosa III. sive versicolor.

TERTIÆ, quinque aut sex sunt folia angusta & tenuia, cubitalis longitudinis, internã parte striata & candicantia, externa autem rugosa, viridis cum cineraceo commixti coloris, caulem amplexantia cubitalem, interdum etiã majorem, nodosum, unicum plerumque florem, raro binos, è membranaceis vaginulis proferentem, Iridis angustifoliæ floribus forma similem, cujus tria latiora & ad terram inflexa folia, extrema parte ampliora sunt, & candicantia, luteaque macula insignita, ea videlicet parte, qua folia his incumbentia, & ligulam occultentia, bifidaque, & in parvas alas reflexa, desinunt, illaque subcærulei ex candido coloris: reliqua tria erecta sunt, oblonga, & dilutius ex cæruleo purpurascantia: totus flos jucundo spirat odore, præmansi coriandri obducti saccharo, sive præparati instar. Flori succedit longum triangulum caput, altero gracilius, neque laxum, semen angulosum, subrufum, continens. Radix bulbosa, candida, subdulcis, spadiceis aliquot membranis involuta, minor superioris radice, & illã liberalius nucleos producat, quibus facillimè feri potest.

Iris bulbosa III sive versicolor

Est verò hæc vel breviorè latiorèque flore, & illo dilutiorè, aut saturatiorè, maculã etiã illã in propendentibus labiorum instar folijs breviorè, vel angustiorè & longiorè: ac labris illis similiter dilutioribus aut saturatioribus, illisque interdum adeò saturis ut violacei appareat,

Varietas

nihilque in illis albi conspiciatur, sed cæruleus duntaxat color ambiens flavam istam maculam, quæ in hoc genere longior ut plurimum esse solet. Rursus quæ latiorè est flore, plerumque liberalior est angustiflorã in binis floribus producendis, breviorèque siliquam, sive trigonum caput, & æqualis ubique crassitudinis habet: angustifloræ autem longior est, & infimã parte gracilior siliqua. Item latifloræ radix, brevior & crassior est alterius, longior & gracilior. Istam autem varietatem, satione conciliatam esse, non dubium est.

Pinciz, quæ vulgo *Valladolid* nuncupatur, Hispaniæ urbe, primum data mihi fuit hæc planta à Ioanne loigny viro optimo & humanissimo, natione Gallo & istic Architecto, qui hortulum peregrinis stirpibus satis instructum ponere ædes habebat, à quo, nonnullis Castellæ collibus sponte nasci intelligebam. Floret in hortis Iunio cum Gladiolo, aut paulò maturius: semen sub extremum Iulium & Augusto maturum est.

Natalis

Quid porro in hoc flore & quibusdam alijs mihi contigerit anno Nonagesimo secundo supra millesimum & quingentesimum, hoc loco adscribendũ existimavi. Is enim, ut propter magnam humiditatem à frequentibus imbribus, ferax fuit proferendis amplioribus solito floribus, eorumque nonnullis geminato foliorum numero: ita multas stirpes, quæ singulari caule, eoque non ramoso ut plurimum esse solent, πολυκλαίτους reddidit. Nam habui Tuliparum plantas, quæ vel unico, vel binis, ternis, quaternis, etiam quinis ramis (singulis suum florem sustinentibus, ut capite de Tulipa diximus) caulem præditum tulerunt: multas Xyphij stirpes, quæ unico, aliquot quæ binis quatuor vel quinque floribus ornatis: plurimas Iridis bulbosæ quæ binis vel ternis, binas quæ quaternis floribus fuerunt onustæ. Summo enim caulis fastigio innati bini ex ipsidem vaginis emergentes, quemadmodum in Secundo genere solent, alter alteri succedentes, in nonnullis etiam tertius: Aliæ, præsertim versicolores latifloræ saturatiorès, præter geminos illos flores in summo caule natos, ex singulari vaginã infra illos sistã, & altera tequente, singulares produxerunt ramulos, teretes, geniculatos, sustinentes binas vaginas, è quibus emerferunt singulares flores (ut in subjecta icone videre licet) primarijs non minus elegantes, & perinde odorati. Habui etiam anno xcvi. multas Iridis bulbosæ plantas, quæ quaternos flores tulerunt.

Anno M D XCII. multastirpes.

Iris bulb. versicolor πολυκλαίτους.

Multos

Iris bulbosa versicolor πολύχλωρος.

Iris bulbosa flavo flo. sive v.

Tulipa bulbifera.

Multos etiam dedit is annus Tuliparum bulbos in infima ala (quod succi & humoris abundantiae tribuo) nascentes.

Iris bulbosa
III. sive
lutea.

QUARTA, jam dictae Tertiae per omnia ferè similis, brevior tamen est caule, gracilioribusque & ex viridi pallescentibus folijs: flos unicus, interdum bini, contractiores, latiores tamen, ex vaginulis summo cauli inhaerentibus prodeunt, lutei coloris, inodori; mediae inter secundum & tertium genus magnitudinis, quemadmodum & siliqua, seu caput trigonum, in quo semen superiori simile continetur: radix tertij generis radici similis, quae nucleis, non secus ac illa, propagatur.

Varietas.

Sed haec in flore quandam etiam differentiam habet, licet exiguam: nam invenitur latiore aliquantulum, saturatioreque & magis rutilante aureo colore, radice item brevior & crassiore, membranacea praeterea illa vagina, unde primum folia emergunt, sanguineo colore, à summis vaginae oris in inferiorem illius partem radiatim desinente, magis infecta est, quam illius, quae dilutiore est flavo colore; nam illa interdum sanguineo hoc colore caret. Vtriusque autem, quemadmodum & Tertiae, folia ante hiemem germinare solent.

Natalis.

Nascitur pingui solo, & petrosis collibus ad Tagum sitis supra Olyssipponem, ubi eam eruebam Decembri anno M. D. LXIII. cum aliquot alijs rarissimis stirpibus, & inde ad amicos in Belgium mittebam. Floret paullo maturius Tertio genere, eodem ferè quo secundum tempore: brevi tamen se mutuo consequuntur, & interdum simul florere conspiciuntur.

Iris bulbosa
v. sive caerulea.

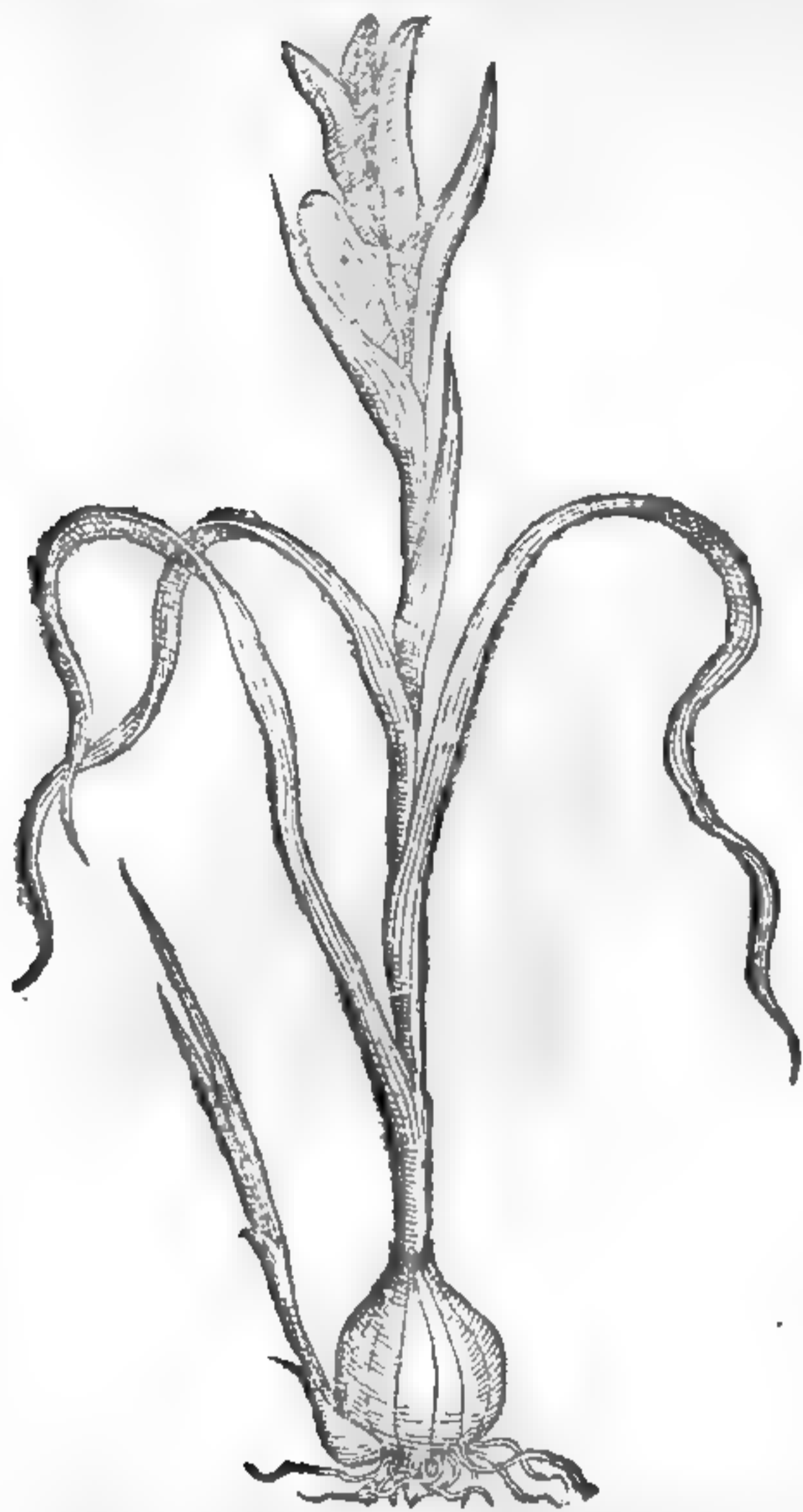
QUINTA mihi primum conspecta est Lugduni Batavorum anno supra millesimum & quingentesimum, nonagesimo quarto. Nihil verò ea differt caule, folijs, & forma floris, ab Iride bulbosa, cujus flores versicolores, folius floris color diversus est. Nam novem, ut ille, folijs constat, quorum terna inflexa & terram spectantia, caeruleum habent colorem, venis saturatioribus à medio folio in latera excurrentibus distinctum, & ab illo ad unguem usque, maculam flavam satis latam, medium folium per longitudinem secantem: terna illis incumbentia & gibbosa ejusdem etiam sunt coloris, paullo tamen dilutiore: tria surrecta folia magis saturata, odor panem florum Tiliae: binos autem, ternosve in eodem caule fert flores, qui reliquarum Iridum bulbosarum floribus magis sunt ferotini, ijsque marcidis demum aperiuntur sub initium Julij. Floribus succedunt triangula oblonga capita, ut in versicolore Iride bulbosa.

Natalis.

E Lusitania porro hoc Iridis bulbosae genus, paucos ante annos, primum in Belgicam delatum fertur.

Sequente autem anno, è tribus bulbis ab amico acceptis, unus florem longè elegantioram jam descripto tulit, amplioribus labris nempe constantem, tribusque folijs surrectis latioribus, gibbis

Irid, bulbosæ v. semen.

gibbis etiam amplioribus, totumque aded florem multo saturatiore purpurâ nitetem, & magis expansum, idem tamen qui in altero odor: caulis præterea circum nodos quibus folia inhærebant, ex purpurâ nigricabat.

PRIORI, latifoliæ cognomen dedi, à foliorum, Nomina. præ reliquis, amplitudine, & cæruleæ sive purpureæ, à floris colore: Hispani, vel *Lirio* simpliciter, vel *Lirio spadañal*, Cordubenses, *Lirios azules*, appellant, hoc est, Lirium, Lini formem, & Lirium cæruleum. Alteram, violaceam cognominavi, Lobelius cum Pena Hyacinthum Poëtarum esse censet, vulgare hujus nomen nullum scio. Tertiam angustifoliâ versicolorem sive variam nominavi; Hispani *Lirio illyrico* appellabant. Quartæ à floris colore, Flavæ, sive Luteæ cognomen indidi: Lusitani, *Reyllabuey*, vocabât. Quintæ, quum mihi sponte nascês non sit observata, nullum nomen vulgare intellexi: sed qui hortorum culturâ delectantur Batavi, Lusitanicæ cognomen dederant.

De illarum autem viribus & facultatibus, nihil compertum habeo, aut ab alijs traditum accepi.

Omniùm porro istarum floribus, illius præsertim quæ vario est flore (quia, ut opinor roscidum quendam succum in lateribus exsudant) formicæ mirum in modum sunt infestæ. Præterea omnium istarum, tam illarum quarum mentionem fecimus, quàm subsequentiũ flores marcescere jam incipientes, hanc peculiar-

rem notam habent, quòd milvinorum unguium instar contrahantur: quod etiam aliorum Iridis generum floribus evenit.

CÆTERVM sunt & aliæ Iridis bulbosæ species, non ex quidem aliunde invecitæ, sed semine apud Belgas natæ, quarum historia prætermittenda non videtur, eam ob causam, superioribus adjiciendas esse existimavi.

Iridis bulbosa versicolor. classis II.

PRIMA igitur Versicoloris quoddam genus est, à superioribus diversum, non folijs, caule, aut radice, his enim cum Tertio aut Quarto genere convenit, sed floris colore: quia tria ejus folia ad terram inclinata, sive labra, flava sunt, & Quarti generis folijs propendentibus labiorum instar ferè similia, magnâ tamen aureâ maculâ in prominente & reflexo labro insignita, ad quam ab infimo folij ungue intrinsecus excurrunt aliquot venæ quodammodo purpurascens; tria autem gibba & illis incumbentia, dorso & alis pallent, lateribus candicant; tria verò sursum erecta, ex albo subcærulea sunt, hoc est, albicantis sunt coloris, quem subcæruleæ saturatiore vel dilutiores venæ distinguunt.

I.

ALTERIVS terna inflexa folia pallent, & labrum habent flava maculâ insignitum, à qua ad unguem usque angustiora sunt, ut in ceteris generibus, & internè quibusdam venulis purpurascens distincta sunt; tria gibba folia ligulam tegentia *ωχρολεύχου* sunt coloris, vel albicant, summo tamen gibbo pallescente; terna surrecta exalbida sunt, nervus tamen per longitudinem excurrês flavescit. Vtriusque flores odorati, Tertij generis supra descripti florum instar: radix etiam non minus quàm in illo fecunda producendis nucleis.

II.

Illas habui munere Ioannis Boisot anno M. D. xxvii. quadriennio verò post, tres alias communicabat, quæ insequente anno hos flores protulerunt.

PRIOR, quæ erit illius Tertium genus ab ipso acceptum, latiore, breviorè que fuit flore, cujus terna inflexa folia, lato & propendente sunt labro, mediâ aureâ maculâ (quam albus orbis ambit) insignito, per oras crispo, cærulei coloris, à maculâ autem usque ad unguem folij, extenditur nervus extrinsecus virescens, intrinsecus pallidus, multis purpureis venis in latera excurrentibus, tria gibba alataque folia purpurascens sunt coloris, gibbus albicans, alæ cæruleæ; tria sursum erecta folia, ex cæruleo purpurascunt.

III.

ALTERA, sive ejus Quarta, florem habuit, cujus terna folia terram spectantia, flavi sunt coloris, aureâ maculâ labrum occupante, à qua ad infimos ungues, interiore parte sparset sunt quædam venæ dilutius purpurascens; folia ijs incumbentia exalbida sunt, præter medium nervum ad extremum folium excurrentem & gibbum, qui pallidi sunt coloris; surrecta terna folia, infimâ parte ex cæruleo purpurascens venis sunt distincta, supernâ candicant.

IIII.

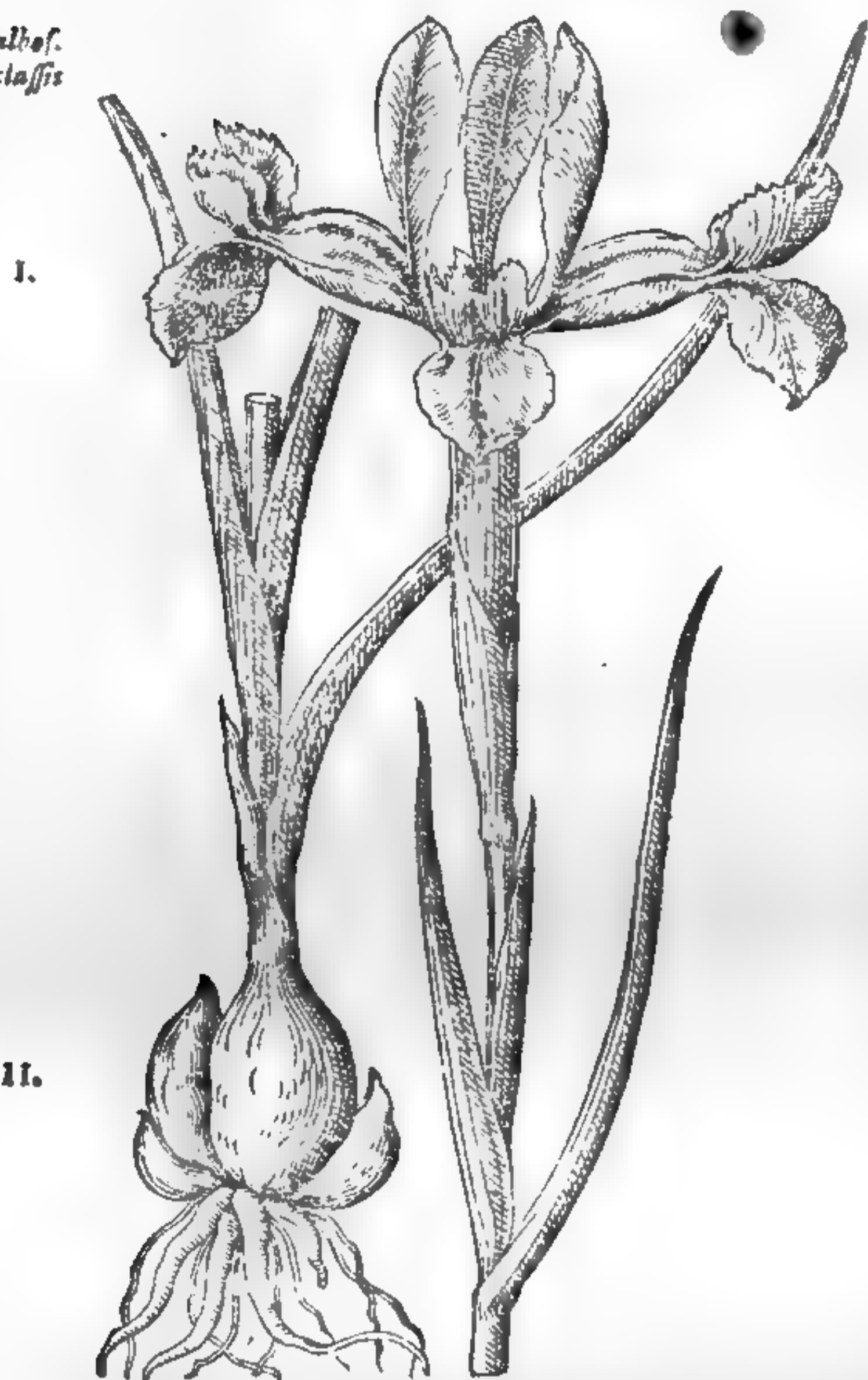
TERTIÆ,

V. **TERTIA**, sive Boifoti Quintæ flori, terna incurva sive inflexa folia, prorsus lactei candoris fuerunt, præter maculam illam medio labro impressam, quæ aurei coloris erat: gibba præterea folia illis incumbentia, alba fuerunt, ut & terna erecta, exceptâ illâ infimâ parte circa unguem, quæ tenuè quidpiam subcæruleum habere visa est. Odorati etiam hi flores erant.

Ex cujus generis semine natæ sint hæ varietates, nihil ad me perscriptum, nec forsitan quispiam tam exactè observavit: odor tamen qualis in Versicolore illâ, in Tertio genere supra descriptâ, me in suspicionem adducit, ex illo originem sumptisse.

Iris bulbosa F-v h.e. i. classis tertix.

Iris bulbosa
versic classis
III.

QVAs verò Primæ illius Flavæ-Variæ à Boifoto primùm mihi missæ, semine ego natus sum, & anno demum M D XC. duobusque illum sequentibus, flores protulerunt, subjiciam.

VNA, quam F-V, hoc est Flavam-Variam majorem, & omnium elegantissimam meritò appellare possum, caulem non minus altum habet, quàm Tertium illud genus versicolore flore à me tertio loco descriptum, videlicet cubitalem aut ampliorem, folia latiora & breviora, media ferè inter illius & Secundi generis folia, florem majusculum, cujus terna folia inflexa & terram spectantia lutei sunt coloris, & aureâ maculâ in medio labro insigniuntur, oris quodammodo purpurascens, angustiore foliorum parte quæ gibbo integitur, intrinsecus multis subpurpureis venis in latera excurrentibus notata: gibba & incumbentia folia, diluto purpureo colore sunt prædita: tria erecta valde saturâ purpurâ nitent, & quasi violacea sunt, præsertim medius per longitudinem extensus nervus.

ALTERA etiam F-V, & latiflora, sed paulo humilior, terna ad terram inflexa folia flavo coloris habet aureâ maculâ insignita, quæ ad infimum folij unguem, multis purpurascens venis interiore parte sunt distincta: gibba folia quodammodo purpurascunt, nervum tamen subflavum habent; tria folia erecta, purpurei sunt coloris.

III. **TERTIÆ** F-V. floris forma eadem, & terna illa folia inflexa flavo coloris, aureâ maculâ insigniuntur, quæ verò parte bifidis & gibbosis illis folijs integuntur, radijs obsolete purpurascens distincta sunt: surrecta terna folia ex cæruleo purpurascunt, medius autem per longitudinem excurrentis nervus, flavescens est coloris: & tria alij incumbentia, obsolete, cui flavo quidpiam permixtum est.

IIII. **F-V.** Quarta, etiam latiflora, terna inflexa folia pallida habet, aureâ maculâ insignita, quæ autem parte camerato folio integuntur, purpurascens venis sunt distincta: gibba folia, etiam purpurascunt: tria verò erectiora folia, cæruleum habent colorem.

V. **QVINTÆ** F-V, quæ angustiflora est, tria ad terram spectantia folia, flava sunt, aureâ etiam maculâ medio labro insignita; & incumbentia illis folia candicant, nervus tamen eminentior, quodammodo *ωχρολευκος*: sursum assurgentia folia exalbida sunt, imâ parte subcæruleis quibusdam venis leviter distincta.

VI. **SEXTA** F-V, etiam angustiflora, & humilior, non valde absimilem matri, hoc est, Primæ à Boifoto missæ, habuit florem: sed quibusdam notis secundæ ab ipso acceptæ respondentem, ut media quædam species inter utramque censei possit.

VII. **LATIFLORA** est, & elatior Septima F-V, cujus inflexa folia habent latiora labra, flavo coloris, aureâ maculâ insignita, quæ verò parte gibbis folijs integuntur, ad unguem usque interius ex cæruleo purpurascunt: gibba & alata folia etiam purpurascens sunt coloris, gibbo tamen dilutiore: surrecta folia latiuscula sunt, & illis magis purpurascunt, cæruleique quidpiam admixtum habere videntur.

VIII. **HUMILIOR**, latiflora tamen, est Octava F-V, cui terna terram spectantia folia flava sunt, aureâ maculâ majusculâ notata, internâ parte quæ cameratis bifidisque folijs tegitur, purpurascens radijs in latera excurrentibus distincta: gibba cristataque folia, purpurei cæruleo commixti sunt coloris, ipso gibbo ex purpura flavescens: erectiora folia, cærulei purpuræ permixti sunt coloris.

ANGUSTIFLORA, sed humilior etiam, est Nona F-V. cujus trium foliorum terram spectantium labra longiora sunt & pallida, orisq̄ue aliquantulum purpurascens, maculâ aureâ longiore insignita, reliquâ parte bifidis folijs tectâ, internè purpurascens, præter mediû nervum qui aurei est coloris, foris ex viridi pallescentis: gibba cum suis alis cristatis folia, purpurea, gibbus paullo dilutior: surrecta terna folia, purpurâ saturatiore nitent.

IX.

DECIMA, ejusdem ferè altitudinis est cum superiore, ejuſq̄ue terna folia ad terram prona, pallescente sunt labro, brevi flavâ maculâ in longos radios desinente infecto, angustior folij pars foris virescens, internè viridibus venis prædita: alata & bifida folia, exalbida sunt, ad *λευκον* colorem tendentia, gibbus pallescens: terna folia quæ sursum attolluntur, alba sunt, medio nervo circa unguem pallescente.

X.

VNDECIMÆ, eadem quidem forma, sed dissimilis prorsus color: nam terna inflexa folia alba sunt, flavâ tamen maculâ insignita: gibbâ his incumbentia, purpurascunt: terna sursum erecta purpurei, seu violacei sunt coloris: breviter non multum absimilis est Angustifoliz versicolori saturæ, in Prima classe.

XI.

MEDIA quodammodo inter Latifloram & Angustifloram est Duodecima, eaq̄; elatior, labristrium foliorum terram spectantium ex albo purpurascens, aureâ maculâ notatis, quæ medium etiam folium per longitudinem secans, ad infimum usque unguem angustior protenditur, ejus latera internè saturationibus venis purpureis distincta: folia cristata & bifida illis incumbentia, diluti purpurei, & quasi ad rubedinem tendentis sunt coloris, gibbo paullo magis saturati: similis præne coloris sunt surrecta folia, eorum tamen ungues aliquantulum saturatiore.

XII.

Istarum porro omnium flores odorati sunt, & Tertij generis floribus versicoloribus, odoris gratia respondent.

Et hæc quidem summæ sunt differentiz Iridum bulbosa radice præditarum, quæ mihi semine F-V. primæ Boissoti natæ: aliz tamen etiam natæ, sed quarum colores proximè ad istarum colorem accederent propterea, minimè huc inferendas putavi. Nam in tantâ varietate, quis singularum discrimina commodè verbis exprimere queat? In flavæ autem & Purpureæ violacæ semine natis plantis, nullam hæcenus varietatem observavi, sed omnes maternum colorem retinuerunt, & illum quidem intensiorem vel remissiorem.

Summa varietas in Irid. bulbosis seminibus.

Illud præterea in istarum Iridum plantis semine natis observabam, plurimarum vaginam illam initio emergentem, è qua, ut in primo descriptis exeunt folia, rubri sive sanguinei coloris radijs esse infecta, non secus, ac Quarti generis primæ speciei in prima Classe vaginulam.

SED & Decimum tertium genus semine mihi natum, quod florem demùm tulit anno supra millesimum & quingentesimum nonagesimo quarto, quadriennio videlicet postquam semen telluri creditum. Cubitali verò assurgit caule, nodoso & geniculato instar aliarum Iridum hujus generis, quem ambiunt lōga & angusta folia, carinata ut in superioribus reliquis: summus caulis sustinet florem reliquis formâ similem & novem folijs constantem, sed colore diversum: nam terna majora labro propendente prorsus cærulea sunt, tumente maculâ aurei coloris à medio labro ad infimum folij unguem discreta, his incumbentia, fornicataq̄; & alata folia, saturæ purpuræ colore sunt, ligulamq̄ tegunt, terna surrecta, oblonga, angusta, saturâ purpurâ (cui rubedo levis ad nixta) nitent: odor tenuis, nec ad eas quæ versicolore sunt flore suavitatem accedens capitula trigona longaq̄; instar capitum versicoloris, quæ tamen nullum semen tulerunt: radix bulbosa ut reliquarum Iridum bulbosarum, pluresq̄ue nucleos ad latera generans.

XIII.

Floruit primo anno circiter quindecim dies ante illas quæ cæruleo & flavo sunt flore: altero cum ipsidem, Junio videlicet.

Huic prorsus similem Hispali accipiebam anno M. D. XCVI. ab eruditissimo viro D. Simone de Tovar Hispalensi Medico, ut ex ejus flore quem insequentis anni Maio dedit, observare potui: an verò semine ipsi nata esset, aut aliunde missa, nihil adscribebat.

SUPERIORIBVS annis, ut ante dictum est, in Flavæ Iridis bulbosæ semine natis plantis nullam varietatem observaveram: at anno M. D. XCVII. cum in hac, tum alijs insignè varietatem habui. Nam anno nonagesimo tertio supra millesimum & quingentesimum seorsim in diversis pulvinis Flavæ, Albæ, F. versicoloris semina terræ commisi sub finem Novembris; natæ ex ijs plantæ nec loco motæ, quarto post anno flores protulerunt; ex Flava quidè, aut flavos prorsus, aut flavos quorû surrecta folia aut pallebant aut exalbida erant, vel cærulea erant, vel fuligine infecta cum fornicatis folijs, ex F. versicolore autem, flavos, flavos item quorum surrecta folia alba erant, vel initio labra habentes flava aureâ maculâ insignita, deinde flavus ille color maculam ambiens cæruleum colorem prorsus contraxit, folia fornicata & surrecta saturâ purpurâ nituerunt, vel etiam alios illis persimiles, quorum tamen flava labra oras auream maculam ambientes habuerunt virescentis ex cæruleo coloris. & alios matri similes: ex Alba verò pallidos, surrecta folia alba aut exalbida habentes, aut ex cæruleo purpurea, aut matri propemodum similes. Quam varietatem producent reliquæ plantæ illis seminibus natæ, indicabit dies.

Quotidiana varietas in Iridibus bulbosis seminibus.

IRIDES bulbosas proximè, sine controversia, subsequi debet planta quædam flore Xyridis, minore tamen, & radice orbiculari, ut Xyphium, cujus duo genera in Hispanica peregrinatione à me observata.

Sisyrrinchium majus.

Sisyrrinchium minus.

Sisyrrinchium
majus.

VNVM oblongis angustisq; folijs, mollioribus quàm Iridis bulbosæ folia, & ad Allij aut Hyacinthi botryodis folia proximè accedentibus, striatis, viridibus, & humi plerumque fuscis, rotundo, dodrantali, striato firmoq; caule, qui ex multis involucris tanquã è vaginulis flores promit quatuor aut quinque, alternatim prodeuntes, hoc est, ut primo marcescente alter succedat, deinde tertius, & sic deinceps, Xyridis potiùs florem referentes, quàm Iridis, ex novem foliolis compositos, quorum tria, ut in jam descriptis Iridibus bulbosis, deorsum inflexa, pro fimbriâ, luteam maculam etiam habent; alia tria sursum aliquantulum attolluntur: tria verò reliqua, quæ in alijs ligulam tegere solent, surrecta, summâ parte divisa & bifida. Est verò totus flos pulcher aspectu, coloris cærulei, præter maculas illas, & odore quidem præditus, sed valde fugaci: floribus succedunt folliculi, vaginis quibusdam cutaceis inclusi, ad eò tenui membranâ constantes, ut semen rotundum, parvum subrufum, quod in illis continetur conspici possit: radix bulbosa, gemina, plantâ ipsâ florente, & altera alteri insidens Xiphij modo, superior plena, candida, dulcis, edulis, & pueris expetita, inferior flaccida (totam nimirum substantiam ad se trahente superiore, ut in Croco, Xiphio) & tandem evanescens cum in hærentibus fibris: multiplici verò cortice reticulato, crasso, nigro integitur Xiphij radice instar, & adnatis sese propagat: nam quinas interdum, etiam senas, aut plures plantas, quarum singuli bulbi suo retiformi tegmine involuti erant, alio villosò capacioreq; tegumento simul comprehensas eruere memini, in collium supra urbem Olyssipponem acclivitatibus, apud suburbanum Magnifici & Generosi viri Ferdinandi Corinho, equitis Lusitani, multis peregrinationibus in exteris regiones factis, clari: atque etiam Gadibus, non procul à ponte, qui eam insulam continenti nunc conjungit: unde ejus bulbos in Belgium ad amicos mittebam N. & C. V. Caroli Tisnac, concilij Belgici tunc in Hispania Præsidis, operâ: qui successorem deinde habuit C. V. Joachimum Hopperum.

Natalis.

Sisyrrinchium
minus.

ALTERVM genis superiori simile est, minus tamen, gracilioribusq; folijs: flores è vaginulis prodeuntes, colore superioris floribus similes, sed magis odorati; tenuiores etiam folliculi minore & exiliore semine pleni: radix item minor, non minus tamen, quàm superioris, reticulato cortice tecta, & gemina.

Natalis.

Crescit Valentino Hispaniæ regno, sed Murciano frequentissimum observabam, atque eruebam,

eruebam, præsertim tribus leucis supra ejus regni metropolim, Murcia vulgo appellatam, quæ Veteribus *Murgis* dicebatur, itinere Granatensi.

Florebat utrumque genus Martio, natali solo: sed apud Belgas, Maio duntaxat, interdum etiam Junij initio, idque valde raro, utpote quod alternis ut plurimum, annis duntaxat prodire soleat, imò paulatim plerumque contabescens, prorsus tandem sæpenumero pereat.

PRIMUM genus Lusitani *Nozelhas* (quasi nuculas aut parvas nuces diceret) appellant, quia pueri istic ejus bulbo perinde atque avellanis, vescuntur, eumque in delitijs habent. Alterum incolis, *Lirio*, nonnullis *Maçucas* dicitur. Porro hæc planta ad eum bulbum plurimum accedere videtur, quem Theophrast. lib. VII. Histor. Plantar. cap. XIII. *σιουρίχιο* appellat. Scribit enim peculiare Sisyrrinchio esse, ut una radix primo augeatur hieme, tum in eunte Vere, quod in imo excreverit, contrahatur, supremumque crescat, quod manditur. Plinius verò eum sequutus, lib. Natural. Historiæ cap. V. Genera, inquit, Græci hæc fecere, Bulbinem, Setanion, Pythion, Acrocorion, Ægilopa, Sisyrrinchium: in hoc mirum, imas ejus radices crescere hieme: verno autem cum apparuerit viola, minui & contrahi, tum deinde bulbum pinguescere.

SECUNDUM genus, ad ventris tormina utile esse referebant incolæ: sed devoratâ radice, illico corpus saltatione esse exercendum.

Quo potissimum referrem hunc elegantem florem, diu fui dubius, sed & adhuc hæreo: nam ex mutilâ iconè, concinnanda mihi fuit illius historia, nec certi quidpiam statuere licuit. Ne tamen locum non haberet, propter cognationem, quam cum Sisyrrinchio habere, mea opinione, videtur, Sisyrrinchij capiti addendum putavi. Si quis verò aliò pertinere censebit, per me quidem semper licebit: pertinaciter enim meam opinionem tueri, non est animus.

Est ergo hujus stirpis flos (cujus supremam caulis partem cum flore suis coloribus duntaxat expressam, anno nonagesimo quarto supra millesimum & quingentesimum, Pragâ accipiebam ab Esaiâ le Gillon, meæ sororis filio) pulcherrimus, summo cauli satis gracili & virescenti innitens, & ex membranaceo involucro, instar folliculorum, qui Iridum flores ambiunt, emergens, tribus tantum folijs (si picturæ fides est adhibenda) constans mucronatis, binas uncias longis, minimum digitum latis, dorso elatiore, cærulei coloris aded elegatis, ut cum Gentianellæ cæruleis floribus contendere possit: internâ parte ramosâ quædam stamina in multas tenues fibras secta continere videtur rufi coloris, apicibus verò albis: infra illum addita erat alterius floris gemma suo membranaceo folliculo etiam involuta.

Expressa autem fuerat hæc icon Constantinopoli à pictore industrio, de alterâ, quam pictor quidam Persicus è Persia attulerat, ubi nasci, & *lalé* vocari asserbat. Constantinopoli verò esse ignotam hanc plantam. *Lalé* porro, Turcis florem significare, ante dicere memini.

IRIS. LATIFOLIA MAIOR.

CAP. XLVI.

IRIS ex earum stirpium est numero, in quibus summam varietatem observabam. In nullam enim provinciam peregrinationem institui, quin ejus aliquod genus antea mihi non conspectum invenerim, ut ex meis Hispanicarum & Pannonicarum stirpium historijs quæ seorsim sunt editæ, videre licuit, & etiam ex hac apparebit. Omnes autem in Latifolias, & Angustifolias dividemus à Latifolij initium facturi, quas in duo capita distribuemus, priore quidem majores, altero minores & pumilas comprehensuri. Angustifolij deinde suum peculiare caput dabimus.

PRIMUM verò locum inter majores Latifolias ob floris amplitudinem & venustatem meritò sibi vindicare videtur, quæ sena aut octona habet folia Iridis Lusitanicæ bifloræ folijs non absimilia, mutuo sese ut in alijs Iridum generibus amplectentia: è quorum medio caulis exit cubitalis aut amplior, rotundus, geniculatus, digitalis crassitudinis, florem sustinens omnium quos unquam in Iridibus conspexerim maximum, novem, ut reliquorum, folijs constantem; colore tamen ab illis differentem: nam tria ad terram inclinata folia, crassa sunt, interiore parte omnino nigra, nisi quædam venæ ex purpura candicantes intercurfarent, ab infima basi ad medium usque nigris villis latè obita, maculâ nigrâ, sericei villosi nigri panni instar, medium folium occupante, foris multò dilutiora sunt: ternâ illa minora eis incumbentiâ quæ

Tempus.

Nomina.

σιουρίχιο.

Facultates.

Flos Persicus Sisyrrinchio congener.

Iridum tres classes.

Iris major latifolia sive Susiana.

Iris turcica sp. nob.

Tol. ... ligulas

ligulas tegunt, fornicata & bifida sunt, & ejusdem ferè coloris, paullo tamen dilutioris, licet ad obscuram purpuram accedentis: tria surrecta, palmaris sunt amplitudinis, & membrana- ceæ pænè tenuitatis, plurimis lineis ab infima basi ad extremum usque folium excurrètibz, partim nigricantibus, partim ex cineraceo candicantibus, ut Americani pavonis expansam caudam ferè imitentur, internè circa unguem nonnihil hirsuta. Nullum odorem in hoc flore deprehendi, sed solà coloris varietate, & raritate commendabilis est. Illi succedunt, sed rare admodum, capita trigona crassa, uncias tres, quatuor, & quinque interdum longa, numerosum semen rugosum, fuscum, pisi ferè instar magnum, continentia.

Natales.

Constantinopoli primùm Viennâ delata fuit hæc Iris ipsa brumâ Ill. V. Augerio de Bouf- becque p. m. Cæsaris olim, ad Turcarum Imperatorem, Legati munere septenni functo, postea autem Ser^{mæ} Elizabethæ Austriacæ Gallicæ Reginæ viduæ felicis. m. summo Aulæ Præ- fecto, & Cæsari à Consilijs, anno M. D. LXXIII. cùm recens eò advenissem, qui una radice me- donabat, alias in Belgicam amicis mittebat. Subsequente anno similem attulit Mag^{us} V. Ca- rolus Rym Dn. de Eeckbecke Cæsareus etiam Legatus ad Turc. Imp. Constantinopoli re- diens cum affine Philiberto de Bruxella. Deinde quotquot aut Legati, vel Honorarij ferendi gratiâ Constantinopolim missi, Viennam redeunt, cum alijs exoticis stirpibus etiam attu- lerunt. Hiemis injurias difficiliter fert in horto reposita, reliquis Iridis generibus, ut ego & plerique alij nostro damno experti sumus. Rarius etiam ceteris floret, & unicum, ut pluri- mum, florem profert, Maio: semen maturum Julij initio.

Iris Asiatica cærulea sive latifol. m. II.

*Iris major la-
tifol. II sive
Asiatica ca-
rul.*

SENA, septena, octonaque habet Alte- ra folia, omnium Iridum amplissima & in latum expansa, viridis cui ærugo permixta videatur, coloris, mutuo se amplectentia, è quorum medio caulem promit sesquicu- bitalem, interdum etiã bicubitalem vel ampliorem, firmum, crassiorem superiore, lævem, geniculatum, multisq; alis conca- vum, è quibus copiosi (nullam enim fera- cionem conspexi) vaginulisque inclusi pro- deunt flores, magni, novem folijs constan- tes, quorum terna inflexa dilutè purpura- scentis atque ad cæruleum tendentis sunt coloris, multis purpurascens venis ab infima parte & stamineâ fimbriâ flava in longitudinem & latera excurrentibus: bifi- da folia exalbescunt, gibbo tamen illorum dilutè purpurascens: tria quæ sese attol- lunt folia, angustiore & ima parte quibus- dâ purpureis brevibus venis distincta sunt, ubi verò se in latum expandunt subcæru- leum habent colorem, dilutiorem adhuc quàm inflexa; & florum Sambuci odorem, graviorem tamen, quodammodo æmula- tur: ijs succedunt rariore siliquæ, sive capi- ta, crassa, magna, triagularia, & obtuso mu- crone prædita, quæ maturitate dehiscencia, semen continere deprehenduntur crassum, angulosum, durum, flavescens, superiori fe- re par: radix crassa est, magna, nodosa, mul-

nis longis crassisque fibris donata, lateribus, ut reliquæ, se propagans, & si repurgata exsicce- tur, odorata.

Constantinopoli mihi missa fuit ab Ill. V. Davide Vngnad, Cæsareo tùm apud Turc. Imp. Legato, nunc bellici Consilij Præsede. Floret etiam Maio.

*Iris major la-
tifol. III. sive
Dalmat.
major.*

HVIC non valde absimilis est, quam ante multos annos, in Belgicam usque ad nos misit Doctis. Alph. Pantius, nisi quòd flores, illi concolores, summo caulis fastigio magis confer- tos habere videtur, jucundissimo spectaculo: semen etiam in brevior capite minus, palli- dum, angulosum, rugosum.

*Iris major la-
tifol. IIII. sive
Damasce.*

Nec illi dispar est folijs & radice, quam N. V. Ioannes ab Hoghelande Lugduno Bata- vorum ad me misit anno M. D. XC. Damascenæ nomine, ipsi semine natam. Cubitalè autem biennio post aut paullo majorem protulit illa caulem, in quo multi ut in Asiaticâ cærulea flores, totidem quot ea folijs nec minus amplis constantes, ejusdemq; pænè coloris: terna ta- men inflexa paullo dilutius purpurascere & ad cæruleum colorem tendere videntur, atque magis complicari: terna bifida & gibba villosa fimbriæ incumbentia, angustiora & cinerei quodammodo coloris: terna verò surrecta dilutioris cærulei sunt coloris, & latis interdum candican-

candicantibus venis externa parte conspersa sunt: odor Asiaticæ similis. Hoc autem in ejus aliquot floribus observabam, unum ex illis folijs quæ sursum attolli solent, subtus, perinde atque inflexa albescere, etiam aliquantulum inflecti, similis coloris esse, & fimbriam illam multis villis constantem habere. An porro singulis annis similes proferat flores, tempus nos docebit.

Iris latifol. major v.

QVINTA habet folia Secundæ similia, paulò tamen breviora, & angustiora. inter quæ exit caulis cubitalis, rotundus, digitalis crassitudinis, in aliquot ramos divisus, qui prominent è membranaceis thecis flores superiore minores, nonnihil odoratos, quorum labra, sive folia ad terram inflexa, saturationis sunt purpureæ, & infra circa unguem, quâ videlicet hirsuta illa & pallescens fimbria excurrit, varijs venis distincta: his incumbunt tria alia latiuscula bifida folia, quæ candicantes ligulas tegunt. deinde è lateribus surgunt terna etiam folia, eleganti purpureo colore prædita, flori Lusitanicæ bifloræ ferè similia, latiora tamen: succedunt triangulares siliquæ obtuso mucrone, in quibus semen inæquale: radix tuberosa, Secundæ similis.

Iris major latifol. v. sive Asiaticæ pur.

Missâ etiam hæc Constantinopoli ab Ill. V. Davide Vngnad. Floretque Maio.

Novales.

ILLI congener fuit, quâ ad me Viennam misit Io. Boisot anno M. D. XXIII. Similia enim folia habuit, caulem paullo majorem, flores similes, aliquantulum majores, inodoros, quorum terna surrecta folia aliquid rubedinis habere videbantur; radicis amplitudine conveniebant.

Iris major latifol. v. s.

IRIDIS majoris duo alia genera in Francosurtenfibus hortis observabam. Vnum, cui Illyricæ cognomen dederunt, longa lataq; folia habentem, Dalmaticæ majori præne paria, caulem non minus grandem, nec rariotes minore sive flores proferentem, novem, ut reli-

Iris major latifol. v. s.

qui, folijs constantes, quorum terna inflexa & terram spectantia, planè purpurei sive violacei, dilutioris tamen sunt coloris, nullis, nisi circa infimam partem, venis distincta, fimbriâ medium folij nervum occupante, albis staminibus flavo apice præditis donatâ, tria surrecta folia ejusdem ferè, sed magis diluti coloris, ut & terna bifida ligulam tegentia, & fimbriæ incumbentia: odor satis suavis.

VULGATIOR Altera, similia habet folia, ab exortu autem circa radicem purpurascens, caulem cubitalem aut ampliorem, multos è vaginulis, purpurascens radijs insignitis proferentem flores, novem folijs constantes, quorum terna incurva multis crassis venis purpureis sunt notata, fimbriâ ad labrum inflexum protensâ, capillaribus staminibus flavo apice præditis donatâ, terna erectiora plerumque bifida sunt, coloremque habent obsoletum, in quo purpureum quidpiam magis vel minus saturum elucet, alata angusta folia fimbriæ incumbentia ejusdem cum surrectis sunt coloris, præter medium nervum in longitudinem excurrentem, qui ex cæruleo purpurascit: odor florum Sambuci. Breviter Iridi obsoletæ belgicæ valde similis est.

Iris major latifol. v. s.

Sambuci

3.295

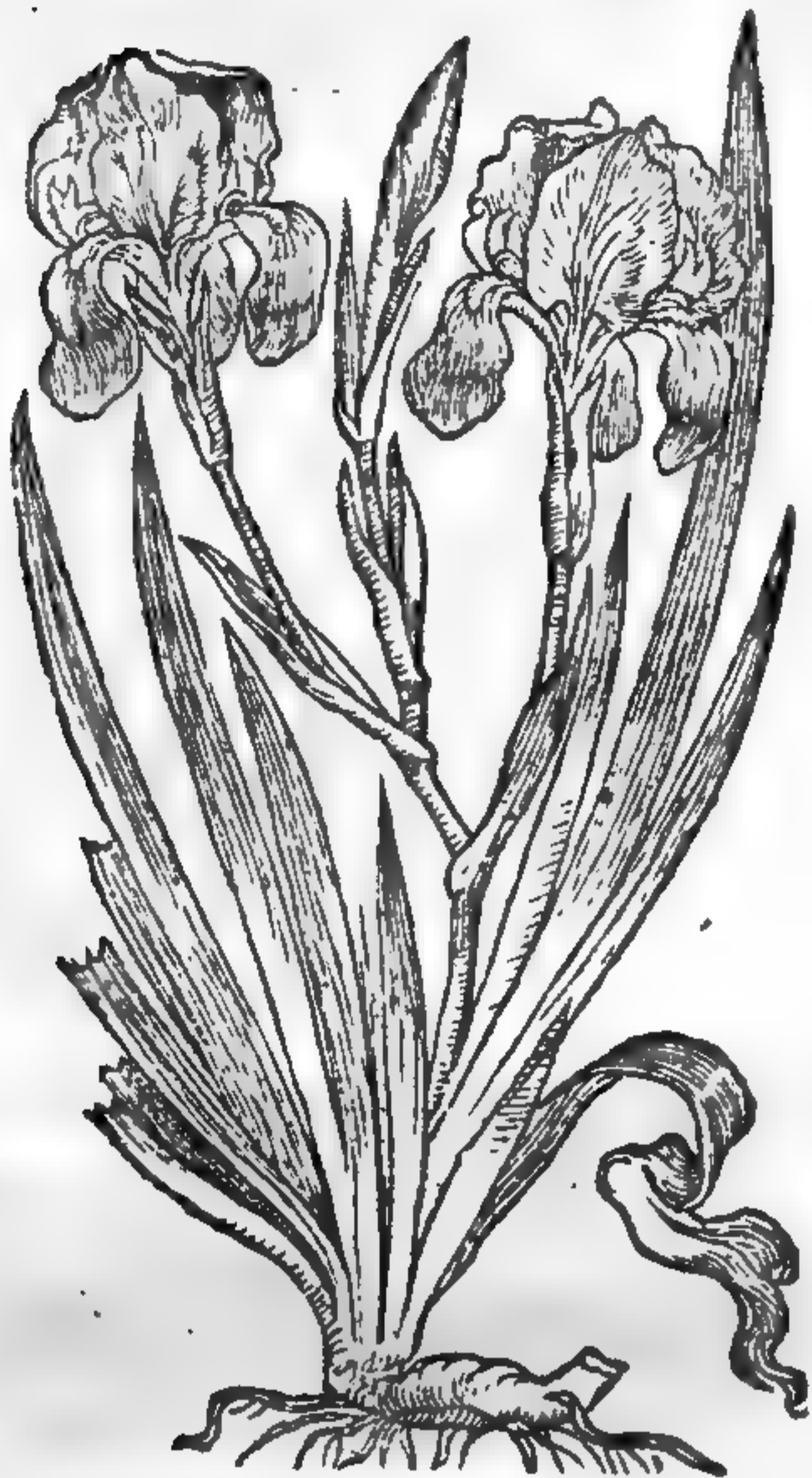
NONAGESIMO porro supra millesimum & quingentesimum anno, mihi missa sunt Bruxellis à N. V. Ioanne Boisot aliquot alia Iridis majoris genera, quorum nonnulla Maio sequente flores dederunt.

VNUM breviora quàm superior habet folia, alioqui non dissimilia, nec minus circa radicem, quæ invicem amplectuntur, purpurascens: caulem cubitalem & ampliorem, in alas divisum, in quibus multi flores, totidem quot præcedentes folijs præditi, quorum terna deorsum inflexa per oras subcærulea, circa unguem ex flavo candicant, deinde multis crassiusculis saturæ purpuræ venis ab imo in longitudinem excurrentibus sunt prædita, staminum fimbria superiori similis est: terna erecta folia candicantis ex cæruleo sunt coloris, eorum oræ quodammodo flavescunt, unguem tenuioribus venis distinguuntur, bifida & alata folia fimbriam tegentia ferè ex flavo candicant: odor præcedenti similis.

Iris major latifol. x.

PAVLO humilior Aliud est, nec ejus folia circa radicem purpurascunt: caulis gracilior in alas finditur, flores gestantes superiori forma quidem similes, diversi tamen coloris: nam

Iris major latifol. x.

terna inflexa folia, licet illius folijs non sint disparia, oras ad flavum obsoletum accedentes habent, venasq; paullo dilutiores, terna sursum erecta obsoleti sunt coloris ex flavescence & purpurascence mixti, Versicoloris, quam à Camerario accipiebam, folijs non absimilia, paullo tamen dilutiora, circa unguis etiam magis flavescencia, & tenuioribus purpureis venis notata, angusta alataque folia simili colore prædita, præter medium nervum qui magis purpurascit: odor etiam florum Sambuci æmulus.

Iris latifol. major XI.

ILLI parva Tertium habet folia, inter quæ cubitalis ferè & superiori æqualis assurgit caulis, ternos aut quaternos è vaginis viridibus, oras purpurascences habentibus, ferens flores, quorum tria inflexa folia Decimæ quartæ non valde absimilia, longius tamen protelsam habent fimbriam illam villis constantem, quàm ut à bifidis & gibbosis folijs tota regi possit, quorum color obscurior & saturatior, quemadmodum & sese attollentium, quibus non unquam insperzæ luridæ maculæ: Odor idem cum superiore. Paulo tamen serius hæc floret.

Iris major latifol. XII.

QUARTVM (quod mihi periit) huic coloris satis respondere scribebat, & peculiare id habere, ut inflexa folia duobus diversis coloribus secundum longitudinem sunt discretæ, altera videlicet parte reliquorum foliorum coloris respondente, altera diverso: eamq; à Bruxellensi cive accepisse, qui semine natum sibi assereret, cum alijs Indibus, quarum nonnullæ unicum duntaxat folium variegatum habebant, quædam versicolorem tantum nervum medium folium secantem, eumq; vel ampliorem & latiore, vel angustiore, ut mirum dictu sit quo modo Natura in his floribus ludat.

Iris major latifol. XIII.

ALIUD præterea genus eidem civi semine natum scribebat, instar prædicti varietate colorum conspicuum, non adeò tamen elegans, sed coloris ex cineraceo pallecentis, ut versicoloræzulea dilutior dici queat ea Iris.

Iris major latifol. XIV.

AMPLA sunt XIII. folia, & latiora longioraq; quàm in præcedentibus, viridia admodum, rugosa, aliquantulum crispata, mucrone nutante, è quorum medio emergit cubitalis aut major caulis, lævis rotundus, viridis, in aliquot ramulos divisus, qui è virentibus vaginulis satis amplos promunt flores, nonnihil odoratos, & ad vulgaris Oxyacanthæ floris odorem accedentes, quorum tria reflexa folia pallida multis crassis purpureis venis à folij intima sede & à fimbria, ad extremas oras sparsis prædita sunt, labris etiam saturæ purpureæ nitentibus: tria illis incumbencia, sub quibus occultantur ligulæ, coloris pallidi tamquam fuligine perfusi, ut etiam sunt tria erecta, sed magis luridi: nullum mihi hætenus semen tulit, tamen multos annos illam jam aluerim. Maturius paullo floret secunda, & color floris aliquando saturatior, interdum dilutior.

Hanc nactus sum à C. V. Ioachimo, Ioach F. Camerario Reip. Norib. Medico primario, Natalis. & amico cariss. unde verò ille habuerit, ignoro.

Iris latifol. major xv.

RUGOSA sunt etiam isti folia, minus tamen *Iris major latifol. xv.* lata, longa, & viridia quàm in XIII. secundum radicem omnino interdum purpurascens, è quorum medio caulem promit cubitalem, lævem, viridem, aliquot ramulis donatum, quibus insident flores è vaginulis emergentes, magni, vel prorsus inodori, vel Oxyacanthæ vulg. florum instar odorati, coloris varietate cõmendabiles: nam tria folia quæ sursum spectat & attolluntur, rarò se mutuo amplectuntur, aut cacumine nutat, sed plerumque (nisi marcescere incipiant) recta sunt ut in Iride bulbosa, nonnihil tamen convexa, angustiora, lutei coloris, quemadmodum & illa quæ ligulas fimbriamq; contegunt: tria ad terram inflexa, circa basim & exortum pallent, reliqua parte candicant, multis tamè purpureis radijs ab ipsa sede ad extremas usque folij (quod plerumque saturatius purpurascit in earum stirpium floribus, quæ circa radicem nulla purpura sunt suffusæ) pallidas oras, eleganti pictura decurrētibus: villosa fimbria, qua parte integitur, lutea est, extrema verò exalbida, pallentes ligulæ, magna triangula & obtuso aliquatulum mucrone capita, semen orobi magnitudine, fuscum, rugosum cõtinentia: radix nodosa, vulgaris Iridis instar, foris flavescens, multis utrinque nascentibus fibris firmata, quæ repurgata & exsiccata, odoratissima est, & cum Illyrica, quæ in officinis habetur, odoris gratia contendere posse existimo.

In montanis supra arcem Divi Georgij her- *Natalis.* bido solo, & collibus Stamphen imminentibus

in Vngaria transdanubiana, aliquot miliaribus supra Posonium, primùm obseruabam genus illud cujus folia purpurascens colore circa radicem non sunt perfusa: deinde frequentius utrumque genus in Leytenberg môte supra Manderstorf, & siccoribus pratis Sopronio vicinis. Crescit etiam in collibus non procul ab Entzestorf im-lange-thal, Magnif. Dn. de Entzestorf. Floret Maio, sub Iunij finem semen maturum.

HVIC valde similis, & illius quidem semine natam puto, quæ mihi etiam conservata est, *Iris major latifol. xv.* ex superiorum quas Boisot misit numero: folia tamen illi breviora, & (quod rarum) magna ex parte duobus coloribus distincta albo & viridi, sic quidem, ut albus per longitudinem excurret, nonnumquam dimidiatum folium occupans, interdum ferè totum, aliquando ejus duntaxat partem: iisdem etiam coloribus interdum distinctæ vaginæ flores includentes: qui terna ad terram inflexa folia superiori similia habent ferè, staminea tamen fimbria tota flava est, bifida folia illam tegentia flava, cujus etiam coloris sunt terna illa sese attollentia, & tota ferè surrecta ut in præcedente, infimâ autem & angustiore parte, purpureis velut maculis internè aspersa sunt: odor qualis in præcedente, nonnumquam adeò imbecillis ut vix deprehendatur. Floret Maio cum superiore.

EIVSDEM Boisot alia pedalem habuit caulem, rotundum, geniculatum, binos aut ternos *Iris major latifol. xv.* ex membranaceis vaginis promens flores, quorum terna terram spectantia pallefcētis ex albo sunt coloris, multis purpureis venis ab infimâ foliorum basi, quæ angustior est, in latera, tum à fimbriâ, quæ flava est, ad extimas foliorum oras procurrentibus, quibus singulares, interdum binæ purpureæ maculæ sunt aspersæ: bifida folia fimbriam tegentia *ω' χρυλευ' χε* sunt coloris, cujus etiam terna surrecta (excepta eorum angustâ basi, quæ flavescens) multis purpureis venis in latera procurrentibus est ornata.

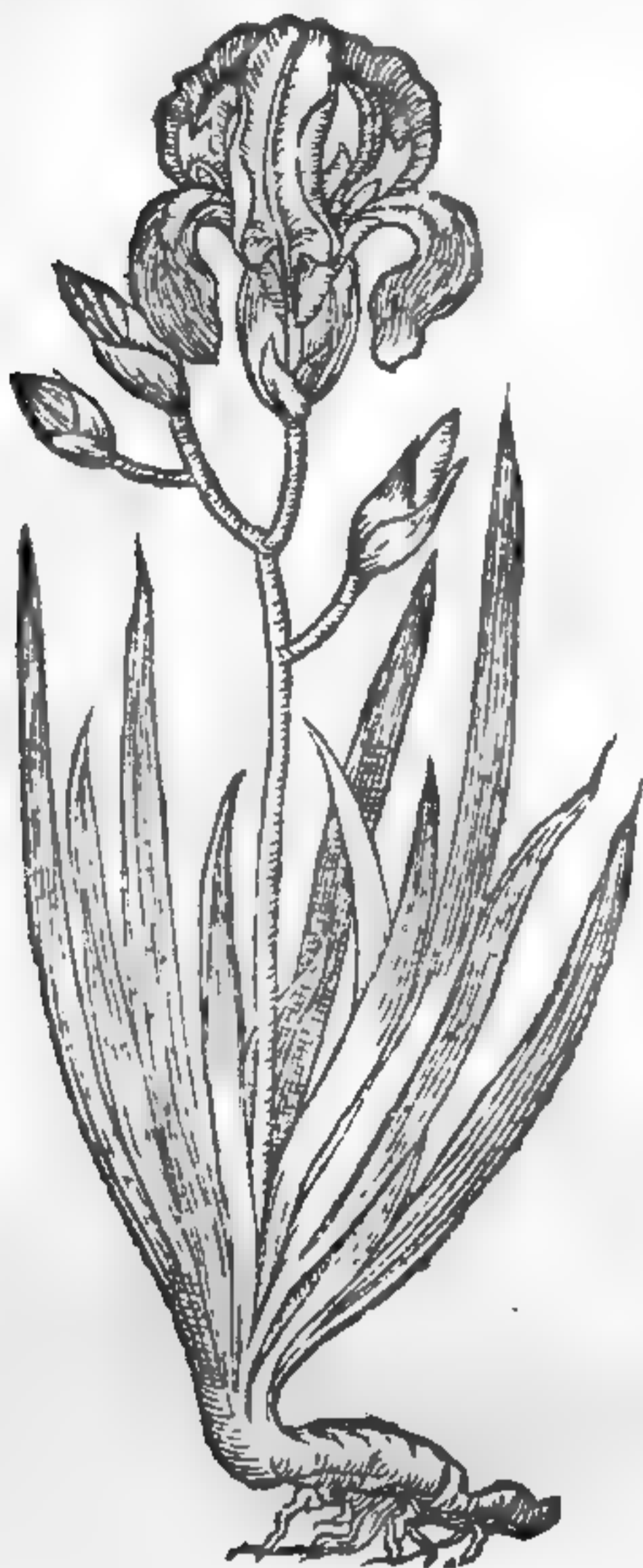
BYZANTIO etiam missum aliud Iridis genus folijs Quinto generi non dissimilibus, sed *Iris major latifol. xv.* breviorè aliquantulum caule, in aliquot ramos diviso, qui sustinent flores è vaginulis emergentes jam dictis paullo minores, quorum color medius inter secundi & quinti generis flores: radix quinto generi similis.

Plurimum convenire videbatur cum Dalmatica illa minore, quam à Pantio missam Belgici horti alebant ante meum in Austriâ discessum, floribus purpuræ dilutionis colore præditis.

ILLI magnitudine par, angustioribus tamen folijs, quam à Boisot accipiebam, caule gracili, pedem & semissem interdum etiam cubitum alto, in ramulos diviso, quibus insident flo- *Iris major latifol. xv.*

Iris latifol. major xviii.

Iris latifol. major xxii.

res omnibus prædictis minores, tribus folijs ad terram inclinatis, dilutè purpureis, tribus verò erectis obsoleti purpurei coloris, qualis in vulgaris quodam genere conspicitur: radix nõ magna, nodosa. Ejus flos mihi primùm conspectus anno M. D. XC. ceteris florentibus.

*Iris maior
latifol. xx.*

A L I A ex earum numero quæ anno XC. ab eodem Boisot missæ, biennio post duntaxat florem tulit. A proximè autem descriptâ nec gracilitate caulis, qui in ramos etiam divisus, nec angustia foliorum, nec radice differt, flores similiter magnitudine pares habet, sed diversi coloris: nam terna ad terram inflexa, diluti, & quidem obsoleti purpurei sunt coloris, multis saturatoris purpuræ venis à fimbria ad oras se spargētibus: fimbria flavis staminibus constat. bifida folia illam tegentia obsolete flavescūt: terna surrecta infernè angusta flava etiam, sed purpureis venis distincta, latiore autem parte pallescentis coloris, quodammodo tamen suffusi levissimâ, & quæ vix apparet, purpurâ: Sambucinū odorè refert, sed paulo graviozem.

*Iris maior
latifol. XXI.*

N O N minus ampla habet folia hæc Iris, quam superior, inter quæ caulis assurgit pedalis, teres, geniculatus, viridis, sustinens membranaceas thecas virides, per oras leviter purpurascens, è quibus emergunt bini aut terni flores, jam descriptæ paullo minores, novem folijs constantes, quorum terna terram spectantia ab imo angustiora, candicantia interius, saturæ purpuræ venis eleganter distincta sunt, latiore verò parte omnino purpureâ: villosa fimbria infernâ parte flavescit, supernâ purpurascit bifida foliola sub quibus latet, floridi purpurei sunt coloris, ut terna folia surrecta: flos tenuiter odoratus.

Hæc mihi nata est Francofurti ad Mœnum, semine sponte deciduo, & florem dedit anno M. D. XCII. Maii initio.

*Iris maior
latifol. XXII.*

BIFLORÆ Lusitanicæ folia vulgari breviora & angustiora, alioqui non valde dissimilia: in summo pedali caule flos è purpurascens vaginulis prominet novem ut aliarum Iridum flores folijs constans, violacei omnino, sive saturatoris purpuræ coloris, qui in inflexis & pro-pendentibus folijs intensius nitet, villosa illa fimbria quâ donata sunt, prorsus candida. Vnicum autem singulares caules plerumque florem ferunt, interdum, sed rarò, alterū, rarissimè tertium, singulari quemque vaginula inclusum, jucundissimi odoris, & cœnanthem liliū convallium cognominatam æmulantis: conspectus aliquando mihi ejus flos duodenis folijs constans, hoc est, quaternis ad terram inflexis, totidem minoribus ligulas tegentibus, & quaternis etiam erectis, ut interdum Natura in floribus luxuriat. Semen angulosum, rugosum in triangulari capite satis crasso, sed rarius, fert: radix illi subest nodosa, geniculata, solida, pollicaris crassitudinis, gibba, intus cædida, ingrati saporis initio, & paullo post fervidissimi gustus, multis fibris summâ tellure hærens, & subinde in plures propagites è lateribus nascētes divisa.

Natalis.

Nascitur multis Lusitanicæ locis supra Tagum vel pingui solo & in arvis, ut circa Conimbricam,

bricam, celeberrimam Lusitaniz urbem, ubi illam florentem mense Novembri eruebam, vel salebrosi & lapidosis locis, ut circa Caxcays marinam urbem & portum, unde delatam Olytponem, ad amicos deinde in Belgicam misi, & inter charras repositam cum alijs plantis ipse detuli: nam licet integro anno istuc latuisset, terræ tamen commissa in horto Ill. V. Caroli Audo nati, seque. ite Vere floruit, postea etiam Autumno, cujus rei causa bifloram cognominavi.

NON multum ab ea differre videtur, quam aliquando Venetijs accepit C. V. Io. Aicholtzius Iridis Ilyricæ appellatione, in cujus cultissimo horto florentem Maio conspiciebam. Quina enim aut sena ex singulis radicis capitibus promit folia, illius folijs similitima: caulem, raro ampliorem, qui in summo è vaginulis purpurascens florem promebat Lusitanicæ forma per similem, paullo tamè majorem & teneriorem, nec adeò suavis odoris, licet ad eum satis accederet. nulum semen observabam: radix nodosa & geniculata ut superioris, odoris, cum virens est, ingrati, exsiccata verò satis grati: & insipidi initio gustus, postea tamen fervidi, faucesque urentis.

Iris major latifol. XXXI I.

ILLI ferè par quæ Viennam ante aliquot annos mihi missa à Ioan. Boisor, Romanæ majoris cæruleo flore nomine: etenim caulem, folia, radicem omnino similem habuit, anno verò M. D. XXCV. florem etiam parem, exceptis tribus surrectis folijs quæ ad cæruleum colorem magis tendebant, fimbriaque inferiorum magis flavescente, & odore vulgaris Oxyacanthæ, qui in præcedente ad bifloram Lusitanicam magis accedit.

Iris major latifol. XXXII I.

ALIAM in cultissimo Aicholtzj horto paullo maturius jam descriptis florètem, sub Aprilis videlicet finem observavi, unde autem illam nactus, ipsemet ignorabat. Ea verò lata habebat folia, rugosa, pedalis fere longitudinis, circa radicem nonnihil purpurascens: caulem non prodeuntem è medio foliorum, ut aliarum, sed scorsim sine folijs, pedalem, in quo tres aut quatuor flores è purpurascens vaginulis exeuntes, magni, purpurâ saturatiore nitentes, inodori, quorum tria folia ad terram inclinata, ab ipso exortu, usque ad fimbriæ, quæ tota candida est extremum, albis radijs insignita sunt. his succedunt triangulares siliquæ, magnæ, obtuso mucrone, magnum semen continentes aliarum Iridum modo: radix crassa, geniculata, intus candida, foris furvi coloris cortice tecta, satis odora, ad Phu sive Valerianæ domesticæ odorem accedens.

Iris major latifol. XXX.

Peculiarem autem habet hæc, præter ceteras Irides, notam, ut nulla folia per hiemem retineat, sed omnia flaccescant & exsiccantur, nudaque conspiciantur, deinde ineunte vere nova germina proferat: Similem, si nõ eandem, postea conspiciebã Francofurti, in horto Mulleri.

DUBIUM non est quin ex ejus semine, quod cum aliarum Iridum seminibus, & multarum radicibus ante aliquot annos in Belgicam ad amicos Vienna mittebam, prognata sit elegans illa Iris quam ex Anglia rediens anno M. D. XXXI. florentem conspiciebam Augusto in instructissimo horto nobilis V. Ioannis de Hoboke, archigrammatei tum Antuerpiani: nam per omnia illi respondebat, nisi quod folia circa radicem saturatius purpurascere mihi visa sunt: an porro hieme folia amittat, me fugit.

Iris major latifol. XXVI.

LATA pedalisque ferè longitudinis folia habet elegans aliud Iridis genus, Iridis Aicholtzianæ modo descriptæ folijs prorsus similia, radicem etiam & caulem, qui perinde atque in illa ad foliorum latus ex radice nascitur pedalis, tenuis, in quo singulares aut gemini flores è vaginulis ex pallido virescentibus prodeunt, forma Aicholtzianæ similes, sed colore variantes, nam terna folia propendentia candidant, purpuræ exoletæ venis ab infima eorum sede per latera excurrentibus usque ad extremam fimbriam subcæruleis villis constantem: tria autem incumbentia & ligulam sive stamina regentia, alba sunt, earum tamen gibbo subcæruleo: terna surrecta etiam candida, & ab infimâ sede multis purpureis venis distincta, donec in latitudinem expandi incipiant: flori successit triangulum caput binas pænè uncias longum, crassiusculumque, quod maturitate dehiscens Julio, semen ostendit rugosum, subfuscum, ervi magnitudine: radix hieme folia non retinuit.

Iris major latifol. XXVII.

Floruit Aicholtzio primùm Maij initio, Anno M. D. XXXIII. unica quam habuit planta, eadem areola in qua vicesima quinta Aicholtziana reposita erat, & quæ etiam oppositam areolam occupabat. Itaque non dubito quin ejus semine deciduo nata sit, tamen si hujus flos odoris gratia commendabilis non fuerit, qui tamen in altera deprehēdebatur. Mirum enim in modum variant quæ ex semine nascuntur Irides, non secus ac præcoces & dubiæ Tulipæ, atque Papavera, ut longâ experientiâ didici.

Tempus.

MULTA folia hæc XXVIII. habet invicem amplectentia, ceterarum Iridum instar, unciam lata, inter quæ pedalis geniculatus, teres viridis exilit caulis, summo fastigio sustinens binas membranaceas vaginas ex viridi pallecentes, è quibus emergit flos reliquis Iridum generibus forma similis, colore autem diversus, nam ex albo pallefcit sive *ωχρολευκος* est, & terna repanda folia ab imo ad extremas oras flavescentibus venis sunt distincta, fimbriâ albicante, sed quatenus à bifidis folijs (quæ simili colore sunt prædita, gibbo tamen dorfi nonnihil purpurascens) integitur, flavescente: surrecta folia ab imo gracilia, internâ parte multis in latera sparsis venis obsolete purpurascens sunt distincta, ubi verò sese in latum expanderunt, *ωχρολευκος* sunt coloris. Nullum in hoc flore odorem deprehendi: sed ejus stirpem Maio florentem observabam Francofurti in Myleri Pharmacopæi horto.

Iris major latifol. XXVIII.

2. Et similem nec ulla ferè in re differentem etiam alebat, soli flores discrimen faciebant, qui paullo candidiores videbantur.

Non dubium est multò plura inveniri majoris Iridis genera. Sed quæ mihi, aut amicis fide dignis, cõspecta, Lectorib⁹ proponere volui, qui boni cõsulent, ut spero, hos nostros conatus.

*Iris latifol.
major.
vulgaris.
obsoleta.*

Alba.

Nomina.

Hic porrò adijciendum etiam censui, vulgarem illam & omnium tritissimam Iridem, in omnibus quas adij Provincijs observasse, vel hortis, vel muris, aut etiam interdum tectis in-nalcentem: alteram obsoletioris trium surrectorum foliorum coloris odoris florum Sambu-ci, quæque in Belgicis hortis rarior esse solebat, vulgatissimam in Austriæ & Vngariæ hortis conspexisse. Albam autem istic rariorem & meâ tantum operâ illis cognitam, acceptis è Bel-gio ejus radicibus.

ALIARVM Prior Constantinopoli missa est *Alaja Susani* & *Alaja Susam* nomine, cum hac additione, *fioris belli pentati, ch' anno buono odore*, h. e. elegâter picti flores boni odoris: atque, *fa fior bianco & negro*, id est, florem fert ex albo & nigro varium: elegâtem sanè florem com-perimus sed nullum gratum odorem deprehendimus. Ego, quia ex Susa, Susianæ Provinciæ Metropoli, primùm in hortos Constantinopoli vicinos ultra Bosphorum sitos illatam puto (nam id nomen indicare videtur) Susianam nuncupo. Secundum autem, Asiaticam cæru-leadam: hæc cum Quinta à Mag^{co} D. Davide Vngnad Constantinopoli mihi missa *Alaja Su-sani* appellatione, cum Priorem mitti voluissem. Tertia, Dalmaticæ majoris nomē retineat: Quarta, Damascenæ: Quinta, Asiaticæ purpureæ. Reliquis, pro cujusque arbitrio nomina indi poterunt: ego, brevitati consulere volens, numeros adjeci. Nam quis in tanta varietate, & colorum similitudine, singulis peculiare nomen dare queat?

Ceterùm Iridis flores lupos nominari, quod lupi rictui labrisque similes sint, Philinum scribere, restis est Athenæus Deipnosophi libro xv. Græcis autem *ἰρις* dicitur: Latinis, *Iris*: Gallis, *Flambe*: Germanis, *Bilgen* oder *Schwertel*: Belgis, *Zisch*: Italis, *Giglio*: Hispanis, *Lirio*. Vul-garem Hispani *Lirio cardano*, Itali *Giglio celeste*, Germani *blaw Bilgen* und *himml Schwertel* appellant.

CHAMÆIRIS LATIFOLIA.

CAP. XLVII.

ALIVD Iridis genus humilium in Lusitaniâ saxosis & marinâ aurâ afflatis locis supra Olyssipponem observabâ, cujus folia ejusdem ferè cum Lusitanicâ biflora erant latitudinis, sed breviora: radix illi similis, geniculata & obliqua. Flos mihi non conspectus, mensis enim erat November, sed siliquas sive capita acumi-nata inania in humili & vix supra terram assur-gente cauliculo reperiebam, triangularia, ma-gna, pro plantæ proportionem.

SIMILIS verò plantæ semen ad Ill. V. Ioan. de Brancioni missum est à doctissimo Lobelio è Mompelio: ex quo natæ plantæ superiori ferè similes, quæ florem dederunt vel cæruleum di-lutiorè & quasi cælestem, ternis labris deor-sum inflexis paullo saturatoribus, aut candi-cantem omnino, aut pallentem, cumque modò dilutioris coloris & quasi exalbidi, modò satu-ratoris & ad flavum proximi, aut purpureum sive violaceum, & illum etiam differètem: nam unius color planè nigræ violæ, alterius prona in terram terna folia, ab ipsâ basi & exortu, ipsaq; fimbriâ flavâ, albas & satis latas venas ductas ha-bebant, & variegatum limacis dorsum ferè re-ferebant: semen in triangulis magnis capitibus, orobi magnitudine, pallidum, rugosum, ovalis formæ. Omnium verò flos inodorus Aprilis ple-rumque aperitur cum sequentibus.

NUNC describendæ restant Chamæirides la-tifoliæ prorsus *ἀκαυλοι* sive excaules, quarû videlicet flores nullo caule sustentur, sed succu-lentis & infirmis duntaxat pediculis innituntur,

ut Croci, Colchici, & similium. Istarum etiam duæ differentiæ: Vna enim majoribus latiori-busque est folijs, Iridis majoris folijs latitudine vix cedentibus: Altera paullo minoribus & angustioribus, tamen Angustifoliæ Iridis, quam deinde describemus, folijs latiora sint.

*Chamæirid.
latifolia ge-
nium 1.*

*Chamæirid.
latifolia genui
alterum.*

H A R V M igitur major brevibus est folijs, interdum tamen etiam pedalis, Iridis vulga-
 ris modo latis, & secundum radicem magna ex parte purpurascens: inter quæ multi flo-
 res è vaginulis prodeunt singulari pediculo dodrantaliq̃ue fulri, vulgari paullo minores, Lu-
 sitanicæ bifloræ æmuli, tum magnitudine, tum colore, qui saturatoris nigræ violæ est, præ-
 fertim tria folia terram spectantia, quæ villosam fimbriam, usque ad bifida illa, quæ ligulas
 tegunt, folia, ex cæruleo purpurascens habent, sub ligulis verò, sive staminibus, luteam
 omnia autem florum folia, tam quæ sursum attolluntur, quàm quæ repanda terram spectant,
 inferiore & sessili parte, albis quibusdam radijs variata sunt. Sunt autem ejus flores vel ali-
 quantulum odorati, vel inodori: triangula capita magna, mucronata, in quibus semen orobi
 magnitudine pallefcens, quod exsiccatum rugas contrahit & fulvescit: radix nodosa est, ut
 reliquarum Iridum, & adnatis se propagat.

Chamæiris latif. major.

I L L I V S semine nata est Boisoto Bruxellæ Chamæiridis latifoliæ majoris genus, matri
 per omnia simile, præter florem, qui non purpureus, sed cæruleus elegans fuit.

Parisus.

L A T I F O L I A minori, breviora angustioraque paullulum sunt folia, qualia Chamæiridis la-
 tifoliæ Hispanicæ aut Gallicæ, de quibus initio hujus capituli: flores paullo minores, capita
 triangula & mucronata etiam minora, semen minus. In floribus summa varietas: licet ferè
 omnes fimbriæ villos, supra stamina, cæruleos habeant, infra verò, ut in modò dictâ, luteos.
 Ex his verò paucas duntaxat adnotavimus: nam omnes, valde difficile:

Chamæiris latif. minor.

Vna saturatoris purpuræ colore nitentem habet florem, interdum etiam dilutiorem, il-
 lumque odoratum, hunc minimè: ternis folijs quæ attolluntur & inflexa quodam modo su-
 perne se mutuo contingunt, in utraque, modò orbiculatis, modò longioribus & bifidis.

Chamæir. la- tifol. minor L.

Alter odorato est flore, cujus inferiora labra nonnihil purpurascunt, surrecta verò cæru-
 lei sunt coloris.

Chamæir. la- tif. minor L.

Tertiæ flos quodammodo rubet, interdum dilutiore & suavi quadam rubedine veluti que
 carneo colore prælitus est, præfertim folijs sursum erectis: villosæ fimbriæ superior pars albi-
 cat, inferior lutea est. est autem odoratus, aut inodorus. Horum omnium stamina cærulea.

Chamæir. la- tif. minor L.

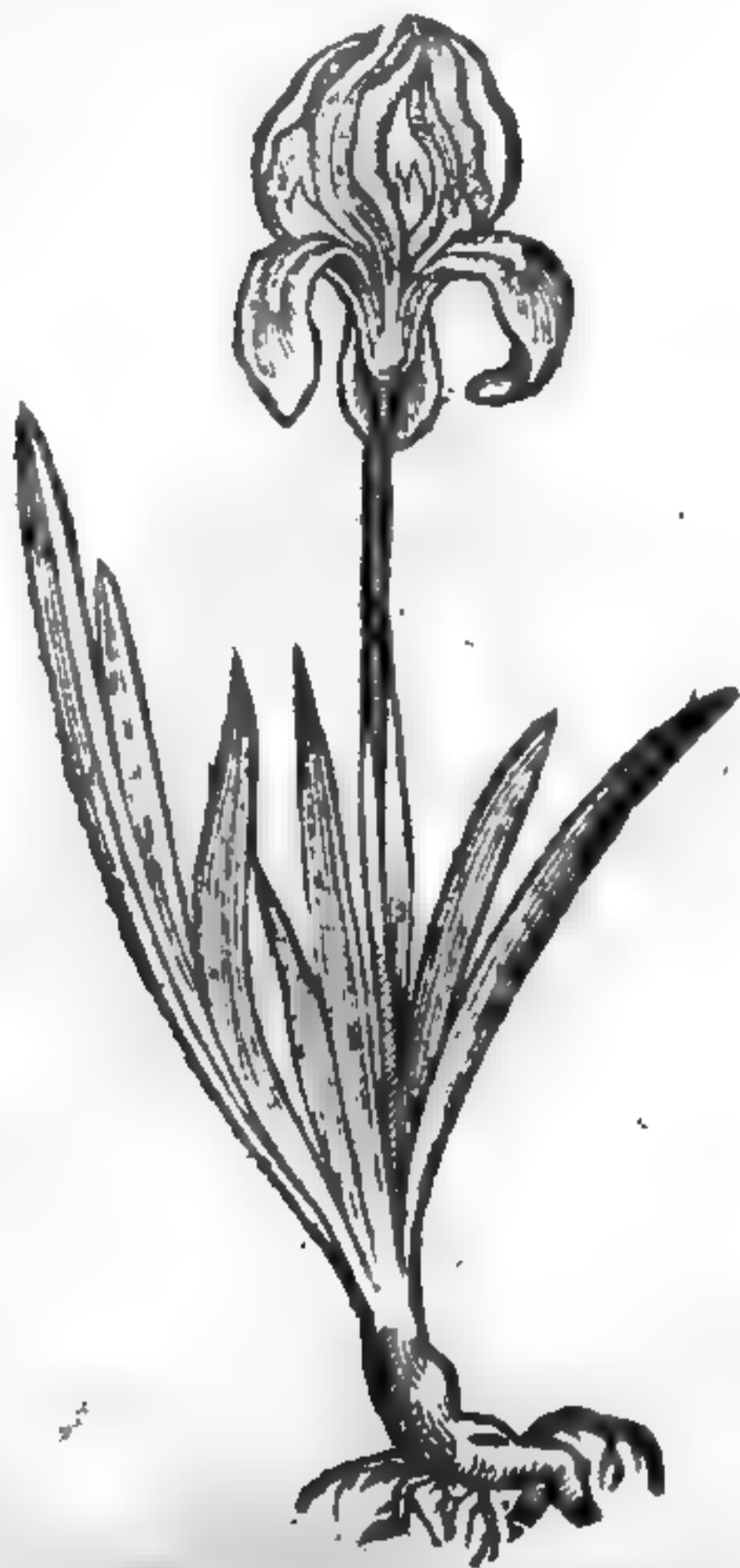
In Quarta floris color pallefcens, nonnumquam exalbida: folia sursum spectantia ab ip-
 so statim exortu in utroque genere purpurascens quibusdam lineis decoratur, deorsum
 verò inflexa, in pallefcens exalbida sunt, in albicâte autem viridi colore perfusa: pallefcens
 item Oxyacanthæ vulg. floris odorem prorsus æmularur: alterius etiam odor.

Chamæiris latifol. minor L.

Quinta solo floris colore à Quarta differt: is enim flavescit, & superiora folia purpurascens
 tibus virgulis sive radijs exornantur, propendentia labra vel nigricante, vel dilutâ purpurâ in
 medio infecta sunt: odoratus hujus etiam est flos. Stamina porro hujus & quartæ alba sunt.

Chamæiris latifol. minor L.

Omnia

Nasales.

Chamæiris
latifolia mi-
nor VII.Chamæiris
latifolia mi-
nor VII.

Omnia verò foliola stamina & fimbriæ magnam partem tegentia, bifida sunt, binasque pinnas surrectas, ut ea quæ in Iridibus bulbosis, habent. Purpureæ præterea, albæ, & versicolore folia secundum radicem plerumque purpurascent.

Nascuntur omnes in nudis & apertis collibus Pannoniæ & Austriæ: purpurea quidem major, rubraque dilutior, in Prellenberg Hamburgensi monti vicino: purpureæ minor cum istis, tū collibus Medeling, Gumpostkirchen, & Baden imminentibus, in quibus etiam rubra & cærulea inveniuntur: alba in Hamburgensi monte: versicolorem certè nō nisi in colle seu monte Badensibus thermis imminenti, qua parte *Λιζόροτο* spectat observabam. Ceterum tam insignem varietatem ex semine deciduo sponte gigni non est dubium. Nam versicoloris semina à me in hortulo terræ commissa (illius enim ob floris elegantiam periculum facere volui) & pallidas, & albas & versicolores matri similes protulerunt, & alias præterea ad eam quidem accedentes, sed levibus quibusdam notis inter se discretas, quales verbis exprimere difficillimum, verèque de ijs illud Poëtæ dici posse existimem:

facies non omnibus una,

Non diversa tamen, qualem decet esse sororum.

ALIA porro hic subiicienda est, non à me observata, sed à Stephano von Hausen (cujus supra memini, cuique acceptam fero Croci flavi Mæsiaci primam cognitionem) infra Budam in Pannoniâ Mæsiæ finitimâ Decembri anni M. D. XXCIII. eruta, dum Constantinopoli Viennam rediret, & Ianuario sequente mihi ab ipso donata. Eam propter teneritatem scilicet credidi, & aded diligenter fovi, ut Maij sequentis initio florem dederit.

A latifolij autem minoribus jam descriptis nec radice differt, nec folijs, quæ circa radicem non purpurascent: nec ejus flos illarum floribus dissimilis est, plurimum enim ad Quintum genus accedit: labra tamen propendentia obsoletum colorem pallidum permixtum habent, & ab eorum imâ parte usque ad extremam fimbriam quæ pallida est, purpureæ excurrunt venæ: pinnata terna folia quæ alba stamina tegunt, ex pallido albescent: sursum verò erecta pallida sunt, circa imum tamen obsoletè purpurascentibus radijs aspersa. Illo quidem anno *ἀκνυλος* fuit. Sequentem tamen brevem admodum caulem, vix ternos digitos supra terram eminentem habuit, cui infederunt bini flores.

EAM cum reliquis ferè Iridum generibus, & selectissimis quibusque alijs stirpibus mihi penitus corrupit anni M. D. XXCVI. asperissima hiems.

CETERVM apud Belgas multò plura Chamæiridis latifoliæ genera ali intelligo, semine nata, præsertim Bruxellis. Inter ceteros autem doctissimus vir Ioannes Meitens, illius urbis medicus, diligenti culturâ summam in istâ stirpe varietatem adquisivisse perhibetur. Aliquos earum genera communicabat mihi M. D. XC. anno N. V. Ioannes Boisot. sed cum quædam perierint, an cum superius descriptis illarum aliqua conveniant, nihil affirmare possum: quarum tamen quas conservavi, & biennio post florem dederunt, quarundam etiam aliarum, quæ in meo hortulo sponte natæ, eodem anno floruerunt, historiam adijciam.

PRIOR illarum, quas Boisot ad me mittebat, elegantissima est: radice quidem neque folijs à reliquis differens, neque etiam floris formâ: sed color diversus, & aded variè pictus, ut difficile sit, eum exactè verbis exprimere: nam tria folia deorsum inflexa, varijs radijs ex pallido purpurascentibus ab imo sursum & in latera sparsis sunt distincta, per oras etiam tenui quodam cæruleo colore aspersa: fimbria medium folium ad inflexionem usque occupans multis villis constat, quâ bifido folio integuntur, flavis, reliquâ parte dilutè cæruleis: folia gibba illam & ligulam regentia, coloris sunt ex cæruleo candicantis, qui in costâ & oris paullo saturatione est: terna sese attollentia folia ex cæruleo flavescent, ab imo angusta, & multis purpureis venis in latera excurrentibus prædita, quæ verò in latum expanduntur, purpurascentibus maculis aspersa sunt. Flori succedebat longiusculum triangulare caput, quod plurius corruerunt. Florem cum alijs Chamæiridibus Aprilis dedit nulla odoris gratia comendabilem.

ALIQVAM affinitatem habere cum illa videtur, quæ deciduo semine mihi sponte nata, Francoforti florem cum alijs dedit Aprilis M. D. XCII. Novem autem ut reliquæ folia habet, quorum tria deorsum inflexa & terram spectantia, longa, & præter reliquarum Iridum mo-

Chamaeiris latifol. minor VII.

rem adeò incurva sunt, ut extremo mucrone floris pediculum averſa parte amplectantur: colorem verò habet infimâ parte flavescentem, deinde dilutè purpurascètem, saturatoribus tamen venis distinctum ab infimâ basi & villosâ fimbriâ candicante, flavescens apicibus donatâ, quam integit bifidum foliolum exalbidi & pallescètis ex dilutè cæruleo coloris, quali etiam surrecta tria sunt folia: odor ferè florù Sambuci aut Thalietri.

ALTERA, quam à Iacobo Plateau accepisse scribebat Boissotus, radice, folijs, floris formâ, ceteris Chamaeiridibus erat similis. Ejus tria folia terram spectantia *ω̄χρολευνε* erant coloris, ab imo ad extremâ usque fimbriam purpurascens radijs aspersi: sub fimbriâ verò, quâ folium sese magis pandit, purpureâ maculâ erant notata radiatim in latera se spargente, orç autem erant exalbide: fimbria ab imo ad folij inflexionem flavis villis constabat, ubi verò purpuream maculam attingebat, albis: bifida folia eam tegentia alba erant, quemadmodum & terna folia sese attollètia, sed nervus medius in utrisque *ω̄χρολευκος*, infima pars surrectorum foliorum obsoletæ purpuræ radijs distincta, suprema verò, internè paucis notis leviter purpurascens infecta: expers autè licet odoris, coloris tamen gratiâ non carebat.

Chamaeiris latifol. minor IX.

Illi non dissimilis mihi sponte nata Francofurti, quæ eodem anno flores dedit.

ALIA præterea mihi istic nata non inelegans, quæ semipedalem cauliculum proferebat, teretem, geniculatum, summo fastigio gestantem membranaceum folliculum purpurascens oras habentem, è quo emergebant bini flores non magni, novem etiam folijs constantes, quorum tria repanda basi erant angustâ, foris purpurascète, internè autem candicante, & saturæ purpuræ venis distinctâ usque ad folij inflexionem, labra verò propèdentia adeò saturi violacei coloris, ut quodammodo nigrescere viderentur: fimbria villosa flavescebat infimâ parte, reliquâ purpurea erat: terna eam integentia purpurei erant coloris, veluti & terna surrecta folia: nullâ autem odoris suavitate commendabilis.

Chamaeiris latifol. minor X.

NATA & alia non inelegans, quæ à tuberosâ radice dodrantem aut pedem longa producebat folia, instar eorum quibus aliæ Chamaeirides sunt præditæ, lata videlicet & mucronata: inter quæ assurgebat cauliculus duas aut tres uncias longus, sustinens summo fastigio veluti folliculum binis membranaceis folijs constantem, è quo prodibat flos novem folijs præditus, ejusdem formæ cum aliarum Chamaeiridum flore, quorum terna versus terram inflexa, latiora candicantisque coloris erant, ab infimâ sede (quæ angustior) multis venis ex flavo purpurascens in latera expansis distincta, usque ad extimam fimbriam sive supercilium, usque deinde à supercilio ad extremas oras, quæ albescabant, crassioribus, & coloris purpurei nitidioris: terna verò surrecta, quæ inter illa nascebantur, infimâ parte valde erant angusta, venisque quibusdam furvi & luridi coloris distincta, postea in latum se pandebant, tenerrimæque erant, & exalbidi coloris: terna reliqua, quæ breviora & in fornicem convexa, bisulcæque, erant, aliquantulum reflexis sursum alis, ligulam pallescentem tegebant, & fimbriæ sive supercilio trium propendentium & terram spectantium foliorum imminebant, colorisque erant albi, cui subcæruleus color nonnihil admixtus, præsertim in ipso gibbo: odor nullus aut valde exiguus.

Chamaeiris latifol. minor XI.

IRIS TRIPOLITANA.

CAP. XLVIII.

PROXIMIS his annis Tripoli adferebatur Iridis genus, mihi ante non conspectû, quod Anno demum M. D. XCIX. florem protulit ornatissimo & perhumano viro Theodoro Coornhart, Amstelredamensi civi, qui ejus caulem cum flore & siliqua ad me mittebat Junio mense, ut commodius describere possem: ipsam etenim plantam biennio ante mihi communicaverat, quæ quidem etiamnum viget, sed florem nondum tulit. Illius autem historiam

historiam

storiâ, quia post traditum Typographo meo exemplar, plantam nanciscebar, in Appendicem rejeceram: sed quâdoquidem propter amissa mei exemplaris aliquot capita, Secundi Plantarum historiæ libri procusionem, typographicæ operæ absolvere non potuerunt: huc revocare libuit, & peculiare caput illi tribuere inter Irides latifolias & angustifolias.

Iris Tripolitana.

EST verò hæc Iris è celsiorum aut altius assurgentium genere, folia habens reliquis quas conspexerim multò longiora, bicubitalia videlicet, mediæ inter latifoliam & angustifoliam latitudinis, unciam videlicet lata, reliquarum Iridum folijs magis viridia, non tam è splendentia, ut Xyridis: caulem habebat inter folia prodeuntem, quinque pedes longum, vel etiam longiorem, rotundum, firmum, licet non valde crassum, nodosum, & aliquot brevioribus folijs præditum, in cujus summo bini & terni flores è vaginis prodeuntes, novem folijs, in ambitu quodammodo sinuosis, constantes, Iridis bulbosæ flavo flore floribus formâ non dissimiles, aurei coloris, quorum tria majora versus terram valde reflexa, & ijs incumbentia tria alia minora alata ligulam flavam tegentia, tria reliqua è lateribus majorum prodeuntia, assurgebant instar illorum quæ in Iridibus bulbosis conspiciuntur, bifidumque mucronem habebant: floribus successerunt trigona capita, in singulis lateribus geminâ costâ sive nervo secundum longitudinem eminente, non dissimilia capitibus Iridis angustifoliæ majoris, similibus etiam seminibus plena: radix digitalis crassitudinis, nigricans & nodosa instar radicis angustifoliarum.

IRIS ANGVSTIFOLIA.

CAP. XLIX.

RESTANT nobis ex Irides persequendæ quæ angustiore sunt folio, quarum tamen tria genera in Pannonia & Austria observaverim: unicum tamen est, mihi aliâs in reliquis, quas adij, Provincijs non conspectum.

Iris angustifolia I.

Iris angustifolia major sive I.

Natalis.

PRIMA autem, quæ & Major, multa profert folia longa, rigida, angustiora & nigriora quàm Tripolitana, quæ compressa vel confracta, ingratum tetrùmque odorem spirant, prope modum ut Spatulæ foetidæ vulgo appellatæ folia, minus tamen graveolentem: inter quæ caules teretes, oblongi & cubitales, interdum etiam longiores exurgunt, quaternos aut quinos flores ex vaginulis lateralibus prominentes, Iridis bulbosæ versicoloris floribus formâ non admodum dissimiles, colore cæruleo saturatiore præditos, quibus succedunt oblonga capita trigona, subtrusa, multo firmiora, magisq; cartilaginosa, quàm latifoliarû iridum, ijs paria quæ in Tripolitana, angulis etiam eminentibus, & quodammodo geminis, quæ dehiscentes, semen duplici serie digestum, aliquantulum compressum & angulosum, ossæque duritiei, subrufescente membranâ tectum ostendunt: radices obliquæ, longæ, nodosæ, graciliores quàm in latifolia, Tripolitanae radicibus æquales, foris nigricantes, intus candidæ aut pallecentes, sapore acri & fervido, multas longasque fibras spargentes.

Eam primùm conspiciebam in Belgicis hortis cultam, deinde anno M. D. LXIII. plurimam sponte nascetem in amplissimo quodam prato, flumini Rheno vicino, viâ quæ Moguntia Openheimum ducit, observabam: aliquod deinde post annos, herbosis quibusdam locis juxta vias, & ad quorundam pratorum margines non procul à Manderstorf, quinto à Vienna Austriae milliari, atque etiam apud Walterstorf: postremum anno M. D. LXXIX. in pratis quibusdam Hungariæ apud Lindwa Illustris viri D. Bamfy arcem.

ISTIVS genus invenitur, jam descripto per omnia simile, præterquam quod in ejus folijs confractis nullus gravis odor percipitur.

Floret utrumque genus Maio, interdum duntaxat Junio, si asperior hiems præcesserit: semen maturum est Augusto.

ALTERA, quæ perelegans est, nullibi mihi fuit conspecta, ante quàm in Austriam proficiscerem

Iris angustifolia II.

Iris angustifolia II.

Iris angustifoliz II. species altera.

ciferer: habetq; cubitalia, interdum etiam longiora, folia, admodum angusta, minimi digiti sive semunciae latitudinem non excedentia, viridia, non tamen splendētia, summā parte mucronata, infimā verò, quā sub terra latent, purpurascētia, nullo ingrato odore, ut pleraque aliarum angustifolarum, praedita: caules habet sesquicubitales, nonnumquam bicubitales aut ampliores, rectos, teretes, firmos licet intus cavos, geniculatos, virides, summo fastigio in binos aut ternos ramulos divisos, quibus insident bini aut terni flores, Iridis bulbosae versicoloris latifoliae floribus formā similes, odoratos, quorum terna folia deorsum inflexa, infimā parte, & quatenus bifido alatoq; folio ligulam occulte teguntur, furvo colore sunt, reliquā verò parte (quae in nonnullis brevior & latior est, in alijs oblongior & angustior) nunc candicante, modo purpureo, seu violaceo colore, venis saturatiore purpurā nitentibus per folij longitudinem & latitudinem excurrentibus, & fimbriā sive supercilio carentes: tria sursum erecta angustiora sunt, & cum bifidis illis exalbidas ligulas tegentibus, purpurei saturi sive violacei sunt coloris; breves deinde succedunt siliquae sive capita triangula, breviora quam in praecedente, neque adeo mucronata, neque geminā costā eminente praedita, quae per maturitatem nigricantem colorem contrahunt, & dehiscunt, semen inaequale, angulosum, nonnihil compressum & durum continentia: radix nigra, tenuis, dura, nodosa, instar superioris, fibris duris & tenuibus praedita.

Primū illam sponte proveniente, nō procul Viennā Austrię in pratis supra Himbergam, Eberstorf ad paludes, atque alijs Austrię pratensibus locis reperiebam. Mittebat postea ad me illam siccam, in Sudetum montibus erutam, doctissimus vir Ludovicus Cameraarius, Ioachimi senioris F. ex S. Annæ monte. Anno verò Septuagesimo nono supra millesimum & quingentesimum, frequentissimam circa Sackturniam Ill. Comitum de Zrinio arcem, alijsque pratis uliginosis inter Muram & Dravum Hungariae cisdanubianae flumina, quemadmodum etiam in Comitatu Saladiensi inter Lindwa & Muram fluvium observabam. Floret & semen profert eodem, quo superior, tempore. Natalis.

Hæc commodè Pannonica angustifolia versicolor dici poterit, non autem Byzantina, Nomina. ut quidam appellant: peramœno quidem est flore, attamen Constantinopoli non advecta, sed uliginosis, ut dixi, pratis Viennensi urbi vicinis, erutam, tum ipsius capita seminibus plena Nobilibus viris Ioanni de Brancion, & Ioanni vander Dilft, atque alijs amicis primus in Belgium mittebam Viennā Austriae: quia verò ex ea urbe raras quasdam plantas Constantinopoli meā pecuniā redemptas iisdem amicis subinde communicabam, contigit ut nonnulli illam etiam Byzantio allatam putarint, propterea Iridem silvestrem Byzantinam V appellarint,

Iris Clusij.

appellarint, additâ voce peramœnam, propter florum elegantiam: apud nobiles verò matronas, Iridis Clusij (quia à me missa) cognomen adquisiverit, & præ cæteris, quæ à me habuerunt, Iridis generibus, grata fuerit, quemadmodum etiam nunc est.

Iris angustifolia.

TERTIA, ex radice nodosa multa producit folia, firma, longiora quàm præcedēs, & Prioris folijs magis angusta, saturâque viriditate prædita, nonnihil etiam fœtida: inter quæ cubitalis assurgit caulis, firmus, aliquot flores proferens Secundæ floribus longiores, & Primæ floribus pænè similes, sed longè saturatiore purpurâ & quasi nigrâ præditos: quibus succedunt capita primæ capitibus similia, semine etiam simili plena radix, ut dictum est, nodosa, dura, foris nigra, minimi digiti crassitudine, internâ parte ex albo flavescens, antrorsum & in latera progrediens, aliarum angustifoliarum Iridum instar, & tandem veluti in orbem sese spargens (quod omnibus Iridibus est commune) multis fibris donata gracilibus, duris, siccis, lentis tamen, & fractu contumacibus, quarum anteriores & novellæ crassiores, molliores, & candidæ.

Iris angustifolia.

QUARTA, nec foliorum nec florum formâ, nec capitibus, semineve aut caule & radice differt à Tertiâ: humilior est duntaxat, ejus etiam flores paulò minores, & angustiores, meâ quidem opinione, atque etiam dilutiores, Primæ tamen floribus saturatiore.

Natales.

Nascitur utrumque hoc genus quibusdam Hispaniæ & Galliæ Narbonensis locis maritimis, veluti non procul Valentia, & monte Setio: unde in Belgium delatæ, suâ varietate hortos istic exornarunt, non minùs quàm Austriacos, meâ operâ istuc è Belgio accersitæ: nam utroque illo genere carebant Austriaci.

Nomina.

ILLIS porrò Iridum marinarum majoris & minoris nomina sunt imposita, quoniam non nisi locis maritimis sponte proveniunt.

Iris angustifolia.

QUINTA, nec foliorum formâ, nec radicibus multum differt à majore marina: nisi quod folia habere non videatur tam atrâ viriditate prædita; flores etiâ plurimum differunt: nam tria folia surrecta purpurei sunt & violacei coloris, tria verò reflexa, & terrâ spectantia paulò latiora sunt, & multis lacteis purpureisque venis alternatim permixtis ab ipso folij ungue exorientibus, atque secundum longitudinem & in latera se spargentibus, gratissimam varietatem efficiunt. Floret cum marinâ, seriùs primâ, Junio videlicet mense, semen maturitatem acquirit Septembris initio.

Istam sponte nascentem non vidi, sed in Belgicis duntaxat hortis cultam observabam.

Iris angustifolia VI.

Iris angustifolia.

1.

2.

*Natales.**Nomina.*

SEXTA, omnium, quas conspexerim, minimâ, multa promit è radice folia, superioribus adhuc angustiora, nec aded dura, sed mollia dilutiusque virentia. Cujus etiam duas differentias deprehendebam; nam Vna pedalem interdum acquirit caulem, teretem, binosque aut ternos in eo plerumque gestat flores, quartæ pænè formâ similes, sed dilutioris coloris, deinde capita oblongiuscula & turgida, valde eminentibus costis prædita: Alterius caulis vix dodrantalè superat altitudinem, & unicum, magnâ ex parte florem profert, alterius flori similè, armeniacci mali, aut pruni maturi odorem quodammodo referentè. Vtriusque radix tenuior & gracilior est superiorum radice, non minus tamen nodosa, nigro similiter cortice tecta, & antrorsum atque in lateribus serpens, ut brevi tempore magnum cespitem occupet, & cum difficultate erui queat.

Provenit utraque passim in pratis Viennæ Austriæ vicinis ad radices môtium sitis, ut apud Medeling, Gumpostkirche, Badensium thermarum, præsertim quæ in altiorem caulem assurgit, pluresque flores profert: nec differre puto (minorem saltem) ab ea quam C. V. Dodonæus Chamæiridem simpliciter, Lobelius autem, Iridem perpusillam

silvestrem angustifoliam appellant, Belgicis hortis jamdudum familiarem.

ACORVM.

CAP. I.

ANNO septuagesimo quarto supra millesimum & quingentesimum, mihi primùm conspecta est Viennæ Austriæ legitimi Acori planta virens, quam deinde in hortulo alui, munere Illustrum virorum Augerij de Bousbeque Serenissimæ Elizabethæ Austriadis Franciæ Regiæ, aulæ (dum vivebat) summi Præfecti, Davidis Vngnad liberi Baronis in Sonneck, nunc bellici Consilij apud Cæsarem Rudolphum II. Præsidis, atque Magnifici viri

viri

viri Caroli Rym Gandavenſis, qui omnes Legatorum officio apud Turcarum Imperatorem, Cæſaris nomine defuncti fuerant. Hanc porro, quum frigoris patientiſſima, hiemis intemperiem non reformidet, ſed perbellè eam ferat, atque adnatis mirù in modum ſe propaget, quamplurimis communicabam, adeò ut nunc apud omnes rei herbariæ cultores vulgariſſima facta ſit.

Ejus hiftoriam in Appendice ad Hiſpanicarum Plantarù obſervationes, olim dabamus, additâ quidem icone, ſed cui (quum nondum tum temporis flores protuliſſet) nucamentum non fuit additum, neque in ejus hiftoria floris mentio facta. At quù anno M. D. LXXVII. & aliquot ſequentibus florentem viderim, operæ precium me facturum exiſtimavi, ſi illius hiftoriam, qualem in Pannonicarum plantarum obſervationibus evulgabam, cum florentis icone, quàm accuratè fieri potuit, ad vivum expreſſâ, hoc capite denuo reponerem.

Acorum legitimum.

Acorum cum ſuo iulo.

A C O R O igitur ſunt folia Iridis tenuifoliæ majoris ferè, ſed multò longiora, & gratiſſimâ viriditate prædita, medio nervo ſeu coſtâ aliquantulum utrimque prominente, ut in Xyphy folijs, quorum formam ſatis æmulantur, & illorum aut paluſtris illius plantæ flavos flores, Iridis florum æmulos, proferentis, quam nonnulli Iridem paluſtrem, peritiores verius Butomon appellant, inſtar, alia ex alijs prodeunt, medium autem folium plerumque reliquis longius eſt: illa autem licet ſubamari ſint ſaporis, non tamen ingrati, tritâque jucundo & aromatico ſpirant odore, quem etiam reſiccata & exſucca, vel poſt multos annos retinent: ſub hiemis initium marceſcunt & ſiccantur, ineunte autem vere nova germinant, ut in Iride anguſtifolia: porro caulem inter folia non producit ut Irides, ſed ex latere exit folium verius quàm caulis, ejuſdem cum reliquis folijs longitudinis, videlicet bicubitalis interdum, quod à medio ad ſummum uſque planum eſt, & reliquis ſimile, inſimâ verò parte craſſius, anguſtiusq; & veluti in triangularè caulem formatù. Vbi jam extenuari & complanari incipit, unicum nucamentum (aliquando, ſed rariſſimè, geminum) à latere promit, coryli iulo haud majus initio, ſed prominèſ & ſurrectum, lineisq; obliquis & tranſverſim ſeſe ſecantibus diſtinctum, floſculis, dum ſe explicat, pallidis, muſcoſis, inodoris, quatuor foliolis conſtantibus plenum, quod paulatim deinde incrementum ſumit, donec humani ferè digiti longitudinem craſſitudinèmq; adquirit, frequèntibus tuberculis viridibus tam eleganti ſerie diſpoſitis exornatum, ut recentem pinaſtri conum æmulari videatur. Radix illi longa, externâ parte candicans, quum ſub terra latet, ſupra terram extans, vireſcens, internâ parte candidiſſima, frequèntibus geniculis inæqualibus diſtincta, firma, odorata, ſubamari & acris ſaporis, innumeris internâ parte adnatis fibris craſſis & albicantibus, etiam odoratis, donata: ſerpit autem & ſummâ tellure ſeſe diffundit, è lateribus, & ſingulis ferè arti-

*Acori bic
florum.*

culis seu geniculis propagines alternatim in obliquum spargēs, ut brevi tempore magnum locum occupet.

Natales.

Ingenti quodam lacu ad radices præcellsi montis juxta Prusam Bithyniæ urbem sponte nasci intellegebam: & sanè humidis locis gaudere, & secundum fluentia longè feliciter provenire, quam siccis, experiebat. Sed & C. V. Bernardus Paludanus Medicus Enchusatus, & singularis meus amicus, quum anno M. D. LXXVI. ex Polonia Italiam petens, Viennæ Austriæ me conveniret, copiosè admodum supra Vilnam urbem in paludibus, extremâ Lithuaniam Moskoviam spectante inveniri referebat, & ab incolis *Tartarsky* appellari assererat, quod à Tartaris illius usus primùm ipsis esset demonstratus. Circumferre enim illos plerumque hanc radicem, & aquam non bibere, quin prius Acori radix in ea fuerit macerata. Simile quidpiam de hujus plantæ nomine etiam tradit Matthias Michow Sarmatiæ lib. II. cap. XII.

Tartarsky.

Recentes verò radices suo cortice delibratas & diligenter repurgatas condire solent Constantinopoli, atque in usum adservare: manè enim jejuni plerumque manducare solent, adversus corrupti aëris contagia, ut mihi referebat N. V. Philibertus de Bruxella, qui Cōstantinopoli rediens, vasculo ijs conditis pleno me donabat. Condiunt etiam nunc in Germania Nobiles aliquot matronæ in domesticum usum, & plerique pharmacopœi, quorū nonnullos (adeò nunc vulgaris ista est planta) singulis annis ad centenas libras condire intelligo, & non contemnendum ex eâ quæstum facere.

Antemob.

Quum autem Acori vires ac facultates, Dioscorides, Galenus & alij satis prolixè descripserint, Lectorè ad eos ablegamus. Prætermittere verò nequeo, quin hinc subiiciam, quod mihi olim accidit Viennæ cū magnæ auctoritatis Medico. Recens evulgatâ meâ de Plantis Pannonicis historia, exemplar dono mittebam, ejus nomen indicare non est necesse. Ille, lecto meo libro, magnopere se mirari scribebat, me in Acori historiâ non adscripsisse, ejus radicis usum, sterilitatem mulieribus inducere: ego respondebam me magis adhuc mirari, quod hæc scriberet, quum non ignoraret, neminem à Veteribus hoc Acoro tribuere. Sed bonus vir adhuc in vulgari multorum opinione versabatur, qui existimabat Butomon, cujus radicem nonnulli magno errore pro Acoro utuntur, legitimum Acorum esse, quum tamen prorsus dissimiles sint utriusque facultates.

RANUNCULUS PRÆCOX.

CAP. LI.

TRIA Ranunculi præcocius florentis reperiuntur genera: quorum duo priora in Pannoniâ observabam sponte nascentia, tertium in Belgio, neglectum quidem, cujusque mentionem non fecissem, nisi ornatissimus vir Jacobus Plateau ejus iconem misisset, Batrachij Apulei appellatione.

Ranunculus præcox i. rutæ folio.

Ranunc. præcox i. rutæ folio.

Natales.

Tempus.

PRIMVS, aliquot à radice producit folia multifida, rutæ folijs non valde dissimilia, molliora tamen & magis viridia: flores autem habet amplos, ante ipsa folia emergentes, forinsecus, dum initio emergunt, ad suave rubentem colorè tendentes, internè candidos, duodenis aut pluribus folijs constantes, umbilicum occupante capitulo viridi, ut in reliquis ranunculis, cincto multis albicantibus staminibus quæ flavos apices habent, sine odore: hos sustinet cauliculus teres & initio purpurascens, deinde ex viridi pallescens, quem ambit unicum plerumque folium, (raro plura) exiguum, duabus aut tribus lacinijs divisum, latâ basi cauliculum amplectens: floribus deciduis, succrescit illud capitulum, & in semina crassiuscula evadit, Thoræ Valdensem, sive ranunculi grumosa radice tertij, paulo post describendi, semini panè similia.

Nascitur in inferioribus Sneberg jugis, & vicinis montibus, singulari radice crassiusculâ præditus, è cujus capite aliquot crassiores fibræ dependent: in hortos autem translatus, multis adnatis planta sese propagat, multoque frequentiores fibras spargit, ut secundo aut tertio quoque anno, unica plâta plures dare possit. Eam autem, ut è loco nativo recens eruta, exprimi curabam. Floret verò, in hortos translatus, plerumque Aprilij, nativo autem loco, videlicet frigidiore, serius, sed brevi post solutam nivem, quæ juga illa infedit. Istam

Ranunc. præcox 11. Thaliætri fol.

Ranunculus Apulei quibusdam.

Istam etiam plantam sponte nasci in monte Baldo, agro Veronensi, postea intelligebam; quia in ejus montis descriptione, quam ornatissimus, & perdoctus pharmacopæus Veronensis Ioannes Pona fecit, illam sub appellatione Ranunculi coriandri folio exhibet. Eam porro descriptionem, ad calcem meæ Plantarum historię Lector reperiet.

ALTER, caulem habet pedali altitudine assurgentem, gracilem ex viridi rubescentem, in quo quaterna aut quina folia, majoris Thaliætri flore albo folijs, colore & formâ valde similia, sed minora & teneriora, amaro sapore: flosculi in singulis alarum sinubus singulares, candidi, quinque foliolis constantes, suis petiolis innitentes: quibus deciditibus succedunt bina aut terna cornicula, semen rotundum, subruffum, acconu hiemalis vulgo appellati semini ferè par: ex eadem radice, præter caulem, prodeunt bina aut terna folia supra descriptis similia, singularibus dodrantalibusq; pediculis, ejusdem cum caule coloris, innixa: radix impensè amara, multis albis fibris donata est, ex quarum capite alia exit nodosa radícula, subinde ad singula internodia novas fibras agens, atque hac ratione se propagans, ideoque perennis.

Abundè nascebatur in saltu Leytenberg, Manderstorf vicino, ultra Leytam flumè, quinto ab urbe Viennâ Austriacâ milliari, ubi primùm illum observabam, deinde quibusdam alijs umbrosis silvis Viennensi agro. Inveniebam etiam apud Zoltonock Ill. Herois Baltharis de Batthyan in Vngaria oppidum, inter vepres. Florebat Aprili, semen interdum Maio, plerumque Junio ad maturitatem perveniebat.

TERTIO, è capite multis fibris donato, oriuntur aliquot folia, superioris folijs minus laciniata, in ambitu tamen incisa, uncialibus aut longioribus pediculis prædita, & lata basi cauliculos dodrantales binos aut ternos inter illa exeuntes amplectentia: cauliculis procumbentibus & quodammodo supinis, adnascuntur terna aut quaterna similia folia, è quorum sinu unciales prodeunt pediculi, qui flosculos ex flavo pallecentes, & quinque foliolis constantes sustinent, quibus deciduis, apparent quina aut sena cornicula mucronata quibusdam tuberculis obsita, semen superiori ferè simile continentia.

Sed quoniam in Thaliætri mentionem incidimus, observabam in Austriæ inferioris, si-ve infra Anisum flumen sitæ, & Pannoniæ pratis, silvis & montanis, varia ejus genera, omnia videlicet ea quæ in Belgicis hortis ali conspexeram, præter Hispanicum, quod illis Provincijs etiam meâ operâ vulgare factum est. Ejus autem folia, licet aliorum generum modo divisa & incisa, Aquilegiæ si-ve Aquilinæ folijs adè respondent, ut ab imperitis plantæ vix discerni queant, ante quàm in caules assurgant & flores producant, qui in hoc genere

Ioannes Pona M. n. sc. Baldum descripsit.

Ranunc. præcox 11. Thaliætri folio.

Natalis.

Tempus.

Ranunc. præcox 111. Apuleij dictus.

Thaliætri varia genera.

1.

2. muscosi, ut reliquorum, sed coloris flavi sunt. Tria genera montana, folijs inter se conve-
 3. niunt: sed unum altius excrefcit quàm reliqua duo, floréque candido, eoque valde gravis
 4. odoris, est; alterum paullo humilius, flore etiam albo, minus tamen ingrati odoris: à quo
 5. 6. tertium differt solo floris colore qui purpurascit. Pratensia duo longioribus, & magis atris
 7. sunt folijs, & quodammodo splendentibus: alterum pallido floris colore, elatius; alterum,
 candidante, idque humilius. Septimum, omnium minimum, folijs minoribus, cineracei
 coloris, pallido floris colore. Omnium radices flavæ sunt & serpunt, subinde nova germina
 producentes: sed omnium maximè Septimi.

RANUNCULVS MONTANVS.

CAP. LII.

IN utraque Pannonia & Norici parte, varia Ranunculi genera sponte nasci observabam,
 quæ passim in alijs etiam Provincijs crescunt. Sed aliquot alia in earum Provinciarum
 altissimis jugis conspiciebam, quæ à reliquis Herbariæ rei Scriptoribus vix observata esse
 animadvertēbam: itaque omnibus artis Medicæ studiosis gratum me facturum existima-
 bam, si eorum historiam illis etiam communicarem.

Ranunculi montani i. species i.

Ranunculi montani i. species altera.

Ranunculus
montan. i.

MULTA parva, rotunda & quasi circino circumducta habebat Prior folia, aliquot cre-
 nis divisa, & in ambitu serrata, atrâ viriditate splendentéque supernè prædita, satis crassa si-
 ve carnosâ, & fervidissimo sapore: inter quæ pediculus oritur tenuis, singularis, brevis do-
 drantéque minor, florem album, quinque folijs constantem sustinēs, inodorum, cujus um-
 bilicum crocea stamina occupant: deciduo flore apparet capitulum immaturo frago simi-
 le, quemadmodum in alijs ranunculis, quod ex minuto semine simul congesto constat: ra-
 dix multis albicantibus fibris prædita est.

Ranuncul.
mont. i. spec.
ies altera.

Ejus altera species erat, cujus folia in tres lacinias divisa, & ille denuo aliquot incisuris
 donatæ, cauliculus ab altero non differens, sed ampliorem florem gerens, eumque interdum
 duplici foliorum serie constantem: alioqui & colore superiori parem, eodemque tempore
 sese explicantem: radix etiam quemadmodum in illo, supernâ parte nonnihil extuberat,
 & fibris donata est.

Natalis.

Nascitur uterque in summis Sneberg & vicinarum Alpium jugis, confragoso solo, & pæ-
 nè in ipsis petrarum fissuris: Junioque interdum istic florebat. aliquando serius, ut videlicet nix
 maturius aut serius solvitur: in hortos autem translati, maturè admodum, & ante alios ra-
 nunculos, Aprili scilicet flores proferunt.

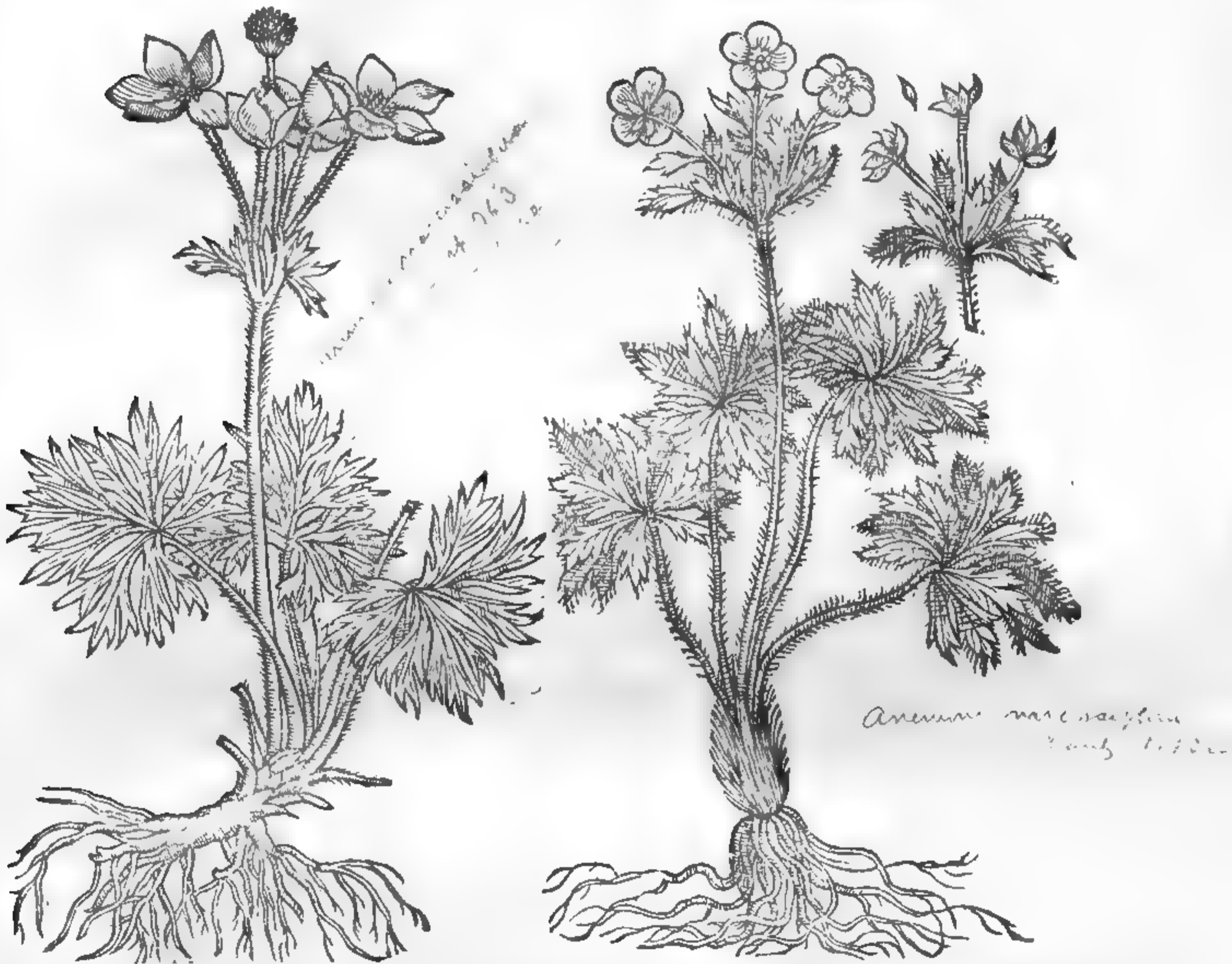
ALTER

ALTER, quina aut sena promebat ex radice folia, magna, viridia, dura, Ranunculi illius Ranunculus mont. II. glomerato sive globoso flore, quem nonnulli Trollium appellant, folijs haud ab similia, nonnihil hirsuta, tribus scissuris ad pediculum usque pertingentibus, & alijs praeterea minus profundis divisa, sapore initio dulci, postea aliquantulum amaro, pediculis crassis, firmis, & pedem longis innitentia: caulem inter illa exeuntem cubitalis longitudinis, nudum, singularem, firmum, aliquantulum hirsutum, intus cavum, qui in summo fastigio trina habebat folia contigua, profundè laciniata, pænè instar Anemonidum, supra quæ deinceps caulis dividebatur in quatuor aut quinque oblongos & teretes pediculos, quorum singuli sustinebant unicum florem quinque folijs satis magnis & albis constantem, mediocriter odoratum, multis flavis staminibus, capitulum occupans umbilicum, cingentibus, quod excusso flore apparebat magno planoque semine onustum: radix erat veluti præmorsia, & multis nigricantibus fibris prædita.

Frequens nascebatur in Sneberg, Snealben & aliarum vicinarum pratis sublimioribus, Natalis. florebatque Junio, semen autem maturitatem adipiscebatur Augusto.

Ranunc montani II. species altera.

Ranunculus montanus III.

IN celsioribus tamen earundem Alpium jugis, multò humilior & magis hirsuta crescebat hæc planta, pedalem altitudinem non excedens, flore paulò majore (& qui Narcissi florem album, medium calicem flavum habentem, æquare posset) eoque etiam magis odorato quàm prioris: ejus etiam folia majore amaritudine & acrimoniâ erant prædita, tamen si primo gustu quandam dulcedinem habere viderentur. Serius florebat priore: nam eam dumtaxat florentem reperiẽbam, quum in inferiore jugo, alteram jam semen seminaturum habentem observassem.

ILLVM proximè sequi debet pulcherrimus ille Ranunculus alpinus, quem non observavi, sed cujus iconem & descriptionem à Doctissimo viro Thoma Pennæo Londinensi Medico habui.

Quatuor autem, quinque vel sex à radice proferebat ille folia, in quinque vel plures interdum præcipuas partes Ranunculi modo divisa, parte pronâ ferè cæcia, supinâ verò ex nigro viridia: è quorum medio unicus caulis ab radice oriebatur, lógitudine pedem æquans, nudus, folia in summo fere emittens oblonga, maxima ex parte in tres lacinias per extremum divisa, è quorum medio pediculi tres, quatuor, vel interdum plures oriuntur duos digitos trãversos longi, unico vel duobus foliolis subinde ornati, quorum singuli florem sustinent pulchrum, ex quinque folijs orbicularibus constantem, quæ inferius purpurascunt, superius in lateribus ex albo purpurea sunt, reliqua parte albissima, multis luteis staminibus Ranunculus mont. III. medium

medium occupantibus, calyceque ex quinque folijs herbacei coloris constante: semina, ut in ranunculis, compacta, ex nigro purpurea & mucronata, parum compressa, paulò quàm in alijs ranunculis majora: radix in summo setosa, multipliciter divisa, sæpius Cruciatæ modo incisa, & in multas fibras divaricata. Tota verò planta pilosa est.

Natalis.
Tempus.

Crescit copiosè in monte Iurâ, è regione urbis Genevensis. Floret Iunio, semina Augusto matura.

Ranunculus montanus IIII.

Ranunculus pleno flore albo.

Ranuncul.
mont. IIII.

QUARTO, magna erant folia, in quinque lacinijs secta, viridia & in ambitu serrata: infernè dilutiora & splendentia, dura, nervosa, quæ præmansa nullam manifestâ acrimoniam, sed amaritudinem potiùs habere deprehendebantur: caulis cubitalis aut amplior, firmus, licet tenuis, lævis, nodis aut geniculis præditus, in multas alas à medio ad summum expansus, in quibus flores satis ampli, Secundi tamen floribus minores, quinque folijs constantes, tenelli, toti lactei, aliquantulum odorati, staminibus pallentibus umbilicum occupantibus, & capituli rudimentum cingentibus, quod ex seminibus simul congestis, quemadmodum in reliquis ranunculis, constabat: radix præmorsa videbatur, instar radicis Secundi, multasque longas & candicantes fibras habebat.

Natalis.

Abundanter provenire conspiciebam in acclivi montis Wechsel, Sneberg, & aliorum montium silvosis locis, per quæ ad eos montes patebat ascensus. Florebat istic eodem tempore quo Secundus, sed in cultis Maio: semen maturum erat Iunio.

Ranuncul.
mont. IIII.
pleno flore
Ranunculus
mont. IIII.
species altera.

ISTIVS generis invenitur, qui florem habet plenum & multiplici foliorum serie constantem: alias caule, folijs & reliquis notis prorsus est similis Quarto jam descripto.

PORRÒ iisdem locis quibus Quartum, reperièbam etiam Ranunculum illum albo flore quem C. V. Rembertus Dodonæus cap. III. lib. IIII. Pemptadis tertiz quartum inter externos describit: sed à Quarto modo descripto differentem. Nam humilior est illo, foliisque habet læviora, & paulò magis atra; tametsi similiter incisa, flores rariores & minores, in obliquum nascentibus pediculis in hærentes: & præcocius altero florebat.

Ranunculus
mont. IIII.
alter flore
pleno.

HVIC autem congenerem flore pleno niveo, ut alebatur à N. V. Ioanne vander Dilft amico singulari, qui illius iconè vivis coloribus expressam mihi Viennam usque mittebat, quàmque superioribus hoc capite adjungere libuit, nusquam in illis jugis observare potui. Arbitror illum adquisivisse ex ijs plantis, quæ, paulo antè quàm à Cæsare Maximiliano I. Viennam accersitus, è Belgio discederem, Ill. Viro Ioanni de Brancion ejus consanguineo, è Burgundicis môtibus missæ fuerant. Similes deinde plantas, & Noriberge apud C. V. Iochimum Camerarium, & Francoforti ad Mœnum frequentes conspiciebam. Vulgare autem nunc

tem nunc est utrumque genus in omnibus hortis Belgicis, habetque postremum illud humilioris generis flores & ampliores & frequentiore foliorum serie præditos, quàm id quod altius assurgit.

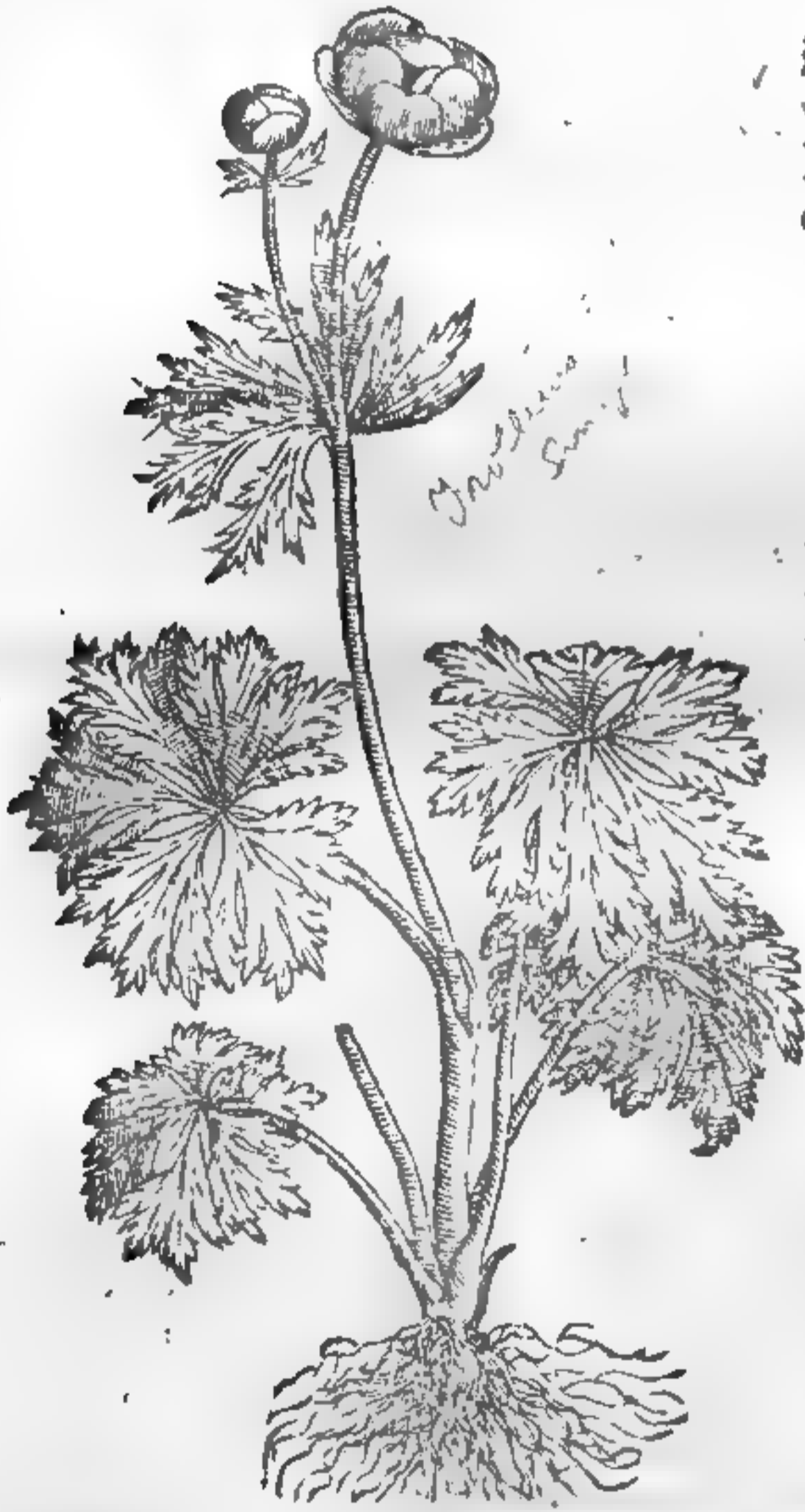
QVINTVS, omnium, quos umquam conspexerim, maximus, multa à radice producebat Ranuncul. mont. v. folia valde ampla & carnosa siue densa & succulenta, ficulneis haud minora, quinque profundis incisuris divisâ, in ambita nonnihil serrata, colore dilutius virente splendentia, nonnihil villosa, acria admodum & linguam vellicâtia: cubitales caules, digitalis crassitudinis, firmos, hirsutos, supremâ parte in aliquot ramos divisos, qui multos flores sustinebât quinque folijs constantes, reliquorum ranuncolorum instar, & luteo auri colore fulgentes: semen vulgare ranuncolorum semini par in capitula congestum: pro radice multas candidantes fibras habebat.

Crescebat in nemoribus & umbrosis declivibusque omnium Austriacarum, atque Stiriacarum Alpium locis, juxta rivulos è liquecente nive profluentes. In nonnullis præterea umbrosis pratis ad saltum Viennensem, & ultra Dravum, observabam. In hortis & pratis Maio florebat: in Alpibus verò Junio aut serius. Natura. Tempus.

I O S I A Simlero Prior cognitus fuisse videtur, & illius meminisse Commentario de Alpibus, ab Helveticarum Alpium incolis Jegertraut/ hoc est, Venatorum herbam, appellari scribens. Montani Austriacarum Alpium opiliones & venatores siebertraut vocabant, & ad pellendas febres (unde nomen) folijs ejus contusis & carpo ad moris utebantur. Secundo & Quarto ijdem venatores Abbeis/ & Teuffel abbeis/ id est, Præmoræ, & Diaboli morsus nomen indebant. Quinti nullam peculiarem appellationem intelligebam: non incommodè tamen, meâ opinione, πλατύφυλλον βατραχίον, à foliorum amplitudine cognominari possit. Nomina. Κατάχρησ. πλατύφυλλον

VNGARI Ranunculum in genere *Beka* sive vocant.

Ranunculus glomerato flore.

RANUNCULI porro illius, quem Gesnerus in Descriptione montis fracti Trollium florem vulgo dici scribit, quique à Dodonæo Ranunculus globoso flore appellatur, & Quintus est inter externos ab ipso Pemptadis tertie lib. IIII. cap. III. flore in globum collecto, descriptos, duo in Austriacarum Stiriacarumque alpium pratis observabam genera: Majus unum, ampliore flore, & quasi aureo: Alterum, humilioris, flore paullo minore, & colore, ut plurimum, ex viridi pallente: aliâs, foliorum formâ, capitulis, semine nigro, & radice inter se conveniebant. Illum etiam inter primulas veris rubro flore præditas, ex septentrionalibus Angliæ montibus erutum recenter Londini anno octuagesimo primo supra millesimū & quingentesimum cōspiciebam. Ranunc. globoso flo. Trollius flori duo- rum generū. 1. 2.

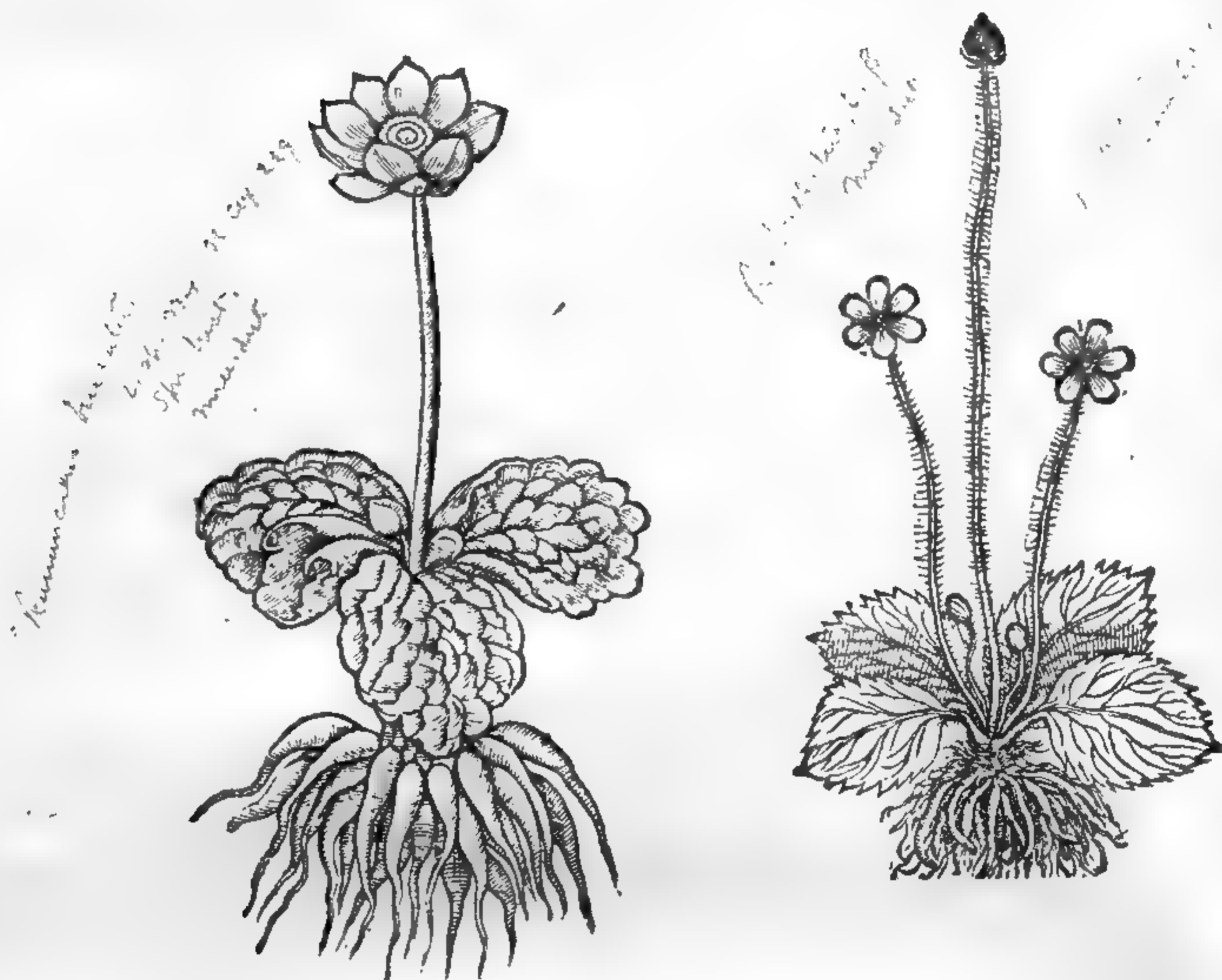
RANUNCULI GRUMOSA RADICE.

CAP. LIII.

NUNC de ijs Ranunculis agendum οἱ χονδρῶ- Ranunc. grumosa radice. διν τὴν ρίζαν ἔχουσι, qui veluti grumolam, si- ve in grumos quosdam longos & breves congestam habent radicem, Chelidoni minoris ferè instar. Horum duo genera mihi conspecta, quæ in duo distincta capita dividenda esse existimavi: Hoc autem Priore acturus de ijs quæ natali loco (præter secundum) flores proferentia observabam. Sequentem verò, quæ aliunde invec- ta, vel

ipse habui, aut alij se habuisse, vel conspexisse mihi retulerunt:

EORVM ergo Ranuncolorum grumosâ radice quos nativo loco observabam, Primus, quinque, sex aut plura habebat folia, circinatæ pænè rotunditatis, in ambitu serrata, per terram expansa, splendentia, & veluti tumentia bullatâque supernè, nervosa, & lanuginosa infernè, ingrati initio saporis, sed postea ferventissimi: inter folia exiliebant aliquot pediculi verius quàm cauliculi, dodrantales ferè, vel breviores etiam, villosi & lanugine quadam obfiti, singuli sustinentes florem luteum, odoratum, quinis, senis, octonis interdum, aut pluribus folijs constantem, quibus vento excussis, vel sponte defluentibus, capitula, aliorum ranuncolorum capitellis aut fragi rudimèto similia apparebant, pallida: radix ex multis crassis longiusculisq; grumis siue tuberculis constabat Chelidoni minoris longioribus radicibus non

non dissimilibus, quibus plurimæ tenues fibræ erant intermixtæ: temporis autem successu succrescente planta, ex adnatis separari & in plures plantas pangi posse, ipsa experientia demonstravit.

Natalis.

Frequens erat circa Olyssipponem inter oliveta, & plerisque Bæticæ locis, ubi florentem Novembri & Ianuario colligebam, atque amicis in Belgium mittebam, apud quos etiam Octobri & Novembri flores protulit, & tota hieme folia retinuit in Maium usque mensem: alijs novis, paulò ante quàm florere incipiat, repullulantibus.

Nomina.

ERANT in Lusitania qui *Montan* nominarent (quæ tamen appellatione, ferulacea quædam planta apud eos etiam insignitur) & ex lacte propinarent, ad provocanda menstrua. Sed in Bæuriâ aliam plantam pro *Montan* proponunt, eam videlicet, quam odoratâ radice, plantaginifque ferè folijs, inter Doronici genera, lib. 1111. cap. VIII. hujus Plantarum historia, repono: quia forsitan in montanis nascitur.

Ranunc. grumosa radice 1. sive πλατύφυλλος.

ALTER, quina aut sena promebat à radice folia, impensè viridia, lata admodum, ut initio πλατύφυλλος Pannonicum esse censerem, formâ enim, illius folijs non erant valde dissimilia, & Platani foliorum formam plurimum imitabantur, multis venis prædita: inter quæ caulis exiiebat pedalis, satis firmus, aliquot folijs minoribus & valde incisus præditus, è quorum sinu prædabant ramuli minoribus adhuc folijs obstiti, inter quæ nascebantur flores, longiusculo pediculo innixi, quinque folijs luteis satis amplis constantes, quorum umbilicum occupabant multa stamina aurei coloris apicibus prædita, & capitulum medium circumgentia: numerosa firmabatur radice è multis oblongis crassiusculisque grumis compacta, instar radice Tripolitani ranunculi, quæ longioribus grumis constat, colore ex albo & fusco mixto extrinsecus præditis.

Hanc plantam sponte proveniente non observabam, sed ab honestissimo viro Willemo Parduyn Medioburgensi cive, primùm accipiebam; deinde iconem coloribus ad vivum expressam è plantâ Cretico semine, ut scribebat, sibi natâ, mittebat diligentissimus Jacobus Plateau. Illam autem, folia ante hiemem (quam perbellè fert) promere, & adnatis se propagare animadvertēbam.

Ranunc. grumosa radice 111. Thora Valdensium. Aconitum 1. Droye.

NON valde dissimili radice erat ea planta, quæ inter Ranunculi genera etiam referendam censebam, & cui Tertium locum inter ea quæ grumosa radice constant, dabam, quæque apud rei Herbariæ studiosos Thoræ Valdensium nomen obrinuit, à Clarissimo autem viro Conrado Gesnero, non uno loco, Aconitum primum Dioscoridis

Ranunculus Creticus latifolius.

Ranunculus grumosa radice III.

Pthora Valdensium, montis Baldi.

ridis esse putatur: de quo peculiaris assertio post ipsius Epistolas, operâ Casparis Wolfij editas, inserta est, ubi Cyclaminum tertiam Plinij Lib. xxv. cap. ix. Naturalis Historiæ, & Limeum ejusdem Lib. xxvii. cap. xi. descripta, esse contendit.

Cyclamin.
III. Plinij.
Limeum
Plinij.

Illum ranunculum ego in Etscheri summi jugi præcipitijs & rupibus tenui terrâ leviter coopertis, atque ad meridiem obversis, mense Augusto inveniebam, deinde frequentiore & vegetiore, majoréque copiâ in Sneberg, arduo illo rectoq; ad secundum jugum ascensu, & alio ipsi vicino. Ejus tamen folia breviora, supernâ etiam parte latiora & magis incisa esse deprehendebam, quàm sint Thoræ Valdensium, aut illius, quam è monte Baldo apud Veronam erutam conspeximus, folia. Hujus præterea flos quinque folijs constabat, quum illorum quaternis dumtaxat folijs exprimatut: ceteræ notæ satis conveniebant.

Natalis.

SE D & Quartum, qui eorum quos sponte provenientes observabam Tertius, Maio florentem eruebam in Hamburgensi monte,

Ranunc. grumosa radice
III.
Natalis.

te, duobus supra Posonium Hungariæ milliariibus, quâ Occasum spectat, præsertim in eorum tumulorum ambitu, qui recentè à talpis suffossi erant, propter terræ erutæ mollitiem.

Folia illius ineunte vere quaterna aut quina exhibant longo pediculo innixa, oblonga & multifida, candidâ densâque lanugine obsita: caulis gracilis, pedem altus, interdum cubitalis, minoribus folijs septus, & ramulis aliquot præditus, quibus flores insidebant aurei valde splendentes, ex quinque folijs compositi, inodori, interdum gemelli. radix multis brevibus & extimâ parte obrusis tuberculis sive grumis constabat, ut præne in Chelidonio minore, quibus aliæ tenues fibræ intermixtæ. Multas proles ea radix generate solet, vel marri

I.

adnascen-

Ranunculus grumosa radice III.

Ranunc. Illyric.

2.

R. grumosa
R. asiaticus
R. acris
R. repens
R. sceleratus
R. abortivus
R. ficaria
R. acris
R. repens
R. sceleratus
R. abortivus
R. ficaria

Ranuncul. Asiatic. grum. rad. I.

Ranunculus Asiaticus grumosa radice I.

R. asiaticus, L. f.
Müll. d. b.

R. asiaticus, L. f.
Müll. d. b.

adnascentes, ut in Tripolitano, sequenti capite describendo, vel subinde tenui fibræ inhaerentes procul à se sparsas.

Similem C. V. Alphonsus Pantius Ferrariensis Medicus, in Belgium ad nos mittebat Ranunculi Illyrici appellatione.

Alium præterea Jacobus Plateau, multò majoribus folijs, caule, & floribus, magisque incanum, tum etiam magis numerosis radicibus, ut commodè Illyricus major dici possit. Is nunc in omnibus hortis plus satis familiaris: quia latè per tenues fibras, subinde novas plantas generantes, se spargit, & magna loca brevi occupat.

RANUNCULVS ASIATICVS grumosa radice. CAP. LIII.

PEREGRE inventorum Ranunculorum qui grumosam radicem habent, Primus, aliquot à radice producit folia, unciam lata, duabus parvis lacinijs divisa, per oras serrata, longis pediculis nitentia, crassiuscula & succulenta, glabra, vel quàm levissimè hirsuta, venisq; ex viridi pallentibus prædita, subacidi & ingrati initio saporis, qui brevi in acrem & linguam mordicantem convertitur: folium, caulem imum amplectens, majus est reliquis, & in tres lacinias divisum, quarum singulæ cetera folia æquant, & tripliciter incisa, simulq; in ambitu serrata. Medius inter hæc assurgit caulis, teres, viridis, non lævis, sed quadam lanugine obsitus, quem per intervalla ambiunt bina aut terna folia, minora, magisque laciniata illo quod imo cauli adhæret, summo fastigio amplum sustinens florem, Pannonici, sive Illyrici florem magnitudine superantem, licet ejusdem quodammodo formæ, & prorsus inodorum, quinque, aut sex interdum folijs constantem, nonnunquam etiam (nam sæpe vitiosus fit) ternis aut quaternis dumtaxat, qui forinsecus phoenicei sunt coloris, internè verò miniati elegantis & splendidis, medium florem occupantibus plurimis tenuibus & rubris staminibus, quorum apices crassiusculi, initio pulli, deinde cineracei coloris, extuberante inter media stamina capitello; purpuræ nigræ villis obsito, quod in uncialem aut amphiorè longitudinem tandem excrecens, frequētis seminis rudimento quidem obsitum est, sed prorsus plani & inanis, mihi certè numquam fertile fuit: multas habet radículas ex uno capite dependentes, breves & crassiusculas, perinde atque Pannonicus sive Illyricus, vel etiam Lusitanicus, à quorum grumosis radicibus non multum differunt (sunt enim aliæ alijs lōgiore) extremâ tamè parte non obtusæ, sed singulæ in tenuè fibrâ paulatim desinētes, solidæ, fusci exteriùs coloris, interius albi, ingrati initio saporis, deinde acris. Cum Pannonico porrò grumosa radice ranunculo

illud ferè commune habet, quòd sub caule inter medios radicis grumos, crassiusculus veluti ramulus enascatur, qui obliquè per radicum interstitia se porrigen, in unum caput extuberet,

tuberet, è quo multæ radices paullo superioribus minores dependēt, è quorum medio cau-
lis exilit, sub quo deinde alius ramulus similiter prodit, in latus, uti superior, per radicū spa-
tia se spargens, & novam radicem congeriem generans: quin & matri, sive primariæ radici
adnascuntur contigui & quasi ipsi insidentes terni aut quaterni similibus, & quasi matri
æqualium grumorum globi: quâ sanè ratione satis feliciter se propagat: habet præterea al-
bas quasdam fibras per crassiorum radicum spatia sese explicantes & spargentes.

Ranunc. Asiat. πολυκλωνος, sive grum. rad. 11. Ranunc. peregrinus grumosa radice 1.

ALTER, ab illo vix differt vel grumosâ radice, vel folijs florûmve formâ & colore: in so-
lo caule est differentia, qui, ut plurimum, paullo crassior & firmior est, atque etiam πολυ-
κλωνος: ex foliorum, quæ illi adnascuntur, alis unum aut alterum proferens ramulum, qui
florem primario paulo minorem sustinet: ut videre licet in subjecta icone affabrè expressâ.

Ranunc. A-
sias. grumo-
sa rad. 11.
sive πολυ-
κλωνος.
Tempus.

Floret uterque sub Maij finem, aut Iunij initio.

ANNO octogesimo supra millesimum & quingentesimum, Constantinopoli allatæ sunt
Mag^{co} viro Wolfgango ab Entzestorf, aliquot Prioris radices *Tarobolos catamer lalé* nomine
insignitæ, quod Tripolitanum plenum florem significat: licet etiam hac appellatione qui-
dam amici ex eodem loco postea semen acceperint, quod mihi communicatum & terræ
commisum, non Ranunculi plantam, ut sperabam, sed legitimam urticam, vulgari-
ter Romanam dictam, produxit.

Nomina.

Subsequentibus deinde aliquot annis, Alterius radices inferri cœperunt Prioris radici-
bus commixtæ.

SCRIBEBAT porrò ad me Iacobus Plateau anno M. D. xcv. se ea æstate Insulis Flandriæ
urbe, conspexisse in pensilibus hortis Ioannis Bridoul, ejus urbis Medici, Ranunculi duo
nova genera, ipsi antea non visa, semine nata, accepto ex Italia præcedente anno: atque ab
illo utriusque iconem impetrasse, quam ad me mitteret: ex qua brevem hanc descriptio-
nem concinnabam, & huic capiti inserebam, non dubitans, quin rei herbariæ studiosis
gratum facerem.

Ranunc. pe-
regin. grum-
osa radice.

EX radice multis grumis constante, qualis est Asiatici, oriuntur Primo generi folia pla-
na, Asiatici folijs non valde dissimilia, & inter illa caulis pedalis altitudinis, in binos graci-
les ramos divisus, summo fastigio sustinentes singulares flores, quinque folijs constantes
albis, quibus (maximè circa oras) suave rubens color permixtus esset; medium florem ob-
tinebant multa flava stamina oblongiusculum capitulum cingentia: caulem autem, ante
quàm

1.

quàm in alas divideretur, amplectebantur alia folia, in ternas aut plures profundas lacini-
 as secta.

II. ALTERVM genus, ex simili radice planiora superioribus promebat folia: inter quæ gra-
 cilis assurgebat caulis, cuius infimam partem ambiiebāt folia in tres profundas lacinias, eaf-
 que in ambitu crenatas divisa: mediam autem illius partem, alia singularia, eaque nec laci-
 niata, nec crenata: summo cauli inhærebat flos quinque folijs, ut præcedens, præditus, simi-
 lisque cum illo coloris, sed extimâ parte magis orbiculatis, & leviter crenatis: medium flo-
 rem occupabat breve capitulum staminibus cinctum.

Quo tempore flores protulissent, non adscripserat: sed similia genera etiam se habere
 existimabat, semine Cretico nata, quorum florem nondum conspexisset.

III. VNA tamen planta florem prorsus niveum illi postea tulit, in reliquis Tripolitani flori
 omnino similē; ipsius tamen plantæ folia nonnihil differebant, quia paullulū albescebant.

Illius iconem cum altera, cuius flos radiatim mixtus rubro & flavo coloribus, hoc est,
 venis flavis magnâ venustate rubrum colorem secantibus, anno M. D. XCVI. ad me mittebat,
 & duobus insequentibus annis, ejus qui florē album habet, radices, quæ tam en brevi postea
 perierunt, tamen si diligentem operam adhiberem, ut eas conservare possem. Scribebat in-
 super aliud Ranunculi genus ipsi natum semine etiam è Creta accepto, quod Autumnale
 esset, necdum tamen florem tulisset. An ipse postea florem ejus conspexerit, me latet; quia
 licet ad me plures ab eo tempore dederit epistolas, in eis nullam ejus Ranunculi mentio-
 nem fecit.

ET hæc quidem de Ranunculo grumosâ radice, qui florem simplici foliorum serie con-
 stantem ferunt, scribenda esse existimabam. Sequentem autem capite, illum qui florem ple-
 num, & multiplici foliorum serie præditum habent, describemus.

RANUNCVLVS ASIATICVS GRVMOSA RADICE pleno flore.

CAP. LV.

Ranunc. A-
 siat. grumo-
 sa radice ple-
 no flore 1.

PEDALEM habet Primus caulem, inter qua-
 terna aut quina folia diluta viriditate nitētia
 emergentem, mediæ formæ inter palustris & al-
 terius ranunculi echinato semine præditi folia:
 quæ per caulem sparsa, minora & laciniata: sum-
 mo cauli insidet magnus flos multiplici folio-
 rum glomeratione constans, ut qui ferè in Ra-
 nunculo vulgari polyphylo flore tuberosâque
 radice prædito, non aurei tamen, ut ille, coloris,
 sed coccinei valde rubentis, & quasi sanguinei:
 ex folij, cauli inhærentis, ala natus ramus, susti-
 nens similem florem, sed minorem: multæ huic
 radices simul cōgestæ, Lusitanici ranunculi gru-
 mosis radicibus persimiles, asphodeliformes,
 pallecentes.

Hanc descriptionem concinnabam, cum Hi-
 spanicarum stirpium Historiam publicam face-
 rem, non ex vivâ plantâ (nondum enim videre
 tum cōtigerat) sed ex icone vivis coloribus ex-
 pressâ, quam Generosus Carolus Rym, p. m.
 defuncto quinquennali Cæsarei Legati munere
 munere, apud Selimum Turcarum Imperato-
 rem, Constantinopoli rediens mihi communi-
 caverat.

Istam porro iconē tamen si ego & aliquot alij,
 ipsis Cæsareis Legatis subsequētib; annis mi-
 serimus, ut plantam quam ea pictura referebat,
 ad nos perferendam curarent: nunquam con-
 sequi potuimus. Sed Anemonem latifoliâ pleno
 flore interdum miserunt, negantes eum ranun-
 culum aut unquâ sibi conspectum, aut istic no-

tum esse. Certum tamen erat ex plantâ quæ in rerum naturâ est, ad vivum expressam fuisse,
 quod mihi testati sunt, & ipse Carolus Rym, & ejus pictor Lambertus de Vos, qui illam
 delinearat, atque Doctissimus vir Arnoldus Manlius Rymij tunc medicus, nunc in inclytâ
 Coloniensi academiâ Medicinæ professor, qui Anemones genus esse censebat, & ipsa etiam
 experientia postea docuit.

NAM cum anno M. D. XCI. hæc Historiam Francofurti recognoscerem, ut castigatior, &
 auctior in publicum prodiret, Viennam inferri cœpisse monitus sum à Generosa Dn. de
 Heusenstain,

Heusenstain, quæ præcedente anno florentem plantam se habuisse scribebat. Illius florem resiccatum ab ea impetravi, ne dubitarem inveniri, etiam sequente Autumno admatam grumofam radicem, quæ, licet exilis & exsucca, Maio tamen mense M. D. XCII. florem tulit, qualem cum sua stirpe nunc describemus, & iconem ad vivum expressam adijciemus in studiosorum gratiam.

Ranunc. Asiat. grum. rad. pleno flo. II.

Ranunc. Asiat. grum. rad. plen. flo. III.

TERNA autem vel quaterna habet à radice prodeuntia folia, Asiatici, sive Tripolitani Ranunculi folijs similia, & illorum instar incisa, minora tamē, inter quæ emergit cauliculus dodrantem pedis altus, gracilior quàm Tripolitani, cui inhærent bina folia, (interdū & tertium pusillum) quorum infimum ternis profundis lacinijs per oras serratis divisum est, alterum, quod supernum & angustius, quinque lacinijs usque ad medium nervum incisus, quarum singule unicam crenam habent, nonnumquam binas, aut plures, extrema verò binas tantum: summo cauli insidet caliculus quinque folijs præditus gemmam floris amplectens, qui explicatus, multiplici foliorum serie constare conspicitur (ceterum enim & triginta habuit) foris subphœnicæ initio coloris, deinde miniati, interius elegantis rubri miniati ad coccineum tendentis, quorum alia latiuscula, alia angustiora, umbilicum floris occupante foliaceo quodam capitulo minus miniato: radix Asiatico simplici similis, aliquot grumis minoribus constans, & illius instar propagines ad latera (sed rarò) spargens.

Ranunc. Asiat. grum. rad. pleno flo. II.

HABUIT & eodem anno XCI. Generosa Dn. Vngnadin, Ranunculi pleni Byzantio accepti radices, quarum una diversum à superiore florem dedit. Dimidiati caulis illius cū suo flore iconem suis coloribus expressam ejusdem anni Autumno cum alterius similis (ut adscribebat) radice, ad me mittebat: tulit illa quidem vere sequente terna aut quaterna folia, sed quæ frequentibus imbribus fuere corrupta, deinde etiam radix. Quæ tamen dedit folia, non valde dissimilia superioris folijs, sed minora & pluribus tenuioribusque lacinijs divisa. Radicem, simulatq; accepissem, expressi qualis in subjecta tabellâ, folia autem vere, antequàm marcescerent: reliquam stirpis iconem ex icone missa imitatus.

Radiculæ porrò quinque aut sex, supremâ parte crassiusculæ, ex uno capite depēdebant, superioribus paulò longiores, è quarum capite prodierunt quæ dixi folia: cauli tereti, ut ex icone missâ apparet, inhærebant bina folia, quorum infimum in tres majores lacinias divisum, & illæ denuo in ternas, media verò in quinas minores: supernum folium in septem profundiores lacinias dissectum, singulæ deinde in ternas minores: summo cauli inhærebat flos frequentibus & multiplici serie dispositis folijs constans, quorum alia alijs paulò latiora, coloris, ut pictura ostendebat (quem nescio an pictor fideliter imitatus sit) miniati: è medio flore

Ranunc. Asiat. grum. rad. pleno flo. III.

dio flore profiliebat pedicellus unciam altus, sustinens alium florem minorem, plenum tamen & ejusdem coloris, non secus ac videre est interdum in Ranunculo illo tuberosa & magna radice, cujus flos flavus multiplici foliorum serie constans, qui sæpe non modò secundum florem ex primo, sed & tertium ex secundo nonnumquam producit: ex superioris autem folij sinu natus erat ramulus duobus tenuibus foliolis præditus, cujus fastigio insidebat flosculus etiam plenus secundo ferè æqualis.

Nomina.

QVO nomine missæ fuerint hæ radices Byzantio, neutra mihi indicare potuit: sed ab illis accepti addita Germanica appellatione *Turggische dicke rote Schmalzblumel*/ hoc est Turcici pleni rubri Ranunculi.

ANEMONE SILVESTRIS.

CAP. LVI.

RANUNCULOS proximè sequi debet Anemone, propter formæ & facultatum quandam cognationem. Exteras verò præcedere debere silvestres consentaneum est. Illarum duas species, licet ab alijs observatas, paulò tamen diligentius describere animus est, quia in Austria, Stiria, & Pannonia sponte nascentes à me sæpius erutæ, & earum semina collecta.

Anemone silvestris I.

Anem. sil. I.

Natales.

Tempus.

furto ad Mœnum pratis crescentem observabam. Floret istic Maio, in hortis culta, etiam Aprili: quin etiam rursus Autumno interdum. Semen Julio facilimè vento excutitur, nisi quis maturè colligat, & sæpe negligentius observantem frustratur.

Habuit porrò Ioannes Mullerus pharmacopæus Francofurtensis anno M. D. XCII. inter illas quas ante è pratis erutas in hortum transtulerat, binas, quarum hirsutum capitulū flavis apicibus cinctum, multis tenuioribus folijs, partim albis, partim purpurascensibus oblitum fuit, ut quis florè pleno esse suspicari posset.

Anem. sil.

II.

ALTERA, ex summo villosoque radice capite multa profert folia, quemadmodum id Anemones silvestris genus, quod vulgus Pulsatillam appellat, illius præsertim quod dilutione præcocioreque est flore, folijs similia; latiora tamen, duriora, & in tres foliorum alas divisa, supinâ parte viridia, pronâ paullo candidiora & villosa, ingrati & valde acris saporis: inter quæ caulis emergit palmatis, firmus, hirsutus, quem circa summum terna, ut in Anemonibus, conjunctim amplectuntur folia, laciniata, & multis diviluris secta: flos summo cauli insidens sex folijs constat, inferiore parte lacteis, exteriori nonnihil purpurascensibus interdum, & villosis, minor quàm Pulsatillæ, sed non paucioribus

PRIMA, ex unâ radice multa germinant folia, Ranunculi cujusdam in uliginosis pratis nascentis folijs pænè similia, tribus usque ad umbilicum incisuris, deinde alijs minoribus laciniata, viridia, mollia, & hirsuta, ingrati initio saporis, postea acris: caulis inter illa asurgit palmatis, interdum pedalis, nudus, satis crassus, candidâ lanugine pubescens, tria alia folia sustinens prioribus ferè similia, sed minora, & inter illa florem oblongiori pediculo insidentem, unicum, nonnumquam (sed rarissimè) binos, initio ante quàm aperiatur, lanuginosum, deinde, ubi expansus est, parte interiore lævem, lactei candoris, exteriori verò, circa unguis leviter interdum purpurascens, quinque, ut plurimum folijs, nonnumquam pluribus constantem, ijs, quæ in Pulsatillæ flore, paulò minoribus, orbiculato mucrone, in cujus medio capitellum extuberat, multis croceis staminibus cinctum, quod tandem resolvitur in exiguum semen planum densâ quadam albâ lanugine involutum, quemadmodum in plerisque alijs Anemones generibus: radix ex uno capite multas nigricantes & capillares fibras spargit, nonnullas præterea crassiores, quæ serpentes, subinde novas ex lateribus plantas procreant, ingrati & acris saporis.

Vicinis urbi Viennæ pratis, & plerisque Austriæ, Pannoniæ superioris & inferioris, tum etiam inter amnis ultra Dravum flumè montanis locis nascitur. Sed & in vicinis Franco-

Anemone silvestris II.

paucioribus luteis staminibus præditus, quæ tandem in plumati seminis congeriem, quemadmodum in pulsatillis, transeunt: radix oblonga, minimi digiti crassitudine, paucis fibris donata, nigro foris cortice tecta.

Crescit hæc in celsioribus Etscher & Deurnstein Stiria jugis, inter scopulos tenui & levi terrâ tectos: plerumque verò in ipsi scopulorum fissuris & commissuris adeo altè radices agit, ut summâ difficultate, & vix unquam, nisi avulsis ferreo instrumento scopulorum fragmentis, integras mihi eruere licuerit. Floret autem istic Natalis. Julio, interdum etiam dumtaxat Augusto, pro ætatis maturius aut serius incipientis naturâ, solutis videlicet nivibus: nam è primis floribus est. Semen plerumque maturitatem acquirit sub extremum Augustum. Difficulus autem vel cicurari vel mitiorem aërem ferre potest, quemadmodum etiam pleræque aliæ elegantes plantæ in summis illarum Alpium jugis natæ, quas aliquoties cum suo cespite in hortum intulimus, & commodo convenientique earum naturæ loco repositas, conservare studuimus: sed frustra omnè curam & diligentiâ adhibuimus. Tempus.

TERTIUM quoddam & elegans genus, nec Anem. fil. hætenus descriptum, non ego observabam, sed III. D. Thobias Roelsius medicus Medioburgensis apud Mattiacos, dum anno M. D. X C. ex Italia Basiliam proficisceretur.

Abradicis autem (quæ nonnumquam minimi digiti crassitudinem æquat) villosa capite, ut ille mihi significabat, multa germinabant folia, vulgaris Pulsatillæ folijs pænè similia, laciniata, & multis divisuris secta, mollia, parte supinâ viridia, pronâ autem paullulum candicantia & valde hirsuta, inter quæ caulis emergebat nudus, rotundus, lanugine obsitus, circa summum sustinens foliola, è quibus prodibat vulgaris pulsatillæ similis pediculus, cui insidebat unicus flos major, ut plurimum, pulsatillæ vulgaris flore, sex folijs constans, quæ interiore parte valde flava erant, exteriori autem, ob lanuginem, dilutiora & pallentia: in hujus meditullio orbiculatum caput eminebat luteis staminibus cinctum, cui villosa cæsaries succedere videbatur, quam Augusto mense maturitatem consequi arbitrabatur. Florebat Junio.

In Alpium planis nasci asserebat, nusquam verò abundantius observasse, quàm circa pedem montis S. Bernardi, quâ Helvetios spectat. Natalis.

PRIOREM exhibere videtur Matthiolus Anemones tertiarum nomine, licet pictor Anem. III. iconem negligentius expresserit. Alterius iconem ponit Lobelius in Observationibus, Matthioli. solâ additâ appellatione Pulsatillæ albæ: quæ licet Pulsatillæ vulgaris congener sit, ab illa tamen differt floris formâ, qui nolæ modo non est pendulus, ut Pulsatillæ, neque etiam mucrone reflexo. Non negaverim tamen Pulsatillam alpinam niveo flore nuncupari posse, & inter Anemones silvestres, ut & Pulsatillam, esse referendam. Vtraque autem Belgicorum hortorum incola facta est meâ operâ, missis Viennæ Austriæ ad Nobiles viros Brancionem & Dilsfum plantis & seminibus.

SECUNDÆ meminisse videtur Gesnerus in Descriptione Montis fracti, libello de Anem. alpi- Lunarijs herbis, in hunc modum. Anemone quædam Alpina, radice nigra, capitulo na Gesneri. seminis hirsuto, & lanugine instar vitis silvestris causticæ referto, Pulsatillæ quam Itali vocant, cognata. Pastores aliqui *Bizwurtz* appellant, quòd, cataplasmatibus instar, venenatis moribus imposita, pecori salutaris sit.

TERTIÆ, ut dixi, historia, à nullo hætenus Scriptore prodita: atque ejus cognitionem lubens acceptam fero Doctissimo Roelsio, qui ejus plantam siccam ad me mittebat, ut historiam concinnare possim.

CETERVM, Pulsatillæ vulgaris duo genera passim in Austriæ & vicinarum regionum Pulsatilla locis editioribus & vento perflatis inveniuntur: unum, præcocius crassiore folio, ampliore duorum ge- & dilutiore flore, quod ab Vngaris *lo kevkevurchin*, id est, equi kevkevurchin sive equina Pulsatilla: alterum, non adeo præcox, folio tenuius inciso, floreque minore, & purpurei coloris adeo saturi, ut niger videatur, Vngaris *lean kevkevurchin*, hoc est, virginis kevkevurchin nerum.

Pulsatilla vulgaris dilutiore flo.

Pulsatilla vulgaris saturatiore flo.

kewtchin, sive virginea pulsatilla appellata. Invenitur autem utrumque genus interdum lacteo flore, mixtum inter alias ejus generis plantas nascens, & simul ineunte vere flores producens. Quod autem rubrum florem habet, videre numquam mihi contigit.

Pulsatilla
plena flora.

Inveniri etiam mihi significatum fuit Pulsatillam, quæ florē duplici foliorum serie constantem ferat, atque ex ejus semine natae plantulae missae, quæ ubi adoleverunt, ferunt duplum, ut speraveram, sed simplici sex foliorum serie præditum florē tulerunt, præcociter similem.

Silvarum
Ranunculi,

Anemone
ῥανυρία
Τεσσαίς

VULGARES etiam sunt in Pannoniæ & Austriæ silvis illæ stirpes quæ toti Germaniæ, & multis alijs Provincijs communes, à nonnullis Silvarum Ranunculi nuncupantur, Anemones tenuifoliæ cæruleo flore præne folijs, & inter silvestres Anemonides proculdubio numerandæ: imò à quibusdam silvestris Anemone, Theophrasto λευκάνια dicta, æstimatæ.

Gengevo
salvatico.

Solent autem illæ novo Vere florem proferre, eumq; aut lactei profus candoris, aut purpurascens, aut cui in candore leviter aspersa sit dilute purpura, sive carneus (liceat mihi hoc vocabulo uti) color. Est etiam quæ flavum habeat: sed folijs nonnihil differt, plerumque etiam humilior est & præcocior. Quæ verò florem habent lacteum, subcæruleum, & purpureum (cujus folia duriora) Neapolitano agro sponte crescunt, referente doctissimo viro Ferdinando Imperato, atque ob radicem acrimoniam, Gengevo salvatico, id est, Gingiber silvestre, vulgò appellantur.

CETERVM, præter enumerata Ranunculi nemorosi genera quæ simplici flore constant, bina alia observabam non sponte nata, sed in hortis culta: quorum unum cum eo qui pleno flore est, infra describendo, accipiebam.

Ανεμ. λευκάνια
ῥανυρία
ῥανυρία I.

Id ex radice longâ, terete, & in ramos se spargente instar superiorum Silvarum ranunculorum, folia reliquis similia proferebat, & abs extremâ radicis parte cauliculus assurgebat dodrantalis, teres, ex viridi purpurascens, summo fastigio gestans terna folia longo pediculo purpurascens innitentia, quæ in tres lacinas dividebantur usque ad pediculum illas sustententem, inter quæ crescebat triuncialis pediculus, ex viridi etiam purpurascens, florē sustinens octo aut novem brevibus mucronatisq; folijs constantem profus albis, quibus tamen externâ parte nonnihil suave-rubentis purpuræ erat veluti inspersum, medium florem occupante capitulo viridi, fragi rudimentum referente, quod ambiabant multa staminula alba & tenuia, apicibus flavis prædita: adnascebantur interdum sub flore bina aut terna folia mediâ ex parte alba, alterâ viridia. Florebat cum alijs Aprili.

Ανεμ. λευκάνια
ῥανυρία II.

ALTERVM, in horto ornatissimi viri Christiani Porreti. Quod neque radice, neque folijs, illi quod candidum aut purpurascens florem profert, dissimile erat: longâ enim serpebat radice,

radice, cauliculos etiam ex viridi purpurascens habebat, in quorum fastigio, non terna, sed septena plerumque nascebantur folia admodum virentia, in alia terna (eâq; laciniata) divisa usque ad pediculum illa sustentem, qui purpurascens inter quæ alius pediculus asurgebat binas uncias longus, herbacei coloris, sustinens florem octo aut novem folijs constantem, quorum quatuor externa tribus lacinijs extremâ parte divisa foris circa unguem purpurascens, alia interna minimè, sed omnia herbacei erant coloris, & umbilicum habebant interiore parte ex viridi albescentem, quem occupabat capitellum immaturo frago simile, viride, illud cingentibus multis exalbidis staminibus, flavis apicibus præditis. Florebat Aprili cum superiore.

Ex superiorum porro vulgariū genere, non ita pridem observatæ sunt duæ novæ species, quæ plenum florem habent, à nullo (quantum quidem intellexi) adhuc descriptæ: certè demum mihi conspecti sunt earum flores sub extremū Aprilem anno M. D. XCIII. quum biennio antè missæ fuissent à N. V. Ioanne Bosfor, monente circa illarum culturam id esse observandum, ambas in horro veluti cancellis quibusdam cohiberi, aut concludi fictilibus debere, ut plenum florem proferant, alioqui nimiam luxuriam degenerare, easque simplicem dumtaxat dare.

*Anem. lan-
mâna pleno
flore.*

DODRANTALI Prior assurgit caule, tereti & rotundo, quem circa medium æquali situ ambiunt ternæ, magnâ ex parte foliorum alæ, in ternas plerumque profundas lacinijs divisæ, atque illæ rursus in ctenas aliquot sectæ, perinde ferè ut in eo qui simplici flore albo est, Silvarum ranunculo: sunt verò ea folia supernè virentia, infernè paululum incana, at brevi lanugine pubescentia: summus caulis desinit in terna, quaterna, aut interdum plura folia jam dictis minora, ternis tamen etiam profundis lacinijs divisa, & in ambitu serrata, in quorum medio oritur flos multiplici foliorum serie constans, ut interdum tricenis quinis, quadragenis, aut pluribus foliolis præditus conspiciatur, quorum exteriora & ampliora, in ternas nonnumquam lacinijs secta sunt & versicoloria, hoc est, coloris ex albo & dilutè virescente mixti, interna verò, minora & angustiora, intrinsecus nivei coloris, foris etiam quidem albi, sed cui suave rubens permixtus videatur. odor florum Spinæ appendicis æmulus: medium florem occupat capitulum multis staminibus præditum, quale in vulgari Silvarum ranunculo.

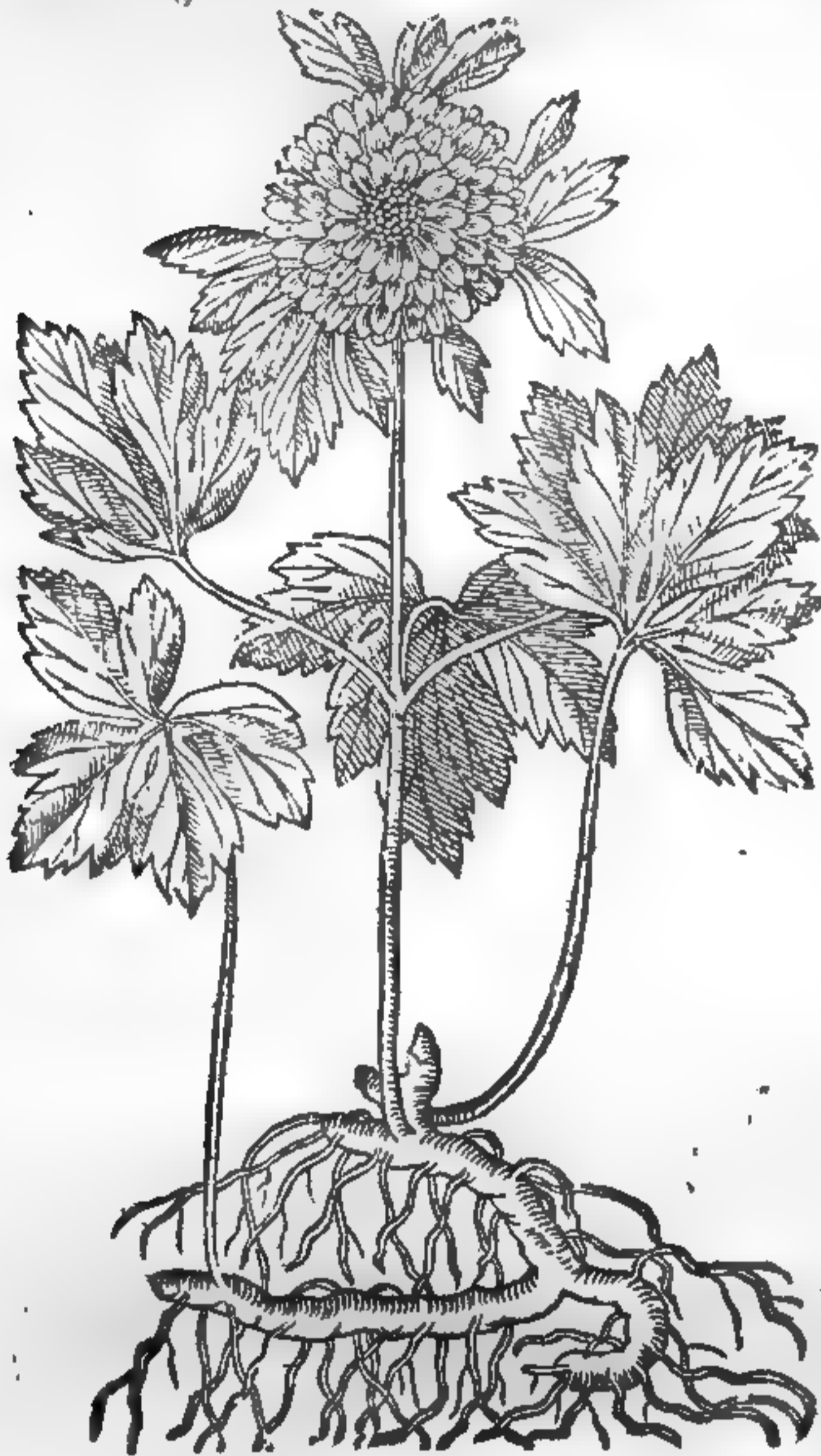
*Anem. lan-
mâna pleno
a. bo flore.*

ALTERA paulò brevior est, cauliculi tamen similes, teretes & rotundi, quos etiam circa medium ambiunt ternæ, quaternæ, & plures nonnumquam foliorum alæ, in ternas profundas, & usque ad pediculum pertingentes, lacinijs divisæ, & illæ similiter in alias lacinijs

*Anem. lan-
mâna pleno
purpur flore.*

minores

Ranunc. silvar. pleno flore purpurasc.

Tempus,

Vtrinque
natalis.

Anemone hortens. latif. simplo flavo flo.

minores fissæ, eæque serratæ: ipsa folia supinâ parte saturè virentia, pronâ paulò candidiora, utrimque tamè brevi lanugine pubescentia: summo cauli innascitur ternæ, quaternæ, & plures interdum foliorum alæ, trifariam divisæ usque ad pediculum, atque illæ in ambitu crenatæ, mollique lanugine, non secus pubescentes ac majora folia, quarum petioli saturo colore purpurascunt: inter illas exoritur flos quadragenis aliquando aut pluribus foliolis constans, quorum externa latiora, quædam etiam laciniata, interna verò, minora, omnia autem saturè purpurascensibus infimis unguibus (quibus admixtum sit cærulei quidpiam) prædita, deinde albicantia, tandem dilutè & eleganter purpurascens, medium etiam occupante villosocapitulo, ut in superiore: idem etiam qui in illo odor. Vtriusque radix persimilis, longa, teres, nodosa & ramosa, propagines fundens & aliquot fibris donata: denique silvestris radicem per omnia referens.

Paulo serius Silvestri floret: non minus tamen acri atque urente qualitate prædita, quàm illa.

Ante aliquot annos casu repertæ elegantes istæ & venustæ plantæ apud meos Belgas: quæ purpureo quidem est flore in silva, Monachorum cœnobio *Florival* appellato, adversa, binis à Lovanio milliaribus: quæ autem album illum habet, in silva *Meerdael*, ditto- ne Illmi Ducis Arschotensis.

ANEMONE HORTENSIS simplici flore.
CAP. LVII.

DVO Anemones genera Dioscorides & Plinius faciunt; unum, silvestre; alterum, in cultis nascens. Cicuris autem tres esse species colore floris differentes: aut enim phœniceum esse, aut candicantem, sive lacteum, aut purpureum; Gal. lib. II. κατὰ τὸ πρῶτον, luteum etiam inveniri tradit.

Ego, præter silvestres, de quibus superiore capite egimus, *Externarum*, quæ in hortis aluntur, duo primaria genera observabam: Vnius enim flores simplici foliorum serie constabant: Alterius autem πολύφυλλοι erant. Vtrumque porro genus bifariam dividi posse animadvertēbam: nam vel latiore erant folio, vel tenuiore & multifido. Ceterum de illa cujus flores simplici foliorum serie constant, hoc capite agemus, initium faciētes ab ejus speciebus quæ latiora habent folia: proximo πολυφυλλανθῶν describemus.

LATIFOLIARVM ergò Prima, satis ampla habet folia, circinata ferè rotunditatis, in ambitu serrata, dura, firma, longòq; petiolo fulta, supinâ parte intensiore viriditate prædita, pronâ plerumque purpurascens, ut Cyclaminis propemodum folia, fervidissimi saporis: inter, quæ palmaris exit caulis, teres, subhirsutus, summâ parte ferens terna laciniata folia, deinde ex illis emergentem pediculum, qui flo-

Anemones
genera pri-
ma.

Anemones
in sua prima
genera divi-
so.

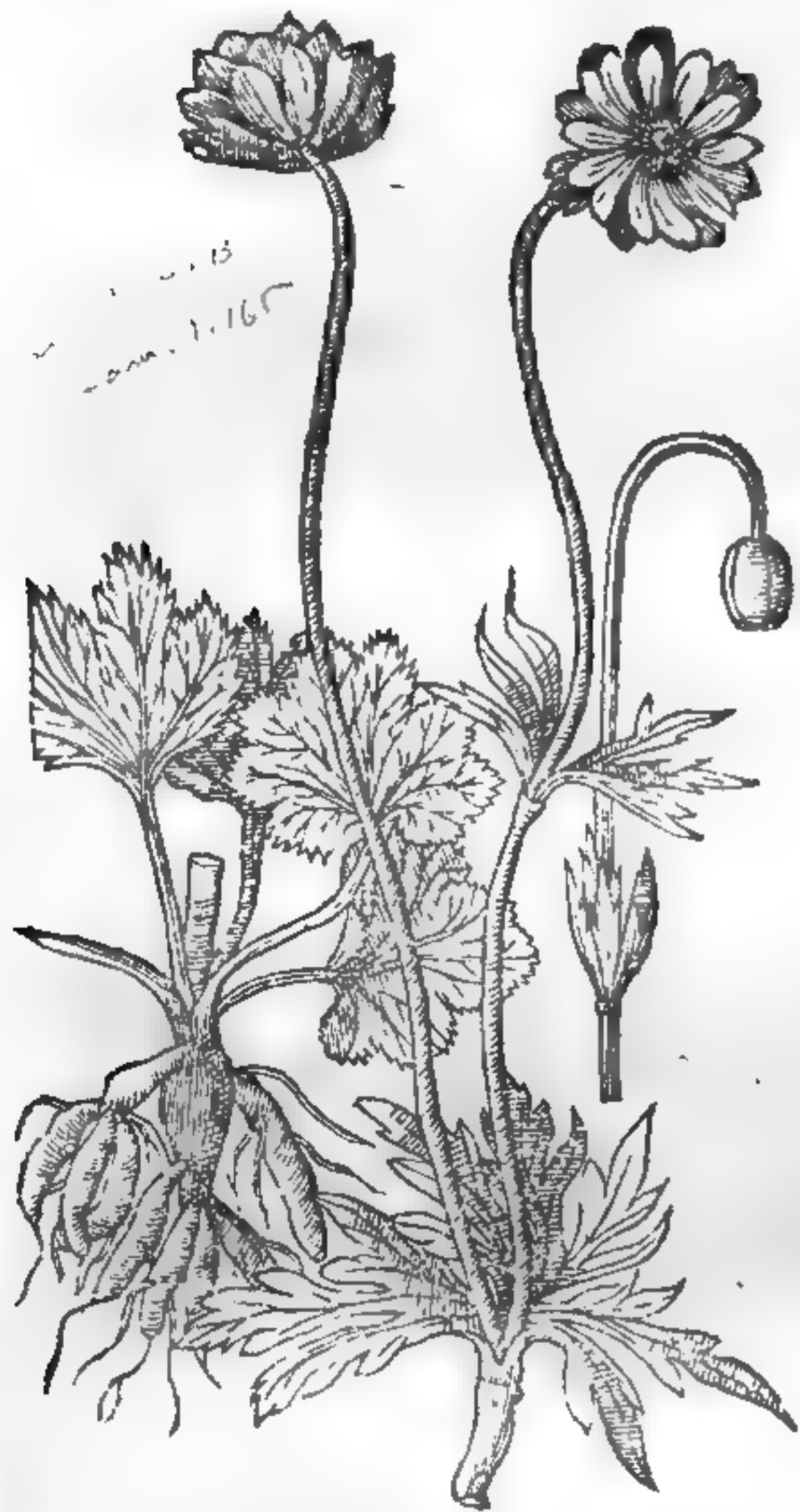
Anemone hortensis latif. a. simpl. flore.

qui florem sustinet decem aut pluribus folijs constantem, externâ parte, flavis; internâ, aureis, umbilicum occupante capitulo multis aureis staminulis septo: radix tuberosa est, oblongiuscula, Tormentillæ vulgaris ferè æmula (talem certè eruebam) aliquot fibris prædita, foris nigricans, intus alba, solida, ingrati admodum saporis, quæque gustantem, excitatâ nausæâ, quodammodo strangulet deinde suâ acrimoniâ linguam aliquantulum vellicet.

Lapidosis quibusdam Lusitanicæ collibus juxta Tagum, atque etiam inter vepres eruebam Decembri anno M. D. LXIII. & insequente Ianuario, qualis videlicet in Hispanicarum Natalis. Stirpium Historia expressa est: nullum enim florem tum temporis observare licuerat. Sed multos deinde post annos, semine è Lusitania delato, similem apud Hollandos natam memonebar Ioannes Moutonus, pharmacopæus doctissimus & diligentissimus, siccûmque cum caule & folijs florem è Batavia acceptum, communicabat, qualem subjectâ tabeliâ exprimi curavimus.

Anem. hortens. latif. duplo flore flavo.

Anem. hortens. latif. simpl. flore III.

ALIAM latifoliam Anemonem ad me anno M. D. XXCVIII. mittebat N. V. Ioannes Hoge-landius, quæ prima folia promebat jam dictæ ferè proxima, purpurascens ex viridi coloris, deinde aliquot alia nonnihil laciniata, inter quæ palmaris unus aut alter caulis prodibat, sustinens folium magnis & profundis lacinijs divisum, è quo assurgebat pedalis interdum pediculus, cui insidebat singularis flos duplici foliorum serie constans, quorum externa sex aut septem, orbiculato erant mucrone, nonnulla etiam dentato, foris pallida & tenuibus quibusdam purpurascens venulis quodammodo aspersa, interna autem decem, duodecim, aut plura paullo angustiora, foris etiam pallebant, omnia verò internâ parte flava erât: ex illo porrò folio cauli summo imminente plerumque nascebatur alter ramus dodrantem pedis altus; quem medium ambiebat aliud folium minus, minoribusq; lacinijs præditum, ferens etiam in summo florem similem: medium florem occupabat capitulû multis luteis staminibus cinctum, quod maturitate in semen planum lanuginosum abibat, & levis auræ flatu discutiebatur: radix infra minimi digiti crassitudinem, binas uncias longa, in profundum tendebat, non in latum se spargebat, unamq; aut alteram, interdum etiam plures teretes appendices è lateribus probebat, & aliquot insuper fibris prædita erat. Serius alijs Anemones generibus & germinabat & florebat, semen Iunio maturum.

TERTIÆ folia ejusdem sunt amplitu linis cum superiorû folijs, sed Saniculæ foliorum præne divisurâ initio, & pronâ parte nonnihil purpurascens, mox multifida & tenuius incisa; deinde emergit caulis nudus, lanuginosus, dodrantalis, nonnumquam etiam pedalis, tribus laciniatis folijs, tamquam involuero florem occludens initio, ut in superiore, tandem excrefcens, floré sustinet, in duodena aut quindena folia divisum, foris quasi cineræci coloris &

Anem. hortens. latifol. II.

Anem. hortens. latifol. III. simpl. flore.

loris & hirsuta, interius mistâ rubedine purpurâ nitentia, gratissimo aspectu, mediû caput villosum nigris staminibus circumseptum, quod excusso flore, veluti primum emergentis asparagi thyrsulus intumescit, & ex plano villosq; sive lanuginoso semine conflatum, per maturitatem levissimo aere flatu decutitur, & ejus arbitrio fertur, perinde ac silvestris Anemones Primæ semen: radix novellarum plantarum semine natarum, exiguae olivæ similis est, vetustior autem, nodosa & articulata, foris nigra, intus alba, fibris aliquot, per quas alimentum trahit, prædita, quæ frustulatim fracta pangi & feri potest.

Matialis.

Eam quibusdam Germaniæ locis secundum Rhenû, inter Moguntiam & Andernacum, inter vepres in aprico florentem Martio conspiciebam. Post annum etiam M. D. xx. (nam ante missam non memini) Constantinopoli cepit adferri illi valde similis, si non eadem. In hortis culta, ante hiemem plerûque folia producit, verno autem tempore floret, interdum etiam Autumnò: semen Maio maturum, quod statim feri præstat, ut sæpe expertus sum. Similem etiam in Italia nasci arbitror: quia paucos ante annos à doctissimo viro Ferdinando Imperato Neapoli accipiebam.

Herbariorum.

HERBARIORVM vulgus apud Belgas Anemonem stellatam sive stelligeram nunc cognominat. Miror autem nonnullos aded temerarij esse judicij, ut hanc pro Geranio primo reponere non sint veriti: quandoquidem legitimum Geranium primum, tuberosâ radice, sit satis vulgaris notitiæ.

Anem. hort. latifol. xxi. simplici flore.

ALIVD genus invenitur illi valde simile, & fortè ejus semine natum, cujus radix superioris radici magnitudine & formâ respondet, quemadmodum etiam folijs (quæ profundioribus lacinijs divisa videntur & dilutius virentia) & floris formâ: colore tamen dissimili, foris enim folia exalbidi obsoleti sunt coloris, intus ex purpurâ dilutiore albicant: capitulum suis staminibus septum medium florem occupat, quod maturitate in pappum, cui semen involutum, abit. Paulo serius priore floret.

Anem. hort. latifol. simplici flore. vi.

Anem. hort. latifol. v. simplici flore.

Anem. hort. latifol. vi. simplici flore.

Anem. hort. latifol. vii. simplici flore.

ETIAM ante hiemem sua profert folia Quintum genus, Tertiæ folijs pænè similia, inter quæ caulis, ut in reliquis, exoritur palmatis, nudus lanugine pubescens, tribus folijs, vel quàm levissimè, vel non, incis, florem (quod in Anemones generibus vulgare est) occultantibus, in summo præditus, qui tamen ad binas uncias sive binos pollices, vel etiam altius excrescens supra illa foliola, in octona plerumque, rarò plura, folia, dilutiore rubro, & ad carneum quasi tendente colore interius nitentia, albicantibus unguibus, foris autem obsoletè rubentia & lanugine pubescentia explicatur, multis in umbilico violaceis staminibus hirsutum capitulum ambientibus: radix tuberosa & nodosa est tenuibus aliquot fibris donata, foris nigricans, internè verò candida.

ALIVD Anemones latifoliz simplici carneo flore genus habuit Generosa Domina de Heusenstain Byzantio allatum, quod Aprili & Maio anni M. D. xxciij. ipsi primum flores protulit, foliorum formâ, colore, radice, à superiore parum differens: flores etiam simplices, sed decem aut duodecim latiusculorum foliorum numero constabât, purpurei ferè coloris, & ad Tertiæ florum colorem valde accedentis, non carnei, unguibus albicantibus, multisque nigricantibus staminibus cingentibus medium hirsutum capitulum, quod etiam maturitate in tomentosam lanuginem planum semen continentem, resolvebatur.

QUINTO nõ valde ab simile Septimum genus, quantum ad folia attinet. Id meo ære Constantinopoli anno M. D. xxcvij. emtum, quinquennio post demum florem tulit Francofurti ad Moenum, cum reliquis generibus sub Maij initium. Habuit autem planta, quæ mihi unica hujus generis erat, radicem tuberosam, foris nigram, è quâ prodibant duo aut tres (ut is annus nonagesimus secundus supra millesimum & quingentesimum fuit admodum ferax in Anemonum & multarum aliarum bulbacearum stirpium floribus proferendis) cauliculi pedales, teretes, ex viridi purpurascetes, & tenui quadam lanugine, ut ceterarum, obducti, quos circa summum cingebant terna laciniata folia, quorum summæ oræ pluribus crenis erant divisa, quàm præcedentium, ex quibus emergebant unciales aut ampliores petioli purpurascetes, sustinentes flores, sim-

res, sim-

res, simplici octo foliorum serie cōstantes, tenuiter odoratos, quorum color foris saturatius ex purpureo rubebat, interius verò usque ad unguis, saturā purpurā (cui admixta rubedo quædam) nitebat & quali kermesina erat, foliorum oræ quodammodo coccineæ, in quas tamen spargebantur purpurascens radij, & videretur peculiaris quidam color ex utrisque conflatus, perquam elegans sanè, unguis foliorum magni, albi: medium florem occupabat villosum capitellum nigrum, multis staminulis sanguinei coloris cinctum, quorum apices ex cæruleo nigricantes, quod maturitate in lanuginem resolutum, & illi implicatū nigrum semen habens, ut in alijs latifoliæ Anemones generibus, levissimo auræ flatu dispersum fuisset, nisi colligendi tempus diligenter observassem.

2. **HVIC** persimilis videbatur (modò eadem non sit) quam anno M. DC. apud N. V. A. vander Duyn in cultissimo ejus horto conspiciebam. Ea sanè meā longè vegetior erat, & multo plures caules suis floribus onustos proferebat.

3. **NĒC** ei valde absimilis erat, quæ semine nata, honestissimo viro Christiano Porreto, anno eodem M. DC. florem tulit, paullo tamen (ut mihi quidem videbatur) dilutiorem, cujus etiam staminula villosum capitellum ambientia, violacei quodammodo erant coloris, & apices nigri: tria illa similiter folia summum caulem amplectētia erant mucronata, unico dumtaxat in tres lacinias diviso. Florebat dumtaxat Maij initio, quia valde serotinus fuit annus.

CETERVM semine Anemonidum terræ commisso, vel sponte deciduo, multo plura tam latifoliarum, quàm earum quæ folia multifida & tenuiter incisa habent, genera cōspiciuntur in eorum, qui rei herbariæ studio se oblectant, hortis, quàm ea, quorum historiam ante aliquot annos evulgavi: & quottidie nova nascuntur.

Etenim inter latifolias quæ purpureum florem habent, mittebat ad me N. V. Ioannes Boifot anno M. DC. XCVIII. genus quoddam ipsi semine natum, cujus flos ipso referente elegans esset, sed mihi dumtaxat biennio post florem dedit.

ILLVD autem ex radice nodosâ tuberofâque & foris nigrâ, qualis superioris & omnium quæ lato sunt folio (præter eam quæ flavum florē fert) multa promebat folia, illis quæ purpureum, & coccineum, atque carnei coloris proferunt florem valde similia, adeò ut, non conspecto flore, plantæ distingui nequirent: atque inter illa caules aliquot teretes, pedalis interdum longitudinis, virides, tenui quadam lanugine oblitos, quibus insidebant terna folia mucronata, unciam longa, è quorum medio exiliebat pediculus gracilis, tres uncias longus, tenui similiter lanugine oblitus, sustinens florem elegantissimum octo folijs constantem, coloris purpurei saturi, exterius splendentis, interius minimè, quorum unguis magni, albique, infimâ verò parte, quâ pediculo adhærebant, purpurei, eminente in medio flore capitello villosi & nigricante, plurimis subcæruleis staminulis, quorum apices cærulei, cincto: odor florum spinæ appendicis.

Florebat cum alijs Anemonum generibus extremo Aprili & Maio.

NONVM genus etiam communicabat idem Boifot, ipsi similiter semine natum asserens, & istic, ad aliarum differentiam, violaceo flore appellari scribens. Habebat autem folia superiori, aut latifoliæ Tertix non multum dissimilia, quina, septena, aut plura, inter quæ pro dibant singulares, bini, aut terni cauliculi, teretes, firmi, ex viridi purpurascens, tenui quadam lanugine pubescentes, pedalis longitudinis, quos circa fastigium ambiebant terna folia, ut in præcedentibus, initio florem occultantia, ex quorum deinde medio profiliebat pediculus, binas aut ternas, interdum etiam plures uncias, longus, sustinens florem octo, vel etiam pluribus interdum, folijs constantem, externâ parte subpurpureis & splendentibus, internâ verò, ex purpurâ violaceis, quorum unguis rubescens albicante orbe erant cincti, spinæ appendicis florum odorem quodammodo referentem: umbilicum occupabat capitulum nigris staminulis cinctum, quorum apices ex cæruleo nigrescebant: radix aliarum latifoliarum radicis instar tuberofa, foris nigra, & quæ fragmentis, ut ceterarum, pangi potest. Florebat cum alijs Aprili.

DECIMUM quoddam genus observabam, quod licet totâ quodammodo facie Nono simile esset, & floris folia coloris essent etiam violacei: internâ tamè parte notis quibusdam erant discreta, nam albis maculis erant insignita. Et certè initio, plantam illam vitium ali-quod contraxisse existimabam cujus causâ maculæ illæ in flore apparerent. Sed quum radicem incorruptam offendissem, & sequente anno flores similibus maculis notati conspicerentur, diversum genus esse censui.

ALIVD præterea genus habebam cujus flores essent violacei paullo saturatioris coloris, non cedens elegantia ei quod à Boifoto accipiebam, & quorum unguis majores magisque candidi erant, propius quodammodo accedentes ad Octavi generis flores. Illud Constantinopoli allatum mihi communicabat Illustris Viri Davidis Vngnad uxor anno ante quàm Viennâ excederem, ut Francofurtum me conferrem.

HVIC Anemonidi non valde dissimilis erat ea quæ semine nata Porreto, primum florem tulit anno sexcentesimo supra millesimum, etiam elegans, nec folijs, cauliculis, atque etiam radice discrepans à superiore: flos etiam illius flori similis, octonis folijs constans externâ

parte

*Anem. hort.
latifol. vii. x.
simplici flore.*

*Anem. hort.
latifol. ix. simp-
plici flore.*

*Anem. hort.
latifol. x. simp-
plici flore.*

*Anem. hort.
latifol. xi. simp-
plici flore.*

*Anem. hort.
latifol. xii.
simplici flore.*

parte dilutè purpurascens & splendentibus, internâ autem violaceis, quorum unguis valde magni, & prorsus argentei coloris, etiam eorum infimâ sede, tenui tamè odore & vix sensibili præditus; cujus umbilicum occupabat villosum nigricans capitulum, multis staminulis nigricantibus cinctum, quorum apices nigri. Florebat Maij initio.

CETERVM eidem Porreto semine nata est alia Anemone latifolia, quæ etiam primum protulit anno M. D. C.

*Anem. hort.
latifol. XIII.
simplici flore.*

Ea autem ex tuberosâ & nigrâ radice, qualis superiorum, multa producebat folia, superiorum folijs similia, inter quæ prodibat singularis caulis crassior & firmior, ex viridi purpurascens, & brevi lanugine leptus, in cujus summo fastigio nascebatur tria folia, superiorum folijs paullo ampliora & longiora, omniâque laciniata, è quorum medio assurgebat pediculus crassior quàm in superioribus, ex viridi purpurascens, & brevi lanugine obsitus, veluti etiam terna superna illa folia, sustinens ampliorem florem quàm superiorum, duodenis item folijs constantem, foris ex purpureo albescentibus & splendentibus, internè ex violaceo purpureis & etiam splendentibus, quorum unguis albi quidem, verùm non adèd ampli ut in præcedente, umbilicum floris occupante villosio capitello nigro, quod ambiabant subfusca staminula, subcæruleis apicibus prædita. Florebat Maio.

*Anem. hort.
latifol. XIV.
simplici flo.*

ISTIS adijciemus eas latifolias quæ flores quidem purpureo colore præditos habent, sed multo dilutiore & veluti carneo. Omnes autem, radicis & foliorum formâ non sunt dissimiles superioribus, præsertim Tertiarum, caules etiam habent teretes & brevi lanugine obsitos, atque ex viridi purpurascens, ut illius, ad quorum fastigium nascuntur uncialis longitudinis folia, quorum unum, ut plurimum, paucis lacinijs sectum, inter quæ exilit triuncialis pediculus, ex viridi etiâ purpurascens, sustinens florem octo plerumque folijs constantem, quorum externa pars nonnihil purpurascit, interna coloris est ferè carnei, ejusque vel saturatoris vel dilutiore, unguibus item vel amplioribus, vel minoribus, omnium tamen albis, & capitellum medium obtinentibus nigrum & villosum, quod ambiunt multa albicantia stamina apicibus cæruleis prædita. Flores autem sunt vel majores vel minores pro terræ ratione & ubertate.

Florent omnes eodem tempore quo superiores, aut interdum paullo serius, pro loci, in quo repositæ, situ. Quædam florem habent nonnihil odoratum, aliæ minimè.

*Anem. hort.
latifol. XV.
simplici flo.*

EST & altera Anemone latifolia, quam habui munere N. V. Ioannis Boifot, cuique Decimum quintum locum dabimus. Ea autem habet radicem nodosam & tuberosam instar radicis præcedentium atque foris nigram, è quâ prodeunt multa folia, ut in præcedentibus, sed majora & crassiora atque in majores lacinias divisa, inter quæ singulares aut plures exoriuntur caules satis firmi, virides, vel ex viridi purpurascens, breviq; lanugine obducti, desinentes in terna æqualiter nascentia folia, aliarum latifoliarum instar, longiora tamen, ut quæ binas uncias superent, & quadam lanugine pubescentia, è quorum umbilico prodit pediculus tres aut quatuor uncias longus, ex viridi purpureus, sustinens florem octonis magna ex parte, interdum etiam novem folijs constantem, coloris externè carnei, & unguibus saturatè purpurascens, internè verò carnei valde diluti, illum, qui incarnati hispanici nomen obtinuit, prorsus referentis, & à nonnullis orangeus dicitur, suave rubens enim color flavo dilutiore vel pallido suffusus esse videtur: medium florem occupat capitellum villosum ad violaceum colorem tendens, cinctum staminulis ejusdem coloris, quorum apices saturè purpurei & quasi nigri: maturitate in pappum diffluit illud capitulum, cui implicatum planum semen nigrum, ut in præcedentibus.

2. Aliud ejus genus etiam mittebat, jam descripto per omnia minus, cum folijs, cum caulibus & flore, cujus color licet ferè idem, mihi tamen paullo dilutior videtur, in utroque tamen nulla odoris gratia.

Tempus.

Floret utrumque genus cum superioribus: & pro soli, in quo repositæ, ubertate, ampliores vel minores flores proferunt. Non dubium est, quin plantæ earum semine natæ, etiam interdum variant, & flores proferant vel saturatoris, vel dilutiore coloris.

*Anem. hort.
latifol. XVI.
simplici flore.*

SIMILEM quidem habebat Anemone Decima sexta cum Latifolia pleno flore (de qua sequente capite) radicem, sed ejus folia, quæ etiam multa ex illa oriuntur, non erant adèd ampla & crassa ut illius, neque adèd dilutè virebant, sed ferè erant ijs similia quæ in latifolia purpureo flore, sive Tertia (quæ omnium prima Belgio cognita) nascuntur, inter quæ assurgebat caulis dodrantalis vel etiam pedalis, satis gracilis, viridis, in cujus fastigio nascebantur terna folia uncialis longitudinis, quorum unum paullo latius extimas oras laciniatas habebat, alia duo mucronata erant, interdum etiam alterum illorum nonnihil crenatum: inter quæ assurgebat triuncialis aut amplior pediculus, teres, viridis, aliquando summâ parte ex viridi purpurascens, brevi lanugine obsitus, cui insidebat flos octo plerumque folijs constans uncialis longitudinis, interdum brevioribus, nonnumquam longioribus, ut ejus, cui Pavonis majoris nomen dederunt, florem simplici foliorum serie constantem æquare possit, pro soli in quo planta alitur, videlicet ratione: floris color idem qui in plenæ latifoliarum flore, hoc est, elegantissimo coccineo internâ parte nitens, similes etiam unguis pallecente orbe illos ambiente, externâ autem, quadam lanugine pubescentis:

medium

Anem hortens. latifol. simpl. flore xvi.

Anem. hort. latifol. simpl. flore xvii.

medium florem occupabat capitellum villosum cinctum staminulis purpurascens, quorum apices nigricant.

DECIMUM septimum Anemones simplici flore latioreque folio genus habuit Constantinopoli allatum Generosa Dn. de Heusenstain, quod anno M. D. XXCVII. mense Aprili in ejus horto floribus onustum conspiciebam, cujus fragmentum sequente Julio mihi donabat, ego deinde amicis in Belgio communicabam. Id autem similibus superiori erat folijs, paullo tamen rudioribus, pronâ parte velut ærugine infectis, supinâ valde virētibz & quasi atris, quorum ea quæ tenuius incisa, nigris maculis interdū aspersa erant. Vegeta porro erat hæc planta, caulēque inter folia promebat firmos, crassiusculos, tribus etiam foliis supernè septos, è quibus exhibat pediculus duas uncias longus, florem sustinēs amplum, octo folijs constantem latiusculis, elegantissimo coccineo colore internè fulgentibus, in quibus nulli apparebant unguēs, externè dilutioribus & lanuginosis: stamina capitulum cingentia sanguinei erant coloris, eorum apices ex flavo & viridi coloribus cōmixtis ad nigredinem quodammodo tendebant initio, at obversis, subcærulei ad cineraceum tendentis erant coloris: delapso flore augebatur villosum nigrum capitulum, quod maturitate in lanuginem tomentosam resolvebatur, cui implicatum erat semen planum, nigrum, quale in prædictis, quod etiam ilico satum, ante hiemem germinare solet: radix crassa, nodosa, foris nigra intus alba, multas fibras spargens.

Anem. hort.
latifol. xvii.
simpliflora.

CETERVM anno sexcentesimo supra millesimum observabâ apud N. V. A. vander Duyn elegans Anemonidis latifoliz genus, cui Decimum octavum locum dabimus. Habebat id tuberosam & nigram radicem instar aliarum latifoliarum quas enumeravimus, è qua prodibant folia pænè orbiculata, in tres partes usque ad umbilicum divisa, & in ambitu crenata, deinde alia minus orbiculata in tres etiam partes usque ad umbilicum ea sustentem secta, quæ in longas lacinias erant divisa; inter quæ assurgebant pedalis longitudinis caules crassiusculi, rotundi, ex viridi purpurascens, ternis latiusculis folijs in fastigio præditi, è quorum umbilico exhibat pediculus duas aut tres uncias longus purpurascens colore, & brevi quadam lanugine obductus, quemadmodum & ipsi caules, ut in reliquis latifoliarum Anemonidum generibus, sustinens satis amplum florem octo folijs constantem, odoris expertem, coloris ex coccineo phœnicei, qualis ferè in papavere rhœade conspicitur, unguibus parvis subpallidis, occupante medium florem capitulo villoso, nigro, cincto multis staminulis ex atro purpurascens, quorum apices initio nigri & splendentes, deinde ex atro flavescens.

Anem. hort.
latifol.
xviii. simpliflora.

Florebat dumtaxat Maio, quia is annus valde serotinus fuit, propter præcedentem asperimam

Anem. hort. latif. simpl. flore xviii.

Anem. hortens. tenuif. simpl. flore i.

Summa colio.
in variis
in Anemoni-
du semine na-
ta floribus.

Anem. hort.
tenuif. i.
simpl. 15 flor.

Natalis.

Ferrariz Ducis Medico, ejus radicibus Illustri Viro Ioanni de Brancion, qui reliquis dein-
de communicavit.

rimam hiemem, qualis totis triginta quin-
que annis in his regionibus non fuerat con-
specta.

HABEBAT etiam alias semine natas, qua-
rum folia erant latifoliae Terrae folijs non
valde dissimilia, sed quae flores haberent qui-
busdam notis, ab ijs e quarum semine natae
erant, discretos: ut Natura non minus pene
ludat in coloribus florum hujus platae, quam
in Tulipis, & Iridibus. Id quod etiam obser-
vabam in illis quas nobiles viri Carolus de
Bentynck, & Ioannes Hogelandus, atque or-
natissimus vir Christianus Porretus semine
adquisiverant: nam nonnulli flores habue-
runt colorem vel saturatiorem vel dilutiorem,
quidam etiam fere albicantem, alij sangui-
neum, variantibus etiam mirum in modum
eorum unguibus. Imò ipse Hogelandus inter
innumeras plantas tum latifoliae, tum angu-
stifoliae quas semine adquisivit, habuit latifo-
lias quae hoc anno sexcentesimo supra mil-
lesimum, primum florem tulerunt, in quarum
floribus plusquam triginta coloris aut un-
guium discrimina observavit, tum etiam in
foliorum numero: quas differentias ipse scri-
pto tradidit.

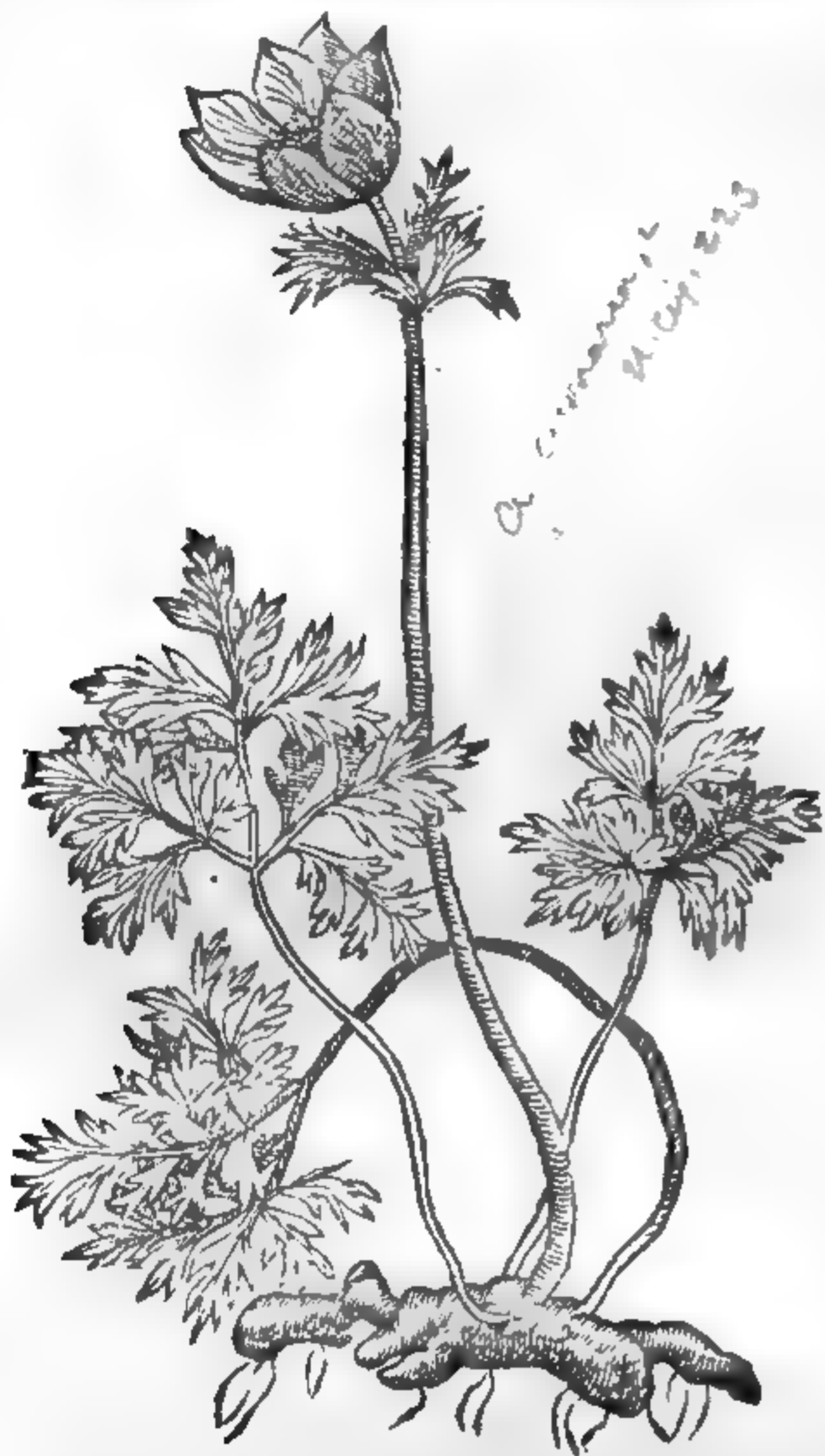
ABSOLUTA latifoliarum Anemonarum sim-
plici flore praeditarum historia, ut ad Angu-
stifolias transeat sermo consentaneum est.
Earum etiã variae sunt species, & illae quidem
folijs & radice inter se differentes: major ta-
men in florum colore & eorum unguibus
conspicitur differentia.

PRIOR, multa habet folia, novo vere, quae
prodire incipiunt, purpurascencia, deinde ex
viridi pallentia, multifida, Coriandri, vel Li-
maniae potius Anemonidis folijs similia, tri-
gemina plerumque simul pediculis conexa,
hirsuta, & in terram, ut Dioscorides recte ait,
inclinantia: inter quae caulis exilit nudus qui-
dem, sed quem terna foliola, trifariam pro-
fundius incisa, mediã parte amplectuntur,
quae aliquamdiu florem occultat, donec So-
lis calore ex ijs sese explicans, & emergens,
expandatur in quattuordecim aut quinde-
cim foliola mucronata, minora quam in la-
tifoliarum generibus, coloris vel caerulei, vel
albi, vel utroque mixti, hoc est, externã par-
te subcaerulei, internã albi, staminulis albis,
quorum apices pallidi, medium florem oc-
cupantibus: decusso flore, apparet capitellum
pene Ranunculi, constat ex seminibus ejus
semini etiam similibus, non tomentosum ut
in Latifolia Anemonide: radix digitalis ple-
rumque longitudinis & crassitudinis, in ali-
quot ramos divisa, & tuberculis obsita, fibras
quasdam hac illac spargens, foris nigra, intus
alba, quae similiter fragmentis feri & pangi
potest.

Hanc primum ex Italia habuerunt Belgici
horti, missis ab Alphonso Pantio, Serenissimi

Floret novo vere cum Anemonidis latifolix generibus: ejus semen etiam cum illo maturefcit, aut paulò ferius.

Anem. hort. tenuifol. simpl flore II.

ALTERIVS folia ante hiemem prodeunt quina aut sena, multo minoribus & crebrioribus incisuris divisa, quàm Prioris Angustifolix, Bulbocastani, sive Oenanthes primæ folijs non valde dissimilia, magis tamen carnosa, & densiora, dilutiusque virentia: caulis inter ea pedalis aut major, unicus ut plurimum, nudus, hoc est, nullis folijs septus, quadam lanugine pubescens instar caulis latifoliarum, quem circa fastigium ambiunt terna minora & multifida folia, ad tempus florem occultantia, quibus explicatis, apparet flos summo cauli insidens, qui caloribus apertus, majore quàm superior amplitudine præditus conspicitur, & sex dumtaxat folijs constare, licet interdum septena aut octona adquirat, purpurei & quasi violacei coloris, externâ parte lanuginosis, cujus umbilicum occupant stamina nigricantibus apicibus prædita, capitellum villosum nigrumque ambientia, quod nullum umquam semen proferre animadverti, licet totis triginta annis vel etiam pluribus in horto aluerim: radix nodosa est, multos in obliquum quaquaversum spargens tenues fragilesque ramos, foris nigricantes, intus albos.

Anem. hort.
tenuifol. II.
simpl. flore.

HÆC etiam in Belgicâ primùm missa à Pannio: postea aliquoties allata est Constantinopoli Viennam Austriæ. Floret Aprili, & interdum denuo Autumno, radice mirum in modum propagatur: nam vel tenuissima ejus fragmenta facillè comprehendunt & repullulât, etiam abjecta & nullâ terrâ recta.

Natales

2. HVC non dissimilis nec folijs, nec radice nec floris formâ Cõstantinopoli cum ea quæ violaceo est flore, advecta, in floris colore dumtaxat est differentia, qui non est violaceus, sed ex purpurâ rubens.

IN Hispanicarum stirpium historia dictum est, ex Italiâ missam fuisse Ill. V. Joanni de Brancion Anemonem, similem radice & folijs Secundæ tenuifolix, quam cæruleum florem multiplici foliorum textura constantem ferre dicebant, quem conspiceri mihi non licuisset. Deinde in Plantarum per Pannoniam & vicinas Provincias observatarum Historia, Constantinopoli Viennam esse allatas Gen. Dn. de Heusenstain solidas & recentes minimeque rugosas Anemonidis radices ejus tenuifolix quæ multorum foliorum sanguineo est flore radicibus persimiles, quas, qui mittebat *Binizante* vocari, & cæruleum plenum florem gestare scribebat: quæ licet Bulbocastani folijs similia folia produxissent, florem tamen dedissent nõ plenum, nec cæruleum, sed simplicem & alterius coloris. Hoc etiam nomine, vel *Binizate*, omnium autem frequentissimè *Binizade* appellatione Constantinopoli postea missæ sunt & illi & Generosæ Dn. Vngnadin, atque alijs, Anemonidis radices, quæ tamen multifida habuerint folia, instar foliorum Bulbocastani, floris tamen colore variarunt. Singulas porrò ordine describemus.

PRIMA igitur hoc nomine missa, Tertia autem in classe earum quæ tenuiore folio sunt & multifido, foliorum quidem formâ cum Secundæ folijs respondebat, commodè tamen tenuifolia dici non poterat, singulorum enim foliorum alæ, licet ternæ numero ut in illâ, minus frequentibus, latioribusque lacinijs divisæ erant, Ranunculorû quorundam folijs quodantenus respondentem: quæ tamen postremo germinabant folia, latioribus Anemonæ tenuifolix Polyphyllo flore folijs valde dissimilia non erant: inter quæ prodibant singulares caules summo fastigio terna ut in alijs folia sustinètes, latioribus tamè lacinijs divisa quàm in ceteris *Binizade* speciebus, è quorum medio profiliens pediculus binas uncias longus sustinebat florem simplici sex foliorum texturâ constantem, elegantissimi & floridi coccinei coloris, quorû unguis satis magni, ex pallido, fusco & albo coloribus mixtis tincti erant, paucis staminibus capitellum cingentibus & floris umbilicum occupantibus.

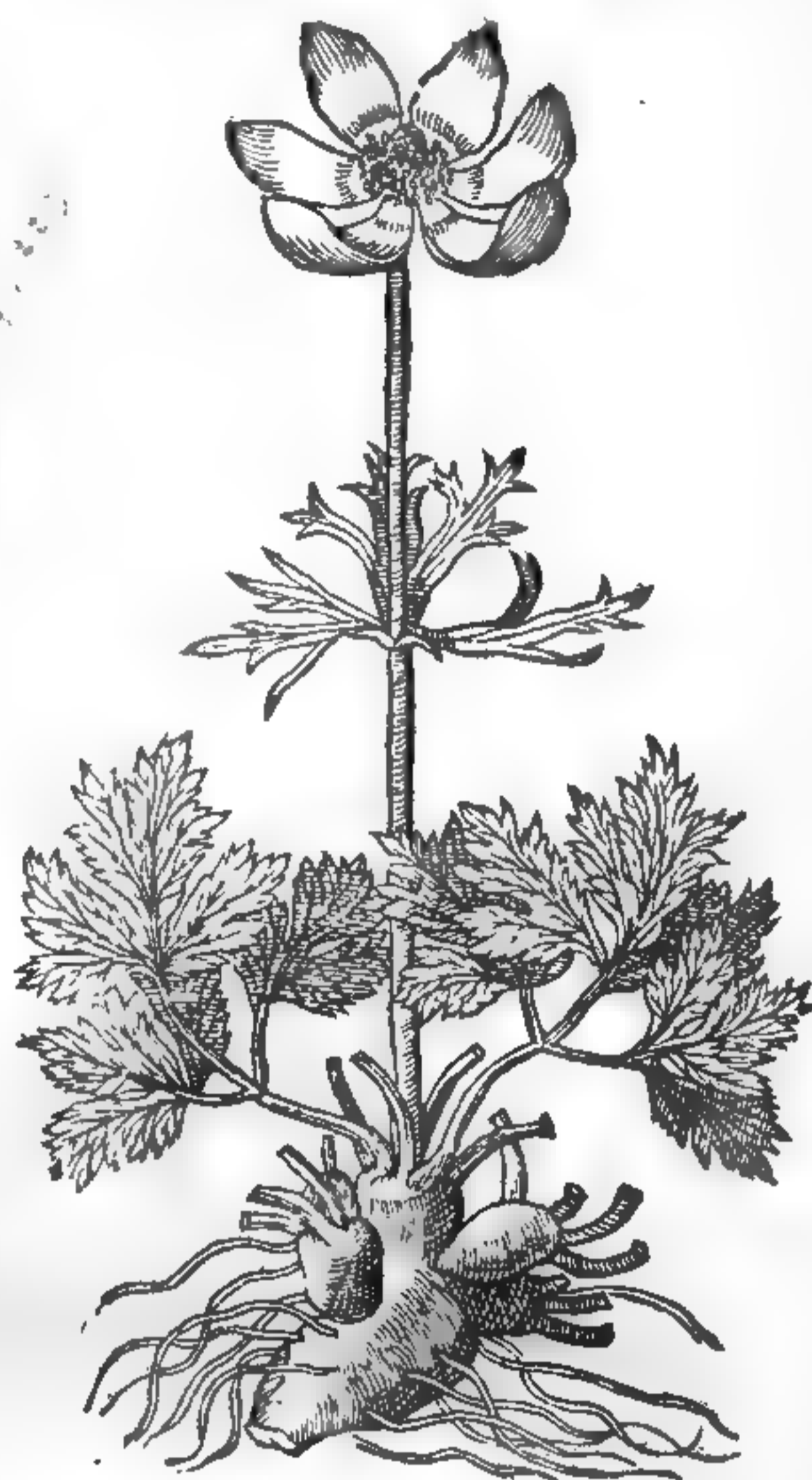
Anem. hort.
tenuifol. III.
simplici flore.

Id genus mihi & alijs communicatum, præmaturè ante hiemem gemmas protrudere solebat, quas proximè subsequens gelu corrumpebat: at egregiè cum alijs flores dedit anno M. D. XXCVI. Verùm & hanc Anemonidem, & reliquarum maximam partem nobis corrumpebat

pebat asperimque subsequentis hiemis inclementia, quæ maximam calamitatem omnibus propè Germaniæ hortis adferebat.

Anem. hort. tenuifol. simpl. flore IIII.

Anem. hort. tenuifol. simpl. flore VI.

Anem. hort.
tenuifol. IIII.
simplicis flore.

ALTERA, quæ tenuifoliarum Quarta, similima jam dictæ habebat folia, inter quæ assurgens firmus caulis, terna folia laciniata sustinens, unde profusiebat fescuncialis pediculus, firmus, florem sustinens amplum, octonis (præter istius generis Anemonidum morem) folijs constantem, coloris interiore parte coccinei elegantissimi, unguibus albis, exteriori quidem etiam coccineis, sed tenui lanugine pubescentibus & splendentibus: umbilicum occupante villosa nigricante capite, multis staminibus cincto, quorum apices ex nigro purpurascabant: semen observare non potui, nam florem quem unicum habebat, carpebam, ut rudi minerva delinearem & describerem: sed si quod dedisset, illi, quod subsequentes Anemonides protulerunt, par esse puto.

Anem. hort.
tenuifol. V.
simplicis flore.

TERTIA, quæ Tenuifoliarum Quinta est, multa ante hiemem promebat folia, tenuifolia polyphylla sanguineo flore folijs non dissimilia, paullo tamen saturiora & paullo tenuius incisa: inter quæ caules exhibant terni aut quaterni, interdum, ut in illâ, singulati, pedem longi, firmi, purpurascens, & lanugine pubescentes, tribus folijs valde dissectis & laciniatis, florem initio occultantibus, Anemonidis tenuifoliae plenæ & ceterarum more præditi, qui deinde ad trium unciarum altitudinem aut majorem, supra illa excrecentes, unicum singuli sustinebant florem, magnum, illi qui violaceus est, pænè interdum æqualem, simplici sex foliorum serie constantem, quæ elegantissimo coccineo colore intus nitebant, foris lanugine pubescebant, quorum ungues albi, & umbilicus, à multis purpuroviolaceis staminibus medium caput cingentibus, occupatus: radix tuberosa & nodosa ut superioris aut Tenuifoliae pleno flore. Hæc una ex illis Anemonidibus Binizade appellatione insignitis est, quæ cæruleum plenum florem gestare debebant.

Anem. hort.
tenuifol. VI.
simplicis flore.

QUARTA Binizade, sive Tenuifolia Sexta, folijs à Tertia nihil differebat, pedalisque longitudinis caulem habebat, circa fastigium tria folia sustentem, aliarum instar, latoribus lacinijs divisa, deinde supra illa palmari longitudine assurgentem, & florem sustentem amplum admodum, reliquis ejus generis majorem, simplici similiter sex foliorum texturâ constantem, non orbiculato mucrone, ut superioris, sed in cuspidem ferè desinente, coloris sanguinei elegantissimi, unguibus albis magnis, villosa capite umbilicum floris occupante, & multis sanguineis staminibus obsito, quibus infidebant apices ex cæruleo purpurascens: radix superiori similis.

Anem. hort.
tenuifol. VII.
simplicis flore.

BINIZADE Quinta, sive Tenuifolia Septima, folia ante hiemem prodibant, humiq; spargebantur, ut in superioribus, & paullo majoribus lacinijs divisa videbantur: inter quæ

Martio

Anem. hort. tenuif. simpl. flore VII.

Anem. hort. tenuif. simpl. flore IX.

Martio exhibat caulis dodrantalis, tenuis, teres, purpurascens & brevi lanugine pubescens, ad cuius fastigium nascebantur perinde ac in alijs generibus tria minora laciniataque folia, florem tegentia, minus tamen incisa quam in Tertia Binizade, ex quorum medio prodibat pediculus binas aut tres uncias longus, subpurpurascens, cui insidebat flos minor alijs, & coccineo quidem colore præditus, sed nonnihil ad sanguineum tendente splendens, qualis in quarundam Tuliparum floribus conspicitur, sex, ut plurimum, nonnunquam quinque dumtaxat, sed interdum etiam septem folijs constans, eorum unguibus magnis, exalbidis, qui purpureis venis distincti erant: umbilicum floris occupabat hirsutum capitellum, tenuibus purpurascensibusque staminibus cinctum, quorum apices nigricantes: id maturitate in tomentum resolvebatur cui implicatum planum, ut in ceteris, semen.

2. Hujus flos interdum variat: nam licet sex folijs constet & coccineus sit, ad costæ tamen lateris colorem accedit, nec splendens est. Vtriusque autem radix Tenuifoliz pleno flore radicem non minus refert quam prædictæ. *Varietas.*

NON erat dissimilis superiori cum radice tum folijs, quæ Sexta Binizade nomine missa, sive Tenuifolia Octava frequentèsq; ex radice promit caules pedem altos, vides, summo fastigio ex viridi purpurascens, & tria etiam folia minora tenuiter incisa sustinentes, inter quæ exurgit palmaris pediculus ex viridi purpurascens, & brevi lanugine pubescens, cui insidet flos major superiore, sex folijs constans externâ parte lanugine quadam obductis & coloris sanguinei saturatoris & splendidis, internâ autem sanguinei coccineo permixti, quorum ungues ejusdem ferè sunt coloris, sed splendidis aliquantulum, quaque pediculo adherent quodammodo pallentis, umbilicum floris occupante nigricante capitello purpurascensibus staminibus cincto, quorum apices ex cæruleo fusci. abit tandem illud capitellum in albicans tomentum, cui implicatum semen planum ut in præcedente. Floret Aprili, interdum denuo sub extremum Autumnum.

TENUIFOLIA Septimæ similis erat radice & folijs Septima Binizade appellatione missa, sive Tenuifolia Nona. Ejus autem flos senis folijs non constabat, ut reliquarum maxima pars, sed quatuordecim & pluribus, ijs ferè similibus, quæ interiore parte floris Tenuifoliz plenæ conspiciuntur, diluti tamen admodum purpurei coloris, & quasi carnei, nullis unguum vestigijs: medium autem capitulum ambiebant multa purpurea stamina, quorum apices cærulei.

Maiore florebat apud Gen. Dn^m Vngnadin anno M. D. XXXVII. Autumno præcedente ipsi cum alijs plerisque singularibus Byzantio allata. An ferat semen, mihi incompertum: nam quam unicam ejus plantam haberet, eamque uno dumtaxat flore præditam, illum ut præ-

scinderem permittebat, quo comòdius describere & delineare possem. An porro insequente anno similem floré tulerit, & semen dederit, ignoro: nam illo ipso anno Viennâ discessi.

Anem. hort. tenuif. simpl. flore x. & xi.

Anem. hort.
tenuif. x.
simplicis flore.

Anem. hort.
tenuif. xi.
simplicis flore.

RADICE atque folijs Tenuifoliz Quintæ proxima ferè erat Binizade Octava, vel Tenuifolia Decima, licet folia paullo crassiora & magis succulenta habere videretur, atque pronâ parte splenderent: inter quæ nascebatur caulis pedem longus, firmus, viridi lanugine obsitus, terna folia sustinens, non adeò frequentibus lacinijs divisa quàm superiorum, quibus flos initio obvolvabatur: è quorum umbilico crescebat pediculus tres circiter uncias longus, amplû gestans florem, eo qui violacei coloris est æqualè, sex folijs constantem, ut ceterorum maxima pars, exalbidi virescentis primum coloris, deinde nonnihil ad carneum tendentis & circa unguis virescentis externâ parte, internâ verò albi, plurimis in umbilico tenuibus staminibus carnei coloris, quorum apices nigri, hirsutum carnei que panè coloris capitulum cingètibus. Ista etiam missa fuerat Gen. Dn^e de Heusenstain pro ea quæ florem cæruleum plenum ferret.

FOLIIS, caulibus, radice, jam dictæ respondebat Nona Binizade, aut Tenuifolia Vndecima Anemone: cujus flos pediculo insidebat è tribus laciniatis folijs emergenti, satis magnus, brevior tamen superiore, sex ut plurimum folijs præditus (interdum etiam octonis aut pluribus) coloris externâ parte carnei albo mixti, internâ verò prorsus ferè albi, unguibus & venis ex albo paullulum virescentibus: medium florem etiam occupabat hirsutum capitulum albis staminibus cinctum, quorum apices subcærulei. Matura utriusque ca-

pita in tomentosam lanuginem planum semen continentem resolvebantur, & à levissima aura dispergebantur.

Vtramque hanc Anemonidem tenuifoliam exalbido flore Decimam videlicet & Vndecimam in eadem tabellâ exprimi curabam, alterius tamen dumtaxat florem, quum ceteris notis convenient.

Et hæc quidem omnes Anemonides sunt, quæ Binizade appellatione missæ. Ceterum istam varietatem satione fieri credibile est: nam in alijs quibusdam etiam plantis idem contingere observabamus.

CETERVM aliam Anemonidem tenuifoliam albo flore conspiciebam apud N. V. Ioannem Hogelandum, quam alterutrius istarum semine natam non dubito.

Anem. hort.
tenuif. xii.
simplicis flore.

Multa autem promebat ex radice folia multifida instar aliarum Anemonarum tenuifoliarum, viridia, non splendentia: inter quæ exhibant bini aut plures caules dodrantaes vel etiam pedem longi, rotundi, firmi, in quorum fastigio terna nascebatur folia multipliciter divisa, ut in reliquis Anemonibus multifido folio præditis, è quorum media sede exhibat pediculus, binas, ternas, aut plures uncias longus, gracilis, purpurascens ex viridi coloris, sustinens amplum florem, sex folijs prorsus candidis constantem, exceptis foliorum unguibus, qui externâ parte nonnihil virescebant: medium florem occupabat capitulum nigrum, plurimis staminibus albis cinctum, quorum apices nigri magnam venustatem candido flori addebant: radix erat tuberosa, crassiuscula, instar radices superiorum, aut illius Anemonidis tenuifoliz, quæ plenum sanguineum florem profert.

ANNO porro M. D. XXCVI. Constantinopoli missas novo vere accepit Generosi viri Davidis uxor exsuccas Anemonidum radices, quæ statim telluri creditæ, subsequente Maio & Iunij initio flores protulerunt non unius genens Nam licet omnes multifida instar Bulbo-castani haberent folia, & crescendi formâ atque radice Tenuifoliam polyphylo flore rubro sive sanguineo referrent: quarundam tamen flos simplici sex foliorum serie constans prorsus niveus fuit præter foliorum unguis, qui carnei quidpiam coloris mixtum habebat: capitulum hirsutum, floris umbilicum occupans, sepe hant multa candidâ stamina, apicibus ex obscurâ purpurâ nigricantibus prædita: Aliarum flos fuit coloris sanguinei, & plenus. Singularum radices similes crassæ & nodosæ. Omnes autem missæ Galipoli lale nomine, & subsequenti hiemis inclementiâ corruptæ.

Anem. hort.
tenuif. xiii.
simplicis flore.

CETERVM

CETERVM insequente anno accipiebam Byzantio aliquot Anemonidis radices, istic in foro redemptas meo ære, cum quibusdam alijs peregrinis plantis, quarum tres inter eas quæ tenuiore fuerunt folio, florem habuerunt à jam descriptis colore nonnihil variantem.

Anem. hort. tenuifol. simpl. flore. XIII.

VNA protulit multifida & tenuiter incisa folia, reliquarum Anemonarũ Bulbocastani folijs præditarum modo: inter quæ dodrãtales aut amphiores caules, nudi, firmi, subhirsuti vel brevi quadã lanugine pubescentes, terna minora folia aliquot lacinijs divisa circa summum fastigium habètes, deinde summo fastigio, quod supra terna illa folia ad aliquot uncias excresebat, florẽ sustinentes sex foliorum serie constantem, externã parte carnei coloris prorsus, præter albicantes oras, internã verò exalbidi, venis tamen carnei coloris ab imo ungue usque ad medium folium sparsis, umbilicum occupante villosò capitello, multis leviter purpurascensibus staminibus nigricante apice præditis obsito: hujus verò radix à superiorũ radice valde differebat, & Tenuifoliz Secundæ, quæ violaceũ fert florem, radici proxima erat: nam medium quidem radicis caput, è quo folia & caulis emergebãt, extuberabat & crassius erat, ut in illã, deinde tenues fragilesq; ramos foris nigrescètes, intus albos, illius instar quaqua versum in latera spargebat. Hæc insequente Vere flores dedit.

Anem. hort. tenuif. XIII. simpl. flore.

ALTERI, singulis quidem annis folia emergebant Priori non dissimiliã: sed quadriennio post dumtaxat ejus florem mihi conspicerè licuit, qui singulari cauli tereti innitebatur ternas aut quaternas uncias supra minora illa folia tenuibus lacinijs divisa assurgenti, sex similiter folijs præditus, & pænè prioris flori similis, candidior tamen, nec valde à Decimãtertiaz flore diversus, multis

Anem. hort. tenuifol. XV. simpl. flore.

staminibus albis subcæruleo apice præditis, & hirsutum capitulum cingentibus, ejus umbilicum occupantibus. Hujus radix à Prioris radice longè diversa, nam nullos nigricantes ramos in latera spargebat, illius instar, verum in tuber cõtracta, Tenuifoliz quæ plenum florem fert, radicem, forma, magnitudine & colore valde referebat, vel etiam magis albescibat: breviter non valde dissimilis. XIII.

TERTIA, neque folijs, neque radice ab hac differebat, floris etiam forma similis (sex enim folijs constabat) amplior tamen, & foliorum magis orbiculato mucrone erat, color etiam diversus, nempe ruber seu potiùs sanguineus adeò saturatus & elegans, ut cum illo, qui in sericeo panno villosò rubro saturo, & ad nigredinem quodammodo tendente, elucet, contendere posse videretur: unguis adhuc magis saturi, albicantibus tamen quibusdam venis distincti: umbilicum occupabat hirsutum fuscum capitulum, quod ambibant multa stamina ex purpurã rubentia nigricantibus apicibus prædita.

Anem. hort. tenuif. XVI. simpl. flore.

Florem etiam hæc dedit quarto demum anno post quàm illam accepissem.

NON minùs elegans, nec etiam ei valde similis erat, quam Lugduni Batavorum observabam. Ea etenim ex radice similiter tuberosã & crassã ut superiorum, multa producebat folia multifida instar præcedentium, & inter illa caules ternos aut plures pedalis longitudinis, interdum majores, quorum fastigio insidebant terna folia minora multipliciter incisa, & supra illa assurgebat crassior pediculus, quaternas uncias longus, ex viridi purpurascens, sustinens florem valde amplum, non cedentem magnitudine flori Secundæ Tenuifoliz, sex folijs constantem, coloris sanguinei ex atro rubentis & quasi sericei panni villosi kermesino colore præditi æmulti, quorum infima pars circa unguis splendebat, floris verò umbilicum occupabat capitellum nigrum villosum, exilibus staminibus ejusdem cum folijs pænè coloris, paullo tamen dilutioris septum, quorum apices nigri. Florebat Aprili.

Anem. hort. tenuif. XVII. simpl. flore.

ALIAM præterea valde elegantem conspiciẽbã in Illustrissimæ Ducis Arschotensis hortoflorentem Lugduni apud Batavos, quam à me accepisse dicebat.

Habebat autem illa, multa & tenuiter incisã folia humi sparsã instar aliarum Tenuifoliarum, saturatiore tamen (ut mihi quidem videbatur) viriditate prædita, pediculis ex viridi purpurascensibus innixa, inter quæ prodibant bini, terni, aut plures caules purpurascens, tenui brevique lanugine obducti, ut in præcedentibus generibus, summo fastigio sustinentes

Anem. hort. tenuifol. XVII. simpl. flore.

terna

terna folia, instar eorum quæ in alijs Anemonibus tenuifolijs multifida & æqualiter nascuntur, è quorum medio exibat pediculus ejusdem cum caule coloris, unciam unam aut alteram longus, aut paulò major, cui insidebat flos sex folijs constans, brevi tenuique lanugine exteriori parte pubescentibus, coloris dilute rubescentis, interiore verò coccinei valde diluti, quorum ungues ampli erant & albi, umbilicum obtidebat fuscum capitulū multis sanguinei coloris staminulis cinctum, quorum apices nigri: radix ferè ei similis quæ tenuifoliæ pleno flore. Cum alijs generibus Aprilis florem, qui odoris expers, proferebat.

*Anem. hort.
tenuif. xix.
simpl. flore.*

EODEM similiter tempore Aliam observabam florentem, quæ, ex tuberosa crassâ radice instar superioris, multa producebat folia multifida, ejus tenuifoliæ quæ plenum florem habet folijs similia, inter quæ etiam exoriebantur binii aut terni, interdum plures, pro plantæ magnitudine, caules, pedalis longitudinis, virides, brevi lanugine pubescentes, ferentes summo fastigio terna minora folia, sed valde etiam dissecta, inter quæ exiliebat pediculus tres aut quatuor uncias longus, ex viridi purpurascens, & brevi tenuique lanugine obsitus, sustinens florem sex uncialibus folijs constantem elegantis coloris, veluti ex sanguineo & coccineo medij, non saturi tamen sed diluti, eique prorsus similis quem vulgus cochinilleum appellat, extimâ parte orbiculatis, non autem mucronatis, quorum ungues magni, albi, & quasi argentei, umbilico floris occupato à nigro villoso capitello, quod ambibant multa tenuia staminula ejusdem cum flore coloris, & nigris apicibus prædita.

*Anem. hort.
tenuif. xx.
simpl. flore.*

CUM ea conveniebat Altera, tam radicis quàm foliorum formâ: caulis tamen & folia in hac magis dilute virescere videbantur, quemadmodum & terna illa quæ in summo caule nascuntur, tum pediculus cui flos insidebat, qui etiam crassiores & firmiores erant quàm in superiore: flos item major, licet senis duntaxat folijs, ut ille, constans, sanguineo tamen colore quodammodo præditis, vel inter coccineum & cochinilleum medio, albicantibus unguibus ijsq; minoribus quàm in superiore: capitello in floris umbilico sito, staminulisque illud ambientibus cum suis apicibus, nil prorsus differebat à superiore.

HÆC sunt quæ de Anemonide tenuifoliâ florem simplici foliorum serie gerentem observabam: non dubito autem quin plura genera reperiantur, & multo adhuc plura quotridie exoritura cõfidimus, vel foliorum numero, vel colore, vel alijs notis flores discretos habitura, in ijs plantis quæ superiorum semine vel natæ sunt, vel nascentur.

*Anemonides,
ut plurimū,
caules singu-
lares non ramosos habet.*

CETERVM, Omnia Anemonidum genera, singulares caules, interdum duos, aut tres, vel etiam plures, prout magnæ & amplæ vel vetustæ sunt radices, proferre solent, & nullis ramis præditos: non candidè igitur agunt, qui eas multifido & ramoso caule expressas nobis proponunt. Non tamen inficias eo, quin interdum Naturæ luxuriantis lusu cõtingere possit, ut unus ramulus, interdum & alter, inter superna illa folia summum caulem amplectentia enascatur, ut mihi accidit in Tenuifolia hortensi simplici sex foliorum coccineo flore anno M. D. XXXIX. & latifolia hortensi simplici flore Tertia, anno M. D. XCII. atque etiam alijs Tenuifoliæ generibus anno M. D. XCIII. & Hogelando in eâ Tenuifolia albo flore, quam semine adquisierat: verum id rarissimè, & præter ipsius plantæ naturam: nisi fortè Latifoliæ Secūdæ quis peculiare esse censeat, ut caulē in binas alas divisum gerat.

*Anemone
Anguillara.*

REFERT diligentissimus Anguillara, se in altis montibus observasse Anemonidis genus multifido & lanuginoso folio, cujus flos quatuor duntaxat folijs constaret Papaveris florum instar, qui vel rubri coloris esset, aut albi, aut cærulei. & in Apulia genus illud inveniri, quod Galenus luteo esse colore scribit: quod quum non facie, sed solo colore à reliquis generibus differre asserat, plurimum dubito, an latifoliæ genus illud sit, quod secundo loco descripsi.

Nomina.

DICITUR autem Græcis ἀνεμών, Plinio Anemona & Phenion, Gaza Fremium (nisi mendosus sit ejus codex & Phenion cum Plinio scripserit) novâ & inusitatâ voce vertit: nullum vulgare nomen novi. Ruellius tamen *Coquelourdes*, *Cocles*, & *Passe fleurs* à Gallis appellari asserit. Scio postrema duo nomina Papaveri erratico nonnullis Galliarum locis tribui: vox *Coquelourdes* Pulsatillæ fortè convenite possit, quæ silvestris Anemonæ genus est. Non desunt tamen, qui simili appellatione Pseudonarcissum pallido flore donent.

Coronariam autem plantam apud Veteres fuisse, ex Athenæi Deipnosoph. Hist. libro xv. apparet.

Nicander enim lib. II. Georgicorum flores coronarios apud eum recensens Anemonidis meminit, his verbis,

*Et Anemonides fulgentes ipse, antea quàm contraherentur,
Splendidiore procul colore allicientes.*

Et Cratinus in Effeminatis, apud eundem;

Chamamelis omnigenis ornatur mihi caput,

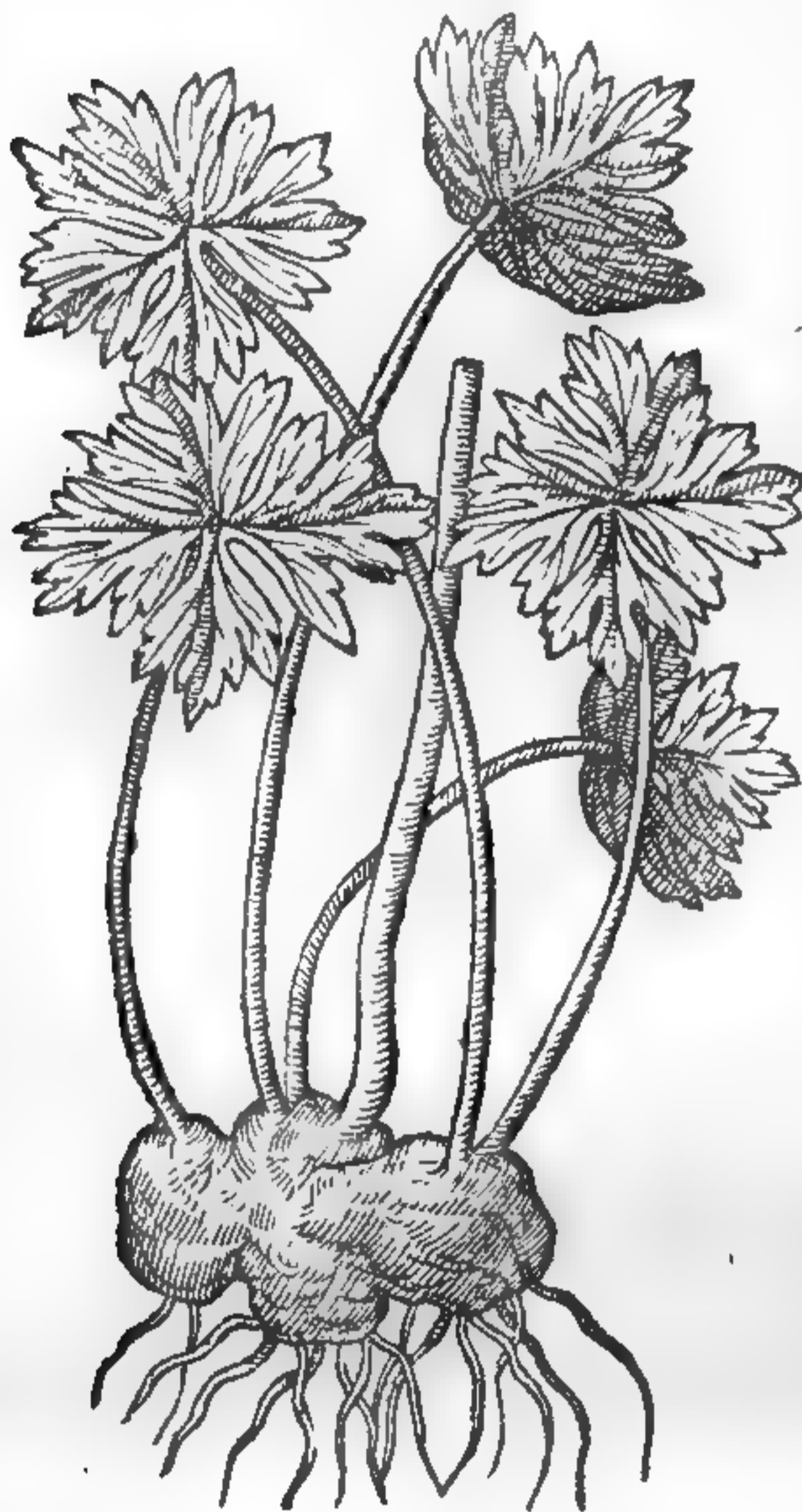
Lilijs, rosis, lirijs, cosmosandalis, violis, sisymbrijs,

Anemonarum vernis calicibus, serpillo, croco, hyacintho, &c.

OMISSIS porro Neotericorum varijs de Anemonide sententijs, ejus vis acris est, & proximè ad Ranunculi facultates accedere videtur.

SED longè omnium elegantissima sunt duo illa Anemonidis genera, quæ Polyphyllum, sive multiplici serie constantem habent florem: quarum historia in Appedice ad Plantarum in Hispanijs observatarum descriptionem data est, & in Pannonicis Plantarum observationibus auctior reddita: nunc verò quia circa illarum alteram, latifoliam videlicet, quasdam notas diligentius observare mihi licuit, ejus historiam de integro retexere placuit. Ejus verò plures observabam species.

Anem. hort. latif. pleno flo. versic. radix.

ILLARVM enim Prior, multa habebat folia, lata initio, & latifolix simplicis flore Primæ folijs pænè similia, deinde Saniculæ aut Tertiæ latifolix foliorum æmula, majora tamen, magis dura nervosaque, & in tres lacinias altius divisa, insuper in ambitu serrata, supinâ parte viridia admodum & quasi nigricantia, pronâ candidiora, fervidissimi saporis & illico linguam urentis, ante hiemem etiam germinantia. Novo jam Vere, unus aut alter caulis inter folia prodibat dodrantalis, interdum etiam pedalis longitudinis, crassiusculus, nudus, brevi lanugine septus, circa fastigium tria exigua folia, aut nullis, aut rarissimis lacinijs divisa ab eodem fere exortu prodeuntia & simul tandem caulem amplectentia proferens, deinde binis uncijs supra jam dicta folia emergens, magnum ac latè expansum florem sustinebat, numerosis folijs constantem, quorum externa & majora dena aut duodena, colore viridi, ut plurimum, prædita erant, eorum mucronibus coccineo colore leviter & virgatim infectis, interna verò minora, & angustiora dilutior ex rubro purpurâ nitebant, & quæ medium florem occupabant ejusdem etiam coloris, ad umbilicum reflexa, & veluti glomerata erant.

HABUIT porò Generosa Dn. de Heusenstain anno octogesimo quarto supra millesimum & quingentesimum ex hujus fragmento, quod aliquot ante annis ipsi communicaveram, florem modò descripto similem, qui ex

alio simplici octo latiorum foliorum partim viridium, partim coccineorum flore, triunciali caule supra terna minora folia innitente emergebat, quem sustinebat uncialis pediculus purpurascens, elegante sanè spectaculo.

ALTERAM speciem habuit illo ipso anno eadem Generosa Dn. quæ amplissimum gestabat florem, insidentem pediculo duarum aut trium unciarum supra terna illa minora folia emergenti, initio quidem virentem deinde coccineum colorem paulatim contrahentem, octonis tamen aut pluribus folijs latioribus & externis reliqua amplectentibus, aliquam viriditatem retinentibus, interiora verò coccinei prorsus erant coloris, eorumque unguis superiore parte ex pallido flavescabant, infimâ, quâ capiti inhærebant, coccinei radiatim in pallido desinentes erant coloris: floris autem umbilicum non occupabant glomerata & reflexa folia ut in præcedente, sed villosum capitellum nigricans, multis nigris staminulis cinctum, quorum apices initio ex viridi pallecebant, deinde, ubi obversi, ad subæruleum colorem tendebant. Ejus floris diameter erat tribus uncijs Romanis, sive quadrante Romani pedis amplior.

SIMILEM nunc alunt omnes rei herbariæ cultores Belgici in suis hortis; in quâ tamen duplex discrimen animadvertendam.

VNA enim caules inter folia producebat dodrantem aut pedem longos crassiusculos & firmos, virides, sustinentes summo fastigio quaterna plerumque, nonnunquam etiam quina uncialis longitudinis folia, quorum unum latiusculum & extimâ parte in lacinias divisum, reliqua mucronata, viridia, interdum tamen uno aut altero, rubro colore consperso: pediculus deinde inter illa assurgebat, tres, quatuor, aut plures nonnunquam uncias longus, crassus, firmus, viridis, pubescens, cui insidebat flos unicus, vicenis, tricenis aut pluribus folijs constans uncialis vel etiam amplioris longitudinis, eleganti saturatiore splendensque coccineo colore præditis, quorum unguis sanguineos ambibat magnus orbis pallidus, qui ma-

Anem. pleno flore duogenera.

Anem. hort. latifol. pleno flore 1.

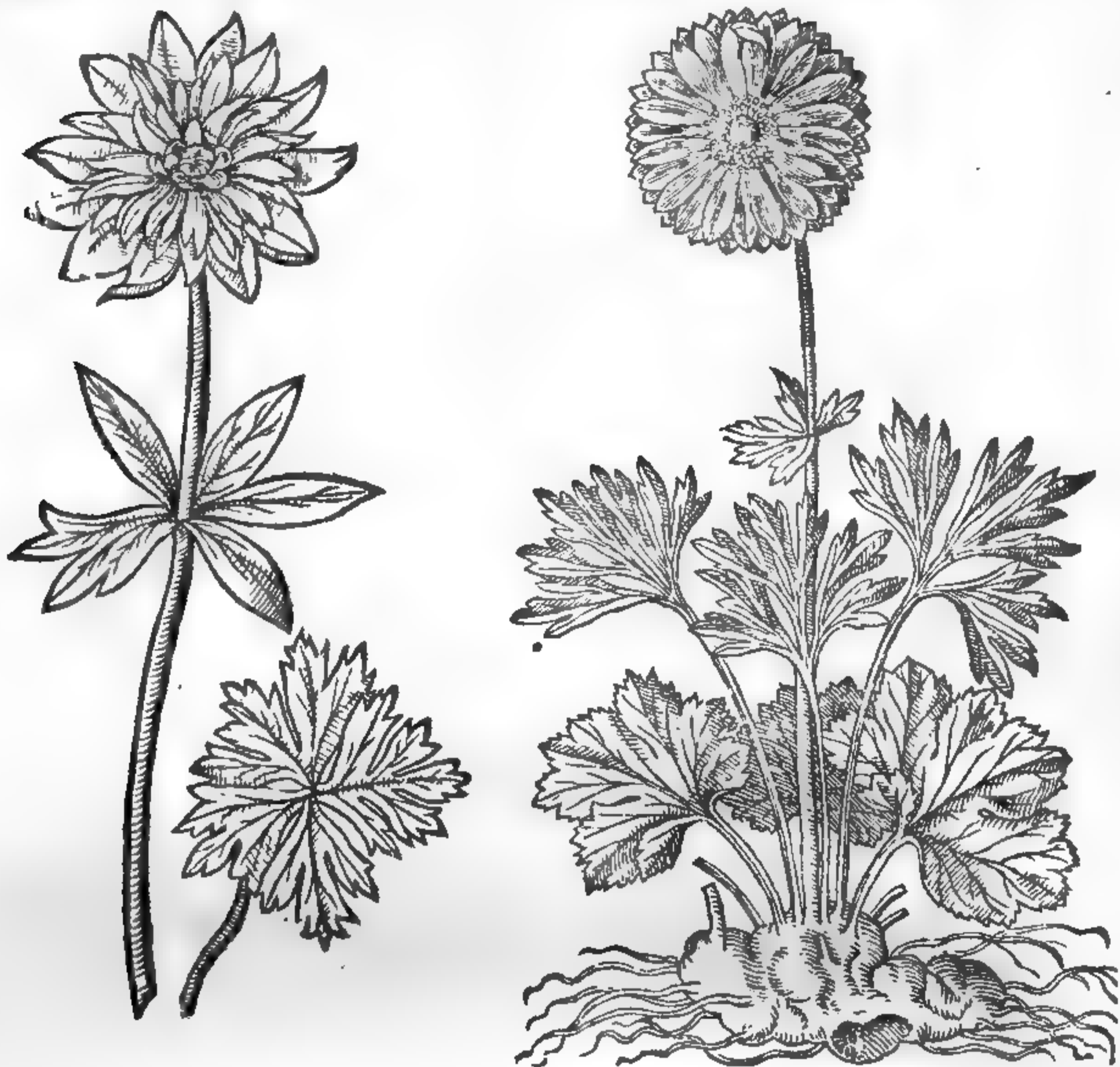
Varietati.

Anem. hort. latifol. plumb. flore 1.

Anem. hort. latifol. plumb. major 1.

Anem. hort. latifol. plen. flor. versicolor.

Anem. hort. latif. pleno flore coccineo.

qui magnum decorem flori addebat : floris umbilicum occupante capitello villoso nigro staminulis sanguineis subcæruleos apices habentibus cincto.

Anem. hort.
latifol. Pavo
major II.

ALTERA flores minus plenos profert, & interdum simplici octo, novem aut decem foliorum duntaxat serie constantem; alioqui, nec folijs nec floris amplitudine, nec colore ab aliâ differt.

Singularum radix crassa, & in aliquot capita extuberans, Latifoliæ Tertix simplici flore radicis instar, foris nigra & scabra, intus alba, solida, ingrati saporis & fauces coarctans, multisque tenuibus fibris prædita.

Tempus.

Aprili vel paullo etiam serius florem istæ expandunt. Sed Prioris flos rarissimè in Germania ad frugem pervenit, frequentissimè enim, ante quàm sese explicet, vitium contrahit. Certè licet multis annis aluerim, ultra ternos aut quaternos ejus flores explicatos videre non memini. Cassellis autem in cultissimo horto Illustrissimi Principis Wilhelmi Landgravij Hassiæ &c. maximum & amœnissimum protulerat anno M. D. XXXI. quem vivis coloribus ipsius jussu expressum, dum sequente Octobre ipsius Celsitudinem convenirem, mihi conspiciendum præbebat.

Nomina.

PRIOR istarum Constantinopoli semper allata fuit *Gint* vel *Gul catamer* appellatione, quâ (ut ante diximus) roseospæne omnes flores & multiplici foliorum serie constantes donant. Vulgus autem Herbariorum apud Belgas & Chalchedonicam, & quia ejus flos plerumque vitiosus est, & in caput multis viridibus folijs constans degenerat, viridis Anemoidis cognomen illi tribuit. Alteram autem quæ perfectum coccineum florem gestat, Pavonem majorem appellant, quòd ejus flos, orbem illum, qui in extremis caudæ pavonum plumis conspicitur, quodammodo imitetur, tametsi diversis coloribus præditus.

Harum radices, perinde ac Latifoliarum simplici flore, præsertim quæ crassæ & globosæ sunt, temporis diuturnitate plerumque cariosæ fiunt, & vitio deinde ad extremos nodos serpente, tandem penitus corrumpuntur, nisi alternis ad minimum annis, in fragmenta divulgæ, tellurique commissæ pangantur.

Anem. hort.
tenuif. pleno
flore.

CETERVM Alterius, quæ pleno flore est, folia, numero quina, sena, aut plura sunt, multifida, Bulbocastani, aut Tenuifoliæ secundæ, simplici sex foliorum serie florem gerentis folijs similia, paullo tamen dilutius virentia, seu verius ijs quæ reliquæ tenuifoliæ, florem coccineum simplici sex foliorum serie constantem gestantes crassioreque radice præditæ,

Anem. hort. tenuifol pleno flore.

dixit, habent: caulis etiam illarum cauli similis, quem circa summum tria minora tenuiter incisa folia ambiunt, florem, ante quàm aperiatur, occultantia, qui summo cauli ad binas, ternas, aut plures uncias supra minora illa folia succrescenti insidens, in dena, aut plura externâ parte pubescentia, longâque & latiuscula atque etiam majuscula folia explicatur cocci modo rubetia, internâ verò parte coccineo saturatiore nitentia, quæ numerosa tenuiaq; foliola sanguineo colore prædita amplectuntur. Hujus radix nodosa quidem est, sed paulò longior alterâ, & licet foris nigricans, nitidior tamen, & pallescente colore quasi perfusa, breviter earum radici similis, quarum flores sanguineo coccineoq; colore sunt præditi, intus alba, ejusdemque cum aliarum radice saporis, & tenuibus fibris, ut illæ donata, & fragmentis pangi potest.

Hæc porro multo liberalior esse solet in proferendis floribus quàm reliquæ, rarissimè vitium faciens: imò, si mitior sit æris temperies, Autumno flores denuo gestans, sed magis dilutos, & internis folijs (caloris defectu) aliquâ viriditatem retinentibus. At in ijs qui Aprili aperiuntur, ego & alij aliquâdo eam amplitudinem habuimus, ut Germanici talleri orbem æquaret, & trium aut quatuor simul cõjunctorum crassitudinem superaret, hoc est, ut duas uncias lati essent, & unam densi. Hoc etiam ego & alij experti sumus, in integris radicibus & earum fragmentis, ut charta dumtaxat involutæ, & sine terrâ sicco

loco per totum Autumnum totamque hiemem reservatæ, deinde incunte Vere terræ creditæ, Maio mense folia protulerint & insequente Junio flores. Idem periculum in aliarum Anemonidum radicibus fecimus, & successit experientia, verùm in nullâ felicius quàm in Tenuifoliâ polyphyllâ flore.

M I N I primum ejus radices communicarunt Constantinopoli missas vel allatas Illustris Vir David Vngnad, & Gen. Carolus Rym, ejusque affinis Philibertus de Bruxella: quæ deinde meâ operâ Belgicis hortis communes factæ, missis Viennâ Austriz ad amicos eorundem radicibus Illam autem paucis annis ante quàm, ad Cæsarem Maximilianum evocatus, Viennam proficiscerer, Byzantio etiam delatam acceperat Ill. Vir Ioannes de Brancion, amicus fratris loco à me semper habitus, consanguinei ipsius operâ Iacobo de Codenhoven, qui binas ejus radices Viennæ redemerat cum paucis aliquot Tulipis recens à Cursore quodam Constantinopoli allatis. Postea verò dum Viennæ vixi, & hæc & superior Nobilibus viris & matronis, quibus peregrinæ plantæ & elegantes flores in delicijs erant, Byzantio Viennam sunt allatæ: latifolia quidem *Gul catamer*, ut dixi, appellatione: hæc verò plerumque *Lalé Benzede*, & *Galspoli Lalé*.

Vnde primus illa.

Nominis.

Quod si autem Anemonidis aliquod genus, ad Adonidis florem, Ovidio libro Decimo Metamorph. descriptum, referendum est, nullum hætenus conspiciere memini, quod ejus descriptioni propius accedat, quàm hoc: etenim sanguinei coloris habet florem. Licet etiam quæ præcedente capite descriptæ sunt florem simplici foliorum serie constantem habentes coccinei aut sanguinei coloris, pro eo sumi possint.

Adonidis flos.

CETERVM de Anemonide quæ missa fuit pro eâ quæ cæruleum plenum florem habere deberet, jam ante diximus. Similem certè florem nondum videre mihi contigit, quemadmodum nec illam, quam albo pleno flore inveniri aunt.

CYCLAMINVS.

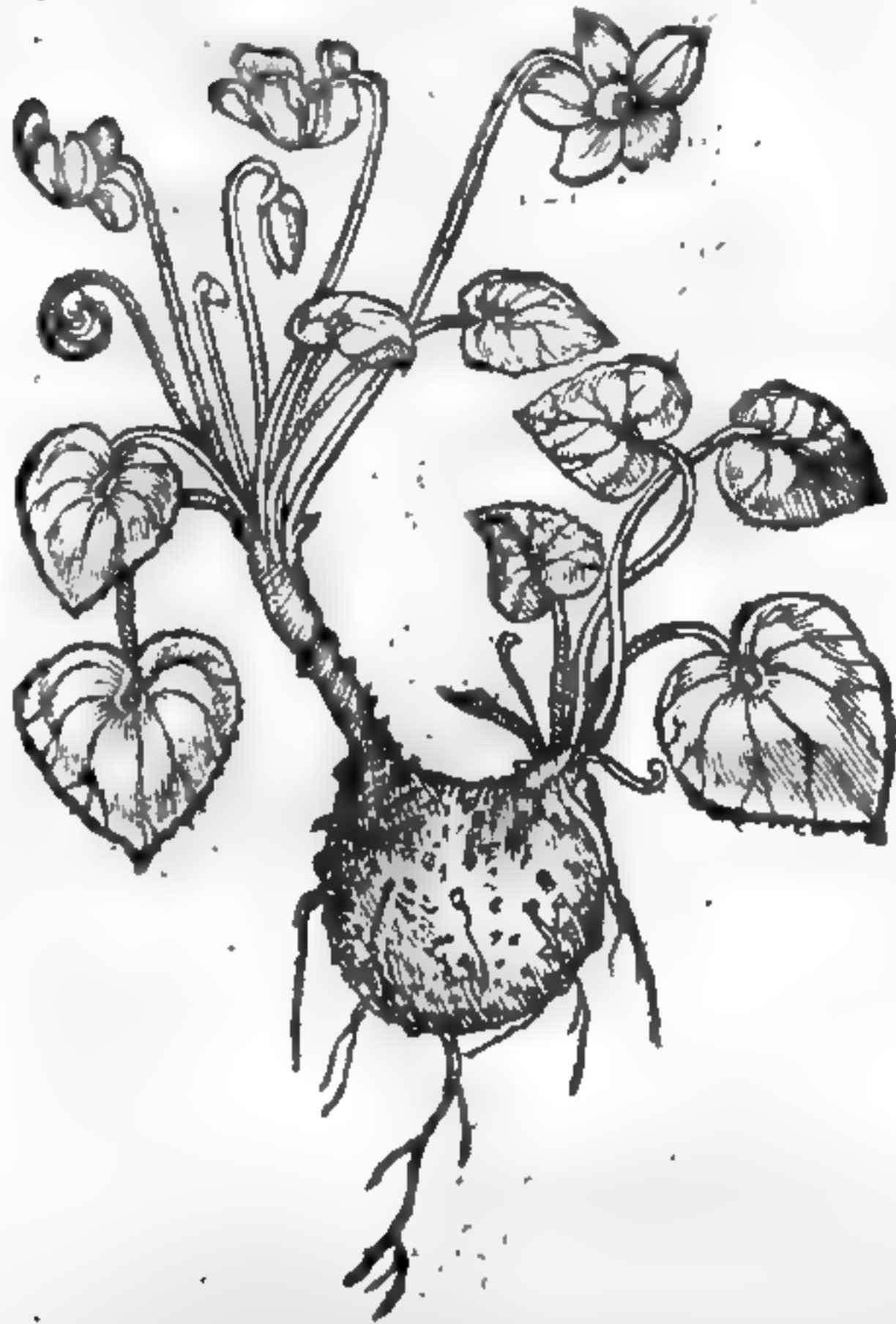
CAP. LIX.

CYCLAMINI sub Æstatis finem aut Autumni initium suos flores producentis, deinde de folia, quæ postquam tota hieme perstiterunt, sub Aprilis finem, aut Maio amittentis, duas differentias in Pannoniâ & Austriâ observabam.

Cyclaminus odoratus flos.

VNA enim ex globulari radice, tenuibus nigricantibusque fibris prædita, multa circinatæ propemodum rotunditatis profert folia, Asari folijs ferè respondentia, non aded tamen crassa, supernè virentia, infernè purpurascens, humi expansa, flores in longis pediculis nutantes, unico folio sed in quinque profundas lacinias diviso, sic ut plura videantur, constant, quæ

Cyclaminus odorato purpureo flore.

Cyclam. odorato flore 11.

Cyclam. odorato flore 11.

Nomen.

Cyclam. odorato flore 11.

Cyclamin. Byzant.

Cyclamin. Byzant.

Woluan. Dis.

Cyclam. Belgic. hederaceo folio.

tes, quæ sese explicare incipientes sursum reflectuntur, coloris vel dilutius vel saturatius purpurascens, odoris suavissimi: ij marcescentes integri decidunt, capitulumque subsequitur, cum pediculo cui insidet in multas spiras se convolvens, donec terram attigerit, cui incumbens paulatim augetur, donec violæ martiæ seminarium vasculum magnitudine æquet, quod maturitate ab extremo mucrone aperitur, semenque ostendit inæquale, ex fusco fulvescens, quod terræ commissum, in germen non abit, sed in tuberculum aut radiculam convertitur, præter reliquorum seminum naturam, unde postea foliola promit.

ALTERA illi planè similis est: pauciora tamen semper folia proferre conspicitur, eaque non purpurascens subtus coloris, sed albicantis quodammodo, aut pallescentis, cui viridis mistus, ut in Alari aversis folijs.

Nulli sunt illarum Provinciarum silvosi montes, nulli saltus, aut interdum in montium acclivitatibus uda prata, quæ ijs non abundant, ubi variaz magnitudinis radices eruuntur, tantæ interdum, ut manum implere queant, quæ plerumque magis scabro sunt cortice, quam juniores aut mediocres, & habent interdum varios quasi cauliculos unde folia & flores singulis annis emergunt, qui etiam contracti & terrâ reconditi, in globularem radicem efformantur & transeunt, singulis etiam annis folia & flores producentes. In saxosis autem mon-

tibus, aut rupibus quæ Pinastrorum silvas alunt, nõ sine difficultate erueri memini, quæ digitalem crassitudinem non superarent, sed in cubitalem nonnumquam longitudinem excrevisset, subinde in nodos (ubi scilicet paulò laxiores petrarum fissuras nactæ erant) exuberantes.

Rhizotomæ mulierculæ, quæ multas Cyclamini radices cum varijs alijs plantis Viennam in forum venales adferre solent, Sambrot appellat, hoc est, porcinum panem, quidam etiam rustici Erdt apfel, id est, terræ malum, Vngari autem Diszno repa, porcinum rapum.

CETERVM duas alias Cyclamini species se habere ad me scribebat Nobilis vir Ioannes ab Hoghelande, ab ipsius fratre Theobaldo in montibus quibusdam erutas dum ex Italiã rediret. Illas verò non Autumnii initio flores proferre, sed ipso Solstitio æstivo florere incipere, perseverareque ad autumnale usque Æquinoctium: ejus item semine natas plantas idem ortus sui tempus observare: eam ob causam æstivum Cyclaminum potius dicendum, quàm autumnalem. Priorem habere folia albis maculis obscure notata, aversâ parte rubentia, aliquantulum angulosa, flores saturatius purpurascens: Alteram folia promere aversâ parte virentia, adversâ maculis albis, ijsq; valde conspicuis aspersa, rotundiora superioribus, & flores dilutiores, utrosque autem suavissimi odoris, nares etiam procul ferientis. Vtrique hoc peculiare, quod vetera folia retineat, donec nova nascantur.

ANNI porro M. D. XXXI. autumnno, missæ sunt Constantinopoli Gen. Dn. de Heusenstain cum varijs generis bulbis, aliquot Cyclamini radices, orbiculares, quas castaneæ magnitudinem non superasse, & valde tersum expolitumq; corticem habuisse aiebat, quæ statim ante hiemem folia produxissent, Cyclamini ineunte vere primum emergentis & florentis folijs ferè similia, pronâ parte pulcherrimè purpurascens, & supinâ candicantibus maculis insignita, paucioribus tamen angulis prædita: Martio sequente flores tulit, quos subsequens gelu corruptit: itaque vernum esse omnino putabam. At postquam subsequentibus annis folia ante hiemem semper proferre animadverti, atque nonnumquam, mitiore præsertim aurâ, etiam flores, plurimum hæsi, & an autumnali Cyclamino, an vernali attribuerem, dubitavi. Qui venales habebat Turca, ei qui illas emit, libenter obtrusisset pro Viola martiæ flore rubro, tamen Cyclamini esse agnosceret.

Binis subsequentibus annis multo majores & plani omnino bulbi Cyclamini missi sunt Byzantio Buhur meneni, & Dohum appellatione. Quadriennio verò post magnum, & palmaris latitudinis tuber inde accipiebam nullo nomine insignitum, cujus folia genus illud quod Belgicis hortis familiare esse solebat hederaceo folio, prorsus referunt, sed subtus rubent:

id anno

id anno xc. supra millesimum & quingentesimum, plures viginti flores tulit, ijs qui in Belgico nascebantur non dissimiles, etiam inodoros: xci. autem, plures quinquagenis: sequente biscentenis.

BELGICVM illud genus in quadam silva non procul urbe Tornaco primus observaverat Ioannes Moutonus, cujus librales radices dum Machliniæ viverem, & magno rapo æquales, ab ipso nobis missas meminì: Illius folia ut plurimum subtus virescebant, flos dilute rubescens, carnei erat coloris, & interdum albicabat, inodorus. Cujus semine natas aliquando habui plantas similes planè flores proferentes, folia etiam hederacea: sed quæ aut matris folia omnino referebant, hoc est, subtus viridi misto colore pallecebant, aut purpurascabant Byzantini Cyclamini foliorum instar, eaq; supernè albis frequentibus maculis aspersa erant, etiam nonnulla ad umbilicum alba macula insignita, alia minimè. Tam hoc verò, quàm Byzantinum magis serotinum supra enumeratis, & Octobri ut plurimum duntaxat florere incipiens in Novembrem usque. Byzantini semen duntaxat semel observare potui, licet aliquot capitula diu retineret quæ ad frugem perventura videntur, hiems tamen semper corrumpebat, illud autem erat duplo majus eo quod Belgicus proferebat. Belgico autem hederaceo folio similis è Britannia Galliæ postea inferri cæpit.

HABVI etiam aliquando Cyclamini verno tempore florentis paucas plantas, semine ex Belgicâ mihi misso natas, quæ tertio à satù anno flores proferre cæperunt, odoratissimos sane, & vulgari saturatiores, paulòque graciliores: folia alijs minora, in ambitu ferè crispa, & foliorum hederæ formam imitantia, teneriora tamen, supinâ parte candicantibus maculis aspersa, angulorum etiam mucronibus albicantibus, pronâ omnino purpurascètia. Primus inter Belgas eam plantam habuit Ioan. de Brancion munete Alphonû Pantij, cujus deinde semine natæ plantæ in aliorum potestatem venerût. Sed N. V. Ioan. Boifot aliud genus alere solebat oblongiore folio, ut mihi, cum ante aliquot annos illius semen mitteret, per litteras significabat. Is etiam M. D. xci. anno aliquot bulbos verni misit: qui sequente Aprili flores tulerunt.

At quem noster Lobelius apud insubres luteo flore observasse scribit, videre nondum mihi contigit. Quemadmodum nec cum de quo mihi relatum est parva radice avellanz magnitudine, æstate florem vulgari majorem proferentè, & in declivitate montis nascentem, qua iter faciendum est ijs qui Româ Florentiam proficiscuntur, ultra pontem Milvium secundum rivum aque traverse dictum: qui fortè Hoghelandij alter esse posset.

TERTIA Novèbris anni M. D. xc. scribebat ad me è Candiâ Crete insulæ urbe diligentiss. Iosephus de Casa bona Belga & Sermi Thusciz Ducis Horti Medici præfectus, in eam insulam

*Cyclam albo
flore.*

fulam observandarum stirpiū gratiā suo Principe ablegatus, se inter reliquas plantas quas Novembri florentes istuc invenisset, Cyclaminum albo flore observasse. Sexēnio verò post adferebat Gallus quidam rhizotomus Galliam, Italiam, Germaniam peragrarē solitus, in Bataviam, rariores quasdam stirpes, inter quas Cyclamini radices, quem albo flore prædicitum esse referebat.

D E N T A L I.

CAP. LX.

Dens caninus purpurascēte flore.

Dens caninus albo flore.

Eugeneis dent canin.
radix dent.
N. Clus. 119. h. 11.
1627. 2. 1. 11.

Dent. 203.

*Dens cani-
nus purpura-
scēte flore.*

VT Superior Autumni initio, plurimūm suos flores producit, & statim folia: sic huic plantæ ineūte vere bina plerumque folia (rarò terna) prodeunt, mutuò se amplectentia, & florem occultantia, liliaceis proxima, breviora tamē & latiora, ad Allij ursini formam valde accedentia, crassiora & magis carnosā, multis magnis maculis ex atro purpurascētib; aspersa, basi angustā, paulatimq; in latum extensā, deinde in mucronem desinentia: explicatis folijs, conspicendum sese præbet flos, dodrantali pediculo enodi & vacuo purpurascētiq; innitens, sex oblongiusculis folijs constans deorsum inflexus & spectans, qui aëris (Solis radijs excalesacti) tepore sese explicat, foliaq; sursum reflectit Cyclamini instar, elegantis & dilutionis purpurei coloris, senis intus staminibus purpureis, & candido trifulco stilo, nulla odoris gratiā placens, sed solā elegantia commendabilis: flori succedit trigonū capitulum, cōtinens aliquot semina Leucosij bulbosi præcocis alterius seminibus fere respondentia, sed longiora gracilioraque, flavescētis coloris: radix longa, infimā sede crassior, multiq; candidis fibris stipata, & plana quadam appendice, unicā aut pluribus, donata, quæ veluti radicum superioris anni & præcedentium aliquot vestigia sunt, parte autem superiore paulatim gracilescens, unde caulis emergit, summā tellure bina folia proferens. Quamdiu nullum florem dat hæc planta, unico duntaxat exit folio.

Copiosè nascitur ad quorundā montium radices herbido & udo solo, nō procul Grätzio Stiriz provinciz metropoli, & Sermi Archiducis Austriæ Caroli regiā. Similis planè coloris in Allobrogum montibus erutam & in Belgicā à Walerando Dontez nobis aliquando missam meminī: Sed & circa Baionam nasci, vicinis Cantabrorum montibus, mihi referebat C. Videmque Medicus Regius Ioannes de la Riviere. Floret Aprili, interdum etiam maturius, in hortis præsertim culta.

*Dens cani-
nus albo
flore.*

Aliud verò genus crescit in Apennino & Euganeis montibus, cujus folia longiora, maculas albas diutius retinentia, mitio dum exeunt, florem etiam amplectentia, qui superiore major plerumque est, vel lactei omnino candoris, vel mistis purpurascēte albòque coloribus con-

bus constans, staminibus albis, apicibus nigricantibus, huic succedit trigonum caput semi-
na alteri paria continens: radix etiam longa, & superiore crassior. Hanc aliquando accepi-
mus à C. V. Vlyse Aldrovando, totius Naturæ miraculorum scrutatore diligentissimo, &
Medico excellentissimo, tum ab amplissimo viro Iacobo Antonio Cortuso Patricio Para-
vino, & à C. V. Achille Cromero, Medico, cum Patavij viveret: Verùm similes etiam radi-
ces ad me Francofurtum mittebat anno M. D. XCI. Ill^{us} Vir Ioan. Vincent. Pinellus.

Vulgo à Scifiæ Medicis & Pharmacopæis Dentali, à nonnullis verò rusticis Schofowurtz *Nomina.*
appellatur Prior: ex Allobrogibus autè missa, Satyrij erythronij nomine, qua etiam appella-
tione usus Lobelius in Adversarijs & Observationibus. Altera Pseudohermodactyli &
Dentis canini nomine ex Italia missa. Vtraque frigoris patientissima.

Suriacas mulierculas radice exsiccatę pollinem pultibus puerorum inspergere solere, ad *Facultas.*
enecandas eijciendisque ventris tineas, mihi relatum est. Ex vino autem haustum mirificè
coli dolores mitigare expertus est doctissimus vir Thomas Haustain, Ser^{mo} Archiducis Ca-
roli primarius medicus (qui multos ejus bulbos Viennam usque non semel mihi misit) in-
super corporis vires reficere & nutrire; ex aquâ verò pueros epilepticos juvare.

ORCHIDES.

CAP. LXI.

VIENNENSI agro & vicinis Provincijs frequentia sunt Orchidum varia genera, quæ
in Belgicâ etiam videre memini, quarum historiam, cum ab alijs descriptæ sũnt, mini-
mè repetendam esse duximus. Quæ verò numquam antea mihi conspectæ fuerunt, quål-
que à nemine observatas suspicor, earum porrò historiam hoc capite cõscribemus, initium
ab omnium, quas umquam viderim, maximâ, facientes.

BINA habet hæc Orchis folia, Ellebori albi folijs amplitudine non cedentia, aliquot ve- *Orchis 1. am-
plis. folijs.*
nis à pediculo ad extremum usque folium productis similiter insignita, supernè virètia, in-
fernè dilutiora, prorsus tamen splendètia: caulem cubitalem, paucis foliolis sive involucris
præditum, pentagonum: flores in summo spicatum cohærentes, cujus autè coloris, cujusve
formæ, ignoro, cum, ante quam aperirentur, plantam dumtaxat observaverim: radices bi-
nas, crassas, & parvi napi modo oblongas, supra quas infimo cauli inhærent aliquot fibræ
fatis crassæ.

Solum mihi conspecta est hæc Orchis Maio mense anni M. D. LXXIX. in declivitate mon- *Natalis.*
tis in quo extracta est ars Ill. V. Balthasaris de Batthyán p. m. Grebén nuncupata, inter Dra-
vum & Savum amnes, binis ultra Warasdinum miliaribus.

Orchis latifolia altera.

Illius genus haud dubiè erit, quod non modò *Orchis latifolia altera.*
in silvis Nemethwywar oppidi vicinis, sed etiã
in Leytano saltu supra Manderstorf observa-
bam, folijs quidem magnis & latis, sed infra su-
periorum amplitudinem, caule pænè cubitali,
magnis floribus spicatum congestis, ejusdè cum
aliarum orchidũ floribus formæ, purpureis ma-
culis aspersis, exalbidâ galeâ flores singulos te-
gente, radicibus geminis, crassis, superiore ta-
men brevioribus.

PLURA sunt Alteri folia, angustiora, caulis gra- *Orchis II.*
cilior, pedalis, flores rubri pulcherrimi, quales
ferè in Belgico illo Orchidis genere videre me-
mini, quod è pratis Lovanio vicinis eruebatũr.

Crescit in eodem jugo Grebén pone arcem, *Natalis.*
& plerisque gramineis locis, inter flumina Mu-
ram & Dravum, tum apud Sackturnya Ill. Co-
mitis de Zrimo arcem.

TERTIUM genus elegantissimum, binis cras- *Orchis III.*
sis bulbis præditum, uno succi pleno, altero flac-
cidiore, quod in Orchidibus vulgare est; folijs
longis, angustis: caule interdum pedali, spicâ flo-
rum elegante, odoratâ, quorum galeola obscu-
rà purpurâ nitet, hiatus cum propendente labro
candicant, purpureisque maculis insigniuntur.

Invenitur in pratis Nemethwywar Dn. de *Natalis.*
Batthyán vicinis, supra Rabam, & inter flumina
Muram & Dravum.

QUINA aut sena sunt Quartæ folia, caulis pal- *Orchis IIII.*
maris aut amplior, aliquot minoribus folijs cin-

ctus: spicâ elegantium pusillorum florum purpurascete galeâ rectorum, prominulo labro

Orchis Pannonica IIII.

Orchis V.

& in quatuor barbularum diviso, albo, purpureis punctis distincto, parvo calcarum à tergo prominente, tenuis odoris, sub quo, ut in reliquis Orchidibus torosum & contortum est capitulum, exiguum semen scobis instar continens: geminas radices habet testicularum modo efformatas, unam plenam, alteram marcidam, supra quas ex imo caule ortæ fibræ expanduntur.

Natales.

Nascitur ad montis Glesensfeld imminētis radices, binis supra Neapolim Austriae miliaribus, abundantius tamen in montium tenui gramine tectorum declivitatibus, supra Radaun, Medeling, Baden, & plerisque alijs editioribus siccioribusq; locis Viennæ vicinis.

Illi similem eruebam montibus Grebén proximis, sed longè ampliorem, crassiorèque & longiore spicâ præditam.

Orchis V.

QUINTA quatuor aut plura habet folia, summâ tellure jacentia, Belgicæ orchidis quæ passim in pratis maturè purpureum florem fert, similia, sed nullis maculis aspersa: caulem palmarem, aliquot minoribus folijs septem, cujus summum, multi flores exigua galeâ duobus foliolis constante, tribusq; alijs foliolis galeam ambientibus, latiore barbâ propendente, & obtusiore calcarum præditi, spicatimq; nascentes exornant, coloris aut purpurei saturatioris, aut dilutioris, aut ferè carnei, atque etiâ omnino albi, barbâ tamè plerumque vel exiguis, vel majoribus maculis saturè purpurascētibus aspersâ, interdum etiam profus nullis, præsertim in lacteis floribus: semen ut in reliquis contortis vasculis continetur: geminas radices, unam superioris anni flaccidiorè, alteram recentiorè, succulentam, tegunt multæ candidæ crassiusculæ fibræ.

Natales.

Inveniuntur passim in pratis Viennæ vicinis. Similem etiam observabâ anno M. D. XXCI. in pratis urbi Londinensî in Angliâ proximis: ubi & aliam eruebam grandiorè paulò florum purpureorum spicâ, teterrimi fœtoris.

Orchis VI.

INGRATI etiam odoris est, quam non ineptè Tragorchin minorem nuncupari posse censebat Ioan. Hoghelandius, cujus iconem & binos bulbos ad me misit ante bienniū. Dodrantali assurgit caule, quem terna aut quaterna ambiunt angusta folia: summus caulis sustinet breviorè spicam florum elegantis interius rubri coloris, internè verò paulò dilutioris, trifido labro propendente

Natales.

Rara inventu crescit in marinis aggeribus, interdum etiam reperitur circa Hagam Hollandiæ. In hortos autem translata, latius explicat florum comam, in metæ quasi formam desinentem.

Tempus.

Omnes autem Maio mense florere solent, præter primum genus quod paulò serius flores promit.

Orchis Batavica VI.

Orchis Pannonica VIII.

O. hypomureta
W. Schreb.
Fl. Bor. 4. 27

O. pallens?
W. Schreb.
Fl. Bor. 4. 27

TRIA plerumque habet Septimum genus angusta folia, alioqui reliquis Orchidibus si-
 milia, viridia, cauliculum palmarem, spica flosculorum ex herbaceo pallidi coloris, tribus
 apiculis constantium, & moschi odorem referentium, exornatum: unicam radicem, rotun-
 dam pisi magnitudine, supra quam longæ propagines exporriguntur, quæ novas subinde
 plantas generant.

Orchis VII.
O. pallens?
W. Schreb. 4. 27

Exit copiosè in colle monasterio Neuberg vicino, & Junio floret.

Natalis.

Et hæc quidem de Orchidibus orbiculatas radices habentibus Quæ verò sequuntur, ge-
 minis licet radicibus sint præditæ, in orbem tornatæ non sunt, sed in aliquot appendices de-
 sinunt, & quasi palmas imitantur.

L I L I I primùm enascentia folia tria aut quatuor habet Octava, dilutioris & quasi pal-
 lentis viriditatis, nullaque macularum aspergine notatis, ingrati saporis: palmarem caulem
 amplectuntur aliquot foliola, in cujus summo fastigio flores spicatum digesti nascuntur ex-
 albidis & quasi pallidioris coloris, nullis punctis distincti, antè morionum hiantibus
 cucullis similes, utrinque auriti, & latiusculo pallido labro propendente, posteriore verò
 parte corniculum habentes, ut consolida regalis, aut Linaria, sed latius & obtusum, gravi-
 ter odorati, florum sambuci odorem referentes: ad horum exortum singula foliola nascun-
 tur pallentia, & floribus colore respondentia: radices geminæ, veluti palmæ, in binos,
 ternos, aut plures digitos distributæ sunt, quarum vetustior fungosa, nigrior, & flacci-
 dior est, altera candida, vegetior ac solida, paucis supra earum exortum nascentibus fibris.

Orchis VIII.

Aliud genus est formâ, magnitudine, ceterisque notis illi par: sola varietas in floribus, qui
 in hoc purpurei sunt, foliola sub floribus nascentia etiam purpurascent.

Invenitur utrumque genus non modò in Leytano saltu supra Manderstorf, aliisque Au-
 striæ inferioris silvis: sed etiam editioribus quibusdam pratis Viennensi saltui proximis.
 Floret autem Aprili, nonnumquam etiam Maio, pro mitiore videlicet aut rigidiore verna-
 lis aëris constitutione.

Natalis.

CETERVM non incommodè forsitan Pseudorchis appellari possit elegans plantula, quam
 ex Italia rediès observabat anno M. D. XCIII. eruditus vir Gulielmus de Mera, Batavus Me-
 dicus, & mihi Francofurti communicabat, paulò ante meum ex eâ urbe discessum.

Pseud-orchis
W. Schreb.
Fl. Bor. 4. 27
Linn. 4. 170

HABET verò illa unicum folium, ex membranaceo quodam involucro prodiens, semun-
 cialis latitudinis, duarum unciarum aut amplioris lōgitudinis, multis venis secundùm lon-
 gitudinem excurrentibus, & medio nervo præditum, valdeque tenue, dum resiccatum est:

Orobanche III. πολύκλωνος.

Radix cava major.

O. γαυροειδής
4. 17321
17321

3. 1. 227

alix subcærulei : nonnullæ aliarum stirpium radicibus adnascuntur , plurimæ per se subsistunt, & solæ inter alias plantas & gramina nascuntur: pteræque autem omnes unico simplici que caule sunt præditæ, interdum ramosum & multifidum illum habent. Omnium vero maxima passim in omnibus Europæ silvis nascitur, ut existimo: certè nullas adij, quin ipsam non repererim : eam quia apud Belgas sæpius Genistæ vulgaris radicibus innascitur, Herbariorum turba Rapum Genistæ appellat , Belgæ *Bzem ræpe!* Vngari, quia recta assurgit & firma est, *Misé gyerihyá*, missalem candelam sive cereum appellat. Quæ subcæruleo est flore, cardui vulgaris inter segetes nascentis radicibus inhærentem olim eruere memini, cum Mompellij viverem. πολύκλωνος autem aliquoties observabam in siccioribus quibusdam pratis, & nuper admodum ad me mittebat cum aliquot alijs siccis stirpibus Amphiss. vir Iacobus Ant. Cortusus, de qua nonnullos suspicari aiebat, Papaver spumeû esse, solâ ea ratione nixos, quod recens nata, tota mollicella fuisset & lactei ferè candoris: sed infirma est hæc ratio. Ceterùm Orobanches majoris, Rapum genistæ nuncupatæ, resiccatæ & trite pulverem ex tepido vino haustum, præsens ad coli dolores remedium esse, Belgæ prædicant.

Orobanche s.
Orobanche i.
Orobanches facinoræ.

FREQVENS est etiam in Leytenberg, atque alijs silvosis montibus urbi Viennæ vicinis, tum multis Pannoniæ locis, vel circa sepes, vel ad silvarum margines inter vepres ca planta, quam ab orbiculatâ radice, & subtus nonnihil excavatâ vulgo Radicem cavam nominant: quæ florem habet aut carnei rubrivi dilutioris coloris, magnâ ex parte, vel omnino albi, aut egregiè & saturè rubentis, qui rarò conspicitur. At minorem illam Germanicis & Belgicis officinis apprimè notam, quæque passim in Germaniâ & Belgicâ inter vepres & frutices nascitur, nusquam in Austriâ vicinisque Provincijs videre memini. Ceterùm major illa ex carneo rubente flore, & albo, frequens circa Francofurtum, etiam in hortis frutiferis arboribus confitis, intra urbis mœnia.

Radix cava major.
Radix cava minor.

ELLEBORINE RECENTIORVM. CAP. LXIII.

SPURIIS Orchidibus cognata est ea planta quæ à Recentioribus nonnullis Elleborine cognominatur, à foliorum cum Ellebori albi folijs potius similitudine, quàm ab effectu. Eius autem aliquot observabam genera foliorum amplitudine, & floris colore variatâ. PRIMÆ & omnium elegantissimæ caulis est singularis, pedalis aut majoris longitudinis, firmus, aliquantulum lanuginosus, quem quaterna aut quina ambiunt folia, venosa, Ellebori albi folijs similia, alternatim ut in illo disposita, subhirsuta, & amaricantis saporis: ex foliuli

Elleborine i.

Elleborine recentiorum I.

folioli quod extremo cauli insidet, nonnumquam & ex proximi, sinu, prodit flos unicus, longo pediculo nixus, quatuor foliolis crucis forma decussatis, oblongis & mucronatis constans, coloris ex purpurâ nigricantis, quorum superum & inferum majuscula sunt, lateralia verò, admodum angusta, & interiore parte lanuginosa: ex horum umbilico emergit & protuberat membranaceus quidam, tumens, concavusque utriculus, columbinum ovum ferè æquans magnitudine, superiore parte secundum umbilicum nonnihil apertus & hians, instar calceoli patuli oris, cui color aut luteus, aut pallidus, internè nonnihil villosus, infernè autem purpureis quibusdam venis secundum longitudinem distinctus: hiatum tegit duplex antula, quarum superior alba, tenerior, purpureisque maculis conspersa, inferior verò densa, herbidi coloris, & veluti cancrorum ocellos in lateribus habens: ipse flos non penitus odoris expers: capitulum illi succedens oblongum, minimi digiti crassitudinem æquans, triangulum, tenue & veluti pulvereum semen continens, instar Orchidum: radix nigra, non valde crassa, in longitudinem & latitudinem oblique summâ tellure sese spargens, multisque fibris donata, superiorum annorum caulis impressa vestigia retinens, qualia in pseudocoralio ferè conspiciuntur, extremitatibus semper in novum germen extuberantibus; amariusculi gustus.

Silvosis quibusdam Leytenberg locis supra

Bruterstorf, demonstrante Ill. V. Augerio de Bousbeque primùm observabam: deinde apud Closterneuburg prato quodam declivi sub coryli fruticibus, & in silvis Entzestorf vicinis erubam: omnium autem abundantissimè nascitur in Pannonicâ quadam silvâ, magno miliari ab arce munitissimâ Nemethwywar Ill. V. Balthasaris de Bathyan. Deinde rhizotomæ mulierculæ in Viennense forum inferre cœperunt, postea quàm à nobilibus matronis expeti intellexerunt. Ab amicis etiam intellexi in Herciniâ silvâ, præterea circa Fuldam alijsque Germaniæ silvosis locis copiosè nasci.

Sunt qui albo flore inveniri dicant, quam sanè nondum vidi, nec eam quam in cenipontinis montibus observasse ait doctissimus & diligentissimus Matthias de Lobel, purpureo utriculo: nam plures quàm mille stirpes vidi diversis locis erutas, omnes autem utriculum habuerunt flavum. Cujus etiam coloris erat quam Ill. Bathyanus è postremis Pannoniæ limitibus Daciæ proximis ante aliquot annos mihi adferebat, cum ex eâ profectioe rediret. Pannoniæ etiam similis quæ & in Herciniâ & reliquis Germaniæ silvis nascitur.

GERMANI Marien schuch & Pfaffen schuch appellant, Ungari *Ezereshgyvu fia*, id est, mil-lebonam herbam, quasi *χιλιοδύναμις* dicas: quibusdam Elleborine ferruginea est.

C. V. Gesnerus in Epistolarum lib. III. frequentem apud Helvetios inveniri scribit, luteumque florem illi tribuit. Cosmofandalos Pausaniæ forte fuerit, inquit, nam & sandalij formam refert flos, & punctis ceu literis quibusdam notatur, etsi Pausanias Hyacinthum esse conijcit, sed huic cum sandalio nihil. Quidam vir doctus Lonchitum primam esse putat: ego ad Elleborines vulgo nuncupatæ, species refero. Nostri *Wiser frawen schuch* appellant, hoc est, calceolos Virginis, à forma floris. Hactenus Gesnerus.

Iosias item Simlerus ad calcem Commentarij de Alpibus, illius in hæc verba meminit. *Auckenbalen* cubitum ferè æquat, folio Plantaginis aut Ellebori albi, terna aut quaterna per caulem folia habet, ex quibus erumpit ut in perforatâ, in summo unus flos, rarò duo, is luteus est, oblongus, luteum ovi exprimens, concavus, quem ambiunt apices, seu folia potius ignita rutilantia: morionum habitus procul contuentibus refert, aut demonum larvas, cadente flore semen in siliquâ continetur. Damasonij aliqua species.

PEDALEM habet Altera caulem aut ampliorem, firmum, quem per interualla involvunt inordinata folia sena aut septena, nervosa, Ellebori albi folijs similia, sed angustiora, ingrati & amari gustus: flores in summo caule denos aut duodenos, spicatum congestos, albos, quinis folijs constantes, & in medio veluti parvam galeam complectentes, subflavo labro, non multum ab orchidid generibus distantes, inodoros: angulosa etiam, striata & contorta

contorta

Nasales.

Varietas.

Nomina.

Gesnerus.

Simlerus.

Elleborine I.

contorta habet (ut illæ) capita, minimum semen & scobis instar continentia: Adices crassiusculas, fibrosas, ex uno veluti capite prodeuntes, & sparsas, subrufescentis coloris.

Provenit in opacis Gallix, Germanix, Austriæ, Vngariæ locis, etiam in Pannonia inter-
amni, inter Dravum & Savum flumina. Hæc duo genera præcociora sunt reliquis, & Maio
plerumque florere solent. Natales.

Elleborine recentior III.

Elleborine recentior VI.

Serapias rubra, L.
Epipactis atrorubens, L.

PARI est Tercia magnitudine, paulò latioribus folijs, minoribus floribus, qui etiam
quinque folijs constant, & galeolam cum prominente labro amplectuntur, colorisque sunt
herbacei, interius nonnihil candicantis, nullius odoris, quibus torosa contortaque capita
subsunt: radix secundæ similis. Elleborine III.

Invenitur in quibusdam Austriæ & Pannoniæ siccioribus pratis, & in Noribergensi sil-
va urbi vicina, ad Latomias. Natales.

QUARTO generi minor est altitudo, similia interdum folia, nonnumquam multò la-
tiora: flores aut omnino purpurascens, aut propè carnei, secundi generis floribus prorsus
similes: nec radix differt. Elleborine IIII.

Crescit in montanis pratis & cædis silvis Austriæ. Natales.

CVBITALEM altitudinem superat **Quinta**, & amplissima omnium sunt illi folia atque
oblonga purpurascensium florum spica. Elleborine V.

Nascitur in multis Pannoniæ & Austriæ silvis, & ad montanorum pratorum margines:
sed nusquam frequentius, quàm in eâ silvâ, in qua Prima abundat. Natales.

SED in eadem silva, alijsq; Zollonock vicinis, Sextum genus cubitali caule, tenui, rotun-
do, geniculato, quem in singulis geniculis alternatim ambiunt angusta folia, Secundi gene-
ris folijs non dissimilia, eruere memini: cujus summus caulis desinebat in spicam sex, octo,
aut plurium interdum florum, quinque folijs elegantissimi dilutiq; purpuræ coloris constan-
tem, inter quæ latebat quædam veluti galeola, muscatum proboscidi similis, labrû inferiore
parte adnexum habens, æqualis ferè cum folijs longitudinis, candicans, intus striatum;
sustinebantur ij flores anguloso, tortili, hirsutoque nonnihil capitulo: radix illi fibrosa, Se-
cundæ similis. Elleborine VI.

Florent hæc quatuor genera Iunio, nonnumquam etiam Iulio. Tempus.

Nec inelegans est Elleborines Recentiorum illud tenellum genus, quod Gulielmus de
Mera, Medicus, ex Italia rediens, observabat, & mihi etiam Francofurti donabat. Erat verò
illud Elleborine VII.

illud pedalis ferè altitudinis, gracili caule, tribus folijs prædito, Elleborines vulgaris folijs forma similibus, & quinque nervis per longitudinem eorum excurrentibus, sed longè minoribus, ut quæ circiter unciam longa sint duntaxat, semunciam lata: summus caulis in spicam florum desinit, Orchidibus & Elleborines vulgaris flores imitantium, sed minorum: radix summâ quasi tellure sparsa, crassiusculas, succulentâsq; fibras egerat.

Elleborus albus exalbido flore.

Elleborus niger legitimus.

Elleborus albus duorum generum.

CETERVM Elleborus albus, tam qui albicante, quàm qui ex rubro nigricante flore præditus est, frequens admodum in Austria & vicinis regionibus: flore albicante quidem in pratis Viennensi urbi proximis, & ad Alpium radices sitis, atque plerisque Vngariæ pratis: at ex purpurâ nigricante, in omnibus cædis silvis in edito aut in collibus sitis.

Vtrumque Germani *Weiss Nieswurzel*; Galli *Ellebore blanc*, Vngari *feyer honyor* appellant: Hispani *Vedegambre blanco*.

Ellebor. niger legitimus.

Elleborus item niger legitimus albo amploque simplicis rosæ instar flore, qui marcescens purpurascit, valde frequens est vicinis Rehenaw, Neubernensis Abbatis domicilio, quatuor supra Neapolim Austria miliaribus, & Staremberg Magi Dn. de Heusenstain arcem locis, & plerisque alijs ad montium radices, ubi primus illum observabam: nam ante illis ignota erat, & alterius cujusdam pl. nræ radicibus utebantur pharmacopæi, ut sequente libro dicemus.

Veratr. nigr. s. Dodon.

Non minùs frequens est, sed vicinioribus Vienna locis, Veratrum aliud nigrum viridi flore, quod Dodonæi secundum est: copiosè enim crescit ad Viennensis saltus initium, quâ Viennâ ad Carthusianorum cœnobium Maurpach, & Tulbingam iter est, umbrosis locis, & vicinioribus etiam, ad silvarum margines.

Nomina.

Germani *Christwurzel*; quod ipsa bruma circa Christi natalem diem flores promere incipiat; Galli *Ellebore noir*; Hispani, *Vedegambre negro*, & *yerua de Vallesteros*; Vngari, *fekete honyor*, nominant.

Veratr. nigr. s. l. quædam.

Veratrum autem nigrum Tertium quibusdam nuncupatum, quod nonnulli etiam Plinij consiliginem appellant, Germani *Laufstrauch*; quod pediculos interimere credatur perinde ac Staphisagria, quam eodem nomine indigerant, in Austria & Pannoniâ observare non memini: at plerisque Germaniæ locis sponte nascens frequentissimum, cujus iconem etiam hîc subiiciendam putavi, ut, quam intelligam, Lectores agnoscere queant.

Veratr. nigr. s. l. pergranum.

Aliud porro ejus genus nuper admodum observatum, non valde dissimile formâ, nec reliquis

Veteratrum nigrum II. Dodon.

liquis notis: folia tamen paullo attriora quàm in præcedente mihi videntur: deinde florum, qui herbacei etiam sunt coloris, sexque folijs constant, & tintinnabulorum instar concavi propendent, orę præsertim trium interiorum, ex purpurâ nigricant: medium autem florem occupant binâ aut ternâ cornicula, numerosis staminulis cincta, ut in præcedente genere.

Perenne non est hoc genus, ut nec præcedens: sed producto semine plerumque perire solet.

POLYGONATVM. CAP. LXIII.

MAGNA etiam in Polygonato varietas. Nã præter vulgare illud Latifoliũ, quod in omnibus, quas unquã adij, Provincijs familiare est: & Angustifolium, sive minus Herbariorum, quod plerisque Germaniz locis nascitur: aliquot alia genera in Pannoniâ, & Austriâ observabam, nulli (ut in Pannonicarum stirpium Historiâ dictum) adhuc, quod sciam, descripta: tamen si Secũdũ Cordus lib. 1. Historię de Plantis, angulosi Polygonati nomine fortè insigniat, Quartum latifoliũ Matthiolo notum fuisse videatur. Nos porro omnia genera, in duo primariâ distinguemus, nempe Latifolium & Angustifolium.

Polygonati multa genera.

PRIMUM Latifolium, formâ simile pænè vulgari, in duplo majorem tamẽ altitudinem excrescit, ampliora habet folia, longè plures flores, majores baccas, crassiores caules, & radices.

Polygonus latifol. 1.

Sponte nascitur, vulgari permixtum, in quibusdam Austriz & Pannoniz umbrosis locis.

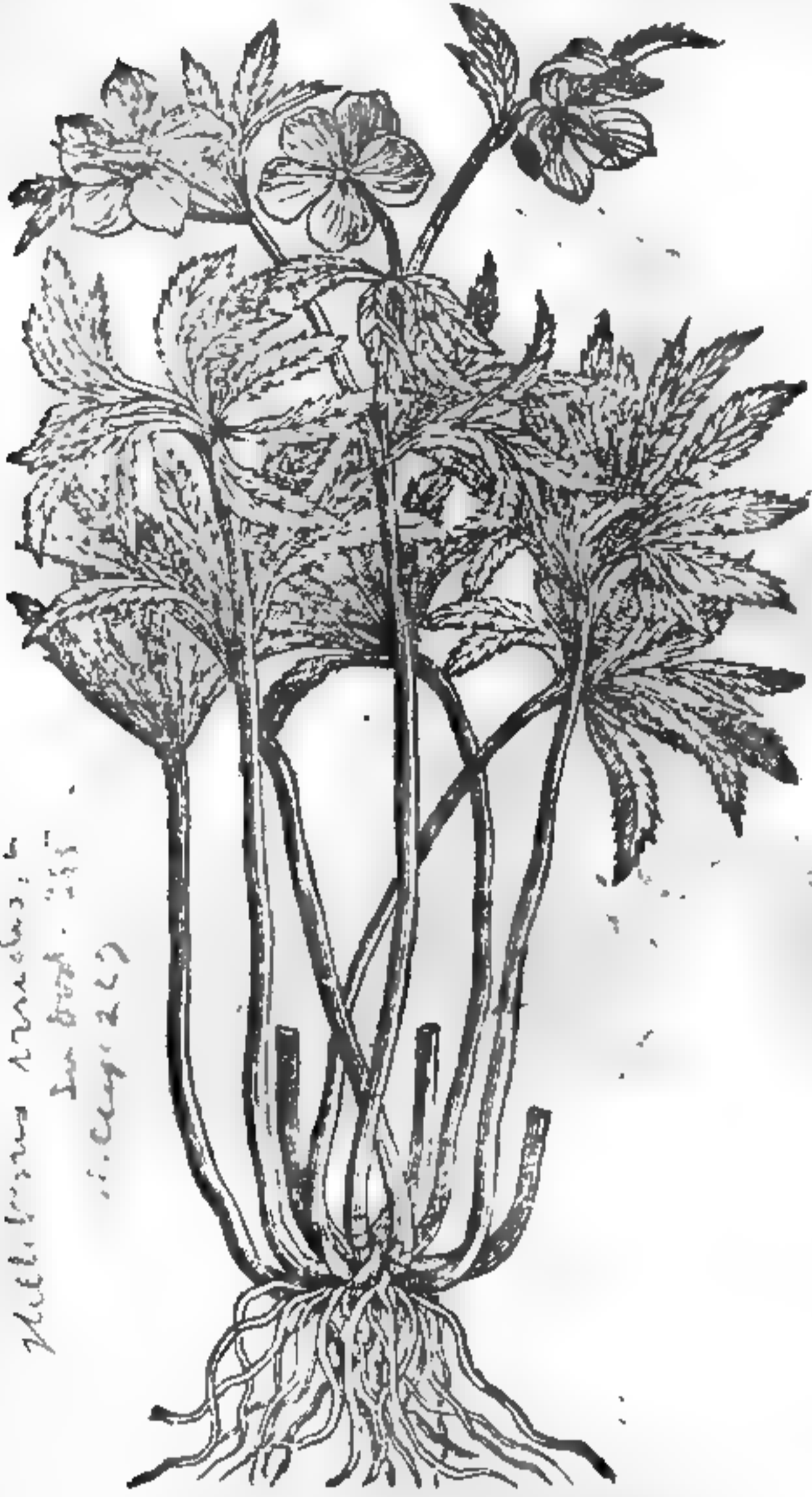
Natalis.

ALTERI Latifolio, pedales sunt caules, striati, firmi, non valde inflexi, sed recti ferme, folia vulgari similia, eodẽmq; modo, hoc est, alternatim, circa caulem disposita, brevioribus tamen quàm in illo spatijs, minora etiam, firmiora, ingrati gustus: ex singulis alarum sinibus, duo aut tres exeunt flores, brevibus, magnâq; ex parte singularibus petiolis inhxerentes, vulgari, cum formâ, tum colore, similes, verũ majores, & odore (qui in vulgari nullus est) floris spinæ Appendicis, sive Oxyacanthæ vulgo creditæ: baccæ deinde virides initio, & sphericæ, quemadmodum in vulgari, majores tamen, postea nigricantes, semen continentes osseum, durum: radix longa, obliqua, geniculata, candida initio dum recens eruta, deinde pallescens, nõnunquam etiam purpurascens, præsertim circa germina, vulgari radici ferè par, tamen si etiam aliquantulum tenuior inveniatur, interdum verò amplior, ubi videlicet pinguius & benè subactum solũ nata est.

Polygonus. II. latior folio.

Frequens est in nemorosis illis montibus, vulgo Leytenberg nũcupatis, supra Manderstorf, Bruterstorf, & in plerisque alijs Pannoniz montibus trans-danubianis inter saxa, atque etiam ultra Dravum in Pannoniz interamnis mõtibus, præsertim ad arcem Greben.

Natalis.

Polygonatum latifolium. I.

Sed nuper admodum abundè nascens reperiebam in silvâ quercubus confitâ ad lævâ Mœni fluvij,

Multiflorum nigrum, in herb. 255. n. Cuj. 269

Complanatum multiflorum, L. H. 472. n. Cuj. 269. Lam. 4. 269. Sm. H. 2. 156

Complanatum. Oxyacanthum, L. H. 472. n. Cuj. 269

ni fluvij, paullo infra urbem Imperialem Francofurtum, in quâ & Fraxinella, & Cneorum Matthioli crescit.

Tempus.

Floret Maio: baccæ maturæ sunt Augusto: interdum etiam multâ hieme, atque ipsâ pæ-
nè brumâ, è caule pendentes conspiciuntur.

Polygonat.
III. latiore
folio.

TERTIVM, superiori similem habet caulem, ejusdemque vel majoris etiam altitudinis, non aded tamen rectum, sed magis inflexum: folia duplo ampliora quàm reliquorû, ad El-
lebori albi foliorum amplitudinem nonnunquam accedentia, dura, nervosa, lævia, dilutius
virentia, neque subrus incana, ut superiorum, nonnihil acidi gustus initio, deinde paululum
acris: flores alteri similes, inodoros tamen, neque ex singularibus petiolis singulos, sed bi-
nos aut plures ex oblongiore pediculo dependentes, ut in vulgari, cui etiam similem fructum
habet: radicem albam, longam, obliquam, geniculatam, superiori magnitudine parem.

Natalis.

Tempus.

Crescit hoc copiosè umbrosis locis inter Brunnam & Weyspach, alijsque vicinis monta-
nis silvis supra Viennam Austriæ. Floret cum superiore.

Polygonat.
IIII. latiore
folio.

QUARTI latifolij caulis, pedalis est, nonnunquam cubitalis aut amplior, rotundus, incur-
vus vulgaris instar, in unum aut alterum, interdum etiam tertium ramum divisus, quem al-
ternatim, Perfoliatæ vulgaris ferè instar, amplectuntur folia Polygonati folijs similia, mol-
liora, subrus aliquantulum incana, saporis initio dulcis, deinde salivam cientis, & nonnihil
acris: ad singulorum foliorum exortum, sub ipsis folijs, atque aded ad illorum latus, eadem
serie exeunt singulares petioli, longi, exiles, incurvi, ex quibus flores propendent singulares,
concavi, Oenantes, sive Lilij convallium floribus persimiles, sed magis hiâtes, atque in sex
lacinias extrorsum reflexas divisi, interiore parte nigricantibus quibusdam maculis aspersi,
odorati: fructus Polygonati angustifolij fructui similis, trigonus, initio viridis, per maturita-
tem paullo oblongior & rubescens, parvâque corna interdum æquans, in quo multa albi-
cantia grana congesta sunt: radix à vulgaris Polygonati radice differt: nam neque crassa est,
neque aded candida, sed exilis & nodosa, sive in frequentes nodos extuberâs, plurimis cras-
sis fibris constat, ut Thaliæri quædam genera, quemadmodum pictor scitè admodum ex-
presserat, sed sculptor suâ negligentia corruptit.

Natalis.

Florentem unam aut alteram ejus generis plantâ in umbrosis montis Wechsel silvis, de-
inde in Durrenstein inter saxa & frutices mēsis Junio & Julio anni M. D. LXXVI. invenie-
bam, quæ in hortum translata, fructum ad maturitatem perduxerūt: frequentiore bien-
nio post magnâque, & in multas alas divisam, umbrosis quibusdam scrobibus inter filicis
stirpes, in descensu Durrenstein, paulò supra mapalia à mōtanis pastoribus habitata æstivis
mensibus,

Polygonatum v. five angustifol. i.

Polygonatum vi. five angustifol. ii.

mensibus, florentem Augusto. Rami verò cum fructu nobis ex Silesia usque (ubi frequentem nasci audio) prius communicabantur à Doctissimo viro Friderico Sebizio, Ducis Brigensis Medico: deinde etiam aliquot radices illinc transmissæ. Persista in hortis, umbroso loco reposita, florésque & semina suo tempore profert.

ANGUSTIFOLIUM porro Primum, ab Herbariorum vulgo minus nuncupatum, quod nobis ordine Quintum erit, cuiusque tenuia folia Rubiæ modo caulè per intervalla ambiunt, fructu initio versicolore, qualis est Graminis Parnasi quorundam, sive Vnifolij fructus, deinde per matutitatem rubro: in montanis quibusdã Stiriaë pratis, circa frutices & in umbra abundè nascens observabam. Eius historiam, cum ab alijs sit descripta, non retexemus, imaginem tamen subiiciemus, ut discrimen, inter illius, & sequentis Polygonati angustifolij, plantas commodius conspici possit.

HABET Alterum Polygonatum angustifolium, nobis ordine Sextum, caulè cubitalem, angulosum, in multas tenues alas divisum, quæ æqualiter ex singulis angulis exoriuntur, quaternæ interdum, nonnunquam & quinæ, pro angulorum, qui in caule, numero: ramuli tenues longis & angustis folijs obsiti sunt, binis, ternis, aut quaternis, æqualiter in circuitu prodeuntibus, in quibus flores Quinto similes, paulò tamen minores, brevi petiolo dependentes inter foliorum alas sparsi sunt: quibus succedit fructus rotundus, ruber, pulpâ plenus, aliquot ossea grana continens: radix vulgari similis est, candida, nodosa, propagines ad latera fundens, & candicantibus fibris obsita.

Mihi anno M. D. LXXX. communicatum elegantissimû hoc Polygonati genus à Doctissimo viro Achille Cromero Silesio, nunc Brunnenfi apud Moravos Poliatro, quod ipsdem, quibus saxatilem Rubum, locis eruisse assererat.

NVLLVM nomen vulgare istarum plantarum novimus, nisi quod tres priores, rhizotomæ mulierculæ, quæ in forum Viennense earum radices interdum venales adferunt, eodè cum vulgari Polygonato nomine Weiswurtz appellant: Vngari similiter, ut vulgare, Salomon pöchess, id est, Salomonis sigillum, dicunt. Quarta tam illis, quàm montanis pastoribus & venatoribus, prorsus ignota est. Eam adumbrare videtur Matthiolus Lauri Alexandrinæ appellatione: verùm neque effigies satis scitè expressa, neque ejus historia tradita. Sive verò eam intelligit, quam nos hinc damus, sive aliam, nulla ratione ad Laurum Alexandrinam referri potest, quam Dioscorides non inter folia fructum ferre dicit, sed ἐν μέσοις, in medijs folijs. Theophrastus autem expressius ἐπιφυλλόκαρπον appellat lib. 1. cap. XVI. & lib. III. cap. XVII.

Polygonat. v. Angustifol. i.

Polygonat. vi. Angustifol. ii.

Natales.

Nomina.

Convolvulus multicaulis v. angustifol. ii.

cap. xvii. Histor. Plant. ubi eam Oymyrines sive Rusci modo fructum ferre ait, επιφυλλόκαρπὸν ἐστὶν ὡς περ καὶ ἡ κεντρομυρσίνη: ἀμφότεραι γὰρ τὸν καρπὸν ἔχουσιν ἐκ τῆς μάχης τοῦ φύλλου.

Commodius itaque, meo iudicio, Polygonati generibus adscribetur, quàm Lauro Alexandrinæ. Nisi quis fortè ad Idæam radicem Dioscoridis referendam putet: sed cum valde mutila sit eius descriptio, difficile esse existimo, certi quidpiam posse statuere.

CETERVM mirari subit, quid Auctorem magnæ illius Plantarum Historiæ mouerit, ut hoc Polygonatum (sive Laurum Alexandrinam Matthioli, meam enim iconem vidisse, aut historiam legisse vix puto) Hypoglossum Dioscoridis esse velit, cuius textum sic emendandum censet: ὑπόγλωσον θαμνίσκος ἐστὶ μυρσίνη ἀγρία καὶ λεπτή (melius λευκή) τὰ φύλλα ὁμοιοσ. κόμην δὲ ἀκαρ. τὰ δὲ ἔχει ἐπ' ἀκροῦ, καὶ ὡς περ ἐπιγλωττίδας παραφύσεις μικρὰς ἐν τοῖς φύλλοις. Galitem libro viii. Simplicium ὑπόγλωσον ὠνόμασαι μὲν ἔτως, ὅτι παραφύσεις ἐπ' ἀκροῖς τοῖς κορυμμοῖς ποιεῖται γλωσσάριον, id est, Hypoglossum sic nominatum est, quia pro pagines parvarum linguarum sub summis corymbis producit: ex quibus verbis intelligere licet, γλωττίδας sive γλωσσάρια, ligulas, non folia in medijs folijs nascuntia. Hæc ille.

Hypoglossum Diosc. Diof. ἐπιφύσεις.

Non inficias quidem imus, Hypoglossum, à nōnullis Laurum Alexandrinam creditam, habere γλωσσάρια potiùs quàm folia in medijs folijs, quanquam & folia sint, sed minuta, ex cuius (ubi majori folio plantæ inhærent) sinu nascuntur, ut in Rusco, flores bini interdum, deinde fructus orbicularis, instar corallij ruber, osseum nucleum continens. Sed hanc stirpem, quampro Polygonato Quarto latifolio exhibemus, Hypoglossum esse posse negamus multis de causis: primò, quod neque pungentia sint illi, neque dura folia, sed valde tenella & mollia: deinde, quòd ligulas non producat sub corymbis, sed singulares, ut dixi bacca, ex singulis petiolis ad foliorum exortum dependeant: postremò, quod frutex non sit semper virens, instar Lauri Alexandrinæ, sed totus caulis ad radicem usque pereat singulis annis, perinde ac in reliquis Polygonati generibus.

Polygonat. 1111. latifol non esse Hypoglossum.

Laurus Alexandrina Theophr. II.

Λαυρὸς Αλεξανδρινά.

VERAM porro Laurum Alexandrinam, nunquam vidisse ingenuè fatebor, si ab ea quæ vulgo Bislingua dicitur, & Hypoglossum Dioscoridis esse censetur, diversa sit. Theophr. enim nusquam Hypoglossi meminit, sed Lauri Alexandrinæ duntaxat, locis jam notatis: & lib. I. cap. xvi. Hist. Plant. expressè eam recenset ἡ καρποφόρα μεταξὺ περιελιφότα τὸν καρπὸν, hoc est, fructiferas quæ habent fructum quasi circumvolutum, & interceptum.

Præterea Plinius lib. xv. cap. ultimo Natur. Histor. Laurum Alexandrinam ab aliquibus Idæam vocari tradit, ab alijs Hippoglottion, & Carpophyllon, atque inter folia semen rubrum ferre. Ipse verò & Dioscorides eam in montibus nasci tradunt, Hypoglossi autem natales subticuerunt. Certè Bislingua, quam Viennenses mulierculæ aussenblat appellant, in montibus nascitur, & abundanter quidem, in monte imminente oppidulo cui nomen Divi Georgij, in trans Danubiana Pannonia, tribus ab urbe Posonienfi miliaribus, invenitur: unde Rhizotomi plurimam adferunt Viennam, & ejus urbis mulierculis vendūt: nam magno illis est in usu, præcipuè autem ad uvæ procidentiam. Non minus copiosam deinde observabam anno M. D. LXXIX. in montibus non procul à Zollonock Ill. Dn. de Batthyan oppido disitis.

Hanc Dalechampius Laurum Taxam, cuius Plinius Natur. Hist. lib. xv. cap. xxx. inter alia

Λαυρὸς Αλεξανδρινά Vetus.

Bislingua.

Λαυρὸς Ταξά Plin.

Chamaedaphne Diosc.

Lauri genera meminit, esse scribit, eandemque Dioscor. Chamædaphnem facit.

Ejus autem Laurus Alexandrina, quam baccis in medio foliorum impressis, nec ulla epiglottide tectis, exhibet, valde mihi suspecta est: an ipse similem viderit, me latet, mihi certè numquam conspecta.

At anno supra millesimum & quingentesimum nonagesimo sexto, mittebat ad me vis eruditissimus Simon de Toyar Hispalensis Medicus, speciminis gratiâ Veræ Lauri Alexandrinæ

drinæ folia cum suis baccis, ad Theophrasti descriptionem paullo supra memoratam ad amulsum congruentia: nam illa Hypoglossi quidem folijs magnitudine & formâ respondebant, verum glossarijs sive ligulis carebant, tametsi è medio nervo folium secante baccæ rubræ tenuibus petiolis propenderent, minores quàm in Hypoglosso, sed osteum etiam nucleum continentes, nonnunquam geminum: atque postea ab ijs qui ex Italiâ redierunt, istic in quibusdam hortis satis frequentem eam plantam inveniri admonitus sum.

PEONIA.

CAP. LXV.

PEONIÆ historiam plerique dederunt: eam hîc repetere non est operæpretium. Verum quas præter illas observabam, vel semine natas, vel aliundè acceptas, prætermittendas esse non duxi, sed peculiare caput illis tribuendum.

Pzonia Byzantina 1.

ELEGANS potè est Prior, foliâque habet Pzonie vulgaris femine, aut ejus quæ πολυφυλλάνθη est, folijs non dissimilia, paullo tamen crassiora: caules illi similes, aut ampliores: florem summo fastigio sustententes unicum, simplici octo, decem, aut plurium interdum foliorum textura constâtem, non purpureorum ut πολυφυλλάνθης, sed rubentium & elegantissimorum; radicem multis nodis oblongis sive asphodelinis bulbis præditam, Pzonie femine instar.

Pzonia Byzantina semine nata.

Duorum autè est generum: Nam Vnius germina, cum ineunte Vere prodire incipiunt, caules etiam, & foliorum pediculi, initio rubent, paulatim deinde per ætatem remittente se colore: folia ex atro virescentia, & pronâ supinâque parte splendentia sunt: flos saturè rubet, binaque, terna, aut quaterna longa in medio habet capita, multis staminibus purpurascens (quorum apices aurei) cincta, quæ matura dehiscunt, semenque ostendit longiusculum, nigrum, splendens, vulgaris Pzonie modo. Altius hæc asurgit, crassioresque habet caules. Alterius verò germina recens prodeuntia nõ rubent, sed ex albo virescunt, ut etiam caules & foliorum pediculi, folia superiore dilutius virentia, læviâque, supernè & infernè non minùs quàm superioris splendent: flos etiam paulò major, dilutiore magisque florido colore præditus est: ejusdem siliquæ, breviores, semina rotundiora, minus nigra

Pzon.

Alterâ.

& splendentia. Hæc non aded liberalis est in proferendis floribus ut superior. Vtraque nata semine Byzantio misso *Scakaick* nomine. Floret Maio cum alijs Pzonie generibus, aut cum illæ florere desinunt.

Istarum semine mihi natæ sunt aliquot plantæ anno M. D. XXCVIII. quarum nonnullæ matrem folijs referunt, binæ verò multo ampliora rarioribusque lacinijs divisa habent folia: quæ triennio post flores dederunt secundo generi similes, breves etiam crassasque siliquas.

Veniſque ſemine nata.

TENVIVS dissecta & laciniata habet Altera folia, magis mucronata, aversâ parte brevi lænugine pubescentia & candicantia, adversâ verò virentia nec splendentia, multis venis à medio nervo in latera foliorum excurrentibus, ut in reliquis Pzonie generibus: caules graciles, & dilutius virentes, singulos sustententes unicum florem, aliorum generum floribus paulo minorem, simplici octo foliorum serie constantem, purpureum, hoc est, minus rubentem quàm qui plenus est, sed non minus odoratû, multis staminibus candidis, quorum apices flavi, bina cornicula media cingentibus præditum, quæ maturitate dehiscencia semen continere conspiciuntur vulgaris Pzonie, initio subæruleum, seminis Tini instar: radix superiori similis, minus tamen crassis, sed gracilioribus bulbis constans.

Pzonia Hispanico semine nata sive II.

humilis W. H. 2.1227 Lam. 2363

Nata mihi erat semine ex Hispania misso, tertioque à satu anno primum florem dedit Maio mense cum alijs.

Paonia III.

ELEGANS etiam est Tertia, primùm à me conspecta anno M. D. XXCIX. in horto Ioannis Myler pharmacopæi diligentissimi, ad aurei capitis solum, Francofurti ad Mœnum. Folia autem Pæoniæ feminae, paulò dilutius virentia quàm in *πολυφυλλάνθη*, splendèntia, per oras nonnihil crispa, infernè cineracei coloris: flos simplici sex foliorum serie constat, ut vulgaris, coloris carnei dilutionis, in quo flavescens tenuiter elucere videatur, breviter eum colorem referentis, quem Viennenses matronæ Pomcrantz, sibi cognominant, & qualem mediæ quædam Tulipæ obtinent: cornicula viridia medium florem occupant, & multis albis staminibus cinguntur, quorum apices aurei: semen in corniculis nigrum: radix bulbaceis asphodelinisque tuberibus constat, ut Plena, & femina vulgaris. Floret Maio.

Paonia IIII. Aquilina fol.

QUARTAM præterea habeo munere Io. ab Hoghelande, cujus flos nondum conspectus (nam superiore duntaxat vere illam accipiebam) sed eodem Hogelandio referente, Pæoniæ maris esse debet: caulis illi satis firmus, folia in ternas alas divisa, quæ totidem in folia gerunt breviora & magis orbiculata quàm aliarum, atque in aliquot lacinias scissa, supernè dilutius virentia, infernè pubescentia & canescentia, adeoq; similia Aquilinæ folijs, ut primo intuitu pro illis accipi possint, atque si inter eas reponatur hæc stirps, primùm emergēs, eos etiam qui mediocriter in plantarum cognitione versati sunt, fallere queat: radicem habet multis bulbis longis præditam ut Pæonia femina.

Paonia V.

Idem scribebat Pæoniam apud Batavos inveniri, cujus flores interdum essent carnei coloris, nonnunquã omnino rubri, aliquândo etiam folijs vel mediâ ex parte rubris, aliâ carnei coloris, vel utroque colore radiatim distinctis, quam mihi postea videre contigit apud Sionæm Lucium Danistam Lugduni Batavorum, nisi artificio eum colorem induxerit.

Paonia pleno flore albescente minor.

Paonia VI. flos, Exalbida plena minor.*Paonia exalbida pleno flore major.*

CETERVM, quæ pro album plenum profertente florè mihi donata est, humilior est illa quæ amplum ex rubro purpurascens plenumque habet florem, caulis item quàm illi gracilior, folia quidem multis lacinijs ut alteri divisa, sed angustioribus: flores etiã minores neque ad eò pleni, utpote qui sexagenum aut septuagenum foliorum numerum rarò superet, cum in vulgaris plenæ flore aliquando quater centena observare meminerim. Hujus color initio dilutè purpurascens, & quodammodo carneus, deinde paulatim elanguescens, exalbidus fit, tandem totus ferè niveus, exceptâ foliorum basi & infimâ parte, quæ carneum quodammodo colorem retinet: bina aut terna, ut plena vulgaris, habet in medio flore cornicula, minora tamen, quæ an interdum, ut in alterâ, femina præbeant, mihi nondum observare licuit. Peculiarem etiam habet ejus flos notam, ut illi folia non facile defluant, sed diutissimè hæreant, imò donec temporis diuturnitate nigrescant, marcescant, & siccitate contrahantur, cum vulgaris plena, floris folia rarò ultra octiduum retineat, sed illa abijciat: radices etiam habet hæc, minores & graciliores, quàm vulgaris.

ALIUD Pæoniæ pleno carneo flore porro genus in Belgicâ inveniri intelligebam anno M. D. XCVII. longè ampliore flore quàm modò descriptum, ut qui Purpureæ plenæ flori non cedat magnitudine, ejusdem tamè cum illo naturæ, diutissimè nimirum folia reti-

nens, temporis successu etiam albescentia. Illam florentè viderunt in horto Domine de Tisenac Præsidis viduæ anno supra millesimum & quingentesimum nonagesimo sexto Bruxellis, non modò Illustrissimus Comes Artembergius, sed ipse etiam Ioannes Boisot Præsidis viduæ frater, cum plerisque alijs, scribens ad me in hæc verba: ut oporteat te credere testibus oculatis omni (ut puto) exceptione majoribus.

Paonia pleno rubro flore minor.

PÆONIÆ autem pleno flore saturi rubri coloris aliud genus invenitur, cujus folia alterius folijs non absimilia, supernè viridia & splendèntia, infernè cæsi, quodammodo coloris, & lanuginis expertia: flos alterius flore minor, nec ad eò plenus, illi præterea qui carnei coloris plenus

plenus est, par, non minus tamen saturi rubri coloris quàm majoris, sed cujus folia interiora venis quibusdam nigricantibus aspersa conspiciuntur: medium florem occupant cornicula nullis staminibus obsita.

Vulgaris porrò plenæ genus extare intelligo, cujus interdum flores albas habeant oras: quod an illi plantæ peculiare sit, ignoro: hoc verò in illo flore observabam, ut vetustate singula folia per oras languidioris fiant coloris & quodammodo exalbescant.

Hic insuper adijciendum putavi, vulgaris quæ plenum fert florem semine mihi natas plantas, caule, folijs, radice matrem planæ referentes, quarum Vna tertio anno florem dedit matris flori quidem concolorem, sed simplici sex foliorum serie constantem: Altera autem Byzantinæ prioris florem imitantem, hoc est, simplicem octo foliorum seriem habentem, colorem tamen magis rubrum & saturum, & ad nigredinem quodammodo tendentem: Tertiã florem plenum tulit matri concolorem, vel etiam majorem, & singulis annis cornicula sive nuces quarum aliquæ semine prægnantes fuere.

Paonia semine plena nata varietas.

PÆONIAM etiam inventam in Regni Navarræ montibus, quæ florem ferat omnino niveum, sed simplici foliorum serie constantem, vulgari minorem, radices illa minores etiam habentem, ex Boissoti litteris non ita pridem intelligebam.

Paonia simplex niveo flore.

CYDONIA Cretæ scribebat ad me Cl. V. Honorius Bellus anno M. D. XCIII. istic in cellissimorum montium convallibus provenire abundè Pæoniam albam, promiscuæ naturæ, hoc est, quæ neque mas, neque femina esset: neutram enim illarum, totâ insulâ (quæ diligenter ab eo perlustrata est) vidisse, quemadmodum neque rubri coloris, licet non satis constanter similem inveniri rustici quidam illi assererent. Pæonia autem Cretensibus, ipso teste, Ψιπαρία vocatur.

Paonia Cretica.

FINIS LIBRI SECUNDI.

° CAROLI CLUSI
RARIORVM PLANTARVM
HISTORIÆ

LIBER TERTIVS.

BVLBACEIS atque tuberosis stirpibus eleganti flore præditis, succedere debent reliqua coronaria, & illis congeneres: adiicienda præterea aliquot planta, non contemnendâ florum pulchritudine donata, & alia grato odore commendata. Harum omnium historiam tertio hoc libro describemus, à Caryophylleis floribus, qui primum inter coronarias locum merito sibi vendicant, initium facientes.

CARYOPHYLLEI FLORES.

CAP. I.

NON carent altissimi montes præruptique scopuli suis etiam delicijs: sed diversi generis flosculis elegantissimis odoratissimisque sæpissimè exornantur. Porro Caryophyllei vulgo Herbariorum vocati, ob miram colorum varietatem, subeuntium ea juga oculos maximè recreant. Eorum verò, præter vulgo cognita, istic multa genera observabam.

Caryophylleus silvestris I.

PRIDRI dodrantales sunt cauliculi, teretes, geniculati: folia in singulis geniculis bina inter se opposita, oblonga, angusta, dura, mucronata, colore quasi cæsius: flos è caliculo rubente emergens, singulis cauliculis unicus plerumque insidet, (interdum bini) quinque folijs constans lentè fimbriatis, coloris in dilutâ purpurâ rubentis, circa umbilicum hirsutus, & saturatiore purpurâ nitès atque odor, ex cujus medio umbilico duo brevia staminula prominent: semen in caliculis paleaceum, fuscum: radix longa, tenues fibras spargès, è cujus capite plures cauliculi latè in ambitu & confertim sese diffundunt, fibrâsque subinde agunt.

Invenitur in Hamburgensi monte, duobus supra Posonium, infra Viennam autem, octo miliaribus. Floret istic Maio: in hortos verò translatum, etiam Aprili.

ALTERIVS, breves etiam sunt cauliculi, tres uncias rarò excedentes, geniculati: folia in singulis geniculis bina, superioribus breviora, molliora, viridia, deorsum reflexa, splendèntia, in novellis autem germinibus, satis copiosè ex eadem radice nascentibus, majuscula, latiorâque: flos è nigricante & crassiore caliculo emergès, summis cauliculis insidet, unicus, superioribus major, quinque etiâ folijs cõstans, paulò saturatior priore, circa umbilicum longioribus villis hirsutus, & eleganti ex saturâ purpurâ albo mistâ, varietate

gratus, inodorus tamen: semen in longis vasculis quæ maturitate hiantia, paleaceum, fuscum, aliorum Caryophylleorum modo continent, radix superiori similis est.

Frequen-

Caryophyl. I.

Natales.

Caryophyl.
II.

Diarrhœa... Willd. 2. 289

Frequentissimum est in Sneberg, monte, ob perpetuo insidentes illi nives, sic appellato, & *Natalis.*
alijs Austriacarum Stiriacarumq; alpium jugis. Floret autem istic sub Iunij finem, & Iulio:
sed in mitiora loca delatum, cum superiore flores profert, semen verò Iunio.

2. Illi per omnia ferè simile crescit in altissimo jugo Etscher vocato, nisi paulò longioribus *Caryophyl.*
esset folijs & cauliculis, flore plerùque majore, nec eo unico, sed gemino, aut triplice: præ- *II. Specus II.*
terea sub villis umbilicum ambientibus, inæqualem quandam, & in frequentes mæandros
excurrentem lineam impressam habet, humani cranij suturam referentem, colore rubro
saturatione præditam, ut prioris est.

3. In eodem jugo, paucas hujus generis, in Sneberg verò secūdi aliquot plâtas inveniebam, *Caryophyl.*
quæ ab illis duntaxat floris varietate differrent: nam licet forma dispar non esset, color ta- *II. Specus II.*
men albus erat, umbilici ambitus purpurascens villis hirsutus. Florebant istic primùm
Augusto, & maturum semen interdum præbebant: sed in hortos translatae (eas enim cum
suo cespite adferebamus) cum superioribus flores producerunt.

TERTIÒ, cauliculi paulò majores crassioresque, pedali plerumque altitudine assurgunt, *Caryophyl.*
geniculati, singula genicula ambiētibus binis folijs, primo genere longioribus & latioribus, *III.*
æruginei quodâmodo coloris: ex summis alis bini, terni, singulatim autem nascentes flores,
priori non multū absimiles, quinque folijs per oras laciniatis, atque circa umbilicū carneâ
lanugine pubescentibus, constantes, rubri coloris, nullis corniculis inflexis præditi, odorati,
qui è caliculis primùm emergentes, candidi futuri videntur: floribus succedunt cornicula
satis crassa, semen nigrum, planum, ut ceteri Caryophyllei, continentia: radix oblonga, fi-
brosa, à capite plures furculos in orbem diffundit, qui plerumque fibras agentes, aded se
propagant, ut brevi totas areas occupent.

Vnde primùm illatus, ignoro: sed in omnibus Austriacis, Vngaricis, Bohemicis, etiam
Germanicis plerisque hortis colitur, & Maio mense cum reliquis floret.

CRASSIVSCVLAM habet radicem Quartum genus, nigro cortice tectam, satis fibro- *Caryophyl.*
sam, supernè in aliquot ramos divisam, qui summa tellure multa capita gignūt, è tenuibus, *IIII.*
gramineis, virentibusq; foliolis conflata: inter quæ profiliunt aliquot tenues cauliculi, geni-
culati, palmares, & ad singulos nodos bina exigua foliola: calices in singulis cauliculis sin-
gulares, majusculi, è quibus flos ruber dilutior, quinque folijs nonnihil per ambitum cre-
natis constans, è cujus umbilico bina interdum albescencia cornicula (sunt etiam qui illis
careant) cum aliquot staminulis prodeunt: semen, ut in ceteris, nigrum, paleaceum.

Crescit in Tauro Carinthiæ monte. Floret Iulio, semen Augusto maturum est.

QUINTO, *Natalis.*

Caryophyll.

QVINGO, crassa & nigra radix est, dura, lignosa, multos ramulos humi sparsos fundens, nigros item illos lentosque, & subinde fibras agentes: ex ijs cauliculi exeunt dodrantes, geniculati, infima parte gramineis quibusdam, brevibus, angustis, colore caesijs folijs, binis semper ex aduerso inter se oppositis, deinde secundum genicula aut nodos alijs rarioribus onusti: extremis cauliculis insident longi calices, ut in alijs Caryophylleis silvestribus, florem continentes album, odoratum, quinque folijs valde laciniatis constantem, e quorum umbilico bina emergunt stamina longiuscula, corniculorum papilionis instar inflexa: semen deinde in longioribus capitulis planum, quale reliquorum Caryophylleorum.

Natales.

Provenit sponte in Hamburgensi monte inter saxa, qua Austria & Septentrionem spectat. Floret Maio.

Caryophylli fil. v. species altera.

Caryophyll. fil. vi.

Caryophyll.
v. species 11.

2. Istius etiam genus ibidem invenitur, longioribus cauliculis, & plures flores proferens, superiori quidem forma & candore similes, sed inflexorum corniculorum expertes, atque eorum loco decem staminula ipsius floris superficiem paululum exuperantia habentes: capitula etiam, in quibus semen continetur, longiora.

Varietas

Est & in hoc genere, quod flores circa umbilicum purpurascete lanugine hirsutos proferat.

Caryophyll.
v. species 111.

3. Aliud tertium paulo majus inveniebamus ad radices montis oppido Medeling imminenti, tertio fere a Vienna miliari: firmioribus tamen & longioribus est cauliculis, majore etiam flore, licet non minus profunde per oras laciniato, nec odorato, aut lactei candoris omnino, aut dilutius rubentis & quodammodo carnei coloris, brevibus villis purpureis umbilici circumferentiam in utraque specie occupantibus, nullis similiter corniculis, sed decem staminibus, ut in superiore prominentibus: alioqui folijs, radice, & florendi tempore conveniunt.

Caryophyll.
vi.

SEXTVM plures ab una radice prodeunt habet caules, cubitales, teretes, multis geniculis praeditos: & in his bina semper folia caulem amplectentia, graminea, mucronata, reliquorum Caryophylleorum folijs fere similia, viridia tamen, non incana aut caesia: flores in summo caulis fastigio multos, longioribus caliculis inclusos, quinque folijs praeditos, in tenuissimas longasque lacinias dissectos, aut candidos, aut purpurascetes, suavissimi odoris, & e longinquo nares ferientis, umbilico virescente, & purpurascete lanugine hirsuto, e quo aliquot staminula prominent: in oblongis deinde corniculis semen fert paleaceum, planum, nigrum, reliquorum Caryophylleorum more: radix fibrosa est. Habent autem novelli

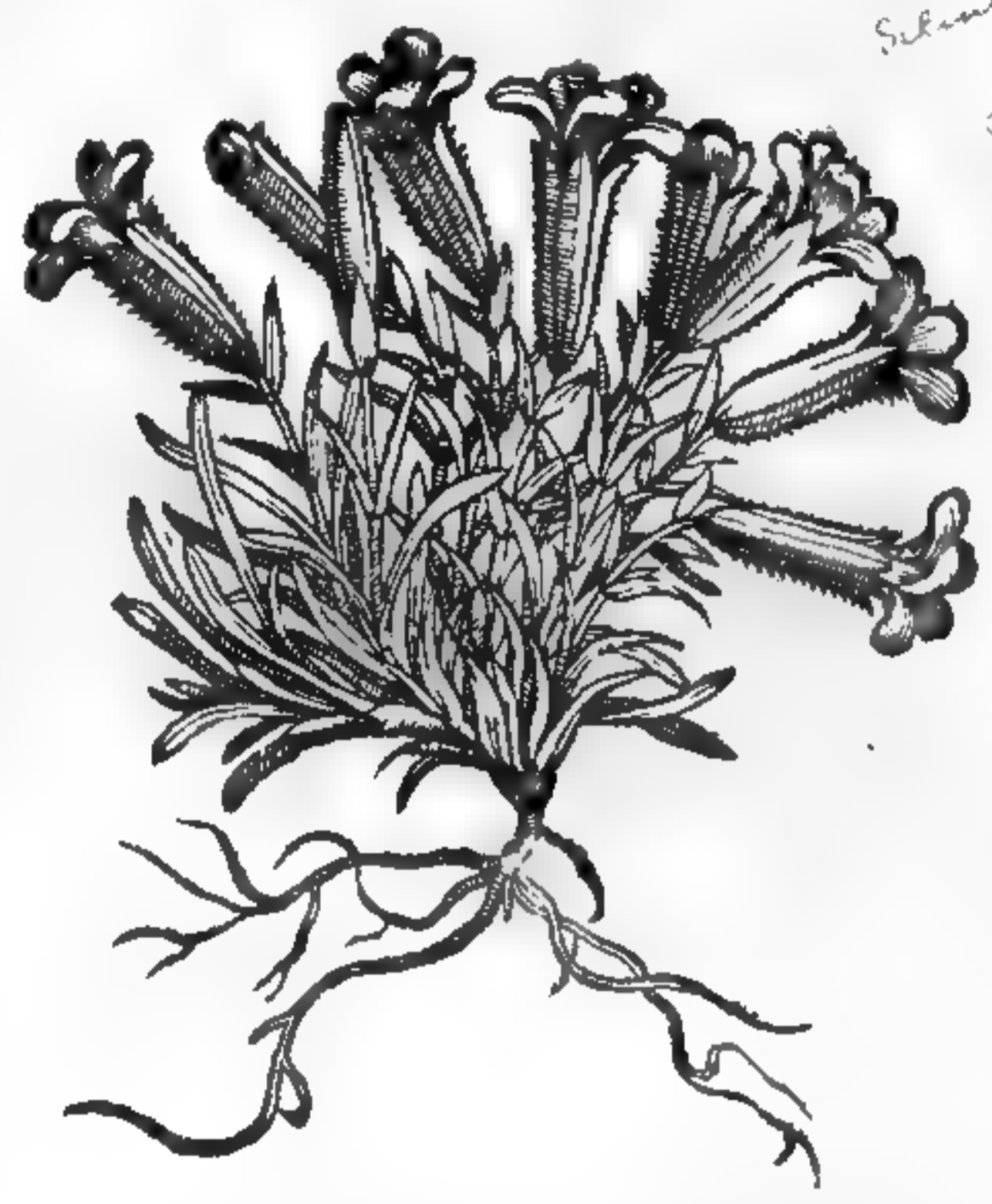
velli

velli furculi , ante quàm in caules abeant , latiora paulò folia, Armeriorum folijs proxima, angustiora tamèn, nec adeo virentia.

Sponte nascitur in humidioribus Viennensis agri pratis , atque etiam ad caeduarum silvarum , pratis vicinarum , declives margines, plerisque Austriz locis: serius reliquis floret, nempe Iulio, & toto Augusto, interdum etiam serius.

Caryophyll. fil. VII.

Caryophyll. fil. VII.

Caryophyll. fil. VII. lam. 2. 270

SVPTIMUM est Septimum genus, & humi se spargens tenuibus cauliculis, quibus multa, utrimque & ex aduerso semper bina, adnascuntur tenuia, brevia, graminea, viridiàque foliola: in extremis ramusculorum fastigijs nascuntur flores simplici quinque foliorum serie præditi, rubri, sed argenteis veluti scintillis aspersi: semen non observavi: radix tenuibus fibris constans, & in lateribus se pangens.

Crescere audio in monte illo non procul à Niclasburg Moraviz distito. Umbrosis locis delectatur. Ejus iconem hic subjecimus.

Illius elegans genus reperitur, per omnia ferè simile, tenuioribus paulò folijs, utrimque etiam ex aduerso tenuissimos cauliculos vestientibus, qui summo ramulorum similiter fastigio sustinent flores duplici foliorum ordine constantes, æstatis initio, rubri coloris, in quo argenteæ quædam veluti micæ elucent: evadunt illi temporis successu (nam tota æstate planta hæc floret) adeo pleni, ut rumpantur, mediòsque alios flosculos ostendant tenuibus foliolis præditos, coloris quidem rubri, sed paulo dilutioris. Summâ tellure adeo sese diffundit hoc genus, ut brevi vicinos in ambitu cespites occupet, totâque hieme vireat: nam frigoris patiens est.

Hoc non sponte natum vidi, sed cultum in hortis Ill^{mi} Principis Cattorum Wilhelmi, & C. V. Ioachimi Camerarij, Medici Noribergensis.

OCTAVVM, crassiuscula & succulenta habet folia, illius plantæ quæ vulgo apud Belgas Gramen marinum vocatur, folijs fere similia, frequentissima & confertissima, amarifculi saporis: inter quæ petioli verius quàm cauliculi emicant, unciz semissem, vel etiam unciam longi, geniculati, binis folijs inter se ad nodos oppositis: cauliculis insident prægrandes (pro stirpis proportione) & laxi calices, lanuginosi, ex viridi purpurascens, in quinque crenas divisi, unde singulares emergunt flores, quinque folijs constantes, & rubro dilutioro colore præditi, inodori: semen observare non licuit: radix satis crassa est, subfusca, aliquot fibris donata, verùm circa caput summa tellure expandens sese, & in plures ramos dividens, subinde novas fibras agit.

Provenit iisdem quibus Quartum genus locis, nempe Tauro monte Carinthiz, solo tenui

tenui & arena splendente referto.

Floret sub finem Iulij & Augusto.

Caryophyl.
32.

NONI, folium est minutissimum, graminumque & quasi pungens, viride: ad eò autem se propagat, ut magnos interdum cespites tegat, nò secus atque muscus quidam totos illos obsidens: flosculi in singulis propaginibus inter folia emergentes quinque bifidis folijs constantes coloris rubri dilutionis sive carnei, tenuibus & vix transversum digitum altis pedunculis insidere conspiciuntur singuli, gratissimo spectaculo: semè in capitellis fuscis, & splendentibus, renis forma (qua nota à reliquis Caryophylleis differt, & ad Lychnidum classem accedere videtur) exiguum, subrufum: radix longa, nigricans, & multas propagines summâ tellure producens.

Natalis.

Summis Austriacarum & Stiriacarum alpium jugis inuenitur nudo petrosòq; solo. Floret Iunio, semen Augusto plerumque maturitatem adipiscitur. At in hortos translatus hic Caryophylleus, etiam sub Aprilis finem floret: nonnunquam etiam secundo, sub Septembris initium.

Varietas.

2. Colore floris variat qui in Iudenberg celsissimo Stiria monte interdum nascitur; qui totus niveus est: aliàs reliquis notis cum illo conveniens.

Nomina.

CARYOPHYLLI nomen invenit hæc planta apud Herbariorum vulgus (præsertim autem domesticum ejusgenus) quia illius flores aromatici caryophylli odorem plerumque æmulantur. Sunt qui Vetoniam appellare malint: nec desunt qui ad Plinij Cantabricam referendam putent. Incolæ quinque priora genera, *Wildneglin/ Berg neglin/ & Steinneglin* indifferenter appellant, hoc est, silvestres montanos, & petrosos caryophylleos. Sextum genus Austriacæ mulieres, quibus ob odoris fragrantiam in delicijs est, peculiariter *Zoddet naglin/ id est, laciniatum sive dissectum caryophylleum* nuncupant. Anguillara libro Opinionum XII. Theophrasti *διδε ἀρδω* facere videtur. Nonum genus, Gesneri in epistolis Muscus alpinus fortè erit. Gallis autem omnia ista genera *Oeillets & Gyroffees sauvages* dici poterunt. Caryophylleus verò flos in genere Ungaris vulgo *Zék fia* dicitur: montanus autem laciniato & odorato flore *mezij zék fia*. Hispani domesticos caryophylleos *clavelinas* simpliciter nominant, silvestres autem *clavelinas montefinas*.

Caryophylli
silvestres ali
diversi gene-
ria.

Passim in pratis, silvis, agrorum marginibus, alijsque herbosis Hungariæ, Bohemiæ, Austriæ Stiriaq; locis, sponte nascuntur aliquot alia Caryophylli silvestris, sive Armerij floris genera. Sed quia in omnibus Germaniæ, Galliæ, Hispaniæ provincijs, atque etiam, ut puto, Italiæ obvia sunt, peculiarem illorum descriptionem hoc loco dare operæ precium non videtur.

Caryophyll. pleno flo. Silesiac. miniat.

Caryophyll.
plenus Silesiacus.

NON prætermittenda tamen ea domestici Caryophylli pleno flore species, quæ Viennæ Austria mihi primum conspecta, & ex Silesia usque missa.

EA autem neque geniculatis caulibus, neque foliorum forma aut situ ab alijs domesticis Caryophylleis differt, sed floris color diversus, ad illum, quo lychnis silvestris byzantina prædita est, quodammodo accedit, minus tamen rutilus & flammeus, & ad carneum potius tendens, qualis fere in quibusdam sericeis pannis conspicitur, quibus Germani *pomerantzfaib* nomen dederunt: floret cum reliquis, semen etiam illis simile est nigrum, planum, quod satum satis feliciter provenit, non omnes tamen plantæ ex eo natæ matris colorem referunt, sed aliæ album, aliæ rubrum habent, aliæ nativum retinent, eumq; saturatiorem aut dilutiorem: nonnullarum item flores simplici quinque foliorum serie duntaxat constant, in quovis colorum genere.

CETERVM Caryophylleorù facultates (quibus haud dubiè præditi nonnulli ex ijs quorum historiam hoccap. descripsi) diligentissimè persequutus est celeberrimus Matthiolus amplissimis in Dioscoridem commentarijs.

ARMERIVS FLOS.

CAP. II.

CARYOPHYLLEIS floribus congener est *Armerius*, è gallica appellatione nomen apud recentiores herbariæ rei scriptores mutuatus, qui summo caulis & ramulorù fastigio multos flores

ros flores confertos, & veluti in umbellam sive caput congestos habet, folio Caryophylleorum sexto generi similia.

Eius porrò duo sunt genera: Vnum simplici quinque foliorum serie præditos habet flores: Alterius duplici, triplicive foliorum texturâ constant.

Armeriflo-
rum dno gener-
is.

Armerius simplici flore Pannonic.

Armerius pleno flore.

N. C. 165

Quod simplici est flore, suas etiam habet differentias: nam una eleganti est flore, eoque aut planè rubro, aut lactei candoris maculis asperso, aut niveo, cujus oræ carnei coloris: altera, quæ rarior est, omnino niveo: tertia pauciores ut plurimum habet flores dilutius rubentes & carnei quodammodo coloris: quartæ flos purpurascens est, singulis tamé ejus folijs per oras albis Hujus semine quinta mihi nata, cujus flores primo & secundo quo aperti sunt die, lactei profus candoris, sequentibus paulatim evanescente albedine, tandem omnino purpurascunt, sic ut in eadem umbella conspiciere liceat hos flores lacteos, illos exalidos & media ex parte purpurascens, alios omnino purpureos, istâ colorum varietate oculos valde recreantes: breviter, magna etiam in hoc flore varietas.

I.

Illius quod plenum habet florem duas duntaxat differentias conspexi: unam, quæ vulgarior est, rubro & eleganti admodum flore: alteram, quæ rarior, albo simplicem habent florem quàm quæ plenum, semen planum, nigrum, Caryophylleorum seminis instar in vasculis continetur.

II.

SIMPLICIS prior species ab Ungaris *Isten nyla*, id est, Dei sagitta nūcupatur, frequensque sponte nascitur in quibusdam pratis Nemeth-wywar Ill. Balthaf. de Bathyan vicinis quâ Occidentem spectat. Ceteros Galli *Armoises*, Belgæ *Reytens* vernacula lingua appellant, eosque in hortis duntaxat cultos vidi.

Nemina

Hæc proculdubio referendæ sunt duæ illæ plantæ, quæ à rei herbariæ studiosis Belgis Graminis marini majoris & minoris nomine vocantur: tametsi plerisque alijs locis procul à mari distitis etiam sponte proveniant. Nam quod majus vocant, in summis herbosisque Austriacarum Stiriacarumque alpium jugis frequenter inventum eruebam: memini etiam colligere in regio illo vivario Madritiana silva vulgo nuncupato, secundo ab urbe Lutetiâ mihi, unde erutum amicis in Belgicam mittebam: nusquam verò maritimis locis mihi conspectum. Quod autem minus vocant, non modò in Angliæ & Belgicæ maritimis provenit: sed in Moraviæ collibus copiosè nascitur, atque non procul Praga, itinere Viennensi: Saxoniz etiam quibusdam herbidis locis, præsertim agro Witebergeni videre & colligere memini, ante multos annos.

Armerius
montanus
censu fol. ma-
jora
Slavens
N. C. 165

Minor.

Neutrius

Neutrius verò descriptio hîc à me expectanda est, cum à Clariss. Viris Dodonæo & Lobelio cum suis iconibus edita sit: à Dodonæo quidem, minor graminis marini nomine: utraque à Lobelio Caryophylli marini & montani appellatione. Ab illis ergo requirere poterunt rei herbariæ studiosi. Non desunt qui Plinij Staticen esse censeant.

LYCHNIS SILVESTRIS.

CAP. III.

*Lychnis sil.
varij generis.*

LYCHNIDIS silvestris magna etiam est varietas: Nam præter vulgares, tam quæ simpliciter quinquæ foliorum est flore, quàm quæ multipliciter, Clariss. Dodonæo & alijs descriptas, aliquot aliz in meis peregrinationibus sese obtulerunt, quarum historiam operæ pretium duxi hoc capite describere.

Lychnis silvestris I.

Lychnis silvestris II.

Lychnis sil.

PRIOR, crassiusculos habet caules, rotundos, geniculatos, in multas alas divisos, quæ lento quodam liquore obsitz sunt, cui plerumque inhaerent culices & minuta hujusmodi insecta: folia ad singula genicula semper bina, ordine disposita, & ex adverso respondentia, è viridi candicantia & quasi cæsia, satis ampla: flores multos in umbella congestos, pulchros, rubros, quinque folijs non bisulcis constantes: semen in tenellis vasculis parvum, rotundum, papaveris rhæadis instar, cineracei coloris, continetur: radix crassa est & fibrosa, quam ubi planta floruit, subsequens hiems corrumpere solet.

*Lychnis sil.
II.*

ALTERI, caulis est geniculatus, paucioribus ramis donatus: folia etiam bina ex singulis geniculis prædeuntia, superioribus magis viridia, & firmitiora: flores in singulis ramulis superiori ferè similes, majores, obsolete rubentes, quorumque folia bifida sunt: calix crassus membranaceâ tunicâ durâ & valde striatâ tegitur, in quo semen cineraceum, crassiusculum: radice nititur singulari, non admodum fibrosâ, quæ etiam ingruente hieme perit.

*Lychnis sil.
III.*

EX singulis geniculis pedales ramos profert Tertia, geniculatos, & in multas alas divisos: folia jam dictæ angustiora, saturâ viriditate ferè nigricantia: flores quinque etiam foliolis constantes, rubentes: semen in calicibus, superioribus simile, minus tamen, & fuscum: radix crassa, primæ par, quam subsequens hiems non minus corrumpit quàm superiores.

*Lychnis sil.
IIII.*

VNICVS initio Quartæ est caulis, pedalis, interdum amplior, geniculatus, ex viridi purpurascens, bina ex singulis geniculis sibi invicem opposita proferens folia, longa, acuminata, firma, crassiuscula, viridia, à medio ad summum ferè, multis floribus ex alarum sinu in

Lychnis silvestr. III.

Lychnis silvestr. IIII.

Lychnis silvestr. V.

finu in oblongis pediculis prodeuntibus on-
stus, qui quinis extremo divisis, sed in rotun-
dum bifidis folijs constant, & elegantissimo co-
lore rubro ad purpuram tendente rutilant, cla-
tiore dilutioreque coronulâ medium umbili-
cum occupante, nullo tamen odore præditis:
his succedunt membranacea, attamen durius-
cula capita, circa pediculum angustiora, & cras-
sioe mucrone, quæ per maturitatem dehi-
scunt, & semen ostendunt inclusum, minu-
tum admodum, ex rufo nigricans: radix cras-
sifuscula, nigra, multas fibras spargit, & singu-
lis annis novos, eosque numerosiores caules
producit.

MULTOS caules ex unâ radice profert *Lychnis sil.*

Quinta, rotundos, longiusculos, ceteris in-
firmiores, in terram procumbentes, genicu-
lato: folia in singulis geniculis bina, longa,
mollia, & lanugine quadam canescentia, in-
ter quæ flores alternatim secundum ramulo-
rum longitudinem enascuntur superioribus
formâ similes, sed majores, & dilutiore colo-
re rubescentes, vel, ut ita dicam, incarnati:
semen in vasculis superioribus par, subrufum:
radix crassa & fibrosa, quæ tamen plerumque
alterum annum non superat.

SEXTA, omnium minima, cauliculo *Lychnis sil.*
assurgit circiter palmum alto, geniculato, te-
nui, lanuginoso: ad quorum singula interno-
dia, bina tenuia, longiuscula, lanuginosa fo-
lia nascuntur: flores inordinati, alternatim ex singulis geniculis prodeunt, parvi, parvæ
coloris

lia nascuntur: flores inordinati, alternatim ex singulis geniculis prodeunt, parvi, parvæ
coloris

Lychnis silvest. vi.

Lychnis silvest. viii.

Lychnis fl.
vii. Gressica.

coloris pulcherrimo rubro misti, longo lanuginosoque caliculo inclusi: radix tenuis est. HUMILIS etiam est Lychnis silvestris Septima, Cretico semine, Ocymoidis appellatione misso, nata: etenim statim à radice in multos ramulos palmares, vel etiam minores dividitur, teretes, tenues, geniculatos: folia ad singulos nodos enascuntur bina contrario exortu, exigua, crassiuscula, villis quodammodo tecta: singuli ramuli sustinent membranaceum caliculum, striatum, lanugine obsitum, infimâ parte angustiolem, supernâ laxiorem, è quo exilit flos quinque folijs cõstans, in summo bifidis, coloris initio rubelli, deinde leviter candidantis, in quo staminula aliquot flavescentibus apicibus prædita: flori succedunt capitula semen continentia, simile Lychnidis hortensis semini: radix tenuis, in varios ramos divaricata, non vivax tamen. Florebat Julio M. D. XCIII. & sequente semine deciduo nata.

Lychnis fl.
viii.

GENICULATOS etiam habet caules Octava, tenues, in plures alas divisos, pedales aut majores: folia in singulis geniculis bina, ternave, interdû plura, angustiora quàm reliquarum, viridis candido perfusi & quasi cæsi coloris: flores in summis ramulis nascentes, quinque folijs bifido mucrone præditis constantes, internâ parte candidos, externâ aliquantulum purpurascentes, & antea quàm omnino tabescant, sese contrahentes & circumvolventes: calices admodum duros, breves, subrotundos, semen parvum, rotundum, Papaveris rhæadis cineracei coloris continentes: radicem satis crassam, albam, multifidam, altero anno pereuntem.

Lychnis fl.
ix.

MULTA secundum radicem habet Nona folia, digitalis longitudinis, sensim in latitudinem sese explicantia, sub extremum mucronata, viridia, nonnihil villosa, ad Lychnidis silvestris flore albo, quæ in omnibus Provincijs vulgaris est, folia quodammodo accedentia, longè tamen angustiora, acidiusculi gustus: caules deinde pedales, interdum cubitales, nodulos & geniculatos: singula genicula latiore pediculo amplectuntur bina folia ex adverso sita, alijs breviora, circa summum caulem adhuc minora, & mucronata: summis alis innati longiusculi ramuli, ternos plerumque vel etiam plures flores sustinent, quinque bifidis, & usque ad umbilicum divisos, binasque mucronatas appendiculas circa eundem umbilicum habentibus, folijs constantes, albos, quinque staminulis medium umbilicum occupantibus: floribus qui marcescentes contrahuntur, & interiore parte convolvuntur, ut in præcedente, succedunt crassiuscula & mucronata vascula, semine exiguo, rotundo, cineraceo plena: radix fibrosa & perennis, singulis annis novos ex radice numerosioresque caules profert, qui secundum radicem fibras agentes facillimè pangi possunt.

Lychnis fl. x.

DECIMÆ, singulis annis ex eadem radice novi prodeunt cauliculi, per terram sparsi, & subinde

subinde circa internodia radices agentes, deinde sursum denuo sese erigentes palmari altitudine, graciles, geniculati, bina folia in singulis geniculis ex adverso opposita ferentes, longiuscula, angusta, obtuso mucrone, viridia, prominulo dorso: flores in summis cauliculis & lateralibus ramulis elegantes, candidi, quinque laciniatis foliolis constantes, inodori, quibus succedunt obtusa vascula, exiguo, nigricante, planoque semine (qua nota quandam affinitatem cum Armerijs floribus habere videtur) referta: fibrosam habet radicem, quam facile pangere licet.

2. Aliud ejus genus multò minoribus & angustioribus folijs, minore etiam flore, ceteris notis non dispar, invenitur in scopuloso illo præruptoque jugo Durtestain nuncupato, secundo supra Gamingam miliari.

Omnes, ubi adoleverunt, lento quodam & glutinoso humore, superiore parte, illitz videntur ut prior (at tertia & quarta maximè) cui plerumque & culices, parvæque muscæ & formicæ tamquam visco captæ inhærent, aliæque quisquiliz.

Sponte nascuntur tres priores cum septima in arvis & inter segetes pingui solo, plerisque Castellæ veteris locis: in hortis cultæ, florent eodem quo satæ sunt anno, à Maio mense usque in Autumnum, septima tamen difficilior cicurari voluit: prima autem & tertia, sponte feruntur & ante hiemem prodeunt. Quarta in omnibus ferè Pannoniæ & Austriæ inferioris montanis silvis, editisque & herbidis locis invenitur, atque etiam silvis Francofurti ad Mœnum vicinis. Floret Maio, semen Junio maturum est. Quintam, in marginibus quorundam Castellæ agrorum: Sextam, non nisi in collibus Salmanticæ vicinis inter saxa proventientem observabam, atque utramque Maio florentem. Octava, non modò in cædis silvis, sed etiam ad restibulum agrorum margines, nascitur per universam Austriam infra Anisum, Moraviam, Bohemiam, Pannoniam, ultraque Muram & Dravum, abundè etiam silvis Francofurti vicinis. Memini & in Belgicâ videre Lutzelburgensi ducatu. Nona, provenit ad Sciriacarum Alpium & Snealben supra cœnobium Neubergeradices: abundantius tamen in Etschero sæpius commemorato.

PRIOREM & Septimam Salmaticenses *Behen* appellabant, rubrum videlicet & album: Alteram *Ocimoides*. Sed ad Lychnidis silvestris, cui perquam similes sunt, omnibusque ferè notis conveniunt, genera, commodius referentur. Sunt qui primam & tertiam inter Armerios flores referre cuperent: semen tamen Lychnidi simile, aliæque notæ, eorum sententiam convellunt. Nec desunt qui primam *Odontitidem* Plinij esse vellent, quorum sententiæ *Odontitis* historia plane refragatur. Vngari Quartam & Octavam, & reliquasque apud

eos nascuntur vulgares *Lychnides silvestres*, *Vad zék fu*, id est, silvestrem *Caryophylleorum* herbam appellant. nonnulli autem quartam *Nywl zék fu*, hoc est, leporis *Caryophylleam* herbam vocant. Septima vulgo *Salmanticensium Colicjas* dicitur.

Quibus facultatibus sint prædictæ, compertum non habeo: omnes verò degustatæ submani gustus deprehenduntur, præter *Octavam*, quæ, ut diximus, acidiusculi est saporis.

Lychnis Byzantina miniato flore.

Odontitis Plinij simplici flore.

Lychnis Byzantina miniato flore.

albo flore.

versicolore flore.

Ad *Lychnides silvestres* haud dubiè referenda est ea planta, quæ à vulgo *Herbariorum Constantinopolitanus flos* dicitur, *Doctissimus Fuchsius Struthion* esse censebat. Ejus historia ex recentioribus *βοτανογράφοις* petenda: iconem tamen hîc adijciendam esse putavi.

Illius verò genus habui *Viennæ*, semine è *Belgica* misso natum, tenerius paulò, nec ad eò numerosos flores in umbellâ ferens, qui miniati non erant, sed omnino albi: ceteris notis vulgari, quæ miniato est flore, conveniebat: sed ætate non minus firma redditur ipsa planta, quàm alterius.

Tertium item ejus genus in *Bruxellanis hortis* ali, scribebat ad me *N. V. Ioannes Boifot*, huic jam dicto simile, sed floris colore diversum, qui initio quidem miniatus est, deinde paulatim evanescens albescit, tandem totus ferè niveus evadit, sic ut, pro florum ætate, tres colorum differentiarum eodem tempore in eadem umbella conspici possint, videlicet miniati flores, minio candore misto perfusi, & albi. Semine tamen ab illo misso natæ *Frankfurti* plantæ quædam, inter reliquas, florem non ita variantem tulerunt, sed dilutiore rubro colore, & quasi ex rubro & albo commixto præditum, sive *Jocinoris* colorem imitatem, averfa autem parte candicantem.

Lychnis sil.

Plateau.

SED & *Lychnidis silvestris* genus est, cujus delineationem & *παράδεισμα* *Jacobus Plateau* ad me mittebat *Behen* alterius nomine: cujus verò esset coloris, minimè indicabat.

Lychnidis sil.

alia genera.

PORRO, præter jam dictas, passim etiam in *Austria*, *Stiria*, & *Pannonia* occurrunt cum in silvis, tum montanis pratis vulgares *Lychnides silvestres*, flore albo, rubro, dilutius rubente, & subvirescente, quæque *Flos cuculi* vulgo appellatur, *Doctorum* verò quorundam judicio *Plinij Odontitis* est, angulosum certè caulem habet, geniculatû, ex nigro viridique purpurascentem, in geniculis folia, purpureum florem, atque in pratis nascitur. Ejus genus *Nobilibus* quibusdam matronis *Viennam* missum memini à *Iosepho de Casa bona*, *Sermi Ducis Hetruriæ Simplificista*, cujus flos multiplici foliorum serie costabat rubri coloris elegantis: verum illæ plantas eadem ætate amiserunt, dum me monentem, ne meridiani solis ardoribus exponerent (tenellæ enim adhuc erant) sed in umbrâ potius adfervarent, spernunt.

Odont. plena

Belgica.

Similem his proximis annis repertam in pratis, ea *Flandriæ* parte, quæ inter *Gandavum* & *Antuerpiâ* sita, *Elandt van Waes* vulgo appellatur, nuper ad me scribebat *Ioannes Boifot*,

cujus

Odontitis Plinij pleno flore.

Melandryum Plinij quorundam.

cujus crebra in h'is meis observationibus fit mentio . Quam habeo ejus munere plantam; elegantem florem plenum dedit, carnei coloris, anno M. D. XCII. cujus iconem affabre exprimi curavi, hic reponendam.

Nascitur etiam prædictis jam locis illa planta, quæ nunc Ocymastri, modò Ocymoidis, Polemonij, Papaverisque spumei nomen à varijs scriptoribus recentioribus adeptæ sunt, Lobelius quandam affinitatem cum Melandryo, quod Plinius Nat. Hist. lib. xxvi. cap. vii. jocinori mederi scribit, habere putat. Sed cum brevem admodum & mutilam ejus historiam tradat: an huic plantæ quadrare queat, difficulter quenkum judicare posse existimo. Quid si potius Melandryum Plinij sit Lychnis illa sil. albo flore odorato: cujus genus flore pleno in cultis invenitur? Omnino autem ad Lychnidum silvestrium classem pertinere arbitror, cum eas formâ pulcherrimè referat. Duorum verò generû esse observabam Vnum enim in montanis nascens, altius adolescit, crassiores habet caules, qui cum laxis folliculis florem amplectentibus ex viridi purpurascunt: Alterius autè quod in omnibus etiam Germaniæ pratis obvium est, dilutiores & quasi albicantes sunt.

Melandryum Plinij quorundam.

Ceterum novum & elegans ejus genus ante paucos annos, semine ex Italia misso Ocymoidis arborei semper virentis appellatione, natum, cui multi ab eadem radice prodeunt rami palmares, crassiusculi, lignosique quidem, sed fragiles, in quibus nascuntur bina semper adversa inter se folia, bellidis folijs non majora, ab imo paulatim in latum expansa, sed summo mucronata, viridia admodum & splendentia: è summis aliquot ramis alij enascuntur dodrantaes, aut pedales interdum ramuli, geniculati, graciles, binis inter se oppositis angustioribus folijs ad singula genicula donati, & summo in alas còtrario situ utrinque nascentes divisi, quibus insident membranaceis pinguibus caliculis inclusi flores, quinque bifidis folijs constantes, coloris quodammodo carnei, è quorum medio terna gracilia incurvæque prodeunt stamina: radix candicat, paucisque fibris prædita est, perennis tamen. Floret Junio.

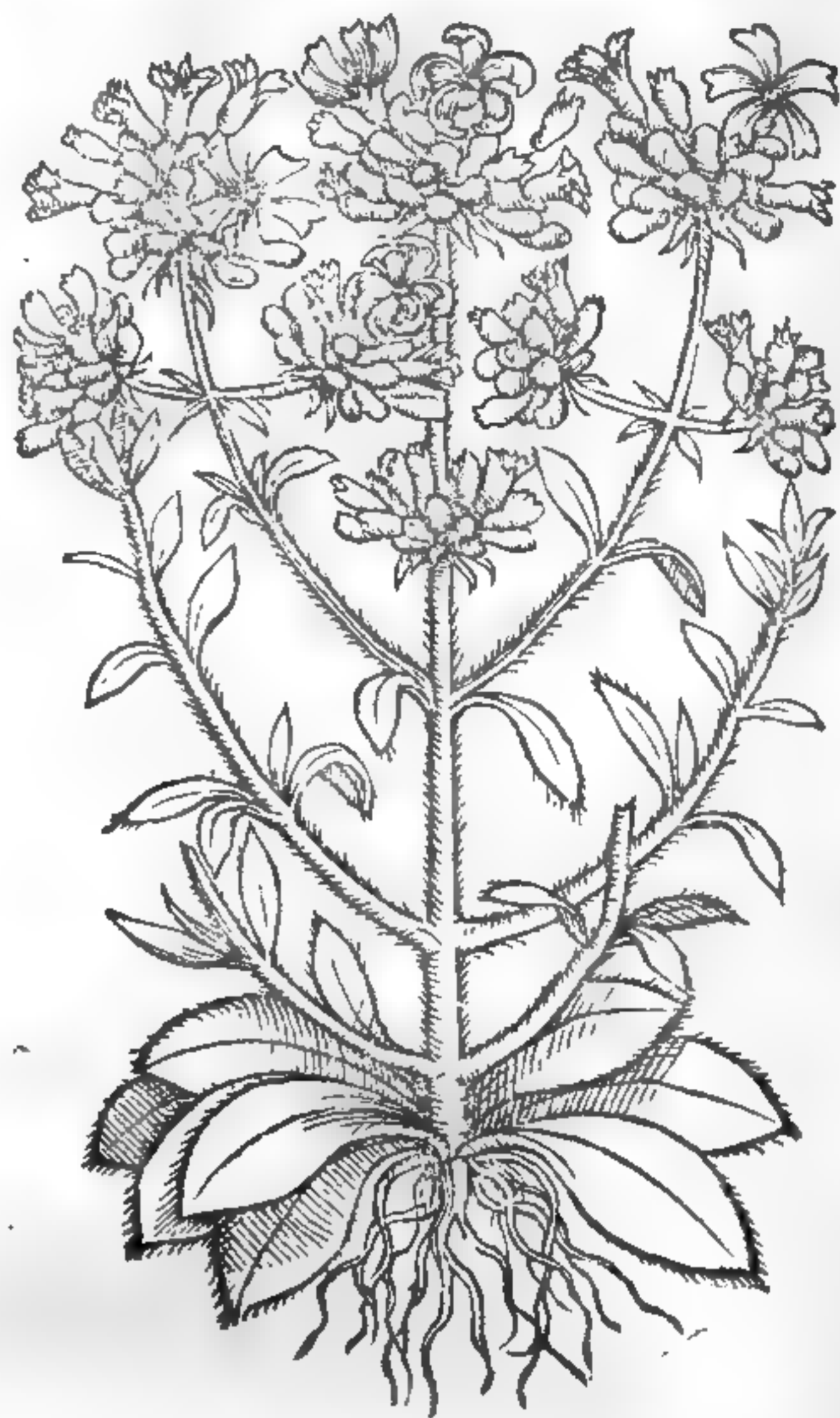
Lychnis sil. semper virens, sive Ocymoides f. v.

Nec minus elegans Lychnidis silvestris genus describit N. V. Fabius Columna in Plantarum novarum Historia quod ocymoiden Lychnitin appellat, quem consulendum ceseo.

Lychnis sil. Columna.

Sed & tria alia Lychnidis silvestris genera semine nata observabam anno M. D. XCV. Primum altius excrescens, cubitali videlicet aut ampliore caule, nodoso, bina folia alternatim ad singula genicula semper ex adverso proferente, oblongiuscula, extremo mucronata, ex quorum alis exeunt tenues ramuli, lento quodam rore, ut extimus caulis, obstiti, veluti in plerisque Lychnidibus silvestribus, sustinentes tenues, longiusculos, striatósque caliculos, è

Lychnis sil. alia semine nata. L.

Lychnis dorea
6: 4: 6: 6:
2: 4: 6: 6:
2: 4: 6: 6:
2: 4: 6: 6:

quibus emergunt elegantes flosculi, prorsus nivei, quinque folijs, à summo mucrone orbiculari ad mediũ usque per longitudinem sectis, constantes, in quibus decẽ stamina alba, tenuia, quorũ quina, flore sese explicante, statim conspicua sunt, & albicantibus apicibus prædita, alia demum exeunt contrahente se milviorum unguiũ instar flore: duriora capitula floribus succedunt, in quibus semen quale in reliquis Lychnidibus silvestribus: radix multifida est, è qua ramuli enascuntur purpurascens, ferentes aduersa inter se folia, quadam brevi lanugine aspersa, quique faciliè propagari & pangi possunt. Semen ex Italia missum Muscipulæ appellatione.

Muscipula.
II.

Alteri brevior est caulis, & cubito minor, rotundus, multis nodis cinctus, è viridi purpurascens, ad cuius singula genicula, seu nodos, bina inter se opposita nascuntur folia, paullo maiora quàm in superiore, non minus tamen lanugine obsita: ex quorum alis exeunt, ut in præcedente, ramuli, lento (quemadmodum & extimus caulis) humore obducti, cui culices & alia exilia insecta, tanquam visco irretita nonnunquam inhærent: ex radice secundũ caulibus latera nascuntur alij rami frequentibus folijs præditi, æqualibus ferè iam descriptæ folijs, omnino purpurascens, qui non minùs quàm superiores pangi possunt: summo cauli & extremis ramulis, qui valde purpurascunt, insident striati ex atro purpurascẽtes caliculi, è quibus emergunt flosculi quinque foliolis angustis per medium in longitudinem sectis constantes, foris ex fuligine purpurascens, internè albi, cum quinque longis staminibus extimã parte crassiusculis & purpurascens, & totidem brevioribus, in candidos apices desinentibus: flaccescentes autem isti flores, non minùs quàm superiores contrahuntur: ijsq; succedunt vascula ut in superiore, simili semine plena. Viviradices sunt istæ duæ.

III.

Annua est Tertia, hoc est, prolato flore & semine (si ad frugem pervenit) perire solet. Ex una radice tenui, aliquot profert ramulos, tenues, nodosos, quadam lanugine pubescentes, quibus ex aduerso semper inhærent bina lanuginosa folia: summis ramulis alternatim inter folia innascuntur caliculi tumidiusculi, striati, & pubescẽtes, è quibus emergunt flosculi coloris ex albo purpurascens, sive carnei, quinque foliolis constantes, in quibus exilia staminula: semen per adversam valetudinem, quæ me subinde affligit, observare non licuit.

Lychnis sil.
latifolia sist.

PLANTA cujus iconem ad me mittebat Iacobus Plateau, quàmque hac tabella expressam damus, radices fibrosas, Primularum veris instar, è quarum capite folia promebat satis ampla, Auriculæ ursi vulgo appellatæ flavo flore folijs non valde dissimilia, candidiora tamẽ & lanugine pubescentia, etiam illis crassiora, densiora, & succo abundantia: altero demum à
satione

fatione anno caulem producebat duorum aut trium cubitorum altitudine, firmum, rotundum, succo quodam lento & glutinoso oblitum, quo muscæ & alia minuta insecta insidentia detinebatur magno numero. In summis ramis plurimos proferebat flores veluti in umbellam congestos, etiam ad centesimum interdum numerum, satis tamè exiguos pro plantæ magnitudine, quinque folijs bifidis constantes, coloris ex viridi flavescentis.

Illius semen ad nos missum memini ex Italia, à Iosepho de casa bona Serenissimi Ducis Florentiæ, quum ex Cretâ redux esset, Muscipulæ Auriculæ ursi facie cognomine, cum plurimis alijs seminibus ex eâ peregrinatione relatis.

SESAMOIDES MAIUS QUORVNDAM.

CAP. IIIII.

Sesamoides magnum Salmantic.

Sesamoides parvum Salmantic.

AD Lychnidis silvestris etiam genera non ineptè referri posse puto eam plantam, quam nonnulli Salmanticæ Sesamoides magnû nuncupabant, aliquot cauliculis pedalibus, interdû cubitalibus ex una radice prodeuntibus, rotûdis, geniculatis: folijs ferè oleæ ad singula genicula ex adverso nascentibus, cæsi coloris. floribus in extremo caule & ramulis spicatum aut racematim cõgestis, exiguis, ex herbido pallefcientibus: semen in caliculis subrotundis Lychnidi simile, cineracei coloris: radix satis crassa, candida, perennis, summâ tellure multa folia, longiora, & mucrone latiora spargens: summus caulis & extremi ramuli lento quodam & viscido humore oblitum sunt, quemadmodum Lychnides silvestres superiore capite descriptæ. Tota amara est.

Sesamoides mag. Salmantic.

Nascitur lapidoso & arido solo circa Salmanticam, & Narbonensi agro: magna verò copia Austriæ salebrosi collibus, alijsque desertis locis. Ali etiam solebat in Belgicis hortis. Eodem autem semine plerumque duæ diversæ species enascuntur, non illæ quidem formâ dissimiles, sed quarum una florem eumque majusculum duntaxat profert, sterilisq; est: altera feminifera minorem florem habet. Tota æstate florent.

Natalet. Varietas.

Ea, ut dixi, Salmanticensibus magnum Sesamoides appellabatur: alij ad Papaver spumeum referre volebant.

Nomina.

Non dubito quin illius genus sit, præsertim seminiferi, cujus iconem nudam nec ullis coloribus infectam ad me mittebat Iacobus Plateau Behen flore parvo appellatione, aded, quam descripsi, omnibus ferè notis æmulatur: de floris autem colore, vel seminis formâ nihil adferre possum, quandoquidem nihil præter nudum nomen iconi erat additum.

Ejus genus.

TAMETSI sequentium duarum stirpium facies non respondeat cum superiore: quia tamen utraque Sesamoidis nomine Salmanticæ insigniebatur, omnes eodem capite comprehendendas existimavi.

Sesamoides
Salmantic.
parvum I.

DODRANTALES autem tres aut quatuor ab unâ radice producit Prima virgulas, teretes, circa quas folia lini, exigua, crassa, inordinata: & in summis plurimos flosculos, spicæ, aut racemi instar confertos, ex herbaceo purpurascens initio, deinde tenuibus capillamentis ex albo palléscentibus ornatos, in quorum medio veluti quatuor grana viridia conspiciuntur, quæ excusso flore, in vascula excrescunt, exili nigricante semine plena: radix crassiuscula, candida, dura, vivax, subinde etiam ante hiemem repullulat.

Natalis.

In collibus Salmanticæ proximis lapidoso solo provenit, ubi Maio florebat, deinde semen proferebat.

ISTIC Sesamoides parvum appellabant, tamen si cum ejus descriptione minimè conveniat. Ingrati & amariusculi est gustus.

Sesamoides
almanic.
parvum II.

ALTERA item Sesamoides parvum istic nuncupabatur, crescens declivibus locis, cui dodrantes virgæ, multa folia Lini foliorum æmula, majora, & incana: flos copiosus, albus: radix etiam candida, sed non valde crassa. Floret hæc etiam planta eodè quo superior tempore: vivax etiam videtur, à Sesamoide tamen non minus aliena, quàm superior.

HESPERIS.

CAP. V.

Hesperis cur
dalla.

HESPERIDI nomen inditum, auctore Theophrasto lib. vi. de causis Plant. cap. xxv. quòd nocte plus redoleat, quàm interdiu. Cui suffragatur Plinius Natur. Hist. lib. xx. cap. vii. Ad quam verò earum plantarum, quæ hodie nobis sunt cognitæ, potissimum referri debeat, plerique adhuc dubitant, cum nullas alias notas reliquerint Veteres, quibus dignosci queat.

Communis tamen opinio obtinuit, ut ea quam nonnulli Matronalem violam vocant, & inter Leucoij genera referri debere videtur, Hesperidis nomen sibi proprium adscisceret: quoniam ejus flos, sub vesperam præsertim, grato odore nares feriat, interdiu, aut nullum, aut levissimum spiret.

Nos ergo, vulgarem Herbariorum opinionem sequuti, Hesperidè appellamus, quæ Matronalis viola alio nomine dicitur, quòd Matronis atque virginibus sit in delicijs. Ejus verò duo genera alia, minimè ab alijs hæcenus observata, in medium proferemus.

Hesperis I.

Hesperis II.

CVBITALI Prior excrescit altitudine, multisque ramis prædita est, quos confuso ordine ambiunt folia, Matronali violæ similia, paullo tamen latiora & crassiora, acidiusculo primum gustu, postea acri & salivam ciète: extremis ramis in oblongis pediculis insident flores Leucoij aut Violæ matronalis floribus forma similes, quatuor foliolis, ut illi, constantes, non explicati tamen, sed se contorquentes, coloris admodum inelegantis & obsoleti, hoc est, pallidi & furvi, infinitis venulis ex atro purpureis singula foliola intercurfantibus, odore interdiu nullo, aut adeò tenui, ut vix naribus percipi possit, sub vesperam autem gratissimo & suavissimo: flori succedunt longa, torosaque ut in vulgari cornicula, ferè tamen quadrangula, in quibus duplici serie continetur semen vulgari Hesperidi simile, subruffum: radix fibrosa, quæ ut plurimum biennium non superat, sed postquam defloruit & semen tulit, perire solet: si tamen præcis caulis ad frugem pervenire non sinatur, nova germina interdum producit.

Sponte nascentem & semine prægnantè primum inveniebam in Prellnberg Hamburgensi monti vicino, Vngariæque extremo, quâ Austriam spectat, mense Junio anni M. D. LXXVI. Ejus deinde semen terræ comissum subsequente vere, plantas mihi protulit, quæ altero anno duntaxat floruerunt Maio, & sequente hieme perierunt.

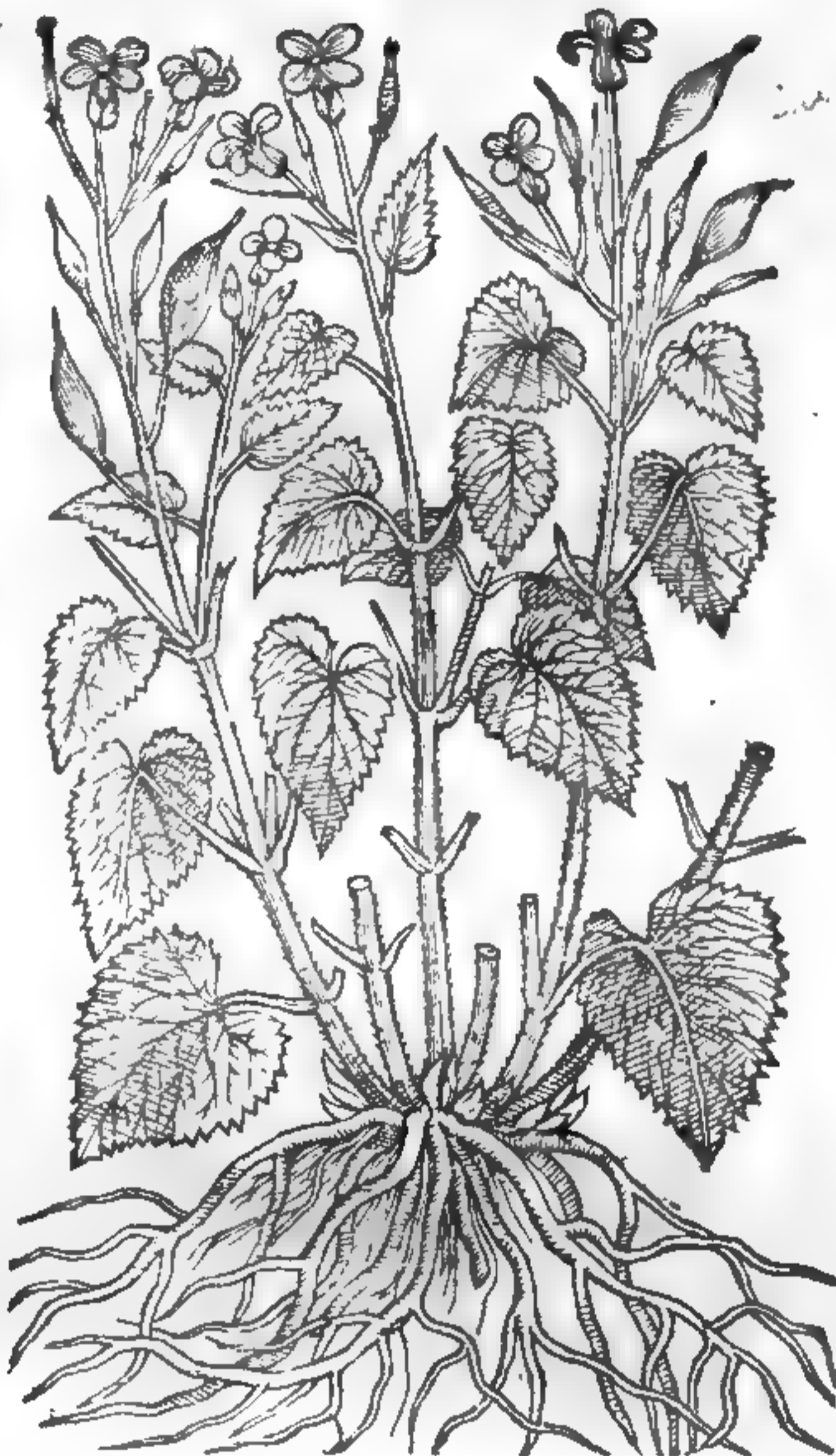
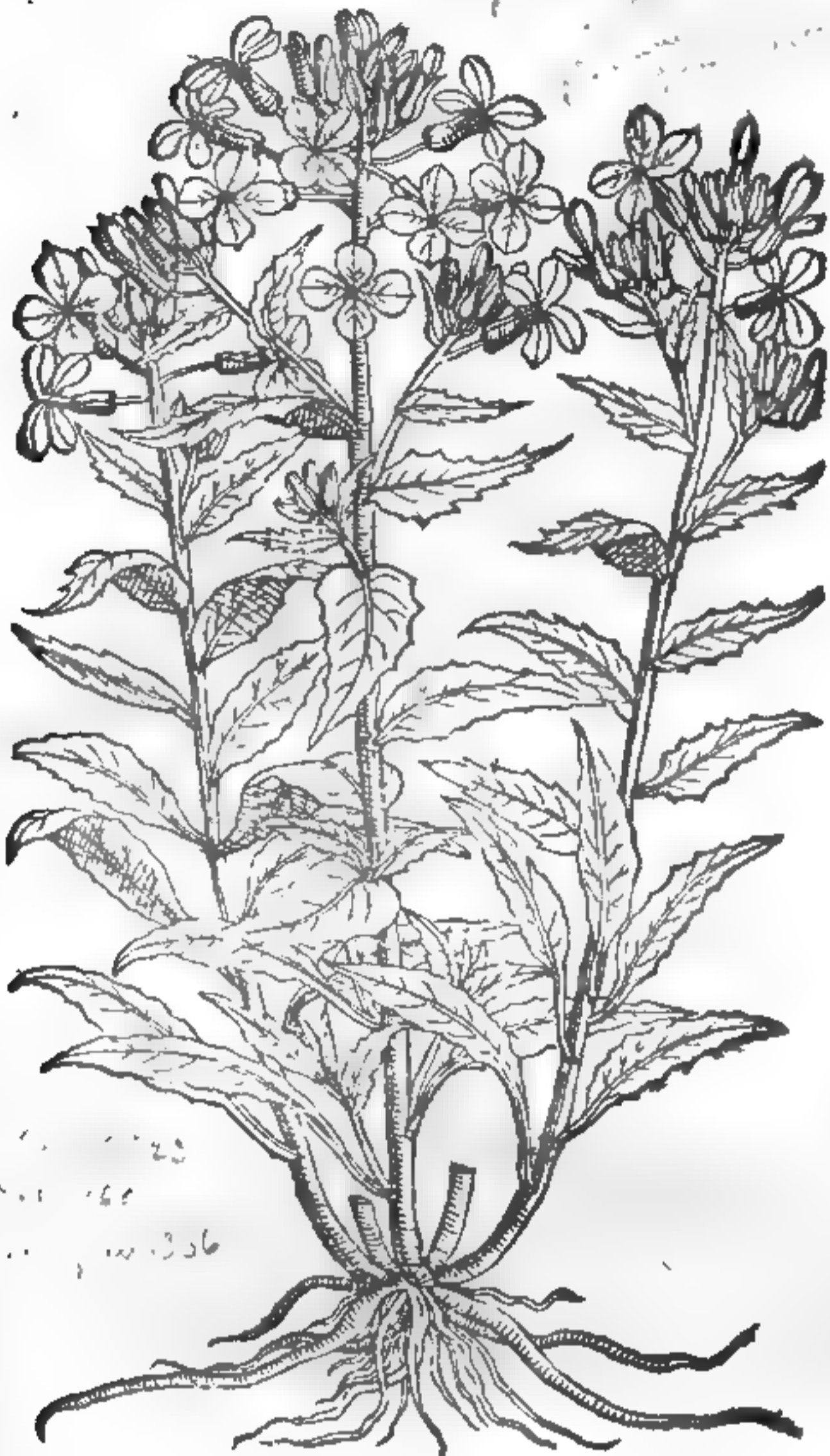
Solent verò quæ semine nascuntur plantæ, floris colore multum variare, nonnullis maternum colorem retinentibus, alijs aut dilutius palléscentibus, aut magis obsoletum adquirentibus, omnia tamè folia crebris venis ex atro purpurascens distincta habentibus.

IN SYRIÆ maritimis aliud Hesperidis genus crescit, cujus semen in Italiam allatum, deinde Viennam missum, plantas produxit jam descripta multò vegetiores, ampliora habentes folia, crassiores caules, majoresque flores, quatuor tamen folijs etiam constantes, ejusdem planè cum superiore coloris, sub noctem valde odoratos, interdiu odoris expertes: quibus multo crassiora cornicula successerunt, alioqui superioris corniculis plurimùm respondentia, semen etiam simile continentia, sed paulò crassius, quod maturefcere non potuit, quia ferius floruerunt plantæ. Altero etiam anno perire solet ejus radix, non multum prioribus abfimilis.

Hesperis Syriaca II.

Hesperis III.

Viola latifolia, Lunaria odorata

Handwritten notes:
Handwritten notes:
Handwritten notes:
Handwritten notes:
Handwritten notes:

TERTIA vulgari Matronali violæ adeò similis est, ut ex utriusque collatione vix discrimen conspici possit: etenim folia habet secundùm radicem non minùs ampla quàm illa, subhirsuta, vitidia, in ambitu serrata: caulem cubitalem, multis alis concavum, ad quas alia breviora, & nonnihil ad pediculum laciniata nascuntur folia: flores in extremis ramis copiosos, quatuor folijs constantes, exalbidos, qui ætatis successu purpurascunt: cornicula, femina, radix etiam ipsa cum vulgari omnino conveniunt: solo floris odore, cujus in hac nullam gratiam percipere potui, differunt. Solet etiam hæc, altero plerumque à germinatione anno, & à maturo semine, perire.

Hesperis fil. III.

Crescit passim Viennensi agro ad montium radices, & vinetorum in collibus sitorum margines. Floret cum vulgari, nempe Maio & Junio.

Natales.

PRIOREM appellare licebit Hesperidem montanam: alteram, Hesperidem Syriacam tertiam verò Hesperidem silvestrem.

Nemina.

MATRONALEM autem violam, tussi, convulsis, & difficulter spirantibus mederi tradunt: urinas insuper & sudores propellere, incidere, abstergere & digerere.

Facultates.

CETERVM quæ à nonnullis Viola latifolia, à florum cum Hesperidis & Leucoij floribus similitudine, vocatur: ab alijs autem Lunaria græca & odorata, quia siliquæ semine excusso, & abjecto tegumento, splendidæ sint, & ejus flores Leucoij aut Hesperidis florum odorem referant, in montanis silvis Austriæ & Stiria, vicinarumque alpium silvosis locis, atque etiam in Pannoniâ interamni sponte magnâ copiâ provenit. Quæ cum à plerisque alijs descripta sit, ejus historiam hic retexere non est necesse.

Viola latifolia.

ISTIVS plantæ duo genera cum in Hispanijs, tum in Narbonensi Gallia observabamus, unum majus & magis luxurians, alterum minus & exile.

Leucoium marinum majus.

Leucoium marinum minus.

*Leucoium ma-
rinum majus.*

MAIORI, caulis est pedalis, interdum major, ramosus admodum, & humi procumbens: folia longa, crassa, mollia, canentia, & quodammodo lanuginosa, Cichorij aut Erucæ modo divisa & velut præmorsa: flores secundum ramulos odorati, quatuor folijs ut reliquorum Leucoiorum flores præditi, dilutioris purpuræ colore, sed ad rubri vini feces quodammodo tendentis: siliquæ longæ, crassiusculæ, plantæ tamen ut vulgaris Leucoij, duplici planorum & subruforum seminum ordinem, intercurrente membrana continent: radix multifida, sed non perennis, postea quàm enim planta florem & semine protulit (quod altero plerumque à satu anno, interdum & tertio fieri solet) perit. Æstate floret.

*Leucoium ma-
rinum minus.*

MINOR, dodrantales, teretes, sed satis firmos habet cauliculos, in plures ramulos divisos: folia priori similia, mollia item & incana, minora tamen, tenuioraque & minus divisa: flores in ramulis superiore minores, quatuor foliolis constantes, coloris pulcherrimè rubetis, & dum marcescere incipiunt, magis saturi, quales Leucoij rubri vulgaris flores, & odorati quidem illi, verum minus quàm superioris: cornicula succedunt oblonga, teretia, exili & rufa semine plena. Floret Julio & Augusto, eodem quo satum est anno, deinde perit.

Natalis.

Nascitur utrumque Mediterranei maris littoribus in Hispaniâ & Galliâ Narbonensi: sed minus multo frequentius.

Nomina.

LEUCOII marini nomen indidimus, quod sponte in maritimis nascatur, unde ad Belgas delatum, in hortis colli cœpit: a lui etiâ majus aliquot annis Viennæ, semine ex Belgicâ misso natum. Minus ob coloris in flore mutationem, nonnulli, cum Mompellij viverem, Tripoliû vocare solebant: tamen si iisdem locis natum Tripolium legitimû observare potuissent.

Tripolium.

Tèperament.

Utumque calido gustu est: sed minus suâ acrimoniâ vehementius linguam vellicat.

*Leucoium ma-
rinum Cre-
ticum.*

IOSEPHVS porrò Casabonus ex peregrinatione Cretica redux, semen ad nos mittebat Leucoij marini appellatione, è quo tres diversæ plantæ ortæ.

I.

EARVM Maxima & Prima, caules habuit procumbentes, rotundos, duriusculos, multis ramis donatos, in quibus flosculi quatuor folijs constantes, initio rubentes, deinde ex cæruleo purpurascens, extremo bifidis, & cordis, ut vulgo pingitur, effigiem prope modum referentibus, quasi ex umbellâ, Irionis vulgaris instar, sensim prodeuntes, qui (ubi floris folia conjungebantur, radiantem imitabantur flavam stellam: floribus successerunt quarum ferè unciarum

anciarum filiquæ sive cornicula teretia, in quibus semen oblongiusculum castanei coloris. Ipsius verò plantæ folia longiuscula fuerunt. à Thlaspi folijs non valde differentia, nullis (in caule præsertim) evidentibus crenis donata, crassiuscula, & aliquantulum amara.

ALTERA priori similis erat, nisi flosculos habuisset dimidio minores, & initio profus albos, deinde tamen paulatim purpureum quidpiam contrahentes, sed nihilominus magis ad albedinem inclinantes. Floruit utraque Iulio, medio Vere, hoc est Aprili, fata.

TERTIA promebat initio præcedentibus duabus longiora folia, evidentibus & cõspicuis crenis secundùm oras donata, Leucoij Dioscoridis Lobeliani instar, è quorum medio exiit cauliculus rectus palmari altitudine minor, quum florere incipit, nempe Augusto: à latere verò plures fundebat ramulos, in quibus flores, secundo generi amplitudine pares, colore tamen differentes. nam propius accedebant ad Leucoij marini Lobeliani latifolij colorem, magisque purpurascens erant, quàm in primo genere.

LEUCOIVM SILVESTRE.

CAP. VII.

Leucoium spinosum Creticum.

MULTA secundùm radicem habet folia, Leucoij, quod luteo est flore, folijs similia, angustiora tamen, viridia, amaricantis gustus, inter quæ unicis, interdù plures assurgunt caules, pedales aut ampliores, striati, carinatis folijs obsiti, multos sustinentes flores quatuor folijs constantes, flavos, Leucoij lutei florum æmulo, sed minores, minúsque odoratos: floribus succedunt oblonga cornicula ut in sativo, plano semine plena: radix longa est, candidans & multis tenuibus fibris prædita. An semine ad maturitatem perducto pereat, observare non potui: nam natali loco florentem, suâque cornicula nondum matura ferentem hanc plantam observabam: Biennem tamen esse puto, quia in nullis stirpibus, caulis præcedentis anni ulla vestigia cõspiciebam.

Invenitur in montibus illis supra Badenses thermas, & in Leytenberg, salebrosis præsertim & meridiei obversis locis. Floret Maio.

COMMUNE Leucoium silvestre appellari posse censeo: Rhizotomæ etiam mulierculæ Wild gelbe vepl vocant, Sativum autem Leucoium luteum, Vngari Sarga viola nuncupant, hoc est, luteam violam.

Quo nomine appellem hanc plantam dubius sum. Nata autem est etiam Iacobo Plateau, semine peregre accepto. Illam certè nascentem non vidi, sed iconem ipsius manu delineatam ad me mittebat cum brevi descriptione idem Plateau. Eam videlicet crescere, ad cubitalem aut majorem altitudinem, & in multos ramos duros & lignosos spargi, quos cingerent folia confertim nascentia, incani & cineræci coloris, per oras nonnihil dentata: & sparsim

partim in ramis multos flores nasci flavos, quinque folijs constantes: eos autem ramulos initio satis tenellos esse, paulò post tamen, duros & spinosos evadere. Quale semen ejus esset, non adscribebat, sed dum taxat sciscitabatur an Hippophæstum Dioscoridis esse posset. Sed cum Dioscorides suum Hippophæstum, humilem herbam esse asserat, sine caule, sine flore, inanibus tantùm capitulis, folijsque spinosis, radículas habere molles & crassas, è quibus, folijs etiam & capitulo, succus exprimat, & in usum adferretur, non video quâ ratione hæc planta ejus descriptioni accommodari queat.

QUONIAM porrò folia, Leucorij marini folijs non valde dissimilia habuisse videbatur, Leucorij spinosi appellationem obtinere posse arbitror, donec aliud magis aptum, & ipsi plantæ conveniens reperiat, tamen si flores ejus pluribus folijs quàm Leucororum flores præditi sunt.

PRIMULA VERIS.

CAP. VIII.

*Primula ve-
rus vulgaris
multis locis
abusa.*

TAMETSÌ in Austriæ, Stiriz, Pannoniæque pratis, & herbosis montanisq; locis, atque silvis nascantur aliquot, ejus plantæ (quæ vulgò Herbariorum Primula veris & Herba paralytis vocatur) genera, qualia sunt elatior utraque flore luteo & pallido, atque humilis pallido flore, illæque simplici foliorum texturâ: peculiare tamen quoddâ genus alunt nonnulla prata uliginosa, binis, ternis & quatuor miliaribus à Viennensi urbe distantia, quod ob florum elegantiam & venustatem hoc capite describemus.

Primula veris rubro flore.

Primula veris albo flore.

*Primula ve-
rus rub. flore.*

GERMINAT autem ineunte vere folijs denis aut duodenis, initio quasi in globum contractis, quæ successu temporis sese explicant, & humi sparguntur, suntque exteriore parte incana & veluti farinâ quadam aspersa, internâ verò ex viridi pallentia, aliquantulum crispa & densiuscula, Herbz paralyti vulgari ferè similia, sed minora, angustiora, & minus rugosa, acris saporis: ex horum medio unus aut plures assurgunt cauliculi dodrantales, interdum pedales, nudi, graciles, summo fastigio incani, qui sustinent ex uno veluti capite, & in umbella nascentes flores, octonos, denos, aut plures, Primule veris floribus forma similes, quinque bifidis folijs constantes, magnâque ex parte eleganti dilutioreque purpurâ nitentes, aut carnei coloris, interdum saturatius rubentes, nonnumquam (sed rarè) omnino candidos, & etiam exalbidos, omnes autem circa umbilicum luteolos & aliquantulum odoratos: semen deinde in oblongis vasculis admodum exile, fulvescens cõtinetur. Illud autem in hoc flore observabâ, ut qui intensius rubet, stilum prominente sive pistillum habeat, quemadmodum non-

*Primula ve-
rus alb. flore.*

Primula veris pallido flore humilis.

Nomina Primula veris in gæth.

Auricula ursi 1.

Auricula ursi.

VARIA autem apud rei Herbariæ studiosos obtinuit nomina Primula veris vulgò dicta Belgis. Nam sunt qui φλομίδες Dioscoridis esse putent, Fuchsius verbascula vertit. Alij Dodecatheon herbam, quã Plinius Nat. Hist. lib. xxv. cap. 1111. describit folijs septenis, lactucis simillimis, è radice lutea exeuntibus. Vulgus Herbam paralyfim, Clavem S. Petri, Itali Lactucam silvestrem, Germani himelfchlusfel / & Schlussblumen. Angli Primrosen & Cowe styppe. Vngari humilem & ἀκαυλον maximã copiam ubique in silvis cæduis apud eos nascentem, Kacha verág hoc est, pultis ex panico aut milio confectæ (quam illi Kacha vocant) florem, quia pultis illius quæ pallida est, colorem imitatur. Hanc ego, cum in Angliã essem, ubi etiam in cæduis silvis abundè provenit, lactei candoris flore conspiciebam, & aliquot stirpes amicis in Belgicam inde mittebam. Sed & ab Anglis primùm acceperunt Belgæ tam humilem quàm elatiorem, quæ florem habent multiplici foliorum serie constantem, & omnes ferè reliquas coronarias plantas, quarum flores πολύφυλλοι.

Primulam autè Veris vulgò vocatam, Nobilis idemque Cl. V. Fab. Columna in suo φουθεασάνω Alismatis alterum genus apud Plinium esse censet: quemadmodum & cap. sequente descriptas Auriculas ad Alisma sive Damasonium Dioscoridis refert: cujus sententiæ valde acquiesco.

AVRICVLA VRSI. CAP. IX.

NON dubium est, quin ad Primulatum classem referenda sit venusta hæc planta, adeo similes sunt & forma & temperamento.

Ejus verò multa genera observabam in alpinis Austriæ & Stiriz jugis, quæ, certã quadam serie, hoc capite describemus, à vulgatiore quidem, sed omnium odoratissimã initium facientes.

ILLIUS folia, Primulæ veris folijs ferè respondent, rugosa tamen non sunt, sed crassa, fabariæ foliorum instar, eoque aut farinæ quasi polline conspersa & prorsus incana, aut leviter tantum canescentia, interdum omnino viridia & lævia; rursus omnia vel per ambitum ferrata, vel nullis denticulis prædita, interdum novella dütaxat dentata, vetustã minimè, omnia autem gustu amara. Ex horum medio, aut è lateribus prodeunt cauliculi dodraniales, aut minores, nudi, veluti quãdam farinã resperfi, qui denos, vicenos, tricenosque, interdum etiam plures (presertim si in hortis colatur, ubi admodum luxuriat) flores sustinent, ex uno veluti capite æqualiter prodeuntes, & petiolis (quos tamquam squamulæ quædam incanz ab invicem segregant) brevibusque caliculis inhzrentes, Primulæ veris similes, quin aut

senis divisuris constantes, dulcem & melleum quendam odorem spirantes, coloris aut lactei, aut pallentis, atque vel majores & ampliores, vel minores, omnes autem interius circa umbilicum albo circulo insignitos, stilo inter stamina nonnumquam prominente, interdum nullo

dum nullo: semen deinde fuscum, inæquale, bullatis vasculi inclusum, quale Primularum veris: radix crassa est, & multis candidis oblongisque fibris prædita, ex quâ, in cultis si pangatur, plures plantæ enasci solent.

Crescit in Sneberg, Neuberg, Etscher, & alijs vicinis Austriæ & Stiriz alpibus, montèque Gleysefeld imminenti: deinde multo lætior & vegetior abundanter invenimus in scopulo, Medeling oppido (quod duobus aut paulo amplius miliaribus ab urbe Viennâ distat) imminenti, quâ Septentrionem spectat, unde rhizotomæ mulierculæ cum florum manipulos, tum ipsas stirpes, quas sciunt a plerisque expeti, adferunt.

Auricula ursi II.

ALTERIVS folia breviora sunt, extremâ parte latiora plerumque, & initio quasi rotunda, quæ temporis successu angustiora circa radicem fiût, crassa quidem illa, sed minus quàm superioris, in ambitu serrata, supernè viridia & lævia, infernè ex viridi palléscentia: inter quæ vel ad quorum latus exeunt nudi, duas uncias longi, aut paulò ampliores cauliculi, quibus insidēt seni, octoni, aut plures flores, simul in caput aut umbellam congesti ut in superiore, illisque formâ similes, sed majores, rubro colore nitentes, obscuriore tamen initio, quasi mororum succo infecti essent, deinde elegantî & dilucidâ rubrâque purpura gratissimi, intus circa umbilicum pallentes & exalbidi, odorati quidem illi, sed minus superioribus: semen in capitulis longè minoribus, parvum, nigrum, inæquale: radix priori similis.

Hanc frustra per Austriacorum Stiriacorumque montium altissima juga quæsi: primum autem mihi conspecta est in cultissimo horto C. V. Ioan. Aicholztij Medici & Professoris Viennensis, mei amici veteris, & hospitis, dum istic vixi, charissimi, quam à nobili quadâ matronâ ante acceperat, ignari tamen unde illi primum communicata fuisset. In Oenipontinis autem & vicinis alpibus abundè nasci postea intelligebam.

TERTIIGENERIS folia, quàm superioris minor, teneriora, minus crassa, subhirsuta, per ambitum undique serrata, inter quæ nascitur cauliculus superiori similis, flores in umbella

pares ferens, & rubros, exalbidis tamen maculis aspersos, cujus radix similiter fibrosa, novâque è lateribus propagines fundens.

In Tyrolensibus jugis, præsertim in Kitzspil inveniri intelligo. Sed eam primum mihi ostendebat cum multis alijs raris stirpibus quas in exculto suo horto alebat C. V. Ioach. Camerarius inclytæ Reip. Noribergensis primarius medicus, floris expertem, quam tamè eodem cum alijs tempore florere mihi dicebat. Anno autem M. D. XXCI. ex Anglia Viennam revertenti paucas adnatas plantulas communicabat, sed quæ in itinere tabescentes deinde perierunt.

QUARTA, minoribus est quàm Secunda folijs, carnosis, mucronatis, in ambitu non ferratis, supernè lævibus & splendentibus, infernè ex viridi pallentibus & venosis, minoreque acrimoniâ & amaritudine præditis quàm aliarum folia: flores illi secundo generi similes, profundioribus lacinijs secti, colore dilutius rubente, intus circa umbilicum incanâ quadam lanugine villosi, stilo prominente, bini, terni, aut ad summum quaterni, summo vncialis, rarò longioris cauliculi fastigio nascentes: semen in parvis vasculis reliquis maius & fuscum: radix minor & nigricans, atque adeo numerosa tobole interdum se propagans, vt latissimos cespites occupet.

Inuenitur in Sneberg, reliquisque vicinis jugis & Stiriz alpibus frequentissima. Paulò ante meum Viennâ discessum rhizotomæ mulierculæ singulis annis in forum Viennense venalem inferre cœperunt.

TYROLENSI non valde absimilis erat Quinta, quam in cultissimo horto Ill^{mi} Principis Cætorum Wilhelmi Castellis florentem conspiciebam anno M. D. XIC. ejus enim folia circinata ferè rotunditatis, longiuscula tamen & in ambitu serrata, longè minora secundæ folijs, & minus viridia, sed aliquantulum canescentia: inter quæ tenuis & sexunciam longus cauliculus

Auricula urfi VI.

Auric. Vri.
VII.

cauliculus exiliebat, binos, terpos aut plures flores sustinens superiore minores, quinque bifidis folijs etiam cōstantes, medij inter II. & IIII. coloris: semen nō observabam, nam Aprili dumtaxat florentem videbam: radix fibrosa est, ut reliquarum.

MINOR etiam est Secundo genere, Sexta Auricula, cujus unicam plantam conspiciebā in exculto horto ornatifs. viri Ph. Steph. Sprengeri anno M. D. XCI. Maio mense. quaterna aut quina ferentem folia, crassiuscula, dilutè virentia, nullis crenis in ambitu donata, inter quæ prodire aiebat (nā caule & flore orbata erat) caulem è viridi candicātem, tres uncias aut amplius longum, summo fastigio ferentem quinos aut plures flores, flavæ formæ æquales, sed candidos: radix superioribus respondēs, aliquot fibris, ut illæ, donata erat. Eius iconem quam hāc subjecimus, postea ad me mittebat.

SEPTIMA crassiusculā radice nititur, Quartæ haud dissimili, multis cādicantibus fibris capillatā: ex qua angusta folia quina aut sena, succulenta, & pingua, Quartæ folijs multò angustiora, à medio ad extremum usque mucronem in ambitu serrata, amarique gustus prodeunt: cauliculus inter ea nascitur tres uncias longus, nudus, lævis, sustinens capitulam è foliolis compactam, unde quaterni aut quini flores elegantissimi, dilutius rubentes, quinque folijs bifidis ut reliqui con-

qui con-

qui constantes: neque hujus semen observare licuit, capitula tamen quartæ proxima in illa conspicebam, semen etiam simile habere verisimile est.

Crescit hæc in quibusdam alpiibus Carinthiæ & Stiria superioris, præsertim verò Tauro monte, & Iudenberg jugis. Floret sub finem Julij, hoc est, nivibus in summis illis jugis liquefcentibus. Rara hæc, quia ex procul distitis montibus delata, in unius Aicholtzij horto paucos annos perduravit, omnem cultum ita respuens, ut numquam ad frugem pervenire, imò ne florem quidem deinceps proferre voluerit.

Auricula ursi VIII. minima.

OCTAVÆ folia unguem magnitudine vix æquant, infernè circa sedem angustiora, supernè & in extremo latiora crenatâque, viridia, nervosa, superioribus minus densa, amari gustus: pedicellus inter folia exiit vix digitum transversum altus, unicum, interdum alterum florem ferens dilutius rubentis, sive carnei coloris, è fimbriato caliculo obtusiore prodeuntem, inodorum, intus etiam circa umbilicum candidâ lanugine pubescentem, nullo prominente stilo: neque hujus semen observare licuit, cum non quovis tempore jugū in quo nascitur propter difficultates conscendere potuerim, nec in hortum cum suo cespite translata ad frugem unquam pervenerit, reliquarum tamen semini respondere arbitror: adnatis mirum in modum se propagat, & interdum magnos cespites occupat, candicantes fibras è singulis propaginibus demittens.

Auric. VIII.
§ VIII.

In summo Sneberg jugo primus istam observabam anno M. D. LXXIII. neque ullo alio vicino jugo postea mihi sese obtulit. In Tauro tamen & Iudenberg etiam invenitur, & cum illa rarum aliud genus per omnia quidem simile, sed cujus folia magis pallefcunt, flores laetæ sunt candoris.

Florent omnes natali loco, Junio, interdum Julio & Augusto duntaxat, videlicet statim post solutas in ijs jugis, ubi crescunt, nives, nonnūquam etiam sub ipsa quasi nive, & concaemeratâ nivis induratâ crustâ, reliquâ, quæ subtus erat, Solis radiorum rupes ferientium repercussione solutâ. In hortos verò translata Aprilis florent, & aliquando iterum Autumno, si aura sit temperatior, illis exceptis quæ vel contabuerunt, vel nullâ, ut dixi, diligentiam aut culturâ ad florem ferendum induci potuerunt.

Natales.
Varietas.

OMNIA ista genera præter tertium, quintum, sextum & septimum, primus omnium Belgicæ communicabam, missis Viennâ, ad Ill. V. Ioannem de Brancion, fratris loco mihi que carissimum, & post ejus obitum ad Magnific. V. Ioannem vander Dilft ejus agnatum, compluresque alios amicos, eorum plantis, primulâ veris rubro flore, & rarissimis alijs alpinis stirpibus. Prior autem quæ flavo est flore, jam antea Belgicæ inquilina facta fuerat liberalitate C. V. Alphonsi Pantij.

Tempus.

Iosias Simlerus commentario de Alpibus, aliquot ejus genera recenset, ex Gesneri collectaneis, ut ipse refert, desumpta: nempe quæ haberet florem aut luteum, aut pallidum, aut purpurascens, vel rubescens sanguinis modo, vel cinereum, & atrum: quos postremos duos colores numquam mihi conspectos esse in simili planta, ingenue fateor, nisi per cinereum intelligat quartum genus, cujus flos marcescens, præsertim pluviam corruptus, veluti cineraceum colorem contrahit, & per atrum, secundi generis florem primum sese explicantem, quem initio obscuriorem, saturum, & veluti mororum succo infectum esse dixi.

Qvo nomine veteribus dicta sit hæc planta, me fugit, nisi sit (ut Fabius Columna, quem admodum diximus, censet) Dioscoridis Alisma. Recentiores autem varia illi indiderunt nomina. Matthiolus enim inter Saniculæ genera recenset, & Herbarijs Auriculam ursi vocari tradit. Gesnerus libello de Lunarijs herbis Lunariam arthriticâ appellare maluit. Alij Paralyticam alpinam nuncuparunt: magis tamen vulgare apud rei Herbariæ studiosos nomen est Auriculæ ursi. Helvetijs stublunc/hoc est, rupium flosculus dicitur. Austriacarū Stiriacarumq; alpium incolis, prior Kraut vnd Schwindelkraut ab effectu dicitur (comendant enim ejus radicis usum, ad roborandū caput, ne vertigine in præcipitijs tentetur, cujus rei causâ, caprearum & ibicum venatoribus non minus familiaris quàm Doronici radix) Medlingeses, apud quos copiosè nasci dixi, wolsmechende Schlüsselblumen, id est, odoratam primulam appellat: secunda & tertia rotte Schlüsselblumen ab incolis vocatur: quarta Stainrosin/hoc est, petrea rosula ob venustatem & roseum colorem, tum quod in scopulis nascatur, à montanis pastoribus nuncupatur: septima apud Stiria superioris incolas montanos Rose spetel nomen invenit, quasi dicas equinam nardum, ad differentiam Nardi sive spicæ Celticæ, quæ abundanter in eodem Iudenberg jugo nascitur, ut in ejus historiâ dicemus.

Nomina.

GESNERVS lib. de Lunarijs herbis, prioris radicem, vinum suo odore comendare scribit, manducatam verò, dentium dolores, præsertim à frigidâ defluxione obortos juvare, capiti

Facultates.

frigido & partibus nervosis prodesse, putrida ulcera emédare, scissuras in cute hiantes, ventorum, frigoris aut alia quapiam iniuriá, succum ejus instillatum brevissime sanare.

Matthiolus ad enterocelas & thoracis vulnera, si quotidie in potu sumatur, utilem esse, quin & alia vulnera tam intus sumptam, quàm exterius illtam.

Istic ubi nascitur, soli, ut dixi, montani venatores ejus radice utuntur: à reliquis negligitur, præterquam à mulierculis, quæ ex ejus floribus sarta & corollas conficiunt. Deinde cum nobiles, tum aliæ Vienneses matronæ quæ coronarijs stirpibus delectantur, in suos hortos cum quarto genere inferre cœperunt.

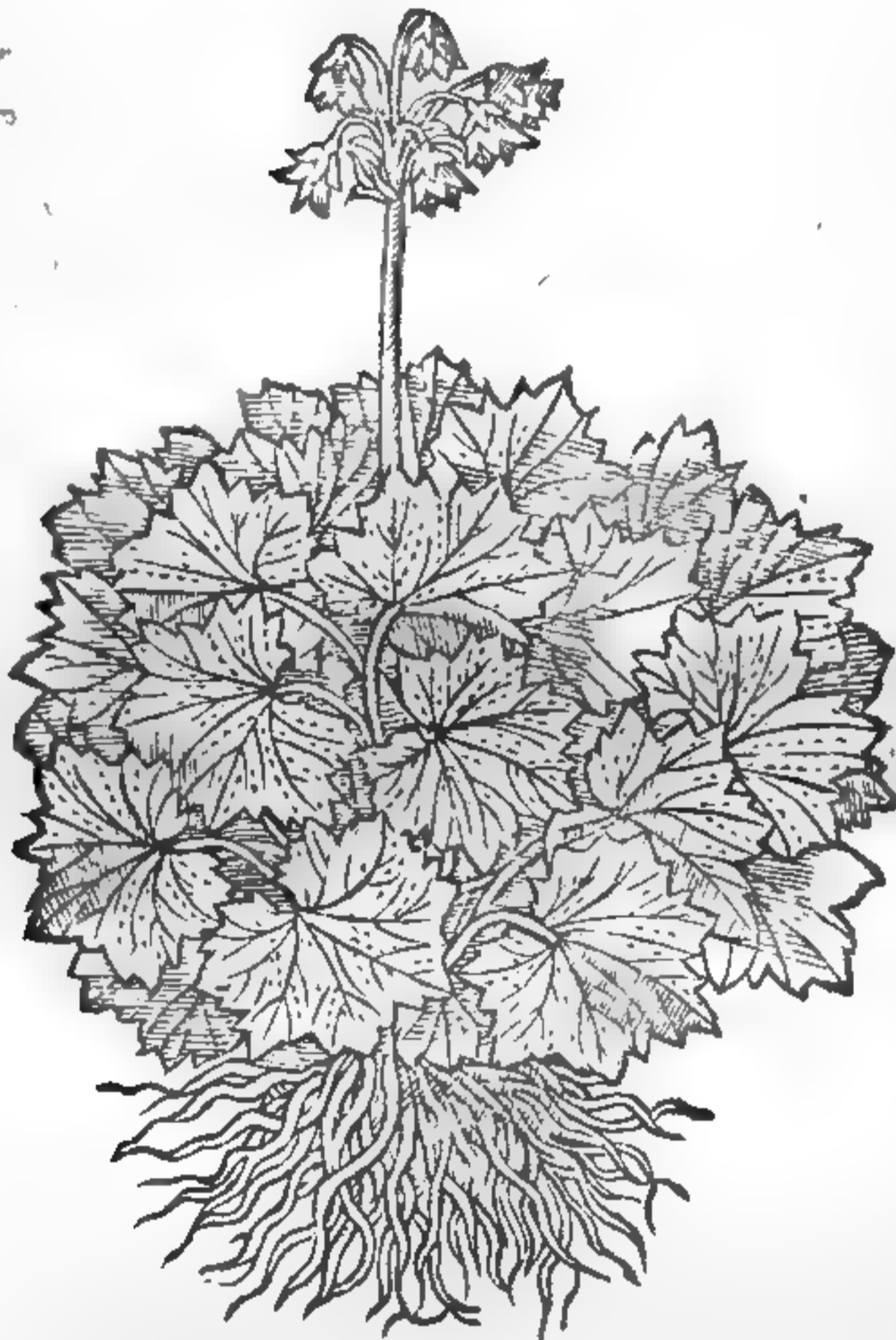
SANICVLA MONTANA.

CAP. X.

TEMPERAMENTI, facultatum, aliarúmque quarundam ratione, proximum ab Auriculis locum, quantum quidem mihi videtur, obtinere debet elegans hæc planta.

Sanicula montana.

Sanicula
montana.

MULTA folia præmit, novo vere, satis crasso pediculo nitentia, ad eò sese per oras initio contrahentia, pronâ parte, ut orbiculata videantur, admodum nervosa & rugosa, supinâ verò parte tuméntia, crispâque ut Lusitanici ranunculi, aut Lactucæ capitatae folia, deinde ubi sese explicarunt, in ambitu non modò serrata, sed etiam in sex aut plures lacinias divisa, omnino virentia, supernè quodammodo splendens, infernè nequaquam, fervido gustu: inter quæ palmaris exit cauliculus, firmus, erectus, nudus & sine folijs, subpurpurascens, qui in summo Primularum & Auricularum instar è medio quorundam foliorum capite, octo, novè, aut plures producit flosculos còcavos, cāpanulæ modo pensiles, & deorsum spectâtes, quinque crenis divisos, elegantissimo rubro colore saturo, & ad purpuram tédente, fundo interiore albo, in quinque angulos desinente, prodeuntibus ex imo quinque staminibus luteis albū fundum non superantibus, & mediū oblongum stylum complectentibus, suavis odoris, ut ferè Auriculæ urfi rubræ sive secundæ flores: quibus defluentibus, succedunt surrecta capitula, tenue, fuscum, ut illa, semen còtinentia: radix numerosis, lógis, tenuibus, & nigricantibus fibris ex uno capite prodeuntibus constat, singulis annis ad latera augescens, &

incrementum sumens, ut temporis successu veluti Auriculæ & Primulæ aliæque similes, in plures stirpes dividi & pangi possint. Tota planta hirsutiore lanugine pubescit.

Natalis.

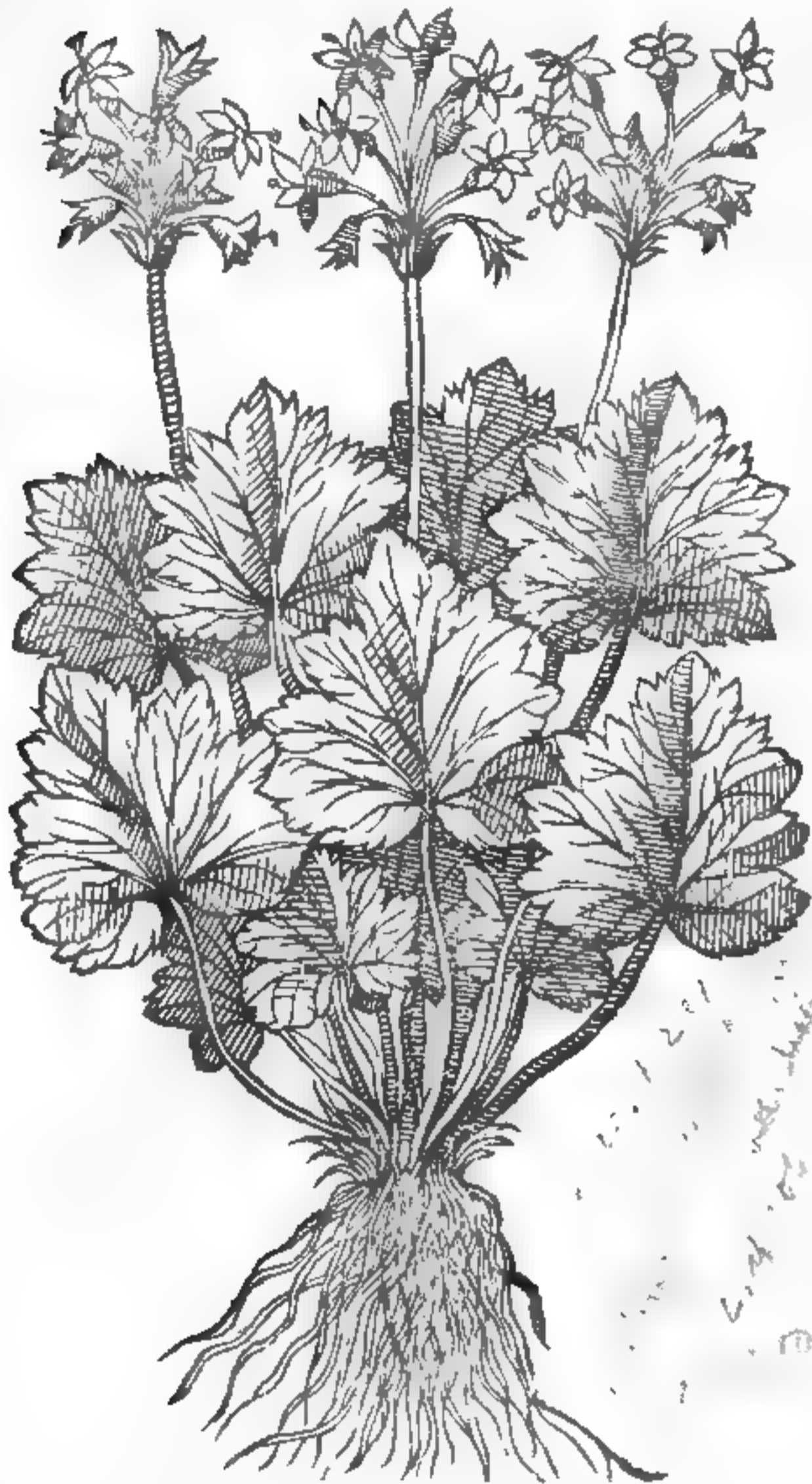
Promiscuè nascitur cum proximo capite describenda, & interdum, cum adhuc tenella est, altera pro altera eruitur: eodem etiam tempore cum illa floret, licet in hortis hæc paulo maturius, videlicet Maij initio.

ILLAM esse omnino existimabam, quam C. V. Matthiolus ab amplissimo Cortusio acceptam Caryophyllatis subiecit, & Cortusiam nūcupavit: verum cum neque facie, neque temperamento ullam affinitatem cum ijs habere videatur, commodius meo iudicio Auriculis, ut dixi, conjungetur, quibus non dissimiles habet facultates. Eam autem florum varietatem, quam ipse in Cortusâ inveniri scribit, in hac nostra non deprehendi. Sed illud observabam, peculiare quoddam exiguæ erucæ virentis atque tumidæ genus in ipsa gigni uberrimè.

CETERVM anno M. D. XXC. Amplis. Vir Jac. Ant. Cortusius binas Cortusæ siccas stirpes ad me misit, quibus hæc erant adscripta.

Cortusia.

Diligenter contulimus Cortusæ stirpem cum Saniculâ, quam in Pannonicis observationibus describis, & Cortusiam esse censes: sed illam nihil commune cum Cortusâ habere deprehendimus, tantum abest ut sit illa ipsa: Cortusæ binas plantas mitto cum suis folijs, floribus & radicibus, atque addo, Cortusiam grato suavique odore præditam instar favi mellis aut odoratæ alterius rei cuiuspiam, imò subtilem quendam odorem spirat, qui odorantis cerebrum permeat atque reficit: teneriora item folia recens vulsa & in ore retenta, sensim calorem excitant, tamquam manducato pyrethro, qui tamen subito evanescit, nullamque no-

Sanicula montana II.

que noxam adfert: recentia integræque, non trita, mulierum aut delicatolorum malis imposita, & paulo post adæpta, gratum ruborem sine noxâ inducunt, tamquã nobilissimo aliquo fuce infectæ fuissent, quo evanescente, nullum vestigiũ aut macula relinquitur, præterea non splendent, neque aversa parte punctis instar polypodij distincta: flores non proponent, sed omnes, vel eorum maxima pars, surrecti sunt, cœlũmque spectant, non minũs etiam odorati quã folia, imò majore suavitate præditi, præsertim dum sunt recentes: radices candidæ sunt, non nigricantes. Hactenus Cortusus.

Quantum porrò ex siccis quas misit plantis conijcere licet, in eã hæreo opinione, Cortusam, cum Sanicula alpina modò descripta (nisi eadem sit) magnam affinitatem habere: nam folia, flores, radices, ipsum etiam tẽperamentum conveniunt, an verò ea præstare possit quæ Cortusæ attribuuntur, nullum feci periculum. Fateor quidem Saniculæ iconem nõn mihi satisfacere, pictorẽmq; nimium sibi indulisse, dum rugas & hirsutiorẽ illam lanuginem exprimere voluit, quæ res Cortusum fefellit, dum folia aversã parte punctis distincta putat: nam si ulla habuissent, in ejus stirpis historiã non subticissem.

SANICULA MONTANA ALTERA.
CAP. XI.

NATALIVM communio facit, ut hanc elegantem plãtam Saniculæ jam descriptæ subijciam, tametsi temperamento & facie differant.

MULTA habet illa folia, circinata ferè rotunditatis, Saxifragæ aurææ foliorum æmula, longis pediculis inhærentia, per ambitum incisa, supernè vitidia, infernè aliquantulum exalbida, & valde hirsuta, adstringentis gustus: caules deinde promit pedales, aut interdum ampliores, virides, hirsutos, & in his folia superioribus respondentia: summi caules in plures alas dividuntur, & singulis ramis insident terni aut quaterni flosculi, spinæ appendicis Plinij, quæ à plerisque Oxyacantha censetur, florum odorem referentes, quinque foliolis albis cõstantes, quæ veluti sanguineis punctis interiore parte notata sunt: bifida vascula cũ decem staminibus medium florem occupant, Saxifragæ albæ vulgo appellatæ capitulis valde similia, quæ matura, exile & minutum admodum, nigrũmque semen continent: radix quodammodo squamata supernè, & crassiuscula, multis candicantibus fibris prædita est, & à lateribus propagines agit.

Crescit in omnibus Austriæ & Stiria alpi-
bus umbroso loco, hoc est, ubi plerumque sil-
væ in alpium jugis desinere incipiunt. cũ Ra-
nunculo platyphyllo, Geranio pullo flore, &
similibus stirpibus, quæ umbrã quã Sole
magis gaudent. Floret Junio, interdum

etiam serius: in hortos verò translata, multò maturius.

SIMILE

Sanicula
mont. altera.

Natalis.

Tempus.

Sanic. mont.
alserua spe-
cies 11.

SIMILE ferè genus invenitur in Sncalben, vicinisque alpibus, sed minus, angustiore folio, & per extremum serrato, hirsuto etiam & adstringentis gustus, coloris ex herbaceo palliscentis: è medio foliorum prodeunt cauliculi trunciales, nudi, qui circa summum fastigium in plures ramulos finduntur, candidis flosculis superiori similibus onustos, verum nullis sanguineis guttis, ut illi, aspersos: bisida succedunt capitula ut in superiore, exiguum nigricans semen continentia. Floret etiam Iunio, in hortis autem Maio, aut maturius.

Nomina.

MIHI Prior aliquando missa fuit Ferrariâ Machliniam à C. V. Alphonso Pantio, Sanicula guttata nomine, quia ejus flores, ut dixi, sanguineis veluti maculis aspersi sunt. Dubito an ea sit quam Lobelius in Adversarijs Geum alpinum vocat: quem alius quispiam sequutus est, deinde pro Cotyledone tertia exhibuit. Montani pastores & venatores *Weyss Sanikel* appellant, apud quos nullum, quod sciam vulgare nomen Altera obtinuit: sed cum plerisque alijs negligitur.

Sanic. vulg.
Elleb. nig.
Dios. Dodonæo.
A. chymilla.
Saxifraga
auræa
Saxifraga
alba.

ABUNDANT etiam Pannoniæ utriusque & vicinarum Provinciarum prata, umbrosæ silvæ & montes, Sanicula vulgari, Diapensia vulgo appellata, Sanicula femina Fuchsi, sive Elleboro nigro Dioscoridis assertore Dodonæo (utramque Vngari *Sanicor* vocant) Alchimillâ, & congeneribus plantis: ad montium autem radices, locisque alijs humidis & umbrosis Saxifragâ auræâ cognominatâ: aperti verò gramine consiti colles, Saxifragam albam tuberosa radice alunt, cui, quas modo descripsi, congeneres videntur. Saniculam porò vulgarem Fab. Columna Sideritidem tertiam esse censet.

SOLDANELLA ALPINA.

CAP. XII.

FLORES venustas facit, ut Saniculis hanc elegantissimam plantam, & aliquot alias non contemnendæ venustatis subjungam.

Soldanella alpina major.

Soldanella
alpina.

Natales.

Varietas.
Tempus.

HABET verò sena aut octona folia, crassa, in orbem ferè circinata, Brassicæ marinæ, quam vulgo Soldanellam vocant, æmula, sed duriora, supernè viridia, infernè dilutiore viriditate splendentiâ, gustu primùm exsiccante, deinde acri & ingrato: flores gerit in lævi, nudo, gracili, subrubro, palmarique cauliculo, binos, ternos, aut plures, purpuræ vel saturæ, vel dilutæ colore, inodoros, campanulæ modo efformatos, deorsum spectantes, & propendentes, unico folio in quinque profundas crenas, (quæ aliquantulum laciniatæ sunt) & totidem alias singulares diviso, constantes, è medio protuberante veluti quodam umbone in longum stilum desinente, qui in vasculum, vel corniculum potiùs evadit, oblongum, durum, membranaceum, mucronatum, parvum, durum, virescens, simul congestum semen continens: radices fibrosæ, candicantes, ex uno veluti capite dependent, quod adnatis se propagat.

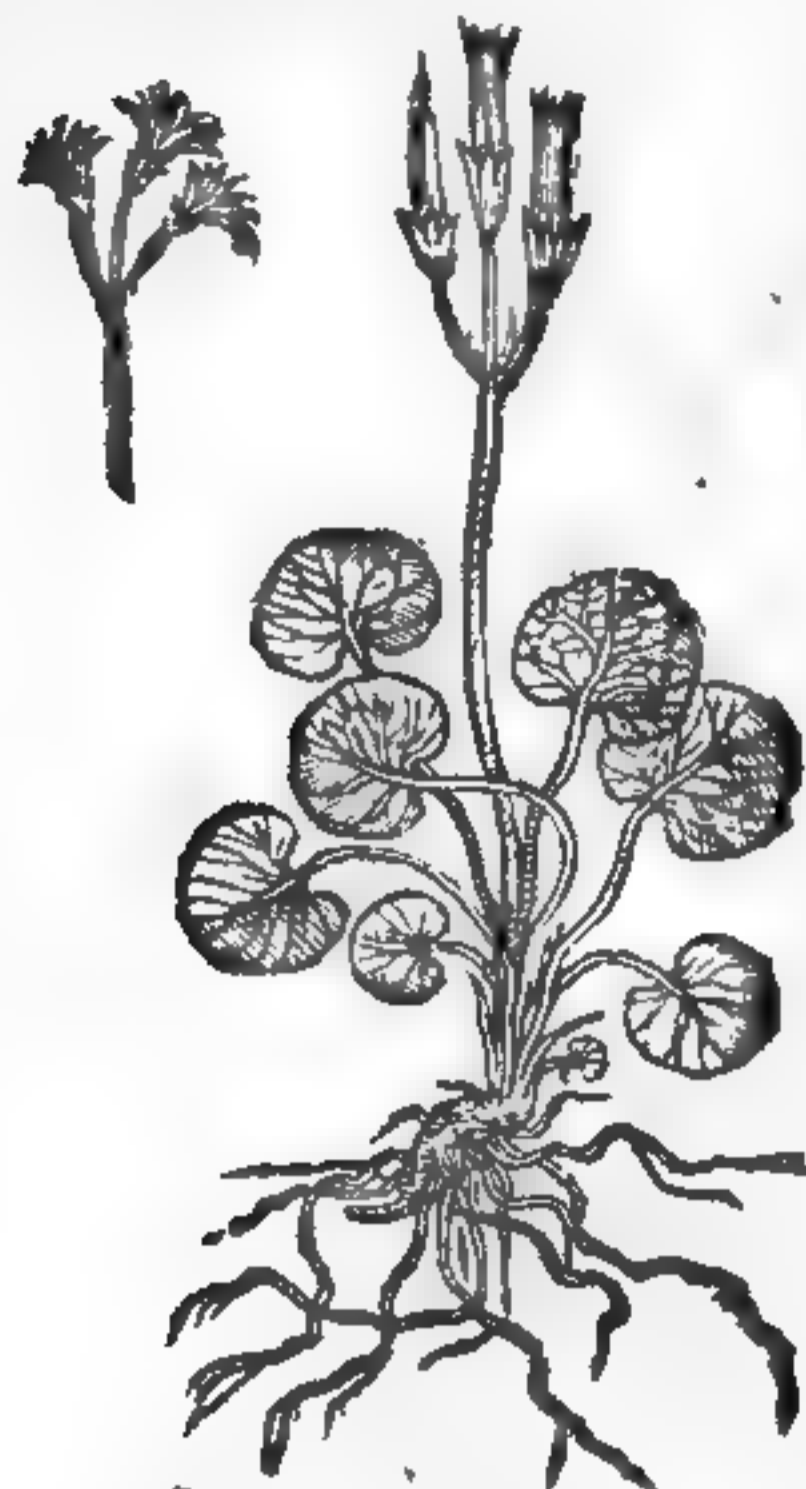
Copiosè nascitur in Austriæ & Stiria alpibus perpetuâ nive oblitis: nusquam verò leniorem, aut uberiolem conspiciebam, quàm in jugo Wechsel nūcupato, supra Aschpang Magnifici viri Erasmi à Khunigsperg p. m. liberi Baronis: ubi anno M. D. LXXVI. unicam plantam lactei prorsus candoris flore inveniebam. Floret istic Iunio, interdum Iulio, & Augusto, nivium maturius aut serius liquefcentium ratione. In hortos autem translata, etiam Aprili, vel cum Primulâ veris rubrâ floret: difficulter autem cicurari potest.

2. Est & alius gentis minore folio, neque circa pediculum, qui brevior graciliorque est, admodò circinato, sed sensim ab ipso in latitudinem excrecente.

3. Inveniebam etiam anno M. D. LXXVIII. in ascensu môtis Hernalben (unde postea iter est ad celsissimum jugum & scopulum Durrenstein, duobus supra Gamingam miliaribus) umbrosis locis, quoddâ genus amplis folijs, sed tenellis admodum, quæ inferiore parte non virebant, verum non minùs rubescebant quàm Cyclamini odorato flore folia.

SOLDANEL-

Soldanella alpina minor.

Viola montana 1.

SOLDANELLE nomen inditum, quod ejus *Nomina.* folia Soldanellæ marinæ folijs sunt admodum similia: lunariam minorem cæruleam appellant nonnulli: vulgare nullum nomen ediscere potui ab alpinis pastoribus & venatoribus.

Sed neque ullas ipsius facultates notas habent. Noster verò Lobelius, Empiricum quendam folijs usum ad aquas in ascite educendas, vulneribusque cicatrice in obducendam, asserit.

VIOLÆ MONTANÆ.
CAP. XIII.

DVO Violæ, rara, nec antea mihi conspecta genera in Austriacis & Stiriacis alpi- bus inveniebã, quæ propter venustatem studiosis rei herbariæ nota facere non dubitavi.

FOLIA habet Prior nigræ violæ ferè simi- *Viola mon-
tana 1.* lia, minora tamen, breviora & è viridi colore pallescencia, calido gustu: angulosos cauliculos, in quibus bini aut terni flores ex alarum sinu prodeuntes, viola minores, flavi, inodori, quinque folijs constantes, quorum infimum majusculum est, & quinque radio- lis sive nervis nigris interiore parte distinctû, reliqua verò, exteriori parte: semen in trian- gulis capitulis, quæ maturitate dehiscunt, exi- guum, nigricans, alijs violis simile, præsertim tricolori: radix alba, crassiuscula, multas pro- pagines è lateribus procreat, candidisq; & longis fibris hirsuta est.

Abundanter nascitur in omnibus Austriæ *Natalis.* & Stiriz alpi- bus: Junio atque Julio florens, in cultis autem Aprili. In Borealis etiam Angliæ montibus inveniri intèlligebam.

Exit Altera in summi Sæberg jugi verti- *Viola mon-
tana 11.* ce, perquam exiguis folijs, & quasi circinatæ rotunditatis, in ambitu leviter serratis, cras- siusculis, longiusculo pediculo inhærentibus: cauliculus affurgit è medio foliorû, duas un- cias longus, unicum florem sustinens purpu- reum, vulgari similem, sed lōgè majorem & inodorum: cui succedit triangula siliqua: ra- dix nonnihil serpit, & aliquot fibris donata est. Floret sub finem Junij.

Hanc nonnulli Melanium montanum appellare videntur.

FREQVENS in earundem Provinciarum *Viola elatior.* nemoribus occurrit elatior illa Viola mar- tia, firmioribus & erectis cauliculis, quam cur Matthiolus arborecentem cognomi- narit, nullam causam video.

NEC prætermittendum elegans Violæ genus, quod à Doctissimo Viro Gulielmo de Mera Medico in itinere observatum, dum ex Italia rediret, & mihi Francofurti commu- nicatum M. D. XCII. sed reticatum, & (quod doleo) nullum retinens florem.

PROMEBAT autè à radice crassiusculâ, digitum longâ, & frequentibus fibris donatâ qui- *Viola monta-
na laciniata
folio.* na aut sena folia longis pediculis innixa, nō orbiculata, aut hederæ foliorum formâ referen- tia, ut alia Violarum genera, sed multipliciter incisa, & ad Ranunculi, sive Anemones lati- foliæ tenuiora folia, verius accedentia, erant enim in octonas aut plures profundas lacinias divisa, quæ an lanugine pubescant, necne, in siccâ plantâ observare non licuit: sed inter fo- lia enati erant pediculi, qui florem sustinuerant, trigona capita, instar eorum quæ in vulga- ri violâ conspiciuntur, sed inania, adhuc retinentes.

CETERVM

Viola montana III. sive tricolor.

Viola mont.
tricolor 1.

Pinguicula

Natales.

Viola mont.
tricolor 11.

Pinguicula.

Varietas.

CETERVM non potui elegantissimi hujus floris, nec ante annum M. D. LXXIX. mihi conspecti descriptionem hoc loco non inferere: licet in Pannonia non sit mihi observatus, sed ejus cognitionem acceptam feram C. V. Ioachimo Camerario, in cujus horto alebatur.

PLVRIMOS porro ex una radice proferebat caules pedales, angulosos, valde ramosos, quos per intervalla ambiebant folia tricoloris violae folijs ferè similia, longiora, crassiora, succi plena, leviter & rarius dentata, apophysibus ad latera oblongis, & profundè laciniatis, amarisculi gustus & nonnihil acris: ex summis alis longi oriebantur pediculi, triangulares, tenelli, singuli sustinentes florem omnium quos in hoc genere viderim maximum, quinque folijs, ut vulgaris, constantem, quorum duo superiora extremis oris ex caeruleo purpurascabant, circa umbilicum pallidi erant coloris, bina illa in latera expansa, illis minora, lutei coloris, maculis ex caeruleo purpurascensibus respersi, trinisque purpureis radijs ex umbilico emicantibus insigniti: inferius folium reliquis latius erat, autem ferè coloris, septenis radijs purpureis ab umbilico intercurstantibus, maculaque ex caeruleo purpurascens in summo labro notatum, odor suavissimus: crassiuscula capitula, quae in duas partes dehiscunt, semen ostendebant alijs simile, pusillum, rotundum, maturitate fuscum, tricoloris violae semini proximum: radix fibrosa, & durabilis, quae facile etiam ramulis pangi possit.

Sponte in Helveticis montibus nasci ferunt, unde Illma Princeps à Castello erutam acceperat, ipsique Camerario communicabat. Floret paene tota aestate.

ALIUD autem genus per omnia illi simile, floris colore excepto, postea Cassellis observabam in cultissimo horto Ill^{mi} Principis Catorum Wilhelmi: nam qui in superiore varius est color, in hoc omnino flavus, purpurascens radijs ex umbilico emicantibus, qui magnam gratiam flori adferunt: aliquantulum etiam odoratior videbatur. Audio & totum purpureum reperiri: quam varietatem semino accidere puto.

PINGVICVA. CAP. XIII.

VENUSTA & elegans etiam haec est planta, quaternaque aut quina habet foliola, Gentianellae ferè similia, circa radicem latiuscula, deinde in mucrone desinentia, satis densa, pinguis, succulentaque, tenella tamen, & dilute virentia, amariscantis gustus: ex horum medullis unus aut plures exoriuntur cauliculi, nudi, ferè palmates, tenelli & exiles, quibus insident singulares flores vel albi, aut purpurei, cauda sive calcaris prominente, quemadmodum in Consolidae regalis vulgo dictae, sive Cymbalariae flore: ijs succedunt rotunda capitula mucronato apice praedita, minutum, longum, nigricans semen continetia: radices tenues sunt, fibrosae & candicantes.

Quae

Pinguicula vulgaris, L.

Muc. dict.

L. et. 25

L. an.

Quæ albo est flore, sponte provenit non modò in Sneberg, Durrenstein, aliarumque alpium jugis, in locis à solutâ recens nive adhuc madentibus: sed etiam illi quæ purpureo est flore permixta in omnibus ferè pratis uliginosis, in quibus crescit Primula rubro flore: ubi Maio floret, & Junio semen profert: in Alpibus verò serius.

Quo nomine dicenda esset hæc plantula diu ambegimus: placuit tandem id illi relinquere, quo à Conrado Gesnero in descriptione montis fracti non procul à Lucernâ celebri Helvetiorum urbe siti, donata est, donec commodius aliquod reperiamus.

PINGVICULA, inquit, ut ficto à nobis nomine appellatur, strem cæruleum ut viola martia profert, inodorum; folia humida, mollia, lævia, absque nervo (ni fallor) ut lingulaca vel ophioglossus: nascitur in palustribus. Hæc ille.

Quid si verò Lingua, vel Lingulaca Plinij sit, quam lib. xxiiii. cap. xix. & lib. xxv. cap. xi. circa fontes nasci tradit? Verùm nos nihil hîc asserimus, sed inquirendi duntaxat causâ hæc scribimus. Nonnulli cucullatam appellare malunt, & quibusdam Κριὰς Apuleij putatur. Nullum vulgare nomen à montanis pastoribus, neque à Viennensis agri incolis, quòd intellexerim, obtinuit. Et haud scio, an apud illos medico aliquo in usu sit.

Referebat mihi anno M. D. xxci. C. V. Pennæus Londinensis Medicus, hanc plantulam tam quæ flore cæruleo est, quàm quæ albo, plerisque Angliæ locis inveniri (ut ipsa experientia verum esse postea me edocuit, quemadmodum Octavo hujus libri capite annoravi) & à Borealibus, apud quos Primulæ veris rubro flore permixta crescit, Butterwort/id est, Butyri radicem à pinguedine butyro simili, quâ fissuras in vaccarum uberibus sanare solèt, appellari: à meridionalibus verò Anglis (apud quos etiam nascitur) *Whet root* vocari, quia oves interficit, si ob cibi penuriam illâ vescantur.

GENTIANA.

CAP. XV.

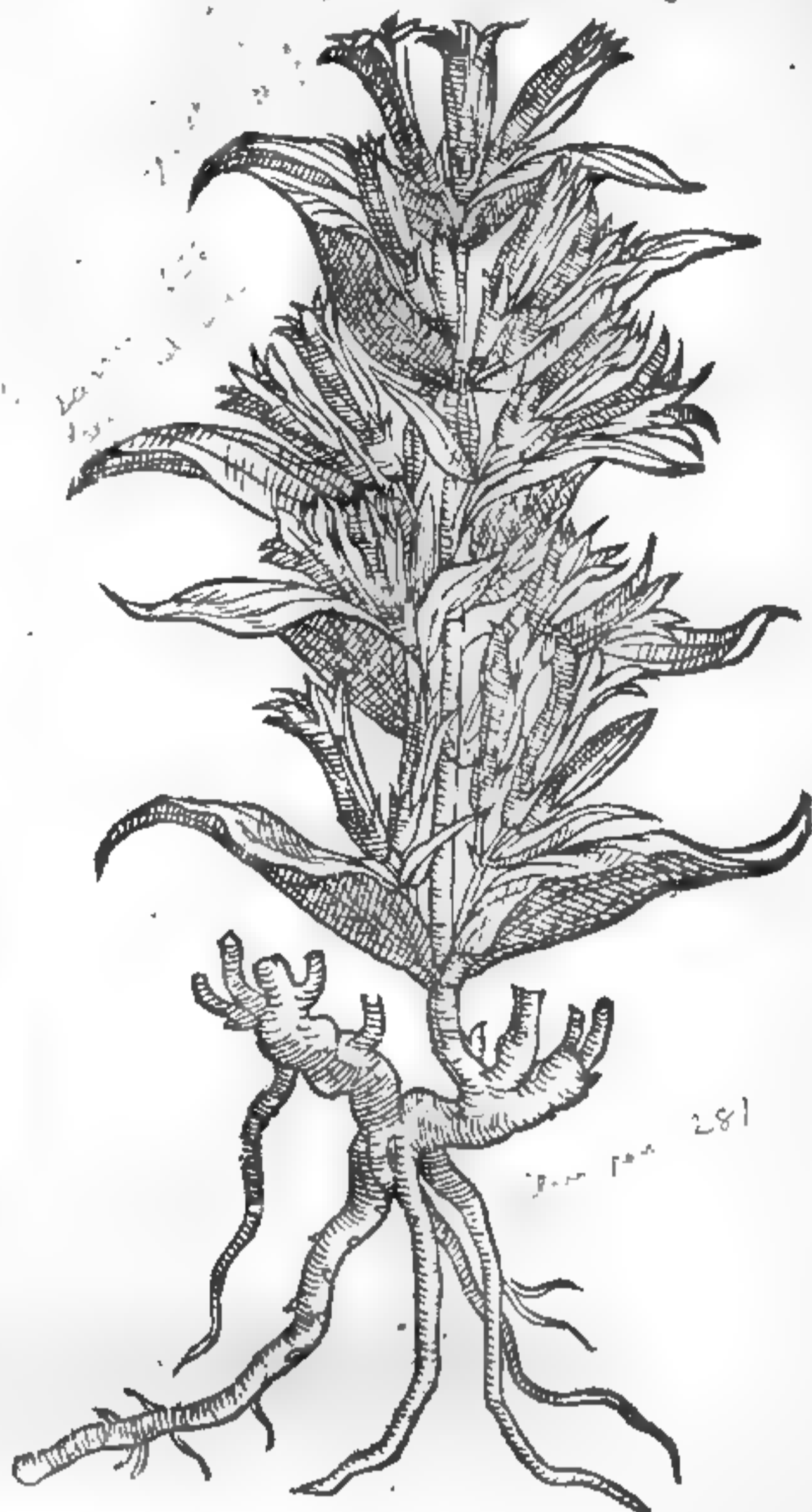

MULTA Gentianæ genera alunt Pannonici & Norici montes: in his tamen magnam illam luteo flore Veteribus descriptam, & plerisque alpibus nascentem còspicere, mihi non contigit. Ex illarum autè numero quæ in Pannoniæ môtibus & Noricis alpibus (Noricas veterum Geographorum more appello, eas alpes quæ Pannoniam & Austriam inferiorem attingunt, imò ejusdè montana quædam, atque Stiria partem comprehendunt) proveniunt, quædam sunt alijs etiam provincijs communia, alia verò in illis, ut arbitror, peculiaria. Earum historiam, quandoquidem à Recentioribus descriptas non inveniam, hoc capite dabimus.

PREDICTARVM autem alpium maxima, à vulgari illâ majore quæ luteo est flore nihil formâ differt: etenim ampla habet folia, Ellobori albi folijs haud multum absimilia, sed teneriora, & saturatiore viriditate splendentia: caules digitali aut pollicari interdum crassitudine præditos, rotundos, cubitales, nonnumquam bicubitales, geniculatos, quos ambiunt similia folia, aliquantulum tamen angustiora, ex adverso sibi opposita: extremos caules ambiunt binæ aut ternæ confertorum florum coronæ, qui non sunt lutei aut stellati, ut in vulgari majore, sed purpurei, majores, concavi, in tenas aut plures lacinias obtusas extremis oris secti, & purpureis quibusdam punctis inferiore & interiore parte, qua candidiores & dilu-

tiores sunt, distincti, odoris expertes, totidem, quot sunt laciniae, staminibus longum & bifidum vasculum internè ambientibus, in quo continetur copiosum semen, planum, paleaceum, minus quàm in illâ flavâ majore stellato flore, subrufum: radix crassa, lōga, foris plerumque flava, intus alba, impensè amara, digitalibus fibris subinde prædita est, singulis annis nova germina (quemadmodum major flava) proferens, & multos caules ex eodem capite producus, præsertim cum adolevit, sed qui alternis duntaxat annis, ut plurimum floriferi esse soleant, interquiescente nimirum uno anno à partu matre.

Exit sponte in Pannonicarum Noricarumque alpium jugis abundè. Floret Augusto: semen Septembri maturescit, novâ nive in ea juga cadere incipiente.

Gentiana major purpur. flore L.*Gentiana II. caeruleo flore.*

Gentiana major albo flore.

Floris porro colore mirum in modum variat: nam Stiriae superioris alpibus, veluti in Iudenberg, & Tauro Salisburgensi Provinciae vicino, aliud ejus genus invenitur, nihil quidem à superiore aut formâ, aut magnitudine differens; sed cujus flores, qui in illo sunt purpurei, in hoc omnino lactei coloris conspiciuntur.

Verum neque hoc genus, neque illud purpureo flore cicurare umquâ potuimus, aut ullâ diligentia & culturâ efficere, ut in hortis permanere vellent, nedum flores proferre.

In Silesiae verò montibus, eruit doctissimus Medicus Achilles Cromerus Nissensis, magnitudine & formâ planè similem, cujus tamè flores, paulò (ut ex sicca quam ad me mittebat plantâ deprehendere licuit) minores, colorem habet pallidum, sive, ut idem ad me scribebat, obsoletè luteum, quamplurimis nigris maculis intus & foris aspersum. Addebat, ab eo qui ipsum in montana illa loca deduxisset, sibi relatum, in alio quodam præalto monte, aliam formâ non dispari reperiri, quæ caeruleo flore esset.

ALTERA, cubitalibus constat ramis, pluribus ab una radice exeuntibus, duris firmisque, in quibus multa folia, bina semper inter se opposita, mollia, tribus nervis secundum longitudinem excurrentibus insignita, mucronata, ad Asclepiadis vulgo creditæ folia nonnihil accedentia, dilutius virentis coloris: à medio ferè caule ad fastigium usque, ex alarum sinu, singulares ex adverso siti exiliunt flores, interdum bini aut plures, oblongi, concavi, in quinque angulos acutos deinentes, & veluti se complicantes, quemadmodum convolvuli flores ferè, & multarum Gentianarum aliarum, colore nunc purpureo & saturatiore caeruleo, modo dilutiore & velut cineraceo, quinque pallidis staminibus umbilicum occupantibus: vasculam subsequitur bicornis, quo per maturitatem hiante, semè conspicitur planum, paleaceum, cineracei coloris, superiore minus: radix lutea, digitalis crassitudinis, multas oblongas fibras ejusdem coloris in latum spargit, singulis annis augescens, & nova germina proferens, valde amari gustus. Fertior hæc est superiore, nec ut illa interquiescit, sed singulis annis, vetustior videlicet, multos caules floribus onustos producit.

Copiosè in Pannoniâ, Stiriâ, Austriâ inferiore provenit, ad montium radices, umbrosis collibus, nusquam verò in summis & apertis jugis. Anno etiam M. D. xci. siccam ad me mittebat doctiss. vir Rudolphus Schlickius Kaufburnensis medicus è Rheticis montibus erutam cum plerisque alijs selectis stirpibus, ijs similibus quas in Pannonicis & Stiriacis alpibus observaveram. Floret Augusto: semen, ut in superiore, maturescit mense Septembri.

Pertinax quidem hæc est, & ferè mitiora loca respuit, interdum tamen curâ & diligentia effecimus, ut in hortis comprehenderet, & singulis annis repullularet & flores ferret: attamen qua-

men qua-

Gentiana major caeruleo flore.

Gentiana II. Asclepiadis flore.

Varietas.

Natales.

men quasi nativo aëre & pabulo privata, atque tamquam compedibus vineta, legere videbatur, ac pristini vigoris & elegantiae plurimum amittere.

Utraque hæc Gesnero nota fuisse videtur, à quo Tragus se accepisse fatetur. Majorem in descriptione Montis fracti *Ulepe-Entian* vocat, alteram *grosse bitter wurtz*; hoc est, majorem amaram radicem. Sclavonici rustici in transdanubianâ Pannoniâ non procul Cassoviâ, *Swieczka* appellant, quo vocabulo ijdem candelam exprimunt, nimirum quia ejus radices flavæ, longæ & tenues, cereis candelis (quæ in globum aut spiras convolvi solent) similes sint. Ejus autem radicis decoctû feliciter calculosis propinari, experimento se compertum habere affirmant: non minùs quàm polygoni genus illud, *Herniaria* vulgo *Herbariorum* *Herniaria.* appellatum, quod exsiccatum & in pulverem tritum, boum, equorû vulneribus atque ulceribus inspergere solent, ad vermes in ijs natos abigendos & enecandos: nos præter facultatem qua calculosis prodest, adversus hernias etiam utilem esse scimus, à quibus nomen adquisivit.

Iosias Simlerus etiam, *grosse bitter wurtz* vocari secundam hanc Gentianam, tradit, eaque pastores uti ad ubera vaccarum, si à muribus araneis, aut alijs venenatis bestijs lædantur, curanda.

Gentiana III. Cruciata.

Gentianæ IIII. species.

TERTIA est, quæ vulgo *Cruciata* vocatur: à Germanis *Kreuzwurtz*; vnd *modelgez*; Ungaris verò *Zent Lazlo kiraly siue*, id est, S. Ladislai regis herba, propter causam in Nomenclatore pannonico adscriptam. Hujus historiam, cum à Trago atque alijs sit tradita, hinc repetere non est necesse.

ILLIVS tamen duas differentias observasse videor: unam ramis humi procumbentibus & minorem: alteram firmis & erectis caulibus, eamque majorem. flores ite alterius magis cærulei spectantur, atque illarum altera radicem in foramina sectam minimè habet.

Nascuntur verò eæ per universam Pannoniam, cum in collibus montibusque apertis & gramineis, tum siccioribus pratis, & herbosis, secundum publicas vias, locis.

SECUNDÆ altitudinem nonnumquam Quarta æquat, caulémq; habet ut illa satis flexibilem, tenuem, geniculatû: folia in singulis nodis inter se opposita, longa & angusta proferentem, trinervia ut sunt omnium Gentianarum: circa summum caulem aliquot ex foliorum alis prodeunt ramuli, elegantes, cæruleos, in quinque lacinias extremâ parte divisos flores, & aliorum modo concavos proferentes: radix crassiuscula, circa summum caput in aliquot longas, lentasque & flavescentes fibras dividitur, secundo generi ferè similes, sed minores.

Crescit in pratis ad montium radices fitis, nõ procul à Stharemburg arce Generosi D. de Heusenstain, apud Badenses thermas, & in uliginosorum pratorum marginibus post ar-

Herniaria.

Gentiana III. Cruciata.

Varietas.

Natales.

Gentiana IIII.

Natales.

cem Ebrefforſam Moſen Magi Domini Hieronymi Beck à Leopoldſtorf. Floret Auguſto. Ejus proculdubio genus eſt, quæ à Claris. Dodonæo Stirp. Hiſtor. Pemptade 11. lib. 1. cap. 11. Campanulam autumnalem nominat, & quòd Auguſto floreat atque Autumno, à Ruellio Calathiana viola appellata eſt, à Cordo Pneumonante: humentibus ericetis ſecundo ab urbe Brugenſi miſari, inter Maldeghemum & Malam, frequentiffima, ubi eam (niveo etiam flore variantem aliquando conſpexi) cum Pſeudoaſphodelo luteo, folio Xi-phij, Roréque Solis duorum generum eruere memini.

Vt poſtremæ altera ſpecies Autumno duntaxat floret: ita ſubſequens verno tempore ſuos flores proferre ſolet.

Gentiana v. Gentianella major verna.

Gentiana v.
ſive Gentia-
nella major
verna.

SENA verò aut octona habet folia ſupra ter-ram expanſa, bina ſemper ex adverſo ſeſe ſpe-ctantia, viridia, lævia, denſa, dura & mucrona-ta, Myrti latiffimæ folijs ferè æqualia, impen-ſè amari guſtus: ex horum medio cauliculus exilit pollicem tranſverſum longus, interdum paulo amplior, anguloſus, quaternis plerum-que foliolis multo minoribus, binis tamen al-ternatim ſemper contrario ſitu naſcentibus, obſitus, unde caliculus emergit unicum flo-rem continens, magnum pro ſtirpis proportio-ne, calathi aut campanulæ modo concavum, longum, in quinque angulos deſinentem, non obtuſos, quemadmodum pictura refert (quam optime à pictore expreſſam ſculptor corrupit) ſed mucronatos, cum duabus utrimque, ubi laciniæ findi incipiunt, appendiculis, elegan-tiſſimo & maximè vivido cæruleæ purpuræ co-lore, pallido piſtillo intus prominente, qui quinque quodammodo coſtis ex infima ipſius floris interiore ſede prodeuntibus fulcitur: flo-rem ſubſequitur longum & mucronatum va-ſculum, quod ſeſe in duas æquales partes ape-riens, ſemen oſtendit exiguum, ſtriatum, terrei coloris. radix non admodum craſſa, flavescen-tibus ſive pallidis aliquot fibris donata, & pro-pagines ex lateribus producens.

Creſcit in Sneberg & Etſcher abundantiffi-mè, alijsque alpibus continuâ ſerie productis, perpetuæque quaſi nive obſitis: ubi Junio & Julio, hoc eſt, primo iſtic vere floret, ſub Julij

verò finem & Auguſto ſemen maturitatem adipiſcitur: at mitioribus locis, in quibus rari-us invenitur, atque in hortos tranſlata, Aprili & Maio.

Nomina.

Illius meminit Geſnerus in deſcriptione Montis fracti, & Bitter wurtz appellat: meminit & Tragus capite de Gëtiana, ejusque quarta ſpecies eſt: deſcribit etiam illam noſter Lobe-lius in adverſarijs, & linguâ flandricâ expreſſâ Stirpium hiſtoriâ, tamen ſi minus feliciter de-lineatâ icone.

Gentiana vi.
ſive Gentia-
nella verna
minor.

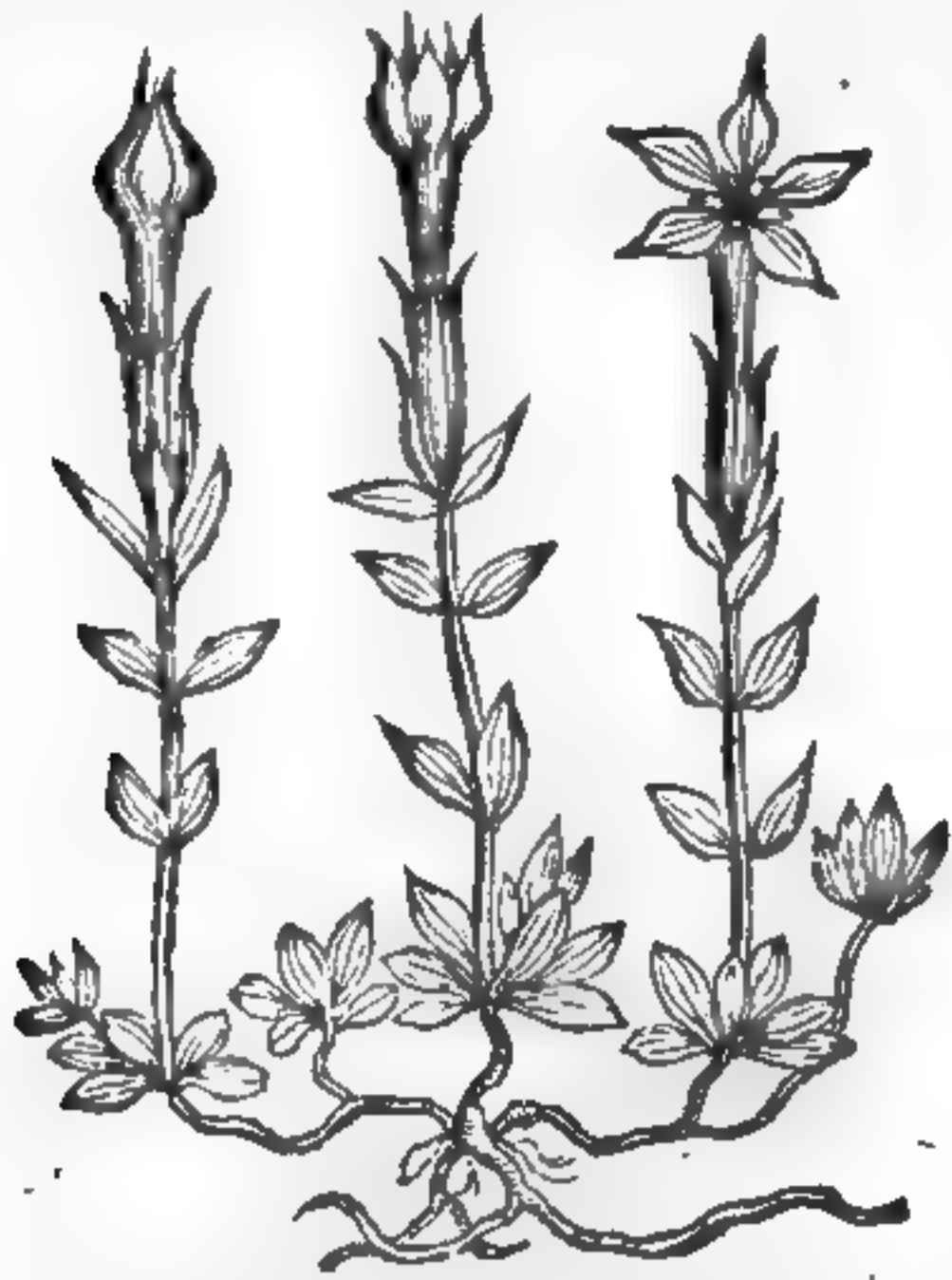
SEXTA etiam verna, ſingulari aſurgit cauliculo, gracili, aut ſubpurpuraſcente, aut vi-ridi, in quo ſena aut plura pauciorave foliola trinervia, bina ſemper inter ſe ex adverſo re-ſpondentia: caliculum ſummo ſaſtigio fert, è quo flos longus, inodorus, exilit, extrema par-te in quina veluti foliola diviſus, cærulei coloris adeo elegantis & vividi, ut ipſum ceru-leum, quod imitatur, provocare videatur: ſingulæ floris plicæ aut foliola, ad latus lineam candicantem habent, & alia quina tamquam mucronata foliola ſive apophyſes laciniæ flori-ſ ab invicem ſejungentes, pallescentia ſtaminula medium florem occupant: floribus ſuc-cedit longiuſculum vaſculum mucronatum, exile, durum, rotundum ſemen continens. Ex eadem radice, quæ flavescens & fibroſa eſt, & quodammodo ſummâ tellure ſpargitur, plu-res aliæ plantulæ aſurgunt, quarum nonnullæ in cauliculum attolluntur, & ſimilem flo-ſculum proferunt, aliæ duntaxat producunt folia humi ſtrata, & veluti in orbem diſpoſita.

Nomina.

IN Cantabris & Pyrenæis hanc primùm obſervabam, ad anguſtias illius perſoſſi montis, quem Hiſpanorum vulgus D. Adriani portum nuncupat, initio Maij florentem: deinde abundè proveniente in celſiſſimis Sneberg, Snealben, Etſcher, & Durtenſtein jugis her-bido ſolo, ubi ſub Junij finem floret: at in mitioribus vicinis collibus & ſiccioribus pratis, Maio, ſemenque ſub extremum Junium profert. Minus hæc hortum ferre poteſt, quam ſuperior, & omnem culturam reſpuere videtur.

VIRIQUE

Gentiana VI. Gentianell. minor verna.

UTRIQUE Gentianellæ vernæ nomen dedi, quòd maturius reliquis floreat: & illam quidem majorem, hanc minorem appellavi.

Istam Iosias Simlerus in Commentario de Alpibus, *Himmelsstengel* nominare videtur, à colore, ni fallor, cælesti elegantissimo, nisi fortè Vndecimam, quæ postea describeretur, eo nomine intelligat, quæ cæruleo etiã colore prædita est. Crescit & in Rheticis alijsq; Alpibus.

CETERVM omnes illæ viva & perenni radice sunt, hoc est, prolato flore & semine, interire non solent, sed vivaces sunt, singulisq; annis ex eadem radice nova germina & caules producant. At quarum modo descriptionem dabimus, non sunt durabiles: verùm emarcescendo flore, dispersoque semel semine, ingruente brumâ, profus perire solent, & è deciduo semine renasci. Earum autè plures species observabamus, quas sigillatim & serie quadam disponemus, initium à maxima facientes.

CUBITALEM habet Primæ caulem, firmum, geniculatum, per quem ad singulos nodos sparsa sunt bina semper folia, sibi ex adverso opposita, trinervia, lata sede & sine pediculo cauli in hærentia, sensimque in longum mucronem desinentia: ab imo ferè caule ex foliorum alis nascuntur do trantales & palmares ramuli, tenues, minoribus folijs septi, quinos, septenos, aut plures flores, folijs cinctos proferentes, in quinque mucronatas lacinijs divisos, exiguos pro plantæ magnitudine, purpurascens ex cæruleo coloris: ijs succedunt longa & angusta vascula tenui semine plena: radix singularis est, exigua, paucissimis fibris prædita.

Nascitur in pratis herbidisque locis ad montium radices sitis, montiumque clavis, Julio & Augusto flores profrens.

ALTERA secundum radicem multa, longa, trinervia, humi fusa, & in orbem disposita, habet folia, è quorum medio caulis excrescit pedalis, quadrangulus, ab imo ad summum in singulis internodijs, binis ex adverso nascentibus ramulis præditus, qui binis geniculis intercepti, ternos aut plures singuli ferunt flores calathi aut campanulæ formâ, quarto generi ferè pares, in quinque etiam lacinijs divisos, dilutioris tamen purpurei coloris, singulis lacinijs infimâ internâ parte purpureâ lanugine pubescētibus: floribus succedunt longa cornicula, exili rotundoque semine prædita: folia caulem & ramulos in singulis geniculis vestientia, minora & angustiora sunt, magisque mucronata: radix exilis est, ex albicante colore pallefcens, rarisque fibris donata.

Provenit iisdem quibus proximè descripta locis, eodem etiam tempore floret.

Illius unicam stirpem lactei coloris flore variantem inveniebam in nemoroso quodam monte apud Zolonock Ill. D. de Batthyán, anno M. D. XXXII. Septembri mense.

PARI ferè Tertia excrescit altitudine, nec minus frequentibus ramis est prædita: caulis etiam quadrangulus, terni aut plures in singulis ramis flores superiori similes, sed breviores, amphoresque, virescentis initio coloris, deinde subcærulei: quibus longa cornicula seu mucronata membranacea vascula semine plena ut in superiore succedunt: folia in singulis nodis multo latiora, mucronata, trinervia, ex adverso inter se sita, viridis saturi & quodammodo nigricantis coloris: radix superiori similis.

Obvia hæc est in omnibus pratis in sublimi sitis & montium jugis, florétque serius, Augusto videlicet.

QUARTA dodrantem non superat, cauliculis & ramulis exilibus, minoribus etiam folijs, Cætaurij minoris flori penè paribus: flores minores habet, licet formâ superioribus non ab similes, qui aut dilute purpurascunt, aut cærulei coloris elegantissimi sunt. cornicula subflavo exili semine plena sunt: radix licet tenuior, à duabus præcedentibus non valde differt.

Crescit iisdem quibus altera locis: memini & in Britannia observare, non procul Dove-ra, mense Septembri, partim dilutiore colore florentem, partim semine prægnantem. Ei similis videtur quam Lobelius Gentianæ minimæ nomine describit.

SED Quinta longè exilior, vix trium unciarum altitudinem æquat, licet multis alis prædita: foliola Cætaurij minoris in singulis geniculis, aliarum more sita habet flores minori Gentianellæ vernæ persimiles venustissimo cæruleo colore præditos: cornicula qualia superior, admodum exili & nigro semine plena: radicem quàm in superioribus minorem, sed frequentioribus fibris donatam. Floret in Etscheri jugis Augusti initio.

Ea forsitan est, quam Iosias Simlerus, ut dixi, Commentario de Alpibus *Himmelsstengel* appellat, quemadmodum Octavam *Kelberstsch*. Omnes verò impensè amaræ sunt.

Nomen.

Gentiana perennes.

Gentiana fugax.

Gentiana VII. sive G. fugax I.

Natales.

Gentiana VIII. sive G. fugax II.

Natales.

Varietas.

Gentiana IX. sive G. fugax III.

Natales.

Gentiana X. sive G. fugax IIII.

Natales.

Gentiana XI. sive G. fugax V.

Natales.

Gentiana minima
 1744
 in. h. 1. 1/2
 2. 1/2
 3. 1/2
 4. 1/2
 5. 1/2
 6. 1/2
 7. 1/2
 8. 1/2
 9. 1/2
 10. 1/2

Gentiana punctata
 1744
 in. h. 1. 1/2
 2. 1/2
 3. 1/2
 4. 1/2
 5. 1/2
 6. 1/2
 7. 1/2
 8. 1/2
 9. 1/2
 10. 1/2

Gentiana punctata
 1744

Gentiana punctata
 Pennae.

Gentiana XII. dubia.

Malva.

MINIMA verò prætermittendum fuit elegantissimum Gentianæ genus, quod à me quidem in nullis jugis observatū, sed ejus iconem, cum Londini essem anno M. D. XXCI. atque descriptionem C. V. Thomas Pennæus Londinensis medicus, pro nostrâ amicitia liberaliter communicabat, à punctorum, quibus flores obsiti sunt, frequentia, punctatam Gentianam cognominant.

Caulem autem habet geniculatum, cubitalem, supra radicem aliquantulum rubentem, folia Gentianæ similia, ex intervallis bina, sed multo minora, venosa, quorū inferiora majora sunt & longiora, pediculos rubentes habentia, superiora verò cauli sine pediculis adherent, cumque ferè amplectuntur: à medio præne caule è foliorum cavis oriuntur flores pentaphylli, striati, utrinque tres, rarius bini, nisi circa summum caulem, quinque subcæruleis constantes, nigricantibusque punctis elegantissime notati (unde nomen) quinque staminibus, quorum apices lutei, præditi: floribus succedunt vascula cum seminibus Gentianæ similia, sed minora: radix parva, multis fibris prædita, ex fusco lutea.

Provenit copiosè in Bockemuto Suitensium monte, & floret Augusto. Amari gustus est, cui acrimonia quædam subtilis conjuncta.

ANNVIS five biennialibus fugacibusque subjeci, quod ex radice conjecturam faciam (quantum quidem ex picturâ deprehendere licet) semine maturo planè perire, eoque deciduo renasci: alioqui quinto loco reponenda fuisset, & forsitan etiam quarto.

LINVM SILVESTRE.

CAP. XVI.

MIRAM etiam in Lino silvestri conspici varietatem, satis ex meâ Hispanicarum Pannonicarumque stirpiam historiâ patere arbitror: cum verò Linum silvestre dico, Linariam non intelligo, quæ aliquibus etiam hoc nomine appellatur, sed plantam floribus Lini similibus eodemque modo fugacibus, nonnumquam etiam Lini folia habentē. Nos singulorum generum historiam, concinniore qua poterimus serie, hoc capite dabimus.

Linum fl.
latifol. I.

PRIMUM ex eadem radice, quæ crassiuscula est & candicans, unicum, interdum plures profert caules, modò pedali, nonnumquam etiam majore altitudine assurgentes, crassos, firmos, hirsutos, superiore parte in plures ramulos divisos: folia quæ eos ambiunt reliquis generibus majora, venosa, hirsuta, minimum digitum lata, gummoso gustu, deinde amaricante: ramuli ab infimo ad summum floribus quinque folijs constantibus onusti omnium maximis, Malvæ vulgans ferè æmulis, cærulei coloris aut vegetioris, aut dilutioris, cū quinque in-

que internis staminibus apicem habentibus : quibus succedunt capitula durâ, mucronata, quinque foliis sive apophysibus comprehensa & quasi involuta, quæ maturitate hiant, semenque continent sativo lino simile, latum, nigricans, splendens : radix perennis est & vivax, singulis annis repullulans, cauliculisque etiam ante hiemem proferens tenellos, folijs multâ lanugine hirsutis onustos. Floret Iunio & Iulio: semen maturum Augusto.

Frequens est multis Pannoniæ superioris & Austriæ inferioris locis editioribus & siccioribus, gramineis tamen, ut apud Posonium, Petronellam, quæ Veterum Carnuntum creditur, Altenburgum Danubio vicinum, item non procul à silvâ qua ex Leytestorf ad Entzestorf, à longâ valle cognominatum, iter est, tum etiam supra Manderstorf, & pagum Lachn cum tertio, quarto, quintoque generibus.

ALTERVM pedales, graciles, lanuginosos, ternos aut quaternos ab una radice promit caules, in quibus Lini latiuscula folia, trinervia, ad Alcyri formam ferè accedentia, nec multum à Prioris folijs discrepantia, lanuginosa: extremi cauliculi in binos aut ternos ramulos divisi, & Heliotropij majoris quodammodo instar circumflexi, pleni sunt floribus qui ab imo aperiri incipiunt, Lini florum divisurâ, sed majoribus, superiori æqualibus, candidis, quos multæ purpureæ venæ intersecindût: semen & capitula Lini similia: radix perennis est, crassiuscula, longa, candicans, raris fibris septa.

Apud Colibriam Lusitanæ urbem, vulgo Coymbra dictam, celebri academiâ clarâ, eam stirpem duntaxat observare memini, ad desertum quoddam & solitarium templum, mense Novembri tepullulantem, & in illius anni cauliculis semen collectum in Belgicam attuli, quo terræ commisso, unica nobis planta nata est cubitalem excedens altitudinem, & latioribus quàm natali solo folijs, quæ singulis annis sub æstatis finem quidem floruit, sed nullum semen præbuit.

MULTOS ex unâ etiam radice Tertium fert caules, primo generi ferè similes, plerumque tamen breviores, Hyperico non valde dissimiles, aliquantulum rubentes, firmos, majusculis folijs, latiusculisque; & crassiusculis, priori ferè paribus, non hirsutis tamen, sed durioribus septos, perquam amari saporis: flores in summis caulibus copiosos, magnos, quinque etiam folijs constantes, perelegantis flavi coloris, quinque staminibus è medio prorumpentibus, & totidem gracilioribus brevioribusque villis: semen in compressioribus capitulis paulò minus reliquis, nigricans quidem, sed non splendens ut illorum: radix satis crassa, contorta, albicans, aliquot fibris donata, singulis annis repullulans, novosque caules producens.

Exit abundè in monte Badenibus Austriæ thermis imminenti, locis gramineis, secundum

Tempus.
Natalis.

Linum sil. latifol. I.

Natalis.

Linum sil. latifol. III.

Natalis.

d 3. sepes,

sepes, & plerisque alijs in montium illâ serie ad Danubium usque excurrente, locis: ad silvulam item, Lachn pago vicinam, cum aliquot alijs generibus. Floret & semen profert cum Primo.

Linum filvestre IIII. angustifol. I.

Linum filvestre V. angustifol. II.

Linum fil.
IIII. angu-
stifolium.

COMPLEVES sunt Quarto cauliculi teretes, firmi, pedalis longitudinis, virides, frequentibus foliis Lini sativi similibus, ex viridi subcæruleis onusti, summo fastigio in aliquot ramulos divisi, quibus insident flores intense cærulei, quinque foliolis constantes, sativi lini floribus similimi, quinque in medio staminula, totidemque apices separatos continentes; semen in capitulis crassioribus, rotundis, lino sativo non minoribus, nigrum, oblongum, planum, sativi semini ferè par: radix candicans est, perennis, aliquantulum fibrosa (desiderabam in icone majorem pictoris diligentiam) amariusculi gustus, deinde suavis acrimoniae particeps.

Natales.

Varijs circa Viennam Austriæ locis sponte nascitur, præsertim in gramineis acclivitatibus, & juxta vias. Floret Maio & Junio, interdum etiam tota ætate: semen verò maturum est Julio.

Linum fil. V.
angustifol.

DODRANTALES, nonnumquam etiam pedales habet, Quintum genus, cauliculos, graciles, firmos, rectos; folia sativi lini, angustiora, dura, mucronata, virentia, amaricantia: flores in summis cauliculis multos, magnos, quinque folijs albis præditos, circa umbilicum quinque purpureis lineis distinctos, totidem staminibus, & quinque separatis apicibus ex medio umbilico prodeuntibus, odoratos: semen in rotundis vasculis planum, nigricans, splendens, sativo lino simile: radicem candicantem, duram, aliquot fibris donatam, perennem, & singulis annis novos cauliculos proferentem.

Natales.

Magna copia nascitur toto Viennensi agro, plerisque alijs Austriæ & Pannoniæ editioribus locis, atque secundum publicas vias, etiam apud Lachn cum aliquot superioribus generibus. Floret Junio: semen perficit Julio & Augusto.

Varietas.

In Austriacis alpibus præsertim verò Sneberg, aliud genus invenitur huic omnino simile cauliculorum & foliorum gracilitate, tenuitate, florumque formâ & radice: in florum duntaxat colore est differentia, qui nivei non sunt, sed cærulei in candidum languescentes, & quasi cineracei: capitula etiam floribus succedentia longè ampliora, nec minora quàm in sativo. Florebat verò istuc sub finem Junij, semen extremo Julio & Augusto maturum.

Linum fil.
VI. angustif.

SEXTO, binæ aut ternæ sunt virgulæ dodrantaes, firmæ, licet valde graciles, quas foliola lino multo angustiora & minora ambiunt: summis virgulis terni aut quaterni, nonnumquam plures insident flores superiori formâ, & colore ferè similes, sed minores, sativi Lini florem

florem non multum excedentes: quibus succedunt capitula & semen lini, sed minora, radix exilis, candicans, perennis tamen.

Primum mihi hoc genus observatum in anteriore Madritiana silvæ parte, quæ secundo ab urbe Lutetiâ lapide distat, inter gramina loco aperto, & nullis arboribus obsito, florens Julio, maturum semen proferens Augusto: deinde agro Viennensi aridioribus gramineis locis.

FRUTICOSVM est Septimum genus, atque dodrantalibus pedaliibusque fermè ramulis semper virentibus præditum est, quos numerosa folia exornant, medix inter thymi & psyllij magnitudinis, subalbida; flores deinde superiori paulò majores, quinque folijs ut illi constantes, omnino nivei, summis ramulis insident, quibus succedunt capitula semine plena: radix dura & lignosa est.

Linum fl. VII. fruticosum.

Exit desertis quibusdam Hispaniæ locis, sole illustratis: floret Junio & Julio, atque subinde semen profert. In Belgio satum, tertio duntaxat à satu anno serius floruit, nec sementulit.

Natales.

Omnium porrò in Hispanijs, Galliâ, Austriâ & Pannoniâ observatorum non modò semina adferebam, aut Ill^{ri} V. Ioan. de Brancion, ipsique & reliquis in Belgicâ amicis anno M. D. LXXIII. Austriacorum & Pannonicorum mittebam: sed siccas etiam stirpes cum aliquot alijs elegantibus & suis floribus onustis, perferendas curabam, ut illarum formam statim videre posset, neque expectatè cogeretur, donec semine nasceretur: incertus enim admodum est plurimarum stirpium è satione proventus: ille insuper admodum valetudinarius erat, sic, ut subsequens Februarius illum nobis maximo cum nostro dolore abstulerit. Ex illis autem quedam icones imitatae fuere, non è Galliâ Narbohensi petitis.

Linum silvestre VIII. Chamælinum.

EXILI, rotundo, dodrantalique aut paulò majore assurgit Octavum cauliculo, quem adverso situ, ut in Hyperico, bina semper amplectuntur foliola, Lini sativi folijs ferè paria: superemus cauliculus in aliquot ramulos dividitur qui in oblongis pediculis exiguos flosculos quinque foliolis albis constantes proferunt, luteis intus staminulis: flosculis succedunt parva capitula, lini vasculis non absimilia, minora tamen, in quibus semen: radix tenuis, aliquot exilibus fibris donata est, sed an perennis & rediviva, ignoro.

Linum fl. VIII. angustifolium.

Provenit in herbosis collibus & montanis Austriæ atque Pannoniæ: floret Junio, & Julio.

Natales.

Similem aliquando ad nos Machiniam, è Tornacensi urbe, Joannem Moutonum doctissimum & diligentissimum Pharmacopæum mittere memini.

PRIORA tria genera Lini silvestris latifolij nomine appellare licebit: reliqua mihi etunt Linum silvestre angustifolium sive tenuifolium: Octavum χαμαιλινον nuncupari poterit.

Nomina.

LINARIA ODORATA.

CAP. XVII.

SINGULARI hæc est caule, eoque nonnumquam cubitali, in aliquot tenues ramulos superiore parte diviso, quos oblonga folia Lini instar sepiunt: quæ tamen juxta radicem sunt humi sparsa, longè majora latioraque, Bellidis folijs similia, sed per ambitum serrata, pleraque etiam per caulem sparsa altius incisa: flos exiguus, copiosus, cæruleus, lavenderæ pænè floribus concolor, aliquantulum odoratus, extrema parte hamuli modo incurvus (quem pictor non satis exactè expressit) virgulas seu ramulos spicatum obsidet, ijs succedunt valvulæ Linariæ similes, sed minores, semen pusillum, rufum continentis. Radice est singulari, candicante, minimi interdum digiti crassitudinem æquante.

Linaria odorata.

Sponte provenit montosis Castellæ locis lapidoso & arido solo, ubi Aprili florentem, Maio Junioque semen proferentem legebam. In Belgica satà, Junio Julioque florebat, semen Augusto maturefcebat: rarò supra annum spatium adservabatur, sed prolato flore & semine plerumque perire solebat.

Natales.

Linaria odorata.

Nomina

Linaria Hispanica I.

Linaria hispanica variata.

Linaria hispanica I.

LINARIAM odoratam quidam vocant, quia ejus flos Linariae purpureae florem nonnihil æmulatur: is calidis regionibus aliquantulum odoratus est, in Belgicis hortis natae flos inodorus. Sefamoides majus Salmanticensibus etiam dicebatur, cum perinde ejus descriptioni conveniat, atque illorum Sefamoides ante descriptum.

Nullas ejus facultates exploratas habeo: sed gustata, amaritudinis particeps esse deprehenditur.

LINARIA HISPANICA. CAP. XVIII.

PRÆTER vulgarem & jam descriptam Linariam, varia alia ejus genera in Hispanijs nascuntur: quorum omnium (quæ quidem à nobis vel istic sunt observata, vel semine inde misso alibi nata nobis conspecta sunt) historiam hoc capite trademus.

PRIMUM genus multo uberius & crassius est vulgari, ternos quaternosque caules ab una radice proferens singulares, pedales, interdum ampliores, quos ambiunt Centaurij minoris folia, infimâ parte juxta terram plerumque tero ordine disposita, supernâ verò, temerè nullòque servato ordine sparsa: extremi rami luteorum florum veluti spicâ occupantur Linariae vulgari similium, quibus tamen rictus lanuginosus est, cauda sive calcar purpurascens coloris: hos sequuntur capitula exiguis loculis similia, semen videre mihi non contigit: radice est singulari, albâ, quam hieme perire puto.

Circa Valentiam Hispaniæ in pratjs & locis umbrosis, Martio florētem observabam, dum ex eâ urbe ad littus marinum, comite D. Joanne Plaça deambulatum prodijssim.

TERTIUM, frequentibusque ex eadem radice assurgit cauliculis Alterum elegans genus, ijsque imbecilibus & plerumque procumbentibus, quos vestiūt frequentia, tenuaque admodum & mollia foliola, æruginei quodammodo coloris: summis ramulis & cauliculis insident aliquot flores, Linariae vulgari formâ similes, sed paulò minores, elegantes, coloris ex purpurâ fere nigricantis, circa rictum flavescens, tenui odore præditi: floribus succedunt rotunda capitula, cineraceum planumque semen continentia: radix candida est, tenuibus quibusdam fibris & quasi villis donata, quam Viennæ semine mihi natam subsequens hiems semper corrumpit: Tota planta tenella est, floret æstate, semen Augusto maturitatem consequitur: interdum etiam diutius floret.

Sponte nascētem hanc Linariam in Hispanijs nō observavi: sed semine inde misso apud Belgas nata quibusdam amicis, qui nobis illud communicarunt, quo mihi plantæ aliquoties Viennæ natae.

SEMINIBUS ex Hispaniâ misso natum etiam

Tertium genus, cui multi graciles pedalesque caules à radice proveniunt, hos frequentia ambiunt

Natalis.

Linaria hispanica II.

A. argentea Mart. did.

Centaurium hispanicum - 1. 35
Saxat. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Natalis.

Linaria hispanica III.

Arctostaphylos *geraniifolia* *in* *clauso* *1685*

Arctostaphylos *in* *clauso* *1685* *in* *clauso* *1685* *in* *clauso* *1685*

liola, teretia, carnosa tamen & succulenta, coloris ad ærugineum tendētis: flores extremis ramis insident omnium minimi, forma tamen reliquis similes, flavi, circa rictum aurici, quibus succedunt laxiora vascula semen exile nigrum continentia: radix alba, tenuis.

Natalis.

Nascitur plerisque Moraviæ locis in collium acclivitatibus: unde semen delatum in hortis Viennæ conserimus, quod nullâ difficultate crevit, eoque sponte deciduo semper renata est: quam ob causam annuam esse censendum est. Floret quasi totâ æstate, etiam in Autumnum usque.

Linaria III.
Sciriaca.

RAMVLIS palmaribus & humi fusis est Tertia, quos ambiunt folia vulgaris Linariæ quodammodo æmula, minora tamen, crassa, succulenta, coloris ex herbaceo candicantis, & veluti cæsi, non temerè per ramulos sparsa, sed serie quadam, aut terna, aut quaterna eos amplectentia: flores vulgari sunt similes, sed elegantissimo colore præditi, ex violaceo quodammodo purpurascente, labro inferiore, ubi hiat, aut diducto rictu aperitur, planè aureo, amari gustus: Succedunt deinde vascula crassiuscula, quæ maturitate dehiscencia, duas cellulas ostendunt semine plano, compresso, nigro, plenas: radix tenuis, alba, multos ex uno capite ramulos profert, atque etiam summâ tellure serpit. Perennis hæc est, & subinde in extremum usque Autumnum flores profert.

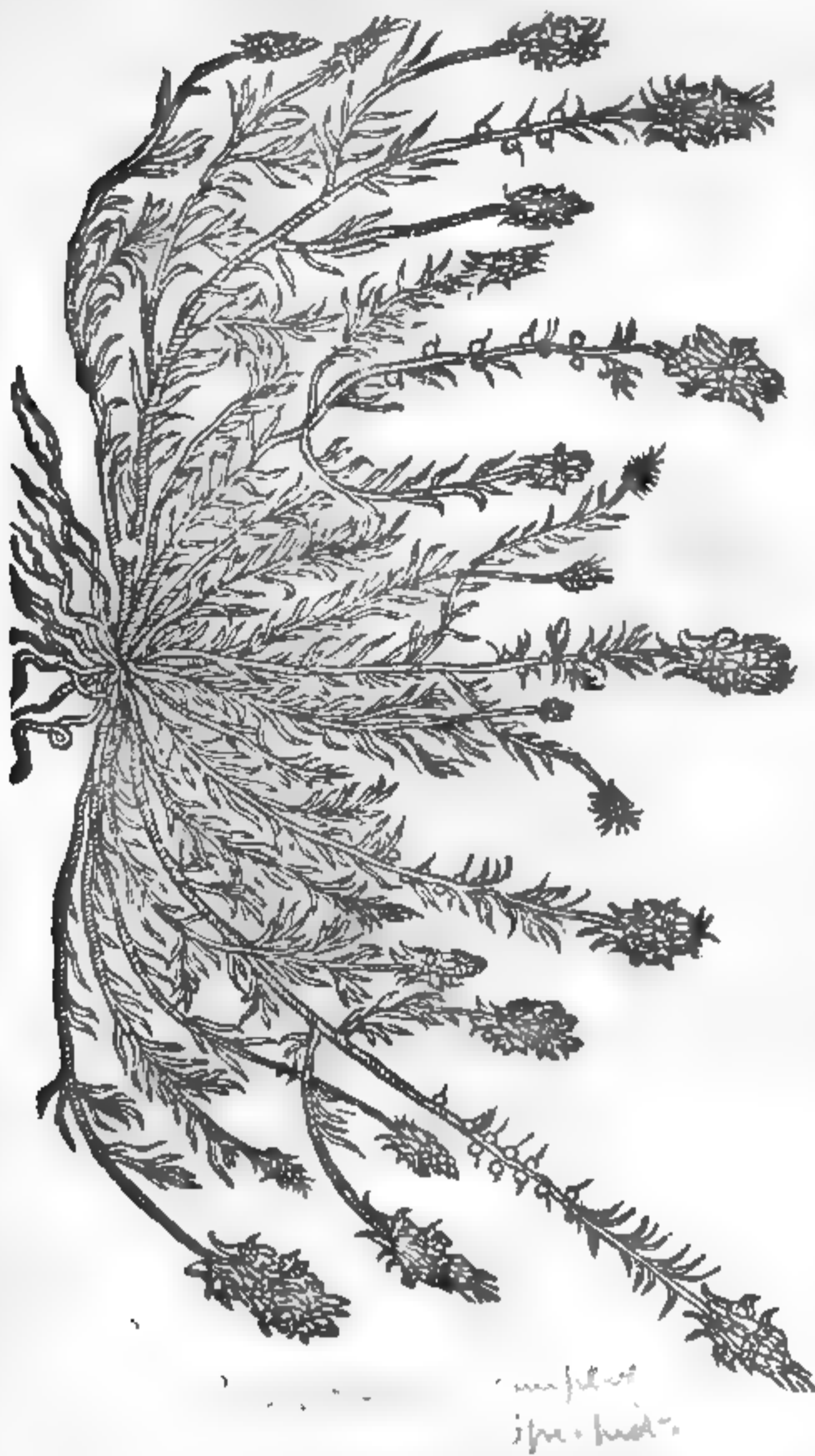
Natalis.

Eam primùm in præcipitio Snealben, qua ad monasterium Neuberg descensus est, inveniebam salebroso loco florentem extremo Junio, quæ deinde in horto reposita loco umbroso & tenui, benèque subactò solo, bonum semen eo adhuc anno protulit. Raram neque ubique obviam initio censebam elegantem hanc plantulam: attamen satis copiosam postea reperi inter saxa & præcipitia, dum anni M. D. XXCIII. Augusto mense celissimum jugum Prayner alben nuncupatum conscenderem.

Ex Gesneri etiam epistolis liquet non ignoram illi fuisse, sed in Helveticis atque Reticis alpibus crescere.

Linaria III.
Moravia
II.

TENVES & humi diffusos habet etiam Quarta cauliculos valde frequentibus, angustioribus, sine ordine dispositis, crassiusculis, & coloris cæsi, foliolis obsitos, in plures alas nonnumquam divisos, quarum fastigium occupant multi, spicæ instar confertim nascentes, flosculi, colore superiori ferè similes, sed multò minores: quibus succedunt parva capitula semine plena, de cujus formâ & colore nihil asserere possum, quandoquidem floren-

tem & capitulorum rudimenta duntaxat præbentem in Moraviæ collibus inveniebã cum Secundâ, anno M. D. XXCV: radix multis fibris latè sparsis constat, & perennem esse apparet.

HARVM nullum vulgare nomen intelligere potui, non incommodè tamen eadem appellatione nuncupari poterunt, qua vulgaris & ubique nota Linaria. Eam Germanicæ rhizotomæ mulierculæ vnser fraw hãz dicunt, hoc est, D. Virginis linum. Vngari autem *Vadlen*, id est, silvestre linum.

LINARIA CRETICA.

CAP. XX.

SEMINÈ Cretâ accepto, nata sunt duo alia Linariæ genera non inelegãtia: unum quidem latifolium, Frãcofurti in horto Ioannis Mulleri pharmacopœi: alterum tenuifolium, Lugduni apud Batavos in horto Ioannis Hogelandi: utriusque historiam hoccapite describemus.

HABET autem Primum genus, sive Latifolium, cubitalem aut ampliorem caulem, rotundum, firmum, crassiusculum; infimã parte subrubentem, supernã viridem, & in multos ramos divisum: quem ambiūt, modò bina, interdum terna folia, aduersis inter se petiolis ordine nascentia, aliquando incondita, & nullum ordinem servantia, latiora quàm in ullo genere Linariæ viderim, ut quæ uncialem latitudinem interdum habeant, canescẽtia, gustu,

si mandantur, amariuscule: summum caulis fastigium, extremique rami, frequentibus floribus satis odoratis sunt onusti, Linariæ vulgaris flori forma similibus, sed coloris, supernã parte, sive bifidã galeã, & ipsis etiam barbulis, palleſcentis, infra rictum (qui lanugine pubescit) aurei, calcar albo, interdum subcæruleo vel etiam purpureo: floribus succedunt vascula, ut in alijs Linariæ generibus, nigrum semen continentia: radix digitalis longitudinis, alba, dura, tenuibus aliquot filis cincta, summã parte, ex quã videlicet caules exoriuntur, extuberat, deinde gracileſcit.

Florebat sub finem Iunij & Iulij, semen maturum fuit Augusto.

ALTERVM genus, sive Tenuifolium, virgas initio profert ex una radice satis copiosas, rotundas, læves, sesquipedalis vel pedalis longitudinis, quos binis, aut ad summum ternis intervallis, quaterna simul ambiunt folia, vulgaris Linariæ folijs duplo angustiora, deinde alia singulatia nullo servato ordine virgis innascuntur frequentes ramuli, folijs valde tenuibus donati, qui velut ex umbellã exiguã (cujus forma paulatim evanescit) flores protrudit valde exiles, qui quinque foliolis constare videntur, binis videlicet erectis supra cassidem albicantem vel cineraceam, binis latera occupantibus, & uno propendente, caudã insuper, sive calcar sub illis conspicuo, antrorsum reflexo: semen in pericarpijs, seu vasculis Lino ferè similibus, cineraceum & planum, quod, deciduo flore, brevi matureſcit, etiam herbã adhuc virente. Florebat sub finem Iulij.

ANONYMOS LINI FOLIO.

CAP. XXI.

LINI foliorum similitudo facit, ut hanc & aliquot subsequentes, Linarijs jungam: tamen si quo nomine istam appellare debeam, incertus adhuc sim. Malui igitur *ἀνώνυμος* relinquere, quàm nomine non satis apto donare: illius tamen descriptionem negligere nolui, quandoquidem à nemine, quod sciam, ante me observatam existimem.

Pedales habet ramulos, duros, ex viridi palleſcentes, & in his multa folia temerè sparsa, nullòque ordine disposita, dura, angusta, longiuscula, lini foliorum æmula, ejusdem cum ramulis coloris, aut qualis in rutã montanã elucet, hoc est, ex viridi palleſcente, gustu non nihil acido primùm, deinde amaricãte: extremi cauliculi in multos ramulos sive pedicellos dividuntur, qui flosculos albicantes sustinent, quinque foliolis stellatim decussatis, constantes, cum aliquot interioribus staminulis, qui tandem in singulatia semina efformantur pentagona,

Anonymos Lini folio.

Nata'us.
Anonymos Lini folio
 Linn. 1753

An Sefamoi-
 di affinis?

*Polygala
 vulgaris ma-
 jor 1.*

Polygala vulgaris major 1.

*Polygala
 vulgaris
 major 1.*

*P. vulgaris
 L. 1753, p. 92
 P. in q. d. 1754
 Sp. hist. 1754*

Nata'us.

pentagona, duro corio sive putamine medul- lam albam continentia: radix candidas, mul- tifida, perennis & vivax, annuatim novos ra- mulos sive virgulas producens: nonnunquam etiam serpens Linariae repentis instar.

Copiosè nascitur editioribus herbosisq; lo- cis agri Viennensis: tum etiam herbosis colli- bus Posonio vicinis, in acclivitate Hambur- gensis montis qua Altenburgum spectat, alijs- que præterea plurimis Austriæ & Pannoniæ montibus, etiam interamnibus ultra Dravum. Floret Maio. Memini & Madritianâ silvâ, se- cundo ab urbe Lutetiâ miliari, cum Lino sil- vestri, Hyacinthoque autumnali minore col- ligere: sed longè exiliorem.

Quid si cum Sefamoide affinitatem ali- quam habere deprehendatur?

POLYGALA VULGARIS.
 CAP. XXII.

POLYGALÆ appellationem apud ple- rosque Recetiorum etiam obtinuit plan- tula quædam (valde tamen dissimilis illi de qua priore libro inter suffrutices) ubique ferè in siccioribus pratis obvia, folijs lini aut hyf- fopi vulgaris, quæ vel cæruleo flore, vel pur- pureo dilutiore, vel rubello, aut interdù etiam albo variare conspicitur. Gesnerus in episto- lis Amarellam ab amaritudine nuncupavit. Tragus Dioscoridis πολύγαλον & γλαυκὰ esse existimat De eâ, cum à recentioribus, præter- tim à Trago descripta sit, vulgòque satis nota, nihil hîc agemus: sed de alio ejus genere ma- jore & elegantissimo, quod in Austriâ & su- periore Pannoniâ observabam, tamen si & vul- garis, tot florum coloribus discreta, passim etiam in iisdem Provincijs nascatur.

Ex eadem interdum radice prodeunt quin- que aut sex virgulæ duriusculæ, pedales, gra- ciles, lentæ & obsequiosæ, folijs nullo ordine dispositis obsitæ, angustis, floris Tinctorij, aut vulgaris Hyssopi angustifolij & minoris, quod ab Hispanis *Tropillo* vocatur, foliorum æmu- lis: flores conferti & spicati nascentes, sum- mas virgulas occupât, summi terræ floribus non multùm absimiles, longiores tamen, & dilu- tioris purpurei coloris elegantissimi, sive di- lutiore rubore pulcherrimo nitentes: his suc- cedunt penduli loculi plani, Bursæ pastoris valvulis ferè similes, quos mēbranaceæ quæ- dam veluti alæ integunt, semina bina plerum- que continentes, nigricantia, hirsuta, longius- cula, quæ aperientibus sese ad latera maturi- tate burfulis, decidunt: radix crassiuscula, bre- vis, dura, lignosa, vivax, aliquot fibris donata est: & tota planta amaricat.

Frequens est admodum in Leytenberg su- pra Manderstorf, circa Medeling, totaque il- lâ montium serie, quæ à Calenberg Danu- bio supra Viennam imminente, ad Austriacas usque alpes excurrit. Nusquam non occurrit similiter per Pannoniam, etiam interamnem, ultra

Polygala vulg. major II.

ultra Dravum flumen. Floret Maio & Iunio. Aliquoties illam ob florum venustatem in hortum transtuli, & cicurare volui: sed operam Iusi.

Variat etiam quibusdam umbrosis & humidioribus locis, floris colore aut cæruleo, aut albo, non secus ac minor vulgaris, & perinde affurgit ut modo descripta, sed minus venusta præcedente.

OSYRIS AVSTRIACA.

CAP. XXIII.

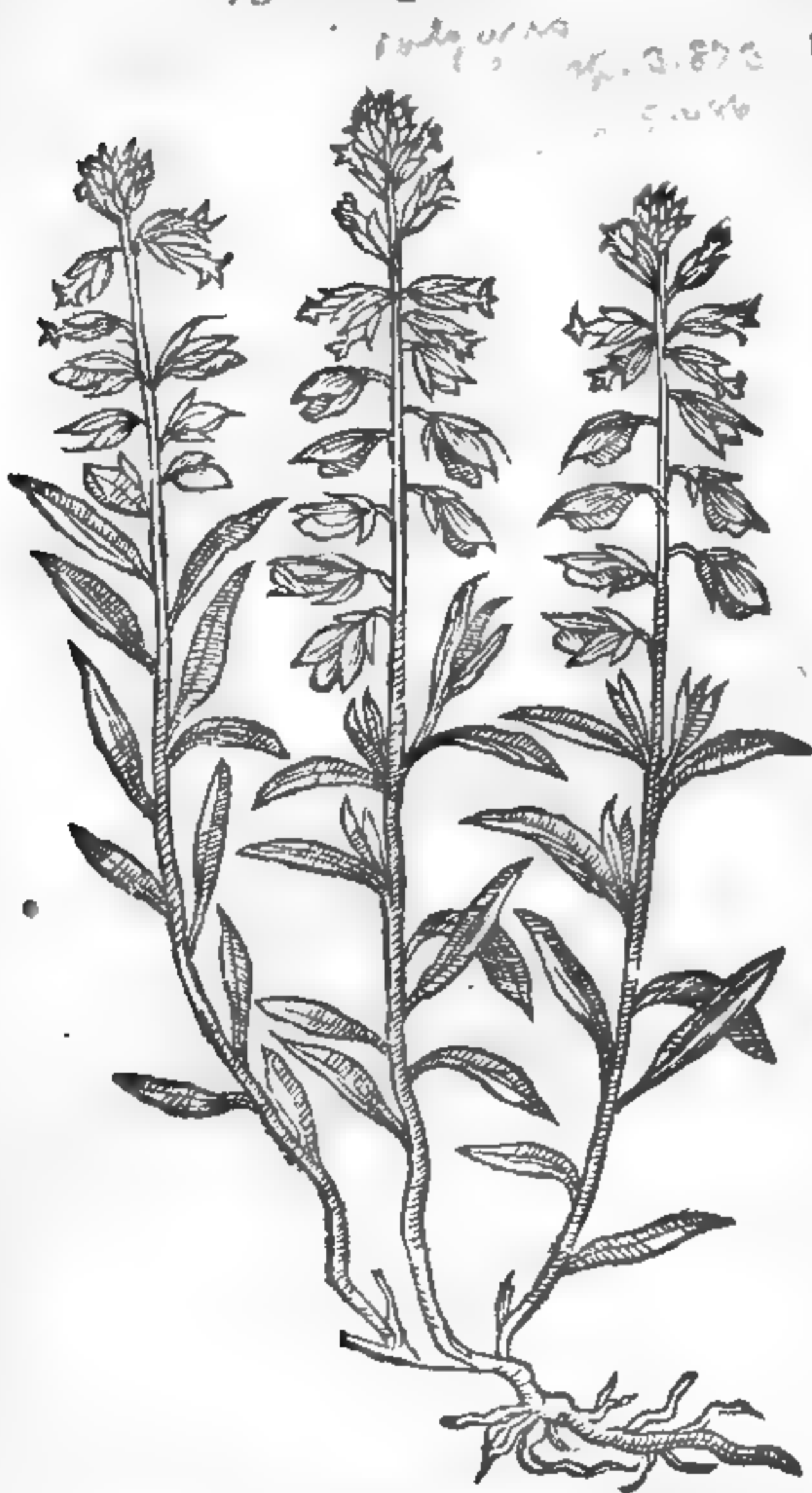
CUBITALIBUS, aut amplioribus interdum, affurgit ex unâ radice virgis, gracilibus, duris, nigricantibus, lentis, & fractu contumacibus: quas non quina aut sena (ut Dioscorides sive tribuit) sed numerosa ambiunt foliola, longiuscula, angusta, lino similia, dura, mucronata, satura viriditate nitentia, amari gustus: extremæ virgæ in multos tenues ramulos desinunt, quibus insident singularia foliosa capitula, florem luteum, ex multis flosculis quinque radiolis decussatis, stiloque in medio prominente constantibus compactum, amplectentia: deinde semen nigricans, longiusculum, quale fere in Hieraciorum generibus, supernè villosum pappi instar, quod levissimo vento excussum, ejus arbitrio fertur: radix dura est, lignosa, nigra, aliquot fibris donata, singulis annis germinans, novâsque virgas proferens.

Exit non procul Phasianorum horto circiter miliare infra Viennam, editiore quodam & sicciore prato cum Lini silvestris generibus, Cytiso primo, & alijs stirpibus, sed humilior: secundum verò sepes atque inter frutices, major & uberior. Inveniebam multis item Pannoniæ locis, etiam Interamnis supra Dravum flumen. Floret Augusto: semen maturum est Septembri.

VIENNENSES Osyridem appellabant. Sed an cum Dioscoridis Osyride conveniat, alijs judicandum relinquo. Tragus, apud quem latino exemplari perbellè depicta est, Linariam tertiâ facit, & *Pintraut* à formâ, *grosso Repnblumen* à floribus nuncupat, atque ad Dioscoridis Heliochrysum refert. Nonnulli Chrylocomen Dioscoridis, & Chrysitin Aristotelis esse arbitrantur.

ELICHRYSON. CAP. XXIII.

PEDALIS, nonnumquam cubitalis altitudinis est planta Elichryson, fruticosa, & in multas alas subinde divisa: ei numerosa folia, Abrotono similia, candicantia, & cum gravitate odorata: flores in summis ramis umbellatim congesti, lutei, Agerati floribus formâ & odore per similes, verum majusculi: radix dura, lignosa, minimi digiti interdum crassitudinem æquans, quæ singulis tamen annis perit, nec vivax est.

Osyris austriaca.

Chry. pers. 311

Handwritten notes at the bottom of the page, including numbers and names like 'L. 1178', 'H. 1179', and 'S. 1102'.

Lxto

Elichryson.

Natalis.

Nomina

Facultates.

Chrysoemes.

Chrysome i. vulgaris.

Handwritten notes:
 Chrysome i. vulgaris
 L. 1717
 Scop. 1717
 P. 1717

Lato solo provenit, & copiosè circa Madritium itinere Complutensi, alijsque Hispaniæ locis, in agris, ubi Septembri & Octobri florentem videbam.

DIOSCORIDES ἐλιχρυσον, nonnulli, eo referente, χρυσάνθεμον, ἢ ἀμάραντον appellant. Theophrastus ἐλειόχρυσον, quem secutus est Plinius. Gaza Aureliam vertit. Hispani *Scoba hedionda*, id est, Scopam foetidam, ab ejus usu & odoris gravitate nuncuparunt.

Verùm cum tota hæc planta sit amara, facile eas facultates obtinebit, quas illi veteres tribuunt. Hispanis autem nullo est in usu, nisi quod Madritiano agro mundatorias scopas ad ædes purgandas ex ea faciunt: & quibusdam alijs locis, illâ in fasciculos congestâ & colligatâ, formaceos, ut Pliniano verbo utar, parietes (quos Hispani *sapias* vocant) integunt adversus imbrium injuriam.

CHRYSOCOME ALTERA.

CAP. XXV.

PER Chrysocomen intelligo, quam vulgus Stœchadem citrinâ appellat, multis Provincijs communem. De eâ autem hoc capite non sum acturus (à plerisq. enim diversis nominibus est descripta) licet iconem oculis subijciendam operæ precium esse duxerim, ut quam stirpem intelligam, Lectores agnoscant: sed de alijs quibusdam, quas vel in Hispanijs aliquando observare memini, vel prius etiam in Gallia Narbonensi, tum quam semine peregrè accepto natam habui.

CUBITALES plerumque habet *Prima* virgas, quando adolevit, graciles, incanas, & veluti tomento quodam oblitas, quas inconditâ serie disposita ambiunt folia, longa, gracilia, Libanotidis coronariæ folijs similia, vel ijs etiam angustiora, supernè nonnihil virentia, infernè incana, ex quorum sinu nascuntur tomentosi ramuli minoribus folijs præditi: per summas verò virgas rariora sparsa sunt folia, quarum fastigijs multi insident squamati flores, vulgaris Chrysocomes folijs minores, aurei vel flavi coloris, qui marcescentes fuscum colorem contrahunt, & semen exile continent pappo involutum: radix lignosa, dura, in aliquot ramos divisa. Cum quadam non insuavi graveolentiâ odorata est, gustûque calidiusculo.

Salmanticensi agro frequens est (memini & Mompelliano videre) ubi tota æstate subinde novos flores producit, totâque hieme commam retinet, ut etiam in Belgicam translata.

PEDALIBVS, interdum etiam cubitalibus assurgit *Alterâ* ramis, candicantibus & lanuginosis, quos Oleæ similia tolia, longa, mollia, canâ lanugine tecta per intervalla ambiunt: flores autem extremis ramulis pallentes, squamosi, ut Agerati ferè, insident: radices sunt nigricantes.

Abundè nascitur aridis locis, atque etiam in vetustis muris, per Lusitaniam, Bæticam, Granatense regnum, in quo Martio, Valentino autem,

Chrysome altera peragrana 1.

Natalis.

Chrysome altera peragrana 1.

Natalis.

Handwritten notes:
 Chrysome altera peragrana
 L. 1717
 Scop. 1717
 P. 1717

in pappum, cui semen involutum abit: radix minimi digiti crassitudinem æquat ferè, nigra, fibris donata, summa tellure in latera se spargens, novòque singulis annis caules proferens, qui primùm emergentes, nihil nisi tomentum esse videntur. Tota æstate flores producit.

Natales.

Hujus radices ex Anglia mihi missæ sub finem anni M. D. xxviii. ab optimo viro Iacobo Gareto juniore, nullâ additâ appellatione, quas ex Americâ accepisse scribebat.

ἀργυροκόμη.

Si eadem stirps non est, quam ex novo orbe delatam Gnaphalij Americani nomine, mihi que anno octogesimo supra millesimum & quingentesimum missam, à Doctissimo humanissimòq; viro V. Richardo Garth Londinensis Cancellariæ Primicerio, in Pannonicarum Observationum lib. iii. descripsi, & ἀργυροκόμη nuncupari posse dixi: certè illi valde affinis.

Suprema enim caulis, quam tum accipiebam, pars, cum ramulis qui flores sustinebant, multo tomento obsiti erant, quemadmodum legitimum illud Gnaphalium, quod in mediterranei maris littoribus nascitur longiuscula & angusta folia, Chrysocomes folijs proxima, supernè viridia, pronâ parte incana & tomento obducta: singuli ramuli veluti comam florum ex singularibus pediculis dependentium gestabant, qui, cum nondum explicati essent, nihil aliud videbantur quàm capitula numerosis argenteis foliolis sibi invicem incumbentibus constantia, sicca admodum, quæ digitis reclusa, in medio tenuem quandam subflavescentem lanuginem sive pappum continebant, levissimo flatu avolantem.

GNAPHALIUM.

CAP. XXVII.

Gnaphalij varietates.

GNAPHALII multa sunt genera, quorum aliquot ab alijs descripta. Nos eorum, quæ hæcenus minimè observata esse putamus, historiam dabimus, & ab eleganti alpino auspiciabimur, quod in Pannonicis descripsimus, illique duas alias icones subijciemus à Iacobo Plateau missas, nudas tamen, & quibus Gnaphalij alterius nomen duntaxat additum: cum verò ipsas stirpes olim observare meminerim, qualemcunque descriptionem etiam adijciemus.

Gnaphalium alpinum.

Gnaphalium alpinum.

Natales.

DODRANTALIS autem est alpini Gnaphalij plantula, plerumque etiam minor, folijs, quæ humi fusa, Pilosellæ minoris Fuchsj ferè, internâ parte hirsutis, exteriore verò, omnino incanis & tomentosis, gustu exsiccante & amaro: cauliculi ipsi & ea quæ illos ambiunt folia multo etiam tomento obsita: summo autem fastigio, cauliculi sustinent quina, sena, aut plura foliola latiora & expansa, adcò tomentosa, ut nihil nisi tomentum sint: ex horû medio emergunt quaterna, quina, aut plura capitella gnaphalio similia pallescentibus flosculis constantia, quos intercurfant nigri quidam villi, foraminum vestigia quodam modo eminentes: radix satis crassa est, nigra, & fuscis aliquot fibris capillata.

Provenit in scopulis summorum Sneberg, Durrenstein, & Etscherberg jugorum. Floret Julio & Augusto.

Ego aliquoties natali solo erutam cum suo cespite in meum hortulum, quem Viennæ habebam, transtuli, & propter elegantiam curare volui, sed inanem operam sumi: permansit quidem interdum in alterum annum, valde autem immutabatur, imò planè aliam esse cætuissem, nisi ipse collegissem & in hortulum intulissem.

Leontopodium Martialis.

Wulflumen.

AFFINIS videtur illi plantæ, nisi eadem sit, quam Matthiolus pro vero Diosc. Leontopodio exhibet. Sed sine dubio Gnaphalij duntaxat genus est.

IOSIAS Simlerus commentario de Alpibus ejus meminit his verbis. Wulflumen flos odoratus est, folio Pilosellæ, circa supremum cauliculum folia multa imparia, candicantia, lanuginosa, medio orbe quinque vel sex flores: inter quos medius plerumque aridus: ex singulis lutei apices emicant: radix arida parva, summo cespite hærens. Tomenti speciem arbitror. Hæc ille.

Leontopodium Lili.

Leontopodium autem illud nigricantes ex fusco violaceo gestans flores, quod Lobelius in arduis Germaniæ, Italiæq; alpinis, & Baldo Veronensi inveniri tradit, videre non memini, quippè qui Italiam nunquam sum ingressus.

Gnaphalium legitimum.

PALMARES, vel etiam majores habet Pri- *Gnaphalium Plateau II.*
mum à Plateau missum Gnaphalium cau-
liculos, quorum alij surrecti, alij secundum
terram inflexi, teretes, villosi, quos indige-
sto ordine, mollia, incana, latiore infimâ
parte amplectuntur folia, extremo mucro-
nata: multa summo cauliculorum fastigio
insident capitella candicantia, flavescente
lanugine plena: radix crassiuscula est, sub-
fusca, fibris aliquot prædita, quæ an vivax
sit, asserere nequeo. Aliquid autem affinita-
tis habere videtur cum Filagine minore
Dodonzi.

VNICO assurgit aliud genus cauliculo, ali- *Gnaphalium Plateau III.*
quot ramulis in diversa se contorquentibus
prædito, quos hinc inde sepiunt latiuscula,
mollia & incana folia: ad ramulorum inter-
nodia nascuntur, inter foliorum cogeriem,
quina, sena, aut plura capitella simul conge-
sta, ex flavo canescètia, multa lanugine ple-
na: radix inutilis, sed deciduo semine, novæ
plantæ singulis annis renascuntur.

Priorem plantam desertis quibusdam & *Natalis*
siccioribus colliculis nascentem aliquando
observabam. Alteram etiam in siccioribus
(quantum memoria succurrit) agris, præser-
tim demessis segetibus.

GNAPHALII sive Centunculi generibus *Gnaphali legitimi Nat. et.*
quidem adscribi possunt hæ plantæ: sed le-
gitimum censeri nequeunt. Id autem circa

Calpen, Malacam, & Valentino regno, Mediterranei maris littore frequens observabam, dum eas regiones perlustrabam, & multis annis ante, cum Mompelij agerem, toto illo ma-

Pilosella minor.

Stratiotes millefolia flavo flore.

Γραφίδα

Pseudoleontopodium.

Pilosella minor variata.

Chamaemelum 511

Stratiotes luteo flore.

rino littore à Continente, stagnis difiuncto, quod ab oppido Aigues mortes vulgo nūcupato, ad Setiū usque procurrit: unde iconem meā manu delineatam, & ipsam plantam siccam cum plerisque alijs elegātibz stirpibus ad meos Belgas deferebam, ipsam etiam iconem C. V. Dodonæo communicabam, cum illius de Stirpibus Commentarios vernaculā linguā conscriptos, ante quadraginta annos Gallicos facerem. Ea in vernaculam alteram editionem (quæ correctior & auctior postea evulgata) fuit illata, deinde in Péptades: operæ pretium autem esse duxi illam hīc inferre, ut ejus, à jam descriptis, differentia facilius animadverti possit.

ΓΝΑΦΑΛΙΟΥ porro apud Diosc. brevis est descriptio, cujus folijs albis mollibusq; aliqui, inquit, pro tomento utuntur, & efficaciter illa bibuntur in vino austero ad dysenterias. Quam certè facultatem, aut illi proximam, alias stirpes hoc capite descriptas habere non est dubium.

CETERVM varijs earundem alpium locis invenitur id Gnaphalij genus pedali aut amphore caule, floribus à medio ad summū usque fastigium inter longiuscula, mollia, incanaque folia nascentibus, quod à Matthiolo Pseudoleontopodium, à Generali verò illa plantarum Historia, Chrysocome lanuginosa nominatur. Quemadmodū & mitioribus Hūgariz, Stiriz, Austriaz, Moraviz, Bohemiz mōtanis & collibus herbofis, duo aut tria ejus stirpis, quæ à plerisque alijs & à Fuchsio Pilosella minor appellatur, genera, flore videlicet aut omnino albo, aut purpureo, aut ex albo purpurascēte, sive carneo: quæque omnibus editioribus cæduis & apertis per Germaniam silvis, atque arenosis tumulis ferè est obvia.

STRATIOTES MILLEFOLIA LUTEO FLO.
CAP. XXVIII.

PALMARI est hæc Stratiotes amplitudine, duobus tribusve ab eadem radice cauliculis, infimā parte sessilibus & fibras subinde agentibus, quibus alterius Stratiotis & Chamæmeli modo serpunt, ceteroqui radix unica est & dura: cauliculos autem ambiunt folia vulgaris Stratiotis folijs similia, multo molliora, candidiora, & tenuius incisa: flores summis cauliculis insident in umbellam didigesti, alterius floribus non dissimiles, paulò tamen minores & coloris lutei, tam discus quàm foliola in ambitu nascentia.

Crescit Murtiano regno, ubi flores observare nō potui, quippe qui Martio mense istac iter fecerim: sed similem multis ante annis florentem erueram edito loco, & lapidoso sterilique solo secundum cæduam quandam silvulam, cum Avenione Nemausum proficiscerer, Mompelium rediturus, Junio mense, & ex plantis, quæ jam florem abjecerant, æstimare possim etiam Maio florere.

Similis

Achillea lanulosa
L. 11284
Sp. herb.
Müll. 1123
Kraton. Lam. 126
San. H. 3. 463

Similis semine ex Hispaniâ misso mihi nata Viennæ Austriæ anno M. D. XXCV: sed longè elatior & pluribus cauliculis prædita, qui humi diffusi, præter medium qui assurgebat, fibras agebant, & folia proferebant non minùs incana & tenuiter incisa, quàm modo descriptæ stirpis folia, cujus etiam semen ad maturitatem pervenit. Sed subsequenti anni aspera hiems matrem cum prolibus semine natis corruptit.

Istam etiam habebat in cultissimo suo horto, Ill^{mos} Princeps Cattorum Wilhelmus, cum sequenti anni Autumno apud ipsum Cassellis essem: ex semine istic collecto, etiam mihi natæ plantæ, quæ anno M. D. XXCVIII. & florem dederunt, & semen, quod deinde Francofurti terræ commissum (nam illo ipso anno Viennâ eò perveni) mihi quidem non est natum, sed alij, quibus communicaveram, aliquot stirpes habuerunt.

Dicitur porrò Græcis στρατιώτης ὀχιλίφυλλος, Latinis Militaris: nullum vulgare nomen scio. Poterat etiam ad ἀχιλλεῖον Dioscoridis referri, quod luteo flore inveniri scribit. Verùm parum refert, utrum Achilleam, an Stratiotem appellaveris, cum utriusque facultates sint similes, & ad vulnera, ulcera, profluentemque sanguinem ambæ commendentur.

MILLEFOLIUM ALPINUM.

CAP. XXIX.

ELEGANS est etiam hæc plantula, dodrantalem sive palmarem altitudinem non excedens, multis folijs circa radicem stratis, tenuissimè incisis, & veluti è multis minutissimis alatis foliolis constantibus, nonnihil incanis: candicantes cauliculi, satis crassi, hujusmodi folijs, ijisque minoribus, & tenuissimè incisis obsiti: umbella flosculorum densissima, qualis in vulgari Millefolio, sed dilutiore rubro colore sive carneo nitentium: radix vix à vulgari differt, fibrosa admodum, & summâ tellure serpens.

Sponte provenit in Iudenberg & Spital, Stiriæ alpibus, atque flores profert Augusto: natalisne causa sint istius varietatis, an cultura, nescio.

Ab hoc tamen differre visum est, quod in hortis aiebamus, cum in Belgicâ viverem, simili propemodum flore. Sed & vulgarem circa publicas vias & semitas nascentem sæpissimè flores variantem observavi, ut plurimæ plantæ flore omnino niveo præter discum medium, qui ferè cineracei coloris est, conspicerentur, aliæ suave rubentem ferrent, aliæ mediis inter utrumque coloris.

Millefolium rubro colore.

ANNO autem M. D. XCI. multæ Millefolij plântæ, quas in suo horto severat præcedente Autumno Ioannes Mylerus Francofurtensis Pharmacopæus, natæ, folijs vulgari tenuioribus, quæ flores dederunt, nõ quales expectabat, videlicet flavos (nam eo loco flavi floris semen terræ commissum mihi referebat) sed rubri coloris, dum primùm aperti erant, elegantissimi, qui paulatim senescere flore clanguescebat, & tandem carnei quodammodo coloris evadebat. Hallucinatus sit necne in ferendo, mihi non liquet. Sin minus, mirâ sanè metamorphosis.

CHRYSANTHEMUM VALENTINUM.

CAP. XXX.

VNICO plerumque assurgit Chrysanthemum valentinum caule, pedali, rarò ampliore, ramoso: folijs secundum radicem numerosis, deinde temerè & sine ordine per caulem sparsis, multifidis, Stratiotis paulò antè descriptæ folijs pænè similibus, lanuginosis & incanis, quæ degustata salivam cient, & acidula sunt: flos in singulis ramulis unicus, luteus, vel potiùs auri splendore fulgens, qui que resiccatus, multis annis nativum colore etiam retinet, medio Anthemidis disco sive umbilico major, & sine radiatis in ambitu nascentibus foliolis, odoris nõ injucundi: radix unica, candicans, firma, crassiuscula.

Valentino regno ad arborum margines, juxta semitas repertum eruebam, nusquam alibi mihi observatum. Florebat istic Martio.

CHRYSAN-

Nomina.

CHRYSANTHEMVM vocabant Valentinæ urbis peritiores, longè tamen à Dioscoridis χρυσανθῆμων diversum, & ad Bupthalmi genera, meo iudicio, potius referendum, nisi quis ἀχιλλεῖς speciem esse malit. Matthioli tamen Chrysanthemum esse nego, licet id sentiat, qui magnam illam Plantarum historiam, Lugduni expressam, concinnavit: sed ipsum valde falli deprehendet, quisquis diligentius utriusque historiam contulerit. Et sanè, magis solidum iudicium in illo viro interdum desidero.

Bupthalmi Narbonense.

Ceterùm hæc planta (ne quis fallatur) plurimum à Bupthalmo Narbonensis Provinciae, mihi sanè non ignoto, differt: nam id observare & eruere memini apud oppidum illud vulgo Aquæ mortuæ nuncupatum, nonnulli Fossam Marianam (quam aptè, nescio) appellant. Habet autem id Bupthalmum radiatos flores Anthemidi vulgari similes, majores, medium orbem luteum cingentibus luteis folijs, plerumque subtus nonnihil purpurascens aut subrubentibus. Chrysanthemum Valentinum nulla radiata in orbis ambitu habet folia, sed ijs caret non secus ac Chamæmelum illud Chrysanthemum odoratum: tamen si valentinum majoribus capitibus sit præditum, non tamen adeò protuberantibus, ut animadvertere poterunt, qui ejus descriptionem minus oscitanter legent, & iconem affabrè ad vivum expressam à peritissimo pictore, cum illa exactius conferent. Præterea Chrysanthemum valentinum recto assurgit caule, tenuioraque habet folia: Bupthalmo autem Narbonensi, ramuli plerumque humi fusi, & crassiora sunt folia.

Bupthalmi vulgare, & ejus natales.

QVIA porro in Bupthalmi mentionem incidimus, vulgare illud Bupthalmum cubitalibus & amplioribus virgis, alatis folijs, flore Chamæmelino majore, auri instar fulgente, frequentissimum est per universam Pannoniam, etiam illam quæ ultra Dravum flumen est, atque totâ Austria: memini & in agris, & secundum vias passim nascens Moguntiaci agro observare, cum Viennam, à Cæsare Maximiliano accersitus, proficiscerer: anno autem M. D. LXXIX. in Belgicam negotiorum quorundam causâ ablegatus, in ea Moravia, Bohemiaque parte quâ mihi iter faciendum fuit, & Noribergensi agro etiam conspiciebam.

Nomina.

Rhizotomæ Austriacæ, mulietculæ Selbstseblumen vocant: Vngari ökö zöm: Croatæ (quorum uxores eam stirpem tritam utiliter vulneribus imponere asseruntur) kachchi jescach, hoc est, serpentis herbam appellant.

Bupthalmi Dodonai Pseudoellebori Matthioli.

NEC minus vulgare est omnibus apricis collibus, & siccioribus utriusque Pannoniæ & Austriæ gramineis campis, Bupthalmum Dodonæi, sive Pseudoelleborum Matthioli. folijs for-

Buphtal. Dodon. Pseudoelleb. niger.

Chrysanthemum alpinum I.

lijs foeniculaceis, floréque Anthemidis, majore, auri fulgore splendente, cujus radices, integras etiam plantas rhizotomi in foro Viennensi venales habere solebant, & pro nigro Elleboro proponebant magno errore, cum infra duodecimum, imò etiam septimum ab urbe miliare (ut superiore libro dixi) legitimũ Elleborum nigrum abundè nascatur, & inde cõmodè minimisq; sumtibus inferre potuissent. Sed cum ante meum in eam regionem adventum, illis esset ignotum (nam primus, ut ante dictum est, illius cognitionem ipsis dedi) nihil mirum si receptã consuetudine uteretur: perpauci enim pharmacopæi hortum alebant, sed à rhizotomis necessarias in quotidianum usum stirpes redimebant. Deinceps tamen, me monitore, legitimo Elleboro nigro in pharmacopæorum officinis uti cœptum est.

CHRYSANTHEMVM ALPINVM.

CAP. XXXI.

ALIA porro Chrysanthemi genera, dum Viennæ vixi, in varijs Austriacarum Sciriacarumque Alpium jugis observabam, quibus peculiare caput tribuendum esse duxi.

HORVM Primum, multa habet secundum radicem longiuscula folia, Absinthio umbellifero, quod infra describetur, similia, crassa, pollicari lōgitudine, in lacinias aliquot divisa, viridia (in novellis tamen quædã caniciēs conspiciuntur) amari saporis: caules aliquot palmares, rarioribus & tenuibus dissectis folijs ornatos, striatos, in quibus veluti umbellæ denũm aut duodemũm luteorum florum, Jacobææ vulgaris floribus non multũm absimilium, & ejusdem odoris: radix crassiuscula est, multisq; candidantibus fibris capillata.

Provenit in Iudenberg, Spital, & alijs quibusdam Stiriaë jugis, cum Leucanthemo mox describendo: eodem etiam tempore florens.

ALTERI numerosa proximè radicẽ nascuntur folia, Abrotoni maris folijs respondentia, dilutiore viriditate nitentia, & odore, si terantur, haud ingrato, sapore verò amaricatè & minimè grato: ex his caules exeunt pedales, minoribus folijs onusti, in aliquot interdum ramulos divisi, qui singulos aut geminos sustinet flores Chamæmelo vulgari majores, inodoros, omnino flavos, hoc est, mediũ orbem luteum cingentibus etiam luteis folijs, satis latis: radix fibrosa & nigricans est, pluresque à latere spargit ramos.

Invenitur in Etscher, Snealben, Veytzalben, & celsis alijs Alpium Stiriaë jugis. Floret Augusto.

CYBITALES Tertio sunt caules, firmi, læves, ex purpurã videntes, superiore parte in aliquot ramos divisi: folia longa, tenuiter admodum incisa, Achilleæ Marthioli, sive Abrotoni maris foliorum æmula, longiora tamen, crassiora & viridiora, quæ nullum gratum odorem spirant, gustatãque, ingrati saporis deprehenduntur & amariuscule: flores in extremis ramis umbellatim dispositi, lutei, Jacobææ floribus fermè similes, sed minores & inodori:

radices

Chrysanthemum Creticum.

Leucanthemum alpinum.

sustinent extremus caulis & rami squamata & quasi imbricata capita, è quibus nascuntur flavi flores, totidem quot in primo folijs constantes, angustioribus tamen & medium orbem aureum cingentibus: quibus etiam succedit semen simile, sed aliquantum minus.

HVC non valde dissimilis fuisse videtur ea planta, cujus iconem ab ipso adumbratam mihi mittebat honestissimus vir, idemque diligentissimus stirpium observator, Jacobus Plateau, cum varijs alijs iconibus, quarum potissimam partem in hac meâ Stirpium Historiâ inserui.

LEVCANTHEMVM ALPINVM.

CAP. XXXIII.

HABENT etiam Alpes suas Anthemides: verùm à vulgaribus diversas, ut superiore capite xxxi. partim demonstravimus, partim etiam ex hoc capite apparebit.

LEVCANTHEMVM porrò Alpini folia, prioris Chrysanthemii alpini, paulò ante descripti, folijs non multum dissimilia sunt, nisi paulò magis incisa essent, crassa & succulenta (uti sunt multarum alpinarum stirpium folia, quemadmodum & marinarum) amariusculi saporis, & nullius grati odoris: cauliculi dodrantales, infirmi, in quibus singulares flores, chamemelo majores, luteum orbem ambientibus vicenis aut pluribus albis folijs. Latè se spargit hæc planta Anthemidis modo, & fibrosas radices habet.

Leucanthemum alpinum.

Crescit in Iudenberg, Spital, & alijs quibusdam Provinciæ Stiriac jugis, ubi Julio & Augusto floret.

Natales.

MVLTVM accedere videtur ad eam plantam, quam peritissimus Angulara describit Leucanthemi Pliniani nomine, undecimâ opinione: licet ille suum Leucanthemum odoratum faciat, ego verò in hoc nullum manifestum odorem deprehenderim.

Leucanthemum Plinianum Angularæ.

FLOS ADONIS VVLGO.

CAP. XXXIIII.

HVIVS Stirpis non meminissem, quandoquidem & Floris Adonidis, & Eranthemii nomine ab alijs est descripta, nisi viderem illos qui minus scrupulosè observarunt, duas plantas, ejusdem quidem generis, sed colore floris variantes, in unam contrahere:

NAM quam Belgæ describunt, illa ipsa est, quæ in hortis inter coronarias alitur, caulem proferens striatum, in frequentes alas divisum: folia anthemidis ferè, viridia, hinc inde per ramos nullo ordine sparsa: flores in extremis ramis; non magnos, octonis aut pluribus folijs constantes, saturè rubentes & quasi nigricantes instar humani sanguinis resiccati, multis nigris staminibus aut villis umbilicium occu-

Flos Adonis.

Chrysanthemum alpinum, C. Mull. dict.

q. 1253

matricaria alpina, Lam. 3. 730

Papaverum asperum, Sp. herb.

•Flos Adonis vulgo.

Parthenium alpinum.

Anemone
Mompalliana.Parthenium
alpinum.

cum occupantibus, qui marcescere incipiente flore intumescit & in caput extuberat oblongiusculum, collectum ex multis seminibus rotundis extremâ parte acuminatis, initio virentibus, deinde, ubi maturefcere incipiunt, subfuscis, & facile à summo (primùm) capite defluentibus: radix candicat, & raris fibris donata est, nec hiemem superat, sed deciduo semine singulis annis renascitur: Ipsa verò plâta Maio mense florere incipiens, subinde novos ramos proferendo, in Autumnum usque flores producere non desinit.

Hujus iconem Dodonæus & Lobelius in suis Plantarum historijs exhibuerunt, ego etiam eandem hîc subjeci. Sed illam nusquam sponte nascentem observavi, verùm in hortis duntaxat cultam.

ALTERA verò similes quidem habet caules & folia, sed dilutius virent, caules etiam rarioribus alis præditi, folia paulo molliora, nec adeo multifida: flores longioribus folijs constant, & coloris sunt phœnicei, dilutioris etiam quàm sint Anagallidis flores, villis nigris similiter umbilicum occupantibus, in quo statim, vix etiam aperto flore, caput extuberat, in majorem deinde longitudinem excrefcens quàm superioris, illôq; gracilius, semine tamen constans adeo simili, ut neutrum ab altero discerni queat: radix superiori fere similis, quodammodo flavescens instar radicis fumi terræ, sed fugacior alterâ, quemadmodum & tota plânta.

Sponte frequentissima nascitur inter segetes, non modò in Galliâ Narbonensi, sed etiam per universam Hispaniam: in Italiâ etiam nasci apparet ex Matthioli Commentarijs, qui ejus quidem iconem exhibet minus scitè expressam, nullam autem descriptionem addit, sed nudam duntaxat Adonis appellationem. Postea non minus frequêtem observabam inter segetes etiam in Austriâ & Moraviâ, atque sæpius Viennâ semen ejus ad amicos in Belgicam misi, quod, an illis sit natum, me fugit. Superiore item anno qui fuit nonagesimus primus supra millesimum & quingentesimum, non procul Wormaciâ in agris frumento confitis, Rheno flumini vicinis, Maio florentem conspiciebam.

CUM Mompelij viverem, pro Anemone à studiosis habebatur, & hoc etiam nomine, nofter Lobelius in Adversarijs posuit.

PARTHENIVM ALPINVM.

CAP. XXXV.

MULTIS ex fibrosa radice, Chamæmeli modo, fruticat ramulis, pedali bus, viridibus, quos ambiunt folia Anthemidi prorsus similia, multiplici incisione divisa, Cotulæ, aut Matricariæ fere odore, gustu calido, attamen non ingrato: extremis cauliculis multi flores insident umbellatim congesti, Absinthij alpini, quod postea describemus, floribus proximè accedentes, hoc est, exigua capitella ex albo & pallido

pallido commixta, ambiētibus ea senis aut octonis latiusculis albis folijs, ejsdem cum ipsa herbā odoris: rami sive cauliculi humi procumbunt, & ex unā, uti dixi, radice prodeunt, subinde fibras agunt, & nova germina procreant.

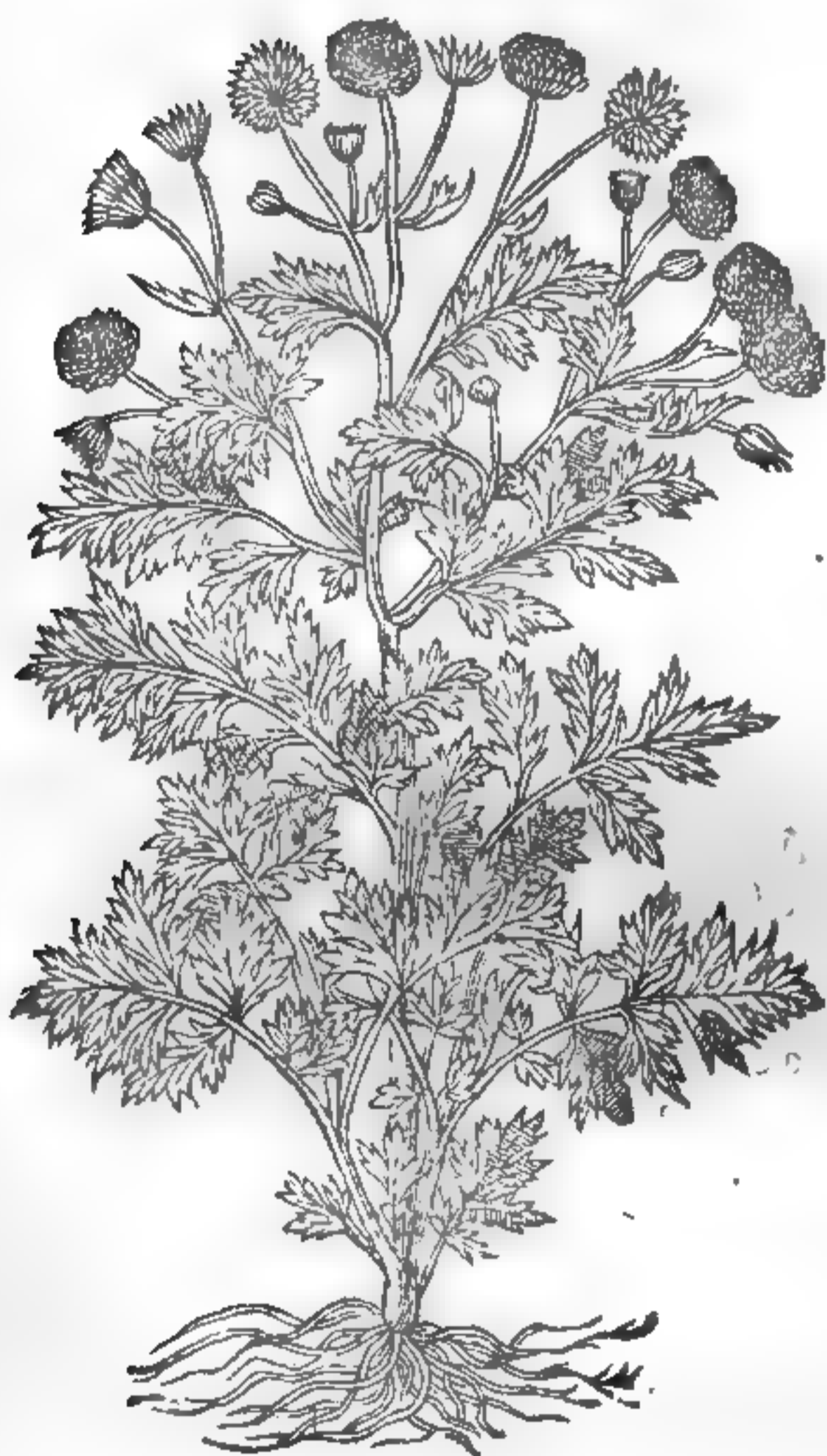
Invenitur in Sneberg, Snealben, & Durrenstein jugis, magnā copiā: florētque duntaxat *Natalis.* Augusto: nam cum in acclivitatibus & circa scrobes nascatur, quas diutius insidere solet nix, serius illud florere necesse est.

HANC plantam montani venatores vnser Frauen schwartz rauch nomine donarunt, ad alterius stirpis de quā postea, differentiam, quam weisse rauch appellant. Ego Parthenium alpinum voco, à Dioscoridei Parthenij odore, ad cuius etiam descriptionem satis accedere videtur. *Nomina.*

Sæpe illam cicurare volui, translatis è loco natali plantis cum sub cespite, & in hortum illatis: sed ultra alterum annum non permansit, licet commodo & naturæ ejus apto loco reposuissem, & omni sollicitudine curassem.

PARTHENIVM PLENO FLORE.

CAP. XXXVI.

NIHIL prorsus à vulgari Matricariā vel formā, vel magnitudine, differt hoc Parthenium: cubitales enim aut amphiores interdum habet caules, striatos, in multas alas divisos, folia vulgari perquam similia, & multis lacinijs divisa, herbacei coloris, validi odoris, & amari saporis: extremæ alæ plurimos flores candidos, & multiplices foliorum serie constantes ferunt, nullo, aut perquam exiguo in meditullio orbe, quemadmodum Chamæmeli pleni flores, quibus sunt persimiles, vel etiam pleniores & candidiores: semen Parthenij vulgaris, fecundum, licet aliquoties satum mihi non provenerit: surculis autem certiore proventu sentur, Leucoij pleno flore luteo instar. *Parthenium pleno flore.*

Londini in Angliā primūm mihi conspecta est *Natalis.* hæc planta, anno salutis humanæ M. D. LXXIX. quam inde Antuerpiam deferebam: ejus verò iconem & semina adquirebam Viennæ, munere C. V. Richardi Garth Cancellariæ Londinensis Primicerij, & viri humanissimi, qui me multis beneficijs affecit: deinde lōgè frequentiorē observabā biennio post, cum Londinum, seriorum quorundam negotiorum causā, rediissem, toto illo semestri quo istic hæsi.

Florere incipit Junio, & totā deinde æstate flores proferre non desinit, interdum ad ipsam usque brumam, nonnumquam squamata capita in multa viridia foliola transeunt, præsertim Autumno, è quorum meditullio emicant nivei flores reliquis majores. *Tempus.*

CETERVM valde ferax est Anglia hujusmodi florum multiplices foliorum serie constantium, quos an arte & mangonio adquirant, ignoro: nam & Chamæmelum, & Lychnides silvestres, & Primulas veris, & alias plerasque plantas πολυφύλλω flore constantes, Belgicam inde primūm accepisse constat. *Anglia stirpium pl. flor. gestantium ferax.*

TANACETVM INODORVM.

CAP. XXXVII.

GRACILIBVS, firmis, duris, cubitalibus, interdum verò sesquicubitalibus assurgit hoc Tanacetum caulibus, per quos rara sparsa sunt folia pennata, Tanaceto vulgari non admodum dissimilia, odoris tamen expertia, gustu linguam vellicante & fervido, circa radicem majora atque hirsuta: caulis summo fastigio in aliquot breves ramulos nudos dividitur, quibus insident magni flores, Bellidis majoris flori fermè æquales, octodenis aut vicenis folijs albis, nunc longioribus, modò brevioribus, medium orbem flavum, ut in Bellide majore, cingentibus constantes, quibus marcidis, succedit in medijs capitibus longiusculum semen nigrum, quod terræ commissum plantas sui generis producit, & alias etiam non dissimiles, quarum flos est minor, secundo generi par: radix est minimi digiti crassitudine, obliqua, non in altum demissa, nigra & aliquot fibris hirsuta & vivax, quæ etiam parigi possit. *Tanacetum inodori.*

Matricaria
Corymb. linn.
Linn. 3. 234

Natalis.

Provenit ferè in omnibus utriusque Pannoniæ & Austriæ montibus humilioribus, & silvis cædis: ubi floret Maio & Junio; &, si Autumno seratur, flores interdum producit sequente Augusto.

Tanacet. inodor. II.

Exit etiam iisdem locis aliud genus, floris magnitudine ab hoc diversum, qui Matricariæ vulgaris, aut Cotulæ foetidæ florem non excedit: folia etiam minus elegantia, pediculo brevioris cauli inhaerentia, nullo etiam odore nisi herbaceo prædita: nullum semen observavi: radix alteri similis, obliqua & multis fibris donata.

Memoria.

An aliquo nomine vulgari prædita sit hæc planta, mihi non est compertum, Tanacetum autem inodorum nūcupavi, quia cum nullus manifestus odor in illo percipiatur, folia vulgari Tanaceto quodammodo similia habeat. Secundo autem generi similem plantam apud Valentiam Allobrogum observasse videtur Lobelius.

ABSINTHIUM.

CAP. XXXVIII.

Absinthij varietas.

PASSIM nascitur per Vngariam, Austriam, & reliquas vicinas Provincias, Absinthium illud majus, quod reliquæ, ut opinor, Europæ familiare est. Inveniuntur tamen alia quædam ejus genera, nulli adhuc Scriptori, ante meum in Austriam adventum cognita, quæ hoc capite describere est animus: prius obiter mentione factâ nonnullorum, quæ vel sponte istuc nascuntur, vel aliunde devectora, in hortis colebantur.

Absinthium Ponticum duor. gener.

SPONTE autem crescit non solum multis Pannoniæ, sed etiâ Austriæ locis, atque Viennensi agro, cum in saxosis, tum aridis & salebrosis gramineisq; desertis agris, Absinthium illud tenuifolium Abrotoni ferè folijs, vulgo Romanum vel Ponticum nuncupatû, mira fecunditate radicibus fibrosis & latè serpentibus sese propagans, cujus duo videntur esse genera. Vnum enim planè incanum est, quo potissimum Viennenses officinæ utuntur, tamquam nobiliore, ita enim sibi persuadent. Alterum purpurascens habet cauliculos, folia non adeò incana, sed interna parte viridiora: id à nonnullis superiori præfertur: existimo tamen natales istam varietatem duntaxat parere. Incano congener esse videtur, quod Boisor ex Italia acceptum communicabat anno M D. XC. & valde celebrabat.

1.

2.

Vngari, cum hoc, tum vulgare majus, communi nomine *Iröm* appellant.

In cultissimo suo horto alebat C. V. Ioannes Aicholtzius Medicus & Professor Viennensis, duo Absinthij marini genera, ut è diversis locis advectora, sic totâ facie inter se discrepantia.

Absinth. ma. em. Patavin.

Nam quod Patavio allatum erat, folia habebat molliora, incana, lata, tribus, quatuor, aut ad sum.

Abſinthium Ponticum vulgare.

Abſinthium Auſtriac. tenuifol.

ad ſummum quinis lacinijs diuiſa, interdum etiam nullis, ut Artemiſiam folio Lavendulæ quodam modo referrent (à qua tamen differt) ſatis grati quidem odoris, ſed amari ſaporis.

Ex Miſiâ verò miſſum, multiſida habet folia, ſucculenta, non minùs quàm ſuperioris incana, proximè ad Seriphij, in Belgicæ & Angliæ maritimis naſcentis, folia accedètia, gra- *Abſinth. ma- rim. Myſuſæ.* vioris tamen paulò, & validioris, ut mihi videbatur, odoris, Seriphij Narbonenſis & Hiſpanici (quod nuſquam niſi in mediterranei maris littoribus obſervare memini) graveolen- tiam quodam modo referentis, atque etiam ſaporem.

ACCEDIT aliud pumilum Abſinthij genus, vix palmi altitudinem ſuperans, tenuibus ad- *Abſinth. pu- milum Ca- merarij.* modum cauliculis, quos circa radicem multa exigua multiſida tamen & incana ambiunt foliola non injucûdi odoris. Id in ſummis cauliculis quaterna aut quina fert capitula in pal- leſcentes floſculos ut ſuperiorum ſeſe explicantia. Noribergæ alebat in fictilibus C. V. Ioa- chimus Camerarius, ejuſdem urbis primarius medicus.

CETERVM ad ea genera non vulgaria quæ in Auſtriâ & Stiriâ Provincijs naſcuntur, tranſeamus.

PRIMI caulis pedalem altitudinem plerumque æquat, nonnumquam etiam cubitalem *Abſinth. te- nuifol. Au- ſtriacum.* attingit, firmus, caneſcens, multis folijs, marini Belgarum Abſinthij foliotum quodâmodo æmulis, tenuioribus, prorfus incanis, quæ confuſo ordine eû ambiunt, præditus, qui ſuperio- re parte in multos ramulos, ex tenuiorum adhuc foliorum alis naſcentes, dividitur, plenos floſculorum propendentiû corymbis: radix fibroſa eſt, & ſingulis annis novos frequentio- resque caules producit: tota planta impenſè amara eſt, ſed elegans & rara.

Creſcit in collibus & apertis quibuſdam locis Viennenſi urbi vicinis, atque à rhizotomis, *Natales* promiſcûè cum eo, quod vulgo Ponticum appellatur, ad Viennenſium pharmacopolarum officinas adfertur.

RARVM etiam eſt Alterum Abſinthij genus, nec uſquam niſi in Auſtriæ Stiriæq; celſiſſi- *Abſinth. ad- pin. umbellif- ferum.* mis jugis à me obſervatum. Dodrantalibus autem aſſurgit cauliculis, gracilibus, incanis, in quibus rara & exigua ſunt folia, totâ incanâ lanugine, & veluti tomento obſita, circa radi- cém majora, Bellidis majoris folijs non valde diſſimilia, minora tamen, & magis incifa, ſa- tiſque craſſa, eximie amaritudinis: ſummis cauliculis octoni aut plures inſident floſculi in umbellam diſtributi, floribus Achilleæ non diſpares, ſed majores, ſeptenis aut octonis can- didis foliolis (medium orbem, ex alijs exiguis floſculis luteo ſtilo præditis eſſormatum) cin- gentibus, conſtantes: ſemen deinde quale Abſinthij vulgariſ, odoratum: radix nigra eſt, ali- quot ſibris donata, & à lateribus propagines ſpargens.

Natalis.

Artemisia tenuifolia II.

Artemisia
tenuifolia.Artemisia
tenuifolia II.Artemisia
tenuifolia III.

Istud, sub finem Iunij anno M. D. LXXIII. suis floribus onustum primum observabam & eruebam, dum ex Hohenbergerin, per summa vicinarum Alpium juga, in Snealben tederem, medio ferè itinere, in scopulis præruptis, & in altissima præcipitia (horresco referens) propendentibus: deinde illo ipso anno, mēse Augusto, paulò majore copiâ in Etscherberg & Durrenstein, cum florens, tum femine prægnans, quod cum nonnullis plantulis in Belgicâ amicis mittebam, è quibus hæc icon delineata fuit: postremò, expressâ & evulgatâ meâ Pannonicarum stirpium Historia, unam atque alteram ejus plantam inveniebam in Sneberg præruptis scopulis, dum ejus mō is loca nondû à me adita perlustrarem.

MONTANI venatores vnter Frauen rauch; & weys rauch appellâr, ad Parthenij alpini differentiam, ut in ejus historiâ antè diximus. Ego Absinthij alpini umbelliferi nomen indidi, quia multas habet notas, quæ, ut inter Absinthij genera referre debeam, me impellunt.

ARTEMISIA TENUIFOLIA.
CAP. XXXIX.

QUASCUMQUE Regiones peragraverim, nulla fuit, in qua Artemisiam illam vulgarem cum candidiorem, tum subpurpurascētem & unvertæ, ut puto, Europæ familiarē, crescentem non viderim: verùm & alias quasdam stirpes observabam, quas ad ejus genera referri posse arbitror.

PEDIS altitudine fruticat, vel etiam amplior est, Prima, virgis in multos ramos divisis, quibus adnata folia Abrotoni maris, ex viridi candicantia, amari saporis: flores ex summis ramis; Artemisæ modo dependent, cujus autem coloris, mihi non cōstat: radix lignosa in plures alas finditur. Tota planta odorata est.

CRASSA admodum, lignosa, multifida, & satis multis fibris minoribus donatâ radice cōstat Altera: ex qua piores rami sparguntur, humi plerumque fusi, interdum etiam rectâ assurgentes, lignosi, duri, & in his multi ante hiemem nodi nascentes, è quibus folia emergunt multifida & tenuiter incisa, Abrotoni maris folijs propè similia, candicantia, saporisq; non admodum ingrati, sed postea salivam aliquantulum cientis. Inter hæc, subsequēntis æstatis initio, tenues viminæq; prodeunt virgulæ, purpurascētēs, multis ramulis ejusdem coloris præditæ, & tenuioribus, jam modò dictis, folijs septæ, qui parvis veluti corymbis propendentibus onusti sunt, Abrotoni maris, Artemisæve, aut Absinthij instar virescentibus, interdum purpurascēntibus, qui explicari, ex purpurâ candicantem ostēdunt flosculum Augusti initio, nonnumquam etiam Septembri.

TERTIA simili panè modo crescit, sed ut plurimum rectoribus est virgis, iisque magnâ ex parte singularibus, firmis, lignosis, purpurascēntibus, & in ramulos simili colore donatos divis; folia licet superioribus respondeant, minus tamen incana sunt, sed potius ex viridi atque purpureo nigricant: tenues ramuli, Sextili mēse, suis corymbis, purpurascēntibus ut plurimum,

simum; onusti conspiciuntur, perinde ac in secundo genere: quo tempore, totus caulis nudus, & suis folijs marcidis orbatuſ conspicitur.

Priorem duntaxat videbam nonnullis Baticæ locis, & Granatenſi Murtianóque regnis, locis declivibus, interdum juxta fluenta, nonnumquam ſecundum vias, ſuperioris anni floſculos è ramulis dependentes retinentem. Secunda & Tertia paſſim naſcuntur ſecundum ſemitas, aridis ſalebriſiſque locis Vngariæ, Stiriæ, Auſtriæ, Moraviæ, Bohemiæ, etiam ad Vienneniſis urbiſ vallum & foſſas, nonnumquam in vetuſtis muris & ruderibus, præſertim Tertia, quæ etiam nuſquam non occurrit locis aridis & incultis per univerſam Hiſpaniam, Luſitaniam & Galliam. Creſcit & circa Francofurtum, & alijs quibuſdam vicinis locis.

AN commodè ad *Αρτεμισίαν λεπτόφυλλον*, Artemiſiam tenuifoliam Dioſcoridiſ hæc ſtirpes referri queant, peritioribus diſpiciendum relinquo. Prior quodammodo ad ejuſ hiſtoriam accommodari poſſet, quia odorata eſt. Aliæ, odore carent, aut, ſi quem habent, iſ valde tenuiſ eſt Tertiæ, etiam ingratus, quemadmodum & ſapor.

PRIOR Granatenſibus Abrotoni nomine donata erat, nonnulli *Βοζα* vulgari appellatione nuncupabant. Secundæ nullum vulgare nomen intellexi. Tertiã, Salmanticeſes Ambroſiam vocabant, cum qua tamen nullo modo convenit. Mompeliani Artemiſiam tenuifoliam appellare ſolebant. Vngari *Sepreuſia*, hoc eſt, ſcoparum herbam vocant, quia vulgo apud illos, ex ejuſ virgiſ ſcopæ fiunt, ob quem etiam uſum, nonnulli Auſtriæ incolæ, præſertim apud Neapolim, vulgari ejuſ Provinciæ ſermone *Neuſtadt* dictam, *Βεſem-τραυτ* nominant.

DIOSCORIDES ſcribit Arthemifiſiam tenuifoliam cum amygdalino oleo contuſam, in malagmatiſ lentorem, & ſtomacho laboranti impoſitam, ſanitati reſtituere, nervorum quoque cruciatibus ſuccum ejuſ cum roſaceo oleo utiliter illini.

ABROTONVM FEMINA VVLG.

CAP. XL.

EIVS ſtirpiſ quam vulgus Herbariorum Abrotonum feminam appellat, nonnulli Santolinam vocant, duo ſunt genera, pleriſque hortis ſatis communia.

Abrotonum femina vulg.

VNUM vulgatiuſ, fruticans, & in plures candidoſ ramos diſiſum, quos ambiunt tenuia folia, ſive potiùſ foliorum nervi, in quibus ſecundum longitudinem naſcuntur quatuor ordineſ breviffimorum & minutiffimorum foliorum, ut tota folia dèticulata videantur, incana omnino, amari ſaporis, & gravis cum ſuavitate quadam odoris: ſummo ramulorum faſtigio fert interdum capitula ſquamata luteoſ floreſ continentia: radix craſſa eſt, dura, lignoſa, & ſubinde in brachia fiſſa.

ALTERIVS rami etiam candicant, minus tamen frequentes ſunt, longiora habent folia, quatuor ſimiliter dentium ordineſ prædita, initio quidem incana, minus tamen quam in ſuperiore, & quæ tandem omnino vireſcant, odor mitior eſt: ſapore, radice, cum jam deſcripto convenit: Floreſ non obſervabam.

PRAETER illa autem, in meiſ peregrinationibuſ quatuor alia genera obſervare memini: unum in Narbonenſi Gallia, tria in Hiſpania.

NARBONENSE multum accedebat ad primum genus jam deſcriptum: ſed longè ſtrigofiuſ erat, & ramoſ durioſeſ, brevioribuſ, minusque frequentibuſ foliſ obſeſſoſ habebat, colorem etiam inter utrumque medium: floreſ in extremiſ ramuliſ majoreſ & pallidioſeſ in ſquamatiſ capitelliſ: radix in duroſ & lignoſoſ ramoſ divaricata erat.

Iſtud genus à me obſervabatur anno M.D. LII. Carcaſſone Mompelium redeunte, cum C.V. Gulielmo Rondeleto, inter Narbonem & oppidulum cui nomen à D. Nazario (quò Rondeletiuſ Narbone diverterat à Nobile quodam viro evocatuſ) in acclivitate quorundam colliculorum, quâ nobiſ iter faciendum erat ſecundum fl. Attaciſ cornu alterum.

Natalis.

Nomina.

Abrotonum.

Ambroſia.

Abrotonum fem. 1.

Abros. fem. 11.

Abros. fem. 111.

Natalis.

Handwritten notes in the right margin: 'D. 249', '1. 1768', and some illegible scribbles.

Abrotonum femin. Naibonens.

Abrot. fem.
1111.

Abrot. fem.

Abrot. fem.

VI.

Natalis.

Nomina.

Tomillo per-
runo.

Facultas.

terro candicantes, sed virides: folia etiam viridia, & longiora, tenuioraque, non minus quidem amara quam illa, sed minus jucundi odoris: flos palletens, virgæ quæ florem sustinebant tenues, maturo semine etiam arefcebāt, ut in superiore: cujus radici hujus radix etiam respondet, sed magis fibrosa est.

Nascuntur Salmanticensi agro, montibus Segobizæ vicinis, quos *el Puerto de Guadarama* vocant, & veterem Castellam à nova separant, alijsque asperis & salebrosis Hispaniæ locis. Florent Maio & Junio: semen maturum Julio. Omnes autem hæ plantæ perpetuo sunt folio: vi. genus etiam nunc in horto alo.

Dvo illa prima genera quidam Chamæcyparissum Plinij esse censent, potiùs à formâ & vulgari Belgicâ appellatione (*Cypres* enim illis dicta) ut existimo, quàm aliam ob causam: nam cum Plinius nullam ejus historiam describat, sed paucas ejus facultates duntaxat enumeret, certi quidpiam statui vix potest. Legitimum etiam Abrotonum femina esse nequit, cui folia tenuiter incisa, Seriphij modo, tribuit Dioscorides. Salmanticenses quidem hispanica genera Abrotonum feminam appellant: sed vernaculâ linguâ, totâ Castella veteri, *Tomillo perruno*, hoc est, Thymum caninum, dicitur.

E ARVM decoctum istuc aiebant utiliter propinari ad scabiem proffigandam: quod si ita est, proculdubio habenda est ratio naturæ illorum, quibus datur.

MATTHIOLVS scribit istius folia sicca, & in pulverem trita, dari perquam utiliter ex aqua parthenij, semidrachmæ pondere, ad sistēda alba seminarum profluvia, si continuis decem diebus aut pluribus sumantur à jejunis: & deinde interpolatis diebus.

PLINIUS Chamæcyparissum herbam ex vino potam, contra venena serpentium omnium, scorpionumque pollere testis est.

SALVIÆ GENERA.

CAP. XLI.

QVVM ab omnibus, qui de Plantis scripserūt, Salviæ historia sit tradita, supervacaneum ceusebam de illa scribere: tamen multa ejus genera in meis peregrinationibus observaverim, latifolium videlicet & angustifolium, quod sponte in Hispanijs ubertim crescit, & nunc in omnium hortis colitur cum latifolia Salvia folio viridi coq; crispo vel non crispo, purpurascēte, versicolore, & eo latifolio, quod in Austria primum observabā candidis floribus, cujus semen istinc in Belgium amicis mittebam: è quo nata plantæ.

SE D quia duo genera diversa semine è Creta misso, nobis & amicis sunt nata, de ijs ut agerem, operæpretium esse existimavi.

Chamæcy-
parissum Plinij.

Salvia Cretica pomifera.

Salvia Cretica non pomifera.

Salvia Cretica pomifera

Salvia Cretica angustifolia.

Salvia Cretica pomifera
non pomifera
m. 24. de 128
m. 128

PROR Salvia, quę latifolia & pomifera, nata est semine è Creta m. 1580 à C. V. Honorio Bello Medico. Fruticat ea alterius Salvię modo in multos ramos sparsa, quadrágulos initio & densa lanugine obfitos, qui deinde in ligneam substantiam transeunt, istam quadraturá amittunt, teneriores autē ramī retinent, densioreq; lanugine sunt obfiti: folia ex aduerso, alternis nascuntur, semper bina, infernâ parte valde lanuginosa, alterâ, viretia, & veluti attrita, Salvię latifolię foliorū instar, appendices utrimque secundū pediculum habentia, & veluti aurita, nonnūquam etiam appendicibus carentia nec tam ampla ut in latifolia vulgari, nec etiã aded angusta, ut in vulgari minore, quę auritâ habet folia: extremos ramos ambiūt verticillatim seni & plures caliculi, in quibus flores, vulgari floribus formâ quidē similes, sed coloris ex albo purpurascens: quibus cadentibus, semina nascuntur in caliculis ternâ aut quaterna, crassiora quàm in reliquis Salvię generibus, & illos ita replētia, ut quasi baccę appareant. Totius plantę odor paulò vehementior quàm alterius Salvię.

Salvia Cret. pomifera lob. florib.

ALTERAM, quę & Angustifolia, nascentem non conſpexi, sed ejus iconem vivis coloribus depictam ad me misit diligentissimus, & in Plantarum cognitione egregiè versatus, utpote nimis frigidâ, nulla adhuc tulit.

Iacobus

Jacobus Plateau, cujus frequens in hac meâ Plantarum Historia mentio. Nata autem illi erat semine è Creta insulâ accepto.

Salvia Cret.
Angustifolia.

MULTOS porrò statim à radice profert ramulos, lignosos, ex fusco subrubentes, quos alternis bina semper ex aduerso ambiunt folia, longè angustiora, quàm in ullo Salviae genere, in ambitu nõnihil interdum crenata, seu crispa, è quorum sinu alij pusilli ramuli prodeunt: medius caulis in spicam purpureorum florum desinit, nullis intermixtis foliis: radix dura, lignosa, in ramos divaricata. Quo tempore flouent, & an semen tulerit, nihil mihi ab eo significatum: sed ramis, aliorum Salviae generum instar, illam pangi posse, verisimile est.

STOECHAS.

CAP. XLII.

Stoechas longioribus ligulis.

Stoechas brevioribus ligulis.

Stoechas vulgarior.

BREVEM stipitem habet Stoechas, ramos autem interdum cubitales, fruticosos, duros, lignosos, semper ex aduerso nascentes, quos stipant numerosa folia, sibi invicem etiam semper opposita, incana, Lavendulae instar, sed angustiora & minora, amara & calida: extremi rami in quadrangulas virgulas desinunt, nudas, quae capitula sustinent longa & angusta, nonnumquam breviora & crassiora, multis veluti squamis compacta, è quibus minuti prominent flores, Lavendulae ferè, saturatoris tamen coloris: summis capitellis eminent veluti membranaceae quaedam ligulae, caeruleo aut purpureo colore praeditae, admodum longae interdum, saepissimè breviores, praesertim in Hispanijs: semen in capitellis latet per maturitatem laeve, exiguum, fuscum, quale ferè Lavendulae: radix lignosa & multifida.

Stoechas crispifolia.

GENVS Alterum Stoechadis valde rarum mihi observatum, ejusdem cum superiore altitudinis, lignosis, fragilibus, tenuibus, quadrangulis ramis: folijs etiã oblongis, angustis, omnino serratis & crispis, parte supernâ virentibus, infernâ cadidis, calidi & amari gustus: ejus extremi quoque ramuli desinunt in dodrantaes virgulas, nudas, quadrangulas, incanas, quae spicam sustinent Stoechade longiorem & rariorem, ad Lavendulae minoris spicam prope accedentem, è multis similiter veluti membranaceis squamis congestam, cum eminentibus in summo quibusdam latiusculis foliolis è purpurâ caeruleis, uti in superiore: flores ex singularum squamularum sinu copiosi, purpurei ut in praecedente: semen etiam simile, quemadmodum & radix.

Stoechas

Crescit Stoechas plurimis Hispaniae, Lusitaniae, & Galliae Narbonensis locis. Floret istis Aprilis & Maio, nonnumquam etiam Autumno.

Secundum verò genus non nisi in summâ Calpe sponte nascens, & suis floribus onustum Februario mense inveniebam cùm plurimis elegantibus plantis, tribus autè mensibus primùm mihi

Stœchas crispo folio.

Lavandula dentata, L.
M. Cent. 303

mihî conspectum Scintræ in Regiæ arcis hortu-
lo, quatuor supra Vlyssiponem leucis, floribus &
semine plenum.

Στίχας καὶ κρίσας Græcis dicitur, Latinis Stœ-
chas, Hispanis *Cantuesso*, Salmanticensibus au-
tem qui sunt in meditullio ferè Hispaniæ, apud
quos abundantissimè nascitur locis incultis, pe-
culiariter *Tomisso*.

Nominat.

Secundo generi, serrati vel crispî folij cogno-
men addi poterit ad alterius differentiam, Lusitani
alchbrin francês, id est, *Rorëmarinum* Gal-
licum vocabant: nam pleraque peregrina Fran-
cici vocabulo designare solent, non secus ac
Germani suo *Welscher*.

Huius facultates non intellexi: verùm cum
eiusdem cum priore sit temperamenti, similes
etiam vires obtinere, verisimile est.

ILLIUS porrò decoctum, hyssopi modo, ad
pectoris vitia efficax esse Dioscorides testatur,
antidotis misceri, viscera omnia ab obstructio-
nibus & fardâ liberare. Addunt recetiores, ejus
flores aduersus capitis dolores, & omnes ex fri-
gidâ causâ morbos, valde utiles esse.

Facultates.

LAVENDVLA MULTIFIDO FOLIO.

CAP. XLIII.

Lavendula multifido folio.

PRÆTER Lavendulas vulgares, quarum una
breviore est folio & spicâ: altera verò longio-
ra habet folia, longiorémq; & inflexam spicam,
florem nunc cæruleum sive purpureum feren-
tem, modò etiam albû. Invenitur aliud genus
rarum admodum, & à nemine ante descriptum.

CVBITALI interdum altitudine id assurgit,
quadrangulis & hirsutis ramulis, quos multifida
tenuiterque incisa ambiunt folia, lanuginosa,
cinereique coloris, acris gustus, & jucundi odo-
ris: flores in summis virgulis quadrangulis, nudis
& lanuginosis, spicæ instar, ut in Lavendulâ, con-
gesti, cæruleo colore præditi, odorati: spica au-
tem aliquantulum contorta est, & in quatuor
veluti versus aut ordines digesta, alia interdum
ex alia nascens: radicem habet duram, ligno-
sam, & multis ramulis donatam, quam vivacem
esse, facilè mihi persuaserim.

Lavendula multifido folio.

Nascitur circa Malacam Bœticæ urbem, ubi
illam primû inveniebam, colle quodam illi ur-
bi vicino, Februario mense florentè, deinde cir-
ca Murciam Martio mense, nec usquam alibi.

Natales.

NEQVE hujus facultates sunt mihi comper-
tæ. Cùm verò ejus odor multò mitior sit, & mi-
nus caput feriens Lavendulâ, præsertim eâ cui
brevior spica est: credibile est, ejus potentiam &
vires, eodem caloris gradu, quo illa est, non con-
sistere.

VERONICA ERECTIOR.

CAP. XLIII.

IN spicam congesti sunt etiam ejus stirpis
quam vulgus Herbariorum Veronicam re-

etiam appellat, flores: cujus aliquot genera in Noricis, Suriz, Austriæq; jugis observabam,
ab alijs (quod sciam) nondum descripta.

CVBITA-

Lavendula multifida L.
Bæticæ 1. 320

Lavendula multifida sp. h. var.
H. Cent. 303
Lam. 3. 429

106 col. 432

Veronica ere-
ctior latifol.
• major.

CUBITALES profert caules Primum, interdum etiam ampliores, non valde ramosos, certe quàm rarissimis alis, sed multis nodis, præditos, folia contrarijs inter se petiolis ad singulos nodos nascentia, duas aut tres uncias longa, unam lata, crassa, ex atro viridia splendètiaque, raris & vix conspicuis crenis serrata, gustus admodum adstringentis & exsiccantis, deinde acris: summo caule spicatum crescunt multi conferti flosculi, Veronica rectæ dictæ floribus forma similes, sed colore paulò dilutiores, ab infimâ parte spicarum explicare se incipientes, quemadmodum Teucrij flores, & alij plerique qui spicæ in modum cõgesti nascuntur: semen in planis vasculis continet, exile, fuscum: radix crassa est, multisque fibris donata, singulis annis novos ex lateribus caules producat.

2. Est alia huius species cubitalem altitudinem non excedens, multisque in summo caule ramis prædita, cujus folia superioribus non minùs ampla & crassa sunt, sed neque splendent, neque aded atra sunt.

3. Conspicitur & tertia species, secundæ nõ valde dissimilis, cujus folia evidentioribus crenis serrata sunt, ramulique oblongiore florum spica præditi, in reliquis conveniunt: utriusque sapor idem qui in priore.

Veronica ere-
ctior angu-
stifolia.

FIBROSA etiam est Alterius radix, lateribusque se propagat, novos singulis annis stolones promens cubito non minores, rectos, virides, veluti nodis aut geniculis distinctos: folia in singulis nodis bina ex adverso nascentia, oblonga, ejus Lysimachiz quæ cæruleum fert florem parè similia, sed crassiora, & in ambitu minus serrata, gustu primum adstringente & ingrato, postea acriusculo: summi rami in spicas desinunt cæruleorum flosculorum simul congestorum, quatuor foliolis constantium, in quorum umbilico duo staminula cum exiguo stilo: semen in bifidis vasculis, planis quidem, sed aliquantulum tumentibus & pulvinatis exile admodum, & rufum.

2. Habet etiam secundum hoc genus alteram speciem, cui media sunt inter utrūque genus folia, hoc est, isto paulò latiora, illo tamè angustiora, caules minus ramosi, dilutiorque florum spica: sapor quidè adstringit & exsiccatur, sed non aded vehementer ut in primâ specie.

Natalis.

Invenitur utrumque genus cum suis speciebus, in multis Pannoniz silvosis montibus, gaudetque umbra: Sarracarum verò, & Austriacarum Alpium radices, omnes species alunt. Florent Julio, aliquando etiam Junio, in hortis præsertim: semen Augusto & Septembri maturum est.

Veronica fu-
sicans.

PEDALIBVS est surculus Tertium genus, duris, lignosis, lentis & flexibilibus, humi sparsis & diffusis, ac veluti cinctis frequentibus nodis, unde ex adverso semper utriusque ramuli enascuntur

Veronica III. fruticans.

Veronica recta vulgaris major.

V. saxatilis W. G. 1. 62

V. spurius
Spr. hist. Schult.

Veronica recta minima.

V. spicata
Spr. hist. 193

enascuntur virescentes, in quibus bina inter se opposita foliola, viridia, crassiuscula, splendentia, longiuscula, & minutis crenis serrata, amari saporis: extremis ramulis seni aut octoni infident flosculi, ex alarum sinu prodeuntes, quatuor, ut plurimum, interdum quinque foliolis constantes, caerulei coloris elegantissimi, palente umbilico, & rubro circulo eum ambiente, unde duo staminula prominent, & ex medio veluti umbone stilus muscae proboscidi ferè similis, semen in latioribus majoribusq; vulgari veronicâ vasculis, & compressis, exiguum, planum, fulvescens: radix lignosa, & multas fibras spargens: quin & ipsi surculi proximè radicem, atque etiam longius à radice (si paululum terrâ operiantur) ad singulos nodos fibras & radices agunt.

Provenit hoc in Sneberg & alpestribus Stiriae jugis, ubi Junio floret: at in hortis etiam Maio, semen Junio ad maturitatem perducit. Natalis.

Non dubium est, quin priora duo genera, ad Veronicæ vulgo vocatæ, præsertim quæ recta cognominatur, sint referenda. Tertium, si quis inter Teucria potius recensere malit, non magnopere refragabor. Nullum verò vulgare nomen hæcenus intelligere potui.

CETERVM Veronicæ vulgaris cum rectæ, tum supinæ, maxima in Pannonijs, Stiria, Austria infra Anisum, & Moravia, est copia: nec ullæ sunt caedux silvæ, nulli aridiores colliculi & aggeres, qui alterutrum non alant. Veronica vulgaris.

Illius verò, quæ recta cognominatur, duæ species inter se discretæ inveniuntur. Nam altera Veron. vulg. recta.

altera major est, latioraque habet folia & longiorem florum spicam: altera minor, gracilio- rem breviorémque caulem, angustiora folia, minorémque spicam. Vtriusque iconem etiam híc subjecimus.

Veronica autem species C. V. Fab. Col. ad Alyssum Diosc. referendas putat.

TEUCRIUM.

CAP. XLV.

Teucrij va- ria genera.

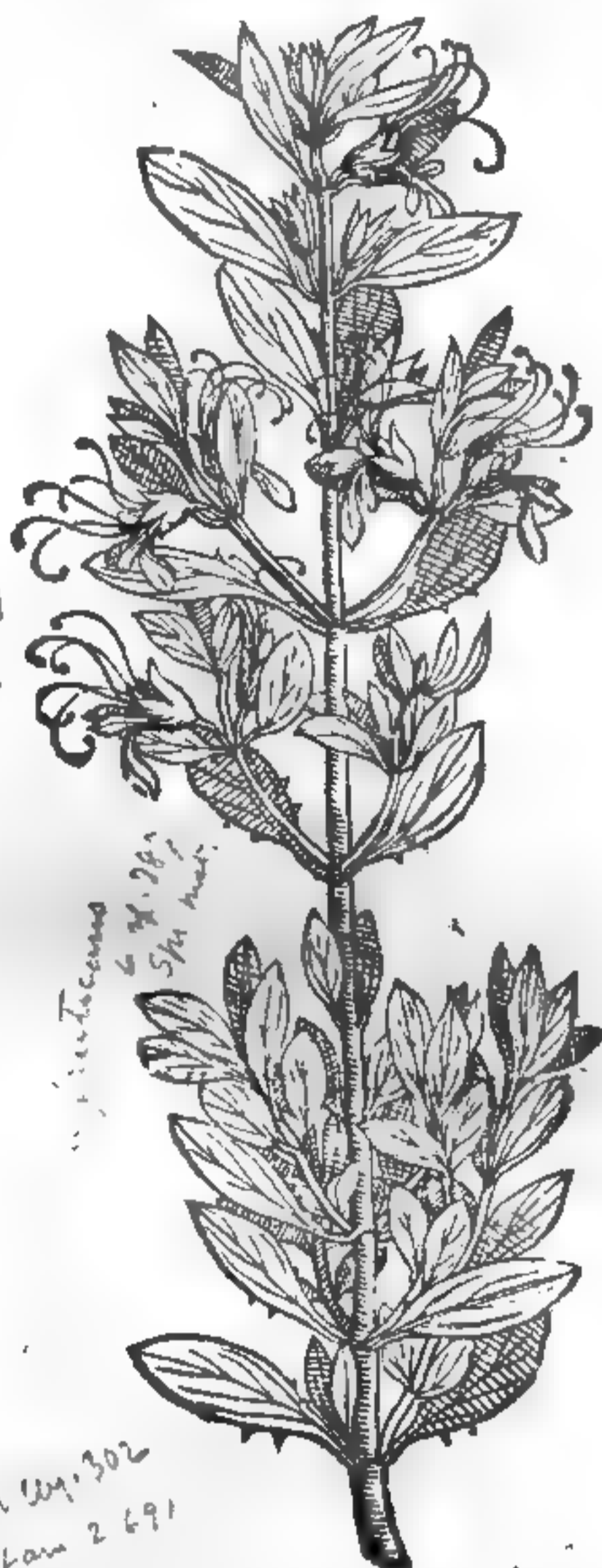
ALIQVOT stirpes varijs in Provincijs observabam, quæ, meâ opinione, plurimum ad Teucrij historiam accedunt: quas quia à nemine descriptas videbam, operæpretium me facturum arbitratus sum, si earum descriptionem meis observationibus infererem, initium faciens à raro quodam genere quod in Hispanijs mihi occurrit.

Teucrium vulgare fruticans, sive I.

Teucrium fruticans Bæticum, sive III.

Handwritten notes: 157. 44, Teucrium florum, L. 291, Lam. 2. 696

Handwritten notes: Teucrium, L. 291, Sp. mar., W. 302, Lam. 2. 691

Teucrium vulgare.

Teucrium autem appello vulgo receptâ opinione, plantam illam si uticantem fragilibus ramis, quadrangulis, quæ folia fert secundum nodos bina semper inter se opposita, latiuscula, crassa, in ambitu Chamædryos instar incisa & quodammodo sinuosa, supernè viridia & splendentia, infernè canescentia, jucundi (si terantur) odoris: flores in summis ramis spicæ ferè modo digestos, majusculos, hiantes instar florum Chamædryos repentis, nullâ tamen galeâ tectos, coloris ex albo pallefcantis: tamen si postremò descriptæ in hoc capite, propius forsitan ad Dioscorideam Teucrij historiam accedant.

Teucrium Bæticum.

Hic non valde dissimile est Alterum genus, semine natum, & duntaxat mihi observatum anno M. D. XCIII. nam perinde ut illud in fruticem assurgit, ramis tamen tenuioribus & incanis, quos ambiunt per intervalla bina semper folia contrario situ nascentia, Teucrij quidem vulgaris folijs formâ similia, sed infernè magis incana, supernè minus virentia & splendentia, atque etiam minora: flores ex singulis foliorum sinubus prodeunt utriculis inclusi quaterni aut seni, floribus Teucrij vulgaris formâ non dispares, nisi paulò minores essent, & colore purpureo: semen nigrum rotundum. Tota planta odorata est.

Handwritten notes: Teucrium Bæticum, L. 291, W. 302

Mittebatur semen Creta Chamædryos majoris appellatione. ILLIS autem prioribus duabus stirpibus, valde affinis est frutex ille, quem in Batica observabam, proinde à me Teucrium Bæticum appellatus, qui licet humanâ interdum altitudine assurgat, plerûque tamen humilior est, unico stolone minimi digiti crassitudine, candicante cortice obducto, & in aliquot ramos diviso, qui talis serie digesti sunt, ut bini perpetuo sint invicem oppositi, quemadmodum in superiore; incani: folia precedentis fermè, majora paulò, in ambitu nonnihil sinuata: (quod pictor non expressit) externâ parte omnino

Teucrium Bæticum, sive III.

omnino incana, internâ verò ex atro virentia, non tamen splendentia ut in primo genere, gustu perquam amaro: flos candidus est, labris infernè prominentibus, nulla galea superius imminente, aliquot oblongis staminibus sive vilis ex medio flore exilientibus. Perpetuo viret, non secus ac vulgare Teucrium.

Montibus circa Calpen, ad Herculeum fretum, & Bæticæ maritimis, in sepibus & inter ^{Natales.} alios frutices inveniebam: tum etiam Gadibus, eâ parte qua continentî recens conjuncta tum erat insulaponte admirabili, vulgo *Puente de Guazo* dicto, sed humiliorem, quàm commemoratis locis. Florebat Februario,

Teucrium IIII.

Teucrij IIII. tertia species.

CVBITALES atque etiam ampliores habet Quartum caules, admodum frequentes ex ^{Teucrium} unâ radice prodeunt, quadrangulos, subhirsutos, nodis distinctos: folia Chanædryi ferè ^{IIII.} paria, aut illius folijs quæ à nonnullis Sacra herba existimata est (de qua ad sequentis capitæ calcem) similima, bina semper inter se opposita, per ambitû serrata, amari saporis: summi caules in aliquot ramos dividuntur, gestantes oblongam spicam florum cæruleorum quatuor folijs constantium, quorum, quod superiorem partem obtinet, latiusculum semper est, venisque distinctum, duobus intus staminibus & stilo, qui marcescentes integri defluunt: capitella deinde bifida, plana, ut in Veronicæ generibus, exiguo semine plena: radix fibrosa admodum est, & vivax, quotannis novos caules producens, qui infimâ parte secundum matrem fibras etiam agunt, & sese propagant.

Crescit in omnibus collibus & montibus Pannoniæ, ejus etiam quæ ultra Dravum est, ^{Natales.} Austriæ, Moraviæ plerisque & Bohemiæ, petrosis (herbosis tamen) locis, & inter frutices.

Illius genus invenitur inter vepres, non minoris longitudinis virgas ferens, tenuiores ^{Teucrij IIII.} tamen humique diffusas, adeò frequentes, ut magnos cespites interdum latè tegant, minori- ^{specus 2.} bus folijs & dilutiore flore.

Tertium præterea in herbosis collium jugis paulò humilior, angustioribusque folijs, in ^{Teucrij IIII.} ceteris ahoqui cum illis conveniens. Florent tres hæ species Maio: Prior & Secunda etiam ^{species 3.} Junio & Julio.

MULTA s statim à radice fundit Quintum virgulas, dodrantes, purpurascens, hu- ^{Teucrium V.} mi procumbentes, quas alternatim bina semper ex adverso sita, amplectuntur folia, Chanædryos folijs forma & colore similia, & eodem modo per oras serrata, minora tamen, gustu linguam exsiccante, deinde amari sculo: summæ virgulæ in ramulos divisa, nu- merosos

Teucrium v.

Natalis.

Teucr. v. can-
dicans flore.Teucriū v. l.
pumilum.Teucrium
pumilum.

Tempus.

Nomina.

Facultates.

merosos flosculos in spicæ formam nascentes gestant, quatuor foliolis constantes, eo, quod superiorem floris partem occupat, reliquis majore & latiore, cui circa umbilicum duo staminula in hærent, stiliusque è medio umbilico protuberat, integri deinde flosculi, qui sunt aut cærulei coloris saturatissimi & elegantissimi, aut dilutioris & quasi cineracei, sponte decedentes, quemadmodum in Tertio, siliquulas relinquunt planas, exili subruffo semine plenas: radix etiam valde fibrosa & vivax, singulis annis, ut Quarta, novas virgulas producens: quin & ipsæ virgulæ nonnumquam secundum radicem fibras agunt.

Nascitur omnibus fere siccioribus agris incultis, herbofisque aggeribus & colliculis, secundum vias publicas inferioris Austriæ, præsertim Viennensi agro, & apud Neapolim vicinam urbem loci naturâ munitissimam. Floret Maio.

Vnicam hujus generis inveniebam plantam anno M. D. LXXIX. ad radices Montis paggo Glasensfeld imminentis, secundo à Neapoli jam memoratâ miliari, quæ florem ex carneo candicantem haberet, circa umbilicum carnei coloris venis distinctum, & ejusdem coloris stamina & stylum.

At in summo Etscheri jugo, nec usquam alibi, Sextum quoddam genus observabam pumilum admodum, semipalmanibus vir-

gulis quadam lanugine pubescentibus, quas bina, semper inter se opposita, vestiunt folia minoris Chamædryos folijs satis respondentia, inter quæ summis virgulis oblongiusculi nascuntur e barbatis caliculis flores, à superiorum formâ diversi, concavi enim sunt, extremis oris laciniati, latiores, cærulei tamen etiam coloris, è quibus duo staminula cum longo stilo exeunt: defluentibus integris flosculis, succedunt crassiores & majores siliquæ, exiguo semine plenæ: radix etiam per summa serpit, tenuibusque fibris prædita est.

Hujus generis & aliam plantulam postea inveniebam in summo Sneberg jugo, quæ instar minoris illius Gentianæ vernæ elegantis, ex eodem radicularum capite, breves ramusculos in ambitu fundit humi recumbentes, & sustinentes quaterna aut sena foliola, alternis quidem sibi opposita, sed adeo arctè congesta, ut eodem exortu nasci videantur, quorum forma superioris folijs valde respondet, sed longè minora sunt: inter hæc cauliculus exiit uncialis, nudus, gracilis admodum, summo fastigio binos, inter duo minima foliola, prodeuntes flores sustinens, satis amplos, Quinti generis floribus formâ similes, cinerei coloris, qui etiam integri defluunt, ijsque succedunt majuscula quàm in illo loculamenta.

Florent ambo Julij initio, prioris semen maturum Augusto, quo mense etiam alterius maturefcere verisimile est: ego plantulam florentem & loculamenta adhuc inania habentem legebam.

TETKPION Græcis, Teucrium Latinis dicuntur hæ plantæ, aut eo nomine donari possunt, præsertim quartum genus cum suis speciebus, & quintum. Nam Dioscorides Teucrium herbam esse ait, virgæ referentem effigiem Trissaginis similitudine, quam & Chamædryn à nonnullis appellari scribit: cui etiam Plinius suffragatur. Dodonæus i. Chamædryn assurgentem vocavit. Nullum autem vulgare nomen istarum stirpium intelligere potui.

Dispicendum verò an Tertium genus ad Pæderota herbam, cujus Pausanias in Corinthiacis meminit, referri possit. Nam istic, Pæderotis folium minus quàm Esculi, quæ majus quàm Illicis esse refert, figuram illi inesse quæni folij, atque alterâ parte nigricans, alterâ album, cujus color folijs Populi rectè comparari possit: certè nostræ stirpis folium aversâ parte incanum, populi albæ folij alteram partem candore valde imitatur. Nihil statuo, sed prescius ista considerandi ansam studiosis duntaxat præbeo.

TEUCRIO porro, Dioscorides has facultates tribuit. Recens cum poscâ, aut aridi fervefacti jus, potu lienem potenter absumit: lienosis cum aceto & ficis illinitur, item serpentium moribus ex aceto solo, sine ficis.

CHAMÆ-

petiolis longis innixa, in ambitu profundius incisa & serrata, pinguis sive densa, & succulenta, magna ex parte ex atro purpurea, interdum purpureis maculis, majoribus & frequentioribus, vel minoribus & rarioribus duntaxat infecta: summus caulis in florum spicam definit palmum longam, ex atro purpurascentem, qui verticillatim per intervalla seminum ambiunt, hoc est, ex parvorum foliorum alis utrimque terni, coloris (dum explicati sunt) albi purpureis venis distincti: semen in vasculis, quale in reliquis Ocimi generibus, atrum, rotundum, crassiusculum: radix multis capillamentis firmata. Elegans hæc planta est, & tota graviter odorata, ut cetera Ocimi genera, illorum etiam instat hieme perire: novâ igitur singulis annis satione acquirenda.

Floret cum reliquis Ocimis, quorum magna est varietas.

CLINOPODIUM.

CAP. XLVIII.

QVALE sit legitimum Clinopodium Veteribus descriptum, nondum liquet, Neotericis diversas stirpes pro Clinopodio proponentibus. Ad ejus tamen genus aliquod referri posse arbitror, quam hîc subijciam plantam.

Clinopodium Austriacum.

Thymus alpinus, L. Sp. herb. Linn. 7. 697
D. montanum, L. 118

DODRANTALIBVS ea est cauliculis, *Clinopodium Austriac.* tenuibus, quadratis, duris, geniculatis, quos ex intervallis bina simul ad singula genicula semper ambiunt folia, contrarijs inter se pediculis disposita, Serpyllo vulgari ferè similia: sed magis ad Clinopodij vulgo crediti, sive Acini Fuchsi foliorum formam accedentia, minora tamen, & raris crenulis serrata, viridia, non injucundi odoris, saporis autem aliquantulum acris, sicut fermè jam dictum Clinopodium: flores summis cauliculis ad singula genicula profert Clinopodio vulgari non dissimiles, sed multò majores, purpureo saturo seu violaceo colore præditos (tametsi nonnumquam inveniuntur albi) *Varietat.* antrorsum maxima ex parte propendentes, & conversos: quibus succedunt vascula, qualia in dicto Clinopodio, vètriosa, in quibus terna aut quaterna nigra semina, Calaminthæ aut vulgari Clinopodij seminibus æqualia: numerosas habet radices, duras & multis fibris capillatas.

Crescit in montibus, Badensibus thermis imminentibus, & ceteris vicinis ad Danubium procurrentibus: varijs præterea alijs locis. Floret Maio, semen Junio maturum. *Natales.*

NVLIVM vulgare nomen, apud rusticos illius regionis adhuc invenerat, cum observabam, ego Clinopodium Austriacum nuncupabam, quia in sola Austriâ inveniēbam: non minùs commodè tamen Acinon Austriacum forsitan dixissem. *Nemina.*

ILLVD porrò Clinopodium, cujus modò memini, sive Acinos Fuchsi, vulgare est in Pannoniâ, Austriâ, vicinarumque regionum locis aridis. *Clinopodium vulgare.*

PASSIM item in cædvis silvis, aut inter fruteta, & ad silvarum margines provenit Clinopodium Matthioli: cujus duo genera inveniuntur. *Clinopodium Matthioli.*

I. Vnum enim elatius est, majoraque folia, & longiora capitella habet, atque illa sæpiùs in multas coronas disposita. *Majus.*

Minus.

2. Alterum humilius, minoribus folijs, & brevioribus capitellis præditum est. Folia, & quadranguli caules utriusque incanâ lanugine pubescunt, flos purpurascit, radix multis fibris capillata serpit. Vtrumque Iunio floret.

Calamentum in dornem.

SUNT qui Calamentum inodorum appellant, tamen omnino inodorum non sit censendum, quandoquidem interdum odore quodam non ingrato nares perfundat. Non desunt qui Acinon vocare malint, sed Dioscoridei Acini historia refragatur.

Acinus.

CETERVM quia in Acini mentionem incidimus, minimè prætermittenda mihi videtur elegans quædam plantula, quam anno M. D. XXCI. mense Julio florentem in Angliâ observabam, dum commodum navigandi tempus expectans, ad Ill. Dn. de Cobham, Garterij ordinis Equitem, & quinque portuum Præfectum proficiscerer: nullam enim hæcenus videre memini, quæ ad *Acini* Dioscoridis historiam meo iudicio magis accedat.

Acinus Dioscori foris.

PAUCOS habet illa ramulos dodrantaes, tenues, siccos, subrubentes, quadrangulos, frequentibus nodis cinctos, ad quos bina semper ex adverso sita foliola nascuntur, Fuchsi Acino non dissimilia, sed minora & succulentiora, neque in ambitu serrata, Clinopodij Austraci folia valde referentia, grati cujusdam odoris & Botrym quodammodo referentis, sed non adedè validi & gravis: summos ramulos exornant verticillatim dispositi utriculi, quales in Acino Fuchsi, deinde similes penè flosculi, magis tamen ex cæruleo purpurascens.

Facultatem.

HAS autem facultates Dioscorides suo Clinopodio tribuit. Bibitur herba, & succi ejus decoctum, ad convulsa, rupta, strangurias, serpentium ictus: menses & partus pellit: & peniles verrucas, quas achrocordonas vocant, eicit, aliquot diebus potum: alvum sistit decoctum ad tertias, potumque, ex vino, si absit febris, febrem autem sentientibus, ex aquâ.

Acino veritas. Menses & alvum pota sistit: illita, panos, sacrumque ignem sanat.

TRAGORIGANVM.

CAP. XLIX.

DVO Tragorigani genera statuit Dioscorides, quibus binas persimiles plantas, (nisi iudicium me fallit) in Hispanicâ meâ peregrinatione videre memini: deinde tertiam, quæ ad Secundum genus reduci potest.

Tragoriganum I.

Tragoriganum alterum.

Thymus mastichianus
W. ep. 306
N.B.

Tragoriganum II. altera species.

Thymus tragoriganum
W. ep. 306
Lam. 1. 67

P E D A L I, aut sesquipedali altitudine fructicat Prior, multis tenuibus & lignosis surculis, atque circum illos folia ad singula internodia bina ex aduerso respondentia habet, minora quàm sint Majoranz folia, mediz inter Origanum & Seryllũ silvestre magnitudinis, omnino incana, odoris jucundi, & acris saporis: flores verticillatim extremos surculos ambiunt, vel illis etiam insident exigui, candidi, semen minutum in caliculis suis occultatum gerentes: radix lignosa multis fibris capillata. Tota odorata est, & semper virens.

Tragorig. bisp. 1. 1

M I N O R E S sunt Alteri surculi & candidiores, tenuiora longioraque folia, aliquantulum incana, acris gustus: odor minus jucundus quàm in Priore: flores etiam verticillatim circa summos ramulos nascuntur ex utriculis prodeuntes, majores alijs & galeati, candidi: semen observare non potui: radix priori similis, lignosa, dura, multifida.

Tragorig. bisp. 1. 1

T E R T I A, quz Secundz genus, neque formã, neque magnitudine valde ab illã differens invenitur, surculis tamen nigrioribus, magis hispidis & attris folijs, atque flore minore, purpureo. Vtraque etiam perpetuò vi- ret, sed posterior hæc longè odoratior, eã, quz album florem fert.

Tragorig. bisp. 1. 1

Prior multis Hispaniã locis provenit, arido & petroso solo, cum Stœchade permista: nunc etiam inquilina facta multorum hortorum, cum in Galliã, tum in Angliã & Belgicã.

Natalis

gicâ. Alterius utramque speciem solo Valentino agro observabam Martio florentem, & sponte nascentem. Quæ verò purpureum florem gerit, in Belgicis hortis mihi etiam postea conspecta, & quibusdam Germanicis, sed vix istic hiemem ferens.

Nomina.

Τραγορίγανος Græcis utrumque genus dicitur: Tragoriganum Latinis: Secundum etiam à nonnullis *ωπάσιον*, Prasium, quod nomen fortasse secundæ ejus speciei conveniet. Castellani primum *jurilla* vocant: quo nomine alterum utrumque vulgo appellent, non intellexi. Non desunt etiam qui priorem plantâ nominent Clinopodium: plerique tamen pro Maro habent, aliqui Helenium Theophrasti esse augurantur, cujus solû nomen apud illum Auctorem extat inter odoratas plantas cap. 1. & vi. libro vi. Plantarum Histor. Istius semen aliquando communicatum Illmo Cattorum Principi Wilhelmo, Ambræ dulcis nomine, ex quo natæ ipsi plantæ, quarum unam deinde siccam cum seminis ejus aliquâ parte, Viennam ad me pro suâ clementiâ mittebat.

Clinopodium

Marum

Helenium docti. Theoph.

Ambræ dulcis.

Facultates.

TRAGORIGANVM autem excalfacere, urinam ciere, menses trahere, decocto potu bilem eijcere, henosis ex aceto bibi, & contra ixiæ venena ex vino: peripneumonicis, ruffientibus, ex melle in eclegmate dari scribit Dioscorides. Gratam ac mitē esse ejus potionem: quare cibum fastidientibus, & stomacho acida ructanti imbecillôque tradi: tumores cum polenta illitum discutere.

HYSSOPVS SPICATO FLORE.

CAP. L.

*Hyssopi vulgari-
um varietas.*

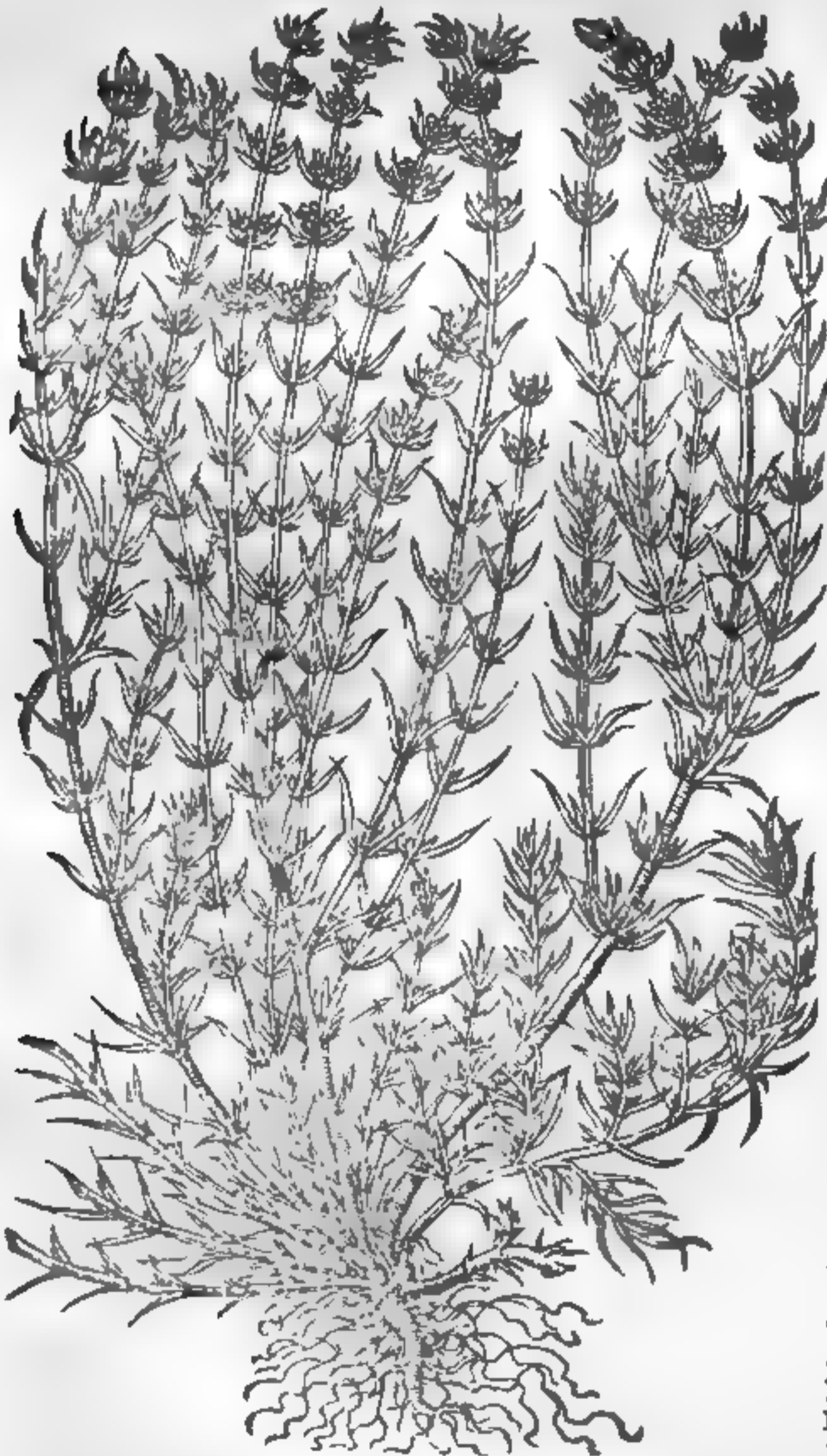
HYSSOPI illius vulgaris qui in omnium hortis alitur, tria inveniri genera, colore floris duntaxat inter se variantia, etiam hortulani norunt, vulgatissimum, cæruleo; bina alia, vel niveo, aut rubescente, quæ satiatione in eum qui cæruleum fert florem sæpissimè degenerant, licet nonnullæ plantæ matris colorem adquirant.

*Hyssop. hisp.
minor.*

ALVIT aliquando Belgica aliud genus humilius & tenerius, hispanico semine natum, alioqui formâ non multum differens à vulgari, cæruleis floribus, quod *ysopello* vocabant, quia nimirum semen, ex quo natum, tali nomine inscriptum fuisset. An verò id genus istuc etiam nunc alatur, me latet.

Hyssopus angustifol. spicato flore.

*Hyssop. sp.
cæcis flore.*

*Hyssop. vulg.
comos.*

NUNC Quintum quoddam genus invenitur, non quidem à me conspectum: sed ejus icon ad me missa. (cum tenellis ipsius stirpis ramis spicâ suâ florum onustis) Hyssopi spicato flore nomine, Londino usque, ab optimo viro Jacobo Gareto juniore. Valde autem fruticat hoc genus, nec minùs quàm vulgare suis virgis se propagat, quæ sesquipedales interdum sunt, dura, lignosa, in multos, virides, tenuesque ramos divisæ, quos obsident angustiora quàm in vulgari folia, viridia, calidi gustus, alternis & ex adverso inter se nascentia: summi rami desinunt in spicam florum illos verticillatim ambientium, vulgari forma similitum, minorum tamen, coloris cærulei: radix dura, lignosa, multifida, plurimisque capillamentis firmata, ex quâ etiam plures nascentes virgæ humi interdum procumbentes, fibras agunt. Tota planta, si digitis atteratur, odorata est. Similem deinde plantam nactus sum munere honesti & optimi viri Wilhelmi Parduyn Middelburgensis.

MEMINI & aliud Hyssopi genus videre in Angliâ, anno reparatæ salutis humanæ M. D. XXCI. vulgari non admodum dissimile, sed quod ad Quartum illud genus hispanico semine natum magis accederet, exceptis ramulis, qui in virgarum fastigio numerosi in latam comam spargebantur: propterea Hyssopi comosi appellationem indebam. Id genus tum temporis Viennam transferre volebam, sed in itinere mihi corruptum.

THYMVM.

THYMVM.

CAP. LI. •

Thymum legitimum.

Satureia capitata, L. 24. 795
maler dach. Jun. 1. 1791

SVFFRVTEX est Thymum, pedem ^{Thymum legitimum.} interdum altus, multis ramis lignosis, tenuibus, & candidis præditus, quos per intervalla ambiunt folia sibi invicem opposita, angusta, tenuia, candicantia, acris gustus, quæ quibusdam locis hieme decidunt: nam ubicumque sponte nascentem hanc plantam inveniebam, seu hieme, seu veris initio, folijs viduam conspiciebam: sed utrimque ab exortu & vestigijs foliorum, prominebant veluti oblonga capitella, instar eorum quæ in Origono Oniti sunt, ex tenellis foliolis viridibus congesta, aded confertis & numerosis, ut unicum longiusculum folium appareret: ipsa capitella cum floribus in planta virente observare non potui, jam enim deciderant, sed illorum duntaxat vestigia summis virgis sive ramulis, in omnibus plantis conspiciebam. Hispali autem, ubi maximus est ejus proventus (nam aliud Thymum non norunt) magni ejus jam resiccati fasciculi demonstrati sunt cum suis folijs & longiusculis capitellis suos purpurascens flores adhuc retinentibus, gratissimi odoris: illo enim in aquâ decocto utuntur ad dolia, quibus vinum asservatur, eluenda & repurganda: non minoris etiam usus est ad conciliandam odoris gratiam ijs vasis, quibus conditæ uvæ asservari solent.

Ceterum non modò circà Hispalim ^{Natales.} copiosè nascitur, sed Gadibus etiam, quâ

parte insula ponte jungitur continenti, totâ insuper Bæticâ in maritimis collibus meridiei obversis.

THYMVM verò vulgare, quod nonnulli durius cognominant, quòque, teste etiam ^{Thymi vulg. varietas.} Plinio libro XXI. cap. x. Naturalis Historiæ, lapidei campi in Narbonensi Provinciâ referti sunt: & mediterraneis (quemadmodum Salmanticensi agro) & alijs Hispaniæ locis, sponte crescit gracili & salebroso solo, nunc purpureo, quale in Narbonensi Galliâ, & Aquitanicâ, nunc albicante flore.

PRIMUM, Dioscoridis *θύμος* est, Latinorum etiam Thymus aut Thymum, Bæticis ^{Nomina.} *tomillo* simpliciter, mediterraneis Hispaniæ ignotum, atque etiam universæ Galliæ. Alterum, Plinij thymum nigrius esse videtur, & illud quod Dioscorides cap. de Ephymo durius appellat: nam in hoc, cum in Hispanijs, tum in Galliâ Narbonensi, cuscutam illam vulgarem delicatulam rubris filis copiosè nascentem & capillamentis se illi implicantem colligere memini. Castellani hoc thymum *tomillo salsero*, aut *salsero* simpliciter: Galli, *du thym*: Itali, *Thymo*: Germani *Thimus* oder *welscher Quendel* appellant.

DIOSCORIDE autem teste, thymum cum aceto & sale pituitam per alvum detrahit: ^{Facultates.} ejus decoctus prodest orthopnoctis, & anhelatoribus, tinea ventris exigit, menses, partus & secundas pellit, atque urinas ciet: cum melle in eclegmate faciliores efficit excreationes: recentes tumores discutit, cum aceto illitum: concretum sanguinem dissolvit; verrucas pensiles tollit cum aceto: ischiadicis cum vino & polenta impositum subvenit: hebetibus oculis in cibo prodest, &c. Pares illi facultates tribuit Plinius: insuper addit, dari comitialibus, quos correptos olfactus excitat thymi: viris contra inflationes cum melle & aceto, & si venter targeat, testésve, aut vesicæ dolor exigat: articularibus morbis & luxatis, tritum ac lanæ inspersum ex oleo imponitur: dant & potionem articularibus morbis trium obolorum pondere in tribus cyathis aceti & mellis.

THYMBRA

THYMBRA legitima.

CAP. LII.

Thymbra legitima.

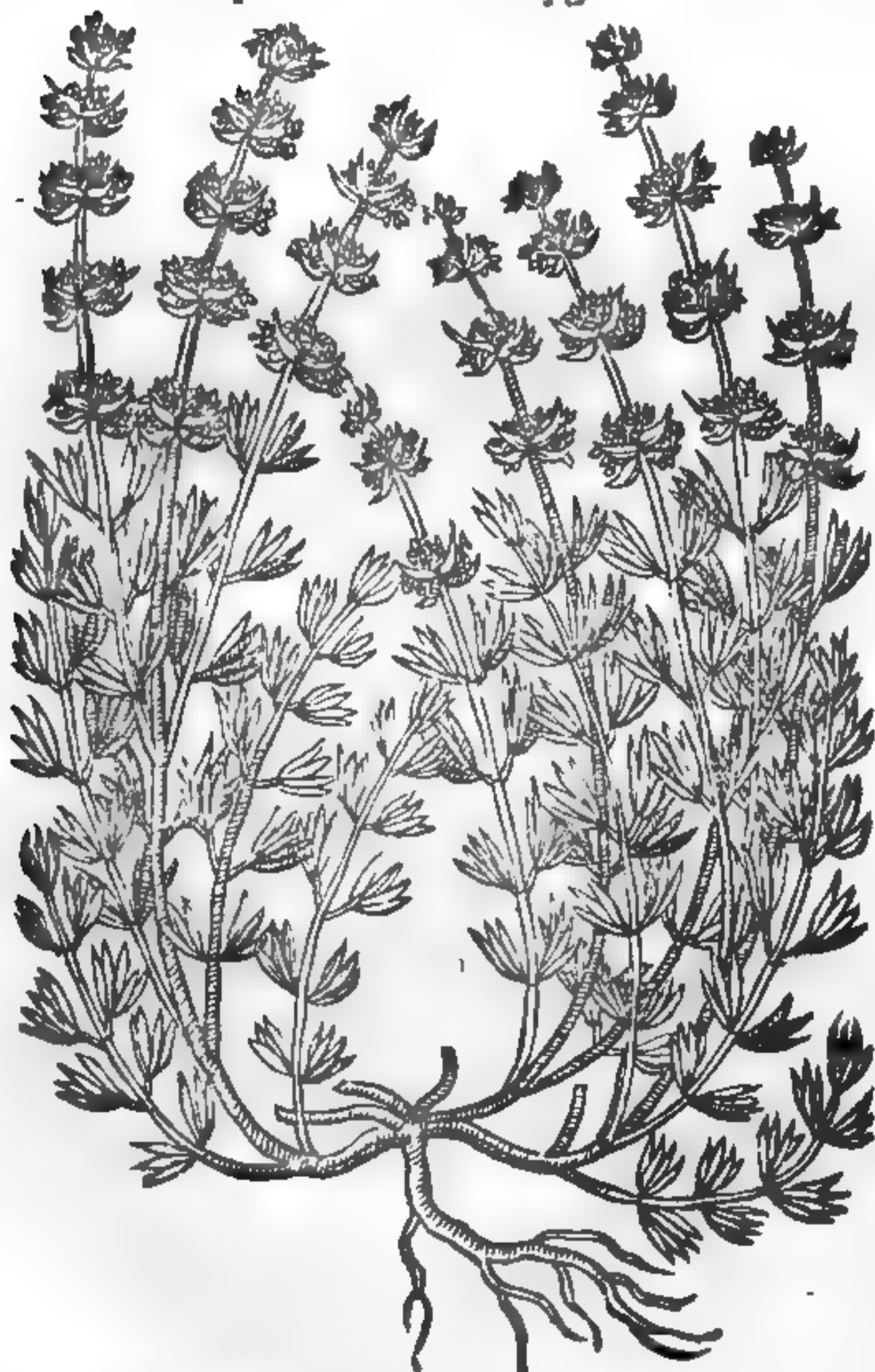
Thymbra hystoria.

Calceola Thymbra, L. in f. 974. m. d. d. 78. Cap. 306. Lam. 6. 579.

Serpillum silvestre Zygis Diosc.

Nomina. Siveg. Sivegi, Sivegi. Facultas.

Serpillum v. serū du; lex.

Serpillum Zygi.

Thymbra Zygi, L. in f. 974. m. d. d. 78. Cap. 306. Lam. 6. 579.

Thymo subijciemus Thymbra legitima, primū mihī conspectam & exactē notam anno reparatę salutis humanę nonagesimo quinto supra millesimum & quingentesimum, ut quę mihī illo ipso nata, semine à Doctissimo reique herbarię peritissimo viro Honorio Bello è Cretā usque misso, ubi Cydoniæ Medicam artem exercet.

MVLTI earamis statim à radice fruticat, Thymi instar, quadrāgulis, subasperā lanugine obductis, purpurascens, quibus innascuntur alternatim semper ex aduerso ramuli, folijs eadem serię digestis onusti, Thymi genuini folijs penē similibus, subhirsutis, odoratis, medij quodammodo inter cunilam & Thymum odoris, acriusculiq; saporis: summos ramos verticillatim ambiunt aliquot capitula multis foliolis constantia, inter quę caliculi, è quibus emergunt suaviter purpurascens flosculi, Thymi flosculis similes, in quatuor lacinias diuisi, quarum in fima latior est & repanda, suprema etiam lata, sed brevior, reliquę duę minores, prodeuntibus è medio quinque staminulis candicantibus, quorum apices fuscī coloris, & medio stilo bifido. Octobri & Novembri duntaxat flores protulit, eā ob causam nullum semē præbere potuit: è quo tamen nata planta, pusillum, nigrum, Thymi seminis instar: radix dura, lignosa, quam apud nos perennem futuram, vix mihī persuadere possum, licet rami procumbentes fibras egerint.

GRÆCVM nomen θυμβρα, Latinum Thymbra: Cretenses etiam num hodie θυμβρα & θυμβρα appellant. Dioscorides eadem illi facultates tribuit quas Thymo, si eodem modo sumatur. Paulus autem, siccare & calefacere in tertio ordine scribit; hinc oleum in quo decoquitur, rigores febrū circuitu remanentes discutere, flores idem præstare, quorum decoctum menses cieat & foetus extrahat.

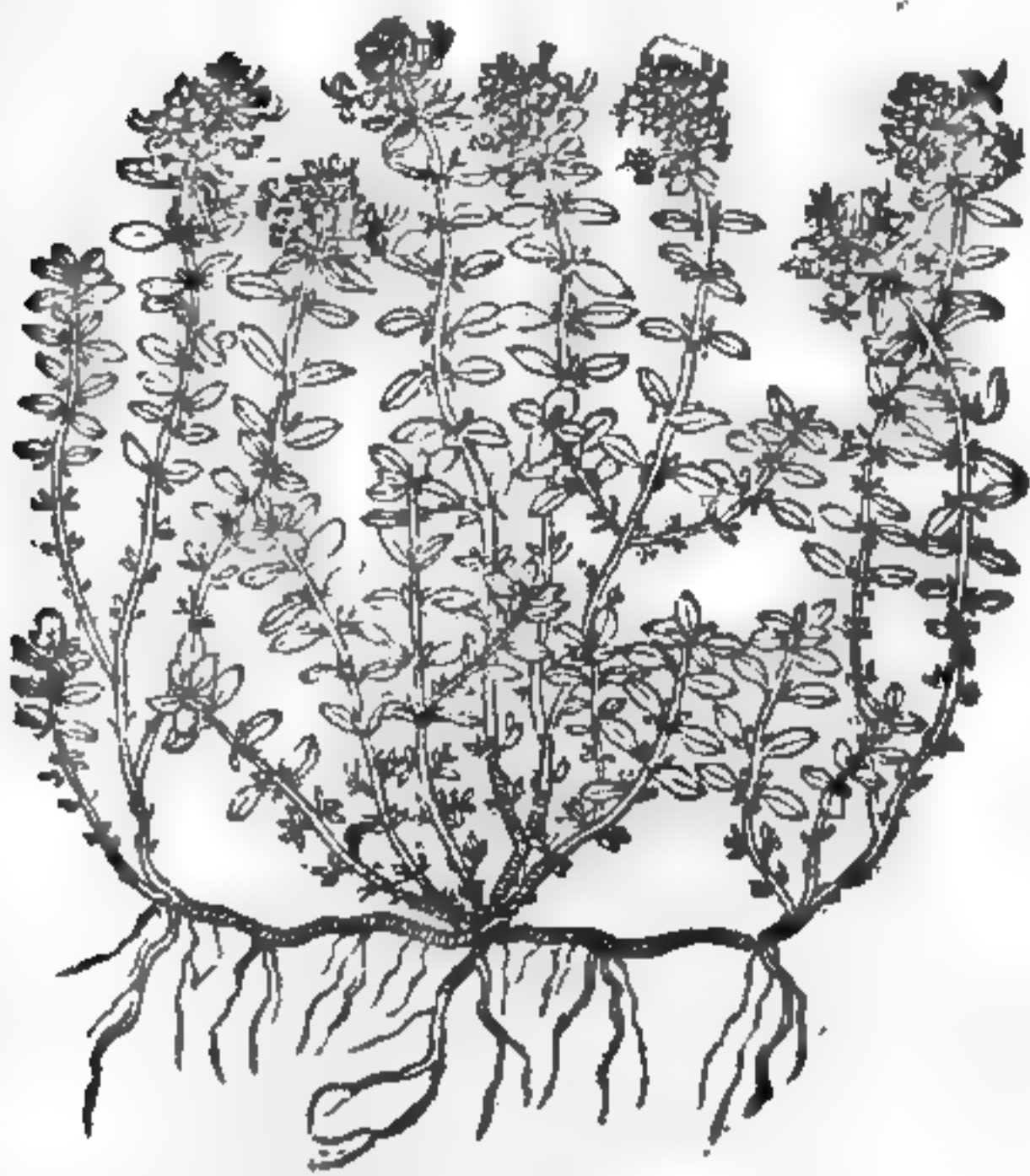
SERPILLVM. CAP. LIII.

SERPILLI duo genera Veteres fecerunt Sativū & Silvestre. Sativum à serpendo dici tradit Dioscorides: silvestre non serpere, sed in altum crescere. Plinius contra lib. xx. cap. xxii. Silvestre serpere scribit: Sativum non serpere, sed ad palmi altitudinem increcere.

SERPILLVM autem silvestre Zygis appellatum, quale Dioscorides describit, observabam, ni fallor, in Castella veteri, iisdem

Serpyllum vulgare repens.

Serpyllum Pannonicum L.

Magnus et al.
n. es. des
N. 49. 30 b

ijisdem locis cum Thymo duriore sive nigro, cui perquam simile est figura, ramis, altitudine & radice: folia verò paulò latiora habet quàm Thymum, minus odorata, sed gravius nonnihil olentia, utpote quorum odor ferè sit inter Abrotonum & Stœchadem medius: in virgis item ramulos, qui floribus verticillatim nascentibus vestiuntur, coloris ex albo purpurascens: qua florum dispositione & odore, à Thymo discerni penè duntaxat potest. Minor est præterea ejus acrimonia quàm Thymi, quippe quæ aliquid adstrictionis admistum habeat.

Floret cum Thymo duriore, & perpetuo etiam viret.

CETERVM præter hoc, aliud est silvestre, quod vulgariter crescit in omnium quas adij Prouinciæ nudis collibus, gramineis campis, aut ficcioribus pratis, viarumque herboris marginibus. Ejus historia cum à plerisque sit descripta, minimè retexendam ducimus: iconem tamen subiicimus, atque tria alia genera mixtim cum illo in Vngariâ, Austriâ, & Moraviâ nascentia, hoc capite describere instituimus, quia ab alijs non esse observata video.

Serpyllum vulg.

PRIMUM est admodum simile vulgari in omnibus, ut opinor, Europæ Provincijs occurrenti: crassiora tamen & magis atra habet folia, quæ trita, citrij mali, vel melissophylli odorem referunt, & capitella paulò majora, magisque purpurascens, similibus tamen flosculis prædita: crassiores ramulos, quadrangulos, palmares, per terram tuos, ad singula internodia fibras agentes: radicem verò lignosam, multifidam, fibrosamque, numerosos proferentem cauliculos, summâ tellure in orbem sese spargentes.

Serpyll. Anfl. citij odora.

Serpyllum, v. m. E. m. des.

ANGUSTIORA Secundo sunt folia, pauloque longiora, viridia, glabra, rarius per cauliculos sparsa, bina semper ex aduerso, sed alternis, nascentia, quemadmodum magnâ ex parte in ceteris stirpibus quæ quadrangulo sunt caule, aut virgis: cauliculi frequentes, tenues, longi, humi fusi, & subinde ad internodia fibris sese firmantes, oblonga, mollia, & veluti spicata in summo ferentes capitella, flosculis, vulgari æqualibus, referta: radix lignosa est, dura, & multifida. Tota planta aut nucis juglandis foliorum odorem quodammodo refert,

Serpyll. angustio glabræ que folia.

Thymum angustio, v. m. E. m. des.

refert, interdum nullo manifesto odore prædita deprehenditur: scilicet mutatione, an cuius variantis afflatu id accidat, me latet.

Serpyllum Pannonicum III.

Serpyll angustifolium, longimojō, folio.

Tempus.

Nomina.

Facultates.

Dioscoridi
emulacum.

LATE serpit Tertium genus, & magnos cespites nonnumquam occupat. Nam licet duram & lignosam habeat radicem, ut præcedentia genera: tenues tamen, quos in circuitu spargit, cauliculi, subinde fibras agunt, quæ temporis successu, in radices non minus duras & lignosas evadunt, quam sit primaria, atque alios deinde fundunt in ambitu cauliculos folijs non minus quam proximè præcedentis, oblongis, & ijs quidem angustioribus, præditos, incanâ mollique lanugine pubescentibus: longa in summis cauliculis capitella à secundi generis longo glabrâque folio capitellis non differunt, & similibus flosculis plena sunt: femina in villosis rufescentibus utriculis parva, rotunda, fusci coloris. Tota stirps pineum quodammodo sive resinaceum odorem trita refert, & calido gustu est.

Omnia hæc genera eodem tempore florent, mense videlicet Junio: natales jam ante diximus.

DIOSCORIDI *Ἐρπυλλος ἀγριος καὶ ζυγίς* vocatur quod primum descripsi: Latinis Serpyllum, & Plinio quidem domesticum quod serpere negat: vulgare autem passim nascens, etiam Serpyllum ab omnibus appellatur: quo nomine, alia quæ subjeci in Austriâ & vicinis Provincijs nascentia, donari poterunt: nam, quantum ex temperamento conjicere licet, similibus etiam facultatibus erunt prædita, aut certè non multum inferioribus.

SILVESTRE autem sativo efficacius esse, magis excalescere, & ad medendi usum aptius esse testis est Dioscorides: proinde menses trahere, urinam potu ciere, torminibus, ruptis, vulsis, & jocinoris inflammationibus auxiliari; adversus serpentes, potu illituve: capitis dolores mulcere rasaceo incoctum, & in aceto madefactum: maximè verò lethargicis & phreneticis convenit. Cruentos vomitus sedat succus drachmis quatuor ex aceto potus. Plinius addit ex aqua bibi ad jocinoris dolores: folia obolis quatuor dari ad lienem ex aceto: ad cruentas exscreationes teri in cyathis duobus, aceti & mellis.

Ceterum in Serpylli descriptione apud Dioscoridem, mendum esse suspicor in his verbis, *φύλλων περίπλευα ὁμοίωι πηγάνω*, legendumque *ὀριγάνω* arbitror: nam quæ affinitas foliorum Rutæ cum Serpylli folijs? accuratius hic locus considerandus.

POLIVM.

PLURA quàm Veteres tradiderint nunc inveniri Polij genera certum est, eaque vel ^{Polium va-} ^{rijs generis.} surculorum firmitate, vel foliorum amplitudine, vel florum varietate, atque insuper totius stirpis colore inter se differentia.

Polium montanum I.

Polium montanum III.

Tenerum polium
W. Sp. 3. 36
Lam. 2. 200

Tenerum polium
W. Sp. 3. 36
Lam. 2. 200

Tenerum aureum
W. Sp. 3. 36
Lam. 2. 200

VNUM, palmares aut ampliores, ex eadem radice lignosâ & durâ producit cauliculos, ^{Polium I.} in multas alas divisos, humi sparsos, quos disposito ordine, & ex adverso, semper tenera ^{albo flore.} ambiunt folia, longiuscula, angusta, oris in externam partem reflexis, & leviter denticulatis, aded ut vix, nisi diligenter observantibus, denticuli appareant, incanis: è quorum exortu alia numerosa prodeunt foliola magis tenella & incana: Summis ramulis capitella fert ex multis caliculis canescentibus & tomentosis congesta (unde flos emergit albus) & quæ semen continent per maturitatem nigricans, subrotundum, satis magnum pro plantæ teneritate. Tota planta suaviter olet, cum gravitate quadam non injucundâ. Februario & Martio florentem observabam.

MULTIS Alterum fruticat ramulis, superiore firmioribus, non humi fufis, sed erectis, ^{Polium II.} rotundiusculis, incanis, palmaribus, plerumque etiam longioribus: folia superiore angu- ^{albo flore.} stiora, frequentiora, ex intervallis contrario situ ramulos ambiunt, extremâ parte duntaxat dentata, sed minùs quàm in Primo: majora in summis ramis habet capitula longiorâque, latiora tamen, neque aded compacta, in quibus flos etiam albus, deinde semen priori simile. Non minùs odorata est hæc planta, quàm prior. Aprili floret, interdum etiam Maio.

TERTIVM genus mediæ est inter primum & secundum magnitudinis, minùs fruti- ^{Polium III.} cosum, minùsque firmis ramulis secundo, firmioribus autem primo: nam partim procum- ^{flavo flore.} bentes eos habet, partim etiam erectiores, omnino incanos, magis etiam quàm primum: folia item utroque ampliora, & tota candida: tenelli tamen ramuli capitella sua jam protrudere incipientes, cum ipsis folijs flavescente lanugine obducuntur, perinde ac ipsa ^{Tenerum aureum} ^{W. Sp. 3. 36} ^{Lam. 2. 200} integra

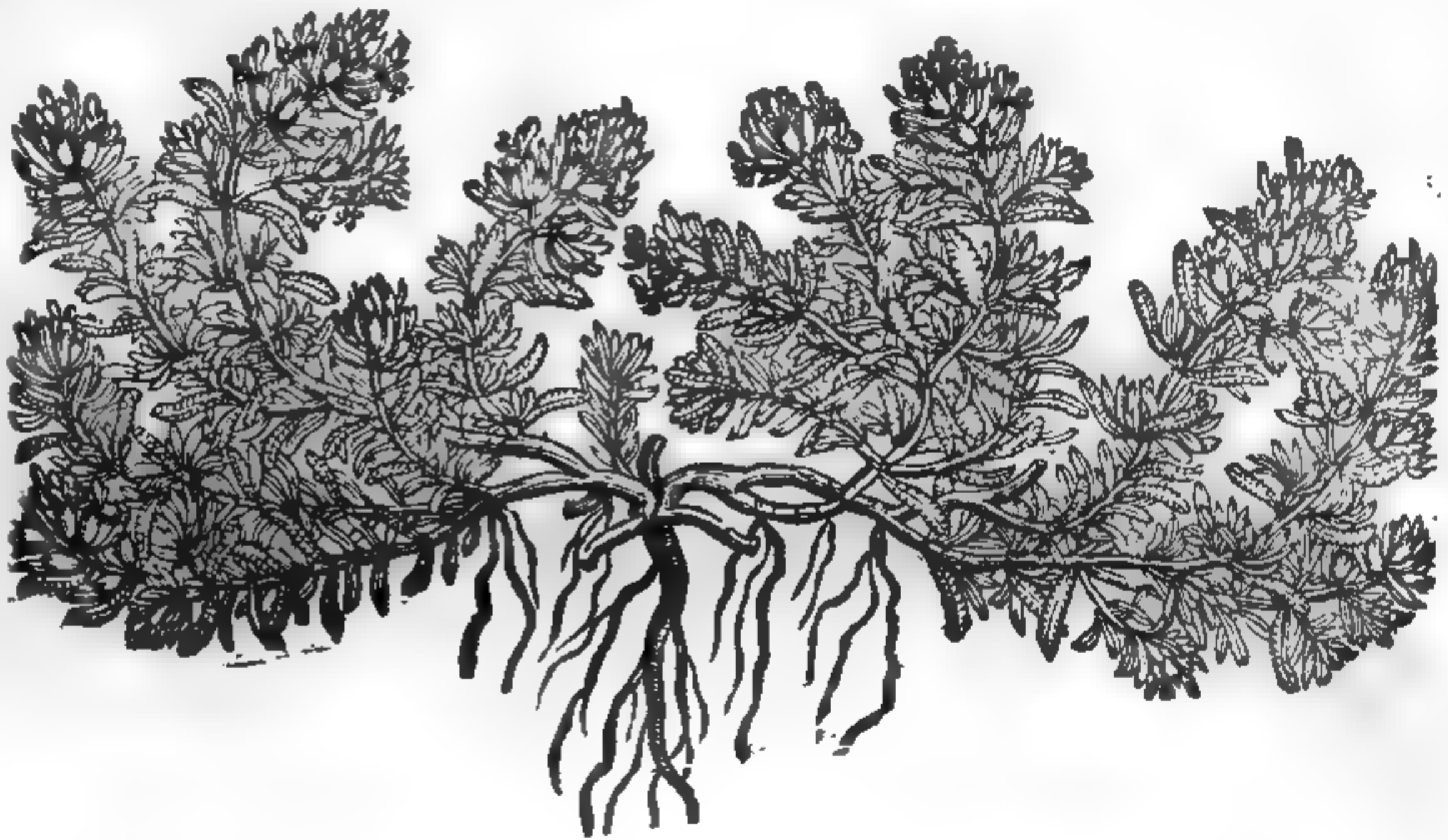
integra oblonga capitella, quæ tandem luteum florem proferunt: semen autem alijs simile, ut postea ex eo quod apud Belgas alebatur deprehendi. Florebat verò natali loco Martio mensè, apud Belgas ferius.

*Polium III.
flore ex albo
palescente.*

Ex istius porro semine in Belgicâ nato, & à Generoso Viro Ioanne vander Dilt p. m. amico singulari, Viennam Austriæ ad me misso, natæ sunt mihi istic plantæ, quæ, altero à satione anno, flores mihi protulerunt, non eos quidem luteos, sive pallidos, quales mater, sed modo candicantes, modo interius palescentes & foris exalbidos, comamque etiam non minus quam folia canescentem, vel levissimè palescentem: alioqui, latioribus & in ambitu crispis incanisque folijs, & candidâ lanugine pubescentibus virgulis, matrem referabant, quæ ut plurimum in maiorem longitudinem excrecentes, humi fusæ erant, minores verò surrectæ.

Hoc genus aliquot annis in hortulo, quem Viennæ colebam, conservavi, leviter adversus hiemis injurias tegendo tenerioribus abiignis ramis: sed atpera illa anni M. D. XXCVI. hiems corruptit, cum selectissimis alijs (ut aliquoties memini) stirpibus.

Polium montan. v. purpureo flore.

*Polium v.
purp. flo.*

QVINTVM prorsus tenellum est, exilibus & dodrantalibus ramulis, humi fusis, multâ lanugine candidâ textis, qui subinde ad nodos radices agunt: folia illi sunt mediæ inter primum & secundum genus magnitudinis, breviora tamen, denticulata, valdeque tomentosa, quæ adeo causa est ut in tenellis folijs nulla dentium vestigia conspiciantur, nisi à diligenter observantibus: capitella superioribus paulo minora, totaque tomentosa, in quibus flos purpureus.

*Polium VI.
albo flo.*

SOLA teneritas stirpis, & floris varietas inter proximè descriptum, & Sextum hoc genus, discrimen facit, quod albis floribus est præditum. Vtrumque enim genus nihil ferè nisi tomentum sunt, & odoris suavitate reliqua genera superant. Vtrumque suis floribus onustum Martio reperiebam; nec differentiam animadvertissem, nisi floris color, diligentius conferendi singulas plantas, ansam præbuisset.

*Polium VII.
albo flo.*

MULTAS ex eadem radice promit Septimum Polij genus virgulas, primi generis virgis similes, sed breviores & magis fruticosas, supra terram spartas, folia in his per intervalla, bina semper inter se opposita, Libanotidis coronariæ folijs ferè æqualia, minora tamen, supernè viridia, infernè canescentia, nullis crenis per oras notata, amari gustus & iucundi quidem odoris, attamen minus grati, quam qui in legitimi Polij montani folijs percipitur: florem extremis ramulis gerit copiosum, album, alterius Polij floribus formâ non ab similem, non tamen spicæ instar crescentem, sed veluti in caput congestum: semen deinde in vasculis exiguum, nigricans: radix illi dura, lignosa, multifida, multis capillaribus fibris prædita.

Quia porro illius iconi, quam in Pannonicis Observationibus exhibui, nulli flores additi fuerant, sed sola vascula semina continentia, aliam iconem adijcere volui, in qua quidem flores

Polium
montanum
21. cur 302

Polium VII. cum flore.

Polium Pannonic. VII. cum semine.

Polium montanum VIII.

Polium montanum
no. 26 3. 31
Sp. hist.
com 2. 699

Polium VIII.
albo flor. mi-
num.

dem flores benè expressi: gravius autem peccatum in foliorum præposterâ serie, quæ temerè per virgulas sparsa esse non debent, sed alternatim ut in ceteris generibus disposita.

SE D etiam est Octavum quoddam genus omnium minimum, duarum unciarum longitudinem vix superans, exilibus ramusculis, in quibus, non minus quàm in superioribus ordine & ex adverso opposita nascuntur foliola duriora, breviora & angustiora non denticulata: ramulis insident terni aut quaterni flores albi, superiori forma similes, sed minores: hujus semen non observavi, sed Septimo generi simile esse puto: radix etiam fibrosa est, & vivax natali solo. Nullâ verò odoris gratiâ commendabilis est hæc planta. Floret autem seriùs, Junio videlicet.

Neutram harum postremarû stirpium, licet sæpiùs cum suis cespitibus in hortum translata, umquam cicurare potui, sed consueto pabulo destitutæ, semper corruptæ sunt.

Primum, nascitur in maritimis Bæticæ, Valentiniq; Regni, & Narbonensis Galliæ. Alterum, non nisi in mediterraneis Hispaniæ observabam, solo exili & petroso, in collibus crescens. Tertium, regno Granatensi & Valentino. Quartum, semine Tertij

Polium VIII.
albo flor. mi-
num.

Natalis.

ne Tertij mihi natum Viennæ Austriacæ, ut paulò antè dixi. Quintum & Sextum, Murciano regno duntaxat inter Lorca & Velez el rubio, in acclivitatibus tumulorum arenosorum. Septimum copiosè invenitur in ascensu montis Hamburgensis, qua parte Austriam sive Septentrionem spectat, octo infra Viennam miliaribus: sed multò abundantius in monte Badensibus Austriacis thermis imminente, alijsque montibus ficcis & salebrosis, inter saxa, quibus delectari videtur: in tenui tamen solo (montium videlicet) unde graminei cespites exempti sunt, longè uberius provenire solet. Octavum, nascitur publica via agro Viennensi: id etiam, aut certè illi valde simile, in Allobrogum collibus, Lemano lacui vicinis, & meridiei obversis aliquando observare memini.

Nomina.

DICITUR hæc planta Græcis *πόλιον*, Latinis Polium; Primum genus, ad Dioscoridis montanum, quod ipse *ὄρεινον* & *τευθριον* vocat, referri posse videtur: hoc Bætica *offuna* appellant. Alterum, ad ejus secundum genus, quod fruticosius priore esse dicit, non tamen minus odoratum primo: id Hispanis dicitur *altamiza*. Tertij, nullum nomen vulgare intellexi. Quintum & Sextum, incolæ Chamæpityn esse putabant: vulgare autem nomen apud incolas erat *çamarilla*. Thermarum accolæ Septimum *wilde Rosmarin* hoc est, silvestrem Rorem marinum nuncupabant.

Facultates.

CETERVM Polium viscera obstructionibus liberat, urinam & menses ciet, in antidota miscetur, suffitum & stratum serpentes abigere, illitu vulnera glutinare creditur.

*Polij ramulis
ut pangantur.*

ILLVD porrò rei herbariæ studiosos obiter admonitos volo, omnis generis Polij ramulos in terram umbroso loco depectos, sine difficultate radices agere, modò ipsa terra benè subacta, & repurgata sit: ut in aliquot ejus generibus periculum feci.

FINIS LIBRI TERTII.

CAROLI

CAROLI CLVSI RARIORVM PLANTARVM HISTORIAE

LIBER QVARTVS.

SED nec Scabiosarum & Asterum, aliarumque quarundam illis similium, inelegantes sunt flores: eam ob causam, Quarto libro erunt comprehendenda, cum nonnullis quae non injucundo, & alijs quae gravi odore praedita sunt. His adnectentur Sedi genera, congeneres illis stirpes, & alia crassa tuberosaque radice donata.

SCABIOSA.

CAPVT I.

MAGNA sane est Scabiosarum varietas: nam nullas Prouincias adire memini, in quibus ejus aliquod peculiare genus non inueniri, ut ex ijs lucubrationibus quas in lucem antea emisi, atque etiam in hac Stirpium Historiâ videre licet.

PRIVM locum dabimus Scabiosae majori Hispanicae, quae folia, vulgaris Scabiosae majoris folijs similia habet, laciniata videlicet, altè incisa, mollia, lanugine pubescentia: caules nodosos, rotundos, interdum cubitales, è quorum geniculis folia inter se opposita: summis ramis capitula insident è multis caliculis membranaceis & paleaceis composita, qui singulares flores continent candicantes, quibus deciduis, in medio quasi singulorum caliculorum umbilico, exigua quaedam stella subnigra conspicitur, quatuor, quinque, aut sex interdum radiolis constans: paulatim verò hi caliculi excrecentes expanduntur, donec semen hirsutum & crassum (quo caliculi sustentur) maturescere incipiat: radix candida, crassa, vulgari similis.

Crescit iuxta Vinearum margines & semitas, locisque incultis agro Salmanticensi, per reliquam etiam Hispaniam, haud dubiè & in alijs calidioribus regionibus. Floret istic mense Junio. Apud Germanos verò, qui illam semine ex Italiâ misso interdum natam colunt, serius; sed cum magnâ ex parte circiter Autumnû flores præbere soleat, plerumque inane succedit semen, (licet aliquando benè maturum colligere

meminerim) & subsequens hiems stirpes corrumpit. Vidi tamen qui ramis in terram demissis propagare & conservare studuerunt: sed operam luserunt.

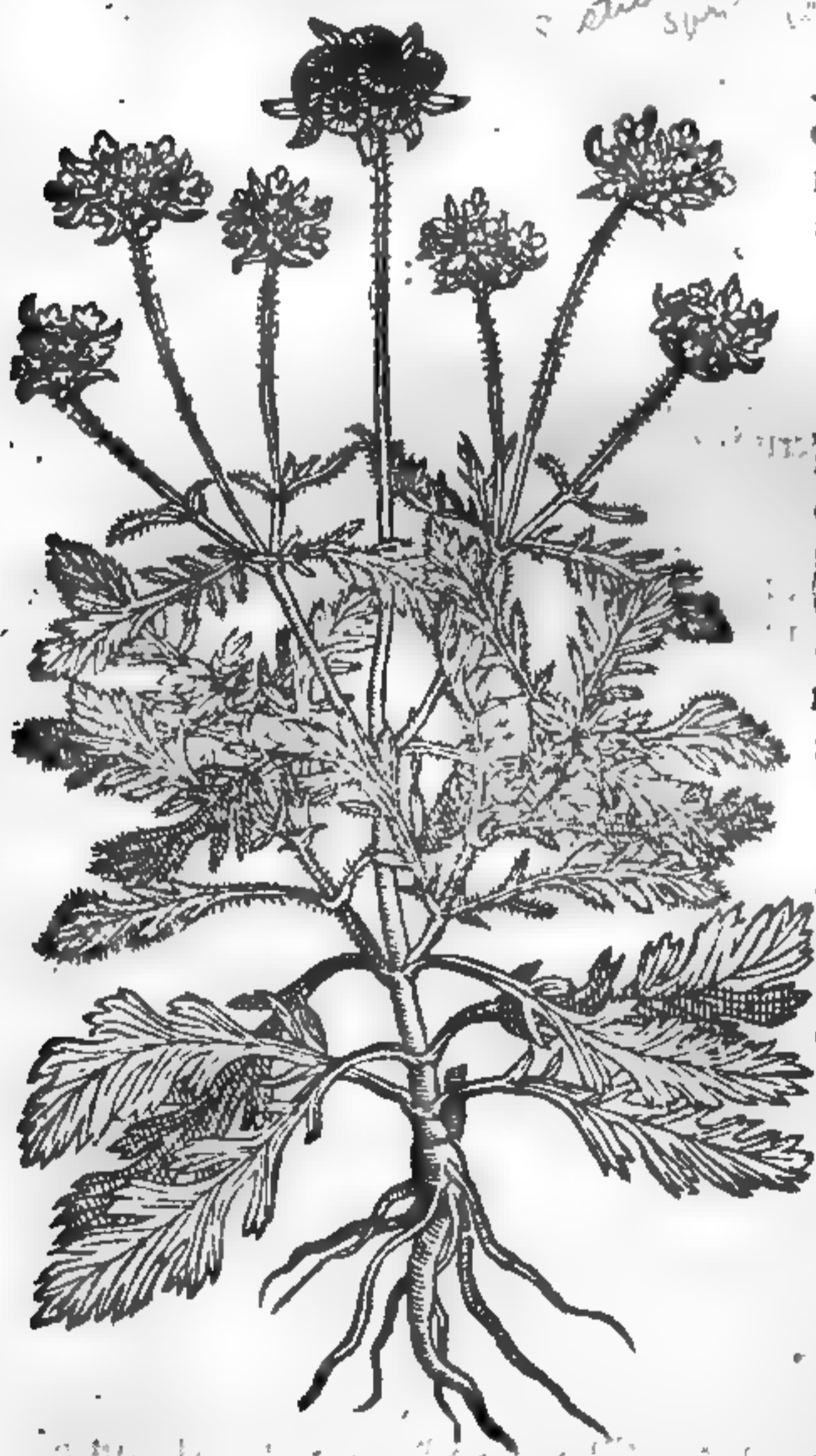
ALIA invenitur ei persimilis, & solâ magnitudine differens: est enim per omnia minor, folia tenuius incisa, caliculi & flores minores ex caeruleo purpurascunt.

Iisdem cum superiore locis nascitur, atque eodem etiam tempore floret, & semen ad maturitatem perducit.

TERTIAE cubitales sunt caules, rotundi, nodosi sive geniculati, nonnihil hirsuti, concavi, in singulis geniculis bina folia ex aduerso nascentia, non multifida instar aliarum Scabiosarum, sed lata, in ambitu tamen crenata, Vrticæ folijs interdum majora, brevi petiolo

AA

pendentia,

Scabiosa major Hispanica sive L.

Scabiosa stellata
W. G. 11. 134
N. G. 11. 134
Gauli 2 39

Natalis.

Scabiosa minor Hispanica sive L.

Scabiosa latifolia Pan. vrbro flore sem. 111.

Scabiosa
193

Scabiosa III.

Scabiosa V.

pendentia, colore viridi dilutiore prædita, amaro & acri sapore: ex alarum sinu rami etiam prodeunt foliati, qui ex lateribus pediculos protrudunt, floribus, vulgaris Scabiosæ modo congestis, ornatos, coloris rubescentis, nullius odoris: deinde semina simul congesta, angulosa, hirsuta, cuius ferè interdum magnitudine, stellatâ coronâ insignita: radix minimi digiti crassitudinem nonnumquam æquat, longa, nigricans, statim à capite quasdam fibras satis magnas spargens, & subinde ex lateribus novos caules producens.

QVARTA magnitudine illam superat, majoraque & nigriora habet folia, purpurascens ex nigro florem: in reliquis satis conveniunt.

Provenit utraque in omnibus ferè cædis silvis, juxta sepes, locisque umbrosis per universam Pannoniam, Austriamque infra Anisum. Floret Maio & Junio, quo tempore semen plerumque etiam maturescit.

QVINA aut sena habet Quintum genus folia, humi sparsa, Scabiosæ vulgatiore, & inter segetes nascenti ferè similia, minimè quidem villis obita, sed carnosâ admodum & venosa, præ viriditate quodammodo splendens, aliquot crenis incisa, sapore si manducetur lento, & gummoso deinde aliquantulum acri: ex horum medio crescit palmaris caulis, aut sena folia, profundis & tenuibus lacinijs divisa, bina semper ex adverso sita: extremo cauli insidet capitulum ut in vulgari scabiosâ ferè, è multis flosculis quinque foliolis constantibus congestum, quorum exteriores majores sunt, eleganti colore ex cæruleo purpurascens præditi, villis quibusdam nigris singulorum flosculorum sedem ambientibus: radix longa, nigra, crassiusculis albis fibris capillata.

Invenitur in summis Sneberg & Snealben Austriæ & Stiria alpium jugis in tenui gramine nascens, ubi floret Augusto: similiter in depressioribus nudisque circa Viennam collium supercilijs, ubi Junio & Julio floribus onustum legebam.

CVBITALI aut amphiore assurgit Sexta scabiosa caule, satis gracili, qui in multos tenues ramos dividitur, extremâ parte veluti umbellam flosculorum in caput congestam gestans, exterioribus flosculis, qui reliquos ambiunt, majusculis in quinque lacinijs divisis, quemadmodum & interiores flosculi, qui minores: omnes autem coloris elegantis rubri sature, & ad purpureum quodammodo tendentis: his succedunt stellata, ut in alijs Scabiosarum generibus, semina, in caput metæ formâ congesta. Folia non absimilia habet illis quæ in sequente Pannonicâ ἀχρολεπία: sunt enim similiter incisa, viridiora tamen, & splendens, caulem atque ramos in singulis internodijs ex adverso amplectentia.

An ra-

Scabiosa
Pannonica
flo. seu IIII.
Natales.

Scabiosa
mō-
sana, seu V.

Natales.

Scabiosa
Indica, seu VI.

An radix vivax esset & perennis initio dubitabam, quia anno primum M. D. XCI. florentem observabam semine mihi misso natam eodem anno. Sed sequens annus annuâ esse me docuit.

Floret æstate & Autumno: semen sub Septembris finem, aut Octobris initium maturum fuit.

Accipiebam id semen ex Italiâ, Scabiosæ Indicæ nomine: quod quibusdam amicis communicatum, florem variavit, qui fuit, illis referentibus, multo dilutior. Memini etiam Viennam mihi missum Scabiosæ semē ex Hispanijs, quod flores dedit eodem anno quo satum: sed illi etiam rubri dilutiores.

CUBITALES sunt Septimæ caules, rotundi, graciles, firmi, virentes, nodosi, eos ad singula genicula amplectentibus binis folijs ex adverso semper respondentibus, quæ tenuibus & profundis lacinijs ad eodē divisa sunt ut alata videantur, color ex cinereo virescens, sapor amariusculus: quæ verò secundum radicem nascuntur, ante quàm planta in caulem assurgat, latiora sunt, minoribusque lacinijs divisa: ex summis alis ramulos fert tenues, & nudos, qui sustinet plana capitula, è candidis sive potius *ἰσχρολευκοῖς* (præsertim ante quàm explicentur) inodorisque floribus simul nascentibus congesta, qui quinis foliolis (quorum tria inferiora majuscula sunt) constant, paucis intus staminulis: floribus succedunt hirsuta semina vulgaris scabiosæ seminibus minora, in orbiculare caput congesta: radix minimi digiti crassitudinem interdum æquans, multisque exiguis fibris in lateribus prædita, vivax est, & singulis annis novos caules profert.

Scabiosa
ἰσχρολευκοῖς
flore, fruo
VII.

Nullum est Austriæ inferioris pratum siccius, editiorève loco situm, nullus ager gramineus, nulli ferè arborum margines, in quibus non nascatur hoc Scabiosæ genus, adeoque fertile est in gerendis floribus & pertinax, ut sola bruma illius luxuriam coërceat, alioqui Junio florere incipit: frequens etiam est in Moraviâ.

Natalis.

Memini in Belgicis hortis pænè similem ali solitam, cujus tamen flores essent candidiores: Aliam præterea latioribus folijs, firmioribus caulibus, & florum niveorum capitulis interdum singularibus, plerūque tamen binis aut ternis coherētibz & simul nascentibus.

Scabiosa alba.
Scabiosa alba gemino
regemina
capite.
Scabiosa major Pan. alba
flore, fruo
VII.

OCTAVVM porrò genus invenitur quod bicubitali aut ampliore assurgit caule, tereti, firmo, rotundo, multis alis prædito, per quem sub nodis sparsa sunt folia, jam descriptæ folijs non valde dissimilia, viridiora tamen & duriora, nec in ad eodē tenues lacinias divisa; inferiora verò ijs non respondent, sed latiora sunt, molliora, hirsuta, & in ambitu duntaxat serrata, ut si quis nascentem plantam conspiciat, aliam pænè à Scabiosa judicet: flores extremis ramulis insident in caput compacti, alterius floribus similes, uno semper (præsertim in

exterioribus orbē efficientibus) majore & ampliore, non tamen ut in præcedente *αχρολευ-
κοι*, sed omnino nivei, staminulis in omnium umbilico eminentibus coloris candidi, api-
cibus autem subæruleis, quibus deciduis capitula illa subrotunda sunt, & veluti squamo-
sa, continentque longiuscula angulosa semina, colorem fuscum maturitate acquirentia:
radix non est vivax, sed hieme perit, semine tamen deciduo enascuntur novellæ plantæ,
quæ sequente anno flores proferunt.

Natalis.

Hanc Scabiosam primum observabam anno M. D. xxcii. Augusto mense florentem &
maturum semen proferentem circa Tinnaviam Pannoniæ trans-danubianæ urbem, atque
etiam secundum ipsius urbis vallum, quâ Meridiem spectat. Semine inde delato in hortis
coli cœpit. Memini & ejus semen in Belgicam amicis mittere, & ex eo natas plantas patri
similes postea istic conspicerem.

Scabiosa æsti-
valis, five x.

Hujus primum nascentis formam & squamata capitula, in quibus flores, valde refert
Scabiosa Nona, cujus iconem feliciter ab ipso (ut & plerasque alias) delineatam, ad me
mittebat octennio post, honestus vir, & in Stirpium cognitione egregie versatus, Jacobus
Plateau Tornacensis civis, Scabiosæ novæ æstivalis nomine. Nam folia habet illius folijs
primum, ut dixi, nascentis & inferioribus non dissimilia, circa pediculum aliquantulum la-
ciniata, deinde serrata, caulem tricubitalem aut ampliolem, (ut adscribebat) rotundum,
hirsutum, in multos ramos circa summum divisum, quem alternatim bina semper ex ad-
verso amplectuntur folia viridia, infimis similia, præter ea quæ in ramis, minora enim sunt
illa, non laciniata, non incisa: summis ramis innascuntur squamata capitula, subæruleis
flosculis plena: quibus succedunt longiuscula albicanria semina: ad capitulorum latera na-
scuntur utrinque alij ramuli similibus capitulis & flosculis præditi, deinde etiam ex illis ter-
tij: radix candicat & fibrosa est, sed non rediviva, nam excusso semine perire solet, veluti
superior, & illo deciduo (perinde ut illa) singulis annis sponte nascitur.

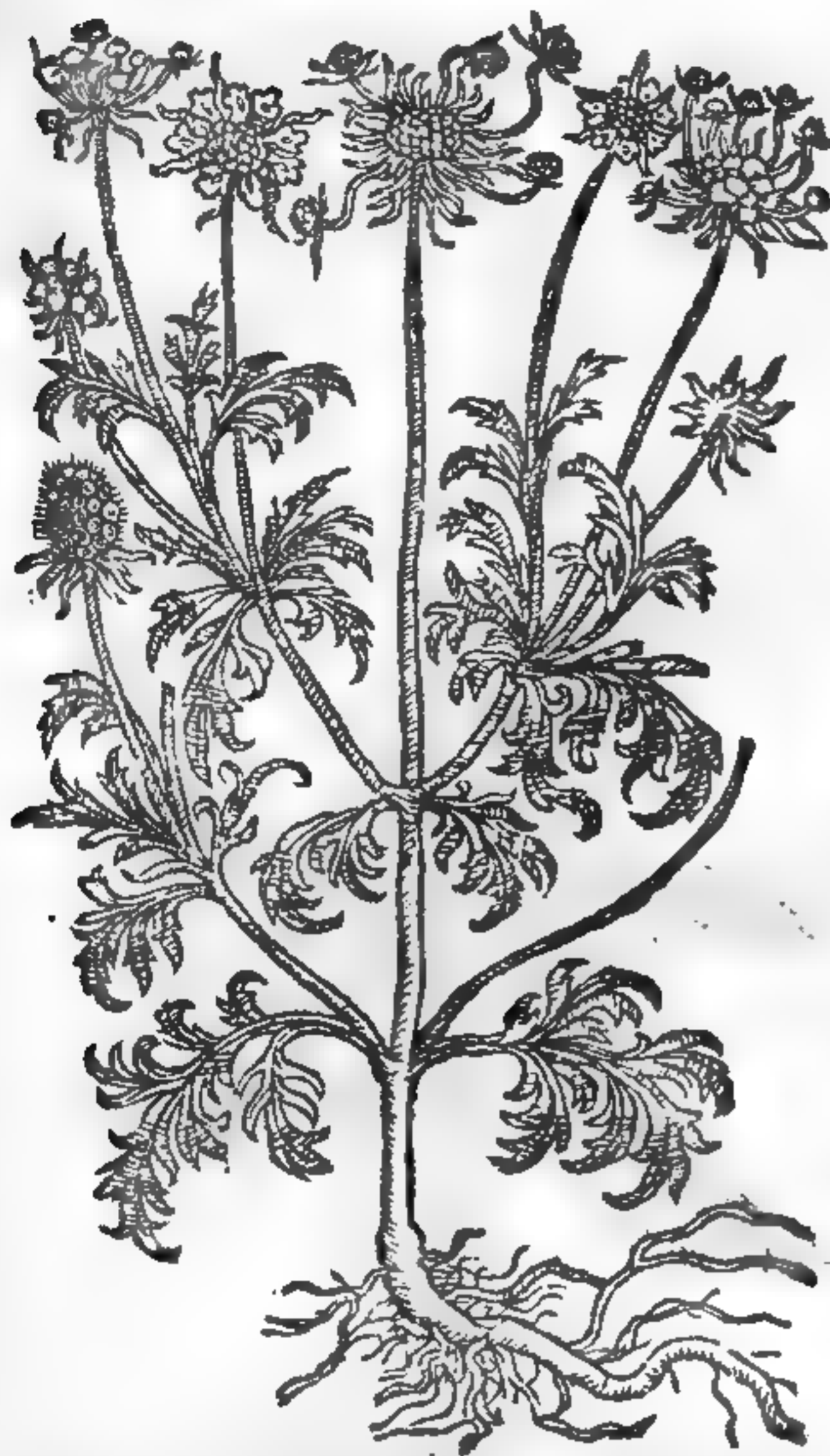
Ex quibus notis facile mihi persuadco, illam ex eo semine primum in Belgicâ natam,
quod ad amicos ante miseram. Illius autem iconem à perito artifice imitatam subijcere
volui ut ipsius historię adnecti possit.

Scabiosa ma-
jor Matth.
a. ho flore.

INVENIUNTUR autem in Austriâ pleraque Scabiosarum genera alijs etiam Provin-
cijs cõmunia, cum inter segetes, tum in pratis & silvis. Provenit & passim siccioribus agro-
rum marginibus, & juxta semitas Scabiosa major Matthioli, cujus plantas, ad Herrenalsen
pagum agro Viennensi situm, albo flore variantes eruebam anno M. D. xxciii. Nusquam
verò sponte nascentem conspexi, quæ mihi (ante quàm à Cæsare Maximiliano II. felicis
mem. Viennam accerferet) in cultioribus Belgicis hortis observata, floribus ex purpureo
subæruleis

Scabiosa prolifero flore.

Scabiosa x. five repens

Scabiosa
Meyl 191
Lam. 2. 231

subcæruleis in caput congestis, ad cuius latera in orbem fundebantur multi longiusculi petioli, è quibus dependebat alij minores flores majoribus colore similes, & ex his interdum etiam tertij, sed imperfecti: primis floribus succedebant semina Scabiosæ v. similia: radix subfusca & multis fibris prædita, sed non vivax.

Scabiosa prolifera.

L A T E serpit Decimum genus, & interdum magnos cespites occupat, durâ & nigrâ radice sese per summam tellurem spargente, & tenuibus fibris firmante: ex quâ multi quaque versum expanduntur rami, humi diffusi, & subinde fibras agentes: folia satis numerosa, densa & carnosa, lævia, viridia admodum, Bellidis folijs, aut Globulariæ, quam Anguillara Aphyllantem appellat, similia, nullo mucrone prædita, sed cordis (ut vulgo pingitur) formam potius referentia, herbaceum quidpiam, non inamœnum tamen redolentia, oblongo pediculo, gustu amaro & quidem acriusculo: aliquot deinde prodeunt inter folia dodrantales cauliculi, teretes, singuli sustinentes capitulum Globulariâ majus & planius, multis crassiusculis villis aut flosculis hirsutum, Succisæ, sive Morsus Diaboli similibus, coloris purpurei, nonnumquam aded diluti, ut cæruleus quodammodo appareat: semen Globulariæ semini proximum.

Scabiosa montana repens

Nascitur in omnibus Pannoniæ & Austriæ montibus glabris & asperis, inter saxa & salubras sparsa, gramineis etiam quibusdam siccioribus incultisque agris, veluti supra Neapolim Austriæ. Floret Aprilis & Maio; semen Iulio & Augusto maturescit.

Macalm.

N V L L V M porrò vulgare nomen istarum Plantarum intellexi: ne tamen prorsus nomine careant, earum nonnullis Latinum addam, ut eadem opera, à reliquis Scabiosarum generibus, quæ ab alijs descripta, distingui possint. Prior igitur sit, Scabiosa major Hispanica: Altera, Scabiosa minor Hispanica: Tertia, Scabiosa latifolia Pannonica rubro flore: Quinta, Scabiosa Alpina: Sexta, Scabiosa Indica rubro saturo flore: Septima, Scabiosa Pannonica ω χρόλευκος: Octava, Scabiosa major Pannonica albo flore: Decima, Scabiosa montana minor repens.

Ceterum non dubium est, quin iisdem facultatibus sint præditæ, quibus reliqua Scabiosarum genera: quandoquidem omnium est idem temperamentum.

SCABIOSARVM porrò genera, non levibus de causis ad Phyteuma Dioscoridis referenda esse censet Nobilis idemque doctissimus vir Fabius Columna in suo de Plantis libro.

Phyteuma Dioscorid.

P A S S I M porrò per Austriam & Pannoniam in gramineis campis, silvis à fruticibus & arboribus paulò liberioribus, interdum etiam graminosis viarum & semitarum marginibus, co-

M. 10. 1. 478

Globularia.

Globularia
novo flore.

bus, copiosè crescit pumilum illud Scabiosæ genus, quod apud Herbariæ rei studiosos Globulariæ nomen vulgo invenit, Anguillara (ut dixi) Aphyllanthen appellat: Viennenses matronæ *Blau Ruckartz*/ hoc est, cæruleam bellidem nuncupant, quo nomine etiam in Belgicis hortis culta dicebatur: Gallis *Marguerites bleuës*. Ego Viennensi agro, niveo flore variantem nonnumquam conspiciebam.

IACEA.

CAP. II.

NVLLVM rei herbariæ studiosum adedò tenues progressus in Stirpium cognitione fecisse arbitror, qui Iaceas vulgo appellatas, ad Scabiosarum classem pertinere statim non agnoscat. Earum nonnulla genera in Pannonicis Stir-

pium observationibus dedimus, à nemine tunc litteris prodita: ipsam pum Scabiosarum Historiæ proximum caput dabimus.

Iacea squa-
mata cap. 1.
montana.

PRIORE igitur numerosa ab eadem radice promit folia, oblonga, vulgatissimæ Iaceæ haud absimilia, nec tactu minus aspera, sapore nonnihil calido, subadstringente tamen: caules plerumque cubitales, striatos, ramosos, folijs angustioribus, & interdum paucis lacinijs secundum pediculum præditis obsitos, ut in vulgatissimâ: capitula in extremis ramis crassiora, non hirsuta, sed multis squamis tenuibus, & si vel digitis leviter attingas, crepitantibus prædita, infernè candicantia, supernè verò, quâ se flos explicat, fusca: flos multis exiguis foliolis ex purpurâ candicantibus, in quinque lacinias divisus constat, è quorum medio purpurascens tubulus exilit, in summo veluti farina aspersus, quem ambiunt purpurea majora longioraque foliola, quinque inæqualibus lacinijs etiam constantia, ut: vulgatissima, semen Cnico formâ simile, sed exiguum, nigrum, paulo majus quàm vulgaris, subadstringentis gustus: radix etiam vulgatissimæ similis est, fibrosa, nigricans.

Floret Julio & Augusto, & subinde semen profert, quod maturum statim è vasculis reptans, siccum florem excutit.

Iacea squa-
mata cap. 11.
montana.

ALTERA ferè per omnia similis, paulò tamen humilior, ut quæ ratò cubitalem superet altitudinem, folijs minus asperis, & aliquantulum incanis paulò dilutiore flore, semine minore, nec nigro, sed candicante & cineraceo, linguam etiam magis excalescente. Maturius plerumque floret, & semen Julio perficit.

Natales.

Provenit utraque copiosè in montanis Pannoniæ & Austriæ pratis.

PERGRINO semine, hoc est Creta allato, Scabiosæ nomine, nata est hæc planta: mihi autem erit Tertium Iaceæ genus, quod, cum reliquis Iaceæ & Stoebes à me descriptis generibus, proculdubio ad Scabiosarum classem pertinet.

Iacea squa-
mata cap.
111. Critica.

HABET verò multa longa folia, supra tellurem expansa, instar majoris Scabiosæ Matthioli, crasso nervo prædita, & secundum illius longitudinem, non modò multipliciter laciniata, sed ipsæ etiam laciniae in minores alias sectæ: caulis deinde emergit cubitalis & amplior, striatus, durus, non dissimilis Iaceæ primo loco, hoc capite descriptæ, per quem sparsa sunt folia, jam dictis minora, & minus laciniata: finditur deinde in varios ramos, minoribus adhuc folijs, & rarius sectis præditos: extremi rami sustinent squamata capita, quæ producunt deinde florem multis longioribus flosculis purpurascens, interdum omnino albis, & valde sectis constantem, ex quorum medio exilit stilus pallefcens: evanido flori, succedit semen non dissimile prioris semini, multa lanugine involutum: radix satis crassa, & fibris quibusdam prædita, instar radicis Stoebes Hispanicæ, quæ an vivax sit, me latet.

Iacea mon-
tana villosa
capite, sive
111. alata.

VENVSTISSIMA est Quarta Iacea, latæque & longa habet folia, superioribus majora, magis albescentia, molliora, leviter per ambitum dentata, gummoso quidem gustu, sed amaritudinis non exiguæ: caules plures ex eadem radice promit, cubitales vel etiam ampliores, & interdum minores, angulosos & striatos; capitula terna aut plura contigua ferè, ex multis squamis imbricatim dispositis constantia, quarum cuspides exterius reflexæ, in adedò crebra tenuiaque filamenta, sive potius multifidam barbulam desinunt, ut ipsa capita elegantissimo & tenuissimo reticulo inclusa videantur, miro Naturæ artificio: flores Priori similes, purpurei, paulò tamen majores: semen maturum cinerei coloris, gracilius oblongiusque prioris, Cyani semini ferè respondens: radix prioris non absimilis, vivax, & multis nigricantibus fibris donata.

Iacea mont.
villosa cap.
humilior, sive
111.
Natales.

QUINTA longè humilior est, cubitalem altitudinem vix attingens: alioqui, folijs, villosis & retis instar formati capitibus, atque adedò floribus magnam similitudinem cum Quarta habet: semen variat, quod nigricans est, & paulò crassius.

Isdem, quibus priores duz locis, etiam hæc nascuntur. Florent Julio & Augusto: semen item cum illis proferunt, quod maturitate siccum florem è calicibus excutit.

Iacea IIII. Austriaca villoso cap.

Iacea Austriaca vñ.

Carduus muricatus, vulgo Calcitrapa dicitur.

FOLIA Sextæ sunt vulgari similia, secundum radicem leviter laciniata: caulis cubitalis aut amplior, gracilis, firmus, striatus, nonnihil interdum purpurascens, in multas alas inæquales divisus per quem, sub singulis alis, sparsa sunt folia jam dictis minora, angustioraque: flores in summis ramis è squamato, hirsuto, nigricante capite prodeutes, vulgatissimæ Iacæ floribus omnino similes, & superioribus paulò saturatioribus: semen priori æquale: radix alijs similis.

Crescit permixta cum superioribus, atque eodem etiam tempore flores ejus explicantur.

MOLLIORA sunt Septimæ folia quam vulgatissimæ, quæ secundum radicem sunt, laciniata, ad Calcitrapæ vulgo dictæ, sive Cardui muricato capite folia accedentia: caules cubitales, angulosi, striati, in multas alas divisi: capitula hinc inde per ramulos confuso ordine sparsa, longiuscula, quamplurimis squamis constantia, quæ in mitiores tenuioresque quam Calcitrapa aculeos, eosque valde barbatos desinunt: flos Iacæ aut Cardui muricati purpureus: semen non observavi: radix Calcitrapæ, sive Cardui stellari vel rectius muricati radicem æmulatur.

Ad montium radices, nonnumquam secundum vias nascitur in Austriâ inferiore & Stiria: & Augusto mense floret cum Calcitrapâ.

Illi autem non multum ab similibus videtur, quam ante multos annos nobis in Belgicâ natam memini, semine ex Italiâ misso Hyosciridis Pliniana nomine.

Iacea mont. hirsuto cap. vñ.

Calcitrapa nigra l. ob. 1284

Iacea mont. echinato cap. sive vñ.

Natalis.

Hyosciridis Plinij

Serratula Matthioli.

Carduus muricatus cap.
Hippophaë.
Hippophaë.

Serratula
Matthioli.

Iacea luteo flore.

Iacea. flos
Carduus
muricatus
luteo fl. re.

Natales.

Iacea purp.
Valeriana
muricata
cap.

florem depromentia purpureum: radix valde crassa est longaque & glutinosa.
GRANATENSIBVS vulgo *Arzella* dicitur, & proponebant nonnulli, dum istio

IACEA appellatione has stirpes indigeta-
vi, propter similitudinem quam habent cum
eâ quæ vulgo Iacea appellationem obtinuit,
quam immutare nolui, donec aptiorem ali-
quam accommodare possimus: certû tamen
est, Scabiosis proximas esse. Earum autê pri-
mam, Iaceam montanam squamato capite
nuncupavi: Tertiam, Iaceâ Creticam: Quar-
tam, Iaceam montanam villoso retiformique
capite: Sextæ, hirsuto capite: Septimæ, echu-
nato capite cognomen addidi.

Sed quoniam in Calcitrapæ, sive Cardui
muricato capite (quod Hippophaëstum, sive
Hippophaës Diosc. esse suspicatur Fab. Co-
lum.) mentionem incidimus: crescit quidem
illa nonnullis Stiria & Moravia locis, verum
non adeò frequens ut in Germaniâ reliquâ, &
Belgia Gallia Provincijs. Nusquam verò
non occurrit in silvis Pannonia & Austria,
atque etiam in plurimis udis pratis, silvis con-
tigujs, ea planta, quam Matthiolus Serratula
cognominavit. Vtraque etiam mihi fre-
quens conspecta Francofurtensi agro. Sed cum
ab alijs ambæ sint descriptæ, illarû historiam
hic retexere non existimavi necesse: non in-
consultè tamen me facturum putavi, si utrius-
que iconem subijcerem.

IACEA LVTEA. CAP. IIII.

ACANACEI quidem generis capita ha-
bet hæc planta, perinde atque Carduus
ille muricatus: reliquis tamen notis prorsus
ad scabiosas & congeneres illis stirpes potius
referenda.

LONGAS, cubitales, majorésve fert vir-
gas hæc planta, quas secundum radicem folia
Centaurij majoris quod multifido est folio &
laciniato similia amplectuntur, minus tamen
ampla, superiora verò quæ per virgas sparsa
sunt, Iaceæ nigrae similia, duriora aliquantulû,
& candicantia, gustu utcumque acido: capita
in summis virgis Cnici silvestris majora, spinis
horrida, è quibus flos luteus Attractylidis: se-
men in capitibus cineracei coloris, exiguum,
multâ lanugine involutum: radix est longa,
alba, iucculêta, dulcis, Eryngij vulgaris instar.
Flore senescente & evanescente, ex medio ca-
pite, veluti gummi quoddam rufi coloris flori
permixtum protuberat vermiculorum modo
convolutum, aut instar Tragacanthæ officina-
narum: inde occasionem sumpsisse puto Sal-
manticenses, ut illam Tragacantham appel-
larent: in quorum agro frequens nascitur, ad
Vinetorum margines & arido solò. Floret lu-
lio, semen Augusto maturum est.

SUPERIORI non multû ab similibus abun-
dantissimè invenitur agro Granatensi & Va-
lentino, locis humectis & umbrosis: folijs Sa-
ridis candicantibus, ramis cubitalibus & fle-
xibilibus, in quorum summo capita squamata
cram,

eram, pro Poterio, cum tamen ejus descriptioni tam respondeat, quam quod minimè. Florebat Martio.

Priorem in Belgio aliquando habuimus semine natam, quod ex Hispanijs ad amicos miseram: sed paucis perstitit annis.

STOEBE SALMANTICENSIS.

CAP. IIII.

NEMO ibit inficias, quin & stirpes, quas hoc capite describere adgredimur, ad Scabiosarum classem sint referendæ, cum illarum forma plurimum ad Scabiosas accedat: propterea illas laceis subijcere volui.

Stoebe Salmantica I.

Stoebe Salmantica II.

PRIORE laceæ similis, folia humi strata habet, Scabiosæ, laceæque folijs latiora, ad Cichorij folia accedentia, mollia, lanuginosa, & interdum candicantia: aliquot ex eadem radice caules exeunt cubitales aut ampliores, multis alis brachiati, quibus inhaerent minora minusque dissecta, & mucrone quodammodo spinoso folia: flores nascuntur in summis ramis villosi, purpurei, squamatis capitibus comprehensi: quos subsequitur semen subrufum Centaurij majoris æmulum, sed minus: radix est longa, candida, digiti interdum crassitudine, quæ nonnumquam vivax est, & plures annos durat.

Stoebe Salmantica I.

SECUNDA, folia omnia habet mollia & lanuginosa, Erucæ instar laciniata, caulem infirmum, ramosum, in terram procumbentem, cujus flores summis ramis innascentes superiore majores, barbulis exterioribus Cyani æmulis, purpureis (quibus intermixti villi quidam lutei) medium florem occupantibus: semen superiori simile, vel Cyani semini: radix digitalis, albicans, non vivax, sed quam subsequens hiems corrumpit.

Stoebe Salmantica II.

TERTIA, numerosa promit folia, secundum radicem humi sparsa, incana, oblonga, magnis & profundis incisuris, quemadmodum in nonnullis Scabiosarum generibus laciniata: caules plerumque cubitales, locis autem frigidioribus & humidioribus bicubitales aut majores, in frequentes ramos divisos: folia per ramos sparsa altè quidem incisa, ut ea ferè quæ secundum radicem nascuntur, sed minora multo, & breviora, inque molles quosdam aculeos desinentia: ramorum fastigijs insident caliculi argenteis veluti squamis sibi invicem imbricatis incumbentibus compacti, unde flos exilit Cyani forma, sed purpuræ dilutioris, & medio villosus: semen lanugine quadam includitur ut in omnibus lacearum generibus, & Cyanis, exiguum, nigricans, summo capite villosum: radix singularis, crassa, nonnumquam fibris aliquot, sed paucis donata.

Stoebe Salmantica III.

ALEBATUR, ante quàm Belgicâ excederem, in hortis Quartum quoddam genus, semine

Stoebe Salmantica III.

Stoebe Gall-
ica & An-
straca cla-
ssor.

Centaureum majus vulgare.

Stoebe An-
straca hor-
milia.

Natales.

mine nobis è Galliâ misso natum, Tertio aded si nile, ut ab eo, nisi à peritionibus vix digno-
sci posset: nam solis caliculis, qui tam ele-
ganti argenteo colore non splendent, secer-
nebatur. Id postea, vel certe valde simile fre-
quentissimum observabam Viennensi agro ad
arborum margines, & siccioribus graminis
locis. Hallucinantur ergo illi qui eam plan-
tam cum Cyano minore confundunt, diver-
sæ enim sunt: neque enim minore altitudi-
ne crescentem vidi quæ Viennensi agro nasci-
tur, quàm quæ Gallico semine nata in Belgi-
cis hortis.

Sed in collibus, & montibus Viennensi ur-
bi vicinis, provenit aliud genus multò humi-
lius, magis incanum, tenuioribusque virgis,
quod non multum differre videtur à minore
illo Cyano, de quo sermo.

Nascuntur omnes præter quartæ loco de-
scriptam, abunde Salmanticensi agro in arvo-
rum & vinearum marginibus. Postrema au-
tem cum in Galliâ tum circa Viennam.

Florent omnes Junio, Julio, Augusto, & sub-
inde semen proferunt. In Belgicâ autem non
nisi altero à sativo anno florent.

SALMANTICENSIS primam & tertiam Stoe-
bes nomine insigniebant, quod extrema folia
utcumque aculeata sint: Secundam ad Cyani
genera referebant, tertiâ etiam pro Scabiosa
utebantur. Prior vulgo istic *Gabeçuela*, hoc est,
capitulum dicitur, ex qua scopas sordibus pur-
gandis & everrendis idoneas concinnant, ut
apud Belgas ex Berulæ ramis, aut Ericâ.

CENTAURIUM MAJUS.

CAP. V.

Centaureum
majus si-
ve Lusitani-
cum.

CENTAURIUM magnum quale à Dio-
scoride descriptum est, vulgaris omnino
est notitiæ: illius propterea historiam non da-
bimus, sed alterius cujusdam, à me in Hispani-
câ meâ peregrinatione observati. Vtriusque ta-
men iconem Lectoris oculis subijcere volui,
ut discrimen tanto facilius agnosci possit.

ALTERVM ergo Centaurij magni genus
longa habet folia, non in lacinas divisa ut Pri-
mum, sed Armoraciz folijs nondissimilia, &
ad Glasti foliorum humi expansorum simili-
tudinem plurimum accedentia, per ambitum
tamen serrata, saturæ viriditatis, & amari scu-
li saporis: caules inter folia prodeunt cubita-
les aut ampliores, rotundi, circa summum bif-
di aut trifidi, squamata capita sustinentes, Pri-
oris Centaurij majoris amula: florem villosum,
coloris albescentis, instar Pami: semen Cnico
ferè simile, seu, ut verius dicam, Primi, summo
hirsutum, & molli lanugine involutum: radi-
cem valde crassam, duram, longam, denso cor-
tice tectam, foris quidem nigro, interna verò
parte flavescente, succumque croceum resu-
dante, qui cum amaritudine quadam aroma-
ticus est.

Supra

Car. L. Centaurium. 4. p. 1257

visc. d. d.

N. Capuzi

Lam. 1. 665

Centaureum majus n. sive Lusitanic.

Supra Olyssipponem, lapidosus juxta Tagum ^{Natalis.} collibus duntaxat inveniebam, in Belgicâ peregrinum omnino: nam tametsi radicem ad amicos inde miserim musco madido involutam, ut facilius cõservari posset, & postea etiam Olyssipone acceperim, numquam tamen istic persistere, aut illum aërem ferre potuit. At Primum illud vulgare folijs dissectis in omnibus hortis conspicitur.

GRÆCI *κενταύριον μέγα*, Latini Centaurium magnum appellant. Lusitani, Tagi accolæ, alterum genus, quod apud illos invenitur, *Rapontis*, hoc est, Rhaponticum nominant, vulgarem Pharmacopolarum errorem sequuti, qui, notius illud Centaurium majus, eo nomine donant. ^{Nomina.}

PTARMICA AVSTRIACA.
CAP. VI.

Psarmica Austriaca.

CVBITALI assurgit Psarmica Austria- ^{Psarmica Austriaca.} ca caule; candicante, Cyani æmulo: folia illi infimâ caulis parte secundum radicem numerosa, longiuscula, angusta, supernè viridia, infernè molli lanugine incana, acidiusculi saporis, in ipso autem caule rariora: caulis in aliquot ramos se spargit sustinentes capitula, è squamis veluti argenteis imbricatim sibi invicem incumbentibus contexta; è quibus emergit flos venustus & elegans, duodecim aut quatuordecim folijs constans, duris, siccis, mucronatis, coloris initio albi, deinde ex cæruleo quodammodo purpurascens, aut illius æmuli qui in Sesamoïdis minoris Matthioli flore elucet, nullo odore commendatus, sed solâ venustate gratus, & immarcessibilis; coloris enim gratiam retinet per multos annos è trabe suspensus, aut inter chartas repositus: in ipsâ verò plantâ (si non evellatur) senescens subfuscum contrahit colorem: semen non multum, absimile Sesamoïdi minori, tenuius tamen, & copiosum, inter albam lanuginem latet: radix singularis est, nigricans, dura, capillaribus quibusdam fibris septa, sed annua.

Exit plerisque aridis locis Viennæ vicinis ^{Natalis.} secundum agrorum margines, omnium autem copiosissimè ad Structuram illam magnificam à Cæs. Maximiliano II. inchoatam, sed non absolutam, quam ad Phasianos cognominant, aut novam Structuram appellant (etiam intra ipsa pomeria in quibus varij generis arbores sunt constructæ) atque etiam siccioribus quibusdam gramineis campis, singulis annis semine deciduo sponte renascens. Floret Julio.

PTARMICÆ nomen huic plantæ imposui, ^{Nomen.} non quòd sternutamenta moveat, sed què reliquis notis satis aptè cum Dioscoridis Psarmica conveniat: tenues enim habet virgas, folia oleæ incana, molliora tamen, & Anthemidis pæne florem. Austriacam cognominavi, quia primum in Austria infra Anilum flumen, præsertim verò circa Viennam totius Austriæ metropolim, spontè nascentem inveniebam: conspiciebam

Xenanthium austriacum
L. 3. 1201
N. C. 1109
L. 3. 235

spiciebam etiam in Pannoniâ transdanubianâ, Tirauiensi itinete. A mulierculis r̄ yzotomis Scabiosa appellatur, siccâque in totum annum seruatur, & venalis proponitur.

Sibi autem persuadent, illius decoctum pueris & infantibus propinatum, aduersus fascinationes valde utile esse.

Ptarmica vulgaris.

Ptarmica vulgaris pleno flore.

*Pyrethrum
sive Ptarmica
ca ptarmica*

CETERVM, Ptarmica illa vulgaris notitiæ, in Belgicis pratis nascens folijs longis, angustis, in ambitu ferratis, flore Anthemidis albo, quam nonnulli Pyrethrum silvestre appellant, passim in Germaniæ, Bohemiæ, Ungariæ, Austriæ, & Moraviæ pratis similiter crescit: Crescit etiam in Angliâ.

At istic etiam in quibusdam pratis reperire est aliud ejus genus elegans, referente honesto viro Iacobo Gareto Iacobi F. Aromatario Londinensi, qui ejus iconem, quam hic cum vulgari expressam damus, ad me mittebat.

*Ptarmica
granatensis pleno
flore*

Ex eadem radice, quæ vivax est, & plurimis fibris capillata, nascuntur singulis annis plures novæ virgæ, instar vulgaris illius, quas nulla serie distributa ambiunt similia etiam folia, longa, angusta, in ambitu ferrata, ex quorum alis frequentes prodeunt rami, tenues, similibus, minoribus tamen folijs ornati, quorum singuli in exiles pedicellos desinunt, sustentantes flores Pyrethro vulgari silvestri quidem concolores, sed multiplici foliorum serie constantes & plenos. Quo tempore floreat, non adscribebat qui iconem mittebat: verisimile tamen est, cum Pyrethro silvestri simplici flore, suos flores explicare.

ASTER.

CAP. VII.

ASTERIS non parva est varietas: nam in meis peregrinationibus observatæ mihi sunt elegantes quædam plantæ, quæ ad illius genera referri posse videntur. Nos autem illas describemus, initium ab eo Astore facientes, quod omnes doctores legitimū esse censent.

*Aster arvensis
legit. sive 1.*

VNICO plerumque assurgit Primus Aster cauliculo, pedali, duriore & quodammodo lignoso, lanugine pubescente, qui superiore parte in ramulos dividitur caulem superantes, quorum extremis squamata insident capitula, folijs quinque ut plurimum longis, hirsutis, rigidiusculis, & radiatim expansis subtus exornata, in medio vero flos Chrysanthemi, aut Anthemidis, aureus: folia per caulem sparsa mollia, lanuginosa, candicantia, ut Lychnidis ferè, sed angustiora: radix durabilis non est, ut quæ singulis annis pereat.

Frequentissimus est hic Aster Granatensi Regno, & agro Salmanticensi in arvis, ubi Maio & Junio florere: memini etiam olim Mompelliano agro, cum in illâ urbe viverem, ad por-

After I.

After II. supinus.

After III. Austriacus I.

ad portam D. Aegidij, non procul Augusti-
nensium cœnobio; atque alijs locis urbi vi-
cinis frequenter colligere.

ALTER supinus est, cauliculis multis ab
unâ radice procedentibus, donatus, humi ma-
gna ex parte stratis & diffusis, hirsutis: folijs
numerosis, superiori pœnè similibus, sed pau-
lò viridioribus: singuli rami durum & folio-
sum sustinent caliculû in quo flos luteus cir-
cinatæ rotunditatis, Buphthalmi aut Chri-
santhemi æmulus: quo evanescente, caliculi
in aded dura & lignosa capitula evadunt, ut
ungue vix frangi possint, atque semen, quod
in ijs continetur & firmiter inhæret, eximi.

Invenitur hoc genus quibusdam Castellæ
novæ locis: semine ex Hispaniâ missò natum
etiam excrevit, & siccilibus aliquot annis ob-
servatum: sed postea exemptum testâ, & hor-
to commissum, subsequente hieme corrup-
tum est.

TERTIUS, ex radice nigrâ, obliquâ, mul-
tis albicantibus fibris capillatâ, & lateribus
propagines fundente, multa initio promie
folia, Scabiosæ, aut, ut verius dicam, Succisæ
folijs similia, dilutiore tamen viriditate, &
tenui etiam interdum lanugine prædita, gu-
stu aliquantulum acri & amariusculo: inter
quæ prodit caulis cubitalis aut amplior, te-
res, plerumque rubescens, per quem sparsa
sunt folia. jam dictis angustiora, mucronata,
& nonnihil dentata: is extremâ parte in ali-
quot ramulos divisus est, magnos sustentens
flores,

BB

flores,

Buphthalmi...

*cardium...
L. 1254
Sp. hist.
N. 414
Lam. 151
10. 1. 35*

*scabiosæ...
L. 1254
Sp. hist.
N. 414
Lam. 151
10. 1. 35*

alter sup...

notata

alter ter...

Aster IIII. Austriac. II.
Sp. Pl. 3. 2097

Aster v.
Sp. Pl. 3. 2098

flores, ex multis quinque foliorum luteis flosculis, atque in orbiculare caput congestis constantes, quos per circumferentiam ambiunt oblonga, latiuscula, plana folia, elegantissimo colore flavo, nullo autem (aut certe perexiguo) odore praedita: floribus succedens semen, inter villosam quandam in capitulis materiam latet, angulosum & quasi triangulare.

Notata. Passim ad Alpium Austriacarum & Striacarum radices aprico loco, nonnum qua etiam umbroso nascitur, ubi Iulio floret, Augusto ejus semen maturum est: at in Leytenberg, multaque alijs collibus Viennae vicinis, ubi etiam frequens crescit, Iunio flores producit, semen Iulio.

Aster Pan. salign. folijs, sive IIII. CUBITALES habet Quartus caules, striatos, firmos, virides, multis folijs Tertio angustioribus, saligna ferè referentibus, nullâ tamen lanugine pubescentibus, sed viridibus, duris, in ambitu tenuiter serratis (quod à pictore pretermisum est) nec acrimoniâ carentibus, praeditos, supremâ parte in ternos aut plures ramulos divisos, sustinentes capita è multis viridibus foliolis sibi invicem incumbètibz compacta, quae tandem in flores sese explicant non minus amplos quam superioris, minore tamen disco sive medio orbe, & angustioribus cum ambientibus foliolis, in extremo bifidis, lutei coloris: radicem nigricantem, fibrosam, adnatis se mirificè propagantem, & sub tellure serpentem.

Notata. Frequens est in montanis siccioribusque pratis, caeduis silvis, montibusque Viennae vicinis, unâ cum duabus succedentibus interdum nascens: etiam in Moraviâ. Florere incipit Iunio.

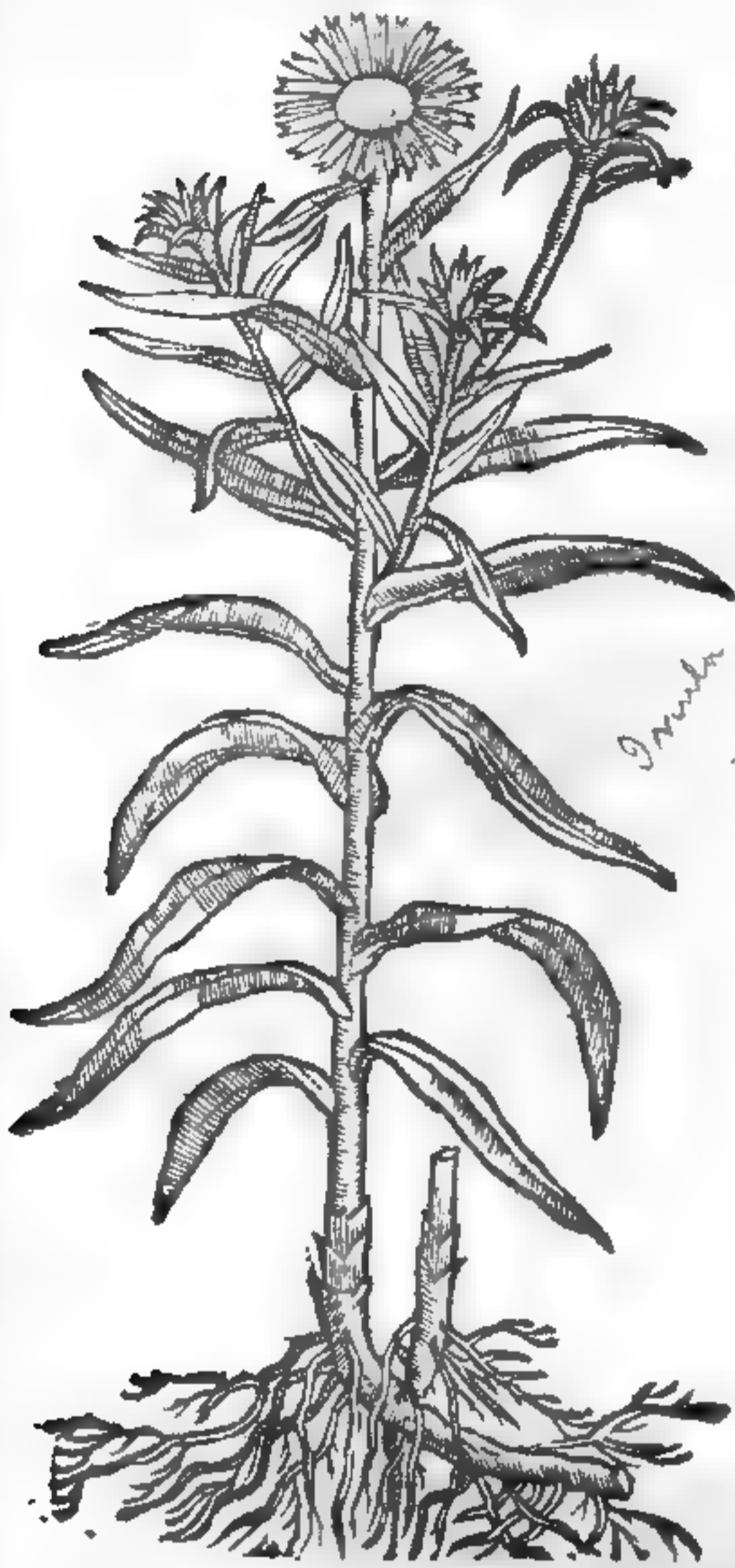
Aster lanuginosa folijs, sive v. QUINTVS multis etiam ab unâ radice assurgit caulibus, gracilibus, firmis, cubitalibus, viridibus aut purpurascens, subhirsutisque, quos confuso ordine ambiunt frequentia folia, longa, salignis similia, viridia, transversum digitum lata, ad terram nonnihil reflexa, latâ sede caules amplectentia, molli lanugine obsita, sapore subamaro & acri: summo cauli insidet capitulum multis foliolis & veluti squamis constans, orbem satis magnum continens, è plurimis luteis, muscosis flosculis compactum, nullo odore commendatum, quem numerosa ambiunt longiuscula foliola Helenij florem ambientibus foliolis similia, angustiora tamen, flavi coloris, sed dilutioris, quam medius orbis: circa summum caulem, à foliorum exortu, terni, interdum quaterni aut plures exeunt ramuli, summum ipsum caulem superantes, singuli florem primario similem sustinentes: resiccatis floribus, semen exiguum in ijs capitulis continetur, quod maturum, cum pappo, sive villosa sua caesarie à vento discutitur: radix admodum fibrosa est, nigricans, subinde novas propagines è lateribus producens, & recentibus fibris sese firmans.

Provenit

Provenit plerisque locis admontium & collium radices secundum vias, agro Viennensi, *Nasales.*
& cædis Pannoniæ silvis. Floret etiam Iunio: semen Julio maturum.

Aster vi. Austriac. IIII.

Aster vii. Austriac. v.

HVMILIOR est superiore Sextus, pedalem altitudinem rarò superans, numerosas à radice *Aster angu-*
(non minus fibrosâ quàm Quarti, nec pauciores illâ propagine agente) proferens virgas, *fol. sive vi.*
graciles, duras, virides, quas frequentia, sed confuso ordine nascentia ambiunt folia, supe-
riore angustiora, nigriora, duriora, mucronata, Parmicæ vulgari sive Pratensi, quæ & Pyre-
thrum silvestre vulgò dicitur, non dissimilia, minimè tamen per oras serrata, amariuscule
sapore, cui nonnihil acrimoniæ adjunctum sit: summis virgis insident flores, superiori for-
mâ similes, attamen minores, capite etiam foliato, sive crebris foliolis imbricato: ramosæ
etiam circa summum sunt virgæ, sed rami matrem rarius superant: semen superiori simile.

In umbrosis montium urbi Viennæ vicinorum pratis, in ipsis etiam collibus herbosis, at- *Nasales.*
que in silvulâ ad Danubium sita paulò supra Eberstorf arcem Imperatoriam, primo cum se-
misse ab urbe Viennâ miliari copiosè crescit. Floret paulò serius posteriore.

MULTA sunt Septimo generi folia, circa sedem angusta, per summas oras latiora, cuspide *Aster alpi-*
obtusa & quasi orbiculata, Bellidis folijs non valde dissimilia, supernè atquè infernè lan- *nuc. flo.*
guine quadam nonnihil pubescentia, gustu primum exsiccante, deinde amaro: ex horù me- *sive vii.*
dio caulis exit dodratalis, foliosus, hirsutus, capitulum in summo gerens è numerosis, mol-
libus, & purpurascens foliolis conflatum, & in eo magnum florem, multis tenuibus
longisque ex cæruleo purpurascens foliolis, flavum orbem vallatibus, constantem, qui
maturus in pappum evanescit: radix est Bellidis aut Scabiosæ, lateribus propagine fun-
dens, & albis fibris capillata.

Oritur herbosis Austriacarum alpium jugis. Floret Julio. In hortos translata, sub fi- *Nasales.*
nem Maij & Iunio floruit, subsequens deinde hiems abstulit & corruptit: ex earum enim
stirpium est genere quæ cultura vix miscere volunt.

HIS adiciemus Octavum Asterem vulgaris notitiæ, qui florem habet constantem pur- *Aster carn.*
pureis seu potius cæruleis foliolis orbem luteum ambiens: nam tametsi à plerisque alijs *lealorum, si-*
descriptus sit, quia tamen multis Pannoniæ & Austriæ locis & in ipsa etiam Moravia, na- *ve vii. duo-*
scentem observabam vel latiore folio, vel angustiore præditum (duorum enim generum *rum generâ.*
invenitur) latifolium quidem Viennensi agro, & plerisque alijs siccioribus locis, angustifo-
lium verò (cujus & pumilum genus est) in quibusdam montibus & pratis: suum locum in-
ter reliqua Asteris genera illum obrinere volui.

GRÆCIS πορρὸ ἀστράττιδος καὶ βυβωνίου: Plinio, Aster & Bubonion, nonnullis Ingui- *Nomina.*
nals. BB 2

Aster ven. Itolorum & Fuchsj.

Oculum Christi.

Amellus Virgili.

Actis amellus
L. 17. 1226
H. 17. 147
- am. 1. 12

Doronicum latifolium.

Doronicum latifolium.

Doronicum angustifol.

Doronicum 11. Austriac. minus sive l.

D. ...
L. 17. 1247
Amell. dict.
Lam. 2. 312

Natales.

D. ...
L. 17. 1247
Amell. dict.
Lam. 2. 312

xa, tenui nigraque terrâ leviter recta. Floret Iulio, nonnumquam etiam Augusto, quomente semen lubinde maturitatem consequitur.

nalis. Mompelliani Primum appellaban! Oculum Christi, quo istic vivebam tempore. Hispani *Bobas*, quam vocem à Bubonij vocabulo deductam puto, aut quod Inguinum tumonibus, quos illi *bobas* vocant, medeatur: unde etiam Latinis Inguinalis. Reliquorum generum, nulum vulgare nomen intellexi ab incolis earum Provinciarum in quibus crescit: Secundo autem Supini cognomen posset adijci. An Tertius Lobelio Adversariorum pagina 148 notus fuerit, me latet, cum ille suo unicum florem tribuat, hic plures flores sustineat: illum tamen Pannonicum majorem vocare licebit: Quartum, Asterem Pan. saligneo folio; Quintum, Pan. subhirsuto salicis folio: Sextum, Pan. angustiore folio: Septimus, Virgiliano Amello quodammodo respondere videtur, & forsitan Amellus alpinus dici queat: nam in alpinis pratis, ut dixi, nascitur: Octavus, Itolorum & Fuchsj Aster est.

DORONICVM. CAP. VIII.

VARIA Doronici genera in Pannonicis Noricisque, sive Stiriacis Alpibus nascentia observabam, ab illis quæ in Belgicis hortis alebantur, diversa: Belgica verò Austriacis (quibus antea ignota) accersitis meâ operâ è Belgio usque eorum stirpibus, communia facta.

LATIFOLIUM, quale in Belgicis hortis alebatur, in Allobrogicarum Alpium scopulis supra Lemanium lacum sponte nascens colligere memini anno M. D. LIII. dum è Narbonensi Gallia per Helvetios in patriam redirem. Id Lobelij Tertium est in Observationibus.

EIVS ordine Primum, longiore folio, ad Plantaginis folium quodammodo accedente, munere Parisiensis cujusdam hortulani, qui Burdigalæ vicinis locis delatum assererat, primus Petro Coldebergio Pharmacopæo doctissimo Lutetiâ rediens communicavi; is tum in Burchenhou vicino Antuerpiæ pago hortu alebat.

EORVM autem Doronici generum, quæ in Austriacis, Stiriacisque jugis à me observata, Primum (ut à minoribus initium faciamus) caule est brevi, pedali duntaxat, molli, hirsuto, striato: folia illi rara, parva, crassa, longiuscula, supinâ parte admodum viridia, & quodammodo splendentia, omnino tamen villosa, pronâ autem lævia, dilutius virentia, at quæ caulem ambiunt, angustiora sunt, omnia præter peracris saporis: summo caule unicu plerumque fert florem Tertio Lobeliano similem, sed magis aureum, quo evanescente, succedit exiguum semen nigricans, lanugine & pappo coronatum, quod levi aurâ excutitur, & venti arbitrio fertur: radix parva, geniculata, & internodijs distincta, nigricans, crassioribus candicantibus aliquot fibris donata, gustu aromatico.

Primum id observabam in Sueberg, deinde in Snealben & Neuberg: nusquam verò majore copia quam in summo Etscheri jugo, inter semente semen lubinde maturitatem consequitur.

Doronicum II. Austriacum I.

Doronicum III. Austriac. II.

Doronicum IIII. Stiriacum.

HVMILIVS plerumque est Tertium, & capite floris majore, folijs à pediculo statim pæne orbicula-

Doronicum grandiflorum, Lam. Linn 2. 313

ALTERVM caulem habet aliquando cubitalem, rotundum, striatum, viridem, intus concavum, capitulum in summo caule magnum, ex multis flosculis luteis concavis, & quinque ctenis divisis congestum, quod ab alijs longiusculis & in extremo ctenatis folijs, fulgore auri splendentibus ambitur, non in odorum: semen superiori simile, cum suo pappo facile evanescens: folia circa radicem longo pediculo inhaerentia, orbiculata ferè sunt, sensim tamen à pediculo in latitudinem sese explicant, in ambitu dentata & serrata, quæ verò caulem ambiunt, longiora, & ab ipsa statim pediculi sede in latum expansa, omnia saporis acris & amari: radix ex viriditate candicans, minimum digitum crassa, geniculata, & quasi squamata, internodijsq; distincta, sed nodis sursum tendentibus, non inferne, ex inferiore geniculorum parte longas agens fibras, albas, satis crassas, & propagines in lateribus, gustu ferè succi è glycyrrhizæ radice expressi & densati.

Doronic. IIII. Austriac. alterum.

Invenitur in Etscher, Durrenstein, & quibusdam alijs Austriacarum, Stiriacarumq; Alpium jugis, inter saxa, in profundis scrobibus, ubi perpetuè sunt nives, sed illis repercussione radiorum Solis rupes & saxa ferientis, solutis parte saxis vicina, & veluti in fornicem concameratis, nusquam tamen abundantius quam in Durrenstein. Floret Julij initio, aut etiam serius, in hortos verò translatum, ubi non diu permanet, Maio plerumque.

Natalis.

BB 3

Doronic. I. Austriacum.

orbiculatis, ut in Cyclamino, alioqui superiori non dissimilibus: radicum item nodi & propagines neque in hoc, ut nec in præcedente, deorsum tendunt (nodi autem in hoc minus apparentes) aut ansarum instar longè à matre sese spargunt: sed quasi matri contiguæ sursum tendunt, & extra terram folia promentes, fibris in tellure sese firmant, ne quis sine fibris utrinque ansatas existimet.

Natalis.

Nascitur in Veytzalben supra Neuberg in Stiria: & eodem quo præcedens genus tempore floret.

DORONICIS etiam adnumero tres sequentes stirpes, quarum Prior in omnibus ferè prætis sublimioribus ad Alpium radices, tum in ipsis Alpibus Austriæ sitis frequens est: præsertim verò in Wechsel, ad cujus radices Maio florebat, in ipso autem jugo, qua Septentrionè, & Orientem spectat, ferius. Eruebam etiam his proximis annis in cædvis silvis ad Mœnum amnem sitis, circiter mille passus infra urbem Francofurtum ad sinistram. Memini etiam in montanis Belgicæ cædvis silvis erutam, ad nos Machliniam aliquando adferri, Damasojij appellatione.

**Doronic. v.
Germanic.**

EA porrò terna aut quaterna summa tellure fundit folia, Plantagini latifoliæ ferè æqualia, longiora tamen, & ad Digitalis, luteum seu pallidum florem ferentis, foliorum similitudinem magis accedentia, nervis distincta, molha, viridia, supernè nonnihil villosa, infernè candidiora & læviora, bina semper ex adverso nascentia, gustu nonnihil amaro, & acris caulem habet ferè cubitalem, nudum, rotundum, hirsutum, qui superiore parte in paucos ramulos divisus, calicem sustinet hirsutum, ex quo magnus emergit orbis multis flosculis luteis in quatuor foliola divisus, constans: eum orbem ambiunt quindena aut plura folia, Doronico latifolio similia, latiuscula, & per extremum crenata, coloris flavi elegantis: semen floribus succedens, ut in Doronici generibus, in pappum evanescit: radix minimi digiti crassitudinem parè æquat, nodis quibusdam informibus distincta, multisque fibris donata, lateribus propagines fundens, & singulis annis nova germina proferens.

**Doronicum
Pannonic.
sive v. l.**

ILLI non valde dissimilem satis copiosè nascentem inveniebã, vicinis Nemetihwywar, munitissimæ Ill. Balthasaris de Batthyan arcis, cæduarum silvarum declivibus: plura tamen secundum radicem habebat expansa folia, minus nervata & angustiora, angustiora etiam quæ caulem ambiabant, perire tamen ut illa ex adverso nascentia, quæ cù suo caule nonnihil hirsuta erant: ejus suprema pars in plures ramulos dividebatur, sustinètes hirsutos calices, unde emergebant similes ferè flores, coloris tamen aurei elegantissimi, duplici interdum foliorum, medium orbem ambientium, & quodammodo per extremum fimbriatorum serie constantes: radix gracilior est Superiore, non paucioribus tamen fibris adnascen-

tibus

tibus donata, quàm illa. Maio etiam florebat. An porro hoc genus Montana Doctissimi viri Simonis de Tovar, an alterum secundo loco descriptum?

Doronicum VII. Austriac. III.

Sextum genus omnium maximum, bicubitalem interdum aut ampliorē habet caulem, minimi digiti plerumque crassitudine, striatum, hirsutum, summo cacumine in aliquot alas divisum: folia circa radicem orbiculata, longo pediculo inhaerentia, rugosa, & non nihil hirsuta, quæ verò nullo ordine digesta caulem ambiunt, ampliora sunt, mucronata, in ambitu leniter dentatâ, pediculo nullo, sed instar foliorum Peruani Hyoscyami latifolij, Tabacum majus vulgo vocati, caulem latiore basi amplectentia, viridia, hirsuta: flores extremis alarum ramulis insident magni, vicenis aut tricenis oblongis folijs, & orbem satis latum ambientibus constantes, lutei coloris, odoris expertes: semen ut aliorum Doronici generum, striatum, virescentis tamen coloris, quod cum suo pappo, aux leni flatu defluit, initium ab exteriori ambitu faciēs, quemadmodum & in reliquis Doronici generibus: radix ex viridi candicans, nodosa, squillulæ similis est: sed ubi propaginibus aucta est, crassior fit, & ex multis veluti corporibus in unicum conflatur, & coalescit.

Doronicum maximum Austriacum, sive VII.

Secundum rivos è montibus labentes, locis umbrosis in descensu jugi Wechsel primum observabam, unde in hortum translatum mihi egregiè propagatum fuit: sed postea longè majore copiâ, declivibus, silvosis tamen, locis Etscheri & Herren alben inveniebam Augusto flores proferens, cum in

Natalis.

Wechsel floreret Junij initio. In hortis cultum Maio flores dat, veluti & in montanis silvis ultra Dravum, Pannoniâ interamni, ubi anno M. D. LXXIX. frequentissimum etiam observabam: semen in hortis Junio maturum.

Nullum Primi & Quarti generum in Austriacis & Stiriacis jugis observatorum vulgare nomen mihi compertum est: Venatores, pastoresque montani Secundum & Tertium genus Genswurtz/ hoc est, Rupicaprarum radicem appellant, & adversus vertiginem non minus commendant, quàm Auriculæ ursi flavo flore radicem, viribusque firmandis adprimè utilem esse ferunt. Quartum genus, ut dixi, Anismatis seu Damasonij nomine ad nos missum, nec absimile videtur illi plantæ quàm Matthiolus pro Alismate exhibet. Meminit etiam hujus, ni fallor, Iosias Simlerus ad calcem Commentarij de Alpibus. Mutterwurtz/ ait, à quibusdam dicta, veluti plantago quædam Alpina, folijs plantaginis, leniter hirsutis, flore Doronici, radice aromaticâ.

Genswurtz.

CONYZA.

CAP. IX.

TRIPlicem Conyzam facit Dioscorides, majorem, minorē, mediam: binas priores in calidioribus regionibus sponte nascentes observabam: postremâ etiam vidisse puto.

Conyza vobis triplex. Conyza major.

Maior plures ex eadem radice emittit caules, sesquicubitales plerumque, aut majores, duros, lignosos, hirsutos, pingues, obsoleti coloris: folia in his multa, inordinata, alternis caulem amplectentia, duplo quàm Oleæ majora, hirsuta & pingua, seu glutine quodam & pinguedine obsita, ex viridi pallentia: flores ut plurimum extremis ramis spicæ instar innascuntur lutei, rotundi, Senecioni ferè similes, & in pappum, ut illius, evanescentes: semen exiguum, cinerei coloris: radix crassa, fibrosa, vivax & multis annis perstans, quotannis novos pluresque caules proferens. Tota planta pinguis, glutinosa, & odorata cum quadam gravitate.

Supra Olyssipponem frequentissima ad collium Tago flumini imminentium radices, Murciano item Valentinóque regno, atque etiam Narbonensi agro juxta vias & vinearum margines. Aliquando apud nos in Belgica fictilibus fata provenit, & egregiè flores protulit, ideoque florentem depingendam curabam: verùm cum hiems subsequens illam abstulisset & corrupisset, non potuit radix adulta exprimi.

Natalis.

MINOR

*Conyza mi-
nor.*

MINOR raro plus uno assurgit caule, cubitali, plerumque minore, ramoso, hirsuto etiam & glutinoso, sed magis virente quam superioris: folia sunt triplo minora, ad Linariae folia accedentia, villosa tamen pinguiusque etiam illa: extremi ramuli secundum longitudinem, veluti in Majore, flores sustinent, minores & longe minus splendidos, in pappum similiter evanescentes: radix (omnium quidem quas observavi ejus generis stirpium) singularis, & annua. Tota planta odoratior est Priore.

Natalis.

Crescit autem frequentissime in agris non procul Madritio, via qua Toletum itur. Memini etiam in Gallia Narbonensi sepe legere infra silvulam illam, secundum quam via est a Mompelio Peral, stagnis adjacentem pagum, dum ad maritimam herbationem proficisceretur. Viennae Austriae etiam mihi nata, semine ex Hispanijs accepto, aliquot annis in horro perstitit, ex semine deciduo rediit. Floret autem cum Majore, sub Autumnum videlicet, & subinde semen profert.

VERVM C. V. Leonhardus Rauwolfius Doctor Physicus, aliud hujus generis circa Tripolim Syriae observavit, quod primo libro sui Itinerarij describit his verbis.

*Conyza mi-
nor Rau-
wolfii, forte
majoris ge-
neris.*

Eo loco conspiciebam Tithymalum paraliu, Conyzae praeterea minoris generis, plures ex eadem radice proferens cauliculos, circiter pedem aut paulo amplius altos, quorum nonnulli sunt surrecti, potissima vero pars humi procumbit, novaeque fibras agens, subinde alios cauliculos producit: longiuscula habet Oleae folia, pingua, subhirsuta, satis gravis odoris, cui tamen suavitas quaedam admixta sit: alioqui floribus & ceteris notis Majore non valde dissimilis.

TERTIAM autem legitimam nemini adhuc cognitam arbitrabar, cum Hispanicis stirpium Observationes evulgabam, quia hoc nomine ab alijs exhibita, mihi non satisfaciebat, sed nec adhuc mihi probari potest. Postea tamen in Austria versans, stirpem quandam sponte nascentem inveni, quae non incommodè referri posse videtur ad Conyzam Tertiam Dioscoridi descriptam, locis non riguis, ipso asserente, crescentem.

*Conyza III.
Auftriaca,
legitima for-
te Diosc.*

PEDALES vero habet interdum caules, rectos, firmos, duros, incana lanugine tectos, quibus longa inhaerent folia, Conyzae majoris foliorum amplitudine, mollia, incana, hirsuta, dorso prominente, longiore, quae circa radicem sunt, pediculo, quae autem superiorem caulis partem amplectuntur, brevi, aut prorsus nullo: ea trita, non injucundum spirant odorem, gustata amariuscule & acriuscule deprehenduntur: flores extremo cauli, & ramulis illi inhaerentibus insident magni, Helenij florum formam, multis foliolis luteis medium discum seu orbem pallecentem ambientibus, nullo odore praediti: radix longa, tenuis, nigricans, serpens, subinde ad ipsa capita, unde caules prodeunt, multas candicantes fibras undique spargens, resinaceum quidpiam olet, gustataque, amara & acris deprehenditur, vivax & perennis.

Exit

Conyza media, vulgaris.

Conyza Matth. Baccharis Moqspel.

Exit sponte siccis & aridis locis, herbiferis tamen, declinibus collium ad Zimmerin, qua ad Phasianorum iter est, primo ab urbe Viennâ militari, ad Badentes thermas, Radaun, Petronellam, atque secundum vias publicas. Floret Iunio.

Natalis.

GRÆCIS porrò hæc planta *κρόζα* dicitur: Plinius Conyzâ vocat, & majoris radicē à quibusdâ Libanotim appellari tradit. Theophrastus sexu etiam distinguit, majorem nominans marem, minorē, feminam. Gaza pulicariam vocat, propter eam fortè quam illi Dioscorides enecâdis pulicibus tribuit facultatem: nam alia est Pulicaria dicta ob seminis cum pulicibus similitudinem. Hispani quidam *yerua pulgera*, nimirum ob similes, quas dixi, vires vocant.

Nomina.

CETERVM frequentissima etiam est, in omnibus Regionibus quas peragravi, locis riguis, Conyza illa vulgaris, ab omnibus Tertia Dioscoridis aut Media credita, quæ duorum est generum, Major & Minor: utraque pro ratione natalium humidiorum aut sicciorum, luxurians & uberior, aut retorrída. Hujus nullum vulgare nomen intellexi, nec ejus facultates mihi sunt compertæ: iconem tamen Lectoris oculis subijcere volui.

Conyza vulgaris Major & Minor.

Quæ verò à Matthiolo Conyzæ majoris nomine exhibetur, Conyza esse non potest: sed ad Dioscoridis Baccharim accedere, non ineptè forsitan quis censeat, pro qua etiam Mompeliani cum istis viverent, illam habebant: Salmanticenses verò, nescio quibus rationibus inducti, Helenium vocabant, nullis tamen notis convenientibus. Radicem porrò ex vino decoctam propinabant quædam vetulæ ad profligandam scabiem, in quem usum & nonnulli monachi ex ejus radice & folijs unguentum parabant. Nascitur etiam hæc sponte plerisque Pannoniæ & Austriæ caeduis montanis silvis: & illius iconem hic adijciendam existimavi.

Conyza Matth. Baccharis Diosc. ejus facultates.

ALIAM autem plantam observasse in descensu Libani montis scribit Rauwolfius, XII. cap. Lib. II. sui Itinerarij, quæ plurimum ad Dioscoridis Baccharim accedere ipsi visa est: ex notis tamen, quas illi tribuit, potius ad ea Gnaphalij montani genera referenda videtur, quæ à doctissimo Fuchtio & alijs plerisque Pilosellæ minores appellantur, cum quibus ipse etiam Rauwolfius magnam (ratione florum) affinitatem habere refert.

Baccharis Rauwolfij.

IACOBÆA PANNONICA.

CAP. X.

VULGARIS illa multis Provincijs planta, quæ ab Herbarijs Iacobæa appellatur, etiam in Pannonijs, Austriâ, vicinisque Regionibus nascitur frequentissima. Inveniuntur tamen & aliæ stirpes, quæ, meo judicio, ad ejus classem referri possunt.

Iacobæa vulgaris.

PRIMA, Iacobææ vulgaris admodum similis, nisi tota mollior esset, caulem habet cubitalem,

Iacobæa Pannonica 1.

talem, striatum, in multas alas inæqualiter divisum, sub quibus folia valde laciniata, mollia, & tenella, saporis amaricantis & acriusculi, odoris non inuicundi: flores in extremis ramis rariores quàm in vulgari, minoresque & pallidiores, qui maturi in pappum & lanuginem resolvuntur, cui subest semen vulgari simile: radix, tametsi valde fibrosa, non est perennis, sed singulis annis perit. Tota stirps mollibus villis, & pingui quodam modo lentore est obsita.

Natalis.

Crescit in Pannoniæ & Austriæ cædis silvis, præsertim in Leytenberg: plurimum etiam observabam in silvâ, Zollonock Ill. D. de Batthyán oppido, vicinâ, hæud procul à carbonarijs fornacibus. Floret Junio, & semine deciduo quorannis sponte renascitur.

Senecio fatidus.

Quibusdam Senecio foetidus dicitur. Nec multum ab eâ differre videtur, quæ in maritimis Belgicæ aggeribus sponte provenit: minus tamen crassa est, neque adeò succi plena.

Jacobæ Pannon. II.

TERNA, quaterna, aut plura habet Altera folia, latiuscula, in ambitu leviter dentata, caulem cubitalem plerumque, angulosum, gracilem, per quem inordinata sparsa sunt folia, infimis paulò minora, at in supremo, angustiora, lata basi ipsum amplectentia: in summo caule quaterni aut quini, tamquam in umbella nascuntur flores, Jacobæ vulgaris floribus non multum absimiles, ante quàm expleantur, ex atro rubescentes, sed ubi aperti sunt, auri fulgore splendentes, quos in ambitu stipant quindena aut plura foliola per extremum incisa, supernè phœnicea, subtus verò quodammodo rubentia: ij flores maturi in pappum abeunt, cui involutum est semen nigricans, oblongiusculum, vulgaris Jacobæ semini non dispar: radix non valde magna, nigricans, tenuibus fibris candicantibus donata, sub Autumnum nova denuo folia latiora, ad veteris caulis sedem singulis annis producit. Tota planta mollicula, & quadam lanugine obsita conspicitur: amaricantis autem est saporis.

Nascitur apud Nemethwywar Ill. Balthasaris de Batthyán, alijsque Pannoniæ & Austriæ inferioris montosis & cædis silvis. Floret Junij initio, & sub ejusdem extremum finem, semen maturum est.

Jacobæ Pannon. II.

CUBITALI interdum excrefcit Tertia caule, firmo, striato, quem ambiunt folia lata, rugosa, mucronata, per oras serrata, viridia, latiore basi, & veluti appendicibus quibusdam prædita, infimâ parte quâ caulem amplectuntur, ingrati & nonnihil acris saporis: quæ verò à radice germinant, rotundiora sunt & majora, sed nullas appendices habent, perinde tamen serrata atque superiora: summus caulis dividitur in aliquot ramulos, qui flores omnino luteos sustinent, Jacobæ vulgaris similes, multò tamen majores, & ad Buphtalmi amplitudinem accedentes, maturitate in pappum evanescentes: semen observare non licuit: radix satis crassa & candicans, subinde fibras, vulgaris Jacobæ instar, in latera expandit.

Natalis.

Provenit in Austriacis Suroiacisque Alpibus: nusquam tamen abundantius, quàm supra

Herren-

Jacobæa III. latifolia L.

Herrenalben, qua longus ascensus est in Durrenstein. Copiosè etiam invenitur non procul à Zollonok. Floret Junio & Julio, in hortos translata, etiam Maio.

CRESKIT in iisdem montibus, sed præsertim juxta rivulos & fluentes aquas, Jacobæa Quarta, longè major, amplioribus & magis mucronatis folijs, prona parte aliquantulum incanis, caule plerumque bicubitali: ceteris notis ferè cum Tertia convenit. Sed maturius quàm illa floret.

HAS binas postremas, initio à *arboribus* relinquebam, cum nullum nomè meo judicio satis aptum illis tribuere possem: à florum tandem similitudine, inter Jacobæa genera referre, & Jacobæas latifolias montanas cognominare placuit.

Gesnerus in descriptionè Montis fracti, ejus meminisse videtur his verbis. Conyza alpina genus, sesquicubiti aut amplius proceritate, corymbis florum luteis, fibris radicis cum albis pluribus & confertis, subamaris: à pecore non attingitur. Pastorum plerique Boni vocant, aliqui Goldfrut. Hæc eadem Simlerus ad finem Commentarij de Alpibus.

MALVA TRIMESTRIS.

CAP. XI.

PE DALI altitudine crescit hoc Malvæ genus, caule rotundiusculo, tereti, viridi, lanugine tamen aliquantulum obsito, quem rara & nullà certâ serie distributa ambiunt folia, tenella, viridia supernè, infernè dilutiora: infimo cauli adnata, circinate ferè sunt rotunditatis, in ambitu ferrata: supremum caulem & ramulos amplectentia angulosa sunt, ad foliorum Althææ formam pænè accedentia: flores summis ramulis in hæret satis magni, quinque folijs extrema parte lanatis constantes, purpurascens coloris, unguibus saturatiore purpurâ infectis, prodeuntibus ex umbilico staminibus pallidis, villis purpureis: semen in foliaceis capitulis planum: radix est parva, candicans, tenuibus fibris prædita, annua tamè, aut potius trimestris, quam subsequens hiems corrumpit.

Hujus siccam plantam suis floribus onustam, & chartæ implicatam mittebat ad me N. V. Ioannes Høghelandius anno xcii. supra millesimum & quingentesimum, ex qua subjectam iconem delineari curabam.

ALTHÆA PANNONICA.

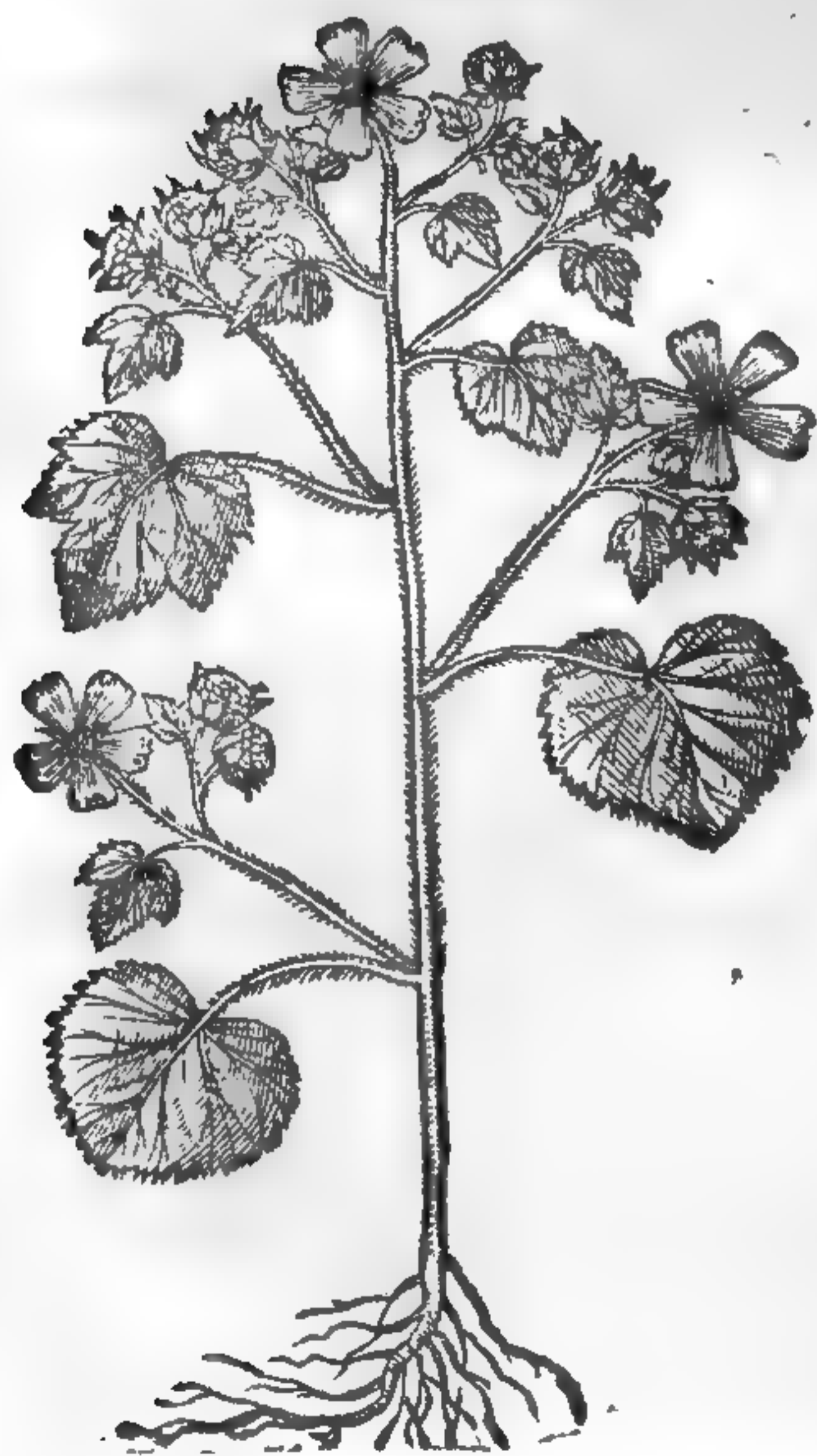
CAP. XII.

VULGARIS per Pannoniam est, agroque Viennensi, Althæa illa Belgicæ prætis multisque Germaniæ locis communis.

ALIUD autem genus observabam, & etiam in Moraviâ, quod, licet folijs totaque pænè reliquâ facie cum vulgari conveniat: floribus tamen plurimùm ab eâ differt, quippe qui

Malva trimestris.

Lavatera trimestris
N. C. 248
1742

Jacobæa Pan.
III.

Malva p.
mala.

Althæa P.

Althæa Pan.
non. II.

Althæa vulgaris.

Althæa P. m. 111.

Althæa P. m. 1111.

Althæa vulgaris L. 971
Althæa vulgaris L. 971
Althæa vulgaris L. 971

Althæa arboræ Lobelii.

Althæa frutex 1.

Althæa frutex 1.

Althæa.

Lantana maritima
Sp. h. ed.
Lam. 3. 431

Althæa frutex 1.

qui ampli admodum sunt, Alceæ floribus etiam majores, colore item illi vel respondentes, vel omnino fere candicantes, quibus semen vulgari simile calicibus inclusum succedit.

TERTIVM quoddam genus est, huic formâ non valde dissimile, sola in floribus differentia, qui minores sunt, vulgaris tamen floribus aliquantulum majores.

VERVM & Quartum genus istic reperitur, cujus folia licet incana & mollia, in tres tamen majores laciniâs divisa sunt: flores etiam paulo minores superiore, Belgicæ seu vulgaris floribus magnitudine respondentes, sed colore dispares, nempe qui toti carnei, sive incarnati coloris sunt, multis intus staminibus nigricantibus: ceteræ notæ cum vulgari conveniunt.

Gaudent humidis locis, & secundum rivulos sitis. Florent omnes Julio.

VNGARII vulgarem seyer malua, hoc est, albam malvam, & mazola appellant.

ALTHAEA FRUTEX. CAP. XIII.

QVAM Doctissimus Lobelius Althææ arboreæ nomine exhibet, ea nobis aliquando Machliniæ nata semine peregrè misso, feliciter provenit, atque ex radice crassâ lentaque, qualis in Althæa vulgari, duriore tamen & quodammodo lignosa summâ parte, aliquot stolonnes protulit humanæ proceritatis, qui adveniente bruma marcescebant, singulis deinde annis novo vere plures protrudebant: flores Augusto demum producentes, semen Septembri, quo à ventis excusso & deciduo, aliæ etiâ stirpes sponte renascebantur.

SED aliud genus in Hispaniâ observabam, fruticans, aut arbusculæ instar assurgens, crassiusculo stipite, lignoso, in multos magnosque ramos diviso, qui in alios minores, duos etiam, lignosos & minimè obsequentes, cortice cinereo lentoque rectos, sindebantur: ejus folia Althææ folijs similia, minora tamen, magis rotunda, valde mollia, & profus incana: flos extremis ramulis, & inter foliorum exortus nascens dilutè purpureus quinque folijs constans, Malvæ vulgaris flori non dissimilis, & major quàm in Althæa vulgari: semen planum, Althææ simile.

Illam juxta urbem Horiuëlâ tantùm, extremis limitibus Valentini Regni, Murciano finitimi, observabam Martio florentem, apud Rhamni prioris alteram speciem, de qua libro primo: an verò perpetua esset fronde, cum Hispanicarû stirpium historiam scriberem, ignorabam, cum mihi duntaxat eo, quo dixi, loco esset conspecta. Multis autem post annis ex ea stirpe, quæ semine mihi à peritissimo rei herbariz & diligentissimo Josepho de casa bona misso, Francofurti ad Mœnum nata est, & biennium in testaceo vase adservata, perduravit, deprehendi istam plantam folia non abijcere, nisi alijs novis enatis, ut pleræque stirpes perpetuâ fronde virentes, facere consueverunt.

NON minus rarum & elegans est Tertium Althææ fruticantis genus, non à me quidem observatum, sed cujus iconem ad me mittebat Jacobus Plateau. Fruticis modo assurgit, stolonibus

Alcea fruticosa Cannabino folio.

Stolonibus lignosis, cortice nigricante obductis, quali etiam vestiti rami in quos stiones dividuntur: his nullo ordine distributa adnascuntur folia, angulosa, in paucas lacinias dissecta, in ambitu serrata, supernè admodum viridia, infernè quodammodo pallescentia: summis ramis innascuntur flores Rosæ instar ampli, elegantes, quinque folijs constantes, albis, quæ multis purpureis venis prædita sunt: ungues purpurâ floridiore, quàm in Sabdarifæ (de qua paulo post) flore, infecti: ex umbilico prodeunt multa stamina flava, & stilius albus multifidus: an semen apud eum tulerit, me latet, vix tamen puto, quandoquidem ad me scribebat, sub Septembris finem illi demum flores protulisse: folia illi decidunt Novembri, extremo Aprilis nova denuo germinare solent. Facilius fert frigidioris aëris injuriam: nec adeò tenera est, ut Sabdarifa.

Nata forsitan hæc planta semine, quali me donabat superiore anno Joseph à casa bona, Althææ arboris duorum generû appellatione, recès ab ipso in Creta insula collecto. Vni ex amicis quibus communicabâ, provenit planta, quæ sequente anno, nempe XCIII. supra M. & D. valde adolevit: nam ramos protulit bicubitales, cortice viridi tectos, cui inspersa est plurima incana lanugo, seu potius tomentum, ut in priore quod descripsi genere: folia etiam habet incana, angulosa, & per oras dentata, illis tamè majora: flores minores, Althææ vulgaris florum magnitudinem vix superantes, quinque folijs constantes instar reliquarum malvarum, coloris rubri valde diluti, & ad carnèum (si ita vocare licet) inclinantis, multis staminibus ex albò pallescentibus in oblongiusculo & crassiusculo stilo nascètibus & umbilicum occupantibus: floribus defluentibus succedunt plana capita, ut in vulgari malva, semen in orbem serie quadam distributum continentia.

Althæa fruticosa II.

ALCEA. CAP. XIII.

VARIIS quas peragravi regionibus, Vulgarem Alceam sponte crescentem inveni: cum autem ab omnibus qui Plantarum historiam scripserunt, ejus mentio sit facta, nò existimavi diutius illi immorandû.

Genus tamen illud, quod ex radicis capite plures crassas & lentas alias radices Althææ instar fundente, multos stiones seu virgas crassiores, interdum bicubitales prodeunt, quibus inhærent folia magis laciniata quàm sunt vulgaris, ad Cannabina ferè accedentia, & flores innascuntur vulgaris floribus majores, pluribus Ungariæ & Austriæ locis circa sepes nascès observavi: his etiam proximis annis in Hassiâ & circa Francofurtum ad Mœnum conspexi: ut autem facilius agnoscant lectores quam intelligam, illius iconem adjiciendam esse existimavi.

Althæa fruticosa.

Handwritten notes at the bottom of the page, including names like 'W. H. Schimper' and dates like '1850'.

SEd peregrinum quoddam Tertium genus memini nobis in Belgica natum, semine à C.V. Alphonso Pantio Ferraria misso, quod à nemine adhuc descriptum arbitror. Illud ipsum etiam Viennæ Austriæ diu in horto alui, atque etiam Francofurti & Lugduni apud Baravos.

Alcea peregrina.

RECENS igitur natum, folia habet silvestris & erraticæ Malvæ pænè similia, circinata quodammodo rotunditatis: deinde à radice minimi digiti crassitudinem æquante & in ramos devaricatâ, & summo capite quasi nodosâ, exeunt virgæ cubitales aut amphiores, in ramos divisæ, quibus innascuntur folia, ad jam dictæ modum laciniata, secundum verò extremos caules & ramos, tenuius incisa & multifida, ad verbenæ folia fermè accedentia: flores in summo caule & ramorum extremis copiosi & conferti, quinque folijs constantes, satis magni, dilutioris purpuræ colore, & quasi albicantes, intercurtantibus tamen purpureis venis: floribus succedunt capitula, semen planum & compressum continentia, alterius quidem semini forma simile, sed multo minus & nigrum, quod maturitate decidens, proximo anno novellas plantas producit: vivax tamen est hujus plantæ radix, & multos annos perdurat, singulis annis novos caules proferens.

ALCEA AMERICANA.

CAP. XV.

*Nitrosus coloratus
L. 1717
Sp. hist.*

Alcea Americana.

LIcet elegantissima hæc planta nunc sit vulgaris notitiæ: quia tamen video ejus historiam à recentioribus satis leviter adumbratam, atque ejus iconem non fideliter imitatum, operæ pretium me facturum existimavi, si paulò accuratius illam describerem, & iconem feliciter expressam, qualem à Jacobo Plateau accipiebam, Lectoris oculis subijcerem.

CAULEM autem habet rectum, striatum, purpurascens, binos aut ternos cubitos altum, vel etiam altiorem, si in horto pingui solo, seratur (in fictilibus sata brevior est) quem ab imo multa ambiunt viridia folia, nulla observata serie, hinc inde sparsa, infima serrata quidem in ambitu, sed non laciniata, quæ medio cauli in hærent, in tres lacinias dentatas divisa, suprema autem in quinque, Cannabinorum foliorum instar, dissecta, summo fastigio, veluti in gemmularum & angustorum foliorum spicam desinentem: singulares fert in singulis alis calices molliter echinatos, è quibus exit flos magnus quinque folijs præditus, coloris ex albo pallens, quorum unguis saturâ & nigricante purpurâ, radiatim in folia se spargente, infecti, ut in Alceæ illius vesicariæ seu Hypecoi Matthioli flore, floris umbilicum occupât multa stamina apicibus flavis prædita, & stilus medius supremâ parte ramosus, albus: floribus valde fugacibus (nam ἐφήμεροι sunt) succedunt

brevia, echinata, acuminata capitula pentagona, interius villis albis obsita, semen continentia quale fere Stramonix: radix quidem multis candicantibus fibris ut plurimum constat, sed non est vivax, nam sequente hieme perit, & singulis annis novâ satione adquirêda, apud nos saltem, quibus rarissimè fert semen: etenim cum sero admodum, nempe sub Augusti finem, vel Septembris initio floreat, & frigoris sit impatiens, primæ pruinx illam corrumpunt. Solis orientis radijs delectari videtur, & frequenti rigatione.

Sabdarifa.

Ex Italiâ primum semen ad nos missum Sabdarifæ appellatione (nescio an tale nomen apud quos sponte nascitur obtineat) deinde ex Hispaniâ, pro genere Malvæ Indicæ elegantis: haud dubiè ad Malvæ seu potius Alceæ classem referenda, propterea Alceam Americanam nuncupavi.

ALCEA ÆGYPTIA.

CAP. XVI.

*Bamia del Cayro.
Alcea ægyptia.*

PEREGRINVM etiam est hoc Alceæ genus, ex Ægypti Alexandria primùm Italix communicatum, inde Germaniæ & Belgicæ, *Bamia del Cayro* appellatione.

ROTVNDO autem assurgit caule, recto, virescente, sesquicubitali: cui in hærent nulla etiam

Alcea Ægyptia.

Phlomis Lychnitis.

etiam serie disposita folia, circa infimam quidem caulis partē Malvæ folijs pænè similia, angulosa & in ambitu serrata, à medio verò caule ad summum, in quinque profundas lacinijs, instar foliorum Sabdarifæ, divisa, dilutius virentia: flores in alis nascuntur Sabdarifæ quidem formâ & colore ferè similes, pallescens videlicet, minores tamen, sed non minus fugaces: his succedūt crassiuscula, longa, pentagona, villis oblita, & mucronata capita, semen Orobi, seu potiùs Leontopetali seminis instar continentia, lanugine tamen quadam leviter tecta: radix in aliquot fibras sparsa, non vivax tamen: nam primæ etiam pruina totam plantam corrumpunt, sic ut non mirum sit, si ad frugem pervenire nequeat. Hujus etiam icon à Jacobo Plateau missa, à diligente pictore in lignea tabellâ, me curante, quemadmodum & superior, expressa est.

DILIGENTISSIMVS Prosper Alpinus qui librum de Ægyptiacis plantis scripsit, illius etiam meminit, Bammiâmq; appellat, & frequentissimam in Ægypto nasci tradit. Præterea eam gentem, illius seminibus, non secus quàm Europæi ex Phasiolis, pris, alijsque leguminibus fercula parare ait, frequentissimè autè his ferculis vesci in jure carniùm paratis: frigida & humida in primo gradu apud Ægyptios censerì, haberèque vim resolventem & emollientem: proinde pectori ac pulmonibus convenire, vèrem emollire, ac lubricum reddere, fomenti vel emplastri modo folia apposita inflammationes resolvere, dolores mitigare, tumores emollire, concoquere, ac ad suppurationè, suppurandos, movere. Mulieres ad uteri durtiem, ipso referente, fomenti, emplastris, infessionibus, ex folijs & fructibus procuratis, multa cum utilitate utuntur: in renum verò inflammatione, & calculis ex ijsdem paratum decoctum per os cum saccharo candido sumptum aliquibus diebus pro selectissimo auxilio habet: ad ophthalmias etiâ, finita fluxione, decoctum collyrij modo usurpant, atque cum eo fovere latus dolens in pleuriticis solent.

Bammiæ Al-
pini.

ofculenta:

ajm sacub.
sates.

Non dubium est, quin illa ipsa sit planta quam Rawwolfius in segetibus nascentem cum alijs quibusdâ stirpibus observabat non procul ab Ana urbe, ad Euphratem sita, ut refert lib. II. cap. V. sui Itinerarij, & incòlis Lubie Endigi nomine, hoc est, Phasioli indici, cognitam esse asserit, ex multis autè notis, Theophrasti ἐπισημον esse censet: quam vocem cur Gaza Trionum latinè reddiderit, causam non video.

Lubie En-
digi.

Theoph. ἐπι-
σημον.

PHLOMIS LYCHNITIS.

CAP. XVII.

NON sum ignarus varias stirpes pro Phlomis Lychnitide proponi ab Herbariorum rei Scriptoribus: nulla tamen, meo judicio, ad Diosc. descriptionem propius accedere videtur, quàm quæ à nobis proponitur.

Phlomis
Lychnitis
Diosc.

FOLIA autem supra tellurem fundit crassiuscula, Salviz tenuifoliz pænè similia, longiora tamen

Verbascum fil. Matthioli.

Naxos.

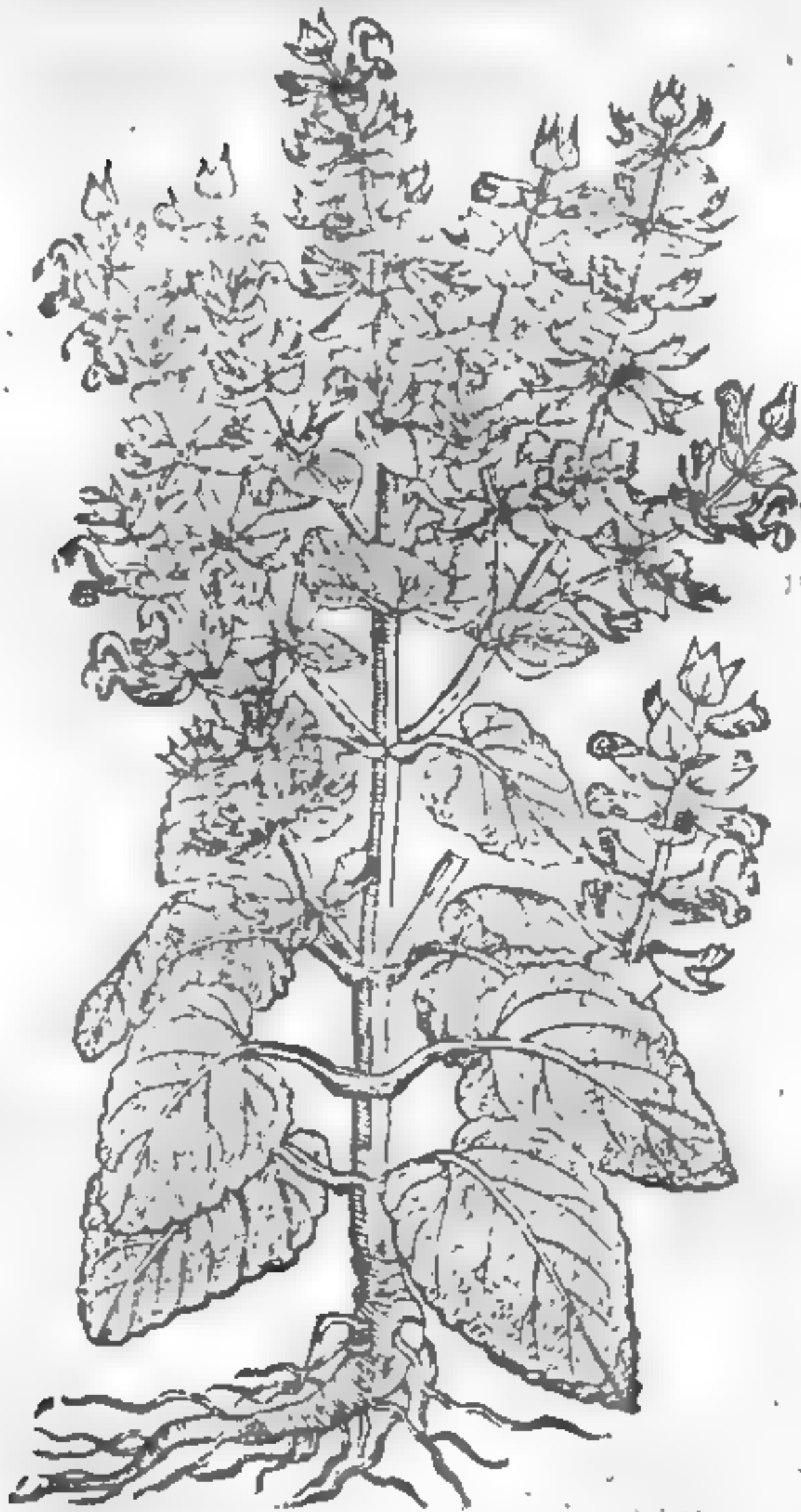
Thymus
Squarrosus.

Candia,
Mentha.

Horminum silvestre 1.

Verbascum
fil. Matth.

Maniera.

Scarlea
m. d. d.

Horminum
fil. Scarlea.
Horminum
fil. Colus
l. l. l.

ta tamen & angustiora, candidiora, inferiore parte densa & terè albâ lanugine profus obfita: inter hæc exeunt cauliculi dodrantaes plerumque, interdum paulò majores, quadranguli, villosi & candidantes: è quorum geniculis binâ folia longiuscula, super etiam binâ, inter se opposita alternatim nascuntur, cauliculorum fastigia, breviora habet, & sede latiuscula prædita flores Lamii, lateri coloris, circa extremos cauliculos verticillatim ex densa lanugine & quasi villis quibusdam pallidis prodeunt, comâ plerumque inflexâ & nutante: radix nigricans est & lignosa.

Exit hæc collibus, siccioribusque, & petrosis locis per universam Hispaniam & Lusitaniam: observaveram & antea in Narbonensi Galliâ.

Floret Maio & Junio, semen autem subrum Verbasci silvestri Salviæ folio ferè simile in vasculis Julio profert.

PHLOMIS hæc Græcis λυχνίτις, à quibusdam θρυαλλίς appellatur: Latinis Lychnitis & Thryallis: Mompelliani, dū apud eos vivebam, Verbascum silvestre vocabant: Castellanis *Candilera*, Granatenlibus *Menthera*, eadem prope ratione dicitur, quia scilicet ejus folia, non modò sicca, sed etiam recentia oleo imposita ellychnij vicem supplere possint si accendantur, quod etiam illis tribuit Dioscorides.

An ullas alias dotes habeat, neminem veterum scribere memini.

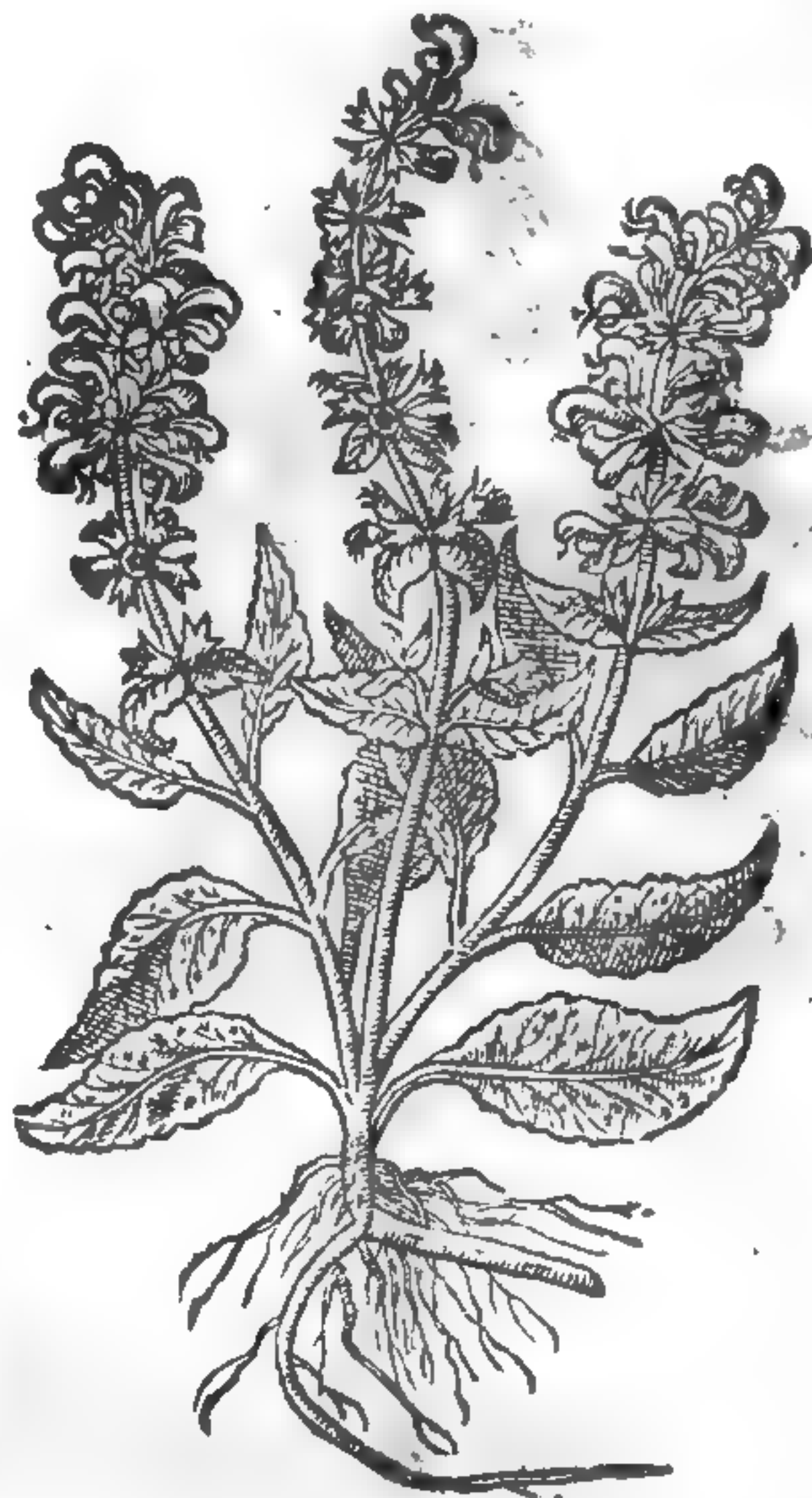
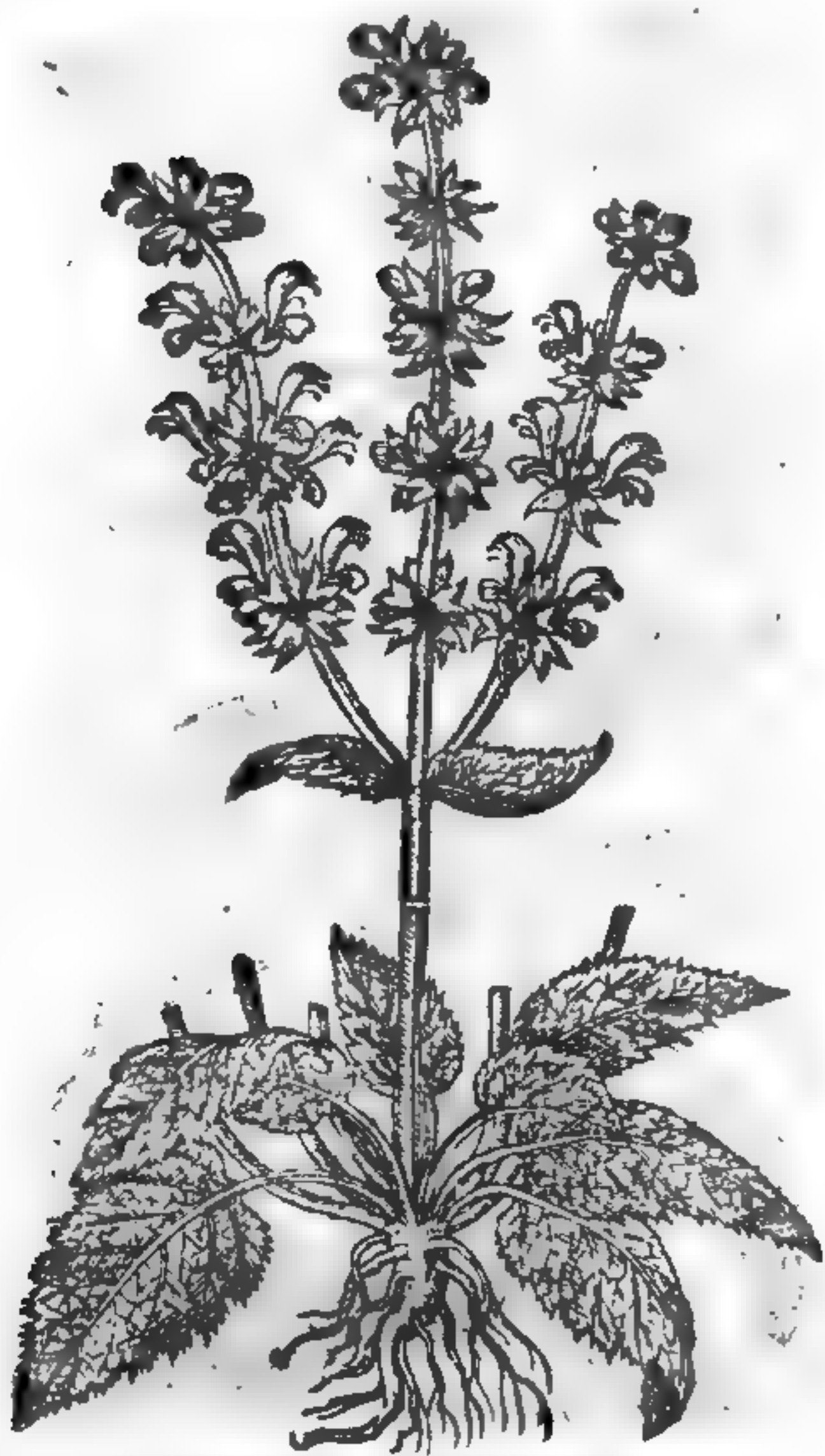
ILLUD verò hîc adijciendum putavi, Verbascum Matthioli silvestre Salviæ folio, & quorundam aliorum, magnâ copiâ in jugis illis montium qui Lusitaniam à Bœtica determinant, nasci, ubi ab incolis *Maniera* dicitur: sunt autem illi montes pars ejus, qui Hispanis *Serra morena* vocatur, hoc est, mōs niger. & Veterum Mons Marianus esse creditur. Tota etiam Bœtica silvestri illo Verbasci abundat, quo porro nomine vulgari Bœtici appellat, nō intellexi.

HORMINUM SILVESTRE.
CAP. XVIII.

HORMINI silvestris appellatione, comprehendo Scarleam vulgo Herbariorum nuncupatâ, tum eam quæ à nonnullis Colus vocatur: sunt enim revera Hormini genera.

Scarleam porro sponte nascentē, videre non memini: sed in hortis dumtaxat cultam, & valde familiarem. Quæ verò præpinguibus & lenro humore quomodo perfusis est ramis, flavo flore, Colusque Iovis cognominatur, per universam Pannoniam adeò frequens est, ut nihil illâ vulgatius sit ad collium & montium radices, atque etiam ad sublimiorum & editiore loco sitorum hortorum margines, inter sepes & arbores. Nascitur & multis Austriæ locis: atque memini ante multos annos ad lacum Lemannum sponte nascentem observare. Est præterea tertium genus vulgo notum, de quo suo loco.

Ceterum ad Hormini silvestris classem referendas etiam censeo nonnullas alias stirpes, quarum Historiam hoc capite scribere animus est.

& nullis villis obsita, rugosa tamen, infernè autem villosa, odore reliquorum Hormini generum gravi, & sapore amaro: caules cubitales, quadrangulos, geniculis distinctos, villis obsitos, quos ad singula genicula, bina semper folia inter se opposita amplectuntur, superioribus paulò minora: extremus caulis plerumque purpurascit, pinguisque est, & desinit in longiusculam, præpinguèmq; spicam florum hiantium, galeaque editiore præditorum, coloris purpurei saturationis elegantissimi: semen deinde in caliculis, rotundum, nigrum: radix crassa est, nigra, multis fibris prædita, vivax, singulis annis nova germina proferens, novòsque caules producens, secundùm radicem subinde fibras agentes.

ALTERA ejus species, illi quidem similis, sed floris colore variat, qui profus niveus est, folia etiam incana, non virentia: in reliquis notis conveniunt.

Hujus unicam stirpem Maio mense florentem primùm observabam anno M. D. LXXIX. in siccioribus pratis Sopronio Pannoniæ vicinis, & erutam deferebam Viennam in D. Aichholtzj hortum, ubi aliquot annis permansit, & deciduo semine multiplicata est, atque alijs communis facta.

TERTIA species majore altitudine excrefcit, caule quadrangulo, ut reliquæ species, & folijs ad singula genicula ex adverso nascentibus, sed ejus extima pars non purpurascit, verùm virefcens est: flores tametsi forma similes, dilutioris sunt coloris: folia inferiora majores habent incisuras, ut non nihil laciniata videantur, reliquæ notæ conveniunt.

Passim in silvis exduis, montanis pratis, viarumque marginibus sponte nascitur cum Primâ, non modò in Pannonijs & Austriâ. Sed in Bohemiâ, Moraviâ, tota Germaniâ, & alijs plerisque Provincijs. Floret Maio, interdum etiam Junio.

Illam in hortis Francofurtensibus, fructiferis arboribus confitis, florem variantem conspiciebam, ut qui neque purpurei coloris saturi, neque diluti esset, sed quasi albescentis & cinerei: quæ colorum diversitas facilius observari poterat, quia diversæ stirpes his coloribus præditæ, in eodem interdum horto mixtim nascebantur.

QUARTAM sponte nascentem non vidi, sed mihi Viennæ nata anno M. D. LXXXVII. semine ex Italiâ misso. Tertix speciei valde dissimilis non est: perinde enim assurgit caulibus quadrangulis, geniculatis, in quibus ex adverso, ut in alijs generibus, nascuntur folia rugosa, viridia, sensim in mucronem desinentia: flores verticillatim in summo caule & ramis nascentes, ejusdem cum præcedentibus formæ, galeatos habet, minores tamen, & coloris rubri, semen in caliculis exile, nigrum: radix vivax, singulis annis nova germina producit. Florebat mihi Junio.

*Salvia austriaca
syn. hult*
Hormini fil.
IIII. species
altera.

Hormini fil.
IIII. species
tertia.

Hormini fil.
IIII. species
quarta.

Hormini fil. IIII. quinta species.

Hormini fil. V. altera species.

S E D & Quinta species Hispanico femine mihi Viennæ Austriæ nata, illi non valde dissimilis: etenim caules habet non minus altos, quadrangulos, nodis cinctos, villis quibusdam obsitos, & folia in singulis nodis ferè similia, paulò tamen duriora, leviora, angustiora, angulosa quodammodo, mucrone magis obtuso, & laxioribus dentibus prædita, præsertim quæ secundùm radicem nascuntur: è caliculis, in extremo caule summis que ramis verticillatim nascentibus, & veluti in spicam desinentibus, emergunt flores reliquis speciebus longè minores, Lavendulæ florum ferè æmuli, nec colore ab illis valde differentes: quibus decidens, succedit semen nigrum: radicem habet superioribus similem: & tota planta simili cum reliquis odore prædita. Floret etiam Iunio.

Hormini fil. IIII. quinta species.

Nascitur & hæc sponte in Angliâ: nam cum negotiorum quorundam causâ, anno M. D. LXXIX. in eam insulam essem profectus, & in aulâ, quæ tum Grenwycij, quarto infra Londinum miliarium erat, versaret, satis frequentem ad Regiæ arcis Hippodromum inveniebam, Septembris initio cum florentem, tum semine onustam.

Stapalea.

P E D A L I plerumque est Horminum silvestre Quintum altitudine, quadrangulis caulibus & geniculatis, reliquorum generum instar: folia ad singulos nodos bina, sibi invicem opposita, rugosa, Salviæ foliorum pænè æmula, non tamen incana, per oras nonnihil serrata, dura, gustus exsiccantis & amari, odoris verò, quàm superius descripta, jucundioris: flores à medio caule ad fastigium usque verticillorum instar in orbem nascuntur è purpureis caliculis exeuntes, Salviæ similes, sed minores, eleganti colore præditi ex cæruleo purpurascens, & quasi violaceo, interdum etiam dilutiore, nonnumquam verò quasi cæteraceo: semen in caliculis nigrum, reliquis generibus minus: radix digiti minimi crassitudinè aliquando æquat, nigroque cortice tecta est, interiore parte flavescens, multos singulis annis producit caules, inferiore, & terræ viciniore parte humi procumbentes, atque è nodis radici proximioribus subinde fibras agentes. Tota denique planta aspectu elegans.

Hormini fil. V. species prior. Salvia nemorosam 6 1790

Vbique circa Viennam Austriæ nascitur, totaque Pannoniâ, secundùm vias, in agrorum, vinetorumque marginibus. Integrâ æstate floret, & subinde semen profert.

Est hujus generis alia species longè major, duorum cubitorum altitudinem plerumque attingens, interdum etiam superans: ipsius caules triplo crassiores, quadranguli tamen, & uti alterius, geniculati: folia multo majora, & crassiora, albis maculis magnâ ex parte distincta, qualibus & Salviæ cujusdam, & Menthastrî folia notata videre memini: spica florum longior & crassior, florum verò formâ, colorèque, atque etiam semine, satis conveniunt.

Hormini fil. V. species altera.

Rarior

Rarior est hæc species Priore, nec nisi in pratis herbosisq; locis, ubi gleba uberior, invenitur: & paulò senius alterâ florere incipit.

Horminum
sive *silvestris*
genus *illud*
minus *supinum*,
quod *semine*
ex *Cretâ*

NEC inelegans est Hormini silvestris genus illud minus supinum, quod semine ex Cretâ primùm allato, deinde Lugdunum Batavorum ad Ioannem Hogelandum misso, illi natum est anno M. D. XCIII. & sub extremum sequentem Iulium flores tulit.

FOLIA autem promit per terram strata, pollicari longitudine minora, secundum pediculum angusta, deinde paulatim in latitudinem expansa, rugosa, per oras crenata: caules ejus aliquantulum angulosi, in quibus per intervalla nascuntur bina semper folia sibi opposita: quibus in orbem dispositi incumbunt semi flores albi, Cattariæ vulgaris floribus formâ, & amplitudine pares. Totâ planta insipida est.

Nomina.

SILVESTRIS Hormini, ὀρμίνης ἄγρης, ut dixi, genera videri hæc omnes plantas, xenseo: nemini tamen legem imponere volo, sed cuilibet, quo nomine eas donare velit, liberum relinquo. Mihi verò, Scharlea vulgaris, sive Sclarea (ut quidam dicere malunt) quam Galli *Oruale*, Vngari *Zent Janos sive*, hoc est, S. Ioannis herbam, vocant, Horminum silvestre Primum erit: Colus Iovis luteis floribus, Horminum silvestre Secundum: licet quidam Galepsim luteam vocare malint, notis reclamantibus tamen: Quod mihi primo loco descriptum est, Tertium: Quod secundo, Silvestre Lobelij, Gallitrichum vulgo dictum, Trago verò *wild Salbey*/ Quartum: cujus quinta species semine ex Hispanijs misso Baccharis nomine mihi nata, magna autem illa Plantarum historia, quæ triennio post evulgatas meas Pannonicarum stirpium observationes in lucem prodijt, Sideritidem querno folio appellare videtur: Quod autem penultimo loco descripsi, mihi Quintum erit: rhizotomæ mulierculæ Austriacæ *wild Salbey*/ id est, agrestem salviâ nominant, vulgòque venalem proponunt, cum alijs balnearibus herbis. Matthiolus secundam ejus speciem, Horminum silvestre vocare videtur: Lobelius inter Verbasci genera recensere maluit, & Verbascum nigrum salvifolium appellat, quod an luteo flore variet, nunquam observare memini. Sextum autem erit, supinum illud Cretico semine natum.

Oruale

wild Salbey

MENTHASTRUM.

CAP. XIX.

Mentha sil-
vestris.

1.
Menthastrum
montanum.

Natalis.

N VLLAM Provinciam adire memini, in qua non conspexerim Menthastrum, sive Silvestrem Mentham, Græcis ἰδύοσμον ἄγρης dictam, sponte secundum aquas & riguis locis nascentem: Binas verò alias, præter eas, plantas observabam, partim in Pannoniâ & vicinis locis sponte nascentes, partim semine peregrè accepto mihi Viennæ natas, quæ ad ejus classem pertinere videntur.

CVBITALI, aut ampliore Prima assurgit caule, quadrangulo, medullâ pleno, multis nodis constante, ex quibus bini semper ex adverso oriuntur ramuli similiter quadranguli, circa quorum extremas partes oblongæ spicæ, verticillatim compositis caliculis constantes, in quibus flores Menthæ silvestris aut illius potius Calaminthæ, quam vulgo Cattariam vocant, floribus similes, exalbidis, grati odoris: folia adversis inter se pediculis caulem & ramos ad singulos nodos ambiunt, Menthastrum ferè similia, sed magis ad Cattariæ folia accedentia, colore tamen minus albicante quàm illa, aut Menthastrum, sed potius viridi, menthastrum odorem referentia, acrem & calefacientem saporem: radix dura, & lignosa ex lateribus propagines spargit, ut reliquæ congeneres plantæ.

Sponte nascentem hanc plantam inveniebam, primùm ad Austriacarum Alpium radices in pratis monasterio S. Crucis vicinis, & ad Rehenaw Præfulis Neubergerensis arcem, Augustò florentem: deinde maximâ copiâ in Vngariâ,

ad radices scopuli, in quo extructa est munitissima arx Nemethwywar, Germanis *Spöing* dicta, Ill^{us} Viri Balthasar de Bathyan p. m. qui, dum vivebat, hereditarius Archidapifer erat Regni Vngariæ, & S. C. R. Q. M^{us} à Consilijs: tum etiam in Leyrenberg supra Manderstorff Iunio florentem, quo tempore similiter, in hortos translata, flores producit.

Menthastrum II. Montanum.

Menthastrum III. tuberosa radice.

Menthastrum Montanum Lam.

Menthastrum tuberosa radice

ALTERA, quæ mihi Viennæ semine nata est, & alijs quibus id communicabam, acceptum ex Hispanijs Calaminthæ tertiæ nomine, cubitales habet caules, quadrangulos, re-
ctos, frequentibus, ut superior, nodis cinctos, subhirsutos: folia longiuscula, rugosa, in am-
bitu non nihil serrata, superioris Menthastrî folijs non dissimilia, magis tamen incana, non
suavis odoris, amari & acris saporis, singulos nodos æquali, sed opposito inter se situ am-
biunt: summi rami cum extimo caule, in molles, canescentes exilium foliorum spicas defi-
nunt, & inter ea verticillorum ritu compositi nascuntur caliculi, è quibus prodeunt floscu-
li candidi, Cattariæ florum æmuli: his marcidis, succedit semen illi par, exile, nigrum: radix
crassa, succulenta, raphano ferè æqualis, foris aliquantulum fusca, in multos hinc inde ad
latera quasi parvos adnascentes napos extuberat, alijsque longiusculis fibris donata est, per-
ennis, & plures singulis annis caules proferens: imo ipsi etiam napa à matre abrupti, & terrâ
obruiti, novas interdum plantas procreant. Floret Iunio.

II.
Menthastrum tuberosa radice.

Pictor non satis fideliter plantam expressit: nam & inferiora folia latiora esse debebant, & rugosa, & adnati in lateribus napa crassiores & magis tumentes, & fibræ omissæ, quas ad-
ditas oportuit.

EODEM porrò tempore, quo semen, ex quo hæc planta nata, ex Hispanijs mittebatur, additum erat etiam aliud Calaminthæ primæ appellatione inscriptum, ex quo pulcherri-
mum Cattariæ genus enatum, cubitales habens caules, quadrangulos, geniculatos, multis
ramis præditos: oblonga, angusta, per oras crenata & incana folia, odore quàm in Cattariæ
vulgaris folijs vehementiore, fervido gustu: flores spicatum in extremis ramis nascentes,
candidos, vulgaris Cattariæ floribus respondentes: deinde semen in exilibus calicibus ni-
grum, Calaminthæ semini par: radicem duram, fibrosam, perennem, singulis annis novos
caules proferentem. Floret Iunio & Iulio.

Cattaria tenuifolia
Menthastrum tuberosa radice
no. 3. 4. 5

MENTHASTRUM montanum Pannonicum appellari poterit Prior: Alteri, tuberosæ ra-
dicis cognomen addi: Cattariæ verò, Hispanicæ tenuifoliæ nomen aptari.

MARRUBIVM.

CAP. XX.

LEGITIMUM Marrubium multis locis frequens crescit: at in Austriâ & Pannoniâ ra-
rum est, & certis duntaxat locis ijsque paucis sponte nascitur. Aliud verò genus fre-
quentissimum istic conspexi, quod (dum Pannonicarum stirpium observationes evulga-
bam, ne-

Marrubium vulgare.

nam, nemini adhuc descriptum fuisse arbitror. Ejus Historiam hoc capite dabimus: sed legitimum iconem præponere volumus, ut utriusque collatione facta, facilius agnosci possit quæ sit differentia.

MULTOS verò ex eadem radice profert Pannonicum caules cubitales interdum, quadrangulos, firmos, nodosos, in plures ramos divisos: folia ad singulos nodos bina, contrario situ nascentia, duas uncias longa, unam lata, in ambitu serrata, legitimo Marrubio præne similia, sed angustiora, nec aded orbiculata, imò paulatim à petiolo in latitudinem excrecentia, sensimque in mucronem desinentia, prorsus incana, non injucundi odoris, amaritudinis tamen manifestæ, & acrimoniz: flores candidi, marrubij floribus similes, in mollibus & canescentibus caliculis nascentes, verticillorum instar summum caulem summisque ramos ambiunt: radice cum legitimo convenit, quæ singulis annis novos stolonès eoque numerosiores profert.

Adeò vulgare hoc Marrubij genus est toto Viennensi agro, ut vinetorum agrorumque margines, sicque & graminei campi eo abundant, imò in ipsius urbis (quæ ab aquis sunt liberæ) fossis nascatur. Nullo tamen, quod sciam, apud illos in usu est. Floret Julio.

Natum id apud Belgas, non Hispano semine (nullam enim similem plantam in Hispaniâ videre memini) sed Austriaco.

An porro, Marva Iantusa Serapionis, cujus meminit lib. de Simpl. Med. ex plâcis, c. 295?

ALYSSVM GALENI.

CAP. XXI.

EX multis quæ Alyssi Galeni nomine circumferuntur plantis, nullam prorsus inveni, quæ descriptioni responderet. Sed in meâ Hispanicâ peregrinatione quâdam observasse arbitror, quæ illius delineationi ita exactè quadrare mihi videtur, ut quin illud ipsum sit, nullum dubitationi locum amplius relinqui posse existimem.

PEDALI verò est altitudine, quadrangulo caule, statim à radice in multos ramos diviso, canescentes omnino, & veluti tomento obductos, circa quos, ad singula genicula bina folia contrarijs inter se pediculis semper enascuntur Marrubio similia, breviora tamen magisque crispa & incana, inodora, amara; calices per intervalla verticillatim ramos ambiunt, quinque plerumque aculeis horridi, candidi, è quibus Marrubij flos exilit, sed colore diversus nempe purpurascens: semen in aculeatis vasculis subrufum, Marrubiano semini par: radix dura, multifida, vivaxne an annua, istic observare non potui. Sed semine quod ex Hispanijs attuli, apud meos Belgas nata, eo quo floruit anno plerumque perijt: semine autem ma-

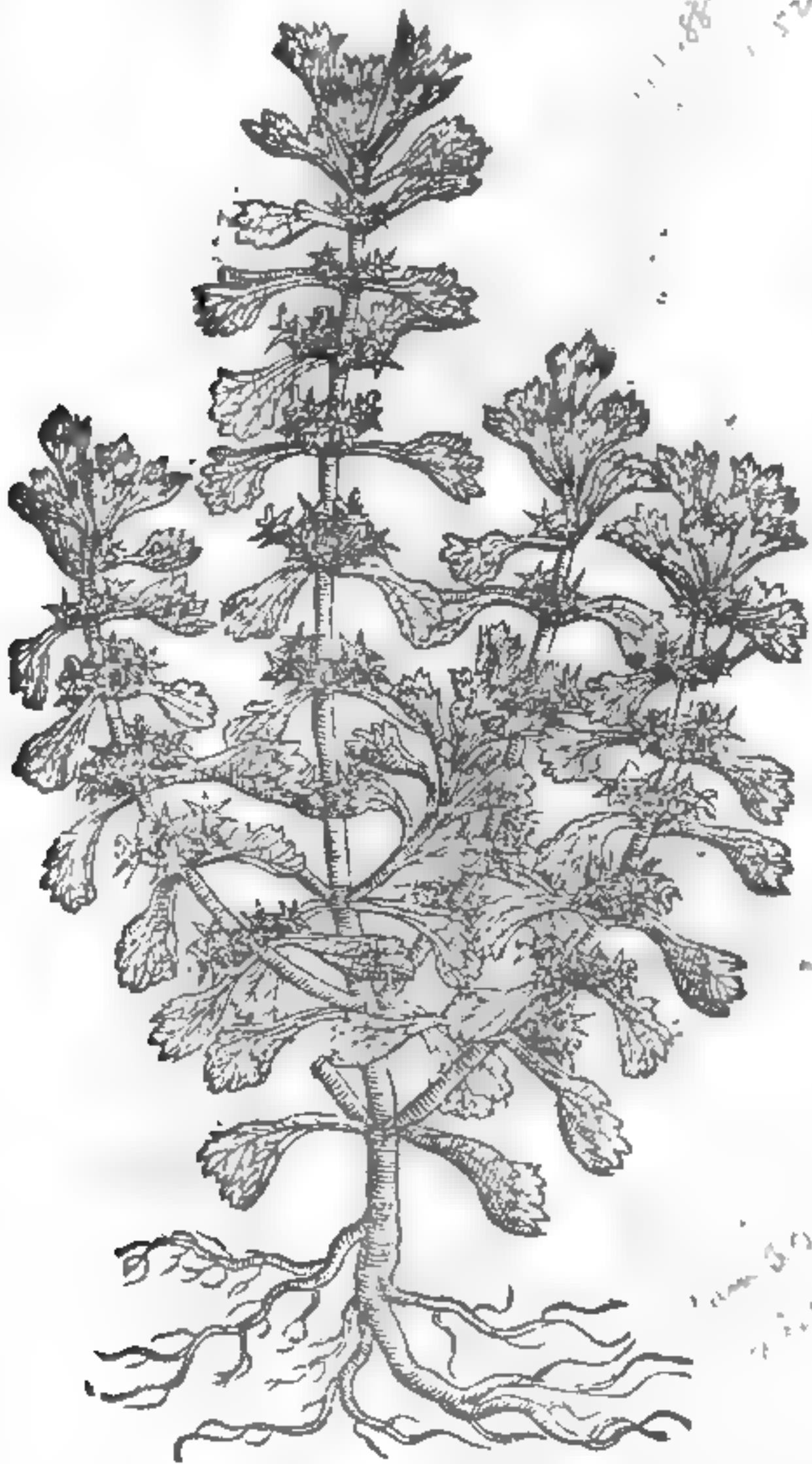
Te cloa. v. 101.
Marrubium vulgare, c. 101.
Marrubium vulgare, c. 101.
Marrubium vulgare, c. 101.

Marrubium vulgare, c. 101.
Marrubium vulgare, c. 101.
Marrubium vulgare, c. 101.

Marrubium
alterum Pan-
nonicum.

Alyssum Ga-
leni.

Alyssum Galeni.

tem maturo sponte deciduo singulis annis renascebatur adhuc, cum inde excessi: atque etiam nunc in quibusdam Belgicis hortis conspicui puto.

Vno duntaxat Hispaniæ loco (tamen non dubitem pluribus inveniri) hanc plantam nascentem observabam, ad Elda videlicet pagum, in cœmeterio, quo plurima cœnotaphia Arabicis litteris sculpta videre licet, Valentino regno, septem sub Honuëla (Orceli veteribus dicta) miliaribus, sive leucis Hispanicis, eamque florentem, & semine maturo onustam, medio Martio.

CETERVM primo conspectu Marrubium esse censebam, donec & aculeati caliculi, & flos ipse, in memoriam mihi revocarent Alysson quod Galenus lib. secundo de Antidotis in hunc modum describit: Alysson herba est Marrubio similis, asperiores tamen & magis spinosos in surculorum summitatibus orbis habet, florem ad cæruleum vergentem profert. Hanc inter caniculæ æstus colligere oportet.

Nominis autem rationem, atque ipsius etiam facultates libro sexto De simp. medic. refert. Nuncupata (inquit) est hæc herba ἀλυσσον, quod mirificè iuvat demorsos à cane rabido. Sed & rabienti quoque data, sæpe in totum sanavit: atque hoc ex totius substantiæ similitudine efficit. Dictum prius est, talem facultatem ex solâ percipi experientiâ, & plane

nè nullâ constare methodo. Quod si quis ad multa experiatur, cognoscet facultatem habere mediocriter resiccantem & digerentem, non nihil etiam abstergentem. Hac ratione & vitiliginem, & maculas faciei à sole prognatas expurgat. &c.

P. PAVSANIAS in Arcadicis eandem nominis rationem assignat Alyssu: eandem etiam Plinius, cujstamen Alyssum ab isto longè diversum est.

MEAM autem opinionem de Alyssu Galeni rejicere non possum, licet multis post annis ab evulgatâ meâ Hispanicarum stirpium Historiâ, viderim quæ Nobilis idemque Cl. Vir Fabius Columna scripserit de Alyssu Antonij Coi: nam, ut initio capitis dixi, nullam stirpem videre memini, quæ proximius accedat ad illius Alyssi historiam, quam hæc. Marrubium certè esse non potest, quia nec odorem habet Marrubij, nec utriculos lenes ut illud, sed asperos & pungentes, floresque purpurascens, non albos.

GALEOPSIS.

CAP. XXII.

NULLVS Recentiorum quotquot de plantis scripserunt, mihi satisfacit in icone Galeopsis historiæ additâ: nam vel Lamij genus aliquod, vel Scrophulariam vulgarem substituunt, cum ad illarum nullam Dioscoridis descriptio aptari possit. Legitima tamen ejus Auctoris Galeopsis, est adeo frequens multis locis, ut mirum sit, neminem hætenus in eam animum intendisse.

LEGITIMA porrò Galeopsis ex radice fibrosa & singulis annis augefcente, multas interdum fert virgas, quadrangulas, quibus alternis inhzrent folia ex adverso nascentia, longis pediculis innixa, urticæ folijs adeo similia, ut prima facie imponere possint, villosa quidem, sed non mordacia: summum virgarum fastigium quodammodo in spicam definit, verticillatimque ambitur quinque aut senis simul nascentibus caliculis in quinque lacinas divisus, è quibus prodeunt longiusculi flores instar florum Lamij hiantes, sed longè minores, coloris ex atro purpurascens, propendentibus labellis, albis quibusdam venis notatis: semina in caliculis quaterna, maturitate nigra, ut in Sideritide 1.

Tota planta gravis odoris est, præsertim umbrosis locis nata: ejus verò quæ in apertioribus locis, ut in recens succisis silvis, crescit, remissior est odor. Floret Junio & Julio.

CVBITALI autem est Altera Galeopsis caule, interdum etiam majore, quadrangulo, crasso, secundum radicem rubente, frequentibus geniculis prædita, è quibus bina semper inter se opposita nascuntur folia, Urticæ folijs haud absimilia, per oras similiter crenata, sed lon-

Natalis.

Alyssum cur sic dicitur.

Galeopsis vera Diosc.

Galeopsis maxima Pannonica

Lamium pinnata W. 23 3. 86

Galeopsis legitima.

Galeopsis maxima Pannonica.

Handwritten notes on the left side of the page, including 'A. Cary. 309. P. munda', 'Lamij', and 'Stachys'.

Handwritten notes on the right side of the page, including 'Lamium' and 'Lamium'.

sed longè majora, palmaremque amplitudinem sæpissimè superantia, hirsuta quidem, sed non mordacia: à medio caule sursum versus, ad singulos nodos, orbiculatim seni, octoni, nonnumquam deni nascuntur flores, non simul, sed successivè sese explicantes, Lamij floribus multo majores, saturè rubri & tamquam purpurei, galeæ instar hiantes, labro inferiore (cujus laciniaræ oræ) bifido, & frequentibus ad latera barbulis prædito, interiore parte purpureis & candidis lineis depicto, quatuor staminibus cum stilo sub galeâ latentibus, odore gravi, & ingrato, uti tota planta, si teratur, gustu etiam insuavi & amaro: laciniata vascula, deciduis floribus, quaterna semina continere deprehenduntur Mollucæ similia: radix crassa, fibrosa, perennis, singulis annis augetur pluresque stiones proferens.

Maxiles.

Maximâ copiâ nascitur in silvosis illis môtibus, arci Grebén Ill. Balthasar de Batthyan, in Pannoniâ interamni sitæ, vicinis, supra Warasdinum, ubi florentem Maio mense eruebam anno M D LXXIX. & inde delatam in hortum Viennæ transferebam, in quo multos perstitit annos mirificè augetur, & semine deciduo nascentibus novellis plantis, vicinas areolas & pulvinos implens.

Handwritten notes in Greek characters.

GRÆCIS porrò dicitur Prior planta Γαλιόψις ἢ γαλεόβδολον: Plinius Galeopsim & Galeobdolon appellat, atque iisdem verbis, quibus Dioscorides, totius stirpis historiam, ejusque facultates describit. Alterius nullum nomen intellexi.

LAMIUM.

CAP. XXIII.

VERTICAE illius innoxie & morfu carentis, quam Plinius Lamium appellat, varia sunt genera, cum foliorum formâ, tum floris amplitudine, exilitate & colore interdum stirpes in medium adferre lubet, quæ non minorem affinitatem cum Lamio habere videntur, quam illa.

Lamium Pannonicum I.

PEDALES & majores interdum habet Prior caules, quadrangulos, hirsutos, Lamij æmulos, quibus, per intervalla, adversis semper pediculis, bina, veluti in Verticarum genere, innascuntur folia, Melissophyllo fere similia, rugosa, atrâ viriditate nitentia, gustu antrorsum spectantes & propendentes, longiusculi, inodori, Lamij florum quodammodo æmuli, majores tamen, & nullâ galeâ insigniti, solo labro inferiore promisso, & reliquis folijs

Lamium Pannonic. i. versicolore flo.

Lamium Pannonic. i. albo flo.

folijs (que in quibusdam floribus ex albo purpurascunt, aut dilutiore purpurâ nitent) majore, purpurei coloris: utriculi ex quibus flores prodeunt, satis laxi & capaces, ex viridi pallentes, semen magnum, nigricans, inæquale continent: radix crassiuscula, & aliquantulum nodosa, multas fibras agit, & singulis annis novos caules profert, instar Urticæ, & aliarum similium plantarum.

Copiosè in Leytenberg, monte Badenibus thermis imminente, Gumpostkirche, Medeling, & alijs editis Austriæ & Pannoniæ locis, umbrosis & silvosis invenitur. Nascitur etiam in editis illis silvis Francofurto vicinis ad dextram, Septentrionem versus. Floret Maio, semen maturum est Junio. Repertur etiam niveo flore, sed rarissima. Apud Lausamiam verò in Allobrogibus, nullam aliam stirpem videre memini, quàm quæ album florem ferret, anno videlicet M. D. LIII. dum è Narbonensi Galliâ per Helvetios in patriam redirem.

Natales.
Lamium Pannonic. i. albo flore.
Lamij Pannonic. i. specios altera.

Ejus in Austriâ speciem alteram observabam, non valde ab illâ differentem, nisi quod infirmiores haberet caules, frequentiores etiam, ex radice singulis annis repullulantes, folia item paulò angustiora.

Melissophyllum Fuchsij

FUCHSIUS & Tragus hanc plantam Melissophyllum appellarunt, cum tamen exigua odoris gratiâ prædita sit, nec apes ejus floribus valde delectentur: & haud scio an apta sit ad alvearia intus confricanda, alliciendarum aut retinendarum apum gratiâ, ut est vulgaris melissa, quibusdam citrigo, ab odore citrij mali, dicta, quæ omnium Doctiorum judicio verum *μελισσόφυλλον* censetur. Ego ad Lamij genera potius referendam arbitror.

EXOTICA est Altera, cui, dum primum nata est, subrotunda sunt folia, urticæ folijs similia, nisi ampliora ut plurimum essent, molli lanugine villosa, pingui & lento quodam veluti rore leviter aspersa, dum novella sunt, in ambitu serrata, longis pediculis fulta, inter quæ altero anno emergit caulis vel sexangulus vel quadrangulus (utriusque enim formæ nascuntur) molli lanugine pubescens, per quem ex intervallis, æqualiter, sed adverso serper situ, in nodis spatia sunt folia, modò terna, modò bina, superioribus minora, & brevioribus petiolis hærentia, è quorum alis, nunc bini, modò terni, pro foliorum numero, exiunt pediculi, unciales, tenues, firmi, hirsuti, ternos vel quinos flores sustinentes. concavos, anteriore parte nonnihil hiantes, exiguo labello prominente, & tenui stilo cum staminulis emergente, præditos, coloris è viridi pallecentis: floribus succedunt capitula, Lini ferè, aut potius Scrophulariæ vulgaris, mucronata, exili nigro semine plena: radix urticæ similis, obliqua & multis fibris capillata, cujus caules hieme pereunt, sed novo vere, interdum etiam ante hiemem alij plures ex ea ad latus renascuntur.

μελισσόφυλλον λεγεται. II.
Lamium Pannonicum alterum exotico.

Hanc stirpem primùm florentem observabam Viennæ Austriæ in meo hortulo ad parietem natam nescio quo semine, anno M. D. LXXVIII. subsequens hiems auferebat quidem, sed deciduo semine prognatæ sunt insequente anno aliquot plantæ, quæ de mùm altero vere flores protulere. Floret Maio, semen Junio maturum est: deinde tota planta radicatus perit. nonnumquam tamen ex radice etiam repullulat.

Si quis me hanc plantam minus aptè inter Lamij genera reposuisse putat, liberum illi esto, vel ad Galeopfia, vel aliam quampiam congenerem referre.

III.
Lamium III.

SED & ad Lamium fortè referri possit elegans hæc planta, quæ ex radice, vulgari (ut mihi relatum) urticæ simili, plures profert cauliculos pedales, teretes, quadrangulos, frequentibus nodis cinctos, ad quos alternatim bina contrario situ in longis pediculis æqualiter nascuntur folia, Lamio, sive Urticæ non mordaci vulgari, & foetida, quæ purpureo floret, similia, proximius tamen ad Hederæ terrestris sive Chamæcissi vulgaris folia accedentia, inter quæ caliculi terni, quaterni aut quini, continentes flores, hederæ terrestris vulgaris floribus formam proximos, hiantes, nulla supernè galea imminente, sed latiusculo dumtaxat folio reflexo, mixtis coloribus cæruleo, albo, & purpurascete insignitos.

Nascentem numquam videre contigit: sed iconem suis coloribus diligentissimè expressam, mihi dono dabit anno M. D. LXXIX Ill. Dn. de Barthyas: mutilam tamen & sine radice, uti hic expressa est. Aliquot post annis radicem urticæ similem esse intellexi.

BETONICA.

CAP. XXIIII.

Betonica vul.
generum.

NVLLI sunt in Pannoniâ, Austriâ, vicinisque Provincijs montes herbofi, nullæ silvæ, nullæve prata, in quibus non abundantissimè proveniat Betonica usitata flore rubro sive purpureo: quæ duorum generum est. Vna enim breviorum spicam habet, & maturius floret. Altera autem longiore, molliore, & magis fuscâ est spicâ, illaque etiam serius flores suos explicat: solet præterea hæc postrema in majorem altitudinem excolatur.

Betonica albiflora.

VERVM istic mihi observata est alia Betonica, cui multa sunt folia rugosa, subhirsuta, in ambitu serrata, Betonice vulgaris foliorum prorsus æmula, non adeò tamen fuscâ viriditate nitentia, sed dilutiora: quadrangulares caules, gemiculati, subhirti ex illorum medio exeunt,

B. alpestris
L. sp. 2. 94
Sp. hist.
Crem. 2. 12

Betonica.

Sideritis 1.

exerunt, & in pedalem altitudinem excre-
scunt, subinde extremâ parte in alas sese di-
videntes: folia in singulis geniculis caulem
& quali situ ambiunt, humi fusis minora, nul-
lo pediculo fultra, odorata, quemadmodum
& illa, gustus amaricatis: summi caules & ra-
mi in dentam caliculorum spicam desinunt,
è quibus flos emergit vulgari formâ similis,
sed coloris omnino albi: semen deinde in
vasculis, Betonice vulgaris semini par, fu-
scum: radix non dissimilis, vivax, singulis an-
nis augetur, & plures caules producit.

Crescit in ascensu montis Neuberg, Et ^{Natalis,}
scheri jugi & alijs quibusdam editioribus lo-
cis: sed omnium abundantissimè supra Zee-
hof, magno ultra Garingam miliarium ger-
manico, quâ iter est in Herrenalben & Dur-
renstain. Floret istuc Julio, in hortos translata
maturius aliquanto, ubi egregiè augetur.

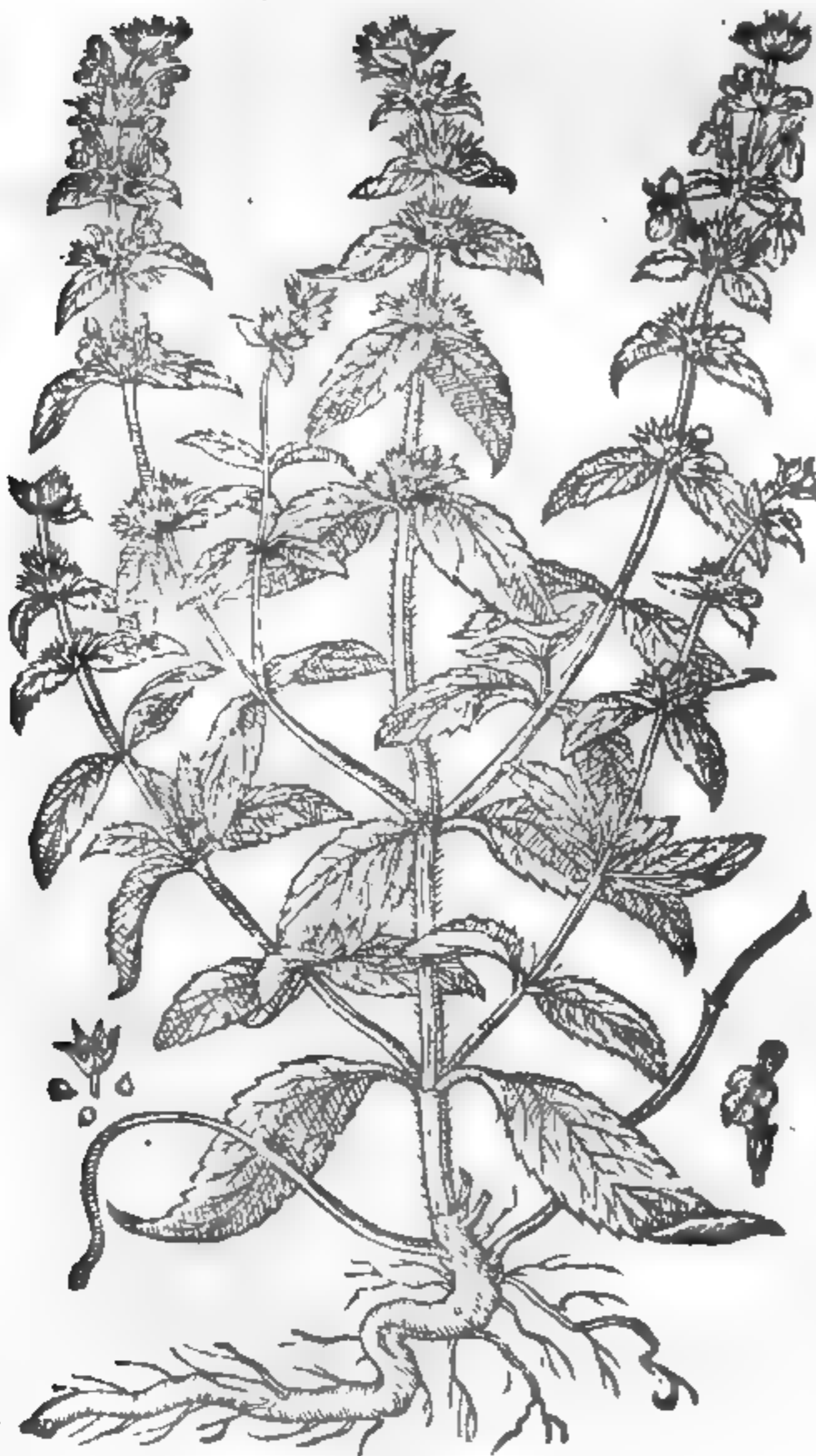
Hujus meminit diligentissimus peritissi-
mûsque Cordus lib. II. Hist. Plant. cap. CLIX.

SIDERITIS. CAP. XXV.

SIDERITIDIS, multa, ab his qui Stir-
pium Historiam scripserunt, adferuntur
genera, quæ forsitan non omnibus adhuc
cognita: quædam tamen in medium adferre
est animus, quæ ad Sideritidis Primæ Dio-
scoridi Heracleæ cognominatæ, classem re-
ferri posse videntur.

PRIOR caules habet quadrangulos, cu-
bitales, hirsutos, geniculatos, folia ad singu-
los nodos bina, ex adverso nascentia, rugosa,
villis obsita, Tertiæ folijs majora, per ambi-
tum serrata, graviter odorata, gustus amari-
cantis & acrisculi: ramuli ad singula pænè
genicula nascuntur minoribus folijs obsiti:
flores summum caulem verticillatim ambien-
tes in spicam desinunt, galeati aliquatulum,
candidi, odorati, hiatum sive rictum sangui-
neis notis conspersum habentes: semen in
pentagonis vasculis inæquale, nigrum: radix
dura, lignosa, ex summo capite plures inter-
dum proferens caules.

1.
Sideritis vul-
garis.

Passim in Galliâ, Germaniâ, Pannoniâ, ^{Natalis,}
Austriâ, siccioribus agrorum & silvarum cę-
duarum marginibus obvia est, hæc Sideritis.

HVMILIOR est Altera, neque pedalem
excedit altitudinem, in raras divisa ramulos, ^{II.}
folijs priori similibus, mollioribus tamè: flo-
res ampliores, albi, pallescente labro, & pau-
cis rubris punctis asperso, verticillatim in
utriculis caulem supremosque ramulos am-
bientes, breviorè quàm in superiore, &
quasi mutilatam spicam conficiunt, ut in
Prunellâ vulgo dictâ.

II.
Sideritis 2.

Nusquam non occurrit in agris, & inter
segetes multis Pannoniæ & Austriæ locis:
circa Triebswinckel autem frequentissima.
Floret Julio.

LONGIORE est Tertia folio quàm Mar-
rubium, satis ad Salviæ folium accedente, mi-
nore tamè, querni ferè folij divisura, scabro,
villis

Sideritis 3.

Stachys annua,
n. 109. 216

DD 2

Sideritis III.

Sideritis IIII.

*Slach, nola. 4
Lam. 2. 1. 8. 9
Sideritis
L. f. 11. 6
Sideritis*

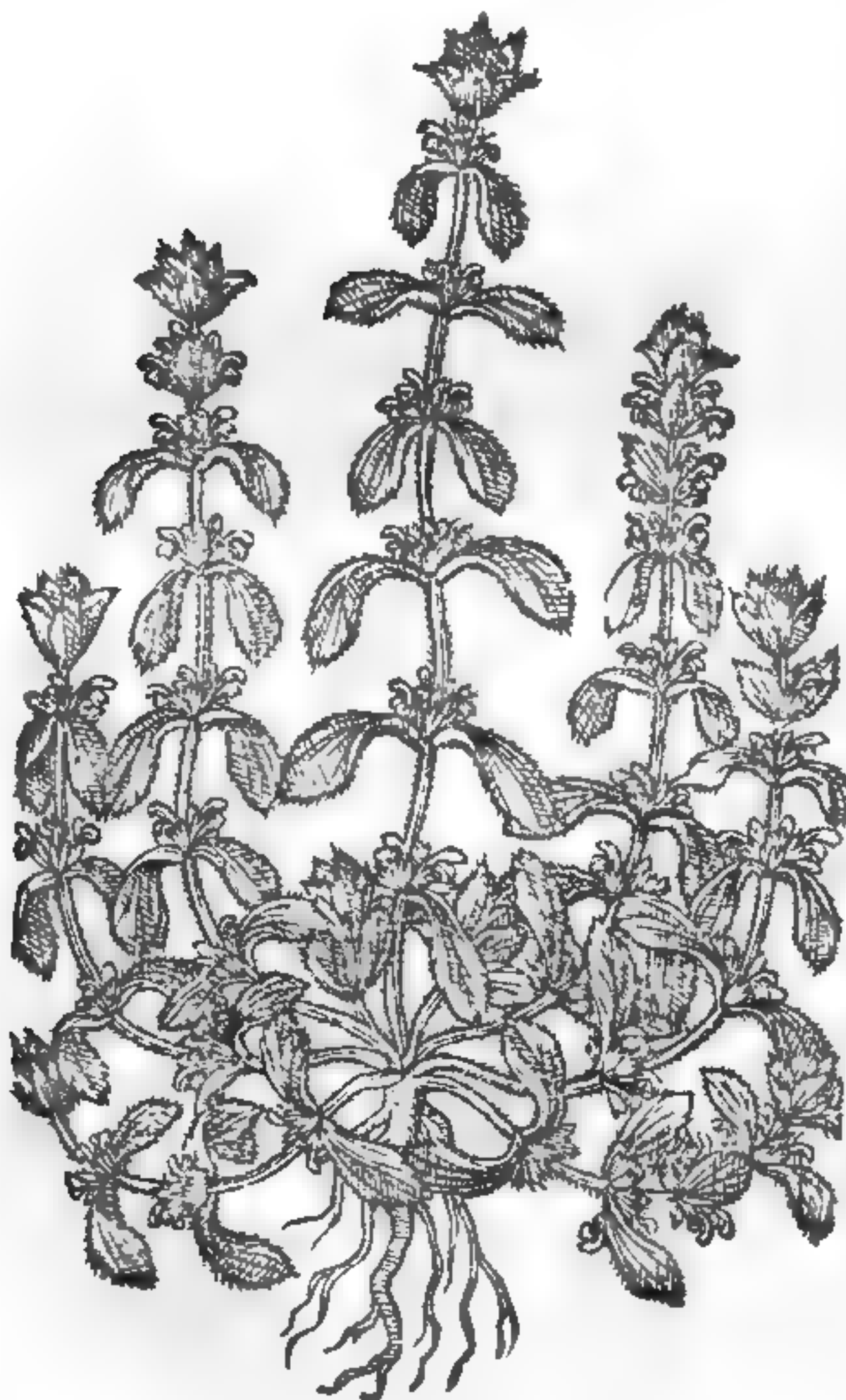

Sideritis V.

Natalis.

Sideritis XV.

Sideritis V.

*Sideritis
Lam. 2. 1. 6. 8*

villis quibusdam prædito, nec injucundi gustus nec odoris: caules fundit quadrangulos, palmum ut plurimum excedentes, interdum procumbentes, duros, hirtos, candicantes, quorum summitates per intervalla verticillati orbis coronant, ut in primo genere, orbis vasculis constant, in quibus flos prior par, ex candido nonnumquam purpurascens, quo evanescente, semen in vasculis nigricans reperitur: radix dura, lignosa, vivax.

Frequens occurrit aridis & petrosis Castellæ veteris locis, æstate flores, quibusdam etiam locis, in Autumnum usque floribus onusta conspicitur.

ALIQVOT habet Quarta ramos procumbentes, quadrangulos, tennes, villis quibusdam obsitos, quos per intervalla contrario semper situ bina cingunt folia, Primæ ferè similia, paulò tamen minora, à medio ad extremum serrata, nonnihil etiam villosa: summos ramos verticillatim ambiunt vascula in quibus flores, prioribus formâ similes, quantum ex delineatione colligere potui, propterea de colore nihil pronuntio, neque de semine, quod superiorum semini par esse verisimile est: radix nõ videtur vivax, sed eoanno, quo planta flores protulit, perire.

QVINTA, medium caulem habet sursum, quadrangulum, deinde, statim à radice, multos in latera spargit ramos, humifusos, quadrangulares, quibusdam villis pubescentes,

Sideritis vi. Pannonica.

Sideritis vii.

befcentes, geniculatos, quos bina semper inter se opposita, ad singulos nodos, amplectuntur folia, præcedētis folijs penè similia, minus tamen serrata, inter quæ, ab imo ad summum usque, verticillorum ritu nascuntur in vasculis flores, superioribus etiam formâ similes, quorum color (ni fallor, nam in arvis Belgicæ illam olim observasse puto) albus: nec hujus radix vivax esse videtur.

Harum duarum postremarum, cum illius quæ septimo loco describetur, icones ad me mittebat Jacobus Plateau anno m. d. xc. ipsius manu eleganter expressas (quemadmodum & pleræque aliæ ab eo acceptæ) quarum priores nudæ omnino, solo duntaxat Sideritidis alterius nomine adscripto: tertiæ autem quædam notæ adjectæ.

SEXTA pedalem non superat altitudinem: caulis illi quadrangulus, ab radice statim ramofus: folia secundum radicem, priori genere non breviora, eodem modo venosa, sive nervis quibusdam excurrentibus prædita, sed molliora, nec in ambitu serrata, at, quæ summum caulem & ramos ambiunt, breviora: flosculi statim à ramorum exortu, ipsos & caulem, in caliculis quinque lacinijs constantibus verticillatim ambiunt, primis longè minores, & vasculis vix prominentes, formâ tamen illis similes, fusci coloris, labello autem parte interiore pallido: semen superiorum femine minus, nigricans: extremos porrò ramos caulemque, foliorum pallescentis coloris coma occupat, totâque adeò planta molli lanugine prædita est: radix albescens, lignosa, aliquot fibris hirta, sed non vivax, quippe quam maturo semine subsequens hiems penitus tollere solet, non minus quam Alteram & Quartam.

Sideritis vi.

Frequentissima est in Pannoniæ Austriacæque inferioris arvis & inter segetes, macro & sterili solo. Floret Junio & Julio, semen subinde maturum etiam Julio.

Natalis

PLURES ex eadem radice promit Septima caules, pedales, quadrangulares, lignosos, surrectos, in quibus, ad singulos nodos, bina nascuntur folia, sibi invicè opposita, angusta, hyssopi vulgaris foliorum quodammodo æmula, saturatius virentia: flores Quintæ, minores & Lavendulæ floribus non valde dissimiles, nonnihil pallescentes, in orbem nascentes, inter latiuscula, brevia, serrataque folia summos caules ambiunt, & illa extremorum foliorum coma flavescit: radix longa est, dura, lignosa, pallescentis fusco infecti coloris, aliquot annis perdurat, frigorisque patiens hiemem in horto ferre potest. Floret Julio & Augusto.

Sideritis vii.

DICITUR Græcis σιδερίτις ἢ ἡράκλεια, Latinis etiam Sideritis. Prima vulgo Herbariorum in Galliâ & Germaniâ, Tetrahil & Herba Iudaica: Tertia etiam apud Hispanos Tetrahil. Prima Vngaris Τετράριον, id est, nobilis herba dicitur. Prima & Sexta rhizotomis Viennensibus mulierculis Fues per traut. Quartam & Quintam (ut dixi) Sideritidis alterius nomi-

σιδερίτις ἢ ἡράκλεια. Tetrahil. Herba Iudaica. Fues per traut.

Prunella 1.

Prunella 11.

Bugula carneo flore.

*P. 20 line. etc.
L. of 857
L. of 858
L. of 859
L. of 860
L. of 861
L. of 862
L. of 863
L. of 864
L. of 865
L. of 866
L. of 867
L. of 868
L. of 869
L. of 870
L. of 871
L. of 872
L. of 873
L. of 874
L. of 875
L. of 876
L. of 877
L. of 878
L. of 879
L. of 880
L. of 881
L. of 882
L. of 883
L. of 884
L. of 885
L. of 886
L. of 887
L. of 888
L. of 889
L. of 890
L. of 891
L. of 892
L. of 893
L. of 894
L. of 895
L. of 896
L. of 897
L. of 898
L. of 899
L. of 900*

veniebam, editioribus & gramineis locis, minus tamen uberem & luxuriantem, quam quæ in Aultriâ crescit. Floret Junio, Julio, & Augusto, semen Julio & Augusto maturum est.

ALTERI dodrantales similiter & quadranguli sunt cauliculi, villis obsiti, ramosi, è singulis nodis bina còtrario semper inter se situ proferentes folia, non ut vulgaris subrotunda, sed longa, & in aliquot profundas lacinias divisa, gustu, quæadmodum in vulgari, adstringente: flores summo caule summisque ramis ipicatum, ut in vulgari, nascetes, à quibus quidem formâ non differunt, sed color tubinde variat: nam vel niveus est, vel cineraceus, vel carnei coloris, vel purpureus, quali colore etiâ Mompelliano agro, post monasterium Egremont nuncupatum, ad silvule marginem Septentrioni oppositû olim colligere memini: semè alteri persimile: radix fibrosa est, ex qua prodeuntes singulis annis novæ virgæ, fibras plerumque agere solent.

*Prunella 11.
non vulgaris,
alba flore.*

*P. 20 line. etc.
L. of 857*

*P. grandiflora
L. of 857*

Gaudet & hæc herbosis & gramineis locis, licet & alijs quæ à fluminibus nonnumquam inundantur, inter saxa invenerim. Floret maturius superiore, nempe Maio, tametsi etiam Junio.

TERTIA, non differt ab eâ quam vulgo Bugulam & Consolidam mediam vocât, vel formâ, vel viticulis summâ tellure repetibus, quæque nunc flore cæruleo, interdum cinereo, atque etiâ omnino niveo invenitur: illis tamen

Bugula carneo coloris.

tamen hæc paulò tenerior est, floréque habet ab ijs quos enumeravi, colore diversos, sunt enim in hæc rubri diluti, sive carnei.

Florentem cum alijs congeneribus primùm observabam anno M. D. LXXVII. non procul Zollonock, in acclivi nemorosi cujusdam collis: deinde iterum subsequente anno, ad monasterium Maurpach è prato quodam aliquot ejus plantas eruebam: conspiciebam demumque anno M. D. XCI in exculto horto Philippi Stephani Sprengeri Palatinalis Pharmacopæi etiam Maio florentem, qui mihi referebat illam frequentem nasci circa Heidelbergam, unde transtulisset quam in suo horto alebat.

CETERVM quæ Bellis media à Matthiolo, major autem à Lobelio nuncupatur in Observationibus, & à vulgò ex *Consolidæ* minoris generibus censetur, frequentissima est in Alpinis pratis, unde illam sæpius in hortum transtulimus, cum Viennæ agerem.

PARIETARIA SILVESTRIS quorundam,

CAP. XXVIII.

CUR hanc nonnulli *Parietariam silvestrem* appellent, causam non video, cum neque ad parietes, neque ad macerias sponte nascatur, imò potius loca culta fugiat & silvestribus gaudeat. Quia tamen aliquam affinitatem cum proximè descriptis habere videtur, proximum illis locum dare visum est, & illam in tres species distinguere.

Parietaria silvestris I.

Parietaria silvest. II.

Parietaria sil quorundam I.

QUADRANGULO Prior assurgit caule, pedali, nodoso, villis quibusdam hirto, in quo alternatim ad nodos bina semper ex adverso nascuntur longa folia, secundum pediculum lata, & sensim in mucronem desinentia, aliquantulum villosa: summus caulis & rami desinunt in foliorum comam superioribus minorum, ad pediculum laciniatorum, mollique lanugine pubescentium, coloris purpurei, nunc dilutioris, modò saturatoris elegantissimi & violacei: inter quæ bini semper inter se oppositi flores nascuntur longiores, concavi, aliquantulum hiantes, superiore labro nonnihil reflexo, & villoso, inferiore latiusculo, & deorsum propendente, coloris initio lutei, deinde omnino aurei, omnes tamen, licet alternis contradicans est, quam subsequens hiems corruptit.

Parietaria sil quorundam II.

ALTERA caulem etiam habet pedalem, rarò ampliolem, quadrangulum, nonnihil interdum purpurascens, statim à radice in ramos divisum, qui alternatim, æquali semper, attamen contrario, situ nascuntur: sub his expanduntur folia oblonga priorit us ferè similia, virentia, ingrati & aliquantulum acris saporis: flores in summis ramis inter pinnata & angusta

Handwritten note: Melampyrum nemorosum L. 1753 Lam. 15 21

Handwritten note: Melampyrum nemorosum L. 1753 Lam. 15 21

Handwritten note: L. 1753

Handwritten note: L. 1753 Lam. 15 21

Verbena vulgaris.

Melampyrum a. v. m. e. a. l. 2. 0.
 Sin. p. i. 2. 2. 2.

angusta folia nascuntur, ut in priorē, minores, lutei coloris, qui tamē in marcescentibus exalbescit, rictu manente luteo: radix cum superiore convenit.

Crescunt in sepibus & silvarum marginibus, umbrosisque locis Ungariæ, Austriæ, Moraviæ, Bohemiæ, atque etiam Germaniæ.

Ad has referenda esse videtur, quæ in omnibus ferè Provincijs inter segetes nascitur. Etenim superioribus quodammodo similis est, licet angustiora habeat folia, & quæ comam efficiunt, tenuius etiam laciniata, totaque rubra aut carnei coloris: flores item prioribus formâ similes, coloris tamē varij: nam labrum inferius cum galeolâ & extremâ caudâ, purpurascent, media pars, quæ circa rictum turget, lutea est: succedunt in caliculis vascula fuscum semen continentia.

Sunt omnes annuæ, & maturo semine perire solent: florent autem Maio & Junio.

Qvo nomine hæc donari debeant, me ignorare fateor: sunt tamen qui priorem silvestrem Parietariam appellaverint, nescio qua ratione ducti. Alteram Cratægonum: Tertiam, triticum vaccinum, & Melampyrum & *σελεφῆρος* Theoph. lib. de Plantis VII. cap. X. quem & sequutus Plin. lib. XXI. cap. XVII. inter spicatas recenset: nec desunt qui Alopecurum Plinij esse putent. Plinij tamen Alopecuros, si quis diligenter perpendat, à Theophrasti Alopecuro, haudquaquam differre comperietur: Attebates mei à comæ colore *rouge herbe*, id est, rubram herbam cognominant.

Natalis.

Pariet. sil. quornu. 112.

Cratægoni.
Melampyrū.
σελεφῆρος
Theoph.
Alopecuros nonnullorum.

rouge herbe.

Nullum, quod sciam, in medicinâ usum obtinuerunt: sed plerumque negligi solent. Posterioris autem semen, in Occidentali Flandriæ parte, ubi copiosissimè inter segetes (rusticorum plerūque negligentia, qui eam tempestivè non evellunt) nascitur, panem vitare solet, & magis atrum reddere: quinimo ijs qui eo vescuntur, caput gravedine plerumque tentari solet, non secus atque si lolio victassent.

VERBENA. CAP. XXIX.

COMMUNEM Verbenam in omnibus, quas perlustravi, regionibus nascentem consexi: sed aliud elegans genus in meo per Hispanias itinere observabam, cujus historiam hic damus.

QUATERNI aut quini sunt illi cauliculi, angulosi sive quadranguli, quales vulgaris Verbena habet, tenuiores tamen, supini, & in terram procumbentes, nodosi seu geniculati: ad singulos nodos nascuntur sub ramulis folia, colore quidem à vulgaris folijs non differentia, sed multò magis incisa, & multifida: flores in summis ramulis spicæ in modum congesti nascuntur, ut in vulgari, etiam ex cæruleo purpurascentes, minores tamen: semen illi æquale est, nec radix dispar.

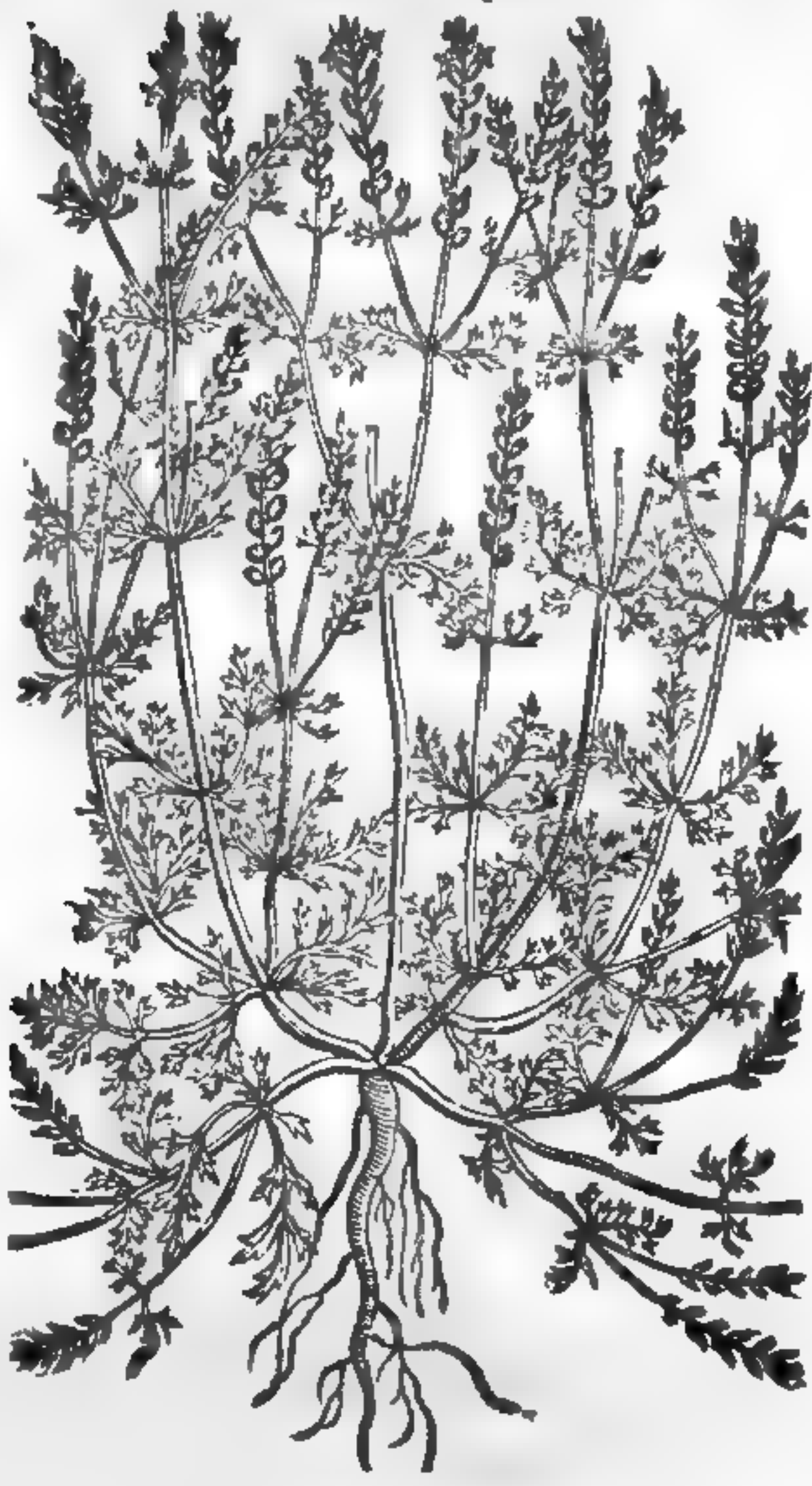
Salmanticensi agro frequens, & quibusdam alijs Castellæ locis, juxta semitas, ubi minor, exsucca & retorrída, tum etiam declivibus, fluminum,

Verbena spina.

Verbena spina
 cum 2. 178

Verbena supina.

σπερματι
πρισις
ουρ.

Heliotropium
majus.

Heliotropium
supinum.

Heliotropium majus.

M. majus
W. sp.
Lam. 3, 93

Natales.

Ms. 16.1 260

σποραιο.

δισοριμον.

Heliotropium
Verrucaria.

Esculentas.

Huminumq; ripis, praesertim vero ad fluvium Thormum, qui Salmanticam & Albam urbes alluit, ubi major & vegetior.

Florebat istic Julio & Augusto, & simul semen ferebat, quo in Belgicam delato, & terrae commisso, natae sunt nobis aliquot plantae, quae cum seriis flores dedissent, illarum semen non potuit excoqui & perfici, atque ita nobis perijt illud genus: annua enim est planta, quae semine producto, perire solet natalibus etiam locis.

GRÆCIS ἱερὰ βοτάνη, id est, Sacra herba, & περιεργωὸς ὑπτιος, hoc est, Verbenaca supina dicitur, praesertim secundum genus: nulum vulgare illius nomen intellexi.

Ejusdem cum vulgari est temperamenti, proinde ad eadem utilis erit proculdubio, & aliquanto forte efficacior.

HELIOTROPIUM MAJUS.
CAP. XXX.

HELIOTROPII majoris historia, ab omnibus, qui de re Herbaria scripserunt, est tradita: quia tamen illius aliud genus, à nobis observatum, hoc capite describere cupimus, primi vulgaris iconem illi praepone voluimus.

EST vero genus illud quod observabam, Majori perquam simile, minus tamen: graciliores enim fert ramulos, in multas alas divisos, aliquantulum lanuginosos, humi stratos: folia majori, sapore, colore, formâ similia, minora tamen, & Ocymi folijs proxima: extremi ramuli scorpionis caudae instar etiam incurvantur, eisque ordine insident (ut in majore) candidi flosculi, quibus succedit semen, non quadrifarium, ut in illo, divitum, aut quaterna simul juncta, sed unicum ferè semper, interdum geminum, illo majus & oblongius, fuscum, quodam cortice sive membranâ tamquam pericarpio inclusum: sub folijs aliquando etiam latent pedicelli, terna aut quaterna dumtaxat semina sustinentes: radix parva, foris nigricans, hieme perit, & deciduo semine singulis annis novae plantae renascuntur.

Ad quorundam agrorum margines, praesertim ubi Melopepones seri solent, Salmanticae reperiebam: Florebat sub finem Julij & Augusto, quo mense, & interdum Septembri, semen ejus ad maturitatem perducitur solet.

PROCLDUBIO Heliotropij majoris genus est, licet nonnulli cerebrosius asserere malint Heliotropium minus esse: minus quidem est altero, sed aliud minus proximo capite dabitur. Graeci σκορπίουρον, quod ramuli cum floribus scorpionum caudae modo insidentur, & ἡλιοτρόπιον, quod ejus folia cum sole circumagantur, appellant. Plinius etiam Helioscopium & Verucariam vocat: mihi Heliotropium supinum erit.

CETERVM, ut ejusdem cum majore est temperamenti, iisdem etiam viribus pollere verisimile est. Dioscorides porro scribit, decoctum her-

Heliotropium supinum.

Etum herbæ ex aquâ, fasciculo manus plene, potu, pituitam, bilémque per alvum extrahere: contra scorpionum ictus ex vino potum, & illitum prodesse: ad alligari ad conceptus arcendos: folia infantium destillationibus, quas syriaseis vocant, podagris, luxatissque, utilissimè illini: menses ciere: partus, tritam & impositam, pellere. illitum semen formicantes verrucas pensilique & thymos, & epinyctidas exsiccat: præterea, aiunt, inquit, per horam unam ante accessiones, seminis grana quatuor cum vino, quartanas: tria verò, tertianas finire. Plinius autem addit Magi Heliotropium quartanis quater, in tertianis ter alligari jubent, ab ipso ægro: in plerisque alijs facultatibus Dioscoridi suffragatur.

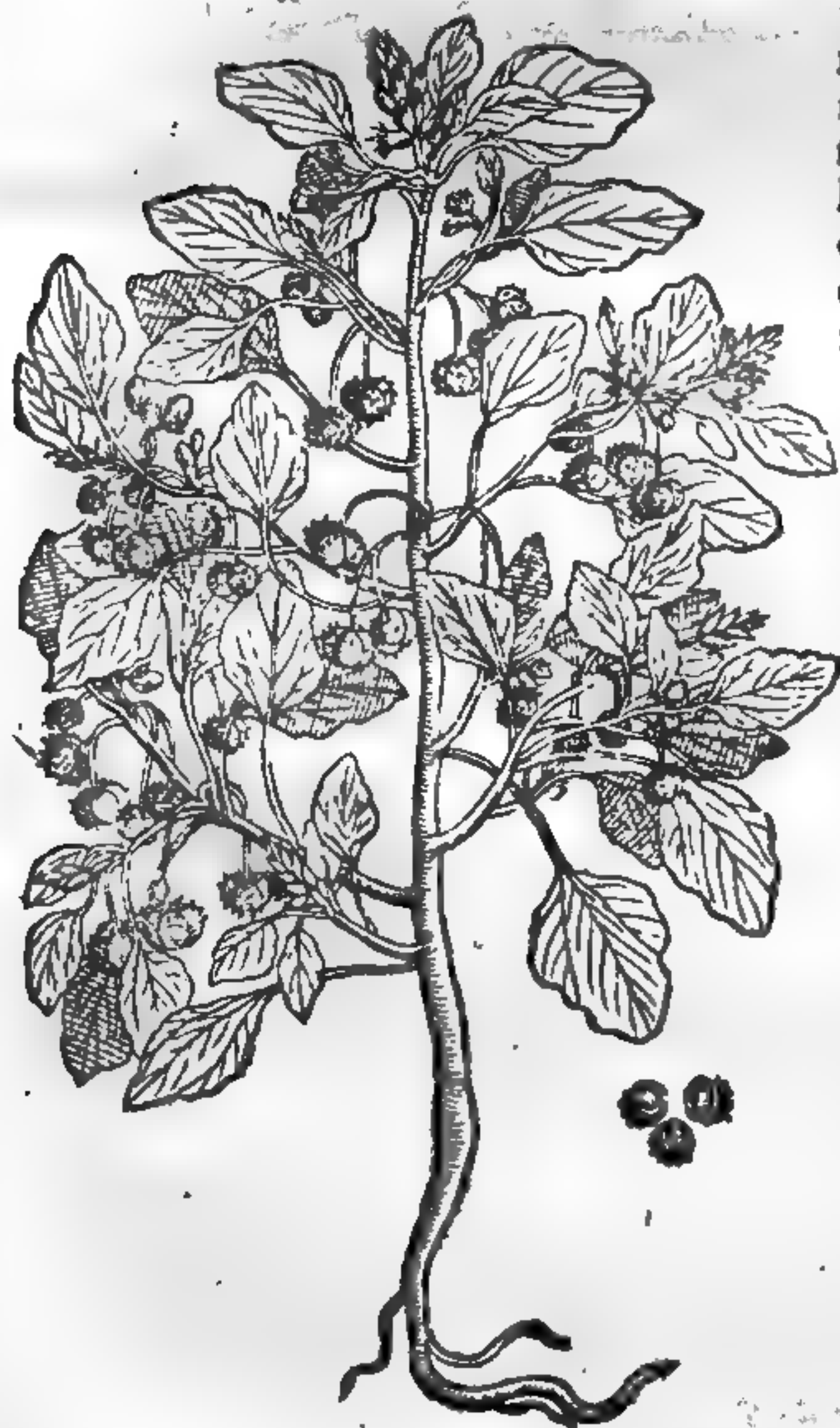
HELIOTROPIVM MINVS TRICOCCVM.

CAP. XXXI.

Heliotropium minus Tricocum.

MINVS Heliotropium unico assurgit caule, pedali, ramoso; illius folia superiorum folijs dissimilia, non nihil ad Xanthij, plurimum verò ad Solani somniferi folia accedunt, mollia & candicantia: flos pusillus, racematim cõgestus, luteolus, inutilis, quippe qui sine semine perit; veluti flos Ricini, & quarundam aliarum stirpium, quæ sua semina è floribus non producant: ex alarum tamen cavis dependent ex longis petiolis, sub folijs quasi occultatæ, sine flore enatæ siliquæ triangulæ, quales Tithymalorum, sed asperiusculæ, scabræ, nigricantes, in quibus semen cineracei coloris, quod dehiscens siliquulis exilit, quemadmodum Tithymalorum & Ricini semina: hæc capitæ sive siliquæ pannis affricatæ, florido viridi colore eos inficiunt, qui temporis momento in cæruleum, eumque elegantem, mutatur: radix inutilis, nec vivax: ut quæ singulis annis, uti priores, pereat, & novæ plantæ, semine decido renascantur.

Heliotropium minus.

Salmanticensi agro frequentissima est hæc planta, multisque alijs reliquæ Hispaniæ locis: nascitur etiam copiosè in Gallia Narbonensi. Julio & Augusto floret, & subinde semen etiam maturescit. Nobis in Belgio, atque Viennæ Austriæ sæpius sata, & aliquoties nata, ad frugem numquam pervenit.

Narbon.

Ἡλιότροπιον μικρόν Græcis, Heliotropium minus Latinis dicitur: Plinio etiam Tricocum, qui ejus historiam cū Scorpioide Dioscoridis cõfundit: Castellanis *Tornesol*, Narbonensibus *Tornesol*: quæ voces à Græco nomine deductæ videntur.

Ἡλιότροπιον μικρόν.

Tornesol.

Dioscorides ait, herbam cum suo semine potam, adjecto nitro, hyssopo, nasturtio, & aquâ, latas teretesque tineas excutere: pensiles verrucas, achrocordones vocatas, cum sale illitam, tollere.

Facilitate.

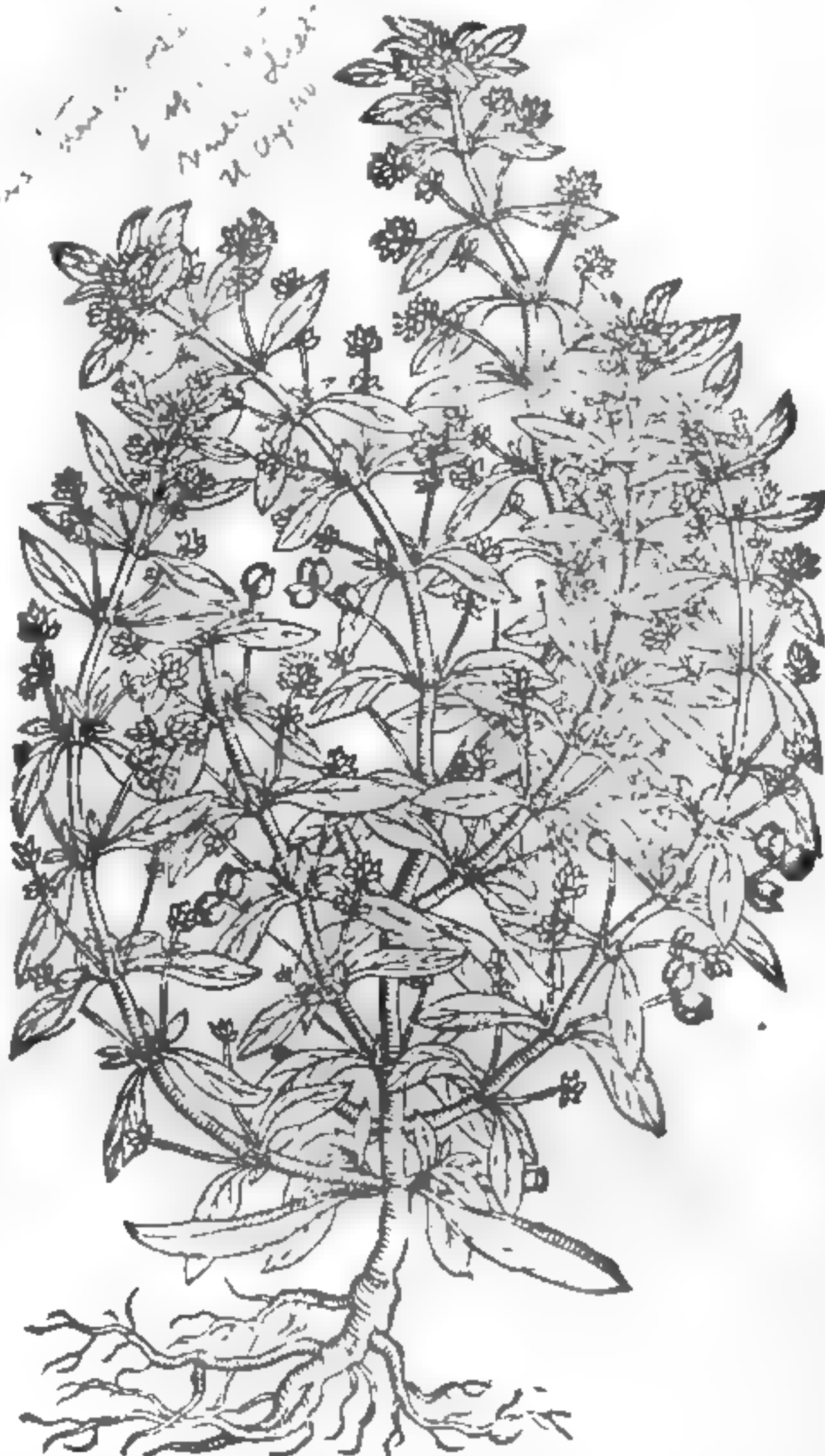
PHILLVM.

Crotm tinctoria... Lib. med. 100 Lam 2. 2. 14

PHYLLVM duplex est Veteribus, qui tamen in ejus descriptione dissentire videntur. Nam quod Theophrastus marificum facit, id Dioscoridis feminificum videtur. Præterea Theophrastus Phyllo Ocymi folia tribuit, Dioscorides Oleæ. Nos ex ipsis veris & legitimis plantis quas frequenter vidimus & collegimus, utriusque generis descriptionem concinnabimus.

Phyllum marificum.

Phyllum feminificum.

*Meria vases conueniunt
L. 24 1485. Sp. hist.
17-44. 17-44
17-44 17-44*

*Phyllum marificum
L. 24 1485. Sp. hist.
17-44. 17-44
17-44 17-44*

Phyllum marificum.

MARIFICVM (Theophrasti enim sententiam potius sequemur) pedali, ut plurimum, cubitali interdum est caule, quadrangulo, firmo, ramofo: folia illi Oleæ, seu verius Ziziphæ Cappadociæ, incana, lanuginosa, mollia, bina semper certo ordine & per intervalla (ut in omnibus pænè quadrangularem caulem habentibus plantis animadvertere licet) disposita, acidi & salis gustus: inter quæ, iuxta ramulos, nascuntur bini globuli, uni & eidem pediculo inhzrentes, ut in Mercuriali mare, vel (ut Theophrastus ait) fructus sicut oliva, cum primum ex musco, sive flore, emergit, geminus, testiculi hominis instar, quo continetur semen Tithymali semini non dissimile, rotundum, cinerei initio coloris, qui tandem ad cyaneum vergit: radix minimi digiti crassitudinem & longitudinem nonnumquam æquat, duraque est, lignosa, candida, in multos ramos fissa.

Phyllum feminificum.

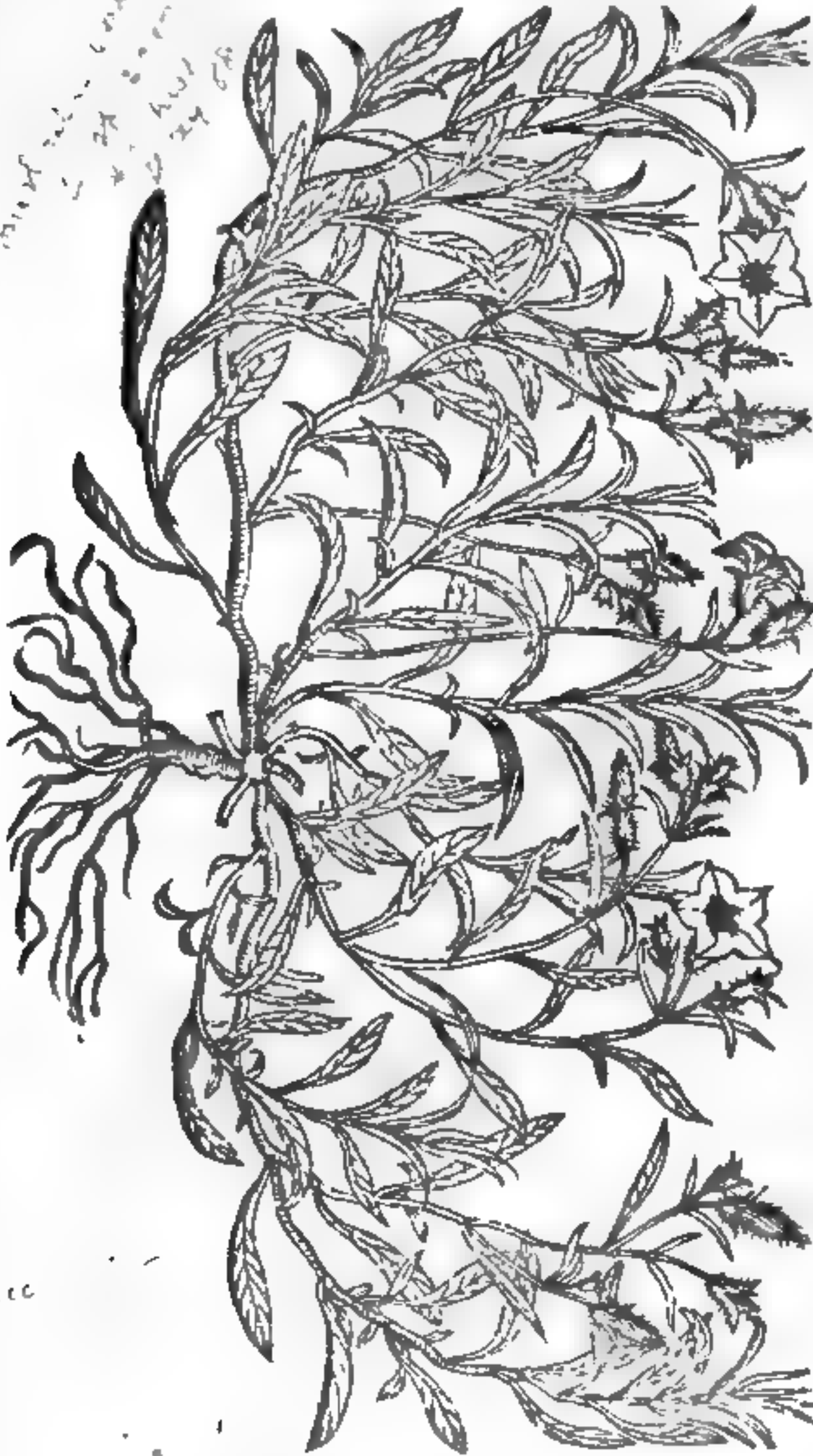
FEMINIFICVM, quod Dioscoridis est Marificum, superiori prorsus est simile: altius tamen plerumque assurgit (licet infirmioribus caulibus) & numerosiora habet folia: præterea, flos oleæ modo mucosus & ex herbaceo pallefcens coloris, longis tenuibusque inter folia petiolis insidet (quem in Marifico vix observare licet, fructu statim ex alarum cavis enascente) semenque rarè admodum perficit, quod globulis etiam, nunc binis, modò pluribus eidem pediculo inhzrentibus continetur. Puto tamen ex prioris semine utrumque plantæ genus nasci, quemadmodum in Mercuriali, Spinacijs, Cannabi, alijsque nonnullis plantis accidit.

Matalos.

Utraque calidioribus regionibus, in quibus sponte provenit, tota incana est, & quodammodo tomentitia, longèque minoribus folijs, quàm in frigidioribus, ubi rarè vivax est. Illud etiam utriusque commune cum Mercuriali, Cynocrambe, & Heliotropio minore, ut erutz radices, temporis successu cæruleum colorem contrahant.

Nascitur utraque multis Hispaniæ, & Galliæ Narbonensis locis, secundum vias, ubi Aprili, interdum etiam maturius floret: in Belgicâ verò, non nisi æstate nobis flores dabit, & singulis annis, ex semine deciduo novas plantas producebat.

Cantabrica quorundam.

Convolvulus Altheæ folio.

GRÆCVM nomen huic plantæ est φύλλον & ελαιόφυλλον: Latinum, Phyllum: & primū qui dem genus ἀρρενογόρον, alterū θηλυγόρον Theophrasto: cōtra verò Dioscoridi, ut diximus. Hispani agro Salmanticensi utramque vocabant *Yerna de Santa Guisteria*, Granatēses verò, *Carra*.

Arthenogoni potu masculi sexus fieri par- tus, ut Thelygoni feminei, Theophrastus & Dioscorides scriptum reliquere. Salmanticens utriusque decoctum, quibuscumque animalibus à cane rabido demortis, propinabant, magno, ut inquebāt, successu. Granatensibus, Mauritanis præsertim, ad muliebres morbos, frequenti in usu erat.

CANTABRICA quorundam. CAP. XXXIII.

MULTIS tenuibus, adeoque junceis ex eadem radice prodeuntibus ramulis, prædita est hæc planta, humi procumbentibus, pedalis, interdum cubitalis longitudinis, duris, flexibilibus tamen, lanuginosis, qui in summo aliquot flores proferunt purpurascētes, inodoros, convolvoli æmulos, minores, unico folio constātes, sed ita implicato, ut quinque videantur, florum oris in totidem angulos desinentibus, & dum clauduntur, complicatis: folia per ramulos nullo ordine sunt sparsa, longa, angusta, tenui lanugine obducta, salicis folijs haud absimilia, grāmiosa si quis mordeat, & aliquantulum amara: radix candicans, singularis, infirmā parte ramosa est, & vivax.

Frequens est multis Hispaniæ & Lusitanie locis, mihi ante in Galliā Narbonensi observata. Postea illam etiam inveniebam in colle Thermarum urbi, vulgo Baden, imminenti, quarto ab urbe Viennā Austriacā miliari. Floret Maio & Junio, nonnumquam & Autumno. Apud Belgas, semine ex Hispanijs accepto nata, non nisi Julio & Augusto, ubi nullum semen perficere observabamus, tamen si magnā diligentiam testaceis conservatam: calidioribus autem locis, in quibus sponte nascitur, semen fert in vasculis convolvolo nō absimilibus, minoribus tamen, fuscum, angulosum, inæquale.

SUNT qui hanc Cantabricam Plinio lib. xxv. cap. viii. appellatam putent. In eadem, inquit, Hispaniā, inventa est Cantabrica, per Divi Augusti tempora à Cantabris reperta. Nascitur ubique, caule junceo, pedali, in quo flosculi oblongi, velut calathi: in his semen perquam minutum. Et eodem capite, ejus, cum Dictamno & radice Aristolochiæ, drachmam in vini hemina sæpius bibendam jubet, contra serpentium morsus.

CONVOLVULVS Altheæ folio. CAP. XXXIIII.

FLORIS cum Convolvulo similitudo facit, ut hanc plantā, alioqui non cōgenerem superiori, nec forma illi respondentē, subnectā.

VEPRIBVS atque fruticibus adnascitur hæc planta, illisque convolvitur, alioqui si admiculis caret et humi jacet, nec sese attollit: nam infirmioribus est cauculis seu viticulis, gracilibus,

Ob. cc

C. aetharoides L. Lam. 3 1789

φύλλον ἢ ελαιόφυλλον ἀρρενογόρον θηλυγόρον. Σε. υγόνου.

Esculentus.

Cantabrica Plinij quibusdam.

Natalis.

Cantabrica Plinij.

Convolvulus Altheæ folio.

I CAROLI CLVSI RARIORVM

cilibus, pedalis aut cubitalibus, villis quibusdam obsitis: folia habet inordinata, Hederae, aut Altheae folijs ferè respondentia, minora, incana, in ambitu crispata, nonnumquam serrata, & aliquantulum laciniata, gummosa si gustetur, subacria, & subamara: flores ex alarum sinu promittit longis pediculis inhaerentes, convolvuli floribus similes, unico folio inftar calathi aut campanulae constantes (sed ita implicato, ut ex pluribus folijs constare videatur) ex purpureo candicantes, interdum omnino purpurascens: radix tenuis, exilis, fusca, per summos cespites repit, & subinde alias plantas producit.

Natalis.

Convolvulus minor.

Iasione Pl. m.

Volubile minor.

Lysimachia lutea communis.

Lysimachia vulgaris magna varietas.

Lysimachia vulgaris
Linn 3.5.20
Diet 24

Lysimachia lutea.

In collibus juxta Tagum flumen lato solo, in Bxticâ, plurimisque alijs Hispaniae locis nascitur. Floret Martio & Aprili. Ad Tagum autem, etiam Decembri florentem inveniebam.

Ad quam stirpem Veteribus descriptam referri haec planta, cui, à viticulis, vicinis fruticibus aut herbis se implicantibus, Convolvuli nomen indidi, possit, ignoro: nisi quis fortè, Iasionem, cujus Plinius lib. xxii. cap. xxii. meminit, esse existimet. Valentini convolvolum folio Altheae Hispani vulgari nomine *Campanilla*, id est Campanulam, Lusitani *Verdezilla* appellabant, & ad vulnera curanda efficacissimam esse tradebant.

VOLVBILEM porro illam minorem (quandoquidem in Convolvuli mentionem incidimus) quam Dodonaeus Smilacem laevem minorem nominat, passim in cultis arvis nascentem, frugibusque se convolventem & implicantem, nonnumquam etiam in incultis, & ad agrorum margines crescentem, florem valde variare agro Francofurtensi observabam: Nam vel omnino niveus erat, vel albus quidem, sed in quo secundum quinque complicationum longitudinem subpurpurascens color elucebat, umbilico etiam albo, aut omnino purpureo: vel prorsus purpureus, radijs secundum complicationes albis: vel medio inter utrosque colore: vel radijs crassioribus, saturatius purpurascens, reliqua parte albis.

LYSIMACHIA. CAP. XXXV.

PRÆTER Lysimachias vulgares, quarum hic icones proponimus, historiam autem non tradimus, quia ab alijs satis luculenter est descripta: luteam videlicet, purpuream, filiquosam cognominatas, quarum aliae annuae dumtaxat, aliae vivaces longè lateque serpente radice donatae sunt, & inter has quae à C. V. Conrado Gesnero Chamænerion vocata, flore niveo interdum à me reperta, tum quae caeruleo est flore (nam & haec omnes in Pannoniâ, & vicinis Austriâ atque Stiriâ regionibus, vel secundum rivos, vel in montanis pratis sponte nascuntur) duo alia genera, dum Viennae Austriae vivebam, minimè ab alijs descripta observabam.

CUBITALI plerumque assurgit Primum caule, interdum etiam amphore, firmo, duro, lanuginoso, & villis obsito: hunc ambiunt ordinatâ quadam serie quaterna plerumque simul, nonnumquam etiam terna adversis inter se pediculis, folia, mollia, aliquantulum incana, primæ, quae luteo flore est folijs minora, acidi initio saporis, deinde salivam cientis, infernâ parte nigris punctis distincta: circa summum caulem, ex singulorum foliorum sinu prodeunt vel ramuli aliquot floribus onusti, cum singularibus ali-

quot

Lyfimachia purp. communis, major.

Lyfimachia filiquosa major.

Lyfimach. filiq. III. Chamenerion Gesn.

quot floribus, vel singulares duntaxat flores, præsertim summo caulis fastigio, lutei, cum quadam gravitate odorati, veluti quinis mucronatis folijs constantes, sed qui tamen infima sede cohærent, & simul defluunt, cum totidem staminibus flavis: radix geniculata, ex singulis ut plurimum geniculis novas propagines producens, & subinde fibras agens, quibus telluri firmiter inhæret.

Crescit in Alpium Austriacarum, aliarumque vicinarum regionum convallibus, & pratensibus locis plurima, atque etiam in cædis quibusdam silvis, quæ ad montium radices sunt: observabam præterea non procul Viennâ plerisque locis secundum aquas. Floret Junio.

HUMILIVS est Alterum genus, vulgari Rubrà sive Purpureâ, cubitalem altitudinem raro superans: caules illi teneriores, graciliores, quadranguli, cacumine in plures ramulos, ex adverso inter se nascentes, divisi: folia vulgari minorâ, & angustiora, sibi invicem etiam opposita, si mordeantur, lenta & quodammodo gummosa, deinde nonnihil acrimoniæ & amaritudinis exerentia: quæ in summis ramulis nascuntur, confusum habent ordinem, neque seriem ullam servant: inter quæ caliculi emergunt rariore, minores, neque aded barbati aut verticillorum instar caulem ambientes ut in Purpureâ vulgari Lyfimachiâ, plerumque hexagoni, ex quibus prodit flos sex foliolis constans, colore rubro,

aliquot staminibus ex umbilico prodeuntibus: radix dura, lignosa, non repens ut superior, E.E. 2 sed

Lyfimachia purp. communis

Lyfimachia filiquosa major

Chamenerion Gesn.

Lyfimachia purp. II sive minor.
Lyfimachia purp. III sive major.
L. 4. 1651

Lysimachia caeruleo flore.

Lysimachia lutea II.

Lysimachia purp. II. sive minor.

Veronica maritima, L.
Com. P. 178

L. purp.
Com. P. 178

Lysimachia lutea, L.
Com. P. 178

Lysimachia
lutea III.
sive minor

sed ex eodem corpore multos caules singulis annis proferens, & subinde lateribus se propagans, multisque fibris inhaerens.

Provenit multis Pannoniae locis, in humidis pratis & Danubij insulis, frequentissime verò, ultra Posonium, vulgo Presburg dictum, itinere Tirnaviensi. Floret cum vulgari Junio & Julio.

NON dubium est, quin ad Lysimachiae genera utraque haec planta referri debeat: adeò illi facie sunt similes.

SED nec à Lysimachiarum classe forsitan rejicienda elegans plantula, cujus siccam stirpem, cum plerisque alijs Kaufburno ad Alpes sito ad me mittebat Francofurtum anno M. D. XC. Doctissimus vir Rudolphus Schlickius Doctor Medicus, posteaquam Heidelbergâ, ubi Professoris publici munere fungebatur, ad illam urbem evocatus est, ut *πολλυτρος* esset. Is, dum vicinos montes (quârum negotia permittebant) stirpiû perquirendarum gratiâ adit & lustrat, plurimas (ut ex ijs quas ad me misit deprehendi) illis similes quas in Austriacis & Stiriacis Alpibus observatas, in Pannonicarum stirpium historiâ descripsi, invenit, & inter reliquas etiam hanc, cujus historiam quàm exactè fieri poterit, & iconem fideliter expressam, hic subijciam.

HABET autem illa pedalem caulem, tenuem, striatum, cavum, multis nodis septum; ab imo

Lyfimachia lutea III. five minor.

Lyfimachia lutea altera Lobelij.

ab imo brevibus birtis folijs, vel potius vaginulis, ad singulos nodos ex adverso nascentibus cinctum, quę circa medium caulem nascuntur, longiora sunt, angusta, tenella, ex viridi pallescencia, tenuibus quibusdam venis oblique secta, ex quorum sinu, enascuntur unciales pedicelli, tenues, sustinentes florū muscosorum, & quinq. flavis foliolis constantium (prodeuntibus ex medio longiusculis tenuibus staminulis cum apice aureo) veluti spicā: radice nititur longā, hac illac se spargente, ad cujus internodia frequentes crescunt tenues, & quasi capillares fibrę, qualibus pleręque aquaticę stirpes donatę sunt: adnatis se propagat.

Nascitur hæc, Schlickio referēte, riguis locis ad Alpium Kaufburno vicinarum radices.

EANDEM esse puto, cum illa, aut certę illi valde similem, quam noster Lobelius, in Appendice ad calcem Stirpium historię Teutonico idiomate evulgatę, sic describit, exhibita etiam ipsius icone, quam nos etiam adiccimus, licet radices & infima caulis pars, non satis scitę expressę mihi videantur.

ANTE quinquenniū, inquit, Alterum hoc genus *Lyfimachię* luteę frequens inveniebam in humentibus fossis circa Gandavum, è regione palatij Principis, deinde inter Tenermundam & Gandavum: anno autem M D XXCI. in Hollandiã circa Amstelrodamum magna copia inter harundines è quibus ædium prætexta conficiuntur. Radix fibrosa, rubris maculis infecta, hac illac repit vulgaris *Lyfimachię* instar, caulem ferens pedalem, quem ambiunt bina & bina folia, communis *Lyfimachię* folijs angustiora, ex viridi pallentia, inter quę flosculi nascuntur in longa capitula congesti, mollibus illis salicis capitellis luteo flore præditis non dissimilia.

GALERICVLATÆ *Lyfimachię* satis luculenter à Lobelio descriptę non meminif- *Lyfimachia galericulata Lobelij.*
sem, nisi alteram illi congenerem videre mihi contigisset, lectam in Itinere à Doctissimo Medico Gulielmo de Mera ex Italiã redeunte, & in sportulis adservatam. Lobelianę porro bini illi flores ex foliorum, contrario situ in cauliculis quadrangulis nascentium, sinibus prodeutes, semper in anteriorem partem propendent adeo æqualiter, & contigui, ut ex eodem sinu orti videantur, quod pictor in unico duntaxat nodo & geniculo observavit, plantam delineando. Nascitur etiam illa copiosę in Vngariã, Austriã, Stiriã, Moraviã, Bohemiaque, secundum rivos è montibus defluentes, rusticis neglecta.

AT quam à Mera accipiebam, dodrantalis est altitudinis, statim secundum radicem ramulos in latera fundens, graciles, virides, frequentibus foliolis, angustis instar foliorum *Lyfimachia rubra minima.*
lini, sed brevioribus, obsitos, inter quę nascuntur singulares, interdum gemini caliculi

Valeriana Indica.

Valeriana
Indica.Valeriana Corniculata
Mull. dict.
Linn. 4. 3.
H. Cap. 117.

Valeriana annua altera.

longiusculi, quales ferè in *Lyfimachia rubra* minore, è quibus emergit flosculus quintis foliolis constans ex purpura cæruleis: quibus defluentibus, succedunt capitula membranacea calculis inclusa, exili semine candicante plena: radix longiuscula, fusca, aliquot fibris donata.

VALERIANA INDICA. CAP. XXXVI.

SEMI NE ex Italiâ misso *Valerianæ Indi-* scæ nomine, nata est hæc nova, & paucis abhinc annis Europæ cognita elegans planta, quæ primum ex terrâ emergens, non valde ab similibus est illi quam Belgæ *velde-croppen* id est, campestem lactucam, appellât, *Lugdunensis plantarum historia*, *Polypremnum Cassiani in Geoponicis esse*, asserere videtur, *Lobelius Phu* minimi appellatione donavit. Inter media folia caulem promit pedalem, nonnunquam cubitalem, concavum, renellum, angulosum, nodosum, & ad singulos nodos in bina brachia, ut plurimum, divisum, adnascentibus utrimque ex adverso singularibus folijs, binas uncias plerumque longis, unam latis, mollibus, crassiusculis, sinuosis interdû, & in lateribus aliquantulum incisis, insipidi fere guttus: singula deinde brachia ex geniculis prodeuntia, in breves alios ramulos dividuntur, ferè ntes summo fastigio multos in caput congestos flosculos, longiusculos, extremâ parte apertos, & in quinque lacinias divisos, quarû duæ superiores, breviores & latiores, inferiores autem tamquam labra pendulæ, & media reliquis longior, coloris omnes vel carnei, vel profus nivi, odoris expertes: singula deinde capitula in longitudinè & latitudinem augefcunt, semenq; ostendunt crassiusculum, fungosum, nigricans: radix parva est, cædida, quam subsequente hieme perire, ipsa experiètia docuit.

Floret interdum Maio & Junio maturius sara: subinde tamen in hiemem usque flores & semen proferentem vidimus.

VALERIANA ANNUA, seu Æstiva,
CAP. XXXVII.

HÆC statim à radice multa folia promit humi diffusa, viridia, instar foliorum *Calcitrapæ* vulgò appellatæ, sive *Cardui muricato capite*, laciniata, inter quæ prodeunt aliquot caules rotundi, cavi, ramosi, binos cubitos fere alti, virentes, quem ad singulos nodos utrinque ex adverso amplectuntur folia inferioribus minora, laciniata etiam, *Valerianæ silvestris vulgatiore* foliorum æmula: summis ramis extremoque caule sustentur tamquam umbellæ florum quinque folijs constantium, non dissimilium floribus *Valerianæ Indiçæ* anteriore capite descriptæ, coloris rubri dilutioris ad carneum tendentis: in ramulos excrescunt tandem illæ veluti umbellæ, & semen ferunt quale parè *Valerianæ rubræ*, sed minus: radix alba, & satis lignosa,

Valeriana
Æstiva.Valeriana Calcitrapæ
Mull. dict.
Linn. 4. 3.
H. Cap. 117.

Valeriana silvestris L.

Valeriana fil. minor.

Valeriana fil. alpina i. latifolia.

Valeriana montana
M. J. B. de C.

lignosa, quam tamen subsequens hiems corrumpit. Floret estate, & subinde in Autumnum usque floribus & semine onusta conspicitur.

Nata est Francofurti ad Mœnum in exculto horto Ioannis Myleri Pharmacopœi diligentissimi & rei herbariæ studiosissimi, semine illi communicato, quod è Belgicâ acceperam à Iacobo Plateau, anno, ni fallor, MDCXC.

VALERIANA ALPINA & Saxatilis. CAP. XXXVIII.

NON minus vulgaris sunt in Austria, Stiria, vicinisque Provincijs duo illa Valerianæ silvestris genera à Neotericis prodita, quàm in universâ Germaniâ, & alijs plerisque regionibus. Verùm duo alia in Stiriacis & Austriacis Alpibus observasse existimo, quæ alibi mihi conspecta non fuere: quibus vulgarij icones præfigendas censuimus, ut ex collatione discrimen facilius agnosci possit.

PRIMUM affurgit palmari cauliculo, interdum etiam pedali, terete, rotundo, viridi quem ambiunt oblonga folia in binas aut ternas crenas profundiores nonnumquam divisa: alia verò majora ex radice prodeunt, ad hederæ trachelive formam accedentia, minora tamen & teneriora, amari gustus: flores in summò caule quasi umbellatim nascuntur, ut in alijs Valerianæ generibus, pu-

Valeriana
Silvestris al-
pina i. lati-
folia.

illi, albi, quibus succedit exiguum semen, forma alioqui alijs silvestribus Valerianis simile: radice

Valeriana fil. alpina II. saxatilis.

Nardus mont. primùm germinans.

Valeriana saxatilis
Trues. chet.
Lam. f. 309

radice serpit nodosâ, albicante, odoratâ, & cum aliquâ adstriktione amariusculâ, ex quâ aliquot capillares fibræ dependent.

Nardus.

Crescit in ipsis Austriæ & Stiria Alpibus, locis umbrosis, inter saxa. nusquam tamen uberior quâ in Durrenstein, in quo omnes alpinæ plantæ magis luxuriare & adulescere videtur. Floret Iunio & Iulio, deinde semen paulatim maturescit.

Valeriana fil. alpina II. saxatilis.

ALTERI bina aut terna à radice exeunt folia, Bellidis montanæ foliorum pænè æmula, è quorum medio caulis assurgit pedalis, gracilis, rara habens folia inter se opposita, angustiora, & minora: supremus caulis in ramulos finditur, qui flosculos sustinent albos, reliquis Valerianæ silvestribus similes, semen, quod subsequitur, non etiam diversum: ejus radix aliarum Valerianarum Alpinarum modo in saxorum fere commissuris serpit, nec minus odorata est superiore.

Provenit inter saxa ad flumen Myrtz quod monasterium Neuberg alluit, qua ex eo monasterio iter est in Hohenbergerin & Spital. Invenitur & in alijs locis, sed istic primum observabam. Floret sub Iunij finem, & Iulio, interdum maturius, nonnumquam serius, pro cæli & aëris naturâ atque temperie.

DE Valerianis consulendum censeo Fabium Columnam virum acerrimi iudicij.

MONTANAM Nardum in illis montium jugis invenire non contigit, tamen summâ diligentiam perquisiverim. Verùm anno MDXCII. eam ad me mittebat Neapoli doctissimus vir Ferdinandus Imperatus è monte Virgineo erutam, ex quâ numerosas postea nactus sum plantas: quin & semine deciduo pleræque felicitur natæ in meo horto.

Nardus montana.

TUBEROSAM porrò habet ea radicem quæ quotannis adnatis alijs valde se propagat, multisque & quasi capillaribus fibris infimâ parte & summo capite prædita est, ex quâ stolones oriuntur folijs ex atro virentibus superne & splendentibus, nec in ambitu serratis infimâ parte, onusti, deinde alijs in lacinijs dissectis, uti pænè Valerianæ majoris folia, sed minora, quoque stolones magis adulescunt, eos magis dissecta vestiunt folia, ex adverso semper sita: summo caulis fastigio confertim nascuntur flores Valerianæ silvestris floribus non dissimiles, odorati, minus tamen quàm radix, quæ silvestris Valerianæ radicem odore valde æmulatur.

Hujus autem quam proponimus iconem, non ex adultâ, sed ex primùm germinante plantâ, altero post quam illam accepissem anno, Francofurti exprimi curabam.

MINIME dubium est, quin hæc plantula ad silvestrium Valerianarum classem sit referenda, adeò illas odore, & nonnihil etiam formâ, præsertim saxatilem modò descriptam, refert.

Nardus alpina.

INTEGROS interdum cespites occupat serpendo, & latè summâ tellure sese inter muscum diffundèdo: oblongi procumbentésque humi ramuli, tenues, plurimis veluti foliis, aut siccis squamis circumsepti, subinde fuscas & nonnihil capillatas fibras agunt, summâ parte in unicum, aut bina ternave extuberant capitula, aliquot longis, secundùm caput angustis, deinde in latitudinè paulatim sese laxantibus folijs, satisque crassis & succulentis plena, colore, dum primùm emergunt, viridi, deinde sub Autumni initium, aut Æstatis finem, flavescente, gustu amarusculo: palmaris aut dodrantalis, nonnumquam etiam major inter ista emergit cauliculus, satis firmus, ut in minoribus Valerianis silvestribus geniculatus, bina ad singulos nodos inter se opposita habens exigua foliola, cui, circa summum, ex singulis alis enascuntur pedicelli, binos aut ternos flosculos coloris pallidi sustinètes, quibus succedunt semina, Valerianæ silvestri Alpinae, saxatili præsertim, secundo loco superiori capite descriptæ, proxima, paulò tamen minora.

Nardus Alpina, sive Nardus Celtica.

Tota plantula aromatica est, & radicem Valerianæ silvestris odorem æmulatur.

Copiosè nascitur in Iudenberg summo Stiriacarum Alpium jugo inter muscum, saxosis locis, unde plantas cum suis cespitibus erutas, & plerasque alias elegantes stirpes referebat anno M. D. LXXVI. C. V. Doctor Ioannes Aicholtzius Medicus ac Professor Viennensis, veterè amicitia mihi conjunctus, quarum non-

Natalis.

nullas suo horto aliquot annis aluit. Nascitur & in Tyrolensibus atque Saltzburgenis montibus, teste C. V. D. Ioachimo Camerario, Inclytæ Reipublicæ Noribergensis Archiatro.

Mense Augusto floret sub ipsis ferè nivibus: folia deinde promit cùm illæ dissolvi & diffluere incipiunt. Legitur autem ab incolis sub Augusti finem, & Septembris initium, cùm folia flavescere incipiunt: tum enim summam habet odoris gratiam, quâ caret dum folia primùm promit, & adhuc viridis est.

INCOLÆ Sæpiet appellat, nomine è latinâ voce desumpto: Pannonès, quibus frequens ejus usus est in capitis lotionibus, *Bechy su*, hoc est, Viennensem herbam nominant, quia Viennâ copiosè ad eos transfertur.

Sæpiet.

Bechy su.

SEDVM MAIVS LEGITIMVM.

CAP. XL.

TRIVM Sedi generum historiam Dioscorides nobis reliquit, majoris, minoris, & tertij, cujus facultates à reliquis generibus sunt diversæ. Majoris descriptionem hoc capite dabimus, minoris proximè sequente.

MAIVS, frutex est potius, quàm herba, duorum cubitorum nonnumquam altitudine, brachiali verò crassitudine, multos ferens ramos pollicaris crassitudinis, aut majores, qui in multis alas dividuntur digitalis crassitudinis, summo fastigio veluti in orbem desinentes, multis folijs confertim & imbricatim sibi mutuo incumbentibus constantem, perinde ac in Sedo majore vulgari, sive Cotyledone alterâ Diosc. Carnosa sunt autem ea folia, succi plena, & linguæ instar efformata, hoc est, ab infimâ sede paulatim in latum sese dilatantia, in ambitu, crebris & minutis veluti denticulis adeò leviter serrata ut vix appareât, gustu paululum adstringente: cortice denso, carnosissimo, succulento totus frutex cinctus est, cujus membrana exterior subfusca, maculisque, seu potius sedis foliorum vestigijs respersa, ut in Tithymalo characiâ. Interdum summis majoribus ramis emergit crassus & veluti foliosus quidam

Sedum majus legitimum.

Sedum majus legitimum.

quidam pediculus, tanquam thyrsum gerens multarum gemmarum, quæ successu temporis in flores sese explicant ex flavo pallescentes, stellarum instar in aliquot folia divisos, cum suis staminibus. Iam maturescere incipientibus floribus, & ad seminis efformationem properantibus, gracilescit hic pediculus: semen exile est & nigrum. Semper viret hæc planta: nam ante quàm vetera folia abiciat, nova semper producit: & facillè ramulis pangitur.

Conspectus mihi est primùm hic frutex in Royuëlos Lusitanie oppidulo, dum Madritio Vlyssipponem proficiscerer, deinde Vlyssipponem & vicinis locis frequentissimùm in ædium rectis & muris inveniebam, sponte etiam nascentem prærupto & scopuloso colle, non procul à Scyntri arce regiâ, quinto ab Vlyssipponem milliari. Denique Hispali in fictilibus. Nascitur & in Italiâ: habeo enim sesquicubitalem fruticem ex ramulo dodrantali ad me misso natum. Is mihi nondum floruerat dum hæc scriberem: ea de causa nihil de ejus flore pronunciare possum, sitne candidus, ut quidam scripsere, an ejus, qui in Lusitania crevit, colorem referat. Apud Belgas, Lusitaniam usque à me missum aluerunt aliquot annis in fictilibus, rei herbariæ studiosi: sed tandem perijisse existimo, vel negligentiam (nam non vulgari curâ indiget) vel hiemis inclementiam, hiemis enim injuriam ferre nequit frigidioribus

regionibus, nec cellæ cameratæ aërem conclusum patitur, ut bis aut ter meo damno expertus sum: propterea in vaporatio cōservare solebam cum Opuntia vulgo creditâ, quæ à nonnullis Ficus Indica cognominatur, Hispanis verò *Tuna* dicitur, & *Canna Indica*. Florebat Vlyssipponem Decembri & Januario: apud Belgas numquam florere voluit.

LEGITIMUM id esse Sedum aut Sempervivum majus, Dioscoridi *ἀειζων τὸ μέγα* dictum, nemo est qui inficias ire possit, si in Stirpium cognitione mediocriter versatus sit. Nam quod hæcenus pro Sempervivo majore habitum est, & adhuc à quibusdam habetur, nihil aliud est, quàm Cotyledon altera Dioscoridis. Sedum autem majus Lusitanum *Ensayon* voce nonnihil veterem Sedi appellationem referente, Hispani *Yerua pantera* (communium Cotyledone altera nomine) vocant.

VETERES Sempervivi majoris folijs ad erysipelata, herpes, & phlegmonas usi sunt, etiam ad ambusta & podagras per se vel cum polentâ illitis: epiphoris etiam folia imposta vel succum inunctum prodesse tradunt, & plerasque alias facultates tribuunt, quas apud ipsos Auctores requirere licet: Lusitanicæ mulieres ad detergendos capillos, & repurgandos dentes usurpabant.

SEDUM MINVS.

CAP. XLII.

MINVS Sedum in duo genera distinguit Dioscorides Primum, quod temperamento & facultatibus majori est simile: alterum quod vi acri est præditum. Prioris varietate sunt species ab alijs exhibitæ: nos aliquot, à nemine proditas ante quàm meas Observationes evulgarem, addemus, interpositis tamen quarundam imaginibus quæ ab alijs sunt descriptæ, quia in ijs Provincijs, ubi hæc nascuntur, etiam admodum sunt vulgares.

ILLARVM igitur Prior quarum icones sunt depictæ, quæ & mihi Sedum minus Primum futurum est, vulgaris illa est in muris editisque aridioribus & sabulosis nascens, vulgo vermicularis cognominata, à teretibus, brevibusque, vermiculorum modo folijs, albo flore.

ALTERA, cujus pænè similia sunt folia, sed frequentiora & densius in caule stipata, in muris & macerijs etiam nascens, sed priore minus frequens, humi procumbens & fibris subinde se firmans. Sit mihi hæc etiam Secundum genus Sedi minoris.

DODRANTALEM habet Tertium genus Sedi minoris (quod in Pannonicis observationibus secundo loco mihi descriptum) cauliculum, subrubrum, succulentum, tenerum: foliola

gout 127
L. 24 664
H. 104 179

Natales.

Sempervivum
L. 24 664
H. 104 179

ἀειζων τὸ μέγα

Ensayon.
Yerua pantera.

Facultates.

Sedum minus duorum generum.

Sedi minus I.

Sedum minus II.

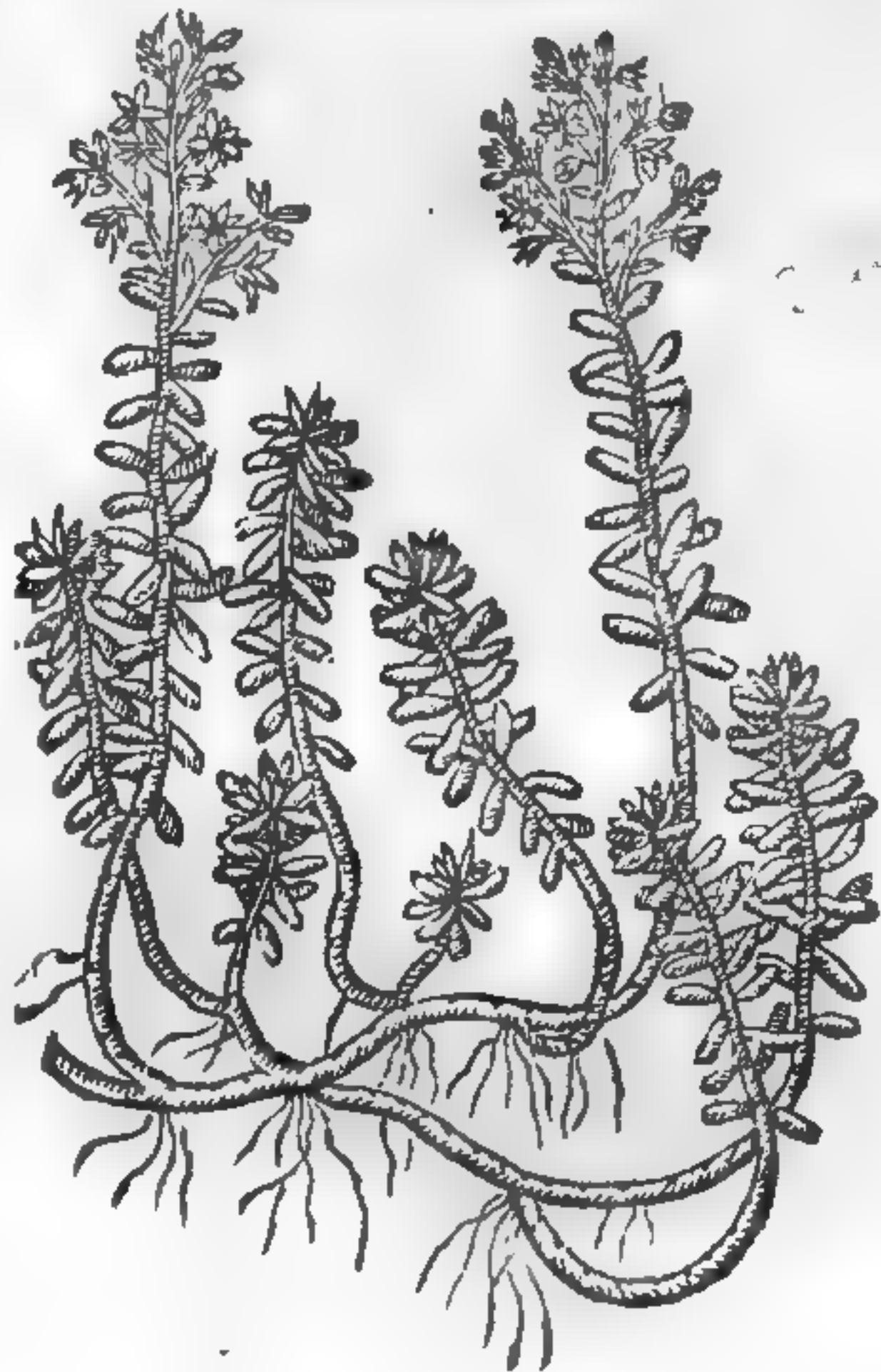
Sedum minus III. f. v. p. n. s. v. e.

Sedum minus I.

Sedum minus II. ●

*B. M. S. alba L.
Sedum minus II.*

Sedum minus III. sive palustre.

*Sedum villosum
L. 27. 620.
Sper. herb.
Linn. 4. 627*

(Plus minus 40)

liola longiuscula, subhirsuta, succi plena: flosculosin summis cauliculis quinque foliolis constantes, purpurascens, aut carnei coloris, cum aliquot internis staminibus: totidem succedunt cornicula quot fuerunt in singulis flosculis foliola, initio viridia, deinde purpurascens, semen exile continentia: radix exigua est & inutilis, secundum quam, ex infimo caule, surculorum propagines in orbem humi diffusae sunt, multis exiguis foliolis Sempervivi minoris ferendi (quod Octavum genus erit) fere similibus, minoribus tamen, angustioribus, & obtusiore mucrone praeditis, cinctae, saporis insipidi & aquei.

Florens hoc genus observabam uliginosis locis apud oppidulum Freying, qua Pragae iter est Noribergam, sub finem Iunij, cum anno M. D. LXXIX. in Belgicam & Britanniam proficiscerer.

TERTIA verum Dioscoridis Sedum minus est, teretibus, crassis, succo plenis & mucrone praeditis folijs, flavis floribus. Vulgo in hortis alitur, atque ejus folijs solent Galli in acetarijs quemadmodum Portulacae folijs uti: sed & sponte nascitur in Hispanijs in muris & macearijs. Ejus verò duo sunt genera: Vnum cujus summus caulis in ramulos divisus sese inflectit instar summitatum Scorpiuri sive Heliotropij majoris, id mihi Quartum Sedi minoris genus erit: Alterum cujus ramuli summo fastigio non incurvantur, quod mihi Quintum Sedi minoris genus esto.

*Sedum minus Diosc.
& sive minus III.*

Sedum minus V.

Sedum minus VI.

SEXTVM Sedi minoris genus, in Pannonicis Observationibus primo loco positum, affine est jam

*Sedum reflexum, L.
Sed. fl. 2. 310*

*Sedum minus v.
Sed. fl. 2. 310*

Sedum minus vi. five alpinum i.

*Saxifraga alpinum
Sperulium
Linn. b. 687
Sed. fl. 2. 269*

*Sedum minus
VIII VALL.*

Cibus pau 485

est jam memoratis: nam summâ tellure serpit, utilia, numerosisq̃ & succulentis ramis præditum est, quos ambiunt longiuscula & mucronata foliola, Secundo Dioscoridis Sempervivo, quod Galli *Triquemadame* appellant, & illis in usu esse jam dixi acetarijs conficiendis, haud multum absimilia, minus tamen crassa, planiora, & gustu valde exiccante: flores in cauliculis palmaribus numerosi, majusculi, quinque folijs constantes, ex luteo colore aliquantulum pallescetes: radicem habet in crebros ramos divisam, qui, per terram sparsi, tenues fibras agunt.

Crescit in Sneberg alijsq̃ue Stiriacarum Alpium jugis, in Tauro monte Carinthiæ & Iudenberg: & Montibus Kaufburno vicinis. Floret sub finem Julij, & Augusto.

In rupibus veteribusq̃ue muris nascitur Septimum genus cum in Hispaniâ & Lusitaniâ; tum in Galliâ Narbonensi præsertim Mompelij ubi id observabam quando istic vivebam in muris suburbiorum, ad portas urbis protensis. Non valde absimile est Sempervivo tertio Dioscoris: sed folia paulò crassiora sunt, candidiora, teneriora, nec, ut illa, fervidi gustus, sed

viribus Secundo respondentia & frigida: flos item ejus candidus, qui in Tertio Dioscoridis luteus: semen exiguum est, & subruffum. Floret Junio, semen Julio maturum.

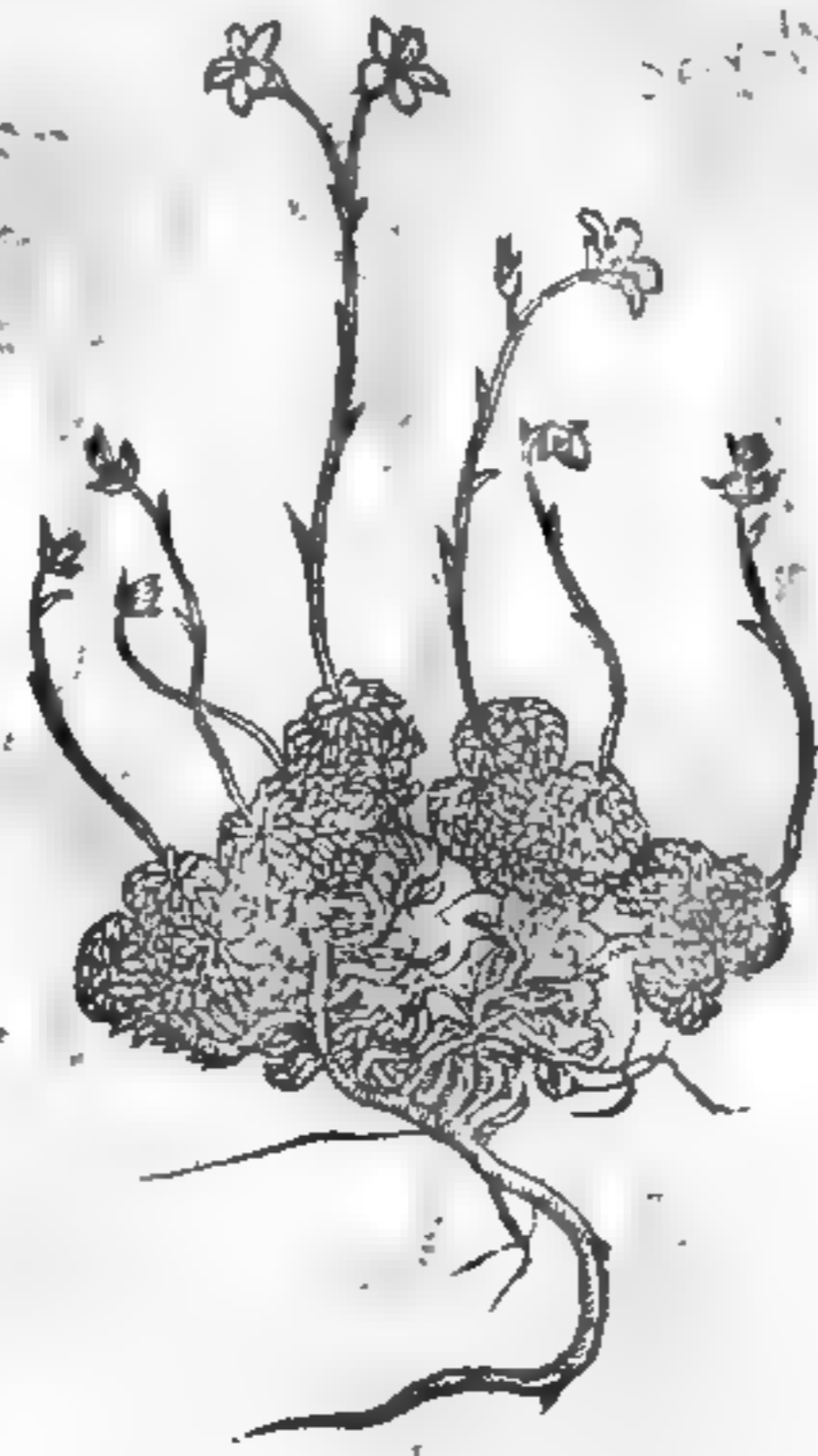
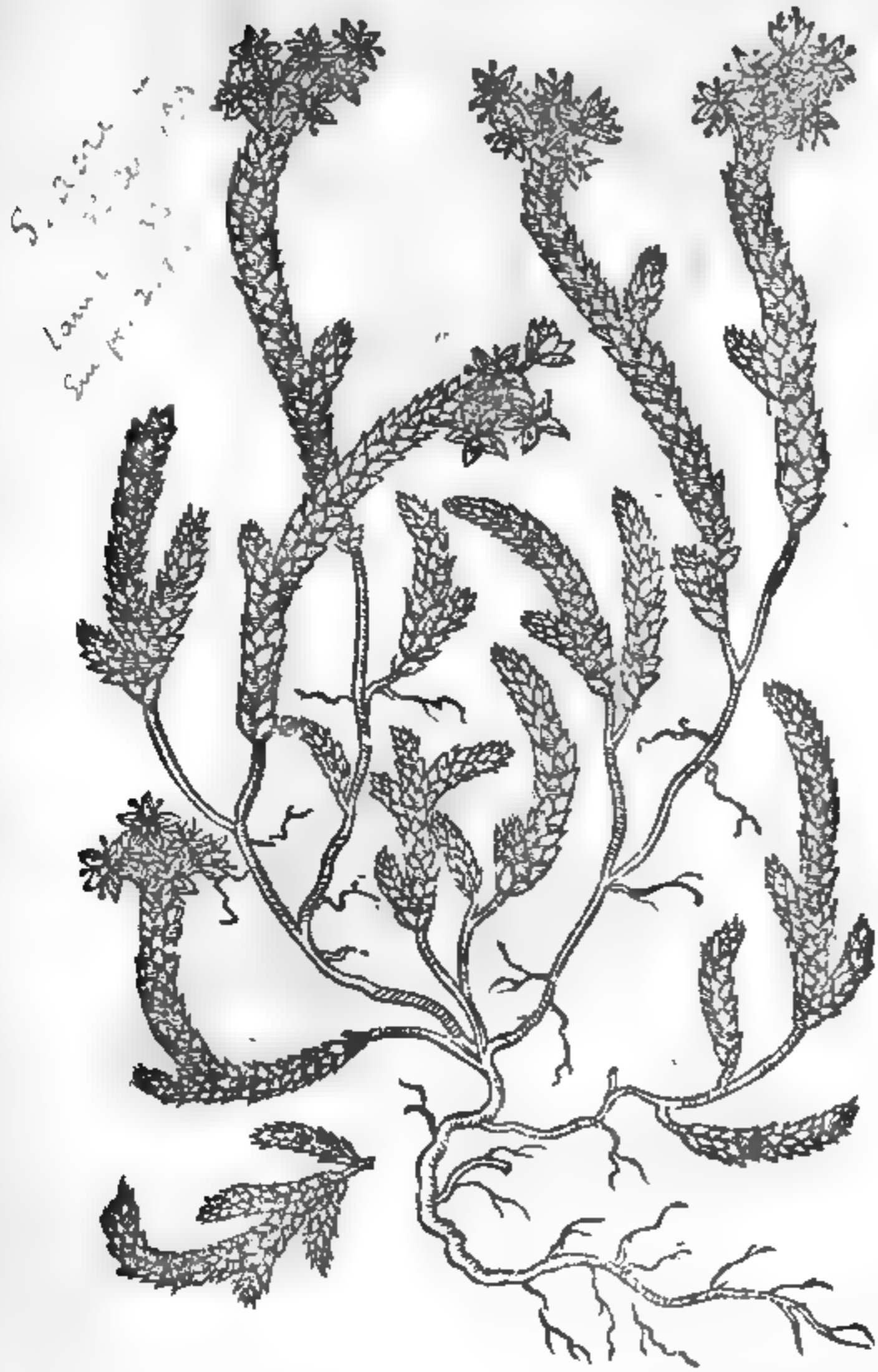
OCTAVVM genus, est Dioscoridis Tertium, quod ab aliquibus *ἀρσάχην ἀγρίαν*, & *τὴν ὀφίον* vocari asserit, à Romanis illecebram. Habet id crassa & succulenta etiam folia, frequentia, sibi invicem ferè incumbentia: flores luteos. Vulgaris est notitiæ: nam passim in tectis, muris & petris nascitur, etiam in aggeribus, salebrosis & aridis locis quæ tenui gramine ob-

*Sedum minus
VIII sive
Diosc. IIII.
ἀρσάχην
ἀγρίαν
Illecebra.*

sita:

Sedum minus VIII. causticum.

Sedum minus IX. live alpinum III.

sua: aded autem vivax, ut tenuissima ramulorum fragmenta facillimè radices agant. Vim habet excausticam, acrem, & exulcerantem, teste Dioscoride, & ipsa experientia.

NONVM, quod Tertium est in Pannonicis Observationibus, compactis & sibi invicem infidentibus est foliolis, valde exiguis, crassis, cinerei coloris ad caeruleum quodammodo tendentis, ut tota planta (quæ acidi saporis est) nihil ferè nisi muscus quidam videatur: pedicelli è medio foliorum exiliunt, duas penè uncias longi, graciles, juncei, in quibus terni plerumque flosculi, quinque foliolis constantes, candidi coloris, cum aliquot intus luteis staminibus: cum in semen abeunt flores, cauliculi aliquantulum excresecunt. Mirum in modum propaginibus serpit & radices agit alterius Cotyledonis ritu, integros cespites, cujusdam musci instar, interdum occupans.

Præruptis Snealben jugi locis, atque inter saxa nascitur, quâ descensus est ad Monasterium Neuenberg, atque etiam in Sneberg. Invenitur & in monte Fracto, teste Gesnero. Julio & Augusto floret.

DECIMI folia paulò majora sunt & longiora, crassiuscula, in ambitu villis obfita, gustu etiam primùm acido, deinde amariuscule & excausticante: adnatis se propagat, atque è medio foliorum, hirsutum pediculum profert, longitudine cum præcedente parem, in quo seni plerumque velut in umbellâ dispositi sunt candidi flosculi, quinque foliolis constantes, umbilico luteo.

Invenitur in Sneberg & vicinis jugis. Sub finem Junij & Julio istic floret.

VNDECIMVM longiora nonnihil habet folia graminis modo angusta, dura, viridia, lævia, subacidi initio saporis, deinde ingrati: unicus aut alter inter folia erumpit cauliculus lævis, gracilis, junceus, trium ferè unciarum longitudinis, rarò major, in quo unicus, interdum binii sunt flosculi, superiore majores, candidi, medio lutei, quinque foliolis, cordis, ut vulgo pingitur, formam referentibus, præditi.

Serpit & hoc reliquorum instar, iisdemq; cum Decimo locis crescit, atque eodem cum illo tempore floret.

SUNT etiam Duodecimo angustiora folia, rigidiora, aliquantulum hirta, ab imâ sede in circuitum sese expandentia, Cotyledonis alterius, & reliquorum montanorum Sedi minoris generum modo, gustu quidem adstringente, nonnihil tamen amaro: ex horum medio unciales exeunt pediculi, firmi, nudi, qui summo fastigio quinque aut sex flosculos coloris lutei gestant: deinde crassiusculas mucronatasque siliquulas, semen exile, planum, fusciscentes continent: radix crassiuscula est, longa atque candicans, quæ, ex summo capite, multas plantulas adnatas & simul junctas producit.

S. 272
Lam. 1
Sed. 11.

Sedum minus IX
Sed. 11
Lam. 11

Sedum minus IX

Sedum minus IX

Sedum minus IX

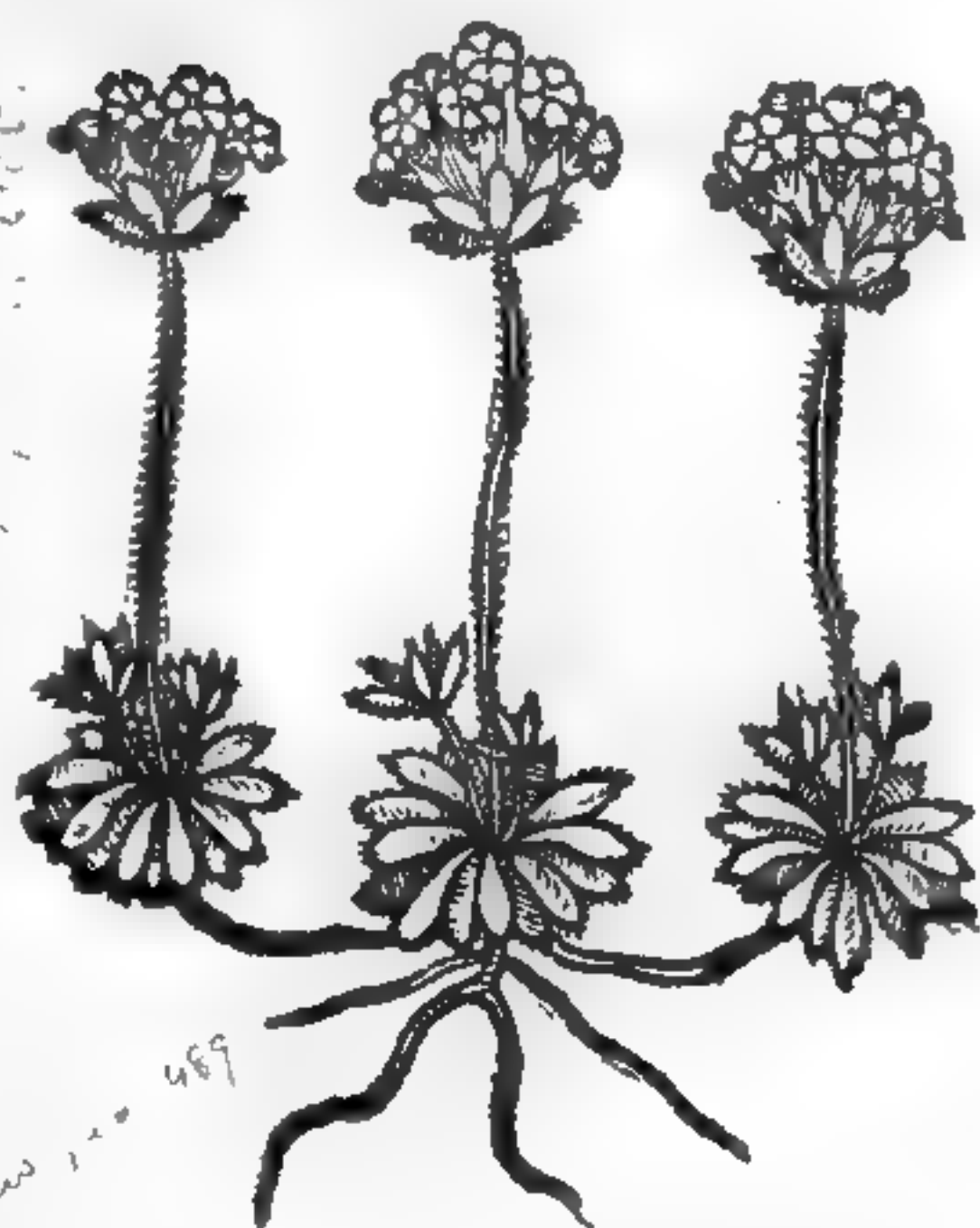
Sedum minus IX

Sedum minus IX

Handwritten notes in the bottom right corner, including a date '1758' and other illegible text.

Sedum minus x. alpin. 1111.

Sedum minus xii. alpin. vi.

Natalis.

In summis Austriacarum & Stiriacarum Alpium jugis, inter saxa provenit. Meminidum olim è Narbonensi Gallia per Helvetios in dulcissimam patriam redirem, in Allobrogum Alpibus cum alijs plerisque venustis stirpibus eruere

Hujus etiam obiter meminit Gesnerus in descriptione Montis Fracti, Historiam verò tradunt Pena & Lobelius Adversariorum libro: cum autem in supra memoratis Alpibus frequenter etiam collegerim, huic capiti, cum reliquis Sedi minoris generibus (tamen si forte non per omnia ejus facies respondeat) inferere libuit.

Sedum minus xii.

NUMEROSA habet Decimum tertium genus foliola, ternis profundis incisuris laciniata, ut Ajugæ ferè folia, minora tamen & viridiora, neque ullâ lanugine vestita, quorum sapor admodum adstringens & exsiccans: cauliculi assurgunt exiles, binos transversos digitos, sive sesquinciam longi, singuli singulares sustinentes flosculos ex herbaceo pallefcetes, quinque foliolis constantes: radice serpit multis exiguis fibris capillata, & multas propagines è lateribus generâte, ut integros cespites interdû occupet, muscûmq; quendam ementiatur.

Crescit in summo Sneberg jugo, inter saxa recenter à nivibus libera. Floret Augusto.

QVO nomine à montanis pastoribus & venatoribus omnes illæ plantæ in Austriacarum Alpium jugis nascentes, quas hîc ordine descripsi, donatæ sint, hæcenus intelligere nõ potui: & haud scio an illis ullum nomen indiderint, solent enim ejusmodi minuta negligere. Ego Sedi parvi generibus adnumerandas esse censeo. Si cui autem mea sententia minimè placet, alioq; nomine insignire malit, per me semper licebit. Septimum porrò, Dalechampius, sive quisquis is fuerit qui Generalem illam Plantarum Historiam Lugduni expressam scripsit, ἀειζων δασύφυλλον cognominare videtur: quæ sanè appellatio omnibus Sedi generibus quorum folia sunt crassa & densa nõ minus quàm, illi peculiariter, convenire potest. Illud verò mirum, quod Duodecimum genus non inter Sedi genera recèseat, tamen si ejusdem temperamenti esse asserat, sed Phyllum Arthenogonum Dioscoridis esse velit, cujus quæ cum hac plantâ sit affinitas, Doctioribus, qui in Stirpium cognitione versati sunt, dispiciendum relinquo.

ἀειζων δασύφυλλον

Facultates.

CETERVM Dioscorides similes facultates tribuit Sempervivo parvo, quibus pollet magnum præcedente capite descriptum: Tertium autem genus, quod in hoc capite Octavum est, illitum cum axungia, strumas discutere ait. Nisi quis supposititias esse has facultates dicat, & Dioscoridis textui insertas, ut non sine judicio cenet Fab. Columna, qui vulgarem illam Sedi quam Octavo loco reposui (speciem, nõ ἀειζων nominat (similes enim sunt omnium Sempervivorum facultates) sed facie ἀειζων referre dicit, & Plinij alterum vel tertium dactylum, quem postremo cap. lib. xxiiii. Natur. Histor. describit, esse suspicatus, cui opinioni acquiesco.

Dactylus Plinij 2. 3.

COTYLEDON.

CAP. XLII.

UMBILICI VENERIS, sive Cotyledonis historiam alij tradiderunt: mei tamen instituti esse putavi (quandoquidem alteri ejus generi peculiare caput damus) hoc capite brevem illius descriptionem retexere.

Umbilicus veneris.

HABET autem multa folia à radice prodeuntia, summa tellure confertim stipata, in acetabuli formam tornata, hoc est, orbiculata, & in medio, umbilici instar, depressa, succulenta, tenera, inter quæ exit caulis non valde firmus, aliquot folijs præditus, non orbiculatis ut inferiora, sed longiusculis, & extremâ parte quæ latiuscula est, crassâque & succi plena, in tres

Cotyledon, Umbilicus Veneris.

Lam 2. 140
 Cotyledon umbilicus - sp. 615
 P. umbil. det.

tres plerumque crenas divisas; ex quorum
 sinu procedunt interdum ramuli, qui, cum
 caule, à medio ad summum fastigium mul-
 tis flosculis sunt onusti longiusculis cōcavis
 & propendētibus instar pusilloꝝum tintin-
 nabulorum, coloris ex herbaceo candican-
 tis, qui firmiter inhærentes, unâ cum caule
 siccantur, & tandem pereūt: maturi floscu-
 li occludunt parvas siliquulas plenas exili
 fusco semine, quod sponte decidens, nume-
 rosas circa matrem, & in vicinis, si quæ ad-
 sunt, vasis siliilibus, generant plantulas: ra-
 dix est tuberosa, non bulbi modo efforma-
 ta, sed potius orchidis pleniorē radicem
 referens, modò orbiculata, interdū tuberis
 aut Aconiti hiberni radici similis, ut illius
 instar confringi, & fragmentis pangi possit.

Sponte verò nascitur non modò in muris
 veteribus & parietinis: sed etiam in tectis,
 muris sive parietibus, ex argilla formaceis,
 saxi & rupibus, humi interdum solo ferti-
 li, ad Olearum, Chamæripes, & Corruæ
 radices, atque etiam in annosis Suberi: ar-
 boribus sponte crescētē observabam ple-
 risque Hispaniæ & Portugalliæ locis.

GRÆCIS hæc planta κοτυλιδών dicitur, ab
 aliquibus σκυτάλιον, ab alijs κυβάλιον Dio-
 scoride referente; Latinis Umbilicus Vene-
 ris. Galli Latinos sequuti *Nombri de Venus*
 appellant; Salmanticensium vulgus *Vasillos*,
 id est, acetabula aut vascula nuncupabant à
 cava folij capacitate acetabulū referente.

Natalis.

κοτυλιδών,
σκυτάλιον,
κυβάλιον.

Nombri de
venus.
Vasillos.

Facultas.

Cotyledon altera i. Sedum vulgare.

Sempervivum hibernum
 L. 7. 665

Sacris ignibus, strumis, inflātionibus,
 perionibus, illitu auxiliari, stomachi ardo-
 rem refrigerare, folia cum radice cōman-
 ducata, calculos frangere, & urinam ciere,
 atque hydropicis ex melle dari, auctor est
 Dioscorides.

COTYLEDON ALTERA. CAP. XLIII.

ALTERIVS Cotyledonis nomine intel-
 ligo Sedum majus vulgare, ex Diolco-
 ridis mente, cujus in Austriæ montanis alia
 inveniebā genera nulli ex Neotericis Scri-
 ptoribus, quod sciam, observata, quæ hic
 ordine describemus.

Cotyledon al-
tera Di. sc.
Sedum ma-
jus vulg.

PINGVIA, crassa, numerosaque habet
 Primum folia, circa radicem densa, Accta-
 bulo alteri, sive Sempervivo vulgari majori
 (cujus iconem præfiximus, ut differentia
 conspici possit) similia, minora tamen, & in
 ambitu leviter dentata, succulenta, & gu-
 stu acido: inter quæ multa in ambitu capita
 è similibus sed minoribus folijs cōgesta ex-
 oriuntur, longis pediculis inhærentia, quæ
 tandem aucta in novas plantas efformātur:
 ex ipsius matris umbilico emergit caulis
 dodrantalis, foliosus, rectus, ferēs in ramu-
 lis florem alterius Cotyledonis instar albi-
 cantem, magnum, sex folijs cōstantem, cui
 succedunt siliquæ, seu vascula totidem an-
 gulis discreta, semine exili plena: radix
 Sempervivo vulgari majori similis, minus
 tamen

Cotyledon al-
tera.

Sempervivum hibernum
 L. 7. 665

tamen crassa, candicans, subinde novas plantas præter jam dictas è lateribus fundens.

Natalis.

Frequens est in omnibus jugis urbi Viennæ vicinis, atque in Austriacis Stiriacisque Alpibus. Floret Julio.

Altera species.

2. ILLIS ipsis locis invenitur aliud genus huic valde simile, per omnia tamen minus, & cujus etiam folia magis sunt dentata.

Cotyledon altera III.

Cotyledon altera IIII. sive Matth.

Cotyledon altera III.

CONFERTIS, frequentibus, pinguibusque sive crassis, atque in orbem digestis est etiam Tertium genus folijs, Superiore tamen minoribus, nec detatis in ambitu, tamen si aliquantulum hispida appareant, sub quibus, è radice capite, aliæ similes plantæ crassis fibris præditæ, in orbem sese propagant, & radices agunt: è matris umbilico, palmaris, nonnumquam etiam dodrantalis, exilit caulis, succulentus, rubescens, multis crassis succisq; plenis & mucronatis folijs cinctus, angustioribus quàm superiora, & mucrone purpurascete, qui supremâ parte in ramulos dividitur, multis floribus superioris Cotyledonis alterius floribus formâ similibus onustus. minoribus tamen, duodenisq; ut plurimum, angustis, mucronatis, stellæque instar decussatis folijs constantibus, coloris ex rubro purpurascens, totidem siliquulis in caput aut veluti coronam compactis, floris umbilicum occupantibus, & vicenis quaternis staminibus eam ambientibus: semen illis siliquulis sive loculis aded exile, ut oculorum aciem propemodum effugiat: radix mediocriter crassa & fibrosa est, alterius Cotyledonis modo. Plantæ quæ florem tulerunt, cum in hac tum in superiore intereunt, perinde atque in Cotyledone alterâ, sive Sempervivo majore vulgari, succedentibus matri reliquis in orbem prolibus.

Natalis.

Crescit in Taurinarum Aspium jugis non procul Saltzburgo: ubi floret Julio, in hortis autem, in quos translata fuit cum reliquis ejus generibus, etiam Maio.

Cotyledon altera IIII.

HVIC etiam numerosa & conferta sunt folia, oblongis ligulis similia, crassiuscula, mucronata, nonnihil per ambitum crenata, candicantia, acido & subadstringente gustu: è quorum centro, seu medio foliorum exortu caulis interdum cubitalis, ut plurimum autem pedalis duntaxat, assurgit, superiore parte hirtus, brevioribus folijs inordinatim nascentibus septus, summo fastigio ex singulis foliorum alis pedicellos emittens, quibus insident bini aut terni flores colore albi, è quinque foliolis compositi, internè veluti sanguineis guttis aspersi, umbilico pallido & splendente decem staminulis cincto: semen continetur in capitulis exile, nigrum. radix subest fusca, tenuis, fibrosa, cui, secundum matrem, multæ aliæ in orbem adnascuntur plantæ, ut integrum cespitem aliquando tegant, vulgaris Sedi majoris instar.

Nascitur

Nascitur non modò in Sneberg, sed & in reliquis Austriz & Stiriz Alpibus, *Natales.* & scopolis inhærens: in quibus floret Iunio & Iulio: at in hortos translatum, Maio: semen profert Iulio, aut maturius.

Istius Quarti generis Cotyledonis alterius descriptionem prætermittere non potui, licet à Matthiolo & alijs ejus historia sit prodita, quia meo judicio succinctior apud eos est quàm oportebat.

QVINTVM etiam genus invenitur affine Quarto, sed mollius, angustioribus & longioribus folijs, non dentatis, sed alba duntaxat lanugine hirsutis, minus etiam incanis, brevioribus crassioribusq; pediculo & multis folijs septo, quæ plerûque tam supernè quàm infernè nihil hirsuta sunt: paucioribus floribus hæc inde secundùm caulem ad singulas alas sparsis.

Observabam hoc genus in Etscherianis jugis, mense Iunio suis floribus onustum.

GRÆCIS vocatur ἑτέρα κοτυληδών ea planta quam vulgus Herbariorum hæcenus pro Sempervivo majore habuit: Latinis Cotyledon altera. Eandem licentiam sibi sumpsit in Quarto hujus genere, quam in Duodecimo Sedis minoris genere, qui Historiam illam Generalem Plantarum scripsit, vult enim Phyllum Thelygonum Dioscoridis hoc esse, quemadmodum illud Arrhenogonum.

DIOSCORIDES porrò Cotyledonem alteram scribit ad eadem utilem esse, ad quæ Sempervivum commendatur.

RHODIA RADIX.

CAP. XLIII.

MEDIAM quandam naturam obtinere quodammodo videtur Rhodia radix, inter Cotyledonis alterius priora genera, & Telephium vulgo nuncupatum: sed Telephio magis affinis judicari queat. Propterea illi peculiare caput inter utramque stirpè dare volumus: non quod ejus historiam tradere habeamus in animo, vulgaris enim est notitiæ, atque ab alijs descripta. Quia tamen aliquoties sponte crescentem conspexi & erui, facere non potui, quin illius mentionem facerem.

Illam autem maximâ copiâ nascentem observabam in scopulis jugi Durrenstain, cujus in hac Stirpium historiâ crebro meminimus, & florem variantem mensibus Iulio & Augusto: nam quædam plantæ illum pallefcem habebant, aliæ veluti rubescem: semen in exiguis vasculis, quemadmodû in Telephio, exile, quasi scobis instar. Quæ in hortis ali solet, maturius floret.

VOCATUR porrò hæc planta Græcis ῥοδία, Latinis Rhodia radix, quod resiccata ejus radix, rosam redoleat: eodè nomine Officinis nota. Montani pastores, ubi sponte nascentem observabam, etiam ab odore rosæ, illam appellare noverant.

DIOSCORIDES capitis doloribus utilissimam esse tradit, si rosacei momento commixta, fronti & temporibus imponatur.

TELEPHIVM.

CAP. XLV.

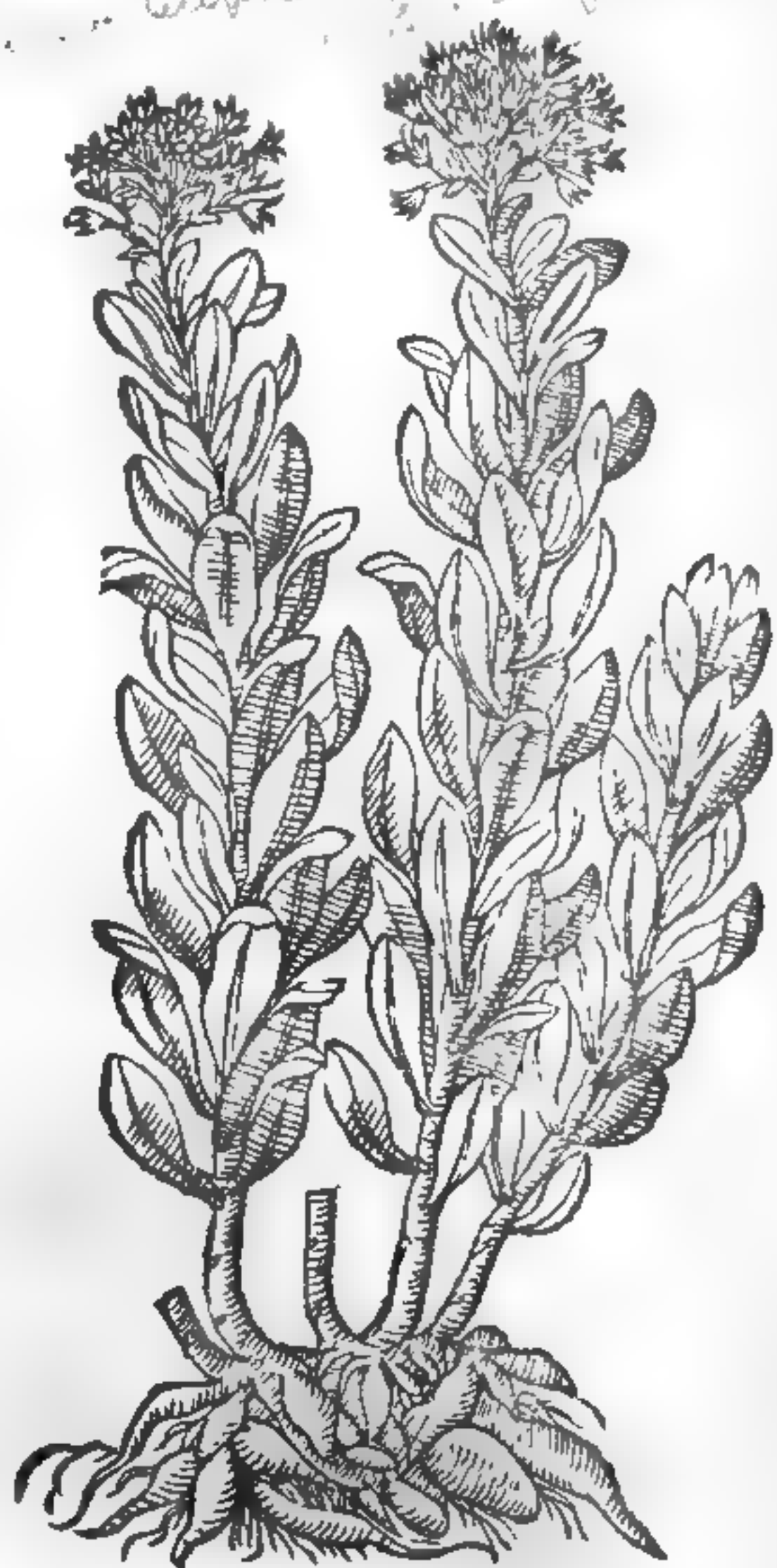
NON ignoro ambiguum esse, an quas hoc capite describam plantas, commodè ad Telephij historiam accommodari possint: cum tamen illarum pleræque, apud rei Herbariæ scriptores tale nomen obtinuerint, malui illud retinere, quàm nullo nomine donatas eas relinquere.

HABET autem Prima, duos, tres, pluresve caules ex radice prodeuntes, cubitales, succulentos, in latus se inclinantes, in quibus ordinata sunt folia, hoc est, ex intervallis bina semper adversis pediculis nascentia, crassa, succi plena, ut in Crassulâ majore, sed majora, & magis carnosa; flos in extremis ramis quasi umbellatim nascitur, quemadmodum in Crassulâ majore, pallidus: radices illi plurimæ, glandulosæ, Crassulæ vulgari similes.

Nascitur in Hispaniæ umbrosis quibusdam locis: unde ad Belgas delata, facilè comprehendit & aucta est: valde enim vivax est, ut etiam rami in terram depacti statim radices

Telephium I, Hispanicum.

Telephium II, vulgare.

F. H. Clus. 26
Secundum Telephium, 2
6. 4. 616
Ann. 4. 627

agant: eam ob causam, pauci apud Belgas erant horti, cum illinc excederem, in quibus non aleretur. Floret cum Crassulâ.

Telephium Austriac.

Illu omnino similem, modo eadem non sit, ad Austriacarum Sciriacarumque Alpium radices, locis umbrosis sponte nascentem inveniebam.

Telephium vulgare, fol. 11.

A L T E R A, quæ vulgo Fabaria & Crassula à foliorum crassitudine dicitur, promittit etiam plures à radice caules, succulentos, pedales aut ampliores, satis fragiles, & folia in illis inordinata, sive hinc inde sine ordine per caulem sparsa, crassa quidem & succulenta, Hispanici Telephij folijs tamen minora, frequentiora & magis conferta: flores in summis caulibus congestos, coloris albi; radix nodosa est, & multis veluti napis constans, ut superior: cum quâ etiam floret.

Alitur hæc in hortis, sponte etiam in veteribus muris Septentrioni expositis nascentem observabam.

Telephium 211 purpureo flore.

T E R T I A huic non valde dissimilis, à me conspecta ad agrorum margines inter vepres nascens, viâ cavâ & umbrosâ non procul à Rotenburgo Hassiæ oppido ad fluvium Fuldani sito, cui rariora tamen erant folia; flores etiam superioribus colore dissimiles, qui ex purpurâ rubescentes erant.

Telephium 111.

Q U A R T A M observabam anno M D X C. in montibus illis Francofurto vicinis, & , quâ Septentrionem spectat, oppositis; eam in hortum transferebam, ubi mihi singulis annis egregiè floruit, aliarum tempore.

E x radice autem crassiuscula, & bulbis instar parvorum naporum, multisque etiam fibris prædita, aliquot singulis annis (nam vivax est) produxit caules cubitales, quibus innascentur folia satis frequentia, inordinata Secundæ folijs panè similia, crassa, succulenta, in ambitu tamen nonnihil crenata & veluti sinuosa: summæ virgæ comam, umbellæ instar, flosculorum quinque foliolis constantium, terunt, coloris gratissimi ex rubro purpureo, quibus evanescentibus, succedunt capitula pentagona, in quibus tenuissimum, instar scobis, semen, fuscum: ingruente hieme marcescunt illi caules & pereunt.

Telephium v.

H V I C non valde dissimilis videtur, quam Lobelius exhibet purpureo flore præditam, nisi radicem haberet paucioribus (ut mihi quidem videtur) napis constantem.

Telephium vi.

P E R E G R E ad nos mittebatur, dum Machliniæ commorabar, Sextum genus, non Telephij, sed alterius plantæ nomine: si quis tamen accuratius observabit, asserere auserim, fradicaturum nullam ex prædictis proximius ad Telephij à Dioscoride nobis propositi historiam accedere, quàm istam: habet enim cauliculos humi procumbentes instar Portulacæ, folia illis fere paria, coloris ærugineum quodammodo referentis: flores in extremo caule confertam

Diosc. forte

Telephium v. purpureo flore.

Telephium vi. Cereza Pãncij.

Telephium legitimum Imperati vii.

confertim nascentes instar florum Crassulæ sive Fabariæ, coloris purpurascens: multas habet radices fibrosas, atque ipsi etiam caules procumbentes facile fibras agunt, perinde ac Semperviva illa prima minora. Hoc autem peculiare habet ita plãta, quæ d nulla hiemis injuriã offendatur, sed brumam & pruinas contemnens, perpetua in suo vigore & viriditate permaneat.

SEPTIMUM Telephij genus, mihi Viennæ Austriæ natum anno M D xxv. semine Florentia misso à Iosepho de Casa bona: postea etiam Francofurti ad Mœnum crevit Ioanni Mylero Pharmacopzo semine, quod acceptum Neapoli à Doctissimo humanissimoque viro Ferrante Imperato Telephij legitimi nomine ipsi cõmunicabam: ex cujus Myleri horto plantam unam eruebã, quam pictori exprimendam darem. Siccam verò hujus plantam etiam ad me Francofurtum mittebat cum alijs stirpibus Amplissimus vir Jac. Anto. Cortusus, Ignoræ adscriptã notã, quam tamen apud eos frequentem in hortis nasci assereret.

MULTAS autem à summo radice capite producit tenues virgas, summã tellure diffusas, pedales, interdum breviores, aliquando longiores, non sunt enim omnes æqualis longitudinis, quas incõdito ordine sepiunt multa folia, præsertim novellas, & quæ nondum florem ferunt (nam quæ flores dant, rariora plerumque habent folia) minora quàm reliquorum generum, minus crassa, neq; adeo succulenta,

Telephium vii seu legitimum Imperati.

In Imperati
L. 4. 388
Sp. hist.
N. 4. 93. 594
In. 1. 7. 594
Sant. 2. 221.

culenta, neque adeo fragilia, coloris quidem viridis, cui ærugineum quidpiam admixtum sit: extremæ virgæ, multis flosculis quinque foliis albis constantibus, & confertim nascentibus, onustæ, quibus marcescentibus succedunt angulosa vascula exili, fusco semine plena: radix minimi digiti crassitudinem interdum acquirit, lenta, candicans, in aliquot ramos diuisa, & quibusdam fibris donata, vivax, & singulis annis plures novas virgas producens, veteribus corruptis. Floret cum Crassulis.

Nomina.

PRIMUM genus vocabant Telephium Hispani: Crassulis sive Fabarijs adnumerandum: nam facie & facultatibus respondent, priora quatuor genera. Non ineptè tamen ad Telephij classem referri etiam possint, præsertim Sextum, ut dixi, genus, nobis, ante multos annos in Belgicam missum à C. V. Alphonso Pancio Ferrariensi Medico Cepæ nomine, Germani Secundum, & Tertium genus Knabentraut / Wundkraut / Fetthenne / Schmerwurtzel. Quartum Knabentraut rectè appellant: Galli secundum Orpin. Græcis Telephium dicitur τηλεφίον.

Facultates.

TELEPHII autem folia, teste Dioscoride, senis horis illita, vitiliginem sanant, sed postea locus hordeaciâ farinâ illini debet: peruncta ex aceto in sole, idem quoque præstant, sed ubi inaruerunt, absterguntur. An porro Telephij genera hoc capite descripta, similibus facultatibus sint prædita, me latet. Hoc autem observavi, priora duo genera, ab erucis non minus plerumque infestari solita, quàm Brassicas.

Cepæ Matthioli.

Cepæ.

Sædem Calam. 6. 4. 176
 6. 4. 176

Facultates.

SEd quoniam in Cepæ mentionem incidimus, frequens in Belgicis hortis ali solebat, semine ex Italiâ misso nata plâta illa, quam Matthiolus pro Cepæ proposuit, cauliculo dodrantali, ex parvâ & inutili radice prodeunte, in terram procubente atque in multos ramulos fisso, cui ad singulas alas adnascuntur folia crassiuscula Portulacæ folijs minora & angustiora: summis deinde ramulis albi flosculi quinque foliis constantes, quibus succedunt tenuia, ut in Crassulis, capitula exili, scobis instar, semine plena. Annuæ autem est, singulis annis deciduo semine sponte refurgens. Sitne verò legitima Dioscoridis Cepæ nec ne, hæreo, atque aliorum aciori iudicio relinquo.

CETERVM Dioscorides, sive Cepæ folia, in vino pota, urinæ stillicidio, & vesicæ scabie laborantibus opitulari scribit, maximè autem id præstare, si cum decocto asparagi quem *μαάκασος*, hoc est, corrudam vocant, bibatur.

BISTORTA.

CAP. XLVI.

AD Austriacarum & Stiriacarum Alpium juga, acclivibus locis & circa scopulorum radices sponte nascitur Bistorta illa major quæ vulgo in hortis ali solet, folijs præne Rumicis, inferne incanis, nodoso caule, spicato flore subpurpureo, quæ fortasse non incommodè Dioscoridis Britannica censi possit. Ejus iconem hic subjunximus, quia de altero ejus genere pu-

Bistorta major.

Britannica Dioscoridis.

milo nobis, in hoc capite, erit sermo.

Bistorta alijama minor.

CAULICVLVM autem promit dodrantalem interdum, sed ut plurimum palmarem, tenuem, geniculatum, gerentem summo fastigio exiguam candicantium flosculorum spicam: folia vulgaris Bistortæ majoris folijs multò minora, unguis humani latitudinem raro excedentia, nonnumquam tamen paulò majora, longa, dura, venosa, per oras reflexas venulis quibusdam ita distincta, ut serrata videantur, superne virentia, inferne verò incana, non secus ac majoris folia: excusso flore, qui albus est, paulo grandior fit spica, quæ plerumque simili, quo major, semine onusta est, non raro tamen, seminis loco, multa foliola brevialia & viridia in capitula congesta profert, quibus sponte decidentibus, plantulas ejusdem generis in eadem in quâ alebatur areolâ, & vicinioribus natas sæpe vidit: radix vulgari longè minor, contorta tamen & geniculata, foris nigricans, intus alba, multis tenuibus fibris capillata, gustu, uti tota planta, adstringente.

Natalis.

Nascitur in summis Austriacarum & Stiriacarum Alpium jugis tenui gramine vestitis: floretque Julio. In hortos verò translata (ubi formam & magnitudinem non immutat) maturius.

166
167
168
169
170
171
172
173

Polygonum
crabrolo
truncat

Polygonum
variosum
St. Aust
1684
1706

CERTVM est iisdem facultatibus esse præditam, quibus major: de quâ multa alij Scri-
 ptores, quæ non est operæpretium hîc repetere.
 Βρετανικὴν porro Britanicam, vim habere adstringentem, privatim depascentibus oris & ^{Britannica} ^{facultates.}
 tonsillarum ulceribus accommodam, & valere ad reliqua quibus adstrictione est opus, scri-
 bit Dioscorides.

RVMICIS autem, qui huic plantæ congener videtur, non minus varia genera observa-
 re memini in jugis illis Alpium Austriacarum & Stiriacarum, quàm in alijs Regionibus
 inveniuntur.

Ατ ὄξαλιδος, Oxalidis genus in jugo Wechsel observabam, sativo multò majus, folijs ^{Oxalis maxi-}
 valde amplis: cui hoc peculiare erat, ut in caulis nodis & geniculis, subinde veluti tubera ^{ma mōtana.}
 quædam adnascerentur, è quibus folia tandem sese explicarent: quæ tubera tellure obruta
 (periculum enim feci) sui generis plantas protulerunt.

NASCITVR etiam in omnibus illis jugis, præsertim circa humidiora illa loca, ad quæ ^{Rumex lati-}
 armenta, stationem istic habentia æstivis mensibus aqvationis gratiâ convenire solent, fre- ^{folium vulgo}
 quentissimè, magnum illud Lapatium amplis & circinatis quodammodo folijs, nonnullis ^{Rha affirma-}
 perperam Rha estimatum. Sed non habet radicem qualis vulgo pingitur, Raphani aut Hip-
 polapathi modo in terram profundè demissam: imò summâ tellure Acori fere & Iridum
 instar jacet, brachiali interdum crassitudine, fibris subinde se firmans, antè ut Acorum,
 & Polygonata augmentum sumens & progrediens, intus ex luteo purpurascens. Ea resicca-
 ta, Rha substantiam æmulatur, nec minus eo inficit.

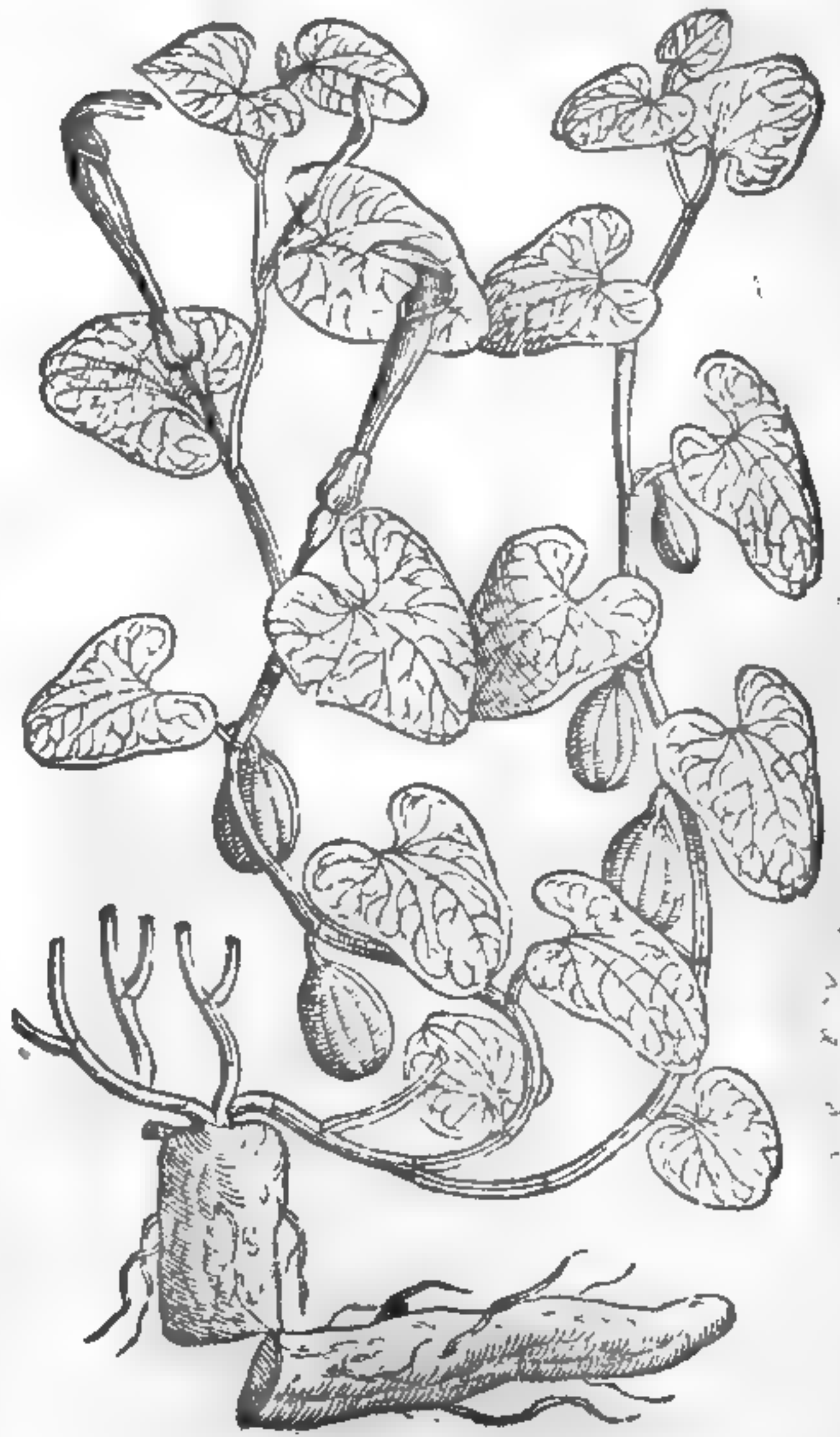
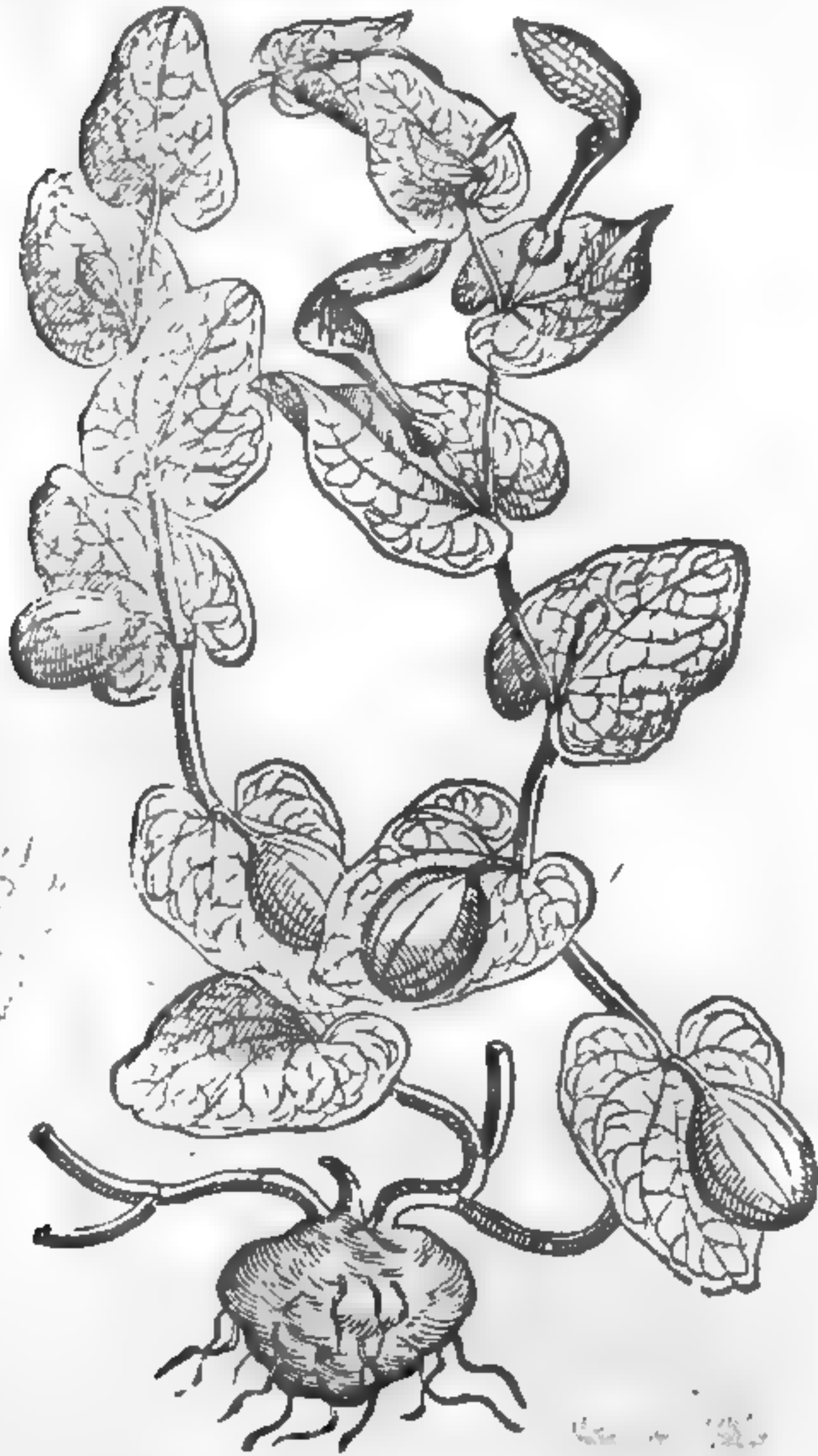
ARISTOLOCHIA.

CAP. XLVII.

TRIA Aristolochiæ genera Dioscorides constituit, rotundam, longam, Clematitin:
 Plinius quartum addit, pistolochiam.

ROTVNDÆ unicam speciem veteres faciunt, Anguillara plures inveniri scribit, ego bi-
 nas dumtaxat observavi.

Prior multis ex una radice germinibus, cubitalibusq; interdum palmibus constat, qua- ^{Aristolochiæ}
 drangulis, quibus, ex intervallis, folia inhaerent, mediæ inter malvæ & hederæ folia magni- ^{rotunda 1.}
 tudinis, mollia, venosa, colore ex viridi nigricante, brevi pediculo: his incumbunt oblongi
 flores, cavi tubæ instar, ex purpura nigri, teste Dioscoride, quorum labrum prominulum,
 seu extima pars, latior est, quàm in longæ aut clematitidis flore, & tota nigricans: his succe-
 dit fructus rotundus, parvi Melopeponis forma, qui multa grana continet ordine disposita,
 lata,

lata, nigricantia, intercurfantibus quibusdam membranis, & materiâ etiam fungosâ, albâ, singulis granis interposita, quod reliquis Aristolochiæ generibus commune est: radix est ampla, tuberosa, rugosa, foris fusca, intus buxæo colore prædita, cortice crasso, & (ut Theophrastus ait) carni adhærente.

Natales.

Crescit pingui solo, in pratis & humidioribus agrorum marginibus Hispaniæ, Narbonensis Galliæ, & sicut intelligo, etiam Italiæ. Floret calidioribus regionibus incunte Vere, in Germaniâ & Belgicâ non nisi Maio & Junio.

Aristolochia rotunda 2.

Altera ramulos seu palmates habet prioris, sed frequentiores & breviores; folia longæ quidem formam & colorem æmulantia, sed majora, longioræque pediculo quàm superioris fulta: florem ex albo purpurascens, intus fuscum, Longæ flori panem similem: ejus fructus priore longior, pyri in modum turbinatus, graciliore quàm in illa meta: semen planum, minus priore & rufum: radix superiori similis, cortice tamen magis flavo.

Floret paulò maturius superiore, omnèque semen ferè abjecit, quando prioris maturiscere incipit. Hanc non nisi campestribus & inter segetes sponte nascentem conspiciebam, deinde cultam in horro Pharmacopæi cujusdam Viennensis, cui, atque etiam ipsis Doctoribus, ignotum erat primum genus, quemadmodum & cetera Aristolochiæ genera, præter Clematitin primam Superiore firmior est, & injuriarum hiemis tolerantior.

Aristolochia longa 1.

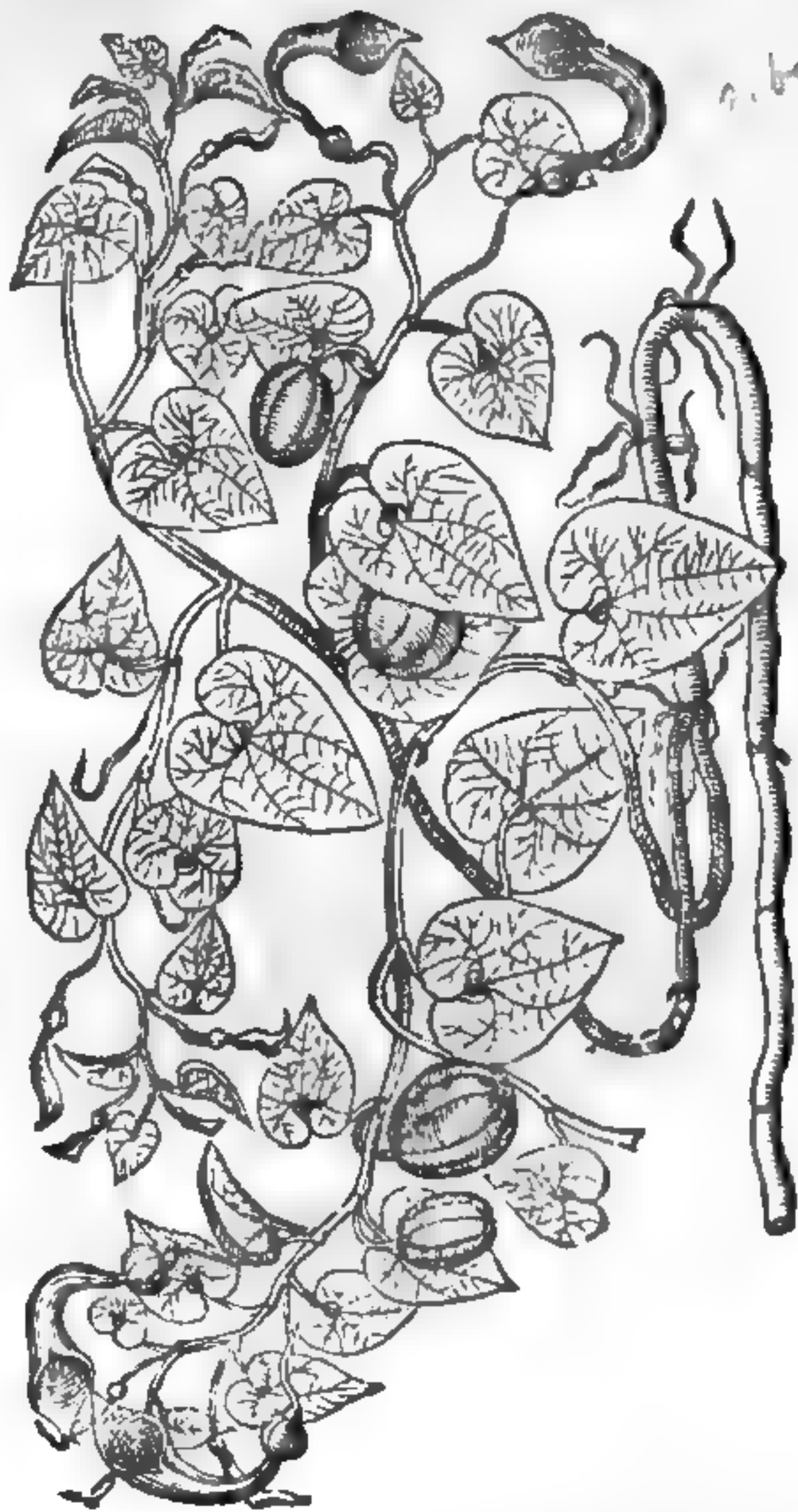
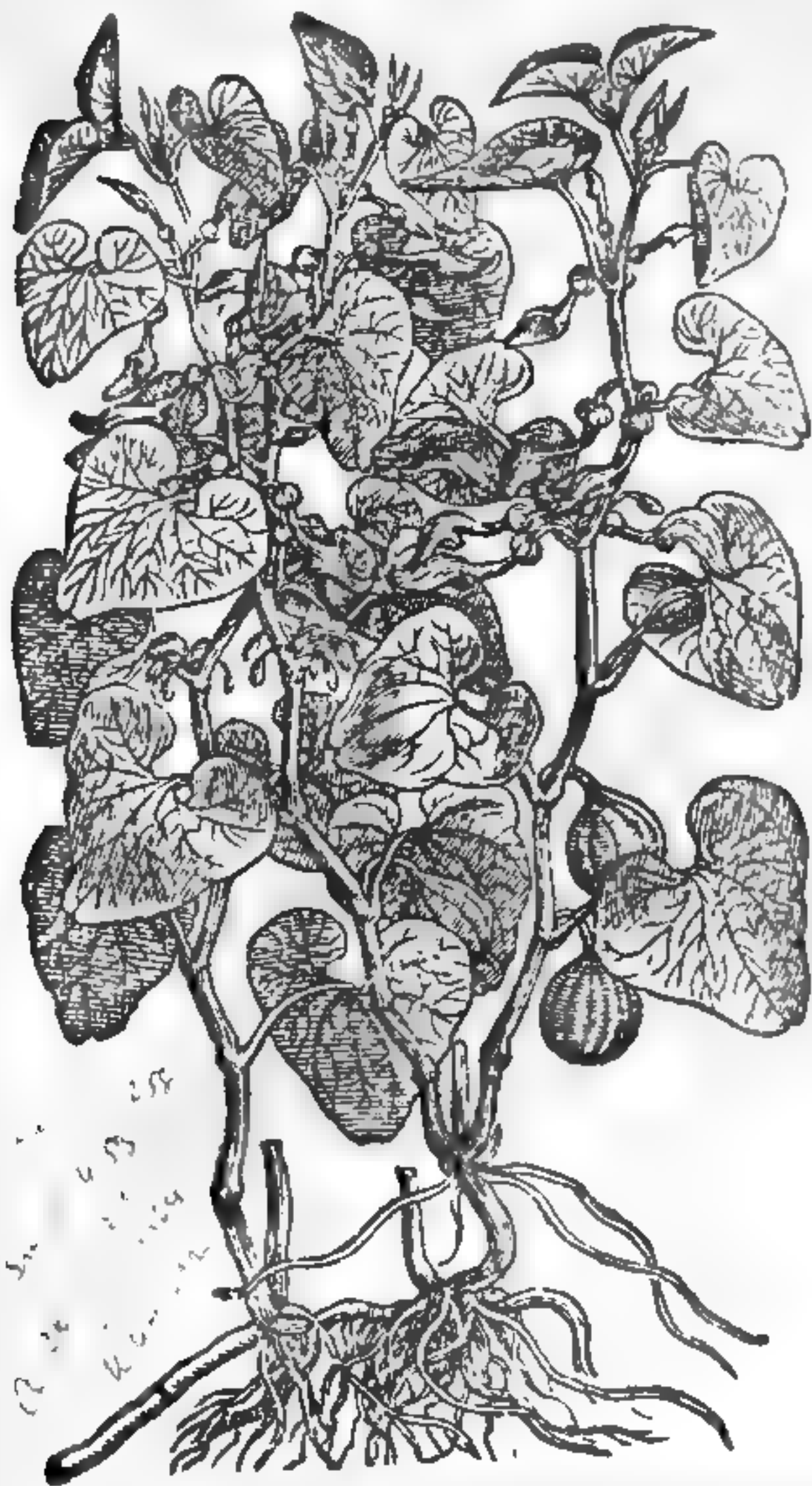
LONGE cauliculi etiam quadranguli, duos palmos longi, interdum longiores, in multos ramos divisi, humi, uti Rotundæ, diffusi: folia quàm illius minora si minora, dilutionis coloris, longiore pediculo fulta Soldanellæ foliorum parè forma: flos similiter oblongus, concavus, ex viridi candicans, Rotundæ alterius florum effigie, sed extimâ parte, coloris magis herbacei, intus, ut reliquorum, villis obsitus: fructus pyri in morem turbinatus sed nõ aded tenui merâ, ut alterius rotundæ fructus, qui maturitate dehiscens semen ostendit latum, rufum, & tandem fuscum. Hujus radix digiti crassitudine est Diocondi, & dodrantali longitudine, quod de triennibus & junioribus plantis intelligendum autumo: nam adultarum longè amplior magnitudo, etenim multas eruere memini, quæ crassitudine brachium, longitudine pedem æquarent. Adultæ verò omnes plerumque extrema parte obtusæ sunt, & æqualis ferè per totam longitudinem crassitudinis, subinde tamen cuspidè ramosa: juniores gracilescent multasque fibras habent.

Natales.

Provenit campestribus locis inter segetes, & quibusdam vinetis in Narbonensi Galliâ: memini & novo vere florentem eruere in insula medijs in stagnis sitâ, ubi templum Magalona nuncupatum, olim Episcopi Mompelliani sedes, circa oppidulum Vila nova nominatum, secundo à Mompellio militari.

Aristolochia Clematidis vulgaris.

Aristolochia Clematidis Bætica.

Aristolochia Bætica
L. 4. 1343

Quædam etiam differentia in Aristolochiâ longâ observari potest : nam illius quam in Hispaniâ observabam (tametsi Gallicæ fere per omnia similem) flos à diligentius inspicientibus non nihil differre deprehendetur, quippe cujus extima pars interiore parte purpurei coloris sit, qui in alia herbaceus: Hispanicæ item radix extremâ parte non est gracilis in novellis plantis, ut altera, sed plerumque obtusior, & ipsa radix brevior.

Nascitur in Hispanijs inter vites, regno Valentino frequentissima, ubi Martio florentem & jam semen perficere incipientem eruebam: Vtraque autem cum in Germaniâ, tum in Belgicâ frigoris est impatiens, & diligenti curâ ad servari debet. Aliquoties Viennæ periculum facere volui, an hiemem in horto ferre posset, etiam abietis frondentibus ramis tecta, ut reliquæ, quas hac ratione conservare solebam, plantæ: sed operam lusi, & semper corruptæ sunt. Itaque accepto damno prudentior factus, in vasis fictilibus postea semper alui.

CLEMATITIS præcedentes magnitudine superat, caulem habet firmiorem, rotundum, striatum, supra cubitalem altitudinem assurgentem: hujus folia reliquarum folijs multò ampliora, ex viridi palescentia, longo pediculo fulta, formâ Longæ, vel potius Rotundæ alterius folia referentia: flos pallidus, copiosus in singulis alis, qui in alijs generibus singularis, longæ floris formam quodammodo referens, quo evanescente succedit fructus reliquarum fructu major, exigui mali magnitudine, semen continens quale est reliquarum Aristolochiarum, sed majus. Hujus radix, quæ reliquis cum gravitate quadam est odoratior, tenuis & ad minimi digiti crassitudinem nunquam accedens, longè lateque serpit, & altissimè sub terrâ mergitur, adeo vivax, ut etiam frustulatum concisa, facilimè renascatur, & magna difficultate eruatur: quâ de causâ subinde molestiam ijs adfert, qui illam semel in suos hortos receperunt.

Editiora amat loca, & nonnullis Narbonensis Galliz vinetis adeo frequens est, ut vina ab illius odore vitium contrahant. Invenitur & in plerisque alijs Galliæ, Hispaniz, Vngariz, Germaniz superioris & inferioris, locis. Floret cum reliquis.

ALIVD Aristolochiæ genus circa Hispalim itinere Olyssipponensi, plurimisque alijs Bæticæ locis, in dumetis, vepribus, & vetustis quibusdam oleis sponte nascens observabam, quod ad Clematitin meritò referri posse videtur.

Id longa, ramosa, tenuia, striatâque habet sarmenta, quibus vicinas sepes & interdum arbusculas superat, ijs se cõvolvens & implicans Convolvuli aut Lupuli modo. Folia illi reliquarum Aristolochiarum folijs similia, seu potius generis illius Apocyni, quod in maritimis nascens, Mompelliani Scammoneam meo tempore appellabant, extremo mucrone acumina-

Aristolochia longâ

Natalis

Aristolochia Clematidis vulgaris

Natalis

Aristolochia Clematidis Bætica

λοχίααι, id est, optima puerperis existimetur: Romanis Plinio teste, Malum terre. Sed id nomen rotundæ potius convenit, quæ Græcis ἀριστολοχία στρογγύλη, ἢ θήλεια, Aristolochia rotunda & femina vocatur. Secunda ἀριστολοχία μακρὰ ἢ ἀρρη, Aristolochia longa & mas appellatur, item à nonnullis δακτυλίτις, dactylites. Tertia κληματίτις, Clematitis, quasi Sarmentitia cognominatur: & primum quidem ejus genus, à plerisque, pro legitimâ Longâ usurpatum, Gallis *Sarrasine*, Narbonensibus *Fauterne* dicitur, Germanis *Ostertuer*. alterum autem ejus genus Boeticæ rusticis ineptè *carça parilla*, quasi rubus viticula. Quartam Plinius Pistolochiam vocat, quam nonnullos à numerosis radicis capillamentis πολυρρίζον cognominare scribit lib. xxv. cap. viii.

Malū terra.
ἀριστολοχία
θήλεια
ἀριστολοχία
ἀρρη.
δακτυλίτις.
κληματίτις.
Sarrasine.
Fauterne.
Ostertuer.
carça parilla.
πολυρρίζον.
Fauciastes.

CETERVM Aristolochiæ radix teste Galeno lib. vi. de Simp Med facult. multo est ad medicationes utilissima, amara & subacris. Sed ex illis omnium subtilissima est rotunda: Longa minus quidem tenuitatis obtinet, quàm Rotunda, abstergens ac digerens, sed non minus calfaciēs, imò forsan plus etiam. Itaque in quibus usus est modicæ absterfionis, comoda est longa: at in quibus crassum humorem validius extenuare oportet, illic usus est rotundæ. Quæ Clematitis appellatur, fragrantior est, itaque eâ ad unguenta utuntur unguentarij, sed ad sanationes infirmior.

Paulus Ægineta Aristolochiam Clematitin inter medicamenta simplicia quæ bilem purgant, recenset. Aëtius Tetrabibli primæ sermone tertio, pituitam ac bilem evacuare testis est.

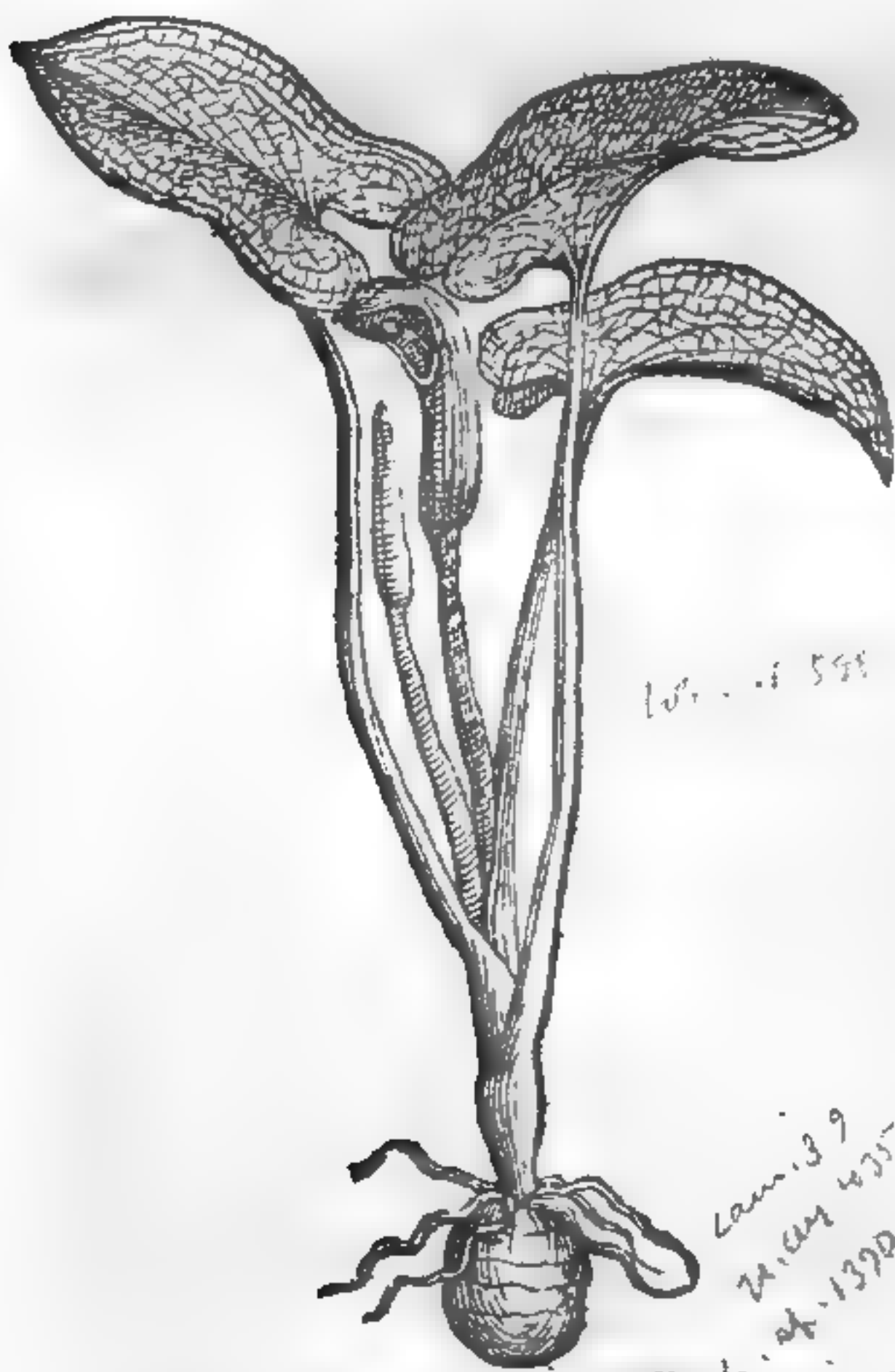
Clematidis autem primæ, sive vulgatioris folia, inter plana saxa confracta & trita, ligneas assulas, spinasque corpori infixas adposita, valenter extrahere, inflammationes sublequutas curare, experimento didicerat doctissimus vir D. Michaël Lingelius, Medicus & Professor Viennensis.

Plinius, Pistolochiam convulsis, contusis, ex alto præcipitatis, radice potâ ex aquâ, utilissimam esse tradit.

ARISARVM.

CAP. XLVIII.

DVORVM est generum Arisarum, tamen Veteres unice historiam posteritati reliquerint. Arisarum latifolium.

VNUM, Hederæ aut Smilacis ferè folia habet, tria aut quatuor, viridia, mollia, satis tamè carnosa, acris saporis, oblongo pediculo innixa, anteriore parte, qua pediculo adherent, utrimque pinnata, Ari foliorum instar, sed obtusioribus & quasi orbiculatis angulis: inter quæ pediculus duas uncias longus, multis tubris maculis distinctus emergit, cui oblongus flos insidet, monachalis cuculli sive Aristolochiæ floris modo efformatus, amplior tamen, extremâ parte fulci coloris qui deorsum radiatim tedit, in ceteris albus, caninum olens, pistillum obtusum, incurvum, & veluti ex cucullo prospiciēs continens, ut pictura demonstrat, quæ ex illâ, quam ipse cū plerisque alijs in Hispanicâ meâ peregrinatione observatis exprimebam, fideliter delineata est: radix rotunda, globosa, Ar minor, foris nigricans, intus alba, aliquando etiam tuberosa & oblonga, initio dulcis, deinde acris, minùs tamen Ari radice (licet veteres contra sentiât) fibris aliquot supra eam expansis, ut in Orchidibus.

Arisarum latifolium.

Aliud ejus genus etiam invenitur paulò amplioribus folijs, & rotundioribus aliquantulum atque mollioribus, pluribus tuberculis se propagans, oblongasque & crassas radículas sæpius in latum & obliquum spargens.

Arisarum latifolium alterum.

ALTERVM diversâ prorsus est formâ: nam ejus folia longa sunt, & angusta, instar ferè Plantaginis angustifoliæ foliorum, viridia, splendentia, quina, aut sena, post quæ flos seu cucullus longior & mucronatus, rectorsum inflexus & albicans prodit, è cujus rima oblongus veluti vermis exiit, spithamæ interdum longitudine, inflexus, coloris aut purpureo, aut ex purpureo virescentis, non ille quidem obtusus extrema parte, sed mucronatus: fructus racemi instar confertus, albus (non ruber, ut quidam, qui non observarunt, prodidère) vix terrâ emergens suo tempore subsequitur.

Arisarum angustifolium.

Arisarum angustifolium.

Natalis.

Arisarum tenuifolium, L.
L. ex. 1372
an. 3 '0

Arisarum, & Arum.

Arum. Fratillos.

Arum Byzantinum.

Facilitate.

Arum Byzantinum.

Latifolium in collibus Lusitaniae frequens salebroso & lapidoso solo, in sepibus & iuxta vias: ubi Novembri & Decembri floribus suis praeditum eruebam, atque etiam nonnullis Beturiae locis solo foecundo & pingui, secundum publicas vias & hortorum aggeres, ubi Ianuario & Febuario. Alterum autem illius genus umbrosis locis nascebatur ad Olearum radices pone urbem Vlyssiponem Inde in Belgicam translata, numquam florere voluerunt: imò nisi magnam diligentiam & curam, fictilibus, ut pleraeque aliae plantae ex ferventioribus regionibus delatae, adserventur, pereunt.

Angustifolium sponte nascens non vidi, sed ad nos peregre delatum, in hortis alebamus cum in Belgica, tum Viennae Austriae: florebat Vere: Iulio & Augusto sine folijs fructum proferebat. Vivax magis hoc est, neque tanta cura indiget. Illud anno M. D. XCII. accipiebam ab Imperato, Neapoli missum.

GRaecum hujus plantae nomen est ἀρισάρον ἢ ἀρίς: Latinum, Arisarum: sed & Aris Plinio dicitur, qui eam duplicem facit, albam gemino caule, alteram uno tantum. Lusitanis Iaro dicebatur, quod nomen etiam Arum commune est. Amatus Lusitanus Fratillos, id est, fraterculos Hispanis appellari asserit, quia, forte, ejus flos monachalem cucullum amulatur.

ILLITV nomas sistere tradit Dioscorides; & ex radice collyria fieri ad fistulas efficaciam. Amatus addit Germanos inferiores contra pestis contagia uti: quod satis mirari non possum, quandoquidem ejus tempore Arisarum toti Belgicae fuerit incognitum, & anno demum M. D. LXV. quo illud Antuerpiam ad amicos Olyssipone mittebam mense Ianuario, istuc innotescere ceperit Latifolium. Angustifolium verò post meum ex Hispanijs reditum ex Italia primùm accipiebamus.

ARVM BYZANTINVM. CAP. XLIX.

CVM ante aliquot annos hujus Ari tuber cum alijs tuberibus bulbisq; Constanti-nopoli allatis, Viennae acciperem, haerebam, utrum ad Ari, an Arisari genus referrem: deinde cum folia proferre cepit, primis duobus annis pro Arisaro latifolio habui, ducente me in eam sententiam foliorum quadam similitudine. Nam ea conspiciebam satis ad Arisari latifolij folia accedentia, nec valde mucronata, sed potiùs orbicularem figuram referentia: nec radicem valde dissimilem. Verùm postquam ea augeri cepit, digitalem longitudinem adquisivit, multis tuberculis inaequalem, & uncialem aut ampliorè crassitudinem, multasq; proles adnatas habuit:

folia item protulit longè majora, ad Ari foliorum formam plurimum accedentia, nec illis minus splendens supernè & infernè: ejus autem florem dumtaxat videre contigit anno

M. D. XCVI. licet toto octennio ante aluiffem, fingulis annis nouo vere emergentem, atque interdum etiam ante brumam. In vernis tamen folijs quandam differentiam obferuabam, non quod ad formam & figuram attinet, funt enim illa prorfus fimilis formæ, fed inæqualis magnitudinis & (quod valde mirabar) in quibusdam plantis, licet ex eadem matre abruptis (uincum fiquidem tuber Conftantinopoli accipiebam) folia erant nigris aliquot exilibus maculis diftincta, alia minime: tum etiam flos colore variat, nam plantæ maculis nigris notata folia habentes penicillum purpureum folliculo inclufum habuerunt, aliz verò candidam Maio menfe anni M. D. XCVI. atque poftrema folia ante brumam plerumque germinare folent, alterius nouo vere dumtaxat.

Urb. 1. 597

COLOCASIA.

CAP. I.

QVATERNA aut quina habet folia, *Colocasia* carnofa Nymphææ foliorum modo, fed nervofa admodum, & pluribus venis fiue fibris eminentioribus exteriore parte contexta, incanæque ampliffima, ut plerumque Perfonatiæ folia magnitudine superet, nunquam madentia, etiam fi aquis immergantur, longis, craffis, firmiffique pediculis subnixæ: radice crassa, magnâ, duplici ut plurimû, & lagenulæ inftar efformata (tales certè eruebam plerafque radices ad Monasterium Pera longa, & ex illis hanc iconem ipse iftic exprimebam) quæ alijs ad latera adnatis fe propagat, & fibris aliquot niritur.

Frequens est multis Lusitaniz locis circa *Natalis* rivos, ex Africâ, ut intelligebam, primum edelata. Videbam etiam omnium maximam, & ampliffimis folijs Hispali in arcis Regiæ horto: ubique tamè vel florem, aut fructum ferre negabant: percõtabar enim ferio, quia nullum in omnibus plantis florum rudimentum aut vestigium conſpiciebam.

LUSITANIS Mauritanos fequutis *Inhamæ* *Iohannæ* perperam dicebatur, *Bætici* *Alcoleaz*, quæ *Alcoleaz* vox proculdubio à Colocasia deducta est, *Castellanis* *Manta de nueſtra Señora*, id est, *Manta de N. Señora*, *Chlamys D. Virginis* (à folij nimirum amplitudine) quæ tamen appellatio, illi etiam *Tuffilaginis* generi, quod vulgo *Peraſites*

æſtimatur, communis est. Cùm verò hæc planta plerafque notas cum veterum Colocasiâ communes habeat, nihil aliud mihi perſuadere poſſum, quàm illam ipſam eſſe, quæ Græcis *κολοκασία* dicitur: nec me movet quod alij Arum Ægyptium appellare maluerint. Nam *colocasia* per Lusitaniam valde à mancipijs Æthiopibus expetitur, eaque crudâ & coctâ vefcuntur.

BELLONIUS lib. II. Observationum cap. XIX. refert Colocasiâ Alexandriæ, urbibusque *Natalis* & pagis vicinis frequentiffimam in foro venalem inveniri, Ægyptiõsque rarò cibum ſumere, quin Colocasia adponatur cum carnibus coctâ: propterea magnum ejus veſtigal per univerſam Ægyptum eſſe. Capite autem XXVIII. ejuſdem lib. negat eam aut florem aut fructum ferre. Ejus verba hæc ſubiiciam, quia Veterum de Fabâ Ægyptiâ ſententiam ſuſpectam habet.

AGRI, inquit, plurimis locis, Oryzâ, Papyrò, Musâ arbore erant conſiti, interdum etiam Colocasiâ. Quia verò hujus Colocasiæ, quæ etiam Lotus & Faba Ægyptiâ appellatur, fructum, magnâ diligentia fruſtra perquiſivimus, illuſque inquisitione Cauri incolis ridendos nos præbuimus, occaſionem ſumpſimus inquirendi, cur Veteres eam Fabam Ægyptiam nominarint, cùm fabas non ferat: tandem hanc erroris originem eſſe deprehendimus. Herodotus auctor vetuſtiſſimus, duarum Stirpium in Nilo naſcentium meminit, quarum altera ſit rotunda radice (quæ Colocasia eſt) altera quidpiam olivarum nucleis ſimile, quodam capite ferat. Reliqui poſt eum auctores, alter alterius verba ſequuti, ad arbitrium deinde deſcripferunt. Nam quod Theophrastus ſpinofam illi radicem tribuit, rem aliter ſe habere, ipſa experientia docet. Dioſcorides de Faba Ægyptia agens, Theophrasti verba ſetè expreſſit, & utrumque interpretatus eſt Plinius. Hæc Bellonius. Quo loco etiam addit ſponte naſcentem ad rivulos in Cretâ ſe inveniffe, Ægyptios verò magnâ curâ & diligentia colere.

VERVM evulgatâ Hispanicarum Stirpium Historiâ, meam & Bellonij ſententiam confirmabat

firmabat *Meg* & Generosus vir Hieronymus Beck à Leopoldstorff, Liber Baro Austria-
cus, Bellicæ annonæ per Vngariam Præfectus, Cæsari a Consilijs, idemque multis peregrina-
tionibus clarus, qui assererat hanc plantam ab Arabibus *Colcas* appellari in Ægypto,
isticque adeo frequentem esse, ut nullus sit rusticus, qui magnos ejus acervos non habeat.
Ejus radice coctâ, vesci illos, perinde atque Germanos rapis, quibus tamen minus grata sit.
Nullam verò aliam ejus sationem intellexisse, quàm è nucleis ad latera adnatis: quos vel
avellanæ, vel nucis juglandis magnitudine luto vel argilla involutos, in flumen secundum
ripam demittant. Has postea crescere, & novam messem generare.

SED & doctissimus Rauwolfius, qui illam toto anno venalem Tripoli Syriæ conspexit,
ut quâ incolæ frequenter vescantur, & tantâ copiâ in Halepo coli asserit, ut ejus radice non
minor numerus hominum alatur, quàm in Germaniâ rapis licet illis, & flavâ pastinacâ non
careant: addit in rivulis sponte nascentem observasse, florem autem vel fructum num-
quam vidisse.

POSTREMVM omnium, ad confirmandam meam de Colocasîâ sententiam, acce-
dat testimonium C. V. Prosperi Alpini, Medici Itali, qui aliquot annis Medicam artem
in Ægypto exercuit. Is in eo Libro quem de Plantis Ægypti scripsit, cap. xxxiii. in quo
de Colocasîâ, sic ait.

Culcas. N V L L A planta magis nota Ægyptijs, Colocasîâ, quam illi *Culcas* (pronuntiandum
u, ut ou, Italicorum & Germanorum more) vocant, neque magis in usu, quando omnes,
hujus plantæ radices in jure coctas, atque alijs multis modis in cibis paratas assidue esitent,
non secus, quàm nostri rapas. Agri Colocasîjs pleni ibi spectantur, atque, quod mirabi-
lius videtur, nemo illorum aliquam ipsarum plantarum floribus vel fructibus usquam præ-
ditam vidit. Ego ex innumeris illis viventibus à me sæpe inspectis, nullam unquam flo-
rentem, aut cum aliquo fructu, vel aliquo caule videre potui. Ex quo dubitandum vi-
deretur, eam plantam esse Græcorum Fabam Ægyptiam. Planta hæc ibi spectatur folijs
Nenupharis, longioribus, Ari proximis. sine caule, flore, aut fructu: ejus radix magna, crassa,
Chinæ radicibus similis cernitur, sapore subamaro, & acri cum aliqua viscositate, quæ co-
cta dulcescit: quotidie passim toto anni tempore per urbem innumeræ radices venduntur,
viliori pretio. Hinc sane multum semper miratus sum Dioscoridem, Ægyptiæ fabæ flores
atque fructus tribuere, & eam Colocasiam esse prodere: quam tamen nusquam, ut dixi,
floruisse, nullumque fructum dedisse viderim, aut aliquem vidisse unquam audiverim. Sed
hanc litem alijs dirimendam libentissimè relinquo. Eam tum crudam, tum coctam, avi-
dissimè veneri indulgentes mandunt, quia putant semen multum gignere, & libidinem
prævalidè movere. Hæc Alpinus.

*Dioscorides
lapsus.*

Facultates.

*Faba Ægy-
ptia, sive
Colocasîa,
non est Arû
Ægyptium.*

F A C E S S A N T igitur, qui eam quam exhibeo plantam, Colocasiam sive Fabam
Ægyptiam esse negant, quia flore & fructu caret; sed Arum Ægyptium esse, cerebrose &
perrinaciter contendunt.

Q V I A porro Dioscorides Lotum Ægyptium quibusdam notis cum Faba Ægyptia si-
ve Colocasîâ convenire ait; audiamus quid idem Alpinus de eo sentiat: nam sublequente
eiusdem libri capite sic scribit.

*Lotus Ægy-
ptius.
Nymphæa.
Nuphar.*

P R O X I M O de Colocasîâ cognito errore, hic alius de Loto Ægyptio animadvertitur,
quando hæc planta planè eadem sit, quam nostri Nymphæam, Arabes *Nuphar* appellant.
In toto quidem flumine Nilo Ægyptia loca lambente, nulla alia planta est inventa, quæ
notas Loti præ se ferat, quam Nymphæa ipsa, quæ profecto similis est (ut de Loto affir-
mat Dioscorides) Colocasîæ, seu Fabæ Ægyptiæ, floremque fert album (loquor de ma-
jore Nymphæa) Lilio valde similem, quem clarius expressit Theophrastus, qui dixit: &
flos candidus, lilijs foliorum angustia proximus: verè enim hic majoris Nymphææ flos
est, qui Sole occidente clauditur & sub aqua occultatur, oriente verò supra aquam assur-
git, foras exit, & aperitur. Quod non modo in Ægypto, verùm in multis Italiae locis in hac
plantâ observatur. Et quid? nonne etiam ex flore caput producitur, Papaveris capitibus
valde simile, in quo multa semina minuta, qualia verè milij existunt, continentur, radixque
crassa est? Non possum non vehementer admirari Theophrastum, Dioscoridem & alios
omnes, qui distinctissimis capitibus Lotum Ægyptium à Nymphæâ se junxerint, cum utra-
que unum atque idem planè sit, & mirandæ ad Solem conversiones de Loto celebratæ,
eædem sint, quæ in communi Nymphæâ ab omnibus animadvertuntur.

*Vestrum er-
roneâ versum-
sio de Loto
Ægyptio.*

Rafelnil.

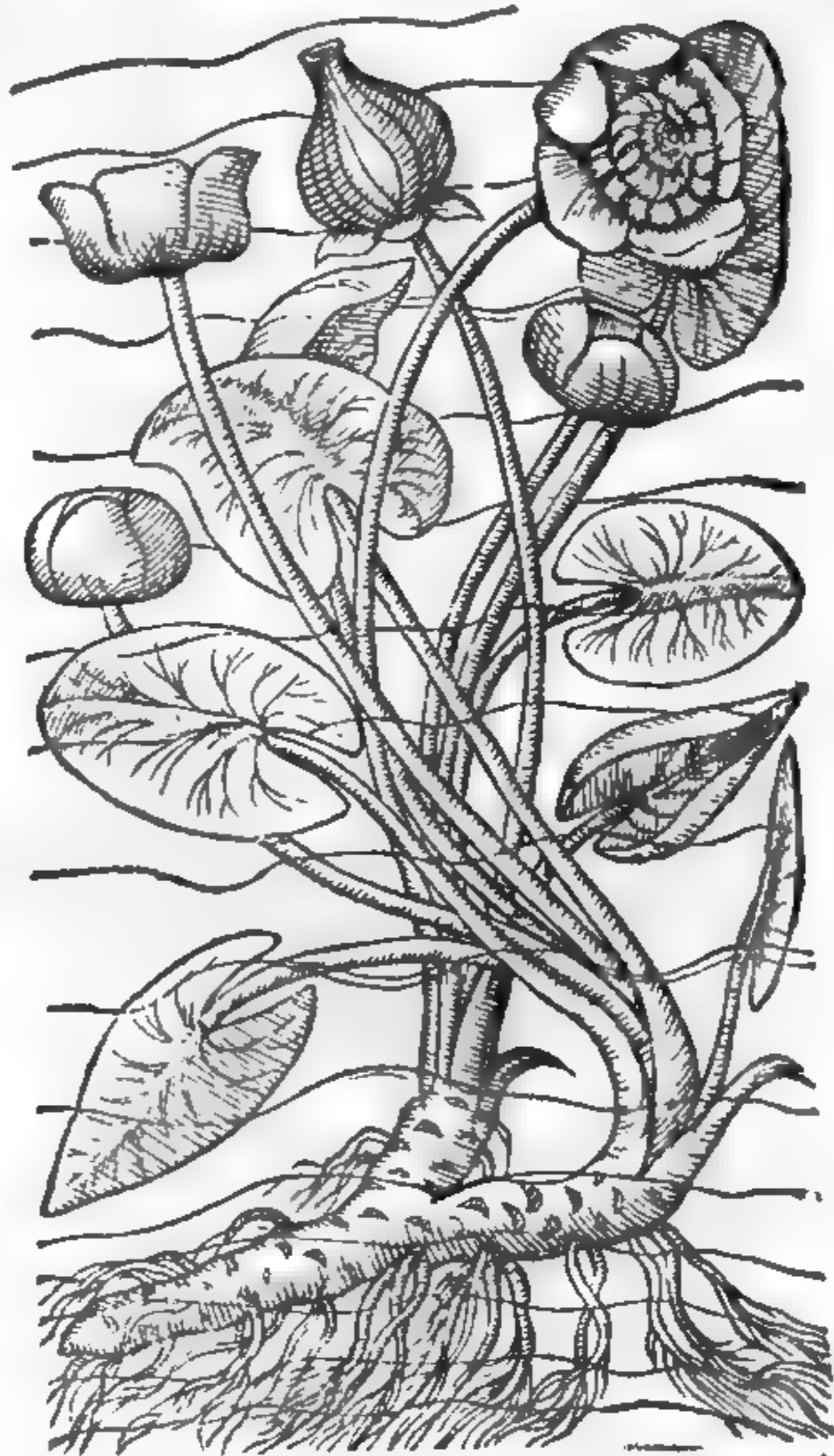
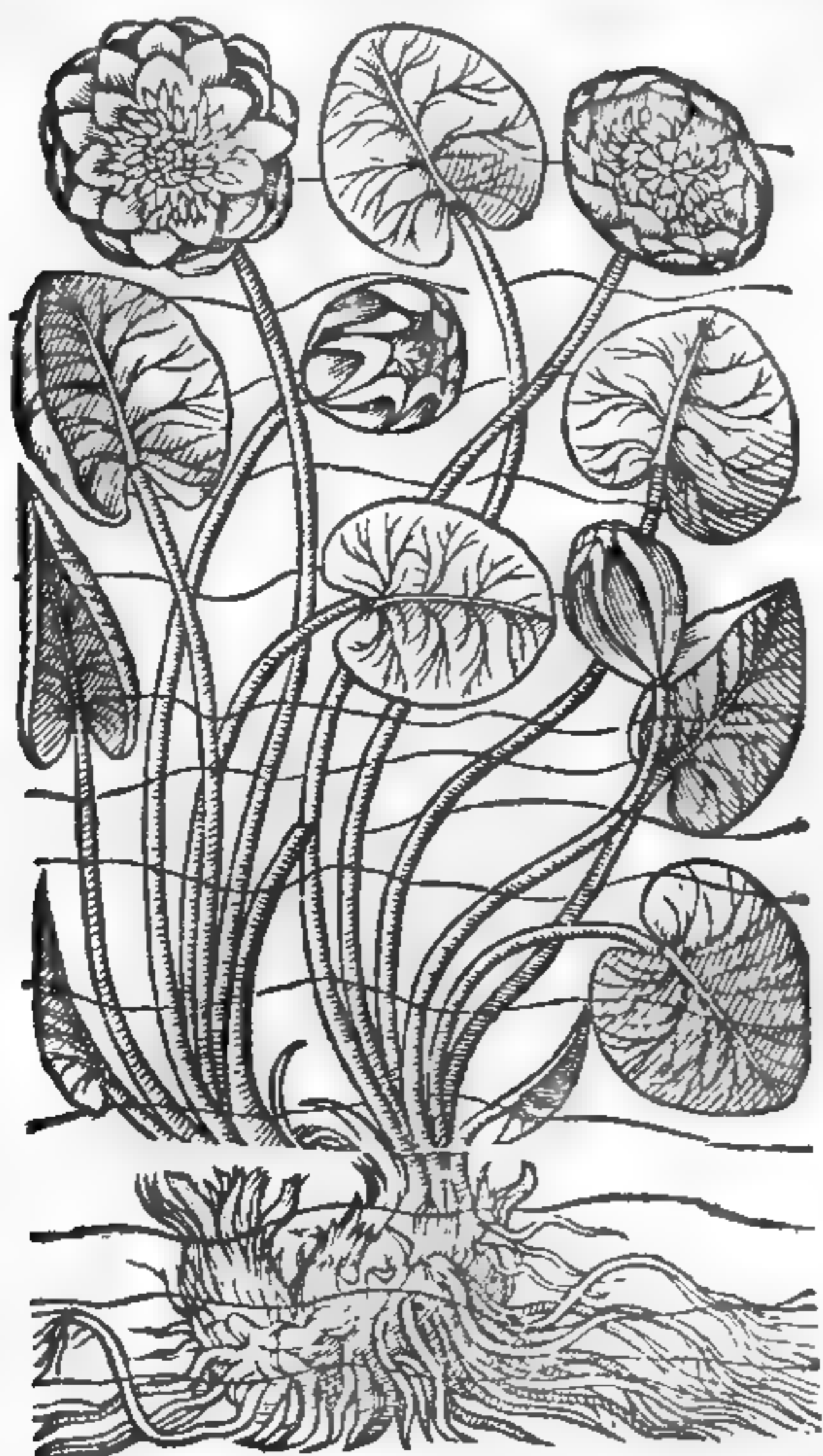
*Lotus Ægy-
ptij, sive
Nymphæa
facultates.*

Ægyptij caules crudos cum suis capitibus, per æstatis calores mandunt; subdulces enim
sunt, atque humidi, valdeque refrigerant & humectant: eos appellant *Rafelnil*.

Vtuntur præterea floribus & folijs contusis ad omnes calidas inflammationes, & succo,
præsertim ad demulcendos dolores à causâ calidâ obortos, lacte atque rosaceo oleo mixto:
eodem itidem modo, oleo quod ex floribus parant, ad calidos dolores, inflammationes, ex-
ustiones, ulcera, & dolores capitis in febricitantibus, vigilijs, tum exterius folia contusa
applicant, tum ejus succo cum oleo & aceto frontem & tempora illinunt: ad concilian-
dum autem somnum, syrupum ex eo paratum usurpant, & tum seminum tum radicis pul-
verem ægrotis cum ejus decocto exhibent. Vfus radicis, seminumque secreti loco habetur
apud

Nymphaea alba. Lotus Ægyptia Alpini.

Nymphaea lutea major.

apud multos, ad gonorrhæam, & in mulieribus ad album profluvium firmandum, & ad dysenteriam. Multi verò ab hujus plantæ usu abstinere ejus loco alia potius usurpantes, metuentes ne & Veneris desiderium & vires imminuantur: apud eos enim omnes comperitum est, seminum & radicis usum, homines reddere valde frigidos & ad Venerem tardos: eam ob causam multis ibi sanctis heremitis in usu esse audio, ut facilius castitatem vitam ducere queant. Hæc Alpinus.

Verùm, ut demus, plerasque notas quas Dioscorides & Plinius Loto Ægyptio tribuunt, Nymphææ etiam convenire: radix tamen dissimilis est. Quia autem ea Alpini est opinio, nos Nymphææ utriusque iconem addere hîc volumus, illius nempe quæ florem album habet, cujus radix quæ alioqui affabrè delineata fuerat, nescio qua incuriâ fuerit corrupta, & alterius cui flos est luteus.

BATATAS.

CAP. LI.

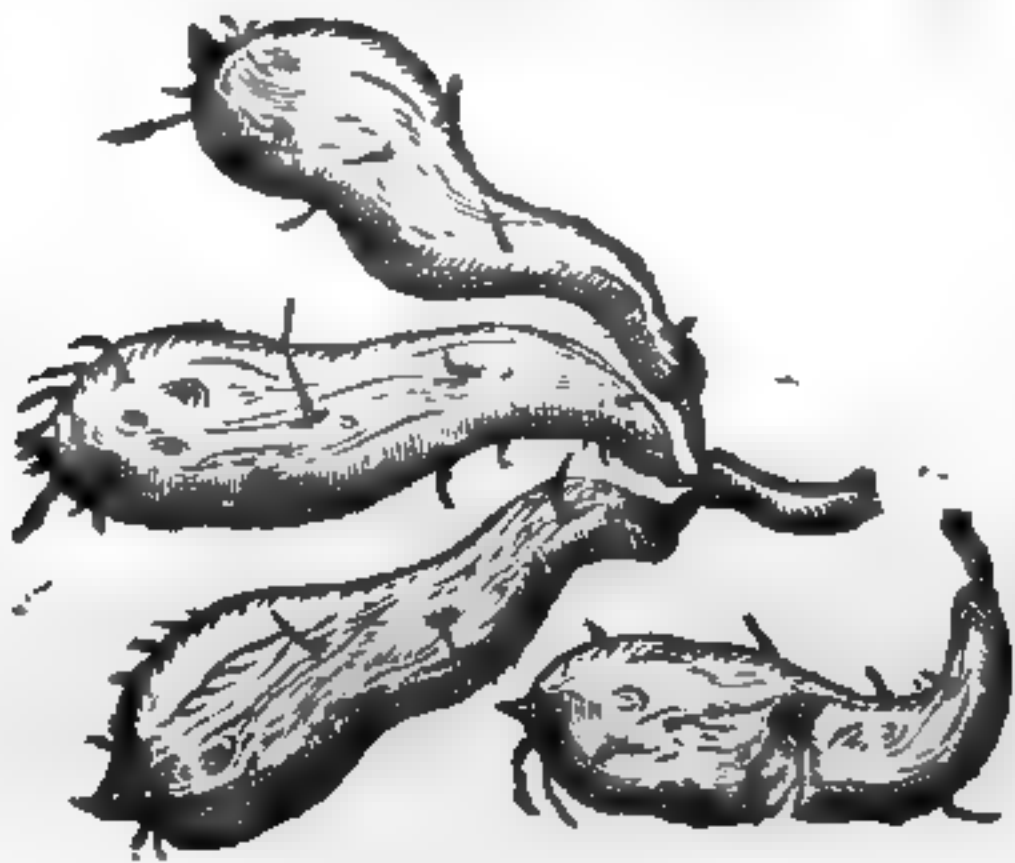
TRIA hujus plantæ sunt genera, quæ Bæticam peragrans observabam, colore externo inter se differentia, etiam gustus suavitate: nam aut cortex externus quodammodo rubescebat, sive purpurascens erat (& hoc genus præstantissimum judicabatur) aut pallefcebat, aut albus erat: singula tamen genera albam interius carnem habebant.

PRODUCVNT autem illa Cucumeris silvestris modo sarmenta humi diffusa, satis crassa, succulenta, lævia, quibus inhaerent folia utcumque carnosa, ex viridi canescentia, Ari folijs, seu potius Spinachij haud dissimilia: florem an fructum ferat, à nemine intelligere potui, radice autem fit satio: ea plerumque dodrantalis est, grandis raphani nonnumquam amplitudine (nam memini Londini me ineunte anno M. D. XXCI. recentes admodum, & optimi quidem generis emere, quarum una libram & amplius pendebat) inæquales, cui raræ & breves adnatæ sunt veluti fibræ: binæ autem, ternæ, vel plures ex eodem tamquam capite dependent aliquando radices, Siferis radicum instar, vel etiam singulares, imò parte obtusiores, deinde sursum progrediendo graciliores.

Sponte nascitur in novo orbe, vicinisque intulis, unde primùm in Hispaniam delatam ferunt: nunc in multis Bæticæ maritimis locis seritur, vel integra, vel in talleolas secta: principatum autem obtinet Malacæ nata, quæ & Gades, & Hispalim, imò Vlyssipponem etiam usque deferri solet. Habuimus etiam aliquoties in Belgio satis recentes, sed quæ germinare noluerint, imò brevi corruptæ sunt, frigidioris nimirum regione. Sed & quas

Camotes.
Amotes.
Ajes.

Vfus.

Londini emebam, diuturniore morâ (nam Vien-
nam deferre volebam) ante quam telluri commit-
tere possem, corruptæ sunt.

AN Veteribus fuerit cognita hæc planta, hæreo,
propterea nullum nomen græcum aut latinum ad-
do: Hispani *Batatas*, nonnulli autem *Camotes*, aut
Amotes, quidam etiam *Ajes*, tametsi nonnihil, ut
aiunt, inter se differant, sitque *Batatas* radix longè
tenerior & suavior.

Estur verò ab ipsis incolis, aut cruda, aut cocta:
nunc Hispanis etiam in delicijs ob saporis gratiam
& teneritatem, præsertim si sub cineribus cocta, &

exteriore tenello cortice repurgata, deinde in orbes concisa, ex pauxillo vino, stillatitijque
rosarum liquoris & sacchari momento edatur. Sunt qui ex oleo, aceto, & sale esitent: nec
desunt qui radices recentes coctas & repurgatas saccharo condiant, & in usum seruent. Sed
& radix non cocta, dum corrumpi incipit, si cultro secetur, non secus rosam olet, quàm
ipsa *Rhodia* radix.

QUI plura de hac radice volet, consulat C. V. Iulij Scaligeri *Exercitationem* CLXXXI
cap. xvii. lib. xv. de *Subtilitate ad Cardanum*: in primis verò cap. iiii. lib. vii. *Primæ partis*
Historiæ generalis & naturalis Ferdinandi Oviedi.

LECTORI porro non ingratum facturum existimavi, si *Batatas* historiæ, alterius cujus-
dam crassæ radici descriptionem subijcerem, quandoquidem Indiæ Occidentalis & insu-
larum quarundam incolis familiari in usu est.

Igname sive
Inhame bi-
soria.

VARIA autem interdum est formæ radix ista, & *Igname*, sive *Inhame* appellatione ex
D. Thomæ insulâ, sub æquatore sitâ, non procul à provinciæ *Manicongo* continente dela-
ta anno M. D. xcv. Nam munere honestissimi viri Willelmi Parduyn civis Middelburgen-
sis in Walachria Zelandiæ insulâ, deinde doctissimi viri Thobiz Roëlsij ejusdem urbis Me-
dici, radices habui, quarum nonnullæ pedalem aut amphorem longitudinē æquabant, bra-
chiam autem crassitudinem, vel etiam quarum diameter esset quatuor unciarum: pleræ-
que dodrantalem longitudinem vix attingerent, nec earum diameter binas uncias excede-
ret, aliquot etiam breviores sed crassas, & in aliquot quasi breves napos infimâ parte protu-
berantes

berantes, rectas omnes scabro & inæquali cortice, ut Aristolochiæ longæ legitimæ radices, & multis exiguis fibris sparsim nascentibus præditas: ipsa radice substantia alba, lenta, & succulenta est, atque veluti grumosa, tenera tamen, nec ingrati saporis (crudam enim gustabam) exiguo autem post momento nõnihil asperi & acriusculi: assa verò (nam & gustare volui, ut certius observare possem) tenerior est castancâ, & pyri instar, cui grumosa substantia, edulis. Qualem caulem, aut folia habeat, non intelligebam, unam tamen radicem cum germine accipiebam, sed vecturâ abrupto, quale in eadem tabellâ cum radice, quàm commodè potui, exprimebam.

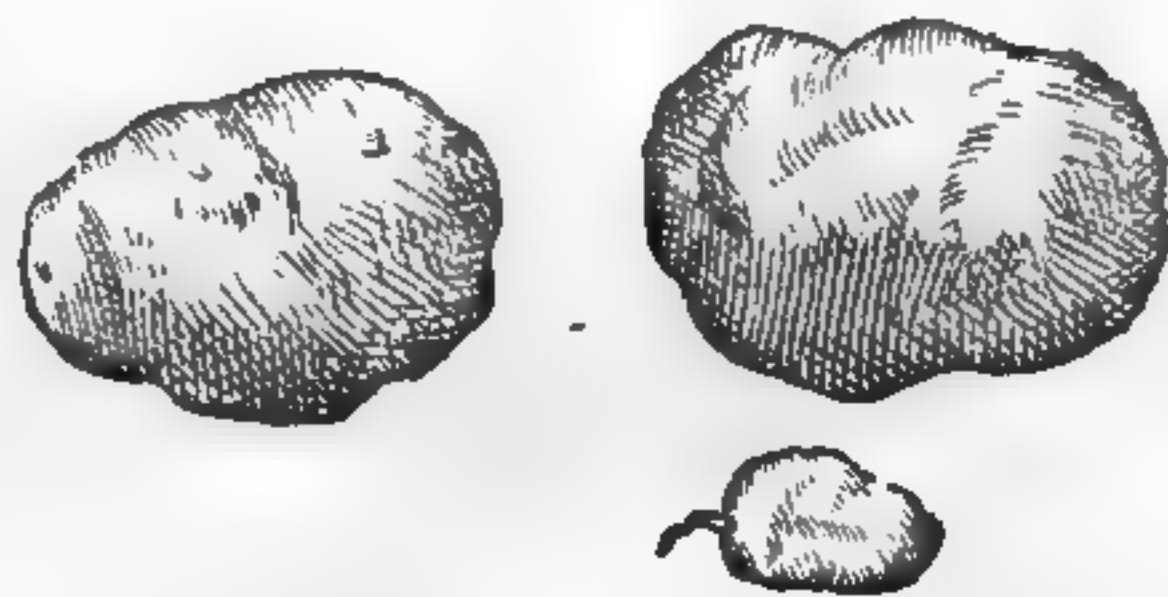
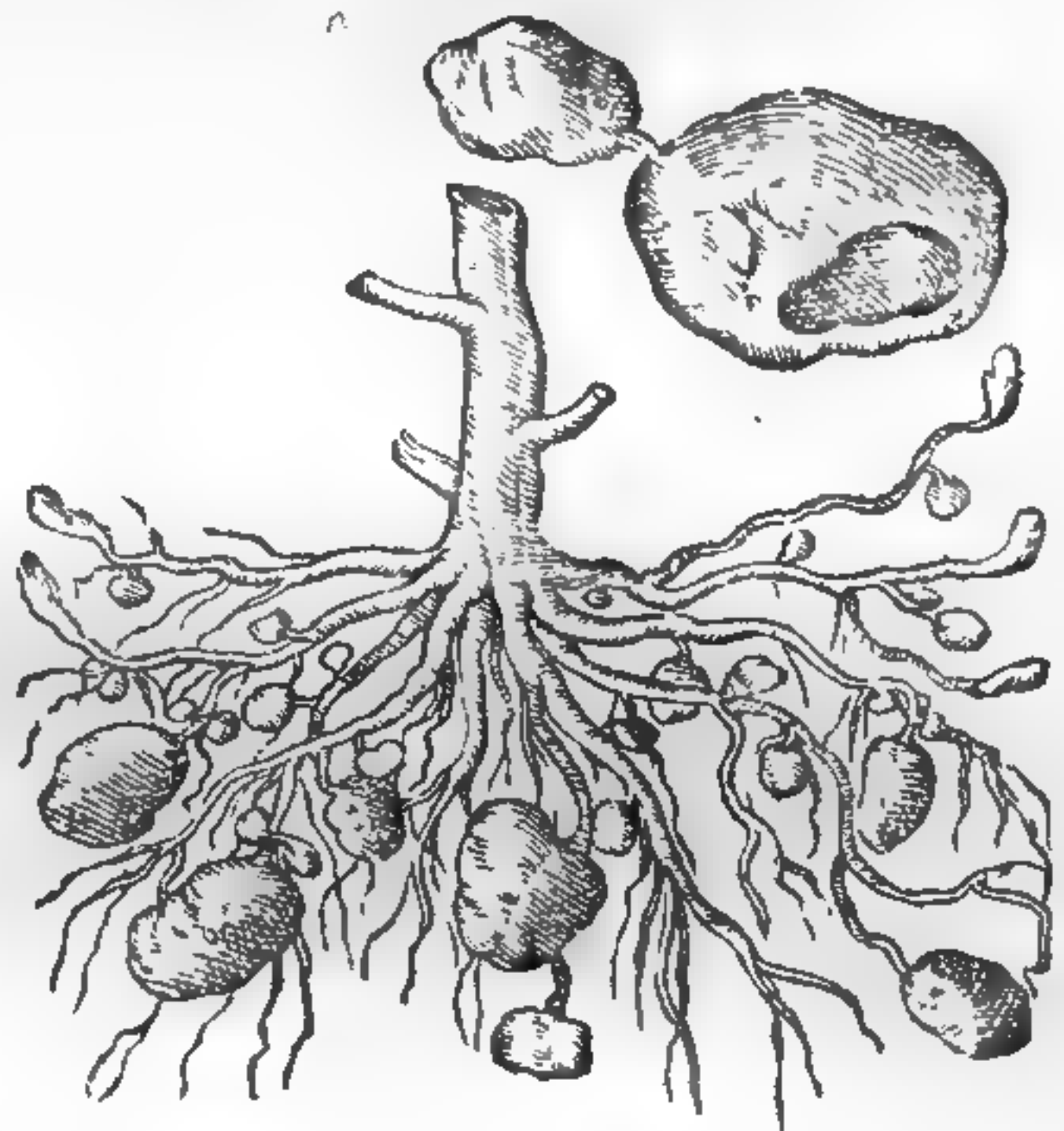
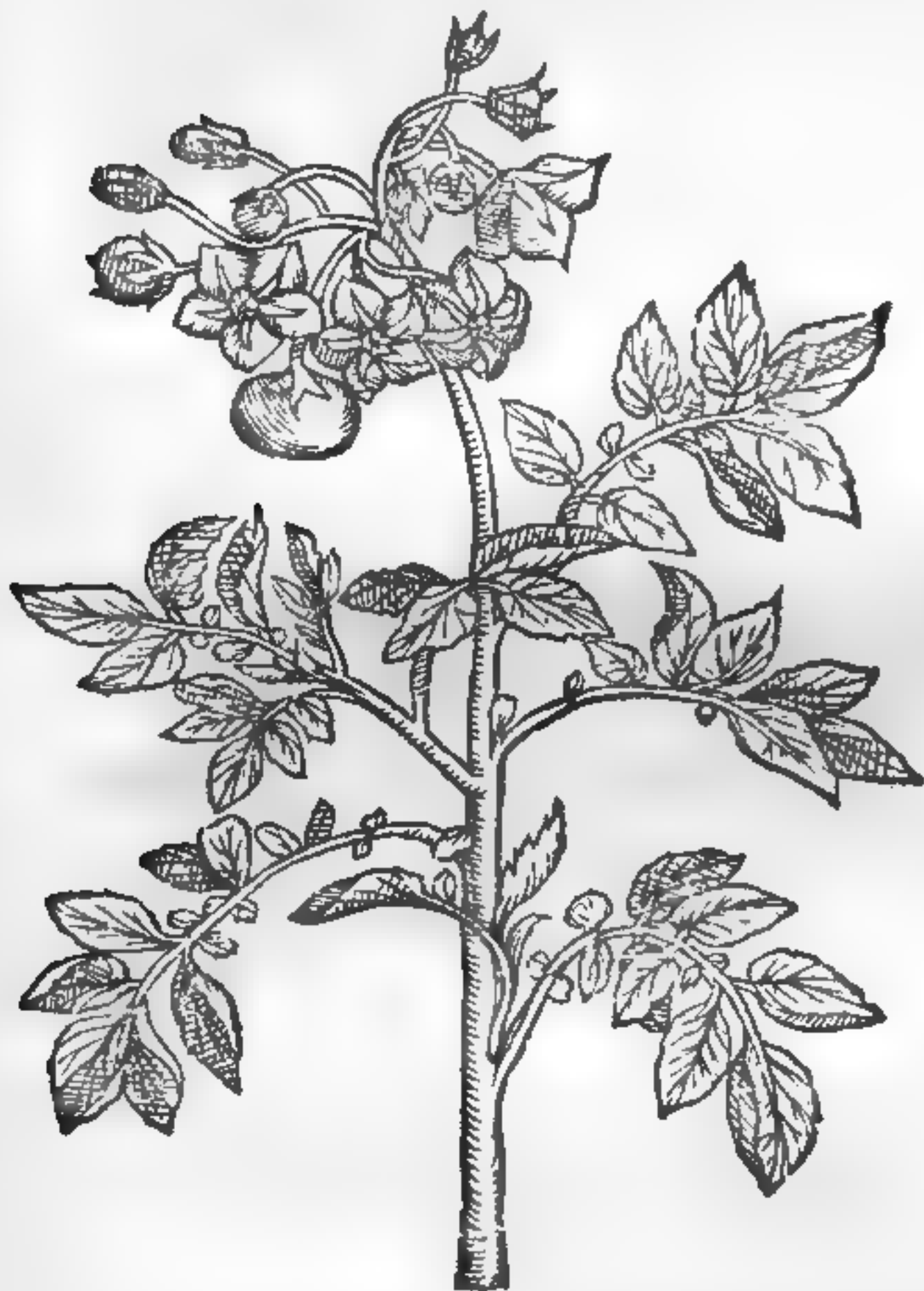
D. Thomæ insulanos eâ assâ & elixâ vesci intelligebam, ejûsque rei gratiâ Lusitani qui. *Natales.* dam, qui multos istic cùm viros, tum feminas & pueros emerant, ut Vlysiopone pro mancipijs venderent, istas radices in naves intulerant in miserorum alimentum, præterea nuces quaspiam, quibus cum radice cujusdam farinâ vescerentur. Omnes autem illæ naves eodem anno in Walachriam delatæ.

SE D & aliam ab eodem Wilhelmo cum superiore accipiebam, nec formâ, nec colore, nec magnitudine superiori diffimilem, quam *Igname* etiam vocabat Lusitanus, qui illam ipsi dicit, licet aliud genus esse non inficiaretur: sed totius radice cortex magis inæqualis erat, & veluti quibusdam tuberculis obûtus: è quibus tenues fibræ emergebant, præterea radix summo capite, paullo crassioribus, durisque & pedalis sive palmaris lógitudinis fibris, seu verius viticulis, magnâ ex parte ipsaotis erat prædita. Nonnulli *Ycam Peru.* *Igname genu aliud.*

ARACHIDNA THEOPH. fortè, Papas Peruanorum.

CAP. LII.

Arachid. Theoph. fortè, Papas, radix.

*Arachidna theoph. papas
radix
Sp. hist.
N. 1046*

ESCVLENTA etiam est radix hujus novæ, & ante paucos annos Europæ primum cognitæ plantæ: veteribus tamen, meo judicio, non ignotæ, ut postea ex ijs quæ in medium proferemus, apparebit.

PRIMUM autem ex bulbo (qui Aprili plerumque ferendus apud nos, non maturius) pau- *Papas hi-
storia.* cis diebus à satione, folia promit ex atro purpurascencia, villosa, quæ deinde explicata, viridem contrahunt colorem, quina, septena aut plura in eadem ala nascentia, à Raphani folijs non valde aliena, impari semper numero, interjectis alijs minoribus folijs, & impare extremam alam semper occupante: caulis pollicari crassitudine, angulosus est, lanugine obductus, quinos aut senos interdum cubitos longus, πολυβλαστης, & in multos ramos divisus, longos, infirmos & nisi ridica aut alijs adminiculis sustineantur, pondere suo in terram procumbentes, & latè se spargentes: ex ramorum alis prodeunt pedales crassi, angulosi pediculi, denos, duo senos, aut plures flores sustinentes, elegantes, uncialis amplitudinis aut *majores,*

majores, angulosos, singulari folio constantes, sed ita complicato, ut quinque folia discreta videantur, coloris exterius ex purpurâ candicantis, interius purpurâscantis, radijs quinque herbaceis ex umbilico stellæ instar prodeuntibus, & totidem staminibus flavis in umbonem coeuntibus, stilo prominente subviridi: floribus, qui Thilæ florum odorem referunt, succedunt orbiculata mala, Mandragoræ fructui non dissimilia, sed minora, initio viridia, maturitate alba, humida pulpa plena, quæ multa plana grana continet, ficuum granis haud majora: radices habet, vel unâ singularem, vel binas aut tres crassiores rectas, in profundum ut plurimum descendentes, & aliquantulû ramosas, deinde à summo radicû illarum capite nascentes alias tenuiores albas in latera se spargentes, & satis procul à matre aliquâdo terrâ emergentes, foliaq; sive novellas plâtas producetes, è quibus propedent crassiusculæ & longæ fibræ, quibus (dum mensè Novembri post primas pruinas eruitur ipsa Planta) inhætere deprehenduntur varix magnitudinis tubera, inæqualia, vestigijs quibusdam notata, unde germina sequente anno sint emerfura: tuberum autem, quorum plura quinquaginta ex unicâ stirpe colligere memini (adeò fœcunda est) alia majora, ut interdum unciam aut etiam binas pendant, rubescente vel ad purpureum colorem vergente sunt exterius cute, alia minorâ ut quæ nondum matura, magnâ ex parte albicantem habent cutem, quæ tenuis valde est in omnibus tuberibus, caro autem ipsa firma & candida. Omnia autem ista tubera vel cum fibris quibus inhærent, vel illis detracta, in fictili aut alio vase terrâ siccâ pleno reponuntur, & sub tectum inferuntur, in spem futuræ insequente anno sationis, tamen & nuda sicco loco, calido tamen, conservari possint: radices autem hieme corrumpuntur si in horto hæreant, nisi fortè paulò calidioribus regionibus, & altè defossæ, terrâ exemptæ, arescunt & inutiles redduntur. Ex solis igitur tuberibus expectanda est generis conservatio, & ex semine, quo natæ plantæ etiam eodem anno flores tulerunt, sed colore à matre diversos, ut ab alijs intellexi, numquam periculum feci. Certè mihi amicus N. Vir Ioannes Hogeladius ad me scribebat natas ipsi stirpes semine à me misso, quæ albos omnino flores dederunt, quas cum eodem tempore erueret quo è tuberibus natas, nulla tubera generasse agnovit, stirpibus fortè nõdum satis maturis. Illud observabam, tuber ex quo planta nata, cum eruitur, inane prorsus interdum reperiri, aliquando integrum adhuc & firmum.

Tempus.

Floret Julio, & subinde in Autumnum usque, vel etiam ad primas usque pruinas (à quibus facillè offenditur) flores & fructum ferre non desinit.

Vnde primâ hâc plantam nasci.

PRIMAM hujus stirpis cognitionem acceptam fero N. V. Philippo de Sivry Dn. de Walhain & Præfeto urbi Montium in Hannoniâ Belgicæ, qui ejus bina tubera cum fructu, Viennam Austriæ ad me mittebat sub initium anni M. D. XXXVIII. sequente autem anno rami ejus cum flore picturam. Is à familiari quodam Legati Pontificis in Belgio se accepisse scribebat anno præcedente, *Taratouffli* nomine. Mittebat deinde ad me Jacobus Garerus junior, integræ stirpis iconem Francofurtum: verùm neutram hîc exhibere volui, sed aliam quam duabus tabellis ex vivâ planta exprimi curavi, alterâ flores atque fructum representante, alterâ radices & tubera suis fibris inhærentia.

Taratouffli.

Vnde primum nacti sint Itali, ignorant: certum autè est, vel ex Hispanijs, vel ex Americâ habuisse. Mirari autè subit, cum tam vulgaris & frequens esset in quibusdâ, ut aiunt, locis Italiæ, ut ejus tuberibus cû vervecinâ carne coctis, non secus ac rapis, & pastinacæ radicibus vescerentur, imò etiam suis in pabulû cederent, hujus stirpis notitiâ tam serò ad nos pervenisse: illud autem magis mirum, Patavinæ Scholæ fuisse ignotam, ante quàm amicis, qui Patavij Medicæ arti operam dabant, Francofurto ejus tubera mitterem. Nunc verò plerisque Germaniæ hortis satis vulgaris est facta, quando quidem adeò fœcunda est.

CETERVM non dubium est, quin sit ea Planta, quam Petrus Cieça cap. XL. Primæ partis Chronici sui describit Hispanico sermone: ego Latino sic reddebam.

Papas Petri Ciega.

Locis Quito vicinis, præter Mayzum, habent incolæ duo alia, quibus magnâ ex parte vitam sustentant, *Papas* videlicet, radices tuberibus ferè similes, nullo putamine, aut officulo rectas, quæ coctæ, teneram instar castanearum elixarû habent pulpam: Sole siccatae *Chumo* vocantur, & in usum servantur. Producit hic fructus stirpè *Papaveri* [condonanda est hæc comparatio militi] similem. Alterû est *Quinûa*, planta humanam altitudinè æquans, folijs *Bliti* Mauritanici, semine pusillo, albo, vel rubro, ex quo potionem parât, aut elixo vescuntur ut nos oriza: meminit & alijs locis. *Papas* etiam mentionem faciunt Augustinus Carate, atque Gomara in sua Generali Historia Indiarum. Quibus non valde absimiles videntur eæ radices, quas Virginienfes *Openawk* nominant.

Chumo.

Quinûa.

Openawk.

CONSIDERANDVM porro an hæc Planta Veteribus fuerit cognita. Theophrast. lib. I. Hist. Plant. cap. XI. Arachidnæ meminit, quæ cû hac perbellè cõvenire mihi videtur, præsertim radicis historia. Nam ἀραχιδὼν καὶ ὁμοίον τὸ ἀράκη fructum ferre asserit nõ minorem eo qui in supernis plantæ partibus nascitur: & radicem quidem unam carnosam & crassam, quæ in altum demittitur, ceteras (in quibus fructus) teneriores, summo cespere, & quaqua versum diffusas. Neutrum tamen folia habere dicit, aut folijs quidquam simile, sed quasi utrimque fructum edere, quod mirum, inquit, videtur. Sed mihi facillè persuaserim, utriusque plantæ historiam, Theophrasto sua commentanti, parum integrâ fide recitatam: primo etiam ejusdem libri capite, illam reponit inter stirpes quæ sub terra fructum ferunt. Diligenter expendant Peritiores, & forsitan ad meam sententiam accedent.

ἀραχιδὼν καὶ ὁμοίον τὸ ἀράκη

Quinuã, five Blitum majus Peruãnum.

Canna Indica.

His castanearum aut pastinacæ in modum paratis, vescebatur, ut intelligo, Legatus, ad firmandas vires, quia erat valde imbecillâ valetudine: non minus autem alere puto quàm castaneas & pastinacas flatulentas tamen esse, propterea, ad profitandam Venerem, nonnullos uti Ego elixas, deinde, epidermide verius quàm cute purgatus, facilimè enim cedit, & inter binas lances, naporum aut raporum pinguiore vervecis jusculo maceratas degustabã: & sanè non minus sapidas & palato gratas deprehendebã, ipsis naxis. Crudas verò, nimis asperas & flatulentas esse æstimo.

QUINVA, five BLITVM MAIVS.
Peruãnum, CAP. LIII.

QVID porro fit *Quinua*, cujus Petrus Cieça, ut diximus, meminit, tamquam tertij alimèti, quo se sustentant Quito incolæ, operæ precium esse duxi, hîc explicare; licet jam multo tempore universæ Europæ fuerit vulgaris, sed hoc nomine ignota.

NIHIL igitur aliud est *Quinua*, quàm majus illud Bliti genus, humanâ altitudinem interdum superãs, caule crasso, fit mo, in multos ramos inæqualiter nascètes diviso, vulgaris Bliti folijs, sed amplioribus & longioribus, summo caulis fastigio multas ferens spicas, five paniculas, palmum & amplius longas, nutantes, extremâ nõnumquam parte latiusculas & quodammodo cristatas, instar comæ Amaranthi cristati, coloris coccinei obsoletioris & degeneris, quæ maturæ, multa granula alba rotunda continere conspiciuntur. Quod grana rubra fert, numquam vidi, sed alba grana ferentis iconem Lectorum oculis subijcimus.

Quinua.
Blitum majus
Peruãnum.

CANNA INDICA. CAP. LIII.

HVIC plantæ unus primùm, deinde plures stolones ex eadem radice prodeunt, cubiti unius, interdum duorum altitudine, digiti verò crassitudine, harundinis modo nodosi: quem circa singula genicula ambiunt ampla folia, nervosa, & firmã quidem illa, foliorum Musæ instar, sed tenuia, herbaceã viriditate pallescentia, extremo mucronata, quæ, dum primum erumpunt, chartaceorũ cucullorum in morem circumvoluta conspiciuntur, gustata autem herbaceum quendam saporem initio habent, cui paulò post nonnihil acrimoniæ conjunctũ deprehenditur: extremo cauli, insidèt aliquot flores, Gladioli floribus formã non valde dissimiles, sed elegatissimi minij florido colore nitentes, & capitulo inherètes cuiusdam hirtæ, quod cum suo flore nõdum aperto *Suallæ fluvratilis* five *marinæ* coctæ chelam quodammodo refert: deciduis aut marcidis floribus, augentur ista capitula, fiuntque triangularia & mollior echinata, capitulorum Ricini ferè instar, in quibus continetur semen rotundum, Fabæ veterum, five fructus Loti arboris magnitudine, plenã maturitate nigerrimum: radix nodosa, & crassioribus fibris stipata, alios

Canna Indica.

radicis nodos adnascèntes habet, qui stolones etiam matri similes proferunt.

Lusitanicæ

Lusitanæ quibusdam monasterijs valde frequentem videbam, sub stillicidijs ad muros fatam, etiam ipsa brumâ florentem: nunc passim à rei herbariæ studiosis alitur in fictilibus, ornatus gratiâ, rarò tamen apud Belgas ad frugem pervenit, quòd serò admodum germinet, nec hiemem ferre istuc potis sit, ut in sequentem annum fervetur. Viennæ autem Austriæ multis annis in fictili alebamus, singulis annis flores proferentem, & probum semen interdum dantem, licet non adedò nigrum, ut quod in calidioribus regionibus crescit, sed fusci dumtaxat coloris, mirificè etiam sese radice propagantem, adedò, ut alternis annis fictili eximere, & nodos divellere cogeremur, eâ ratione, plures plantas ex unâ adquirentes: verùm hieme in hypocaustum seu vaporarium recipienda erat, & proximo fenestræ vitreæ loco, ut aëre externo per rimulas ingrediēte non nihil refici posset, frigidioris aperti aëris, atq; etiam cameratæ cellæ impatiens: semel autem, aut bis ad summum, singulis hebdomadibus, adfusa leniter aquâ, riganda. Illud etiam in hac plantâ observabam, è vetustis stolonibus, cum marcescentes in vaporario præsciinduntur, lacrymam exstillare albam, tragacanthæ æmulam, subdulcem & lentam; atque in ipsis folijs istuc etiam senescentibus, tenue quoddam excrementum nitri sapore.

Quo nomine Veteribus dicta sit hæc planta, me ignorare fateor ingenuè. Nonnulli hac ætate, quia illius flos nondum apertus, cancri vulgo dicti chelas, formâ & colore, ut diximus, referat, florem Cancris nuncuparunt: alij Cannam Indicam, quia ex Americâ primum delata sit, & ejus stolones cannarum sive harundinum modò nodosi sunt, appellare maluerunt: Hispani & Lusitani *Cuentas* dicunt, à numero, quòd ex hujus granis spherulæ ad numerandas preces idoneæ, fieri soleant, non secus ac ex tenellis malis arantijs.

Flos Cancris.

Cuentas.

LIMONIO CONGENER.

CAP. LV.

PEREGRINA prorsus, & elegans est hæc planta, cujus iconem & resiccatû folium, Lutetiâ usq; ad me mittebat humanus vir & diligentissimus Pharmacopæus, Claudius Gonnier, qui siccam eâ, & confracto caule mutilâ, Vlyssipone, veluti ad me scribebat, acceperat.

SUNT verò huic plantæ (Claudio teste) folia novem, decem, aut plura, à summo radice capite prodeuntia, quorû forma, ab omnium quas unquam viderim stirpium folijs diversa est, quia cava sunt, florû Aristolochiæ instar, tumente alvo & veluti paleari prædito, gibbo dorso, infima parte angusto, sensimq; in laxitate crescente, supremâ parte laxiore & aperto, quasiq; in hemicyclum formatâ: totû folium durum est, & tâquam cutaceum, suprema folij pars aperta, internè multis crassis venis ex atro purpureis distincta: inter folia prodibat caulis confracti, ut pictura referebat, pars inferna: radix nõ valde magna, & in quosdâ ramos divisa: quales flores, quòdve semen proferat, non fuit adscriptû, natales non indicati, neque quo tempore flores det, notatum.

Ad quam porrò stirpium classem hanc referre debeam, hæreo: foliorum tamen crassitudo, vel (si ita loqui licet) carnositas, & aliæ quædam notæ, me ferè compellunt, ut ad Limonij Matthioli genus aliquod referendam censeam: poteritque (mea opinione) Limonium peregrinum tantisper nuncupari, donec aliud magis proprium, ex totius plantæ diligentiore observatione, inveniat.

Nè autem in nostris Stirpium Observationibus locum non haberet, ad illarum Quarti Libri calcem, ejus historiam rejecimus.

Nè autem in nostris Stirpium Observationibus locum non haberet, ad illarum Quarti Libri calcem, ejus historiam rejecimus.

CETERVM, quandoquidem in Limonij Matthioli mentionem incidimus, quod ubique in maris littoribus, præsertim autem Meditæranæi, frequens est; circa Valentiam Hispaniæ pumilum aliud genus observabam multis exiguis foliolis, Bellidis minoris pænè foliorum instar, è summâ radice prodeuntibus præditum, inter quæ cauliculi prodibant frequentibus, elegantibusque flosculis onusti: ejus radix betæ radici persimilis erat, minor tamen & subrubra. An illi simile alterum pumili Limonij genus, quod Doctissimus Lobelius apud Colcestriam se observasse annò M. D. xcvi. ad me scribebat?

Limonium peregrinum.

Saccharinum
Sua basi
anno 6 547

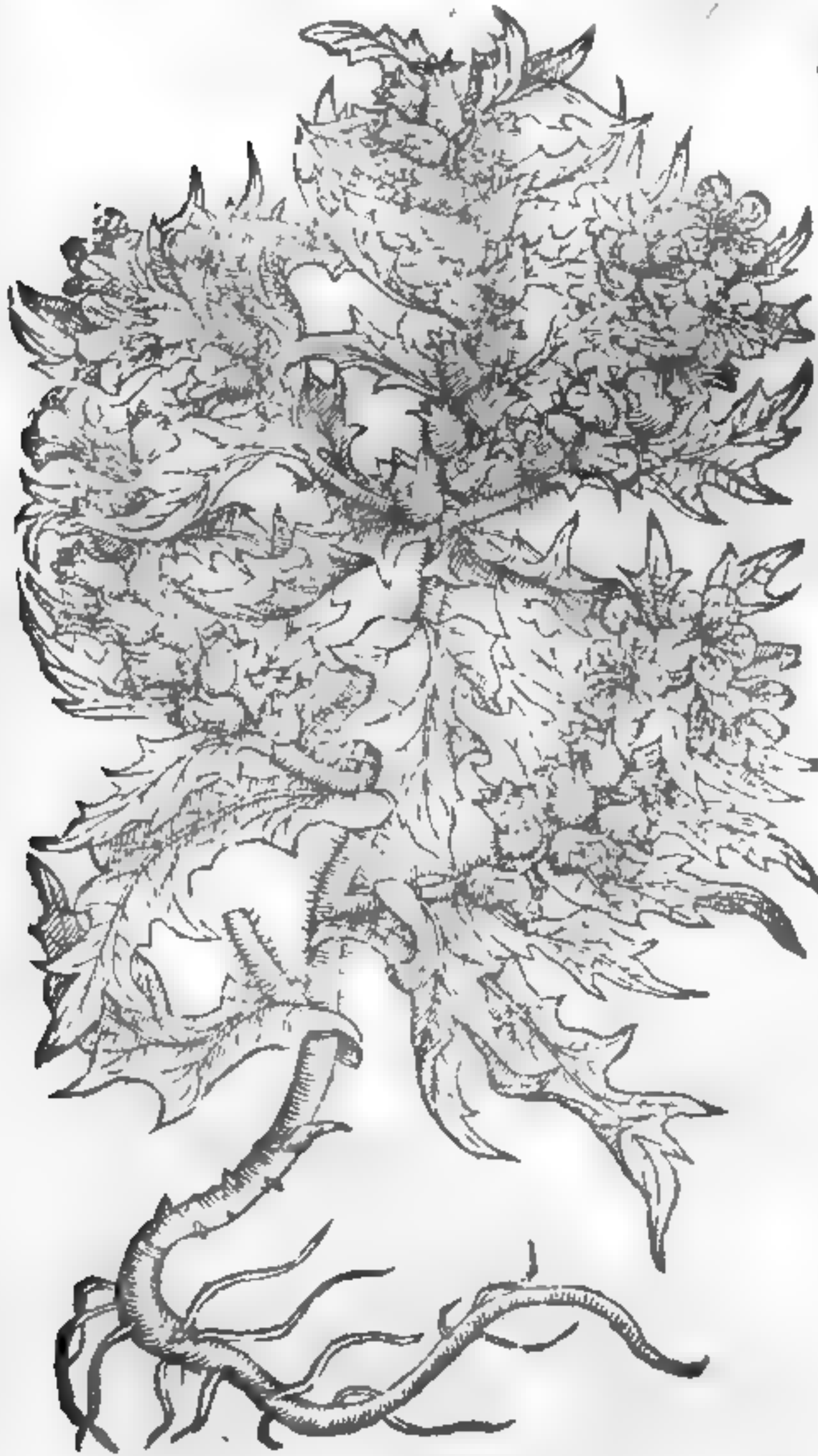
Limonium pumilum, & ejus natales.

CAROLI CLUSI
RARIORVM PLANTARVM
HISTORIÆ

LIBER QVINTVS.

SCABIOSARVM, aliarumque non inelegantium florum
Historiã absolutã, Quintum librum adgrediemur, quem à
Narcoticis auspiciabimur: illis subijciemus deleteria faculta-
te præditas, aliasque quarum folia, incisuris earum formam
imitantur: deinde acri gustu donatas, molles præterea quasdam & acti-
leatas: postremò aliarum stirpium congeriem.

HYOSCYAMVS. *Hyoscyamus niger vulgaris.*

CAP. I.
Hyoscyamus Aegyptius.

NIGER Hyoscyamus vulgaris est notitiæ, cujus historia ab omnibus qui de re herba-
riã scripserunt est tradita: quia verò de ejus stirpis alijs quibusdam generibus hoc capi-
te sumus acturi, non præter rem me facturum existimavi, si Nigri iconem præponerem, &
Albi etiam adderem, ut differentia eò facilius dignosci queant.

PRIMVS autem eorum generum quæ describere volumus, peregrinus est, & cubitalis
altitudinis, minimique digiti crassitudinis caulem adquiret in hortis, firmum, molli inca-
nãque lanigine præditum, per quem hinc inde sparsa sunt folia, vulgaris folijs nõ valde ab-
similia, sed minora, & frequentibus lacinijs divisa, tenuisque (dum adhuc tenella sunt) &
longã

I.
Hyoscyamus
niger vulg.

II.
Hyoscyamus
Aegyptius
rubello flo.

longâ lanugine pubescentia: summuscaulis in aliquot ramos nutantes & inflexos dividitur, qui alternatim inter angustiora, minorâque, nec laciniata folia, caliculos terunt vulgari similes, in quinque cuspides satis firmas desinentes, in quibus flores colore quodammodo similes vulgari, hoc est pallentes, & purpureis venis distincti initio nascuntur, sed deinde in paulò majorem amplitudinem excrecentes, in elegantem ex rubro purpurascentem colorem mutantur, saturationibus tamè venis, nec umbilico purpureo, ut vulgari nigri flores, sed candicante, stilôq; purpurascente, & quinque staminibus exornato: floribus succedunt bullata, quemadmodum in vulgari, capitula, semen etiam simile continentia.

Nobis is primùm natus est anno M. D. xxc. semine quod doctiss. vir Bernardus Paludanus Frisus (nunc πολυετρὸς Enchusianus) ex Syriacâ, Ægyptiâque peregrinatione redux, Patavio ad me miserat *Benze* nomine.

Encalis.

Is fortè est, cuius Bellonius cap. lxxv. & lxxxviii. lib. ii. Observationum meminit, & in Ægypto frequentem esse assent: quem etiam apud Halepam observasse scribit C. V. Rauwolfius lib. i. cap. ix. sui *Hodzponci*.

Hyoscyamus albus, vulgaris.

Hyoscyamus albus, Creticus.

III.
Hyoscyam.
alb. vulg.

TERTIVS ordine eritis, qui *Hyoscyamus albus* appellatur, frequens & spontaneus in calidioribus regionibus: at in frigidioribus, non nisi in eorum hortis qui re herbariâ delectantur conspicuus, candidioribus mollioribusque nigro folijs, nec ita laciniatis, sed potiùs quodammodo sinuosis, brevioribus, satis crassis, longiore pediculo fultis: flores illi albi, minores, calices læviores.

IIII.
Hyoscyam.
alb. Cretic.

QUARTVS etiam peregrinus, nec mihi adhuc conspectus: sed iconem ad me mittebat honestus vir Iacobus Plateau, quam imitatus erat ex plantâ, ipsi, semine Cretâ accepto, natâ. Scribebat autem totam plantam esse molliorem & teneriorem *Hyoscyamo albo* jam memorato; folia longo pediculo nitentia, molli lanugine prædita, latiuscula, magis sinuosa quàm *Albi* folia, & vitiginea. minora tamen, & teneriora, in ambitu quodammodo denticulata habere: ramos candidiore lanugine pubescentes: flores prorsus aureos, internè circa umbilicum violacèi coloris: radicem satis crassam, napi ferè instar. Perennis ne esset, an non, nihil significabat.

V.
Hyoscyamus
Cretic. alior.

IOANNI ab Hogelande, semine Cretâ allato, quod illi mittebam, natum est anno M. D. xciii. Quintum quoddam *Hyoscyami* genus non minùs peregrinum, cubitalis aut majoris altitudinis, multis ramis præditum molli lanugine obsitis, teretibus, per quem, alternatim sparsa fuerunt folia mollia, lanugine obsita, longiore pediculo fulta, in ambitu, nunc majoribus, modò minoribus lacinijs secta, viridia, acrisculi (si mandantur) saporis: ex quorum alis

rum alis longiusculi nascuntur petioli, lanugine obducti, sustinētes longos calices, in quinque lacinias supernā parte divisos, in quibus flos cavus, quinquefariam sectus, ut quinque folijs constare videatur, quorum terna superiora, majora & flavi coloris sunt, inferna duo pallent, umbilicus nigrā purpurā nitens sensim evanescit, ex quo quina stamina emergūt purpurascētia, quorum apices flavescent, deinde stilus oblongior ejusdem coloris, initio rectus, deinde nutans: flori deciduo succedunt bullata capitula, semine exili, instar vulgaris plena.

Animadvertēbat porrō in hac plantā Hogelandus, omnes ramos protulisse flores soli ad-versos, verūm, quum marcidī essent, illi aversos, in eā caulis parte quæ Septentrionem aspiceret.

DE Hyoscyami Peruāni utriusque genere, in nostris ad caput de Tabaco scholijs, lib. *Hyoscyam. Peruānus.* Nicolai Monardis de Medicament. simplicibus ex Occidentali Indiā delatis, satis abundē loquuti sumus.

CETERVM ὑόσχυαμον Græci, Apollinarem & fabam suillam Latini, Jusquiamum *Nomina.* Of-ficinæ, *Jusquiamo* Itali, *Veleño* Hispani, *Hanebane* Galli, Pictones verō & Andegavenses, vernaculo sermone, *l'Herbe aux tignes*, quasi dicas herbam adversus pruriginem: solent enim illarum Provinciarum rustici istam plantam jam maturam, & semine onustam, in camino suspendere, deinde hieme cū illis manus frigore tument, citinos ejus carbonibus inspergere, fumūque exhalantem manibus excipere: isto enim vapore non modō tollitur manuum tumor, sed etiam prurigo illa molesta, frigore contracta: ut me docuit Cl. V. Iosephus Scaliger, magni illius Iulij Scaligeri F. *Bissen traut* Germani, *Bissen truyt* Brabantii appellant hanc plantam, Vngari *Belend*: quæ vox Hispanicæ valde affinis.

HYOSCYAMVS omnis refrigerat, soporifer est, & dolores sedat: adversus acres calidasque *Facultates.* defluxiones oculorum aliarumque partium prodest: sanguinis eruptiones & muliebria profluvia compescit, & ad testium aliarumque partium inflammationes adhibetur.

SOLANVM SOMNIFERVM.

CAP. II.

HVIC Solano plures ex eadem radice pro- *Solanū somniferum.* deunt caules, cubitales aut ampliores, satis crassi, rotundi, in aliquot ramos candicantes & lanuginosos divisi: quibus inhzrent numerosa folia, bina semper ex adverso sita, malicotonei folijs similia, densa, mollia, lanuginosa, & gustu aliquantulum calida: flores terni aut quaterni inter folia, pallidi, longiusculi, quadrifariam divisi, caules & ramos ambiunt, quibus succedūt acini, in molli lanugine pubescentibus folliculis, maturitate vel rubri coloris, vel ex rubro crocei: radix subest longa, crassa, dura, fusci coloris cortice donata.

Nascentem videbam hanc plantam in inferiore arce urbis Malacæ, vulgo *Malaga* dictæ, ad mare Mediterraneum in Hispaniā sitæ, loco petroso, & inter rudera: florentem & semine maturo præditam Februario. Istic vivacem, & plures annos perdurare certum est: nam superiorum annorum caules adhuc retinentem conspiciebam: apud Belgas, atque etiam in Germaniā singulis annis ferenda est: neque enim ad frugem pervenire, neque hiemem ferre posse didici, aliquoties factō ejus rei periculo.

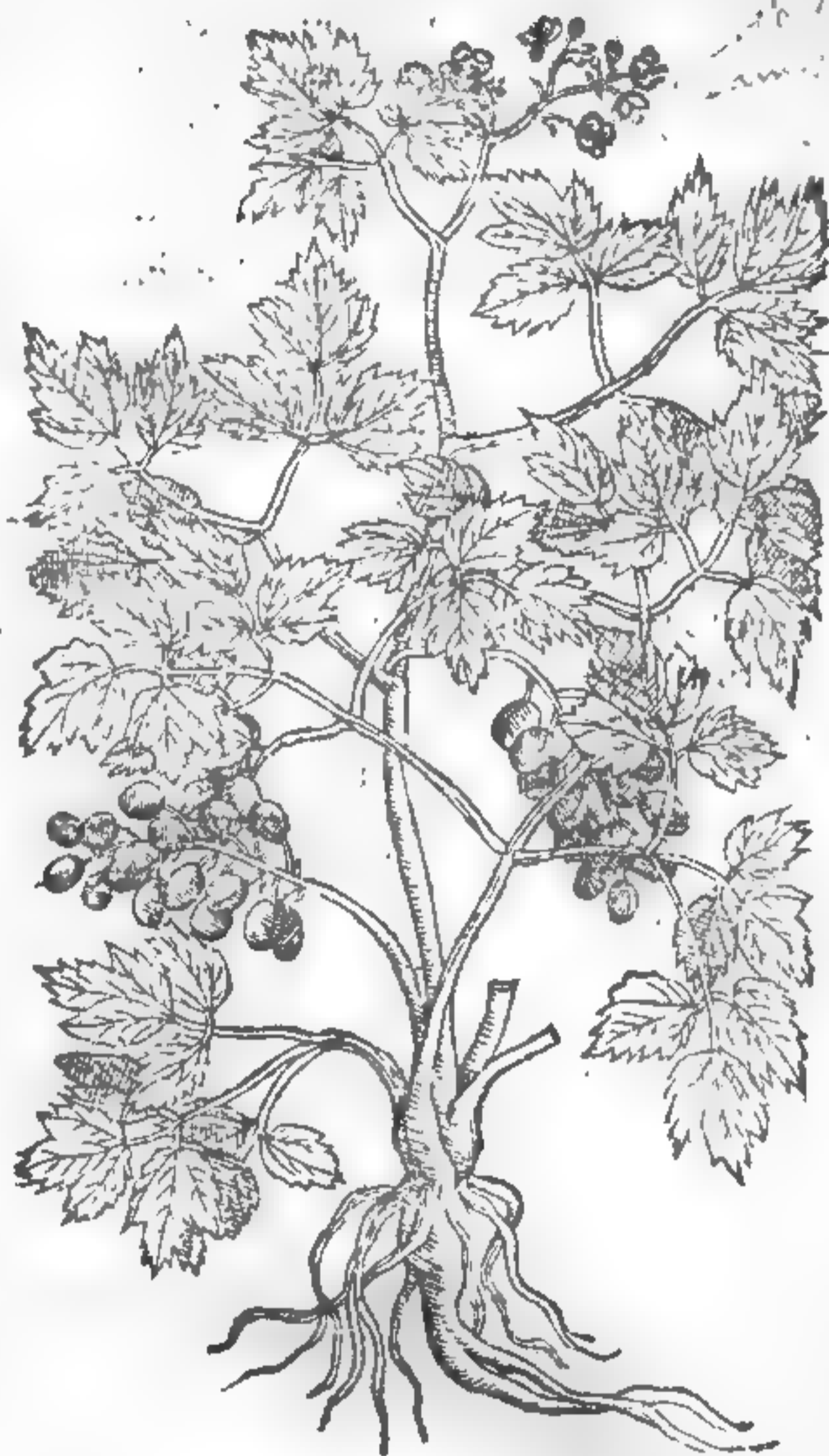
DIOSC. *σρύχιον ὑπνωτικόν & ἀλικιάκαρον* *Nomina.* appellat: Theophrastus *σρύχιον ὑπνωτικόν*: Latini Solanum somniferum. Plinius etiam *Halicacabum* vocat & *Morion*. Malacenses *Ovale* dicebant.

RADICIS cortex, teste Dioscoride, in vino, drachmæ pondere potus, somnificam vim habet, Papaveris succo mitiorem, & ejus fructus vehementer urinam cit. Verūm, ut rectē Plinius, auxilia ejus non sunt tantū, ut ijs commemorandis diutius inhzrendum sit, præsertim tantā copiā innoxiorum. *Virtus.*

SOLANI porrō genus illud quod lethale vocant, & Theophrasti Mandragoras esse, à quibusdam non ineptē fortē censetur, apud vulgus Italicorum *Bella donna* nomen obrinuit, *Solan. leth. Mandragoras Theoph.*

Solanum lethale. *Bella donna.*

Christophoriana.

Tropa belladonna
1645
1646
1647
1648

Nomina.
Natales.

apud Germanos Dollwurtz & Dolltrant/apud Belgas Groote nasepe & Dulle besien: multis Pannoniæ & Austriæ silvosis montibus sponte provenit: nusquam verò frequentius unquam videre memini, quàm in silva illa Zollonok Ill. Dn de Batthyan urbi vicina, tumulo quodam, qui ab urbe circiter germanicum miliare abest.

Solan. leth.
duor gener.

Id autem duorum generum esse deprehenditur. Vnum amplioribus folijs, brevioribus pediculis pendentibus, flore majore. Alterum minoribus folijs & magis atris, longiore pediculo fultis, minore flore. De Altero Solano manico, consule Fabium Columnam, & mea in caput de Datura Christ. à Costa, scholia.

Christopho-
riana.
Aitaa Plinij.

FREQVENS est & plerisque earundem Provinciarum silvis quæ vulgo Christophoriana nomen obtinuit, & à quibusdam Aitaa Plinij esse censetur, cujus meminit cap. vii. lib. xxvii. & gravi foliorum odore, caulibus asperis, geniculatis, semine nigro, ut Hederæ, baccis mollibus nasci assertit in opacis & asperis, aquosisque Dari acetabulo pleno interioribus feminarum morbis. Nonnulli aconitum bacciferum nominant, quia non minus exitialis ac noxia fertur, quàm Aconitum.

Aconitum
bacciferum.

MANDRAGORAS.

CAP. III.

Mandrago-
ra femina.

MANDRAGORÆ Feminae folia angustiora, minora, & nigriora sunt quàm Maris, magis etiam rugosa, crispaque, virota & graveolentia, & humi expansa: inter quæ longi pediculi exiliunt per terram strati, quibus insident flores, Melopeponum floribus forma fere similes, coloris ex cæruleo purpurascens: quibus succedunt fructus, non turbidati instar pyri, sed rotundi, Vesicariæ fructu triplo majores, initio virides, maturitate pallescentem ex luteo colorem adquirentes, odorati, succi pleni, semine abundantes plano, ut maris fructus, sed minore nigrioreque: radix pedalem aut amphorem longitudinem æquat, interdum bifida, intus alba, foris vero fusca, cui aliquot fibræ adnascuntur.

Natales.

Supra Gades, itinere Hispalensi, non procul ab urbe Xerez de la frontera dicta, ad arborum margines quæ secundum flumina sita sunt, & quibusdam alijs Bæticæ locis uliginosis florëtem observabam initio Februarij anno sexagesimo quinto supra millesimum & quingentesimum: & paulo post, eodem videlicet mense, fructum maturum colligebam inter Calpen & Malacam, nimirum toto illo maritimo tractu supra fretum Herculeum ad Meridiem converso, & valde aprico, propter montes, uno aut altero miliari à mari distantes, qui in mediterraneis, usque ad fretum continuâ serie producuntur. In Belgio nunquam videre

Mandragora femina.

Apocynum Syriacum.

dere memini, nec de semine quidem, quod ex Hispanijs deferebam, germinare unquam voluit: ut nec in Austria, quod aliquoties ex Italia postea accipiebam.

Mandragoras μέλας Græcis dicitur, & Σπιδάκιας à foliorum Lactucæ similitudine: Latinis Mandragoras niger & femina.

μανδραγόρας μέλας ἢ σπιδάκιας. Mandragoras niger. Temperamentum.

HABET Mandragoras, ut scripsit Galenus libro VII. Simpl. medic. vincentem facultatem refrigeratorem, adeo ut tertij sit ordinis refrigerantium: in pomis nonnihil caloris & humiditatis inesse ait, proinde soporem conciliandi vim habere: & radicis corticem, cum sit valentissimus, non tantum refrigerare, sed & desiccare.

APOCYNVM SYRIACVM

fortè. CAP. IIII.

PRIMO Libro non incommodè reponi potuisset hæc Stirps, capite de Apocyno, si frutex esset longis viticulis præditus, quas Dioscorides & Plinius Apocyno tribuunt, licet hederaceo non sit folio. Cum autem multas notas habeat Apocyno non dispares, non ineptè, meo judicio Apocynum nuncupare poterimus sive Syriacum, sive Palæstinum, & forte etiam Ægyptiacum: quandoquidem in Ægypto, ut postea dicemus, crescit.

ASSURGIT autem, referente Doctissimo viro Christophoro Weixio Medico (qui illam circa Hierico nascentem ad flumen Iordanem observabat & legebat) ad duorum cubitorum, vel etiam amplio rem altitudinem, satis crasso stolone, in aliquot ramos diviso, qui multo succo ex candido pallescente abundant. Quantum verò ex resiccata plantæ parte (quam ipse Weixius ex Ægyptiacâ, Syriacâ, & Constantinopolitanâ peregrinatione redux, mihi Viennæ Austriz communicabat cum uno fructu, & alijs exoticis) colligere potui, striato est caule, cui alternatim bina semper, contrarijs inter se pediculis innascuntur folia satis magna, crassa, & quodammodo curacea, ex viridi pallescens, aliquot nervis, ex medulla costâ satis crassâ se spargentibus, prædita, obtuso mucrone, gravis odo-

Apocynum Syriacum fortè.

ris, tenella folia extremis ramis adnascencia prorsus incana sunt: ex foliorum alis alternatim emergunt crassi & longi ramuli bifidi, sustinentes aliquot flores longiusculis petiolis innitentes, unico quidem folio constantes, sed quinque profundis incisuris diviso, instar florum Apocyni, Asclepiadis, & multorum aliorum; coloris, quantum conjicere licebat, foris pallecentis, internè obscure & obsolete purpurascens, quibus succedunt singulares, binæ, aut ternæ crassæ, incurvæ, binas uncias longæ siliquæ, quibus hirscentibus, sub summâ siliquæ cute, inclusa apparent membranaceo involuero, frequentia & quasi imbricatim disposita grana plana, qualia fere Asclepiadis, & Apocyni vulgaris semina, quorum extremæ & angustiori parti inhaeret candidissima & mollissima quædam villosa materia.

Sicne perennis an non, nihil affirmare possum. Qualem autem à Weixio accipiebam plantam, ut commodius describere possem, paululum in aquâ macerabam, deinde crassâ minervâ delineabam, observatâ in fructu addito eâ proportione, ut dimidio minorem exprimerem, quàm ille qui à Weixio mihi donatus. *Besdjar* autem ab incolis appellari dicebat.

Besdjar.

Non dubium est quin ea sit, quàm doctissimus vir Prosper Alpinus Medicus cap. xxv. Libri quem de Plantis Ægyptiacis divulgavit, & circa Alexandriam Ægypti observatam descripsit *Besdjar* nomine, fruticosam, multis stolonibus ab radice rectis, sursum ad duorum cubitorum altitudinem sese attollentem, folijs longis, latis, crassis, & candidis, ex quibus dissectis, lacteus succus emanet, fructum habentem in quo lanugo, & semina parva, lata.

Besdjar.

Facultates.

Eius autem facultates esse ait, ut folia contusa, cruda, & in aqua cocta, emplastri modo apponantur, frigidis tumoribus & doloribus: ex lanugine parent cubilia in suum usum, eaque tamquam cisca idoneâ & pabulo, ad ignem silice excussum excipiendum, ac fovendum utantur: lacteum ejus succum calidissimum & exurentis facultatis esse, què plerique quibusdam vasis excipiant ad depilanda coria, nam aliquâto tempore in eo macerata, pilis nudari. Lac quoque siccatum præstanter corpora solvere, dysentericos autem fluxus lethales facere: præstantissimum verò æstimari remedium, ad impetiginem curandam, & alias corporis maculas tollendas, si eo partes illinantur.

De hac porro planta, consule Honorij Belli viri doctissimi Tertiam ad me epistolam, in quâ multa diligenti observatione dignissima.

HACHAL INDI, SIVE ADMIRABILIS PERVANA.

CAPUT V.

Admirabilis
Pervana.

HVIUS Stirpis iconem ante aliquot annos dabam, atque qualemcumque historiam adumbrabam in Notis ad Aromatum Garcia Historiam, paulò post quàm nostræ Europæ innotuit. Eam postea in Pannonicarum Stirpium Observationibus auctiorem faciebam. Nunc licet ad eò vulgaris sit notitiæ, ut nullus ferè sit hortus, in quo culta non reperitur, etiam à rei herbariæ imperitis, ob florum elegantiam, ejus tamen descriptionem hoc loco repetemus, nonnullis additis, quæ interea circa illam observavimus.

Admirabilis
versicoloris.
fl. or.

Primùm igitur emergit Ocymi, quod cereale nonnulli cognominant, aut Circeæ Lutetianæ ferè modo: deinde caulem promit cubitalem, aut bicubitalem, vel etiam interdum amphioem, pollicari crassitudine, succulentum, firmum, ex viridi flavescens, frequenter, uti Balsaminæ feminæ caulis, geniculatum, & in multos ramos, eosdemque similiter nodosos divisum; qui ex ipsis prodeunt, non bini utrimque, & ex adverso oppositi, sed singulares dumtaxat, alternatim modò in unam, modò in alteram partem vergentes, & quem primùm servarunt ordinem aut seriem, perpetuò ferè retinentes, hoc est, ut tertius, quintus, & septimus ramus in eandem partem spectent, quam primus: quartus verò, sextus, & octavus (si modò tot primarijs ramis planta sit prædita) eodem latere nascantur quo secundus: folia in singulorum ramorum nodis binæ adversis pediculis semper nascentia, Siliquæstri folijs pænè similia, viridia, satis carnosa, succulenta, circa pediculum ampla, extremo mucronata, quæ trita, Siliquæstri gravem odorem, gustata verò, ingratum saporem, & tandem illius, vel foliorum Tabaci etiam acrimoniam propemodum referunt: flores in extremorum ramulorum alis singuli, longi, concavi, in quinque sinus, antequam aperiantur, complicati, explicati verò Tabaci floribus non valde dissimiles, non tamen in mucronatos angulos, ut illi, desinentes, sed in obtusos, Convoluoli florum instar, Tabaci etiam floribus ampliores, elegantissima interdum purpurâ, sive cæcinesino colore nitentes, nonnumquam lateritij, aliquando flavi,

possemus, & comperimus ex rubri floris semine nullas alias stirpes prognatas, quàm eas, quæ rubros flores darent.

Admirabilis
flavis flore.
Admirabilis
albo flore.

Idem periculum fecimus de granis flavo flore genitis, è quibus provenire observavimus, quæ nullos alios flores darent, quàm flavos: simile etiam de alborum florum semine factum periculum, ex quo natæ plantæ, albos quidem initio flores dederunt: sed qui sub Autumnum primum explicabantur duorum colorum evadebant, commixtis in eodem flore albo & purpureo, minus tamen quàm in versicolore primum descripta.

Illud præterea observabam in istâ distinctâ satione, ex solis plâtis rubræ semine natis, statim ab exortus initio agnosci posse, quos flores sint daturæ: ex versicolorum autem, flavorum & alborum semine provenientius, nullum certum indicium, si mixtim sint sata, sumi posse, quia ejusdem omnes sunt coloris in tenerâ ætate.

111.
Iasmin rosso.

Admirabilis Peruana albo flo.

ALIUD porro Rubræ genus mihi Viennæ natum, semine ex Italiâ allato *Iasmin rosso*, hoc est, Iasmini rubri nomine: in fictilibus quidem natæ plantæ, pusillæ & humiles erant, latè nihilominus ramos fundentes: quæ autè in horto sata, superiori generi rubros flores gerenti longè ampliores, & latissimè ramos spargentes, eadem serie quàm in supra descriptis alternatim nascentes, eundemq; ordinem servantes, ut videlicet alternis in idem latus semper vergerent, atque spectarent, ipsi similiter cum suo caule admodum succulenti, & frequentibus nodis sive geniculis præditi, atque magnâ ex parte purpurascens: folia in hoc genere magis atra, magis splendens, interdum majora, alterâ parte magis prominula, & inferiùs suum exortum in nervo habentia, similis tamen cum superioribus & odoris, & saporis flores alijs forma pares, eodemq; modo ex postremarum alarum sinibus nascentes, oblongiores tamè, tenuiores, & colore dilutius rubente, extremâ etiâ parte minus ampli, sex similiter staminula cum stilo in medietate continentes, suavemque odorem spirantes: semè in caliculis rubro alteri simile, hoc est, angulosum & tuberculis obsitum, sed brevius & magis crassum: radix etiam brevior & crassior altera, interdum in binos aut ternos ramos crassos divisa.

Magis serotina est reliquis, & nisi solè valde apricum habeat, vix ad frugem pervenit in frigidioribus regionibus. Ex radicibus tamen, per hiemem in fictili, siccâ terrâ pleno,

conservatis loco calido, plantas Viennæ habui, quæ maturû semen protulerunt: sed cum per meam absentiam, ex horto nõ essent erutæ sævâ illâ hieme anni M. D. XXCVI. corruptæ sunt, & genus illud mihi intercidit: Lugduni verò apud Batavos semine peregrè accepto, denuò natum M. D. XCV. Sed illud mirum in omnibus his plantis & observatione dignum, quòd, cum tabescere incipiunt, primùm folia, deinde integri ramorum articuli simul decidant, & circa nudos jam remanentes nodos, candida quædam efflorescentia interdum adnascatur, quæ temporis successu concreta, salis gustum referat: cujus postremæ notæ C. V. D. Joachimus Camerarius pro nostrâ amicitia primus me admonuit.

Nomina.

CETERVM peregrina & venusta hæc planta, varia, pro regionum diversitate obtinuit nomina: etenim ex Hispanijs semen primû missum est *Marabillas del Peru* appellatione, propter admirabilem florum in eadem stirpe varietatem: deinde *arboleras* nomen inditum: ex Italiâ nunc Indici, nunc Mexicani *Iasmini* nomine ob suavè videlicet ejus florum odorem: Belgæ *Solanum odoriferum*, à foliorum cum Solani folijs similitudine, & florum odoris gratiâ vocarunt: Peruânos, à quibus initio semè ad Hispanos pervenit, *Hachal indi*, crassâ & in palato formatâ pronuntiatione nominare intelligo: Mulierculæ Viennenses, apud quas etiam in delicijs est, *Ses. hebet Indianische blumen* id est, versicolores Indicos flores nuncupant.

Hachal indi.

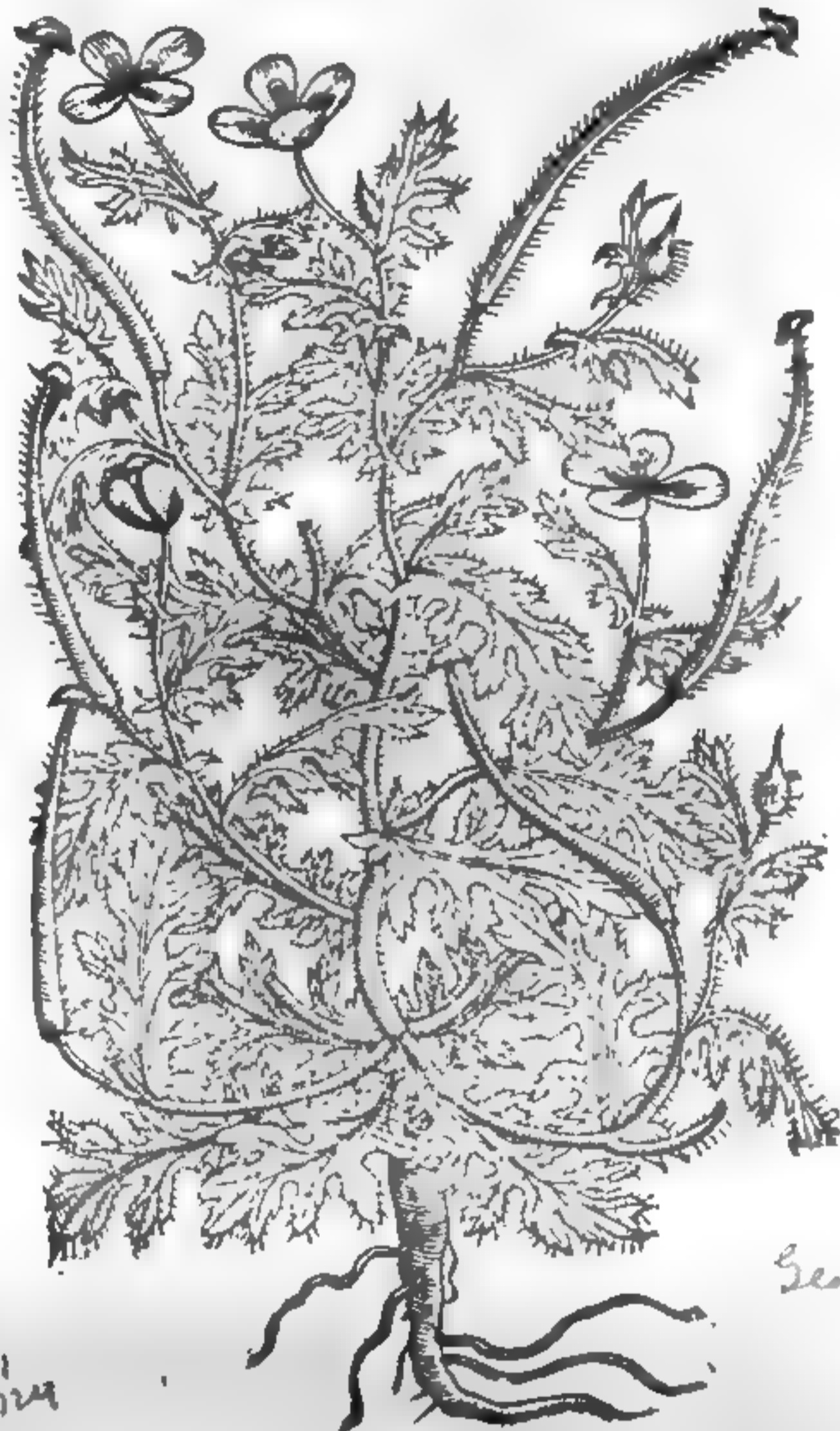
AN apud quos sponte nascuntur hæc stirpes, medico in usu sint, nondû intelleximus: magis autè elegantia, & hortos suâ venustate exornâdi causâ, ab omnibus ali arbitror, quâ facultatum ratione. Scribebat tamè ad me Patavio usq; ampliss. vir Iacobus Antonius Cortusus, ejus, quæ vario est flore, radicis binas drachmas intus summas, egregiè aquas educere. An ita sit, nullû feci periculum: herbarû tamè cognitione sese oblectâtes de eâ re admonere volui.

PRÆTER vulgare corniculatum Papaver quod flavo est flore, & omnibus maritimis fere locis calidiorum regionum sponte nascitur, duo alia genera observabam, ab alijs, qui ante me Plantarum Historiam scripserunt, nondum prodita.

Papaver corniculat flavo flore.

Papaver corniculatum flavo flo.

Papaver cornutum phœniceo flo.

*Stenocarpium phœniceum
Craut. 1. 161
L. 11. 2. 57*

VNUM folio est, Erucæ foliorum instar, laciniato & altè inciso, vulgari minore, tenuiore, non ad eò incano, sed hirsuto: caules interdum vulgari non minores, teneriores tamen & graciliores procumbunt in terram: flores quatuor etiam folijs constantes, minores, numquam intenso colore rubent, & illi primi sunt, quos planta florere incipiens producit, interdum languidiore, & quodammodo pallente colore, medijs folijs ad phœniceum tendentibus, qualis ferè in altero floris genere qui à vulgo herbariorum Adonis flos dicitur, nimirum quando mediam ætatem superas planta, jam deficere incipit, & hirsutia illa in caule & folijs dilabi: alioqui si quis vigentem & flores primùm producentem plantam conspiciat, deinde jam adultam & senescentem, ex florum colore & caulis, ramorum, foliorum hirsutiâ, vel glabritiâ facile quis diversas esse stirpes sibi persuadeat, atque ut verum fatear: id mihi, dum Salmanticæ viverem, imposuit: prælonga autem floribus succedunt cornicula, quibus insident latiuscula quædam veluti opercula vel capita, semen in his nigrum, rugosum, Papavere majus: radix longa est, alba, satis crassa, & in ramos interdum divisa, quæ tamen perennis non est, sed plerumque prolato semine, perire sequente hieme solet.

I.
Papaver cornic. rubro flo.

Nascitur agro Salmanticæ secundùm vias & agrorum marginibus, ubi florebat Junio, semen autem Julio proferebat. In Belgicâ satum, non nisi Augusto & Septembri florere voluit, interdum etiam serius, nec nisi altero à satione anno, ut plurimum. Viennensi etiam agro, & per Moraviam atque Bohemiam sponte nascens etiam observabam & flores proferebat Junio mense, in arvis avenâ consitis, præsertim secundùm vias publicas. Omnibus autem ijs locis croceum in illa planta succum videre mihi non contigit: tamen non desunt, qui simili succo turgere eam plantam putent.

ALTERI folia sunt multo minora, teneriora, valde minutim dissecta, non candicantia, sed viridia: cauliculi tenelli, subhirsuti: flos superiore non minor, quatuor etiam folijs constans, coloris ex purpureo cærulei exlaturati, & nigra violæ præneæ multi, fugax admodum, & qui lævissimâ aurâ excutitur: huic succedunt cornicula digitali duntaxat longitudine prædita, plerumque etiam breviora, exilia, duriuscula, rigidioræque hirsutiâ prædita, in quibus continetur semen valde exile, coloris ex cineraceo nigricantis: radix tenuis est & inutilis, nec supra annum spatium perdurat.

II.
Papaver cornic. cæruleo flore.

Invenitur

Papaver cornic. phœnic. pallefc. flo.

Papaver cornicul. violaceo flo.

Natalis.

Invenitur hoc multis Hispaniæ locis, sed non nisi inter segetes: Maio mense floret: Apud Belgas satum, multo seriùs, quod tardè admodum germinet: istuc tamen, & in Austriâ nonnullis hortis satum, semen ad frugem pervenit, & in terram sponte decidens, novas plantas producit: sed longè minores & teneriores, quàm ubi in arvis sponte nascitur, quod contra evenire solet in reliquis semine Hispanico natis, quæ plerumque ob multi alimenti copiam, frigidiorè nimirum cœlo, & humidiorè solo, valde adolefcunt. Memini etiam olim colligere agro Narbonensi in agris avena confitis, non procul Laterâ, secundùm flumen Ledum, paulò infra Mompellium.

Nomina.

GRÆCIS hæc Planta *μῆλον κεραιρῆς*, Latinis Papaver corniculatum dicitur. Nomen vulgare non intellexi: Castellani tamen, genus illud quod cæruleo sive violaceo est flore, *Rosetta*, nonnulli *Amapolas moradas*, idest, Papaver erraticum purpureo flore, à succi mororum colore appellabant: nam erraticum papaver, Hispani *amapolas* vocant. Mompeliani, cum apud eos vivebam, inter Anemones referebant.

Facultas.

PAPAVERIS autem ceratitidis radici vim eam inesse Dioscorides tradit, ut in aquâ decocta ad dimidias, coxendicum & jocinoris affectus potu sanet, profitque his qui crassa quædam, aspera, aut araneosa cum lotio reddunt: semen leniter alvum purgare, acetabulo in aquâ mulsâ poto: crustas emarginare illita ex oleo folia, floresque, & argema ac nubeculas jumentorum perunctas, abstergere.

PAPAVER SPINOSVM.

CAP. VII.

Papaver spinosum.

PERELEGANS & planè novum est hoc Papaveris genus, nemini, quòd sciam, adhuc descriptum. Cubitalem verò aut ampliorem acquirit caulem (plantam autem quam apud Ioannem Mülerum Pharmacopæum Francofurtensem in horto pensili natam vidi, describo) digitalis crassitudinis, rotundum, infernè candicantem, quibusdam spinis obstructum, per quem inordinata nascuntur folia, nullo pediculo illi inherentia, sed medium quodammodo amplectentia, sinuosa & lacinijs aliquot divisa, ipsis lacinijs & crenis oras foliorum ambientibus in spinas desinentibus, infernè canescentia, supernè viridia, albis tamen venis per foliorum & laciniarum longitudinem excurrentibus, instar foliorum Cardui B. Mariz vulgo nuncupati, minus autem ampla: ex horum alis nascuntur rami spinosi similibus folijs præditi, sed minoribus, in quorum & caulis fastigio nascitur capitulum triangulare, spinosum, in tres majores firmioresque spinas desinens, quo dehiscente & defluente, flos se-

Papaver spinosum.

Hypocoum legitimum.

flos sese ostendit senis folijs constans colore flavis, corniculati papaveris vulgationis floris instar, odorem Chelidoni majoris quodammodo referens, caducus admodum, in cuius medio sese exerit capitulum spinosum pentagonum, multis staminibus flavis id ambientibus, quod summa parte tubescit dum retectum est, maturum vero & vetustum nigricat, & pollicaris est crassitudinis fescuncialis longitudinis, frequentibus firmisque spinis obsitum, semina continens rotunda, rugosa, nigra, seminis Papaveris ceratidis rubello flore instar, cui & persimilem habet radicem: quæ an vivax sit, me latet. Tota planta flavescente succo, instar Chelidoni majoris, abundat. Florebat Iulio & Augusto anno M D XCIII.

H vivs plantę capitulum resiccatum cum paucis semine, Londino usque primum ad me mittebat Iacobus Garerus junior, nullo addito nomine: nam cum alijs rebus navi allatis acceperat. Id semen terrę commissum, non germinavit: quod vetò Londino attulit Ioachimus, magni illius Ioachimi N. Ioachimi archiatri Noribergensis F. Cameraarius anno M D XCII. istic eodem anno natum, fertile fuit, & hanc quam describo plantam protulit. Nominabat autem *Fico del inferno*, hoc est, Ficum infernalem.

HYPICOUM LEGITIMUM.

M. M. CAP. VIII.

FOLIA sunt huic plantę multis incisuris divisa, figurâ, colore, & aspectu Rutę folijs valde similia, molliora tamen, & interdum longiora: cauliculi aliquot, qui in multos ramulos divisi, pusillis floribus onusti sunt flavis, satis odoratis, senis folijs constantibus, sed mirandâ figurâ, & à reliquis floribus diversâ: nam duo folia habet reliquis majora, nervo vitidi foris extremâ parte (quę obtusior est, & veluti compressa) prædita, quatuor alia per exigua sunt, & vix, nisi flore expanso, conspicua: cornicula succedunt in singulis ramulis quaterna, aut plura, longa, plana, articulis distincta, & falcis instar incurva: semen in singulis internodijs nigricans, longiusculum, quod difficulter admodum eximi potest, continentia: radix singularis, subflava, interdum bifida, annua tamen, nec vivax: tota planta ingrati admodum saporis.

Primùm istam plantam observabâ in Gallia Narbonensi anno M D LII. supra Nemausum urbem, inter Aimargues & Vover, Arrelatensi itinere: deinde valde copiosam inter segetes, agro Salmanticensi, totaque Castellâ, Granatensi item Murcianoque Regno. Florebat istic Martio & Aprili, semen Maio maturum erat. Apud Belgas & Viennenses fata, provenit quidem, sed longè tenerior, quàm ubi sponte nascitur, veluti papaver illud corniculatum violaceo flore, cuius paulo ante

N. procrebans, h. N. C. 39.

D. 449

ante meminimus: serius etiam florebat: semen tamen plerumque ad plenam maturitatem perveniebat.

Nemina.

Cum initio hanc plantam observabam, illico mihi visa est ad Hypecoi historiam plurimum accedere, quod Græcis ὑπέκοι & ὑπέκοι dicitur: & certe nulla mihi hactenus cōspecta, etiam illarum quæ hoc nomine à Rei herbariæ scriptoribus proponuntur, quæ ad Dioscoridis Hypecoum magis accedat, meâ quidem opinione. Non desunt tamen, qui ad Cuminum silvestre alterum Dioscoridi descriptum referre malint, licet facultates sint dissimiles. Vocatur autem hæc Granatensibus & Murciansis çadorça.

Dioscoridi, Plinio, Galeno, natura ejus eadem quæ Papaveris succo.

ACONITVM LYCOCTONVM

CAP. IX.

Aconitum lycocton. vulg. luteo flo.

Aconitum lycoct. flo. Delphinij i. Silefiac.

Aconit. lycoct. luteo flo.

PRÆTER vulgare Aconitum Lycoctonum, quod plerisque Austriæ & Stiria montibus umbrosis sponte provenit (præsertim verò quodam jugo supra Petelstorf ad Septentrionem obverso, secundo fere à Viennâ miliari, ubi copiosissime) varia alia nascuntur in iisdem Provincijs Lycoctoni genera, nusquam alibi mihi cōspecta, quæ omnia hoc nono capite Quinti Libri describemus, nonnullis etiam additis, quæ, aliunde missa, in hortis aluimus. Initio autem, vulgaris flore luteo iconem præfigendam censuimus, ut tanto facilius reliquorum ab eo diversitas observari possit: proximè historiam dabimus illius peregrini, quod foliorum similitudine maximè ipsi respondet, & florum elegantia insigne est.

Y. Lycoctonum flo. Delphinij carulo, Silefiac.

CVBITALI igitur aut ampliore affurgit peregrinû illud Primum genus caule, firmo, lævi, intus cavo, foris ex purpurâ viréscente, & quasi farinæ polline leviter asperso, sive eo coloris flore, qui in prunis, & plerisque alijs fructibus, Tuliparumque folijs & caule, nondum manu tactis elucescit, levissimoque tactu detergitur: folia longis pediculis inhærentia, inordinatè caulem ambiunt, longè ab ejus Lycoctoni, quod flore Delphinij vulgo cognominatur, cujusque iconem huic subijciemus, folijs diversa, subhirsuta, minoribusque & minus profundis incisuris divisa, Lycoctoni luteo vel pallido flore folijs similia, supernè tamen magis atra: summum caulem exornat oblonga florum spica, qui pediculis inhærentes, antequàm aperiantur, locustas aut parvos lacertas æmulantur, longiusculis caudis & sub extremum incurvis insignes, expansi verò, quinque folijs, quemadmodum aliorum aconitorum flores, constare deprehenduntur, duobus ad latera, binis infernâ parte, & superiore quinto, quod in oblongum corniculum rugosum, & extimâ parte inflexum desinit, omnibus folijs externè

externè rugosis purpureisque, internè lævibus & elegantissimo caruleo colore præditis, singulorum oris anteriore parte introrsum nonnihil reflexis, colorèq; è viridi-pallescens: medium florem occupant quatuor alia foliola fusca & nigricantia, quorum bina superiora dura, & quasi in vnum coëuntia, fornicem referunt, duo alia infernè propendent, molliora, luteo partim villo, partim albo hirsuta, multis staminibus capillaceis subtus delitescētibus: excusso flori succedunt trigona siliquosa capita simul cohærentia ut in alijs Aconitis, in quibus semen inæquale, fuscum, rugosum: radix crassa, tuberacea, instar radicis alterius Lycoctoni flore Delphinij, quod apud Belgas alebatur, nigra, rugosa, nonnihil concava, graviter olens, multis tenuibus, fuliginosaque lanugine pubescentibus fibris prædita, ad cujus latera secundùm infimum caulem, singulis annis nova germina repullulant.

Nascitur referente doctissimo viro Achille Cromero Medico, qui ejus plantas anno *Natalis.* M.D. LXXVIII. Viennam Austria ad nos mittebat, frequens in montibus territorij Freywaldensis in Silesia, & ab incolis Wolfswurtz; hoc est, Lupina radix appellatur, ubi in tricubitalem interdum altitudinem excrecere & Augusto florere aiebat: quod ab eo certè missum, in horto colebamus Vtennæ, Junio florebat, & sesquicubitalem altitudinem primo anno non superavit, at subsequētib; bicubitalem, aut majorem attingit.

Aconit. Lycoct. flo. Delphinij II.

Aconit. Lycoct. IIII. Tauricum.

Hic subijcimus vulgare in Belgicis hortis genus illud Lycoctoni flore Delphinij alterum, cujus folia longè tenuius incisa, & multifida flores purpurascens.

FOLIA Secundo peregrino, sive Quarto Lycoctono emergunt ineunte Vere satis crassa, quinque incisuris usque ad summum pediculum divisa, & in multas deinde profundas lacinias dissecta, minus tamen quàm Napelli vulgaris folia, atrâ viriditate supernè prædita, non infernè, utrimque tamen splendentia: quæ alternatim caulem ambiunt, tenuius aliquantum incisa sunt, eodem tamen modo splendent: caulis cubitalis, aut sesquicubitalis plerumque, firmus, medullosus, lævis, splendens, supernâ parte in aliquot ramos dividitur, paucos flores ferentes, vulgaris Napelli floribus formâ similes, quatuor videlicet folijs constantes & humili casside illa tegente, coloris violæ saturatissimi & elegantissimi: succedunt deinde, quemadmodum in vulgari, tria cornicula fusca, angulosum, rugosum, nigricans semen continentia: radix exigui napi magnitudine, multis longis fibris, tenui, fuliginosique coloris lanugine pubescentibus prædita est, in lateribus alios similes napos promens, qui singulis annis novos & recentes caules proferunt.

Invenitur in Tauricis montium jugis, non procul à Salisburgo, in quibus floret Julio, in *Natalis.* cultis

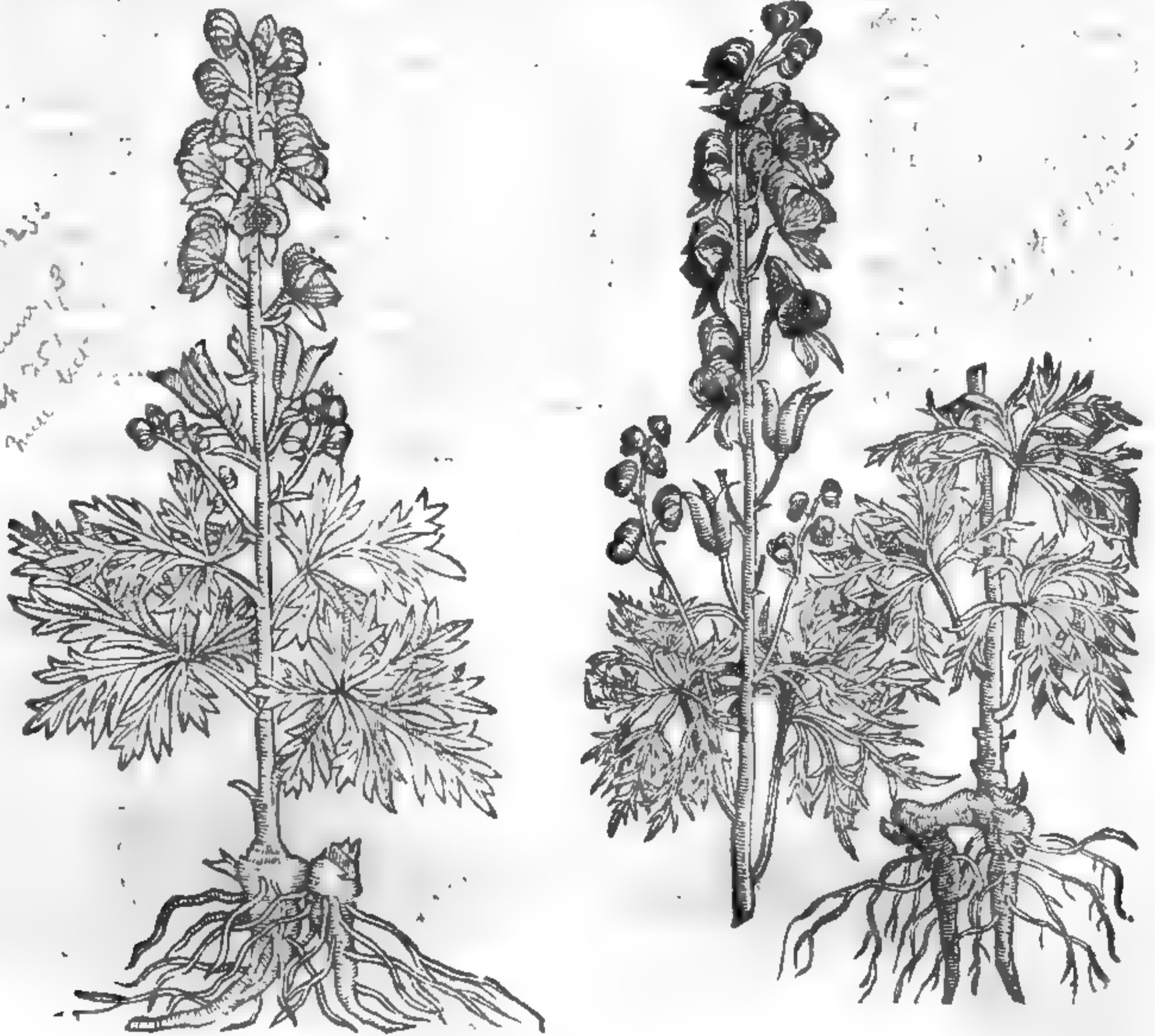
Lycocton. flor.
Delph. pur-
purasc. flo.
II.
Lycoct. pro-
cor Tauric.

Natalis.

cultis verò multò maturius, imò reliquis Lycoctoni generibus præcoctus, nempe Maio interdum mense.

Aconitum Lycoct. v. Neubergense.

Aconit. Lycoct. vi. Napellus vulgar.

III. *Lycobonum Neubergeri.* LATIORA vulgari Napello habet Tertium genus peregrinum, sive Lycoctonum Quintum, folia, licet similiter incisa & laciniata, magis atra similiter & splendentia. caulem rectum, firmum, rotundum, trium interdum cubitorum altitudinem æquantem, & in multos ramulos superiore parte sæpenumero divisum, qui flores, spicæ instar congestos, ferunt, colore purpureos, Napelli vulgaris floribus planè respondententes, hoc est, quatuor folijs constantes, quinto veluti galcola supereminente, & bina circumvoluta, instar Litu, cornicula occulte, staminum tamen media congeries magis fusca est: florum spica in extremo caule nascens, reliquis oblongior est, & magis expansa: singulis floribus terna succedunt cornicula, interdum quaterna & quina in caput unum congesta, semen atrum & inæquale continentia: radix illi vulgaris Napelli instar, parvo napo similis, cui in lateribus adherent alij napi fibræ præditi, quibus se propagat.

Natalis. Crescit in montis Neuberg Ducatus Stiriaë jugo, ad vaccarum, istic æsti vis mensibus pascentium, stabula. Floret paulò post vulgarem, videlicet Julio.

Napellus vulg. **Natalis.** VULGARIS porrò Napellus frequentissimus est in Snealben, & aliorum quorundam montium jugis, ubi ternis illis æstivis mensibus Junio, Julio, & Augusto, boves ac vaccæ sua stabula habent in quæ nocte recipiantur, sic ut fimi pinguedine, & bubuli stercore illâ eluvie, cum præcedente delectari videatur.

IIII. *Lycobonum Lyncæum.* MEDIUM quodammodo inter vulgarem Napellum, & genus Aconiti illum præcedens, Lycoctoni Quartum peregrinum genus, sive ordine Septimum est: folia enim illis similima obtinet: caulis inter illos medius, infirmior tamen, & supernâ parte aliquantulum nutans: flores utriusque floribus prorsus responderent, nisi cassis supra quatuor folia emittens, magis sublevaretur & hiaret, rostroque magis mucronato esset: semina in ternis corniculis simul junctis similia: radix etiam non multum variat.

Natalis. Missum fuit Viennam hoc genus à C. V. D. Stopio p. m. è Linczanis montibus erutum, quod postea in horto cum reliquis generibus alimus. Floret cum superioribus, aut paulò etiam seriùs. Proximè accedere videtur ad id Aconitum (si ex icone iudicium ferre licet) quod Matthioli septimo loco depingit.

V. *Lycobonum octavum.* TRIVM nonnumquam cubitorum altitudine assurgit Quintum genus peregrinum sive Octavum Lycoctonum, caule tamen satis gracili, rotundo, superiore parte in multos ramos diviso & nutante: summo caule longam florum spicam fert, Lycoctoni cærulei vulgaris

Aconit. Lycoct. viii. coma nutante.

Aconit. Lycoct. ix. Iudenbergense.

garis sive Sexti Napelli dicti floribus similia, sed paulò dilutiore purpurâ splendentium, quorum singulis (ut in alijs Lycoctoni generibus) succedunt terna longiuscula cornicula ex eodem pediculo nascentia, semine inæquali, fusco plena: folia ampla & oblonga, in multas tenues profundâsq; lacinias magis dividuntur, quàm in ullo alio Lycoctoni (præter id quod à Belgis flore Delphinij nomine alitur) genere, quæ supernè atrâ quidem viriditate prædita sunt, non splendent tamen: radicem habet crassam & longam, napi ferè magnitudine, foris nigricantem, & per intervalla multis fibris donatam, ac superiore parte in multa capita extuberantem, è quibus caules emergunt: subinde tamen recentes exiguos naps ad latera adnatos habet, quibus se propagat.

A C. V. Friderico Sebizio Medico primùm ex Italiâ Viennam delatum est, & nobis Natalis. communicatum. Floret Iulio. fortè Matthioli ix.

HABET etiam Sextum peregrinum genus, sive Lycoctonum Nonum folia in quinque lacinias altè divisa, & illas denuo in ambitu concisas, Thoræ Italicæ folijs interdum adeo similia, ut si quis plantas, ante quàm in flores abeant, conferat, nullum fermè discrimen deprehendere queat, nisi Italicæ Thoræ folia splenderent, hujus minimè: caulem bicubitalem nonnunquam, rotundum, non valde crassum, firmum tamen & rectum, ex viridi purpurascens, supernè quinos aut senos ferentem flores inter omnia Lycoctoni genera maximos, quatuor folijs ut reliquorum generum, constantes, supereminente galeâ longè majore, & uncialis aliquando longitudinis, elegantis ex cæruleo purpurei coloris, sub quâ binâ longa cornicula extimâ parte latiora, & litui Veterum Romanorum fere instar inflexa, coloris dilutius purpurascens teguntur, staminibus nigris medium florem occupântibus: floribus succedunt tria, ut plurimùm, cornicula conjunctim ex eodem pediculo nascètia, interdum quaterna & quina, ut in Tertio peregrino genere, sed longè majora, semen inæquale, fuscum continentia: radix parvi napi formam æmulatur, nigricântibus fibris prædita: alias præterea similes radices lateribus adnatas habet, tenuioribus adhuc fibris præditas, quæ singulis annis recentes caules proferunt: sed etiam infimi caulis nodis adnascuntur tubercula, non secus ac in Italicâ Thorâ.

Sponte provenit in Iudenberg, altissimo totius Stirix monte, ubi Spica celtica legitur, & plurimæ aliæ elegantes stirpes nascuntur: Floret istic Augusto, in hortis sub extremum Iulium, ferius reliquis superioribus. Anno autem M. D. LXXXV. copiosè invenièbam in alio Snerberg jugo, quâ difficillimus est ascensus, cum Alectorolopho alpinâ, & alijs raris plantis.

ITALICA Thora (quo nomine aliquando ad nos in Belgicam mittebat C. V. Alphonsus Pantius Ferrariensis Medicus) huic (ut ante dixi) admodum similis, florem minorem & dilutiorem

Aconitum napellus
Sexti Napelli

Aconitum napellus
L. 251
M. 251
M. 251

Lycocton. Iudenbergense.
Aconitum
non m. - lamm
S. m. h. m.

Thora Italica

dilutiorem habet, nec ejus galea, licet ceteris altiôr, ad Sexti peregrini floris longitudinem & amplitudinem accedit. Erat autem nobis Lycoctoni Decimum genus.

Natalis.

Uberrimè nascitur ad Monasterium Neuberg, secundum torrentem qui Monasterium alluit, & proximè altissimum illum lacum, magno Germanico miliari supra Garmingam, ad Zeehof villam (quæ ab ipso lacu nomen sumpsit) situm. Floret istuc Augusto.

Forſitan Aconitum Octavum Matthioli erit, malè depictum.

VII.
Lycostonum
autumnale.

SEPTIMI peregrini, sive Lycoctoni Undecimi folia, media quodammodo sunt inter Thoræ Italicæ, & Tertij generis peregrini folia, Thoræ quidem Italicæ foliorû quasi æmula, nonnihil tamen ad Tertij generis peregrini foliorum formam accedentia, nec illis minus ampla, atrâ viriditate splendens supernè: caulis illi bicubitalis, crassus, firmus striatus, vireſcens & splendens, summo fastigio florum spicam, Tertio peregrino generi fere similem gestans; quibus etiam succedunt pares siliquæ seu capita, & simile semen: radix illius etiam radici par, perennis, & multis ad latera adnatis se propagans.

Alebamus hoc genus in Belgicâ, à Petro de Ouerstraete diligèti Pharmacopolâ Bruxel- lensi primùm communicatum, deinde meâ operâ Viennam delatum, ejus urbis elegantior- reshortos ornare cœpit. Florebat seriùs, nempe Augusto, eam ob causam Napellum Au- tumnale n appellare solebamus.

Illius non meminisse, nisi à nostris Belgis, qui Stirpium historiam scripserunt, negle- ctum animadvertissem.

Anthora.

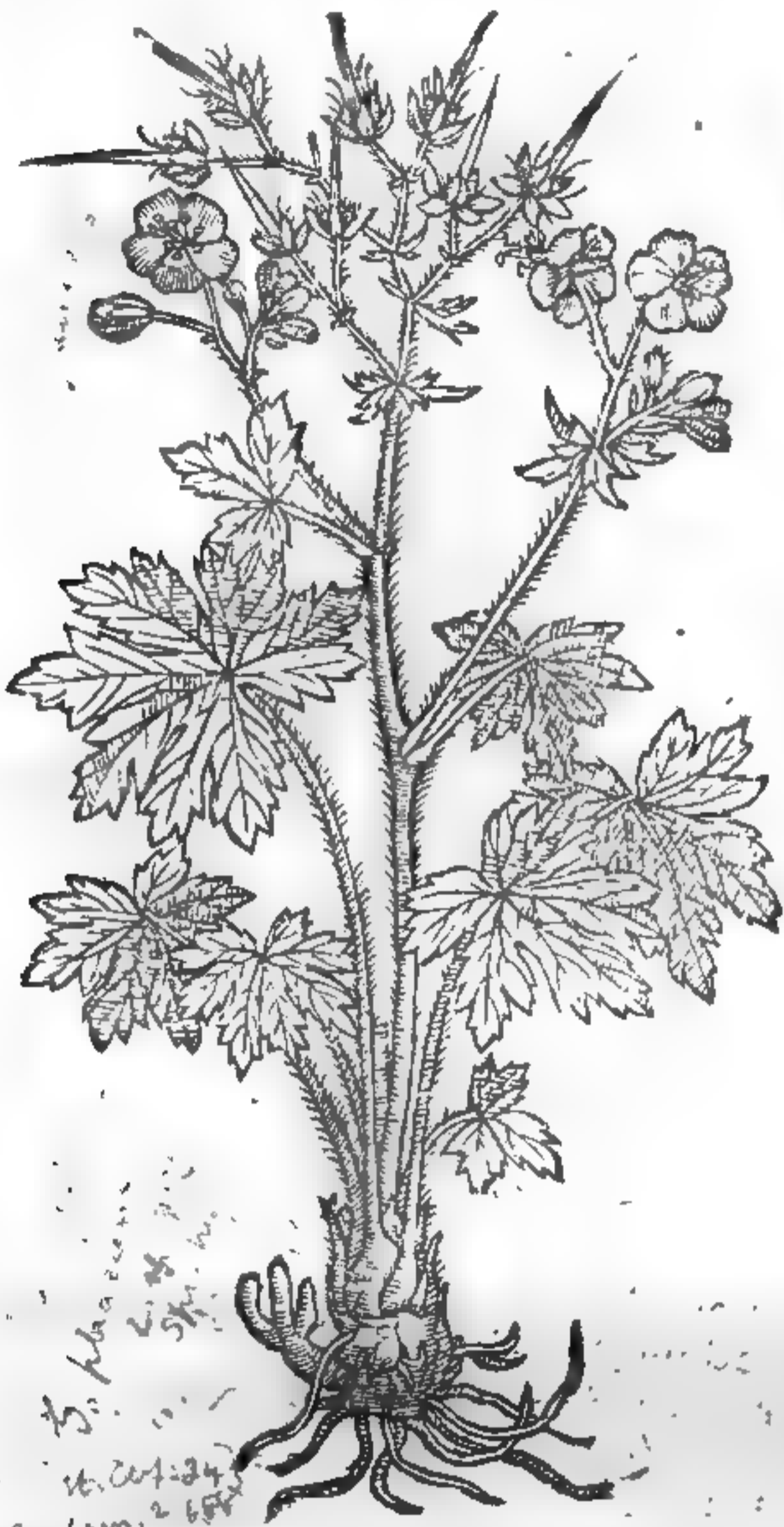
LYCOCTONI generibus valde affinis est, quæ vulgo Anthora dicitur, cujus caulis cu- bitalis interdum altitudinem attingit, numerosis folijs tenuius infectis quàm in ullo Ly- coctoni genere, septus: flores Lycoctoni floribus perſimiles, colore pallidi: semen in simili- bus capitulis, illius semini par: radix etiam illius radici non valde dissimilis. Quæ omnia cum diligenter considero, Anthoræ hujus usum valde suspectum mihi reddunt, præsertim tantâ copiâ aliorum remediorum, quorum facultates jam sunt exploratæ.

LYCOCTONIS Gerania subijciemus, quia nonnulla horum genera magnam foliorum similitudinem habent cum Aconiti Lycoctoni i. quod luteo est flore, & Silesiaci folijs: Nostri tamen non est instituti, omnes Geranij varietates describere: multorum enim ge- nerum historia ab alijs jam est contexta: sed ea duntaxat in medium adferemus, quæ alijs antea

antea observata non memini, præter unum aut alterum, quæ huc inferenda censui, quia sponte nascentia observabam in ijs regionibus quas adij, cum in Belgicæ cultioribus hortis duntaxat alantur. Initium autem faciemus ab eo genere quod folia habet primis duobus Lycoctoni generibus non dissimilia.

Geranium I. pullo flore.

Geranium II. βατραχιώδες minus.

CUBITALES frequentésque ex unâ radice producit Primum caules, firmos, geniculatos, virides, sanguineis tamen veluti guttis aspersos, lanugine pubescentes, in aliquot ramos divisos: in quorum fastigio, ad singula genicula longè nascuntur pediculi, in quibus bini flores, quinque laciniatis (præter reliquorum Geraniorum usitatam formam) foliolis constantes, colore saturatus rubente, & quasi atro, medium florem occupantibus multis staminulis circumvolutis cum stilo prominente: semen deinde succedit in valvulis mucronatis (quæ maturitate, ut in reliquis Geranijs, dissiliunt, & circumvolvuntur) fuscum: folia illi ex radice multa, ampla, mollia, lanugine obducta, externâ parte nervosa, Geranij βατραχιώδες folijs similia, quinque, senis aut septenis profundioribus incisuris divisa, nõ tamen usque ad umbilicum, deinde per ambitum serrata, qualia etiam ad singulos nodos sub ipsis ramis nascuntur (minora tamen) atque subinde ad singulas incisuras nigricantibus maculis insignita: radice nititur magnâ, in multa crassa rubentiaque capita, & multas fibras spargentia, extuberante, singulis etiam annis augefcente & novos stolones producente.

I.
Geranium pullo flore.

Invenitur in Striæ alpibus, ubi silvæ desinere solêt: & floret Junio: in hortis verdè, in quibus felicissimè provenit & luxuriat, Maio. Anno item M. D. LXXIX. maximâ copiâ observabam in Maio mense suis floribus onustum in silvosis illis montibus Pannoniæ inter Dravum & Savum sitæ, & propterea, Interamnis cognominatæ. Semine autem Viennâ ad amicos in Belgicam misso, natis ex eo plantis istic innotescere cœpit.

Natales.

ALTERVM prodeuntibus è radice frequentibus longoque pediculo nitentibus folijs prædictum est, Ranunculi platyphylli, aut Aconiti Lycoctoni pallido flore, folio respondentibus ferè, rugosis, subhirsutis, in aliquot profundas lacinias divisis, deinde in ambitu serratis, quæ gustata initio adstringere, & linguam exsiccare, deinde nonnihil calfacere deprehenduntur: caule cubitali ut plurimum, firmo, rotundo, geniculato, in multas alas diviso, quibus subnascuntur folia superioribus minora, paucioribusque lacinijs divisa, perinde tamen in ambitu serrata: summi rami in oblongis pediculis flores gestant quinque folijs constantes, Geranij batrachiodis quod in Belgicis hortis alitur, floribus forma pares, pauldè tamen minores, nec, ut illi, cærulei, verùm ex purpurâ rubentes, decem staminulis cum stilo ex umbilico floris prodeuntibus: deinde oblonga erectaque rostra, non inflexa aut inclina-

II.
Geranium batrachiodis minus.

Geranium IIII Batrachiodes majus.

Geran. IIII. bulbosum Pennæi.

ta, quinis utriculis ad eorum basim turgentibus & semen continentibus, quod maturitate exilit, aliorum Geraniorum more: radix superiori ferè respondet, & summâ tellure in plura crassa, internèque rubentia capita extuberat, quæ fibras etiam agentia, singulis annis augentur.

Natales.

Crescit hoc in Pannonicis Stiriacisque alpibus, nusquam tamen abundantius, quàm supra Gamingam, in illo a/censu ex Herrenalben jugo ad sublimes scopulos Durrenstein. In quibus floret Julio & Augusto, in hortis autem Maio.

III.
Geran. Ger-
trac. primū.
Natales.

GERANIVM autem illud Batrachiodes majus, cæruleo flore, quod in Belgicis hortis alebatur, sponte provenit abundè in pratis ad Coreneburg non procul à Danubio, binis supra Viennam milliaribus, alijsque Austriæ pratis, tum etiam maximâ copiâ in pratis Brunnae Moraviæ urbi vicinis, atque etiam Bohemiæ, non procul ab oppido Weraun, tribus milliaribus à Pragâ distanti, vicinisque Francofurto pratis & hortis gramine confitis.

VIII.

QVARTI, quod foliorum similitudine Secundum refert, iconem mihi anno M. D. LXXXI. communicabat Londini C. V. Thomas Pennæus ejus urbis Medicus, cum hac descriptione.

Geran. bul-
bos. Pennæi.

Geranium bulbosum, radicem habet ex multis parvis & longis bulbis constantem, versus summum fibratam, caulem cubitalem, geniculatum, juxta radicem & genicula parum rubentem: è singulis geniculis duo folia longiusculis pediculis nrentia, in quinque præcipuas partes dissecta, quarum singulæ in ambitu inæqualiter incisæ sunt: è singulis juncturis, juxta foliorum exortum quinque foliola mucronata exortuntur: flores in summis ramulis conjugatim parvis pediculis insistentes rosei, ex quinque folijs constantes, colore ex purpureo rubescentes, Geranij cæruleis floribus similes, sed paulò minores.

Natales.

In Daniâ provenit agro Hafniensi, unde doctissimus & mihi amicissimus Turnerus, Medicus Anglus attulit & mihi dono dedit.

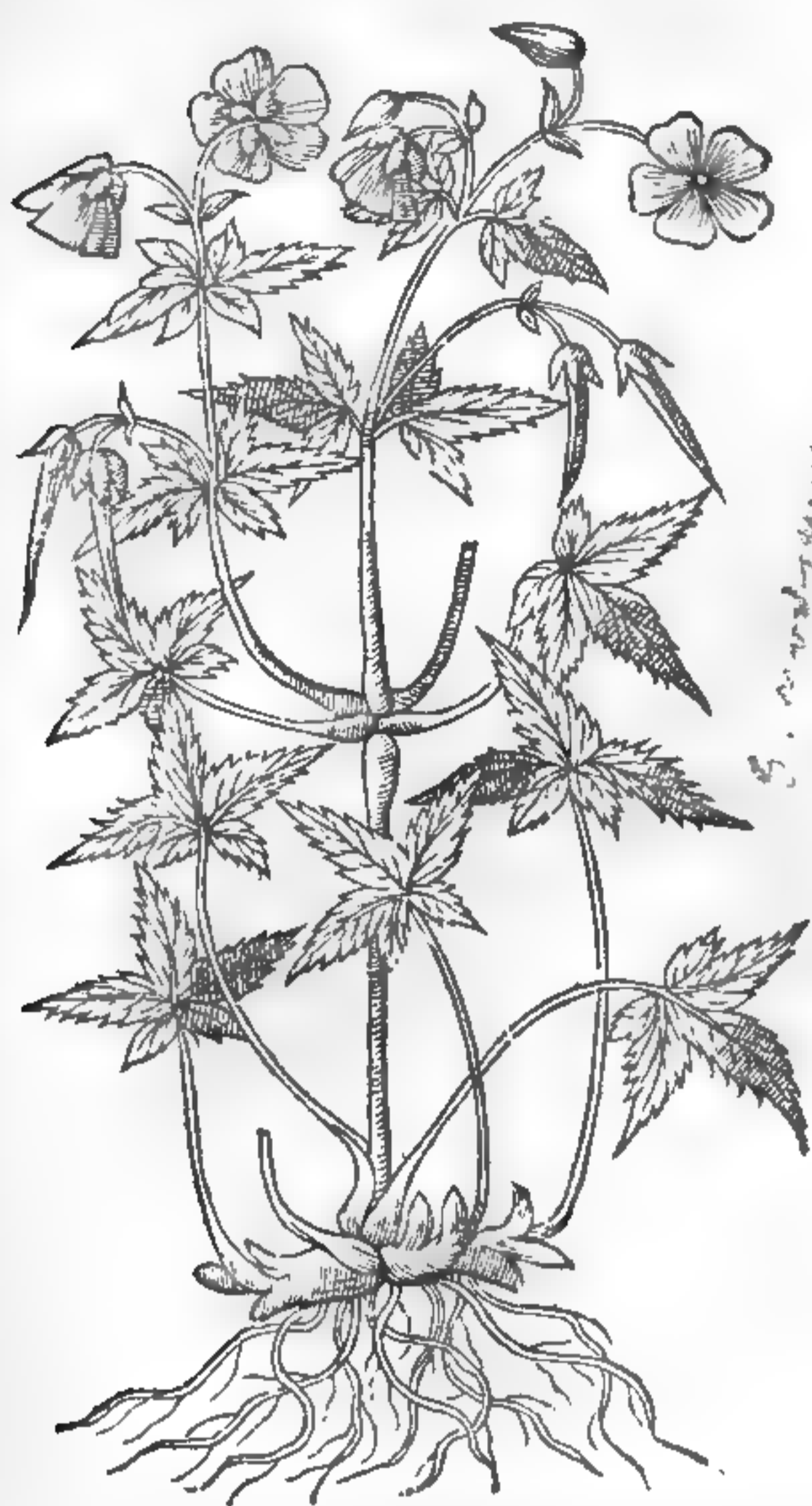
V.

Geran. nodo-
sum Platan.

ALIQUOT à radice promit Quantum folia, satis firma, in quinque lacinias altè divisa, inter quæ bini aut terni caules assurgunt pedales, graciles, ex fusco purpurascens, geniculati & nodosi, bina ad singulos nodos seu articulos ferentes folia ex adverso sita, in tres duntaxat lacinias secta; deinde è medijs alis longiores pediculos, in quibus bini semper flores conjugatim nascentes, quinque folijs bifidis (ut malvacei) constantes, purpurei coloris, sed quibusdam saturationibus venis distincti, protuberante in medio rubro umbone, summo fastigio in quinque partes fisso, qui in longiusculum deinde rostellum transit, quod infernâ parte in tumentibus utriculis semen continet, maturitate, ut in reliquis generibus sponte exiens

Geranium v. nodosum Plateau.

Geranium vi. tuberiferum Plateau.

exiliens: radix nodosa est & geniculata, aliquot præterea fibris donata. Floret Maio & totâ deinceps æstate in Autumnum usque flores, & semen, ferre non desinit.

Hanc plantam unâ cum iconè, Francofurtum Mœno flumini impositam urbem Imperialem, ad me mittebat honestissimus vir, & in Stirpium cognitione egregiè exercitatus Jacobus Plateau, quæ semine sponte decidente satis feliciter deinde sese propagavit.

PRÆCEDENTI non valde dissimile erat Sextum genus: nam caules nodosos, circa genicula rubentes, folia etiam in caule nata tribus duntaxat lacinijs divisa habebat, radicis item caput multis crassis fibris, fusco colore rubescente permixto infectis, perinde firmatû. Huic tamen folia è radicis capite nascentia majora erant, & in quinque lacinias secta: flores in summis ramulis, non bini, sed plures, tres videlicet aut quatuor simul nascentes, à superioris floribus formâ & colore non discrepantes: quibus succedebant longa, ut in illo, rostra, semen in utriculis, quod maturitate exiliebat, continentia. Illud autem singulare habebat, ut ex ipsius Plateau litteris (qui hujus etiam iconem suis coloribus eleganter expressam Francofurtum ad me mittebat anno M. D. XCIII.) intellexi, quòd productis floribus & seminibus, circa Septembrem & Octobrem adnascerentur in radicum superficie, caulibus & ramis, multa veluti tubera, albi initio coloris, instar florum Brassicæ floridæ, sive Cypriæ, qui tamen supervenientibus pluvijs, eluatur, tubera etiam durefcant. A tuberibus autem illis occasionem sumpserat Plateau, Geranium tuberiferum cognominandi. Insequente tamen Septembri scribebat idem Plateau, hoc Sextum genus à Quinto non differre: sed unum genus esse, quod diversis temporibus fuisset delineatum: nimirum, cum ipsum monuisset idem genus mihi videri, nulla verò in ea planta quam ad me miserat conspecta fuisse tubera. Iconem tamen jam expressam addere volui.

SEPTIMO, Multi sunt caules admodum ramosi, & frequentibus nodis cincti, villis obsiti, supernè, quâ Solem spectant, purpurascens vel rubentes, folia, ad singula genicula, bina, contrarijs pediculis nascentia, Geranij columbini alterius folijs haud multum absimilia, in quinque lacinias ad umbilicum ferè divisa (quæ magnâ ex parte in tres alias minores lacinias incisæ sunt) lanugine pubescentia, supernè virentia, infernè nonnihil canescentia, gustu linguam exsiccante: ex superioribus alis oblongi nascuntur pediculi, unicum sustinentes singuli florem, inter reliqua Geranij genera maximum, quinque folijs constantem, Cisti maris flori fermè parem, colore eleganti rubro, decem intus staminulis: deinde capita mucronata, seu rostra pentagona, semen (uti reliqua) in tumescentibus utriculis continentia, quod maturum cum sonitu exilit, circumvolventibus se (quemadmodum in ceteris generibus) utriculorum mucronibus radix satis crassa, rubescens, aliquot fibris donata, novas

vt.
Geranium tuberiferum
Plateau:
quod iam est
cum Quinto.

vii.
Geranium
ajmatidæ.

Natalis.

Geran. αιματωδης αλιερη.

VIII. Geranium Salmontic. rostratum.

Geranium Cretic.

Cariophyllata vulg. Geum Plinij.

Nomina.

Empirica facultas.

Facult. Veterum.

Genus Plinij.

sub terram propagines singulis annis ad latera spargit, quæ nō modò similiter fibras agūt, sed etiam crassioribus radicibus interdum sese firmant.

Nascitur in omnibus Pannoniæ, & Austriæ infra Anitum, cædis montanis silvis, editioribusque graminis locis: mons præterea arcu Grebén imminens ultra Dravum in Pannoniâ interamni, totus ferè eo Geranij genere confitus, quâ parte Occidentem spectat. Silvæ etiam Francofurto ad Mœnum vicinæ eo abundant. Floret Maio, & plerumque totâ subsequente Æstate.

2. Simili quidem flore, disparibus tamen folijs & Batrachiodis Geranij foliorum potius æmulis, invenitur aliud genus ad pratorum margines umbrosos & inter vepres, ad pagum Calzeret, supra Noribergam itinere Pragenfi.

PERPVSYLLVM aliud Geranij genus, Salmanticae agens, observabam in vicinis ultra Thormim amnem collibus nudis ferè & petrosis, aut saltem tenui gramine tectis; cum pusillâ illâ Lychnide silvestri vi. mihi hujus historiae Tertio libro descripta: & Colchico montano, cujus iconem & descriptionem libro Secundo inter Colchici genera dedi. Id autem, Ranunculi ferè folia habebat, purpureum exiguum florem, & longissima, crassissimaque (pro stirpis tenuitate) capitula rostrata, Geranij Cretici (quod Mompeliano agro etiam sponte nascitur, rostris pænè æqualia: semen observare non licuit: radicem verò valde exilem.

TRAGO Septimum genus non ignotum fuisse videtur: sed ab eo Blutwurtz appellatur in cæseo. Reliquorum hoc capite descriptorum nullum vulgare nomen mihi cognitum. Vngari vulgare Geraniū, tenuiter incisissimis folijs Varyu lab, id est, Cornicis pedem nūcupant, ut Columbinū Golia korem, hoc est, Ciconiæ unguem. Germani Storzschnebel, id est, Ciconiæ rostrum; Galli Bec de Gruë, hoc est, Gruis rostrum; Hispani, Pico de Ciguena, quod significat, Ciconiæ rostrum.

SLAVONICÆ mulieres Sexti decoctum ex profluente aqua, mirifice cōmendant in capitis gravedine, si synciput, ubi dolor est, eo abluitur, deinde herba decocta superimponatur, postremò (quod superstitione non caret) in profluentem, unde aqua haulta, abijciatur.

Dioscorides Geranion nullius in medicinâ usus esse ait: Plinius autè tradit in vino albo potum, profluvia feminarum sistere, quod verò rotunda est radice, ejus radicem reficientibus se ab imbecillitate, utilissimam.

CARYOPHYLLATA MONTANA. CAP. XI.

GEVM radículas tenues habere, nigras, benè olentes, tradit Plinius. Recetiores, qui non infeliciter in Plantarum cognitione versati, nō abs re vulgarem Caryophyllatam esse censent. Ad illius genera referri debent aliz etiam stirpes in montanis nascentes, quarum qui-

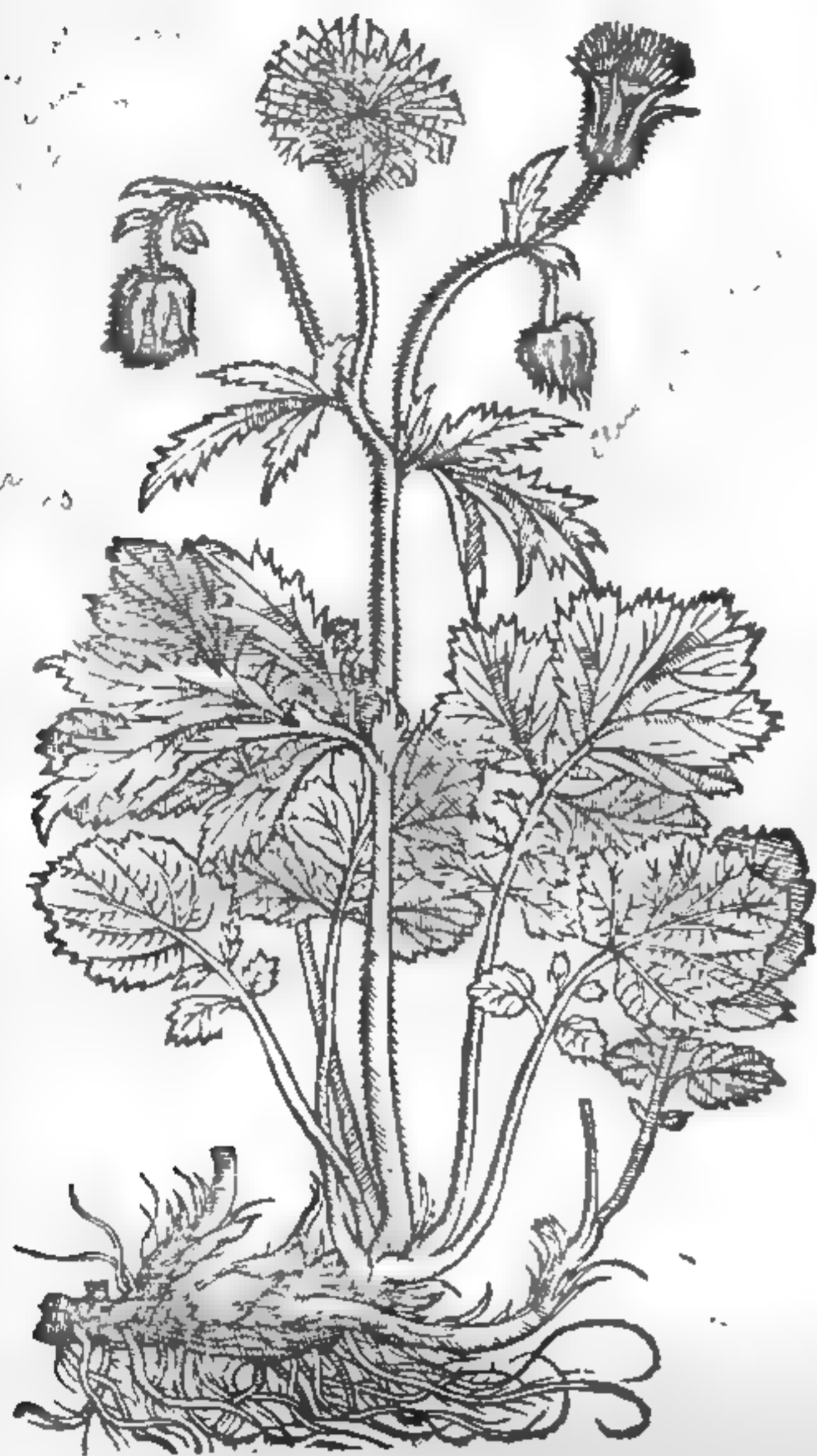
Handwritten notes in the left margin: 'Geran. αιματωδης αλιερη' and other illegible scribbles.

Handwritten notes in the left margin: 'Geran. carbanum, 6' and 'U. Cey. 191'.

rum quidem radices, odoris gratiâ cum illius radicibus non sunt comparanda, sed reliquis notis satis conveniunt. Illarum historiam hoc capite describemus.

Caryophyllata montana. I.

Caryophyllata montana II.

PRIMUM radicem habet digitali, aut pollicari, interdum crassitudine, summâ tellure crescentem, crasso & purpurascete cortice tectam, impensè adstringentem, nodorum vestigijs quemadmodum in Acori radice alternis distinctâ, anterius (illius instar) progredientem, & multis nigricantibus fibris, non injucundi prorsus odoris, sed aliquantulum ad Vulgaris radicum odorem accedentibus, firmatam, supremâ parte in aliquot capita divisam: è quibus longæ, ut in Eupatorio, emergunt foliorum alæ, multis minoribus virentibus & in ambitu serratis folijs, modò æqualiter, modò inordinatè nascentibus, utrinque constantes, extremâ alâ in majora tria folia, aliquantulum per oras laciniata, & instar aliorum in ambitu serrata, semper desinente, quorum tertium (quod & postremum) reliquis majus est, & magis orbiculare, gustus exsiccantis: inter has alas, emergunt pedales, interdum etiam majores caules, firmi, rotundi, brevioribus minoribusque foliorum alis latâ sede eos amplectentibus obsiti, supremâ partè purpurascetes, in aliquot ramulos simili colore præditos, & deorsum inflexos sive nutantes divisi, qui propendentes sustinent flores, quinque, ut plurimum, folijs, nonnumquam etiam senis aut septenis, suaviter rubentibus & orbiculatis ferè, constantes, oblongiore tamè & angusto ungue, numquam se explicantibus, aut caliculum superantibus, sed quodammodo ipso inclusis, medium occupante villosâ congerie luteis staminulis obsitâ, quæ paulatim purpurascetem colorem contrahit, & tandem sese erigens & explicans, maturitate semen cui inhæret, ut in vulgari Caryophyllata ostendit. Totâ planta cum suis etiam caliculis lanugine pubescit.

7.
Caryophyllata alpina nascente flore.

Crescit media ferè montium regione, locis udis & riguis, cum eo Saniculæ montanæ genere, cui lactei sunt flores, veluti sanguineis maculis aspersi, & Ranunculo illo platyphyllo, sub ipsis arboribus. Floret istic Junio. in hortos translata, Maio, aliquando etiam maturius.

Natales.

SIMILI etiam propemodum ratione serpit Alterius radix, superiore non minor, at raro in tam multa capita extuberans: è quibus similiter multæ foliorum alæ nascuntur, superioribus non breviores, sed frequentioribus minoribus folijs, in ambitu serratis, utrinque ornata, unico duntaxat, & quodammodo circinato folio, in tres tamen plerumque lacinias diviso, & in ambitu serrato, extremam alam occupante, quæ splêdet, & dilutius viret quàm in primo genere: nascuntur etiam inter eas foliorum alas pedales caules, graciliores quàm in superiore, minoribus, magisque laciniatis folijs ornati, qui singulares plerumque, nonnumquam etiam plures, caliculos sustinent, in quibus flores aurei, quinque folijs vulgari

11.
Caryophyllata alpina arces flore.

majoribus

majoribus præditi, floris Cisti feminæ amplitudinem interdum æquantes, medium occupant multa lutea stamina, inter quæ latet villosa quædam congeries, quæ excusso flore sese explicans mollior est superiore, & semen planum adnatû ostendit, quod maturitate sulcum fit. Tota etiam planta lanugine obsita, & adstrictionis particeps.

Natalis.

Hoc genus in summis duntaxat Alpium jugis, nec in omnibus tamen, sed inter gramen, vel sub fruticibus nascitur. Floret istic Iunio, semen Augusto maturum: in hortis maturius omnia cum superiore.

Genm aquaticum Gesneri.

MERITO his conjungenda est elegans alia planta, quam quidem nascentem nunquam conspexi, nec is qui iconem suis coloribus depictam mihi communicabat Pennæus noster: sed ex C. V. Conradi Gesneri depicto herbario desumpsisse fatebatur.

Folia quidem Caryophyllatæ sunt, sed an lanugine pubescant, ex picturâ colligere non licuit, quemadmodum nec quâ sit radice prædita, nec qualia sint quæ ex eâ prodeunt folia: foli enim caules cum floribus unôque aut altero folio cauli inhærente depicta fuere: flores sanè elegantis & sanguinei sunt coloris, veluti Byzantinus Ranunculus. Duorum autem videtur generum: nam alterius flos multiplici foliorum texturâ & serie constat: alterius verò, simplici tantum: utriusque tamen medium occupat villosa congeries, non secus ac in aliarum Caryophyllatarum floribus.

Nomina.

NULLVM vulgare nomen istarum stirpium intelligere potui: sed secundû genus à Matthiolo, Commentarijs in IIII. lib. Dioscoridis, Caryophyllatæ montanæ nomine describitur: picturâ tamen non valde feliciter expressâ. Tertix iconi adscriptum erat, Geum aquaticum flore simplici & multiplici. Vulgarem autem Caryophyllatam, officinæ Caryophyllatam appellant, quòd ejus radices Caryophyllos aromaticos nonnihil redoleant, nonnulli Benedictam, ex qua voce Galli suum *Benotte*, Germani *Benedictenraut* & *Benedictenwurtz* mutuati sunt.

Gei facultates.

QVAS habeant facultates binæ illæ hoc capite descriptæ à montanis pastoribus nō licuit intelligere. Geum autem scribit Plinius nō modò pectoris doloribus aut lateris mederi, sed & cruditates discutere jucûdo sapore. Similibus pænè facultatibus præditam ajunt Recentiores suam Caryophyllatam. Ejus decoctû ex aquâ, aut vino aquâ diluto, grumos sanguinis dissolvere, internaque vulnera curare prædicant, si bibatur, externa etiam vulnera si eo eluantur Decoctum ex vino, ventriculum roborare, concoctionem juvare, jecoris obstructions aperire, pectus mundare & purgare ab humoribus crassis & pituitosis. Radicem siccam ex vino sumptam adversus venena, & coli dolores utilem esse.

C O P I O S E nascuntur per Pannoniam & Austriam varia Pentaphylli genera, multis alijs Provincijs etiam vulgaria; quæ, cum ab alijs descripta essent, supervacaneum ducebamus, Pannonicarum Stirpium observationes scribentes, eorum historiam illis inferere. Propterea de ijs peculiari capite duntaxat egimus, quæ à nemine (quantum quidem intellexissemus) adhuc erant divulgata. Nos igitur, ea quæ tum commentati sumus, hoc capite repetemus.

Pentaphylli
variosse
genera.

Quinquefolium. I. majus albo flore.

Quinquefol. II. minus albo flore.

Pentaphyl. albo,
Sm. 17. 2. 1723
M. 17. 194
W. 17. 596

Trojanus albo
Crantz. 1. 178

Pentaphyl. caulescens,
Sm. 17. 2. 1723
M. 17. 194
W. 17. 596

Potentilla clavata
W. 17. 2. 1723
Sm. 17. 194

VNUM, multa folia habet Quinquefolio vulgari similia, in quinque partes usque ad pediculum divisa, in ambitu minimè serrata ut illa, sed extremis duntaxat foliorum oris, subtus incanâ quadam lanugine pubescētia, gustu initiò gummoso & emplastico, deinde nonnihil amaricante: aliquot sub his exoriuntur cauliculi, exiles & tenues, dodrantaes, humi procumbentes, in summo ternos aut quaternos flores proferentes, Pentaphyllo vulgari similes, sed prorsus albos: quibus excussis, apparet calix lanugine obductus, semen continens planum, seminis ranunculi ferè æmulum, in rudimentum fragi congestum: radix crassiuscula, nigricans, in ambitu sese diffundit, & multis fibris hirsuta est.

I.
Pentaphyl-
ium majus
albo flore.

Provenit non modò in colle illo nemoroso supra Manderstorf oppidulum repidarum aquarum scaturigine nobile: sed etiam in omnibus illis mōtosis silvis, quæ à Danubio procurrentes, ad Alpes usque pertingunt. In silvis item supra Nemethwywar, & Zollonock, apud Entzestorf, & plerisque siccioribus pratis, uno ab urbe Viēnâ miliari: in Moraviâ prætereâ, atque in montibus ultra Dravum amnem, Pannoniâ Interamni. Floret Aprilis & Maio, interdum denuo Autumno.

Nasales.

ALIUD, ex eadem radice, quæ nigra est, multos plerumque cauliculos proferre solet, confestim nascentibus, secundum radicem, incanis foliis formâ superiori similibus onustos, graciles, non humi fusos & procumbentes, sed rectos, & summo fastigio multos flosculos priori similes. Superioris genus videtur, sed per omnia minus.

II.
Pentaphyl-
ium minus
albo flore.

Eruebam hoc inter saxa & scopulos, summis Austriacarum & Stiriacarum Alpium jugis. Floret sub finem Junij, interdum etiam Julio & Augusto, prout juga illa maturius aut serius à nivibus sunt libera.

Nasales.

TERTIUM, ex radice fibrosa & nigricante, ramos promit humi se spargentes, & subinde oblongas alias fibras agentes: qui summo capite, multa folia proferunt Pentaphyllo vulgatori

III.
Pentaphyl-
ium aureo flore
Potentilla clavata
W. 17. 2. 1723

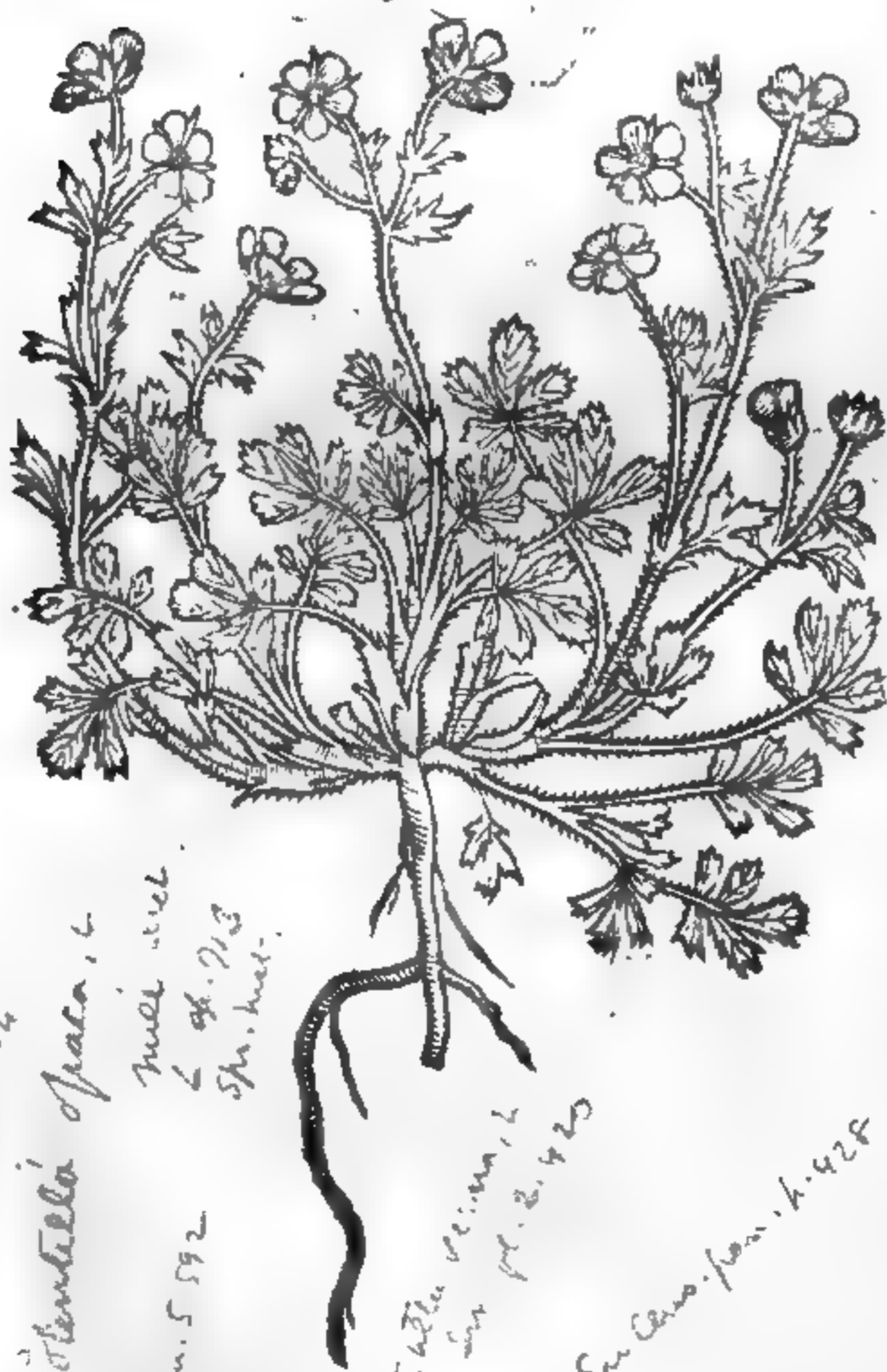
Quinquefol. IIII. flavo flo. II. species.

gationi ferè similia, in quinque profundas fissuras divisa (quarum singulae instat vulgaris Quinquefolij per oras serratae sunt) molliora tamen, aliquantulum incana & splendens, adstringētis gustus: ex horum medio cauliculi exeunt palmares, multifidi, qui prostratis exilitate satis magnis floribus praediti sunt, eleganti & planè aureo colore, multis intus croceis staminibus: semen aliorum Pentaphyllorum more, in fragi rudimentum congestum, fuscum, exile.

Crescit hoc similiter in summis Austriacarum Alpium jugis, quae tamen herbosa sunt, & sub Iunij finem floret, in hortis autem Maio.

QUARTO, multa exeunt ab unâ radice capita ramosa, humi fusa, aliquot folijs Pentaphylli vulgaris & elatioris formâ similibus praedita, hoc est, quae quinque foliis in ambitu serratis, mollique lanugine pubescentibus constant, sed non, ut illa, incanis, gustu initio exsiccante, deinde nonnihil linguam vellicante: ex ijs capitibus prodeunt dodrantes interdum cauliculi, similibus, sed minoribus, folijs ornati, gestantes in summo multos flores luteos elegantissimos, quinque folijs, ut superiorum, constantes, medium florem occupantibus multis luteis staminibus: semen in caput, & veluti fragi rudimentum congestum, fuscum: radix longa, dura, satis crassa, foris nigricans, & tenuibus fibris do-

natae st: sed & rami illi humi fusi plerumque fibras agunt, & vicina loca occupant.

Nihil

Pentap. aurea
Lam. 5 594

P. verrucosa
Lam. 5 594

Pentap. aurea
Lam. 5 594

Pentap. aurea
Lam. 5 594

Natales.

VIII.
Pentaph. repens minor luteoflora.

Pentap. aurea
Lam. 5 594

Pentap. aurea
Lam. 5 594

Pentap. aurea
Lam. 5 594

Pentap. aurea
Lam. 5 594

Nihil illo vulgatius secundum vias, locis siccis & nudis Pannoniæ, Austriæ inferioris, *Natalis* Moraviæ, & Bohemiæ. Florere incipit ineunte propemodum Vere.

2. Cum eo nascitur atque etiam floret, minus tamen frequens, aliud hujus generis humi *Pentaphyl. repens minus aureo flora.* similiter fufum, cujus cauliculi non virent sed purpurascunt, & graciliores sunt, folia angustiora, magis villosa, & illorū oræ altius serrata: flores etiam magis aurei: ceteris cōveniunt.

Quinquefol. v. fragiferum.

Pentaphyl. supin. quorundam Potentillæ facie.

QVINTVM, habet, quinque, sex, aut plures foliorum alas à radice prodeuntes, hoc est, longas costas rubentes, quibus quinque, ut plurimum, folia, interdum etiam septem inhaerent, contrario inter se foliorum exortu nascentia, uno, quod extremæ alæ insidet, impari numerum faciente: sunt autem ea rugosa, villosa, per oras serrata, supina parte virentiâ, dorso aliquantulum incano, Fragariæ vulgaris foliorum parè instar, minora tamè. adstringentis aliquantulum saporis: assurgit deinde caulis gracilis, firmus, pedalis aut amplior, rubescens, in quo sparsa sunt rara folia infernis minora, quinque tamè ut illa numero, sed arctius conjuncta, summo autem fastigio, ubi in quosdam ramulos dividitur, terna tatum uni pediculo inhaerentia: ferunt verò ij ramuli, sive virgulæ, albos flores, vulgaris fragariæ floribus prorsus similes, nisi paulò minores essent, quinque foliolis, ut illa, constantes, & in medio lutea stamina obtinentes: quibus succedit fructus frago nõ dissimilis, minor tamen, nec ullâ saporis gratia cōmendabilis, qui in exigua rufescentiâ, & facile diffluentiâ semina transit: radix satis crassa, longa, dura, lignosa rubescit, & nigro adstringente cortice tecta est.

v. *Pentaphyl. fragiferum.*

Nascitur in Leytenberg, locis umbrosis, ad arcem in media silvâ supra Manderstorf sitam, quo loco primû, & aliquot deinde annis duntaxat observabam. Sed anno M. D. LXXIX. copiosè nasci videbam inter Rabam, Muram, & Dravum Pannoniæ flumina, omnium autem abundantissimè circa Sakturnya Ill^{us} Comitis de Zrimo arcem munitissimam, quæ sita est inter Muram & Dravum: crescit verò istic non modò in cædis silvis; sed etiam gramineis campis. Anno autem illum sequente etiam reperiebam aliquot ejus stirpes in silvis supra Petelstorf, secundo serè à Viennâ miliari. Floret Maio, fructus paulò serius maturascit, effluuntque, ut dixi, semina, quemadmodum in reliquis Quinquefolijs.

Natalis

PRIORIS meminisse videtur diligentissimus Anguilara, opinione XII. Alterum fortè describit noster Lobelius in doctissimis adversarijs: nostrum tamen flores habet fragariæ floribus magnitudine non inferiores. Poterit autem eodem nomine, quo ille suum vocavit, insigniri, Pentaphyllon minimum & petrzum. Tertio, Pentaphylli alpini flore aureo nomen indidi: hec bit verò pro arbitrio nomè mutare. Commodè Quartum dici poterit Pentaphyllon repens minus. Quintum Plinio forsitan non incognitum: nam lib. XXV. cap. IX.

Natural,

*Quinquefo-
lium Plinij.*

Natural. Hist. sic scribit. Quinquefolium nulli ignotū est, cū etiam fraga gignēdo com-
mendetur. Vulgaris certē fragaria tria duntaxat folia habet, nec verisimile est ejus stirpis
formam à Pliniano tempore mutatam, quare ad eam plantam, cujus Plinius jam dicto lo-
co meminuit, minimè referri posse arbitror: hujus verò fructus esui nō aptus, facit, ut Quin-
quefolium Plinij esse, nostrum hoc quintum, asserere nō ausim. Nisi fortē eo loco Plinius
lapsus sit, & Fragariæ historiam cum Pentaphyllo confuderit: quæ enim postea addit, ad
Quinquefolium vulgare proculdubio pertinent. Vt sit, hoc meum Pentaphyllon fragi-
ferum tantisper appellabo, donec aliud aptius nomen mihi aut alijs succurrat.

*Pentaphyl.
supin. Potem-
tilla facia.*

*Anserina
Tragi.*

NEMINEM porro existimare velim, hoc meum idem esse cum Pentaphyllo supino Tor-
mentillæ facie, cujus iconem & historiam Lobelius in suis Observationibus exh. bet; nam
illud etiam frequens est agro Viennensi, in extremis pratorum marginibus, secūdum silvas:
& nonnihil affinitatis cum Anserinâ Tragi, (seu Potentillâ Fuchsi), habere potius videtur,
quàm cum Pentaphyllo, tamen neque incana sit planta, neque repat, sed humi duntaxat
diffusa sit.

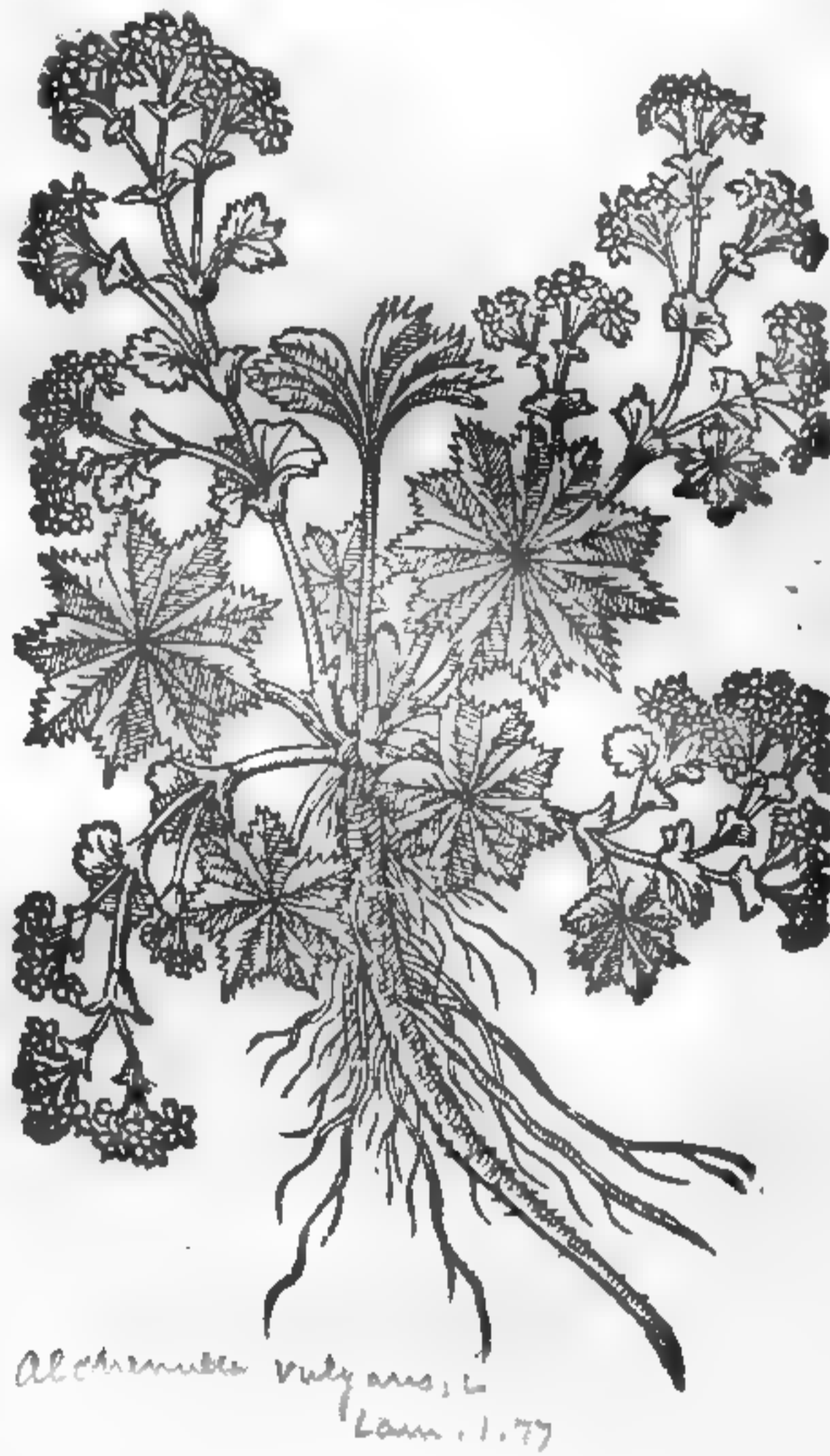
MVLTA facultates tribuunt Veteres Quinquefolio, quas ex ipsorum libris petere po-
terunt studiosi. An verò quas hoc capite descripsi stirpes similibus viribus sint præditæ, me
latet: omnes tamen adstrictionis participes, ex quâ qualitate colligere possumus, in quibus-
dam, cum Quinquefolij facultatibus convenire.

HEPTAPHYLLON.

CAP. XIII.

Alchimilla vulgaris.

*Alchimilla vulgaris, L.
Lam. 1. 77*

*Heptaphyl-
lon.*

BINI aut terni, huic Plantæ, ramuli ab eadem exeunt radice, teretes, firmi, pedales, ut
plurimum, aliquot geniculis donati, cū quibus etiam folia, sex, septem aut pluribus di-
visuris infecta ad pediculum usque, tota incana, & veluti argentea, adstringētis & resiccant-
tis, ut & tota planta, gustus: ex geniculis similia etiā prodeunt folia, sed minora: circa extre-
mos & summos ramulos glomeratim nascūtur numerosi flosculi, Oleæ floribus persimiles,
parvi, stellati & albi: radix illi satis crassa, foris nigricans, dodrantalis.

Notales.

Provenit in Pyrenæis jugis apud Cantabros: meminī & ante in Allobrogum Alpibus se-
rius florentem videre, cū apud Cantabros Maio floreat.

*Tormentilla
candida.*

QVO nomine aut Veteribus, aut Neotericis, aut etiam à vulgo appelletur hæc planta,
mihi incompertum est. Heptaphylli nomenclaturam indidi, quòd plerumque septenis fo-
lijs ex eodem pediculo dependentibus, aut folio septifariam vel in septem lacinias diviso
constet. Historia illa universalis Plantarum, quæ post mearum Hispanicarum Observatio-
num evulgationem in lucem prodijt, Tormentillam candidam vocat. Ego ad Alchimillæ
vulgo

vulgo dictæ (quam etiam albo flore variantem aliquando videre memini) generis aliquod *Alchimilla* potius referendam esse censerem, tamen Alchimilla folia non habeat tam altè dissecta: *albo flore.* qualitates tamen non sunt dissimiles.

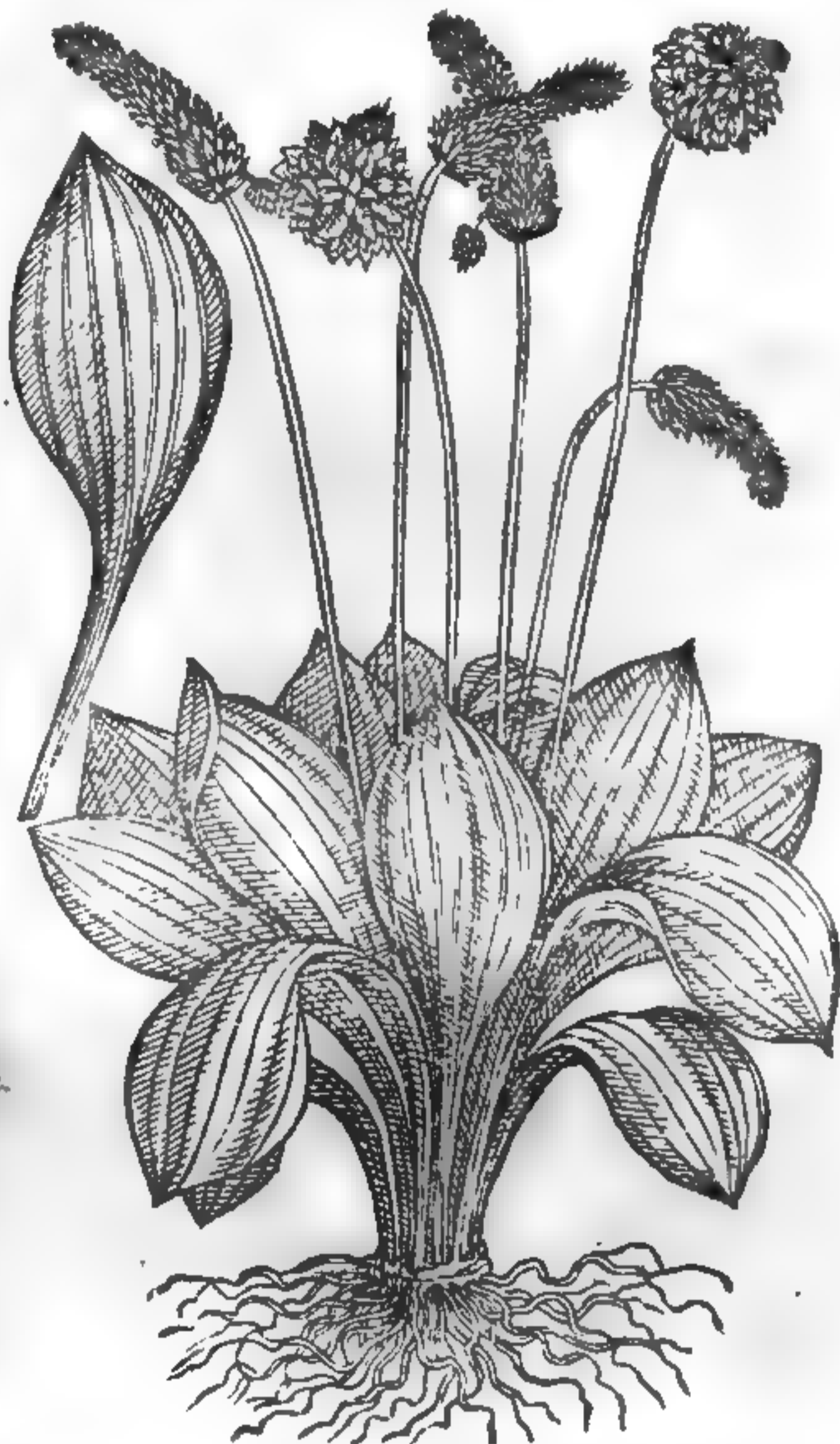
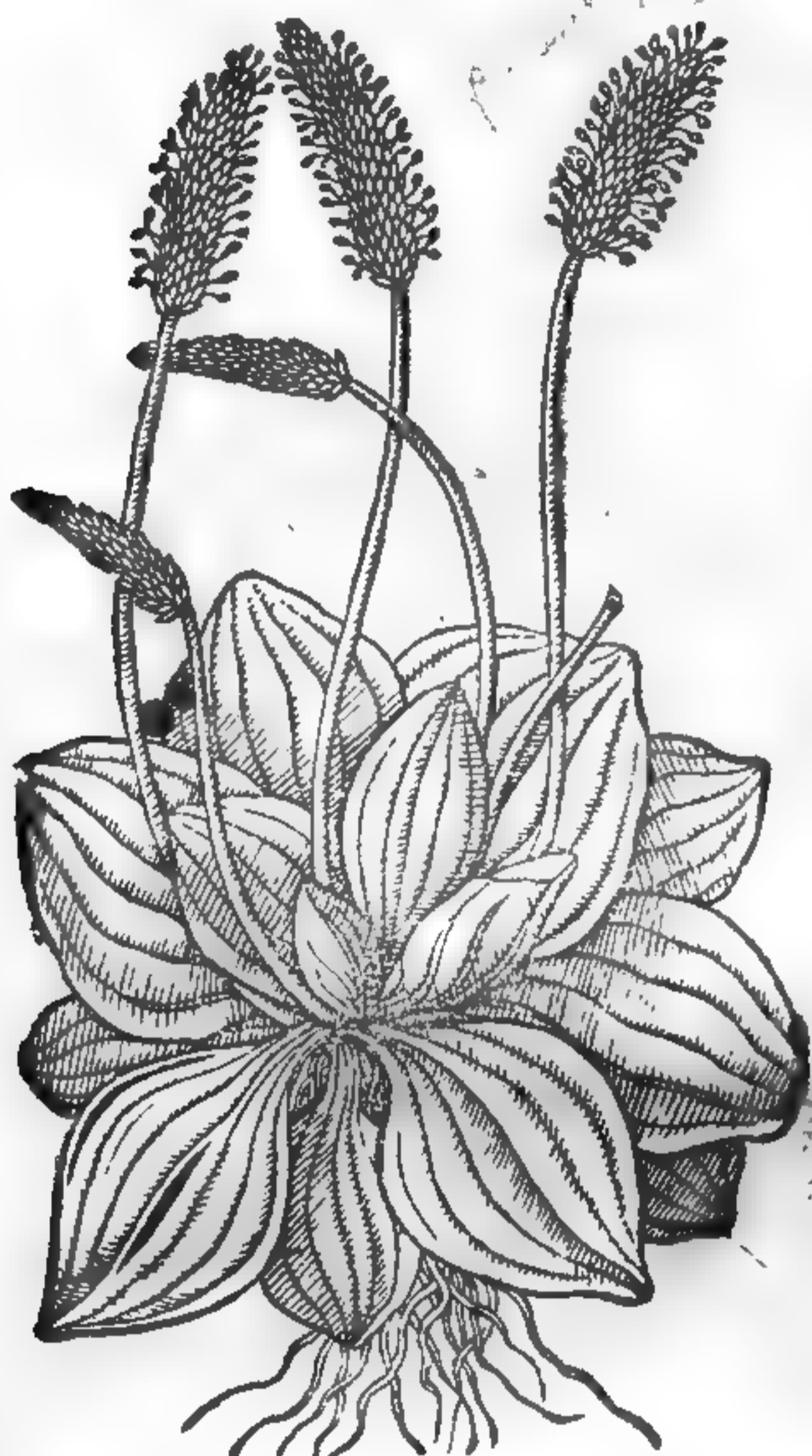
PLANTAGO.

CAP. XIII.

PLANTAGINIS varia sunt genera, satis vulgaris nunc notitiæ, quorum cum ab alijs tradita sit historia, ab ijs describendis abstinemus: quædam tamen videre memini, quorum mentione, nemo, quod sciam, hætenus fecit. Ea hoc capite comprehendere volui.

Plantago major incana.

Plantago peregrina latifol. Garetii.

IN collibus Salmanticæ vicinis, alijs item Castellæ locis aridis, dum istic vivebam, Primum genus observabam, vulgari minus, folijs incanis, multaque lanugine obductis, humi stratis, maximâ anni parte caule viduum, & floribus expers: inter multas tamen plantas, nonnullas animadvertēbam Maio mense ferentes exiguam spicam Plantaginis instar, minorem, plenam florum palleſcentium. Ejus radix tenuis, longa, & nigra erat.

1.
Plantago Salmanticensis.

ALTERI multa sunt lata folia nervosa, illis fermè similia quæ in eo genere Plantaginis conspiciuntur, quæ à capite numerosis foliolis sibi invicem quasi imbricatim incumbentibus constante, & rosam plenam quodammodo eminentem, Rosea vulgo cognominatur: inter quæ, quini aut seni progrediuntur nudi pediculi, capita mirum in modum variantia sustinentes: nam quædam Roseæ plantaginis capita æmulantur, alia spicæ instar sunt efformata, nonnulla ex mediâ rosâ brevem veluti spicam producant, in quibusdam, ex infimâ spicæ parte, alia capitula dependent, alia aliter sunt efformata. Tota autem planta magis incana est quàm vulgaris rosea.

12.
Plantago latifol. exotica.

TERTIUM multa similiter ex radice promit folia Angustifoliæ plantaginis folijs non dissimilia inter quæ emergunt nudi etiam, ut in præcedente, pediculi, sive potius cauliculi, summo fastigio sustinentes capita multis longiusculis folijs (minoribus tamen & angustioribus, quàm quæ ex radice nata) constantia, deinde interdum ex illis foliosis capitibus plures alij pediculi, quorum fastigio innascuntur, spicarum loco alia foliacea capitula; prodeunt tamen, & alij ex radice pediculi, foliacea duntaxat capitula sustinentes.

13.
Plantago angustifolia exotica.

Secundi & tertij iconem ad me mittebat Londino, honestissimus vir, & idem rei herbariz studio valde se oblectans, Jacobus Garetus junior mihi amicissimus, anno M. D. XCII. Tertij tamen plantam ipsam virentem ante conspexeram Londini in exculto horto N. V.

Vide notitiam.

Plantago angustifol. Gareti prolifera.

Edwardi Points Angli, anno M. D. XXXI. An-
verò utrumque genus semen ferat; ignota-
bam dum hæc scriberem. Tertium tamen
pangi posse puto capitibus foliosis in terram
depactis, & forsi an etiam Secūdum. Vtrum-
que genus deinde alui Lugduni apud Bara-
vos, & latifolium semen præbere observavi.

Id porro, cujus primo loco memini, nõ se-
mel legitimum Dioscoridis Cynoglossum
esse suspicatus sum: etenim si spicam florum
(quã Dioscorides fortè non observavit, cum,
ut dixi, maximã anni parte sine caule & flore
conspiciatur) demas, nullam hæcenus ejus
descriptioni exactius convenientem, inter
tam varias plantas, videre memini.

CETERVM huic capiti, non incõmodè for-
sitã adnecti poterit, Plantaginis aquaticæ
elegans genus, Plantagini aquaticæ humili
Lobelij congener, quod observabat & lege-
bat Doctis. Gulielmus de Mera Medicus,
dum ex Italiã rediret M. D. XCIII. mihi que
Francofurti donabat.

Tota autem humi fusa est hæc plantula,
& foliola producit à radice, longè scula &
angusta, longo pediculo innixa, atque inter
illa multos tenues cauliculos, humi jacentes,
uncialis, aut paulò amplioris longitudinis, in
capitellũ desinentes, quod exiles fibras spar-
gens, ijs se telluri figit, aliãque minora folia
profert: inter quæ, quini aut seni (flore non
cõspexi) orbiculĩ, tenuissimis petiolis innixi,
qui in binas partes hiantes, semen valde exile
ostendunt: ex ijsdem capitellis nascitur & al-
ter capitellorum ordo, folia & orbiculos ad-
huc minores proferens: radices nil nisi exiles
fibræ sunt.

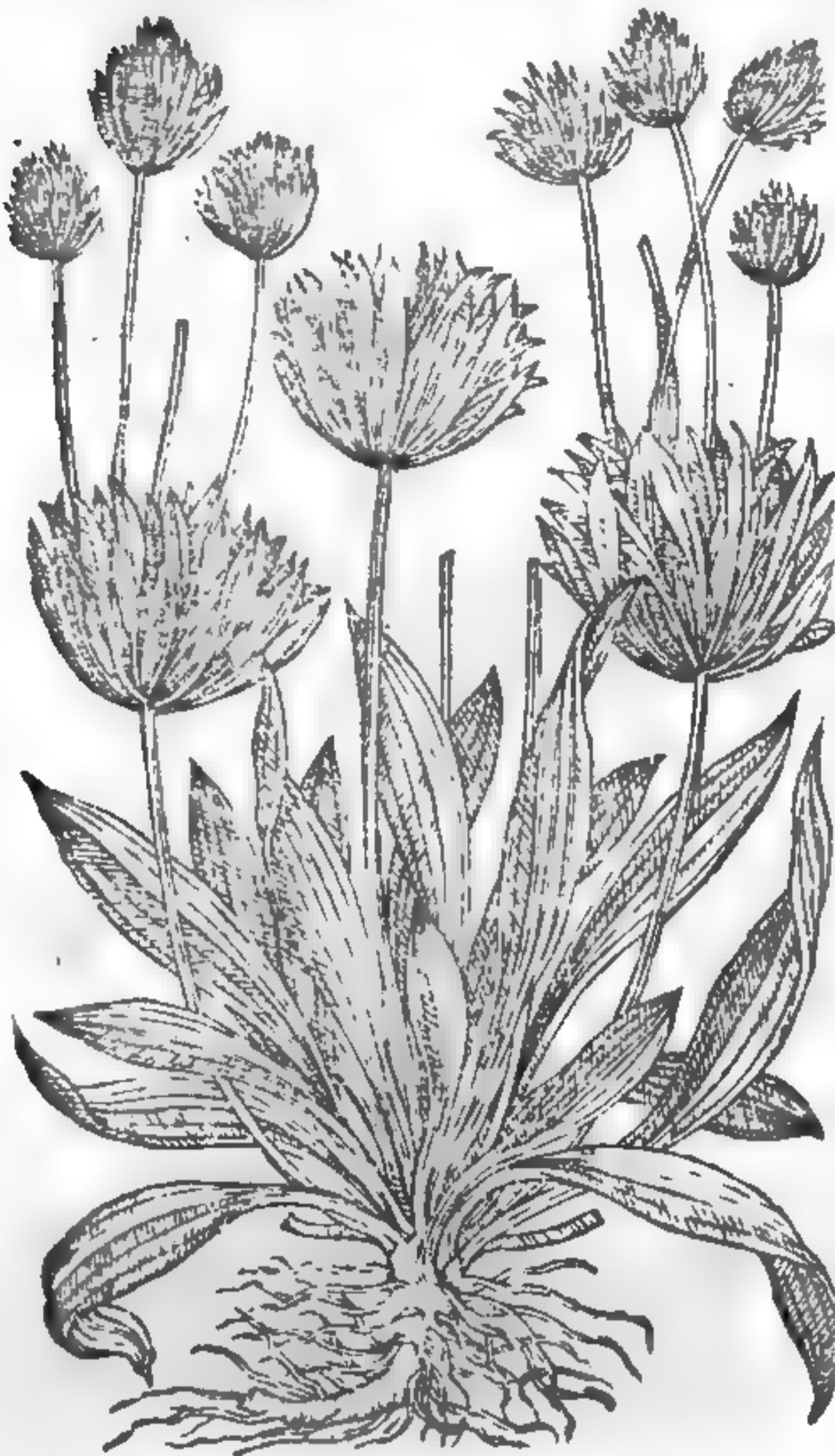
Nascitur, ut apparet, uliginosis locis, vel
ubi interdum lacunæ, ab imbribus subito ca-
dentibus, exortæ fuerunt.

HOLOSTEVM SALMANTICENSE.

CAP. XV.

NON ignoro varias ostendi stirpes pro
Holesteo, sive Holostio, quarum nul-
lam adhuc offendisse puto, quæ Holestij ve-
ri descriptioni exactè cõveniat. Quæ tamen
inter reliquas proximius veterũ descriptio-
ni accedant, illam esse arbitror, quam cum
Mompelliani tum Salmanticenses eo nomi-
ne donabant.

ILLARVM autem prior, Herbula est folijs
ferè Plantaginis angustifoliz, verũ, longè
& minoribus & angustioribus, crebris, per
terrã stratis, incanã lanugine obfita, subad-
stringente gustu: inter quæ quini aut seni cau-
liculi, seu potius pediculi nudi exiliunt, pal-
mum alti, qui ferè à medio ad summũ usque
fastigium, multis & sese mutuo contingen-
tibus flosculis ex herbaceo candicantibus
ornati sunt, uti Coronopi spicæ: quibus dein-
de succedit semen Plantaginis semini valde

Cynogloss.
Duple forid.

Plantago
aquatica
minima.

Holosteuum Salmanticense majus.

Holosteu.

Holosteuum
Salmantic.
primum.

simile, theculis inclusum: radix est longa, tenuis, dura, & quodammodo lignosa.

Aridis

Handwritten notes in the left margin, including 'Plantago aquatica minima' and other illegible scribbles.

Handwritten numbers and scribbles at the bottom of the illustration, including '024.111' and '16.11.1507'.

Aridis collibus Salmanticae vicinis provenit. Nusquam tamen majorem aut candidior^{Nasales.} rem observabam, quam juxta Valentiam Hispaniae secus vias. Flores proferebat Salmanticae Maio: Valentiae autem Martio & Aprilis initio.

Holosteum Salmantic. minus.

CRESKIT iisdem locis aliud ejus genus multo minus, cujus folia Psyllij foliorum latitudinem non excedunt, longiora tamen, & villosa quidem illa, sed minus incana superiore, in ceteris prorsus illi simile, eodemque tempore florens.

11.
Holosteum
alterum.

Id genus etiam olim observare memini Mompeliano agro locis incultis & aridis.

UTRAQUE haec planta Salmanticensibus Holosteum dicebatur: posterior etiam apud Mompelianos hoc nomine insigniebatur: mihi utraque Plantaginis angustifoliae genus potius videtur, licet (ut dixi) nullae proximius ad Holostei descriptionem accedant.

Nomina.

HOLESTII porro meminit Diosc. lib. IIII. Holestion, inquit, herba est pusilla, tribus quatuorve digitis extra terram supereminens, folijs viticulisque Co-

Holestion
Diosc.

ronopo aut Gramini proximis, gustu adstringentibus: radice alba, praetenui, usque in capillamenti speciem, longitudine quatuor digitorum. Nascitur in collibus terrenis.

PLINIVS lib. XXVII. cap. X. Holosteon herbam esse dicit sine duritia, ex adverso (sive per *εὐπίπρασιν*) appellatum a Graecis, sicut fel dulce: reliqua, ut Dioscorides.

Holosteon
Pliny.

V s v s ejus adrupta, in vino potae; nam & carnes coguntur decoctionibus addita.

Facultates.

LEONTOPODIUM CRETICUM.

CAP. XVI.

FORSITAN & ad Plantaginis angustifoliae, similiumque classem, referenda ea planta, quam Fracofurti a duobus amicis ex Italia accipiebant, diversa appellatione insignitam. Amplissimus enim vir Iacobus Antonius Cortusus mittebat eam adhuc tenellam, vestigia autem capitum adhuc retinentem, una cum icone, ipsam stirpem satis scite referere, addito Catanances nomine. Iosephus vero a Casa bona ipsam plantam maturam & aridam, ac recens e Creta delatam, Leontopodij appellatione. Diligenter autem conferens utramque cum Leontopodij & Catanances descriptione, animadverto notas aliquot habere satis inter se convenientes. Nam quantum ex tenella illa planta & icone, a Cortuso missa, colligere licet, herbula est statim a terra proferens quaterna aut quina folia, longa, angusta, tenella admodum & lanuginosa, inter quae multi emergunt pedicelli, breves plane lanuginosi, ad terram inflexi, summo fastigio sustinentes aliquot capitula, multa lanugine obsita, in quibus flos, non satis conspicuus, ut, qualis sit, describi queat: radice summum caput quodammodo squamatum, a quo deinde ipsa radix descendens paulatim gracilescit, & in multas fibras desinit, fusco colore praedita. Planta autem matura & sicca a Casa bona transmissa, infimam foliorum partem duntaxat retinebat, cum crassiore radice parte fibris orba,

Catanances
Cortusi.

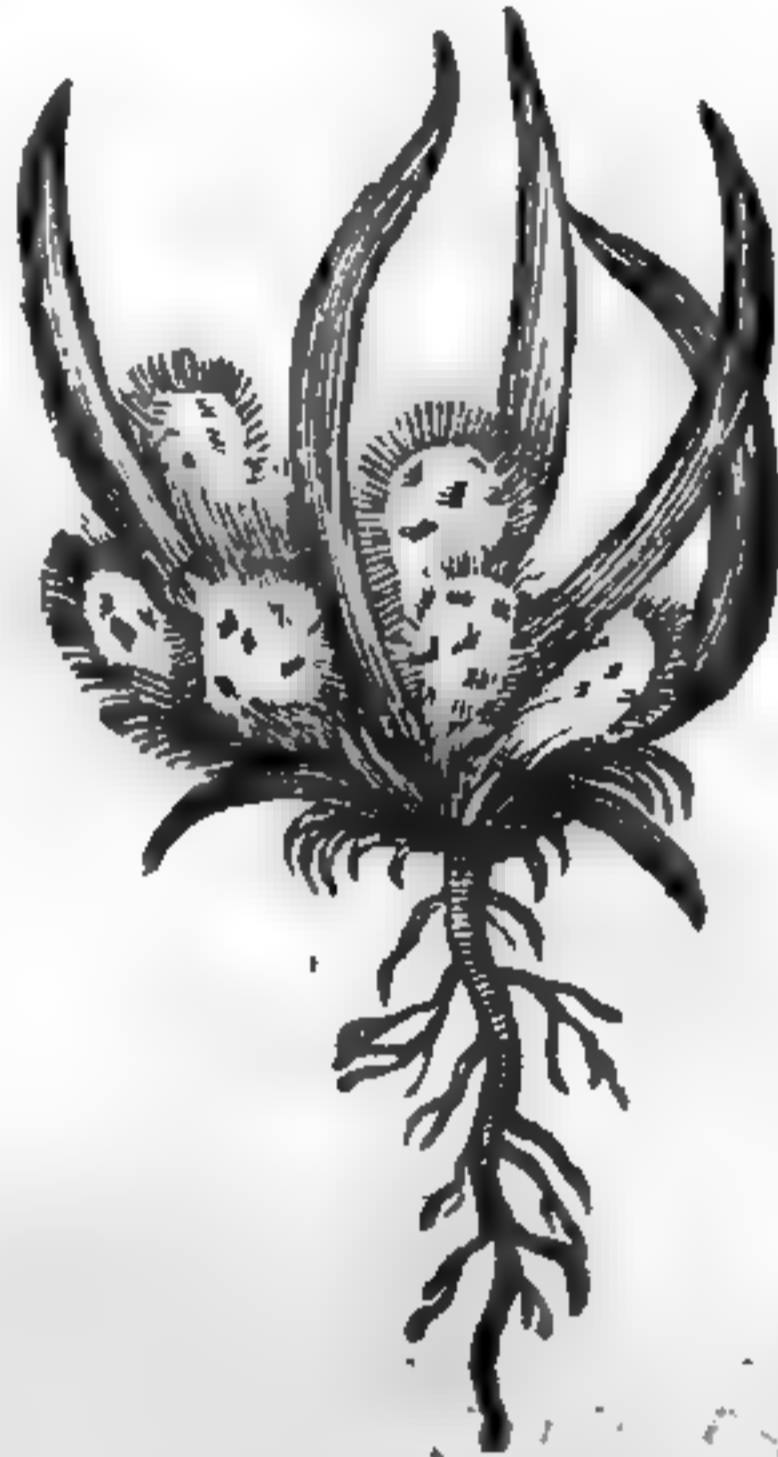
Leontopodium
Cretense.

pediculos deinde breviores, crassos, maximam ex parte lanugine sua destitutos, capitula ferentes crassiuscula & brevia in quibus apparebant quidam albicantes flosculi nigricante umbilico praediti, quandam foraminum speciem praebente: pediculi autem illi adeo incurvabantur & contrahebantur ad ipsius radice caput, ut leoninum quodammodo pedem referrent (unde forte *λεοντοποδίου* nomen) aut milvi exanimati contractis articulis pedem exprimerent, quae postrema nota affinitate cum Catanance primam haberet, reliquis vero notis plurimum

Leontopod. Creticum aliud.

Leontopodii
Diosc.

Catanance
prima Diosc.

Leontopodium
Plinij.

Catanance
Plinij.

LIBRO autem XXVII. cap. etiam VIII. Catanances mentionem facit. Catanancen Thessalam herbam, qualis sit, à nobis describi, supervacuum est: cum sit ejus usus ad amatoria tantum. Illud non ab re est dixisse, ad detegendas Magicas vanitates, electam ad hunc usum conjecturâ, quoniam arescens contraheret se ad speciem unguium milvi exanimati.

Tussilago alpina i. flore aperto.

Leontopodium
Bellij.

Tussilago al-
pina cano-
scentis folio.

plurimum ad Leontopodij descriptionem accederet. Vtriusque autem historiam ex Dioscoride proferam, addita tabellâ in qua utramque plantam recentem videlicet & aridam exprimi curabam, ut Lectores utriusque adminiculo facilius judicium ferre queant.

DIOSCORIDES igitur lib. IIII. Leontopodium sic describit. Leontopodion duorum digitorum herbula est, folia ferens angusta, longitudine trium quatuorve digitorum, villosa, & juxta radicem majore lanæ flocco incana: capitula in summo caule quasi perforata: in quibus flores nigri: semen usque ad eod spissâ lanugine involutum est, ut sæpe fallat: radice parvâ nititur, quam tradunt appensam ad amatoria prodesse, & tubercula discutere.

CATANANCEN autem primam tertio subsequente capite, hoc modo. Catanance una, folia Coronopi habet, longa, radicem junci instar tenuem, capitula sena aut septena, in quibus semen orobo simile. Arescens curvatur in terram, & similis fit unguibus mortui milvi.

PLINIUS etiam utriusque meminit: Leontopodij quidem lib XXVI. Nat. Hist. cap. VIII. Leontopodion, alij Leuccoron, alij Dorypetron, alij Thorybetron vocant, cujus radix alvum sistit, purgâtque bilem, in aquam multam addito pondere denariorum duum. Nascitur in campestri, & gracili solo. Semen ejus potum, lymphatica somnia facere dicitur.

HÆC cum de Leontopodio commentatus essem, misit ad me Doctiss. vir Honorius Bellus Cydoniâ, Cretæ insulæ urbe, Leontopodij suis coloribus expressam iconem, cum aliquot ejus plantis siccis multo veluti tomento obductis, quarum nonnullæ folia adhuc retinebant angusta, trinervia, capita florû inflexa & incurva, ad speciem milvinorû unguium, & unicâ spicas florum integras uncialis longitudinis nec contractas aut inflexas habente: ex quibus notis apparet hanc plantam è generibus Plantaginis angustifoliæ esse. Iconem quam ad me mittebat, sculpendam curabam, additâ in eadem tabella ejus plaræ figurâ, quæ spicas integras habet. Sed lectorem moneo, ne ipsum pigeat consulere primam Honorij ad me epistolam, quam ad horum Commentariorum calcem reperiet.

TUSSILAGO ALPINA. CAP. XVII.

B E C H I I Alpini perelegantia duo genera in Austriacarum & Stiriacarum Alpium jugis observabam, quorum descriptionem hoc capite dare voluimus.

QVINA aut sena habet Primum folia, circinata ferè rotunditatis, Chamæcisso vulgari non valde dissimilia, in ambitu non nihil sinuosa, & crenata, supernè rugosa, & nigritate viriditate splendentia, inferè candida & multo quasi tementibus, exsiccante initio gustu, deinde

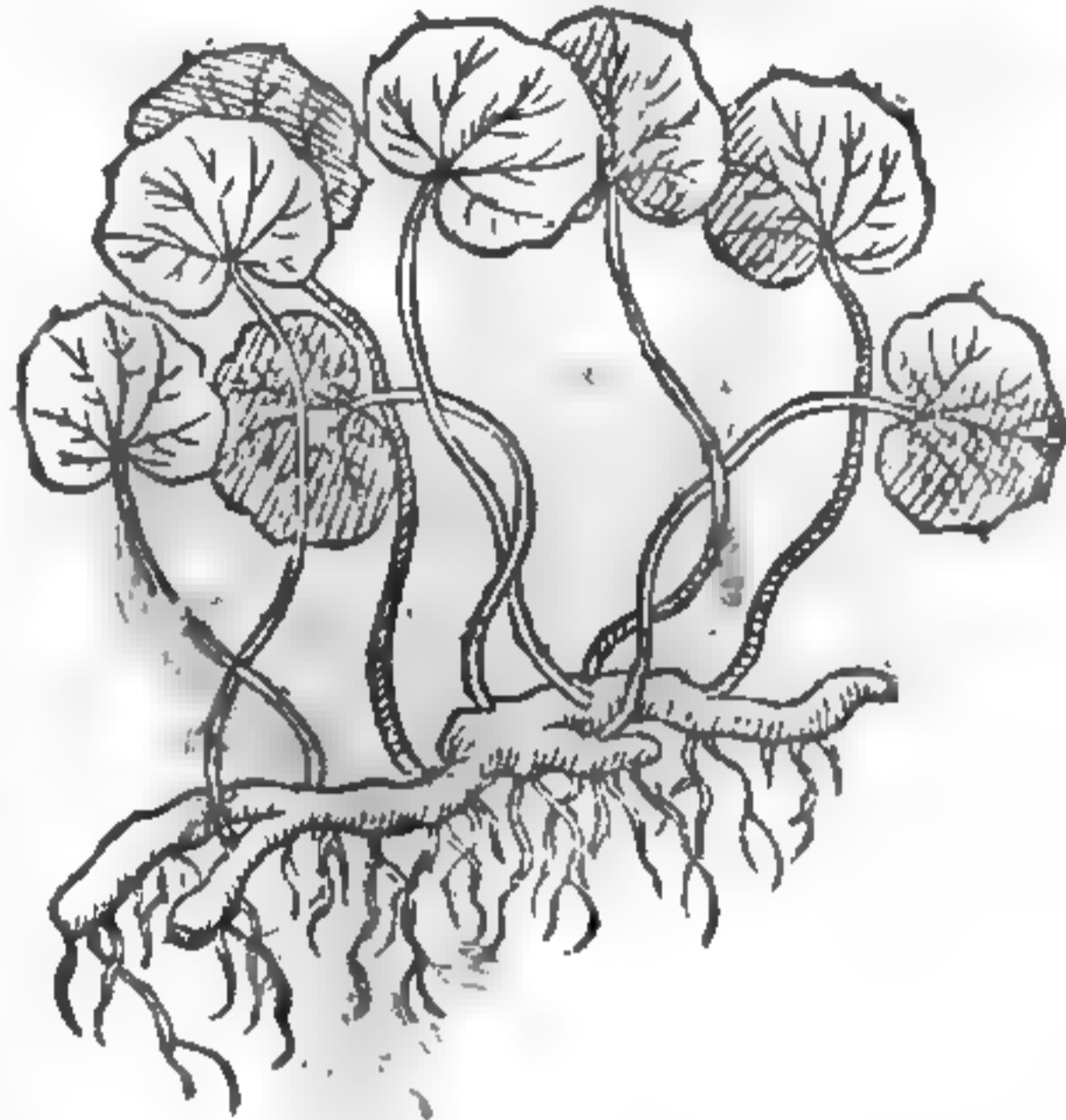
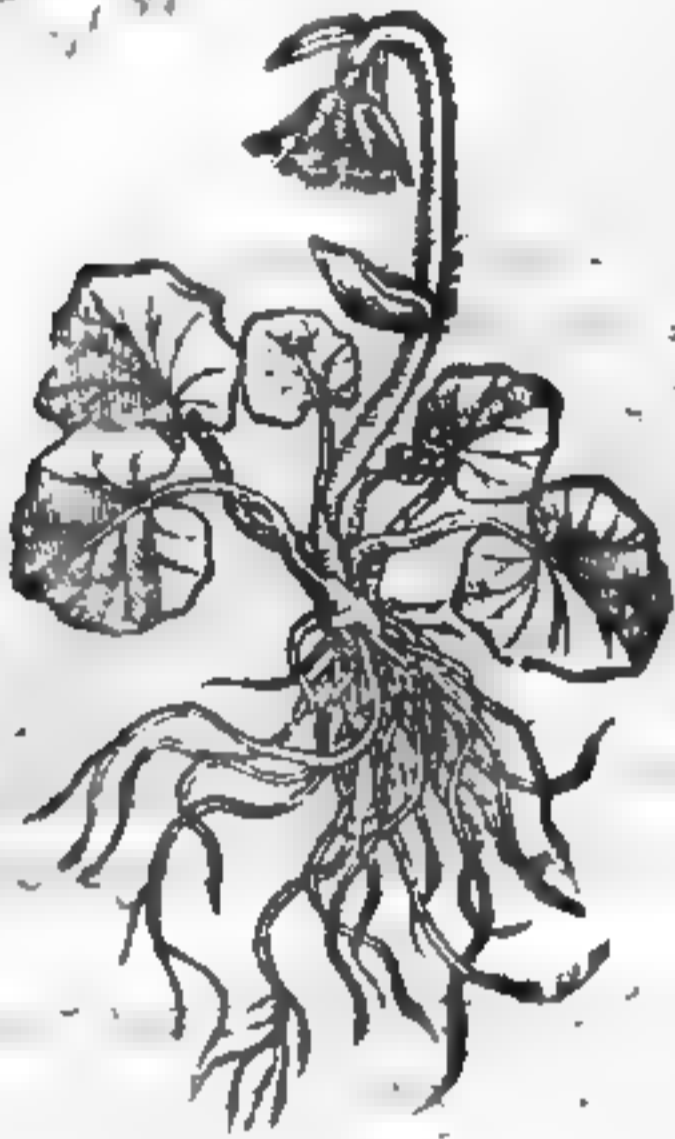
ditate splendentia, inferè candida & multo quasi tementibus, exsiccante initio gustu, deinde

deinde amaro:cauliculus nudus est, palmaris, concavus, incanâ lanugine pubescens, unicum florem sustinens mucosum purpurascens, maturitate in pappum evanescentem: brevi postea arefcit & perit is cauliculus, ut reliquo anni tempore, sine caule planta conspiciatur: radix fibrosa serpit, & in latum se diffundens, multas propagines agit tenuibus fibris sese firmantes.

Oritur in summis Austriz & Stiriz jugis, & totos interdum cespites, cum Soldanellâ Al-^{Nasalo.} pinâ, cujus Tertio libro memini, occupat. Sub Junij finem ut plurimum floret, interdum verò tantum Augusto mense, pro aëris ratione & constitutione: in hortis, maturius, Aprili videlicet, in quibus etiam cauliculus magis adolescit.

Tussilago alpina i. flore evanido.

Tussilago alpina ii.

SECUNDVM à Primo non multum diffidet, figura enim foliorum eadem est, sapor idem, flos similiter purpurascens, radix etiam tumâ tellure serpens, novâsque plantas subinde producens: folia dumtaxat paulò ampliora nonnumquam conspiciuntur, neque aded splendent supernâ parte, aut aversâ tandem: sed tantummodò nonnullis villis obsita sunt.

Invenitur id in superiore collis parte post Monasterium Neuberger ad radices celsissimi jugi ejusdem nominis. Postea etiam observabam in inferioribus jugis aliarum Alpium, graminis locis. Initio, Asarinam esse existimabam, frustra tamen requirens flosculorum quos Matthiolus suæ Asarinæ adpingit, vestigia: sed flores in nonnullis deinde plantis conspecti, omnem dubitationis ansam præciderunt, ut certo statuere possem Tussilaginis montanæ genus esse. Maio floret in hortos translata & Aprili, ubi formam non immutat, quemadmodum nec superior: hujus etiam cauliculus paulò longior est superiore.

Sed subibat mentem cogitatio, eam stirpem quam Matthiolus Asarinam appellat, hoc bechium secundum esse posse, & illius iconem non satis fideliter fuisse expressam, in quâ forsitan pictor ex arida plantâ, & ante quàm in florè abiret lectâ, emergentis primum floris capitulum discernere non potuit: certè natales satis coveniunt. Sed nihil pronuntio: hæc dumtaxat monere volui, ut Lectoribus occasionem præberem, de hac re accuratius cogitandi.

GALENVS Tussilaginis (cujus has plantulas genera esse non dubito) meminit libro vi. simpl. med. his verbis: Bechium ideo sic nuncupatum est, quod βήχας, hoc est, tusses, & orthopneas juvare creditum sit, si quis videlicet folia arida sumens, aut radicem in prunis accendens, ascendentem inde fumum inspiratu attrahat. Est autem modicè acris, ut sine molestia, noxave, omnes thoracis abscessus rumpere credatur. Sanè vitentia folia partes crudâ inflammatione obsessas, illitu extrinsecus adjuvant, propter aqueæ humiditatis admistionem, qua omnia viridia, teneraque participant, alia plus, alia minus.

MATTHIOLVS porrò suam Asarinam asserit, modicam abstergendi vim habere, sed attendendi, ineidendi, aperiendique magis præstantem: potam drachmæ pondere ex mulsâ, si ve oxymelite aivum exolvere, ducereque crassam pituitam & atros humores: ideo novos quosdam herbarios præferre ad luis veneræ dolores & articulorum morbos: dari utiliter hydropicis, & morbo regio laborantibus, nec deesse, qui ad comitiales & resolutos eam propinandam consulant, nempe aut herbam per sese, aut ejus decoctum: urinam tere & menses, & vermes intestinorum necare.

CALTHA palustris quorundam, sive potius CHAMÆLEUCE pleno flore. CAP. XVIII.

PLANTAM illam circa rivos aquarum & uliginosis pratis nascentem, quam vulgus Herbariorum Caltham palustrem, nonnulli Chelidonium aquaticum appellant, Doctissimus Angulara Opinionum lib. xii. Chamæleucem Plinij esse existimat, iisdemque adhuc

ii. Tussilago alpina glabro folio.

Asarina Matthioli.

Bechium unde dicitur.

Ejus qualitates.

Asarina faciliata.

Caltha palustris Chamæleuce Plinij.

Caltha palustris vulgaris.

Caltha palustris pleno flore.

adhuc nominibus cognitam dicit Patavino agro, quibus Plinius Lib. xxiiii. cap. xv. eam donat, nempe Frani (Plin Farrani) & Farfugij. Cl. Matthiolus commentarijs in Lib. i. i. Diosc. cap. de Tussilagine, ejus opinioni assentitur, assentiuntur & alij.

Cum verò illa (ut quæ in singulis regionibus nascatur) omnibus nota sit, & à reliquis qui Stirpium Historias evulgarunt, descripta; supervacuum esset ejus historiam hic repetere: iconem tamen subijcere necessarium duximus, ut conspici queat, quale discrimen sit inter ipsam, & aliam quam observabam, cujus nunc historiam dabimus.

MULTA autem habet, Aliud illud genus à me observatum, folia, circinatae fere rotunditatis, succulenta, venosa, in ambitu nonnihil, vulgaris foliorum instar, serrata: prodeunt inter illa palmares caules, interdum etiam (si udo pinguique solo nascatur) pedales & majores, obliqui, in aliquot alas divisi, quæ, ut plurimum, vulgaris more, ex summo geniculo binos proferunt flores, uncialibus petiolis innitentes, multiplici foliorum texturâ constantes, coloris plane aurei, quorum quina inferiora, reliqua veluti sustententia & amplectentia, majuscula sunt: radix, non minus quam vulgaris, multis candidis crassiusculisque fibris prædita est. Floret eodem, quo vulgaris, tempore, interdum etiam denuo Autumno.

Ex Saltzburgensibus pratis (in quibus copiosè nasci intelligebam) primùm Viennam Austriæ delata, Nobilibus Matronis cepit esse in delitijs, cum istic viverem: postea, etiam ex Augustâ Vindelicorum accersita: verùm non adeo elegans ut prima, sed paulo humilior: ejus item folia minus vegeta, & quasi pallescentia: flos etiam dilutior, & magis pallescens. Augustanz fere similes plantæ paucæ, inventæ sunt pratis quibusdam uliginosis, Francoforto ad Mœnum vicinis, anno M D xci. aliquot etiam flore quidem pleno, sed rarioribus folijs constante; quæ in horum illatz, sequente anno, simplici florum textura præditos tulerunt flores, instar vulgaris. Abijcere tamen nolui: nam experiri volebam an anno M D xciii. simplices flores porro ferre pergant: verùm per infortunium non licuit: quam autem Lugdunum Batavorum detuli, ut istic etiam observare liceret, simplum florem mihi semper præbuit.

CETERVM Plinius Chamæleuces radicem imponi scribit carbonibus Cupressi, atque tum nidorem per infurnibulum imbibi in vetere tussi.

CACALIA.

CAP. XIX.

AD Tussilaginis etiam genera, haud dubie referenda est planta illa, quae, in omnibus Aultriacis Stiriacisque jugis obvia, à nonnullis Cacalia appellatur, cujus duo genera observabam.

Cacalia incano folio.

Cacaliaglabro folio.

C. albiflora
W. & A. 1796
St. J. 1796

Cacalia alpinum, L. var. al.
Nun. dact. L. 1796

Cacalia alpinum
L. 1796
St. J. 1796
F. Amstelred.

C. fulva L.

VNUM multis praeditum folijs, Tussilaginis vulgatis folijs pæne similibus, majoribus tamen, medixque inter illius, & alterius majoris, Petasitis vulgo creditæ, folia, quodammodo magnitudinis, circinatæ ferè rotunditatis, in ambitu serratis, supernè dilutius virentibus, infernè incanis, in quibus multæ apparent venæ sive nervi, gustus ingrati, amariusculli, & calidi, innituntur autem purpurascens, non secus ac foliorum pediculi, cui per intervalla innascuntur alia folia oblongis pediculis prædita, supra dictis minora, magis angulosa, etiam in ambitu serrata: supremus caulis extremique ramuli purpurascens capitulorum congeriem instar umbellarum ferunt, in quibus terni plerumque flosculi quaternis foliolis, bifidoque stilo constantes, purpurascens coloris, odorisque valde tenuis, non tamen ingrati, qui deinde in pappum seu lanuginem abeunt (perinde fere ut Eupatorij aquatici flores) in qua oblongum semen latet: radix in multa capita extuberat, frequentibusque candidis, longis fibris donata est, singulis annis novos caules ad latera proferens.

I.
Cacalia vulgata incano folio.

ALTERIUS folia magis cutacea sunt (si sic loqui licet) & duriora, supernè saturatius virentia, nec subtus incana, nec anteriore parte, quæ pediculo inhaerent simul coeuntia ut in priore, pediculisve striatis innixa, sed rotundis & levibus, perinde tamen ut illa frequentibus venis ornata, & in ambitu serrata. ingrato similiter gustu, amariusculo & calido: caules etiam leviores, & flosculi dilutiores: in ceteris conveniunt.

II.
Cacalia glabra folio.

Nascuntur commemoratis jugis ad silvarum margines, inter frutices, & umbrosis locis.

Natales.

OBSERVABAM & aliam quandam plantam in montanis pratis nascentem, secundum villarum stabula, cujus folia postremæ Cacaliæ folijs valde erant similia: neque radix etiam erat dissimilis. Verùm ἀκαυλον illam semper deprehendi: nec unquam ab illis montanis hominibus intelligere potui florè mne ferat, an non.

Cacalia: de gener plantis.

TAMETSI porro dubitari possit, an quæ Cacaliæ nomine vulgo agnoscitur, cum Cacaliâ Dioscoridi descripta, & Plinianâ (quæ & utriusque Leontice nuncupata) conveniat: facultates

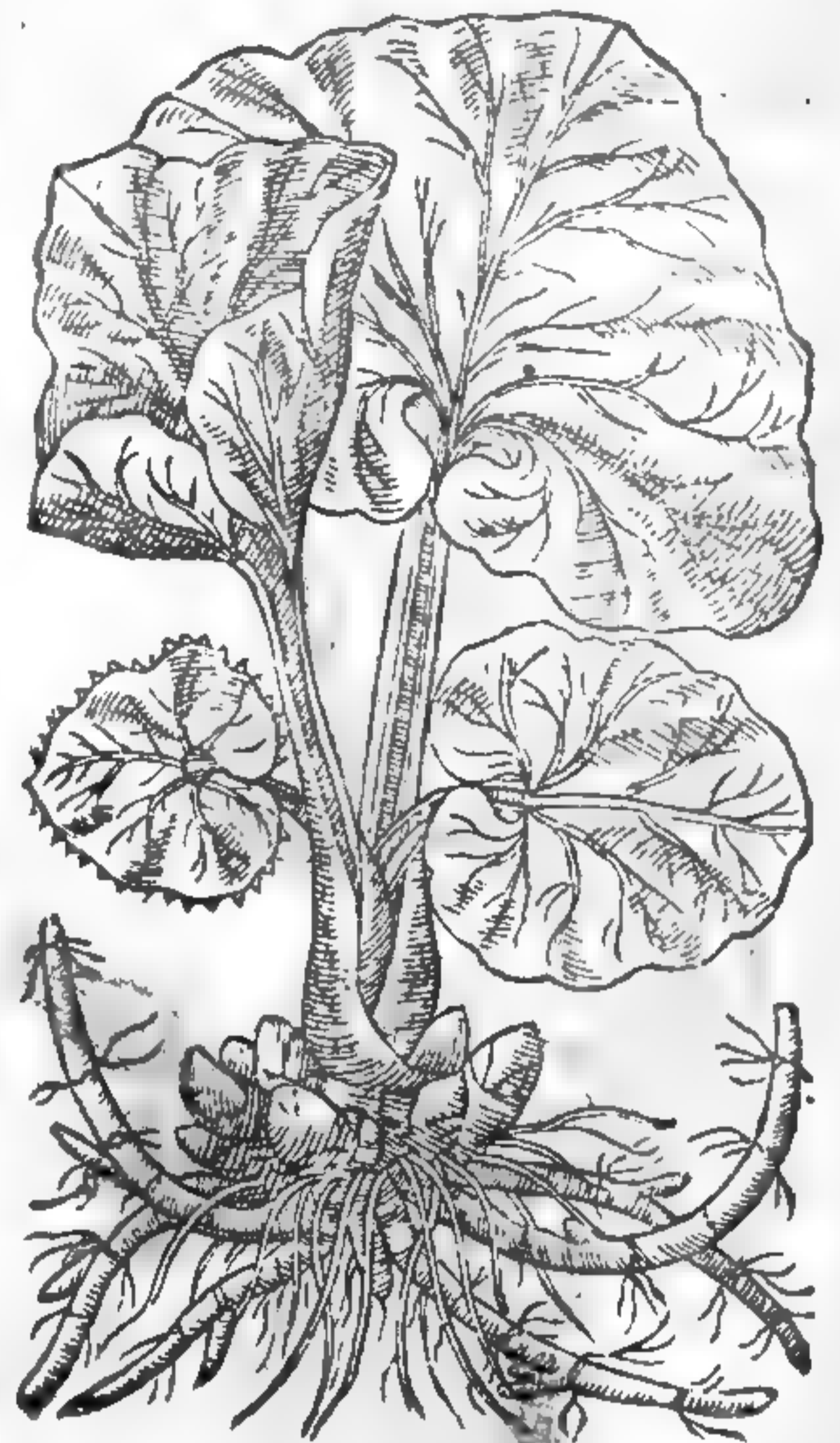
Cacalia Dio's
Cacalia Plin.

Petasites florens.

Petasites sine flore.

Pyrola vulgarior.

Petasites
vulg.

Petasites
albo flore.

1.
Pyrola vulg.
differentia.

Pyrola rotundifolia
Musc. det.
Cly. 162

facultates tamen uterque sive Cacalia tribuit à Tussilaginis (cujus haud dubie haec nostra Cacalia genus est) facultatibus non alienas. Scribunt enim Dioscorides Lib. III. cap. De Cacalia, ejus radicem in vino madefactam ut Tragacantha, delincta & manducatu per se tussibus, & arteriae scabritijs mederi. Plinius autem Lib. XXVI. Nat. Hist. cap. VI. radicem Cacaliae commanducatum, & in vino madefactam, non tussi tantum, sed & faucibus prodesse.

ABUNDE etiam in Pannonia, Austria & Stiria sponte crescentem reperiebam plantam illam quae vulgo Petasites credita est, doctiorum tamen omnium judicio, inter Tussilagine referendam, & à foliorum amplitudine Tussilagine majorem nuncupandam. Eam albo flore variantem aliquando videre memini.

PYROLA.

CAP. XX.

VULGARIS Pyrolae binas observabam differentias: unam, satis amplum molleque folium habentem: alteram, minus & durius, Soldanellae alpinae minutioris folio ferme aequale, nascentem utramque plerisque Pannoniae, Austriae & Stiriae locis, cum paulo editioribus inter frutices, tum herbis ad quorundam ficiorum pratorum umbrosos margines: omnium autem copiosissime silvosis quibusdam pratis ad Maubach Cartusianorum coenobium in Viennensi saltu situm, atque etiam in silva arcis Entzestorf in langhe thall proximâ, quinto ab urbe Viennâ germanico miliari, sive unius fere diei itinere. Sed cum vulgarioris historia, à plerisque

plerisque alijs sit prodita, eam retexere non est operæpretium, ejus duntaxat mentionem facere voluimus, ut prolata ejus icone, tria alia genera ipsi subijceremus, à nemine ante quàm Pannonicarum Stirpium Observationes in publicum emitterem, adhuc descripta.

Pyrola II. tenerior.

Pyrola III. fruticans.

DIFFERT autem Primum genus à vulgari, cauliculorum gracilitate, & foliorum florumque tenuitate: hujus enim folia non adeo crassa carnosaque sunt, sed tenuia admodum, mucronata, in ambitu tenuissimè serrata, atriora, pyrrique folium referentia: flos in cauliculis vulgaris pyrolæ flori similis, minor tamen, & frequentior: ei succedunt pentagona, ut in vulgari, capitula stilo prominente, radix etiam serpit, non minus quàm vulgaris radix, & subinde nova germina è longis pediculis sub musco latentibus profert.

11.
Pyrola tenerior.

Crescit in Alpium Austriacarum & Sciriacarum jugis, loco umbroso inter frutices muscumque terrestrem, sed uberrimè in silvâ illâ jam memoratâ arcu Entzestorf vicinâ. Memini etiam olim colligere in jugis Laufannæ Allobrogum ad Lemannum lacum proximis. Floret Junio & Julio, interdum etiam Augusto.

Natalis.

Miror autem quid Dalechampium moverit, ut hanc inter Ambrosias collocet, Ambrosiamque montanam nuncupet, quam si degustasset, non dubito, quin sententiam mutasset, nam longè aliud hujus temperamentum quàm Ambrosiæ.

ELEGANTISSIMUM est Alterum genus, interdum quodammodo fruticans: nam novelli brevèsque ramuli, singulis annis succrescentes, aliquot annos firmi viridèsque permanent, & supra tellurem eminent, donec tandem pondere suo depressi, humi procumbant, & musco se condant, fibrásque interdum agant: folia ut plurimum ad singula internodia, ubi novi ramuli succrescunt, bina, terna, aut quaterna habet, carnosâ, supernè saturatiùs virentia & splendentia, Chamædaphnes (quam vulgus Laureolam vocat) folijs, formâ & magnitudine propè similia, in ambitu tamen serrata, gustu admodum exsiccante, deinde amaricante, ut reliquarum Pyrolarum folia: ex horum medio solent Aprili nova germina prodire, quæ foliolis veluti squamulis prædita, in virgulas tandem desinunt, quibus terni, quaterni, interdum etiam quini insident flores, vulgaris Pyrolæ floribus similes, paulo tamen majores, ex albo purpurascens; quibus excussis, succedunt pentagona capitula, tenui semine instar scobis plena, quæ cum suis virgulis hieme exarescunt: radix, sive potius cauliculi sub musco latentes, longè lateq; summâ tellure sparguntur, & subinde fibras agunt.

111.
Pyrola fruticans.

Abundè provenit in silvis Entzestorf, generosi Dn. Wolfij Christophori ab Entzestorf arcu ante memoratæ vicinis, vulgari & Primo permixtum interdum, ubi anno M D LXXIX. primum observabam, & ab incolis Wintergrum (quod hieme vireat) communi cum vulgari nomine

Natalis.

nomine

Pyrola IIII. minima.

IIII.
Pyrola mini-
ma.

*Pyrola uniflora, L.
Musc. dict.
Sp. hist. 3. 48*

Natalis.

Lunaria botrytis, minor.

Facultates.

*Lunaria mi-
nor botrytis.*

nomine appellari intelligebam. Audiebam & in Bohemicis silvis frequentem, mihi tamen illas penetranti, dum eodem anno Viennâ iter facerem Pragam, & inde Noribergam, videre non licuit. Sed & in Silesiâ natam similem plantam, icone etiam additâ, sequente anno ad nos mittebat doctiss. vir Fridericus Sebizius, Ducis Brigenfis Medicus.

MVLTI etiam serpit Tertium sub summâ terre cute viticulis, quæ terna aut quaterna eodem ortu nascentia interdum gerût foliola, Pyrolæ primæ, non vulgaris sive illius tenerioris quæ ante hanc tertia est, folijs formâ ferè similia, sed longè minora, tenuiora, magis orbiculata, & in ambitu, etiam serrata: inter quæ pediculus eminent binas ferè uncias longus, nudus, tenellus, summo fastigio sustinens unicum florem satis magnû, quinque mucronatis folijs constantem, Graminis Parnassi, vulgo vocari, quod Cordus Hepaticam albam appellat, florem, propemodum formâ referentem, decem reflexis staminulis medium orbem exornantibus, & capitulo in medio protuberante, stilumque exerente coronulâ quinque radijs cõstante ornatum: sunt ea capitula temporis successu satis crassa, pentagona, quæ matura, copiosissimû semen minutissimum, scobis ligni à vermibus erosi instar, continent. Tota planta amaritudinis manifestæ particeps.

Nascitur umbrosis locis in Alpibus Sneberg, Hochbergerin, Durrenstein & alijs vicinis circa radices summorum illorum jugorum. Floret sub finem Iunij & Iulio: semen Augusto maturum.

NON dubium est quin omnes hæ plantæ similibus cum vulgari Pyrola facultatibus sint præditæ, quandoquidem easdem qualitates habent.

DESICCAT autem, adstringit, & glutinat vulgaris Pyrola: Foliorû succus illitus, recentia vulnera sanat. Idem etiam præstant folia. Eorundem ex vino decoctum, si bibatur, interna vulnera sanare creditur, propterea vulnerarijs potionibus addi solet.

LUNARIA MINOR RAMOSA.

CAP. XXI.

CRESKIT etiam in Pannonicis, Noricisque, ex veterum Geographorum descriptione, jugis, præsertim verò in pratis quæ silvis cinguntur, ante quàm suprema Alpium supercilia attingas, Lunaria illa minor, quæ & botrytis cognominata, cujus historiâ plerique descripserunt, & facultates mirè commendarunt in internis vulneribus: quamq; C.V. Fab. Columna Epimedium Diosc. esse censet. De illa autem hîc agere non est animus, sed de alia ejus specie rarissima, quam quidem nullibi nascentem vidi; sed in Silesiâ quodam monte natam, & erutam, ad me mittebant Viennam Austriæ Doctissimi Viri Fridericus Sebizius & Achilles Cromerus

Medici, fidâ amicitia mihi conjuncti, cum Pannonicarû Stirpium Historiam describerem.

DODRAN.

*Osannanda Lunaria 14
N. Aug. 1772*

Lunaria minor ramosa.

DODRANTALIS autem est planta, statim à radice, unam aut aliam foliorum alam, sive folium ramosum & multifidum, frequentibus folijs, vulgaris Lunariæ minoris folijs ferè similibus constans, sed longioribus & crassiusculis, crebrâque incisurâ divisis, colore, ut in vulgari, viridi dilutiore & quodammodo pallecente: secunda ala, ut quæ tenerior, & postremo nata, tenui quadam, sed rarâ admodû lanugine pubescere videtur, succulentiorque est prima: ex ejus quasi utero, secundûm radicem emergit cauliculus pinguis & succulentus, sustinens multifidam & majorem uvam (flori-ne an fructus dicere debeâ, hæreo) quàm vulgaris, alioqui admodum similem, quæ an in albam farinam, quemadmodum in vulgari resolvatur, affirmare non aulam, quandoquidem nondum maturæ erutz fuerant, quas accipiebam plantæ, inter quas una fuit quæ ternos botros protulerat: radix vulgaris instar, multis fibris latè in ambitum sparsis, crassioribus tamè, constat.

In altis Silesiæ montibus gignitur: apparere autem & florere eodem cum vulgari tempore nobis significabant. Ioannes Aicholtzius Medicus Viennensis, ad quem etiam mittebantur ab iisdem amicis aliquot recentes ejus plantæ, sæpe in hortum suum intulit: sed comprehendere noluerunt, omnem enim culturam respicere videntur, quemadmodum pleræque aliæ montanæ.

LUNARIÆ minoris aliam elegantem speciem etiam ramosam exhibet C. V. Ioachimus

Camerarius Ioach. F. Archiatros Noribergensis ex Angliâ allatam, in Epitome Matthioli ab ipso diligenter auctâ & locupletatâ.

Ceterûm Silesij suam illam ramosam *Rechter wiberthous* appellant, hoc est, *Trichomanes legitimum*. Vulgarem verò Itali *Lunaria del grappolo*: Germani *Montauten* & *Montant* nominant.

VULNERARIAM autem esse plantam, omnes Recentiores rei herbariæ scriptores tradunt: potam intrinsecas corporis fracturas curare, & extrinsecas illitam: mirè etiam commendatur ad puerorum enterocelas: tota planta in pulverem contrita ex vino austero pota utilis esse perhibetur dysentericis, & albas uteri fluxiones, simul etiam rubentes, sistere.

DENTARIA, vulgo dicta.

CAP. XXII.

EVIS Plantæ quæ, à dentatâ radice, apud Recentiores rei herbariæ scriptores, Dentariæ nomen obtinuit, varia sunt genera, à me quidè varijs in regionibus observata: sed non omnia descripta, quia ex his nonnulla etiam ab alijs prodita memoriæ Singulorum tamen quæ observabamus, mentionem hoc capite faciemus; ab ijs exordium facientes, quæ radicem maximè dentatam habent, & ἀφύλλια sunt.

PRIMA autem sit illa, quæ Cordo, quæ Matthiolo, fuit cognita, longâ & crassâ radice, ex multis veluti dentibus squamatim compactis, constante, nullum caulem, nullum folium ferens, sed succulentum pediculum duntaxat promens, pedalem, Leimodori pediculo ferè æqualem, floribus etiam illis formâ similibus onustum, coloris carnei elegantissimi, illis in semen abeuntibus, marcessit caulis, nulloque alio plantæ vestigio relicto, radix reliquo tempore sub terra latet.

Multis locis nascitur, frequentem tamen reperiebam in Leytano saltu, sive Leytenberg supra oppidum Manderstorf, & Viennensi silvâ, inter frutices umbroso loco nascentem, & Aprilis florentem. Postea illius radices fortè etiam eruebam Iunio anni M. D. XC. in montibus Francofurti ad Mœnum vicinis & ei urbi ad Septentrionem objectis (cùm alias stuppes eximere vellem) sub arboribus & fruticibus crescentem.

ALTERA tota tenella est, radicemque habet candidam, è multis veluti denticulis congestam, cauliculum, seu potius pediculum proferentem dodrantalem aut paulò ampliotem, succi plenum, & quasi transparentem, candicantem, foliorum expertem, quibusdam tantum velut articulis distinctum: qui flores summo fastigio gerebat binos aut ternos alternatim

Dentaria major, five ἀφύλλος I.

Dentaria coralloide radice, five ἀφύλλος III.

*Epipactis coralloide radice
figura 464*

ternatim dispositos, ex albo purpurascens, nigrae violae, aut verius orchidis seu leimodori florum æmulos, & valde tenellos.

Natales.

Florentem Augusto mense inueniebamus ad radices Etscheri jugi (dum illud anno reparatae salutis humanae M. D. LXXVIII. per silvam conscenderemus) sub abietibus, alijsque hujus generis arboribus, quò sol vix unquam penetrat, nullaque propè alia stirpes nascuntur. Similem porrò etiam Augusto mense florentem pedalis altitudinis cauliculo succulentò, plures flores omnino niveos ferente, simili formâ præditos, prominentibus ex hiatu purpurascens villis, majore copiâ sub abietibus & fagis umbroso admodum loco reperiebam, dum quinquennio post, ex Sneberg, comite ibicum venatore itineris duce, per aliud jugum in Rehenaw descenderem. Sed & illa amplior adhuc, pluribusque floribus onusta, anno M. D. LXXXIX. eruebatur in silvâ Francofurto ad Mœnum vicina, Junio mense.

III.
*Dentaria
ἀφύλλος τερ
τια, five κο
ρalloειδης.*

TERTIÆ flores sunt quinque aut sex, minores, orchidis pumilæ floribus pares, similiter ex herbaceo pallescentes (labro tamen propendente exalbido, & circa umbilicum purpureis radijs insignito) inodori, spicæ in speciè in palmari cauliculo enascentes, folijs carente, & subfuscis veluti vaginulis recondito: radix illi ramosa, corallij instar, prorsus alba, succi plena, nullis fibris cohærens, amariusculi, saporis.

Natales.

Hanc duntaxat observabam Maio mense florentem, anno M. D. XXC. in silvâ recens casâ, paulò supra Entzestorf im langhe thal ante memoratâ.

IIII.
*Dentaria
baccifera.*

OBLONGA serpit radice Quarta, dentatâ quidem, sed veluti ex multis nodis constante, albâ, interdum etiam purpurascens, subinde ex lateribus novas propagines generante, ingrato, & linguam primum siccate gustu, deinde acri: ex cujus lateribus prodeunt oblongo pediculo, sive costæ (quæ secundum terram purpurascit, postea viridis est) in hæretia folia, quina plerumque, interdum plura, magnâ ex parte inter se opposita, alteròq; latere tantum crenata, eo, quòd imparem numerum facit, & extremæ alæ insidet, duraxat utrimque crenato, gustu initio acido, postea acri & fervente: caulis cubitalis est, gracilis, nudus, quem circa medium binæ aut ternæ alæ, interdum plures, ex tribus tantum modo folijs, jam descriptis respondentibus, constantes ambiunt, superna verò pars oblongis angustisq; folijs, nunc leviter, modò nihil crenatis, confuso ordine obsita est: extremo cauli insident quaterni, quini, aut plures flores, Leucorij, aut Hesperidis florum quidem æmuli, sed minores, quatuor folijs albis aut ex candido leviter purpurascens, præditi: quibus succedunt siliquæ seu cornicula, Sinapi corniculis similia, breviora tamen, quæ, una cum suis pediculis marcescentia, plerumque decidunt & pereunt, nonnumquam tamen crassescunt & matura, semen fe-

Dentaria trilobata.

Dentaria v. trifolli

Handwritten notes:
 7. p. 112
 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Handwritten notes:
 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

men ferunt Hesperidis semini ferè par, quod dissilientibus corniculis excutitur. Sed præter id semen, ad singulorum ferè foliorum, quæ caulem ambiunt alas & exortum, tubercula quædam adnascuntur, bulbulis Lilij cruenti illius quod Marragon bulbiferum vulgo appellatur, haud absimilia, ac velut è squamis compacta, initio viridia, deinde pulla, ingrati admodum gustus, quæ facillimè decutiuntur, & præmatura sponte decidunt, terræque sepulta, novellas plantas gignunt.

Reperitur, ut puto, hoc genus in omnibus Germaniæ montanis silvis. Nam memini erue-
 re suis bulbulis onustum anno M. D. XLVIII. comite C. V. Andrea Hyperio, in silvis Hassiæ non procul Martpurgo, & doctiss. vir Ludovicus Ioachimi F. Camerarius, plantam aridam ad me mittens Viennam, in Misiniâ inveniri significabat, ego verò, dum illic agerem, aliquoties vicinis Viennæ saltibus, opacisque silvis Austriæ, Stiriz, Carinthiz, Pannoniæque observabam, demum etiam vicinis Francoforto ad Mœnum montanis silvis cum illâ primâ ἀφύλλω: sed & anno M. D. XCII. vir doctissimus idemque politissimus Ferrantes Imperator Francofurtum ad me mittebat Neapoli Apuliz cum alijs elegantibus stirpibus. Flo-
 rare autem solet Aprilis: bulbuli nigricantes Maio conspici, alarum cavis inhaerentes.

Natalis

CAULEM profert Quinta pedalem, firmum, rotundum, levem, quem, in summo ferè, ambiunt terni pediculi (rarissimè plures) singuli terna folia sustententes, ampla, mucronata, in ambitu serrata, saturatè virentia, gustu fervido: summum caulem exornant quini aut seni flores, quatuor folijs constantes, Dentariæ Heptaphylli florum æmuli, deorsum spectantes & propendentes, colore ex herbaceo palescente: flores sequuntur oblonga cornicula, torosa, mucronata, qualia sunt Dentariarum Pentaphylli & Heptaphylli cornicula, & in his etiam simile semen, hoc est, Hesperidis ferè, sed crassius atque virescens, quod dissilientibus corniculis exilit, ante quàm probè maturum videatur: alia præterea folia à radice profert, terna tantùm in singulis oblongis pediculis nascentia, superioribus multo ampliora, sed breviora: radix novella alba est, vetusta nigricat, multis articulis sic distincta, ut è plurimis dentibus coagmentata videatur, Dentariæ ἀφύλλω radici non valde absimilis.

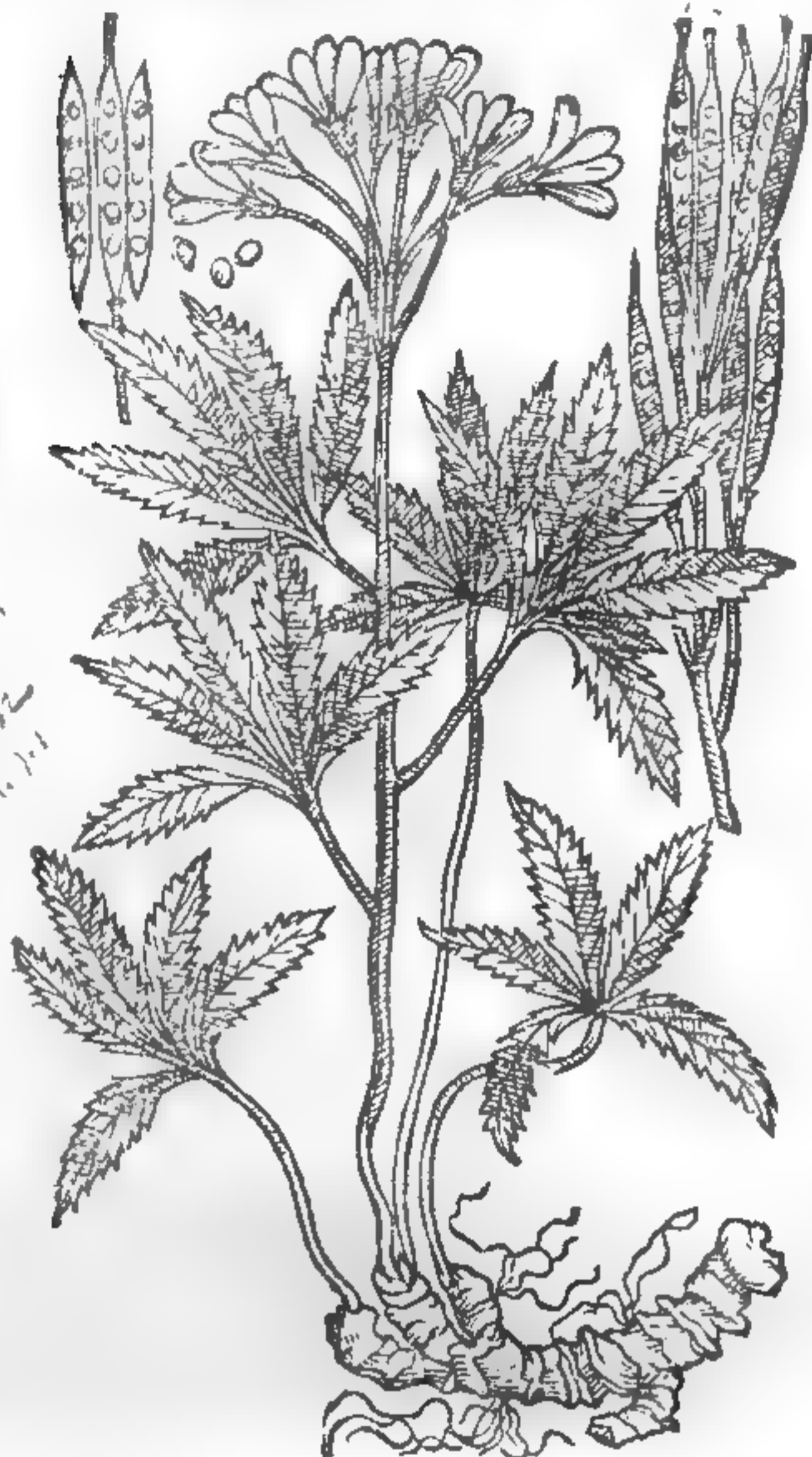
v. Dentaria trifolli

Exit in umbrosis Austriæ, Stiriz, Carinthiz, Pannoniæque silvis, non modò ad montium radices, sed etiam circa mediam eorum regionem, ubi præcætarum arborum silvæ ut plurimum, in Alpibus hujusmodi, desinere solent. Inveniebam & ultra Dravum, in monte Grebén imminente, cum Quarto genere bulbifero: atque etiam Herciniâ silvâ Bohemiam ambiente.

Natalis

Floret Aprilis, vicinis Viennæ Austriacæ silvis, & alijs humilioribus: semine prægnans est, Maio. At in montibus, hæc omnia serius.

Tempus

D. digitata, Linn. Lem. 2. 269

D. dentata Linn. 2. 269
D. pentafolia Linn. 2. 269
D. pentafolia Linn. 2. 269
D. pentafolia Linn. 2. 269

VI.
Dentaria
πεντάφυλλος.

SEXTAE à radice nodosâ, & in plurimos articulos distinctâ, tenuibûsque aliquot fibris ex articularum distinctione prodeuntibus donatâ, exeunt aliquot folia, longis pediculis nixa, in quinque profundas & ad pediculum usque sectas lacinias, in ambitu crenatas, diuisa, scabra & tactu aspera, saturè virentia: caulis pedalis aut amplior, rotundus, quibusdam ex intervallo folijs, alijs paribus, donata, summo fastigio quinos aut senos flores bulbiferæ floribus similes gerens, colore tamen paulò magis saturatè purpurascente, qualis ferè in floribus Violæ latifoliæ non vivacis, quam nonnulli Lunariam Græcam appellant: succedunt longiora cornicula, semine, quale Quarta & Quinta habent, plena.

VII.
Dentaria
πεντάφυλλος
αίτη.

MAGIS est dentata Septimæ radix, sive inæqualis, & pluribus crassis squamis, quemadmodum propè Primæ radix, exasperata, & raris fibris inter illas nascentibus, prædita, ex qua prodit caulis rotundus, pedalis, in quo per intervalla quina folia longiusculo pediculo subnixa, lōga, in ambitu serrata, molliora quàm in superiore, neque adeò saturâ viriditate prædita: flores in summo fastigio Sextæ floribus persimiles, quatuor videlicet folijs, Leucoij florum instar, constantes, colore Sextæ floribus non dispari.

VIII.
Dentaria
αὐτὸφυλλος

OCTAVAE aliquot è radice exeunt folia, quina interdum, sed maximâ ex parte septena, longæ costæ in hærentia, foliorum fraxini instar digesta, hoc est, ut ex aduerso bina semper respondeant, folium impar extremam alam occupet, omnia in ambitu serrata, dilutius virentia quàm Sextæ folia, & subtus candicantia: caulem etiam pedalem, rotundum, binæ aut ternæ foliorum alæ, ijs quæ à radice prodeunt non dissimiles, ornant, ejus autem summum, flores Superioris floribus pares, quatuor videlicet folijs constâtes, candidi tamen coloris: cornicula quæ succedunt, etiam paria, simile semen continentia: radix minus squamata, quàm præcedentis, Quintæ radici fermè respondens, & paucis crassioribus fibris firmata.

Natales.

Sextam & Octavam ad Allobrogicarum Alpium radices supra Lemanium lacum, sponte nascentes observare memini, ante quadraginta annos, dum per Helvetios, è Galliâ Narbonensi, in patriam redirem, præclusâ per reliquam Galliam viâ, feruente bello inter Imp. Carolum V. & Galliæ Regem Henric. II. Septimam autem Machliniæ nacentem conspicebam in cultissimo horto Ill. Viri Ioannis de Brancion. mihi semper carissimi fratris loco habiti, ex Allobrogibus aut Italiâ acceptam. Quin & doctissimus Vir Ferrantes Imperatus, in eo catalogo stirpium bulbosarum & tuberosarum, quæ Neapolitano regno nacentur, quémque mittebat ad Ill. Virum Ioan. Vinc. Pinellum (qui meo nomine hoc ab ipso petierat) enumerat Dentarias Quinquifoliam, Septifoliam & Corallinam, quam vulgo nuncupari

Dentaria VIII. ἐπτάφυλλος

nuncupari ait *Sequita Romana*, & à levibus quibusdam mulierculis usurpari ad amatoria. Illas verò nusquam in Pannoniâ aut vicinis regionibus conspiciere licuit.

Sequita Romana.

AN porro veteribus fuerint notæ hæ Plantæ, nondum mihi constat. Priorem Cordus Anblatum cognominavit à Germanica voce *anblat* quasi dixisset foliorum expertem, quia nulla in caule sive pediculo flores sustinente, nec ex radice exeuntia conspiciuntur, in hac planta, folia: Matthiolus, à radice détata, Dentariam majorem appellavit: mihi non incommodè Dentaria *ἑπτάφυλλος* major dici posse videtur: à rhizotomis mulierculis *S. Georgs wurtzel* hoc est, S. Georgij radix nuncupatur, quod fortè circa diem D. Georgio nuncupatum, interdum germinare conspiciatur. Alteri Dentariæ *ἑπτάφυλλος* secundæ sive minoris nomé dedi, vulgare nullum nomen intellexi: quemadmodum nec Tertiz, quæ Dentaria *ἑπτάφυλλος κοραλλοειδής* (à radice corallini ramis speciem referente) à me cognominata est. Quartam, Dentariam bulbiferam sive bacciferam appellari posse arbitror: ea autem esse videtur, quam Cordus lib. Hist. Stirpium 11. cap. cxi. Coralloidem appellat: Austriæ vicinarumque regionum incolæ *weiss Santel* id est, Saniculam albam; rhizotomæ autem mulierculæ, quæ multas stirpes in Viennensi foro venales proponere solent, *Salmwurtz* à facultatibus quibus eam polere putant, vocant. Quintam initio Dentariam

Nomina.

ἑπτάφυλλος cognominaveram, quia tres illæ foliorum alæ contrarijs inter se pediculis in summo ferè caule nascentes, & singulæ ternis folijs præditæ novenarium numerum explebant: nunc *τρίφυλλος* appellare magis placet, quoniam terna duntaxat in singulis pediculis folia nascuntur. Sextam, Cordum, Coralloidem alteram, dixisse, nonnulli arbitrâtur, Matthiolus Dentariam minorem: mihi Dentaria *πεντάφυλλος* prima à foliorum uni pediculo inhiærentium numero, non ineptè fortasse dici posse videtur: quemadmodum nec sequens Dentaria *πεντάφυλλος* altera. Octavam similiter, si quis à foliorum numero quæ in eodem pediculo nascuntur, *ἑπτάφυλλος* nominaverit, non errabit, meo iudicio.

Coralloid.
Cords altera.
Lizaria minor
Matth.

SEPTIMAE, & OCTAVÆ meminit Iosias Simlerus ad finem Commentarij de Alpibus, his verbis. *Widder Scuff* herba ejus nominis duarum specierum reperitur. Prior uno pediculo septena habet folia, supremo caule multos flores purpureos & partim albos [albos ego duntaxat conspexi] post quos cornicula subnascuntur semen continentia minutum [non satis exactè observasse videtur, nam *Hesperidis* semini dispar non est] compressum: radix subest alba, alabastris modo splendens, squamea. Altera quinque folia habet uno pediculo, [florem quæ *Hesperidis* purpureascente flore, vel *Lunaria* græca inodora est, non vidiisse existimo] aliàs superiori non dissimilis: tota substantia utriusque acris est, sinapi æmulans, aut raphanum. Ad cubiti altitudinem crescunt, umbrosa loca amant & latices, primo Vere statim emergunt. Aliqui Pulmonariam hanc vocant.

Hæc Simlerus, ea Gesnero, Joanni Fabricio, & Benedicto Aretio, veteri meo amico, accepta referens.

CETERVM nullas istarum Plantarum, quæ hoc capite descriptæ sunt, facultates compari, præter eas, quas Viennenses mulierculæ Quarto generi attribuunt, nempe, quod ejus radicis decoctum, pueris tormina patientibus propinatum, utile esse credant, unde nomen ab illis plantæ inditum: & quas Matthiolus Dentariæ pentaphyllo adscribit Commentarijs in Diosc. lib. 111. cap. de Symphito, nempe in potionibus ad enterocelas, internâque vulnera, præsertim ad ea quæ in thoracis cavitatem penetrarunt, radices prodesse.

Facultates.

PLUMBAGO quorundam.

CAP. XXIII.

MULTOS ab una radice caules emittit cubitales, aut ampliores, plurimis ab infimâ parte, ad summum usque, ramis lentis & sequacibus divisos: folia habet Lepidij, minorâ, Isatidis ferè, viridia, succulenta, acerrimi gustus, & urentis facultatis: flores in summis ramulis confertos, membranaceo, & hispido glutinèque quodam obstituto caliculo inclusos, quinque foliolis constantes, ex purpurâ cæruleos: semen nigrum, exiguo avenæ deglubatæ grano

Plumbago.

• Plumbago quorundam.

Natalis.

Draba 1. vulgaris.

Lepidium
Anton Ne-
briffensis.
Molybdana.

grano simile: radicem albam, longam, digita-
lis crassitudinis, unicam, in novellâ (qualem
hic exhibemus) plantâ: sed, ubi adolevit, mul-
tifidam, longè latèque sese spargentem, atque
ad ipsum, unde propagines istæ dependent, ca-
put, novos caules sæpenumero proferentem.

Provenit plerisque Hispaniæ & Lusitaniæ
locis calidioribus, juxta vias: varijs item Galliæ
Narbonensis, & ejus quam vocat Provinciæ,
observabam. Serius autem floret: in Belgicâ
certè, rarè admodum, & non nisi Septembri:
eâque de causâ, tametsi floreat, semen ad ma-
turitatem nunquâ istic pervenire potest. Vien-
næ autem de unâ atque alterâ, quam semine
natam alebam, plantâ (cum æstas fervida) ma-
tutum colligere memini.

ANTONIUS Nebriffensis hanc plântam Le-
pidium vocavit. Sunt qui Molybdænam, hoc
est, Plumbaginem Plinij putent: vulgo Herba
S. Antonij dicitur. Mompellianis meo tem-
pore Dentilaria appellabatur, quod dentium
dolori mederi crederetur, etiam manu reten-
ta. Granatenses vulgò *Belesæ* vocant.

PLINIO, Molybdæna commanducata, si
oculus subinde elingatur, vel (ut alij malunt)
liniatur, plumbum (quod est genus vitij) ex
oculo tollitur.

DRABA. CAP. XXIIII.

SATIS vulgaris notitiæ est Draba, & ab
Salijs etiam descripta: quia tamen in Austriâ
valde frequentem observabam, nõ potui ejus
historiam alijs cõgeneribus stirpibus non adj-
cere, præsertim cum duæ aliæ stirpes sese mihi
obtulerint, sub ejus classem, meâ opinione, re-
ferendæ.

PEDALES igitur habet Draba caules, stri-
atos, tenues, firmos, quos inæquali ordine am-
biunt uncialia folia, in ambitu dentata, circa
pediculum latiora, ex viridi cineracea, gustu
acriusculo: quæ autem secûdum radicem na-
scuntur, frequentia sunt & majora: supremi
caules in multos ramulos æqualis lógitudinis
divisi, & flosculis quatuor albis foliolis con-
stantibus onusti, sambuci umbellam quodam-
modo referunt: floribus succedunt exigua ca-
pitula, turgidula, & veluti duobus utriculis
constantia, mucrone, qui eos separat, promi-
nente: in singulis utriculis unicum semẽ con-
tinetur: radix candicans, tenuis, longè latèque
serpit, & quibusdam fibris prædita est.

Nulli ferè agrorũ margines circa Viennam,
totaque aded inferiore Austriâ, hæc plantâ non
sunt obsiti, quæ subinde in ipsa etiam arva latè
irrepat. Floret Maio & Junij initio, semen sub
Junij finem maturum est. Memini etiam hæc
plantam legere in insula illa quam facit Rho-
danus in duo cornua divisus inter D. Ægidij
phanum & Arlatem, dum Massinam profi-
cisceret.

MULTOS ex eadem radice ramulos humi
fufos, profert Prior illa planta Drabæ generi-
bus adnumeranda, qui terrâ obruti, aut sub illâ sese condentes, atque etiam summâ tellure,
serpente

Draba vul-
gari.

Draba al-
tera.

bus adnumeranda, qui terrâ obruti, aut sub illâ sese condentes, atque etiam summâ tellure,
serpente

Draba II.

Draba III.

serpentes, subinde fibras agunt: ij deinde summo capite numerosa folia producunt villosa, Drabæ folijs formâ & colore similia; sed minora, nonnihil in ambitu dentata, subacidi initio gustus, deinde acris: ex horum medio cauliculi exeunt palmares, nonnumquam majores, recti, teretes, virentes, hirsuti, aliquot minoribus folijs latiore basi eos amplectentibus donati: flores in extremis cauliculis spicæ in speciem nascentes, quatuor albis foliolis constant, quibus decidentibus, planæ oblongæque, ut in Sinapi, succrescunt siliquæ, duplici serie, pusillum, rufum semen continentis: radix candida fibrosaque est, ex quâ, ad cauliculorum exortum, alij enascuntur ramuli, similibus folijs præditi, in latera sese diffundentes.

Invenitur in Tauro monte: memini & Ferrariâ in Belgicam nobis missam ab Alphonso Pancio, Leucioj montani nomine. Floret maturius superiore, nempe Aprili.

FREQUENTIBVS etiam ramulis, prædita est Altera, ex eadem radice prodeuntibus, tenuibus, dnide in caput extuberantibus, ex quo aliquot folia quasi in orbem disposita prodeunt, crassa, succi plena, atrâ viriditate splendentia, Auriculæ ursi Quartæ (quæ flore est carnei coloris) folijs magnitudine & forma fermè respondentia, sed nonnihil in lateribus dentata, acri gustu, & illico linguam vellicante: ex horum medio pedalis aut major exit caulis, gracilis, quem per intervalla ambiunt & amplectuntur folia superioribus minorâ, & ad petiolum latiora: flores spicæ instar supremum caulem ambiunt, ut in Priora, & ad quatuor albis foliolis constant: quibus succedunt teretia & oblonga cornicula, duplici ordine, rufum, pusillum, & planum semen continentia: radix tenuis & repens latè sese diffundit, & novas plantas singulis annis producit, vivax, & totâ hieme virens.

Crescit in declivi montis Herrnalben, supra Zeehof, villam Cœnobij Gamingensis: ubi sero floret: at in hortos translata, maturius, cum præcedente, nonnumquam etiam ante hiemem. Ea forsitan est, quam Lobelius in Appendice exhibet pag. 463.

HIS adijciendum est genus illud Drabæ minus, quod multa promit, à summo radice capite, foliola, longis pediculis nixa, aliquantulum angulosa, villis quibusdam obsita, inter quæ gracilis exilit cauliculus, palmaris, paucis foliolis longioribus præditus, qui à medio ferè ad summum, orbicularibus capitellis onustus est, membranulâ in binas partes divisus, semen exile, fuscum, continentibus: radix, pro plantæ exilitate, satis crassa, paucissimis fibris donata: vivax, ut arbitror, nam præcedentis anni cauliculum adhuc retinebat ea planta, quam Gulielmus de Mera Medicus, in itinere observatam, & inter chartas repositam, floribus tamen carentem, mihi Francofurti donabat anno M.D.XCIII.

Natalis.
Lencornum
montanum.
III.
Draba ter-
tia succulen-
to fol.

Natalis.

Draba mi-
nus.

Nomina.

GRÆCIS ἀραβικὴ, δραβή: Latinis Arabis & Draba dicitur: nomen vulgare nullum novi: Sunt tamen qui Germanis *Turckisch kress* dici scribunt.

Facultates.

COQVIIVR Draba cum Prifana, ad pituitolâ pectoris vitia. Semen aridum, pro pijs cre obsonijs misceri, scribit Dioscorides. *درابه*

TURRITA.

CAP. XXV.

Is congener videtur Planta illa, quæ vulgo, apud eos qui Stirpium cognitione & studio delectantur, Turritæ nomen obtinet, ab extremorum caulium formâ, qui in metæ aut pyramidis effigiem desinunt. Ejus autem bina observabam genera.

Turrita vulgatior.

Turrita major, Plateau.

I.
Turrita vul-
gatior.

HABET verò Prima, quæ & frequentior, & vulgatior, conferta circa radicem folia, binas uncias longa, succulenta, hirta, & aspera, saturatiore colore viridi prædita: inter quæ pedales, aliquando etiam cubitales promit caules, quos inordinata ambiunt folia, circa pediculum latiora, deinde in mucronem desinentia, succulenta & hirsuta: summo caule confertim nascuntur multi exigui flores, quatuor foliolis albis constantes: quibus discussis, alij apparent, caulis fastigio sensim, veluti in metæ formam, sese attollente, ut tandem frequentibus longiusculis corniculis cinctum conspiciatur, quæ pusillum, rufum, acre semen continent: radix illi alba, multis fibris prædita, quam tamen vivacem esse non puto.

Natales.

Sponte provenit, in plerisque Austriæ collibus lapidosis & salebrosis. Floret Maio, semen maturum est Junio.

II.
Turrita
major.

MULTA etiam promit Altera secundum radicem folia, Prioris folijs majora, in ambitu nonnihil crispa & sinuosa, minus tamen aspera, & colore dilutius virente: inter quæ caulem promit, interdum plures, bicubitales ut plurimum, in aliquot ramos divisos, per quos inordinata nascuntur folia, valde latâ sede eos complectentia, foliorum Brassicæ campestris (de quâ proximè sequente capite) propè instar: summo caule multos similiter fert flores, superioribus paullo majores, quatuor etiam folijs constantes, coloris ex albo interdum pallentis & *ωχρολέυκη*, aliquando omnino niv ei: quos subsequuntur conferta, ut in priore, longa cornicula, semine altero aliquantulum crassiore plena: radix est alba, prioris radice crassior & durior, paucioribusque fibris donata, nec vivax: nam altero plerumque à satione anno, caules prolato semine exarescunt, & rota planta perit.

Natales.

Rarius invenitur priore, & umbrâ magis delectari videtur, quare facilius in cædis silvis, quam apertis collibus (quibus prior gaudet) nascitur. Floret Aprilis & Maio Huic valde similis (nisi eadem sit) nata Iacobo Plateau, semine nescio unde accepto. Illius ad me iconem

Brassica campestris I.

nonnem etiam cum varijs alijs mittebat.

NON videtur ab similibus Brassicæ virgatæ Cordi, Histor. plant. I. cap. XXXI.

BRASSICA CAMPESTRIS. CAP. XXVI.

PEDALES habet hæc Planta caules, can-
dicantes, rotundos, aliquot ramis præditos,
folia, ex intervallis, Perfoliatæ folijs non valde
dissimilia, albicantia, & colore ferè Brassicæ
usualis, caulem sic amplectentia, ut tenellæ
plantæ ad Perfoliatam plurimum accedant, gu-
stu fervido: ramuli è lateribus prodeuntes, su-
stinent aliquot flores albos, Brassicæ floribus
similes, deinde cornicula longa, quadrangula,
in quibus continetur semen Brassicæ semine
minus, ex rufo fuscum.

ALIVD ejus genus est firmioribus virgis, nec
adeo ramosis, cujus folia in summo aliquantu-
lum serrata, reliquis notis à Prioris folijs non
differunt, & fervido etiam sunt gustu: flores
Prioris floribus similes, majores tamen; Leu-
coij aut Hesperidis floribus magnitudine pa-
res, colore autem Lunariæ græcæ flori, purpu-
reo videlicet: cornicula succedentia prioribus
similia & simile semen continentia. Radix tam
in hoc quàm in alio, licet dura fibrisque qui-
busdam prædita sit, vivax tamen non est, sed
prolato semine perire solet.

Frequens est utrumq. genus Murciano re-
gno, ad Eliocrotam urbem, vulgo Lorca di-
ctam, in arvis & secûdum vias: ubi Martio flo-
rebat. Sed & primum genus sponte crescens
observabam magnâ copiâ, in arvis Viennense
agro, Maio florens.

BRASSICAM campestre hanc plantam
nuncupavi, tum quia in agris & campestribus
nascentem conspiciebam, tum quia, apud quos
nascitur Murciani, Collejon appellabant, id est
Brassiculam. Cordus primam speciẽ non igno-
ravit, nam Brassicam agrestem vocat, quam ve-
rè simile est apud suos in agris sponte nascentem
observasse, propterea agrestis nomen indi-
disse: non desunt qui Brassicam semine qua-
drangulo vocent, ineptè: à corniculo potius, in
quo semen, nam semen quadrangulum non est.

Hujus plantæ acrimonia, proximè ad Brassicæ
facultates accedere indicio est, & illâ va-
lentiorẽ forsitã esse.

CARDAMINE ALPINA. CAP. XXVII.

PRÆTER Cardamines Vulgaris genera,
quæ in Pannoniâ, Austriâ, vicinisque regio-
nibus, non minus sunt obvia, quàm in reliquis
Provincijs quas ante peragraverim: aliquot
non vulgaria etiam observabam, quæ silentio
minime premenda duxi.

VNUM, nigricantibus ex purpurâ ramulis
per terram serpit, in quibus, oblongo ejusdem
coloris pediculo, terna perpetuo folia innun-
tur, circa pediculum angustiora, per oras latio-
ra & quasi orbiculata, in ambitu nonnihil cre-
nata, initio tenella & viridia, deinde dura,
nigricantia, acidulo primum gustu, postea acri-
cauliculi

Cardamine alpina I. trifolia.

B. perfoliata 1, 2, 4, 8
com. enc.

Brassica orientalis, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100

Brassica vir-
gata Cordi.

II.
Brassica ca-
pifera purpu-
reo flore.

B. arvensis, L.
Mull. dict.

Natalis.

Nomina.

Cardamine
alpina tri-
folia.

C. Cardamine
L. 913
Sp. herb.
com. 2/12
Candy. 43

cauliculi teretes inter folia erumpunt ex purpura nigricantes, palmares, nullis aut rarissimis (quæ terna etiam eidem pediculo inhaerent) folijs præditi: flores extremis ramis insident candidi, quatuor foliolis constantes, Cardamines pratensis, quam Fuchsius Iberidem nuncupavit, floribus persimiles; his succedunt torosæ & oblongæ siliquæ, sive cornicula, Dentariarum corniculis penè similia, sed minora, semine etiam simili, licet minore, plena: radix summâ tellure serpit, & subinde parvas candidasque fibras agit, sic ut facilè ramulis terrâ obrutis pangi possit.

Natales.

Invenitur in silvosis montibus, nudo solo potius quàm herbofo, ad Abietum & præaltorum arborû radices, totâ hieme etiam virens Floret Iunij initio, in cultis verò, etiâ Aprilis.

II.
Cardamine
alpina me-
dia.

ALTERVM, habet folia elegantissimo ordine in orbem disposita, duatum ferè unciarum longitudine, profundioribus crenis incisa, & laciniata, ut Sisymbrij cardamines, sive Nasturtij aquatici vulgo vocati, folia, hirsuta & aspera, supernè veluti cinereo colore aspersa, infernè autem viridiora, gustu initio aliquantulum acido, deinde acrisculo: ex quorum medio prodit cauliculus dodrantalis, tenuis, albos flosculos in summis ramulis ferens: deinde cornicula teretia, parva, semen observare non licuit: radix longiuscula est, alba, quibusdam fibris capillata.

Natales.

Nascitur in Stiriz inferioris scopulis ad Cœnobium Neuberg, quod Alpium ejus Provinciae jugo ipsi imminente nomen imposuit. Florebat Augusto.

Cardamine alpina III. minima.

Cardamine altera simplici flore.

Aspidium alpinum, L. 1758
Crucif. dich.

L. Müllerii, Crantz
Crucif. 1. 8

III.
Cardamine
alpina mi-
nima.

MINIMA & tenerrima est Tertij plantula, cauliculis unciam longis, in quibus umbella flosculorum candidorum, quatuor foliolis constantium: folia alata, ex ternis, quinis, aut septenis foliolis uni costæ adhaerentibus conflata, viridia, gustu acris & fervido: radix alba, satis longa, quibusdam fibris capillata est.

Natales.

In ipsis scopulis summi jugi Snieberg, dum per nivem glaciali duritie constrictam, ferreis uncis ad pedes alligatis delabor (istic enim, quemadmodum & in reliquis vicinis jugis, perpetuæ sunt nives à multis seculis collectæ, eaque, radijs Solaribus summam superficiem solventibus, adeò lubricæ, ut sine uncis per eas ingredi nemo queat) inveniebam florentem Augusto, ubi nives jam primùm dissolvi incipiebant. Invenitur etiam in Tyrolensibus atque Saltzburgensibus montibus, teste D. Joachimo Camerario, qui eam siccam ad me mittebat. Ex C. V. Gesneri Epistolis apparet etiam in Helveticis alpihus nasci.

Sanicula tri-
folia.

VULGARE nullum nomen istarû plantarum accipiebam: sed non dubium est, ad Cardamines sive Sisymbrij alterius genera referendas esse. Priorè memini nobis Machliniam istam ante multos annos ab Alfonso Pantio, Saniculæ trifoliæ nomine: à quo tēpore in nonnullis Belgicis hortis perdurare arbitror. Eam commodius, meo judicio, Matthias de Lobel noster

noster inter Cardamines recensuit, trifoliâque cognominavit. Tertiam Gesnerus, quantum ex ipsius verbis colligere licet, in Epistolis Nasturtium appellat.

Nasturtium.

CETERVM plantam illam Cardamines, sive Sisymbrij alterius Dioscoridis æmulam, passim uliginosis locis & humidioribus pratis, interdum etiam hortis fructiferâ arbore confitis nascentem, quam Fuchsius Iberidem arbitratus est, prato quodam sicciore, nonnullis tamen depressioribus locis humente, colligere memini floribus multiplici glomeratâque foliorum serie constantibus onustam, anno M. D. LXXIII. Maio mense, trimestri videlicet antequàm Belgicâ excederem Viennam Austriæ profecturus.

Cardamine altera pleno flore.

Plantula Cardamines alterius æmula.

See page 458

*C. bellidifolia
L. p. 913
Gard. 1. 43*

*not Cardamine bellidifolia,
miss. det.*

Similem nunc in Belgicis hortis à diligentioribus rei herbariæ cultoribus ali, me monebat ante biennium Iacobus Plateau, qui ejus etiam iconem manu propria delineatam ad me mittebat Francofurtum. Eam postea in lignea tabellâ exprimi, & sculpi curabam, ut cum vulgaris, quæ simplici est flore, icone hoc capite infererem.

*Cardamine
vulg. pleno
flore.*

OBSERVABATUR porro à me alia plantula in Etscheriano jugo scopulis inhærens, quam an ad Cardamines alterius, an ad Sinapi potius classem, referre deberem, hærebam, necdum apud me constitui in quam classem referenda: ne tamen nullum locum in his Commentarijs obtineret, huc interea capiti adjiciendam censuimus.

Sena verò aut septena, humi secundum radicem expansa, habet illa foliola, Bellidis foliis non dissimilia, teneriora tamen, & levi acrimoniâ prædita: è quorum medio, tenuis & gracilis prodit cauliculus, raris foliolis sepius, palmaris aut paulò altior, in cujus summo sepius aut septeni erant flosculi, quatuor albis foliolis constantes; in quibusdam plantulis totidem sine flore siliquæ sive cornicula sat magna pro plantulæ ratione, duplici serie, quemadmodum in Cardamines alterius & similibus corniculis, semen continentia exiguum, planum, rufescens, nonnullâ acrimoniâ præditum: radix summâ tellure serpens, nova germina subinde profert.

Sinapi pumilum alpinum.

NASTURTIVM SILVESTRE Valentinum.

CAP. XXVIII.

VNICO hæc planta affurgit caule, sed statim à radice, supra solum, multis alis diviso, hirsuto & aspero, virente, rotundo, pedalis longitudinis; inferna folia qualia sint, pronuntiare non possum, quia jam in semen magna ex parte evaserat planta cum observabam: quæ tamen sub alis cauli inhærebant, tenuia erant & multifida, Nasturtij vulgaris, & legitimi, folio-

*Nasturtium
fil Valentinum.*

Nasturtium silvestre Valentinum.

Thlaspi montanum 1.

mi, foliorum parè amula, tenuiora tamen & viridia, acri gustu, ut Nasturtium: extre mis ramis fert multos, spicæ in speciem, congestos flosculos, quatuor foliis pallescens tibus constantes, in quibus totidè stamina, quibus evanescentibus, succedunt siliquula breves duabus valvulis sive utriculis constantes cum linguâ prominentè, non quidem fursum erecta, ut reliquarum congenerum, sed deorsum inflexa in quibus Nasturtij amulum semen: radix est singularis, candicans, satis crassa, nõ tamen vivax, sed quæ singulis annis perit.

Eodem loco, eodemque tempore, nempe Martio, florentem hanc plantam & semine jam plenam inveniebam, quo Alysson Galeni, Valentino videlicet regno: & quia pleraque notas cum Nasturtio communes habere conspiciebam, Nasturtij nomen indidi: cui (quantum ex gustu judicare licet) persimiles facultates habet.

Hvis, meâ sententiâ, nomen immutare non debuerat Lobelius, qui ipsam stirpẽ nunquam conspexit: nam plantis mihi antea ignotis & primùm observatis, festinanter, & tumultuario quodammodo impetu nomina dare non soleo, sed prius omnes illarum notas & reliqua necessaria maturè perpẽdo, ante quàm aliquam stirpem certo nomine donare adgreddi, ut facile animadvertent, quotquot meas lucubrationes diligenter & sedato animo legent: malo enim interdum ipsas plantas ære rursus relinquere (ut mihi adhuc usu venit in his Commentarijs) cum in commodo nomine applicando mihi ipse non satisfacio, quàm temerè nomen aliquod, naturæ plantæ nõ satis respondens, donare. Sed quam quæso majorem affinitatem habet hæc planta cum Eruca, quàm cum Nasturtio? Si quis utramque stirpem sano judicio conferet, inveniet profectò me, non sine probabili causa, Nasturtij silvestris nomen huic plantæ dedisse.

THLASPI MONTANVM.

CAP. XXIX.

EX illarum numero est hæc Planta, in quarum generibus maxima varietas conspicitur, ut ex eorum Lucubrationibus colligere licet, qui Stirpium Historias scripserunt: Ejus etiam quædam genera observabam, in Pannoniâ, vicinisque regionibus, nusquã alibi mihi conspecta.

PEDALI assurgit Primum genus caule, nonnunquam altiore, gracili, firmo, folijs panè Brassicæ campestris, ipsum amplectentibus, minoribus tamen, mollioribus, supernè virentibus, infernè candicantibus, odore propemodum allij, quali sunt etiam ea quæ statim à radice prodeunt: flos in extremis ramulis nascitur copiosus, albus, quatuor foliis constans, odoris expers: quo decidente, latæ, planæque propendent siliquæ, sive thecæ, non bifidæ, ut in alijs Thlaspi generibus, sed circinatè ferè rotunditatis, & in orbem, peltæ instar, efformatæ, uni-

Valerian...
Spir...
Nasturtium...
Sicut...

Thlaspi...
multiflex.

Thlaspi montanum...
peltatum.

Thlaspi montanum II.

Thlaspi III. pumilum?

Thlaspi montanum
L. 903
Sp. hist.
Lam. 9. 176
Pr. 1. 1. 23

Thlaspi
L. 903
Sp. hist.
Lam. 9. 176
Pr. 1. 1. 23

tae, unicum in ipso centro continentes semen, flavescens, gustu amaro & acri: radix alba, fibrosa, tenuis, summâ interdum tellure serpit, & nova ad latus germina profert.

Invenitur umbrosis locis ad arcem Strichenstain, & quâ iter est ex eâ arce ad Sneberg, nusquam alibi mihi observatum: nunc verò meâ operâ, missis Viennâ ejus Plantis & semine ad amicos, Belgicis & Anglicis hortis inquilinum factum. Floret Junio, semen Julio & Augusto ad maturitatem pervenit.

Illius iconem in Belgicâ expressam, vel ex plantâ eò missâ, aut semine istic natâ, tamen non adeò feliciter, ut necesse erat, retinere libuit & hîc inserere, ne Typographum nimis expensis gravaremus.

NUMEROSA sunt Secundo folia, humi strata, parva, crassa & succulenta, saturâ viriditate nitentia, quasiq; cęsi coloris, Globulariæ, quam Anguillara Aphyllantem appellat, folijs proxima, cuspidè orbiculatâ, acri gustu: caules plures, rotundi, pedales, aut etiam minores, paulo brevioribus & magis virëtibus folijs stipati: onusti verò albis floribus ex quatuor foliolis compositis: quibus marcidis succedunt compressæ thecæ, Thlaspi vulgaris vasculis similes, in quibus semen subrufum, Thlaspi Cretici semini par, nisi minus esset: radix candidans, fibrosa, lateribus in propagines sese explicat, & diffundit.

Provenit in declivi montis illius glabri, qui urbi Badensi (in qua calidarû aquarum sunt scaturigines) imminet, quarto à Viennâ miliari. Floret Aprili, semen fert Maio & Junio.

ALIQUOT habet Tertium foliola, per terram sparsa, Brassicæ campestris foliorum formam & colorem panè imitantia, sed longè minora, quæ verò per caulem sparguntur, qui singularis est, & palmaris altitudinis, rarò major, rara sunt, latiorèque pediculo ipsum quodammodo amplectuntur, Brassicæ campestris foliorum instar, & gustu aliquantulum acri: flores pusilli, albi, quatuor foliolis constantes, summis cauliculis insident, quos subsequuntur compressa vascula, ijs quæ in Cretico Thlaspi conspiciuntur similia, superiore parte fissâ, duobus utriculis planis prædita, in quorum singulis bina aut terna granula flavescencia, acris saporis.

Crescit in petris, & siccis quibusdam, umbrosis tamen, Austriz collibus. Floret Aprili, semen Maio maturum.

VULGARE nomen an obtinuerint apud illius Regionis incolas, & porrò in medicum usum apud eosdem receptæ sint, non intellexi.

MEMINI olim in Allobrogibus, cum per Helvetios mihi esset iter in Germaniam

Natalis.

II. Thlaspi Badense.

Natalis.

III. Thlaspi montanum minus.

Natalis.

Thlaspi

Thlaspi IIII. parvum odorato flore.

Thlaspi v. Hispanic. albo flore.

Thlaspi incanum Machliniense.

III. Thlaspi Alebrogic Cretico par. albo flore.

Thlaspi parvum albo flore odorato.

VI. Thlaspi Hispanic candido flore.

Thlaspi genus invenire, Cretico valde simile, cujus tamen flores nō essent purpurei, sed omnino nivei: foliorum tamen acrimoniā, Cretico respondens.

SED & Thlaspi bina genera Iacobo Plateau femine nata, ut ipse ante biennium ad me scribebat, & utriusque iconem ad me mittebat.

VNUM humile, singularibus virgis assurgit, rotūdis, in plures ramos divisis, per quos, ut per caulem, sparsa erant angusta & extremo mucrone serrata folia, Cretici foliorū æmula, acri gustu prædita: summo caule & extimis ramis, nascebantur veluti quædam in unū caput congestæ umbellæ florum niveorum, odoratorum, quibus successerunt thecæ Cretici Thlaspi vaticulis similes, in quibus semen: radix etiam Cretici instar, non vivax.

ALTERVM statim à radice multas emittit virgas inæquales, frequentibus ramis donatas: folia illius angusta, mucronata, nullo servato ordine, caulem & ramos ambiunt, satis manifestæ acrimoniæ: extremi rami multos albos flosculos in caput congestos ferunt, quibus excussis, subsequuntur planæ thecæ in spicæ speciē nascentes, superioribus similes, duobus utriculis constantes, in quibus semen: radix crassiuscula, dura, non vivax.

Prioris iconi adscriptū erat, Thlaspi parvum flore niveo, odorato: Alterius autem, Thlaspi Hispanicum flore cādido: quod, an affinitatem aliquam habeat cum Thlaspi fruticoso altero Lobelij,

Norma.

Thlaspi incanum Machliniense
L. f. 17
Linn. 6328

Thlaspi parvum albo flore odorato

Thlaspi IIII. parvum odorato flore
L. f. 17
Linn. 6322

Eruca peregrina.

Natalis.

Androsace altera Matthioli.

Natalis.

Leucoium
femineus.
Leucoium ma-
rin Patavin.

Androsace
altera Mat-
thioli.

nonnihil etiam dentatorum, & lanuginosorum, unde quini aut plures emergunt pedicelli, caliculum

NVSQVAM non crescit Viennensi agro, ad arborum, vinearumq; margines, quibus à publica via separantur, quin etiam siccis & gramineis agris non modò Austriæ sed etiam Moraviæ, & Pannoniæ. Floret toto Aprili, interdum etiam Maio.

AN nomē aliquod vulgare obtineat apud eos populos ubi nascitur, non intellexi: affinitatem autē habere videtur, cum eâ plantâ, quæ à vulgo Herbariorum, Dioscoridis Alysson esse creditur: aliud enim est Galeni Alysson, de quo libro superiore egimus.

ERVCA PEREGRINA. CAP. XXXI.

ALIVOT caules ex unâ radice prodeuntes, habet hæc planta, sesquipedales interdū, rotundos, graciles, & in his multa folia, oblonga, angusta, costâ prominente, incana, nonnihil in ambitu veluti circumrota, acri gustu prædita, ut & quæ humi secundum radicem fusa sunt, quæ plerūque ampliora sunt: flores in summis caulibus simul congestos, luteos, quatuor folijs bifidis constantes, Erucæ sativæ floribus minores, Leucoij silvestris Tertio libro descripti floribus, magnitudine quidem respondentes, forma tamē dissimiles: ijs succedūt vascula seu folliculi subrotundi, tumentes, in binas partes divisi, prominente in extremo, mucrone, seu stilo, semen subrufum, acre, continentis: radix ad minimi digiti crassitudinem excrefcit, candida, nonnullis fibris prædita.

Crescit quibusdam Castellæ locis incultis, & juxta vias: ubi Maio floret. Semine in Belgium misso nata, non nisi Junio & Julio.

SVNT qui, Leucoium semine rotundo, vulgo vocarint; alij Patavinum marinum Leucoion, ob aliquam, ut puto, quam ejus folia cum Leucoij folijs similitudinem habent. Sed mihi inter Erucæ genera potius referenda videtur. Vulgare nullū nomen novi.

ANDROSACES ALTERA MATTHIOLI. CAP. XXXII.

ISTAM Plantam in Commentarios nostros inferre animus non erat, cum à Matthiolo sit exhibitâ. Verūm cum illius duntaxat iconem, & eam quidem non satis scitè expressam, nullâ ejus historiâ additâ evulgari: eam describere non pigebit, ut rei herbariæ studiosi pleniorē ejus cognitionem consequi possint.

MVLTa sunt illi folia, humi expansa, foliorum Plantaginis æmula, sed minora, trinervia, colore ex viridi pallescente, in ambitu dentata, Illicis foliorum ferè instar, mollia tamen, succulenta, gustu aliquantulum acris: inter quæ seni, interdū plures assurgunt cauliculi, palmares, herbacei coloris, aliquando purpurascens, nudi, aliquantulum villosi, qui summo fastigio, corollam sustinēt, quinque, ut plurimum, orbicularum foliorum,

caliculum ferentes herbaceum, lanuginosum, quinque etiam foliis donatū, siue in quinque lacinias desinētem, & in ejus medietullo, flosculum album, in quinque crenas lectum: bascula deinde tumescunt, & semen continent, inæquale, rufum, primule veris semini non dispar, sed majus: capitella cum folijs præmansa, adstringentis initio gustus, paulò post amari & acris deprehenduntur: radix illi unica, tenuis, paucis, tenuibus fibris capillata, non vivax: nam prolato semine tota planta perit.

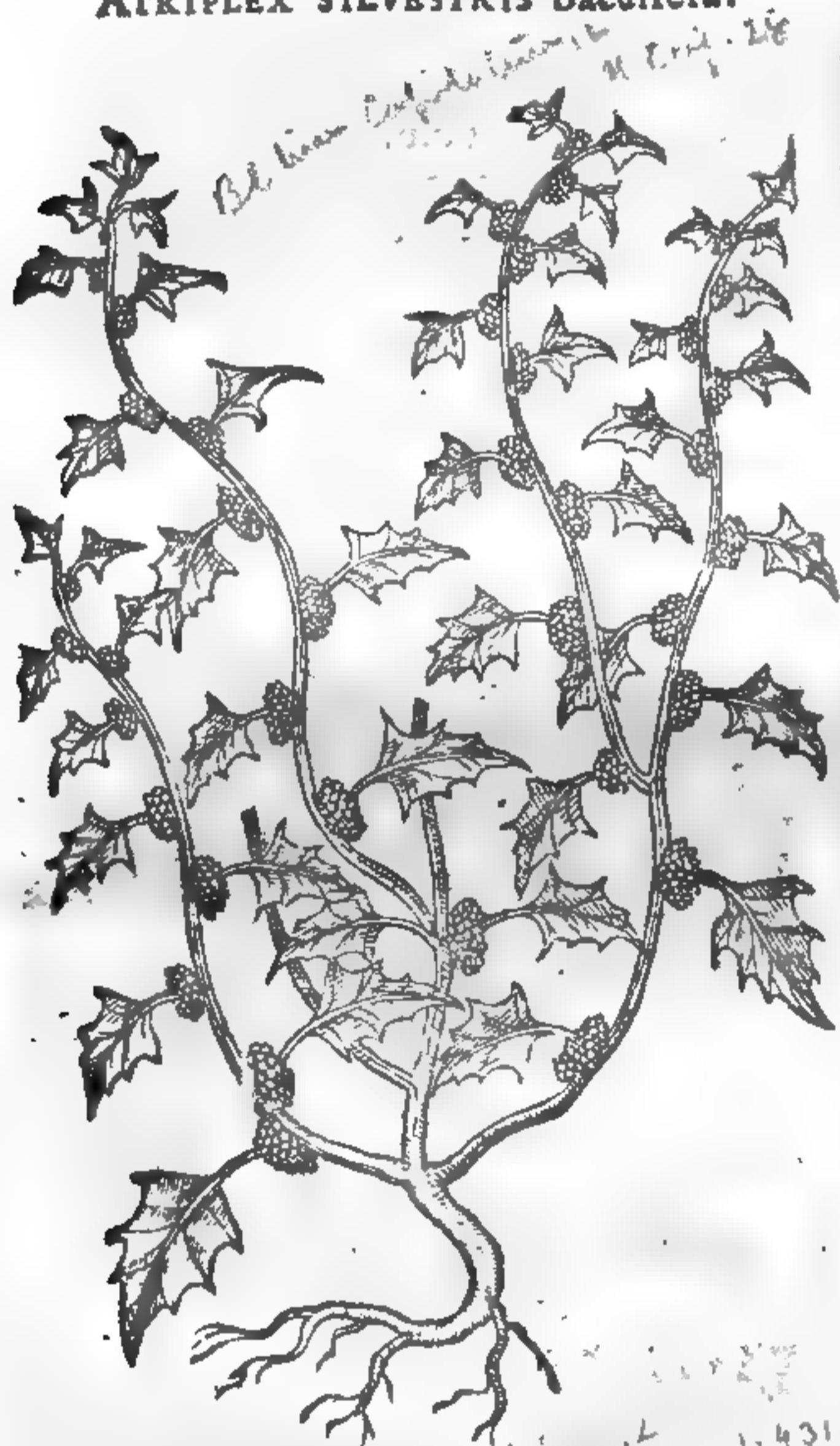
HANC plantam pro Androsace alterâ exhibet Matthiolus, ab amico acceptam, qui ex *Natalis* Syriâ allatam referebat. Verum non necesse erat illam tam procul petere, quandoquidem Austria in quâ vixit, abundè subministrasset: copiosè enim nascitur inter segetes circa Badeses thermas sæpius memoratas, atque adeò locis Viennensi urbi vicinis. Aprili floret, semen verò Maio & Junio maturum est.

NULLVM vulgare nomen illius intellexi: negliguntur enim pleræque ejusmodi stirpes à rusticis, nisi earum aliquas vires exploratas habeant.

AN porrò hæc similes obtinere possit facultates quas Dioscorides suæ Androsaci tribuit, me fugit, & Medicis id discutiendum relinquo. Dioscorides autem Androsacen, drachmīs duabus ex vino potam, hydropicis copiosam urinam ciere: eundem effectum præstare, & semen potum, & herbæ decoctum: præterea podagricis utiliter illini, scribit.

ATRIPLEX SILVESTRIS baccifera.

CAP. XXXIII.

LEGANS est hæc Planta, à me quidem in Hispanijs non observata, sed ante biennium arida ad me missa Francofurtum, à Jacobo Plateau, cum icone ipsius manu delineatâ, cui paucas notas adscripserat, è quibus qualècunque illius historiâ concinnavimus.

ASSURGUNT à singulari radice, paucis fibris præditâ (quæ vivax non videtur) terni aut quaterni caules, interdum unicus, statim à summo radice capite divisus in aliquot ramos pedè aut circiter longos, inæquales, angulosos, in terram procumbētes, minoribus alijs ramis donatos, in quibus, ut & in majoribus, singularia alternis nascuntur folia, modò in unum latus, modò in alterum disposita, angulosa, qualia in Atriplicis quibusdâ generibus, incana ad quorum exortum, multi in unum caput congesti orbicul, fructus mori rudimentum quodammodo referentes, qui, maturitate, rubellum colorem contrahentes, exiguum morum ementiuntur, atq. magnam toti plantæ addunt venustatem & gratiam: singuli autem illi orbiculi semen continent exiguum, rotundum, cineracei coloris, quale fere in Papavere ceratite, violaceum florem ferente.

Atriplex sil. baccifera.

Qui mittebat, Hispanico semine ipsi natam adscribebat: quo autem tempore, flores & semen daret, nullam mentionem faciebat.

SIMILEM porrò plantam in Tyrolensi comitatu reperisse se affirmabat Doctis.

Gulielmus à Mera Medicus, dum ex Italiâ rediens per eam regionem iter faceret anno MDXCIII. sub extremum Augustum, magis fruticantem, & suis fructibus onustam adeo elegantibus, ut ipsum etiam ad vescendum invitarent.

Sed mihi etiam Lugduni Batavorum natæ plantæ anno MDXCV. semine quod ex sicca illâ plantâ, quam Francofurti accipiebam excusso, quæ hiemem superantes, insequente anno valde luxuriantes frequentes cubitalesq; caules in multos ramos divisos protulerunt, plurimos fructus rubentes in unum caput congestos ad foliorum exortum nascentes habuerunt totâ fere æstate; denique sub Autumnij initium contabuerunt.

RUTA MONTANA.

CAP. XXXIII.

MONTANA, eademq; silvestris Ruta, non ea quam Dioscorides peculiari capite describit. sed cujus, capite de Rutâ, mentionem facit, herba est multis folijs per terram stratis, multifidis, tenuissimèq; divisis, ex pallidâ viriditate cædicatibus gravissimè acerrimèq; odoris: ab radice, quæ longa est, candida, ligulosa, & minimi interdum digiti, crassitudine, baccas aut

Ruta montana.

Ruta montana.

Harmala.

Harmala.

nos aut ternos aliquando fert caules, in ternos aut quaternos ramulos sese superiore parte dividentes, qui florem sustinent, hortensi similem, minorem tamen, & ex luteo pallentem: deinde capita quadrangula, in quibus semen continetur exile, nigrum, acre.

Tota planta gravissimi odoris est, tantæque acrimoniæ, ut per triplices chirothecas ad legentis manus penetrare, non semel expertus sim: & si quis, quâ eam decerpit manu, faciem demulceat, ilico vehementer inflammationem excitat, quemadmodum rectissimè scripsit Dioscorides. Memini sanè, dum Mompellij vivebam, Germanum studiosum, qui in herbarione comitem se mihi adjunxerat, monere, ne eâ lectâ faciem tractaret: is quidem à facie abstinuit, sed cum vehemens esset æstus, & versaremur loco aperto, à solaribus radijs valde illustrato, steriliq; & deserto, ubi nulla alia frondium copia, me non animadvertente, ramorum hujus rutæ teneriorum, manum plenam legit, capiti imponit, deinde petasum inducit, existimans hac ratione, Solis ardore à capite arcere posse: verum brevi sensit suo damno quænam esset Plâtæ acrimonia. Nam & caput illi vehementer æstare cepit, & ea partis frons, quæ sudore defluente tacta fuerat, tota veluti erysipelate corripit, excitatis multis rubentibus papulis, ut in urbem rediens, aptis remedijs fuerit curandus.

Siccis autem petrosisque & Sole adustis locis sponte nascitur, cum in Hispanijs, tum Galliâ Narbonensi, alijsq; fervidis regionibus. Floret Junio & Julio, Augusto semen maturum est. In Belgio aliquoties sata, altero tantum à satione anno floruit, atq; serius, & cum frigoris sit impatientissima, plerumq; prolatis floribus corabuit.

Ab hac differre non videtur, quæ semine à Cretâ allato nata est amico, anno MDXCII. floruit sequente, nisi quod vegetior fuerit & magis luxurians, quia in culto loco nata: nam & folia valde tenuiter incisa, & gravis admodum odoris, flores pallidi, quatuor foliolis constantes, capitum rudimenta (floruit enim sub Augusti finem) tetragona. Missum verò semen Rutæ silvestris nomine.

Hanc Dioscorides πύρανον ὀρεινὸν ἢ ἀγρίον vocat, id est Rutam montanam & agrestè, ejus verò radicem μῶλυ ὀρεινὸν, hoc est, Moly montanum: forte Ruta mas Pythagoræ apud Plinium. Hispani ab hortensi non discernunt, sed communi cum illâ nomine, Ruda appellant.

Cibus damnatam refert Diosc. etenim si copiosius edatur, interficere: cutem, dum colligitur, inflare, & rubore quodam inficere cum pruritu & vehementi inflammatione: in Antidota autem ejus semen commodè addi.

RUTA SILVES. HARMALA. CAP. XXXV.

FRUTICOSA hæc est plâta, multos ab una radice emittens cauliculos, pluribus ramis donatos, pedales, ex viridi nigricantes: in quibus folia oblonga, densa, sive pingua & carnosâ, saturè virentia, multifida, Napelli tenuifolij (quem quidam Antitoram vocant) folijs non valde dissimilia, gustu lento, gumoso, amaro, aliquatulum tamen mordaci: flores in summis ramis candidi, quinque foliolis constantes, mul-

Ruta montana
Harmala
Ruta silvestris
Harmala

Harmala.

Ruta silvestris
Harmala.

Harmala.

Harmala.

res, multis in medio fibris luteis præditi: deinde capitula hortensis rutæ capitibus majora, molliora tamen quàm illa, & triangula, semine referta inæquali, anguloso, ex rufo nigrescente: radix dura est, minimi interdum digiti crassitudinem æquans, fibrosa, colore ex luteo pallidcente. Tota autem planta graveolentis, atque adeò ingrati, odoris est.

Plurima in Castellâ novâ, circa Madritum & Guadalajara, collibus & læto solo provenit. Floret Julio & Augusto, semen Septembri maturum colligebam. Sed & florentem & semine prægnantem etiam Octobri istuc reperiebam. In Belgica fata, aliquot nonnunquam annos perduravit, sed vix, aut rarò admodum ad florem pervenit, utpote quæ non sæcus ac superior, frigoris sit valde impatiens. Viennæ autem aliquot etiam annos semine natam alui, sæpissimè egregiè florentem, aliquando etiam deciduo flore trigona capita proferentem, quorum tamen inane esset semen.

HANC etiam, πήγανον ἄγριον appellari, testis est Dioscorides: Cappadocibus autem μῶλυ, alijs ἄρμαλα, Syris Βεσαῦ dici: Latini Rutam silvestrem & Harmalam vocant. Castellani Gamarfa, & Cozombillos amargos, id est, exiles Cucumeres amaros nuncupant.

SEME N cum melle, vino, croco, fœniculi succo, ac gallinaceo felle, teritur contra retusam oculorum aciem, referente Dioscoride.

BELLONIVS lib II. Observationum cap. XXI. ait, arenosis circa Alexandriam Ægypti locis nasci, & apud Arabes, Ægyptios, Turcos vario in usu esse: præsertim verò hanc apud eos invaluisse consuetudinem, ut ejus fumo singulis diebus mane suffiantur, sibi persuadentes, noxios spiritus hac ratione abigi. Quæ adeò res illi herbæ, & ejus semini, tantam celebritatem peperit, ut nullæ sint adeò viles Institorum officinæ, quæ eam non habeant tamquam preciosum aliquod medicamentum.

SCORSONERA.

CAP. XXXVI.

TRAGOPOGIS adnumerandas esse eas plantas, quas vulgò Scorsoneras appellant, nemo est, ut arbitror, in re herbariâ mediocriter versatus, qui dubitet, cum totâ facie illis respondeant. In eo tantùm differre videtur, quod illorum radix minimè sit vivax: sed seminis partum sub sequente hieme perire solet: Scorsonera verò perenni sit radice, vel saltem multos annos (licet singulis florem & semen proferat) perdurare solet.

Ad hujus genera referendas esse existimo nonnullas stirpes, quas in Pannoniâ & Austriâ observabam.

Scorsonera major Hispanica I.

PRIORI, angusta sunt folia, Hispanicæ angustifoliæ, quæ odorato flore est, proxima, sive Bohemicæ adeò vicina, ut ab illa differre non putem: caulis, flores, radices lacteo succo turgentes, foris nigricante cortice tectæ, intus candidæ admodum, conveniunt. Huic iconem Latifoliæ Hispanicæ præposuimus, ut quæ sit inter utramque differentia, facilius observari possit.

LATIORA brevioraq; habet Altera folia, Bupleuro latifolio, sive Elaphobosco Mompeliano non valde dissimilia, crassiora tamen & duriora, quinque nervis, seu venis per longitudinem excurrentibus, distincta, cærulei quodammodo viridi permixti coloris, gustu verò aliquantulum amaro & fervido: caulis inter hæc assurgit gracilis, pedalis altitudinis; striatus, raris folijs septus, cui insidet flos superior similis, luteus, magnus, quo marcido nascitur in calicibus semen oblongum, asperum, Tragopogo simile, sed minus, in villosâ materiâ albâ latens: radix pollicaris est crassitudinis, interdum major, longa, nigro rugosôq; cortice tectâ, intus albâ, quæ contracta, lacteo succo manat, successu temporis flavescente, superiore parte, hirsutâ veluti cæsarie donata est, & in plura capita plerumque extuberat, ex quibus folia prodeunt.

TERCIA, firmatur crassâ radice, longâ, nigro, denso, rugoso cortice præditâ, lacteo succo plena, quæ nonnunquam superiore parte in plura capita, quæ admodum præcedês, extuberat, crassitudinem minimi digiti (novellarum plantarum instar) villosâ: ex quibus multa nascuntur

Tragopogon & Scorsonera differentia.

I. Scorsonera major.

II. Scorsonera humilis latifolia.

III. Scorsonera humilis angustifolia.

Scorfonera humil. angustifol. Pan. III.

Handwritten notes:
 383
 1721

IIIJ.
 Scorfonera
 maior angustifolia
 fol. carub.
 flora.

Handwritten notes:
 Scorfonera angustifolia, l. 1. 1. 13
 S. noxia
 Lam. 2. 2. 0
 S. p. 1. 1. 13

folia Tragopogo similia, firmiora tamen, breviora, & ejusdem, cum præcedentis folijs, coloris: antea excrevit humilis, palmum vix excedens caulis, aliquot brevibus foliolis septus, cavus, florem in summo fastigio ferens flavum, alteri ferè similem: semen deinde in longioribus caliculis Scorfonerae Hispanicae semini par, minus tamen, quod maturitate, levissimo auræ flatu excutitur, & ejus arbitrio fertur.

FREQUENTIA sunt Quartæ folia, longa, Tragopogi folijs minora & angustiora, inter quæ cubitalis assurgit caulis, cavus quidè ille, sed firmus, durus, viridis, aliquot oblongis folijs leptus, & supremâ parte in binos aut plures ramulos divisus, ferentes in longioribus calicibus, florem Scorfonerae Angustifoliae floribus non dissimilem, nisi quod pauld minor sit, & coloris ex cæruleo purpurascens, jucundi odoris, pastillorum è benzoino confectorum nidorem quodammodo æmulantis, sed fugacis admodum: sena deinde, octona, aut plura in singulis calicibus semina, Scorfonerae seminum æmula, quæ matura, cum suo pappo à vento excutuntur: radix singularis, minimi digiti crassitudinem æquat, densoque, foris nigricante, & rugoso cortice obducta, supremâ parte hirsuta, & villosa, quæ vulnerata succum exstillet initio lacteum, deinde fulvescèrem, gustu primùm gummoso, postea aliquantulum acri: vivax est, ut

Scorfon. angustifol. elatior Pan. 1111.

Hieracium 1. latifolium.

est, ut reliquarum radices, vetustate crassior evadēs, & superiore parte in plura capita subinde extuberans.

Similis planè ea est, quæ in colle oppido Stampfen vicino, duobus ultra Posoniū Vngariæ celebrem urbem miliaribus invenitur: nisi Stampfiana angustiora folia habèret, calices breviores, semen crassius, brevius, Cnici ferè semini æquale.

PRIMUM genus, in Hamburgensi monte, ^{Natalis.} octo infra Viennam miliaribus herbofo quodam loco & arboribus circumsepto observabam. Alterum, in monte Badensibus thermis imminènte vicinisque alijs. Tertium & Quartum, non modò in Hamburgensi monte, quâ parte glaber est, & tenui gramine duntaxat reclusus, & quâ Austriam spectat, sed etiam in vicino Prellenberg, Leytenberg, catenâ illâ montium à Calenberg ad Alpes excurrentium & plerisque Vngariæ locis, nascuntur, Florent Aprili & Maio: semen interdù Maio, aut sub Iunij initium mature scit.

SECUNDVM porro genus, Scorfonetam humilem latifoliam appellare licebit: ut Tertium humilem angustifoliam: Quartum autem, Scorfoneta elatior angustifolia purpureo flore cognominari poterit. ^{Nomina.}

An verò similibus facultatibus præditæ sint hæ Scorfonetæ, quibus celebrè illam, & aded decantatam Hispanicam pollere aiunt, neminem adhuc periculum fecisse arbitror.

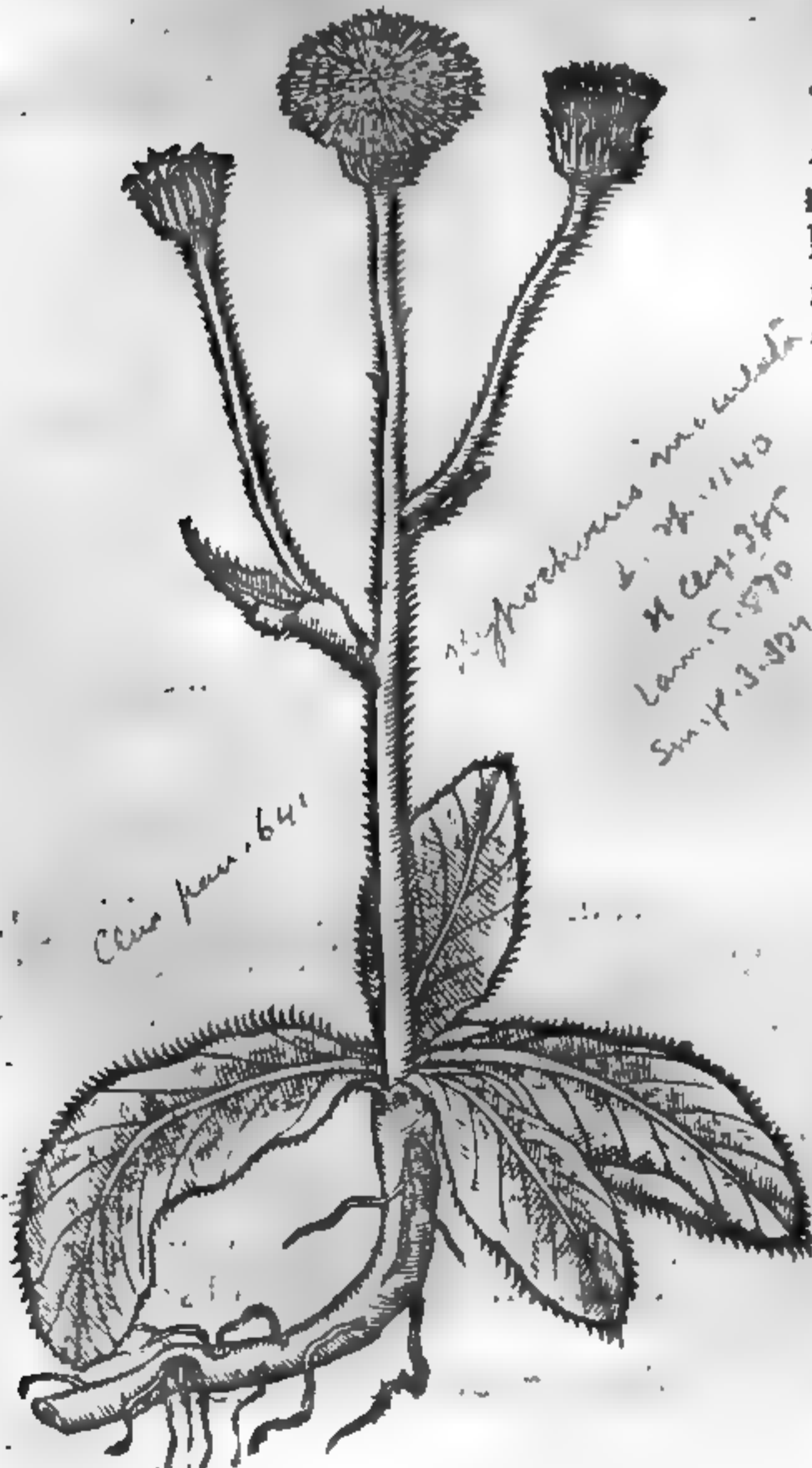
HIERACIUM PANNONICVM.

CAP. XXXVII.

INSIGNIS etiam in Hieracio observatur ^{Magna-Hieracii varietas, 186.} varietas, per Pannoniam, Austriam, vicinasque regiones: nam præter ea quæ cum alijs Provincijs aiunt genera, nonnulla observare memini, quæ nusquam alibi sese mihi obtulerant.

PRIMUM autem locum Latifolio dabo, cui quina aut sena sunt folia, humi strata, lata, Intybo sativo latifolio, non multum dissimilia, in ambitu nonnihil sinuosa, interdum etiam laciniata, mollia, hirsuta; nigricantibus maculis sæpissimè infecta, aliquando nullis, lacteo succo turgentia: inter quæ caulis exit cubitalis, cavus, raris folijs septus, in quo plerumque unicus (nonnumquam alter & tertius) flos ex crassiusculo nigræq; lanugine hirsuto calice emicat, Hedipnoidis flori similis, sed pallidior, plenus, nonnihil odoratus: semen deinde oblongiusculum, comâ incanâ pappi instar præditum; ut Tragopogi semen, quod maturum levissimo flatu dispergitur: radix illi minimi digiti crassitudine, nigro atque crasso cortice obducta, lactei succi plena. ^{Hieracium latifol.}

Invenitur plerisque Vngariæ, Austriæ superioris & inferioris, atque Moraviæ montibus gramineis & simul apricis locis, siccioribusque pratis. Inveniebam etiam & maculis lividis, & nullis maculis insignito folio, siccioribus ^{Natalis.}

cioribus circa Francofurtum pratis. Floret Maio, semen plerumque maturum Iunio.

II.
Hieracium
maius latifolium.

CUBITALES atque etiam bicubitales interdum sunt Alteri caules, firmi, rotundi, quadam lanugine obsiti, quos inordinata, sive confuso ordine nascentia, multa ambiunt folia, tres uncias aut amplius longa, unam lata, mollia, in ambitu dentata, lacteo succo plena: summus caulis in aliquot ramulos finditur, sustentantes imbricata capitula, è quibus prodeunt flores lutei, denis, duodenis, aut pluribus foliolis, extimâ parte incisus, constantes, medium occupantibus multis luteis fibris: radix minimi digiti crassitudinem æquat, multumque tenuibus fibris capillata, singulis annis augetur, & ad latera novos, frequentioresque caules profert. 2. Ejus genus invenitur graciliore caule, angustioribus, & vix semunciam latis folijs, in reliquis conveniunt.

Hieracij III. genus alterum angustifol.

III.
Hieracium
maius angustifol.

TERTIO cubitales etiam assurgunt caules, rotundi, superioribus minus crassi, frequentioribus durioribusque villis obsiti, quos similiter confuso ordine ambiunt multa folia, superioribus angustiora, breviora, duriora, non minus tamen lacte turgentia: summus caulis etiam finditur in ramulos, imbricata capitula ferentes, è quibus exoriuntur flores, superiori ferè similes: radix superioris radice minus crassa, perinde tamen fibrosa, & in novis prolihus educandis fertilis.

2. Illius etiam genus observabam angustioribus folijs, & multo longioribus, licet non minus duris, quod alioqui, totâ quodammodo facie ipsi respondet.

Magnam verò affinitatem hoc genus habet cum grandiore Hieracio apud Belgas secundum publicas vias inter frutices nascente.

Nascuntur omnia in extremitatibus sicciorum pratorum inter vepres, etiam ad cæduarum silvarum margines.

PLANTARVM similitudo facit, ut duobus postremis generibus, Quartum subiiciam, non in Pannoniâ natum, sed in Britannia anno M. D. XXXI. observatum.

CUBITALES verò habet id genus interdum caules, striatos, digito graciliores, ex viridi purpurescentes, quos nulla serie disposita, sed inordinata ambiunt folia, Conyze majoris folijs non dissimilia, non aded tamè pingua, latâ sede caulem amplectentia, in circuitu dentata, extremo mucronata: caliculi summo caule ex foliorum alis emergentes, oblongis pediculis insident, villosi, qui in luteos flores reliquis Hieracij ferè similes sese explicant: ijs succedit semen oblongiusculum, striatum, candicans, quod cum pappo levi aurâ dispergitur, ut in congeneribus plantis: radice est vivace, multis longis, crassiusculis, nigricantibusque fibris constante, quæ singulis annis numerosam caulium sobolem procreat.

Impensè amara est hæc planta, nusquam sponte nascens mihi conspecta: sed Londini duntaxat, in hortis doctissimorum virorum Ioannis Richzi & Hugonis Morgani Pharmacopolarum Regionum, qui Cichoreum montanum nuncupabant, ex borealibus Britannia regionibus, in quibus sponte crescit, delatam. Floret Iunio & Iulio, semen Augusto maturum.

Cichoreum
montanum.

V.
Hieracium
alpinum bifurcato folio.

ALIQVOT Quinto sunt folia è radice prodeuntia, uncialis ferè latitudinis, oblonga, molli crispâque lanugine admodum hirsuta, & quodammodo incana, lacteo succo prædita, inter quæ prodit caulis, pedalis ut plurimum, villosus, quem per intervalla ambiunt folia, ijs quæ ad radicem nascuntur, breviora quidem, at triplo latiora, & in mucronem desinentia, non minus quàm illa villosa, aut lacteo succo turgentia: vincum fert summo fastigio capitulum, è multis hirsutis & incanis foliolis compactum (nonnunquam autem in lateribus alterum & tertium) quod sese explicat in florem Hieracij floribus similem, multis folijs luteo colore tinctis constantem, & tandem in pappum cum suo brevi, nigro semine evanescentem: radix nigricat, multis tamen candicantibus fibris prædita, singulis annis novos caules producit. Tota planta valde amara est.

Natalis.

Invenitur in herbosis Alpium jugis, ubi Iulio, interdum tantum Augusto floret: in hortis au-

Hieracium v. villosum.

Hieracium vi. montanum.

tis autem, Maio, semen Iunio perficit. An porro ea planta quam Dalechampius Sonchum lanatum appellat?

SEXTI radix digiti crassitudinem interdum æquat, longa, nigricans, tenuibus fibris prædita, summâ parte, in plura nonnunquam capita, extuberans, quæ summâ tellure sena aut plura oblonga folia, semunciam ferè lata, & nonnihil incana proferunt: è singulis radicis capitibus, prodeunt inter folia, singulares cauliculi, duri, nudi, dodrantales, aut palmares tantùm, unicum florem sustinentes, è multis oblongis, extremo infectis foliis, luteoque colore præditis, constantem: quo defluente, semen oblongiusculum cum pappo levi auræ flatu excutitur.

vii.
Hieracium
humile

In omnibus illis montibus à Calenberg (Danubio imminenti binis miliaribus supra Viennam) ad Alpes excurrentibus nascitur. Floret Maio.

2. Aliud ejus genus invenitur, cujus folia nonnihil in lateribus laciniata sunt, ferè instar foliorum Leucioj marini, minus incana: flos aureo colore magis rutilat, alioqui per omnia simile. Vtriusque planta lacteo succo plena, & amariusculo gustu est.

Natalis.

SEPTIMUM genus, in Pannonicis Observationibus, quarto loco inter Scorfoneras repositam, nunc, propter radicis cum illis dissimilitudinem, inter Hieracij genera commodius referendum censeo. Angustis autem id constat folijs, Tragopogo aut Scorfoneræ angustifoliz proximis, carinatis, colore cinereo, digitalis lóngitudinis, lacteo succo plenis, amariusculis; ex quorum medio exiit tener cauliculus, dodrantalis, per quem sparsa sunt rara folia, alijs minora: is in aliquot ramos divisus, sustinentes capitula, aliorum more, squamata, quæ in luteos flosculos Tragopogo similes, sed minores explicantur, maturitate in pappum evanescentes: radix nigra est, multis fibris albis capillata, lateribus propagines quotannis agens.

vii.
Hieracium
humile.

Copiosè nascens illud duntaxat observabam in faxis ad Gamingam Carthusianorum cœnobium, Julio flores proferens.

Ex radice obliquâ & rugosâ, minimique digiti crassitudine, multis etiam fibris donatâ, aliquot extuberant Octavo generi capita, unde sena aut plura enascuntur folia, unius, dualium, & trium unciarum longitudine, semunciam lata, crassiore nervo per mediam longitudinem excurrente, mollia, brevi incanâque lanugine prædita, infimâ parte valde laciniatâ & angustiora, supernâ verò latiora, sed dentata duntaxat, candido succo rutilantia: è quorum medio, bini aut terni emergunt cauliculi, palmares, enodes, foris læves, intus concavi, sustinentes flores luteos, Quinti generis floribus similes, quibus tamen color paulò saturatior. Semen maturum, tenue, longiusculum, nigrum, pappo involutum, à vento abripitur. Crescit in Leytenberg, Florétque Iunio.

viii.
Hieracium
montanum. laciniosum folio.

Hieracium IX.

QUATERNIS aut quinis à radice prodeit Nonum genus folijs. Hieracio vulgari formâ non distinctibus, sed mollioribus, superne magis villosis, inferne pænè glabris, lacteo succo plenis, & subamaris, inter quæ prodeit caulis pedalis aut amplioris longitudinis, gracilis, hispida, terens in summo veluti umbellam quandam caliculorum etiam villosorum, qui dehiscetes, ostendunt flores Hieracij vulgari floribus pænè similes, sed colore longè elegantiores, nempe impensè flavos, & quasi aureos, multis foliolis extremâ cuspide crenatis cõstantes, inter quæ flava stamina, odoris non ingrati: semen in pappum aliorum congenerum instar evanescens: radix perennis, multis candidis fibris prædita, & subinde adnatis virgulis humi sparsis sese propagans. Flores promit Iulio & Augusto.

Natum hoc est apud Batavos, semine Viennâ Austriæ accepto.

Hieracium intybaceum quod esset X.

ALTERA etiam planta istie mihi nata semine ex Italiâ misso Hieracij intybacei appellatione, quæ, mea opinione, verius ad Cichorij genera referenda videtur.

Ea ex singulari radice statim multa promit folia Cichorio silvestri similia, cruce modo inter lateribus divisa, & veluti erosa, deinde inter illa multos breves cauliculos minoribus folijs, minúsq. incisus cinctos, & in frequentes ramulos divisos, dodrantaes aut longiores, nudos, summo fastigio sustinentes calicem sive capitulum septem aut octo squamis hirsutis cõstitans, è quo flos exit denis aut duodenis folijs exterioribus, totidem internis, minoribus præditus, coloris elegantis ex purpurâ rubentis, cui succedit pappus, in quo oblongum & gracile semen fuscum.

Annua videtur planta, subinde tamen novos flores proferens, ut totâ æstate, imò etiam in medium usque Autumnum, florida conspecta sit.

XI.

IAM descriptis conjungendum est pusillum illud Hieracij genus, cujus iconem & ipsam descriptionem etiam Londini mihi communicabat anno M. D. XXCI. Thomas Pennæus V.C. his verbis:

Hieracium minimum.

Hieracium minimum planta dodrantalıs, aut paulò altior, radice singulari, tenui, albâ, paucis fibris vestitâ: folia ab radice quinque sex, septem, quandoque plura, bellidis ferè, sed paulò longiora & serrata: è quorum medio caulis exit unicus, quâdoque duo, vel tres, folijs omnino vidui, fistulares, juxta radicem rubentes, interdum versus summum ramosi ramis juxta exortum rubentibus: caules omnes versus capitula, contra ferè quàm in alijs plantis extuberant crassioresque fiunt, singuli singula capitula globosa sustinentes, ex quibus flores parvi, lutei, ex apicibus constantes, & tandem pappescentes exoriantur. Lactescit & amarifcula est.

Provenit inter segetes, locis parum arenosis, & terrâ friabili: frequens in Angliâ multis Natalis. in locis, aliâs, nusquam nisi in agro Heidelbergensi, unico tantum loco, me vidisse memini. Julio & Augusto floret. Hæc Pennæus.

Hujus porrò siccam plantam, aut certè valde similem, adferebat anno M. D. XCIII. & mihi communicabat, Gulhelmus de Mera Medicus, monens, flores in pappum non evanescere, sed sine pappo, in caliculis (ut etiam in siccâ plantâ observabam) semè oblongiusculum, maturitate nigricans, relinquere. Animadvertēbam præterea, tenuissimos esse caules, palmum altos lignolos, supremâ parte laxiores, & concavos, octo aut decem interdum, simul à capite radicis inter folia prodeuntes, qui, circa summum, ubi laxari incipiūt, aliquando gracilem ramulum, summo etiam fastigio laxiorem, & flosculum ferentem flavum, adnatum habebant: radix tenuis erat, & candicans.

CETERVM Dioscorides Hieracium (cujus haud dubiè hæc sunt genera) vim refrigerandi, & modicè subadstringendi habere auctor est, eam ob causam stomacho æstuanti, & inflammationibus prodesse, impositum: succum, erosiones stomachi sorbitione mitigare. Herbam cum radice impositam, iētis à scorpione auxiliari. Facultas:

CONDRIILA

CAP. XXXVIII.

Duo Condrillæ genera in Hispanicâ meâ peregrinatione observabam: quorum Primum nunquam ante mihi conspectum, ad Dioscoridis primum Condrillæ genus, meâ opinione, plurimum accedere videtur: Alterum multis alijs regionibus, & ante, & post etiam, obvium.

Condrilla prior Diosc. legitima.

LATA Primo generi sunt folia, Cichorij foliorum instar divisa, omnino incana, & densâ lanugine tomentoque obducta: inter quæ caulis emicat pedalis aut amplior, rotundus, candidus, in aliquot ramulos fissus, folijs minoribus, angustioribus, inordinatis septus, quibus (ut etiam ipsis ramulis) plerumque inhaerent grumi fulvescentes gummi istic concreti: flos extremis ramulis sustinetur, anthemidis flori ferè par, lutei coloris, maturitate in pappum evanescent: radix longa, nigricans, minimi digiti crassitudine, raris fibris prædita, & summâ parte in aliquot capita interdum divisa, è quorum singulis folia, qualia dixi, prodeunt. Tota (ut diximus) planta incana est, & succo prægnans, qui siccatus fulvescit, & acris est.

Invenitur Salmanticensi agro locis incultis, & multis alijs Hispaniæ, Augusto florens, vel etiam seriùs. Natalis.

Nihil autem commune habet cum Zacyntha Matthioli, seu *Mazza di Cavalliero* Italicorum, ut quidam censent, qui hanc meam iconem, ex siccâ plantâ, quam in sportulis ex Hispaniâ attuleram, à perito pictore expressam, Zacynthæ, sive Cichorij verrucarij descriptioni accommodarunt, illius fortè iconis quæ apud Matthiolum ineptè expressa est, facie decepti: nam Cichorium verrucarium alia habet folia, quàm nostra, intubacea ferè, non incana, sed viridia, ramos valde striatos, & in frequentes ramos divisos, quorum lateribus, & cavis alarum, inhaerent brevi petiolo, parvi cichoracei flores, flavi non in pappum abeuntes, sed in capita angulosa & dura transeuntes, octogona plerumque, & clavæ ferreæ instar efformata, in quibus semen, ut in plantis (semine ex Italiâ misso) mihi Viennæ sæpius natis, non semel observavi. Quæ res adeò me cogit, ut Cichorij verrucarij legitimam iconem meæ Condrillæ Primæ subjungam, quò, utriusque collatione factâ, faciliùs studiosi discrimen animadvertant.

ALTERVM planè viminale est, & longis, lentis, flexibilibus, candicatis, sesquicubitalibus, & veluti visco oblitis, virgis constans, quæ frequentibus angustis, brevibusque foliolis oblitæ sunt: quæ secundùm radicem nascuntur majora sunt, longiora, in multas lacinias altè divisa Cyani ferè foliorum æmula: sed plantâ flores jam proferente, flaccescunt ea folia & pereunt,

Hieracium minimum alteru fors.

1. Condrilla 1. Diosc.

Natalis.

Zacyntha Mazza di Cavalliero.

Cichorium verrucarium.

11. Condrilla viminalis.

Andryon de cur.

Jungfermann
Dulchmann
1822

Tab. 10. 231

Cichorium verrucatum, Zacintha.

Condrilla viminalibus virgis.

& pereunt, ut magnâ ex parte majoribus folijs orba conspiciatur: extremi rami flosculos exiguos flavos, maturitate in pappum evanescentes sustinent: radix oblonga, lacteo succo manat, si vulneretur, quemadmodum & tota planta. Floret quo superior tempore.

Natalis.

Conspicitur Salmanticensium non modò agro, post messes in arvis, & ad eorum margines, sed plurimis alijs regionibus. Nascitur & copiosè per universam Pannoniam, & varijs Germaniæ locis.

Nomina.

NONNULLI Hispani Primum genus, eodem nomine appellant, quo Phyllum ab illis vocari dixi, videlicet *Terna de S. Gutteria*: nullum aliud vulgare nomen novi. Græcis autem *κονδρίλλη καὶ κικχόριον ἢ σέρις* nuncupatur.

Alterum Condriillæ genus vimineum, Salmanticenses *Iunquerina* vocant: alij *Ajunjera*. Non præmittenda est etiam elegans illa planta Cichoracea, cujus iconem suis coloribus egregiè expressam, cum resiccata planta ad me mittebat anno M. D. XCIII. Iacobus, Plateau, cujus in his Cõmentarijs frequens mentio. Eam propter viminales ramos proximè Condriillam viminalem collocare placuit.

Condriilla peregrina.

ALIOVOT autem illi è summo radicis capite prodeunt folia humi fusa, Cichorij foliorum facie, sed angustiora, longa, in ambitu circumrosa, qualibus etiam sunt præditæ, infima parte, tenues vimineæ virgæ, inter illa statim à radice prodeutes, pedalis aut amplioris longitudinis, nodosæ, quarum ramuli bifurci in cuspidem desinunt; nodis superioribus virgarum, in hærent breviora, minora, nec circumrosa folia: in ipsis autem virgarum alijs nascuntur longi imbricati calices, è quibus prodeunt singulares flores quinque folijs summâ parte leviter incisus constantes, cærulei coloris, aliquot flavis staminulis medium florem occupantibus: radix illi crassiuscula denso cortice tecta foris albicante, longiuscula & raris fibris prædita. Tota planta lacteo succo turget.

Facultates.

Semine peregrè accepto natâ sibi scribebat: sed an semen porrò dedisset, nō adscribebat. PRIORI, easdem facultates tribuunt Hispani, quas Phyllo: nimirum, illius decoctum præmorris à cane rabido utiliter exhiberi.

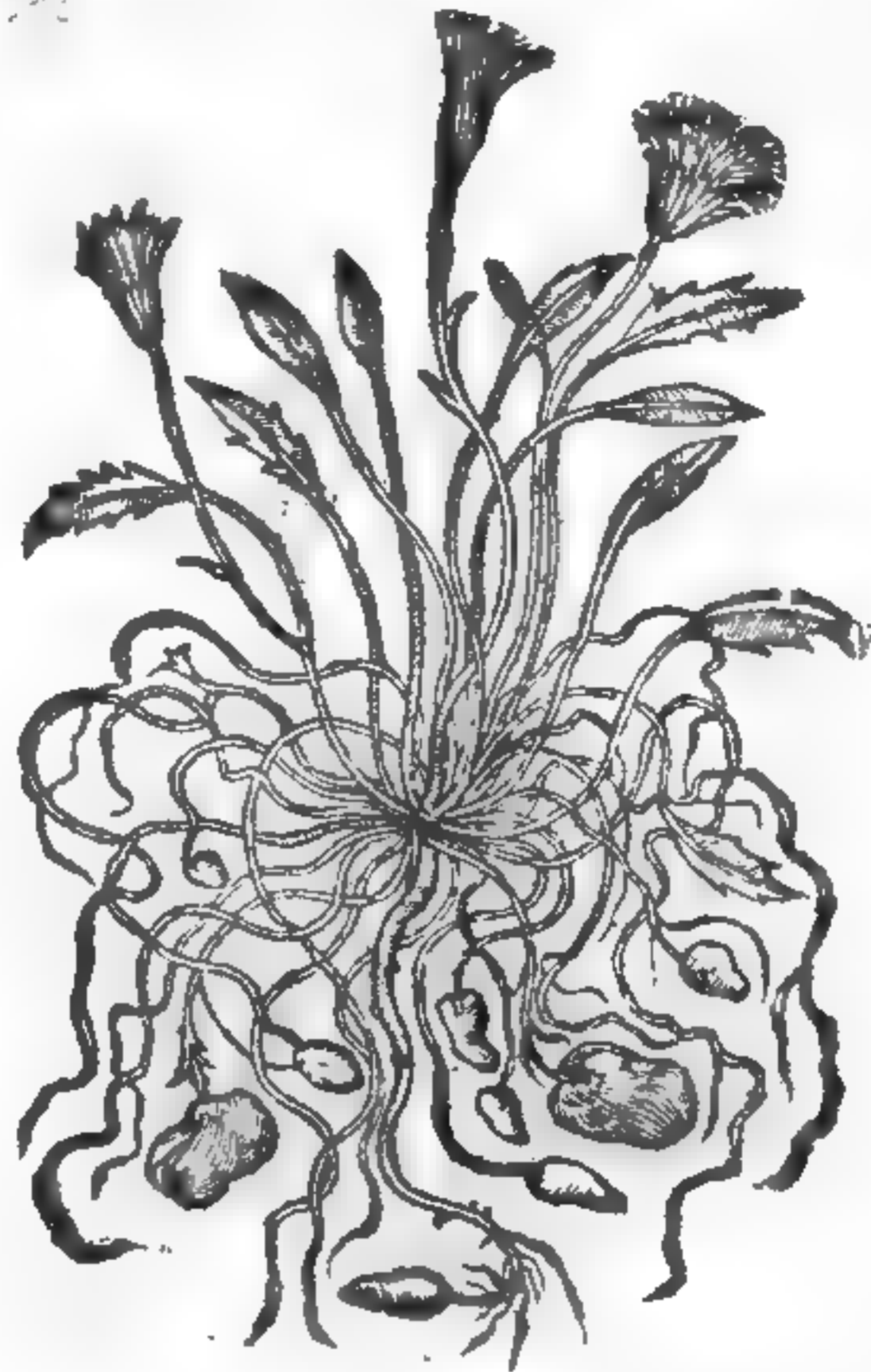
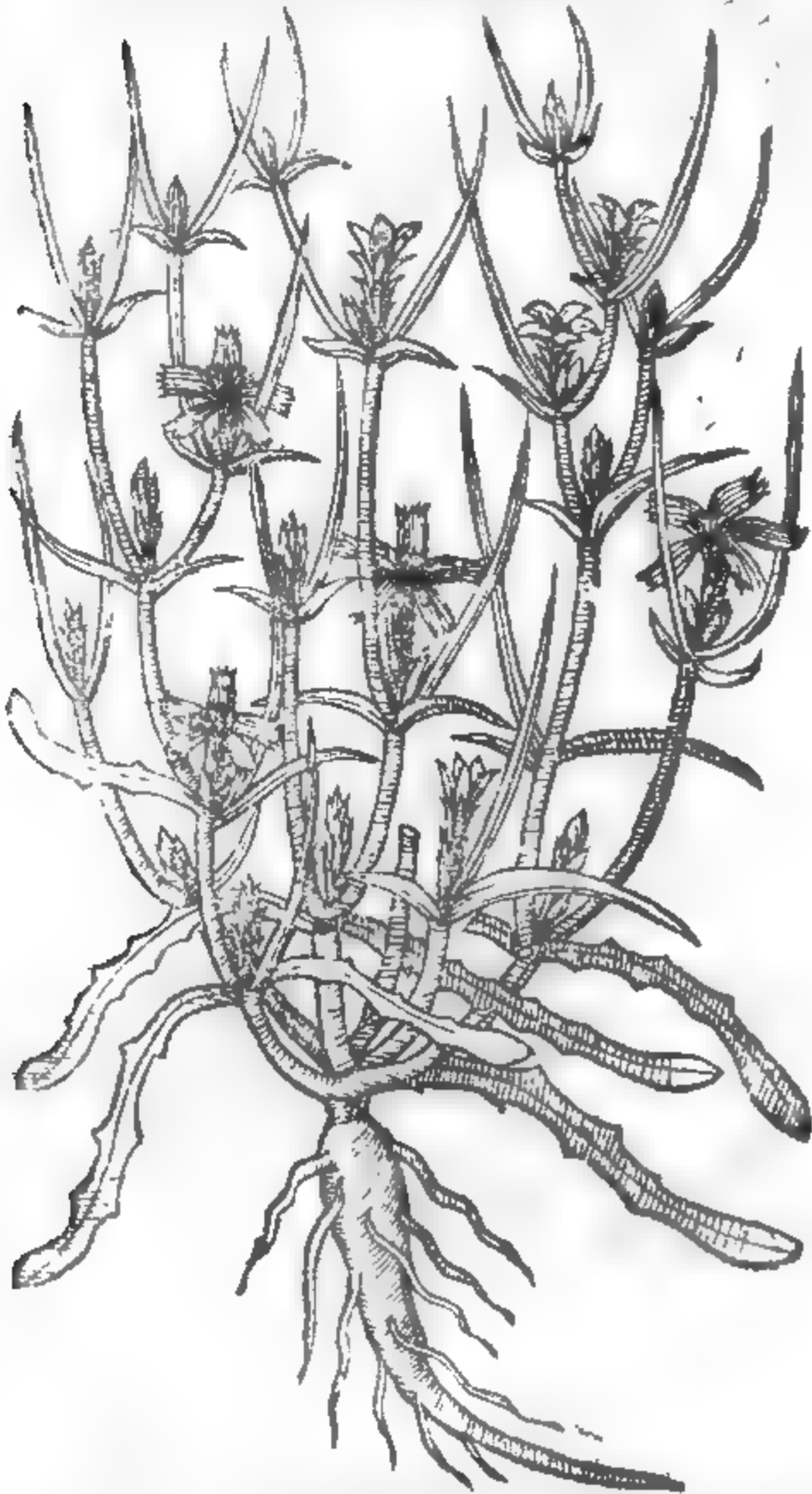
CONDRIILLÆ gummi cum myrrhâ tritum & linteo appositum, instar olivæ, feminarum menses trahere auctor est Dioscorides, & inordinatos pilos replicare. Ipsius radicem in vino potam contra viperas proficere: quæ facultates cum ijs conveniunt, quas suæ Scorfonæ tribuunt Hispani.

Bellonius lib II. Observ. cap xci. scribit Condriillæ gummi in Syriâ vulgare esse, eoq; mulieres uti Mastichus loco. Libro item I. cap. xxxi. ait fabris lignarijs glutinis vicem præbere.

Alterius

Condriillæ genus elegans cæruleo flo.

Condrilla altera Diosc. putata.

Tab. ic 1. 230

Alterius generis nullus usus est apud Salmanticensis, quam ad scopas conficiendas: & pueris, ad parandum ex ejus radice cum nigro melle, viscum, carduelibus alijsque aviculis capiendis idoneum. Arbitror tamen iisdem cum priore facultatibus pollere. Et Fabius Columna Condriil. i. Diosc. esse censet.

CETERVM Doctissimus vir Ferrantes Imperatus Neapoli ad me mittebat, superiore Autumno, aliquot tubera seu bulbos Cichorij illius tenellis & gracilibus cauliculis, parvis folijs & flavo flore, quod à plerisque, etiam ab ipso Imperato, Condriillæ genus alterum apud Dioscoridem censetur: tamen si non desint, qui Perdicion, cujus meminit lib. i. Hist. Plant. cap. xi. Theophrastus (Perdion enim in eo Auctore legere non memini) esse judicent Pleraque etiam, inquit, herbaceorum ejusmodi radices habent, ut Aspalax, Crocus, & quod Perdicion appellatur: nam ei sunt radices crassæ, & plures quam folia.

Condrilla altera Diosc. Imperato & alijs.
Perdicion Theophr.

Istam autem Condriillam nasci scribebat Imperatus in sepibus, via qua Neapoli Puteolos iter est: hic Scrofularia minore, ab alijs *Herba di latte*, à Pandectario Stridula dici.

Munina.

Illam etiam anno M. D. xcvi. Hispali accipiebam à Doctissimo viro Simone de Tovar ejus urbis Medico.

DOCTISSIMVS tamen Leonhardus Rawwolfius, duo alia Condriillæ alterius Dioscorid. genera observabat vicinis Halepo locis, ut è cap. ix. lib. i. itinerarij ejus apparet. In arvis, inquit, satis abundanter invenitur alterum Condriillæ Diosc. genus radice lævi, ex fusco flavescente, supernâ parte circiter minimum digitum crassa, quinque vel etiam octo transversos digitos longa, infimâ parte tenuiore, cui inhæret rotunda alia radix castaneæ magnitudine, lacteo succo adeò plena ut turgeat. Superna radicis pars qua se in tres cauliculos dividit, multa habet oblonga & graminis instar angusta folia, simul nascentia, ad terram valde inclinata, inter quæ prodeunt cauliculi, aliquot folijs onusti, è quorum alis, longiusculi exeunt pediculi, singuli florem sustinentes Pillosellæ majoris (quæ Auricula muris à vulgo nuncupatur) flori æqualem, flavum. Non procul inde, asperioribus tamen, magisque petrosis locis, nascebatur aliud insuper Condriillæ alterius genus, radice & floribus cum superiore conveniens, cujus tamen folia latiora, magis villosa & cineracea, Holostei Mompelliani folijs ferè similia.

Condrilla altera Diosc. Rawwolfius.

CONDRIILLÆ alterius cauli & folijs concoquendi vim tribuit Diosc. ejus verò succo, ut incommodos palpebrarum pilos reflectat.

Facultates.

NON minus copiosè nascuntur in Pannoniâ, Austriâ & vicinis Provincijs, vulgata Sonchi genera, quàm in alijs regionibus: aliquot tamen lævioris generis istic præterea observabam, quæ silentio minimè premenda existimavi. Ea serie quadam hoc capite describemus: illorum autem Historiæ, lævioris vulgarissimi, qui valdè laciniosa habet folia, binas icones præfigendas esse censuimus, ut commodius inter se conferri possint.

Sonchus lævior vulgaris I.

Sonchus lævior vulgaris II.

2.
Sonchus lævior caeruleo floro.

CVBITALI autem vel ampliore excrescit Primus, quem non vulgarem observabam, caule rotundo, striato, lanugine obsito, intus cavo: quem ambiunt multa folia, ampla, aliquot profundis lacinijs utrinque divisa, extremo mucronata, latiore pediculo caulem amplectentia, in ambitu nonnihil dentata, subrus aliquantulum incana, lacteo succo plena: plurimos, in summo caule, flores profert, purpurascens & villosis petiolis inhaerentes, vicinis folijs, ut plurimum, constantes, Sonchi lævis vulgaris I. (cujus icon præfixa) floribus non dissimiles, sed elegantissimi coloris caerulei, qui per maturitatem in pappum cum semine cinereo exiguo evanescent: radix pollicaris est crassitudinis, oblonga, non in profundum acta, sed obliqua, candicans, dura, veluti internodijs distincta, multas circumquaque fibras crassas agens, & vivax, singulis annis novos ex latere caules profert.

Natalis.

Abundè nascitur in Durrenstein locis umbrosis, in Etschero jugo, paulò supra Gamin-gam, in Sneberg & Snealben, apud retorridum & pumilionem illum Pinastrum.

Floret istic Julio & Augusto, quo mense etiam semen ad maturitatem pervenit. In hortos translatus, maturius multò, imò interdum mense Julio denuo floret.

27.
Sonchus lævior purpureo floro.

ÆQUALIS ferè altitudinis sunt Alterius, aliquando, caules, graciliores tamen, neque striati aut villosi, vel intus cavi, sed pleni & firmi, satis tamen fractu contumaces: quos ambiunt minora quàm superioris folia, nec aded in lacinias divisa, angustiora præterea, in medio latiuscula, deinde sensim in mucronem desinètia, in ambitu dentata, lacteo succo prægnantia, gustu amaro: è summis foliorum alis, exeunt tenues firmiq; ramuli, quaternos aut quinos flores in oblongis caliculis ferètes, quinis foliolis per extremum laciniatis constantes, colore purpureo, medium occupantibus aliquot staminulis, qui deinde in pappum cum suo semine abeunt: radix fibrosa, vivax, prioris radice minor, non pauciores tamen, quotannis novos caules producens.

Natalis.

Crescit cum superiore, paulò supra Gamin-gam abundanter: crescit & alibi, velut in Pannoniâ

Sonchus lævior Austriac. III, cæruleo flo.

Sonchus lævior Pannon. IIII, purp. flo.

Sonchus lævior Austriac. v. altiss.

Sonchus Pannonicus

N. G. delect.

Sonchus Pannonicus
U. G. delect.

Sonchus Pannonicus
N. G. delect.
U. G. delect.

noniâ & Hirciniâ silvâ, sed minor. Floret plerumque Julio, vel interdum paulò maturius.

HUMANAM altitudinem superat Tertius, caule pollicaris crassitudinis, firmo, striato, lævi, nec ullis spinis aspero, quem frequentia folia, quatuor aut aliquando binis tantum lacinijs æqualiter respondentibus divisa, latâ basi & utrinque appendices habente amplectuntur de ijs loquor quæ in infimo & medio caule sunt, suprema enim nullas lacinias habent) omnia spinis in dorso, sive costâ, carentia, dura tamè, & in ambitu creberrimis asperisq; denticulis ferrata, supernè vitidia, infernè subcinerea, lacteo succo plena: supremus caulis villis aspersus est, & in aliquot ramulos dividitur, qui flores æquali altitudine, & quasi umbellarum ritu nascentes, sustinet, non magnos quidem, pro stirpis amplitudine, sed Sonchi vulgaris lævis luteo flore, vel ejus qui cæruleum fert florem, pares, similiter è caliculo villosò prodeuntes, multis luteis & per extremum incisus foliolis medium orbem cingentibus constantes, numerosis in mediotulio staminibus aureis, qui maturi in albâ lanuginem resolvuntur, in quâ latet semè, ejus, qui cæruleum fert florem, semini, valde simile, striatum, cineraceum, quod cum suâ lanugine à vèro rapitur: radix crassa, candicans, fibris donata, singulis annis novos stolones profert, & adnatis ad latera se propagat.

III.
Sonchus lævis altissimus.

Invenitur in paludosis salicetis & harundinetis, juxta piscinas, & stagnantes aquas, supra Badam Austriæ urbem, via quæ Neapolim

N. G. delect.

Austria ducit, & supra Triebswinkel pagum, quibus duntaxat locis observabam. Floret Julio.

Cum porro hæ plantæ Sonchi sint haud dubiè genera, iisdem etiã facultatibus prædita esse, verisimile est. Dioscorides autem, Vtriusque Sonchi vim refrigerare, modicèque adstringere auctor est, propterea æstuanti stomacho & inflàmationibus illitu prodesse, succum, Stomachi rosiones, sorbitione mitigare, lac elicere, in lanâ appositum, sedis ac vulvæ collectionibus, opitulari; Herbam autem & radicem, emplastri modo impositam, scorpiorum ictibus subvenire.

CIRSIVM

CAP. XL.

SEd & plura inveniuntur Cirsij genera, quorum (quæ ab alijs non descripta comperimus) historiam hoc capite pertexamus.

Cirsium Pannonic. i. pratense.

Cirsium Anglicum II.

QVINA aut sena Primum genus statim à radice promit folia, circiter tres uncias longa, unam lata, sensim in mucronem desinentia, latiore verò circa pediculum basi, subhirta, & crebris spinulis per circumferentiam prædita, cæsi coloris: ex horum medio, caulis emicat pedalis, aut etiam cubitalis, tenuis, firmus, lanugine quadam obsitus (per quem sparsa sunt folia jam dictis minora) unicum in summo plerumque ferens caput, nonnunquam alterum & tertium, multis squamulis imbricatim compactis, nonnihil purpurascens & acutis asperum, quod in stamineum florem expanditur, vulgarium Cirsiorum modo, colore purpureo: semen etiam illorum semini non dissimile, multâ lanugine involutum nascens: radix multis nigricantibus & duris fibris prædita est, eamque supremo capite hirsutam, vetustorum foliorum nervi remanentes efficiunt.

Nascitur inter arbores in declivi montium supra Pannoniæ urbem Sopronium: sed montanis pratis quæ secundum Danubium extenduntur, multo abundantius. Junio floret, & subinde semen etiam profert.

PROXIMUM locum dabimus Alteri Cirsij generi non minus eleganti, cujus descriptionem & iconem mihi anno M. D. XXXI. communicabat Londini C. V. Thomas Pennus Londinensis medicus.

Singulari caule est hæc planta, cubitali aut ampliore: folia per caulem alterna, longa, in ambitu spinulas minimè pungentes habentia, quorû supinæ partes virent, pronæ albicant, & canâ

Cirsium Pannonic. i. pratense.
Cirsium Pannonic. i. pratense.
Cirsium Pannonic. i. pratense.
Cirsium Pannonic. i. pratense.
Cirsium Pannonic. i. pratense.

Cirsium Anglicum II.
Cirsium Anglicum II.
Cirsium Anglicum II.
Cirsium Anglicum II.

7. Cirsium pratense.

Natalis.

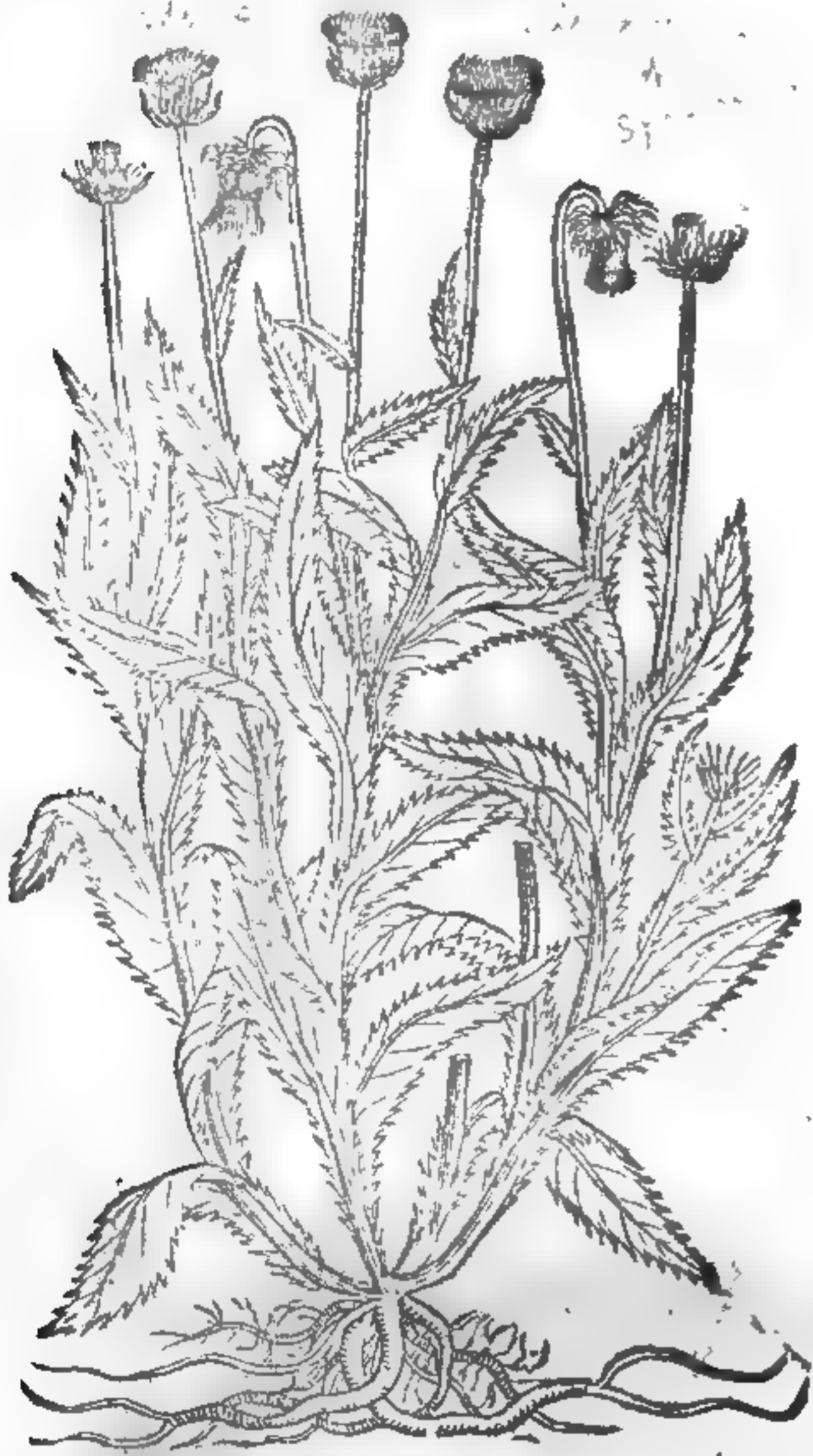
11. Cirsium Britannicum.

& canâ lanugine obducuntur: in summo caule capitulum unum carduorum modo est, quasi ex squamis mucronatis compactum, florem sustinens satis magnum, ex multis apicibus, colore ex rubro purpurascente, ac tandem in pappum abeuntem: radix est nigricans, fibrata, quandoque per magnas fibras se propagans.

Provenit in pratis ad radices montis Engleborow totius Angliæ celsissimi in Comitatu Eboracensi. Floret Iulio & Augusto.

Cirsium III. montanum.

Cirsio v. congener, Card. bulbos. Monsp.

Handwritten note: Cirsium, var. d. 39.

MULTA etiam profert Tertium, folia, oblonga, Centaurij majoris non laciniati, foliorum propemodum æmula, brassicæ foliorum colore & viriditate, satis carnosâ, in ambitu crebris aculeis prædita: inter quæ medius exit caulis, cubitalis aut amplior, striatus, quem alternè ambiunt folia superioribus minora, latiore pediculo eum amplectentia, & veluti membranaceas quasdam alas, ad proxima folia, secundum caulis, cui adnatæ sunt, longitudinem producentia, eâ de causâ caules quodammodo alati apparent: summus caulis in hispídum, multisque squamulis imbricatum caput desinit, quod tandem in stamineum florem purpureo colore rubentem explicatur, & propendet: in superioribus alis nascuntur interdum ramuli quadam lanugine obsiti, similes sustinentes flores, qui deinde, ut alij, in pappum & lanuginem resolvuntur, semenque in eâ reliquis simile occultant: radix minimi interdum digiti crassitudine, aliquot fibris donata & vivax, singulis annis propagines è lateribus fundit.

III.
Cirsium 108.
tab. 1.

Crescens hoc genus observabam in montanis quibusdam silvis Pannoniæ, ut supra Pofonium & Memethwywar, alijs etiam ad Alpes tendentibus, supra Badenses videlicet Thermas, & vicinis. Florebat Iunio.

Natalis.

Hujus meminit Dodonæus in Appendice ad Purgantium Stirpium Historiam, quam seorsim, antequam Pentades evulgaret, publici juris, fecerat: & primo postea loco descripsit cap. XIX. Lib. v. Pemptadis v.

VULGARE iisdem locis etiam est montanum aliud Cirsium, quod aliquando in Belgicæ hortis ali memini, caule striato, folijs paululum laciniatis, mollioribus quàm in superiore genere, similibus tamen floribus, radice etiam fibrosa & vivace.

III.
Cirsium
mont. II.

AD Cirsij proculdubio genera referendum est id Cardui, sive Spinæ molle genus, quod in bicubitalem, & majorem interdum altitudinem excrescit pollicaris crassitudinis caule, striato, incanâ tomentaceaque, lanugine obsito: folia illi majora quàm in superioribus generibus, magis carnosâ, succi plena, viridia, in ambitu dentata, mollioribusque spinis hirta: capita in summo caule summisque ramis majora jam descriptis, quæ in stamineos purpureo colore nitentes flores expansa, maturitate in pappum resolvuntur: ra-

V.
Cirsia max.
montanum
incano fol.
bulb. radice.

tur: radix multis crassis fibris, Asphodelinos bulbos fere referentibus, & oblongis firmatur. **Nascitur** in montanis pratis, etiam ad piscinarum udos margines, inter salices americanas quoque, & harundines. Floret Iulio.

Nardus montana Mompelliana.

Similem plantam, sed longè minorem in pratis urbi Mompelliana vicinis olim eruerememini, quam tum nonnulli, qui in Stirpium cognitione egregiè versati esse credebantur, pro montanâ Nardô nobis obtrudere volebant: nos ter Lebellius postea Carduum bulbosum Mompellientium appellavit.

Nomina.

Κίρσις porrò nomine Græcis, Cirsij autem, Latinis, commodè, meo iudicio, hæ stirpes nuncupari possunt: nullum verò nomèn vulgare illarum intellexi.

AN verò Cirsij veterum facultatibus respondeant, ignorare me fateor: & iudicium de ijs ferre difficile. Nam neque Dioscorides suo Cirsio ulla vires tribuit, nisi quas ex Andrea descripsit.

Cirsium vertutum Dodonai. Varietas.

CETERVM non minus vulgaris agro Viennensi, multisque Pannoniæ locis & apud Francofurtum, est, quàm in Zelandia, Flandriæ Hollandiæque maritimis, Spina illa quam Claris. Dodonæus inter Cirsij genera tertio loco recenset, magno, valde spinoso, nutanteque capite, è quo flos multis purpureis elegantissimisque staminibus constans emergit & explicatur: floret cum Cirsij generibus Iunio, & Iulio, quibus etiam persimile semen habet. Id niveo flore variare aliquando memini.

CARDVVS MOLLIOR.

CAP. XLII.

CARDVI nomine has stirpes appello, tamen si inter Acanacei generis plantas recensendæ non videantur, cum nullo spinarum vallo munita sint: propter similitudinem tamen, quam cum mollioribus quibusdam vulgaris notitiæ carduis habent, in illorum classem rejeci.

Carduus mollior I.

7. *Carduus mollior laciniato fol.*

PRIMVS, multa secundum radicem habet folia, cum humi sparsa & jacentia, tum surrecta, infernè canâ mollique lanugine obsita, supernè virentia, valde laciniata, & ad medium usque nervum dissecta, Calcitrapæ, sive cardui muricato capite, mollioribus & tenerioribus folijs parè similia, nullis tamen spinis horrentia, gustu primùm exsiccante, deinde amariusculo: è quorum medio unus aut alter caulis assurgit cubitalis aut amplior, teres, rotundus, striatus, purpurascens, & molli quadam lanugine obsitus: inferiora folia per infimum caulem sparsa, etiam laciniata sunt, licet jam dictis minora, quæ verò supremum caulem ambiunt, oblonga, angusta, nullis lacinijs divisa, mucrone ut plurimum purpurascente: extremi caules in aliquot ramos interdum dividuntur (magnâ tamen ex parte singulares sunt, unicumque sustinent caput) qui capitula sustinent, ex multis tenuibus squamis imbricatim dispositis composita, molliter echinata, quorum medium, occupat stamineus & villosus flos, coloris purpurei elegantissimi: flori flaccido & evanido succedit semen angulosum: radix digiti crassitudinem nonnunquam æquat, subfusca, longa, aliquot fibris donata.

Invenitur totâ illâ montium catenâ, quæ à Calenberg & Danubio, cui imminet, ad Alpes usque extenditur, & deinde per Leytenberg, rursusque per Prellenberg & Hamburgerberg ad Danubium duobus supra Po-

sonium miliaribus reflectitur. Floret Maio, semen perficit Iunio & Iulio.

11. *Carduus mollior Lapathi folio.*

PEDALI assurgit Alter caule, utcumque crasso, striato, nonnihil lanuginoso: folia illi circa radicem majora, Lapathi folijs ferè similia, aut potius illius plantæ, quam vulgo Totam bonam, sive Bonum Henricum cognominant, quâ pediculo adhærent, latiora, & quodammodo angulosa, extremâ verò parte mucronata, in ambitu aliquantulum sinuosa, & mollibus veluti aculeis obsita, supinâ parte virentia, pronâ verò, omnino incana, foliorum

albæ

Carduus mollior II.

albæ Populi instar, & densâ lanugine obsita, gustu initio exsiccante, deinde amariuscule, quæ verò caulem amplectuntur, minora sunt & angustiora, ex quorû sinu circa summum caulem ramuli exeunt, terna, quaterna, aut plura sustinentes capitula squamata, Cyani, aut laceæ capitulis respondentia, quæ, dū expanduntur, florem promunt ex cæruleo purpurascens, & semen deinde continent lanugine involutum, cyani semini non valde dissimile, sed paulò majus, candicans: radix nigra, aliquot tenuibus fibris prædita, dura, vivax, è lateribus propagines spargit.

Hunc eruebam, circa secundum Sneberg, *Natalis.* excelsi admodum montis, jugum inter saxa nascentem cum Auricula ursi flavo flore incano folio: deinde etiam in Etschero. Florebat utroque loco mense Julio. Viennam relatus & in horto repositus semè tulit Augusto, deinde perijt. Vbi tamen sponte nascitur, vivax est: nã superioris anni caules aridos retinentem, cum floreret, deprehendebam.

HVMILIOR hic est, neque palmarem altitudinem excedit, caule nõ minus crasso ferme quàm superioris, multis longis folijs exornato, supernè etiam virentibus, infernè canã (non tamen adeò densâ, ut superioris folia) lanugine vestitis, & molles quasdam spinas in ambitu obtinentibus, gustus etiã amari, initio autem adstringentis: summo cauli insidet singulare capitulũ squamatum, majus quàm præcedētis capita, ex quo flos mul-

III.
Carduus mollior humilis angustifol.

tã lanugine ex cæruleo purpurascens pubescens exoritur: semen observare nõ potui: nam tametsi aliquot stirpes in horto magnâ diligentia excoluerim, quas loco natali & florentes & nondum florentes erueram, ad frugem tamen non pervenerunt, sed paulatim flaccescentes, prorsus tandem contabuerunt & perierunt: radix nigra, & frequentibus subnigris fibris prædita, subinde nova germina è lateribus producit.

Crescit in summis Snealben jugis, cum Auricula ursi quarta, quæ glabro & splendens est folio, carnei coloris flore. Floret verò Julio & Augusto. *Natalis.*

GESNERO atque Benedicto Aretio notus fuisse videtur Prior, ex relatione Simleri ad calcem Commentarij de Alpibus, qui eum sic describit.

Edeldistel; Carduus inter Carduos speciosissimus, folia habet mollia, ab una radice, per caulem rara, quæ referunt folia herbæ quam Mossumen nominamus: altitudine cubiti in altum affurgit caulis: capita in summo sunt singula, interdũ bina, cærulea, quãdoq; alba, interdum purpurea, color collucet mixtus viridi tũ in capitibus, tum in supremis foliis. Mollis est tota, & etiam spinis quas æmulatur, nam non pungunt. Radix subest longa & bifida. *Edeldistel Gesneri.*

Istam florum varietatem in meo non observabam, sed toto illo, quem dixi, tractu & circulo, unius duntaxat coloris ferentem florem, nempe purpureum elegantissimum.

CARDVI etiam mollioris genus elegans, præaltum, & radice serpente, videre memini in cultissimo horto C. V. Ioachimi Camerarij Reip. Noribergensis Medici primarij: cujus descriptione cum plerisque alijs summâ diligentia observatis in studiosorum rei herbariæ gratiam brevi in lucẽ emissurum speramus; tametsi in adornãdis Matthioli Cõmentarijs quos Germanico sermone loquẽtes fecit, & valde illustravit, & iisdem in Epitomen contrahendis latinè scriptam egregiam jam collocarit operam, & multas novas icones intulerit. *Carduus mollis Camerarij.*

DE istarum Plantarum facultatibus nihil pronunciare possum, cum de illis, neque à rusticis, neque à montanis venatoribus quidpiam intellexerim. Ex earum tamen qualitatibus & temperamento, peritiores medici facillè judicabunt.

CNICVS.

CAP. XLII.

LEGITIMVS Cnicus vulgaris est notitiæ, atque illius usus, omnibus satis cognitus: de eo ut Lagamus, non est operæpretium: nam quotquot de re herbariã scripserunt, & ejus historiam dederunt, & iconem proposuerunt. Eam tamen huc intulimus, quia de alio Cnici genere, quod in Hispanijs observabam, sumus acturi, cum quo hujus icon conferri possit.

VNICVS

Cnicus vulgaris.

Cnicus alter Clusij, cœruleo flore.

Cnicus alter. VNICVS plerumque, Alteri Cnico est caulis: interdum statim à radice dividitur in binos, ternos aut quaternos ramos, cubitales, firmos & lignotos, perinde ac ipse caulis, nullis tamen, aut quàm paucissimis alijs ramis præditos: folia pænè Cnici vulgaris, candidiora, paulò longiora, & pluribus venis distincta: capitula Cnici, è squamis, imbricum instar, sibi invicem impositis, conflata, è quibus flos colore diversus: nam luteus non est, sed ex multis staminibus cœrulei coloris constat: semen Cnici semine minus & subrufum: radix pollicaris crassitudinis est, carnosâ, succulenta, foris fusca, non annua, ut vulgaris radix, sed aliquot annis interdum permanens.

Natalis. Circa Cordubam in segetibus & agro Hispalensi invenitur. Floret Maio & Junio.
 NOME N vulgare, quod sciam, non habet: sed cum totâ propemodum facie vulgarem Cnicum referat, Cnicum alterum nuncupavi.

Nomina. CNICVS autem legitimus Græcis *κνικος*: Mauritanis, *Kartan*, à qua voce Officinæ Cartamum appellarunt; Italis, *Saffarano Saracinesco*; Gallis *Saffran bastard*, *graine de Perroquet*, quòd ejus semine Psittacos alere soleant: Hispanis, *Alaçor*, *Açafran salvaje*: Germanis *wilder Saffran*. Alterius nullum nomen vulgare novi: neque ejus facultates còpertas habeo.

Facultates. DIOSCORIDES verò scribit, Seminis tusi, & expressi succum, cum aquâ mulsâ, vel jure gallinacei, alvum purgare, sed stomacho adversari: lac cogere, & magis ipsum resolvendæ alvi facultate donare.

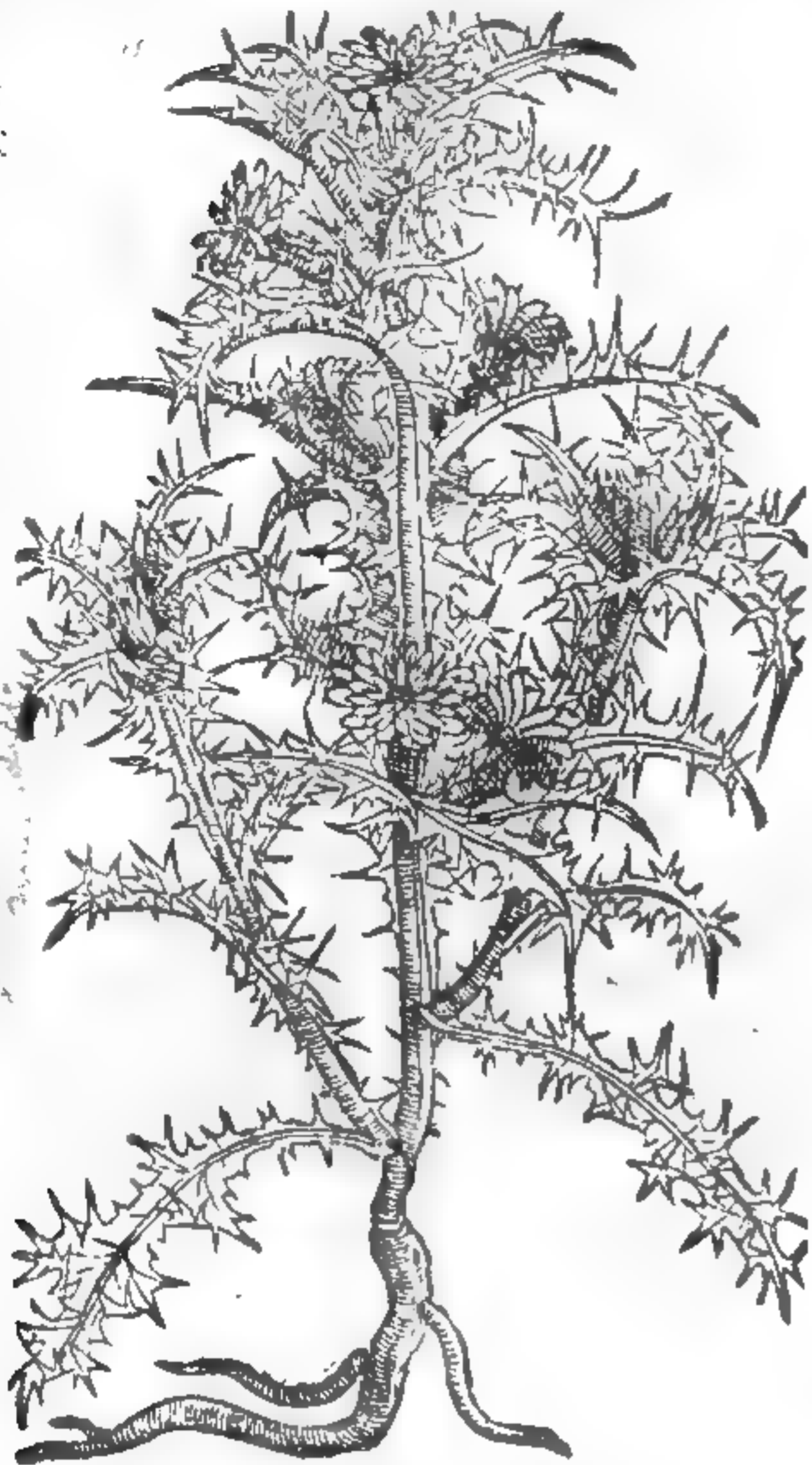
SCOLYMVS THEOPHRASTI.

CAP. XLIII.

Scolymus Theophr. à Scolymo Dioscor. differt. THEOPHRASTI Scolymus à Dioscoridis Scolymo valde differt, ut peritiores omnes nescient: nam Theophrasti Scolymus ignotus fuisse videtur Dioscoridi: Dioscoridis autem Scolymum probè novit Theophrastus, qui Cacti appellatione eum donat. Nos autem de Theophrasti Scolymo hoc capite agemus, & sub ejus finem, Dioscoridis Scolymi mentionem subijciemus.

Scolymus Theophr. ALIQUOT autem profert ab eadem radice, Scolymus Theophrasti, caules, cubitales, ramosos, spinis horrentes, ad quorum singulas alas nascuntur saturè virentia folia, sinuosa, & albis spinis horrida: flos illi luteus, Cnici floris fermè instar, è spinosis capitulis emergit: quibus succedit semen latum, foliaceum, squamatim cohærens: radix autem longa est, digitalis crassitudinis, carnosâ, dulcis, qua sues non minus libenter vescuntur, quàm Eryngij vulgaris radice, ut ego aliquoties conspexi, dum, Salmanticæ vivens, observandarum

stispium

Scolymus Dioscor. Cactos Theoph.

Cynara Scolymus

L. N. 1159 277
a. n. 1159 394

stirpium causâ, vicina circa eam urbem loca, per-
agrasem. Tota verò planta, recens adhuc, lacteo
succo manat.

Salmanticensi agro, totâq; aded Castellâ, fre-
quentissima est hæc planta. Integra estate floret,
intèrdum etiam Autumno, subinde semèn pro-
ferens.

ILLI similem videre memini circa Mompe-
lium, sed multò magis luxuriantem, longioribus
ramis, minus tamen frequentibus floribus, & cui
folia veluti lacteis maculis aspersa sint.

THEOPHRASTI σκόλυμος esse putatur, cui ra-
dicem tribuit lacteum succum emittètem, eam-
que vescendam tum decoctâ, tum crudam scri-
bit lib. vi. Plant. Histor. cap. iv. Anguillara
Eryngium Vegetij esse arbitratur, quæ, ni fallor,
causa fuit, ut à nonnullis Eryngium luteum ap-
pellaretur. Salmanticenses Silybum nuncupa-
bant (Silybum tamen Dioscoridis non est) ver-
naculâ linguâ Cardon lechal, sive lechar, id est, car-
dium lacteum. Bellonius lib. i. Observationum
cap. xviii. & xxv. à Cretensibus vulgari Græco
sermone ασκόλυμος dici tradit: agro autem Ro-
mano Spina borda: atque veteribus latinis Græco
nomine Glycyrrhizon nuncupatum æstimat.

SALMANTICENSES, tenellam adhuc plantam,
& primum germinantem, cum ipsâ radice elo-
tam, crudam, aut cum carnibus coctam edunt:
ipsius lacteo succo omne lactis genus coagulant:
etiam ejus flore crocum adulterant (tamest vi-
cinis locis laudatum crocum abundè nascatur)
ut quædam aliz nationes cnici flore.

CETERVM

Natalis

Eryngium
Vegetij.

Silybum.

Cardon le-
char.

ασκόλυμος
Græco.

Scolymus
De herbis
pauca Theophrasti.

CETERVM Dioscoridis σκόλυμος Scolymus qui Theophrasti κακτος est, magna copia sponte nascitur pinguibus Lusitaniae arvis, praesertim ad Anam, veteribus appellatum humen, vulgo *Guadi-ana*, & plerisque etiam Baeticae locis.

ILLIVS radix Diosc. teste, graveolentiam alarum, totiusque corporis emendat, illita, item si decocta, in vino bibatur. Copiosam autem urinam fixidamque expellit.

CARDVVS ERIOCEPHALVS.

CAP. XLIIII.

Carduus
eriocephalus.

HVIC Carduo multa initio sunt folia, humisparia, magna, longa, valde lactinosa, spinis horrentia, prope parte canescencia, supina autem, viridia quidem, sed tenui quadam lanugine obsita: inter quae, cubitalis, nonnumquam longe amplior excresecit caulis, crassus, striatus, in multos ramos divisus, folijs aut similibus ijs quae per terram sparsa, aut minoribus, inordinatè eum & ramos cingentibus: summis ramis innascuntur crassa capita, multis aculeis praedita, & adè densa lanugine involuta, ut spinæ paululum duntaxat emineant: aperientibus sese capitibus, flos emergit multis purpureis staminibus constans: cui succedit pappo involutum semen, splendens, longiusculum, quale in multis carduis: radix longa, paucis fibris praedita, pollicarem crassitudinem excedit, & foris fusca est, quibusdam (in quibus sponte nascitur) locis vivax, in alijs minime.

Observabam primum hanc plantam anno M.D. LXIIII. Salmanticensi agro locis apertis & non cultis nascentem, ejusque semen amicis in Belgium mittebam, additâ inscriptione, forte *Corona fratrum*, quia multis notis respondere videbam, cum eâ plantâ, quam Monachi, Comitentarijs in Melfen, sibi in Hispaniâ conspectam, Coronam fratrum appellassent, quoniam rami aequali parè altitudine nascentes, & suis capitibus eriophoris quasti, medium caput, reliquis majus, summo

cauli innatum, quo dummodo in orbem cingerent, ut monachi suum Abbatem aut Priorem solent. Ex quo tempore diu apud Belgas (ubi feliciter provenit, & in majorem amplitudinem evasit, nullo servatâ ramorum extremorum aequalitate) Coronæ fratrum nomen obtinuit: postea tamen à capitibus candicante lanâ involutis, convenientiore appellatione Carduus eriocephalus dici coepit.

Eum deinde non minus vegetum & luxuriantem, quam in Belgicis hortis, sponte crescentem reperi multis Austriae & Stiriae locis, praesertim verò ad Neuberg & similitum Alpium radices, ubi interdum florem variantem, & albis staminibus constantem ferre conspexi.

QUIBUS porro facultatibus peculiaribus sit praeditum, neque ego intellexi, neque quenquam fecisse periculum arbitror.

CHAMAELEON SALMANTICEN.

CAP. XLV.

Chamaeleon
Salmanticus.

EX Acanaceorum genere est hæc planta: caulem autem pedalem habet, interdum etiam cubitalem, multis alis sive ramis contavum, striatum, & quasi *φυλλωδης*, dura tamen & firmum: folia numerosa, longa, angusta, candicantia, spinis horrida: summis ramis veluti umbellæ quaedam ex quinis aut senis caliculis sive capitellis spinosis constantes innascuntur, in quibus flos purpureus dilutior, qui (maturo semine) subinde in pappum evanescit, reliquorum Acanaceorum more: semen est nucis seminis forma, sed minus, foris subnigrum aut cinerei coloris, intus candidum, dulce: radix nigra, dura, si gustetur, dulcis. Tota planta *ακατιοδης* est, & firmarum spinarum vallo munita.

Agro Salmanticensi frequens in arvis, cum Scolymo Theophrasti. Floret Julio, semen Augusto maturum est. Apud Belgas natus, semine ex Hispanijs à me misso, altius assurgebat, neque adè candicabat, & semen tardè ad maturitatem perveniebat.

Carthamus

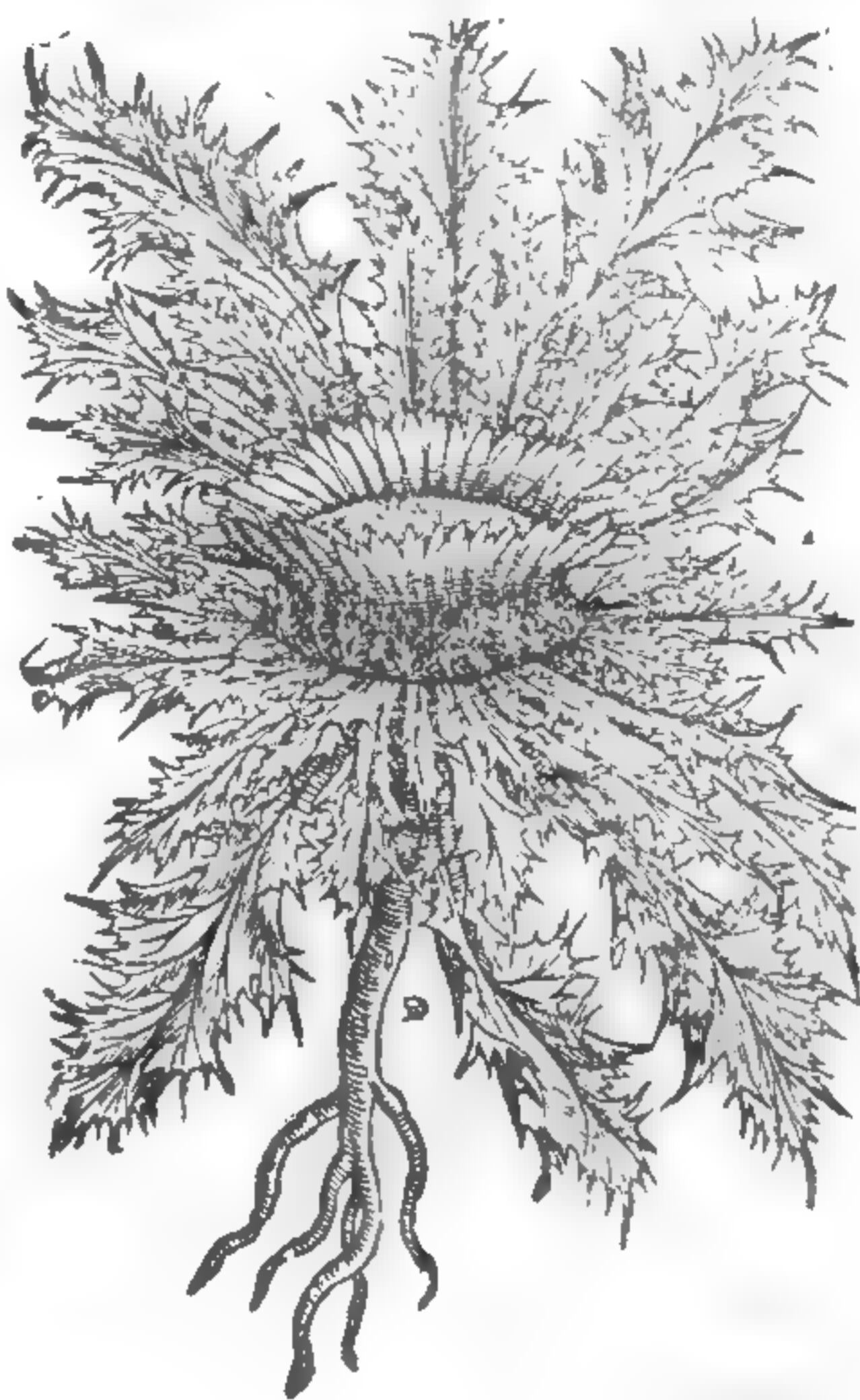
Chamaeleon Salmanticensis.

Chamaeleon alb. Diosc. ἰζία Theoph.

Carina elatior, Chamaeleon alb. vulg.

Secund. 727

VOcabatur à Salmanticensibus Chamaeleon, tametsi historia prorsus refragetur: affinitatem tamen habere videtur, cum eâ plantâ, quam Anguillara pro Chamaeleone nigro Dioscoridis exhibet.

CETERVM, Chamaeleon albus Dioscoridis, sive ἰζία Theophrasti existimatus, in Pannoniâ, Aultriâ, & Scitiâ montium declivibus à me observabatur, capite amplo, echinato (ex quo flos multus albus folijs circa orbem medium nascentibus constans) sine caule è medio foliorum humi fusorum, longorum & in ambitu sinuosorum, atque spinis armatorum emergente: radice crassa, denso cortice obduda, foris fusca.

Chamaeleon alb. Diosc. ἰζία Theoph.

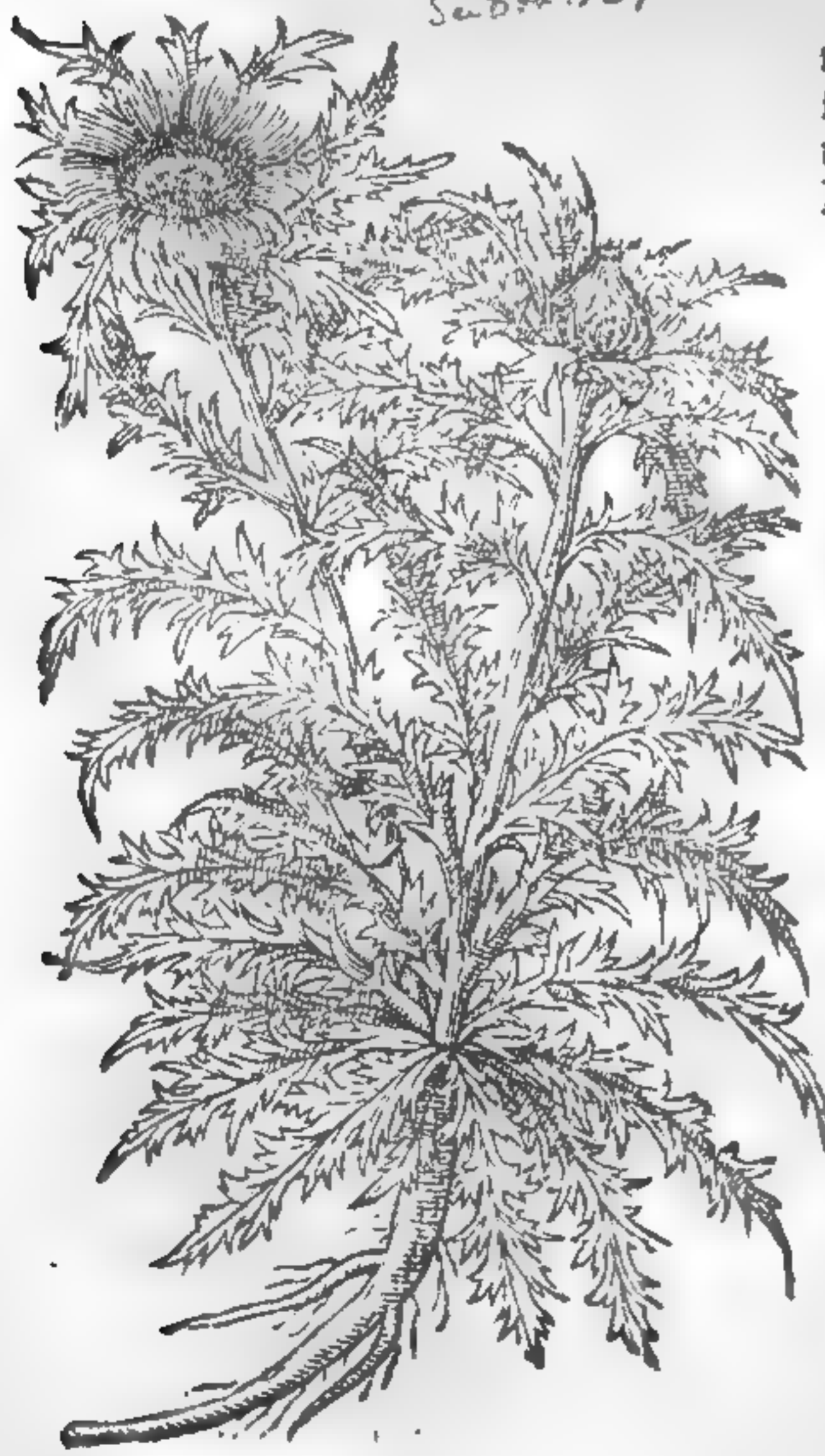
SED multò frequentior invenitur Alter ille, qui pedalem caulem acquirit, angustiora habet folia, in multas lacinias divisa, non paucioribus tamen, quàm superioris folia, aculeis horrida, caput in extremo caule minus amplum, florèmq; minorem: radix perinde crassa ac superioris, foris etiam fusci coloris.

UTRAQUE Carolinæ, à Carolo Magnò, nomen adepta, sive Carlinæ, qui illius utrum primus demonstrasse creditur; Germanis Eberwurtz dicitur.

Carlina Eberwurtz

ALIA verdè est planta à quibusdam Carlina minor appellata, humilis & ut plurimum caulis expers, folia habens, Secundæ Carlinæ folijs non valde dissimilia, saturatius tamen virentia,

Carlina minor.

C. carlina minor
Linn. 623

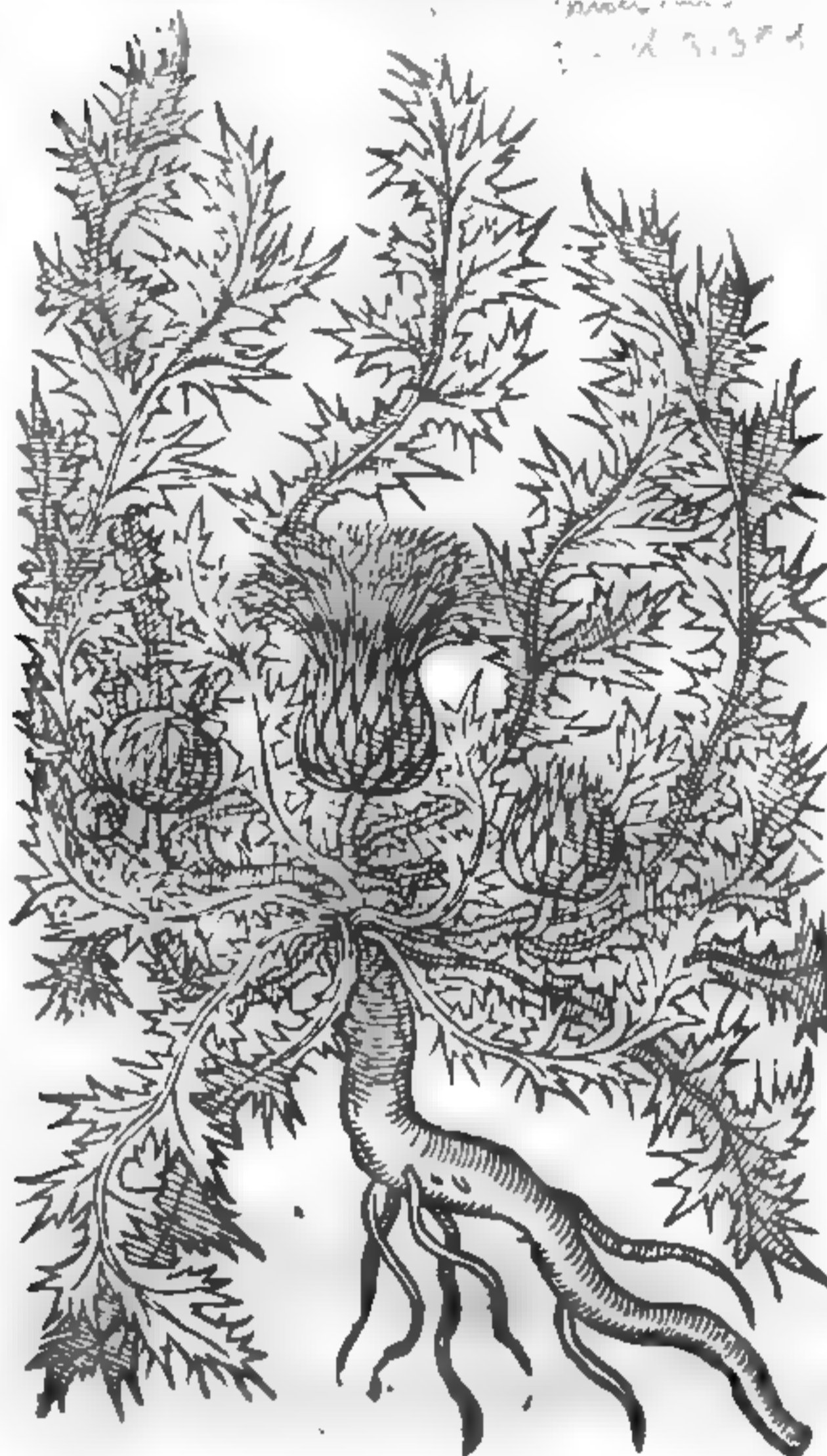
Carlina minor, purpureo flore.

Cardus Septentrionalium.

Chamaeleon Theophr.

Carlina sil. Acarna Theophr.

Eryngium Archigeni

Carlina silvest. vulgaris.

Carlina sil. minor.

Natales.

Memina.

ἀνίσχυρος Theophr.

rentia, & mollionibus spinis prædita: capita multo minora, & purpureum florem. Hæc frequens in pratis montanis & siccioribus, etiam in acclivitatibus herbidorum collium.

LOBELIUS Carduum Septentrionalium sine caule, Chamæleonem album Cordi & Chamæleonem exiguum Tragi appellat: Germani Klein Eberwurtz: Ex quorundam autem opinione, non videtur dissimilis esse Chamæleoni Theophrasti, cujus meminit lib. Histor. Plantar. VI. cap. III.

CARLINA SILVESTRIS.

CAP. XLVI.

SI quis diligenter conferat vulgarissimam istam spinam, quæ circa publicas vias in arborum marginibus & aggeribus, ubique ferè nascitur, cum Acarnâ Theophrasti, cujus meminit Plantarum Historiæ lib. VI. cap. IIII. his verbis: ἡ δὲ ἀκαρνα ποροσπιφερὴς ὡς ἀπλωὴς ἐπιπέδι, κατὰ τὴν πρόσοψιν τῆ κνίκου τῆ ἡμερᾶ· κρῶμα δὲ ἰσχυρὰ θορὴ, λιπαρὸν, hoc est, Acarna, quantum simpliciter exprimeret licet, aspectu cnico domestico similis est: colore flavescens & pinguior: non valde dissimilis forte reperiet: aut saltem ad Eryngium illud referri posse non negabit, quod Aëtius de Archigenis sententia describit, folijs Attractilidis, durioribus, & ex candido pallidioribus, multis ramis ab unâ radice cubitalibus: floribus buphtalmo similibus, sed oculi formam stamina in medio nascentia perturbant.

ILLIUS autem Historiam hoc capite non repetemus, est enim non modo ab alijs descripta, sed etiam ipsa planta omnibus notissima. Iconem tamen subijcimus, quia elegans aliud ejus genus in Hispanicâ meâ peregrinatione observabam, cujus historiam hic adponendam operæ præcium esse duxi, licet ante in Hispanicis Observationibus fuerit divulgata.

PALMI verò altitudinem ea planta non superat, cauliculo tenui, unico, canâ lanugine obsito: folia illi Carlinae silvestris (cujus modo meminimus) foliorum æmula, minora, incana, spinis horrida; summo cauliculi fastigio, bina ut plurimum, fert capitula spinosa (nonnunquam etiam in alis) in quibus flos luteus orbem oculi imitans, media lanugine pallida, quam ambiunt rigidiuscula & exfucca foliola, coloris flavi: radix tenuis, rufescens, vivax non est, sed singulis annis perit.

Nusquam hanc inveniebam, quàm aridis quibusdam petrosisque & desertis circa Salmanticensem urbem locis, promiscuè nascentem cum thymo duriore, & Augusto mensè florentem.

VULGARE ejus nomen non intellexi, imò ipsis etiam medicis istic ignota. Priorem verò, Carlinae silvestrem nonnulli vocant, alij ἀνίσχυρον Theophrasti esse censent, cujus inter aculeatas

Handwritten notes at the bottom of the page, including 'Carlina silvestris', 'N. 114. 395', and 'Lan. 1. 6. 4'.

Carlina silvest. minor Hispan.

aculeatas meminit, Plantarum Histor. lib. vi. cap. 111. Germani *Drey Distel* / *Sem Distel* appellant: Viennenses rhizotomæ *Sattraut* nominant ab effectu, quia non modò illius sicca sive recentis gestatione, sed etiam intuitu, *brn sat* (sicim & faucium accensionem ex nimia crapula & bilis regurgitatione ortam esse puto) sisti, vulgus istic sibi persuadet, & experimento probatum asserit. Certè aliquando observavi, Nobilium virorum famulos in equis heros suos præeuntes, hujus herbam in pileis gestantes, ut perpetuò nimirum illam heri in conspectu haberent, & si corripentur eo vitio, ab illo liberarentur.

ERYNGIUM. CAP. XLVII.

PRÆTER vulgare Eryngium singulis notum, & in omnibus, quas adij Provincijs, frequenter obvium, observabam etiam peculiariora quædam alia genera, quorum Historiam hoc capite dabimus.

BICUBITALEM autem, vel ampliorem habet Primum altitudinem, caulem firmum, striatum, medullâ albâ plenum, ac veluti nodis distinctum, præsertim quâ parte eum amplectuntur latâ & membranaceâ sede folia, tres aut plures uncias longa, duas lata, viridia, venosa, in ambitu serrata, & aspera non nihil, subamaro, acriusculoque gustu: quæ verò circa radicem nascuntur, longiora latioraque sunt, & oblongis pediculis innituntur: summus caulis in aliquot ramos divisus, breviora folia habet, eaque in profundas lacinas divisa, & mollibus spinis prædita: summa deinde alæ in aliquot ramulos desinunt, echinata capitula ferentes, sphericæ ferè rotunditatis, in quibus multi cærulei flosculi albicantibus staminibus præditi, sub ipsis autem capitulis novem aut plura oblonga, angusta, aculeata foliola, stellæ instar expansa: ipsa porò capitula cum summis ramulis, supremâque caulis parte, interdum vetustate cæruleum profus colorem adquirent: radix in novellis plantis digiti crassitudinem & longitudinem æquat, aliquot fibris donata, foris subfusca, intus alba, carnosâ, gustu dulcicula, perinde ac Eryngij marini radix: vetustate subinde grandescit, & in plures alias radices extuberat, singulis annis ex lateribus frequentiores caules proferens: aliquando tamen hoc in ista plantâ observabam, ut producto semine, subsequens hiems illam profus corrumpere, præsertim cultioribus locis.

Eryngium lasifol. Poir. novem.

Eryngium campestre, vulgare.

Frequens nascitur in pratis ad Danubium supra & infra Viennam sicut promiscuè cum Asparago, & in hortos illarum feliciter provenit. Floret Junio & Julio.

Simile planè in Silesiacis montibus sponte natum ad me mittebat Viennam Achilleus Cromerus Medicus: nec huic fortè abssimile quod Pena & Lobelius in Adversarijs describunt. Idem verò profuse est cum eo quod Matthiæ planum nuncupat, ipsi primum demonstratum à C. V. Paulo Fabricio Medico & trium Cæs. Mathematico.

*Crucif. 1. 229
Lam. 4. 257
E. Campes. 4. 26. 337
Midi. 4. 26. 337
2. 24. 1161*

Panicum.

Ejus autem florem variare, mihi testis est N. V. Ioannes à Hoghelande, qui anno M. D. XCII non modo scribebat, habere se plantam semine ipsi natam, cuius flores non cærulei, sed albi essent, caulis non purpurascens, sed ex viridi pallescens, verum etiam caulis supremam partem aridam, & semen, eodem anno Francofurtum ad me mittebat.

II.
Eryngium
planū Moutoni.

ALIUD etiam est Eryngij (plantæ cognominati) genus, non à me quidem natali loco observatum, sed in exculto hortu Ill. viri Ioannis de Brancion crescens conspectum, quod Ioannis Moutoni Tornacensis Pharmacopæi doctissimi, & in Stirpium cognitione exercitissimi, munere acceperat.

Id autem humile erat, statim à radice in plures ramos divaricatum, teretes, rotundos, procumbentes, ad quorum singula veluti genicula nascebantur inordinata folia, extremo latiuscula, circa pediculum angustiora & crenata: quæ verò circa radicem, formâ quidem illis similia, sed amphora, unciam lata, binas aut amplius longa, ex viridi pallentis coloris: frequentes ex alis ramuli nascebantur, ad quorum singulos nodos foliola, & echinata virentiaque capitula exoriebantur florem observare non licuit, qui nondum se prodebat, cum subsequenter Autumnum Viennam evocarer: radix satis crassa, & aliquot fibris donata: quin & procumbentes cauliculi plures, secundum radicis caput, crassiusculas fibras agunt, quibus subinde sese firmant.

III.
Eryngium
pusillum
Hispanie.

TERTIUM genus quod in Hispanijs observabam, passim agro Salmanticensi in collibus nascitur, palmi, nonnunquam pedis altitudine, caule gracili, multis ramis, ex adverso ut plurimum nascentibus, prædito: folia circa radicem in rotæ speciem humi sparguntur, majuscula, latiuscula, & molliora: at, quæ in ipso caule sub alis nascuntur, multitudine sunt, tenuia, in ambitu serrata & aculeata: ramulorum summitatibus globosa infident capitula, octo plerumque spinosorum foliorum ambitu stellæ instar circumvallata, ipsa etiam spinosa: flos & tota capitula cum suis foliis ea ambientibus cærulei sunt coloris: succrescente plantâ, folia secundum radicem in orbem nascètia marcescunt, deinde alia caulem ambientia exsiccantur & decidunt, ut rarò plantam (cum defloruit) cum folijs, præsertim inferioribus, reperire liceat: radix dura quidem & lignosa, sed quæ non vivax sit, & singulis annis semine maturo pereat, semineque decido renascatur.

Moutoni.

Post menses plerumque invenitur, quo commemoravi loco: nusquam alibi videre memini: semine quidem inde relato, natum est apud Belgas, sed ferius flores protulit, qui nullum semen dederunt, deinde color ille cæruleus longè fuit remissior.

II.
Eryngium
Moutoni.

CETERVM Eryngij genus natum memini Ill. Viro Ioanni de Brancion, cuius hoc cap. mentionem

Eryngium pinnatifidum Hispanic.

Eryngium marinum.

E. maritimum
L. 1753
L. 1754
L. 1755

mentionem feci, semine è Gallia misso Eryngij montani nomine à Doctis. viro, eodemq; Regis Galliaz Chirurgo peritissimo Nicolao Rasio, quod nullâ in re differabat à vulgari & passim obvio, præterquam summorum ramorum & capitulorum colore, qui elegans cæruleus erat, radix etiam non minùs crassa, longa, sub terrâ se condens, & repens.

QVOD verò maritimis locis nascitur Eryngium, amplis & crassis folijs, minimum laciniosis, sinuosis tamen in ambitu, & spinosis (nisi cum novella sunt) nõ modò in calidiorum regionum, quales sunt Hispania, Italia, Gallia Narbonensis & similes, sed etiam frigidiorum & ad Septentrionem vergentium, ut sunt Anglia, Belgium, Hollandia, atque alia ijs adhuc frigidiores, maritimis frequens sponte nascitur, & radice sub terrâ vagatur.

ERYNGIVM porro, Græcis ἑρύγγιον: Italis, Iringo. Gallis, Panicaut: Hispanis, Cardo corvidor, quia caulis resiccatus & abruptus, à vento impelli & provolvi solet, præsertim locis planis & apertis: Germanis Brachen distel, & Wanne treu dicitur: vulgare vocant officinæ, Iringum: nonnulli Centumcapita.

DIOSCORIDI, radices Eryngij tusæ, præcisiss nervis, & vulneribus glutinandis illinuntur: decoctum, etiam nervorum affectibus prodest. Camerarius addit è tenellis Eryngij folijs aquam stillatitiam fieri, ijs apprimè utilem, qui morbi Gallici ulceribus laborant, si diutius quotidie eâ utantur in potu: Multas præterea alias facultates recenset, quas ex ejus Plantarum Epitome petere licet Memini autem C.V. Gulhelmum Rondeletium, marini radices (quas potissimum usurpandas censebat) saccharo conditas præscribere solere, mulieribus frigidioris uteri intemperie laborantibus, ad juvandum conceptum, prius tamen purgato, ut decet, corpore, & reliquis necessarijs præmissis.

v.
Eryngium
marit.

Nomina.

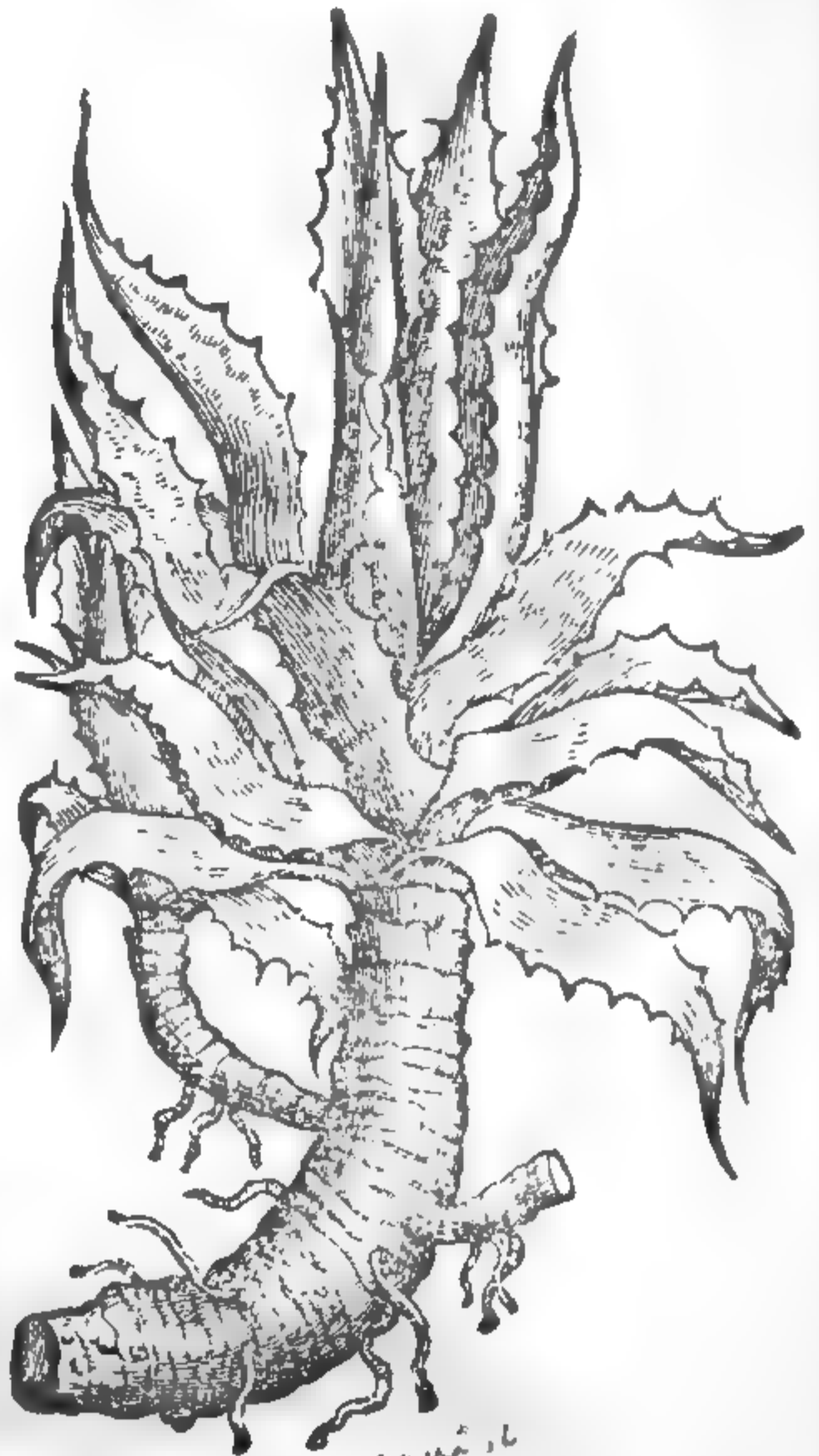
Facultates

A L O E.

CAP. XLVIII.

VVLGAREM Aloën sponte proveniente[m] observare memini, in veteribus muris arcis Vlyssipponensis, quâ descensus est ad proximum templum in declivi situm. Intelligebam etiam Valentiz, in vicinæ Sagunti vetustis muris & macerijs abundanter provenire. De illâ tamen hîc nõ est nobis institutus sermo: verùm de Americanâ, cujus descriptionem ante multos annos in nostris ad Aromatum historiam scholijs polliciti sumus. Tamet si autem hîc non suo ordine reponi videatur, quodd, cum crassa admodum radice sit, tuberosis potius fuisset adijcienda: rigida tamen ejus facies, à vulgari Aloë planè diversa facit, ut Aculeatarum classi eam accommodarim.

Aloë vulgare.

Aloë Americanum.

MULTA sunt illi folia, humanam longitudinem attingentia, saturatè virentia quidem, sed quibus inspersus videatur cineracei quidpiam coloris ut in Tuliparum quarundam folijs, lævia, circa infimam sedem trium aut quatuor digitorum transversorum crassitudine, quodammodo carinata, valde lata, mutuo se amplectentia, instar foliorum vulgaris Aloës aut Asphodeli, sensim in mucronem desinentia, qui nihil aliud est, quàm spina, fusca, crassa, unciam cum semisse interdum longa, & adeò firma, ut Americani pro subula uti solerent, & cuspidis ferreæ loco ad sua tela adaptarent: foliorum latera tenuiora sunt, & spinis ejusdem coloris aspera, sed brevioribus, latâ basi præditis, & deorsum incurvis ut in Rhamno tertio, interiore parte fibrosa sunt hæc folia, & succi plena, sed nõ amari. Ex eorum medio caulem enasci intellexi (nullum enim vidi) brachiali crassitudine, & brevioris lanceæ altitudine: radix est crassa, longa, curva, veluti internodijs articulata, è quibus ad latera nascuntur alternis alix plantæ, ut in Arundinum nodis germina seu gemmæ sunt dispositæ.

Primum mihi hanc plantam demonstrabat C. V. D. Ioannes Plaça medicus & professor in Valentinâ Hispaniæ Academiâ, primo ab urbe Valentia militari, in cœnobio D. Virginie sacro, cui cognomen de Iesv inditum, eodem quo Persea crescit hortulo: postea alijs etiam locis observabam: erutam autem, omnium maximâ radice conspiciebam in suburbano ornatissimi viri Petri Alemani civis Valentini, cujus hospitio exceptus eram, duorum videlicet cubitorum fermè longitudine, ad cujus latera circiter triginta pumilæ plantæ enatæ, ex quibus binas detractas in Belgicam deferebam; & unam quidem donabam Generoso Dn. Carolo à Divo Audomaro, viro rei herbariæ, & omnium Naturæ miraculorum studiosissimo & peritissimo, quam secunda subsequens hiems corrupit: alteram verò Petro Coudebergo Pharmacopolæ doctissimo, Antuerpiæ ad Campanæ symbolum commoranti, quam diu in fictilibus conseruavit: nam ex illâ hanc iconem exprimi curabam. Vivax est, multòsque annos durat, radice multipliciter se propagans, cujus rei gratiâ, & propter spinarum rigiditatè sive asperitatem Indos seu Americanos, circa agros eam ferere consuevissent, ad eos communicandum, & fures arcendum (ut apud nos sepibus spinosarum stirpium fieri solet) memoriæ proditum invenio. Nunc à multis alitur in fictilibus: adeò autem prolifica est, ut alternis annis (Viennæ agens) eximere cogerer, ad soboles detrahendum, non secus ac legitimæ Aloë, quæ etiam prolium valde ferax, sed circa radicis summum caput duntaxat.

Nomina.

VALENTINI *Fily agulla* vocabant, id est, filum & acus, quia foliorum extremæ spinæ, acus:

na, acus: fibræ autem interiores fili vicem præsentent. Americani *Maguey* & *Men* appellant: nonnulli istic Hispani *Cardon*, ab aculeorum, ut opinor, frequentiâ.

FREQUENTI autem in utroque fuisse apud Indos, refert Gomara ad calcem Mexicanæ historiæ, cujus verba, quia integram hujus plantæ historiâ continent, launa facere, & hic adscribere volui.

M. TL, nonnullis *Maguey*, alijs *Cardon*, arbor est duorum hominum altitudine, aut majore affurgens, humanæ coxæ crassitudinem æquans, inferiore parte crassior & densior, deinde paulatim in pyramidalem formam desinens instar Cupressi: quadragesima illi folia, regularum amplitudine propemodum, & eodem modo carinata, sed inferiore crassa, deinde in mucronem desinentia, lateribus tenuiora, crassa autem spina mucronem occupante.

Tantâ istic (videlicet circa Mexico) copiâ nascitur, quantâ apud nos vites: facit spicam, florem, & semen. Ex ea ignem struunt, ejus cineres parando lixivio idonei: truncus ligni vicem præbet, folia regularum aut imbricum.

Cadere eam solent ante quàm nimium adolescat, ut radix in majorem crassitudinem excreseat: eâ enim excavatâ, quendam liquorem colligunt, qui serapij instar ilicò densatur: is levi decoctione mel fit: depuratione, saccharum: dilutione, acetum: & addito *Ocpalli* (radix ea est, quæ, à præstantiâ, vini medicina vocatur) vinum: illis quidem in utroque, sed parum salubre: etenim valdè caput tentat, & inebriat: nullum autem cadaver, nulla impura sentina ita fœtet, ut illorum anhelitus qui eo vino inebriati fuerint. Ex hujus germinibus & tenellis folijs fit conserva. Foliorum prunis assatorum liquor, recentibus vulneribus aut ulceribus instillatus, brevi ea curat. Germinum & radicum succus, cum abûnthij illius regionis succo, mixtus, viperarum moribus utiliter instillatur.

Illius folijs paratur charta in usum vulgarem sacrificiorum & pictorum: ex ijs (lini videlicet aut cannabis modo paratis) fiunt alpergates [calcei genus Hispanis admodum familiare ex funiculis contextum] storiæ, chlamydes, cingula, capistra, & funes: denique cannabini fili vicem illis præbent. Horum foliorum cuspides seu spinæ, adeo firmæ sunt, ut illis acus aut subulæ loco sint, fibræ autem fili vicem suppleant. Iisdem Sacerdotes illius regionis pungere & vulnerare se solent in sacrificijs, earum enim culpis non infringitur, & quantum opus est penetrat, exiguo foramine facto. Non contemnenda sane planta, quæ ad tam varios effectus hominibus utilis est. Hactenus Gomara.

ADDUNT quidam, Americanos venerèa luem hujus plantæ usu curare solitos hac ratione.

Ejus fragmentum, in minutas partes sectum, deinde ollæ, canthari aquæ capaci impositum, trium horarum spatio decoquebant, ollâ prius luto obstructâ: decoctione factâ, ollam apud ægrum collocatam aperiebant, copiosus inde fumus exhalans, multum sudorem excitabat. Aut, Folium hujus plantæ prunis impositum assabant, cujus fumum æger excipiebat: sed adeo vehementes sudores hujus remedij usu excitabantur, & vires collabebantur, ut æger vix ferre posset, licet triduo duntaxat uteretur.

H V I V S plantæ foliorum fibris, contextum à mei Hospitis sorore reticulum, mihi ostendebatur, cum Valentia essem. Intelligebam etiam, industria ex ijs parata, Hispali urbe Bæticæ & celebri Emporio, venalia inveniri.

CYNOGLOSSVM.

CAP. XLIX.

VVLGARE illud Cynoglossum, quod doctiores & in Stirpium cognitione egregiè exercitati non sine probabili ratione legitimum esse censent, ut quod ceteris notis satis convenientibus, multorum etiam sit annorum interdum, ante quàm caulem proferat, in omnibus quas percurri regionibus mihi fuit obvium. Id cum à nemine eorum qui Stirpium historiâ scripserunt, sit prætermisum: illius descriptionem à me expectare non est necesse. Tria autem alia genera observabam: quorum Primum natali loco crescens nunquam vidi, sed in quorundam hortis semine natum duntaxat, quod ipse etiam sæpius in meo alui, atque nunc adhuc alo: Secundum, etiam in hortis tantum: Tertium verò, frequenter sponte nascens conspexi. Singulorum historiâ qua poterimus perspicuitate & facilitate, hoc capite dabimus.

PROFERT igitur Primum à summo radice capite multa folia, longa, vulgaris folijs multò angustiora, venis aliquot secundum longitudinem excurrètib; prædita, ex viriditate canescentia: inter quæ nascitur caulis inæqualis, minimi digiti crassitudinem non attingens, per quem, inordinato situ, nascuntur folia, ijs quæ à radice prodeunt breviora & angustiora, ipsum quodammodo amplectètia, ex quorum alis circa summum caulem nascuntur ramuli, aliquot cavis flosculis, in quinque laciniâs per extremas oras divisus, onusti, vulgaris quidem floribus formâ similibus, sed minoribus, & dilutiore coloris, in quorum medio quinque staminula saturè rubentia: singulis floribus succedunt, quemadmodum in vulgari, quatuor rugosa & aspera semina simul conjuncta (prominulo ex illorum medio stilo) vulgaris tamen seminibus minora, sed non minus quàm illa, vestibis attingentium in hærentia: radix est longa, singularis, candidans, crasso & succulento cortice obducta, summâ tamen cute subfusca, minimi digiti crassitudine, fractu contumax, raris tenuibus fibris per totam longitudinem prædita.

Cynoglossum Creticum I.

Cynoglossum Creticum II.

Nobis primùm hæc planta nata est in Belgicâ, semine ex Italiâ misso Cynoglossi Cretici nomine, deinde sponte deciduo conservata: Floret Maio, atque etiam Junio, quo similiter mense maturefcit semen.

II.
Cynogloss.
Cretic. I.

SECUNDVM, primo anno, ex radice longâ, infra digiti minimi crassitudinem consistente, rarisque fibris per longitudinem sparsis præditâ, crassiusculoque cortice foris fusco amictâ, multa promit folia, palmum aut amplius longa, unciam lata, humi fusa, mollia & tenui brevique lanugine tecta, nervo satis crasso illa per longitudinem æqualiter secante; inter quæ altero anno prodit caulis cubitalis aut amplior, striatus, firmus, rectus, molli lanugine obsitus, quæ confuso ordine vestiunt folia jam dictis similia, sed quæ breviora sunt, quo propius ad summum caulem accedunt, ex viridi pallefcientia: summus caulis in multos graciles ramos dividitur summo fastigio Scorpiuri aut Heliotropij majoris instar inflexos, in quibus plurimi caliculi quinque lacinijs constantes, unde flores emergunt Primi floribus breviores, illis tamen ampliores, in quinque lacinias orbiculares divisi, candicantis initio coloris, sed multis tenuibus purpurascensibus venis (quæ vetustate in cæruleum colorem transeunt) ornati: defluentibus floribus, conspiciuntur in caliculis quatuor semina conjuncta, ut in Priore Cynoglossio Cretico, rugosa & aspera, è quorum medio prodit stilus.

Tota stirps ingrati odoris est: Junio floret: ejus radicem vivacem nõ esse arbitror, sed hieme, profluvium seminis insequente, corrumpi, & semine sponte deciduo renasci.

Hoc genus in suo horto alebat Francofurti ad Mœnum Ioannes Mylerus illius urbis Pharmacopæus, quod semine Cynoglossi Cretici nomine ad se misso natum assererat.

III.
Cynoglossum
pumila.

INTRA pedalem altitudinem plerumque consistit Tertium, tamen nonnũquam superet, cauliculus illi singularis, tenuis, firmus, rotundus, subhirtus, infernè purpurascens, supernè vitescens; per quem sparsa sunt inæquali situ foliola uncialia, angusta, eminente dorso, molli lanugine tecta, colore ferè cineraceo, gustu aliquantulum excalfaciente: summi cauliculi in aliquot ramos dividuntur, qui, Scorpiuri modo contorti, flosculos ex foliorum adverso proferunt, Buglossio vulgari, aut Cynoglossio jam descripto similes, minores, cærulei coloris: quibus succedunt quaterna etiam simul juncta semina, in umbonem protuberantia, admodum echinata & aspera: radix longa, tenuis, raris fibris donata, quæ annuatim duntaxat superesse, & post semen maturum penre solet.

Raculus.

Crescit ad viarum & agrorũ margines circa urbem Viennam, in nudis & salebrosis jugis huic urbi vicinis, plerisq; aridis Pannoniæ locis ad arvorũ sublevatos margines, tum etiam Moraviæ, præsertim verò ad arcem urbis Brünæ in eâ Provinciâ sitæ. Floret Maio & Junio.

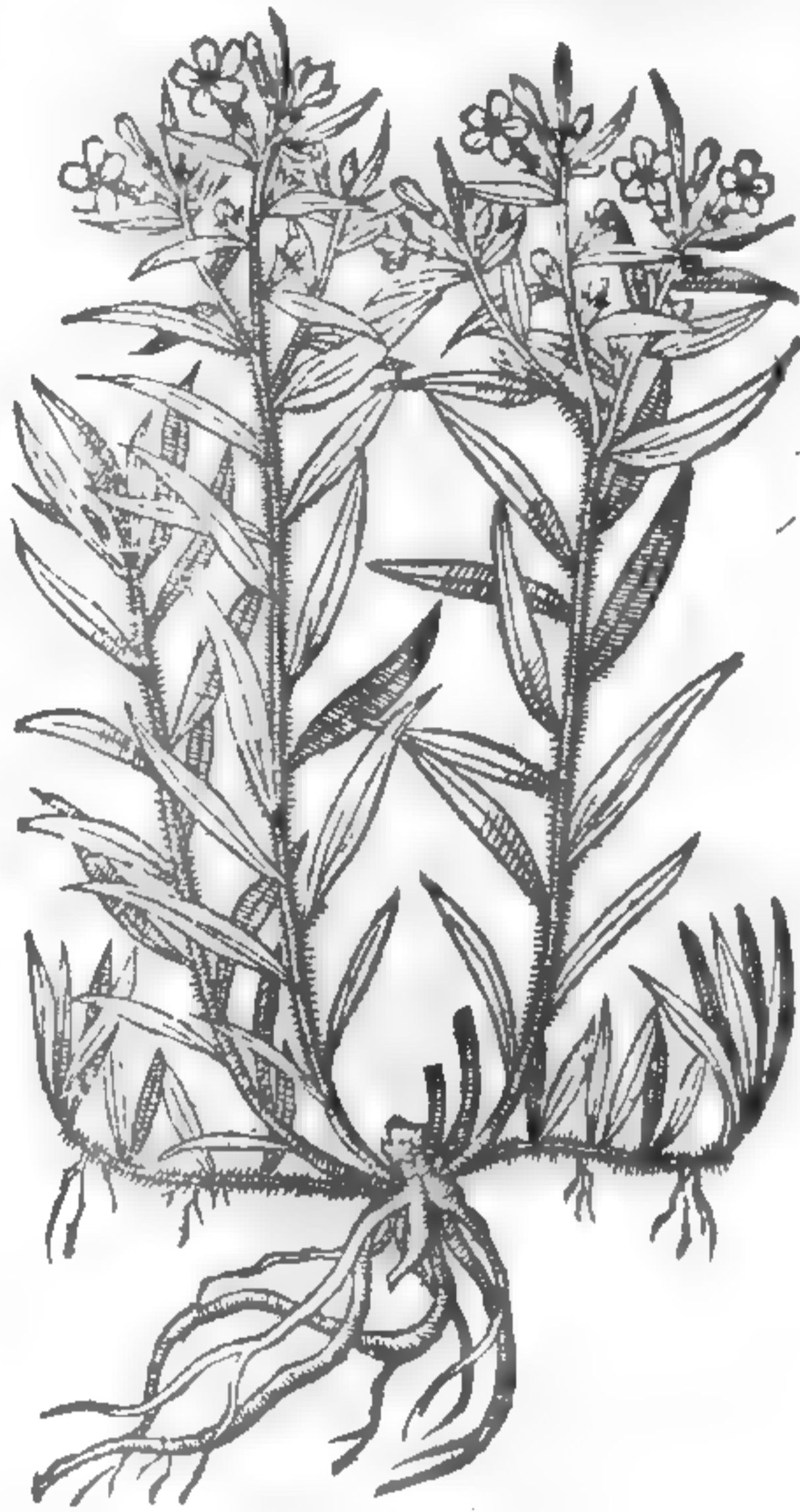
AN ve-

Cynogloss. pumil. sive Austriac. alterum.

Lithospermum repens majus.

Echium vulgare.

Lithospermum repens
L. 170
1. 227 45

AN verò hoc postremù Cynoglossum, planta ea sit, quam Plinius Natur. Historiæ, lib. xxv. cap. vii. scribit Cynoglossum similem & quæ ferat lappas minutas? cuiusq; radix ranis & serpentibus adversetur?

Planta Cynoglossi similis Plin.

VULGARE Cynoglossum appellant Itali, Cynoglossa & Lingua canina: Galli, Langue de chien: Hispani, Lengua de perro: Germani, Hundszung: Belgæ, Emeynehonds-tonghe.

Nomina.

CYNOGLOSSI potèrò folia, cù suillo adipe veteri, canum morsibus, alopecijs, & ambustis medentur: alvum emollit decoctum herbar, ex vino potum.

Facultates.

ADMODVM etiam frequens est in silvula ad Lacha primo ab urbe Viennâ miliari, & Viennensis saltus aliorumq; montiù urbi vicinorum radices, inter frutices Lithospermum illud majus vulgo nuncupatum, cujus sarmenta humi fusa subinde fibras agunt, & mirè se propagant.

Lithospermum majus.

Nec minus frequens varijs Pannoniæ, & Austriæ locis, aliud illud Lithospermi genus legitimum, semine cãdido, cujus in officinis usus est.

Lithospermi legit.

ECHIVM.

CAP. I.

VARIA, præter vulgare subcæruleo flore, quod Viennensi agro & vicinis locis frequentissimum, etiam variante in subcinereum, vel omnino album colorem flore, interdum reperitur, nascuntur in Austriâ Echij genera, eaque elegantia.

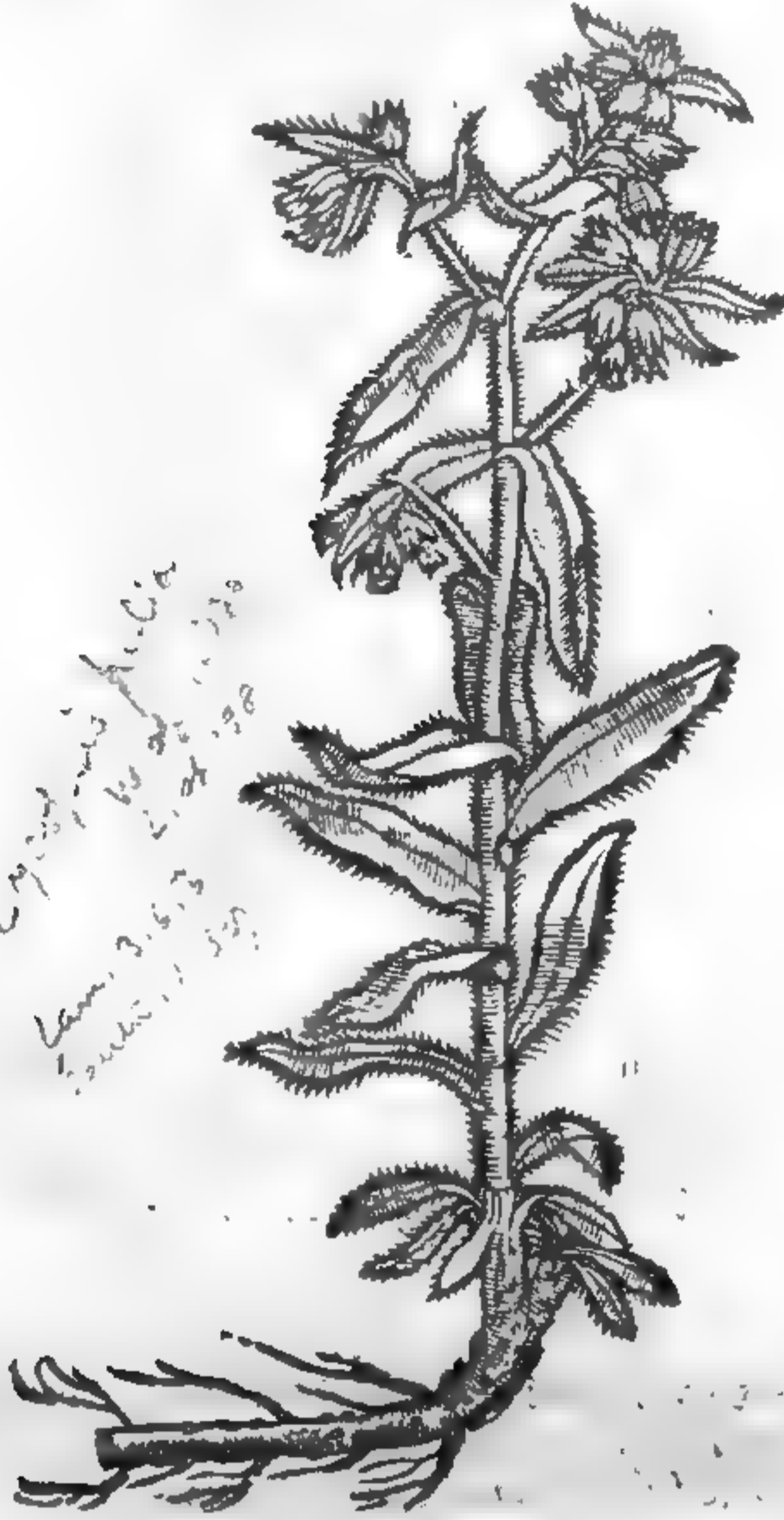
Echium vulgare.

PRIMUM

*ap. 250
P. 1. 268*

Echium pullo flore.

Echium rubro flore.

I.
Echium pullo
flore.

PRIMUM pedalem habet caulem, striatum, villosum, folijs Echij, aut Buglossi silvestris, molli lanugine præditis, & inæquali situ ipsum ambientibus ornatum, superiore parte in multas alas divisum, quæ deinde in breves ramulos sese findentes, multis flosculis concavis, extremâ parte in quinque crenulas divitis, colorèq; ex atro purpurascente præditis, onustæ sunt, qui è vasculis molli lanugine hirsutis & inter folia latentibus prodeunt: semen ut in hujusmodi generis plantis, viperino capiti simile: radix oblôga, minimi digiti crassitudinem interdum æquat, foris fusca, paucisq; tenuibus fibris prædita, capite, unde caulis prodit, exuberante, & præcedentis anni caulis vestigia servante: præmanfa folia, nullum initio manifestum saporem peculiarem præbent: sed postea nonnihil acrimoniæ habere videntur.

Natalis.

Crescit multis locis Viennæ vicinis, totâ etiam inferiore Austriâ, & Pannoniæ parte sicciore pratis, & gramineis locis ad collium radices, atque in ipsiis collibus nudis, & tenui duntaxat gramine obsitis. Floret Maio.

II.
Echium rubro
flore.

OBLONGA & angusta habet Alterum folia, villosa, vulgaris Echij folijs ferè similia, paulò tamen latiora, humi strata: caulem modò pedalem, aliquando cubitalem, firmum, striatum, lanuginosum, maculisq; purpureis conspersum, quem in còdito ordine multa ambiunt folia, infernis breviora & angustiora, non minus tamè hirsuta: summum caulem exornant multi breves ramuli in se veluti convoluti, atque Scorpiuri instar inflexi, pleni florum vulgaris Echij floribus similibus, sed colore rubro eleganti præditorum, qui proximè caulem primum aperiri incipiunt: excusso flore, semen, ut in alijs Echij generibus, apparet in caliculis nigrum, viperino capiti simile, sed minus: radix satis longa, dura, & lignosa, nigro cortice tecta, summo capite multos interdum caules promens, sed maximâ ex parte duntaxat unicum.

Natalis.

Abundè admodum, siccis pratis supra & infra Sopronium Vngariæ urbem, nusquam verò alibi, hanc plantam observabam Maio florentem, nunc saturatè rubentem, modò dilutior colore præditam.

BINA porrò alia Echij genera, Cretico semine, quod mittebam, nata, creverunt Ioanni ab Hogelande anno M. D. XCIII.

III.
Echium Creticum.

AMPLA, initio habuisse, dicebat Primum folia, mediæ, inter plantaginem & buglossum substantiæ, humi strata, inter quæ nascebantur caules rotundi, scabri & asperi, frequentibus alis donati, quos ambièbât inordinata folia, minora, hirta, extremi rami circumvolvebantur & inflectebantur, Echij & aliarum Anchusarum instar, gestabantq; caliculos quinque foliolis angustis & hirtis constantes, ex quibus cavi flores, Echij floribus non dissimiles prodibant,

E. creticum
1747
Linn. Bot.

dibant, coloris rubri diluti elegantis, in quinque lacinias summis oris divisi (quos successu temporis, purpurascentem colorem contrahere, observabat) e quorum umbilico exiebant staminula ex rubro purpurascentia, apicibus pallidis, & medius gracilis stilius, exalbidus, & bifurcus: flori successit semen, echij semini non dissimile. Flores dedit Iulio & sequentibus mensibus.

CAYLES Alteri magis scabri erant, quam Priori, rotundi, parvis maculis rubris distincti, Serpentariae ferè ritu: folia promebat quaternas aut quinas prae uncias longa, unam lata, pallidioribus maculis aspersa: flores extremis ramis nascebantur egregiè rubentes, nativam rubedinem, etiam adulti retinentes, e quorum umbilico majora duo staminula prodibant, & tria minora, quorum tertium, reliquis minus, omnia autem apicibus albis praedita. Florere incipiebat sub extremum Iulium.

Accipiebam autem semina, ex quibus haec plantae natae, non Echij appellatione, sed Anchusae, cujus semen e Creta allatum esset: cum verò Echium magis referant, quam Anchusam, ad Echij caput reiiciendas has plantas esse duxi.

GRÆCIS haec planta ἔχιον; Latinis, echion; Italis, Buglossia salvatica: Gallis, Buglosse sauvage, ou Herbe aux vipères: Hispanis, Lengua de buey, salvage, y Tierra de las bivoras: Germanis, wild Dohsenzung: Belgis, wilde Dissen-tonghe.

ECHII radix, teste Dioscoride, percussis a serpentibus, non modò ex vino pota, prodest, sed eos qui ante biberint, feriri non patitur: Folia & semen, similes habent facultates.

1111.
Echium Cro-
ticum 11.

Handwritten notes in cursive script.

Facultates.

ANCHUSA.

CAP. LI.

DIOSCORIDES & Plinius tria Anchusae genera describunt, quorum Alterum genus, illis Onochiles dictum, mihi duntaxat cognitum esse, ingenuè fateor: id autem cum in Gallia Narbonensi frequenter legere memini, cum plerisque Hispaniae & Lusitaniae locis observare. Sed cum ab alijs hujus aevi De re herbaria scriptoribus ejus icon sit exhibitae, & historia tradita, ad eos Lectores ablegabimus.

Anchusa ge-
nera tria ve-
teribus pro-
dura.

Anchusa exalbido flore.

Handwritten notes: *Anchusa echinoides*

ALIVD verò genus observabam, cui numerosa folia, palmaris longitudinis, valde angusta, & pungente lanugine hirsuta: e quorum medio caulis assurgit secundo anno (primo enim ἀκαυλος est) pedalis, interdum etià cubitalis, crassiusculus, firmus, hirtus, in multos ramos divisus, in quibus breviora multò, hispidaq; folia: extremis ramis prodeunt, e vaginulis hirsutis & asperis, flores Symphiti majoris floribus quodam modo similes, albi, aut ex albo nonnihil pallefcetes, sive ἀχρόλευκοί, in angulos quinque divisi, quibus discussis, semen in vaginulis conspicitur viperino capiti aut Echij semini simile: radix minimi digiti crassitudinem aequat, nigraq; cute tecta est, qua sublatà, omnino rubet, & elegantissimo colore inficit: aded autem carnosa est, ut radicem Buglossi vulgaris instar condiri possit, dulcis tamen & insipida.

Anchusa ex-
albido flore.

Nascitur arido & salebroso solo, ut in monte Badensibus thermis imminente & alijs vicinis, apud Carnuntum praeterea, Pannoniae olim amplissimam urbem, nunc autem vile oppidulum, Petronella vocatum, maximà copià, tum plerisque alijs Pannoniae, Austriae; siccis & aridis locis. Floret Maio, & semen Junio profert: deinde perire arbitror, ut Echij genera.

Natalis.

GRÆCI potè Anchusam Latinis dictam ἀγκύσα η̄ κάλυκα & ὀνόκλιον appellant, Secundum genus Dioscorides ἀλευβιάδιον ἢ ὀνοχυλίδιον quibusdam dici scribit. Nullum nomen vulgare novi, nisi quod Secundum genus, nonnullis Hispaniae locis, Argamula vocatur.

Nomina.

PRIORI generi radicem adstringentem tribuit Dioscorides: ad ambusta, & vetera ulcera, ex oleo & cerà, efficacem esse ait: igni sacro cum polentà mederi: lepris & vitiliginibus illini ex aceto, partus extrahere, vulvæ inditam: ejus decoctum renum vitij, lieni, & bile suffus da-

Facultates.

fufis dari, & si febris fit, ex aquâ mulsâ: folia alvum sistere in vino pota. Radice pigmentarios uti ad unguentorum spiffamenta. Similes fere facultates trituit etiam illi Plinius. Secundum autem genus vim habere quæ contra virus reliquorum serpentum, præsertim autem viperarum auxilietur, siue cibo, siue potu, siue alligatu. Verisimile autem est similibus huic secundo generi facultatibus pollere, quam hoc capite describo Anchusam.

Cùm Granatæ essem, venales conspiciebam pyxidulas unguento plenas ex Anchusæ, quæ in eâ Provinciâ frequens nascitur, radice rubrâ parato, ad lucandam faciem (quod istuc usitatum est) idoneo.

Anchusa ligustica.

CETERVM, non ineptè ad Anchusæ genera forsitan referti possit quædam planta, aridis locis circa frutices & dumeta nascens, in Lusitaniâ à me observata. Tres verò aut quatuor ab unâ radice producebat virgas, pedem altas, tenues, duras, & lignosas, quas ambiebant frequentia folia, Anchusæ folijs similia, nigricantia supernâ parte & hirsuta surmis virgis, quæ Scorpiuri instar incurvantur, innascuntur oblongi flores, Anchusæ floribus similes, intense cærulei, aspectu pulcherrimi: radix dura est, lignosa, detractâ summâ cute nigricante rubescens, temperati gustus. Florebat istuc Ianuario inter Scinty arcem Regiam & scopulum cui nomen *Nostra Señora de la peña*, ad cuius radices frequentior. Ab incolis *Tomarguera* nuncupabatur.

Tomarguera.

Non absimilis ei videtur quam Doctissimus Lobelius Anchusam lignosiore angustifolium appellat, nisi fortè eadem sit.

SYMPHITVM TUBEROSVM.

CAP. LIII.

Symphitum tuberosum majus.

Symphitum tuberosum minus.

Symphitum tuberosum var. minus.

ANGULOSVM & quodammodo pentagonum habet caulem, rarissimè pedalem altitudinem superantem, succi plenum, per quem rariora, quàm in Symphito majore, sparsa sunt folia, illisq; minora, teneriora & minus aspera, insipido ferè gustu: flores in summis ramis pallidos, oblongos, Symphiti majoris floribus forma similes, còcavos, inodoros, extimâ parte in quinque crenas divisos, quinque staminibus in medio flore, veluti in umbonem tendentibus, protuberâte in medio stilo: caliculos deinde majoris Symphiti instar, in quibus semen, Echij semine non dispar: radicem longam, ramosam, teneram & fragilem, minimi digiti crassitudine, subinde in tubera excretescentem, exiguis fibris capillatam: pediculi, calices, caules angulosi, & folia hirsuta sunt.

Natalis.

Invenitur in omnibus Pannoniæ & Austriæ silvis, umbroso loco, præsertim verò sub fruticibus:

vicibus: reperiebam etiam in Pannoniâ interamni, ultra Dravum flumen, in Grœbén arcis
 sœpius memoratæ montanis. Primum verò innotuerat Belgicæ incolis anno M. D. LXVIII.
 planta ipsa vni è Machliniam ad nos missa à C. V. Alphonso Pancio Ferrariensi Professore.
 Eius huiusmodi & iconem minime dedissem, nisi aut minus diligenter ab alijs descri-
 pta fuisset historia, aut icon non satis scitè expressa: tamen & in eâ quam exprimi iussi, pi-
 ctor olicitantiæ merito accusari possit. Nam radicem nimis tenuem illi dedit, & tubera
 omisit: utramque tamen hic subiecimus.

De facultatibus, nescio an quispiam periculum fecerit: verisimile autem est, iisdem pol-
 lere, quibus Symphitum majus.

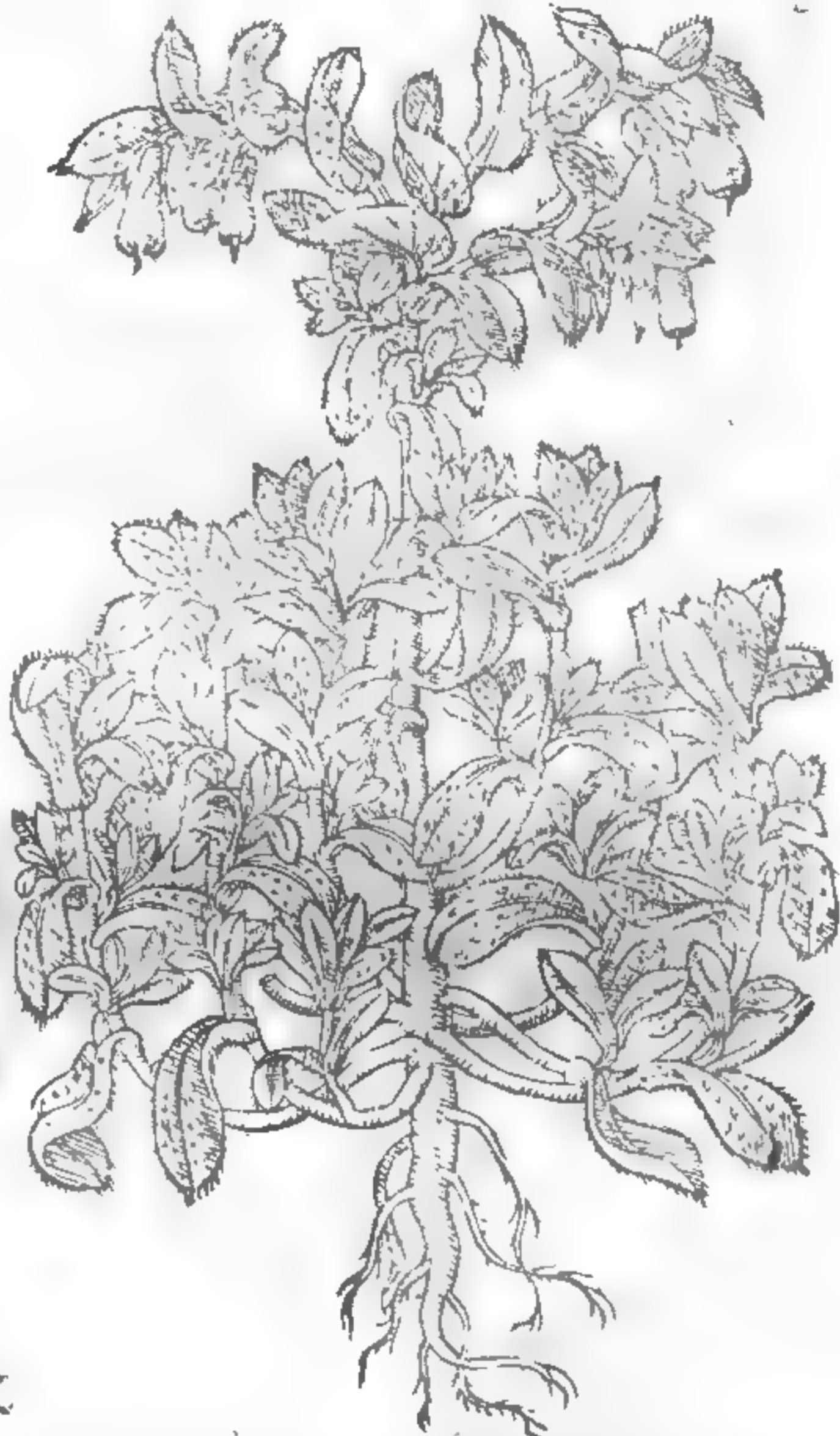
CERINTHE QUORVNDAM.

CAP. LIII.

H VIVS stirpis, quatuor inveniuntur genera, forsitan etiam plura; tria observabam,
 quartum ab amico accipiebam. Nos singula ordine describemus.

Cerinte quorundam major versicol. flo.

Cerinte quorund. major flavo flo.

QUATVOR aut quinque ramos sive caules habet Primum, à summo radicis capite
 prodeutes, rotundos, succulentos, interdum cubitales, quos amplectuntur numerosa fo-
 lia, oblonga, circa pediculum latiora, mucrone obtuso, colore ex viridi ad cæruleum quasi
 tendente, candidis maculis aspersa, non nihil villosa: è foliorum sinu nascantur alij ramuli,
 Heliotropij majoris ramulorum instar sese intorquentes, pleni florum secundùm ramulo-
 rum longitudinem dispositorum, longiusculorum, concavorum, à medio in extimam par-
 tem, flavorum, alterà, quâ caliculis inhærent, ex rubro purpureorum, quibus apes valde de-
 lectantur: his decidentibus bina plerumque in eodem caliculo semina conspiciuntur, ni-
 gra, Ervi magnitudine, seminis Echij, aut Ciceris arietini forma: radix alba, oblonga, & satis
 crassa est, an verò perennis, ubi sponte nascentem observabam, ignoro.

Crescit autem nonnullis Lusitaniæ locis, sed copiosè per totam Bæticam. Floret novo
 Vere & Martio. Apud Belgas in hortis sata multo serius, videlicet sub æstatis finem, & sub-
 inde floribus scatet in hiemè usque, tum perit, & deciduo semine singulis annis renascitur.

ILLI non absimile est Alterum genus, habet enim medium caulem surrectum, & fre-
 quentes ramos, à summo radicis capite prodeutes, & humi fusos, quos, uti & caulem ample-
 ctuntur alternis, folia qualia in superiore, non adeò tamen ampla circa pediculum, sed
 perinde maculis albis infecta, & veluti tenellis spinis obsita, atque mollibus villis in ambitu
 prædita: caulis in aliquot ramulos supernè dividitur, è foliorum sinu prodeutes, qui exti-
 mâ parte

I.
 Cerinte
 quorundam
 major versicol.
 colore flo.

Natalis.

II.
 Cerinte
 quorundam
 flavo flo.

mâ parte purant, & è singulis foliorum alis flores proferunt priori formâ & magnitudine pares, sed omnino flavos, semen præcedenti simile: radix crassiuscula, alba, æqualis cum superiore longitudinis, frequentioribus tamen fibris donata, quam subsequens etiam hiems corrumpere solet in Belgicis hortis.

Natales.

Sponte nascentem observabam Valentino Regno, & florentem Martio, atque Aprilis initio. Semine tamen ex Italiâ misso nata in Belgicis hortis, non nisi Junio & Julio, atque etiam serius florebat, & subinde in hiemem usque.

III.

TERTIVM genus neque sponte nascens, neque in hortis cultum conspexi: sed honestissimus & in stirpium cognitione versatissimus, Iacobus Plateau Tornacensis civis, in cuius orto cultissimo crevit, iconem misit, additis notis, ex quibus, hanc descriptionem concinnabam.

Cerinthe major quorundam flo. ex rubro purpureo vase.

IN bipedalem, aut tripedalem, ut plurimum, assurgunt altitudinem caules, sive rami, statim ab radice divisi, quos ambiunt etiam alternis folia, jam descriptis paulò minora, ex viridi & cæruleo quasi commixti coloris, supernè maculis etiam albis conspersa: summi rami nutant, floresque singulos inter folia proferunt in calicibus purpurascensibus saturis, ex rubro purpureos, quibus aspersa videatur quædam albedo, longos, cavos instar præcedentium: quibus deciduis, semen in caliculis nigrum, Borraginis semini formâ simile: radix similiter alba, brevior tamen & minus fibrosa, quàm præcedentium.

Seritur, teste qui ad me iconem mittebat, Februario, Martio, Aprili, pro aëris verni temperie: humido solo delectatur, propterea, cum æstivi dies incipiunt, & arescit solum, crebris rigationibus indiget ut augmentum sumat: nam ut plurimum Autumno duntaxat flores profert, cum videlicet de cælo crebri imbres cadere incipiunt. Annua est.

Cerinthe quorundam minor flavo flo.

IIII.
Cerinthe quorundam minor flavo flo

GRACILIOREM modò descriptis, habet Quartum genus caulem, cubitalem, aut ampliolem, rotundum, in plures ramos divisum: folia etiam alternis per caulem sparsa, minora quàm Tertij, & angustiora, albis similiter maculis conspersa: summi rami inflectuntur & nutant, frequentibus folijs magis mucronatis recti, è quorù alis singulares propendens flores suis caliculis inhaerentes, superioribus longè minores, extremis oris denticulati, profusus flavi: quibus deciduis, semen in caliculis continetur nigrum, altero minus, formâ tamen non dispari: radix etiam alba, & aliquot fibris prædita, non tamen vivax.

Alebat in Belgicis hortis, quando Viennam evocatus sum: nec ante sponte nascentem hanc plantam conspexeram, quàm in Austriam venire, in cuius agris atque etiam Stiria copiosè crescit, interdum etiam hieme in suâ viriditate permanens.

DE hujus nomenclaturâ, variaz sunt inter Neotericos sententiaz: Nam alij Cerintem esse volunt, eâ ratione, ni fallor, ducti, quòd apibus grata sit, & id de Cerinthe testatur Virgilius in Georgicis, tum Plinius lib. XXI. cap. XII. Vulgus herbariorù Memitham magno errore vocavit: Memitha enim Arabum nihil aliud est quàm Glaucium Græcorum. Nec desunt qui Maru, sive Almaru Avicennæ lib. II. cap. II. descriptum putent, præsertim quattum ejus genus, quo nomine etiam

Secundi semen aliquando ad nos missum ex Italiâ. Sed, meâ sententiâ, nihil eo loco videtur Avicenna describere, quàm vulgare nostrum Buglossum, aut Borraginem, quibus hanc stirpem, cuius genera descripsi, temperamento proximam existimo.

PULMONARIA.

CAP. LIIII.

QVÆ Pulmonaria vulgo nuncupatur, & folia candicantibus maculis notata habet, copiosè multis Pannonia & Austria silvis spõre nascitur, cum inter Krumpach & Gleisfeld, tum in Viennensis Leytanique saltus varijs locis: hujus florem niveo colore variantem aliquando conspicerem memini. De eâ autem, quandoquidem ab alijs descripta est, sermonem

1.
Pulmonaria maculoso fol.
Varian.

P. Pulmonaria
Weyl 1790

Pulmonaria vulgaris maculoso fol.

Pulmonaria III. Austriaca.

*P. officinalis, L.
Muss. del.
1724*

*1717
L. 1720*

*P. angustifolia, L.
Muss. del.*

monem instituerè non est animus: sed de alijs aliquot generibus, quæ ante quàm in Au-
striam pervenirem, mihi conspecta non fuere.

PRIMUM igitur quod observabam genus, sed inter Pulmonarias secundum, ex radice
nigrâ, minimi digiti crassitudinè fermè æquante, obliquâ, & multis crassioribus fibris, qua-
les sunt vulgaris fibræ, donatâ, plura fert capita, è quibus prodeunt folia longis pediculis in-
mixta, vulgaris folijs non valde dissimilia, minus tamen ampla, asperâ etiam lanugine tecta,
sed, quod magnum discrimen facit, nullis albicantibus maculis supernè infecta, prorsus vi-
ridia, infernè autem dilutiora: deinde caules pedales, angulosos, folijs angustioribus, nō mi-
nùs tamen villosis, inæquali situ inhxerentibus præditos, qui summo fastigio in breves ra-
mulus dividuntur, sustinentes cavos calices in quinque lacinias divisos, è quibus emergunt
flores longiusculi, cavi, oris in quinque crenas divisos, coloris initio rubescentis, postea ad
cæruleum tendentis, perinde atque Pulmonariæ vulgaris flores: illis cadentibus, apparent
in loculis vetustate jam laxioribus, semina caput viperinum referètia, maturitate nigra: ra-
dix vivax est, & singulis annis augefcit, non minùs quàm Pulmonariæ maculosæ radix.

*II.
Pulmonaria
folio non ma-
culoso.*

*P. minor, Willd.
R. 25. 4. 53*

Nascitur in Viennensi saltu mixtim cum vulgari, & multis alijs Germaniæ locis: in silvis
etiam Francofurto vicinis frequens. Floret Aprili, semen extremo Maio maturum est.

Natalis.

EXIIT Tertium novo vere, florùmque congestorum thyrsum ferè ante folia promit,
quæ sunt angusta & villis obsita, Buglossi silvestris, Echiivæ, aut Anchusæ folijs non absumi-
lia, molliora tamen, neque tam aspero villo hirsuta, nullo pediculo prædita, sed medium
caulem amplectentia, qui paulatim succrescens, angulosus & hispidus, interdum nonnihil
purpurascens, in pedalem tandem altitudinem excrefcit, in cujus fastigio multi pentagoni
caliculi, in quinque purpurascens lacinias divisi, & subhirsuti nascuntur, continentes ob-
longos, concavos flores, Buglossi hortensis, aut Pulmonariæ vulgaris floribus formâ simi-
les, qui per oras in quinque orbiculares ferè lacinias divisi, colore, ante quàm aperiantur, ex
purpurâ rubente, deinde, quando explicati sunt, cæruleo aded eleganti nitent, ut Gentia-
nellæ vernæ floris venustatem, si non superare, attamen proximè æmulari videantur, odore
autem nullo grati: ij maturi decidunt integri, quemadmodum Buglossi hortensis & simi-
lium flores, atque caliculam inanem cum stilo, & quatuor seminum rudimèto relinquunt,
quod maturitate nigrum evadit, Echij aut Buglossi vulgaris semini respondens. Adnascun-
tur deinde secundum caulis pedem, aliâ hirsuta folia, angusta, palmaris aut amphioris lon-
gitudinis, Echij aut Anchusæ folijs latiora, mollioraque, inter quæ (licet sicca sint) subse-
quente vere prodit caulis suis venustis floribus onustus: radix crassis carnosisq; fibris præ-
dita est,

*III.
Pulmonaria
angustif. l.
carnoso flo.*

Campanula Persicz folio.

Campanulae instar efformatum, in quinque angulos desinentem, quemadmodum vulgaris Trachelij, aut Campanulae vulgo dictae flos, cinereo colore praeditum: floribus succedunt capi-

vel violacei elegantis & saturi: tum rapunculos vulgares, cum Campanula illa, mali Persicz folio quibusdam cognominata, quam C. V. Matthiolus Phyteuma esse censet, nunc caeruleum, modò album florem proferentem.

OMNIVM porro illarum stirpium historiam hoc capite dare non est animus: quemadmodum neque Trachelij illius, Belgis majoris appellatione cogniti, neque Violae Marianae quibusdam Medium creditae, quae ut plurimum violacei coloris flores gestat, sed tamen etiam albos, interdum exalbidos, nonnumquam cineracei coloris, atque etiam versicoloris, hoc est, ex albo & violaceo, vel maculatis, vel radiatis commixtos; neque Campanulae illius majoris lactescens dictae, quae Pyramidalem nonnulli appellant, cujus folia & ipse etiam lacteus succus virus olent, & radicis fragmentis facile pangitur, quas quidem tres sponte nascentes nunquam observavi, sed in hortis cultas duntaxat conspexi: sunt enim ab alijs aut jam descriptae, aut illarum icones exhibitae. Sed eas tantum stirpes describere statuimus, quas ab alijs proditas non arbitramur. Ante quam tamen earum descriptionem adgrediar, non abs re futurum existimavi, si jam dictarum aliquot icones initio hujus capituli insererem.

PRIOR autem earum quarum mihi tradenda est historia, dodrantalis est plantula, cauliculo striato, in plures ramulos diviso, quorum singuli sustinent florem satis magnu, cavum, campanulae instar efformatum, in quinque angulos desinentem, quemadmodum vulgaris Trachelij, aut Campanulae vulgo dictae flos, cinereo colore praeditum: floribus succedunt capi-

Campanula Persicz folio.

Trachelium majus Belg. Viola Mariana cujus magna varietas.

Campanula lactescens Pyramidalis.

Trachelium Pamilius alpinum.

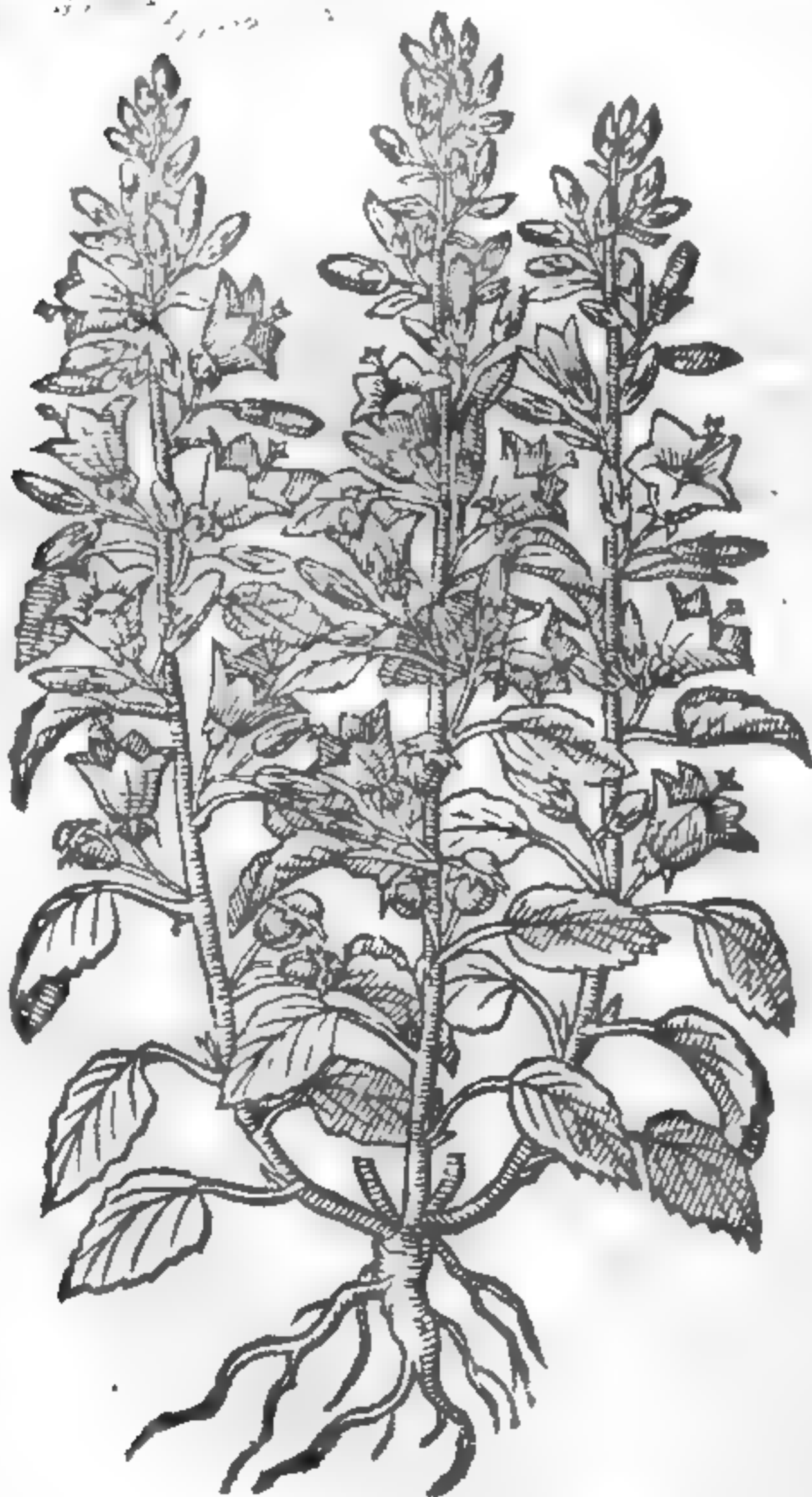
Campanula alpinum
omnis dicta
Cam. 1. 557

Campanula lactescens foetidior.

Campanula lactescens foetidior.

Natalis.

II.
Trachelium
Sugensidis.

Natalis.

tula satis magna, trigona, nutantia, seu deorsum spectantia, quæ continent semen vulgaris trachelij semini nõ dispar, sed minus & exalbidum: folia quæ per cauliculum sparsa sunt, latiusculâ basi eum amplectuntur, & in oblongum mucronem desinunt: quæ verò summâ tellure stirpi inhaerent, latiuscula sunt, & longiore pediculo innixa: radix pro plantæ exilitate satis magna, candidans, supernâ parte in plura capita extuberans; & quibusdam fibris hirsuta. Tota planta lanugine pubescit, lacteoque succo abundat.

Nascitur in Sneberg, aliarumque vicinarum Alpium jugis. Flores profert Julio.

MULTA habet Altera folia, angusta, hirsutaque, Echij folijs ferè similia; inter quæ exoritur pedalis caulis, firmus, minimi interdum digiti crassitudine, striatus, & multis angustis, oblongis, hirsutisque folijs septus: à cujus medio ad summum, thyrus, seu potius florum inter foliola latentium pulcherrimo ordine dispositorum, Trachelij aut Rapunculi floribus similium, sed minorum pallescentisq; coloris, crassa spica nascitur: evanescentes flores in capitula transeunt, exile subflavumq; semen continentia: radix crassa est, digiti amplitudine, rugoso cortice tecta, candidans, & aliquot crassioribus fibris donata. Tota planta lacteo succo turget.

Oritur in Sneberg & alijs vicinis jugis: observabam etiam in ascensu Neuberg ad silvulam quæ in editiore tumulo est supra cœnobium: sed anno M D LXXXV. maximâ copiâ in amplo quodam montano prato, die Sansè appellato, quâ è Nivco

Niveo nōte descensus est in Rehenaw, Abbatis Neubergēsis arce m. Floret Iunio & Iulio.

Videtur eam postea exhibuisse Dalechampius sub Echij montani appellatione: Verum quidem est, eius folia ad Echij foliorum similitudinem proximè accedere, sed semen exile Rapuncolorum semini p̄ne respondens, floris forma, radix lacteo succo abundans, & quæ trachelij radicem instar mandī potest, refragantur.

TRACHELIJ porrò aliud genus elegans observabat N. V. Fab. Col. in D. Virg. monte natum, Tragopogi folijs.

*Trachelium
Tragopogi
folijs.*

Campanula minor alpina rotundioribus imis folijs.

ALVNT etiam summa illa juga, præsertim in rupibus & præcipitijs, Campanulæ vel Rapunculi genus, cuius radicales fibræ valde serpunt, & vicina loca occupant, subinde germinantes, & novas stirpes procreantes: habent illæ initio orbiculata ferè folia, deinde statim alia angusta confertim nascencia, Caryophyllei secundo loco suprâ descripti folijs adeo similia, ut incautos plerumque fallat, qui interdum cum suo cespite erunt, Caryophyllæum collegisse existimantes. Emergit deinde ex horum medio gracilis cauliculus, in multos tenues ramulos divisus, oblongioribus foliis, nullo serrato ordine nascentibus, septus, flosculos à singulis ramulis dependentes proferens Campanulæ, sive Rapunculi vulgaris floribus formâ similes, vel eleganti cæruleo colore præditos, vel saturato purpuræ colore, sive violaceo nitentes, vel dilutiore purpureo colore & quasi cineraceo conspicuos, interdum etiam niveos: capitula deinde Rapunculi vulgaris capitibus similia, aut potius illi Campanulæ minori quæ cum in Belgicâ, tum plerisque Germaniæ locis, ad agrorum subfructibus, aut silvularum margines, secundum profundiores & convexas vias, in umbrâ provenit. Floret Iulio, interdum etiam Augusto. Totâ etiam lactescit.

*Campanula
minor alpina*

floris variis.

CETERVM, descripto hoc capite, ex Italicâ suâ peregrinatione rediens Gulielmus de

Mera, Medicus, mihi Francofurti communicabat duo Rapunculi genera elegantia, quæ in itinere observaverat: eorum historiam, quoniam commodè suo loco reponere non licebat, ad capitis calcem addere volui.

CVRITALI Primus assurgebat altitudine, caule satis gracili, parte inferiore purpurascente quodammodo, supernâ viridi, cui inhærebant aliquot folia, quatuor uncias longa, in ambitu serrata, dodrantali pediculo innixa, & ea quidem quæ infimæ parti caulis adnata erant, secundum pediculum, unciam aut pollicem lata, deinde sensim in mucronem desinentia, quæ verò medio cauli, & summæ ejus parti inhærebant, longè erant angustiora, & breviora petiolo fulta, non minus tamen longa: summum caulis fastigium desinebat in brevem & quasi orbicularem florum spicam, quæ solis staminibus ex purpurâ cæruleis, constare videbatur: quibus deciduis apparebant caliculi pentagoni: radicem non adferebat, qui in itinere observabat, quia eruere non potuerat, inter saxa & confragosis locis nascentem. Totâ autem planta lacteo succo abundabat, non secus ac reliqua genera.

*Rapunculum
Alpenvaidis
orbiculare
part. fructu.*

ALIVD quod adferebat genus, nunquam ante mihi conspectum, abruptum similiter erat, & sine radice, quam eximere non potuerat. In pedalem autem id excreverat altitudinem, vel etiam breviora: plura, quàm Primum, habebat folia, breviora pediculo, coque plano subnixa, supernè viridia, infernè exalbida, instar foliorum Sonchi, quibus valde forma respondebant, erant enim, ut illa, in ambitu dentata, sed minora: summo cauli, innitebatur veluti umbella, longiusculorum caliculorum striatorum, in quinque angulos desinentium, in quibus flos, coloris mihi non comperti, quia neque ipse Mera referebat, neque ullus, in totâ plantæ umbellâ, restabat, ex quo conjecturam facere possem.

*Rapunculum
Sonchi folio.*

Ceterum rapunculos, Fabius Columna, in doctissimâ illâ suâ Plantarum Historiâ, Eriani Nicandri, & Dioscoridis esse suspicatur.

Cori Gallo-
rum & His-
panorum.

Iuncaria Salmanticensis.

Natalis.

Nemina.

Symphyt. pe-
traei Matth.

Facilius.

Iuncaria
Salmant.

MULTIS fruticat ramulis palmaribus ut plurimum, interdum dodrantalibus, firmis, rotundis, purpurascentibus, qui densis folijs stipantur Ericæ (majoris scilicet) crassiusculis, succulentis, amariusculis, serie quadam interdum dispositis, aliquando autem inordinatis & incôditis: spicæ aut capitula extremis ramulis inhaerent, ex innumeris caliculis in quinque mucrones divisus, & totidem maculis nigris, in singulas divisiones impressis, cōstantia, è quibus flos emicat non inodorus, purpureus, aut ex purpurâ caruleus, elegantissimi & quasi immarcessibilis coloris, quatuor foliolis bifidis cōstans, quorum duo superiora reliquis majora sunt; semen deinde in caliculis nonnihil pungentibus continetur rotundum, nigricans: radix crassa est, pro plantæ proportionem, palmaris longitudinis, foris rubra, ut quæ interdum lineæ panni etiam infici possint.

Floret Maio mēse, nonnunquam etiâ Martio, ficcis quibusdam circa Salmanticam & Mompellum locis, maritimis item Valentia & Gallia Narbonensis, ubi tota major, crassior & succulentior nascitur, ut ferè solent omnes maritimæ stirpes, si cum eis, quæ macro & arido solo proveniunt, comparentur.

Hanc Mompelliani meo tempore Corin vocabant, eamque esse existimabant quæ Græci κόριν καὶ ὑπερινόν appellant, cujus sanè descriptioni multis notis respondere videtur: Dioscorides enim, Cori folia Ericæ tribuit; Plinius, Tamaricis, pinguis sive crassa, deinde suavem esse dicit & odoratam (de flore id intelligendum puto) Plinius aculeatam esse addit, quales sunt hujus caliculi qui semen continent.

Doctissimus vir Ioannes Plaça Medicus & Professor Valentinus apud Hispanos, dum unâ varias stirpes in illius urbis maritimis legeremus, Alypum esse censebat: Hispani vulgari nomine Pinçel appellabant: Alterius alicujus nationis nullum scio, nec quenquam proderem memini.

Ad hanc autem plurimum accedere videtur, quam Clarissimus Matthiolus Symphyti Petri nomine exhibuit, nisi mea me fallit opinio.

CETERVM Coridis semen potum, menses & urinas trahit: contra Phalangiorum morsus, ischiadicis, & opisthotonicis ex vino potum auxilio est: horribus ex pipere, opisthotonicis ex oleo, utilissimè illinitur.

IUNCARIA SALMANTIC.

CAP. LVII.

FOLIOLORVM quædam similitudo facit, ut eam Herbam quam Salmanticenses à junceorum cauliculorum formâ & gracilitate Iuncariam appellant (tota enim juncea est, sed Equiseti modo aspera & geniculata) proximo capite describendæ præfigam. Habet autem in singulis geniculis bina folia ex adverso sita, Asperulæ odorato flore folijs quodam-

quodammodo similia, breviora tamen, & Lini sativi folijs non ab similia: frequētes ramuli ex alarum sinu prodeunt similibus folijs præditi, copiosos, paleaceos candicantesq. proferentes flores: semen deinde exile, nigricans: radix tenuis est, candicans, nõ vivax, sed singulis annis semine deciduo, novellæ plantæ enascuntur, illo ipso anno etiam sub finem mensis Augusti.

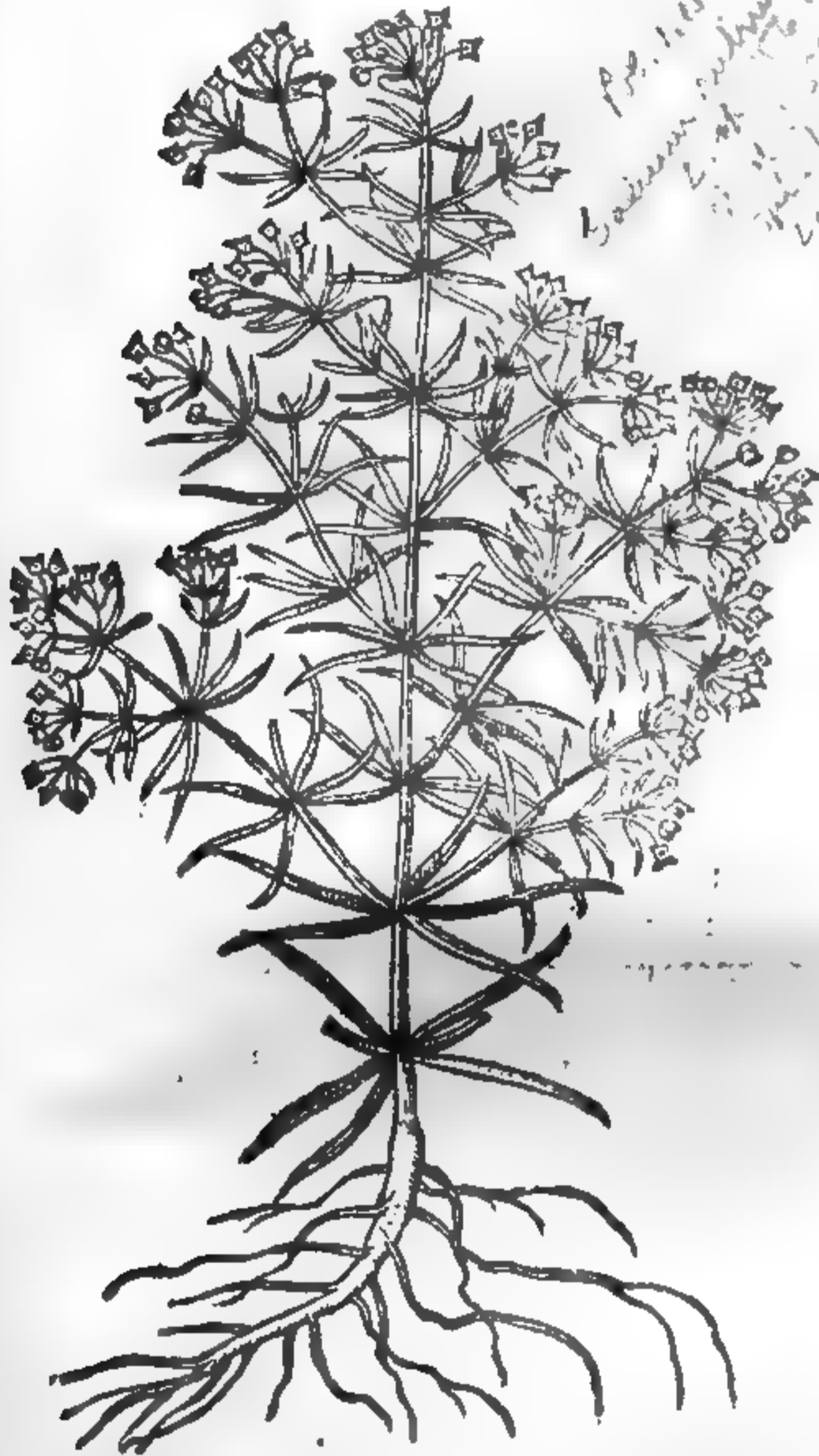
Provenit locis arenosis, inter vineta, secundo à Salmanticâ militari. Floret Julio, semen Natales. Augusto maturum est.

GENERALIS illa Plantarum Historia quæ ante paucos annos Lugduni Galliarum celebri emporio typis expressa est, hujus iconem à meis Observat. Hispanicis desumptam, inter Synanchices species refert: Synanchices autem historiam legere non memini.

GALLIVM RUBRO FLORE.

CAP. LVIII.

Asperula odorato flore.

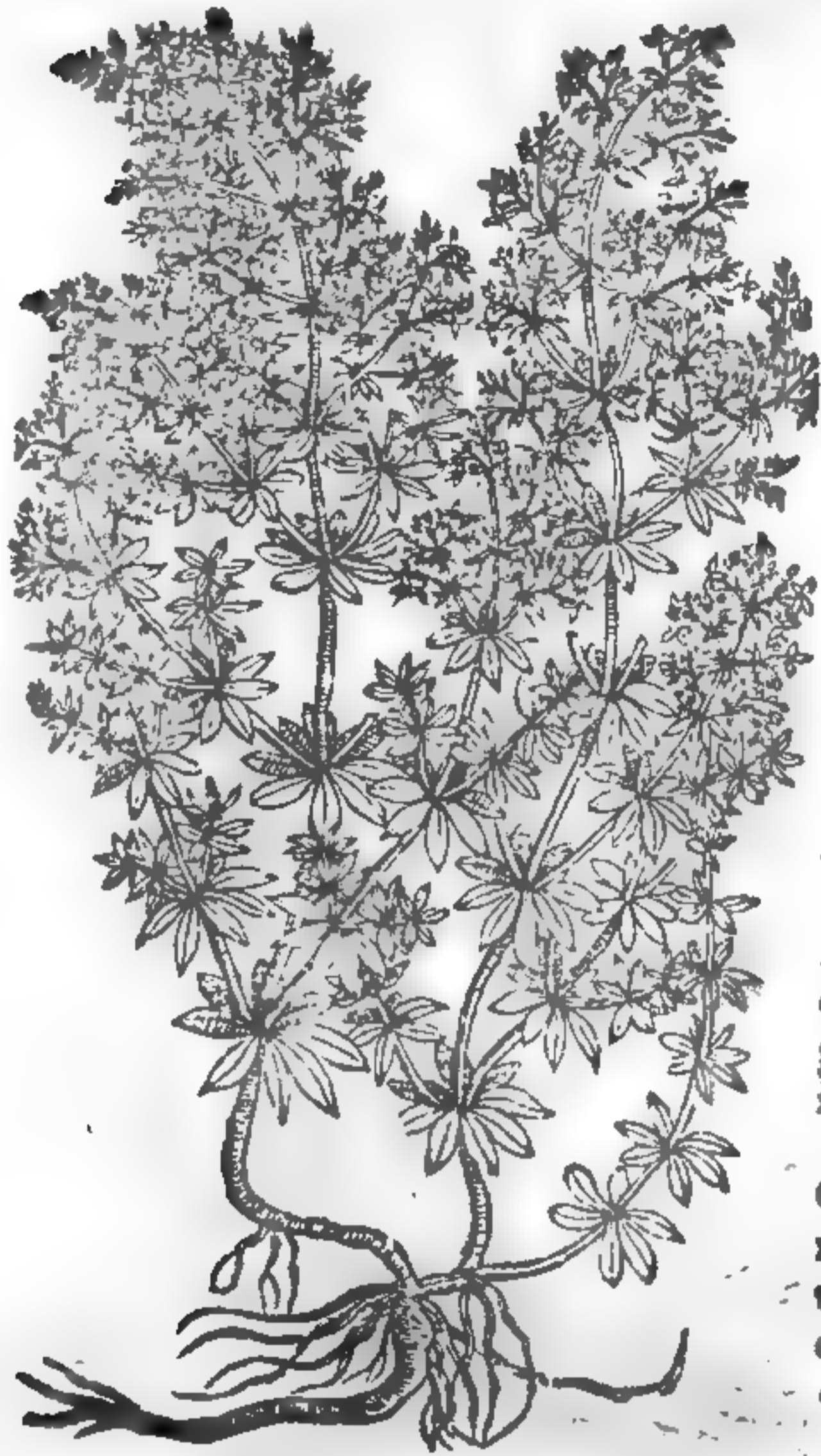

PRORSVS novum, & à nemine, quod sciam, adhuc descriptum est hoc Gallij genus: Gallium rubro flore. tenerius est vulgari, pedalis aut majoris altitudinis, cujus cauliculi in multos ramulos alternatim utrinque nascentes, dividuntur, prodeuntibus sub singulis alis, ad genicula, quaternis, quinis, aut senis angustis foliolis, viridibus: flores in summis ramulis nascuntur quini, seni, aut plures, tenelli admodum & pusilli, quatuor foliolis rubris mucronatis constantes, micante in medullis aureo vel flavo puncto: ijs succedunt vel singula, vel gemina, rotunda parva grana, initio viridia, maturitate nigricantia: radix vulgaris Gallij radice instar rubescit, quæ etiam contusa rubrum succum reddit, multis autem tenuibus villis prædita est, & vivax.

Hanc stirpem primus in Italiâ observabat eruditissimus adolescens Stephanus Sigismundus Sprengerus, Philippi Stephani Sprengeri Aulæ Palatinalis Heydelbergæ Pharmacopœi F. ipsamque plantam cum semine in patriam referebat. unde meritò Gallium Sprengerianum cognominari possit. Floret æstate, semen sub Augusti finem maturum est. Natales.

QUANDO QUIDEM porro novum Gallij genus descripsimus, & ejus iconem exhibuimus, non abs re erit, si binas icones stirpium, Gallio foliorum similitudine quodammodo affinium, illi subiiciam, Asperulæ videlicet odorato flore, & Molluginis, quas licet plurimis Germaniæ locis sponte nascentes observaverim, non minùs tamen frequentes in Pannoniâ, Austriâ, vicinisque Provincijs: in silvis quidem Asperulam odorato flore, Asperula odorato flore. eam Francofurti ad Mœnum (ubi etiam plurima) vulgus ~~Asperula~~ Asperugi-

Mollugo.

Rubia marina.

Asperuginem, & Molluginem, cujus genus quod pluribus geniculis constat, foliaque habet ceteris molliora, Rhizotomæ istæ à nodorum non modò frequentia, sed etiam à facultatibus, Glieði& aut cognominant: nam eius decoctum, ad fovendos & firmandos artus, valde utile esse ferunt.

RUBIA MARINA, ET SPICATA.

CAP. LIX.

QUADRANGULI sunt huic plantæ caules, palmares magna ex parte, interdum pedales, geniculati, duri & lignosi, ad quorum singula genicula, quaterna folia, inferne, quæ cauli inhaerent, latiuscula, extremâ parte mucronata, rigidiuscula, candicantia, stellæ instar in orbem adnascuntur, & subinde in alis ramuli numerosis folijs brevioribus & valde confertim nascentibus ornati, in quibus oblongi flosculi, radiati, pallidi: radix crassa, dura, foris intensius rubet, intus rufescit.

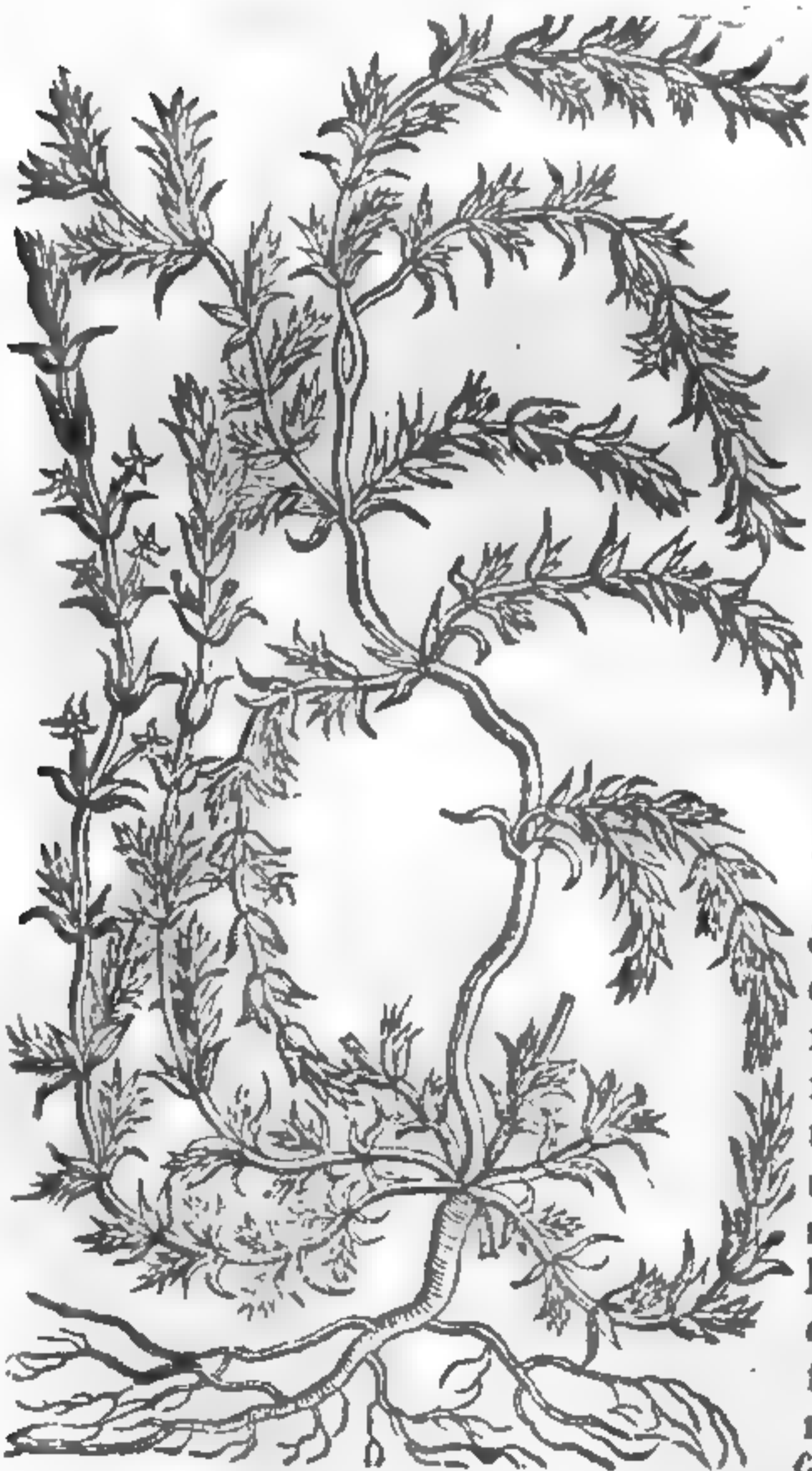
IN Mediterranei maris, quod Hispaniam & Galliam Narbonensem alluit, littore, frequens nascitur, præsertim verò circa Calpen & Valentiam, ubi eam in peregrinatione meâ Hispanicâ colligebam, & sæpius etiam antè, littore illo quod supra stagnum ad Peral est, ac in montem usque Setium extenditur: ubi florebat æstatis initio.

Habui eam aliquâdo in Belgicâ semine mihi prognatam, ex qua hanc subiectam iconem exprimi iussi, ramis aliquot humi sparsis, pedibus, medio caule assurgente cubitali, infirmiore tamen quàm ut se sustentare posset. Præterea longè tenerior erat & minus incana, quàm locis ubi sponte provenit: & cum secundo anno seriùs flores protulisset, subsequens hiems corrupta.

Huic conjungendâ existimavi semine Cretâ allato natam, quam Iosephus De Casa bona qui plantam ipsam in Creta nascentem observabat à similitudine quadam quam ejus folia cum Rubiæ folijs habere videntur, Rubiam nominavit, & spicatae cognomen addidit, quia summi cauliculi & rami in spicæ formam desinunt. Cum autem tota planta non nihil aspera sit: non minus commode forsitan Apariue, vel Asperugo appellari potuisset.

A radice porrò, quæ crassiuscula est, subrufa, & frequentibus tenuibusque fibris capillata, exeunt multi cauliculi, nodosi, quadranguli, asperiusculi, statim ab infimâ parte, frequentibus ramulis, ad singulos nodos ex aduerso nascentibus, præditi, quos etiam in orbem in ipsis geniculis ambiunt, quaterna, quina, interdum sena folia, brevia & non nihil aspera: summi caules & ramuli desinunt in longam, tenuem, spicam, virentem, specie quadrangulam, quia flosculi exiles & vix conspicui, coloreque subvirescentes, alternatim contrario inter se situ nascuntur. Annuæ est planta, quæ prolato semine perire solet.

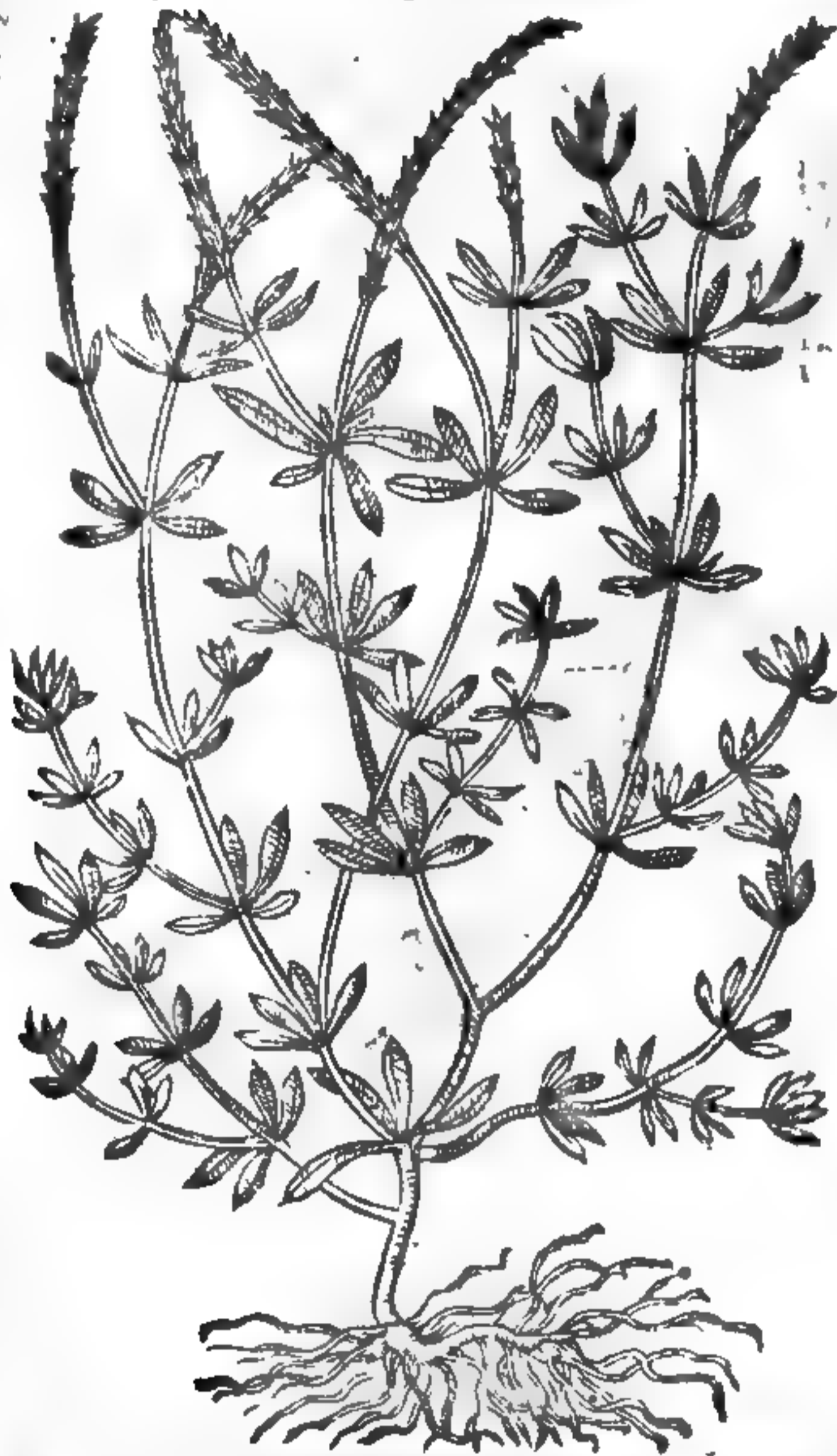
Florebat

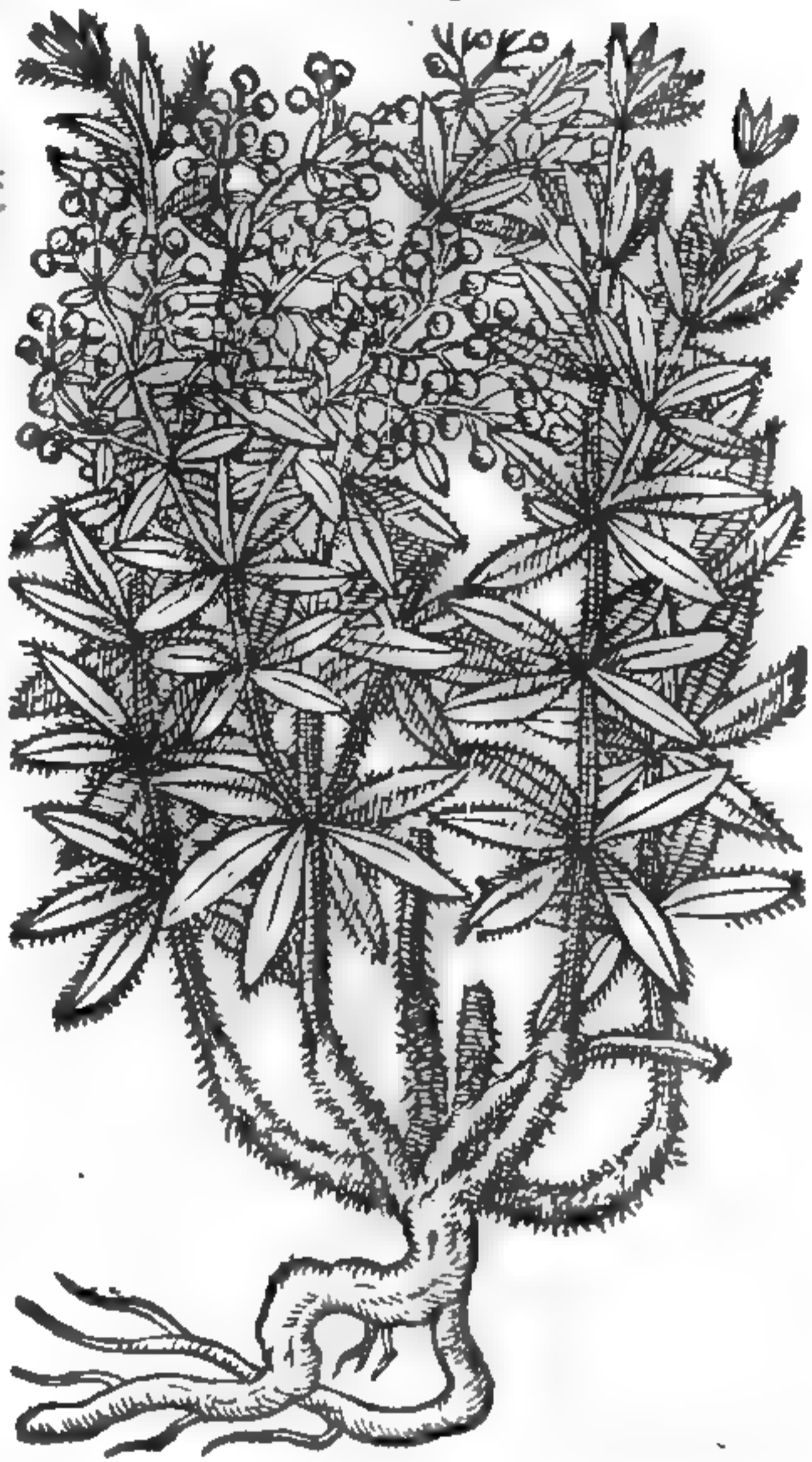
Rubia sine Apariue spicata Cretensis.

Cretensis Rubia sine Apariue spicata Cretensis.

Cretica in Lib. de Rubia

Corruda prior.

Florebat in hortis in quibus nata, Augusto: ^{Flores.}
 fenum observare non licuit, quia sub exitum
 mensis Septembris sequentis dum Francofur-
 to discederem, nondum erat maturum: tunc
 tamen & oblongiusculum id esse postea de-
 prehendi.

RUBIAM marinam vocabant priorem il- ^{Nomen.}
 lam Mompelliani & Valentini, quia ad Rubie
 legitime formam quodammodo accedit: qui-
 bus autem facultatibus sit prædita, nihil com-
 pertum habeo.

RUBIAM porò legitimam sponte nascentem <sup>Rubia le-
gitima.</sup>
 observabam in quibusdam pratis ad Da-
 nubium sitis, præsertim inter Posonium & Tu-
 beti opidulum ad cõfluentes Moravæ Fl. Mo-
 raviam perluentis, & Danubij, situm.

CORRUDA. CAP. LX.

VNUM silvestris Asparagi genus à Vete- <sup>Tria Aspa-
ragi si-
nera.</sup>
 ribus descriptum invenio: ego tria per
 Hispanias observabam.

PRIOR fruticosa est planta, duabus, tri- <sup>1.
Corruda
prior.</sup>
 busve aut pluribus virgis candidis, lignosis, fir-
 mis & ramosis prædita, circa quas quina aut se-
 na foliola simul semper conjuncta nascuntur,
 brevia, rigidiuscula & pungentia: flosculi lutei
 è senis foliolis constantes sub alis inter folia e-
 nascuntur, odore jucundo, uti violæ martiæ:
 bæccæ initio virescunt, deinde cinereum colo-
 rem contrahunt, semenq; continent nigrum,

durum, radices ab uno capite multæ, crassæ, instar Asparagi altilis, sed breviores, nascuntur.

Abundè

A. capensis, v. cur. 121

Asparagus acutifolius, L.
 M. sp. 2, 153. Spring.

*Asparagus asphodelus, & ...
Spm. hist. ...
22. Aug. 122*

*Asparagus asphodelus, & ...
Spm. hist. ...
22. Aug. 122*

Natalis.

Abundè crescit agro Salmanticensi locis petrosis, totaque ferè Castellâ & Granatensi regno, non modò in sepibus, sed plerumque etiam in arvis cultis: vidi etiam Narbonensi agro, inprimis autem juxta sepes. Floret uva maturescente, hoc est, Augusto: semen Octobri maturum est.

Alebatur apud Belgas à quibusdam rei herbariæ studiosis, ante quàm inde excederem: sed fructum non proferebat.

ii. Corduba altera.

FRUTICOSVS etiam est alter, in viridibus & mollioribus ramis, sive virgis ramosis, tres aut quatuor spinas ab eodem ferè exortu prodeuntes hinc inde sparsas pro folijs ferens, virides itidem uti rami sunt: florem nullum in hoc conspiciebam, sed frequentes baccas rotundas, ut in superiore, initio virides, deinde per maturitatem nigricantes, succo & pulpa vitente plenas, qua semen includitur durum, foris nigrum, intus candidum, ut plurimum unicum, interdum bina: radices habet plures, crassas, longas, superioribus non valde dissimiles.

Natalis.

Frequens est ad Tagum flu. in Lusitaniâ, atque etiam in Bæticâ, solo petroso, in collibus & sepibus. Novembri semine onustum inveniebam. Crevit & iste quibusdam Belgis, semine à me è Lusitaniâ delato.

iii. Corduba tertia.

TERTIVS cubitales habet virgas, ramosas, candidas, lignosas, Priori similes, candicantibus, firmis, deorsum spectantibus spinis alternatim, & secundum virgarum ramorumque inæqualium inflexionem horridas: ad quas quina aut sena folia, ex eodem capite simul prodeunt, ut in Larice, Prioris asparagi silvestris folijs longiora mollioraque, Larignis folijs non dissimilia, quæ commanducata, subdulcia, & aliquantulum gummosa deprehenduntur: flos inter folia ex alarum sinu longo tenuique periolo dependet, ex viridi pallefcens: deinde fructus pænè rotundus, sed qui tricoccus videtur (tametsi unicum granum magna ex parte contineat, rarò bina, foris nigrum, intus candidum, firmum, ut in superioribus) initio virefcens, maturitate rubescens & carnosus, sive succum & pulpam continens lentam & viscidam: radice firmatur multiplici, instar aliorum silvestrium asparagorum, longâ, crassâ, intus albâ, foris flavescente. Fert initio veris aliquot turiones, instar altilis asparagi, qui illorum modo manduntur crudi & cocti, cum oleo, aceto & sale.

Natalis.

Nusquam abundantius, quàm supra Olyssipponem salebrofis locis juxta vias, non procul à Tago fl. etiam sub eâ urbe, publicâ viâ Tago imminente, ante quàm in Oceanum se exoneret. Nascitur tamen & alijs Lusitaniz locis, & totâ ferè Bæticâ. Novembri cum fructu maturo in Lusitaniâ legebam, raris aliquot floribus hinc inde per ramulos sparsis etiam onustum.

CAROLI CLVSI
RARIORVM PLANTARVM
HISTORIAE

LIBER SEXTVS.

QVINTO Libro absoluto, superest Sextus (sex enim li-
bris rariorum stirpium historiam comprehendere habemus in
animo) à miscellaneis plantis, quas in commodum ordinem
redigere nequimus, illius initium facturi. Eas subsequenter
lacteosucco manantes: deinde umbellifera, atque alia quadam tenui fo-
liorum incisurâ prædita. Addentur præterea gramineis & arundinaceis
folijs donata, legumina, trifoliorum genera, & aliarum stirpium far-
rago, cum nonnullis pelagicis, & in aquâ nasci gaudentibus.

CENTAURIUM PARVUM flavo flore. CAP. I.

Centaurea
parva flore
flavo.

Natalis.

Chelidonium majus
N. cap. 496
N. d. d. d. w. of. 2. 3. 4. 5.
N. cap. 81.
S. p. 1. 2. 3. 4. 5.

TAMETSI Centaurij majoris historiam cap. v.
lib. III. nostratum Observationum dederimus,
& hæc planta ob nominis affinitatem conjungi po-
tuisset, quia tamen pleraque notas illi dissimiles, &
cum proximò capite describenda magis communes
habet, eam se jungere libuit, atque ab illa Rariorum
stirpium à nobis observatarum lib. VI. comprehen-
sarum historiam incipere.

MULTIS præterea folijs Saponariæ vulgari non dissi-
milibus, minoribus tamen & candicantibus, perque
terram sparsis, hæc planta prædita est: inter quæ cau-
lis exit rotundus, pedalis altitudinis, geniculatus, &
ex singulis nodis folia Centaurij minoris, aut Hype-
rici æmula, bina semper inter se opposita, & sic con-
juncta, vel simul coherentia, ut caulis ipsa trajcere
videatur: summis ramuli aliquot flores Hyperici flo-
ribus ferè similes, Saturationis lutei coloris, & planè
aureos, sustinent, semen deinde in vasculis tenuissi-
mum scobis instar, nigrum, radix candida est tenuisq;.

PROVENI. lecto solo in collibus juxta Tagum, ubi
ab incolis *Semper nova* dicitur, quod toto ferme an-
no floreat, qualisque renascens contpiciatur. Obser-
vabam etiam alijs Hispaniæ locis, atque olim agro
Mompelano; sed & anno deinde LXXI. supra mil-
lesimum & quingentesimum in Angliâ, Essexiensi
comitatu, in Hornamensi vivario, juxta Thalis-
tium florentem Septembri: decennio verò post co-
piosam colliculo quodam, inter Gravesendam & ar-
cè III° Dn. de Cobham quinq; Portuum Præfecti,
in eadè Angliâ, Julio floribus onustâ conspiciebam.

MEDIOCRIS caloris particeps est, & aliquantulum amara.

HYPERICUM SPINVM. CAP. II.

VULGARIS Hyperici historia à multis prodita est, ideòque illam hic repetere non est
necesse: sed aliud genus in Hispanicâ meâ peregrinatione observabam, cujus histo-
riam non negligendam esse duxi.

Hyperic. supin. III. minimum.

Est verò illud multis ramulis hirsutis hu- ^{Hypericum}
 mi stratis præditum, numerosis confertisque ^{supinum L.}
 folijs illos ambientibus, alterius seu vulgaris
 Hyperici folijs similibus, sed planè tomento-
 sis & incanis (pictor in villis exprimens ne-
 gligens fuit) ejus flores secundum ramulos
 lutei, pallidiores tamen & minores aliquan-
 tulum, quàm in vulgari: quibus succedunt ca-
 pitula seu vascula vulgaris capitulis similia:
 radix est dura & lignosa: sed ipsi etiam rami
 per terrâ sparsi, subinde fibras & radices agunt.

In convallibus quibusdam non procul Sal- ^{Natalis}
 manticâ crescit, ubi Julio mense florentes
 plantas inveniebam, aded latè sparsas & dif-
 fusas, ut ampli petasi orbem æquare possent:
 Martio verò sequente, in maritimis Regni Va-
 lètini locis, etiâ floribus onustas conspiciebã.

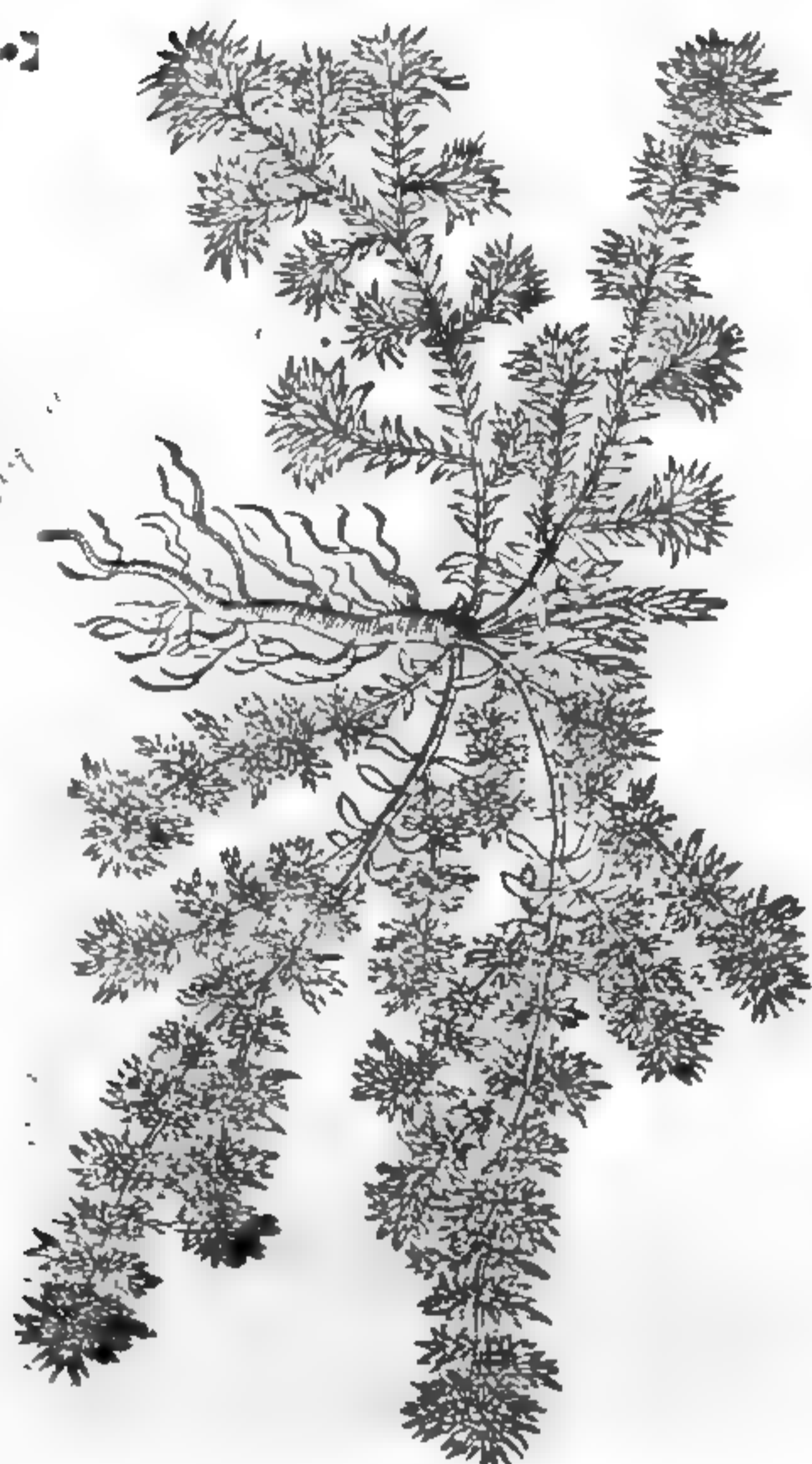
INTER Hyperici genera referendam esse
 hanc stirpem, non est dubium: nam plurimas
 notas illi respondentes habet: imbecillior ta-
 men est, & vulgari minus odora.

VIR doctissimus Ioannes Plaça, medicus ^{Nomina}
 celeberrimus & Professor in Academia Valentina, rutam silvestrem Dioscoridis esse cen-
 sebat, quæ à Ruellio inter notha rejecta est, unde descriptionem ejus petere licet: Salman-
 ticensibus vulgo *Coraçonçillo* dicitur, perinde ac vulgare Hypericum.

ALTERUM est Hyperici supini genus, etiam tomento oblitum, à nostro Lobelio obser- ^{Hypericum}
 vatum Mompelliano agro, quod palmo non majus esse asserit: meum autem, modò descri- ^{supin. II.}
 ptum, esse quod censeat, mihi injuriosum est: nam plantæ dissimiles, & meum esse assero, quod
 in Observationibus pro minimo supino Septentrionalium perperam usurpavit.

DIFFERT enim plurimum ab isto Hypericum illud supinum Belgicum, sive Septentrio- ^{Hypericum}
 nale, quia tota planta valde tenella est, raros habet ramulos, rarâque folia, nec illa incana, ^{supin. III.}
 quæ tamen trita, sanguineum succum, per oras nigris punctulis distinctas reddunt, ut ple-
 rumque observare memini, illam in agrorum aggeribus post messes legens.

Paronychia
Hisp.

Natalis.

Nomina.

LONGE elegantissima est hæc planta, multas viticulas humi stratas spargens, dodranta-
tales magnâ ex parte, interdum tamen etiam
pedales aut longiores, nodosas, quibus adnascun-
tur folia Polygoni maris, minora, & viridia qui-
dem in novellis plantis, successu autem tempo-
poris numerosa & confertissima, eâq; acerosa &
membranacea, prorsus alba, sic ut tota planta
argenteis squamis constare videatur, gratissimo
spectaculo: flos illi candidus Polygoni vulgaris
floris instar, sed aded exilis, & inter membran-
ulas istas latens, ut vix appareat: semen Polygoni:
radix oblonga, gracilis, candicans.

Hujus iconem, quia vetustas & perfectiores
plantas, inter chartas repositas, ad manum non
habebam, ex novellâ, & semine mihi recens na-
tâ, quæ paleaceas illas membranulas nondum
adquiserat, exprimi curabam, atque apud Bel-
gas, ubi multum de candore suo remittit.

NVSQVAM abundantius, quàm in petrosis &
siccis collibus Salmanticæ vicinis observabam,
trans flumen Thormim, ubi & Colchicû mon-
tanum cap. xl. lib. II. descriptum copiosè pro-
venit: tum etiam circa Valentiam & Murciam:
observare etiâ memini lapidoso illo campo su-
pra Arelatem, non procul à Divi Martini diver-
torio, quâ iter Massiliâ est, sed multò minorem,
& unciales ramulos seu viticulas vix habentem.
Florebat Maio & Junio, semênque proferebat.

SALMANTICENSES & Valentini *παρονυχίας*,
Paronychiam, vocabant: meo tamè iudicio ni-
hil aliud est, quàm Polygoni maris genus peculiare; etenim cum semine recens nata pro-
dit, à Sanguinariâ vulgari nihil aut quàm minimum differt: & commanducata, eodem gu-
stu deprehenditur: itaque viribus multum ab similibus Paronychiâ, quæ teste Galeno lib. VIII.
Simpl. tenuium partium est, exsiccatoria & morisu vacans: talia enim sint oî ortet, quæ pa-
ronychias sanant. Murcianorum vulgus *Asprilla* vocabat, ab exsuccorum foliorum, uti
conijcio, asperitate.

ANAGALLIS.

CAP. IIII.

Anagallis
flavo flo.

Natalis.

Anagal pur-
purascens
flore.

ANAGALLIDIS, præter vulgarem phœ-
niceo & cæruleo flore, duo alia genera ob-
servabam floris colore inter se differentia.

DODRANTALES sunt Priori ramuli, rubetes,
teneri, succi pleni, humi sparsi, in quibus multa
folia, Anagallidis phœniceo flore folijs ma-
jora, bina semper inter se opposita, acidiusculi sapo-
ris: ex aliis prodeunt flores Anagallidi vulgari
formâ similes, quinque folijs constantes, flavo
colore præditi: capitula deinde turgentia alte-
rius Anagallidis capitulorum æmula, minora ta-
men, semen etiam non dissimile: tenui & late
serpente est radice: quin etiam ipsi ramuli humi
sparsi fibras agunt.

Nascitur in Hogebergerin summo ferè jugo
inter arbores, alijsque montium Etscher, Dur-
renstain, vicinisque jugis, sed locis opacis. Floret
Junio, Julio, & Augusto.

ALTERVM, tota facie vulgare illud, cui phœ-
nicei aut cærulei sunt flores, refert, quos etiam
quinque foliolis stellatim expansis constantes
habet, cum totidem in umbilico staminibus: flo-
ris tamen color diversus, nam obsoletè purpu-
reus est,

Anagallis purpurascente flore.

reus est, cui phœniceum quidpiam permistum conspicitur. Floret Iunio cum vulgari.

Id mihi sponte natum Francofurti anno redemptæ salutis humanæ nonagesimo supra millesimum & quingentesimum: subsequen-
tibus deinde annis, suum genus deciduo semine conservavit, cum istic, cum Lugduni apud Batavos.

ALSINE REPENS. CAP. V.

SARMENTIS verius quàm caulibus, ijsq; *Alsine rept.*
numerosis, prædita est hæc planta, geniculatis, flexibilibus, humanam altitudinem plerumq; superantibus, præsertim si frutices, quos scâdere possit, vicinos habeat, alioqui, propter infirmitatem, humi diffusis: bina singulis geniculis & internodijs adnascuntur folia ex adverso sita, Alsinæ vulgaris folijs figurâ & colore similia, longè tamen majora, & ad Helxines foliorum amplitudinem accedentia, mollia: flores ex calicibus, seu folliculis prodeuntes ex herbaceo candidi sex folijs constant, quibus succedût acini Piperis nigri, aut granorum lupineri vulgaris magnitudinæ, folliculo illo inclusi, initio virides, per maturitatem nigri, semine exiguo & plano pleno: radix candida, valde fibrosa, longa & sarmentitia: quæ singulis annis novos caules promit, alijs per hiemem marcidis & corruptis.

Copiosa invenitur Salmanticensi agro, umbrosis locis & circa sepes. Nostris etiam nunc in hortis frequens & pergulas scandens. Aliquo vesperis post annis abunde observabâ pone artem Ebrestorf Magnifici ac Generosi Dn. Hieronymi Beck à Leopoldstorff, Cesaria Consibjs, & Annonæ olim per Vngariâ Præfecti, loco paludoso inter arundines. Floret totâ æstate.

SUNT quibus *κύκλαμπος ἴτρα*, Cyclaminus altera Dioscoridis (quam nonnulli *κυσάρθεμον* ἢ *κυσόφυλλον* vocant) dicatur, quoniam multis cum Dioscoridis descriptione notis convenire creditur: gustus tamen insipidus & herbaceus facit, ut eam ad Alsinæ genera referendam putem. Lectori tamen liberum relinquo, ut ad quam volet classem referat.

CYCLAMINI portò alterius acinos, drachmæ unius pondere cum vini albi cyathis duobus potos per quadraginta dies, lienè, per urinam & alvum absumere testis est Dioscorid. ad orthopnoeam bibi, & reliquias à partu repurgare.

ALSINEN autem, vim refrigerandi adstringendiq; obtinere, oculorum inflammationibus cum polenta illini, succum aurium doloribus infundi, & omnia, quæ Helxine, emendare.

ALSINE CORNICVLATA.

CAP. VI.

PALMARIS hæc est herbula, unico caule, qui in aliquot ramos dividitur, constans, eoque geniculato, tenero, subhirsuto, ut Alsinæ vulgaris: folia Alsinæ foliorû æmula, paulò longiora, subhirsuta etiam, inter se opposita, & ex intervallis gemina: alarum cavis insident pusilli flores, candidantes, quibus succedunt membranacea & transparentia cornicula

Alsine repens major.

ALSINE CORNICVLATA.

CAP. VI.

PALMARIS hæc est herbula, unico caule, qui in aliquot ramos dividitur, constans, eoque geniculato, tenero, subhirsuto, ut Alsinæ vulgaris: folia Alsinæ foliorû æmula, paulò longiora, subhirsuta etiam, inter se opposita, & ex intervallis gemina: alarum cavis insident pusilli flores, candidantes, quibus succedunt membranacea & transparentia cornicula

Circulatus haccifernus. 21. Cap. 170

Alsine rept.

Natalis.

Nomina. κυκλαμπος ἴτρα.

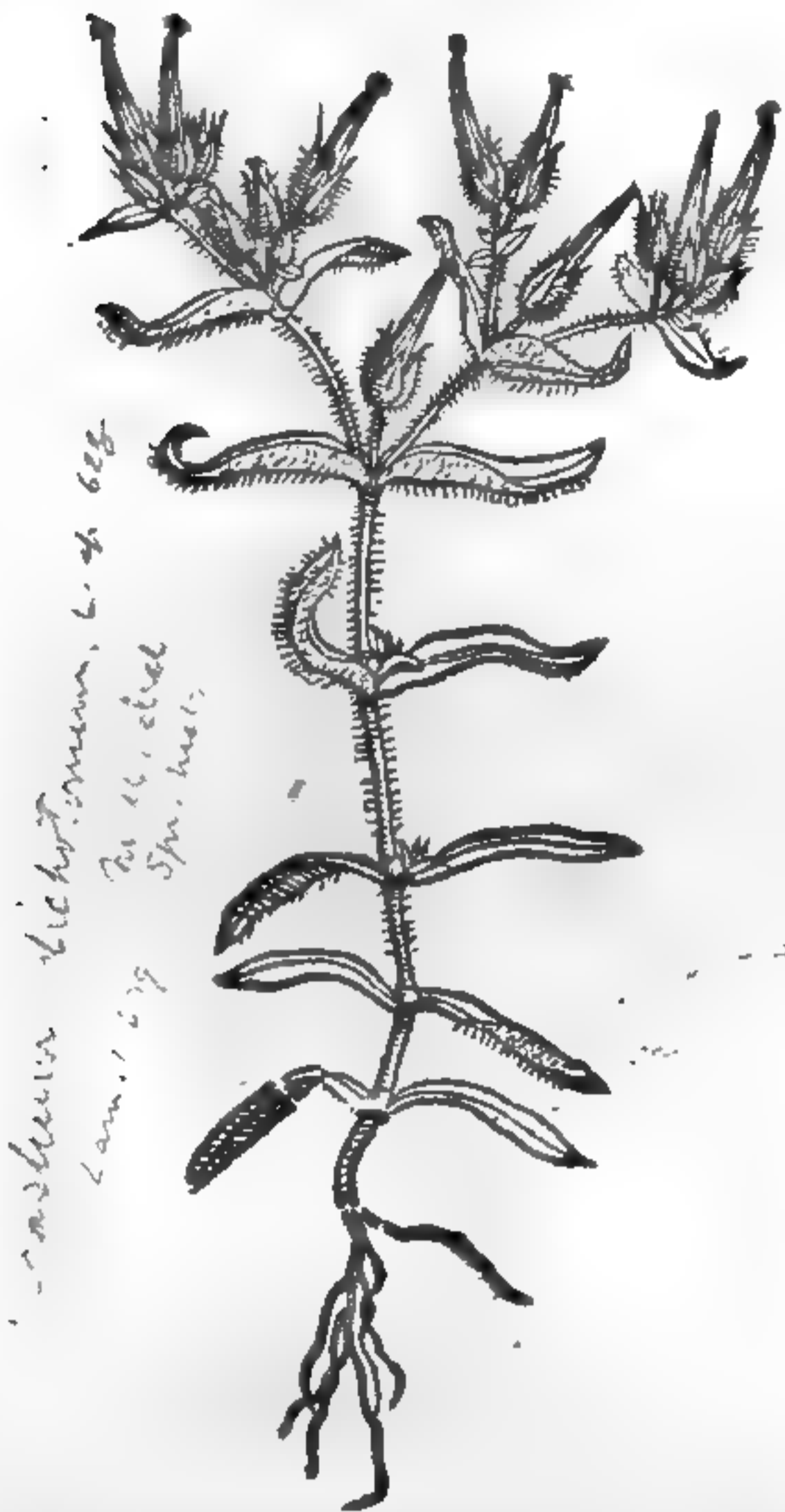
Alsine corniculata.

Alfina corniculata.

Natalis.

Alfina Ba-
tica.

Natalis.

Auricula
muris muris
vra.

- casheum dichotomum, L. p. 628
 Lam. 1. 279
 An. 11. etel
 Sp. met.

gallinaceorum calcarium forma, quæ lento quodam conspersa humore à tangentibus deprehenduntur: semen in illis exiguum, maturitate nigrum: radix inutilis & annua. Tota insipida est.

Inter segetes frequens Salmanticensi agro, ubi Maio mense flores producit, & semen maturum præbet.

SE D & aliud Alfines genus non vulgare, circa Xerez de la frontera, alijsque Baticæ locis observabam, caule simplici ut plurimum & singulari, interdum multiplici, geniculato, pedis dodrantem alto, subrubente, aliquot ramulis prædito: folijs satis angustis, secundum petiolum tamen latioribus, & extrema parte mucronatis, dorso magis eminento, nulla lanugine oblitis alterius instar, sed lævibus & saturate virentibus, geminis semper ad singulos nodos ex adverso nascentibus: extremi ramuli veluti capitulis instar Symphyti petrei, onusti erant, quæ oblongis & purpureis floribus referta: radix mediocris, candida.

Nusquam alibi quam commemorato loco mihi conspecta est hæc planta, Ianuario mense flores proferens.

AD Auriculæ muris historiam, quam Græci *μυδς ατρα* appellat, multum accedere mihi visa: solus flos, qui non est Anagallidis, neque caruleus, refragari poterat. Si cui ea opi-

nio non placet, certè Alfines genus esse non diffitebitur, quæ Dioscoridis testimonio, nonnullis etiam *μυδς ατρα* dicitur.

Faculentus.

PORRO radix Auriculæ muris illita, ægilopia sanat Dioscoridi. Galenus eam desiccare ordine secundo refert: ceterum nullam evidentem caliditatem possidere. At Plinius vim ei septicam tribuit, & exulceratricem: quam sanè in eâ quam propono planta, non invenias, cum potius ejusdem cum Alfine sit temperamentum.

HVIC capiti adjungendum putavi Alfines quoddam genus pelagicum & littorale, anno M. D. XCV. primum mihi conspectum & observatum in sabulosis illis Hollandiæ collibus Oceano objectis, & qui marinis undis interdum alluuntur, ad Pagum Egmond op r'sand vulgo dictum.

Longè latèque summâ arenâ id serpit, multisque ramis humi jacentibus præditum est, tenuibus, lentis, flexilibus, quadrangulis, quos multa ambiunt folia, Anagallidis vel Alfines folijs non dissimilia, sed crassa admodum & succi plena (ut sunt pleraque pelagicarum stirpium) foliorum portulacæ pænè instar, bina semper ex adverso alternatim nascentia, valde viridia & salso gustu, inter quæ extremis ramulis flosculi virescentes quinq; foliolis constantes, & in his quinque staminula pallida.

CHAMÆPITYS AVSTRIACA.

CAP. VII.

TAMETSI meum institutum non erat, de Ajuga quidpiam commentari, quandoquidem à plerisque alijs ejus historia est prodita: quia tamen ejus genus, ab alijs nequam observatum, deprehendi, illius historiam non negligendam duxi, sed hoc loco esse proponendam.

Ajuga-

vra.

CETERVM præmonere Lectorem volui, Ajugam luteo flore totâ Austriâ adeoque Pannoniâ frequentissimam esse in agris & gramineis campis: quinetiâ & illud genus multifidis folijs & rubescente flore, quod Cl. viris Fuchsio & Dodonæo tertium est, multis earum Provinciarum, & aliarum Regionum locis inveniri.

Chamæpitys
Austriaca.

EST autem id genus, cujus historiam describere hîc constitui, elegantissimum: numerosos, cum adolevit, proferens caules, pedales, nonnūquam etiam duntaxat palmares, quadrangulos, firmos, lanugine (quam pîctor non expressit) onustos, frequentibus nodis cinctos, quibus utrinque sibi opposita innascuntur folia Chamæpityos vulgaris folijs similia, latiora tamen, & in quatuor aut plures interdum lacinias divisa, supernè viridia & splendentia, subtus nervosa & nonnihil incana, odoris non injucundi, gustus calidi, non ingrati tamen: ex singulis alis nascuntur ramuli similiter quadranguli, frequentibus folijs Ajugæ similibus septi,

Chamæpitys Austriaca.

Pseudochamæpitys.

septi, durioribus tamen, qui deinde alia oblonga in alis foliola, angusta, mucronata, Libanotidis coronariæ senescentis foliorum pænè æmula gerunt: summos ramos verticillatim ambiunt rigidiusculi caliculi, è quibus exeunt flores Ajugæ tertiarum floribus formâ non dissimiles, sed longè majores & elegantissimi, colore saturæ purpuræ, & violaceo, inferiore tamen & propendente labro nonnihil candicante, & sanguineis guttis resperso: semina in singulis caliculis plerumque quaterna, oblonga, angulosa, colore nigro & splendente prædita: radix nigra, dura, multis fibris capillata, & singulis annis novos caules proferens.

Satis frequens nascitur in summo jugo montis illius, qui pago Radaun imminet, non procul à Peterstorff, sesquimihari ab urbe Viennâ distante, tenui nigròque solo, quale ut plurimum est vicinorum montium, atque etiam Alpium illius regionis: nec usquam alibi aliquot annis mihi observatum. At anno M. D. LXXXV. & sequente, in alio quodam jugo, non procul à Starnberg copiosè nasci deprehensa est, multò vegetior, atque inter multas illius stirpes, nonnullas rubri dilutioris & floridi, unam etiam cineracei coloris floribus præditas, qui alioqui nec formâ, nec magnitudine, ab ejusquam modò descripsi floribus differabant.

Flores profert sub finem Maij & Junij initio, quo etiam mense semen plerumque maturitatem acquirit.

INVENTUR porrò in Hispanijs pusilla quædam planta Ajugæ valde similis, tum cauliculis, tum foliorum trifidorum formâ, hirsuta tota, subsalfo gustu, & inodora, nisi ingratum quidpiam & herbaceum oleret: flores extremis ramis ex alis prodeunt Ajugæ floribus non dissimiles, majores tamen paulò, & albi: semina subsequuntur quaterna in singulis caliculis seu utriculis, cineracei coloris, majuscula & fermè orbiculata: radix crassiuscula est, subalbida, & perennis, quantum conijcere licuit.

Provenit locis incultis, æstate flores producens.

HISPANI ob formæ similitudinem inter Ajugas referebant: sed cum ejus temperamentum non respondeat, Pseudo-Chamæpitys potius censenda erit, donec legitimum nomen inveniat.

Handwritten notes: Chamæpitys Austriaca, Lam. 2. 310. 15. 281. Pseudochamæpitys, Lam. 2. 697. 15. 281.

QQ 3

ANTHYL-

Anthyllis altera.

Natales.

Artemis iriga.
Herba crina.
Yva molcha.
g.
Facultates.

AIVGÆ congener est hæc planta, propterea proximum illi locum dedi. Habet autem ramulos humi expansos, teneros, villis obsitos, digitalis longitudinis, folia oblonga, viridia, villosa, extremâ parte in ambitu serrata, & Chamæpityos foliorum quodammodo emula, bina semper ex adverso serie quadam disposita, gustu nonnihil fervido, & odore satis gravi: florem in singulis foliorum alis Ajugæ floribus persimilem, purpurei tamen coloris: semina in singulis vasculis quaterna simul conjuncta, oblongiuscula, cineracei coloris: radicem crassam, subalbidam.

Nascitur læto solo ad Tagum flumen in Lusitaniâ, Granatensi etiam regno, & Galliâ Narbonensi, ubi, dum istic vivebam, illam sepe legere memini. Floret æstate & Autumno, Granatensi tamen agro maturius.

GRÆCIS, hæc ἀνθυλλίς ἑτέρα; Latinis, Anthyllis altera: Lusitanis, *Herba crina* dicitur. Mompelliani meo tempore *Yvam molchatam* appellabant.

BIBITVR hæc, teste Plinio, in duritiâ vulvarum, & in torminibus, in comitiali similiter morbo, cum melle & aceto, quatuor drachmis.

Lusitani & Granatenses mihi referebant ejus decoctum, ad repurgandum sanguinem impurum propinari.

Anthyllis Valentina.

ANTHYLLIS VALENTINA.

CAP. IX.

LICET hæc planta eodem nomine quo superior sit insignita: quia tamen facie illi dissimilis est, peculiari capite ejus historiam describere volui.

EX unicâ verò radice multos profert cauliculos sive viticulas dodrantales humi stratas, ramosas, subrubentes: foliola lentis exigua, seu potius Chamæsyces (cui tota planta adeo similis est, ut primo aspectu Chamæficen putarem, illam tamen diligentius considerans, lacteo succo carere deprehendi) & plerumque cum suis ramulis veluti quadam falsugine aspersa, sed etiam ipsa falsi gustus: flores inter ipsa folia enascuntur pusilli, quatuor foliolis constantes (licet pictor ficcam plantam exprimere volens, quinque foliola habentes depinxerit) ex albo purpurascens: radicem singularem habet, nigricantem.

Hanc plantam nusquam alibi conspexi, quàm ad fossas urbis Valentiz in Hispanijs, juxta eam portam quæ Regiam arcem spectat, eam mihi demonstrante Doctore Ioanne Plaça ejus urbis Medico & publico in eâ Academiâ Professore. Florebat Aprilis initio.

ΑΝΘΥΛΛΙΔΑ, Anthyllidem idem Plaça vocabat, eamque ad primum genus Diosc. descriptum referebat. Et si autem inter Anthyllides

Anthyllis Valentina.

Natales.

Anthyllis altera Plaça.

QV ANQVAM nunc plura Tithymali genera inveniuntur, quàm Veteribus prodita sunt, eorum tamen historia confundenda non est, sed quàm commodissime fieri potest, ad illorum descriptiones referenda.

Tithymali genera.

CHARACIÆ, quemadmodum & reliquorum Tithymalorum varias species observare memini, quas, cum ab alijs descriptæ sint, eas repetere non est necesse. Vnus tamen Characiæ, qui præ ceteris descriptioni Dioscoridis convenire videtur, historiam hîc adijcere libuit, cum altera specie, quæ in Pannoniâ & Austriâ mihi duntaxat conspecta.

Tithymalus characias i.

Tithymalus characias iii. Austriac.

Tithymalus Characias i.

VNICVS porrò Characiæ primo generi, magnâ ex parte, est caulis, interdum plures, cubitales, ampliores, rubente cortice tecti, minimi digiti crassitudinem æquantes, infimâ parte glabri, foliorum duntaxat vestigijs insigniti, veluti infecti & vulnerati essent, quales illi Dioscorides capite de Sedo tribuit, supernâ verò, folijs duris, lævibus, viridibus, majoribus quidem longioribusque quam sint Oleæ folia, minoribus tamen quam Amygdalæ, ornati, deinde in plures junceos & firmos ramulos umbellæ in modum divisi, quos ambiunt veluti acetabula aut caveolæ folijs balnearum similes, & in his flos, non subluteus, aut pallidus, quemadmodum in alijs, sed niger: postea fructus tricoccus, in quo semen per maturitatem exiliens reliquarum Lactariarum feminis instar: radix dura est & lignosa.

Natalis.

Nascitur id genus in asperis montosisque per Hispanias, Valentino regno, & circa Malacam, atque etiam supra Arelatem itinere Massiliensî, & quibusdam alijs Narbonensis Galliæ locis. Tota planta lacteo succo prædita est, & Martio flores profert.

Characias ii.

ALTERVM genus est ei ferè simile, cui tamen plures caules ab unâ radice prodeunt, folia molliora & lanugine pubescentia, flores pallidi.

Natalis.

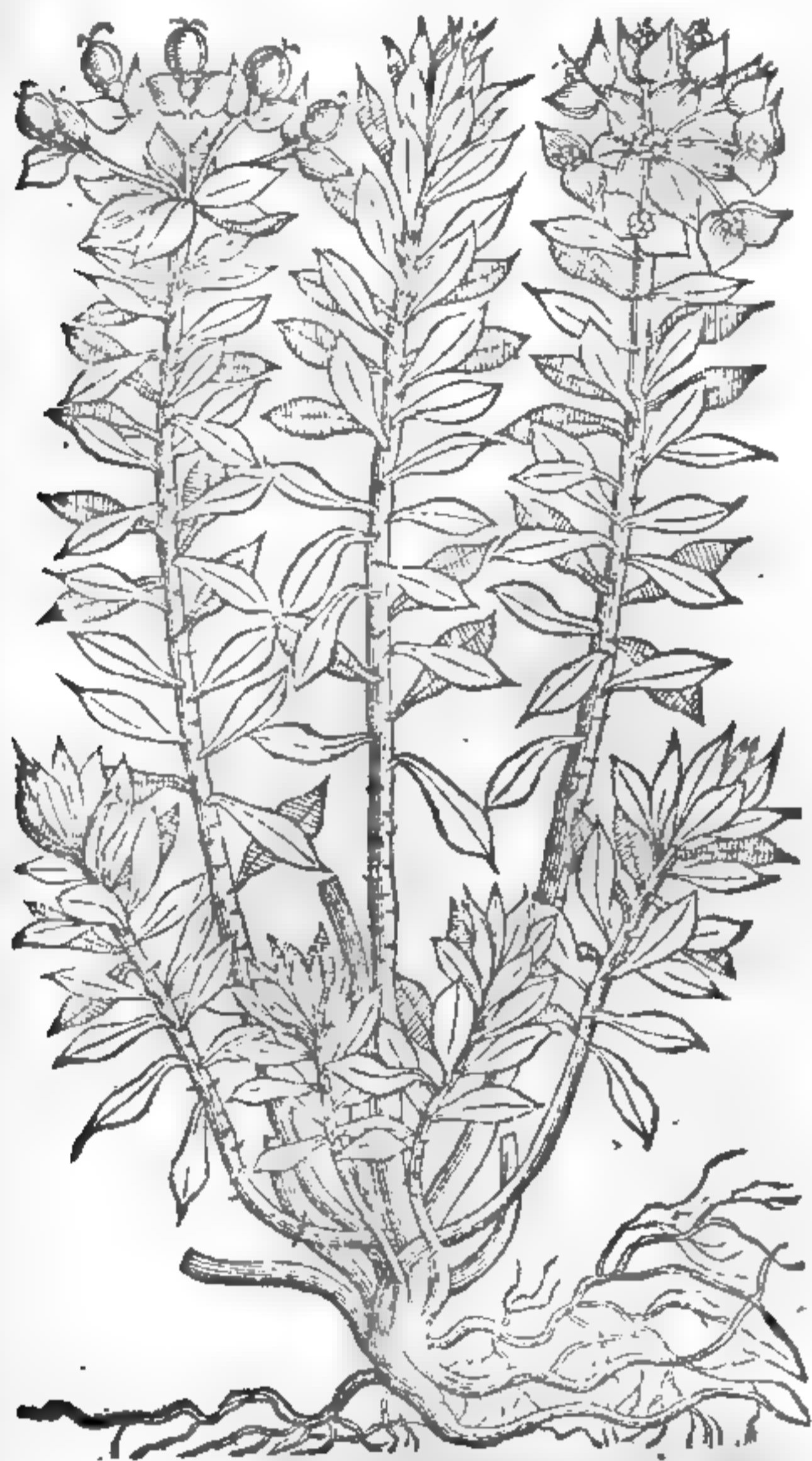
Crescit id etiam in Hispanijs, deinde tam in Narbonensî, quàm reliqua Galliâ, tum etiam apud Helvetios ceterosque Germanos. Apud meos Belgas in hortis semel satum, copiosè provenit.

Characias iii.

MULTOS ab unâ radice profert Tertium genus, in Pannoniâ observatum, caules, pedales, nonnunquam etiam cubitales, firmos, læves, infimâ parte nonnihil purpurascens, & foliorum, quæ deciderunt, vestigijs notatos, ut in Primo genere: hos deinde ambiunt confuso ordine nascentia folia, crassiuscula, lævia, duas interdum uncias longa, mucronata: summi caules in multas virgulas inter folia emergentes dividuntur, quæ bina subrotunda seu quo-

Tithymal. myrsinites legitimus.

Tithymal. myrtites Valentinus.

seu quodammodo circinata foliola, & quasi vasculum seu labellum imitantia sustinent, in quibus flores reliquorum Tithymalorum floribus similes, qui cum suis virgulis & vasculis pallido subluteo colore præditi sunt: succedunt triangula capitula semine plena: radix longa, digitalis crassitudinis, infimâ parte in aliquot fibras divisa. Maturo semine caules singulis annis emoriuntur: novo autem vere recentes alij è radice germinant, qui subsequente anno flores ferunt.

Nascitur plerisque Pannoniæ locis: sed Viennensi agro tantâ copiâ, in gramineis & siccioribus pascuis, ut Junio mense (tum enim floret) omnino palescere videantur. Tota planta lacteo succo turget perinde ac reliqua Tithymalorum genera. Natalis.

MYRTITEN legitimum Hispanis & Gallis ignotum esse arbitror: nam Valentinorum Myrtitem, non desunt, qui inter Characiæ genera referre malint. Sed legitimus in hortis semel satus, semine deciduo satis fœcundè nascitur. Myrtites.

LATIFOLIUM Tithymalum verum legitimumque in Hispanicâ meâ peregrinatione etiam observasse puto: nullum enim genus amplioribus folijs uspiam videre memini.

EST autem Platyphyllos Tithymalus mihi creditus pedalis, interdum majore altitudine, in aliquot à radice divisus ramos, nonnunquam simplici caule assurgens, quem ambiunt ampla folia, rotundiora & quasi orbiculato mucrone prædita, ad statidis novellæ foliorum formam accedentia, viridia, crassiuscula & aliquantulum carnosâ, palescente & acri succo turgentia: flos ramulis insidet ex flavo purpurascens, ac veluti acetabulis sive balnearum foliolis comprehensus, ut in reliquis Tithymali generibus: radix crassa est & candida. Tithymalus latifolius.

Vno Valentino regno inter Biar & Huentiniente, viâ salebrosâ, inter medios frutices Martio mense florentem duntaxat observabam. Natalis.

CETERVM sub meum Francofurto discessum, ad me mittebat Iacobus Plateau vir in stirpium cognitione diligenter versatus, Tithymali cujusdam plantam siccam, de quâ in epistola addita sic scribebat.

OBSERVABAM etiam in meo horto plantam Tithymalo Cyparissæ Dodonæi non valde dissimilem, quæ non inelegans mihi visa est, nec à quopiam hæcenus descripta. Vnicum illa promit ex radice caulem, rectum, cubitalem, satis firmum, in frequentes ramos divisum, ut parvum fruticem emulari videatur: radix non serpit Tithymali Cyparissæ Dodonæi radicis instar, sed superveniente aspero gelu perit: semine tamen sponte deciduo singulis annis renascitur. Tithymalus peregrinus.

Non incommodè forsitan (mea quidem opinione) ad Pepli genus aliquod referri posset, nisi

Tithymalus platyphyllos

T. Σύνολο.
 Lactari.
 Lactuca ca-
 rina.
 Leche trez-
 na.
 χακίας.
 κομήτης.
 ἀμυγδαλοει-
 δης.
 καβίδος.
 πλατύφυ-
 λος.
 κρουστίς.
 κιστλ.

Tempera-
ment.

Tithymal.
tuberos. l.
Ischas l.

Tithymalus tuberosa radice, Ischas.

Nomina.

Ischas l.

nisi stirpis magnitudo refragari videretur: multas enim notas alias cum Peplo commu- nes habet.

Τιθύμαλον porro, auctore Plinio, Lacta- riam, & Lactucam caprinam Latini nomi- nant. Hispanis, *Leche trezna* & *Arnaballo* dici- tur: Germanis *Wolfs mitch*: Gallis *Reveille- matin*.

Mas prior mihi descriptus, *χακίας*, id est, vallis; *κομήτης*, ab *ἀνιπλά* & *effusâ* comâ, ἀμυγδαλοειδῆς à foliorû formâ, & *καβίδος* cog- nominatur.

Latifolium Græci *πλατύφυλλον* à foliorum amplitudine appellant; nec enim ullius, ut Plinianis verbis utar, *latiora* sunt folia: pleri- que etiam *κορυμβιτήν*.

Pepus Græcis *πέπλος* vocatur: vulgo Her- bariorum *Esula rotunda*, Gallis *Reveille- matin de vignes* (frequentissimè enim in vinetis nascitur) Germanis *Teuffels mitch* id est dia- bolicum lac.

TITHYMALI autem omnes, teste Galeno, vincentem habent acrem & calidam facul- tatem, neque amaritudinis sunt expertes.

ΑΠΙΟΣ, sive TITHYMALVS TUBEROSVS.

CAP. XLIIII.

ISCHADIS, cujus meminit Dioscorides lib. III. historiâ, nemo à me expectet: nam satis luculèter eam descripsit ipse, & alij etiam ejus iconem exhibuerunt. Quia tamen Nea- poli ejus stirpes aliquot accipiebam à doctis- simo viro Ferdinando Imperato cum alijs plantis bulbofis & tuberosis, non potui non facere illius mentionem, & quin iconem hîc insererè; quam Cl. V. Dodonæus à Petro Bel- lonio mutuatus; quia aliud ejus genus hoc capite describere constitui.

Adfertur autem Dioscoridea (quæ Græcis *ἀπιος ἰσχας* Græcis dicitur, & nonnullis *χα- μαιβάλανος*) ex Cretâ, ubi Bellonius crescen- tem observabat *χαμαιπύδιον* istic vocari scri- bens: sed Apuliæ etiam peculiarem esse mo- nebat Imperatus, & in Neapolitano regno *esolaritonda* appellari.

ALTERIVS autem, cujus historiam tradere cupio, iconem accuratè suis coloribus depi- ctam ad me mittebat Tornaco, Iacobus Pia- teau mihi amicus singularis.

RADICE autem ea constat tuberosâ, non in pyri formam turbinatâ instar prioris, at æquali propemodum ubique crassitudine, unciam, interdum etiam binas uncias longâ, cujus extrema pars in quatuor alias radices, sive crassas fibras sensim gracilescentes desi- nit, & paucis fibris prædita est, colore foris fu- sca, intus candida, lacteo succo turgens ut Tithymali. Ex summo ejus capite exeunt quini aut seni ramuli in terram procumben- tes, palmares, aut ampliores, secundum radi- cem nonnihil purpurascens, folijs viridibus non magnis, sed prioris foliorum instar, & incondito

TATARIA VNGARICA

incondito ordine eos ambientibus præditi: illi deinde in minores & graciliores dividuntur, bina folia paulò rotundiora, & contrario situ nascentia sustentantes, in quorum medio exoritur flos ex flavo rubescens, cui succedit capitulum trigonũ, ut in Tithymali generibus, rugosum & tuberculis obsitum, in quo semen.

Quo tempore flores proferat non adscribebat: sed semine peregrè accepto sibi natam duntaxat aiebat.

FACULTATE & temperamento reliquis Tithymalis respondet hæc planta, ac perinde humano corpori molesta & noxia est.

UMBELLIFERÆ.

LACTARIAS Umbellifera sequentur, quarum nonnulla lacteo etiam succo pregnantes sunt. Magnus autem in varijs Provincijs earum est proventus: nam præter plerasque ab alijs descriptas, nonnullas alias peculiare in illis regionibus, quas peragravi, observabam, quarum historiam, subsequenter aliquot capitibus, quam accuratissimè potero, tradere conabor, initium à valde peregrinã faciens.

CAP. XIII

NON vulgaris est hæc planta, quæ radicem habet crassissimam & longissimam: nam brachialis crassitudinis, & cubitalis longitudinis, aut etiam ampliores aliquot accipere memini ab Ill^{ri} Dn. Balthasare de Batthyán, qui in meam gratiam ex Vngariã trans-Danubianã adferri iusserat, ut in meum hortum Viennæ transferrem. Illis autem folia emerferunt rari folijs non valde dissimilia incisuris & lacinijs, breviora tamen, & verius ad Panacis Heraclij foliorum formam accedentia, rudi atque asperã lanugine prædita, ex viridi pallefcentia, alia deinde paulò minoribus incisuris divisa, nec minus aspera, inter quæ assurgebat caulis cubitalis aut amplioris longitudinis, pollicaris verò crassitudinis, striatus, concavus & nodosus, perinde asper ac folia, quem lato pediculo amplectebantur minora folia & multifida, asperã etiam lanugine obsita: summus caulis in umbellam desinebat, Panacis Heraclii umbellis similem, in quibus flores & formã pares & colore, quibus evanidis, succedebant rara (nam singuli flores non sunt fœcundi) semina, valde crassa, nec valde ab similia semini illi magno & striato Libanotidis cachryferæ. Biennio quidem eas radices alui, ante quàm una illarum & caulem, florẽmque & semen proferret: deinde corruptæ sunt, tamque fœtidum odorem exhalant, ut ex horto fuerint eijciendæ.

Tataria Vngarica.

Crambe Tatarica, quæ dicitur.

Huius porro radice Vngari Agriz vicini, atque etiam ulteriores Daciz contermini, in annonæ caritate & inopiã, vescuntur alterius panis penuriã, ut mihi asseriebant non modò Heros ille Illustris, sed etiam alij nobiles viri qui in eã Provinciã vixerant. Quæ aded res effecit, ut dubius essem, an eadem esset cum Baltracan in Tartariã nascente, cujus meminit Iosaphat Barbarus Patritius Venetus in epistolâ ad Petrum Barocci Episcopum Patavinum, quæ adjecta est ad calcem ultimi capituli Narrationis ipsius quæ divulgata est. De ejus in Persidem profectio.

eius usus.

BALTRACAN, inquit, folia habet Rapo similia, è quorum medio caulis assurgit pollicaris crassitudinis, & brachialis altitudinis, cortice obductus è viridi flavescente, qui per maturitatem finditur, & à ligno recedit, ut in vitis palmitibus, per quem rara sparsa sunt folia: semina sceniculi, sed majus, validi odoris, iucundi tamen saporis, qua de causâ sine sale edi potest: unicã constat radice. Tartari folia ejus decoquunt in aqua, decoctum in vascula infundunt, refrigeratum instar vini bibunt, atque refrigerandi facultate præditum aiunt.

Baltracan.

eius usus.

Maximo est in usu apud Tartaros hæc planta: nam absque eã, per magnas illas solitudines, in

niam) tribuunt: nam Ferulæ, & Libanotides illis etiam *Cañabeja* dicuntur, quia videlicet harundinaceum caulem habent. Tertium genus Salmanticensibus etiam *Cañabeja* est: Quartum autem *Tuero*.

Tuero.

Granatenses imperiti Pharmacoposi, prioris radice loco Turbithi magno errore utuntur: peritiores autem discrimen observare norunt. Vetulæ Salmanticensis medicinam istic exercentes, Tertie radice utuntur ad provocandos menses, aliasque dejectiones molindas. Tanta autem vi cum supernè, tum infernè purgat, ut sumentes in maximum periculum sæpenumero conijciat.

Facultates.

SESELI MONTANVM.

CAP. XVI.

TRIA hoc capite describere constituimus genera in montanis Austriæ & Pannoniæ observata, planè inter se differentia; quorum

Seseli I. montanum Pannon.

Seseli II. montanum Pannon.

PRIMUM ampla habet folia humi sparsa, & in multas alas divisa, Seseli Peloponensi *Seseli mont.* ferè similia, supernè viridia & splendentia, infernâ parte minimè, ferulæ odore, acri nec admodum grato sapore: caulem deinde sesquicubitalem aut amphioem, crassum, striatum, intus fungosum, nodosum, & multos ramos in ambitu ex singulis geniculis, seu nodis ferentem, per quem sparsa sunt folia superioribus respondentia, sed minora: extremi tamen in magnas umbellas flosculorum quinque foliolis candidis constantium desinunt, odoris ferè sambucini: flori succedit semen gemellum, striatum, flavescens, aromatico & fervido gustu: radix crassa est & foris nigra, quæ (ut in plerisque ferulaceis contingere solet) semine prolato perit, nec nisi altero aut tertio à satione anno flores producere solet.

Crescit in celsis Sneberg & aliarum Austriæ Alpium jugis, ubi lætiora sunt pascua: floret *Natali.* sub finem Junij, aut Julij: semen verò Augusto, vel etiam senis maturefcit.

BRACHIALI interdum nititur Alterum radice, præsertim si planta vetusta sit (trecentio- *Seseli mont.* res & juniores pollicarem habent) in aliquot ramos inferiore parte donata, crasso, rugoso, nigroq; cortice septa, gummoso primùm lentoque sapore prædita, deinde acri & salivam ciente: quæ summo capite in multa capita extuberat villosa, quemadmodum ferè omnes ferulacei generis stirpes, unde exeunt magnæ & satis amplæ foliorum alæ, aliquot folijs per ambitum serratis & nonnihil incilis, uni costæ inhzrentibus, sed ex adverso nascentibus constantes, colore supernâ parte dilutius virente, & aliquantulum splendente, pronâ subcineraceo præditis: inter quæ sesquicubitalis nonnunquam emergit caulis, stratus, pollicaris interdum crassitudinis, geniculatus, in aliquot ramos divisus, quem ambiunt ad singulos nodos sive

dos siue genicula minores foliorum alæ; summum caulem atq; extremos ramos exornant umbellæ pallescentium flosculorû, quibus succedût semina Sileris montani semini similia.

Natalis.

Invenitur ferè in omnibus Pannoniæ & Austriæ inferioris montibus, aspero solo ventis- que perflato, Julio & Augusto floret, & subinde semen profert. Simile aliquando legere memini ad Allobrogicarum Alpium radices.

*Seseli mont.
211.*

TERCIO multæ sunt foliorum alæ, Fœniculi foliorum instar in multa folia tenuia, illis tamen crassiora & breviora divisæ, virides admodum, mucrone omnium foliorum candicante & duro, calidi gustus: inter quas enascuntur cubitales caules aut ampliores, digitalis crassitudinis, striati, geniculati, in aliquot ramos secti, quos secundum nodos alæ minores amplectuntur foliorum alæ: flores in extremo caule & summis ramis in umbellas distribu- ti nascuntur albi: deinde semina gemina conjunctim, ut in omnibus umbelliferis, striata, Angelicæ semini non disparia, gustu fervido: radix multis crassis & oblongis fibris latè & obliquè sparsis constat, quæ singulis annis summo capite novas propagines ad latera facit.

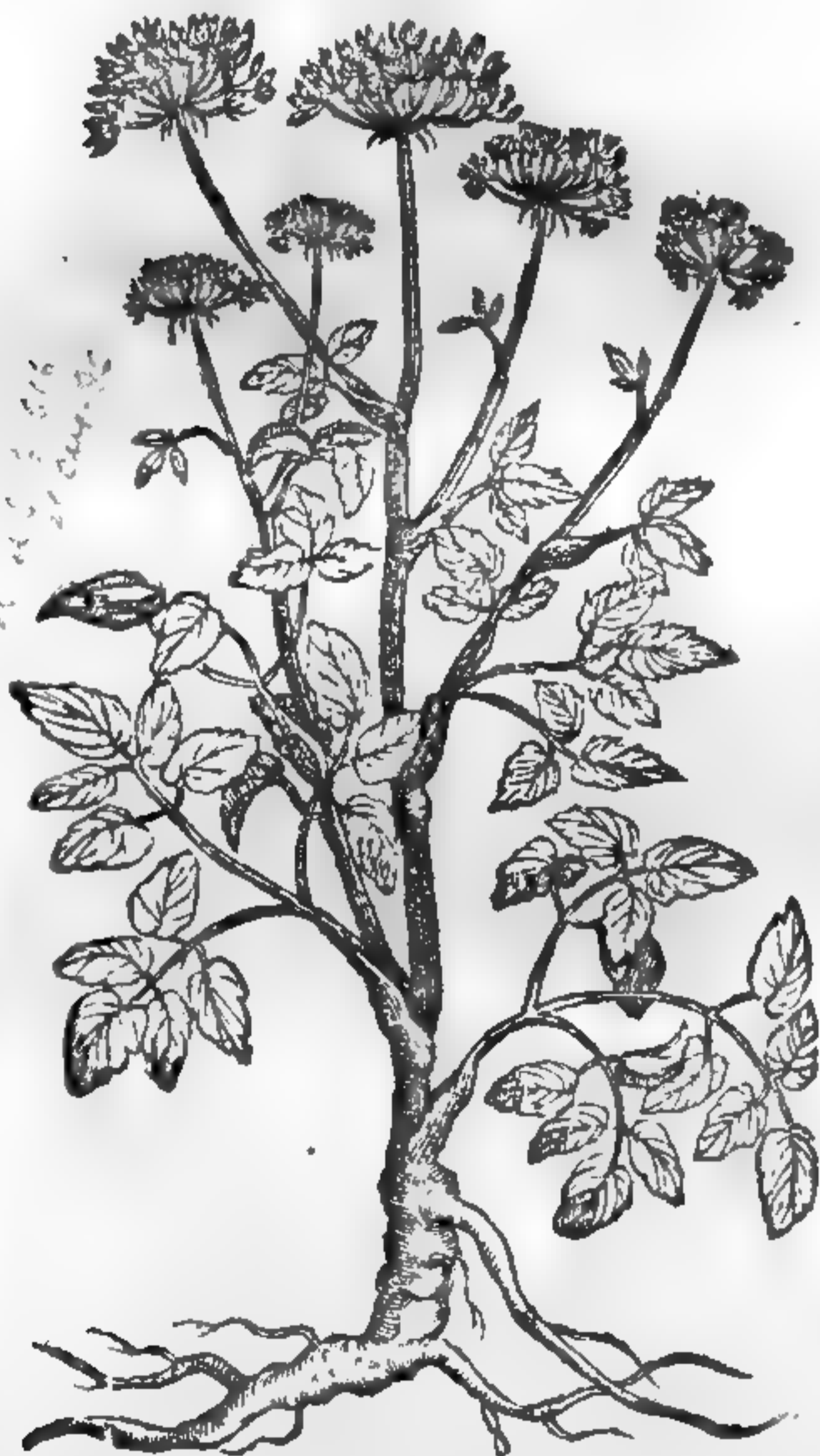
Natalis.

Nascitur in plerisque Austriæ inferioris & Stiria montanis pratis, atque Julio floret.

*Seseli Pelos.
Libanotisda
altera
Fuchsj.
Daucus 11.
Matthioli.
Seseli Massi
in. 111.*

INTER σείλιως, Seseli genera referri posse has stirpes, omnino existimo. Prima quidem, proximè accedere videtur ad Peloponèse Dioscoridi descriptum, quod illi ordine tertium est. Altera plurimum similitudinis habet cû Libanotide altera Fuchsj, siue Dauco secun- do Matthioli: S. Peters wurtzel quidam rustici vocant, tamen si aliam umbelliferam stirpem frequentius etiam hoc nomine donent. Tertiam (quæ Massiliensis Seseli picturam apud Matthiolum aliquantulum refert) nonnulli fortasse alteram Libanotidem Dioscoridis fru- ctiferam potius esse contendant, à qua sanè non multum differre videtur. Nullum vulgare nomen illa, quemadmodum nec prima, apud earum Provinciarum rusticos, in quibus ob- servabam, quod equidem sciam, obtinuit.

Seseli Æthiopicum Matthioli.

Seseli in p. 111. in.
Astrantia.

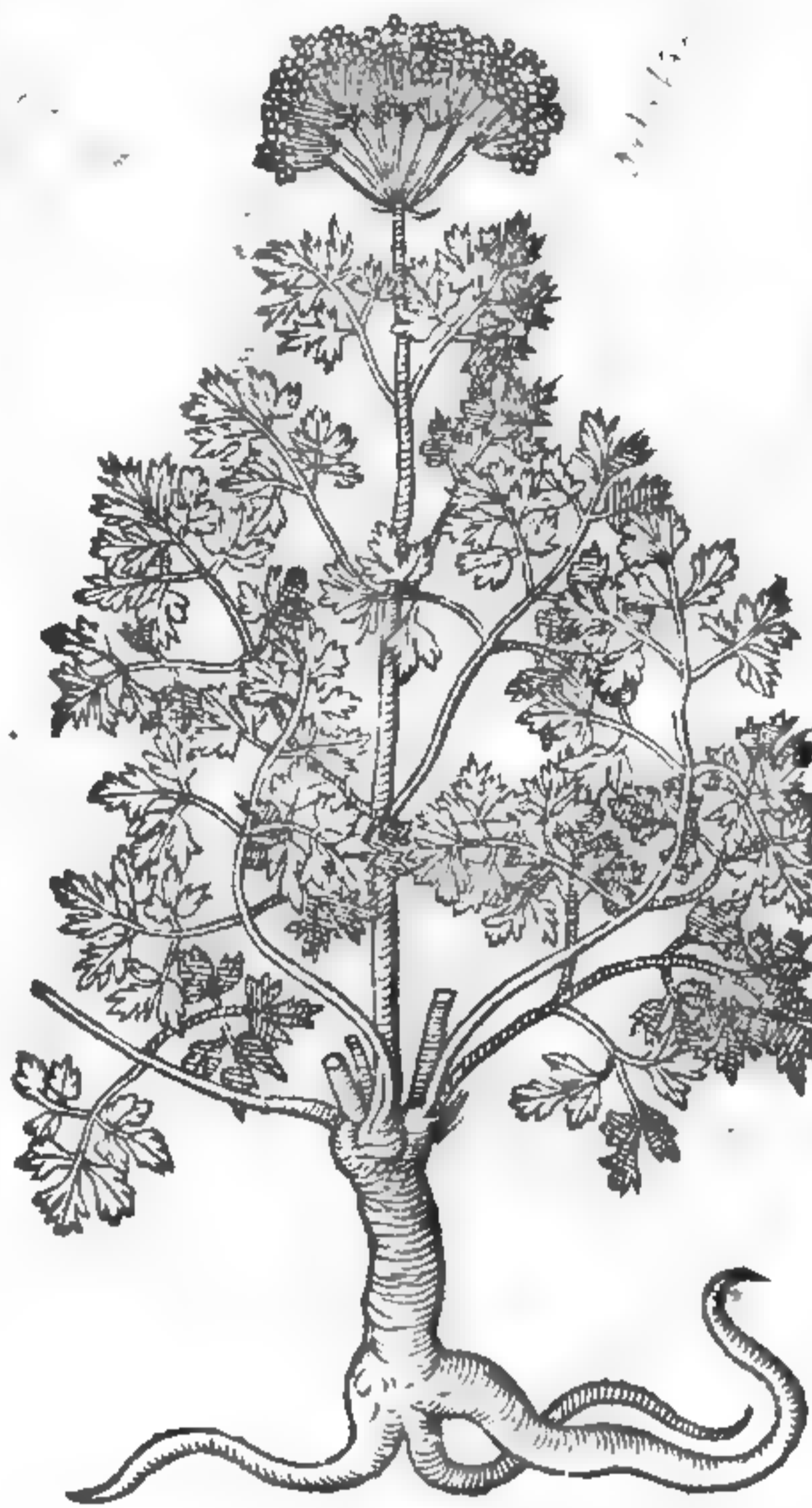

*Seseli æthio-
pic. Matth.*

SESELI porrò æthiopicum Matthiolo nuncupatum, uberrimè nascitur per omnes Vn- garia, Austriæ, & Stiria silvas, ubi illius folia in tantam amplitudinem interdum evadunt, ut palmum æquare possint: habent verò magnâ ex parte singulæ foliorum alæ quina dun- taxat folia, uno extremam alam occupante, per ambitum serrata, supernè atroviorentia, in- fernè subcineracei quodâmodo coloris: caulis cubitalis est, aut amplior, geniculis interce- ptus, & supernâ parte in aliquot ramulos divisus, sustinètes exalbescentiû flosculorum um- bellas, qui in oblongiusculû & angulosum semen transeunt, cum inû aut sileris montani se- men odore & sapore referès: radix pollicaris aut amplioris est crassitudinis, crassioribus ali- quot fibris prædita, & crasso cortice, sapore initio dulci, deinde amaricante, supremo capite hirsuta (veterû foliorum, quæ marcida evanuerunt, fibris eam hirsutiè faciètibus) perennis.

Archangelica.

VERVM hujus Sefeli aliud præterea genus est satis vulgare in illis ipsis Provincijs: quod nusquam tamè abundantius invenitur, quàm in Calenberg. Majores id habet foliorum alas, hoc est, in plura folia, nempe bina & vicena plerumque, superioribus magnitudine longè cedentia divisas, quæ supernè splendentia minus virent, & pronâ parte cineracei porsus sunt coloris, omnia in ambitu non modò ut superioris serrata, sed etiam lacinijs dissecta: æqualem cum superiore habet caulem, nodis similiter interceptum, florum umbellas similes, semen par, radicem non dissimilem.

Hoc Germani Schwartz hirtzwurtz / hoc est, nigram cervi radicem, illud autem Weyß hirtzwurtz / id est, albam cervariam appellant. Sunt qui inter Libanotidis genera recensent. Floret utrumque Junio, interdum etiam serius, semen Augusto maturum est.

Producunt etiam prata ad radices montium Alpibus Austriacis & Striacis viciniorum magnâ copiâ plantam illam acri & aromaticâ radice præditam, quam vulgus Herbariorum Astrantiam sive Imperatoriam appellat, Germani Maisterwurtz / à facultatibus quibus pollet, nominant.

FREQVENS etiam est montibus Austriacis Siler: at nusquâ abundantius crescere meminimus, quâ in eo qui Badensibus thermis imminet. Vbi, & in alijs vicinis collibus, atque urbi Viennæ proximis, vulgare etiâ est Oroserelinum.

ARCHANGELICA autem à nonnullis appellata, amplioribus, quàm Angelica, foliorum alis, & dum teneræ adhuc sunt, subpurpureis, caule

Sefeli ashiop. aliud genus. Linn. spec. bot. 1753. p. 117.

Schwartz hirtzwurtz Weyß hirtzwurtz

Astrantia. Maisterwurtz.

Siler.

Oroselinum.

Archangelica.

Peucedanum.

Peucedanū.

Peucedanum Pannonic.

Saxifraga Pannonica.

Natales.

Saxifraga II. Matth.

Saxifraga Pannonica.

caule humanam altitudinem superante, brachialis aut amplioris crassitudinis, frequentissima est in montibus vicinis arci Grében Ill. Herois Balthazaris de Barthian, sitæ in inter-amni Pannoniâ; quâ Germani *Wtndische Land* appellant: expansa enim est inter Dravum & Savum flumina. Solet ea, quemadmodum & Angelica, perducto ad maturitatem semine, perire, atque illo in terræ sinum sponte recepto, renasci.

PEUCEDANVM PANNONICVM, CAP. XVII.

QUIA Peucedani historia prodita est ab omnibus qui de Plâtis commētati sunt, illâ hîc repetere non est necesse: volui tamen illius mentionem facere, & ejus iconem oculis subijcere, ante quàm alterius Peucedani, quod in Pannoniâ observabâ, descriptionem darem: nam in omnibus, quæ adij, locis mihi conspecta est, nusquam tamen frequentior quàm in pratis ad Danubium sitis infra Ratisbonam, & Straubingâ anno M. D. LXXXVIII, cum adverso flumine veherer Ratisbonam.

SED Peucedanum quod in Pannoniâ observabam, radicem habet pollicaris, ut plurimum crassitudinis, interdum minorem, nonnunquam etiam majorem, lögam, crasso cortice, modò candicante, modò fusco & nigricante tectam, gustu initio Pastinacæ, deinde nonnihil acri, transversis & obliquis aliquot crassioribus fibris donatam, supremo capite hirsutam: ex qua quinq; vel plura exeunt folia, Peucedano vulgari & legitimo ferè similia, sed minora & breviora, colore ex viridi cæruleo, non, ut illa, nigricante, subamaro sapore, & odore ferè ignavo, nihilque singulare referente: caulis inter illa assurgit cubitalis, rotundus, gracilis, in multos ramos divisus, in quibus umbellæ candidorum florum: semen Selini ferè, breve & crassiusculû, geminum ut in omnibus pænè umbelliferis, cineracei coloris, saporis verò aliquantulû amari & acris.

Provenit multis Vngariæ & Austriæ inferioris locis, montium acclivitatibus petroso, & salebroso solo, ubi Junio floret: at in illarû Regionum Alpibus (ubi etiam nascitur) Julio & Augusto, & subinde semen ferè nō definit.

NON multum differre videtur à Saxifragâ secundâ Matthioli.

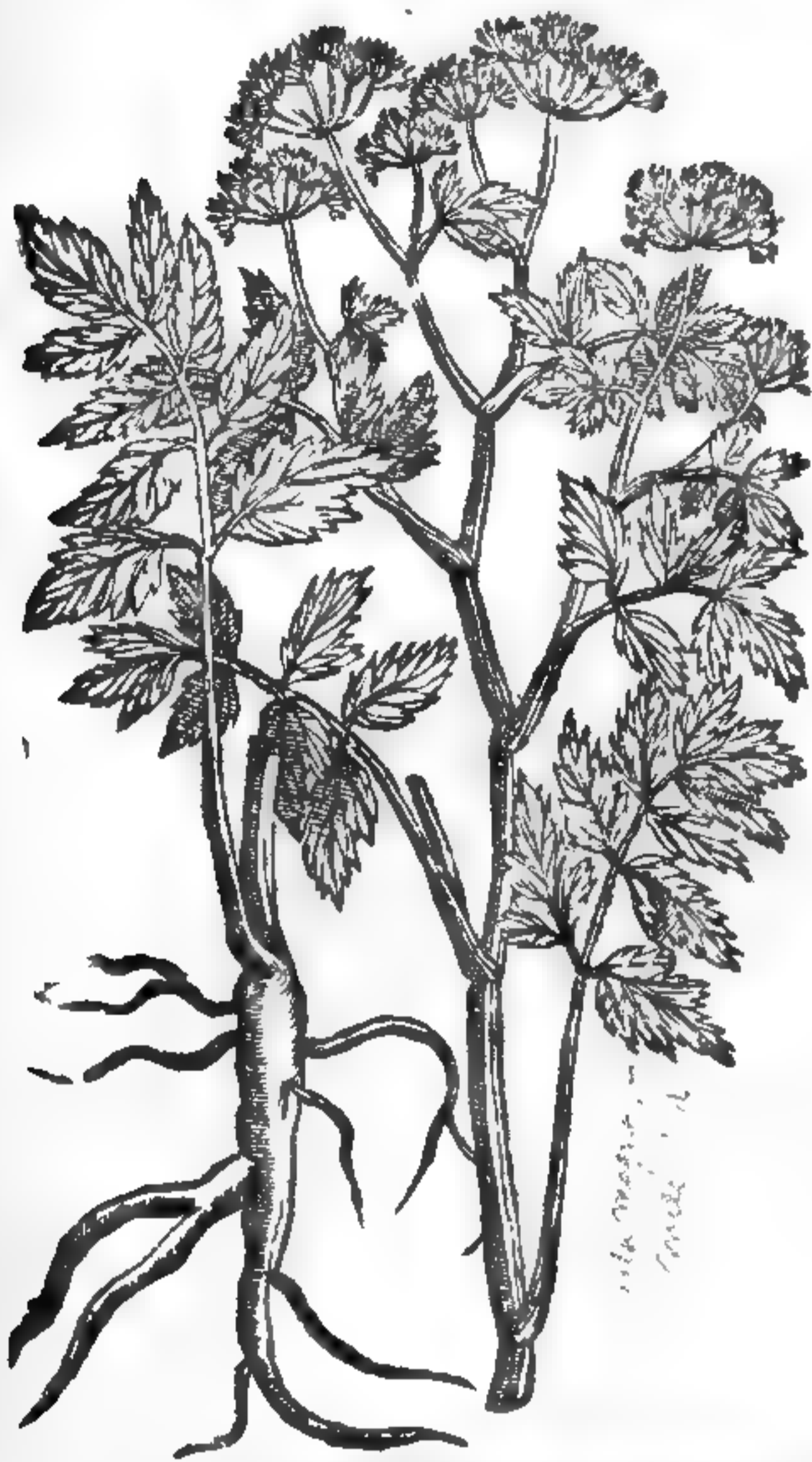
SAXIFRAGA PANNONICA, CAP. XVIII.

MVLTO minor Peucedano est Saxifraga Pannonica, & brevioribus folijs prædita, capni foliorum ferè æmulis, quorum sapor & odor; Peucedani Pannonici foliorum odorem & saporem quodammodo referunt, paulò tamen acriora sunt: inter quæ cauliculi exeunt pedales, graciles, geniculati, aliquot exiguis folijs exornati, summo fastigio candidorum flosculorum umbellam sustinentes: radix Peucedani radici non multum absimilis, sed

didorum flosculorum umbellam sustinentes: radix Peucedani radici non multum absimilis, sed

Saxifraga, Pimpinella German. major.

Saxifraga, Pimpinell. German. minor.

Pimpinella Italica major Sanguisorba.

lis, sed brevior, acrior salivamque ciens, multa hirsuta capita supernâ parte producens, è quibus folia & caules emergunt.

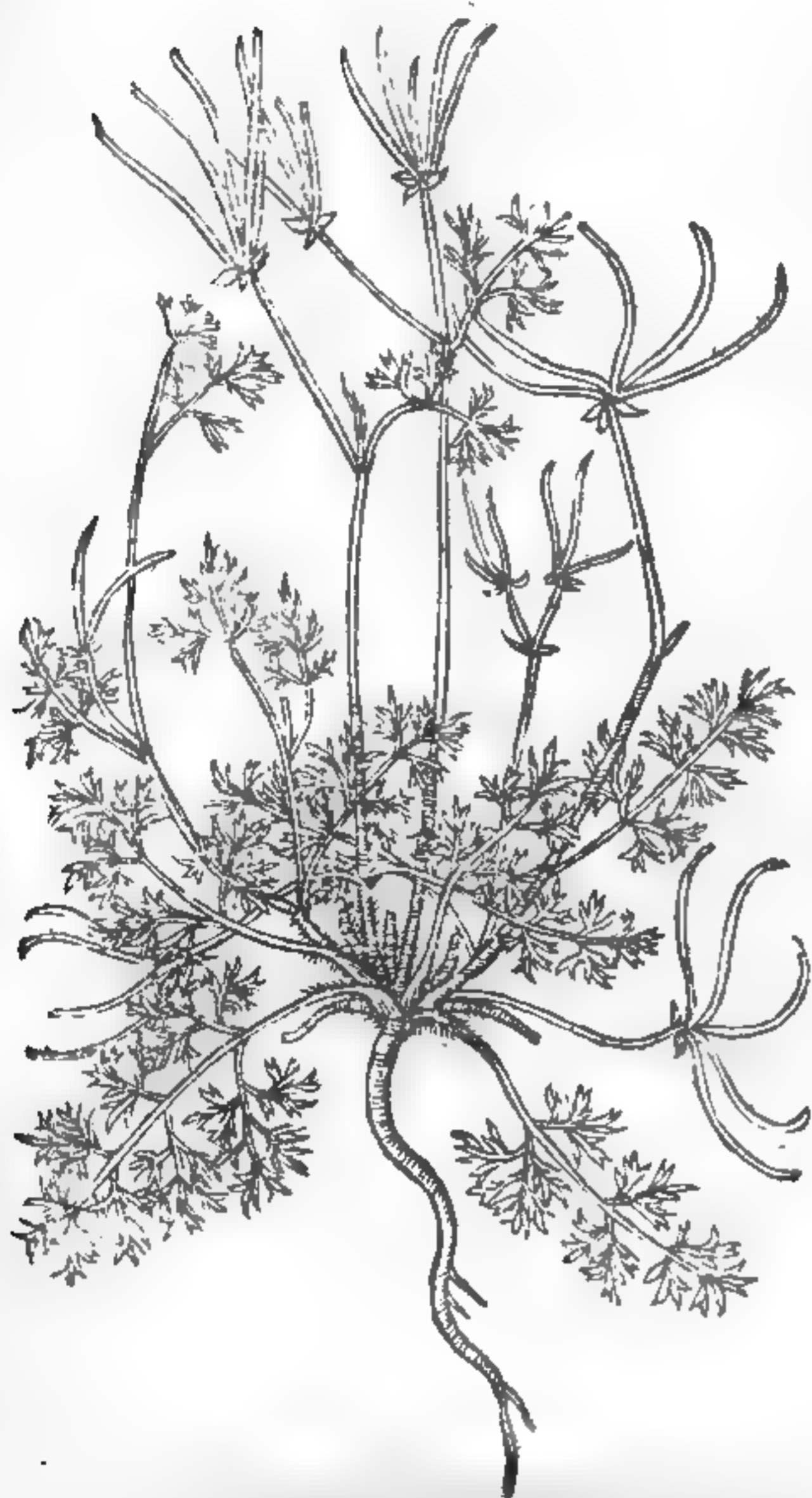
Invenitur iisdem locis quibus Peucedanum, Natalis præsertim verò in aperto & glabro illo monte quimedium quasi spacium inter Hamburgum, & Altenburgum Vngariæ urbes occupat, etiam è medijs saxis plerumque erumpens. Sed & colliculo juxta Zimmerin, itinere ad Phasionorum, juxta Lachn, & plerisque alijs circa Viennam locis crescit. Floret Julio.

CETERVM vulgaris admodum est per Vngariam, Austriam, Stiriam, vicinâsque Provincias Saxifraga vulgaris, à Germanis Pimpinella nuncupata, major & minor, & utriusque varietate inveniuntur differentie foliorum formâ inter se discrepantes, præsertim in minore, quæ interdum singula folia laciniata habet, aut angustioribus & oblongis incisuris divisa. In majore autem, tametsi magnâ ex parte foliorum forma non variet (omnia enim in ambitu serrata sunt, & per alas ordine disposita) unum tamen genus ex atro virentia ea obtinet & splendens, alia minimè: genusq; aliud invenitur, cujus folia in lacinias sunt divisa: præterea Etischerus mons alit, cujus flores eleganter ex purpurâ rubescunt, cum reliquorum sint candidi.

Pimpinella major & minor Germani varietate.

Pimpinellam verò Germanicam ubique tamen nascentem, & Italis Pimpinellam hircinam dictam, Tragium alterum Dioscoridis esse suspicatur C. V. Fabius Columna.

Pimpinella hircina. Tragium alterum Dioscoridis.

DODRANTALIS est plantula, statim à radi- Anthriscus Plinij.
ce tenui, longâ, albâ paucis fibris donatâ, mul-
ta folia in multifidas tenuesq; alas incisa pro-
ferens, pænè instar foliorum Scandicis, nõ in-
jucundi, si teratur, odoris, neque, si gustentur,
saporis, qualis ferè Chærefolij vulgaris, inter
quæ breves prodeunt cauliculi, quadam tenui
lanugine præditi, qui in breves, virides, graci-
lesque ramulos dividuntur, sustinentes um-
bellulas, quatuor, quinque, aut sex flosculorû,
quinque foliolis albis præditorum, in quorum
medio exile quidpiam ex purpurâ nigricans:
flosculis succedût, seu verius flosculi sustinen-
tur, à stilibus quibusdam gracilibus, qui paulatim
in uncialem longitudinem succrescentes, for-
mam referût thecarum seminis Pectinis Ve-
neris vulgo vocatæ plantæ, sive Scandicis sil-
vestris.

Flores & semen (sed immaturum) protulit
Junio. De hac stirpe consulenda Honorij pri-
ma ad me epistola, ad calcem hujus stirpium
Historiæ posita, Plinius item libro XXI. cap.
XXII. in Scandice.

SELINVM PEREGRINVM.
CAP. XXI.

UMBELLIFERARVM, præter Thapsias &
alias enumeratas, duo genera Salmanti-
censi agro observabam, quæ ad Selini genera
commodè referri posse arbitror.

PRIMUM Coriandri aut Elaphobosci fo- Selinum pe-
regrinum L.

lijs similia habet folia, per terram strata, inter quæ caulis exiit cubitalis altitudinis, in mul-
tos ramos divisus, flores in umbellis ferens candidantes, deinde semen Petroselino vulgari
simile, acre, & aromaticum: radix longa, digitalisq; crassitudinis est, candida, odorata, Seli-
ni sapore.

Nascitur in vinetorum marginibus, juxta vias & semitas. Floret mense Julio, semen Au- Natales:
gusto maturum est.

ALTERVM, multa habet ab una radice prodeuntia folia, Cicutæ folijs non dissimilia: Selinum pe-
regrinum L.
sed quæ caulem ambiunt, minora sunt: caulem cubito majorem, sæpe unicum, nonnun-
quam plures, & in his umbellas candidorum florum, quibus succedit semen latum, minus
tamen quàm ferulæ: radicem digitalis etiam crassitudinis, albam, odoratam, & utrun-
que acrem.

Provenit apricis & à Sole illustratis locis: Julio floret; Augusto semen profert.

Mirum in modum urinam cicere plantæ decoctum, aut aquam in quâ radix macerata, Natales:
Facultates.
mihi istis referebant.

ILLIS non possum non adjungere umbelliferam quandam plantam, quam Salmanti-
censi quidem agro cum superioribus observabâ: sed multos annos ante, etiam agro Mom-
pelliano, & toto illo tractu Massiliam usque, quæ mihi plurimum accedere visa est ad Sele-
li Massiliensis historiâ à Dioscoride traditam.

Constat autem ea folijs Anethi ferè, exilibus & minutim incisiss, Rûtæ prope modum Seseli Mas-
siliense Diosc.
colore: caulem habet unicum, interdum cubitalem, sed sæpissimè minorem, in aliquot ra-
mos divisum, qui umbellas florum candidorum aut purpurascensium sustinent: quibus
succedit Apij semen: radix longa erat, alba, digitalis etiam interdum crassitudinis, satis
odorata.

Mompelliani, cum istis vivebam, Fœniculum tortuosum appellabant. Castellani verò Fœniculi
tortuos.
Euxalmo.
Euxalmos.

SELINVM MONTANVM pumilum.

CAP. XXII.

ALIVD porro in montanis observabam Selini genus exile & pumilum, quod aliquot Selinum mont.
pumilum.
à radice spargit folia, fœniculi aut peucedani folijs formâ quidem similia, sed longè
minora, & rarò pluribus quàm quindenis foliolis constantia, è quorum medio dodrantalem
crassumque

Selinum montanum pumilum.

crassumque fert caulem, in multos tamen ramulos divisum, sub quibus alia foliorum alia minores nascuntur, novenisque duntaxat foliis constantes, lata basi caulem amplectuntur, pastinacæ sive staphilini gustu & odore: singuli ramuli exiguorum florum quinque candidis foliolis præditorum cum toridè staminulis, & odoris expertium umbellulis sunt onusti: quibus succedit semen Selini semini non dispar: radix supremâ parte in crassum caput extuberat, multisque villis (qui foliorum superioris anni fibræ sunt) hirsuta, brevis, quasiq; in orbem convoluta est, intus fungosa & alba, exterius fusca & rugosa, infernâ parte bifida plerumque, & in raras fibras desinens.

Invenitur quibusdam siccorum desertorumque, virentium tamen, agrorum marginibus, & in nudis gramineisque montibus inferioris Austriæ & Pannoniæ. florêtque Maij initio. Biennem esse arbitror, uti pleræque sunt umbelliferæ, quæ prolato semine perire solent.

CICUTARIA PANNONICA.

CAP. XXIII.

LICET Cicutariæ quoddâ genus in Pannoniâ & Austriâ nascentis historiam hoc capite describere mihi duntaxat fuerit animus, vulgaris tamen, & in omnibus ijs, quas adij, regionibus sponte crescentis iconè præfigendam esse duxi, non historiam, quandoquidem à plerisque alijs est descripta.

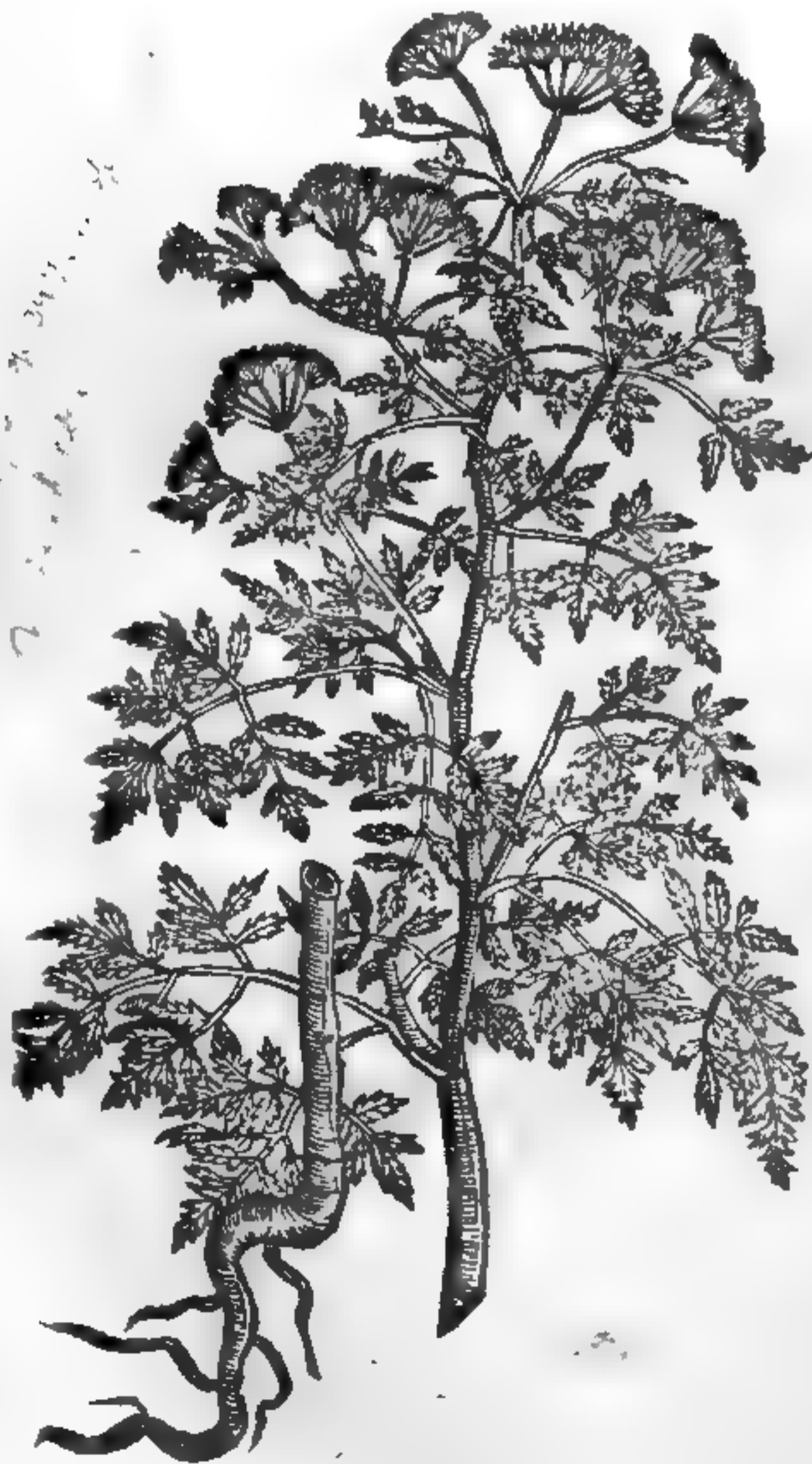
QUINA porro sena, aut plura promit à radice Pannonica folia, ramosa uti Selinum vulgare, minora tamen & tenuius incisa, multum ad Bulbocastani vulgo nuncupati, folia accedentia, sapore aliquantulum acri: caulis inter illa emergit pedalis ferme, interdum etiam, (sæcundum solum nactus) cubitalis, circa nodos crassior, umbellam ferens candidorum flosculorû, semen deinde oblongum, Chærefolij vulgaris ferè instar: radix tuberosa est Bulbocastani radice præne æmula, sed rotunda & aliquantulum internâ parte turbinata, ut Aristolochiæ rotundæ radix quæ albicantem fert florem, sive secundæ, intus alba, sapore & odore Pastinacæ, sive Elaphobosci propemodum, fusco & nigricante cortice tecta, quæ succrescente caule, instar napi longior fit, & magis turbinata, flaccidaq; & rugosa evadit: atque tandem maturo semine perit, è semine tamen sponte deciduo singulis annis renascens.

Novo Vere, in hortis & herbidis Viennensis agri locis prodit: nascitur & quibusdam similibus Vngariæ locis: eo tempore radices firmiores & magis succulentæ cum novellis suis folijs in Viennensi foro venales reperiuntur: coquûtur enim, & cum oleo, aceto, & sale primis mensis istic vulgo inferuntur, quàm salubri cibo, nescio.

Floret

Cicutaria vulgaris.

Handwritten notes:
 In Pannonia de ...
 W. H. 1472
 1712

Handwritten notes:
 Cicutaria vulgaris
 Cicutaria vulgaris
 Cicutaria vulgaris

Statua

Cicutaria Pannonica

Statua

Statua

Floret Aprili & Maio, Iunio semen plenam maturitatem adipiscitur.

QVO nomine istam plantam donarem, diu ambiguus fui: accuratius tandem notis ejus perpenlis, succurrit, magis proprium (meâ quidem opinione) nomen dari non posse, quam Cicutar æ: quia frequens ejus usus non sine noxa est, & capitis gravedinem doloremque, ut expertus sum, inducit.

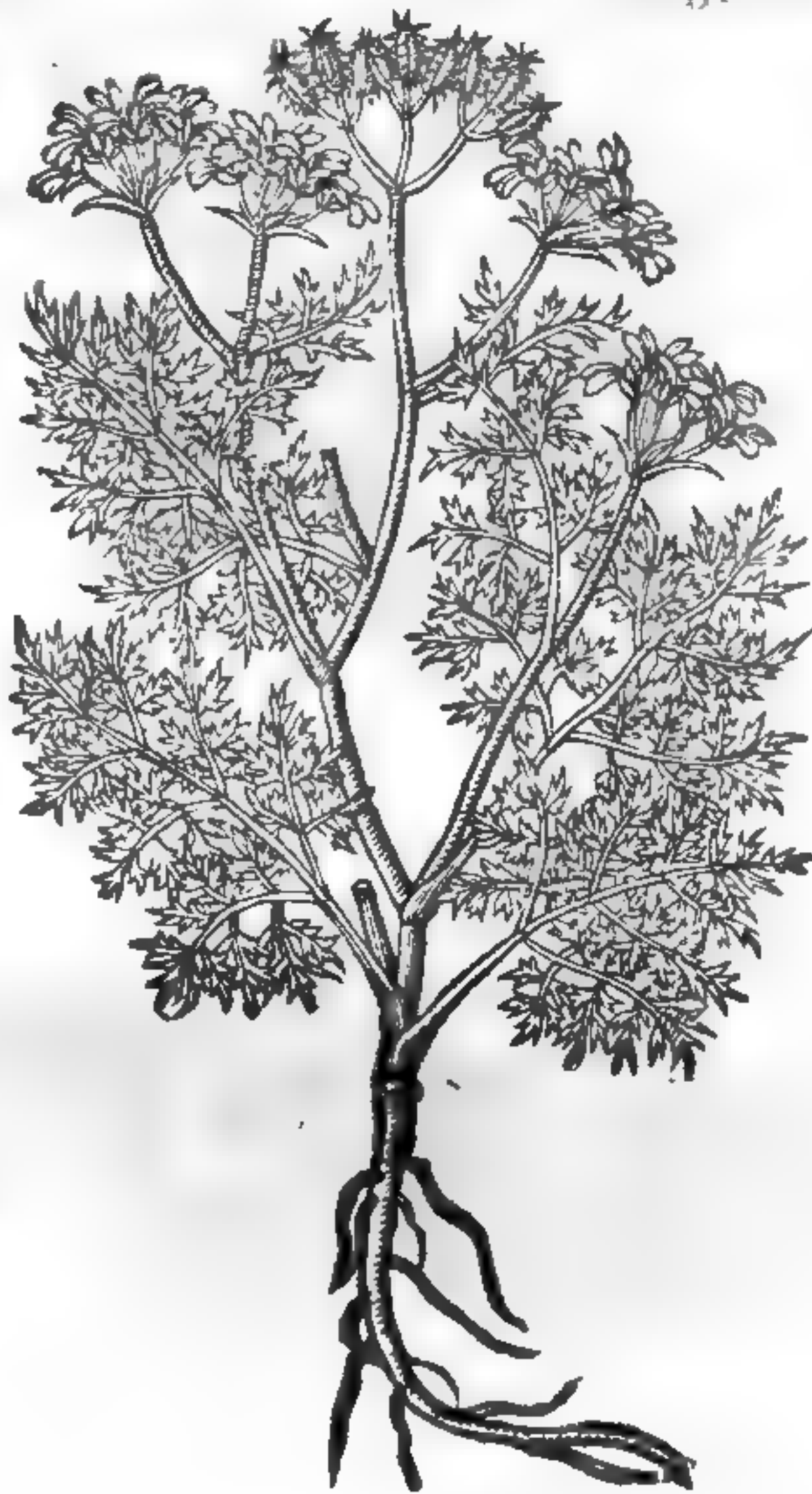
VVLGVS Austriacum *Peperlin* appellat: Vngari, *Magiaro salata*: nam & illi ejus radice & teneris folijs in acetarijs vescuntur.

*Peperlin.
Magiaro sa-
lata.*

CAUCALIS MAIOR.

CAP. XXIII.

Caucalis albo flore.

CAUCALIS hæc omniū maxima, multos à radice producit stiones, rectos, bicubitales, & tricubitales, interdum etiam quatuor cubitorum altitudinē attingentes, striatos, intus cavos, geniculis interceptos, & in plures ramos divisos: sub quibus latâ sede adnascuntur magna alataque folia, in ambitu incisa & serrata, instar foliorum Angelicæ, ex atro virentia; summis ramis innascuntur umbellæ candidantium florum, subtus nonnihil purpurascantium & ad carneum colorem accedentium: quibus succedunt lata semina, ferè ut in Sphondilio vulgari, subhirsuta, & summo mucrone bifida, aculeatâq; instar spinarum: radicem habet albam, duram, lignosam raris fibris præditam.

*Caucalis
maior.*

Qui illam ad me mittebat Iacobus Plateau, scribebat mensè Septembri esse ferendam: nam illico emergere, viridēque deinde permanere tota hieme, quàm per commodè ferre potest: subsequētis anni Iunio flores producere, deinde maturum semen, sub exitum Julij & Augusto: tandem perfecto & ad maturitatem perducto semine totam perire. Dubitabat autem, an, propter semen gemellum, Tordilij genus aliquod potius referret.

PROXIMVS autem ad Dioscoridis Caulalidem accedere mihi visa, quæ à Claris. Donzo exhibitur, in arborum marginibus atque inter segetes vinetâque nascens, cauliculo pedali, aut majore interdum, folio apij ferè, umbellam ferens florum candidorum, quorum externa folia majora sunt reliquis, deinde semen geminum, hispidum. Similem sed majoribus alatisque folijs, atque ad Pimpinellæ Germanicæ folia magis accedētibus, agro Francofurtensi abundanter nascentem observabam, florem variantem, qui major erat, & æqualis magnitudinis folia obtinebat, saturè rubente colore.

*Caucalis
Diosc.*

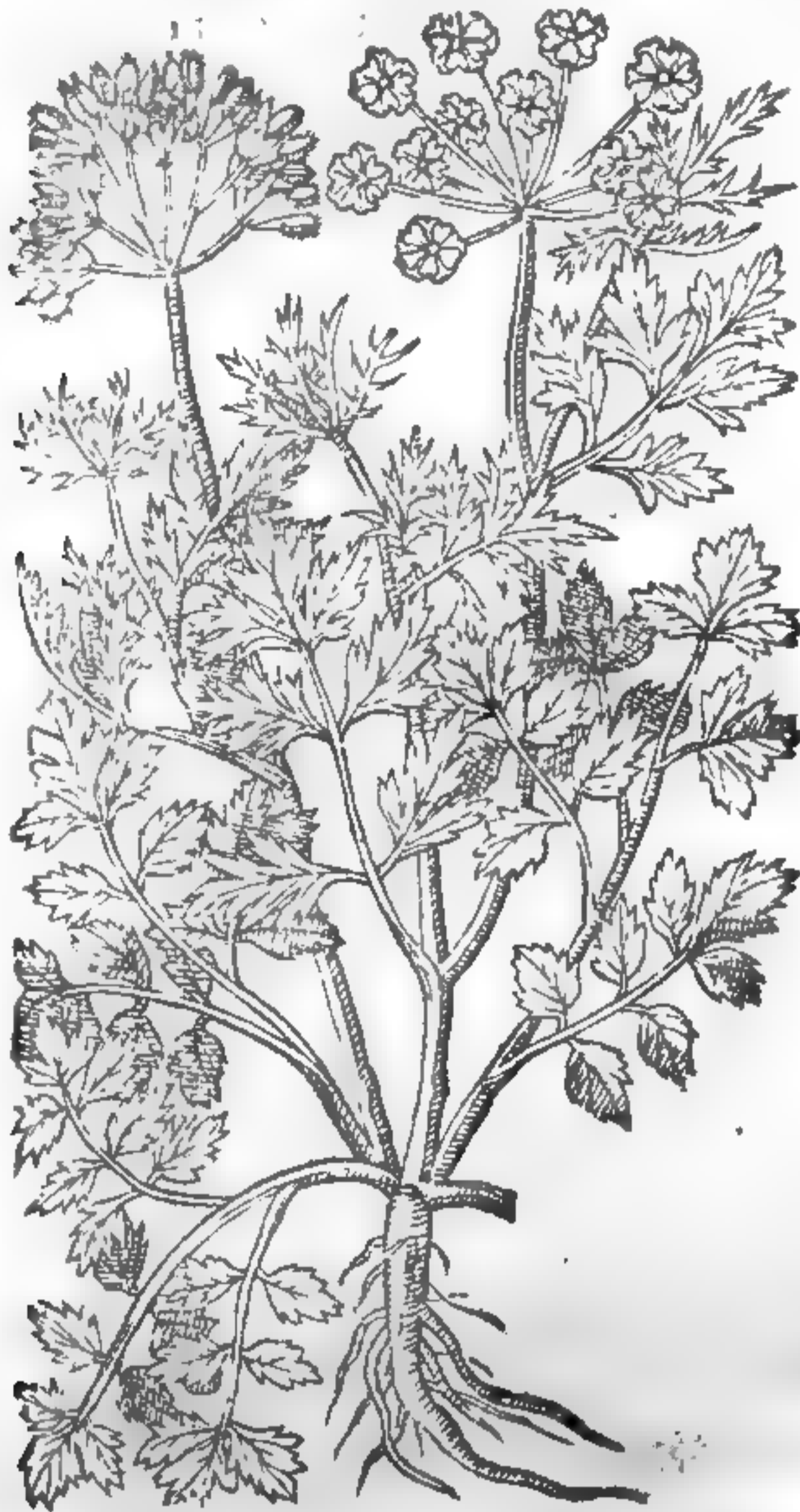
*Caucalis for-
mæ rucens
flora.*

A prima harum vulgariū Caulalidum, non valde differt ea quæ semine ex Hispanijs allato

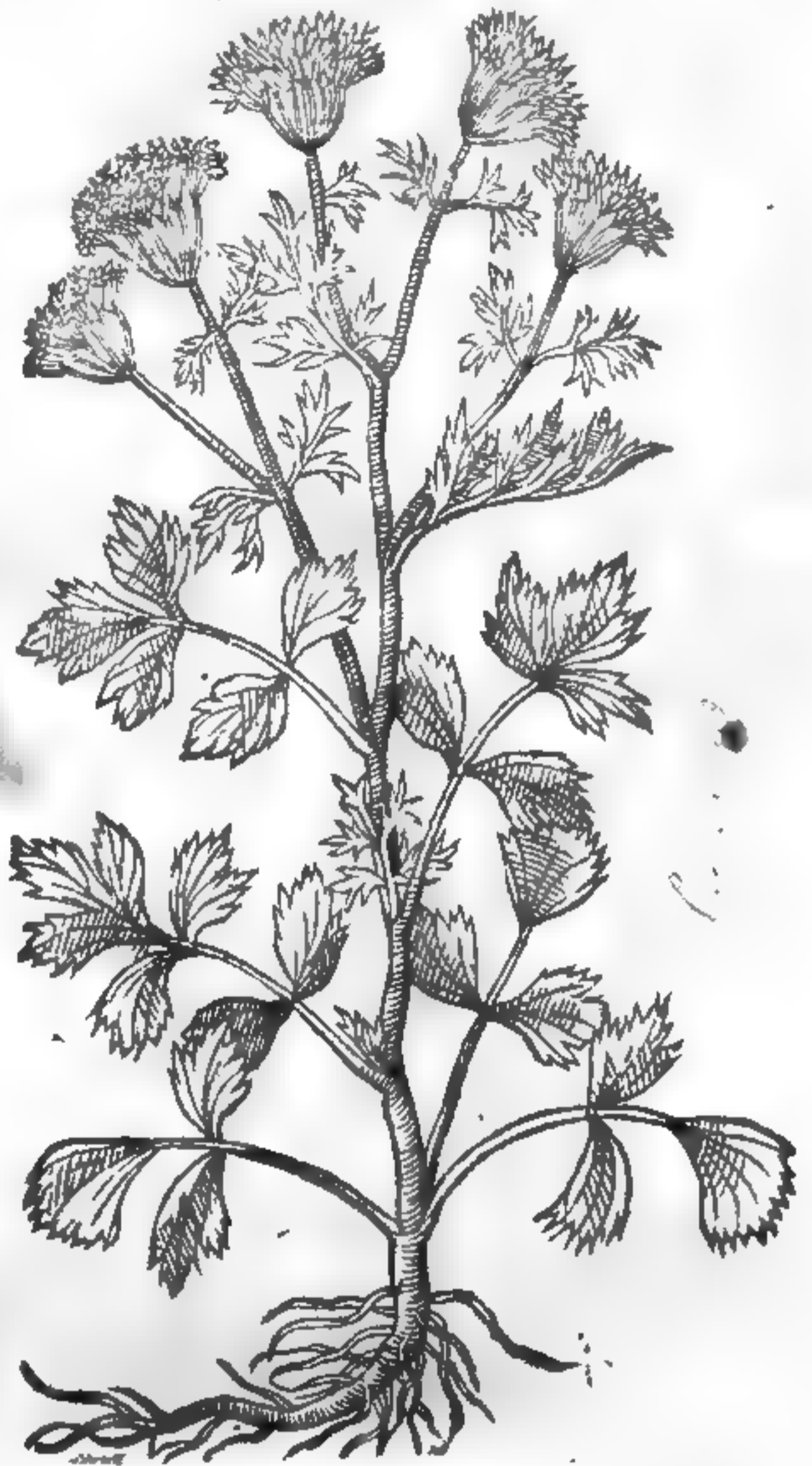
*Caucalis
Hispania.*

Caucularis rubello flore.

Anisum vulgare.

Anisi Philippinarum insul. umbella.

allato nata mihi est aliquādo, cūm apud Belgas, tūm Viēnzæ Austriæ: cauliculos enim habebat striatos & asperos, umbellas verò cādidorum flosculorum minores, & quasi in orbiculare caput coactas: semen etiam crassiusculum, valde striatū, non hispidum. Annua etiā est plāta: nā maturo semine perire solet.

CAUCALIS porro à Græcis καυκαλις dicitur, à nonnullis δαύκος ἀγριος, id est, Daucus silvestris.

EADEM facultate pollet, qua Daucus, strenuè enim movet urinas.

ANISVM PHILIPPINARVM insularum.

CAP. XXV.

VVLGARIS Anisi iconē huic capiti przfigo, non quod ejus historiam post tot alios qui de Plantis scripserūt, tradere libeat: sed duntaxat ad demonstrandum, quanta sit inter illud atque aliud genus, cujus mentionem facere instituo, differentia.

PLVRIMVM enim differt à vulgari Aniso, quod è Philippinis Insulis (quæ ducētorum ferè milliarium intervallo à Sinarum regione distant) allatū ante paucos annos à Nauclero Anglo, cui nomē Thomas Candi, cūm è suā navigatione, quā totum orbem circuevit, redijsset. De hujus autem radice, caule, folijs vel etiam floribus quidquam pronunciare nequeo, quandoquidem nihil horum mihi cōspectum: sed è seminibus & umbel-

larum particulis, quas Londino accipiebam, paulo post Candi reditum, ab optimis & honestis

καυκαλις
δαύκος
ἀγριος

Anisum
vulgare.

Anisum
vulgare.

insularum
Anisi Philippinarum

insularum
Anisi Philippinarum

nestis viris Hugone Morgano Regio pharmacopæo, & Iacobo Gareto aromatario, quemcumque sed mutilam ejus historiam concinnare studebo.

Erant porò ex umbellæ satis latæ, Archangelicæ umbellis non minores, sed ut conijcere licebat, etiam laxiores, aliquot pediculis satis crassis & firmis in orbè ex summo ramorum fastigio nascentibus constantes, quorum singuli, non geminum semen, quale Anisum vulgaris, sustinebant, sed plura in orbem unciam latum interdum, serie quadam disposita, videlicet sena, octona, aut plura, fusci coloris, rugosa, in binas æquales partes compacta, quæ superâ parte divisa, ut plurimum inania reperiuntur, aliquot tamen plena deprehenduntur, & semen unicum continentia, læve, splendens, cineracei coloris orobi pæne magnitudine: sapor idem qui in vulgaris Anisi semine, atque etiam odor: quam ob causam, ab his qui mittebant, Anisum appellatum: proprium tamen quod natali loco obtinet, est *Damor* (addiderat enim Garetus appellationem, unius ex Insularibus, quem Candi advexerat manu exarata Sinanis characteribus) quos imitari nequivi, sed erant ducti perpendiculariter à summâ parte ad infimam, vulgato in illis Provincijs scribendi more, hoc modo,

D

A

N

O

R

Damor.

CHELIDONIUM MAJUS.

CAP. XXVI.

Chelidonium majus vulgare.

Chelidonium majus laciniato flore.

*C. majus
N. cap. 202*

*P. Linn. 1. 7. 11
N. cap. 202
Chelidonium majus laciniato flore*

Duo Veteres agnoverunt Chelidonei genera valde inter se dissimilia, majus & minus. De neutro istorum, cum cuilibet sint satis cognita, hoc capite agere constituimus: sed de majoris quodam genere, cujus notitiam ante paucos annos adquisivi Francofurti ad Mœnum vivens, missâ ad me plantâ à Philippo Stephano Sprengero Palatinali pharmacopæo, in cujus horto sponte nata erat Heidelbergæ.

A vulgari autem Chelidonio majore non differt hæc planta, vel formâ, vel magnitudine: sola varietas deprehenditur in folijs, quæ longè tenuius incisa & tenella sunt, & floribus, qui ejusdem quidem sunt cum vulgari coloris, flavi videlicet, & quatuor ut plurimum folijs constant, illis tamen non, ut in vulgari, integris, sed per oras laciniatis. his succedunt longi, quemadmodum in vulgari, cornicula, tenui membranâ divisa, exiguo, nigro semine plena. Tota ætate floret, & subinde semē profert, semine sponte deciduo ante brumam renascens & genus suum conservans: nam singulis annis producto semine perire arbitror.

Chelidonium majus.

Chelidonium majus laciniato flore.

VULGARE

Nomina

VULGARE majus Græcis dicitur, χελιδόνιον μέγα: Latinis Chelidonium majus: Offici-
nis Chelidonia: Gallis Chelidosme & Efelasre, à facultate: Germanis Cheltrautend & Elwalbr
wurtz: Inferioribus Germanis, Scuwortel ende groote Gouwe.

Illud verò alterum majoris genus: commodè nominari posset Chelidonium majus mul-
tifido folio.

Facultates

DE vulgari autem Chelidonio majore hoc experiebar, illius succum in levia quacun-
que vulnera recentia instillatum, mirificè conferre.

AQUILINA:

CAP. XXVII

Aquilina pleno flore.

Aquilina pleno inverso flore.

Aquilina
magna va-
rietas.

ISTIVS plantæ non meminisset, nimis enim vulgaris est notitiæ, nec ullum invenit
hortum arbitror, in quo, ob floris elegantiam, non alatur: nam præter illam quæ simpli-
ci est flore, quàmque in multis montanis silvis cæruleo flore sponte nascentem legere me-
mini, reperitur pleno & multis corniculis invicem insertis constante flore, qui vel cæruleus
est prorsus, vel violaceus, vel cineraceus, vel blandè rubens, vel saturè rubor, vel albus, vel
ex albo & cæruleo, violaceove multifariam commixtus, vel alterius coloris, quis enim om-
nes enumeret: interdum etiam (ut natura ludit) corniculis inversis constans, hoc est, corni-
colorum contortis mucronibus omnibus ex floris centro prodeuntibus.

Aquilina ro-
sæ flore.

VERVM aliud elegans genus, paucis abhinc annis semine natum observabam, cujus
flores colorem quidem instar vulgaris mutant (nam albi, carnei sive blandi rubentis, cæru-
leique coloris reperiuntur) sed aliam formam habent: carent enim corniculis illis litui in-
star inflexis, & plana duntaxat habent folia, qualia sunt ea, quæ in simplici cornicula ab in-
vicem segregant: constant verò flores vel simplici octo aut decem foliorum ordine disposi-
torum serie, vel ea multiplicata ad senarium aut septenarium numerum, hoc est, ut singu-
lis illis octo aut decem foliorum ordinibus, sena vel septena alia incumbant, interdum etiam
plura, eleganti spectaculo, non alternatim cõfusa ut in Rosâ plenâ, paucis staminibus cum
corniculis, quemadmodum in vulgatiore, floris mediû occupantibus, & simili nigro splen-
denteque semine plenis. In eadem planta conspiceret licet nonnunquam flores, quorum
prima & secunda foliorum series calcari seu corniculo illo contorto caret, interiora reliqua
instar vulgaris cornicula inflexa habent. Sed etiam hoc genus mirum in modum colorem
variat: nam ejus quæ cæruleo flore est semine deciduo sponte natas plantas habui, quæ cæ-
ruleum, album, rubellum, suave rubentem, cineraceum, purpureû remissum vel saturum,
pullumque,

pullumque, & quodammodo obsoletum florem tulerint, eumque vel simplici foliorum serie vel multiplici constantem.

HANC plantam, alioqui vulgaræ formâ respondentem, primùm conspiciebam anno nonagesimo quarto supra quingentesimum & millesimum, Maio mensis suos flores explicantem, apud Ioannem ab Hogelande, Lugduni Batavorum.

Degener quidem appellari posset hæc Aquilina, quia floris illius forma vulgari dissimilis; malim tamen Aquilinam roseo flore cognominare, licet multiplicata folia alio ordine quàm in rosæ pleno flore sint disposita. Sed alia est quæ Aquilina degener rectè vocari possit. Eam ante viginti sex & plures annos conspicere memini exiguæ rosæ formam æmulantes flores ferentem, coloris vel omnino viridis, vel ex viridi purpurascens, mutatâ videlicet pristinâ formâ, sive potius vitio contracto, ex stirpium intempestivâ ex uno loco in alium translatione.

Aquilina degener.

QVO nomine porro Veteribus dicta sit Aquilina, sive Aquilegia, quotquot hætenus de stirpibus commentati sunt, ignorasse video, præter N. V. Fabium Columnam, in eo libro qui *Πυροβασάνος* inscribitur. Is enim exactè perpensis & examinatis ejus Aquilinæ quæ simplici flore est, notis, *Ἰσόρυπον*, Ilopyrum Dioscoridis esse censet, cujus iudiciû de Aquilinâ, quemadmodum & de multis alijs stirpibus, de quibus in eo libro agit, mihi valde probatur.

*Fabij Columnæ
 in eum.*

CETERVM quæ de Aquilinæ facultatibus ante triginta annos accipiebam à Doctissimo viro Francisco Rapardo, urbis Brugensis in Flandriâ primario Medico (tameñ ut medicinam facerem, nunquam in animum induxissem meum) libet hîc scribere: nimirum Aquilinæ vulgaris semen tenuissimè contusum, & ex vino propinatum, mulieribus in partus difficultate cum optimo successu exhiberi: si prior tamen haustus minus fuerit efficax, alium similem propinandum esse.

Facultates.

DELPHINIUM seu Consolida regalis.

CAP. XXVIII.

HANC stirpem descriperunt plerique, & iconem etiam præposuerunt. Nec ejus meminisse, ne actum agere videar, nisi post evulgatos aliorum labores, quasdam non pœnitendas circa illam notas observassem.

DVO autem (ut omnibus notum) sunt Delphini à plerisque vocati, seu Consolide regalis, ut vulgo appellatur, genera. Vulgare in ramos latè sparsum, passim inter segetes sponte nascens cærulei coloris elegantis flore. Alterum majus, in altû se attollens, & multis quidem alis præditum, sed illis etiam surrectis, in hortis cultum: de quo primùm agemus.

*Delphinij
 duo genera.*

Delphinium elatius simplici flore.

Delphinium elatius pleno flore.

Delphinium elatius.

ELATIVS ergò in bicubitalemplerumque altitudinem assurgit, interdum etiam majorem, nonnunquam infra illam consistit. Caulem verò habet rectum, firmum, striatum, quem indiscriminatim ambiunt multifida folia, frequentiora quàm in vulgari, è quorù alis prodeunt rami virides, similibus folijs onusti, desinentes in oblongâ florum spicam sex folijs constantium, quorum quaterna in latera expanduntur, quintum supernum caudâ aut calcarî in posteriorem partem prominente insignitû, reliquis majus, cui subest sextum medium florem occupans, extimâ parte longiusculum & bifidum, deinde per latera alatum, multa stamina umbilicum floris occupantia tegens: flori succedunt, ut plurimum, singulæ, rarius plura, longiora & crassiora cornicula semen inæquale, maturitate nigrum, continentia. Color floris, in hoc genere, mirum in modum variat: nam aut niveus est, aut exalbidus, aut carneus, isq; vel saturatus, vel dilutus, aut cineraceus, aut purpureus seu violaceus, atque is vel dilutior vel saturatior, nonnunquâ etiam versicolor, hoc est, vel mediâ ex parte purpureus, alterâ incarnatus, sive suavè rubens, interdû etiam alterâ parte albus, quales mihi Francofurti natos memini. Hæc autem varietas satione acquiritur: nam unius generis

Floris variis.

Delphinium elatius pleno flore.

semine omnes hi colores mihi nati. Aliud præterea in hac plantâ animadversione dignum est, illam videlicet inveniri floribus multiplici foliorum numero cõstantibus, omnium supradictorum colorum, nullo aut perexiguo calcarî præditis, quibus succedût, minora quàm in superiore cornicula, bina, terna, aut quaterna, pleraque inania, rara quæ paucum semen præbeant, è quibus terræ commissis rarè nascuntur plantæ plenû florem ferentes, pleræque simplicem, quarum tamen semine sponte deciduo, denuo nascâtur (quod mirum) quæ plenum florem proferât, ut mihi cum Viennæ (ubi primùm illam plantam observabam) tum Francofurti contigit: quod sibi etiam accidisse, de ea mutatione à me præmonitus, cum illi semen communicarem, anno M. D. XCII. Ioannes ab Hogelâde ad me scribebat, magnamque coloris varietatem in isto flore habuisse, nempe album, suavè rubentè, rubellum, purpureum, ex purpureo varium, semine deciduo à ventis per totum hortum disperso, quin & cæruleos flores semiplenos ipsi natos esse.

Delphinium elatius caruleo flore.

Sed aliud est Elatioris Delphinij genus multò uberius superiore, atque interdû ad eam altitudinem superet, numerosiores ramos proferens, & plura majoraq; folia, sive foliorum alas, non minùs tamen, quàm supra descriptum, in tenues laciniâs divisas. Hujus flores superioris floribus formâ similes, sed longè ampliores, & coloris aut cærulei elegantissimi, aut ex cæruleo purpurascens: cornicula floribus succedëtia, crassiora, nigrum inæquale semen quale alterius cõtinentia, quod satum, genus suum conservare semper obser-

Delphinium vulgare pleno flore.

per observavi, nullâ prorsus coloris mutatione factâ: licet Hogelandus habuisse scripterit ad me aliquando, cujus flores veluti maculis albis seu radijs distincti fuerint: illius tamen semine (quod ad me mittebat) natæ plantæ cæruleum florem protulerunt. quam ob causam, suspicor eos flores in quibus maculas observat, vitiatos fuisse, aut stillicidio ex arboribus, aut pruina, quam sequutus sit nimius fervor solis, quod in hoc genere interdum accidit.

MAGNA etiam est coloris varietas in Vulgatoris floribus, tametsi neque ramis, neque folijs ab eo quod in segetibus sponte nascitur, discrepet: nam præter cæruleum, qui in arvis, invenitur & albo flore, & candidate, & rubro, & dilutius rubete. Sed toto illo triennio ante quàm Francofurto excederem, natæ mihi plantæ florem suave rubentē ferentes, qui simplici quidem sex foliorum textura constabat, sed terni, quaterni, quini simul commixti innascebantur, totidem brevissimis calcaribus præditi, majore tamē & grandiore in extimo illo flore qui reliquos veluti comprehendebat, & amplectebatur: idem mihi accidit ut anno M. D. XCIII. & sequente Lugdum Batavorum: quin & aliquot plantæ semine illius natæ cæruleos omnes flores magnâ ex parte interius plenos habuerint. Vtriusq; autē generis & elationis & vulgaris pleno flore icones huic capiti inseruimus.

Delphinium vulgatum.

Delphinium humiliss. seu vulgare pleno flo.

MELANTHIUM PLENO FLORE.

CAP. XXIX.

Duo Melanthij genera jamdudum in hortis culta fuere: De his agere non est necesse, sed binis alijs non vulgaribus hoc capite agendum mihi esse, operæ præciū duxi, quæ paucis in hortis obvia esse solebant, temporis successu tamen, satis facili negotio illis inquilina facta.

Melanthij duo genera.

PRIMUM, virgis folijsq; à sativo, cujus semen odoratum, flōsque è viridi candicat, nihil vel quàm minimū differt: flores tamen, qui in sativo simplices sunt, in hoc, triplici aut quadruplici novem aut decem foliorum serie constant, exurgētibus in medio staminulis & pētagono hexagonove capite in rotidē cornicula inflexâ supernè diviso, quod, intercursantibus internè mēbranis, plenu est semine rotundo, nigro, odorato, ut vulgaris.

Melanthium odoratum pleno flore.

ALTERVM cauliculos, & folia valde tenuiter dissecta habet, instar illius silvestris quod Damascenum cognominatur, ampliores autem superiore flores, plurimis laciniatis, & eleganti cæruleo colore præditis folijs constantes, qui quadruplici aut frequentiore serie sunt dispositi eleganti spectaculo, nullius tamen, quemadmodū nec simplex, odoris, plura longioraq; in medio habētes stamina. Florem ambiūt, & quodammodo sustinent aliquot tenuia multifidâque folia in orbem disposita, magnam gratiam & venustatē illi addentia: inde succedunt, imò medium flo-

Melanthium Damascenū. pleno flore.

Melanthium Damascen. pleno flore.

Capnos tenuifolia.

Melanthium arvense

Capni generosa

Capnos musfolia

Natalis

Invenitur plerisque Hispaniæ regionibus in arborum marginibus & juxta vias ac semitas: non-

rem occupant pentagona, interdum etiam hexagona & heptagona capita laxa, in totidem contorta cornicula desinentia, & semen nigrum, rugosum, inodorum continentia.

Floret utrumque genus Junio & Julio: semen maturum est Augusto.

Illud ante multos annos in hortis cultum observabam: hoc verò demùm anno M.D.XCI. quibusdam in hortis Fracofortanis, unde semine à me misso amicis, illorum hortos ornare cœpit.

His adijciendum putavi aliud Melanthij genus Cretico semine natum: cujus prima folia, Delphinij vulgè vocati folijs nõ multum ab similia sunt, angustiora tamen: caulis deinde brevis emergens, paulò supra radicis caput, in plures ramos dividitur, tenues & teretes, bipedalis vel amphoris lógitudinis, valde infirmos, & vix sustinere se valentes, quibus innascuntur rara folia, paucis incisuris prædita: dividuntur rursùm illi rami in alios minores ramulos, qui singuli singularem sustinet florem, in quinque folia, ut plurimum, divisum, è viridi candicante initio, ut Nigellæ vulgaris, deinde exalbida, postremò carulei nõnihil contrahentia, mucronibus interim suam viriditatem retinentibus: è floris medio exit caput in quinque, sex, septem, desinens cornua, ut in vulgari Nigellâ, & in ambitu frequentia stamina viridia quorum apices cærulei: infra stamina porro, super ipsis folijs expansa recumbunt octo alia foliola bifida, pari distantia ab invicem sejuncta quorum petiolus cum suâ basi caruleus est, binę transversæ venæ fuscæ, quod inter venas mediũ est è viridi flavescit: radix etiam flavescit instar radicis nigellarum, nec vivax est, sed hieme perit.

Illi non valde dissimilis, si non eadẽ, invenitur in arvis post demessas segetes totâ Pannoniâ, Austriâ, reliquaquę Germaniâ & Belgio.

CAPNOS, FUMVS TERRÆ. CAP. XXX.

Dvo, præter vulgarem, alteram Belgicam albo flore, viticulis seu capreolis sepibus vicinis se implicantem, & tertiam Splu Italis dictâ, alia Fumi terræ genera observare memini. Quorum primum quidem, inter Stirpes à me per Hispaniam observatas descriptum fuit: Alterum, Cretico semine mihi postea natum. Vtriusque verò historiam hoc capite trademus.

DODRANTALIS herbula est, Primum illud genus à me inter Hispanicas stirpes descriptum, cauliculis mollibus & quodammodo transparentibus, ut in vulgari Fumariâ, firmioribus tamen & surrectis, non procumbentibus: quibus inhzrent folia mollicella, capillacea, & tenuissimè incisa, vulgatis folijs candidiora: summos cauliculos exornant majusculæ purpurascetium flosculorũ vulgaris floribus minorum & cõfertim nascentiũ spicæ: radicem habet exilẽ. Tota verò planta amara est.

tas: non-

tas: nonnullis etiam Narbonensis Galliae locis observare memini, praesertim supra Arela-
tem, dum Massilia, per eam urbem, anno M. D. LII. Mompelium redirem.

HANC quidem in Hispania Sideritum tertiam facere volebant, nescio quibus indicijs du-
cti: vulgo à nonnullis *Palomilla*, & *Palomina* dicitur, nomine cum *Fumaria* vulgari comuni.

MAIVS est illud genus quod semine Creta allato natum, nec minus succulentos habet
cauliculos vulgari, angulosos, teneros, procumbentes: folia minutim incisa & capillacea, ut
Hispanica, sed duriora: flores confertim in oblongiusculâ spicâ nascuntur extremis ramis,
vulgariis floribus candidiores, deorsum spectantes, extremam virescentem partem occu-
pante fuscâ maculâ: illis succedit semen quale in vulgari, quod maturum facile decidit: ra-
dix tenuis, flavescentis. Annuâ est ut vulgari, & Iunio Iulioque floret, atque subinde semen
profert, quod sponte cadens, novellas plantas producit in sequentem annum.

Palomilla.
Palomina.
Capros Cro-
sica.

SCROFULARIA.

CAP. XXXI.

Ruta Canina.

Scrofularia Cretica 1.

PRÆTER duo genera omnibus satis nota Plantæ illius quæ vulgo Scrofularia appella-
tur: cujus Vnum tuberculis quibusdam radicem habet obsitam: Alterum nullis grumis
ad radicem adnatis præditum est. Bina alia observabam semine nata, quorum historia hoc
capite tradetur.

Scrofularia,
sive Ruta
Canina.

PRIMO autem generi prodeunt initio folia humi expansa, Scabiolæ primis folijs non
valde dissimilia: deinde sesquicubitalis assurgit caulis, quadrangulus, cavus, viridis, anguli
purpurascens, interdum etiam totâ eâ parte quæ à Sole illustrata est, purpureus: cujus
infimam partem ambiunt longè ampliora folia in multas lacinias divisa, ex adverso nascentia,
deinde reliquum caulem alia, quæ alata sunt & Filicis aut Alectorolophi foliorum instar
ferè, multis lacinijs prædita, quæ rursus in alias longè minores & in ambitu serratas secantur:
à medio caule ad summum ex alarum sinu nascuntur rami etiam quadranguli, mino-
ribus folijs præditi, & illi similiter in alios ramulos divisi, sustinentes flosculos instar utricu-
lorum, cavos, Scrofulariæ vulgaris floribus non ab similes, ex flavo virescentes, sex folijs con-
stantes, quorum bina infima valde sunt exigua, & infernè aliquantulum reflexa, quæ in la-
teribus sunt paulò quidem altiùs attolluntur & supremâ parte aliquantulum purpurascunt,
sed bina superna majora sunt reliquis & quodammodo reflexa, purpureique ex atro coloris,
paucis & brevibus flavis staminibus ex umbilico prodeuntibus: radix pollicaris pænè
crassitudinis est, in multas crassas fibras divisa, albicantis coloris: an sit verò perennis, nihil

Scrofularia
Cretica 1.

affirmare possum, quandoquidem sub meum Francofurtum discessum, primum observabam in Ioannis Mulleri horto, natam semine Cretâ accepto, Rutæ silvestris appellatione
Scrofularia **H**UIC non valde dissimilem, cum Lugdunum Batavorum pervenissem, ad me adferebat eruditus vir Theodoricus Clutius Delphensis tum pharmacopola, quam subsequens hiems abstulit.

Scrofularia
Cretica 12.

SED & aliud Scrofulariæ genus Cretico semine natum sequente anno conspiciebam, aliquot stiones à radice proferens cubitales & ampliores, quadrangulares, ex atro purpurascens, quibus folia inæquali & inordinato situ innascebantur longiusculo pediculo appensa, urticæ folijs non dissimilia, sed lævia, non mordacia, satisque mollia, supernè saturâ viriditate nitentia, infernè nequaquam, ex quorum alis breves emergebant ramuli, quadranguli, in similes alios sed longè minores divisi, sustinentes parvos calices in quinque lacinijs lectos, & in his flosculos coloris ex atro purpurei, quatuor lacinijs constantes, supernâ bifida & sursum reflexâ, infernâ ut labellum propendente, duabus alijs latera claudentibus: ijs succedebant valcula sive globuli duobus sulcis tanquam divisi, extrema parte aliquantulum mucronati, in quibus semen vulgari simile. Tota planta vulgarem illam refert, cujus radix nullis grumis prædita est: sed odorem magis foetidum spirare videtur.

ALECTOROLOPHOS ALPINA.

CAP. XXXII.

Alectorolophus
plurigenus
111.

HANC plantam Scrofulariæ voluimus subjungere, propter foliorum quandam cum illius primâ specie similitudinem. Eius autem plura genera in Austriacarum & Stiriacarum Alpium jugis montanisque pratis inveniuntur.

Alectorolophos alpina.

Alectorolophos
alpina

VNUM enim plures ab unâ radice promit cubitales caules, minimi ferè digiti interdum crassitudine læves, per quos sparsæ foliorum, Filipendulæ vulgaris folijs non valde dissimiles alæ: flores innascebantur summis caulibus copiosi, oblongæ spicæ instar, quemadmodum in Orchidibus confertim nascentes, & illarum floribus persimiles, è caliculis pentagonis inter minutiora folia prodeuntes, exalbido colore: ijs succedunt mucronata capitula, maturitate dehiscencia, seménque ostendètia exiguum, inæquale, cineracei coloris: radix crassiuscula est, perennis, ut ex præcedentis anni restantibus caulibus siccis tamen, conjecturam faciebam, in crassas fibras Asphodelinis bulbis pænè similes divisa.

INVENTVR & aliud genus per omnia illi ferè simile, sed longè mollius, cujus flores modò pallidi, modò purpurei sunt: radix etiam crassa, & fibras Asparagi radicibus similes agens.

Vtrumque genus in summis Alpibus Durrenstein, Etscher, alijsque celsis & herbosis jugis nascitur: posterius etiam in inferioribus, uliginosisque pratis. Memini & in Flandriæ pratis humidioribus, atque etiam pratis Gentilly pago vicinis, non procul Lutetiâ Parisiorum observare.

TERTIVM in iisdem etiam jugis quibus Primum, crescit: sed longè humilius, ut quod palmarem altitudinem non superet: illius cauliculi graciles, & raris minoribusque fo-

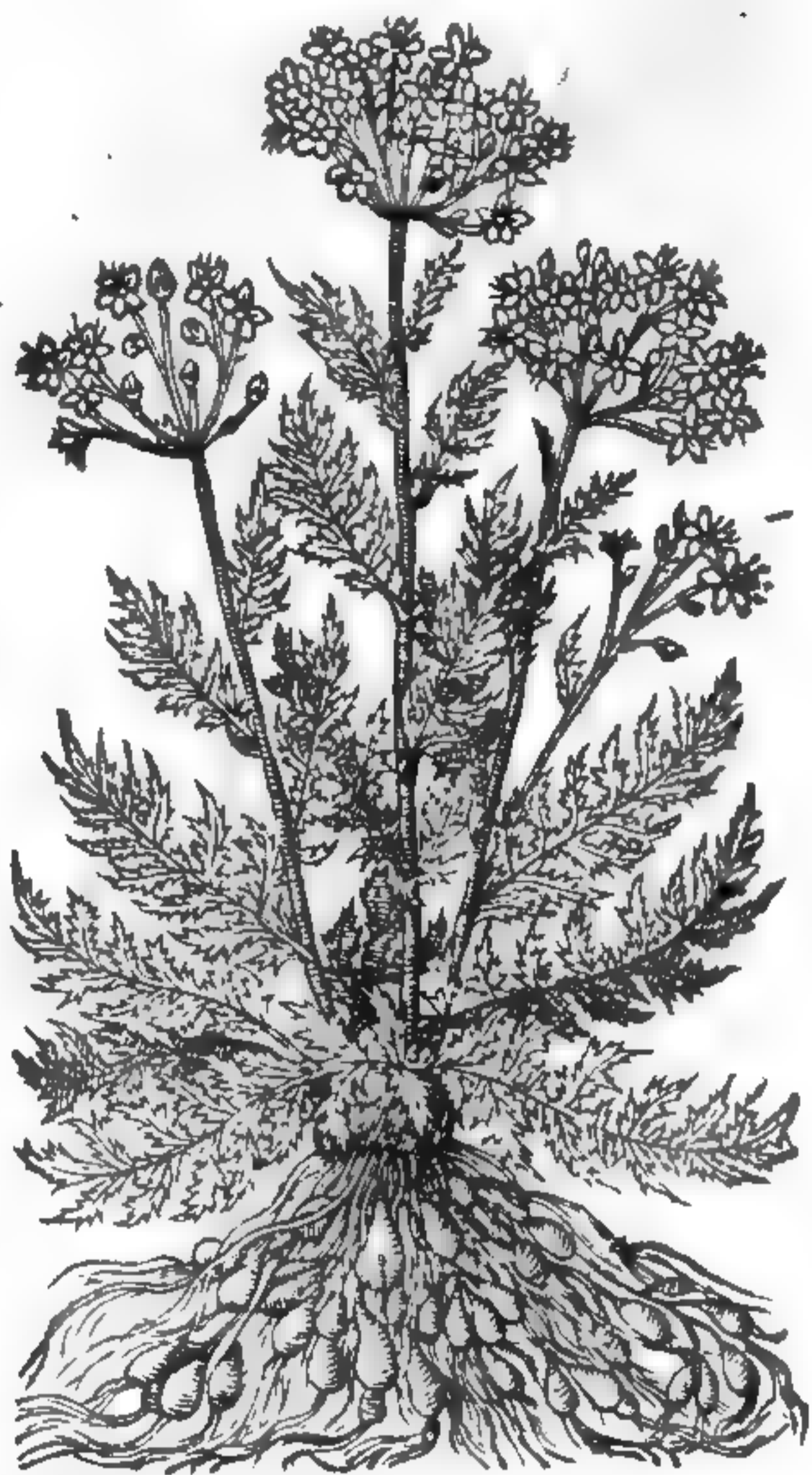
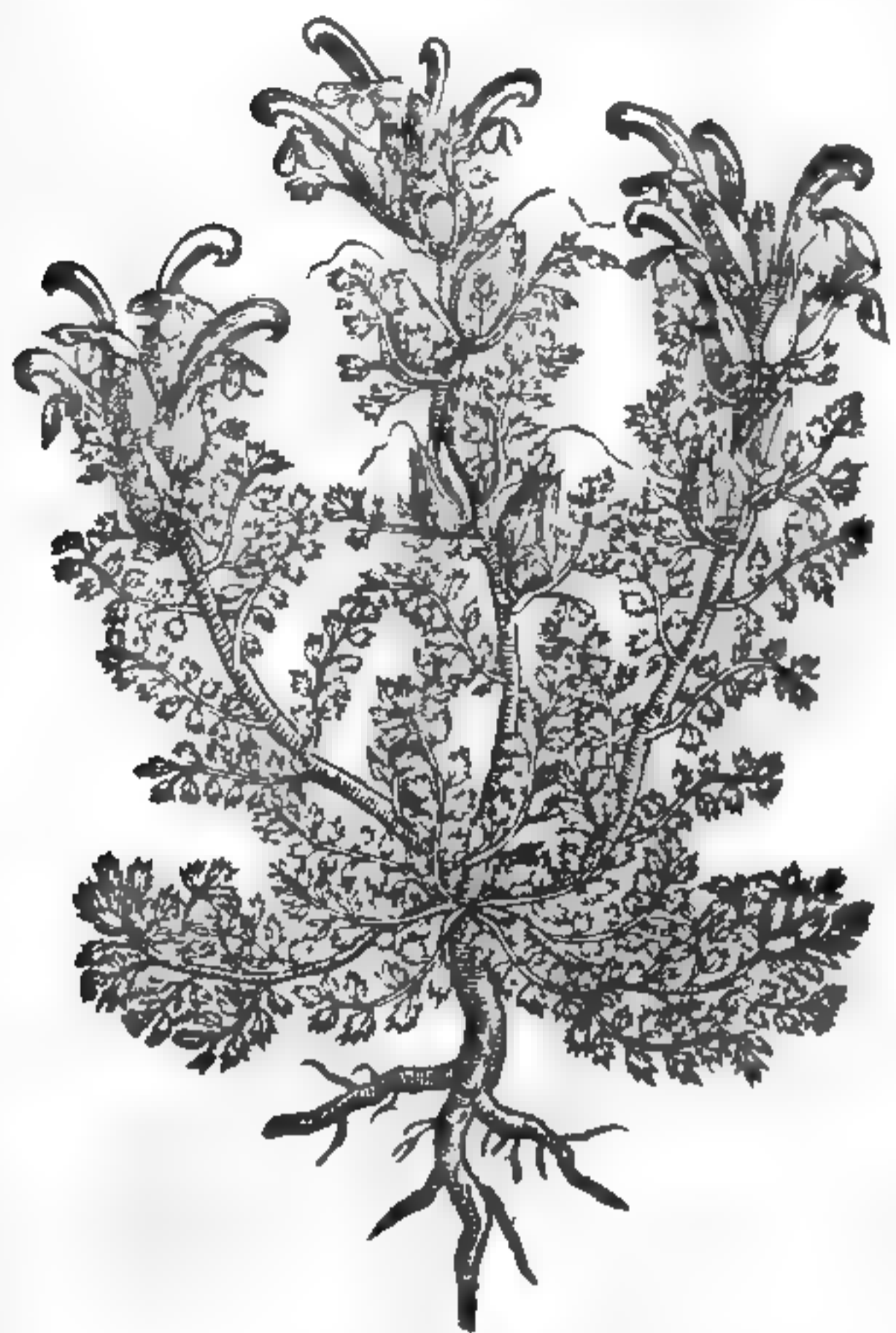
lijs obtiti sunt: florum spica brevior, & eleganti rubro purpurascens colore nitens: caliculi flores continentes, laciniati, & veluti è foliolis contexti: quæ floribus succedunt capitula, majora quàm in superioribus, & veluti rostrata, angulosum & inæquale semen etiam continentia: radix minimi digiti crassitudinem interdum æquat, fibrisque candicantibus & satis crassis donata est.

Ad illius genus refertur potest tenerior alia planta cauliculis angulosis, & lanugine, non secus quàm folia (quæ minora sunt) caliculique (qui breviores & minores) pubescentibus: flores

Alectorolophos
111
genus aliter.

Alectorolophi III. genus alterum.

Filipendula vulgaris.

flores simili purpurâ ferè nitent, sed minores & humiliore galea præditi sunt: capitula vix è caliculis emergunt: & radix non adeò fibrosa est.

Eam in gramineis locis, siccioribusque pratis superioris & inferioris Germaniæ, sæpius *Natalis.* observare memini Maio florentem, cum Julio in Alpibus floreat: Sed & anno M. D. LXXXI. *Varietas.* Aprili florentem, atque vel purpureo, vel blandè rubente, vel albo flore variantem colligebam, ad Groutz prædium C. V. Richardi Garth, supra Londinum.

VVLGO hæc à nonnullis Fistularia, à caulis, ut opinor, cavitate vocatur: quidam etiam *Nomina.* Pedicularem appellant, præsertim aliquot Germaniæ locis, in quibus vulgato nomine *braun Lauskraut* dicitur, quòd credatur, oves quæ pascuntur ubi abundè provenit, pediculari morbo corripì: dicitur etiam illis *Kodel vnd braun Kodel.* Priorem describere videntur Pena & Lobelius, in Adversarijs Filipendulæ alterius montanæ nomine. Forsitan & illa erit, cui *Filipendula altera.* Iosias Simlerus ad calcem Commentarij de Alpibus meminit his verbis:

Herba folijs Aspleno persimilis, cauliculis ab una radice quinque vel sex, duos ferè palmos longis, & spicam florum sustinentibus, ut orchis ferè.

Haud dubiè Alectorolophi genus ea est planta (licet folia ejus dissimilia) quæ in omnibus fermè siccioribus pratis nimis luxuriat, totaque æstate flores producit pallidos, cui *Crista gallinacea* etiam nomen indiderunt Recentiores, inferiores Germani *Sanctammekens.* Sunt qui Mimulum Plinij esse censeant. *Mimulus Plinij.*

FILIPENDULA porro vulgaris frequentissima est cum in multis Provincijs, tum in *Filipendula vulg.* Ungariæ & Austriæ, vicinarumque regionum gramineis præsertim campis, & cæduarum silvarum marginibus.

Inveniuntur etiam iisdem Provincijs, varia Oenantes genera, siccioribus gramineis locis, atque udis pratis nascentia. *Oenantes genera.*

FILIX PYMILA SAXATILIS.

CAP. XXXIII.

FOLIORVM quædam similitudo & divisura facit, ut elegans hoc Filicis genus, Alectorolopho Alpino præcedente cap. descripto, subjungam: id autem in marem & feminam distinguemus, Theophrasti sententiam lib. ix. cap. xx. Hist. Plant. sequentes.

Filix pumila saxatilis. I.

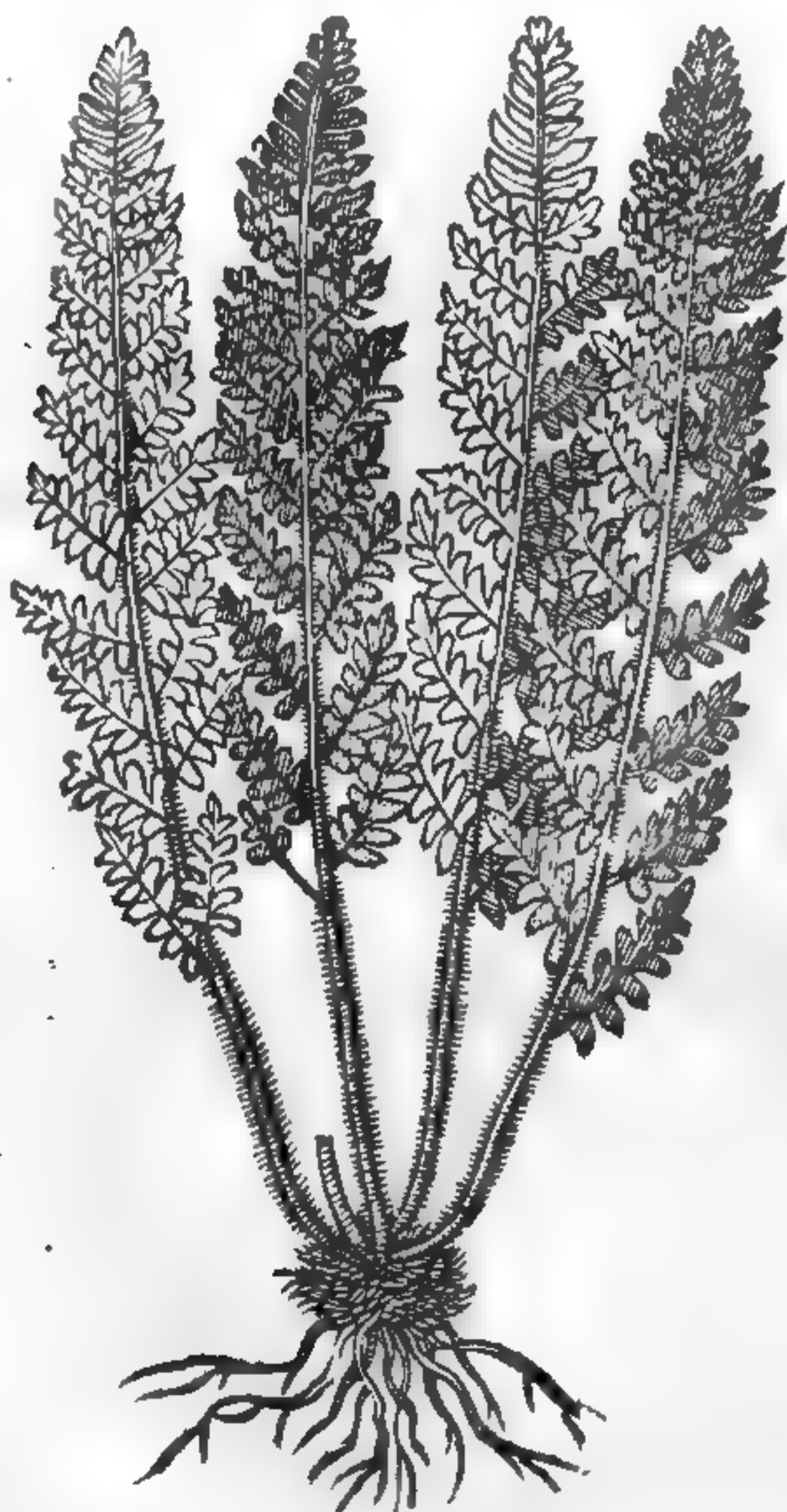
Filix pumila saxatilis II.

Lonchitis altera Maranthæ.

Filix pumila
mm.

Filix pumila
fem.

Natales.

Lonchitis al-
tera Maran-
thæ.

M A S igitur radice serpit nigrâ, tenui, lon-
gâ, in obliquum sese spargente, raris fibris te-
nuibus & duris capillatâ, valde adstringen-
tis saporis: ex quâ prodeunt multi pedales
cauliculi, divisi in quosdam alatorum folio-
rum ramos, sive frondes, Filicis maris mayo-
ris (Feminae vulgo Herbariorum creditæ) in-
star, multò tamen minorum, tenuiusque inci-
sorum, & valde tenellorum, pronâ parte mul-
tis, ut plurimum, nigris maculis, quemadmo-
dum, Filicis feminae folia, distinctorum.

FEMINA quinos aut senos habet caulicu-
los teretes, rectos, initio virides, deinde tem-
poris successu omnino nigricantes, palmares,
à medio unicam foliorum insectorum alam,
unico ad fastigium usque, artu porrectam su-
stinentes, eadem qua in mare vulgari formâ
& facie, multò verò minorum tenuiorum-
que, sapore nonnihil adstringente, pronâ
etiam parte multis nigris maculis (quæ vetu-
state efflorescere videntur) aspersorum: radix
veluti in caput coacta, sicut in mare vulgari,
& multis nigris durisque fibris capillata est.

Prior copiosissimè nascitur in saxis, nõ mo-
dò ad Gamingam & Neuberg: sed ad om-
nium ferè montium radices Austriæ & Stiria.
Altera verò in præruptis montibus, inter ipsa
saxa invenitur, verùm non adeò frequens.

FILICVLÆ porò elegans illud genus
quod à C. V. Bartholomæo Marantha, Lon-
chitis al-

Lonchitis altera Neotericorum.

Phyllitis vulgaris.

Phyllitis laciniato folio.

Bot. ic. 805.

Asplenium scolopendrium, L. f. t. 649 474 S. Lam. 2. 303

Lonchitis altera nuncupatur, abundè admodum nascitur in Stiriacarum Alpium jugis. Sed quæ vulgo Lonchitis alterius nomen obtinuit, valde rara in illis jugis invenitur, licet per universam Germaniam sit frequentissima.

Lonchitis altera Neotericorum.

PHYLLITIS. CAP. XXXIII.

N VLLA Provincia mihi est peragrata, præsertim quæ mōtosa sit, in quâ Phyllitidem, vulgo Lingua cervina nuncupatam, non observavi, vel umbrosis locis nascentem, vel in ipsis puteis, inter lapidum sive laterum commissuras: cujus mentionem non fecissem, neque ejus iconem proposuissem, nisi de altero eleganti ejus genere mihi faciendus fuisset sermo.

Phyllitis vulgaris.

SOLA autem foliorum formâ, à vulgari Phyllitide differt illa nō vulgaris, alioqui reliquis notis ei persimilis: prodeunt verò ipsi ex radice multis nigris fibris & veluti capillamentis prædita, sena aut septena folia palmaris longitudinis, ejusdem cum vulgaris folijs lævoris & viriditatis internâ parte: at externâ, nullis aut rarissimis transversis lineis insignita, extimâ verò parte multipliciter dissecta.

Phyllitis laciniato folio.

Hanc in Cantabris, supra montem D. Adriano nuncupatum, quâ per ejus specum, & for-

quæ Radialis.

nicem transitus est in Hispaniam, locis umbrosis in ipsis rupibus observabam, raram tamen inter plerasque alias vulgares: atque ipsius folia, alia alijs per extremum vel pluribus lacinijs vel paucioribus erant divisa.

Memini & olim plantam unam è Gebennis montibus erutam, Mompelij in C. V. Gallielmi Rondeletij Medici celeberrimi hortum, huic pænè similem, transtulisse.

Sed & alijs locis observata.

Sed &

Sed & quæ ad nos missa fuit ex Angliâ, à Doctissimo Lobelio Hemionitidis nomine, post-
eaquam biennio, ob teneritatem, in fictili adseruata fuisset, tandem in Phyllitidem folijs la-
ciniatis evasit: verùm non adeo multipliciter dissectam ut hæc est, cujus nos præturam da-
mus, sed tribus duntaxat aut quatuor lacinijs folia in extremo divisa ferentem: quam qui-
dem metamorphosin, satis mirari non potui. Etenim plantulæ quas ad nos mittebat, totæ
tenellæ & mollicellæ erant, & plurimum ad Hemionitidis figuram accedebant

Anno autem LXXI. supra Millesimum & quingentesimum, cum Bristolj essem, duxit
me ad specum illam Divi Vincentij, unde eruerat, idem Lobelius, è quâ aliquor plantulas
meis manibus evellebam, illis quas miserat, similes, hoc est totas tenellas & molles: quibus
pares aliquot deinde conspiciebam ex Angliâ in Galliam rediens, puteo quodam non pro-
cul Bononiâ, dum mihi expectandus est equus veredarius, qui ad proximam equorum mu-
tandorum stationem me veheret: deinde etiam Machliniæ in Brabantiâ, puteo illius diver-
sorij, cui symbolum Galea aurea, frumentario foro, ut testis mihi tum fuit Illustris vir Ioan-
nes de Brancion, cui eas demonstrabam.

Facultates. VERVM Phyllitidis folia in vino pota, serpentium morsibus auxiliantur, teste Diosco-
ride, quadrupedibus verò per os infusa, auxilio sunt, & in dysenteriâ aut resolutâ alvo uti-
liter potui dantur.

HEMIONITIS PEREGRINA:

CAP. XXXV.

Hemionitis vera.

Hemionitis peregrina.

MERITO conjungendam superiori plantæ æstimavi hanc elegantem Hemionitidem
quam Romæ ex veteris cujusdam Theatri ruinis erutam doctissimus idemque sum-
mo animi candore præditus Medicus Ioannes Henricus Gandavensis, mihi amicissimus,
ex Italiâ redux anno M. D. LXXVI. dono dabat, quam diu cum Phyllitide laciniato folio, &
plerisq; alijs stirpibus, quas in meis peregrinationibus collegeram, ante annum M. D. LXXIII.
quo Viennam ad Cæsarem Maximilianum hujus nominis II. vocatus sum, repositam ha-
bui: sed Belgium relinquens istic deserui.

HVIUS folia quaternorum digitorum transversorum, vel circiter trium unciarum lon-
gitudinem non excedebant, ferrei venabuli mucronis formam explicantia, inferiore base,
quâ suo petiolo sustinebantur, duplicem apophysin habentia, & extimâ parte mucronata:
parte internâ lævia, & dilutâ viriditate prædita, externâ verò lineis seu versibus obliquis
ex utraque nervi parte insignita, quemadmodum Phyllitidis folia, gustu acerbis & exsic-
cante perinde atque Phyllitis: radices illi nigrae, fibrosæ, quales in legitimâ Hemionitide
conspiciebam Româ usque missâ Illi Ioanni de Brancion à Clarissimo eodemque do-
ctissimo viro Hippolito Salviano Romano Medico, quàmque in fictili adhuc alebat, cum
Belgicâ discederem.

GRÆCIS ποττό ήμιονίτις κ' σπλήνιον dicitur, Latinis, eorum nomenclaturam sequenti-
bus, Hemionitis & Splenium: Officinis ignota.

Facultates. Hemionitis autem ex aceto pota, lienem absumere creditur.

Handwritten notes:
Scoropendrium
P. Linn. 2. 341
Hemionitis
P. Linn. 2. 341

Handwritten notes:
Scoropendrium
P. Linn. 2. 341
Hemionitis
P. Linn. 2. 341

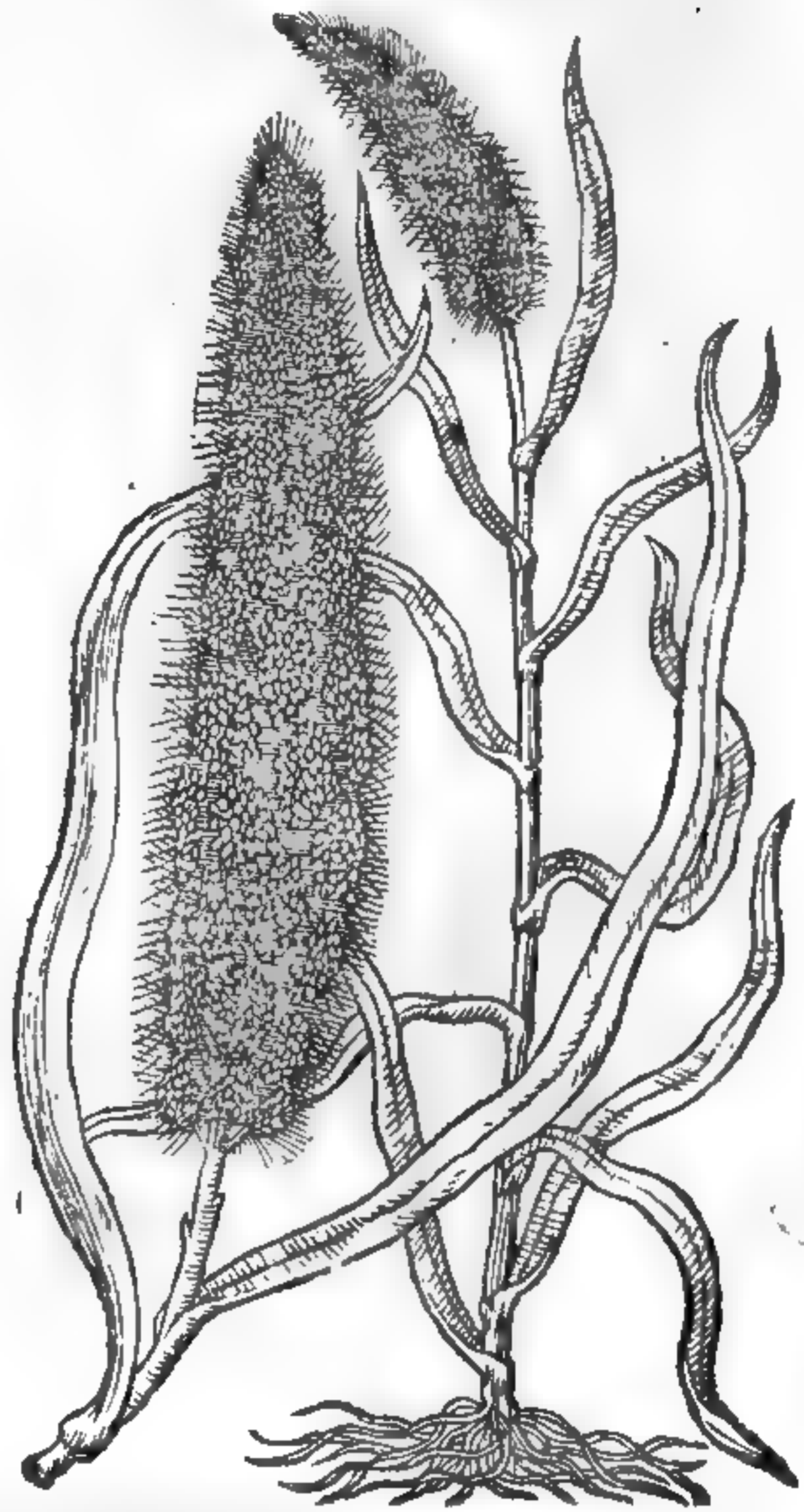
Handwritten note: Hemionitis peregrina.

Handwritten note: ήμιονίτις σπλήνιον.

Handwritten note: Facultates.

Panicum Americanum.

TYPHA MEDIA. CAP. XXXVI.

PECULIARE quoddam genus Typhæ
veluti medium observabam anno
M. D. LXXXI. copiosè nascens palustri
quadam folsâ apud Tyburn sacellum,
nô procul ab eo loco, in quo sepeliun-
tur, quibus ob maleficia laqueo gula
fracta est, primo ab urbe Londinensî
mihari, quâ spectat Occidentem.

ERAT verò Typha illa folijs multò
angustioribus quàm Typhæ vulgaris
folia, & graciliore clavâ, majore tamen
quàm minima illa à D. Pennæo inter
siccas stirpes quas inter chartaceas pa-
ginas adservabat, mihi ostensa, & à Pe-
nâ Lobeliôq; in doctissimis Adversarijs
expresâ. Alioqui à majore non differt
pullo illo tomento in clavam compa-
cto, & florum oblongâ spicâ, tenui fla-
vo polline respersâ, supra clavam ena-
scente. Florebat Junio.

PANICVM. CAP. XXXVII.

MAGNI per universam Germa-
niam, Vngariam, & Bohemiam

Panicum vulgare.

Panici usus est: etenim in alimentum cedit, & pulres ex ejus semine deglumato fiunt non ingrati saporis. De illo (tametsi iconem inferam) nihil commemoro, quia jam à multis inter fruges est descriptum: sed de alio genere ex Peruâna Provinciâ ante trigesimum annum in Europam primùm illato.

HABET autem id culmos longè crassiores, firmiores, altiores vulgari Panico, & planè

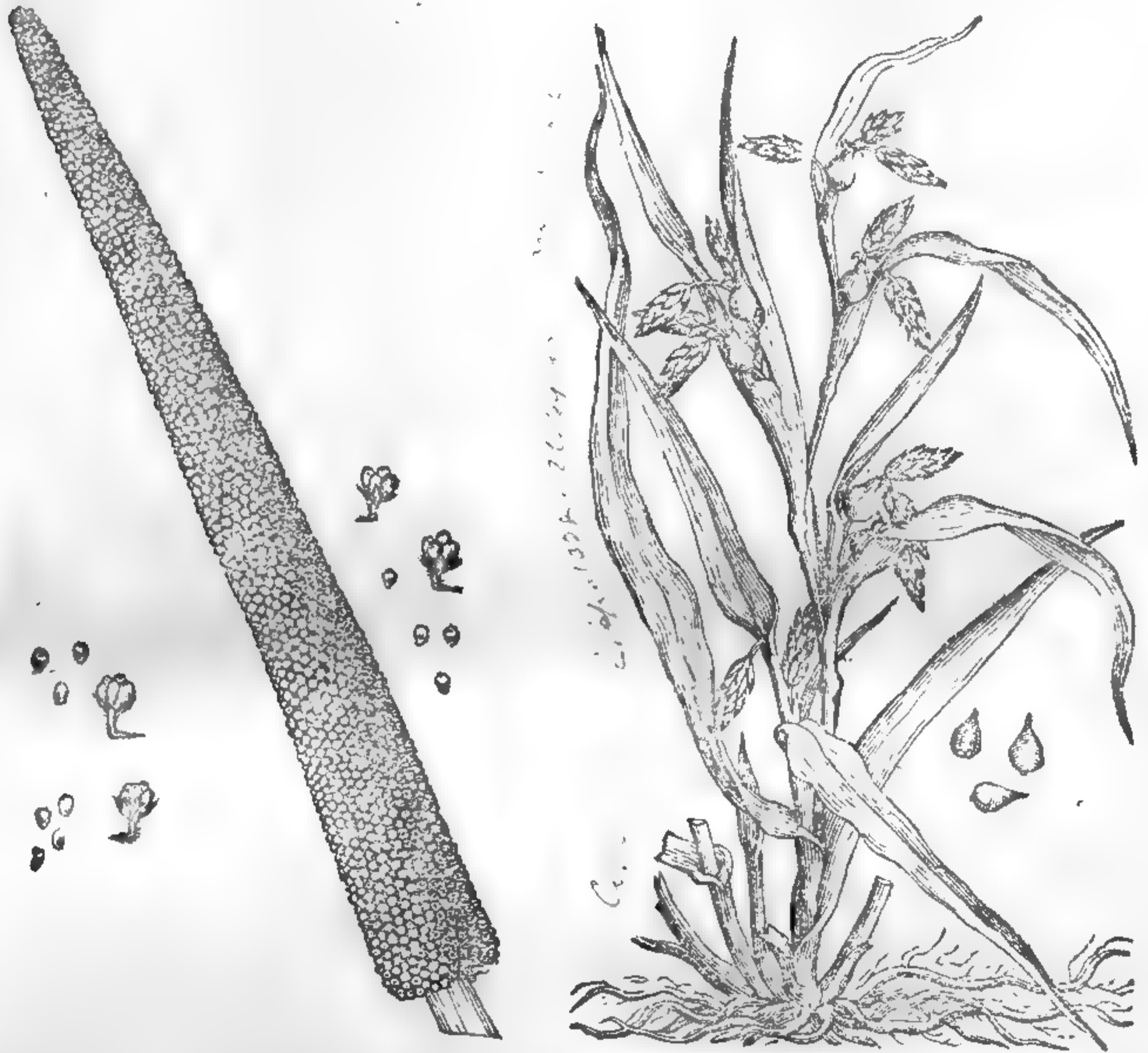
Panicum Americanum.

harundinacea

dinacea è singulis articulis prodeunt, longa, lata, dura, Melicæ folijs non valde dissimilia: inter quæ prodeunt è geniculis alijs veluti breviores culmi, similibus folijs obsiti, delincentes in spicam digitalis longitudinis, nonnunquam breviorē, & duntaxat pollicarem, densè compactam, & æqualis propemodum ubique crassitudinis: semina oblongiusculis gracilibusq; petiolis innixa proferentem & capillaceis veluti glumis inclusa, quæ extimâ parte è glumis prominente, crassiora, magis rotunda, & quasi orbiculata sunt, lævia, subcæruleo coloris, qui in calidioribus regionibus magis satur est, rarò tamen vel in Germaniâ, vel in Belgicâ (in illis enim Provincijs sæpe terræ mandavi ejus semina ex Hispanijs accepta) ad plenam maturitatem perveniunt: radices ejus fibrosæ sunt, validiores & majores, quàm in vulgari Panico.

Panici Americ. sesquipedalis spica.

Lachryma Job.

Panici Americ.
panici spica
granda.

Istius porro generis spicam crassam, valde firmam & benè compactam, non ubique tamen æqualem, sed paulatim & sensim extimâ parte gracilescētem, sesquipede longiorem, nec tamen integram ad me mittebat Londino Iacobus Garetus anno M. D. XCII à Naucleo quodam Anglo ex sua navigatione reduce emptam, cujus semina, nò multò majora mihi visa, quàm illius Panici Americani, cujus modò memini, ceteroqui prorsus similia: nisi, plura simul juncta & hispidâ glumâ inclusa brevi pediculo inniterentur: illius stirpem nascentem videre non licuit, nam ferere neglexi, quia vetustate nimis resiccatum existimabam, spicam tamen in ligneâ tabellâ Francofurti exprimendam curabam à perito artifice, ut hoc loco insererem, digna enim mihi videbatur, cujus aspectu alijs etiam fruerentur. Proximè autem sequente anno scribebat ad me N. V. Carolus de Tassis Veredariorum Antuerpiæ Præfectus, ipsi natas istic plantas semine quod ab eodem Gareto acceperat, non valde dissimiles illis, quæ jam à multis in Belgicis hortis sunt conspectæ: nec dissimiles etiam spicas sive paniculas protulisse.

Lachryma
Job.

SED & hîc, ac commodiore quidem loco, nisi me iudicium fallit, quàm cùm stirpes per Hispanias observatas describerem, Lachrymæ Jobi vulgo vocatæ iconem subiicere libuit: tunc enim, licet peculiarem ejus historiam dare decrevissem, quia multis Hispaniæ locis mihi planta observata, & jam multis etiam ante annis, nempe M. D. L. & duobus sequentibus Mompelij lecta. Sed cùm illas observationes evulgare, Lobelius & alijs quidam ipsam plantam exactissimè descripsissent, supervacaneum videbatur ejus historiam repetere. Quoniam tamen ipsius iconem iam delineatam & sculptam habebam cum alijs quarum in eo libro memini, ante quàm doctissimæ Lobelij lucubrationes, aut ullus alterius qui mentionem fe-

nem fecisset, in lucem prodirent, locum dabamus tunc ipsius iconi (quia in eâ opellâ non poteram commodius) inter Graminis genera. Nunc verò cum aliquot harundinacearum stirpium historiam, quâ potuimus diligentia, conscripserimus, hoc nostro Observationum sexto libro, ejus iconem capite de Panico revocare volumus.

Ut autem vulgò ab Herbarijs Lachryma Iobi vocatur hæc planta, quia ejus semina lachrymarum ex oculis procedentium formam quodammodo æmulantur; ita Hispani *Lagrmas de Moysen*, Narbonenses Galli *Larmes de nostre Dame* appellant.

Lagrmas de Moysen, Larmes de N. Dame.

GRAMEN.

CAP. XXXVIII.

VARIA Graminis genera nunc sunt cognita, & subinde alia ab alijs proponuntur & describuntur. Nemo tamen illius Graminis iconem exhibuit, quod in magnâ Europæ parte, præsertim per Hispanias & Gallias, ante quàm Stirpium in Hispanijs observatum historiam evulgarem: Quoniam verò ob illius tum elegantiam, tum usum, cognitu dignum erat, illius descriptionem & iconem tum dabamus: nunc etiam eadem ob causas hæc repetimus.

Gramen legitimum.

Ischæmon Plinij.

Panicum

Stirpium
num 5. 173

PEDALIBVS autem assurgit id Gramen culmis, rotundis, purpurascens, geniculatis: è quibus angusta promit folia, in acumen fastigiata, dura: ipsi culmi, sive calami, in quaternas aut quinas desinunt paniculas, mixti ex atro purpureoque coloris: radicibus firmatur longis, nodosis, geniculis interceptis, candicantibus, subdulcis cum quadam adstrictione saporis, quæ longè latè que serpentes, subinde plurimis locis germinant, novisque culmos & folia proferunt.

Gramen legitimum.

Hoc gramine nihil vulgatius totâ Hispaniâ & Galliâ, in arvis, vinetis, atque etiam in maritimis, in quibus multo lætius & uberius crescit: nam ejus radices, interdum digiti crassitudinem æquantes eruere memini.

Natales.

DICITVR Græcis ἀζωσικ, Latinis Gramen, Gallis *Chien-dent*. Sunt qui Ischæmonem Plinio lib. xxv. cap. viii. nuncupatum esse putent: quorum sententiam probare non possum. Et multò quidem aptius Ischæmonis historię quadrare videtur Milij genus illud silvestre & supinum, in humidis nascens, folijs asperâ lanugine obsitis, quod celeberrimus Matthiolus Panicum silvestre appellare videtur. Serpit, inquit Plinius, è terrâ Milio similis, folijs asperis & lanuginosis, farcitur in nares.

ἀζωσικ.
Gramen.
Chien-dent.
Ischæmon.

Quòd si ad Pliniani graminis ullum aliud genus referenda est hæc planta, aculeatum illud po-

Gramen,
Dactylum
Plinij

lud potius erit, cui, quod in cacumine aculei sunt plurimum quini, Dactyli nomen inditum esse ait Lib XXIII. cap. ultimo, & illius aculeos convolutos naribus interi, extrahi que sanguinis ciendi gratia.

Facilius est.

RADIX Graminis, inquit Dioscorides, trita & illita, vulnera conglutinat. Decoctum ejus epotum, torminibus medetur, & urinæ difficultatibus: calculosa etiam excrementa comminuit.

Gramen amourettes.

Amourettes tremblantes.

Gramen
Amourettes.

PERELEGANS etiam Graminis genus inveniri dicebamus nonnullis Hispaniæ locis aridis & sabulosis, quod superiori folijs & culmis non valde dissimile est, sed paniculas habere breviores, crassiores, & numerosiores, ejusdem quodammodo cum superiore coloris, & radicem non nodosam & serpentem instar illius: verum fibrosam potius & capillarem. Memini etiam id graminis genus observare & colligere Parisiensi agro, non procul à trajectu Sequanæ, qui ferè est ex adverso monasterij vulgo dicti *Les bons homes*, secundum semitas frequentissimum, ubi à rusticis non *Chien-dent*, sed *Amourettes* appellatur, ob panicularum, ut opinor, elegantiam.

Amourettes
tremblantes.

CETERVM aliud Graminis, seu veriùs Poæ, genus in omnibus quas unquam Iustravi Regionibus, prata (ut ceteræ herbæ) multis locis vestiens, cui similes paniculæ ferè, breviores tamen & ab exortu latiores è summis culmis dependent. Id Galli & Arthesij seu Atrebatum, mei populares *Amourettes* etiam appellant ob panicularum elegantiam, sed vocem *tremblantes* adijciunt, ad Alterius differentiam: quia vel unico vel pluribus ejus scapis manu retentis, omnes ejus paniculæ perpetuo tremulæ sunt.

GRAMEN MONTANVM SPICATVM.

CAP. XXXIX.

Varia graminis genera.

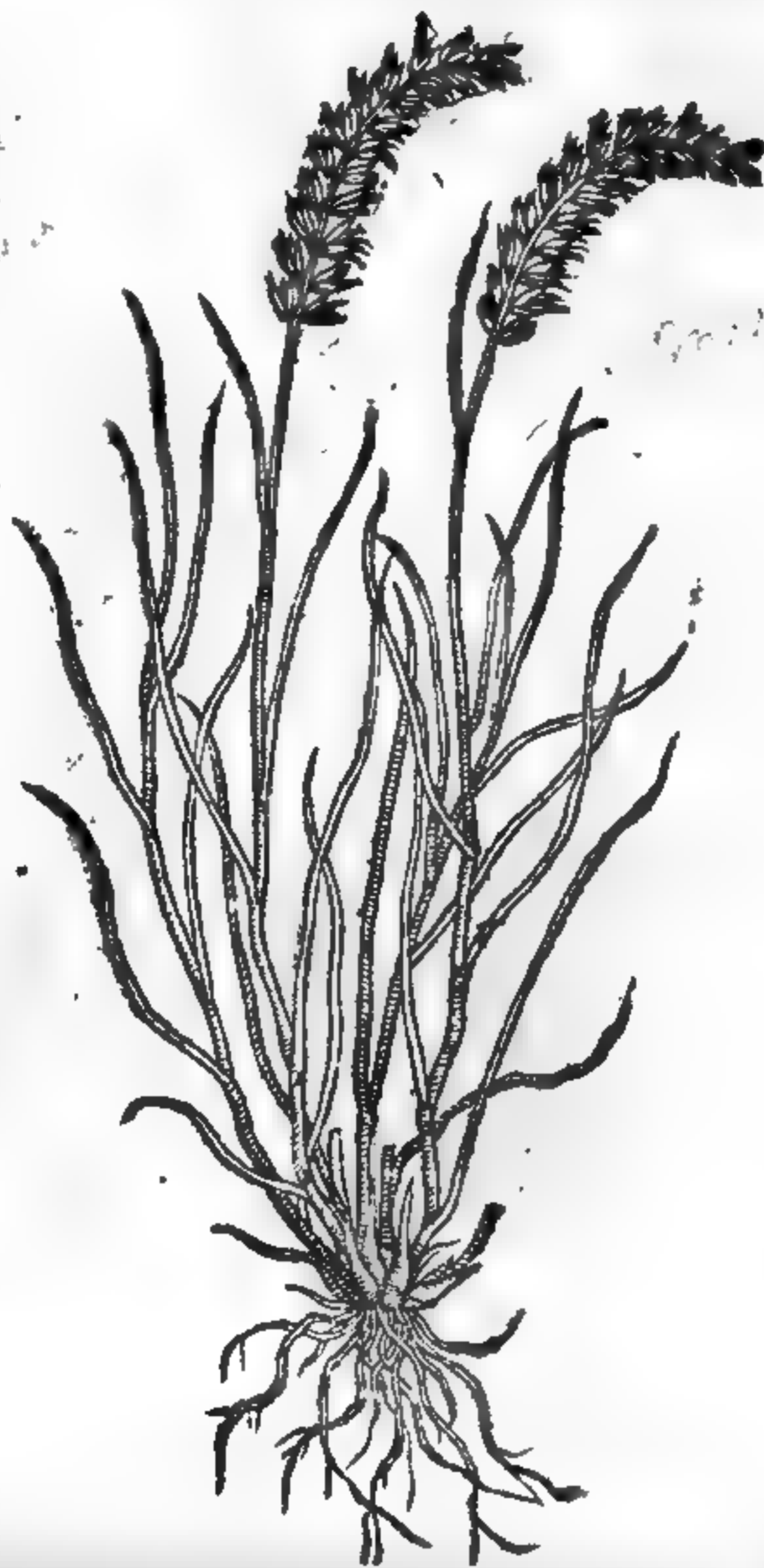
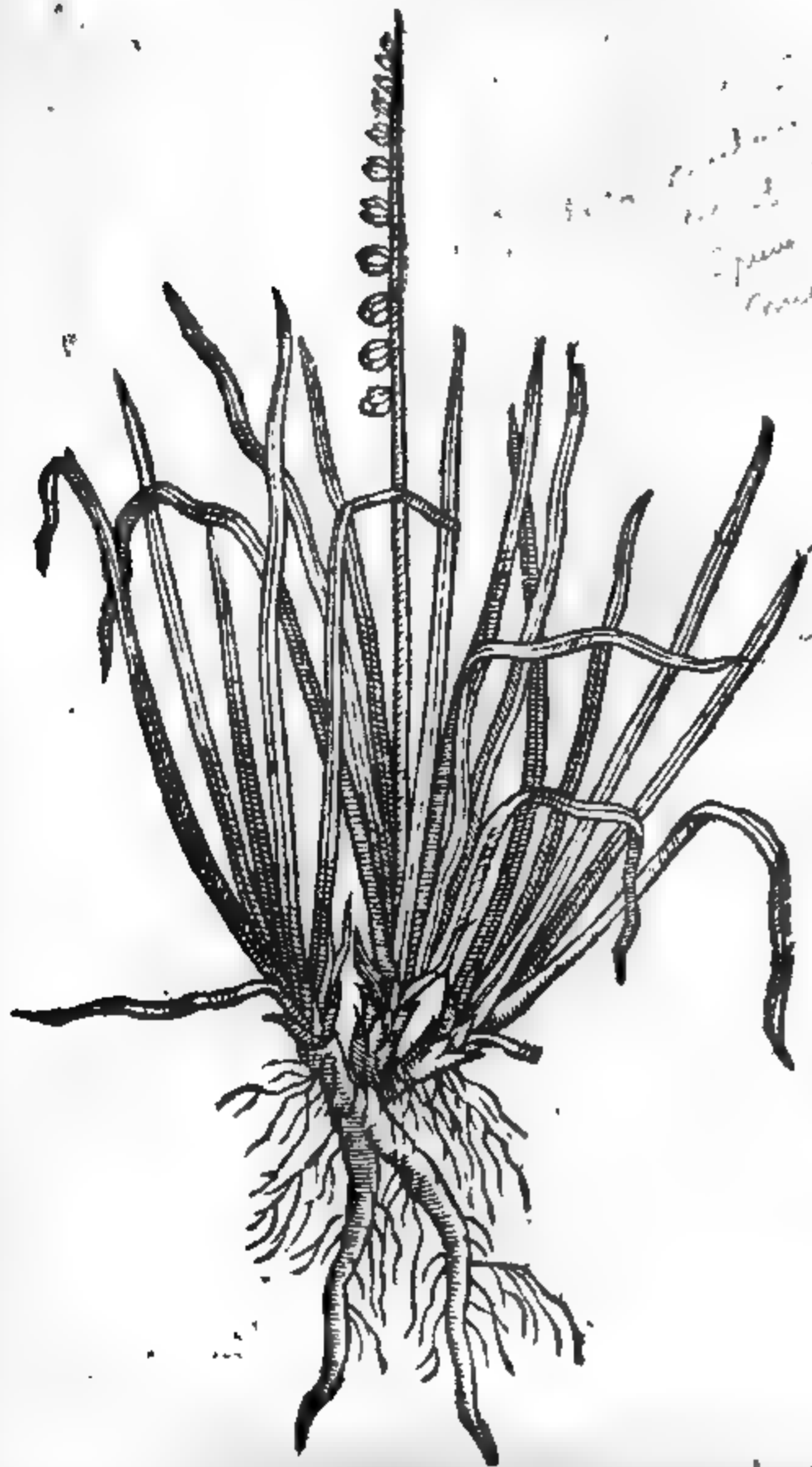
VARIA in Austriacis Stiriacisque Alpibus, locisque montanis nasci graminis genera scripsi in Pannonicarum Stirpium Observationibus: at duorum duntaxat historiam eodem capite dare constituisse.

Gramen montanum spicatum.

PRIMUM autem multis capitibus ex radice digitalis crassitudinis, bifidâ interdum & trifidâ, multisque tenuibus fibris supremâ parte hirsutâ prodeuntibus constare, quorum singula proferrent sena aut plura oblonga, crassa & nonnihil catinata folia, Cariophyllæi illius, quem vulgo Gramen marinum majus cognominant, folijs valde similia, infimâ sede sese invicem amplectentia, gustu amariuscule & acriuscule: ex horum medio dodrantalem, nonnunquam & pedalem exire cauliculum, firmum, lævem, nudum & enodem, qui summo

Gramen montanum spicatum.

Gramen mont. avenæ femine.

summo fastigio, multos flosculos spicæ instar congestos, herbaceoque colore præditos proferret.

Inveni in montanis quibusdam pratis, duobus, supra Badenses thermas, miliaribus. Si- ^{Natalis.} milem autem in Flandriæ maritimis frequenter legere meminisse, quam vulgus, ni memo- ria labitur, Suden appellaret.

ELEGANS etiam mihi videbatur Alterum genus, quod ante illud tempus nondum fuerat conspectum, cubitalibus culmis constans, tenuibus, geniculatis, qui palmaribus angustisque folijs septi, summo fastigio desinunt in tenuem oblongamque & nutantem spi- <sup>Gramen m-
tanum Avo-
na facit.</sup> cam, in lanuginosis glumis, grana nude Avenæ similima ferentem: radix tenuis est, multisque oblongis fibris prædita, singulis annis antea serpens, uti Spartum & junci.

Nascitur secundum vias, in montanis umbrosisque silvis Pannoniæ, Austriæ, & Bohemiarum: semen autem Julio mense maturum observabam.

SPARTVM PLINII.

CAP. XL.

IAM Primo libro diximus, Spartum Græcorum fruticem esse, illudque à Plinio Geni- <sup>Spartum Gra-
cor. Geniæ
Latiæ.</sup> stam appellati: nunc sumus acturi de alio Sparto, nempe Latinorum, à frutice differen- te, ut quod duntaxat herba est graminacia folia proferens: eamque ob causam Graminis generibus subjungimus. Ejus autem varia genera observabam.

PRIMUM, quod Plinij est, numerosa, tenuia, juncea, viridiæque habet folia cubitalis <sup>Spartum ber-
bo 1.</sup> longitudinis ex eadem radice prodeuntia, quæ, dum novella sunt, latiuscula conspiciuntur, & interiore parte canescentia, successu vero temporis contrahuntur & convolvuntur, fiuntque juncea, dura, flexibilia tamen, & marginibus ita conjunctis, ut vix rima appareat, nisi diligentius observes. Inter hæc culmi exiliunt ipsis folijs paullo longiores, qui Vere & Æstate parvam arundinaceam paniculam ferunt, simili propemodum cum illâ ratione floren- tem: deinde oblongum semen, ut nonnulla Graminis genera: radicibus nititur fibrosis & perennibus, è quibus multæ simul enascuntur plantæ contiguae, junci modo, ut interdum una planta, sive multarum simul congestarum plantarum cumulus, duorum pedum spa- tium vel illo etiam amplius in ambitu occupet.

Frequens nascitur collibus arenosis inter *Vaëna* & *Alcalal-Real*, atque alijs Bæticæ locis: ^{Natalis.} sed omnium abundantissime ab initio Granatensis regni, sive Bæticæ limitibus, usque ad *Murgim* urbem, vulgò *Murçia* dictam, ut non sine causa totus ille tractus veteribus appel-

Spartum herba, Plinij.

Sparta herba alterum.

Spartarium
campus
Carthago
Spartaria

latus sit Spartarius campus, quo etiam nova Carthago, vulgo *Cartagena*, urbs maritima continetur: hæc etiam à nonnullis Spartaria cognominata est, ob sparti (ut credibile est) eo agro nascentis abundantiam. Nascitur & Valentino regno, atque illud quidem superiore longè uberius & lætius.

Spartum
Plinij.

EST verò Spartum hoc, quod Hispanis, apud quos nascitur, etiam nunc *Sparto* dicitur, illud ipsum quod Plinius lib. XIX. cap. II. describit. Eodem enim in usu nunc est apud Hispanos, quo fuit Plinij tempore. Nam ex crudo & exsiccato tapetes seu aulæa, storiæ, corbes, rudentes aliòsque funes conficiunt: corbes etiam illi in quibus ficus & uvæ passæ advehuntur, ex sparto contexti sunt. Sed ex illo aquâ, instar lini, macerato, deinde siccato & rulo, calceamenti genus, quod ipsi *alpergates* appellant, paratur, funes etiam & alia subtiliora opera. Præfertur autem id quod Valentino regno crescit.

Alpergates,
calcei Hispani
genus.

Spartum
herb. III.

ALIUD Sparti genus nascitur Murciano regno, humidioribus præsertim locis, superiore tenerius, cujus valde rarus est usus, ut quod storijs aut hujusmodi operibus conficiendis, minime sit idoneum: plurimus autem ejus usus in eâ regione, ad lineos saccos, quos lectis substernant, implendos, ut nos stramine uti solemus, quoniam molliore tenuioreq; sit junco, quam primum: paniculam fert brevem, & pericarpio quodam, sive membranaceo folliculo inclusam, uti Narcissorum & similium ferè flores.

Natalis.

Nascitur eodem, quo superius illud ad multa utile, modo: paullo tamen maturius flores producit: nam Martio suis floribus onustum legebam.

Albardin.

INCOLÆ *Albardin* vocant, nescio qua moti ratione, nisi quod fortè illò suas clitellas & crassiore panno cannabino confectas, quas ipsi *alabardæ* appellant, jumentis imponendas, isto sparto impleant.

SED transeamus nunc ad Oceanum, cui vicinæ aliquot Provinciæ non carèt suo sparto, licet non ad eum utili ad ea præstanda, ad quæ superiora duo dixi esse idonea, non est tamen ejus usus prorsus inutilis, ut suo loco dicemus.

Spartum
herb. III.
Halm.

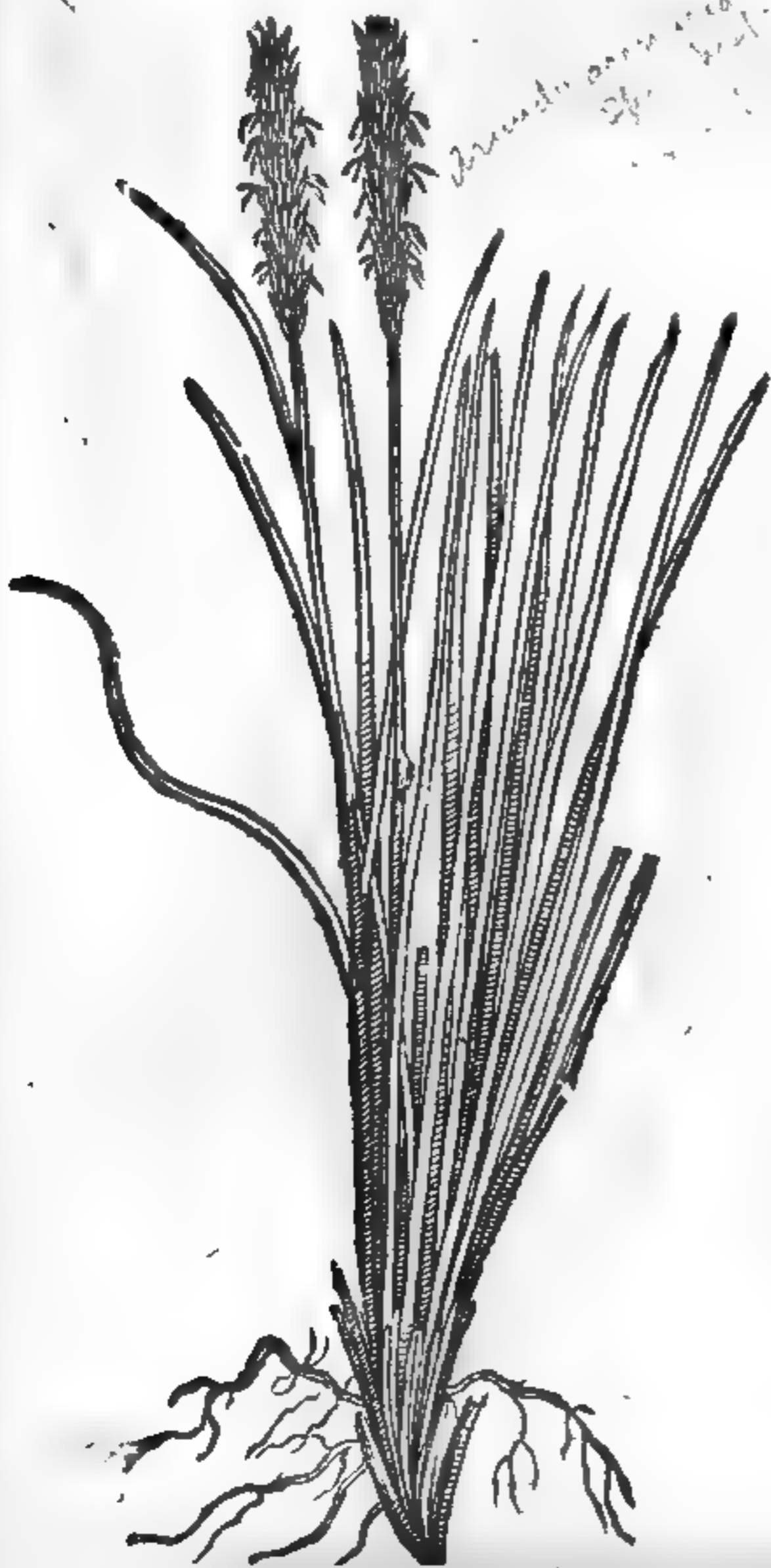
SPARTUM igitur Tertium, sive Oceanicum Primum, quia nonnullis Galliar, Flandriar, que locis & aggeribus illis sabulosis, Oceano objectis, invenitur, *Halm* ab incolis, præsertim Flandris vocatum: quod Priori Hispanico non valde dissimile est, sed multò majus & rigidius, cruribus eorum, quibus per eos aggeres sine ocreis iter est, permolestum: pungunt enim & cutim penetrant ejus folia.

V. sp.

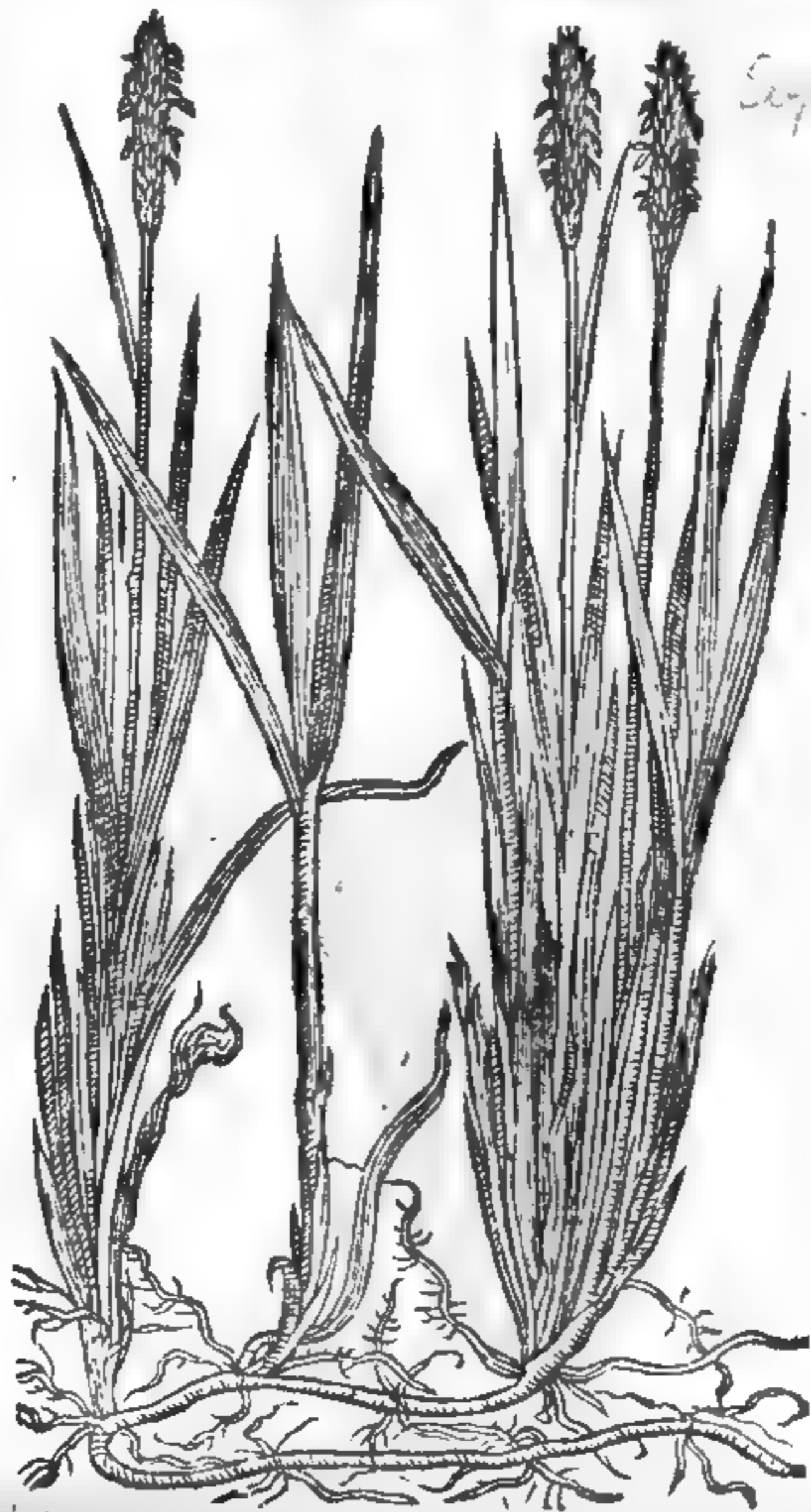
Crescit eodem modo quo superiora, magis tamen latè serpit graminis modo: spicam autem fert Secalis pænè instar: ejus usus, ut latis suis cespitibus & valde contortis atque oblique spargentibus sese radicibus, arenam firmiorem reddat & colliget in aggeribus, ne tam facile

Spartum herba III. maritim.

Spartum herba IIII. Batavicum.

Spartum Austriacum pennatum.

facile marinis undis & fluctibus eluatur, & facilius resistent tempestatibus, qui in Oceano crebra.

QUARTVM autem ordine, sive Oceanicum Alterum, à Tertio minimè differt totà plantæ formâ, radicésque sub arenâ condendi, latèq; spargendi licentiâ: ejus tamen spicæ breviores videntur & Phalaridis potiùs quàm Secales paniculas imitari. Id Batavis, quibus valde familiare, ipsèdemque usibus servit quibus Oceanicum Primum, etiam *Halm* dicitur.

IAM superest nobis describendum Quintum spartum, non in locis aurâ marinâ afflatis natum, sed procul à mari, procul ab arenosis illis aggeribus, sponte etiam crescens. Habet verò id folia pedalis lōgitudinis, gracilia, viridia, numerosa, plana in initio, sed quorum limbi tandem coeunt, junci modo lævia teretiâq; fiunt, Sparti Hispanici foliorum instar, quibus non multū ab similia sunt, sed minora & graciliora: inter ea culmi exeunt graciles, foliorum fastigium non superantes, qui spicam ferūt alijs dissimilem, sed tribus aut quatuor oblongiusculis granis, longa contortâq; cauda insignitis, duntaxat constantem, quæ in dodrantalem, imò pedalem interdum veluti penulam, tenuioribus alarum avis illius Mamucodiatæ sive paradisi vulgo nuncupatæ, pennulis fermè respondetem desinit: radix subest è multis capillamentis gramineisq; fibris composita, Hispanici sparti radicis instar.

Spartum pennata
L. 27. 443
L. 27. 115
Lam. 7. 146

Natalis.

Abundè hoc genus provenit in monte Badensibus thermis imminenti, totaque illa catenâ montium qui inde ad Danubium usque procurunt, præterea ad silvulam Lachn, aliisque apertis & gramineis locis Austriæ & Vngariæ: sed omnium uberrimè in Vivario illo Neapoli Austriacæ urbi contiguo, in quo uberius lætiúsque provenit. Semen maturum lumine, vel à lævissimo auræ flatu excutitur, atque cum sua pennula paululum volans, ubi decidit, statim per gramen irrepit, & terrâ se condit.

LEGUMINA.

DESCRIPITIS *harundinaceis & gramineis aliquot stirpibus, nobis ad Legumina congenerisque illis plantas procedendum.*

PHASEOLI.

CAP. XLII.

Phaseoli vulgarium.

PHASEOLI vulgo appellati, multa inveniuntur genera, lentis & obsequentibus sarmentis, foliorumve formâ & reliquo nascendi modo, non equidem inter se discrepantia, sed quorum flores, licet formâ similes, & Pisi vulgaris florû æmuli, colore variant, quippe qui plerumque nivei, interdum pallecentes, nonnunquam etiam purpurascens, sive amethystini conspiciuntur. Ceterum in fructu, sive semine, renum formam quodammodo exprimente, & oblongis siliquis, sive lobis incluso, longè major coloris varietas deprehenditur. Nam anno M. D. LXXXII. nascebantur mihi aut prorsus nivei, aut nigri, aut flavi, aut ex flavo obsoleti, aut purpurei, aut amethystini, aut cærulei, aut rubri, aut lateritij ferè coloris, vel albi nigris venis & lituris distincti, atque etiam cineracei, & carnei coloris, similibus venis insignes.

Attamen præter jam enumerata genera, aliquot alia, dum Viennæ vixi, observabam, semine ab amicis communicato mihi nata, nec ante quàm Pannonicas observationes scribarem mihi conspecta.

Phaseolus peregrinus I.

Phaseolus peregrinus I.

CAVLIS in Priore, statim à radice in aliquot oblonga sarmenta dividitur, lenta, vicinos stipites & virgulta reliquorum Phaseolorum modo amplectentia: in singulis alis terna folia vulgaris Phaseoli folijs similia, attriora tamen, ex eodem pediculo nascentia, extremo (ut in vulgaribus) impari: ex iisdem alis breves ramuli prodeunt, multis floribus vulgari haud absimilibus, minoribus tamen, albis, uvæ in modum congestis onusti: quibus succedunt oblongæ siliquæ, seu lobi, vulgaribus multò latiores, continentes ternos aut quaternos fructus, planos, communibus Phaseolis latiores, albos, sed multis nigris maculis sive venis, ab hilo in latitudinem ductis elegantissimè depictos.

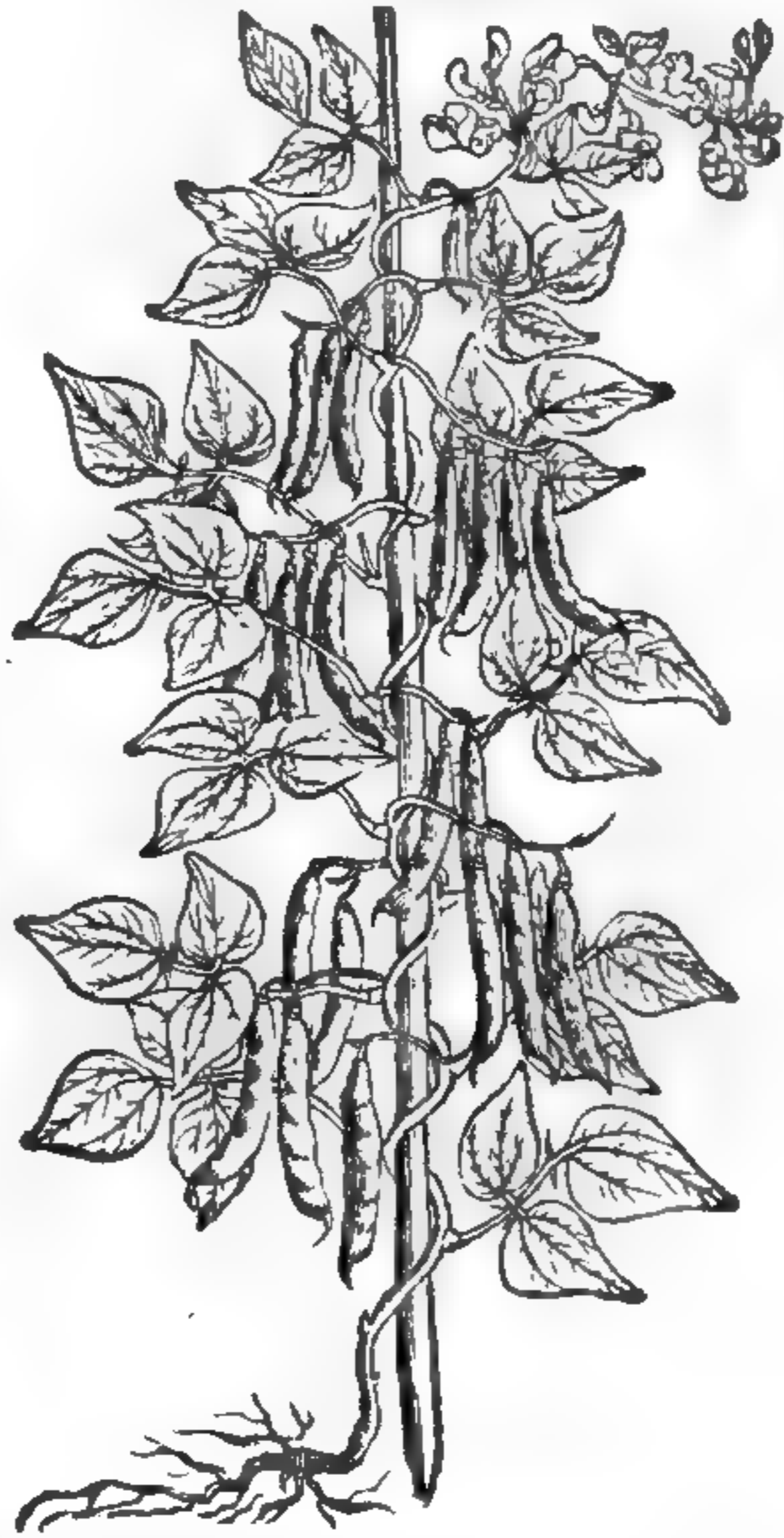
VALDE serotina fuit hæc planta anno M. D. LXXVI. semine à C. V. Georgio Purkirchero Posoniensi in Vngaria Medico primario, mihi pro nostrâ amicitia communicato nata: quâ de causâ ad frugem pervenire non potuit. At ipsi Purkirchero, dū vixit, & postea ejus vxori (nam ad pergulas, aprico loco sata) singulis annis maturum fructum dedit. Mihi deinde anno M. D. LXXXII. & aliquot sequentibus egregiè provenerunt aliquot ejus stirpes, quarum nonnullæ lobos dederunt qui matura semina protulerunt: interdum etiam quos ad maturitatem pervenire posse existimabam, ob Solis radiorum defectum, spem meam frustrati sunt.

Phaseolus peregrinus II.

TOTA formâ & nascendi modo à vulgari haud differt Alterum genus: valde ramosa enim habet sarmenta, quæ vicinis perticis sese advolvunt, easque scandunt, oblongos pediculos ex foliorum (quæ semper terna, ut in vulgari, simul nascuntur) sinu prominentia, in quibus

Phaseoli peregrini i. genus alterum.

Phaseolus peregrinus I.

Handwritten notes in the right margin, including numbers like 12, 59, 99, and some illegible text.

Phaseolus peregrinus III.

quibus bini, quaterni, interdum etiam seni nascuntur flores, ex adverso semper siti, vulgaris Phaseoli floribus magnitudine & formâ respondentes, initio, dum recens aperti sunt, candidi, postea verò pallecentes: quos excipiunt oblongæ, & propendentes, ut in vulgari, siliquæ seu lobi, quina, septena, & plura interdum cadidissima & quasi ex ebo-re tornata semina cõtinentes, minora & tumidiora quàm albi vulgaris.

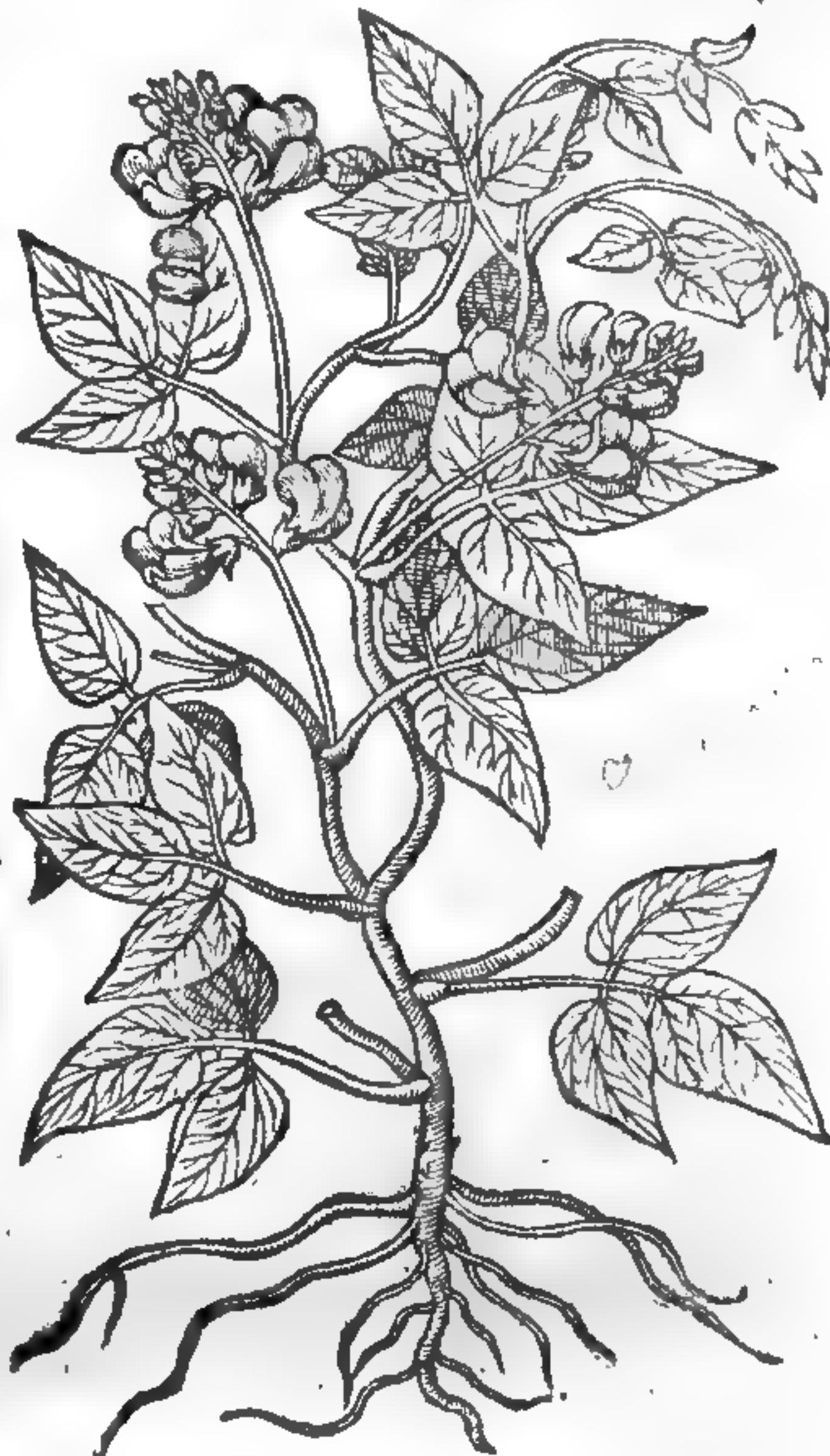
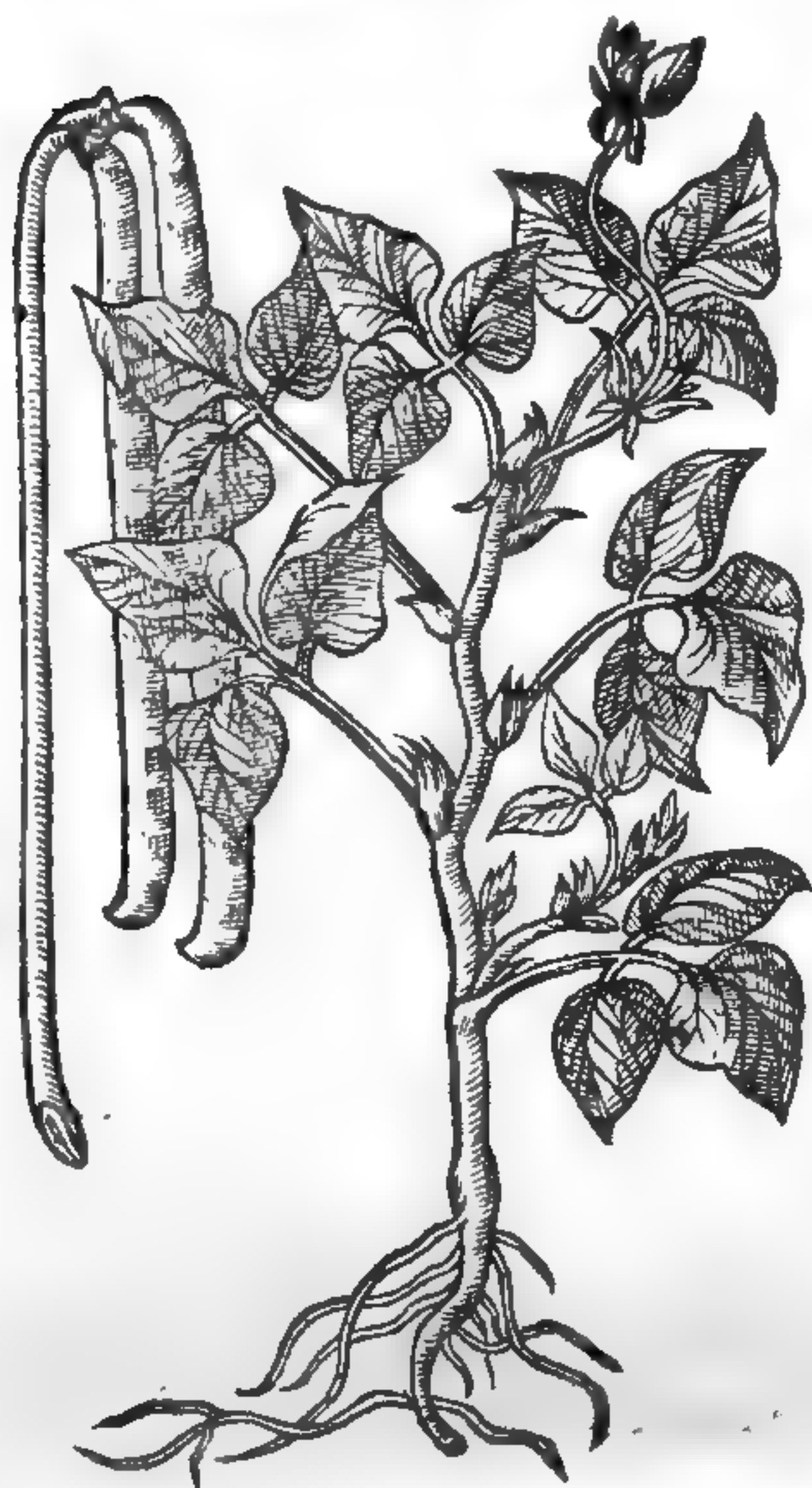
Julio floret, fructus Augusto nonnũquam Septembri demũm maturus est.

HABET & Tertium genus oblonga sarmenta, ex singulari caule statim secundum radicem ipsam prodeuntia, & in multos ramos divisa, lenta, obliquè se contorquentia, & humi procumbentia, nisi perticis aut pedamentis sustineantur, quibus sese circumvolvunt, reliquorum Phaseolorum modo: purpurascũt ea juxta alas, ad quas etiam adnascuntur terna folia, minus ampla superioris folijs, & dilutiore colore virentia, longo petiolo inhzretia, qui ea parte quâ folia sustinet, contrariâque, quâ sarmentis inhzret, ex atro purpurascit: flores in oblongis petiolis plerumque bini, magni, Pisi forma, foris ex candido pallecentes, interiore verò parte ex purpurâ cærulei: his succedunt totidem prælongi lobi, teretes, & quasi cylindracci, in quibus fructus reliquis Phaseolis minor, Anagyridis legitimæ fructui pænè similis, tubescens coloris.

Phaseolus peregr. III.

Semine

Handwritten notes at the bottom left, including numbers like 726 and 1212.

Semine ex Hispanijs misso natus etiam mihi hic Phaseolus anno M. D. LXXVI. seriùs quidem, ut fructus plenam maturitatem consequi nequiverit: proximo tamen subsequente anno satus, non modò maturius flores dedit: sed ejus præterea fructus ad frugem pervenit.

Phaseolus peregr. IIII.

DISSIMILIS est Quartus superioribus. Caret enim longis illis sarmentis, quibus illi præditi, & brevi firmoque caule constat, pedalem longitudinem raro excedente & in brevissimos ramos diviso, ad quorum exortum folia quidem superiori similia nascuntur, terna numero, sed breviori pediculo inhaerentia, qui non purpurescit, ut in proximè descripto: pediculi ex alis prodeuntes, longi, crassiusculi, firmi, binos etiam flores magna ex parte sustinent, formâ, colore præcedentis flori simillimos, deinde binos lobos illius cyndraceis filiquis paulò longiores & teretes, in quibus fructus formâ par, sed colore differens: nam niveus est, circa hilum nigrâ maculâ insignitus, & quibusdam nigris punctis interdum in lateribus notatus.

Satis præcox hic est, nec ullis pedamentis eget, cum (ut dixi) brevi, firmoque sit caule. Crevit etiam hic mihi Viennæ anno M. D. LXXVI. donatus à C. V. Remberto Dodonzo S. C. M^{ris} tum Medico, qui ejus fructum præcedente anno, dum Pragæ esset, in Arcis hortu observaverat, & legerat.

Idem fructus etiam ex Hispanijs missus fuit Cæsari sequente anno, cum tertio genere, in quo triplicem coloris varietatem observabam: nam aut rubescebat, aut pallecebat, aut pulla nigredine nitebat.

Phaseolus peregrin. V.

TENUIA habet Quintum genus sarmenta, ex singulari caule statim proximè radicem enascentia, eaque valde ramosa, ex viridi purpurescentia, quæ vicinis perticis & pedamentis sese convolvunt: folia ex eodem pediculo, ut in aliorum Phaseolorum genere, semper terna, longè tamen minora, & Trifolij mœnianthis (quod in umbrosis & ubere glebâ nascitur) folijs perquam similia, ex atro virentia, circa pediculum purpurescentia: flores in spicæ modum congesti, magni, Pisi vulgaris formâ & magnitudine ferè, coloris flavi, in oblongo crassiusculoq; pediculo ad foliorum exortum prodeunte nascuntur: lobos non observabam, quia flores duntaxat produxit ipsa planta, eosq; valde caducos propter advenientia frigora: breves tamen angustosque esse intelligebam ab his qui conspexerant, & terna aut quaterna grana continere: quæ verò accipiebam, parva erant admodum, Laburni granis non majora, utroque tamen mucrone plerumque obtusiore, pulli coloris, seu potius ex nigro subvirescentes.

Pictor nullos lobos in hac planta expressit, sed flores duntaxat quos in illa florente vidit.

vidit: ipsa autem quæ illi dederam semina, ut ad plantæ latus exprimeret, nescio qua incuria & negligentia, in eo, qui infra supremam florum spicam est, folio, adpinxit.

Phaseol. peregrin. vi. angustifol.

ANNO autem octogesimo primo supra mil-^{Phaseolus peregrin. VII.} lesimum & quingentesimum, ipso Autumno dum ex Anglia redibam, elegas aliud Phaseoli genus videbam Coloniz apud nobilem matronam C. V. Ioachimi Hoperi, Præsidis Belgici in Hispaniâ Consilij viduam, sarmentis perinde atque secundum genus pergulas & perticas scandentem, illisque se advolventem, sed angustioribus folijs, fructu vulgaris Phaseoli fructu minore & planiore, subrubri coloris, semine natû, ab illâ ex Hispanijs accepto *frixoles Guateli* appellatione. Id mihi erit Sextum genus, cujus postea historiam C. V. Rember- tum Dodonæum nobis daturum sperabam, cum hæc scriberem: nam ille haud dubiè ipsam plantam ad frugem pervenisse observare potuit, quandoquidem tum temporis Colo- niz vivebat: editâ tamen novâ suâ Stirpium Historiâ, quam tû præ manibus habebat, com- peri illius iconè duntaxat proposuisse cap. vi. lib. II. Pemptadis IIII.

IN lucem emissâ porrò meâ Stirpium apud Pannonese vicinôsq; populos observatarum hi- storiâ, sex mihi nata sunt Viennæ Austriæ alia Phaseoli genera, semine peregrè accepto, se- ptimum Francofurti ad Mœnum: quorum historiam prædictis subijciemus.

MULTA autem habet primus Phaseolus,^{Phaseolus peregr. VII.} qui nunc mihi erit ordine Septimus, sarmenta statim à radice prodeuntia, Purkircheriani, si- ve in ordine Primi Phaseoli modo, quæ, licet eadem ratione vicinis perticis sese circumvol-

vant, non tamen aded luxuriant, aut altè assurgunt. Ad horum nodos folia enascuntur ter- na numero, ut in alijs Phaseoli generibus, multò tamen angustiora, Sexti folijs, quem Colo- niz apud Hoperi viduam conspiciebam, non valde dissimilia: ex horum alis emergebant digitalis longitudinis cauliculi, parvos flores in uvæ modum congestos sustinentes, albos initio, sed, ubi senescunt, pallecentes: ijs succedebant plantæ latæque vaginæ Primi lobis ferè pares, breviores tamen, initio virides, quæ maturæ, fulvescunt, seménq; continent pla- num, Purkircheriani, seu Primi granis minus, sed similibus coloribus albo & nigro varium, nunc in longitudinem extensis nigris strijs, nunc confuso ordine sparsis maculis nigris ma- joribus aut minoribus per univèrsum phaseoli corpus: nonnunquam integro fructu nigro, vel exiguis albis maculis consperso, aut dimidiâ duntaxat ex parte. Florebat mihi Iulio & Augusto: semen etiam maturum præbere incipiebat Augusto.

ALTER, seu ordine Octavus, pluribus etiam sarmentis assurgit, ejusdem cum superiore^{Phaseolus peregr. VII.} longitudinis, quæ vicinis palis sese applicant, & eos scandunt: ubi sese in ramos dividunt adnascuntur folia Primi folijs similia, terna numero, sed paullo minora: flores ex alis pro- fert etiam Purkircheriani, seu Primi floribus similes, albos, vetustate pallecentes, uvæ in- star nascentes: quibus & plantæ, ut in præcedente, succedût vaginæ, illis haud majores, con- tinentes bina, terna, aut quaterna grana, plana, superioribus magnitudine respõdentia, non aded candicantia, sed colore interdum exalbescente, aliquando nigricantibus virgulis se- cundùm longitudinem, vel confuse notata, interdum toto etiam præne fructu (ut in supe- riore) nigricante.

TERTIUM, sive ordine Nonum, adquirebam semine, quod N. V. Ioannes Boisot ex^{Phaseolus peregrin. X.} Hispaniâ acceperat, mihi communicato natum: erat verò is fructus Purkircheriano ma- jor, sed totus albus, nisi quidam radij sparsi varium quodammodo fecissent: terræ creditum semen, prodijt, crevitque Purkircheriani instar, similibus sarmentis, folijs, floribus, & vagi- nis: sed cum æstas subsequeretur tardior, humidior, & frigidior, neque hic, neque alij quos severam Phaseoli exotici, ad frugem pervenire potuerunt.

QUARTO, mihi ordine Decimo, multi etiam sunt ab una radice assurgentes rami, supe-^{Phaseolus peregrin. X.} rioribus quidem altitudine æquales, & sese circumvolventes, ex viridi purpurascetes, no- doti & geniculati, quibus adnascuntur folia Octavi folijs similia, secundùm tamen articu- lationes

lationes quibus connexa sunt, purpurascencia: ex alijs etiam prodeunt digitalis longitudinis ramuli, flosculos superioribus magnitudine & formâ, respondentes, uvæ quoque instar congestos ferentes, sed quorum galea seu cassis obsolete purpurascit, bina lateralia folia, coloris sunt floridioris: his succedunt planæ, latæ, fulcæ & nigricantes vaginæ, semina continentes plana Purkircherianis, sive vericoloribus Africanis minora, per maturitatem prorsus nigra.

Phaseol. pe-
vegr. xi.

NON dissimilia habet Quintus, sive Undecimus, sarmenta, alitè etiam assurgentia, similia folia, & flores in digitalibus ramulis uvæ modo congestos, parvos, Octavi floribus similes, albos; vaginas Septimi & Octavi generis lobis similes, in quibus semina terna aut quaternaria, plana, diluta rubedine prædita, quæ nigris venis sive radiolis secundum longitudinem distincta sunt, nonnunquam magnis vel exiguis nigris maculis confuse aspersa: interdum etiam utrinque prorsus, vel, alterâ duntaxat ex parte, nigra, emicantibus sparsim parvis rubentibus maculis, ut ex marmore aliquo ποικίλω tornata videantur.

Phaseol. pe-
vegr. xii.

SEXTVS, hoc est Duodecimus, nascendi modo, & reliquis fere notis, illi per omnia ferme similis: sed cujus flores Decimi floribus valde similes, paulo tamen dilutius purpurascens sint: fructus autem magis diluta rubedine præditus, regularumque colorem quodam modo referat, quem raræ per longitudinem nigra striæ varium faciunt, aliquando autem plurimæ totum pæne atrum reddunt. Hoc genus mihi natum, semine quod communicabat C. V. Ioachimus Camerarius Inclytæ Reip. Nonbergensis Medicus primarius: reliqua fructu ex Hispanijs misso. Florent autem fructumque profertur eodem tempore.

Phaseol. pe-
vegr. xiii.

HVIC Septimus, hoc est, ordine servato, Decimus tertius, addi potest, Decimo, sarmentis, folijs, florum colore & formâ non dissimile: qui tamen succedebant lobi, longiores, & quasi cylindræci, non fuscæ aut nigricantes, ut illius, sed per maturitatem, nigris duntaxat venis confuse sparsis insigniti; octo, novem aut plura interdum continentes semina, renis quidem formam exprimentia, sed longiora, tumidiora, atrî omnino & splendentis coloris. Floret paulo maturius superioribus, eam ob causam semen facilius ad maturitatem pervenit. Habebam Francofurti hunc Phaseolum natum semine ex Italiâ misso Phaseoli æthiopicæ appellatione.

Phaseol. pe-
vegr. xiiii.

ILLI non valde dissimilis Octavus, vel (ordine servato) Decimus quartus, mihi Lugduni Batavorum natus anno M. D. XCV. semine ex Italiâ accepto simili appellatione, ob nigredinem, ut verisimile est, vel forsitan quod ex Æthiopiâ prima ejus origo.

LONA verò & lenta habet hoc Phaseoli genus sarmenta, reliquorum generum instar, quibus, perticis & pedamētis (si adponantur) se circumvolvunt & innituntur: alioqui adeo infirma, ut humi procumbant, & se spargant: ijs innascuntur folia numero terna, longo pediculo inhærentia, ut in vulgaribus Phaseolis, & ejusdem cum illis amplitudinis, nervosa; in sarmentorum nodis unde prodeunt folia, nascuntur oblongi pediculi, in quibus flores, bini, quaterni, seni, interdum etiam octoni, ex adverso ut plurimum nascentes vulgarium formâ, hoc est, floris pisi instar pæne formati, coloris purpurascens, seu verius amæthistini: quibus succedunt totidem oblongi, teretes lobi, initio virides, deinde maturitate flavescens, in quibus bina, terna, quina, sena, vel etiam octona grana vulgarium quidem formam referentia, sed minora, & coloris, quando matura, nigri.

Floret cum vulgaribus, vel etiam aliquando paulo maturius.

Phaseol. pe-
vegr. xv.

SED eadem appellatione Nonum, sive ordine servato, Decimum quintum genus accipiebam illo ipso anno, à Doctissimo viro Bernardo Paludano, quod etiam mihi natum, facie quidem & formâ non dissimile jam descripto, sed cujus sarmenta purpurascencia essent, terna illa longo pediculo inhærentia folia pro parvis appendicibus, quæ in alijs generibus, bina interdum foliola adjuncta haberent, flos etiam magis satur, & prorsus amæthistinus, lobi præterea initio quidem virides, sed paulatim purpureum colorem contrahentes maturitate tandem purpureum saturum, & ferè nigrum: fructus in ipsis comprehensus initio purpurascens, deinde atrî omnino coloris ut præcedens: eam ob causam verè æthiopicus nuncupari potest.

Phaseol. pe-
vegr. xvi.

HVIC addi potest Decimum genus, quod, servatâ institutâ serie, Decimum sextum erit: cujus quidem lobum non conspexi, sed ipsum fructum duntaxat suo lobo exemptum, annoque M. D. XCV. ex Guineâ delatum, qui à plerisque illo ipso anno terræ creditus, multis enim communicatus fuit, uni Cornelio Mannio, piæ mem. Pharmacopæo Delphensi ad speculi solum, crevit ad palmarem altitudinem, cauliculo satis firmo & rotundo, binasque aut ternas foliorum alas protulit, in quibus, ut reliquis Phaseolis, terna folia, sed valde crassa & pingua, longæque minora, trifolij alphaltitis foliorum magnitudinem non excedentia. Ipse phaseolus semunciam magnitudinem non superabat, satis densus & crassus, coloris fusci cum spadiceo commixti.

Nomina.

Phaseol. Pur-
kircherianus.

Phaseol.

Africanus

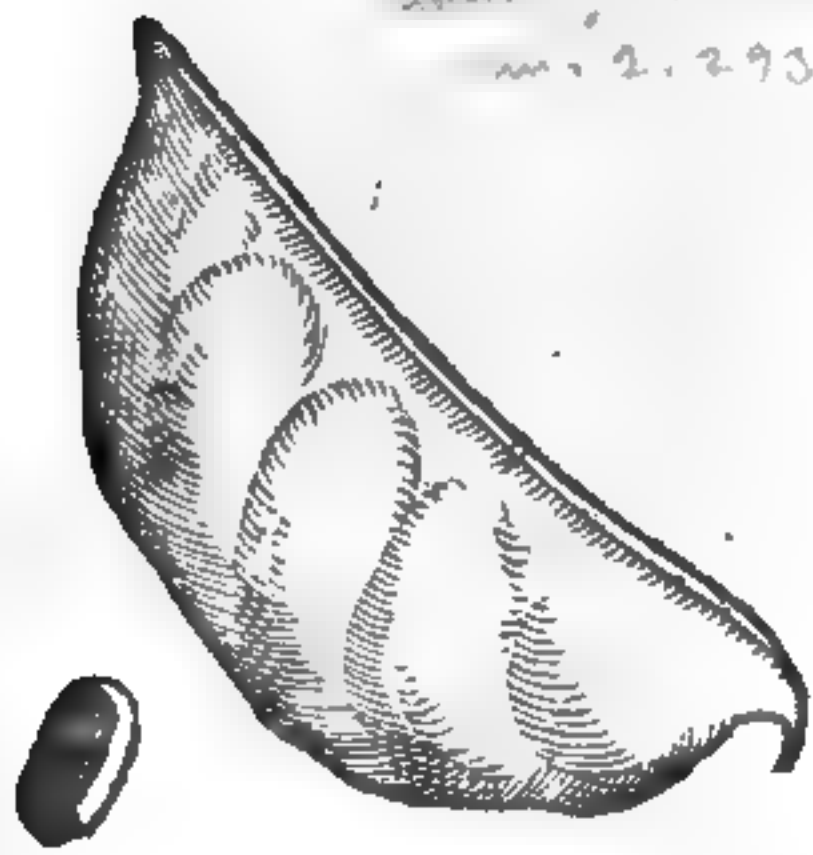
Frizoles blâ-
cas de Gua-
timela.

PRIORIS fructum Purkircherus primus in Pannoniam inferebat ex Neapolitano regno delatum, singulisque annis colebat, ut illius (ut dixi) genus istuc conservaverit: eam ob causam, apud rei herbariæ illius regionis studiosos, Purkircheri cognomen inditum, & ut Phaseolus Purkircherianus nuncuparetur, obtinuit. Ante multos verò annos similem planè mihi missum memini phaseoli Africani appellatione: & ex Africâ Italos primum accepisse, verisimile est. Alter ex Hispanijs anno M. D. LXXXI. missus frizoles blancas de Guatimala, hoc est,

hoc est,

hoc est, Phaseoli albi ex Guatimela (quæ novi orbis provincia est) nomine, mihiq; eodem anno communicatus, subsequente vere satus crevit, & ad frugem, quo dixi tempore, pervenit. Proxima duo genera ex Hispanijs accepta cum hac inscriptione *alubias de Indias*, id est Alubias de Indias. lobi Indici: quam etiam habuerunt Septimus & tres illum sequentes. Quintus mihi Patavio mittebatur à doctissimo viro Bernardo Paludano Frisio primario nunc urbis Enchusanae Medico, tunc verò ex Syriâ & Ægypto reduce, anno videlicet M. D. LXXVIII. semen terræ committebam anno illum insequente, sed cum serius prodisset, non potui commodè ipsam plantam observare. Tertio demùm post anno è seminibus conservatis & telluri creditis, natæ alæ plantæ, quarum una Septembri mense flores protulit: qui caloris inopiâ ad frugem pervenire non potuerunt: hoc semen à Paludano accipiebam *αὐώνυμον*: at deinde ex Italiâ Ægyptiaci phaseoli nomine simile missum: & fortè Dolichus est Bellonij Phaseolus ægyptiac. Dolichus Bellonij. Frijoles Guateli. libro II. cap. XIX. Observationum. Sextum jam dixi ex Hispanijs missum *frijoles Guateli* inscriptione.

Phaseolus peregrinus XIII. Leblab.

ALIVD portò Phaseoli genus cum Quinto mittebat idem Paludanus, cui *Leplap* nomen inscriptum erat: Leplap. sed nec tum temporis, nec postea aliquoties acceptum & terræ oportuno tempore creditum nasci voluit, respiciens fortè regionum Septentrionalium frigidiorè aërem. Illius tamen cum suo semine vaginam seu lobum exprimi curabam, ut Lectoris oculis subjicerem. Brevis & lata erat, quaternaque grana oblongiuscula, nigra, hilo nihilominus albo valde longo prædita continebat. Decimo deinde post anno, accipiebâ Lugduni Batavorum ab Illi viro Ioanne Vincentio Pituello duo Lablab genera à Doctissimo Prospero illi comunicata: unum videlicet nigrum ut quod modò descripsi: alterum rufum.

LABLAB autem, seu Phaseoli nigri meminit Prosperus Alpinus libro de Plantis Ægypti, capite XX. in hæc verba.

EST arbor sarmentosa, quæ crescit ad vitis magnitudinem, sarmentisque vitis modo extenditur, ac expanditur folijs, figuræque similis est omnino vulgari phaseolo: flores fert bis in anno, Vere ac Autumno, phaseolorum floribus aliquatenus similes, à quibus silique longæ, instarque fabarum latissimæ cernuntur, quæ semina nigra phaseolis planè similia continent, quorum alia nigra, alia subrubra cernuntur. Hæc arbor vivit annos centum, & amplius Lablab Prospers Alpin. [difficile creditur, qui phaseolorum & leguminum naturam norunt, præsertim mihi qui Ægyptum non vidi, non eo tamen inficias, silvestres pleraque restibiles esse, vivæque radice aliquot annis perdurare, singulis tamen, earum sarmenta pereunt ad radicem, & sequente nova repullulant] perpetuòque viret. Ægyptij phaseolos illos in cibo frequentant, nostrisque non minus gustui suaves existunt. Mulieres utuntur decocto cum croco ad excitandos menses: præterea utile est ad tussim, & dispnæam, & ad urinam suppressam movendam.

CETERVM Londino accipiebam elegantissimum quædam Phaseoli (ut arbitror) fructum à Iacobo Gareto viro humanissimo, cujus iconem & brevem historiam, propter venustatem & raritatem, Lectoris oculis subjicere volui, præsertim cum *Phaseols ex Indis Orientalibus* inscriptionem haberet.

Phaseolus peregrinus Indicus.

Phaseolus Indicus alter, Mates.

IS autem Pontica nuce paullo minor est, in medio tumidior & pulvinatus, lævis, splens Phaseolus Indicus. dens, durus, solidus, in aquâ subsidens, extimâ parte (qua nimirum suæ vaginæ aut lobo adhæsit) veluti diducto & hianti osculo supernè paullo elatiore & aquilino præditus, duobus duntaxat coloribus cõstans: superior enim pars ab elatiore rostellæ parte, quasi lineâ ad alterius extremitatis infimâ in fructu partem obliquè ductâ, tota utrinque atra est, eburni nigredine & nitore, inferior verò, omnino aurea, cui admixtum sit paucillû minij, sive præmatu-ri mali aurei colorem refert, & ut altera nitet. Ejus pulpam describere nequeo, cum confringere noluerim, utpote qui unicus sit, inter reliquos exoticos fructus etiam servandus.

HVIC autem rarissimo fructui, alterum, cui Mates inscriptio erat, adijcere libuit, licet Mates. illius meis in Garciam notis meminero, & inter peregrinos fructus decimum ei locû dederim: quoniam tamen ejus pictura meo iudicio istic probè expressa non fuit, meliorè hoc loco

Lupinus albus
L. 24 1017
L. 24 1017
L. 24 1017

Lupinus flavo flore.

loco adponere volui. De varijs autē Phasiolis alijs exoticis vel ab amicis communicatis, vel meo ære redemptis, nos, Deo vitam tribuente, inter fructus exoticos, quorum brevem descriptionem meditamur.

LUPINVS. CAP. XLII.

LONGO jam tempore Belgicis hortis inquilina facta sunt tria Lupinorum genera: unum videlicet fativū, quo diu aquā macerato, ut amaritudinē deponat, pleręque nationes vescuntur, ut Vlyssipone observabam æthiopica mancipia, & tenuis fortunę homines, & vulgo in medicū usum cedit: bina alia silvestria, quæ neque vesca sunt, neque aded frequenter in medicum usum recipiuntur.

Sativum non nisi cultum vidi: Silvestrium, dum in Narbonēsi Galliā vivebam, alterum genus, id videlicet quod cæruleo est flore, minoribusq; folijs & fructu constat, inter segetes non procul Mompelio ultra flumen Ledum sponte natum observabam: quod verò flavum habet florem, eumq; odoratū, duntaxat cultum in hortis conspexi ob elegātiā & odoris suavitatē. De illis porro non est mihi nunc sermo, quandoquidem ab alijs plerisque tradita est eorum historia. Icones tamen subijcere libuit, quia de quarto quodam Lupini genere agendum mihi est, ante annum M. D. XCV. mihi non conspecto.

Natum id fuit Lugduni apud Batavos semine peregrē accepto, crevitq; in cubitalem aut majorem altitudinem, satis firmo scapo & in ramos diviso præditum: cui, ut in alijs Lupini generibus, inhærebant folia ex uno longo pediculo

Tria Lupinorum genera Belgicis hortis familia.

Lupini generis 1112

mine peregrē accepto, crevitq; in cubitalem aut majorem altitudinem, satis firmo scapo & in ramos diviso præditum: cui, ut in alijs Lupini generibus, inhærebant folia ex uno longo pediculo

pediculo dependētia, septena aut plura, molliora tamen, quàm in eo qui flavū profert florem, paullo etiam latiora, longiorēq; lanugine obsita: flores extremū caulem & ramos, tribus, quatuor, aut pluribus ordinibus ambiunt, verticillatim, aut coronę instar in orbem dispositi, quaterni & quini, ijs qui albi sunt, ferè æquales, sed coloris ex cæruleo purpurascēti & elegantis: quibus successerunt siliquæ non dispares vulgari sativo, in quibus fructus illo non minor, verū alterius coloris. Florebat Iulio mēse, semen Septembri maturū fuit.

Cū anno M. D. LXV. è Lusitaniâ per Bæturiam in Granatense regnum transirem, meminī Februariō mense agros Lupino consitos videre, cujus flores albi, aliquid cærulei commixtum haberent: an hujus fuerit generis, ignoro.

P I S V M silvestre.

CAP. XLIII.

Lathyrus silvestr. Dod. Clym. Matth.

L. sylvestris
Lam. 2. 510
Clym. 378

Nec sarmentis, nec folijs à vulgari pīso, quod in arvis feritur, multum differt: numerosa enim & oblonga ex eadem radice profert sarmenta angulosa, striata, fractu contumacia; folia deinde uncialia, membranacea, viridiāque, bina semper, modò hinc, modò illinc ipsa sarmenta amplectentia, è quorum medio ala extēditur quatuor aut sex foliorum contrario semper situ nascentium, quæ in capreolos, quibus sese vicinis plantis implicat, destitit: summa sarmenta in multos deinde ramos dividūtur, qui ex foliorum alis oblongas tenuēsq; virgulas promunt, in quibus multi exigui candicantēsq; flores spicæ instar congesti nascuntur, Ciceris sil. Matthioli (quod passim in Pannoniæ & Austriæ inferioris pratis atque secundum illorum, quibus cinguntur, sepes sponte creſcit) flosculis persimiles: quibus excussis, succedunt lobi pīsi vulgaris vaginis paullo graciliores, continentes grana Clymeni Matthioli, sive Lathyri sil. Dodonæi granis familia, fusca, ingrati saporis, meo quidem palato, qui crudis pīsis aut fabis nunquam vesci soleam: radix lignosa, nigricans, minimi digiti crassitudinem interdum æquat, & tenuibus fibris donata est, perennis, & singulis annis nova sarmenta longè sub terram sese condentia proferens, ante quàm germinent.

Primum mihi cōspecta est hæc planta ultra Dravum flumen in Pannonia interāni (cujus pars Windische land nuncupatur) jugis arcu Greben vicinis, anno M. D. LXXIX. copiosè inter laxa nascens: unde postea Ill^{ris} Heros Balthasar de Battyan, qui me in eam Provinciā duxerat (nam ejus ea arx erat, & pagi aliquot vicini) maturum fructum mihi adferri curavit, quæ plerisque amicis cū in Belgicâ, tum alibi viventibus communicabam. Subsequente deinde anno alijs locis Viennæ vicinioribus observabam, veluti in silvoso illo monte supra Gumpostkirchen, item supra Posonium ad Danubium, & in Leytenberg. Floret Junio, semen maturum est Iulio.

Clymenum
Matthioli.
Lathyr. fol.
Dodonæ.
Ervum fol.
Corda.

SPONTE etiam gramineis locis succioribusque Pannoniæ, Austriæ & Stiriaë pratis nascitur Clymenum Matthioli, sive Lathyrus sil. Dodonæi, vel Ervum fativum Cordi: cujus duo genera observabam, latifolium, & angustifolium; illud quidem in Austria duntaxat, hoc verò Francofurtensi etiam agro.

Quid verò sit Clymenum Diosc. qui nosse desiderat, consulat Plantarum historiam Fabij Columnæ.

OROBVS PANNONICVS.

CAP. XLIIII.

ERVI, sive Orobi nomen apud rei herbariæ studiosos obtinuerunt aliquot plantæ, quas per Pannonias, Austriam, Stiriam, aliásque Provincias nascentes observabam, & à nemine descriptas meminerã, cum illarum historiam proderem. Eam hoc capite repetemus.

Orobus Pannonicus I.

Orobus Pannonicus II.

Orobus Pannonicus I.

MULTOS habebat prior caules ab unâ radice prodeuntes, pedales aut ampliores, firmos, erectos, angulosos, virides, in quibus hinc inde sparsa sunt oblonga & pennata folia, ex senis, octonis aut pluribus folijs mucronatis, trinervijs, uni costæ adnatis, & sibi invicem oppositis, congesta: flores in furculis ex alarum sinu prodeuntibus spicæ instar nascentes, pisi aut viciæ florum æmulos, coloris purpurei elegantissimi, deinde, ubi evanescere incipit, cærulei: quibus succedunt longi cylindræci lobi, fusci, in quibus semen rotundum interdum & exiguum, nonnunquam verò oblongiusculum, varium, quo maturo, lobi dissiliunt, ut in plerisque ejus generis: radix vivax est, longa, nigra, dura, per intervalla extuberans, fibrosa, & ex lateribus novos stolonos singulis annis producens. Tota planta acrimoniæ cujusdam particeps.

Orobus Pannonicus II.

ALTERA tenuioribus & gracilioribus constabat caulibus, firmis tamè, cubitalibus, angulosis, & in multos ramos divisis: folia alata sunt, hoc est, sena, octona, & interdum dena uni costæ inhzrentia, Superioris folijs longè minora, & Lenticulæ folijs haud majora, tenella, viridia, gustu amaricante & calidiusculo: flores ex superioribus alis numerosi, longioribus petiolis inhzrentes, superioris floribus forma similes, minores tamen, purpurascens coloris, qui vetustate in cæruleum etiam commutantur: lobi sunt longi, nigri, continentes oblongiora majoraq; semina quàm habet superior, subfusca, & maturitate similiter dissilientes atque se contorquentes: radix dura, lignosa, fibrosaque est, in diversa tendens, vivax, & singulis annis plures caules proferens.

Copiosè

Copiosè nascuntur in montanâ illâ silvâ Leytenberg supra Manderstorf, similiter supra Medeling, & omnibus montanis illis silvis quadam serie productis à Danubio ad Alpes, varijs item Pannoniæ locis. Florent Aprili atque etiam Maio: semen autem proferunt Iunio.

Orobus Pannonicus III.

Orobus Pannonicus IIII.

O. crustaceus
Sunt 374

O. Pannonicus IIII
Sunt 375
Sunt 376
Sunt 377
Sunt 378
Sunt 379
Sunt 380
Sunt 381
Sunt 382
Sunt 383
Sunt 384
Sunt 385
Sunt 386
Sunt 387
Sunt 388
Sunt 389
Sunt 390
Sunt 391
Sunt 392
Sunt 393
Sunt 394
Sunt 395
Sunt 396
Sunt 397
Sunt 398
Sunt 399
Sunt 400

GRACILES promittunt cauliculos, rectos, firmos, angulosos, pedales & cubitales: folia per intervalla, uni costæ inhærentia, quaterna plerumque ex adverso sita, erecta, angusta, trium ferè unciarum longitudinis, gustu aliquantulū acido initio, deinde amariusculo, nullis capreolis prædita, quòd caules, satis firmi, admiculis non egeant: flores in longis nascuntur furculis spicæ instar congesti, florum pisi aut vicæ formâ, seni aut octoni, candidi coloris: deinde oblongi lobi, nigricantes, prioris lobis pares, semine nigro, interdum etiam maculoso pleni, qui per maturitatem cum strepitu dehiscentes semen abijciunt: radicibus nititur quinis aut senis minimi digiti longitudine, crassiusculis, Alphodeli, aut Pæoniæ feminæ minoris, oblongis bulbis ferè similibus, minoribus tamen, foris nigris, intus albis.

Orobus Pannonicus IIII.

Invenitur magnâ copiâ in pratis non procul Walterstorf, Maurpach, Medeling, & Thermis Badensibus Austriæ vicinis. Observabam etiam in montosis ultra Danubium locis, ad cæduarum silvarum margines. Floret cum superioribus, semènque perficit Iunio.

Natales.

QUARTÆ, ab unâ radice prodeunt aliquot caules, cubitales, striati, recti, folia alternatim proferentes pennata, quaternis folijs satis amplis & mucronatis constantia (quibus nascitur aliquando in extremâ alâ quintum) viridibus, per quæ aliquot venæ transversim à medio nervo excurrūt, subacidi quidem initio gustus, sed postea amariusculi: flores ex alarum sinu brevi petiolo insidentes prodeunt quini aut seni, antrorsum spectantes, vicæ florum non dissimiles, albo colore præditi, qui in binis foliolis sursum reflexis pallefcit, odoribus expertes: lobi quales in primo genere ferè, in quibus semen fuscum, majus quàm in reliquis generibus: radix minimè vivax est, sed prolato fructu perire solet, ut plerisque Leguminum generibus accidit.

Orobus Pannonicus IIII.

Raram hæc plantam in Austriâ primùm inveniebam, nec nisi in Alpibus illius Provinciæ nascentem, unde delata, & in hortum translata, altero anno flores mihi protulit Aprili, & Maio, deinde semen. Anno verò M. D. LXXIX. observabam Maio florentem maximâ copiâ in eâ Pannoniæ parte quæ inter Dravum & Savum est flumina in Danubium illabentia, quæq; ob eam causam Interamnis Pannonia nuncupatur, in monte quodam silvoso Grebénarci vicino.

Natales.

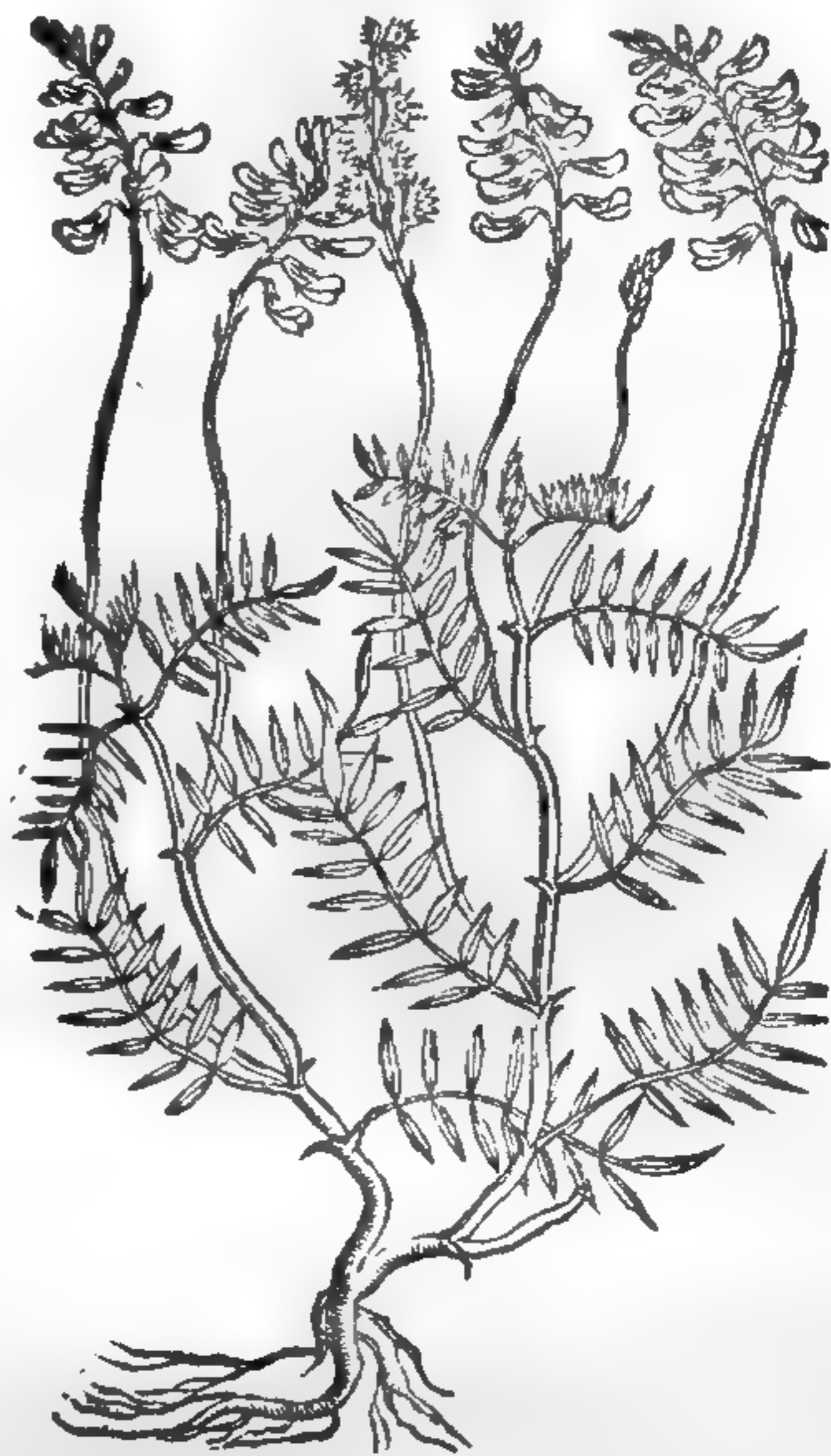
SECUNDVM porro genus in Belgicis hortis aliquando videre memini, & Aphacæ nomine à

mine à rei herbariz studiosis appellari. Quartum autem ad Phaselii silvestris, aut Viciz genus aliquod commodè referri posse existimo.

CETERVM Orobi historia, mihi in memoriam revocat duas alias stirpes, quæ semine ad nos hac appellatione Venetijs primùm misso, in Belgicâ prius, deinde Viennæ Austriæ sunt natæ: quæ quoniam à nemine adhuc descriptæ erant, illarum historiam, Cap. de Orobo in meis Pannonicarum stirpium Observationibus inferebam, quam eodem capite hic etiam repetimus.

Orobus Venetus.

Onobrichis Dodonæi.

Orobus Ve.
Bot. 1.

MULTOS ex eadem radice Prior fundit ramos, pedales, angulosos, & ad singulas foliorum alas, modò in hanc, nunc in alteram partem inflexos, humi que, ut plurimum, diffusos: folia in singulis alis quaterna aut sena uni costæ in hæretia, bina semper ex adverso sita, nullo extremo impari numero faciènt, Orobi Pannonici primi folijs pænè similia, sed dilutè virentia: flores oblongis virgulis ex alarum cavis prodeuntibus innascuntur, numerosi, in comam inflexi, pusilli, quatuor foliolis, ut reliquorum leguminum flores constantes, hoc est, superiore latiore sursumque reflexo & expanso, binis minoribus ad latera, quarto inferiore cavo, & quodammodo carinato, coloris purpurei: oblongi lobi, mucronati, viciz loborum pænè æmuli, rotundiores & magis teretes, maturitate rufescentes, semen continent orobaceum, oblongiusculum, albicantis coloris: radix dura, lignosa, multis fibris in diversa tendentibus donata, vivax est, & singulis annis frequentiores caules profert.

Orobus Ve.
Bot. 11.

ALTERA duntaxat differt à præcedente foliorum & ramorum colore, qui ex viridi pallescit, & floribus qui prorsus sunt albi.

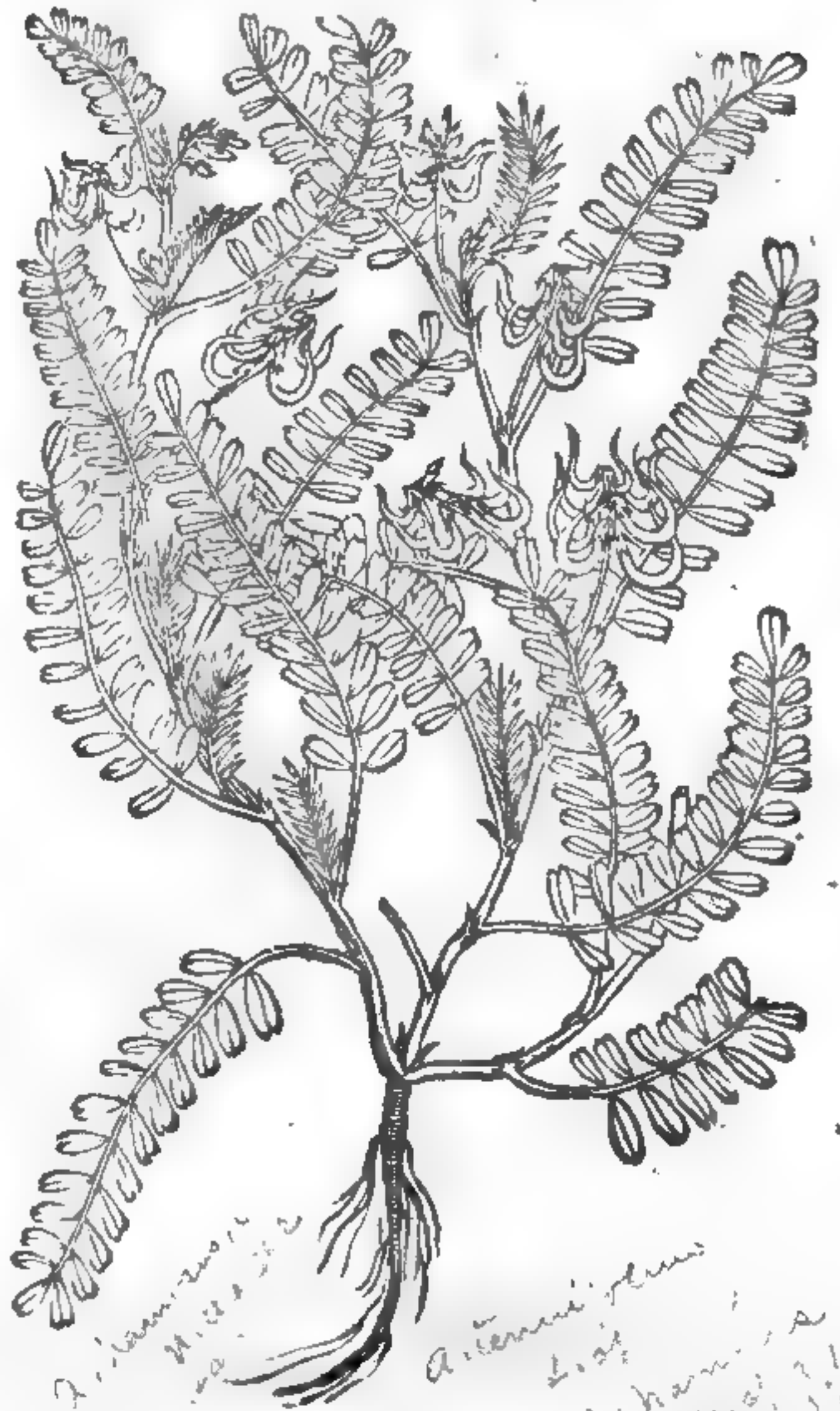
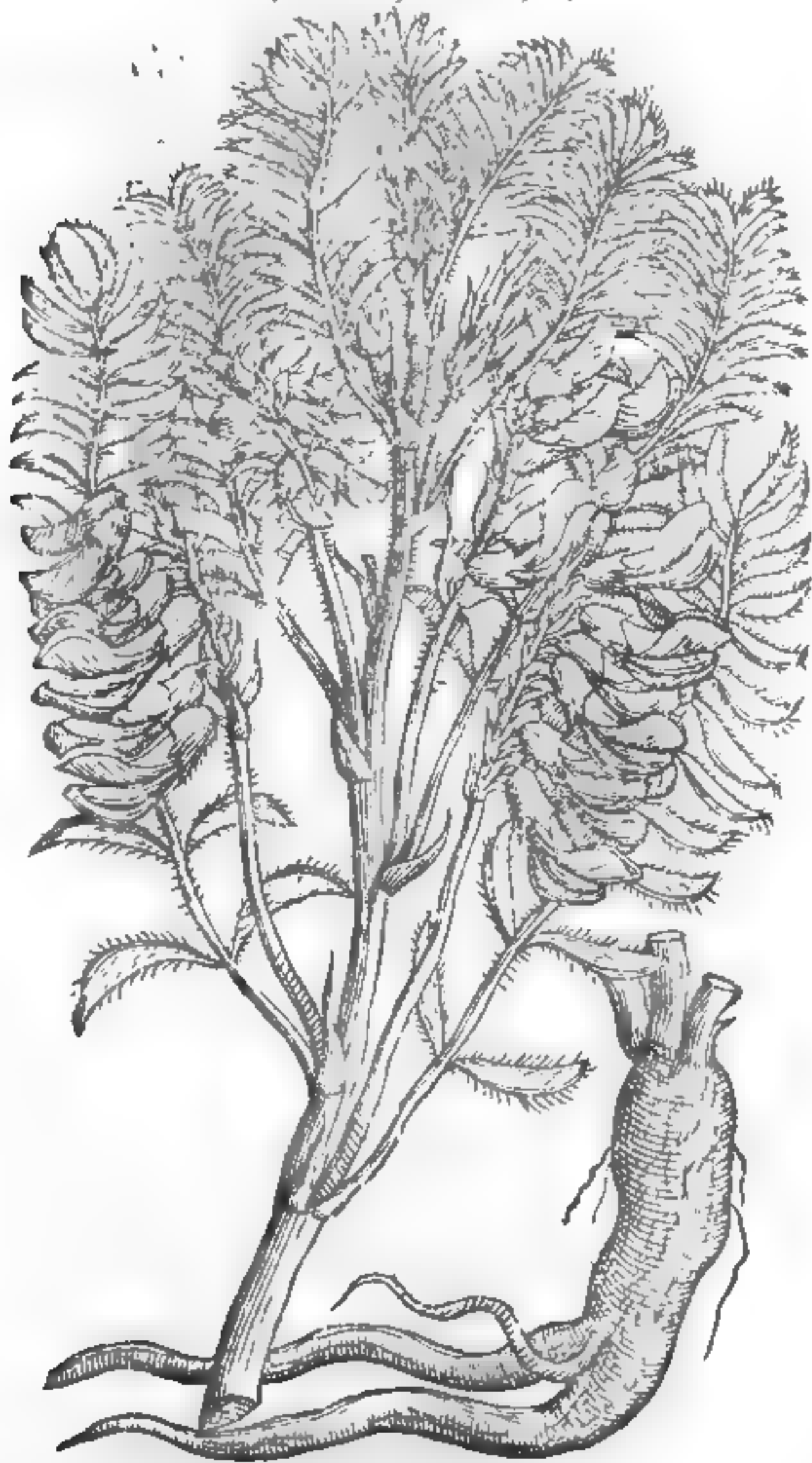
Florent Maio mense, cum alijs plerisque ejusdem generis.

PLURIMÆ porro aliz stirpes ad Leguminum & similium classem pertinentes, sponte per Pannoniam, Austriam, Stiriam, Moraviam, Bohemiam, aliasque Provincias nascentes observabam; quarum licet sit ab alijs prodita historia, nomina tamen recensere hoc loco volui.

Onobrichis
Dodon.
Glandes ter-
restres.
Pseudoapios
Dodon.
Anthillis le-
guminosa.

Gramineis locis, siccioribusque pratis nascuntur Onobrichis Dodonæi, quæ Brabantis Hanekammen / linguâ vernaculâ, id est, Crista gallinacea cognominatur: Glandes terrestres, sive Pseudoapios Dodonæi flore purpureo odorato, alia ei congener luteo flore Anthillis leguminosa Lobelij, cujus genus purpurascens flore Ferrariâ ante multos annos accipere memini à C. V. Alphonso Pancio.

In silvis.

Si facultates, quas ex ejus temperamento contrarias deprehendere licet, non refragarentur, legitimum Astragalum esse censerem, cum cujus historiâ plurimis notis convenit. Videtur porro ea esse, quam Amatus Lusitanus Apocynon facit, & Lusitanis *Atramoços de can*, id est, Lupinos caninos vocari ait.

CETERVM Astragali nomine, multæ plantæ hodie insigniuntur: nullæ tamen, meo judicio, ad Dioscoridis descriptionem propriis accedere videntur, quàm illa cujus historiâ nunc dedi, & alia quam in Cantabris, Helvetiorum alpibus, atque etiam Pannonicis observabam, ramulis aliquot ex una radice prodeuntibus, gracilibus, interdum surrectis, ut plurimum autem procumbentibus, folijs Ciceris foliorum instar in alâ ordine dispositis, sed rarioribus & longioribus, nec in ambitu ferratis, sed valde accedentibus ad Orbiprimi, præcedenti capite descripti folia: flore Viciæ aut Ciceris flori simili, ex cæruleo purpurascens, cui succedunt lobi Arachi siliquis ferè pares, in quibus semen continetur: radix est tuberosa, nigra, dura, cui propagines adnascuntur sarmentitijs radiculis inhærentes, illi similes, sed minores.

Nascitur in mōtib, quos dixi, vento perflatis & apertis, & eam esse existimo, quam Fabius Columna, pro legitimo Dioscoridis Astragalo, exhibet: multum differentem à Chamæbalano, seu Glandibus terrestribus.

HISPANI aliam quandam plantam proponebant Astragali quidem facultatibus respondentem: sed formâ radice minimè. Nam tamen pusilla haberet Ciceris aut Lentis folia, tota incana, cauliculos breves, duros, & in his stosclos pisi florum æmulos, pusillos, congestos & purpureos, summis ramulis inhærentes: radix tamen, ut plurimum singularis, & nullam affinitatem cum Astragali radice habens, omnino repugnabat.

Crescebat ea in vinetorum & arborum marginibus secus vias, per Lusitaniam & Hispaniam. Florebat Aprili.

DOCTISSIMVS vir Ioannes Plaça, Medicus & Professor in Valentiniâ Hispaniæ Academiâ, Onobrichin esse censebat; discrepat tamen historia. Lusitani *Herva de S. Laurenzo* nuncupabant: atque illius in clibano siccatae pulverem, vulneribus & ulceribus utiliter inspergi asseverabant.

Illam aliquando alere memini in horto, dum in Belgicâ vivebam, unâ cum Astragalo Mompellensibus vocato: sed illa toto triennio ante quàm stirpium in Hispanijs observationum historiâ publici juris facerem, perierat. An altera porro adhuc perduret, quæ erat folijs superioris quidem folijs pænè similis, sed minùs incanis, majusculis floribus; curvis & inflexis, instar falcis, siliquis; duplici serie semen continentibus subfulvum, rotundiusculum, radice per simili, me latet.

Apocynon
Amats.
Atramoços
de can.

Astragalus
II.

Natales.
Astragal.
Diosc.
Chamæbalanus.
Astragalus
III.

Natales.

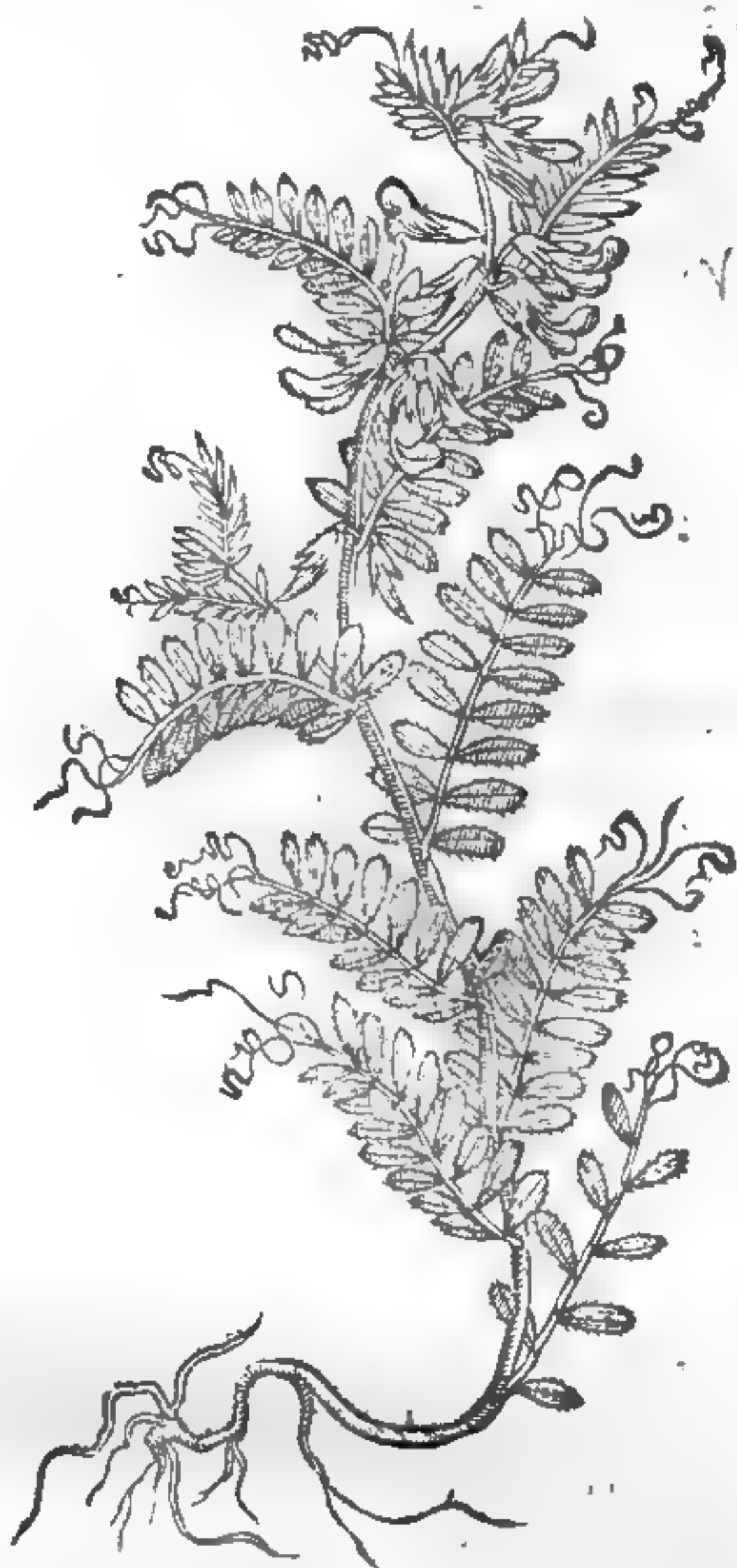
Onobrichis
Plaça.
Herva de
S. Laurenzo.

Astragalus
Mompellensibus

VARIA per Pannoniam, Austriam vicinasque regiones inveniuntur Vicie silvestris genera, alijs Provincijs etiam communia: duo tamen me observasse arbitror, quæ ali-
bi videre non memini.

Vicia.

Vicia sil. albo flore.

MULTOS ex eadem radice, quæ perennis est, profert Primum genus ramos teretes, striatos, pedales, etiam cubitales interdum, quos ambiunt foliorum alæ, quemadmodum in Vicâ vulgari sativâ & silvestri, sed densiore lanugine obductæ, & quasi incanæ, capreolis, quibus vicino gramini se implicat, extremam alam occupantibus: flores in supernis foliorum alis terni plerumque, Vicie vulgaris floribus persimiles, candidi coloris, superiore tamen folio, obsoleti coloris venis internè distinctio, inferiore folio eisdem coloris: floribus succedunt siliquæ seu vaginæ planæ, quantum videlicet ex illarum rudimentis colligere licuit, nam Maio mense florentem anno M. D. LXXIX. duntaxat observabam) vicie vulgaris siliquis similes: radix fibrosa est, tuberculisque ut Leguminum pleræque radices vivaces, donata.

Vicia sil. albo flo. sive r.

Nascitur in arvis desertis apud Chyztreg oppidum Magi viri N. Bamfy, in Pannoniâ situm, olim florens, cum verò istac iter facerem magnâ ex parte exustum, & ob continuas Turcorum in ea loca excursions, omnino ferè desertum, non procul à Kerka fluvio.

Natales.

CUBITALIBVS est altera ramis, striatis, lentis infirmis & humi, nisi capreolis sese sustineant, procumbentibus, obliquè modò in hanc, modò in alteram partem, secundum foliorum alas, inflexis, è quibus frequentes plerumque ramuli nascuntur: foliorum alæ oblongæ, tenues, deorsum incurvæ seu nutantes, & in binos capreolos desinentes, duodenis, vicenis, vicenis senis, aut pluribus interdum oblongis angustisque foliolis surrectis, & ex aduerso nunc æqualiter, modò inæqualiter nascentibus, præditæ sunt: flosculi elegantes, superioris floribus formâ non dispares, minores tamè, & Onobrichidis quartæ flosculis propemodum respondentes, coloris ex cæruleo purpurascens, viceni nonnunquam aut plures, spicæ instar in oblongis nudis ramulis, ex superiorum alarum sinu exeuntibus, nascuntur: deinde uncialis longitudinis siliquulæ exiguum semen continentes: radix tenuis, latè serpens, & sub tellure se condens, singulis annis novos frequentioresque ramos profert.

Vicia sil. 11.

Cracca Spring. hnd

Passim in agris & inter vepres, illis se implicans crescit, per Vngariam, Austriam, Moraviam & Bohemiam, atque Maio floret.

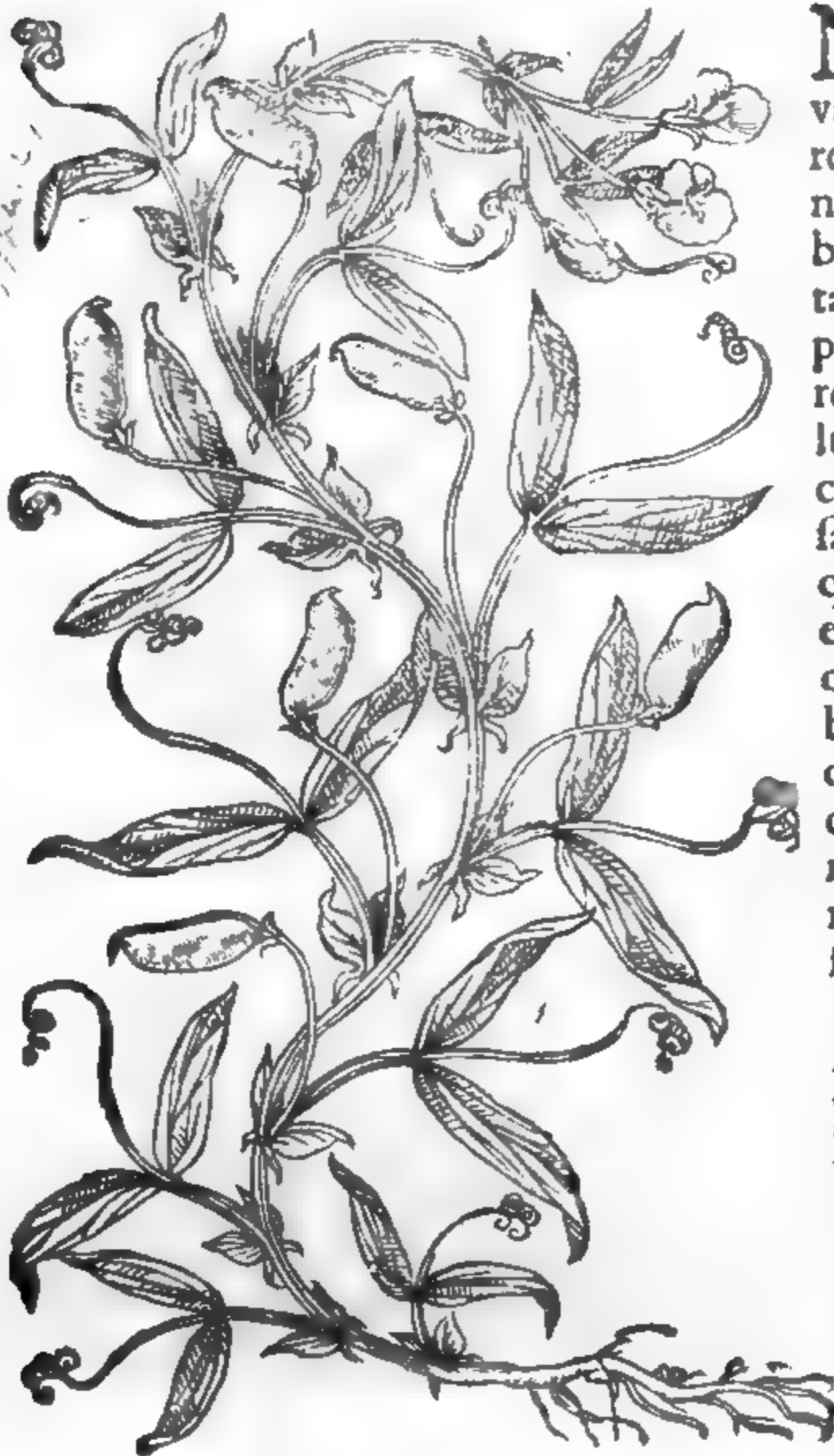
Natales.

VNGARI cum superiore, tum hanc (quæ plurimum à Belgicâ vepribus se implicante differt) atque denique omne silvestris vicie genus, *Waryw borso*, nuncupant, hoc est, cornicis pisum.

Waryw borso.

CICERCULA ÆGYPTIACA.

Cicercula
Ægyptiaca.

Natalis.

Securidaca vera.

Ad 500.
Cicercula
Ceres.
Pois cerres,
des Sars.
Lathyri.

Securidaca
legitima.

Securidaca
altera.

NEQUE folijs, neque cauliculis, reliquis-
ve partibus à sativâ vulgari Cicercula
valde differt ea, cujus historiâ hoc capite da-
re institui: nam cauliculos habet infirmos, &
nisi sustineantur, humi procumbentes, in qui-
bus hinc inde bina adnascuntur ex adverso si-
ta foliola, è quorum sinu prodeunt oblongo
pediculo innixa bina alia folia angusta & sur-
recta, ac tandè is pediculus desinit in capreo-
lum nonnunquam multifidum, quo sese vi-
cinis herbis & virgultis implicat: flos etiam
sativæ flori non dissimilis, sed color diversus,
quia qui in sativâ albus, in hac internè elegas
est cæruleus, foris ex cineraceo purpurascēs:
quo defluente subnascuntur in longis tenui-
bûsq; petiolis alaræ vel supernè pinnatæ sili-
quæ seu lobi, in quibus bina, terna, rarò plura
continentur grana, domesticæ cicerculæ gra-
norû magnitudine, inæqualia, frequentibus
nigris maculis insignita: radix, ut in ejusmodi
stirpium generibus, tenuis, non vivax.

Primum mihi nata est hæc planta Viennæ
Aultriæ anno M. D. LXXXVII. semine in Ægy-
pto lecto, & Constantinopoli misso. Flores tu-
lit Junio & Julio, atq. etiam in Septembrem
usque: semen maturum fuit Augusto & Sep-
tembri. Natam etiâ arbitror plerisque ami-
cis, quibus semen communicabam: nam &
Francofurti singulis annis provenit, flores tu-
lit & semen maturum produxit.

GRÆCIS porro vocatur hoc legumen λά-
δος, Lathyrus: Plinio & Columellæ, Cicercu-
la, (sativam intelligo) Galli Ceres & pois
cerres appellant: Parisienses, quorum agro abun-
dè colitur, des Sars. An verò quam describo,
ea est, quam Bellonius cap. XIX. lib. II. Obser-
vationum inter legumina recenset, & à Græ-
cis vulgo Lathyri appellari scribit? certè ipsa
appellatio ad Græcam alludit.

SECURIDACA. CAP. XLVIII.

ALIQVOT plantas in meis peregrina-
tionibus observare memini, quæ nō in-
commodè, meo judicio, ad Hedisari sive Se-
curidacæ historiâ referri posse arbitror.

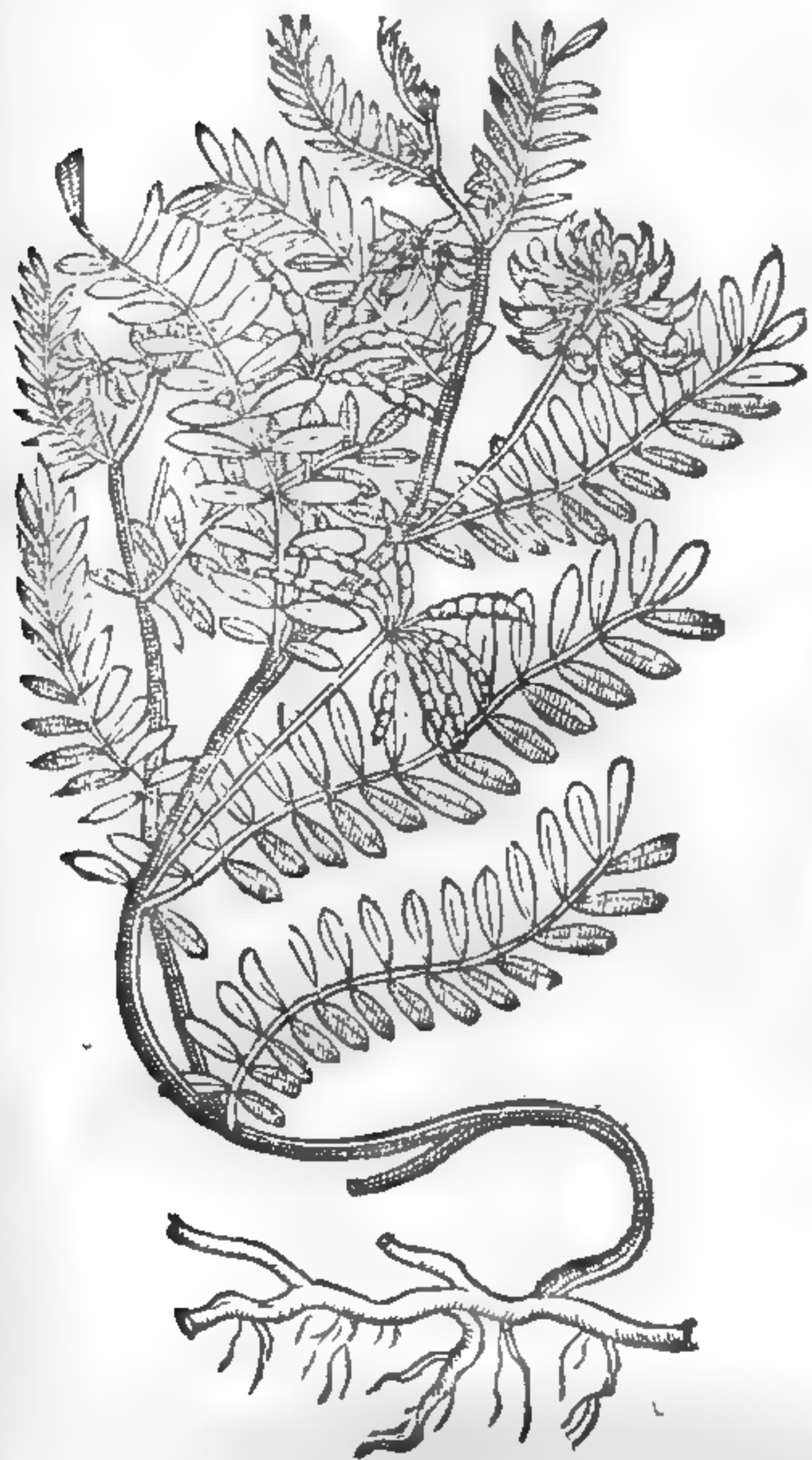
MULTOS, atque oblongos ex eadem radi-
ce fundit Prima caules, humi diffusos, viti-
des, striatos, intus cōcavos, valde ramosos: fo-
lia alata, è multis foliolis, cōjugatim, & æqua-
li, contrario tamen, situ uni costæ inhærenti-
bus, constantia, solo extremo impari, Hedy-
sari legitimi folijs perquam similia, amari sa-
poris: è singulis superiorum florum alis, ob-
longi pediculi prodeunt, coronam flosculo-
rû legitimi Hedisari floribus formâ similitum
graviterq; odoratorum sustinentes, non flavi,
ut illi, coloris, sed varij: nam superiora folia,
carnei, ut sic appellem, sunt coloris, hoc est,
blandè & dilutè rubentis, laterum alæ niveæ,
& carina infima, licet alba, rostro est purpu-
reo: siliquæ flores subsequentes, non sunt pla-
næ, sed teretes, oblongæ, rostratæ, internodijs
distinctæ, quemadmodum Polygalæ Valentiniæ siliquæ, continentibus subrufum semen, ob-
longiuscu-

distinctæ, quemadmodum Polygalæ Valentiniæ siliquæ, continentibus subrufum semen, ob-

longiuscu-

Securidacæ II. prior species.

Securidacæ II. altera species.

longiusculum, saporis non minus amari quàm legitimi semen: radix tamen, non annua ut illius, sed maximè vivax & fibrosa, longè latè que sub terrâ se condens, & vicina loca occupans, atque etiam è tenuissimis fibris renascens.

Vulgatissima hæc est per universam Pannoniam, Austriam, Sciriam, Moraviam atque Bohemiam, cum in pratis, tum in agris, & secūdum vias. Floret Junio, interdum totâ etiam æstate: semen maturum est Julio & Augusto. Variat etiam interdum floris colore, qui vel totus candidus est, vel exalbescit, vel intensius purpurascit.

Natalis.

ALIQUANDO nobis in Belgicam missum fuit hujus semen, Galegæ alterius nomine, cum qua, siliquarum facie duntaxat affinitatem habet: mihi multis notis Hedyсарum referre videtur, exceptis corniculis & semine, quæ, ut dixi, plana non sunt.

Galega al-
sara.

SE D aptius forsitan Hedyсарi descriptioni conveniet ea planta cujus iconem & descriptionem cum alijs stirpibus à C. V. Thoma Pennæo accipiebam, quam Dioscoridis Securidacam esse ipse censebat.

CVBITALIS, eo teste, est planta, aut altior, multos caules ramosos ab radice lignosa & perenni emittens, foliâq; habens cicetis modo secundum oblongum nervum binatim disposita, uno impari extremitatè ejus tenente, cicete minora: flores in summis caulibus glomeratim coherentes, ex candido rubentes: siliqua fusci coloris, securis formam quam nos *bylhov. k* vulgo appellamus (anglicum est vocabulum *bylhov. k*, quo putatoriam sive arborem falcem expriment) probe referentes, vel cultri genus quo nostri & Belgici futores uti solent: singulæ siliquæ unicum semen ejusdem figuræ continent. [ex sicca tamè planta, quam mihi communicabat, discebam, siliquas nonnunquam longiores esse, & supra securiculam seu falcem illam, alium articulum longiorem obtinere, qualem extrema superioris siliquæ habent, quem admodum in icone addi curabam.] Tota amara est, præsertim siliquæ & semina.

Securidaca
Ponni.

Crescere aiebat agro Genevensi non procul à Ponte tremulo, inter dumeta, nusquam alibi ipsi inspectam.

Natalis.

AD ἡδυσάρου ἢ πελεκισῆ Græcis, Hedyсарi & Securidacæ Latinis dictæ, classem referri posse arbitror has plantas. Nullius tamen semen aptius veterum securim meo judicio refert, quàm ejus quæ ab omnibus Hedyсарū legitimis cæsetur, & aliquot locis inter segetes sponte nascètem in meâ per Hispaniam peregrinatione observabam, quam ob causam ejus iconem initio capitis hujus præfigere volui. Nam infra Madritium secures videre memini, quæ huic semini essent simillimæ, nempe in medio quâ manubrium traicitur, & adaptatur, crassiores, & utrinque in planam aciem desinentes.

ἡδυσάρου
πελεκισῆ

Hedyсарum
legitim.

Securis hi-
spanica for-
ma.

IN hoc

Securidaca peregrina.

*Hedysarum
peregrinum*

*Scolopendria
leguminosa.*

Onobrichis I.

IN hoc porrò caput inferendam etiam duxi, raram, peregrinam & elegantem eam plantam, cujus iconem ad me mittebat anno M. D. XCIIII. Amplissimus vir Jacobus Antonius Cortusus Patavinus Patritius.

STATIM verò à radice (quantum videlicet ex icone nullis coloribus expressâ colligere licebat) se spargebat ea plâta in multos ramos, striatos, Securidacæ alterius ramis similes, ad quos nata erant simili modo alata folia, hoc est, vicena aut plura uni costæ inhærentia, & ex adverso sibi opposita: ex horum autem alis, prodibât alij ramuli similibus alatis folijs præditi, qui summo fastigio flores tulerât (ut quidem apparebat, nulli enim expressi erant) simul congestos, deinde siliquas (ut expressæ erant) quaternas, quinas, aut plures, alterius quàm omnium quas unquam viderim, formæ, uncialis nimirum, aut amplioris longitudinis (si pictura fideliter expressa est) angustas, planas, & utrinque in ambitu dentatas: quale autem semen continerent, cujus temperamenti esset tota planta, viviradixne, an quotannis periret, nihil erat adscriptum: sed id duntaxat significabat missam fuisse plantam à C. V. Honorio Bello Medico, qui eam nascentem observabat in scopulis apud Sebenicum Illyrici urbem.

Ipse autem Cortusus picturæ adscripserat, Scolopendria leguminosa, vel Hedysarum peregrinum: quod postremum nomen aptius illi convenire videtur.

Biennio post mittebat ipse Cortusus plantæ reficcatae fragmentû aliquot flores & siliquas retinês, ex quo hanc iconé exprimi curabam.

ONOBRICHIS.

CAP. XLIX.

AD Onobrichidis classem reduci posse existimo eas stirpes quas hoc capite describere instituimus, quoniam illi quodammodo affines esse videntur.

CVBITALES plerumque habet Prior caules, frequentes (si verusta sit planta) rotundos, duros, humi procumbentes, in quibus frequentia folia lenti similia, angusta, hirsuta seu lanugine quadam obducta, quindena subinde, & totidem alia ex adverso uni costæ adhærentia, uno impari extremam alam occupâte, gustu amaro & ingrato: ex alarû cavis exoriuntur ramuli similibus folijs septi, ex quibus dodrantales exeunt pediculi striati, ferêtes multos flores, trifolij florum æmulos, oblôgiusculos, eleganti purpurâ nitentes, inodoros, côferros, & veluti spicâ trium interdum unciarum longitudinem æquantem efficientes, nonnuquam etiam longiorem, præsertim quando in semen abeût, quod bifidis brevibus turgidiusculisq; vasculis continetur exile, nigrum, durum, sapore ingrato ut alia legumina. radix illi magna, longa, dura, in obliquas nonnullas fibras sese spargens, & subinde ad cauliculorum exortus recentes fibras agens, vivax & perênis.

Frequentem inveniebam ad Danubij ripas, supra

Cicero Anon. 112

Onobrichis I.

Natalis.

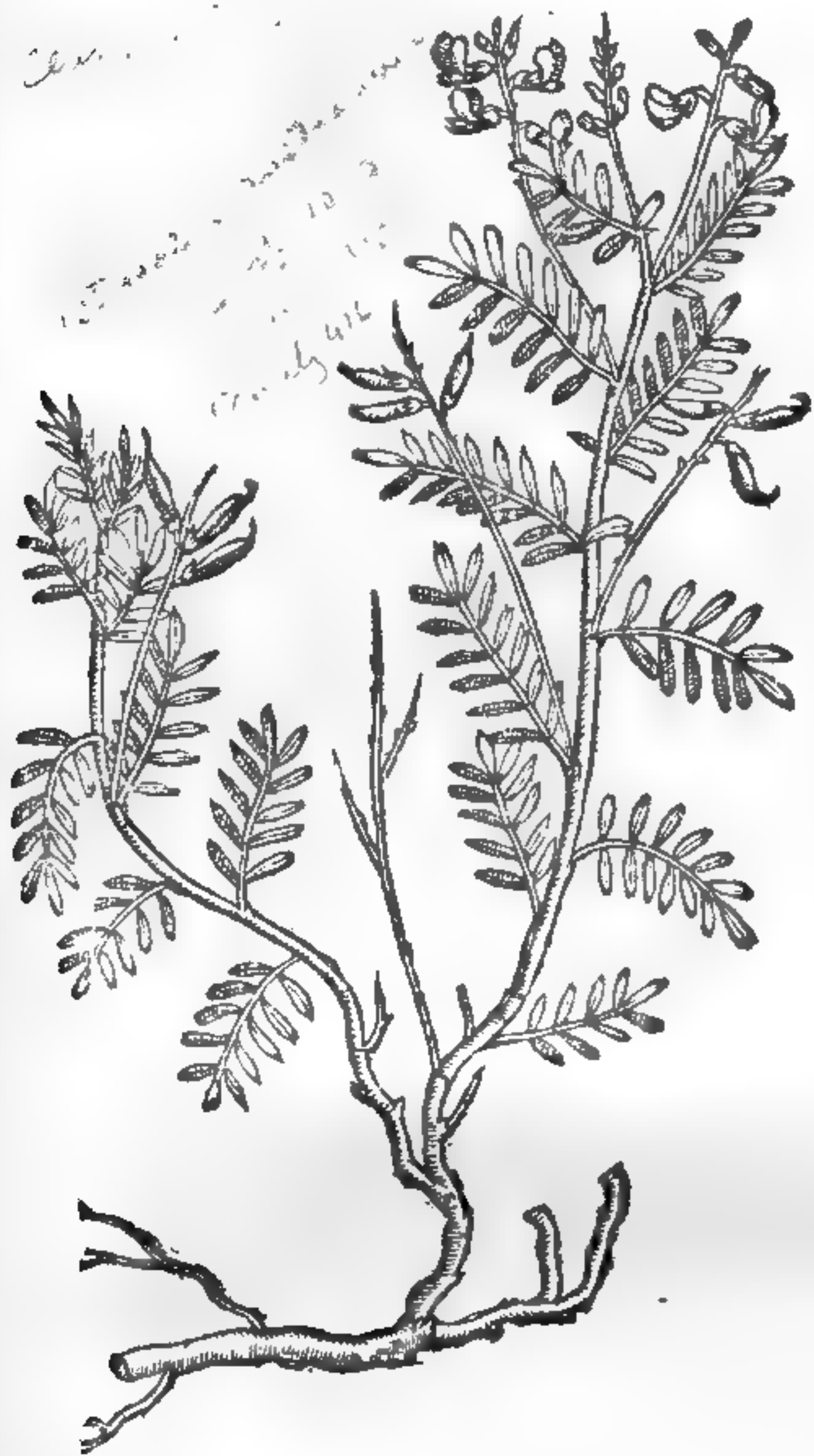
*Onobrichis - Angelus
L. 17. 1070
L. 17. 1070*

supra Posonium, arido solo, apud Petronellam oppidum (quod nonnulli, ex loci situ, ruderibusque antiquis Carnutum veterum esse conieciunt, à Plinio numeratum inter Pannoniæ urbes) ad viarum margines, & frequentissime toto illo itinere ad Badenses thermas tendente, multisque alijs circa urbem Viennam Austriæ locis, tam citra quam ultra Danubium.

Flores proferebat Maio, Iunio, & Iulio, interdum etiam Augusto, quo etiam tempore semen maturum legebam.

Onobrichis II.

Onobrichis III.

MULTOS ex eadem radice promebat Altera vimineos cauliculos, pedales, nonnunquam etiam longiores, humi fusos, crebris nodis distinctos, & in his alata folia, hoc est, tredecim, quindecim, septem & decem, aut pluribus & oblongis foliolis uni costulæ inhaerentibus constantia, extremo semper imparem numerum faciente: prodeunt deinde ex alis tenues pediculi seu virgulæ, flosculos in spicam confertos ferentes, Pisi aut Vicie florum formâ, sed longè minores, colore dilute cæruleo, vel ex cæruleo purpurascente: his succedebant exiles siliquæ quasi duplicatæ, continentes pusillum semen renis formâ, nigrum: radix minimi digiti crassitudinem fermè æquabat, dura, lignosa, cõtorta, obliquè se spargens, & altè sub terra se condens, rarisque fibris donata, quæ summâ parte in aliquot capita extuberabat, è quibus singulis annis novos cauliculos fundebat.

Rara est, nam paucas duntaxat plantas inueniebam publica via secundum orbitas, inter Schweket & Götzeßtorf infra Viennam Iunio florentes anno M. D. LXXX. & illum præcedente, non procul à Znaim Moraviæ oppido, dum Pragam, & inde per Germaniam in Angliam proficisceret. Etiam in hortum translata florebat toto Iulio & subinde semen proferebat.

SESQVIBITALIBVS assurgebat Tertia ramis, rectis, firmis, duris, viridibus; in quibus folia Lentis, sive Vicie silvestris, longa, angusta, duodena aut quindena, & totidem ex adverso, eidem costæ adhaerentia, uno etiam quod extremæ costæ insidet, impari, lanugine obsita, guttu ingrato & amaro, deinde nonnihil acri: ramuli extremo caule ex alarum sinu prodeuntes, palmares, striati, in dodrantaes spicas flosculorum trifolij flores æmulantium, oblongiusculorum, pallidorum desinebant, quibus impressi nigricantes quidam radij: his succedebant siliquæ Prioris siliquis similes, mucronatæ, duobus valvulis constantes, in quibus semen fœnogræco pænè simile, sed minus & nigrum: radix crassa, dura, lignosa, longa, aliquot fibris donata, candicans, perennis.

Valde rara & hæc est, duobus duntaxat locis mihi conspecta, ad Hamburgum videlicet urbem, duobus supra Posonium (vulgo Præsburg) miliaribus, & ad oppidum Fischmuntz ad Fischam

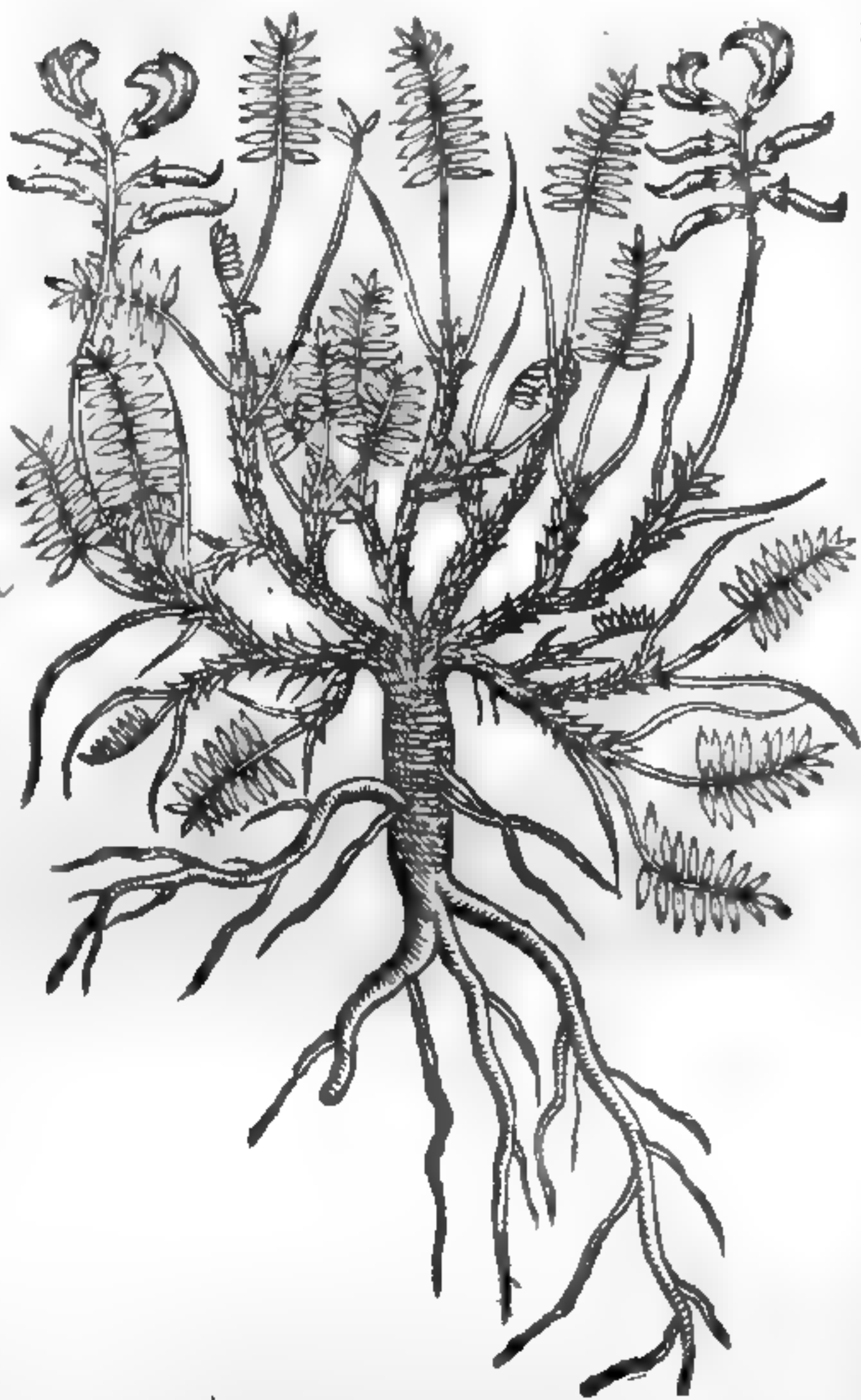
ad Fischeam flumen situm paullo supra quam in Danubium se exonerat, publicâ viâ. unde singulares plantas singulis locis duntaxat eruebâ florentes Maio mense, anno M. D. LXXIIII. atque biennio post.

In hortum translata. Maio etiam floruerunt, atque totâ deinceps æstate: Augusto semen, sed ægrè admodum protulerunt, nimium videlicet propter caducis magnâ ex parte floribus, ante quàm in siliquas formari possent, ipsa planta, uti conijcio, luxuriante præ nimia soli pinguedine & humiditate.

Onobrichis 1117.

Onobrichis
1111.

Clus. rar. 757

Onobrichis
1111.
Natales
Onobrichis 1117

Natales

Onobrichis 1117

QVARTA multa folia promit ab eadem radice, Lenticulæ aut Tragacathæ folijs proxima, uni similiter costæ in hærentia, molliora tamen, viridia quidè illa, sed lanugine quadam candicante pubescentia, lento primùm gustu, deinde nonnullam amaritudinem relinquente, postremò linguam vellicante: nascuntur inter foliorum alas cauliculi ferè dodrantes, supini, exiles, quadam lanugine obducti, aliquot flosculis onusti, vicæ silvestris aut lenticulæ florum magnitudine, colore ex cæruleo purpurascente: quos excipiunt siliquæ pusillæ geminis cellulis constantes, semine (quòd cum adhuc immaturum esset, probè non potui observare) plenæ: multas ex eadem radice, quæ longa crassiusculaque est, & obliquas fibras agit, propagines & ramulos dodrantes, humi fusos, in latera emittens.

Crescit in summo Sneberg jugo, atque in Etscheri tummis scopulis, quibus duobus locis florentè & siliquas jam formantem eruebam Augusto.

NEC minus forsitan rara erit, quam Britannicâ anni M. D. LXXXI. peregrinatione, Londini in doctissimi viri Ioannis Richæi pharmacopæi Regij horto nascentem videbam, ad descriptarum hoc capite stirpium classem proculdubio referendam, cum proximè ad Quartum genus accedat.

Similima etenim habebat folia, mollia, incanâ lanugine pubescentia, ut Tragacanthæ legitimæ folia, & eodem modo uni costæ in hærentia, quindena & plura, interdum etiam

vicena quina, unò extremam costam occupante: cauliculi tamen in hac oblongiores sunt, fusco cortice recti, lenti, fractu còtumaces, humi fusi, & plerumque nudi, qui extremâ parte frequentes ramulos suis alatis folijs onustos proferunt, & in unciali villosoque pediculo multos flosculos in caput & globum congestos, Tragacanthæ floribus proximos, candicantes, deinde membranaceas siliquulas erui siliquulis minores, & Dorycnij vulgariter nuncupati sive Hispanici valvulis pares, singularia semina scenogræco similia continentes.

Florebat Iulio & Augusti initio: semine deinde Londino ad me misso & terræ commisso natae plantæ, quæ feliciter & flores & semen insequente anno protulerunt.

A nullo autem descriptas fuisse has stirpes existimo, ante quàm Plantarum in Pannonia vicinisque Provincijs observatarum historiam in lucem emitterem: nec etiam nomen vulgare ullum aut facultates à rusticis vel alio quopiam intelligere tum licuit.

Si quis verò non inter Onobrichides, sed inter Astragali congeneres plantas, præsertim duo postrema genera, cum quibus magnam similitudinem habere videntur, referre malit, Astragali sunt: prior Alpinus, alter peregrinus.

Astragal.
alpinus.
Astragal.
peregrinus.

GLAUCIS.

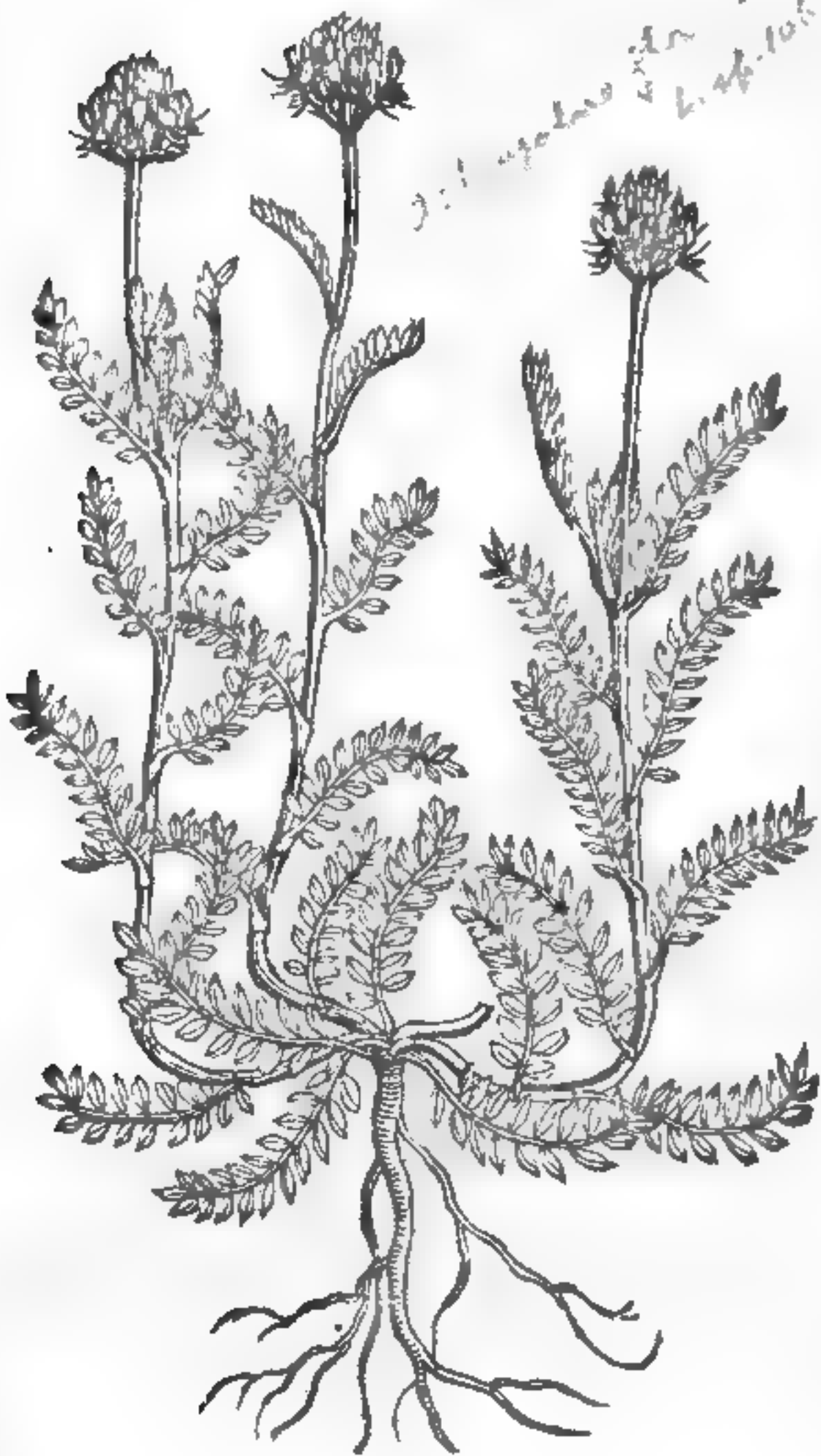
CAP. I.

MVLTAS plantas Glaucis nomine, à Recentioribus proponi, & describi non ignoro: nullam tamen adhuc (meo quidem iudicio) magis ad Glaucis historiam à Dioscoride traditam, respondentem videre memini, eâ quæ à me hîc exhibetur.

Glaucis Diosc.

TERNIS autem, vel quaternis à radice assurgit cauliculis, dodrantem altis, gracilibus, incanâ lanugine pubescentibus: folijs serie quadam secundum costæ longitudinem utrinque digestis, sive ala foliorum illos vestiente, Onobrichidis, aut Astragali prioris in modum, mollioribus tamen, supernè virentibus, infernè canâ lanugine obsitis, gustu nonnihil amaro: flos

G. 1117

Tribulus terrestris πρῶτος Theoph.

Tribulus terrestris
 et cap. 160

ro: flos extremo cauliculi fastigio innascitur confertus, capituli, spicæve brevioris & obtusæ instar, Glycyrrhizæ vulgaris florum forma, & colore perquam similis: radix candicans est & exilis, quæ, an vivax sit, asserere nequeo.

Nusquam enim alibi, quàm ad ripas fluminis Thormis Salmanticam alluentis, paulò infra eam urbem observabam, nomine vulgari carentem, mense Junio: verùm is locus procul à mari distat, juxta quod Dioscorides Glaucem nasci tradit.

GRÆCIS γλαυξ perinde atque Latinis Glaux appellatur hæc planta: quæ appellatio, si quibusdam minus probabitur, permittant quæso Glaucem Hispanicam à Clusio nuncupari tantisper, donec magis aptum nomen inveniatur.

DIOSCORIDES porrò Glaucem cum hordeaceâ farinâ, sale & oleo coqui ait in sorbitione, ad revocandam extincti lactis ubertatem.

TRIBULVS TERRĒSTRIS.

CAP. LI.

HERBA est Tribulus terrestris, multis viticulis gracilibus, humi stratis, prælongis, cubitalibus plerumque, quas frequentes nodi distinguunt, prædita: quibus adnascuntur alata folia, seu numerosa foliola uni costæ inhærentia, Ciceris foliorum instar, quibus valde similia sunt, subacri gustu cum quadam adstrictione: flores ex singulis foliorum alis nascuntur longis petiolis innixi flavi, Potentillæ floribus formâ pares, sed minores: fructus ejus quinquepartito divisus (quatuor autem spinis singulæ divisionis quæ gibbæ & dorso eminenti sunt, constant) sub folijs latens, in quo totidem semina: radix interdum minimi digiti crassitudinem æquat.

Ad arborum semitas, in quibus Melopepones Salmanticæ seruntur, frequentissimè provenientem reperiebam, hortulanis valde molestum & exosum, quoniam fructus ejus (qui per maturitatem facile de plâta decidit) firmis aculeis pedes illorum nudi graviter offenduntur. Florebat istic Julio, semen verò Augusto & Septembri maturum. Memini etiam olim Mompeliano agro observare, sub ipsis ferè urbis mœnibus inter oliveta.

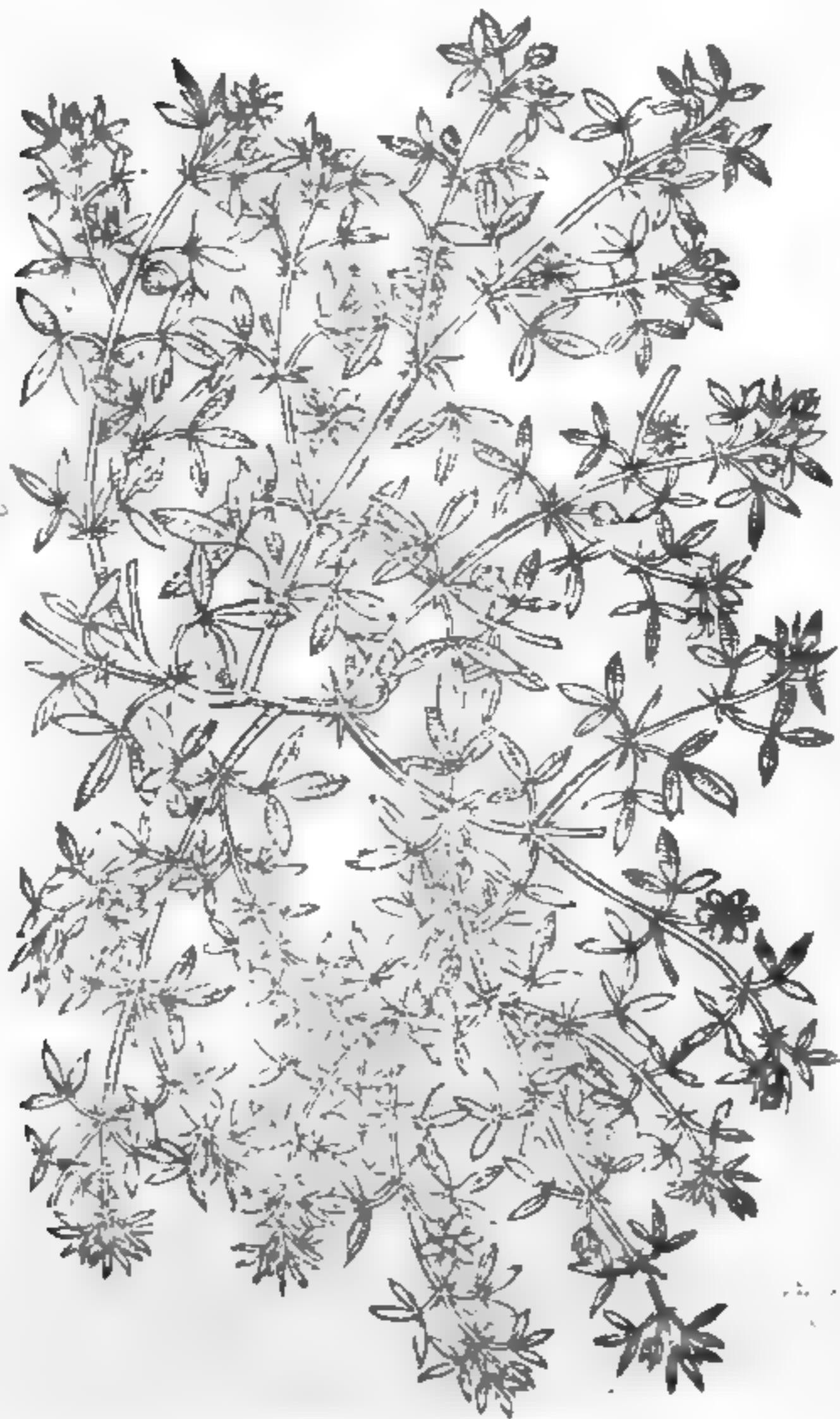
ESSE autem hanc plantam Dioscoridis Tribulum terrestris, affirmare non velim: sed optimè quadrare videtur alteri ex terrestribus Theophrasto descripto lib. vi. Historiæ Plantarum cap. v. πρῶτος videlicet, tametsi hic non sit valde præcox, locis saltem quibus sponte nascentem observabam. Hispani abrojos appellabant.

SALMANTICENSES ejus decoctum ad pituitam crassosque humores incidendos & evacuandos felici successu clysteribus injici prædicabant: cum tamen Galenus terream & frigidam qualitatem Tribulo terrestri tribuat, Dioscoridem nimirum secutus.

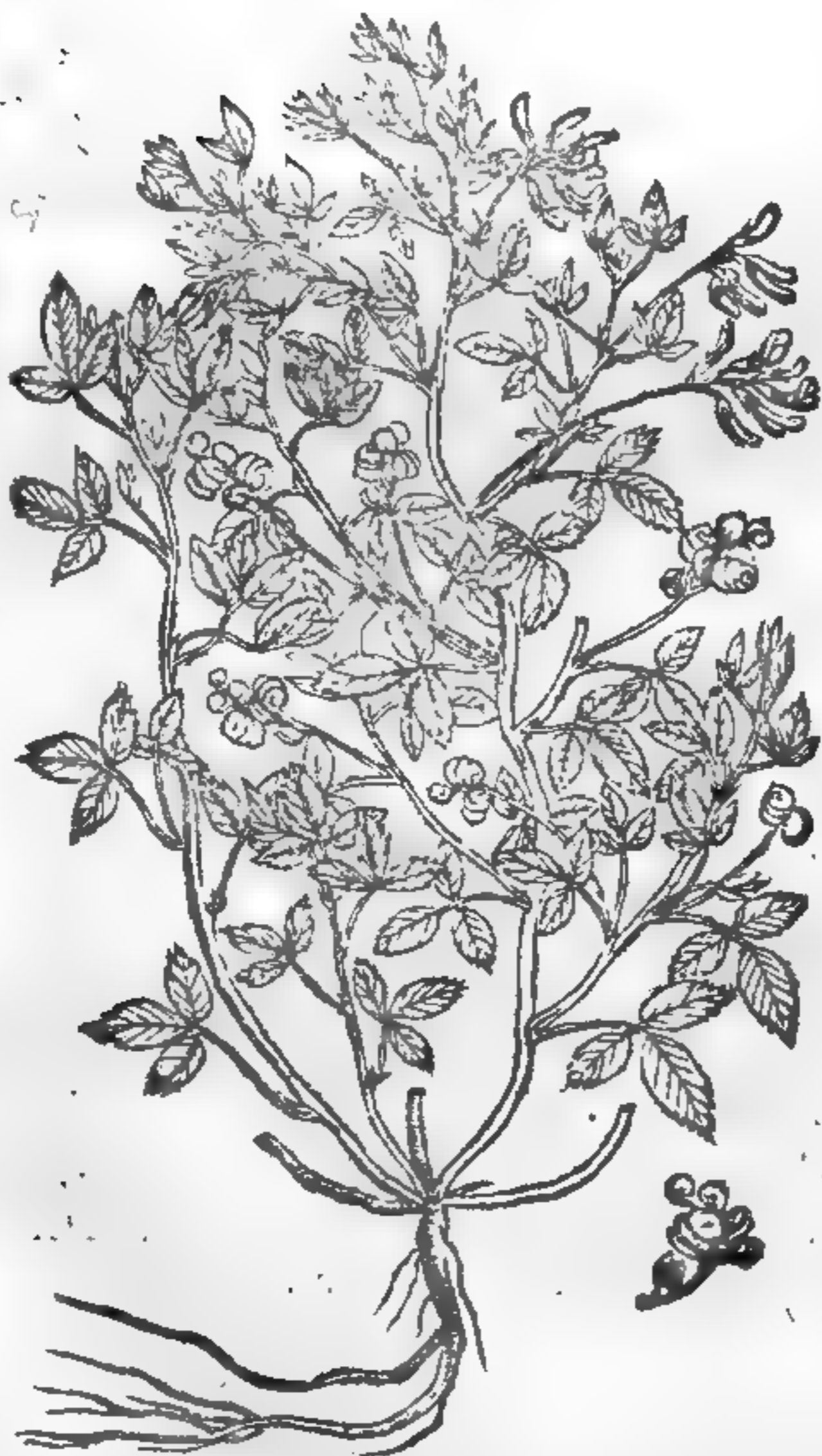
TRIFOLIUM SPINOSUM Creticum.

CAP. LII.

PRORSVS novum & elegans est hoc Trifolij genus, à quo stirpium quæ inter trifolia recenseri possunt, historiam auspiciari volumus: certè mihi ante annum nonagesimum

Medica legitima.

Medica legi-
tima.

tertium supra millesimum & quingentesi-
mum non conspectum : cujus primam cog-
nitionem acceptam fero doctissimo viro Pe-
tro Spehrerio R^{mi} & Ill^{mi} Electoris Mogun-
tinentis Medico, qui ejus ramum, brevem
quidem, sed secundum radicem rescissum,
& pluribus alijs ramulis præditum, suisq; flo-
ribus & capitulis onustū sub Augusti finem,
Moguntia usque Francofurtū mittebat pau-
lò ante meum ex eà urbe discessum, quem in
in tabellâ ligneâ statim exprimi curabam, ut
hîc proponitur. Nata autem erat ea planta
Moguntia in R^{mæ} ejus Celsitudinis horto,
semine ex Italia quidem misso, sed Cretâ
accepto.

HVM I autem sparsa fuerat in orbem to-
ta planta, tenuibus ramis quadrangulis (qui
frequētibus geniculis ex viridi purpurascen-
tibus cincti erant) prædita, ad quæ utrinque
sibi opposita nascebantur terna foliola uni
petiolo oblongiusculo & plano inhærentia,
angusta, crassiuscula, viridia, mucronata, pro-
minentibus in singulis nodis seu geniculis,
quatuor spinulis, binis supernè, totidè infer-
nè spectantibus: in singulis ramulorum alis
nascuntur singulares flores, quinque foliolis
constantes, coloris purpurei, anagallidis flore
majores, quorum medium occupant decem
staminula flavo apice prædita, capitulo inter
ea latente, quod tēporis successu, in quinque
angulos sive pinnas formatur, ut ferream cla-
vam (qualem avorum nostrorū ætate equi-
tes gestare solebant, & adhuc Vngari gestâr)
speciem quodâmodo referat: ea deinde ca-
pitula, incurvato petiolo sub ramis se con-
dūt, & matura, in singulis angulis seu pinnis,
unicum semen continent, planum, nigrum:
qualis sit ejus radix, me latet: nam cum unica
esset, ei qui ramū mittebat, nata planta, erue-
re noluit. Tota autem γωνιοειδής est, & fre-
quentissimis ramulis prædita.

Discedens autem Francofurto, nonnulla
femina ab Honorio Belli è Creta accipiebâ,
curante Illustri viro, eodemq; eruditissimo &
humanissimo Ioanne Vincentio Pinello, in-
ter quæ genus unū ὀρθιτοχορτο nomine, è quo
terræ commisso insequente Vere, nata Lug-
duni Batavorum planta, illi, cujus modò hi-
storiam scripsi, prorsus similis: verum cum eâ
ætate in gravissimum morbum, qui me ferè
sustulit, incidissem, ipsius plantæ reliquas no-
tas plenius observare non potui.

SE D cum multas notas Tribulo terrestri
Dioscoridis non repugnantes habeat (liceat
quæso liberè & sine præjudicio meâ opinio-
nem in mediū adferre) hærebâ, an legitimus
Dioscoridis τριβωλος χερσαῖος esset; aut sal-
tem ad genus ejus aliquod referri posset.

MEDICA FLAVO FLORE.

CAP. LIII.

LEGITIMA Medica non modò varijs Hi-
spania locis sponte crescit: sed etiâ ple-
risque diligenter colitur in pecudum pabulum, sed maximè equorum, vice fœni, ut quod,
propter

XX

*Plantula 2. 4. 1070
Linn 3. 630
Gm H. 5. 4
C. 439*

Medica flavo flore.

Medica marina.

propter ubertatem, singulis annis aliquoties demeti possit. De illâ autem nobis non est sermo (nam à plerisque tradita est ejus historia) sed de aliâ quadam sponte etiam nascente, quâ in meis peregrinationibus observabam. Placuit tamen legitime iconem Lectoris oculis etiam subijcere.

MULTOS porrò Medica, de quâ nobis sermo, ex eadem radice profert ramos cubitales, aut longiores, humi plerumque fusos, teretes, viminales & flexibiles; in multas alas divisos, folia ternâ uni petiolo inhærentia, Legitimæ Medicæ folijs respondentia, & dorso eminente sed longè minora: flores in extremis ramulis confertos, alterius floribus formâ pares, flavo tamen colore, non inodoros: cornicula deinde plana contorta, corniculorum legitimæ Medicæ instar (quæ perperam à pictore fuere expressa) angustiora tamen quàm illa: in quibus grana sativæ granis similia continentur, sed paullo minora: radix legitimæ radici par, crassiuscula, latè sparsa, fibrosa, perennis, singulis annis novos caules profert.

Nascitur tota Pannoniâ, Austriâ, Moraviâ, & quibusdam Bohemiæ, Norici, Franconiæ, que locis. Floret autem Junio & Julio.

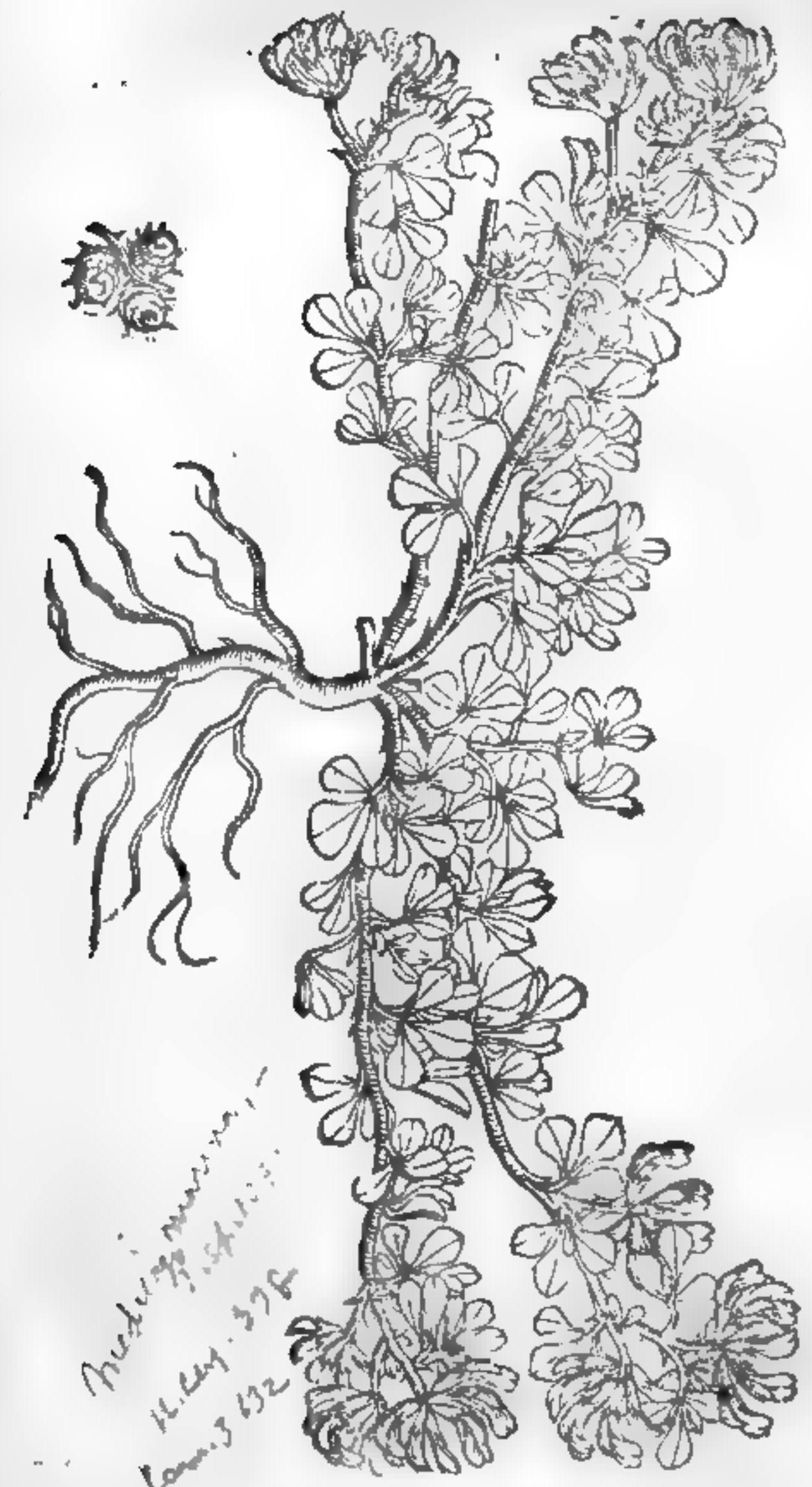
MEDICA MARINA. CAP. LIIII.

CAULES sive ramulos habet hæc Medica tres aut quatuor pedales, humi fusos & procumbentes: folia Trifolij, aut Cytisi Maranthæ folijs minora, quæ, cû ramulis, tomentosâ lanugine obsita sunt: flores extremis ramis inhærentes suis petiolis, ex alarum sinibus exiunt quini aut seni simul congesti, Medicæ aut Sertulæ campanæ florum formâ, coloris flavi: siliquæ deinde glomeratæ & contortæ sive inflexæ, in quibus semen continetur subrufum, Medicæ semini simile: radix crassiuscula, perennis seu vivax, ex candido pallescit.

Provenit hæc passim in Hispaniâ & Galliâ Narbonensi, ad Mediterranei maris littora: inveniebam etiâ in Oceani littore, ad Tagi fluminis ostium, ad D. Joannis propugnaculum nona tunc absolutû, & Caxcays, sub Olyssipone Decēbri florentem anno M. D. LXIII. Floret alioquæ æstate & Autumno, & subinde semen profert. Quod Belgas sata, à quibusdam rei herbariæ studiosis colebatur ante meum in Austriam abitum, longioribus tamen ramis, neque adeò densâ canave lanugine obductis (ut pleræque stirpes è suis natalibus translatæ, degenerare solent) serius etiam florebat, & rarò semen dabat.

MARINAM Medicam nuncupabam, quod Medicæ cû sit similima, maritimis locis Meridiei præsertim obversis nascatur.

Cû anno M. D. LI. in Galliæ Narbonensis maritimis eam plantam primùm conspicerem & legerè, parum abfuit, quin Helenium Ægyptium Cratevæ Dioscondi cap. de Hele-

nio descriptum, esse mihi persuaderem: multas enim habere videbam notas, quæ ad Helenium illud accommodari possent, ut sunt cauliculi interdum cubitales, per solum diffusi & repentes,

repentes, folia Lenticulæ numerosa & crebra, radix minimi digiti crassitudinem æquans, pallidiuscula, per ima tenuis, supernè crassior: præterea, quod in maritimis nasceretur. Nam licet Dioscorides corticem nigrum radici attribuat, in Cratevæ exemplari nõ inveniri Anguilara scribit. Nihil tamen in re dubiâ affirmo.

Facultates. CETERVM Ægyptij Helenij radicem in vino potam, contra serpentium ictus auxiliari testis est Dioscorides.

OXYTRIPHYLLON quorundam.

CAP. LV.

Oxytriphyl-
lon Scribonij.
Lotus silvest.

DV M Mompelij vivebam, Trifolij genus cubitale aut amplius, & quodammodo fruti- cans observare memini ad lævam pontis Iuvenalis quâ ad Grammontiam, alvum iter est, ad Ledj fluminis ripam, quod nonnulli Oxytriphylon Scribonij nuncupabant, aliqui Lotus silvestrem: nec defuerunt qui inter Cytisi genera referrent.

Oxytriphyl-
lon duplex.

SIMILEM porrò ferè plantam (si non eandem apud Granatenses observabam cubitali altitudine, & multis ramis præditam, per quos secundum nodos & ramulorum divaricationes sparsa erant terna semper folia, uni petiolo in hærentia: flores summi ramis nascebantur, pusilli, candidantes, in globum quodammodo congesti: quibus succedebant cornicula sive lobi semen exile rotundum, nonnunquam oblongiusculum continentes. Ejus autem plantæ duplex erat genus: unum candidioribus ramis & alba radice: alterum caule & ramis ex albo purpurascens, similiter & radice, quæ tamen in quibusdam plantis magis rubere videbantur.

Perempsanæ
Arabum.

Enzivar.

Facultates.

Lotus fruti-
cosus.

Granatensis quidam Medicus Lagopum esse volebat, refragantibus tamen notis. Ioannes Plaça Medicus & Professor in Academiâ Valentinâ (nam & Valentino regno frequen- tem observabam) Perempsanam Arabum vocabat, eamq; duplicem faciebat: primam hu- midis nascentem, Granatensi similem: alteram montanam lanuginosamque. Granate- ses Mauritanii Enzivar suâ linguâ appellabant, & ex utriusque radice, quæ satis crassæ magnæ adstrictionis particeps est, præsertim autem ex rubescente, serapium confic- tum ad dysenteriam utile.

Hujus semen deinde ex Italiâ missum Loti fruticosi nomine & natæ ex eo pl-

Lotus pratē-
sis siliquosus.

TRIFOLII autem genus illud teretibus viticulis humi sparsis, flore pisi pallentibus, ra- gno, folijs perpetuo ternis uni pediculo in hærentibus, & molli lanugine puber- rius per viticulas sparsis, quod Mompelliani, dum istuc vivebam à siliquarum magnitudine, omnibus Panno- niæ & Austriæ pratis: sed Narbonensi paullo durius, quantum quidem illi videbatur.

Lotus siliquosus rubello flore.

Lotus sili-
quosus ru-
bello flore.

Lotus liliiflorus
Spha. liliifl.
Linn. 3. 604

Pisum ru-
brum.

Lupinus
ruber
παραμύλο-
τος.
πυράλοφος.
πτερυγίδης.
πτεράλοφος.

Sandalida.

ILLIUS verò ge-
neris invenitur frequentiori-
bus ramis præditi, summi ut plurimùm siliquis, quo-
rum extremitatibus non nihil sese attollunt, in quibus
hinc inde sparsa sunt folia ternâ semper uni pe-
tiolo in hærentia, molli & quadâ lanugine pube-
scentia, ex superioribus alis, breves crassiusculiq; oriun-
tur per pediculi ternis etiam folijs paullo minoribus
præstiti, binos ut plurimum flores sustinentes, flo-
rum Viciæ æmulos, eleganti colore præditos, qui
ad sericum villosum saturè rubrum accedit: illis
succedunt longiusculæ siliquæ seu lobi, supernè
& infernè binis alis satis magnis ac sinuosis præ-
diti, quibus resiccatis, lobi quadranguli quodam-
modo apparent, granâq; continent, rotunda, ci-
neracei coloris, piso minora: radix annua est,
quam subsequens hiems tollere solet.

Noribergæ primum genus illud videbam an-
no M. D. LXXIX. in horto Oellingeri pharmaco-
pœi & aromatarij ejus urbis: ipse pisum rubrum
nuncupabat: postea missum fuit ejus semen Lu-
pini rubri nomine, licet ejus planta Lupino pro-
fus sit dissimilis: nonnulli τετραγωνόλοβον & τε-
τράλοφον cognominarunt ob siliquam quatuor
alissive cristis præditam: non minus aptè tamen
πτερυγίδης ἢ τετράπτερον forsitan appellare lice-
ret. Postremo ex Italiâ missum aliquoties ejus
semen Sandalida appellatione.

CRESCEBAT etiam in eisdem Ocellingeri horto Trifolij quoddam genus satis amplius *Trifolium* folijs pro plantæ exiguitate, quod à magnis & membranaceis vesiculis quibus semen cum *vesiculosum.* suo pericarpio continetur vesicariam appellabant, etiam Mompelij, ubi in nudis & petrosis quibusdam collibus cum Hyacintho autumnali minore aliquoties eruere memini. Id postea plerisque Germaniæ hortis vulgare factum.

TRIFOLIUM MAIUS.

CAP. LVI.

VARIA sunt Trifolij genera: sed tria majora, spicæ forma & floris colore inter sese differentia passim in Pannonia & vicinis Provincijs nascentia observabam. *Trifolij varia genera.*

Trifolium majus I.

Trifolium majus III.

PRIMUM ternis, aut quaternis interdum assurgit virgis aut cauliculis, pedibus, firmis, rectis, teretibus, circa quos nascuntur rara folia, oblonga, angusta, dura, nervosa, carinata, & dorso elatiore, terna semper ab uno exortu prodeuntia, ut in reliquis Trifolij generibus, incana, in ambitu veluti dentata, ab radice frequentiora, & majora: flores extremis ramulis, in quos cauliculi separantur, inhaerent parvi, frequentes, conferti, & spicam quodam modo formantes, albo colore, & nonnullo odore præditi: radix vivax, minimi digiti crassitudinem æquans, fusco & denso cortice tecta, longa, aliquot fibris donata est. *Trifolium majus I.*

ILLI non valde dissimile est Alterum genus, vel amplitudine, vel formâ: folia tamen paulo angustiora, & crassior flosculorum, qui confestim nascuntur, spica, eaq; summo caulis fastigio inhaerens sine ullo petioli vestigio, & quasi inter folia latens, cui plerumque adnascitur alia brevior, rarissime tertia: flosculi verò differunt colore, qui non albus est, sed ruber, & odore cujus sunt expertes: radix, prioris radici ferè par. *Trifolium majus II.*

MAIORE multò crescit Tertium altitudine, quæ plerumque cubitalis est: caules etiam habet crassiores, nodosos: folia ex singulis geniculis alternatim prodeuntia, longa, striatâque, dorso magis eminente & elato, laxâ quadam veluti vaginâ in binas appendices desinente, caulem amplectentia, deinde terna numero ex eodem petiolo nascentia, superiorebus duplo longiora, illis tamen non minùs dura, & per oras denticulata, gustu nonnihil adstringente: huic spica oblongior, & major, elegantissima, rubrorum flosculorum è caliculis hispidis emergentium serie composita: radicem habet superiorum radici similem, vivacem, & singulis annis plures caules proferentem. *Trifolium majus III.*

2. Hujus generis alia est species, quæ vel magnitudine vel foliorum & florum formâ aut colore, *Trifolij majoris III species altera.*

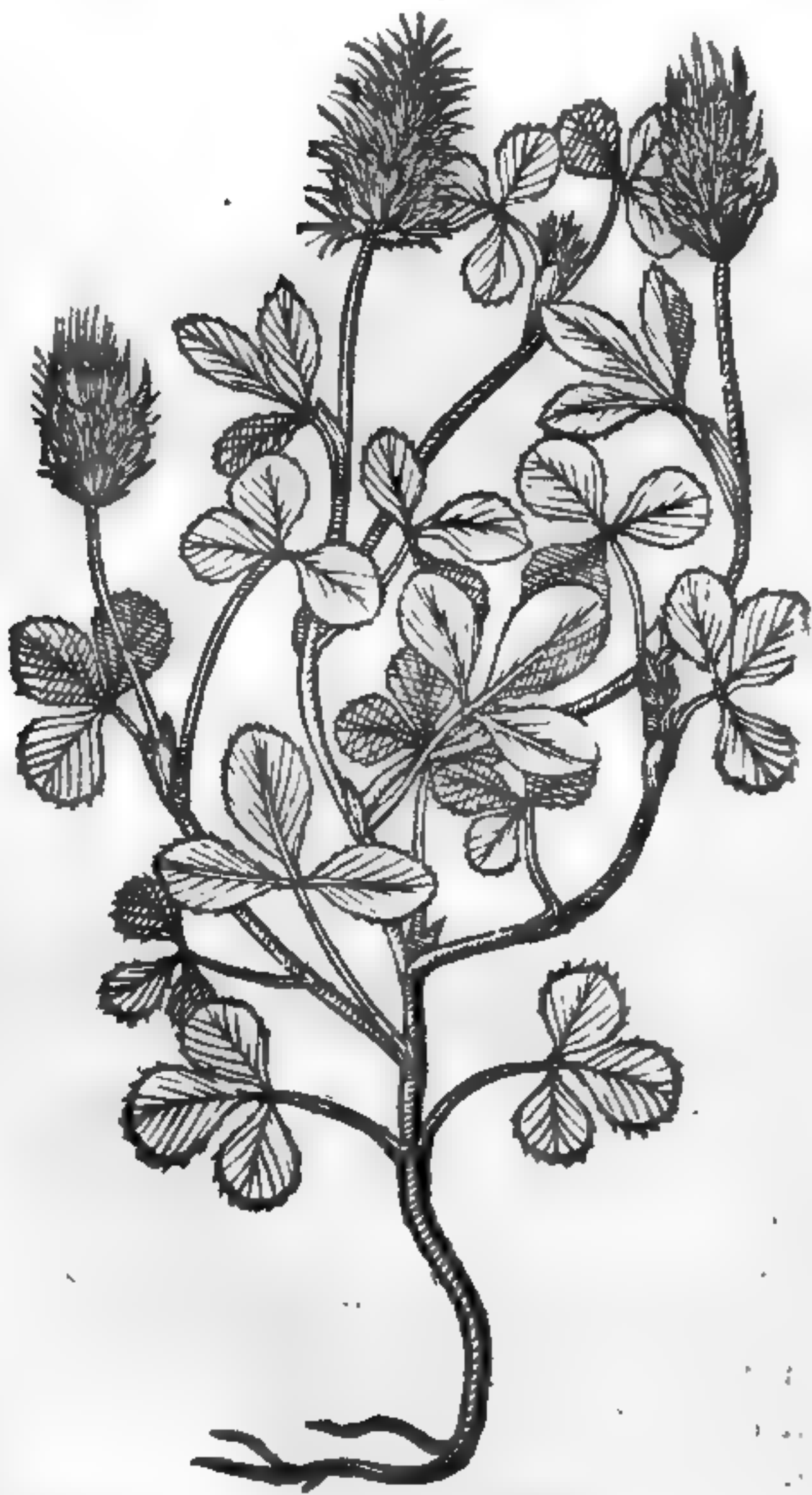
Natales.

Grosser
Geyottee.
Cytisum
Tragi.
Lagopus al-
ter Lobelij.

Lohcre.

Lagopus maximus Lobelij.

Lagopus ma-
ximus Lob.Lagopus Hi-
span. major.

colore, nihil, aut quàm minimum differt: folia tamen angustiora illorum longitudinem aliquantulum excedere videntur, & florum spica longior esse.

I N V E N I V N T V R non modò in Hamburgensi Pannoniæ monte, & illi vicino Prelenberg, sed alijs etiam Pannoniæ & Austriæ, Stiriaque montibus alpestribusque pratis & silvis, secundum & tertium utrumque genus præsertim: priora etiam duo genera, ficcioribus pratis Viennæ vicinis, tum patiter in Moraviâ & Bohemiâ. Florent Maio & Iunio.

T R A G V S Tertij generis alteram speciem *Grosser Geyottee* hoc est, magnum hircinum trifolium, & *Cytisum* appellavit: Lobelius, alterum *Lagopus* nuncupasse videtur. De eo autem quem *Lagopus* maximum vocat, proximo capite Deo volente agemus. Vngari porò vulgare *Trifolium Lohcre* appellant, quia equis in pabulum cedit.

L A G O P V S M A I O R.**C A P. LVII.**

Q V E M Lobelius *Lagopus* maximum vocavit, Belgicæ primum innotuit Anno M. D. LXX. C. V. Alphonsi Pancij munere, quiejus semè dum Machliniæ viveremus mittebat, è quo nobis tum natæ plantæ, quæ cum annuæ sint, & maturius suum semen perficiant, spontaneâ satione genus suum tum istic, tum toto Belgio hæctenus conservarunt.

M V L T A autem illi *Trifolio* seu *Lagopo*, statim à radice prodeunt folia, terna simul in oblongo pediculo nascentia, pænè orbiculata, mollia, dilutius virentia; inter quæ pedalis aut amplior nonnunquam assurgit caulis, in aliquot ramos divisus: sub quibus adnascuntur similia folia, non adeò tamen orbiculata, sed paullo longiora: extremis ramis insident in quinque lacinijs angustas divisi utriculi, in longiusculum caput, seu spicam congesti, è quibus emergunt flosculi coloris elegantissimi, ex purpura rubri: quibus excussis, succedunt in utriculis semina, in singulis singula, flavescencia, rotunda, crassiuscula. Floret totâ æstate, nonnunquam etiam in Autumnum usque, & subinde semen profert, quod sponte decidens, etiam ante brumam novellas plantas procreat, insequentis anni æstate flores daturas, ut Lugduni apud Batavos observabam.

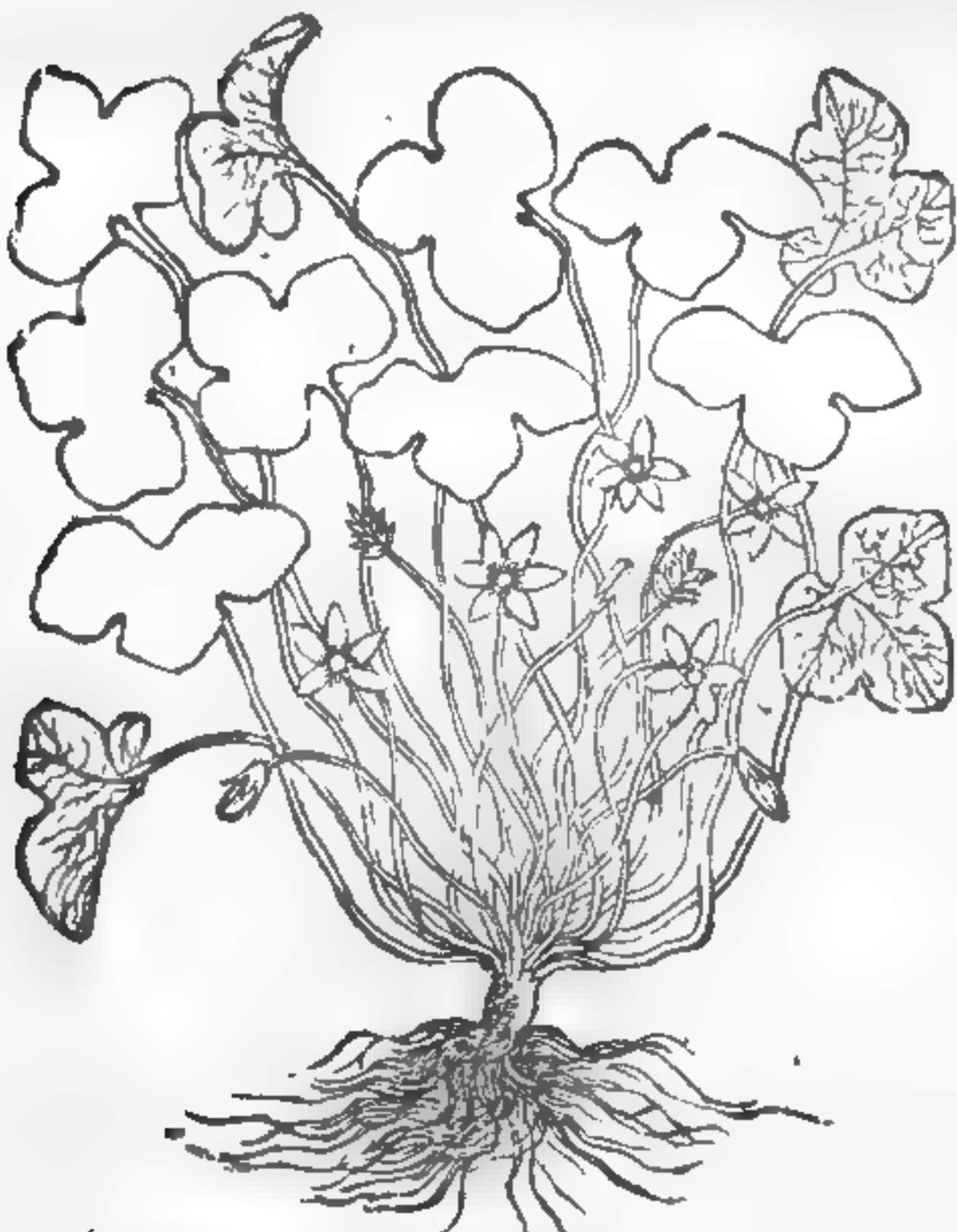
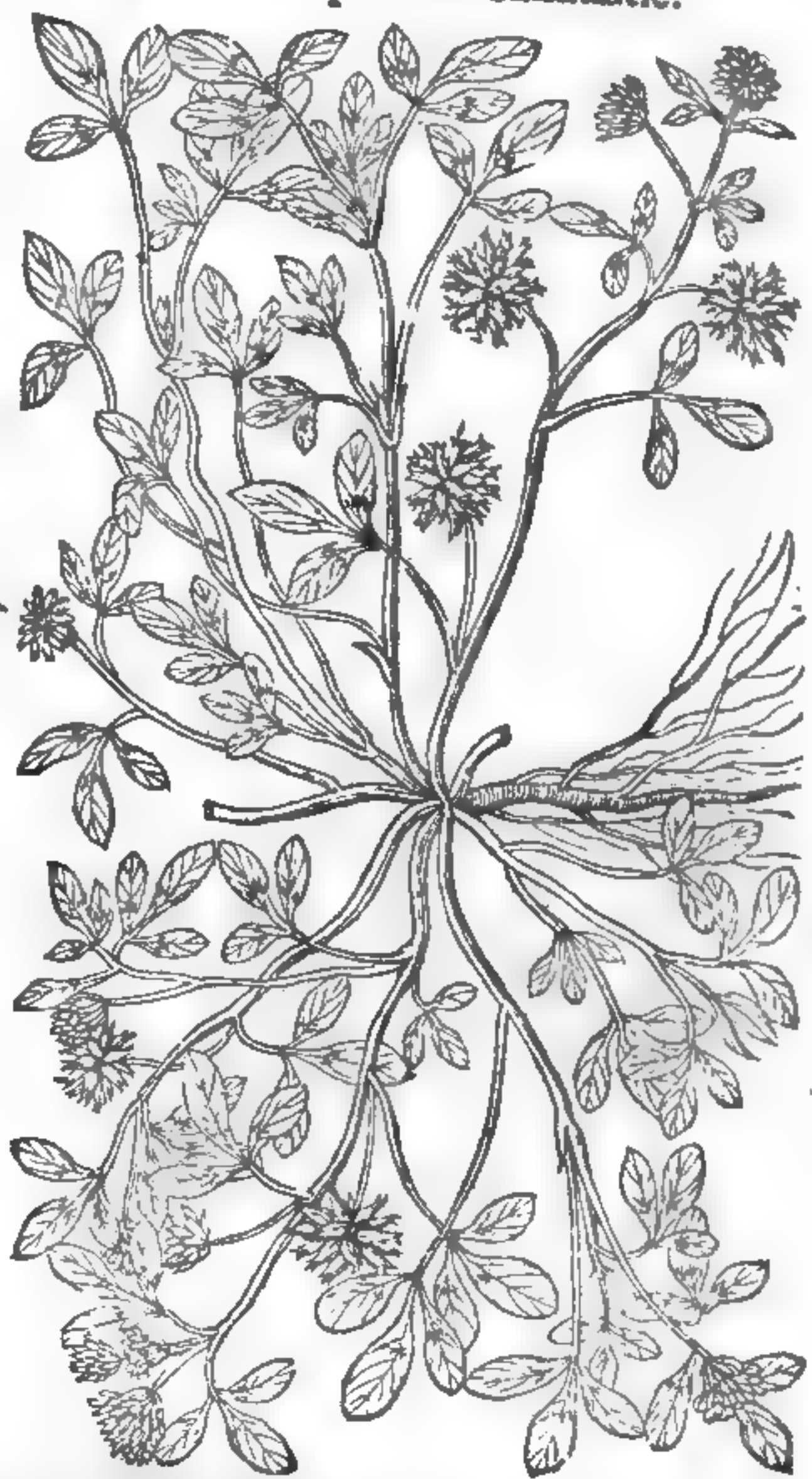
A L I V D porò *Lagopi* maioris genus, semine ex Hispanijs accepto natum, cujus iconem ad me mittebat Iacobus Plateau: Id unicum fert caulem gracilem & satis firmum, nodis quibusdam distinctum, & in aliquot ramos divisum, nascentibus ad singulos nodos pediculis, satis laxâ sede caulem & ramulos amplectentibus, quorum extremis terna insident folia ut in superiore, non orbiculata tamen, sed

Lagopus angustifol. Hispanicus.

Trifolium pratense Salmantic.

Hepatica trifolia caerulea flore.

men, sed longiuscula & angusta, carinata, sive dorso elatiore, canescentia instar foliorum vulgaris Lagopi: summi rami desinunt in longas caliculis spicas, e quibus emergunt flosculi vulgaris floribus formam similes, & ferè concolores, hoc est dilute rubentes.

Simile, vel forte illud ipsum genus observare memini Salmanticensi agro, dum in ea urbe vivebam, ad vinetorum aggeres.

TRIFOLIUM PRATENSE Salmanticum. CAP. LVIII.

LICET non multum à Belgico vulgari Trifolio differat illud, quod passim in pratis circa urbem Salmanticam nascitur: quia tamen quasdam notas habet dissimiles, illius historiam negligendam esse non existimavi.

Cauliculis autem est pedibus, quinque aut senis, humi sparsis, folia terna simul conjuncta habet uni petiolo inhaerentia, uti Belgicum, minora tamen, in ambitu serrata, & par-

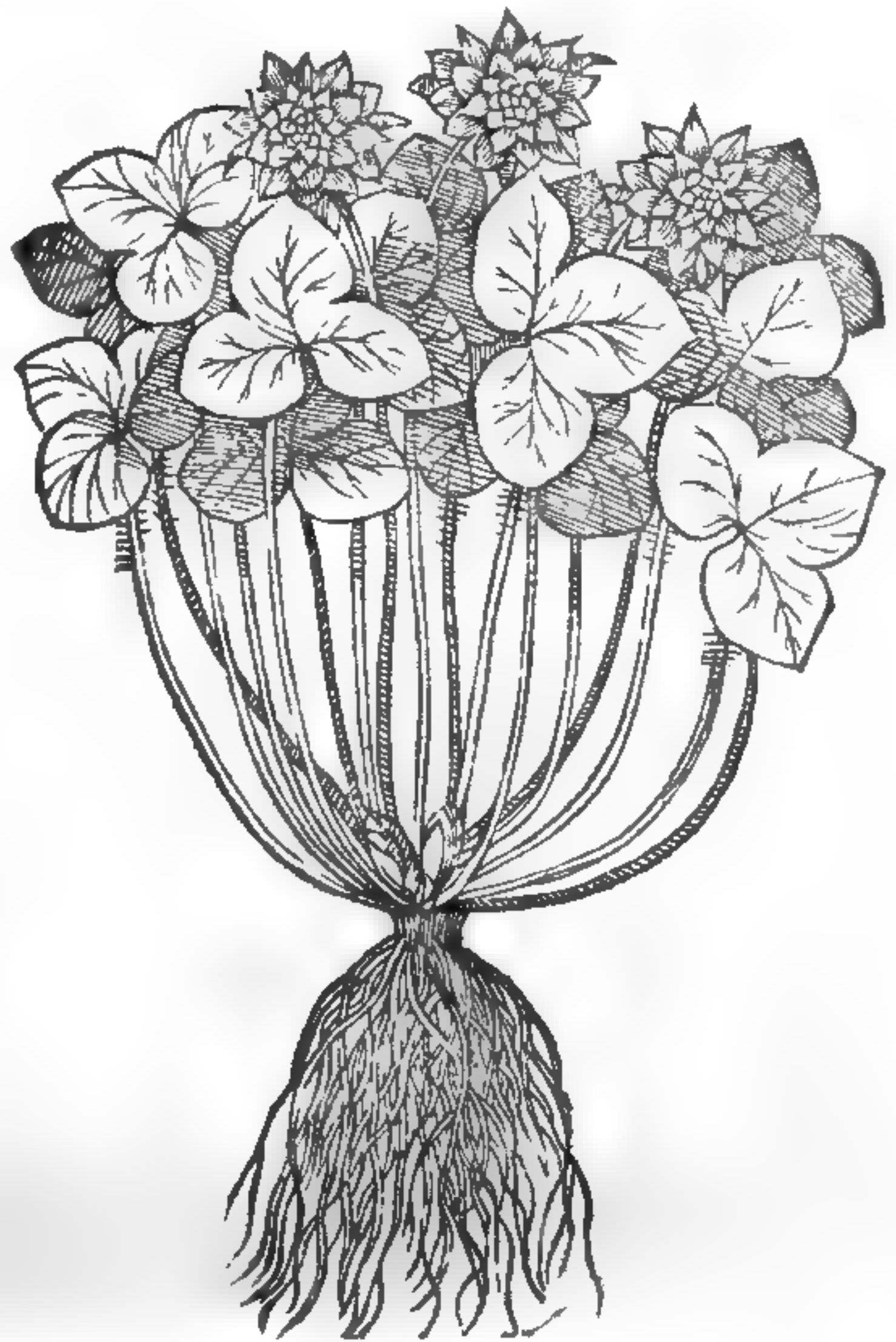
vã lividiusculã maculã insignita: virgulæ teretes ex alarum sinibus prodeunt, sustinentes capitella flosculorum elegantissima purpurã rubentium: quibus succedunt membranacei folliculi, & in his semen exile subrufum: radix qualis in vulgari Trifolio.

Totã æstate floret. Hispani, *Trebol de prados*, & simpliciter etiam *Trebol*, quemadmodum & cetera Trifolij genera, vocant.

CETERVM, quoniam in Trifoliorum historiã versamur: obiter etiam meminisse hoc loco libuit Plantæ illius, quam nonnulli Trifolium nobile, vel Trifolium aureum (ad imitationem Germanicæ appellationis *Eiden Her*) & Hepaticam trifoliam appellant.

Eam

Trebol de prados.
Trebol.
Trifolium nobile.
Trifolium aureum.
Hepatica trifolia.

ejus varietas

Eam flore vel cæruleo, vel ad violaceum tendente alunt Belgici horti: alunt & flore rubello & albo munere Alphonsi Pancij, qui nobis utramque mittebat Machliniam: atque πολυφύλλω flore cæruleo, bis aut ter. sed quæ nunquam comprehendere voluit.

Natalis.

Omnes autem, præter eam quæ pleno flore est, Viennensi agro sponte nascentes observabam Nam Viennensis saltus, & cæruleam præcociorem, & eam quæ florem ad purpuram tendentem habet paullo serius florentem, alit, tum illas quæ incarnato sive rubello,

*Hepatic. tri-
fol. albo flore.*

tum albo sunt flore, ubi aliquot earum stirpes eruebam anno M. D. LXXIX atque eam quæ niveo prorsus est flore (diversam ab ea quæ à Pancio mittebatur) prius apud Garmingam cœnobium Cartusianorum. Priores verò duæ, non modo Viennensi agro, sed in omnibus

*Hepatic. tri-
fol. rubello
flore.*

Pannoniæ & Austriæ inferioris silvis abundanter proveniunt: quæ autem rubello est flore, apud Nissam Silesiæ, & Ienam Thuringiæ etiam sponte nasci ab amicis intelligebam: at albo flore præditam apud Sabaudos, superato monte Senis, qua iter faciunt qui ex Italiâ in Galliam proficiscuntur, non procul à pago Lunenburg, frequentissimam nasci mihi referebat D. Balthasar à Nerden Medicus. Anno autem octogesimo sexto supra millesimum

*Hepatic. tri-
fol. cærul. ple-
no flore.*

& quingentesimum & sequentibus, jam venalem proponere cæperant satis frequentem Viennensi foro rhizotomæ mulierculæ è montanis silvis erutam. Post meum verò Viennâ discessum, inventa est apud arcem Starnbeg Mag^{ca} Domini de Heusenstain in silvis illis quæ ab illâ arce ad Niveum montem extenduntur, etiam illa quæ pleno est cæruleo flore, ut ipsius Dn. de Heusenstain uxor Francofurtum ad me perscribebat, quoniam & florem illius, ne dubitarem, papyro involutum & epistolæ inclusum mittebat, brevi additura dimidiam ejus plantæ (quam unicam habebat) partem, nisi Turcicum in eâ Provinciâ bellum fuisset exortum.

OXYS FLAVO FLORE.

CAP. LIX.

*Oxys flavo
flore.*

AD Trifoliorum etiam classem pertinet hæc elegans plantula, quæ ramulos dodrantem pedis longos habet, interdum longiores, graciles, rotundos, rubentes, nodulos, per terram repentes, & subinde ad singulos nodos radices agentes, novosque surculos & ramulos proferentes: folia illi oxydis vulgaris, terna in singulis petiolis, sed minora & ex pallido virentia, acidi saporis, quæ sub vesperam, aut ingruente imbre, complicantur, & veluti in umbonis cujusdam figuram coeunt: flores in oblongis pediculis terni aut quaterni simul enascuntur,

enascuntur, quinque foliolis stellatim decussatis conspicui, vulgari minores, flavi coloris: quibus succedunt oblongiora mucronatâque capitula, sive cornicula, semine exili, rufo, plena, quod (per maturitatem dehiscens) exilit, & recentes plantulas, in sequente anno flores & semina prolaturas, generat: radix tenuis & capillata, singulis annis perit.

Vmbrosis quibusdam circa Hispalim locis *Natalis.* nascitur: olim similem etiam videre memini, Mompelij in horto D. Guichardi, professoris Medici in illâ Academiâ, quem in urbe quidem, sed ad mœnia situm colebat; in quo & Cyclaminum folio hederaceo & anguloso conspiciebam.

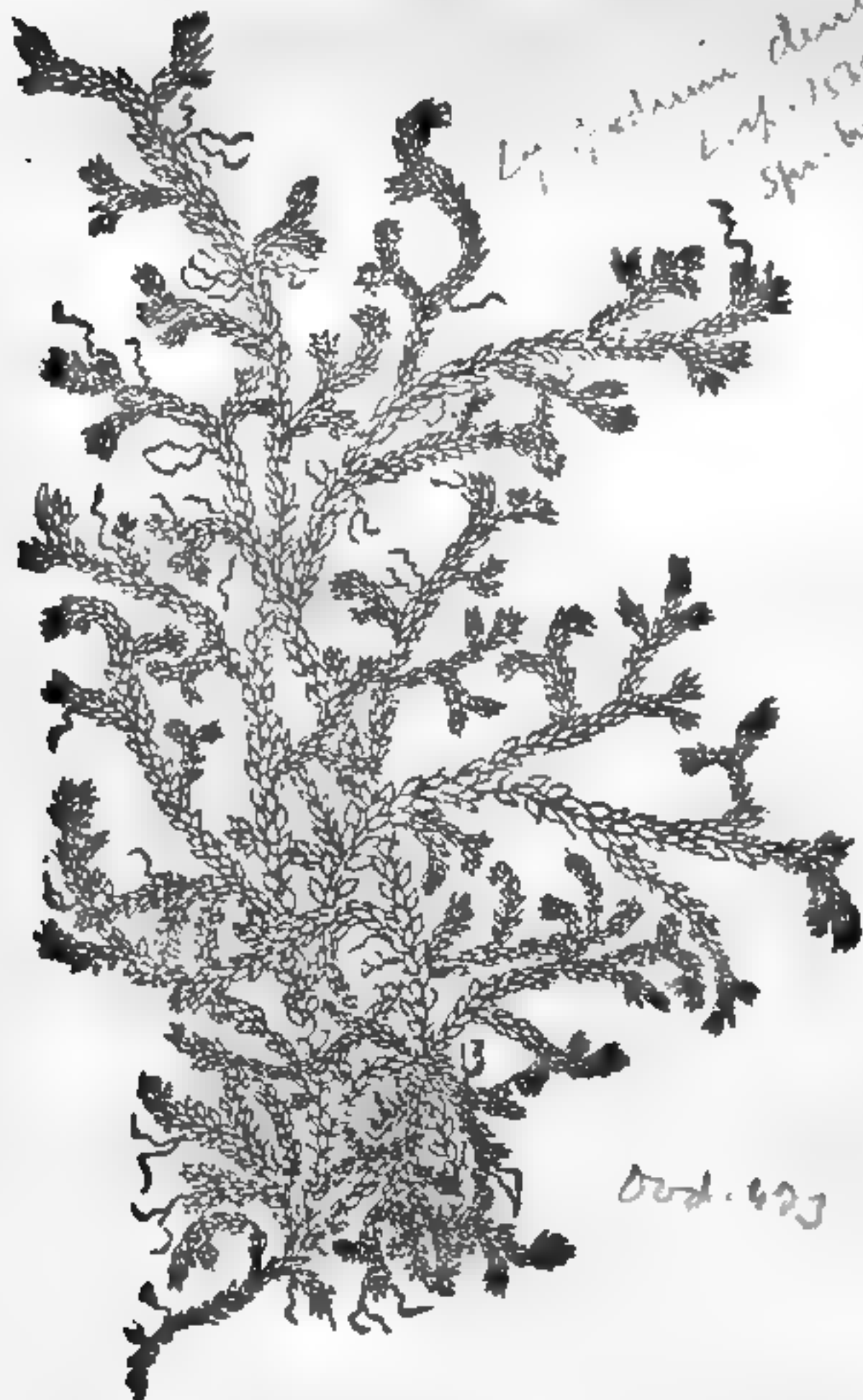
Apud Belgas, atque aded in omni solo fata, provenit, quin & semel fata, postquam florere cœpit, tota deinde æstate flores producit, & semen fert: plantæ tamen omnes, ut jam dixi, hiemis inclementiâ pereunt: sed & semine deciduo renatæ (si rigida hiems subsequatur) plerumque corrumpuntur, prorsusque genus interit, frigidioribus præsertim regionibus.

OXYDIS Plinio, ut putant, dictæ, genus est hæc planta, quam terna habere folia; & ad dissolutum stomachum dari, atque adversus enterocœlen edi, lib. XXIIII. cap. XII. scribit. *Oxys Plinij. ejus facultates.*

Muscus terrestris Lusitanicus.

MUSCUS TERRESTRIS.

Lusitanicus. CAP. LX.

Le. pedunculata denticulata Lam. 3, 209
L. sp. 1529
Sp. herb.
TENERRIMA herbula est hic Muscus, dodrantalibus aut pedalibus interdum repes viticulis filo tenuioribus, numerosis utrinque adnatis ramulis in obliquum expansis, & subinde capillaribus quibusdam, quas producunt, fibris, terræ inhaerentibus. Omnes autem viticulæ rectæ sunt frequentissimis foliolis, sive squamulis potius tenuissimis & tenerrimis, pulcherrima serie digestis, diluoreque & quodammodo pallecente viriditate præditis, tactu quidem mollibus, sed veluti siccis, adstringente gustu, cui tamè grata quædam dulcedo admitta sit.

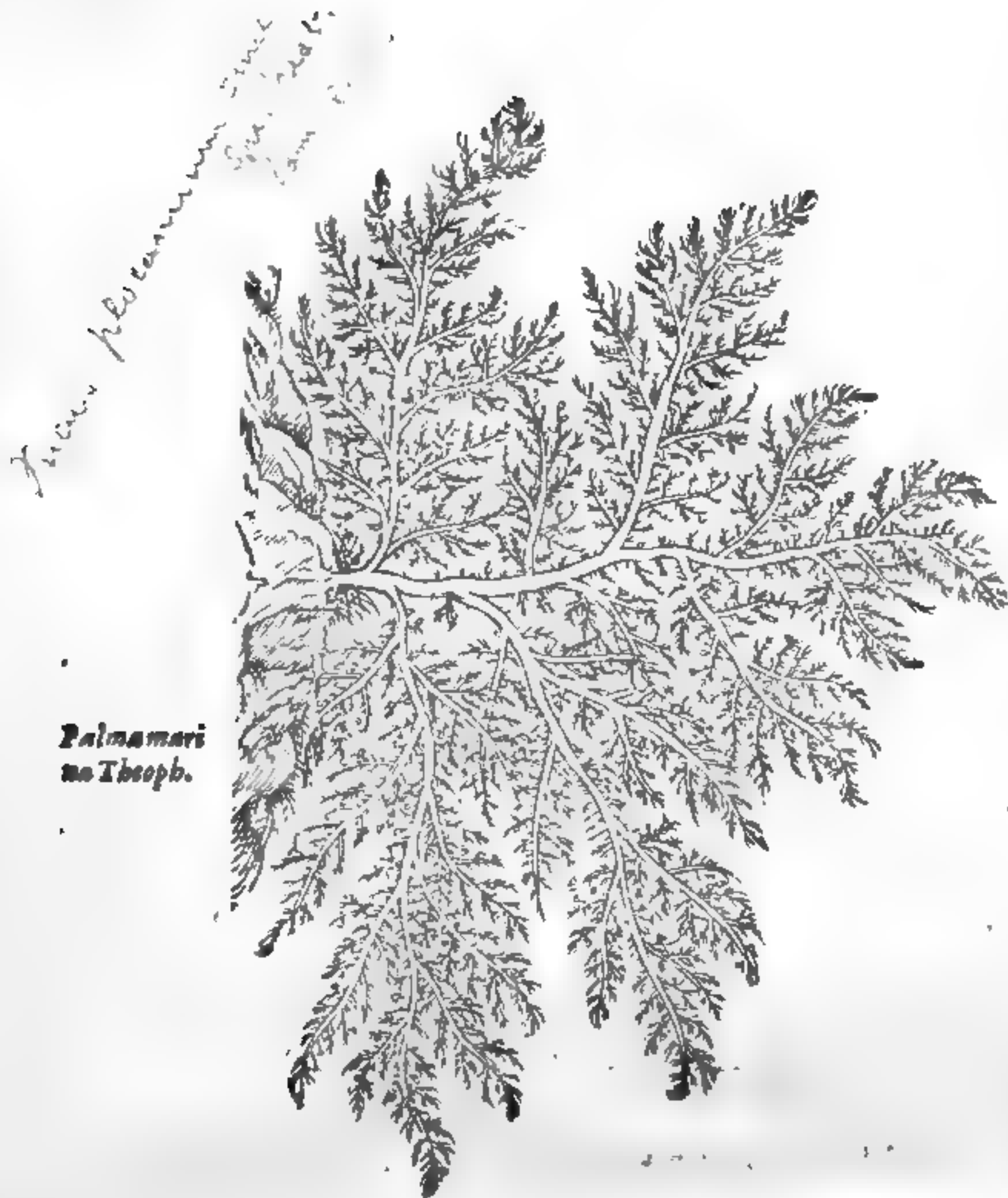
Muscus terrestris Lusitanicus.

Nusquam hoc Musci genus mihi conspectum, quàm in umbrosis aggeribus Olivetorum, ad Colibriam Lusitanæ urbem, & Academiam totius regni celeberrimam, vulgo Coimbra dictam, trans flumen Mondego, Latinis Munda nuncupatum, non procul à deserto quodam sacello, in colle sito, juxta quod linum silvestre latifolium alterum legere me dixi, & pone ipsum sacellum, Ruscum suis bacis onustum observare memini. *Natalis.*

PELAGICÆ quædam & AQUATILES plantæ.

TRADITA Terrestrium stirpium historiâ, pro Coronide Sexti & Plinij meorum Observationum Libri, plantas quasdam adijcere volui, quæ in mari & aquis nasci gaudent: inter quas primum locum obtinebunt tres elegantes peregrinè ad me missæ.

Muscu
marinus.

Palmaria
marina Theop.

Lichen ma-
rinus.

Lichen marinus.

Sertularia.

Corallina
latifolia.

Opuntia
marina.

HARVM prima, Musci marini genus quoddam videtur, quatuor unciarum, aut paulo amplioris longitudinis, in frequentes & late sparsos ramos divisum, qui deinde in alios plures minores & multifidos desinunt instar foliorum Chamemeli, vel si quæ sint illis minora aut tenuius incisa, molles initio, & flexiles, transparentes, si lumini opponantur, virides infimâ parte, supremâ verò purpurascens: sed nec resiccata planta, licet asperior siccitate reddita, valde fragilis est ut Corallina vulgo dicta, tamen ad ejus aliquod genus quodammodo referri possit, saporem tamen valde salsum retinens, & si aquæ immergatur & aliquantulum maceretur, denuo mollescens.

Illam Neapoli ad me mittebat Doctissimus vir Ferdinandus Imperatus anno M. D. XCII. Palmae marinae Theophrasti appellatione: sed quisquis VII. cap. lib. III. Theophrasti de Historia Plantarum leget, & Palmae marinae historiam eo capite descriptam, diligenter expendet, nullas hanc habere notas cum Palmâ marinâ convenientes comperiet: & forsitan ad Brû genus quodpiam potius esse referendam, pronuntiabit.

LICHEN MARINVS.

CAP. LXII.

PALMARES habet elegans hæc Planta ramulos, quæque versum in latera expansos, foliaceos, quia singula folia alia pariunt vel singularia, vel bina vel etiam ternaria interdum, & illa deinceps alia, sic ut tota planta ramulis prædita sit, qui folijs super altero insidentibus constant, ijsque planis & orbiculari formâ præditis, sibi invicem autem ita connexis, ut tenui aliquo filo vix conspicuo duntaxat trajecta videantur, admirando spectaculo. Infima porro folia, quæ saxi adhærent, fusci sunt coloris, reliqua candicant, extima (ut quæ novella) dilutius virent: omnia verò splendent & lævia sunt, etiam inter chartaceas paginas aliquot annis adservata: vetustate tamen lævorem illum pristinum amittunt, & rugas contrahunt, asperioraq; sunt, salcedinem autem retinēt.

Eam etiam ad me cum superiore Neapoli mittebat Imperatus, iconem verò infelicitè expressam, Amplissimus vir Iacobus Antonius Cortusus, curante Illustri viro Ioanne Vincentio Pinello. Imperatus quidem, adscripto Sertulariæ nomine, quia veluti sertum aliquod aut corallam ipsius folia ita connexa representant: Cortusus verò è Corfica plantam accepisse scribebat Corallinae latifoliae appellatione: nomen autem illi imposuisse, Opuntia marinae littoralis & saxatilis, satis (meâ quidem sententiâ) commodâ ratione. Nam Theophrastus libro I. capite XII. Histor. Plant. scribit circa Opuntem herbulam

herbulam esse quandam, quæ ex folijs radicem mittat, ac cum suavitate mandi possit. Plinius verò ipsum sequutus, lib. Naturalis Hist. XXI. cap XVII. circa Opuntem, inquit, Opuntia est herba, etiam homini dulcis: mirumque, è folio ejus radicem fieri, ac sic eam nasci. Et certè credibile est, hanc plantam recentem cum aceto, sale & oleo, vel etiam sine sale, non minus suaviter edi posse, quàm portulacæ marinæ & similibus folia.

*Opuntia
herba.*

CETERVM qui Cortuso plantam è Corsicâ insulâ mittebat, & Corallinam latifoliam nuncupabat, addebat, ipsidem facultatibus eam pollere, quibus reliquæ Corallinæ.

Facultas.

MYRIOPHYLLON PELAGIVM Cortusi.

CAP. LXIII.

SUPERIORIBVS non minùs elegans & peregrina hæc Planta, cujus iconem, cum caulis infimâ parte & radice, ab eodem Cortuso accipiebam anno M.D.XCII.

QUANTVM porrò ex ipsâ picturâ colligere licebat, fuerat hæc planta cubitalis altitudinis caule recto, satis tamen gracili, prædita, in plures ramos, seu potiùs, ut Pliniano utar verbo, ramulosa folia diviso, foliorum filicis penè formâ & effigie, sed longè tenuiora, nutantia instar ramorum Palmæ, colore palescente, summus caulis minoribus folijs obsitus desinebat in nuculas quasdam veluti in caput congestas, quæ nullum aliud semen continere deprehensæ sunt, quàm renellas plantulas jam formatas, matri facie similes, quæ cadentes infimum mare petunt, deinde crescunt, & in eandem magnitudinem evadût, quam matres obtinent: ipse caulis quàm plurimis tenuissimis & plusquam capillaceis fibris, tanquam radice nititur, non super saxis, aut ostreorum testis, ut pleræque aliæ pelagicæ plantæ, sed super arena aut luto in imo mari sito: fragilis est caulis non minùs quàm vitrum aut Corallina, dum siccus est: at viridis, & terræ adhuc inhærens, lentus est & flexibilis instar sparti.

*Myriophyllum
pelagicum.*

Nascitur in altissimis gurgitibus maris Illyrici, unde piscatores extrahunt hamis & instrumentis, quæ ipsi *sperne* appellant. Totâ planta etiam exsiccata, salsedinem suam retinet.

IPSE Cortusus valde apto nomine Myriophyllum pelagicum appellavit. Piscatores verò *Penachio delle Ninfe*, & *Palma di Nettuno*, quidam etiam *Scetiro di Nettuno* nuncupabant.

*Penachio
delle Ninfe.
Palma di
Nettuno.
Scetiro di
Nettuno.
Facultas.*

REFEREBANT præterea utilem esse adversus morsum omnium serpentum marinarum, & virulentos ictus piscium: applicatam supra levia recentia vulnera, ea viginti quatuor horarum spatio curare. Cortusus autem ejus periculum fecisse scribebat, ad vermes necandos & eijciendos, illamque non minoris esse efficaciam deprehendisse, quàm quævis Corallina, etiam minore quantitate datam.

MYRIOPHYLLON AQUATICVM minus.

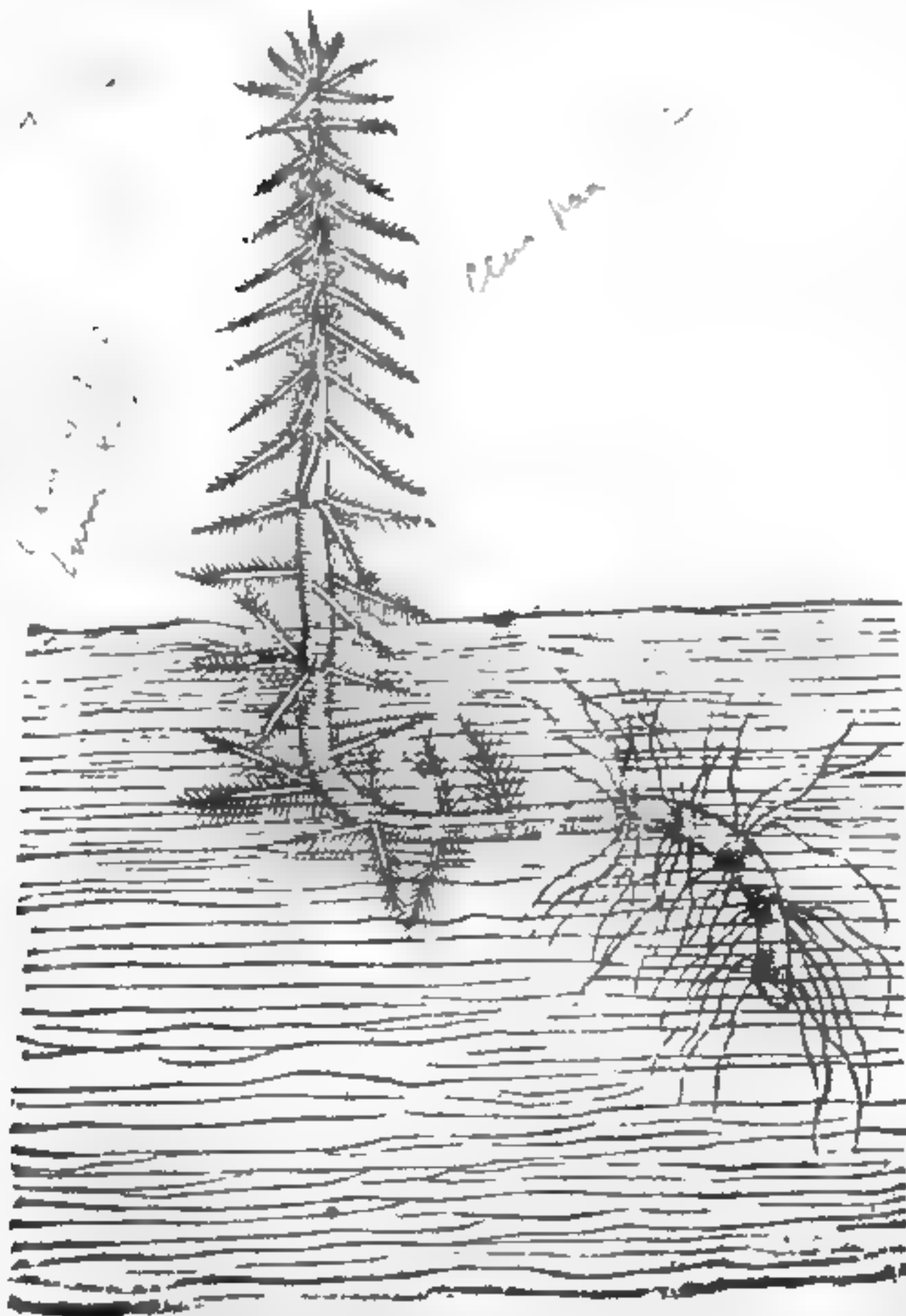
CAP. LXIII.

VULGARE admodum est in Pannoniæ, Austriæ, vicinarumque Provinciarum fluviis, quorum aquæ versandarum molarum causa retinentur, Millefolium illud aquaticum flore albo, à Neotericis descriptum.

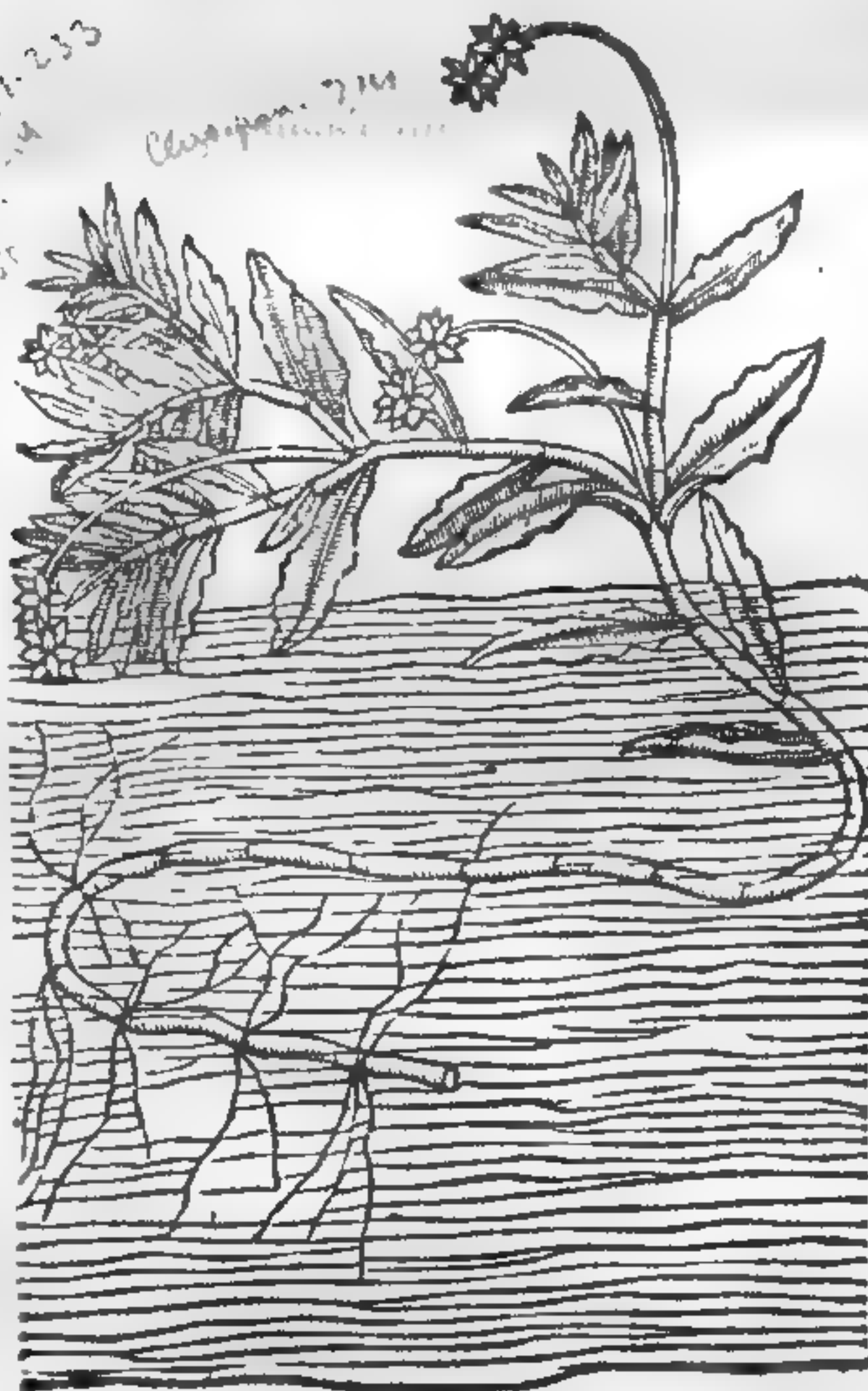
*Millefolium
aquaticum.*

SED in lacunis secundùm rivos sitis, nec profundis, exiguum aliud genus observabam, latè se fundentibus scapis præditum, qui rotundi, virides frequentibusque nodis intercepti sunt, è quibus tenues capillaceasque fibras spargit, quibus telluri inhæret: superior scaporum pars palmum supra aquas eminet, quam ad singulos nodos quinæ tenuium parvisque foliolis præditorum foliorum alæ ambiunt, vix unciam longæ, virides admodum, quæ sensim circa scaporum summitatem minuuntur, sic ut in pyramidalem quasi formam scapi definant,

*Myriophyllum
aquaticum
minus.*

Tribulus aquaticus minor.

sita foliola, ad singulos nodos ferentē superioribus breviora, mucronata, in ambitu minimē crispa vel sinuosa: flosculos deinde ternos vel quaternos, pusillos, Muscatellę Cordi flosculis persimiles, tenui brevique petiolo insidentes: semen non observabam, quia non licebat mihi quovis momento istuc recurrere: serpit hæc, & ad ramulorum nodos atque alas plerumque fibras agit,

desinant, qui summo fastigio totidem flosculos; quot foliorum alas in singulis nodis ferunt, pusillos valde, octonis candidis foliolis simul junctis, nec sese explicantibus, præditos, qui deinde in quædam tubercula quatuor radiolos in capite habentia transeunt.

Flore & semine onustam conspiciebam hanc plantam mense Junio.

TRIBULUS AQUATICUS MINOR.
CAP. LXV.

BICUBITALES, tricubitalésque, aut longiores, pro aquæ altitudine, ex radice proter hæc planta, scapos, tenues, puniceis coloris, planos, nodosos (qui resiccati, lenti sunt & flexibiles) circa summum divisos in plures ramos, alternatim ferentes in singulis nodis singularia folia, duarum interdum unciarum longitudine, & semiunciali latitudine, tenuia & quasi transparentia, in ambitu ad eò crispa & sinuosa, ut laciniata videantur, colore ex viridi subpuniceo: pediculi exiguos candicantes flosculos utæque in morem cōgestos sustinentes, oblongi crassiusculiq; sunt, & inter folia exoriuntur, quæ bina semper ex adverso sita nascuntur, contrario quàm reliqua inferiora modo: singulis flosculis plerumque succedūt quaterna aculeata grana simul cohærentia, paucam cãdidam medullam continētia: scapi infimã parte ad singulos nodos oblongas, tenues, candicantes fibras agunt, quibus firmantur, & alimētum necessarium attrahunt. Tota planta aquis immergitur.

PRIMUM in stagnis apud Nemeth-wywar, maximã copiã, interdū tribulum aquaticum majorem fructu eduli, & Nymphæam florē albo nascentem, atque Junij initio florētem, & semine prægnantem observabam anno M. D. xxc. maturius tamen florere existimo, quia omnes fermè plantæ semine abundabant: deinde eodem mense Viennam reversus, in ejus urbis fossis, ad portam quæ vulgò Stubenthorz nuncupatur, crescentem, de ponte prospiciebam.

SIMILEM deinde ferè plantam illo ipso nense videbam apud Ebrestorff Mag^{ci} Dn. Hieronymi Beck à Leopoldstorff arcem (ad cujus hortū, in muro meridiei obverso plurimæ veteres Inscriptiones latinæ in Pannoniã repertæ, seriè quadam sunt repositæ, ut Nobilis ille vir totius Antiquitatis diligēs est observator) in lacunis secundum purissimæ aquæ rivus decurrentes nascētem, scapis autem non planis, sed rotundis, eodem tamen modo geniculatis, bina semper inter se oppo-

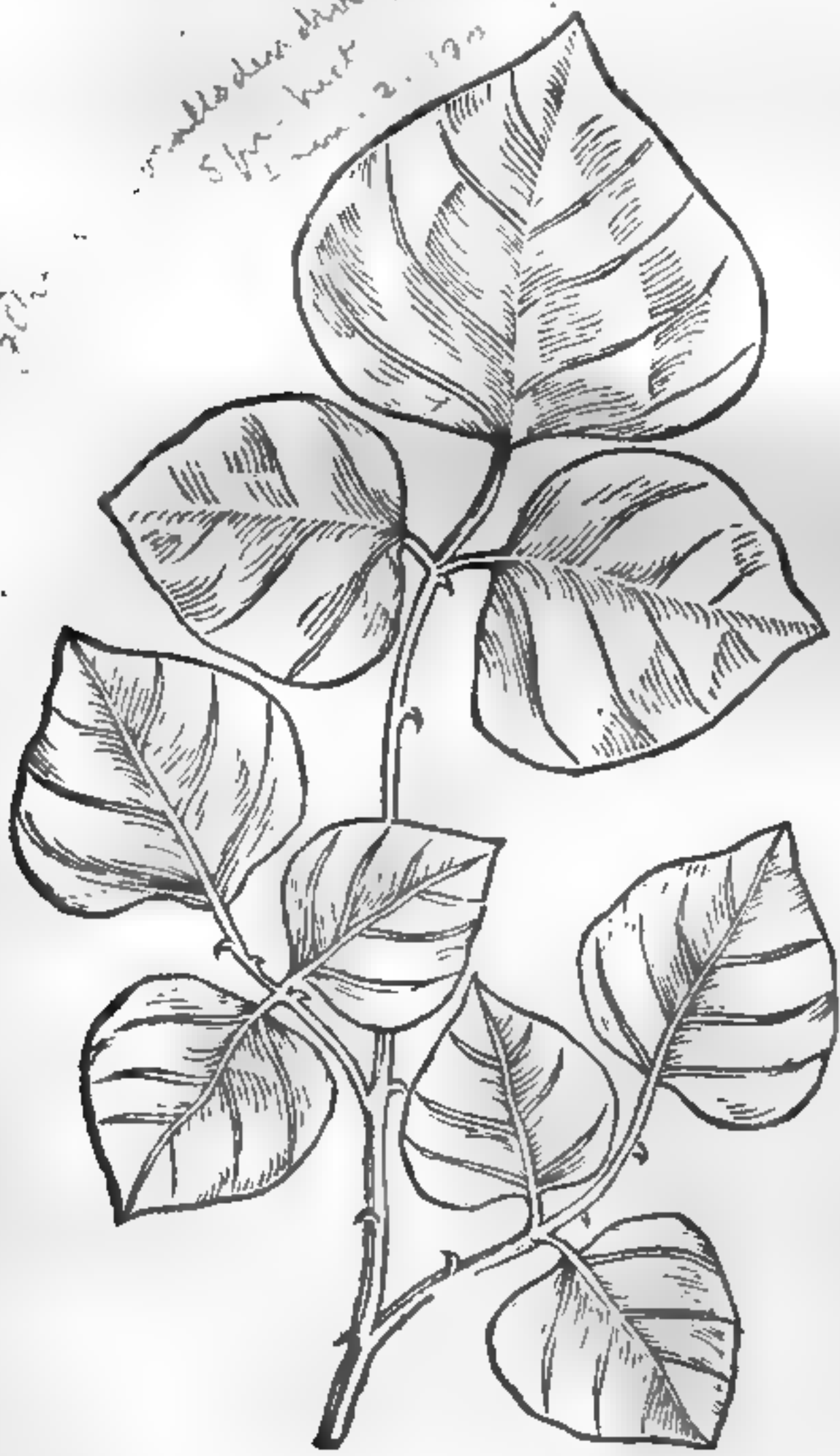
A.D HISTORIAM PLANTARVM
CAROLI CLVSI.

QUIA nonnulla planta demùm à me sunt observata, jam traditâ Typographo, ut cuderetur, meâ Historiâ, eas in Appendicem congerendas censui, quæ ad ejus calcem accederet, indicatis capite & libro, quibus inseri deberent.

CORAL ARBOR, ad finem Cap. ix. lib. i.

PROPTER foliorum quandam cum Siliquæ silvestris folijs similitudinem, peregrinæ cujusdam arboris historiam adjicere volui, cujus tres aut quatuor ramulos, Hispali ad me mittebat doctissimus vir Simon de Tovar, ejus urbis primarius Medicus.

Coral arboris ramulus.

EAM arborem in horto alere scribebat, semine ex Americâ accepto ipsi natam, cui nomen inditum esset Coral, ob flores Corallij æmulos, sed eorû formam non addebat; illud dumtaxat in epistolâ adscriptum, binas ipsum habuisse arbusculas, quæ florem tulissent, in quarum adultiore etiâ siliquæ sive lobi nati essent, prægrandibus phaseolis pleni, rigidissimâ autem, quæ istic anno præcedente fuerat, hieme, non modò illam arborem, atque ceteras Indico semine natas, verùm etiam plerasque alias plantas, ipsi perijisse. Quandoquidem porrò lobos profert ea arbor, conjecturam facio, ejus flores pisorum floribus formâ nõ esse dissimiles, quales in Siliqua silvestri, vulgo arbore Judæ nuncupatâ nascuntur, sed alterius coloris, videlicet rubri ut coralliû, præsertim quû in Indice horti ipsius, quem ad me anno præcedente miserat, adscriptum esset, Arbor indica, dicta Coral, ob ejus florem similem Corallo: cujus folia valde similia sunt folijs arboris Judæ, sed spinas illa habet, quibus hæc caret. Et certè ramuli quos mittebat (etenim ramulos cum folijs mittere scribebat, duplo autem & triplo majora arborem etiam proferre) folia habebant, arboris Judæ folijs non valde dissimilia, sed breviora innixa pediculo, atque ex adverso nascentia, extremum ramulum, qui aliquot spinis, ut hamus recurvis, præditus erat, occupante singulari folio: an verò hi ramuli sint dumtaxat foliorum

Coral arboris historia.

costæ, aut veri ramuli, hæreo, quia quotquot mittebat, terna solummodo folia habebant; facile autem mihi persuaserim, dumtaxat folia fuisse, quum extrema costa in unicû folium defineret, & infima unius, inter ceteros, ramuli pars, vestigium adhuc retineret, quo ramo inhæsisse videbatur. Nihil verò assero, quum, ob brevi subsequutâ ejus, qui mittebat, mortem, nemo fuerit à quo percontari possem. Foliorum tamen aliquot formam, ut ramo adnata fuisse conjecturam faciebam, in tabellâ adpositâ exprimi curabam.

AN verò istam adumbrare voluerit C. V. Matthiolus icone Acaciæ primæ, quæ spinosa, & folijs, arboris Judæ foliorum æmulis est expressa in Commentariorum ipsius in Dioscoridem postremâ editione, ignoro: sed si hanc arborem voluit, pictor iconem fideliter non expressit.

Acacia 1. Matthioli.

albæ, cui etiam similia folia habet, hoc est, incanâ lanugine pubescentia, verùm minora & firmiora: summis ramis multas florum gemmas profert veluti in umbellam congestas, quæ deinde aperiuntur instar florum convolvuli aut stramonix, sed satis fugaces, quia uno marcescente, alter sese expandere incipit: fructum se observare non potuisse scribebat, quoniam nullus floribus deciduis successisset, ipsam deinde plantam perisse: fruticem tamen esse semper virentem, & hieme folia non abiciens.

ASCLEPIAS CRETICA.

ad Cap. LXXXIX. Lib. I.

TAMETSÌ in meâ Plantarum historiâ de Asclepiade non agam, quia illa à multis est descripta: quum tamen ejus quoddam genus Cretico semine natum observarim ab alijs nondum proditum, illius historiâ in hac Appendice ponendam esse existimavi, quæ ad calcem capitis LXXXIX. lib. I. meæ Plantarum historiæ adijci possit: illo enim capite quædam congeneres plantæ continentur.

MULTIS porrò ab eadem radice virgis assurgit, lentis, flexibilibus, gracilibus & viridibus, quas alternis ambiunt folia, vulgaris Asclepiadis folijs non dissimilia, bina ut plurimùm, contrarijs inter se pediculis nascentia, dilutius virentia: inter quæ terni aut quaterni prodeunt flosculi brevibus petiolis nitentes, quinque pallidis foliolis constantes, quibus succedunt interdum singulares, nonnunquâ geminæ siliquæ, breviores quàm in vulgari, sed crassiores, striatæ, bifido mucrone, continentes semen planum suâ lanugine involutum, perinde ac se vulgaris. Tota planta gravis est odoris, buxeum referentis. Eam muscis perniciosam esse deprehendebam, quando quidem illas floribus insidentes, enecatatas reperiebam.

Asclepias cretica historia.

LILIVM MONTANVM FLAVO FLORE.

ad Cap. IIII. Lib II ante sectionem Lilij

porrò silvestris. Si verò contingat Plantarum historiâ rursus cudi, peculiare Caput illi dari poterit.

ELEGANS est hoc Lilij montani genus, quod proximis his annis demum observatum, nec à quopiam hæcenus, quod sciam, descriptum. De hoc enim primùm ad me scribebat, in Plantarum cognitione egregiè versatus Ioannes Robinus Serenissimi Regis Galliarum atque Christianissimi Simplissima, ut vulgo appellant, Lutetix Parisiorum habitans, bulbos ejus se habere significans anno M. D. XCVIII. mense Februario, unum ex illis se missurum pollicitus, quem insequente Novembri accipiebam, sed valde corruptum, quia pyxidulæ terrâ plenæ fuerat inclusus, cujus attritu ex gestatione squamæ plurimùm afflicta: terræ tamen creditus, comprehendit, & sequente anno caulem cubitalem protulit, nullum florem, rigidissima deinde quæ subsequuta hiems prorsus corruptit, ut & selectissimas plerasque alias plantas. Scribebat verò, florem habere ex aureo flavescens, folijs instar Lilij montani, aut Byzantini miniati reflexis, distinctum maculis nigris, ut sunt Lilij montani, sive Martagonis Matthioli flores. Ceterùm illam ipsam plantam esse censebam, de qua Nobilis vir Ioannes Boisot ad me scribebat ejusdem anni mense Augusto, his verbis. Superioribus diebus, meus vicinus accepit à N. Bidaut, nepote Ioannis Bidaut canonici Insulani, Lilij montani picturam, cujus exemplar ad te mitto. Is ante septennium, vel circiter, in montanis Pompeiopoli proximis, regno Navarræ, semina cujusdam Lilij montani istic reperti collegerat, dum radicem, quæ nimis altè demersa, aut nimis tenaciter hærens, commodo instrumento destitutus, eruere nequiret ob temporis angustiam, quia ejus comites jam longius processerant, quos assequi cupiebat: ea semina patruo mittebat, qui plantarum culturâ valde delectabatur, quæ partim ipse serebat, partim alijs communicabat, inter quos fuit Medicus Insulanus, cui anno M. D. XCVIII. binæ plantæ illo semine natæ flores tulerunt, nonnihil (ut me monebat Iacobus Plateau, qui eas florentes viderat) differentes: natæ etiam binæ Canonico, sed quæ nondum flores tulerant. Boisoto etiam semina miserat, cui unica planta nata, sed ab ipso neglecta, donec picturam videret: tum demum requisitam plantam invenit. Habebat autem, ipso afferente, radicem Lilio albo similem, aut, si quid flavi admixtum, modicum id erat: certè quam accipiebam, alba erat, si alius color admixtus fuerit, corruptus is erat ex attritu. Sed & alij bulbi quos postea mittebat amicus, albis squamis erant præditi.

Ceterùm pictura quam Boisotus mittebat, angustiora folia habebat, quàm Liliolum Byzantinum miniatum, quod etiam assererat Bidautius, incondito ordine (ut sequente anno in meâ plantâ observabam) per caulem sparsa, & (quod ille mittebat) dilutiore virentia prædita atque parte supina magis splendens, quàm in Lilio miniato aut vulgari cruento: in cujus summo, bini inter folia nati flores, longo pediculo subnixi, sex folijs reflexis constantes, instar florum Lilij Byzantini miniati, colore flavo, nigris punctis circa umbilicum distincti: è quo sex stamina miniatis apicibus prædita prodibant, inter quæ media clava virescens surgebat, siue, ut Nicander Georgicorum secundo apud Athenæum libro XV. appellat, turpe armamentum rudentis asini. An autem, adultæ plantæ plures flores proferant, ignoro: sed tempus nos docebit.

Lilij montani flavo flore historia.

CERTE eaquam illo ipso anno Robinus donabat nobilissimo viro Philippo Marnixio Sanct-Aldegondio (ex qua adpositam iconem exprimi curabam) quatuor flores tulit summo caule, ut *Lilium Byzantinum* miniatum, ab eodem exortu nascentes, colore flavo dilutiore, & quasi pallente, circa umbilicum nigricantibus maculis distincto, & sex stamina apicibus miniatis donata, habentes. Florebat extremo Maio; sed nullum semen ferebat.

QUUM porrò hæc de Lilio montano flavum florem gerente commentatus essem, mittebat ad me Burdegalâ eruditissimus vir Ioachimus Venerius, quatuor istius Liliij crassos bulbos, monebatque duorum generum esse, alterum enim altero magis præcoces flores proferre: addebat insuper se aliud adhuc genus observasse, cujus flores nullis punctis internè distincti, sed omnino flavi essent, illiusque unicum bulbum se duntaxat habere. Ipso autem teste, nascitur *Lilium* istud de quo agimus, in *Cageire en barechs* nuncupatis locis, atque Pyrenæorum montium alijs, unde ipse retulerat, cum quibusdam alijs elegantibus plantis, quæ in illis montibus sponte proveniunt. Plures deinde hujus Liliij bulbos ab ipso superiore Martio accipiebam, quos amicis communicabam.

CETERVM quatuor illi priores bulbi hoc anno sexcentesimo supra millesimum flores tulerunt, non, ut adscriptum erat, alijs præcocius alijs, sed omnes eadem hebdomada, bini ternos, tertius quinos, quartus septenos: qui ternos, extremo caule & eodem exortu natos: qui plures, paulo infra summum caulis fastigium, in alabinos habuerunt. Erant porrò omnes flores (quum primùm aperiabantur) coloris ex viridi pallentis, deinde pallidi, tandem flavi, sex folijs constantes sursum reflexis & convolutis, instar florum Liliij Byzantini miniati & montani, à medio ad umbilicum internè punctis seu maculis ex atro pupureis distinctis, sex staminibus virescentibus, miniato apice præditis cum pistillo triangulari crassiusculo ex umbilico prodeuntibus, quo pistillo nonnullos flores carere animadvertēbam, etiam in eadem plantâ quâ alijs: odor medius inter gravem & suavem, qualis ferè in Sambuci & quarundam Iridum floribus. Caules flores sustinentes, bicubitales aut ampliores fuerunt, rotundi, virides, quos incondito ordine plurima ambiebant folia longa, angusta, viridia, mollia, trinervia, oris albicantibus, & veluti lanugine quadam obsitis: radix crassa multis squamis prædita, instar radicis Liliij albi. Flores produxit duntaxat (ut hic annus serotinus) Iunio, maturius tamen Byzantino & montano.

FRITILLARIA PYRENÆA. ad Cap. XI. Lib. II. Plant. Historiæ, ante sectionem, QUI ad me primum genus.

MITTEBAT idem Venerius cum Liliij montani flavo flore bulbis, paucos etiam *Fritillariæ* cujusdam è Pyrenæis montibus erutos, è cujus floribus quos in sequentibus anno pro-

no proferebat, diversam esse observabam ab ijs quas cap xi lib. ii. Hist. Plant. exhibui.

BVLBVM quidem habebat Fritillariæ illo cap. descriptæ formâ similem, minorem tamen, ex quo prodibat pedalis cauliculus, gracilis, viridis, senis aut septenis folijs septus ex viridi cineraceis, qualia fere sunt in alijs fritillarijs, in cujus summo fastigio nascebatur flos, aliarum Fritilliarum flore minor, sex folijs constans, quæ extimas oras nonnihil reflexas habebant, ut parvi tintinnabuli formam exprimeret, quorum terna exteriora, internis erant angustiora, omnia obsoleti foris coloris, circa oras tamen (præsertim interiora) venis quibusdam flavescentibus distincta, internè verò ex viridi flavescentis & splendentis: à medijs porrò folijs ad ipsos usque ungues (qui similem colorem habebant) plurimis maculis saturatè purpurascens tessellatim dispositis notata: ex umbilico prodibant sex brevissima stamina longis apicibus pallidis prædita, trifulco stilo è medio illorum procedente: odor ejus gravis, quasi phalli odorem referens, & proximè ad eum, qui in spatula foetida percipitur, accedens.

Florebat Maio cum Fritillaria serotina: nullum semen tulit, aliundè tamen accipiebam, prorsus simile Fritillariæ vulgaris semini, à quo natæ quinque aut sex plantulæ, quæ, ubi adoleverint, an matri similes flores dabunt, aut ab illis variantes, tempus nos (si vivemus) docebit: sin minùs, alios, ad quos eæ plantæ pervenient.

NARCISSVS JUNCIFOLIVS MINOR. ad Cap. XII. Lib. II. Hist. Plant.

EODEM tempore, ab illo ipso accipiebam Narcissi juncifolij alterius generis binos bulbos, qui minor, ad aliorum differentiam vocari poterit.

PRODUCERAT autem is Narcissus, ex bulbo aliorum Narcissorum junceo folio bulbis formâ non dissimili, valde tamen pusillo, quinque aut sex folia, angusta quidem illa & juncea, aliquantulum tamen planiora, dodrantem aut pedem longa, nonnihil procumbentia, viridia: inter quæ prodibat unus aut alter cauliculus, gracilis, nudus, viridis, pedalis longitudinis, summo fastigio gestans folliculum membranaceum instar aliorum Narcissorum, è quo exiebāt unus aut alter flos longo pediculo innixus, formâ juncifolij vulgaris floribus similis, sed paullò minor, sex folijs pallidioribus constans, cum medio calice flavo, majore aliquantulum & magis patente, quam in vulgaris Narcissi juncifolij flore, è cujus umbilico pallidula brevique stamina emergebant, medio stilo prominente: odoratus quidem est flos, paullo tamen gravior est ejus odor quàm vulgaris juncifolij. Florebat Aprili.

Sponte nasci in illa Galliarum parte scribebat, quæ vulgo *Rovergue* nuncupatur.

HYACINTHVS MAVRITANICVS. ad Cap. XXVI. Lib. II. Hist. Plant. calcem.

Sin hanc Historiam denuo cudi continget, peculiari capite donari poterit.

EX eâ Mauritaniarum parte in qua *Feza* & *Marocco* urbes sitæ, initio anni nonagesimi noni supra millesimum & quingentesimum, cum alijs bulbaceis plantis adferebatur Hyacinthi genus exoticum, illi non valde dissimile, quod in Hispaniâ natum, xxvi. cap. lib. II. meæ Plantarum descriptum est, quum folijs, tum floribus: omnia tamen in hoc paulò majora. Nam hujus folia Hyacinthinis, aut Ornithogali Arabici legitimi folijs satis respondebant: & inter illa prodibat caulis pedalis longitudinis aut amplior, crassior quàm in Hispanico, firmus, impensè viridis, vicanos interdum etiam plures flores sustinens sex folijs constantes, quorum externa tria nonnihil explicantur, internâ quodammodo coeunt, & tubi cujusdam formam exprimunt, extremitate tamen aliquantulum reflexâ, veluti in Hispanico jam dicto, coloris autem magis obsoleti & fusci: de semine nihil pronunciare possum, quia nullum tulit: radix bulbacea, alba, Hispanici radici non dissimilis, paullo tamen major, & ad Ornithogali Arabici legitimi radicem valde accedens.

Flores dabat Maio insequente: plantas verò omnes corrumperebat cum mulcis alijs singularibus, asperissima quæ subsequerebatur hiems.

Hunc cum alijs, ut dixi, bulbis, è Mauritania acceptum, honestissimi viri *Willelmus Parduyn*, & *Ioannes Somer* cives *Medioburgenses* in *Walachriâ*, amicis communicabant.

INTER reliquos porrò bulbos, fuerunt Narcissi, quorum flores jam præterierant, & *Sisyrynchij* majoris genus, quod mihi flores protulit, *Sisyrynchio* majori quod in *Lusitaniâ* observabam, formâ prorsus similes, non tamen cæruleos, ut illius, sed purpurei dilutioris coloris, valde etiam fugaces & ephemeros, quorum terna majora folia inflexa & terram spectantia, albâ maculâ erant insignita.

ORNITHOGALVM MAXIMVM. ad cap. XXXIII. lib. II. Hist. Plant. ante sect. ALTERVM.

TAMETSI cap. XXXIII. Lib. II. meæ Plantarum Historiæ scripserim, *Ornithogalum* illud, quod *C. V. Dodonæus* *Asphodelum* *Galenii* appellat, omnium maximum esse: nunc tamen sententiam myto. Nam postea aliud genus mihi conspectum est illo longè majus, cujus historiam in hac Appendice *Lectori* proponendam censeo.

MULTA id ineunte verè ab radice producit folia, longa, dilutius virentia, latioraque, quam

quàm Narbonense & Byzantinum, inter quæ prodit sesquicubitalis, & amplior interdum, caulis crassus, viridis, lævis, magnam longamque florum spicam gerēs, ut centenos aut plures in eadem spicâ numerare meminerim, sex folijs constantes, nivei prorsus candoris, & nullo nervo viridi, ut aliorum flores, insignitos, qui interdum explicantur, sexque stamina brevia & latiuscula, alba, flavis apicibus prædita, capitulumque trigonum cingentia & umbilicum occupantia ostendunt, noctu verò contrahuntur, aliorum instar: floribus excussis, succedunt trigona capita, semen rotundum, nigrum continentia: radix bulbosa, crassa, candida, è latâ sede multas fibras emittens.

Tempus.

Floret cum alijs majoribus Maio, interdum etiam Junio, pro anni præcocioris aut magis serotini ratione.

EVM bulbum accipiebâ Ornithogali Arabici Lilij Alexandrini appellatione insignitum: quemadmodum etiam Byzantinū eadem appellatione non semel ex Italia ad me missum.

ORNITHOGALVM MINVS è Pyrenæis.

ad idem Cap. xxxiii. Lib. ii. ante sectionem SEPTIMUM.

Ornithogalū
minimū è Py-
renæis.

BINOS etiam à Venerio exiguos bulbos in Pyrenæis erutos accipiebâ Hyacinthi stel-
lati albicantibus floribus appellatione insignitos, quorum flores quum hoc anno M. DC. conspicerē, non Hyacinthi, sed Ornithogali parvi esse deprehendebam: etenim & simili-
ma folia, & flores nõ dissimiles Ornithogali minoris sexto loco descripti cap. xxxiii. lib. ii. meæ Plant. Hist. folijs & floribus habuerunt: in eo dūtaxat differre mihi videbantur, quod istius flores paullo majores apparerent, sex etiam folijs constantes, ut illius, quorum singula foris nervo, seu venâ subcæruleâ secūdum longitudinem per medium essent distincta, & sex staminulorum apices in hoc furvi, qui in illo violacei. Florebat Maio.

ASPHODELVS MINIMVS.

ad Cap. xxxix. Lib. ii. Plant. Hist. ante sectionem GRÆCIS ἀσφόδελος.

NOVVM porrò Asphodeli genus, & à nemine descriptū, semine natum sibi esse scri-
bebat Iacobus Plateau, à quo iconem ipsius manu delineatā XXI. Julij hoc anno M. DC. accipiebam cum aliquot notis, quarum adminiculo hanc historiam concinnabam.

Asphodelus minimus.

Asphodelus
minimus.

MINOR est Tertio jam descripto, & ab eo plurimum differt: nam grādulosas radices habet instar Secundi generis, licet minores, è quarum capite prodeunt quina aut sena folia valde angusta, & longiuscula, inter quæ assurgit cauliculus rotundus dodrantē aut pedem altus, singularis, nec ullis ramis præditus, in quo spicæ in modum nascuntur multi flores albi, sex folijs constantes, quorum singula internè & externè venâ quadam secundum longitudinem sunt notata, perinde ac Tertij præcedentis flores.

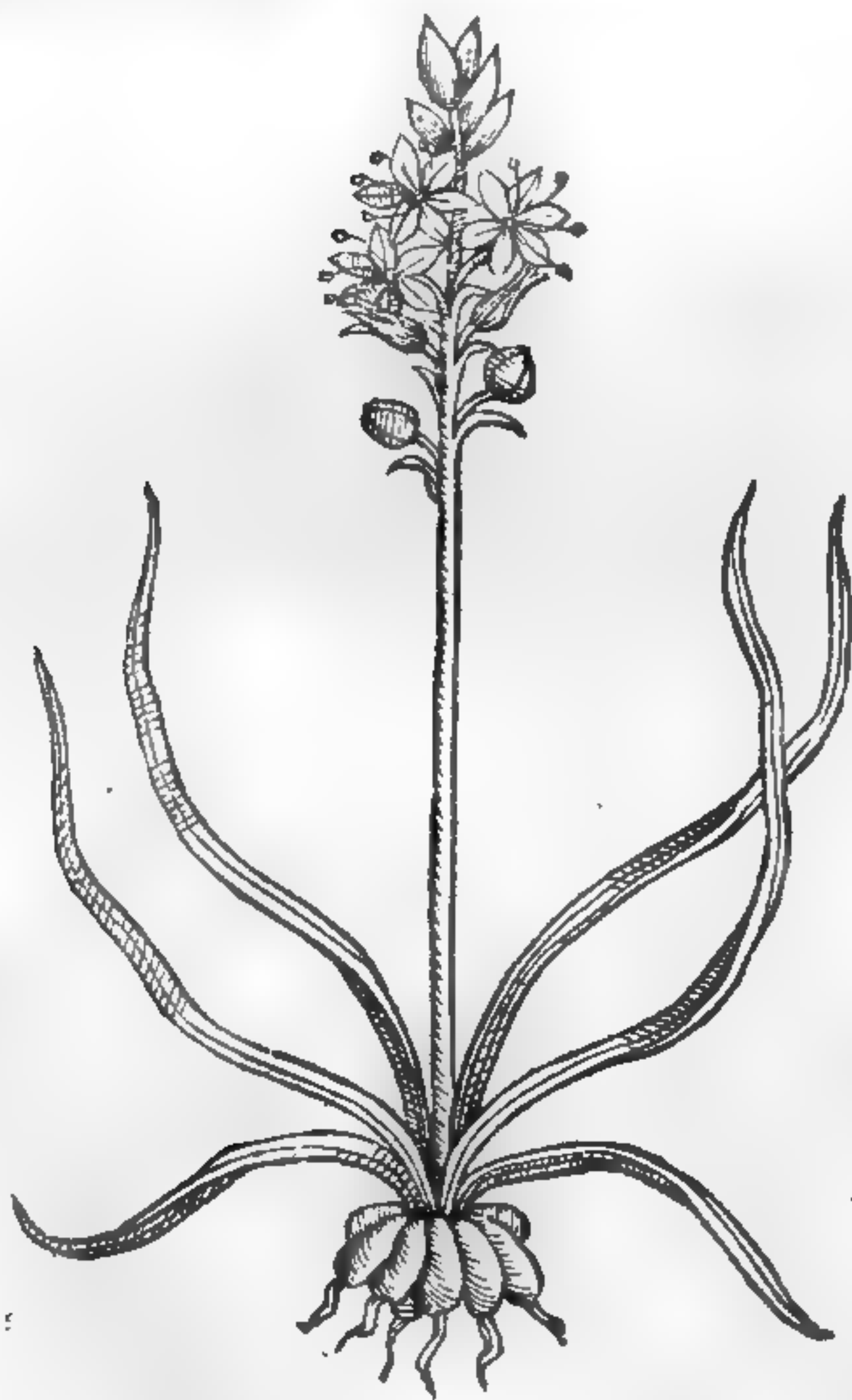
Julij initio flores proferre incipere scribebat, quum reliqua genera suos abjecerunt, propterea magis illis serotinum censendum: hieme folia amittere, & nova denuo adquirere circa Aprilis initium.

COLCHICVM ποικιλανθὸς alterum.
ad Cap. xl. Lib. ii. Hist. Plant. ante
sect. QVARTVM genus.

ALIVD Colchici versicolore flore ge-
nus accipiebam ab honesto viro Theo-
doro Coornhart anno M. D. XCIX. quod bul-
bo, folijs, cum vulgari prorsus conveniebat, & perinde altè assurgebat, flores proferens vul-
garis floribus formâ quidē similes, sed diver-
so colore, ex albo videlicet & purpurascens
vario, dissimili tamen à præcedente, quia in
hoc colores magis permixti, & purpurascens
dilutior: binos vel ternos tulit flores, quibus
successerunt longa, crassa, & trigona capita, vulgaris capitibus non dissimilia, semen etiam
simile continentia. Florebat cum vulgari, paullo maturius præcedente.

Eodem

Tempus.

Colchicum
ποικιλανθὸς
alterum.

successerunt longa, crassa, & trigona capita, vulgaris capitibus non dissimilia, semen etiam simile continentia. Florebat cum vulgari, paullo maturius præcedente.

Eodem capite, ad finem sectionis PAUCOS porrò Colchici.

Ex illis tamen ipsis, binos habui bulbos, quorum singuli quaternos aut quinos flores protulerunt anno M. D. XCVIII. & eum insequente, non adeò altè assurgentes ut in vulgari, sed breviores, quorumque folia luci opposita, tessellatum distincta apparebant, perinde ferè ac in dilutiore Fritillariæ flore: semen etiam abundè præbet id genus, sed in minoribus brevioribusque capitibus quàm vulgare.

Eodem etiam capite, ad finem sectionis, ALIVD porrò elegans.

Hujus autem Colchici plenos flores anno M. D. XCIX. observabam esse versicolores, & folia habere similibus coloribus distincta, quibus Colchici versicoloris alterius flores distincti sunt, hoc est, ex albo & dilutius purpurascente mixtos.

CROCVM VERNVM capillari folio.
ad Cap. XLII. Lib. II. Plant. Hist. ante sect. NONVLLI.

MITTEBAT præterea idem Venerius Croci verno tempore florentis genus capillari folio, quod Burdegalensi agro locis desertis nasci scribebat, & duorum generum inveni: unum, purpurascente flore: alterum (quod rarius) albo.

Id autem exiguam radicem habebat, bulbosam, duro spadiceo cortice tectam, instar illius quod in Hispaniâ observabam ad Anam flumen, vel ejus, quod Casabonus mittebat: è qua insequente anno bina aut terna prodibant angustissima & quasi capillaria folia viridia, surrecta, inter quæ pediculus verius quàm cauliculus uncialis longitudinis aut paulò major, ab unâ parte planus, sustinens semuncialis magnitudinis florem sex foliolis constantem, quorum terna exteriora paulò longiora, erant, & purpurei coloris, tribus venis saturationibus secundum longitudinem exterius distincta, tria interna breviora & dilutiore colore prædita, omnia autem internè dilutè purpurascabant, & ungues habebant pallidos, ternis venis distinctos, prodeuntibus ex umbilico tribus staminibus brevibus, longo apice flavo præditis, & medio stilo extremâ parte diviso.

Croc. vern.
capillari fo-
lio historia.

Florem proferebat initio Maij, qui sole splendente aperiebatur, sub noctem autem claudatur, & paucos dies durabat, nullius, aut pertenuis odoris.

Tempus.

STACHYS SPINOSA. ad calcem Cap. XX. Lib. IIII. nisi quis peculiare caput illi tribuendum existimet, quod statim post caput de *Marrubio* collocandum esset.

QUANQUAM hujus plantæ descriptionē in Epistolis C. V. Honorij Belli Lector inveniet: quia tamē Iacobus Plateau ejus iconem cū aliquot notis (nam & ipsi nata erat, & mihi non inspectâ existimabat) misit, eam denuo, cū iconē in tabellâ expressâ, hîc subijcimus.

Stachys spinosa.

PRIMO quo hæc planta mihi nata fuit anno, ad Stachydem à C. V. Matthiolo propositam valde accedere videbatur: etenim folia illi non dissimilia habebat, oblongiuscula videlicet, incanâ lanugine tecta, nullo autem grato odore prædita: secundo anno cauliculi excrecebant in cubitalem pænè altitudinem, & in plures ramulos dividebantur, in molles quasdam spinas desinentes, ad quorum exortus bina ex adverso semper nascebantur folia, prioribus minora & angustiora: flores rari per ramulos sparsi nascebantur, floribus Teucrij Baticij non valde dissimiles, minores tamē, qui valde caduci, nullum semē tulerunt: radix lignosa & dura. Semine porrò ab Honorio Bello è Cretâ misso, *Gaidertymo*, hoc est, asinini thymi appellatione nata hæc planta, priore anno tota hieme virens in horto permansit, eo loco ubi sata fuerat, vitreo vase tecta: altero anno, famuli negligentia, qui, ut præceperam, hieme non texerat, perijt. Ejus qui, plantæ apud se etiam Cretico semine natæ, iconem ad me mittebat, opinione (cui etiam mea accedit) non incommodè Stachys spinosa dici poterit, quo nomine etiam illam exhibemus, donec aliud magis aptum occurrat.

Stachydis
spinosa hist.

Gaidertymo.

PISTOLOCHIA altera semper virens.
ad Cap. XLVII. Lib. IIII. ante sectionem
NOVVM autem &c.

CRETICO semine natum est hoc Aristolochiæ genus Iacobo Plateau, cujus in hac
Planta-

Plantarum historia frequens mentio. Is autem anno sexcentesimo supra millesimum à nato Christo, illius aliquot ramulos cum eicone ipsius manu delineata. additis quibusdam notis ad me mittebat.

Pistolochia altera.

Multa porrò è summo radicum capite proferre scribebat tenuia sarmēta, pedem aut plus vel minus longa, angulosa, striata, ramosa, lenta, fractu contumacia, humi sparsa, & ex atro virentia, in quibus incondito ordine nascūtur folia nervosa, superiori similia, magis tamen mucronata & ad smilacis asperæ foliorum formam quodāmodo accedentia, minora, atraq; & immarcessibili viriditate prædita, oblongis pediculis nitentia, è quorum sinu nascuntur longi caviq; flores, Aristolochiæ longæ floribus formâ similes, saturâ tamen rubedine foris magis distincti, internè verò aliquantulum flavescentes, oblongisq; pediculis inhærētes: his succedit fructus Aristolochiæ longæ fructui non dissimilis, sed minor: numerosas autem hoc genus habet radices instar præcedentis, vel smilacis asperæ, verùm graciliores, & fibris quibusdam tenuibus donatas, odoratas. Flores proferre monebat Iulio & Augusto.

HIERACIVM PARVVM, CRETICVM. ad finem Cap. xxxvii. Lib. v.

SEMI NE natum etiam est Iacobo Plateau istud Hieracij genus, cujus iconem vivis coloribus depictam Tornaco ad me mittebat qualem tabulâ subjectâ proponimus.

Hieracij parvæ historia.

ELEGANS autem est plantula, cujus sena aut plura folia summâ tellure diffunduntur, quâ parte radici adhærent, angustiora, extremâ parte latiora, per ambitum incisa, medio nervo purpurascēte: inter quæ nascuntur bini aut terni cauliculi, circiter pedem alti, enodes, præterquam supremâ ferè parte, ubi in binos ramulos dividuntur, subnascētib; parvis foliolis valde incisis: flores in extremis fastigijs nascuntur satis grandes pro plantæ proportionē, ex multis foliolis sibi invicem incumbētib; constantes, superna parte prorsus albis, subtus carnei (si ita appellare licet) coloris: radix est singularis, oblongiuscula, supernè crassior, deinde paulatim ad infimum vsque gracilescens, aliquot lateralibus fibris donata, instar radicis cichorij silvestris.

FINIS APPENDICIS.

FVNGO.

FVNGORVM

IN PANNONIIS OBSERVATORVM

BREVIS HISTORIA,

A

CAROLO CLVSIO ATREBATE

CONSCRIPTA.

ILLVSTRI HEROI
IOANNI VINCENTIO PINELLO, &c.
CAROLVS CLVSIVS ATREBAS.

MEMINI, Illustris Heros, ante annum me ad te scribere, occupatum esse in concinnando de Fungis Commentariolo (abs te verò monitum, Clarissimum virum Vlysem Aldrovandum in eodem argumento versari) respondere, de ijs duntaxat agere instituisse, quos in Pannoniâ vario tempore observassem, qui, licet alijs etiam in Provincijs sint communes, fieri tamen posse, ut quædam notæ mihi perspectæ fuerint, ab alijs forsitan minimè animadvertæ. Et sanè nunquam existimassem tot tamque varia genera in unâ Pannoniâ reperiri, aut illa in adeò diversas species distingui potuisse.

DVM verò istic versabar, summa mea cura fuit, ut in illis observandis, viros mihi adjungerem, in eorum dignotione industrios & adprime exercitatos, qui monerēt, quales innoxij, quales perniciosi essent: nam, nisi valde exercitatis, difficile est Fungos dignoscere, cum plerique inter lethales reperiantur esculentis persimiles.

SINGVLORVM itaque, cum edulium, tum perniciosorum, quæ observabã genera, nativis coloribus à peritò pictore exprimi curabam, sumptus faciente Illustri Heroe Balthasare de Batthyan, hæreditario Dapiferorum Regni Vngariæ Præfecto, qui me unicè amabat.

CETERVM omnium brevem historiam concinnavi, eamque in duo summa capita distribuendam censui: Primo quidem esculentos fungos descripturus, eosque in varia genera, & illa rursus interdum in suas species distributurus, addito etiam apparandi & condiendi (prout intellexi) modo: Altero autem, perniciosos & lethales, eorumque varia genera & species.

HUNC porrò libellum, Illustris Heros, tibi nuncupare, meaque erga te observantiæ publicum testimonium esse volui, certo mihi persuadens, minimè ingratum tibi futurum. Deum autem Opt. Max. oro, ut te quàm diutissimè servet incolumem. Lugduni in Batavis VII. Cal. Maij M. D. IIC.

FVNGORVM

IN PANNONIIS OBSERVATORVM

BREVIS HISTORIA,

à Carolo Clusio conscripta.

VNGORVM, cùm Vienna Austria viverem, multa & varia meis in Pannonias peregrinationibus observabam genera, quorum magnam partem, cùm in vicinis, tum alijs Provincijs etiam crescere non dubito: sed quia istic diligentius (subinde in prata, caeduas silvas, nemora, montanaque & aperta loca excurrans, cum ijs qui noxios & perniciosos ab esculentis discernere norant,) observare potui, non inutilem operam me sumpturum existimavi, si eorum brevem historiam pertexerem

ILLAM porrò in bina summa capita dividendam esse judicavi: ut scilicet Primo de ijs fungis agam, qui edules & minimè perniciosi estimantur: quanquam (ut ait Plinius) quæ voluptas tanta ancipit is cibi? Altero autem eos percurram, quibus nemo vesci solet: sed perniciosi sunt & lethales.

Fungorum in
bina capita
distributio.

FVNGI ESCULENTI

CAP. I.

ESCULENTORVM Fungorum, quos primo hoc capite describere institui, varia sunt genera, atque singulorum diversæ etiam interdum species. Singulorum autem generum historiam pro temporis, quo nascuntur, ordine, tradendam existimavi, atque etiam singula genera, in suas species (si quas habebunt) distribuenda.

Fungosum
genera.

PRIMUM GENVS.

APRILI crescit genus illud, quod apud Vngaros, atque per universam Germaniam adedò in delictis est, ut filo trajectum & in corallas compositum è clavo suspendant, & adservent, ut etiam media hieme eo vesci possint. Vocatur autem ab Vngaris Szemerchyek, à Germanis Maurachen: Cujus quatuor observantur species, colore & magnitudine inter se differentes.

Primi esculenti.
fungi generis
varia species.
Szemerchyek,
Maurachen.

Prima enim, pollicis extremum articulum magnitudine rarè superat, valde rugosa, & quasi favi instar in cellulas distinctâ membranaceâ cute, coloris albicantis quasi fuligine infecti, præsertim illius venæ rugosæ & prominentes, pediculo, quo nititur, cavo, ut & totum fungi corpus.

Maurachye
1.

Alterâ, priorem magnitudine non multum superans, aliquantulum contractior est, & pyri in clybano cocti instar rugosa, vel potiùs tuber aut radicem Aristolochiæ rotundæ vetustate contractam & multis rugis præditam, valde mentitur, coloris ex rufo fusci: cujus rei causa Germani Braun maurachen cognominant.

11.

Tertia, Primæ formâ non dissimilis, sed duplo amplior, orbicularis plerumque, præter pediculum quo sustinetur: interdum autem in trium unciarum longitudinem, æqualémque aut amplio rem crassitudinem excrescit, ejusdem cum Prima coloris, nec minus quàm illa rugosa, & veluti in cellulas distincta, internè etiam cava: Germanis Stoek maurachen dicitur.

Braun
Maurachye
111.

Stoek
maurachen.

Quarta recens natæ figura, quodammodo ad Tertiam, quæ orbicularis est, accedit, sed rugis magis turbatis & compressis, ut in Secundâ, color etiam magis candicans, & pediculus longior. Paulò adultior verò, in longitudinem excrescit metæ instar, aut pilei sive petasi Germanici longioris qui limbo caret, cujusque apud eos usus duntaxat hieme, foris etiam rugosa, & in cellulas distincta, quæ colorem pallecentem veluti fuligine quadam infe-

1111

1. Genus esculentorum Fungorū 3. species.

Dolmauracheten.
Natalis.

Fungus spongiosus.

Morilles.

Spongiola.

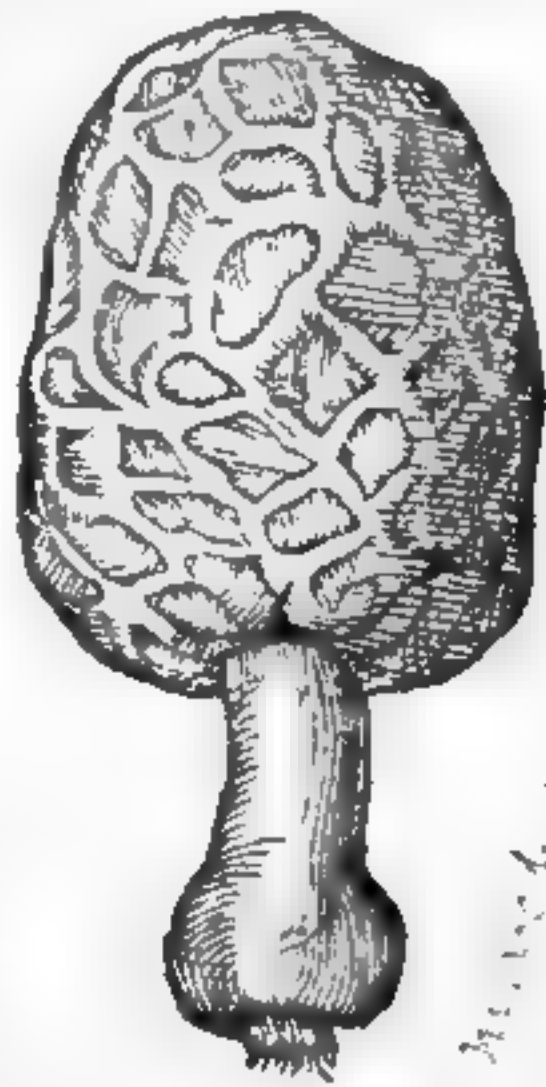
Parandivasio.

Alteri genus fung. esculent.

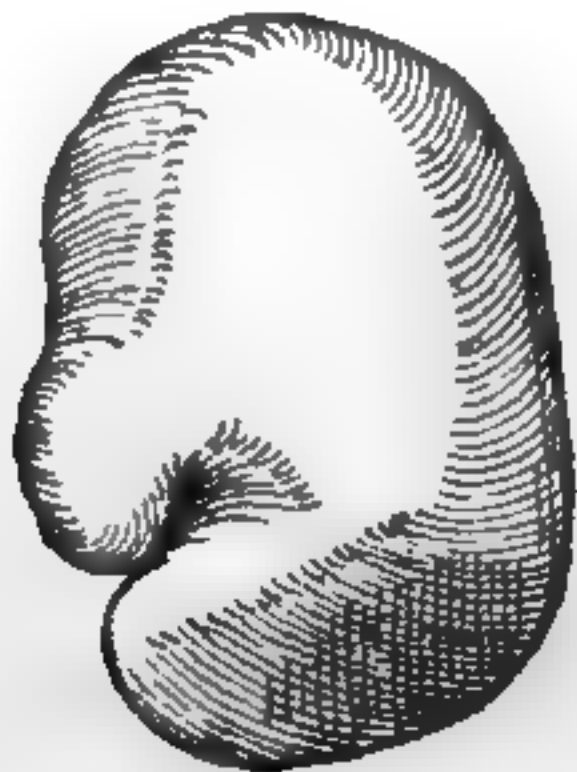
Tertiū genus fung. esculent.
Szent György gamba.
S. Gergely schwammen.

Natalis

Parandivasio.

III. Genus esculentorum Fungorum.

fectum habet: internā autem parte cava & hiante: Germani illā Dolmaurachen nomināt.

Nascitur autem Prima species apud Vngaros plerumque sub abietibus, in dūmetis, atque pratis, sed in his Altera præsertim: Tertia verò & Quarta sub quercubus, magna ex parte.

Videtur porrò hic fungus is esse, quē Dalechāpius spongiosum cognominat, in asperis & saxosis nascentem, sæpe tamen ad Castanearū radices, colore fulvo, corpore spongioso, figurā in metam desinente, suavissimi gustus: quam ob rem in delicijs haberi varijs modis præparatum, ut hominum palatū varijs condimentis oblectatur. Gallos vocare *Morilles*, inde fortasse, quòd ad mori fructus figuram nonnihil accedat. Et quem Baptista porta, à Neapolitanis *Spongiolas* appellari scribit.

Ceterum *Maurachen* recentes solent Vngari assare supra craticulam, vel ex oleo decoquere: sed etiam reficcati torreri possunt, prius tamen macerati: qui verò elixis velci mavult, macerari non oportet.

GENUS II.

V L T R A Balatonem lacum Vngariæ, in parva insula cui nomē *Fanot*, Simidienfi Comitatu, Aprilis etiam mense nasci intelligebam Fungi genus delicatissimi saporis, cuius nomen indicare nemo poterat: sed illi similis esse ferebatur, qui inter perniciosos & lethales *Decimum sextum* genus est, & ab Vngaris *Kygio gomba*, à Germanis *Matter schwammen* dicitur: pyramidalis tamen dorantaliq; apice & angusto hunc fungū esse.

GENUS III.

T E R T I I generis, quod Vngari *Szent György gambaia*, Germani *Sant Gergely schwammen* appellant, quia circa diē D. Georgii sacrum (qui in vicesimum tertium Aprilis incidit) invenitur, unicam observabam speciem.

Parva autem illa est, duarum unciarū amplitudinem vix æquans, orbiculari ferè formā, supernè quidem aliquantulum extuberante, & quodāmodo pulvinatā: infernè verò concameratā, & quibusdam veluti venis distincta, pediculo crasso, brevique; coloris exalbidi, cui flavi quidpiam admistum sit.

Crescit in siccioribus atque pascuis pratis: & fortasse is erit fungus, quem Horatius satyra quarta lib. 11. Sermonum, optimum pronunciat his verbis,

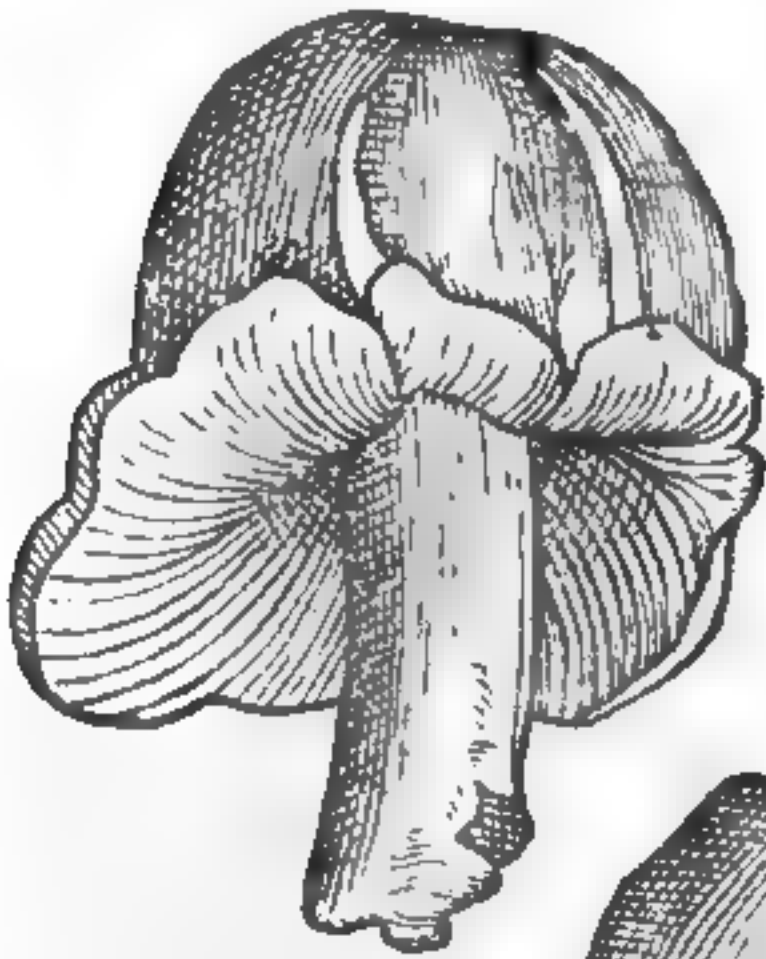
pratenfibus optima fungus
Natura est: alijs malè creditur.

Est verò Tertium hoc genus, aliorum fungorum modo præparandus, qui repurgati, ut plurimum elixari solent, & in frustra conciperi prunas coquantur: aut cum larido iniicitur jusculum ex lactis cremore paratum, quod Germani *Milchtraum* appellant.

QUARTI generis, Vngaris *Szilwa alya* dicti, quia sub pruni arboribus nascitur (Germanicum nomen nullum novi) plures etiam sunt species. Nam aut parvæ sunt, aut mediocres, aut majores.

IIII. *Genus
esculēt. fung.
Szilwa
alya.*

IIII. Generis esculent. Fungor. 3. species.

Prima, uncialis dumtaxat est magnitudinis, aut paulò amplior, crasso subnixa pediculo, infernâ parte convexa, & quasi fornicata, sulcis vel strijs quibusdam apparentibus notata: supernâ autè in mucronem quodammodo vel metam fastigiata, coloris albican-
tis fusco tincti.

I.

Media species paulò planior est, quasi in orbem circinata, duarum unciarum, aut majoris amplitudinis, infernâ parte similiter fornicatâ, & strijs quibusdam veluti exarata: color idem qui in superiore.

II.

Major, quæ & *Tertia*, formam quidem *Primæ* similem habet; etenim supernâ parte in mucronem fastigiata est, infernâ cava & fornicata: sed ejus magnitudo plerumque est trium unciarum, crassiorèque pediculo nititur: color hujus magnâ ex parte magis fuscus est, & notis quibusdam interdum distinctus: deinde superna pars, ut plurimum lacera & scissa apparet.

III.

v. Generis esculent. Fungor. 1. species.

GENVS V.

PLURES item habet Quintum genus differentias, sed omnes uno nomine appellatas: ab Vngaris quidem *Peztricz*, à Germanis verò *Pasterntz*. Sola porro earum differentia in magnitudine consistit, quandoquidem formâ, materiâ, & colore pænè conveniunt.

v. *Genus
esculēt fung.*

*Peztricz
Pasterntz*

Prima autem species angulosâ figurâ est, quatuor unciarum amplitudinis, brevi & quasi nullo pediculo, sed eo valde crasso: inferna pars candicante & satis densa materiâ constat: superna veluti spongiosa est, & villis quibusdam obsita, coloris ex rufo fusci.

I.

Alterâ magis orbiculatâ est figurâ, crassiore & paulò longiore pediculo prædita, quinas aut plures uncias lata, totidem longa, infernè & supernè à *Prima* specie non multum differens: materiâ autem, seu corpore, paulo crassiore, & magnitudini respondente.

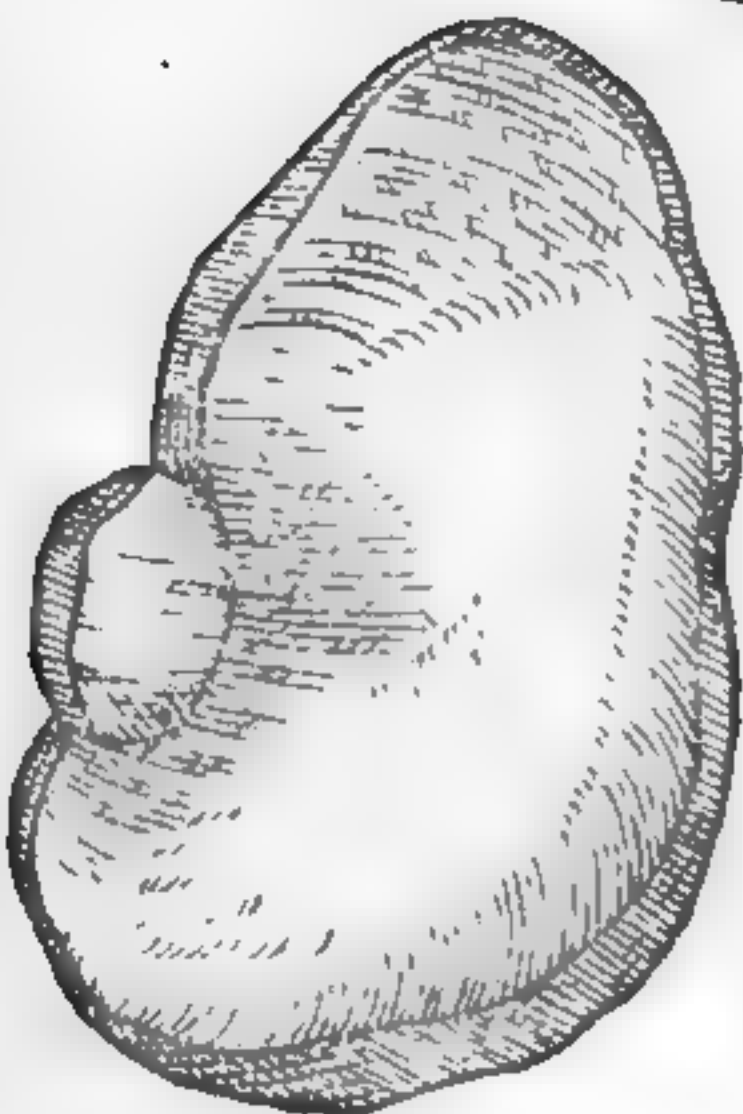
II.

Tertia longè major est, orbiculata ferè figura, in tres tamen lacinias divisa, ut trifolij frondem quodammodo referre videatur: sex autem aut plures uncias in longitudinem patet, totidem in latitudinem: crassiore etiam ea constat pediculo, unciâque lato, brevi tamen: color idem qui in superioribus, infernè; sed supernè, dilutior illis, & spongiosis quibusdam crassisq; villis sive portius frôdium rudimentis ex fusco pallescens prædita.

III.

In Ulmorum, Populique albæ caudicibus dejectis nasci solet, & bis plerumque, etiam ter interdum, in anno provenire.

Natalis.

Peziza fung.

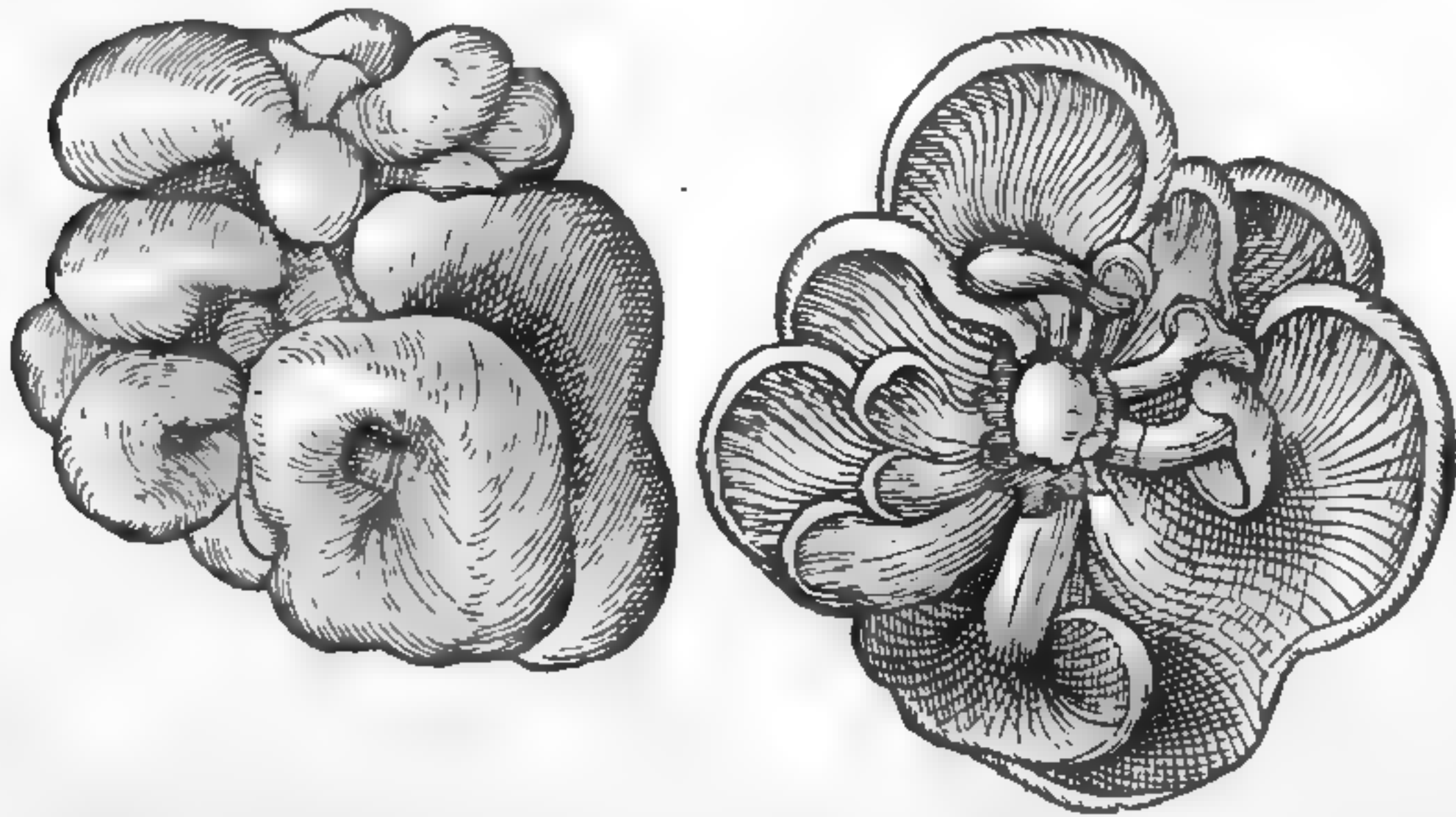
An autem genus illud quod Plinius à Græcis Pezicas dici, & sine radice, sine pediculo nasci afferit?

Parandi ratio.

Ceterum *Pezizæ* repurgati, eodem modo condiri possunt, quo *Kryszaling* de quo infra Decimo septimo vescorum fungorum genere: sed & elixi conciduntur, atque in lance compositis frustis, laridum accensum instillatur.

GENVS VI.

VI. Genus esculentorum Fungorum.

VI. Genus esculentorum fung.

EXIGVA est in Sexto genere diversitas: aut si quæ est in magnitudine differentia, eam ex ætate duntaxat provenire arbitror. Hoc autem peculiare habet istud genus, quod non singulare, sed confertim plures simul plerumque crescunt: nam vel bini, ternive simul fungi conjunctim nascuntur, vel etiam quini, senive, aut plures.

Sunt autem omnes ferè orbicularis formæ, planæ tamen, infernâ parte albi, & striati, supernâ aliquantulum protuberantes, mediâ autem nonnihil depressi, ut umbilicum exprimere quodammodo videantur, colore magis fusco quàm infernâ. Minores, circiter unciam lati sunt, aut paulò ampliores: Medi, binarum unciarum latitudinem adquirent, vel explent: Maximos, quaternarum etiam unciarum amplitudinem superare existimo.

Szilfa termewt alya. Buchen schwämmen.

Omnes verò hæc Vngarico nomine dicuntur *Szilfa termewt alya*, hoc est, ad ulmos nascens fungus: tamen si indifferenter ad ulmi, quercus, cerri, fagi, ostriæ (quam Galli *Hestre*, Germani *Sagenbucher* appellant) betulæ, populi albæ, & juglandis radices, aut earum dejectarum caudices, crescant: Germani *Buchenschwammen* id est, faginos fungos nominant. Vngari autem eum qui ad Ostriæ radices nascitur, colorèque magis fusco tinctus esse videtur, peculiariter *Gilwa gyertyhan fa termewt* appellant.

Gilwa gyertyhan fa termewt. Nascens.

Magna etiam copia nascuntur in truncis resectis supradictarum arborum, præsertim verò ulmi & juglandis, si leviter terrâ, vel etiam solo stramine sepulti & tecti putrescât. Quod valde contonum est cum his quæ Matthiolus Comment. in Dioscorid. lib. 1. cap. de Populo scribit: cujus verba in studiosorum gratiam, hîc adscribere libuit, ne quis vana esse existimet, quæ Vngari de fungi modò descripti natalibus aiunt.

Fungorum educendorum ratio.

Atqui, inquit, præter ea quæ à Galeno de Populi facultatibus scripta sunt, sciant velim rei medicæ studiosi, populum albam, humo tenui sectam ad radicem usque, & aquâ calidâ, in qua fermentum fuerit dissolutum, perfusam, infra quadriduum fungos copiosos edere, esui quoque gratissimos.

Reperitur autem à novo Vere in Autumnum usque.

Parandi ratio.

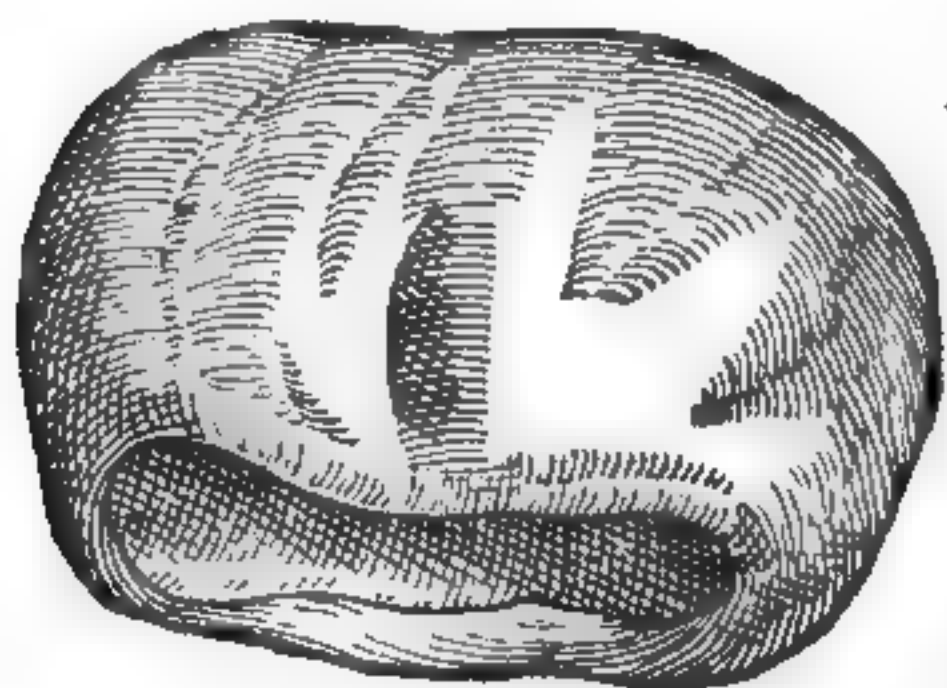
Simili porrò ratione apparatus hic fungus (ne eam repetere cogar) qua Decimum septimum esculentorum genus Germanis *Kryszaling* Vngaris *Vr gomba* dictum: unde petere licet.

GENVS VII.

VII. Genus esculentorum fung.

SEPTIMI generis forma duplex esse mihi visa est: Nam vel planos conspiciebam supernâ parte nonnihil tumentes, interdum etiam in ambitu laceros, coloris aut albi fusco permixti, vel maculis quibusdam distincti: infernâ nonnihil convexâ, & veluti strijs

sive

sive sulcis, à pediculo crassiore in oras usque ductis, exarata, fusci coloris. Aut orbiculari penè figurâ, supernè, immò totâ superficie, candicantes, ut ovum exalptum exprimere videatur, præsertim adempto pediculo.

Hoc genus Vngari *Chöpörke gomba*, id est, tuberosum fungum, appellant: Germani *Angerling* quoniam in siccioribus pratis, sive pascuis juxta pagos sitis (quæ ipsi *Angern* nominant) proveniat. Ter autem in anno reperitur.

Chöpörke gomba.

Angerling.

Sed & istud genus non incómodè forsitan referri possit ad illud Horatij, de quo in Tertio genere.

GENUS VIII.

OCTAVVM genus nõ ineptè in tres species (meâ opinione) quis dividat: quarum Primæ & secundæ discrimen in solâ magnitudine consistit, nonnihil & colore: omnes tamen tres, similis formæ. Vngari, *Keserev gomba*, hoc est, amarum fungû: Germani, *Pfifferling*: Galli, *Champignon* & *Potiron* vocant: tamen in universum omnia penè Fungorum genera ijs nominibus donent.

VIII. Genus esculent fung.

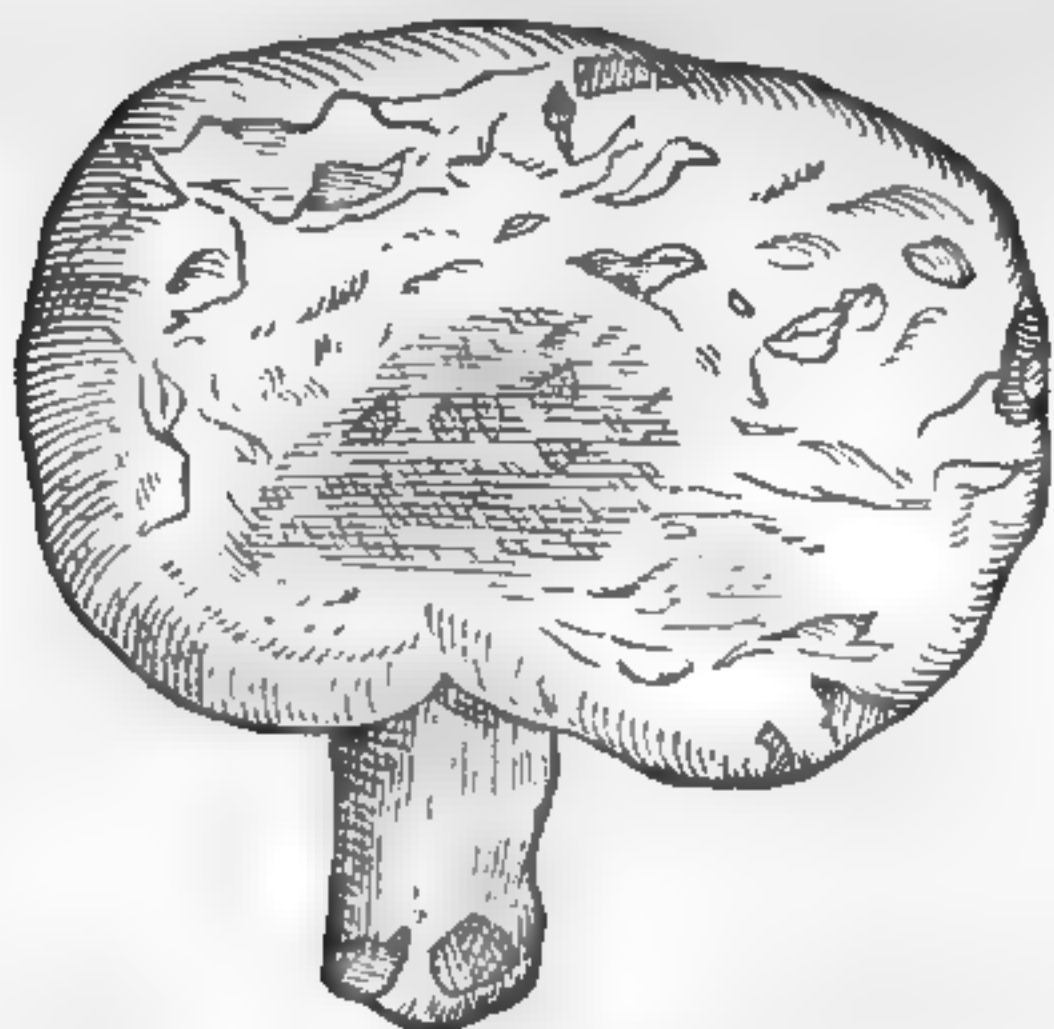
Keserev gomba.

Pfifferling

Châpignon.

Potiron.

VII. Generis esculent Fung. 2. species.

Prima ergo species, binas ferè uncias lata est, planæ, sed orbiculatæ figuræ, supernè tamen quodammodo pulvinata, & candicâs, infernè veluti camerata & convexa, strijs quibusdam à crasso pediculo in oras ductis distincta.

I.

Altera, huic prorsus similis, sed amplioris magnitudinis, ut quæ quaternas aut plures uncias æquet, ejusdem cum Primâ figuræ, sed crassiore pediculo subnixa: supernè albâ cute, cui inspersæ aliquot maculæ fuscæ & flavescentes: infernè flavescens aliquantulum, & magis conspicuis strijs à pediculo in extremas oras productis, exarata.

II.

Tertiam speciem Vngari *Vörös Keserev gomba*: Germani eadem de causa *Rode pfifferling* nominant, quia magis rubet præcedentibus: sed & Vngaris *Bik alya* dicitur, quòd sub fagis interdum crescat. Amplior est hæc Secunda specie, & magis circinaræ rotunditatis, longiore gracilioréque subnixa pediculo, & colore supernâ & infernâ parte ex fusco subrubente, non minùs evidentibus & conspicuis strijs, à pediculo in orbem diffusis, inferius distincta, quàm Secunda species.

III.

Vörös Keserev gomba.

Rode pfifferling.

Bikalya.

Omnes autem species, ut plurimum, in cæduis silvis nascuntur, circiter Pentecosten, hoc est, sub extremum Maium, aut Junij initium.

Natales.

Priores duæ species, palato gratæ esse feruntur, atque ijs plerique vescuntur eodem modo paratis, quo Decimum septimum genus. Tertiam edunt etiam nonnulli, sed perpauci.

Parandis iatio.

17. Genus
of ulée fung.
Herench.
Kremling.

IN Nonno genere plures etiam observabam differentias, quas ordine describo: sed omnes uno nomine dictas cum apud Vngaros, tum apud Germanos: etenim illi *Herench*, hi *Kremling* sua lingua appellant.

Prior autem species, *Secundo* generi valde ab similibus non est: nam circinatæ in plano ferè est rotunditatis, unciam aut binas magna, supernâ parte pulvinata & candicans, infernè autem magis est fusca, & evidentioribus strijs donata, quàm *Secundum* genus.

Ad *Quinti* generis *Primam* speciem plurimum accedit *Alter*a species: etenim angulosa est, sed amplior, ut quam uncias quatuor aut plures æquare existimem, supernè etiam albicans, non, ut illa, fusca: infernè verò nõ lævis & glabra, instar illius, aut alba, sed crassis strijs ab umbilico, sive pediculo, in oras ductis, insignita.

Tertia magnam affinitatem habet cum *Octavi* generis *Alter*a specie: quia ferè orbiculata est, & æqualis pænè magnitudinis: supernè tamen in albedine magis fusca est: infernè illi non dissimilis, nisi quod ejus striæ crassiores sunt, & pediculus illam sustinens crassior, brevior, atque magis nigricans.

Sola magnitudine ab *Octavi* generis *Tertia* specie differt hujus *Quarta* species. Illa enim amplior est, hæc minor, utraque autem circinatæ ferè in plano rotunditatis: illa supernè rubescens, hæc multò magis rufescens, eamque adeò ob causam Vngaris *Vörös Herench*, Germanis *Rotte Kremling* dicta: graciliore illa pediculo subnixa, hæc crassiore & magis albo, ut etiam inferna hujus pars candidior est illâ, & minus evidentibus strijs exarata.

Nascuntur autem omnes eodem, quo *Octavi* generis species, tempore, atque in cæduis, ut plurimum, silvis, quemadmodum & illæ.

GENVS X.

x. Genus
esculēt. fung.
Hirschling.

MANIFESTVM est inter utramque *Decimi* generis speciem (binas enim ejus species observabam) discrimen, licet magnitudo ferè sit æqualis. Nomen utrique apud Germanos *Hirschling*/quasi cervinum dicas. Vngari ut vocent, ignoro.

x. Generis esculentor. Fungor. i. species.

Rauche
Hirschling.
Schwarze
Hirschling.

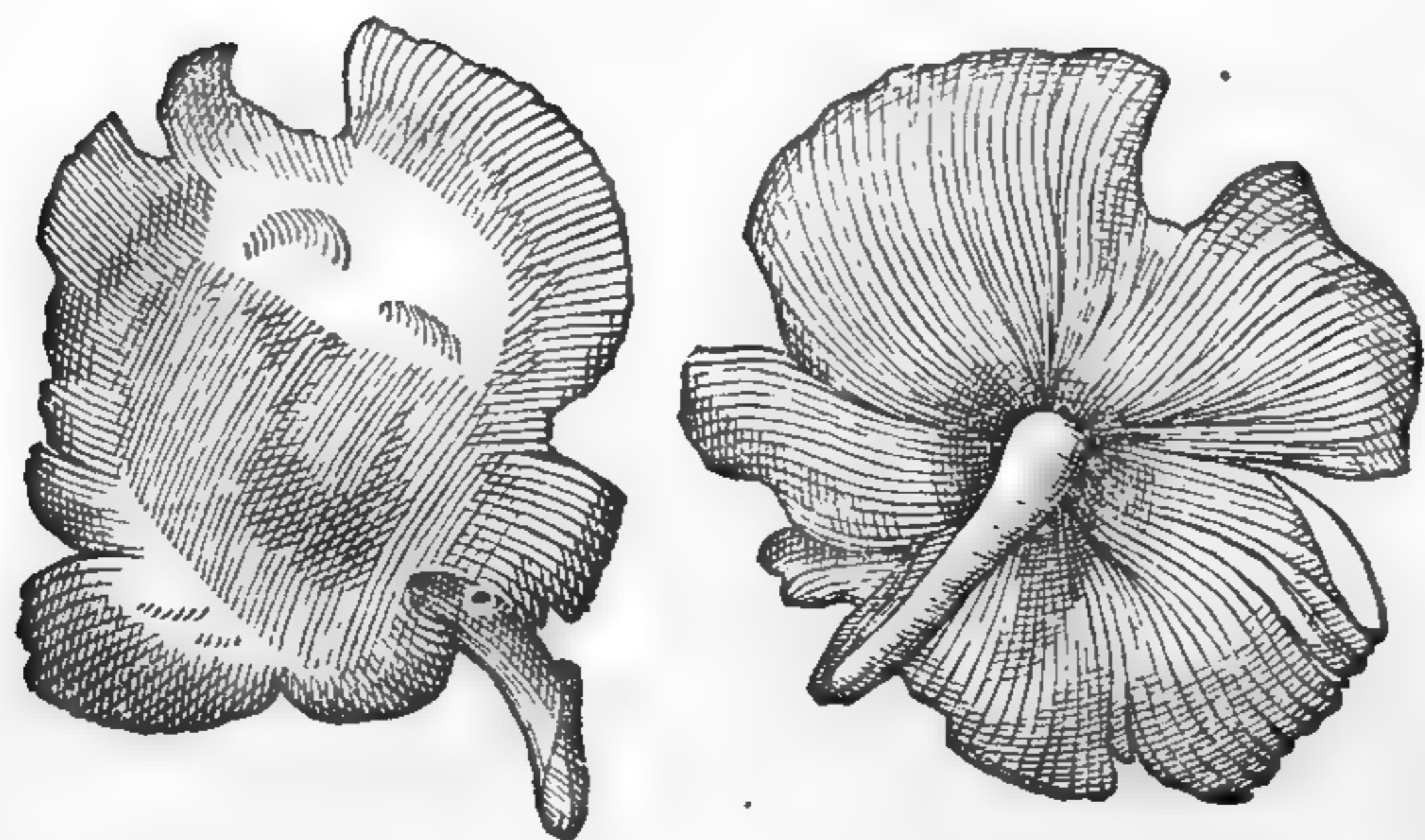
Prima species pediculo binas uncias longo, minimum digitum crasso nititur: ipsius verò fungi orbicularis in plano est forma (cujus diameter duarum unciarum aut amplioris magnitudinis est) supernè nonnihil extumescens, & veluti sericeis villis obsita, colore puniceo dilutiore, & veluti carneò, oris in infernam partem valde reflexis, quæ ex albo rufescit, & multis strijs, instar aliorum fungorum distincta est. Hanc speciem Germani *Rauche Hirschling*/hoc est, hirsutum sive villosum cervinum fungum, quemadmodum *Alter*am sequentem *Schwarze Hirschling*/quod significat nigrum cervinum fungum.

*Alter*a species longiore constat pediculo, ejusdem tamen cum superiore crassitudinis, sed infima hujus pars crassior est & veluti limbo circumvoluta: præterea in hac bini plerumque fungi conjunctim ex eodem pede oriuntur: orbicularis etiam in plano sunt figuræ (præterquam qua parte sese mutuo comprimunt) ejusdem cû superiore magnitudinis, aut paulò amplior, paululum extumescens superiore parte, & glabra, coloris ex rufo fusci, oris non adeò in infernam partem inflexis, quæ non minus frequentibus strijs est prædita, quàm *Prima* species, colore ex pallido nigrescente.

Nascuntur in cæduis silvis, eodem prope modum tempore quo *Nonum* genus.

Natales.

XI. Genus esculentorum Fungorum.

IS DEM locis, atque eodem quo Decimum tempore reperitur Vndecimum genus, cuius unicam speciem videre memini: aut, si quæ est differentia, ex fungi ætate duntaxat provenit. Germani *Cypselaw* / hoc est, caprinum pedem sive ungulam appellant, ab Vngaris *Cypselaw* nullum nomen intelligere potui, nisi illud à Germanis mutuatum.

XI. Genus esculent. fung. Cypselaw

Initio quidem inæquali est figurâ hic fungus, magis tamen ad orbicularem tendente, per oras lacer, duarum unciarum latitudine, supernè lubrusci coloris; infernè candicantis, & strijs distincti. Adultior autem, magis orbiculatæ est figuræ, & per oras magis laceræ, quàm recens natus, tum longè amplior, ut cujus diameter sit quatuor unciarum: ejus item color magis fuscus supernè, & albicans infernè, cui fuscedo quædam admixta.

GENVS XII.

PROVENIT etiam in silvis Duodecimum genus, & reperitur circa Pentecosten. Id Germanis *Rehelling* / quasi Capreoli fungus dicitur: Vngaricum nomen mihi ignotum.

XII. Genus esculent. fung. Rehelling.

Vnicam etiam hujus Fungi speciem observabam, nec formâ, nec magnitudine à Primâ specie Octavi generis valde differentem: sed color diversus, qui supernè flavescit, infernè ex flavo rufescit, striâsque habet in superiorem pediculi (qui eum sustinet) partem usque productas, illâsque in eum radiatim desinentes: gracilior autem is est pediculus, quàm Octavi generis.

GENVS XIII.

DECIMI-TERTII generis varix sunt species: eam ob causam apud Vngaros & Germanos varia obtinuit hoc fungi genus cognomina: generali autem appellatione Vngaris *Galambicza*, Germanis *Teubelinge* dicitur.

XIII. Genus esculent. fung. Galambicza. Teubelinge Natalis.

Nascuntur autem omnes ejus species promiscuè in silvis, & Junio Iulioque mensibus inveniuntur. Germanorum porro distinctionem sequentes, quinque hujus generis species faciemus.

Prima, omnium amplissima est, ut cujus plana superficies quincunciam diametrum habeat, orbicularis, ut plurimum, est ejus figura, digitalis longitudinis pediculo, unciam crasso, subnixa: supernâ parte protuberante, colore ex albo virescente prædita: infernâ candicante & striata. Istam Germani *Szaw Teubelinge* / hoc est, Dominarum cognominant.

I. Szaw Teubelinge

Alterius paullo minor est amplitudo, ut cujus diameter quaternas uncias non excedat, orbicularis etiam & planæ est figuræ, supernè tumescentis, sed in medio & quasi centro non nihil compressæ, ut umbilicum mentiatur, coloris ex cæruleo, viridi, & fusco commixti: infernè ex albo subrusci, pediculo fulta pollicaris crassitudinis, sed brevior quàm Prima. Huic Vngari, *Keek galambicza*, Germani *Blaw Teubelinge* / quod ejusdem est significatio- nis, cognomen dederunt.

II. Keek galambicza. Blaw Teubelinge

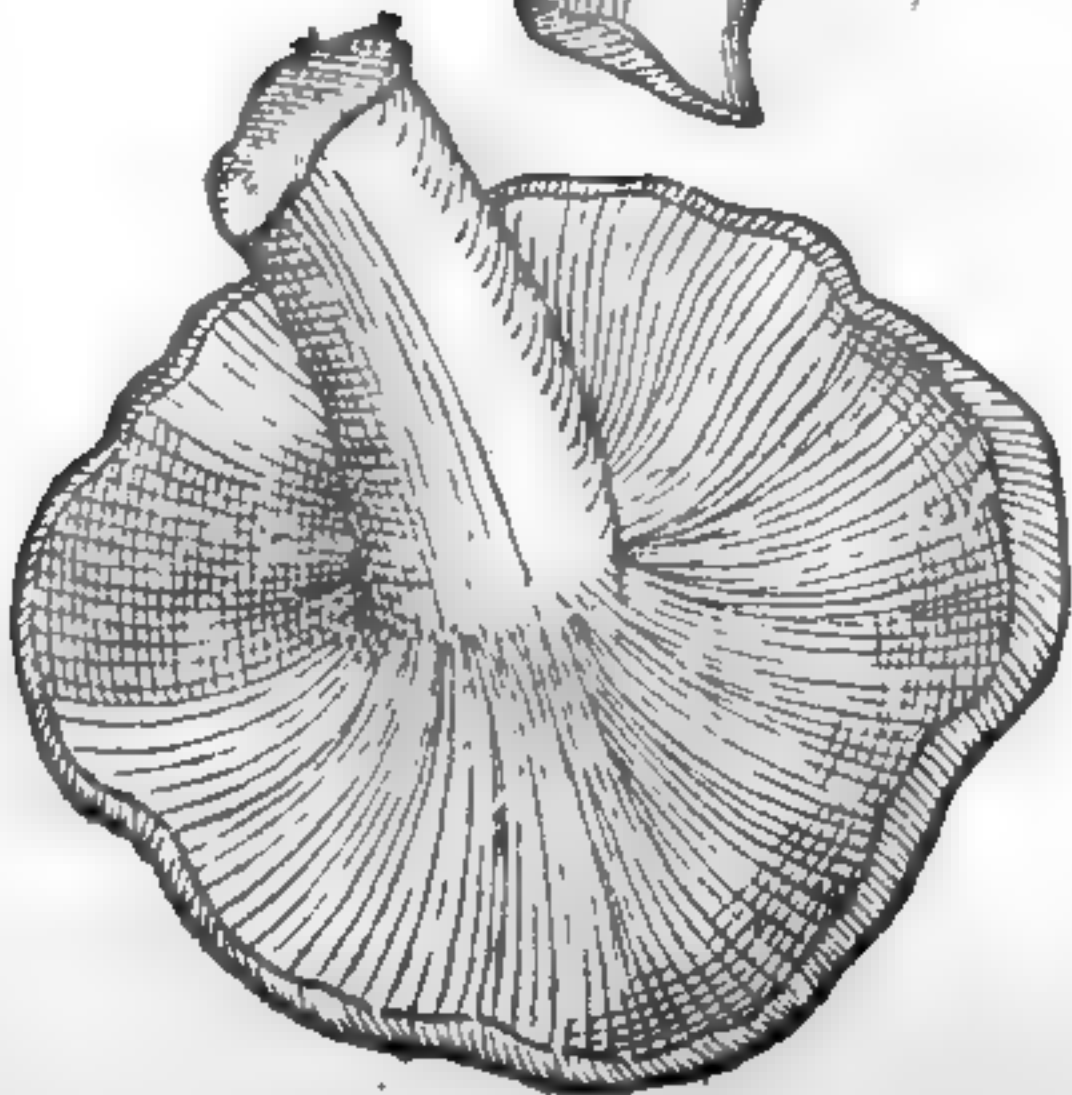
Aequalis Teubelinge

. 111.

V6 ex galamb cz.
Kott Teubelinge.

1111.

Schwartz Teubelinge

v.
Kauhe Teubelinge

Aequalis ferè cum superiore est *Tertia* amplitudinis (interdum autem vix binas uncias superat ejus diameter) sed paululum angulosa, coloris supernè elegantis, ut qui ex purpureo & saturato rubro commixtus videatur, emicantibus aliquando, sed raris albis maculis, quas cõtrahi arbitror flore illo ex cõtactu deterfo: inferna pars candicat, & fuscis strijs exarata est, oris in ambitu parũ & dilutè purpurascens, extremis nempe supernæ partis oris aliquatulum inflexis. Vngaris *Vencws Galabicza*, Germanis *Kott Teubelinge* / quod idem est, dicitur.

Quarta species minor est *Tertiã*, nec ejus superficiei (quæ orbicularis est figuræ) diameter binas uncias excedere puto. Vncialis longitudinis pediculo sustinetur, graciliore quàm superior: superna pars quodammodo pulvinata, in medio nonnihil cõpressa, & umbilici formam exprimens, colore flavescente, veluti fuligine infecto: inferna pars alba, fuscis strijs à pediculo ad circũferentiam distincta. Germani *Schwartz Teubelinge* / id est, nigrum cognominant.

Quinta speciei, cognomen dederũt Vngari *Waras galambicza*, Germani *Kauhe teubelinge* / quasi dicas asperum. *Aequalis* autem est cum *Quartã* magnitudinis, circinatè in plano quodammodo rotunditatis, supernè etiam intumescens, & pulvinata, asperiorq; reliquis speciebus, coloris supernè ex albo fusci: infernã verò parte, candicante quidem, sed quam fuscæ striæ in oras excurrentes, veluti inficiunt.

ciebus, coloris supernè ex albo fusci: infernã verò parte, candicante quidem, sed quam fuscæ striæ in oras excurrentes, veluti inficiunt.

GENVS XIII.

xiiii gen.
escul. fung.
Nivipoua.
Hafen des
lein.

EODEM, quo superioris generis species, tẽpore in silvis oritur *Decimum-quartum* esculentorum fungorum genus, quod Vngari *Nivlgomba*, hoc est, *Leporinum* fungum: Germani *Hafen deslein* / *Leporinam* auriculam, appellant. Videtur autem in duas species posse distingu: nisi quis forsitan ætate duntaxat differre putat.

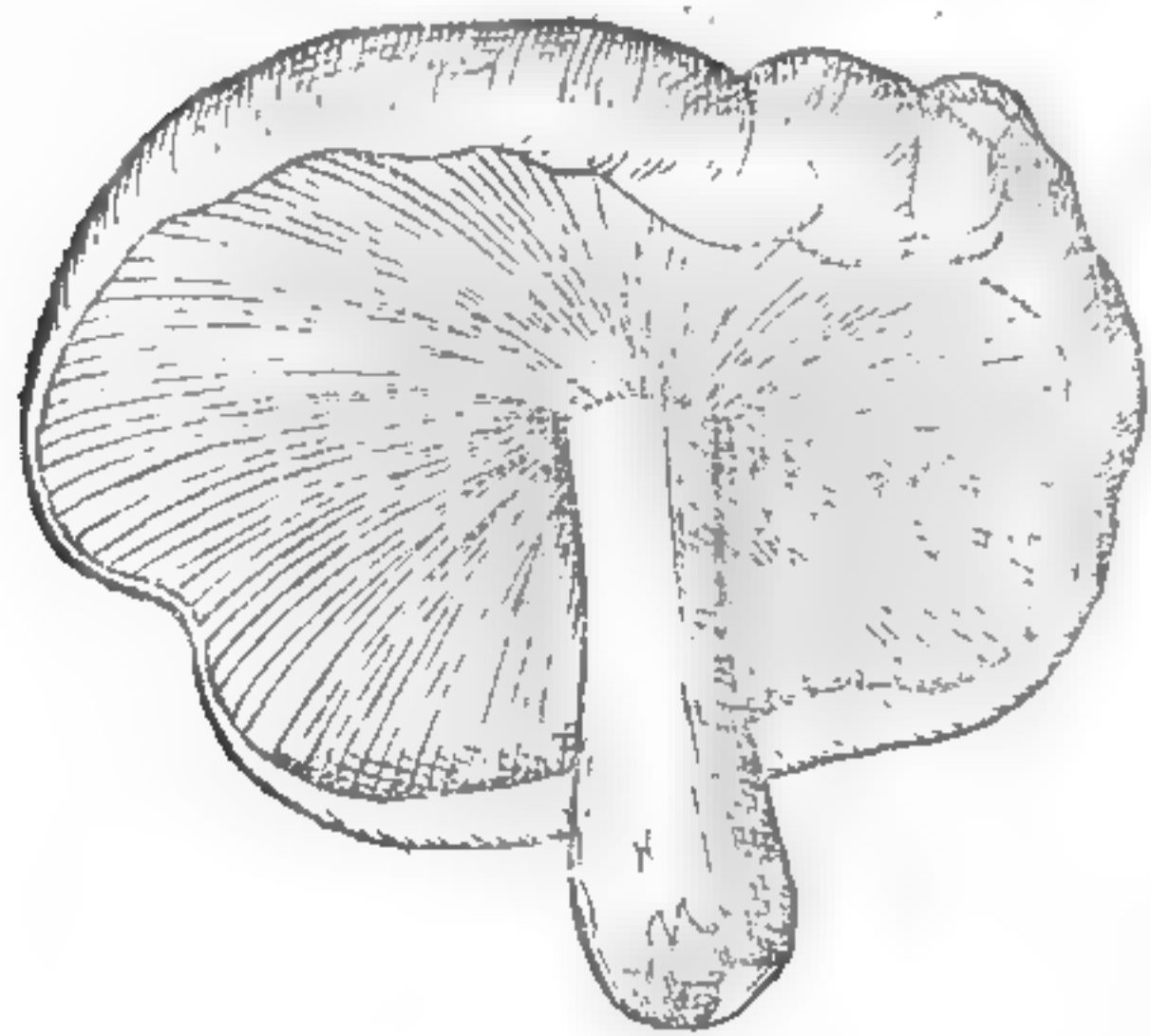
Prioris speciei forma angulosa est, magis tamen in orbẽ circinata, unciam, aut paulo amplius lata, brevi crassiq; pediculo subnixa, supernã parte extuberans, pallidi coloris, quem flavæ aliquot maculæ varium faciunt: inferna pars flavescit, fuscisque strijs exarata est.

xiiii. Generis esculentorum Fungorum secunda species.

11. *Alter* species duplo major, non minus tamen, quàm *Prior* in ambitu angulosa, & veluti crassioribus quibusdam lacinijs secta, supernã parte non pulvinatã, ut superioris, sed potius cavã,

xv. Generis esculentor. Fungor. 2 species.

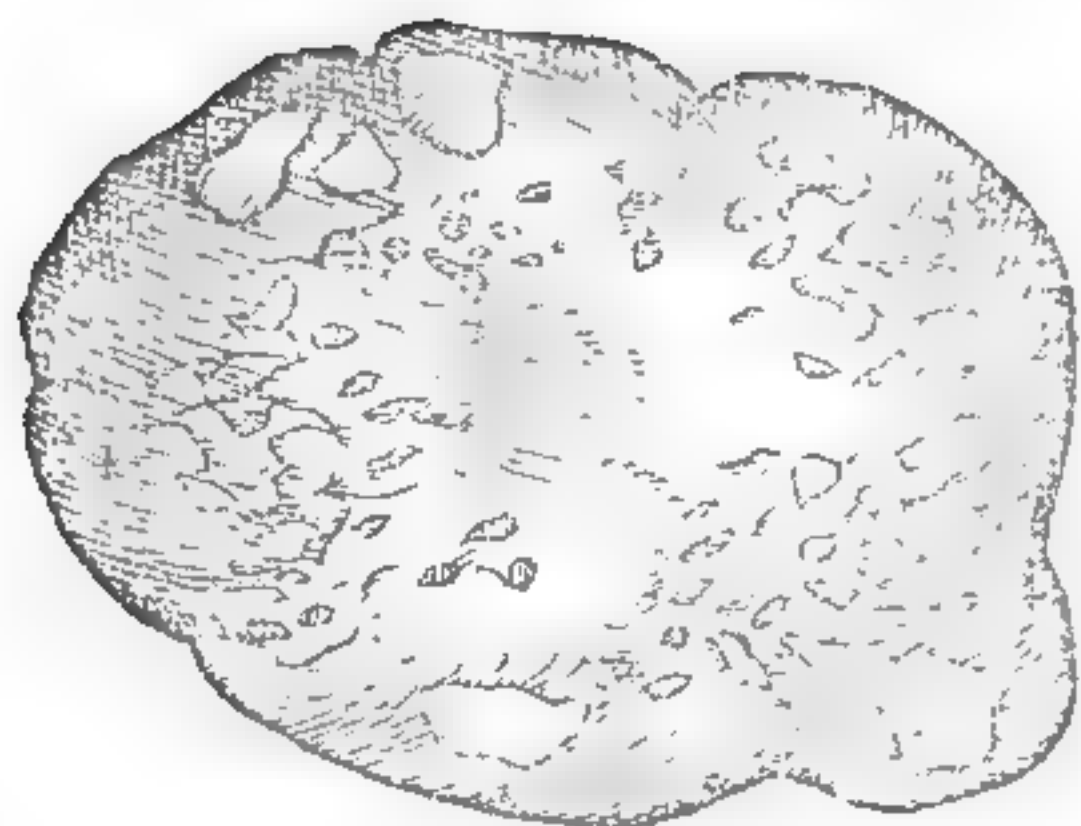
cavâ , ita ut, si quis manu teneat, & obliquè
sive ex latere duntaxat conspiciat, flavum
(nam talis est ejus color) florè tenere videa-
tur : inferna pars multis strijs in oras excur-
rentibus & productis, insignita est, croceo-
que colore infecta.

GENVS XV.

DECIMO-QUINTO generi, nomen dede-
runt Ungari *Dizno gomba*, hoc est, Suilli
fungi : Germani ejusdem significationis vo-
cabulo *Schwaindling* / expresserunt.

xv gen escul.
fungor.
Diznogõba.
Schwain-
dling.
Natales.

Nascitur in silvis eodem, quo Decimum-
quartum genus, tempore. Duæ autem sunt
ejus species manifesto discrimine inter se
differentes: quarum

Prior orbicularis ferè est figuræ, circiter
quatuor uncias lata, brevi crassiorèque pedi-
culo fulta : supernè nonnihil extuberans &
pulvinata, coloris subalbidi, sed veluti fuligi-
ne infecti, per quem sparse sunt aliquot albæ
maculæ: inferna pars subalbi etiam est colo-
ris fuligine infecti, multis crassioribus strijs
nigricantibus, à pediculo in circuitum ex-
currentibus, notata.

5.

Alter a Priorem amplitudine superat, &
ejus oræ in interiorè partem magis reflexæ,
orbiculatæ quodâmodo figuræ, cujus supe-
rior pars pulvinata, colorèque tincta purpu-
reo, cui ruber saturatior commixtus, in me-
ditullio tamen flavescens, & secundum oras,
albis maculis distincta : inferior pars ex albo
fusca est, & tenuioribus strijs exarata, pedi-
culo, quàm in Primâ, longiore.

11.

Germani hanc postremam speciem à ru-
bro colore *Rott Schwaindling* nominant.

Rott
Schwain-
dling.

Tametsi autem non valde probetur hoc
fungi genus : non desunt tamen qui illo ve-
scantur, adeo intemperantis gulæ reperiun-
tur quidam. An porro hoc genus, tertium il-
lud Plinij, quod xxii. Natural Historiæ cap.
xxiii venenis accommodatissimum esse
asserit? Certè nomen convenit: licet ille for-
mam non expresserit, sed circa radices quer-
cus, roboris, cupressi & pini, gigni scribit.
Ioannes Baptista Porta, Suillos antiquum
nomen apud Neapolitanos adhuc retinere
ait, atque illis Silli dici.

Suilli-

GENVS XVI.

DECIMO-SEXTO vescorù fungorum ge-
neri, nomen satis obscurum apud Un-
garos: nam illi *Varganya* appellant: Germani
autem *Bültz* / quia pediculi, quo sustinetur,
pars infima, in majorem crescat amplitudi-
nem quàm suprema, ad ejus penè sagittæ for-
mam, quæ crassiore & veluti orbiculata est
cuspede, ipsis *bültz* nuncupatæ, Gallis autem
materaz. Reperitur in silvis circiter extre-
mum Augustum.

xvi. gen. esc.
fungor.
Varganya.
Bültz.
Natales.

xvi. Generis esculent Fungor. 2. species.

Ejus porro tres observabam species inter se differentes: nonnulli quartam addebant, sed
eam propter formæ dissimilitudinè, ad aliud potius fungi genus referendâ censui, dubiamq;
feci, reponens inter Vndeicesimum & Vicecesimum perniciosorum fungorum genera.

Plura ejus
species.

I. Prima vero quatuor uncias longo fulcitur pediculo, supernâ parte satis gracili, & minimi digiti crassitudinem vix superante, infernâ crasso, ut qui uncialis sit aut amplior, coloris varie mixti ex cæruleo, viridi, & fusco: superior fungi pars orbicularis in plano est figuræ, tumescens & quasi pulvinata, cujus diameter trium unciarum aut paulo major, color ex candidante subfuscus: inferior pars, cui pediculus inhæret, nullis strijs deformata est, sed plana & alba: quam ob causam Vngari *sejer varganya*, hoc est, album cognominant.

II. *Feyer varganya.* Secunda species brevior constat pediculo, sed eo longè crassiore quàm Prima, ut qui digi-
 gitem crassitudinem supernè æquet, vel etiam superet, infernè, binas uncias cum semisse, & coloris ex albo flavescens. ipsius fungi caput orbiculatæ quidem est figuræ, sed inæqua-
 lis & quasi sinuosæ, cujus diameter, pediculi infimam partem amplitudine non valde supe-
 rat, colorisque est ex flavo rubescentis: versa pars nonnihil camerata est, colorisque est ex flavo rubescentis, nullis strijs exarata. Vngaris *verews varganya*, id est, ruber dicitur, cum ve-
Sarga varganya. rius *sarga varganya* appellari deberet, meâ opinione, id est, flavus: nisi fortè eo cogno mine
 donare voluerunt, quia ejus averfa pars, aliquantulum, ut dixi, rubet.

III. *Verews var-
ganya.
Sarga varga-
nya.* Tertia species duplex est differentia. Nam alia est junioris & recens natæ facies, alia adul-
 tionis. Junioris porrò figura prorsus orbicularis est, diametrum duarum circiter unciarum
 habens, valde in rotundum elata supernè, & fusci admodum coloris, fulginosi que: infernè
 cava & fornicata, coloris albi & nullis strijs deformati: pediculus illam sustinens binas un-
 cias longus est, aut paulò longior, supremâ parte pollicaris crassitudinis, infimâ, duorum di-
 gitorum. Adultior autem, longè amplior est: nam quaternas aut quinas uncias latus est, ter-
 nâs fere altus, & in rotundum quasi fastigiatus, coloris supernè ex fusco rufescentis: infer-
 nè planus, æqualis, albus, nec ullis strijs exaratus: pediculo fulcitur ternas uncias longo, su-
 pernâ parte unciam crasso, infernâ binas, coloris ex albicante fusci. Istam speciem Germa-
 ni *graver bültz* cognominant.

*Graver bültz.
amurum.* Habet verò hoc fungi genus aliquot notas, ob quas Pauli *ἀμαύται* esse liceat conijcere:
 etenim colore fuliginoso sunt ejus species, orbe etiam quarundam tam amplo, ut sæpe hu-
 manum caput æquent, pediculo omnium crasso, infra colore nigro virescente.

*Parandi ra-
tio.* Ceterùm hic fungus apud Vngaros in hunc modum apparari solet. Repurgatus conci-
 ditur, frustra paululum in clibano exsiccantur, deinde in aqua elixantur: ijs deinde exem-
 ptis, panis vulgaris, quo videlicet familia uti solet, taleæ super craticulam tostæ, in prædicto
 jusculo coquantur, id demum jusculum cribro farinatio succernunt: postremò, huic con-
 dimento (quod nec tenue nimium, nec crassum nimis esse debet) elixa fungi frustra impo-
 nuntur, additòque aceto, piperis, gingiberis, atque caryophyllorum aromaticorum poline
 eduntur. Tenuis autem fortunæ homines & rustici, illo cum panici semine pultis instar
 decocto, & pipere denique insperso, vescuntur.

xvii. Genus esculent. Fung. primum prodiens.

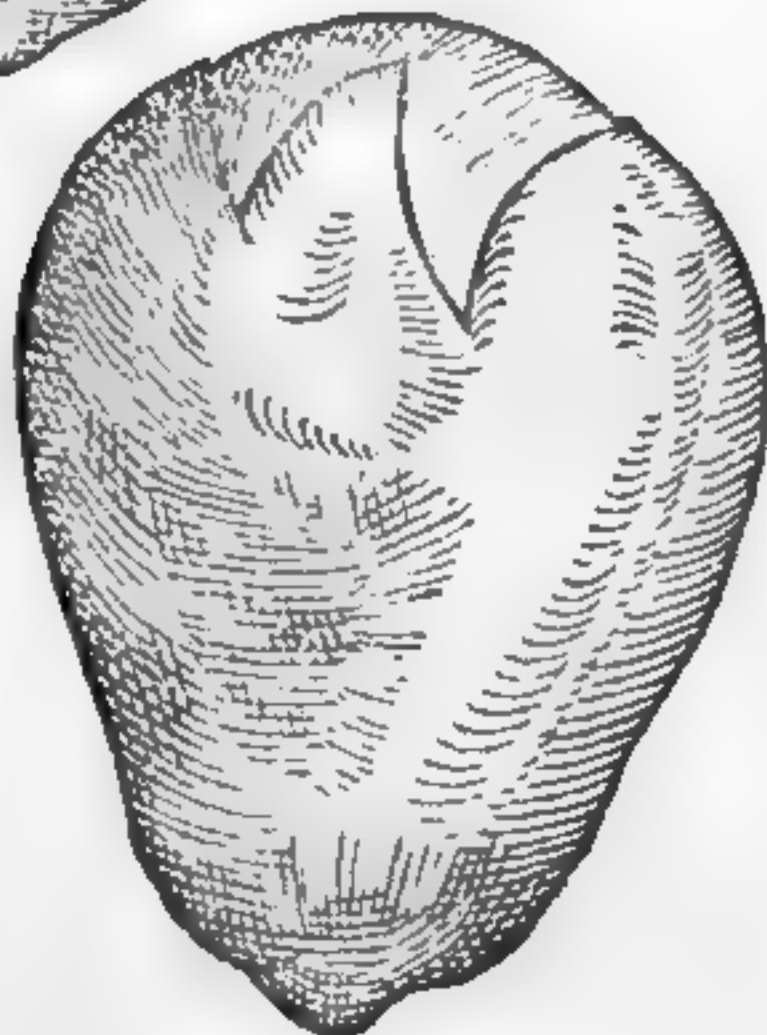
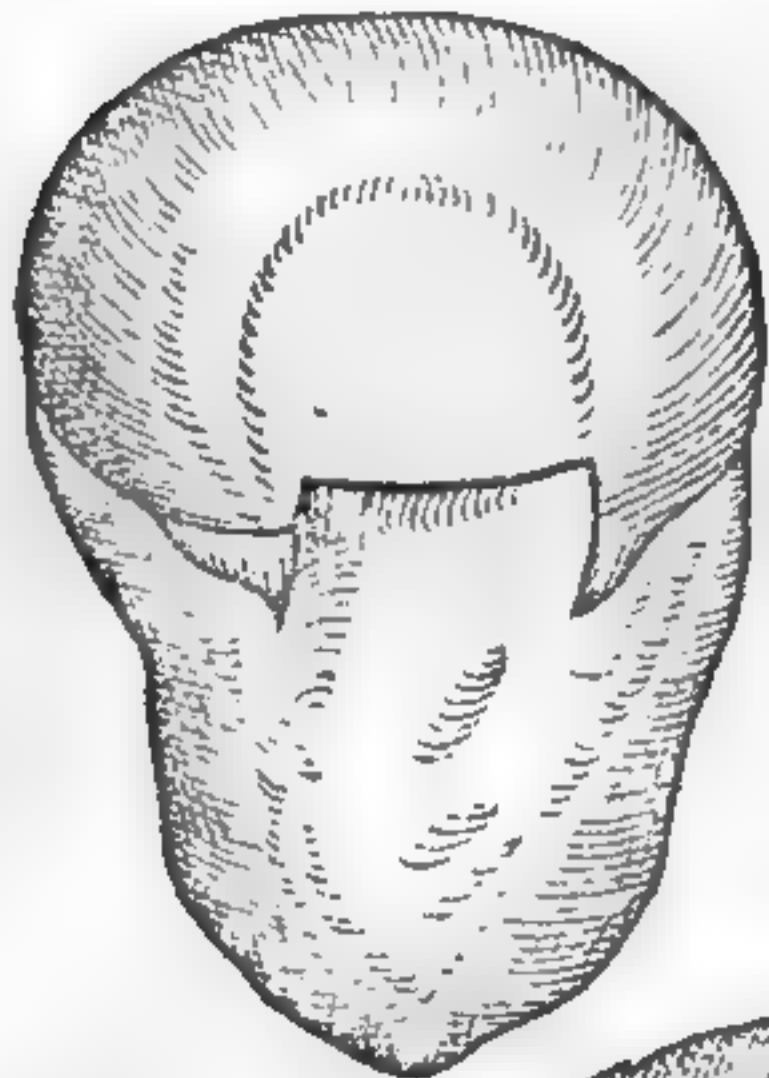
GENVS XVII.

xvii. Genus
esculēt. fung.

Natalis

Vr gomba.

Keperling.

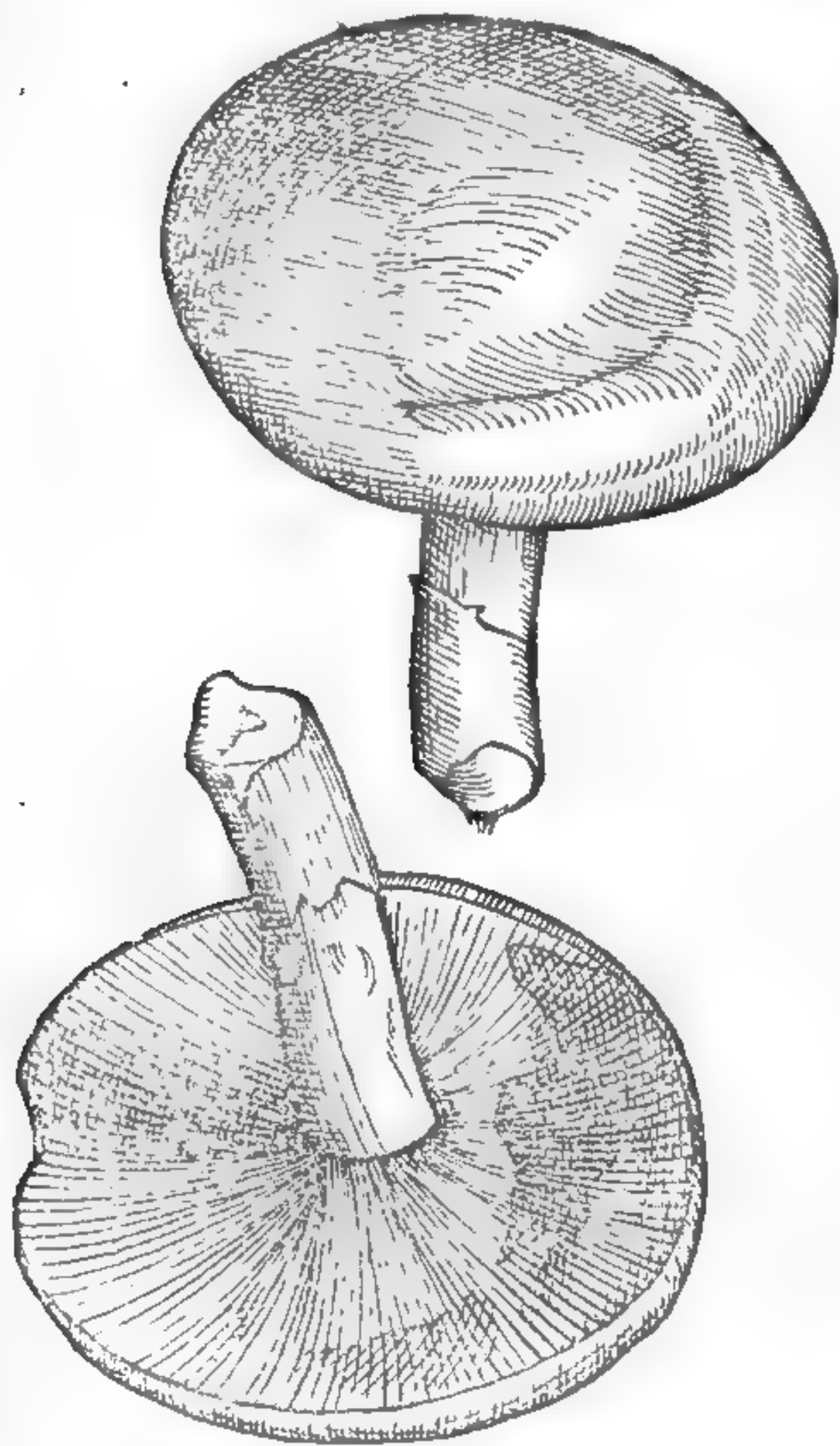
AD nobilissimum porrò esculenti fungi
 genus (quod, secundum ordinem à no-
 bis observatum, Decimum septimum est)
 transeamus.

Provenit autè id in silvis rarâ quercu con-
 fitis, ijsque cædis præsertim, & editioribus
 ficcioribusque locis, bis singulis annis, circa
 messem videlicet, & ante vindemiam. Vnga-
 ri propter excellentiam *Vr gomba*, veluti si di-
 ceres Dominorum fungum, seu primarium
 fungum: Germani ob eandem causam *Keper-
 ling* appellant, quasi Cæsareum, quodd inter
 fungos principatum teneat. Et sanè aded ele-
 gans est, ut non mirandum sit, si eos qui liben-
 ter fungis vescuntur, præ ceteris generibus
 fungorum, ad se edendum invitet.

Illius unicam duntaxat speciem videre &
 observare memini: licet ex ætate discrimen
 quodpiam esse videatur.

Primum è terra erupentis hujus fungi for-
 ma, ovum quodammodo candore & figurâ re-
 fert: altera aut tertia die laceratur hæc alba
 cutis, seu (ut Plinij vocabulo utar) volva, su-
 pernâ parte, & veluti ovi luteum ostendit: de-
 inde magis extuberat illud luteum, & fungi
 formam induit, paulatim & sensim evane-
 scente pereütéque volvâ: magnitudo autem
 fungi

xvii. Genus esculent. Fung. jam expansum.

fungi sua volvâ inclusi, ternas uncias in longitudinem patet, binas in latitudinem. Consumpta volvâ, fungus in planam orbicularem sese explicat formam, cujus diameter quatuor pænè unciarum est, cujus superna pars aliquantulum intumescens, aureum sive croceum colorem elegantissimum habet: inferna flava est, & multis strijs à pediculo in extremas oras productis insignita: pediculus fungum sustinēs, digitalis lōgitudinis & crassitudinis est, flaviq; coloris. At cū jam adolevit, paulò amplior est ejus magnitudo, & in ternas aut quaternas partes scinditur, colorisque illum florem & elegantiam deperdit: nam supernè, languidioris est aurei coloris, infernè, omnino pallidi.

Non dubium autem est, quin hic fungus, sit ille Veteribus ad eò celebratus Boletus, à Principibus v̄gis sic in delicijs habitus: nam si conferantur quæ de Boletis scripsit Plinius, cum hujus historia, similis esse deprehenditur. Infamis autem, & immenso exemplo in crimen adductus fuit, Plinio teste, quod Tiberium Claudium Cæsarem (qui Boletorum esu impēsè delectabatur) cōjunx Agrippina, boleto veneno illito, sustulerit, ut Neronem filium ipsi successorē in Imperio daret. Hinc illi Juvenalis in satyris sales de Boletis. Nam satyra quinta,

Boletus veterum.

*Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus domino: sed qualem Claudius edit
Ante illum uxoris, post quem nil amplius edit.*

Et satyra sexta,

*minus ergo nocens erit Agrippina
Boletus: siquidem unius præcordia pressit
Ille senis, tremulūmque caput descendere iussit
In calum*

Sed & ipse Nero, Boletum Deorum esse cibum cavillari solebat, quia illo perijisset Claudius Cæsar, & defuncti Cæsares in Deorum numerum referri solerent.

Ceterum ad Boleti parandi rationem, quali Vngari utuntur, nunc transeamus.

Recentes boleti (suaviores enim & delicatioris illi sunt adultioribus) repurgati, in aquâ elixantur, deinde in tenuia frusta conciduntur: frusta concisa in jusculum è cremore lactis confectum injiciuntur, adjectis selini folijs minutim sectis & pipere. Vel repurgati, præciso pediculo invertuntur, & super prunas positi, addito ovi luteo torrentur. Vel recentes etiam (emundati videlicet) recisis pediculis, friguntur cum butyro atque ovo simul in sartagine coctis, dissolutis & simul mixtis, instar ejus ferculi ex ovis & butyro in sartagine frixis parati, quod Germanis est in delicijs & paratu facile, illis Eper schmaltz nuncupatum. Sed & exsiccati servantur: deinde ovorum instar coquuntur, aut in aqua elixantur: tum demum, ut præcedens genus, cum condimēto illo ex ipsorum jusculo & pane tosto parato, additis aceto, piperis gingiberis, & caryophyllorum aromaticorum polline, eduntur.

Parandi boleti ratio.

MEMINI anno M. D. xxciij. ad Illustrē Heroem Balthasarem de Bathyan sub vindemiæ tēpus accersitū (solebat enim ille bis aut ter singulis annis, missâ, qua veheter, rhedâ, ad se evocare) in ejus arce firmissimâ Nemeth-Wywar hospitio exceptum, atque fortunam semel in mensa, dum pranderemus, adpositum hunc fungū in lance cum suo jure elixum: tum ego, qui fungis minimè vesci soleo, & ignarus croceam illam tincturam è boleti succo esse, gallico sermone ad ipsum (plures enim ille Heros peregrinas linguas præter vernaculam perfectè callebat, Latinam, Italicam, Gallicam, Hispanicam, Germanicam, & Vandalicam, sive Croaticam, ab Vngarica diversam) valde crocatum, sive croco tinctum est hoc jusculum, inquam. Ille suaviter ridens, ad Nobiles viros, qui ejus mensæ assidere soliti erant octo aut decem, conversus: *Clusius Vram*, hoc est, Dominus Clusius (& cetera verba ungarico idiomate proloquutus) existimat hoc jusculū, croco in eo dissoluto esse tinctum: tum omnes illi cachinnum sustollere, & mirari, mihi ignotam boleti naturam, præsertim cū scirent, & illo, & præcedentibus aliquot annis, diligenter observasse, præter alias multas elegantes stirpes, fungorum quæ apud eos nascerentur genera.

Il. Balthasar de Bathyan multarum linguarum peritus.

XVIII. Genus esculent. Fungorum.

XVIII gen.
escul. fung.

Ewz lab.

Waltzling

Conoccielle.

XIX. Generis esculent. Fung. I. Species.

NVLLVM inter fungi, qui innoxius astimatur, genera esse puto, quod longiore præditum pediculo, quam Decimum-octavum: est enim ille in octo aut novem unciarum longitudinem porrectus, digiti minimi crassitudine, rectus, versicolor, & ποικίλος, strijs quibusdam, & maculis parvis & magnis, ex albo, rufo, & fusco coloribus commixtis distinctus marmoris varij instar. Ipsum verò fungi corpus pilei seu galeri formã quodammodo refert, valde laxis oris, deinde sensim in turbinatam metam desinens, altitudine trium unciarum, aut ampliore, orarum diametro uncias ferè octo occupante, candicantis supernè coloris, multis tamè maculis magnis & exiguis ex fusco rufescentibus infecti, supremo fastigio prorsus fusco: inferna pars cava admodum & camerata, candicans quidem, sed plurimis strijs fulcis obliquè & veluti in cincinnos compositis, distincta: duabus autem ferè uncijs infra supremum pediculi fastigium, corolla digitalis circiter latitudinis ipsum amplectitur, unde corporis ipsius fungi oræ abruptæ videntur, dum in laxitatem sese diffudit.

Hujus unicam speciem observabam, quæ in arvis plerumque provenit. Tribus verò diversis anni temporibus interdù nasci intelligebam. Ungari *Ewz lab*, hoc est, capreoli pedem, satis improprio, ut mihi quidè videtur, nomine appellant: Germani *Waltzling*.

An autem ille fungus, què Ioan. Bap. Porta à Neapolitanis *Conoccielle* vocari scribit?

GENVS XIX.

SE T E M B R I mense sub corylis nasci gaudet Vndevicesimum fungorum esculentorum genus: quod Ungari *Szarwas gomba*: Germani *Zigenbart* oder *Geisbart* (quod idem est, utraque enim vox caprinam barbam significat) tum *Schöberling* appellant: nonnulli etiam *Hirschling* eodem quo Decimum genus, nomine.

Diversæ porrò à reliquis fungi generibus est formæ, exque elegantis, quod in tres species colore inter se differentes, nonnihil etiam formã dividi posse arbitror.

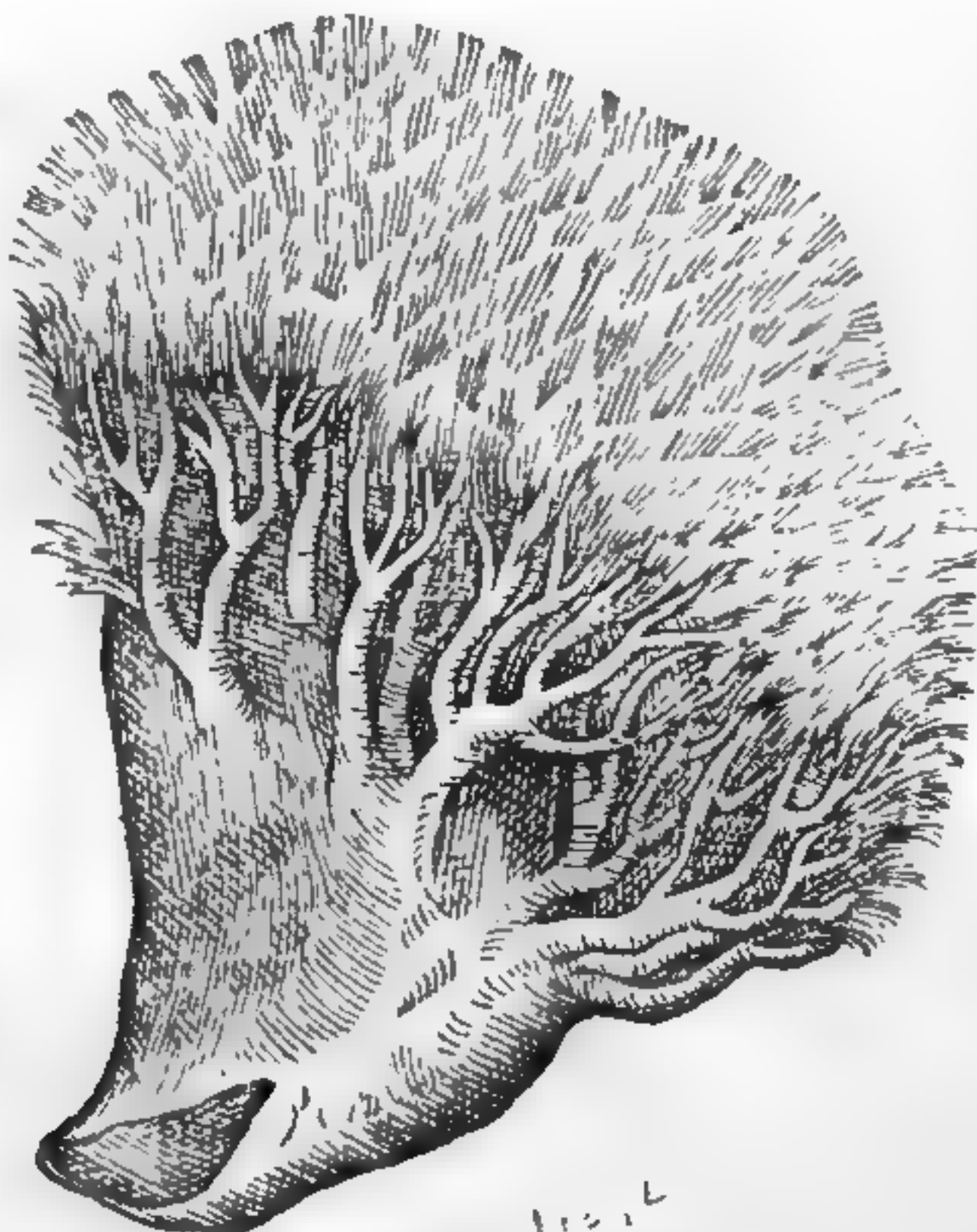
Primum autem locum dabo illi, quæ & reliquis elegantior videtur, & colore magis conspicua. Ipsum corpus binarum ferè unciarum crassitudinem habet, intus cavum, coloris fusci & fuliginosi, in quo elucet albedo quædam pallido mixta: deinde corpus illud in plurimos tenues ramos dividitur, duas aut amplius uncias longos, coloris suprema parte flavi elegantis, cui insperzæ crocæ maculæ, flosculorum formam quodammodo exprimere videntur. Hanc Germani *Gelber Geisbart* id est, flavam caprinam barbã, aut *Hirschling* cognominant; ad quorù imitationem Ungaris *Sarga Szarwas gomba* dici posse existimo.

Non mi-

XIX Genus
escul. fung.
Szarwas
gomba.
Zigenbart.
Geisbart.
Schöberling.
Hirschling.

XIX. ejus species.

1.

Clavaria (maltoides) (Sargaeus)

Gelber Geisbart.

Sarga Szarwas gomba.

Non minus crasso est *Altera* species truncata, coloris tamen albi: in eandem interdum magnitudinem crescit cum *Priore*: nonnunquam brevior est, aliquando autem vix binas uncias alta, videlicet primum nata, cujus rami unciales, & illi ferè prorsus dilutè rubescentes: jam adulta verò, candicantes ramos habet, quorum extremæ partes rubescunt, formamque totum fungi corpus habet, quale cerebrum brassicæ *Cypriæ* degeneris, & quæ ob præmaras pruinas ad frugem pervenire non potuit. Huic Germani *Rotte Weissbart* hoc est, rufæ caprinæ barbæ cognomen indiderunt, sive *Rotte Hirschling*.

Rotte Weissbart.
Rotte Hirschling.
III.

Minus crasso corpore est *Tertia*, coloris ex albo pallescentis: hujus rami longiores & crassiores sunt quàm in binis superioribus speciebus, & aliquantulum rariore, coloris, ut ipse truncus, pallidi albo commisti: exsiccatam & marcidam eam esse, quis credere posset.

Affinitatem quandam habere videtur hoc fungi genus, cum illis fungis quos *Bapt. Porta* è faxis ex *Gargano* monte erutis nasci scribit non pileatos, sed turiones ut asparagos, & in ramos divisos.

Fungi è faxis nascentes.

GENVS XX.

VICESIMUM genus esculenti fungi rursus ad vulgatiorem fungorum formatam redit, & sub extremum Autumnum in silvis, plerumque autem sub abietibus nascitur: cujus rei causa *Vngari Fenyo alya gomba*, Germani *Thanneling* appellat, licet illis *Bresseling* etiam dicatur: nam *Vngaris fenyo-fa* Abies est, atque Germanis *Thannenbaum* idem significat. Hoc autem genus in tres species dividemus.

xx. gen. esculenti. fungor.

Fenyo alya gomba.
Thanneling.
Bresseling.

xx. Generis esculent. Fung. 3. species.

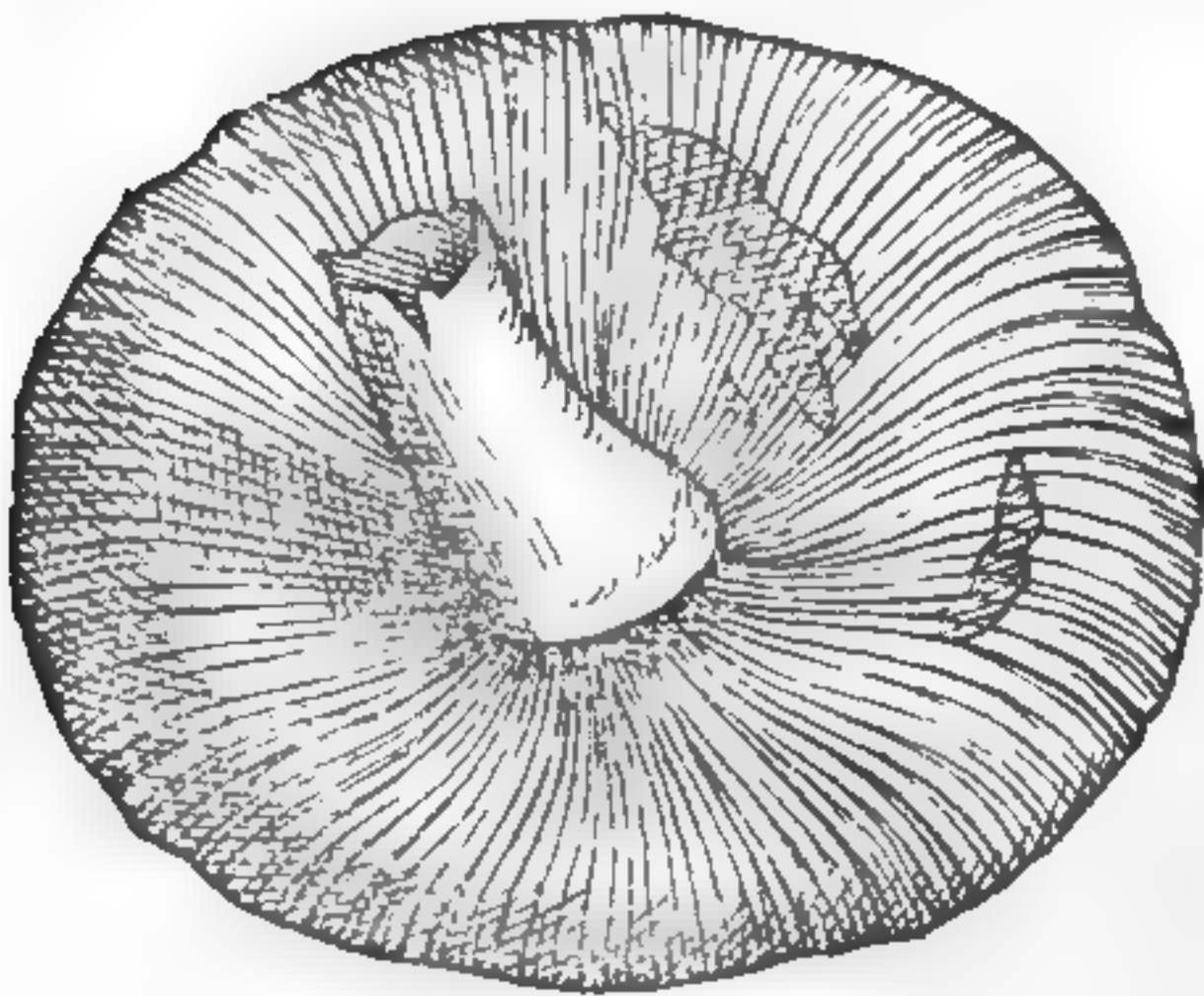

Prima, orbiculatæ (planæ tamè) est figuræ, binas aut ternas uncias lata, supernè, coloris vel dilutè admodum rubetis, aut lateritij, venis quibusdã sic exarata, ut hirta videatur, non secus ac *Decimi* generis *Prima* species, cui valde similis est, in medio nonnihil compressa, & veluti umbilicata: infernè pallescens, & multis strijs fuscis à pediculo (qui unciã paullo longior est, minimum digitum crassus) in orbem ductis, insignita.

I.

Altera, *Priorem* magnitudine nõ valde superat, paullo tamen crassiore pediculo constat, magnã etiam ex parte orbiculata est, sed non compressa supernè, immò potiùs extuberans, coloris ex albo, pallido, & fusco permixti: infernè candicans, & strijs fuliginosi coloris, à pediculo in oras productis, exarata.

II.

Tertia, longè amplior est binis superioribus, orbiculatæ tamen perinde, atque illæ, figuræ, cujus diameter pænè quinquencialis est, pediculo subnixâ non majore quàm præcedentes duæ: supernâ parte etiam extuberans, mixtisque ex albo, pallido, rufo, fuliginosoque, coloris: inferna pars plana est, rubescentis coloris, crassis strijs ex atro purpurascens, à pediculo in ambitum excurrentibus, notata.

III.

GENVS XXI.

MONSTRUM verius fungi, quàm fungus censeripotest *Vicesimum-primum* genus esculentorum fungorum, quia adeò vastè interdum est amplitudinis, ut integrã etiam *μικροτάτων* familiam explere & satiare possit: nam audiebam (dum hunc fungum in *Vngariã* observabam) circa *Lewa Dominorum Dobo* oppidum, in extremæ *Vngariæ* limitibus *Croatiæ* vicinis, tantã nonnunquam amplitudine excrecere, ut bigam facile impleret, præsertim, ut aiebant, si quis præteriens (quod superstitione non caret) admirabundus subsistat: immò (quod magis ridiculum) asseriebant nonnulli, convitijs proscindendum esse, ut in tantam molem excreseat, alioqui manere in eã magnitudine, qua primum conspectus est, quasi agrè ferentem se negligi.

xxi. gen. esculenti. fungor. monstruosum.

Nascitur autem in *Vngariã* sub extremum Autumnum, vel circiter diè *Divo Michaëli* sacrum, ad quercuum radices. Vocatur ab *Vngaris Bokros gomba*, à Germanis *Scheberling*.

Natalis Bokros gomba Scheberling.

Ceterum tantæ magnitudinis non erat, quem in Vngariâ observabam; sed illius molis duntaxat, quæ ternos aut quaternos pascere posset, multos flatus pariens, ut ab ijs intelligebam, qui ederant. Amplitudine tamen superabat omnes quos unquam conspexerim fungos: nam pediculum seu palmarem aut amphorem, & semipedalis altitudinis habebat, corpus fungi sustinentem in longitudinem & latitudinem diffusum bipedalem aut majorem, multis veluti amplis & laciniatis folijs, squamatim vel imbricatim sibi invicem incumbentibus constans, quorum etiam nonnulla, quercus sinuosa folia imitarentur: coloris ex rufo nigricantis, vel ex albo nigri, aut multis maculis nigris in albo conspersis, notati.

Si quis porro Quinti generis species cum hoc monstruoso fungo conferat, non sine causa forsitan existimabit, illas esse hujus generis nondum adultas species, adeo illæ ad istius formam accedunt.

Fungi latini litteris inscriptus.

Considerandum autem est, an similis fuerit fungus, qui (referente Diodoro Cassio Nicæo) Traiano Cæsare adversus Decebalum Daciæ Regem proficiscente, ingens latinis litteris inscriptus circumferebatur à Barbaris.

Gallinaccia.

Eum certè esse conjicio, quem Ioan. Baptista Porta vulgo à Neapolitanis *Gallinaccia* appellari scribit, tantæ magnitudinis, ut sexaginta libras interdum pendat, sufficeréque possit ad universam familiam pascendam.

Il. Balthasar de Bathyan mort.

Et hæc quidem sunt, quæ de Fungis esculentis apud Pannonos nascentibus, cum apud eos diversis anni temporibus versaret, intelligere potui. Ea ut Lector boni consulat, etiam atque etiam rogo: etenim mihi nõ licuit, de singulorum sapore vel gustu certi quidpiã pronuntiare, quandoquidem fungis non vescor, & naturã ab illorum usu semper abhorruï. Quamobrem Illustris ille Heros Balthasar de Bathyan, cujus memoriam, dum vivam, colam (è vivis autem ille excessit anno M.D.XC. hoc est, circiter biennium post quàm Viennã Francofurtum me contuli) cum intelligeret me de fungis in eo Regno nascètibz aliquid commentari velle, ridens (ut erat vir lepidus & valde facetus) dicere solebat: ubi, inquit, quæ meditaris in lucem protuleris, insigniter te nugari dicã, qui de ijs rebus scribere in animum induxeris, quas ne semel quidem gustare unquam volueris. Sed de his satis. Nunc ad eorum Fungorum, qui non sunt esculenti, sed perniciosi potius & lethales, brevem historiam conscribendam accingamur.

FUNGI NOXII ET PERNICIOSI.

CAP. II.

Fungi perniciosi.

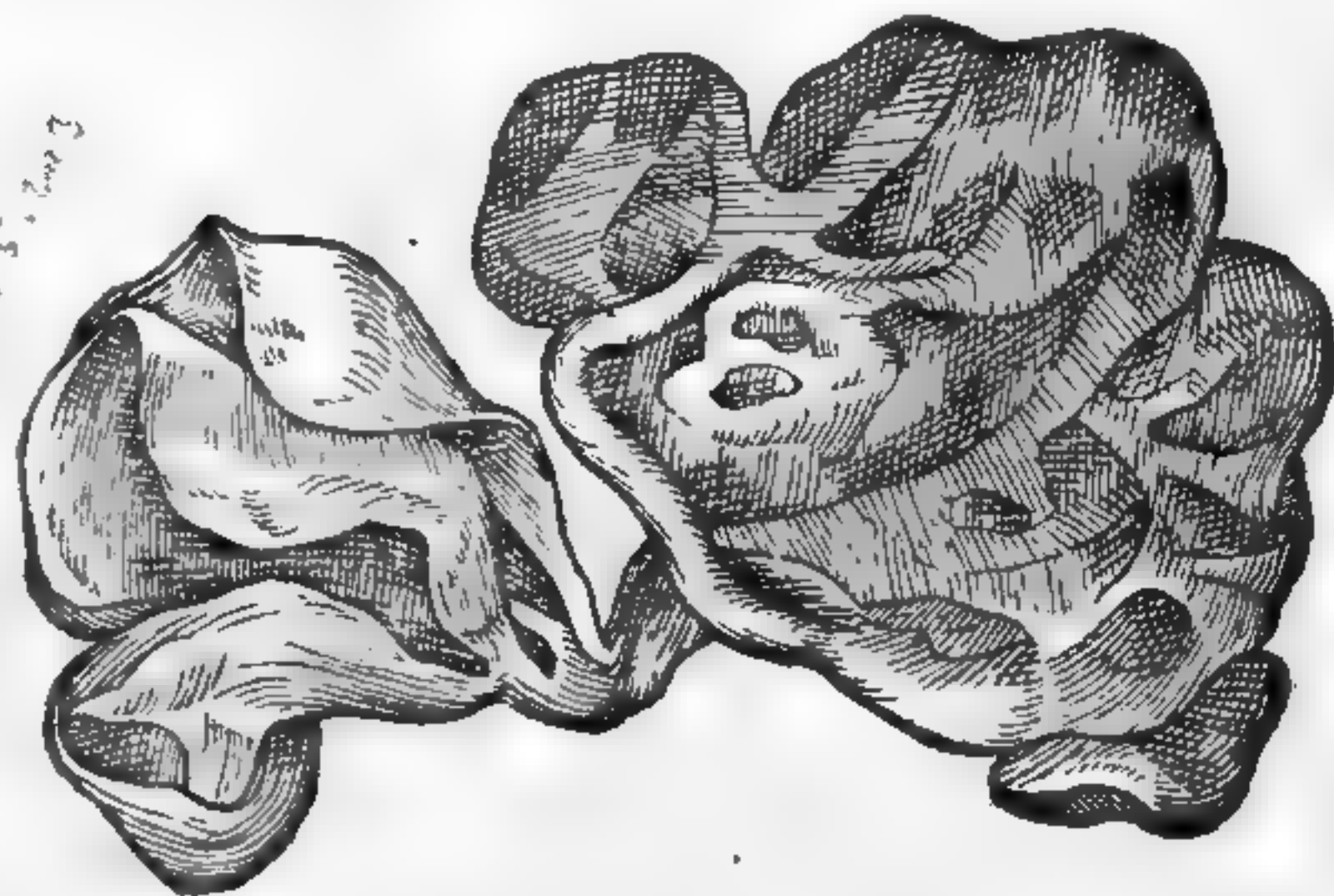
REVIOR ero in scribenda horum Fungorum historia: nam cum apud Veteres nulla eorum fiat mentio (nisi fortè generatim, & nullo nomine addito) atque Recentiores supervacuum æstimarint quidquam de ijs fungis scribere, quibus nemo vesceretur, omnes mihi erunt ex propria observatione describendi. Et sanè, licet à rusticis & peritis facile agnoscantur: operæpretium tamen esse putavi, de illis aliquid commèteri, atque eorum formam exponere, ne quis imprudens pro innoxijs legat, quandoquidem multi inveniuntur, ijs qui esculenti sunt per similes.

Eundem porro ordinem sequemur, quem in vescorum fungorum historiã tradendã observavimus, atque singula genera in suas species, si quæ erunt, distribuemus.

GENVS I.

I. Genus perniciosorum Fungorum.

ergo nunciat Sp. hist. Mem. de l'art de l'art. l'art. 5. 1703

I. genus perniciosorum fungorum.

PRIMI generis unicam speciem observare memini, licet magnitudo ejus una non sit: sed eam diversitatem ex ætate oris arbitror. Quotquot autem conspexi, brevissimo, vel po-

vel potius nullo pediculo nituntur, sed caudici arboris inhaerent, aut singulares, aut gemini, membranaceâ cute constantes implicatâ & sinuosâ, coloris ex cineraceo nigricantis. Vulfus auriculam Iudæ nominat, cartilagineâ enim & membranaceâ est substantiâ, quemadmodum auris. Vngari *Boza fa termewt*: Germani *Holder schwammen* appellant, quia in Sambuci caudice nascitur, cum huic arbori primum prorumpunt folia.

Auricula Iuda.
Boza fa termewt.
Holder schwammen.
Feculatas.

Solet is fungus, tametsi non esculentus, à plerisque ad servari exsiccatus, in usum: nam in gutturis tumoribus, acetum in quo maceratus sit, exhibere solent, ad gargarizandum & guttur eluendum.

GENVS II.

SVB Pruni arboribus novo Vere nascitur Secundum genus, ideoque ab Vngaris *Szilwa Salya* nuncupatur.

II. Genus noxior. fung. Szilwa alya.

Illius unicam speciem etiam observabam, numerosam ex eodem pede, nullo tamen pediculo conspicuo, confertim nascentem, variâ magnitudine & formâ: nam fungorum nonnulli, binas aut ternas uncias lati sunt, atque etiam ampliores, vel orbiculatæ figuræ, aut angulosæ: alij paulò minores, nonnulli vix unciam lati: omnes coloris ex albo, pallido, & fusco commixti.

GENVS III.

TERTIVM genus Vngari *Ganejou*: Germani *Mist schwammen* appellant, quoniam in sterquilinijs nascitur primo Vere.

III Genus noxior. fung. Ganejou.
Mist schwammen.

Vulgaris admodum est hic fungus, propterea nemini nõ notus, formæ orbicularis in plano, veluti circino ductæ, exili & tenui fultus pediculo, tenui non crasso corpore, candidus omnino, & veluti farina conspersus cum infernè, tum supernè: pars tamen averfa seu supina, fuscis strijs, à pediculo in oras ductis, distincta est.

GENVS IIII.

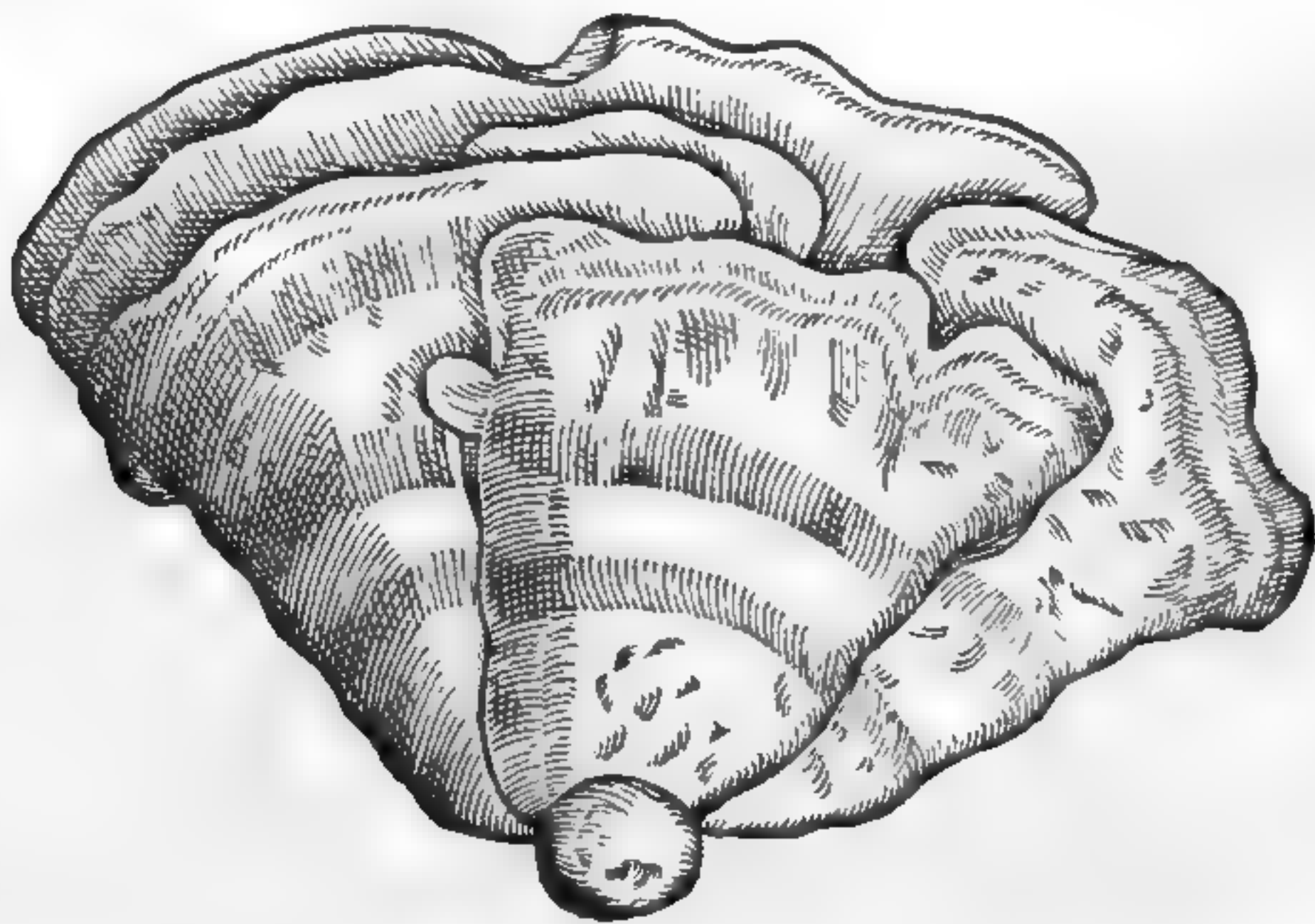
QVIA novo vere post præmaturas pluvias plerumque nasci solet in Salicum caudicibus Quartum genus, ideo ab Vngaris *Fiz sa gomba*, à Germanis verò *Felber schwammen* vocatur.

IIII Genus noxior. fung. Fiz sa gomba.
Felber schwammen.

Est porrò hic fungus confertim nascens, & caudicibus Salicum firmiter inhaerens, Lichenis instar, in corpus tuberosum excrefcens varia formâ & magnitudine: nam pleraque tubera uncialem magnitudinem non superant, alia binas & ternas uncias interdum ampla sunt, coloris elegantis & variè commixti: nam in eis & albedo conspicua est, & pallor, & suave rubens color, & satur, atque etiam flavus, addo his fuscum sive fuliginosum colorem hinc inde ipsis inspersum.

GENVS V.

v. Genus perniciosorum Fungorum.

NASCITVR etiam novo Vere in putrescentibus Cerasorum caudicibus, Quintum genus perniciosorum fungorum: eam ob causam apud Vngaros *Rewes cerefnye sa gomba*, apud Germanos, *Kersbaum schwammen* nomen invenit.

V Genus noxior. fung. Rewes cerefnye sa gomba.
Kersbaum schwammen.

Plures autem fungi ex eodem pede nati, imbricatum, sive regularum instar, alter super alterum conferti nascuntur, infimâ parte unciam lati, deinde sensim altitudine crescente, ternarum aut quaternarum unciarum in extremis oris, palmum autem longi. Superna corporis fungi pars varijs coloribus infecta est: nam circa pedem ex albo pallefcit ad unciale m altitudinem, deinde transversi colores secant, ex flavo rubroque commixti, postea flavus: supra illum denuo transversim secant colores flavus & ruber simul mixti: hos sequitur flavus color, quibusdam tamen veluti fuliginosis maculis infectus: extimæ oræ saturâ rubedine nitent, quam nonnihil foedat linea quædam veluti farina conspersa: supinâ verò parte, aut pallefcit, aut flavus est.

Vilius.

Sed & hic fungus, tametsi hominibus noxius, alicujus tamen est usus: nam Rustici exsiccatum recondere solent, quia illius pollinem cum sale & pabulo mixtum, ægris bobus & vaccis salubriter dari, sibi persuadent.

GENVS VI.

*VI. Genus
noxior fung.
Monyaro
alya gomba.*

SEXTVM genus, quia sub corylis crescit, Vngari *Monyaro alya gomba* vocant: orbicularis autem est figuræ, binas uncias latus aut major, supernè nonnihil tumescens, extremis oris in supinam partem flexis, coloris ex rubescente fuliginosi, cui albedo quædam permixta videtur, interdum etiam omnino fuliginosi & fusci: internè nonnihil rubescit, strijsque exaratum est, à pediculo gracili binas uncias longo, in ambitum ductis, crassiusculis, fusci coloris.

Invenitur circiter Pentecosten, hoc est Maio, aut sub Iunij initium.

GENVS VII.

*VII. Genus
noxior fung.
Bagoly gom-
ba.
Krotten
schwâmen.*

CIRCA idem tempus prorumpit etiam Septimum fungi perniciosi genus, quod Vngari *Bagoly gomba*, Germanis *Krotten schwâmmen* dicitur, utriusque linguæ nominibus eandem rem significantibus, nimirum rubetæ, vulgo buffonis dictæ, fungum. Cujus tres observabam species.

Vnam valde gracili, & plus quàm duas uncias longo pediculo sultam, pilei sive galeri pænè figurâ in metain sublatâ, unciali ferè latitudine, orarum verò circiter tentali ambitu, coloris albi fuligine quodammodo infecti, summo fastigio flavescere: interior & cava pars fusca est prorsus, & nigris strijs, à pediculo in oras ductis, exarata.

Alteram magis orbiculato & tumente corpore, crassiore pediculo subnixam: superna & tumescens pars duas interdum uncias duntaxat est ampla, nonnunquam etiam tres, modo fusci omnino coloris, ex albo pallefcientis, modo flavi fuligine infecti, singuli autem maculis albis & nigris summâ parte notati, ut rubetæ colorem, præsertim fuscus, valde referre videatur: pars inferna alba est, levib⁹ strijs subfuscis, à pediculo in oras excurrētibus, distincta.

Tertia reliquis major est, & orbiculatæ prorsus in plano figuræ, cujus diameter trium unciarum est, supernè alba, cui rubescens aliquantulum color est admixtus, & raræ pallefcientes maculæ inspersæ: inferna pars quodammodo pallefcit, & frequentibus fuliginosis strijs, à pediculo minimum digitum crasso, ad extremas usque oras secta.

GENVS VIII.

*VIII. Genus
noxior fung.
Nyrfa gom-
baya.
Birchen
schwâmen.*

OCTAVVM genus etiam circa Pentecosten provenit in silvis, ad betularum caudices & truncos, cujus rei causa Vngari *Nyrfa gombaya*, Germani *Birchen schwâmmen* appellant, hoc est, betulaceum fungum.

Orbiculatæ pænè est figuræ, supernè paulo elatioris, albi coloris levi fuligine adumbrati, in quo maculæ quædam rufescentes, latitudo duarum unciarum: inferna pars tota alba est, exceptis strijs, quæ fuligine infectæ, à pediculo binas uncias longo & gracili ductæ, in extremas oras desinunt.

GENVS IX.

*IX Genus
noxior fung.
Borsos gom-
ba.
Hohen
schwâmen.*

CIRCA Solstitium æstivum invenitur Nonum perniciosorum fungorum genus in silvis nascens: quod Vngari, *Borsos gomba*, Germani, *Hohen schwâmmen* nominant, quia (ni fallor) crasso & tumente sit corpore: nam satis brevi est pediculo, unciam non multum superante, digitum aut pollicem crasso.

Ejus licet binæ videantur species, ætate tamen inter se duntaxat differre arbitror. Constat verò, ut dixi, crasso & protuberante corpore, sphericæ quodammodo & orbicularis figuræ, binas uncias lato in minoribus: in adultioribus autem, tres atq. etiam quatuor, vel etiam ampliore, colore supernâ parte ex atro rufescente; infernâ, exalbido, & multis strijs rufescentibus, à pediculo ad oras usque ductis, insignito.

x. Genus perniciosorum Fungorum.

B Is in anno reperitur Decimum noxiorum fungorum genus, circa messem videlicet, & vindemiam, in silvis proveniens: Vngari *Keske gomba*, Germani *Eyße Schwämen* appellant, hoc est, caprinum fungum.

x. Genus
noxior. fung.
Keske gom-
ba.
Eyße
schwämen.

Valde exilis est hic fungus: nam primum emergens, vix uncialis est magnitudinis; interdum singularis, nonnunquam geminus, id est, bini simul nascentes, ipso fungi corpore, minimi digiti unguem vix æquante, rufescentis coloris: cum adolevit corpus, in uncialem magnitudinem excrescit, infernâ parte valde à pediculo striata sese invertente, adeo ut superna pars veluti camerata & cava reddatur, & cum suo pediculo, parvum infundibulum mentiri videatur: color flavescit tam externè quàm internè; & superna pars jam in umbilici speciem contracta, rufis maculis est distincta.

GENVS XI.

E O D E M tempore, similibusque locis reperitur Undecimum genus, quod è terrâ primum erumpens, valde boleto imitatur, immò quodammodo mentitur. Vngaricum nomen nullum intellexi, sed Germanicum est *Narzen schwammen* ac si diceres fatuum vel fatuorum fungum, quoniam fortè, si quis vescat, mente turbetur, quod facile cõtingere potest, ad ejus esum invitante præsertim primum nascentis tanta cum boleto similitudine.

xi. Genus
noxior. fung.

Narzen
schwämen.

Corpore, dum è sua volva erumpit, est boleto dissimili, longiore pediculo subnixum minimo digito graciliore, fescuncialis latitudinis, in metam assurgens, supernâ parte candidâ, infernâ cameratâ, & multis strijs, à pediculo in ambitum productis, notatâ.

GENVS XII.

N E C hujus perniciosi Duodecimi generis nomen Vngaricum mihi notum est: Germani *Fliegen schwammen* appellationem dederunt à muscis, quæ illud valde appetunt, & plerumque huic insident, non sine ipsarum pernicie, siquidem quotquot degustant intereunt. Variæ autem sunt ejus species, omnes extremo Sextili in cædis silvis provenientes: quas hac serie describo.

xii. Genus
noxior. fung.
Fliegen
schwämen.
Natales.

Prima speciei duas observabam differentias, magnitudine quidem convenientes, sed colore diversas. Orbicularis & quasi circino ductæ utraque est figuræ, unam interdum, sæpissimè binas uncias latæ: Vni, color supernè parti pallefcens, cui quidpiam rubedinis & fuliginis admixtum sit: Alteri autem luridus & fuligine infectus, cui inspersæ albicantes maculæ atro permixtæ, non secus ac in Septimi generis perniciosorum *Secunda* specie: pars supina in utraque persimilis, hoc est, alba, exarata tamen fuscis strijs, à pediculo (qui gracilis est, & circiter fescunciam longus) ad extremas oras ductis.

Paullò major est *Alteri* species, & longiore crassiorèque pediculo subnixa, ut qui minimi digiti longitudinem & crassitudinem æquet: ejus autem forma pæne orbiculata, cujus diameter triente paullò minor, color supernè varius, hoc est, ex purpurâ dilutiore & saturâ, rufo, pallido, & albo coloribus variè mixtus: infernè pallet, & nigris crassioribus strijs, à pediculo in extremas oras ductis, notata est.

Tertia species differentiam habet ex ætate perpetuam: nam primum emergens contracto est corpore, crasso & unciali, quasiq; ari radicem mentiente, pediculo fulta, duas uncias lata, totidem longa, in metam formam sublata, coloris rubri, sive potiùs lateritij, frequentibus maculis albicantibus conspersa, summo tamen fastigio pallida: Adultior verò palmari pediculo, eoque digitalis crassitudinis, assurgit, infernâ parte tuberoso: ipsum corpus fungi in orbicularem figuram compositum (cujus diameter quatuor uncias sive trientem latus)

per

per oras interdum fissus & lacer, coloris pronâ parte rubri, & albis quibusdam maculis infecti, orâ rufæ sunt: supinâ autem, albâ prorsus, strijs tamen levi fuligine infectis, à pediculo in ambitum procurrentibus.

xii. Generis perniciosor. Fung. 4 species.

1117.

Natales.

Omniū elegatissima est *Quarta* species, cujus ab ætate duntaxat quoddam discrimen est: Junioris enim & recens natæ corpus minorem habet orbem, & binas uncias solummodo latum, rubro colore valde saturato instar concreti sanguinis tinctum, per cujus superficiem frequentes exalbidæ sunt cõspersæ maculæ: Adultior in majorem latitudinem patet, ut quæ quincuncialis sit, aut amplior tumida supernè, rubro etiam colore, sed paulò remissiore, quàm in juniore, tincta, obscurioribus veluti undis intercurrentibus distincta, & crebris etiã exalbidis maculis infecta: pediculo autè constat protuberante infimâ parte, deinde trientem longo, unciam crasso, à quo infernâ parte crassæ nigræ striæ ductæ in ambitum: bini interdum ex eodem pede conjunctim nascuntur.

Invenitur etiam hæc species in cædis silvis Francofurto ad Mœnum vicinis, unde rusticæ mulieres lectam, in urbem deferunt venalem, cum non ignorent plerosque empturos ad muscas necandas: nam cum, ut dixi, muscæ libenter illi insideât, divulsam in fragmenta, varijs in conclavi locis ante fenestras spargere solêt, ad quæ invitata & excitæ muscæ, succum sugunt ipsis perniciosum, & paulò post etiam lethalem.

Crasso etiam est *Quinta* species pediculo, nec minis longo, quam superior: atque ex

ætate conspicitur etiam in ea aliquod discrimen: nam Recens nata, binas uncias vix est lata, in totidem unciarum metam assurgens, coloris ex rufo fusci, & fuligine veluti infecti: Adultioris corpus longè majus est, trientalem videlicet latitudinem aut ampliorem habes, in metæ formam assurgens, & oris valde lacens, coloris supernè mixti ex albo, rufo, pallido, fusco, mixturâ vel radiatum, vel maculis duntaxat inspersis, constante: color infernâ parte prorsus fuliginosus, quem nigræ striæ, à pediculo in extimas oras ductæ, interfecant.

GENVS XIIII.

xiiii. Genus perniciosor fung. We selem terevva gomba. Froschen stuel.

DECIMUM-tertium genus noxiorum fungorum, secundum vias & semitas in cædis silvis provenit extremo etiam Augusto. Vngari ut *selem terevva gomba*, hoc est, ad semitas nascentem fungum: Germani autem *Froschen stuel* quasi ranarum sedem, appellant, quoniam ranæ his libenter insidere conspectæ sunt.

In hoc genere observari potest discrimen quoddam, sed illud ex ætate duntaxat proveniens: nam Recens nati corpus, ad binarum unciarum latitudinem non pertingit, & supernâ parte candicans, fuligine quadam infectum est: infernâ etiam ejusdem coloris, sed raris strijs, vixque apparentibus præditum: ubi autem Adolevit, majorem habet latitudinem, quatuor videlicet unciarum, & in orbem ferè circumscriptum est, immaculati supernè candicans, nisi orbis centrum palleret: infernâ pars etiam candida est, multis purpurascens strijs exarata: pediculus gracilis & longus.

GENVS XV.

xv. Genus noxior fung. Saw taschen Gen.

IN cædis etiam silvis crescit Decimum-quartum genus, atque eodem quo præcedens tempore invenitur. Vngaricum nomen intelligere non licuit: sed Germani *Saw taschen* appellant, causa nominis me latet, nisi quod à sue appellatio desumpta videtur. Eius autem binas observabam species, magnitudine, & infernæ seu supinæ partis colore inter se differentes.

Prima

Prima inæqualem habet magnitudinem: nam Recenter natę corpus, unciã majus non est, fastigiatum, coloris albi fuligine velut infecti, uncialis longitudinis pediculo, minimum autem digitum crasso, subnixum, interdum geminum ex eodem pede nascens: Adulta triunciale diametrum habet, in orbem ferè circumscriptã figurã, supernè alba quidem, sed fusco colore infecta, flavo fastigio: infernè verò pallida, & rufis strijs, à pediculo excurrentibus, exarata: pediculus digitalis longitudinis & crassitudinis.

Alterius forma, orbiculatæ, & veluti circino circumductæ, est rotunditatis, cujus diameter trientem latus est, pediculo brevi pollicemque crasso prædita, supernã parte candida, cui maculæ parvæ fuscæ, & flavescens nonnihil color, inspersus est, & oris aliquantulum in infernam partem conversa: infernã ipsa parte pallidã, fuliginosisque strijs insignitã.

GENVS XV.

xv. Generis perniciosor. Fung. 1. species.

DECIMUM-QUINTVM perniciosi fungi genus, quod Vngari *Tinor gomba*, Germani *Smeer schwammen* appellant, perinde ac si unguinosum fungum diceret, in cædis quoque silvis crescit extremo Sextili, hoc est, circa diem D. Bartholomæo sacrum: cujus varietatē dicuntur inveniri species: ego binas observabam.

Priorem, triuncialis amplitudinis cum suo pediculo, alioqui corpus ipsum fungi uncialem magnitudinem non superat, pediculus autem binas, supremã parte pollicaris crassitudinis, infernã fescuncialis, in bulbi formam excrevens, coloris ex albo pallefcētis: ipsum etiam fungi corpus supernè pallidum est, sed maculis dilutè nigricantibus distinctum, atque oris in supinam partem inflexis: infernè multis strijs ex pallido fuscis, à pediculo in ambitum porrectis, distinctum.

Hanc speciem *seyer tinor*, id est, albam, Vngari cognominant.

Alteri, cognomen dederunt à nigro colore, Vngari, *Fekete tinor*; Germani, *Schwartz smeer schwammen*. Informis hæc est species, & valde tetri coloris, ut verius ligni, sive radicis cujusdam nodosum & nigrum fragmentum videatur, quàm fungus, quod utraque manu vix comprehendi queat: crasso brevique pediculo innititur.

GENVS XVI.

EXTRIMO etiam Sextili provenit sub corylis Decimum-sexturnum genus, foetidi admodum odoris, quod Vngaris *Kigyo gomba*, Germani *Natter schwammen*/ quasi serpentinum, sive colubrinum fungum appellabant. Ejus porro tres species observabam magnitudine penè inter se æquales, sed colore & formã dispares.

Prior oblongo graciliq; fulcitur pediculo, cui insidet initio veluti ovum exalptum, uncialis magnitudinis, coloris albi fuligine perfusi externã parte, nigri striati infernã & supinã: deinde, oras explicans, fescuncialem amplitudinem acquirit, in pilei parvique galeri similitudinem formatam, albi supernè coloris, frequentibus fuscis maculis distinctam, atque ipso fastigio veluti fuligine infecto.

Alter longo gracili que pediculo sustinet fungi corpus, parvi galeri figurã formatum, vix ungue majus initio, dilutiore fuligine infectum: fescuncialis autè magnitudinis cum adolevit, galeri etiam formã, colore supernã parte atra fuligine tincto: infernã autem, instar fornicis cameratã, & nigris strijs exarata, quemadmodum & junior.

Tertia

xv. Genus
noxior. fung.
Tinor gomba.
Smeers
schwammen.

xvi. Genus
noxior. fung.
Kigyo gomba.
Natter
schwammen.

Tertia

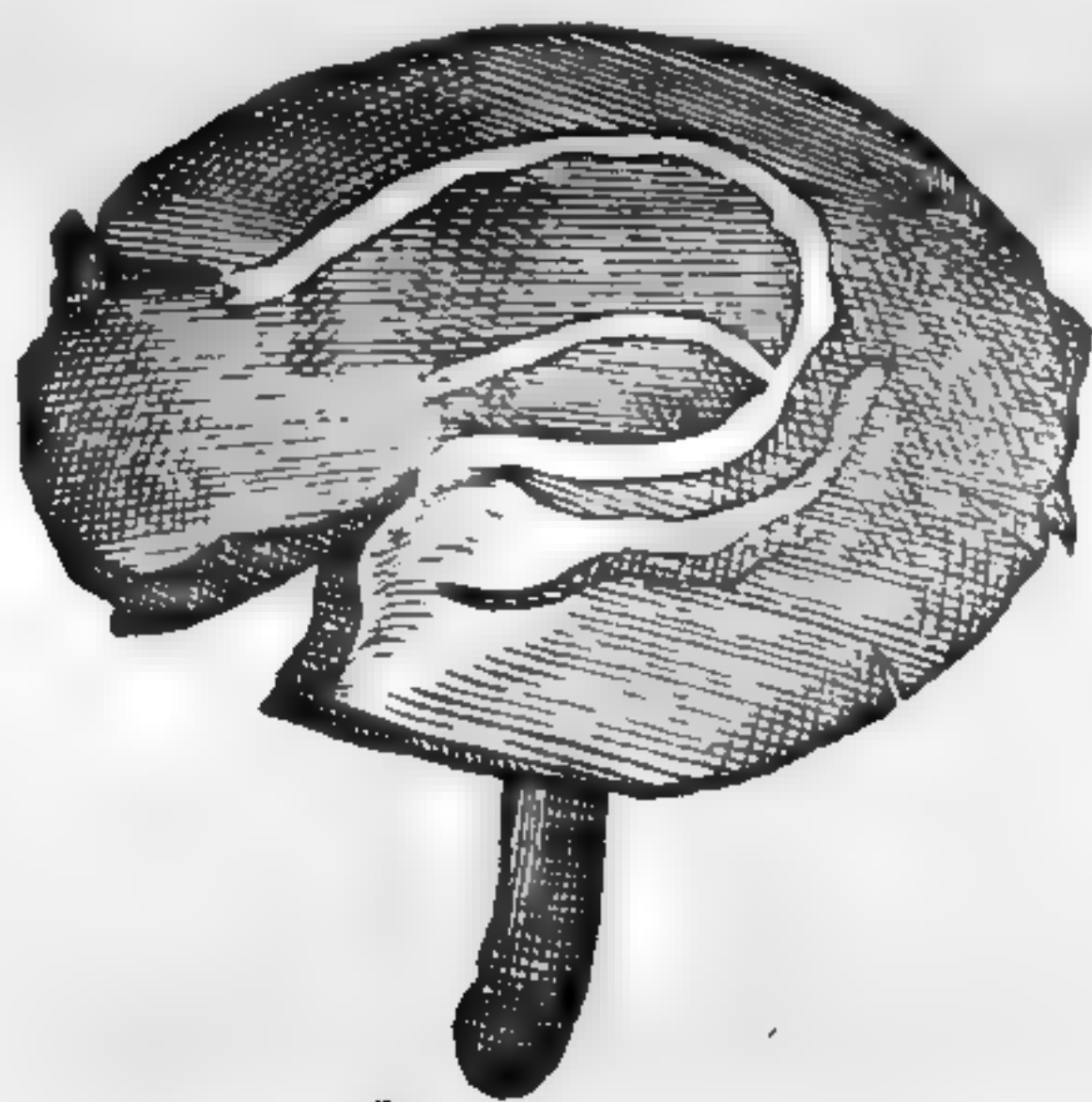

III. *Tertia* corpus, ejusdem cum superiore magnitudinis, valde laceris est oris, & quodammodo in lacinias divisum, rufi interdum coloris supernè, fuliginosis strijs notatù infernè: nonnunquam autem albi coloris fuligine infecti supernè, & nigris strijs exaratum infernè: aliquando etiam infernâ & supinâ parte aded inversâ & reflexâ, surrectis que lacinijs, ut florem aliquem exprimere vel mentiri videatur.

GENUS XVII.

xvii. Generis perniciosi. Fung. 2. species.

xvii. Genus
noxior. fung.
hoz geyßlen
ten.

10

11.

CIRCITER diem D. Bartholomæo sacrum, planis & apertis locis provenit Decimum-septimum noxiorum fungorum genus, à Germanis hoz geyßlen appellatum, Vngaricum nomen nemo mihi indicare potuit, & an ullum etiam apud Vngaros obtinuerit, haud scio: quandoquidem magna ex parte negligere solent eos fungos qui nō sunt esculēti. Eius autem duas observabā species:

Primam, dodrantalem amplitudinem habentem, & minimi digiti crassitudine præditum pediculum, binas aut ternas uncias longum, ex' cujus imo plerumque subnascitur exigua proles: orbiculatæ ferè est figuræ, oris in inferiorem partem nonnihil inflexis, colore supernâ parte rufo ad nigredinem tendente, cui flavescens circa medium admixtus est: inferna pars pallida est, strijs que fuliginosis exarata.

Secundam, ejusdem cum illa magnitudinis, sed graciliore pediculo præditam, circinatæ etiam rotunditatis, nisi laceras haberet oras in ambitu: color in hac supernè planè luridus, hoc est, ex pallescente fuliginosus, & venis quibusdâ exalbidis maculosus, ipsa fungi substātia, sub externâ illa cute, omnino atra, ut etiam est pars infima, sic tamen ut crassæ nigræ striæ obscure appareant. Hanc speciem *Schwartzze hoz geyßlen* Germani cognominare possent, ut *Priorem Rott hoz geyßlen*.

GENUS XVIII.

xviii. Genus
noxior. fung.
Kueling.

EODEM quo proximè præcedens tempore crescit Decimum-octavum perniciosorum fungorum genus, in silvis proveniens, & à Germanis *Kueling* appellatur: quoniam vacæ valde appetunt.

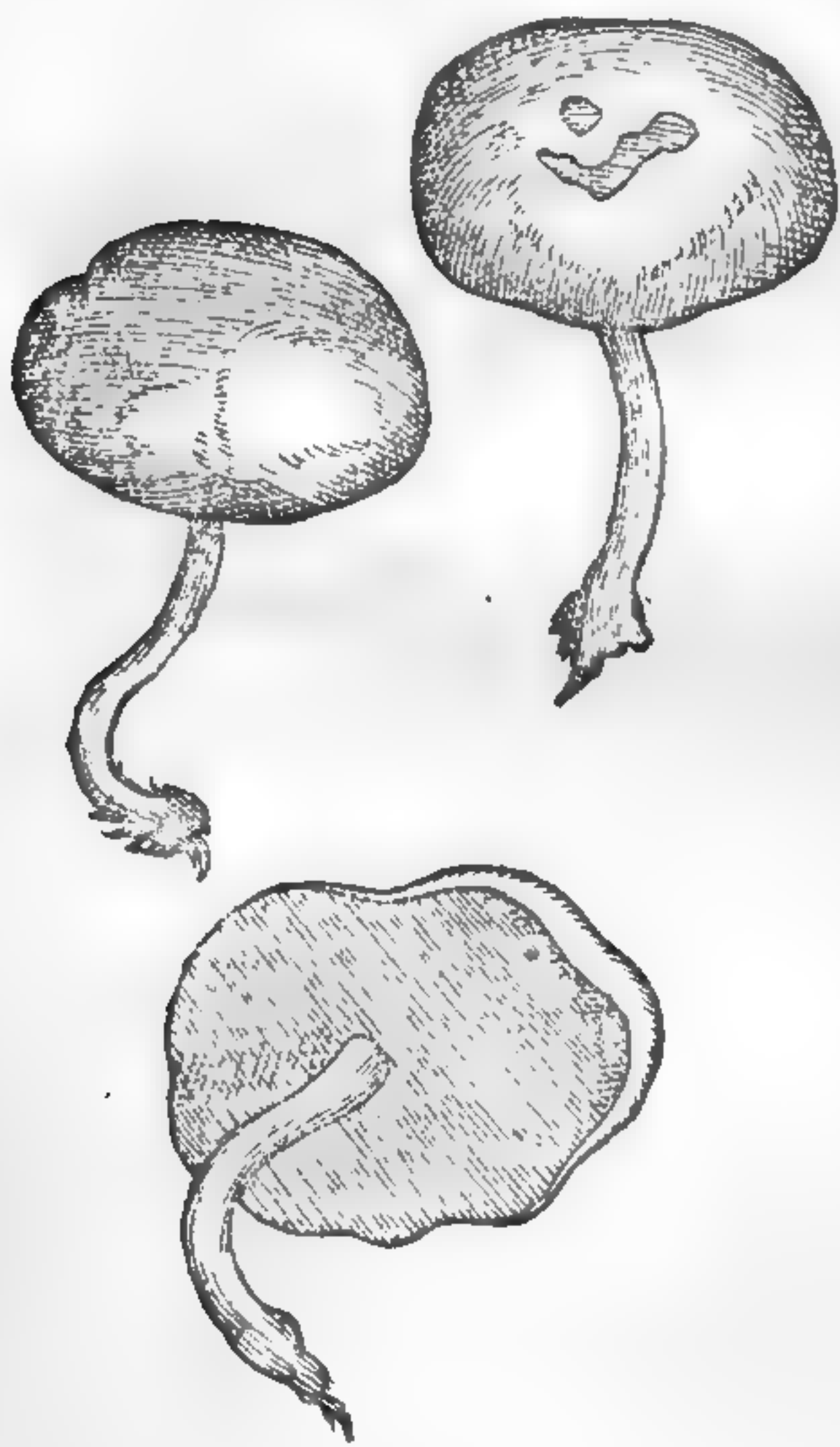
Longè minor est hic fungus Decimo-septimo, nec uncialem aut sescuncialem magnitudinem superat, pilei sive piri galeri figuram exprimens in metam quodammodo sublata, coloris supernè rufi, infernè exalbidi, fuscis strijs distincti: pediculus gracilis est, & binas ternasve uncias longus.

Et vs Fungi perniciosi quem Vngari *Varganya* appellant, duo comperio genera: Vnum à Germanis *Bingstin* dictum, alterum ab iisdem *Bultz* nuncupatum: quod discrimen, non sine iudicio ab iisdem factum esse censeo: nam alia est Primi, altera est Secundi facies. Nos Germanorum distinctionem sequemur, & bina genera constituemus. Bingstin.
Bultz.

GENVS XIX.

VNDE VICESIMVM ergò perniciosorum fungorum genus nobis erit, quod Germani *Bingstin* appellant, secundùm vias & in quercetis nascens circa Calendas Septembres. Hujus autem multæ sunt species, omnesque perniciosæ, presentemq; interdum mortem ijs inferentes, qui vescuntur; quia similitudine, quam cum XVI. genere Vescorum habent, illecti, illos ab innoxijs discernere non sciverunt. XIX. Genus
noxior. fung.
Bingstin.

XIX. Generis perniciosor. Fungor. 1. species.

Prima, valde gracili subnixa est pediculo, binas uncias aut amplius longo, sustinente ipsum fungi corpus orbiculatæ formæ, sescunciam latum, aliquatulum in supinam partem inflexum, coloris ex flavo, rufo, fuliginoso, commixti supernè, ex pallido fusci infernè, & multis strijs exarato. I.

*Alter*a amplior est, nec aded gracilem habet pediculum: orbiculatæ etiam est figuræ, paululum supernè tumescens, & coloris vel rufi, raris quibusdam maculis conspersi, vel fusci omnino & fuliginosi: infernè autem pallidi, frequentibus fuscis maculis notati, vel ex fusco pallidi omnino, nec ullis strijs distincti. II.

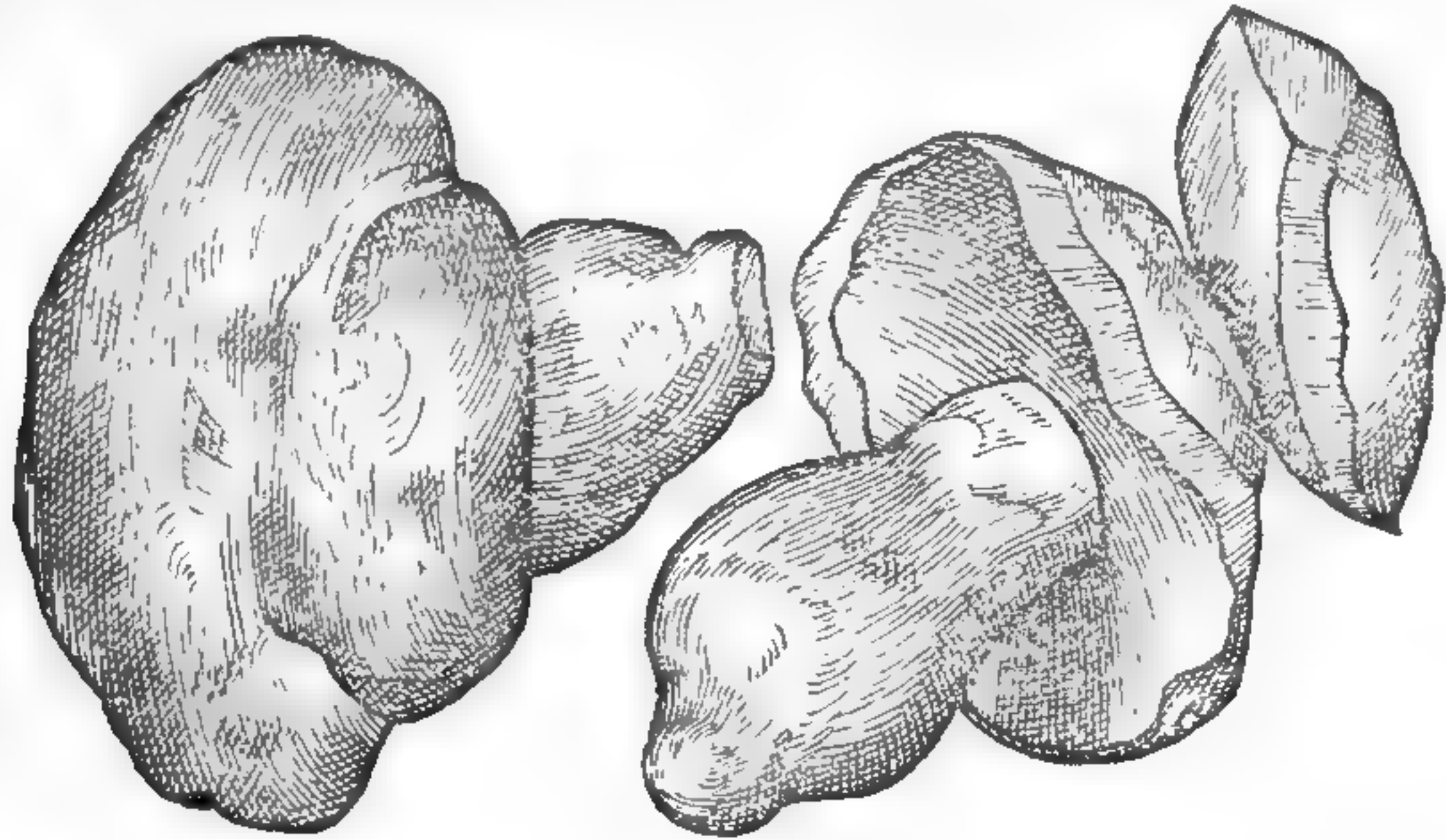
Tertia species, *Quarti* generis esculentorum *Tertiam* speciem plurimum imitatur: crasso etenim prædita est pediculo, unciam longo, corpore in metam assurgente, uncialis magnitudinis dum recens nata, & ex cineraceo fusci coloris: adulta autem, binarum unciarum, colorisque magis exalbidi, & notis quibusdam distincta, lacera & hians. III.

Quarta species, duplex esse videtur: nam, vel infra duarum unciarum magnitudinem consistit, crasso corpore, gracilioreque pediculo prædita, supernè ex atro rufescentis coloris, infernè flavi, frequentissimis parvis maculis inspersis: Vel trientalem amplitudinem adquiret, crasso & protuberante corpore, fusco supernè & scissuris quibusdam albis lacero: infernè ex flavo pallecente, striarumque ex parte. IIII.

Quinta species satis informis est, tuberis (dum junior) figurâ, supernè valde fusca, infernè rubra saturo & nigricans, circa oras flava & ochræ colore, binas uncias lata: in Adultâ magnitudo amplior, quatuor videlicet unciarum, orbiculatæ præne figuræ, per intervalla protuberantis supernè, & fusci coloris, in quo dilutior rubescens color quibusdam locis elucet: infernè autem ex rubro atro atque obscuri, strijs carente, pediculo valde crasso, inæquali & fusco, ipsum autem fungi corpus confractum cærulei, virescente intercepti, est coloris. V.

Sexta species, magnum cyclamini tuber valde refert, tum amplitudine, tum colore, & inæquali rotunditate: infernâ autem parte ochræ colore est, venis quibusdam rubescentibus aut subfuscis distincto, nullis tamen strijs. Hanc speciem Vngari *Baba Varganya* appellant. VI. Baba Varganya.

Omnium autem amplissima est *Septima* species, ut quæ sesquipalmaris sit, inæquali tamen ambitu, supernè magna ex parte purpurascens coloris, cui permixti sint rufus & fuliginosus: ipsum infernè corpus subcærulei coloris, ut etiam pars supina cui pediculus inhe- VII.
sit: reli-

fit: reliqua pars inferior flava est, binis aut ternis magnis maculis rufis infecta. Junior verò & primum emergens, longè minor est, duarum videlicet unciarum duntaxat, supernè & infernè ejusdem cum Adultiore coloris.

ANTE quàm ad Vicesimi generis noxiorum fungorum historiam describendam accedam, operæpretium me facturum arbitror, si dubij cujusdam fungi mentionem hoc loco faciam, tanquam ejus qui à nonnullis inter innoxios reponeretur nomine *Varganya* insignitos meâ tamen opinione potius ad præcedens non vescorum genus referendi.

Triunciali autem is est pediculo, digitalis pænè crassitudinis, albicantis coloris, sed multis fuscis venis varij: ipse fungus circinatæ in plano rotunditatis, tres uncias latus, supernè aliquantulum tumens, & lateritij coloris, propter quem Germani *Rotter bultz* cognominabant: infernâ parte cineraceum quodammodo habet colorem, nullis strijs distinctum. Sunt tamen, qui inter ejus generis, quod proximè describam, species, referendum censent: quorum sententiam etiam improbare non possum in re dubiâ.

Varganya dubia species.

Rotter bultz.

GENVS XX.

XX. Generis perniciosorum. Fung. 1. species.

XX. Genus noxiorum fung. Varganya Bultz.

Natalis.

Crasso bultz.

Sargas arganya.

[II I.

VICESIMI Fungorum noxiorum generis (quod, ut dixi, Vngaris, *Varganya* etiam dictû, Germanis verò *Bultz*/perinde ac XVI. vescorum fungorum genus, ob eâ quam istic expressi causam) variæ etiam sunt species, quæ eodem quo Vndeicesimû genus, tẽpore, in cædis silvis nascentes reperiuntur.

Crasso est corpore *Prima* species, in metæ formam surrecto, cineraceo supernè colore, infernè ex flavo pallente, nullis strijs rimoso, brevi, sed crasso pediculo, hoc est, fescûciam longo, unciam crasso: à Germanis *Crasso bultz* cognominatur.

Longiore est *Alterâ* pediculo, non minus tamen crasso, parte terræ proximâ, summâ autem, graciliore: ipsum fungi corpus crassum, binas uncias latus, etiam in metâ quodammodo assurgens, colore, vel ex pallido fusco, vel fuliginoso prorsus & inelegati: inferna pars nullis strijs notata, ochræ colore est, quam ob causam ab Vngaris *Sarga Varganya* appellatâ puto, licet aliæ species etiam infernè flavæ sint, sed non ad eò eleganti colore præditæ.

Tertia species crasso similiter constat pediculo, parte terræ proximâ: corpus ipsum in primum nato fungo fescuncialem magnitudinem non excedit, & rufo colore est: in adulto duarum unciarum, aut amplioris latitudinis,

dinis, circin ite uterque ferè rotunditatis, & nonnihil extumescens: inferna pars strijs etiam caret, & colorem ochræ fuligine perfusam habet. Germani *Rotte bultz* vocant, non minus tamen propriè (meâ opinione) *Schwartze bultz* nuncupaturi.

Rotte bultz.
Schwartze bultz.
1111.
Wilder bultz.

Quarta speciei orbis trium unciarum est, inelegantis coloris, ut qui ex rufo & fuliginoso commixtus sit, pediculo subnixus binas ferè uncias longo, minimi digiti crassitudine: inferna pars subrufo est colore, & præter superioris generis omnes species, hujusque reliquas, multis fuliginosis strijs scissa est: cujus rei, ut opinor, causa, Germani *Wilder bultz*/ hoc est, silvestris cognomen indidère.

GENVS XXI.

Sub extremum Septembrem provenit *Vicesimum-primum* genus subter abietibus, quemadmodum & *Vicesimum* genus esculentorum, cui persimile est: sed quoniam interiore parte hirsutum est, rejicitur. Germani *falsche Bzefling*/ quasi spurium nominant: Vngari, *fenyoalya gomba*, hoc est, sub abietibus nascentem fungum: sed additis his duabus vocibus, *nem io*, ut solent omnibus fungis non vescis.

XXI. Genus noxior. fung.
Falsche Bzefling.
fenyoalya gomba.

Recens natus hic fungus unciâ non multo major est, & oris valde in supinam partem inflexis, crassiusculo corpore, & veluti crassis quibusdam venis subrubentibus in orbem superne ductis notato in albicante planicie: Adultus autem, *Vicesimi* esculenti amplitudinem acquirit, superne ejusdem cum primùm nascentè coloris, & pari ratione subrubentibus venis in orbem ductis insignito, oris tamen magis inæqualibus: inferna pars dilutè rubet, & multis rufis strijs exarata est: pediculus digitalis ferè crassitudinis, binâq; uncias longus, qui contractus, rubrâ substantiâ constare deprehenditur.

GENVS XXII.

VICESIMI-SECUNDI generis noxiorum fungorû, quod Vngaris dicitur *Tuus alya gomba*, Germanis *Under dozn schwammen* (quod nomen Vngarici interpretationem exprimit) quia ad Spinarum, quæ vetustate corrumpi incipiunt, atque inter dumeta nascuntur: multæ sunt species, quarum proventus circiter Calendas Octobris.

XXII. Genus noxior. fung.
Tuus alya gomba.
Under dozn schwammen.
Darait.
1.

Prime speciei, seni aut septeni nascuntur ex uno pede fungi, longis & gracilibus pediculis fulti, orbiculato ferè corpore (fornicato tamen, seu camerato infernè) vel semûciali, vel unciali, colore flavo, quemadmodum ipsi etiam pediculi, qui maculis tamen nigris distincti.

Confertim etiam nascuntur in *Alterâ* specie, octo aut novem fungi ex uno exortu, breviorè & perinde gracili subnixa pediculo, in orbem veluti expanso corpore, quod unciâ aut scuncian: latum est, supernè pressum, & tanquam umbilicatum, coloris flavi rufo suffusi: infernâ autem parte flavâ, & multis fuliginosis strijs distinctâ.

11.

Rufi coloris sunt, qui confertim etiam in *Tertiâ* specie nascuntur fungi viceni & plures ex eodem pede, gracilibus pediculis fulti: ipsius corporis fungi forma orbiculata est, latitudo inæqualis, pro ætatis ut arbitror vetustate: nam & inveniuntur ungue nõ majores, & unciales, & scunciales, omnes rufo colore tincti supernè, infernè fuscis strijs exarati.

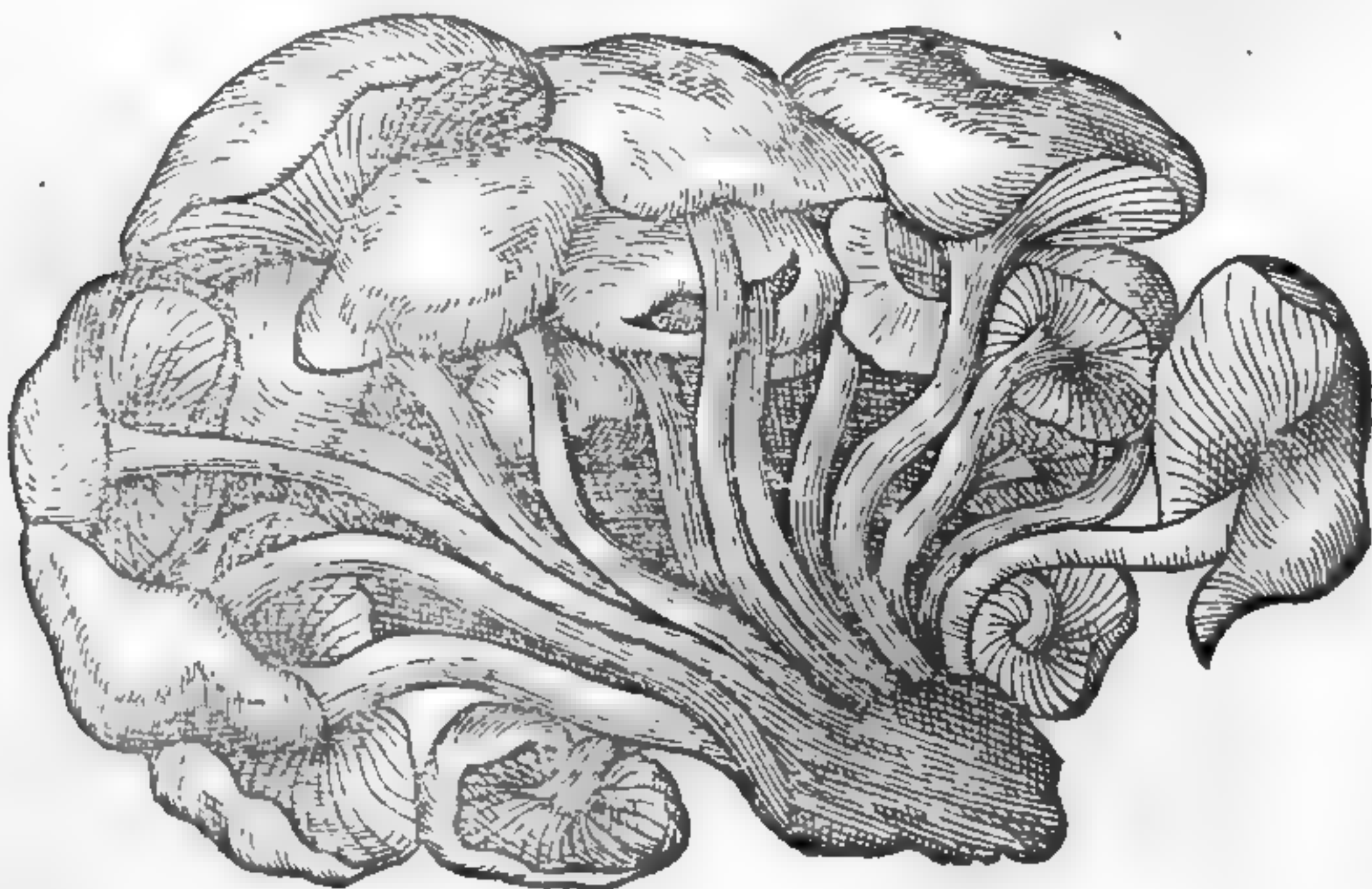
111.

Quarta species plurimos habet ex eodem ortu provenientes fungos, tricenos videlicet aut plures, pediculo, pro singulorum ætate, brevi aut longo suffultos, orbiculatæ omnes figuræ, magnitudine tertiæ speciei fungis pares, colore tamen inter se variant in hac specie: nam vel flavi sunt, multo tamen rufo colore perfusi, aut omnino rufi, sed nonnihil tumescens & fuscis: infernè autem nigricantibus strijs notati. Germani *Stock schwammen* appellant, quia in ipsis truncis humi jacentibus nascuntur.

1111.

Stock schwammen.

XXII. Generis perniciosorum Fungorum 5. species.

bb

Majorem

- v. **Majorem orbem habent** *Quinta* speciei fungi, quippe cujus diameter sit duarum unciarum, & quindeni aut plures ex eodem ortu nascuntur simul, dodrantalibus, gracilibus, candicantibusque pediculis fulti, colore supernâ parte vel rufo, vel ex rufo dilute albescente: infernâ parte, quæ aliquantum camerata est, subalbidâ, & crassis fuscis strijs distinctâ.
- vi. **Turbinato, & quasi in metam assurgente** sunt *Sexta* speciei fungi corpore, seni aut plures ab eodem exortu nascentes, & oblongis gracilibusque pediculis, mediâ parte crassiusculis, instar caulis cepearum, fulti; latitudinem habentes uncialem, aut duarum unciarum, supernè cineracei quodâmodo ex rufo coloris, aut fusci: infernè crassis nigris strijs exarati.

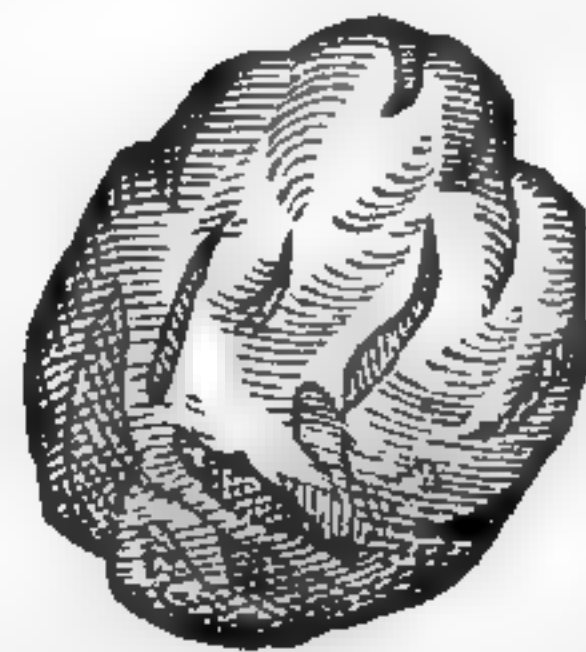
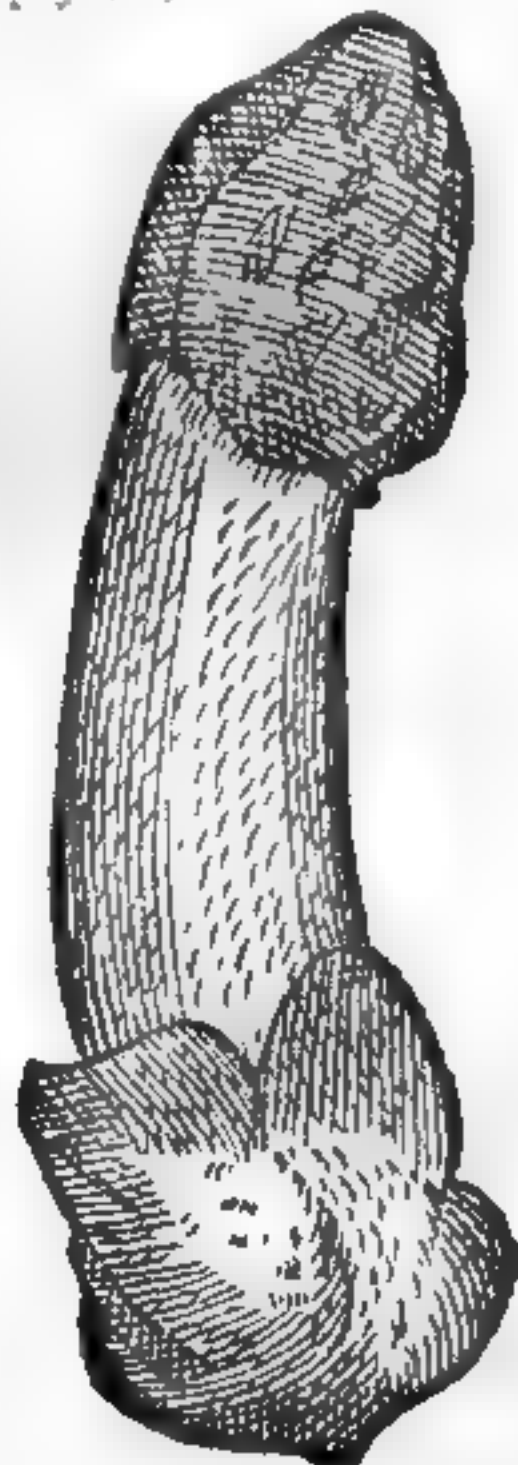
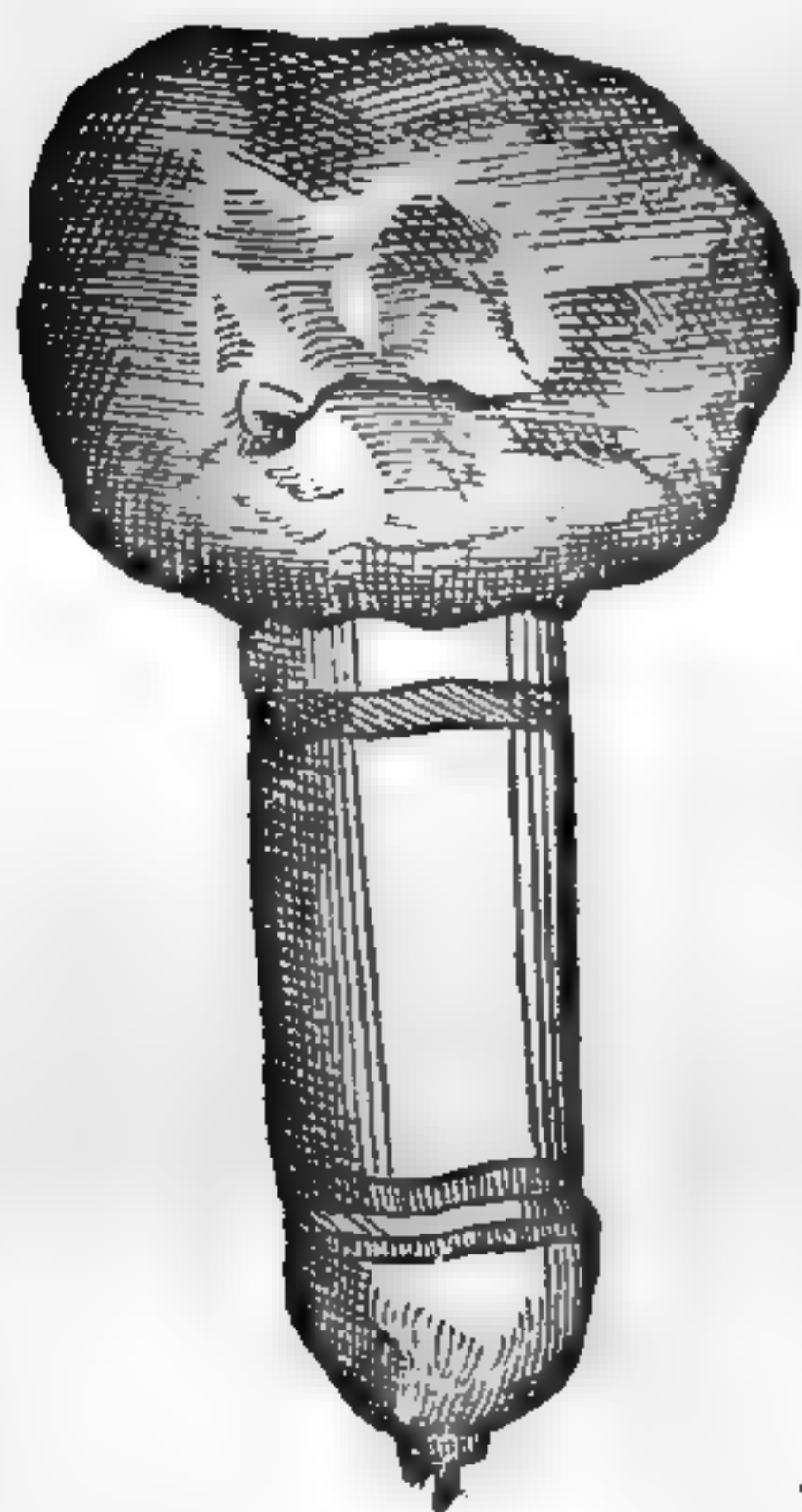
GENVS XXIII.

XXIII. Genus maxior. fung. **CIRCA** idem tempus, cum secundum vias, tum in lignis putridis & palustribus locis proveniunt aliquot alia fungorum genera, quorum nomina Ungaris & Germanis, ut existimo, ignota, certè nullius nomen ab ipsis edoceri potui. Nos ea omnia sub Vicefimam tertiam classem perniciosorum fungorum reducemus.

- i. **Primus**, uncialis magnitudinis habet orbem, supernè tumidum, & rubri perelegantis coloris: infernè albicantem, fuscis tamen strijs exaratum, unciali pediculo, non valde tamen gracili fultum.
- ii. **Alter**, orbiculatæ etiam est formæ, paulò tamen amplior superiore, longioréque pediculo subnixus, prolem fungi ab exortu plerumque proferente: supernè rufi, & ad lateritium tendentis coloris: infernè dilutior, & frequentibus strijs distinctus.

xxiii. Generis perniciosi. Fung. 3. species.

xxiii. Generis perniciosi. Fung. 5. species.

- iii. **In nodum veluti collecto est corpore** *Tertius*, infernè fornicato atque camerato, suis oris pediculum uncialis crassitudinis, duarum autem unciarum longitudinis stringente & amplectente, coloris ex albo, rufo, & fusco variè commixti.
- iiii. **Quartus**, binas uncias latus est, sed inæquali orbe, supernâ parte candicans ex cineraceo, infernè similiter, sed fuscis strijs à pediculo ad extimas oras productis: pediculus brevis & crassus.
- v. **Quintus**, informi pænè figurâ emergit, tuberis instar: deinde ruptâ illâ externâ membranâ, sive volvâ, stilus exilit pollicari crassitudine, digitali autem longitudine, penis aut verètri canini instar, & tanquam unciali glande summo fastigio præditus, initio quidem ex atro virescente, deinde nigrâ, & cellulis quodâmodo præditâ, quales ferè in Primi generis esculentorum

lentorum fungorum speciebus conspiciuntur: ea autem suo tempore expanditur, & strijs infernè distincta est. Volva ipsa cineracei quodammodo est coloris, interdum etiam subru-
fi, ipse stilus sive coles initio albus, deinde ποικίλος & varius, parvisque notis subfuscis ma-
culosus: foetidus est hic fungus, & jam periturus quodammodo liquefcit, atque in atramen-
tum dissolvitur, nigro colore tellurem inficiens. Intellego etiam muscas eo degustato inter-
ire. Valde autem accedere videtur ad Phallum à C. V. Hadriano Junio olim in fabulosis ag-
geribus Hollandiæ, Oceano objectis, observatum & decantatum.

Phallus Ha-
dr. Junij.

Ab his porrò omnibus, prorsus diversus est is fungus, quem ἀνώρουμ vocabo, & omnium
minimum esse existimo: nam vix semunciam altus, Autumno plerumque nullo petiolo
fultus, ligneis tabellis pulvinos & areolas in hortis ab invicem segregantibus adnascitur, ci-
neracei vel exalbidi coloris, formâ pænè grossum immaturam referens, minimi digiti ex-
tremum articulû magnitudine & crassitudine vix æquans, singularis plerumque, vel (quan-
do plurimi) bini, terni, aut quaterni simul cohærentes, qui maturi supernâ parte dehiscen-
tes, pleni apparent lento quodam succo, & seminibus, magnitudine quidem seminis cycla-
mini, sed exiles fungulos formâ figuræ exprimentes, cineracei, ut parens, coloris.

Fungus mi-
nimus ἀνώρουμ

Nasci etiam in Italiâ hunc fungum, nullum est dubium: nam memini ejus semen exsic-
catum, istinc olim ad me missum ab amico, exotici cujusdam seminis nomine, explorandi
gratiâ, an dignoscere possem: ut reperiuntur quædam ingenia, quæ ex aliorum ignorantia
laudem captare & venari student.

GENVS XXIII.

VICESIMUM-QUARTUM fungorum noxiorû genus Germani Holtz schwammen ap-
pellant, quoniam Octobri mense, in putridis dejectarum arborum ramis crescat. Vn-
garicum nomen mihi ignotum. Tres autem ejus species observabam: quarum,

xxiii Genus
noxior. fung.
Holtz
schwammen.

Prima reliquis major in majusculis ramorum fragmentis humi jacentibus nascitur: for-
mâ Primo generi non esculentorum fungorum haud valde dissimili, sed colore elegantio-
re, nempe rubro, uncialis aut duarum unciarum magnitudinis: interdum plures simul co-
hærentes, & in unum corpus veluti coalescentes, valde tamen se remittente colore.

i.

Alterâ longè exilior est, & unguis latitudinem interdum non superans, nonnunquâ etiam
latior, singularis aliquando, interdum bini simul conjuncti, formâ veluti supernè exsculptâ,
coloris egregiè rubentis, & adeò floridi, ut coccineum provocare videatur. Inheret plerum-
que tenuibus ramorum humi jacentium, aut corticis illorum fragmentis, in vis obscuris &
ab arboribus obsessis, quæ Solis radios adimunt.

ii.

Prorsus rugoso est *Tertiâ* corpore, uncialis aliquando magnitudinis, nonnunquam sesun-
cialis: interdum bini simul cohærent unciâ minores, plerumque etiam terni, & illi quidem
elegantiore aureo colore præditi, reliqui flavo: adnascuntur similiter tenuibus vel ramulis
vel eorum fragmentis humi jacentibus.

iii.

GENVS XXV.

IN putridis dejectarum arborum caudicibus crescit Vicesimum- quintum fungorum
non esculentorum, immo pernicialium genus circa Calendas Novembres. Ungari *seyer*
szarvas gomba, à candore cognominât: Germani *wilde Hirschling* id est, silvestrem cervinum
fungum, ad ejus differentiam, qui Vndevicesimo vescorum genere descriptus est.

xxv.
Feyer szar-
vas gomba.
Wilde
Hirschling.

Semipedalis magnitudinis est hic fungus, aut amplior, elegantissimæ formæ: nam fruti-
cosus est, & in innumeros quodammodo ramulos divisus, candoris immaculati, quorum
nonnulli abiegnotum ramulorum figuram expriment, adeò ut si splenderet, ex puro puto
argento conflatum quis æstimare possit: aliquando nullum habet pediculum, sed ipsi deje-
ctæ arboris caudici inhæret: interdum sesunciali fulcitur pediculo.

GENVS XXVI.

SVPEREST Vicesimum- sextum noxiorum fungorum, quos in Ungariâ observabam,
genus, quod circiter Calendas Novembres etiam provenit, non in arborum dejectarum
caudicibus aut ramis, sed in siccioribus pratis, & cæduis silvis. Ungari *Pöfseteg*; Germani,
Weiber fist id est, muliebrem crepitum; Galli, *Vesse de loup*, hoc est, crepitum lupi, appellant,
quod nomen etiam apud Herbariorum vulgus obtinuit.

xxvi. Genus
noxior. fung.
Pöfseteg.
Weiber
fist.

Ejus autem tres observabam differentias, magnitudine, nonnihil etiam formâ inter se
discrepantes.

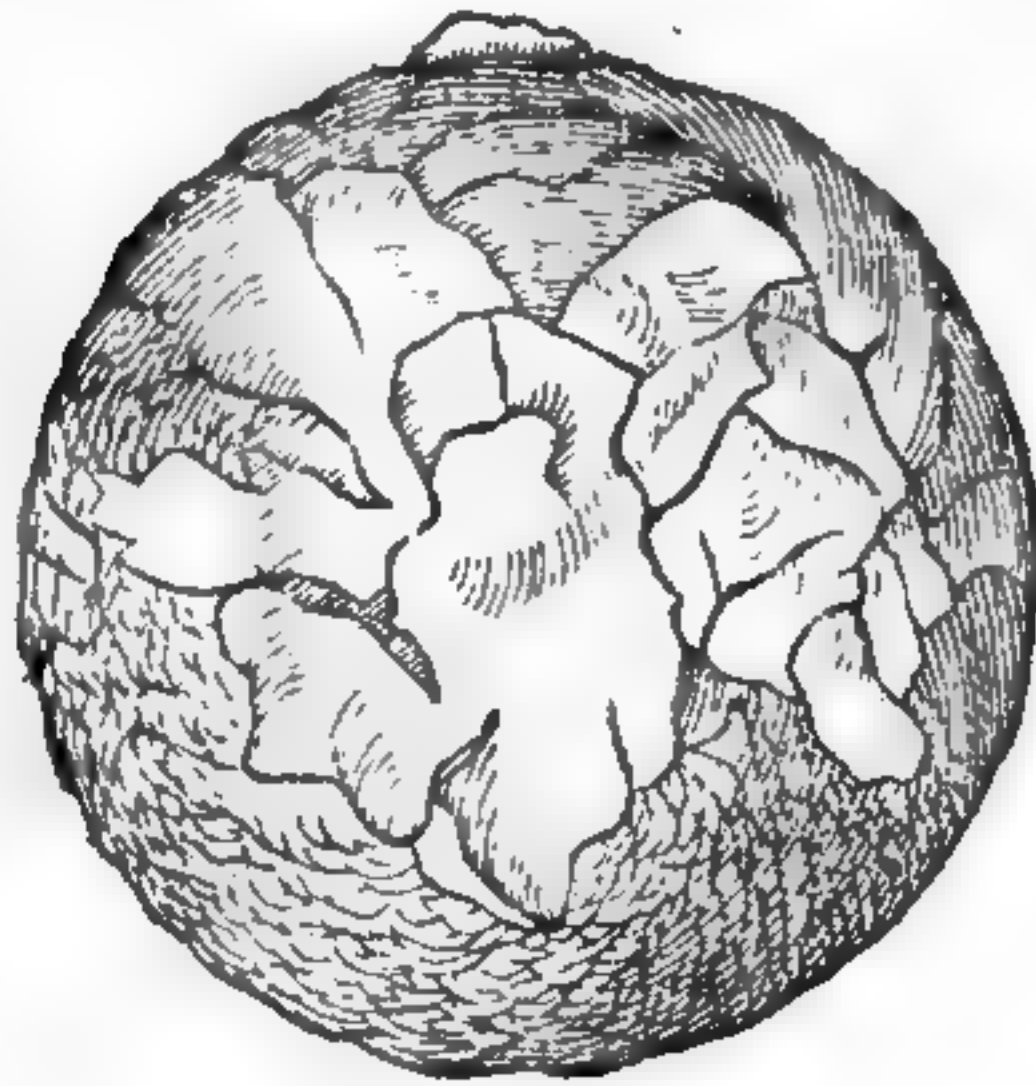
Vesse de
loup.
Crepitum lu-
pi.

Prima, omnium vulgatissima, etiam ipsis pueris nota: nam in omnibus, quas adij, provin-
cijs, nascentem observare memini. Boletum terrâ primùm erumpentem valde mentitur,
& initio eximij candoris est: deinde evanescente candido colore, succedit alius pallescens,
& tanquam fuligine suffusus: internum corpus albâ substantiâ constare deprehenditur per
medium sectum. Cùm verò maturum est; confractum & pressum, pulverulentum quen-
dam fu-

i.

dam fumum effundit, ut memini me puerum frequenter observare, cum æqualibus ludentem in ficioribus pratis (ad quæ nos sæpiusculè deducere solebat noster pædagogus animi relaxandi gratiâ) in quibus hæc species crescit, & certantem, uter plures hujus fungos maturos extimo pede propelleret, ad pulverulentum illum fumum excitandum.

xxvi. Generis perniciosi. Fung. 3. species.

Altera in cædis silvis crescit in plerisque, ut credibile est, Provincijs: sed mihi in Vngariâ duntaxat observata. Magno illa constat corpore, amplitudine capitis pueri aliquot annos nati, cineraceâ cute tecta: sed quæ deinde, multis locis lacera, substantiam ostendit spongiosam, coloris prorsus fuliginosi, quæ compressa, multum pulverem effundit.

Tertiam sola amplitudine à Secundâ differre arbitror: nam cutis illa tenella ipsum corpus tegens, ejusdem est coloris, & perinde atque illa varijs locis lacera, ipsùmque fungi corpus illâ amictum & tectum, planè etiam spongiosum, fuliginosique coloris, pulverem, si comprimatur, non secus ac illa effundens. Excrevit hæc interdum in follis pugillatorij, quem vulgo ballonem appellant, amplitudinem. Eam exsiccata, & omni pulvere, quem continebat, vacuum, ad servare solent tonsores, illaque uti ad sanguinis fluxum in vulneribus restinguendum: quam ob causam in suis officinis pensilem eos habere plerumque, etiam in Germania multis locis observabam.

ISTA etiam de perniciosis fungis in medium adferre libuit. Quisquis autem perfectam & absolutam fungorum cognitionem adquirere volet: his adjungat, & diligenter evolvat quæ Plinius cap. viii. lib. xvi. Naturalis Historiæ, quæ item cap. xxi. & xxiii. lib. xxi. ejusdem Natural. Historiæ scripsit de fungis: quæ similiter Diosc. cap. lxxviii. lib. iiii. atque cap. xxiiii. lib. vi. de iisdem fungis tradidit, atque Matthioli in eundem Commentarios. Deinde Athenæi lib. ii. Deipnosoph. postremo quæ cap. lxx. lib. x. Villæ suæ scripsit Ioan. Bapt. Porta, vir nobilis & in Philosophico studio summâ cum laude versatus, qui omnium diligentissimè, quidquid Veteres de fungis scriptum reliquerunt, peculiari complexus est capite.

QUIA verò plerique ejus librum fortè non conspexerunt, aut etiam conspectum ad manum non habent: non abs re me facturum existimavi, si, in illorum gratiam, totum illud caput hîc subijcerem.

DE

112
113
Lycopodium perianthium, 322
"comis" 324

Caput LXX. Libri x. Villæ Ioan. Baptistæ Portæ Neapolitani.

INTER Cartilaginea referemus & fungos: nec nisi supra terram torus est. Diocles Caristius inter rusticas dapes recenset apud Athenæum. Nunc autem sua iucunditate tam moroso divitum palato placent, ut eos in mortis discrimen sæpius adducant. Euripides, quum in Icarum insulam adnavigasset, matrè inque cum duobus filijs & virgine, fungorum esu mortuos vidisset, hoc epigramma fecisse dicitur, teste Athenæo.

*Sol, qui perpetuo cælorum tramite curris,
An visum facinus huic simile ante tibi est?
Pars eadem lucis geminos cum virgine fratres
Abstulit, & matrem: quatuor urna tegit.*

Libuit Plinio coquendi dare aliquas communes in omni genere observationes, quando ipsæ suis manibus delicia preparant hunc cibum solum, & cogitatione ante pascuntur, succineis novaculis, aut argenteo apparatu comitante. Noxij erunt fungi, qui in coquendo duriores fiunt; innocentiores, qui nitro addito coquentur, si utique percoquentur. Tutiores fiunt cum carne cocti, aut cum pediculo pyri, profunt & pyra confestim sumpta. Debellat eos & aceti natura, contraria ijs. Diphilus Medicus ijs, qui hoc cibo strangulantur, remedio esse dicit, aquæ mulsæ, nitri & aceti potum, ita ut in vomitione reddatur: itaque parari debent ex aceto, aqua mulsæ, vel melle & sale, ex Athenæo. Apitius de fungorum apparatu hæc habet. Fungi farnei elixi, calidi, exsiccati, in garo cum pipere excipiuntur, ita ut piper cum liquamine feratur. Aliter: In fungis farneis piper, carenum, acetum & oleum laudantur. Vel, fungi farnei ex sale, oleo, mero & corianno conciso inferuntur. Fungos boletos, carenum, fasciculum corianni viridis ubi ferbuerint, exempto fasciculo inferes. Vel, boletorum coliculos, liquamine, vel sale asperfos inferunt: vel, boletorum thyrsos concisos in patellam ovæque perfundes, addito pipere ligustico, modico melle, & liquamine, temperabis oleo modico. Platina coquendi rationes aliquas affert. Cum succosa illa thyrsi parte, qua terræ inhæret, in aqua primum cum excavato pane, cumque pyris, aut pyrorum furculis, ac pediculis coquendi sunt. Allium quidam indunt, quod ob stare venenis putatur. Elixi ac saliti, in oleo aut liquamine fringuntur, fricti, moreto, quod salsam vocant, aut alliato suffunduntur. Sunt etiam qui eos ablata pelle, aut superiore folliculo (indito sale atque oleo) sursum versus in carbonibus decoquant, pipereque aut cinnamomo asperfos devorent.

*Fungorum
condendi
ratio.*

Græci *μύκητας* ab ensis capulo, vel summo vertice vaginam occludente appellarunt. Significat *μύκης* ensis manubrium, sicuti ex Herodoto liquet, unde & Mycenas nuncupari credunt, quod libi à Perseo sint conditæ Mercurij præcepto, ubi excidit gladij manubrium. Poëtæ *μυκῶν* vocant, hoc est terræ natos: nam quorum pater ignotus est, filios terræ vocare solent. Quod Cicero ad Atticum in epistola confirmat. Porphyrius *θεσφόρος*, Deorum filios, quod sine semine provenire videantur. Latini fungos vocant, noménque (aliquorum opinione) à funere deducitur, quod suo veneno ad funus velcentes ducant. Italis *fonghi*.

Nomen.

Nunc genus, suis verò particulatim tractationibus species subscribemus. Theophrastus cortice, medulla, nervo, & vena carere dixit, ac radice penitus. Sed Athenæus Theophrasti testimonio fretus, levi cortice esse dicit, sine radice: sed principium habere suæ pullulationis caulem in longitudinem propensum, atque per ipsum nervum se extendere. Phanas verò, neque florem, neque seminum vestigia demonstrare. Quod falsum esse, jam alibi diximus, quippe semen ferunt.

Descriptio.

Fungorum perniciosa natura. Nos paucis genera perstringemus. Fungorum genus, vel naturæ, vel artis opus. Sunt enim ægiritæ ex industria, ut dicemus. Naturalium duplex discrimen, Dioscoride auctore: ait enim. Qui manduntur, aliquando perniciales sunt. Le- tales multifariam virus contrahunt, vel ubi clavus ferreus, in quo sit rubigo, vel ubi putridi panni, vel serpentum latibula & cava, vel si juxta arbores erumpunt, qui noxios privatim pariunt fungos: omnibusque ijs colluvies quædam insidet, & spuma, iisdemque à carptu celeriter computrescunt, atque marcote vitiantur. Plinius, à Dioscoride & alijs excipiendo, hæc habet. Pernicialia prorsus improbanda: si enim caligans clavus, ferrive aliqua rubigo, aut panni marcor adfuerit nascenti, omnem illico succum alienum, saporémque in venenum concoquit, deprehendissèque nisi agrestes possunt, atque qui colligunt. Ducunt ipsi alia vitia, nunc quidem si serpentis caverna juxta fuerit, si patescens primo adhalaverit, capaci venenorum cognatione ad virus accipiendum: itaque caveri conveniet prius quàm se condant serpentes. Signa erunt tot herbæ, tot arbores, fruticesque, ab emerisu carum ad latebram usque vernantes: & vel fraxini tantum folia nec postea nascentia, nec antè decidentia. Quorundam ex his facilè noscuntur venena, diluto rubore, rancido aspectu, livido intus colore, rimosa stria, pallido per ambitum labro. Non sunt hæc in quibusdam: sicci-

*Genera.
Fungi natu-
rales dupli-
ces.*

*Perniciales
ut signo-
santur.*

que & nitidi similes, veluti guttas in vertice albas ex tunica sua gerunt. Vnde à peritis regionum legendi sunt.

Quæ arbores
maxis fungos
pariant.

Arborum verò, quæ varios fungos parere solent, qui cibis abdicantur, sparsim Authores meminere. Nicander in Georgicis suis Athenæo teste.

oleis inimica propago,
Quercu, & punicea malo tristissima pestis,
Ilicibusque venit fungus gravis, humidus atque
Letifer.

Plinius, robur, cupressus, & pinus noxios pariunt, item fagus. Theophrastus: robur è radicibus, & juxta radices emittit fungos. Avicenna, ex olea improbos. Platina noxios emitti. Sed edules autumnali, vel verno tempore nascuntur.

Fungi laudabiles.

Dicemus de Autumnalibus qui primis imbribus nascuntur. Horum genus tripliciter partiemur: vel enim in pratis, vel arboribus, vel lapidibus adnascuntur. Dicemus primo de pratensibus quum sint laudabiliores. Horatius,

pratensibus optima fungis
Natura est, alijs malè creditur:

Pratensium optimi, quique principatum tenent, boleti sunt dicti à Latinis, à Græcis verò βολίται, Galeno, & Paulo Æginetæ suo asseclæ. Sunt qui dictum volunt ἀπὸ τῆ βώλης, quod glebam, & privatim rubricam illam vulgo bolus dictam, significat, unde colos boleti. Neapolitani *ouole* & *boloccioli* vocant: ita enim ovorum vitellum dicunt, cujus formam præ se ferunt. Quanti olim existimati fuerint, indicat vel illud Martialis:

Argentum atque aurum facile est, lenamq; togamq;
Mittere: boletos mittere, difficile est.

Boleti.

Plinius, Inter ea, quæ temerè manduntur, boletos meritò posuerim: optimi [optimi] quidem hos cibi, sed immenso exemplo in crimen adductos, veneno Tiberio Claudio Principi per hanc occasionem à conjugè Agrippina dato. Origo talis est. Volvam terra ob hoc prius gignit, ipsum postea in volva, ceu in ovo est luteum: nec tunicæ minor gratia in cibo infantis boleti. Rumpitur hæc primò nascente, mox in pediculo corpus absumitur, raroque unquam geminis ex uno pede. Origo prima causaque è limo, & accescente succo madentis terræ, aut radicis firmè glandiferæ: initióque spuma lentior, dein corpus membranæ simile, mox partus. Ortus, occasusque ejus omnis intra dies septem est. Robur boletos producit circa radices. Glaucias stomacho utiles putat boletos. Galenus: omnium fungorū sunt minimè noxii. Sed ne quis largius eis utatur: pravi enim sunt succi, atque interimere possunt. Variè condiuntur, ut ea, quæ nulla insigni qualitate prædita sunt. Eademque Paulus asserit.

ἀμανίται.
Suilli.
Farnei sunt.

Succedunt quos Græci ἀμανίται vocant, Latini Suillos, quos ad hunc usque diem Neapolitani vocant *silli* & *ammonti*. Apicius farneos fungos vocat, à farno roboris genere, ut suspicor. Dixit enim Plinius, robur eos producere. Proximi bonitate jam dictis. Galenus: Secundi post hos sunt amanitæ. Et Paulus: Colore sunt fuliginoso, pediculo omnium crasso, orbe, ut sæpe humanum caput æquent, infra colore nigro virescete. Quum elixantur fiunt mucosi. Nascuntur in silvis, ubi solum incultum. Nicander eum non torrerè debere dixit ex Athenæo. Plinius: venenis accommodatissimum. Familias nuper interemere, & tota convivia, Annæum Serenum præfectum Neronis vigilum, & tribunos & ceteros. Quæ voluptas tanta ancipitis cibi? Siccantur pendentes suilli junco transfixi, quales è Bithynia veniunt. Suilli gulæ novissima irritamenta. Circa roborum radices gignuntur. Tutissimi qui rubent callo, minus diluto rubore, quàm boleti. Mox candidi, velut apice flaminis insignibus pediculis. Hos Neapolitani *Conocchielle* vocant, longo enim prodeunt pediculo, callo corporis in turbinem mucronato: à neto fusorum glomere, *conocchia* vulgo dicto, ita appellantur, placéntque moroso divitum palato. Sunt in fungorum genere à Græcis dicti

Suilli fungi
veneni accommodatissimi.

Conocchielle.

Pezize, qui sine radice aut pediculo nascuntur, ex Plinio.

Pezize.

Galinaccia.

Nunc aliquos subjungemus antiquis indictos. Est fungorum species, Neapolitanis *Galinaccia* vulgò dicta, mirabili profectò forma, ut nescias cui assimilés: ad magnam crescit altitudinem, ut brachijs diductis vix homo complecti possit, pondus sexaginta librarum, non orbiculari forma, ut ceteri, sed veluti manus in digitos plures diducta, ut quercus frondibus

Galinella.

assimiletur, albi, callosi, ut vix integro universa familia vesci possit. *Galinella* verò parva est forma, spongijs vel nascentibus porris similis, quatuor digitorum longitudine: nascitur Autumno locis umbrosis. Est & fungus quem *Piperitum* vocant: quia vespando linguam vellicat, ac si piper vorarem, ac fauces incendit: nascitur etiam Autumno, coloris albi, vulgòque *peperella* dicitur. Est & candidus, odoratissimus, orbem vix utraque manu diductis pollice & indice cinges, tam esui suavis, ut crudus edatur: præbetur ægris innoxie, incolæ

Piperitis.

Peperella.

Richione vocant, quasi magnum fungorum regem dicas. Qui vulgò *galucci* dicuntur, candidi sunt immaculati, bini, aut terni ab uno pediculo juncti, forma non rotundi, sed veluti galli cristæ, unde nomen sumpsisse suspicor, croci odore, coma velut villosa. Sed ne molesti simus, summa est, quod unaquæque regio suos populares habet.

Richione.
Galucci.

Fungi ex arboribus.

Nunc ad aliud genus deveniendum, quod scilicet circa arbores adnascitur. Nicander maximè fungos, qui ficui adnascuntur, laudat, inquiens:

*Quum fuerit ficus multo sub stercore tecta,
Si mox perpetuo fluxu consperferis illam,
Innocui surgent radicibus undique fungi,
Quos tu ne vertas, radicem cedito nullam.*

Plinius non solum ex ficus arbore: sed, his aberit, inquit, veneni argumentum, quo simi-
lior fuerit arborum fici. Quidam discrevere arborum generibus, fico, ferula, & gummi fe-
rentibus. Populus alpina fungis nascentibus laudatissima. Quercus probatissimos, inquit
Plinius. Sed apud nos noxij sunt: nescio cur quercus probatissimos ab eo producere dica-
tur, rob it verò noxios, quum ejusdem generis sit, ne dicam idem. Diphilus medicus: Fami-
liares & innoxij creduntur recentes, minutissimi, molles, friabiles, qui in ulmis & piceis na-
scuntur, ex Athenæo. Sed omnium optimi, qui in Sambuci radicibus adnascuntur: eos hie-
me edimus.

Postremum genus è saxis nascitur Præciditur ad esum, alius subnascitur, semperq; novos *Fungi è sa-*
producit, restibili fecunditate: septem diebus perficitur, sexies anno demetitur, terra do- *xm.*
drante operitur. Neapolim afferuntur ex Vesuvio monte lapides: Surrentum ex Fageto al-
tissimo sui tractus monte: Abellini, ex Partenio monte; in Apulia, ex Gargano, & celsiori-
bus montium partibus: nam saxa, ubi semel produxisse vident, suffodiunt, & venum expor-
tant. Nascuntur aliquando non pileati, sed turiones ut asparagi, & in ramos divisi.

Nunc & genera indicabimus, quæ verno nascuntur tempore. Plinius: Nec non & car- *Fungi verno*
nosa aliqua appellabimus, ut spongias in humore pratorum enascentes. Nascuntur Martio *tempore na-*
mense, eisque vescimur quadragesimalibus jejunijs. A spongiarum similitudine *scenties.*
dicimus. Strobilos magnitudine & forma præferunt, ut trium librarum pondus sæpe ex- *Spongiolæ.*
pleant; foraminibus perviæ, & vacuæ sunt. Simul & cum his nascuntur, quas vulgo *mona-*
celle vocamus, colore nigro, cauli sex foliolis rotundis per centrum annexis hærentibus, sed *Monacelle.*
sapore inferiores. Sunt & omnium fungorum optimi, qui vulgo *Virni* dicuntur, quòd verno *Virni.*
tempore nascantur, Romanis *prignoli*; primis Aprilis imbribus erumpunt, odorati, gustui *Prignoli.*
suaves, & innocui: nascuntur in silvis sub arborum umbris, & ubi nascuntur, quotannis re-
pullulant. Aliquando, cæsis arboribus, è loco evanescent: solum in quo crescunt cinerei co-
loris. Hermolaus innocentissimos dixit, qui è rubis vere nascuntur rotunditate clusili, quos *Prunello.*
inde *prunello* & *spinulo* vocant, & è carduis, quos inde *cardueles* appellant. *Spinulo.*
Cardueles.

Postremò eos prosequemur, quos ars reperit Dioscorides tradit esse qui dicat, utriusque *Fungi arte*
populi, albæ nigræq; cortices in minutias concisos, & stercoreatis segetibus insperfos, fun- *parati.*
gos utiles innocentésque parere toto anno restibiles. Ait Tarentinus: Fermento in ipsis po-
puli nigræ truncis, juxta terram recisis aqua diluto, protinus coalescunt *ægirita*: additque, *ægirita.*
si montanum arvum, multis calamis, stipulis, & fruticibus scatens, quum cælum imbres par-
turit, incendatur, permulti sponte naturæ prorumpent fungi: si ramen arvo jam ignem ex-
perto, non subsequitur imber, qui impendere videbatur, aqua linteo rarò stillatim, imbris
imitatione conspergenda ijs incensis locis, nascenturque fungi quidem, sed aliquanto de-
teriores: siquidem meliores in hoc genere sunt, qui imbre aluntur.

Hactenus Ioan. Bapt. Porta, qui, quum Athenæi versionem postremam à C. V. Iacobo
Dalechampio factam multis alijs Villæ suæ locis sit sequutus, eam toto libro Decimo ne-
glexisse videtur: quæ tamen longè elegantior est, & magis probata.

FVNGO.

FVNGORVM ALIQVOT ALIÆ I C O N E S.

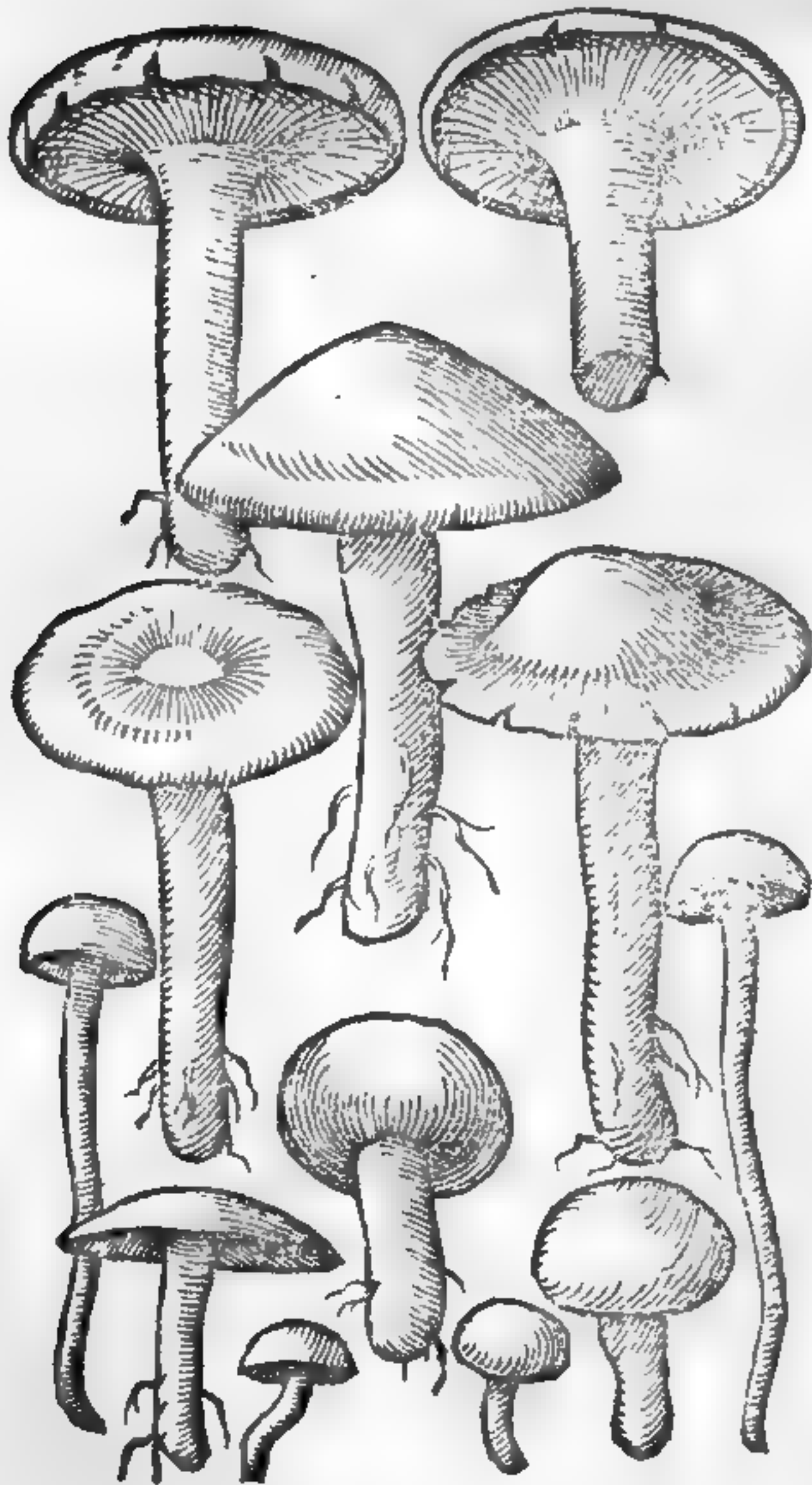

QUONIAM Typographus aliquot fungorum icones jam sculptas habebat, quibus C. V. Matthias Lobelius ad calcem sui Herbarij Germaniæ inferioris Idiomate conscripti usus est: eas hîc subijcere, atque illius descriptione uti libuit. Fatemur tamen binas in nostrum Commentarium intulisse, quæ sola, ad eorum, quos descripsimus, Fungorum Historiam accommodari potuerunt, ad primum videlicet Esculentorum genus, & ad postremum Perniciosorum: quorum quidem icones vivis coloribus expressas totidem habemus, ac utriusque generis species descripsimus: sed paucas in tabellis scalpi voluimus, ne nimis sumptibus Typographum gravarem.

E vernaculo Lobelij Herbario desumptæ icones & descriptiones.

VVLGARES EDVLES FVNGI, PLANI, ET IN METAM QVODAMMODO ELATI. A.

Vulgares edules fungi. A.

VVLGARES, quibus fermè passim vescuntur, satis sunt cogniti: carne constant illi prorsus alba, dum recentes sunt, & infernè subrubent. Vetustate vitium contrahunt, & noxij fiunt, gravem odorem contrahentes, & fuscum colorem. Deglubati elixantur, deinde condiuntur butyro, vel oleo olivarum, omphacio vel aceto: minus nocent, si piper tritum inspergatur. Nascuntur Vere & Autumno sabulosis recens stercoreatis agris, subinde etiam in fimetis, in quibus insalubres oriuntur.

Horum fungorum in tabula A. delineatorum, alij ad Tertium & Quartum genus Fungorum esculentorum à Carolo Clusio descriptorum referri possent, majores verò ad Octavi generis primam speciem.

SINUOSI NEMORVM FVNGI. B.

IN silvis & nemorosis locis nascuntur quidam fungi sinuosis oris, supernè pallentes, & maculis rubris infecti, infernè subalbidi & striati: qui à nonnullis, primum repurgati elixantur, aut friguntur, denique eduntur: ac perinde probantur, ut alij ejusdem generis prope arbores, aut sub illis nascentes, quia purioris sunt naturæ, & absunt à ferreis

Amplus nemorum Fungus. C.

ferreis clavis, aut putrilaginosi locis: nisi forte sub perniciosi arboribus, & circa serpentum latibula crescant.

AMPLVS NEMORVM FVNGVS. C.

ISDEM locis reperitur aliud Fungi genus planum, quod interdum in tantam amplitudinem excrescit, ut lancem implere queat. Id aliquando prorsus album, nonnunquam supernè maculis nigris & rufis distinctum, infernè album & nigris strijs exaratum, pediculi inferiore parte nigra.

VVLGARES PERNICIOSI FVNGI.

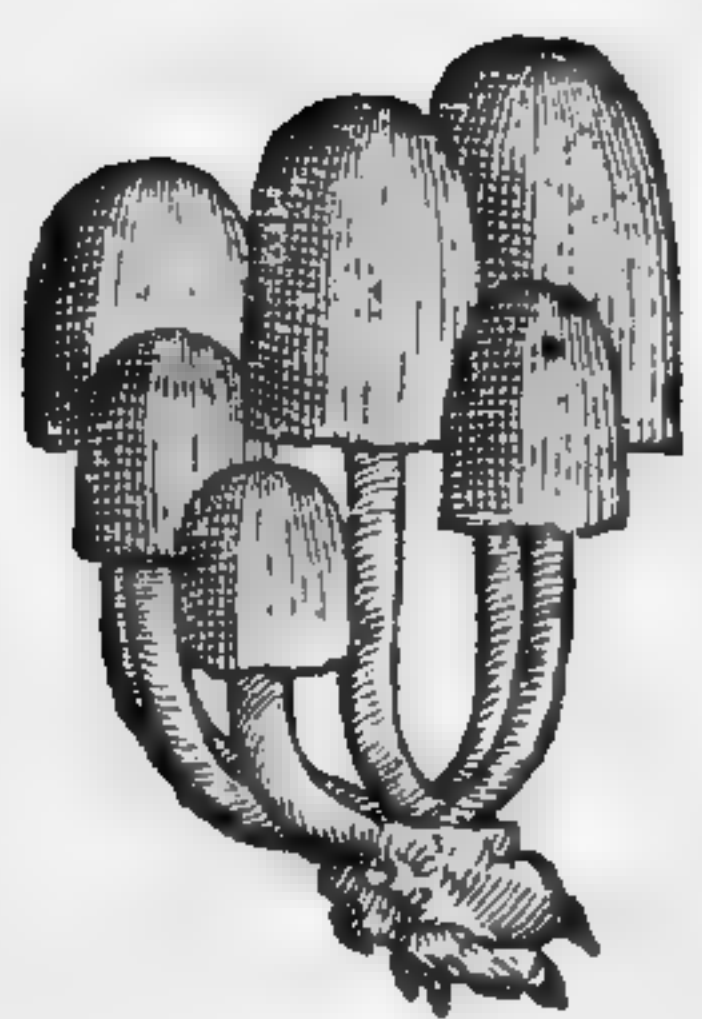
EXILES PERNICIOSI FVNGI. D.

PASSIM isti nascuntur, in agris, pratis, hortis, & veteribus ædificijs, qui facile à superioribus dignosci possunt, ut & reliqua genera. Horum autem,

Quidam sunt exiles, in rotunditate oblongiusculi, & præalti galericuli instar concavi, colore flavo præditi.

Alij ampliores, albi, aut cineraceis fuscisve interdum maculis notati, infernè aut in cavitate nigri. Sunt & plani ut acetabula, nonnulli etiam parmis similes.

Exiles perniciosi Fungi. D.

Fungi alij Clypeiformes perniciosi. E.

HORVM forma plana quidem est, sed rugosa & per oras reflexa, flavi coloris, pediculis fuscis. Innascuntur plerumque putridis lignis aut asseribus vetustarum ædium rusticarum & stabulorum.

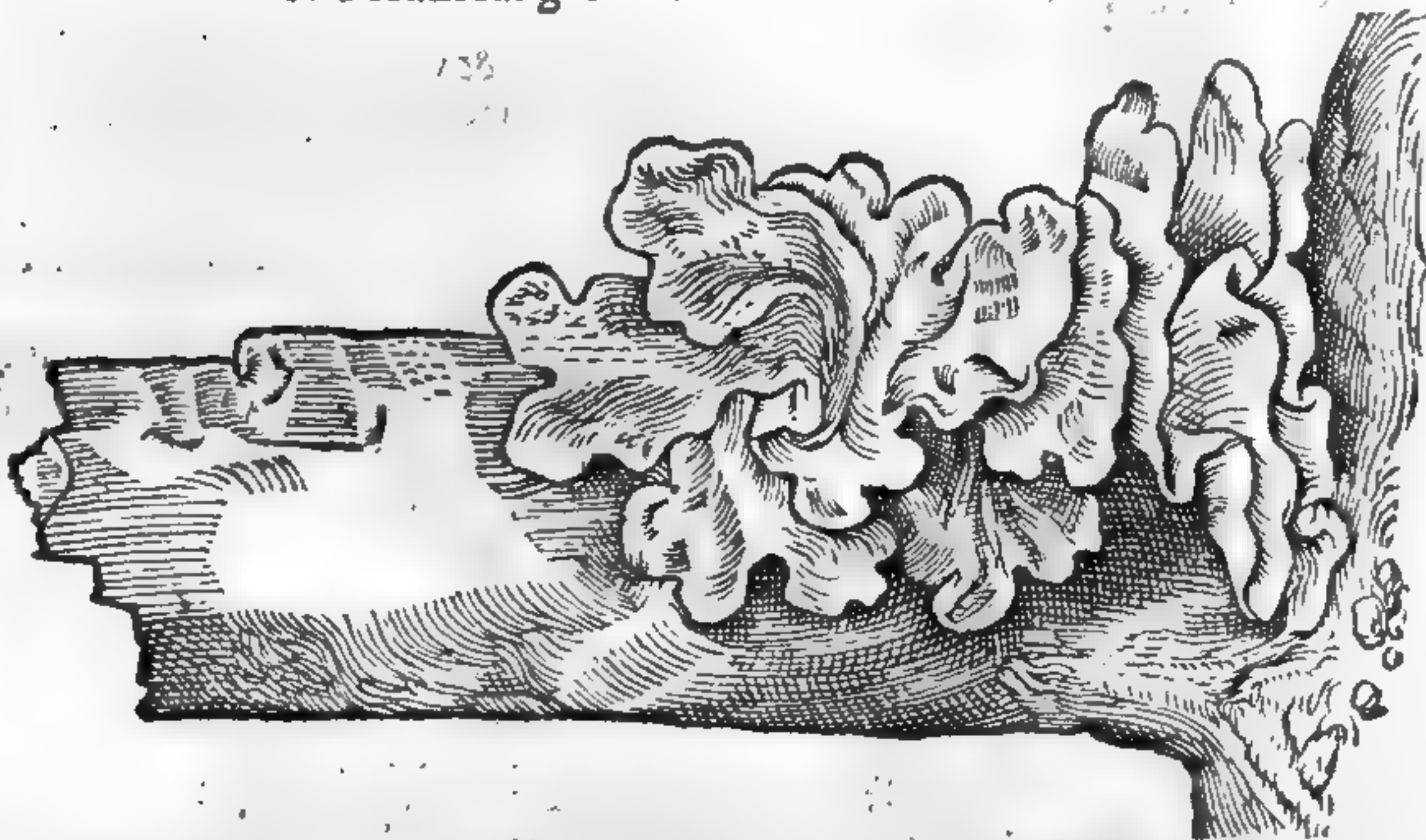
Iisdem locis & secundum rusticorum casas inveniuntur etiam alij ejusdem quidē formæ, planæ & orbiculatæ, sed qui non sunt reflexi, quorum etiam aliqui per oras crenati.

Inveniuntur adhuc alij his non valde dissimiles in arborum aggeribus, sub sepibus, rubri coloris, quorum nonnulli nullo peculiari odore sunt præditi: alij verò moschi odorem quodammodo referunt.

FVNGI IN ARBORIBVS
NASCENTES.ARBORVM FVNGVS AVRICVLÆ
IUDÆ FACIÆ. F.

EX vetustarum arborum truncis oriuntur quædam alia Fungorum genera, quorum alia alba sunt aut flavescientia, rugosæque & cartilaginosa, instar Auriculæ Iudæ vulgo appellatæ.

Arborum fungus auriculæ Iudæ facie. F.

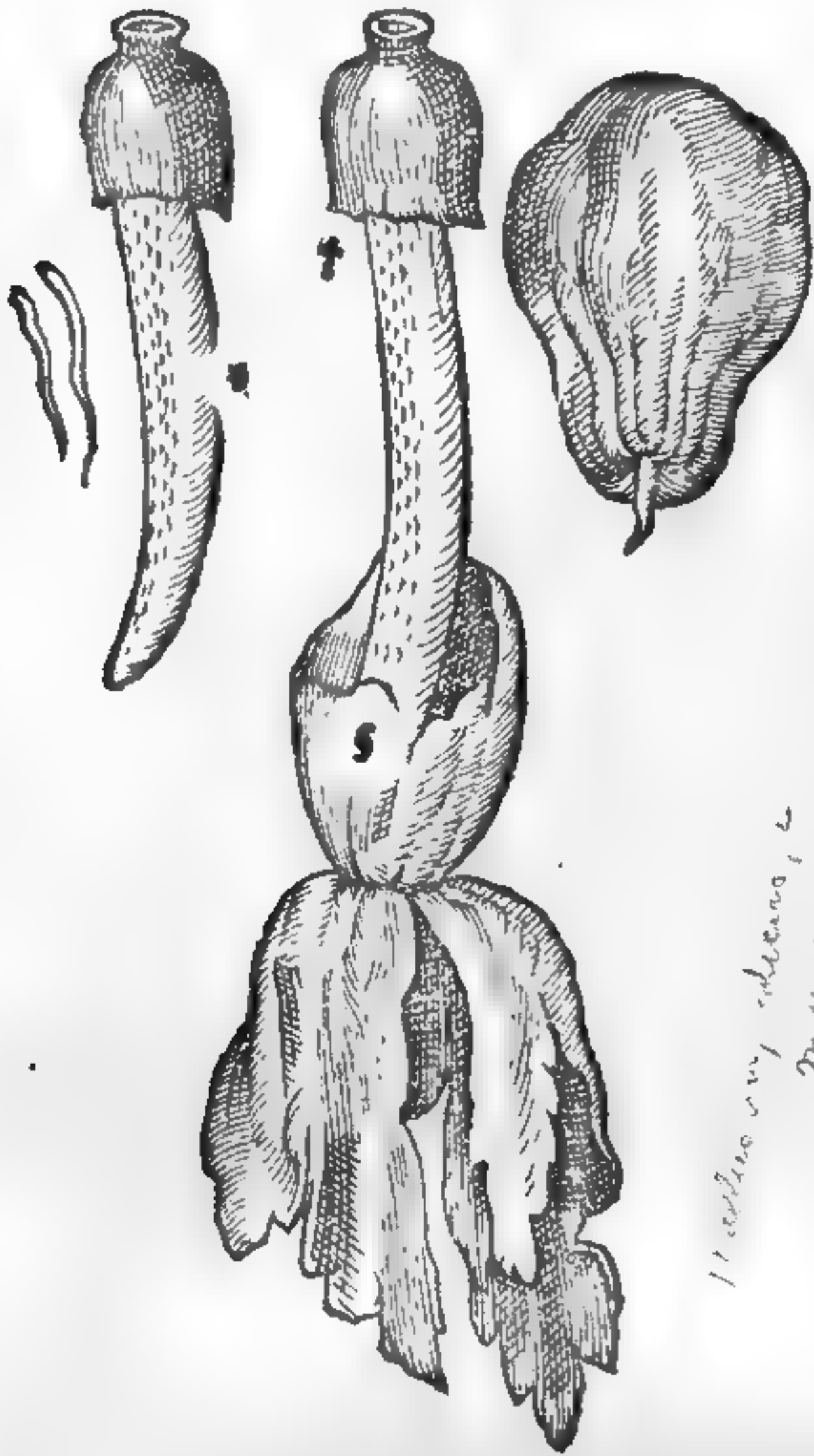

Alia etiam spongiosâ materiâ prædita, ortu, substantiâ & formâ Agarico non valde dissimili, colore quo spongiæ, aut ex flavo fusci. Hæc genus aliquoties in lixivio coctum & recoctum, aut in aquâ additis cineribus, exsiccatur, & paratur ad ellychnia conficienda, nam ignem fovet, aded ut nonnullis locis ignarij vicem suppleat. Vidi enim usurpari, & ipse usus sum in castris ignarij fomitis loco, ad sclopum explodendum. Solebat Antuerpiæ venalis reperiri ad publicam porticum, quo mercatores singulis diebus bis convenire solent, cum ignitabulis ad ignem excipiendum. Fortè lucernæ fungus Cornarij.

Frequenter & magnâ copiâ hujusmodi fungum præparatum in foro venalem expositum singulis hebdomadibus conspexit Carolus Clusius, & interdum emit, præsertim hiberno tempore, ad ignis scintillas chalybeato ferro excitatas excipiendum, tamquam fomite usus, ut sulphurato flammam excitaret.

PHALLVS HADRIANI IUNII. G.

Glans seu capitellum PHALLI.

Manium, Cacodemoniumve ova.

INTER Naturæ miracula celebratur hic Fungus apud Batavos, anno M. D. LIX. Antverpiam ad nos missus. Similem deinde septennio post arenoso loco ad Ligeris fluvij ripam non procul Blæsis reperiendam Septembri. Copiosè crescit in Hollandia è radicibus sparti, solum ab indigenis appellati (quemadmodum in Gallia Narbonensi Hypocistis ex Cisti radicibus oritur) diversis fabulosis aggeribus sparto illo rudi confitis, præsertim verò ijs qui Harlemo & Alcmariæ sunt vicini. Sed quandoquidem Hadrianus Iunius eleganter & prolixè illum descripsit, breviter eum adumbrabimus.

† Scapus coléus Phalli.

* Thyrsus.

Volva sive matrix, glomus aut scrotum formâ referens (è qua scapus exiit) gemino involucre prædita est, albo, deinde fusco flavescente, insidès pediculo per quem alimentum exugere credibile est. Est verò ea volva plena frigidissimo, foetido, gravi & coagulato succo, qui quodammodo liquefcit, volva è terra erutâ: coles arrectus, cavus, & bipalmaris, maculis cineraceis distinctus, & è media volva prorumpens, brevi etiam flaccescit, quasi destitutus suo alimento & naturali semine: habet autem per mediam longitudinem æquale angustum foramen, in extremo tamen angustius, in

§ Volva tinnica separata & aperta.

quo flava stamina: summum caput veluti galea tectum est, tamquam penis glandem exprimens, albi initio coloris, deinde vetustate fusci, foramine in vertice præditum, ex quo foetidus odor exhalat. Sunt qui asserant frigidissimum illum volvæ coagulatum & lentum muccum valde utilem esse ad podagram ex humore calido prognatam profligandam. Muscæ valde appetunt hunc Phallum, perinde atque alios foetidos fungos.

Cùm anno M. D. XCVII. Amsterodami esset Carolus Clusius Septembri mense, ostendebantur illi à diversis aliquot ejusmodi volvæ recens ex arenosis aggeribus erutæ, quæ omnes albæ erant præter unicam, in quâ purpurascens & veluti carneus color elucebat: sed omnes adeò frigide, ut manu retinenti, non minus rigorem & veluti torporem quandam illi in eâ inducerent, atque si torpedinem apprehendisset: harum unâ per medium sectâ, apparuit coagulatus ille & crassus humor instar lactis coagulati, & in ipso meditullio liquor quidam pellucidus instar nervi optici in oculo. Sed cùm volva illa, tametsi non foetida, nauseam illi quodammodo excitaret, diligentius observare supersedis. Phallum porrò è volva prominentem nullum vidit.

FINIS FUNGORVM.

HONORII BELLI

VICENTINI,

Medici Cydoniensis in Creta insula,

AD CAROLVM CLVSIVM

ALIQVOT EPISTOLÆ,

De rarioribus quibusdam plantis agentes.

CAROLO CLVSIO ATREBATI,

HONORIVS BELLVS VICENTINVS,

P. S. D.

VM Venetijs essem, Adrachnes & Oenopliz Bellonij icones, à me ad vivum delineatas misi: nunc autem Cydoniam reversus (ubi Medicinam me facere tum significabam) licet nullas adhuc à te litteras acceperim, ut tamen certior sis quanti te faciam, & quantum opus tuum juvare cupiã, mitto tibi ejusdem Oenopliz duos ramos, ex quibus facilimè cognoscere poteris, an icon rectè arborem exprimat. Mitto etiam semina Cypri Plinij ex Ægypto accepta: tum aliquot semina aliarum plantarum hïc nascètium, simul cum aliquibus earundem plantarum ramis siccis, à nullo, quòd sciam, descriptarum, quæ fortasse tibi non ingratae erunt, præsertim cum aliquas legitimas esse comperies. Ego enim diu in hac Insula legitimas antiquorum stirpes perquirere summa cura conatus sum, ut & Rempublicam iuvarem, & inventas amicis communicarè. Si autem in aliquibus me lapsum deprehendes, rogo, ut æqui boniq; consulas, atque mihi ut homini parum exercitato, mediocriq; ingenio prædito condones.

PETROMARVLA, Cretica planta est, & nusquam alibi, quod sciam, sponte provenit: folia profert cichoracea, magna, profundè incisa, in orbem diffusa, saturè virentia, infernè splendentia, ad purpuram aliquando tendentia, ut Cyclaminus, lævia, cum autem semine nara prodit, prima ejus folia violæ nigræ folijs simillima sunt, rotunda, &, aut nihil, aut parum duntaxat serrata: cauliculos autem multos habet, rotundos, striatos, cubitales, bicubitales, aut tricubitales, quibus innascuntur flores copiosissimi, purpurei, hyacinthi orientalis florum æmuli, densè compacti, ut spicam, eamque magnam referre videantur: quibus succedunt semina minutissima: radice firmatur magna, alba, in alas diffusa, eduli, sapore rapunculi radicem imitante. Tota planta lacte abundat: provenit ubique in arborum marginibus secus vias, læto solo, inter saxa, & super parietes. Floret Vere, & æstatis Principio, Maiòque aut Junio arescit tota præter radicem, quæ Octobri folia proferre incipit, & viret tota hieme. Vocatur vulgo *πετρομάρυλα*, hoc est, petra lactuca, licet cum lactucis nihil aliud commune habeat, quàm quod lacte abundat. Radix manducata, tum etiam caulis adhuc tener, venerem stimulare vulgo creditur: & ideo nomine obsceno *πετροκαυλι* vocatur.

Petromarvula.

Rapunculi
genus videtur.

CORIS legitima, Ericæ similis, provenit lætis collibus satis frequens, in omnibus rectissimè Dioscoridis Historiæ conveniens, nisi quod frutex est multos annos durans, perpetuòque virens: &, si pingui solo oriatur, ad sesquicubitalem altitudinem assurgit. Bellonius lib. primo Observationum cap. xvii. tribuit Cori radicem ingratisissimi saporis, quod minimè verum est: unde facilè suspicor, ipsum legitimam Corin non vidisse, sed aliam stirpem, quæ vulgo appellatur *ἀγρίδεντρο*, meòque judicio Ascyrum legitimum est. Nam fruticosus est Hyperico, majores habens ramos, rubentes, in multas alas divisos, folia longa, flores luteos, Hyperico simillimos, quibus attritis, digiti cruentantur: semina resinosa ut Hypericum profert: radice nititur satis firma, eaque ingratisissimi saporis: ex hoc scopæ fiunt parvæ, estque tota planta longè major Cori: utriusque plantæ ramulos seminibus onustos mitto, ut facile, an legitimæ sint, dignoscere possis. Legitima autem Coris vocatur *ορπιλόχορτο*, hoc est, herba orpilo.

Coris.

Bellonij
lib. 1.
cap. xvii.ἀγρίδεντρο
Ascyrum.

ορπιλόχορτο.

PÆONIA alba ubique in celsissimorum montium convallibus provenit, promiscuàque est: marem enim vel feminam nondum in hac Insula vidi, quemadmodum neque rubram: licet non satis constanter eam inveniri, rustici quidam mihi asseruerunt: vocatur autem *Παονία ψιφακία*.

Pæonia alba.

ψιφακία.

RORIS MARINI hujus folia Selino similia sunt, serrata, florèsque in umbellis albi: quibus succedunt semina, oblonga, aspera: radice nititur crassa, foris nigro cortice eoque tenui, vestita, intus alba, thus maximè olente: ideo Libanotis legitima mihi videtur, quam Theophr. lib. ix. cap. xii. descripsit: licet radix sit nigra, quia detractò levi cortice, spectatur maximè alba. Appellatur vulgo *σκοτίσαρα*, quòd vertiginem inducere credatur: &, ni fallor, Siler Creticum à quibusdam perperam vocatur.

Roris marini.

Libanotis
Theophr.

σκοτίσαρα.

Siler Creticum.

ELEGANTIS plantæ, quam Arcturum Creticum voco, licet legitimus non sit: nam neque rotunda folia habet, neque Cymino semen simile: sed folia serrata profert, Betonicæ

Arcturus
Creticum.

& Verbasco similia, minora verò, & tota lanugine quadam, ut Æthyopidis folia, operta: cauliculi insunt recti, floribus luteis, Verbasco aut Blattariæ similibus onusti: quibus succedunt pillulæ rotundæ, parvæ, Blattariæ similes, in quibus semina parva continentur: provenit inter saxa, & super parietes. Nomine caret.

*Smyrnon
Cretalem.
σμύρνον.*

SMYRNON hujus virentem plantam non vidi, sed in itinere, in Cefalonia, semina ex ficcis umbellis legi, atque à rusticis ejusdem Insulæ *σμύρνον* vocari audivi.

*Chrysanthemum.
ματιλίδα.*

CHRYSANTHEMUM hoc vocatur *ματιλίδα*, & à rusticis editur: mihi tamen sapore & odore parum probatur, licet in multis cum legitimo conveniat.

*Aristolochia
Clematidis.*

ARISTOLOCHIA Clematidis hæc, nisi fallor, optimè describitur à te lib. 11. Hispan. stirp. cap. xxiii. eam autem legitimam Clematidem esse censeo, licet historiæ Dioscoridis non conveniat: textus enim corruptus est, ut etiam alij optimè animadverterunt. Nam Plinius, neque Theophrastus, neque Antiquorum aliquis ullam foliorum differentiam faciunt: immò correctio textus Theophrasti à Dodonæo, optimè quadrat huic: nam folia similia helxii cyssampelo profert: adde, quod Plinius lib. xv. cap. viii. scribit, Aristolochiam Clematidem vocari Creticam. Sed in Creta hucusque nullum aliud Aristolochiæ genus observavi: longam enim aut rotundam nondum vidi: sed hæc ubique provenit copiosissimè, & adhuc *ἀριστολοχία* appellatur: hieme folia retinet, & tota odoratissima est, radicem tenuem, longam, odoratissimamque habet, colore buxæo.

*Aristolochia
Cretica Plinij
ἀριστολοχία.*

*Hippomarathrum.
παρακύνιον.*

HIPPOMARATHRUM folia tenuia sceniculo quodammodo similia, profert, caulem lævem, duos aut tres cubitos longum, minimi digiti crassitudine, geniculatum: florem luteum in umbellis, ut Anethum, semina magna cachryi similia: radice nititur firma, magna, odorata. Vocatur *παρακύνιον*, quod latum cuminum sonat. Hujus semen vulgariter à mulieribus coquitur in lixivio ad capillos aureo colore tingendos.

*παρακύνιον.
Eius usus.*

*Leontopodium.
λεοντόπδιον.*

LEONTOPODIUM herbula est parva, folia ferens quatuor aut quinque, plantagini angustifoliæ similima, longitudine quatuor digitorum, cauliculos tres, quatuor, quinque, aliquando plures, binos digitos longos: in quibus continentur flores parvi, nigris punctis distincti, quibus succedunt capitula, incana, lanosa, semen parvum, psyllio simile continentia: radix verò minima est. Cum arefcit, capitula in se contrahuntur ad speciem unguium milvi exanimati, ut in Catanance prima Dioscoridis: sed Catanance non est, nam folia Coronopi non sunt, neque semen Orobo simile habet. Si autem hæc duo haberet, legitima esset Catanance. Vtuntur hac vulgariter ad solvendos quos putant ex maleficio venire uti non posse: nam herbâ super prunas positâ, ter patientem nudum per fumum transire faciunt, & totidem vicibus indusium ejus fumigant: & sine dubio liberum à maleficio fore prædicant.

*Catanance
Dioscoridis.*

Usus ejus.

Anthriscus.

ANTHRISCUS herba similima Scandici legitima est, folia ferens tenuiora, crebrius divisa, odoratiora multò, cauliculi ejus dodrantales, flores in umbellis albi, semina longa, sed minora quàm Scandicis: tota planta suavissimi gustus est: provenit lætis collibus, locis ficcis, & inter saxa: manditur in acetarijs vere, & maximè appetitur. Venerem mirum in modum excitat & adjuvat, ideo *τζίλιμονίδια* nomine obscæno vulgo vocatur, quod vulvæ purgamentum significat. Meminit Anthriscus Plinius lib. xxi. cap. xxi. his verbis. Eadem erat Anthriscus si tenuiora folia & odoratiora haberet, &c. quæ quidem verba corrupta sunt, & hoc modo legenda censeo. Eadem erat Anthriscus, nisi tenuiora folia & odoratiora haberet. Nam si legatur (si) & non (nisi) Anthriscus esset Pecten Veneris vulgaris: cui non conveniunt vires à Plinio tributæ Anthriscus. Nam Pecten Veneris neque odoratus est, neque ab ullo comeditur: vocatur autè *ἀγριοκάντζικα*: Scandix verò legitima dicitur *κάντζικα* & *σκανδική*, quæ comeditur quidem, sed ipsa neque Venerem excitat, neque fatigato Venere corpori succurrit. Vnde apparet error Andræ Tiraquelli comment. in legem Connubialem: qui Scandici hoc tribuit, quod Plinius Anthriscus peculiare esse scripserat. Scandix ab exc^{mo} Dodonæo affabre pingitur. Hanc autem herbam, Anthriscum esse, primus Silverius Todefchini Fundanus agnovit (vir in cognitione stirpium exercitatissimus, cuiq; studiosissimus) mihiq; ostendit, atque excellentissimo piæ memoriæ Melchiori Guilandino Patavium misit.

*Eius usus.
τζίλιμονίδια.*

*Plinij locus.
επιανθισκός.*

*Pecten Veneris.
αγριοκάντζικα.*

κάντζικα.

σκανδική.

Andræ Tiraquelli lapsus.

*Silverius
Todeschini.*

*Eleocharis.
ἐλεοχάρις.*

ELIOCHRYSUM hoc elegantissima planta est, tota tomentosa, folia fert longa, angusta, caules dodrantales, in quibus insunt umbellati flores, aurei, pulcherrimi, corymborû æmulii, qui in pappos resolvuntur: ij autem perpetuo durant eodem aureo colore fulgentes, si loco sicco condantur.

*Ranunculus
varia genera.*

RANUNCULI hi, quia elegantes flores proferunt, & copiosissimi in collibus verno tempore spectantur, tibi eorum semina & radices mittendas duxi: nam plurimum temporis effossæ durant.

BRYONIA hæc dicoccos frequentiffimè in Creta provenit: elegans eft, & differt ab alijs quæ alibi nafcuntur.

Bryonia dicoccos.

CAVCALIS, hîc & in tota Græcia vulgatiffima eft: vocatur *καφαλευρά*, & eadem eft, quæ pro Tordyllo accipitur, & quam Bellonius lib. III. Observat. cap. XLIX. legitimam cenfet.

Cavcalis. καφαλευρά.

AN legitimi Tordilij femina hæc fint, nescio: nam folia adhuc videre non potui, quia tota herba erat arida: fed terræ committam, & diligenter observabo: quod & tu facias, etiam atque etiam rogo.

Tordylium.

CHAMÆLEON albus, gummi, ut Mastix, ferens, copiofiffimus eft: radicem habet maximam, odoratam: Junio & Julio circa echinum gummi diftillat, quod pueri legunt, & aliquantulum masticant, poftea digitis lævigant, & complanant, complicatúmque in veficulæ formam, fuper alteram manum fortiter impellunt, ita ut ex ictu veficula rumpatur & crepitum edat: quo ludi genere, fum mopere pueri delectantur. Quod autem, ut fcribit Bellonius, loco masticis id gummi dentibus atterant, nondum fcire potui: nam hîc Cydoniæ neque legitur, neque curatur: radices vocantur *κολλες*.

Chamaeleon albus.

κολλες.

DAUCVS tertius folia Coriandri, fed minora & crassa aliquantulum profert, caulem feftucubitalis longitudinis, flores luteos in umbellis ut Anethum, feménque cumini. Vere manduntur radices & folia, quæ aromatici gustus funt. Vulgo appellant *κουρίποδι*, quod cornicis pedem fignificat.

Daucus tertius.

κουρίποδι.

ANAGYRIS paffim fecus vias provenit, differtque ab ea, quam tu lib. I. Hift. Hispan. ftirp. cap. XLIII. describis: nam rotundiora folia profert: vocatur *αζόηρα*, acciditque interdum, ut capræ & oves fame vexatæ, folia hujus depafcant, licet odoris fit ingratiſſimi, & poftea ex harum lacte cafeus conficiatur: quo fi fortè ignarus aliquis vefcatur, aut lac bibat, ftatim excitantur tum vehementiffimi vomitus, tum fluxus ventris; & cum hoc fæpiſſimè accidat, multi in vitæ difcrimen venerunt: eam ob caufam frutex hic omnibus eft exofus.

Anagyris Cretica. αζόηρα.

Νοξα.

LYCIUM hoc Creticum, vulgo vocatur *λουτζια*: frutex eft ad quatuor aut quinque cubitos affurgens, totus spinis horridus, spinâſque tres fimul (ut in berberi vulgari cernuntur) proferens: folia habet parva, ad buxi foliorum formam accedentia, leviter ferrata, flores copioſos, luteos, inftar Paliuri, fed minores, quibus ſuccedunt fructus aliquantulum longi, ut Berberis fructus, coloris autem nigri, ſaporis inter acidum & dulcem medij: in quibus vel unum, vel duo granula continentur. cortex ligni non lævis ut Berberi, fed afper & pallidus eft: materies ligni lutea, atque radix ipſius elegantiffimo luteo inficit: oritur in altiffimorum montium convallibus: differt autem à Berberi, cujus folia majora funt, & fructus racematim nafcuntur. Legitimum verò Lycium non eft, quia fructus neque rotundus ut piper, neque amarus eft. Propterea potiùs vocanda erit Berberis alpina aut montana, quam Lycium, quemadmodum Silverius Todeſchini cenfet: qui hunc fruticem frequentiffimum in Libano monte etiam invenit. Ceterum duo alia Lycij genera hîc reperiuntur, quorum Vnum maximè hiftoriæ convenit: id etiam in Libano monte oritur: cujus cum ad manus neque femina, neque rami ſint, ideo de ipſo in præſentia verba non facio. Alterius verò ramos ſiccòs fimul cum ejus fructu nondum maturo mitto: vocatur *λαζηνγυρι*, & *πετροαμυγδαλα*, hoc eft, petræa amygdala, licet cum amygdalis nihil commune habeat: frutex eft ad duorum aut trium cubitorum altitudinem affurgens, denſus, folia parva firmâque ferens, spinis rotus plenus eft, & fructum rotundum fermè, parvum ut piper habet, cum ad maturitatem pervenit, nigricantem: radix lignoſa eft, maxima, eaque firmiffima: Hebræi ex hujus fructu elegantem luteum colorem parant.

Lycium Creticum. λουτζια.

Berberis montana.

Lycij duo alia genera.

λαζηνγυρι. πετροαμυγδαλα.

ASPALATHVS hic eft ſecundus Dioſcoridis verus & legitimus: atque in tota Græcia nomen adhuc retinet: illo ſepes conficiunt, & integræ ſilvæ hoc ſolo conſtare ſpectantur: ligni materies alba, duriffima & gravis eft: medium autem ligni, nigreſcit, odore carens: flores habet luteos, geniftæ æmulos, parum odoratos: vento autem ſpirante, eorum odor ſatis ſuavis manè longiùs percipitur: ſuccedunt parvæ ſiliquæ, in quibus tria quatuorve ſemina continentur: folia Rutæ ſimilia ſunt, terna ſimul juncta: ſpinis totus frutex ſcatet: radice nititur firma, lignoſa, odoris experte. Exc^{ms} Matthiolus hunc fruticem non ſine errore Acaciam alteram appellat, cum ſit *Aspalathus* alter Dioſcoridis.

Aspalathus alba Dioſc.

Acacia altera Maſth.

CYRISVS Creticus frutex eft totus obliquus, ad quatuor aut quinque cubitorum altitudinem affurgens: folia profert terna ſimul juncta, argentea, trifolij æmula, dorſo aliquantulum prominente: flores trifolij majoris, adhuc tamen majores, rubros, in quibus intermixti ſunt albi quidam villi, qui ſtruthiocameli pennas, eâſque in minutiffimas partes diviſas æmulantur: ea ratione flos elegantiffimus apparet, videtur enim ex purpura, & argento quodammodo à natura formatus: ſuccedunt ſemina milio majora: materies ligni nigra duriffimâque eft: cortex cinereus, & totus profundis ſciſſuris plenus. Oritur ubique in

Cyriſus Creticus. Αιλαμής λογισμω.

αρχονδοξυλο. asperrimis collium locis & præcipitijs. vocaturq; vulgo *αρχονδοξυλο*, quod nobile lignum sonat. Hunc fruticem, Cytisum, & fortasse legitimum esse judico.

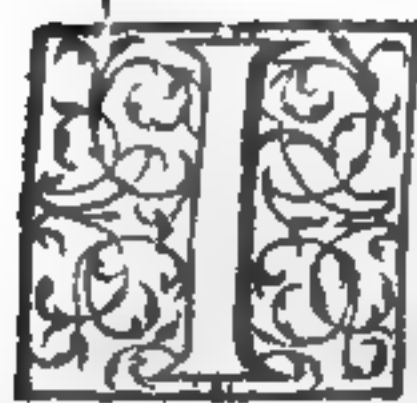
HÆC sunt Vir Clarissime, quæ tibi nunc mittenda duxi: quæ si tibi grata fuisse intellexero: alia & alia mittam: interea si aliquod semen peregrinum habes, ut & mihi portiunculam mittas, etiam atque etiam rogo. Deus opt. max. incolumem te conservet. Cydoniæ Cretæ XXIII. Septembris M. D. XCIII.

QUANTO autem cum meo mærore hac omnia, quorum in epistola meministi, perierint: satis declaravi cap. XIX. lib. I. mearum Observationum, quod Oenoplia historiam complectitur. Sed nec hoc infortunium intellexissem: nisi ipse ad calcem suæ epistola hac sequentia adiecisset.

HANC epistolam simul cum seminibus & herbis siccis Illmo Pinello miseram, ut tibi reddendam curaret, eamq; Silverio Todeschini Fundano qui navi Venetias petebat, commendaveram. Sed, ut audio, navis ipsa, maximâ tempestate vexata, in Siciliam appellere coacta fuit, adeo afflictâ, ut ad ampliùs navigandum inutilis judicaretur: quare timens, ne herbae, semina & literæ perierint: exemplum earundem litterarum mittendum statueram simul cum aliqua portione eorundem seminum, quæ mihi, nescio quo casu supererant: ut, nisi omnia ad te pervenirent, eorum saltem portione non priveris. Exemplum autem jam conscripseram, meque ad complicandum paraveram: quando tuæ mihi redduntur, Coloniae Agrippinæ XI. Octobris scriptæ: quæ mihi mirum in modum gratæ fuerunt: ex ijs enim cognovi animi tui candorem, & quantum temp. juvare cupias Propterea si Deus opt. max. incolumem me servabit æstate futura, tibi semina herbasque siccas mittam, & omni conatu efficiam, ut ad te perveniant. Si liber quem misisti, ad manus pervenerit, cum libentissimè perlegam, & inter cariora recondam, atque diligentissimè, ut nostræ contractæ amicitiae pignus, servabo. Bene vale, Cydoniæ Cretæ, XXI. Januarij M. D. XCIII.

ACCIPIEBAM autem ipsum hoc exemplar XXV. Maij insequentis, & pridie Calend. Junij respondebam.

CLARISS. V. CAROLO CLVSIO, HONORIVS BELLVS S. P. D.

AM annus est, quod tibi aliquot semina miserim: sed navi quæ ea ferebat, maximâ terribilique tempestate in Siciliam ejectâ, omnia perierunt. Quod statim ut intellexi, XXI. Januarij tibi iterum alia misi, sed non omnia, quia non supererant: illa an acceperis, & quid de his sentias, pergratum mihi erit intelligere. Sed quoniam, ut aliàs scripsi, opus tuum juvare cupio, alia stirpium aliquot adhuc (ut puto) incognitarum semina nunc mitto, simul cum illis quæ deerant, & quorum historiam dedi: addidi Oenopliæ florentis ramulum, & Leonopodij iconem suis coloribus pictam, quæ omnia, ut credo, non profus tibi despicienda videbuntur, nova enim sunt, & à nullo, quod sciam, descripta.

Abelicea.

ABELICEA, cujus femina nunc mitto, arbor est magnâ, recta, multis ramis prædita, aspectu pulchra, cui folia Alaterni, sed rotundiora, profundè serrata (quos flores proferat ignoro) fructus magnitudine piperis, figurâ quasi rotundus, colore inter viridem & nigrum medio: materies ligni dura, & paululû odorata, pulvis enim hujus santala imitatur, unde Pseudo-santalus Cretica jure appellari posset. Arbor hæc in solis montibus Leucis, eorumque altissimis jugis provenit, & ex ea trabes fiunt: Antiquis ignotam fuisse puto, ni sit ulmus montana Theophrasto descripta lib. de Historia Plant. I II. cap. XIII. sed folia neque leviter serrata sunt, neque magna, ut pyri, verum longè minora. vocatur *ἀπείλιμα*.

Pseudo-santalus Cretica Natalis. Vitis montana.

Pulcherrimus frutex.

PULCHERRIMVS frutex, cujus femina etiam mitto, ad duorum cubitorum altitudinem affurgit, in orbem diffunditur, perpetuoq; viret: folia habet longa, rotundiuscula tamen instar foliorum mali, firmiora, lætissimè virentia supernè, inferius verò albâ quadam lanugine obducta, ut argentea videantur, cauliculos albos, lanuginosos, quos folia utrinque ambiunt, in quorumq; extremitate flores cernuntur specie thyrsi, ut in saponaria vulgari dispositi, sed figurâ Cyani, colore phœniceo, calice tamen longiore quàm Cyani, squamato, albo & rubro diluto colore prædito: flores in pappos resolvuntur, semen longiùs quàm cymini, calicisque sunt perennes. In altissimis præcipitijs inter saxa provenit: quo nomine autem vocetur, nondum scire potui.

Natalis.

Echinopoda.

ECHINOPODA, vulgarissima planta est, & multum cum Erinacea à te descripta convenit, nisi quod hæc folijs caret, & flores luteos profert, totaque colore viridi cernitur, in orbem dif-

bem diffusa, & erinaceum mirum in modum multitudine spinarum representans. Hujus stirpis meminit Plutarchus Symposiacōn lib. i quæstione quarta, & lib. de Auditione quasi circa finem, antiquum hujusmodi distichum citans.

Ως αἰ ἐχινόποδας, καὶ αἰνὰ τρηχέλιαν ὄνων
Φύονται μαλακῶν ἀνθρα λευκοῖων

*Inter Echinopodas velut, asperam & inter ononin
Interdum crescunt mollia leucoia.*

Meminit etiam hujus Athenæus lib. Dipsosophist. tertio, perinde ac si semper inter echinopodas & asperam ononin verseris. sed fallitur in margine Dalechampius Athenæi interpretes, quod per echinopodam Cardui Chij genus intelligat: nam Echinopoda tam hinc Cre- Carduus
Chius. tæ quàm in insula Chio totaq; Græcia vulgarissima est, non cardui genus, sed fruticis censenda: & hanc sub Chenopodis nomine intellexisse Plinium existimo lib. Natural. Hist. xi. Chenopus. cap. viii. quod etiam ante me animadverterat Turnebus vir summa laude dignus Adversariorum lib. xxiii. cap. xii. nam licet hæc plâta copiosissimos flores proferat, & ubique oria- Echinopoda
flor. non at-
tingunt apes. tur, ejus tamen flores apes non attingunt, ut quotidie observari potest. Excellentissimus p. m. Melchior Guilandinus Echinopodam non novit: nam epistola ad Langium eam inter ignotas stirpes enumerat. Bellonius verò lib. i. Observat. cap. xviii. ipsam novisse videtur, sed non descripsit; neque ita congener est Aspalatho ut ipse putat. Nam Aspalathus frutex satis magnus visitur, folia terna simul juncta ferens, licet æstate ipsa amittat, ut Autumno alijs Aspalathus. induatur, nec spinis adeò crebris scater, ut ista.

ELEGANTISSIMA Planta, quam (ni fallor) nonnulli Poterium perperam appellant: alij Poterium
quorundam.
Pimpinella
spinosa.
Stœbe Diosc. Pimpinellam spinosam, cujus semina nunc accipies, legitimam Dioscoridis Stœben esse contendo, licet ipse nullam Stœbes descriptionem reliquerit: sed affinitate nominis fretus, quod in tota ferè Græcia adhuc retinet, facultatibusque quas in Medicina habet, alijsque non levibus conjecturis adjunctis, non vereor affirmare legitimam esse: differreque multum à Stœbe Galeni, quam libro primo de Antidotis describit. Planta ista perpetuò hinc viret, Stœbe Gale-
ni. multosque annos durat, in orbem diffusa, surculosaque ad cubiti altitudinem assurgit, folia ferens carnosâ, divisa, in uno pediculo plura utrinque disposita, quæ cû Autumno primùm erumpunt, in se contracta videntur, & Aspleni folia quodammodo imitantur, sed longè minora, quæ tamen successu temporis majora apparent, & Pimpinellam sorbastellam vocatam Pimpinella
sorbastella. foliorum positu & divisuris æmulantur, minora verò sunt. Tota planta crebris, firmis & tenuibus spinis scater: semina fructus rubi aut mori imitantur, plures enim simul congesti sunt, initio virides, postea ad rufum tendentes: flores parvos, carnosos, ex viridi rufescentes, multosque simul congestos profert. Super hanc stirpem nascitur Epithimum, quemad- Epithimum. modum super thymum, isdémq; collibus frequentissimè invenitur, in quibus & thymum, & thymbra, & asparagus proveniunt: nunquam autem invenitur palustris. Adstringendi vi pollet, vulgaritèrque in tota Græcia *σολιθδα* vocatur. Quod autem sit Dioscoridis Stœbe, clarissimè patebit, ubi priùs ostendero phleos & Stœbe unum & idem esse, & ex aculeatarum genere esse, phleum autem nomine neutro multum à Stœbe differre: nam plerosque doctissimos viros ex confusione horum nominum in maximas tenebras incidisse compe- phleos sive
Stœbe spinosa
sua planta. no. Omnes enim qui phleos & phleum apud Theophr. confundentes eadem esse plantam putant, frustra Stœben cognoscere conati sunt. Nam phleos quæ vocatur Stœbe, à Theophrasto lib. vi. de Hist. Plant. capite i. enumeratur inter eas stirpes, quæ præter spinam folium habent, ut hæc Pimpinella spinosa: & non, ut vertit Gaza, quæ juxta folium aculeatum, altero quoque folio conduntur: eâque comparat Ononidi & Tribulo: quæ quidem phleos, sive Stœbe, folio constat carnosâ, in ramos sparsâ, multasque radices habet, non tamen altè descendit, germinat cum vergilijs, primòque aratro unâ, nec folia dimittit, non enim annua, sed diuturnior est, ut idem Theophr. lib. vi. de Hist. Plant. cap. i. affirmat. Et Plutarchus in vita Thesei circa initium, Stœben inter spinas enumerat: Menalippi, inquit, filius Ioxus ornyto socius deducendæ in Cariam Colonæ fuit: unde Ioxides originem traxerunt, quibus mos est patriæ neque spinas asparagi, neque Stœbes igne cremare, sed honore & cultu prosequi. Aëtius verò libro tertio capite vigesimo nono, super Stœbem epithimum nasci affirmat. Quod autem Theophr. cap. i. lib. vi. de Hist. Plant. tribuat phleo, cappari & tribulo peculiare, quod non solum habeant caulem aculeatû, sed etiam folium hispidum, mendum esse suspicor: nam eodem libro cap. v. Inturi sive cappari hoc peculiare esse voluit, & manifestè tribuit phleo folium minimè pungens: dicit enim nec phleum & ippophium æmulatur quæ folijs mitibus constant. Plinius etiam lib. xxi. cap. xv. non rectè animadvertens quæ Theophr. locis citatis de phleo seu Stœbe scripserat, erravit & ipse, & multis errandi occasionem præbuit. Phleum verò, longè alia diversaque planta est à Stœbe, & ab antiquis Græcis non inter spinosas, sed inter palustres stirpes enumeratur Plutar- Phleum, pa-
lustris plan-
ta. chus enim Naturalium quæstionum secunda, Phleum palustrem stirpem facit, dicens, Ignoravit Laytus, quod etiam palustres stirpes, ut sunt tipha, phleum, & ulva, neque germinant, neque auferunt, ubi imbres suo tempore non decidunt. Idem fecit Aristophanes in Ranis: Chorus enim ait, saltavimus per Cypirum & phleo, gaudetes cantibus. Et Theoph. lib. i. iii

Phleum mat.
Phleum fa-
mina.
Anthella.
Facultates
fabri.
reica.
lib. III. cap. XI. de Histor. Stirpium, Phleum inter lacus Orchomenij stirpes enumerat; ejusque genera statuit, marem fructiferam, & feminam sterilem ad nexus duntaxat utilem: fructus hujus Phlei Anthella vocatur, quo ad lixiviam utuntur: estque placentaceum quoddam molle, & rubidum: quæ quidem planta adhuc mihi ignota est. Ex his liquido constare arbitror, Pimpinellam hanc spinosam, sive Græcorum *σαινδα* legitimam Dioscoridis esse Stœben: nam hæc planta rectissime Theophrasti descriptioni convenit, cum ex aculeatarum sit genere, & vulgaris notitiæ, facultatis adstringentis, & adhuc in sanandis alvi fluoribus indistinctè à rusticis usurpetur. Nam ejus in aqua decoctionem jejuni bibunt, & à morbo, ut aiunt, liberantur: præterea antiquum nomen quasi retinet: nam *σαινδα* à *σαιν* derivatum esse censeo.

Gethyum.
Cepa agro-
sin.
Gethyllides.
BVLBVS hic quem mitto, Gethyum antiquorum esse judico: nam folijs concavis constat ut cepa, iisque longi, floresque & semina cepis similia profert: capite ampeloprasidis simillimus est, gustuque cepam & porrum æmulatur. Cepam agrestem olim putabam: sed Plinius lib. XX. cap. V. negat cepæ genus inveniri silvestre. Licet autem Theophrastus Gethyum sine capite esse scripserit lib. VII. de Histor. Plant. cap. IIII & duntaxat cervice longa constare: capitati tamen genus inveniri, ex eodem Theophr. hinc, inde colligitur. Nam lib. I. cap. X. ait, radix enim bulbi & Gethyi caule omnino carebit: & lib. VII. cap. IX. & aliæ multis tunicis constant, ut bulbi, scillæ vel cujusvis generis bulbosi: adde cepæ & Gethyi, & similia: & eodem lib. cap. XI. scribit, ac Ensis appellati radix, rotunda hæc est, & sine cortice, capillamentis Gethyi modo fibrata: ex quibus apparet apud Theophrastum Gethyi genus extare capitatum, cui folia ut cepæ concava sunt. Idem enim Theophr. lib. I. de Hist. Plant. cap. XVI. ait, peculiare in oleribus, ceu cepa & Gethyo, foliorum concavitas. Athenæus verò Deipnosophist. lib. IX. clarissime Gethyum describit capitatum, cum ait. Quidam capitatum id esse volunt quod Gethyum nominant. hujus meminit Phrynicus in Saturno, cujus fabulæ interpretes Didymus, Ampeloprasidis similia tradit esse Gethya, quæ & Gethyllides vocant: licet Epenetus apud eundem Athenæum, porrum capitatum Gethyllidem vocarit: fortasse ob similitudinem bulbi. Gethyllides autem Latonæ sacras credidit antiquitas, quoniam Latonam, cum Apollinem utero gereret Gethyllidem expetivisse, memoriæ mandarunt.

Struthium
Diosc.
χυμια &
ομα υφαι.
χυμια.
Phyteuma
Antirrhinum.
silvest.
Phyteumatis
ομα.
χαρπουσα.
STRUTHIVM legitimum Dioscoridis hanc herbam puto: sed ejus descriptionem nunc describere superfluum mihi videretur: cum excellentiss. p. m. Melchior Guilandinus rectissime ipsam descripsit epistola ad Maximilianum II. Cæs. anno M. D. LXXII. Sed tantum addam quod in tota Græcia vocatur *χυμια*, qua utuntur fullones in tingendo serico luteo excellentissimo, cujus quidem *χυμιας* sit mentio apud Actuarium inter recentiores Græcos, libro de Urinarum differentiis cap. VIII. At verò postquam aliquam tincturam urinæ capiunt, longè à cruditate discedentes, primum spicæ existunt, deinde spicæ, ita ut aliæ videantur similes *χυμια* quæ mediocriter fuerit infusa humori: sic enim legendum est, non bili: & ita in manuscripto antiquo exemplari legitur. Interpretes autem ignorans quænam herba esset *χυμια*, reposuit *χολη*. Addam etiam quod Phyteuma (Antirrhinum videlicet silvestre Dodonæi) cujus folia rectissime cõparantur huic Struthio, vulgariter adhuc usurpatur à Græcis mulieribus ad amatoria, eam multoties conjurantes, silente luna manu sinistra colligentes, demum suspendentes fumigantesque, & alijs modis utentes: vocaturque Cydoniæ Cretæ *χαρπουσα*.

Stratiotes
Millefolium.
μυροφυλα.
STRATIOTES Millefolium ita legitimum est, & sic Dioscoridis descriptioni quadrat, ut ipsi aliquid addere, supervacuū mihi visum sit: semina igitur duntaxat mitto: vocatur *μυροφυλα*.

Thymbra
legitima.
θυμρα, θυρα.
THYMBRAM Bellonij, Antiquorum legitimam esse censeo: vetus nomen adhuc retinet, vocatur enim *θυμρα* & *θυρα*: super hanc frequentius invenitur epithymum quàm super Thymum.

Αγριοανζιναπι.
ΑΓΡΙΟΑΝΖΙΝΑΠΙ, hoc est, Cynara filvestris planta sic vulgo vocata, ex aculeatarum est genere, cujus echini ut Cynaræ primo vere, ante quàm aperiuntur, ab omnibus & crudi & elixi eduntur ex sale, oleo, & pipere, licet spinosissimi sint: sed mira facilitate rustici eos mundant. Stirpem non describo: nam licet vulgarissima sit, ejus tamen formam non rectè memoria teneo.

σχορισαρα.
SEMINA autem Leontopodij, Dauci tertij, Roris marini Theophrasti *σχορισαρα* vocati, anagyridis, Cytisi, Anthrisci, Ascyri, Coris, sine descriptionibus mitto: eorum enim anno elapso historias dedi.

Ab Illmo Pinello librum tuum accepi, pro quo gratias ago immortales, agamque dum vivam, & ipsum inter cariora servabo. Vale à Cydonia Cretæ, prima Octobris M. D. XCIII.

CL^M V. CAROLO CLVSIO ATREBATI
HONORIVS BELLVS S. P. D.

DISIQUAM ventis resistentibus navis ex hac insula solvere non potuit, hæc
te neeps Tragij quædã femina seorsim mitto, quæ non minus tibi grata fore
id eo, quàm reliqua, quia à nullo forsã alias missa fuerunt, aut observata.

TRAGIVM porrò frutex est rectus, aspectu pulcher, ad tria, nõnunquam
& quinque cubita assurgēs, brachiali interdum crassitudine, perpetuo virens,
folia ferens glycyrrhizæ aut Terebinthi, læto virore prædita, flores in umbel-
lis luteos, Hypenico similes, sed quadruplo majores, multis staminibus luteis, longis. plenos:
quibus succedunt capitula oblonga, rotunda, terebinthino fructui æqualia, tenuissimo se-
mine referta, quæ à planta non decidunt, sed ei perpetuò in hærent: cortex ligni ad rufum
tendit, æstatè que resinam fundit, sed paucam. Secus fontes & rivulos provenit, nec alibi in-
venitur. Tota planta ita hircinum virus olet, ut longius percipi possit: vocatur à rusticis *is-*
pointi. Sed quoniam Dioscorides Tragium, fructum, folia, & virgas lentisco similia profer-
re scribit, verum minora omnia: mendum inesse ex Plinio lib. Natural. Historiæ. xiii. cap.
xxi. convinci potest, qui Tragio fruticem Terebintho, non Lentisco similem tribuit: Gui-
landiniquè opinionem probo, legentis *μακρότερα* non *μικρότερα*. Quod verò Diptamum al-
bum vulgo appellatum Tragium sit, minimè concedo. Nam Diptamum album hirci odo-
rem non spirat, sed gravem, neque in tota Creta id invenitur. Univerfam enim insulam ipse
Iustravi, diligentissimequè Tragiũ perquisivi, nullo labori parcens, sed frustra: nullum enim
aliud Tragij genus invenire potui, quàm istud: nec etiam ullum comperi, qui Diptamum
album in hac insula vidisset. Differt hæc arbuscula à Ruta silvestri Dodonæi: quoniam hæc
arboris in morem excrescit, non autem herba est, nec satuta viriditate nigricat, sed lætè vi-
ret, non lanuginem in folijs habet, non sanguinis æmulum succum reddit, neque ejus semi-
na resinam olent, sed hircum, quemadmodum & folia: unde hanc Tragium esse, jure exi-
stimari potest.

Tragium

Natales.

v. g. u. r. t.

Diptamum
album.Ruta sil. Do-
donæi.

Mitto etiam semina Galostividæ sic vocatæ, ob similitudinem quam cum Stivida habet,
multitudine videlicet spinarum. Sed ejus descriptionem in præsentia non accipies, quia ad
manum planta non est: oritur enim in parte australi insulæ, quæ quinquaginta miliaribus
distat à Cydonia: nec ejus formã rectè meministi. Sed aliàs diligentissimè describam: interea
semina terræ mandare poteris, & ipse eam observare. Vale à Cydonia Cretæ ultima Octo-
bris. M. D. XCIIII.

Galostivida.

Natales.

POSTREMAM utramque hanc epistolam accipiebam Lugduni apud Batavos XVI. Maij
anni insequentis, & xv. Kl. Novembris ejusdem anni respondebam.

CL. V. CAROLO CLVSIO
HONORIVS BELLVS MEDICVS. S. P. D.

VCVNDISSIMÆ mihi tuæ literæ fuerunt, quas Leonida frater Colonia
Agrippinã, ubi nunc habitat, incolumes misit, & si alias dabis, ut mihi red-
dantur, diligentissimè curabit. Quod autem semina tibi missa, ob Regionis
intemperiem non nascantur, displicet sanè plurimum: nam si stirpes vivas
observare potuisses, magnam voluptatem accepisses, eandem enim ex sicca-
rum intuitu percipere nõ potes. Nunc autem tibi mitto historias quarundam
stirpium peregrinarum, quas in fictilibus servo, semine ex Ægypto misso natas, earundem-
que semina cum herbis siccis, nec non quarundam hinc nascentium, quæ omnia gratissima
fore spero.

Mitto etiam fructum quendam peregrinum nomine *Abavo*, quem amicus Cayro misit,
è Zesla nobili Æthiopiæ emporio extra Erythræum mare sito, allatum. Est autem hic
fructus magnitudine mali citrij mediocris, denso duroque cortice ut Cucurbita vestitus,
nullis excurrentibus sulcis, sed tantum extremã ejus parte mucronatã, quã arbori adhæret
pediculo crasso & firmo, sulcorum rudimentum cernitur, in quibus lanugo quædam inest,
quemadmodum in Cydonijs malis videre licet, reliquo corpore lævis: alterã non in mu-
cronem, sed in obtusam rotunditatem desinit, ut primo aspectu Cucurbita sicca appareat
colore fusco: pulpam continet subrubram, friabilem, ut facillè in pollinem resolvatur, aci-
dam ori grata, adstrictionis expertem, per quam sparsa sunt semina renibus animalium
similia, seminum Anagrydis æmula, duro cortice, qui rubète quadam membranã tegitur,
quã

Abavo.

Ejus histo-
ria.

amarefcens: poma profert camelorum testibus non diffimilia, à quibus res quædam causticia, adurènsve emanat, cauterijs maximè accommoda, ex qua etiam & culcitraz, & pulvinaria fulciuntur, planta cujus Cherca nuncupatur: folia autem Haofer incisa humorem deciffimum ex una vel altera expressione adimpleatur: lignum verò Haofer, leve est, crassum, erectum, pulcherrimū, ut non injuriâ suis carminibus tum brachia, tum crura formosarum fanè mulierum, ligno Haofer Poëtz bellè comparent. Est & alia planta Haofer nominata ex Tithymallorum quidem genere. Hæc Serapio. Sed animadvertendum est, veterem Serapionis interpretationem rectius huic plantæ quadrare, quam Mutoni, ut utramque cum nostrâ conferenti facilè patère poterit. Describitur etiam hic frutex ab Abembitar Medico Arabe Hispano, in sua Simplicium Historia, & à Malahysah Medico Persa, qui Abembitaris Historiam in Epitomen contraxit: quorū libros manuscriptos apud Haym Abenxusem medicum Hebræum Hispanico sermone vidi, qui mihi Ossaris historiam ex eorum scriptis ad verbum hoc modo humanissimè interpretatus est.

Cherca.

Haofer
lind genusAbembitar
Medicus.
Malay, ab
Medicus.

Ossar frutex est Tithymalaceus, longus & parte superiore tenuis, folia habens lata, super quæ decidit manna quæ Zuccar el Ossar vocatur (florem fert Oleandro similem) hoc addit Malayah: Abembitar enim nullam floris mentionem facit, sed fructus duntaxat: folia ipsius plana & levia sunt, caulem habet viridem, concavum: fert fructum quædam similem sacculo pendenti, qui intus continet particulas albas unas super alias, quibus utuntur Arabes ad accendendum ignem, nihilq; (dicunt ipsi) ad hoc munus peragendum præstantius inveniri posse: pulvinaria etiam hac materiâ implent. Oritur in montium cavitatibus, scilicet ubi mons jungitur monti, quandoque etiam in arenis nasci conspicitur. Si caulem aut folium incidas, lac magnâ copiâ emanat, ita ut quatuor & amplius libræ ex unâ plâtâ exeant, quod quidem est acre, calidum & siccum, corrodit & incidit, ut sit in principio quarti gradus caliditatis, planta verò ipsa calida est in fine secundi aut principio tertij. Habitatores Mechæ pilos extrahunt à corijs, depilant videlicet coria cum hoc lacte, ea in ipso intundentes: quod quidem est vehementius lacte omnium tithymallorum: drachma enim una & semis per os assumpta interficit euacuando & excoriando: folia verò in pulverem redacta, & inspersa super ulcera maligna atque corrodentia, amplius progredi non sinunt: exsiccant ulcera sordida, humiditatem excrementitiam, carnemque superfluum consumit, lac confert maculis cutem inficientibus. Hujusmodi stirpes nonnullæ Tripoli reperiuntur, nonnullæ etiam Cayri. Sed cavendum ne propinquius accedas ipsis, aut sub umbrâ dormias.

Alia Ossar
historia.

Natalis.

Ejus tempera-
mentum.

Bellonius lib 11. Observationum cap. LX. hanc stirpem fortè intellexit sub arboris lanigeræ nomine, non tamen descripsit. Si verò hanc lanigeram esse Theophrasti aut Plinii putavit, valde hallucinatus est: nam lanigeræ Theophrasti nihil aliud sunt quàm Gossipium, quod in Arabia & Ægypto arborefcit, & multos annos durat: sed in Cretâ hieme perit. Alpinus quoque hunc fruticem describere viderur libro quem de plantis Ægyptijs edidit sub nomine Beid el far: sed ut ingenuè fatear, ipsius descriptionem non satis assequor. Nescio enim quid commune habeant hujus plantæ folia cum Aloës folijs, quibus ipsa comparat, neque in quibus semina hujus convenient cum lactucæ seminibus: & icon quam spectandam proponit diligentiorẽ pictorem requirebat: semina verò & fructus satis rectè expressi: at majores sunt his quos ex Ægypto accepi, ut ex siccis folijs & fructu quem cum sua lanugine & seminibus mitto, observare poteris. De saccharo autem quod super hanc stirpem inveniri scribunt, aut ab ipsâ manare, nihil adhuc compertum habeo: nam in novellis plantis illud observare non potui. Illud tantum animadverti, quod lac detracto folio emanans, successu tempons circa vulnus concrefcit instar gummi cujusdam albi, Tragacanthæ valde simili, dulcedinis tamen experte.

Arbor lanigera
Theophrasti.Beid el far
Alpini.

Sofera suffrutex est, ad duorum triumve cubitorum altitudinem assurgens, caule firmo, recto, fibroso, multos ramos firmos è foliorum alis undique spargente, in quibus folia Myrti folijs similia quidem, verum angustiora, alata, hoc est, in longo pediculo utrinque sita contrarijs semper inter se petiolis, numeroque paria, ut in Lentisci folio conspici licet, supernè lætè virentia, infernè verò sativa viriditate prædita, graviter olentia, velperi, supernâ folij parte qua petiolo in hærent, coëuntia, infernâ parte terram spectante, sicque clausa tota nocte permanent, manè verò circa Solis ortum denuò expanduntur: croceos fert flores, inodoros, plures in uno ramulo pendentes, multaque intus stamina cum siliquæ rudimento continententes, in caulis & ramorum summitatibus nascentes: quibus succedunt siliquæ rotundæ, digitum longæ & cælum spectantes, plurima semina continententes rotunda aliquantulum compressa: non omnes tamen siliquæ ad perfectionem veniunt, sed plurima ante decidunt. Elegans planta est, diutissimèque floret, subinde novos & recentes flores proferens, sempèrque virens: radicem habet multifidam, lignosam. Semine primùm nata, duo, ut observavi, duntaxat profert folia, deinde quatuor, longo pediculo in hærentia, utrinque bina, postea sex, utrinque terna, atque ita deinceps quemadmodum caulis augetur, foliorum numerus crescit, eaque majora apparent: duodecimum tamen numerum non excedunt

Sofera.

cedunt ea quæ caulem ambiunt, hoc est, utrinque sena: nam ramorum folia tametsi eodem modo numero crescant, decimum tamen non superant, quia videlicet utrinque. Hieme (quam satis commodè ferre posse videtur, si diligens aliqua cura adhibeatur & loco quodam calidiore & à ventis libero adseruetur) facile à ventis præsertim septentrionalibus læditur, qui folia & flores exsiccant, ea tamen, licet siccissima, à ramis non defluunt, ut in mihî natis plantis observo, imò fere statim nova folia & ramos proferre cæperunt. Hoc eodem nomine Alpinus plantam describit, quæ tamen plurimum ab hac differre videtur, ut ex ipsius descriptione & icone colligere licet.

Soferm Alpinus

Nardus Cretica

NARDVS Cretica herba est Valerianæ simillima, odore, caule, flore & forsitan etiam semine, quod longiusculum & depressum est, figura ad Lini semen accedens & in pappum desinens: folia prima herbacei sunt coloris, rotunda, ut Asari esse videantur, interdum majora, crassa, succi plena, quæ deinde subsequuntur paulo longiora sunt & nonnihil incisâ, quibus alia magis secta succedunt, & similiter alia, ut tandem ultima, ante quàm caulis emergat, Valerianæ majoris folia rectissimè æmulentur. Caulem Valerianæ persimilem habet, concavum, ad sesquicubitalem altitudinem assurgentem, quem bina folia Valerianæ divisura utrinque per intervalla ambiunt: flores albos in umbellis Valerianæ similes; majores aliquantulum, odoratos: radicem tuberosam, ex primaria enim, cui caulis nititur, minimique digiti est crassitudine & longitudine, tenues quædam radices per terram sparguntur, quibus alia tuberosæ adnexæ, ut in Filipendulæ radicibus, nardi odorem referentes: tota hieme viret, & novo Vere caulem emittit, qui Aprili aut Maio marcescit, & exsiccat: tota autem æstate radices sub terrâ latent, & Autumno primis imbribus germinare incipiunt. Oritur humentibus collium locis, inveniturque etiam inter saxa. Ad Nardi genus accedere videtur Antiquis forte ignotum. Nam licet Galenus Lib. ix. de comp. medic. sec. locos cap. 1111. dum Philonis Tarsensis medicamentum exponit, Nardi Creticæ meminerit, tamen præter nudum nomen, nihil aliud de Nardo Creticâ apud ipsum legere memini. Plinius verò Lib. xii. cap. xii. Nardi genera enumerans, Creticum recenset, quod à nonnullis agrium, ab alijs Phu appellari scribit, folio Olusatris, caule cubitali, geniculato, in purpurâ albicante, radice obliquâ, villosâ, imitante avium pedes: quæ quidem descriptio, non huic nostræ Nardo, sed Valerianæ, sive Phu à Dioscoride descripto quadrat, licet nullam floris Narcisso similis mentionem faciat, ut Dioscorides. Dalechampius autem Annotationibus in Plinium ad calcem cap. xii. legendum censet in græco Dioscoridis textu ἀνθὴν ὁρδὸς τὰ τοῦ κισσοῦ, quod optimè convenire ait colori & figuræ. Non me lateat nonnullos legisse ἀνθὴν ὁρδὸς τὰ τῆς ναρδῆς, aliquos etiam ὁρδὸς τὰ τῆς ναρδῆος, sed ultimæ lectiones minimè placent. Quocunque tamen modo legatur descriptio, nostræ huic plantæ convenire non videtur: nam radices repugnant. Hoc tantum addam, in hac Insula Nardum frequenter inveniri; Valerianam autem minimam frequentius, ubique enim oritur: alia verò species admodum raræ sunt.

Nardus

Phu.

Cichorium spinosum.

CICHORIUM spinosum frutex est in maritimis proveniens, siccisque collibus, & arenosis locis: folia ferens cichoracea, profundè divisa, crassiora tamen & minora, magisq; amara, quàm cichorij vulgaris: caules dodrantales, albos, in orbem diffusos, crebris albis spinis scatentes, erinaceum quemadmodum Echinopoda totâ facie representans: flores inter spinas figurâ Cichorio similes profert, colore cyaneos: quibus succedunt semina Cichorij: radice firmatur singulari, magnâ ut Cichorium. Recens semine nata, ante quam in caulem abeat, in acetarijs manditur, sed durior & amarior est Cichorio. Vocatur vulgo σαμναγῆτι, hoc est, Hydriæ spina, quia vulgariter in tota Cretâ fictilibus hydrijs utuntur ad hautiendam aquam è fontibus, quas hac herbâ obturant, ne mutes aliudve animal intus penetrare possit, videtur enim ad hoc munus ista planta à naturâ formata: nam semper rotundâ figurâ cernitur Hydria vulgo dicitur σαμνὴ & ἄγῆτι spinam significat, nomine ab ἀκασθῆ corrupto: quibusdam Insulæ locis dicitur etiam ῥαδῖνος ἰβιδᾶ, hoc est, radichium stivida, ob similitudinem quam cum cichorio habet, quod in Græcia vulgariter ῥαδῖχιο vocatur, & Stœbe quæ dicitur σῆβιδᾶ. Hujus usus in defectu cichorij.

σαμναγῆτι. Hydria spinosa.

ῥαδῖνος ἰβιδᾶ

Galastivida.

GALASTIVIDA, cujus semina aliàs nisi, radicem habet multifidam, lignosam, firmam, longam, multos caules conjunctim proferens, in orbem diffunditur & late fruticat, pedem altitudine non excedens; caules albi sunt, crebris firmisque spinis præditi: inter quos folia leucorij albi folijs similia, licet minora, & quadam lanugine obsita: flores verbasco aut Blattaræ similes, albi, paululum ad flavum tendentes, in quorum medio stamina quædam purpurea: floribus succedunt exiles siliquæ, rotundæ, tenuissimum semen continentes. Rustici ad struendum ignem calefaciendâsque fornaces eâ utuntur; ob similitudinem verò spinarum, quam cum Stœbe habet, & album colorem, galam stivida nuncupant, non quòd lac emittat. Sed & alia est planta ex Tithymali genere, hoc nomine donata, quæ spinas ut hæc profert, luteos flores, folia parva rotunda, lac copiosum effundens, radice (si rectè memini) carnosâ, cujus historiam aliàs dabo.

ῥῆα.

Galastivida avara.

MITTO etiam semina Molochiæ, Cypri. Plinij, siue Alcanax, Bunæ, ex quibus in Ægypto *Molochia .*
 potionis illud genus conficitur Cave vocatum, præterea Seysban fruticis pulcherrimi, jam *Cypri Plinij .*
 modò cum epistolam scribebam ex Ægypto accepta. *Buna.*

MITTO similiter ramum floribus & folijs onustum, simul cum fructu ligni illius Rhodi quod clarissimus Matthiolus Olivastrum, nonnulli Agallochum vocant, à quamplurimis *Lignū Rhodum fructu Cytis, no. v. Natalis.*
 etiam pro legitimo Aspalatho in Theriacis usurpatum: ex cuius intuitu facillimè cognosces *Vsas.*
 in quantis tenebris omnes adhuc versentur. Nam lignum illud neque spinosum est, neque oleæ, & multo minus Aspalathi: sed veri & legitimi Cytisi, perquam similis Cytiso à Marantha descripto, sic ut eundem esse credam. Oritur hic frutex in Insulis Rhodo propin-
 quis, & Rhodo ipsa, unde ramos & truncos accepi. frequentius tamen in parva quadam insulâ prope Rhodum sitâ, cui nomen Astachida, ubi singulis annis quamplurimi caduntur
 trunci (mercimonium enim non vile est) Rhodumq; & Pathmon, & Constantinopolim, aliaq; loca asportantur: nam Turcæ vulgo pro manubijs ensium conficiendis usurpant, &
 Caloierî Pathmi in spherularum precariarum usum convertunt: flores croceos fert in extremis ramulis, quibus succedunt falcate siliquæ ut Maranthæ Cytisæ, sed aliquantulum minores, quâ-
 tum ex aliquibus observare potui: semen idè quod Maranthæ Cytisæ, & terna folia simul conjuncta, ut nihil desit legitimæ descriptioni: frutex ipse humanâ altitudinem superat, brachialiq; aut majore est crassitudine: cum floret, aliquantulum acris est, quæ admodum
 Aristoteles lib. iii. de Hist. anim. cap. xxi. scriptum reliquit Theoph. verò lib. v. cap. iiii. tribuit Cytiso medullam spissam & nigram, ut Ebeni proxima videatur, quod in hoc ligno
 observare licet: idem etiam affirmavit Plinius lib. xvi. cap. xl. licet ex Hygino lib. xiii. cap. xxiiii. ligno nullam gratiam tribuerit. Ex quibus colligi potest errasse Matthiolum credentem & lignum spinosum esse, & oleæ speciem: non esse autem Aspalathum rectè judicat. Erravit & Anguillanus cum suo Rhodiensi pharmacopæo, qui illud suffumigij genus
 somniavit, hoc enim scire diligentissimè cupiens, mendacium esse deprehendi. Sed omnium maximè in errore versantur, qui hoc ligno in Theriacis pro Aspalatho rectè uti judicant, quemadmodum celeberrimum Paravinorum collegium; & me quoque errasse nunc
 deprehendo, quando Cytisum creticum ἀρχοντόξυλον vocatum, cuius semina tibi misi, & iterum cum ramo suis floribus onusto mitto, legitimum fuisse putavi. Nam differt ab hoc
 folijs quæ longiora & angustiora sunt, neque semper uno pediculo terna simul profert, sed quaterna & quina, ut nuper observavi, seminaque non in siliquis, sed trifolij modo, quod si-
 gnificare neglexeram, profert: hanc ob causam, non amplius Cytisum, sed Ebenum Creticam vocandam hanc stirpem censeo. Materies enim ligni plurimum ad Ebenum accedit
 colore nigro, splendore, & durtie, ut ex fragmento adjecto judicare poteris. *Ebenus Cretica.*

HÆC tibi nunc mittenda habui, quæ non minorem voluptatem allatura spero, quàm prima. Quod autem rogas, ut tibi permittam meas epistolas publici juris facere, hoc quidem gratissimum mihi esset, maximasque tibi gratias agerem, quod eas tantæ æstimes, ut tuis doctissimis elegantissimisque scriptis adijciendas judices. Sed quia optimè novi, quàm parum facundia valeam; & quàm confuso ordine sint scriptæ: vereor ne tuæ Historiæ, quæ elegantissimo stilo conscripta est, plus dedecoris aferant, quàm decoris: attamen cum tuæ sint, inq; tui gratiam eas candidissimo animo scripserim, ijs veluti tuis utaris licet: interea vive felix, meque tui amantissimum amare perge. Cydoniæ Cretæ xv. Februarij M. D. XCVI.

HANC epistolam Lugduni Batavorum accipiebam 1 x. Maij ejusdem anni, & pridie Cal. Junij respondebam.

CLARISSIMO CAROLO CLVSIO ATREBATI HONORIVS BELLVS P. S. D.

EX tuis litteris penultima Maij nuper præteriti scriptis vidi, meas xv. Februarij te accepisse cum aliquibus iconibus, & seminum, quæ tibi miseram, parte, quod mihi maximam læticiam attulit: licet eas serò acceperis, mirum mihi visum non est, locorum enim distantia, & itineris incommoda hæc efficiunt, satis est semina non perisse: nunc autem pauca tibi mitto, implicitus enim rebus familiaribus, & uxoris infirmitate, quæ diuturna, seminibus colligendis vacare non potui: adde etiam quod hoc anno in hoc climate, ex nimio diuturnoque æstu præter consuetudinem, siccitateque maxima, & imbrium inopia, omnia ferè herbarum frugumque genera perierunt, ita ut nunc ea rerum omnium sit difficultas, ut incommodis multis vexari omnes cogantur: imò Ægei maris insulæ ab ipsis incolis desertæ relinquuntur, qui huc & illuc, ne fame pereant, confugiunt.

Ossa.

Nunciossem OSSARIS rami florentis suis coloribus pictam accipies, ex qua facile unusquisque præcipue poterit Malaisah, Alpinumque non rectè hujus stirpis florem descripsisse: nam neque Oleandro, neque Ranunculo similis est, nec minus coloris lutei, ut aliàs mihi relatum fuit: sed à te ex Weixij ramo optime describitur: constat enim unico folio quinque profundis incisuris diviso, coloris foris quidem pallefcentis, intus autem circa cuspides incisurarum purpurascentis, in cuius medio quinque veluti stamina firma maximo artificio confecta cernuntur, colore obsolete purpurascente, quibus succedunt fructus. Hujus fruticis stirpes octo in fictilibus maximis alo, quæ jam ad quinque cubitorum altitudinem sublatae, innumeros flores protulerunt, sed omnes inanès deciderunt, ita ut in hac insula fructum ferre non posse credam: nunc tamen tres fructus uno pediculo inhaerentes ferre incipit, ex quibus semen maturum colligere posse spero. Quod autem scribis à Weixio te intellexisse hanc stirpem multo succo, eoque palletcente abundare, hoc planè falsum est, nisi circa Iordanem alterius sit naturæ: nam in Ægypto, & hic Cydoniæ, lacte candidissimo abundat, non pallido: nec minus planta gravis est odoris, imò prorsus odore tota caret. Circa finem Iulij à medio caule radicem versus, folia decidunt, ita ut trunci omnino folijs nudi conspiciantur: radice firmatur alba in multos ramos divisa, crasso cortice vestita, lacteque albo plena, ex qua novi stolones continuo ferè erumpunt.

Abavi.

ABAVI plantæ quatuor adhuc mihi supersunt, quas in fictilibus magnis servo: alias Martio in viridarijs transtuli, sed aquarum defectu (nam ex anni intemperie siccissima plurimi fontes, quibus irrigari solebant viridaria, aruerunt) cultorumque negligentia perierunt: hæ omnes radice constabant tuberosa, una eademque figura elaborata, quod maximum mihi naturæ miraculum visum est. Sed illæ quas domi servo circa Sollitium tantum folia emiserunt, hoc est, circa principium mensis Iulij, sed ita diversa, ut nemo, qui plantas anno præterito viderit, ignarúsque fuerit ex unico fructu fatas fuisse, nunquam congeneres eas arbores esse judicabit. Nam una folia aliquantulum serrata, ad Castaneæ folia accedentia, singularia, aut bina, vel terna aliquando unico petiolo inhaerentia profert: altera folia minimè serrata, eaque bina aut terna unico petiolo constantia habet: tertia similis est huic, sed folia aliqua quinque alijs folijs ex unico petiolo pendentibus prædita fert: quarta singularia tantum folia brevissimis petiolis hærentia profert, eaque minimè serrata, illius generis mali citrij folijs similia, quod Limones appellant. ita ut merito affirmare possimus Abavi arbores diversorum generum inveniri. folia verò quæ nunc proferunt, minora sunt ijs, quæ primo anno protulerunt: hujus etiam Abavi tres plantæ Iulio mense mihi natæ sunt, semine anno elapso terræ commisso, & fortasse aliæ nascentur.

Nunc aliquot plantarum hinc nascentium semina tibi mitto, quæ in hac temporis angustia colligere potui: sunt autem Agavani, Calochierni, Gaidarothimi, Phaseoli novum genus, Scordotis, Agriopastinaca, & Agriostari, quæ omnia fortasse tibi nova erunt, & ideo valde grata.

Agavanus.

AGAVANUS planta est spinosa, folia habens aliquantulum lata & spinosa, caules bicubitales aut tricubitales, in quibus capitula Echini æmula, è foliorum quæ caulem ambiunt cavis, ut ex extremo caule exeunt, in quibus flores obsoletæ purpuræ, deinde semen rotundum, aliquantulum compressum, cannabis semen colore æmulans: vulgaris est notitiæ in hac insula, & ante quàm in caulem abeat, comeditur. Hanc stirpem Acanon Veteribus dictam fuisse judico, à qua reliqua spinarum genera Acanacea nuncupata: cuius quidem Acani licet pauca ab Antiquis prodita sint (fortasse quia vulgarissimæ plantæ omnibusque cognitæ notas describere superfluum visum fuit) tamen ipsam legitimum Acanon esse affirmare audeo, conjecturis non despiciendis fretus: nam acanus inter φυλλάκηνα recensetur à Theophrasto lib. I. Histor. cap. xvi ἀχορτα, ἢ δρυπαῖς καὶ ὁ ἀκανός, & vi. Histor. Plantar. cap. I. Alia constant folijs aculeatis, ut ἀκανός, ἢ ῥήγγιον, κνήκος. Acanus etiam apud eundem Theophrastum dicitur illud quod veluti malum extuberat in spinarum genere, à Dioscoride ἐχίνος nuncupatum, vel ἀκανθιδὴ κεφαλὴ: ut patet apud Theophrastum in descriptione Chamæleontis, quem Gaza vernilaginem interpretatus est: dicit enim Theophrastus lib. IX. cap. XII. de Histor. Plantar. τῆς δὲ κεφαλῆς ἔχει ὁμοίαν ἀκάνω μεγάλῃ. οἱ δὲ ἀκανοὶ καλεῖσθαι. & lib. VI. cap. III. ejusdem Histor. de Ixine verba faciens, dixit, ἀπὸ δὲ τῆς ρίζης μέσης ὁ ἀπερματικὸς ἀκανός ἐπιπέφυκε, ὡς ἀπερμηθλον: hinc ἀκανίζειν vocant hujusmodi acanon ferre, ut apud ipsum eodem loco χαμαιλέων ἀκανίζει. Ex quibus Theophrasti locis clarissimè colligitur Acani nomine apud antiquos Græcos duo significari; uno herbam vulgarissimam aculeatam echinos proferentem, sui generis plantam: altero fructum quarundam aliarum spinarum, quæ omnia huic Agavano conveniunt rectissimè. Nam herba est aculeata vulgaris notitiæ, echinos ferens, & est sui generis planta: & agavani appellatione vulgariter omnium aliarum spinarum echinos vocant, unòque & eodem modo à Cretenfibus nunc Agavani nomen vsurpatur, quo veteres acano usi fuere: unde Agavanum ab Acano corruptum fuisse credo, stirpemque hanc legitimum esse Acanum. Quod autem Bellonius Observationum lib. I. cap. xviii. asserit acanon in Creta aconachra vocari, ipsi impositum fuisse suspicor: nam hoc nomen omnibus cum nobilibus tum rusticis ignotum est, licet enim innumeros interrogaverim, omnes tamen hoc nomen nunquam aliàs audivisse confessi

Acani nomen πολύμηλον.

confessi sunt Hoc tamen prætereundum mihi non videtur, Guilandinum virum doctissimum, præceptorémque semper colendum, commentario de Papyro pag. 128. asserere ixinum à Theophrasto alio nomine acanon vocari, unde secundum ipsum ixine & acanus unum & idem esset, quod mihi nullo modo convenire posse videtur. Hoc etiam addam *ακανον* vulgari a Cretensibus vocari aristæ cuspidem asperam.

Hujus semine ab Honorio accepto, nata sunt mihi anno M. D. XCVII. aliquot planta, quæ ad sesquicubitalem altitudinem excreverunt, & florem purpureum in echinatis capitibus tulerunt; sed ante quàm semen perficerent, maturè superveniens gelu abstulit. Conveniebant autem planta mihi nata, cum ea, quam elegantissimè Honorius hac epistola describit.

CALOCHIERNI, spina est Atractylidi & Cnico silvestri similis, major tamen, echinos & ipsa proferens, flores non vidit: nam tota sicca erat, semen duntaxat collegi. Hæc etiam à rusticis ante quàm caules exeant, comeditur, & nisi acarna sive acorna sit Theophrasti, ingenuè me eam ignorare fateor: interea semina terræ committere poteris, & eam observare, vocatur *καλοχιερνη αγραθη*, hoc est, æstiva spina.

Calochierni.

Et hac semine nata, quæ ante quàm florem proferret, gelu corrupta, valde autem similis Atractylidi.

GAIDAROTHYMO, planta elegantissima est, & prorsus nova, pedalis, in orbem per terram diffusa, multis spinis sive aculeis horrida, folia longa, digitali magnitudine aliquantum angusta absque petiolis proferens, quæ caules undique, sed inordinata ambiunt, caules quadranguli sunt, incani quemadmodum folia, ita ut tota colore cineris appareat, ramos utrimque proferens figura quasi crucis, qui in spinas desinunt, & in alios ramulos omnes dividuntur, spinâ, quæ medium locum obtinet, majore alijs semper existente: flores salviæ colore, magnitudine & figurâ similes profert in hispidis quibusdam caliculis ternos aut quaternos simul junctos, quibus succedunt semina inæqualia colore nigra: perpetuo viret & Julio floret, totâque odore caret: radicem habet magnam pro portione plantæ & lignosam. Echinopoda mirû in modum æmulatur multitudine spinarû, sed colore tota alba apparet. Nascitur occidentali parte insulæ circa pagum *Larda* vocatum, qui triginta sex millia passuum distat à Cydonia, locis siccissimis inter thymum & thymbram, neque alibi vidisse memini. Ignotam prorsus fuisse antiquis credo: vocatur à rusticis *γαϊδαροθυμο*, quod asinum thymum sonat, licet nihil cum thymo commune habeat, nisi solum in quo oritur.

Gaidarothy-
mo.Slothoma
/ w
st
st
st

Hac planta anno M. D. XCVII. satis frequens mihi semine nata est, quæ illo anno multis duntaxat folijs prædita fuit incanis & lanugine obsitis, salvia minori non dissimilibus nullo petiolo, aut eo brevissimo fultis, nec in caulem abiit. omnes autem plantas, hiems corrupit, præter tres, quæ sequente anno caules protulerunt frequentes ab eadem radice prodeuntes: sed facies valde immutata, nam folia prioribus longè minora fuerunt, & omnes rami qui in alios ramulos ex aduerso semper nascentes finduntur, in spinas desinunt, quarum media semper crassior & firmior est: sub ramulorum separatione bina semper nata fuerunt foliola thymbræ folijs equalia ferè & incana. In firmioribus spinis circa medium nati sunt inter foliola singulares duntaxat caliculi quinque lacinijs divisi, Septembri mense, in quibus flos Salviæ florî nō dissimilis, sed superna parte repandus & dilutioris coloris. Cum verò tardè admodum flores protulerit, semen ad frugem pervenire nequivit. An porro hanc plantam in proximum annum conservare poterò, dies me docebit.

NOVA prorsus & elegantissima etiam hæc est planta, quæ apud me nondum nomen invenit, sed interim ob similitudinem quandam seminis, quam cum phaseolis habet, Phaseoli novum genus vocare mihi liceat. Ad sesquicubitalem assurgit altitudinem, modò simplici caule, modò pluribus stolonibus ab una radice prodeuntibus, digiti minimi crassitudine: folia illi pinnata, hoc est, longo pediculo utrinque hærentia, semper contrarijs petiolis, lentisci æmula, sed mucrone obtuso ut securidacæ folia; è foliorum cavis siliquas fert rotundas, pollicari crassitudine, tumentes & multo aère plenas, colore rubras, in quibus continentur sex aut octo semina ad luteum tendentia, compressa, phaseoli figura: quos flores proferat, compertum mihi non est, nam eam sponte nascentem in Spagia insula adversus Matonem Peloponesi sita, frequentissimam inveni M. D. XCII. dum Venetias petebam, mense Aprili, quo tempore siliquæ ad maturitatem nondum pervenerant: à nautis grana cruda libentissimè edebantur, græcèque lupinos silvestres vocabant, licet nihil cum lupinis commune habeat: hujus plantæ semina his diebus ex eadem insula ab amico accepti, quem ut colligeret rogaveram: nam insula habitatoribus caret, & non nisi adversis ventis à triremibus petitur, & à piratis: eam ob causam semina citius habere non potui.

Phaseoli no-
vum genus.

Valde respondet hac planta (nam ea etiam semine misso mihi nata eodem cum superiore anno) Astragalus Batico astragalo, quam inter Hispanicas plantas descripsi, & cap. XLV. lib. VI. hujus Tomi primum

Astragalus
Batico.

locum obtinuit, quantum quidem ex eius facie conytere licet: superiorem hiemem in horto pertulit, & novo rere denuo germinavit, nullum tamen floris specimen adhuc dedit: nescio an proximo anno (si per hiemem conservare poterō, perenni enim est radice) dabit.

Scordotis
Plinij.

SCORDOTIS folia tomentosa, Menthastrō Marrubiōque albo similia profert, per terram in orbem diffunditur, multis ramis è radice, quæ magna & perennis est, prodeuntibus, quadrangulis, tomento albo oblitis ut marrubium, in quorum summitatibus flores marubij albi in quadam magna & densa spica hærent, quibus succedit semen nigrum: tota planta major & crassior est Scordio vulgari. Nascitur ubique inter saxa, secus vias, & in marginibus agrorum: alij odorem, ut Scordium, refert, & in tota ferè Creta seplasiarij pro scordio promiscuè hac herba utuntur. Hanc herbam, legitimam Scordotim Plinij esse assero: nam rectissimè descriptioni ipsius quadrat, & fortasse nemini adhuc cognita est, licet jam octo aut novem abhinc annos, semina Vicentiam, Pataviūque miserim. Lobelius, Pena, & Dalechampius, pro scordoti stachyn Dioscoridis, salviam silvestrem, & gallitrichum officinarum describunt, quæ quidem stirpes omnes nothæ spurixque sunt: nam neque alij odorem spirant, neque viribus à Plinio attributis respondent. Scordotis inquit ipse, miscetur antidotis, tussi, misto nasturtio & resina cum melle tusa & arida opitulatur, facit & per se faciles excreationes, stomachum corroborat ejus succus, iistit alvum recentis drachma cum vino trita, vel decocta potu, vetusta vulnera cum melle purgat, farina ejus carnes excrecentes per se inspersa consumit, menses & sudores provocat potu & illitu, partus accelerat pota drachma succi in aqua mulsæ cyathis quatuor, venenis magicisque incantationibus adversatur. Hujus plantæ aliquot folia in hac epistola occlusa invenies, ut, an legitima sit, judicare possis.

Vt illa epistola perijt (cujus hoc duntaxat exemplar postea missum) sic etiam ea folia addita: ejus autem semina sine epistola accepta, cum quibusdam alys ab Honorio eodem tempore missis & terra creditis, non sunt nata, eam ob causam de ea nihil pronunciare possim.

Agriopastinaca.

AGRIOPASTINACA vulgariter hodie vocatur in Creta herba quædam petroselino vulgari simillima, nisi quod minor est, foliisque eisdem etiam incisuris prædita licet habeat, minora tamen & aliquantulum crassiora profert, caulis petroselini est, flores in umbellis albos sustinens, quibus succedunt semina petroselini, sed minora, colore ad atrum accedentia: radice firmatur unica pollicis magnitudine, semper figura longa, cortice tenui tecta, qui digiti attritu facillimè à radice separatur, quæ candida edulsi que est, bulbocastani gustu: tota hieme viret, seménque Maio profert, postea tota arefcit præter radicem, quæ terra latet, & primis Autumnii imbribus germina protrudere incipit. Hujus stirpis duo reperiuntur genera, colore corticis radicum tantum differentia: nam unius rufus, alterius niger conspicitur. Nigrum genus in montibus totius Cretæ & etiam in Dalmatia provenit. At rufum abundantissimè tantum in scopulis Cretæ propinquis inter saxa, & copiosè admodum in quadam insula parva, nunc *Grabussa* vocata Occidentali Cretæ parte sita, ubi arx munitissima extructa est, quam insulam unam ex tribus Mussagoris à Plinio appellatis esse judico. Hæc herba ad Butelinon à Plinio lib. xx. cap. xii. descriptum accedere plurimum videtur: nam differt à Petroselino brevitate caulis & radicis colore rufo: à Seplasiarijs pro saxifragia usurpatur, & saxifragia vocatur, à rusticis verò *ἀγριοπάσταννα*, id est, silvestris pastinaca, à qua tamen longè differt, pastinaca silvestris adhuc in Creta legitimum nomen retinet, nam eam *σαφύλιον* vocant, frequentissimè que radice & herba cocta, verno tempore, vescuntur rustici.

Insulæ gemi.

Mussagoris
Insula.
Butelinon
Plinij.

Hæc anno M.D. XCVII. semine mihi nata, sed cum valde serò germinasset, & maximè tenella adhuc esset planta, hiems proximè sequens corrupta, ut observare nequiverim: erant verò ejus folia ex atro splendens, non minùs quàm eleoselini.

Agriostari.

AGRIOSTARI, quod triticum silvestre significat, frequentissimè in Cretâ invenitur, negligiturque. Herba est tritico similis, folia & caules tritici ferens, spicasque aliquantulum asperas, nigriores, & aristas breviores, ejus grana minora sunt tritico sativo, & altera parte obtusa, ita ut secales grana potius quàm tritici æmulentur. Hæc semina nulla alia causa tibi mitto, nisi ut tibi compertum sit, non in sola Sicilia triticum orri silvestre, quemadmodum Poëtæ tradiderunt: & quod non absque ratione Cretæses triticum primo à Cere in Creta inventum fuisse sibi persuaserint, quemadmodum Diodorus Siculus in suæ Bibliothecæ lib. vi. scriptum reliquit.

Felicissimè & abundanter mihi nata erat hæc planta, sed ante quàm caules proferre inciperet, ab eo cui repurgandi horti curam dederam, pro inutili herba evulsa & abjecta fuit, licet serie quadam & ad normam, quemadmodum sata erat, nata.

Isopogon, trifolij, aut loci genus est edule: in foro enim ejus siliquæ, ante quàm dure-
scere incipiant, venales reperuntur, à pueris & foeminis libentissime eduntur, succosæ
sunt, & dulces, pisi recentis gustu: multos tenues caules à radice profert folia trifolij an-
gusta, crassiuscula, aliquantulum mucronata, terna semper simul conjuncta, flores lu-
teos pisi, quibus succedunt siliquæ rotundæ, falcatae, ac, pro ratione plantæ, magnæ: inter
segetes invenitur, & in marginibus agrorum frequentissime, herbæque omnibus nota est.

Hujus etiam semen (quod Astragalo Monspelliensium non multum absimile videbatur)
cum alys ab Honorio acceptis terræ commiseram: sed non est natum.

Julio nuper præterito ex Ægypto semina accepi Oenopliæ spinosæ, Bamia ab Alpino
descriptæ, Leplap diversi ab eo quem in Pannonicarum historia describis, Balsami ve-
ri, & Phaseoli ex Iemen, id est, ex Arabia felici, quæ omnia terræ commissa felicif-
simè nata sunt, maxima mea voluptate, & tibi nascitura confido, nam recentissima
sunt.

OENOPLIÆ spinosæ ossa rotunda ferè figura existunt & durissima, in quibus duplex
semper invenitur medulla in duabus ipsius ejusdem ossis quasi cellis ossæa membrana dis-
tinctis, ita ut ex his terræ creditis binæ semper arbores nascantur parum inter se distantes:
folia in nuper natis aliquantulum serrata sunt, & spinis acutissimis circa petiolos munita,
quæ semper binæ circa singula folia visuntur, hoc est, utrinque una: folia figura & nervis si-
milia sunt eis quæ Oenophia sine spinis profert, at non adeò firma nec parte averfa incana,
fortasse hoc in novellis tantum evenire incredibile est.

BAMIA, folia malvæ fert, aliquantulum villosa, maxima, ita ut ad Cucurbitæ folia qua-
si accedant, longo pediculo inhærent, & procul intuenti malva arborea videtur: florem
malvæ profert magnum, quinque folijs constantem, colore pallido inter luteum & album
medio, in umbilico purpureum, cui succedit fructus cucumeri silvestri similimus, altera
parte acutus, quinque angulis distinctus, plenus seminibus rotundis ad nigrum tendenti-
bus, magnitudine Orobi: ad quinque cubitos assurgit, & in Creta hieme perit. Hanc Trio-
num Theophrasti, sic interpretante Gaza, Leonardus Rauwolfius in Appendice Historiæ
generalis Rovilij, appellat, sed quàm rectè, nescio Ignoram veteribus fuisse judico.

LEBLAB, fructu, siliqua, & colore differt ab eo quem tu descripsisti: nam hic siliquas
profert magnas, longas & latas, caulis color purpureus ad nigrum tendens, pediculi & ner-
vi foliorum ejusdem sunt coloris, flores plures uno petiolo inhærent. Ab Alpino rectè plan-
ta delineatur: sed flores valde differunt: nam non in fine caulium, sed e foliorum cavis
exeunt longo pediculo plures quasi spicatum, magni, figura aliorum phaseolorum, sed co-
lore atropurpureo, qui Italicè *pauonax* dicitur, phaseolique ad rubrum tendunt nigris
maculis insigniti, longo hilo (ut niger) & albo.

BALSAMI semen idem est cum eo quo vulgariter utuntur: sed ego recentissimum
accepi, quod opobalsami odore maxime fragrabat, ejusdemque odoris resina sicca multis
seminibus inhærebat: sed brevi tempore odor fere evanuit, ita ut nunc obscure sentiat,ur,
semina tamen in ore retenta, leviterque mansa suavem odorem relinquunt, terebintho
proximum. Ex his seminibus terræ commissis quinque plantulæ mihi natæ sunt, quæ duo
folia figura quasi rotunda protulerunt, in quorum medio cauliculum assurgentem, folijs
primo singularibus, & postea ternis, parvis, longo tenuique pediculo hærentibus prædi-
tum, colore ex viridi albescente: plantulæ septem tantum folia adhuc habent, tardèque
crescunt: caulis nunc crassior aliquantulum fieri incipit prope terram, ita ut quasi pyra-
midali figura cernatur, colore ad rufum tendente. Hujus tam nobilis plantæ novellæ, si
tibi iconem ad vivum delineatam mitterem, gratissimam fore judicans, eadem magnitudi-
ne qua nunc spectatur, majore qua potui diligentia ipsam delineavi: adultæ enim Alpinus
publicavit. Hiemem in hac insula ferè posse confido: nam Creta & Hiericho sub uno eo-
demque ferè climate sunt, & si voti compos fiam, diligentissime eas observabo: folia opo-
balsamum olent, licet adeò parva sint.

PHASEOLOS ex Iemen ab Alpino sub Abrus nomine describi puto, licet ipse fru-
ctum non rectè (meo judicio) descripserit: nam figura phaseoli non est, sed ovali, oro-
bi granis paulo major, nec totus corallij colore, sed parte, qua siliquæ aut suo fructui ad-
hæret (nescio enim quo modo oriatur) hebeni nigerrimi cernitur: durus est, & diffici-
le dentibus cedit, sapore legumina imitatur, & insuavis est, in cibosque vix admitti posse
ob duritiem credo. Hujus tres plantæ natæ sunt, quæ folia protulerunt similia his quæ in
Alpini icone spectantur, & ad Solem mirum in modum conuertuntur: nam folia quæ
pinnata sunt, hoc est, longo pediculo hærentia contrarijs petiolis, & semper numero pa-
ria, parte averfa unum contra aliud arctissime circa Solis occasum clauduntur, ita ut mu-
crones foliorum terram spectent, pediculi que longi quibus folia hærent, noctu terram ver-
sus inclinantur, ita ut caulem ferè tangant, & sic tota nocte permanent: at cum Sol ori-
tur, pan-

CCCXIIIj EPIST. HONORII BELLI AD CAROLVM CLVSIVM.
tur, panduntur, & pediculi suo in situ ad angulos ferè rectos et in caule convertuntur: Circa
meridiem paulatinè folia cælum spectare incipiunt, & meridie parte superiore unum cen-
tra aliud invicem clauduntur ita ardè, ut unum aliud tangat, mucrosque cælum spe-
ctent, contrario profus modo quo noctu permanent, postea inclinante iam Sole pandun-
tur. Hæc foliorum ad Solem conversio mirabilis & observatione dignissima mihi visa est:
& ideo particulariter tibi significandam duxi.

Hæc, vir clarissime, tibi scribenda habui: alia Deo optimo maximo favente aliàs scri-
bam, interea vive felix, meque, ut soles, ama. Cydoniæ Cretæ die xv. Augusti more ve-
teri M. D. XCVI.

*Seminum, quorum hæc epistola meminit, pars sub anni M. D. XCVI. finem mihi fuit reddita,
sed epistola minimè: quod cum illi significassem xxv. Junij anni insequentis, hoc illius epistola ex-
emplar cum sequente epistola ad me misit x. Octobris ejusdem anni M. D. XCVII. sed qua mihi
demum reddita (curante ipsius fratre Leonida) xxvii. Augusti M. D. XCVIII. Ad utram-
que autem respondebam vi. Septembris insequentis.*

CLARISSIMO VIRO CAROLO CLVSIO,
HONORIVS BELLVS

S. P. D.

SEPTEMBRI nuper præterito epistolam tuam accepi xxv. Junij scriptam,
qua certior factus sum, te semina tantum accepisse, litteras verò nullas: quod
me maxima admiratione affecit, ipsis enim fuerat adjuncta epistola, cujus ex-
emplar iterum tibi mitto. Et si tardius fortè, quàm desideras, ad te perveniet,
locorum distantia adscribendum erit: nam si maturius certior factus fuisset,
citius etiam exemplar misisset. Cum hac nullum semen accipres: nam ux-
oris morte, quæ iiii. Nonas Aprilis accidit, ita malè affectus fui, ut per totam æstatem nul-
lum consolationi locum reliquerim, neque semina colligendi, neque stirpes indagandi vo-
luntas adfuit. Quare me excusatum apud te esse velim, si promissis satisfacere non valui:
æstate enim futura, abundè tibi satisfaciam. Sed quia per temporis angustiam plura non
licet, Vale, meque ut soles, ama. Cydoniæ Cretæ ad x. Octobris veteri calculo M. D.
XCVII.

CLARISSO

CCCXV

CLARISSO VIRO CAROLO CLUSIO,
THOBIAS ROELSIUS

Reip. Medioburgensis Medicus

S. P. D.

SUPERIORIBVS mensibus ad cœnam, mihi apud Pharmacopœum amicum indictam, accessi libens: ad quam affinis meus Ioan Junior, florum imprimis studiosus venerat, in qua corporis nostri vires vario ac lauto ciborum apparatu reparabantur, & convivarum animus tum vivâ contemplatione herbarum, ac omnifaria florum amœnitate refocillabatur (quis credat hiberno illo tempore apud Mattiacam gentem, Zelandos hodie vocant, Anemones coccineas duplices, Narcissos junctifolios, Antirrhinum, & Caryophylleorum florum species floruisse passim in hortis, non aliter quàm æstate mediâ, ac cædida Leucoia, & flaventia lumina Calthæ, ut loquitur Columella de cultu horrorum lib. x?) tum honesto ac utili de floribus sermone delectabatur. Ex his sermonibus delapsi sumus in peregrinas & exoticas plantas: & dum in frequenti convivio sæpe alternantur verba, opportunè mentionem feci epistolæ tuæ, amicorum optime, qua petis ac mones, ut de fructu Caryoces, de farinâ cujus tibi aliquando specimen misi, & de radice *Inhame* scribam aliquid, ut verius de his historiam scribere queas.

Ostendit nobis hospes & dominus convivij Wilhelmus Parduynius, cum in sua arte peritissimus, tum diligentissimus, radicem crassam, dodrantalem, utrinque obtusam, quæ ab extrema & obtusiore radicis parte sex septemve sarmienta sicca, humi diffusa, & multis exiguis spinis munita produxerat. Sarmientis plurima folia inhærent, quinque aut sex divisuris infecta, suntque ea palmari amplitudine: verùm non licuit folia videre. Radix habet exteriorem corticem nigricantem, partem verò interiorem albissimam: virgultum hoc unum, quod nunc tibi mitto, à radice præcidi, estque, ut videre potes, lignosum, rotundum, lentum ac vimineum, spinisque frequentibus quidem horridum, sed admodum exiguis. Admonui, ut hanc radicem ad te daret (quod ipsum fecisse cognovi) quæ quidem ab ipso pro *Inhame* habita fuit: sed aliter ab Indorum Præfecto, qui ad famulitium suum duodecim mancipatos nigros ab Insula S. Thomæ adduxerat, edoctus fui. Quum enim ex aëris mutatione in morbum incidisset, me vocavit sanitatis recuperandæ causa: atque hac tam commodâ occasione oblatâ, studui plenissimè ab ipsis rescire, quæ ad historiam illam spectarent. Atque ipse hanc radicem affirmavit illam esse, ex qua fit farina, quam radicis Manyoucæ farinam nominant, & ab advenis Mandioca perperam dicitur. Manyoucæ radix nec florem, nec fructum facit, sed radice feritur, nimirum in malleolos dissecta. Malleoli novelli terræ commissi in radicem crassam & magnam efformantur, singulis ut plurimum annis, & nonnunquam semestribus intervallis, prout solum fuerit fecundum. Fœcunditas soli facit, ut radices interdum in duorum dodrantum longitudinem excrescant. Cæterùm Manyouca ante paucos annos è Brasiliâ in Insulam D. Thomæ delata est, quæ Æquatori subjacet in longitudinis gradu xxxiii.

Nomen quidem legitimum apud incolâs hujus Insulæ est Manyouca: sed eorum aliqui Yucam à Brasiliâ nominari volunt. Non dubium quin plantæ hujus nomen veteribus ignotum fuerit, cum ne quidem occidentales istæ nationes satis ipsis innotuerint.

Radicis duntaxat usus est illis ad victum necessarius: continet radix succum lethalem, & tamen ab esu radicis non abstinere. Verùm ita præparare norunt, ut farina & panis è radice conflatus edatur innoxie. Cortice primum abrafo secant radices cultris lapideis in frustula, & taleolas, solique exponunt, & ligneis vel lapideis quibusdam instrumentis contundunt, & in minutissimas partes comminuunt: deinde saccis è cortice raris, vel à stramine contextis imponunt, ac pedibus subigunt, donec omnem expresserint liquorem, qui non sine vitæ discrimine degustari possit. Non potui ex Nigris his cognoscere, hunc succum ulla ratione posse fieri salutarem, ne coctione quidem, quod tamen de Yuca testatur doctissimus medicus Nicolaus de Monardes Hispalensis in eo libello quem de simplicibus medicamentis novi orbis instituit, & tu latinum fecisti. Sed alios quosdam de Manyouca conveni, maximè verò nautam istum, qui in Hispaniola Novi orbis Insula, triennium captivus fuit, & Chæirurgum Lusitanum, qui ab urbe S. Dominici ejusdem Insulæ, ante paucos dies ad nos venit, qui mihi affirmarunt, hunc succum crudum valde esse inutilem, maximèque lethalem, exuere nihilominus omnem qualitatem noxiam, si recentes radices cum carnibus elixetur, uti ipsimet sæpius experti sunt: quod quidem à multis Nigris ignoratur. Fieri etiam potest

*Manyouca
ferenda ratio.*

*Manyouca.
Yuca.*

*Manyouca
paranda
p. 110.*

potest aliquam radicem pro Yuca habitam, esse innoxiam: sed quam multum ista differat ab ea radice, de qua nunc fit sermo, dicemus paucis, ubi de Inhame.

Cæterum panem seu placentam formaturi, sumunt totam hanc massam compressam, quæ similis est amygdalarum congeriei, cui oleum recens sit expressum, & ut plane exlucca reddatur, furnis imponunt & siccant: atque hic est planus ille ac depressus panis & libum Americanum *Cazabi* dictum, quò nunc Americani multis seculis vitam sustentant. Farinam etiam ex eadem massa conficiunt, quam non in furnis siccant, sed subactam & diligenter expressam minutim dividunt, & in sole siccandam collocant. Atque huic proprium & indigenum nomen est farina *Manyouca*, quam ad te cum superioribus litteris tui. Vix dici possit quantum tumescat & infletur hic panis, si liquor aliquis illi affundatur, & aliquamdiu maceretur, ut exigua hujus sicci assumpta moles abdomen turgere mirum in modum faciat. Atque adeo hinc factum est, ut publicis decretis edictisque cautum sit in Occidentali India, ne quis hunc panem in mensa apponat, quin aqua vel vinum adsit: ne qui edant non maceratum, sed absque liquore siccum, suffocationis periculum incurrant. Commodè hi panes incorrupti servantur multo tempore: quare etiam navibus, quæ ab India in Hispaniam appellunt, imponuntur panis biscocti vice, pro alimento, ut de Yuca scribit Nic. de Monardis. Verum magis nobis favit alma Ceres, & ut Poëta fabulantur, frugum inventrix, quæ nobis largita est cereales fructus salubriores, qui plus al. monæ, & alimentum Naturæ familiare, absque ulla facultate noxia suppeditant. Quod ipsum absque ratione Petrus Martyr refragatur lib. vii. Decadis iii. ubi de terræ istius inaudita fecunditate sic scribit. Si cui animus aliquando fuit, de serendo in montibus tritico, ubi parum per frigoris vigeat (in plano minime, ab nimiam agrorum pinguedinem) est incredibile auditu, spicam superare lacerti crassitudinem, spithama longiorem, granæque nutrire quamlibet duo milia amplius asseveranter inquirunt, & jurejurando affirmant. Sed salubriorem Insulæ panem Yucæ præsertim ajunt, quem vocant *Cazabi*, quia sit digestioni aptior. Hactenus Martyr. Quod etiam ab ipso scriptum est Lib. ix. ejusdem Decadis. Et eo modo, inquit, exsiccata, conditaque & deducta in *Cazabi*, panem præbet stomachis humanis tritico sanior, quod aptior sit digestioni.

Sed cum illorum panes exigua mole plurimum ponderis adferant, tardissime sanè deijiciantur necessum est. Cæterum quod hi panes densi sint, & à furfuraceis, quos *πιτυπιας* Græci nominant, sint alieni, perspicuum est quod idcirco & fermento copiosiore indigeant, omniumque maxime subigere eos oporteat, nec statim post fermentum & subactionem assare, ut pulchre de ejusmodi panibus summum illud Medicorum decus Galenus scripsit. Verum barbaries apud eos tanta est, ut non norint e. bum gravem effici re ad coquendum facilem & suavissimum, in quo Epicuræi nostræ gentis prius as teneat: sed peccant rursus in adversum, dum nullum in cibis & potionibus modum servant, & tantum sæpe cibi atque potionis adhibeant, ut opprimantur vires, non reficiantur.

Altera radix ex Insula S. Thomæ allata ipsis Inhame dicitur. Inhame autem illud ex una radice germina satis crassa, candida, & succulenta mittit, uti planta una ostendit quam ad te dedi: hujus folia oblonga sunt, ampla, & non incisa. Quoscunque conveni, & florem & fructum ferre negant. Plantatur autem è germine statim à prima germinatione, non aliter quàm apud nos in Sisaro sativo fit: turiones sunt tanquam semen, hi enim à radicibus succisi & terra reconditi, repullulant, atque in radicem transeunt, quam singulis annis perficiunt, in eamque molem brevi excresecunt, quæ necessaria sit ad usum vitæ. Binas has radices Veteribus fuisse ignotas puto, & ideo nullum nomen græcum aut latinum proditum. Occidentales Indi ac Hispani hanc vocant Inhame, illam *Manyouca*. Ego conveni Indos quam plurimos, nec ullum invenire potui, qui alio nomine has radices appellaret. Præterquam quod Indorum Præfectus diceret ipsam *Manyouca* esse radicis Inhame speciem, & esse in sua patria alias Inhamæ species præter has binas radices, quæ inter se parum differant. Editur ab ipsis Inhame radix cruda vel cocta, & coctione amittit lentorem, ac tenacem humorem, quem in se habet, fitque cibus siccus, & satis etiam gratus. Interim cuiquam mirum videri possit, indigenas S. Thomæ neglexisse usum Inhamæ, quæ tamen innoxia est, postquam ad ipsos venit *Manyouca*, quæ, ut præmonui, aconito lethaliorem in se continet succum. Sed hoc factum intelligo, quod sentiant corporis texturam, hujus quàm illius usu firmiorem fieri. Nec dubium, quin alimentum solidum à naturali nostro calore superatum, reddat corpora fortia, & ad labores ferendos apta. Exemplo sint agrestes nostri mortales, qui cibus duris, & carnibus crudis, more Leonum, Vrsarum, ac Luporum victitant. Quod autem illorum ventriculus cibum hujusmodi durum ac gravem ferat, facit multum ipsa consuetudo. Tamen ipsi familiarem usum *Manyouca* ineant, ob rationem allatam, habent nihilominus Indici Americi suas etiam *Batatas*, & suavissimos fructus *Ananas*, ac gratissimi saporis plurimos alios: præterea habent & Indicas Noces prægrandes *Palma* arboris, quæ, ut testatur in Aromatum historia *Garcias ab Horto*, humanis usibus aptior est quàm ulla arbor. Porro cum *Manyouca* sit Inhamæ species, & serendi seu plantandi ratio fere

Cazabi.

Manyouca
farina.

Inhame.

Ejus serendi
ratio.

ferè eadem sit utriusque, nec forma externa utriusque radicis multum sit dissimilis, facile aliquem in errorem abire poteret, ut, quòd diversis radicibus sit adscribendum, uni tantum attribueretur. Etenim Inhamè salubris & minime noxia est: Manyouca perniciofa & lethalis: sitne hæc Brasiliensium Yuca, tibi, doctissime Clusi, dijudicandum relinquo, cum Autores aliqui scribant Yucam omnem in Continenti nascentem salutarem esse, eandemque in omnibus insulis præfens esse venenum, Manyouca verò cruda neque in continenti neque in insulis facultatem sortitur unquam salutarem. Inhamè autem ubique & cruda & cocta estur innoxie ab hominibus nigris novi Orbis. Sed prolixior sum, quàm par sit. Quare hinc ad fructum Caryoces sive Caryosso venio.

Fructus est Palmæ arboris, quæ ad differentiam reliquarum Palmarum à Nigris S. Thomæ dicitur Palma Ady. Triplicem habet ista insula Palmam, quarum una fert dactylos, & ab ipsis nominatur Palma Tamara quod dactylum sonat: nam *Tamar* Arabica lingua dactylum significat. Et notum satis est omnibus, hanc Palmam Tamaram longè diversam esse à *Tamar* indifera arbore: licet non rectè senserit in Nomenclatore suo Hadrianus Junius vir alioqui doctissimus, dum *φοινικοβάλαρον* Dioscoridis, officinarum Tamaram dicitur fuisse scribat.

Palma tria genera in insula S. Thomæ.

Altera Palma *Cocoinne* ab ipsis dicitur, & hæc est Indica Palma prægrandem illam nucem Indicam producens, cui Lusitani nomen *Coco* indiderunt ob tria illa foraminum vestigia, quibus Cercopitheci, aut alterius similis animalis caput repræsentat, atque hinc *Cocoinne* dicta est. Habui hujus Palmæ aliquot nuces integras, cum suis villosis corticibus, quæ in itinere vasi inclusæ, germinare cœperunt: harum tibi binas mitto, alterius nucis corticem sustuli, ut germinis exortum, & ejusdem radicationem possem videre commodius: tertiam cum germine nucem penes me servaveram, cujus prædurum ac ligneum putamen internum aperiens, ex hujus medulla germen traxisse initium observavi: nucleus sive medulla conclusam in se nõ habebat aquam (quæ nucibus Indicis recentibus & non germinantibus inest semper) sed aqueum illud in materiam fungosam excreverat, dum fortè in germinis alimentum converti cœpit. Germen exit è nucum harum foramine tertio, & mox extra foramen, statim ab exortu per corticem exteriorem crassum ac villosum quinas senalve radicum fibras dimittit in terram, per quas alimentum suæ naturæ conveniens attrahat. Germen quod per foramen emergit unicum, similiter perferat villosum corticem: atque in unius nucis stolone vestigia foliorum arundinearum conspiciuntur, quæ bifida vel bina sunt, & vix aliquam videntur habere latitudinem, quod quinque vel sex plicis commissa sint: folia primum in vagina latuisse videntur, e qua prodierunt necdum expansa, sed plicis commissa, uti metipse hæc omnia in altera hac quam mitto nuce contemplari potes, cujus germen in longum excessisse videbis trium palmarum mensuram. Decreveram Indicas has nuces dum recentes essent, terræ committere: sed per ægrorum frequentiam neglexi, nec putem germen futurum alicujus evidentis magnitudinis, vel admodum diu posse excrecere ac superstitem manere: quandoquidem climatis nostri temperies earum naturis adversetur. Hæc Palma omni tempore fert Indicas nuces, vitæque toto anno, fructibus semper alijs subnascentibus: aliæ enim præcarpuntur, aliæ matureseunt & quod Pontanus alibi in Hesperidum hortis, de malis Citrijs testatur, de hac palma dici potest;

Palma Cocoinne.

Flore novo semper, semper quoque factibus aucta.

Hujus Palmæ arboris formam atque figuram nobis exhibuit Ioan. Hugo Linscotius capite LVI. sui Itinerarij: attamen nuces rotundas depingi curavit, cum ex Guinea, ex insula S. Thomæ, & occiduis terræ tractibus triangulares ad nos advehantur quotidie. Verùm aruerunt hæc nuces triquetra: at succo plenæ fortè sunt rotundiores, non tamen omni ex parte putem eas esse rotundas, quod tamen * vigilantissimi Linscotij figura videtur innuere. In hujus arboris descriptione multa videtur à Garcia mutuatus. Sed hoc addit: Arboris truncus nudus est, nulli in eo sparguntur rami, præterquam quod in summitate folia excrecant similiter extensa ac in Phœnicea Palma, & nuces *Cocos* dictas conjunctim profert, aliquando decem vel duodecem connectuntur, rarò solitariae conspiciuntur crevisse, quæ exeunt subter folia truncò cum pediculo annexæ. Cæterùm cum arbores sint excelsæ altitudinis, non habent radices nimis magnas, inquit Linscotius, & tamen firmiter terræ hærent: quod mirum videri possit, quum ament solum arenosum, infirmum aliàs: existimandum idcirco profundè eas radices agere. Sunt autem, inquit, arbores tam vastæ altitudinis, ut non sine hõrore posses quenquam videre ascendentem: tanta tamen celeritate eas conscendunt Orientales populi *Canarin*, ut verius simiæ quàm homines esse videantur. Arbores incidunt ad modum graduum, per

* imò minime vigilans, cum hanc Palmam, & pleræque alias in suo itinere exhibi. ac depingi curavit. Plures enim de eadem crasso pediculo pediculis pediculis infolentes dependent, ac in scholijs ad

Garciam monui, & de ipsis Indijs anno 1597. Amstelredami audiivi, interdum vicentia, non singulares truncos annexæ, ut ille pinxit, nec orbiculatæ formæ, sed triquetra, etiam cum recentes, quales me & Pylisipone & Ansuersa habuisse memini, primum ex Indijs Orientalibus delatas, in quibus bina interdum aequalia continerentur.

quos nullonegatio conscendunt, quod nullus unquam Lusitanus tentare ausus fuit. Ratio conscendendi arborem Palmam à Garcia descripta videtur esse cum nonori arboris discrimine, quàm prior modus: inquit enim, ut ex altioribus ramis colligant vinosum liquorem, arborem conscendunt aptatis ad pedes compedibus & laqueis, aut fascijs vinculi ve quibusdam arbores per intervalla colligantes. Hunc liquorem *curam* sive *suram* nominant. Rursum Lincotius paulo post eodem capite inquit. Aluntur hæc arbores in duplicem finem: quædam ut fructus Cocos ferant, & quædam ut vinum ab ijs elici possit. Cum proposuerint negligere Cocos, flores resecant, & ampullam rotundam cui sit officium strictum, *Collao* nominant, alligant, & arctissimè claudunt argilla commistionis angustissimas rimas, ut arceant omnem externum aërem, & impediunt liquoris exhalationem: ac brevi impletur ampulla vinoso liquore Palmæ, quem *suram* nominant, estque grati saporis. Hinc patet Autoris sententiam esse, quod ex iisdem arboribus potum *suram* colligant, ex quibus alioqui provenerent Indicæ nuces, nisi præcarperentur flores. *Suram* hæc colligendi ratio diversa est ab ea quam Garcia & Lusitani referunt, cuius infra meminero.

Palma ady.

Tertia Palma, *Ady* nominata, arbor valde celsa est & insigni præcentate, arborisque truncus crassus, nudus, & erectus est, non suffruticat, ipsaque Pinum superat altitudine, ut mihi à varijs relatum fuit. Trunci atque ramorum materies rara est, succo prægnans; folijs prioris Palmæ similibus constat. In vertice plurima excresecunt germina, quibus præcitis vel cæsim læsis, vas aliquod idoneum appendunt, in quo lachrymantem colligant succum, qui vini vicem apud Indos tenet, & facile inebriat. Dulce hoc vinum est, verum post paucos dies acescit: Non omnes Palmæ hunc vini liquorem fundunt, sed ea tantum quæ *Ady* ab ipsis Nigris nominatur: nec idcirco fructus suos facere desinunt ejusdem arboris reliqua germina, quæ à ferro intacta manserunt. Hujus autem Palmæ *Ady* germen non edunt incolæ istius insulæ, quæ quidem majori cura & diligentia percontatus sum, quod apud Garciam legerim, incolas regionum Orientalium, Palmarum germinibus vesci: & quod sublato germine pereat Palma. Sed hæc ipse de Palma Indica generatim loquitur.

Nunc superest ut de fructu Palmæ *Ady* aliquid subjiciam. Integer fructus Lusitanis dicitur *Caryoces* & *Carioffo*, ab indigenis nigris istius insulæ *Abanga* nominatur: qui latrone producit arborem. *Abangæ* nucleum ad te misi, cui etiam tum putaminis præduri pars inhærebat: putamen hujusmodi tegit pulpa seu caro fulvescens, ac pariter luteus est exterior cortex. Itaque cortici caro subest (non aliter quàm in malo Persico) quam pullum putamen osseum sequitur: hoc verò intus nigrum continet nucleum esui aptum, qui adempta pellicula candidus est. Fructus integer forma & magnitudine est Citrij istius mali quod limam sive limonem vocant. Edunt ipsi hos fructus massatos, frequenter etiam crudos: *Caryoces* nucleos integros inter edendum miscent farinæ *Manyouæ*. Hos nucleos credunt ipsi mirum in modum reparare languentes ex morbo vires, aded ut suis ægris bis terve in die confortandi causa tres quatuorve *Abangæ* nucleos exhibeant. Quod ipsis tam familiare est, quàm nobis est ovum forbile, vel pullus gallinaceus, uti asserabant Lusitani, qui Indorum Præfecto tunc temporis, aderant. Præterea ipsi ex hoc

fructu oleum conficiunt: nempe ut carni à nucleis avulsæ adijciant aquæ ferventis bonam partem, deinde jubent ut pulpa in lebetè diu agitetur, commisceaturque exactè super ignem, deinde remotum ab igne lebetem tanto temporis intervallo stare sinunt, donec amurca omnis in fundum subsedit: tandem oleum aquæ supernatans cochleari excipiunt: quo exhausto, iterum affusa aqua fervente bene commulcent ut prius, & postquam decoxerint, quidquid olei puri supernataverit vasculo rursus excipiunt. Olei color croceus est, qualem *Caryoces* pulpam esse diximus, cuius tibi nunc specimen * mitto in vitreo vase, concrevitque ex frigore nostræ patriæ, alias autem liquidum est oleum. Nisi vererem epistolæ limites nimis excedere, moverem quæstionem, quæ inter scribendum occurtebat: Cur nimirum oleum in aqua supernatet? dicunt aliqui corpora ob gravitatem submergi, & ob levitatem natare. Quod autem corpora non ponderis aut levitatis ratione natent, vel subsideant, sed pro elementorum, ex quibus constant, proportione & dominio, locum inter elementa petant: parvus scrupulus in flumine ostendit, qui ob terream & compactam lapidis substantiam subsidet: in quo ingens trabs lignea, ob aëream ejus & porosam substantiam supernatat. Sed his præteritis ad oleum *Caryoces* revertor, quod famem non minus tollere potest, quàm olivarum oleum & butyrum nostrum vaccinum: quare pransuri vel cœnaturi, suis edulijis hoc oleum miscent. Et cum apud nos Medioburgi essent, pisces, carnes, pyra, poma, aliæque cibaria ex hoc oleo in sartagine torrebant, atque ad omnia obsonia tam assa quàm elixa adhibebant hoc oleum Nigræ, ad quæ videlicet cernebant nostras venustas ancillas butyrum addere. Sed butyri nostri ex Batavia allati sapor & odor magis mihi placet: ipsisque profectò ancillis nigris Gellia deformioribus cum oleo isto instructa fercula epulæque lubens relinquam, quousque olivarum & amygdalarum oleum, atque butyrum præstans Bataviæ & Zelandiæ, ancillæ, roseo genarum rubore decoræ, apposuerint.

Abanga fructus Palma Ady.

Abanga olei, & eius parandi ratio.

* Simile stiã ad memiscit vir honestissimus Franciscus Penius cum nucleos integro suo duro putamine tecto, qualem nudam magna copia ante acciperam ab honestissimo etiam viro Wilhelmo Parady, & etiam paucos quibus putaminis fragmenta adhuc subarchant.

Olei hujus usus apud ipsos etiam vulgaris est ad inungendas corporis partes rigidas, atque contractas, imprimisque nervos distentos relaxare dicunt. Exercitatos etiam, & quosvis labore fessos toto corpore inungunt: nempe quod exercitijs similes corporis partes exsiccantur, & colliquescunt: quod ipsum humectatione sua impedit hujus olei perfunditoria ac lubrica frictio. Hoc ipsorum acopum est, & insigne lassitudinis remedium esse prædicant. Olim hæc corporum inunctio frequenti in usu fuit tam apud præcos Græcos, quàm apud Romanos, illorum in delitijs æmulos: & habita certe fuit non postrema salubrioris Medicinæ prophylacticæ, id est, sanitatis conservatricis, pars, ut passim Galeni scripta perhibent.

Hujus Palmæ Ady meminit autor descriptionis Guineæ, Manicongi, Angolæ & vicinarum regionum occidentalis Oceani, ubi dotes regni Congo refert, inquit, In campis proveniunt permultæ & variæ Palmæ, utpote, quæ Noces fert Indicas, & quæ dactylos gignit: Crescit præterea alia ibidem Palmæ species, non multum à duabus primis fronde diversâ, ex qua oleum, vinum, acetum, fructus ac panem colligunt. Per viam expressionis fit oleum à fructus pulpa, uti ex olivis fieri solet, colore & substantia simile nostro butyro, præterquam quod è viridi in flavum colorem magis declinet. Utuntur ipsi eo pro butyro ac oleo; lampadum flammæ eo alunt, eodem oleo sua perungunt corpora, ut glabra & agilia reddantur. Denique cibi vicem gent necessitatis tempore, uti nobis evenit, qui fame periissemus, nisi hoc oleum habuissemus. Hujus Palmæ vel fructus nomen non refert: verum ex orationis serie satis patet, hanc esse Palmam Ady quæ fructum Caryosso fert, ex cujus pulpa fit istud croceum oleum.

Et jam dispiciendum duxi operæpretium, an hi palmæ fructus ab Indis allati Veteribus innotuerint, nec ne, quod summa cum cautione peragendum. Sæpenumerò enim rebus quibusdam sunt indita nomina, quæ tamen descriptionibus Veterum non conveniunt: quibus nominibus idcirco non nimis fidendum est, ut optimè & pulchrè monet vir gravissimus, doctissimus, & super hæc occupatissimus Petrus Bellonius libro primo singularium & memorabilium Observationum, quas tu mi Clavi latinas fecisti.

Theophrastus de Palmarum generibus, Genera, inquit, Palmarum plura. Primum enim, & quasi discrimine maximo, quod aliud fructiferum, aliud sterile: & paulo post addit: * Fructuum ipsorum differentiarum plures, alij namque sine ligno intus, alij cum ligno: & alij duro ligno, alij molli proveniunt: colore quoque inter se discrepant: alij enim candidi, alij nigri, alij flavi: ad summam non pauciores quam ficorum colores, aut absolutè genera statuunt. Ad hæc differre magnitudine figuræque volunt: quosdam enim in modum esse malorum, magnitudinèque tantos, ut quatuor tantum in spicam teneantur, alios minutos cicerum magnitudine. Denique, patris interjectis, inquit. Genus aliud est in Cypro, quod & folium amplius habet, & fructum multo ampliorem, discriminèque peculiari discretum, magnitudine mali punici, figura oblongum: non tamen lapidum tanquam cæteræ, sed radicibus similem, ut non devoretur, sed succo tantum expresso exuatur. Hæcenus Theophrastus. Qui sanè locus desumptus ex Historia Plantarum lib. II. cap. VIII. Caryoces fructum utcumque proponit, quem antè diximus esse ex Palma fructifera, & habere durioris ligni corticem, cui insedit pulpa flava cum ejusdem coloris pellicula, magnitudinem etiam illius esse mali citrii, cujus sit forma oblonga. Quo modo denique præter nucleum pulpæ expressæ inenatur usus, in olei præparatione ostendimus. Itaque apertissimè patet nonnullis cum Palmæ cujusdam fructu Theophrasti notis, hunc Caryoces fructum convenire.

* Videtur interdum Gaza negligentis interpretis officio functus, aut alium Græcum codicem sequutus: meus enim sic habet. αὐτῶν δὲ τῶν καρπῶν διαφορὰ πλείους. οἱ μὲν γὰρ ἀπύρργοι, οἱ δὲ μαλακοπύρργοι, καὶ τὰς χροιάς οἱ μὲν λευκοί, οἱ δὲ μέλανες, οἱ δὲ ξανθοί. τὸ δὲ ὅλον οὐκ ἐλάττω χροίματα φασιν εἶναι τῶν συκῶν, οὐδ' ἀπλῶς τὰ γένη. διαφέρειν δὲ καὶ κατὰ τὰ μέγεθρα καὶ κατὰ τὰ σχήματα. καὶ γὰρ σφαιροειδῆς ἐπίπλους ὡσανεὶ μῆλα, καὶ τὰ μέγεθρα τηλικούτους, ὡς τέτταρας εἰς τὴν σάχυν εἶναι ἐπὶ δὲ καὶ εὐπόδους. ἄλλους δὲ μικρὰς ἢ λίαν ἐρεβίνθους.

Ambigo præterea an Theophrasti locus de Palma Ady sit intelligendus. Sed & Cariotas Dioscoridis & Galeni nihil aliud esse aio, quàm palmulas sive dactylos qui ad nos adferuntur, qui quidem immaturi sicci & adstructionis participes sunt, maturi autem dulces pingues & succulenti.

Hujus fortè meminit Dioscorides, dum Caryotarum, sive Caryotidarum Palmarum mentionem facit: inquit enim lib. I. cap. de Palma. μάλιστ' αὖτε αἱ καρνώτιδες ἐπιόμειναι ἀρτηριῶν τραχύτητας ἰσθύνονται. præsertim Caryotæ esu faucium asperitati medentur.

Earundem meminit & Galenus lib. II. de alimentorum facultatibus, ubi Palmæ fructus facultatem alimentalem rimatur: ἐστὶ δὲ, inquit, ἐν αὐτοῖς ἡ μικρὰ διαφορὰ. τινὲς μὲν γὰρ ξηροὶ τε εἰσι καὶ σύφονοι, ὡσανεὶ οἱ αἰγυπιοί, τινὲς δὲ μαλακοὶ καὶ ὑγροὶ καὶ γλυκεῖς, ὡσανεὶ οἱ καρνοτοὶ καλέμενοι: id est. Non pauca autem in ipsis est differentia: quædam enim sunt siccæ & adstringentes, ut Ægyptiæ: quædam verò molles & humidæ, & dulces, ut quæ Caryotæ appellantur.

Oleum

Oleum præterea hisce Caryocis sive Caryotis inesse paulo post his verbis approbat: ὁ δὲ ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸ σῶμα ἀναδιδόμενος χυμὸς, παχὺς μὲν πάντως ἐστίν, ἔχει δὲ τὴν γλιχρὸν ὄταν ἡ φολιὴ λιπαρὸς ὡς περὶ ὁ καρπωτὸς. id est: succus autem qui ab ipsis in corpus distribuitur crassus quidem omnino est, habet autem & liquoris quidpiam, ubi palma pinguis fuerit, sicuti Caryota. Quin & ante dixerat Caryotas esse exiguae adstrictionis participes: quod videlicet multum olei contineant, & valde sint unguinolæ. Ex his non abs re suspicari quis potest, hos fructus veteribus innotuisse.

Vir doctissimus de re herbaria optimè meritis P. Andr. Matthiolus in suis in Dioscoridem longè doctissimis Commentarijs, non videtur observasse discrimen, quod Diosc. & Galen. statuerunt inter Caryotas & reliquos palmarum fructus, dum inquit, Venetas Palmarum fructus, nonnullis palmulæ, aliquibus Caryotæ, quibusdam verò dactyli dicuntur, ex Syria & Alexandria Ægypti advehuntur, ac etiam ex Neapoli, illuc prius ex Numidia importati. Quod tamen discrimen celeberrimus Io. Ruellius (quem ante Hieronymum Tragus, Leonardum Fuchsum, & Matthiolum scripsisse existimo) annotavit in primo suo libro, quem de natura stirpium eleganter, doctè, & copiosè conscripsit.

In hoc argumento, vir doctissime, præter morem prolixior fui, quòd speculationum omnium quæ sunt in Medicina, ea propemodum sit utilissima, quæ circa facultates versatur quæ alimentis insunt. Nam alijs præsidijs non omni tempore utimur: sine alimento autem, ne vivere quidem, neque secunda, neque adversa valetudine possimus. Vale feliciter in multos annos, & me, ut facis, ama. Medioburgi Walachriæ postridie Nonarum Maij M. D. XCVII.

F I N I S.

PLANTAE,

feu SIMPLICIA, ut vocant,

QVAE IN BALDO MONTE,

ET IN VIA

AB VERONA AD BALDVM

REPERIUNTVR;

Cum Iconibus & nominibus quamplurimarum
quæ à nullo antè sunt observatæ : nunc à
IOANNE PONA Pharmacopæo Veronensi
reperatæ, descriptæ, & editæ.

ANTVERPIÆ,

EX OFFICINA PLANTINIANA,

Apud Ioannem Moretum.

CAROLO CLVSIO

IOANNES PONA S.

PRAESTANTISSIMAM Medicinam humano generi necessariam esse inde constat, quod (uti in Ecclesiastico legitur, & in libris Castigationum purgantium Ioannis Mesuai) ipsi propter eius fragilem, & caducam naturam à summo rerum opifice clementissimè fuerit elargita; constant siquidem hominum corpora ex elementis corruptioni subiectis in vicem agentibus, & patientibus, ex quibus, alterationes, & affectiones necessariò hominibus occurrunt, quarum vi actiones facultatum, organorum ministeria, similarium partium naturales effectus omnes varijs modis leduntur: hinc ipsa rationalis anima labefactatis instrumentis (quasi dentata dolabra) in operibus suis, & circa artes omnes, scientias, philosophiam, & (quod grauius est) erga suum summum creatorem deficere saepe cogitur; anima namque nostra hac carnea veste obvoluta huius corporis instrumentis (continuè etiam fluentibus) ut sua perficiat munera indigere lucidissimè conspicitur; nam quo modo imaginatione corrupta, diminuta memoria discurret, & ratiocinabitur? suum agnoscat auctorem, redemptorem, atque illi obtemperabit? agrotum verò corpus quo modo homini artes convenientes exercebit? proculdubio aut hæc diminutè tractabit, aut depravatè præstabit: ô verè infælix humana natura, cum prope innumeris arumnis, & tot, tantisque morbis miserrimè subiaceas! His tamen calamitatibus omnibus arte ipsa medica nobis à benedicto Deo benignissimè impartita obviam iurus, & verè medemur. Hæc etenim præcepta, & medicamenta proponit, ac exhibet, quæ dogmaticè rationabiliterque usurpata, quantum homini licet, præsentem tuetur, & deperditam sanitatem restituit: jam verò hæc medica materia (habitibus illis prætermisissis, qui ex fonte philosophiæ hauriuntur) cum ab elementis, fodinis, animantibus, alijsque huiusmodi rebus naturalibus promanant; tum præcipuè à simplicium, plantarumque admirabili virtute sumuntur. His igitur ego cum avidè operam navaverim, tum, ut ex horum admirabili natura, artificio, & effectibus causantem artificem intelligerem, admiratèrque: tum, ut hæc cognoscendo, discernendoque possem (quod muneris est nostri) utiliter, & non adulterinè, quæ ab Excell^m Medicis in hominum utilitatem præcipiuntur, genuina simplicia eligere, & eadem in pharmaca commiscere, neque expensis, neque laboribus peperci, ut vegetabilium præcipua loca studiosè inviserem; quæque ibi ad hoc facientia nascerentur, quanta possem diligentia perquirerem, observarem atque colligerem. Inter hæc igitur cum cæteris dote ista minimè secundus sit MONS noster BALDVS dictus, Baldus (inquam) qui altitudine, latitudine, amœnitate, ac pulchritudine insignis in Italia finitimis limitibus Tridentum versus, ubi faucibus Alpium ipsa à Rhetia separatur, situs est; isque in agro Veronensi, ab ipsa urbe Verona viginti millibus passuum distans: quæ præter arces, & mœnia tutissima, civium splendore, vetustate fundatorum, aëris salubritate, amœnissimis collibus, flumine pulcherrimo Athesi, lacu Benaco (qui certè benè agit, cum solus Carpiones, regios pisces & producat & alat,) Aedibus, superbo Amphitheatro, illustribus Templis, terræ quibusque fructibus, acutorum ingeniorum feracitate, & quæ tandem naturali, & medico Viridario Baldo monte, in quo varia, ac peregrinæ plantæ abundè conspiciuntur, præstantissima civitas existit. Hunc itaque ipsum cum per plures vices unà cū Illustribus, Excellentissimisq; , atque admodum RR. D. Patre Mauro, & D. Cesare, altero quidem fratre, altero filio peracutissimi integerrimique Iuris consulti D. Fabij de Nichesolis, huiusce civitatis, generis splendore, fortunæ bonis,

& literis primatibus civibus: D. Nicolao Maronea, Hectore Moscalea pariter Urbis nostrae Medicis clarissimis: D. Hieronymo Calderino cive nostro doctissimo: D. Ioachimo Iungermano Norimbergensi (foelicis recordationis) Philosopho, Medico, & Herbariae facultatis peritissimo; à quo veluti à scientissimo Duce plurimum & cognitionis, & artis simplicium omnium mihi comparavi: D. Pascale le Coq. Gallo, D. Iacobo Zuinghero Basiliensi, & D. Georgio Rentzio Vucinspergensi, omnibus Philosophiae, & Medicinae doctoribus, atque in plantarum notitia versatissimis: & cum per plures (inquam) vices montem ipsum Baldum peragrarem, investigando, rimandoque diligenter Valles, Prata, Sylvas, Rubos, Foveas, Cavitates, Rupes, Verticésque omnes precipites, atque saxosos; ne qua iterato saepe labore conquiesceram, temporis tractu è memoria effluerent, aut connescerent, ac demum culpa mortis interirent, haec de maximo hoc Baldo breviter adnotare non ab re fore arbitratus sum: tum praesertim, cum numerosiora simplicia ipse quam alij hucusque observa verim, tum potissimum etiam, cum plantas aliquas novissime ibi ego adinvenirem, quae haecenus nec editae, nec cognitae ab aliquo (quod sciam) unquam fuerint. quas etiam nec parum & utilitatis, & pulchritudinis, herbariae suppellectili allaturas esse mihi persuadeo.

Memor ergo singularis humanitatis tuae, quam tu mihi aliquando doctissimis epistolis tuis, simplicium alicujus difficultatis enodationem tractantibus declarasti, meque eorum perfectiori scientia adauxisti: optiméque sciens quantum in plantaria facultate polleas; quandoquidem scientiae tuae praestantia cuique ex praclarissimis tuis voluminibus satis patet, quibus praete fers incomparabilia studia, vigilias, peregrinationesque; ejus comparanda causa subiisse: eisdemque manifestas, te mirabili ordine, & eloquentia singulari, non minus singula describendo mentis oculis, quam suis iconibus referendo oculis corporis subijcere. Pulchrè itaque cognoscens, te Medicae materiae tantum profuisse, ipsamque tibi infinite debere, à ratione alienum non esse censeo ut haec tibi uni dicarem. prout etiam in futurum, si qua occurrent, me facturum polliceor, ut apicem perfectionis tum in cognoscendis, tum in usurpandis simplicibus (si fieri possit) assequi mihi liceat; hoc autem eo libentius feci, quod ad id me (inter ceteros) Perillustris, & undequaque Clarissimus, ac omnium scientiarum genere insignis Ioannes Vincentius Pinellus, praecipuus ac singularis meus dominus, honorifica servitutis meae erga te foelix initium est cohortatus. Hic Vir praestantissime reperies Iter, Villas, Loca, Situs, Aspectus, seriemque omnem ac nomina herbarum, quae singulis in locis vere exoriuntur. Posthac verò, ac propediem (ut spero) Deo bene annuente, singularum ipsius Baldi partium imagines, ac locorum effigies depictas accipies. Quoniam autem nobilitas, & candor animi tui, mihi jam pridem perspectus est, quo labores hos meos qualescumque amplexari non dedignaberis; pluribus hoc à tua benignitate commendare supervacaneum existima vi. Satis id mihi erit si signum hoc esse meae perpetuae erga te observantiae, pro certo habueris. Interim Deum O. M. ut te quam diutissime incolumem tueatur, rogo. cura ut valeas. Verona, Idibus Augusti, M. D. XCV.

CCCXXV

DESCRIP TIO

MONTIS BALDI.

ENSES Vernaes cùm jam præterijissent, qui propter montium qualitates in nostri Baldi regionibus, quàm in planitiibus tardiùs sese manifestant, tempus ad iter nostrum faciendum oportunißimum visum est. Itaque circiter Idus Iulij ab Vrbe discessimus Occidentem versus, & egressi statim per amplam agrorù planitiem, absque vitibus, alijsve arboribus cultam progredimur, in qua abundanter conspicitur:

Eryngium montanum, Matthioli: seu vulgare.

Tithymalus Cyparissias Penæ: perperam Esula minor Itatorum, Lobellio.
 Spina seu Stella solstitialis, Penæ.
 Atractylis multorum: secundùm aliquos Cnycus sylvest. Gaza Fusum sylvestrem vocat.
 Onopyxus, Guilandini: Carduus vulgaris. Lobel.
 Acanthium, Diosc. seu Spina alba sylvest. Fuchsj.
 Ornithogalon, Diosc. seu Bulbus Leucanthemus Dodonæi.
 Rhamnus tertius, Matthioli: seu Paliurus, Penæ: frequentissimus.
 Pulegium floribus verticillatis: perperam Calamintha officinarum.
 Carlina sylvest. minor, Clusij.
 Gallium luteum, frequentissimum.
 Verbenaca vulgaris, & Matthioli.
 Polygonum minus, Matthioli: à quibusdam Herniaria vocata: ab alijs Herba Turca: Tragus, pro Empetro proponit: Cordus, Millegranam vocat, ab aliquibus, Helleborina Diosc. putata, & Herba Cancris minor etiam nominatur: ab Italis, Centograna.
 Verbascum fœmina, Lobellij, seu Verbascum ramosum candido flore.
 Verbascum latius, Dodonæi; prius, Matthioli.
 Blattaria, Plinij luteo flore.
 Hyoscyamus primus, Matthioli.
 Mentastrum vulgare, seu Mentæ sylvest. species.
 Plantago aquatica, Herbariorum: nonnulli verò genuinum Alisma; seu Damasconium Diosc. autumant.
 Calamintha tertia, seu aquatica, Matthioli.

Verbenaca recta Fuchsj; sive mas.
 Erythrodanum, Græcorum: Rubia tinctorum in Officinis.
 Centaurium Collinù, Gesneri, Ioachimolungermano: Aphyllâthes quarta, Dodonæi.
 Dipsacus sativus, vel Galledragon Xenocratis, Anguillario: seu Spina selenitis Theoph. Guilandino.
 Dipsacus sylvest. major, Fuchsj:
 Ranunculus Hortensis simplex, seu primus Fuchsj: Ranunc. echinatus sylvestr. tertius, Dodonæi: seu Ranunc. arborum, Lobellij.
 Heliotropium supinum Clusij.
 Anthemis, seu Chamæmelum.
 Buphtalmum Matthioli.
 Sideritis prima Matthioli: Pena verò, Marrubiù aquaticum seu palustre facit.
 Stachys Dioscor. & Scordotis Plinij, Lobellio: à Trago Marrubium agreste vocatum: at à Matth. Pseudostachys.
 Echium Matthioli, floribus rubris.
 Item albis floribus.
 Echium Loniceri, seu Buglossum vulgare officinarum.
 Chamæzizypha, seu Zizypha sylvest. frequentissima.
 Echium Fuchsj.
 Gnaphalium vulgatissimum.
 Ægylops Theophr. seu quartum genus Roboris, Dalechampij.
 Hyosiris flore candido, sive laceæ Pannonicæ species, Clusij.
 Sideritis prima Fuchsj: perperam Herba Iudaica Avicennæ, Herbariorum.
 Sideritis secunda Matthioli.
 Lactuca sylvest. Matthioli: Endivia quadratam officinarum, Penæ.

Et pervenimus ad locum, qui vulgo Clivus dicitur, qui est principiù planitiæ cujusdam magnæ, saxosæ, & ut plurimum incultæ; latitudinis circiter octo millium passuum, & lóngitudinis quattuor; Hæc omnino æqualis est, aëre saluberrimo, & pervia in qua quasi in quodam æquore persistetes, & per illud permeares, eminus absque impedimento prospicis hinc inde Villas, & ipsum Baldum; in hac autem deambulando adnotatur:

Sideritis pratensis rubra, Dalechampij, & Sideritis etiam luteo flore ejusdem conspicitur.
 Eruum sativum, Cordi: Pisum Græcorum, Trago: Matthiolus, pro Clymeno pingit.
 Camelina siue Theophr. Erysimum, &

Diosc. Myagrum Dodonæo: à Matthiolo, Pseudomyagrum dicta, hinc abundanter colitur.
 Convolvulus minor spicæ folijs, Lobellij: à quibusdam, Scamonium tenuè Plinij, creditur.
 Convolvulus secundus, Clusij: Cantabrica

brica Plinij, secundum aliquos: à Dalecham-
 pio Volvulus terrestris dictus.
 Onosma Matthioli.
 Anchusa lutea Dalecham-
 pij; frequen-
 tissima.
 Centaurium parvum Dioscor. à Dodo-
 nzo Panax heptophyllum Plinij voca-
 tum: ab Italis Biondella: Quibusdam
 perperam Lymnesium Cordi videtur.
 Blattaria flore cæruleo, elegantissima.
 Cytisus Tragi: à Lobellio Lagopus altera
 pinnato folio dictus.
 Cistus annuus alter Lobellij.
 Hyacinthi spurij varia genera.
 Ampeloprasum frequentissimum.
 Lagopyrus Dodonæi; seu Lagopus spi-
 catum.
 Pulsatilla vulgaris; seu Anemone sylvest.
 Fuchsi; Ranunculum decimum Cordus
 facit: Lusitanus perperam, Alopecu-
 ron vocat.
 Betonica passim.
 Corinus, Plinij: Cocconelia Theophr.
 Clusio: Coggygia Plinij Camerario:
 Chrysophyllum Priscorum Lobellij:
 forte Barba Iovis Plinij Gesnero.
 Glaux Guilandini: à Belgis Anthyllis le-
 guminosa; seu Anthyllis prior Do-
 donæi.
 Tithymalus platiphyllus Penæ: à qui-
 busdam Characias vocatur.
 Holostium Matthioli.
 Muscipula altera flore muscoso, Penæ:
 seu Sefamoydes magnum Salmanti-
 cum quorundam, Clusio: etiam Clu-
 sius ipse Lychnidis sylvest. speciem ef-
 se putat.
 Aphyllanthes Anguillaræ: à Pena pro
 Bellide cærulea exhibita: Italis Boto-
 naria; à Monspelliensibus Globu-
 laria.
 Armerius flos tertius, Dodonæi.

IN hujus dextera parte prope flumen reperitur

Coluthæa Theophrasti: à quibusdam
 Cytisus creditus.
 Saxifragia alba, seu quarta Matthioli.
 Polygonatum Diosc. seu Fraxinella Ita-
 lorum: Secacul Gesnero putatur.

IN ejus fluminis opposita parte, copiosè pullulat:

Rhus Obsoniorum, & Coriariorum; vel Sumach: sed tamen sterilis est.

ET cum jam pervenimus ad finem spatiosi hujus agri, ad lævam manum pagum Buxo-
 letum relinquimus (ita vocatum ex copioso Buxo ibi sponte nascenti, cujus sylva etiam in
 præsentia in fluminis ripa conspicitur) quo in pago inveniuntur plantæ diversæ, videlicet:

Abrotanum mas commune.
 Abrotanum inodorum, Penæ.
 Abrotanum mas, album.
 Alyssum, Matthioli: an potius Thlaspi
 species? fortasse Alyssum minimum
 Clusij.
 Botrys, frequentiss.
 Antirrhinum sylvest. sive Phyteu, Dod.
 Chamænerion Gesneri: à quibusdã Del-
 phinium Diosc. & Linum siliquosum.

Lagopus, seu pes leporis.

Clinopodium Lacunæ, Penæ: idem Pe-
 na Acinon facit: Betonica Pauli quo-
 rundam; seu Clinopodium primum
 Matthioli.

Clinopodium minus, seu Vulgare; Ocy-
 mum sylvest. seu Acinos Dodonæi: vel
 Pulegium petræum Gesneri: perperam
 Calamintha montana, Tragi.

Trifolium cochleatum, seu Medicæ spe-
 cies, Penæ.

Item Medica spinoso folliculo.

Symphitum petræum Penæ: Consolida
 minor à Matthiolo: Brunella altera
 Dodonæi:

Item floribus albis.

Oenanthæ Fuchsi; Filipendula multo-
 rum: & dubitat Pena, an Plinij Molon.

Thalictrum nigrum Cordi: Dodonæus
 Thalictrum magnum facit: à quibus-
 dam Ruta pratensis, & Saxifragia Gal-
 lorum.

Osiris, seu Linaria vulgaris.

Sylbum, seu Leucacantha Loniceri.

Aphyllanthes prima Dalecham-
 pij.

Syfirinchion Theophrasti, Cordo: seu
 Bulbus esculentus, Lacunæ: Bulbus
 sylvest. Fuchsi; à Lobellio, Orutho-
 gallon luteum vocatû, qui etiam dubi-
 tat an sit Vomitorius Bulbus.

Lactuca sylvest. vera Dalecham-
 pij.

Lactuca sylvest. Fuchsi, & Matthioli; seu
 Picris angustifolia Diosc. Penæ.

Pecten Veneris Ruellij: aut fortasse (ut
 inquit) Anguillara, Scandix Veterum.

Tordylium, Sefeli creticum Lobellij.

Nasturtij species, Gesneri: illa quæ à Tra-
 go, Fuchsi, & Cordo pro Scriphio
 Germanico proposita est: à Pena fortè
 Thalictrum Diosc. seu Sophia Chy-
 rurgorum: à Dodonæo etiam pro Tha-
 lietro picta.

Flammula altera Dodonæi, seu Clema-
 ris recta.

Stratiotes, seu Achilleæ congener Clu-
 si; fortè Helyochrisis Italica, Mat-
 thioli.

Ladanum segetum Plinij Dalecham-
 pio; rubro ac albo flore invenitur.

Aristolochia rotunda genuina; frequen-
 tissima.

Itè Clematidis, Penæ: perperam aliquæ Of-
 ficinarum credunt esse genuinam longam.

Thlaspi parvum Hieracifolium, & Leu-
 coion minimum luteum Penæ: à Da-
 lecham-
 pio pro Lunaria lutea picta:
 Clusius Thlaspi clypeatum vocat, in
 suis

fuis doctis. Observat. Pannonicis: à quibusdam, Bisctella.
 Nepeta, Tragi: Menta Catti, & Cattaria multorum.
 Iberis, seu Lepidium Diosc.
 Tithymalus verrucosus Dalechampij.

Esula minor Tragi.
 Polypremnum Dalechampij seu Polygoni species.
 Origanum sylvest. seu commune in officinis.
 Lappa major Matthioli utraque.

Mox descendimus ad Athesim, inde senis conjunctis navigijs pendentibus ex longo, crasso, & mobili fune, qui alium similem funem amplectitur, magnis arborum truncis in utraque ripa infixis alligatum, in Pagum transvehimur Septimum dictum, quod ab Urbe distet septem millibus passuum, quod magnam voluptatem spectantium oculis ob elegantiam adfert; pergentibus autem per illas semitas reperiuntur hæ plantæ:

Onobrychis Pannonica prima, Clusij: seu, ut ego dicere, Cicer Astragaloides.
 Heliochrysos sylvest. seu Chrysocome,

Tragi; vel Amaranthi lutei species.
 Verbascum III. Matthioli.
 Cynoglossum Vulgare.

Hinc post frugiferos aliquos campos ingredimur in vastum & pariter incultum agrum, parum ab eo dissimilem, de quo in initio itineris. ubi adnotantur:

Euphrasia, passim.
 Linum perpusillum floribus luteis Lobellij.
 Item sylvest. Linum floribus albis.
 Eupatorium Græcorum, seu Agrimonia.
 Erygeron magnum, seu Iacobæa Senecium Lobellij.
 Helxine Cissampelos.
 Filix mas, frequentis.
 Iris vulgaris.

randi, ex Lobellio.
 Conyza Helenitis Cordi: seu Baccaris Monspelliensis Penæ: Matthiolus pro Conyza majore pingit, uti etiã Dod. Horminum sylvestre Fuchsj.
 Millefolium luteum, an Agerati species?
 Polygalla Diosc. Dalechapii: seu, Onobrychis Dodonæi: vel caput Gallinaceum Belgarum Penæ.
 Sideritis prima Fuchsj: Tethrait & herba Iudaica, Herbariorum.
 Saxifagon Pauli, & Diosc. Guillandino, & Osteocollum Absyrti: est Saxifragia communis.
 Corruca.

Anonis lutea Camerarij: Natrrix Plinij, Quorundam: perperam multi Pharmacopœorũ pro vero Meliloto utuntur.
 Lotus sativa Matthioli.
 Ocymoides Matthioli; flore albo.
 Perceper Anglorum Penæ.
 Saponaria Rec. Cunder Avicennæ Vale-

Cicer sylvest. alterum Dalechampij.

IN quo loco etiam conspicimus,

Cistum annuum flore guttato, nostrum.
 Cistus annuus flore guttato.

ASSURGIT recto surculo tripalmarum, quadrato, hirsuto, virescenti; cui prope terram folia multa Oleæ effigie, deinde per intervalla ad opposita latera alternatim suru bina, ad medium usque, deinde per aliquos ordines terna spectantur, duobus tamen ex his angustioribus, è quibus flores multi, colore & forma Helianthemum. Sed hoc amplius in singulis folijs guttulam sanguineam sortiti, ad instar Pyropi, auro summa arte excepti, tum summitati, tum pediculo longiusculo & capillari calicibus affixi hærent; horum tamen aliqui sine folijs unicum florem in suprema parte obtinentes plantam finiunt. quæ radice unica, exili, lignosa, ac parum fibrata alitur. Floret initio Iulij; sapor, & semina ut in alijs Chamæcistis; provenit in plano Agro altero, sed frequentior in opido Ciani.

Et hæc inveniuntur Pontonum usque: Est autem Pontonum rus. amœnum in quo jam dictorum Nichesolarum sunt perampla prædia, & egregiæ ædes, aptæ ad excipiendos propter varia illarum exculta ornamenta, varij generis supellectilem, & absolutas commoditates quosvis Illustris. Viros, uti sæpissimè contigit; adjuncta huic nobiliss. domui duo pulcherrima Viridaria, in quibus præter varios ordines frequentissimarum Cupressum, & infertorum

ferorum selectissimorum, diligenter coluntur istæ nobiles plantæ: (inter quas digniores & magis peregrinæ à Præclarissimo Viro Ioanne Vincentio Pinello transmissæ huc sunt.)

Acanthus aculeatus Lobelij: seu Montpellierensium Chamæleontha.
 Caucaſon, seu Moly Indicum.
 Althæa flore luteo, aut Theoph. Ibiſcum Lobelij: seu Abrinon Avicennæ.
 Sanicula montana Cluſij.
 Aconitum lycoctonum Matthioli.
 Aconitum batrachoides Penæ.
 Napellus Matthioli.
 Napellus Penæ.
 Napellus racemofus.
 Napellus Moyſi Avicennæ, Matthiolo.
 Leucoion creticum pulcherrimum, fortè Leucoion cœruleum Dioſc.
 Tamarindus vel Derelſide Ægyptiorum, Exc^{mo} Proſpero Alpino.
 Acacia Ægyptia genuina Antiquorum.
 Stœchas altera Penæ.
 Palurus Athenæi, seu Nabca Ægyptiorum, Alpino.
 Aquilina quatuor diverſorum colorum pleno flore, ſive degener, hoc eſt, ex pers corniculorum inflexorum.
 Item, quatuor diverſorum colorum, pleno flore roſeo, ſive degener.
 Hypponafatrum.
 Dictamnium creticum.
 Bryonia cretica.
 Hedyſarum alterum clypeatum Lobel.
 Thlaſpi clypeatum Penæ.
 Iris bulbosa colore luteo pallesceti. (tior.)
 Iris bulbosa versicolor angustifol. saturata.
 Iris bulbosa versicolor latifol. saturatior.
 Iris bulbosa violaceo flore.
 Iris bulbosa flore rubro.
 Iris bulbosa flore rubro elegantior.
 Pſeudonarcifſus pleno flore.
 Pſeudonarcifſus Hiſpanicus minor.
 Mirtillus Germanica.
 Aſter prætenſis, seu V. Cluſij.
 Scabiola Hiſpanica Cluſij: à Fabio Columna, Phyteuma Dioſc. credita.
 Lirio-aſphodelus albo flore.
 Anonymos Buxifolia.
 Sefeli Maſſilienſe Dioſc.
 Panax Heracleum Herbariorum.
 Panax Aſclepium Dioſc. Guilandino.
 Aloë utraque.
 Trachelium majus, noſtrum.
 Tragium creticum Bellonij: seu Androsemum fruticosum Camerarij: vel Ruta hypericoides Dodonæi.
 Iſopyrum Matthioli: seu potius ad Melanthij ſylveſt. ſpecies referenda.
 Eruca peregrina Cluſij: seu Leucoion marinum Paravinuta.
 Impatiens Dodonæi.
 Triſolium Asphaltites.
 Viola matronalis, vel Damascena Rec. à Fuchſio pro Leucoio albo picta: à quibusdam Heſperis Plinij credita.
 Centaurium majus genuinum Dioſc.
 Smyrniuni Lacunæ.

Cluſij.

Hemerocalles Chalcedonica.
 Digitalis lutea, flore amplo.
 Item purpurea.
 Cytisus Maranthæ.
 Bryonia cretica.
 Peucedanum magnum Italicum Lobelij.
 Hieracium intubaceum flore carneo.
 Verbascum quartum Matthioli.
 Draba Dodonæi, seu Dryophonon Plinij, ejuſdem: nonnulli verò, Thlaſpi Candiz umbellatum vocant.
 Myrrhis parva altera Lobelij.
 Superba Auſtriaca Cluſij.
 Cacalia Penæ.
 Leontopetalon, è Creta.
 Tanacetum acutum album Tragi: seu Parmica folio Taraconis, Penæ: vel Pyrethrum ſylveſt. quorundam.
 Ocymoides arboreum, seu fruticosum Camerarij.
 Cardiaca Melica Penæ; seu Moluca aſpera.
 Tanacetum non odorum Penæ; seu perperam Sideritis Italorum Lobelij.
 Chamærhododendros alpina, Penæ.
 Corona imperialis, ſimplici ſerie florum.
 Liliſium Suſianum Cluſij: quidam Liliſium Perſicum vocant.
 Poterion Dioſc. Penæ: à quibusdã Pimpinella ſpinofa.
 Pthora Valdenſium.
 Lychnis Chalcedonica: Scarlatea vulgò.
 Thapſia Matthioli.
 Ferula Galbanifera Lobelij.
 Ranunc. polyanthos aureo flore.
 Datura Turcarum Garziæ: Solanum manicum Columna facit.
 Muſchari Turcarum: Matthioli exhibet pro Bulbo Vomitorio.
 Eryſitales, Plinij.
 Ocymoides repens polygonifolio, Penæ.
 Helianthæ flore candido.
 Acorum genuinum Antiquorum: perperam Calamus aromaticus multorum.
 Rhodia radix.
 Siliqua.
 Iaſmynum Cathalonicum.
 Syringa cœrulea Luſitanica Penæ: Lilac Turcarum, Matthiolo.
 Arundo Indica, vel Cannacorus quorundam: à Camerario Gladiolus Indicus vocatur.
 Cumynum ſylveſtre primum, Dioſc.
 Calcitrapa candida, & rubra flore duplo.
 Cnicus alter Cluſij,
 Cnicus ſylveſtris primus multorum: Atractylis vera Dalechampij.
 Charophyllata montana major.
 Item Alpina minima noſtra.
 Iacobæa II.
 Item, III. Pannonica Cluſij.
 Caltha seu Calendula, pleno amplo flore: Clymenum Dioſc. Fabio Colunæ.
 Soldanella

Soldanella alpina Clusij.
 Gramen Parnasi Dodonæi.
 Primula arborescens flore simplici.
 Lygusticum verum Dioscoridis.
 Pulsatilla flore albo.
 Aconitum tertium Diosc.
 Alektorolophus primus alpinus Clusij.
 Nardus Celtica altera Lobellij.

Scorzonera Hispanica.
 Item, V. Pannonica Clusij.
 Ornithogalon spicatum.
 Dentariæ minoris Matthioli, tres ex fo-
 liorum numero varietates.

Item:

Stœbe Capitata Rosmarini folio nostra,
 cujus Iconis descriptio sequitur.

Stœbe Capitata Rosmarini folio.

EX albicante radice lignosa, & aliquan-
 tulum fibrosa, varij efferuntur caules
 teretes, modo coronariæ Lybanothis,
 trium circiter cubitorum, quadam canitie
 aspersi, profert folia uti ipsa Lybanothis, sed
 longiora multo, & acuminata magis, quæ
 paululum flaccida facta, ita sese coarctant,
 ut omnino appareant Pinastrî folia; quæque
 supernè subvirescunt, infernè albicant, cum
 quadam lanugine, uti & cauliculi: in ramu-
 lorum fastigijs edit capitula quæadmodum
 Stœbe Salmantica prima Clusij; quasi ma-
 gnitudinis Centaurij majoris, cui etiam
 flos simillimus est, nisi quod magis purpura-
 scit: semen retinet Cnici, sed nigricans;
 perennis est planta. Hanc sub nomine Cha-
 mapiperis mihi misit D. Antonius Berthio-
 lus Ducis Mantuæ Pharmacopæus peritiss-
 simus, observatorque insignis, ut ipsi de hac
 sententiam meam dicerem: ego verò ratio-
 nes nullas cur ipsa ita vocari deberet intel-
 ligens, imò cum viderem Rosmarinum in
 folijs æmulari, ac Stœbis formam obtinere,
 atque temperamentum, (cum adstringens
 & exsiccans gustu sentiatur,) non esse præ-
 ter rationem arbitratus sum, nomine Stœ-
 bis Capitatæ Rosmarini folio eam insigniri,
 donec verius aliquod inventum sit, cui me
 subscribere non recusabo.

Trasi nostrum, vel esculentus Cyperus:
 Dulcichinū, à Guilandino vocatum:
 à Dodonæo pro Cypero dulci propo-
 situm: Fabius Columna Neapolita-
 nus, Malinathallam Theoph. esse au-
 tumat, uti etiam Anthalium Plinij, fa-
 cit. Hæc planta propriè Veronensis
 est, nullibi enim in tota Europa, præ-
 terquã apud nos sponte nascitur. Pro-
 venit verò copiosissimè prope Urbem
 ad meridiem, in qua itidem parte sur-
 gunt hæ, quæ hîc descriptæ sunt:

Chelydonium sylvest Cordi: seu Caltha
 palustris, Gesneri: Matthiolus pro Far-
 fugio pingit.

Phalangium Crete Salonensis Penæ: seu,
 Pseudoasphodelus, vel Asphodelus
 minor Dodonæi. & Asphodelus 111.
 Clusij.

Lotus tetragonolobus Camerarij. Vbi
 etiam abundanter conspicitur.

Oleaster Germanicus, Cordi: seu (ut
 multi existimant) Rhamnus primus
 Dioscoridis.

RVRSVM traicimus flumen hîc præsertim rapidissimum, & aliqua in parte vortico-
 sum vel flexuosum, antedictis annexis anfractis, & sic incedendo relinquimus dextrorsum
 Athesim, & Arcem illam ratione loci inexpugnabilem, sitam in faucibus montium, nobis
 appellatam *la Chinfa*; nam cum olim montis soliditate integri tutissimo lapidosoq; pariete
 Athesis clauderetur, atque aliò, non autem Veronam perflueret, mons hominum arte, ma-
 nûque apertus fuit, parte illa quæ alveo recta opponitur integra relicta, quam ita violenter
 ipsæ aquæ labentes feriunt, & ab obijce montis rejectæ tanto impetu relabuntur, ut rates,
 quibus merces utriusque Germaniæ advehuntur Venetias, Veronam, & alias in civitates,
 quandoque omnino ibi submergantur, semper tamen pars anterior in altum per ipsum
 montem ascendat, posterior autem aquis immergatur; quo fit ut in ea parte morantes
 cum aliorum risu, nec sine suo periculo ad genua usque madescant: conversum interim
 flumen ad dexteram ablabitur, ac denuo reconversum, tortuosè angulosèque ipsum per-
 vium, ac arte factum os ingreditur, ac sine impedimento perlabitur: Per hanc Arcem per-
 petuo

petuo praesidio Sereniss. Senatus Veneti custoditam, & per callem hunc montibus adhaerentem partim arte, partim natura extractum, iter fit in ipsam Germaniam: in via ista invenitur:

Psyllium, frequentissimum.
Agylops Penæ: & prima Matthioli.
Alcea vulgaris.
Alcea Veneta Tragi: *Alcea peregrina* solisæqua Penæ: secundum aliquos *Vesicaria* Cordi: à Matthiolo pro *Hypecoo* exhibita.
Bryonia.
Phyteuma Dalechampij frequentiss.
Chamaedrys, frequentiss.
Perfoliata rubra, quorundam, Gesnero: *Tamecnemum* Cotidi: *Vaccaria* Dodonæi.
Dorycnium Rondelletij, Penæ.
Tribulus sylvest. Dalechampij.
Terebinthus, frequentissimus.
Mahaleb Gesneri, & Matthioli.
Leucoion sylvest. Pannonicum Clusij.
Lycium Italicum, Matthioli: an infectoria *Spina altera* Clusij?
Lolium Fuchsj: *Gittago* Tragi: *Nigellastrum* Dodonæi: à quibusdâ *Pseudomelanthium*, & *Lychnoides* segetû.
Clematis altera Matthioli.
Campanula arvensis minima, Dodonæi; quam ipse olim pro vera *Onotrichide* exhibebat.
Gladiolus vulgaris.
Galega, seu *Ruta Capraria*: à Clarissimo Philosopho ac celeberrimo Medico, Hieronymo Fracastorio *Onotrichis* dicta: à quibusdâ Italis, *Lavanese*.
Trio, seu *Erysimum*.
Lycopsis Loniceri: sylvest. Buglossi congener.
Vvularia Tragi: *Cervicaria*, & *Trachelion* multorum: à quibusdâ *Archangelica*.
Rheseda Plinij secundum aliquos: dubitat an *Cantabrica* Plinij *Pena*: ab Italis, *Eruca peregrina* vocata.
Dentellaria Gesneri: *Dodonæus*, *Erygerum* quartum facit: *Pena*, pro minima *Conyza* exhibet: *Matthiolus* pro minore *Conyza* pingit, & *Phyllium*, à Cordo.
Veronica fœmina Fuchsj, & Matthioli: *Pena* verò pro vera *Elatine* Dioscorid. pingit.
Lamium Plinij; seu *iners*, ac *mortua* *Vritica*.
Lamium Penæ: perperam à Matthiolo pro *Galeopsi* Herbariorum picta, ut *Lacuna* affirmat.
Perfoliata Dodonæi.

Drypis Dalechampij.
Drypis Loniceri.
Fraxinus.
Populus Lybica, *Nigra*, & *Leuca*.
Rubus.
Prunum sylvestre ex quo fit *Acatia* vulgaris.
Ligustrum vulgare: à nonnullis *Cyprus* vocatur: sive *Phillyrea* à *Dodonæo*.
Phalangium ramosum Lobellij.
Fusanum nostrum: *Evonymus* Theoph. *Lobelio*: *Tragus* pro *Carpine* Theophr. proponit: *Cordus* verò *Anonymon* vocat.
Lotus arbor Diosc. à nostris autem *Perlaro* vocatur.
Frumentone nostrum; seu *Theophrasti Erysimum* Penæ: vel *Ocymum Veterum* Tragi: à quibusdâ *Lampisana* vocatum, hic copiosissime colitur.
Melampyrum Theophr. *Cordo*, *Trago*, & *Dodonæo*; seu *Vaccinum Triticum*: à Clusio *Parietaria* sylvest. Pannonica *tertia*: *Alopecuros* Plinij *Lobelio*: & *Stelephuros* Plinij, quibusdam.
Telephium Diosc. *Anguillario*, & *Guilandino*: *Scorpioides* Matthioli: seu, *Telephium Crateuz*, *Lobelio*.
Brassica campestris Clusij: & *Perfoliata* siliquosa Anglorum.
Caryophyllata vulgaris, an (ut inquit *Pena*) *Geum* Plinij: à quibusdâ *Chrysogonum* Diosc.
Rapunculus sylvest. cœruleo flore; seu sylvest. Tragi: *Dodonæus* *Rapum* sylvestre facit.
Ocymastrum Fuchsj: *Ocymum* sylvest. seu *Acinos* Dodonæi: à *Pena*, pro *Clynopodio* vulgari odore *Pulegij* exhibitum: *Tragus* *Calamintham* montanam facit, sed malè, nam *Calamintha* montana vera ab ista diversissima est, ut infra adnotabimus.
Lappa agrestis Tragi: à *Pena*; *Caucalis* albo flore vocata: *Aster* Diosc. Penæ: alter *Matthiolo*: *Bubonium* Galeni, *Dodonæo*.
Aster primus Matthioli; seu *Amellus* Virgilij.
Calcitrapa Cordi:
Chamaemelum Eranthemum, Fuchsj:
Consolida regalis, quorundam.
Ruta Canina Rec. an *tertia* *Scrophularia* Dodonæi?
Galium floribus albis.

POSTEA verò ingredimur Pagum Caprinum, nobisem, multum feracem, pluribus fontibus scatentem, & nobilibus habitationibus exornatum. Hic observantur:

Asplenium Diosc. *Cetrach* Arabum.
Polytrichum, utrumque.
Phyllitis Dioscoridis.
Hydropiper Dioscor. seu *Perficaria* non

mitifolia: perperam *Cratægonum* Cordi, aliqui vocant.

Hydropiper Ruellij; seu, *Hepatorium Cannabinum* vulgò, perperam *Hepatorium*

- patorium Avicennæ creditum.
 Hydropiper alterum Herbariorum, Dalecham-
 pio: à quibusdam Chrysan-
 themum.
 Androsæmum Matthioli, Penæ, & Lo-
 bellij.
 Alcyrum Matthioli, & multorum.
 • Lyfimachia altera Matthioli: seu (ut Pe-
 na inquit) Lyfimachia purpurea, an
 verò Pliniana?
 Nummularia Recentiorum: an (ut in-
 quit ipse Pena) Erestedanū Theoph.
 à Cæsalpino Boriffa dicta.
 Artemisia major, seu vulgaris.
 Centauroides vel Lymnesium Cordis
 fortè (ut inquit Anguillara) Papaver
 spumeū: Gratiola, & Gratiadervulgò.
 Anagallis utraque, terrestris, ac aquatica.
 Symphitum maius, floribus albis, & pur-
 pureis.
 Solanum Halicacabum Diosc.
 Hederæ terrestris Matthioli.
 Hermodactylus, sive Colchicum nõ ve-
 nenatum Officinarum: quorundam
 Narcissus Virgilij.
 Symphitum medium, & minus.
 Ophyoglossum, Fuchsi; seu Enophyl-
 lon: à Cordo lingua Vulneraria: Ligu-
 lacam Plinij Gesnerus autumat: à qui-
 busdam Ceratia Plinij, Luciola etiam,
 ac Argentina nuncupata.
 Genistella infectoria vulgarissima: an (ut
 Pena inquit) Lutea Plinij: à Trago per-
 peram pro Ferula proposita.
 • Potentilla minor, seu Argemone quo-
 rundam.
 Vitis sylvest. Matthioli: an (ut idem Pe-
 na inquit) Melotron Theoph. seu Cy-
 claminus altera à Dodonæo: Siliqua-
 strum Plinij Guilandino: à quibusdã
 Circea, & Dulcisamara vocatur.
 Chrysanthemum Damocratis Fuchsi:
 Ranunculus verticillatus Apulleij.
 Persicaria pusilla Lobellij.
 Cirsium Matthioli.
 Centaurium luteū vel Citrium, Mesues.
 Vrtica Heraclea Tragi: falsò Scorodo-
 nia Cordi à quibusdam credita, nam
 Scorodonia ab ipso Cordo exhibita a-
 lia planta non est quàm Salvia sylvest.
 Tragi, & Sphacelus Dodonæi.
 Dryopteris, frequentissima.
 Cassuta Plinij: Linodesmum Gesneri:
 vel Cuscuta vulgò: quidam, Oroban-
 chen vocant.
 Oxyacantha Fuchsi: perperam Berbe-
 ris multorum.
 Oxyacantha Diosc. & Matthioli, est Ber-
 beris genuina Arabum: à Trago Cy-
 nosbatos: à Cordo, Sorbus aculeata:
 Spina Appendix Plinij, à Gesnero.
 Siliquia sylvestris Clusij: an (ut Pena in-
 quit) Cercis Theophrasti: est illa com-
 mentitia Acacia prima, à Matthiolo
 piti.
 Condrilla major, Dodonæi, & Loniceri,
 seu Apate Dalechampi.
 Periclymenum Dioscoridis.
 Periclymenum rectum alterum Clusij.
 Periclymenum non perfoliatum alte-
 rum, Lobellij.
 Xanthium, seu Strumarium.
 Caulis Matthioli.
 Tussilago seu Bechion, vel Farfara.
 Equiseti variaz species.
 Phu parvum, seu palustre.
 Acer Montepessulanum.
 Erica major floribus purpurascens,
 Lobellij: seu Erica altera Clusij.
 Gramen hirsutum, fortè Gramen Leu-
 canthemum Dalechampi: à quibus-
 dam Combretum Plinij dictum.
 Circea Lutetiana.
 Orvala tertia Dodonæi: seu Colus Iovis,
 vel Galeopsis lutea, seu Horminum
 sylvest. quorundam.
 Colutea Scorpioides.
 Cytisus Hispanicus alter, Clusij.
 Item quartus, ejusdem.
 Cytisus alter, Penæ.
 Cytisus albus sylvest. Cordi: an Cytisus,
 Gesneri?
 Valeriana rubra Dodonæi; & Ocyma-
 strum Valerianthon: an (ut inquit Lo-
 bellus) Códurdum, Plinij: fortè Nar-
 cissus Virgilij & Columellæ: Strution
 ab Excell. Aldroando: & à quibusdã
 Ben rubrum creditum.
 Aria Theophrasti, Dalecham-
 pio.
 Phyteuma Matthioli: à Pena Campa-
 nula persicifolia, vel quæ Iasone à
 Theophr. credita.
 • Viburnū Matthioli; seu Lantana vulgò.
 Daphnoides, seu Laureola.
 Digitalis Lutea parva.
 Iacea montana Narbonensis, Lobellio.
 Anemone tenuifolia Cordi: Eranthe-
 mum Gesneri, & Dodonæi: Matthio-
 lus, Adonis florem nuncupat: Lobel-
 lius φλδξ, id est, Phlox Theophrasti,
 autumat.
 Orobus Venetus primus, & alter, Clusij;
 seu purpureo, & albo flore.
 Galeopsis Dioscoridis. cujus radices quia
 albo Helleboro persimiles sunt, hacten-
 us pro ipso Helleboro in Officinis
 perperam exhibitæ sunt. hujus effigies
 à nullo certius relata est, quàm ab Ex-
 cellentissimo Camerario, in Epitome
 Matthioli.
 Genistella aculeata; fortè Vlex Plinij,
 Penæ.
 Pneumonanthe Cordi: Gentianæ mino-
 ris species, Penæ: à Dodonæo, Viola
 Calathiana dicta.
 Geranium Bathrachioides Dodonæi:
 vel Gratiadei Germanorum, Lobel.
 Geranium Hemathodes; seu Cruciale
 supinum Lobellij.
 Chamæcistus III. Pann. Clusij.
 Hyssopus

Hyssopus Officinarū, vel potius Thymbrae species,

Anonymos linifolio Clusij.

Clematis tertia Matthioli: seu Vitis sylvest. Dalechampij.

Ocymoides repens polygonifolio, Penæ.

Juniperus minor, seu vulgaris.

Taxus: Milos Theoph. Penæ, seu σμίλος, vel σμίλαξ, Diosc. & Galeni.

Leucacantha Monspelliensium, Dalechampio.

Asarum; perperam Baccara multorum.

Polygala Matthioli, non Diosc. Astragaloidem, Lobellius facit: an potius ad Loti species referenda est?

Lotus sylvest. Anguillaræ, & Matthioli: seu Trifolium Asphalthæum, Fuchsj;

vel odoratum Trifolium, seu lativa

Lotus Dodonæi: an Mel frugum Theophr. ut Penæ inquit?

Calamintha montana; & altera Calamintha, Matthioli.

Lampfana Dodonæi.

Clymenum Plinij quorundam: Dodonæus, Androsæmum facit: vel alterum Androsæmum Fuchsj.

L o c u s Coronæ, est in angustijs duorum montium, qui constant ex solido saxo, semimilliaris altitudinis, adamussim perpendiculariter recti, ac aspectu horribiles, supra medium sinistri quorum exprorecta est magna saxosa portio, hortulum pèsilem repræsentans, inaccessibilis, nisi per funem ab altitudine superiori demittaris: aut via hominum industria parata, aspera, & difficili circa latus dexteri montis descendendo, ex hoc ad sinistram trans eas per ligneum pontem, valida Tiliæ fœminæ arbore bifurcata fultum, quæ Tilia aded magna (divinum profectò) ex vivo saxo exoritur, ac alimento à simplici lapide suggesto nutritur, augetur ac germinat, pandens ita nobiles illos duos ramos, ut ponti viride tegumentum paret; hinc per arctam semitam in montis latere gradatim excisam, & unicæ personæ deservientem scanditur ad naturale podium, ubi perpulchrum, neque parvum Templum Deiparæ, semper Virgini gloriosæ erectum est, cunctis non solum vicinis pagis, sed etiam remotioribus oppidis, & urbibus venerandum, ad quod præsertim decimo octavo Kal. & sexto Idus Septembris turbæ hominum copiosissimæ confluunt; quod ab Heremita quodam venerabiliter custoditur; quare ab aliquo etiam probo viro solitudinis cupidus hujuscemodi apta contemplationi loca initium sumpsisse credibile est: hic Omnipotenti Deo mentis elevatione aguntur gratiæ, atque divinæ clementiæ beatæque Virgini locorum indagatores semetipsos commendant, subinde benè cultus hortulus religiosi hominis invisitur: jam verò cum superius denuò reditum est, in initio descensus consistendo, deorsum prospicientibus sese offert admodum amœna Vallecula Brentini, agris vitiferis, & optimè cultis insignita, qui rapido, flexuosissimoque Athesi summa cum voluptate secari conspiciuntur: in hoc admirabili Coronæ situ hæ plantæ virescunt:

Corydalis Galeni Anguillario: seu Fumaria tertia Matthioli: Splith, vel montana Corydalis quibusdam: an (ut Lobellius inquit) Phragmites Aetij?

Scorzonera latifolia, seu Hispanica; è rimis tantum saxorum erumpens.

Crocodilium Fuchsj: à Gesnero, Echinopus vocatum: à Cordo, Carduus Sphærocephalus: à Trago, pro vero Chamæleone pictum: Penæ verò, Ritro seu Rutro Theophr. autumat: Dodonæus, pro Spina peregrina pinxit: Spina alba quorundam: seu Sphærocephalus annuus, Camerarij.

Fabaria, seu Faba inversa, vel Crassula: à Trago, pro Scrophularia exhibita, ut inquit Penæ, quam Telephium Græ-

Chærophyllum, vel Chærophyllon Columellæ, Dodonæo: à Manardo, Mirrhys credita: Oreoselinum Anguillaræ: & Cerefolium, & Gingidium multorum.

Marrubium agreste, Tragi: seu Stachys Diosc. (ut Penæ inquit) & Scordotis, Plinij.

Herba sacra quorundam Dalechampio: seu Mellissophyllum Tragi, & Cordi: à quibusdam perperam Mellissophyllori Fuchsj putata; nam (ut mihi videtur) Mellissoph. Fuchsj, est ipsa montana Calamintha, Penæ.

Sphondilium Rec. seu Acanthus Germanica.

Cicuta.

Serpillum, utrumque.

Polium alterum Matthioli: à quibusdam Iva moscata.

Anonymos florè Coluteæ, Clusij, sive prior.

Castanea; atque Carpini frequentiss.

E t hæ plantæ, usque dum ascendendo pervenimus ad coronam.

corum ipse putat.

Saxifragia magna Italarum; frequentiss. ex scissuris pullulat.

Polemonia petraea Gesneri, Ioachimo Iungermanno.

Fistularia petraea, seu Alektorolophos tertia alpina Clusij.

Hyssopus montana.

*Parietaria sylvestr. prima } Pannonicæ
Item sylvest. altera. } Clusij.*

Saxifragia Bavarica } Iunger-

Saxifragia hircina elegatissima } mauni.

Epimed:um Penæ, & Dodonæi: Lunaria media secundum aliquos.

Euphrasia altera, Lobel. & Dodonæi.

Cannabis sylvest. prima Lobel.

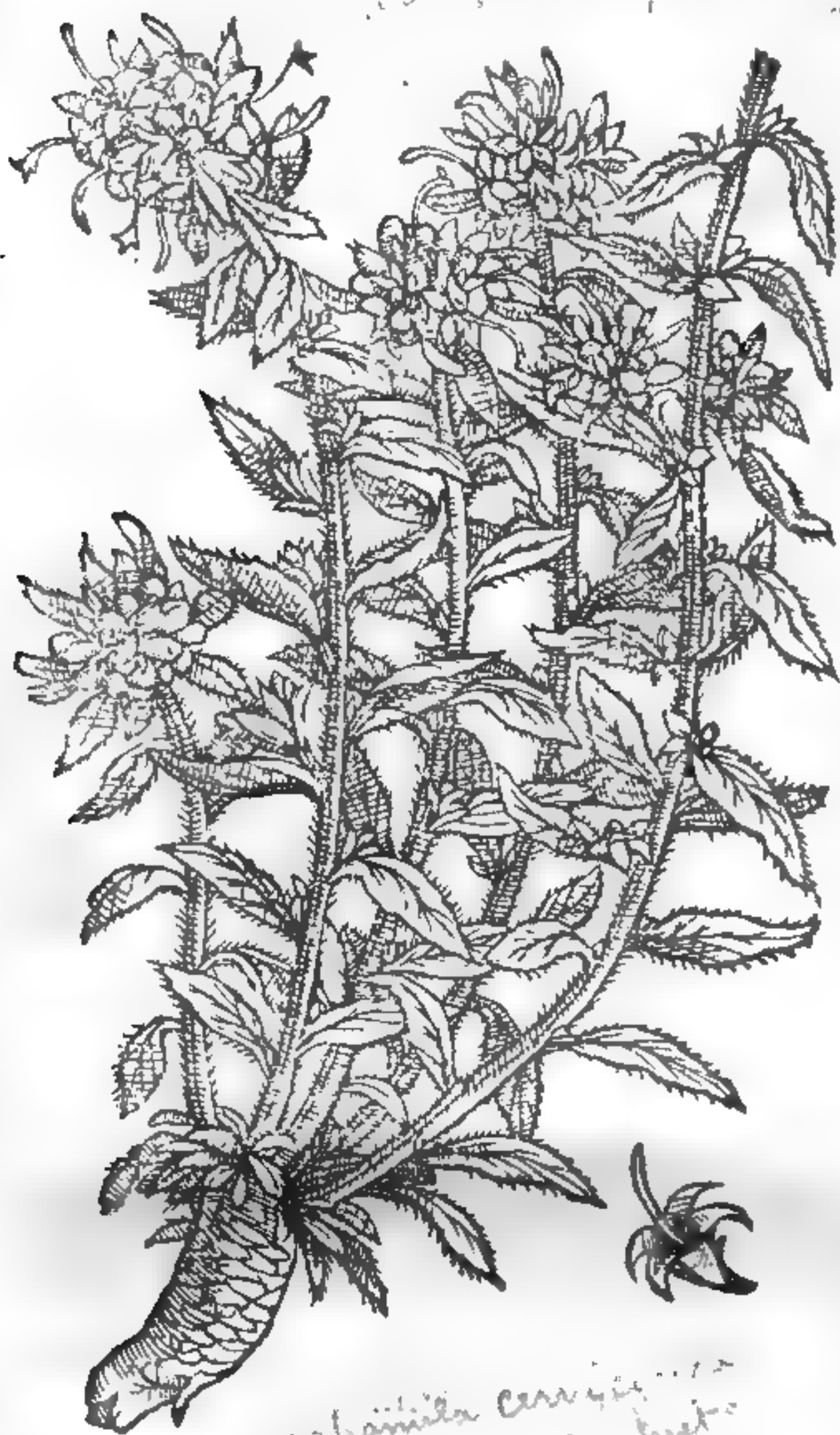
Conyza minor, & media, Matthioli.

Campanu-

MONTIS

Campanula Elzophyllos, Iungermanni.
Sedum magnum pallido flore.
Phalangium ramosum, jam dictum.
Colutea Scorpioides, frequentissima.
Galeopsis aquatica, verticillatis floribus.

Trachelium majus petræum.

BALDI

CCXXXIIJ

Tanacetum non odorum Penæ; frequentissimum.
Androsæmum Matthioli: frequentiss. &
Trachelium petræum majus nostrum, etiam hic pullulat, ejus Icon hic proponitur,

A Radice lignosa, & rugosa, colore pallido purpurascente exeunt cauliculi multi striati, subhirsuti, cubitales; & cum rubore virides; qui inordinatè emittunt folia oblonga, crenata, nigricantia, sua pariter hirsutie communita, parte prona potissimum, ubi etiam albicant, & Salviæ folia referunt, magis tamen angusta, & mucronata; inter quæ parvula quædam foliola prodeunt: in summo caule sunt flores multi acervatim congesti, quæadmodum in umbellata Cervicaria Penæ; & inferius ex eodem globuli quidam, at minori numero, & inferius magis inter caulem, & folia, alij, & adhuc pauciores; formam representant illorum jam dictæ Cervicariæ, sed minores, albi, & in quinque, & quandoque septem mucronatas scissuras divisi; è quorum centro multa exeunt stamina sublutea, quorum unum modo Proboscidis egreditur, versus cacumen satis crassum, quod dum maturatur, bifurcatum & aduncatum evadit. decedente Augusto florens conspicitur, atque talis per plures dies conservatur, unde hæcenus semen minimè observari potuit; inter rimas illorum asperimorum lapidum Baldi, solum circa Coronæ Templum pullulat. Trachelium hoc non acre, non amarum, sed tantum adstringens esse sensu dignoscitur, multoque magis ipsa Cervicaria.

Hic contigua aliqua domus sunt quorundam hominum urbanorum qui Cruciati vocantur, in quibus hospitia non incommoda pro locorum ratione haberi possunt: Hinc discedimus ad Vallem frigidam, & primò transimus per quædam prata, vulgò Prata Bazaria dicta: deinde ad Basianam, & Imen, quæ sunt Vallecule Meridie spectantes, admodum herbosæ, in quibus greges pecudum, & armentorum pascuntur, eo præsertim temporis initio, cum in montes tendunt; atque etiam, cum incunte frigore ab altioribus descendunt; & hoc ne quid à frigoris subita mutatione animalia patiantur: Quæ Valles multis caudicibus, Acerum: Ariarum Theoph. Viburnorum, Corylorum, Fagorum, & pullulantium Quercuum abundant, inter quas frequentissima germinat;

Montana Calamintha vera Antiquorum, à Pena, & Lobellio celebrata, sive Mellissophylon verum Fuchij.

Hic etiam virescunt plantæ hæc:

Bistorta major vulgatissima: à Gesnero
Limonium: à quibusdam, Britannica existimata.

Caltha alpina Gesneri: Plantago alpina ab alijs: an Celtica nardus altera Penæ? & Rondelletij? fortè Chrysanthemum Dodonzi: & Doronicum quartum Clusij.

Chamaeleon albus Dioscor. Helxine Plinij, Anguillarij: Sylibus Gesneri; & Carlina vulgo.

Martagonis, seu purpurei Lilij, variz species.

Hyacinthus Germanicus liliflorus, &
Hyacinthus bifolius Theoph. Penæ.

Asphodelus albus major, frequentiss.

Verbascum Tragi: Cyanus major Lobellij.

Cyanus supinus Lobellij.

Cirsium Pannonicum primum Clusij.

Orobanchæ, variz.

Panax Heracleum Recentiorum.

Myrrhis altera parva Penæ: perperam Daucoides Cordi, Lobellio: quidam pro vero Seseli; alij pro Ligustico genuino in pharmacis ponunt.

Alectorolophos, Plinij, seu *Crista galli*: ab aliquibus *Alliaria* dicta.
Cirsium Anglicum Penz.
Aclepias flore albo, frequentis.
Heliochrysos sylvestris Tragi: vel *Chry-*

socome Germanica, *Lobellij*: à *Matthiolo* *Pseudoleontopodium* dicta.
Onopordon Plinij *Dalechampo*: fortè *Cardus Eriocephalus* *Clusij*: à quibusdam *Corona fratrum*.

Et sic pervenimus in nobilissimam, ac omni laude dignam frigidam Vallem, ortui solari expositam. hic sunt planities non parvæ herbis abundantes quibus à Maio, usque ad Septembrem mensem animalia copiosa nutriuntur; hic adsunt cavitates quædam, in quarum duabus pluviales aquæ conservantur, in tertia autem salientes aquæ perpetuò scaturiunt; his armenta pro potu utuntur. In eisdem copiosè luxuriat,

Potamogetum, seu fontalis: perperam *Malabathrum Lusitani*.

Hic sunt humiles, & pastorales casæ, seu *Tuguria* ex viminibus contexta, flantibus ventis pervia, paleis cooperta (*Baito*) ab incolis dicta, sub quæ lac defertur atque asservatur, & sub his, & ab imbribus pastores ipsi sese tumentur: in ista planitie frequentissima est,

Alchimilla, seu *Stellaria multorum*; seu *Leontopodium Brunfelsij*: *Drosium* à *Cordo* nuncupatum.
Soldanella montana *Clusij*, passim.
Britanica Fracastorij: an potius *Hormini* sylvest. species?
Veronica supina, *Lobellij*.
Cardus Condryloides *Dalechampi*.
Hyerobotanæ mas, & femina, *Dodonæi*.
Bellis cœrulea magna.
Helleborus albus, floribus pallescentib.

Primula veris prior, & altera, *Matthioli*: à *Fabio Columna Neapolitano*, *Alisma sylvarum*, & *pratensis*, vocitatur.
Polygala, *Tragi*, & *Dodonæi*: seu *Onobrychis*, *Diosc. Lobellio*.
 Item floribus luteis, ab Excellentiss. *Jacobo Zuinghero* inventa.
Aconitum Lycoctonum vi. *Clusij*.
Lotus eneaphyllos *Dalechampi*: multi ex nostris pharmacopœis, pro vero *Meliloto* utuntur.

Quibus perspectis aggredimur ascensum, (& difficilem sanè, licet talis non videatur) ad scopulorum latus, atque simul hæc simplicia à nobis collecta,

Loti, variz species.
Helleborus albus floribus atrorubētibus.
Aconita varia.
Pilosella floribus rubris.
Gramen parnassi, vel *Lilijconvallij* species *Dodonæi*: aut *Monophyllon multorum*: *Cyclaminus altera* *Diosc.* seu

unico folio *Dalechampi*: non rectè *Lobellius* *Gramen parnassi Cordi* facit; nam (ut ipse *Cordus* scribit) ignorari affirmat.

Bethonica alpina albo flore.
Iuniperi species minima; fortè *Iuniperus supina* *Clusij*.

Et cum jam ad eum locum perventum est, vulgò *Saxa Vallis Frigidæ* appellatum, quæ atdua, prærupta, ac alicubi valde discissa sunt, laborandum est in ingenti selectarum plantarum copia, quæ hic amœnissimè vivunt, atque virescunt, siquidem observantur:

Crocodilium Monspelliensium *Dalechampo*.
Echium montanum *Dalechampi*: seu ut ego dicerem, *Cervicaria montana Thirsoides*, seu *Trachelium Alopeuroides*.
Scabiosa montana omnium minima *Penz*.
Lonchitis aspera major, *Ghini*, & *Matthioli*.
Centaureum majus, alterum *Clusij*: à quibusdam (falsò) *Centaureum majus Dioscori* creditum, & *Rheubaldensis* quorundam: hic frequentissimum.
Veronica mas *Fuchij*, & *Dodonæi*: *Lobellius*, *Bethonicam Pauli* facit.
Veronica *Dalechampi*.
Veronica recta minima, *Lobellij*.
Leontopodium, *Loniceri*: an *Myosotis*?
Allij montani IIII. species duæ, *Clusij*.
Serratula *Rec.* frequentis.
Cardus pratensis, *Tragi*: seu *Acanthus* sylvest. *Lugdunensium*.

Cardus Arzophyllos *Dalechampi*.
Chamaeleon verus *Tragi*: *Tetralix spinosa* *Lugdunensium*.
Viola Martia surrectis cauliculis *Penz*: à quibusdam *Viola arborea*.
Martagon, seu *Lilium montanum* *Italorù*: vel *Hyacinthus Poëtarum* *Tragi*: seu *Asphodellus scemina*, *Fuchij*: à *Dodonæo*, *Lilium* sylvest. vocatum.
Polygonatum latifolium.
Itea minus, multorum; seu *angustifolium*: à *Mutono*, *Chamaedaphne Dioscoridis* creditum.
Bellis maxima flore *Anthemidis*: sive *Bellis major* *Lobellij*.
Antiphthora, frequentissima.
Napellus verus cœruleus, *Penz*.
Napellus vulgaris, seu *Lycoctonum sativum* *Ericarpum*, *Cordi*.
Iacea nigra, *Dodonæi*.
Panax Chironium *Tragi*: seu *Isophyllon Cordi*, vel *Bupleurum alterum latifolium*, *Lobellij*.

Bupleurum Penæ; seu angustifolium.
 Aster luteus, seu Oculus Christi major
 Dalechampij.
 Achillea fideritis Matthioli.
 Iacobeia altera Pannonica Clusij.
 Draba Penæ.
 Hypoglossum multorum: Fabius Co-
 lonna, Radicem Idæam facit.
 Lunaria Magorum Arabum Penæ: seu
 Oxalys scutiformis, vel saxatilis.
 Onagra Rec. an potius Lysimachiaæ sili-
 quosæ species? quibusdam Chamæ-
 meris Gesneri putatur.
 Digitalis prima, Tragi; seu amplo flore:
 Dalechampius Verbasci specie facit.
 Pseudoasphodellus Pann. Clusij.
 Dauci alterum genus Fuchsj: à Lobel-
 io, Lybanothis Theophr. vocata.
 Daucitertia species Fuchsj: seu Lyba-

nothis altera Dodonæi; & minor Lo-
 bellij.
 Geleopsis Cortusi: Scrophulariaæ conge-
 ner est.
 Linum sylvest. Pann. alterum Clusij, vel
 Cistoydes Linum.
 Lychnis quarta Clusij.
 Flamula, & Clematis recta.
 Trachelium majus, & minus Fuchsj.
 Scorzonera v. Pannonica Clusij.
 Succisa Fuchsj; seu Morsus Diaboli.
 Ornithopodium Dodonæi.
 Condrilla cœrulea flore pulcherrimo;
 seu Sonchus lævis primus Clusij.
 Passerina Linariae folio, Lob. seu Chry-
 sosome altera, Mutoni.
 Galega montana, Dalechampij.
 Vbi etiam;
 Clematis Crutiata alpina nostra, inveni-
 tur; cuius effigies ac descriptio sequitur:

Clematis Crutiata alpina.

A Sarmentosa radice egerminant mul-
 ti caules vitigni, magis subtiles quàm
 in alijs Clematidibus; lignosi, angulares,
 lenti, & tricubitales; è quibus furculi multi
 adhuc magis subtiles quatuor digitorum
 altitudinis, qui æqualiter bipartiti ad latera
 dividuntur, singuliq; obtinent tria folia iu-
 sto intervallo divisa, & pediculo brevissimo
 adnexa, forma mirtea, tamen majora, satis
 profundè per ambitum secta, nervosa, ru-
 gosa, inæqualis magnitudinis, nigroque vi-
 rentia: est illi flos Crucem representans, fo-
 lijs mucronatis, lanuginosis, cœruleis albi-
 cantibus, cujus medijs acervulo quodam
 extremulis foliolis (uti in Rosa Alexandi-
 na apparet,) decoratur. Est sarmentosa, &
 perenni radice. Oritur in altioribus Baldi
 rupibus, quibus Eurus dominatur. Bruma
 arefcunt folia. Planta aliquantulum acri sa-
 pore: radices verò insipidæ existunt.

Ex simplicibus cotibus egerminant:

Phyllum Arrhenogonum majus Dalech.
 Nardus Celtica, frequentissima.
 Daucus primus, Dioscor. seu Creticus vo-
 catus.
 Saxifragia major, frequentissima.
 Umbilicus Veneris alter, frequentissimus.
 Rapunculus major latifolius, seu Alopecu-
 ros Theophr. Dodonæo.
 Rapunculus montanus angustifolius.

Sedum Petrzum montanum, Penæ: fortè Phyllum Arrhenogonum primum Dale-
 champij.

Campanula minor rotundifolia, Lobel.
 frequentissima.

Auricula Vrsi Matthioli: Britanica, seu
 Arthritica, Anguillaræ: Lunaria Ar-
 thritica à Gesnero: à Fabio Columna,

pro genuino Alismate proponitur.
 Aizoon montanum Dalechampij. &
 Cneorum aliud Theophr. Matthioli, in
 postrema Commentariorum Latino-
 rum editione.

Indidem præterea mirabiliter, ac elegantissimè exsurgunt plantæ hæ nostræ, Icones
 quarum, & descriptiones, sunt quæ sequuntur:

Trachelium petraeum minus.

Veronica petrae semper virens.

planta. acerbi, & austeri saporis esse gustu percipitur.

IN ipsius Baldi altioribus summitatibus, cuiusvis alius plantæ, à Trachelio petraeo minori, sterilissimis, inter precipites illas cotes ab eisdé veluti cadentibus pendens, germinat Tracheliû istud, lignosa, pallida, ac valde rugosa radice, sesquipalmari, à qua folia numerosa pediculis quatuor vel ad summû quinque digitos transversos altis nixa, Cymbalaræ folia ut plurimum æmulantia, non ita crassa, sed nervosiora, & profundius laciniata, atque in viridi colore nigricantia; & ex qua separatim cauliculi multi, tennes, læves, nigrovirentes prædictæ altitudinis, cum folijs aliquot substantia cum superioribus, quorum aliquando unum non longo pediculo circa medium caulem emicat, reliqua florem semper circumvolvunt, sed hæc angustiora, & magis laciniata prioribus existunt; inter quæ umbellæ vice flores calycibus brevissimo pediculo contenti prodeunt in nigro purpurascente carulei, Chymicæ cucurbitæ vitreæ simillimi, quinque incisuras obtinentes in medio corporis tumore, quæ neque ad collum perveniunt, nec totum corpus ad calycem usque discindunt: in cuius medio multa filamenta nutriuntur, quorum unicum illius lógitudinis est, ut aliquantulum crassum collum, multum egrediatur, & quod maturitate bifurcatum fit. Floret tempore majoris Trachelij nostri: semen nondum conspeximus: perennis, & astringens est planta.

Item:

Veronica petrae semper virens.

EX scissuris simplicis & omnino nudi saxi Baldi, hæc nascitur, quinque, sex, vel pluribus etiam caulibus rotûdis, non ramosis, altitudinis sesquipalmaris, è quibus foliola bina exeunt, (licet aliqua magna reperiantur) æquali ordine disposita, uti Chamædrys, tamen non sic profundè incisa, admodum crassa, splendida, supernè virentia & lanugine quadam donata, infernè verò albicantia: fert in summitate multos flores ad instar spicæ, quaternis, quinis, & septenis folijs cæruleo colore, aliquantulum albicantibus; quibus cadentibus relinquitur, calyx, in quo semen continetur, ut in alijs Veronicis fit. Habet radices parvas fibrosas ac nigricantes, quæ ita saxi illis horridis paucissima commixta terrâ includuntur, & adherescunt, ut difficilimè etiam lignibus evelli possint. Floret initio Iulij, & circa finem maturatur semen. Semper virens est, & elegantissimâ pulcherrimâque

Item:

Wulfenias Bicinerentia
Sp. med.
V. Petrae, L. (Baldus)
L.S.

Item:

Veronica Serpillifolia omnium minima.

VERONICA minima folio Serpilli, oritur in altioribus summitatibus Baldi, Orientem versus, multis ramusculis surculosis, rotundis & laevibus; altitudinis ad summum unius cum dimidio palmi: fert folia Serpilli modo, sed aliquanto longiuscula, in nigro colore virentia, non serrata; licet aliquando (sed raro) aliqua divisa conspiciantur. in summitate absque aliquo ordine habet flores, cum quinis, aut senis, & quandoque etiam quaternis tantum folijs. simili colore floribus petrae Veronicae, sed dilutiori. Calycem seu Vasculum, dum flores deponit, retinet; in quo clauditur semen rotundum, minutum atque nigrum: radix est lignosa & fibrosa. Floret Julio mense; semen Augusto maturitate perficitur. Perennis naturae planta est; licet frigore depereant comae. tota planta, & semen gustu adstringenti deprehenditur, nulla percepta acedine, aut mordacitate; unde in fluxibus & in quibus adstringere sine caliditate opus est, aptum esse medicamentum judicari potest.

Item:

Saxifragia alba petraea.

HABET haec tenerrima planta radiculam unicam, tenuem, capillarem, ad semipalmum altam ac rufescentem, à qua plura folia substantia, ac forma albae Saxifragiae, molliora tamen, ac profundius divisa, è quorum medio caulis assurgit teres, nodosus, leviter hirsutus, dilute purpurascens, ac dodrantalis. huic inhaerent ramusculi plurimi ab imo ad summum inordinate dispositi: in summitate frequentes sunt flosculi quinque candidissimis folijs constantes, quorum centrum quaedam pallidissima filamenta occupant; istis cadentibus relinquitur calyx semen continens minutissimum, uti in Saxifragia magna Italica. Floret Junio mense ad finem; facillime languescit, ac deperditur: initio dulcem existimes, postea vero acrimonia percipitur.

Item:

Thlaspi petraeum Myagodes; cujus est haec descriptio.

IN scissis cotibus frigidae Vallis pullulant à radice capillari folia multa humi sparsa, & per ambitum secta; atque unicus quadrangularis caulis atrovirescens, ad tres palmos altus, à medio ad summum in varios ramusculos divisus, in cuius summitate flosculi albi foliorum quatuor; quibus de-

Saxifragia alba petraea.

S. adscendens ibi
Sax. b. h.
Lam. 6. 695

Thlaspi petrzum Myagrades.

Pirolam alteram Pann. Clusij fortè Ambrosiam montanam Dalechampij.
 Item quartam Pann. Clusij.
 Item Pyrolam Matthioli: & Limonium Fuchij.
 Hepaticam albam Cordi: seu Gramen Parnassi Hederaceo folio Lobellij.
 Salicem Platiphyllaeos: Leucophlaeos Dalechampij.
 Salicis Pumilæ genus quartum Clusij.
 Balsamum alpinum, & Rosam alpinam,

In medio verò ipsius Vallis ad Orientem provenit frequens.

Filix mas.
 Cacalia Penz.
 Cacalia prima Pannonica Clusij.
 Aconiti varia genera.

MA NE à somno experrecti, oriente jam sole ex hospitio (Baito videlicet) scandimus denuo (lævorsum tamen) jam dictas disruptas rupes, ac pervenimus ad verticem montis ubi (quoniam terra nonnihil videtur depressa) & sinum quendam efficit, ideo vulgò Os Navolæ appellatur, expositus autem est locus iste ad Africum sive Lybem, quo circumcirca provenit:

Pulsatilla albo flore Penzæ: seu Anemone sylvestr altera Pann. Clusij: vel Samolium Plinij Dalechampio; ut in suo Horto medico Camerarius testificatur.

AB hac aliquantulum descendendo venimus in quædam prata ad Occidentem spectantia Vriticaria vocata, quæ plantis istis ornantur:

cidentibus relinquuntur vascula omnino referentia Dodonæi Myagrum. Floret ad exitum Junij. saporis acrimonia nulli Thlaspi generi cedens.

ALIQUANTULUM autem supra ipsa non satis celebrata disrupta saxa, in dextera parte scaturiunt aquæ gelidissimæ ad Notum expositæ, quibus Fons Navolæ nomen est, quarum frigiditatem manus vix ferre possunt, imò quandoque vitrea ipsa vasa, ad refrigerandum potum in iisdem immersa, quo calores propter difficilem ascensum contractum, leniantur, minimo temporis spatio perfracta sunt; quæ quamvis abundanter satis fluant, per illam Montis partem dimidij miliaris altitudinis ad Vallis frigidæ planitiem, attamen ad hanc non perveniunt, sed totæ ab illa terrarum superficie absorbentur; circa fontem istum nullæ surgunt plantæ, quæ alibi observatæ non sint.

AD dexteram autem Fontis, est Valleculla quædam appellata (*la Valle del Bastion*) quod olim ibi magnus murus in formam propugnaculi ædificatus, ad transitum Germanorum retardandum. Hanc percurrentes dum descendimus ad diversorium, in parte dextera Navolæ contigua, Zephyro opposita, frequentissima vidimus:

quorundam: an (ut Gesnerus inquit) potius Ledon alpinum ex Dalechampsio Evonymon Theoph. creditum: ab Excellentiss. Aldroando Nerium alpinum dictum.

Chamærododædron Allobrogum, Penz. Idæam Vitem Theophr. Dalechampsio: at Clusius in Pannonicis, alteram Vitem Idæam facit: ab Anguillario Vva Vrsi dicta: Dodonæus, Vacciniam nigram vocat: alij, Mirthyllum.

Tussilaginis alpinae Clusij, duas species, Pinguiculam cœruleo, ac albo flore.

Tussilago.

PA R S verò ejusdem sinistra, sterilis existit.

Tormentilla candida frequentissima.
 Ranunculus IIII. luteo flore Fuchij: sive Ranunc. nemorosus luteus, Dodonæi.

Item Ranunc. glomerosus frequentiss.

Crocum

Crocum vernum minus prim. Clusij.
Ranunculus balbosus Penæ: seu Tuberosus Dodonæi: aut Batrachium Apuleij.
Ornithophora candida Gemmæ fre-

quentissima.

Oenanthe alpina Penæ: passim.
Serapias candido flore Lobel. five Cynolorchis montana folio maculoso Gemmæ.

Hinc Aquilonem versus per eandem hanc partem montis, in alia prata amplissima, herbosissimaque transivimus; Baldensibus ea Vallis Vaccaria vocatur, quod illic optimis pascuis aluntur innumerabilia boum armenta; dives autem est locus ille fonte perenni aquarum salientium, quæ usui sunt non solum pastoribus, atque armentis ad extinguendam sitim, verum & ipsis pascuis ad humum irrigandum: surgunt hic

Major, minor, & minima Gentiana Matthioli.

Pseudorchis, Bifolium Dodonæi: à quibusdam Ophrys Plinij: Gramen Parnassi quorundam Lobellio.

Coriandrum sylvest. Myconi.

Liriasphodellus albo flore: seu Hemerocales Dalechampij.

Thapsia Matthioli.

Aconitum tertium Matthioli.

Aconitum tertium Diosc. frequentiss.

Laserpitium Fuchsj: à Trago Smyr-

nium nuncupatum: Anguillara Lygusticum autumat: Cordus, Struthion facit: ab aliquibus Imperatoria, Ostrutium, & Magistrantia.

Auricula Muris, frequentiss.

Pæonia fœmina.

Sphondylium laciniatis folijs.

Orchidis varia genera.

Saxifragia umbellifera Penæ.

Galeopsis maxima Pannonica Clusij.

Ornithopodium Dodonæi.

Draba altera Pannonica Clusij.

Ab istis autem herbosissimis pratis ad Occidentem versus, statim ascendimus (& laboriosè sanè) ad cacumen montis, à Vaccaria valle unius miliaris altitudine perpendiculariter elevatum; cui nomen est, Mons Major. quoniam omnium vicinorum montium altitudinem superat: hic stantes Benacum detegimus, qui à Sarcis Tridentinis initium fumens, desinit in Mintium flumen Pischeriam ingrediens, & eandem in duas partes secans: Hic Pischeriæ locus, mœnibus, propugnaculis, & mole tutissimis munitus est: hic numerosæ Anguillæ, ac Troctæ maximæ abundantissimè capiuntur à piscatoribus: Cernimus subinde Syrmionem peninsulam, natale solum Catulli nostri Poëtæ; ubi non longè sub ipsis Benaci aquis, fontes sulphurei creduntur esse; exhalationem certè sulphuris, & sentis, & hauris naribus. Ulterius est in conspectu Decentianum quarumcùmque frugum emporium magnum. Præterea Salodium, quod ad urbis dignitatem proximè accedit, oculis sese offert; hic merx dealbati fili, ejusdemque subtilissimi ad vestes lineas consuendas & acu pingendas, copiosissimè exercetur. Ob oculos quinetiam versatur, Maternum, & Tusculanum. His tribus in locis, ubi vitalis saluberrimæque aura ducitur, omni arte ac industria coluntur Viridaria arborum præstantissimarum, ut sunt Malus Citria, Malus Medica, & Massilica. inter quas sunt etiam quædam quæ ingentes fructus ferunt, Poma Adami vocitata, propterea quod in inferiori parte cicatricem obtineant, post morsum primi patris, (ut ferunt) relictam. Hæ quidem celebrandæ plantæ quovis tempore florent, & totum annum acervatim fructus conservant, horum locorum parietes ex Lauro & Mirto, quasi auleis quibusdam mirè reguntur. his & hortorum viæ concinnè admodum exornantur: atque aded abundant Lauro loca ista, ut hac, vice lignorum, ad instruendum ignem etiam populares utantur. Ex quibus amœnissimis viridarijs, præter delicias, summus quoque proventus excipitur, cùm fructus isti non solum nobis, & vicinis civitatibus, verum etiam Germanis ipsis cumulatissimè impartiantur. Papyrus scriptoria hic etiam in magna copia conficitur. Hinc conspicitur parva insula Monachorum minorum D. Francisci, in qua abundanter provenit,

Heriumi albis, & rubris floribus, ex saxis nudis prope aquam pullulans.

Aspectui etiam sese offert, Bojacum, ubi piscatores Carpionum præcipuè degunt. Ulterius Vicus Campioni, quo in loco ad excoquendum ferrum, ferramentorumque genera omnia extruenda, ædificia varia fabricata sunt, habent namque hic aquas ipsis inservientes, atque fodinas ferrea materia exuberantes; atque ut paucis totam rem perstringam, hic contemplari licet aquas diversicolores: selectarum olearum oliveta frequentia: Naves, (quæ tamen naviculæ apparent,) tum ab aspirantibus ventis, tum nautis remigantibus, Lagisium hanc Veronensis oræ, illam ad oppidum Tridentinæ Ripæ impulsam: prætereo rivulos murmurantium aquarum, Pistrinis ad molendas fruges, ac torcularibus varijs deservientes: prætereo ut prolixitatem evitem, diversos alios pagos: taceo tempestates procellosas, ac repentinas, quibus Lacus iste commovetur, ob contrarios ventos tempore eodem inter sese concurrentes. Ut jure Virgilius Lacum verbis illis compellarit.

Fluctibus, & fremitu assurgens Benace marino.

Ad summum, humanis delitijs, ac vitæ salubritati, ora hæc locupletissima Benacensis opportunissima existit.

Ex hac etiam specula veluti ab altissima eminentissimaque Arce, Verona, ejus territorium, Athesisque flexuissimus oculis sese (confuse tamen,) subiiciunt; luminoso etiam, serenoque existente cælo remotiores vires, sed adhuc magis indistinctè, atque confuse apparent. hic locus distat à Benaco consueto itinere sex miliaribus, perpendiculariter verò duobus: in hoc itidem montis cacumine planities est herbosa, ubi oves, & capræ tantummodo pascuntur, in qua invenitur Trifolium angustifolium alpinum, quod ita describo.

Trifolij angustifolij alpini icon.

NASCITUR Trifolium istud in eodem Majori Monte; ea parte, quæ ad Orientem spectat. cujus radix longitudine est ferè quincunciali; exterius quidem colore pallefcenti, interius verò albido: lignosa autem, & multis obiecta comis: sapore subamaro. Surgit ab hac unus tantum cauliculus, omnibus prorsus folijs nudus, rotundus pariter, cavus, ac lævis, semipedalis longitudinis; qui in summo sine ordine flores emittit, quorum forma ad Vicix flores proximè accedit, in quibus color purpureus admodum venustus entescit. E summo radice capite exeunt supra terram quinque, ac plures etiam pediculi, ternas ferè uncias longi, quorum singuli, è medio duas barbularas emittunt; & in summo folia tria, æquo inter se spatio distincta. Horum verò longitudo sesquiuncialis est: at forma angusta, acuminata, ac nervosa. Planta ipsa admodum rara est, & perennis. Floret autem mense Julio. Illius semen nondum mihi eonspicuum, neque vires satis cognitæ sunt. parte autem occasum spectante fonticulus perpetuò scaturit, cujus aquæ labentes per montis crepidines in Vaccariæ vallem paulatim absorbentur & ad nihilum rediguntur: in parte verò Septentrionem aspiciente semper nives jacent, quas aliquando, cum nimis altæ non sunt, plantæ penetrant, & caput supra

ipsas efferentes in eis virescunt, florent & semen ferunt, quod ego ipse mea manu collegi. In hac eadem planitie, ac contiguis alpinis rupibus exurgunt plantæ infrascriptæ:

Alectorolophus primus Pann. Clusij.
 Chamælea Germanica, Tragi & Dodonæi: an (ut Pena inquit) Chamædaphne Dioscor. Fuchsius, Daphnoïden facit: à quibusdam, Mezereum Germanicum.
 Tormentilla candida Dalechampij: seu Pentaphyllon alpinum petrosum minimum Lobellij: sive Stellaria argentea, vel Argentaria petrea Gesneri: seu Alchimilla minor Camerarij.
 Lunaria racemosa, seu Lunaria minor Matthioli: à Columna pro Epimedio Dioscor. exhibetur.
 Gnaphalium alpinum Clusij: Matthio-

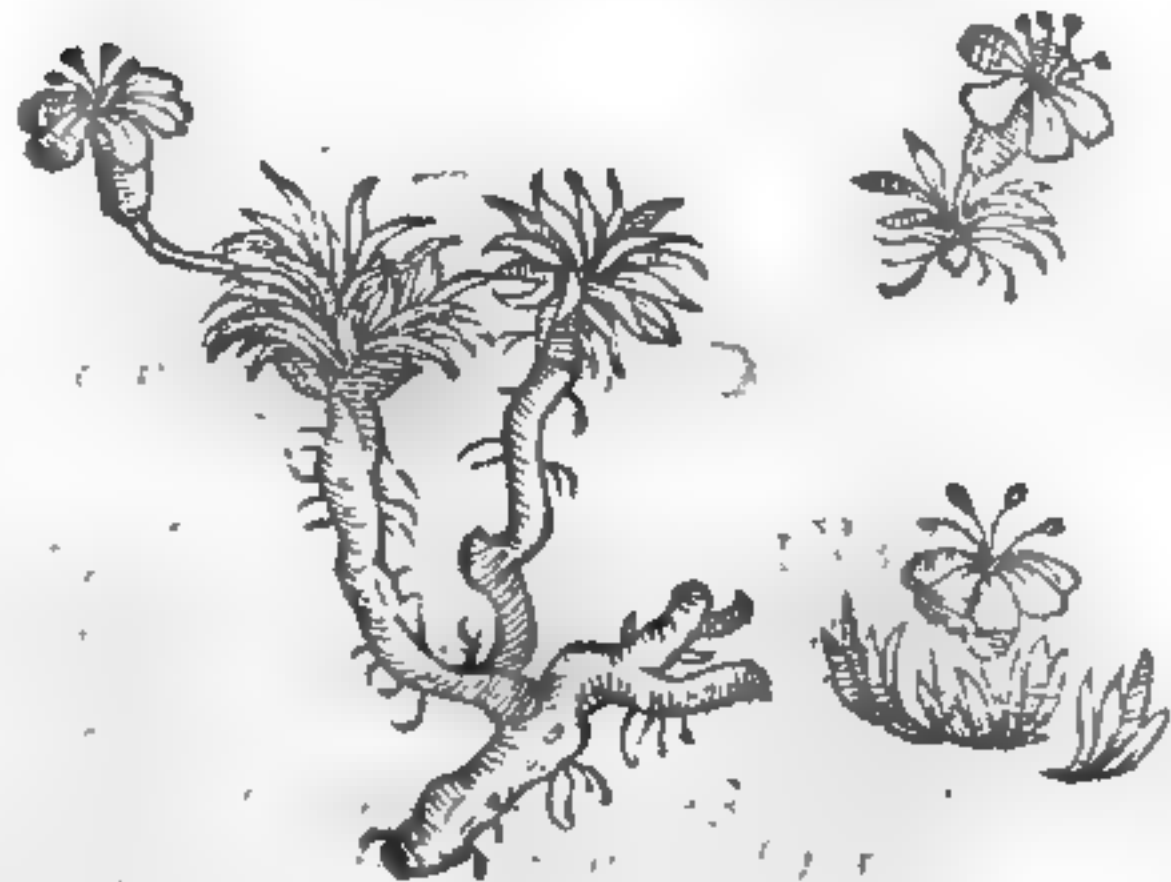
lus-Leontopodio proferitur.
 Leontopodium parvum Lobellij.
 Pinus Tibulus Plinij; vel Pinalstri genus sterile: Itali Mugo vocant.
 Anagysis minor.
 Cneorum Matthioli: an Oleandrum sylvestr. Avicennæ? forte Thymelea minor Cordi.
 Ranunculi montani primi, species prima Clusij.
 Item primi, species altera Clusij.
 Gentianella v. Pannonica Clusij: à Dalechampsio, Hellebori nã vocata.
 Gentianella sexta Clusij; frequentissima.

Verè etiam plantæ hæ nostræ exurgunt, quarum effigies & descriptiones sequuntur.

Ranunculus alpinus Coriandri folio:
Clusio, Rutæ folio.

Ocymoides muscosus.

Geranium alpinum longius
radicatum.

EX radicibus longis teretibus, fibro-
sis, candidis & quodam splendore or-
natis, quatuor ad summum sese efferunt
folia semipalmaria, à purpurascete pedi-
culo folia Coriandri referentia, attamen
minora, & magis laciniata, & ad similitu-
dinem Fumaræ disposita; inter quæ ex-
urgit unicus pediculus rotundus, lævis, pal-
maris, florem continens, circa cujus me-
dium foliolum unicum est, in summitate
autem flos ex duodecim, & pluribus
etiam folijs compositus, (uti in Buphtal-
mo) albis subpurpurascens, ac venu-
lis sanguineo colore percurrentibus, ab
alijs viridibus foliolis exceptis, calycis vi-
cem gerentibus; in cujus deflorescentis
medio remanent semina congesta ut in
alijs Ranunculis: floret ad Kal. Julij. Na-
scitur in Majoris montis cacumine, Oc-
cidentem versus. perennis est, & aliquan-
tulum acris.

Item:

Ocymoides muscosus.

EX unica radice lignosa, pallida, supe-
riori parte in plures divisuras secta,
uti in Sedis alpinis Clusij, emergunt fre-
quentissima foliola superficiem terræ æ-
qualiter, densissimèque cooperientia ad
Musci similitudinem, pulcherrimâ viri-
ditate prædita; inter quæ frequentissimi
flosculi, suis pediculis ijsque brevissimis
singuli innixi à folijs secundum calycem
tantum elevati sunt, formâ, calyce, & co-
lore Ocymoidis repentis, (minores ta-
men) quare Ocymoidem muscosum ap-
pellare placuit. Sic Muscus iste exornat
terram, ut tapete pulcherrimum referens
oculos summopere demulceat. In Iugo
rupium Majoris montis provenit. Floret
circa Kal. Julij. gustu exsiccantis faculta-
tis esse percipitur. perennis est planta.

Item:

Geranium alpinum longius
radicatum.

HABET hæc planta radicem crassam,
bipalmarem, exterius nigricantem,
intus albam, supernè in plures partes divi-
sam, atque eo in loco, unde folia exeunt,
ruberofam; folia autem unico pediculo
tereti, gracili, lanugine argentea pube-
scenti, palmarique inhzrentia, ex quin-
que,

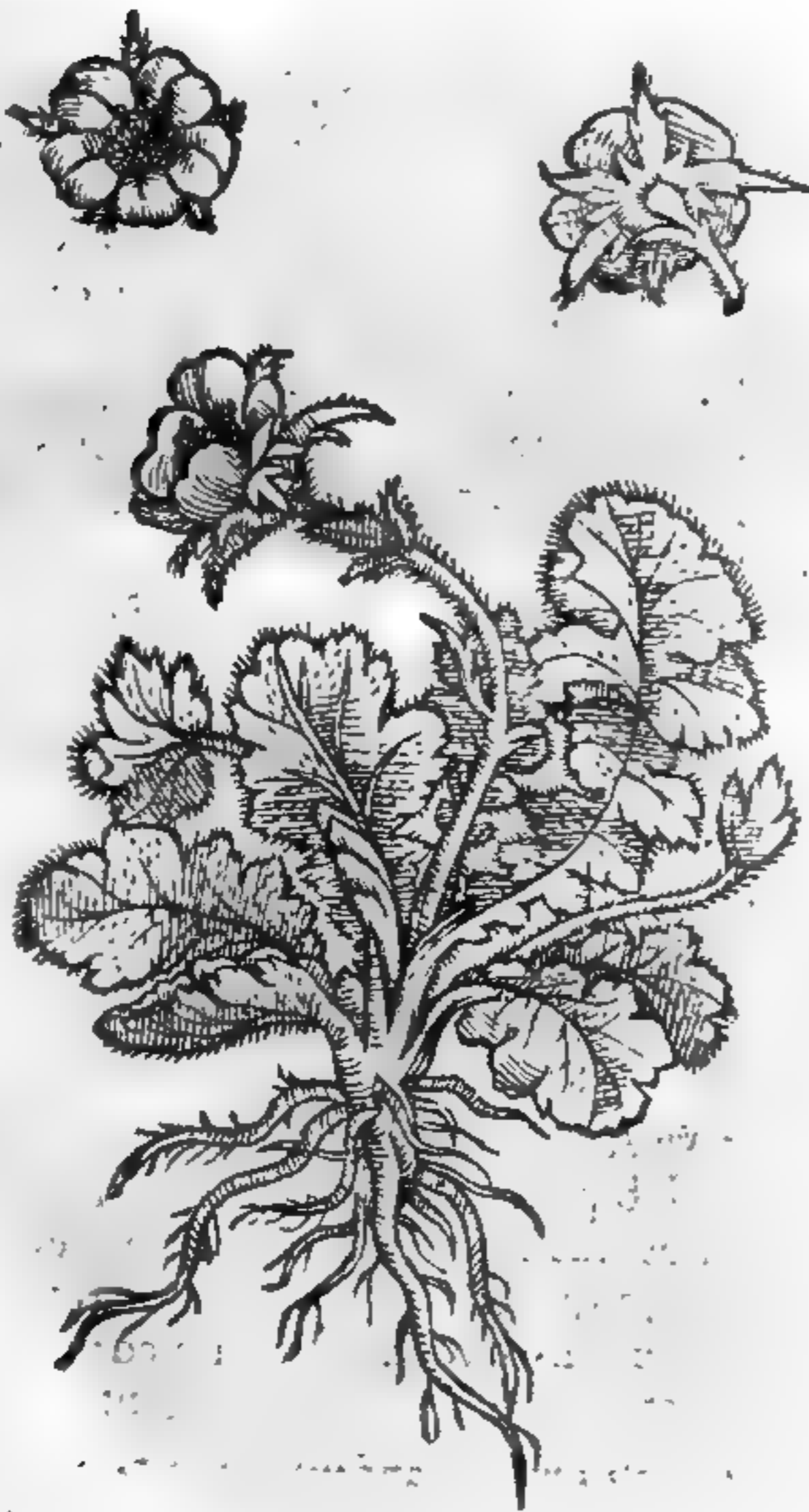
F. 1. = Silene à Cantho, L.
m. p. 2. 299

Charitorea Richardi
Silene à Cantho
S. p. in act.

Geranium alpinum longius radicum.

Cariophyllata alpina, omnium minima.

que, aut sex folijs, tribus lacinijs profundè sectis ac mollibus cōstantia: unico etiam nudoque pediculo folijs ipsis breviori insident flores foliorum quinque, Alceæ colore venis sanguineis depicti; in medio stamina sicuti in Rosis habentes, qui vasculo quinque foliolis mucronatis continentur, & defluentes in breve rostrum desinunt, quemadmodum in reliquis Geranijs. Nascitur alpinis rupibus Majoris montis Orientem aspicientibus, ac ibi passim. Floret initio Julij. semen Kal. Augusti perficitur. Perennis est planta. Radix amariuscula, ac quadam subastrictione donata.

Item:

Cariophyllata alpina, omnium minima.

A Radice crassiuscula, in fibras varias divisa semipalmari altitudine, & albicante, pullulant prope terram multa folia trium digitorum altitudine Agrimoniz formam æmulantia, (æqualiter tamen inferna foliola veluti alæ utrinque disposita,) serrata per ambitum, multis in locis per ordinem laciniata, molliter lanuginosa, aliquantulum crispa, saturatè virentia, ac splendore quodam nitentia; inter quæ quædam ad hanc perfectam formam haud perveniūt, ex horū medio sese attollit unicus, & elegans flos, folijs quinque aurei coloris conflatus (in quorum centro lutea staminula) calyce non absimili ab alterius Cariophyllatæ montanæ Clusij continetur, atque pediculo lanuginoso tereti, ac ad summum palmari insidet. Flores profert initio Julij. perennis est; ac facultate exsiccatoria. In Iugo Viticariz ad Occidentem provenit.

Item:

Clinopodium alpinum.

PULLULANT serpendo ex fibrosissimis radicebus varij cauliculi quadrangulares, hirsuti, ac sesquipalmari; quibus bina folia hirsuta, serrata, Ocimum minus æmulantia, ex adverso & directè sita sunt, inter quæ alia parva foliola existunt: flores multi atrorubentes, ac Calaminthæ montanæ

Clinopodium alpinum.

tanz genuinæ forma, inter folia commixta, globulum representant; floret in initio Iulij; est acri sapore. Provenit passim non præcul à Majori monte, ubi perennat.

HINC ulterius pergentes paulò inferiùs descendimus in Valleculam æternis nivibus, & glacie majori ex parte contactam, cujus inferior pars constat ex contractis & ita mobilibus saxis, ut super ipsis nullo modo consisti possit, adeò ut lupi, & ursi mortui adinventi sint, quando hac transire volentes, saxis sub eorù pedibus motis, nullo cum modo gradu cõtinere possent, unà cum cotibus præcipientes corruerunt, quæ saxa cum attrita, & candida sint, variasq; fortiantur figuras non absimiles denudatis ossibus, à vicinis Vallis ossium nominata fuit: in hac Valle contiguisque præruptis locis hæc exurgunt simplicia:

Alpigena Chamærhododædros, Penz: à Guilandino, Terionarca Plinij putata: Gesnerus, Vitem Idæam rubris acinis, nuncupavit: Dodonæus, pro Vaccinia rubra proponit: Mihi videtur, Anonymos, Balsami alpini folio.

Cotonaster Gesneri.

Cassia poëtarum Penz.

Ilex.

Pthora Valdensium, frequentissima.

Heptaphyllon.

Chariophyllata montana altera Clusij.

Seseli pratense Monspelliensium, Lob.

Lilium Convallium, frequentissimum.

Syringa flore albo; an Phylladelphus Athenæi? Ostrys Theoph. quorundam, male tamen: nam Camerarius in doctissimo suo Mediceo horto, aliã non esse Ostrym, vel Ostrya à Theoph. descriptam putat, quàm plantam illam, quæ pro Carpino a Matth. pingitur. hæc paululò inferiùs copiosius conspicitur.

Chamaecerasus montana Gesneri: Xylotestum alterum quorundam.

Anemone tuberosa radice Penz: sive tertia Dodonæi: vel altera Clusij.

Anemone flore albo Clusij.

Lycostaphylos fœmina Cordi: à Penz;

Sambucus aquatica: à quibusdam

Thraupalus Theoph. credita.

Sambucus sylvest. seu Cervina Tragi: vel

Sambucus racemosa Penz.

Sedum alpinum vi. Clusij.

ADHVC paulò inferiùs huic Valleculæ contigua sunt prata in latere montis latè extensa, admodum delictiosa, cum propter apricum situm, tum quia sunt instar Vindarij, ubi multæ ac raræ plantæ, quæ passim toto in monte surgunt, collectæ visuntur. Cujus rei, ea videtur esse causa; quòd cum in alijs locis, pratibus, & his ipsis imminetibus herbæ quotannis ematuruerint, exsiccanturq; & in fœnum redactæ, non plaustris, non jumentorù dorso propter locorum difficultates, convehì domum possint, sed eas trahi per terram necesse sit, & per hæc præcipuè prata transitum habere; hinc fit, ut varia semina decidant, iisdemque mox nascentibus, omnigenis herbis loca redundant. quare etiam per quãdam dignitatem, & excellentiam absolute, & nullo alio adjecto nomine à Malfesinensibus Prata vocantur. numerus autem plantarum in his ipsis luxuriantium, hic est:

Aster v. pannon. Clusij: elegantiss.

Linosphodelus albo flore, frequentiss.

Phlomos Lychnitis altera Syriaca, Lob.

Ocymoides magnum flore purpureo.

Caltha alpina Gesneri, frequentiss.

Iacea montana Narbonensium, Lob.

Verbascum Tragi, copiosissimum.

Ornithogalon spicatum, luteo pallescente flore.

Clynopodium Austriacum Clusij.

Ranunc. quartus Diosc. seu Aconitum

Batrachioides Penz: hic frequentiss.

Hyacinthus Poëtarum, Tragi, copiosus.

Lilium purpureù majus, & primù Penz.

Hieracium v. Pannonicum Clusij.

Condrylla cœrulea purpurea.

Iuncaria Salmanticensis Clusij.

Doronicum v. Pann. Clusij, frequentiss.

Mirrhis altera parva, Lobel.

Jacobæe Pannonicæ Clusij, omne genus.

Gentianellæ variæ.

Aconita varia.

Sphondylium laciniato folio.

Sanicula montana Clusij.

Panax

Panax Heracleum.
 Genista Nuenlis Dalechampij.
 Asphodelus major, frequentiss.
 Aquileia fusca flore.
 Herba Paridis.
 Machaleb Gesneri.
 Lunaria lutea Dalechampij.
 Anagynis minor.
 Periclymeni recti duæ species.
 Cytisi varia genera.
 Serrata Cordi; ab alijs Recentionibus Solidago Saracenicæ nuncupata.

Orobus primus Pann. Clusij.
 Hepatica nobilis Dodonæi.
 Helleborina Penz.
 Combretum Plinij, quorundam.
 Gentiana major frequentissima.
 Gerania multorum generum.
 Cacalia Penz.
 Pronia foemina frequentissima.
 Scorzonera v. Pann. Clusij: frequentiss.
 Sesamoides magnum Salmanticum, Clusij: n altera Muscipula flore muscoso, Penz?

Hinc pariter silentio non est prætereunda Via illa Fagorum acclivis valde, triū milliariū longitudine constans, modò hac, modò illac, anguem dum serpit semicontractum referens, ex utroque latere fagis ingentibus septa, quarum cacumina sese mutuò vincientia veluti fornicem effingunt, quæ viatores ab ardentissimi Solis æstu, & impetu pluviarum aliquo modo tueri possint. Ab his verò pratis usque ad montis summum dorsum, Culmen Malfesini vocitatum, infra scriptæ sunt plantæ:

Libanochis Cheryophoros fruticans.
 Item Sterilis.
 Ligusticum Matthioli: nonnulli pro Sileræ, aut Seseli Massiliense utuntur.
 Soldanella alpina.
 Tussilaginis alpinae Clusij duo genera.

Anonymos Balsami alpini folio.
 Pulsatilla flore albo.
 Seseli genuinum Massiliense.
 Mezereum Germanicum.
 Oenanthe alpina Lob. Item:
 Clematis Crutiana nostra, invenitur.

In hoc etiam culmine, est planities satis lata herbis refertissima, ubi propter varios prospectus jucundè indagatores animum atque oculos pascunt. in hac ac circumcirca, germinat frequentiss.

Chariophyllata alpina nostra.
 Cotonaster Gesneri.

Ledum alpinum; &
 Soldanella alpina.

Ex hoc fastigio descendimus recta versus Septentrionem in semicirculares quasdam fauces, inter jam dictum Culmen, & alium motem Altissimum nominatum, licet ille ad celsitudinem Majoris montis non perveniat. quæ montis in Lunæ formam excavata portio, Os Navenæ dicitur. hic Benaci adhuc multa pars cernitur; imò & sonorus bombus aquarum Brasæ fluminis, abundantissimè ex Brixiensibus montibus è regione montis altissimi, de quo agimus, in lacum præcipitantium clarissimè exauditur, licet inter hæc loca, & illa quatuor milliariū spatium intersit. His in locis dicendæ plantæ copiosæ, attolluntur:

Seseli Massiliense genuinum, frequentissimum: fortè Meum Italicum Lobellij.
 Daucus Creticus.
 Panax Asclepium.
 Absynthium montanum odoratissimum.

Allium Ursinum Matthioli: Arctoscorodon Gesneri.
 Lunaria odora, vel Græca major.
 Lunaria Chymistarum: seu Viola latifolia Bolbonach, Dodonæi.
 Orchidæ Serapiadis varia genera.

In hoc Altissimo ubi Baldus terminatur, nullæ nascuntur herbæ quarum alibi non meminimus.

Ab his faucibus ambulamus per montis latus admodum herbosum, & cui Oriens dominatur, pulcherrimas plantas semper observantes alibi, tamen descriptas. In planitiem tandem devenimus, ubi aliàs ingens, & pulcherrima fuit sylva, Brentonicensis dicta, Abietibus, Pinis, Ilicibus, Quercubus, alijsque innumeris arboribus, ac præcipuè patulis Fagis referta nunc verò, ut rerum fert vicissitudo, trunci tantum ipsi crassissimi ramis omnibus rescissis, nescio quid magnum indicantes, cernuntur.

Impatiens herba Dodonæi: an (ut ipse inquit) Aeschynomenes Plinij: Mercurialis sylvest. altera, Tragi: Pena Persicariam siliquosam, & Noli me tangere, facit. perperam Esula sylvest. Tragi, multorum: ab aliquibus Pseudoapocynum dicta.

Radix cava Herbariorum: à Cordo Capnum Actij; & Capnos Phragmites, Plinij: à Fuchio, Pistolochia credita: à Pena, Fumaria bulbosa Plinij, vocata: Matthiulus, pro altera Fumaria exhibet.

Mutelina Gesneri, & Camerarij: à quibusdam, Meum Alpinum dictum.
 Pulmonaria Lichenis facie.
 Filix saxatilis crispa; fortè Pteridion foemina Cordi:
 Filix saxatilis Tragi.
 Saxifragia aurea Lichenis facie, & Erysimi species Aldroandi, Penz.
 Cacalia Penz.
 Phallus Hollandicus. pro Satyrio primo Diosc. Excell^o Matthiolo tribus folijs Rumicis arte affixis, venditus. prout Clarissimus & Excellentiss. Philosophus, ac

plus, ac Medicus, Ludouicus Fumanel-
nellus, qui hunc, & illum qui ad Mat-
thiolum est missus, spectavit, aperte te-
statur: facile autem fuit decipi, pro-
pter summam utriusque, antequam

Ab hac excisa sylva pergimus per eandem semitam versus Meridiem, ac ingredimur
Vallem Attilonem, quæ multis scaturiginibus salubrium aquarum irrigatur. Cujus pingui-
bus herbis copiosissima armenta æstate tota pascuntur: refertissima est numerosissimis plan-
tis, quarum multas silentio præteribo, cum alibi adnotatae sint; eas solum referam, quæ aut
copiosiores hinc nascuntur, aut digniores relatione sunt. Abundantissimè igitur hinc nascitur:

Coralloides Cordi: seu minor Dentaria
Matthioli: vel Alabastrites nemorosa
Alpina, Penæ: & Viola Dentaria, Do-
donæi: Pentaphyllea, ac Eptaphyllea,
flore albo, atque purpureo, hinc inve-
nitur.

Helleborine, sive Epipactis, Penæ, & Do-
donæi.

Polytrichum aureum majus, & minus
Herbariorum.

Filix fœmina.

Item, mas.

Primula sylvarum Lobellij.

Cynocrambe, vel Mercurialis sylvestris.

Jacobæa tertia Pann. Clusij.

Sanicula fœmina Fuchsj.

Solidago Sarracenicæ Lobellij.

Mater Violarum Dalechampi: alijs Viola
surrectis cauliculis vocatur: à quibus-
dam Viola arborea.

Barbi Capra, Herbariorum: à Brunfel-
sio, ~~Picnemon cretita: ab aliquibus~~

Rhodera; ab alijs Melandrium Plinij:
Italis, Vlivaria, & Crostofanaria.

Tanacetum non odorum Lobellij: Atha-
nasia Leucanthemos quorundam.

Virga aurea major Doricæ floribus.

Item, minor.

Phellandrium Plinij; Guilandino: ab
Herbarijs Angelica sylv. vocata: Cor-
dus, Smyrnum facit.

Geranium fuscum Clusij.

Geranium Malacoides, Rec.

Geranium Batrachoides Dod. sive Ger-
manorum Gratiadei.

Geraniorum communiorum, varia genera.

Pulmonaria vulgarissima Borraginis fo-
lio, major, & minor; ite cœruleis, atque
purpureis floribus: Cordus, Symphy-
tum sylvest. facit: & Pulmonaria Plin-
ij, Gesnerus: perperam Potamoge-
tum Diosc. Lusitanis.

Lythospermum Anchuse facie, Lobellij:
forte Pulmonaria major Dalechampi.

Auricula Muris major Tragi: à Dale-
champo Corchorus Theophr. Galli,
Pulmonariam vocant.

Aster non Atticus Tragi: perperam Aco-
nitum Pardalianches Fuchsj: Gesne-
rus, Solanum Monococcon facit: à
Cordo Aconitum Monococcon vo-
catum: à Pena, Solanum tetraphyllum:
ab Herbarijs, Paridis herba dicta.

Aconitum alterum Matthioli.

è terra erumpat, similitudinem.

Sanicula alpina guttato flore Gesneri:

Sanicula montana Clusij: forte Cha-
riophyllata folio Hederaceo Penæ.

Item, quartum ejusdem.

Napellus verus cœruleus Lobellij.

Napellus racemosus Dodonæi: an (ut Pe-
na inquit) Actea Plinij? à quibusdam
Christophoriana dicta: ab aliquibus,
Helleborus niger.

Sambucus palustris, Lycostaphyllum fœ-
mina Cordi.

Rubus Idæus Dioscoridis.

Rubus Idæus lævis.

Rubus alter lævis, an potius Chamæru-
bus? Rubum Idæum Gesnerus facit; &
Rubum saxatilem, Clusius.

Mirthyllus Germanica, frequentissima.

Corruda altera Clusij.

Chariophyllata montana Matthioli.

Item, montana Dalechampi.

Scolymos Theophrasti, Clusio.

Muscus arboreus; à Græcis, Bryon.

Muscus terrestris Tragi: seu Chamæpeu-
ce, Gesneri: vel clavatus Muscus, Lo-
bellij: Dens leoninus, secundum aliquos.

Muscus terrestris repens Clusij: forte
Mirma, Borussi: à Lobellio, Muscus
alter denticulatus.

Muscus terrestris denticulatus prior, Lo-
bellij.

Oxys lutea Clusij: seu Oxys corniculata
repens, Lob.

Oxys Pliniana.

Virga pastoris, Matthioli: Labri Veneris
species.

Tithymalus Characias v. Dodonæi.

Item, Helioscopius.

Item, Platiphyllus.

Pithyusa Dodonæi.

Mezereum Germanicum.

Solanum majus, Rec. hic non solum fre-
quentissimum est, sed admodum ve-
getum surgit.

Fragaria.

Myrrhis Fuchsj.

Pyrola Matthioli; frequentissima: Limo-
nium silvestre Tragi.

Hysopus nemorensis lutea, Lugdunen-
sium.

Nepeta quarta Tragi: seu Calamintha
Mentastriolia, Penæ.

Ranunculus primus

Item, alter

Item, tertius

Item, quintus ejusdem: nonus apud Cor-
dum: Bulbosus Apuleij Dodonæo.

Item, quartus Diosc. copiosus.

Item,

Item, Glomerofus alpinus, Lobel. Flos Trolus, à Gesnero: Sextus, Matthioli; seu, ut ego dicerem, Aconitum tertium Diolc.

Mollugo altera montana Dalechampij. Paralytica alpina angustifolia major, Lobellij: à Fuchfio, Verbasculum odorum dictum.

Viola lutea montana Clusij.

Primulæ arborefcntis varia genera: à Fabio Columna, Alisma fylvarum, & pratorum, vocata.

Amellanchier Gallorum, Penæ: Pyrum Cervinam, Gesnerus facit: Clusius, in Observat. Pannon. sub nomine Idææ Vitis describit.

Abies.

Pinus sylvestris seu Musto.

Ex dignioribusverò hæ sunt:

Lamium primum, & alterum Pann. Clusij.

Cacalia Pann. seu glabro folio, ejusdem.

Anemone v.

Item, Anemone trifolia } Dodo-

Rubra lævis Taurinensium, Lobellij. } nzi.

Phyllum Thelygonum Dalechampij.

Satyrium Erythronium Herbariorum

Penæ, & Dens Caninus: à Dalecham-

pio Satyrium trifolium seu album: à

Clusio (in Pannonicis) Dentali vocatur.

Satyrium abortivum Lobellij: perperam

Orobanches magna quorundam.

Circæa Dalechampij.

Sedum alpinum tertium } Clu-

Item, quartum } sij.

Oreoselinum Clusij: seu nigrum Seseli,

quorundam.

Abſinthium alpinum, seu Umbelliferum

floribus albis.

Sanicula mas, Fuchfij: à Matthiolo Dia-

penſia vocata: Fabius Columna, pro

Siderite tertia Dioscoridis propo-

nit.

V L T E R I V S introimus latitudinem quandam quæ Novezia ab incolis appellatur, in

qua frequentissimus est:

Crocus Vernus primus Clusij.

Dentellaria, Gesneri.

Solanum majus: seu Bella Donna Ita-

lorum: vel Mandragora Morion

Theophr. quorundam.

Tussilago.

I N cujus sinistra parte, quædam inæqualitates magnæ saxæ existunt: inter quas variæ

cavitates conformantur, Noveziæ cavitates vulgò dictæ; in quibus,

Cicutaria latifolia foetidissima Lobellij:

à quibusdam Peloponense Seseli cre-

dita.

Lunaria minor Matthioli: seu Botrytes.

Trifolium aureum Dod. flore purpureo.

P R Æ T E R hæc Novezia in montis parte dextrorsum ad Occidentem, tribus dotata

est Valleculis, quarum capita usque ad Majorem ipsum jam dictum montem perveniunt:

harum Vallecularum prima appellatur Lofanna, quæ licet parva sit, dives tamen est rarissi-

mis plantis; in hujus convexa parte orienti exposita ascendere incipientibus inveniuntur:

Holostium Camerarij: fortè Holostium

quorundam Dalechampio.

Carpinus, Matthioli; vel Ostryx Plinij

Camerario.

Fagus.

Betula.

Acer montana, seu Acer major Cordi

Clinorrocha Anguillaræ, Lobellio.

Sorbus sylv. alpina Penæ, & Matth. Sor-

bus Terminalis secundum aliquos:

Dodonæus, Ornum & Fraxinum sylv-

vestrem vocat.

Sorbus Terminalis Matthioli, & Penæ:

seu Cratægus Theophrast. Anguil-

laræ.

Aquifolium, vel Agrifolium, & Ruscus

sylv. multorum, Cratægonum Theoph.

Plinij: Lacuna verò, Palurum secun-

dum vocat.

Larix, & Agaricum.

Amblatum Cordi: vel Dentaria major.

Matthioli.

Dentaria rubra Dalechampij.

Solidago Sarracemica tertia Clusij.

Petasites magna Dalechampij.

Tussilago montana ejusdem.

Erisitales Dalechampij: perperam Mi-

thridatia Plinij, secundum aliquos.

Baccaris Diolcor. Matthioli.

Ribes Officinarum.

Apium montanum Dalechampij.

Bellis lutea ejusdem.

Thimelææ species, Myconi.

Ranunc. montanus albus, Dalechamp.

Cistus, & Hypocistis.

Aster montanus Penæ.

Damasonium nothum: Calceolus Ma-

riæ, & Sacerdotis Crepida, Recentio-

rum: Amarus Lusitanus sub nomine

Lonchitidis primæ pingit.

Aster montanus hirtutus Penæ.

Aizoon serratum primum } Cordi.

Item, alterum

Petasites alpina.

Jacobæa altera Clusij.

Asphyllanthes.

Batrachij varia genera.

Asphodellus luteus, & alter Plinij Do-

donæo.

Allium anguinum Matthioli.

Cacalia Penæ, copiosissima.

Aconiti varia genera.

Item:

Clematis crutiata nostra.

harum Vallecularum prima appellatur Lofanna, quæ licet parva sit, dives tamen est rarissi-

mis plantis; in hujus convexa parte orienti exposita ascendere incipientibus inveniuntur:

Aconitum aliud Dalechampij.

P seu doasphodellus Clusij.

Er dum

Et dum magis ascenditur:

Chamecistus quartus Myrtifolius Clusij.
 Nardus Celtica frequentis.
 Aconitum Pardaleanches, Plinij.
 Aconitum Pardaleanches Antiquorum
 Dodonæo.

Phtoræ duæ species, frequentis.
 Doronicum vulgatissimum.
 Doronicum Pannon. primum Clusij.
 Item Pannon. tertium Clusij.
 Clinopodium Austriacum ejusdem.

In dextera verò ejus parte Notò subjecta copiosa reperitur:

Pinguicula, Gesneri cœruleo flore; seu Cucullata Dalechampij: à quibusdam Crías Apulley credita.

In sinistra autem quæ Græcum Orientem aspicit, peculiariter provenit:

Pinguicula flore albo.
 Auricula Vrsi purpureo flore frequentis.

Item:
 Clinopodium alpinum nostrum.

At circumcirca abundantissima est:

Genista Iluensis Dalechampij.
 Tussilago altera alpina Clusij.
 Tussilago montana altera Lobellij.
 Soldanella montana Penæ: seu Lunaria
 alia minor Dalechampij: à quibusdam Lunaria di dinari vocata.

Bistorta minor Clusij.
 Verbasculus alpinus cœruleus Dalechampij.
 Carum.
 Lonchitis aspera major, frequentissima.

DVARVM reliquarum Vallecularum altera Lonzia vocitatur, in qua nihil notatu dignum detegitur, nisi quòd in ea

Phtora major, atque minor frequentissima.

Doronici Recent. varia genera.
 Salicis laxatilis duæ species.

ALTERA verò Bruta nuncupatur, in qua Nives & Glacies perpetuò dominantur. in ipsam præterea feræ diversæ, Lupi præsertim, ac Vrsi sese recipiunt; in hujus summo vertice inaccessibili, prominenti, & simpliciter saxeo, cavitas quædam existit (Coval santo) dicta, è cujus rimis,

Trachelium minus petrzum & Verónica petrzæ sempervirens } sese exerunt:

Quarum Icones, ac descriptiones, habentur in descriptione frigidæ Vallis.

Sedum petrzum Bupleurifolio: flore verius.

Item:

Sedum petrzum Bupleuri folio: flore verius.

EST illi unica radix crassa, teres, sine fibris, sed quibusdam quasi tuberculis hinc inde erumpentibus, crasso cortice obvoluta, intus pallida, extra in rubore nigricans, ad summum cubitalis, supernè partita, (ut in Geranio nostro alpino:) folia angustifolij Bupleuri omnino similia ex protuberantibus illis partitionibus copiosè emanantia, & in circuitum sese expandentia: flores autem ex septem foliolis aliquantulum mucronatis, in luteo pallecentibus, profert in summitate caulis teretis, nudi, & dodrantalis; in quorum medio semina umbellæ modo graviter spirantia existunt; atque hæc uti in eodem Bupleuro. Floret Idibus Iulij: & Idibus Augusti colligitur semina: gustu refert Cynaræ saporem.

DVM autem descenditur ab hac dextrorsum, videre licet,

Centauroidem magnam, Gesneri: forte Centaurium Nothum Dalechampij.
Gentianam folio Asclepiadis.

Cirsium Spinosum.
Cirsium primum Pannonicum, Clusij.
Bupleurum angustifolium.

AT nos transeuntes via inter Maonum, & Campedelum pervenimus in Ferrarium pagum, domibus ac hominibus montanis cultissimum: in qua via frequentissimum,

Vincetoxicum albo flore, conspicitur.

Vbi etiam:

Phalangium Matthioli.

Cyclamini duæ species.

Chrysolachanum, Dodonzi: Tota bo-

na, & Bonus Henricus Matthioli.

Oxalis rotundi folia frequentissima: à Rovillio picta, sed non descripta: forte Lunaria Magorum Arabum, Penz.

AT QVA ita tandem æterni Motoris favore pulcherrimus fecundissimisque, naturæ hortus, Mons Baldus, circulariter perspectus, & cum summa admiratione, & voluptate diligenter observatus à nobis est.

F I N I S.

I N D E X.

ρόδιον	71.	χιθόνιον	14.	Φιλόδρεον	27.
ρόδιον ρίζα	lxv.	Τερμινθιόνιον	15.	φελός	27.
Σατύρων στίφυλλον	150.	τέρμινθον	18.	φινός	18.
σικκιά	29.	πτερογόνια	37.	φλύκην	51.
σιδερίτις	217.	πτερογόνιον	ccxliij.	φικουρία	53.
σπυρίγγιον	217.	πτεράλοος	ccxliij.	φύλλον	218.
σάλλα	17. 172.	τίχιον	350.		
σάλαμα	clij. clxij.	πύθειον	364.	Χάλκειον	109.
σαρπύλλον	xlvj.	πύμαλον	cxv.	χαμαίβαλον	cxv.
συνάλιον	lxij.	τίφον	186.	χαμαίβατον	118.
σμίλαξ	22.	τράγανος	92.	χαμαίδρεα	352.
σμίλαξ τετραχίτη	113.	τράχον	92.	χαμαίδρεα	352.
σπαρτίτις	103.	τετραγύριον	316.	χαμαίκεσσον	64.
σπώνιον	ccxliij.	τρίβολον χρυσάιον	ccxliij. ccxliij.	χαμαλίτιον	319.
σπυρίγγιον	xlvj.	Τροσκύμιον	lxxxv.	χαμαρόδον	117.
σίχας ή σόχας	345.	ΐσπερον	clxxiiij.	χαμαισύκον	clxxviiij.
σφαπώπις ή χαλιόφυλλον	331.	ΐσάκον	xciiij.	χαμάλαα	86.87.
σφύγγιον ήπωπιον	lxxxv.	ΐσπερις	71.	χαλιόδον	cciiij.
χινία ήρτίτις	13.			χρυσάινδιον	326.

INDEX LATINVS PLANTARVM
QVÆ IN HAC HISTORIA
CONTINENTVR.

A B I E S pag. 34.	Anchusa	clxv.	Asphodelus	196. 197. ccviiij.
Abies marina 35. 36.	Androsace altera Matthioli	cxviiij.	Aster	xij. xiiij. xv. xvj.
Abrotonum femina 341. 342.	Androsace Bellonij	92.	Astragalus	ccxxiiij. ccxxviiij.
Abinthium 338. 339. 340.	Anemone hortensis	248. 249.	Astrantia	cxviiij.
Acacalia 46.	250. 251. 253. 254. 255. 256.		Atriplex silvest baccifera	135.
Acacia l. Matthioli	257. 258. 259. 260. 261. 262.		Avellana Byzantina	21.
Acer 9.	263.		Auricula Iudæ	ccclxxviiij.
Acinos Dioscor.			Auricula urfi	302. 303. 304.
Aconitum xciiij. xcviij.	Anemone Mompelliana	336.	305.	
xcviiij. xcviij.	Anemone silvestris	244. 245.		
Aconitum bacciferum	246. 247. 248.		BACCARIS Diosc.	xxj.
lxxxvj.	Anonis mitior	99.	Baccharis Rauwolfij	ibid.
Acorum 230. 231.	Anisum	ccij.	Benedicta	clxij.
Actæa Plinij	Anthora	xcviiij.	Berberis	120.
lxxxvj.	Anthriscus Plinij	cxviiij.	Bellis media	xlxij.
Admirabilis Peruana	Anthyllis	clxxxvj.	Betonica	xxviiij. xxxix.
lxxxix. xc.	Anthyllis leguminosa	ccxxij.	Bistorta	lxviiij. lxxix.
Adonis flos	Apharca	48.	Blitum majus Peruānum	lxxxij.
263. 335. 336.	Apocynum	124. 125. 126.	Boletus	ccclxxiiij. ccxc.
Adrachne	Apocynum Syriacum	lxxxviiij.	Brassica campestris	cxviiij.
48. 49.	Aquilina	cciiij. ccv.	Brassica virgata	cxviiij.
Agriomelea	Arabis	cxviiij.	Britannica	lxviiij.
63.	Arachidna	lxix.	Bruta Plinij	37.
Alaternus	Arbor filici similis	37.	Brya silvestris	41.
50. 51.	Arbor Gadenfis	2.	Bugula vide Prunella	
Alcea	Arbor Iudæ	13.	Bulbus eriophorus	172. 173.
xxv. xxvj. xxviiij.	Arbor sancta	30.	Bupthalmum	332. 333.
Alchimilla	Arbor vitæ	36.	Butomon	232.
cviiij. 308.	Arbutus	47. 48.		
Alectorolophos alpina	Archangelica	cxv.	CACALIA	cxv.
ccx.	Aria	11.	Calamentum inodorum	354.
ccxj.	Arisarum	lxviiij. lxxiiij.	Calcitrapa	vij. viij.
Allium alpinum	Aristolochia	lxix. lxx. lxxj. lxxij.	Caltha palustris	clxij.
190.	Armerius flos	287.	Campanula	clxxj. clxxij.
Allium urfinum	Arthemisia tenuifolia	340.	clxxiiij.	
ibid.	Arum Byzantinum	lxxviiij.	Canna Indica	lxxxj.
Alnus	Asarina	cxiiij.	Cantabrica Plinij	218.
12.	Asclepias	126. cclv.	Cantabrica quorundam	ibid.
Aloë	Aspalathus alter	105. 106.	Cardamine	cxviiij. cxviiij.
clix. clx.	Asperula odorato flore	clxxv.	cxviiij.	
Alopecuros non nullorum				
xlv.				
Alpigena				
64.				
Alpine				
clxxxiiij. clxxxiiij.				
Althæa				
xxiiij. xxviiij. xxv.				
Alypum quorundam				
91.				
Alyssum Galeni				
lxxxiiij.				
Alyssum minimum				
cxviiij.				
Amanita Pauli				
ccclxxij.				
Ambra dulcis				
356.				
Amellus Virgilij				
xvj.				
Anabasis				
92.				
Anagallis				
clxxxij. clxxxiiij.				
Anagyris				
93.				

I N D E X.

Carduus eriocephalus	cliiij.	Coccus infectoria	24.25.	Erica	41.42.43.44.45.46.
Carduus mollior	cl.clj.	Coggygia	16.17.	Erinacea	107.
Carduus muricato cap.	vij.	Colchicum	199.200.201.202.	Eryum Cordi	ccxxx.
Carlina	clv.clvj.clvij.	cclvij.		Eryngium	clij.clvj.clvij.
Caryophyllus flos	282.283.	Colocasia	lxxv.	clvij.clix.	
284.285.286.287.		Colutea Theoph.	14.	Evonymus	56.57.82.
Caryophyllata	cij.cij.cij.	Colutea scorpioides	97.98.		
Cassa quorundam	91.	Colytea Theoph.	14.	FABAGO	15.
Castanea equina	7.	Condrilla	cxliij.cxliij.cxlv.	Faba Ægyptia	lxxv.
Castanea peruana	8.9.	Connarus Alexandrinorum	27.	Faba suilla	lxxxv.
Catanance	cxj.cxij.	Consolida regalis	ccv.	Fagulus	55.
Cattaria tenuifolia	xxxij.	Convolvulus altheæ fol.	xlix.l.	Filipendula	ccxj.
Caucalis	ccj.ccij.	Convolvulus minor	1.	Filix pumila	ccxj.ccxij.
Caucon	92.	Conyza	xix.xx.xxj.	Flammula Matthioli	124.
Cedrelate	39.	Coral arbor	cclij.	Flos cancri	lxxxij.
Cedrus lycia	ibid.	Corallina latifol.	ccl.	Flos Persicus Sisyntichio con-	
Cedrus phœnicea	38.	Coralloides	cxxiij.	gener	217.
Celastrus	51.	Coris quorundam	clxxiiij.	Fœniculum tortuosum	cxcix.
Centaurium flavo flore	clxxx.	Cornus	13.	Fœnum Græcum Tragi	ccxxx-
Centaurium majus	x.xj.	Corona fratrum	cliiij.	ij.	
Cepœa	lxvij.lxvij.	Cortuda	clxxvij.clxxvij.	Fraxinella	100.
Cerasus avium	65.	Cortusa Matthioli	307.	Fritillaria	152.153.cclvij.
Cerasus laurea	5.	Corylus	10.	Frutex coronarius	55.
Cerasus Mæcedonica	64.	Cotinus Plinij	16.	Fumus terræ	ccvij.
Cercis	13.	Cotonaster	62.63.	Fungi esculenti	cclxiiij.cclxv.
Cerrus	20.	Coryledon	lxij.lxiiij.	& sequentibus paginis vsque	
Cerithe quorundam	clxvij.	Cratægus Theoph.	9.	ad cclxxvj.	
clxvij.		Cratægonum	xl.	Fungi perniciosi	cclxxvj.& seq.
Chamæbalanus	ccxxxiiij.	Crista gallinacea	ccxj.	pag.vfsque ad	ccxcv.
Chamæcerasus	64.	Crocum montanum	208.	Fungus Latinis litteris inscri-	
Chamæcistus	74.75.76.	209.		ptus	cclxxvj.
Chamædaphne Diosc.	278.	Crocum vernum	203.204.205.		
Chamædryas	351.352.	206.207.208.cclix.		GALEGA	ccxxxij.cccxxx-
Chamægenista	103.104.	Croton Anguillara	92.	vij	
Chamætris	124.225.226.227.	Cuci	8.	Galeopsis	xxxv.xxxvj.
Chamæleon	clij.clv.	Cupressus marina	36.	Gallium rubro flore	clxxv.
Chamæleuce Plinij	cxij.	Cyclaminus	263.264.265.	Genista Plinij	102.
Chamælinum	319.	Cydonago	62.	Genista vulgaris	103.
Chamæmispilus	60.61.	Cynoglossum	clxj.clxij.clxij.	Genista tinctoria	101.
Chamæmorus	118.119.	Cytisus	93.94.95.96.97.	Gentiana	311.312.313.314.315.
Chamæpeuce Cordi	81.	ccxlvj.		316.	
Chamæpitrys Austriaca	clxxx-			Geranium	xcix. c. cj.
nij.cclxxxv.		DACTYLVS Plinij	ij.ij.lxij.	cij.	
Chamærododendron	82.	Daucus montanus	cxcvij.	Geum Plinij	cij.
Chamæsyce	clxxxvij.	Delphinium	ccv.ccvj.ccvij.	Glandes terrestres	ccxxxij.
Chamelæza	86.	Dens caninus	266.	Glaux	ccxxxij.ccxl.ccxlj.
Chamelæzifolia	82.	Dentaria	cxix.cxx.cxxj.cxxij.	Globularia	vj.
Chara radix	cxvij.	cxxij.		Glycyrrhiza fol.Gesneri	cc-
Chelidonium	ccij.	Dentilaria	cxliij.	xxxij.	
Chrysanthemum	331.332.	Dolichus Bellonij	ccxxvij.	Gnaphalium	327.328.329.
333.334.335.		Doronicum	xvj.xvij.xvij.	330.	
Chrysoleme	326.327.	xix.		Gramen	ccxvij.ccxvij.
Cicer silv.Matthioli	ccxxxij.	Doryenium	100.cclij.	ccxix.	
Cicercula Ægyptiaca	ccxxxvj.	Doryenio congener planta	100.	Grassularia	120.
Cichorium verrucarium	cxliij.	101.		Guayava	cclij.
Cicutaria	cc.	Draba	cxliij.cxxv.cxxvj.		
Cinnaberis Diosc.	2.	Draco arbor	1.	HALIMVS	51.52.
Cirsium	cxlvij.cxlj.c.	Draconis sanguis	2.	Hedera cilicia	113.
Cistus annuus	76.77.	Dryophonon Plinij	17.	Helenium Ægyptium	ccxliij.
Cistus femina	70.71.72.73.	Dyospiros	62.	Heliotropium	xlj.xlvij.
Cistus ledon	77.78.79.80.81.			Hemerocallis	129.
Cistus mas	68.69.	ECHIVM	clxij.cxlj.clxv.	Hemerocallis Valentina	167.
Clematis altera	121.122.123.	Eleagnus Cordi	86.	Hemionitis	ccxliij.
Clematis daphnoides	221.	Elechrysum	325.326.	Hepatica trifolia	ccxlj.ccx-
Clinopodium	353.354.356.	Elleborine recentiorum	271.	xlvij.	
Clymenum Matthioli	ccxxix.	272.273.		Heptaphyllum	cvij.
ccxxx.		Elleborus	274.	Herba cervi	352.
Cneorum Matthioli	89.90.	Elleborus niger Diosc.	Dodo-	Herba Iudaica	xlj.
Cnicus	clj.clij.	næo	308.	Hermodactylus Syriacus	202.
Coagulum terræ Plinij	270.	Ephedra	92.	Hesperis	296.297.

I N D E X.

Picea	33.34.	Rubus Idæus & Saxatilis	117.	TANACETUM inodorum	337.338.
Pilosella minor	330.	Rumex latifolius	lxix.	Teda	33.
Pimpinella	cxvii.	Ruta canina	ccix.	Telephiura	lxv.lxvi.lxvii.
Pimpinella spinosa	109.	Rutamontana	cxixv. cxixvj.	Terebinthina refina	15.
Pinafter	31.32.33.	SABINA baccifera	37.	Terebinthus	15.16.
Pinguicula	310.	Salix	85.86.	Tetralis	xlj.
Pinustibulus	34.	Salicortex	18.	Tentalix	46.
Piperitis fuz gus	ccxc	Salvia	342.343.	Teucrium	348.349.350.
Pistolochia	lxxij.cclix.cclx.	Samamunda	88.89.	Thapsia	cxci.
Pisum silvestre	ccxxix.	Sanguisorba	cxvii.	Thlaspi	cxix.cxxj.cxxij.
Pityides	33.	Sanicula montana	306.307.		cxixij.
Plantago	cix.cx.	Sanicula trifolia	cxvii.	Thora Italica	xcv.
Platanus	9.	Saxifraga	308.cxcvj.cxcvij.	Thymbra	358.
Plumbago	cxiiij.cxxiiij.	Scabiosa	j.ij.iiij.v.vj.	Thymelæa	87.
Polium	361.362.363.	Scammonea Valent.	126.	Thymum	357.
Polygala	98.99.324.325.	Scilla	171.	Tinus	49.50.
Polygonatum	275.276.277.	Scolymus	clij.cliij.	Tipha	ccxv.
Polygonum quartum Plinij	91.	Scorodoprason	190.191.	Tithymalus	clxxxviiij.clxxxix.
	92.	Scorpius	106.107.		cx.
Polytricha	clxxix.	Scorfonera	cxixvij.cxxviiij.	Trachelium	clxx.clxxj.clxxij.
Poterium Dalechampij	108.		cxixix.	Tragacantha altera	107.108.
Primula veris	300.301.302.	Scrofularia	ccix.ccx.	Tragium alterum Dioscorid.	cxvii.
Pruna	4.	Securidaca	ccxxxvij.cccxxxviiij.	Tragoriganum	355.
Prunella	xlj.xliij.	Sedum	lvij.lviij.lx.lxj.lxij.	Tragum vulgare	327.
Prunus myrobalanus	46.47.	Selinum	cxix.cc.	Tribulus aquaticus minor	clij.
Pseudo-apios	ccxxxij.	Senecio foetidus	xxij.	Tribulus terrestris	ccxlj.ccxliij.
Pseudo-asphodelus	158.	Serpillum silvestre	358.359.	Trifolium	100.101.ccxliij.
Pseudochamaepitys	clxxxv.		360.361.		cc.lv.ccxlvj.ccxlvij.
Pseudoleontopodium	330.	Serratula Matthioli	viiij.	Tuberes	28.
Pseudonarcissus	164.165.166.	Sertularia	cc.	Tulipa	137.138. & sequenti-
Pulmonaria	clxix.clxx.	Sesamoides quorundam	295.		bus aliquot paginis usque ad
Pyracantha	64.	Seseli	cxciij.cxciiij.cxcix.		153.
Pyrafter-Idæ	62.	Sideritis	xxxix.xl.xli.	Turrita	cxv.
Pyrola	cxvj.cxvij.cxviiij.	Siler	85.cxcv.	Tussilago	cxij.cxiiij.cxiiij.
Pyrus cervina & petraea	62.	Siliqua silvestris	13.		
		Sinapi pumilum	cxix.	VACCINIUM Plinij	65.
QUERCUS latifolia	20.	Silyrinchium	216.217.cclvij.	Valeriana	liij.lv.lvj.
Quercus marina	20.21.	Smilax aspera	112.113.	Veratrum nigrum	j. ij. iiij. iiij.
Quercus semper virens	18.	Solanum	lxxxv.		274.
Quinquefolium	cv.cvj.cvij.	Soldanella alpina	308.309.	Verbascum silvest.	xxviiij.
		Sonchus	cxlvj.cxlviij.	Verbena	xliv.xlvj.
RADIX cava	271.	Sorbus	9.	Veronica	346.347.
Ranunculus grumosa radice		Sparganium Placæ	164.	Vicia	ccxxxv.
237.238. & paginis aliquot		Spartium Græcorum	102.	Victoralis longa	189.
sequentibus.		Spartum Plinij	ccxiij.ccx.	Viola Mariana	clxxj.
Ranunculus montanus	234.		ccxxj.	Viola montana	309.310.
235.236.237.		Spina appendix Plinij	121.	Viscum	20.23.26.34.39.85.
Ranunculus præcox	232.233.	Spina infectoria	111.	Vitis Idæa	61.62.
Ranunculus silvarum	246.	Spiræa	84.	Vitis silvestris	122.
247.248.		Spongiosi fungi	cclxiiij.	Vlmaria	cxviiij.
Rapunculus	clxxiiij.	Stachys spinosa	cclix.	Vva marina	91.92.
Rhamnus	109.110.111.	Stelis	34.	Vva taminia	122.
Rhodia radix	lxv.	Stœbe Salmantica	ix.x.	Vva ursi	63.
Rhus	17.	Stœchas	344.345.		
Ribes	119.120.	Stratiotes millefolia	330.	XYPHIVM	190.
Robur	18.19.	Suber	21.22.		
Rosa	113.114.115.116.	Suilli fungi	cclxxj.ccxci.	ZIZYPHVS alba	29.30.
Ros marinus silvestris	83.84.	Symphitum tuberosum	clxvj.	Zizyphus rutila	28.
Rubia	clxxvj.clxxvij.	Syringa frutex	55.56.		

INDEX CONTINENS PEREGRINA PLANTARVM NOMINA QVÆ IN HAC HISTORIA DESCRIBVNTVR.

A BBEIS	237.	Azadarac	30.	Çadorça	xciiij.
Abel	34.	Azal-Xochitl	157.	Cafelale	150.
Abilota	37.	Azebuche	27.	Çamarilla	364.
Abrejos	23.	Azedaraeth	31.	Camarinbera & Camarinbas	46.
Ac. fran salvage	ccxij.	Azeite de mata	15.	Camotes	lxxvij.
Acero	clij.	Azre	9.	Camparrilla	116.l.
Acofes, as & Acofesfo	9.	Azucle	27.	Candilera	xxvij.
Acofes, as & Acofesfo	29. & Acofes, as.	BABA Targanya	ccxxxij.	Cañabeja	ccxij.
Acucenas amarillas	164.	Bagoly gomba	cclxvij.	Cantuesso	345.
Abasber	9.	Baguenaudier	14.	Çarça parilla	113.l. xij.
Abozna	55.	Blaw Baldpian	185.	Cardo corredor	clx.
Adracla	48.	Balracan	cxij.	Cardon	clij.
Ahozn	9.	Bamia	xxvij.	Cardon lechal	clij.
Aies	lxxvij.	Barbozca	9.	Carra	xlx.
Ajo de ciguñas	180.	Barcnblust	82.	Carobe & Carobole	14.
Ajun jera	cx.iiij.	Bat. as	lxxvij. lxxvij.	Carouger & Carauges	ibid.
Alager	clij.	Bathengel	352.	Castca	5.
Alader	53.	Be. de grue	xij.	Castagna di cavallo	8.
Alaja Susam	224.	Be. hy fin	lvij.	Cast. ñ. de cavallo	ibid.
Alaterna	51.	Behen	292.	ad Castanesi	8.
Albardin	ccxx.	Beidelfar	lxxxvij.	Cavala lale	150.
Alcolcaz	lxxv.	Beidfar	ibid.	Caucason	191.
Alcornoque	21.	Bein holtz	39.	Cebolla albarrana	171.
Alexre	35.	Bel	16.	Cebolla de culebra	197.
Alf. heca	ccxxxij.	Belcho	92.	Cebollina	208.
Algarono	13. 14.	Belend	lxxxv.	Çerapchel	20.
Alchirin frances	345.	Belesa	cxvij.	at Ccestanesi	8.
Alifier	9.	Bella donna	lxxxv.	Cerisier nam	64.
Aliso	12.	Bellau	109.	Cerres	ccxxxvij.
Allega caon	113.	Bellota	23.	Chamepidia	lxx.
Almaftiga	15.	Benedicten kraut	clij.	Champignon	cclxvij.
Alno	12.	Benedicten wurtz	clij.	Chastagne de cheval	8.
Alpergas	clxxix.	Benotte	clij.	Chelidoine	ccij.
Alprofen	82.	Bergrosen	82.	Cherfa	20.
Altamiza	364.	Berkinye	9.	Cherme	55.
Alubias	ccxxvij.	Besafa	cxxxvij.	Chermasel	41.
Amapolas	xcij.	Bulle Besien	lxxxij.	Chesne verd	23.
Amelancher	62.	Bik alya	cclxvij.	Chesnette	352.
Amores mios	167.	Bilsen krupt	lxxxv.	Chopörke gomba	cclxvij.
Amotes	lxxvij.	Bingstem	ccclxxxij.	Christwurtz	274.
Amourettes	ccxvij.	Biriz ide & Birizante	255. 256.	Chumo	lxxx.
Angerling	ccclxvij.	Bidectin	301.	Chypkefa	118.
Arabische Jacinthen	186.	Bleichen schwammen	ccclxxvij.	Ciden sari	164.
Araghoen	67.	Bitter wurtz	313. 314.	Cidras	5.
Arbol d' amor	33.	Bitwurtz	245.	Cinoglossa	clxij.
Arbol parayso	30.	Blutwurtz	clij.	Clavellmas	286.
Arbousier	48.	Boga	96. & Boga.	Colcas	lxxxij.
Arbre de vie	37.	Bou à faire lardures	57.	Cogombillos amargos	cxxxvij.
Ardivuja	79.	Bokros gomba	ccclxxvij.	Collejas	292.
Argamula	clxv.	Bont quibir & fougier	16.	Collejos	cxxxvij.
Armoiries	287.	Borsos gomba	ccclxxvij.	Conoccielle	ccclxxxij. ccclx.
Arnaballo	clx.	Borafa termiwi	ccclxxvij.	Con Zambach	167.
Arveira	15.	Braffen distel	clx.	Coquelourdes	166. 260.
Arzolla	vij.	Breco	46.	Coraconcilio	clxxxij.
Aschitz	10.	Brem raepe	271.	Cormier	10.
Asparago	clxxix.	Brust beerlin	29.	Cornicabra	15.
Asprilla	clxxxij.	Bruyere	46.	Coronilla de frayles	91.
Atorga	46.	Buchen schwammen	ccclxvij.	Coronilla de Rey	99.
Arramocos de can	ccxxxij.	Buglossa saluata	clxv.	Coscoja	24.
Aube espine	121.	Buglossa sauvage.	ibid.	Crastraut	305.
Auffenblad	278.	Buhurmeneni	264.	Cressino	121.
Aulaga	106.	Bultz	ccclxxij. ccclxxij. ccclxxij.	Cuentas	lxxxij.
Aubin	12.	Burhalaga	89.	Calcas	lxxvij.
		Butter wort	311.	Çum. que	17.
		CABEÇVELA	x.		Çumillo
		Cade	39.		

I N D E X.

Sumillo	excij.	GAGEL	17.	gemeine Honbstone	clxij.
Cypres	342.	Galambicza	ccclxx.	hohen schwammen	ccclxxv.
DALADER		Galnaccia	ccclxxij.ccc.	holder schwammen	ccclxxvi.
Damor	ccij.	Galipoli lale	263.	holtz schwammen	ccclxxvii.
Devehokini	156.62.	Galaginya fa	121.	hozgreillen	ccclxxviii.
Dizno gomba	ccclxxij.	Gamarfa	ccxxxvij.	Huile de mastie	15.
Dizno repa	264.	Gamonçillos & Gamones	197.	Hundebeer	59.
Dit	13.	Ganejou	ccclxxvij.	Hundsörtschen	59.
Dohum	264.	Garavanci. os	ccxxxij.	Hundsjung	clxij.
Do!kraut	lxxxvij.	Garlobs studen	62.	Hunerhaub	82.
Dolwurtz	lxxxvij.	Garoupe	86.	feyer & feketé Hunyor	274.
Durillo	50.	Gaspelbozne	107.	Hutrieß	204.
Eberwurtz	clv.	Gelb beckerl	166.	Hys	24.
Edeldistel	clj.	Gelbe Klee	104.	Hygynum	ibid.
Egörfz	12.	Gelb hoznungs blumen	166.	IARO lxxiiij.	
Flee	23.	Gelb Nertz blumen	166.	Iasmin rosso	xc.
Elexen	65.	Veel tydelosen	166.	lauge	107.
Ellebore blanc & noir	274.275.	Gemswurtz	cx.	Iavorfa	9.
Fnebro	39.	Genvre	39.	Jeger beer	62.
Eufayon	lvij.	Gengero salvatico	246.	Jeger kraut	237.
Kleine Entlan	313.	Germandree	352.	Igluze	104.
Erx.almos	excix.	Gesch. d. Indianische blumen	cc.	Igname	lxxix.
Enzina	18.23.	Gepfz bart	ccclxiii.	Ita. fa	9.
Foufe	23.	Gepfz Klaw	ccclxix.	Ietro	51.
Ertfel	121.	Gepfz schwammen	ccclxx.	Illyan Zuet	137.
Erdt apfel	264.	Giglio	224.	Inhame	lxxviiij.
Erdt p. immen	104.	Giglio marino	167.	Ionc marin	107.
Erica	46.	Ginepro	39.	Ionquillos	159.162.
Erizo	107.	Gilgen	224.	Iringo	clix.
Erln. aum	12.	Girostees sauvages.	286.	Iröm	338.
Eycabon	95.	Giugiole	29.	Iröm barbara	121.
Esclaire	cciiij.	Giul	262.	Isten nyla	287.
Esola rotonda	cx.	Glidkraut	clxxv.	Injubier & Injubes	29.
Esparragos	clxxix.	Goldwurtz	134.	lunquerina	cxliij.
Esphine vinette	121.	Solva korem	cx.	Iusquiamo	lxxxv.
Essteba	70.77.	Gouwozel	ccliij.	KACHCHI jeficalch 332.	
Eulalia	106.	Graine d'escarlatté	24.	Kartan	clj.
Ewzlab	ccclxxiiij.	Graine de perroquet	clj.	gelbe Käseblumen	352.
Eze. etbgw. su	272.	Grana de tintoreros	24.	Keichke rago fa	57.
FAEL		Græffeling	ccclxx.	Kelber schiffz	315.
Fauterne	lxxiiij.	Gzimwurtz	ccclxxv.	Kemén cher fa	18.
Fay giorgy	20.	Gzooote nascapé	lxxv.	Kerfenbaum schwammen	ccclxxv.
Fay soska	121.	Guardalobo	91.	Kesere w gomba	ccclxxvi.
Feyer scarwas gomba	ccclxxv.	Guindoulter & Guindoules	29.	Keske gomba	ccclxxvii.
Felber	85.	Gul catamer	262.	rosa Kesten	8.
Felber schwammen	ccclxxv.	Gyewngy Wyrag	190.	Reptens	287.
Felcher gresling	ccclxxv.	HABHEL		Repterlin	301. ccclxxv.
Fenyo aly. gomba	ccclxxv. ccclxxxv.	Hachal Indi	37.	großer gepe Klee	ccclxxv.
Fenyo fi	34.35.	Hadhaha	111.	Knaben kraut	lxviii.
kerözrös Fenyo	33.	Hagbozn	121.	Knot berries	118.
köz Fenyo	32.	Hallada	106.	Kötö fa	81.
teviskes Fenyo	39.	Halm	ccclxx. ccclxxv.	Köz. fiz. fa	85.
rad Fenyo	32.	Hanebane	lxxxv.	Kremling	ccclxxv.
welßz vnd schwartzz Ferent	31.	Hanenbuche	55.	Kreutz blumen	301.
Festü verag	102.	Hanckammeken	ccclxx. ccclxxv.	Kreutz wurtz	313.
Fette henne	lxviii.	Harmala	ccxxxvij.	Krotten schwammen	ccclxxv.
Feuchten	34.	Hasen öllein	ccclxx.	Kueling	cc. xxxij.
Fieber kraut	237.	Herba di latte	cxlv.	Kygio gomba	ccclxxij.
Filigüero	51.	Herbe aux poulmons	clxx.	Kygio hagma	180.
Fiz. fa gomba	ccclxxvij.	Herbe aux tignes	lxxxv.	LABLAB ccxxxvij.	
Flambe	224.	Herbe aux viperes	clxv.	Laderna	5.
Flecken kraut	clxx.	Herench	ccclxxvij.	Lagrmas de Moysen	ccxxxv.
Fliegenbeer	62.	Herva de S. Laurenzo	ccxxxiiij.	Lale benzede	263.
Fliegen schwammen	ccclxxix.	Hestre	55.	Langue de chien	clxiiij.
Flubirlin	62.	Hepden	46.	Larmes de N. Dame	ccxiij.
Flublu. nle	305.	Hepden pffop	76.	Latiri	ccxxxvij.
Follado	50.	Hepdnisch binkraut	83.	Laurö salvatico	50.
Frailillos	lxxiiij.	heyl aller welt kraut	70.	Pauskraut	274.
Framboisier	117.	Humber	117.	braun Pauskraut	cccl.
Frisoles	ccxxxvij. ccxxxvij.	Hunesta	103.	Lean k. w. w. chin	245.
Froschen stuel	ccclxx.	Hirschling	lxxv. ccclxxv.	Leche tresna	cx.
Fuespeerkraut	clx.	wilde Hirschling	ccclxxv.	Lengua canina	clxiiij.
Fusam	57.	Hirtzwurtz	352. cccl.	Lengua	

I N D E X

Lengua de bucy Salva 115.
 Lengua de perro 115.
 Leifras 204.
 Lemermha 46.
 Leucagine 50.
 Lem juela 99.
 Lenucio 14. 53.
 Leutisque 14.
 Leplap 115.
 Lerchenbaum 35.
 Liege 21.
 Limas y Limones 6. 7.
 Lintraut 325.
 Linterna 52.
 Lirio 213. 217. 224.
 Lirio cardeno 224.
 Lirio espadanal 213.
 Lirios azules ibid.
 Lish 224.
 Lohere 115.
 Lo ke Wke Wrehin 245.
 Longe frucht 115.
 Lubie Endige 225.
 Lunaria del grapolo 115.
 Lpuen 122.
 M A G Y C A S 217.
 Madrona 48.
 Maguey 115.
 Magiaro salata 115.
 Maisterwurtz 115.
 Malbeerbaum 9.
 feyer Malva 225.
 Mamey 3.
 Mananilla 327.
 Manns treu 115.
 Manta de N. Señora 115.
 Marabillas del Piru 20.
 Marefma 54.
 Margendzehen 270.
 Marguerites bleues 71.
 Marienschuch 272.
 Massbeer 9.
 Mastich 15.
 Mata 14.
 Matulera 225.
 Maurachen 115.
 Mazola 225.
 Mazza di cavalliero 115.
 Metese 35.
 onser vrowen Melch frucht 115.
 Memhera 225.
 Metl 115.
 Meurte 67.
 Mezey zek su 286.
 Mijcaym 327.
 Mierdacruz 88.
 Mjediega 101.
 Mife gyethya 271.
 Miffschwammen 115.
 Modelger 313.
 Moleffo 50.
 Molino 107.
 Molebeeren 119.
 Montraut 115.
 Montrauten 115.
 Montan 238.
 Monyaro aya gomba 115.
 Morilles 115.
 Mort au chien 201.
 Mortella 67.
 Mosveil 170.
 Mouges 70.
 Muschio reco, & Muscho romi 179.

Musral 118.
 Myra, Myrte, Myrto 67.
 Myrtus baum 64.
 N A B C A Alpini 28.
 Nap & Napeca 27.
 Naranjas 5. 6.
 Narcisse 162.
 Narcissen rößlin 162.
 Narzen schwammen 115.
 Natter schwammen 115.
 Nep 27.
 Neurinas 39.
 Niwl zek su 292.
 Niwl gomba 115.
 Nogeruela 115.
 Nombri de Venus 115.
 Nozelhas 217.
 Nozellas pequeñas 208.
 Nuphar 115.
 Nyrsa gomba 115.
 wilden Ochsenzung 115.
 Delbaum 26.
 Oeillets sauvages 286.
 Oko Tom 332.
 Olayfa 26.
 Olivastre 30.
 Olivella 86.
 Olivier 26. 27.
 Olivo 27.
 Openaw 115.
 Orbitochorto 115.
 Orpin 115.
 Orvale 115.
 Ofluna 364.
 Ofterlutzey 115.
 P A L M A di Nettuno 115.
 Palomilla & Palomina 115.
 Papas 115.
 Panisaut 115.
 Passeteurs 260.
 Pasternitz 115.
 Penachio delle Nürse 115.
 Penachio Persiano 130.
 131.
 Peperlin 115.
 Perdiguera 74.
 Perlaro 30.
 Peztrix 115.
 Pfifferling 115.
 Phadera 53.
 Pico de Ciguena 69.
 Pie de borro 209.
 Piment 17.
 Pincel 115.
 Pino alvar 35.
 Pino carax 33.
 Poffeteg 115.
 Poncires 7.
 Porriow 166.
 Potiron 115.
 Pstakia 281.
 Q U E I R O 46.
 welscher Quendel 357.
 Quercivola 392.
 Quexigo 18.
 Quinua 115.
 Quirhuela 46.
 Quivuela 73.
 Quispet 180.
 Quira meriendas 201.

R A I S N I S de mar 92.
 Rapontis 21.
 Raselnul 115.
 Raufch 82.
 Recama 113.
 Reheling 115.
 Rekottye fa 85.
 Retama 103.
 Reveille matin 115.
 Reylla bucy 213.
 Reynblumen 325.
 Rhon 17.
 Roble 18.
 Rodel vnd braun Rodel 115.
 Romero 80.
 Romero marino 327.
 paragi Rosa 117.
 Rosella 70.
 erd Rosen 117.
 dunnen Rosen 116.
 heyden Rosen 117.
 pimperlle Rosen 116.
 Rosen von Jericho 57.
 Rosenwurtz 115.
 wilde Rosmarin 364.
 Rosspyck 305.
 Rouge herbe 115.
 blau Ruckartza 115.
 Ruda 115.
 S A A R foz 85.
 Sabdari fa 115.
 Sadar Serapionis 27.
 Saffaf 30.
 Saffian bastard 115.
 wilde Safran 115.
 Safrano saracinesco 115.
 wild Galben 115.
 Salgueadiras 14.
 Salice 85.
 Salomon pöcheti 277.
 Salsero 357.
 Sandalida 115.
 Sanguinho 51.
 Sanguin blanc 115.
 weyß Santel 115.
 Sant Georg schwammen 115.
 Sant Johans brot 14.
 Sant Peters wurtzel 115.
 Sap 34.
 Sapin 115.
 Sarga viola 299.
 Sarilla 356.
 Sarrasine 115.
 des Sars 115.
 Saule 85.
 Sauze 115.
 Sawbrot 264.
 Sawtaschen 115.
 Scakaik 179.
 Scambrones 110.
 Scheberling 115.
 Schelkraut 115.
 Schlüssel blumen 301. 305.
 dick turggische rot Schmalzblu-
 men 244.
 Schmerwurtzel 115.
 Schofwurtz 267.
 Schzubbebezen 60.
 Schwalbenkraut 115.
 Schwertel 224.
 Schwindelkraut 305.
 Scetro de d' eccuna 115.
 Scoba hedron da 316.
 Scobas 103.
 Scopa 101.
 Segullada

I N D E X

Segu ^a ada	91.	Terebinthe	15.	Weisse balbalan	19.
Seife fun	30.	Tetiberztes	119.	Weiß hornungo blumen	170.
Siemper nova	clxxx.	Teubclinge	ccclix. cclxx.	Weiß Jacinthon	186.
wilden Senff	ccclij.	Teuffels abbey	237.	Weiß ranch	340.
Seprew juu	341.	Teuffels milch	ccc.	Weisse veil	170.
Sequita Romana	ccxxij.	Thanneling	ccclxxv.	Weiß wurtz	277.
Serbin	38.	Thannen	14.	Welsche hoibet	55.
Serin cada	162.	Thym, Thymo, Thymus	357.	erdt Weyrel	64.
Siben hamfozn	190.	Tik tara	189.	stain Weyrel	64.
Siempre enxuta	91.	Tiz tós su	xlj.	Whit root	311.
Sigwurtz	190.	Tomarguera	clxxj.	rechter Wiberthon	ccix.
Smeerschwammen	ccclxxxj.	Tomillo	345-357.	Wid gelb veil	299.
Snetropsen	170.	Tomillo perruno	342.	Wild latten	62.
So. bolaro	10.	Tomillo salsero	357.	Wild Saffran	201.
Spargen	ccclix.	Toñada	162.	Wild neglin	286.
Sparto	ccxx.	Tornasol	xlviij.	Wolfs nälch	ccc.
Speck	lvij.	Tornefol	ibid.	Wolfswurtz	ccc.
Speitbaum	10.	Toronjas	5-7.	Wt felem terewnt gomba	ccclxxx.
Sperwerbaum	10.	Torvisco	53.	Wulblumen	328.
Spina borda	clij.	Trebison curmasi	5.	Wundkraut	lvij.
Spindelbaum	57.	Trebol	ccclviij.		
Spus	110.	Tribi & Timbri	358.	XAGVARCA	78.
Spongiol	ccclxxij.	Trique madama	lx.	Xaguarco	80.81.
Stain aichel	18.	Tuero	ccxij.	Xara	77.
Steinber	118.	Turmeta	77.	Xara-estepa	70.78.
Stein negelin	286.	Tusai	127.128.129.	Xara-xarguna	78.
Stein röselin	90.305.	Tuvu alya gomba	ccclxxxv.	Xaron	78.
Stichendpfrimen	104.	Tuyfchiachi	129.		
Stozet schnabel	clj.			YERVA de las bitoras	clxv.
Stoek schwammen	ccclxxv.			Terva de S. Guiteria	xlj. cclxij.
Stridula	cxly.	VAD-megy	64.	Terva del quadrillo	77.
Sugaro	21.	Vad zek su	292.	Terva de Vallesteros	274.
Sultan Zambach	131.	Varganya	ccclxj. cclxij. cclxxxij.	Terva pulgera	xxj.
Sumac	17.	ccclxxxij.		Terva puntera	lvij.
Sufam giule	130.	Varyu lab	ccj.	Terva tora	101.
Szarwas gomba	ccclxxij.	Vazmos	lxij.	Tniesta	103.
Szedory	118.	Vedegambre blanco y negro	274.	Tjapillo	356.
fodi Szedor	ibid.	Velcno	lxxxv.		
Szemerchyeck	ccclxij.	Verdezilla	1.	ZAFRAN	208.
Szent GyeWrgy gambaya	ccclxij.	Vermeillon	24.	Zainabo	30.
Szent GyeWrgy veraga	190.	Vesse de loup	ccclxxxvij.	Zarneb	ibid.
Szent Ianos kenyere	14.	Villorita	201.	Zarua	111.
Szilwa alya	ccclxv. cclxxvij.	Viorne	122.	Zek su	286.
Szil fa termewt alya	ccclxv.	Underbozn schwammen	ccclxxxv.	Zelnice-fa	65.
		Unser frau hat	323.	Zenselacht	30.
TAMARICE	41.	Unser frauen schuch	272.	Zens Ianos five	xxxij.
Tamarischen baum	41.	Unser frauen schwarz; ranch	337.	Zent Lazlo kiraly five	313.
Tamarisque	ibid.	Vogel beer	9.	Zood liliom	137.
Tamoxi, Tamuxo, Tmujos	111.	Vogel nest	270.	Zerem cada	162.163.
Taratoufli	lxxx.	Vr gomba	ccclxxxj.	Zigenbaert	ccclxxij.
Taray	41.	Vrgueira	46.	Zeydloß	201.
Tarobolos catamen	241.	Vrs	ibid.	Zinneck	46.
Tartarsky	232.	Vva de perro	50.113.	Zoddet negelin	286.
Tataria	ccxj.	Klein Walwurtz	ccc.	Zufiniare	131.132.
Tely fa	20.	Waryw borso	ccxxxv.	Zumbul	175.
Tely zöd	46.	Wetber fist	ccclxxxvij.	Zumbul Arabi	186.
Terbaick	16.	Widen	85.	Zurumbeth	30.

A P P R O B A T I O.

HÆ Rariorum Plantarum Historiæ CAROLI CLVSII Medici expertissimi, nihil nostræ Catholicæ fidei contrarium præ se ferunt. Quare ante obitum Auctoris in lucem prodire possunt, vt precibus piorum, ipse memor suæ primæ plantationis, iam finem suum certum faciat, quò securior viam vniuersæ carnis ingredi tandem valeat. Ita censeo 27. Februar. an. 1601.

*Egbertus Spitholdius Plebanus &
Canonicus Antuerpiensis.*

Menda qua Typographicarum operarum oculos effugerunt in hac Plantarum Historia sic erunt emendanda: Prior numerus paginam significat, Alter versum.

p. 2. v. 60 ferebat. p. 3. v. 36. PERSAR. p. 10. v. 1. Aschitz.
 p. 13. v. 34. rectos p. 13. v. 40. rotunditatis p. 14. v. 21. ferr. in
 p. 17. v. 6. ad p. 17. v. 10. xaxxumal. p. 26. 59. Cerpa
 p. 29. v. 1. a colore v. 30. Guindouliet p. 36. v. 19. Tellinarū
 p. 39. v. 4. Genevre p. 46. v. 45. Lemerinha p. 50. v. 19. Lentigine
 p. 51. v. 27. sanguenho p. 74. & 75. figura Chamæcisti
 IIII & v. trāspostæ p. 84. v. 26. Sebi. v. 62. Viburnum p. 86.
 v. 12. fabulosus p. 89. v. 43. Centaurij p. 91. v. 1. Velez el rubio.
 v. 37. siam p. 94. v. 32. ut leguminum p. 100. v. 18. titulo, Do-
 RYCNIVM p. 110. v. 13. plurimus & p. 114. v. 19. translata,
 p. 117. v. 15. tit. RYBVS IDAVS. VILGARIS p. 124. v. 49.
 pinguis succotur. p. 133. supra figuram ponendus titulus L-
 LIVM MINIATVM PRAECOX ANGVSTIFOLIVM. p. 144.
 v. 4. insidentes p. 151. v. 6. bulbillosi p. 153. v. 29. habet hortū,
 p. 173. v. 5. in denos p. 177. v. 6. proficisceret: p. 178. v. 26.
 premenda p. 180. tit. Hyac. Comol. albo p. 186. v. 14. quem
 p. 191. v. 61. parens. p. 212. tit. Iris bulbosa flavo flo. sive IV.
 p. 222. v. 9. angusta p. 223. v. 5. Caroli à S. Andomaro, p. 224.
 v. 25. Lirio cardeno, p. 228. v. 40. tia, semen p. 230. v. 53. Ba-
 dentales thermas, p. 233. v. 9. aconiti p. 236. marg. Ranunculi m.
 IIII. la. p. 244. v. 42. acris p. 259. v. 49. valde dissimilis
 p. 286. v. 26. extensus rub. p. 275. deest Veratrinigri IIII figura,
 quam additam oportuit ex pag. 679. Tom. Icon fig. 2. aut pag.
 680. fig. 1. p. 279. v. 4. osseum p. 283. v. 13. adferēbamur p. 285.
 v. 6. supra fig. 2. Caryophyll. fil. VII. p. 291. v. 27. PRIOREM
 & Octavam Sal. p. 299. v. 9. inciperet, p. 304. post v. 20. debuis-
 sent inferi verba sequentia.

SEPTIMAE folia iiserant similia, quæ Primum genus fla-
 vos gestans flores habet, præsertim his quæ candicant, & veluti
 farinā quadam sunt aspersa, minus tamē ampla: caulis dodran-
 talis tanquā farinā etiam aspersus, summo fastigio multos flo-
 res in quinque lacinias divisos emittet, quarum singulæ in ex-
 tremo crenā sunt præditæ, instar florum flavæ, paullo tamē mi-
 nores, colorisq; exalbidi carneo perfusi: odorem habet Primæ.
 In Bataviā, ubi conspiciebam, ex Angliā primūm allatum
 esse intelligebam hoc genus: an vero sponte istic nascatur, an
 aliunde illatum, me latet.

Deinde ponendum OCTAVA pro SEPTIMA & in marg.
 Auric. v. 7. VI II. & pag. 305. supra fig. Auricula urli IX. mi-
 nima, & v. 8. NONAE pro OCTAVAE, & marg. Auric. urli IX.
 p. 316. v. 5. cognominans. v. 11. leis folijs con p. 342. margine
 Chamæcyparillus Plinij reponi debuerat è regione sectionis
 PLINIVS Cha. p. 349. v. 1. primo genere, p. 356. v. 36. duræ,
 lignosæ, in

Tribus posterioribus libris mutata est numerorum ratio,
 qua nobis in mendis corrigenda fuit sequenda.

p. iij. v. 17. tria exteriora p. xj. v. 1. lapidolis juxta p. xvij. mar-
 gine Pannonic. p. xxvij. v. 34. Baticā v. 39. Batica. v. 40. Bæ-
 tici p. xxvij. v. 9. Lausannam p. xliij. v. 26. corrumpit. pag.
 lxij. margine Sedum minus. 1. p. lxvj. v. 28. haberet p. lxvij.
 v. 5. minor. Hoc p. lxvij. v. 33. suæ Cepæ p. lxv. v. 18. LON-
 GAE p. lxxv. v. 8. postremæ fo. v. 34. Alcolcaz p. lxxvj. v. 23. vi-
 scibus à p. lxxix. v. 19. Yucam. p. lxxxj. 8. purgatas v. 34. Suil-
 læ p. cxliij. v. 25. pergerent: p. cxv. v. 13. deinde in p. cxliij.
 v. 50. consequi. p. cxxxv. v. 3. vascula p. cxxxvj. supposita fig.
 pro legitima quam miseram p. cxlij. tit. Hieracium XI. min.
 p. cxliij. v. 11. alternis p. cl. v. 21. munitæ sint p. clvj. v. 18. nit
 Plan. v. 24. dissimiles v. 53. quibusdam p. clviij. v. 25. cum sub
 inseq. p. clxj. v. 2. nonnulli p. clxv. v. 15. buglossa tal v. 56. ay-
 xovov v. 7. p. clxvj. v. 7. (quod istius regionis mulieribus usi v.
 19. foliam ap. v. 18. semini p. clxix. v. 28. caliculum p. clxxvij.
 utriusque figura titulo Corrida p. clxxxvj. v. 42. Chamæsy-
 46. aspersa, p. cxc. margine xaxxias p. cxclj. v. 61. p. 61. p.
 cxclj. v. 30. striatus, p. cxcvij. v. 9. Phalion. p. cxcvij. v. 55. de-
 scri, illud scri expungendum p. cc. v. 44. infernā parte p. ccj. v. 22.
 PROXIMVS p. ccij. v. 16. Chelidonij p. ccij. v. 19. blandē
 rub. p. ccv. v. 2. propoluerunt. p. ccix. v. 3. quidam p. ccxvij.
 v. 9. dissimile esset, v. 10. beret bre p. ccxvj. v. 2. quæ in v. 26.
 plumulam, p. ccxxij. v. 11. cognita, p. ccxlv. v. 18. qui con-
 fertim p. ccl. v. 26. ad-Brij p. cclvij. v. 11. Arabici vel Lilij
 v. 19. glandulosas p. cclix. v. 48. derothymo, p. cclxxix. v. 30.
 primum.

Series Chartarum.

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

a b c d e f g.

AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO PP QQ

RR SS TT VV XX YY ZZ.

aa bb cc dd ee ff gg.

Omnes sunt Terniones, præter Y Y Duernionem,
 g, & ff, Quaterniones.

A N T V E R P I A E,
E X O F F I C I N A P L A N T I N I A N A,
A P V D I O A N N E M M O R E T V M.

A N N O C I O . I O C I ,